Ч. 143 (10526). Львів, середа 1. липня 1925. Почтову належитість оплачено ґотом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 пол. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 дол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Українська школа в ярмі.

Промова голови Української Парляментарної Репрезентації п. сенатора Черкавського, виголошена дня 22. червня у польському сенаті при обговорюванні буджету міністерства освіти.

Високий Сенате! Мій товариш п. сен. Карпінський, що промовляв вже в імені українського та білоруського клюбів у часі загальної дебати над бюджетом, навів із тої гнобучої численні факти спеціяльної політики польського уряду супроти національних меншостей взагалі, а зокрема супроти українського народу. Наводячи також факти і представників інших національних меншостей. Чули ми сьогодня промову сенатора Каліновского, що не належить до представників національних меншостей. Він теж казав про окремішну політику, приноровлювану до тих народів, що є у Польщі обєктом усякого рода надужить, переслідувань, внутрішніх та національно-шовіністичних експериментів. Із того місця я наведу теж кілька фактів гнету і переслідувань українського та білоруського шкільництва з боку шкільної влади, а зокрема наведу факти нарушення з боку місцевої шкільної влади і з боку міністерства освіти не тільки конституції, яка для нас взагалі є мертвою буквою, але й факти нарушення тих законів, які не загально і неозначено, а цілком виразно і недвозначно дає нам Українцям і Білорусинам, як здавалося, деякі права та деякі можливости в ділянці шкільництва та освіти як територіальним народам.

Отже минулого року ухвалено тзв. шкільний закон. Ми протестували проти цього як проти закону, що був сперпарований ad hoc для певних маніпуляцій на міжнародній арені, а в дійсности був він вимірений проти нас, щоби нам відібрати і ту решту прав, ту решту нашого доробку, який ми мали на полі шкільництва, а якого практика польського правління на наших землях досьогодня нам відібрати не вспіла. Ми переконували, що закон є неконституційним, і хоч має багато хиб та не заспокоює в цілости наших домагань, то все таки становить перший крок у цілому ряді кроків, котрі щойно прийдуть та які лише повні домагання заспокоять. Бож, як говорили, не відразу збудовано Краків, треба отже тільки терпеливости і треба користати з того, що дає позитивного закон.

Закон мав бути проведений в життя осінню минулого року. Але минула осінь а щойно з початком цього року появилися виконавчі розпорядки до цього закону. Ті розпорядки цілковито перечеркнули сам закон тому, що їх зложено так, щоби виконавчі органи влади на місцях мали якнайширшу спроможність виминати закон і практично його анулювати.

По перше розпорядки наказували, щоби батьки дітей шкільного віку задекларували в означеному речениці свої домагання на ведення навчання в рідній мові. Мали вони це робити індивідуально на основі усталеної в розпорядках форми, засвідчувати декларації не тільки у власні підписи, але й в урядове потвердження повадливости тих підписів громадською владою, староством або нотаріятом. Зрозуміло, що селяне вдавалися за тими урядовими ствердженнями підписів до війтів, до своїх громад і тут почалися тортури. Війти одержали від старостів і від шкільних інспекторів недвозначні накази, щоби робити батькам усякі можливі труднощі при ствердженню власноручности підписів шляхом вимагання від них усяких формальностей. А робилось це з метою саботування того, що повинні були війти безпроволочно виконувати. Цей наказ виконали всі війти і бурмістри знаменито. Всюди на цілій великій території шкільного плебісциту, отже на Волині, Поліссю, в Галичині та на Білорусі, війти, що мали тільки ствердживати підписи, вимагали від батьків метрикальних витягів для доказу, що селянин має дітей шкільного віку. Крім цього намовляли вони малоінтелігентних батьків до складання декларацій за польською школою і пропонували їм готові уже бланкети декларацій за польською школою, страшили їх усякими репресіями, кажучи, що хто домагається української школи, той є протидержавником і большевиком; а коли не можна було нічого зробити зі селянином, то війти відсилали їх домів а нічим, вимовляючися недостачею часу, змушуючи їх приходити до громади по кілька разів. А скільких то людей було арештовано за те тільки, що вони допомагали сільському населенню виповнювати шкільні декларації та вияснювали їм шкільний закон, якого уряд не вважав за вказане спопулярнізувати серед українського населення так, як популяризує, наприклад, всякі закони і приписи про податок або про адміністративні розпорядки.

По всіх труднощах у громадах, по їх побореню, почалися труднощі у шкільних інспекторатах. Шкільні інспектори — підкреслю, що не було всюди — не хотіли приймати декларацій, принесених від усіх батьків з одного села одною особою, а вимагали, щоби кождий селянин приносив декларацію особисто до інспектора і щойно по кількоразових інтервенціях у міністерстві освіти, у відділі народнього шкільництва, де ми зложили кільканадцять тисяч декларацій, неприйнятих інспекторами, рівенським, дубенським, кременецьким, луцьким і иншими, почали інспектори приймати декларації цілого села складані одною особою і щойно тоді почали видавати посвідки на них.

Отже хоч і серед великих труднощів і в надзвичайному напруженню, але все таки вдалося нашому населенню перевести доказно шкільний плебісцит. Зложення індивідуальних декларацій населення доказало, що хоче мати не польську і не утраквістичну а українську школу.

Здавалось би, що згідно з таким домаганням населення, опертим на законі, не буде вже ніяких сумнівів відносно того, яку школу належить урухомити в кожному українському селі. Здавалося, що кожне українське село матиме школу з рідною мовою навчання, здавалося, що українська і білоруська мови будуть викладовими і в тих школах, де введено незаконно польську мову навчання. Здавалося, що той дивогляд, який зветься утраквістичною школою, буде істнувати тільки у небагатьох місцевостях і то як неминуче лихо тільки там, де направду між українським населенням є Поляки. Так здавалося, а тимчасом тепер діється знова щось зовсім протилежне.

(Продовження буде.)

За подвигнення села.

III.

Організація такої установи, яка не уявляла б собою лише представницької корпорації і яка не займалась би виключно професійними справами селянства, а мала на меті дослідкування села і його подвигнення на основі тих дослідів, не є нічим новим для західно-европейської практики. Менше-більше такі самі завдання має і аналогічні функції виконує Сільсько-господарський Секретаріят при „Селянському Союзі" в Швайцарії, що істнує від 1900 року. Завдання того Секретаріату формульовані отсими словами: „Секретаріят студіює становище сільсько-господарської промисловости, шукає шляхів і засобів до її підвисення і виробляє в цьому напрямку відповідні пропозиції". По змозі Секретаріят відписує на письмовні та подає устні інформації на запити й прохання членів Союзу. Виклади й реферати в справах сільського господарства сповнює Секретаріят остільки і веде їх тільки тоді, коли на цьому не терпить біжуча робота. Сільсько-господарський Секретаріят швайцарського „Селянського Союзу" випустив досі понад 70 видань сільсько-господарської літератури; в ньому працює 60 кваліфікованих сил.

Маючи на меті довести до створення аналогічної установи у нас, слід було би використати до цього істнуючий Краєвий Комітет допомоги „Голодному Селу", перевівши відповідну його реорганізацію. Краєвий Комітет допомоги „Голодному Селу", похвально сповнивши по своїм силам взяте на себе завдання, може істнувати ще кілька тижнів, а опісля буде ліквідований. Між тим організаційний апарат, утворений Комітетом в центрі, а що важніше на провінції (прибажено в 15 повітах), уявляє собою в теперішніх умовах значну цінність. Не використати того апарату для проведення дослідів над селом і для подвигнення нашого селянства було би непростимим гріхом. Краєвий Комітет допомоги „Голодному Селу" має не тільки доволі цінний організаційний апарат, але й незвичайно цінні, ним зібрані матеріяли, які дають основу вже сяк-так орієнтуватися в положенні й потребах села. Тому то найбільш доцільним

Red. czas. „Dilo" Pr. 467/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej] Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 137 (10.479) z dnia 24. czerwca 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Wyleński rozkoła" w ustępach między słowami: a) bahato pryczyn... a: Ta winin, b) rozsyłaciji... a: „Awtonomija" perewerhnie, c) po słowach: nyzky roskoliw... do końca artykułu. 2) „Koncesji" w ustępach między słowami: a) wprawdi nedawnoho... a: ale odnoczasno było, b) ukraińskyj uniwersytet... a: Skoro myninła, c) skinczyła... a: Teper liberalnym, d) po słowach: chr spraw do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonanie w dniu 23. czerwca 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 25. czerwca 1925 r. Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 470/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej] Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 138 (10.478) z dnia 24. czerwca 1925 r. pod tytułem 1) „U ważennu chwyłu" w ustępach a) od początku artykułu do wyłącznie, słów „Zajwym było, b) między słowami: hromadskoho samowrjaduwannia... a: Podibnych spraw. 2) „Koncesji" w ustępach między słowami: a) jij tradycija... a: Sperszu zaczynenn, b) swojeju szkołoju... a: Min. St. Grabski, c) nowoho nawczanna... a: Min. Grabski, d) po słowach: jdaczoju prowokacijeju... do końca artykułu. 3) „Kolonyjśki chliboidy" w ustępach między słowami: a) ukraińskoho nasełennia... a: ale wid ukraińskoho, b) wid uriadu... a: Polska agencja. 4) „Posół Kochanowycz w SRSR" w ustępie między słowami: sołmu Kochanowycz... a: perejszow polśko zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ust. 1) 2) i 4) zbrodni z § 65 a) ust. ad 3) występku z § 302 ust. uznał naną 24. czerwca 1925 r. konfiskatę za za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl §. 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 25. czerwca 1925. Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 474/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej] Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 139 (10.451) z dnia 26.VI. 1925. w artykułach następujących: 1) „Koncesiji" w ustępach między słowami: a) ukraińskoi inteligencji... a: Ta zachodyt', b) etnograficznoi nauky... a: pry prymitywnosty obłada, c) po słowach: wse widtsoły' presa do końca tego artykułu. 2) w rubryce „opowistky" w komunikacie trzecim z rzędu ustęp między słowami: polabłych... a: czyslenni zawiera znamiona ad 1) zbrodni z § 65 a) u. k., ad 2) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 25. czerwca 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 26. czerwca 1925 r. Hawel.

Львівська міська бібліотека ім. Івана Франка
№ 480

Понеділок, дня 6. липня 1925
в салі Музичного Т-ва ім. М. Лисенка
КОНЦЕРТ
ОЛЕКСАНДРА НОСАЛЕВИЧА
оперового співака — баса
БОГДАНА БЕРЕЖНИЦЬКОГО
чеміста.
Білети продає кооператива „Український Театр", Руська 18. 2259 1—2

шляхом організації Кр. Комітету Подвигнення Села була би відповідна реорганізація Кр. Комітету допомоги „Голодному Селу".

Після замкнення діяльности Кр. Комітету допомоги „Голодному Селу", його ліквідаційні збори повинні бути установчими зборами Краєвого Комітету Подвигнення Села. Організаційні форми нової установи повинні бути менше-більше такі: Членами Кр. Комітету Подвигнення Села є а) організації й установи, які обслуговують економічні інституції й потреби села і б) окремі особи (фізичні і правні), що виявлять бажання вступити в склад Комітету. Збори всіх членів організації є верховною установою організації. Вони встановлюють відповідну членську вкладку, вислухують звіти з діяльности та надають напрям дальшій діяльности. Ділову роботу переводить Комітет Праці, вибраний загальними зборами.

Видатки на початкову роботу, яка — рахуючись з нашими сучасними обставинами — почнеться в обмежених розмірах, не будуть вимагати великих коштів. Деякі доручення, які виконував би Комітет, мусілиб бути оплачувані заінтересованими чинниками. З поширенням організації, з припливом матеріальних засобів робота Комітету мусілаб бути відповідно поширена, а її організаційна мережа (сітка), при використанні — як вже було згадано —організаційного апарату і утвореної організації Кр. Комітетом допомоги „Голодному Селу", повинна бути поширена на всю українську територію під Польщею.

До цієї самої мети можна змагати й іншим шляхом, а саме через створення такого Секретаріяту при „Сільському Господарі", що у великій мірі причинилось би до воскресення цієї інституції із мертвих. Розуміється, що й тоді невідклично требаб використати Організаційний апарат й організаційну мережу Кр. Комітету допомоги „Голодному Селу".

Як чи так, а поруч цієї насущної потреби не можемо й не смімо перейти мовчки. Це й заставило мене порушити цю незвичайно важну справу на сторінках преси та піддати під ласкаву увагу заінтересованим чинникам піднесену тут думку. Маю переконання, що положення й життя села настирливо домагаються створення такої установи і тому не трачу надії, що ця думка знайде відповідний відгомін серед громадянства, а головно серед нашого селянства.

Ф. Федорців.

Політичні „краковяки".

Дальші голоси переговірників і преси.

Покінчення жидівсько-польських переговорів започаткувало виспівування політичних „краковяків" в жидівській і польській пресі. Поруч з тим завважується серед Жидів признаки деякого отверезіння з похмілля, спричиненого послами Райхом і Тоном.

В останньому числі згадували ми про „святочні" засідання жидівського клюбу, присвяченого фіналізації жидівсько-польської угоди. Тепер виявляється, що воно не відбулося в такій гармонії, як це подала львівська „Хвіля". Навпаки, коли прийшло брати на себе відповідальність за „великодержавне становище Польщі", що в буденній мові покривається з польоніяторською роботою на „кресах", в політичним і економічним закріпощенням неполь ських територіяльних народів в Польщі, на деяких членів жидівського клюбу напав бібліїний страх. Поодинокі групи, очевидно за виняткам „малопольських" Самсонів — почали завважувати опозиційне становище.

З гострою критикою переговорів і їх змісту виступив в першу чергу пос. Геллер в імени „Гітахбуду" (трудової групи сіоністичної організації). Своє становище завважив він також прилюдно в органі пос. Грінбавма „Наш Пшегльонд". Він підкреслив, що жидівські переговірники (д-р Райх і д-р Тон) не були представниками всього жидівського населення. В переговорах не брали теж участи представники польського громадянства, а тільки члени переходового, непарляментарного уряду. Прикриваючи переговори омофором тайни, створено атмосферу недовіря й підозріння.

„Та найбільшим нещастям — пише пос. Геллер — було те, що згодженося на принціп: do ut des. Поминаючи принціпову квестію, що горожане у відношенні до держави не є пертрактуючою стороною та що держава є обовязана дати їм належні права, було зовсім ясно, що під „des" уряд розуміє одну річ, яку Жиди мають дати, т. зн. зміну відношення Жидів до національних меншостей. Вартість здобутих концесій є більше, як проблематична. Мається рахувати, що розреклямовані концесії переважно висловлюються... в кошерности і хайдерах".

В шкільній справі не сповнено жидівських домагань, в господарській теж не помітно нічого реального, декларація льояльности противиться принціпам жидівської політики.

„Коли б її приняти, то наслідок був би такий, що ми одержалиб якісь сумнівні користи, ми вже понесли би поважні втрати з огляду на зміну відносин до нас инших національних меншостей і польської демократії."

Також инші групи жидівського клюбу — за виняткам „малопольських реальних політиків" — менше або більше сумнівно інтерпретують вислід жидівсько-польських переговорів. Одним словом, „святочне" засідання жидівського клюбу перемінилося в бурю. А шкода, бо хоч пос. Райх „здезертирував" до Львова мимо на процес фабриканта Левіцкого за кривоприсягу, то його заступник пос. Розмарін підготовив все для увіковічнення цеї історичної хвилі: єднання безпринціпної жидівської буржуазії з польською реакцією. Навіть фотографів замовив.

Не виключене, що фіналізація угоди булаб відбулася гладко, як би не те, що деякі жидівські посли перед засіданням запитали инші нежидівські клюби про їх погляд на справу. В імени Українців пос. С. Хрущький відповів коротко і ядерно: „Хто не з нами, той проти нас!" Голова німецького клюбу пос. Наєман запитав, хто буде платити жидівські векслі — та зазначив, що „національні меншости" мають вже багато жидівських запротестованих векслів. Тут стерчить вихідна точка опозиції.

Це й примусило перемальовану на червоно-білий колір „Хвілю" не спинитися перед ніякими засобами реклями для жидівсько-польської угоди і сіонської мудрости „малопольських" Самсонів. Сторінки „малопольського" асимілятороського органу переповнені мудрощами „ідейних" поборників угоди. Пос. Райх поборює опозиціоністів. Мовляв, вони пересаджують некористи угоди, ділаючи в побудь менше або більше ідейних.

„але будь-щобудь в якій мірі з побудів, продиктованих конечностями реальної політики. А до сойму і сенату вислали нас жидівські маси не на те, щоби робити пропаганду тих чи инших ключів, але щоби робити реальну політику, подучену з користями для жидівського люду".

Думаємо, що жидівські маси не висилали до сойму і сенату жидівських приквостнів польської реакції, тільки що їх вислали старости й жандарми, використовуючи неучасть українського населення у виборах.

З питомою своїй расі галасливістю жидівські „Малополячки" хотіли би вмовити в Українців, що їхній „гешефт" є чистий як сльоза. І так сен. Вурцель каже:

„Другим назовні яскраво виступаючим мотивом опозиції в жидівським клюбі в квестія инного відношення Жидів до инших національних меншостей, головно до Українців. Уважаю своїм правом і своїм обовязком зазначити, що ці аргументи, зачерпнуті з того джерела, нам мило пахнуть пустою демагогією (poetica licentia! — Ред.) і є позбавлені реальної підстави. В жидівським клюбі нема посла ані сенатора, який допускав би найбільше віддалену можливість ужиття Жидів яко знаряду гніту або польонізації инших меншостей. Лише зна воля може комубудь з жидівського клюбу

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

Заклятий дзвін.

(З цикля „Сучасні легенди" Холмщини*).

Другого року всесвітньої війни.

Ішли хмари з заходу. Тут завжди з заходу — й хмари дощеві й всяка негода. З заходу слота осінні, відлиги зимові та люті хурговиї, що ниццять працю Холмщака й душу жахом огортають.

Другий рік над Холмщиною хмари сунули.

Не Ілля святий на своїй колесниці по небу їздив, — то стальові гармати гуркотіли. Не вечері селяни варили, не вогні пастухи на полях розкладали, — вбогі села горіли, небо димом і загравою зодягали.

Як сірі хмари по небу, так і сірі війська по землі тяжкими масами посувалися, одні на одних насідали, гребли та стогнали.

Але тяжче стогнали селяне. Їх солдати зганяли з рідного сміття, на далекий схід, до незнаної долі керували.

На шлях вигнання.

Як вітер, почавши від межи, гонить хвилю за хвилею по золотих ланах селянського жита, так від Томашева, Замостя, Скербешева — село за селом, по черзі, знималося та йшло на схід.

Дійшла черга і до того села, що над Бугом.

Наказ прийшов:

— Дзвони знімати, в Росію відправляти, бо Німець із святої міді ладунки відливає, з них стріляє до війська, до людей невинних.

Розмова коротка, як козацький нагай.

Зійшлися селяне. Старші радять, а молодші лізуть на дзвіницю, дзвін за дзвоном на шнурах спускають.

Стогнуть дзвони, щось жалібно промовляють, а в селян серце крається. В жінок уже і сльози на очах.

Їх було три: два малих, а третій трохи більший. Та найстаршний. І не звичайний, а з закляттям; перед двіста роками якийсь побожний чоловік його цій церкві дарував із написом: „А хто цього дзвона хотів би од церкви відняти, собі привлащити, на грішне діло зужити або до иншого села чи міста перевезти або подарувати, той буде проклятий, а дітям його — анафема".

Здрігнулося щось у душі селян, як здрігнулася мідь від дотику до землі.

— Хібаж нам прокляття на себе стягнути?

А часу вже мало: пливуть хмари з заходу, гремить грім стальовий, луна полями йде, заграва червоними очима в сиру душу зазирає.

Квапляють козаки. Нагаї розказу пильнують.

— Ладуйте вози! — каже староста церковний, що віком всіх найстарший. — А ви, куме Іване, і ви, куме Даниле, ходіть за мною.

Коло плота стали. Вуха нахиляють один до одного. Радяться. Аж файки погасли, бо справа поважна.

— Аби стемніло, — шепчуться.

А до молодших:

— Ано, наказ то наказ, на воза кладіть усі три. в мягеньку солому бо це не прості пасажири. „Отак, добре! Прикрийте ще зверху, щоб ні дощ ні сонце не ушкодили їх".

Поклали.

— А тепер ідіть, сами в дорогу ладуйтеся. А ми тут попильнуємо.

Стоять троє старих, як три свічки над небіщиком. Вуха один до одного нахиляють, тихо радяться. А файки так і забули запалити.

— А де дзвони? — гукає козак.

— На возі вже. Вирушимо разом.

Помацав у соломі, махнув нагаєм і тільки курява слід показує.

— Чи не пора? — шепчуться.

— Пора. Стемніло вже. Одні зірки бачуть та нікому не скажуть.

Перехрестилися, старі мязи напружують. Заклятого дзвона з воза зняли, озирнулися й понесли. Вже на цвинтарі. Ледве-ледве сиве волося серед кущів біліє. А ось вже і зникло. Тиша. Тільки там, на цвинтарі, що за церквою, під шпаделем земля крається та радо жовтим пісочком розсипається. Поставили дзвона край могили, поцілували, перехрестилися. Та й каже староста:

— Ти заклятий і ми тебе ще заклинаємо: лежи тут, нікому в руки не віддавайся, доки не прийде час твій.

За ним старий Іван:

— Не дзвони, щоб не почули тебе, не заполонили, чужим дзвонити не змусили.

Нарешті Данило:

— Тільки раз до року, як що ми вернемося, подзвони в святий Великдень, хай знають Холмщане, що сила їх у землі закована та хай слухають її та зміцнюються духом.

Всі разом:

— Доки не прийде час твій.

По черзі кидали землю. Насипали могилу й куща посадили, а як кого і самі в пітьмі не зауважили.

Небом загава плила, а шляхами вигнанці. За Прип'ять, за Дніпро, за Десну. З водозбору Волги напилися. А коли озирнулися — могилки по шляхах, як зірок на небі. Тифус поклав на спочинок по полях, по гаях та край битих шляхів сотні Холмщан.

Виросли могили й над стоголовим старостою, Іваном та Даниловом. Лише вмираючи признавалися, що заклятого дзвона з той вечір на цвинтарі закопали та могилу на ньому насипали. А де — не сказали, бо й самі не знали.

— На Великдень слухайте: він у землі задзвонить. Коли церква ваша вашою буде, прийде його час і задзвонить він так, що вся Холмщина прокнеться. Тоді він сам віддасться вам у руки.

Склали кістки свої дідусі в чужій землі. А діти їхні в рідне село по війні вернулися. Глянули — а їхня церква вже не їхня, вже хрест на ній не той і спів чужий лунає.

Заплакали, засумували.

Єдина втіха: раз на рік, коли Христос із гробу встає (так кажуть люде), заклятий дзвін десь дзвонить у могилі. І хто прикладе до землі вухо, той ясно почує його звуки. Та почує лише той, що трапить у самраз...

— Колиж ти знов задзвониш нам у святу неділю, а рідні свята? — питаються його.

І в звуках дзвону великоднього, десь у нетрях землі, чують:

— Прийде мій час...

Так кажуть люде.

Варшава, 18 червня 1925 року.

*) „Сучасні легенди" Холмщини" виходять окремою збіркою.

Вже надійшов великий транспорт вспляких конфекціонованих в ШКІРНАХ до МАГАЗИНУ і РОБІТНІ ФУТЕР ФУТЕР СТ. СТЕМПКОВИЧА, Львів, площа Вапітульна ч. 1.
Виконує всі замовлення в улюбленим найновіших мод для Пань і Панів сумлінно по цінах не високих. Заподіганість поручає замовляти футра як також полагодження всілякі направки і перерібки в найдешевшим сезоні літнім. — Прошу жадати проспекту кредитових условій. 2156 2—5

Купуйте Люкашік-а Купуйте
Мило „Млотек і Перлік"
під гарантією чисте.
Представництво на Галичину: 2219 3—10
Едвард Штайн, Краків, вулиця Страшевського ч. 7.
Представництво на Львів і околицю: ЛЕВ БЕРҐМАН, Львів, вул. Снядецьких 48.

репутувати таку інтенцію. Так само тільки жидівське населення в Польщі сталося гекатомбою на вівтарі всіпрацій інших меншостей".

Иому вторує пос. Інелер:

„Можу стверднти, що всі заходи, підйомені в українській пресі спираються на домисли, а не на явні річи. Порозуміння жидівського клюбу з урядом в нічому не буде рангувати інтересів инших меншостей".

Вкінці пос. Гавзнер (представник клерикальної групи „Мізрахі") теж докидає свій камінчик:

„Обекції (!) національних меншостей, головно Українців, є мені відомі. Одначе я є переконаний, що нема найменшої основи до неспокою. У нас Жидів так сильно вкоріпені принципи слушности і права (за сильно! — Ред.) супроти инших народів, що ми не могли би приложити руки до того, щоби нас хтонебудь міг вробити знаряддям гнету якогонебудь народу. Ми самі через 1800 літ були предметом гнету, а не його підметом. Слушність і право по чиїмнебудь боці все найде нас на становищі. Одначе понад всім панує інтерес жидівства і обовязок супроти держави".

На всі ці пусті й беззмістові деклямації можемо заявити тільки одно на адресу жидівських „Малополяків":

Ніякими словами, ніякими крилатими фразами не закриєте огидного змісту і тенденцій свого гешефту!

* * *

Бажаючи за всяку ціну перепертн угоду „малопольські реальні політики" взяли собі до помочі „ Ст. Грабского. Ще яко редактор „Сл. Польск-ого" звертався він до Жидів в питання, чи хотять співділати з польським народом в устійненні могутности Річипосполитої, чи воліють єднатися з ворогами народу і польської держави? Ставши міністром і ведучи переговори з Жидами, переконався він,

„що більшість жидівських політиків сьогодня розуміє, що Польща є і буде сильною великодержавою (dużem mocarstwem").

Тому він вдався в переговори, відбув низку конференцій і устійнив, що

„можлива є співпраця Жидів з польським урядом і громадянством для забезпеки непорушности границь Річипосполитої, уміцнення її великодержавного становища, внутрішньої консолідації держави і господарсько-фінансової відбудови краю".

Співпраця жидівських партій з польською великодержавною політикою відбуватиметься на ґрунті внутрішнім і вовнішнім. Одночасно уряд прихильно трактуватиме культурно-освітні й вірогіповідні домагання Жидів. Рівнобіжно з тим (якщо інтернаціональне жидівство дасть гроші! — Ред.) відбуватиметься упромисловлення краю, а тоді „буде досить місця для розвою польського промислу і торговлі без конечности викидання (rugowania) жидівських підприємств".

Так виглядає „віз і перевіз" Ст. Грабского на адресу Жидів. Нічого казати, гарні перспективи.

Вступайте в члени Товариства „Просвіта" у Львові, Ринок 10.
ЧЛЕНСЬКА ВИЛАДКА виносить 2 зол. на р. к. — Хто хоче мати грамоту додає ще 50 гр. — Передплата на видання „Просвіти" в серії „Народня Бібліотека" виносить для членів 7·50 зол.

З діяльности української парляментарної репрезентації.

Інтерпеляція

посла С. Козицького і тов. з Українського Клюбу до міністра освіти в справі заснування семої та осьмої кляси української гімназії в Перемишлі, а також у справі заборони для перемиської гімназійної молоді мешкати в Бурсі св. Миколая в Перемишлі.

Підписані запитують п. міністра віроісповідань і освіти: 1) чи п. міністрові відомо про те, що в українській гімназії в Перемишлі розвязано з кінцем травня н. р. VII. і VIII. клясу (разом 5 відділів, що нараховували 180 учнів), а науку в них відложено на необмежений час без подачі речення її розпочаття?

Підписані питають: яка влада видала той нечуваний в історії шкільництва розпорядок, на якій підставі це вробила, бо як в Перемишлі, так і в околиці є річю ноторично відомою, що шкільна молодь не дала до того ніякої підстави. Судове доходження, ведене дотепер, із якнайбільшою точністю не виявило ні одного факту, який би оправдував такий поступок і такий вимір справедливости шкільної влади супроти невинної молоді. За те не було дотепер ніякого шкільного слідства. Цілий той розпорядок опирається виключно тільки на доносах поліції, яка прямує до того, щоби доказати необхідність удержання в Польщі поліційної дефензиви, так немов би без дефензиви не зможе істнувати Польща. Підписані питають, чи п. міністр схильний до негайного уневажнення того розпорядку, як такого, що з одного боку нечувано кривдить українську шкільну молодь, а з другого боку приносить польській державі тільки шкоду як нічим неоправдана репресія?

2) Чи п. міністрові відомо, що Кураторія львівської шкільної округи заборонила учням середніх шкіл з днем 1. червня н. р. мешкати в гімназіяльному інституті, удержуваному українським товариством Бурса ім. св. Миколая в Перемишлі тільки тому, що перемиській поліції чи краще її поліційним агентам захотілося видати некорисну опінію про той інститут? Чи п. міністрові відомо, що поліційні чинники, перевівши ревізію у названому інституті, не завагалися користати з фальшування, якого допустився політичний конфідент, та оперли свій донос на паперах, які підкинув їх конфідент. Чи п. міністер склонний видати розпорядок, щоби подібні речі у майбутности не повторювалися? Чи склонний далі п. міністер переглянути всі судові акти та папері, списані в цій справі, з яких можна собі вироблти ясний осуд про цілу справу та переконатися в тому, як далеко відбігають від правди донесення всяких урядових осіб, що служать у поліції?

П. міністер недавно висказав був у соймі гадку про те, що поліція не повинна мати вступу до школи, що вступ її туди повинен бути заборонений. Признаємо повну слушність тим словам. Одначе рівночасно запитуємо, коли настане той час, що влада перестане опирати свій погляд на українські установи та на українську молодь на брехливих поліційних доносах, коли нарешті закінчиться примінювання методи переслідувань супроти українського шкільництва, тих переслідувань, єдиним овочем яких було, є і буде поглиблювання пропасти між двома народами, польським і українським?

3) Чи п. міністер склонний видати розпорядок, щоби в будучині за провину одного чи двох учнів, з якою инші учні школи не мали нічого спільного, не відповідав загал молоді даної школи, а виключно ті одиниці, провину яких стверджено та доказано? Карання загалу за провину одиниці є негідною культурної держави репресією. Така система свідчить не дуже то підхлібно про справедливість державної влади та підсуває цілком оправдану думку про те, що польська влада кермується у відношенню до українського шкільництва згори продуманою тенденцією.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Велика повінь в Галичині.

В наслідок дощів повстала величезна повінь в цілій Галичині. Дністер, Стрий, Бистриця, Віслок, Тисьменица та ин. гірські ріки виступили з берегів, заливаючи широкі простори і причиняючи мільонові страти. Подекуди водою залято залізничний тор і через те спинився рух потягів, як напр. на лінії Самбір-Львів. Звідусіль поступають відомости щодо зірвання мостів. Риманів і Перегінсько, як й багато ин. місцевостей, відтято від світа.

Справа польсько-жидівських переговорів.

Останні повідомлення з Варшави доносять, що сильні тертя, які виникли в жидівському колі з приводу переговорів з польським урядом, ще не уникли. Якщо не поведеться Нач. Раді в останній хвилі вирівнати різниці, що ділять сіон. послів, то консеквенції можуть бути необчислимі. Посли Райх і Тон намагаються переконати репрез. уряду, що первісна політ. формула мусить улягти змінам. Все таки напруження політичної ситуації досі не зменшилося.

Пенлеве отримав вотум довіря.

Франц. парлямент прийняв фінансовий проект уряду 336 голосами проти 34. В сенаті проект пройшов 273 гол. проти 11.

Становище ендеції до польсько-жид. переговорів.

Влора відбулося засідання Нач. Ради ЗЛН., на якому обговорювано м. ин. справу поль.-жид. переговорів. Виявилось два напрямки: один під впливом пос. Ґломбіньского, що виступив проти переговорів, мотивуючи, що Жидам не можна довіряти, а другий під впливом Ст. Грабского, який уважає факт переговорів за визначний, бо доведення їх до кінца до певної міри усуне непорозуміння між обома народами.

Жертвенність

на „Рідну Школу" в травні 1925 р.

Повіт	Число громад	Число звізжених громад	По касі Головної Управи УПТ.	Остало в касі Кружків УПТ. (*)
Львів-місто	1	1	1.7[illegible]·49	1.574·80[illegible]
Золочів	89	27	[illegible]	1.023·63
Станиславів	75	3	58	880·96
Коломия	58	19	354	328·35
Бережани	74	?		640·35
Долина	87	?		639·14
Городенка	50	47	31	195·13
Тернопіль	82	7	419·75	—·—
Рава руська	73	2	142·—	284·15
Стрий	53	?		358·50
Львів-повіт	131	10	338·88[illegible]	15·32[illegible]
Калуш	69	5	274·57	56·44
Рогатин	100	3	7·—	289·63
Борщів	75	2	39·—	262·03
Чортків	44	5	27·20	263·01
Теребовля	43	2	283·—	
Богородчани	37	5	266·46	7·54[illegible]
Перемишль	123	3	271·10	
Косів	42	1	119·—	
Печеніжин	22	2	16·—	153·[illegible]
Броди	79	3	71·90	97·05
Мостиска	78	2	155·32[illegible]	8·70
Надвірна	33	2	45	105·50[illegible]
Жовква	75	2	144·10[illegible]	
Сокаль	101	2	111·53	26·37
Перемишляни	69	2	50·—	80·20
Бібрка	91	1	120·47[illegible]	
Самбір	87	1	10	109·48
Підгайці	64	3	114·02	—·—
Бучач	87	7	113·18	—·—
Заборів	53	9	47·—	47·26
Заліщики	57	5	54·23	
Радехів	56	1	79·10[illegible]	
Збараж	60	2	26·—	35·70
Турка	74	2	65·—[illegible]	
Старий Самбір	56	5	65·—	
Сянік	130	4	48·25	
Рудки	70	4	45·90	
Бережів	56	4	40·90	
Сколе	51	5	39·—	
Добромиль	96	2	28·—	
Гориці	65	2	25·—	
Ярослав	109	4	23·70	
Камінка Стр.	60	5	19·—	
Дрогобич	79	3	17·—	
Жидачів	74	4	13·—	
Товмач	64	2	11·—	
Городок	70	1	6·—	
Лісько	154	1	5·—	
Скалат	64	1	3·—	
Любачів	66	—		
Снятин	41	—		
не східногалицькі повіти			483·60	
Разом:	3.620	257	6.614·91	9.321·40

Не складаємо особлившої подяки за ці датки, бо раз, що супроти потреби віддана до каси Головної Управи квота 6614·91 зол. так мала, що радше виглядає на „відчіпне" (в попередньому місяці було 8.358·77), а по друге, що деякі свідомі громадяне уважають собі вже за обовязок давати на „Рідну Школу" і відказуються від при-

Невказані в цій рубриці Кружки ще прислали до 25. червня т. р. обовязкових місячних зіставлень.

1) З того остало в касі Кружка ім. Шевченка 559·93, Кружка ім. Грінченка 502·07, Кружка ім. Кн. Льва 292·50, Кружка ім. Кор. Данила 220·30.

2) З того Кружок УПТ. в Щирці 148·18, Кружок у Винниках 56.

3) 15·32 остало в касі Кружка УПТ. в Щирці,

4) З того Кружок в Сопотниці 50, остало в касі Кружка в Сопотниці 7·75.

5) З того Судова Вишня 35;

6) 105·50 остало в касі Кружка в Делятині;

7) з того Мости Вел. 107;

8) квоту 129·47 зложили народні учителі з повіту;

9) квоту 78.10 прислала гром. Холоїв;

10) квоту 65 зол. прислали народні учителі з повіту.

ОЛЬКА одинокий спеціяльний склад панчохових і трикотових виробів, продає тільки першої якости панчохи, **скарпитки, рукавички,** як також трикотові вироби по низьких цінах. — Тел. 1493. 9—10
1991 а)

ЛЬВІВ РИНОК 35

життя подяк. До витворення такої обов'язковости для вдержання „Рідної Школи" мусимо змагати.

Що за причина такого явища, що саме в цьому місяці жертвенність змаліла? Головна причина, що в нас ще покищо не витворена обов'язковість, яка вказала би на спосібі місце передачі датку на „Рідну Школу". Друга причина, це прямо каригідна безідеяльність деяких Кружків УПТ. Тоді, коли напр. Львівмісто виказує 3.302·29 зол., Золочів 1.026·63 зол., Коничини 729.96 зол., то в повіті Бібрка й Турка складає цілу квоту саме народне учительство, в Радехові — одна сільська громада (Холоїв), з деяких повітів надходять датки самочинно від поодиноких осіб. Тимчасом треба собі раз засувати, що в часі, коли противник докладає зусиль, щоби нас не тільки випередити, але затиснути в тінь, збити з місця в загальній конкуренції цивілізаційної праці: коли з цього приводу треба систематичної праці на всіх ділянках народніх змагань, а головно в сфері національного виховання, ми повинні розвинути самопоміч до найвищих границь. З вищими вимогами, які приносить зі собою час і народна потреба, зі запотребуванням більших засобів, ми повинні збільшити нашу енергію. Тому зберім раз бодай настільки енергії, щоби зложити в місяць 20.000 зол., квоту, якої під цей час потребує в місяць Централя „Рідної Школи". І то треба це сповнити зараз, бо в часі загальної грошевої кризи за кредит важко, а на виплату працьовникам треба конечно.

Секція „Рідна Школа" УПТва.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останнє число „Діла" сконфісковано за два уступи з передової статті пп. „Багата галицька" і за два місця зі статті під заголовком „На чорну дошку". Крім цього сконфіскував п. прокуратор у статті пп. „Споріднені душі" два цитати зі статей львівських українських газет, які передруковано з них вже по конфіскаті. Таким чином п. прокуратор доказав, що до „Діла" приложуються специяльні цензурні норми, бо конфіскуються такі речі, які були пропущені прокуратурою у „Новому Часі" чи „Волі Народу".

— **Чого поїхали до Польщі англійські парляментаристи?** Делегація англійських парляментаристів, яка приїхала недавно в гості до Польщі, була під кождим значінням групою англійських промисловців, які докладно вирахували, що каретські ріки цілої Галичини можуть дати около мільона коней енергії. Сила ця досі не вистала би для переведення електрифікації цілої Польщі. Є надія, що „парляментаристи" добудуть на це концесії, бо в Польщі нема кому перевести таких планів у життя.

— **Нові поклади золота.** На Сибірі, в краю Якутів, надибано такі великі поклади золота, що будуть не найбільше багаті копальні. Золото добувають при верхнім штиху в землі і то з браку лопат, чим попало: рогами, деревом тощо. Згідно з офіціяльною статистикою добуто в 1924 р. 11.5 тон золота, то значить до державної скарбниці союзних радянських республік вплинуло около 140 мільйонів червонців. Фактично добичу рахують на тон рази більшу. От, якби Грабському пригодився такий „шуд".

— **Олександер Кошалович,** оперовий співак, недавній басист опери у Вісбаден на запрошення Кооперативи „Український театр" і Музичного т-ва ім. Лисенка — виступить на концерті в понеділок дня 6. липня цр. в год. 8-ій вечером разом зі своїм земляком, громадянином чеського м. Богданом Бережницьким. Чистий дохід призначений на фонд урухомлення і вечення українського театру кооперативи.

— **Віче в Тернополі.** Заходом повітових управ української трудової партії і радикальної партії відбудеться в середу 1. липня п. р. о 12. год. в пол. в салі Міщанського Братства в Тернополі повітове віче, на якому обговорюється теперішнє безвихідне економічне положення українського народу в Польщі і погляд на українське шкільництво, котрий грозить ліквідацією одиноко на цілім Поділлю української публичної гімназії в Тернополі. Реферати виголосять: д-р Ст. Барна і д-р Ладика. Обовязком громадян численно явитися на вічу і піднести гірський протест, проти Вашого поневолення.

— **Українська графіка.** В празькому мистецькому виданні на основах чеський і французькій „Umění Slovanů" („Мистецтво Славян") в ч. 3-тім поміщена велика і досить вичерпуюча стаття: Сучасна українська графіка. Статтю ілюструють численні знимки мистецьких творів Нарбута, Кульчицької, Ковжуна, Касіяна, Лівровського, Стефанович-Ольшанської, Мозаловського, Бутовича, Омельченка, Кірчанського і Кашерського.

— **Арештування білоруського катол. священника.** Виленське „Жыве люду" доносить, що згідно з наказом судової влади арештовано пароха місцевости Дзядзіскі ксьондза Гоулевского за те, що він займався білоруською політичною агітацією, підбурюючи одну частину населення проти другої. Арештованого переведено до Вильна та посаджено в тюрмі на Лукішках. За звільнення кс. Гоулевского домагається судова влада 5000 зол. кавції.

— **Ціна книжка.** На днях появилася в продажі книжечка пп. „З Трибуни". Книжка ця являється першим випуском промов українських послів і сенаторів у польських законодатних установах. Книжка вийшла накладом української парляментарної репрезентації. Книжка містить у собі понад 20 промов українських послів і сенаторів, багатих фактичними матеріялами та політичним змістом. Підібрані у збірнику найлучші та найактуальніші промови. Збірка попереджена прегарно написаним вступом, що вийшов зпід пера голови парляментарної репрезентації сенатора Черкавського. „Випускаємо — пише шан. сенатор — цю книжечку для читача нам сучасного, для того громадянина України, який слідкує за нашою діяльністю в польському парляменті та — може — не все про неї знає, може нераз хибно її трактує. Уважно прочитавши цю книжечку та подумавши над нею, він багато дечого довідається, багато дечого зрозуміє та й багато скорйстає". Книжку цю рекомендуємо нашим читачам, особливо тим, що держать руку на живчику нашого життя. Книжка не дорога, бо коштує тільки 2·50 зол. а набути її можна в книгарні Наукового т-ва ім. Шевченка, Ринок 10, де міститься головний її склад.

— **Таємниці підземелля під львівською латинською катедрою.** На днях почалися у Львові праці над осушенням фундаментів львівської римо-католицької катедри, яка останніми часами почала сильно мокріти. Воххість підходила очевидно від фундаментів. Консервативна комісія простудіювала усі плани катедри і сконстатувала, що під нею є величезні льохи. Матеріяли з катедрального архіву потвердили, що в тих катакомбах хоронено колись латинських перкочених достойників: єпископів і архиєпископів. Довгий час прийшлося шукати за входом до тих підземель. Вкінці вдалося його найти на основі старих паперів. Вхід був замурований. Його розібрано та отворено. До середини підземель увійшла ціла комісія. Першою убікацією була велика саля. Очам видів представився страшний вид. Бо ось вся саля була битком набита людськими чашками, черепами та костями. Під одною стіною був до ряду розставлений цілий ряд людських черепів. Зрештою людські кости були порозкидані та поперемішувані з погнилими дошками, а подекуди видно було останки збутніх церковних риз. З першої салі перейшла комісія до бічних убікацій і там стрінулася з таким самим явищем. Насувається тепер питання, хто, коли і як міг там дібратися та зробити такий порядок? Комісія дала дуже просту відповідь на це питання. Вона заявила, що все це зробила вода, яка декоди заливала ті безземелля катедри до тої міри, що труни небіщиків, католицьких церковних архипастирів, плавали у воді і наслідком того мусіли розмокнути та зігнити.

— **Сенсаційна розправа за шпіонажу.** У Варшаві відбулася сенсаційна розправа проти російської емігрантки Марії Тарнавської, яка займалася шпіонажею на користь СРСР. на терені Львова і повіту, Тернополя та Рівного. У цілу шпіонську аферу був замішаний між иншими і високий урядник міністерства внутрішніх справ. Максимчук, що концентрував у себе в канцелярії всякі незвичайно важні військові документи та передавав їх до СРСР. Переведена у бюрку Максимчука ревізія незвичайно його обтяжила. В його найдено такі документи, які згідно зі зізнаннями представників Генерального штабу, на випадок пересилки до СРСР, унеможливили би були цілковито оборону Польщі перед евентуальним наступом червоної армії. Розправа проти Тарнавської і Максимчука покінчилася засудом Тарнавської на 8 літ тюрми, Максимчука увільнено.

— **Матура в гімназ. СС. Василіянок у Львові.** Іспит зрілости в літнім речениці шк. р. 1924|5 відбувся під проводом п-ра Вол. Левицького в днях 22—27 п. м. Одержало свідоцтво зрілости 45 учениць: Адріянович Олена, Александрович Марія Осипа (відзн.), Бабяк Ольга, Вергановська Олена (відзн.), Волосенко Ольга, Гавощак Клавдія, Гасенька Парлна (відзн.), Гарбуз Марія, Горбова Ольга (відзн.), Гупьовська Надія (відзн.), Демків Романа, Добрянська Марія, Займіна Леонтія (відзн.), Залітач Стефанія (відзн.), Кобель Ірина Марія, Кордуба Клавдія (відзн.), Коржинська Олена, Кос Манія, Кравців Марія (відзн.), Кунишька Ярослава (відзн.), Лещинська Стефанія (відзн.), Лукіянович Олена, Любчак Ірина Ольга, Мацюган Марія Осипа, Муцовська Олена Марія, Охримович Марія (відзн.), Павенська Леонтина, Падох Надія, Пікас Павана, Піхурко Марія, Поцмак Марія, Процик Марія (відзн.), Сапрука Наталія Марія, Сірко Ірина (відзн.), Соха Осипа, Стрийська Ірина О. (відзн.), Танчаківська Олена (відзн.), Тернер Сіне, Трещьовська Ірина (відзн.), Федин Іванна Ірина, Харкевич Евгенія, Цебровська Марія, Церковська Оксана, Шавсман Роза (відзн.), Волощин Олена. Пять учениць до іспиту не допущено, одна від іспиту відступила.

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
у середу 1.VII. м. Ярослав.
у четвер 2.VII. м. Ярослав.
у пятницю 3.VII. м. Ланцут.
у суботу 4.VII. м. Перевореськ.
у неділю 5.VII. м. Лежайськ. 2150 10-?
у понеділок 6.VII. м. Лежайськ.
вівторок 7.VII. м. Радимно.

Український Центральний Комітет в Річпосполитій Польській повідомляє, що видача щомісячних допомог **українським військовим інвалідам** за їх інвалідність, починаючи з 1-го січня 1925 р. переводиться в касах Комітету (Варшава, Длуга 29) та Української Станиці в Калиші. Нижчезазначених інвалідів Комітет просить негайно подати свої адреси до УЦК.: 1. Возняк Семен, 2. Гловацький Петро, 3. Ермак Іван, 4. Лиско Олександер. 5. Мазур Яків, 6. Миколаєвич Степан, 7. Овдиєвський Йосип, 8. Піхур Матвій, 9. Панахида Іван, 10. Швецум Митрофан, 11. Кравченко Єфим, 12. Сидоренко Дмітр, 13. Вурсоль Іван, 14. Глуханко Сергій, 15. Джурко Іван. 16. Нелипович Григорій, 17. Удовико Федір, 18. Швачко, 19. Базилевський Павло. 20. Ласківський Кость, 21. Петренко Олекса, 22. Хижняк Дмитро, 23. Миколаєнко Микола, 24. Черкавський Пилип. — Український Центральний Комітет. 2229 3—3

Важне для кравців. Тов. українських ремісників „Зоря" у Львові, хотячи притти з помічю своїм членам, уладжує з днем 15. липня ц. р. курс кравецького крою мужеського і жіночого, під управою С. Кобера, довголітнього інструктора в Технольогічнім інституті у Львові, абсольвента світових Академій. Зголошення приймає секретар т-ва Степан Кезик у власній кравецькій робітні при пул. Охоронок ч. 5. З провінції можна зголошувати письменно. 2253 2—3

Пригадується, що товариський з'їзд матуристів колишньої української гімназії з р. 1910 відбудеться в днях 4-го й 5-го липня ц. р. в Коломиї. — За Комітет: *З. Кириловичь, д-р І. Турянський.*

Товариський з'їзд б. абітурієнтів(ок) української державної семинарії у Львові, які складали іспит зрілости в 1920 році, відбудеться у вівторок, дня 7. липня ц. р. Учасники з'їзду зберуться точно о 10 год. рано в будинку згадапої семинарії при вул. Ісаковича, де довідаються про дальшу програму товариського спіткання. — Комітет.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Дентистичне-техніче заведення
Максиміліян Мор
б. асистент і управитель д-ра Вахльовского
Львів, вул. Подвалля 9.
Для учнів ціни знижені, для вдів і сиріт 2218 рівнож і пільомбування даром. 4—10

Ф-а Ф. КНАУЕР і Син
Львів, пл. Капітульна 2.
2213 поручає 3—3
КОВДРИ І МАТЕРАЦИ.

КОНКУРС

З днем 1. вересня 1925 відкривається в Золочеві бурсу для гімназійних учнів (хлопців) на 50 місць, на кооперативних основах. Услівя: здожения удіму на раз або ратами 500 зол., а кошти удержання після дійсних видатків. Зголошення слати до 15. липня 1925 на руки п. Рози Чемеринської або адв. д-ра Теодора Вашн. 2257 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення
д-ра Шимона Рапапорта і Якова Кесса
Львів, вул. Сикстуська 17/19.
Пльомбування й виймання зубів безболю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнти з провінції полагоджується в найкоротшім часі. ПТ. урядовцям та студентам висока знижка. 2245

ПОБІДА
в боротьбі з пилом ріжних
ГРОБІВ ЗАПЕВНЕНА!
Кількаліттяльтня практика, проби ріжні признання і подяки виказують що найуспішнійшим середником
ТАНАТОЛЬ проти комарам і шашлам
ОРВІН на миші і щури
МОГІЛ на блощиці
СИНТІН (до розпилювання на бавт. мухи, молі і т. п.)
До набуття у Львові: В аптеках М. Етінгера і під „Гіпісею", Городецька 30.
В складах фарб: А. Гібнер, Ринок 3, О. Т. Вінклер Сини, Ринок 28, И. Сушко, Академічна 8, Л. Гершовскі, Академічна 4, А. Л. Цукер, Казимирівська 47, М. Шікер, Городецька 51, И. Л. і Х. Вернік, Личаківська 22.
В дрогеріях: Мр. Е. Беллес, Казимирівська 11, И. Бразелітон, Казимирівська 11, Фрід і Стернбеог, Панська 17, Мр. К. Пожибильскі, Личаківська 35, Коп. Тов. „Мрувка", Городецька 66.
Лябораторія хем.-косметична
Й. Срочинські і Сва
2067 Варшава, Золота 22. 5—5

Вяжне для Пань!
Фабрика капелюхів
2258 **Й. ҐОТТЛІВА** 1—
Львів, пл. Стрілецька ч. 15.
приймає вже жіночі капелюхи фільцові до перерібки після найновіших відповідних моделів, також фарбує на найріжнійші кольори. Для провінції виконується в 24 год. Вимінює старі на нові з доплатою 7 зол.

ДВІ БІБЛІОТЕКИ НА ПРОДАЖ!
6 тисяч томів у ріжних мовах, найбільше в українській. Вичерпані книжки ріжних видавництв з рр. 1914—1921. Писані каталоги за висилею. На ділові запити відповідає негайно за надісланим марок на 50 сот. Антін Наратницький, 2255 Коломия, Ягайлонська 40. 1—6

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає О. Когутяк. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 30.

Ч. 144 (10.527). Львів, четвер 2. липня 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. З ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Стихійна катастрофа.

Наша країна, переносячи на собі голодову катастрофу, поглиблену кульмінаційною точкою переднівку, знову впала жертвою грізної стихії. Безупинні, нагальні дощі, що тривають вже цілий тиждень, спричинили небувалу від 1913 р. повінь, яка обняла собою більшу частину Сх. Галичини, а всюди спричинила діймаві шкоди.

Довготріваючі зливи і бурі з гір і височин нагнали величезні маси води, що не вмістилися в коритах рік і розлилися по широких просторах лугів і піль. Пересічно стан води в ріках і річках піднісся на 5 (пять) метрів вгору. Дністер і Сян та їх допливи на широкому просторі виступили з берегів. Одночасно мочароваті й багноваті простори, пересічені водою, надмір води виділили для сусідніх управних піль. Тому деякі околиці (Самбірщина, Старосамбірщина, Дрогобиччина, Стрийщина, Долинщина, Калущина, Богородчанщина, Станиславівщина і ин.) представляють собою одно безбережне море. Цілі села залиті водою, деякі відтяті від світа і евакуовані доперва при допомозі війська, в иших звязок підтримується човнами. Спінені хвилі на своїх гінких хребтах несуть будівельний матеріял, дахи, обороги, худобу. Розшаліла стихія проковтнула вже кількадесять людських жертв. Розмірів катастрофи не можна поки-що подати навіть в приближині. На всякий випадок трава й сіно знищені, худоба зовсім позбавлена паші, друге сапання їзза безупинної непогоди не відбулося. Картопля й кукурудза нидіють, заросли бурянами. Крім того бараболя, один з найголовнійших і найпримітивнійших засобів поживи знуждованого населення, гниє у воді й болоті. Збіжа, які заповідалися середньо, зовсім злягли. Розшаліла стихія нанесла рінь на цілі полоси піль та покрила їх грубою верствою намулу.

В таких умовах населення, що вється в корчах і судорогах переднівку, переживає добу дантейського пекла на землі. Уряд з ґречно-фільософічним спокоєм приглядається розпуці населення. Теж саме робить, себ-то нічого не робить, місцева адміністрація. А положення ускладнюється не тільки тим, що населення переживає незвичайно гостру добу переднівку, не тільки тим, що воно вже пів року голодує, не тільки втратою паші, але до смерти сумними перспективами будучих зборів.

Та навіть серед найбільшого лихоліття не слід опускати рук. Треба негайно реагувати, треба шукати поратунку в ім'я принципу: Contra spem spero! Але й без надії не можна надіятися, заклавши руки. Перш усього слід зібрати хоч би приблизні дані про наслідки катастрофи стихійної повені. Зібрані дані негайно треба післати до Краєвого Комітету допомоги „Голодному Селу" (Львів, Ринок 10), а вже обовязком компетентних чинників буде порушити ту справу на відповідних місцях і у відповідних установах. На нашу думку акція повинна розвиватися у двох напрямках: 1) в сторону уряду, від якого слід настирливо й неуступчиво домагатися допомоги і 2) в сторону відповідних міжнародніх організацій.

Польський уряд, так само — як не журиться відбудовою на „кресах", не виявляє теж майже ніякого зацікавлення катастрофальним положенням Сх. Галичини, а при тому веде дивну тактику, Ані сам не може чи не хоче здобутися на допомогу, ані не допускає міжнародніх чинників до уділення помочі, бажаючи творити за кордоном міражі про вдоволення і благоденствіє українського населення під польською владою. Цю тактику, цю поведінку і політику уряду слід вже раз розкрити. І тому Український Соймовий Клюб, не вижидаючи докладнійших даних, а тільки ки спираючись на часописних звістках, повинен негайно внести в соймі нагле внесення та домагатися від уряду скорої й видатної допомоги. Одночасно наші компетентні громадянські чинники вже на основі певнійших даних повинні звернутися до Ліги Націй і Міжнародного Червоного Хреста.

Треба шукати всіх шляхів порятунку, бо инакше наша країна готова не лише заковязнути, але й загинути в страшних челюстях нужди і руїни.

Українська школа в ярмі.

Промова голови Української Парляментарної Репрезентації п. сенатора Черкавського, виголошена дня 22. червня у польському сенаті при обговорюванні буджету міністерства освіти.

(Продовження.)

Своє неповодження в часі ставердження підписів на деклараціях і в часі складання деклараций у інспекторатах намагаються направити деякі урядові чинники саме тепер, коли вже пройшов ро.чнець, визначений для плебісцитової акції. Щойно тепер шкільні інспектори уневажнюють зложені за українською школою декларації. А робиться це під натиском згори, згідно з вказівками, що йдуть теж згори і робиться всюди після одного, певно означеного плану, після одної системи.

У виконавчих розпорядках є точка, на основі якої інспектор має право, по упливі речинця на складання деклараций, робити потрібні для справи вияснення: наприклад, він може перевіряти, чи подані на якійсь декларації діти є направду в шкільному віці, чи ні. Для того має він право запросити собі до помочі когось із адміністрації або самоврядування. Отже користаючи з цього права, інспектори переводять просто таки слідство, ціле судове доходження, в часі якого асистують їм поміщники, що разом з інспектором не жалюють на адресу батьків усяких погроз, обвинуваченъ у протидержавній діяльности, обвинуваченъ за комунізм і т. и.

Шкільний інспектор висилає родичам, що вложили декларації, візвання, щоби являлися у нього на другий день у такій а такій годині і в такому то місці в шкільних справах. Найкраще і найлекше було би, як би шкільний інспектор приїхав сам до села і на місці довідався про те, що йому потрібне. Але так він не робить. У нього є ціль відривати людей від роботи, тягнути їх до иншого далекого села, забирати в них час. Найцікавійше, що не було такого випадку, щоби інспектор у якомусь селі переслухував людей з того самого села. Ні! він переслухує з других сіл, а на другий день покинувши те село, кличе його селян до иншого, віддаленого на кільканацять а то й кількадесять кільометрів села. Не піти селянин не може, бо поліція грозить карами. Отже селяне приходять і збиваються звичайно біля школи. Тут їм кажуть: приїхала комісія, а для більшого пострашу кажуть, що не комісія зі самого міністерства з Варшави. Поліція зганяє селян у одно місце і сторожить, щоби між собою не розмовляли, щоби не було агітації. Візваних впроваджують по одному до помешкання, в якому урядує комісія, зложена звичайно з інспектора або його заступника і якогось учителя, війта, поліції а часом то й агентів дефензиви. Починається слідство.— Чи це твоя декларація? — Моя — слідує відповідь. — А хто тобі її дав? А чи знаєш, що це большевик той, що тобі її дав? А чи знаєш, що у ній написане? Такі питання ставиться тим людям, що самі не вміють писати. — А наше тобі української школи? Тутже Польща й не Україна, мусиш отже вчити своїх дітей у польській школі. Виходить, що ти не признаєш Польщі коли хочеш української школи! А чи ти знаєш, що за те може бути? Будеш „сидіти" або не дістанеш землі. Тиж не повинен слухати того, хто тобі радить домагатися української школи, бо польський уряд нарочно видав такий закон, щоби довідатися, хто є по його боці а хто проти нього.

По таких питаннях, яких кількість та форма залежить від культурного уровня переслухуваного, пропонується прибитому та занепокоєному своєю долею селянинові підписати якийсь протокол, або щось зовсім для нього невідоме та незрозуміле або положити підпис на другій сторінці власної декларації. Колиж той вагається, то йому грозять. А тому, що таким чином обробляється переважно малокультурних людей, часто неграмотних а то й жінок, то замість підпису домагаються від них поставлення трьох хрестиків. Стероризоване населенич, а особливо після масових арештувань на весну, підписується під усім і ставить хрестики тим більше, що при тому є поліція, війт, а ці останні інстанції мають тисячі способів пімсти за відмову у підписах.

Гідним занотування є слідуючий факт: у селі Людгордівці, дубенського повіту, поліція внесла чомусь скриню з кайданами до тої кімнати, в якій переслухувано селян у справах плебісциту. По зібранню відповіднього числа підписів та хрестиків, комісія відїзджала далі, бо тут вже зроблено все потрібне для введення в даному селі утраквістичної школи. А яких крутійств уживано як при потверджуванню підписів на деклараціях так і при переслухуванню селян інспекторськими комісіями, про те найкраще послужать деякі документи, які є в мене на руках. Маю одну декларацію мешканця м. Дубна Т. Сороки, що прийшов до магістрату з проханням, щоби йому ствердженo його власноручний підпис на декларації, в якій він домагається української мови навчання в тій школі, де вчаться його діти. По довгих „пертрактаціях" стверджено накінець підпис, але рівночасно написано „перте" і на другій сторінці написано слідуюче:

„Zgłosiwszy się do magistratu petent oświadczył, iż osobnik, który doręczył mu deklarację, oświadczył, iż szkoła rosyjska będzie zamknięta i on, Soroka, winien prosić o ulokowanie jego dzieci w szkole ukraińskiej. Petent Soroka zaznacza równocześnie, iż on przeciwko szkole rosyjskiej nic nigma, chcąc jednak kształcić dzieci, a wobec zamknięcia szkoły rosyjskiej, prosi o umieszczenie swoich dzieci w szkole ukraińskiej, dodał przytem, iż jemu wszystko jedno, jaka szkoła jest, byle tylko dzieci mogły się kształcić".

Підписані під тим документом бурмістр і секретар, а потім додані ще свідки, при яких буцімто зложено ту заяву. Сам петент цього не підписав. Питав я його, чи він це зробив. Він відповів, що ні. Зроблено це отже тому, щоби уневажнити декларацію.

(Продовження буде.)

З двох становищ.

„Великодержавні" і звичайні льояльники. — Злощасна формула. Причини угоди і „незаплачені векслі". — Дещо з генези угоди.

З двох становищ відбувається оцінка жидівсько-польської угоди. „Малопольські" асимілятори, що фальшиво називають себе сіоністами, per fas et nefas вкінчують будівництво угоди, а польські сіоністи (з Конгресівки) всіх напрямків мають сумніви щодо успішности цього акту з двох становищ: „Малополяки" розпинаються за великодержавністю Польщі, а польські сіоністи з групи Грінбаума і „Гітахбуту" вияснюють, що „великодержавне становище" в буденній мові значить співпраця над гнобленням не-польських територіяльних народів. Льогічно розглядаючи справу, повинно бути якраз навпаки: польські Жиди, горожане корінної, національної посольської території повинні обстоювати великодержавне становище Польщі, а „малопольські" Жиди, громадяне української національної области, повинні гармонізувати свої змагання з величезною більшістю населення тієї території. Одначе бачимо, що тут ділає якась психоза. „Мало-

польські" асимілятори є невідлучними побратимами Грабських і Прушиньских. Вони „кресовці" є більше ніж льояльні, більше папські, як сам папа, одним словом — раби і підніжки.

Ми вже досить вичерпуючо реферували голоси „малопольських реальних політиків", які безпам'ятно пхають голову під евангеліє, а вчера зазначили теж погляд пос. Геллера (представника „Гітахбуту"). Партійний товариш пос. Грінбавма, тепер керманич радикальних сіоністів, пос. Шіппер в розмові з представником „Наш-ого Пшеґльонд-у" головним чином поборює „великодержавно-льояльну" формулу пос. Райха. Тією формулою хитрий Ст. Грабські підсував Жидам думку, немовто вони досі поборювали польську державу і аж тепер кають ся та обіцюють поправу. Такої формули опозиція (радик. сіоністи „Гітахдут" і „Мізрахі") не може прийняти, а може ствердити тільки, що — як досі — стоятиме на становищі непорушности границь держави і далі вестиме політику в обороні прав й інтересів жидівського населення. Коли таким чином буде підкреслена тяглість жидівської політики, то тим самим не зміниться відношення Жидів до инших національних меншостей.

„Це значить — каже пос. Шіппер — що й далі будемо підкреслювати слушні домагання національних меншостей, як що вони (себ-то ті домагання) містяться в рамках польської державности".

Коли мати на увазі, що таку думку висловлює горожанин корінної Польщі, то трудно мати до нього дальше посунені претенсії. На випадок перегодосування опозиції крайно угодовою більшістю, на денному порядку стане справа розвалу жидівського клюбу.

Та нам не йде про таку або иншу вірнопідданчу формулу, тільки про перехід Жидів, головно „кресових" Жидів, в табор польської реакції. Якжеж цей безславний перехід оцінюють представники инших не-польських народів? Ми вже згадували про ядерну відповідь пос. Хрущького („Хто не з нами, той проти нас!") Ширше говорив про це голова німецького клюбу пос. Навман:

„Думаю, що це (себ-то угода! — Ред.) є ефемерною подією, як нет малих хрущів. Жидівство, як досі, й далі лишиться чинником могутности в Польщі, незалежно від кождочасного становища уряду. Якщо уряд сьогодня вважає потрібним признати той стан річей, то до того склоняють його різні причини: недалекий міжнародний зізд Товариств Приятелів Ліги Народів (тому до управи польського товариства покликано — жидівського сенатора), подорож мін. Скшинського до Нового Йорку і т. п. А в суті річи рішучої зміни є дуже реальні. В першу чергу заходи уряду щодо здобуття заграничної позички. Виглядн здійснення тих заходів у великій мірі є залежні від становища міжнароднього жидівства. З другого боку перед очима багатьох Поляків виплівається примара регуляції границь. І як при заходах в справі заграничних позичок повічним ангелом має бути жидівство, так також при помочі жидівства мається провести примари регуляції границь. Але вже завтра положення може змінитися. А вкінці хто забезпечить, як довго здержиться при владі теперішний контрагент і хто зажирує вексель, виставлений ним чи його адвокатами? Німецький клюб в своїм портфелі має — цілу пачку... незаплачених векслів".

Кілька відер холодної води і частина Жидів починає отрясатися з райхівсько-„малопольського" покмілля. „Наш Пшеґльонд", який досі зберігав реферуюче становище, починає досить різко виявляти свій погляд. В статті „Порозуміння чи засідка?" (ч. 176 з 28. червня) пише:

„Припускаємо, що загал наших читачів вже виробив собі належний осуд про „історичні" події останнього тижня. Не без усмішку пожалування довідався він з недискретних розглумувань „Газети Народ-ової", що переговори з Жидами розпочато з ініціятиви уряду і „в бічних оглядів", а саме у звязку зі заходами в справі заграничної позички. Ту недискрецію можемо доповнити в тім змісті, що в ролі фактичного ініціятора переговорів виступає редактор найбільше поширеного в Польщі „Курєрка", який звернув увагу п. міп. Скшинського що польські Жиди мають в Нью-Йорку кілька мільонів побратимів, що говорять тим самим „жаргоном", що й Жиди в Коломиї й Бучачі. В кілька днів після того епохального відкриття през. Райха запрошено на перше свідання до п. міп. Скшинського, а опісля наступила доба таємних розмов, яких вину чи навіть публіцистичне коментування гостро заборонено під погрозою клятви за „національну зраду".

Опісля „Наш Пшеґльонд" зупиняється над фіналізацією коншахтів і переходить до злощасної „ратифікаційної" формули:

„Мін. Ст. Грабські, який здобув спеціяльну рутину в переговорюванні з „хитрим і підступним" противником та розбиванні сойомих клюбів, впав на помисл примусити від Жидів декларацію, яка мала перед світом ствердити, що Жиди досі були ворогами держави, що досі польські Жиди хотіли відірвати від держави східні окраїни, що досі піддержували акцію, яка змірала до ревізії границь Польщі. А видобувши від Жидів „признання до злочину", проф. Ст. Грабські розпічне переходити з ними іспити „поправи"... Помиляємо вже факт, що колиб навіть один відсам жидівського громадянства згодився зажирувати подібну декларацію з метою здобути собі степень „здатности управляти" („zdolności rządzenia"), то тим самим всі инші жидівські угруповання відав би він на жир найбільше вирафінованої антисемітської нагінки і політично-адміністраційної самоволі. Тоді постало би просто невиносиме положення в лоні жидівського громадянства, яке у висліді мусіло би довести до вичеплювання „остемпльованих" Жидів від всяких політичних впливів внутрі і назовні. Тому думаємо, що ніякий відповідальний жидівський політик не осміляться похвастати свій підпис під формулою, яка підважала би політичному самогубству. Рожні палиці можуть передчасно бити „славно" і декламувати про „витягнену руку", яку і стиснули чесно і пріязно". Ми не стискаємо руки, поки ми не переконаємся, що в тім стиску не будуть вам розторощені кости".

Як бачимо, то одна частина жидівських послів бажає угоди за всяку ціну, а друга хоче і боїться. Та на всякий випадок є це два окремі і дуже відмінні становища.

Ще про фахові школи.

II.

Фахова школа це властиво повинно бути продовження народньої школи, або, як вона вищого типу, середньої школи. Але ж бо фахові школи не всюди можна заснувати; найважнійша і для нас необхідна фахова школа — це рільнича. А їх якраз чомусь найменше. Адже, як не буде хліба, то не буде взагалі бесіди про життя. І тут, при тій нагоді, хочу забрати слово в справі недоцільности народньої школи в такому виді, як вона зараз є. Дитина ходить до тої школи чотири чи навіть більше років і виходить майже з тим, з чим прийшла; навчиться хіба того, що прочитає нумер на хаті та нескладно кілька слів з книжки. І чи то не шкода часу тратити і стільки сил, коби дитину залишити серед дороги?

Таже сільська дитина повинна виходити зі школи зі знанням господарювання землею, хатою і винести бодай трохи відомостей про суспільне життя. Сільська дитина потопає далі в темряві; вона далі курить на Юра під худобою, далі перед чарами перевязує хвіст корові і т. д. і т. д. Пощо тоді сипати грішми на школи, як вони не дають такого знання, аби його можна приноровити до їх буденного життя. Селянська дитина повинна винести зі школи загальне знання, як видобути зі землі, при найменшій затраті праці, найбільше плодів, як плекати худобу, як кооперувати, як гнати від себе дурисвіта і т. д. Того всього школа не дає; дитині забивається голову всякими дурницями, тільки не учиться того, що їй потрібне. Нам потрібна дуже пильно реформа народнього шкільництва на селі. Селянин це початок і кінець всіх міркувань, бо він доставець хліба. Польща хитається, бо селянин падає під невиносимими тягарами.

А деж ті учителі, що мають так дітей учити? їх нема, їх тоеба вивчити і тому необхідна реформа шкіл для виховання учителів. Більшевики в тім напрямі почали вже роботу і будуть незадовго показувати на нас пальцем; їх школа пристосовується до практичного життя.

При тій нагоді можна порушити ще й справу висших фахових шкіл. До впису вимагається покінчення середньої школи, якими у нас є переважно гімназії. Я нічого не маю проти загального образования, але пощо товчуть там греку або латину, я вже на старости років ніяк не можу зрозуміти. Ні грека ні латина не дали мені нічого. Я якось серед Греків в старій Росії в бесіді торкнувся старогрецької мови і почав деклямувати Гомера. „І у вас на це тратять час?" — почув я. Кождий абітурієнт міркує собі, що він вже багато знає, але світ каже йому, що він тільки стратив багато часу і то надармо. Висша фахова школа повинна бути продовженням середньої і спеціялізуванням. Кождий стрічений рік в молодости важить багато, а ще більше болючий він, як молодий чоловік тратить його через невикування авторитетів та герундіїв і герундіяв. Побудити зі сну Греків та Римлян не удасться, а за той час можна молодіж багато дечому навчити.

Фахові школи по містах повинні бути продовженням шкільної науки початкової, у якій, так само як на селі, повинно даватися загальне поняття про ремесла. Початок в тім напрямі вже є, але дуже незначний. Його треба поглибити. Дівчата повинні мати не тільки теоретичні поняття про варення, але повинні вміти і практично добре варити. Адже можна з одного і того самого продукту зварити і юшку і страву. Де-як-де, але тут знакомство куховарської хемії дуже необхідне; але треба його наперед учителеві самому вивчити. А на це так само досі не звертали ніякої уваги.

Тема про фахові школи дуже обширна і тут не місце широко розводитися, цею справою повинно заняття громадянство і учителі і то невідклично. Тими школами, які дотепер є, ми не можемо вдоволитися, мусимо їх основно перемінити без ніяких скрупулів. Що нам дала дотеперішня школа? Наше життя повинно йти в напрямі, як найбільше фахового виховання нашої молоді. Ми не можемо відгородитися муром від сильних сусідів; вони його проломлиб дуже скоро. Ми мусимо мати в руках ту саму зброю, що наш сусід; в ціпом на кріса не підемо. А до того потрібно праці і праці.

Цілий наш народній організм мусимо поділити на фахові школи і піддавати кождій частині те, що їй потрібне. Всі бачимо, що зле, але виходу ніхто не подає; може це якраз буде одна з точок виходу. Незабаром пічнуться візди учителів і на них громадяне учителі повинні серіозно застановитися над тим, як далі бути. Але учительство повинно йти вкупі зі всіми громадянами.

Інж. П. Волосенко.

У. С. Р. Р.

Польонізація Правобережної України.

На Правобережній Україні існує 280 польських трудових шкіл, в яких вчиться поміж 15.000 дітей. Школи неграмотних охоплюють до 4000 дорослого населення. У Київі існують польські педагогічні курси, на Київщині мають бути відкриті дві польські фахові школи і на Поділлю одна. Засновуються по селах польські хати-читальні і різні просвітні гуртки. Ця польонізаційна робота серед українського римо-католицького населення ведеться горсткою польської патріотичної інтелігенції, що залишилася на колишніх польських маєтках і цукроварнях. Для цього вона пофарбувалася трохи в радянський колір, а деякі одиниці навіть в комуністи записались, щоби легше йшла робота...

Імпреза „Тарґуф Всходніх".

Шумно і з магістратським розмахом панхетської засади „znatw się i postaw się" шарева пропаганда за "Таргі Всходні" відай цього року діждеться свого кінця. „Таргі", що животіють вже 5 рік — закінчаться повною невдачею, на що вказує маліюча з року на рік кількість виставців. Практика кількох літ виказала, що „Таргі" це інституція, яка ні промисловці ані торговлі нічого за поробленні вкладки та повезені кошти не дала. На спічком цього три четвертині виставців із попереднього року відпало, а що найцікавійше, то відпали самі польські фабриканти Поморя, Познання, Любліна і т. д. Вони завжди, що не бачать для себе якоїсь користи і хісна з тих „Таргів". Та від чогож „малопольський" помисл?! Дир. Пухальскі, Турскі і Гроссман, передбачуючи в травні цю невдачу імпреза, розїхались по всій Европі — та закликають чужинців до обслання виставн своїми товарами, обіцюючи їм деякі інтереси. На ділі то будуть грушки на вербі.

Невдача наближається до кінця і шумно рекламовані „Таргі" готові в цьому році без торгу скінчити своє сухітне буття.

Не зважаючи на 100.000 зол. допомоги польського уряду і допомоги Львова, не зважаючи на зростаючий в застрашаючий спосіб дефіцит міста, що є співзасновником „Таргів", всі гроші вичерпують подорожі директорів, друки, реклама і платні цілої фаланги урядовців.

В напрямі широкої акції пропаганди на цей рік знаменту рекламу робить „Таргам" орган польського союзу металевих фабрикантів, пишучи в числі з дати 2-ого травня ц. р. таке:

„Маємо до занотовання два факти, що є відстрашаючим для нас прикладом, а то цінковите фіско польської виставн з 1924 р. в Константинополі і вистава „Тарґуф Всходніх" на шкільнім пароплаві „Львів" з 1923 р., зорганізованої під протекторатом між. заклад. справ. Ця остання скінчилася не невдачею, а скандалом, бо експонати і товари виставців пропали або занщинися — за що дотепер ні „Таргі Всходнє" ані міністерство не хочуть прийняти на себе відповідальности".

Відай не далекий вже час, коли з „Тарг. Всх." остане лише гіркий спомин і парікамня на невдячність „малопольської кресової стражниці".

Купець.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Дещо про Румунів.

(З нагоди гостини буковинського „Добуша" у Львові.)

Західно-укрїнські племена не можуть нарікати на долю. Вона до них була розчулюючо ласкава і, хоч вони не дуже й побивалися, дала їм вимріяну опіку.

Ще донедавна найгіршим опікуном був Чех, але й той останніми часами під натиском спільного фронту Заграничів попустив і тепер не дуже відбиває від решти.

Але найкращим (ніде правди діти) то безперечно є Румун. Воно ніби й не дивниця, коли взяти під увагу його величезну культуру і цивілізацію. Румуни, як відомо, походять у простій лінії від Римлян, хоч... illigitimi tori. Найгарнійші примітки римських горожан перейшли на них і тут на підхожім ґрунті побільшилися ще та розрослись. За римських часів Румунія була, так сказавши, італійськими кресами і туди насилали всіх, хто хоч трохи провинився. Урядник, що крав, офіцер, що катував жовнірів, поліцаянт що забував — усе те йшло в Дакію, щоб там заводити лад і порядок. Крім урядників, офіцерів і поліцаянтів, посилав туди римський уряд і звичайних горожан за маловажні проступки: морд, підпал і крадіж.

Оці вибрані римські горожани змішалися описи з Печенігами, Куманами і ними та витворили гарний, чесний, лицарський і солідний нарід — Румунів.

В світовій війні румунський нарід, завдяки хоробрости російського війська, забрав від Росії Бесарабію, а від Австрії половину Угорщини, Семигород і Буковину. В той спосіб часть Українців опинилася під їх справедливою рукою та під впливом їх величезної культури.

Українська інтелігенція заправлена за Австрії до боротьби за свої права, вступила переважно до румунських партій, а селяне побачивши, що румунська кавалєрія носить такі самі ходаки як вони, національно здезорієнтувались.

Румуни зі своєї сторони стараються всіма силами виповнювати зобовязання щодо инш. меншостей. Вони позволяють Українцям навіть на спортові товариства, — а згодились на два українські часописи, тільки... щоб не кольпортовано їх поза Черновцями.

Такі сприятливі умовини дають румунським Українцям можність свобідного розвитку аж до цілковитого зрумунізования включно.

Поведінка Румунів, як бачимо, також не відбігає від постанов версайського трактату про нац. меншости. Українці яких цей трактат передав трьом народам, можуть бути щасливі, що саме туди попали. Подумати тільки, що було б сталося, як би їу поляки були самим собі і...

Побажатнб тільки треба, щоби опікуни порозумілися щодо спільної тактики відносно України, бо перебільшости витворюють ірреденту, тяготіння і т. п. большевизм.

А так — дадуть доказ політичної дальшозорости і навчать людей розуму.

Галактіон Чайка.

Кольонізаційний фонд на Україні.

Підготовка кольонізаційного фонду на південній Україні гальмується браком коштів в розпорядженню Наркому. Колегія Наркому визнала за потрібне відкрити з 1. липня ходячу кампанію в районі переселення, а з 1. серпня розпочати фактичне переселення. Порушено справу про кредити на ту ціль в сумі одного мільона карб. В першу чергу на впорядкований вже кольонізаційний фонд буде переселено 5000 родин, з районів найбільшої земельної тісноти—Поділля, Київщини, Чернігівщини, Полтавщини. З одної Кременчузької округи буде переселено 500 родин.

З огляду на те, що кольонізаційний фонд на Україні малий, Наркомзем ключочеться перед союзним урядом про переселення з найгустіше заселених районів України на вільні землі Союза — до Сибіру та на Північний Кавказ. Покищо одержано згоду Наркомзему РСФР. на переселення з України 5000 родин до Надволжа — до Самарської, Саратовської та Сталінградської (Царицинської) губерній, при умові, що кожна родина матиме не менше 2½ робочої сили і не менше як на 1300 карб. ременанту. Наряд на переселення поза межі України видано на Поділля, Волинь, Полтавщину. В Черкаській округи, на Полтавщині, з одного села Нехворощ, буде переселено 400 родин.

Поза межі України переселяють очевидно виключно Українців.

На вільні землі південної України масово переселяють Жидів, а жидівські кольонії творять по сусідству з існуючими вже жидівськими оселями, щоби можна було видвинути відтак окремі жидівські територіяльні одиниці. Жидівські кольонії на Півдні України, в околиці Херсонській і Таврійській губ., знаходиться в полосі німецьких і инших чужонаціональних кольоній (грецьких, болгарських, румунських). В такий спосіб Україна відрізується від Чорного моря.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Землетрус в Америці.

З Н. Йорка доносять про землетрус в Каліфорнії і на цілім побережу Тихого Океану. Найбільше потерпів шт. Монтана, де м. Барбара зістало зруйнованим цілковито. Загинуло кількасот осіб. Землетрус тревав протягом цілої мінути.

Мобілізація в Сибіру.

Совітський уряд зарядив в Сибіру мобілізацію всіх осіб муж. полу від 18 до 45 рр. Мобілізацію переведено в надамурськім і забайкальськім округах. З Москви надіслано великі запаси зброї та амуніції на Схід до ген. Фенга і до магазинів в Читу і Хабарівськ.

Біржа.

Львів, 30. червня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·18 — 5·18½, канад. дол. 4·00 — 5·00½, чеські кор. 0·15¼ — 0·15½, нові 0·02¼ — 0·02½, франц. франк 0·24½ — 0·26, швайц. фр. 1·00—1·01, анг. фунт. 24·85—25·00.

Золото. 20 кор. 21.70—21·80, 20 франк. 19·60—19·70; 20 марк. 24·70—24·80; 10 руб. 26·70—27·80.

Срібло. Австр. кор. 0·43½—0·43½, 5 австр. кор. 2·27—2·28, фльорени 1·17—1·19, рубль 1·83—1·85, рубель дрібним сріблом 0·82—0·85.

Збіжжа.

Тенденція зниження. Настрій ожившений. Пшениця від 35 до 37, жито від 32 до 33, ячмінь брав. від 29 до 31, ячмінь пром. від 25 до 27.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то вступіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 30 грошів. Заява приступлення можна одержати в кождому Крунку У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа"

Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

Хто їде до Риму?

Заїздіть до Українського Пансіону Corso d' Italia 6. Пінні ціни повний пансіон від 30 лірів денно.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за чотири місця зі статті пз. „Політичні краковяки" і за кінцевий устуи новинки пз. „Конфіскати".

— **Поминальне богослуженнн за пок. Адама Коцка** відбудеться дня 2. липня пр. у катедральній церкві св. Юра в 7·30 год. ранку а в Преображенській церкві тогож дня в год. 7 вечір. Панахида на могилі пок. Адама Коцка відбудеться того самого дня в год. 4 пополудні. Комітет, що займається відсвяткуванням памяти покійника в цьому році, просить львівських громадян взяти якнайчисленнійшу участь в богослуженню та панахиді.

— **Поліцейська бутя.** В селі Хібчині лісним, коломийського повіту, мала місце така подія: Вечером 16. VI. пр. вертав під батька селянин Кочержук зі жінкою домів. По дорозі або прісіли, щоби відпочити. Тоді напав на них поліцай Стшелецкі, назвав їх бандитами і зацькував собакою. Собака кинулася на селян і подерла їм одіж. Коли Кочержук загрозив, що пожалується командантові станиці, тоді розшалений поліцай кинувся на нього та почав бити по лиці і копати ногами. Збитий та скопаний селянин почав кричати за помогою і рятунком. Щойно наслідком крику покинув поліцай та вернув бійку. Вчинок того анормального, видно, поліцая є дуже характеристичний і кидає ярке світло на самоволю тих малограмотних і малокультурних стрілів польської державности на „кресах", що безкарно знущаються над нашим і без їхніх поборів добре забитих нуждою і горем селян.

— **Найновіша і найбільша сенсація у Львові.** Вкрали, чи сховали, чи зникли з ратуші рад вартости 5000 долярів? Дотепер не не відоме, та непроси́дження. У всякому випадку ця сенсація з радом зробить Львів славним на цілий світ. Це щойно другий випадок загадочної крадежі раду. Рад, що пропав, був власністю д-ра Майзельса, який виповнив його кліщі д-ра Бохеньского для лічничих цілей. Минулої суботи співдав асистент проф. д-ра Бохеньского д-р Кржановскі, що в одної з пацієнток клініки, хорої на рака матиці шел рад, який уміщено в рані пацієнтки минулого дня. Перебіг цілої історії такий: Від 11 червня перебувала на клініці п-ні Юлія Шіфрінзова, жінка редактора „Русского Голосу" і директора товариства „Львовская помощ" Романа Шкіряна. Її саме лічили рака при допомозі раду. В пятницю в год. 10·30 вложено їй рад до рани, а в суботу ранком вже його не було. Коли відкрито цю незвичайну крадіж, заалярмовано зараз усі органи безпеченства. Треба знати, що рад вложено до рани глибоко і защіплено його відповідним пластром так, що витягнути його звідти міг тільки лікар або хтось такий, що знав як з ним обходитися. В часі лідання раду обслуговала пацієнтку шпитальна сестра і в тому часі віддавала пацієнтка два рази моч. Допускали, що рад вийшов якимсь чином з моччю. Через те перешукували всі канали, все з них випомповували та докладно перевірили, але було надармо. Раду не найдено. Переслухували на поліції п-ню Шкірінзову і її мужа, але не теж не дало ніяких додатніх наслідків.

— **Двокляссва торговельна школа Т-ва „Просвіта".** Управа торговельної школи т-ва „Просвіта" комунікує нам: В останній хвилі довідуємося, що міністерство освіти привернуло давний тип торговельних шкіл, так що при торговельній школі Т-ва „Просвіта" у Львові буде з новим шкільним роком побіч трилітньої також дволіття торг. школа.

— **Яка їхало, таке здибало.** На терені горозівського повіту на Волині дійшло до непорозуміння між польськими осадниками, наслідком чого три групи військових осадників відлучилися від військового осадницького товариства та прилучилося до Союзу цивільних осадників. Вістку подаємо за „Жицем Волині". Може воно часом самі собою перегризуться.

— **Нова газета.** „Курієр Станіславовскі" приносить вістку, що 28. п. м. почне в Станиславові виходити нова газета „Селянський Прапор" політично-економічного характеру. Покищо не знаємо, що це за газета і хто її видаватиме, та вже сама назвина для неї на сторінках „Курієра Станіславовского" проколяна би за принущенням, що це якесь нове „хлібоїдське" „політично-економічне" підприємство.

— **Виступ М. Голинського.** В понеділок 29. червня п. р. відбувся перший виступ тенора Михайла Голинського на м. сцені у Львові. Сала великого театру вже давно не бачила такого натовпу публики. Між глядачами багато було таких, які здаються не дуже перед тим інтересувались співаками столичного города. З цього вийшло маленьке непорозуміння. Імено опери „Паяци", в якій виступав Голинський, попереджувала „Кавалерія рустікана" з Мантом на чолі. Мимо до тої степени був вчора при голосі, що деякі несідомі слухачі взяли його за Голинського і після закінчення опери нагородили щирими оплесками та окликами: „Браво Голинський!" Щойно в „Паяцах" побачили свою помилку і ставилися всіма силами винагородити М. Голинського. До речі обидва співаки заслужили собі віповідно на признання, бо обидва виповнили якнайкраще своє співацьке завдання.

— **Концерт Свєтозара Носаленича і Богдана Бережницького,** який відбудеться в понеділок, дня 6. липня п. р. викликав зрозуміле зацікавлення нашого як львівського, так і провінціонального громадянства, доказом чого великий попит за білетами, які продає по 6, 5, 4, 3 і 2 золоті кооператива „Український Театр" (вул. Руська 18). Гості з провінції повинні білети наперед письменно замовити, коли хочуть бути участниками мистецького пиру. В програму концерту входять твори: М. Лисенка, М. Волошина, Л. Січинського, Р. Вагнера, В. Барвінського, Глазунова, Поппера, Гайдна і инших.

— **З високих шкіл.** П. Рафаїл Лозинський, син д-ра Мих. Лозинського, професора Українського Університету в Празі, одержав у високій технічній школі в Карльсруге (Німеччина) диплом інженера будівничих машин. 2773 1—1

— **Ванни для літників в Підлютім.** Управа заведення купелевого в Підлютім подає до відома, що в наслідок випнів гірських рік комунікація вузькоторовою залізницею Броди—Підлюте, а також гостинцем є перервана на двайцять днів. 2276 1—1

Дописи.

Тернопільщина. (*Курйоз чи шикана?*) Громадяне села Прошова, тернопільського повіту, рішили поставити на майдані серед села памятник у формі звичайного кам'яного хреста тим своїм співгромадянам, що у війні своє життя віддали за волю. Місцева рада громадська відступила площу, на якій сільська молодь під проводом студ. Евгена Лопатинського висипала могилу і поставила хрест, якого посвячення мало відбутися в неділю 28. червня п. р.

Нараз у справу вмішалася перважна поліція і тернопільське староство, котре видало слідуючий указ:

Starostwo w Tarnopolu l. 33811|K. Tarnopol 26. czerwca 1925.

Do Zwierzchności gminnej w Prozowie.

Doszło do tutejszej wiadomości, że w tamtejszej gminie buduje bezimienny komitet pomnik ku uczczeniu poległych w wojnie światowej. Polecam Zwierzchności gminnej, aby bezwłocznie wezwała odnośny komitet do zaprzestania dalszej budowy, a to aż do czasu uzyskania odnośnego zezwolenia w myśl dekretu Naczelnika Państwa z 3. stycznia 1919 Dz. u. p. Nr. 5 poz. 93. Równocześnie należy poruczyć odnośny komitet, że przekroczenie powyższego dekretu wyrażone jest karą aresztu do 3 miesięcy lub grzywną do 300 złotych. Starosta *Koncewicz.*

Одержавши такий указ, рішили громадяне Прошови вислати депутацію до старости Концевича, а опісля до воєводи Заїстовского (оба вельможні Вітоси, при помочі котрого зробили карієру). Депутація вложена з членів повітової ради гром. і місцевого пароха о. Лопатинського удалася 24. червня п. р. до старости Концевича і представила йому стан справи на що він заявив, що він не може дати дозволу на поставлення памятника в Прошовій, бо не належить до міністерства внутрішніх справ і до дирекції публичних робіт у Львові і радив там звернутися о дозвіл, залучаючи проект хреста. Опісля та сама депутація пішла того самого дня до воєводи Заїстовского і почула від нього те саме, що від старости. Супроти того рішили громадяне цей камінний хрест поставити на місцевому цвинтарі і перевезти його з майдану на цвинтар. Так і зроблено і сам хрест забрано. Про це довідалася поліція, заказала дальшу розбірку памятника і підстава хреста остала дальше на могилі, якої стереже поліція і не хоче її видати. На інтервенцію д-ра Степана Барана у старости Концевича, відповів йому останній 26. червня п. р., що не позволить на поставлення хреста навіть на цвинтарі, бо і до цього треба дозволу міністерства.

Таке рішення старости Концевича є не виливом тупоумного бюрократизму, але продиктоване виключно польською патріотичною злобою. Розходиться именно о це, щоби в памяти нашого населення витерти тих, що полягли за волю свого народу. Українське населення одержує ще одну лекцію більше, що польська адміністрація не тільки йому в нічім не поможе, але на кожному кроці дасть йому відчути свій пястук і брутально здавить найсвятійші почування його душі.

На принціп не злишним буде згадати, що інтерпретація тернопільського староства, що поставлення навіть звичайного придорожного хреста, або фігури святого потребує дозволу аж міністерства, не має ніякої основи навіть у славетному цитованому декреті, який після арт. 6 виключає зовсім дозволу всі памятники на цвинтарях (хрести, фігури, статуї) посвячені релігійному культові, до яких безумовно належать хрести.

Взагалі як староста Концевич так і воєвода Заїстовскі що раз поглядніше дають під команду народових організацій під стягу Прушиньского, беруть участь у кожній патріотичній імпрезі (є вони майже що тижня) й свою владу дають відчувати нашому населенню в найліпшої стосовні — хочби такою, впрочім дрібною, подією як описане подія з памятковим хрестом в Прошовій.

В повищій справі Український Клюб внїс інтерпеляцію в соймі і сенаті.

З судової салі.

§ 67 к. з.

Дня 20 грудня 1924 комендант постерунку Вишівчика Адам Пельчарскі арештував Миколу Надзікевича з Голгіч і доставив його до бережанської тюрми під замітом злочину шпіонажі, покликуючися на те, що Надзікевич перед 2-ма місяцями з Яцком Костиком виїхали на Україну і там Надзікевич вписався до шпіонської організації „Не журися". Ту звістку мав комендант буцімто одержати від Владислава Костика, громадського секретаря з Мозолівки. В часі переводження слідства II. Відділ ген. штабу долучив таку опінію: „Fakt przebywania Nadzikiewicza przez 2 miesiące w Rosji — jak twierdzi posądzony w areszcie — dowodzi jasno, że tenże przebywać musiał przez czas ów w organizacji bolszewickiej „Ne żurysia" na kursie szpiegowskim, gdyż celem organizacji było szkolenie w służbie szpiegowskiej osobników, chcących na usługach tej służby pozostawać". На основі такої опінії Надзікевич був обвинуваченій за злочин шпіонажі а § 67 зк. і за той злочин відповідав на розправі дня 1. IV. 1925. Переслуханий свідок Костик під присягою зізнав, що ніяких інформацій про ніяку організацію „Не журися" комендантові Пельчарскому не давав і що таку організацію сам Пельчарскі собі видумав. Присутний на розправі знавець військових справ з відділу II. зміни опінію ген. штабу, стверджуючи: „Wyniki jednak rozprawy nie wykazały dostatecznego materiału do przyjęcia, że oskarżony dopuścił się zarzuconego mu czynu tembardziej, że zarzucona oskarżonemu przynależność do organizacji szpiegowskiej „Ne żurysia" nie dowodzi działania szpiegowskiego, gdyż organizacja ta kursów wyszkolenia szpiegowskiego nie odbywała". Трибунал звільнив Миколу Надзікевича від вини і кари. Так отже Надзікевич за видумку несовісного поліцая відсидів 3 місяці і 10 днів невинно в бережанській тюрмі.

За нарушення польського військового закону.

Той самий Адам Пельчарскі арештував дня 24. IV. 1925 Теодора Мудрого, господаря з Мозолівки, бувшого командира австр. постерунку жандармерії, під замітом неправного вербунку і долучив донесення, що Теодор Мудрий в серпні 1924 р. вистарався для Яцка Костика карту ідентичности, дав йому 20 мільонів на дорогу і його як новобранця вислав на Україну. У донесенню подав комендант, що Мудрий виконував неправний вербунок з поручення якоїсь диверсійної організації, що перебуваючи перед кількома літами в таборі на Чехословаччині „przez listy z Czech wzywał do buntu i wojny domowej, że Mudry jest zagorzałym działaczem ukraińskim, wrogo usposobionym do państwowości polskiej". Арештований Теодор Мудрий вийшов на волю дня 1. V. 1925 і на розправі дня 26. VI. 1925 з відомої стопи відповідав за переступство польського військового закона з 1924 р. Зізнаннями свідків Гринька Метельського і Владислава Костика стверджено, що комендант Адам Пельчарскі свої доноси проти Теодора Мудрого видумав і обвинуваченого звільнено від вини та кари. За видумку того коменданта відсидів Теодор Мудрий 7 днів невинно в бережанській тюрмі і потерпів на коштах слідства і розправи.

Обидвох обвинуваченых боронив адвокат д-р Західній. Докази неправдомовности коменданта Пельчарского: акта справи Vr. 1602|24 і Vr. 399|25 окружного суду в Бережанах.

Може би особою „правдомовного" коменданта пана Адама Пельчарского з Вишівчика зайнялися ближше прокуратура і поліційна влада?

Зі спорту.

Обласні ситківкові змагання у Львові.

Обласні ситківкові змагання для Львова відбулися у Львові в днях 11, 13 і 14 червня. Їх метою було перевести поділ гравців на юніорів і сеніорів та означити прибліжну їх класифікацію. Згідно з ухвалою ситківкового комітету рахування точок відбувалося в дусі англійських правил. Судіювали хвалебно незалежні грачі безсторонно, а тому не було ніяких протестів.

Юніорів стануло до змагань 6. Висліди такі: Бабинський—Олесницький 5:4, 1:3, 3:0, разом 9:7. Говикович — Федак 7:5, 7:5. О. Левицький—Медвецький 3:1, 3:1. Говикович—Левицький 6:0, 6:3. Говикович Бачинський С. 6:2, 6:4. Переможцем у класі юніорів став Говикович, минулого року пересунений до вищої кляси ізза слабої гри. Тепер його гра значно лучша, майстерно вміє здесувати, подавання також

ДОМАШНІ ДАНСІНҐИ
уряджує світової марки
ҐРАМОФОН „His masters voice"
„ГОЛОС СВОГО ПАНА"
Ґрамофон цей найновішої конструкції (система РАДІО з мікрофоновою підкладкою) узнаний першорядними знавцями цілого світа за найкращий. Вірність репродукції без шуму. Великий вибір плит, рівнож жидівських і єврейських канторів: РОЗЕМБЛЯТТА, КВАРТЕТА, СІРОТИ.
THE GRAMOPHONE Co, Limited, LONDON.
Генеральний репрезентант на Польщу:
ЙОСИФ ВЕКСЛЕР
Краків, Флоріянська 25. Львів, Сикстуська 2. 1897 18—20

досить сильне і для того він переходить до кляси сеніорів. З вищих гравців дуже гарно і холоднокровно грає С. Цьонись ві. Чотири грачі мають за слабу серву і досить легкі удари. Парами юніори не грали.

Сеніорів стануло до змагань 11, а того вечора відпало „не мала часу", так що виложення було безцікавне і змагання не вдалося довести до кінця. Насамперед грали дві пари, всі чотири самі найсильніші грачі. З одного боку Кульчицький і Соневицький, з другого Сасик і Дрогомірецький. Пантія Сасик мала дуже добру серву і виграла 6:1, 6:4. Опісля гра була дуже цікава, гарна і стилева, багата в надзвичайні моменти. Найкраще опанував техніку тенісового сварту без сумніву Сасик. Грає ніби недбало, сесна його остра і гроші стята, резерва тисового і різнокаліття, бекгенд все майже так само сильний як форгенд, при сітці волить більші удари ніж прямі смечі (вдари), горішніх ударів (Hochball) не любить. В грі не горячиться і майже не томиться. Неменше сильну серву має п. Кульчицький, але грає нервово, при спасованню пересаджує часто на аут, при сітці менше ловить граків ніж Сасик. В горішніх ударах слабий.

Серва Соневицького є сподом стята та тяжко її взяти, бекгенд слабий, до сітки не йде. Найслабший з чвірки мабуть Дрогомірецький, що сервуючи робить несамовиті. Грає нервово і нервово, майстер довгих і низьких ударів.

У дійшій грі нєвиразно виграв В. Романковський проти Т. Фрізка 6:2, 6:4. Останній грав інше проти Старосольського, дарма йому в першім складі непотрібно 15 фор і програв 2:6, 6:8.

Несподіванкою змагань була перемога п-ра Тисовського над Соневицьким 0:6, 8:6, 6:2. Доктор уже свого молодого противника „більш-менш", а ними той, стрінований до низьких ударів не міг собі дати ради. Той сам побідник, змучений довгою грою, за браком тренінґу влаштині і вечірній техніці п. Кульчицького 6:2, 6:2. Цілий держався і майже в кожній грі доходило до дюса (рівні).

Легко, самим пасованням побив Сенік Старосольського 6:21, 6:2, який цілий техніці протиставив що правда скорі ноги, але слабу серву і наївну ресепву.

Пантія Русин—Прошишин була вже доказом, як молодий, але цінний грач бере старого, рутинованого, технічно вище стоячого грача. Що правда, п-р Русин підлався аж у третьому складі 6:3, 1:6, 1:6.

Доволі легко побив Дрогомірецький Романковського 6:4, 6:3, що грав без напалу, недбало і пехотно. Так само Сасик прямо задавив Прошишина 6:4, 6:2, від якого стоїть вище о цілу клясу технічно. Лопатинський відпав проти Прошишина 6:4, 7:5.

Непобіджені лишилися Сасик, що не має на разі противника, Кульчицький і Дрогомірецький.

Т. Ф.

Бібліографія.

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА, зш. 4—6, Львів, 1925. Рахуючись із сучасними шкільними умовами, товариство вчителів вищих і середніх шкіл „Учительська Громада" займається „становити інтересами вчительства, а далі справами виховання та навчання молоді". Приймаючи це на увагу — завваже редакція „Української Школи", українське вчительство далеке від того, щоби у шкільне життя вносити політичні питання чи партійні пристрасти". Тому українське вчительство має повне право домагатися, щоби й міністер Ст. Грабські виступив із подібним кличем до польських учителів... „Утраквізація, чи ліквідація українського сер. шкільництва", розвязання ґімназійного інституту й цяти середніх двох найвищих клас у Перемишлі а у звязку з цим справа обсаджування посад директорів у наших сер. шк. творять зміст обидвох перших статтей „Української Школи".

У статті: „Індивідуалізування" в навчанні" домагається д-р О. Макарушка, щоби вчителі при навчанні використовували „кожну нагоду для вказання на значіння й вартість індивідуальности". „Індивідуальні прикмети витворюються найкраще в корпоративних гуртках". Наша школа повинна „наступити ученикові" розвиток тодішньої". О. Ю. Дзерович вказує в своїй статті: „Принцип школи праці", приноровлений в навчанні релігії" на заладання „школи праці", в якій „праця і наука, теорія й практика органічно сполучуються разом". Цей новий метод вимагає від дитини „праці, що може бути або зовнішня або внутрішня". „Ціль навчання релігії мусить бути з причини догматичности цього предмету внутрішня праця обширніша й інтенсивніша як зовнішня праця".

Проф. Вол. Калинович присвячує душевному розвиткові дитини другу частину своєї праці („Чим цікавляться наші діти?). Покликуючися на висліди експериментальної педагогіки та широко закроєних найдовшогічних анкет у школах Зєд. Держ. Пів. Америки, Німеччини, Англії, України т. п. держав, автор висвітлює розвиток діточого зацікавлення у зв'язку з розвитком інстинктів, почувань, мистецької чуткости, співчуття, волі, міркування та пережитих і набутих інтересів дитини. Свої теоретичні виводи кінчить автор ось якими висновками: „Зацікавлення — це та душевна сила людини, без якої життя не мало би ніякої вартости для неї. Дитину, яка нічим не цікавиться, не можна вважати життєдатною, бо зацікавлення — це життя". „Але й під душевним оглядом не мерш важне значіння зацікавлення: Чим цікавітьма душа дитини, тим вірніше відчуває вона красу життя, красу природи. А краса — це те животворне джерело, з котрого черпає кожна здорова людина, доки їй цікаво жити на світі". Автор заповідає, що в дальших частинах своєї студії подасть висліди анкети, уладженої ним в українських середніх школах.

Д-р Кость Кисілевський вітає українське вчительство до організаційної та творчої праці, покликуючись на діяльність станиславівської філії „Учительської Громади". Автор радить перш за все вести діло в двох напрямах: в обєднанні нашої молоді до реалізування „Ваґаційної Оселі" та в гуртуванні всіх учителів у праці над поправою нашої „долі".

Багато місця присвячує „Українська Шк." навчанню та вихованню на Радянській Україні та вагачі пікільництву за кордоном (статті Ю. Сірого, Вол. Калиновича, Гр. Тимощука, М. Лозинського й Р. Цегельського) а далі й основному оглядові педагогічних журналів наукових творів і шкільних підручників (статті Яр. Константиновича, Вол. Дорошенка, Т. Фрізка й ін.).

„Порушені питання повинні зацікавити не тільки вчителів, але й усіх діячів, що їм лежить на серці дошільне навчання та виховання нашої молоді, перш за все усіх батьків, що посилають своїх дітей у середню школу.

Л. С.

Св. Свящм. Йосафат Кунцевич. Матеріяли і розвідки з нагоди ювілею. Зібрав *о. д-р Йосиф Сліпий, проф. теол.* Львів 1925. Праці Богословського Наукового Товариства. Opera Theologicae Societatis Ucrainorum. Том I. Volum. De St. Josaphat Kuncevyč. Ст. 281. Ціна опр. в картон 15 зол. Зміст: Передмова (*о. Й. Сліпий*) [Proœmium (*Jos. Slipyj*]. Vie interieure et role de St. Josaphat Kuncevyč (*P. Jos. Schryvers C. SS. R.*) Мова „Регуп" і „Катехізму" св. Йосафата Кунцевича (*Д-р Ярослав Гординський*) [*Dr. Jar. Hordyńskyj*—Lingua in „Regulis" et „Catechismo" Sti Josaphat Kuncevyč]. Віднайдення і розпізнання мощів св. сином. Йосафата Кунцевича 1915—1917 (*Єп. Д-р Йосиф Бочян* [*Epp. Dr. J. Bocian* De reliquiarum Sti Josaphat reinventione et recognitione novissima sec. addita documenta]. Св. Йосафат Кунцевич в світлі проповіді XVII—XVIII ст. (*о. Д-р Яр. Левицький*) [*Dr. Jaroslaus Levyckyj*—S. Josaphat Kuncevič in concionibus ss. XVII. et VXIII. habitis]. Ex actis processus canonizationis glorioei martyris Josaphat Koncevicii, Archiep. Polonensis (*Dr. D. Dorožyńskyj*). Testimonia testium iuratorum. Богословське образование і письменська творчість св. Йосафата Кунцевича (*о. Д-р Йосиф Сліпий*([*Dr. Jos. Slipyj*: De S. Josaphat theologicis studiis eiusque scriptis editis ineditisque). Спис імен (Index nominum).

✝
ІВАН ГИНИЛЕВИЧ
урядник торговельно-промислового Банку, б. старшина У. Г. А.
проживши 36 літ, упокоївся в Бозі, пасмотрений св. Тайнами по довгій і тяжкій недузі дня 29. червня 1925. Похорони відбудуться в середу дня 1. липня 1925. в год. 5. попол. з каплиці Анатомії при вул. Пекарській ч. 52. на личаківський цвинтар, на які всю рідню, друзів, знакомих та товаришів Покійного запрошує опечалена в тяжкім горю Родина.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

КОНКУРС

З днем 1. вересня 1925 відкривається в Золочеві бурсу для ґімназійних учнів (хлопців) на 50 місць, на кооперативних основах. Услівя: вложення уділу на раз або ратами 500 зол., а кошти удержання після дійсних видатків. Зголошення слати до 15. липня 1925 на руки п. Рози Чемеринської або адв. д-ра Теодора Вані.

2257 2—3

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
у четвер 2.VII. м. Ярослав.
у пятницю 3.VII. м. Перемишл.
у суботу 4.VII. м. Перемишль.
у неділю 5.VII. м. Лежайськ. 2150 11-?
у понеділок 6.VII. м. Лежайськ.
вівторок 7.VII. м. Радимно.

Важне для кравців. Тов. українських ремісників „Зоря" в Львові, хотячи прийти з помічю своїм членам, уладжує з днем 15. липня ц. р. **курс** кравецького крою мужеського і жіночого, під управою С. Кобера, довголітнього інструктора в Технольогічнім інституті у Львові, абсольвента світових Академій. Зголошення приймає секретар т-ва Степан Кезик у власній кравецькій робітні при вул. Оховонок ч. 5. З провінції можна зголошуватися письменно. 2253 3—3

Вечірні 1) до двоклітної і токлітної Торговельної Школи для тих, що покінчили 7 клас всенародної або 3 кляси середної школи, 2) до двоклітного Торговельного Ліцею, з 6 кл. середної школи, 3) на однорічний Торговельний Курс для абітурієнтів приймає Торговельна Школа Т-ва „Просвіта" у Львові, вул. Корнякта ч. 1. III. пов. 1—2

Кооперативно-торговельний однорічний курс Т-ва У.П.Т. в Станиславові. Вписи на цей курс відбудуться в днях 1. і 2. липня 1925 р. від год. 11—12 перед полуд. і від 4—5 попол. в домівці Рідної Школи при вул. Третього Мая ч. 18. До вписів мусять ученики безумовно принести свідоцтво уродження і свідоцтво укінченої що найменше 7 кл. народної школи або 3 кл. гімн. Всі кандидати підпадуть вступному іспитові з рахунків, географії та української мови. Іспит відбудеться дня 2. вересня 1925. — УПРАВА. 1—1

Дрібні оголошення.

УЧЕНИКІВ або учениць на мешкання з харчем приїму. Зголошення вул. Павлінів ч. 12 б I пов. Анастазія Заплеталь. 2278 1—1

СТАЛИХ і пригадливих гостей інвалідських робітень (шевська і кравецька) при вул. св. Софії ч. 25 повідомляємо цею дорогою, що в місяці липні робітні з причини ферій будуть замкнені. 2270 1—2

Д-р ПРАВ Карлового університету в Празі глядає місця в адвоката. Радо працював би на полі кооперації. Відповідь слати до „Діла" для „Д-р прав 1925". 2271 1—1

ОФЕРТА на сторожу церкви св. О. Миколая у Львові. Вносити проситься на адресу Комітету парохіяльного. Жовківська 28 до 4 липня 1925 включно. Плани готові. Свящ. Василь Лончина душпастир. 2272 1—1

КОНЦИПІЄНТА, спосібного самостійно заступати, приймє адвокат Мудрецький — Тлусте біля Чортикова. 2242 4-5

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ROK ZAŁ. 1890.

Памятайте, що добрі і дешеві Музичні Інструменти можна набути тільки у фаховім і спеціяльнім складі МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ - ґрамофонів і всіляких приладів АДОЛЬФА БОДЕНШТАЙНА у Львові, вул. Леґіонів 37 (біля міського театру). Зазначую, що від 35 літ веду тільки музичні інструменти, що дає достаточну поруку фахової і сумлінної обслуги. 1-2 2226

Ширіть наш часопис!

ДО 24 ГОДИН чистить і фарбує хемічно одяги жіночі і мужеські „ОЩАДНІСТЬ" Академічна 26.

КОНКУРЕНЦІЯ НЕ ПОВІРИТЬ
що тревалий товар можна набути за безцінь, а що то не є лише марка реклама, про те може переконатися кожда дама
У ФІРМІ
„FLORIDA"
вулиця ГОРОДЕЦЬКА 3,
(проти костела св. Анни)
ПАНЧОХИ:

фільдекосові зі шва подв. стоп. зол.		1·50
правдиві нитяні подв. стопа	„	1·70
шовк. фільор. загран. Тревалі Тільки	„	2·—
шовк. фільор. перша сорта	„	2·80
а la газові рівна тканка	„	2·90
панчошки патентові	„	0·75

СКАРПИТКИ:

нитяні в красках	„	0·60
fil d' ecose в паски	„	1·20
п'вшовкові подв. стопа	„	1·40
шовкові фільор. заграничні	„	1·90
з чистого пряжива не до зношення	„	2·—

РЕФОРМИ:

fil d' ecose комбет. велик	„	1·90
французькі	„	3·90
Сорочки жіночі віденські	„	2·90
Кассавки з сер тагосаїн від	„	7·50

також костюми і спідениці купелеві, як також всілякі трикотові вироби — по низьких цінах. Позір на фірму „ФЛЬОРІДА". На провінцію висилаємо відворотно.
2275 1—6

НА СПЛАТИ! НА СПЛАТИ!
1/3 часть готівкою — решта на 3 місяці
Конфекція жіноча і мужеська
„VIENNAPOL"
Львів, Личаківська 7
2274 уряджує 1—2
ПОСЕЗОНОВУ ПРОДАЖ
остаючих костюмів і плащів жіночих, одягів і рафлянів мужеських, діточих убрань і т. п., по цінах нижше фабричних.
Костюми англійські зл. 40 і 55
„ рипс. і англ. вл. 95, 110, 120
Плащі жіночі зл. 40, 50, 60, 80, 100, 120
Мужеські одяги зл. 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100.
Удїляємо теж кредиту ПТ. Урядникам з провінції і самостійним рільникам.
ОДЯГИ НА МІРУ В 48 ГОДИНАХ.

Конкурс на аренду.

Сирітська фундація бл. п. о. Йосифа Фоміса віддасть по жнивах сего року в аренду фільварок в Закомарю, станція Ожидів. До аренди належать всі будинки господарчі, дім мешкальний, город, 90 моргів поля, 85 моргів сіножатя. Інвентарі живі і мертві має посесор від фундації купити. Аренда на кілька літ. Кавція посесійна у висоті півчистого чинщу аренди. Письменні оферти при долученню вадії у висоті 300 зол. вносити до канцелярії меценаса Е. Гвоздецького у Львові, вул. Красіцких 6. до дня 10 липня 1925 р.
2211 5—6

В ЗОЛОЧЕВІ є місце для пікаря, пекаря і кравця зґл. кравчині. Пошукується фахівця до ведення бюра поряд в справах податкових і фінансових і бюра для справ промислових і адміністраційних. — Зголошення слати до 15. липня ц. р. на руки адвоката д-ра Теодора Вані в Золочеві.
2256 2—3

KAWA HAG
Кава „ГАГ" без кофеїни
є зернистою І-ої якости кавою, з якої патентованим способом усунено кофеїну, яка шкодить здоровлю
ДО НАБУТТЯ У
М. ВУНДЕРМАНА
ЛЬВІВ, РИНОК 19.
2252 1—1

За редакцію відповідає О. Костин. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 145 (10.528). Львів, пятниця 3. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не вертають ся.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фо., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 4·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. Ціна одного примірника 17 сот.

Переговори і заговори.

Останній день червня 1925 (30-го червня) без сумніву є важною датою в житті жидівських переговірників і „малопольських" заговірників. Одночасно є це важна дата в житті непольських територіальних народів. В дні 30. червня жидівські міщанські групи під проводом „малопольських" Датанів й Авіронів зломили писані й неписані договори з иншими непольськими народами і заінавгурували „нову еру", еру боротьби з тими на[illegible] і їх змаганнями.

Розумово беручи справу, нічого не сталося, бож Жиди по суті ніколи не були нашими приятелями і прихильниками, ніде й ніколи не піддержували вони наших змагань, а в найкращому випадку не робили надмірних перепон. Зломання неписаної умови не є нічим дивним, коли мати на увазі специфічний характер і особливість мораль цього племени. Таж, як висловлюється один орган публичної опінії, предки Райха й Розмаріна навіть ломили умови, заключені з Єговою. Чомуж не мали би зірвати зв'язки з иншими „національними меншостями" і перейти на „реальну" службу „реальним богам і божкам?"

На яких основах прийшло до жидівсько-польського договору, важко з усею певністю ствердити. Знаємо тільки, що Жиди ще раз підтвердили свою льояльність і то звичною для них формулою, що зобовязалися обороняти морально, матеріально й фізично „великодержавне становище" Польщі і непорушність границь сучасної польської держави та в тому напрямку, як і з метою підсилити державний скарб — робити пропаганду за кордоном. В заміну за те, як подає „Jewish Chronicle" польський уряд забезпечує Жидам повну рівноправність; знесення обмежень в армії і в публичній (державній) службі; допущення Жидів до правительственних достав; знесення всіх шкільних обмежень; гарантії проти антисемітської інтерпретації обовязуючих законів; зміну закону про недільний відпочинок; злагіднення у відношенні до Жидів податкової системи; заборона бойкоту Жидів; уділення Жидам кредитів з державних банків; право користуватися на вібраннях гебрейською або жидівською мовою; державні субвенції для гебрейських і жидівських приватних шкіл і вкінці устійнення закону про жидівські (вірісповідні) громади.

Державець українського мандату пос. Шрайбер застерігається, що з огляду на зобовязуючу заговірників тайну, не може виявити „подробиць". Він відслонює тільки рубець концесій уряду в користь Жидів. А саме в господарській ділянці знесення примусового недільного відпочинку, заборона ярмарків у суботу, прийняття Жидів до ремісничих цехів, зменшення податків, допущення до достав, наділення кредитами; в політичній ділянці: полагодження справи горожанства, знесення обмежень з передвоєнних часів, доступ до урядів, рівноправність в армії; в культурній ділянці: реорганізація жидівських громад по думці жидівських вимог, жидівське шкільництво згідне з традицією і і національними вимогами і сповнення релігійних домагань (?!).

Як бачимо, то одні й другі інформації про уступки в користь Жидів вповні покриваються. Рантухом тайни закриті лише „подробиці". Отже на основі звісток з жидівських кол годиться зазначити, що недільний відпочинок має бути знесений вповні тільки на „кресах" (на українсько-білоруській національній території); в корінній Польщі він буде обмежений тільки до жидівських варстатів, положених в гетто. Значить господарські уступки мають бути заплачені тільки Українцями і Білорусинами. Польська торговля, ремесло і промисл в корінній Польщі будуть сальвовані істнуючими обмеженнями.

З жидівських кол подають теж, що в поїзді до Америки за новою позичкою супроводжатиме міністра Скшиньского пос. Райх або пос. Розмарін та вестиме в тому напрямку відповідну пропаганду на американській землі. Жидівський клюб переходить в ряди правительственної партії і одержить представництво в міністерствах, а саме віцеміністрів (державних секретарів) в міністерстві освіти, справедливости і фінансів.

Жидівсько-польський договір не тільки є договором між жидівською буржуазією і польською реакцією, але й заговором проти непольських територіальних народів. І це є найвакнійша „подробиця", яку з такою таємничістю заховують в своїх нетрях „малопольські реальні політики". Добре поінформований краківський „Час" в статті „Угода з Жидами" коротко й дуже влучно прецизує те обопільне „do, ut des". В практиці жидівсько-польська угода означує припинення підюджування проти Польщі опінії заграничного жидівства і фінансових кол та розрив („Час" називає це делікатно „rozluźnienie,") з „національними меншостями".

Очевидно, не мається тут до діла з розривом, тільки зі заговором проти Українців, Білорусинів і Німців. З днем 30. червня 1925 р. на цілій українсько-білоруській території утворюється таке саме положення, як після першої російської революції утворилося було в Конгресівці, коли там виникла була нова порода Жидів, тзв. литвоманів, які несли зі собою чужу культуру, чужу мову, економічне закріпощення.

Основним і природним правом кожної людини і кожної нації є боронитися перед небезпекою і перед загладою. Таке саме право має й український народ. Нема потреби лякатися того, що „малопольські литвомани" підніматуть галас про український „антисемітизм", бо оборона наші, її морального й матеріального здоровля мусить усунути всякі побічні скрупули. До тієї оборони мусить зєднатися підсвідомо вражені непольські народи в Польщі, мусять обєднатися наша громадська думка і наші національні організації. Як нас інформують, у проводі українських політичних партій, а в першу чергу „Народній Комітет" приготовляє в того приводу відозву до українського населення. Всі чинники повинні приложити руки до тієї організованої оборони, яка є основним і природним нашим правом.

Українська школа в ярмі.

Промова голови Української Парляментарної Репрезентації п. сенатора Черкавського, виголошена дня 22 червня у польському сенаті при обговорюванні буджету міністерства освіти.

(Продовження.)

Ще один документ, але це вже з часів тих перевірок, про які я казав, з часів того слідства в справі деклярацій — це протокол, підпису якого вимагав шкільний інспектор у кобринському повіті від селянина Григорія Овсяника. Документ такого змісту: „Я нижше підписаний Григорій Овсяник, мешканець села Злітово, як брат (правний опікун) Олександра, 12-літнього, заявляю, що бажаю собі навчання в українській мові. Мені пояснено, що в Дневнику законів міністерства освіти (ч. 3), є згадано тільки про „руску" і „русінську" мову. За те про українську мову ніякої згадки нема. Рускої мови собі не бажаю". (Голос: а „русінскої" теж?).

Робиться отже такі штуки на те, щоби при допомозі маніпуляції словами „руский", „русінські", „український" увести людей у блуд, збаламутити тих людей, які під словом „руский" розуміють „російський" і таким чином уневажнити деклярації. Того вимагав шкільний інспектор, але самозрозуміле, що і в магістраті робилося позиціє наведені маніпуляції теж за відомом і вказівкою інспекторату.

Пан сенатор Познер сказав у часі дебати над буджетом із тої самої трибуни таке, що виконавчі розпорядки до шкільного закону цілком перекреслили сам закон. П. сенатор Познер мав рацію. Натомість не мав рації сенатор Крижановський, який для злагіднення прикрого, але правдивого твердження сен. Познера, відомої за кордонами Польщі особи, твердив, що виконавчі приписи до шкільного закону не перекреслюють його. П. сенатор Крижановський не має рації. Стверджую, що дійсно виконавчі розпорядки перекреслили навіть ту пародію закону, яку видано дня 31. липня 1924 р. Ці розпорядки є так уложені, що дають виконавчим органам можність уневажнювати в той або иншій спосіб деяку скількість деклярацій, тим більше, коли з центра дається відповідні доручення для того.

Прошу панів, я далекий від того, щоби цілу вину за те, що діється з нашим українським шкільництвом, з нашими шкільними деклярациями, складати на шкільних інспекторів або кураторів. Правда, вони роблять багато кривди нашому народові в ділянці шкільництва, але роблять вони це, виконуючи накази з гори, з урядового центру. Бож факт, що на всій українській та білоруській території, обнятій шкільним законом роблено однакові труднощі та перешкоди в часі складання деклярацій і пристосовувано однакову систему в тепер переводиться однаково акцію уневажнення деклярацій, і це доказує, що все воно робиться згідно з волею і вказівками міністерства освіти, чи краще міністра освіти, який є духовим батьком усіх тих дивогладів а в тому числі утраквістичної школи. П. міністер не застановляється над нічим, а старається тільки ввести в життя такий з педагогічного боку дивогляд, як утраквістична народна школа. Він то вчить своїх підвладних урядників того, як їм робити так, щоб українська населення не могло використати закону навіть до тої міри, щоби мати чисто українську школу. Зараз-же після появи виконавчих розпорядків відбулися при воєвідствах з'їзди повітових старостів, — а не

Red. czas. „Dilo" Pr. 477/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 140 (10.479) z dnia 27. czerwca 1925 r. w artykułach pod tytułami: 1) „Ten", 2) „Asymilanty i asymilatory", 3) „Szcze odin dokaz tolerancji", 4) „Chto protestuje proty rimoi reformy" zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) i występku z §§ 300 i 302 ustawy karnej uznaj dokonane w dniu 26. czerwca 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządzil zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 27. czerwca 1925 r.

Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 485/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 141 (10.478) z dnia 28. czerwca 1925 r. pod tytułem 1) „Garnatiji nad Renom" w ustępie po słowach: na własni syły... do końca artykułu. 2) na stronie 2, w szpalcie 3, a (tytuł artykułu b) w ustępach między słowami: na zachid... a: ne dawano i na donosy... a: każdoho roku. 3) „Z sudowoi sali" w ustępie między słowami: do czynu namówiono aż po piwhodynnij naradi zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) i występku z § 306 ustawy k. uznał nanj 27. czerwca 1925 r. konfiskatę za za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17 grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 29. czerwca 1925.

Hawel.

тім почато робити всякі надужиття та переслідування населення з метою унеможливлення сільському населенню взяти активну участь у плебісциті. У цій справі ми вносили сотні інтерпеляцій. Потім відбувалися візди шкільних інспекторів при кураторіях шкільних округ, після яких учителі сільських шкіл подіставали доручення під загрозою звільнення з посади на всяку ціну достарчити потрібну скількість декларацій за польською школою. Наслідком того всього появилася по українських селах брошура на українській мові, що агітувала за польською викладовою мовою по школах українських сіл. Брошура друкувалася у Варшаві.

Власне маю таку одну відозву в українській мові. У ній між иншим сказано таке: „Польща і польська влада була давнійше є тепер і буде на віки". (кс. Мацейович: Слушно!). То щойно початок, що хочу сказати. Прошу слухати далі. (С. Блискот: України там ніколи не було!). Не про те йде мова, пане Блискот, завсігди ви так кажете у кожній своїй промові, очевидно тому, що ви теж походите з Українців так, як я, тільки тепер ви від свого народу відступили, отже прошу бути льогічним. (Блискот: а чи Варшава теж на Україні?) Читаю далі: „Нам треба в польській державі жити і треба вчитися через те польської мови" (Голоси: „Слушно!") „В темноті хочуть держати нас ті, що брехнею підписи збирали, хоч вони і инші українські посли". (Голоси на правиці: Так, так!) Далі сказано: „неправда, що хто підпише декларацію за українською школою, того вкладять до тюрми, але натомість правдою є, що по тих деклараціях уряд зможе відрізнити добрих і спокійних горожан, що заслугують на допомогу влади, від ворогів держави"... Друковано це в друкарні Копитовської і Спілка, Новий Світ 47 у Варшаві, а розкидано і розповсюднювано їх інспекторами та учителями. Мені здається, що інспектори того не повинні були робити.

Недавно жалувався в цій трибуні п. сен. Кендзьор на те, що інспектори занадто обтяжують скарб, бо беруть з нього не тільки на власне удержання своїх заступників, секретарів, машиністок, на пару коней, на брички та фірманів, і радив відповідну позицію прелімінара зменшити. Я беру інспекторів в оборону, бо вже хоч би для того, щоби ввести утраквістичну школу, треба їм на т. зв. „кресах" людей, паперу, коней, бричок і треба їздити в повіт і т. д. А скількиж то ще инших обовязків тяжить на тих інспекторах, зокрема потаємних обовязків супроти національних меншостей! Ні! Якщо видається такі закони (Голос на правиці: А ви звідки це знаєте?) а до них і такі виконавчі розпорядки, то нехай скарб за це платить!

Ідея п. Ст. Грабского є дорогою ідеєю і повинна Польщу дорого коштувати. Отже виконавчими розпорядками перекреслено шкільний закон. Нашій школі завдано удар. Тепер уже генеральні референти шкільних справ не зможуть у буджетових справозданнях міністерства освіти оперувати фікційними цифрами „рускіх" шкіл, бо таких вже й офіціяльно не буде. Тепер будуть вони оперувати величезними цифрами утраквістичних шкіл, які на ділі будуть польськими.

В одній з точок постанов виданих недавно радою міністрів, про „кресові" справи сказано: „Починаючи з новим шкільним роком завести в народніх школах двомовну науку згідно з побажаннями батьків..." Про бажання родичів, висловлених у напрямі введення науки в рідній мові, постанови нічого не кажуть, хоч міністрові освіти докладно відомо про те, якої школи домагається наш народ. Краківський „Час" дивується, чому воно так сталося? Але для нас нема в тім нічого дивного: так рішив п. Ст. Грабскі, головний провідник полонізаційної акції польського уряду і польської суспільности супроти нас. Так рішив Грабскі і так має бути. Проти волі українського народу має бути введена утраквістична школа.

Міністер закордонних справ Скшиньскі зачав минулого року на засіданню Ліги Націй у Женеві, що польський уряд ухвалою шкільного закону для української та білоруської національної меншости, а також мнимим заснуванням українського університету полагодив корисно пекучу проблему шкільництва для меншостей у Польщі, за що, як інформувала у свому часі польська преса, осягнув рясні оплески з боку членів Ліги. Невідомо, чи на якомусь слідуючому засіданню Ліги буде коли на порядку справа національних меншостей у Польщі, п. міністер теж збере оплески від членів Ліги, якщо вони довідаються, що інформації п. Скшиньского не відповідають дійсности, що його запевнення буди тільки введенням в блуд европейської опінії, яка хоч рідко і заслабо, то всеж таки реагувала на те, що діється в Польщі з національними меншостями, а для заспокоєння яких і сам пан Міністр закордонних справ мусить в імени уряду щось сказати і щось пообіцяти. А висилані з Польщі окремі делегації мусять ту опінію теж у всякий спосіб заспокоювати і писати неправду в закордонних публікаціях і газетах. В останньому числі газети „L'Europe Nuvelle", посвяченому Польщі, поміщена стаття п. Поніковского, в якій говориться, що на 14·3 проц. українського населення є до 11·4% українських шкіл. До речі кажучи, то на міжнароднім арені польський уряд все називає нас Українцями, а тільки тут у себе називає нас „Русинами". Отже на 14·3 проц. українського населення є аж 11·4% українських шкіл! Ці цифри не відповідають дійсности, але все те робиться немов би для злагіднення деякого тертя в цій справі на міжнароднім арені.

Так стоїть справа низшого українського шкільництва. Не краще представляється справа нашого середнього шкільництва. У названих уже „кресових" постановах Ради Міністрів істнує точка, яка каже про утраквізацію українських держаних гімназій у Львові, Перемишлі та Тернополі ще в цьому році. Ставі, добре зорганізовані і під педагогічним оглядом знаменито виновані, а що найважнійше, то єдині в тих місцевостях українські гімназії утраквізується вже в осени на те, щоби їх з часом спольонізувати. Вже приготовляється для тих гімназій нові кадри польських учительських сил. Належить підкреслити, що у Львові, Перемишлі і в Тернополі далі будуть істнувати окремі польські середні школи, а навіть буде їх по кілька, але української гімназії не буде там ні одної. Так виглядає на практиці реалізація гарної засади взаїмного пошанування рідної культури з боку Поляків. Весь наш народній доробок який ми осягнули за австрійської монархії і який по російській революції ми з таким трудом і коштом надмірних коштів здобули в час істнування незалежної української держави, тепер нам відбирає демократична Польща. І все це робиться — є то хиба облудно сказано у тому свого роду класичному законі про школи — в імя доброго співжиття двох близьких народів.

Пачове! таким чином до доброго співжиття не доведете, до чого доведете, про це не кажу, бо про те ви всі знаєте.

(Докінчення буде).

Пурус

паста до взуття в пастою

Парцеляція й осадництво.

Загальна дебата в соймі над основами тзв. земельної реформи.

Цього тижня кінчиться в соймі загальна дебата над законопроектом про парцеляцію й осадництво. В дебаті забирали вже голос представники правиці, центра, лівиці та непольських народів. В другій половині тижня розпочинається подрібна (спеціяльна) дебата, яка протягнеться довший час з огляду на безліч поправок (до тисячі), зголошених головно клюбами, що підпержують урядовий проект. Різко проти „земельної реформи" виступає християнсько-народова партія (великі й найбільші земельні власники під проводом Дубановіча й Строньского), за „реформою" з кардинальними змінами заявляється „Звйонзек людово-народови" (вшехполяки), християнська демократія, Жиди і „Пяст"; урядовий проект підпержують з меншими або більшими застереженнями „Клюб праці" (Тугутівці), „Хлопський Союз" (Бриліївці) і НПР. (нар. партія робітнича) та пепеесівці; проти урядового законопроекту і його тенденцій виступають визволенці, Українці, Білорусини, Радик. хлопська партія (Оконь), Незалежна

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО.

Рідна традиція і мова.

Про правопис та вимову чужих слів.

I.

Головні основи позичання чужих слів в українській мові.*)

Правопис та вимова чужих слів в українській мові, — як і в кожній іншій, — це чи не найбільш хитка частина нашої граматики. Постійно чуємо про це найріжніші, але все хиткі думки, постійно про це висловлюють найчудніші погляди. І все це головно тому, що питання чужих слів в нашій мові постійно вирішують „на свою думку", без твердого історичного матеріялу, без певного сталого принципу, звичайно не звертаючи уваги на попередню традицію.

А між тим у цих питаннях все залежить головно від тих принципів, якими треба керуватися в справах чужих слів, від тої основи, на якій ми будемо їх будувати. Тільки погодившися про основні принципи вживання чужих слів в нашій мові, ми зможемо вже легче й правильніше вирішити питання, чи маємо писати й вимовляти, напр. *льоґіка* чи *логіка*, *кляса* чи *клас* і т. п.

В парині переймання чужих слів до своєї мови, на жаль і на шкоду, український нарід витворив мало оригинального, а за останній час — за XIX століття — забув і втратив навіть те, що мав. Український нарід, яко нація, змарнував тут свій останній час, бо в чужих словах за минуле століття все йде на чужому приводі. А між тим світові мови, напр. німецька, італійська, російська і ин., скажемо — польська, витворили собі свої власні системи позичання чужих слів.

Звичайно в житті буває так, що нарід, культурно слабший від сусіда, все переймає чужі слова в формі цього сусіда. Так трапилось за останній час, головно за кінець XVIII та за XIX століття, і з народом українським, — Велика Україна пішла за Москвою, а Галичина — за Польщею. І переймання чужих слів в формі чужій, чи то московській, чи то польській, — особливо за XIX століття, — настільки було рабським, що український нарід тепер може вказати дуже мало своїх власних форм для чужих слів.

Український нарід в Галичині чужі слова вживає переважно в польській формі; тут дуже мало слів, що мають якусь своєрідну, від польської відмінну форму. І те, що Галичина в формі переймання чужих слів пішла за польською мовою, це створило найбільшу лексичну ріжницю між літературною мовою в Галичині й на Великій Україні: так повстали численні ріжниці і в формах переймання чужих слів, І, скажемо, в роді чужих слів, яких вживається на Великій Україні і в Галичині.

Кожний нарід у своїй літературній мові має дуже багато чужих слів, бо позичання чужих слів в певній мірі — це нормальний процес у житті кожної літературної мови в світі;*) при тому, кожний нарід має свій власний круг чужих слів, яких може не мати інший нарід. Польська мова, скажемо, має надзвичайно багато таких чужих слів, яких не вживає, напр., мова московська, і навпаки. Те, що український нарід у Галичині пішов у позичанні чужих слів головно за мовою польською, це втягло Галичину в польський круг чужих слів, це саме прищепило їй збільшене закохання до ріжних чужих слів замість своїх рідних, це відірвало її від кругу чужих слів на Великій Україні, де він спільний з кругом московським. Ось тому тепер в літературній мові в Галичині, а особливо в її пресі, занадто багато таких чужих слів, яких зовсім не вживають на Великій Україні.

Українця з Великої України постійно дивує і це закохання в Галичині до чужих слів, і самий круг цих слів. Головніще останнє; — кордон поділив Україну на дві частині, що віки були під ріжними культурними впливами, а тому зовсім природно увійшли і в ріжні круги позичених слів. Галичанин на Великій Україні так само буде дивуватися, стрічаючи особливі чужі слова, або й знайомі, але в іншій формі.

Скажемо, такої звичайної в Галичині оповістки, як, напр.: „Прийму *рутинованого солїцитатора*, як також *мундянта*" („Діло" N. 9893), або: „Нотаріяльний *субститут* пошукує посади" („Діло" N. 10443), — таких оповісток на Великій Україні мало хто зрозуміє.

Ось приклади таких чужих слів, яких звичайно на В. У. не вживають: „Тіла можна *аґлокувати*" (N. 10419), „*летовбирає* східні границі" (N. 10439), „був пактом *сатеґітів*" (N. 10434), „Віденка уділяє *конвензацій* німецького" (оповістка, N. 10441) і т. п. Звичайно, це вже приклади занечищення мови, а не її збагачення, приклади, яких легкоб оминути в чистій літературній мові.

Поляки витворили собі до певної міри свою оригинальну форму переймання чужих слів, — вони часто переймали чуже слово не з вимови його, а в його напису; так, французьке слово cabaret (вимовляється: kabarä) поляки мають як kabaret, за ними й в Галичині кабарет, на Великій Україні — кабаре́; фр. hasard (вимова: asár) у поляків має форму hazard, в Г. газард; правда, в цих словах поляки йшли й за німцями. Або ще приклади: фр. festin (вимова: fästän) поляки просто переписують на свій правопис: festyn а за ними й в Галичині пе-

*) Замість відповіді моїм субєктивним критикам, громадянству під увагу.

*) Докладніще про це див. І. Огієнко, Иностранные элементы въ русскомъ языкѣ, Київ, 1915 р.

Понеділок, дня 6. липня 1925
в салі Музичного Т-ва ім. М. Лисенка

КОНЦЕРТ

ОЛЕКСАНДРА НОСАЛЕВИЧА
оперового співака — баса
БОГДАНА БЕРЕЖНИЦЬКОГО
чеіста.

Білети продає кооперативна „Український Театр", Руська 18. 4259 2—2

клопська партія (Воєвудаки) і комуністи. По всякій правдоподібності в огляду на те, що широко заповідана обструкція „Визволення" заломилася і мабуть вигасла, урядовий проект буде ухвалений з багатьома поправками гіршого покрою, очевидно — якщо не зайдуть якісь непередбачені події.

Загальна дискусія в четвер і пятницю (25 і 26 червня) ясно зазначила становище поодиноких соймових угрупувань. Годиться з ходом тієї дискусії познайомити наших читачів.

* * *

Пос. Бітнер (христ. демократія) заявився за скорим і реальним переведенням земельної реформи, бо про національний характер краю ріває хлоп, зв'язаний з землею. Принцип парцеляції державою збанкрутував. Засоб земні виставе тільки на допомагання третини карловатих господарів. Після розпарцелювання великих маєтків втратить працю 100 тисяч рільних робітників, капітал, який представляє собою велика зем. власність, буде розпорошений, кредит знищений, державні фінанси захитані, а торговельний бізнес підзамений. Супроти того христ. демократія пропонує переведення зем. реформи виключно шляхом приватної парцеляції під натиском спеціяльного парцеляційного податку по 400 зол. від кожного гект., що бракує до норми, яка повинна бути роспарцельована.

Пос. Матакевіч (кілюб нат.-людовий) заявився за проектом та підніс рівні його недостачі й застереження.

Пос. Стронь ські (клюб христ.-народовий) різко виступив проти реформи. Коли дідичі зкусять до парцеляцій, то вони не будуть робити вкладів в господарство, вони не одержать кредитів на землю, яка кожної хвилі може бути забрана на цілі зем. реформи. В наслідок того обнизиться рільна продукція, повстануть трудноші при вимірюванні міст і війська, а тим самим буде загрожена безпека держави. Поруч з тим обнизиться податкова сила громадянства і вимів за границю, а через те й зростає журба за польську валюту. Англійці, які хотіли дати дідичам кредит на цілі рільництва, заявили, що так довго не дадуть грошей, як довго не будуть знати, в якому напрямку розвинеться земельна реформа. Крім того треба заспокоїти 3 міл. 500 тисяч малоземельних, на що треба 10 міл. гект. землі, а до парцеляції прийде в найкращому випадку 2 міл. 500 тис. гект. Таким чином цей закон не вдоволить селянських мас. Через підібрання землі дідичам, яким би то не було способом, знищиться рільничий промисл і високу господарську культуру. Кепською є теж сама техніка переведення земельної реформи. Урядовий проект пропонує дуже дрібне пішкодування дідичам, яких 20 проц. Через те дідичі понесли б велику втрату. А це порушує конституцію. Проти цього будуть дідичі протестувати. Вони звернуться до маршалка сойму і до президента держави і до уряду, щоби вони не допустили до ограблення дідичів. Зем. реформа може довести до того, що земля на „кресах" перейде в непольські руки. Дідичі в такому випадку оберегаліб такий удар, якого вони не зазнали в 1863 р. Крім того цей закон створить мур між Польщею і Заходом.

Пос. Вітос („Пяст") зазначив, що закон з липня 1920 р. був уявлений односно. Дідичі заборгувалися тоді при парцеляції відступити дещо для інвалідів. Цього не сповнено. Навпаки, розпочалася агітація проти зем. реформи. Підносяться голоси, що цей закон є шкідливий для держави і народу. Це є дальш. Багато держав в сусідстві Польщі переведло зем. реформу, хоч вона там була менше потрібною, як у нас. Росія є на близькому сусідстві Польщі і не можна нікому заборонити, щоби сягнув думкою там, де бачить користи. В Чехословаччині в минулому році розпарцельовано 240 тис. гект., в цьому році мається розпарцелювати 370 тис. гект. В Литві й Румунії діється те саме. Парцеляція є інтересом держави. Двірські простори є в Польщі не лише перекотком, але одночасно для селянства є символом гнету і довголіткової неволі. Коли в Польщі прийдеться вибирати між удержанням земельних відносин і горстокою рідіч'в, то навіть мало розсудлива Польща мусить вибрати перше. Може з початку й менше будеться продукувати збіжа, але збіжа й мало вивозиться. Польща вивозить наші продукти, а на тому може тільки зискати торговельний баланс. На сході лежать величезні, необсяжні простори, досі не тикані. Недавно згадував до вевеглаузу тяглову худобу, а гр. Потоцкі, що має 120 тис. десятин землі, представив одного мула. Так виглядає польська продукція.

Дідичі вдягають на себе тогу оборонців польськости. І нам (себ-то пястівцям) йде про те, щоби не тільки скріпити польський стан посідання, але його й поширити. В Познанщині є повіти, де німецька велика власність доходить до кільканадцяти відсотків. Чи її теж треба зберігти? Стоїмо на становищі, що місцеве населення на сході має право до деякої частини землі. (Голос: до всієї!). Моє становище є таке, а нам не боронно домагатися землі і під Краковом. Але ті, що там (себ-то на „кресах") є сторожами польськости й культури, не все сповнюють своє завдання. Земський уряд в Барановичах виказує, що 90 проц. землі вони продають місцевому населенню, а лише 10 проц. лишають для Польщі. П. Стронь ський каже, що цей закон збудує мур між нами і заходом. Чи Франція є ключовим краєм дідичів? (Пос. Стронь ські: Там робилося те 400 літ). Фракція хіба не постарається ві-а, якщо Польща зробить те, що Франція зробила перед 150 літами. Щож торкається ролі великої власности, то ми памятаємо те, що вона зробила доброго, але памятаємо й те, що вона повставала проти короля і держави, що вона була продажна, що на неї нарікав Костюшко, що вона з власної волі продавала великі земельні простори Пруссакам. В багатьох випадках вплив дворів на урядовців, на поліцію, на виконування законів є дуже відомий. Один з дідичівських політиків сказав недавно, що дідичі всім пожертвують крім маєтку і крови.

Суспільна сторона тієї справи вимагає, щоби маєткові суперечности були висівані, щоби в Польщі настав мир і хоч сяка-така справедливість. Треба збільшити оборону держави. Не можна до того допустити, щоби одні посідали землю, а другі її боронили. При переводженні зем. реформи без сумніву будуть деякі потрясення, як при кожній операції, але опісля мусить наступити здоровля. Ми (себ-то пястівці) є безоглядними прихильниками обмеження приватної власности — з огляду правних і практичних. Відкидаємо зачислення без викупу яко неслідне з конституцією, одначе не будемо старатися про те, щоби дідичі могли позбути тільки кадир землі за дорогі гроші. Справу слід трактувати розважно і без декламацій, а не так, як її трактують дідичі й аристократи, мовляв — безземельний селянин не дасть собі ради з землею. Коли справа земельної реформи не пасться розвязати мирно, то треба буде піти на боротьбу, яку проголошує п. Стронь ський. Цей закон не є ідеалом, тільки етапом. „Пяст" буде голосувати в переконанні, що робить рішучий крок в політиці державній і людській.

(Продовження буде.)

Ще про фахові школи.

III.

Конечність кожної фахової школи викликає саме господарське життя. Є ним звичайна, світова конкуренція. Хто виставляє дешевший і одночасно красший товар, цей бере верх. І тут нема ніяких сантиментів, ні національних ні політичних; дешевий і добрий товар бє. Безперечним фактом є те, (і це всі бачуть), що напр. Німеччина бє англійський товар, а навіть американський. Недавно оголошений конкурс на доставу 18 льокомотив для одного англійського залізничого товариства дав такий вислід: середня ціна англійських фабрик виносила кругло 150 тисяч фунтів, американських 125 тисяч, а німецьких 95 тисяч фунтів стерлінгів. Ніякий підприємець не буде для патріотизму платити 50 проц. більше за машини тому, що вони зроблені „своїми". Перевагу завдячують Німці своїм високо освяченим фаховим школам, які видали не тільки фахівців, але й солідних людей.

Але помилковим було би думати, що фахова школа дає все. Школа дає тільки основи, а практичне виконання повинно основуватися на теоретичних пізнаннях. Так воно повинно бути, але так воно не є. До солідно поставлених фабрик приймають на заході тільки ремісників, які покінчили промислову школу; звичайне термінування там не вистарчає. Але німецька школа дає окрім теоретичного знання і практичне; навіть на високих технічних школах вимагається виконання щораз то довшої практики перед вложенням теоретичних іспитів. У нас звичайно хлопці в варстатах сміються з тих, що приходять з промислової школи. В цьому є дві причини: одна, що новик має мале знання практики, а друга та, що він „панич". Хлопець, попавши в нове товариство, не знає, що робити, і в переважній частині такі новики кидають варстати та йдуть до канцелярської роботи. І яка користь з такої школи?

Ніяка школа не дає повного знання; як я вже сказав школа дає тільки основи. Свіжо спечений доктор прав, медицини, чи інжінер ще дуже мало знають, аби вести справу самостійно — їм потрібна велика життєва практика їх фаху. Те саме є з хлопцями промислових фахових шкіл. Школа має дати хлопцеві вказівку, аби він не блукав, але скоро орієнтувався в справах. Є дуже багато річей, спосіб виробу яких передається з роду в рід з тим, що слідуюче покоління, набуваючи у школі нового знання, досконалить виріб щораз більше. Чому заникає у нас гарбарство, кушнірство, гончарство і т. д. — а тому, що нема відповідних фахових шкіл, які дали би синам гарбаріа, кушнірів і т. д. відповідне теоретичне знання так, аби їх відомости а хемії стояли щонайменше нарівні з конкурентами. Мало ще спровадити гарбарські чи які там машини і навіть механіків для них; шкіра ще від того не буде здатна до конкуренції. Чому до Львова йде така сила віденського та чеського ременю? Чи-ж у Львові є дуже велика, новозбудована гарбарня? Чому наші ганчарі ніяк не можуть дібрати до кафлів такої глязури, аби не тріскала?

Але перейдім до практики. Які школи для нас найконечнійші? Візьмім два предмети найбільшого заторгібування: ремінь та кожух; річним від заснування шкіл для них. Способу переведення не буду наводити, бо не тільки подробиці, але й сама організація не надається до публичної дискусії. А проте я хотів би, як я вже сказав у попередній статті, бачити при спільній роботі і наші кооперативи, які чайже розуміють, що через фахові школи їх діяльність незвичайно розвинеться. І це є самозрозуміле, бо вони дістануть з часом товар зі своїх рук, зі своїх власних фабрик; треба тільки розуміння тої справи.

Але не треба думати, що фахові школи перевернуть відразу до гори дном наше положення та зроблять його кращим. Я, признаюся, був би вдоволений, якби нашим внукам це удалося. Це шлях дуже тернистий, робота незвичайно трудна і невсипуча, бо конкурент не спить. При тій нагоді зможемо використати знання і наших людей на еміграції як европейській так і американській, наскільки, розуміється, вони виспеціалізувалися до тої міри, що зможуть зайняти місця учителів по школах і тим звернуть хоч частину народнього довгу. Але ми хочемо тільки дійсних фахівців, які направду добули практичне і теоретичне знання.

Отже починаймо, а охочі до праці хай самі зголошуються. УПТ. приймає охоче всіх трудолюбивих.

Інж. П. Волосенко.

По широкому світі.

Евакуація Рурщини має початись негайно. Дипльоматичні переговори в цьому напрямку закінчені в Парижі.

Китай проти Англії приготовляє таємну мобілізацію. Китайські магомедане мають вести в Індії агітацію проти Англії.

Комуністичний китайський уряд домагається в нотах до Англії та Франції, щоби всі европейські кораблі виїхали з китайського моря і щоби держави заплатили відшкодування за стрілянину в европейській дільниці Кантону.

Буаший грецький уряд має відповідати за підкуп та хабарництво перед новим урядом Пангальоса.

С. Р. С. Р. пробує вдержати Німеччину від підписання гарантійного пакту. Берлін має ставитись до цього негативно.

Польсько-російські переговори в торговельних справах мають перенестись з Москви до Варшави.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

шуть і вимовляють фе́стин, що не передає французької вимови; фр. négligé поляки передають negliż, за ними й галичане — негліж.

Ось іще приклади, — фр: fiacre, portier, caissier поляки передавали: fakier, portjer, kasjer, і в такій формі ці й подібні слова вживають і в Галичині: фіякер, портієр, каєр. Недавно поляки змінили правопис цих слів на лінший і тепер пишуть: fjakier, portjer, kasjer. А щож робити галичанам з своїми застарілими формами, від яких відцуралися й поляки?

Походження польських форм чужих слів (на зразок — kabaret) пояснюється тим, що поляки писали чужі слова в їх чужій формі, вимовляючи, звичайно, так, як слово вимовлюється вдома, але пізніше цілий напис сполонізувався і тому відбіг від дійсної вимови чужого слова.

В перейманні рода чужих слів поляки так само витворили собі оригінальну систему, цілком відмінну від давньої української та від московської.

— —

На Великій Україні справа з чужими словами до певної міри стоїть так само гірко, як і в Галичині: там майже немає чужих слів, яких форма була б відмінною від форми московської. Через це в Галичині загально поширений погляд, ніби на В. У. в чужих словах все йдуть за Москвою, чому останніми часами в еміграційних виданнях видно навіть помітне стремління обминати форми чужих слів, однакових з московськими.

Погляд цей насьогодні фактично правдивий, але разом з тим він не зовсім вірний, бо не відповідає історичній дійсности.

Річ у тому, що в утворенні московської культури українці відіграли надзвичайно велику ролю, особливо в віках XVII та в першій половині XVIII-го; немає ані одної ділянки в московській культурі, де б українці помітно не приклали своїх рук.*) Творячи цю культуру, українці не були простими найманцями; — досить нагадати, що, напр., був час, коли вищі церковні посади по цілій Росії (митрополити, архієпископи, єпископи, архимандрити, ігумени) обсаджувалися переважно, а часом і виключно, українцями, а церковні достойники — то-ж реальні творці культури на той час.**) Так само в російських школах, на початку їх, учителями працювали переважно українці. Перекладчиками на Москві так само працювало багато українців. На службі в посольствах та в Колегії для закордонних зносин постійно було досить українців.

(Продовження буде.)

*) Див. про це: *Ів. Огієнко*, Українська культура, вид. 2-е, Берлін, 1923 р.

**) Див. *І. Огієнко*. Київська митрополитальна друкарня. „Лїт.-Науковий вістник" 1924 р. кн. VII ст. 311—319.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Соймовий український клюб і поль.-жид. порозуміння.

Соймовий український клюб зібрався вчора на нараду для обговорення свого відношення до сфіналізування польс.-жидів. порозуміння.

Декларація жидівського кола.

Вже закінчилися довготревалі соймові наради жид. кола в справі усталения політики кола у відношенні до уряду в звязку з послідними переговорами. Прийнято таку декларацію: Жидівське коло, стоячи на становищі ненарушимости границь і інтересів Польщі і конечности внутрішньої консолідації, стверджує, що буде переводити на соймовім терені постійну політику, згідну з інтересами держави і жидівської людности. Ухвала запала більшістю 40 гол. проти 4.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за кілька висловів у вступній статті про катастрофу поїзда", за одну новинку і одно місце допису з Тернопільщини.

— **Член нашої редакції** Ф. Федорців з огляду на підірване здоровля взяв на довшу відпустку. Тому проситься всіх, які досі прислали матеріяли (статті, дописи й звістки) на адресу п. Федорців, переслати їх безпосередньо на адресу редакції.

— **Повінь.** Покищо краєва преса не дає повної картини нещастя спричиненого зливами в останньому місяці. Щодня приходять нові звістки про місця запиті водою та необчислені шкоди нашого населення. Розлитий Сян, що перейшов пересічну висоту 5 метрів, загрожує місту. Вилив дійшов до шпиталю та електрівні. Вівторок пополудні вода вдершись до електрівні, вкрила місто „хвомішною гьмою". Дрова, що пливуть водою, загрожують залізничому мостові. Один гімназист IV. кл. Бернат, що вибрався лодкою на Сян, згинув. У Дрогобиччині вилила ріка Тисьменниця, село Михаловичі під водою. Населення спаслося на поромах. У самбірськім та старосамбірськім повіті найбільше потерпіли села Крики та Коравлівці. Залізничні шляхи зі Старим Самбором покищо перерваний. Простір Болехів-Долина потопає; між Станиславовом і Стрием була тимчасова перерва руху. Бистриця заняла станиславівське передмістя Княгинин. В околицях Галича Дністер залив присілки Вербів, Бачків, Лодин, Заднів'я, Замдинів і т. п. У Бобрецчині залита сила хат. Також на лісних просторах Підкарпатщини гірські потоки зірвали чимало мостів та пропали шляхи місцевих залізниць, головно в Ісат. Не вважаючи на страшенні шкоди заподіяні всім повінями, людських жертв майже нема. Тяжкий перегляд усіх сіл зачитих водою та втрат у них займе би сторінку часопису.

— **З концертового життя.** Львівська укр. публика мала нагоду пізнати нашого знаменитого співака п. О. Носаленка перед 8 роками на його власнім концерті, уладженім Муз. Т-вом ім. Лисенка. Своїм тодішнім виступом здобув собі наш співак славу і популярність, якою тішиться у нас артистичні сили як С. Крушельницька, Мишуга, Менцінський. Заграничні критики з останніх двох літ вказують на те, що наш співак стоїть саме на вершинах своєї артистичної сили і зачислюється нині до найзнаменитших оперових співаків. Наведемо деякі виписки з заграничних рецензій. — І так музичний справоздавець „Wiener Tageblatt-y" зазначує, що „басів, які зуміли би той спосіб відспівати та відграти партію „Фігаро", нині нема багато", або на іншому місці: „На першому місці треба поставити п. Носаленка в ролі короля Генрика — імпонуючого в появі маестатичного в грі і поражаючого силою тону. Самими суперлятивами переповнені і проч музичні справоздання часописів, як віденсько „Neue Freie Presse", празьких, німецьких та чеських, як також і віденських часописів. Усі вони підчеркують попри величавий повний блескучої сили голосовий орган, його першорядну співацьку культуру, знамениту повну драматичних ефектів і темпераменту гру нашого артиста і то як в операх давнійших композиторів, так і новочасних модерних операх, як „Rosenkavalier" Straussa-a, завдяки чому нашого співака зачислюють до найкращих представників цієї незвичайно трудної партії Ochs-a von Lerchenau. А слід запамятати, що наш артист має в репертуарі більш як 30 опер! Заповіджений на 6-го липня концерт Муз. Т-ва ім. Лисенка представляє собою як не можна краще закінчення нашого сього-річного концертового сезону. Попри п. Носаленка, який відспіває ряд оперових арій і також кілька пісень наших композиторів, як Лисенка, Січинського і Волошина, виступить ще і знаменитий наш челіст п. Богдан Бержницький, який відіграє ряд неописуваних у нас творів, як прекрасний концерт Haydn-a, твори С. Сен, О. v. Goens-a і Popper-a, як також твори російських і українських композиторів Глазунова і Барвінського.

— **Шкільні трагедії.** Вчора на Трибунальській площі львівська публика мала передсмак сцени із сенсаційної кінематографічної фільми. По даху костела Єзуїтів пнявся дуже швидко якийсь хлопець і утікав у напрямку даху скарбової палати, де щез глядачам з очей. Повідомлена поліція вибралась за сміливим артистом і найшла його під гостінцем (стрихом) скарбової палати, де скулений плакав. Хлопець називався Василь Кобза, є учеником IV. класи української гімназії і що одержавши погане свідоцтво рішив скочити з даху костела, але не мав відваги, і тоді переміняв свій проект, щоби позісатись на горіщі скарбової палати. Але воно було зачинене.

— **Рад є!** Сенсація, яка цікавила вчора Львів — розяснена. При розшуках за радом у каналах при клініці, син дозорця найшов малий звиток у газовій банданці — як виявилось — загублений рад. Одні гадають, що вкрадений рад підкинено на це місце, — инші, що туди його закинули діти або люде, які не здавали собі справи з того, що в такім клаптику находиться така дорогоцінність.

— **Жіночі самогубства.** В останніх двох днях записано у Львові 5 випадків самогубства жінок: жінки „монтера" Вегеропої чка свідомо зачадила себе в хаті; якоїсь Тереси Б. зпя вул. Львівських дітей ч. 38, що підвязала собі горло бечвою; Олени К., з вул. Стрийської ч. 8, що скочила до ставу „Світязь", щоби втопитись; Тереси Вілхарської з Давидова, що повісилась у винницькім лісі і 14-літної Янини С., що скочила зпи вул. Кордецького ч. 33 з І. поверха. Яка різноманітність у виборі засобів смерти і причин трагічного рішення — а яка одноманітність статистики, що частіше повторяється.

— **Неприємні назви.** Реферуючи про жидівсько-польські переговори, подавали ми оригінальні назви поодиноких сіоністичних угрупувань, які вперто ізза неуважности перекручували складачі й коректори. Спротив того зазначуємо, що трудова сіоністична група називається не „Гітахдуд" і не „Гітахбут", а „Гітахдут", а клерикальна група не „Мізраві", тільки „Мізрахі".

— **У Полтаві** — як подає „Правда", а за нею німецькі часописи — покінчив самогубством бувш. соціял-революціонер Грицько Сиротенко, який відгравав чималу ролю за правління У. Н. Р., був засуджений большевицькою владою на вязницю, потім звільнений і в останній час працював у статистичнім бюрі Полтавщини. Причини самогубства не подають.

— **Явна цензура на листи.** Парох о. В. Венгринович пересилає нам лист, який одержав з Праги, писаний 13-го м. м., а який прийшов до села Соколик 23-го розрізаний і горою заклеєний. Це не перший випадок і не останній. Що тайна приватних листів у Польщі не істнує, про це відомо. Але чи в конституційній республіці не слід би переводити потайки ревізію листів трохи швидше і більше дискретно?

Як маґнес, гріш або коханка Притягає всіх сметанкова „Бранка".

Зі зборів.

Загальні Збори Центрального Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові відбулися дня 20. червня п. р. при участи 34 відпоручників кооператив і 63 осіб фізичних (разом 97).

По відкриттю Зборів голова Надзірної Ради д-р Володимир Охримович, повитав щирими словами присутного на Зборах основателя і директора Центробанку д-ра Костя Левицького і покликав на секретарів Вп. пп. д-ра Юліяна Савчака і Нестора Пшепюрського.

По прийнятю протоколу з попередніх Загальних Зборів до відома, іменем Надзірної Ради предложив звіт з діяльности Центробанку і білянс за р. 1924 та т. з. білянс вальоризаційний з дня 1. січня 1925 директор Омелян Саєвич.

По відчитанню протоколу Комісії Контрольної Центробанку і звіту з ревізії, переведеної Краєвим Союзом Ревізійним, переведено дискусію, в якій забирали голос: пп. Олександер Онисько, Михайло Шахнович, Захар Скварко, Теодор Бобак і Юліян Павликовський, по чім приймали внесення Надзірної Ради, а саме затвердили білянс за 1924 р.к. цілу білянсову надвишку придільли до фонду резервового та затвердили вальоризаційний білянс з 1. січня 1925, в якім звальоризовано вкладки, уділи і фонди резервові в висоті 6 пр. (шість процент).

По уступленню чотирох членів Надзірної Ради, доповнено її склад так, що тепер входять до Надзірної Ради такі особи: пп. д-р Волошин Михайло, Венгер Ів-ко, Герасимович Сильвестер, Зінкевіч Микола, д-р Кормош Теофіль, Луцький Остап, д-р Лисий Володимир, д-р Охримович Володимир, о. Стефанович Олександер, Терлецький Михайло, Чапельський Ілярій і д-р Шухевич Микола.

До Контрольної Комісії вийшли: пп. д-р Кузовець Іван, о. Лопатинський Дамян і д-р Савчак Юлій.

По переведенню виборів, про стан української кооперації на Волині подав близші відомости П. Гриць'ко Гладкий, відпоручник Кооперативного Банку в Луцьку, а відтак п. Захар Скварко засував теперішнє господарське положення.

По вичерпанню порядку дневного заступник голови Надзірної Ради д-р Михайло Волошин, який проводив в другій части Зборів, подякував присутнім за участь і закрив Збори.

Посмертні згадки.

О. Омелян Трешневський, парох Горуцька помер ненадійно 29. червня ц. р. Покійний довгі літа працював у Сокальщині на усіх ділянках народнього життя, головно над економічним піднесенням народу. Його давнійша парохія Хоробрів може служити зразком свідомого і зорганізованого українського села. Про його гостинність та заслуги для народної справи в рр. 1918—19 багато могли би розказати старшини УГА. За те й мусів пересидіти майже рік у Бригідках, що і підірвало його кріпке здоровля і спричинило його скоропостижну смерть. В. И. П.

о. Василь Оленіч, парох Білковець дек. озірнянського помер по тяжкій слабости 28. IV. п. р. в Глинянах у своїх родинних заосмотрений Н. Тайнами, в 40 році життя, а в 12 р. священства, оставивши жінку й двоє сиріт. В. И. П.

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котика:
у суботу 4.VII. м. Перевірськ.
у неділю 5.VII. м. Лежайськ. 2150 12-?
у понеділок 6.VII. м. Лежайськ.
вівторок 7.VII. м. Радимно.

Вписи 1) до двоклітової і трикліт. Торговельної Школи для тих, що покінчили 7 клас всенародної або 3 класи середньої школи, 2) до двоклітового Торговельного Ліцея, з 6 кл. середньої школи, 3) на однорічний Торговельний Курс для абітурієнтів приймає Торговельна Школа Т-ва „Просвіта" у Львові, вул. Корнякт'в ч. 1, III. пов. 2—2

Дрібні оголошення.

ТАПЕТИ, лінолеум, меблеві матеріяли, хідники, дивани сторі до вікон, получає в найбільшім виборі найдешевше Е. Кічалес і А. Маргуліес Львів, Сикстуська 18. Телеф. 3348. Позір на фірму. 2119 10-10

В ЗОЛОЧЕВІ є місце для лікаря, пекаря і кравця зіл. кравчині. Пошукується фахівця до ведення бюра порад в справах податкових і фінансових і бюра для справ промислових і адміністраційних. — Зголошення слати до 15. липня ц. р. на руки адвоката д-ра Теодора Вання в Золочеві. 2256 3—3

КОНЦИПІЄНТА, спосібного самостійно заступати, прийме адвокат Мулявський — Тлусте біля Чортків. 2242 5-5

АДВОКАТСЬКУ канцелярію, добре репутуючу відступлю або прийму спільника. Зголошення до Адм'ї. 2 1—?

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Дентистично-технічне заведення
Максиміліян Мор
б. асистент і управитель д-ра Вахльовского
Львів, вул. Подвальна 9.
Для учениць ціни знижені, для вдів і сиріт 2218 рвання і пльомбування даром. 5—10

КОНКУРС

З днем 1. вересня 1925 відкривається в Золочеві бурсу для гімназійних учнів (хлопців) на 50 місць, на кооперативних основах. Услівя: зложення удїлу на раз або ратами 500 зол., а кошти удержання після дійсних видатків. Зголошення слати до 15. липня 1925 на руки п. Розп Чемеринської або адв. д-ра Теодора Вання. 2257 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.
За оголошення Редакція не відповідає

Дентистичне заведення
д-ра Шимона Раппапорта і Якова Масса
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.
Пльомбування й виниманнн зубів без болю. Штучні зуби в капчуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2245 3—10

ДВІ БІБЛІОТЕКИ НА ПРОДАЖ!
6 тисяч томів у різних мовах, найбільше в українській. Вичерпані книги й журнали, придніпрянські видання з рр. 1914—1921. Писані каталоги за касцією. На дійові запити відповідає негайно за надісланнем марок на 50 сот. **Антін Каратницький,** 2255 **Коломия, Ягайлонська 40.** 2—3

КОНКУРЕНЦІЯ НЕ ПОВІРИТЬ
що тревалий товар можна набути за безцінь а що то не є лише марна реклама,
про те може переконатися кожда дама
У ФІРМІ
„FLORIDA"
вулиця Городецька 3 в
(проти костела св. Анни)
ПАНЧОХИ:

фільдекосові зі швом подв. стоп.	зол.	1'50
правдиві нитяні подв. стопа	„	1'30
шовк. фльор. загран. тревалі тільки	„	2'—
шовк. фльор. перша сорта	„	2'50
a la газові рівна тканка	„	2'90
панчошки патентові	„	0'75

СКАРПИТКИ:

нитяні в красках	„	0'60
fil d' ecose в паски	„	1'20
п'ятшовкові подв. стопа	„	1'40
шовкові фльор. заграничні	„	1'90
з чистого пряжива не до знищення	„	2'—

РЕФОРМИ:

fil d' ecose комплет. великі	„	1'—
французькі	„	3'90
Сорочки жіночі віденські	„	2'50
Кассани з сер магазін від	„	7'50

також **костюми** і спідениці купелеві, як також всілякі трикотові вироби — по низьких цінах. Позір на фірму „ФЛЬОРІДА". **На провінцію висилаємо відворотно.** 2275 2—6

Подяка.

Тяжким горем прибита по втраті гли дорогого Мужа і Батька Василя Олексіва, пароха Білковець, озірнянського деканату, висказую глибоку подяку Високодостойному о. Шамбелянові П. Бачинському за уділення Мужові Найсвятійшої Тайни Єлеопомазання, за Сповідь і Причастя на смертній постелі. Рівнож дякую Впр. о. дек. М. Садовському і Впр. о. рад. Є. Костишиновій за відправи у впровадженні тлінних останків до церкви в Глинянах (на Заставу). Повище наведеним Впр. Отцям, як Впр. і Всеч. Отцям, В. Терещукові з сином богословом, Ож. Боберському, І. Пінкевичеві, І. Гургалеві, А. Стецькому, А. Ганасові, Р. Височанському, Г. Бойкові, І. Лабайові, В. Пашковському і Я. Шлензакові складаю найщирішу подяку за труд і за величаві похоронні відправи в дні 30. квітня 1925. Зокрема красно дякую Впр. о. рад. Е. Костишиновій за проповідь в церкві і за ласкаве прибуття з балучинським хором, який прегарним співом дуже причинився до звеличання похорону. Над отвертою могилою Впр. о. В. Терещук виголосив зворушаючу прощальну проповідь, за яку Спаси Біг. Дякую щиро Хв. Церковному Брацтву за прислухи в часі похорону, як і Всім Громадянам, які брали в тім сумнім обряді участь в молитвах до Всевишнього за душу бл. п. Найдорожшого Мужа. Хай Милосерний Бог нагородить Всім Вам стократно. — Білківці, в червні 1925. — Ярослава з Руденських Олексів, вдова, Стефця і Генцьо, діти. 3 1—1

ДИВАНИ, КИЛИМИ
направляє, відчищує і переховує на час вакацій по конкурепційних цінах
Францішка Утинович
вдова по фабрикантові диванів.
Львів, вул. Личаківська ч. 15.

За редакцію відповідає **О. Костик.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 146 (10.529). Львів, субота 4. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Р1Р КЦП.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.

Конто почт. шад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло" Львів.

Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі ствосшень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Німеччина на перехрестю.

Що-ж нарешті діється з тим давно обіцюваним, перебалакуваним, виправлюваним, потвердженим і спільно редагованим гарантійним пактом? Коли минає тиждень або два мовчанки на цю тему, видається, що ось вранці прокинемось у ново-відбудованій Европі. Та візьмеш у руки часопис, глипнеш на статтю, де повторяється слово „гарантійний пакт" і — яке розчарування! — невже-ж усе по старому?

І так, і ні. Важка дискусія продовжується. Нова Европа родиться не лише в болю та муках фінансової скрути, але й поті дипльоматів. Німеччина добилась тимчасового успіху, але не знає, на як довгу мету він вистачить. Вона далі на перехрестю: між бажанням тимчасового наладнання нормальних відносин у державі та перспективами майбутньої світової політики.

Коли в лютім Німеччина звернулась до Франції з пропозицією підписати гарантійний пакт зі союзними державами, вона мала на меті приковати Францію до Рейну, ча те, щоби загородити їй доступ до центральної Европи. Вона рахувалась з можливістю, що на Францію, яка відкине німецьку добру волю, впаде важка відповідальність за світовий мир. Але французькому мін. закорд. справ Бріяну повелось дійти до порозуміння з Англією, не вважаючи на всі основні ріжниці у напрямку закордонної політики двох держав.

Нині Німеччина трохи приперта до стіни. Приневолювана виявити свою добру волю, вона не знає ще, в якій мірі, підписавши гарантійний пакт, зможе рахувати на ревізію версайського договору. З другого боку вона не хоче зривати за собою всіх мостів можливого порозуміння з С. Р. С. Р. у майбутньому. Ясно, що уряд С. Р. С. Р. хоче заздалегідь звернути увагу Німеччини на наслідки її повного розриву з „орієнтацією на Схід". Відомо, що німецький міністр зак. спр. Штреземан розмовляв потайки на цю тему з представником С. Р. С. Р. Літвіновим; совітський амбасадор у Берліні Крестінський їздив літаком до Москви, де спільно з Красіном, Раковським та Чічеріном радили над новою ситуацією. Англійські часописи подають навіть інформацію, що Берлін порозумівся з Москвою, щоби в менту, коли Німеччина ввійде до Ліги Націй, С. Р. С. Р. міг там вислати свого представника в характері слухача.

Ця звістка є подекуди в суперечности з кампанією большевицької преси проти намагань Німеччини дійти до згоди з творцями версайського миру. *„Ізвестія"* тиждень тому явно погрожували Німеччині, кажучи, що „С. Р. С. Р. (на такий випадок) вжиє зовсім инших засобів, ніж ті, які потрібні для зміцнення політичних та економічних взаємин з Німеччиною". Що-ж на це Берлін? Він лякається, щоби гарантійний пакт не звернув свого вістря проти С. Р. С. Р. і щоби порозуміння з Парижем не збливзило Варшави з Москвою. У всякому разі: договір у Рапалльо поставлений під питайний знак. Німеччина хотіла би погодити свої обрахунки на С. Р. С. Р. з гарантійним договором, який у ніякому разі не може їй пошкодити. Але необхідна тимчасова дипльоматична гра псує подекуди перспективи політики на дальшу мету. І Франція і С. Р. С. Р. звертаються до Німеччини з таким самим питанням: — чи вона щира у бажанні миру? А труднощі, щоби відповісти щиро на це питання в тому, що кожна з держав, кажучи „мир", має на думці власні виключні інтереси, що шкодять „конкуренційним" державам.

Тому дискусія продовжується. Берлін покищо вважає корисним продовжувати її.

Українська школа в ярмі.

Промова голови Української Парляментарної Репрезентації п. сенатора Черкавського, виголошена дня 22. червня у польському сенаті при обговорюванні буджету міністерства освіти.

(Докінчення.)

Тепер про вищу школу. Тойже п. міністер Скшиньскі на засіданні Ліги Націй заявив урочисто, що польський уряд організує для Українців осінню 1924 р. український університет. І ця заява польського міністра остала тільки гарною декларацією. І дема українського університету (обіцяного Скшиньским!) не то у Львові, як у центрі наших західних земель, але і в Кракові його дотепер нема. Отже остають без виконання обітниці, заповіджені під словом чести на міжнародньому терені таксамо, як без виконання стоїть по нинішній день відомий паперовий закон з 1922 р., що передбачує організацію університету у Східній Галичині до осени 1924 р. Тепер уряд відновляє катедру української літератури на краківському університеті, як це видно з постанов ради міністрів. Отже уряд робить Українцям велику ласку, що дає одну українську катедру і то не у Львові а в Кракові, бо зі Львова уряд намагається усіми силами вигнати все українське з метою скорої польонізації. (Голос на правиці: Львів польонізації не потребує!). Львів є тільки польським острівчиком серед українського моря, а остров може бути кожної хвилі залятий морськими водами.

У буджеті міністерства освіти преліміновано на 1925 рік суму 260.000 зол. на організацію т. зв. „руского інституту" в Кракові. — Звертаю увагу, що на міжнародньому терені та в законі з 1922 р. який був спрепарований з метою пропаганди за кордоном, недвозначно говориться про університет, а не про інститут, а саме в теперішньому буджеті є позиція для якогось інституту, якого теж ніхто й організувати не думає.

А в якому положенню наше приватне шкільництво? Може держава дає які субвенції чи допомоги для нього? А допомоги в теперішний час, у час зубожіння та виснаження нашого народу були би потрібні. Та нема ні одного гроша. (Міністер освіти Ст. Грабскі: Так само не дається і польським приватним школам!). Перепрошую п. міністра, для польського середнього шкільництва уділено дуже багато. Крім цього користає воно з широкої допомоги держави взагалі. Ми зголошували внески в освітній комісії про допомоги приватним українським гімназіям на Волині, а то: в Кремянці, в Луцьку і Рівнім. Внески впали, а міністерство від себе теж нічого для тих гімназій не преліміновало. Навпаки міністерство апробує розпорядки місцевої шкільної влади, метою яких є поставлення тих гімназій у такі матеріяльні обставини, щоби вони перестали істнувати. І так у минулому році закрито три низших класи у кремянецькій гімназії. Інтервенція у міністерстві нічого не помогла. Міністерство прямує до того, щоби позакривати наші школи, наші бурси і взагалі усі установи, які плекають рідну освіту та підготовляють нове освічене покоління української інтелігенції. Міністерство робить все можливе, щоби зменшити продукцію тої інтелігенції, хоче, як колись російський уряд, держати наш народ у темноті для легшого переведення польонізації наших земель. Недавно замкнено в Перемишлі бурсу ім. св. Миколая, в якій мала дешеве удержання молодь, що вчащала до шкіл, переважно до гімназій. А що найважнійше і що мушу підкреслити вокрема, то абітурієнтів з VIII. класи перемиської української гімназії не допущено до матури. Учні тепер не знають, що мають робити. Кари ці примінено до них за те, буцім то вони займалися большевизмом, бо у деяких учнів у часі ревізії... (Голос: Пан сенатор це похвалює?) — кажу правду — знайдено комуністичну бібулу. Панове, в Перемишлі, де відбувався процес посла Ланьцуцкого, в часі якого, як і перед тим, відбулося кілька комуністичних віч і на них розкинуто тисячі відповідних відозв, у тому Перемишлі знайдете на кожному кроці комуністичну бібулу. Я переконаний, що і в багатьох учнів польських шкіл і в багатьох Поляків при переведенню ревізії знайденоб таку саму бібулу з тої простої причини, що молодь все охоча на заборонені овочі. Але влада перевела ревізію тільки в українській школі. (Міністер освіти Грабскі: По спробі атентату на директора гімназії „Русина". — Сен. Черкавський: Та замаху не допускався учень гімназії! — Грабскі: Учень! — Черк.: бувший учень! — Грабскі: учень 7 кляси!). Міністерство повинно держатися тої розумної педагогічної засади, щоби до учнів примінювати дуже обережно кари за мнимі вчинки, які в пізнійшому віці буде сам учень осуджувати. (Ксьондз Мацєсяч: А тимчасом дозволити йому робити все, чого захоче!) Кожний з панів був молодою людиною, був дехто і соціялістом і п. міністер освіти теж належав до соціялістичної партії та перечитував і сам писав соціялістичну бібулу. Не диво проте, що і в Перемишлі могла молодь читати комуністичну літературу. Треба до цього відноситися дуже обережно, треба нас тим застановлятися, а щонайменше не треба за провину одного учня карати цілої кляси. (Сен. Каньовскі: То не провина, а злочин!) В ніякому випадку не можна карати аж двох цілих клас за те, що в одного учня знайдено комуністичну бібулу. (Голос: і револьвери!) Зрештою про ту нещасну бібулу всілько розказують. Кажуть, наприклад, що її підкинено нарочно, щоби мати зачіпну точку для репресій, (Голос: Завсіди так говориться!), щоби примінити репресії до цілої гімназії, що є культурним середовищем на тамошніх українських землях, що стоять у першому ряді вашої польонізаційної роботи. Наша суспільність переконана, що політична поліція підкинула бібулу навмисне, щоби її найти при ревізії. Так твердить українська суспільність, яка чейже має право на опінію в цій справі таксамо, як польська суспільність, як і ви, панове, що довідуєтеся про всі ті факти зі спеціяльних донесень і тенденційних вияснень. У гімназії ім. Лелевеля у Вильні лучився випадок, якого не знає історія шкільництва на цілому світі. (Голос: Теже поліція підкинула!) Знайдено там склад зброї та вибухових матеріялів, доконано там нечуваного вбивства. Одначе таких репресій, як у Перемишлі, міністерство не примінило до всіх учнів гімназії Лелевеля. А не примінило їх там тому, що це польська гімназія а не українська.

Прошу панів, я одержав недавно листа з того самого Перемишля. Пишуть мені, що недавно з наказу куратора львівської шкільної округи звільнено з жіночої гімназії дівчинку Пясецьку, що має заледви 12 літ. Викинули її зі школи не знати за що, бо куратор про причину не сказав. Чи і та 12-ти літня дитина є небезпечною комуністкою, чи і вона належить до якоїсь змови. (Голос: „Байки пан оповяда!")

При кінці хочу звернути увагу на постанови, приняті Радою міністрів відносно українського шкільництва. Про деякі з них я вже казав. На тому місці зверну увагу на постанову, яка заповідає організацію матуральної комісії для українських приватних гімназій. Ще перед появою тої постанови звернувся наш клюб до міністерства освіти з жалобою, що волинська шкільна куратория змушує абітурієнтів приватних українських гімназій складати іспити з російської літератури, хоч в українській гімназії виклади російської літератури заборонила та сама Куратория. На нашу інтервенцію міністерство полагодило справу буцімто корисно. Але недавно одержали ми депешу з Волині, а потім і листи про те, що волинська Куратория не намірає організувати матуральних комісій для українських

гімназій тому, що міністерство тільки спитало, чи можна створити таку комісію, а куратор відповів, що не можна. Отже де правда? Хто отже сказав правду, міністерство чи куратор? А тимчасом час пливе, шк. рік вже кінчиться і очевидячки всупереч розпорядку Рад міністрів такої комісії не буде. (Ст. Грабські: Буде! — Пане міністре з того місця прошу Вас від заінтересованих, щоби комісію створено! — А міністер Ст. Грабські: Я рішив і буде! — Черк.: Але коли? — Волинський куратор каже, що не буде, бо вже нема часу. — Грабські: То буде в осени! — Черкав.: Алеж абітурієнти стратять цілий рік!). Иншою є постанова відносно приготовання підручників для утраквістичних шкіл. Пригадує нам це факт, який мав місце в попередньому році. Видано підручник для навчання української мови в народніх школах під заголовком „Учітеся". Книжка ця після цілого ряду поправок і доповнень педагогічного характеру, бо з педагогічного боку підручник уложений добре, отримала апробату міністерства освіти і була видрукувана. Тимчасом сталося инакше. Несподівано для громадянства зявився новий підручник для науки української мови під заг. „Зірка". Не вважаючи на те, що підручник не має ніякої педагогічної вартости, що має кількасот (понад 300) всяких похибок, все таки він одержав не лише апробату мінестерства, але й окреме поручення вживати його в школах виключно. Учителі нарікали, що з цього підручника абсолютно не можна дітей навчити читати, але книжку введено до школи на Волині примусово. (Голос у центрі: Навіть у Берліні виходять кращі підручники!). Висміяла той підручник і місцева польська преса (в Луцьку), але не зважаючи на те польські інспектори загрожували учителям звільненням із посади, якщо вони не виконають інспекторського доручення. Цей підручник я панам зараз покажу (голос на правиці: здалека!). Не здалека, а положу його перед пана міністра. Є тут і між сенаторами Поляками знавці української мови. Є між ними такий добрий знавець як сенатор Седлецкі, отже він може видати опінію про цей підручник. Інтервенція в справі того абсурдного підручника не дала ніяких наслідків. Нам остане одно, а то: вдатися до обєктивної педагогічної думки в Польщі та поза нею, що ми і зробимо. Маючи такі факти

Стихійна катастрофа.

Повінь.

Катастрофа, яка, як зазвалось, обмежиться лише до сіл розсипаних над більшими ріками, стає загальною. Щораз нові звістки стверджують, що навіть малі річки та потоки виступили з берегів і залили поля, до яких ніколи не доходили. А дощ паде далі і не дає висохнути полям, яких земля не в силі більше втягнути води в себе та держить її на поверхні великими калабанями, ставками, а недалеко рік — своєрідним морем. Дощ, від якого культурні краї давно найшли захист та охорону, в силі знищити цілорічне добро, і так уже злиденне, нашого селянського народу.

Львівський „Дзенник людови" кидає з нагоди катастрофи таких кілька влучних міркувань: „Уряд прийде з допомогою, яка може висловитися в тім, що знищеним господарствам відпишуть податки, а може й дасть яку підмогу, за яку можна буде купити корець жита або два корці бараболі! Та що далі? Що буде, коли й в найблизшім році небо не буде ласкаве і врожай не поведеться? І тут в усій повноті виступає злочин загребущої політики уряду, який душна колишню Галичину податками, здирав із селянина останнє лахміття, а за те не давав нічого. Ріки та численні доплини, що перерізують Галичину (у тексті „Малопольщу") не урегульовані, річища не поглиблені. Не треба було аж такої катастрофальної повені, як у цьому році, щоби ріки вийшли з берегів. Досить було трохи густійших дощів, а вже Дністер або Сян розливав широко свої води та нищив прибережні, найбільше врожайні левади та поля. А селянин орав та сіяв з року в рік з питомим йому завзяттям та наївною надією, що — стане краще".

Теми австрійських податків, які були великі, краще нині не торкатись. Надії на допомогу уряду жертвам катастрофи покищо — надіями, як і колись на регуляцію рік. Імовірно кожний повіт, як не кожне село, будуть приневолені рятуватись власними силами, тим більше, що в польських повітах повінь лютує так само, і не важко догадатись, що уряд зверне свою увагу в першу чергу на польські землі, хоча би менше знищені.

Ось кілька подробиць про стан катастрофи: ріка Стрий на всьому бігу розлита. Прибережні села та містечко Соколів під водою. Міст у напрямку Станиславова залитий і залізничий рух можливий тільки через пересядку. Вода під стрийським мостом на 1·80 м. Величезні втрати головно у повіті стрийськім та жидачівськім. Деякі лани збіжжа плавають. У деяких селах військо ратує населення. У Самбірщині поля залиті на просторі 20.000 моргів, а левади як оком сягнеш. Згідно з останніми звістками Дністер там трохи понизився. Залізничий шлях Львів-Самбір був перерваний 10 год. На повітових та громадських дорогах позривало мости.

Від Комітету Допомоги Голодному Селу одержуємо такі звістки:

В пю хвилю не маємо ще можливости подати докладно про розміри катастрофи. Подаємо ці відомости, які вже надійшли з судового повіту Комарно: Тридневні уливні дощі спричинили повінь у такій мірі як 1913 року. В судовім повіті Комарно крім Дністра вилила Верещиця з бічними потоками. Всі сіножати над Дністром і Верещицею залиті водою; так само бічні потоки Верещиці. Сіно в покосах і в копицях забрала вода на долини Дністра — а цей далі; нескошена трава замулена піском і землею зірваною з поля. Збіжжа прибиті до землі, а конюшина в копицях; зігнило до 75% — не можна присушити задля браку погодя. — Село Тершаків положене між Дністром і Лімницею цілe під водою. Від неділі вода сягає до стріх. 50 родин 230 душ осталось без хліба — без можливости мешкати навіть на піддашах, бо кождої хвилини можуть під напором води завалитись хати і инші будинки. Тершаків знищений цілком: всі поля і сіножати. Села Монастирець, Мости всі сіножати і ³/₄ поля (засіяні) під водою. Села Колодруби, Повергів, Сусилів, Погірці і Подільці всі сіножати під водою. Згадані села положені над Дністром. Села положені над Верещицею, а саме: Поріче грунт., Поріче Задвірне, Бірче, Чуловичі, Катериничі, Якимчиці, Кліцко, Комарно, Березець, Нове Село, Андриянів, Лівчиці і Підзвіринець не посідають своїх сіножатей, а винаймають у гр. Лянцкоронського положені над Верещицею, почавши від Любіня великого аж до Дністра в числі понад 3000 моргів, по части за готівку, а почасти на відробок за копання бараболь і цукрових буряків. Всі згадані сіножати знищені повінью, а люде мусять заплатити і відробити около 60 до 100 зол. за морг. Коли слота потревае ще пару день, то вся надія рільника на сьогорічний збір пропаде.

Поклик.

В цілях вияснення розмірів катастрофи і організації в звязку з цим допомогової акції необхідно мати як найдокладнійші відомости про розміри шкід, заподіяних розливом рік. Краєвий Комітет Допомоги Голодному Селу звертається до всіх повітових і сільських Комітетів допомоги Голодному Селу і до окремих діячів з проханням

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО. 2)

Рідна традиція і мова.

Про правопис та вимову чужих слів

(Продовження.)

Дуже багато зробили українці для усталення московського правопису і взагалі для утворення нової московської літературної мови. В справі чужих слів Україна за XVII і поч. XVIII віки була головним провідником їх для Росії, бо вона в той час культурно стояла вище від неї. Через Україну увесь час йшли чужі слова з Заходу (особливо від Польщі) до Росії; Україна витворила навіть свої форми і свої власні способи позичання чужих слів; Україна не переймала масліпо чужі слова, але постійно українізувала їх, напр. чуже *g* ми частіше вимовляли по своїому, як тихе: логика; чуже *l* ми частіше вимовляли так по своїому, не взявши його: философія, і цю тисячелітню звичку свою защепили в Москві.

Особливо багато чужих слів занесли українці на Москву в добу Петра I († 1725 р.). Українці культур-трегери густою лавою оточували царя-реформатора, працювали по його міністерствах, працювали як перекладчики, працювали за кордоном по різних посольствах і т. н. А на вищих церковних посадах, на посадах учительських і ин. було їх тоді сила несчислена...*) Звичайно, всі ці культурні працьовники наші московщилися, писали й говорили мовою російською, але серед них було дуже багато й таких, яких приневолено їхати на Москву й які при першій можности кидали її та втікали додому. Ось за цю добу Петра I до московської літературної мови вноситься дуже багато західних слів, але сила цих слів була відома в нас на Україні ще за 100—200 років до того. Багато з цих нових слів прийшли на Москву не просто з Заходу, а з України. Звичайно, сказати точно, що саме принесли українці на Москву в царині чужих слів, трудно, але одне безперечне, — в утворенні чужих слів для московської літературної мови українці зробили надзвичайно багато.**)

Таким чином ті форми чужих слів, які тепер бачимо в мові московській і які однакові в формами українськими, дуже часто не зовсім чужі нам, — бо це ж і ми творили чи допомагали творити, бо це ж і ми їх поширювали. Ось тому на велико-українські форми чужих слів, однакові з формами московськими, не можна дивитися, ніби лише як на позички з московщини, — ні, історія культури виразно каже нам якраз навпаки, — це форми дуже часто українські, перенесені нами або від нас на Москву. Форма, скажемо *клас* (пор. англ. klass) — це й наша українська форма, яку ми ширили разом з своїм шкільництвом по Московщині; а форма *клясса* на Великій Україні була й есть формою латино-польською.

Із вищесказаного ясно, що коли на Великій Україні форма позичених слів однакова з московською, то це в багатьох випадках лише тому, що не мало цих слів Москва перейняла з України або через українців взагалі. Навпаки, однакові форми галицькі й польські свідчать частіше про переймання (особливо за XVIII—XIX століття) цих форм з польського, бо ж поляки творили свої форми цілком відмінні від велико-українських, без особливої й помітної допомоги галичан.

Часом кажуть, ніби галицькі форми чужих слів — це форми, перейняті від німців (австрійців), а не поляків. Це не зовсім відповідає дійсности, бо звичайне правило в світі таке, що чужі слова приходять до нас від найближчого, культурою сильнішого народу, особливо, коли до того він ще й політично сильніший, що запосів собі цей нарід; а таким народом для Галичини ще з середини XIV-го віку став нарід польський. Ось тому, ще задовго до австрійського державного впливу на Галичину, ще за XVI—XVII віки в літературній галицькій мові повстало дуже багато таких форм чужих слів, що однакові з польськими. Та й за австрійських часів польський вплив не спинився. Всім же відомий факт, що в інтелігентних галицьких родинах, особливо в священичих, аж до 50-х років минулого століття домашньою мовою все була мова польська. Перегляньте протоколи засідань львівського Ставропигійського Успенського Братства, цей твердиню українства в Галичині, — як мало там писаного по-українськи, бо майже все складали мовою польською навіть за австрійських часів... Перегляньте ріжні святоюрські акті, — всі мовою польською... І люде довгими поколіннями виховувалися на польській культурі, а разом з тим невинно приймали й польську форму чужих слів замість своєї колишньої. Додаймо до цього, що багато галицьких письменників скінчили польську школу.

(Продовження буде.)

---

*) Див. *К. В. Харламповичъ*, Малороссійское вліяніе на великорусскую церковную жизнь, Казань, 1914 р., т. I ст. XXIV+878+LXVI. І це поки-що лише І том!

**) Докладніше про це я розповідаю в своїй статті: „Къ вопросу объ иностранныхъ словахъ, вошедшихъ въ русскій языкъ при Петрѣ Великомъ", див. „Русск. Филолог. Вѣстникъ" за 1911 р. кн. 3—4.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР: ВОЛОДИМИР ОСІНЬСЬКИЙ.
ВИДАВНИЦТВО „ДІЛО" СП. З О. О. ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ВИДАВНИЦТВО: ЄВГЕН ЛОЗИНСЬКИЙ.
ДРУКАРНЯ „ДІЛА" У ЛЬВОВІ.

в якнайкоротшому часі подати вичерпуючі відомости про шкоди, заподіяні розливом рік. Необхідно мати такі відомости:

1. Розливом яких рік і коли спричинені шкоди,
2. Які села в повіті потерпіли,
3. Які шкоди заподіяв розлив рік у будинках, сіножатях, збіжжу,
4. Скільки родин потребує допомоги в окремих селах,
5. На яку приблизно суму можна обрахувати втрати, заподіяні розливом.

При цій нагоді просимо також подати інформації про шкоди, заподіяні градом.

Крайовий Комітет звертає увагу на необхідність подати якнайточнійші інформації в найкоротший час.

* * *

КОМУНІКАТ
Крайового товариства господарського „Сільський Господар".

Наші голодуючі села понад Дністром, Стрием, Бистрицями, Свічою і иншими ріками, залляла в останніх днях червня велика повінь. Тисячі гектарів найурожайнійшої ріллі, більша половина наших найкращих сіножатей і чимало людських осель ще нині під водою. Там пропала уся цілорічна хліборобська праця і уся надія, що за кілька неділь покінчиться голод. Але й у всіх инших повітах спричинили зливи та бурі величезні втрати; дозріваючі озимини (передусім жита) покручені і поломані, конюшини і трави гниють на покосах. Наші села знову не зможуть дати прожитку навіть своїй населенню й худобі. Руїна села продовжується й поглиблюється.

Щоби гідно стануги в обороні нашого загибаючого села, захистити його в цей лютий час перед податковим гнетом і забезпечити йому справедливий уділ в допомоговій акції, за яку наше товариство старається, Головна Рада Крайового товариства господарського „Сільський Господар" звертається отсим до всіх своїх філій, повітових і сільських організацій та окремих одиниць, що живуть серед нашого сільського люду і знають його горе, щоби вони усі чимскорше надіслали товариству (Львів, вул. Зіморовича ч. 20) докладні звідомлення про втрати в хліборобській продукції, спричинені зливами та повінню. В кожнім звідомленню просимо подати приблизну скількість гектарів знищеної ріллі і сіножатей, величину втраченого збору (верно і солома та паші в метричних сотнарах), скількість ушкоджених хат, та зазначити: чи державні установи почали яку допомогову акцію, чи ні і т. п.

Швидкі річеві звідомлення дадуть товариству змогу виступити де слід з повним образом рільничої катастрофи на наших землях і як слід стануги в обороні нашого селянства. Рада товариства вже звернулася в цій справі до Клюбу українських послів у варшавському соймі.

Львів дня 1. липня 1925.

Крайове товариство господарське „Сільський Господар" у Львові.

У. С. Р. Р.

Поверховна українізація профспілок

На нараді голов і секретарів професійних спілок у Київі сконстатовано, що професійні спілки провадять роботу по українізації поверховно, обмежуючись лише до переведення діловодства на українську мову, натомість нічого не роблять для українізації самої робітничої маси, яка на половину складається з робітників-Українців. В прийнятій нарадою резолюції між инш. говориться, що українізацію треба повести прискореним темпом, культурну роботу в спілках провадити українською мовою, для апарату професійних спілок в будучих округах підібрати знаючих українську мову співробітників, а відповідальні робітники в професійних спілках на ріжних зборах мусять вживати української мови.

(„Більшовик").

Парцеляція й осадництво.

Загальна дебата в соймі над основами тав. земельної реформи.

(Докінчення.)

Пос. Тугут (клюб праці). Земельна реформа має в Польщі довгу непочесну ролю. Ще менше почесним є саботаж і демагогія, при допомозі якої утотожнюється інтерес свого фільварку з публичним добром. Тепер власне ведеться агітацію проти зем. реформи. Закон з 1920 р., хоч мав твердші постанови, як теперішні, був принятий одноголосно. Сьогодня підважується основи законопроекту, а тому в простих головах повстає думка, що в Польщі регулятором життя є не державний розум, а страх перед більшовиками. Пос. Стронські виступає проти зем. реформи, бо — мовляв — тоді обнизиться продукція, але одночасно заявляє, що діячі були б готові відступити землю, але по добрій ціні. А що тоді станеться з продукцією? Другим його аргументом є те, що тим не заспокоїться голоду земні. Виглядає це так, як в кімнаті дусилося 40 осіб, а хтось, що стоїть при вікні, не хотів його відчинити, бо у вікні не поміститься всіх осіб. Також нема що говорити про оборону краю, бо землю найкраще оборонить селянин. Таж в р. 1920 самі діячі бажали собі реформи. Справа зем. реформи є сьогодня справою гри сил. Йде про те, щоби те явище спровадити в означене коритo. Велика власність корчилася від 1863 р. все більше. В останніх часах між діячами домінувала думка, щоби позбутися надміру землі, а на решті завести інтензивнійшу господарку. Є це добра і здорова тенденція. Шляхта мала свої заслуги для Польщі, за які казала собі добре заплатити. Зрештою, тепер вже чимраз менше потомків лицарів, а серед діячів є більше людей, що в їх гербах замісць мечів стерчать варехи.

Пропонований контингент 200 тис. гект. річно є реальний. Вже дотепер розпарцельовувано річно 100 тис. гект. При кращім законі можна розпарцелювати пропоновану кількість. В р. 1926 слід оголосити виказ маєтків, які мають бути розпарцельовані за 10 літ, щоби вимінути непевність у діячів, чи мають робити вклади в господарство, чи ні. Щож торкається того, що діячам лишається 180 гект., то мало дається про це сказати. Цеж етап, а нашим змаганням є 15 гект. Але що така перебудова зем. устрою була би великим потрясенням, то годимося на 180 гект., а опісля будемо думати про дальшу редукцію (Голос на правиці: І так далі, і так далі!). Певно, пощо маєте журитися на рати, довідайтеся відразу. Щодо ціни за землю, то було би справедливим прийняти ту ціну, яку власник задекларував при маєтковім податку.

До зем. реформи не слід вмішувати побічних оглядів, а саме вже й так дражливої національної квестії. Уст. 2-гий парагр. 50 не повинен бути вдержаний. Було би річю каригідною і провокуючою, колиб на „кресах" не взято на увагу в першу чергу місцевого населення. Якщо по доповненні господарств місцевого населення лишиться якийсь простір, то нічо не промовляє проти того, щоби там перенести осадників з инших околиць Польщі, де рільначе населення є густійше, як деинде. Одначе колиб держава віддала цілі маєтки осадникам з другого кінця держави, то це було би поглибленням пропасти між Польщею і окраїнним населенням. Проти приватної, добровільної парцеляції не можна нічого мати. Але за те повинні бути виключені посередні інституції, які крім надужить тримають іще землю цілими роками в своїх руках зі спекуляційними цілями. Кепсько загосподаровані ліси повинні перейти в руки держави.

Щоk до ціни, то слід стояти на становищі історичної справедливости. Ціна буде тим справедливійша, чим більше буде зближена до зера. Та річ не в ціні, а в тім, щоби земля якнайскорше найшлася в селянських руках. П. Стронські заявив, що цілий захід перелякається таким законом. Захід має вчасніші приклади, бо в р. 1907 був переведений принціп вивласнення в Англії і ніхто не заломлював рук, ані не перестав уважати Англії культурною державою. Очевидно, ціна не може бути спекуляційна, але не бачу потреби, щоби була дуже зредукована. (Пос. Дубановіч: Простійше до зера!). Тим близше буде до зера, чим більше нагальний буде опір панів. В тій салі вже говорено про ліпшу ціну. Але коли одна сторона йде на повалення закону, то нічого дивного, що й друга сторона йде наперед, а деякі дійшли вже до зера. Лякаються, що коли поведінка панів не зміниться, то прийде час, що земельні власники мусітимуть віддати землю з доплатою.

Пос. Квапіньскі (П. П. С.) признав потребу зем. реформи, з огляду на нужду села. Та при переводженні зем. реформи рільні робітники повинні бути трактовані спеціяльно. Ціни при приватній парцеляції не повинні бути вищі, як при державній. Заспокоюючи потреби сільського населення, не слід забувати, що Польщу не заселюють тільки Поляки, але також Українці і Білорусини. Український і білоруський селянин мусить так само скористати зі зем. реформи, як польський хлоп.

Не можна допустити до того, щоби українському й білоруському населенню забирано варстат праці, щоби там насаджувано кольоністів. Не вільно нам того робити, якщо хочемо вдержати ті землі для Польщі. Сумління демократичної Польщі, сумління всіх людей, що люблять державу, мусить порушитися ізза упосліджения Українців і Білорусинів. Треба боронити „кресів" перед впливами комуністів. Віддаючи голоси за законом про парцеляцію й осадництво, пепесіаці роблять спробу, чи діячі зуміють господарити на полишених їм землях.

Пос. Рогуля (Білоруський клюб) підніс, що закон про парцеляцію й осадництво є пересякнутий польським шовінізмом, що він грабить непольські територіяльні народи в користь польського урядника, жовніра і хлопа і тому заявився проти нього.

Пос. Маківка (Український Клюб) зазначив, що на українських землях, прилучених до Польщі, революційні здобутки селян знівечено. На етнічно польськім терені неосвідомлені польські хлопи далися ужити за орудля кольонізації. Вони підпали під вплив людей зпід темної звізди. Становище обшарників піддержала фактично вся лівиця, а особливо „Визволення" і ППС. Єдиним виходом є вивласнення без відшкодування при збереженні за зем. власниками 40 гект. Зі створеного зем. запасу повинні бути доповнені селянські господарства до норми 15 гект., а де ґрунта гірші до норми 25 гект.

(Промову пос. Маківки подамо в цілости в найблизших днях).

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

На допомогу „Голодному Селу".

Бюлетень Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу".

Ч. 12. червень. 1925 р.

Організаційний рух.

Зорганізувались повітові Комітети допомоги „Голодному Селу" в Городку Ягайлонським під головуванням о. Е. Роздольського, в Устриках Долішних під головуванням д-ра О. Пеленського, у Кракові під головуванням о. В. Матковського, в Глинянах під головуванням д-ра Рибака, в Радивилові на Волині під головуванням Лемещука.

Признання допомоги.

Краєвий Комітет приділив такі допомоги: Громаді Грабівка повіт Березів 40 дол. і для одного з сіл повіту Любачів по призначенню повітового Комітету допомоги „Голодному Селу" в Любачеві 40 дол.; для цих обох громад згідно з волею жертводавців (Український Комітет Допомоги в Скрентон-Па) допомога признана в формі безпроцентової позички з тим, щоб гроші ці по повороті були призначені на заснування кооперативної установи в тих селах; в розпорядження любачівського комітету 400 зол.; громаді Добрачин пов. Сокаль 200 золотих; для присілку Фенчерал громади Зелена повіт Надвірна 200 зол.; в розпорядження повітового Комітету в Городку Ягайлонським 500 зол.; громаді Фірлеївка коло Буска 200 зол., громаді Рибно і і Слобідка пов. Косів 150 зол., останнім двом громадам допомога приділена в формі безпроцентових позичок; в розпорядження Комітету в Радивилові на Волині: 1000 золотих.

Становища в суд. повіті Устрики Долішні.

В минулому році був у повіті такий недорід, якого найстарші люде не памятають, в наслідок чого найбагатші господарі випродують свою худобу, щоби купити кукурудзи і инших харчів на прожиток. Біднійші і злидарі, які або не мають що продати або вже випродали, що мали — голодують і не їдять по 2—3 дні. В деяких селах як: Устіянова, Лобозва, Соколова Воля, Соколе і Солина цілі сімї лежать опухлі з голоду. Поміч з боку держави майже ніяка. Подібний стан з кождого села представляється ось як: В Соколовій Волі голодуючих 36 родин, в Середниці 28 родин, Соколім 35 родин, в Рябім 23 родин, в Солині 41 родин, Лодині 27, в Дзвинячі Долішнім 15, Телешниці Ошваровій 10, Лобозві 19, в Жоцобку 15, Телешниці Сяннім 22, в Готівчику 12, Готові 15, Рівні 18, Устіяновій 47 родин, Романовій Волі 15, Устриках 38, в инших, як Береги, Ліщовате, Чорна, Задвірю, Мочари, Бандрів народовий, Дзвиняч, Ялове, Ясінь, Замлине, Стефкова, Дашівка є по кілька родин, які зовсім не мають що в рот вложити і конечно потрібують негайної помочі.

В 29 громадах є двори тільки в Рябім, Гошові, Чорній, Телешниці Сяннім, Лобозві, Середниці, Ліщоватім, Устянові, Рівні, Стрвяжику, Соколім, Дашівці, Солині і Устриках, від яких наш селянин жадної не має помочи, але які його експльоатують у всякий спосіб, а за роботу денно на „своїм харчі" дають від 30—50 грошів. На заробки нідс не виїзджають ані до Америки ані до Франції, бо до Америки потрібно великих сум, а до Франції не хотять, не маючи довіря. Люде громадами приходять до міста і тут за кусник хліба приносять воду Жидам або рубають дрова.

Наше селянство після голоду минулого року стоїть перед обличчям нової катастрофи: повіні

ОЛЬКА одинокий спеціяльний склад панчохових і трикотових виробів, продає тільки **першої якости панчохи, скарпитки, рукавички,** як також трикотові вироби по низьких цінах. — Тел. 1493. 10—10
1991 а)

ЛЬВІВ РИНОК 35 (біля Торговиці).

ОСТАННІ ВІСТИ.

Видалення европ. консулів з Китаю.

Китайські власти запропонували франц. і англ. консулям на протязі 48 год. опустити кантон.

Тайфун на Филипинах.

З филипин доносять про великі спустошення, які там учинив тайфун. 27 осіб понесло смерть. Страти матеріяльні дуже значні.

Большевицька пропаґанда в Індіях.

Як подають з Льондона, в Індіях збільшилась пропаганда большевицьких агентів втричі. Пропаганда проти Англії прибрала найостріші форми.

Виселення Поляків з Білої Руси.

Совітський декрет про виселення Поляків з Білоруси уже ввійшов у життя. Виселенців вивозять в глиб Росії.

Докумeнт компромітуючий Совіти.

Паризькі дневники оголошують сов. документ, адресований з Москви до париз. сов. агента. Документ стверджує, що напад на китайський консулят в Парижі був організований Москвою.

Біржа.

Львів, 3. липня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·19 — 5·19½, канад. дол. 5·09 — 5·09½, чеські кор. 0·15½ — 0·15½, нім. 0·02½ — 0·02½, франц. франк 0·26 — 0·26½, швайц. фр. 1·01—1·02, анґ. фунт. 25—25·10.

Золото. 20 кор. 21·80—21·90, 20 франк. 19·80—19·90; 20 марк. 24·85—25·00; 10 руб. 26·85—26·95.

Срібло. Австр. кор. 0·43½—0·43½, 5 австр. 2·27—2·28, фльорени 1·17—1·19, рубль 1·83—1·85, рубель дрібним сріблом 0·82—0·85.

Збіжжа.

Тенденція знижкова. Настрій оживлений. Пшениця від 34—35·50, жито від 32 до 33, ячмінь броварний від 29 до 31, ячмінь пром. від 25 до 27.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфіскувала прокуратура за два речення вступної статті і за два рядки новинки.

— **Про дебют М. Голинського.** Музичний критик Фр. Найгавзер у своїй рецензії в „Газеті Поранній" з дня 3. липня, так висловлюється про перший виступ нашого земляка М. Голинського у львівській опері: „Cavalleria rusticana" і „Пацаї" склались на оперовий вечір 29. червня, який визначувався незвичайно прецізійним та артистичним виконанням, і крім цього цікавим з огляду на виступ знаменитого представника Каня в „Пацаях", тенора надзвичайного голосом зі широкою скалею, гнучким і маґнетичним, ще й знаменито вишколеним, гандяки довшим студіям під проводом проф. І. Заремби. Голос цей впливає дуже симпатично на слухачів: в ньому звучний звук героїчного „металю" зі солодощами, гнучкістю та ніжністю ліричного тенора. Дикція п. Голинського — добра, спосіб ведення кантилени — музикальний, а з цими вокальними прикметами єдналось ще й те, що співак видно пройнявся своїм завданням. По мірі, як у сценічній грі буде міг виявити більше свободи, зросте також вартість інтерпретації ролі Каня на рівень справді артистичний. Публика не жалувала п. Голинському щирих оплесків". А рецензент „Хвилі" п. А. Пльон цього самого дня пише так: „Як Кінько дебютував цими днями у „Пацаях" з поважним успіхом молодий тенор Мих. Голинський, учень проф. І. Заремби. Дуже гарний і добре поставлений голос п. Гол. полишив на слухачах якнайкраще враження, і можна передбачувати, що при дальшій совісній праці дійде до повної досконалости. З важкої партії вийшов п. Голинський з боку музичного — поправно, одначе зовсім зрозуміла у дебютантів трема і недостача повної сценічної рутини, що співак не вийшов у грі понад звичайний шаблон. Годиться ще підкреслити, що п. Гол. розпоряджає дуже добрими зовнішніми даними, які можуть також причинитись до його будучих успіхів".

— **Інспекторське усадування.** Дня 15. і 16. червня н. р. приїхав до місточка Миколаєва к. Гаїв шкільний інспектор бобрецького округа п. Коспельний перевіряти підписи на шкільних деклараціях. Два дні його побуту це одна провокація і явна тенденція масово незаконно уневажнити декларації. Зібрані громадяне м. Миколаєва чекали на болоті перед школою, а п. інспектор викликував зібраних таким голосом, що хіба міг сам себе чути: хто не відізвався, записував: „Декларація не вважна де взгляду на несталє сем везваного". Саме списування протоколів відбувалося в класі. Всіми засобами своєї вимови і щирої доброти старався п. інспектор переконати громадян про шкідливість декларацій, називаючи наліт у хвилі найбільшого красномовного запалу цілу акцію бунтом, з чого виходило би, що польський сойм, апробуючи декларації, сам сотворив той ґрунт... Але проти кого? Цілогодинними переслухуваннями просто мучив своїми питаннями декларантів, звідки декларації, за скільки куповані, хто їх писав, кому платять податки, до якої держави належать і т. п. На відповіді громадян, що домагаються мови як наведено в декларації переконував п. інспектор, що слово „український" не признається в державі польській лише „руські", та „русінські" а хто сказав: то най буде мова „руська", казав п. інспектор втягати до протоколу: „не жадав сем з деклараціею". Багато людей, головно жінки виходили по переслухуванню з таким виглядом як би зіхали з глузду. В подібний спосіб переслухував п. інспектор громадян с. Підсоснова. Максима Ткача з Підсоснова відкинув декларацію за його сина Дмитра, за те, що не був вписаний у виказі дітей обовязаних до школи від 1925/6 р. хоча минулого року сам батько вписав дитину до школи — і сам говорив, що дитина є обовязана ходити по феріях до школи. Чи влада покличе п. інспектора до відповідальности за такий глум зі законів, чи нагородить його за це „орденом"?

— **Демонстрація XX віку.** У Варшаві зорганізували собі демонстрацію... діти народніх шкіл, які одержали дикі коти. Зі свідоцтвами в руках пішли походом вулицею і дерли ці свідоцтва. Проти такої небезпечної маніфестації мусіла виступити аж поліція.

— **Екзекуція над провідниками курдського повстання.** На очах великої маси народу виконано над провідниками курдського повстання Шеліх Сандом і 46 його товаришами кару смерти. Усіх їх повішено рівночасно в Ангорі.

— **До відома кандидатам духовного стану.** Кандидати духовного стану, що намірюють вступити до Духовного Семинара у Львові, мають внести подання на адресу Високопреосвященого Митрополичого Ординаріяту у Львові найдальше до кінця липня 1925. До подання належить долучити: 1) метрику хрещення, 2) свідоцтво зрілости, 3) свідоцтво польського горожанства, виставлене від дотичного староства, 4) опис життя з точним поданням місця побування і зачяття в останньому році, 5) заяву родичів згл. опікунів, що зобовязуються платити таксу за удержання і науку в висоті назначеній Ректоратом. Поодинокі кандидати мають відтак особисто явитись в дні назначеним Ректоратом Духовного Семинара. — **Від Ректорату гр. кат. Духовного Семинара у Львові.** 11 1—2

З віч та зборів.

Засідання Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу" відбудеться в пятницю дня 3. липня о годині 6-ій по пол. в редакції „Діла".

На порядку дневнім:
1) Підсумки доразової допомоги.
2) Як повести допомогову акцію дальше?

Прохаємо обовязково явитися.

За Краєвий Комітет Допомоги „Голодному Селу":

Д-р Д. Левицький. *М. Струтинський.*

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
у суботу 4.VII. м. Переворськ.
у неділю 5.VII. м. Лежайськ. 2150 12-?
у понеділок 6.VII. м. Лежайськ.
у вівторок 7.VII. м. Любачів.
у середу 8.VII. м. Любачів.
у четвер 9.VII. м. Чесанів.
у пятницю 10.VII. м. Рава руська.

На Рідну Школу. Зізд абітурієнтів Академічної гімназії у Львові з 1900 року, що відбувся 11. червня н. р., за почином свого бувшого катехита, о. крилошанина д-ра Дорожинського, зложив на Рідну Школу 175 зол., які передав проф. д-р Пеленський. — За цей гідний наслідування приклад складає отсим Хвальному Зїздові щиру подяку Управа УПТ. 10 1—1

Замість цвітів на могилу складаю 1 долляра на „Рідну Школу". — Сидір Катерина. 7 1—1

Т. т. Торговельники! Наш зїзд з нагоди „Тактоша" 19. вересня н. р. Тому прохаємо всіх Товаришів, так з нашими торговельними студіями як і з однор. курсом подати негайно свої адреси. В. Несторовичеві, Львів, Винниченка ч. 5.

„Союз Українок" у Львові устроює одномісячний вакаційний курс крою і шиття для учительок. Курс починається 15. липня. Науку буде удільовати п. Ст. Мончібович. Оплата за науку виносить 20—25 зол. Учасниці мусять подбати самі про помешкання для себе. Зголошуватися належить у п. Ст. Мончібович, Львів, Хмельовского 15. 8 1—2

Дрібні оголошення.

КИЙОВИЧ В. находиться в Хабаровску, ул. Вокзальная ч. 47 (СССР) і шукає Аріяна Домбчевського і його синів Ілярія і Івана, як також Пенсакія Михайла і Івана. Товаришів з гімназії й університету прохає відгукнутись. 1—1

КІНО продам. Складається: кіновий апарат, бензиновий мотор і динамо, все в дуже добрім стані, негайно до уживку. Зголошення: Самборський, Миколаївська 1. 6 1—1

АДВОКАТСЬКУ канцелярію, добре репутуючися відступаю або приймусь спільника. Зголошення до Адм'ї. 2 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дмитро Стащишин
різьбар

переніс майстерню церковного різьбарства і позолотництва до ОЛЕСЬКА, почта в місці, задізшича стація Ожидів 6 км.
4 1—3

ХТО задумує купити правдиво добре, дешево і фахово випробувані

МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ

нехай зайде тільки до спеціяльного фабричного складу музичних інструментів **Адольфа Боденштайна,** у Львові, вул. Леґіонів 37 (біля великого театру). Заявчую, що від 35 літ проваджу виключно музичні інструменти, що дав поруку фахової і совісної обслуги. 2226 1-1

Конкурс на аренду.

Сирітська фундація бл. п. о. Иосифа Фолиса віддасть по жнивах сего року в аренду фільварок в Закомарю, стація Ожидів. До аренди належать всі будинки господарчі, дім мешкальний, город, 90 моргів поля, 85 моргів сіножаття. Інвентарі живі і мертві має посесор від фундації купити. Аренда на кілька літ. Кавція посесійна у висоті піврічного чиншу аренди. Письменні оферти при долученню вадії у висоті 300 зол. вносити до канцелярії меценаса Е. Гвоздецького у Львові, вул. Красіцких 6. до дня 10 липня 1925 р.
2211 6—6

Ширіть наш часопис!

ДО 24 ГОДИН чистить і фарбує хемічно одяги жіночі і мужеські **„ОЩАДНІСТЬ"** Академічна 28.

Важне для Пань!
Фабрика капелюхів
2258 **Й. ҐОТТЛІВА** 2—1
львів, пл. Стрілецька ч. 15.
приймає вже жіночі капелюхи фільцові до перерібки після найновіших віденських моделів, також фарбує на найновійші кольори. Для приїжих виконується в 24 год. Змінює старі на нові з доплатою 7 зол.

НА СПЛАТИ! НА СПЛАТИ!
1/3 часть готівкою — решта на 3 місяці
Конфекція жіноча і мужеська „VIENNAPOL"
Львів, Личаківська 7
2274 уряджує 2—2
ПОСЕЗОНОВУ ПРОДАЖ
остаючих костюмів і плащів жіночих, одягів і рафлінів мужеських, діточих убрань і т. п., по цінах нижше фабричних.
Костюми англійські зл. 40 і 55
„ рінс. і сатт. зл. 95, 110, 120
Плащі жіночі зл. 40, 50, 60, 80, 100, 120
Мужеські одяги зл. 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100.
Уділяємо теж кредиту ПТ. Урядникам з провінції і самостійним рільникам.
ОДЯГИ НА МІРУ В 48 ГОДИНАХ.

КОНКУРЕНЦІЯ НЕ ПОВІРИТЬ
що тревалий товар можна набути за безцінь а що то не є лише марна реклама, про те може переконатися кождя дама
У ФІРМІ
„FLORIDA"
вулиця ГОРОДЕЦЬКА 3 а
(проти костела св. Анни)
ПАНЧОХИ:

фільдекосові зі швом подв. стоп.	зол.	1·—
правдиві нитяні подв. стопа	„	1·30
шовк. фільор. загран. тревалі тільки	„	2·—
шовк. фільор. перша сорта	„	2·50
з ІІа газові рівна тканка	„	2·90
панчошки патентові	„	0·75

СКАРПИТКИ:

нитяні в красках	„	0·60
fil d' ecose в паски	„	1·20
півшовкові подв. стопа	„	1·40
шовкові фільор. заграничні	„	1·90
з чистого правдива не до знищення	„	2·—

РЕФОРМИ:

fil d' ecose комплєт. великі	„	1·90
французькі	„	3·90
Сорочки жіночі віденські	„	2·90
Кассаки з сер шагоаін від	„	7·50

також **костюми** і спідениці купелеві, як також всілякі трикотові вироби — по низьких цінах. Позір на фірму „ФЛЬОРІДА".
На провінцію висилаємо відворотно.
2275 3—6

Великий рух
повстав в знан'м магазині тому, що продає тільки через короткий час **сукні** легкі по 9·80 і 12·50; фулярові моделі 36·00; КАСАКИ по 6·90, 9·50 і 14·50. Блюзки білі 5·80, Біляа 3·80, Реформи 2·50, Камізельки 10·50, Парасольки 8·50. Великий вибір плащів, костюмів. Відділ панчіх, хусток і т. п. 9 1—1
Баторого 6
Урядникам, Військовим, Учителям значна знижка.

ІНСТРУКТОР гімназіяльний і дириґент хору поручається на провінцію або у Львові, „Наука" Адміністрація „Діла". 5 1—1

Від часу як появилася правдива зернista вільна від кофеїни
„КАВА ГАГ"
ми уживаємо нашої в нашій рідні. Цінимо її не лише тому, що є нешкідливою але також із знаменитого смаку. До набуття у
М. ВУНДЕРМАНА
2252 **Львів, Ринок 19.** 1—1

Відповідає О. Костин. Видає Видавнича Спілка „Діло". Друкарня Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 147 (10.530). Львів, неділя 5. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. пополуд.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Громадянство і вчительство.

(З нагоди зїзду українського вчительства)

В перших днях липня відбуваються аж два зїзди українського учительства. На ділі це не зїзди, а загальні збори станових організацій. Одні такі збори, що рівнозначні зі зїздом (бож до станового товариства належать усі учителі в краю) вже відбулися. Були це збори учительства середніх і вищих українських шкіл.

На 6. липня заповіджений зїзд нашого народнього учительства чи краще загальні збори Т-ва „Взаїмна Поміч учителів". Оба ці зїзди випали в час, коли перед цілою західньою віткою українського народу поставлено важку проблему паралізування безпардонного польського походу на все українське.

Відомі постанови секції для справ національних меншостей при політичному комітеті Ради Міністрів про утраквізацію наших народніх та середніх шкіл мають подвійні завдання: а) знищити українські школи і б) знищити українське учительство, поставити його поза межі можливости істнування, просто позбутися його зі школи без огляду на те, чи буде вона утраквістичною чи українською.

Очевидно, що одна і друга справа є загально громадською, бо удар вимірений в цілий народ. Але одна і друга справа є ще більше становою справою учительства як такого, бо і недостача своєї школи і безпардонне видалювання наших учителів із посад ставить цілий учительський стан у виїмкове положення, у скомбіновані труднощі безвиглядности свого завтра, безвиглядности якоїнебудь явної праці для народу, для його молоді.

Сучасний історичний мент нашого положення це мент великої проби, мент внутрішньо-психічного перелому і для нашого вчительства. І тут в обличчю сильного зорганізованого наступу на весь нарід, в обличчю наступу, що йде через школу та учительство, необхідне глибоке почуття великої внутрішньо-станової сили, необхідні більші, міцнійші ніж дотепер та черозривні звязки з цілим громадянством, з цілим народом. Якщо учительство створить сильну в самій собі станову одиницю, якщо ця сила буде не пустим згуком, але фактом, тоді спершися на ціле громадянство — те учительство зможе гідно та витревало захищати свої станові інтереси, а тим самим інтереси нашої школи чи краще може навіть не школи, а виховання нашої молоді. Без цього учительство не тільки не оборонить себе як стану, як класи, але щоб гірше, нічим не причиниться до оборони, до збереження власної ініціятиви, а то й участи у вихованні нашої молоді. Через те було би дуже побажане, щоби всі наші учителі як середніх і вищих так і народніх шкіл створили одну спільну установу, яка таким чином збогатиласьби і внутрішнім змістом та силою і зовнішньою одностайною поставою. В нинішних часах виїмкової напружености відносин це не тільки потрібне, але й неминуче.

Ясно, що учительство, яко таке, мусить подбати про те, щоби ні один український учитель не був поза межами своєї організації, щоби ні один не занедбував своїх обовязків супроти товариства, стану і цілого громадянства. В нинішних часах це такий з національного становища внутрішний категоричний імператив, як неминуча потреба воздуха чи світла з індивідуального становища людини.

На знищення призначена не тільки школа і учительство, але й уся інтелігенція, а далі то й цілий народ. Учительство мусить це глибоко собі усвідомити та витягнути з цього усі потрібні консеквенції. Учитель мусить бути не тільки педагогом, але ще більше громадянином, членом нації, отже громадянином-педагогом.

Український учительський депутації, що їздила до варшавського уряду в справі всіх надужить, що тягнуться вже більше пяти літ, заявив авторитетний представник міністерства освіти Жлобіцкі, що Українці мають гіперпродукцію учительства. Очевидно п. Жлобіцкі підходить до справи з чисто шовіністичного польського становища. І він називає тому гіперпродукцією те, що в нас рівнозначне з недостачею.

Якщо всі учительські посади у Східній Галичині та на Волині роздаються Полякам навіть неквалїфікованим, то ясно, що скількість українського учительства уявляється йому в виді гіперпродукції. Ставши раз на тому становищі, він видержує на ньому до кінця. Не маючи змоги дістати посади на рідній землі, українські учителі масово подаються на посади в корінну Польщу. Нині кілька сот наших учительських сил працює по найдальших закутинах Поморя, Королівства, Шлеську, позбавлені якогонебудь контакту з краєм зі своїми рідними, словом відірвані від свого рідного середовища та поставлені в умовини славетньої колись, а так зненавидженої самими Поляками Сибіряцини. Це для пана Жлобіцкого теж аргумент на гіперпродукцію українського учительства. Мабуть з гіперпродукції випливає теж безпардонне примінювання львівською кураторією до українського учительства славного 9 § службової прагматики, де старих поважних педагогів з кільканайцятилітньою службою перекидається без ніякого слідства на підрядні посади далеко поза межі львівської округи на те, щоби їх місце заступити Поляками і до того молодими, новоуспеченими, без ніякої педагогічної практики, а часто то й без відповідних кваліфікацій. Все те робиться під напором найвищої в Польщі інстанції, під напором народових організацій. Так виглядає на практиці гіперпродукція.

На ділі то в нас не тільки не має ніякої гіперпродукції, але навпаки, є навіть недостача учительських сил. Для наших учителів вистарчать уповні всі ті школи, які є на території українських земель. Що більше, тих учительських сил не вистарчить і їх треба було би доповняти або некваліфікованими силами, або чужонаціональними, але не ворожими нам елементами. Та є ще одна язва, яка пече до живих печінок українське учительство, яка його кривдить та обурює. Є це справа т. зв. зльохавтованих учителів. Між ними є вже і такі, що піддалися вимогам регабілітації, що ту регабілітацію здобули, а місця все одно дістати не можуть, хоч місця дуже багато. Нам відомі такі випадки, що вільні учительські посади вакують цілими літами, але вони не обсаджені, бо Поляки їх не хочуть брати, а Українцям їх не хочуть дати. Ясно, що така шкільна політика мусить її авторам насунути в оправдання теорію про гіперпродукцію нашого учительства.

Все повище змальовує яскраво те важке положення, в якому опинився весь народ, а з окрема учительство. Витаючи оба ці зїзди, ми маємо до всього нашого учительства лише одно побажання, а то: Все українське учительство мусить стати в сучасний мент на висоті свого завдання та закріпити і сплести нерозривні звязки з цілим українським громадянством. Без опори і піддержки всього народу не можуть українському учительстві вспіхатися ніякі успіхи.

В. М.

Памятайте: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Архиєрейський глум.

Ще один причинок до „такту" ев. Хомишина.

Станиславівський епископ знов промовив. І як кождий його дотеперішній виступ, так і найновійший носить на собі усі питомі прикмети свого автора.

Перед кількома днями видав еп. Хомишин до питомців духовної семинарії такий указ:

„Усі богослови II. і III. року мають на днях відбути пятидневні реколекції, після котрих богослови II. року дістануть свячення в піддиякони, а богослови III. року свячення в діякони. Всі іспити відложені на час після ферій"...

Значить, уже на другім році богословія лишається питомцеві або рішитися на целібат, або покинути семинарські мури. Иншого виходу нема.

І як супроти цього може еп. Х. заявляти в своїм останнім, обговореним уже в „Ділі" посланню, що він до целібату нікого не принев'ює? Чи епископ глузує з цілого світа, чи може не вважає своєї поведінки брутальною та насильною. Імовірність цієї другої можливости кидала би на нього ще поганійше світло.

На жаль, Рим і дальше мовчить. Хоч уже минуло півтретя місяця від часу вислання меморіялу, то й досі ватиканські кермуючі кола не зволили взяти на увагу прохання української суспільности і позволяють станиславівському епископові ширити згіршення, підкопувати епископський авторітет і руйнувати церкву. Годі припустити, щоби Рим робив це з якоїсь байдужности. Навпаки, тут є всякі познаки лицемірства й злої волі. Вже від кількох літ шлють галицькі Українці до Риму жалоби на епископів за ломання церковних законів, за руйнування ними уніятської церкви, за їх згіршаюче поведення, а Рим завзято на те все мовчить, значить, апробує... В декретах, в енцикліках, каже Рим одно, а в практиці видно робить друге. Та чи таке лицемірство Риму приносить йому честь, а католицькій церкві хосен?

Одна для нас користь із такої поведінки Риму. Наша суспільність переконується наглядно, що навіть у Римі нема для неї правди й справедливости, що голова католицької церкви не є однаковим батьком для всіх католиків, що й на римськім престолі сидять часом люде, з котрими годі договоритися. І ніхто не подивується, коли наша суспільність у слушний час зробить із того свого переконання відповідні висновки.

Red. czas. „Dilo" Pr. 485/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 140 (10.523) z dnia 30. czerwca 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Bahato halasu" w usięgach od słów: a) zemelnoi problemy... do słów: A wsez, b) od słów: jaki je poklykani... do końca artykułu, 2) w artykule p. t. „Spotidneni duszi" w ustępach między słowami: a) straszyty toho... a: My robyły, b) My robyły to... a: wsuperecz, c) kinczył „Nowyj Czas"... a: oczewydno, d) torbowi szłuczky... a: Jedynyj. 3) w artykule p. t. „Na czornu doszku" w ustępach między słowami: a) dorohi ciny... a: Ta ce w majbutniomu, b) i ez-żych„ a: Ta i cioho mało zawiera zamiona ad 1) a) zbrodni z § 65 a), ad 1) b) zbrodni z § 76 u. k. i występku z § 305 u. k., ad 2) a) i b) występku z § 302 u. k, ad 1) c) i d) występku z § 24 ust. z 17.XII. 1852 Dzpp. Nr. 6, ad 3) a) i b) zbrodni z § 65 a) i występku z § 302 ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 30. czerwca 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1852 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1853 t. i, zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 1. lipca 1925 r.

Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 487|25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 143 (10.478) z dnia 1. lipca 1925 r. pod tytułem: 1) „Polityczni krakowiaky" w ustępach między słowami: a) stanowyszcze Polszczi... a: na dejakych członiw, b) niczoho realnoho... a: Kołyb jii pryniaty, c) dla żydiwskoho ludu... a: Z pytomoju, d) ne zakryjete... a: Bażajuczy. 2) w rubryce „Nowynky" z notatki p. t. „Konfiskata" w ustępie od słów: ukraińskych gazet... do końca notatki zawiera znamiona ad 1) a) b) c) d) zbrodni z § 65 a) uk., ad 2) występku z § 300 ustawy kar. uznał nanę 30. czerwca 1925 r. konfiskatę za za usprawiepliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czazopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 1. lipca 1925.

Hawel

Таким чином дорога усяких законних засобів боротьби є для нас немов би зачинена вже тепер. Лишаються инші шляхи. Які з них вибере наша суспільність, покаже будучність. Думаємо, що й безкровним Українцям мусить нарешті урватися терпець. Годі повірити, щоби ми вже так низько впали, щоби ми вже дійшли до такої інертности й неляризности і терпіли над собою довше самозванчого тирана в особі еп. Хомишина.

Г. Яремецький.

По широкому світі.

Німецький парлямент прийняв рішення про репресійні засоби супроти Польщі з огляду на заборону вивозу німецького краму.

У Німеччині розбіжність думок між політичними партіями в справі гарантійного пакту доходить до кризи в уряді.

Америка хоче скликати міжнародну конференцію до Вашингтону, присвячену проблемам Далекого Сходу.

У Мароку Абд-ель-Крім приготовляє офензиву проти Французів. Звістка про те, що він зломав ногу, ще непотверджена.

Амундсен вибирається до бігуна на Цепеліні. С. Р. С. Р. має намір причинитись до вивінування цієї подорожі, разом з иншими державами.

У. С. Р. Р.

Національні меншости.

При президії ВУЦВК. існує спеціяльна центральна комісія для національних меншостей. Діяльність її полягає на відокремленню національних адміністративно-територіяльних одиниць, опіці над культурним і економічним життям національних меншостей. Зокрема комісія дуже багато робить, щоби притягти Жидів до хліборобства, переселяючи їх з центральних українських губерній на південь України. В херсонській і криворізькій округах виділено спеціяльні земельні участки, куди вже переселено півтори тисячі жидівських родин. Жидівські колонії відокремлено в самостійні сільські ради, з жидівською урядовою мовою. Функціонує вже 3 судових камери з жидівською мовою.

Ще більшу роботу переведено серед німців. Вже утворено 98 сільських німецьких рад і 5 німецьких районів, а має бути виділено ще 9 німецьких районів. Польських сільських рад виділено досі 15. На Волині мають бути виділені ще 23 ради і утворений польський район та 4 польських судових камери. На Катеринославщині відокремлено два болгарських райони, на Одещині утворено 10 болгарських сільських рад.

Парцеляція й осадництво.

Загальна дебата в соймі над основами тзв. земельної реформи.

(Продовження.)

Посол Плюта (хлопський союз група Бриля): Вже третій раз приступається до ухвалення закону про земельну реформу і знов чується, що дідичі на неї не згодяться. Деякі газети зазначують, що земельна реформа може спричинити голод. Це вже вершок демагогії. Говориться, що селянин не вміє господарити. Такого вченого агронома в посадив би на 5-тьох моргах, дав йому жінку та пятеро дітей і цікаво булоб, чи він дав би собі раду. Противники реформи покликуються на конституцію. Дідичі хотять згодитися на приватну парцеляцію, бо на ній зробили би великий інтерес. Законопроект каже, що набувці одержать кредити в рільнім банку на основах, устійнених міністром земельних реформ. Знаємо ми той кредит і ті основи. Тисячі хлопських селянських прохань лежать неполагодженими, а коли їх полагоджується то тільки в партійнім інтересі. Друга небезпека, це парцеляційні інституції, що займаються звичайною спекуляцією. У Львові повстало аграрно-осадниче товариство, засноване „Пястом". Між иншими одержало воно від графа Якуба Потоцького 18 тисяч моргів до парцеляції по 15 тисяч марок за морг, а брало по 40—50 тисяч. Одержані гроші не давано Потоцькому, а передавано иншим спекуляційним інституціям. Висліл такий, що набувці, які згори завлатили всю ціну, до нинішнього дня не є ще власниками, а коли жадають інтабуляції, то їм кажуть доплачувати по 5 до 6 зол. від морга. В тім товаристві нема милосердія. В ньому є концесіоновані злодії (оплески на лівиці.) Основниками товариства посол Керник (б. міністер внутр. справ), посол Гжендзельскі, пос. Навроцкі (віцемаршалок Понятовскі взиває бесідника до порядку. Роздаються оклики: Шубравець!) Таких інституцій є ще багато і тому домагаємося, щоби постанову про парцеляційні інституції скреслити. На основі законопроекту землю мають одержати посесори, офіціялісти, жовніри, абсольвенти рільничих шкіл і сини обшарників; про малоземельних і безземельних нема там бесіди. Певно, що земля належиться заслуженим жовнірам, але на сто таких жовнірів випадає звичайно 90 генералів і вищих офіцерів, а рядових дуже мало. Закон лишає дотеперішним власникам 180 гектарів і уособлює то вимогами рільної культури, тимчасом та культура стоїть не дуже високо. Уряд п. Грабского прийшов з проектом рільної реформи, опершись на багачах і на фільварочній службі, але уряд, що не спирається на широких народніх масах, повинен до 24-ох годин уступити. За дідичами і за урядом пішли і деякі робітничі партії. Також ППС згодилася на урядовий проект за миску сочевиці. Колиб робітничі партії не згодилися на наші поправки, то будемо змушені зреві дувати наше відношення до них. І Жиди йдуть за урядовим проектом, та вони повинні зрозуміти, що не в дворі, а в селі є їх інтерес, бо вони з мужиків тягнуть остатні животні соки. Колиб село остало без землі, то ми скоро постараємося, щоби всі Жиди виїхали до Палестини. Українські і білоруські партії підуть за нашими поправками, бо інтерес їх селян є той самий, що наш. Одначе ми не згодимося, щоби землі на „кресах" були розпарцельовані між Українців, бо населення на заході є більше чим на сході. За невдачу земельної реформи найбільше відповідальність спала би на „Пяста", який у своїм часі міг розторощити велику власність, а сьогодня є її прихвостнем. Правда, пан Вітос говорив, що закон його не вдоволяє, одначе не дійшов до тої консеквенції, щоби той закон позавлити.

Посол Пащук (комуністична фракція): Метою закону є усунути безземельне і малоземельне населення від землі та закріпити на віки вічні інституцію обшарників. Закон є виразом польської імперіялістичної політики, взорованої на юнкерській Пруссії. Одночасно є це столипінська земельна реформа, накинена подружнім трикутником: пястом, хіеною і ППС. Ця політика переконає селян, що землю може посісти тільки той, хто її візьме силою. Селяне всіх національностей в Польщі в боротьбі за землю підуть в союзі з революційним пролетаріятом. Цей закон є завернений проти животних інтересів селян і тому в імени незалежної хлопської партії, комуністичної фракції і білоруської селянсько-робітничої громади ставіть внесення, щоби перейти над законопроектом до порядку дневного.

Посол ксьондз Оконь (радикальна хлопська партія): Міністер Яніцкі казав недавно на рільничому зїзді, що плуг є символом цивілізації. Ще бороняться з фортеці Альпугари п. Строньскі з горсткою лицарів, але мури тої фортеці скоро розпадуться, як стіни Єрихону. Вистане порівняти господарку хлопа з господаркою наприклад кн. Любомірского з Розвадова, якого маєток представляє собою образ руїни. Другий маґнат ґраф Потоцкі з Ланьцута вславився (голоси: горівкою!) ще й тим, що в його замку була криївка славного Панівча (пос. Ясіньскі перериває). Недалеко вас, пане Ясіньскі, є князь Сангушко, який в часі війни з більшовиками чмяхнув до Еспанії. Ще инший маґнат ґраф Тишкевич у часі, коли батьківщина пропадала, поїхав за двома иншими маґнатами до Єгипту на полювання львів і тигрів. Один споміж тих маґнатів був тим, що програв у карти 50 тисяч долярів. Чи це не люде, що втратили розум? Такі люде мають право до землі? Закон про земельну реформу мусить бути відповідним і добрим, а не таким як цей, що є краще якимсь посміховищем ніж законом. Говориться про приватну парцеляцію під прапором держави. Але ось у любельському воєвідстві є воєводою пан Москалевскі, а під простору воєвідства займають маєтки ґрафа Замойского, що був не так давно ще хлібодавцем Москалевского. Чи такий воєвода на правду примусить Замойского, такого пана, що каже як колись Радзівіл: Король у Варшаві пан, а я в Несвіжу пан.

Всяку працю треба заплатити. Польські хлопи працювали через вісім віків на обшарників і донині обшарники їм за ту працю не заплатили. А тому рільна реформа мусить бути переведена безпроволочно і без відшкодовання. Було в Польщі шість міліонів хлопів і коли два міліони працювало по 100 днів у році через 800 літ на панів, то рахуючи по 12 грошів за добу заплата повинна виносити 25 міліярдів золотих. Дуже дорого отже вона дотепер уже за цю землю заплатили. А врештою, як пишуть наші історики, земля з початку була хлопська, щойно пізнійше прийшли рабівники-лицарі і зрабу-

---

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО. 3)

Рідна традиція і мова.

Про правопис та вимову чужих слів.

(Продовження.)

Правда, в старі часи по Україні, особливо по великих містах її, напр. у Львові, жило досить і німців. Але були це переважно ремісники, що якогось особливого духового культурного впливу в нас не мали, — вони впливали переважно на нашу ремісничу номенклатуру. Але знову таки вплив цей був посередній, через мову польську, бо в Польщі тоді (напр. в Кракові) жило дуже багато німців, що шукали тут собі легкого заробітку. Безпосередній німецький вплив на нас був слабенький.

Мушу підкреслити тут ще одну річ. Читаючи українську актову мову за XVI—XVII століття та українські київські стародруки за XVII століття, бачимо там повно полонізмів, — польських слів та форм; так само повно там і чужих слів в польській формі. Скажемо, перечитайте „Актовыя книги Полтавскаго городового уряда XVII-го вѣка" (Чернигів, 1912 р., видав В. Модзалевський), — тут повно полонізмів, які занесли сюди секретарі, що часто були польського виховання. А перші стародруки київські так само повні полонізмів та чужих слів в польській формі, бож коло книг цих спочатку ходили в Київі переважно галичане, або люде, що вчилися в львівській школі, напр.: Єлисей Плетенецький, Захар Копистенський, Петро Могила, Памва Беринда, Степан Беринда, Лаврін Зизаній і др. Звичайно, все це, як чуже та принесене, скоро минулося на Україні, коли тільки спинився безпосередній польський вплив.

Найважнішою річчу в справі позичання чужих слів, як я вище казав, есть встановлення певних принципів цього позичання. Довга праця над долею нашої мови привела мене до переконання, що в справах позичених слів лише ось ці два головні принципи можуть бути для нас до певної міри корисними й міцними: 1) націоналізація позичених слів, і 2) додержання при всіх позичаннях своєї рідної традиції.

Кожний культурний нарід в світі, позичаючи собі слова з іншої мови, неминно пристосовує їх до законів своєї власної мови, своєї власної фонетики, себ-то націоналізує їх. Незміним до певної міри остається лише пень чужого слова, — все інше підпадає націоналізації: націоналізується закінчення (напр. гімназия з гр. γυμνάσιον), націоналізується вимова окремих звуків (пор. митрополит, школа, ланцюг), націоналізується рід (напр. алфавит м. р., хоч лат. alphabetum с. р.). Правда, у деяких народів було бажання (а подекуди й тепер воно есть) зберігати позичені слова в повній чужій формі. Може й нам так робити? Але це бажання занадто трудне й мало здійснене хоч би й з таких міркувань: 1) Форму якої саме мови зберігати, бож часто маємо одне слово в багатьох мовах. 2) Сюди неминно увіврвуться політичні стосунки з тим народом, форму якого зберігаємо, а стосунки ці тепер так часто міняються (пор. напр. зріст на Україні германофільства та франкофобства за останній час), і 3) Для школи, особливо нижчої (себ-то загальної), і для широкого загалу читачів ці слова в чужій формі стали б китайською грамотою, бо ж не всі вміли б добре прочитати в чужій формі написаного слова. Ось тому, особливо за останній час, скрізь звичайно націоналізують або пильнують знаціоналізувати форму позичених слів.

Через все це першою основою при позичанні слів має бути для нас: *Кожне чуже позичене слово повинно націоналізувати*, себ-то пристосувати його до всіх відповідних фонетичних та морфологичних вимог своєї рідної мови, без по-

треби не оглядаючись на мову чужу, звідки прийшло слово. Наша українська мова, що має вже тисячу літ свого літературного життя, спокон віку вже міцно дотримується головного цього правила; таким чином, скажемо, materia перетворюється в нас в матерія, так само націоналізовані: Хома, хура, Евангеліє, цегла, вага, і тисячі т. п.

Звичайно націоналізуючи якесь нове чуже слово, мусимо оберігать його від вульгаризації. Простий нарід наш, не розуміючи чужого слова, часто перекручує його, наближаючи до якогось рідного слова (часом дуже влучно, напр. орлоплан зам. аероплан), або упрощуючи вимову його, напр.: патрет, обахта (гауптвахта) і т. п. Вживати в літературній мові таких перекручених форм безумовно не можна (багато таких форм внесено до Словника під ред. Б. Грінченка, а звідси вони потроху йдуть і до мови літературної, хоч Словник цей — словник живої української мови, а не мови літературної *).

(Докінчення буде).

*) Безумовно не слід писати *кумедія, кумедний, кумпанія* (треба: комедія, комедний, компанія); на письмі ж ми кумедію, хоч так часто й вимовляємо (взагалі, в нас неналежне О бреніть майже як У).

вали її. Инші дістали землю від королів як напр. Замойські від Батторого, а ще инші дістали землю за зраду Польщі і за те, що кланялися московському насильникові Репніновi. І ви смієте боронити такої великої власности? Землю треба зараз роздати народові. (Оплески та крики: Правда!). Панове з правиці казали, що короді роздавали слушно землю панам, бо давали їм її за лицарські вчинки. А чи панове не знаєте про Вельоха або Міхалка з Рудника та инших хоробрих, чомуж вони не діставали від королів землі. Те, чого домагаємося нині, не є ніяким вивласненням, але направою кривд і нагородою за 800 літ праці в поті чола і боротьби за ту землю. Тому думав я, що як настане польський сріш, то на ньому буде образець польського хлопа, а тимчасом був він тільки на 5-ти марківці. (Сміх!)

Цей закон є для партій виборчим карузелем. Кожна сідає на свого коника, на якому хоче доїхати до мандатів. Не можуть вони йти на село з пустими руками, хочуть отже обманювати бодай обітницями. Думаєте, що потім перейдете над рільною реформою до порядку дневного, а тимчасом станеться навпаки: вона перейде до порядку дневного над вами. Впровадимо до сойму людей, які цілою душею будуть рятувати бідний нарід, що їсть тепер траву. Про те ви напевно не говорили на вашому рільничому конґресі. Отже, кохані браття (сміх), домагаємося нового сойму, який реформу залагодить скоро, бо проєкт реформи є карикатурою, посміховищем, якого ми не можемо підтримувати.

(Продовження буде.)

Купуйте **Люкашік-а** Купуйте
Мило „Млотек і Перлік"
під гарантією чисте.
Представництво на Галичину: 2219 4—10
Едвард Штайн, Краків, вулиця Страшевського ч. 7.
Представництво на Львів і околицю: ЛЕВ БЕРҐМАН, Львів, вул. Сикстуtська 48.

З нових подій та ідей.

Каміль Фляммаріон.

Смерть великого французького астронома Фляммаріона заслуговує на окрему, хоча би наскрізь реферуючу згадку і хоча би не знати яку спізнену. Астрономія належить до тих наук життя, які доведеться в нас щойно відкривати, так само як планети. Як далеко ще від звичайної щоденної думки про можливість існування инших світів у зоряних просторах — до цікавости, яка стає предметом студій людини над цими неосяжними світами!

Фляммаріон був ідеальним зразком ученого, який умів єднати в собі працю наскрізь науковими методами з хистом популярного, загальнодоступного викладу для лаїків. Паралельно з чисто теоретичними астрономічними студіями, він переховав висліди своїх здобутків в окремих популярних книжках, статтях та публичних відчитах. Його творчий талант мав усі прикмети ворушкого, всестороннього генія французької раси: в ученім сидів поет, у поеті публіцист, у публіцисті — неоцінений товариський балакун і зачинений між чотирома стінами фанатик самотної праці.

Коли нині маємо перед собою закінчений життєпис цього всестороннього письменника, не важко вже розяснити те, що на протязі його життя бентежило не лише широку публику, але й поважних учених. Фляммаріон почав свою славу як астроном, а закінчив як автор „спіритистичних" творів. Чи не слід пригадати, що може не зовсім випадково почав він свої студії у богословській семинарії? Щойно там у своїх роздумуваннях про світ звернув свої очі на те, що приковує людський зір на небі в першій мірі: на небесні тіла. Просто з богословського факультету перейшов молодий Фляммаріон до обсерваційної астрономічної вежі в Парижі, студіюючи під проводом Леверіє, відкривника Нептуна, математику та астрофізику. Означуючи вже в молодечих літах дуже влучно шлях комет, виявляє одночасно свій нахил до фільософічних міркувань та поетичних ширянь. Першим твором, що зєднав йому европейську славу, був „Плюральність заселених світів". З инших відомих слід згадати: „Популярну астрономію", „Історію неба", „Планета Марс і умовини замешкання на ньому", „Уявлені світи та дійсні", „Воздушні мандріяки", „Невідоме і психічні проблеми", „Природні незідомі сили", „Бог у природі", а з романів у роді Жюль Верна та Уельса „Стелля" та „Уранія".

Популярність, якою користувався Фляммаріон, як редактор „Космосу" та „Століття" і як прелегент була така велика, що найшовся звеличник його таланту, який жертвував йому свій маєток під Парижем в Іноазі, де Фляммаріон, не діждавшись бажаного призначення в паризькій астрономічній обсерваторії, вибудував собі власну вежу, з якої відкрив таку скількість нових зір. Не менше улюбленим і не менше творчим місцем його праці було невеличке мешкання у самім центрі наукового паризького руху на вул. Кассіні, де призбирав таку бібліотеку з усіх царин знання, що сама думка про трудноші її перенесення зміцнювала в ньому віру про необхідність жити там до смерти. Цей ученний з уявою, якої міг би йому позавидувати неодин великий поет, поривав не тільки уми, але й серця своїми ідеями та чаром своєї постаті, повної невсипущої енергії, яка зберігала йому живість творчої думки та молодість до 83-го року життя, як у його приятеля, недавно помершого, духово з ним спорідненого Анатоля Франса.

Чи багато є письменників, які мають у своїй бібліотеці два томи своїх творів у палітурках зі шкіри молодих жіночих пліч та погрудда? Яка це тема на роман а цеж правдива історія закоханої у Фляммаріоні молодої графині Сент-Анж, безнадійно закоханої та безнадійно недужої на груди, що залишає йому по смерти шкіру зі своїх пліч та погрудця, з домаганням, щоби з неї автор „Стеллі" зробив собі палітурки!

Хто зна, в якій мірі такі пригоди кидають у вражливу, поетичну душу вченого зерно, яке згодом щораз сильнійше розвивається у потребу цікавитись позагробним життям. Фляммаріон, так само як відомий письменник Конан Дойль, і славний сучасний англійський фізик Льодж, вірив у життя продовжене по смерти і прясвятив цій проблемі в останніх роках свого життя 3-томовий твір, що був результатом його довголітніх дослідів. Віра у невмірущість людської духової істоти була у нього висліком наскрізь грецького світогляду, повного погоди, ясности та життєвої радости. Його розмови з помершими, про які він оповів у своїх книжках, не притьмарили його гумору і не вплинули на його відношення до живих людей, яких він зустрічав завсіди з такою самою цікавістю та симпатією, як люде зустрічали його твори та його самого.

О. О.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Шкода"? Як ні, то вступіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заява приступлення можна одержати в конторі Кооперативи У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Шкода" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

Стихійна катастрофа.

Повінь.

Останні звістки кажуть про загальне обниження рівня води в ріках та на залитих полях. Означає навіть найблизшої погоди не можна передбачити на 24 годин раніше. Метереольоґія, химерна царина дослідів — не дає покищо даних, щоби взагалі передбачувати погоду на довше як на добу. Польща має лише одинокий метереольоґічний інститут у Варшаві, який має за завдання щодня розсилати бюлетени прогнози. Остання така прогноза прислана до Львова є ще з 20-го червня. Місцева метереольоґічна стація здана на власні сили може хіба стверджувати те, що вже сталося. Зрештою колиб навіть централя знала неохибно на добу раніше про невідхильну зміну, то це помогло би хіба загрожеким людям утекти з хати з паросолею. Виходить, що гіпотези наших метереольоґів не є певнійші, ніж народні пересуди, буцім-то по спотнім дні на св. Медарда йде 40 дощових днів, або що з кожною зміною місяця приходить зміна погоди.

На разі з променями сонця приходять, на жаль, дальші звістки про шкоди заподіяні надто щедрою водою.

У Станиславові розлита Бистриця залила низшу частину міста приблизно в 150 будинків. Була небезпека, що вода може захопити навіть майно з хат. Вода доходить подекуди до 60 цм. У Товмаччині розлита ріка Ворона залила поля у громадах Красилівка, Голосків, Угорника та Отинія. У Рогатинщині три громади: Поплавки, Німшин та Ганівці залиті так, що населення мусіло втікати. Всі поля залиті у громадах: Козари, Тенетники, Мартинів та Денешківці. У Жидачівщині розлитий Дністер та Свіча поробили шкоди у громадах: Розвадівське Устє, Надиничі, Верина Крупська, Шулятичі, Баличі, Ляховичі, Придинівська Волиця, Іванівці, Мельниця, Вовчків і околиця Жидачева. Міст на Свічі між Міхничем і Журавном підмулений. Під Коломиєю Прут загрожує повінью передмістям. Вода невпинно зростає, поля в околиці залиті. На Чорногорі та Горґанах упали сніги, так що настала велика студінь. Худобу та вівці треба було в полонин зігнати в долину. Багато овець поздихало від студіні. У Косівщині Черемош пірвав великі склади будівельного дерева призбирані на березі, а потік Варатин знищив шлях між Косовом і Жабем. У Бібрці зливи підорвали піскову гору, яка камінням та рінню вкрила сумежні поля грубим шаром. У Перемищині, у 52 громадах вода залила 5.700 гектарів землі. У Сокальщині в наслідок дощів пропадає 70 проц. конюшини та 40 проц. сіна.

На окрему категорію шкід складаються понищені шляхи та мости. Дорога між Львовом і Самбором, під Конюшками, знищена на просторі 7 км. На шляху Самбір-Хирів знищений міст під Стрільбицями, на шляху Самбір-Турка міст під Трешовим; шоса Самбір-Дрогобич на просторі 500 м. зовсім залита Тисьменицею, а також зіпсований шлях під Стрием. Царина, що шлях Львів-Стрий, під Миколаєвом, ненарушений, вода залила поля на просторі 5 км. Шлях Стрий-Синевідсько перерваний для їзди; на шляху Калуш-Станиславів перервана комунікація під Вістовою; на дорозі Перемишль-Хирів зірвало міст.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Також жертва преси.

Хто з нас не знає пані Лєхової?!... Хіба той, що за останніх шість років не був ні разу у Львові, а як буває, не заходив на Ринок під книгарню Шевченка.

В погоду і непогоду, в спеку і ступінь сиділа під виставою книгарні скулена жінка з невідступним песиком на припоні. А коло неї розложені українські часописи, кожна купка притиснена каменем. Її ворогом був не тільки урядовець цензури, але й нечайний вітер з Руської вулиці, що нераз хотів вирвати їй неконфісковані примірники.

Шість літ висиділа пані Лєхова під книгарнею.

Були часи, коли українська мова ховалася в найглухійші кути, а по вулицях дзвеніли тільки українські кулі. Тоді Лєхова сміло викрикувала назву одинокої української газети:

— „Вперед!" Купуйте „Вперед!"

Люде купували „Вперед", але обставини йшли взад.

Змінилися часи.

Дзенькіт куль замовк на якийсь час, а українська мова почала виходити на світ божий.

Та ніхто не маніфестував так українськости Львова, як оця стара, скулена жінка під книгарнею. Обложена скитами українських часописів, щідми днями викликувала їх назви і спонукувала навіть Галичан до купівлі друкованого письма.

А скільки прикростей переживала вона кожного дня! Щоденна конфіската української преси, побіч адміністрації, найбільше дотикала її. Продаючи з під поли неконфісковані числа, нераз сама була конфіскована і покутувала за свою сміливість. А скільки сутичок, перепалок, а то й завзятих боїв приходилось їй звести з найвищими представниками найвищої влади.

Слова, які тоді падали з уст схваленої Лєхової не перепустив би найлагідніший прокуратор, бо розходилося там про відірвання частини від цілости, а цього собі ніхто з власть імущих не бажає.

В сутичках з владою пані Лєхова переважно була побідницею. Сторожі публичної безпеки, не маючи фактичних даних її вини, відходили з нічим, переслідувані скоролетними словами подратованої жінки.

Та не все так гладко кінчилося...

А останній раз скінчилося таки дуже шерстко.

До Лєхової підступив якийсь пан, лагідний і добрий. Вглядав на порядного чоловіка. Вклонився чемно і попросив неконфіскованого числа. Говорив чистою українською мовою і подавав себе за провінціонального патріота. Стара, досвідчена жінка взяла його за „нашого" і продала часопис.

А за тиждень дістала завізвання до суду, а в суді дістала шість тижнів арешту.

Правники сказали їй, що ніщо їй не вхоронить від кари, хіба слабість.

Забажала собі пані Лєхова слабости, так щиро забажала, що справді захоріла.

А стане, змучене серце, раз вийшовши з рівноваги, чимраз слабше і слабше билося, чимраз частійше здрігувалось, а вкінці затихло на віки.

Пані Лєхова померла, хоч бажала тільки хоробою прогнати марево тюрми.

Галактіон Чинка.

Біржа.

Львів, 3. липня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·19 — 5·19½, канад. дол. 5·09 — 5·09½, чеські кор. 0·15½ — 0·15⅝, леї 0·02⅝ — 0·02⅞, франц. франк 0·26 — 0·26½, швайц. фр 1·01—1·02. анг. фунт. 25·—25·10

ОСТАННІ ВІСТИ.

Комунікат соймового українського клюбу.

Соймовий український клюб видав комунікат в справі жид.-пол. порозуміння. В нім закидається жид. колу, що воно вийшло поза рами оборони нац. інтересів жидівської людности і заняло в стосунку до української нації, що творить більшість на своїх землях, ворожe становище.

Ситуація в Китаї ускладняється.

В Кантоні склався новий уряд для південного Китаю, на чолі якого стаа Вігумін. Положення в Свантау значно погіршало. Ворожe становище до чужоземців не устає.

Анґл.-російський конфлікт.

Чічерін гостро запротестував проти промов в англійськім парляменті деяких його членів, що шукають претексту до зірвання дипльоматичних відносин з Росією.

Дописи.

З Гуцульщини. Староста Секірські, довголітний косівський каштк, уступив нарешті зі свого становища. Місце Сікерского заняв радник п. Пайончковскі. Мабуть разом з особою Секірского уступила з Гуцульщини також примара жорстоких карних експедицій, самовола накатних війтів і визиск бідного населення різними громадськими писаками. Дня 23. V. ц. р. вшанували Секірські прощальний банкет, на котрий запросив також кількох представників українських культурних і економічних товариств. Українці самозрозуміло ігнорували той банкет. Станостинська газетка „Głos Pokucia", обсуючи цю „торжественну хвилю", висказує своє здивування, що на салі не було представників українців. Ще на Гуцульщині чути войк людей катованих карними експедиціями, а Секірські бажав засісти разом з вами при спільнім столі?!

Нехай ви п. Секірські забули, яке було ваше становище в шкільній плебісцитовій акції, які ви інструкції в тій справі давали війтам, який обіжник ви вислали до станиць державної поліції? Чи ви забули, що дня 12. III. ц. р. ви протизаконно закрили уладжені нами кооперативні курси? Чи ви забули, яких це течних людців ви піддержували на становищах наказних війтів? В якім несемнім тоні ви вислали обіжники до наших священників, представників нашої церкви? Ми від українця польської держави домагаємося лиш пригоровлювання супроти нас істнуючих законів. Нічого більше ми не хотіли від вас і нічого більше не будемо жадати від вашого наслідника. — **Н. И.**

НОВИНКИ.

— **Ucrainica в чужій пресі.** В останніх часах появились у французькій, швайцарській, німецькій і литовській пресі отсі статті проф. д-ра М. Лозинського: в паризькій „Revue Internationale" з 30. квітня: „Справа забезпеки й Польща", з 1. червня: „Справа українського університету в Польщі", в „National Zeitung" (Базель) з 25. червня: „До ревізії польських границь", в „Frankfurter Zeitung" з 30. квітня: „Як Польща сповняє свої зобовязання" (про невведення закона про волївську самоуправу й український університет), в „Lithauische Rundschau" (Ковно) з 2. квітня: „До питання про ревізію границь Польщі", з 1. мая: „Як Польща додержує своїх зобовязань", з 13. мая: „Польща і східні окраїни. Українська відповідь" (на анкету польських політиків у великоднім „Tygodnik-y Ilustrowan-im), з 21. червня: „Двойка міра Ради Союза Націй" (в відношенню до петицій Українців у Польщі і Поляків у Литві), з 24. червня: „Політика Польщі щодо народностей", „До уступлення Тугута".

— **Дебют М. Голинського.** Рецензент „Слова Польского" п. В. Фіґман в числі з 4. липня так висповідається про виступ д. М. Голинського в „Пятах": „Гарний теноровий голос є рідкістю, а треба признати, що п. Г. має дуже гарний матеріял в широку скалю і „timbre" голосу згучний та металевий, головно у високих тонах, які співак бере рішуче та легко; за те низи та середина мають трохи притьмарений колір. Чиста інтонація та виразна дикція доповнюють корисне вражіння. Маючи такі вокальні прикмети і дуже добрі сценічні дані, повинен п. Г. звернути головну вагу на поглиблення та витісання кожної фрази під оглядом музичним, завдяки чому кожний мельодійний період набирає більшої сили у вислові та пластики. В акторського погляду не можемо ставити до дебютанта надто високих домагань, з огляду на незнайомість сцени та повну недостачу рутини. Тому жде тут п. Г. поважна та томлича праця, щоби загально знайомізувати свої відтворчі засоби, себто передати назовні кожне переживання при помочі доступного йому жесту та мімічного письмову. П. Г. переробить тепер усю вагу на вокальний бік свого завдання, а це захопює його енергію настільки, що не в силі паралельно користати з инших засобів експресії. Та це вповні зрозуміле у початкуючого співака. Загально треба вважати дебют п. Г. вдатним, а ці замітки, списані з почуттем безсторонньої прихильности, нехай стануть для молодого артиста підразком для дальшої артистичної праці, тому, що до мети можна дійти самокритицизмом та витревалістю".

— **Олександер Загаров,** загально улюблений українським громадянством артист і режісер погодився принціпово на запрошення кооперативи „Український театр" у Львові обняти артистичний провід театру кооперативи від осени ц. р. і тепер йдуть тільки переговори над сфіналізуванням умови. Українське громадянство повитає цю звістку щиро радісно, бо вона дає широкі можливости артистичного розвитку українського театру. Але для зреалізування наложеного на управу кооперативи обовязку від осени ц. р. провадити власний театр потрібні є гроші. Тимчасом на фонд ведення театру вплинуло дотепер до каси кооперативи тільки двіста (200) долярів. 2200 членів кооперативи, не вважаючи на належите їх безпосереднє повідомлення про ухвалу Загальних зборів — не виконали тої ухвали і не заплатили дотепер бодай по одному амер. долярові від особи. Управа кооперативи „Український театр" звертається отсим до усіх членів з вічливою пригадкою, виконати свій обовязок і пересланим їм чеком ПКО. або почтовим переказом надіслати до кооперативи (Руська 18. I.) негайно гроші на цей фонд. На український театр у Львові не дасть грошей ні міська рада у Львові з влаченних нами податків, ані инші організації, а ні гроші мусять дати передовсім члени кооперативи а також ціле громадянство.

— **Німець про Шевченка.** У віденськім „Neues Wiener Journal" з дня 30-го м. м. (ч. 11.352) у великім фейлетоні поміщена гарна інформаційна стаття Людвіка Франка Ердтрахта про Шевченка п. з. „Der Dichter eines unbekannten Volkes", з якої варто навести ці вступні рядки: „Не український нарід є незнаним, той нарід, що напротязі віків, на широких степах південної Росії, на низинах Дніпра та Дністра бореться за право свого самовизначення, не той нарід є незнаним, що має 20 міліонів душ, творить своєрідну расу, має власну мову, колись створив власну могутню державу, має за собою повну слави, романтичну історію, великих подводців, визначних політиків, мав хоробре військо, за якого ласку заходились колись найбільші потентати Росії, на чолі якого ставали шведські королі, коли вели свої походи проти Росії та Польщі. Не той український нарід є незнаним, якого молодь підчас війни заповнювали ряди всіх армій, щоби здобути собі втрачену волю, не сини цього народу є незнанними, що були підданою австро-угорської монархії, живучи надією на національну свободу в її межах. Але на Заході незнаною є культура цього народу, його література, його народні пісні, які є найкращі з усіх славянських народів".

— **Особисті вісти.** П. Василь Дувало, родом з Жулина (стрийськ. повіту), одержав на рільничім відділі німецької Високої Політехнічної Школи у Празі дня 30. червня дипльом інженіра.

— **Права мови і закони.** Перед нами повідомлення повітового суду в Подбужі з дн. 23. м. м. зверене на адресу парох. уряду в Опаці такого змісту: „Tamtej. Urząd paraf. posyła wyciągi metrykalne w języku łacińskim, mimo, że językiem urzędowym władz i urzędów, a także i Urząd. paraf. jest język polski. Wzywa się zatem Urząd do zachowania przepisów ustawowych, gdyż w przeciwnym razie Sąd tut. zmuszony będzie odnieść się do właściwej władzy naczelnej administracyjnej o ponczenie i zmuszenie do zachowania przepisów".

— **Матура в тернопільській гімназії.** Іспит зрілости в державній гімназії з укр. викл. мовою в Тернополі в літній речниці шк. р. 1924|25 відбувся під проводом Д-ра Ів. Копача в днях 18—22 V. Свідоцтво зрілости одержало 34 абітурієнтів (-ок): Боднар Марія, Чемеринська Анна, Дражньовський Омелян, Дигдалевич Лев, Гнівчинська Стефанія, Гайдукевич Олександер (відзн.), Ганкевич Олекса, Городиський Ярослав, Гоабовецький Иосиф, Гринкевич Володимир, Іванчук Ярослав (відзн.), Якевич Иосиф, Яківський Юліян, Юрчинський Софрон, Кочій Лев, Ковченюк Петро, Литвин Володимир, Мриц Анна, Мурій Богдан, Минко Роман, Минко Володимир, Овецівський Омелян (відзн.), Онуферко Богдан, Ромінович Арсеній, Слободян Нестор, Сохоцький Иоан, Стецин Стефан (відзн.), Струминський Маркіян, Шуган Стефан, Ванин Мирон, Волошин Микола, Загоранський Василь, Заячківський Володимир, Збир Лев (відзн.). Сімох учеників до іспиту не допущено, а одного репробовано на пів року.

— **Наші полонені у Сибірі.** У східному Сибірі запищилось до сьогодчішного дня чимало галицьких Українців, бувших австрійських полонених. Довідуємось, що у Хабаровську живуть В. Кибович і Рудишинський Яків (б. УСС), — обо працюють у кооперації, — у Читі: Гадзаман Іван і Тимцюрак Василь (з Кавуша), — перший працює в кооперації, другий в комунальному відділі, — у Верхнеудинську вчителює Федь Козак (з Гусакова).

Посмертні згадки.

Гинилевич Іван, поручник УГА. помер у львівському шпиталі 29. червня п. р. Покійний ур. 1889 р. у Шумячі пов. Турка, син о. Володимира Гинилевича, полевого духовника українського війська, якого скосила страшна пошесть тифу на Великій Україні. Зразковий духовник і великий громадянин бл. п. о. Володимир пішов зі собою на поле борні чотирох своїх синів, що всі були зразковими жовнірами і добрими старшинами. Орел і четверо орленят! Орла не стало ще там на широких степах. Переємник і спадкоємець батьківських орлиних мрій найстарший син Іван теж пішов слідами батька, утративши у нерівній боротьбі здоровля та напіравши коліна. Покійний Іван кінчив українську гімназію у Львові та Перемишлі, потім студіював право на львівському університеті. В 1910 р. був одним з тих, що засідали на лаві обвинуваченых в процесі 101. Велика війна застала його на становищі офіцера фортечної артилерії у Перемишлі. Звідти попав він в полон разом з цілою залогою. Покійному довелося проживати в Саратові. Коли вибухла велика революція, то українська рада Центральної Ради покликала його на становище свого уповноваженого представника в Царицині. На цьому становищі перебув він чотири місяці. Потім вернув на Україну, а з хаотичного розпаду Австрії негайно вернув до Галичини, де взяв активну та визначну участь в організації галицької армії. З нею переходив він уже всі етапи слави і мартирольогії тої армії та цілого галицького народу.

В 1919—20 р. дістав був доручення перейти на задні большевиків та організувати повстання. Большевики його арештували, судили і засудили на смерть, від якої спасся чудом у часі наступу українсько-польської армії на Київ у 1920 р. Короткий час повзив перед тим функції референта артилерії при начальній команді УГА. Нарешті попав у польський полон наперед до Рівного, потім на Ялівець. Минулого 1924 р. сидів у Перемишлі цілих три місяці у слідчій тюрмі, підозрілий в приналежности до української таємної боевої організації. Недостача доказів заставила владу випустити його на волю.

Ще в часі великої війни, а потім в часі величезних тарапат на Великій Україні занедужав на печінку (каміння). Та недуга поволі його нищила та зїдала організм, доки не завела його в могилу. В його особі зник відійшов від нас тисячний з черги орел, що ніс високо національний прапор, що керував свої коліна в Його обороні, що боровся з усіми ворогами, доки обезсилений та вичерпаний непосильною боротьбою не спочив на віки. В. И. П.!

Евген Якубович фінансовий секретар товариства „Провидіне" в Філядельфії (Америка) помер 27. мая 1925 в 60-тім році життя. Похорон відбувся 29. мая 1925 з тамошнього церковного собору на цвинтар Фокс Чейз. Покійний був активним громадянином через ціле своє життя, без розголосу сповняв чорну роботу в українських установах. Походив з Буковини, учительював спершу в Чернівцях, де брав живу участь у відродженню буковинської України. Згодом перейшов до Станиславова на посаду учителя в карнім заведенні. Тут відбав найкращі роки свого життя громадянській праці. Передовсім двигнув „Станиславівський Боян", організував спільно з бл. п. Денисом Січинським першу українську музичну школу і зразкове видавництво музичної бібліотеки. Був членом-основателем і довголітним директором „Української міщанської Каси". Довший час провадив крамницю „Церковної штуки". Покійний у наслідок своєї щирої та безкорисної вдачі, яка йому серед станиславівської громади зєднала почесне прізвище „вуйка", був вічним безсребрєником. Фінансові клопоти спричинили його виїзд до Америки в літі 1913 р., де лишився до смерти. У біжучім році мав вернутись до краю, придбавши американське горожанство і потрібні документи. Працював серед Українців у Ню-Йорку, в Тейльор, в Скрентоні, а від р. 1917 на відповідальнім становищі при фінансово сильній інституції „Провидіне" в Філядельфії. Тамошний дневник „Америка" присвятив покійникови передовицю в числі з 28. мая і помістив його портрет, а в слідуючім числі подав обширний опис величавого похорону.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає

Д-р О. Маргулієс Львів, вул. Асинна ч. 6

2241 **Лічення діятермією.** 2—6

Дентистично-технічне заведення

Максиміліян Мор

б. асистент і управитель д-ра Вахльовского

Львів, вул. Подлєсного 9.

Для учениць ціни знижені, для вдів і сиріт 2218 рвання і пльомбування даром. 6—20

На його домовині зложено безліч вінків від українських організацій і від громадян, наспіли численні телеграми співчуття і посипалися датки на фонд „Голодному Селу". Промовляли перед виносом тіла Теодор Грицей, в церкві о. С. Мацюрак, над гробом о. Ів. Ортинський, Роман Слободзян і д-р Семен Демидчук. Покійний Евген Якубович осів тут рідню, замешкалу в Станиславові.

Імя покійного захозають у памяти і пошані усі, які його знали і серед яких він працював. Нехай легкою буде йому вільна американська земля. В. И. П.

О. Нестор Дмитрів, гр.-кат. парох у Реймі Па (Америка) помер 27. мая 1925 в наслідок хороби рака на печі в 62 році життя. Уроджений в Утішкові коло Золочева в р. 1863 скінчив українську гімназію і теольогічний виділ у Львові, висвятився безженним і небавом у році 1895 вислав його кардинал Сембратович до Америки. Вже в р. 1896 розпочав як перший редактор видавництво часопису „Свобода" в МТ. Кармень. В рік пізнійше виїхав до Канади, але швидко повернув звідти і став секретером „Церковної Ради" в Шамокін. Оголосив друком цілий ряд статтей під заголовком „Літопись американської України", працював над історією українсько-католицької церкви в Америці і цю працю припинила невблагана смерть. В. И. П.

Варвара Лехова, розношиця українських часописів, померла вчора нежданою смертю. Стара, бідна жінка, без рідні, без більших та дальших спокоїв, що боролась на великомісській вулиці важко за хліб насущний, була цікавою постатю, своєрідного характеру, повного патріотичного завзяття. Поляглась на львівській вулиці в 1918 р., разом з її революційним оживленням, і запримічена від певного часу хвилини з телеграмним листком часопису, так і залишилась на цій вулиці, а газетою, до самої смерти. Усім відома — не мала ні одної людини, яка знала що небудь близшого про її приватне життя походження, а навіть ім. В. І. П.!

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
у неділю 5.VII. м. Лежайськ. 2150 13-2
у понеділок 6.VII. м. Лежайськ
у вівторок 7.VII. м. Любачів.
у середу 8.VII. м. Любачів.
у четвер 9.VII. м. Чесниів.
у пятницю 10.VII. м. Рава руська.

Дрібні оголошення.

МАШИНІСТ, до льокомобілів і рільничих машин, також може провадить двірське ковальство, пошукує негайно праці. Зголошення Українська Книгарня Станиславів. 13 1—2

УКРАЇННКА КНИГАРНЯ в Станиславові поручає по догідних цінах всілякі шкільні книжки, нові й ужиткані, переводить вимін. Має на складі український розклад їзди і брошуру Д-ра А. Чайківського „Жонате і безженне священство". Розклад їзди і брошуру д-ра Чайківського продається по всіх українських книгарнях, паперових базарах і складах „Народної Торговлі". 14 1—3

ПРИМІЩЕННЯ (при священичій або учительській родині) пошукую на один місяць від 15 або 20 липня п. р. в околиці Ворохти, Косова або взагалі в горах Сх. Галичини. Услівя листовно прошу слати на адресу: Софія Лезьо, учителька, Перемишль, Кляштурна ч. 8. 12

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

НА СПЛАТИ!

поручає П. Т. Адвокатам, Інжинерам, Урядникам, Учителям, Учительскам і т. п.

15 **ВЗУТТЯ** 1—2

всіляного рода

„МІКАДО", вул. Академічна 20

За редакцію відповідає **О. Костин.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 148 (10.531). Львів, вівторок 7. липня 1925 Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шп. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Medice, cura te ipsum!

Стоїмо перед твердою, жорстокою дійсністю, перед невмолимими випадками. Зі всіх боків, на кождому кроці й у всіх ділянках нашого життя нема ні одного дня, який би не приніс для нас все нових ударів. Горе побідженим! Це все наслідки того, що ми програли нашу оружну війну. Донедавна ще добирались наші противники до нас в рукавичках, а тепер вже без пардону втопили бритву і приложили нам до горла. Вже зовсім явно на нашу згубу ухвалюється „закон про парцеляцію й кольонізацію", постановлено вже по феріях скасувати першу клясу українських гімназій у Львові, Перемишлі й Тернополі і злити її з першою клясою одної з місцевих польських гімназій, а останньо наказано українській перемиській гімназії приймати учеників тільки з 5 повітів: перемиського, ярославського, мостиського, добромильського і березівського. Скоро теж спрепарується закон про громадське самоврядування, для нас, крайно шкідливий. Але що на цім всім не буде кінець — це певно.

Внаслідок цих все нових ударів у нас багато хвилювання, нарікань і докорів та пустомельства — а вже найменше холоднокровности і розумної плянової та зорганізованої праці. Medice, cura te ipsum! Холоднокровність в таких випадках є дуже вказана. Опускання рук та безрадність тут ні при чому. При тім не менше потрібна розумна плянова й зорганізована праця. На брак цеї ми віддавна грішили, тому й нині покутуємо за це. Ухвалювалося напр. „кресові закони", якими полишено Лемківщину й Холмщину, але чи крім українського посольського клюбу запротестував проти цього цілий край, кожда його місцевість? Скасовано напр. українську мову на почті, а на її місце введено польську, але чи край всіми своїми громадами підніс проти цього свій однодушний протест? Таких прикладів можемо навести без ліку. Та скаже тут може дехто: „ну і що здадуться такі протести?" Тут власне і цілий сук справи. Протести або домагання можуть й ні на що не здатися, але вони свідчать про нашу зорганізовану працю, в якій наша сила, і над якою наш противник не зміг би так легко перейти до дневного порядку. У нас цього, на жаль, багато людей, навіть і передових, не розуміє. А справа це преважна. Викажемо це на прикладі: Заказано напр. українській перемиській гімназії приймати учеників з инших повітів, крім пятьох. Так хотять мати вищі й найвищі власти в зрозумілих цілях. Але коли це є вже таким розпорядком, то українські батьки кождих пять повітів української території повинні безумовно жадати для себе української державної гімназії. Кажім, що Поляки її не дадуть. Але всеж таки таке домагання буде доказом зорганізованости наших повітів і розумної плянової нашої праці в такім випадку, що зуміємо використати навіть в такий спосіб, що і колиб навіть відмовлено нам дати нові українські державні гімназії на кожних пять українських повітів, то все таки зможемо принайменше добитись приватних гімназій для них. І тут нехай собі кожний добре затямить, що коли не потрафимо оборонити чи здобути для себе української гімназії внаслідок нашої незорганізованости й браку холоднокровности та розумної плянової праці, то очевидно потрафимо оборонити, тим більше ще здобути своєї державности. Хто не вміє вести кооперативи, говорив один чужий політик, той не потрафить вести і держави.

Гімназія, читальня, земля ітд. це не ціль, але тільки способи до цілі, які свідчать про те, що є найважнійше — про зорганізованість й розумну плянову працю у всіх випадках даного громадянства, якими воно в силі осягнути свою справжню ціль. Це є таке ясне, що для кождого розумного чоловіка нема пощо розводитися. Але у нас, на жаль, нема ще належного розуміння цього. Тому ми під оглядом нашої зорганізованости стоїмо дуже кепсько, а наш противник знаючи про це, тимбільше ударяє на нас. Бо, як сказав безсмертний Монтескіє, народами володіється через їх слабі сторони. Самообманом є хвилевий протест, як це було в Перемишлі, коли перенесено український дівочий семинар до будинку польського дівочого семинара, — а відтак дано спокій. Таких самообманів було в нас більше. А щож можна тут більше зробити? — спитає дехто. На те відповімо, що можна зробити дуже багато, тільки треба робити зорганізовано. Але коли напр. батьки дітей мовчать, як дівчата вертають зимою пізним вечером зі школи, до того ще й провоковані ріжними „батярами" — то трудно. Нашим одиноким виходом є зорганізованість і розумна плянова праця в кождім повіті, в кождій громаді. Як що поставимо справу так, то з нами і в найкритичнійших хвилях не буде так але, щоб ми не могли себе оборонити. Але коли буде так, як тепер, то з нами буде дуже кепсько.

Отже, хто має дбпильнувати нашої справи? Ми всі. І ми всі є винні, що ми дотепер доволі незорганізовані. Замість багато говорити та виписувати ріжні рецепти на теперішну недугу чи то цілого громадянства, чи поодиноких його членів, краще буде, коли ми всі закотимо рукави і будемо працювати розумно, пляново й зорганізовано. Medice, cura te ipsum! Зачинаймо кождий від себе, що хто зробив в тім напрямі, а що занедбав, і зараз старатися направити, що було зле. Так робім віднині кождий, так робім всі, бо лише так зможемо опертися всім ударам. Мабуть не треба додавати, що кождий освічений чоловік повинен в тому напрямі проявити як найбільше ініціятиви.

На всі удари відповімо розумною плянов'ою й зорганізованою працею. Це є одинокий спосіб проти ударів, а також і одинокий засіб до осягнення нашої цілі. Не инакше.

М. В-ець.

За польськими плечима.

„Малопольські" Датани й Авірони провокують і погрожують.

Як довго йшли таємні жидівсько-польські переговори, як довго йшли гешефтярські торги і маклерські коншахти, „малопольські" Датани й Авірони на всі наші замітки, закиди і докори мали одну-одиноку відповідь: глуху мовчанку. Заулковий „герой нашого часу", новітний Юда із Кариоту, пос. Райх навіть декларативно заповів, що збереже смертельну мовчанку. Та це тривало тільки так довго, як довго п. Райх лякався, що коншахти можуть скінчитися нічим. Колиж пакт завершено серед обопільних радісних вигуків, коли прийшло до його „ратифікації", „малопольська" безхарактерна жидівська буржуазія почала пиндючитися, бо почула за собою плечі п. Ст. Грабского, М. Прушиньского, старостів, поліцаїв і инших „кресових лицарів".

Іззя плота польської реакції „малопольські" цуцики починають підносити великий галас і крик, підтримуючи свою провокацію погрозами. „Малопольський" асимілятор-ський орган „Хвіля" (в ч. 2263 з 5-го цм.), подаючи наш огляд української преси в приводу жидівсько-польських коншахтів, називає це вже в самому титулі „Погромницька агітація української преси". Ми вже раз інтерпретували своєрідне розуміння у деяких Жидів „антисемітизму". Коли придержати за руку злодія-кишенковця, який є Жидом, замість того, щоби до витягненого портфелю додати йому ще й похвальне свідоцтво його громадянських чеснот, то це очевидно кваліфікується „малопольськими" псевдосіоністичними діячами — як ярий „антисемітизм". Так само, коли українська преса, бачучи зраду вибраних поліцією теперішніх жидівських послів, зриває заслону з фальшивих пророків і в правдивому світлі представляє їхні „етичні" вчинки, то це — очевидно — є ніщо инше, тільки „погромницька агітація". Таке трактування справи „малопольськими" Датанами й Авіронами є звичайною провокацією. Можемо впевнити п. Райхів і його продажну гвардію, що нам навіть не сняться жидівські погроми. Про це дуже добре знає жидівська маса. Ми маємо инші, наскрізь моральні й оправдані та самими Жидами виправдані способи і засоби, щоби їх „винагородити" за зраду. Пригадуємо їм, що за листопадові події 1918 р. Жиди довгий час бойкотували Поляків, як Штайгера бойкотували польський театр і т. п. Чомуж жидівськими прийомами, ще недавно приноровлюваними до Поляків, не мають покористуватися Українці у відношенні до Жидів — тим більше, що на збірному органі українського народу насіла груба верства кривд і ран, завданих підступно „польськими" й „малопольськими" Жидами. Нашим правом, нашим святим обовязком є боронитися перед звоєною екстермінацією. І тут нічого не поможе „урядова" заборона бойкоту, бо ледве чи польський поліцай схоче і зможе примусити нашого селянина, щоби він у вимін продуктів села за витвори міста неминуче користувався жидівським посередником. Та цей алярм про „погромницьку агітацію" є дуже симптоматичний і характеристичний. Видно, що згідно з явними й тайними точками пакту, „малопольські реальні політики" починають виповнювати взяті на себе зобовязання і представляти нас „погромщиками". Не страшний нам цей крик і з рівноваги не виведуть нас райхівські провокації, та всетаки годиться затямити ці нові камінчики, кидані на нас іззя польського плота.

В тому самому числі асимілятор-ської „Хвілі" виступив з передовицею сен. д-р Вурдель, в якій полемізує з „Ділом". Та полеміка розвивається в тому напрямку, що про дотеперішню поведінку жидівсько-„малопольських" керманичів не згадується ані одним словом. Нашу критику райхівсько-розмаринівської політики називає він негативною. Жиди не повинні кричати, не повинні нікому входити в дорогу, нікому заваджати, нікому жалітися, нікому забирати місця, „словом не їсти, не пити, не віддихати, не бути — не жити". Ні, пане сенаторе, навпаки — ми хочемо, щоби Жиди кричали, жалілися, щоби їли, пили, взагалі жили, а все те можна осягнути в боротьбі за здійснення конституції, яка є основним правом всіх громадян, що сповнюють свої обовязки супроти держави, платять податки, дають рекрута і т. и. Так, за здійснення конституції треба кричати, жалітися й боротися за неї і за міжнародні постанови про права тзв. національних меншостей. Це є позитивна програма діяльности, а не негативна. Але ми не хочемо, щоби жидівські переговірники поза

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 492/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 144 (10.451) z dnia 2. lipca 1925. w artykułach następujących: 1) „Stychijna katastrofa" w ustępach między słowami: a) pekło na ziemli... a: A położennia, b) domahatysia dopomohy... a: i tomu ukraińkych, c) wydatnoji zapomohy... a: Treba szukaty. 2) „Policejska buta" w ustępie po słowach: je duże charakterystycznyj... do końca tego artykułu, 3) „Ternopilszczyna" w ustępach między słowami: a) żyttia widdały... a: Miscewa rada, b) dozwołu ministerstwa... a: na orvkinci ne zawiera znamiona ad 1) i 3) a) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, ad 2) i 3) b) występku z § 300 ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 1. lipca 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 2. lipca 1925 r. Hawel.

плечима инших народів забігали в закутки польської реакції, щоби вони рішали про характер сучасної польської держави и напрямі її „єдинонаціональности", щоби вони були завадою в боротьбі і змаганнях инших народів, щоби вони нашими руками і нашими мандатами здобували собі привілеї на нашій національній території, щоби вони ставали в ряди наших противників і ворогів. Так, ми не хочемо, щоби Жиди, які століттями живилися нашим добром, які в нашій боротьбі на протязі довгих століть відіграли сумну ролю, щоби вони виходили на окопи і поборювали наші національні аспірації. Жиди, як атериторіяльна нація, мусять в добі права нації акомодуватися до тієї більшости, серед якої і з якої вони живуть. Инакше мусять бути уважані ворогами тієї більшости і мусять бути поборювані. І тут нічого не поможе крик проти тих, які в дану хвилю є слабші, нічого не поможуть провокації про „антисемітизм" і „погромницьку агітацію".

Маючи в кишені пакт з Поляками і переходячи після довершеної зради на упривілеєне становище, „малопольські" Датани й Авіони устами п. сен. Вурцеля починають ще й погрожувати:

Чи справді є користним для української національної справи насильно зараховувати до категорії „ворогів" жидівський нарід, який справді є розпорошений, але врешті шіснайцятимільйоновий і не зовсім без значіння на світі? Жиди не є ворогами українського народу. Не є ними, хоч на найсумнійших картах жидівської історії аж надто багато українських пріязвищ записалося кривавими буквами. Бо Жиди ніколи не генералізують проявів одиниць. Одначе, коліб хрестовосний похід, з яким тепер виступають українські політики в своїй пресі неправдиво і безпідставно, мав дійсно осягнути проектований наслідок, то чи це поможе українській справі? В політичному житті не є мудрою річю в когось вмовляти „ворожість". Так само не є „політичним" — бити з гнівом вакопіп і без мети направо і налівo. Український нарід може справді заробити живучим між ним Жидам багато шкоди, так — як то може зробити „своїм" Жидам кожний нарід. Що це не є річю безоглядно корисною, починають розуміти навіть ті народи, що не потребують боротися за здійснення своїх аспірацій".

Очевидно, як жидівсько-польський пакт спирається якраз на поборюванні українських національних аспірацій

Пурус паста до взуття є незрівнаною.

внутрі і на міжнародній арені, то тут зовсім не приходиться говорити про значіння 16 ти мільонового жидівського народу. П. сен. Вурцель згадує про історію, якщо йому приємно говорити на ці теми, то в нас мається невичерпаний матеріял. Що багато українських пріязвищ кріваво записалося в жидівській історії, — не перечимо. Але Жиди — на жаль — в нашій історії записалися не поодинокими пріязвищами, але масово. Зрештою, чому п. Вурцель говорить про наслідки, а не згадує про причини. Та кров не спадає на український нарід, тільки на таких „реальних політиків", як п. Райх, Розмарін, Вурцель і ин. Ми теж не генералізуємо провин одиниць, коншахтів п. Райха і тов. не хотіли-либ перекидати на весь жидівський нарід, але хочемо чути голос того народу, хочемо знати, чи той нарід ідентифікує себе з „реальними політиками", чи згідно з дійсністю вважає їх, — так, як ми, — узурпаторами, безправними посідачами українських мандатів, які не є його представниками. А коли його голосу не почуємо, то не маємо иншого виходу, як боронитися перед загладою, бо „хто не з нами, той проти нас".

* * *

Зазнайомившись з політичною формулою Жидівського Кола з нагоди польсько-жидівської угоди, український клюб видав таку резолюцію:

Український клюб дав до цього часу численні докази, що ставився дуже обережно до справи польсько-жидівської угоди. Маючи певність, що самостійна жидівська політика не може йти в напрямі знищення територіяльних змагань національних меншостей, Український Клюб увесь час переговорів між Жидівським Колом і польським урядом зберігав як найдальше йдучу стриманість.

Одначе Жидівське Коло, даючи обіцянку стояти на грунті ненарушности польських кордонів і оборони польської великодержавницької політики, яка у відношенню до українського народу мала завсіди характер екстермінації, вийшло поза рямці оборони національних інтересів жидівського населення і зайняло супроти українського народу, що творить більшість на своїх землях, вороже становище, тому, що воно бє в його життєві інтереси.

З прикрістю стверджуючи цей факт, Український Клюб, згідно з цим, займе на майбутнє відповідне становище супроти Жидівського Кола.

Понеділок, дня 6. липня 1925
в салі Музичного Т-ва ім. М. Лисенка
КОНЦЕРТ
ОЛЕКСАНДРА НОСАЛЕВИЧА
оперового співака — басіста
БОГДАНА БЕРЕЖНИЦЬКОГО
чеїста.
Білети продає кооператива „Український Театр", Руська 18. 2259 2—2

Парцеляція й осадництво.

Загальна дебата в соймі над основами тзв. земельної реформи.

(Докінчення.)

Посол Тарашкевич (Білоруська Громада). Не перший це раз відіграє сойм комедію п. назвою „рільна реформа", але вистава тої комедії є чимраз гірша. В 1919 і 1920 р. штуку відіграно знаменито. Хлопам обіцяли зробити революцію без революції, перевести без знасилування навіть тзв. правопорядку. Хлоп чекає вже пятий рік на землю і починає нетерпеливитися особливо на „кресах", отже нині сойм знов береться до цього видовища. Польська лівиця врятувала стан посідачів обшарників — і то ліва лівиця від ППС. аж до Вітоса. Правиця повинна Вітосові побудувати памятник. (Вітос: Може вони не зроблять — поміж вдячні люде!) Результатом тої рільної реформи буде побільшення класи збагачених хлопів, класи кулаків. Метою закону є кольонізація. У цілому соймі та в цілій польській суспільности, крім комуністів, нема партії, якаб не поділювала кольонізаційних гонів і кольонізаційних тенденцій. Така реформа, яку має ввести в життя предложений закон не задовольнить нікого. Вона роздражнить і зрезольтує „кресі". Не буде вдоволений і польський хлоп, бо дістане тільки охлапи. Щойно коли хлоп і робітник візьме у свої руки плапу, тоді ця справа буде розв'язана корисно. Тому бесідник ставить внесок на зникнення того закону.

Посол Плюціньскі (Звіонзек людово-народовий). Парцеляція на заході (Познаньщина) мусить мати ту ціль, щоби землі, які належали колись до польського народу (так само як на кресах до українського! — Ред.) люд вернули в його руки (на сході в руки українського народу! — Ред.) і щоби той нарід сповнив там своє історичне завдання. А тим некультурною є там парцеляція, чим більше нам квестіонується право на ту землю. Там не маємо до стрячення ні місяця ні тижня. Треба там негайно приступити до правної, опертої на конституції парцеляції. Тому не будемо ставити ніяких перешкод тому законові, приймемо його і підержимо, але з вимогою узгіднення її зі засадами конституції. Конституція в арт. 99 передбачує примусовий викуп конечним і потрібним. Домагаємося також пояснення 98 арт. тої конституції, на основі якого ніякий закон не може замикати громадянинові права до покористування в разі потреби судом, якщо чує себе покривдженим. Домагаємося ще й пояснення тої точки 99 артикулу, де сказано про безприкметникове відшкодування.

Пос. Санойда (Визволення) виголосив довшу промову, в якій полемізував переважно з правицею. Він доказував, що в Польщі найважнійшою є справа господарчої продукції, а не збіжевої. Каже, що коли ходило про визвласнення селян у всяких цілях, то тоді для правиці це визвласнення було згідне з конституцією, а коли тепер мова про визвласнення обшарників, то правиця підносить крик. Рука в руку борються проти земельної реформи Жиди, група Дубановіча, Войцеховського, Стронського і взагалі всі обшарники усіх країв лучаться та подають собі руки до боротьби зі селянством.

Коли всюди докопано рефоом, то і в Польщі вона мусить бути переведена. (Дубановіч: Чим ви ріжнитеся від большевиків). Тим, чим ви від мене. Пост боячися політичної конкуренції „Визволення" порозуміваеться тільки з правицею. Пани з Австрії вислугувалися виключно для ордерів. (Стронські: найбільше ордерів має Домбскі!) Але за заслуги для Польщі і лише такий ідіот як ви не може цього зрозуміти. Далі боронить проекту земельної реформи, яке предкладає „Визволення".

Пос. Маліновскі (ППС.) каже, що земля потрібна державі для рільної реформи, повинна бути роздана селянам без викупу. Не тому, щоби переслідувати обшарників, а тому, що цього вимагають державні необхідности. Посли Стронський і Вітвер обраховували, що те, що обшарники дістануть за землю, виносить заледви 20 прц. вартости. Чи та милостиня потрібна обшарникам для щастя? Чи не краще було би зректися цілком винагороди, за що обшарники заскали би добре ім'я патріотів. Бесідник зголошує новий артикул в тому дусі, що приватні земельні рухомости відлається добровільно в руки державного скарбу як вияв

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО. 4)

Рідна традиція і мова.

Про правопис та вимову чужих слів.

(Докінчення.)

Другою необхідною підставою при творенні своїх форм чужих слів має бути додержання рідної традиції. Ми все бідкаємось, — в якій формі вживати чужих слів, забуваючи орієнтуватися на свою власну традицію. Наша літературна традиція по памятках розпочинається з XI-го віку, — і в цих старих наших памятках береться й певна відповідь, в якій саме формі вживати нам чужих слів. Сама душа українського народу там, у тих красномовних свідках тисячлітньої нашої культури. Відвертаючись від цієї рідної споконвічної традиції, ми втрачаємо всякий грунт під своїми ногами. Отже, говорячи про форму якогось позиченого слова, все мусимо вглянутись, як його чи спорідненого слова вживалося в нас уже вдавнину, а це й буде найпевнішою основою для найкращого вирішення того чи іншого питання про чуже слово. Скажемо, коли ми споконвіку все писали Амвросій, Ірина, ефір, то якаж рація міняти ці споконвічні свої форми на латино-польські Амброзій, Ірена, етер? Коли ми ще з початку своєї літературної мови чужі звуки *g, l, i* все передавали через *г. л. и* і писали гигант, митрополит, Платон, то чому тепер я повинен на все те махнути рукою й писати та вимовляти: гігант, мітрополіт, Платон?

Ось ці два принципи я й кладу в основу свого вирішення справи про форму чужих слів і про їх правопис. Чи добре це я роблю, чи зле, це звичайно справа строго наукового обміну думок, а не такої легенької демагогичної псевдокритики, з якою накинувся на мене в „Учителі" Високоповажаний В. Домбровський. За свої щирі думки, може не подібні до думок інших осіб чи може комусь і не смачні, я все таки заслуговував би бодай чемнішого тону й відношення до себе. І чому треба думати, що коли хтось інакше, ніж я, думає про якусь там справу, то вже він і помиляється? Наука вимагає шанувати чужу думку.

Говорячи про чужі слова, звичайно не доводиться забувати, що вони заходили до нас у ріжний час і від ріжних народів, часом від ріжних говорів одного народу, і тому не можна оглядатися на теперішню вимову цього слова у свого народу; скажемо, слово *клейстер* (так вимовляє вся Велика Україна) ми позичили з *ей*, а не *ай* ще тоді, коли самі німці вимовляли своє *ei* як *ей*. Не доводиться забувати також і того, що послідовних, строго додержаних законів позичання чужих слів не має ані одна мова в світі, бо ці позички робляться ріжного часу, при ріжних обставинах, часом від говорів з ріжною вимовою. Про чужі слова постійно сперечалися, і рідко коли знаходилося двоє вчених, щоби цілком погодилися в цих справах; цим я пояснюю і той гострий тон критики, з яким кидаються на людину іншої думки. Але все це тільки ще більше підкреслює вагу тих двох принципів позичання чужих слів, принципів цілком обєктивних, які я вище виставив і які я провів в своїм „Українськім стилістичнім словнику".

Чужі слова в мові звичайно діляться на дві групи: 1) слова зовсім вже засвоєні в мові, т. зв. Lehnwörter, та 2) слова в мові ще не засвоєні, Fremdwörter*). На основі цього поділу у нас звичайно розріжняють вимову й правопис чужих слів. Так раніще робив і я. Скажемо, в словах групи Lehnwörter звичайно вимовляємо й пишемо *а, г, и* (Платон, Гарасим, митрополит), а в Fremdwörter *ая, ґ, і* (кляса, геольогія, міністр). Але цього поділу для вимови, та особливо для правопису я приняти не можу, бо він заводить мене до найріжнійших суперечностей та непослідовностей. Скажемо, деж границя між Lehnwörter та Fremdwörter? Які саме слова обєктивно віднести до одної групи, а які до другої? Взагалі, де тут обєктивний критерій? Скажемо, чи слова: „библія, Платон" не давні в нас? А між тим часто пишуть „біблія", а в Галичині — Плятон. Чи слово „директор" таке старе, що пишуть його не *дл*, й *ди*? Чи може, слідом за польським правописом, треба вважати й на свою вимову деяких звуків? Отже тут маємо досить непослідовностей.

Ті головні два принципи позичання чужих слів, що я їх оце виставляю: українізація цих слів та збереження рідної традиції, ці два принципи не взяв я абстрактно, але їх підказала мені сама історія української мови. Ці два принципи сама мова наша (головно народня, на якій мусить основуватися й літературна) дуже міцно й послідовно зберігає. Позичивши чуже слово, нарід в плином часу обовязково українизує його. Нарід має свою послідовну систему цього позичання і з плином віків не ламає її. Нарід каже: „Софія, Платон, митрополит, Химка", і не приймає латино-польських новотворів: Зофія, Плятон, мітрополіт, хемія і т. и.

Таким чином в українській літературній мові ми часто маємо дві Формі чужих слів: форму, що панує на Великій Україні і що має за собою певну рідну традицію, і форму галицьку, частіше без цієї традиції. Якої форми ліпше триматися, — нехай собі вирішить сам читач, пильно розваживши все те, що я тут кажу, а також, що я сказав в двох своїх працях: „Український стилістичний словник" та „Чистота й правильність української мови". Коли я може й помилявся (бессервіссерол ніколи не був), то всеж таки думки мої заслуговують спокійного розважання та чемного тону.

*) Докладніше про ці назви див. в моїй праці: „Иноземные элементы въ русскомъ языкѣ" Київ, 1918 р.

Вже надійшов великий транспор всіляних
ФУТЕР
КОНФЕКЦІОНОВАНИХ І В ШКІРКАХ
до магазину і робітні футер
СТ. СТЕМПКОВИЧА
Львів, площа Капітульна ч. 2.
Заведення виконує всілякі замовлення з уладненими моди тля Пань і Панів, сумісно, по невисоких цінах. Запобігливість поручає замовляти футера як також пополагоджувати всілякі переробки і направи в найдешевшім літнім сезоні. Прошу жадати проспекту услівій кредиту. 2372 3—15

ми й дах жертвенности польського помішництва для вільної Польщі. Це скомпромітує закон до половини та позбавить противників аргументів для боротьби. Вже міністер Стжелецкі назвав поміщиків до парцеляції, а не вони не радо на те годяться під впливом правиці.

Посол Пляута реагуючи на заклик Керніка, заявив, що 1921 р. цікавило не заплекав на нього як на голову головного уряду земського, щоби він натискав на Аграрно-осадниче Товариство в тому напрямі, щоби воно продало Пляуті 100 моргів поля в Бережанщині. Правдою є, що це товариство пропонувало йому само 200 моргів до набуття по звиженій ціні від умовою, що не буде реагувати на високі ціни для осадників. Та Пляута тої пропозиції не прийняв. Останім промовляє у загальній дискусії посол Поляткові (Визволеніе). Безсумнівним правом сойму є коригувати працю комісії в кождому випадку і в усякій стадії. Комісія, як відомо, мала перед собою два проекти: урядовий проект і проект „Визволеня" і вибрала за підставу проект урядовий. Ніщо не стоїть на перешкоді, щоби сойм скоригував той вибір комісії. Знаю, що деякі члени президії сойму вважають, що голосування в часі другого читання неможливе. Думаю, що якщо арт. 16 допускає, що виїмково може при арт. 1. може бути допущена дискусія над основами проекту, то тим самим допускає він також голосування над тими основами, бож не може в сеймі підбуватися дискусія з позбавлення можности вирішення. Другий закид є той, що у випадку ухвали, сойм приняваши якийсь проект, мусів би його відіслати до комісії. Та не інсинуація. Згідно з думкою арт. 18 соймового регуляміну сойм може ухвалити переведення негайної дискусії без відсилання до комісії, а хіба всі посли, що інтересуються земельною реформою вважали вже обидва проекти. Саме голосування над 1. артикулом в даному випадку є без значіня, бо в обох проектах перші артикули різнозвучні. Тому ставимо внесок: сойм приймає за підставу до дискусії спеціяльної проект закону про виконання земельної реформи, предложеного „Визволенем".

По цьому формальному внеску, над яким не прийшло навіть до голосования, почалася спеціяльна дискусія.

Стихійна катастрофа.

Повінь і голод.

Внесок послів Українського Клюбу в справі необхідности негайної допомоги з боку держави для населення, що потерпіло наслідком катастрофи виливів у повітах: Самбір, Старий Самбір, Дрогобич, Стрий, Долина, Калуш, Богородчани, Станиславів і инші у Східній Галичині.

Безперервні зливи і дощі на протязі кількох тижнів спричинили нечувані виливи рік, особливо у карпатському підгірю. Зливи підчесли рівень рік на 5 метрів. Дністер зі своїми допливами і Сян не вмістили маси води у своїх річищах та виступили з берегів. Вода залила береги з луками, полями та городами на великому просторі. Маса води робить враження шаліючих морських хвиль, які несуть будівельний матеріял, покрівлі селянських хат, коров, коней, свиней, а часто і людей. Всі врожаї занесені намулом. Нема мови про те, щоби вдалось перед уступленням води забрати щонебудь з тої землі: ні сіна, ні городовини, ні хліба, ні паші для худоби. Цілі села залиті водою, деякі відрізані від світа до тої міри, що комунікація відбувається човнами. Кількадесять людей втопилося у хвилях грізної стихії.

Якщо навіть населення малось би заможно перед катастрофою, то по катастрофі не могло би ніяк без постороннього допомоги прийти до себе. А шож казати про те населення Східної Галичини, яка вже перед тим була діткнута великим неврожаєм і голодувала. В таких умовинах населення, що мучиться від ряду місяців у голоді, у страшній нужді — ніяк не дасть собі ради. Не дасть собі ради зараз — не дасть собі її і на протязі цілого найблизшого року. Не може бути навіть мови про збір якихнебудь плодів з тих замулених і залятих піль. Після року неврожаю впало на населення нове нещастя. Ніякі зусилля суспільности не в силі врятувати населення від неминучої загибели. Обовязком уряду є прийти негайно зі значною допомогою для того населення. Супроти всього покищо низше підписані вносять: Високий сойм зволить рішити: Взивається уряд до негайної допомоги і то значної допомоги для населення, яке впало жертвою стихійних виливів при кінці червня та в перших днях липня 1925 р.

З Комітету Допомоги Голодному Селу одержуємо такі звістки:

Відгомін голодової катастрофи в европейській пресі.

Віденська „Арбайтерцайтунг" з 21/6. помістила інформаційну статтю свойого львівського кореспондента про стан голодової катастрофи Східної Галичини та про ратункову акцію Краєвого Комітету Допомоги Голодному Селу. Автор підкреслює, що голод не є виключно наслідком минулорічного недороду, головною причиною його політика істнуючої тут влади.

„Райхпост" з 18/6. помістила інформаційну замітку про голод.

Наслідки повіні в Рудеччині.

В рудецькім повіті повінь знищила всі луки і збіжжа в громадах: Долодів, Чернихів, Коропуж, Ловчиці, Новосілки госп. Болозів, Острів, Ковюшки. В деяких селах вода 1 метр над поверхнею знищила бульбу і збіжжа так, що голодуючі стратили надію на нову картоплю.

По широкому світі.

Німеччина у відповіді на французьку ноту має відкинути пропозиції, які виходять поза межі її домагань, але одночасно висловити бажання, щоби продовжувати переговори про гарантійний пакт і скликати міжнародню конференцію.

Анґлія невдоволена заворушеннями в Китаю, в яких добачує руку СРСР., натякає на можливість зірвання з цим урядом дипльоматичних зносин.

Новий большевицький уряд утворився в полудневому Китаю, на чолі з Вигоумином.

У Каліфорнії лякаються продовження землетрусу, якого жертви дійшли покищо до кількохсот осіб і до казкової суми долярів.

Турецький уряд повісив прилюдно в Константинополі провідника курдського повстання Шейка Саїда і його 46 товаришів.

Найвища судова Палата в Москві засудила трьох німецьких студентів, обвинуваченых у шпигунстві, на смерть. Відклику нема, засуджені можуть лише звернутись з покликом до Центр. Викон. Ком. СРСР.

У Колюмбії вибух вулкан Салерас, заливши лявою околицю.

Нова Українка в новій хаті.

Саме появилося у Львові 2. ч. жіночого місячника „Нова Хата". Мета редакції „Нової Хати" дати в своїм місячнику те, для чого в инших народів, котрі люблять читати й уважають своїм обовязком підпирати морально й матеріяльно свою пресу, або додаються додатки до ілюстрованих тижневиків і двотижневиків або видаються окремі видання, подібні, як „Нова Хата".

Завданням „Нової Хати" надати хаті Українця український вигляд і пропагувати жіночий промисл у тім напрямку, щоб загально-европейські здобутки з цього поля приложити до українських потреб і створити нові, українські варстати на цім полі в дусі української культури.

Не може бути й сумніву про доцільність такого видавництва, як „Нова Хата". Тому — тим більше що воно появилося в недогіднім для всяких видавництв в літнім часі — українське жіноцтво й громадянство взагалі дало би дуже сумний доказ зрозуміння своїх живучих потреб, колиб масово не підперло корисного видавництва.

І висловлюючи бажання, щоб жіночий орган дістався в руки кождої інтелігентної жінки, хочу підкреслити пекучу потребу, щоб українському вовнішньому виглядові хати Україна товаришив нерозлучно й український внутрішній виглад.

Час, який переживаємо, належить до найтяжчих у нашій історії. Все, що робиться з боку наших противників на наших західніх землях, направлене на нашу загибіль. На оборонних становищах мусить стати усе, що називає себе Українцями, всі мущини й усі жінки.

І тут роля нової Українки може записатися найкращими буквами в нашій будучій історії. Нова Українка може від „Нової Хати" завести західню вітку українського народу до справжньої своєї нової хати в найглибшім і найширшім розумінні цього слова.

Може це видасться дивним, що я скажу про наш теперішній плач „на ріках вавилонських", що він наступив наслідком того, що ми мали дуже мало справжніх предтеч будучої нової Українки. Школа була подвійно чужа — австрійська й польська; побіч сякої такої скількости позитивних вісток наша молодь черпала в них багато їди, якої не було кому параліжувати в дома. Одна з течійок такої отрути затроїла наш організм фальшивим аристократизмом, наслідком чого українські так звані освічені верстви в своїй величезній більшости відчужені від селянства й робітництва, головної основи нашого народу. Наслідком того також ми опинилися сьогодні серед безприкладного безвіддя й безхліба на визначні одиниці, бо комуж було й розвинути думку, ініціятиву, посвяту — ще до того в українськім національнім дусі.

Не треба себе дурити, що під чужою державою всякі школи будуть дійсно українськими. Різниця між школами з українською й польською мовою є й буде тільки та, що одні подаватимуть отруту нашій молоді в польській, а другі в українській мові.

І шукаючи рятунку перед затроюванням голов нашої молоді (хоч би фальшуванням історичної правди тощо), доходимо до найпевнійшого й найуспішнійшого протиділання в українській хаті з боку тих, що завсіди найблизче стоять коло дітей, з боку матерей. Хоча тут і там сповнить цю ролю й батько, одначе в правилі належатиме це до матери чи з огляду на постійні зайняття батька, чи на його трусливість перед урядом, чи що подібне.

Питання типу нової Українки це для західної вітки нашого народу питання життя й смерти. Зродитися він мусить якнайшвидше та якнайгустійше розростися. Помогти витворенню й поширенню типу нової Українки повинна українська жіноча середня школа під проводом і наглядом УПТ. Забивання голови грекою й латиною, потрібними тільки для таких спеціяльних дисциплін, як медицина або фільософія, треба заступати в них докладним пізнанням своєї історії, мови, літератури, культури й инших необхідних відомостей світового знання.

Наливати добром серця синів і доньок та протиділати їди-отруті, звідкиб вона ні вгризалася в їх серця, цей обовязок один із найважнійших і найпочеснійших нової Українки, але не одинокий. Не місце в оцих нашвидку кинених словах спинятися ширше ні над піднесеним тут обовязком нової Українки, ні тим більше розводитися над инщими — не претендую й не маю часу виручувати на цім полі нашу пресу й покликані чинники. Але коли загально нарисований тут обовязок нової Українки зроджує якнайкращі плоди у вільних народів, то шож говорити про наскрізь поневолену західну вітку українського народу й почесну ролю української жінки в таких обставинах?! І певно серед нових Українок не таким рідким буде, як тепер, тип орлиці-матері, що викохає сина-орла, местника кривд свого народу.

„Раз налите добром серце вік не охолоне" — закріпив цю правду в своїх поезіях Шевченко. І можна навести велику масу прикладів, як у пізніших етапах виховання підпадав хлопець і юнак під найріжнороднійші впливи, але сильний вплив люблячої матері переміг усякі шкідливі складники пізнійших впливів на молоду душу. На високих і трівких вартостях оперта внутрішня українська хата-родина стане останнім із оборонних становищ і вже таким, котрого не здобути жадному катові нашого народу, поставленому хочби на найвищім щаблі державної драбини.

А заки прийде найблизший етап, обовязком теперішньої Українки, жінки, сестри й знайомої, збудити з ганебного сну свого чоловіка, брата та знайомого, розбурхати його сплячого, розохотити байдужого, піднести знесиленого, випростувать зігненого, навернути визнавця чужої віри й чужого бога, усунути на бік від нашого життя здеморалізованого якимись інтендантськими, нафтовими чи инщими спекуляціями і т. д. і т. д.

В інтересі добра своїх синів і доньок уже в найближчій будущині українська жінка повинна стати до праці поруч із тією дрібно малою частиною нашої інтеліґенції, котра не опустило ще своїх рук у роботі. Наше завтра в наших власних руках так, як доля вашого органу „Нова Хата" лежить у ваших руках, українські жінки. Це перший пробний етап на вашім шляху до створення типу нової Українки. М. В-к.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Анґлія зірвала дипльоматичні стосунки з Совітами.

„Таймс" доносить, що англійський уряд постановив зірвати стосунки з сов. урядом з поводу антианґлійського руху, пропагованого в Китаї Москвою.

Кровавi бої в Китаї.

Китайські жовніри приступили в околиці Шапай до формальної военної акції, будуючи окопи навколо міжнароднього терену. В боях коло европ. дільниці в Кантоні забито і ранено 100 Китайців.

Наради II. інтернаціоналу.

Мають відбутися наради льондонського виконавчого виділу II Інтернаціоналу з таким порядком дневним: гарантійний пакт, ситуація в Мароко, події в Китаю, Англ. робітнича партія ухвалила резолюцію, в якій взивається уряд до заініційовання міжнародної конференції для врегульовання справ в Китаю

ДОМАШНІ ДАНСІНҐИ
уґрунтує світової марки
ҐРАМОФОН, „His masters voice"
„ГОЛОС СВОГО ПАНА"

Ґрамофон цей найновішої конструкції (система РАДІО з мікрофоновою підкладкою) узнаний першорядними знавцями цілого світа за найліпший. Взірцева репродукція без шуму. Великий вибір плит, рівнож жидівських і єврейських кантиріа: РОЗЕНБЛЯТТА, КВАРТІНА, СІРОТИ.

THE GRAMOPHONE Co, Limited, LONDON.
Генеральний репрезентант на Польщу:
ЙОСИФ ВЕКСЛЕР
Краків, Фльоріянська 25. **Львів**, Сикстуська 2. 1897 19—20

ВІДГУКИ ДНЯ.

Вакації.

Прийшла вкінці довгождичені, в сих вимрійні — вакаційні місяці. Довгождані всими і вимрійні всіми, хоч не кождий однаково їх переведе і скористає з них.

Найліпше переведуть їх розсівачі знашої, середньої і вищої освіти та їх вихованки, до виленських матуристів включно. Їх двомісячний відпочинок загварантований не здасться Патиницям і ніхто не може їм у цьому перешкодити. Виїмок творить покищо перемиська гімназія, в якій учителям і ученикам не дає спочити львівська куратонія.

Найгірше переведуть вакації українські поети і жителі тюрем. Перші не мають защо, другі не мають як, хоч одним і другим свіже повітря конечне.

Та як би там воно не було, вакації прийшли, і з тим треба рахуватися, як з польсько-жидівською угодою. З огляду на те, хочу подати кілька практичних порад відносно виїзду на вакації і їх вихісцування.

Вакації, як вже сама назва вказує, це вже відпочинку, неробства і лінощів.

Щоби їх сяк так перевести, найліпше виїхати на село, до родини. В тій цілі треба заздалегідь написати до рідні і повідомити про приїзд. За пару днів прийде напевно сердечне і щире запрошення з таким post scriptum: „Ще раз просимо дуже приїздіть усі цілою хатою. Не робіть собі багато з того, що в нашім селі плямистий тиф і люде вимирають як мухи. Був також один випадок азійської холєри, але покищо пока не поширюється. В сусіднім селі мала бути чума, та не ще не стверджене. Приїзджайте, якось собі дамо раду!" (Підчеркнення автора листу).

Повищої дописки не треба брати собі так дуже до серця і спакувавши манатки їхати без намуми, бо за два-три дні прийде другий лист з повідомленням про шкарлятину, кір, чорну віспу і дифтерію.

Колиж хто не має рідні на селі, повинен вгодитися виїхати до українських літниць: Зеленяики, Гребенова, Ямної чи Підлюгого... на борг. Це вже менша приємність, бо власники літниць домагаються деколи звороту видатків, але ради піддержування рідного промислу можна на це рішитися.

На випадок, коиб там не було місця, старатися дістатись до польських пансіонів, очевидно за заплатою згори. Про якінебудь полекші тут нема мови, бо не справа з чужими людьми, які не мають обовязку нас піддержувати.

Коли вже хто має одно з трьох писане подавих місць напевнене, справа з виїздом на вакації не представляє трудношів. Карти ідентичности, метрики хресту, шлюбу, свідоцтва моральности і тим подібні конечности, потрібні в конституційній державі, взяти обовязково зі собою, бо і без того можна дістатися до криміналу. Крім того, з огляду на пацифікацію країни, не зашкодить виготовити заповіт та розписати процальні листи до знайомих.

Тоді вже їхати як у дим, довідавшись наздалегідь, чи нема в тих сторонах масових арештувань.

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число нашого часопису сконфісковано за три місця вступної статті „Громадянство і вчительство" і два місця статті „Архиерейський глум".

— **Затягний процес** проти Корнгабера, Єгера та тов., обвинуваченых у справі Штайгера за підкуп, кривоприсягу та перепиновання слідства, процес, який мав відбутись 8-го п. м., знову не відбудеться. Оборонці обвинуваченых внесли до карного суду у Львові два внески з мотивами, чому треба делегувати якийсь позальвівський суд для ведення розправи. Рада палата окружного львівського суду передасть ці внески на рішення Найвищого суду у Варшаві. По всій імовірности — процес відкладуть. Одною з головних причин відкладення процесу буде здається повне припинення справи Штайгера і Корнгабера та тов., у звязку з новопідписаною польсько-жидівською угодою.

— **Пашпортові обмеження.** З Варшави прийшов новий розпорядок, щоби на знижкових пашпортах для осіб, що їдуть з науковою метою за кордон, означувати точно речинець їх важности, а не як до цього часу на 6 місяців. Свідоцтва незаможности можуть одержати тільки ті, які не мають річно більш як 3600 зол. доходу. Державні урядовці, яких місячна плата не перевищає 300 зол. можуть одержувати такі свідоцтва від своєї зверхньої влади.

Ucraïnica. У ч. 181. „Prager Presse" з дня 3-го п. м. у відділі „Slavische Rundschau" містить інформації під буквами З. К. про культурний рух на Україні, з реферуючою графіки Онищенка („Баядуреї"), а саме про видання книжок з праць мистецтва В. Січинського та В. Пещанського „Націон. Музеєм" у Львові; про літературну громаду „Плуг" у Харкові; етнографічні курси в Київі; про перший український археольогічний конгрес, що збирається у серпні в Київі і про 100 роковини історичного музею в Одесі.

— **Графський промисл.** У Львові арештовано польського гр. Зигмунта Рачинського, який є міжнародним ошуканцем і який встиг за протязі кількох днів добути з одного львівського банку та одного варшавського гроші на неіснуюче конто; ще й крім цього звів жінку якогось маєтного дідича на провінції, який передав її йому в опіку, щоби відвезти її до санаторії. Графа з цією дамою найшли в одній з першорядних гостинниць, де були записані як муж та жінка.

— **Галицькі сензації.** „Газета Поранна" присвячує сторінку друку історії якогось невідомого аванзіста, що продерся через румунський кордон і у селі Кровинка, під Теребовлею, приневолив револьвером тамошнього пароха Колпача, щоби висдухав його сповіди. Висповідавшись та запричащавшись, анархіст продовжував свою сповідь, уже приватно в хаті пароха, де показував простріляну, закріваплену ногу і оповідав свій різномаїтий життєпис: про участь у терористичних заговорах проти царів, про утечу до Швайцарії і університет у Льозанні, про участь у бандитських нападах у Румунії і т. н. Тепер він утікав перед румунською поліцією, що переловила його товаришів і хотів дістатись до Швайцарії. На цю подорож позичив собі від свого зворушеного та заляканого сповідника 20 зол., одержав ще на дорогу хліб з маслом, а відходячи вказав необхідну для мандрівки пішки... парасолю. Поліція шукає за таємним анархістом, який може таким робом сповідатись у своїй мандрівці дуже довго, з необхідности.

— **Заміжць у кіно — в театрі,** працює львівський жидівський актор Айхгорн, який скочив учора з вікна 2-го поверху на вулицю, щоби... вмерти. Двох мущин, що йшло саме вулицею, побачивши цей нездоровий намір, підставили руки і вхопили його цілого та здорового. Видно, що цей актор має більше щастя в акробатиці, ніж у коханні, яке піддало йому думку самогубства.

— **З великомісьних трагедій.** Дівчина легкого життя, Гермінська, пробила себе вчора у присутности свого любка Сусика, ножиком, купленим спеціяльно на це за 60 сот. З огляду на те, що ножика цього поліція не може найти, а сусіди бачили, як Гермінська пробивала себе — виринає проблема: чи самогубство чи вбивство?

— **До відома кандидатам духовного стану.** Кандидати духовного стану, що намірюють вступити до Духовного Семинара у Львові, мають внести подання на адресу Високопреосвященого Митрополичого Ординаріяту у Львові найдальше до кінця липня 1925. До подання належить долучити: 1) метрику хрещення, 2) свідоцтво зрілости, 3) свідоцтво польського горожанства, виставлене від дотичного староства, 4) опис життя з точним поданням місця пробування і заняття в останньому році, 5) заяву родичів зга. опікунів, що зобовязуються платити таксу за удержання і науку в висоті визначеній Ректоратом. Поодинокі кандидати мають відтак особисто явитись в дні визначеним Ректоратом Духовного Семинара. — **Від Ректорату гр. кат. Духовного Семинара у Львові.** 11 2—2

МАМИ! Бішкопти і какао „БРАНКА" запевнюють Вашим дітям здоровля і свіжість.

Посмертні згадки.

Лев Борис, син Василя і Галини Бачинських, помер дня 26. червня в 4 весні життя. В. И. П. 1—1

КОНКУРС

Виділ Музичного Тов-а ім. М. Лисенка у Львові розписує отсим на р. шк. 1925/6 конкурс на вакуючі посади учительські, а іменно: а) учителя (-ки) фортепіяну для філіяльних шкіл в Стрию і Дрогобичі, б) учителя (-ок) скрипки у Музичних Інститутах у Львові, Перемишлі, Станиславові, Дрогобичі, Стрию (евентуально одного спільного учителя для Дрогобича і Стрия з осідком в Стрию), в) учителя (-льок) сольоспіву в Муз. Інст. у Львові, Дрогобичі, Стрию. — Подання — із відповідними документами і поданням адреси петентів — належить вносити до Виділу Головного Товариства у Львові (Шашкевича 5) найдальше до 1. серпня 1925. р. 16 1—3

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
у вівторок 7.VII. м. Любачів.
у середу 8.VII. м. Любачів.
у четвер 9.VII. м. Чесники. 2150 14-?
у пятницю 10.VII. м. Рава руська.

„Союз Українок" у Львові устроює одномісячний вакаційний курс крою і шиття для учительок. Курс почнеться 15. липня. Науку буде удільовати п. Ст. Монцібович. Оплата за науку виносить 20—25 зол. Учасниці мусять подбати самі про приміщення для себе. Зголошуватися належить у п. Ст. Монцібович, Львів. Хмельовского 15. 8 2—2

Дрібні оголошення.

СТАРШИЙ концепієнт шукає заняття Д-р Макух, Поморяни. 1—2

КОНЦІПІЄНТ заступить адвоката на час вакацій. Ласкаві зголошення до Адміп. „Діла" під „Д-р прав". 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Важне для Пань!
Фабрика капелюхів
2258 **Й. ҐОТТЛІБА** 2—4
ЛЬВІВ, пл. Стрілецька ч. 15.
приймає вже жіночі капелюхи фільцові до перерібки після найновіших віденських моделів, також фарбує на найновіші кольори. Для приїзжих виконується в 24 год. Вимінює старі на нові з доплатою 7 зол.

Керамічні заведення і фабрика печей передтим
L. i C. HARDHMUTH
Спілка Акційна у Львові повідомляє своїх П. Т. Відборців, що **з днем 1. липня ц. р. перенесла свої бюра і виставу печей** до власного дому при
вул. Сенаторській ч. 11.
19 Телефон 466. 1-1

ОСТОРОГА!

Щораз частійше лучається, що каліки від уродження або нещасливого випадку удаються за помічю як інваліди УГА до українських лікарів, по українських домах й інституціях.

Звертаємо увагу нашому громадянству, що інваліди УГА одержують протези від нашого товариства, та що до збірок на протезу ми жадного інваліда не уповажнили.

Спеціяльно інвалід Павло Станичний зі Запитова одержує сталу місячну ренту від 2 і пів літ, п. є. від часу, як опустив Дім інвалідів. — За спосіі викликані ним в українських інституціях не можемо відповідати. За авантури в Домі інвалідів канцелярії товариства здержано йому виплату ренти на місяць. Приватним особам й інституціям лишаємо вільну руку супроти него. — **Управа УКТОІ.** 17 1—1

Звичайні Загальні Збори

членів Товариства Задаткового в Глиняних, кооперативи з обмеженою порукою, відбудуться дня 14. липня 1925 року о год. 6-ій вечером у власній домівці зі слідуючим порядком дневним:

1) Відкриття Зборів, 2) Звіт Управи з діяльности і рахунків за рік 1924, 3) Звіт Надзірної Ради і внесок на розділ чистого зиску, на удїлення абсолюторії за 1924 рік і на затвердження білянсу золотового отворення на 1. січня 1925 року, 4) Звіт Управи з організації промислу молочарського, 5) Вибір Управи і евентуальний доповнюючий вибір членів Надзірної Ради, 6) Внески і запити. О скільки на вище згадані Збори не явиться в означеним часі приписана статутом скількість членів, то в годину пізнійше відбудуться другі загальні збори в тім самім льокалю і з тим самим порядком дневним наради і рішення тих других загальних зборів будуть важні без огляду на скількість присутних на зборах членів.

Глиняни дня 3. липня 1825.
20 1—1 **Надзірна Рада.**

Ширіть наш часопис!

повідомляю П. Т. Клієнтелю, що з днем 24. червня п. р. переніс я **свою працю** вецьку **рабітню** під фірму
ВЛ. ПЕТРУСЯК
наслідник Г. ҐРІЦМАН
на вул. СОБІСКОГО 7.
виконую першорядні праці після найновіших журналів, для приїздних в 24 годинах
Г. ҐРІЦМАН
ЛЬВІВ, СОБІСКОГО 7.
18 1—3

Ширіть наш часопис! | **ДО 24 ГОДИН** чистить і фарбує хемічно одяги жіночі і мужеські **„ОЩАДНІСТЬ"** Академічна 26.

Пересторога.

По цілому краю ізлять торговці Косова і продають килими в імени нашої фірми. Отсим заявляємо, що в Косові є багато килимарень, які продукують килими найнизшої якости, а висувають нашу фірму, яко реклямy. Ми, Спілка „Гуцульське Мистецтво" не висилаємо ніколи ніяких комісіонерів і не маємо з ними нічого спільного. Просимо Шановне Українське Громадянство звертатися безпосередно до фірми. Лиш за килими, одержувані безпосередно від нас, беремо повну відповідальність, як за виконання так і за краски. Виробляємо лише стилеві українські килими. 2250 2—4

„Гуцульське Мистецтво"
Сп. з обм. пор. в Косові (б. Коломиї).

ROK ZAŁ. 1890.

Памятайте, що добрі і певні **Музичні Інструменти** можна набути тільки у фаховім і спеціяльним складі
МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ - ґрамофонів і всіляких приладів
АДОЛЬФА БОДЕНШТАЙНА
у Львові, вул. Леґіонів 37 (біля міського театру). Заявляю, що від 35 літ веду тільки музичні інструменти, що дає достаточну поруку фахової і сумлінної обслуги. 2226 2-2

ДВІ БІБЛІОТЕКИ НА ПРОДАЖ!

6 тисяч томів у різних мовах, найбільше в українській. Вичерпані книги й журнали, прадідівські видання з рр. 1914—1921. Писані каталіґа за кавцією. На ділові запити відповідаю негайно за надісланням марок на 50 сот. **Антін Каратницький,** 2255 **Коломия, Ягайлонська 40.** 3—3

КОНКУРЕНЦІЯ НЕ ПОВІРИТЬ

що тревалий товар можна набути за безцінь а що то не є лише марна реклема, про те може переконатися кожда дама
У ФІРМІ
„FLORIDA"
вулиця ГОРОДЕЦЬКА 3 а
(проти костела св. Анни)

ПАНЧОХИ:

фільдекосові зі швом подв. стоп.	зол.	1·50
правдині нитяні подв. стопа	„	1·30
шовк. фльор. загран. тревалі тільки	„	2·—
шовк. фльор. перша сорта	„	2·50
a la газові рівна тканка	„	2·90
панчошки патентові	„	0·75

СКАРПИТКИ:

нитяні в красках	„	0·60
fil d' ecose в паски	„	1·20
півшовкові подв. стопа	„	1·40
шовкові фльор. заграничні	„	1·90
з чистого прядива не до знищення	„	2·—

РЕФОРМИ:

fil d' ecose комплет. великі	„	1·90
французькі	„	3·90
Сорочки жіночі віденські	„	2·90
Кассаки з стер matoсвін під	„	7·50

також **костюми** і спідениці купелеві, як також всілякі трикотові вироби — по низьких цінах. Позір на фірму „ФЛЬОРІДА".
На провінцію висилаємо відворотно.
2275 4—6

За редакцію відповідає О. Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 149 (10.532). Львів, четвер 9. липня 1925. Почтову виплежитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 148.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 бр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Заперечення мира.

У кількох попередніх статтях про події на Сході вказували ми на те, що боротьба за впливи на далекому сході чи краще в Китаю скорше чи пізнійше мусить стати причиною великого напруження між Англією і Радянським Союзом. Що більше, ми йшли далі та передбачували навіть воєнний конфлікт між обома названими державами.

Останні газетні відомости вповні потверджують наші здогади. Англійський уряд рішився зірвати всякі дипльоматичні звязки зі Союзом Радянських Республик. Причиною того розриву саме й є теперішні відносини в Китаю. По нинішний день становище там не змінилося. Переговори міждержавної делегації з китайським урядом не довели до ніяких позитивних наслідків. Китайська добровольча армія далі веде активну боротьбу з чужоземними десантами, що боронять европейських дільниць по великих китайських промислових осередках. По відомостям европейської та американської преси большевики далі піддержують морально і матеріяльно цілий той збройний рух, хоч большевицька офіціяльна преса заперечує ці відомости та твердить, що в рухові СРСР ніякої участи не приймає та його не піддержує. Натомісць ставиться ця преса дуже прихильно до того руху та зве його стихійною реакцією китайського народу на чужоземний визиск і насильство.

Англія не могла, видно, стерпіти далі пануючих там відносин і стоїть перед фактом зірвання вносин зі СРСР, отже находиться у стадії безкровної покищо війни. Найбільше по Англії заінтересована китайськими відносинами Японія виступає дуже активно та енергійно на китайському терені, але все вістря тих виступів звертає проти китайського уряду, а не проти СРСР, мабуть з огляду на недавню з ним угоду. Зєдинені Держави північної Америки стоять на становищі компромісового полагодження конфлікту з китайським урядом. Франція обмежується виключно до захисту інтересів своїх підданих. Таким чином одинока Англія поставила справу ребром і поставила за всі останні події в Китаю в стан обвинувачення не китайський уряд, а Радянський Союз. Недвозначно потвердив це відокремлене становище англійського уряду в китайських справах Чемберлен у англійському парляменті, де заявив виразно на інтерпеляцію одного з послів, що в ріжних краях умовини є такі ріжнородні, що кожна держава мусить ділати на власну руку. А далі дослівно сказав: „Британський уряд слідкує з великою увагою за ходом китайських подій і приймe всі потрібні заходи для того, щоби оборонити англійські інтереси".

По такій заяві зовсім зрозуміле зірвання дипльоматичних вносин. „Що на нього давно вже заносилося, про те найкраще знала радянська дипльоматія, яка вже перед двома місяцями витягнула усі капітали, що були забезпеченням більшевицької валюти, з англійських банків та перенесла їх до Берліну, Парижа та Москви. Не можна все ж таки вважати виключно китайські події безпосередньою причиною зриву. До таких причин треба зарахувати ще недавні революційні події на значній території Персії, опанування більшовицькими впливами Афганістану, що перецає безпосередньо до Індій все те, що більшовикам потрібно, а далі Геджас, Египет і Арабія.

З таким зірванням дипльоматичних вносин рахувалися більшовики з моментом приходу до влади консерватистів. Те саме передбачували відразу і ці останні. Виходить, що обидві сторони готовилися до того давно та шукали тільки причини. Накінець найшовся цілий ряд причин, а всі вони мають своє джерело в пропагандистичній діяльности комінтерну та в активній її підтримці з боку уряду СРСР.

Які форми пей англійсько-більшовицький конфлікт не приняв би, то все одно він буде мати дуже затяжний характер. На далекому сході більшовики мають усі шанси на побіду тому, що по їх стороні стануть маси. Инша річ, чи їм вдасться опанувати при евентуальній війні усі технічні та фінансові труднощі, які для Англії далеко лекші.

У звязку з тими подіями зрозуміле і англійське становище „великодушної повздержливости і обсервації" справ чисто европейського внутрішнього характеру, яке недавно проголосив у парляменті тойже Чемберлен. Вплинуло воно і на останню відповідь Франції на німецькі пропозиції в справі гарантій і буде воно мати ще неразсвій великий вплив на незвичайно важкі справи біжучої европейської політики.

Новий воєнний стан між двома великими державами у всякому випадку вже заістнував, не зважаючи на голословні заяви дипльоматів про загальну волю народів і держав до трівкого та довголітнього мира

В. М.

„Кулацька" земельна реформа.

Соймова промова посла С. Маківки, виголошена дня 25. червня п. р. підчас обговорювання закону про земельну реформу, осадництво та парцеляцію.

Висока палато! В усіх державах, де рілля була варстатом праці для 70—90 прц. населення, історія згадує про менші або більші селянські заворушення, які мали на меті розбудову рільного устрою: селянство домагалось знесення більшої власности і наділення землею малорільних та безрільних. Ці заворушення прибирали інколи грізний характер і тільки в наслідок малої свідомости та слабої політичної організації селянства їх душили. Одначе необхідність земельної реформи виступає щораз більше. Без огляду на сильну організацію і на те, що влада в передвоєнній добі була виключно в руках обшарників та капіталістів, хлопські домашні війни приневолювали в ряди-годи шляхту до менших чи більших уступок у ріжних краях. Такими уступками треба вважати частинну та постепенну продажу просторів погано загосподарованих — багатшим господарям через селянські банки та парцеляційні спілки. Така форма продажі вдоволяла обшарника і подекуди багатшого селянина. Селянин, набуваючи пайки на довгореченцевий кредит, зовсім не запримічував, що вартість пайки була часто втроє вищою, а обшарник одержував відразу готівку до кишені. Ця парцеляція, безумовно

лагодила положення і стримувала революційні настрої

селянства. На поміч суспільній боротьбі обшарництва з селянством ішла рука в руку державна влада. У монархістичних та назадницьких державах не було життя для тих політичних партій, на яких прапорі було гасло: „за землю та волю" — а це чимало впливало на зупинення розвитку та політичної зрілости, і тим самим: суспільно-класової свідомости серед широких народніх мас. У таких обставинах фільварки спаслись у передвоєнній добі. Головно не змінився цей стан посідання на просторах нині прилучених до Польщі і лише світова війна приспішила темп боротьби за клясові здобутки працюючих верств, а селянство у формі стихійного відруху рішуче почало домагатись для себе варстату праці — себто землі, шляхом поділу фільварків між селян. Одначе на цьому шляху селянство нацибує силу перепон та розчарувань. З усіх реформ, накинених невідкильно життям, земельна реформа стояла на третім плані і тому-то всі новітні рільничі держави починали перебудову суспільного життя від земельної реформи. У ріжних державах перевели цю реформу инакше, а спосіб її переведення та користи, які мали з неї селяне, залежали від політичної сили селянства у даним краю.

На Великій Україні і Росії, у перші дні революції,

узброене селянство само вирішило

земельне питання, поділивши між собою землі обшарників. Ніякі атаки з боку обшарницько-капіталістичних недобитків не були в силі вирвати йому цю землю. В инших державах, як на Угорщині, Чехословаччині, Югославії та Румунії, земельну реформу перевели не стільки в інтересах селянства, як здебільша в користь обшарників; обшарник поволі вимінював свої фільварки за добру ціну, на готівку. Ще гірша доля зустріла земельну реформу на українській та білоруській території, втіленій до річпосполитої польської. На Волині, Поліссю та Білоруси революційні здобутки селянства пропали немилосердно з моменту приєднання цих земель до Польщі. Революційний поділ фільварочної землі селянами признали каригідним „захватом", „большевизмом". А на землях етнічно польських неусвідомлений суспільно польський селянин дав себе взяти, так сказати, на

реформову баєвканину,

що тягнеться вже кілька років, дарма, що необхідність переведення земельної реформи на цих землях є вж надто очевидна і що її можна відчути скрізь. Густе населення і дрібні пайки сельнських приділів з одного боку та скупчених більших просторів у руках дідичів з другого спричинили величезний земельний голод, а слабо розвинений промисл не давав змоги спролетаризованому селянству відійти до міст; а це спричинило деяку конкуренцію між земельними робітниками, з чого користали тільки обшарники, бо платили нужденний гріш за важку працю. Крім цього число безробітних, поминаючи закордонну еміграцію (200—300 тис.), що року зростає. Недостача заробітку не дає змоги вижити зі земельних господарств, веде за собою нужду і не диво, що 50 прц. населення веде життя жебраків, 40 проц. находить лише проживок, а 10 проц. живе в роскошах. Все те приневолює селян у Польщі, без огляду на слабу політичну підготовку, з невеличкою клясовою свідомістю, без організації та з малою солідарністю домагатись землі, щоби поправити своє животіння, а власники величезних просторів землі та ліса стараються не чути цих домагань.

Головно в Польщі становище обшарників ускладнилось тому, що підчас веденої нею війни обіцювали жовнірам землю. Самостійна Польща зродилась, але обшарники не додержали повної обіцянки. Їм жаль розстатись з фільварками і забути про відвічні привілеї та збитки. Клясовий егоїзм та інтереси панів перемогли. Та щоби вдержати свій стан посідання, польські обшарники

мусіли кинути недоїдки

польському селянству і зробили це чужим коштом. Появився закон про осадництво з р. 1920., який відвічну землю українського народу віддав польським жовнірам та селянам, елементові напливному на нашій землі. (Продовження буде).

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 495/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 145 (10.451) z dnia 3. lipca 1925. w artykułach następujących: 1) „Perehowory i zahowory" w ustępach między słowami: a) Polśkoju reakcijeju... a: I ce je najważnijsze, b) z nacijonalnymy menszostiamy... a: Z dnem 30. czerwnia 1925. 2) „Jawna cenzura na listy" w ustępie między słowami: i ne ostannij... a: ne sild by zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonana w dniu 2. lipca 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21, ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p, Nr. 6 6x 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 3. lipca 1925 r.
Hawel.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента).

До польсько-жидівської угоди.

Варшава 4. VII. 1925.

„Поляк мойсеєвого визнання". Коли я у перший раз, ще на Великій Україні, почув цей вираз, він уявився мені дикою нісенітницею; але мене запевняли, що Жиди в Польщі не щирі польські патріоти. Деякі варшавські біженці-Жиди під час війни наочно переконали мене, що дійсно існують Поляки мойсеєвого визнання, існують Жиди друзі польського народу.

Пройшло кілька років, і я сам опинився в Варшаві. Я сподівався побачити тут коли не братню чулість, то в кождому разі добру згоду між громадянами різних релігійних визнань. Але я побачив щось цілком инше. По щирости скажу, що нігде — ні на Україні, ні навіть у Москалів я не стрічав такої, висловлюючись мягко, неприхильности до Жидів, як тут.

Треба правду сказати, що Поляки в своїх побутових міжнаціональних відносинах виявляють більше стриманости, більше, я сказав би, зовнішної культурности за Москалів. Жидівські погроми — це суто-кацапське явище — захопило було після появлення на Україні большевиків і деякі елементи нашого народу, особливо поміж недисциплінованими повстансько-військовими частинами; але то були факти спорадичні, і центр їх ваги мав своє джерело не в національнім моменті. З Жидами наш народ може жити цілком мирно, але з комуністами примиритися він просто не в стані.

Зовсім инша ситуація спостерігається в Польщі. Тут до погромів не доходить. Поляки Жидів не щадять, але ото, мовляв, „неприхильність" зосереджується якраз у національному моменті і змінюється економічним суперництвом. Московський прес душив, нівелював і примиряв між собою різнородні національні елементи. Зник він, і антагонізми розгорнулись та загострились з незвичайною швидкістю. Тепер навіть у самому серці Польщі я щось не зустрічаю „Поляків мойсеєвого визнання" і щирих патріотів: за те буквально що дня й на кожному кроці спостерігаю, як польська людність ставиться до жидівської — і то від гори до низу, від пана до хлопа, від радикального інтелігента до шовініста крамаря. Жидівська людність відповідає в аналогічний спосіб і такимиж самими почуттями.

Це підсумок 6—7 років...

Недавно якийсь російський лікар після довгих і численних спроб встановив, що національність людей можна майже безпомилково визначити в лабораторії через хемічний аналіз крови. Оскільки це дійсно так, то й національний антагонізм теж у значній мірі мусить залежати від причин біольогічних. Політичне мистецтво прагне скорегувати це явище шляхом суспільних засобів, шляхом пресії та угод.

Не берусь зазирати в майбутнє та пророкувати, але для мене і без хемічного аналізу ясно, що є народи суто-демократичні та суто-толерантні і є народи з якоюсь протилежними прикметами. Велику помилку роблять ті, хто з цим не рахується й захоплюється оманою зовнішнього успіху...

Кілька місяців тому на цих сторінках д. Пінхос Красний дуже слушно вказував, що мільонам Жидів доведеться віки жити на українській території та серед українського народу і що вони мусілиб не забувати про це ні на один мент. Сучасне готує грунт для майбутнього. Я не буду засовувати, який грунт по той бік Збруча готують на майбутнє ті Жиди, що виступають там під червоним прапором комунізму. Я хотів би лише зупинити увагу Жидів по цей бік Збруча на те, який вони утворють грунт для відносин до них українського народа.

Веселих думок їхня робота в нас не викликає. **Senex.**

По широкому світі.

В Ялонії появились ознаки нового землетрусу. Подробиць покищо нема: два міста знищені.

Німеччина має прокололи в своїх симпатіях до СРСР. в наслідок смертного засуду трьох німецьких студентів у Москві.

У Болгарії підготовляється криза кабінету: військових членів теперішнього кабінету мають заступити політики помірковання напрямку.

Зєдинені Держави мають намір усіма компромісовими способами полагодити конфлікт з Китаєм.

Німецький уряд звернувся зі запитом до голяндського, чи цей згодиться дати гостину у своїм краю делегатам міжнародньої конференції, що радитимуть над гарантійним пактом, коли вступні переговори скінчаться успішно.

Пурус переходяче средство до чищення взуття.

Повінь і мовчання.

Саме в той час, коли вся краєва преса перервала свої комунікати про шкоди та нещасливі випадки спричинені зливами, доходять до нас голоси: чому не подаємо більше звісток про повінь? Перша та головна причина в тім, що їх не маємо. На перше явище катастрофи ми відгукнулись покликом, щоби громадянство у добре зрозумілім власнім інтересі прислало якнайбільше матеріялу до „Комітету Допомоги Голодному Селу"; „Сільський Господар" повторив зі свого боку такий заклик.

Нема сумніву, що люде пригноблені нещастям не думають про те, щоби взяти до рук перо та повідомити про нього, хоча би двома реченнями, часопис. Це явище проявляється у нас хронічно з некрольогами близьких людей, про яких рідня починає писати посмертну згадку довго по похороні. Не диво, що з принагідних інформацій зовсім випадкових людей, які приїзжають до Львова, а часто оглядали повінь тільки з вікон вагону, або щонайбільше у своїм селі, важко скласти якусь реальну картину фактичного стану. Коли ще зважити неточність цих інформацій, вроджений нам хист і „розмальовування" подій і нехтування дійсних трагедій — ясно, що важко з них реєструвати факти. А проте тільки точні факти та цифри можуть стати підставою відповідної оцінки і загального лиха некоєного повінню і дійсних втрат поодиноких громадян.

Важко найти кращу нагоду, як підчас повіні, щоби сказати, що люде мовчать, немов би води в рот набрали.

Відгуки польсько-жидівської угоди.

Комунікат Тіснійшого Народнього Комітету.

Дня 4. липня ц. р. відбулося засідання Тіснійшого Народнього Комітету, присвячене обговоренню польсько-жидівської угоди. Після основної дискусії ухвалено отсі резолюцію:

I. ТНК. стверджує, що ратифікована Сіоністичною Екзекутивою угода жидівської парляментарної репрезентації з теперішним польським урядом, якої змістом є зобовязання стояти постійно на становищі незмінности границь і оборони велико-державних інтересів Польщі в заміну за обіцянку уряду виконувати супроти Жидів постанов конституції та уступок головним чином матеріяльного характеру, являється з боку згаданих жидівських відповідальних чинників остаточним переходом у табор речників і практиків імперіялістичної та екстермінаційної політики у відношенню до українського народу.

II. Супроти цього ТНК. уважає, що згадані жидівські відповідальні чинники пірвали останні звязки, які лучили їх досі з українським народом західно-українських земель, тому закликає всі верстви західно-української суспільности витягнути відповідні консекаенції на всіх ділянках життя, а в першу чергу до тим інтензивнійшого проводження економічної самоорганізації.

За Тіснійший Народній Комітет
Др Із. Голубович, М. Стоцинський,
голова. зв секретарь.

У. С. Р. Р.

Жиди проти українізації.

С. Драгоманів, обговорюючи в „Більшовику" справу відношення жидівства до українізації, між иншим пише: „Зрусифіковане жидівське міщанство, що користувалося обідками великодержавної (російської) справи, і тепер намагається втягти жидівські трудящі маси до пасивного, а по части й активного опору проти українізаційної політики комуністичної партії та радянської влади, представляючи українізацію, як „загрозу жидівському народові", рівняючи українізацію з русифікацією й навязуючи жидівським трудовим масам ню думку.

Драгоманів чомусь обмежується тільки жидівським міщанством, хоч противників українізації Жидів повно в рядах самої комуністичної партії і радянської влади.

Ювилей „Радянського Села".

Найбільш поширена на Україні українська селянська газета „Радянське Село", що виходить у Києві, справляла недавно свій річний ювилей. В перший же місяць свого істнування „Радянське Село" розходилось в кількости 28.000 прим. Протягом року тіраж газети досить вагався, осягнувши в лютім ц. р. найвисшого числа прим. — 67.000. В день ювилею тіраж газети рівнявся 48.000 прим. Газета є великим організаційним і культурним осередком для українського селянства. Про цілий року звязь газети з читачами свідчить обставина, що редакція газети дістала від своїх читачів протягом року 63.250 листів і зорганізувала коло себе 900 сільських кореспондентів.

РОМАН КУПЧИНСЬКИЙ.

На свіжий воздух.

Виїзд з міста причиною радости. — Трамвай мені не везе. — Щасливі, нещасливі і соромні назви. — Товариші подорожні ч. 1 і ч. 2. — Помпіс на розумного чоловіка. — Гори. — Два вороги в Синевідську. — Котрий страшнійший?

Яка це симпатична річ вирватися час-від-часу з гамірливого міста на тихі води, на ясні зорі, той тільки знає, хто засуджений на досмертну неволю в ньому.

Але місто містові нерівне. Не з тожного хочеться так утікати і не тожне дається однаково в знаки. З тім випадку „semper fidelis" город князя Льва держить пальму першенства в цілому світі. Чоловік мало зі скіри не вискакує, коли може на часок покинути оцю здеградовану столицю, з її порохами, безрадними радними, ненайманим Найманом і Полтавою. А коли за містом натинешся на правдиву сільську шопу, бачиш, на скільки вона краща від тих щоденних патріотичних шоп, які місто уряджує на свою славу і на свій рахунок. Тому я невимовно радію, коли можу вирватись із рідного города, хоч би це мало статися навіть о шестій годині рано, як ось останнього разу, коли їхав до Зелемянки.

В дорогу вібрався я досить пізно, але довіряючи запевненням досвідних людей, що трамваї курсують вже від пів до шестої, не боявся спізнення на поїзд.

Досвідні люде не помилялись, трамваї курсували як фальшиві доляри, але... всі від двірця. Це здається не одинокий і не мій виключно випадок. Маю враження, що кождому, хто спішить на поїзд, перейде попід ніс пятьдесять возів, усі в противну сторону. Така вже щербата людська доля. Може вона по инших містах і иншим націям більше ласкава, але Українці у Львові не мають чого від неї надіятись.

Згадавши оттак 1918 рік, рушив я пішки до двірця і застав ще стрийський поїзд на місці.

Слово „Зелемянка" перейшло з Галичини до Малопольщі незмінене і купити білет до Зелемянки зовсім легко. Не так як до Перемишля, Бережан чи Підгатя!... Останню назву деякі встидаються навіть вимовляти в її урядовім перекладі і купівля білету може через те протягнутися аж до відходу поїзду.

З білетом в руці лечу на гору, згрижений хіба тим, що прийдеться мені довгу подорож відбути самому без товариства, а навіть без книжки. Та якаж була в мене радість, коли побачив біля поїзду інж. Ш., що не зважаючи на ріжницю наших, платень приязно махав до мене рукою. Він теж зірвався так рано і їхав стрийським поїздом. Правда, він пересідав у Стрию на инший, але як то кажуть: „Добро Грабському й жидівські голоси". Всеж таки бодай до Стрия буде з ним побалакати.

Була ще одна перешкода, але її далося легко усунути. Інж. Ш. їхав на кошт своєї фірми, а я тільки третьою класою. Але ми скоро погодилися: Інж. Ш. переходив до третьої кляси, а я зобовязувався весь час стояти з ним на коридорі.

Справа полагоджена — поїзд рушив...

„Покину я той шум столиці"... прийшла мені на гадку арія з „Запорожця". Я став легонько підспівувати, піддержуваний прекрасними фальшами товариша подорожі.

А поїзд нісся шаленим темпом, як перегоновий кінь, коли виломить ногу на барієрі.

На лету перебігають черепахою перед очима села, місточка, зруби і мазурські кольонії. Тільки Розвадів, Націтичі, Пісочна зникають за швидко поза лісами, мов не бажають викликувати в мені недозволених споминів, пригадок і надій. Цеж колишні станиці УСС!..

За час дороги до Стрия ми з інжінером то співали, то балакали про мистецтво, головно про музику. Я радий був, що можу дещо цікавого розказати своїому сопутникові. Від музики стояв він досить далеко і тому напевно зробив я на нього враження непересічного знавця цеї науки.

В Стрию прийшлось нам розставатись. Ми попрощалися щиро і сердечно, тим більше, що по дорозі ні разу не сварились, ні не заложили нової партії, як ялося чистокровним Українцям.

Від Стрия рішився я вже їхати одинцем і нудитися. Але доля видно завзялася мені догоджувати і до мойого переділу всів директор Б. Він їхав аж до Зелемянки і був теж помітно вражений, що стрінув знайомого „на чужині".

Ми розбалакались. З огляду на те, що дир. Б. з фаху музик, я звернув розмову на політику, якою він спеціяльно не займається. І тут, як і в першому випадку, зробив я корисне враження знанням річі і орентацією. Зрештою в обидвох випадках держався я випробованого способу деяких, т. зв. розумних людей. Вони швидко розпізнають, що ви найменше знаєте, і про те тільки будуть вам торочити. По неволі мусите тоді признати, що даний зразок всесторонно обізнаний і інтелігентний.

З нових подій та ідей.

Амундсен і північний бігун.

Видається майже неймовірним, що в добі, коли людська цікавість щораз сильніше продирається за завісу туземного життя, існує на землі таке всім відоме, а проте непосліджене місце, як північний бігун, який треба вічно відкривати. Та може ще більше треба дивуватись, що вічно находяться люде, які жертвують кільканайцять літ праці та рискують своє життя на перевірку кількох фактів, для загалу людства майже байдужих та непікавих?

Кожний з нас вичитав в рядигоди в часописах щось про виправу Амундсена: його приготовання, лет і здогади щодо успіху цієї сміливої подорожі. Увага всіх мабуть найбільше зосередилась на моменті, коли він щез серед ледяних піль. Живе, чи вмер? — на цьому і кінчилось питання про північний бігун. 29 днів буденної людської цікавости, що кінчаєтьтя повною байдужністю на звістку, що мандрівник вернувся щасливо назад. І щойно коли знову туди поїде, неодин пригадає собі спитати: а що-ж він зробив там раніше?

Пригадаймо спершу, що Амундсен не звичайний мандрівник, а вже славний дослідник. Від 1903 до 1906. обізджає він на своїм малім вітрильнику північно-західну частину північної Америки, де згинуло стільки його попередників. Зайдти привозить географічну карту переїханого простору і точні поміри. Кілька літ пізнійше їде на південний бігун, який відкриває 14. грудня 1911 р., перемагаючи свого суперника Скота, Англійця. Овочі цієї подорожі знову: важні обсервації над ледівцями, цінні метереольогічні та магнетичні досліди. У 1920 р. їде своїм бігуновим кораблем на північний бігун. Його корабель замерзає на північ від проливу Берінга, між ледівцями, а він сподіється, що морські течії занесуть його так само як колись Нансенівський корабель „Фрам", разом з кригами, на північний Захід, через бігун до Гренляндії. Та коли це не вдається, він вертається до Европи з наміром виправитись на півн. бігун літаком.

Спершу вихідним місцем має бути т. зв. пункт Баррова, на Алясці, приблизно під 71 степ. півн. ширини. Але тоді треба би перелетіти простір між Аляскою і півн. бігуном — зовсім невідомий і дуже далекий. Не відомо, чи там скрівь море; чи є які клаптики суходолу; віддаль до бігуна 2000 км., а звідтіля до Шпіцберґу ще нових 1110 км. Помічна експедиція з літаком уже чекає на Шпіцберґу, але з фінансових причин Амундсен мусить відмовитись від лету. Тоді рішає виїхати сам просто із Шпіцберґу. Звідти до бігуна лише 1100 км. і стільки-ж назад. Одначе лет відбуватиметься через простори, які менш-більше відомі, відомі настільки, що не можна сподіятись сенсаційних відкрить при перелеті. І так 21. травня виїхав Амундсен зі Шпіцберґу на північ. Усіх мусів вразити факт, що припас бензини на цю подорож вистачає лише на 2300 км., себто на 300 км. більше як увесь шлях до бігуна і назад, на Шпіцберґ. Одначе літаки не могли видержати більшого вантажу.

Два літаки, кожний з 4 людьми, виїхали тим самим шляхом. Задній перевіряював шлях переднього. Точно обмежена скількість бензини могла легко стати причиною загибелі людей. Густа мряка завела їх занадто на захід, половина бензини зужилась і вони мусіли висідати на леді, де попало. Боротьба Амундсена та товаришів з вічно новими напираючими стінами ледівців, що ось-ось розторощуть літаки, ці три тижні змагань зі смертю описані Амундсеном майже стилем лікарського „справозданння, можуть стати зразком геройської скромности та рівноваги безпретенсіонально сміливих людей. Зіпсується літак, вичерпаються харчі — ось дві думки, які кружляють довкола перспективи смерти одночасно від голоду та холоду. Невпинне перебувнння замерзаючих ледівців, що налягають на крила літака; зусилля, щоби добути його на площину, звідкілля міг би знятись уверх і хвильовання, чи це вдасться у точно означений мент, заки останні сухарики не зїджені— хто з нас не читав про це у фантастичних повістях?

І видається, що до цих надлюдських зусиль дивно непропорціональними є їх результи. Ствердити, що на трапезі між 88 степ. півн. ширини і Шпіцберґом не видко було ніякого суходолу? Перевірити глибину 3750 метрів на місці висадки і менш-більше відомий факт, що 100.000 довколичних квадр. кільом. не мають ніякої землі? Вдоволитись менш-більше певною гіпотезою, що і бігун є покритий ледяним морем? Амундсенові було ніяково по повороті, що загал публики витає його як відкривника бігуна. Він був віддалений від нього на 250 кільом.; отже посунувся всього на один степень далі в цьому напрямку як Італієць Кані в 1900 р. Американець Пері в 1909 р. наблизився безумовно близше до бігуна як Амундсен, дарма, що його астрономічні поміри піддають у сумнів. Його вело себелюбне почування, щоби бути першим єдиним Европейцем, який дійшов туди і тому він ровстався перед смертельною виправою до цього пункту зі своїми товаришами.

Амундсен є скромнійшим. За те його літак дав йому змогу охопити простори, яких не бачили його попередники. Крім магнетичних та метереольогічних дослідів, ще більшим його здобутком є досвіди, зроблені на літаку як відкривній машині. А тепер прийде черга на Цепелін як на ще кращу машину до виправи в країну вічного леду. Амундсен вибирається туди ще раз при співучасти Німця д-ра Екснера, який проєктував спершу таку виправу самостійно і при фінансовій допомозі „Міжнароднього товариства для досліду підбігунових країн літаками", до якої мають причинитись поодинокі держави.

О. О.

Купуйте **Люнашік-а** Купуйте
Мило „Млотек і Перлік"
під гарантією чисте.
Представництво на Галичину:
Едвард Штайн, Краків, вулиця Страшевського ч. 7.
Представництво на Львів і околицю: ЛЕВ БЕРҐМАН, Львів, вул. Сикстуська 48.
2219 5—10

Лист з Праги.

Зі студентського життя.

Дня 19. червня ц. р. святкувала українська студентська громада в Празі великий день. Один з її гуртка, студент-емігрант Евген Дурдело дістав позволення від сенату Карлового Університету відбути святочну промоцію на доктора медицини (те саме, що давна промоція sub auspiciis). Вже сам факт, що це є перший випадок не лише серед української еміграції, але серед студентської еміграції взагалі, каже сам за себе; одначе він набирає ще більшого значіння, коли взяти під увагу ті обставини, серед яких приходиться нашим студентам кінчити свої студії на чужині. Полишім зовсім на боці формальні умови, а саме, що кандидат у цім випадку мусів всіх 18 предметів, які творять матеріял медичних ригорозів, зложити з відзначенням, що мусів предложити окрему докторську дисертацію, яка повинна була знайти признання вибраної ad hoc комісії, вкінці те, що потрібно на це одноголосної згоди всіх членів факультету і Сенату. Зверпім тільки увагу на психічні моменти, на ту духову атмосферу, в якій приходиться жити українському студентові на чужині під теперішний час.

Український студент, без огляду на те, чи живе він з допомоги чесько-українського комітету, чи власним коштом, ніколи не може мати того безжурного, спокійного життя, яке позволило би йому всі сили зібрати для одної цілі: наукової праці. Але це ще не найважнійша причина цих настроїв, що в останніх роках обхопили наше студентсво. Тут треба шукати ще інших мотивів.

В перших роках, коли тільки розпочалася допомогова акція в Празі, результати наукової праці наших студентів (наскільки це виступає назовні у скількости зложених іспитів) були такі визначні, що Українці займали перше місце серед славянського студентства зосередженого в Празі. На цім становищі стараються вони вдержати себе дальше, дарма, що ситуація змінилася грунтовно. Коли в початках кожний студент окрім часто теоретичних інтересів, мав на меті забезпечення своєї майбутньої долі через покінчення студій то нині представляється справа в дещо відмінному світлі. Наукові ступні та дипльоми здобуті в Празі стратили наслідком політичної ситуації свою практичну вартість і тим самим не виправдують надій, у них покладених. Перехід на Радянську Україну для переважаючої більшости неможливий, для нечисленної решти дуже утруднений; у Польщі потрібна постріфікація, яка рівнається новим іспитам від початку до кінця, в останніх часах не приймають навіть постріфікаційних прохань. Через це кожний студент-Українець прийшов до переконання, що наукова праця на чужині має для нього виключно теоретичний інтерес, безпосередної користи вона тепер не в силі йому дати. З цього можна би зробити висновок, що така безвиглядність що до матеріяльного забезпечення в майбутньому причиниться у великій мірі до припинення того розмаху, який виявила наша молодь в перших ротах свого побуту в Празі на полі наукової праці.

Одначе в дійсности цей висновок зовсім не виправдується. Навпаки, не вважаючи на несприятливу атмосферу, дарма, що зі всіх боків перепони стають з кожним днем чим раз більші, наша молодь працює дальше зі завзяттям та успіхом, а найкращим доказом цієї праці являється саме торжественна промоція тов. Дурдела.

Саме свято мало незвичайно врочистий характер. Промований був лише сам кандидат у присутності цілого університетського сенату. По полагодженню всіх формальностей, звязаних з цим фактом, відчитав щойно промований доктор свою дісертацію „Про ксантоми", яка буде поміщена в найближчому числі чеського лікарського Вістника. Підчас цілого свята співав український академічний хор під керуванням абсольвента празької консерваторії тов. Рощахівського; треба признати, що члени хору дуже радо поспішили з цією прислугою своєму товаришеві, а гарним відспіванням державних гимнів та українських пісень причинились у великій мірі не лише до звеличання цього моменту, але також до підкреслення його своєрідного характеру.

На закінчення дякував тов. Дурдело всім тим, що посередно, чи безпосередно, помогли йому в осягненню цей високої гідности — отже чеському Народові, його президентові та урядові, представникам Карлового Університету, своїм товаришам — а дальше всім присутнім. Одних тільки не має тут, кінчив кандидат свою промову, а саме тих, яким в першу чергу належиться тут почесне місце, батьків. Бо незавидна доля не позволила їм явитися на цім святі, яке для них було би безперечно найбільшою радістю та найбільшою гордістю. Тому, щоби дати зовнішний вираз своїм почуванням глибокої вдячности супроти батьків, мусів тов. Дурдело тільки в дусі склонити перед неприсутніми голову та цілувати ті руки, що у тяжкій праці дали йому змогу покінчити студії, як слід.

На кінець коротка увага. Ми Українці в таких випадках не звертаємо ніякої уваги на рекляму, яка в теперішнім суспільним життю грає дуже велику роль. Як би такий випадок трапився серед иншої нації, то її представники зуміли би наробити з неї причини шуму на цілу Прагу. А у нас це пройшло майже непомітно і то не лише для чужих, але також й для нас самих. Бо на цім святі чимало не було таких, що безумовно повинні були показати більше зацікавлення для справи. Напр. з Українського Університету був заступлений тільки філософічний факультет деканом та продеканом й деякими професорами,— за те з правничого факультету не було нікого. Знаю тільки про одного професора, що мав щирий намір прийти, але залишаючися вірний своїм принципам обовязково спізнився. А теж прецінь в нашім університетськім житті важна подія, яка на еміграції ледви чи повториться ще раз.

М.

Запхавшись у міжпартійні нетрі, ми й не счулися, як уїхали в гори.

„За горами гори хмарами повиті
Засіяні горем, кровію политі...
Споконвіку Прометея
Там орел карає..."

Але годі! Ще ш. прокуратор подумає, що я це по Українців пію і счеркне слова Шевченка!

Отже: Ніяких хмар, ні горя, ні крови, ні Прометея. Не знаю, чи й орел є!... Стоять собі звичайні бойківські гори, покриті зрубаними ялицями на відбудову... Франції. А вараз на краю гір стація і село Синевідсько нижне (урядово: Сичевуцко ніжне).

В тім Синевідську я в 1914 р. стрінув ворогів, що перлись тоді в Карпати. Стрінув і крім страху не мав жадної рани... Чиж сподівався я, що тепер знов стріну тут ворога, який навпаки: не нажене страху, але завдасть смертельну рану!?...

Ми з дир. Б. були саме коло польсько-жидівської згоди, як отворилися двері до нашого переділу і в дверах станула — пані Зоня.

Ми з пані Зонею не були в найліпшій комітиві у Львові, прошу, можу сказати в найгіршій. Але тут пані Зоня а за нею й комітива змінилася зовсім.

В дверех переді мною стояла не та бліда, сквашена львовянка, але опалена сонцем і вітром розсміяна як погідне небо гірська красуня. А око!?... Триста око і то „каро"!

Я спершу замнявся, бо кожний признає, що ситуація не дуже то завидна, але швидко побачив, що Львів тут не рахується.

— Пане Ромку, ви до нас?! кликнула радісно мовби ніколи нічого.

— Так, до Зелемянки! Зворушено відповів я.

Ми щиро привитались і стали розпитувати та відповідати.

Маю враження, що селянин, якому Жид зліцитував хату, коли стріне його в Ню-Йорку — втішиться также щиро і сердечно. Сказано: краяни!...

Які йшли стації після Синевідська — не знаю, бо я весь потонув у розмові, чи як то поети кажуть: „У карих оченятах".

— Підете з нами на прогульку? питала пані Зоня.

— Прошу дуже!

— Знаменито! — А будете палити огонь?

— Який тільки вдасться!

— Прекрасно! — і сипала перлами по сріблі.

А я думав, що ворог з 1914 р. був страшнійший...

— Зелемянка!! кликнув кондуктор і ми висіли.

(Докінчення буде).

Біржа.

Львів, 7. липня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·19 — 5·19½, канад. дол 5·09 — 5·09½, чеські кор. 0·15½, — 0·15½, лєї 0·02½ — 0·02½, франц. франк 0·26 — 0·26½, швайц. фр. 1·01—1·02, анг. фунт. 25—25·10.

Золото. 20 кор. 21.80—21·90, 20 франк. 19·80—19·90; 20 марк. 24·85—25·00; 10 руб 26·85—26·95.

Срібло. Австр. кор. 0·43½—0·43½, 5 австр. кор. 2·27—2·28, фльорени 1·17—1·19, рубл 1·83—1·85, рубель дрібним сріблом 0·82—0·85.

ДОМАШНІ ДАНСІНҐИ
уряджує світової марки
ҐРАМОФОН „His masters voice"
„ГОЛОС СВОГО ПАНА"

Ґрамофон цей найновішої конструкції (система РАДІО з мікрофоновою підкладкою) узнаний першорядними знавцями цілого світа за найліпший. Взірцева репродукція без шуму. Великий вибір плит, піснок жидівських і єврейських кантрів: РОЗЕНБЛЯТТА, КВАРТИНА, СІРОТИ.

THE GRAMOPHONE Co, Limited, LONDON.
Генеральний репрезентант на Польщу:
ЙОСИФ ВЕКСЛЕР
Краків. Фльоріянська 25. Львів, Сикстуська 2. 1897 20—20

ОСТАННІ ВІСТИ.

Критичне положення франц. військ в Марокo.

Около місцевости Брамос Кабіли проломили франц. лінію і тим загрозили Фецу. На східнім відтинку франц. фронту Рифи посунулись наперед. Звідси виникла загроза Тазі, яка є важним залізничим вузлом. Положення утворилось дуже поважне. Видано наказ про евакуацію женщин і дітей з Тази.

Таємничі наради в Москві.

В Москві відбулися важні наради, предметом яких були справи міжнародної політики, польсько-совітської і нім.-польської границь. Постанови наради тримаються в великій таємниці.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Остання число „Діла" конфісковане за кілька уступів зі статті п. з. „Нова Українка в новій хаті".

— **Розправа проти Коригабера і тов.** Сенсітична „Хвиля" доносить, що розправа проти Коригабера і товаришів таки відбудеться 8. липня н. р. у львівському окружному карному суді. Не зважаючи на зголошений Коригабером і тов. внесок до Найвищого Суду в Варшаві в справі виключення львівського апеляційного суду разом із усіми окружними судами, входячими в його склад, від переведення їхньої розправи, палата радних рішила все одно перевести розправу в означеному речинці.

— **Закінчення сенсаційної розправи.** В суботу закінчилася сенсаційна розправа проти віцепольського промисловця, інтендента Александра Левицького, власника Пашикова, якого прокуратура обвинувачувала за крівопомсту. Ця розправа відбувалась вже два рази. Перший раз Левицького засуджено. Тепер його звільнено. В мотивах присуду підсенено, що висліди розправи не потвердили провини обвинуваченого. Львівський Іпотечний Банк мав виплатити Левицькому двісті золотих дукатів ще перед війною. Банк став на становищі, що дукати Левицькому виплатив, на що предложив оригінальне потвердження відбору, писане рукою Левицького. Левицький до потвердження признався, але присягнув, що дукатів не одержав. За це його саме і судили два рази і за другим разом оправдали.

— **Ліквідація банди славного Мухи.** У перемишлянському та яворівському повітах не заперестала на протязі двох літ своєї розбишацької та грабіжницької діяльности банда Мітковського, Мухи і Мацути. На днях вдалося окружити цю банду в хатині селянина Нове Село біля Дуклі. Бандити боронились і відстрілювались, наслідком чого ранено одного поліційного агента і одного поліцая. Поліція в числі 30-ти поліцаїв під проводом комісара відділа до бандитів 500 стрілів. Від поліційних стрілів впали трупами Мітковський і Муха. Третього втікача Мацуту поліція зловила живим вряд і двома його товаришами. В часі переслухання Мацута зізнав про усі свої бандитські подвиги та видав своїх товаришів Валентого Гнохівського з Розбожа, Станіслава Стемпака з Маньківки і Антрія Пеньонжка з Ярослава. Усіх бандитів посаджено до перемиських арештів. Крім цього арештовано ще 12 осіб з Розбожа, Німчини і Маньківки всіх за те, що переховували в себе членів тої банди. Слідство дало змогу довідкувати багато цінних річей, знабованих бандитами, які будуть повернені пошкодованим.

— **Заприсяжені бухгальтері.** Польська центральна влада занумує приступити до вироблення проекту закону про заприсяжених бухгальтерів у державних скарбових установах. Заприсяжені бухгальтери були би незалежні від инших органів скарбової влади. Заприсяження мало би бути запорукою справедливого переміновання вимірів податку.

— **Сенсаційна крадіж.** У соборі св. Петра в Римі вкрали золоту чашу, золотий хрест, дуже цінний кивот і історичний перстень св. апостола Петра. Ватиканська влада звернулась негайно до поліції, яка є тої гадки, що злодіїв треба шукати між 30 робітничками, які працювали по сусідству. Чимало з них уже арештовано. Злодії мали між собою спеціяліста, бо користувались електричною лямпою найновішої конструкції та рукавичками, щоби не можна розізнати їх пальців. Вартість украдених предметів оцінюють на багато мільонів лірів. Цей крадіж є вимкнено болючим з огляду на „святий рік" папського престола.

— **Шануйте суботу** всі, коли хочете бути остриженими або оголеними на нежінно. До комісаріяту IV-ої дільниці у Львові зголосився фризієр з вул. Біжницької (мешкає на ній такій побожній душі і не шанує суботи!) з жалем, що на Його ім'я вчинено тяжких молодих невідомих людей, які домагались припинення праці і розігнали напів оголених та остриженних гостей, повищавши шиби та обстанову. Мали не зробити делегати якоїсь організації жидівських релігійних фанатиків. Видно, що небезпечно відмолоджувати себе в суботу у жидівських фризієрів. а у Львові, на жаль, не маємо ні в суботу, ні в инші дні, ні одного українського стрижія!

— **З Львівського Театру.** Український Львівський Театр И. Стадника переїжджає дня 10. VII. с. р. з Отинії на довший побут до Косова і Кутів.

— **Податки.** Оціночні комісії для справ промислового податку остануть наладі в тому самому складі аж до 31. грудня 1925 р. — Дня 1. серпня минає речинець до предкладання візнань про промислові податки за першу половину 1925 р.

— **До Українського Хору Д. Котка** потрібні жіночі голоси а л ь т и. Зголошення надсилати негайно на адресу: Стрий, poste restante, Український Хор Д. Котка для М. Прозоровського. Речинець зголошень до 11-го т. м. 2150 a) 1-3

Зі спорту.

„Довбуш" — „Україна І".

З невдалих із'за непогоди VI. Запоріжських ігриш відбулося вчорі лише точка футбалевих змагань між чесновецьким „Довбушем"*) та львівською „Україною".

Перший раз, відколи існує український спорт, удалося У. Сп. Союзові справити на змагання „заграничну" дружину. Цей факт хоч трохи винагороджує фіаско ігриш, перекладених на осінь. Громадянство байдужно поставилося до ідеї єднання частин великого народу й оба дні змагань 28. і 29. червня, площа як звичайно — була порожна. Недобір у касі Союза є нічим супроти немалого пражіння, яке така абстиненція публики музіла залишити у симпатичних чернівецьких гостей. „Довбуш" є дружина, що своєю технікою дуже близько підходить до першокласових дружин, що мала містечне рум. А кл. і тепер ще займає почесне місце серед инших дружин Румунії.

Склад „Довбуша" був такий: Малик — воротар; Леско Ксавр — заложники: Данилевич, Тарко II., Цина — помічники: Кантумир, Тарко I, Марникович, Попик, Кралович — напад.

Про склад „України" не пишу, бо випадкової і нефортунної збіранини гравців з віжних клюбів годі назвати „Україною І А".

Перед змаганнями в неділю обі дружини уставилися посеред гониа наироти себе і тоді голова „України" Лісевич Л. повитав гостей та передав їм гарний прапорець. Від імени „Довбуша" відповів д-р Єнджейовський та зреванжувався гарною срібною медалею з написом на синьо-жовтій ленті. „Україна" грала в квасах чорно-червоних, „Довбуш" у синьо-жовтих. Судіював п. А. Лукашевич. Вислід першого дня ремісовий 2 : 2 (2 : 1) треба приписати не так добрій грі „України", як розмокшому грищу, по якому грачі ходили як бузьки, хляпалися як малі діти і падали, мов імпаніди.

Наріжників було 4 : 2 на користь „Довбуша". Прикре вражіння робив знаменитий звичайно воротар Барусевич, що розбитий „Поділлям" і невигоєний поводився як справжній немічник. Немило вражало теж, що заложник „Довбуша" надто часто бив мяча на аут, а Коиашевич два рази вдарив мяч рукою.

Воюта для України стрілив перші гіба 5^30, другі Мурський 6^30, для Довбуша 5^15 і 5^45. Судія провалив змагання певною рукою, гра була остра (двом грачам роблено штучне віддихання), але всетаки лицарська.

Зате понеділкові змагання стояли всеціло під знаком св. Пантелеймона. Львівська дружина виступила в можливо найслабшому складі, зі собою зовсім не зіграним, мляво проти себе вітер, час, публіку і суддю. Судія тов. С. С. вийшов на ігрище... невиспаний, не добачував грубших помилок, а придирався до дуже дрібних, раз у раз свистав, переривав гру і псував настрій. При вільних копах звичайно не знати було, хто пповинився і куди мають копати мяч. Обі дружини виступили в синьо-білих одягах, що утруднювало орієнтацію. Під кінець match-y,

*) На підзнаках „Добуш".

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Дентистично-технічне заведення
Максиміліян Мор
б. асистент і управитель д-ра Вахльовского
Львів, вул. Подвєвского 9.
Для учеників цінні знижені, для вдів і сиріт 2218 вання і пльомбування даром. 7—20

непотрібно продовженого, комбінаж України чисто посипів, від численних гулів. Гра почалася 5-10 і „Довбуш" відразу виявив велику перевагу. Грачі знаменито комбінують, подають собі мяч цільно, швидко стартують і стріляють гарно і як показує вислід 6: 1 — щасливо. Воротар п. Н. робив що міг, але без залоги не міг собі сам дати ради. Заложники Львова грали фатально, хотячи мабуть показати, що силуванням і позиченим конем не доробишся. Пан Конашевич був видимо недиспочований і трічі почастував кулаком — мяча. Наріжників було 5: 4 на користь „Довбуша". За дрібниці судія полюбував аж тих займаки до воріт „Довбуша". З першого Мурський влобув для „України" одиноко почесного гола, при останнім треба було аж перер"вати гру і мірити відаль тасьмою. По змісі воріт „Україна" кілька разів пхалася під ворожу брамку, але добра залога „Довбуша" легко ліквідувала небезпеку. Львівська дружина знеохотилася, грала хаотично, а „Довбуш" стріляв одного гола за другим. — Двоє воріт понад 6. судія чомусь уненажив.

Треба з признанням піднести дисципліну Довбушівців. На принятю в „Народ. Гостинниці" пили тільки воду з соком і вчасно пішли спати. У себе дома тренують трічі на тиждень і майже щонеділі мають змагання. Грачі „України" тренують неправильно, ніколи в комплеті на грищі не бувають, перед змаганнями вибаджають (Дахнівський) і дятого такий вислід.

Видія „України" в порозумінню з провідником футб. секції по кількагодинних парадах установив склад дружини, але він чомусь був змінений. Незручно підібраний час ігриш відбився найгірше на „Україні", що потеряла бомочу нездачу не знати за чаї гайху і провини. Видія не винен, секція не винна, грачі не винні, суддя не винен — вуйна винна!

Т. Франко.

КОНКУРС

Видія Музичного Тов-а Ім. М. Лисенка у Львові розписує отсим на р. шк. 1925/5 конкурс на вакуючі посади учительські, а іменно: а) учителя (-ки) фортепяну для філіяльних шкіл в Стрию і Дрогобичі, б) учителя (-ок) скрипки у Музичних Інститутах у Львові, Перемишлі, Станиславові, Дрогобичі. Стрию (евентуально одного спільного учителя для Дрогобича і Стрия з осідком в Стрию), в) учителя (-льок) сольоспіву в Муз. Інст. у Львові, Дрогобичі, Стрию. — Подання — із відповідними документами і поданням адреси петентів — належить вносити до Видїлу Головного Товариства у Львові (Шашкевича 5) найдальше до 1. серпня 1925. р. 16 2—3

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
у четвер 9.VII. м. Чесниів. 2150 15-?
у пятницю 10.VII. м. Рава руська.
у суботу 11.VII. м. Немирів.
у неділю 12.VII. м. Немирів.
у вівторок 14.VII. м. Угнів.
у середу 15.VII. м. Угнів.

Дрібні оголошення.

СТАРШИЙ конціпієнт шукає заняття Д-р Макух, Поморяни. 2—2

МАШИНІСТ, до льокомобіля і рільничих машин, також може провадити дворське ковальство, пошукує негайно праці. Зголошення Українська Книгарня Станиславів. 13 2—2

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ в Станиславові поручає по дотічних цінах всілякі шкільні книжки, нові й ужиткані, переводить вимінку. Має на складі український розклад їзди і брошуру Д-ра А. Чайківського „Жонате і безженне священство". Розклад їзди і брошуру д-ра Чайківського продається по всіх українських книгарнях, паперових базарах і складах „Народної Торгівлі". 14 2—2

МЕШКАННЯ до винайму, Богданівка 83. Софія Лесів. 21 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення
д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II
Пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знижка. 2245 4—10

Ширіть наш часопис!

ДО 24 ГОДИН
чистить і фарбує хемічно одяги жіночі і мужеські
„ОЩАДНІСТЬ"
Академічна 26.

Важне для Пань!
Фабрика капелюхів
2258 **Й. ҐОТТЛІБА** 4—4
ЛЬВІВ, пл. Стрілецька ч. 15.
приймає вже жіночі капелюхи фільцові до перебірки після найновіших віденських моделів, також фарбує на найновіші кольори. Для приїжих виконується в 24 год. Вимінює старі на нові з доплатою 7 зол.

КОНКУРЕНЦІЯ НЕ ПОВІРИТЬ
що тревалий товар можна набути за безцінь а що то не є лише марна реклама, про те може переконатися кожда дама
У ФІРМІ
„FLORIDA"
вулиця ГОРОДЕЦЬКА 3
(проти костела св. Анни)
ПАНЧОХИ:

фільдекосові зі швом подв. стоп. зол.		1·50
правдиві нитяні подв. стопа	„	1·30
шовк. фільор. загран. тревалі тільки	„	2·—
шовк. фільор. перша сорта	„	2·50
а la газові рівна тканка	„	2·90
панчошки патентові	„	0·75

СКАРПИТКИ:

нитяні в красках	„	0·60
fil d' ecose в паски	„	1·20
півшовкові подв. стопа	„	1·40
шовкові фільор. заграничні	„	1·90
з чистого полотна не до знищення	„	2·—

РЕФОРМИ:

fil d' ecose комплет. великі	„	1·90
французькі	„	3·90
Сорочки жіночі віденські	„	2·90
Кассаки з сер шагосаїв від	„	7·50

також **костюми** і споденки купелеві, як також всілякі трикотові вироби — по низьких цінах. Позір на фірму „ФЛЬОРІДА". На провінцію висилаємо відворотно. 2275 5—6

Богородчанщина!
На Петра і Павла великий
Фестин „Рідної Школи"
в Богородчанах на Директорівці з несподіванками. В разі дощу забави в „Народньому Домі". 22 1—2

ПОДЯКА.

Неумолима смерть забрала мені найдорожшу жену, б. п. Францішку. В тяжкім горю, як мої так і Покійної Товариші, Товаришки і Знакомі оказали много співчуття, за що складаю сердечне Спасибіг. Головнож висповідаю в тім місці щиру подяку Вся. о. деканові Русинові, о. Сулятицькому і о. Даниловичеві за відправлення похоронних богослужень, п. Олені Кисілевській за прощальну промову Іменем „Жіночого Кружка" в Коломиї, Т-ву „Жіночому Кружкові" і всім знакомим за участь в похороні.

Д-р Вол. Кобринський
23 1—1 **з родиною.**

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає О. Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 150 (10.533). Львів, пятница 10. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

„Черезчур далеко".

Новий виступ Ларіна проти національної політики харківського уряду.

Відомий зі своїх ворожих виступів на останньому Всесоюзному Зїзді Рад у Москві проти національної політики харківського уряду Ларін знов заговорив на сторінках московської „Правди" проти названої політики того уряду чи краще проти українізаційного курсу на Україні.

Він пише дослівно: „Секретар Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад Буценко запевняв на московському зїзді, що це випадкові факти (мова про примусову пренумерату українських „Вістей", про що ми вже інформували своєчасно наших читачів — прим. Ред.) на глухій провінції, далеко від очей центрального українського уряду", а далі впевняв: „що коли ми про це довідалися, то заразже на основі розпорядку уряду ця постанова (про пренумерату української газети „Вісти") була скасована, а винні були притягнені до відповідальности".

Буценкові — каже далі Ларін — ніхто не повірив і зїзд приняв спеціяльну резолюцію, в якій домагався від національних республик цілого ряду „доповняючих заходів для забезпечення інтересів національних меншостей".

„Українські товариші — пише він далі — проголосували ту постанову, відїхали на Україну і без найменшої проволоки стали в себе продовжувати давну практику примусового розповсюднювання української газети „Вісти" під загрозою адміністративних кар. А до того відбувається це не в якійнебудь проскурівській глуші, а в самій столиці в Харкові. І діється це не через незрозуміння якихнебудь маленьких адміністраторів, а завдяки обовязковій постанові харківського губерніяльного Губвиконкому за підписом його голови. Та й не в тайні перед ВУЦВК-том це діється, а з покликанням на невідкличні постанови самого ВУЦВК-ту". Накінець Ларін висловлює таку погрозу на адресу харківського уряду „Мне кажется, што еті шуткі заходят черезчур далеко".

Отже Ларін аж грозить. А при тому перекручує факти. На Всесоюзному Зїзді відповідав йому іменем харк. уряду на інтерпеляцію в справі примусової пренумерати „Вістей" не Буценко, а Шумський, про що знаємо з московських „Ізвєстій". Далі Шумський виразно заявив, що „ми заставляємо пренумерувати офіціоз „Вісти" на такій самій підставі, на якій Ви у Москві заставляєте пренумерувати „Ізвєстія", отже тим самим не відказався від попередньої практики що до „Вістей". І зробив це зовсім слушно, бо як це відомо і Ларіну, всі декрети у „Вістях" друкуються паралельно на українській та російській мовах. Отже всі національні меншости, а в тому числі і Жиди потрібні для них декрети можуть читати по російськи, хоч не дістали би азіятської холери і від перечитування тих розпорядків влали на українській мові. Далі що иншого є справа резолюції про „защиту интересов нацменшинств" а що иншого є справа „Вістей". Про пренумерату „Вістей" в ніякій резолюції не було і не могло бути ніякої згадки, бо це чисто внутрішня справа України. Пренумерата „Вістей" не має ніякого відношення і до зовсім зрештою оправданої примусової українізації на Україні, бо пренумерувати „Вісти" — офіційний орган уряду, в якому містяться усі декрети і постанови того уряду, це не є ніяка примусова українізація, тим більша, що там є, як сказано, і паралельні російські тексти постанов і декретів.

Накінець „Вісти" приневолює уряд пренумерувати не поодиноких людей індивідуально, а примінює примус тільки до малих і великих промислових та торговельних підприємств, які обовязані знати про всі урядові постанови бодай відносно промислу та торговлі. А що найбільше дрібних промислових підприємств на Правобережжу находиться в руках Жидів, а на Лівобережжу Москалів, то і вони мусять їх пренумерувати. Це зрештою діється з користю для них, бо орган московського уряду „Ізвєстія" не може містити усіх постанов харківського уряду і инших республик і з них ні жидівський ні московський промисловець на Україні про українські обовязуючі його постанови не довідається.

Як бачимо, то Ларін, московський шовініст, потягнений комуністичною поволокою, посунувся „черезчур далеко" в перекручуванню фактів та пробрехався в інтерпретації резолюції про „защиту интересов нацменшинств" на Україні. Виступ Ларіна це ластівочка, яка віщує ще й инші заходи московських шовністів в обороні нацменшостей на Україні перед „екстермінаційною політикою" харківського уряду до них на Україні, а які то виступи на ділі є виступами проти українізації. Крім цього започатковують вони саме правдиву екстермінаційну політику Москви у відношенню до України.

„Кулацька" земельна реформа.

Соймова промова посла С. Маківки, виголошена дня 25. червня ц. р. підчас обговорювання закону про земельну реформу, осадництво та парцеляцію.

(Продовження.)

Характеристичне явище: Ми були свідками того, що в справі насилки осадників на наші землі, т. зв. польська лівиця, „Визволення" і ППС. була навіть ревнійша, ніж повиця. Звідкіля це дивне явище? Імперіялістичні заїхання польської лівиці, войовничо настроєної вже в перших роках відродження Польщі. Робить вона це і далі: хоче поправити істнування не коштом багатств та просторів в етнографічній Польщі, а коштом українських та білоруських селян. Ось чому селяне ріжних національностей, які живуть спільно віками, не в силі стати одним фронтом у класовій боротьбі.

Був час, коли влада в Польщі була в руках польських соціялістів та „Визволення", але вони не могли спромогтись на радикальні суспільні реформи. Вони це,

лякаючись власних обшарників,

перевели закон про осадництво на східних окраїнах, відбираючи зпід носа малоземельному та безземельному українському селянинові землю на Волині, Холмщині, Підляшу, Поліссю та Східній Галичині. Не дивно, що при такій поведінці лівиці, обшарники могли вже скинути зі себе фіговий листок „лівости" і, взявши владу в свої руки, цупко тримати її донині. Стоячи при владі, обшарники та капіталісти в Польщі, все законодавство приноровлюють до своїх інтересів і на ріжні домагання працюючих верств уступаються тільки з тих позицій, які їм виплачуються. Ясно, що в такій ситуації польське обшарництво не квапиться зі земельною реформою і коли творить закони у звязку з перебудовою земельного устрою то

вони є або невиконалні або захватно-польонізаційні,

як недогризок для своїх наймитів з польської лівиці, щоби рятувати свої фільварки в корінній Польщі.

Закон ухвалений соймом спрепарований так, щоби захищав дідичів і дозволяв парцелювати тільки майно, що є власністю держави, церковне, осіб, що не вернулись в Росії і що не є Поляками. І так було воно в практиці. Земські уряди осудили, що такі маєтки можна парцелювати, бо це не шкодить обшарникам, які для забезпечення своєї власности провели принціп, щоби маєтки на річ парцеляції приймати за викупом — бо це нині неможливе. Щоби туманити жовнірів і піддержати віру, що обіцянки правдиві, кидають клич: „Земля, яку здобуває польський жовнір — жовчіровці." Під таким кличем пройшли грудневі закони з 1920 р. про військове осадництво на східних окраїнах (kresach) —, а по цьому йдуть виправи на наші землі — на Україну, пізнійше на Литву, щоби сотворити „передробійорову" Польщу. Так викривили земельну реформу в Польщі. З українських та білоруських земель, злитих потом та слізми нашого селянства — зробили кольонізаційний терен для панських наймитів — осадників.

Щоби не обмежитись до стверджения цих фактів, подам цифри. Згідно з грудневим законом 1920 р., як виказує урядова статистика, на т. зв. „кресах" перебрали на цілі осадництва 111.834 гект. і на них осадили 8.742 бувших військових. Статистика мовчить про їх національність, але ясно, що між охотниками польської армії не було Українців — дійсних господарів та автохтонів на східних землях. Українці боролись тоді у своїй армії для добра працюючого люду. Яке завдання осадництва, найкраще каже про це факт перецачі українських та білор. земель виключно Полякам. Про польське осадництво як про господарську необхідність нема що й казати, коли зважити, що навіть з тих 8.742 новоутворених господарств більшість попалась не мало- чи безземельним селянам, а в руки генералів, міністріа, епископів, урядовців, офіцирів, економів, бувших і теперішних послів та сенаторів (n. Васильчук: Тут є посли, які одержали пайки Nomina sunt odiosa!).

Це виспідки даних міністерства, яке соромливо подало список проданих осель тільки в округах виленському, берестському та білостоцькому. Та там, де осадникіь найбільше:

про Волинь, Холмщину, Сх. Галичину ні слова.

Так само, всупереч одноголосній постанові комісії земельних реформ, нема повної виказки парцель придбаних урядовцями, військовими та цивільними, послами, сенаторами та їх родинами. Не згадано і про церковну землю, насильно відобрану в православних парохіях. Під натиском партій міністерство знехтувало постанову комісії і не дало точних даних, щоби вони не попали до відома населення, якому видирають його землю.

Розумію, що в інтересі таких партій як „Пяст" та „Визволення", з яких чільні члени одержали найбільше наділів, було здержати інформації про їх прізвища, бо це викликало би невдоволення і зменшило би їх політичні впливи. За те скрізь балакають вони, що земельна реформа мусить бути переведена виключно в інтересах селянства і без кривди для місцевого населення. А проте й ті дані, які є, вказують, що земля не припала йому. На всіх тих господарствах, які повстали, — з виїмком 3—4-ох, править або адміністратор, жінка, брат, мати, „ржондца", а більшість віддали в аренду. Рахуючи, що пересічний простір тих „осередків"

Red. czas. „Dilo" we Lwowie, Pr. 502/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 147 (10.451) z dnia 5. lipca 1925. w artykułach następujących: 1) „Hromadianstwo i wczytelstwo" w ustępach między słowami: a) podwijni zawdannia... a: Осадчидво, szczo, b) stanowyszcza ludyny... a: Ukrainśkyj uczytelśkyj, c) pid nioho seredowyszcza... a: Ce dla pana. 2) „Archyjerejśkaj hium" w ustępie między słowami: ukrainśkoi suspilnosty... a: Odna dla nas i b) po słowach: widpowidni wysnowky... do końca artykułu zawiera znamiona ad 1) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, ad 2) a) występku z art. V. ust. 2 17.XII. 1863 Nr. 8. Dzpp. 1863, ad 2) b) występku z § 302 u.k. uznał dokonaną w dniu 4. lipca 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 5. lipca 1925 r. Hawel

є 41—2 гект., не можливе, щоби господар держав управителя, — хіба двох-трьох робітників. Не значить, що власниками всіх цих наділів є офіцири або урядовці, а що торкається розпарцельованих земель то вони здебільша

перейшли в нефахові руки.

Теперішній стан їх господарки в ніякім разі не може виправдати твердження, що осадники є постами господарської культури. Дійсність перечить цьому. Як стверджила комісія зем. реформ, на протязі 5 літ більш 80 проц. осадників ще не загосподарилося. *Голос: і не загосподариться!*), а пригадайте собі, панове, скільки гроша пішло на цю осадничу акцію. Кожний осадник одержав будівельний матеріял, підмогу на інвентар та на насіння (*пос Васильчук: пропав і пропив!*). Щорічний буджет мін-ства земельних реформ преліминує на це великі суми, а коли не вистачає грошей, то переводить у прискореним темпі, поза буджетом, як в 1923 р. і минулім, великі гроші. (Продовження буде.)

На захист селянства.

(Від власного кореспондента).*)

Варшава 5. VII.

Поки існує селянство, поки воно творить більшість населення країни, — до тої пори земельне питання залишиться основою всіх питань державного життя. Характер першої, а особливо другої російської революції наочно виявив, до чого може допровадити неповне та несвоєчасне задоволення аграрних потреб та вимог селянства. Мудрі політики давно розуміли, що основні питання соціяльного й політичного життя треба у свій час розв'язувати з г о р и, бо в противному разі вони будуть розв'язані з н и з у. Реакційні елементи суспільства ніколи не могли цього затямити; шкірний вооьогічний егоїзм завжди засліплював їм очі, і вони ж потім перші від цього найдошкульнійша терпіли, не примічаючи, що по суті вони і являються головними чинниками розвалу того ладу, на який спірались, який з усіх сил боронили.

Зараз на авансцені державного життя Польщі встало аграрне питання, і ми бачимо перед собою буквальне повторення старої історії. Досвід минулого, здавалосяб такий аксіоматично ясний, учить хіба окремі одиниці. Тільки вони бачать суворе лице Немезиди за рядками того аграрного законопроекту, який намагаються провести в життя їхні супротивники... Може найбільше дивною у цій справі являється позиція пепесів. Бодай я ніяким чином не можу зрозуміти, як сполучають вони цю позицію з тим гаслом, що так пишно красується на чільному місці їхнього „Роботніка": „нех жие жонд роботничі і в л о с ц я н ь с к і!"

Як би вони були хоч трохи ширші, то мусілиб бодай на якийсь час виставити инше гасло: „Хай живе уряд бр. Грабських!"

У кожному разі аграрний законопроект, що його вже кілька тижнів розглядає сойм, утворив дуже напружену атмосферу в парляментарних колах. Безумовно позиція ППС. причинилася до цього в чималій мірі; а тут саме підійшла і жидівсько-урядова угода. Само собою зрозуміло, що це явище теж не випадкове, і творці його дуже слушно вибрали момент для свого союзу. Від національних меншостей відколюється досить численна група, і боротьба з рештою полекшується. Справжня опозиція аграрній quasi-реформі скорочується до дуже тісних меж.

Усе це так, усе це нібито вода на ураловий млин, але разом з тим усе це незвичайно загострює становище і загрожує дуже неприємними моментами, а може й поважними ускладненнями.

Це завжди так буває. Коли слабший свято й непохитно вірить у справедливість своєї справи, а разом з тим бачить неможливість перемоги на звичайнім шляху, він хапається за ті засоби, до яких не звернувсяб у звичайних умовах. Так мусить бути і в цьому разі.

Польський сойм вже не один раз був свідком досить гомінкої обструкції на лівих лавах, але це є виграшки у порівнанні з тим, що ми, коли гадати по настроях, можемо бличими днями побачити й почути в польському парляменті. Посольські клюби з цим не криються, цей засіб парляментської боротьби санкціонований традицією европейських парляментів, а коли він набере у Варшаві більш гомінких форм, то це вже питання не якости, а хіба кількости.

І сумно й смішно, але для вас, Львовян, нема в цьому нічого нового, бо ви надзвичайно добре пам'ятаєте ті часи, коли в львівський сойм поважні політичні діячі входили не з теками й паперами, а з трубами й барабанами. Отож за їхнім прикладом і йде тепер опозиція в польському соймі з частиною „меншостей" на чолі.

Львівські соймові концерти дали у свій час досить добрі наслідки; варшавські концертанти теж мають надію на незлий успіх, а в крайньому випадку бодай на той широкий світовий резонанс, який посідає кожна парляментська сеся...

Senex.

Стихійна катастрофа.

Повінь.

Зливи нанесли великих втрат у 14 львівських повітах, на просторі більшім як у Станиславівщині, одначе там шкоди дошкульнійші. До найбільше пошкодованих належить перемиський повіт з 52 громадами. Громада Вовче, перемиське передмістя, було так залите, що вода сягала до деяких горішніх рям вікон і треба було їхати туди човнами. Урожай страшно залитий намулом. Великі шкоди, щодо яких бракує нам подробиць, є в Дрогобиччині та Самбірщині. Ріка Тисьменица позаливала коїм поле— копальні, а ропа спалила земельні плоди. Сіна, що натягло ролою, не можна вжити навіть на сінник, не то пашу. У Самбірщині вода прорвала охоронні гаті і молода картопля погнила. Офіціяльні статистичні дані, покищо дуже загальні та непевні, висловлюються в таких цифрах: у Бобреччині — 38 громад залитих, на просторі 200 морг. левад та 250 моог. поля, втрати: 237.000 зол.; у Березівськім повіті — 15 громад, грунти на прост. 3370 м., втрати: 426.000 зол.; у Добромильськім повіті — 27 громад, втрати 50.000 зол.; Дрогобиччина: орного поля 4653 м., левад та пасовиськ 24.117 м. — втрати: 2,031.000 зол.; Перемищина — 52 громад, 6840 м. грунту та левад, — втрати ще не обчислені; Рудеччина — 30 громад, втрати невідомі; Самбірщина — 14 громад, 13.510 м. грунту, 14.273 м. левад, знищених 15 домів, 30 господарських будинків — втрати невідомі; Старосамбірщина — 12 громад, 1001 м. грунту і 1000 м. левад, втрати 450.000 зол.

З еміґрантських трагедій.

Наші вімськові в Чехословаччині.

Уже доходять до нас перші відгомони перших наслідків чехословацько - польської угоди. Перед нами лист з табору для туберкульозно хорих у Штернберку (на Моравщині), буших членів нашої галицької армії, які незабаром опиняться на вулиці. Для забезпечення їх у найблизшому майбутньому мала робити заходи команда табору в Юзефові, Еміграційний Комітет, нині вже зліквідований, пізнійше наслідниця цього комітету: Українська Секція Масарикової Ліги. Але всі заходи цих представництв покищо лишились без успіху.

З кінцем липня табор у Юзефові має бути зліквідований; у склад табору вже нікого не приймають, навіть тих, що вертають з лічниць. Недужим лишається одинокий вихід: поворот до краю. Але навіть на випадок такого повороту без перепон, вони не можуть вернутись до рідної хати. Всі вони у такій стадії недуги, що потрібують спеціяльного лічення (пневматоракс пункція). Вони мусіли би найти негайний захист у краю, щоби бути під лікарським доглядом. З покликом помогти їм у цьому напрямку вони звертаються до тих, яких першим обовязком і в яких силі це зробити. Ясно, яке це нелегке завдання. Думка про забезпечення повороту наших еміґрантів до краю, на випадок повної катастрофи, не належала до тих, якими займались відповідальні представники нашої дипльоматичної діяльности за кордоном. Безсумнівний оптимізм, віра в повний успіх їх праці полишала такі питання поза сферою їх передбачень.

Хто зна, чи саме нині не доведеться нашім еміґрантам переживати найважчі моменти: духового розєднання. Ці переживання є для нашої суспільности страшні не лише жертвами, які знову позначать кривавий шлях нашої національної боротьби, а головно тим, що можуть затроїти новою зневірою та ворожнечою організм нашого суспільного життя, в якому призбиралось стільки особистих та збірних гріхів, обвинувачень та порахунків за помилки свіжого минулого.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

*) Стаття дійшла до нас значно спізнена. — *Ред.*

РОМАН КУПЧИНСЬКИЙ. 2

На свіжий воздух.

(Докінчення.)

Зелемянка. По чім пізнати стацію. Історія великої валізи. Спомини на дід літнища і околиці. Вплив „Pana Tadeusza" на господаря літнища, їдальня і її население. Солянка, ревматизм і старі кавалєри. Грабенів і „доріжка закоханих". Панїч — не Панїч?! Знов Зелемянка. Привітні. Слота і молоді подружжя. Поворот.

Стація Зелемянка нічим спеціяльно не замітна. Як би не гурток літників і начальник стації з хоругвою, то тяжко булоб розпізнати, де вона саме находиться. Щойно розглянувшись уважно, запримічуєш величаву таблицю з написом, рампу та инші будинки. Всеж таки потяг у Зелемянці цілковито здержує біг і кождому дає пару хвиль до надуми, чи має висідати, чи ні...

Ми, себто пані Зоня, директор Б. і висше підписаний швидко опинились на землі. Щойно тепер побачив я, що з директором їхала і його величезна валіза, яка весь час подорожі трималася в тіни, зате тепер голосно домагалася відтранспортування.

Літнище „Зелемянка" недалечко залізниці і справа не була така трагічна. Та наскільки булоб красше, як би ми були знали, що з літнища виїзджає до потягу підвода по клунки і менше законсервованих мішухів.

Не знаючи про це, я після короткої надуми рішився прийти в поміч директорові. Директор без більших торгів погодився і взявся зараз до розділу тягару. Він витягнув з валізи якийсь невеличкий клунок і спитав, що хочу нести: велику валізу чи малий клунок. У мене взяла верх вроджена делікатність і я вибрав валізу. Припускаю, що мій поступок зробив дуже добре враження, бо ніхто не запримітив, що маленький клунок багато тяжший від великої валізи.

Окружені літниками ми рушили в сторону літнища.

Околиця Зелемянки знана мені здавна. Тут у 1914 р. воювали Усусуси, свято переконані, що тільки Росія не дає жити Україні. З хвилею, як вона розвалиться, Україна встане від... до...

Росія розвалилась, а ген-ген над Опором видніє „Obóz przysposobienia wojskowego"...

Підходимо до літнища.

В сосновім гаю, над берегом гамірливого Опора блищать вікнами до сонця віллі літнища. Колись невелика „Шмятерівка" розрослась на останні роки ще на „Паліївку" і „Матківку" та представляє тепер імпозантне літнище.

„„Brama na wciąż otwarta przechodniom ogłasza,
Że gościnna i wszystkich w gościnę zaprasza..."

Так сказав свого часу Міцкевіч про Сопліцово, а нині певно сказав би так про Зелемянку. Але до попередніх слів додав би ще й це:

„W bramie sam gospodarz, elegant wzorowy
Witał gości uśmiechem i grzecznemi słowy.

Ми ввійшли крізь браму і розбрелися хто куди. Я віддався всецілo від опіку п. Палїва і Сп., яка завела мене до „святая святих літнища" на друге снідання.

Їдальня з ошклєною верандою була вже повна гостей. Правий бік її зайняла нац. більшість, яка подібно до галицьких відносин була тут у зникаючій меншости, центр захопили „невтральні", а лівий бік Українці. Осторонь від усіх примостився фортепян, готовий усім до послуг і... настроєння.

Побіжно переглянувши літників, я уважнійше спинився на літничках і мушу признати, що ця раса має і гарні представниці. Свіжий воздух, гірський вітер та сонце підносять ще їх принаду і неодин літник вийде звідтіля з осмаленим обличям і... серцем.

Після снідання оглянув я літнище в його всіма уладженнями аж до невикористаного ще жерела солянки включно. Ця солянка, як запевняють лікарі, знаменито ділає на ревматизм навіть у старшім віці. Подаю це до відома всім нашим старим кавалєрам, щоби не тратили надії, але їхали до Зелемянки на купілі. Вилічившись, підуть на суниці у ліс. Разом з коробкою суниць жертвують напевно якійсь гарній літничці і своє відсвіжене серце.

По обіді і я ходив на суниці...

А під вечір поїхав на пару годин у Гребенів, який теж належить до зелемяиської парохії.

В прекрасній долині, з далекими видами, стоять чепурні віллі і швайцарські домики. Все те в городцях з правдивими квітами. Біля одної з них славна смерекова алея, названа місцевим населенням „Доріжка закоханих". На неї був я страшенно цікавий і дав себе зараз запровадити туди. Показувала мені її прекрасна молода панночка з великими чорними очима. Признаю, що алея дуже гарна, але не робить такого враження, коли за вами йде мама і брат вашої провідниці.

Вийшовши за алею, побачив я нечайно, що з ліса висунувся якийсь чоловік і з величезною палицею чимчикує в нашу сторону.

IX. Конґрес Міжнародньої Унії Тов-в Ліґи Націй.

З п'ятницю дня 3. липня н. р. почав наради в Варшаві IX. Конґрес Міжнародньої Унії Т-в Ліґи Націй. В порівнанні з попередніми загальними конференціями Унії, IX. Конґрес представляється дуже блідо. Багато Т-в не вислало своїх делеґацій (не заступлені: Велика Україна, Росія, Югославія, Канада, Литва, Естонія), з другого боку прибувші делеґації не уявляють собою, ані щодо самих осіб, ані щодо числа делеґатів такого значіння як давнійше. Між делеґатами французького товариства нема самого президента Тов-а П. Апеля і багато инших визначних членів Тов-а; італійська делеґація розбита і не має ніякої провідної лінії; бельґійське Тов-о не вислало такого визначного члена Унії як сенатор Ляфонтен; в инших делеґаціях недостає визначних членів Т-в, як б. президента Унії Руфінні, міністра Трейба (Голяндія), ґрафа Менсдорфа і ин.

Засідання Конґресу відбуваються у варшавському університеті, який розміщенням саль не дуже надається на засідання Конґресу. Настрій на Конґресі пригноблений, без цієї свободи думки й слова, яка була в перших літах діяльности Унії. При вході до університету стоїть „боївка", яка контролює кожного, хто подобає на члена т. зв. „національної меншости". Не зважаючи на те, що засідання Конґресу є публичні, згадана „боївка" старається не допустити навіть українських послів на засідання Конґресу.

В перших двох днях отворення конґресу, 3 і 4 с. м. вели наради дві Комісії: 1) пропаганди, 2) для національних меншостей. Рішення першої Комісії торкались виключно технічної сторони ведення пропаганди на річ Ліґи Націй. Наради 2-ої Комісії були далеко цікавійші. На порядку нарад знайшлися отсі справи: 1) данської нац. меншости в Німеччині і німецької в Данії, 2) болґарської меншости в Добруджі, 3) угорської меншости в Чехословаччині. Дві останні справи спричинили широку дискусію, яка виявила, що питання охорони нац. меншостей чимраз більше загострюється, та що порозуміння в тому питанні дуже далеке. — Зазовується чимраз виразнійше, що Міжнародна Унія, при теперішній організації і при теперішньому складі осіб, не в силі розвязати важкої проблеми охорони нац. меншости. Серед теперішніх умовин праця в тому напрямі не дає ніяких результатів і самі представники пануючих націй висловлюють думку, що слід змінити організаційний статут Унії і спосіб представництва т. зв. національних меншостей в Унії.

В неділю 5. VII. н. р. відбулося святочне відкриття конґресу, на якому подавано звичайні комплімепти на річ аранжерів конґресу. Характеристично, що представник чесько-словацького товариства сен. Брабець виголосив промову з великими похвалами на річ Польщі. Підчеркнути слід, що відкриття конґресу вийшло слабо і бав цієї щирости, яка проявлялася в давнійших конґресах Унії.

Як обсерватори нарад конґресу находяться у Варшаві члени Української Парлям. Репрезентації: сен. Левчанівська, сен. Карпінський, посли П. Васильчук, С. Підгірський, Б. Козубський і инш. та відпоручник „Народнього Комітету" д-р Ол. Марітчак зі Львова.

В неділю після полудня відбулося засідання комісії для нац. меншостей у справі угорської меншости в Чехо-Словаччині, на якому з українського боку були присутні як обсерватори: сен. Левчанівська і д-р Ол. Марітчак.

З українського боку були досі конференції з членами англійської, французької, японської і угорської делеґацій.

Українсько-чеські культурні взаємини

Недостача нашої пропаганди.

Життя нашої еміґрації в Празі і околиці визначається передовсім тим, що численні емігранти — під різними титулами мають більший мінімум егзистенції *). Умовно найліпше стоять матеріяльно професори вищих українських шкіл, хоча очевидно їх доходи не виносять і третини доходів професорів у звичайних державних школах инших держав.

Самі студенти дістають стипендії, але дуже скупі, що особливо дається відчувати студенткам, які все таки мають більше потреби хочаби на необхідне вбрання. Зрештою і одні і другі дістають дещо на одяг у натурі.

*) Так є і инакше число, між ними таких, як геґемон Омеляновнч-Павленко, цілком незабезпечених.

Дарованому коневі годі заглядати в зуби і тому треба признати, що поміч чеського уряду є надзвичайно лочільна, хоч і залежна від сповнення деяких умов: хто учиться — той дістає стипендію, хто не учиться — [illegible] тратить.

І молодіж більше і менше молода, бо є 40-літні) учиться дуже завзято і знаменито з науки користає. І сама має вдоволення, і мають його й чеські професори, які ставляться до неї з великим призпанням. Навіть самі мусять стверджувати, що існує різниця між Українцями і Росіянами, що це прецінь такий два різні народи. Треба знати, що Росіяни дуже нерадо учаться чеської мови і дуже нерадо відповідають нею при іспитах.

Це очевидячки Чехів болить та поводі вилічує їх зі знаного безкритичного москвофільства.

І тут приходжу до дуже болісного питання, до питання: що робить наша еміґрація в цілі поінформування Чехів про наші справи?

На це треба відповісти:

Нічого!

Як ще в 1919 і 1920 р. написали і видали професори д-р С. Стоцький та д-р Дністрянський 3 чи 4. чеські брошури, з цього часу не зроблено нічого на тім полі, хоча маємо тут тепер професорів аж трьох високих шкіл.

Найліпше буде, коли наведу тут уступ з одного допису в американській „Свободі" на цю тему:

„Отсе пару десяток професорів висших шкіл живе вже від кількох літ за чеські гроші на чеській землі, а ще досі не спромоглися на видання для Чехів в їх мові „Історії України" та „Історії українського письменства"! Взялися були вправді враз з товариством українських журналістів до заложення чесько-українського тов-а („Єдноти", яку вже піддавча мають Росіяни) — та охлялп в половині дороги — і вийшов: пшик! І чи-ж диво, що аж молоділ мусить їх підганяти в своїм органі словами:

„Гей круторогі (sic!)
Чогож ви стали?!"

Орган молодіжи, про який тут говориться — це „Національна Думка", що виходить літографована зошитами. Орган цей наговорив цілу копицю компліментів тим професорам (не наводячи покищо імен), знаним зі свого лінивства та безплодности і не лишить їх мабуть і на будуче в супокою. Мусимо зазначити, що вина нашої професури, наскільки діло йде про чесько-українські „стики" (взаємини), є очевидною.

(Докінчення буде.)

Юрій Горовенко.

По широкому світі.

У французькій армії в Мароку є знову новий „полководець": Нолен, бо попередник зрікся становища, домагаючись зміцнень.

„Панський Совет" — так назвав себе комуністичний конґрес у Парижі, який рішив вислати до Марока власну комісію для розслідження тамошньої ситуації.

Анґлія організує з Францією, Італією та Чехословаччиною акцію проти діяльности III-го Інтернаціоналу.

До СРСР. вибирається бувш. франц. мін. Ренальді, щоби переконатись, чи Франція може навязати торговельні зносини. Також 4-ох послів з варшавського сойму, між иншими посол Васильчук.

У Марокy ситуація настільки критична для Франції та Еспанії, що Еспанія звернулась до англ. уряду з проханням дозволити їй висадити своє військо в Танжері. Анґлія ще вагається з дозволом.

Німецький кабінет радить над становищем до Польщі, у справі митової війни, і до гарантійного пакту, супроти якого націоналісти ставляться гостро вороже

ОСТАННІ ВІСТИ.

Діяльність Совітів в Китаю

Совіт. уряд розвинув на кит. пограничу оживлену мілітарну чинність. Провадиться вишкіл кит. військ під керованням сов. офіцерів. Рівнож тисячки рос. жовнірів переодягнені в кит. уніформу перевезено до Монголії.

Ґрей пропонує блькаду Росії.

Ґрей в листі до Бріяна находить доцільним зірвання стосунків з большевиками і блькаду Росії европ. фльотою.

НОВИНКИ.

— **Конфіскат.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за один уступ із Комунікату Народнього Комітету про жидівсько-польську угоду.

— **Ремуненації урядників в міністерстві скарбу.** Варшавський „Робітнік" подає таку вістку про одноразові ремуненації, винагороди для високих урядників міністерства скарбу: директор департаменту податків 5000 зол., директор департаменту мита 8000 зол., директор департаменту скарбового 8000 зол. Крім цього одержують усякі високі скарбові урядники майже постійно 50 прц. додатку до своїх звичайних платень під усякими титулами. На загал то „сметанка" з міністерства скарбу в числі біля 30 осіб, дістала загальну суму 32 тисячі зол., а решта урядників у числі кілька сотек осіб дістала всього 8 тисяч золотих. Для нас остаточно не важне те, хто кільки дістав, а важна та розтрата гроша, що вчине з податків, які платить наш бідний нарід на те, щоби варшавські достойники мали змогу вести панське життя та забави.

— **Надужиття при будові поліційних пограничних домів на „кресах".** Свого часу внесено було в соймі інтерпеляцію в справі надужить, яких допускались будівельні підприємці при будові домів, чи краще касарень для пограничної поліції здовж східньої польської границі. Наслідком інтерпеляції створено міжміністеріяльну комісію, яка мала провірити порушені інтерпеляцією факти надужить. Всі будівельні роботи вело міністерство публичних робіт. Комісія відбула вже ін спекційно-контрольну подорож і привезла до Варшави багатий фактичний матеріял про надужиття. Польська преса доносить, що будівельні підприємці ошукали державний скарб на суму кількадесять тисяч золотих. Покищо комісія не опублікувала докладних цифр. Видно, що в Польщі крадіж державного гроша та надужиття не перевелуться ніколи.

— **Подяки пепесівського „пупіля".** В минулу суботу в ресторашійному льокалі при вул. Руській у т. зв. Шимонка вичинав голосну авантуру секретар пепесівських професійних союзів п. Іван Кушнір. В піхмелевому стані накинувся з лайками на робітника Антона Зубача, а врешті його побив. Такі виступи уладжує п. Кушнір частійше і були випадки, що його насильно викидали з публичних льокалів. І таке індивідуум зробив П. П. С. представником укр. робітництва. Зневажений та побитий український робітник Зубач направив справу на судову дорогу.

— **Промоція.** В неділю, дня 5. липня промувався на доктора прав пан Олександер Хавалка родом із Тухольки.

— **Польська преса про виступ співака Голинського.** „Курєр Варшавскі" з дня 6. липня ч. 187 помещує про останній виступ нашого співака на оперовій естраді львівського театру такі замітки: „Ними днями у „Пацах" в ролі Канє певний час виступав п. Голинський, ученик оперової школи проф. Чеслава Заремби. Приємний голос, добрі сценічні умовини і знаменита школа віщують молодому співакові велику майбутність.

— **Нова шпіонська афера у Варшаві.** У Варшаві відкрито нову шпіонську шайку, на чолі якої стоїв якийсь Вінкентій Ілінч. Ілінч був рівночасно агітатором, який старався вести девоґанізацію по віжних товариств та установ. Шпіонську роботу шайка виконувала при допомозі таємних кодів карточної ґри. У звязку з тою аферою арештовано у Варшаві учительку французької мови Марію Скоковську і Александра Лянке. Ілінч носився також із гадкою видавання комуністичного тижневика у Варшаві. Стільки донесла про ту нову шпіонську аферу в польській столиці польська преса. Коли повернути думкою дещо взад, то можна стрінутися з фактом, що польська столиця що тижня має свою шпіонську аферу. З того виходило би, що Варшава вкрита цілою сіткою шпіонських організацій, в яких, як це вже виявилося, брали активну участь навіть деякі високі урядники міністерств.

— **Подяки Полянів у гостині союзників.** Недавно викрито й арештовано в Парижі велику шайку польських апашів, що недокоїла цілий ряд місяців мешканців Парижа. Ще не прогомоніла добре ота неприємна для Поляків справа, а вже французька преса приносить нову вістку про арештування „короля злодіїв та бандитів" Антонего Монтеля, теж Поляка, який на своєму сумлінню має не менше і не більше а тільки 50 рабунків. У Брюсселі теж викрито шайку бандитів під про-

---

Нинішні часи такі, що не можна бути певним себе, особливо під лісом. Хтб зна: ануж то Панїч, або яка друга Мухa!.. Я вже був приготований ратувати товариство втечею, але це було непотрібне. Виявилось, що це не хто другий, а дир. Янів, який перед місяцем спасся сюди від львівських порохів.

Червоний, черствий і осмалений стискав мені по дружньому руку і перепрошував за нехотячий перестрах.

Доріжкою закоханих ми вернули під віллю-матку і там на отвертій веранді засіли до гутірки.

Сонце чимраз більше наливалося кровю і чим раз нижше спускалося над зацимлені гори.

— Мряка йде вгору, дим іде вниз! проговорив сумно управитель літнища.

— Буде слота! докинув хтось із гурту і злісно зиркнув на господаря.

Я подумав: Ще один з тих, які навіть непогоду зачисляють на рахунок управи.

Вже ніч як квочка примостилася над горами, коли ми вернули назад у Зелемянку.

— Завтра напевно дощ! говорили бувальці. — Зелемін димить як смолоскип! Користаймо з хвилі: ходім палити вогонь.

— Так, так! палити вогонь!

І ми пішли далеко над говірливий Опір палити вогонь.

Ясне полумя стріляло високо аж до чубів сосон. Золоті іскри метеорами неслися по чорному небі і падали далеко на свавільні хвилі ріки. А довкола вогню жевріли очі: сині, чорні і незабутні — карі. Пані Зоня підкидала до вогню ріша, а пані Марійця і Славця сентиментально дармували.

З другої сторони ріки стояв мур соснового бору і творив тло для всіх і всього.

Скільки ще прекрасного пережилося і вирине тепер у памяти!!.

На жаль почав падати дощ і маю вже дуже мало місця в фейлетоні. Тому з вогнем мушу скінчити і вернути з товариством додому.

Ніч як ніч, кождий спить і я спав у Зелемянці як забитий.

А другого дня була слота і душі сумом закурили як гори що довкола бовваніли.

Щастя, що простора їдальня і зичливий фортепян як могли розганяли смуту. А нещастя, що в Зелемянці було аж три подружя на медових місяцях і тим самим не існували для товариства.

Та вони мені не шкодили ні не могли помогти. Ранений другим ворогом зі Синевідська я в безнадійному стані вернув назад у ненависний Львів.

водом якогось „Владка". Як бачимо, то польські „найкультурнійші" елементи мають наклін поширювати свої спасенні чинним не на „некультурний" схід, а на „гнилий" захід.

— **Нове п'явчння польського поручника.** Біля Монастерська обходив польський поручник Романовський погранічні стійки. В часі обходу причепився командант більшівської прикордонної охорони для зайвідомання деяких дрібних непорозумінь, що мали місце на тому відтинку. В часі розмови поручника Романовського вкинули червоноармійці та повели зі собою. Потенер його не випустили. Недавно сталося таке саме з поручником Мончиньским. Польський уряд вислав ціву низку нот до уряду СРСР, у справі повороту Мончиньского. На ті ноти одержав відповідь від радянського уряду такого змісту, що поруч. Мончиньского ніхто не поривав і не замахувався на радянську територію, але навпаки він, будучи комуністом, перебіжав туди добровільно і находиться тепер у Харкові.

— **Реєстрація української еміграції.** На підставі обіжника Українського Центрального Комітету у Варшаві ч. 3. з 10. VI. п. р. Львівська філія Українського Т-ва Допомоги еміґрантам звертається до всіх своїх членів-еміґрантів, а рівнож до всіх еміґрантів не членів Т-ва, з проханням явитися в найближших днях до Т-ва (Руська 3) для реєстрації в цілях вияснення матеріяльного стану еміґрації і можливого задоволення найпекучійших її потреб. Осіб, які мешкають поза Львовом, проситься про як найдокладніше надіслання таких відомостей: 1) хто, 2) звідки, 3) коли і в яких установах чи арміях УНР. служив, 4) місце перебування, 5) чи має (або мав) заняття, чи безробітний, і як довго, 6) яка мінімальна місячна доплата могла б їх підтримати, 7) вік, стан здоровля і працездатність, 8) склад родини і місце її перебування, 9) зокрема скільки має дітей, якого полу і віку. 10) чи є потреба в одягу, якому, і чи є змога заплатити мінімальну їх вартість.

— **Виконання кражі у церкві св. Петра з'ясовано.** Поліція арештувала вже організатора кражі, довершеної зі скарбниці церкви св. Петра в Римі. Арештовано теж і двох його спільників. Украдені предмети відібрано та повернуто їх до скарбниці.

— **Вже появилось 2. число журналу „Нова Хата"** присвяченого модам і справам домашнього жіночого господарства. — 2-га липень 1925. Виходить раз в місяць. Редакція і Адміністрація вул. Руська 18 II. Видає кооперативна Українське Народне Мистецтво. В числі кількі мод і господарський рад помішено рисунки ручних робіт опрацьованих пп. О. і О. Кульчицькими, звимки килимів зі збірки інж. В. Пещанського в Національнім Музею у Львові; в літературній частині помішено: Образок з села „Господ" пера п. Олени Кисілевської, — також її переклад з хорватського „Пісні дівочі"; Волоха „Безпретенсійне кохання", — лист з Відня. — О. О., Андерсена „Метелики" в перекладі Сол. Охримовичівни. Розпочато повість Шатобріяна „Останній з роду Абенцерагів" в перекладі Яросл. Мандюкової. Врешті дальший тяг статті про упорядження дому „Наша Хата", — стаття про виробництво килимів і вишивок на Великій Україні, та відомости з жіночого руху. — На верхній складинці вінета праці М. Бутовича. 30 1—1

— **До Українського Хору Д. Котка** потрібні жіночі голоси а л ь т и. Зголошення надсилати негайно на адресу: Стрий, poste restante, Український Хор Д. Котка для М. Прозороського. Речинець зголошень до 15-го п. м. 2150 a) 2-3

З судової салі.

За обманство і вимушування.

Процес Корнгабера, Єгера, Глязермана, Дверніцького і Микитина почався у львівському окружному суді при вул. Баторія в середу о 9:30 ранку. Велика саля розірвав битком набита переважно жидівською публікою. Обвинуваченых боронять адвокати: Д-р Грек, Д-р Перацкі, Д-р Лянґер (з Перемишля), Д-р Дверніцкі, Д-р Кібіц, Д-р Датнер, Д-р Гдушкевич (бор. Микитина), а Д-р Лев Ганкевич заступає пошкодованого Панькишина.

До трибуналу входять: радник д-р Франке, як провідник і радники Хлямтач і Гебультовскі, як вотанти. Обвинуваченє прокурятор Гриневецький.

Акт обвинуваченя займає 34 сторінки машинового письма. Зараз на вступі забрав слово д-р Лянґер, який покликуючися на вчерашнє до найвищого суду у Варшаві прохання з 3. липня про вилученя львівського суду Апеляційного разом із підлеглими йому окружними судами від переводженя тої розправи, яке доднині не полагоджене, ставить внесок на стоманованя розправи та розписаня нової. Мотивом такого внеску є на думку оборонців, сумнів у тому, чи всі названі судії будуть в силі бути неупередженими до розправи, так тісно звязаної зі справою Штайґера. Трибунал не погодився з тим внеском і приступив до відчитуваня акту обвинуваченя. Розправа тріватиме місяць. (Далі буде).

З Голінатих

Зиновія Іванівна Дзерович

жена віцепрезидента окр. суду в Стрию, померла по тяжкій недузі 7. липня 1925 р. в 48 році життя. Похорони відбудуться в четвер 9. липня 1925 в год. 5 попол. з дому жалоби при вул. Осссолінських ч. 6 на личаківський цвинтар, на які рідню, другів і знакомих запрошує опечалений МУЖ І ДІТИ. 29 1-1

Львів, 7 липня 1925.

КОНКУРС

Виділ Музичного Тов-а ім. М. Лисенка у Львові розписує отсим на р. шк. 1925/6 конкурс на вакуючі посади учительські, а іменно: а) учителя (-ки) фортепяну для філіяльних шкіл в Стрию і Дрогобичі, б) учителя (-ок) сп'вачки у Музичних Інститутах у Львові, Перемишлі, Станиславові, Дрогобичі, Стрию (евентуально одного сільського учителя для Дрогобича і Стрия з осідком в Стрию), в) учителя (-льок) сольоспіву в Муз. Інст. у Львові, Дрогобичі, Стрию. — Подання — із відповідними документами і поданням адреси петентів — належить вносити до Виділу Головного Товариства у Львові (Шашкевича 5) найдальше до 1. серпня 1925. р. 16 2—3

ОПОВІСТКИ.

Український хор **Д. Котка:**
у пятницю 10.VII. м. Рава руська.
у суботу 11.VII. м. Немирів.
у неділю 12.VII. м. Немирів.
у п'ятороок 14.VII. м. Угнів.
у середу 15.VII. м. Угнів. 2150 15-?
у четвер 16.VII. м. Белз.
у пятницю 17.VII. м. Белз.

Замісць вінця на домовичу бл. п. І. Гинилевича уложили на „Рідну Школу" золотими: Гоза Теодор, Перемишль 20, Нестор Пшепюрский, Льв'в 10, За жертву щира подяка. Головна Управа УПТ. 27

Замісць китиці цвітів на незамуравдену могилу шкільної товаришки бл. п. Яримової складає на „Рідну Школу" п. А. Олексишинова з Суховолі 10 зол. За жертву щира подяка. Головна Управа УПТ. 27а

Дрібні оголошення.

ПОКІЙ ОКРЕМИЙ в районі Городецької умебльований перепається. — Зголошення: Комітет Еміґрантів, Руська 3, год. 6—8. 34 1-1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2245 5—10

Rest & Gassera

Машини до шиття є найліпші.

Фабричн. склад **У ЛЬВОВІ, вул. Городецька 53.**

Подяка.

Всечестному Панству д-рові Осипові Гробельному, лікареві в Станиславові, вул. Голуховського ч. 21., за дбання найновійшими середниками медицини з надзвичайними успіхами в тяжкій і перетягній недузі моєї жени і матері, за Його безкорисну посягу і тяжку працю складаємо щиру подяку з побажанням здоровля Дорогому нам лікареві, котрий нестиме з великим успіхом помоч терплячим.

33 1—1 **Іван Рубель**, муж,
Ярослав, син.

Присилайте передплату!

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка 1—8
31

Д-р Ф. ГАН Львів, вулиця Городецька 46.

Пересвітлювання Рентґеном. — Лікування кварцевою лямпою.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР

до недуг носа, ушей, горла і гортанни
28 переніс ординацію на 1-20

вул. Ягайлонську 7, I. п.

Телефон ч. 27—99

Лікування Діятермією і лямпою „HELIOL".

Богородчанщина!

На Петра і Павла великий

фестин „Рідної Школи"

з Богородчанах на Директорівці з несподіванками. В разі дощу забава в „Народньому Домі".

22 2—2

Ширіть наш часопис!

Луки і пасовиска посіяні в осени стебницьким каінітом дають богатий збір!

Каініт стебницький

є найліпшим помічничим завозом

Довготерміновий дешевий кредит

Набувати можна у всіх складах „Сільського Господара", рільничих кружків і у всіх союзах і рільничо-торговельн. фірмах

Брошури і вказівки про каініт і потасові соли висилається на бажання безплатно!

Бюро продажі:

„ТЕСПИ"

ЛЬВІВ, ПЛ. СМОЛЬКИ 5

Хто замовляє **Стебницький Каініт** в липні, має гарантію термінової достави. 24 1—2

КАСИНО В ЦОППОТ

відкрите цілий рік

Rouletta — Baccara

Гра відбувається на данцігські гульдени 25 гульденів = 1 англійському фунтови.

1—1 Інформації про подорож 26

в ВАРШАВІ. Телєф. 157—31

і за посередництвом бюра подорожі

Касина в Цоппот.

ВІЛЬНЕ МІСТО ДАНЦІҐ.

ПРИМІЩЕННЯ (при священичій або учительській родині) пошукую на один місяць від 15 або 20 липня п. р в околиці Ворохти, Косова або взагалі в горах Сх. Галичини. Услівя листовно прошу слати на адресу: Софія Лельо, учителька, Перемишль, вул. Клітшторна ч. 8 12 1—1

Ширіть наш часопис!

Рік заснованя фірми 1837. **Фабрика ковдер і матерацїв** **Рік заснованя фірми 1837**

Магазин постелі і білля

І. ДРЕКСЛЄР і СИНИ

Львів, площа Капітульна 2 (напроти Катедри)

Получає:

КОВДРИ	БІЛЛЯ ПОСТІЛЬНЕ	ПОЛОТНА
МАТЕРАЦИ	„ МУЖЕСЬКЕ	ШИФОНИ
СІННИКИ	„ ЖІНОЧЕ	ЗЕФ РИ
НОЦИ	„ ДІТОЧЕ	ДРЕЛІХИ
НАЇТИ НА ЛІЖКА	„ КУПЕЛЕВЕ	ЄСИПИ

Воали, вовлени, батисти, перкалі у величезним виборі. — Перерібка ковдер і матерацїв виконується солідно протягом 24 годин. — Першосортні товари краєві і заграничні. Замовлення з провінції. 25 1-3

За редакцію відповідає **О. Костин.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 151 (10.534). Львів, субота 11. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 гол. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Африканський самум.

Мароканська війна знову дійшла до стадії, коли вся увага европейської політики звернена в її бік. Навіть сміливі диктаторські реформи Муссолініого і англьо-совітський конфлікт зійшли на другий плян. Те, чим полководець місцевих африканських племен, Абд-ель Крім погрожував Франції кілька місяців тому — може здійснитись. Він стоїть перед воротами Фезу. Колиб місто дісталось у його руки, хоча би тимчасово, французьке становище могло би ускладнитись непередбаченими комплікаціями.

Пригадаймо, що на терені, де ведеться мароканська війна, перехрещуються міжнародні інтереси Франції, Еспанії та Англії. Франція, що обвинувачувала Еспанію за її соромний відступ перед Абд-ель Кріном, нині погодилась з нею у спільнім лиху, щоби вести спільний фронт. Англія, заінтересована в обороні своїх прав на Середземнім морі, не хотіла би встрявати у воєнний конфлікт, сподіючись, що Франція з Еспанією, доклавши зусиль, дадуть собі якось самі раду.

Успіхи Абд-ель-Кріма проти Французів мають перш усього величезне моральне значіння. Вони приголомшують французьку публичну опінію, серед якої вряди-годи чути голоси, що війна в Мароку безглузда. Завдяки своїй популярности та енергії франц. премієр Пенлеве зміцнив фронт у Мароку на 16.000 людей, артилерією, танками та літаками, і внутрішній фронт французької опінії. Але кольоніяльні війська, якими користується в Мароку Франція — непевні; їх розкладає пропаганда, ведена хитро Абд-ель-Крімом і щиро французькими комуністами, що не скривають своїх симпатій для визвольної боротьби Ріфанців. Абд-ель-Крімові вдається перетягати на свій бік що-раз більше невтральних місцевих племен. Теперішня його мета: приєднати племена між Уергою і Фезом; від неї ділить його вже тільки ріка Уерга і три окопані горбки. Місто Уецзак уже евакуоване всіма Европейцями на приказ французької команди. Цими днями султан Марока, Мулей Юсеф, покинув свій осідок Рабат, на березі Атлянтійського океану. Він є манекіном у руках Франції і має впливати своїм авторитетом на туземців, щоби не бунтувались.

Успіхи Абд-ель-Кріма пояснюються головно двома моментами: він знає прегарно географічні умовини свого краю, де веде партизантську війну, як це робили наші отамани; далі: він грає на релігійних почуваннях визнавців ісламу, які допомагають йому аж з Египту та Туреччини. Модерний воєнний матеріял постачають йому самі Европейці; кажуть: і Німці і совіти. Панує погляд, що його 20.000 військо не в силі, на протязі довшого часу, вдержатись супроти численної переваги французької та таких модерних винаходів як літаки, а може й отруйні гази, на які, хто зна, чи не прийде черга, хоча вони патетично осуджені Лігою Націй.

Єдиним непередбаченим елементом у цій буцім то нерівній війні є сила релігійного пориву ісляму, що пробуджується до фанатичної війни. Такий порив зробив европейським державам уже неодну несподіванку, від часу списання версальського договору, що знехтував цим психольогічним елементом. Нині найкраще поінформовані дипльомати не в силі відповісти ясно на питання, в якій мірі Абдель-Крім дійшов до своїх успіхів, використавши вміло почуття вікової расової та релігійної солідарности племен, які єднає проти европейськрх держав довго приспана ненависть рабів.

Непригожий вітер, який віє нині з Африки, може бути покищо тільки звичайним вітром пустари, але коли він зросте в самум — він може змести з поверхні Африки найтривкійші европейські твердині. А тоді його вплив вийде далеко поза межі льокальної війни, якій можна приглядатися з на-пів байдужою цікавістю.

О. О.

„Кулацька" земельна реформа.

Соймова промова посла С. Маківки, виголошена дня 25. червня ц. р. підчас обговорювання закону про земельну реформу, осадництво та парцеляцію.

(Продовження.)

Знаючи, як стоять справи, можна стверднти, що господарства осадників стоять значно гірше, як загально кажуть, і то не заля недостачі засобів у господарстві, а нездібности осадників вести його. Більшість з них, як військові, випродали будівельний матеріял, землю віддали в аренду, а самі шукають „вільного хліба". Решта сидить на парцелях, працює чужими руками, а підмог уживає не на те, на що вони призначені. 50 прц. осадників взагалі не знає хліборобства; вони гадали, що праця на ріллі це проста річ і можна нічого не робити та їздити. Якже-ж такі люде можуть нести „рільну культуру"? Хіба можуть її спинювати.

А тепер послухаймо другого аргументу замаскованих польонізаторів: „польські осадники несуть мораль у малокультурну та безбожну українську та білоруську масу". 5 літ життя цих осадників на наших землях доказало, що

їх вплив на населення є відємний.

Осадник уважає себе володарем „кресів" — чимсь висшим; на місцевого селянина глядить як на щось мало ріжного від „худоби" і це слово вживає у відношенню до нього. Залишім на боці малі зловживання в роді: стріляння до домашніх звірят, постійних судових процесів за це, то-що, бо це не відхильне у „сусідських" відносинах. Зупинюсь на поважнійших справах, які кривдять наше населення. Осадник, який здебільша не розбирається у політичних справах, не вчує, що вільно, а що ні, і з правила є на службі слідчої поліції. Він дає владі свою „опінію" про політичну діяльність українських громадян: селян та інтелігенції. На підставі цих інформацій сотки українського населення арештують, держать по кілька місяців у вязниці, а потім звільняють задля недостачі доказів вини. У політичних процесах осадники виступають, як професіональні свідки, а влада вважає їх зізнання святими. (*Пос. о. Ільків: А до якої партії належать?*) До „Пяста", а часто також і до партії о. Ількова. (*Пос. Зобач: Чи ви маєте ще багато читати нині?*) Вам набридло слухати? Видко, що вам пора до хати. Осадники часто мають на совісти

злочинні та варварські вчинки,

як нпр. у кольонії Княжин, де вбили безкарно селянина, у селі Загайцях, де ограбили Жида, у селі Грабово, де нападали на селян. Такі виступи терору деморалізують населення. Осадництво є на службі польських політ. партій. Кожна боївка, що розганяє наші віча, складається з осадників: як це було в Жабинцях, Кобринського повіту, у Почаєві та Пружанах, де вбили білоруського посла Єремича. Навіть селянам-Полякам не припали осадники до смаку. Відрух проти них стає щораз сильнійший і зростає до грізних форм. З численних прикладів досить вказати на вбивство війта-осадника в берестським повіті, а в пов. володимирським відрізання війтові одної части тіла. Погляньмо на ще один безкритичний аргумент: чуємо, що військове осадництво на наших землях є господарською необхідністю з огляду на надмір населення в деяких частинах польської території. Якже ж це виглядає справді? Статистичні дані мін-ства кажуть, що управних грунтів більш понад 100 гект. є у варшав. воєвід. 584.405, у поморськім 283.645, у волинськім 345.813, у поліськім 450.262; а карлуватих, не більш 5 гект., у варшавськім: 103.804, у поморськім 48.192, у волинськім — 119.061, у поліськім — 67.770. З цих даних видко, що простір управних грунтів, які творять запас землі, з обшарів над 100 г. у варшавськім воєвідстві, де розвинений промисл, вигідна комунікація, добрий збут земельних плодів, у порівнанні з волинським воєвідством є майже на 67 прц., більша, а скількість карлуватих господарств на 15.25% менша. У поморськім та поліськім воєвідстві простір управних грунтів у відношенні до карлуватих господарств однаковий — одначе не однакові умовини життя. Поморське воєвідство користає здебільша з моря, має промисл та кращу комунікацію, а на Поліссі марна земля, багно, зла комунікація — потреби землі ріжні. Цей надмір землі не вистачить навіть на покриття карлуватих господарств. Тому творення нових польських осель на т. зв. „кресах" не є господарською необхідністю, а просто

позбавленням нашого селянства варстату праці,

себто їх пролетаризацією, щоби позбутись непольського населення.

(Продовження буде.)

Просвітна справа в Харкові.

Харків, по Київі і Одесі, є третім по величині містом Украіни і теперішньою столицею Радянської України. Ця роля столичного міста робить Харків також центром культурного життя, хоч він і раніш займав не останнє місце в цьому відношенні. Посунений далеко на схід, лежачи майже на кордоні етнографічної Московщини, Харків здавна мав значний процент російської людности, але в ньому майже не було Жидів. Тепер у Харкові на 311.000 мешканців, Українці становлять 38·5 прц., Москалі — 34·5 прц., Жиди — 20·8 прц. і на инші національности припадає 6·2 прц. Отже Українці всетакй мають релятивну більшість, колись вони становили абсолютну більшість. Та коли під культурним оглядом раніш Харків мав характер виразно російського міста, то тепер він поволі українізується, стає українським містом, до того не мало причинюється його теперішня роля столиці України.

На 1. січня 1925 р. Харків мав 568 ріжного рода культурно-освітних установ*), які розбиваються на три групи: установи соціяльного виховання, куди входять трудові школи, дитячі будинки, дитячі садки і і инші установи для опіки і виховання дітей, разом 106 установ, в тім 61 трудова школа; установи професійної освіти, куди входять ріжні професійні школи і курси, а також інститути й технікуми, разом 101 установ; установи політичної освіти, куди зачислюють комуністичний університет, школи політичної грамоти, партійні школи, школи для неграмотних і курси для малограмотних, бібліотеки, клюба

*) Відомости беремо з статистичної розвідки із. Коваленка п. н. „Народня освіта в Харкові на 1. січня 1925.", надрукованої в „Статистичнім Бюлетені" Ц. С. У. У за ...

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 504/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Diło" Nr. 148 (10.451) z dnia 7. lipca 1925. w artykułach następujących: 1) „Za polskymy pleczyma" w ustępie między słowami: starostiw, policaiw... a: izza płota. 2) „Widhomin hołodowoi katastrofy w ewropejskij presi" w ustępie między słowami: hołodowoi katastrofy... a: ta pro ratunkowu. 3) „Nowa Ukrainka w nowij chati" w ustępach między słowami: a) wnutrisnij wyhlad... a: Na oboronnych, b) swojeji nowoji chaty... a: szczo win natworyw, c) odna z teczijok... a: zatrojita nasz, d) odni podawatymut'... a: naszij mołodi, e) i ratujuczy ratunku... a: hołownu naszoi mołodi, f) howoryty pro... a: zachidnu witkru, g) syna-orła... a: Raz nałyte i h) oboronnych stanowyszcz.., a: A zaky pryjde zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) uk. uznał dokonana 6. lipca 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopismu, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. i zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. o. Lwów dnia 7. lipca 1925 r.
Hawel

театри, кіна і т. п., разом 361 установ, в тім найбільшу групу становлять школи політичної грамоти (89).

На 61 трудових шкіл тільки 35 було комплетних, це вн. мали всі 7 груп, що вамічають колишню початкову школу і низшу гімназію, решта шкіл не мали повних комплетів серед них найбільше чотирьохліток. В усіх трудових школах було 30.191 учнів, майже по половині дівчат і хлопців, що становить 67·5 прц. загального числа дітей у віці від 8 до 14 літ. По соціальному складу учні діляться так: дітей робітників 46·1 прц., службовців — 39·0 прц., самостійних хазяїнів — 8·4 прц., решта припадає на инші групи. Серед населення Харкова робітники становлять 28·3 прц., службовці — 34·2 прц., хазяїни — 14·1 прц., отже школа обслуговує робітників і службовців в більшій мірі, ніж їм це належиться, натомість кривдить инші групи населення.

Що до мови навчання, то українські школи становили 31·2 прц. всіх шкіл, російські — 44·4 прц., українсько-російські і з иншими мовами побіч української — 14·8 прц., жидівські 4·9 прц. Учнів в школах було: Українців 41·9 прц., Росіян — 38·2 прц., Жидів 16·1 прц. В порівнанню з попереднім роком число українських шкіл збільшилось на 8·3 прц., українсько-мішаних — на 8·2 прц., а російських шкіл зменшилося на 18·0 прц. Отже трудові школи рішно українізуються, російські школи переміняються на українські і мішані. Найповнійше українізація шкіл переведена на периферії міста, де мешкає переважно українське населення.

Що до инших установ соціяльного виховання, себто діточих будинків, діточих садків і ин., то було їх 44, а дітей в них 3.019. Тут українізація слабше переведена. Дитячі установи з українською мовою виховання становили всього 22·7 прц., російською — 56·8 прц., мішані — 13·8 прц., в той час як дітей Українців в цих установах було 33·0 прц., дітей Росіян — 42·1 прц., решта дітей припадає на Жидів і инш. національности. Дитячі установи, подібно як і трудові школи, обслуговують також переважно робітників (40·8 прц. і службовців (24·8 прц.).

На 101 установ професійної освіти, найважнійше значіння мають інститути й технікуми, колишні факультети університету і инших вищих шкіл, є їх всіх 18, крім того 8 робітничих факультетів і всіх їх українізація майже не починулася. Українські викладні становлять в інститутах і технікумах 25·0 прц. всіх викладів, на робфаґах 12·5 прц. Те саме в инших школах професійної освіти. Лише педагогічні курси зукраїнізовано на половину, з двох шкіл цього роду є одна українська, та пару професійних шкіл і професійних курсів.

Всіх учнів в установах професійної освіти було 24.231, в тім 16 205 мужчин і 8026 жінок. В інститутах було 9819 учнів, в технікумах — 2137, на робфаґах — 2168, решта учнів припадає на ріжні инші професійні школи. В усіх них школах Українці становлять приблизно одну третину учнів, лише на робітничих факультетах вони доходять майже до половини (47·4 прц., а на педагогічних курсах становлять абсолютну більшість (60·2 прц.). Росіян на педагогічних курсах майже нема (2·8 прц.), натомість дуже багато Жидів (36·7 прц.), в инших школах Росіяне і Жиди дорівнюють Українцям або й переважають їх. Майже всі установи професійної освіти переповнені дітьми службовців (36·3 прц.) і робітників (37·9 прц.), на селян припадає 17·0 прц., а инші категорії населення всього 2·1 прц. Найбільше службовців є в інститутах (60·1 прц.), технікумах (49·4 прц.), професійних школах (60·3 прц.), отже ці школи не так спролетаризовані, як збюрократизовані, виховують дітей радянських бюрократів.

З установ політичної освіти на першому місці стоять школи для малописьменних. Було їх 42, але навчання українською мовою провадилось лише в 3. школах. Так само по російськи провадились школи для неграмотних. На 76 цього рода шкіл, українських було лише 2. Між тим обидва роди цих шкіл обслуговують переважно або майже виключно українське населення. В школах для малописьменних було 1719 учнів, в школах неграмотних — 3507. Чому ці школи зачислюються до установ політичної освіти? Мабуть тому, що вони при нагоді научання грамоти мають на ціли політичне освідомлення дорослого населення, при

Пурус світової слави паста до взуття

помочі устного слова. А що цим ділом займаються партійні комуністи, а ці комуністи є переважно Жидами і Росіянами, то цим мабуть треба пояснити майже виключно російський характер шкіл.

Радянських партійних шкіл є в Харкові 3; в двох навчання ведеться російською новою, в одній — українською, учнів в них було 541, в тім 100 жінок. Шкіл політичної грамоти було 92. В яких мовах вони велися, відомостей не маємо, мабуть по російськи.

Клюбів було 61, членів в них зареєстровано 38.711, що становить 11,8 прц. загального числа населення і 32,9 прц. самодіяльного населення, отже ці просвітні установи охоплюють третину всього дорослого населення міста. Чисто українських клюбів було всього 5, російських 13, один польський, а решта мішані. Чисто робітничих клюбів 15, професійних 12, один клюб службовців, а решта мішані. Клюбів підлітків 3, виключно для дорослих 21, мішаних 37. Що до характеру діяльности клюбів, то 49 з них мали бібліотеки, при 37 були просвітні гуртки, при 50 — драматичні, при 38 — політичні і професійні, при 39 — художні і при 46 ріжні инші гуртки. Найбільше членів мали гуртки фізичної культури, найменше членів було в антирелігійних гуртках, бо всього 193, що становить 0.5 проц. всіх обєднаних в гуртках членів клюбів.

Всіх бібліотек загального користання було 49, в тім дві центральні, 21 районних, 13 професійних спілок і инш. Виключно українських бібліотек було 3, російських 13, а решта мішані. Всіх книжок в бібліотеках зареєстровано около міліона (942.757), 23 бібліотеки мали до 5000 книжок, 24 бібліотеки від 5000 до 25000 книжок, а дві поверх 25000 книжок. Абонентів в бібліотеках було 83.795, протягом року видано до читання 1,287.753 книжок.

Про комуністичний університет, головну установу політичної освіти, відомостей не маємо.

Наведені цифри свідчать, що Харків є дуже важним культурним центром України, що просвітні установи в нім охоплюють поважне число населення, що культурне життя в нім розвивається досить інтензивно, — чому показчиком служать не тільки численні школи, що обслуговують також позамісцеве населення, напр. вищі і середні школи, а також маса установ позашкільної освіти, що обслуговують виключно місцеве населення, як напр. клюби і бібліотеки, — та що українська течія в культурному житю Харкова починає бути досить помітною.

А. Ж.

Реальна відповідь.

На маргінесі польсько-жидівської угоди.

(Голос з провінції.)

Жиди зробили з польським урядом угоду. Сталося — нехай їм це вийде на здоровля. Подратувало це декого з нас, що без нашого відома — подратує їх самих ще більше. Коли по перших цілунках братання прийде буденне „подружжа": мезальянс. Плакати не будемо. Маємо ще один новий досвід. Все діло тільки в тім, що він вийшов нам на користь. Хто може знати: які події спонукують инколи суспільність до діяльности. Може не один з наших громадян, що залицяється до „реальної" політики, намотає собі на вус „реальну" політику жидівських дипльоматів.

Ось яку розмову мав я в той мент, коли прийшла звістка про цю славну „угоду".

— „Чи Ви багато маєте молодої інтеліґенції?" — спитав мене недавно на Волині „польський Німець?" — „Дві-три тисячі" — відповідаю. „Щож вона робить? чи приймають Ваших молодих інтеліґентів до урядів?" Я: „Ну, це слабше". — Він: (перебиває)... „але до дефензиви — то так!!" Я хотів йому плюнути в лице — але стямився, бо майнуло мені в голові, що я не найшов відповіді на його питання: що робить наша обездолена молода інтеліґенція?

Дискусія йде дальше.

Він: „Багацько у Вас кооператив?" Я: „знайдеться пару десятків". Він: (впадає)... тисяч... Я: „Не

В. НИЧЛАВКО.

„Синичка".

Чи можливо, щоби хтось з Вп. Читачів не знав славного міста Бучача? Ні, це не можливе! Бо, кому не довелося хоч би раз в житю бути в Бучачі, той повинен з науки історії знати це місто, а хто і в історії не дуже битий, той мусів хоч би в устних оповідань чути щонебудь про Бучач!

Адже Бучач відомий і славний уже від кількох соток літ. Вже в давнині велися під Бучачем воєнні бої; в Бучачі заключували полоєнні трактати; Бучач був свого часу граничним містом між Австрією і Росією; в Бучачі була славна василіянська ґімназія; в Бучачі над Стрипою що суботи відбувалися бої між ґімназіяльною молодіжю і Жидами; біля Бучача побудовано перший у Галичині залізничий тунель; попри Бучач жене залізниця з такою шаленою скорістю, що ще в добрих передвоєнних часах діти з Підзамочка бігли з поїздом навипередки, витягали ручки до вікон вагонів і мов циганята мантили: цента, цента, цента! Бучацький залізничий міст над Стрипою спірається на одним тільки високім стовпі, і тому проїздити по ньому дуже небезпечно! Найкращий доказ, що кожна подорожна християнської віри робить на собі знак св. хреста, коли поїзд вкочується повільним темпом на цей міст, а кожна Жидівка охає і прижмурює очі...

Ось низка фактів, що прославлюють місто Бучач... Кожний з тих фактів сам про себе міг би зробити славу якомусь містові, а щасливий Бучач має їх цілу літанію! Бо не думайте, буцім-то ми навели тут вже всі того роду факти. Куди там! І половини ще нема. Адже на ринку в Бучачі пишається старинний гарний ратуш; на горбі під Бучачем сторчать розвалини старого замку-твердині; славна була бучацька педагоґія завдяки знаменитій „березовій каші"; славна була бучацька горівка, славна метода ґри в карти „по бучацьки", славні були колись на цілу Австрію купці „фін Бічуч", над усе славні бучацькі гречані крупи!...

Багато з того, що було — минуло, не минулися, фалабу, славні бучацькі гречані крупи!

Під бучацьким старинним гарним ратушем сидять собі бучацькі крупярки і продають гречані крупи — по старомодному: на кварти.

Приступаєте з запитом: по чому кільо круп?

— О-о! Щось также! Ще й крупи важити! Ми на міру.

— То по чому літра?

— Е—е! Яка там літра!? Ми, паночку, продаємо на кварти. Ось стара мідяна кварта. Цею квартою міряла моя мама, бабка, прабабка і я инакшої міри не знаю. Як собі хочете! А може кварти вам за багато? то я можу вділити квартирку. Одну, дві, три? Кілько хочете! Ось тут вона. Так-же мідяна, так-же з роду в рід ми нею міримо. Колись, памятаю, бабуня продавали квартирку по маньгерові. Такі чотири ґрейцарі були в купі. Таксамо мідяні. Тепер инакше. Всьо пішло на тисячі і міліони. Ой, ті міліони, міліони, бодай їх мої очі не виділи!

І так говорить бучацька крупярка, за що зачепить, без кінця!... А рівночасно відмірює крупи, рахує гроші і т. д. Як що не удасться їй навязати розмову з покупнем, то продовжує розмову з сусідками крупярками, а рівночасно полагоджує свій торг з покупнем.

Поміж усіми крупярками зпід бучацького старинного гарного ратуша визначається Анеля Сорока. У своїм фаху визначна тим, що побіч звичайних грубих гречаних круп виробляє краківські дрібонькі; а поза фахом ще тим, що дочку „вигадкувала" на попадю, а сина на поліцая.

Щодо сина, то нібито не її заслуга, а її шлюбного чоловіка, покійного Василя Сороки. В роді Василя Сороки уряд поліцая був традиційний. Батько Василя Іван Сорока був перший поліцай з роду Сороків; обох своїх синів Василя і Миколу виучив на поліцаїв. Одначе Микола змінив уряд і став ґімназійним терціяном; за те Василь служив до самої смерти вірно і совісно міській поліції дослужився уряду вахмайстра та ще і сина Михайла віддав на цю службу.

Мама Михайла, а жінка Василя Сороки, Анеля походила з давного крупярського роду Синиць. Як далеко сягає людська память, рід Синиць займався виробом гречаних круп. І треба признати, що найкращі, найчистійші і найсмачнійші крупи все були у Синиць. Коли-ж рід Сороків подружився з родом Синиць, то вирішено, що задля збереження традиції перший мужеський нащадок цього подружжа посвятиться поліцейській службі, за те перша донька перейме крупярське ремесло. І як на те, вложилося, що у Василя та Анелі Сороків довгий час було тільки двоє дітей: син Михайло та дочка Людвіся, отже Михайло став поліцаєм, а Людвіся училася від мами крупярства.

Десь на двацятім році подружого життя Василя та Анелі Сороків завилася у них друга донечка і дістала на хрестинах імя Агрипини. Василеві Сороці було вже під пятьдесятий рік життя, мучила його задуха, а шиночки так вабили його своїми чарами, що додому заходив тільки ночувати. Домашнє життя мало що інтересувало його поза матеріяльним боком. З цього погляду він все був дбайливим та запопадливим газдою, що пильно дбав, аби і комора була якслід осмотрена, і скрині, шафи та комоди не стояли порожні.

(Продовження буде.)

смійтесь, бо набю морду"... Він: „Ви хахли! І Ви хотіли мати свою державу?... Ви, з яких донині жидова висмоктує по ваших нужденних селах останню краплю крови, коли ваша молодіж тисячами примирає з голоду, волочиться по міських бруках — а не маючи змоги найти собі куска хліба масово постачає кандидатів до польської дефензиви!!!" Я задубів!! Він дальше: „Скільки у Вас сільських кооператив?!" Я мовчав. Він: „А може знаєте, скільки в тих кооперативах працює ваших безробітних студентів, студенток, неприйнятих до державної служби урядовців!? А знаєте, скільки є українських громад на теренах, що належать до Польщі?!" Я не статистик — повумав і мовчу дальше. Він: „Скажім, що лише 20.000 громад — і що в кождій громаді лише одна кооператива. Чи знаєте, де місце для ваших студентів, студенток, зльокавтованих урядовців??" Я хотів відрубати нахабному швабові, тай сказав: „Добре Вам казати про кооперативи — але в нас немя грошей:" Він: „Зачинайте від 20 зол... 20 золотих, вложених в сіль, нафту, шварц, нитки і голки, забезпечують удержання для одної людини... Ваші сільські жидки також не мають капіталів — часто 100 зол. ціле їх майно, — а прецінь цілі родини живуть вигідно серед Ваших хахлів — і їдять що суботи на шабас курку!! А Ви можете мати кредит. Нехай тільки Ваші центральні інституції звернуться до нас! Дістанете товарів доволі!!"

Я стиснув руку Німцеві і ми розійшлись. А тепер я звертаюсь до українських безробітних студентів, студенток, зльокавтованої і збідженої інтеліґенції зі запитом: Що краще: Чи служити своєму народові на селі, чи витирати в холоді і голоді міські бруки?! Скільки маємо сільських кооператив? Чи знаєте, що одинокою відповідю жидам з нашого боку на їх політичний фаєрверк повинно бути гасло: в кождім селі українська кооператива з свідомим Українцем на чолі?

Жидофіл.

Українсько-чеські культурні взаємини.

(Продовження.)

Недостача нашої пропаґанди.

Також другий американський часопис займався цією справою і відкинув заздалегідь можливий замір, що таку, одну чи другу, „історію" не було би за що видати.

Редакція каже, що яканебудь чеська накладня радо би таку книжку видала, а в останнім випадку поміч чесько-словацького уряду для її видання є певна.

Але першою умовиною є: щоби був рукопис. Досі про нього не чути.

Ясно, що найважнійшим засобом інформування чужої суспільности є преса. Та і в тім напрямі не робиться вже від довшого часу тут нічого. На щастя — добрі люде тепер мають навіть дуже добрий новий викрут: тепер Чехи, мовляв, є в союзі з Польщею, то нічого не захотять поміщувати про українські справи.

Хоча Чехи й справді до всіх своєю владою заключених союзів ставляться дуже поважно, проте в них є знаменито вироблена, традицією закріплена, тактика, що треба і на задні колеса оглядатися та все мати на кожний випадок зарезервованих инших союзників.

Будь-що-будь, а напр. такому знаменитому українському журналістові як М. Гехтер удається майже що гижня помістити в офіціяльній „Prager Presse" бодай одну статейку про українське письменство, мистецтво і т. ин. Також відозва українського парляментарного клюбу в польськім соймі про положення українського народу в Польщі пішла (заходами другого нашого дневникаря) не лише у німецьку соц.-дем. пресу в Чехословаччині, але й в инші чужинні соц. часописи.

Зносини з чеськими міродатними колами є дуже легкі для тих трьох тутейших університетських професорів, що були членами австрійського парляменту, отже мають близших знайомих не лише між чеськими міністрами, але знають самого президента республики д-ра Масарика.

Що-ж — але треба хотіти!

Що чувати з „Єднотою"? — Наші концерти.

Найліпшим, випробованим підчас світової війни засобом до взаємного обзнайомлення між двома народами є так звані міщані товариства, по чеськи „єднота". І ось власне недавно заложено в Празі навіть „чесько-леттійську єдноту", а головою її вибрано президента чеської Академії Наук д-ра Зубатого.

Цими днями йду я одною празькою вулицею і бачу напись „Земгор". Ага! Так це знана російська організація. Ану — вступім у сіни, що там побачимо.

У сінях крім ріжних орієнтаційних написів побачив я таблицю, а на ній порядок двацятидвох викладів у чеській та російській мові, які дає „Чесько-російська єднота"!

Ось як люде працюють, коли хотять, щоби їх другий народ пізнав і з ними числився!

І „Чесько-українська єднота" уже закладалася, але, на жаль, як вже зазначено, — вона цілком не функціонує, а кождий, хто про ту справу знає, інакше зиальовує її. Чому так є? Звичайно представляють справу в той спосіб, що це чеський уряд натякнув своїм людям, щоби з тої справи нічого не вийшло. Одначе саме цей викрут має найменше ознак імовірности, тому, що майже не можливе, щоби уряд піддержував цілий ряд далеко важнійших наших установ, а завзявся власне на „чесько-українську єдноту"!

Зрештою є Чехи-українофіли від уряду вповні незалежні, що не так легко дали би впливати на себе. З тими робота усе можлива, але — треба хотіти робити, та треба мати почуття національного обовязку!

Тепер перед феріями і справді не дасться вже багато зробити, але нехай панове, що в тій справі виступають з українського боку, тямлять собі, що це не є лише їх особиста справа, але справа громадянська і що за свою діяльність, себто повну недіяльність вони відповідають перед загалом.

При цій нагоді треба вже порушити і другу „рану".

„Українське товариство письменників і журналістів у Відні" ухвалило ще тогід перенести це товариство до Праги. Отже було би дуже важним довідатись, чи головні діячі у тім товаристві, панове Олесь, Кушнір і Сірий постаралися вже зареєструвати статути того товариства у чесько-словацькій влади. Гадаємо, що на це було вже досить часу!

Хоча тутешна наша еміґрація, а вже в першім ряді наддніпрянська дуже завзято свариться між собою, то таки маємо прецінь тут також і деякі публичні виступи, котрі на зовні репрезентують життя тутешніх Українців. Це торкається передовсім до ріжних концертів улаштовуваних головно при участи українського акад. хору, хоча виступає також часом і хор українського клюбу в Черношицах під Прагою, де живе численна українська кольонія. При його участи, устроєно дня 4. квітня п. р. гарний концерт в користь українських інвалідів.

Концерт в користь інвалідів розпочався відспіванням чеського, словацького та українського гимну. Це гарно, але ось у чім клопіт: у Чехословаччині грають чи співають при офіціяльних святах на території чеській та словацькій обі перші гимни, а на Підкарпатті окрім них ще і гимн „підкарпатських Русинів". Було великим нетактом викидувати з продукції гимн підкарпатський, бож це гимн наших рідних братів. Концерт відбувався в Празі, столиці цілої держави, отже Українці, співаючи державні гимни, повинні були безумовно зараз по словацькім відспівати і підкарпатський. Що відчували тих кілька підкарпатських студентів, що були на концерті, коли помітили, як їх гимн знехтовано?! Чи це є спосіб приєднання їх до себе?

Дуже добре, що відспівано всеукраїнський гимн, але ним повинна і так безумно кінчитись всяка патріотична маніфестація, а тим більше концерт.

На тім концерті виступив також хор бандуристів під орудою авісного бандуриста Єнця і викликав думою про Дорошенка велике захоплення. Однакож той хор, виступаючи публично, повинен дещо зважати також і на зверхні форми.

На кождім українськім концерті є усе багато Чехів (готовий матеріял для чесько-української єдноти!) і тому не личить тоді виступати у якихсь ясних чи бурих убраннях.

В культурнім світі є деякі загально приняті форми і їх нарушувати не годиться. Коли хто не має свого власного темного (вже не кажу чорного) убрання, то нехай собі визичить у знайомого. Це відноситься передовсім до самого д. Єнця, що виступив у якійсь сивавій блюзі. Незаховування загально прийнятих форм — це легковаження публики!

Дуже гарно випали пісні черношицького хору, у чім заслуга передовсім його диригентки пані Щуровської-Росіневич. Вона і диригент академічного хору п. Рощахівський — вийшли зі школи Кошиця і тому хори, що співають під їх управою, виходять цілком інакше ніж тоді, коли ними диригує инша людина, людина — без того темпераменту і без тої школи.

Шевченківський концерт улаштовано в Празі 8. мая ц. р. в найкрасшій празькій салі: в салі „Сметани" (громадськім домі). У піснях академічного хору давалася безумовно відчувати відсутність батути п. Рощахівського, а п. Менцінському удалося аж дальшими піснями розворушити публіку. Гарне вступне слово виголосив по чеськи проф. чеського університету Махаль, який популярно пояснив дуже численно присутним Чехам значіння Шевченка для українського народу. Свій виклад ілюстрував він цитатами з Шевченкових творів у чеськім перекладі.

На велике диво це визначне наше національне свято ані не зачалось ані не закінчилось національним гимном! Правда, співали на вступі „Заповіт" Стеценка, але та млява композиція в похороннім напіві не заступить національного гимну. Вона дуже добре надається до заколисання до сну, але не в силі спалахнути полумя, не пірве до діла! Дарма, що в тексті Шевченка приходять ті славні слова: „уставайте, кайдани порвіте", але вони цілком приголомшені безнадійною, розпучливою арією. На справдішній тризні по Шевченку ця композиція може ще бути відспівана, але не на Шевченкових вечерницях, що будь як-будь є все святом національного відродження.

А національний гимн повинен бути відспіваний хором на сцені по останній точці, при чім наша публика не повинна стояти з зачиненими ротами, але брати участь у співі. Наші сестри і браття повинні тямити, що лише ентузіязмом мож-

Громадянству Скільщини до відома!
ГРЕБЕНІВ, — Стахова Воля
НЕДІЛЯ, ДНЯ 12. ЛИПНЯ 1925 Р.
КОНЦЕРТ ОЛЕКСАНДРА НОСАЛЕВИЧА
оперового співака — баса з опери 44 у Вісбаден. 1-1
ПОЧАТОК О ГОД. 8'30 ВЕЧЕРОМ.

на здобути для свого народа красшу долю, лише по словам Лепкого „розпаленим до грані свого духа"!

(Докінчення буде).

З концертової салі

Дня 6. цього місяця відбувався концерт арт.-співака Олександра Носалевича, першого баса опери в Вісбадені й арт.-музика Богдана Бережницького, першого челіста Фольксопери в Відні.

Львівське громадянство мало нагоду пережити справжній артистичний пир, який мало мав рівних собі.

Обидва концертанти, — европейської слави артисти, якнайкращі сповнили надії українських мельоманів, які 6. липня заповнили салю Лисенка.

Перший виступив п. арт. Носалевич і відразу здобув публіку своїм великим, звінким голосом та оригінальною інтерпретацією речей, навіть дуже знаних, пісень. Спеціяльно Січинського „Як почуєш в ночі" було так глибоко передумане і так майстерно відспіване, що певно стане взірцем до наслідування, як досі була інтерпретація Менцінського.

Голос артиста забрис усіми прикметами і в чужих творах: Вагнера та Вердіого. З першого автора відспівав Носалевич промову Ландґрафа з оп. „Tannhäuser", з другою арію з оп. „I vetri siciliani" (o tu Palermo). Про дикцію та фразування в співака тієї міри, що Носалевич, і говорити нічого. Кожне його слово повне та виключне як у forlissim-ах так і в pianissim-ах. Голос, спеціяльно в середині, такої пекучої краски і могутної сили, що лається хіба порівняти до „Поляка" Дідура.

Гідним співконцертантом знаменитого співака був знаний уже нашій ширшій публиці челіст Б. Бережницький.

Його гра вже нераз давала насолоду слухачам не тільки у Львові, але й по инших містах Галичини. Цього вечера він станув на вершинах свойого артизму і дав публиці справді цілого себе.

З безодні відіграних композицій тяжко вибрати найкращі виїдані. Майстерно відтворений Hayda'a концерт D-dur чарував обдуманістю і технікою. Ніжна „Думка" Баговіського оправдувала надії ложені на автора. З инших годиться відмітити Scherzo і Sérénade espagnole легко приємливі для слухача-лайка.

Загально кажучи, челіст удержав блескучо концерт на тім ни щім рівні, на якій поставив його співак.

Фортепіяновий дострій сполучав у першім випадку в руках п. Л. Туркевича, в другім у руках дно. В. Барвінського.

Обидва вечірки багато причинилися до краси і артизму концертового вечера.

В. П.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Нім.-польські стосунки.

Нім. уряд видав заряджения, щоб німецькі залізниці не приймали транспортів дерева, що йдуть через нім. територію до Франції і Бельгії. У відповідь на те пол. уряд встримав імпорт нім. товарів до Польщі.

Антисовітський фронт.

Англійський уряд здецидований утворити великий антисовітський фронт. Уділ в ньому Франції й Америки є запевнений. Японія вагається, а Німеччина вимагає компенсати зі сторони Польщі за свій уділ.

Демонстрація литовської арм.

Близько Оран на литовсько-польській границі відбулися маневри лит. військ. Артилерія віддала около 1000 стрілів, кавалерія порушалася теж при самій границі.

Ріфійці не заняли Тази.

Пенлеве спростовує поголоски, наче би Ріфійці зайняли Тазу.

НОВИНКИ.

— **Ще один заговір.** Польські часописи спокою не мають. Що день то якийсь новий український заговір, нова зрада, нова небезпека. Ось учерашнє „Слово Польське" б'є на алярм, що Україні з Галичини навязують зносини з Українцями Волині і Холмщини і то в такій антидержавній ділянці, як... культура та освіта. Галицькі Українці уроїли собі попросту, що Волиняки і Холмщаки, не один нарід з ними і хочуть силою прорватися через сокальський кордон та заладдати там „Просвіти". Дійшло до того, що Галичане М. Г. і д-р І. К. їздили собі безкарно по Волині і Холмщині та робили наради в „Просвітах" і „Рідних Хатах" — Найлішим способом на цю антидержавну акцію булоб завести паспортовий примус для галицьких Українців, які хочуть їхати на Волинь чи Холмщину, а тих, які приїдуть з паспортами, негайно відставляти назад.

— **Олександер Носалевич,** артист державної опери в Вісбадені — який з великим артистичним успіхом виступав на концерті у Львові в понеділок, дня 6. липня б. р. — запрошений через управу літнього ангажував виступити в власним концертом в Гребенові, а не в неділю, дня 12. липня н. г. в салі пансіону „Стахова Воля" о год. 8·30 вечером. Громадянство Сільщини і околиці не повинно поминути нагоди насолоджуватися піснею в знаменитім виконанню нашого артиста.

— **Хмари над театрами.** Не тільки український театр в Галичині переживає кризу. Переживають її і заграничні театри, переживає її і львівський театр. Попередній директор Чарновські безповоротно битий частиною польської преси — уступив зі свойого становища. На його місце законтрактовано дир. театру з Варшави п. Шіллера. Новий директор мав уже вийти в виконування обовязків, але тимчасом львівська міська рада порішила зачинути оперу. Це дало привід дир. Шіллерові до зірвання контракту і львівські театри остали без директора. Ясна річ, що безхоронія не вийде на користь і так не дуже доброму львівському театрові. Міська рада порішила розписати новий конкурс на директора і не звивати опери — якщо сплаки згодяться на знижку платень.

— **Новий злодійський винахід.** Сталося це очевидно в Америці. Перед одним банком у місточку Лінкольнвіль спустився на площу літак. З нього вискочило кількох „джентельменів" і на протязі кількох хвилин ограбили банк з усієї готівки. Після щасливої операції всіли знову на літак і полинули в воздушні простори. Погоня, вислана на кількох літаках, не принесла ніякого успіху, бо тяжко було по слідах у повітрі розпізнати, в котру сторону поїхали.

— **На потіху сухітникам.** В місточку Селер під Женевою помер недавно один годинникар, дожившн кругом сумне сто літ. В 26. році життя вже терпів на грудну ; мав лиш один легень. Лікарі пророкували йому, що при великій уважливости проживе ще найменше рік. З огляду на те бідний годинникар рішив ще бодай побавитись трохи. Жив весело і широко, не жалуючи собі нічого. В сороковім році життя устаткувався і почав відтоді шанувятися. Видно добре шанувався, коли дожив сотки літ, себто 73 роки більше, як пророкували йому лікарі. Тепер невідомо, чи той сухітник був такий сильний, чи його лікар був такий слабий!...

— **Перебудова мосту** на лінії Львів-Стрий вимагає двотижневої перерви безпосередної комунікації. Їзда буде відбуватися в той спосіб, що між Камінкою і Сапіжанкою треба буде пересідати і переносити клунки.

— **Біда з фреквенціями.** Львівська кураторія з великим болем серця рішила замкнути в Перемишлі школу ім. Сенкевіча з огляду на малу фреквенцію. Вжеж то ця фреквенція мусіла бути застрашаюча, коли треба було зняти таку важну „placówk-y"!... А тимчасом українській гімназії позначується тільки пять повітів, бо має за велику фреквенцію.

— **До Українського Хору Д. Котка** потрібні жіночі голоси а л ь т и. Зголошення надсилати негайно на адресу: Стрий, poste restante, Український Хор Д. Котка для М. Прозоровського. Речинець зголошень до 15-го ц. м. 2150 а) 3-3

Хто раз сметанкової „БРАНКА" закоштує, тому її дарована инша не смакує!

З судової салі.

Процес Кориґабера і тов. — За обманство і вимушування.

Цілий перший день розправи пройшов на словній дискусії між обороною і прокуратурою і трибуналом на тему: Чи може львівський окружний суд вести розправу по внесенню оборонною прохання до Найвищого Суду пов вилучення львівського Апеляційного Суду разом з усіма підлеглими йому окружними судами від ведення цієї розправи? Оборона доказувала всіма можливими засобами, параграфами та аналогіями, що не може, а трибунал став на становищі, що доки внесене оборонною прохання Найвищим Судом не полагоджене, доти трибунал має обовязок раз розписану розправу вести. Наслідком того відкинені були всі внески оборонців.

Другий день розправи.

Починається розправа від списування генеральній обвинуваченя: Микитин є абсольвентом гімназії; Кориґабер, будівничий, власник великого майна, яке сам оцінює тільки на 50 тисяч золотих; Єгер, власник друкарні, оцінює свій маєток сам на 500 тисяч зол.; Глязерман власник граверського варстату, оцінює свій маєток дуже скромно і заявляє, що же з поміж рук: Дверніцкі, бувший поліційний агент, тепер власник приватного біюра детективів.

Микитин, що засідає на лаві обвинуваченых, раз із названими жидівськими потентатями, робить прикре враженне. Він одинокий сидить весь час у слідчій тюрмі вже на протязі кількох місяців (усі инші вийшли зі слідчої тюрми на волю за велику каву). Тюрма витиснула на ньому сліди втоми і знеможення. Убраний незвичайно скромно і вбого. В порівнянні з ним, всі инші обвинувачені представляються ситими, елєґантними та певними себе. При першому погляді на ту лаву так і догадуєшся, що Микитин — не жертва осьтих ситих жидівських фінансових потентатів.

Акт обвинуваченя.

Довжезного своїми розмірами акту обвинуваченя, який відчитувано на протязі чотирох годин, докладно передати важко задля недостачі місця. Та цілий акт обвинуваченя є яскравим документом часу. Він розкриває страшні речі. Чи всі порушені в акті обвинуваченя справи та вчинки обвинуваченых остануться непорушними і по переведенні розправи — невідомо, та все таки всі ті факти мусять мати щось реального, на чому вони опираються. Як відомо вже нашим читачам, вся ся справа має тісний звязок зі справою Штайґера, підозріного у виконанні атентату на президента Польщі Войцеховського. Штайґера судив свого часу позаюдний суд, який його не засудив і передав справу звичайному судові. Штайґер сидить у слідчій тюрмі по нинішний день і до цього часу слідство проти нього не закінчене. Ця розправа тільки ускладнила ціле слідство у справі Штайґера. Коли справу Штайґера передав доразовий суд судові звичайному, тоді, видно, зрозуміся у львівських сферових колах думка (Штайґер сіоніст!), показати за всяку ціну, що Штайґер невинний. А щоби те зробити з якнайбільшим успіхом, треба було найти правдивого винуватця. До цього ужив обв. Кориґабер на спілку з Єгером, Глязерманом і фотографом Міпцом обв. Микитина. Микитин ходив до своєї наречоної, що служила в Кориґабера і при тій нагоді познайомився з тим останнім. Перед Кориґабером мав Микитин заявити, що Штайґер зовсім невинний, бо він, Микитин, знає правдивого винователя атентату. Фотограф Мінц повідомив про не полінію і ця переслухала наречену Микитина, яка не дізнала нічого цікавого, одначе названі Жиди справи не запишили. Вони постановили омнути львівську поліцію та перенести доказ невинности Штайґера понад її голову. У тій ціли вдалися за допомогою до приватного агента Дверніцкого, а з Микитином вступили у пертрактації в тому напрямі, щоби він зложив перед Дверніцким свої зізнання про невинність Штайґера, та щоби подав імя виконавця атентату. За те зажадав Микитин 5 тисяч доларів і достарчення особистих документів на чуже імя, для виїзду за границю, до Швайцарії. Єгер і тов. приобіцяли йому цю суму та зобовязалися перевезти його через польську границю. Микитин зложив перед Дверніцким свої зізнання про те, що виконавцем атентату був Степан Паньчишин, український комуніст. В акті обвинуваченя описано докладно те, що Микитин мав викиди совісти і не хотів обтяжувати своєї совісти фальшивими зізнаннями на Ст. Паньчишина, але обвинуваченї до таких зізнань його просто примусили, бо не давали йому спокою. Всі зізнання, зложені таким чином, відіслано до варшавської поліції. Ця почала вести нове слідство на власну руку, помимо цілковито львівські слідчі поліційні органи. Слідство вів славний варшавський комісар Пйонткевіч. Одначе не спала і львівська поліція. В результаті інтензивного слідства виявилося, що Панчишин не міг виконати атентату, бо в день атентату його цілком не було у Львові. Через те впала ціла теорія про Панчишина і все заметушилося. Послідувало арештування Кориґабера, Єгера, Глязермана, Мінца, Микитина і Дверніцкого. Акт обвинуваченя висвітлює також ще одну справу, яка мала місце в часі доразової розправи проти Штайґера. Тоді достарчили на розправу два документи, які дістала редакція „Хвилі", а в яких українська військова революційна організація повідомляла редакцію, що Штайґер є невинний та що атентату доконав представник української революційної організації. Микитин зізнав, що ці документи носив до ре-

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ДЕНТИСТИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ

д-ра Віктора

Львів, площа Академічна ч. 1.

відкрите через цілі ферії.

43 1—1

Дентистично-техічне заведення

Максиміліян Мор

б. асистент і управитель д-ра Вахняновского

Львів, вул. Подлєвского 9.

Для учениць ціни знижені, для вдів і сиріт 2218 рвання і пльомбування даром. 7—20

дакції „Хвилі" він, а переслав їх через нього Кориґабер. Виходить, що ці документи були фальшиві. Офіціяльно є в акті обвинуваченя ще багато-багато инших справ, що кидають ярке світло на цілий варстат, який незвичайно справно функціонував, а метою якого було per fas et nefas доказати, що Штайґер невинний, та підставити замісь нього кого иншого, без огляду на те, чи той инший був виконавцем атентату, чи ні.

По відчитанню акту обвинуваченя зарядив проміжок трибуналу перерву, а після перерви приходить переслухання обв. Микитина.

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
у суботу 11.VII. м. Немирів.
у неділю 12.VII. м. Немирів.
у вівторок 14.VII. м. Угнів.
у середу 15.VII. м. Угнів. 2150 16-7
у четвер 16.VII. м. Бела.
у пятницю 17.VII. м. Бела.

Члени торговельної Спілки „Народний Дім", кооперативи з обмеженою порукою в Яворові, які до кінця року адміністраційного 1925 не доповнять своїх уділів до квоти 5 золотих згідно з рішенем Загальних Зборів з дня 26. квітня 1925 р., зістануть вичеркнені з членів з днем 31. грудня 1925 р., згідно з рішенем тих самих Зборів точка 7. — УПРАВА. 39 1—1

Вид'л Кружка УПТ. в Борщеві отвирає з днем 1. вересня п. р. третій з ряду курс ткацтва і килимкарства, який буде тревати до 31. січня 1926. Оплата за науку виносить 10 (десять) золотих місячно. Крім того з днем 20. вересня п. р. отвирає шістьтижневий (вечірний) курс вишивальський. Оплата та сама. Охочі вписатись на котрийсь з тих курсів, внесуть подання о принятя на руки Видїлу Кружка до 25. серпня ц. р. — ВИДІЛ.

Дрібні оголошення.

НА ЛІТО В ГУЦУЛЬЩИНУ! В Ямні, 7 хвиль ходу від станції, пансіон Явірник. Прегарне положення, добрина кухня, приступні ціни. Зголошуватися на адресу: Вілля „Явірник", Ямна біля Яремча. 37 1-2

МАСЛО ДЕСЕРОВЕ подорожіло! Слати посилковим фрахтом на адресу: Д. Конюх, Львів, вул. Кохановського ч. 5. Торговля кольоніяльних товарів. Кожду скількість, лише свіже. 42 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціяліст недуг легінів, серця і нолудка 2—5
31

Д-р Ф. ГАН Львів, вулиця Городецька 46.

Пересвітлювання Рентґеном. — Лікування кварцевою лямпою.

ROK ZAŁ. 1890.

Памятайте, що добрі і дешеві **Музичні інструменти** можна набути тільки у фаховім і спеціяльним складі МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ / - грамофонів і всіляких приладів **АДОЛЬФА БОДЕНШТАЙНА** у Львові, вул. Легіонів 37 (б-ти міського театру). Занвчую, що від 35 літ веду тільки музичні інструменти, що дає достаточну поруку фа-2226 хової і сумлінної обслуги. 1-2

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР

до недуг **носа, ушей, горла і гортанки**
23 переніс ординацію на 2-3

вул. Ягайлонську 7, І. п.

Телефон ч. 27—99

Лікування Діятермою і лямпою „HELIOL".

Ширіть наш часопис!

ДО 24 ГОДИН чистить і фарбує хемічно одяги жіночі і мужеські **„ОЩАДНІСТЬ"** Академічна 26.

КОНКУРЕНЦІЯ НЕ ПОВІРИТЬ

що тревалий товар можна набути за безцінь а що то не є лише марна реклама, про те може переконатися кождя дама

У ФІРМІ

„FLORIDA"

вулиця ГОРОДЕЦЬКА 3 а

(проти костела св. Анни)

ПАНЧОХИ:

фільдекосові зі швом подв. стоп. зол.		1·80
правдиві нитяні подв. стопа	„	1·30
шовк. фільор. загран. тревалі тільки	„	2·—
шовк. фільор. перша сорта	„	2·30
а la газові рівна тканка	„	2·90
панчошки патентові	„	0·75

СКАРПИТКИ:

нитяні в красках	„	0·60
fil d' ecose в паски	„	1·20
п'яшовкові подв. стопа	„	1·40
шовкові фільор. заграничні	„	1·90
з чистого полотна не до знищення	„	2·—

РЕФОРМИ:

fil d' ecose комплет. великі	„	1·90
французькі	„	3·90
Сорочки жіночі віденські	„	2·90
Кассаки з степ матосаїв від	„	7·50

також **костюми** і споденки кущелеві, як також всілякі трикотові вироби — по найнижших цінах. Позір на фірму „ФЛЬОРІДА".

На провінцію висилаємо відворотно.
2275 6—6

„КНИГА ПСАЛЬМІВ"

перекладу на українську мову свящ. д-р Ярослав Левицький. Ціна 2·50 зол. (враз з почт. пересилкою). Замовлення в автора: Львів вул. Як. Стшелея 15. „Книга псальмів" повинна знайтися в кождій українській хаті! — Спішіться, бо 41 наклад не великий! 1—?

СКЛАД МАНУФАКТУРИ

Б. ДУБОВИ

Тернопіль, вул. Міцкевича ч. 39.

поручає по фабричних цінах та найдогідніших успіхах як краєві так і заграничні товари: суконні, блянтні і шовки, великий вибір чорних матеріялів для Вел. Духовенства, різнок білля, дивани, хідники і дїтянки. Поручення з провінції виконується негайно. 35 2—1

Кружок Українського Педаґоґічного Товариства в Борщеві

улаштовує в неділю 2. серпня ц. р. в салі „Народного Дому"

Великі вечерниці з танцями

Стрій сценерований. — Початок в год. 8·30 вер. — Вступ на салю від особи зол. 3· Родинний білет зол. 7. Акад. молодіж зол. 1·50. — Вступ на салю лише за оказанем запрошення. — Весь дохід призначений на „Рідну Школу".

40 1—1 ВИДІЛ.

КОНКУРС.

Комітет будови Народнього Дому в Чорткові оголошує конкурс на плян будови дому, який має служити в першій мірі на поміщення театральної салі зі сценою, а відтак на льокалі для освітно-культурних і економічних установ та сквеш.

Будівля має бути держана в українськім стилю. Пляни мають обнимати нарис поземчі, північ, партеру, першого і другого поверха враз з схематичним перекроєм та фасадою. Виконання довільне, можливе і в олівці.

Речинець надсилання нарисів до дня 1 жовтня.

Проект буде розглядати комітетом за прибранням знавців.

За виконання двох проектів, признаних за найкращі премії в сумах 300 і 200 зол.

Автор принятого проекту одержить від Комітету будови доручення розробити свій нарис за винагородою згідно з умовою.

Потрібні умовини, розклад дому і ситуаційний плян парцелі видане на жадання Комітет будови, до якого слід звертатися на руки д-ра Антона Горбачевського в Чорткові. 36 1—7

За зміст відповідає О. Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 152 (10.535). Львів, неділя 12. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—3 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Слідами Наполєона та Лєніна.

Слідами Наполєона та Лєніна хоче йти голова італійського уряду Муссоліні. Він мріє про нову могутність держави, в яку увіллє кров своєю залізною волею диктатури. Нововнесений проект перебудови суспільно - політичного організму Італії фашистівською партією зверґається в першій мірі проти парляментського правління. Представники народу зібрані в одній чи двох палатах, де в боротьбі суперечних поглядів радять над законами, дратують великого організатора, що має у своїй голові готовий плян обнови держави.

Останній виборчий закон, який запевнив фашистам перевагу в парляменті, не вдоволив їх ідеольога. Опозиція, хоча як малочисельна, підносила свій голос протесту, як не в парляменті, то в пресі. Новий закон, наскрізь абсолютистичний, має звести в нівець такі конституційні пересуди, як свобода слова. Нова конституція має законом потвердити необмежену владу фашистів та її голови. Кожний громадянин належатиме до трьох суспільних кляс, признаних урядом: умових працьовників, рільників або горговельників - промисловців. Ці кляси творитимуть власні синдикати, синдикати вибиратимуть представників до професійних корпорацій, а щойно зпоміж цих представників громадяне вибиратимуть 270 послів до палати послів. Та це буде щойно половина парляменту; щоби фашисти могли в ньому мати більшість і забезпечити себе завдалегідь перед виборчими несподіванками — 270 послів увійде туди на підставі спеціяльної виборчої ординації, себто буде фашистами. Найцікавійше в усій цій складній системі, яка має таку просту ціль, це те, що тільки такі синдикати признає влада законними, які заявлять, що не є марксівськими. Яка іронія долі! синдикати складені з ворогів соціялізму!

Вже з цього видко, наскільки ідея Муссоліні є відверненою „совєтизацією". І сенат буде перетворений по цьому взірцю; воскреснуть виборчі „курії", деякі справді куріозні, як напр. курія політичних письменників, що на протязі 10 років заслужились для держави. А що підставою осуду буде фашистівська політика, можна уявити собі їх склад! На цьому не кінець. Парлямент та сенат не рішають про законй; тільки уряд може ставити їх проєкти, а коли парлямент раз який відкине, може прийняти його вдруге, бо... уряд не зголошує своєї димісії з приводу такої дрібниці. Уряд не є навіть відповідальним перед парлямептом, який не вмішується до державної адміністрації. Незалежність суддів перестає існувати; уряд може розігнати їх на чотири вітри, так само як припинити кожний часопис.

Характеристичним фактом цієї нової реформи є те, що Муссоліні хоче ще провести її через теперішній парлямент, складений у більшости з фашистів. Парлямент має затвердити закон що сам не має права творити законів і що його роля є ролею манекіна! Як це все пригадує з одного боку деспотичний розмах Наполєона, а з другого холодний фанатизм Лєніна. Залишається лише невеличка ріжниця щодо геніяльности ідей та індивідуальности. Лихо в тому, що саме ці дві річи: індивідуальність та ідею не можна наслідувати. Дуже можливо, що реформи Муссоліпіого впливають безпосередно зі знайомости наскрізь своєрідних обставин сучасного італійського життя, так само як деякі реформи Наполєона або великий революційний експеримент, зроблений Лєніном. А проте італійська суспільність не може не відчути деяких ідеольогічних посвоячень в ідеях свого нового апостола з ідеями вповні їм протилежними. Небезпечно є поборювати напр. комунізм відверненою системою його партійної програми, вичеркнувши з участи у суспільнім житю робітництво, так само, як робітнича влада вичеркає умових працьовників-інтелігентів.

У нинішній добі, напоєній ідеями насильства та партійного фанатизму, треба дуже скептично ставитись до реформ, які мають вилічити суспільний організм зміненою дозою тої отруги, на яку він нездужає. „Клин — клином" є старою мудрістю, але не завсіди розумною.

„Кулацька" земельна реформа.

Соймова промова посла С. Маківки, виголошена дня 25. червня ц. р. підчас обговорювання закону про земельну реформу, осадництво та парцеляцію.

(Продовження.)

Статистика каже, що потреба землі скрізь однака. Коли візьмемо скількість управних ґрунтів по дільницям бувшої державної приналежности і роскладемо це на сільське населення, то згідно зі „Статистичним Річником" з р. 1920/22 (ч. II. ст. 363). то матимемо: у Конґресівці на 7.758.000 сільського населення — 9,278.702 управних ґрунтів, левад та пасовиськ, на одну особу більш, як 1 гект.; у б. прускій дільниці на 2.000.000 сільського населення — 3,128.031, отже на голову трохи більш, як 1½ гект., на східних землях на 3.676.000 сільського населення — 5,984.183, отже на голову трохи більш як 1½ гект.; у Східній та Західній Галичині на 6.039.000 душ — 5.424.401 гект., отже на голову ледві 1 гект. Як бачимо, скількість землі скрізь пропорціонально однака. Але суть польські землі, що мають більше розвинений промисл і частина населення може найти працю на фабриках і у гірничім промислі. Землі українські та білоруські належать виключно до хліборобської країни. Кілька повітів Волині є малим виїмком, але там найбільше карлуватих господарств. На Поліссі є 27 проц. невжитків — і тому на самостійне господарство треба там півтора раза більше землі, як в инших дільницях. Коли взяти на увагу ту малу ріжницю скількости землі, уважавши, що на голову випадає ледві 3—4 гект., скількість малоземельних, якість ґрунту, промисл кожної дільниці, тверджу, що

осадництво має виключно політичну мету,

а не є господарською необхідністю.

Передаючи фільварки в руки офіцирів, а ґрунта бувшим жовнірам, постачаючи їм ще й зброю, хочете створити гостре поготівля на випадок заворушень проти теперішнього політичного устрою, а також китайський мур між українським і білоруським народом. Але впевняю вас, що вам це не вдасться. Проти осадництва як знаряддя польонізації та господарської екстермінації наш нарід не перестане боротись. Одночасно виловлюємось за яко мога хутким та найбільше радикальним переведенням земельної реформи, основаної на самовдоволяючих селянських господарствах до висоти 15 гект. в округах, де є добра земля і до 25 гект., де є земля гірша. Потреба цієї реформи така ясна, що про неї не треба й казати. 10 420.320 гектарів землі мають малі панки, власники господарств від 40—100 гект., а разом з великими власниками 16,107.435 обшарницької землі. Ця величезна скількість землі

є в руках обшарників, а населення має ледві

10,420.320 гект. в категорії середнього господарства. Разом з дрібною селянською власністю все селянство має приблизно 15 мілїонів гект. землі. Не диво, що малоземельних є 2,071.224 людей, а безземельних 6 012.816. Такий поділ землі, яким 15 міл. людей засуджуємо на нужду, каже, що треба вжити не півзасобів, а засобів радикальних. Чи уряд прийшов з таким законом? Ні, закон, який тут розглядаємо, можна назвати:

маєш, хлопе, закон, але земля буде наша.

(*Голос між христ.-дем.: Земля попаде!*) Так, по 4 дікті. Закон має 4 пункти: 1) земельний фонд, 2) як забирати землю на парцеляційний фонд, 3) величина новоутворених господарств, 4) кому дати ці господарства. Закон передає на користь парцеляційного фонду простори, які вже є поділені на дрібні пайки і віддані в аренду селянам на довший речинець як шість літ. Ми є прихильниками парцеляції всіх більших просторів, але рішучими противниками, коли ця парцеляція має покривдити працююче місцеве селянство. Коли йде балачка про парцеляцію незаконно поділених фільварків, то мають на увазі, головно з думкою про східні землі, покарати не обшарника, який розпарцелював фільварок без згоди дотичних земських урядів, але карати селянина, що цей фільварок купив. Тут знову ґрають ролю займанщько- польонізаційні заховання, бо відомо, що земські уряди на східних землях тільки тоді

не давали своєї згоди, коли землю хотів купити місцевий селянин.

(*Пос. Васильчук: П. міністер повинен би сказати, чи справді існує такий таємний обіжник, що забороняє Українцям набувати землю? Ви не хочете признатись!*) Та трапилось так, що „кваліфікованих" купців, себто осадників, бракує, а обшарник потрібує гроша, тоді право можна обійти і віддати пайок в аренду на 30 літ, і взяти відразу гроші за всю вартість пайка. Закон, ідучи по лінії інтересів обшарників, хоче забрати від безземельних та малоземельних такі пайки, не звертаючи їм грошей, а обшарникові заплатити ще вдруге. Правда, що одна стаття забезпечує першенство купна для арендатора, але й не думає про те, що за цей пайок селянин буде приневолений заплатити ще раз, а як не буде мати готівки, то пайок йому відберуть. Це, інакше кажучи, значить: законно здирати з селянина шкуру.

(Продовження буде.)

Чи москвофіл може бути соціялістом?

„Культура" проти „Волі Народа".

Останнє число львівського марксистського журналу „Культура" (за червень-липень) приносить статтю Н. Лазаркевича на тему „Від обєднання до угоди". Вже сам заголовок статті вказує на те, що автор пише про внутрішньо-партійні галицькі відносини. Довше спиняється він на справі назрівающого в нас тепер обєднання українських демократичних угрупувань у одну партію. Обєднання національного табору доведе — на думку автора — у результаті до угоди. Чому авторові так здається, ми в це тепер входити не думаємо, тим більше, що програма обєднання ще невідома. Зокрема присвячує автор увагу українській радикальній партії, якій не вішує ніякої політичної будуччини. Та найцікавійше у статті є те місце, де автор торкається нового галицького москвофільства, що виросло та згуртувалося біля тижневика „Воля Народа". „Народовольці" вийшли з одного, спільного перед війною галицько-москвофільського табору, до якого належали Дудикевич, Лісковацький, Третяк і К-о. Нинішні „Народовольці" стали на становищі соціялїзму, заявляються за самоозначенням і ті д., але все таки своєї москвофільської ідеольогії не покинули. Автор виступає проти них і ми вважаємо за вказане познайомити наших читачів із виводами автора. А виводи ці є тим замітні, що автор зі становища марксизму старається доказати шкідливість москвофільства та його внутрішню суперечність, коли взяти на увагу, що „Народовольці" вважають себе теж марксистами. Дослівно пише автор таке:

Що торкається москвофільського табору, то він находиться в процесі розкладу і обєктивно не має ніяких даних та підстав для свойого розвитку. Одна частина

ського табору, частина ортодоксального, православного москвофільства, на чолі з Лісневським і К-о, з незадовільною енергією думає, що нічого важнішого немає в світі понад „Бог" і „цар"; інша друга частина нового, лівого москвофільства старається пристосуватися до духа часу, розгорнути прапор соціялізму та підшукати для себе класову базу на селі. Одначе в цьому соціялізмові та інтернаціоналізмі лівого москвофільського крила, згрупованого біля тижневика „Воля Народа", існує Ахілова пята, якою являється неправильне, далеке і чуже для справжнього соціялізму й інтернаціоналізму становище в національному питанню.

Революційний марксізм ніколи не ставить національного питання во главу всіх питань, а розвязує не питання з точки погляду доцільности класової боротьби пролетаріяту. Він підпорядковує національне питання класовому питанню і старається розвязати його в такий спосіб, щоби скріпити інтернаціональну солідарність працюючих мас різних національностей та зєднити їх під спільним прапором соціялізму. Інтернаціоналізм це і є національна політика пролетаріяту! А коли так, коли для пролетаріяту національне питання не є „питанням всіх питань", але є тільки частинкою питання (Сконфісковано)

коли він це національне питання розвязує з точки погляду успіху та доцільности (Сконфісковано) то ясна річ не може бути мови про піддержку всяких національних рухів та національних течій, незалежно від часу і обставин. В 40-их роках минулого століття К. Маркс обстоював національний рух Поляків та Мадярів, які на його думку були „революційними народами", бо боролись проти абсолютизму, але враз з цим він виступав проти національного руху Чехів і Південних Славян, називаючи їх „реакційними народами", форпостами російського абсолютизму в Европі.

В пізніших часах всякий справжній марксіст мусить піддержувати боротьбу египетських купців, египетської буржуазної інтелігенції за незалежність Єгипту, бо боротьба ця обективно є визвольною поступовою боротьбою, — вона наносить смертельний удар імперіядізмові. Але враз з цим він мусить виступати проти боротьби, яку вів „робітничий уряд" в Англії за збереження залежного становища Єгипту, бо боротьба ця являється реакційною боротьбою, вона і мала на меті здержати силу імперіялізму. З цих самих причин всякий справжній марксіст мусить вважати повстання Марокканців під проводом Абдуль-ель-Крім'а революційною боротьбою, химо цього, що вождь цього повстання не мають нічого спільного з соціялізмом; натомість роля французьких соціял-угодовців відносно повстання мусить назвати скрайно реакційним явищем.

Але як далеко від такого розуміння національного питання стоїть „соціялізм" групи „Волі Народа"! Старання цієї останньої якнайменше писати про національне питання, оминати його та втікати від нього, в своїй програмі здовольнитись тільки загальною фразою про „самоопреділення" і т. п., — це все ще ніяк не може бути ознакою великого інтернаціоналізму, а навпаки, надто дуже інтернаціоналізм, або як хтось то влучно назвав „наплювізм" є підкресленням націоналізму — і коли хочете — то ще й до цього великодержавного націоналізму.

Бо що стається громовчати групі „Воля Народа"? Хіба це, що вона бажає стати на ґрунті соціялізму, але не може всецілу зірвати з москвофільством? В своїй полеміці з „Громадським Голосом" в недавнім'ї невдалий спосіб „Воля Народа" старається довдатись, що в Галичині все таки існує „українсько-русскій" проблем, існує два нац. питання: українське і москов., а ми як соціялісти і інтернаціоналісти є за „самоопреділенням" як гал. Українців, так і галицько-русских. Правильна така розвязка нац. проблеми зі становища соціялізму? Абсолютно ні! Перш усього, як ми бачили вгорі, пролетаріят не заінтересований піддержувати всякі національні рухи, він не може піддержувати всякі реакційні, назадницькі національні рухи. Коли можна говорити про москвофільство, як національний рух в нас, в Галичині, то він хиба зводиться до невеликої скількости міщанської інтелігенції, що своєю головою сягає до минулих століть, до невеликої скількости православного духовенства та царської бюрократії на Волині. Одначе нікому в голову не впаде твердити, що цей рух є обективно поступовим рухом, що він може бути спільником визвольної боротьби працюючих мас! Треба здобутися раз на вічну і відкрито заявити, що не найдеться ні на землі ні на небі ніяких доказів того, що москвофільство є якоюсь національною проблемою. Справжній дійсности відповідає тільки те, що москвофільство є виключно політичною проблемою, що як в минулім царська Росія при помочі своїх агентів Дудикевичів, Марконів і пр. так в сучасному реакційні круги як в Польщі, так і Чехословаччині (згадаймо хоч би постанови III. Зїзду Чехословацької народньої демократії, який відбувся в Берні, в справі введення російської мови на Прикарпатській Україні) — в своїх політичних змаганнях стараються з москвофільства створити якраз цей національну проблему.

Але коли ці тенденції надати москвофільству характер національної проблеми, — іншими словами — в одній українській нації витворити національні проблеми, розпалити національну ворожню, а тим самим затемнити класову свідомість українських працюючих мас є корисні і в інтересі панучих клас (Сконфісковано) то вони є шкідливі і небезпечні для працюючих мас.

Всякий, що стоїть на ґрунті справжнього соціялізму, мусить стреміти до ліквідації москвофільського питання, бо питання це є реакційне, є шкідливе з точки погляду доцільности класової боротьби пролетаріяту (Сконфісковано)

Старання в рамці москвофільства вложити новий соціялістичний зміст — це пуста й марна робота. Політична група „Воля Народа", що робить ці старання, що завішена між небом і землею, — між старим москвофільством і новочасним соціялізмом, — довго в такому стані завішена не зможе вдержатись. Скорше чи пізніше вона мусить вибрати дорогу або до неба або на землю, бо компроміс між москвофільством і соціялізмом є так само неможливий, як компроміс між водою і вогнем. Який шлях вибере група „Воля Народа", для нас не питання не представляє зараз ніякої реальної вартости.

По широкому світі.

Рим протестує проти участи голови чехословацького уряду, Масарика, в святі Гуса і відкликав свого нунція з Праги.

Польща, у відповідь на німецькі мита, забороняє привозити з Німеччини технічні та електротех. машини та промислові продукти.

Франко-еспанська умова щодо спільної акції в Марокку підписана. В ній усталені пункти миру, який треба запропонувати Абд-ель-Крімові.

Бельґія, в особі свого мін-а зак. спр. Вандервельда, радить у Парижі над цілою низкою міжнародніх питань спільних з інтересами Франції.

В Італії подались до димісії міністри фінансів та сусп. господарства у звязку з недавнім спадом ліри.

Українсько-чеські культурні взаємини.

(Докінчення.)

Некультурність доброго тону. — Ще концерт і Академія. — Зїзд ЦЕСУС-а. — Боротьба за „Гром. Ком'тет".

На згаданім концерті трапився один „фактик", про який слід згадати, щоби оминути таких епізодів на майбутнє. У культурнім світі панує гарний звичай, що коли на сцені виступає сама жінка, у святочних моментах, то її вручають квіти. А вже в даним випадку вийшов справжній дисонанс. Хоча гра панни Божейківної у присутних, дуже музикальних Чехів, знайшла велике признання, її не вручено нічого! На дотичну інтерпеляцію з боку проф. Швеця до одного з членів комітету прийшла відповідь, що „учасники дістануть за це харчі!" Як бачимо, справу взяли вже дуже реалістично. І вийшло таке: п. Менцінський виступив перед панною Божейківною, і присутний на салі чеський посол Нечас вручив йому приготовану китицю цвітів. Він і не міг збагнути, що комітет для учасниці концерту нічого не приготовив. Панна Божейківна вийшла в нічим, і це присутна чеська публика дуже добре запримітила!

Ми мусимо безумовно більше уважати на себе при публичних виступах, на яких є і чужинці. А зрештою — колиб ми були взяті лише самі між собою, чиж маємо завсіх зрікатись загально прийнятих культурних форм?!

Дня 10. червня п. р. в столітні роковини смерти композитора Бортнянського влаштовано концерт в його честь, зложений в першій половині з його композицій. Концерт випав величаво, лиш що було замало реклями, а через це Чехів було небагато.

Розпочався він дуже цікавим викладом проф. Антоновича про Бортнянського та його життя. Тут знову виступив академічний хор (під проводом Рощахівського). Вражало тільки те, що коли хор деякі слова Воробкевича дещо переміняв, то повинен вже був безумовно змінити і ту „ліценцію" поета „ми боротись все готові (sic!)".

І це свято не закінчилось національним гимном, хоча воно було присвячене памяти найбільшого українського композитора. „Черчик" не надається на закінчення цього рода свят. Час би вже раз покінчити з такими примітивами та навностями у таких поважних моментах. А то вже занадто полишає враження, як каже Німець — „мацання в темноті" з боку народа таки вже дуже „свіжого" під оглядом культурним. Своїм боком — це свято було свого рода демонстрацією проти Москалів, котрі нахабно присвоюють Бортнянського собі.

Дуже гарно і поважно випала академія, влаштована 18. червня п. р. „Товариством Українців з Кубані" в день 150-ліття зруйнування Запорожської Січи. Відзначались тут передовсім три знамениті реферати, а саме: голови п. Омельченка про загальне значіння зруйнування Січи, проф. Біднова про „Атакування Запоріжської Січи 1775 р." (слово „атакування" вачте з джерел того часу), та п. Н. Григориїва про „Державне значіння Запоріжської Січи". — Академічний хор відспівав пісню про зруйнування Січи, а не бракло також і хору бандуристів та соля на бандурі (д. Теліга), очевидно і цим разом майже всі у стрепкатих убраннях. На таке велике свято міг бодай д. Теліга інакше причепуритись.

І цим разом (поминки нашої давньої державности!) не чули ми

Н. НІЧПАВКО. 29

„Синичка"

(Продовження.)

Грипця була ще маленькою дівчинкою, як її стрий Микола Сорока, гімназійний терціян повдовів бездітно. По тій сумній родинній події стрий Микола перестав вести у себе домашнє господарство. На харчі перенісся до брата Василя і став щиро займатися вихованням Грипці. Під його впливом Анеля Сорока постановила віддати свою Грипцю до школи. Ось так сталося, що Грипця скінчила цілу виділову школу в Бучачі, а опісля учительську семінарію у Львові. Попри шкільну науку виховувалася Грипця в домі своїх батьків зразково! Перший зразок: сторож закону, уряд батька Грипці, мусів вплинути на те, що і у панни Грипці широко розвинулося почуття права. Отже берегла панна Грипця сторожко усього того, до чого вона „мала право", а з другого боку рішуче боронилася, якби хтось поважився заподіяти їй щось такого, до чого „не мав права". На очах Грипці пан вахмайстер поліції Василь Сорока неоаз „вимірював право" і так на зразку батька Грипця привчилася мати право до всього такого, що приносило користь, добір або почесть; з другого боку ніхто не міг мати права робити що небудь на-перекір. Панна Грипця навчилася енергійно доходити свого права, енергійно відпирати всяку кривду, енергійно домагатися того всього, до чого мала претенсію. По зразку мами виробився у панни Грипці талант ясно, виразно, вимовно висловлювати свої переконання. Таксамо від мами научилася знаменито володіти своїм голосовим апаратом, мімікою та жестикуляцією. Отже панна Грипця не лізла ніколи за словом у кишеню; не поминула ніякої нагоди висказати свою думку; не жаліла свого голосу, якщо треба було висловитися з більшим притиском; не перебирала в словах, як щось вимагало різкої характеристики; ніколи не замовкала ранійше, аж коли вже абсолютно не було що, або до кого говорити. По зразку свого стрийка Миколи виробила собі Грипця визначний апетит на чужі вишні, грушки, яблука, тощо, бо в Бучачі був такий звичай, що терціян казав ученикам приносити собі всякі овочі, а за те інформував учеників, як хто стоїть у класовім катальозі. Посеред своїх товаришок у бучацькій школі Грипця горділа тим, що є дочкою вахмайстра поліції, за те соромилась, що її мама продає на місті крупи. Злобні товаришки підхопили це і не кликали її „Сороківна" тільки глумливо „Синичка", себто від Синицьких славного на весь Бучач крупирського роду. В семінарі у Львові назвисько Сорока дуже журило панну Грипцю якось так просто по хлопськи! Коби вже Сорокозич як не Сорочинська... Одначе прикладка „Синичка" приїхала небавом за панною Грипцею і до Львова. Зразу панна Грипця відчула це як трагічне якесь фатум, згодом не тільки успокоїлася і помирилась, але і раділа цьому. Хто тут у Львові міг знати, звідки взялося те „Синичка"? І на що воно натякає? А всеж „Синичка" далеко симпатичніше ніж Сорока! Отже панна Грипця вже не протестувала проти прізвища „Синичка", навпаки сама старалася популяризувати її. І так сталося, що багато знайомих п-ни Грипці навіть не знало, що вона Сорока — мали її за справдішню — Синичку...

Вже так воно є на світі, що у кожної дівчини є свої ідеали і п-на Синичка не була без них. Ще як ходила до бучацької школи, ідеалом її був інспектор поліції. Раз тому, що в батьківському домі дуже багато балакали про пана інспектора. В уяві Грипці виріс інспектор на такого пана, що може все, чого тільки захоче!... А по друге тому, що просто рахуби не було всім тим дарункам, які батько Грипці передавав пані інспекторовій від усяких бучацьких купців. І чого там не було! Цукор, кава, чай, риж, міґдали, розинки, оріхи, повила, вино, горівка, пиво — одним словом все, що є в корінних крамницях. Від инших купців приносили для пані інспекторової: полотна, хусткн, матеолї, сукна і т. д. Від ще инших усячку галянтерію і т. п. і т. п. Грипця доскочало знала, що є в якімсь пакунку, бо батько солідно провірював всі дарунки і з кожного то надсипував, то надбирав, то надливав, то надрізував потрошки... для себе.

Одначе як панна Синичка скінчила учительську семінарію, то інспектор поліції був уже для неї замала фігура! Ідеалом стали алюмни. Таки найкраще бути попадею! І становище вигідне і пошана загальна і ще найкраще можна чогось доробитися та для дітей щось придбати...

— Я мабуть в чіпці родилася, думала Синичка про себе. — Щойно здала матуру — зараз дістала добру та ще й самостійну посаду. Це раз, а подруге цей Микольцьо Ганаське. На четвертім році теольогії, батько богач, син одинак і до мене, здається, таки щось почуває? Но, візьмемся до нього добре! Синичка спробує своїх сил... Невжеж з такого простого хлопуня в реверенді мав би бути для мене твердший горіх, ніж зі свіцьких академиків та щей „львовяків"? — А у мене скільки-ж їх не було! Весело жилося у Львові!... Не одно міг би розповісти стрийський парк... Минулося... Тепер треба вже поважно думати про своє майбутнє і до справи братися серіозно... Пожди ти, Микольцю, ти! Побачиш чи я не буду Танаськова!

(Продовження буде.)

національного гимну і лиш тільки було ласки, що хор уставившись між публикою заспівав „Не пора!", а за ним потягнули і другі.

Говорячи про академічний хор, треба безумовно висказати повне признання як його членам, так і його дирігентові п. Рощахівському за їх незвичайно солідну працю. Треба знати, що тутешня еміграція живе майже виключно по ріжних селах поза Прагою і мусить їхати до Праги залізницею, а часто ще підводами або й більше пішки до столиці. До того — власне черевень — це час кольоквій, а хто їх не поздає — тратить стипендію. Знаючи, як звичайно важко стягнути на пробу — можна так само йому хорові як і його дирігентові лише потратулювати.

Незвичайно урочисто відбулось відкриття зїзду ЦЕСУС-а, в одній з прегарних саль громад. дому, дочім зїзд перенісся на три дні до Пшібраму, де на тамошній гірничій академії є сила наших студентів.

Відкрив його голова ЦЕСУС-а М. Масюкевич, людина з незвичайним політичним і організаційним хистом.

По ньому промовив ректор університету проф. Щербина, знана сарасіяз на полі статистичної науки. У своїй промові зазначив він, що український нарід жде на повну самостійність та свободу. Українська молодіж є тут у джерела науки, щоби потім тим зручнійше повести боротьбу за те, чого домагається український нарід. Його й вибрано почесним головою зїзду.

Потім послідував цілий ряд промов від ріжних громадянських та студентських організацій своїх і чужих. До визначнійших належала промова голови українського соціольогічного інституту М. Шаповала: „Молодіж повинна перестудіювати соціяльні проблеми і повинна старатися зорганізувати нову українську суспільність. Студентство мусить бути дисциплінованє, але воно не повинно кидатись у професійне ремісництво — але дбати за цілість, а тоді стане й справді будівничим нової, модерної суспільности". Отсе був би короткий зміст глубоко обдуманої промови п. Шаповала.

Зїзд ЦЕСУС-а, перенісшись до Пшібраму, ухвалив там цілий ряд дуже важних резолюцій зокрема що до Високих Шкіл у краю, але це вже справа його президії, які з них узнає за відповідне оголосити. Зїздові проводив у Пшібрамі дуже вручно п. Лесь Рудий а президентом управи вибрано повторно М. Масюкевича. До секретаріяту та суспільно-культурного відділу увійшли: Осип Галібей та Лесь Бойків. Економічним референтом є Петро Сайкевич. До відділу міжнародніх зносин вибрано: Василя Орелецького (знає багато мов) та Костя Григоровича. Ревізійну комісію творять: О. Бойдуник, А. Роніс, М. Мілько, а мировий суд: д-р С. Ніжанковський, П. Теянко та Р. Зелений.

Все це люде, хоча ще молоді, але такі, що вже дали доказ роботи, щастя та організаційного хисту. ЦЕСУС лучить у собі кількасесять студентських організацій з Европи і Америки; належить з другого боку до міжнародної Конфедерації студентів. — Замахи т. зв. „Доминських" на розбиття тої організації і відірвання її від міжнародніх зносин — не вдались і нагорода з Харкова не прийде.

Тепер наша надвелтавська Наддніпрянщина має нову забаву: боротьбу з М. Шаповалом, котрого хоче скинути з голови Українського Громадського Комітету. М. Шаповал, це людина з незвичайним організаційним хистом і енергією: він зорганізував і завдяки своїй зручности та звязкам уфундував і той Комітет, і Академію господарську в Подебрадах і Інститут педагогічний ім. Драгоманова і цілий ряд инших установ, курсів і т. ин.

Тепер повторяється знов історія, яких так багато у свіжих, примітивних суспільностей: коли один зробив і зорганізував, так — анатема есто! — Геть з ним! Люде, що власне по пару років з того Громадського Комітету жили — тепер найзавзятійші вороги його організатора. А біганини до чеської влади, а доноси, а сплітки! Якась Брюховеччина чи Кочубеївщина в новому виданні!

І з тими людьми будувати щось великого, єдиного, соборного?!

Ой! тяжко — дуже тяжко!

І справді треба — по словам М. Шаповала — нової, модерної суспільности.

На жаль — старші громадяне, хоча між Чехами живуть — нічого від них не учаться. Але щоб підучити молодших — видав власне той Український Гром. Комітет під проводом М. Шаповала знаменну книжку „Добірні Думки" през. д-ра Масарика (470 сторін великої вісімки), котру треба поширити чим скорше і у нас в краю. Це справдішний скарб для кождого, хто хоче познакомитись з національною роботою Чехів та з провідними думками їх найпершого громадянина!

Юрій Горовенко.

Купуйте **Люкашік-а** Купуйте
Мило „Млотек і Перлік"
під гарантією чисте.
Представництво на Галичину:
Едвард Штайн, Краків, вулиця Страшевського ч. 7.
Представництво на Львів і околицю: ЛЕВ БЕРҐМАН, Львів, вул. Сикстутська 48.
2219 6—10

ОСТАННІ ВІСТИ.

Загроза ґен. страйку рільничих робітників.

19. б. м. відбудеться загальний зїзд рільничих робітників в справі ген. страйку підчас жнив. Вже тепер робляться приготовання до цього страйку.

Японія і Совіти.

Японський уряд з огляду на бол. пропаганду в Китаї не дав дозволу на утворення в Японії рос. торговельних місій.

Зїзд російських монархістів.

Дня 10. серпня в Парижі відбудеться зїзд рос. монархістів. Має бути утворений там уряд еміграції і ген. штаб під проводом б. В. кн. Миколая Миколаєвича.

Знову перемога Ріфійців.

Місто Таца є сильно загрожене Ріфійцями. Вони вже здолали перервати залізницю Таца-Алжир і обсадили більшу частину тої лінії.

Чичерин уступає.

В добре поінф. кит. колах освідчають, що сов. амбасадор в Пекині Карахан скоро поверне до Москви, щоб заступити в уряді Чичерина.

НОВИНКИ.

— **Військова музика перешкаджає духовній місії.** В селі Желдці, жовківського повіта, відбувалася духовна місія, від проводом ОО. Василіян. В тім селі квартерує тепер від 27. VI. польське військо, а то 40 п. піхоти зі Львова. Місіонарі приїхали в суботу 4. VII. і цього дня о год. 7. вечір мала початися місія. Тимчасом того дня о 6. год., коли люде почали сходитися до церкви, військова музика згаданого полку стала напротив церкви і почала виграваті всякі вальси і т. п. Розуміється, що много людей, особливо молодіжи, місто до церкви, пішли слухати музики. Допіро на кількаразову інтервенцію місцевого пароха о. І. Бірки, перестали грати і місія почалась о 8. год. Військовий командант заявив о. парохові на його просьбу, що музика не буде грати весь час місії, то є до 7. липня. Тимчасом дня 6. липня о год. 6 по полудні, коли провідник почав на церковнім цвинтарі говорити перед численною товпою народу проповідь, нагло недалеко церкви стала військова музика 40. полку і почала виграваті всякі веселі арії. Проповідник мусів кілька разів переривати проповідь і успокоювати схвильований нарід. Було чути голоси: „Чи ми живемо між большевиками?". Треба зазначити, що в тім полку є много жовнірів-Українців, навіть з жовківського повіта, які в торжественне свято св. Івана Хрестителя, мусіли відбувати військові вправи, бо п. комендант на просьбу пароха, щоби того дня позволив жовнірам гр.-кат. обряду піти до церкви, заявив, що він не знає таких свят. Подаємо це до відома компетентних військових чинників, щоби на будуче подібні наруги не повторювалися.

— **Магістратська „розбудова".** Згідно з признанням кредитів на розбудову міський комітет полагоджує прохання петентів в спосіб, що йде в розріз з основними вказівками. Поминається подання петентів, які будувати бажають — не маючи даху над головою — а остаточно призначено аж 300.000 зл. на будову „Дом-у Техніка" мимо, що дотичний розпорядок наказує брати під увагу будівлі — обчислені на малі — найвисше 3 кімнатні мешкання, щоб як найбільша частина населення могла мати помішення. Прохання українських приватних петентів і товариств досі не полагоджені — за те вшехпольський амнєл вказує на конечність кинути 300.000 зл. на Дім техніків польських, що призначений для студентів — і не дає ніякої пільги населенню в сучасній мешканевій нужді. Може би наші посли подали це до відома прем. Грабському і запитали, чи інтенцією комітету має бути розбудова міста — чи викидання гроша на будівлі, що з акцією розбудови нічого спільного не мають.

— **На увагу скупиндорґам.** Перед кількома днями знайшла львовонська поліція в Гайд-Парку якусь омилу старушку. Приведена до памяти зізнала, що під трьох днів не їла нічого ні не пила. Поліція почала доходження і довідалась багато веселих річей. Показалося, що старушка мала прекрасну віллю, а в ній по всіляких скринках, столах, шпарах, сінниках і т. п. панчохах величезну скількість грошей та дорогоцінностей.

— **Химерна доля.** „Neues W. Journal" доносить з Будапешту: В однім з тамтешніх дешевих готелів жите б. міністер шляхів в українсько-гетьманськім уряді — інж. Борис Бутенко. Після провалу гетьманату він побував якийсь час у Колчака, а звідтіля переїхав у Болгарію. Кілька місяців пізнійше перейшов на Угорщину і тут довгий час дуже бідував. Вкінці знайшов роботу як шлюсар у варстаті в Будапешті і в'їх тоді почуває себе вдоволеним з життя і з долі.

— **Шукай вітра в полі.** В варшавській дирекції залізниць викрито „деякі неточности". Именно двох урядників обкрадало від пару літ залізничу касу. Вкрадена сума дійшла щойно до 40 тисяч зол., а яке їх злапали на злодійстві. Урядників видалено зі служби і булиб вони пістались за крати, як бим не втікли. Маючи вільну карту їзди залізницею, можна легко висликнутись силій богині справедливости. Тепер нам ясно, чому раз-у-раз дорожіє залізниця!...

— **Хто злодій?** Віденський суд розглядав недавно цікаву справу. Графиня Штюрк передала свого часу касетку з родинними клейнодами в переховання примадонні від опери п. Вайдт. При відборі клейнодів назад, заявила графиня співачці, що ця забрала їй одну дорогоцінну перлу. Справа пішла перед суд і співачку звільнили від закиду крадіжі. Звільнення було умотивоване тим, що як хтось передає свої річі другому „на слово", то мусить їх і на слово прийняти назад.

— **Поменка Театру.** Муза Мельпомена не має цього року щастя. Докучають їй усякі ухвали міських рад, почавши від Львова, замикають її святині, почавши від фольксоперн в Відні. Крім цього, то тут то там пожежа нищить навіть самі будинки. Ось перед кількома днями загорівся в Штокгольмі „Svenska Theatru" побудований в 1875 р. На щастя пожар вибух над ранком, коли в будинку не було нікого. Пожарна сторожа не могла врятувати його, бо легкозапальна обстановка театру підсаду спалахнула огнем. Театр горів цілий день і щойно вечером удалось погасити... згарища.

— **80-літний танцер.** Цими днями відбувся в Зальцбургу конкурс танцю, на якій приїхав між иншими і 80-літний п. Маєр, властитель готелю, в вільних хвилях артист-танцер. Конкурс відбувся і п. Маєр дістав „тільки" другу нагороду, з чого був страшенно невдоволений. Цікавим старушком заінтересувались лікарі і ствердили, що п. Маєр це феномен природи, який не сивіє, не має морщин і не відчуває, приписаних у тому віні болів у колінах і крижах.

— **Промоція.** В середу 9. липня відбулася промоція п. Петра-Антова Соєенка з Дуліб бобрецького повіту на доктора прав.

— **Дирекція театру І. Когутяка** повідомляє, що з днем 4. липня ввійшли в склад театральної дружини нові сили, а то: артисти М. Бенцаль, як режисер, п-ні Бенцалева, п. Бявавський, п-ні Соколовська і п-ні Якимоза. Дирекція театру заангажувала львівських артистів, щоби піднести мистецький уровень театру та поставити його на відповідній висоті.

Дописи.

Війниця, Дубенський пов. (*Селяне будують Народний Дім*). На другий день наших Зелених Свят в селі Війниці, Дубенського повіту, люде наші мали ще й своє радісне просвітянське свято: посвячували розпочату будівлю Народнього Дому. Дивуватися треба, як при сьогорічній біді, при неврожаєві, при невиносимих податкових тягарах — взялися люде до будівлі цього огнища культури. Зачали з маленького, а жертвенністю, працею, самопосвятою вже здвигнули майже половину будівлі. Прекрасний плян двоповерхового дому: в нижньому поверсі читальня, кооператива, кімнатка для кравчині, що має дівчат учити шити, ще помешкання для керовника аматорського й співочого гуртка, а на другому поверсі велика сала буде для вистав, для зібрань. „Тяжко нам, але не кидаємо праці. Коли буде ближче до кінця, то й байдужим соромно стане і вони пристануть" — кажуть місцеві просвітяне. По грошикові, по золотому збиралося, складалося, збіжжа зносили просвітяне на будову тої своєї хати. Тепер задумують взяти цегольню громадську заложити. Славні, чесні люди. Нехай це буде добрим прикладом, добрим початком на Дубенщині. Щира подяка й сусіднім селам, що теж жертвували на цей Народний Дім.

Нехай же стане той дім домом науки, домом просвіти, домом доброї й розумної розваги. **Посол Серг. Козицький.**

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

Зізнання обв. Микитина.

Микитин складає свої зізнання по українськи. На запит провідника трибуналу, чому не зізнає по польськи як це робить у часі слідства, заявляє, що хоч і вважає себе інтернаціоналістом і не кладе ваги на мову, то найлекше зізнавати йому по українськи, бо не його рідна мова.

На питання, чи почувається до вини, Микитин відповідає, що ні. Фальшивих зізнань не складав, Панчишина і Фідика теж тенденційно не обтяжував, листів до президента Гавля булимто від імени Української Військової Революційної Організації не писав. Всі його зізнання були правдиві. Далі росказує Микитин свою біографію. Він є сином сільських кулаків, яких доля загнала до міста. Бувший кулак його батько є тепер функціонарем Ставропігії та має становище рівнорядне зі становищем робітника. Тут стенографи заявляють, що не можуть записувати зізнань, бо не розуміють добре української мови. Обор. Д-р Грек ставить внесок, щоби стенографів скріпити ще такими силами, які знають добре українську мову. Трибунал удається на нараду в справі того внеску. По нараді провідник трибуналу проголошує рішення трибуналу. На його основі провідник буде перекладати кожне речення обвинуваченого на польську мову.

Починаються дальші зізнання. Та переклад іде дуже важко і пинаво при допомозі оборони. Остаточно на прохання трибуналу згодився Микитин складати зізнання по польськи.

Будучи сином бідних родичів, міських нужденців Микитин не зазнав ніколи завидної долі. „Моє життя — каже він — це одна сумна трагедія, якої наслідком є те, що засідаю тепер на лаві обвинувачених. Родичі не могли нічого мені дати, та й я не міг від них за багато зажадати. Вони не могли мені дати того, чого потребує істота людини XX віку. Я почував себе дуже щасливим, коли засів на шкільній лаві та пізнати той найбільший

здобуток культури, як м є писана і друкована творчість людини. Пізнавши письмо і друк я кинувся на них, щоби проковтнути всі ті здобутки культури, які містили в собі книжки. Покінчивши народню школу, я ходив до філії державної гімназії, яку й покінчив у 1923 р. з добрим доступом. Уродився я в 1903 р. Будучи в 8-ій класі, я зацікавився комуністичними ідеями. Перша книжка комуністичного змісту, котра мені в руки випадково. Була це „Комуністична Азбука". Далі читав і інші твори, а також цітьки із Маркса та Енгельса.

В тому місці обвинувачений прибрав свої зізнання наступним вичерпання та перерваний. По кількахвилинній перерві та відсвіженню зізнає далі:

Перечитавши деякі комуністичні брошури та бібулю, я рішив пошукати зв'язку з місцевими комуністами. Стефан Паньчишин був моїм товаришем і я почав з ним балачки про те. Він мене ввів до „Союзу комуністичної молоді Західної України". Скоро Паньчишина усунули з того товариства, бо не виконував належно своїх обов'язків. У льокальному комітеті того Союзу я не був більше двох місяців, бо цілий льокальний комітет розвязано. У 1923 р. по матурі ставши самостійним, я дістав завізування від Паньчишина, щоби явитися у товаристві „Роля" при вулиці Оссолінських. Там познайомив його Паньчишин із Яворським, відомим із процесу проти Брехерів. Яворський зробив мене партійним техніком. Я мав кольпортувати та поширювати комуністичну бібулю. Таку бібулю з нагоди німецької революції він передав і Шльосманові, якого арештували разом із бібулою. Шльосмана арештовано 12 лютого 1924 р. Поліція впала на мій слід. Я мусів ховатися, бо мені грозило арештування, я покинув Львів і написав до дому листа про те, що їду на Горішній Шлеськ. Та не було написано для поліції для омилення, бо на Шлеську я не був, а перебув три тижні в одному селі у війта, що був батьком знайомого комуніста. Мене візвала партія до Львова. Я вернувся. Мене скомунікували з комуністом Попельцом, який займався переводженням через польський кордон загрожених комуністів. І мене мав він перевести до СРСР., де я мав ходити до партійної школи. Одначе це не було так легко, бо я не мав ніякого особистого документу. Опинився я в дуже важкому положенню. Загрожував мені у Львові арешт і ховаючися не було з чого жити. Нераз ночував я під голим небом, а декоди, то в башті напроти волоської церкви. Тоді я перестудився і те ще більше ускладнило моє положення.

Ще в 1923 р. познайомився я з читальні ім. Качковського при вул. Жовківській в Кароліною Штейн, служащею. Ми зблизилися до себе і сприятелювалися. Я зацікавився її долею та почав її вчити української мови, бо вона знала тільки по німецьки. Було то в часі мого розчаровання. Штейнівна якось довідалася про мою біду і пожертвувала мені поміч. Просила мене, щоби я виїхав до її родини. Спочатку я не хотів їхати, бо боявся, щоби приятельські зносини з нею не перемінилися в інші, більші та інтимніші від приятельських. Та остаточно притиснений бідою я згодився і виїхав до Броніславки, золочівського повіту. Там я пробув три і пів місяця. Дня 14. червня 1924 приїхав я до Львова, а Кароліна Штейнівна була тоді вже моєю нареченою. Вона вступила на службу до п. Корягабера і там я її часто відвідував. Біля мене була страшна біда. Не було де ночувати і чим коритися. Мене зловила раз поліція у парку Кілінського та заарештувала, бо я не мав документів. Мені вдалося викрутитися. Я звернувся до комуністичної партії за допомогою. Та вони мені її відмовили та сказали, що „одиниця може згинути без ніякої шкоди для загалу". „Партію особиста біда нічого не обходить, а удержання дадуть мені тоді, як буду сидіти в тюрмі".

Супроти такої заяви комуністів, я почув до них страшний жаль. Вони мене розчарували, і я прийшов до переконання, що комуністична партія стає аристократичною, дійшовши до влади. Її не належить на тому, щоби зрівняти всіх та дати усім людські права та змогу поліпшити своє життя, а належить їм виключно на тому, щоби посісти владу. Я попав у внутрішню суперечність і в суперечність із життям. Внутрішне розчарування в ідеалі, недостача засобів до життя, крайна нужда і недуга — все це зробило в мені гадку перервати узол тих мук та постаратися про можливість легально і спокійно жити. Чув я, що політичний злочинець може направити собі репутацію та оминути кари тоді, якщо сам зголоситься до влади та виявить жаль і покається.

Остаточно я рішився звернутися до поліції та не знав напевно до кого. Чув я, що ті всі справи веде комісар Кайдан та не знав я, як до нього добитися. Звертався я до поліцая при Янівській вулиці, щоби мене туди завів, та він не мав часу. А була це річ біля 12 год. Тоді инший поліцай з Клепарівської вулиці завів мене на поліційну інспекцію. Тут я переночував, бо комісара Кайдана вже не було. В 7 годині ранку мене відставили до бюра політичної поліції при вул. Міцкевича 12., але ком. Кайдана ще не було. До його приходу я поводився щонайкомспокійно, але коли довідався, що він вже є, тоді мені пригадалися всі ті погрози його особи Кайдана, яких він допускався на політичних вічах і не мене здеморалізувало. Коли мене до нього закликали, а ком. Кайдан позамикав кімнату і наказав, щоби до нього нікого не пускали навіть Бога, то я страшенно перестрашився і дістав проці. Мені приписали співпрацю з комуністом, за яким шукала поліція. Потім запитався, чи буду вільний від вини і кари. Тоді комісар Кайдан запитав мене, чи можу щонебудь розказати про комуністів. Я подав два комуністичні назвиська, але не пригадую собі тепер які. Ком. Кайдан дав мені папір та казав написати про все, що знаю і вказичив мені „лавку" в костелі св. Анни. На „лавку" ком. Кайдан прийшов і там я подав йому знов кілька назвиськ. Описав бачився я з комісаром Кайданом кілька разів, але він мені не довіряв. Може в половині серпня я довідався, що Ст. Паньчишин і Фідик мають виїхати до Львова і що буде якась робота. Написав я тоді до Кайдана, що знаю про істнування комуністичної організації, але коли я до нього особисто явився, то він не хотів нічого про те чути і сказав, що я уживаю „лише фразеології та демагогії", а навіть загрожував, що мене за те арештує. Кілька разів ще я старався з ним порозумітися та передати йому політичні відомости, але він омивав сходи зі мною. Коло 2. вересня післав я листовне віззання від ком. Кайдана, щоби явитися до цукорні Боронк при Городецькій вулиці. З огляду на те, що не було публічне місце, я не прийшов. Потім написав мені листа, щоби я був півсемої години рано у Львові. Стрінувся я з ком. Кайданом при вул. Городецькій і звідси ми удалися на вул. Красінського. Там у брамі сказав я йому, що підготовляється замах, але Кайдан не зігнорував, а натомість казав мені, щоби я довідався щось про комуністичну молодь та весь той молоді, що мав відбутися дня 7. вересня. Звідси пішов я на вул. Руську і тут стрінув Ст. Паньчишина, що переходив попід помешкання Машинця. Приглядаючися до його рухів, я завважав, що він йде до каменіці. А вже передтим я чув, що з Варшави він приїде без зброї, а дістане її щойно тут. Супроти цього я додумувався, що він йде по Машинця по зброю. А в Машинця переховав зброю Паньчишина (два револьвери) його батько. Звідси я пішов до дому родичів при вулиці Стрілецькій 2.

Далі обвинувачений просить, щоби зізнання перервати, бо він є такий змучений, що далі говорити не може та не може зібрати гадок. Провідник трибуналу зарядив перерву та після неї Микитин теж не може зізнавати і розправу перезивають цілковито до слідуючого дня.

На допомогу „Голодному Селу".

Вп. Жертводавців, які зложили на допомогу „Голодному селу" в місяці червні 1925 в золотих:

Ч. 27. червень 1925. р.

о. Савко Дубак Теребовля 15, Павлів Гарматій, Могильчин 5, Теодор Адамюк, Теребовля 2, збірка з громади Адамівка. Хоростень і Хоробрів 30, Комітет голодному селу в Кутах, збірка з Кут 50, Комітет голодному Селу в Яворові, Т-во Задаткове в Яворові 80. Братство Гірчої церкви 15, Антульський Юрій 1, Дмитро Бурко 4, Олекса Британ 1, Евгенія Богенська 1, Онуфрій Власійчук 1, Володимир Винницький 4. Іван Гуцуляк 3, Амалія Гавилюнчева 1, Павлина Гладилюнчева 1, о. Заячак Олекса 5, Зофія Валітачівна 5, Андрій Кесла 5, Наталія Куличич 1, Володимир Ковалчук 5, Іван Кузьо 2, Остап Логінський 5, Іван Магдій 2, Андрій Маленін 3, Ольга Мусянович 1, Марія Негребецька 5, Антін Нуд 2, Омелян Назаренч 10, Микола Осінач 10, Остап Пололюх 50, Юрій Питлик 2, Іван Пікар 1, Павло Прилаткевич 1, Ольга Пониомова 1, Степан Подолюк 2, Степан Радейко 1, Іван Рудко 4, Володимир Саєвич 10, д-р Ілія Садамаха 4, Олександра Ставничанка 60, д-р Іван Стецько 4, Олена Торонська 1, д-р Михайло Фільц 8, Марія Фітівна 3, Роман Харамбура 1, Семен Харамбура 2, Ольга Цепінська 1, Юліян Цісик 1, Ілія Цінцірук 5, о. о. Теофіль Чайківський 2·50. д-р Микола Чайківський 10, Данило Ширба 1, Стах Шпоба 1, о. Яремко Іван 7. Евген Яворовський 5, Іван Чмола 5, Енсенора Заяска 50. Остап Прокопович 80, пушична збірка 24|5 85·85 разом 345·95, уряд парох. в Тилявій: збірка в церкві в Тилявій і Терешина 36, Всеволод Бажалук, Березів 5, через Адміністрацію „Діла" о. Іван Токар, Підгайці 20, о. Юзів Бернат збірка в церкві Вербів 1. 31, Українська Акад. Громада в Брно 100 кч. 15 зол., о. Стефан Кобзур, Ясінка масова 5, о. дек. Григорій Гірняк, Винники з акафісту і церкві у Винниках 45, від себе 5. По день 2. червня зібрано виключно 13,385·85 дол. 330.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Очеретко

д-р Д. Сассовер

довголітній лікар загального шпиталя у Львові, ординує тепер

52 **Львів, Коперника 7.** 1—10

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
у неділю 12.VII. м. Немирів.
у вівторок 14.VII. м. Угнів.
у середу 15.VII. м. Угнів. 2150 17-?
у четвер 16.VII. м. Бела.
у п'ятницю 17.VII. м. Бела.
у суботу 18.VII. м. Камінка струм.
у неділю 19.VII. м. Радехів.

Український Театр під дир. І. Когутяка.
Сколе. — Сала магістрату.
Неділя 12.VII. „Барон Кіммель".
Четвер 16.VII. „Яій".
П'ятниця 17.VII. „Блакитний лис".
Субота 18.VII. „Скрітка Хаєв".
Синевідсько вижне. — Сала „Просвіти".
Понеділок 13 VII. „Чесна Зузанна".
Вівторок 14.VII. „Барон Кіммель".
Середа 15.VII. „Маруся Богуславка".
51 1—3

Видїл Руслана (товариства для підмоги бідних учеників державних гімназій у Львові) повідомляє, що Вп. Пан професор Теофіль Мриц предложив 8. II. 1925 учительському зборові філії деожавної гімназії рахунки зі збірок на Червоний Хрест. Рахунки поовірили три члени учительського збору і найшли готівку 451 золотих і 36 штук срібних і нікелевих монет. Учительський збір ухвалив передати ту квоту товариству Руслан. — За Видїл: **Полєн** містоголова, **Мельник** скарбник. 1-1

Дрібні оголошення.

МАСЛО ДЕСЕРОЗЕ подорожіло! Слати посилковим фрахтом на адресу: Д. Конюх, Львів, вул. Кохановського ч. 5' Торговля кольоніяльних товарів. Кожду скількість, лише сайже. 42 2—3

МАШИНІСТ, до льокомобілі і рільничих машин, також може провадити дворське ковальство, пошукує негайно праці. Зголошення Українська Книгарня Станіславів. 13 3—3

МОРЕЛІ, заліщицькі, вибрані, висилає в 5 кг. кошиках оплачено за післяплатою зл. 15. Арон Венкерт, Заліщики. 52 1—3

ФОТОГРАФІЧНЕ ателє „Спорт", Львів, Оссолінських 6. поручає знимки: спортові, з „Січового Свята", з „Свята дітей УГІТ." і ріжних инших свят і подій. 53

ПРИСТИНИЙ мужчина, середніх літ, заможний і на добрім становищу, оженеться зі заможною вдовою. Ласкаві зголошення Т. Косар, Львів І. poste restante. 43 1—3

МОЛОДА ВДОВА по священику пошукує місця господині, найрадше у священика. Звертатися: Уряд парохіяльний у Звенигороді, п. Стале село біля Львова.

МОРЕЛІ заліщицькі (априкози вишні) в 5 кг. кошиках оплачено за післяплатою зол. 15, вишні зол. 10. — Н. Рісель, Заліщики. 46 1—3

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ в Станиславові поручає по погідних цінах всякі шкільні книжки, нові й ужиткані, переводить вимін. Має на складі український розклад їзди і брошуру д-ра А. Чайківського „Жонате і безженне священство". Розклад їзди і брошуру д-ра Чайківського продається по всіх українських книгарнях, паперових базарах і складах „Народної Торговлі". 14 3—3

Виїжджаю 15-го липня на літній відпочинок, повернусь 30-го серпня.

47 1—3 **Д-р Бережницький.**

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР

до недуг носа, ушей, горла і гортанни
28 приймає щоденно від 2-го
вул. Ягайлонську 7, І. п.
Телефон ч. 27-09
Лікування Діятермією і лямпою „HELIOS".

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Кассе

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знижка. 2245 5—10

Rest & Gassera 3224

Машини до шиття є найліпші.

Фабричн. склад У ЛЬВОВІ, вул. Городецька 6.

„КНИГА ПСАЛЬМІВ"

переклав на українську мову свящ. д-р **Ярослав Левицький.** Ціна 2·50 зол. (враз з почт. пересилкою). Замовляти в автора: Львів, вул. Як. Стшемя 15. „Книга псальмів" повинна знайтися в кождій українській хаті! — Спішіться, бо 41 наклад не великий! —?

Відозва.

Товариство „Українська Бурса" в Тернополі після II-літної реквізиції одержало від мая ц. р. назад будинок до свого оруднування і задумує з початком шкільн. року знов отворити бурсу для шкільної молоді.

Та раніш треба відреставрувати будинок, перевести адаптації і справити інвентар, котрий у цілости пропав.

На те все треба найменше 5000 зол. Нема ані ніякого фонду, ані ніякої надії на відшкодування за реквізицію.

Тому звертаємось до всіх тих, що їм лежить на серцю добро нашої шкільної молоді, а особливо до бувших питомців бурси з горячим зазивом прийти в поміч Видїлові.

Датки просимо слати на адресу: Повітове Товариство Кредитове в Тернополі.

За Видїл:
о. Вол. Громницький, Вас. Хировський,
45 голова, 1—1 секретар.

Подяка.

Видїл читальні „Просвіти" в Іванівці пов. Скалат складає уклінну подяку своїм односельчанам в Америці за книжий дар 100 долярів на відбудову дому читальні. В першій мірі дякуємо пп. Домці і Дмитрові Костишин, що не жалували часу і труду і занялися збіркою. Тяжсамо дякуємо п. Марії Скубовій за ініціятиву. Дальше дякуємо за жертви в долярах: Дмитрови Костишин 10, Петрови Шимі 10, Теофільови Лис 10, Василеви Заяць 10, Марії Скубовій 10, Іванови Гузьови 10 Михайлови Паришок 6, Миколі Заяць 6, Миколі Окаринському 5, Григорієви Городницькому 5, Іванові Ума 5, Миколі Городницькому 5, Теодорови Пунда 5, Александрови Антонів 3, Петрови Мандзюк 2 Антонови Хома 2 — разом 104 доляри 4 доляри видано на пересилку, до рук виплачено нам 100 дол. За сей дар кличемо всім разом і кождому з окрема: велике Спасибіг. — За Видїл: **Ільків Блятник,** секретар — **Володимир Винярський,** голова. 50 1—1

Рік заснування фірми 1837. **Фабрика ковдер і матерацїв** **Маґазин постелі і білля** **Рік заснування фірми 1837.**

І. ДРЕКСЛЄР і СИНИ

Львів, площа Капітульна 2 (напроти Катедри)

поручає:

КОВДРИ	БІЛЛЯ ПОСТІЛЬНЕ	ПОЛОТНА
МАТЕРАЦИ	„ МУЖЕСЬКЕ	ШИФОНИ
СІННИКИ	„ ЖІНОЧЕ	ЗЕФ-РИ
КОЦИ	„ ДІТОЧЕ	ДРЕЛІХИ
КАПИ НА ЛІЖКА	„ КУПЕЛЕВЕ	ВСИПИ

Вовні, вовняні, батисти, перкалі у величезнім виборі. — Перерібка ковдер і матерацїв виконується солідно протягом 24 годин. — Першосортні товари краєві і заграничні. Замовлення з провінції. 25 2-3

За редакцію відповідає О. Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 153 (10.536). Львів, вівторок 14. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 1—3 год. передпол. Рукописів не вертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Чехословаччина і Ватикан.

Чехословаччина святкувала трьохсотлітні роковини боротьби Гуса за волю релігійної віри. У цьому святі взяв участь президент Масарик. Ватикан почув себе враженим такою маніфестацією голови держави, яка має при собі представника Апостольської столиці і негайно відкликав свого нунція, а чеський посол при Ватикані вернувся до Праги. Причина конфлікту, який покищо не довів ще до перервання дипльоматичних зносин, лежить у тім, що вся чеська суспільність, і більшість її преси, заманіфестувала свої протикатолицькі настрої, домагаючись розділу держави від церкви. Премієр міністрів Свегла був почесним членом комітету святкування памяти Гуса, а на міністерстві зак. справ мався гуситський прапор.

Дуже можливо, що згаданий інцидент стане притокою до загострення конфлікту, який дозріває не відний. Голова чехословацької держави, який полишив такий великанський вплив на формуванню світогляду своєї нації, не віднині проголошував голосно ідею відокремлення держави від церкви. „Не тільки те — писав він — що ми бачимо у нас у формулі „Los von Rom", являється характеристичним для нашої доби, але й те, що бачимо в серцях та чуємо в голосах визначних людей. Не вимагаємо тут націоналізму, але бажаємо досягти того, щоб віра була в згоді з душею нації. Вже в реформації були змагання наблизити церкву до нації". А в иншому місці: „Я стою за відділення від церкви всіх культурних і суспільних змагань. Це відділення йде поволі, але все-ж таки йде".

Ніхто нині не сумнівається, що Ватикан єднає пропаганду католицизму з політичними цілями. Останній конкордат звернений проти чашого народу є наглядним доказом, що Ватикан у поширюванні впливів католицизму вміє нектувати тим дорогим ідеалом, про який каже Масарик: „щоби віра була в згоді з душею нації". Коли політичні інтереси церкви йдуть у розріз з політичними та громадянськими ідеалами всієї суспільности, як це трапляється нині в Чехословаччині, не диво, що вистарчить такий епізод, як святочний обхід у честь Гуса, щоби релігійні пристрасти спалахнули.

Не треба забувати, що релігійні проблеми виступають у чехословацькій суспільности в багато й багато різкішій формі як нпр. у Франції, де, не вважаючи на розділ держави від церкви, конфлікт з Ватиканом був предметом тільки міжпартійної боротьби в парламенті. Чехословацька суспільність не має за собою спадщини французького XVIII і XIX вв. в яких світоглад виборювався віковою творчістю великих письменників і кріпавими революціями на вулицях. Молодий народ у ще молодшій державі є надто вражливий на ідеї, які звязані з питаннями індивідуального світогляду кожної інтелігентної одиниці і з питаннями перебудови деяких основ суспільного організму. У цьому й причина, що конфлікт, який у старих державах стає предметом нарад дипльоматів, у молодих нервово хвилює все громадянство.

Нема сумніву, що взаємини чехословацького народу з католицькою церквою — дарма, що частина Словаків безоглядно привязана до Риму, — є багато простійші як наші, заплутані в першій мірі нашим незавидним політичним становищем. Чехословацький нарід, який підчас останньої такої заплутаної війни виявив стільки рівноваги та ясности суспільної думки, дасть без сумніву і даній справі приклад тверезого поступу, в якого може скористати наше громадянство, також чимало схвильоване анальогічними питаннями.

Під обухом „святого декадентизму".

І. Пропаґована суспільність і „епископ-апостол".

Еп. Хомишин має добре ім'я в Полячів („jedyny ruski biskup"), а в наслідок цього також у Римі („Епископ апостол"). Це має свої причини. Еп. Хомишин перейнятий латинізмом аж до фанатизму. Він має просту формулу, щоби виправдати вводження всяких латинських „новшеств": „Не кажім, що вони є не наші, що вони чужі і латинські. Ні! вони є католицькі. Проте ми як католики не можемо і не сміємо їх відкидати". (Набоженьство до Найсв. Серця Господа нашого Ісуса Христа, як підручник для священників уложив Григорій Хомишин, еп. станиславівський. Станиславів 1920. стр. 40.). Що такі „новшества" (Календар, целібат і т. д.) шкідливі для нашої нації — це йому байдуже. „Біана та нація, котру треба аж обрядом підпирати, але гірка судьба також і обряду, котрого так надуживається. У нас ясно на радість, (Тамже стр. 36). І ось з того приводу все, що наше, еп. Хомишинові просто ненависне: „наш обряд стратив атракційну силу і стався майже виключно „хлопським обрядом" (тамже стор. 38.); наша богослуження — це „дзвони, поклони — кадило, кропило" (тамже стр. 37); релігійність нашого народу — це „бізантинізм", тільки сухий формалізм; ми не є правдивими католиками, тільки половичними; правдивим католиком у нас є, як виходить з „послань" еп. Хомишина, тільки „Епископ" (одначе під тим завсіди треба розуміти тільки самого еп. Хомишина); цей „Епископ" це „Церква" (він завсіди утотожнює себе з „Церквою", хоч церква вже етимольогічно означає „збір або громаду", а не одну особу); „Епископ" хоче нас зробити правдивими католиками і має до того всі божі і людські права, але „вулиця", „погане багно", ріжні „упавші очайдухи і душегубці", „затроєні душею і гнилі серцем" ведуть проти Епископа „перфідну, злощасну, погану боротьбу", уживаючи „фальшу, клевети і безсоромної лайки та напасти" — для „Єдиного гроша"; і тому в нас „Церква", „хотяй ніби самостійна і свобідна, а однак поробощена" (тамже 31). „Епископ" любується в правдиво вуличному стилі — не тільки любується, але не може інакше писати.

Одначе це ще не все. Ще ніякійше, як нашим обрядом, „Епископ" помітує цілою нашою суспільністю: інтелігенцією, духовенством, академічною молодіжю, простолюддям. Всі його послання і брошури (особливо ті, котрі видані під криптонімами, як „В імя правди", „Женатий клир і безженство клиру") у тих частинах, де мова про наше духовенство, інтелігенцію, простолюддя, завсіди мають форму пашквіля. Завсіди постачали вони „жир" для всіляких польських україножерних брошур і газет. Отак і з приводу останніх двох послань еп. Хомишина польські газети (Gazeta Kościelna, Codzienna, Słowo Polskie, Czas і ин.) підняли тріюмфальний вереск вуличної сензації „Ruski biskup o Rusinach". Для Полячів не треба кращого свідоцтва. І так наш епископ, дарма, що з цього не хоче собі здавати справи, співпрацює з польською чорною рукою, яка нас знеславляє, руйнує, добиває. Хоч інтенціонально ні, але фактично він є великим клеветником свойого народа, свойого духовенства, своєї церкви (релігійної громади). А яко такий, він є великим шкідником свойого народа і своєї церкви.

Це відчуває й розуміє весь наш загал. І тому імя Хомишина в нашій суспільности має зовсім противежну вартість, як у Полячів. Еп. Хомишин певно собі думає: Годі! Я не писав би так, як би то наша нація не така! Але вона „майже виїмкова" під оглядом розперезаности, безрелігійности, безпринціпіальности, безхарактерности. „Я радше був би пастухом у иншій нації, як у нашій епископом!" — сказав цей „епископ" прилюдно на проповіді.

Наша нація така? Еп. Хомишин залюбки покликується на докази посторонніх свідків, на чужинців: „що вони про нас подумають собі?", „вони раменами здвигають", коли приглядаються нашій „безсоромній роботі" проти „епископа"...

Добре! Нехай прийдуть чужинці, приглянуться роботі нього епископа, і нехай нам відповідять на питання: Чи є ще на світі католицький епископ, котрий писав би такі послання, як еп. Хомишин? Чи є ще епископ котрий так плюгавив би свій нарід і свою церкву? Котрий так поводився би в духовенством, як еп. Хомишин? Є народи, де церковно-релігійні обставини без порівняння сумніші, як у нас. Ось пр. Чехи. Але чи тамошні епископи такими словами відзиваються до вірних і до духовенства, як еп. Хомишин? Може епископ писати про недомагання, небезпеки, сумні події в народі і т. ин., лиш його послання повинні бути гідні: епископське „намащення" і батьківська любов повинні в них пробиватися. А в посланій і в брошур еп. Хомишина так і бризкає в очі декадентизм, юдизм і лютий сатанізм. Так пр. останнє своє послання „до вірних" кінчає він потіхою, що „божим допустом може статися таке, що вірні не будуть мати ніяких священників". Щож? під таким „епископом" це дуже можливе! а лист „до духовенства" кінчає постановою, що від 1926 р., „як Бог дасть дочекати", буде вимагати всіх священників без виїмку до іспиту з обсягу всієї мудрости і самоволі „Епископа", а „хто би не хотів піддатися сим іспитам, або не видержав, то відбереться йому юрисдикцію в св. Тайні Покаяння і власть правити Службу Божу". Це замість звичайного Епископського благословення... І оба ці послання повні злоби та ненависти, замість епископської доброти, вуличних фраз, „Епископ" під канонічним послухом приказав відчитати (не опускаючи й не зміняючи ні одного слова!) не тільки всім вірним по церквах, але навіть дітям у виділових школах!!... Волосся стає дубом, коли уявити собі наслідки такої пасторалізації цього „Епископа-апостола" (що за іронія в тій назві!). Поведінка еп. Хомишина з підчиненим йому духовенством загально відома в колах нашої інтелігенції. Як тільки став епископом, розбив капітулу, й донині не переставав кидати громами на всі боки. Зі старими, поважними священиками вміє поводитися як ледачий господар зі своїми робітниками. Різними „іспитами", проти всяких канонічних правил, „конірує", кого хоче й коли хоче.

А якіж наслідки його „апостольської" більш як двацятилітньої праці? Сам пише: „Нагромадилось в нашім церковнім організмі много затроєних і гнилих соків, котрі грозять загладою Церкві. Можна тепер вже напевно стверднти, що если дальше такий стан потревае, то Церква у нас при змінених обставинах перетвориться в фалшиву церкву, або з часом сама розпадеться" (Лист до духовенства, сторона 9).

А все-ж той стан таки найгірший в станиславівській епархії. Не дурно сам „епископ" до своїх вірних на проповіді сказав: „я радше буби пастухом у иншім народі..." А презвитеріянський „пріцер" Кузіпросив станиславівців: „Дайте спокій вашому епископові бодай ще через два роки! Він найліпше пов

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 508 25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 149 (10,451) z dnia 9. lipca 1925. w artykułach następujących: „Widhuky polisko-żydiwskoi ubody" w ustępach między słowami: a) perechodom u tabor... a: II. Suprotiv, b) z ukraińskym narodom... a: toma zakłykaje zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) u. k. uznał dokonan» 8 lipca 1925 konfiskatę za uzgadniona i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. o. Lwów dnia 9. lipca 1925 r. Hawel.

нює для нас!..." І дійсно, станиславівська епархія це найпопатлиайший терен для всяких сект на ганьбу „єпископові-апостолові", який своєю манією целібату спричинив недостачу священників-душпастирів, а своїм деспотизмом розбив і здеморалізував духовенство. На днях розвязав священичу кооперативу, бо догадується, що вона має на меті „згуртувати духовенство"... Краєвого Т-ва священиків св. Ап. Павла (яке поліція розвязала) навіть по його „смерти" — „не признає"; а так само „не признає" щеиенародженого нового Т-ва священиків; „Ниву", орган священиків, „осуджує"; а Митрополита обвинює, що в його епархії так діється, „немов би не було ніякого Епископа нігде в дієцезії" (Лист до духов. стор. 4).

(Докінчення буде).

Кооперативна Освіта.

Успіх кождої, отже і кооперативної праці залежить у великій мірі від підготування до неї співробітників кооператив. Це підготування здобудуть вони: 1) шляхом шкільної освіти, 2) Торговельно-Кооперативною практикою, 3) Самоосвітою, а найкраще всіми трома засобами, які взаємно повинні доповнятися.

І. Шкільна Освіта.

Можна її поділити на такі степені: Торговельно - Кооперативні курси: досі відбувалися звичайно такі курси протягом 6—12 тижнів. Я вважаю це за зовсім недоцільне, хіба, що йде про поглублення і поширення освіти старших практичних кооператорів. Для виховання кооперативного нарибку треба уладжувати річні курси для тих, що скінчили народну школу, приблизно з такою програмою:

Купецькі рахунки, 4 год., бухгальтерії, 4 год., листування і канцелярійні праці 3, торговля і векселі 3, господарська географія 2, устрій і управа держави 1. товарознавство 2, спільництво 3, каліграфія 1, ведення і ревізія кооперативи, спілкова перерібка та збут рільничих продуктів по 1 год. в II. півроці, та практичні заняття в кооперативі у вільнім від науки часі. Такий курс мав би за головне завдання підготовлювати персонал крамниць для менших кооператив, переважно сільських і маломіських.

Таке саме завдання для більших кооператив, повітсоюзів і централь сповняти має дво- і триклясова торговельна школа для тих, що покінчили 7 кл. всенародної або 3 кл. середньої школи. Програма її науки обіймає, крім фахових і кооперативних, ще й загально освітні предмети, отже новітні мови та історію.

Всі фахові предмети в дво- і триклясовій школі проходять основнійше і ширше, ніж на курсі, відповідно до більшого підготування молоді і довшого трівання часу науки.

Доповнюючі вечірні курси, які слід уладжувати для торговельних практикантів, на скільки вони не можуть записатися бодай на річний курс. Такі курси трівають 3 роки. На I. р. вчать української і польської мови по 2 год. тижнево, на II. і III. р. по 1 год. бухгальтерії і кореспонденції на I. і II. каліграфії по 1, на III. торговлі і векселів 1, через всі три роки по 2 год. рахунків і по 1 год. торговельної географії, вкінці бодай 1 год. на III. р. науки спільництва.

Кермуючі сили для більших кооператив підготовляє однорічний курс для абітурієнтів середніх шкіл. Викладають там: купецькі рахунки і політичну арітметику 5 год. тижнево, бухгальтерію 5, кореспонденцію і канцелярійну роботу 3, торговлю і торговельний та промисловий закон 5, суспільну економію 2, устрій держав 1, господарську географію 2, товарознавство 2, стенографію 3, кооперацію 1, англійську мову 3 год. тижнево.

Його доповненням повинен конечно стати чисто кооперативний курс для абсольвентів торговельних шкіл висших курсів і академій. Мусів би він трівати 3—10 місяців, а обіймав би він науку таких предметів: теорія, історія і статистика кооперації, устрій, ведення і люстрація кооператив, кооперативне книго- і діловодство, кооперативне законодавство, культурно - освітня діяльність кооператив, податки і належитости, мита і залізничі тарифи, міжнародна торговля, рільна, промислова і торговельна політика, а вкінці семінар, де слід обговорювати ріжні питання кооп. теорії і практики. Числа годин поодиноких предметів не подаю, бо це буде залежне від часу трівання науки. Оба останні курси разом обіймали би програму повної кооперативної школи, про потребу якої в нас вже давно говориться.

Так представлялася би в нас загально схема кооперативно-торговельного шкільництва.

Розуміється, що вона не є обовязкова і совершенна. Дискусія, а ще певніше життя викличуть зміни і відхилення від неї. Рівнож нераз треба буде відступити від означених вище норм при заняттю абсольвентів тих курсів і шкіл: трапляється нераз людина з невеликою загальною, а навіть фаховою освітою, яка може бути далеко відповіднійша на якесь місце від людини вище освіченої зі становища вища школи, та це вважати треба би виїмком, бо в нас торговельних геніїв нема, брак торговельної традиції і вироблення, тож шкільне знання відіграє і з поворотом нормальних торговельних відносин відгравати буде щораз більшу релю. Зрештою не тільки в нас, але в більше торговельно-вироблених сусідів, а навіть серед урядових купців, якими є Жиди, фахові школи купецькі щораз більше добувають собі значіння, а їх абсольвенти випирають купців „з божої ласки". Не кажу вже про наші „купецькі таланти" воєнної доби, які так марно сходять з поля. Тож хто хоче працювати в торговли кооперативній чи приватній, мусить добути фахову освіту. А добути її в нас не тяжко. Дво- і трилітню школу та висший торговельний курс веде торговельна школа „Просвіти" у Львові, Корнактів ч. 1, вона теж в осінню має заснувати кооперативний курс і доповняючу науку. Отнорічні низші курси повстають у Городенці і Станиславові, а повстати повинні по всіх більших центрах повітових, бо льокаль найдається в наших приватних школах, а вчителі між кооператорами, учительством і правниками, тож не тяжко буде такі курси оснувати і вести. Діло тільки в тім, щоби родичі нашої молоді мали для них зрозуміння і тудн спрямували своїх дітей, що мають хист і охоту до практичного звання. Знову наші міродайні кооператори розумівчи, що тільки належно освічені співробітники поведуть працю в кооперативах як слід, повинні тільки належно підготовлені сили приймати до праці в кооперативах та піддержати наші школи і курси, наділюючи їх підмогами, а кращих учнів тих шкіл стипендіями. Також на наших кооперативах спочиває обовязок видання головних підручників для школи і кооперативної освіти та видавання органу для наукового обговорювання ріжних господарських, а з окрема кооперативних питань. Є це конечне для дальшої самоосвіти кооператорів, без якої прецінь ніяка людина, хоча би як гарно підготована, не буде робити поступу в своїм званню. Треба заснувати кооперативний інститут, де можна би опрацьовувати головні питання кооперативної теорії і практики. Не можна теж забувати про кооперативні зїзди, письменні і устні анкети, брошури, афіші, летючки, кооперативні свята, як важні засоби для поширення і спопуляризування кооперативного знання.

Д. Коренець.

Брат – Братові.

Бюлетень 14-ий Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу" за місяць липень 1925.

Краєвий Комітет Допомоги „Голодному Селу" 21. мая 1925 року одержав від Головної Управи Українського Червоного Хреста в Харкові такого листа:

„Український Червоний Хрест, якому за час його істнування вже не раз доводилося допомагати населенню Волині, Холмщини та Галичини, а трівогою слідкував за сумними відомостями польських часописів про неврожай і голод у багатьох місцевостях Західної України. Він давно вже хотів прийти на поміч українському населенню Вашої Країни, але цьому стояла на перешкоді необхідність допомоги населенню УСРР., яке ще не зовсім оправилось після війни, голоду та всіляких інтервенцій. — Відомости останніх часів рисують нам становище сільського населення Західної України в такому темному стані, що Український Червоний Хрест вирішив прийти на поміч йому конкретно. — Головна Управа Українського Червоного Хреста вирішила надіслати до Вашої розпорядимости деяку кількість зерна ріжних культур. — Перші вагони в найблизші дні бу-

---

В. НІЧЛАВКО. 3)

„Синичка".

(Продовження.)

„Хто хоче яблука їсти, мусить потрясти яблінку" це була життєва максима пана вахмайстра поліції Сороки. Цю приповідку повторяв він з глибоким переконанням, скільки разів повелося йому через відповідне урядування спонукати якогось бучацького купця до відповідного дарунку для пані вахмайстрової. З „презентом" в руках ставав він гордо перед своєю подругою, підкручував вус і виголошував свою життєву максиму...

Тепер пригадала собі цю максиму панна Синичка.

Так, так, треба потрясати яблінку. Але не так, як робив небіщик гато. Це треба з иншої бочки. Підійти делікатно, приєднати для себе стару Явдоху Танасчику, а тоді братися до сина.

Рішила і виконала: прибралася, причепурилася і пішла до Явдохи в неділю надвечером.

— Добрий вечір, вам пані Танаськова!

— Доброго здоровля, пані научительці!

— Я до вас пані Танаськова поспитати, чи не могли би ви мені продавати щоденно по дві літрі молока?

До когож мені звернутися, як не до першої газдині на все село? У вас Богу дякувати, кілька коров, тай одна в одну, нехай здорові будуть, таті як ланї!... Бо то я змалку привикла до доброго молока. У моєї мами також господарство нічого собі. Все три-чотири дійні корови на стайні, а попри це й кілька штук ялівнику. Свині, як ялівки! Коні, як змії!

— О-о! Або то ви, панунцю, господарська дитина? А я гадала, що ви з міста...

— З міста, то з міста, бо я родом з Бучача. Та мої батьки мають землиці кілька моргів і господарку провадять також. Правду вам скажу, пані Явдошко, що і я господарку дуже, дуже люблю! І коровиці люблю на подвірю і свинки в кормичку і курочки трискотливі і гуси біленькі, і качечки присідкуваті. Так приємно коло них заходитися, аби то все в пору дістало їсти і пити. Кожне аби мало свою правду.

— Так, так добре кажете, панунцю, то найважнійще, аби кожне мало свою правду. Бо є і такі, що то тримає худобинку, а їсти не дає, як треба. Це тільки гріх і гнів божий, а не господарка.

Так побалакала собі Синичка з Явдохою до скочу. Все, що говорила, йшло до одної мети: похвалитися перед Явдохою, що з господарського та щей багацького роду і представити себе якнайкращим матеріялом на господиню та жінку.

Відходячи, п-на Синичка лишила гроші на молоко на два місяці згорд. Добре знала, що багаті селяне на гроші незвичайно ласі. Хоча Явдоха відмовлялася, грошей до рук не хотіла брати, та все те про людське око. П-на Синичка поставила гроші на скрині і стала прощатися. Взяла чорну Явдошину руку і нахилилася, ніби цілувати.

— Та що це ви, панунцю,?! Явдоха вирвала руку. — То радше я, хлопка, повинна вашу панську ручку цілювати.

— Не говоріть, пані Явдошко, такого. Яка у мене панська ручка? Як би ви побачили, якоїто господарської роботи не робили мої руки у моєї мамуні дома! А ви, пані Явдошко, так нагадуєте мені мою мамуню, що я відразу полюбила вас, тай хочу вам честь віддати. Від тої неділі почавши, п-на Синичка часто забігала до Танаськів. Все придумала собі якусь потребу...

Одначе тямила ще і про другу максиму покійного батька. „Хто мастить, той їде"... шептав бувало вахмайстер Сорока всяким інтересантам на вухо і не без бажаних успіхів... Явдосі купила Синичка в дарунку шалінову хустку, крамну запаску з когутиками і білі перлочки на шию; старому Танаськові шкіряний капшук на тютюн, порцелянову босняцьку люльку і підручний ножик у мосяжних черешках, на ремінним припоні.

Як Микольцьо Танасько приїхав домів по скінченню теольогії, то застав п-ну Синичку в школі, хоча було це в перших днях серпня, саме по середині шкільних ферій. Пояснювала вона це тим, що треба школу довести до порядку, лїпити, білити, мити, провітрювати, бо вона усе любить лад і чистоту. Не міг Микольцьо і того не завважати, що обоє його батьки відносилися до учительки незвичайно приязно та прихильно. Мамуня переконувала Микольця, що він повинен піти відвідати учительку і доти намовляла і наставала, доки не сповнив її бажання.

Синичка відразу пішла приступом на Микольця. Дуже тішилася, що він не забув про неї, дуже дякувала, що її відвідав, дуже перепрошувала, що не має чим його угостити. Вітає найкращим, що має: щирим, прихильним серцем... Та всеж таки голиться хоч що-небудь перекусити. І бач, десь найшлася і знаменита горівочка, медівка, запіканка власного виробу і шиночка, і булочки, і вино угорське, і солодощі до вина. Частувала, припрошувала і для заохоти сама їла і пила; їв і пив попри неї Микольцьо, аж кров розрушилася в жилах, а на душі стало легко і весело! Тоді запропонувала прохід у по близький лісок. Вечерком так приємно у лісі: холодець і запах всілякого зілля... Ах, як хочеться жити! — Любуватися життям, його красою, молодечим здоровлям, свіжими порівистими його силами...

(Продовження буде.

Вже надійшов великий транспорт всіляких КОНФЕКЦІОНОВАНИХ І В ШКІРКАХ
ФУТЕР до магазину і робітні футер
ст. СТЕМПКОВИЧА
Львів, площа Капітульна ч. 2.
Замовлення виконує всілякі самоїдські і халадецькі муфи для Пань і Панів, самі-по, як невеликі шиї. Заінтересність прошу замовляти футра як також полагоджувати всілякі перерібки і направи в найкращім літнім сезоні. Прошу жалувати проспекту усіляких кроїнок. 22:2 4—15

дуть нами вислані. Ми хотіли би, щоб зерно пішло головним чином на допомогу дитячому населенню, бо ми на своїму тяжкому досвідові знаємо, що підчас голоду, якраз воно найбільш терпить від цього лиха".

Лист підписаний Головою Управи п. Мінииченком, членом Головної Управи І. Холодним, секретарем Ціховським.

Перших присланих десять вагонів збіжжа Кревий Комітет розділив так:

Яворів 2 вагони, Мостиска 1, Винники 1, Добромиль—Бірча 1, Турка—Воронія 2, Стрий—Жидачів—Сколе 1, Станиславів 1, Кременець 1. — Розділ переведено Повітовими Комітетами при участи кооперативних організацій. Згідно з побажанням Українського Червоного Хреста Краєвий Комітет у висланих їм Повітовим Комітетам інструкціях з приводу розділу зазначив, що допомога призначається в першу чергу для тих родин, де є діти.

ВІДГУКИ ДНЯ.

ФРОНТ ПОЛІТИКІВ ПРОТИ ФРОНТУ „ПРОСВІТИ".

Розчулюючі успіхи Штайнаха і Воронова на полі відмолоджування непаситних дідуганів і претенсіональних матрон зворушили не тільки палких людей, але й холодне каміння. Старенька, згорблена і помощена каменица „Просвіти" у Львові забажала й собі помолодніти та пригадати давні часи дівування і молодощів.

І покликала до себе львівських Штайнахів з Технічного Товариства:

Панове! Люде з мене сміються, пальцями показують. Зробіть що, „щоби я була як сонце ясна, як зірка красна, щобим згорнула весь світ до себе..."

— Пані — кажуть інженерські оператори — треба буде вам боки повибивати, лице здерпнувати, — боліти буде.

— На відмолодження я від пятьдесять літ готова. Робіть що хочете.

І оператори взялися за роботу.

Різали, пилували, пробивали, масували, халіслювали і підмальовували.

Будинок „Просвіти" дорогий нам усім, то й не дивно, що на Ринку вистоювали цілі гурти Українців і додавали своїх чотири гроші до інженерських заряджень.

Одного дня вирнув ізза руштовань відмолоджений напис: ТОВАРИСТВО ПРОСВІТА. Напис вічого собі — великий і виразний, але... червоний! І ще до того на білому тлі.

Між львівську Україну наче хто бомбу кинув. Професори, радники і инші довдники не могли дати собі ради. Як то? На нашій найстаршій інституції напис: червоний на білім?!... А емерити то вже бігали, мовби зіпи кусень центросоюзового мила „Мута"...

— В сторону Варшави зазують! — говорили одні.

— То певно вплив угодового „Ціла"! — відпав якийсь радикальний симпатик.

— Ясюди той Филоренія! — влучно догадувався хтось третій.

Другого дня вирнула инша гадка.

— Маю пражіння — вповнив „добре поінформований", що це залишення до гамтих... — і показував рукою на схід.

А далі помовчавши:

— Хто зна, що за день-два буде... Не зашкодить асекурація...

А чоловічок, що слухав учораших і инших домислів, ударив рукою по чолі:

— От хитрі Малороси! Довго Просвіта не пускала фарби. Аж тепер пустила. Але щож: сказано хитрі Малороси! І Богові свічка і чортові огарок. На два боки!...

А делегат з провінції пустив сльозу і язик.

— Добре на два боки, а де ми?! А де наша національна краска?! А де наші ідеали?! Хто сміє топтати наші найсвятійші почування?!...

Зворухнувся від тих слів народ, ще більше як після 14 марта 1923.

І почалося:

„Народний Комітет" відбув два довжелезні засідання і рішив протестувати.

Заряд Радикалів зійшовся, сичнув крик і грозна хлопським параграфом.

Заряд „Партії Праці" не зібрався з огляду на мавві організаційних робіт, але думає зробити щось у тім напрямі.

„Організація Українців міста Львова" постановила заложити сьаточний протест проти нечуваного, неоправданого, неможливого і т. д. і т. д. факту.

Від дідальні чинники не на жарти перестрашаться і певно за пару днів блисне нам — нашим рідним золотом.

Заслуга в тім буде не одної групи чи партії, але нашої зорганізованости й однодушности в справах більшої ваги.

Галактіон Чінка.

В останній хвилі довідуюся, що відпорочки схвильованої опінії дістали від голови Просвіти „заспокоюючу" відповідь, що червона краска необхідна як грунт під золото.

Нехай би було й так, але чому в календарях „Просвіти" свята друковані червоною краскою?!...

З чудес техніки.

Електро-магнетична машина до диктату і радіоапарат.

Недавно докінчено проби над новим цінним винаходом у берлінському телеграфічному товаристві (Berliner Telegraphie-Gesellschaft m. b. K.). Відбулися засідання і доведено експериментів — з виключенням ще публики — що доказують ще раз універсальне значіння нових технічних здобутків. Вже дещо давніше (тому 25 літ) займався данський інжинір Waldemar Poulsen тою самою проблемою, що її примінено недавно практично у телеграфічному товаристві в Берліні. Вальдемар Poulsen мав на меті затримати акустичні знаки, тони і звуки ріжного роду, електромагнетично на сталевому матеріялі у той спосіб, щоби пізнійше при даній нагоді вони змогли знову зазвучати. 18 літ працював над тою справою у берлінському телеграфічному товаристві інжинір д-р Курт Штіле (Dr. Kurt Stille), думаю над конструкцією електромагнетичної машини.

Тонкий сталевий дріт здержує на своїх двох шпульках всі тони і звуки мови чи музики і т. п. Цього не можна по ньому з його зовнішнього виду ніяк пізнати; звуки не зазвучують як в парльофоні або грамофоні ніяких рисок. Сталевий дріт, до котрого вони заходять, магнетизується то слабше, то сильнійше, відповідно до сили дрогань мови — а цього всього не видно. Це все діється ось так: тони, післані через мікрофон, вправляють у дріжання електричну течію. Течія перепливає крізь завої малого електромагнету.

Тут зміцняється або ослаблюється магнетизм після ритму електричної течії, отже й після ритму мовних дрогань. А відси переноситься ріжно сильний магнетизм, знову відповідно до мовних дрогань на дріт, біля електромагнету. Коли диктат скінчений, ціла промова або музичний твір находяться у цілком невидимому магнетичному письмі на сталевому дроті. Опісля можна видістати протилежним шляхом: переміною магнетичних в акустичні дрогання — кожної хвилини промову чи музичний твір.

Вищість тої електромагнетичної машини над механічним парльофоном або грамофоном очевидна. Нема тут ніякого шуму, ніяка голка не скрегоче на плиті, тільки відбуваються цілком нечутні електромагнетичні процеси. Далі — не стирається зайво уживаний матеріял як при парльофоні. При парльофоні треба по кожночасному уживанню його як диктуючої машини обтерти восковий звій, якщо має він знову служити новому диктатові. Не так воно при електромагнетичній машині до диктату: досить потиснути гудзичок — і цілий зміст дроту вже зник.

Можна вдруге дроту уживати. При цьому дріт не нищиться довгий-предовгий час. Дальше: парльофон можна вживати тільки кілька хвилин; опісля треба перервати диктат, бо восковий звій покритий увесь знаками. Зате електро-магнетична машина до диктату так уладжена, що можна говорити до неї (або в неї) дві цілі години. Десять до двацять кільометрів сталевого дроту так на шпульні тісно звиті, що в силі приняти 25 до 50 сторін звичайного машинового письма.

Користування цею машиною просте. Диктуючий має перед собою малий апарат, цілком подібний до телефонічного. Властива машина може бути навіть у другому домі. Диктуємо почуте в телефон. Бажаємо хвилину подумати: тиснемо гудзичок — і машина запережується. Другий гудзичок вправляє машину знову у рух. Бажаємо почути повторення речень, тиснемо знову за гудзичок, машина гонить у зад — і бажане сповнюється. Бажається поправити якесь речення — трудність, що її не могли вимінути попередні машини до диктування. Тут вистарчає натиск на слухавку — і можна поправлене речення сказати знову в телефон: лихе речення автоматично вичеркнене.

Стенотипістка, що опісля бере на папір диктат, може пустити машину такою повільною ходою, що зможе слово за словом писати за нею.

При дальшому вибудованню й уліпшуванню апарату вжито багато способів універсального значіння. Тому, що тони приймає машина електромагнетичним шляхом, а електричні явища можна повести після вподоби далеко, самозрозуміло, що диктуючий не звязаний простірно з машиною. Він може диктувати пр. в Київі — а диктат приймається пр. в Ню-Йорку. Треба тільки прилучити апарат до телефонічного проводу.

Однак і дротяник проводів тут також не конче треба. Електромагнетичну машину можна вживати й бездротним шляхом. З того видно, які можливости перед тим винаходом, особливо також на полі радіонауки. Ця машина може приймати і вирозідати все, що почує через радіо. Треба її злучити тільки з радіо-апаратом. Тоді можна буде почути одноразові виступи в радіо славних мистців, концерти співаків і орхестр, драматичні вистави не тільки один раз, але й довільно часто. Навіть фахові люде не могли ствердити підчас найновійших проб у Берліні, що є оригінальний виклад, а що повторення його при помочі „говорячого дроту". А це значить, що незабаром буде можна піднести на висший рівень мистецькі радіограми, а це знову має також чимале значіння для нас усіх з ріжних причин.

Е. Я.

НОВИНКИ.

— **Конституція в практиці.** Дня 5 VII. п. р. відбулися загальні вибори „Просвіти" в Хлібичині ліснім, повіт Коломия, в домі Анастазії Максимів. Вночі того самого дня прийшов до Анастазії Максимів комендант місцевої станиці Кравце і почав вимитувати їй, що то були за збори, що на них говорено і чому вона не поохила його за позволенням на збори. Коли жінка сказала, що не памятає добре, що на зборах говорено, тоді комендант крикнув на ню „Шляк би тебе трафив, ти пощо спроваджуєш большевиків" і ударив її три рази пальцею по голові, а раз штовхнув пальцею у груди. Опісля перешукав цілу хату, а знайшовши футерал від скрипки забрав зі собою. При цім кричав: „На що ти спроваджуєш большевицьких бандитів, я тобі покажу, я вас навчу"... З цього видно, що пан комендант наслухався немало подібних епітетів на адресу „Просвіти" і від своїх настанників, коли ними пописується при кожній нагоді.

— **З українських мандрівних театрів.** „Український Надпінр. театр під дир. М. Бойка", просить нас подати до відома, що Вл. артист і режісер М. Комаровський обняв арт. провід цього театру. Досі він працював в українськім театрі під дир. Міткевичевої. Рівночасно перейшла і дружина п. Комаровського — відома театр. артистка Українського Надпінр. театр. під дир. М. Бойка, після кількох виступів на Покутті, перейдуть на Лемківщину і в Конгресівку.

— **З львівського багна.** Під датою 11. липня повідомляють львівські часописи ж тим приказди морального рівня повсякденного Львова. 13-літній хлопчина Рудольф Брандт ізмідя на вулиці від затрощення кокаїною. Слідство виказало, що це орудує від довшого часу удержувало зносини з 30-літною проституткою Ірошувою. Ярошувна, знана здавна як палкова кокаїністка, заманила хлопця до себе і навчила його вживати цього небезпечного наркотику. Хлопець попав швидко в нали і останнім разом, вживши більшу скількість, стратив притомність та упав на вулиці. Другий випадок, це вдушення немовляти. Катерина Томашевська, 40-літня сторожика повила на світ нешлюбну дитину і вдушила її на стрику. Сусіди, які нічого не пронюхали, завважили і цей злочин та дали знати до поліції. Третій випадок найбільше трагічний, це самовбійство жінки з причини зради чоловіка. Кольнер Людвік Пайонк від ряду літ ошукував свою жінку, яка його безгранично любила. Не помагали ніякі заклиття і просьби бідної жінки — Пайонк весь вільний час проводив на забавах і гуляниках з веселими дочками Коперніка. Критичної ночі жінка довідалась про місце нічної забави, при вул. Вірменській, пішла туди і заставши в кімнаті чоловіка в жіночім товаристві, кинулася з третього поверха крізь вікно на вулицю і забилася на місці. В усіх трьох випадках не мали польські газети сатисфакції дописати при героях слова „Русин".

— **Щасливий випадок.** В попереднім часі подали ми звістку про „pewne niedużycie" в дирекції залізниць у Варшаві. Винуватці цього „деякого недужиття" втікли в невідомім напрямі. Нинішні польські часописи подають, що винуватців злапано. Є ними: Бр. Вертинський „рахмістш", Ан. Фалішевські заступник начальника І. відділу, Бр. Маєвські ланчик і Недзельські, канцеліст.

— **Погоня за реклямою.** В Парижі відбувається тепер декоративна виставка. З цієї нагоди порішив міський сенат столиці ілюмінувати вежу Айфля. Але видатки на освітлення величезної будівлі показалися такі великі, що сенат зрезигнував. Тоді зголосився до них один фабрикант автомобілів і згодився уладити ілюмінацію своїм коштом під умовою, що на самім шпичці вежі помістить реклому своєї фірми. Сенат погодився і почалася робота. До ілюмінації ужито 200 тисяч жарівок та дамп і пятнайцять тон електр. дроту. Освітлення вежі на один вечір коштує 50 тисяч франків. Цікаво, що після фабриканта автомобілів зголосився фабрикант мила, який зобовязувався не тільки освічувати вежу своїм коштом, але й платити містові величезну суму.

— **Заробіток англійських письменників** є дещо більший як українських. Письменник Гол Кен заробляє річно 60 тисяч фунтів (мілїон пятьсот тисяч зол.), Джемс Беррі 45 тисяч ф., Арнольд Беннет, Уельс і Бернар Шов коло 20 тис. ф. Менші письменники заробляють теж немалі суми, так що не потребують гризтися кінцем місяця. На такі заробітки вливає дві прикмети Англійців: багатство і охота до читання.

— **Знову спеки в Америці.** Східну полосу Сполучених Держав навістили нові спеки, які потягають багато жертв. В Чікаго помирає від сонячного удару по кілька, а то й кільканацять людей денно. Трохи тієї горячі переслати би до нас, то і їм було б ліпше і ми не мерзли у... липні.

— **Частинне обниження паспортових оплат.** З Вашінгтону повідомляють, що паспортові оплати за вступ до Америки обнизило правительство тільки відносно Швеції, Швайцарії, Болгарії та Еспанії. Що решти країв оплати остають ті самі.

З судової салі.

Процес Корнгабера і тов. — за обманство і вимушування.

Дальші зізнання обв. Микитина.

Третього дня розправи далі зізнавав обв. Микитин. В день приїзду президента Войцеховского до Львова був Микитин при Краківській вулиці та бачив, як президент входив до вірменської катедри. Потім пішов Микитин на Замок, а звідси домів. З дому пішов на вул. Сокола, щоби перечитати безплатно розліплені там польські газети. Біля третьої години йшов через пасаж Міколяша, а найшовши з нього на вулицю Коперника, побачив товпу людей. Задержався біля кавярні „Де Ля Пе". По кількох минутах почув серед публики шепоти про те, що збижається президент. У хвилині, коли переїздив повіз президента, вилетів у воздух якийсь пакет, що вилетів із товпи, але хто його кинув, обвинуваченій не знав.

Микитин зденервований замахом блукав по вулицях і знов пішов на Високий

Заїзок, де дізнався від комуністів, з яки ми стрінувся, що атентат не вдався, та що Паньчишин має виїхати на другий день до Золочева для повторення атентату. Звідси удався він до нареченої, до помешкання Коригабера. Там донька Коригабера Кімм запитала його про те, чи правда це, що виконано атентат, а також ще, правда, що виконав його Штайгер? Обвинувачений нічого не відповів, тільки усміхнувся, що зрозуміли як сумнів що до особи виконавця атентату. На другий день по замаху стрінувся Микитин під театром із бувшим робітником Логоцьким. Обидва розмовляли про політичне положення, при чому Микитин висловив здогад, що Україні „з причини признання Літою Народів мандату на 25 літ над Східною Галичиною будуть активно проти цього демонструвати на особі президента". Микитин здивувався, що атентат не вдався. На те здивування відповів Логоцький таке: „Стефцьо (Паньчишин) розумний хлопець, він щось зробить". Ці слова Микитин зрозумів так, що з огляду на невдачу атентату у Львові, Паньчишин мав його виконати в Золочеві. Далі Микитин доказує на основі своїх записок, чому він підозріває у виконанню атентату Паньчишина. Паньчишин був терористом, про що зроба довідався з початком 1924 р. За те й виключили були Паньчишина з партії, бо комуністи не визнають індивідуального терору, тільки масовий. Індивідуальний герой комуністи вважають шкідливим для партії. Далі знав Микитин, що Паньчишин брав участь у атентаті на пороховню, а пізніше брав участь і в спробі звільнення з тюрми Багінського і Вечоркевича. Коли свого часу були в газетах широкі звіти про перебіг того атентату, то Паньчишин сказав Микитинові: „Це моя робота".

Комісарові Кайданові Микитин не сказав нічого про те, що Паньчишин і Фідик хочуть виконати атентат, а висловив це символічно в листі словами „periculum in mora!" Ком. Кайдан обурився кажучи: „ви уживаєте тільки фразеології та демагогії". Тому, що Кайдан не стрічався потім із Микитином, хоч знав, що він має інформації про атентат, то обвинувачений теж не старався навязувати контакту з ним.

Стрінувшися з Коригабером, той останній запитав його, чи він зможе свої відомости відносно атентату повторити. На це Микитин виставив свою згоду. Коригабер визначив йому сходини на другий день рано. Другого дня рано пішов він із Коригабером до друкарні Єгера, де зауважив знакомого комуніста, що там працював. Коригабер розмовляв деякий час з Єгером у двійку, а потім усі разом вийшли. При вул. Шайнохи стрінувся з Глазерманом а потім приступив до нього і сказав: „є якийсь купець"... а що далі говорив, не пам'ятає. По хвилині від вул. Сикстуської появився Єгер із Дворіцким і Міндом. Дворіцкі звернувся до Микитина з пропозицією ближшої розмови.

Коляж Микитин йому заявив, що до нікого публичного льокалю на розмову не піде, то Дверіцкі запросив його до свого помешкання. У себе потрактував його Дверіцкі лікером а по хвилі запитав: „кілько хочете за зізнання?" Я відповів, що хочу 5000 долярів, уможливлення виїзду за кордон, зміни свідоцтва зрілости на інше назвиско і якінесь запевнення, що мене ніхто не буде в часописях". На запит председника кажу: Пять тисяч долярів мені жертвував Дворіцкі за зложення зізнань проти Паньчишина і Фідика. Далі Дворіцкі заявив, що має в цій справі уповноваження від Єгера. Зрештою в брамі при Сикстуській вулиці Єгер заявив мені, що згодиться на всі мої умовини, які приймає Дворіцкі. Той останній списав умовини та зажадав, щоби я йому представив цілу справу атентату та подав назвиська виконавців. Цього я відразу не зробив, але щойно пізніше. Я подав, що бачив Паньчишина при вул. Руській, що знав про те, що він терорист. Здається, що подав я за виконавців Паньчишина та Фідика. По тім я не хотів зізнавати і повернув Дворіцкому 50 золотих.

Провідник трибуналу: Коли ви не хотіли зізнавати, то чого Ви приходили до Дворіцкого? Обв. Туди занів мене Коригабер. Тут зарядження перерву.

По перерві зізнавав Микитин далі: Дворіцкі заохочував мене до зізнань, радив не бути божевільним, бо з долярами пливе до рук щастя, а кожда людина мусить чейже якось жити. Далі Дворіцкі заявив мені, що заробимо обидва, що мусить заробити, бо має за малу смеґгуру і „за гроші продала би навіть рідну маму". Коляж я не хотів говорити і просив, щоби мене пустив, то Дверіцкі запитав, чи зможу ті зізнання зложити перед Єгером. Потім зателефонував Дв. до Єгера і Глязермана. Вони явилися та пішли з Дворіцким до другого покою, де щось конферували, а потім вернули та взивали мене, щоби я зізнавав перед ними все, що передтим розказував Дворіцкому. Заохочували мене при цьому аж 4 години. Конференція тягнулась шість годин. Всі вони напирали на мене, щоби я видав назвиська виконавців атентату та указували мені на великі матеріяльні користи, які з того приводу мені усміхаються. Далі запевнювали, що дістану гроші, а коли я подав за малу суму, то вони дадуть мені більшу. Тоді Дворіцкі продиктував мені таку декларацію: „Я, Микола Микитин, цим свідчу, що виконавцями атентату є Стефан Паньчишин і слюсар Фідик". Поставили на тій декларації дату, а потім я її підписав. Підписавши декларацію та давши обіцянку явитись на другий день, я відстався від них.

Передтим показав мені Дворіцкі цікаві ситуації атентату і взивав мене, щоби я показав на цифі, де стояли обидва виконавці. На відповідь у цій справі сильно налягали Дворіцкі та Єгер. Я місця не показав, а вони заявили: нависуйте, то ми Вас пустимо. Тут обвинувачений заявив, що почуває себе змученим і не може зізнавати. Супроти цього провідник Трибуналу радн. Д-р Фраїнк перервав розправу до слідуючого дня.

На слідуючий день в суботу далі зізнає Микитин. На вступі вносить поправку до попередніх зізнань, що до Лотоцького блакав не 6. IX. а 5. IX. отже в день атентату. Спочатку на домагання Дверіцкого не подав місця, з якого кинено бомбу. Пізнійше означе внступлюючи ситуацію з „Вєку Нового" та „Хвилі": зізнав Дворіцкому, що бомбу кинено з рога вулиці Легіонів та Коперника з того місця, де є будка. Це місце зазначив він олівцем на ситуаційному плані. Тепер каже, що все то була „блага". Зізнання ці зробив на основі лектури газетних газет. У газетах було подано, що атентату доконали бльондин і брунет. Він за бльондина взяв Паньчишина, а за брунета Фідика, хоч їх там на очі не бачив. У Дворіцкого був кілька разів. Той обіцяв йому дати гроші, і але не давав. Супроти цього Микитин відмовився від дальших зізнань. Дворіцкі заявив, що справи з рук вже не випустить. В тому часі запросив його Коригабер до своєї канцелярії, де були Єгер і посол Розмарін. Запитав Микитина про все, що він знає в справі атентату. Розмарін випитував, чи все те правда, бо як би було неправдою, то не була би велика компромітація перед Україною. Несподівано покликали на поліцію нарочну Микитина К Штайнівну. Вона зізнала, що її нарече ний Маріян Потурай виїхав до Чех (Потурай — не криптонім Микитина). 19. X. в помешкання Коригабера застав він Розмаріна підісп. Пьонткевича та Савіцкого. Пьонткевич допитував за Паньчишина. Микитин подав, що він служить у війську в Калиші. Пьонткевич сходився з Микитином ще окремо, дав йому 300 зол. і обіцяв опіку. Потім дав йому паспорт на фальшиве ім'я Яна Яніцкого, та обіцяв посаду ком. поліц. у Варшаві. Коли цього їздив Микитин до Варшави та до Калиша, де він агітував Паньчишина. Коли вернув до Львова замешкав у Подільському готелю; де його берегли агенти поліції. З метою виробуття зізнань із Паньчишина замкнули Микитина разом із ним до одної кімнати на іспекції поліції. Цілу ніч одначе вони з собою не балакали. Микитин боявся Паньчишина. Конфронтацію між ними обома перевів підісп. Пьонткевіч. При конфронтації Микитин потвердив усе те, що зізнав у слідстві а Паньчишин все заперечив та назвав це „безличною брехнею" Пьонткевич. показував Микитинові Паньчишина плащ та капшет і питав, чи у них був Паньчишин убраний в момент кидання бомби. Микитин сказав, що так. На цьому розправу перервано та відложено її до понеділка.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Обєднання.

В суботу, дня 11. липня відбулися у Львові обєднуючі збори Українських Політичних Угрупувань: Трудової партії (обох груп), партії Національної Роботи („Заграва") і Національної Групи послів із Української Парляментарної Репрезентації разом з їхніми однодумцями з Волині, Холмщини, Полісся та Підляша. На зборах принято спільну політичну платформу і відозву до українського громадянства. Партію названо: „Українське національно-демократичне обєднання (УНЦО)". Збори вибрали Центральний Комітет Партії (тіснійшу Управу) і Народній Комітет (ширшу Управу). Головою партії вибрано Д-ра Дмитра Левицького. Про подробиці в слідуючому числі.

Революція в Еквадорі.

Доносять про вибух кровавої революції в Еквадорі. Військова влада повалила істнуючий уряд і перейняла власть у свої руки. На чолі революції ген. Франциско Гомец делля Торре.

Росія війною проти Анґлії.

Фрунзе в промові до черв. армії освідчив, що черв. армія мусить бути приготована до війни з Англією, бо є підстави припускати, що Англія виступить проти Китая, а Росія звязана договором з ним і не може бути безчинною, коли Англія і Японія заміряють його поділ.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Оператор
д-р Д. Сассовер
довголітній лікар загального шпиталя у Львові, ординує тепер
52 **Львів, Колонтая 7.** 2—10

Дентистично-технічне заведення
Максиміліян Мор
б. асистент і управитель д-ра Вахльовского
Львів, вул. Подлєсного 9.
Для учениць ціни знижені, для вдів і сиріт
2218 роблення і пльомбування даром. 9—20

Д-р МИХАЙЛО КОРОЛЬ

адвокат в Жовкві, б. посол до австр. парляменту, член Надзірної Ради Краєвого Банку, член Української Національної Ради і член Надзірної Ради Т-ва „Дністер" і основник богатьох українських товариств

помер дня 11. ц. м. заосмотрений св. Тайнами в 69. р. життя, по важкій і довгій недузі в Санаторії Червоного Хреста у Львові. Похорони відбудуться у Жовкві, дня 15. ц. м. о год. 11. рано, на які рідню і знайомих запрошує **Жінка і сини.**

Посмертні згадки.

В неділю ц. м. помер у Львові **Д-р Михайло Король**, адвокат із Жовкви, довголітний посол соймовий і парляментарний. В понеділок 13. ц. м. о 5. год. по пол. відбудеться панахида, в передпохоронім домі при вул. Кохановського ч. 96. Похорон відбудеться в Жовкві в середу, о год. 11. перед полуднем. В. Й. П.!

Гавриїл Сорохан, абсольвент медицини, помер у Коломиї дня 29. мая ц. р. Небіщик походив зі села Рожнова косівського повіту. Гімназійні студії покінчив у коломийській українській гімназії й там здав іспит зрілости в 1911 р. Опісля записався на медичний виділ львівського унів. Як переважна часть нашої молоді, так і небіщик мусів на університеті зводити тяжку боротьбу з матеріяльними недостачами, а проте у своїому часі зложив майже всі іспити, бо належав між своїми товаришами до найздібнійших. Прийшла світова завируха й пірвала зі собою й небіщика. Як санітарний хорунжий ділив долю й недолю 24 піх. полка. Жовніри звертались до нього як до рідного батька, бо він умів погодити суворі воєнні санітарні приписи з людським серцем. За часів української влади повнив лікарську службу в запаснім коші в Коломиї, де весною тогож року перебув — набавившись від хорих — тиф і черайнку, якої наслідки тягнулися аж до смерти. Хоч як небіщик мрів і рвався до покінчення студій та зложення останнього іспиту, однак цього йому не судилось, бо невмолима смерть перервала нитку многонадійного життя. З запрацьованого вже на смертній постелі гроша призначив небіщик 25 зол. на фонд українських Інвалідів, а 25 зол. на „Рідну Школу". В. И. П.!

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
у вівторок 14.VII. м. Угнів.
у середу 15.VII. м. Угнів. 2150 18-2
у четвер 16.VII. м. Бела.
у пятницю 17.VII. м. Бела.
у суботу 18.VII. м. Камінка струм.
у неділю 19.VII. м. Радехів.

Український Театр під дир. І. Негутяка:
Сьогодня. — Сала магістрату.
Четвер 16.VII. „Ві".
Пятниця 17.VII. „Блакитний лис".
Субота 18.VII. „Сирітка Хася".
Синевідсько вижне. — Сала „Просвіти".
Вівторок 14.VII. „Барон Кіммель".
Середа 15.VII. „Маруся Богуславка".
51 2—3

Дрібні оголошення.

П. УЧИТЕЛЬКИ на час курсів найдуть вигідне приміщення. Львів, Красінських 15, партер на ліво. 55 1—2

НА ЛІТО В ГУЦУЛЬЩИНУ! В Ямні, 7 хвиль. ходу від станції, пансіон Яворник. Прегарне положення, добрна кухня, приступні ціни. Зголошуватися на адресу: Вілля „Яворник", Ямна біля Яремча. 37 2-2

МАСЛО ДЕСЕРОВЕ полорожівої Слати посилковим фрахтом на адресу: Д. Конюх, Львів, вул. Кохановського ч. 8 Торговля кольоніальних товарів. Кожду скількість, лише свіже. 42 3—3

МОРЕЛІ, залщицькі, вибирані, висилає в 5 кг. коминках оплачено за посилкою зл. 15. Арон Венкерт, Заліщики. 52 2—3

ПРИСТІЙНИЙ мужчина, середніх літ, заможний і на добрім становищу, о женитьси зі заможною вдовою. Ласкаві оголошення Т. Косар, Львів І. poste restante. 44 2—2

МОЛОДА ВДОВА по священику пошукує місце господині, найкраще у священика. Звертатися: Уряд парохіяльний у Звенигороді, п. Старе село біля Львова.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка 31 3—3
Д-р Ф. ГАН Львів, вулиця Городецька 46
Пересвітлювання Рентгеном. — Лікування кварцевою лямпою.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР
до недуг носа, уха, горла і гортанки
28 перейшов ординацію на 4-20
вул. Ягайлонську 7, І. п.
Телефон ч. 27—97
Лікування Діятермою і лямпою „HELIOL"

Ширіть наш часопис!

ДО 24 ГОДИН
чистить і фарбує хемічно одяги жіночі і мужеські
„ОЩАДНІСТЬ"
Академічна 26.

Виїжджаю 15-го липня на літний відпочинок, повернусь 30-го серпня.
47 2—3 Д-р Бережницький.

Пересторога.

По цілому краю їздять торговці Ковова і продають килими в імени нашої фірми. Отсим заявляємо, що в Косові є багато килимарень, які продукують килими найнизшої якости, а висувають назву нашої фірми, яко реклями. Ми, Спілка „Гуцульське Мистецтво" не висилаємо никодиняких комісіонерів і не маємо з ними нічого спільного. Просимо Шановне Українське Громадянство звертатися безпосередно до фірми. Лиш за килими, одержувані безпосередно від нас, беремо повну відповідальність, як за виконання так і за краски. Виробляємо дише стилеві українські килими. 2250 3—4

„Гуцульське Мистецтво"
Сп. з обм. пор. в Косові (б. Коломиї).

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає О. Костин. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 154 (10.537). Львів, середа 15. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 леїв, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Українське національно-демократичне Обєднання до Українського Громадянства.

Українська Громадо!

У важну хвилю народнього лихоліття, в добу нечуваної, загальної руїни, коли глухим стоном стогне прибита недолею народна душа, сповіщаємо Тебе про важну подію:

Від нинішнього дня припинився розбрат в українському національному таборі, від нинішнього дня весь український національний табор виступає як одна цілість, стає в одній оборонній і боєвій лаві, в одній суцільній фаланзі під назвою: **Українського Національно-Демократичного Обєднання (УНДО).**

Остання велика історична катастрофа, попереджена добою живої діяльности, кипучої роботи, всестороннього розвитку і вкінці гігантного зриву народніх мас. — підірвала міць народу і в своїх попелищах поховала найкращих і найліпших: поетів віри і нації, борців за правду, волю і долю, великих героїв, іменних і безіменних, що в боротьбі за найвищі ідеали нації і людськости принесли себе в жертву — криваву й безкровну. Своєю боротьбою, посвятою і кровю вони зєднали нас з великими подвигами наших дідів і прадідів, вони створили сучасним і прийдешнім поколінням синтезу української історії, вони відродили героїську епопею боротьби за волю і повели нас на її тернисті, але незаросли шляхи.

Революційний підйом, гігантний зрив мас увінчався тільки частинними успіхами, тільки частинно в крові і огні очищено себе з іржі неволі. В державі Ярослава Осмомисла, Романа і Данила затріюмфувало ще важче насилля, ще тугійше скувало нас невільницьке ярмо. Одначе й тут сміло можемо стануги перед Духами тих, що вмірали за Волю. Обезброєні, потоптані й окривавлені, ми вповні зберегли гордість і честь Народу, ми не скорилися, не підцалися.

Та отся велика катастрофа не проминула без наслідків. Національний організм, з якого висотувано жили і відрами точено кров, виявив признаки обезсилення. Цим покористувалися безпощадні вороги та спрямували всі свої зусилля на поглиблення катастрофи, на знищення національного життя і його ріжновидностей. А це тим більше їм удалося, що в громадянській відокремлености і гуртківстві вони не находили відповідно сильного опору і відпору. Ніякий спосіб і ніякий засіб, що вів би до запустіння нашого громадянського життя, не був чужий нашим противникам. Не припинено війни, тільки збройний конфлікт 1918—1919 рр. продовжується проти безборонного народу всіма засобами воєнної і „мирної" зброї.

Всупереч святочним міжнароднім зобовязанням, власній конституції і власним законам, наші відвічні противники приноровлюють до українського народу нечуваний політичний гніт, що виявляється в переслідуванні громадських діячів, нищенні організацій і товариств, давленні пресі, самоволі адміністрації, масових арештах, знущаннях поліції, процесах, засудах, тюремшині, розстрілах, в топтанні всіх прав української мови в публичному житті і т. и.

В парі з політичним гнетом розвивається девастаційна політика польського уряду і піддержуваних ним та особлившими атрибутами влади наділених організацій також на инших ділянках життя українського народу. А саме в тому самому напрямку розвивається політика економічна, промислова, кредитово-фінансова, податкова, кольонізаційна, еміграційна, шкільна, земельна, хліборобсько-культурно-освітна, церковна, і церковно-адміністраційна, самоврядна, санітарна і т. и. — Ця політика польського уряду проявляється масово та індивідуально і складається на синтезу крайного політичного гніту, економічної екстермінації і культурної девастації.

Пляновий і послідовний наступ на український народ, на його духове й моральне, матеріяльне й фізичне добро був між иншим тим імперативом, який привів до обєднання відокремлених українських національно-політичних груп і гуртів в одну нерозривну цілість, в одну суцільну організацію. Перед лицем грізної небезпеки і в почутті відповідальности за долю Рідного Краю Українсько-Народна Трудова Партія (зі своїми обома групами), Українська Партія Національної Роботи („Зарявісти") та суто національна група Української Парляментарної Репрезентації зі своїми однодумцями на Волині, Поліссю, Холмщині й Підляшу зливаються в одну політичну організацію під назвою: УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ОБЄДНАННЯ, змагаючи до того, щоби однодільному фронтові противника протиставити обєднаний фронт організованого українського громадянства.

Тверда конечність обєднання українського громадянства диктується ще й посередніми деморалізаційними спробами на нашому грунті та збільшенням польського напору при допомові угодової жидівської буржуазії.

Визнаючи принціп загально признаного права про означення народів, УНДО на чолі своєї платформи ставить здійснення в повному обємі права нації на всіх областях, на яких в р. 1914 український народ становив більшість населення.

УНДО стверджує, що Галичина з Лемківщиною, Волинь з Поліссям і Холмщина з Підляшам мають відмінний український характер, що це історична й сучасна неподільна власність українського народу та що згідно з принціпом про самовизначення народів і непередавненими, а навпаки відновленими змаганнями українського народу ці землі є вповні управнені здійснити своє природне право.

В боротьбі за найвище право нації УНДО спиратиметься на все свідоме громадянство Західної України і, виходячи з принципу національної єдности — на всьому українському народі. Для здійснення основної мети УНДО єднатиметься з анальогічними організаціями инших поневолених народів і шукатиме допомоги у тих державних націй та їх національних і міжнародніх організацій, що свою міжнаціональну політику базують на принципі права націй.

До здійснення права нації змагатиме УНДО всіма доцільними засобами, признаючи важними тільки ті акти й рішення, які заістнували при співучасти умандатованого представництва українського народу і які не розходяться з основним правом про самовизначення народів, а відкидаючи всі акти насильства, як актй незгідні з принціпами моралі, права і справедливости.

УНДО являється організацією національною і демократичною, організацією понадклясовою, яка беручи на увагу справедливі змагання поодиноких кляс, — підчиняє їх найвищому ідеалові нації.

Виходячи з демократичного становища, УНДО не може дати своєї апробати на істнуючий на Радянській Україні переходовий диктаторський режім і однокляcовий устрій, одначе признає сучасну Радянську Україну поважним і далекосяглим етапом державности українського народу та вірить, що під напором свідомих українських мас та своєрідна державна організація завершиться здійсненням універсальних змагань української нації.

УНДО обстоюватиме й розбудовуватиме одноцільний український національний фронт, змагаючи до культурної, економічної і політичної уніфікації української нації.

У практичній діяльности УНДО організуватиме селянські, робітничі і міщанські маси з метою перетворити їх на політично свідомі та економічно сильні й незалежні соціяльні групи. З тією метою УНДО, обстоюючи в принціпі приватну власність, буде боротися за перехід землі в руки нашого селянства, особливо в руки малоземельного й безземельного, без дальшого відшкодування — уважаючи, що селянські маси своєю, майже безвідплатною працею на протязі століть, вже давно заплатили за великовласницьку землю. Поруч з тим УНДО велику вагу кластиме на поширення кооперативного руху і на створення міцних основ під українську кооперативну організацію як головного засобу економічного подвигнення українського населення.

З тією самою метою УНДО буде змагати до привернення містам на українській національній території їх природного національного характеру, кладучи здобуття торговлі і промислу українським елементом в основу своєї діяльности.

З тією метою УНДО буде боротися за збереження дотепер ріших здобутків робітничої кляси, за їх утвердження, поширення та за здобуття нових. Одним словом: УНДО буде боротися за політичне економічне й культурне розкріпощення та подвигнення українського народу.

Вступаючи в нову добу громадянської діяльности, в добу праці, організації і боротьби, переводячи обєднання всіх активних сил нашого народу, закликає всіх громадян стати організованою лавою під прапором обєднання.

Всі ті, що боролися й наложили головами за кращу долю народу, своїми курганами, могилами й хрестами закликають нас не дати нашої Батьківщини на поталу. — Всі ті, що глядять з курних хат, з чужинецьких фабрик і ремісничих варстатів, взивають нас стати плече об плече, грудь при груди, рука в руку до спільної боротьби за правду, добро і справедливість. Ми глибоко переконані, що треба сильно бажати, працювати в обєднаній громаді при взаїмній вирозумілости й допомозі, а те велике і довгождане прийде як сума наших змагань.

Йдучи на службу своєму народові, закликаємо всіх до тієї служби під кличем: **В праці й боротьбі здобудемо право своє!**

У Львові, 12. липня 1925.

За Центральний Комітет У.Н.Д.О.:

Д-р Дмитро Левицький
голова.

Сен. Михайло Черкавський, о. Дамян Лопатинський, Д-р Олександер Марітчак, Гринь Тершаковець, Д-р Корнило Троян
заступники голови.

Володимир Целевич
генеральний секретар.

Михайло Струтинський
заст. генеральн. секретаря.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 511/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 150 (10.451) z dnia 10. lipca 1925. w artykułach następujących pod tytułem: „Renumeracji urjadnykiw w ministerstwi skarbu" w ustępie po słowach: 8 tysiecz złotych... do końca artykułu i b) całego artykułu z tytułem: umieszczonego na stronie 3 w rubryce 3 po słowach: na sudowu dorohu wiera znamiona ad a) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, ad b) przekroczenia z § 298 ustawy karnej uznał dokonaną 10. lipca 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 6x 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 10. lipca 1925 r.
Hawel.

Звідомлення зі З'їзду в справі обєднання.

В суботу 11. липня ц. р. Ширший Народній Комітет при співучасти представників УПНР. і нац. групи Парляментарної Репрезентації та делегатів 49 повітів затвердив платформу, на основі якої УНТП. (оба крила), УПНР. і нац. група Парл. Репрезентації злилися в одну партію, яка приняла назву Українське Національно-Демократичне Обєднання. Година 9-та рано. Це останній акт ширшої управи УНТП. Сала засідань заповняється битком дівчами з краю.

За президіяльним столом появляється голова уступаючого Народнього Комітету през. д-р Із. Голубович і в глибоко продуманій промові отвирає наради. Говорить про дволітнє розбиття нашого політичного життя, його причини і наслідки, вкінці про необхідність консолідації. „Ми пережили період вагань і пошукувань нових шляхів. Що всі ми робили щесно і в добрій вірі — найкращий доказ те, що сьогодня тут зійшлися ми для остаточного оформлення великого діла: консолідації національного табору, поставлення підвалин під могутню організацію— „Українське Національно-Демократичне Обєднання".

През. д-р Голубович референт виклад нарад Обєднуючої Комісії і закликує до вибору президії Зїзду.

Головою Зїзду вибрано сен. М. Черкавського, заступниками гр. Тершаківця і о. Степ. Онишкевича, секретарями В. Целевича і Мих. Струтинського.

М. Струтинський відчитує платформу Обєднання, яку зібрані приймають без дискусії. Вона-ж — виклад праці Обєднуючої Комісії, в якій були заступлені представники всіх чотирох угрупувань.

Опісля переведено вибори установ партії.

На внесок Комісії до Центрального Комітету УНДО. вибрані:

1) д-р Баран Степан, 2) д-р Біляк Степан, 3) д-р Волошин Михайло, 4) Галущинський Михайло, 5) д-р Говикович Альфред, 6) Голубович Ізидор, 7) Гресяк Василь, 8) д-р Загайкевич Володимир, 9) сенатор Карпінський Олександер, 10) посол Козубський Борис, 11) Кузьмин Микола, 12) о. Куницький Леонтій, 13) д-р Куровець Іван, 14) д-р Марітчак Олександер, 15) Мудрий Василь, 16) д-р Левицький Дмитро, 17) д-р Левицький Кость, 18) Ліщинський Іван, 19) о. Лопатинський Дамян, 20) Остап Луцький, 21) д-р Юлій Олесницький, 22) о. Онишкевич Степан, 23) д-р Охримович Володимир, 24) інж. Павликовський Юліян, 25) Палїв Дмитро, 26) д-р Пирогів Микола, 27) о. Садовський Володимир Домет, 28) д-р Селезінка Ярослав, 29) Стефанівський Михайло, 30) о. Стефанович Олександер, 31) ред. Струтинський Михайло, 32) Тершаковець Гринь, 33) д-р Троян Корнило, 34) пос. Хруцький Сергій, 35) Целевич Володимир, 36) Черкавський Михайло, 37) Черкавський Олекса. Крім вичислених до ЦК. входить один представник молоді, та одна представниця жіноцтва. ЦК. має право кооптувати трьох членів.

До Народнього Комітету (ширшої управи УНДО) вибрано 113 членів.

З уряду входять до Народнього Комітету голови повітових організацій.

Головою УНДО вибрано д-ра Дмитра Левицького.

Коротка, річева політична дискусія над точками маніфесту, в якій забирають голос: д-р Т. Ваньо, о. прал. Л. Куницький, д-р І. Сохацький, Лев Петрушевич, д-р Ст. Витвицький, д-р Ф. Евин, о. Т. Савойка, Гр. Тершаковець, М. Струтинський, Ол. Гладишовський, О. Луцький. Головну увагу бесідники присвячують справі відношення до Рад. України.

Доконечне зредагування маніфесту передається редакційній комісії, до якої вибирається: д-ра В. Охримовича, ред. В. Мудрого, ред. Ф. Федорцева, В. Целевича і ред. М. Струтинського.

Передполудневий порядок денний вичерпаний.

Голос забирає голова УНДО — д-р Д. Левицький. Дякує за вибір і закликає до співучасти у відповідальній праці всіх присутніх. „Тільки збірним зусиллям цілої суспільности зможемо побороти лихоліття, яке переживаємо. Провід тільки тоді зуміє виконати вложені на нього обовязки, коли його ініціятива в кожній справі находитиме вірокий відгомін на місцях, коли в душі кожної буд-

Пурус паста до взуття наслідок подиву гідний.

дівлі діячі на місцях покладуть якнайбільшу суму праці і доброї волі. І ще одно: передумовою успіху нашого Обєднання: атмосфера взаїмного довіря, грунтовне виполення ворожнеч особистих і групових. В цім напрямі зроблено перші кроки далекосяглого характеру. Хай живе УНДО".

На вступі пополудневих нарад голова Зїзду подав звідомлення з конститууючого засідання ЦК.

Заступниками голови Обєднання вибрані: сен. М. Черкавський, д-р Ол. Марітчак, о. Д. Лопатинський, Гр. Тершаковець і д-р Корнило Троян; ген. секретар: Вол. Целевич, його заступник: М. Струтинський.

Опісля виголошено отсі реферати: В. Целевич — організаційний, М. Галущинський — освітний, О. Луцький — економічний. Після дискусії, в якій дозвіл промови виголосили о. прал. Куницький і Гр. Тершаковець, урядуючий заступник голови — о. Ст. Онишкевич о год. 6-тій короткою промовою закрив наради.

Під обухом „святого декадентизму".

(Докінчення.)

II. Атмосфера і її наслідки.

Ось і самі „негативні" плоди довголітньої енергічної праці еп. Хомишина. Але є й „позитивні" плоди, а їх не можна инакше назвати як „хомишинізмом". Їх ядро становлять всі послання та брошури Хомишина, його ординарні проповіди, реколекції, промови до питомців і т. ин. З них витворилася в станиславівській епархії атмосфера, якій еп. Хомишин полишить своє імя, як Геростат полишив своє імя для означення „геростратизму". Сад для „садизму" ітд. Не було на світі такого князя, хоч би був і „городний", котрого ідеольогією не перенялися би бодай деякі підлизники. Ось саме тому станиславівська атмосфера для нашого народу така трійлива. Її-ж репрезентує князь Церкви, і вона здобуває чимраз більше жертв то через заспіплення, то через примушення. Чимраз більше намножується між священиками таких типів, котрі, заражені хомишинізмом, тратять здоровий людський розум. За такого треба вважати перемиського еп. Коциловського, котрий своє епископство завдячує еп. Хомишинові (через кілька літ був він професором богословії в Станиславові). Він, наслідуючи еп. Х., як тільки став епископом, так само став воювати зі своєю капітулою і помітує нею донині; пожерся з цілим перемиським громадянством; так само надумав стати героєм целібату, і вважає себе резервоаром „повноти св. Духа", тай розмовляє з Христом про жонате духовенство й целібат, і одержує від Христа „обявлення", за які приходиться священикам соромитись.. Таким типом є др. Авк. Бойчук, ректор дух. семинарії в Станиславові, молодик, котрий виписує до поважних людей і до ріжних редакцій безчесні, штубацько-батярські листи — во імя вищого „освящення св. Духом". Таким є о. Смеречинський, парох-старушок, який у целібаті бачить початок і конець евангелія, і що неділі й свята проповідує тільки про целібат (хоч сам жонатий!), а до заграничних часописів дописує, що властивою причиною російської революції є те, що російське духовенство є жонате... Чи не є це типові психопати?

Целібат! Ось це та „перла", яку еп. Хомишин окупив більш як двацятилітньою своєю працею. Проти канонів нашої Церкви, проти волі цілого духовенства й народу „епископ" перевів целібат у своїй дієцезії. Ба, навіть потягнув за собою перемиського епископа, і як здавалося, навіть Митрополита. „Хомишинізм" завис над цілою нашою унїтською церквою. Звідти і повстав такий переляк і таке огірчення в нашій суспільности з приводу целібату. Ми не були призвичаєні до того, щоби муж такої міри й таких засад, як Митрополит Шептицький, підпорядковував за психолатами й щоби пожертвував себе ad maiorem gloriam „хомишинізму"... Митрополит, як можна було сподіватися, зрозумів поло-

---

В. НІЧЛАВКО. 4)

„Синичка".

(Продовження.)

За селом по дорозі до ліса Синичка всунула тихенько свою ручку під паху Микольцеві і легенько притулилася до нього. Говорила притишеним акцентом про свою самоту, про нудьгу, про тугу... Відтак випитувалася Микольця про його життя, про пляни на майбутнє. Микольцьо говорив мало. Раз тому, що не знав, як і про що з панною говорити, бо у товаристві панночок досі майже не бував, а ще так сам-на-сам в чотири очі... По друге, горівка і вино шуміли в його голові, а безпосередня близькість дівочого тіла, жар, що бив з нього і через легеньку тонісеньку літню суконку пашів, горячий віддих, палкі очі — все це разом викликало у здорового, кровистого, примітивного парубка такий настрій, що не будь Синичка панна учителька, але так собі сільська дівчина, Микольцьо знав би, що треба кувати, та супроти панни він був ще несмілий.

В ліску посідали обоє на траві. Синичка взяла долоню Микольця і стала ворожити:

— Буде довго жити, тепер має якісь гризоти, але це минеться. Він подібний до мами, а син подібний до мами буде щасливий; треба тільки слухати маминих порад. Тут недалеко є дівчина, що щиро кохає його, одначе він не бачить цього, а вона не сміє сказати йому це... Якби побрався з нею — жде їх велике щастя...

І розсміялася. — Ха, ха, ха! А що? Я не казала, що ви мусите мати якусь любов! Ой, Микольцю, Микольцю, так негарно таїтися!

Заглянула йому у вічі і далі сміялася. Не випускала його долоні, навпаки: стискала і гладила... Разом зі своїми руками поставила собі на подолок... Замовкла... Задумалася... Зітхнула... Потім так ніби не хотячи, оперла своє плече об його груди. Ще раз зітхнула... Прижмурила очі... І легенько, ледви примітно, підсміхнулася, так, що білі зубки ледви-ледви визирали зпоміж уст червоних як півонія. Головка хилилася щораз близше до його лиця, так близько, що він мусів поцілувати румяне личко...

Тоді Синичка правою рукою обняла його попід бороду і відповіла довгим поцілунком просто на Микольцеві губи... — Ти мій, мій коханий. — Прошепотіла і тулилася до нього цілим тілом. Ще раз поцілувала, поглянула просто у вічі і піднялася... Ходім, Микольцю! Пізно...

По тім вечорі Микольцьо занадився до Синички, як медвідь до меду. Трохи не щодня відвідував учительку. Як була погода, ходили у лісок, як падав дощ, просиджували дома до пізної-пізної ночі. Так минало літо. Вже й копи зникли з поля, зазеленіла озимина...

Епископ налягав на Микольця, щоби святився в целібаті; мамуня на саму згадку про це плакала, аж волосся рвала собі з голови; а Микольцьо стояв на перехрестю і сам не знав, що робити? Родинних інстинктів у нього не було, але не було також ніяких амбіцій, ані апетитів на карієру. Його мрія: вигідне, супокійне, достатне життя. Женячка ані не стояла на перешкоді тому ідеалові, ані не була засобом до його досягнення. І тому Микольцьо не міг рішитися...

Трапилося, що якось не обережно вибалакався з тим перед Синичкою... Ой-ой!

— Як би знаття, то краще було відкусити собі язик, ніж ляпнути таку дурницю!

Личко Синички перемінилося в грудку вапна, губи посиніли, в очах стануло ісКРИ...

— Що? Що-о? Що-оо ти сказав? Ти смієш думати про целібат?! Ти маєш право про це думати?!! А я що? Твоя наложниця, чи дівка з вулиці?... Як тобі захочується целібату — то чого ліз до мене? Щож то я просилася, чи накидалася тобі? Яке невидальце! Таких як ти кожної хвилі можу мати півкопи!... Але як заманив, піддурив і звів мене, як цілий світ вже говорить про нас, як навіть інспектор робив уже мені закиди, тепер, як я почулася матірю твоєї дитини, тепер ти хочеш кинути мене і святитися в целібаті?!... Го-го! Мій паничу, до цього вже я не допущу! До самого митрополита піду і все розповім. Зобачимо, чи схотять святити такого драба! А як і те не поможе, то клянуся на все, що тебе положу трупом і себе. Мені однако по тій ганьбі, яку ти заподіяв, життя вже не буде, але і ти не будеш жити. Почекай! Синичке потрафить проучити тебе, чи маєш ти право знущатися над самітною, невинною, недосвідченою дівчиною! Збаламутити і кинути?

Синичка бігала нервово по кімнаті, кидала об стіл, що під руки попало, прискакувала Микольцеві до очей; парскала як кітка, плювала як малпа...

Микольцьо кілька разів пробував сказати щось на своє оправдання, але не міг дійти до слова. Виглядав як курка захоплена градом у чистім полі...

Тепер Синичка нагло змінила тактику. Приступила до Микольця, стала навколішки, обняла Микольцеві ноги, головку зложила на його колінах і зайшлася довгим плачем...

— Бідна, я нещасна, як скошена лелія, як зломана рожа, як розтоптана незабудька...

По хвилині підвелася, обіруч обняла Микольцеву шию і стала прожогом цілувати його лице, очі, уста...

(Продовження буде.)

Купуйте **Люкашік-а** Купуйте
Мило „Млотек і Перлік"
під гарантією чисте.
Представництво на Галичину: 2219 7—10
Едвард Штайм, Краків, вулиця Страшевського ч. 7.
Представництво на Львів і околицю: ЛЕВ БЕРҐМАН, Львів, вул. Сикстутська 48.

...ня. Але в Станиславові тріюмф: страйкуючі питомці скапітулювали. Це їм урятований! Це ніщо, що характери питомців деправуються своїми присягами проти целібату і на целібат — головне: що целібат урятований! Від 1920 р., відколи еп. Хомишин проголосив офіціяльний целібат, були вже чотири сецесії питомців. Розуміється, що й остання сецесія не буде останньою. При першій кращій нагоді питомці знов протестуватимуть проти целібату.

Навчений досвідом, що питомці-діякони не страйкують, „єпископ" саме тепер висвячує всіх питомців III. року на діяконів, а тих, що на II. році, на піддіяконів. Так асекурується проти евентуальної нової сецесії питомців! В своїм „Листі до духов." пише єпископ, що целібат, це найлучший пробний камінь покликання до стану священичого. Гому два роки на перший рік вступило 43 кандидатів, а по скінчетім першім році осталося тільки 15. Гамтого року шкільного було на першім році 35, а лишилось тільки 18 (стр. 7). Алеж при останній сецесії показалося, що й ті питомці, котрі остаточно (не маючи инакшого виходу) згодилися на целібат, по щирости в душі не хочуть целібату, — а „єпископ" їх чим боржій ловить, щоби ще раз не втікли... Дійсним „пробним каменем" для „єпископа" є манія, а не що инше.

Коли призадуматися над поведінкою еп. Хомишина, то так і пригадується той перевізник Руданського, котрий на середині ріки вихрещував жидів, загрожуючи їм, що їх потопить, як-що не вихрестяться; а коли їх вихрестив, то *зараз їх топив, щоби на березі не відпекалися хресту.* Так само „спасає" український народ і еп. Хомишин. „Хомишинізм" — це „святий декадентизм": в імя Бога, в імя якоїсь вищої місії, якогось вищого спасіння, в імя правдивого католицизму ломить „єпископ" характери і долю підвладних собі одиниць, плюгавить свій народ, глумиться з власної своєї церкви, топче всякі моральні почування.

Своєю поведінкою еп. Хомишин викликує в нашім народі ненависть до католицизму, і тому цей римський „vir apostolicus" („апостольський муж") в дійсности є найбільшим шкідником католицької віри. Він теж з католицизму зробив хрест, на якому розпинає нашу суспільність; а ніхто не глядить спокійно на знарядля своїх мук. З тих самих причин і польський католицизм викликає в нашому народі ненависть до себе.

Наприкінці ще одно до повідження. Еп. Хомишин звичайно любиться, що „непокликані" люде забирають голос у церкві й важуться критикувати „поступования єпископа". Після його рецепти священики й вірні мають тільки „слухати єпископа" завсіди і всюди. Але нехай би собі цей „єпископ" пригадав, скільки то католицьких епископів Рим усунув саме на підставі критики священиків і світських людей. Яким правом ми важимося критикувати епископа Хомишина? Правом самооборони, правом здорового розуму й моральних почувань. Це природне право, яке *ius caecedit* усяким позитивним правам, чи вони називаються „єпископськими" чи інакше. На жаль, природні права дуже часто бувають придушені. Певна річ, що наш нарід, якби не був поневолений, вже давно був би сповнив задушевну мрію епископа Хомишина, який бущім то радше хоче пасти дійсні вівці в иншому народі, ніж... (Алеж тоді „єпископ" певно був би дуже смиренний, бо він перед сильним тільки втікати вміє — „до відня"!).

Одначе инший народ, навіть в армії неволі, не міг би так довго стерпіти такого епископа і вже давно післав би його пасти товар до тих панів, що його так хвалять...

Ось це мали ми відповісти польським газетам з приводу їх тиради про „понурі образи" і т. ин. в нашому народньому житті на підставі „ревеляцій" еп. Хомишина. **А. В.**

„Кулацька" земельна реформа.

Соймова промова посла С. Маківки, виголошена дня 25. червня ц. р. підчас обговорювання закону про земельну реформу, осадництво та парцеляцію.

(Докінчення.*)

Щодо ґрунтів мертвої руки то незалежно від віроісповідання вони мусять бути розпарцельовані, але не можна робити це так, як передбачує закон. Що значать слова „згідно з конкордатом?" Значать, що не лише не будуть розпарцельовані, але ще треба буде до них додати кількадесять тисяч гект. для вдоволення апетитів римсько-католицького духовенства. Як відомо, конкордат передбачує для кожного єпископа 180 гект., для пароха від 15—30, для кожної капітули 180 гект. Усіх католицьких єпископств передбачує 24, капітул 24, семинарій 24, парохій 6564, дочерних костелів 510 і 150 манастирів. Коли всі ці інституції одержать наділи, згідно з конкордатом, а католицьке духовенство — добуде їх, то треба буде на це 199.125 гект. землі. А що католицький костел має нині управної підлі 132.645 гект. — то треба буде йому додати ще 66.480. Гарна парцеляція! Отже з неї селянство

не тільки не скористає, але ще втратить.

Кілька слів про православну церкву. Я не є прихильником, щоби землі лишились при парохіях, годжусь, щоби вони були розпарцельовані. Закон передбачує, що майно православної церкви підлягає парцеляції, за опінією дотичної церковної влади. Законно такої згоди ще не знаємо. Ясно, що в нинішних обставинах митрополит Діонісій підпише все, чого лише захоче уряд, але треба тямити, що майно православної церкви не є майном зверхної влади цієї церкви — це-ж майно тих парохій і тих членів, що творять церкву. І тому треба його розпарцелювати між малоземельне та безземельне населення дотичної православної парохії. (О. Ільків: *Не вся земля лишиться при парохії!*) Пощо вам, отче, землі? Як вам не стане грошей — дістанете напевно якусь концесію (о. Ільків: *Православний не дістане*). Але покищо ви, отче, користаєте.

Дотеперішну парцеляцію і наділи церковних земель та будинків польським осадникам та римо-католицьким священникам, православне населення, українське та білоруське,

вважає насильством і порушенням міжнародніх договорів та конституції.

Цього насильства ми не признаємо ніколи.

Вповні недоцільним є закон про т. зв. земельні невжитки. Господарства з 5 гектарами — як це вийшло би зі статистики — не є розв'язкою земельної реформи. Єдиною розв'язкою є вивласнення всіх земельних маєтків: приватної власности і державного майна, публичного, церковного та манастирського, залишаючи звичайним спільним селянським господарствам не більш як 40 гект. і то тільки тоді, коли вони самі працюють на ріллі, а для господарств з промислом 60 гектарів. (Пос. Дубановіч: *Це ще не вистачить!*) Не для всіх, але більшість населення матиме варстат праці, а решта найде роботу в промислі. Таким шляхом придбаний запас землі міг би доповнити карлуваті господарства: до 15 гект. кращої землі і 25 гіршої. Так перебудований земельний устрій міг би дати позитивні слідки. Твердження, що без фільварків обшарників упав би промисл — є безкритичне.

Так само відпадає друга теза, про яку кричить правиця, що радикальна реформа спричинить збільшення податків та знижку валюти. В нинішніх обставинах селянство є перетяжене податками значно більше як обшарники, ще й воно платить, а обшарники ні. Йде ще питання про те як передавати маєтки: за відшкодування, чи без нього. Більшість цієї палати є за відшкодуванням і инших називає демогогами, а сам спосіб відібрання землі називають грабунком, мабуть пересвідчені, що їх діди платили за землю. Тимчасом відомо, що хитрі люде в старовині

значну частину забрали цих обшарів самовільно,

а значну жертвували їм цісарі, королі та инші достойники. Завіщо-ж цей обшарник одержав землю дурно? Відповідь проста: за те, що держав темний нарід у послусі, за те, що нападав на инші краї, відбирав землі і займав їх. Селяне віками працювали на фільварках у користь обшарників. А з другого боку: в теперішніх умовинах селянство находиться в такім економічнім стані, що не в силі заплатити за цю землю, але мусить жити і тому треба землю вивласнити без відшкодування. Коли це не буде так нині — буде завтра.

Щодо господарств, які є недалеко повітових міст, з доброю ріллею, вистачить їм 15 гектарів на добрий проживок більшої родини. У селах далеких від міст, при кепській комунікації та землі, треба господарства відповідно збільшити до 25 гект. Ми є за тим, щоби землю ділили селянські комітети і щоби селянин міг користуватись землею, одержавши її у спадщині. Сама льогіка каже, що

землю має одержувати той, хто на ній живе.

Закон, який є твором сконсолідованої більшости, що складається з реакційно-клерикальної лівиці та імперіялістичної правиці від „Пяста" до П. П. С., хоче надавати землю: службі на фільварках та заслуженим жовнірам польської армії, аж доповнить карлуваті господарства. Тут виставляє свої кігті гидра імперіялізму. Ось і весь зміст земельної реформи. Закон хоче перевести грабунок місцевого українського населення на Волині, Холмщині, Підляші, Полісю та Східній Галичині. Чи можна давати такі привілеї жовнірам, коли обовязком усіх громадян є боротьба за самостійність свого народу? Коли жовнір не в силі вже працювати, тоді його істнування повинні забезпечити инші закони. Стаття 49. виключає від пайків тих громадян, які були судово карані, чи як злочинці, чи як політичні. Людина не родиться злочинцем: злочинця виховує середовище та економічні обставини. Коли хтось відпокутував свою вину у вязниці, суспільність має обовязок сотворити йому умовини життя, щоби міг стати для неї корисним. Щодо політичних провин то вони не є злочинами. Кожна людина має право домагатись поправи свого істнування. Ясно, що якби Польська Республика була польською національною державою,

то такого параґрафу не було би.

Найбільше політичних вязнів є між Українцями та Білорусинами. У вязницях — ми є більшістю. Згаданий закон має на меті не дати землі нашому населенню. Пос. Строньські каже, що „польскість кресів" спочиває в руках великих власників, а Вітос кричить, що це неправда, бо туди треба післати польських селян. А для нас це значить: як не києм, то довбнею. Знаємо, що цей закон землі нам не дасть. Знаємо, що український селянин дістане її щойно тоді, коли на своїх землях візьме в свої руки політичну владу.

З тих усіх причин голосуємо проти закону і ставимо внесок відкинути його, счеркнувши статтю І.

*) Гл. ч. 152.

По широкому світі.

Анґлії загрожує величезний страйк вуглекопів. Урядові покищо не вдалось найти порозуміння з представниками робітництва.

У Марокку почались спільні франко-еспанські воєнні операції. Англія відмовилась від інтервенції, заявляючи, що невтральність смуги в Танжері повинна бути ненарушна, тим більше, що їй не грозить ніяка безпосередня небезпека.

У Франції парлямент прийняв майже одноголосно новий фінансовий закон і скінчив свою працю в цій літній сесії.

З Москви до Пекіну приїхала експедиція з чотирох літаків під проводом німецького летуна Шмідта. Мета подорожі встановити постійний воздушний шлях: Льондон-Берлін - Кенігсберг - Москва - Урга Пекін.

В Югославії скінчились успішно переговори про урядову коаліцію, партія Радіча годиться з радикалами; сам Радіч кандидує на міністра.

В Еспанії арештовано революціонерів, які приготовляли широкий заговір на короля Альфонса.

З нових подій та ідей.

Унаспідження ґеніяльности.

(Виклад проф. д-ра К. Шаффера).

Професор університету в Будапешті і директор клініки нервів д-р Карло Шаффер одержав недавно нагороду тисячу пезетів від еспанської Академії Наук за свої відкриття на полі унаспідження нервових недуг і ствердження, що унаспіджені нервові недуги належать до одної і тої самої одноцільної ґрупи недуг.

Особливу увагу звернув проф. Шеффер на мозок генія. Він каже, що буденне життя доказує нам достаточно унаслідження талантів і духових здібностей. Унаслідження відбувається у той спосіб, що геній батька переходить звичайно на сина, а геній матері на доньку. Інколи буває й змішання талантів рожичів. Шопенгауер є тої думки, що від батька унаслідує дитина характер і волю, від матері духові здібности; а Медіос знову твердить, що сини вдаються в батьків, доньки в мами.

А що в кождій людині прикмети батька і матері лучаться зі собою, можуть ті обі складники ділати на себе або відємно, гамуючо — або можуть творити причину нових комбінацій і сполук. Це видно дуже гарно на Гете. Гете походить — по батькові з промисловців, по матері зі старої, вченої родини вищої кляси громадянства. Бабуся Гете була дочкою родини Ліндгаймерів, з котрої цілий час виходили го мистці, то вчені люде. Геніяльність Гете треба пояснити лучбою чутєвих талантів матірнього боку з практично-систематичними здібностями лінії предків батька. Можна також на родині німецького генія замітити, що коли тільки мужчина, який стоїть суспільно низше, бере собі за жінку особу з вищої суспільної кляси, тоді подружжа стає вихідною точкою розвою родини у краще.

На родині Гете видно те, що звичайно носить назву „контрасту унаслідження здібностей". Цей контраст проявився з боку батька у тзв. основних прикметах характеру, з боку матері у адиференціованих, вищих нахилах до мистецтва та нау...

Розмах, конечний при витворі генія, вимагає певного відновлення ядра й його матерії. Це видно теж на родині німецького генія. Цілком безпляновa змішка полів і рас не служить витворові справжніх талантів, а радше є причиною появи псевдоталантів і хитких характерів.

Приглядаючись переносинам ріжких талантів у ріжних родинах, можна прийти до інтересних висновків. Одначе треба знати, що батьківська частина — у діяльотічному значінні цього слова — є тою, що до неї належить все те, що належить до захования попереднього; зате матірня частина є тою, що на ній полягає дальший розвій. Тому-то над батьківськими складниками беруть верх усе матірні. Влучність тої тези видно знову на родині Гете або на Наполеоні, про розум і бистрість його матери всім звісно.

Переносини музикальних талантів залежать від батька. У родині Баха переходив музикальний талант через пять поколінь з батька на сина. Більоготчно подібним є тут і математичний талант, що пр. бачимо на швайцарській рідні Бернопіллі, з котрої виходили математики і фізики через три генерації.

Сам геній з погляду продовжування істнування непродуктивний по найбільшій части. Геніяльні люде не мають звичайно ніяких дітей або що найвище одно-двоє. Геній не тримається довго, вже поза третьою генерацією він заникає. Звичайно держиться він довше жіночої лінії; у мужеській гасне скоро. Е. Я.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то впишіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заяви приступлення можна одержати в кождому Кружку У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Союз анґльо - японсько-американський.

Як доносять з Токіо, Анґлія, Японія і Амер. Зєдинені Держави заключили тайний союз в справі одностайного фронту в Китаю.

Ради в Шанґаю.

Південний кит. уряд в Шанґаю оголосив відповідним універсалом незалежність від Пекінського уряду. В тім універсалі вперше він називає себе урядом робітничо-селянських рад.

З судової салі.

Процес Корнгабера і тов. — за обманство і вимушування.

(Пятий день розправи.).

Переслухання Миситина продовжується. По недільному відпочинку він робить краще вражіння. Приходить на салю з цілим пайком паперів, на яких має позаписуване все те, що зізнає. При переслуханню він вимовляється і консультується.

Після конфронтації з Павличишином у Львові він мав виїхати з підінспектором Пьонткевичем до Варшави але не виїхав. Чому — про це не каже. На протязі цілого листопада не зайшло нічого важного. В тому часі одержував гроші від Єгера і ком. поліції Савінкого. Від Єгера одержав три рази по 50 зол., а від ком. Савінкого одноразово 150 зол. Мешкав у тому часі дачі в Повільському готелю. В дома не міг мешкати, бо боявся помсти з боку комуністів. За готель платив по 5 зол. денно. Не диво поте, що недоставало йому грошей. За грішми звертався до Єгера раз безпосередньо, раз через наречену, а раз листовно. У листі нарікав на своє пікре моральне та матеріяльне положення і просив допомоги в грошах. На якій підставі давали йому гроші, чи у виді позички чи у виді подарунку, того він собі не пригадує.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за три великі уступи зі статті п. з. Під обухом „святого декадентизму".

— **Переслідування політичних вязнів у Бригідках.** Свого часу писали ми про те, що у львівських Бригідках почали політичні вязні голодівку з приводу нелюдського обходження з ними з боку тюремної сторожі, та з приводу трактування їх як звичайних уголовних злочинців. Тюремна управа не допускала до них тоді газет, не позволяла на бачення з родиною, тероризувала їх на проходах і т. п., що й було причиною голодівки. У цій справі внесено було в варшавському соймі інтерпеляцію. Міністерство зажадало внесень від тюремної адміністрації. Начальник тюрми Маєвскі, згідно його заступник Гурскі уложили декларацію, яка заперечувала усі порушені в інтерпеляції факти надужиття. Ту декларацію давав політичним вязням до підпису п. Гурскі, але в той спосіб, що не знайомив їх із її змістом. Вязні не дали на декларацію своїх підписів, бо не знали її змісту. Та п. Гурскі справи не залишив, а стягнув від кількох політичних вязнів підписи підступом. Коли ці довідалися, що підписали, то відкликали свої підписи, а инші політичні вязні категорично від підписів відмовилися та заявили, що вважають нечесну роботу п. Гурского за провокацію. За те примінив п. Гурскі до політичних вязнів цілий ряд репресій, як: а) позбавив їх права отримувати газети на протязі місяця, б) чотирох з них Райнделя, Габермана, Еделіха та Буха замкнув до темниці на шість днів, при чім заборонив їм одержувати на протязі того часу харчі зі світа. Все те пімста за те, що не піддались його підступові та провокації. Начальник тюрми Маєвскі тепер недужий і всі обовязки виконує Гурскі. Цікаво, кого належить тепер потягати до відповідальности за ті нові надужиття? А п. Гурскі загрожує ще більшими репресіями. Мабуть ніде нема та не було ніколи стільки всяких нечуваних у культурному світі надужить над політичними вязнями, що в Польщі, а з окрема у Львові.

— **Княжий день.** Гімн. учитель Василь Волошинський з Теребляни жертвував кружкові УПТ. в Яворові свою цінну бібліотеку з 5000 томів. У ній бібліотеці є чимало книжок бібліографічної рідкости та високої вартости. Кружок УПТ. прикладав старань уладити бібліотеку як слід, щоби з неї могла користати гімназія й громадянство. П. Волошинському належиться за його дар щира подяка та признання.

— **Мілітаризація шкіл у С. Р. С. Р.** „Таймс" приносить вістку, що Рада Народніх комісарів у Москві підготовляє декрет про обовязкове введення військового навчання у всіх вищих ратункових заведеннях. Студенти мусітимуть щороку відбувати трохмісячну військову службу в касарні. Від осени слідуючого року має мічене введення обовязкового навчання військових наук у середній школі.

— **Дайнячи.** Кажуть, що кождий людина має свого дайнячка. Для звичайних смертельників важко відшукати свого дайнячка. За те далеко легше відшукати свого дайнячка славним людям. У Франції наприклад виявилося, що до Сенського Суду ходить що дня один адвокат дуже подібний до президента Думерга. Спочатку мали його судові клієнти за самого президента і тому завсігди його поздоровляли та вставали зі своїх місць, коли він входив до суду. Нині той адвокат так привик до незаслужених вияві пошани, що ображується, якщо товпа судових клієнтів не встає зі своїх місць та не поздоровляє його низенько, коли він входить до судової жадальні. Евжо може бачити самого себе у магазині Самаритен, де його двійняк служить як інспектор у відділі домашнього господарства. Начальник інформаційного бюра по подробиць подібний до Пенлеве. Голова сенату де Сельв нині вже не має двійняка, бо точка в точку подібний до нього малер Жером недавно помер. Одначе слід замітити, що такі двійняцтва найбільше лучаються у Франції. Це мабуть звичане чи не з легенерашнею Французів.

— **Україніка.** Празький півофіційний орган міністра Бенеша „Прагер Пресзе" приносить у 189 числі з дня 12. липня у відділі „Славіше Руншау" під заголовком „Україне" короткі, але точні інформації про Всеукраїнську Академію Наук у Київі, про українізацію і про кооперативні установи на Полтавщині. Крім цього приносить ще й коротку замітку про найновіші наукові публікації, що появилися друком у Празі накладом „Українського Громадського Комітету".

— **Перебудова залізничих шляхів, знищених виливами.** Які величезні шкоди мусіли спричинити виливи та повені нашому селянству та нашому рільництву взагалі, видно найкраще з того, що Польща мусить перебудовувати деякі залізничі шляхи в районі виливів у цілости. Найбільше потерпіли мости та насипи. На ціль перебудови тих шляхів примушена буде держава затягнути позичку на суму 10 міліонів золотих.

— **Іспит зрілости** в приватній учительській семинарії СС. Василянок в Станиславові відбувся в часі від 1—8 липня п. р. під проводом дир. Станислава Пербера. Свідоцтва зрілости одержали: Бородайкевич Дарія, Будилівська Юлія, Вітковицька Ірина, Герман Геня, Гординська Марія, Гошовська Марія, Гриневич Дарія, Гумеюк Марія, Домбровська Анна, Дресслер Гертруда, Дубовицька Марія, Кімель Тавб., Ольшанівська Марія, Павлюк Надія, Підпригора Анна, Провізон Тоня, Ракочій Целіна, Салавин Ольга, Сокаль Гітель, Сороковська Левкадія, Сулима Дарія, Татунчак Осипа, Токарська Марія, Тупчиманович Іванна, Ульванська Наталя, Холовецька Людмила і Чорнодоля Олександра. 13(!) кандидаток репробовано, а 3 від іспиту відступили.

З листів до Редакції.

До нашої Редакції надійшло слідуюче письмо, яке містимо для цікавости заінтересованих:

Греко-кат. парохіяльний уряд ч. 216/1925. — Підушиці малі, 9. липня 1925. До Хвальної Дирекції Товариства „Достава" у Львові. Замовлений давін в „Доставі" ми одержали. З нього підписані, як також всі парохіяне вповні вдоволені, а його голос такий прекрасний та милозвучний, викінчення таке артистичне, що варта, щоби всі наші церкви як також і всі тоті Вп. Жертводавці, що хотять справити дзвін, замісць купувати гірший товар у покутних „дзвонарів", що накидуються зі своїми дзвонами, купували ліпший товар у своїй рідній інституції.

Гр.-кат. уряд парохіяльний у Підушицях малих.

М. Цурковський, пароx, — *Яким Принда, Петро Собків* — церковні провізори.

ОГОЛОШЕННЯ.

Учительський хор Д. Котка:
у середу 15.VII. м. Угнів. 2150 19-?
у четвер 16.VII. м. Бяла.
у пятницю 17.VII. м. Бяла.
у суботу 18.VII. м. Камінка струм.
у неділю 19.VII. м. Радехів.

Український Театр під дир. І. Нагуревича.
Сколе. — Сала магістрату.
Четвер 16.VII. „—".
Пятниця 17.VII. „Блакитний лис".
Субота 18.VII. „Сирітка Хася".
Синевірсько вежне. — Сала „Просвіти".
Середа 15.VII. „Марися Богуславка".
51 3—3

Дрібні оголошення.

МОРЕЛІ залізницькі (вприкози висилає в 5 кг. кошиках оплачено за післяплатою зол. 15, вишні зол. 10. — Н. Р'сель, Залізники. 46 2—3

ПРИСТИЙНИЙ мужчина, середніх літ, заможний і на добрім становищу, оженається зі заможною вдовою. Ласкаві оголошення Т. Косар, Львів І. poste restante. 44 3—3

МОРЕЛІ, залізницькі, вибирані, висилає в 5 кг. кошиках оплачено за післяплатою зл. 15. Арон Вевкерт, Залізники. 52 2—3

ВСЧ. ОО., що одержали мою брошуру „Про що не говориться..." зволять прислати 1'50 зол., бо похід приймаю на перву у Київі. О. М. Ковтко, Х лоіз. 60 1—1

ХТО з учасників УГА. знає, що сталося з Дмитром Недошитком. з Ходачкова малого, пов. Теребовіль, котрий мав бути хорим в полевій 2/1 шпиталі девятої бригади у Винниці, зволить довести батькові Василеві Недошиткові в Ходачкові малім п. Борки великі. 60 1—2

ХТО знає про побут Павла Гейчука, зволить звернутися на адресу: Мирослав Бачинський. Жеребка королівські п. Скалат. 57 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення
д-ра Шимона Раппапорта і Якова Нассе
Львів, вул. Синстусьна 17/II.
Пльомбування й вимимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2245 7—10

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР
до недуг носа, ушей, горла і гортанки
28 перенїс ординацію на 5-20
вул. Ягайлонську 7, I. п.
Телефон ч. 27—99
Лікування Діятермою і лямпою „HELIOL"

Виїжджаю 15-го липня на літний відпочинок, поверну 30-го серпня.
47 3—3 **Д-р Березницький.**

Рік заснування фірми 1837. **Фабрика ковдер і матераців** **Рік заснування фірми 1837**
Магазин постелі і білля
І. ДРЕКСЛЄР і СИНИ
Львів, площа Капітульна 2 (напроти Катедри)
поручає:

КОВДРИ	БІЛЛЯ ПОСТІЛЬНЕ	ПОЛОТНА
МАТЕРАЦИ	„ МУЖЕСЬКЕ	ШИФОНИ
СІННИКИ	„ ЖІНОЧЕ	ЗЕФІРИ
НОЦИ	„ ДІТОЧЕ	ДРЕЛІХИ
КАПИ НА ЛІЖКА	„ КУПЕЛЕВЕ	ВСИПИ

Воали, полотна, батисти, перкалі у величезнім виборі. — Перерібка ковдер і матераців виконується солідно протягом 24 годин. — Першосортні товари краєві і заграничні. Замовлення з провінції. 25 3-3

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає О. Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 155 (10.538). Львів, четвер 16. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. т. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

ГОЛОВНА РАДА КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" у ЛЬВОВІ

запрошує отсим на

Господарський Зїзд,

який відбудеться у Львові дня 25. липня (субота) 1925 в год. 10. зрана у власній домівці при вул. Зіморовича ч. 20. I. пов.

В порядок дня Зїзду входить:

1) Відкриття Зїзду Президією Головної Ради.

2) Сучасний стан нашого села і станова організація селянства — реф. інж. Юліян Павликовський.

3) Поміч Філій і Кружка „Сільського Господаря" серед сучасних умов — реф. Остап Лупький, віцепрезидент Т-ва, голова Філії в Стрию.

4) Молочарські Спілки і їх завдання на полі піднесення годівлі рогатої худоби — реф. інж. Андрій Палій, директор Краєвого Союза господарсько-молочарського в Стрию.

5) Спілковий збут худоби — реф. Остап Лупький.

6) Насінництво в Галичині і годівля збіж у селянських господарствах — реф. інж. Осип Дідич.

7) Справа управи цукрового бурака — реф. інж. Евген Архипенко, редактор „Сільського Світу" і член Головної Ради Т-ва.

8) Земельна справа — реф. інж. Юліян Павликовський.

9) Закриття Зїзду.

До участи в Зїзді управнені всі члени Товариства, а зокрема всі голови чи то заступники голов Філій і філіяльні відпоручники, відпоручники центральних культурно-освітніх установ і економічних інституцій, які висилають своїх представників до Головної Ради „Сільського Господаря", представники Повітових Союзів Кооператив і фахово вишколені агрономи. — Одночасно з тою оповісткою висилається запрошення на поіменні адреси. На випадок неодержання запрошення управнені до участи з Зїзді одержують його в бюрі „Сільського Господаря" в дні Зїзду від год. 9 ої зрана почавши.

В дні 26. липня 1925 о год. 10 зрана відбудуться в салі „Сільського Господаря" наради агрономів присвячені справі створення станової організації українських агрономів.

ЗА ГОЛОВНУ РАДУ:

Інж. Юліян Павликовський вр. — віцепрезидент.

о. Тимотей Ковалюк вр. — секретар Ради.

Братня допомога.

Велика війна, а потім революція, не шадили українського народу. Цілих шість літ доводилося йому переживати важке лихоліття фізичного вичерпання та матеріяльної руїни.

Здавалося, що з хвилиною як замовкли гармати, пічнеться для нашого народу час відпочинку і час відбудови. Здавалося, що настане велика пора всестороннього національного ренесансу. Та доля була немилосерна. Вона не дала спочити ні нервам ні обезсиленому народньому організмові. Бо ось у 1922/23 р. десь із бездни Чорного моря виповзла на широкі українські лани наддніпрянської України страшна, невмолима потвора, якій на ім'я голод.

Задріжали українські міста і села, плачем сповнилися широкі лани, завмерли українські міста, глянувши в обличчя голоду, того страшного вікольного ворога всякого життя. Цар-голод звів безкровний бій, з тріюмфом пронісся здовж та поперек українських ланів і залишив за собою сліди руїни, сліди горя і муки. Тисячі невинних жертв пішло гнити сиру землю. Тисячі їх, тих виголоджених кістяків, прийняв під свій таємний покров український чорнозем.

Весь світ здрігнувся тоді на те горе народу. Весь світ узяв визначну участь в допомозі невинним жертвам голоду, весь культурний світ почав боротьбу із ним. Український народ під Польщею не міг глядіти рівнодушно на муки та передсмертні судороги свого більшого брата що простягнувся в голодовій агонії над ревучим Дніпром. Менший брат, обезсилений та цілковито зруйнований війною і битий безупинну мачухою-дійсністю простягнув терплячому більшому братові свою слабеньку руку допомоги. Не багато, бо сам він мало що мав, та все таки зібрав він тоді на бідних землях Галичини та Волині круглу суму чотирох тисяч долярів та вужив їх на допомогу для тих, що падали в голодовому безсиллю там — над Дніпром.

Але доля, видно, рівномірно розділює свої болючі дари. Бо ось прийшов 1924 рік з його неврожаєм і з карпатських гір від Бескиду по Чорногору виповзло зі своїх камінних нор та простелилося по галицькій і волинській волости розхрістане, обдерте марево голоду. Сумом і горем окуталася галицька земля. Загроза смерти повисла над українським селом. Порятунку та допомоги не можна було надіятися нізвідки, бо всюди в тому році врожаї завели. Сам нарід почав помагати собі. Але яка це могла бути поміч. Голодний голодного порятувати не міг. Можна було виявити тільки добру волю, тільки благородні зусилля, але ставити побідно чоло елементарному нещастю було нам не по силам.

І ось у цей грізний мент боротьби заворушився наш більший брат над Дніпром. Він не забув на братську допомогу з 1922 р. Він не забув свого меншого брата в нужді, горю та біді. Не будучи сам ні в надмірних достатках, ні в повному забезпеченню він все таки витягнув братерську руку допомоги, він по своїм силам сповнив свій почесний обовязок крови.

Український Червоний Хрест із Харкова переслав своїм голодуючим братам в Галичині та Волині від українських селян та робітників 16 вагонів збіжжа. Тих шіснацять вагонів збіжжа представляють кругло вартість 100 тисяч золотих або 20 тисяч долярів. Не забув той брат в першій мірі за дітей. Ця велика допомога, що становить на українській території під Польщею цілу третину польської державної допомоги для голодуючих причинилася до врятування не одного життя. Вона обгріла не одні материнські сльози, вона вчесла в наболілі груди не одного батька промінь надії, промінь віри в силу українського народу. Не одному розкинула вона очі на те, що там над Дніпром, там за Збручем, за риською лінією, яка нас штучно розділила, бється українське серце, живе українська душа, вразлива на горе та нужду всього українського народу без огляду на те, де він силою обставин найшовся.

Ця велика допомога українського селянина і робітника для свого голодуючого брата в цьому році розбудить наново кровні звязки, завяже тісні духові взаємини між українськими масами по обох боках кордону. Всі врятовані від мученицької голодової смерти певно почувають у своїх серцях не тільки вдячність, певно наповняють їх не тільки симпатіями до своїх закордонних братів, але палають і великим бажанням стати членами одної великої нероздільної української сімї.

в. м.

Сучасна середня школа і завдання учительства.

(З приводу Зїзду вчителів середніх і вищих шкіл.)

Щойно тут, у спокійній підгірській кітловині, далеко від великоміського шуму (бо до великих міст треба всеж таки зачислити й Львів, не зважаючи на всю його сучасну мізерію) можна зібрати свої думки та вивести відповідні висновки. Треба вже раз проаналізувати шкільне життя та подати до відома загалу сумні факти з ne ira et studio ..

Сучасна українська середня школа — це одно велике непорозуміння. На це зложилися найріжнійші чинники: політичні умовини створили непевність завтрішнього дня, економічна скрута викликала важку боротьбу за істнування, нестерпучі суспільні та національні відносини не дають змоги поставити на належній висоті справу виховання й навчання.

Школу творять: шкільний будинок, ученики та учителі. Наші середні школи (возьмім для прикладу львівські державні й приватні школи) приміщені здебільша в будинках, що глузують з усяких вимог шкільної гігієни. Замісць просторого подвірря, де могліб діти відсвіжитися чістим повітрям, — вузькі коридори, де й повернутися неможливо. Замісць широких, високих і соняшних світлиць — по більшій части вузькі, низькі й вогкі кімнати (скомбіновані з покоїв приватних мешкань) або непривітні касарняні салі, звичайно без роздягальні, так, що нагортки дітей висять у шкільній кімнаті. У західно-европейських державах такі „шкільні будинки" закриває санітарна поліція, одначе ми мусимо бути вдячні й за такі, бо задля недостачі приміщень, навчання в деяких клясах мусить відбуватися безпосередно після обіду. Кляси переповнені, бо шкільна влада не дає дозволу на відкриття нових відділів. Лавки, на котрих сидять діти 5—7 годин денно, не відповідають приписам шкільної гігієни, недостача приладів до науки не тільки в приватних, але й державних школах, не дозволяє вести наглядного навчання згідно з вимогами новочасної методики, та експерементальної психольогії. Не треба мабуть доказувати, що така „наука" — це справжня „мука".

Негигієнічне уладження школи, злочинне навчання після обіду, перетяження занять в школі, злиденні життєві умовини нашої шкільної дітвори, що часто відмовляє собі кусня хліба, щоби купити собі зшитки, чи дорогі шкільні підручники — все те складається на жахливе поширення сухіт та инших важких недуг. Учителеві української середньої школи доводиться ствердити в кожній клясі, що більшість наших дітей уже впала жертвою сухіт. Щастя ще, коли дитина в першій стадії недуги має спромогу лічитися кварцовою лямпою та відповідно відживлюватися. На жаль, більшість хорих дітей не лічиться та инших заражує... Жовті обличчя, малокровність, підозрілий кашель, вузький обвід грудної клітки, втома, пітніння та инші знаменні симптоми сухіт доводять часто до того, що діти не ходять до школи та занедбуються в науці.

Наша молодь живе в невимовно важких обставинах. Учні наших середніх шкіл — це переважно селянські діти, яким батьки можуть оказати тільки незначну поміч. Коли приймемо на увагу стихійні нещастя (посуху, повінь ітд.) та суспільні відносини, то не можна дивуватися, що наші малоземельні селяне, обтяжені податками та пригноблені зусиллями зберегти своє господарство перед цілковитою ліквідацією, не мають змоги посилати своїх дітей у середню школу. Але й тим дітям, що вже кілька літ тому почали вчитися в середніх школах, не в силі батьки допомогти безжурно докінчити своїх студій так, що значна скількість нашої молоді г о л о д у є!

Опікуни кляс мають спромогу ствердити це сумне явище з нагоди обовязкових відвідин учнів в їх приватних помешканнях. „Помешканнями" навіть і назвати не можна сугерени, ці підземні, вогкі льохи львівських знищених камяниць, або передміських хат, де живуть наші нещасні діти. В щасливійшому положенні діти, що їх приміщено в бурсах, хоч і тут умовини далеко не ідеальні... Часто доводиться опікунові уладжувати гроші

ку серед учителів, щоби ратувати молоду людину в її прикрих хвилинах життя. Такі випадки не спорадичні, а масові. Наші вчителі сер. школи, яким не можна не признати великої жертвенности з приводу ріжних народніх потреб, безрадні супроти крайньої вбогости значної частини учеників у сучасній середній школі.

На зїзді учителів сер. і вищих шкіл упали гіркі докори на адресу молоді й суспільности. Молодь і дїтвора закидує зі свого боку вчителям брак громадської діяльности та невиконування національних обовязків. І хоч обі сторони мають слушність, створюється атмосфера взаїмного обвинувачення, а через те й огірчення. Пригноблений настрій можна оправдати, одначе треба рішуче виступити проти взаїмного ворогування. Тільки після щирого зясування недостач нашого шкільного життя можна обмірковувати доцільні способи оборони нашого шкільництва. Обєднання усієї української суспільности, створення міцного та авторитетного політичного центра може посунути шкільну акцію на кращий шлях. Учительські станові організації без сильної піддержки зорганізованого громадянства не мають змоги вивязатися навіть із своїх скромних завдань.

Брак захоплення у нашої молоді юнацькими ідеалами, недостаточне зацікавлення громадськими та загально-національними справами всієї української суспільности, врозуміле явище після відомих подій. Дивуватися цьому, чи обвинувачувати за це вневірену суспільність так само несправедливо, як усі ті закиди, котрих не щадять нашому вчительству. Доля наших учителїв усіх категорій справді незавидна. До нікого не можна краще приложити відому латинську приповідку, як до українських учителів: „Quem dii oderunt, eum paedagogum fecerunt!"... Важка й відповідальна праця серед вище наведених обставин, незначна державна платня, погано оплачувані заняття в приватних школах, прикра залежність від шкільної влади, яку виконують люде чужої народности, гіркі докори та брак усякої помочі з боку власної суспільности, — все те виснажує українського вчителя, витворює у нього почуття пониження та упокорення, вбиває у нього творчість та заховлення шкільною працею. Витворюється у нас тип російського учителя „в футляре"... Що такі умовини убійче валивають на виховання й навчання нашої молоді, не може бути двох думок. Але це те страшне заворожене коло, в якому ми усі опинилися, та з якого всежтаки мусимо за всяку ціну видобутися!

Цій справі зїзд учителів середніх та вищих шкіл присвятив свою увагу. П. Гр. Микетей, д-р Р. Цегельський т. н. підкреслили в своїх докладах вагу організації нашого вчительства в звязку з обороною українського шкільництва: службова прагматика не сміє вийти на шкоду вчителям української народности. Службові відносини в приватних школах мусять бути як слід упорядковані. Тов. „Учительська Громада" має для скріплення своєї станової діяльности увійти в порозуміння і звязки з иншими подібними учительськими організаціями...

Завдання українського середнього вчительства зясував у довшій промові голова М. Галущинський. Повоєнна психоза витворила в нас взаїмне підозрівання та шукання за винуватцями нашого лихоліття. Одні скидають з себе відповідальність, звалюючи її на других, щоби таким чином оправдати свою байдужність в національних справах. Ми можемо тільки тоді відіграти певну ролю, якщо форма нашої зорганізованої сили найде відгомін там, звідкіля виходять всякі кресові закони в шкільних справах. Наші культурні придбання можемо оборонити, коли про слушність своїх прав зуміємо переконати польський народ, котрий перейшов так само важкі моменти, заки здобув волю. Зі силою, як слід зорганізованою, мусять міродайні чинники рахуватися. Ми мусимо вернути до тих давних часів, коли вчителі вели молодь не тільки на шлях інтересів людскости, але вщіплювали в дїточі серця громадські чесноти та національні ідеали. Референт взиває Гол. Виділ „Учительської Громади" використати всі передбачені в статуті засоби для оборони нашого шкільництва, реагувати на кождий окремий випадок, щоби не просити, а представляти ті почування, які вже доходять до обурення, щоби та акція найшла відгомін в народі, — з живим народом не можна експериментувати. Треба домагатися заспокоєння наших культурних потреб, треба робити заходи в справах особистих аж до ідеольогічних включно в усіх інстанціях і законодатних установах. Час депресії мусить минути, бо й розгін винародовлення мусить стриматися. На місцях повинен кожний культурний діяч стати інформатором преси й живим сполучником між нашою працею і громадянством, сїячем культурних інтересів серед загалу української суспільности. Навіть у тих наших тісних рямцях можлива дошільна оборона нашого загроженого шкільництва, розбудова і творення нових приватних шкіл.

Д-р І. Рибчин зясував гуманітарні завдання тов. „Учит. Гром.". В товаристві мають бути ось які фонди: А) для членів тов.: 1. Допомоговий фонд: а) для безробітних учителів; б) для вдів і сиріт. 2. Посмертний фонд. 3. Фонд будови, згл. купна домівок і санаторій: а) в горах; б) домівки-захисту у Львові. Б) В користь шкільної молоді; Зїзд взиває Краєве товариство опіки над молодю, Ради батьків й инші товариства й гурти, яких завданням являється дбати про добро молоді взагалі, а в справі будови вакаційних осель і удержання молоді в часі ферій зокрема.

Порушені справи викликали живу виміну думок, в якій крім референтів приймали участь: Д-р І. Брик, проф. Вол. Калинович, Гр. Тимощук, Ю. Стефанович, І. Сітницький, Р. Цегельський, М. Кужиль, Н. Дяниш, Т. Залеський, Н. Полек, Ю. Гірняк, Дм. Николишин, Евген Яворівський, Ом. Терлецький та Ром. Чубатий. Зїзд приняв усі резолюції одноголосно. Почесний член „Учит. Гром." президент Юліян Романчук, що не міг їзза недуги прибути на зїзд, прислав сердечний привіт.

Треба висловити бажання, щоби Гол. Виділ „Учит. Гром." виконав усі постанови зїзду, треба сподіватися, що серед українського громадянства по цей бік Збруча найдуть шкільні справи більше розуміння й сильнійший відгомін, як досі. Тісне обєднання усієї української суспільности, щира співпраця інтелігенції з селянством, дружні відносини між учительством з одного боку і молодю та її батьками з другого являється найважнійшою умовою доцільної оборони нашого загроженого шкільництва. Тепер черга за нашими політичними організаціями в краю та українською парляментарною репрезентацією у Варшаві.

Педагог.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

В справі парцеляції парохіяльних ґрунтів.

(Духовенству на увагу.)

Цими днями епископські консисторії звернулися до деканатів покликом, щоби в порозумінні духовенством виготовити плян розподілу парохіяльних ґрунтів, як по думці конкордату, підпали б під парцеляцію. Притім додають що уряд згодився на те, щоби філії стали парохіями і також дістали по 15—30 гектарів орного ґрунту, а парохів успокоюють тим, що вони будуть у тих філіяльних парохіях доїжаючими завідателями, тоб-то страти в доходах з епітрахиля не матимуть ніякої, а еректіональний ґрунт або вратується в цілости, або зазнає лиш невеличкого зменшення.

Отже тут треба сказати, що це ніщо инше, як пастка або лапка. На неї консисторії вже зловилися, а духовенство може зловитися. Творення з філій самостійних парохій це проста дорога до зубожіння клиру. За зубожінням клиру мусить невідклично прийти обниження його культурности, а з тим: занепад села і народу. Історія повторюється, але в попраленому виданні. Наше духовенство вже раз урятувало люд, хоч само було малокультурне. Але тоді на мужика ніхто не зважав, бо він був лише тяглом. Нині не те. Мужик став громадянином. Противникові стало ясно: або того мужика треба добути, або дома не бути! І він його при обниженню культурности духовенства загорне в сак.

Бо нехай ніхто не думає, що парох буде довго адмініструвати парохію, утворену зі своєї філії! Уряд має право зажадати дефінітивної обсади кожної парохії. Цього домагаються і церковні канони. Цього зажадає напевно і наш малограмотний мужик і буде грозити владиці всім, що лиш придумає — аж доки не дібється окремого пароха для свойого села. А що той парох буде голодний, що це мужика обходить? Його психольогія: — „як ксьондз схоче їсти, то буде робити так, як ми схочемо". Чи такий священик зможе постояти за своїм і за своїми?...

Може священиків забракне? Але уже підростають „бірітуалісти" (двообрядовці) і добрі люде допоможуть їм потрапити до нас. Таж то все одно — адже річ у тім, щоби спасти душі.

В. НІЧЛАВКО. 5)

„Синичка".

(Продовження.)

— Мій коханий, мій милий, мій єдиний!... Ні, ні, ти не кинеш своєї Синички. Таж вона тебе любить над усе в світі! Таж вона віддала тобі свою честь, свій сором, своє життя. Таж вона стала матірю від тебе і подарує тобі дитинку, таке дрібненьке, маципке янголятко, що витягатиме ручки до тебе і жебонітиме: тату, тату, тату... І... я так щось чую — це буде синок — такий маленький, маленький Миколько... Подумай, мій єдиний, подумай і роби так, як тобі накаже честь і совість і твоє добре, золоте серце... Одно тільки памятай, що без тебе, мій голубе, моє сонце, моє щастя — я жити не можу і не хочу! Як не бажаєш губити мою душу і душу того дрібоцького, що тут у мене під серцем, то ще нині присягнеш мені зробити мене своєю шлюбною жінкою. Як ні, то вже завтра шукай мене, або десь на сухій гилячці в нашім улюбленім ліску, або там на дні ставу, де ми нераз до місяця купалися. На те я тобі поклягаю і цілую святий хрест.

Зложила пальці навхрест і святочно поцілувала.

У місяць по тій розмові, Миколя Танасько з шлюбною обручкою на руці їхав святитися; їхала з ним і пані Агрипіна Танасько відвідати своїх товаришок та знайомих у Львові. Пані Агрипіна як би вродилася на їмость: кругленька, пухнатенька і все усміхнена, тільки ясні очка трохи занадто стріляють...

О. Микола Танасько висвятився в дуже добру пору, саме по війні. Маса парохій було опорожнених: деякі душпастирі не вернули ще з евакуації, деякі сиділи у польських таборах для інтернованих, деякі тинялися ще по великій Україні, а багато померло від тифу, холєри, еспанки і т. п. О. Микола Танасько дістав відразу добру адміністрацію, а по кількох місяцях знамените експоноване сотрудництво в селі Вербові. Поверх дві тисячі душ, поверх пятдесять моргів поля і „добрі звичаї", себто рїжнородні багаті приноси.

Панство Танаськи поділили працю поміж собою в той спосіб, що єгомость правили в церкві тай провадили господарку в полю, на гумні і на оборі — за те їмость „вели рей" у хаті і парохії. Їмость визначували ціну за похорони, шлюби і таке инше, пильнували, щоби до хрестин до виводу, на пацір і т. д. була все курочка, на парастас питльовані колачі і або ковбаса, або кусень сала, або кільо цукру. Без слова їмості єгомость і кроком нікуди не поступили, і пальцем об палець не ударили. Коли хтось з сусідних душпастирів потребував духовної помочі, або вируки, то як їмость запорядили, так і було. Сказала Синичка: „Добре, добре!" — то о. Танасько їхав і на четверте село до хорого, чи на похорони. Але як Синичка сказала: „Ми маємо свою церкву і своїх парохіян", тоді о. Танасько не поїхав би до хорого, хоч би був і умираючий, навіть як би це було таки під носом — якийсь кільометр або два дороги — і не виручив би сусіда, хоч би дуже хорого, навіть як би це був власний парох. Хоча Синичка вміла цінити своє достоїнство їмості і пильнувала, аби всякий віддавав їй належну честь, то і з простолюдином любила побалакати, особливо з довіреними жіночками. Від них довідувалася всього, що діялося та що говорили не тільки у Вербові, але у сусіднім місточку Костурові та по найближших селах.

Можливо інтересувалася мешканцями Костурова, де було кілька родин т. зв. інтелігенції, а передівсім родиною тамошнього пароха о. Порубського. Хутко вміркувала це Петриха, жінка старшого брата з Вербова. Була це бездітна, середньозасібна господиня, у котрої все доволі часу, щоби кожної неділі, кожного свята і кожного ярмарку ходити до Костурова, забігати там то до аптикарів, то до почтарів, то до лікаря, та побувати у панства Порубських. Вечером заходила до своєї їмосцуні і рапортувала, що де бачила, що чула. Щоби більше зацікавити їмосцуню, трохи розсміяти, трошки посердити, то багато сама таки видумувала і вневиняла, що таке чула від аптикарки, таке від докторки а таке від міської їмості. Звичайно розпитувала Синичка найбільше про Порубських, бо мала їх чомусь глибоко в печінках. Також о. Танасько не долюблював о. Порубського, але о. Порубський „мав плечі" в консисторії, тому о. Танасько вирішив, що краще удержувати з Порубськими приязні взносини. І так жили собі панство Таназьки з панством Порубськими у „добрій комітиві". Проте Танаськи не залишали ніякої нагоди причепити Порубським якусь добру латку і тайком ширили вісточки, що осмішували, або й понижували їх в опінії кондеканальних. Але пані Агрипіні мало було такої підпольної війни, не могла дарувати того всього, що чула від Петрихи, а Петриха божилася, що чула або

Не перечу, в наших консисторіях думають може й широ. Але чи клир має вплив на добір крилошан або владик? Чи не можуть і по консисторії прийти „двообрядовці"? Чи вже й нині деякий владика не приписує свому клирові, що має читати, що підспомагати, як ходити люзом („кожний за себе нехай відповідає")? А що буде, як „невидима рука" забажає „зреформувати" наше духовенство і посадить, як кажуть у Римі, „правдивого католика" на владичім столі?

Ось ті думки нехай кермують нами в теперішню поважну хвилю. Душпастирське духовенство і лише воно ще є силою і основою церковно-народної справи. І як буде так буде, то наша ширша справа буде поставлена здорово, коли надвицькою теперішніх парохіяльних грунтів дорогою парцеляції поставимо на ноги як найбільше малоземельних мужицьких господарств, тобто допоможемо цілій бодай до minimum existentiae, бодай до 6 (шести) моргів грунту. Все инше буде робота помилкова. Вліземо самохіть у безвихідну лапку (пастку), бо треба прецінь все тямити, хто конкордат виєднав і хто дає нам добродійства: творити в філій парохії.

І нехай не баламутить це, якщо й латинський клир буде з філій творити парохії. Вони при владі. Від зубожіння їх захоронять иншою дорогою — так як нині прецінь деяким латинським парохам на заході епископ відбирає то часть конгруи то цілу конгруу, а дає грудівникам „на кресах".

Зрештї треба сказати, що рівночасно з дотацією церковної прислуги і дяків — але конче рівночасно — повинна бути унормована відповідно і кваліфікація дяків, бо щойно тоді може бути в громаді з дяка пожиток.

о. Теодор Сапойник.

Музей визвольної боротьби України.

В широких колах українського громадянства здавна відчувалася потреба зберегти для грядучих поколінь матеріяльні памятки останнього періоду історії України. Відчуття тієї потреби та обовязку, що лежить на нашому поколінню, було тим живійше, чим очивиднійшою була небезпека затрати та розгублення цих памяток. Особливо великою представляється небезпека, що може пропасти усе те, що наслідком подій останніх літ опинилося на чужині, поза границями України. Архіви та збірки ріжних урядових установ, військових частин, громадських установ та приватних осіб, що находяться тепер за границями України, представляють надзвичайно велику вартість. А проте — доля цих памяток була досі, взагалі беручи, незабезпечена. Вона була залежна часто від випадку, від того, що знайшовся хтось, хто хотів би та мав би змогу зібрати та зберігати те, що достойне збирання та збереження. Такі відносини матимуть особливе значіння, коли взяти на увагу з одного боку фактичну неможливість для наших краєвих установ заняти з успіхом зібранням та збереженням цих памяток, з другого боку важкі матеріяльні та психічні умови, в яких живе наша еміграція. На протязі останніх літ пропало вже чимало дійсного та коштовного матеріялу і кожний місяць приносить зовсім певно дальші втрати.

Противділати лихові можна було тільки одним способом: сотворити установу, що мала б своїм одиноким завданням збирати та берегти до слушного часу матеріяльні памятки подій, звязаних з визвольною боротьбою України. З ініціятиви Українського Університету в Празі заснувалося товариство „Музей визвольної боротьби України", якого статут недавно затвердила влада та якого перші установчі збори відбулися дня 28. травня.

Обрано: Акад. проф. Д-ра І. Горбачевського головою, проф. О. Лотоцького містоголовою, в склад управи ген. Омеляновича Павленка, проф. Д-ра О. Колессу, В. Біднова, В. Старосольського та Д-ра Е. Коновальця. В склад управи увійшли далі, як відпоручники університету, проф. Д. Дорошенко та А. Яковлів. Директором музея обрано проф. Д. Антоновича. Завдяки доброзичливій допомозі з чеського боку, музей має вже власне помешкання, яке бодай на першу пору дасть приміщення збіркам. Вже тепер находяться в цих збірках предмети, що представляють собою чималу цінність, а досі вже зголошені дальші дари позволяють сподіватися, що незабаром стане Музей визвольної боротьби України одною з дуже поважних культурних наших установ. На днях появиться друком перший випуск „Вістей" музею, в якому буде подана програма його праці та інформації про дотеперішну його діяльність. Адреса музею покищо Praha II. ul. Stepanska 49|II.

Брат — Братові.

Бюлетень ч. 15.

Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу" за місяць липень 1925.

Від Українського Червоного Хреста прибули дальші вагони збіжжа. До цього часу прибуло 16 вагонів, з них 12 пшениці, 2 ячменю і 2 жита. Загальна вага надісланого збіжжа виносить около 259 тисяч кільограмів (кожен вагон по 15 до 16.000 кільогр.). Краєвий Комітет розділив дальші вагони збіжжа так: Ковель 1 вагон, Комарно 1 ваг., Сянок 1, Перемишль-Ярослав 1, Должа 1, Самбір-Старий Самбір 1. На сплату фрахтів надісланих вагонів Краєвий Комітет до цього часу витратив 2,701.55 золотих.

По широкому світі.

Французький уряд Пенлеве втратив підтримку соціял-демократів і одержав признання довіря голосами правиці.

Майо, фр. міністр фінансів вибраний до сенату 641 голосами на 870.

Франко-еспанське порозуміння в Марокку має звернутись до Абд-ель-Кріма зі спільними мировими пропозиціями. Коли їх Абд-ель-Крім відкине, війна буде продовжуватись з подвійною енергією.

Анґлійський кабінет прийняв рішення про будову нових военних кораблів.

Чехословацько-ватиканський конфлікт загострився. Чеський посол уже не вернеться до Риму. Соціялісти домагаються, щоби нунцій також до Праги не вертався.

Відгуки польсько-жидівської угоди.

Одержуємо до поміщення таку відозву:

Жидівські робітники стверджують, що:

1) т. зв. „польсько-жидівська угода" є порозумінням жидівської буржуазії з польським імперіялізмом, переведеним всупереч волі та інтересам народніх жидівських мас;

2) що ця угода є звернена проти визвольної боротьби українських та білоруських робітників та селян, а також проти живучих інтересів жидівських народніх мас на українських землях у Польщі, яких господарський розвиток є тісно звязаний з істнуванням українського селянства та робітництва.

Жидівські робітники м. Львова заявляють, що

1) не допустять до того, щоби жидівське населення на українських землях під Польщею втягала жидівська буржуазія на службу польського імперіялізму і робила його найміттом польських обшарників та капіталістів на т. зв. кресах.

2) стоять на боці українських та білоруських селян та робітників у їх визвольній боротьбі проти польських обшарників та жидівсько-польських капіталістів, і разом з ними, а також з цілим пролетаріятом Польщі боротимуться солідарно аж до остаточної перемоги.

Жидівські робітники протестують якнайрішучіше проти „польсько-сіоністичного" порозуміння, основаного на взаємній обороні польського імперіялізму на т. зв. кресах і жидівського імперіялізму в Палестині.

Жидівські робітники виповідають безоглядну боротьбу сіоністам і їх порозумінню з польським імперіялізмом та закликають до цієї боротьби жидівські народні маси, що живуть на українських землях, яких економічне істнування є в наслідок „порозуміння" буржуазії польсько-жидівської поважно загрожене.

Геть зі сіоністами! Нехай живе братерська визвольна боротьба національних меншостей у Польщі! Нехай живе братерська визвольна боротьба селян та робітників, українських, польських та жидівських.

Ірє Габерман, робіт. трансп., Шимон Грін, роб. мет., Абрагам Самойзе, роб. фризієр, Самуель Лайб Маурер, роб. дерев., Хаїм Лайб Гельбер, роб. крав., Герш Кноль, торговець, Іосиф Акер, роб. пекар, Ізраель Флюг, роб. пек.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то впишіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заява приступлення можна одержати в кождому Крузку У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

На допомогу „Голодному Селу".

Ви. Жертводавців, які вложили на допомогу „Голодному селу" в місяці липні 1925 в золотих:

Ч. 28. червень 1925. р.

Повітовий Союз Кооператив Меньшина збірка в збіжу з громади: Трубчин на зон. 3273, Біліщі на зон. 48. Худиківці на зон. 2. П. Качмар Америка через Земельний Банк 129, Інж. Юліян Мудрак Львів 15, Бандрівок Шасний Львів 10, Е. Жемскова Буськ 5, Сіпоповко Тарнів 10, Марія і Петро Кривоновичі-Калуш 5, о. Лев Довбуш Янів коло Львова збірка в церкві 29, Іван Цюпрак збірка в церкві Кути старі, а то в церкві горішній 24 зол., в долішній 34, разом 58 зол., Філія Союза Українок в Берестю 15, д-р Шевченко Петро-Рачинців 25, сен. о. Гепштанський Д. 25., пос. Козубський Б. 25, Комітет Допомоги Голодному Селу в Рогатині: судия Когут Петро 18, д-р Гладкий Семен 15, о. Т. Кузник 8, д-р В. Галичевич 5. Степан Кузик 5. Борис Кудрик 5, А. Коцюбинський 5. В. Ратич 3·80, Ю. Каменецький 3, Т. Карачевський 3, О. Козловський 5, В. Антоневич 2, Р. Гриндій інж. 2, Г. Заморока 2, І. Загаєвич 2, Ів. Крупка 2, М. Кужель 2, Ю. Любінецька 2, Г. Пачлів 2, Г. Пелитовський 2, С. Пилат 2, А. Скорбачівна 2, о. І. Данилович 2, М. Горячий 1·50, А. і А. Гергуш 1·50, А. Мосора 1·50, О. Баїяс 1, О. Бойкевич 1, М. Борисова 1, І. Вербицький 1, В. 1, Воробець В. 1, В. Грицай 1, С. Глушко 1. С. Гринюк 1. А. Дудкевич 1, О. Замощак 1, А. Канка 1, М. Калимон 1, І. Кудрикова 1, Е. Мельникова 1, д-р В. Пастушин 1. В. Пиріг 1, А. Підгородецький 1, Ів. Тарашук 1. М. Угрин 1, В. Федорищин 1, Чит. „Просвіта" 1, О. Цегельський 1, Цок Ев. 1, філія „Просвіта" 1, И. Ганаколський 1, М. К. Пазуденві 1, І Порітко 0·60, по 50 сот. зложили М. Пиріг, Д. Тихий, Б. Дубанович, Ю. Мосора, В. Микитин, Л. Гарбачевський, Д. Воробець, М. Бешь, громада Потік 15, громада Путятинці 32, громада Залипе 5·80, гр. Жовків 40·55, о. Городецький, С. Вербилів 5, о. Яворський, Лучинці 5, о. В. Соловій, Пуків 2, о. Шуровський, Липиця 2, громада Вербилівці 13·30, о. В. Вітошинський Чесники 2. о. М. Клодзінський Путятинці 2, о. І. Ратич Черче 2, о. И. Цубанович Стратин 2, М. Ромах Чесники 5, С. Ворона Весна 1, Кицілюки Дячки 1, Т. Гонбович Конюшки 4, Пархуць Бобухів 2, С. Салик Липиця гор. 2, О. Гафтар Путятинці 3, Гр. Гетьман Лучинці 3, Левинька Липиця гор. 1, С. Михаськів, Заліпе 1, Бутний Либинів 1, М. Верес Пуків 1, М. Гевкова Вербилівці 2, Чепелівна Васючин 2, Д. Квасниця Обельниця 1, Сенчикова Путятинці 1, Ткач Конюшки 1, С. Василіна Лучинці 3, Яворич 2, разом 300.55, по день 8. вийшло зібрано включно 14,124.93 зол. і 330 долярів.

Спростування: В виказі ч. 15 уміщено пожертви вложені особами, підписи яких були нечитні, ці пожертви зложили: Д-р Раковський 15, о. Д-р Кархут 5, проф. Зимак 5, проф. Стецицький 5, Яневич 5, Пеленський 5, Стахьків 3, Посацький 1, у виказі ч. 25 зазначена жертва о. Сахна 37,30 ця жертва вступила до Академічної Громади в Берні.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Останє число „Ліла" підпало великій конфіскаті, бо прокуратурі не подобалися відозви українського національно-демократичного Обєднання до громадянства, яку скреслено майже в цілости. Крім того поскреслювано аж сім уступів зі статті п. з. Під обухом „святого декадентизму", та закінчення новинки п. з. „Переслідування політичних ворогів".

— **Друкарська похибка.** У відозві „Українського національно-демократичного Обєднання" до громадянства закралася одна дуже а дуже немила друкарська похибка. В уступі, що трактує про відношення „УНДО" до Радянської України видруковано:... „одначе признає сучасну Радянську Україну поважним і далекосяглим с т а н о м..."; а має бути: „признає... поважним і далекосяглим **етапом**"...

— **Бандитизм росте дальше.** Дня 6. липня напала шайка бандитів на відокремлене та положене за Рожнітовом помешкання Якова Мізера Дегрера і його грунтовно ограбила, а самого Дегрера ранила поважно в голову. Своєчасно повідомлено рожнітівську поліцію, якій вдалося скоро зловити бандитів. Усіх їх було чотирьох. Насамперед попали в руки поліції два члени шайки, а то Ілько Гребзюк і Мечислав Мощинські, перший родом із Підгірця. Увязнені подали також назвиська товаришів. Їх скоро поліція теж зловила. Ними є: Станислав Жідрей і Францішек Пісула. Перший з них відсидів уже 5-ти літну кару за рабунок, а другий тритїтну кару теж за рабунок. Всіх арештованих відставлено до арештів стрийського окружного суду, де вони ставуть перед доразовим судом.

— **На увагу нашим студентам.** Управа Союза просить Вас помістити ласкаво в можливо близшому часі слідуючі дані про умови приняття українських студентів на німецькі Високі Школи (без Данії):

Подається всім заінтересованим до

від міської імості, або від міського ксьондза, або від панунці, або від когось иншого з родини Порубських. З рапортів Петрихи виходило ясно, що Порубські гоноруються понад Танаськів, що Танаськову мають у лекковаженню, що недоцінюють ні її теперішньої соціяльної позиції, ні того, що вона має семінаріяльну матуру, хоча така Порубська ледви скінчила перемиський інститут. Бо і що-ж такого великого ті Порубські? Дуже нераз Синичка, що вони з попівського роду, а ми ні, то ще не дає їм права виноситися над нас! Ми своєю працею добилися того, чим нині є, а вони через протекцію та фамілійні звязки. Якаж тут підстава погорджувати нами? Невже ми якісь простаки, чи дикуни? Невже я не умію найтися в товаристві? Бачили-ж ми це нераз на празниках. У моїм товаристві всім весело, бавляться, сміються, жартують. Аж любо побути в такій компанії! Всі мущини так таки липнуть до мене. І так повинно бути! Таж я не закінниця якась, що, боронь Боже, на мущину глянути або доторкнутися. Як якийсь візьме мене за руку, чи притулиться, чи пощілує в забаві, то щож такого злого?! Не бійся, не вкусить! А щож таке Порубська? Надується, як та сова і говорить лише про „поважні і „мудрі" річи... Дарма, що від її мудрощів всі позівають... Та най вона собі своє знає, а я своє. Не має одначе вона права помітувати мною, не має права критикувати тай ще перед такою Петрихою. Всі вони равом ті Порубські не мають права відноситися до нас так звисока, як би не знать які аристократи! Підождіть, мої любі, ще вам Синичка утре носа!... І ждала тільки нагоди сказати їм те все до очей...

Мала пані Танаськова ще й иншу гризоту; не могла дочекатися сина! Чого вона вже не робила?! Пробувала, хто що приповів. І до св. Иосифа молилася і шлюбувала йому всякі офіри. На ту інтенцію постила що понеділка. До Зарваниці, до Гошева і ще кудись там на відпуст їздила. Лікаря радилася, від знайомого аптикаря брала якісь таємні ліки і поради і т. п. Все до нічого не придалося! Як уродилася третя донечка, Синичка поїхала до ворожки. Ворожка дала зілля, якоїсь водиці і так ще дещо порадила. Найважнійше наказала пильнувати, щоби найменша донечка вимовила перше слово: „тату", а боронь Боже „мамо", бо тоді все піде намарно!

(Продовження буде.)

Вже надійшов великий транспорт всіляких конфекціонованих і в ШКІРКАХ до МАҐАЗИНУ і РОБІТНІ ФУТЕР ФУТЕР СТ. СТЕМПОВИЧА, Львів, площа Каптульна ч. 1.

Заведення виконує всі замовлення з узглядненням найновішої моди для Пань і Панів сумлінно по цінах не високих. Запобігливість поручає замовляти футра як також полагоджувати всілякі направки і перерібки в найдешевшім сезоні літнім. — **Прошу жадати проспекту кредитових условій.** 3—13
2156

відома, що рефлектуючі на знання на котрусь з німецьких Висо[illegible] Шкіл на зимовий семестер 1925 р. мусять вислати прохання не дальше 1. вересня того року. Прохання самі мусять бути виписані в двох примірниках, з чого один йде до міністерства освіти, другий до ректорату відповідної школи. Для техніків і університет'в на прускій території адресувати одно прохання: An das Hohe Preussische Ministerium für Wissenschaft Kunst und Volksbildung — in Berlin, друге: An das Hohe Rektorat der (Universität — Technischen Hochschule) (in Berlin). Для всіх инших шкіл в Німеччині запишати відповідне місце на наголовок цільним, але в відповідний спосіб виповнюватиме по бажанню ветитта Управа Союза. До усіх прохань потрібні такі додатки: 1) Свідоцтво зрілости в оригіналі і нім. перекладі. 2) Посвідку знання нім. мови — по німецьки. 3) Опис життя в нім. мові (коротко). 4) Посвідку матеріяльного забезпечення на час студій від батьків зга. родини. Всі переклади та посвідки мусять бути нотаріяльно засвідчені. Посвідку знання нім. мови можна не висилати, однако в тому разі потрібно здавати на нім. інституті яке чужинців відповідний іспит, за оплатою 10 нім. марок. Іспити ті не представляють надто великих трудностів. Всі переклади урядових документів можна робити теж в Берліні — за попереднім надісланням 4 і пів марки за кожний документ (більше довгий). В описах життя, які мусять бути виповнювані власноручно, старатись оминати, як не часто трапляється всяких стилістичних цьотків, в році: Fedesunterzeichneter, Hochachtungsvoll і т. п. На вищі нім. школи приймається лише абсольвентів гімназій і реальних гімназій. Абсольвентів реальних шкіл (7-класових заведень) не приймають на техніки зовсім, на університетах треба здавати доповняючі іспити. Оплати за навчання виносять семестрово 40—50 дол. Крім того в першому семестрі потрібно 8 дол. на імматрикуляцію. Мінімум забезпечення в Німеччині виносить для студента 30 долярів місячно. В ту суму вичислені т. зв. дрібні видатки, як полагодження білля й одежі, напоїв черевиків, тощо. Бажаючим Управа Союзу висилає програми викладів за попереднім надісланням для техніків 2 марки, на університет 50 ф. Звертаючись до Союзу треба все пересилати належність за переписку, найкраще в німецьких марках, через обезпечення дрібних польських грошей. Крім обох прохань всі прочі документи і переклади треба посилати в одному примірнику. На перший місяць побуту в Німеччині брати зі собою суму більшу від зазначеного мініму забезпечення. В інформаційних справах звертатись до Управи Союза на адресу: Bund ukrainischer Studentenorganisationen. Berlin-Charlottenburg Goethestrasse 67 a. Deutschland. Проситься пересилати часописи та перепрук.

— **Новий твір українського композитора.** Накладом віденсько-нью-йоркського видавництва музичних творів „Універсаль Едісон" вийшов на днях новий музичний твір відомого нашого піяніста і композитора дир. В. Барвінського п. заг. „Любов". Твір складається з трьох частин: а) Самота — туга любови, б) Серенада, в) Бім-Бім — побіда любови. Вже сама фірма видавництва, що рівко коли видає не тільки українські, але й взагалі славянські музичні твори, свідчить найкраще про вартість того нового твору нашого шановного композитора, коли його прегарно видала з правильними українськими написами у заголовку.

— **Напад на Красіна.** Большевицький представник у Парижі — Красін — не має щастя. Все хтось на нього робить напад і хоче його а'бо забити або бодай потурбувати. Останній випадок стався перед парою днями. Красіна, коли з жінкою виходив з опери, зачепили якісь люде і старалися побити. Большевицький достойник кличуть на поміч гвардисти, що саме робив службу і під його охороною дістався щасливо до авта.

— **Геройський вчинок українського студента.** Як подають чеські часописи, 11. п. м. скочила з Празі до Велтави в самовбійчім намірі якась молода дівчина. Студент інженерії Ю. Купчинський кинувся за нею в воду і з наруженням життя врятував десператку від смерти. Чеські часописи зазначують, що не було спочі, коли ратунок є багато тяжший як у день.

— **Розстріли за шпіонажу в Київі.** Дня 9. липня розстріляно в Київі згідно із засудом Революційного Трибуналу генерала Белявіна, офіцера Іванова і урядників Власова та Шелягова — всіх за шпіонажу на користь Польщі.

— **Будійська виставка.** У Петрограді роблять приготовлення до будійської виставки, яку організують будійські священики, що недавно приїхали до Росії.

— **Боротьба з опієм.** Нью-Йоркський мільонер Мец розписав конкурс з нагородою 10.000 доларів за винахід штучного опію. Він має на меті зробити таким робом конкуренцію продукції природного опію, який добувається з рослини, а який не буде на випадок винаходу, оплачуватись. Цілком тоді можна би обмежити продажу опію і зосередити його в руках кількох людей.

— **Цікавий конґрес.** У Льондоні відбувається тепер міжнародній конгрес у справі організування реклями, в якім беруть участь представники всіх країв. Дуже численно представлені там фахівці від оголошень та плякатів, промисловці різних родів реклями, артисти, письменники та політики.

— **Пасійні видовища в Римі.** З нагоди Святого Року їдуть в Римі приготування до будови величезного театру на свіжім воздусі, який міститиме 30.000 людей. Декорації, над якими працюють визначні малярі, відтворять, як можна вірно, палати, святині та хресний Єрусалиму. У цих виставах візьме участь хор з 300 людей. Вистави будуть йти вечорами, при сумерку, щоби використати природні ефекти заходу сонця. Що до стилю вистав, то вони мають бути протиставленням до традиції славних пасійних видовищ в Оберамергау.

— **Американські філянтропи.** Один багатий промисловець у місті Сен-Поле записав 740.000 долярів зі свого майна в користь співробітників своєї фірми. Таким робом найменший 19-літній хлопчина, що наклеював в бюрі тільки марки, одержав 29.000 долярів. На всякий випадок ми ніколи ще не чули, щоби хтось з наших власників якогось підприємства полишав спадщину своїм бюровим співробітникам.

Каригідне нелбальство матерей, що не корметь своїх дітей більшкоптами **„Бранка".**

Позів!

В неділю, дня 19. липня ц. р. співають пісні України на фестин у Звесінню, який відбудеться на горі біля церкви. — Програма різноманітна, покищо в таїні. — При звуках музики і добірнім буфеті весело переведеться час на свіжому воздусі. Рівночасно сповнимо горожанський обовязок, бо весь дохід з фестину призначений на будову домівки читальні „Просвіта" у Звесінню. — **Комітет.** 65

З судової салі.

Процес Корнгабера і тов. — за обманство і вимушування.

Гроші давав Микитинові також посол Розмарін. Цей, даючи гроші, виразно зазначив, що їх Микитинові позичає. Перший раз переслухував Микитина як свідка дня 3-го грудня і тоді дістав він від комісаря Савіцкого 70 зол. На це не писав піякого квіту. До Савіцкого зголошувався Микитин по гроші на основі вказівки відінсп. Пьонткевича. Потім дістав гроші у Корнгабера від поліційного агента, який передаючи їх сказав, що це в'д інсп. Савіцкого. Ще иншим разом дістав у помешканню Савіцкого 60 зол., які передала йому слуга та на які дав квіт підписаний назвиском: Ян Янковскі. Цей документ на імя Янковского відібрала йому потім експозитура слідчої комісії. Після льокальної візії дістав він від Савіцкого ще 70 зол. на виїзд до Варшави. Загально дістав він від Савіцкого 400 або 450 золотих. Передаючи гроші, Савіцкі зазначував, що це від підінсп. Пьонткевича. Від Єґера одержав 200 зол., від інспектора Пьонткевича 300 зол., а всіх грошей разом коло 950 зол.

У тому місці Микитин заявляє: Відкликую моє зізнання про те, немов би то я одержав від Корнгабера доручення перекладати якінебудь листи до редакції „Хвилі", до комісаріяту поліції в Перемишлі і до адв. д-ра Грека. Про ті листи я довідався частинно в'д посла Розмарина, а частинно в часі слідства. Від Розмарина довідався про ці листи 28. жовтня на конференції у Корнгабера. Він питав Микитина, чи не знає чогось про листи, висилані „Верховною Українською Радою" до редакції „Хвилі". Микитин відповів, що не знає про них, але вважає їх фальшивими, бо такої української організації нема. Розмарін тоді заявив, що в листі такі самі листи вислані були до президента Ґаля та до митрополита Шептицького.

Отже спочатку — каже Микитин — я мусів признатися до авторства тих листів, а тепер скажу, чому я це зробив. Коли мене переслухували в характері обвинуваченого, тоді суддя Рутка і протоколянт Д-р Пьотровскі показували мені кілька разів усі названі листа і питалися, чи я їх писав. Коли я відповів, що тих листів зовсім на очі ніколи не бачив, тоді Д-р Пьотровскі показав мені мій лист до Корнгабера, писаний з Подільського Готелю. У тому листі деякі букви були підкреслені червоним олівцем. Д-р Пьотровскі сказав мені тоді: „А то з Вас легкодушний чоловік. Признайтеся, що Ви писали, бо якщо не признаєтеся, то дістанете 20 літ". Опісля при конфронтації заявив мені суддя Рутка: „Розкажіть нам, хто Вас вислав до поліції. Надумайтеся". Так мені говорили через кілька днів. Я боявся, що мене пішлють до поліції, а там то вже не минуть мене побої. Змучений вмовляннями я піддався тиску. Тоді сказав я судді Рутці: „Добре я признаюся, але вмісту тих листів не знаю". Тоді Д-р Пьотровскі сказав: „То нічого не шкодить" і дав мені їх прочитати. До того Пьотровскі додав: „Краще було би, як би вас Жиди післали". Я боявся і сказав, що Жиди мене післали до ком. Кайдана. Оборонець Д-р Ґрек ставить тут внесок на виключення протоколянта Пьотровского від участі в розправі. Прокуратор внесок підтримує, бо має нам'ір покликати Пьотровского в характері свідка. Трибунал удався на нараду і рішив змінити протоколянта на час зізнань Микитина. На місце Д-ра Пьотровского пробіцов Д-р Межинський.

При дальшому переслуханню Микитин каже: „Чи можу заперечити проти особи Д-ра Межинського, який був теж при слідстві. Маю проти нього узасаднені закиди, які потім виявлю". Оборона ставить внесок на виключення від розправи і Д-ра Межинського, але трибунал цьому противиться і приступає до дальшого переслухання. На домагання провідника трибуналу Микитин повторює свої зізнання про спосіб переволодження слідства в суді.

На запит Д-ра Пьотровского, хто вислав Микитина до поліції, він спочатку не дав в'якої відповіди. Тоді Д-р Пьотровскі показав йому фотографічні знимки деяких листів, писаних до ком. Кайдана. Суддя Рутка питався, чи Микитин попереднім Кайдана про наміченій атентат. Микитин відповів, що попереднім і це він повторить 40 разів до очей, якщо той буде перечити. Суддя Рутка казав: „Подумайте що до тих листів". Микитин думав, що не відносяться до листів, писаних ним до Кайдана, але не було непорозуміння, бо судді Рутці залежало на листах української Революційної Військової Орґанізації. Дня 20. лютого заявив суддя Рутка, що Микитин його зле зрозумів. 21. лютого переслухував його сам Д-р Пьотровскі. Він намовляв Микитина до признання собі авторства тих листів, бо на випадок непризнання загрожує йому тюрма від 10 до 20 літ. „Я чув, що суддя Рутка виконує на мене пресію, не дає мені спокою. Я побоювався, що на випадок непризнання собі авторства тих листів мене відішлють на поліцію і там мене стріне така сама доля, яка стрінула Вербещівну з Ярослава, яку теж переслухував суддя Рутка. Д-р Пьотровскі не переставав мене намовляти до зізнань. Вручені мені листи я перечитав кілька разів та вкінці признався до їх авторства. А далі теж під напором Пьотровского я заявив, що мене до Кайдана вислали Жиди. Тут заряджено перерву.

По перерві увійшов Микитин на салю сильно поденервований. Візваний до дальших зізнань Микитин підвівся з крісла і сказав голосно таке: „Пане председнику! В часі моєї неприсутности в келії зроблено нині ревізію та забрано мені мої нотатки і дневники. Прошу повернути мені те все, бо думаю, що це сталося з вашого доручення. Про те нічого не знаю і ваше донесення подаю до відома президії суду".

Обор. д-р Глушкевич ставить тут внесок на перерву розправи та на переведення елергійного і безоглядного слідства в справі ревізії, а також домагається звороту усіх паперів, які забрано в часі його неприсутности.

Провідник трибуналу до Микитина: Чи ви потребуєте тих паперів?

Микитин: Так!

Провідник трибуналу зарядив перерву і удався особисто до президента суду в цій справі. По якомусь часі провідник вернув і заявив: Ревізію зроблено на основі § 24 поправки про надзір над вязнями, який наказує робити ревізію в часі неприсутности вязня. Заквестіоновані папери переглянув прокуратор і не знайшов-ши в них нічого цікавого, тепер їх повертає. Провідник вручає Микитинові папери. Їх, провірці Микитином папери та по заяві, що олежав усе, приступлено до відчитування зізнань Микитина, зложених ним у характері свідка.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Дентистично-технічне заведення

Максиміліян Мор

б. асистент і управитель д-ра Бахтьовского

Львів, вул. Подвалєского 9.

Для учениць ціни знижені, для вдів і сиріт 2218 радимо і пільгобування даром. 10-20

ського Готелю. У тому листі деякі букви були підкреслені червоним олівцем. Д-р Пьотровскі сказав мені тоді: „А то з Вас легкодушний чоловік. Признайтеся, що Ви писали, бо якщо не признаєтеся, то дістанете 20 літ". Опісля при конфронтації заявив мені суддя Рутка: „Розкажіть нам, хто Вас вислав до поліції. Надумайтеся". Так мені говорили через кілька днів. Я боявся, що мене відішлють до поліції, а там то вже не минуть мене побої. Змучений вмовляннями я піддався тиску. Тоді сказав я судді Рутці: „Добре я признаюся, але вмісту тих листів не знаю". Тоді Д-р Пьотровскі сказав: „То нічого не шкодить" і дав мені їх прочитати. До того Пьотровскі додав: „Краще було би, як би вас Жиди післали". Я боявся і сказав, що Жиди мене післали до ком. Кайдана. Оборонець Д-р Ґрек ставить тут внесок на виключення протоколянта Пьотровского від участі в розправі. Прокуратор внесок підтримує, бо має нам'ір покликати Пьотровского в характері свідка. Трибунал удався на нараду і рішив змінити протоколянта на час зізнань Микитина. На місце Д-ра Пьотровского пробіцов Д-р Межинський.

При дальшому переслуханню Микитин каже: „Чи можу заперечити проти особи Д-ра Межинського, який був теж при слідстві. Маю проти нього узасаднені закиди, які потім виявлю". Оборона ставить внесок на виключення від розправи і Д-ра Межинського, але трибунал цьому противиться і приступає до дальшого переслухання. На домагання провідника трибуналу Микитин повторює свої зізнання про спосіб переволодження слідства в суді.

На запит Д-ра Пьотровского, хто вислав Микитина до поліції, він спочатку не дав в'якої відповіди. Тоді Д-р Пьотровскі показав йому фотографічні знимки деяких листів, писаних до ком. Кайдана. Суддя Рутка питався, чи Микитин попереднім Кайдана про наміченій атентат. Микитин відповів, що попереднім і це він повторить 40 разів до очей, якщо той буде перечити. Суддя Рутка казав: „Подумайте що до тих листів". Микитин думав, що не відносяться до листів, писаних ним до Кайдана, але не було непорозуміння, бо судді Рутці залежало на листах української Революційної Військової Орґанізації. Дня 20. лютого заявив суддя Рутка, що Микитин його зле зрозумів. 21. лютого переслухував його сам Д-р Пьотровскі. Він намовляв Микитина до признання собі авторства тих листів, бо на випадок непризнання загрожує йому тюрма від 10 до 20 літ. „Я чув, що суддя Рутка виконує на мене пресію, не дає мені спокою. Я побоювався, що на випадок непризнання собі авторства тих листів мене відішлють на поліцію і там мене стріне така сама доля, яка стрінула Вербещівну з Ярослава, яку теж переслухував суддя Рутка. Д-р Пьотровскі не переставав мене намовляти до зізнань. Вручені мені листи я перечитав кілька разів та вкінці признався до їх авторства. А далі теж під напором Пьотровского я заявив, що мене до Кайдана вислали Жиди. Тут заряджено перерву.

По перерві увійшов Микитин на салю сильно поденервований. Візваний до дальших зізнань Микитин підвівся з крісла і сказав голосно таке: „Пане председнику! В часі моєї неприсутности в келії зроблено нині ревізію та забрано мені мої нотатки і дневники. Прошу повернути мені те все, бо думаю, що це сталося з вашого доручення. Про те нічого не знаю і ваше донесення подаю до відома президії суду".

Обор. д-р Глушкевич ставить тут внесок на перерву розправи та на переведення елергійного і безоглядного слідства в справі ревізії, а також домагається звороту усіх паперів, які забрано в часі його неприсутности.

Провідник трибуналу до Микитина: Чи ви потребуєте тих паперів?

Микитин: Так!

Провідник трибуналу зарядив перерву і удався особисто до президента суду в цій справі. По якомусь часі провідник вернув і заявив: Ревізію зроблено на основі § 24 поправки про надзір над вязнями, який наказує робити ревізію в часі неприсутности вязня. Заквестіоновані папери переглянув прокуратор і не знайшов-

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
у четвер 16.VII. м. Белз. 2150 20-?
у пятницю 17.VII. м. Белз.
у суботу 18.VII. м. Камінка струм.
у неділю 19.VII. м. Радехів.

Український Наддніпрянський Театр під дир. Н. Бойка.

Репертуар:

Обертин:
Четвер 16.VII. „Воскресення".
Субота 18.VII. „Вихрест".
Неділя 19.VII. „Ой не ходи Грицю".

На „Рідну Школу" до Кружка УПТ. в Коломиї вложили Вп. Зенон Кирилович 38 зол., жертвованих на зїзді абітурієнтів гімн. з року 1910. Вп. Михоло Теплецький від українських купців місто вінця на домовину бл. п. Василя Робака. — Старшина Кружка УПТ. в Коломиї складає Вп. Жертводавцям сердечну подяку. 67

Дрібні оголошення.

П. УЧИТЕЛЬКИ на час курсів найдуть вигідне приміщення. Львів, Краківських 15, партер на ліво. 55 2—2

МОРЕЛІ заліщицькі (априкози) висилає в 5 кг. кошиках оплачено за післяплатою зол. 15, вишні зол. 10. — Н. Рісель, Заліщики. 46 3—3

ХТО з учасників УГА. знає, що сталося з Дмитром Недошитком м. з Ходачкова малого, пов. Тернопіль, котрий мав бути хорий в полевім 2/1 шпиталі девятої бригади у Винниці, зволить донести батькові Василеві Недошиткові в Ходачкові малім п. Борки невисокі. 60 1—2

УРЯД парохіяльний пошукує від 1.IX. р. р. учительки до 5 кл. гімн. і науки гри на фортепяні. Услів'я до Адміністрації під О. Д. 64 1—1

РУТИНОВАНИЙ солісітатор нотаріяльний і адвокатський пошукує посади. Зголошення до „Ліна" під „Солісітатор".

ГОСПОДИНІ, найкраще з священичої родини, пошукує о. Лука Яримович, Коренич п. Фльків. 68 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР

до недуг носа, ушей, **горла і гортанни** 28 приймає щоденно від 6-20

вул. Ягайлонську 7, І. п.

Телефон ч. 27—93

Лікування Діятермою і лямпою „HELIOL"

Широкий наш часопис!

ДО 24 ГОДИН чистить і фарбує хемічно одяги жіночі і мужеські **„ОЩАДНІСТЬ"** Академічна 26.

НА СПЛАТИ!

поручає П. Т. Адвокатам, Інжинерам, Урядникам, Учителям, Учителькам і т. п.

15 **ВЗУТТЯ** 2—2

всілякого рода

„МІКАДО", вул. Академічна 20.

Академічна Молодь в Бережанах

уладжує

в суботу, дня 1. серпня 1925. р. в салях „СОКОЛА" в Бережанах

ВЕЛИКІ ВЕЧЕРНИЦІ

З КОТИЛІОНОМ.

Почесний протекторат обняв ласкаво „СОЮЗ УКРАЇНОК".

Стрій святковий. — Початок год. 8:30 веч.

66 1—1 **Комітет.**

За редакцію відповідає **О. Чостик.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 156 (10.539). Львів, пятниця 17. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. відд. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 180 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Перший крок на шляху до виздоровлення.

За кілька останніх літ було мало відрадних моментів у нашому внутрішньому житті. Що більше, можна посунутися далі та твердити, що нічого відрадного на протязі останніх літ у нас взагалі не було. Таке твердження не стрінуло би мабуть великої опозиції серед нас, бо так направду воно було. Невмолимі зовнішні обставини, що тиснули нас до стіни, що ловили нас у тенети безвихідности, що готовили нам загладу, якось не викликували в нас почуття потреби внутрішньої консолідації, внутрішнього гарту, а навпаки сприяли сосівові незгоди та непорозумінь між нами.

Було в тому явищі щось трагічного, було щось протиприродного та незрозумілого, бо навіть у примітивному звіринному світі перед обличчам спільної небезпеки єднаються одиниці одного роду в одноцілу бойову лаву та захищають себе перед спільним ворогом, одні конитами, инші рогами, до останньої каплі крови, до останнього прояву життя. Так діється у тому звіринному світі, де нема розуму, де нема холодної надуми, де панує тільки сліпий інстинкт, один елементарний гін самозберігання.

Прикра це аналогія! Та вона дуже правдива, бо легко її приложити до життя людської громади, а далі й до життя народу. Здавалось би, що розум і розвага повинна все мати в людей перевагу над почуваннями і амбіціями без огляду на те, якого вони характеру: особистого чи гуртового.

В нашому внутрішньому житті довгий час недоставало того розуму, тої надуми. Довгий час не могли люде знятись понад гуртківство, понад приватні амбіції, а через те засліплені ними, не бачили грізної небезпеки, що чим далі, то все більше чорною хмарою закривала наш національний овид. Якась одностороння засліпленість чи короткозорість затуманювала наші політичні гурти. Воно виглядало так, немов би ми були позбавлені всякого духа солідарности та почуття навіть спільного горя і спільної небезпеки. До того були в нас ще й такі, що вважаючи себе політично невтральними „політиками", свідомо підсичували ту гуртківську короткозорість та взаїмну недовірливість. Вони ширили сплітки, вони творили сензаційні ревеляції, але все по кутках, все під секретом. Їх метою було пустити в обіг якусь політичну сплітку, когось при її допомозі скомпромітувати, а потім вже заховатися в куточки та насолоджуватися успіхами власної руйницької роботи. Це видно було їхньою природою, їхньою хоробливою пристрастю. Вони наробили багато шкоди в нашому житті і напевно будуть продовжувати ту шкідливу роботу і в майбутньому. Одначе над такими типами слід уже раз перейти до порядку дневного. На таких невтральних, переважно анонімових „політиків" ніхто оглядатися не може і не сміє, бо від них несе духом руїни.

І саме останні часи виявили, що в нас ті руйницькі духи перестали вже мати якенебудь значіння. Політичним сплітkам, що мали за ціль розбивати, сіяти ворожнечу та взаїмне недовіря, в нас остаточно перестали вірити. Найкращим доказом на те є останній акт обєднання наших національних сил з дня 11. липня ц. р.

Видно побідила в нашому життю здорова думка, відродився правдивий патріотизм, у здорових душах відродився категоричний імператив, що наказував усім: приятелям і ворогам поставити народнє добро понад усе, і в ім'я реалізації того добра обновити єдиний національний фронт, створити одну національну карну лаву, яка по своїм силам зможе лекше і успішнійше протиставити чоло сучасному лихоліттю.

День 11. липня, в якому зреалізовано обєднання національних сил, повинен стати великим у історії нашого західньо-українського життя. Цеж обєднало всіх почуття відповідальности перед народом і перед історією за долю нашого національного життя, за долю наших найблизших поколінь.

Всякий має право ставитися до того обєднання, як йому завгодно. Та всякий національно почуваючий і думаючий чоловік не зможе відмовити в нинішній момент потреби такого обєднання. Так само всім групам, що його створили, не зможе ніхто відмовити ні доброї волі, ні щирости в переведенні цього акту. А вже ніхто, що вважає себе українським патріотом, не має права заздалегідь ставитися скептично до нього й тим скептицизмом сіяти дальшу зневіру та апатію серед нашого громадянства.

Правда, акт обєднання національних сил наступив досить пізно, його потреба відчувалася давно, та це вже належить до історії. Перед нами факт. Акт зреалізовано. Від моменту його реалізації пройшло ледви кілька днів. Отже для багато декого стався тільки акт формальної злуки. Він каже сам собою багато, але не каже всього. Бо щойно за тим формальним актом повинна й мусить пійти реальна праця. Мірodайною для оцінки обєднання буде тільки вона, вона єдина. Праця, праця і ще раз праця — ось те гасло, ось та підстава, на якій може УНДО оправдати своє право на життя, своє право на національний провід.

Одначе праці не можна вимагати виключно тільки від Центрального Комітету, виключно від кількох одиниць на провідних становищах. Ні! Її треба вимагати від усіх. Цілий край мусить виявити максімум енергії, максімум ініціятиви перш за все на організаційній ділянці. Якщо хто хоче надіятися великих подвигів тільки від верхів, то їх ніколи не побачить. Полководці без армії все були безсильними, все були немічними навіть тоді, коли в їхньому мізку сидів геній стратегії.

Не упередження, не апатія, не скептицизм, а праця і довіря зможуть дати силу новій партії, зможуть наділити її таким голосом, до якого буде прислухуватися все наше окруження, а може й дехто більше. Через те момент обєднання національних сил вважаємо ми дуже відрадною появою у нашому нинішньому житті, появою, що має право будити в нас деякі надії, відроджувати нашу віру в себе. Чи ці наші надії та віра оправдають себе — це залежить у першій мірі від нас самих, від нашої сильної волі та віри в нашу працездатність.

В. М.

Підстава для зловживань.

Промова посла І. Павлюка до законопроекту про осадництво і парцеляцію, виголошена на пленумі сойму 3. ц. м.

Високий Соймe!

Цей закон має тенденцію польонізаційну і кольонізаційну для українських земель, себто має завдання яко мога більше насадити на наших землях польського напливового елементу.

Особливо таку тенденцію має 5 стаття того закону, що говорить про залишення, буцім-то для розвитку земельної культури, поза встановленим через земельну комісію максімум в 180 гектарів, ще ріжних додатків.

Ми, українські селяне, розуміємо достаточно, що таку власне тенденцію мали творці цієї статті, коли кажуть про залишення для розвитку земельної культури ще ріжних земельних податків, та ще й про те, щоби дати можливість обшарникам-Полякам, котрі мають знайомство в земських урядах з ріжними урядовцями і за допомогою цих знайомств і при помочі, в деяких випадках, хабарів, довести, щоби саме їхні „зразкові" господарства залишити для розвитку земельної культури. За те обшарники инших національностей не зможуть скористати з добродійств цієї статті, бо до них легко буде причепити і нельояльність супроти держави і ворожий настрій ітд., ітд., словом, можна їх буде зарахувати до громадян другої категорії і позбавити права користання з цієї статті. Я зовсім не болію над долею цих обшарників, але болію над тим, що забрана від них земля піде для осадників і напливового польського елементу і що через те можуть повстати ріжні надужиття, хабарі, безконечна скількість судових процесів ітп. І, власне, від громадян тієї другої категорії, котрі володіють може навіть кращими, зразково поставленими господарствами, з погляду земельної культури, будуть відбірати землю, через те, що вони не зможуть добратися до земських установ, бо вони не мають там знайомства. І таким способом стане те, що сказав п. голова Вітос, що збільшиться на східних землях польська посілість, над котрою плаче правиця, кажучи, що може зменшитись. А щоби запобігти можливости зловживань і роздавання української землі осадникам, ми, українські селяне бажаємо, щоб цю статтю змінити, а як не удасться її змінити, то щоб прийняти таку редакцію, яка не дозволяла би на ріжні надужиття.

Стаття 5. каже про залищення для розвитку земельної культури додаткових 550.000 гектарів. Але маємо багато прикладів, коли і на 15 гектарах зразково ведуть господарство. І як би вдалося створити сотні тисяч господарств в 15 гектарів, то такі господарства цілком задоволять потреби промислу цукрового, горільчаного і т. д. А що так буде, то можу вказати панам на досвіди на Волині, де дрібні селянські господарства, в тих місцях, де практикується сіяння напр. цукрових бураків, дають для цукроварень часом не менше плодів, як обшарничі господарства. А як збільшать дрібні господарства і як безземельний селянин дістане кусок землі, тоді напевне всі цукроварні потреби будуть заспокоєні, бо кожний селянин, як я вже сказав перше, буде сіяти бураки, тому, що праця над цим продуктом дає селянству найбільші доходи і найкращі користи.

Коли розглядаємо 5. статтю, то можемо запримітити багато суперечности, бо напр. 49. стаття каже, що аби забезпечити здатність до видатної земельної продукції, а тим самим до ведення культурної господарки, то треба дати можливість господарям збільшити свої грунти до 25 гект. а в гірших місцях до 45 гектарів. Тим самим признаємо, що земельна культура може гарно розвиватися і на менших господарствах, а у такім разі для чого маємо оставляти по 180 гект. для чого маємо позволяти ще на якісь прибавки до 180 гект.? Для того, що господарства в 180 гект. не можуть розвивати рільної культури. А 25, чи 45 гектарів можуть же розвивати таку культуру. В такім разі слід простори в 180 гект. роздробити до 25 гектарів, в такім разі не треба до 180 гект. додавати ще ріжних додатків, бо ми признали, що такі господарства не в силі розвивати земельної культури.

Виходячи з того заложення, уважаю, що ріжні додатки, які будуть причиною збільшення самоволі, — зайві, бо і на менших кусниках землі можна зразково провадити господарства і провадити земельну культуру. Через те ставляю внесок скреслити 5. статтю. Як би такий внесок не перейшов, то пропоную загальний обшар додатків, доконаних в силу першої частини цієї статті, замість 550.000 гектарів, знизити на 90.000 гект., щоби зменшити скількість зловживань, які зростуть на грунті такого закону.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то впишіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заяви приступлення можна одержати в кождому Кружку У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента).

Бойові дні.

Пятниця — 11. липня й субота — 12. були бойовими днями в польському парляменті, бойовими не тільки в фігуральному, але й в буквальному змісті слова. Розпочалась та гомінка обструкція на лавах „Визволення" й національних „меншостей" (само собою зрозуміло, окрім Жидів), яка й передбачалась. Затараххотіли пульти, засвистіли свищики, загавкали гумові песики, затрубили самоходові ріжки — взагалі учинилася така какофонія, що ніжні вуха деяких пань послових не витримали... І цікаво, що цей неприємний концерт викликав не хто инший, як віцемаршалок Морачевський, що в пятничному вечірному засіданні заступає місце Ратая.

По суті обструкцію хотіли провадити спокійно, вимагаючи поіменного голосування в с і х поправок до аграрного закону. Кожне поіменне голосування відбирає біля десяти хвилин, всіх поправок поверх 600, — отже, щоб проголосувати їх, потрібно щонайменше 15 днів замість двох. Вимагати поіменного голосування згідно з регуляміном має право 45 послів, група-ж обструкціоністів досягає аж 60-ти.

П. Морачевскі спробував зломати обструкцію і, використавши випадковий момент неуважности обструкціоністів, пустив якусь поправку на з в и ч а й н е голосування. Правиця вмент піднялася і поправка пройшла.

Пройшла, але не на втіху спритному віцемаршалкові. Раптом затріщали пупітри, запищало та загуло з ріжних лав. На адресу п. Морачевского полетіли не дуже милі вирази.

— Це ганьба! Маршалок Ратай не допустився би такого негідного часобу! „Пепес" підступом ламає парляментарний порядок, підпомагає ендеції! Ганьба!

У відповідь на це один з лідерів ППС. М. Маліновскі з кулаками кидається на голову українського посольського клюбу п. Хрущького. Хтось з визволенців хапає войовничого пепеса за руки, починається крик: „гайдамаки!", „геть!", а далі вже важко й розібрати, хто з ким счепився.

Volens-nolens довелося зробити перерву, скликати сеньорен-конвент і замість 10 хвилин, що потрібні були на голосування поправки, потрачено на ліквідацію справи поверх години.

Таким чином замість того, щоб підпомогти ворогам обструкції, лідери ППС. затягнули обструкцію на довший час... Крім того доведеться їм ще ліквідувати дві гострі сутички: Маліновского й Хрущького і бідор. посла Єремича, та тогож таки пепеса Маліновского.

І дивна річ: у суботньому засіданні повторилася буквально таж самісенька історія. Віцемаршалок від ендеції Плюціньскі пішов слідами пепеса Морачевского, вробив спробу уникнути поіменного голосування однієї поправки і викликав таку обструкцію, що аж вікна дзвеніли. Тягласа воча поверх 40 хвиль, і знов мусів невдалий проводар припинити засідання на довший час.

Само собою зрозуміло, що правим обшарникам і пястовцям дуже не подобається таке проводження часу, що може затягнутися на цілі тижні. У суботу, коли в соймі вже не було послів, хтось притесав до салі засідань та висадив на марі шалковську трибуну величезний м е г а т о н. Пробували навчити пп. маршалків переконкувати через цю штуку обструкціоністів, та нічого з цієї науки не вийшло... Мегатон забрали з поворотом. Залишився лише трагікомічний епізод у короткій історії польського парляменту.

Очевидно доведеться Пястові таки піти на деякі уступи обструкціоністам. Залаштункові пертрактації поміж ними, як вам відомо, провадяться вже кілька днів, і можливо, що коли ви будете читати ці рядки, Визволення погодиться з Пястом, і тоді поіменні голосування вже стануть неможливими: „меншости", що залишаться в опозиції, не можуть зібрати 45 голосів.

Очним з поважних наслідків останніх днів являється безумовна компромітація ППС. У роспалі боротьби вони виявили своє справжнє відношення до аграрної реформи та до інтересів селянства взагалі. Один з найвидатнійших їхніх лідерів, що займає високе становище в одному з урядів відродженої Польщі, у відповідь на докори деякого з послів на адресу пепесовської тактики, заявив:

— Р о б і т н и к а м н е п о т р і б н о а г р а р н о ї р е ф о р м и. В о н и з н а ю т ь, щ о з а м о ж н и й с е л я н и н н е с е щ е б і л ь ш у р е а к ц і ю, н і ж о б ш а р н и к.

Признання неофіціяльне, але може якраз через це і особливо цінне!..

13.VII. 25. **Senex.**

Пурус паста до взуття є видатною і економічною в użyттю.

З нашого церковного життя.

В червні цього року укінчило в духовній семінарії у Львові більш пятнадесяти питомців богословські студії. З них прийняло кількох вже перед роком священня в добровільнім целібаті, а решті полишено після давних канонів грецької церкви повну свободу вибирати, згідно зі своїм покликанням, стан подружий або безженний. Як довідуємося, мають бути вони висилані передовсім у гірські або знищені парохії, де від літ, наслідком війни, не було священиків. Там будуть вони мати добре і вдячне поле до розвинення своєї молодої енергії і душпастирської праці.

Виступлення з відомих причин перемиських питомців зі семінарії ще не поладнане — задля слабости і виїзду епископа на лічення. В Станиславові зломано опір більшої части питомців насильством і підступними способами, лякаючи одних військовою службою, других браком удержання, а третіх приваблюючи всякими хитрощами. І дивно, що багато молодих людей, які не почуваючи себе в силі витревати в безженстві, виступили ось недавно зі семінарії, тепер піддалися теророві і для марної вигоди волїли кривити душею ціле життя, ніж постояти за своє право або взятися за иншу чесну працю. Які будуть з них священики, показує будучність... Лиш мала жменька остала характерною і пошукала собі часово иншого зайняття, заки почата ними справа буде остаточно вирішена.

Проти того топтання канонів нашої церкви, запоручених нам Римом, вислав Народній Комітет перед місяцем меморіял до Римського Престола, домагаючися охорони нашого апостольського церковного права. Не знаємо, який буде з того успіх. Та тут піднесла свій голос найвисша магістратура українського народу, і колиб Рим цього не взяв на увагу, то це залишилось би для історії важним документом, як Рим додержує своїх приречень Східній Церкві.

В поважних духовних колах піднесли ще гадку, щоби покривджені питомці, давніїші чи теперішні, вносили прохання до св. Отця позволити їм докінчити богословські студії або уділити їм тайни священства — залишивши їм свободу щодо вибору подружого або безженного стану. Деякі питомці вже це зробили. Думаємо, що такий шлях є відповідний і доведе найскорше до успішного вияснення справи.

Петиція має складатися з двох частей: одна — це прохання звернене до св. Отця, в якому вмальовується саму справу, а друга прохання спрямоване до префекта Конгрегації „De Ecclesia Orientali", яка займається спеціяльно ділами Східної Церкви, і там просять предложити залучену першу петицію св. Отцю*). Якщо би деякі питомці потребували зразка таких петицій, то можуть (як довідуємося) одержати їх в організаціях у Львові, Перемишлі та Станиславові.

Нам взагалі дивно, що наші духовні кола так мало користають з права відклику до Римського Престола. Здається, що наше духовенство живе ще давною традицією, коли на епископських престолах сиділи мужі, що виходили з наших кол, приглядались з чутливим серцем нашому життю і поступали згідно з каноном тридентського Собору, який поручає епископам, щоби були „pastores" а не „persecutores" (переслідувачі), щоби ставились до своїх духовних співбратів з батьківською любовю, як до своїх синів, а навіть на випадок якої провини ставились вибачливо, беручи на увагу всякі лагодячі обставини. Одначе нині часи змінилися. Провід обнимають на підставі уложеного згори чужого пляну, люде чужого „складу", котрі перейняті самі чужим духом намагаються настроїти все на свій новий лад, допускаючися при тім часто дикої самоволі, безправства і поневірчини наших давних церковних установ і духовенства.

З огляду на такий стан наше духовенство повинно також змінити своє давне становище і доходити при всякім покривдженню свого права, передаючи свої жалоби Конгрегації De Ecclesia Orientali в Римі. Згідно з канонами Церкви вільно кожному священикові і вірному вносити прохання або жалоби до св. Отця — без ніяких наслідків для себе. І треба знати, що там розглядають такі справи дуже пильно.

*) Eminentissimo ac Illustrissimo Domino Cardinali Facci Praefecto Congregationis de Ecclesia Orientali. Roma, Vaticanus.

В. НІЧЛАВКО. 6)

„Синичка".

(Продовження.)

Цілу свою енергію напружила тепер пані Танаськова до того, щоби маленька Катруся сказала перше слово „тату". Годинами цілими сиділа над колискою і як якийсь автомат безперервно повторяла: „тату, тату і тату". Пістунці наказала робити те саме. Старшим дітям заборонила найострійше в приявї Катрусї кликати мамо і т. д. і т. д. Також Миколцьо дістав наказ всі свої вільні хвилини бавити Катрусю, щоби все мала перед очима тата... І чже-ж було нещастя, який удар, коли Катруся зачала мемкати, а вкінці вимовила сліпце „мамо"! Синичка витріскала насамперед мачіпку Катрусю по ручках, аж посиніли, опісля дала кілька поличників пістунці, бо цеж ніхто, тільки вона мусіла научити дитину це злише, вкінці дістала спазмів і розхорілася на добре, що мусіла положитися у постіль і пролежати цілих два дні...

Наближався зимовий св. Никотай чудотворець, іменини о. Таняська, Синичка робила приготування до широкого принятя. Вправді обоє Танаськи були дуже ощадні і жалували кожного зайвого видатку, бо мовляв, „треба складати посаг донькам", але тепер Синичка рішила поставитися на злість Порубським. Мушу показати їм, що не тільки вони вміють приймати гостей. Танаськова потрафить це ще краще ніж деканівна Порубська!

Як обоє Порубські явилися у Танаськів на іменинах, то застали там гурток гостей в золотих гуморах!... Чарочка кружляла. Господиня припивала до кожного, припрошувала, прибалакувала і сміялася на ціле горло... За вечерою випила ще кілька склянок пива і очевидно була підхмелена.

Агрипіна Танаськова втопилася у спожитім алькоголю; десь в самого дна чарки вирвинула Анеля з Синичок Сорока...

Сіла собі на фотелику під печею і зразу ніби лагідно і привітно стала таке говорити: Кажу вам, мої панство, погані настали часи! Недоста, що тяжко жити, бо на кожду дрібницю треба гірко напрацюватися і намозолитися, але й по тяжкій праці та турботах не може відпочати як слід, розірватися, забавитися... Кажу вам не мож, бо зараз візьмуть тебе на язики і обнесуть і обмовлять. Я правду кажу. Таке тут маємо сусідство. Нема з ким жити тай кінець. Ви мені не вірите, а я вам кажу, що так є і кінець... Ось до Костурова кілька кроків всього і є там кілька інтелігентних домів, а передовсім виставний, аристократичний дім. Та що з того? Жити нема з ким тай кінець! Такі тепер настали часи, що як хтось зістав пароxом та через протекцію і підхлібство засів на добрій парохії, то вже молодшого свого товариша і сусіда не знає і не чує. Ось як панство Порубські, чи живуть вони з нами як два сусідські священичі доми повинні жити? Ні, бігме що ні! Вони нами помітують, дивляться на нас звисока, ласку зроблять, як ось на іменини мужа являться, ласку тай кінець.

— Алеж, пані добродійко, що за тяжкі і безосновні робите нам закиди?! — взявся витравдувати о. Порубський. Одначе це ще гірше озлобило Синичку. Підскочила з фотелику, вибігла на середину кімнати, взялася за підбоки і тарахкотіла дальше.

— Го-го! Не кажіть, отче, що безосновні, бо на всьо маю доказ і свідків. Думаєте, я не знаю, що ви в товаристві чужих людей назвали мого мужа простим хлопом від ціпа? І чиж то годиться, щоби священик так прозивав другого священика?! А ваша жінка може не сказала, що я одягаюся як кухарка?! А ваш братчик, той вічний технік, що вже посивів, а іспитів немає, чи не назвав мене „дербівська перекупка?! А на вечірках що було? Лепви ми вий шли від вас, ледви зачинилися за мною двері, а вже ваша мармурайна пампуця, що то з ріжними студентами тягається по Високім Замку у Львові, перекривила писочки і каже: тут так заносить гречаними крупами. Мамуця замість скартати дочку, регочеться аж за боки береться. Гарно виховуєте свою доньку! Добре зіллячко виросте. О я багато знаю і на всьо маю свідків!... Або може не говорили ви, отченьку, що мій муж парохіян дурить, а гроші позичає на лихву? А братчик вашої жіночки той, що носить патли як циган і удає великого поета, може не казав, що я і мій муж в літературі круглі дураки? О-о! Як би я стала повторяти те все, що ви про нас говорите, то і до завтрішнього дня не скінчила би! Та тепер я вас спитаю тільки одно: яке право ви маєте нехтувати нами? Яким правом висміваєте нас? Хто дав вам право понижувати нашу честь, болотом обкидати наше добре імя? Не маєте ви того права і засі вам від нас! Як ми вам нерівня, як ми без виховання, без товариської огляди, як ми такі дурні, а ви такі дуже розумні — то сидіть ви собі у своїм Костурові, а ми у своїм Вербові і кінець!

(Докінчення буде)

но і вирішають їх звичайно в користь слабших — покривджених летентів. Наші священики повинні тому постояти за своє достоїнство і право. А тоді і наставлені нам чужою владою настоятелі мусіли би числитися з нами і поводитись згідно з духом Христа і законів Церкви та берегтися всякого легковаження нашого стану і прав. Шануймо по словам св. Письма наших настоятеліа, але бережім і свойого святого достоїнства. Відомо: „На похиле дерево й дикі кози скачуть", а дальше „Стереженого — Бог стереже" і „Кождий має те, на що собі сам заслужив". Сій.

По широкому світі.

У Марокку французькі війська здобули в наступі значний успіх.

Єдинчені Держави вислали до Китаю дуже гостру ноту в осторогою, щоби берегли договорів, коли не хотять утратити добрих взаємин.

Французький парламент ратифікував вашингтонський договір про 8-годинний день праці, з застереженням, що його прийме також німецький уряд.

Між Москвою і Пекіном проголошено постійну комунікацію літаками. Представник СРСР. у Китаю, Карахан, привитав промовою перші три російські літаки, що тут приїхали.

В Італії почався процес проти історика Сальвеміні і проф. Россі за те, що видали нелегально опозиційний протифашистівський часопис.

Obywatele, чи обманці і провокатори?

(Момент з процесу сіоністичних провідників, Норнгабера, Єгера і тов.)

Від одного з наших поважних приятків одержуємо такий допис:

Наша преса не звернула досі уваги на деякі дуже характеристичні моменти, які виявив судовий провід у справі Єгера і тов., яку саме розглядає окружний, карний трибунал у Львові. Над цими моментами повинна наша суспільність дуже поважно призадуматись, бо вони є незвичайно характеристичні як для оцінки етики жидівських проводирів, так і підні уваги з огляду на ролю, яку відіграють Жиди в польсько-українськім спорі.

Не маю тут на думці дуже неетичної поведінки панів сіоністів з послом др-ом Розмаріном на чолі у відношенні до Павличшина, поведінки, яка завершилася в тім, що бажаючи ратувати Штайгера, оплювали пов помочі золота, душу молодого і недосвідченого хлопця, зробили з него безвільний автомат та змусили моральною до безпідставної і фальшивої денунціяції супроти товариша.

Цей учинок, хоч без застережень гнебний і підлий, все таки до певного степеня зрозумілий, беручи під увагу знану від віків жидівську солідарність, яка є визначною рисою жидівського національного характеру. В даним випадку маємо на увазі зовсім щось иншого, а саме провокацію, якої ужилися в недавнім минулім Жиди у відносинах до України, а яка мала на меті ще більше поглибити прірву між Українцями та Поляками.

Справа виглядає ось як: Микитин, признавшись з жалем перед слідчим суддею до здочину безпідставного очорнювання Павличшина у злочині замаху на президента, признав рівночасно, що він також переложив на українську мову і переписав своєю рукою два листи передані йому інж. Корнгабером з підписом „Української військової ради" — листи, які описи передано до ред. „Хвилі", а якими описи Жиди з великим успіхом тероризували доразовий суд при розгляді справи Штайгера.

В одним з тих листів заявила українська військова рада, що замах на президента виконав Українець, й чим в другім знову перестерігає українська військова рада трибунал перед засудом Штайгера, бо він мовляв невинен, за-тах виконав Українець, а доказом істнування „Української військової організації", пишуть у тім листі, нехай буде факт, що та сама „Українська військова організація" вислала ще в липні 1924 р. лист до президента Гавля, писаний тим самим письмом і значений тою самою печаткою, в якім грозить през. Гавлеві і його рідні смертю, як що він не зверне на поліпшення долі політичних в'язнів.

Як нам відомо, ті саме листи врятували життя Штайгерові.

Микитин зізнав перед слідчим суддею, що всі ті тои листи, а саме один до президента Гавля з 12|7 24. і для ред. „Хвилі", себто до карного суду з вересня 1924 в часі процесу Штайгера, перевів на українську мову, а опісля переписав власною рукою він, Микитин, а оригіналів писаних по польськи, які йому достарчив інж. Корнгабер. Зробив це за обіцянку заплати. Дальше зізнав Микитин, що перепочив у літі 1924 також домагання Корнгабера ще один лист провокаційного змісту до поліції в Перемишлі, як також на приручення Корнгабера в перших днях вересня 1924, лист до митрополита Шептицького, в якому загрожено митрополитові смертю, коли б приняв торжественно през. Войцеховского в „Юрі".

Перевидні доходження виказали, що зізнання Микитина правдиві, що всі вище згадані листи писані рукою Микитина і значені печаткою Української військової ради. Тимчасом звідці графольоги стверднили, що всі згадані листи є писані безумовно рукою Микитина.

А тепер виринає актуальне питання: яку мету мав інж. Корнгабер, відомий провідник сіоністів, писати в липні 1924 від „Української військової організації" листа до през. Гавля, листа повного погроз і заосмотровувати його стампінею „Української військової ради"? А дальше, чому писав інж. Корнгабер такого самого листа до Митрополита Шептицького і до перемиської поліції?! Не знаємо, чи судовий провід дасть відповідь на ці питання, бо тим боком справи суд не інтересується, одначе цю справу мусимо пояснити ми самі в інтересі наших взаємин зі Жидами. Від р. 1918 намагались Жиди всіма силами зробити з Поляками „угоду", а їх інтерес лежало збільшування фермету між нами і Поляками. Вони бажали піддержувати в Поляків переконання про невгасаючий вулькан української ненависти, фальшивими алярмами провокували вони арештування української інтезігенції публичною владою безпечеництва, а все це в тій цілі, щоби опісля передяканому польському урядові предложити за якнайвищу ціну свої послуги для усмирювання української ірриденти, свою льояльність і свою допомогу для польської тези „o wielkomocarstwowem stanowisku Polski", „o obronie szalności granic polskich" і т. п.

Рівночасно бажали Жидки засіяти зерна гірчиці між митрополитом і українським народом, розуміючи цілком влучно, що „знеутралізований" митрополит є для їх планів також добрим козирем.

Отсе голі факти. — Над цими підлими актами жидівських політиків слід нам глибоко призадуматись і зробити відповідні висновки. Чи не виринає здогад, що і чи сам „замах" на президента, зрештою вешкідливий, не був також одним ціллем у ланцюху провокацій, які організували жидівські проводирі проти нашого народу? Вони сподівались, що одним ненависти мусить впасти на нас — а що їх, сіоністів, ніхто не зважиться потягнути до відповідальности!... Ш.

З нових подій та ідей.

Два нові первні: Мазурієм і Ренієм.

Більш як два століття займає уми учених питання, скільки на світі хемічних первнів. Вже в половині 17-го віку подає англійський вчений Роберт Бойль дефініцію поняття хемічного первня, як субстанції, якої при помочі наших фізикальних і хемічних інструментів не можна розложити. Одначе, щоб означити скількість первнів, треба було довгих дослідів. Кроком вперед на цім полі треба вважати славний періодичний уклад первнів, скомбінований Москалем Менделєєвим і німецьким хеміком Льотаром Маєром (1869). Цей уклад, що мав основою чергування первнів відповідно до їхнього атомового тягару, завів остаточно лад у царстві первнів. Він дав ясно пізнати, що загал первнів дається поділити на вісім або (від відкриття шляхотних газів, з 1895-им роком) на девять природних родин або груп (на пропозицію Фаянса, 1913), при чім первні одної і тої самої групи виказують подібні хемічні прикмети. В цім новім укладі показались ріжні пусті місця, які ждали на досі невідомі первні. Одначе Менделєєв передсказав на основі анальогії фізикальні і хемічні прикмети цих невідкритих ще первнів. Його здогади потвердились блескучо з менту відкриття націоналістично закращених первнів: галлію (1875, Лєкок де Буабодран), скандію (1879, Нільсон), германію (1886, Вінклєр) і польонію (1898, Кірі).

І цей доповнений періодичний уклад первнів мав свої недостачі. Одною з них було те, що і в ньому кількости первнів не можна було точно означити. У ньому на деяких місцях товпилося дуже багато первнів, просто казочної взаімної подібности, так, що про їх кількість не можна було сказати нічого певного. Особливо родина „рідких земель", себто усіх тих первнів, які здебільша виступають спільно в сітках наших газових лямп, вводила великий заколот у державі первнів тим, що ніколи не давала перевести точної „конскрипції" своїх членів.

Рішення цих і инших сумнівних питань принесла зі собою модерна рентгеноспектроскопія, в основу якої лягло переломове відкриття проф. М. фон Лауе (1912). А саме він показав, що первні мають крім незвичайно скомпліковання оптичних спектрів, далеко простійші „рентгенівські" спектри. Коли в рентгенівську рурку впаде катодне проміння на т. зв. антікатоду, починає вона висилати хвилі, які є тисячу разів коротші від найкоротших світляних хвиль, а які про те можна, при помочі деяких мінеральних кришталів, розложити в спектр, так само, як звичайні світляні промені при помочі призми в клясичній спектральній аналізі. Хоча цей рентгенівський спектр невидний нашим очам, одначе фотографічна плита, уставлена за кришталом, реагує незвичайно точно на нього. Вона показує тоді на темнім тлі виразні чорні лінії, яких положення і довгота хвилі залежать лиш від матеріялу антікатоди. Рівночасно можемо ці рентгенівські лінії злучити в певні групи, які виріжнюються як т. зв. K-, L- і M-серії даного матеріялу антікатоди.

Молоденький і незвичайно талановитий англійський фізик Мозелей, що згинув у світовій війні в Дарданелях, відкрив незвичайно інтересний звязок між найінтензивнійшими лініями кожної серії і пировою ріжних первнів, які достарчили цих серій. Та щоби цей звязок у простий спосіб представити, треба уважати характеристичною прикметою кожного первня не його атомовий тягар, але т. зв. атомове або порядкове число, яке подає, скільки електричних додатних нарядів має ядро атому кожного первня (планетарна теорія Рутерфорда). Якщо цього порядкового числа ужиємо на означення первнів замісць атомового тягару — воно виносить 1 для найлекшого первня, водня, а для найтяжшого урану 92 —, то славний закон Мозелея (1914) каже, що зі збільшенням порядкового числа на одиницю зростає другий корінь з числа дрогань кожної рентгенівської лінії даної серії все на ту саму вартість, себто другі корені з чисел дрогань є лінійними функціями порядкових чисел первнів. Відповідно до цього первні із зростаючими порядковими числами даються упорядкувати на простій лінії, що знимається що раз вище. Цю лінію названо лінійним укладом первнів. Кожному первневі припадає на цій лінії точно означене місце. А що первні чергуються в рівних відступах, можна завдалегідь визначити, де є пусте місце для невідкритого ще первня. Що більше, ми можемо докладно означити цей первень, обчислюючи при помочі закону Мозелея довготу хвилі рентгенівських ліній, які даний первень висилає. Цей лінійний уклад і ріщив питання про кількість членів родини „рідких земель". Саме між первнем барієм з порядковим числом 56 і первнем танталем з п. ч. 73 може аміститись лиш 16 первнів, з яких одначе 16-ий (гафнієм) не належить до „рідких земель".

Якщо приймемо, що на землі не має висших первнів від урану, то кількість можливих первнів виноситиме 93, Усі первні нашої землі з пор. ч. більшим як 92. зникли в наслідок радіоактивного роспаду, себто перейшли в первні нижшого порядкового числа. В кожнім випадку було відомих з певністю 87 первнів, з виїмком тих, що їх порядкові числа є 43, 61, 75, 85 і 87. Одначе їх передбачив уже періодичний уклад Менделєєва, та з огляду на їхню подібність з сусідніми первнями дав їм назву: скаманган (43), невідома „рідка земля" (61), двіманган (75), скайод (85) і скацезіюм (87). Дарма, що лінійний і періодичний укладн означували докладно їх хемічні прикмети, а навіть їхні рентгенівські лінії, і без огляду на пильні довголітні розшуки, головно в американських лабораторіях, згаданих первнів не вдавалось ніяким способом відкрити. Причина цього явища лежить у тому, що вони виступають у таких малих кількостях, що наші фізикально-хемічні апарати не в силі доказати їх істнування, хоч виразно рентгенівські лінії виступають вже тоді, як лиш $^1/_{1000}$ міліграма даного первня попаде на антікатоду. Насувався мимоволі здогад, що або згадані невідомі первні взагалі на нашій землі не істнують, тим більше, що їхні порядкові числа непаристі, а „непаристі" первні виступають на землі і в метеоритах в далеко меншій кількости, ніж „паристі" первні (н. пр. метеорити мають в собі 98 прц. „паристих" первнів); крім цього ядра атомів „непаристих" первнів незвичайно легко роспадаються (доказ Рутерфорда на первнях 5, 7, 9, 11, 13 і 15 при помочі частинок α).

Тому розуміємо добре той подив, який мусіли викликати в науковім світі результати дослідів д-ра Вальтера Ноддака, члена фізикально-технічного державного заведення в Шарльотенбургу і д-ра Ід Таке в Берліні, які на днях були оголошені у 26-ому числі берлінських „Природничих наук", дослідів, закінчених відкриттям первнів екаманґану і двіманґану. Згадані дослідники запропонували для них слідуючі назви; для екаманґану, в честь відірваних від Німеччини частин Східної Мархії, назву Мазурію м (Ма), для двіманґану, на памятку 1000-літної приналежности Нарєнщини до німецької держави, назву Ренію м (Re).

Три великі фізикально-хемічні інститути достарчили апаратів для відкриття цих первнів: Фізикально-технічне Державне Заведення, фізикально-хемічний інститут берлінського університету і фізикальна лябораторія Вернер-верку „М" акц. тов. Сіменс і Гальске в Берліні. Це найліпший доказ тих трудностів, які треба було побороти при відкриттю цих двох нових первнів.

Вихідною точкою дослідів були з одного боку платинові руди, що заключають у собі крім платини ці металі, що в періодичнім укладі є сусідами обох гомольогів мангану, з другого боку т. зв. колюмбіти і танталіти, що повстали з сполуки кисня зі згаданими щойно металями. Крім цього розсліджено ще цілий ряд мінералів, які мають теж деякі складники колюмбітів і танталітів, а саме: вольфраміт, рутіль, ванадиніт, ґадолініт, фергузоніт, монацит, цірконі, ніролюзіт і ин. Всі ці матеріяли роспущено, а з розчинів усунено при помочі відомих метод відомі первні. Останки розчину вижарювано на переміну в течії водня і кисня. Вкінці показались на стінках кварцової рурки білі, незвичайно маленькі іголки, які розпущено відтак у воді. Вони виказали всі хемічні прикмети, що їх мазурієм і ренієм повинні мати на основі укладу періодичного і лінійного. При тім платинові руди дали 5 прц. ренієм, колюмбіти дещо ренієм і 0,5 прц. мазурієм. На сліди обох первнів натрафлено і в инших мінералах.

Остаточним і певним доказом на те, що згадані нововідкриті первні є ідентичні з шуканими первнями

з нОр. числами 43 і 75, є рентгенівський спектрограм цих первнів, зладжений по методі Брагга. На антікатоді рентгенівської рурки уміщено дещо з цього білого кришгального налету, який одержано в згаданий вище спосіб; первень мазурію дав три виразні лінії своєї K-серії, первень реніум 4 до 5 ліній своєї L-серії. Довгота хвиль виміряна на фотографічних плитах, згоджувалась докладно з теоретичними обчисленнями. Дальші досліди показали, що згадані рентгенівські лінії походять лиш від 43-того і 75-того первнів, а не від якихнебудь инших відомих уже первнів. Отже тому відкриття обох первнів не підлягає найменшому сумнівові. Рентгенівський спектр дав крім цього змогу означити, в якій кількости виступають ці первні в земній корі. А саме, коли до невідомого первня додамо малу кількість відомого первня, що сусідує з ним в періодичнім укладі, можемо із відношення інтензивности їхніх рентгенівських ліній робити заключення про відношення їх скількостей: однакові інтензивности ліній двох первнів відповідають однаковим їх кількостям. Ця метода показала, що лиш одна Ліліонова часть землі виповнена обома новими первнями, підчас коли на платину припадає одна мільйордова часть.

Відкриття нових первнів має велике вначіння, хоч про їх технічне використання для цілей промислу не може бути на разі мови. Воно потвердило блескучо правильність періодичного і лінійного укладів первнів. По сонячних „компасах" Цайса, призначених для виправи Амундсена, по роторових кораблях, по великані Цеппеліні Z. R. III, по добуттю золота із атомів ртути святкує модерна німецька наука свій черговий тріюмф.

Андрій Ластовецький.

Бачин над Райном.

ВІДГУКИ ДНЯ.

В своїх і в чужих.

(Трагедія в трьох актах.)

II. АКТ.

До одної нашої редакції вбіг прожогом якийсь інтеліґентний „молодець в силі віку", в жакеті, в жовтих черевиках, з зеленим капелюхом у одній руці, а бронзовими рукавичками в другій.

— Прошу взяти собі передплату за газету! викинув схвильовано зі себе, як тільки переступив поріг.

— Вабачте — відповів котрийсь із членів редакції — але адміністрація не тут. Потруліться, будь ласка, до другої кімнати просто вхідних дверей!

Пришелепь замахав і руками і капелюхом.

— Там сидять некультурні люде. Змітуть їх, бо вони відстрашують інтересантів.

Положив капелюх на редакційнім столі і витягнув з кишені гроші.

— Ось вам тут 10 золотих за передплату і прошу сказати адміністрації, щоб мені більше часопису не висилала.

По тих словах вийшов, певний себе і знаменитого вражіння, яке лишив по собі.

I. АКТ.

До одної нашої адміністрації вийшов дещо завеґений інтеліґентний „молодець в силі віку". В капелюсі на голові (трохи за бакер) підійшов до адміністратора.

— Я приїс передплату за часопис.

— Прошу дуже — відповів адміністратор, але, будь ласка, скиньте капелюх.

Молодець озвірився нечуваною сміливістю.

— Що-о-о?!...

— Прошу здійняти капелюх. Адже не вільно!...

— Але не дочека! відрубав знаменито незнакомий і гордо як пава посунув в адміністрації.

В дверях обернувся ще раз і, щоби вишити по собі як найкращий спомин, гукнув:

— Газети більше не висилайте... Не потребую!...

III. АКТ.

До передпокою бюра інспектора, директора, чи якогось иншого представника влади вслизується, мов вимащений милом „Мута" той самий „молодець в силі віку", скинувши перед дверми капелюх і стукаючи кілька разів ледви чутно в двері.

В передпокою нікого. Молодець чемно кланяється і мовчки стоїть.

— Co pan sobie życzy?

— Czy pan radca dzisiaj raczą dawać posłuchania?

— Tak! Pan się zgłaszał?

— Tak jest proszę pana!

— Proszę wejść!

Молодець підходить на пальцях під двері „святая святих". Сякає ніс, притягає краватку, поправляє фризуру, обсмикує жакет і сконтролювавши серце, стукає легесенько в одвірок.

За четвертим разом дістає дозвіл на вступ.

Кравком хреститься, натискає клямку і крізь неймовірно маленьку щілину просовується до середини.

Галактіон Чінка.

З судової салі.

Процес Корнгабера і тов. — за обманство і вимушування.

У вівторок відчитувано зізнання Микитина, зложені у часі слідства в характері обвинуваченого. По відчитанню тих зізнань приходить до слова обвинуваченій Микитин. Він поступає деякі місця з прочитаного та обтяжує далі слідчого суддю Рутку, протоколянта д-ра Пьотровського, а також робить закид вязничному лікареві Рудіньському, який приписував йому вдавання недуги. Микитин твердить далі, що суддя Рутка та д-р Пьотровські вимушували на ньому зізнання проти Жидів. Зокрема суддя Рутка старався, як твердить обвинуваченій, зробити його антисеміком. У тій цілі дав йому до прочитання назіть брошурку п. заголовком „Dusza żydowska w świerciadle talmudu". Він мав сказати до Микитина: „Жиди є злі та можуть здобутися на все".

У часі слідства його до тої міри морально індагували, що він одного разу рішив був повіситися.

На запит голови трибуналу про те, звідки має певність того, що атентат виконав Паньчишин, обвинуваченій відповів: Від часу замаху я не мав супокою. Сам не знаю, що мене пхало до тверджения, що Паньчишин кинув бомбу. Часто вночі я мав візії, як Паньчишин її кидав. Коли я рано пробудився та аналізував себе, то не міг відповісти собі на питання, чи Паньчишин направду кинув бомбу чи мені це тільки снилося.

Голова трибуналу питає, чому він зізнав перед Пьонткевичом, що бачив Паньчишина, як кидав бомбу. Обвин. відповідає: Я це зізнавав на підставі „психічного стану душі". Мене поразив насамперед факт, що Паньчишина я тоді побачив на Русьній вул. Потім вже у тюремній келії при кінці лютого або на початку березня читав я повістку „Чорний кіт" Едгара По. Я пригадав собі, що в життю я все поступав так, як Едгар По, а з критики я довідався, що є це психольогія психічно анормальної людини. Я почав себе аналізувати і прийшов до переконання, що я є умово недужий, а недуга ця заключається в тому, що хаотично не знаю собі справи з того, що роблю, а потім здається мені, що те, що я пережив є правдиве.

Голова трибуналу: чи такий стан тривав у вас і тепер?

Обв.: Так, і тепер!

Далі каже обвинуваченій, що він багато подій передбачує. І так він передбачив і відчув і свій арешт.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Мобілізація на Рад. Білорусі і Україні.

Згідно з останніми відомостями Сов. влада зарядила часткову військову мобілізацію на Рад. Україні і Білорусі. Населення сильно занепокоєне.

Конференція Чемберлена з Раковським.

14. VII. відбулася конференція Чемберлена з Раковським, якій в дипльоматичних колах приписують велике значіння. Совіти дають замовлення англ. фірмам на закуп знаряддя на 150 міл. ф. штерл.

Загроза ґен. страйку в борисславських копальнях.

Страйк 600 роб. копальні Silva Plana в Бориславі не ліквідований. Пертрактації, ведені в гірничім уряді в Дрогобичі розбиті і виникає загроза ґен. страйку.

Абд-ель-Крім прийме мирові пропозиції.

Голова франц. делеґації в Мадриті висловив переконання, що Абд-ель-Крім прийме пропозиції приступити до мирових переговорів.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфісковано за частину кінцевого речення із передової статті п. з. „Братня допомога", за одно слово зі заголовку статті про новий український музей у Празі та на кінець за цілий комунікат-протест жидівських робітників з нагоди заключення жидівсько-польської угоди, що був поміщений під заголовком „Відгуки польсько-жидівської угоди". Цей комунікат сконфісковано разом з підписами робітників.

— **В справі конфіскати маніфесту УНДО** буде внесена інтерпеляція в сеймі. На днях подамо імунізований текст маніфесту. — Покищо з приємністю констатуємо, що в поданому нами тексті маніфесту попали два друкарські чортики, які можуть викликати непорозуміння поміж читачами, яким попалися несконфісковані 154 ч. „Діла". Тому прохаємо їх справити: В останньому уступі першої шпальти, в якому мова про західно-українські землі, замість слова „літмінний" має бути: „відвічний". В другій шпальті, в четвертому уступі, в якому мова про відношення до Радянської України, замість слова „станом" має бути: „етапом".

— **Напевно?** В останній хвилі довідуємося, що Шкільна Кураторія Львівської Округи знесла свою заборону відносно мешкання ученика перемиської, української гімназії у гімназійному Інституті в Перемишлі.

— **Будова нових фабрик у СРСР.** Главметалл (головний металюрґічний уряд) випрацював проект будови нових десяти фабрик для виробу й будови машин. Фабрики ці будуватимуть трактори і рільничі машини а також усякі господарські знаряддя. Ці фабрики будуть будувати на Уралі та на Поволжу.

— **Супроти пещасть,** які падуть разом на нашу землю, забезпечуйтеся бодай проти вогню, чи не грізнійшого від повені! Обезпечуйте в своїому Товаристві „Поїстер" проти вогню збіжжа та паші, які не підлягають обезпеченню в польській дирекції взаїмних обезпечень і викупляйте негайно поліси, якими вже обезпечені ваші будинки. 71 1—1

Віднова дому „Просвіти".

Головний Виділ Т-ва „Просвіта" подає до загального відома громадянства, що вже розпочалися роботи коло відновлення дому. Таким чином те, про що говорено досі, стає ділом і ми вже сього року будемо мати відновлену фасаду від Ринку.

Сьогорічні праці будуть обіймати: поправу даху, відновлення фасади, до чого входить атика з її усіми прикрасами, нові вікна на другому від ринку поверсі, поправа вікон і дверей на першому поверсі, деякі важніщі поправки в нутрі будинку і в подвірю. Партер на разі не обнятий, тому, що з питанням партеру тісно звязаний вхід до каменици. А це вимагає переведення опорожнення одного склепового льокалю.

Кошта обнови обраховані на пятнайцять тисяч злотих. З огляду на те, що велика кількість постановлених робіт має забезпечувати старий будинок і його консервувати, ясно, що вартість нашого дому непомірно зросте. Це також повинно мати на увазі наше громадянство.

Дім „Просвіти" — це власність нас усіх. І тому Головний Виділ надіється, що всі свідомі громадяне не пожаліють малої жертви на ціли віднови дому.

З нинішним числом газети висилаємо чеки з написом: „Віднова Дому" і сподіємося, що всі чеки повернуть назад до Товариства, виповнені відповідною сумкою.

Може трапитися і таке, що дехто дістане чек, хоча вже зложив свій даток. У такому випадкові просимо передати чек знайомому і вплинути на нього, щоби свою жертву вислав. Нехай пожертвована сума й не буде велика, але коли всі громадяне зложать датки, дім „Просвіти" буде відновлений без великих турбот і труднощів.

У Львові, дня 9. липня 1925 р.

За Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові:

М. Галущинський голова. *С. Шах* секретар.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Оператор

д-р Д. Сассовер

дерматолітний лікар загального шпиталю у Львові, ординує тепер

52 **Львів, Колонтая 7.** 3—10

Пам'ятайте: Рідна Школа — то народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
у пятницю 17.VII. м. Бяла.
у суботу 18.VII. м. Камінка струм.
у неділю 19.VII. м. Радехів. 2150 20-?

З „Народної Гостинниці". Члени кооперат. стоваришення з обмеж. порукою „Народна Гостинниця" у Львові, які до кінця року адміністративного 1925 не доповнили своїх уділів до квоти 20 (двадцять) золотих (по зладьоризованю 75%) згідно з рішенням Загальних Зборів з дня 23. травня п. р., зістануть вичеркнені з членів Т-ва з днем 31. грудня 1925 р. — **Управа.** 70 1—3

Дрібні оголошення.

ГОСПОДИНІ, найрадше з священичої родини, пошукує о. Лука Яримович Коралівці п. Фірлеїв. 68 2—2

ПОТРЕБУЮ на час ферій інструктора до ученика II. кл., що перероблює би латину. Уряд парохіяльний Дашівка п. Устрики дол. 73 1—1

НА продаж 7 моргів поля зі всіма будинками в Шоломині 6. п. Стара Сол. Анна Локетко 72 1—1

ХТО зі заможних Всч. Отців прийме на вакації на серпень кавалера, банкова. Реферую на гірську охолицю. Ціна обострна. Ласкаві зголошення до 25. липня до Адміністрації під „Сентиментальний". 69 1—1

ХТО знав би, де тепер перебувають Володимир і Михайло Затварницькі, які в серпні 1918 р. були у Києві, зволив ласкаво донести на адресу Осипа Затварницького, возного Митр. Консисторії у Львові. Діти, дайте о собі вістку, мама обложно хора, очікує вас. Заграничні часописи проситься о передрук 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка 4—8
31

Д-р Ф. ГАН Львів, вулиця Городецька 46

Пересвітлювання Рентґеном. — Лікування кварцевою лямпою.

Ширіть наш часопис!

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР

до недуг носа, ушей, горла і гортанки
28 переніс ординацію на 7-20

вул. Ягайлонську 7, I. п.

Телефон ч. 27—99

Лікування Діятермією і лямпою „HELIOL"

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам знижка. 2245 8—1

Конкурс.

Виділ Т-ва „Бурса св. о. Миколая в Перемишлі" оголошує отсим конкурс на прийняття питомців до бурси і „Гімназійного Інституту". Успіва прийняття будуть подані пізнійше до відома. Подання належить вносити на руки Управи бурси згідно Інституту (вул. Баштова ч. 25, згідно ч. 26) до дня 1. серпня 1925. На відповідь треба долучити почтовий знаточок. — За Виділ: Білинський, містоголова. 74 1—3

За редакцію відповідає О. Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 157 (10.540). Львів, субота 18. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 гол. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 lei, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Як Збруч річку проходили...

В 6-ті роковини переходу Галицької Армії на Наддніпрянську Україну.

Щойно 11-го липня 1919 року відрізана від світа Українська Галицька Армія дізналася про рішення Найвищої Ради у Парижі з 25. червня т. р., на підставі якого Польща отримала мандат „задля забезпечення особи й маєтку мирного населення Східної Галичини від небезпек, які їм грозять від большевицьких банд" вести свої військові операції аж по ріку Збруч. Ця постанова, яка була виразним передвісником постанови з 13. березня 1923 р., була моральним ударом, який до решти знесилив ослаблену, обдерту, позбавлену взуття і муніції геройську Галицьку Армію. З одночасною невдачею останнього наступу ген. Грекова на Львів та захитанням далекого запілля під напором Большевиків, дальша безпосередня збройна війна проти Польщі стала безвиглядною. Дня 16-го липня 1919 року Українська Галицька Армія почала відворот через Збруч, дбучи спасати українську державність над берегами Дніпра під гаслом „через Київ на Львів". Рівно в шість тижнів пізнійше вступала вона подібно до золотоверхої столиці, а через рік — існували лише мізерні рештки 100-тисячної армії за дротами польських та чеських таборів.

Трагедія галицького „великого ексодусу", яка проявилась однаково у загибелі збройної сили що й у повному розєднанні офіціяльних політичних думок двох урядів без території, не в силі була заплямити чистого ідеалу всеукраїнського соборництва. Розслід причин загирення кількадесяти тисяч людських істнувань і аналіза отруйної атмосфери камянецького періоду належить до істориків. Шукаючи в імя правди за винуватцями найбільшої трагедії новітньої історії України, наші дієписці стверднть передусім страхітливі умовини тогочасної визвольної боротьби назовні, повне незнання взаємної психіки у керманичів двох відламків віками розєднаного народу і найбільше лихо, яке може стрінути націю в момент военно-революційного хаосу: недбстачу великої індивідуальности, що зумівби запанувати і над обставинами і над душами мас. Сучасникам не слід займатись взаємним обвинуваченням у провинах, які належать до минулого. Ми повинні тільки черпати нову енергію з жерела відсотків, які залишив нам утрачений капітал. Цим новим національним скарбом є фактичне зближення, яке послідувало поміж галицькою і наддніпрянською віткою українського народу, не вважаючи на всі колишні переминаючі непорозуміння і на штучно розпалені пристрасти. Видно, що потрібною була ця гетакомба жертв, що потрібним було море молодечої крови й старечих сліз, щоб зміцнити почуття національної єдности, яке нині є тривкійше, ніж було колинебудь. Лихоліття 1918—20 рр. не було першим — не було й останнім в історії України. Доля кожного народу кується у лихолітті. Бо тільки у лихолітті вроджується і в лихолітті гартується національна думка. Зріст свідомости мас по обох боках Збруча і відгук подій у громадянствах обох країн є найкращим доказом, що принесені жертви не були даремними. Перехід за Збруч Галицької Армії не був помилкою. Він був правильним здоровим масовим поривом. І тому не диво, що сумна перша строфа стрілецької пісні, оспівуюча тую історичну подію, кінчається чудовим бадьорим акордом...

І. К—н.

Відгуки польсько-жидівської угоди.

Інтерпеляція посла Нояха Прилуцького (Жидівська людова партія) та инших до голови Ради міністрів у справі заяви, складеної міністром праці та суспільної опіки на засіданні Зборів Унії Т-ва Ліги Націй про порозуміння, буцім-то підписане між урядом і жидівською національною меншістю.

У прочові, виголошеній дня 5-го н. м. на засіданні зборів Т-в Унії Ліги Націй, п. міністер праці та суспільної опіки заявив, що „ідеї Ліги Націй щодо проблеми меншостей найшли у Польщі повний відгук", що „польський уряд вибрав шлях безпосереднього порозуміння з заінтересованими групами" і „що в тих днях заключили важне порозуміння в цій справі". Останні слова зрозуміли як натяк до виміни деклярації, яка відбулась дня 4. ц. м. між делегацією жидівського кола і п. премієром. Одначе зміст та редакція обох деклярацій безумовно не давали підстави, щоби ці взаємні заяви назвати шумною назвою „порозуміння між урядом і жидівською національною меншістю".

Жидівське коло, яке резрезентує тільки деякі частини жидівського населення, в униженій своїй деклярації промовчало найбільше сутеві постуляти жидівської меншости, саме основані на ідеях Ліги Націй та на дотичних приписах конституції 17. березня та договору про меншости. З другого боку п. голова Ради міністрів у своїй декларативній відповіді вдоволився темною і дуже невдоволяючою заявою, що уряд „зверне більшу увагу на потреби жидівського населення: освітні, культурні та господарські".

Пакт буцім-то підписаний між урядом і жидівським колом до нинішнього дня держать у суворій таїні перед жидівським населенням, хоча первісним правом цього населення є знати про його зміст. З здивуванням приглядається жидівська суспільність бомбастично запоїженій „новій добі, яка починається під акомпаніямент зміцненої протижидівської нагінки на сторінках усіх органів партії, якої визначним членом є ініціятор „порозуміння" міністр віроісповідань та освіти, п. Станислав Грабські.

(З інтерпеляції згадується про недодержання статті про „автономію національно-персональну" в 5 літ, по ратифікації договору про права меншостей і „про невиділення законів конституції та инших обовязуючих законів". Інтерпеляція кінчиться таким запитом):

З боку сучасного уряду не бачимо ніяких заходів у такім напрямку, а в огляду на те наведену заяву п. міністра праці та сусп. опіки треба вважати неточною, а тимсамим уряд необхідно повинен розяснити: чи справді підписав порозуміння з жидівським колом, — а коли так, то який зміст цього порозуміння?

Уздоровлення українського приватного шкільництва.

1. Нахтування власних рішень.

Якщо приглянемося генетичному розвиткові повоєнного приватного шкільництва і пошукаємо за причинами нинішньої „недощільности" і „безпляновости", то прийдемо до переконання, що цьому винні ми самі, а саме: з одного боку рішуче за мале зацікавлення загалу справами виховання й навчання шляхом приватного шкільництва, а з другого боку нехтування рішень своїх-же найвисших компетентних установ. Бо колиб у нас шанували і зі залізною послідовністю переводили рішення, що дають напрямні для організації і удержання приватного шкільництва, то нині не тільки вдесятеро збільшилось би число наших приватних шкіл, не тільки ми зуміли би вже були поставити основи під так необхідне промислове шкільництво, — але й спільними зусиллями могли би ми були виборотн чи радше задержати для наших приватних шкіл більше своєрідний плян навчання, як нині, ще й заховати чистоту українського зверхнього вигляду наших приватних шкіл, не згадуючи вже про внутрішнє українське урядування, яке на підставі законів належить уважати як самозрозуміле.

Для орієнтації позволимо собі пригадати деякі основні постанови в напрямі надзору, творення і удержування українських приватних шкіл ухвалені одноголосно спільною анкетою всіх краєвих культурних, економічних і політичних організацій у Львові з дня 3. червня 1920 року. Найважнійші з них:

1. Українське громадянство Західних Областий признає „Українське Педагогічне Товариство" створою верховною шкільною установою*).

2. Всі українські приватні школи без огляду на власників безумовно підчинені тій нашій верховній національній шкільній установі в справах педагогіки, шкільної політики і адміністрації.

3. Ніодна приватна школа не може бути заснована і отворена без відома УПТ.

4. Для ведення справ українського приватного шкільництва утворить У. П. Т. у себе окремий секретаріят, який обіймати ме три секції: а) секцію народної школи і учительських семінарій, б) секцію середної школи і в) секцію фахових шкіл**).

5. Всі приватні школи приходять зі шк. роком 1920/21 під заряд У. П. Т.

Дальші постанови нормують справу оподаткування фізичних і приватних осіб української національности в користь „Рідної Школи"; спосіб розділення потреб по повітах і по громадах; творення підприємств на цілі „Рідної Школи"; установлення Різдва, Великодня та храмів (празників, відпустів) днями „Рідної Школи" і т. д.

Вкінці йдуть постанови організаційної натури, про шкільно-освітну працю, та про оборону прав української мови й школи.

Всі ці дуже ясні і дуже доцільні постанови анкети всіх краєвих організацій подано своєчасно до відома цілому українському громадянству, яке приняло їх з одушевленням. Одначе з виконанням цих постанов пішло тяжче.

Правда — Краєвий Шкільний Союз, давні Комітети „Рідної Школи" та инші поодинокі шкільні ко-

*) В оригіналі: — взаємною.
**) У. П. Т. утворило відповідні тои інспектоват

Сецесія в соймі.

На засіданні сойму з дня 15-го липня трапилася несподіванка, про яку навіть сам маршалок сказав, що її не сподівався. На початку засідання, перед голосуванням над парцеляцією і осадництвом, посол С. Хруцький від імени Українського Клюбу та Білорусинів склав ось яку декларацію: „Тому, що нинішний закон у змісті тепер ухваленим несе просто смерть українському та білоруському народові, відбираючи їм єдиний варстат праці — землю їх предків, або залишаючи ці землі надалі в руках панів обшарників, ми, вичерпавши дотепер всі засоби парляментарної боротьби на знак протесту проти осадництва та обшарництва, покидаємо нинішне засідання, заявляючи, що дальшу боротьбу проти осадництва та обшарництва будемо вести гострійшим та більше рішучим способом і у соймі і поза ним. Додам, що тут на салі не зашиться ніодин Українець, без огляду на те, до якої партії належав ли".

Поставник Німців хотів скласти також декларацію, але маршалок відобрав йому голос, щоби не робити прецеденту щодо зголошування деклярацій. Українці, Білорусини, Німці та комуністи вийшли із салі.

Цікаво, що цього самого дня вранці, маршалок Ратай разом з мін. земельних реформ і представниками польських клюбів попрохали Український Клюб дати їм свої постуляти в справі закону про парцеляцію та осадництво і запрохали їх на спільне засідання.

Представники меншостей домагаються цілої низки поправок, як нпр. щоби не виключати від набування землі тих, що були карані за політичні провини, далі, щоби міністер земельних справ не мав права перекидати населення з одної території на иншу, третє, щоби земля з маєтків т. зв. „мертвої руки" була розпарцельована між населення того самого віроісповідання. Наскільки ці балачки дали який результат — покищо невідомо.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

мітети підчинилися згаданим постановам і передали свої народні школи, гімназії і учительські семінарії під провід У. П. Т. З фахових приватних шкіл „Просвіта" передала свою торговельну школу на удержання У. П. Т., а „Гуцульське Мистецтво" в Косові підчинило під опіку У. П. Т. свою ткацько-килимарську школу і школу гуцульських виробів.

Не підчинилися цій всенародній постанові тільки школи ОО. Василіян, СС. Василіянок, ОО. Редемптористів та „Українського Інституту" в Перемишлі, — хоча супроти зединеного ворожого фронту створення одного нашого фронту є необхідним, на що безуспішно звертано прилюдно увагу як по часописах так і в окремих публікаціях.

(Докінчення буде.)

Іван Герасимович.

Anno Santo MCMXXV.

I.

Ювілейний рік. Його значіння і історія.)

Рік 1925 є ювілейним роком у християнсько-католицькім світі і називається святим, з італійська anno santo. Є він ювілейним тому, що згідно з постановами римського престола, кожний 25. рік є в католицькім світі роком ювілейним або святим. Тому й 1925 рік, як перша чверть XX. ст., є ювілейним роком, який зачався 24. грудня 1924 р.

Яка ціль ювілейних років?

Дати змогу побожному християнсько-католицькому світові зійтися в осередку католицької церковної організації, навязати з ним тіснійші звязки, почути свій звязок з римським престолом, без огляду навіть на особу, яка на тім святійшім престолі засідає. Отже ціль є символічна і організаційна. Крім цього є ще й чисто релігійна. Ювилейні роки є заразом відпустовими роками і побожні паломники, звидівши святі місця, висповідавшися, вислухавши приписаних богослужень одержують відпущення гріхів. І ця саме обставина є справжньою причиною створення традиції — ювилейних років. Традиція ця дуже стара, бо сягає аж перших віків християнства, хоча узаконення ювилейних років припадає щойно з кінцем середновіччя.

І так перший буллею призначений ювилейний рік — відбувся 1300 року за папи Боніфатія VIII., який буллею санкціонував лише те, що вже від віків самочинно практикувалося. А був у християнськім світі звичай — підиктований глибокою вірою — паломничати до святих місць, головно до Святої Землі, де жив Христос, в покуті та молитві шукати відпусту гріхів. Звичай цей був принятий скрізь, також й у нас, на Україні. І наші паломники путничали до святих місць Святої Землі, молилися за себе, за родину, за рідний край, як це прим. зробив й у споминах для потомних описав наш великий патріот Данило Мних, що ставив лямпу на Христовім гробі за Україну. В західній і полудневій Европі звичай паломництва до Св. Землі був ще більше поширений. Але коли Палестину загорнули Турки-сельджуки, а спроби паломників-хрестоносців відбити Св. Землю в рук невірних не вдалися, ціле паломництво християнської Европи звернулося до місця навчання й смерти Христового намісника — св. Петра, до Риму. І сходилися рік річно побожні і цікаві християне до Петрової столиці, молилися по катакомбах, як перші християне, і з покріпленою вірою вертались, хто вегікулами, хто пішки, у далеку вітчину. А вже найбільше паломників вибиралося до святих місць, а тим самим і до Риму, з кінцем кожної сотки літ, бо люде — під впливом забобонної астрольогії — сподівалися з кінцем кождого століття якоїсь особлившої зміни на землі, коли не кінця світу. Отже маючи такий само чинний звичай побожних християн, рішив папа Боніфатій VIII. надати йому законну силу і буллею встановив, що кожний 100-тий рік має бути ювилейним, відпустовим роком у християнськім світі. І 1300 ювилейний рік зазначився незвичайним натовпом прочан до Риму. Очевидці записали, що в тім Anno Santo було стільки в Римі паломників, що не було місця „ні в домах і на майданах та вулицях", де би можна було їх примістити. Між иншими паломниками був також і Дант, про що він сам згадує у своїй безсмертній „Божественній комедії", у XVIII. пісні. А мешкав тоді Дант у малій коршмі „Albergo dell' Orso", яка понині ще захована над Тибром.

Але рік 1300 показав, що кожний аж сотий рік дає замало нагоди християнам сходитися до Риму. Відчувалась потреба частійших християнських сходин. Жили приміром мали свій святий ювилейний рік що 50 літ, в якім багачі даровували довги своїм довжникам, звільняли невільників, а самі їхали до єрусалимської святині шукати відпущення гріхів. Подібний розпорядок дав папа Климент II., назначаючи кожний 50-тий рік: anno Santo. Але вже в році 1389 папа Урбан VI. змінив порядок ювилейних років і скоротив їх період з 50 до 33 літ, на памятку 33 літнього життя Ісуса Христа. А в недовзі, бо в 1475 р., папа Павло II. постановив своєю буллею „Inoffabilis", що ювилейний рік у католицькій церкві припадає що 25 літ. І постанова ця обовязує безмінно — з малими перервами — по нинішній день. Напливи паломників до Риму у кожним проголошенім ювилейнім році був дуже великий, так, що неред траплялися тяжкі випадки, нещастя і зловживання. У наслідок цього почалась навіть дуже енергійна боротьба проти „паломництва ювилейних років", головно з реформаторських кол, а почин до цього дав не хто инший, а сам Мартин Лютер. Протестанти, що відпали від римського престола, протестували проти так званої торговлі відпустами в католицькій церкві. Оспорювали передовсім відому з полемічної протестантської літератури католицьку книжку „Відпустова книга", видану в 1491 р. в Римі, в котрій вичисляється, скільки літ звільнення від мук у чистилищі можна виєднати за звиджування римських костелів у ювилейних роках. (І так прим. для цікавости можна навести, що „в днях, коли показують у латеранськім костелі голови апостолів Петра і Павла, одержують Римляне 3000 літ, окольчні мешканці 6.000 літ, а решта народів 12.000 літ відпусту". Або „хто з набожністю вступає на сходи св. Петра, дістає на кожнім степені 1000 літ відпусту у чистилищі", і т. п.) В наслідок цієї агітації наплив паломників значно зменшився, але згодом зріс прочанами з дальших країв.

Підчас ювилейних років були заборонені карнавалові забави, роскішні свята і паради, а гроші, які мали йти на ті забави, приказували папи обертати на будову шпиталів і притулків для паломників. З часом ріжні більші міста і держави зачали будувати в Римі свої власні будинки на захист для паломників, а навіть і власні національні церкви, де свої священики відправляли богослужения для богомольців.

Папи приймали паломників як справжні батьки в опіку, а найкраще з усіх папів записалися в історії ювилейних років в Римі папа Григорій XIII, що відвідував по притулках і шпиталях паломників, ходив разом з ними пішки від одної бічніки до другої і молився з ними, та Іннокентій X., про котрого так пише паломник — нідерландський граф von Beaumont в 1650 р.: „Одного вівторка пішов папа завідіти шпиталь С. С. Папа оказував всім батьківську любов, головно для тих, що хотіли, щоби він їх не спостеріг. Перед численними з них клякав він, змивав їм ноги і цілував їх. Я бачив це на власні очі".

Передостанній Anno Santo відсвятковано правильно в 1825 р. В роках 1850 і 1875 папа Пій IX, що виїмково довго був головою католицької церкви, бо 32 роки, уважав за відповідне не оголошувати святого ювилейного року з політичних причин — у наслідок конфлікту між повбавленим світської влади Ватиканом і світською владою зединеного італійського королівства. Щойно в 1900 р. папа Лев XIII відновив — дарма, що не погодився з італійським королівським урядом — перервану традицію. А що з напливу паломників до Риму користає римське населення і італійська держава взагалі, тому італійський уряд пішов Anno Santo на зустріч і дав ріжні полекші для паломників. Це забезпечило ювилейний рік, бо їхали не лише побожні християне-католики, що шукали відпусту гріхів, але й ті, що хотіли звидіти „вічне місто", глянути бодай раз перед смертю на Неаполь, наситити очі чудовим італійським кольоритом природи, вигрітися в апенінськім сонці.

Цьогорічний Anno Santo, проголошений папою Пієм XI дня 24. р. проходить величаво, а італійський уряд, що більше зблизився до Ватикану, дав багато полекш паломникам, навіть 30 проц. знижки на залізницях; а це піднесло фреквенцію. І їдуть до Риму з усіх сторін земської кулі паломники, кожний з иншою метою. **С. Ш.**

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то впишіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заяви приступлення можна одержати в кождому Кружку У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10, II. пов.

А. НІЧЛАВКО. 6)

„Синичка".

(Докінчення.)

Панство Порубські сиділи як на розжаренім вугіллю... Що було робити? Ставати до сварки з закукуріченою Синичкою вважали низше своєї чести. Зрештою, яке небудь заперечення, або вияснення були би тільки ще продовжувало цілу авантюру, бо звісно, що Синичка все мусить мати останнє слово. — Ось тому вони мовчали. Инші гості іронічно підсміхувалися, бо хоча вся ця сцена не дуже була приємна, то нікому не хотілося втикати свої пальці між одвірки і як небудь втихомирювати зіриговану господиню дому. Панство Порубські тихенько розпрощалися з гістьми і непомітно забралися домів, скориставши з того, що обоє господарі вийшли були до сусідної кімнати.

Обоє Танаськи пробудилися на другий день пізно, з сильним болем голови. Не говорили нічого до себе. О. Микола пішов до церкви, а пані Агрипіна до кухні. Щойно вернувши з церкви та випивши склянку чаю, Микольцьо глянув з докором на жінку: І що-ж ти наробила?! Чи не говорив я тобі тільки разів, що з Порубськими треба як зі збитим яйцем! Атже сама добре знаєш, що він має велике слово у епископа і широкі звязки між каноніками... Нехай тільки нас там представить, а тоді прощайся з Вербовом і йди на якусь голодівку! А дальше я ще не парох, лише експозит — подамся на якусь парохію, не візьмуть в пропозицію, спалять при конкурсі і тоді будеш мати гаразд!... Я вже цілий ранок думаю, що тепер почати і як направити те, що ти вчора своїм язиком напсувала?

І Синичка виглядала нині як підстрілена ворона, що крильці по землі волочаться, а дзюб повис на порожне поле. Сама бачу, що зле сталося, але вчора я не годна вже була дальше давити свою злість та обурення на тих задриносих аристократів. Нехай, хоч раз в життю почули трохи правди. Добре я їм всипала!

— Та що-ж тобі, жінко, з тієї правди, коли в першу чергу ми її відпокутуємо? Чи ти не чула, що я перед хвилею говорив?!...

— Е! Це знов не таке страшне, як ти собі уявляєш! Мій небіщик батько говорив, що всьо дасться загладити, якщо добре помастити. Ось я вже і придумала. Ти візьмеш нині на фіру пару индиків, того найбільшого і тую білу индичку. Якось тут казала мені Порубська, що дуже любить білі индики. Це буде для неї... Для Порубського візьмеш фляшку коняку і дві-три фляшки вина. Поїдеш перепрошувати. Скажеш, що всього того наробила Петриха, бо то вона все мені доносила. Може то і не правда, може Петриха брекала, аби нам приподобатися. Зрештою, скажеш, що я троки за багато випила, а була і так зденервована, бо кілька ночей не спала. І скажеш щоби не брали того на серіо, бо я лише так хотіла собі зажартувати і була би ще таки вчора те все відкликала, але вони так винеслися, що ніхто не замітив і тому ти нині приїхав, щоби відкликати це все і перепросити, якщо вони образилися.

Десь коло 11-тої години заїхав о. Танась на Костурівське попівство. Индики казав роспутати і пустити на подвіря перед вікнами. Сам узяв пляшки під паху і зайшов у парохіяльну канцеларію. Тут розложив їх на столі, сам сів і задумався, складаючи собі цілу промову з перепросинами. Ніхто до нього не виходив. О. Порубського не було дома, а пані нарочно не показувалася. Десь за годину надійшов о. Порубський зі школи і побачивши фіру та индики, поцікавився, що це таке?

Фірман Танаська вияснив все як слід: Це дарунок для імості від нашої імості ті индики, а єгомосьць з фляшками пішли до покоїв.

Ледви о. Порубський ввійшов до кімнати, о. Танаско вхопив його за руку стискав, потрясав і рецитував заздалегідь уложені перепросини.

О. Порубський вислухав до кінця і відповів таке:

— Гніватися, ми не гніваємося, бо не дуже дивуємося... Яке вихования — таке й поведення. Вилізло шило з мішка тай тільки. Одначе сами мусите признати, що ви нас тяжко образили і то у своїй хаті... По тім, що сталося, не може вже бути межи нами доброго сусідського пожиття. — Це ясне! Але мушу вас успокоїти і розвіяти вашу трівогу. Про цілу цю аферу ніхто не почує ні слова ані від мене, ані від моєї жінки. Ані мститися, ані шкодити вам не буду. Ось моє слово. А тепер — як вам, отче, не стидно?! Ті индики і ті фляшки! Ще раз ображуєте нас, а собі виставляєте найгірше свідоцтво!... Зараз заберіть собі те все, щоби мої очі не бачили такої ганьби!

Гукнув піднесеним голосом і перейшов у другу кімнату...

По широкому світі.

Німеччина, по неперевіреним ще звісткам, мала вислати більшу скількість своїх офіцирів до СРСР. для вишколення совітської армії.

Німецько-польські торговельні переговори, здається, будуть припинені підчас вакацій.

В Югославії твориться новий коаліційний уряд, під проводом Пашіча. Партія Радіча матиме пять міністер. портфелів.

У Болгарії вбили бувшого комуніст. посла Габровского.

З хроніки бандитизму.

Нагий суд в Перемишлі.

Вчора у Перемишлі засуджені доразовим судом на банити на смерть через розстріл. Михайло Мудерські, званий Мачугою, і Валентин Грохольські мають бути останніми членами банди Мітковского, що довгий час грабила та вбивала людей на галицькій землі. Перший, 29-літний парубок з Ярославщини, вже двічі караний вязницею, другий 26 літ — уроджений злочинець на перший погляд. Обвинувачені за вбийство жандарма Сенткевського та грабунок. З цією головною провиною звязана ціла низка інших злочинів, що вийшли на світло денне. Банда грабила в повіті ярославськім та пшеворськім. За нами гнала поліція; палали великі дощі і одна з дюбок бандитів, що підтримувала їм товариство, вплила до води. Бандити задержались з нею в Новім Селі, під Дуклею, в хаті одного господаря. Про їх побут повідомили поліцію. Бандити не хотіли піддатись; у перестрілці ранили двох поліцаїв Шедіну та Вахтля. Коли дві приятельки бандитів утекли з хати, за ними вибіг провідир банди Мітковскі, а вчуваний кулею поліції — згинув. За якийсь час вийшов з хати Мачуга і піддався, подавши до відома, що вбив там свого товариша Муху, який не дозволив йому піддатись. На суді заявив Мачуга инакше, що Муха вбив себе сам, викликуючись кати. Грохольского, як і инших спільників-побратимів, Мачуга видав. Сам признався до кількадесяти грабунків, а Грохольского начислив тільки 4 — Грохольскі до грабунків признається, але заперечує співучасть у смерти Сенткевского, дарма, що жінка пок. жандарма пізнає в ньому злочинця.

Найтрагічнійшим моментом процесу є зізнання свідків, як діти та жінка Сетковського навколішках благали бандитів, щоби дарували життя батькові та мужеві. 13-літня дочка вбитого, що була присутна при мученні батька, збожеволіла. Покликані свідки пізнають обох винуватців. Крім згаданого вбийства злочинці нападом 19 травня в Радимні на кошову Зільберберга та на купця Черінського, ограбивши їх, та на дідича Завіслянського, Запасінського.

Мачуга та Грохольскі признаються широко до вини, так немов би хотіли своєю щирістю виєднати зменшення кари. Одночасно зраджують апатію і є приготовані на засуд. Цікаво, що безпосередно по арештуванню Мачуга пагався, чи не має прикинутись божевільним і питався ради у „винайдовця" Кушніка. Суд відкинув усі внески оборони щодо компетенції доразового суду та внесли на ексгумацію тіла Мухи, щоби перевірити, чи він застрілився сам. Прохання звернене до президента держави за помилуванням не мало успіху. Мачуга по прочитанні засуду прощається зі своєю матірю та сестрою і поліцаєм прибитого, у сльозах, Грохольського, тим, що смерть могла його однаково зустріти на війні, на якій не був. Грохольскі прощається зі старим батьком. Безпосередно перед смертю — успокоївся зовсім, завдяки своєму адвокатові, що став бандитом з нужди, зів хліб з маслом та кусень. Обоє висповідалися. При розстрілі було 100 осіб, не рахуючи юрби цікавих, що вилізла на дахи сусідніх домів. Грохольскі дав собі завязати очі і крикнув: „Прощавайте, браття! Бувайте здорові! Стріляйте добре!" Мачуга на відгук стрілів заломався, але в останній мент випростувався, здер повязку з очей і так ждав на розстріл.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число сконфісковано за два великі уступи статті на маргінесі процесу Коригабера, Єгера і тов.

Кооператива українських залізничників „Народний Дім" у Станиславові віддала добру прислугу нашій подорожуючій публиці — а хто в часі ферій не належить до неї? — видаючи з а л і з н и ч н и й р о з к л а д і з д и з получеными в усіх напрямах. Ті, що багато їздили і мали до діла з подібними виданнями, ствердять без зайвого прибільшення, що такого невеликого обсягом, а тим самим дешевого, та при тім дуже інформативного і повного розкладу їзди ще не бачили. Прикметою його є теж ясність і проворість, так, що кожний в нім зразу зорієнтується. Ці прикмети дають нашому розкладові їзди повне право на монополь серед нашої подорожуючої громади. — *д. к.*

— **Львівським громадянам** дирекція трамваїв подає до відома, що в найблизшім часі буде зміна на написах деяких трамваїв: ЛД — матиме ч. 1, КД — ч. 2.; ЛИ — ч. 3.; УЛ — ч. 4.; ЗД — ч. 5. Вози на лінії Гетьм. Валів — Замарстинова будуть мати ч. 10. Дотеперішні будуть незмінені.

— **На увагу українським азилянтам.** На підставі обіжника Українського Центрального Комітету у Варшаві за ч. 4. Львівська філія Українського Т-ва Допомоги Емігрантам запрошує всіх політичних емігрантів-Українців, що переживають у Львові і його околицях, але які ще не мають досі карт азилю, зголоситися в цілях можливого одержання їх в найскорішому часі в Т-ві (Руська вул., ч. 3, III. пов.) особисто або почтою з представленням документів, які б удоводняли їхні права на азиль. Правом цим користуються: 1) особи, що були в складі армії У. Н. Р. та були інтерновані в таборах; 2) цивільні особи, що перебували на службі в державних українських установах під час еміграції, або служили в них раніш на посадах, за повернення яких їм загрожує переслідування окупантської влади; 3) особи, які брали участь в українських політичних і громадських організаціях (напр., в українських партіях, профсоюзах і т. п.), або провадили активну боротьбу з большевиками. За браком на руках документів, які б удоводняли право на азиль, мусять бути подані достаточні докази того, що особи, які домагаються карт азилю, є дійсно азилянти, як напр. вказати заслуговуючих довіря свідків того, що вони служили в українській армії чи в урядових установах і т. д. Українські політичні емігранти, що мають право азилю, а також посідають потверджуючі це право документи, мусять представити відомости, якою владою вони видані, їх дату і нумер.

— **Римські гроби на Мадярщині.** В околиці Остріхоня відкопано недавно старинні гроби, які при докладнійшім розсліді показалися римськими. В гробах знайдено багато предметів, які вказують на те, що там похоронені Римляне. Гіпотеза про істнування в тих околицях римського міста Сальво набирає через те повної імовірности.

— **Шахи ліком на розсіяність.** Англійська шкільна влада завела по всіх школах обовязкову науку гри в шахи. Багато вчених і шаховик майстрів висказує погляд, що шахи вчать скупчувати увагу, орієнтуватися та направляють ум... Нікільки ліпше стояло теперь наша справа, як би наші дипльомати були грали в шахи.

— **Соціялізація Габсбургів.** Княжна Єлисавета Віндішгрец, внучка цісаря Франца-Йосифа, вийшла замуж за соціялістичного посла Цеснека. Княжна зрезигнувала з усіх своїх титулів і привілеїв і замешкала з вибранцем свойого княжого серця в маленькім домику на перифериях Відня.

— **Музей Діккенса.** В Льондоні відкрито та відділо до публичного ужитку в домі, де Діккенс закінчив свої твори „Клюб Пікніка" та „Олівер Твіст", музей Діккенса. Музей містить багато памяток по Діккенсові та має велику, зложену з 250 томів бібліотеку. Всі твори бібліотеки відносяться до творчости Діккенса. Крім того є у музею велика колекція образів і малюнків, що мали якенебудь відношення до Діккенса або до його творчости. Так шанують память своїх великих людей Англійці.

— **Дня 19. липня 1925.** в год. 3. по пол. відбудеться в Яновім, в лісі під „Королівською Горою" фестин „Народнього Дому" з багатою програмою. 75 1-1

ГОЛОВНА РАДА КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" у ЛЬВОВІ

запрошує отсим на

Господарський Зїзд,

який відбудеться у Львові дня 25. липня (субота) 1925. в год. 10. зрана у власній домівці при вул. Зіморовича ч. 20. I. пов.

В порядок дня Зїзду входять:

1) Відкриття Зїзду Президією Головної Ради.

2) Сучасний стан нашого села і станова організація селянства — реф. інж. Юліян Павликовський.

3) Повця Філії і Кружка „Сільського Господаря" серед сучасних умов — реф. Остап Луцький, віцепрезидент Т-ва і голова Філії в Стрию.

4) Молочарські Спілки і їх завдання на полі піднесення годівлі рогатої худоби — реф. інж. Андрій Палій, директор Краєвого Союза господарсько-молочарського в Стрию.

5) Спілковий збут худоби — реф. Остап Луцький.

6) Насінництво в Галичині і годівля збіж у селянських господарствах — реф. інж. Осип Дідич.

7) Справа управи цукрового бурака — реф. інж. Евген Архипенко, редактор „Сільського Світу" і член Головної Ради Т-ва.

8) Земельна справа — реф. інж. Юліян Павликовський.

9) Закриття Зїзду.

До участи в Зїзді управнені всі члени Товариства, а зокрема всі голови чи то заступники голов Філій і філіяльні відпоручники, відпоручники центральних культурно-освітних установ і економічних інституцій, які висилають своїх представників до Головної Ради „Сільського Господаря", представники Повітових Союзів Кооператив і фахово вишколені агрономи. — Одночасно з тою оповісткою висилається запрошення на поіменні адреси. На випадок неодержання запрошення управнені до участи з Зїзді одержуть його в бюрі „Сільського Господаря" в дні Зїзду від год. 9 ої зрана почавши.

В дні 26. липня 1925 о год. 10 зрана відбудуться в салі „Сільського Господаря" наради агрономів присвячені справі створення станової організації українських агрономів.

ЗА ГОЛОВНУ РАДУ:

Інж. Юліян Павликовський вр. — віцепрезидент.

о. Тимотей Ковалюк вр. — секретар Ради.

Хто раз сметанкової „БРАНКА" закоштує Цему навіть дарована ниша не смакує.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Порозуміння меншостей з урядом не осягнено.

(Від власного кореспондента.)

Нарада під проводом Ратая відмовила вимозі меншостей дати землю місцевим безземельним, підтримуючи військове осадництво. Порозуміння не осягнено.

Китайські репресії проти Англійців.

Китайська торг. палата постановила застосувати репресій щодо англійських банків і зажадати уступлення англійських урядників в банках китайських. Тсанг-Тсо-Лін лишився в Тієнтсін і намірюється утворити новий уряд.

Анґл. база на Балтику.

Совітський посол в Ризі оголосив комунікат про заключення англ. урядом з естонським воєн. міністром укладу, на підставі якого Естонія затримує суверенність над островами Даго і Езель, а Англія має право закладати там морські стації і фортифікувати їх.

Ширіть наш часопис!

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

Сьомий день розправи.

На початку позавчорашньої розправи Микитин дальше доповнює свої зізнання, які зверені головно проти слідчого судді Рутки й протоколянта д-ра Пйотровского. Микитин твердить, що ніколи не було конфронтації поміж ним і обв. Дворніцким, коли тимчасом у судових актах є протокол з такої конфронтації. Дальше широко Микитин оповідає про протекційне відношення до нього з боку слідчого судді. Виходить, що суддя Рутка зірвався Микитинові з деяких моментів своєї судейської практики, бо навіть зраджував йому такі урядові тайни, як висловн президента суду Гадя до судового лікаря в справі переведення обв. Єгера з вязничної келії до вязн. шпиталю. През. Гадель буцім то висловився, що нахідка лікарем білка в мові Єгера нічого не значить, бо „є тут люде, які мають сифіліса і гнюють це нічого, і хоча вони мають тільки один фляк, а проте не були признані хворими".

Своїми зізнаннями Микитин компромітує теж і д-ра Грека (одного з присутніх обороців), про якого судія Рутка казав, що він, себто д-р Грек, тільно заходився біля отримання портфеля міністра судівництва, але пошкодив йому в цьому його близькі звязки з Жидами. Дальше судія Рутка казав Микитинові, що йому не треба оборонця, бо прокуратор і трибунал найкраще оборонять його. „Оборонець може говорити собі хоч би й три години, а трибунал не слухав його, маючи вже готовий присуд" — так казав знову протоколянт Пйотровскі. Обоє вони, судія Рутка і протоколянт Пйотровскі, працювали над тим, щоби Микитин завчасу не зпадався перед Жидами, що зрадив їх та щоби пізніше при конфронтаціях чи на процесі, добре „тримався". Судія Рутка обіцював навіть добру посаду Микитинові, як що тільки той не буде тягнутись з цією метою судія переводив з Микитином проби експерименти, кажучи йому випростовувати руки й глядіти, щоб вони не тряслися.

Підчас зізнань Микитина, на домагання оборонця д-ра Ляндау председник усуває зі салі агента Кевепку, який згідно з словами Микитина, стояв у розпорядженні судді Рудки й робив Микитинові всякі послуги.

VIII. день розправи.

На початку вчорашньої розправи обор. д-р Кібіш вносить на усунення зі салі відомої з процесу Штайгера балетниці Пастернаківної, мотивуючи тим, що в теперішніх зізнаннях Микитина й колишніх Пастернаківної є значні суперечности і що оборона гадає покликати Пастернаківну на свідка. Председник прихилюється до внесення оборони й каже Пастернаківній покинути салю.

Після того председник дальше відчитує зізнання Микитина, які він склав у слідстві. Протоколи зізнань відчитуються уступами, а Микитин обовязаний заявляти чи він не дійсно зізнавав і чи ті зізнання відповідають правді. Відповіди Микитина є різні і збільша хитні. Часто Микитин заявляє „не памятаю".

Розправа йде дальше, займаючись усе ще зізнаннями Микитина.

Всячина.

Сонце-велит Міра.

До чого доходить в своїх наукових дослідах астрономія, говорять про це англійські й американські фахові часописи та журнали. Навіть по части розвязано загадку великана-сонце Міри. Вже від довшого часу досліджували Міру найславнійші астрономи на обсерваторії Mount Wilson, але щойно знаменитим апаратом проф. Michelson-a, інтерферометром, вдалось продовжити і розширити посмність і силу дїлання далековиду обсерваторії і перемірити дімензії зорі Міри.

Довершив цього славний астроном д-р Реазе, що від року працює на Mount Wilson і оголошує свої досліди світові.

Міра — це т. зв. змінна зоря. Сила й світла змінюється у неправильних відступах. Інколи блестить вона на нічному небі наче зоря другої або третьої кляси. Інколи ослабляє до сили зорі осьмої або деватої ранги, інколи не пізнати її найсильнійшим телескопом. Опісля знову росте її сила — навіть далеко скоршим темпом як передше при обліднінню — і стає навіть видимою голим оком. Ніяк не було можливо означити справжню величину Міри ані пояснити справжню причину змін її світла.

Спочатку цього року наросла Міра до максімум своєї величини. Тоді й став д-р Реазе досліджувати її при помочі телескопу, зміненого апаратом Michelson-a. Далековид на Mount Wilson є — як відомо — найбільшою небесною гарматою на світі; її зеркало виказує проміру близько 2 і пів м. Опісля показалося, що маса Міри далеко більша, як про неї хтонебудь думав. Поміри виявили дімензії, що перевисшили навіть дімензії Betegeuze в Оріоні. А Betegeuze вважали вчені астрономи досі найбільшою зорею. Вид цього сонця являється нам на землі без огляду на величезну віддаль у 0.047 секундах. І хоча як зникаюче малим є кут, під котрим глядить на Betegeuze астроном, то все таки у дійсности вона великанська, бо в Оріоні вона віддалена від нас на 165 літ світла. Як би у ту віддаль покласти наше сонце, то навіть найсильнійшими апаратами не було би можна його достерегти. Отже Betegeuze перевисшає своєю величиною тисячі разів наше сонце.

Поміри змінної зорі Міри виявили ще більшу величину як у Betegeuze. Хоть віддаль між сонцем і Мірою далеко-далеко дальша як між сонцем і Betegeuze, все таки Міра є далеко більшою як червона зоря Оріона. Кажуть — розуміється астрономи! — що обем Міри в 400 разів більший від обему сонця. Так являється Міра одним з найвеличайших і найкольосальнійших сонць вселенної.

Порівнання сонця з Мірою вказує на шлях, що веде до пояснення її змінного

НОВІСТЬ!

Рудницький: ІСТОРІЯ ЗЕМЛЕЗНАВСТВА . . . 2·70
Якименко: НАУКА ГАРМОНІЇ . . . . . 5·50
Бородиєвський: ІСТОРІЯ КООПЕРАЦІЇ . . . 13·60
Чайківський: АЛЬГЕБРА ч. I. . . . . 20·00
Михайлюк: МОЛОЧАРСТО . . . . . 4·80
З ТРИБУНИ промови українських послів . . 2·50

Замовляти: КНИГАРНЯ НАУК. Т-ВА ім. ШЕВЧЕНКА, Львів, Ринок ч. 10.

світла. Астрономи тої думки, що темні плями, що грають у Міри таку сяму ролю що й в сонці, закривають у певних відступах часу частину поверхні Міри і тому тоді являється нам Міра як зоря підрядної величини. Так само хотяння періодів, що в них являється повисть і зменшення світла, вказують на подібність зі сонцем.

Розуміється: Міра певно старша від нашого сонця. Біле її світло говорить само про її старший вік. Міра є вигасаючим сонцем, холодніючою зорею, що тішче нам бігучість сонця. За мільйони літ станеться з нашим сонцем, що нас життя нашій землі і нашій планетарній системі, те саме, що сьогодні вже сталося зі сонцем-редятом Мірою.

Одначе, хоча Міра належить до найбільших світів нашого всесвіту, то все-таки вона ще не найбільша. Найбільшим є Антарес у зоряній групі Скорпіону, що його (Антареса) промір 500 разів більший від діяметру сонця. Е. Я.

Бібліографія.

КНИЖКИ:

С. В. Бородаєвський. проф. української госп. Акад. в ЧСР., Надзв. проф. українського унів. в Празі: ІСТОРІЯ КООПЕРАЦІЇ ст. 439. Прага. Український Госп. Вид. Фонд.

Микола Чайківський, АЛЬГЕБРА. Новий курс середньої школи та для самоосвіти. Книга І. Рівнятка П. І. Холодного ст. 451. Прага. Український Госп. Вид. Фонд.

Михайлюк Кость, асистент української госп. академії в Подебрадах. МОЛОЧАРСТВО. Підручник для студентів сільсько-госп. та спеціяльн. шкіл, з 63 малюнками ст. 160. Прага. Український Госп. Вид. Фонд.

ВСЕУКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК. Звідомлення за 1922 рік. Видавництво Української Молоді. Прага 1925 ст. 70.

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК. Найголовніші правила українського правописи. Нове видання. Вид-тво Української Молоді, ст. 16. Прага 1925.

о. Гавриїл Костельник' д-р філ. ТРИ РОЗПРАВИ ПРО ПІЗНАННЯ, ст. 198. Накл. Т-ва св. Ап. Павла 1925.

ЖУРНАЛИ:

КУЛЬТУРА, місячник культурного й політичного життя. 6—7 число за червень-липень. Діялектика. Ю. Плеханов: Про вояю особистости в історії, Ю. Плеханов: Логіка й діялектика, С. Задерніївський: Монізм у природі і суспільстві. Економічно-суспільний відділ. Проф. І. Шимонович: Галичина. Л. К-р: Боротьба праці з капіталом. Політичний відділ. Н. Лазаркевич: Від обєднання до угоди. Л. К-р: Економічна руїна в Польщі. Критика й критики. І. Калинович: Бібліографічні звістки.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК. Книжка VII—VIII. За липень-серпень. — Зміст: Марко Антіох: Церкви й вигоди. Мерієм: Своїх віком не відчинайте пічу. ів. Маркіз: Трудне життя. Вал. Підмогильний: Військовий літун. Джек Льондон: Лісовий зов (докінчення). Ж. М. Сюдія: Антонія і Клеопатра. С. Єсенін: У рідному селі. Ачт. Крезуб: Пантелеймон. І. В сітях київської чрезвичайки. Іван Липа: Братерство Тарасівців. Спомини. Ден. Лукіянович: Осип Маковей. Огляд сорокліття літературної й громадянської праці. Волод. Калинович: Чого домагаються наші літи (далі буде). Волод. Заложецький: Про задачі історика українського мистецтва (далі буде). В. Біднов: Забутий діяч (Памяти Ол. Конисього). Я. Окуневський: Українська вдача. І. З Галичини. ІІ. З Наддніпрянщини. ІІІ. Український народ. Чарльз Саролея: Дванадять фаз большевизму. Мих. Рудницький: Подорож. З ним будеш постійно. В Гнатюк: Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові (далі). Д. Д.: Три роки відновленого Л. Н. Вістника. В. Петербуржець: Звідомлення „Товариства дослідників укр. письменства і мови у Петербурзі" за 1924 р. Бібліографія. Нові книжки.

Посмертні згадки.

Дня 3. липня 1925 р. померла передвчасно в Заболотові **Емілія з Ярошинських Гелюхова**, жінка місцевого лікаря. Покійна була сестрою відомої нашої письменниці Евгенії Ярошинської. В рідного дому вынесла покійна велику культуру духа, сильне національне почуття та глубоку любов до свого народу. Визначаючися не буденною інтелігенцією, а при тім надзвичайною ніжністю почувань та добротою серця, зуміла покійна зедобути собі широке коло друзів зпосеред нашого громадянства, а в домі покійної завжди кождий давної щирої української гостинности та почував себе як у себе. Покійна щедрою рукою спомагала кождого, хто до неї звертався за матеріяльною поміччю, та ніколи не відмовила ні грошевих жертв ні особистих трудів для нашої національної справи.

Неуличима недуга підкосила покійну в силі віку та забрала перед часом одиницю зпосеред нашої суспільности, яка ще багато добра могла зробити для своїх.

Незвичайно релігійні похорони покійної при співучасти маси селянства і всієї нашої інтелігенції були найкращим свідоцтвом великої любови і признання від всіх.

Нехайже наша галицька земля, котру Вона так полюбила, пригорне щиро до себе покійницю, яка зайшла до нас із зеленої Буковини, щоби остати у нас на віки. В. І. П.!

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Дентистично-технічне заведення
Максиміліян Мор
б. асистент і управитель д-ра Бахльовского
Львів, вул. Подвірского 9.
Для учениць ціни знижені, для вдів і сиріт 2218 рвання і пльомбування даром. 11-20

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка: у суботу 18.VII. м. Камінка струм. у неділю 19.VII. м. Радехів. 2150 20-?

Замість квітів на домовину свого члена основателя бл. п. радника Івана Огоновського, складає рухавкове т-во „Сокіл-Батько" на „Український Город" 50 зол. 77 1—1

Дрібні оголошення.

ХТО знав би, де тепер перебувають Володимир і Михайло Затварницькі, які в серпні 1918 р. були у Київі, звонить ласкаво донести на адресу Осипа Затварницького, возного Митр. Консисторії у Львові. Діти, дайте о собі вістку, мама обложно хора, очікує нас. Заграничні часописи проситься о передрук 2—2

ХЛОПЧИК літ 4 і дівчинка літ 5, сиротами по інтелігентних родичах, розумні, здорові і гарні до віддання бездітному, багатшому супружеству за свої (можливо разом). Вістка до Адм. „Діла" під „Сироти". 82 1—2

БІЛА РОЖА, Тернопіль, відбере лист в редакції „Діла". 80 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР
до недуг носа, ушей, горла і гортанки
28 переніс ординацію на 8-20
вул. Ягайлонську 7, І. п.
Телефон ч. 27—99
Лікування Діятермою і лямпою „HELIOS"

Ширіть наш часопис!

ДО 24 ГОДИН чистить і фарбує хемічно одяги жіночі і мужеські **„ОЩАДНІСТЬ"** Академічна 26.

ROK ZAŁ. 1890

Пам'ятайте, що добрі і дешеві **Музичні Інструменти** можна набути тільки у фаховім і спеціяльним складі
- МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ -
грамофонів і всіляких приладів
АДОЛЬФА БОДЕНШТАЙНА
у Львові, вул. Легіонів 37 (біля міського театру). Зазначую, що від 35 літ веду тільки музичні інструменти, що дає достаточну поруку фахової і сумлінної обслуги. 2226 2-?

Дентистичне заведення
д-ра Шимона Раппапорта
Якова Нассе
Львів, вул. Сикстуська 17/II.
Пльомбування й вимінування зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПП. учителям та студентам значна знижка. 2245 9—10

Чекоряда
Ф. Пясецький
1-?
фабрики
Краків

Rest 3-132
& Gassera
Машини до шиття є найліпші.
Фабричн. склад у Львові, вул. Городецька 53.

„КНИГА ПСАЛЬМІВ"
переклав на українську мову свящ. **д-р Ярослав Левицький.** Ціна 2·50 зол. (враз з почт. пересилкою). Замовляти в автора: Львів, вул. Як. Стшелка 15. „Книга псальмів" позвиска знайтися в кождій українській хаті! — Спішіться, бо 41 накład не великий! 3—?

КОНКУРС.

Комітет будови Народнього Дому в Чорткові оголошує конкурс на плян будови дому, який має служити в першій мірі на поміщення театральної салі зі сценою, а відтак на льокалі для освітно-культурних і економічних установ та склепи.

Будинок має бути держана в українському стилю. Плани мають обнимати нарисн поземий, плянів, партеру, першого і другого поверха враз з схематичним перекроєм та фасадою. Виконання довільне, можливе і в олівці.

Речинець надсилання нарисів до дня 1. жовтня.

Проект буде розглядати комітетом за прибранням знавців.

За виконання двох проектів, признаних за найкращі премії в сумах 300 і 200 зол.

Автор приятого проекту одержить від Комітету будови доручення розробити свій нарис за винагородою згідно з умовою.

Потрібні умовини, розклад дому і ситуаційний плян напевні вишле на жадання Комітет будови, до якого слід звертатися на руки д-ра Антона Горбачевського в Чорткові. 26 2—?

СКЛАД МАНУФАКТУРИ
Б. ДУБОВИ
Тернопіль, вул. Міцкевича ч. 39.
поручає по фабричних цінах та найдогідніших успіхах як красві так і заграничні товарі: суконні, баватні і шовкн, великий вибір чорних матеріялів для Всч. Духовенства, рівнож біліа, дивани, хідники і фіранки. Поручення з провінції виконується негайно. 35 2—4

Конкурс.

Повіт. Союз Кооператив в Чорткові розписує конкурс на посаду директора торговельного відділу, обзнайомленого з книго- і діловодством кооперативи 2. ступіня. Подання враз з алегатами, стверджуючими фахові кваліфікації і референції дотеперішної праці, належить надіслати до 30. липня 1925. до Повіт. Союза Кооп. в Чорткові. — **Надзірна Рада.**

Луки і пасовиска посіяні в осіні стебницьким каінітом дають богатий збір!

Каініт стебницький

є найліпшим помічничим навозом

Довготерміновий дешевий кредит

Набувати можна у всіх складах „Сільського Господара", рільничих кружків і у всіх союзах і рільничо-торговельн. фірмах

Брошури і вказівки про каініт і потасові соли висилається на бажання безплатно!
Бюро продажі:
„ТЕСПИ",
ЛЬВІВ, ПЛ. СМОЛЬКИ 5

Хто замовляє **Стебницький Каініт** в липні, має гарантію термінової достави. 24 2—?

За редакцію відповідає О. Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 158 (10.541). Львів, неділя 19. липня 1925. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Фарса чи трагедія?

До останніх авантюр у польському соймі.

Дебати над черговим легалізуванням стану великої посілости польської шляхти на не польській етнографічній землі і над черговим загарбанням бідному автохтонному населенню його природного вартату праці в користь завзятих ворогів того населення довели у природній і самозрозумілій послідовности до сцен, яких свідком були вперве стіни будинку „Інституту благородних дівиць", іронією долі переміненого на осідок суверенів Річпосполитої Польської. Не помогли голоси розуму і тверезости. На ніщо не придався ані апель до людської справедливости ані жадні аргументи державної рації. Жахливі картини кількалітнього досвіду з військовою кольонізацією, розстелювані перед очима представників польського народу, не зробили на них найменшого вражіння. Закон про парцеляцію і осадництво, з грунту фальшиво називаний деким законом про земельну реформу, дістав у цілій своїй скандальній повноті запробату великої більшости польського сойму в першому читанню і прийшов на друге читання. І, очевидно, знову затверджено статті, які з особливою злобою скеровані проти українського й білоруського народу, змагаючи цинічно до його загибели. І так напр. на підставі ст. 50 міністр хліборобства отримує знову змогу форсувати військову кольонізацію у широкому обсязі. Всі поправки українських послів відкинено, м. ін. і таку поправку елементарної справедливости, як те, щоби по-церковні грунта були розпарцельовані поміж вірних даної церкви. Мимоходом кажучи, за згаданими найбільш реакційними статтями законопроекту і проти поправок Українського й Білоруського клюбів дружно з польською ендецією голосував „хлопський" і „лівий" клюб „Визволення", який у даному випадку став язичком у ваги.

Терпець українських і білоруських послів увірвався і вони були приневолені вхопитись єдиної, яка їм остала, тактики: голосної обструкції. Досвід — признає це сама польська преса (гл. „Курєр польскі") — Українці й Білоруси поводилися у соймі підчас земельної дискусії надзвичайно коректно. Хапаючись таких засобів оборони своїх слушних прав, як свиставка, трубка та стук об посольські столи, вони були свідомі, що хіба ще тільки ці аргументи зможуть пробити глуху стіну, за якою скова-лись польські посли, а коли й оце не вдасться, так бодай увесь світ дізнається, як виглядає земельна реформа у молодій демократичній республиці, і матиме змогу судити, чи в праві були представники автохтонного селянського люду вичерпувати всі способи парляментарної боротьби проти такої реформи.

Серед пекольного галасу, криків і рукопашних бійок провадилась пародія голосування над законопроектом величезної далекосяглої ваги, аж поки всетаки найшлись поміж польськими послами одиниці, які либонь зрозуміли, що далі вже важко степенувати курйоз, до якого самі вони довели законодатну палату, та зійшли з п'єдесталу, на якому досідь почували себе міцно, бодай настільки, що запропонували українським і білоруським послам ще раз сконкретизувати свої домагання щодо змін найбільш провокаційних постанов законопроекту.

Таким робом голосна обструкція українських і білоруських послів, що спеціяльно нам, Галичанам, живо пригадала часи маршалка Баденіго, тревала всього один день 14-го липня. Заініційовані переговорів поміж польськими клюбами „Пяста", ППС. і „Визволення" з одного боку, та Українським і Білоруським Клюбом з другого, привели до зголошення заяви про сецесію двох названих клюбів, за якими вийшли й Німці та комуністи. Алеж переговори, ведені 15-го і 16-го ц. м. під проводом марш. Ратая, розбилися, не довівши до ніякого порозуміння. Польські „соціялісти" і „демократи" не вважали можливим погодити зі своїм світоглядом українське домагання, щоби при парцеляції української землі на першому місці брано на увагу місцеве населення, а щойно дальше — „заслужених вояків польскої армії". Головно на цій (52) статті законопроекту розбилися переговори. Читаючи про це телеґрамну вістку, мимохіть насувається на думку здогад, що взагалі вся ота розмова була заініційована не задля справжнього порозуміння, а з виключною метою виграти на часі. Як звичайно...

Законопроект про парцеляцію і осадництво приходить на третє читання. Український і білоруський клюби заповіли континування голосної обструкції у соймі з меншою силою, ніж досі. Повторяться знову дикі сцени, маршалок знову матиме дуже вдячне поле для придумування усних комедій з таблицями й сигналами, соймова міліція знову матиме змогу виявити свою енергію, а все воно діятиметься під прапором державної мудрости, лібералізму і конституціоналізму. Польська преса цькує до виязи „сильної руки", якої, на її думку, досі ще не було, великі поміщики „ображені", Жиди „невтральні", а „демократичний табор" до решти збився з пантелику.

Вже нераз здавалось, що польський сойм скотився так низько, що низше вже нікуди. Показується, що ризиковно є встановляти межі розкладу, до якого може дійти політична думка нинішнього польського громадянства. І. К-н.

Чи Німеччині треба згоди?

Минає місяць від менту, коли французький уряд переслав німецькому ноту, з новими пропозиціями спільного гарантійного пакту. Приготування до відповіді на ці пропозиції витворило в Німеччині завзяту боротьбу партій, яка грозила хвилинами кризою уряду. Німецькі націоналісти прямували явно до зірвання переговорів. Текст відповіді, який випрацьовувався в атмосфері гострої кампанії проти міністерства зак. справ Штреземана, буде відомий щойно в перших днях слідуючого тижня. Він буде компромісовим, як усі попередні німецькі ноти, себто висловлюватиме побажання майже всіх впливових німецьких партій.

Яка-ж його мета? Німецький уряд хоче в першій мірі погодити два розбіжні настрої, з якими мусить рахуватись. Він хоче дати моральну сатисфакцію демократам, що є прихильниками вступу Німеччини до Ліги Націй і політики міжнароднього порозуміння, а з другого боку мусить брати на увагу вплив Англії, яка хоче втягнути Німеччину до пакту, свідома, що пакт мусить бути довершений або з Німеччиною або проти неї. Якщо Німеччина дала би явно відмовну відповідь, тоді пакт англьо-франко-бельгійський мусів би звернутись проти неї. Франції залежить головно на тім, щоби договір про рейнський кордон не став підставою до ревізії всього версальського договору. Ідея міжнародньої конференції для вирішення актуальних европейських справ, яка всміхається Німеччині, не до вподоби Франції, тому, що вона була би замаскованою спробою такої реалізії.

Так само потвердження Німеччиною ненарушности західних кордонів є певного рода мовчазним признанням, що східні кордони треба би змінити. Німеччина не хоче присягати льояльність державам, які є союзниками Франції. Зрештою теперішна загальноевропейська ситуація не є корисним моментом для присяг вірности. Клопоти Франції в Марокку і ситуація в Китаю отвирає Німеччині нові перспективи. У кожному разі, Німеччина хотіла би трохи загаяти з остаточною відповідю.

Свіжі звістки про можливий текс німецької відповіді підкреслюють принципіяльну згоду Німеччини продовжувати виміну гадок. Німеччина годиться на підписання гаозантійного пакту з Англією та Францією. Одначе вона не згодиться дати дозвіл французькій армії перейти через свою територію на випадок воєнного конфлікту. Німецький уряд має домагатись від французького ще розяснення, як розуміти зобовязання Німеччини, щоби вона підписала договори зі східними державами.

Що торкається вступу Німеччини до Ліги Націй, то вона не годиться, щоби цей вступ накидали їй як обовязок, хоча вона заявляє одночасно свою охоту стати членом Ліги Націй, якщо, річ ясна, счеркнуть статтю про право переходу військ через Німеччину, на випадок воєнної акції Ліги Націй.

В оцих застереженнях Німеччини є зачеплені головні пункти европейського порозуміння. Німеччина хоче згоди, але не на основі непарушности останніх повоєнних договорів. Вона не хоче сказати цього ясно, але дає зрозуміти союзним державам, що вони щораз більше віддалюються від менту, коли могли боронити накинені собою умовини европейського миру.

Уздоровлення українського приватного шкільництва.

II.

З причин вище згаданих українському приватному шкільництву з одного боку не стало одноцільного фронту супроти посягань польської шкільної влади на давно набуті і міжнародніми договорами та польською конституцією загарантовані українські права, а з другого боку не стало одноцільного проводу в справі педагогічного надзору, удержання, розміщення, евентуального касування зайвих та одновлювання нових конечних приватних шкіл.

Як можна було й надіятися — наслідки такої неодноцільности в напрямі надзору будови й ведення українського приватного шкільництва дуже шкідливо відбиваються на самому шкільництві.

Передусім ріжні українські приватні школи неоднаково реагували на ріжні розпорядки польської шкільної влади в напрямі введення польської внішньої і внутрішньої урядової мови, переміни українських печаток і вивісок на польські, видавання польських свідоцтв і т. п. В часі, коли школи У. П. Т., спираючись на законі, просто не могли приноровитись до таких самовільних розпорядків шкільної куратории, — школи СС. Василіянок і инші посунулися далеко поза межі ультральояльности, вводячи польську мову навіть в листуванні зі своїми ученицями в їхніх зносинах з иншими українськими приватними школами, про що свого часу була замітка в наших часописах. Очевидно таке поведення частини приватних шкіл дуже утруднювало оборонну позицію У. П. Т. Пано-

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 520/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 152 (10.451) z dnia 13. lipca 1925. w artykułach następujących pod tytułem: 1) „Pid obuchom swiatoho dekadentyzmu" w ustępach między słowami: a) nakeze pysaty... a: Ep. Homyszyn pewno, b) na pytannia... a: jakit uasliduky, c) dla wsiakych sekt... a: Na dniach roswiszaw. 2) „Brat — pratowi" w ustępach między słowami: a) u bahatioch miscewostiach... a: Win dawno wże, b) sliskoho nastupennia... a: w takomu temnomu zawiera = amiona ad II wystepku z § 307 u k i z art. V ust. z 17.XII. 1862 Dzop. Nr. 8. ad 2) zbrodni z § 65a) ustawy karnej, uznał dokonaną 13. lipca 1925 konfiskatę za usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 15. lipca 1925 r.
Hawel.

зі шкільної куратор'ї просто заявляли протестуючим представникам У. П. Т., що вони „удособнені", бо такі і такі школи вже вповні примінилися до розпорядку куратор'ї... І тепер маємо такий дивний стан, що зверхний і внутрішний вигляд одних приватних українських шкіл у цілости польський, а в инших у цілости український. До того булоб ніколи не зійшло, колиб був одноцільний провід цілого українського приватного шкільництва, як цього вимагала однодушна ухвала уповажнених представників всенародніх установ.

З другого боку наслідком цієї непідпорядковности є woже не зовсім відповідне розміщення деяких наших приватних шкіл взагалі. Коли воно дійсно так є, то — віде правди діти — вина тут на боці тих, що в фальшивої амбіції, чи з яких иншим причин не підпорядкувалися загально признаному одноцільному проводові.

Унормувати відносини під цим оглядом можна тільки з перспективи загальних інтересів українського приватного шкільництва, а ніколи з егоїстичних інтересів поодиноких шкільних заведень чи їх власників. Якщо приступатимемо до санації відносин з иншого становища, то можемо тільки пошкодити загальній справі, вводячи новий хаос.

Анонімний наступ на права та загарантовані привілеї гр. кат. церкви і духовенства via гр. кат. владики та їхня політика зачинення рота — самозрозуміло дуже турбують загал українського громадянства, яке у своїй церкві звикло добачати підпору своїх національних змагань, а не навпаки. І коли — судячи з українського становища — в парі з тим довідуємося про відповідну поведінку н. пр. директора яворівської учительської семинарії СС. Василіянок о. Залітача, то чи можна мати певність, що така школа під такою управою (з якою тенденцією очевидно погоджуються власники школи) виховає будучі учительки в українському національному дусі і в повному розумінні великих обовязків супроти своєї нації і її молодого покоління? — Мимоволі щодо цього насуваються оправдані сумніви.

Чи ввиду цього булоб доцільно ліквідувати найстаршу і найгарніще записану дівочу учительську семинарію У. П. Т. ім. Шевченка у Львові, яка видала цілий ряд відомих цінних педагогічних сил, — зливаючи її зі семинарією С. С. Василіянок у Львові? — Таке полагодження справи просто неможливе до подумання.

Або друга справа: — реальна гімназія У. П. Т. Вже нерва підносили ми недоцільність перестарілих класичних гімназій взагалі, а про такі гімназії для дівчат — думалобся — навіть не може бути й бавачки. Одначе в часі, коли в цілій Польщі йде напрям до ліквідації таких недоцільних типів середніх шкіл і в наслідок того на 745 гімназій остало було до 31. грудня 1923 р. ледви 65 (8 проц.) класичних гімназій (нині очевидно це число вменшилося) — удержувати приватними фондами класичну ще й до того дівочу гімназію вважаємо дійсно недоцільним! А касувати реальну гімназію У. П. Т., яку основано на однодушне домагання Загального Зїзду У. П. Т., чи приучати її до класичної гімназії С. С. Василіянок — вважаємо за річ недопустиму.

Автор „Надісланого" в „Учительському Слові" з дня 1. липня п. р. хотів би десь примістити учительську семинарію УПТ., яка — на разі — не має даху над головою. Але чи приміщення цеї школи мусить наступити коштом ліквідації двох корисних шкіл УПТ.? Це і неконечне і непотрібне. Якраз стоїть вже під дахом власний поверховий будинок хлопачої школи УПТ. ім. Шевченка на стрийській дільниці. Треба тільки його викінчити і там не лише може поміститися хлопача всенародня школа, але також і мужеська учительська семинарія УПТ., яка на місці матиме готову школу вправ. Це одинока розвязка справи на найблизший час.

Отже приложім всіх зусиль до докінчення будівлі вже в часі теперішних ферій, підім Кружкові УПТ. ім. Шевченка на стрийській дільниці з моральною і матеріяльною поміччю і тоді замість звужувати наш стан посідання — розширюватимемо його відповідно до величезних потреб нації, як цього вимагає природний розвиток.

Та нема нічого злого, щоби на добре вийти не могло. Дискусія над повищою справою виказала як на долоні шкідливість недостачі одноцільного верховного проводу наших приватних шкіл та недостачі одноцільної шкільної політики і тактичного поступування в поодиноких випадках. Тепер після пятьох літ по відомій ухвалі анкети представників цілого українського громадянства пора спромогтися би на зреалізування всіх її постанов.

Треба надіятися, що здоровий український організм усуне всякі нездорові та шкідливі прояви, які задля малого зацікавлення загалу в цій найважнійшій ділячці тут і там загніздкуються. Цілковите уздоровлення внутрішних відносин може наступити тільки при активній участи всього українського загалу.

Іван Герасимович.

Anno Santo MCMXXV.

II.

(Отворення біжучого ювилейного року.)

Цьогорічний Anno Santo є 21. ювилейним роком в черги. Проголосив його окремою буллею папа Пій XI. бажаючи людям Христового миру і згоди в ювилейнім році. Торжественне утворення святого року відбулося 24. грудня 1924 р., під особистим проводом папи римського. А що це свято є все таки рідким, бо повторяється лиш що 25 літ, цікаво є запізнатися з ним дещо.

Свято утворення відбувається у чотирох патріярхальних базиліках св. Петра, св. Павла, св. Марії Більшої (Santa Maria Maggiore) і св. Івана Латеранського. Полягає воно на отворенню дверей до тих базилік, як у нас підчас Воскресної утрені, з тою ріжницею, що у нас отвирає священик двері хрестом, а там отвирають двері молотком, тай то незвичайним.

У святі бере участь папа у повнім церемоніялі враз з колегією кардиналів та корпусом світських представників влади та заграничних представництв, заступлених при Ватикані держав. Папу у повних ритах несуть у лектиці під балдахином. У руці держить горіючу свічку, біля нього золотий молоток, а за ним стоїть чура з віялом із страусових пер. Так являється папа перед дверми базиліки св. Петра, біля котрих поставлено для нього престол. Він має своїм золотим молотком отворити двері до базиліки. Коли папа знаходиться вповні у лектиці, сурмачі на срібних сурмах виграють папський гимн: „Ecce Sacerdos Magnus". Підчас гимну всі стоять мовчки. По скінченім гимні папа вступає на свій престол, а невидимий хор сикстинської капелі співає „Veni Creator". По відспіванній пісні сходить папа з престолу, бере золотий молоток, підходить до замкненних дверей базиліки і вдаряє молотком у мурований хрест, причеплений на середині дверей і говорить сильним голосом по латині: „Отворіть двері". Хор йому відповідає. Папа знов повторює двократний сильніший удар в мармур. При другім ударі розбивається мармур у кусні. Настає мовчазна тиша і за хвилину двері отвираються. Втім роздирає воздух голос усіх дзвонів усіх церков і базилік у Римі, звіщаючи світові, що зачався ювилейний рік. І серед відгомону дзвонів входить через отворені двері папа перший до базиліки, а за ним кардинали, достойники світські, причот папи і побожний нарід. Так зачинається ювилейний рік у Римі. Двері до трьох инших базилік отвирають кардинали самі, очевидно з меншим церемоніялом, але срібними молотками.

З такою повною парадою відбувся й біжучий Anno Santo, а опис цей подаємо за голяндським очевидцем, малярем Дарїо Раппапортом, що опортретував у цім році папу Пія XI. та деяких кардиналів.

Щоби піти паломникам на руку, отвирають у цім святім році усі церкви, каплички, виставляють усі рідкі цінности й дорогоцінности, дають пояснення, взагалі стараються утвердити якнайбільше в пам'яті побожних паломників, рудницький. 1)

Літературно-наукові непорозуміння.

Критика — невдячне діло. — Потреба хвальби. — Причина літературної анемії. — Цілок у мурашнищі.

Не люблю писати критик, хоча на протязі кількинадцяти літ не переставав цікавитись проблемами літературної критики. Не все те, у чому почуваємо себе найкраще підготовленими, можна як слід використати в даних умовинах і в даним моменті. Західно-европейська література і проблеми її творчости належать у нас до царини зайвих витребеньків. Писати-ж про рідне письменство — невдячне діло. Навіть дуже поважні наші люде, ще й такі, що мають марку вчених, не в силі доглянути ріжнйці між мотивами критичної синтези і звичайними компліментами та сплітками. Для розяснення якогонебудь осуду треба би в нас починати „все спочатку", як у шкільних підручниках або товстелезних псевдо-наукових матеріялах наших літературних археольогів. Хто перекидав колинебудь 12 томів критичних студій Белінского, розуміє, що це значить. Треба би на протязі довгих літ, щодня, в окремім фейлєтоні, систематично, зі самовідреченням педагога товкмачити читачам про поняття краси, про функції думання, про ролю стилю, про тисячу взаємин одного поняття з иншими, які складаються на основу, доцільність, стійність чи компетенцію критичного осуду.

Така праця мусіла би затроїти життя критикові і тисячі поважним славам та молодим дебютантам, які добачували би в ньому злобного ворога, а може й підлу людину. У всякім разі критика потрібує незалежної преси. Такої в нас майже нема. Кожний орган звязаний тисячними нитками з інтересами якоїсь партійної організації або з ріжними приватним людьми, які стоять здалека від проблем літератури, а близько цілої низки осіб, меньше-більше ненаруших. Тому й не диво, що єдина дозволена в нас критика, яка вдоволяє всіх, це та, що з блаженною архієрейською усмішкою миропомазує на письменників та вчених якнайбільшу скількість земляків.

Наш загал не розуміє ще, що література може стати для когось особистою справою; особистою в тому розумінні, що реакція, яку викликує якийсь її напрям, методи її поширювання або сама ширина її овиду може висловитись в обуренні та люті. Чи не було би кожному з нас приємнійше, щоби все те, що появляється в нас друком, захоплювало, ставало предметом гордости, що вийшло на нашій мові? Чи висловлюючи свій гострий осуд про якусь книжку, не виславлюємо почування особистої врази тому, що хотіли би бачити її на такім рівні, за який не треба би нам соромитись? До сірої маси загалу не можна мати ніяких претенсій до розуміння таких духових потреб, як довго ті верхи, що мають претенсії творити критичну думку, грузнуть у старосвітських пересудах.

Одним з найбільших пересудів літератури та критики є фанатичне переконання, що вони твориться на зразок політика. Анемія нашої літератури мала свою причину в тім, що за неї брались суспільні діячі з патріотичного обовязку або письменницькі таланти сходили на публіцистів. Поруч них стояла (і стоїть) друга група — псевдовчених, „канцелярських реєстраторів", які зводять літературу до біо-бібліографій. Дивним дивом: вічно ревучі вічевики, що хотіли підчинити літературну творчість завдалегідь завеличаним гаслам, і безкровні референти подавали собі руку. Такі явища були нічим иншим як літературно-науковими непорозуміннями, природними в атмосфері, як довго критикою займались люде, що ледві лизнули европейської літератури, а решту хотіли доповнити — рідною публіцистикою або етнографією.

Ці думки вирнають у мені при нагоді одного свіжого епізоду, якому варта присвятити кілька міркувань для характеристики сучасної галицької літературної атмосфери. Діло йде про головні центри нашого літ.-наукового руху. Закортіло мене написати кілька статтей про теперішній стан наших літературних журналів. Кожний-хто лизнув щонебудь з поважнійшої критики, а не хотів робити мені дружньої реклями, бачив, що це не критика, а звичайна газетна публіцистика, без претенсій на оригінальність, а єдиним намаганням: зареєструвати об'єктивно існуючий стан і вказати на деякі, найзажнійші його причини.

Яке було моє здивування, коли виявилось, що ці статейки були цілком у муравлищі: — найшлись люде, які гукнули у весь голос, що критик „Діла", при моральній (а може й фінансовій) допомозі кліки, зібраної довкола цієї отруйної ковбані, хоче зруйнувати майстерно збудований дім, працьовитих, тихих, націлених пречіжним інстинктом та розумом мурашів. Правда: про кліку, ковбаню та моральне дно було сказано з таким стилістичним талантом, що би ці епітети могли йти, по вподобі, чи до самого „Діла", чи самого автора та його товаришів, чи обох цих товариств спільно або зокрема. Та це нічого.

Гумор двох великих статей присвячених у двох органах моїм коротким заміткам у тім, що в них поважний редактор, званий д-ром Донцовим, поважного журналу, званого ще поважнійше „Літ.-Наук. Вістником", виступає в ролі адвоката власної праці, в ролі пропагатора нового світогляду і морально обуреного проповідника, а одночасно дає майстерний зразок комбінованої критичної методи: 1-о пише вподьогію редагованого ним, у болю та муках, журналу; 2-о влазить в живі очі, що я воюю проти нього „просвітською лайкою", рахуючи мабуть на те, що ніхто не матиме перед очима дотичного „Діла";*) 3-о вказує на справжні мотиви моєї „безсилої люти", які, річ ясна, мають наскрізь особистий, аж потрійно особистий підклад: як законспірованого кандидата на редагований ним ок! журнал; як знехтованого в цьому журналі ак! поета, і покривдженого „Науковим Тов. ім. Шевченка" ук! ученого.

Це таке весело, що, бігме, варто бути критиком.

(Продовження буде.)

*) Цікаві можуть перевірити: від 15 до 19. травня н. р.

Купуйте **Люкашік-а** Купуйте
Мило „Млотек і Перлік"
під гарантією чисте.
Представництво на Галичину: 2219 8—1
Едвард Штайн, Краків, вулиця Страшевського ч. 7.
Представництво на Львів і околицю: ЛЕВ БЕРҐМАН, Львів, вул. Сикстуцька 48.

...ати побут у Римі. Цього року улаштовано навіть світову місійну виставу.

Про це, як виглядає Рим підчас Anno Santo MCMXXV, про це згадаємо в кількох нарисах пізнійше уже з Риму. Прогулька Українців, що вибирається до Італії, поставила собі за мету звидіти Венецію, Фльоренцію, Рим, Неаполь, Помпеї й околицю, насолодитися італійською красою, скупатися в Середземнім морі, загрітися апенінським теплом і вернутись з поширеним овидом, а може й з покріпленим духом та здоровлям. Прогульку зорганізував Український Комітет подорожі до Риму в святім році 1925 для греко-кат. Галицької Провінції у Львові, при „Марійськім Тов-і". **с. ш.**

По широкому світі.

В Італії комітет опозиціоністів у парламенті оголосив заяву в справі процесу сен. Де Боно, стверджуючи, що уряд є відповідальний за вбивство Матеотіого.

Проти Абд-ель-Кріма вибираються на допомогу Франції 12 американських летунів, що організують воздушну ескадру.

Югословянський уряд випустив на волю арештованих членів партії Ст. Радіча і його самого, в наслідок згоди з Хорватами.

Америка скликує міжнародню конференцію в справі Китаю. Англія ставиться до цього проєкту негативно.

Араби в Палестині збирають гроші для армії Абд-ель-Кріма в Марокку.

На Кореї такі катастрофальні повіні, що 3000 людей потонуло.

Максим Вдовиченко.

(З нагоди 25-ліття його літературної діяльности).

З еміґрантських кол у Варшаві приґадують нам, що в цьому році минають двадцятьяті роковини від початку літературної діяльности наддніпрянського українського поета Максима Вдовиченка.

Максим Іванович Вдовиченко — син селянина, уродився в 1876 році в Липовенькому повіті на Київщині. Ще на шкільній часі він познайомився з „Кобзарем" Шевченка та з деякими іншими українськими книжками. Під впливом тих книжок він почав стреміти до ширшої освіти і почав робити спроби писання віршів та оповідань українською мовою. В 1894 р. М. Вдовиченко скінчив липовецьку міську школу й потім служив канцелярійним урядником у різних установах у Києві й деякий час був вільним слухачем Київського Університету.

Перші друковані поезії М. Вдовиченка появились в „Літературно-Науковому Віснику" в 1900 році й з того часу він друкував свої твори — вірші, поезії в прозі, переклади з західніх і зі слов'янських поетів по різних альманахах (як напр. „Зоря", „Акорди", „Розвага", „Українська Муза" та ин.), потім в українських часописах: у „Слові", „Раді", „Селі", „Маяку" і т.д.

В 1911 році видана була в Києві збірка поезій М. Вдовиченка „На хвилях смутку", куди увійшли, крім оригінальних віршів та поезій у прозі М. Вдовиченка, також переклади його з Гайного, з Ешгара По, з Міцкевича, з Конопницької, Пушкіна і т.д.

З чужоземних поетів так само вибирає М. Вдовиченко ліричні поезії та оповідання, перенятні таким-же настроєм.

До дуже-ж і цілу збірку назвав автор „На хвилях смутку". Проте иноді в цій збірці звучать і бадьорі мотиви.

Збірку „На хвилях смутку" зустріло українське громадянство прихильно й через деякий час перше видання цеї збірки було вирозане, а в 1918 році вийшла вона вже другим виданням.

Крім оригінальних поезій (та поезій у прозі) і поетичних перекладів з чеських, польських, російських та західніх поетів, М. Вдовиченко переклав також і деякі більші прозові твори, наприклад з Володимира Короленка („Ліс гомонить" та ин.).

Вкінці 1917 року, підчас наступу большевиків на Україну, Вдовиченко сформував одну із робітничих курінів вільного козацтва, в складі якого й бився проти большевиків. Пізнійше в 1918 р. Вдовиченко брав участь у повстанні проти гетьмана й з того часу до 1920 р. перебував у рядах української армії.

Під цей час М. Вдовиченко написав чимало патріотичних поезій, козацьких пісень, віршів на громадські мотиви й т. ин., то огорнутих сумом, то оживлених радістю або надією, але завжди перейнятих щирим національним почуттям. В такому-ж дусі продовжував свою літературну діяльність М. Вдовиченко й пізнійше, опинившися на еміґрації, і не перериває її донині.

В. М.

Памяти заслуженого д'яча.

Прощальне слово п. Володимира Целевича над могилою бл. п. д-ра Михайла Короля.

Quem sui flentes gemuere cives, hic diu vixit. — „На чиїй могилі плачуть громадяне, той довго жив". Отся хвилина велить нам сумніватися у правдивости думки римського фільософа.

Сумна вістка про смерть бл. п. Михайла розійшлася в найширших кругах українського громадянства. Правдивий жаль, глибокий жаль огорнув серця всіх, що Його знали, а огорнув він їх не лишень для того, що нам приходиться попрощати людину, яка такі великі заслуги положила для нашого народу, але й тому, що ми втратили Мужа, котрий так много ще міг зробити. Покійник належав до ряду тих людей, які ніколи надто довго не можуть жити для добра громадянства і яких смерть, без огляду на те, коли наступить, є завжди важкою втратою, якої не можна заступити.

Двояка є вартість життя людини: внутрішна і зовнішна. Внутрішна вартість, це ті чесноти, якими визначається людина, зовнішна — це заслуги, які має одиниця супроти громадянства. У Покійника ті дві прикмети сполучались в одну гармонійму цілість і взаїмно себе доповнювали. Покійник був мужем великих чеснот а перш за все сильного характеру. Як громадянин, Він трудився невтомимо ціле своє життя, щоби краще велося українському народові, з якого вийшов.

Великі здібности, якими визначався Покійник і Його сильна воля й організаційний талант дозволили Йому довершити в житю великих діл. Прощаючися з тлінними останками Покійника, згадаю про політичну Його діяльність і наведу кілька подробиць з Його життя.

Покійний Михайло Король походив зі священичої родини. В академічній гімназії учив Його великий діяч і політик Юліян Романчук. Коли покінчив з відзначенням середні й вищі школи, посвятився адвокатурі. В 1889 р. вибрано Його послом до галицького сойму. Як посол до сойму, а потім до парляменту, визначався Він великою красноріччивістю і всестороннім знанням. В соймі і в парламенті боровся Він за поліпшення долі свого народу, а Його промови звертали увагу чужинців.

В 1894 р. в часі виборів до сойму прикликав Його до себе австрійський намісник гр. Бадені і заявив, що він видав старостам доручення, попирати його кандидатуру. В заміну жадав з його сторони зобовязання підпирати його політику. Покійник відповів намісникові коротко: „Я мандат можу прияти тільки з рук мого народу". І не вийшов тоді Покійник послом. Граф Бадені хвилево поборов Його, але вже в слідуючій каденції виходить знову послом до сойму а відтак до парляменту.

Покійник належав довший час до старо-руської партії. Однак ці його переконання не мали нічого спільного з політичним і національним русофільством, а радше були виявом любови до обрядовщини і до традиції. Тоді, коли тав. старо-руська партія перемінилася в русофільську, зривае з нею і переходить явно, отверто й щиро в український табор.

За свою щиру працю для народу, за це, що боровся невтомно за народні права і виступав проти всіх зловживань, перейшов Він тернисту дорогу.

В часі ери Баденього вичочено Йому процес перед карним судом за виборчу аґітацію. Підчас світової війни австрійська влада конфінувала Його. Польська влада арештувала Його як повітового комісара Жовківщини.

Тяжка і невсипуща праця а також терпіння, які Він, борець за народні права переходив, підкосили Його здоровля і загнали передчасно в силі віку в могилу.

Прощаю Твої тлінні останки від імени Українського Національно-демократичного Обєднання. В обличчю тяжкої втрати стоїмо пригноблені як стривожені смертю батька сироти і неспокійним оком дивимося довкруги, хто з нас успіє виповнити велику прогалину, викликану смертю великої людини, великого громадянина, знаменитого правника і оборонця українського народу. — Прощай нам наш Батьку і Вчителю а заразом Приятелю і Друже і нехай Тобі буде так легкою Українська земля, як тяжким є наш смуток. Вічная Тобі память!

* * *

В середу дня 15. липня ц. р. зібралось українське громадянство жовківського повіту віддати останню прислугу довголітньому своєму заступникові в галицькому соймі і австрійському парламенті, многозаслуженому діячеві д-рові Михайлові Королеві. Прибули делеґації селян майже з усіх сіл Жовківщини. З Львова приїхали делеґації українських політичних і економічних установ під проводом д-ра Степана Федака і през. Дністровича й хор. Всіх учасників похорону було зверх 3 тисяч.

Домовина спочила на замашнім возі, запряженім 4, парами волів, що їх достарчили селяне з Глинська. 30 священників взяло участь в похоронному обряді. В церкві виголосив прощальне слово о. протоієрей Фляс а над могилою п. Володимир Целевич — від Народнього Комітету, д-р Степан Федак від т-ва „Дністер" і Союза українських адвокатів і селянин Макар, господар з Турянки. Величавий похорон тривав від год. 11-ої до год. 3-ої.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Соломяний вдовець.

Мій приятель здавна вітхав до тої хвилі, коли його жінка виїде з дітьми на вакації і він відітхне повними грудьми, як за добрих парубоцьких часів.

— Чоловіче! — говорив мені захоплено. Яка роскіш прийти над ранок до хати і перевалитися на ліжко, не скидаючи навіть черевиків.

Вихуриш одну-дві папіроски, хінеш їх де-небудь, посвищеш пару мельодій і навіть сам не знаєш, коли заснеш.

— Так — так, це правда — відповідаю — але з харчем трохи клопіт. Волочитися по ресторанах, не в пору зїш, Бог-зна що, а потім затруєння, болі голова, катар...

— Иди! Що балакаєш. Я те все перехожав у першому році подружа від домашнього харчу, а катар маю ще й досі. Але бачиш, річ не в тім. На катар мусить бути приготований кождий, хто женеться з молодою ліченною, хочби вона навіть у „Новій Хаті" провадила кухарський відділ. Головне: Ти тратиш у подружу свободу діла, слова і навіть думки. Приїдеш пізно додому — авантура, даш одно слово — видадуть тобі десять, задумаєшся над способами самовбійства — жінка питає, яка програма в кіні. Одним словом невільник.

— Ти страшенно несправедливий в осуді і... можливо... генералізуєш відіманий випадок!... Але, будь ласка, признай, що жінка, якоб вона не була, каву тобі добру зробить і...

— Каву?!... Перебив мій приятель — я сам собі те все потрафлю ліпше зробити. Не віриш?! Отже переконаєшся. Як тільки жінка виїде, я тебе запрошу на свою каву, побачиш еф-еф, перша класа.

— — — — — — — — — —

За два дні жінка мойого приятеля виїхала на вакації.

— Сервус! — кинув до мене розрадувано при першій стрічі. — Ти знаєш?!...

— Чув чув. Але що там з кавою? Просиш?...

— Натурально. Завтра в четвертій годині зайди до мене. Таку тобі каву зроблю, як зодото.

— Гаразд, зайду!... А ти куди тепер?

— Шось мені з животом нечисто... можеб ми вступили на чарочку?...

Вступили... „Чарочка" дещо протягнулася і ми зворушено вслухувалися в чудові голоси „третіх півнів"...

Другої днини я зайшов до свойого приятеля на каву. Мало що бракувало, а був би покушав того прекрасного напитку. Ачеж доля була проти мене, а зять видимо по стороні мойого приятеля.

— Молоко скисло — заявив мені з такою міною зараз після вступних чемностей. — Але ми собі порадимо. Молоко було спереме і тепер буде з того знаменитий йогурт. Завтра в тій самій годині ми собі кропнемо йогурта.

Я погодився радо на пропозицію тим більше, що не було иншої ради.

Знову пройшов день і знову прийшла четверта год. попол.

— Брате! стрінув мене господар. — Прокляття з тим молоком. Не знаю, яким способом зробився з нього сир.

— Може хто підмінив? — питаю.

— Дуже можливо!.. Але і з тим можна витримати. Ми собі, друже, зробимо капітальний „сир зі сметаною". Я його від підзу, а ти завтра потрудися до мене Недалеко і маєш час!

Другого дня я був зайнятий, третього також, аж четвертого зайшов до приятеля. Історія чудесних перемін молока зачинала мене цікавити, як духи в Бродах.

Але й тим разом не судилося мені попівечіркувати. Сир, постоявши безділько чотири дні, набрав жовтої краски і такого дивного запаху, що годі було його їсти.

— Нічого! запевняв незраженний господар. Я вмію робити кваєжі. Зайди за пару днів — похасуємо аж любо.

На жаль і того куліварного архитвору мойого приятеля я не кушав.

Кваєжі розлізлися по цілій кухні, а кілька втікло навіть на двір.

Галактіон Чінка.

Як руйнують і як помагають.

Щодо пожежі в Хоросткові.

До Шановного Товариства „Сільського Господаря у Львові.

Підписаний Чорненький Іван, господар з Хоростків просить зарадити в слідуючій справі: дня 26. IV. п. р. вибухла у нас пожежа і знищила нас до тла 77 господарств, як і рівнож мало хто врятував щонебудь з живого інвентаря, бо була страшна буря так, що про жадний ратунок й мови не було і нас 77 господарів зістало з тим, що тільки лишилося на нас — то, в чім були вбрані.

Причина вибуху пожару була в тім, що військова кухня 13-го полку уланів стояла у одного господаря під будинком, котрий був покритий соломою і як вітер подув і іскри впали під стріху, з того сейчас зайнялося. Зараз поруч того будинку була хата, в котрій була накопана амуніція і шастя, що її сейчас винесли, бо було би ще багато народа побило. Зараз на другий день по пожарі, прибула до нас комісія в посвідчення терпопільського, зі староства копичинецького, як також з ПДОВ. з Тернополя. Писали різні протоколи, бадали і питали свідків, чи вони добре бачили, що пожар вибух з військової кухні. Свідки, котрі не бачили, зізнали, що навіть будуть на не присягати, коли буде потребно. Воєвідство зараз дало 5000 зол. на тимчасову допомогу і потішило людей, що „вам вся шкода за пар/ день буде виплачена". З тих 5000 зол. на кожного припала дуже мала частина. Зараз ПДОВ. виплатило для всіх 77 господарів — 35000 зол

асекурації, з чого також припала дуже мала частина для кожного, і „Дністер" виплатив асекурацію 10 господарям, які там були асекуровані — разом на квоту 3007 зол. Разом виплачено всього 43.000 зол., а шкода виносить, після отаксування поліції 214.850 зол. а в дійсности є багато більша, тож нема змоги заплати хоч сякутаку хатинку, щоб було де переночувати, а за нестачі будівель, то й мови нема про відбудову, а за відшкодування то й чутки нема, що нам дають, бо як ми довідалися, то вони кажуть „нема певних доказів, що воєнні збитки з причини військової кухні". Ми маємо до 10. свідків таких, що можуть присягою стверднти, що бачили, що то злі ті шапи, де була кухня, вибух вогонь.

І ми тепер стали безрадні і не знаємо, куда з тим кинутись. Докучаємо нашому старості, а він нам заледви виставрався 20 кусків золотих позички в П. Д. О. В. в Тернополі на 8 проц. річно, на 5 літ, то припаде на кожного несповна 300 зол. Люде тепер — хто є заможніший, має корову чи т. п., продає за безцінь і так бодай хату ліпить, бо грошей запасованих ніхто тепер не має, бо „дачіки" забрали всі, а позичити нема де. Будова тепер дуже дорого коштує. Тепер звичайна собі хатина, то найменше буде коштувати 1.500 зл., а немає де їх взяти. Ми прочитали Ваш комунікат в „Українськ'м Голосі" до тих сіл, що є пошкоджені повенями, щоби по вас зголошувалися і ми теж звертаємося до вас з простягненими руками о правну пораду. Порадьте вас, що ми маємо з тим робити і куда з тим здаватися? Може би ви у Львові дали то в руки адвокатам — може би вони з тим щось зробили, бо доказ є певний, що то з військової кухні, бо свідки добре бачили і то такі свідки, що не є погорілі. Ми вибрали би зпоміж себе відпоручників і вони приїхали би до Львова, щоби з ними погодитися і списати умову за їх труд. А може би написати до Українського Посольського Клюбу до Варшави, щоби внесли інтерпеляцію в соймі в тій справі, а може би писати до ради міністрів. Просимо, порадьте нас і заступіть нас, бо зима прийде і нема й навіть де самому перебути, а за худоби, то навіть вже не згадуємо. Як що Вам буде може потрібний спис пошкоджених, то ми маємо списаних всіх, як також хто на кілько є пошкоджений, бо ми відписали собі не від жандармерії, як нова оцінювала всю ту шкоду, а може вам будуть потрібні близші інформації, то ми можемо вам то все радо дати, тільки просимо нас порадьте нас, як і що з тим робити, бо ми є безрадні. Може би то справді взяло кількох адвокатів на себе і ставали в крайнім случаю і до процесу, а кошта ми радо покриємо. Очікуємо нетерпеливо відповіди і остаємо з поважанням

Чорнильний Іван.

Хоростків, дня 12. VII. 1925.

НОВИНКИ.

— **Сконфіскована** вчорашнє число нашого часопису за два уступи вступної статті.

— **Паломництво до Риму,** уладжене „Українським Національним Комітетом Ювілейного Року для греко-катол. Галицької Провінції", розділилося на дві групи. Перша виїхала вже дня 15. липня під проводом о. прелата Тита Войнаровського, о. д-ра Івана Бучка і д-ра Олександра Назарки. В отсій групі поїхало вже 60 осіб, а тім понад 40 осіб з львівської інтелігенції. — Друга група виїде дня 15. вересня ц. р. під проводом о. крилошанина Стека зі Станиславова і д-ра Н. Сабата, директора станиславівської гімназії. З огляду на мале число вільних місць зголошення до другої групи буде приймалися тільки до дня 5. серпня. Первенство мають ті особи, що вже давнійше зголосилися, а не поїхали в першій групі. Зголошення треба надсилати на адресу заступника Генер. Секретаріяту Комітету, а саме на адресу: п. Михайло Кобель, Львів, вул. Коперника 36. Одночасно зі зголошенням треба прислати як завчет на кошти адміністрації, паспорту, залізниці, приміщення та прохарчування в дорозі і в Італії квоту 250 зол., а кождий хто бажав їхати II. класою, — квоту 350 зол. Ці гроші тоеба прислати чеком Почтової Каси Ощадности в Варшаві на чекове конто 152.518. Без надіслання тих грошей, зголошення не будуть прийняті. Кошти цілої подорожі винесуть приблизно 600 до 650 зол. Учасники подорожі одержать до кінця серпня дрібний плян подорожі і найважнійші інформації. — Урядові, що бажають на час подорожі дістати відпустку, повинні самі про неї поставатись. — *Комітет.*

— **Іспит зрілости** в семинарії УПТ. в Коломиї відбувся під проводом окружного візитатора І. Камінського. Іспит зложили: Бортник Марія, Гайдукевич Софія, Пільзенрат Аделя, Грабштайн Рахеля, Зінковська Ольга, Кальмус Льоля, Кузьма Іванна, Лісевич Марія, Матковська Ірена, Мамуляк Олена, Олійник Наталія, Паславська Марія, Романовська Наталія, Сербинська Теодозія, Скрипух Михайлина, Семйон Анастазія, Феркуняк Наталія, Ферибах Тавба, Ухач Анна, Чорнявська Юлія. Чотири ученці не допущено до іспиту з причини недостачної ноти з польської справи при іспиті зрілости. 5 учениць репробовано, 1 відступила від іспиту.

— **Оригінальний з'їзд.** З'їзд політично засуджених з доби світової війни в рр. 1914—18, скликає комітет в Перемишлі (вул. Чарнецького 1.III.) на 15 серпня, без огляду на національність. У цьому з'їзді візьмуть участь не лише політично засуджені, але й родини померших засуджених.

— **Нью-Йорк** має, згідно зі статистикою в червні, 6,103.000 мешканців; Чікаго — 2,995.000.

— **Нелуга рачь.** Національний інститут медицини у Льондоні подає до відома, що остаточно найдено причини недуги рака; причиною має бути спеціяльний бацил.

— **Помер** найстарший угорський поет Густав Ценгей, в 84 р. життя.

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманства і вимушування.

Восьмий день розправи.

Зізнання Микитина добігають кінця. Покищо він оповідав, і йому не перебивали. Тепер він відповідає конкретно на питання председника, чи складені ним зізнання у слідчого судді автентичні і правдиві. Взагалі зізнання Микитина є трьох родів: як свідка і обвинуваченого, при чому як обвинуваченій він инакше зізнавав перед розправою і инакше на розправі. Спершу Микитин вказував на Паньчишина, як на справника атентату, потім відкликав це і представив свій донос як жидівську інтригу, а тепер, на розправі, знову обвинувачує Паньчишина, оспорює представлене Паньчишином alibi, але не каже вже, що видів, як Паньчишин кидав бомбу, лише, що відчув це (?!). Зокрема на розправі Паньчишин „воскує" слідчого суддю Рутку і протоколянта Пйотровского буцім то за неправильне ведення слідства і вимушування зізнань.

В осьмому дні розправи Микитин звязку випирається цілих уступів протоколів, хоча під ними видніє власноручний підпис „повищий протокол я сам диктував". Найважнійшим аргументом Микитина і оборони є те, що протоколи писані гарною мовою і стилем, ясні і недвозначні щодо змісту, коли тимчасом взагалі Микитин дав пізнати себе з туманности зізнань і повільної вимови. Оборона вказує, що диктування Микитином протоколів мусіло б тривати рік. Підхоплюючи в оборони слова „суггестія", Микитин вживає його на дальше постійно задля виправдання, яким це робом у його протоколах найшлись речі, про які він, інтелігентна людина, тепер вперве довідується. Вражає те, що Микитин сильно „вибіркує" Жидів, відпекуючися від усіх тих фраз у своїх протоколах, де проти Жидів приймає гострійший тон.

Сенсаційним моментом розправи є справа листів Микитина, які він писав (?) до Пастернакової і батька Паньчишина обвинуваченим в тих листах Жидів у підкупстві й обманстві. Про ці листи він сам зізнавав у слідстві, покликуючись на них, як на заказ своїх ревеляцій про жидівську інтригу. Тепер Микитин взагалі заперечує, наче би він колинебудь писав ті листи. Яким робом той уступ знайшовся у протоколі — він мовчить, мнеться і шукає помочі зором в оборонців.

Під кінець розправи председник відчитує рішення Найвищого суду у Варшаві, яким відкинено внесення оборони про виключення апеляц. суду у Львові від справи Коригабера і тов.

9-тий день розправи.

На початку розправи Микитин зголошує, що хоче, просить відложити розправу або бодай звільнити його від дальших зізнань. На внесення прокуратора, прийнятого через трибунал (оборона не спротивилась), судовий лікар д-р Давидович оглянув Микитина і ствердив нервове подразнення, однак не таке, щоб Микитин не міг сидіти на розправі. Лікар вносить лише на огляднування частійших і довших перерв. Обор. д-р Грек доказує, що по семи днях зізнавання Микитин потрібує відпочинку, бо инакше його дальші зізнання втратять усяку вартість.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Мінські демонстрації проти Польщі і Анґлії.

13. б. м. в Мінську відбувся мітінг, закінчений демонстр. походом під гаслом: Геть з бурж. Анґлією. Перед польськ. консулятом похід затримався і обкидав камінням вікна. Подібні демонстрації відбулись і в инших містах Білоруси.

Коаліційний уряд в Югославії.

Вчора наступила формальна димісія югослав. уряду. Президент Скупчини Трівкович мав авдієнцію у короля. Місію утворення нового кабінету доручено Пасічу.

✝ Посмертні згадки.

Іван **Огоновський,** судовий радник, помер дня 8. липня с. р. у Львові в 59 р. життя. Покійний, син незабутнього Омеляна, був суддею в Борщеві, Рогатині, Бережанах, а від 15 літ у Львові. Всюди умів зєднати собі любов у своїх, та пошану у противників. Був добрим громадянином і чесним та справедливим суддею. Про Його діяльність як судді, хай свідчить напр. висказ одного з чужих нам адвокатів, що „це одинокий суддя, за котрим слід широ жалїти". Тяжка недуга (астма і склерова), котрі мучили покійного від 18 літ, не позволили Йому брати живійшої участи в громадянськім житті. Зате не жалів ніколи грошей на добродійні цілі. Хто тільки удався до Нього за матеріяльною помічю, дістав її. Понад сто зол. що місячно давав Покійний на українські цілі. Самітний і тихий заснув ненадійно на віки. — Похорони відбулися дня 10. липня при великій участи української громади. Нехай земля буде Покійному пером.

Лев Горбачевський. У четвер вранці покінчив життя трагічним шляхом відомий в широких колах Львова Лев Горбачевський. Покійний переходив дивні закрутини дороги життя. Тинявся як артист українського театру, виступав якийсь час у львівському міському театрі, був малярем, працював на селі, то знову в місті, киданий химерною рукою далі з закутини в закутину. В повоєнних роках довелося йому переживати нечувані злидні, одначе він мовчки все переносив, укриваючи тайни гіркої буденщини перед постороннїми. Людина спокійної вдачі і незвичайно амбітна, не сміла нікого просити ні молити помочі, хоч неї помочі нераз потребував, щоби прокормити рідню, бо сам відмовляв собі нераз днями поживи. Цю поміч був би нераз найшов, бо як людина наскрізь чистого характеру, був загально шанований і люблений. Не скористав з цього. Попав у фінансову скруту. Горда душа не покорилася, не хотіла перенести неслави. Револьверовим стрілом сам укоротив своє життя. Покійному було 51 років. Осиротив дружину й доню, абітурієнтку учительського семинара, залишаючи по собі память трагічної жертви лихоліття.

ОПОВІСТКИ.

Дня 14. липня п. р. відбулася на віденськім університеті промоція Луки Кернчного на доктора фільософії. — Відень, 15. липня 1925. За Видїл фільософічної секції: Михайло Гушуляк, голова. 1-1

Дрібні оголошення.

ХЛОПЧИК літ 4 і дівчинка літ 5, сироти по інтелігентних родичах, розумні, здорові і гарні до віддання бездітному, багатшому супружеству за свої (можливо разом). Вістка до Адм. „Діла" під „Сироти". 82 2—2

ЖЕНЩИНА в середнім віці прийме заняття за станцію. Зголошення під „Станція" до „Діла". 1—2

КОНЦИПІЄНТ з суд. практичною пошукує заняття у адвоката або нотаря. Ласкаві зголошення на адр.: д-р Ю. Лещій, адвокат у Львові, Гродзіцьких 2/II. 86 1—2

ПЕРШОРЯДНИЙ гіпс і вапно з власних промислових закладів продає по конкуренційних цінах українська спілка „Комосант", Львів, Гродзіцьких 2. 84 1-3

КОНЦИПІЄНТ шукає заняття. Д-р Макух, Поморяни. 89 1—3

МОРЕЛІ (априкози) 1. а. доїрні, висилаю в 5 кг. кошиках оплачено за посилкою зол. 15. Сал. Зельцер, Залещики. 87 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР

до недуг носа, ушей, горла і гортани

28 переїхав однимається від 9-20

вул. Ягайлонську 7, І. п.

Телефон ч. 27—99

Лікування Діятермією і лямпою „HELIOS"

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Масса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й вимивання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2245 10—10

АДВОКАТ

д-р Олександер Павенцкій

веде канцелярію

у Львові, вул. Підвалє 9. II. п.

62 (Ставропиґія.) 1—12

Позір!

В неділю, дня 19. липня ц. р. сїшать всі Україні на фестин у Знесінню, який відбудеться на горі біля церкви. — Програма ріжноманітна, покищо в тайні. При звуках музики і добірнім буфеті все село перевеселиться час на свіжому воздусі. Рівночасно сповіщаємо горожанський обовязок, бо весь дохід з фестину призначений на будову домівки читальни „Просвіта" у Знесінню. — **Комітет.** 85

КОНКУРС.

Повіт. Союз Кооператив в Чорткові розписує конкурс на посаду директора торговельного відділу, обзнайомленого з книго- і діловодством кооперативів 2. ступіня. Подання враз з апелатами, стверджуючими фахові кваліфікації і референції дотеперішніх праці, належить надіслати до 30. липня 1925. до Повіт. Союзу Кооп. в Чорткові. — **Надзірна Рада.**

Подяка.

Родина блаженної памяти Івана Огоновського, радника окружного суду у Львові, висказує отсим глибоку подяку всім, що приняли участь в похоронах Покійного.

Особливо складає рідня глибоку подяку Високопреподобним і Всечиснійшим Отцям: парохові Садовському, о. дир. Дзеровичеві, о. Яримовичеві, о. д-рові Костельникові і о. Василеву, відтак шкільним товаришам Покійного: п. президентові Метеллі, оо. парохам: Громницькому, Лопатинському і Ярославові Лучаківському, вкінці товаришам по службі, знакомим та приятелям за послідну прислугу, яку вони зволили оказати віщійшовшому від нас незабутої памяти Іванові Омеляновичеві. 85

Вечерниці

улаштовані гуртком українських студентів в Судовій Вишні відбудуться 9. серпня ц. р. Зголошення по запрошення приймає Шот Василь в Судовій Вишні. 1-2 81

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів Ринок ч. 10

Ч. 159 (10.542). Львів, вівторок 21. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Interpelacja posła S. Chrucińskiego i tow., z Ukraińskiego Klubu do pana ministra sprawiedliwości w sprawie konfiskaty ustępu z Ukraińskiego czasopisu „Dilo" ч. 154. z dnia 15-go lipnia 1925 r. W gazecie „Dilo" ч. 154. z dnia 15-go lipnia 1925 r. lwowska prokuratura skonfiskowała na 1-szej stronicy w odezwie pod wag.

Українське національно-демократичне Обєднання до Українського Громадянства.

ось-якого зм'сту:

Українська Громадо!

У важну хвилю народнього лихоліття, в добу нечуваної, загальної руїни, коли глухим стоном стогне прибита недолею народна душа, сповіщаємо Тебе про важну подію:

Від нинішнього дня припинився розбрат в українському національному таборі, від нинішнього дня весь український національний табор виступає як одна цілість, стає в одній оборонній і боєвій лаві, в одній тактичній фалянзі під назвою: **Українського Національно-Демократичного Обєднання (УНДО).**

Остання велика історична катастрофа, попереджена добою живої діяльности, кипучої роботи, всестороннього розвитку і вкінці гігантного вриву народніх мас — підірвала міць народу і в своїх попелищах потребала найкращих і найліпших: поетів віри і надії, борців за правду, волю і долю, великих героїв, іменних і безіменних, що в боротьбі за найвищі ідеали нації і людськости принесли себе в жертву — криваву й безкровну. Своєю боротьбою, посвятою і кровю вони зєднали нас з великими подвигами наших дідів і прадідів, вони створили сучасним і прийдешнім поколінням синтезу української історії, вони відродили героїську епопею боротьби за волю і повели нас на її тернисті, але незаросли шляхи.

Революційний підйом, гігантний зрив мас увінчався тільки частинними успіхами, тільки частинно в крові і огні очищено себе з іржі неволі. В державі Ярослава Осмомисла, Романа і Данила затріюмфувало ще важче насилля, ще тугійше скувало нас невільницьке ярмо. Одначе й тут сміло можемо станути перед Духами тих, що вмірали за Волю. Обезброєні, потоптані й окривавлені, ми вповні зберегли горлість і честь Народу, ми не скорилися, не піддалися.

Та отся велика катастрофа не проминула без наслідків. Національний організм, з якого висотувано жили і відрами точено кров, виявив признаки обезсилення. Цим покористувалися безпощадні вороги та спрямували всі свої зусилля на поглиблення катастрофи, на знищення національного життя і його ріжновидностей. А не тим більше їм удалося, що в громадянській відокремлености і гуртківстві вони не находили відповідно сильного опору і відпору. Ніякий спосіб і ніякий засіб, що вів би до запустіння нашого громадянського життя, не був чужий нашим противникам. Не припинено війни, тільки збройний конфлікт 1918—1919 рр. продовжується проти безборонного народу всіма засобами воєнної і „мирної" зброї.

Всупереч святочним міжнароднім зобовязанням, власній конституції і власним законам, наші відвічні противники пригоровлюють до українського народу нечуваний політичний гніт, що виявляється в переслідуванні громадських діячів, нищенні організацій і товариств, давленні преси, самоволі адміністрації, масових арештах, знущаннях поліції, процесах, засудах, тюремщині, розстрілах, в топтанні всіх прав української мови в публичному житті і т. и.

В парі з політичним гнетом розвивається девастаційна політика польського уряду і підтримуваних ним та особливими атрибутами влади наділених організацій також на инших ділянках життя українського народу. А саме в тому самому напрямку розвивається політика економічна, промислова, кредитово-фінансова, податкова, кольонізаційна, еміграційна, шкільна, земельна, хліборобсько-культурно-освітна, церковна, і церковно-адміністраційна, самоврядна, санітарна і т. и. — Ця політика польського уряду проявляється масово та індивідуально і складається на синтезу крайного політичного гніту, економічної екстермінації і культурної девастації.

Пляновий і послідовний наступ на український народ, на його духове й моральне, матеріяльне й фізичне добро був між иншим тим імперативом, який привів до обєднання відокремлених українських національно-політичних груп і гуртів в одну неподзривну цілість, в одну суцільну організацію. Перед лицем грізної небезпеки і в почутті відповідальности за долю Рідного Краю Українсько-Народна Трудова Партія (разі своїми обома групами), Українська Партія Національної Роботи („Загравісти") та суто національна група Української Парляментарної Репрезентації зі своїми однодумцями на Волині, Полісю, Холмщині й Підляшу зливаються в одну політичну організацію під назвою: УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ОБЄДНАННЯ, змагаючи до того, щоби одноцільному фронтові противника протиставити обєднаний фронт організованого українського громадянства.

Тверда конечність обєднання українського громадянства диктується ще й посередніми деморалізаційними спробами на нашому грунті та збільшеним польського напору при допомозі угодової жидівської буржуазії.

Визнаючи принцип загально признаного права народів, УНДО на чолі своєї платформи ставить здійснення в повному обємі права нації на всіх областях, на яких в р. 1914 український народ становив більшість населення.

УНДО стверджує, що Галичина з Лемківщиною, Волинь з Поліссям і Холмщина з Підляшам мають відвічний український характер, що це історична й сучасна неподільна власність українського народу та що згідно з принципом про самовизначення народів і непередавненими, а навпаки відновленими змаганнями українського народу ці землі є вповні управнені здійснити своє природне право.

В боротьбі за найвище право нації УНДО спиратиметься на все свідоме громадянство Західної України і, виходячи з принципу національної єдности — на всьому українському народі. Для здійснення основної мети УНДО єднатиметься з анальогічними організаціями инших поневолених народів і шукатиме допомоги у тих державних націй та їх національних і міжнародних організацій, що свою міжнаціональну політику базують на принципі права нації.

До здійснення права нації змагатиме УНДО всіма доцільними засобами, признаючи важними тільки ті акти й рішення, які заістнували при співучасти умандатованого представництва українського народу і які не розходяться з основним правом про самовизначення народів, а відкидаючи всі акти насильства, як актй незгідні з принціпами моралі, права і справедливости.

УНДО являється організацією національною і демократичною. організацією понадклясовою, яка беручи на увагу справедливі змагання поодиноких кляс, — підчиняє їх найвищому ідеалові нації.

Виходячи з демократичного становища, УНДО не може дати своєї апробати на істнуючий на Радянській Україні переходовий диктаторський режім і одноклясовий устрій, одначе признає сучасну Радянську Україну поважним і далекосяглим етапом державности українського народу та вірить, що під напором свідомих українських мас та своєрідна державна організація завершиться здійсненням універсальних змагань української нації.

Наївши ці уступи, підписані питають пана міністра: чи схоче пан міністр спитати органи львівської цензури, чим вони виправдають ці конфіскати?

Варшава, 16. липня 1925. (Підписи).

Для задержання одноцільности тексту, повторяємо навеличний, ніяцевий, насконфіскований уступ відозви:

УНДО обстоюватиме й розбудовувватиме одноцільний український національний фронт, змагаючи до культурної, економічної і політичної уніфікації української нації.

У практичній діяльности УНДО організуватиме селянські, робітничі і міщанські маси з метою перетворити їх на політично свідомі та економічно сильні й незалежні соціяльні групи. З тією метою УНДО обстоюючи в принціпі приватну власність, буде боротися за перехід землі в руки нашого селянства, особливо в руки малоземельного й безземельного, без дальшого відшкодування — уважаючи, що селянські маси своєю, майже безвідплатною працею на протязі століть вже давно заплатили за великовласницьку землю. Поруч з тим УНДО велику вагу кластиме на поширення кооперативного руху і на створення міцних основ під українську кооперативну організацію як головного засобу економічного подвигнення українського населення.

З тією самою метою УНДО буде змагати до привернення містам на українській національній території їх природного національного характеру, кладучи здобуття торговлі і промислу українським елементом в основу своєї діяльности.

З тією метою УНДО буде боротися за збереження дотепершних здобутків робітничої кляси, за їх утвердження, поширення та здобуття нових. Одним словом: УНДО буде боротися за політичне, економічне й культурне розкріпощення та подвигнення українського народу.

Вступаючи в нову добу громадянської діяльности, в добу праці, організації і боротьби, переводячи обєднання всіх активних сил нашого народу, закликає всіх громадян стати організованою лавою під прапором обєднання.

Всі ті, що боролися й наложили головами за кращу долю народу, своїми курганами, могилами й хрестами закликають нас не дати

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 524/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 154 (10.451) z dnia 15. lipca 1925. w artykułach następujących pod tytułem: 1) „Ukraińskie nacjonalno-demokratyczne Objednannja do Ukraińskoho Hromadianstwa" w ustępach między słowami: a) Ukrzińśka Hromado... a: UNDO obstojuwatyme, b) pid praporom objednannia... a: Wsi ti, c) i dopomosi... a: Iduczu na. 2) „Pid obuchom „switoho ekadentyzmu" w ustępach między słowami: a) pozytywni plody... a: Jeh jadro, b) Chomyszyna, joho... a: propowidy, c) swoje imia a: Ne bulo na, d) takych typiw... a: Za takoho, e) peremyśkym hromadianstwom... a: Takym typom, f) je bahato... a: Celibald Oś ce, g) pidtupciuwaw... a: i szczoby, h) Widpekałysia chrestu... a: Naprykinci szcze, i) szczo nasz narid... a: wże dawno, j) do Widnia... a: Oś ce mały. 3) „Peresliduwannia politycznych wiazniw u Brygidkach" w ustępie po słowach: bilszymy represijamy.., do do końca artykułu zawiera znamiona ad 1) 2) 3) zbrodni z § 65a) ustawy karnej, ad 2) a) b) c) d) e) f) g) h) j) występku z § 302 ustawy karnej i z artykułu V ustawy z 17.XII. 1862 Dzpp. Nr. 8. 1863 uznał dokonana 13. lipca 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 16. lipca 1925 r.

Hawel.

нашої Батьківщини на поталу. — Всі ті, що глядять з курних хат, з чужинецьких фабрик і ремісничих варстатів, взиваємо нас стати плечем об плече, грудь при груди, рука в руку до спільної боротьби за правду, добро і справедливість. Ми глибоко переконані, що треба сильно бажати, працювати в обединаній громаді при взаїмній вирозумілости й допомозі, а те велике і довгождане прийде як сума наших змагань.

Идучи на службу свому народові, закликаємо всіх до тієї служби під кличем: В праці й боротьбі здобудемо право своє!

У Львові, 12. липня 1925.

За Центральний Комітет У.Н.Д.О.:

Д-р Дмитро Левицький
голова.

Сен. Михайло Черкавський, о. Дамян Лопатинський, Д-р Олександер Мартчак, Гринь Тершаковець, Д-р Корнило Тролл
заступники голови.

Володимир Целевич
генеральний секрета .

Михайло Струтинський
заст. генеральн. секретаря.

Остання дія трагікомедії.

Третє читання законопроекту про парцеляцію й осадництво.
Декларація і сецесія Українського Клюбу.

В пятницю 17-го п. м. відіграно у польському соймі останню дію трагікомедії, у яку перетворено вирішування найповажнійшої в державі справи національного і соціяльно-політичного характеру, справу земельної реформи. Вчора писали ми (гляди вступна стаття), що переговори польських „демократичних" партій зі „словянськими меншостями" — „Українським і Білоруським Клюбом" — в справі сякого-такого порозуміння щодо найбільш куріозних уступів закону не довели до позитивного висліду. Українські й білоруські представники заповіли продовжування боротьби проти закону у соймі й поза соймом. Однак до голосної обструкції у соймовій сали — всупереч загальним передбачуванням — вже більше не прийшло.

Перед приступленням до голосування над законопроектом у третьому читанню репрезентанти клюбів складали декларації. Ані одна декларація не була вдоволена з закону.

Зід імени Українського Посольського Клюбу заголосив

декларацію

посол Хруцький.

Ствердивши, що проживаючий в межах польської держави 7-міліоновий відлам 40-міліонового народу є народом наскрізь хліборобським, для якого земля є єдиним варстатом праці, декларація стверджує, що український нарід найгарячійше бажає землі та найбільше тужить за земельною реформою.*)

„На Великій Україні наш нарід є уже в повному посіданню землі своїх предків і є вже сам собі паном" (голос: „він ні, тільки большевик!"). „Не згідно в мертвою догмою римського права, складеного в инших умовинах, але в імя висшої правди і справедливости відбувся там поділ землі поміж селянами, бо підставою аграрної реформи служила ідея пошанування віковічної людської праці та ідея створення з землі варстату праці для максимальної скількости людей. Одночасно зреалізування земельної реформи було там спостуванням історичної несправедливости і кривд працюючих мас..."

„... Тільки на західній стороні риського кордону, — казав дальше пос. Хруцький, — який прорізав живе тіло єдиного народу, земля дальше находиться в руках панів, давнійшої шляхти. Крім того недавно зявився новий пан тої землі, польський осадник. А автохтонний український нарід як не мав землі так і не буде мати, поки сам собі не здобуде її. Проблема земельної реформи не може бути розвязана на наших землях інакше, ніж це сталося на Великій Україні".

„Закон про парцеляцію і осадництво, який є предметом нарад сойму, не бере зовсім на увагу ших моментів першорядної ваги. Навпаки, її провідною думкою є насилання осадників-Поляків на українські терени. Ми думали, що під впливом нашого отвертого і горячого протесту у формі обструкції на засіданню сойму в дні 14. липня п. р. (*голос на правиці: „історична дата!*), який був останнім апелем до панів (*голос: „татарський апель!"*) і криком розпуки нашого народу, панове зійдуть зі шляху видирання нашому народові землі і приймуть наші поправки. Однак двогодинні пертрактації під проводом маршалка сойму Ратая з участю польської лівиці і центру та міністра земельних реформ виказали, що панове не годяться навіть з мінімальними нашими домаганнями (*голос на лівиці: неправда!*"). Ми віднесли глибоке пересвідчення у тих переговорів, що панове хотіли отримати лише нашу апробату на спрямований проти нашого народу смертельний удар, не відступаючи від принципу кольонізації наших земель. Продати нашого народу не можемо, а такою продажею була би наша згода хоч би на зменшення осадництва. Бо чим иншим є осадництво, як не загрозою смерти для нашого народу"?

„Це насилання польських кольоністів на українські землі, якого ви не можете виректись, є дуже красномовне у світлі офіціяльних статистичних дат. Ця офіц. статистика каже, що запас землі в Польщі є такий скромний, що з того запасу (резерви) можна би доповнити тільки $^1/_8$ частину каловатих господарств, себто $^7/_8$ карловатих господарств і весь безземельний сільський пролєтаріят не дістане землі. Етнічні українські землі не творять під цим оглядом виїмку. Полісся у відношенню до заселення є анальогічне до Поморя, а тою ріжницею, що Полісся це багнистий і безпромисловий край, а Поморя найкультурнійша частина Польщі з високо розвиненим промислом. Волинь є більш залюднена, ніж варшавське воєвідство; Холмщина густійше заселена від східних частин люблинського воєвідства, а у Східній Галичині маємо таке перелюднення, як ви у західній Галичині. Отже запасу землі на наших теренах нема — це слід підкреслити з особливим натиском. Насилання Поляків-кольоністів з инших дільниць польської держави в таких умовинах є рівнозначне з засудженням автохтонного українського населення на загладу і повільне вимирання. Смерть, а не життя, несе нинішній закон нашому народові!

Супроти того не вільно нам приложити своєї руки до цього закону.

„Але є ще одна сторінка в цій справі, на яку слід звернути увагу. Український нарід не може зректись своїх господарських прав до землі, яку замешкує від віків. Нема на цих українських теренах панської землі. Українська шляхта з моментом, коли зрадила свій нарід і перейшла до табору його історичних ворогів, втратила своє право на землю. Ця земля вже тоді повинна була перейти в руки самого народу.

Але поминувши той момент історично-національний: чи не викупив український нарід землі у панів, хтоб вони не були, без ріжниці національности, своїм потом і кровю, якими цілі віки поливав ці землі? Отже і з соціяльного погляду нема вже панської землі на наших теренах. Вкінці, український нарід творить від віків, і, віримо, творитиме величезну більшість на цих теренах.

Отже з усіх цих причин український нарід вважає себе єдиним господарем всіх без виїмку грунтів, вод і лісів на землі своїх предків.

Цих своїх прав він никому у світі не уступить, а тих усіх, які тепер панують над ним, уважає тимчасовими заборцями..."

Наприкінці декларації українські посли заявляють, що усувають від усякої участи в полагоджуванню закона і заповідають, що український нарід у свій час викине тих, яких всупереч усім правам насильно і нашлеться на нього.

Після того українські посли зі співом „Не порa" покидають салю

*) На превеликий жаль ми не маємо ще перед собою повного автентичного тексту декларації і тому мусимо вдовольнитися лише перекладом її з переданням лише деяких уривків тексту. — *Ред.*

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. 2)

Літературно-наукові непорозуміння.

І. Чиста обективність і нечисті пальці. — Талант і мораль. — Нудна правда, але правда. — На безвідді — нежданий моряк.

Проблема обективної та субективної критики належить до тих, яких не можна рішати, не торкнувшись основних проблем метафізики. Тому, що наша дотеперішня літературна критика не була ще з фільософією знайома, навіть здається, не диво, що терміни „обективний" та „субективний" уживались нею без сумнівів про їх внутрішній зміст і без найменшого інтелектуального зусилля. Термін „субективний" означав здебільша щось у роді киненого наклепу, тіни підозріння, що критик, оцінюючи якийсь твір, не має зовсім чистих пальців.

Дарма, що нинішний ідеольог бущім-то нового світогляду „Л. Н. Вістника" залюбки цукрує свої статті великими прізвищами та мов родзинками обтикає їх чужоземними термінами, його розуміння критерія обективности в критиці недуже ріжниться від поглядів у нас з перед 40 літ. Все те, що я сказав про „Л. Н. Вістник", не має, на його гадку, тому вартости, що мій осуд спонуканий низькими особистими порахунками. Згодімся на мент, що це правда. Мені не подобається ніс якогось редактора, я завдяю йому слави та пенсії, він скривдив мене, бо не помістив моїх цінних творів, ще й мене підкупили темні людці, щоби його „знищити". І всі ці мотиви руководять моїм пером при писанню критики на його працю. Чи вистачить виявити світові тайну цих мотивів, щоби відобрати моїм словам усяку стійність?

Багато наших освічених людей скаже бездумчиво, що так. Функцію критики уявляють собі, немов судовий процес, а літературні прояви переплутують з політикою. Навіть журнали моди передруковують у нас афоризми Уайльда, але здається ще ні один наш критик не роздумав як слід над його глибокою думкою про те, що засуд на руку злочинця, який убив, не відбирає вартости літературній прозі, якою ця рука могла володіти. Не треба аж цитувати на приклад Челініх та Вільонів, щоби зрозуміти, що людина може визначуватись творчими прикметами ума та уяви і одночасно, з морального боку, бути падлюкою. За всі мої підлі затії: заговори та інтриги проти „Л. Н. Вістника" та „безсилу лють і mala fides проти „Наук. Тов. ім. Шевченка" осудять мене всі ці громадяне, яким відомо, як це я та якими засобами при їх помочі „поза плечима" покривдженого редактора та инших учених, силкувався підорвати їх авторитет та робив „ординарні (!) напади" в критиці. Одначе наскільки я казав правду, висловлючи свою думку про їх працю, треба перевірювати так: — прирівняти мій написаний осуд з їх написаними творами.

Цей мій осуд не має ніяких претенсій на оригінальність, — за якою так пропадав автор „Підстав нашої політики", і, здається, не потрібував великої скількости високих доказів. Люде, які бачуть, що „ЛНВіст." не є нудним, а цікавим, не старим архивом, а трибуною нових ідей, не відокремленим від сучасного літ.-наукового руху, а навіть творцем такого руху — вроблять найкраще, коли на піддержання свого пересвідчення дадуть негайно моральну та матеріяльну піддержку журналові, який я міг скривдити. Вся моя провина чи заслуга була (в даним випадку) у тому, що я повторив голосно всім відому, давно повторювану, банальну, але обективну правду, що „Л.-Н. Вістник" став „другорядним, нецікавим журнальчиком" і що tarantus senilis з ул. Чарнецького має право вийти в приповідку".

Спочуваю аж до крокодилевих сліз з редактором „Л. Н. Вістника" з ріжних причин. Перш усього тому, що взяв на себе безнадійне завдання боротись з питомою йому „вервою" проти звичайної сірої, мов моя проза, правди, яку всі бачать. Далі з тих усіх причин, які виклав він у своїй сповіді про свої редакторські клопоти. Талановита людина завсіди заслуговує на спочування, коли візьметься за своє діло. Ось єдина думка, яка могла його вразити невисловленим натяком у моїх статтях. Вона була щира і така ясна, що не варта її доказувати. Зовсім природне, що хто є з професії політик та публіцист, не має багато даних на редактора літературно-наукового журналу. Літератури за ти роки не вивчив. Правда, що виїмки є скрізь, а на Україні вибирали на морських міністрів людей, які на сам вид води діставали морської хвороби. Так буває в нас і з критикою і з наукою, які здебільша є морем води.

Нема причини глузувати з пенагідного пасажира, який бере в руки капітанську керму, коли корабель потапає. Так бувало в нас часто у політиці. І д-р Донцов, як політик перейшов нераз тих, які брали таку керму у свої непокликані руки. Та літературний журнал, над яким радить довго та поволі тверезий комітет: кому би його поручити? — не є потапаючим кораблем... держави або на морі. І коли вже прийшла на нас така літературна скрута, що провід такого журналу міг обняти лише політик-публіцист, тоді він сам, коли має трохи критичного хисту, може бачити і веселий бік цієї ситуації. Не конче мусить як стій повірити у свої компетенції, а всіх инших уважати літературно неграмотними. А це саме робив редактор „Л. Н. Вістника" за останні три роки як необмежений диктатор у літературі, науці та політиці. І так сліпо повірив у свою ролю, що нині всю діяльність змальовує як боротьбу за обнову літератури і шкварить програмову статтю на доказ, як глибоко на ній розуміється

(Продовження буде.)

Єдина недійшла склепна трансп. всіляких
ФУТЕР
КОНФЕКЦІОНОВАНИХ І В ШКІРКАХ
до магазину і робітні футер
ст. СТЕМПКОВИЧА
Львів, площа Капітульна ч. 2.
Заведення виконує всілякі замовлення з уваженням моди для Панъ і Панів, совісно, по невисоких цінах. Запобігливість вказує замовляти футер як також полагоджувати всілякі перебірки і направи в найлучшім ніт. сезоні. Прошу жадати проспекту усілякій кредиту. 2272 5—15

засідання, польські посли взялись на лоб-на-щило переголосовувати востаннє провокаційний закон і вголошених до нього 388 (sic!) поправок. На суботу вижидалась кінець трагікомедії.

По широкому світі.

Англійська палата лордів прийняла закон, що піддані держав, які до нього часу вважались ворогами Англії, є зрівнані в правах з иншими чужинцями.

У Франції панує пересвідчення, що німецька відповідь на французькі пропозиції в справі гарантійного пакту є повною протилежністю того, що пропонувала Франція.

Абд-ель-Крім, відкинувши пропозиції мира з боку Франції та Еспанії, почав офензиву на всій лінії. На мароканський фронт виїхав ген. Петен, герой з останньої війни, оборонець твердині Верден.

Муссоліні має бути недужим на поважну шлункову недугу, — деякі кажуть: рака.

Югославянський уряд, складений Пасічем, дав 4 портфелі партії Радіча. Брат Степана Радіча, Павло, є міністром земельних справ. Словенці невдоволені коаліцією.

З нових подій та ідей.

Боротьба з малпою.

Живемо в країні, де боротьба за наукові ідеї залишається покищо в царині теорії. Люде, які терпіли би за наукову правду зустрічаються у нас хіба в книжках. У житті вони були би що найбільше чудаками. Байдужність до наукових ідей заступає у нас свободу думання.

Тому з почуванням абентежения читають у нас звістки, що вся Америка цікавиться процесом молодого професора Скопса, який відповідатиме перед судом за те, що важився викладати своїм ученикам дарвінівську теорію походження. Судовий процес за науковий виклад! — що за бюрократична формалістика! Коли у нас проганяють зі служби професора, то бодай найдуть для цього якийсь поважний мотив: політика, участь у таємній заговірній революційній організації.

Америка є країною молодої культури, яка реагує на всі ідеї з пилом молодиків. Зріст винахідів та поширення автомобілів між простолюддям не є в ніякій суперечности з фактом, що існують там деякі держави, які мають свою провінціонально-добросерду культуру, глибоко пересвідчену про свою вищість над усіма иншими. Є в північній Америці держава Теннесі, а в ній панує закон, що теорії англійського природника Дарвіна суперечать релігії, і тому вони не мають права вступу до всіх шкіл. Аж ось найшовся 23-літній професор Скопс, який є завзятим оборонцем теорії про еволюцію і вважав своїм обовязком виложити й своїм слухачам як наукову правду. Його звільнили з посади. Счинився американський скандал і світова сенсація, гідна всіх вакаційних телят з трьома головами. Містечко Дейтон в 5000 мешканцями перемінилося у величезну цирхову арену, куди зїжджаються тисячі цікавих, палких оборонців біблії та Дарвіна. Як відомо: біблія є підставою безлічі релігійних американських сект. А з огляду на те, що кожна з американських держав має необмежену владу творити власне законодавство — і що між творцями цих законів попадаються надто часто релігійні фанатики, чимало з держав увело т. зв. „малпячий закон", звернений проти теорії Дарвіна.

Сам процес нагадує середньовічні прилюдні суперечки про релігійні проблеми. Влада держави Теннесі прикрасила величезну судову салю, спеціально влаштовану, піжними моральними надписами, щоби змінити настрій присутних у бажаний лад.

„Читаєш що-дня біблію" — ось пригадки над головами суддів, які мають рішати про вибір між Дарвіном і Мойсеєм. Усі довколичні села та містечка аж гудять від натовпу часописних кореспондентів, фотографів, адвокатів, професорів, членів наукових товариств і... карикатуристів. В імені уряду як прокуратор обвинувачуватиме молодого вчителя славний американський політичний діяч, що тричі був демократичним кандидатом на президента Зединених Держав: Уіліям Бріян. Який характер має весь процес, можна уявити собі на підставі такого характеристичного факту: — коли тільки „срібноустий" Бріян злів з вагону, у супроводі великої юрби маніфестантів та згуку фанфар, поїхав до мійської думи і там виголосив огнисту промову: „Ось день, на який я ждав нетерпляче. Починається поєдинок на життя і смерть між Еволюцією і Релігією. Коли перша переможе, то це означає смерть другої, тому, що обі вони, поруч себе, існувати не можуть". І прирівняв містечко Дейтон з... Вифлеємом та Назаретом.

Слід пригадати, що держава Теннесі не є єдиною, яка у фанатичнім назадництві переплутує наукові теорії з релігією. І прокуратор не забуде пригадати присяжним суддям, що такий самий закон обовязує в державах Оклагома, Півн. Кароліни, Техасі, Фльоріді та Кентукі; з 48 держав — 15 стоїть твердо на грунті т. зв. фундаменталістів — оборонців мертвої букви біблії. На судовій салі священик великої церкви баптистів у Нью-Йорку, Мекой, називає „евангелію" — воротами пекла, а голова Т-ва Національного Промислу заявляє, що в особі вчителя Скопса мають судити представника атеїзму, комунізму та большевизму.

Процес, в якому мають рішати вірність чи хибність наукової теорії, нагадує „match" копаного мяча, якому приглядається юрба розгорілих до пристрасти спортовців. Звичайний професор, який повторив своїм слухачам зовсім не нову теорію, став на мент славним дешевою ціною. Він має великих адвокатів, що ще раз пітнітимуть над науковими доказами про еволюцію, які треба буде викладати так популярно як слід у глухій провінції. Хоча питання біблії як джерела єдиної правди, обовязуючої для всіх царин знання та життя, є для деяких американських сект питанням, що заколупнює їх серце, проте у цьому процесі, грають ролю ще й инші, менше чисті елементи, як проблеми віри та науки. Політичні діячі та адвокати не знехтували нагодою, щоби роздути малий інцидент до розмірів стоустого скандалу. Нема сумніву, що цього рода процеси є вже в нас пережитком.

В европейських державах такі конфлікти подекуди вирішені повним розмежуванням царини релігійного життя і наукової праці. Релігія, що є предметом віри, не потрібує почувати себе загроженою з боку поодиноких наук, які доходять до своїх правд шляхом розумової аналізи, невпинно доповнюваної у своїх методах та поправляної у своїх висновках. Та з другого боку характеристичне те, що свобода навчання загрожена у деяких европейських країнах зі зовсім иншого боку: поодинокі науки знання стають залежними від законів, сотворених в атмосфері національного фанатизму та політичної боротьби. Політичне заслїплення заступає релігійне сектанство. Професорові вільно доказувати, що предками людей були малпи, але не вільно ні натякнути на те, що предками такого-то народу є люде не зовсім чистої крови.

Теорія людської еволюції не є така проста як у шкільнім викладі, якого висновок може вразити у гордости деякі надто чутливі одиниці, пересвідчені про своє безпосереднє божеське походження. Спроби, щоби всі життєві явища підтягнути під один еволюційний закон є покищо такими самими спробами як віра деяких фанатиків, що шукають синтези всіх релігій, щоби задовольнити всіх людей одним суцільним світоглядом. А проте як найменше обмеження людей, які науковими ідеями хотять доповнити свій світогляд, видається нам нині насильством, що має в собі відгомін середньовічних часів. Всі найбільше живучі проблеми нинішньої біольогії, звязані з такими питаннями як: процес унаслідження прикмет дітьми, явища розяснювані селекцією або зміннїстю організмів, функціональне приноровлювання, то-що, мають свої безпосередні нитки з теорією дарвінівської еволюції.

Не диво, що державний розпорядок, який вирішує всі ці питання аподиктичним наказом, є замахом на свободу наукових дослідів і свободу індивідуальних пересвідчень. І ясно, що вислідок цього процесу може хвилювати хіба американських фанатиків. Яке це має значіння, що якась глуха американська держава вважає Дарвіна не вченим, а Антихристом? Цікаве хіба те, що є ще нині культурні люде, яких не вражає думка, що зродились з пороху і в порох обернуться, а обурює їх походження від малпи. На нашу гадку: вся суть сучасної проблеми вже не в тім, чи людина йде від малпи, а в тім, чи йде до неї. Ор. Ор.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

ВІДГУКИ ДНЯ.

Стиль чи пієтизм?

Памятаю: Маленьким хлопчиком почіхав я перший раз у Львів. По вулицях увихався кінні трамваї і робили на мене таке потрясаюче враження, як нині робить вид стовпотвіки.

Батько водив мене за руку по місті та показував багато гарних і цікавих річей. Привів мене і під якийсь старий, обдрязганий дім.

— Дивися, синку, то наша твердиня, наша сила, наша гордість — Товариство „Просвіта".

Я не так дивився, як роздумував: „В моїх Кадлубисках „Просвіта" обдрязана, у Львові обдрязана — видно так має бути. Але чому?!..."

Потім батько підвів мене близше і показав на великку шибу, за якою висів якийсь старший господар, у баранковій шапці і похитім кожусі.

— А то, синочку, Тарас Шевченко. Знаєш той самий, що в нас дома на стіні висить.

Я похитав головою.

— Ні, тату, то не той. Наш ліпше вбраний і на кріслі сидить.

Батько засміявся.

— Наш Шевченко вбраний на будень, а тут на неділю.

Мені не вмістилося в голові, чому то колись люде на будень вбиралися в жакети, а на неділю в кожух і баранкову шапку. Тепереж воно якраз навпаки.

Я думав свою думу потихо, а батько свою голосно.

— Старий не вже портрет. Скільки л'т він має!... Ще як я на теольогії був, то пригадую собі, він вже тут висів, хоч і кигарні ще не було.

В моїй душі родився боговійний настрій, як перед образом святого.

— — — — — — — — — — — —

Пройшли роки, як батогом тріснув. Не роки, а десятки літ. Змінився я, змінився дім „Просвіти", змінилася вже нераз і виставa кигарні. Місце старого прекрасного портрету Шевченка займали час відчасу ще кращі архитвори молодих мистців. В тих портретах найліпше були „вдяні" шапка, кожух і вуса, це треба признати, найголовнїйша річ.

В останніх роках пішло ще до ліпшого. Кигарня Наук. Тов. ім. Шевченка дійшла до переконання, що раз вона носить назву „Шевченка" то мусить свого патрона відповідно пошанувати. Один портрет за виставою теж просто насиє. Треба їх два, три, чотири, а то й більше. Справа не буде тяжка, бо в нас навіть на матуральних „таблю" видніє обовязково Шевченко, зараз поруч директора і катехита.

І тепер, коли станеш перед виставою кигарні, з усіх кутів, з переду, з боку, з гори і з долини дивляться на тебе шапки, кожухи і вуса. По них пізнаєш, що не певно „портрети" Шевченка. Мальовані вони абсольвентами гімназій, семинарій і инших академій.

Серце радується, душа всміхається, очі мало не повилазять.

Дасть Бог і я свого сина поведу колись під кигарню і скажу.

— Видиш синку: то Тарас Шевченко! Він тут висів уже як твій дідуньо ходив на теольогію, висів як я ще був маленький, буде висіти як і ти приведеш сюди свойого сина.

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— **Вчорашнє число** скомфіскувано за два устепи вступної статті, де характеризувалось атмосферу сойму при голосуванню закону про парцелянію та осадництво.

— **Кінські перегони в Варшаві.** Дня 17-го ц. м. в 11 годині зранку варшавська вулиця мала видовище гідне міста і дотепного Сходу. Коли два „вивядовці" домагались на вулиці — мов на іронію згоди — легітимацій від трьох підозрілих проходнів, що замісць легітимацій витягнули браунінги, почали стрілять та втікати. Поліції на вулиці, піші та кінні, почали бігти навздогін за ними. Трьох утікаючих ранено; втікаючі постріляли поліцаїв та коней, а при стрільній вимінї стрілів куля попадала в проходнів: одного уранено та кравця. Уявлені втікаючі мають бути комуністами, які приготовляли напад на повірника поліції, що раніше належав до комуністичної партії. Один комуніст і один „вивядовець" борються зі смертю у шпиталі.

— **Шляхці на загороді...** Під час побуту пра. Войцеховского в Закопанім забила цікава і досить значуча подія. Комітет приймання президента держави призначив віллю співачки Корольовіч-Вайдової на мешкання для п. Войцеховского. Щоби авто президента могло дістатися до віллі, треба було переїхати через паркову арт.-ман. Ганка. Всім на дивовижу артист-маляр відмовив дозволу на переїзд через свою парцину. Крім того написав до Войцеховского письмо, в якім докоряє президентові, що з ранії його побуту в Закопанім, комітет робить наокости мешканцям. През. Войцеховскі зрезигнував з назначеного мешкання і казав повідомити про це незгідливого маляра.

— **Конкурс на Шевальона Гольмса** розписує львівська свічна поліція з нагоди таємного вбивства у Кривчицькім лісі під Львовом. Мав там лежати труп десятилітнього хлопця з обрізаними ногами та руками, одягненого по міському, без капелюха. Його випадково найшла в кущах німа жінка Грацовска і подала це до відома посторункові поліції у Кривчицях. Цікаво, що коли в її товариствї пішов туди „посторунковий" — уже не міг найти трупа. Спідство веде львівська поліція і звертається до всіх зі запитом, чи не загинув у кого 10-літній хлопець.

— **Кольонська вода** є, згідно з рішенням львівської скарбової палати, предметом збитків і тому треба до неї доплачувати 10 проц. податку. Львівський Союз купців заявляє, що така постанова існує тільки у Львівськім окрузі. Видко, що надмірна скількість звичайної води у Львові повинна мешканцям цього волюнтистого та запашного міста заступити кольонську воду.

— **Аматори спірту** довідуються з здивуванням, з державного обіжника спірт. монополю, що обовязує вже від 15. квітня, дарма, що щойно тепер побачив світ божий, такі ціни гуртової продажі 1 літр найкращого спірту для горівок 5 з. 67 с.; середньої якости для промислових цілей 1 з. 5 с., а літр денатурованого 55 с. Як відомо у крамницях за денатурований спірт беруть 1 з. 20 с. Чи власть має контролю над своїми розпорядками, невідомо.

— **Цариця напитів у 7000 відмінах.** В Льондоні відбувається тепер виставка рож. на яку зложились найбільші теперарі Европи й Америки. На цій виставі репрезентують історію рожі. Показується що в 16. віці Европа знала тільки дві відміни тієї квітки. Штучна гонітва тогочасних в 17 столітті до 40 відмін. Тепер один французький огородник має в своїм огороді як 7000 родів рож.

— **Святкування і польонізація.** У польським „Rolnik-u" з дня 12-го п. м. находимо таку статейку у відділі „Запити": „З нестачею державної поміч в одержав офіціяльний заказ працювати на фільварку в римо-католицькі свята. У селі нема ні одної чисто польської родини, є тільки мішані подружжа і двох моїх фольваркових-Поляків, на загальне число кількадесяти осіб двірської служби. Прошу ласкаво дати мені інформацію: чи існує законно цього роду заказ, який у чисто українських селах зводиться в практиці до подвійного святкування. Адже ніхто не скоче в таких місцевостях пришвидшувати всіх до праці в їх свята, коли не має якоїсь резерви, бодай малої, римо-католиків. Такі спроби довели би швидше до бунту, як до полонізації. **В. К.**"

— **Пікантні репарації.** „Ілюстрований Курієр Щоденний" з 13. липня р. п. подає пікантну статейку про репарації у польських консулятах за кордоном. Уповноважений польського консулату в Нью-Йорку, Маєвські, вказав 50.000 золотих чашек, мов камфору. З Варшави вислано їм окремого уповноваження для ведення слідства. У польськім консуляті в Лінську зникнуть Богучі потратив 120.000 зол. марок. У польськ. консуляті в Гамбурзі, Скеські потратив 30.000 зол. мар. Уповноважений в Ессені забрав собі 40.000 марок, уповноважений у Бреславі, Адамчевські, взяв 55.000 марок... З цього реєстру можна зробити висновок яку вагу годні в призначенні на посади в консулятах закулісові особистості „нашої"...

— **Процес проти Дарвіна.** В американськім процесі проти учителя Скопса переслухують тепер учеників, які мають стверднти, чи їх учитель пояснював людей до звірят. Цікаво, що коли професори природничих наук висловлюють свою думку про теорію еволюції Дарвіна, тоді бувають вони присяжним судом відзначились, щоби вони не підпали під вплив висловлених ними ідей. Дві характеристики інтелектуального рівня слухачів вистачить навести факт, що коли професор університету Метхальфе, авторитет у царині природничих наук, каже, що земля існує може й 600 мільонів літ — вся публіка починає реготатись.

Гіркі хвилі яких не **щадить життя, осолоджує сметанкова „БРАНКА".**

ОСТАННІ ВІСТИ.

Боротьба за землю в соймі.

Трудноші звязані з ухвалою в третім читанню проекту земельного закону, грозять перейти в загальну державну кризу. Треба чекати випадків величезної політичної важности. Селянський елемент в соймі в різних партіях під впливом підпятої нац. меншостями і комуністами обструкції консолідується для боротьби за землю на грунті вивлащення землі без відшкодовання.

Радіч на волі.

Степана Радіча випущено з вязниці на волю. Пом опущенні тюрми населення устроїло Радічу шумну овацію.

Військова революція в Португалії.

Кілька військових відділів разом з залогою крейсера „Васко-ді-Гама" під керовництвом офіцерів учинили бунт. Уряд вжив енергічних засобів для його здавлення.

Росія бажає війни з Анґлією.

У всіх більших містах Росії відбуваються великі протианґлійські маніфестації. Про війну з Анґлією йдуть цілком откриті балачки. На військових зібраннях западають ухвали з закликом до совіт. уряду за виповідження війни Анґлії.

Норвеґія не приступає до Ліґи Націй.

Стортінг відкинув внесення робітничої партії з домаганням приступлення Норвеґії до Ліги Націй.

Пропозиція держав в Китаї.

Як доносять з Шанґаю, представники великих держав повідомили кит. торг. палату про свою готовність вдоволити кит. жадання що до представників в раді міській, а також права голосу в міжнароднім суді.

З судової салі.

Процес **Корнгабера і тов. — за обманство і вимушування.**

9-ий день розправи.

Не вважаючи на всі виводи обор. адвокатів д-ра Грека, д-ра Перацкого і д-ра Глушкевича трибунал не перервав розправи і рішив дальше переслухувати обв. Микитина.

З черги вирнає справа зізнань Микитина щодо листів, писаних до редакції „Хвилі", до президента суду Гаага, до комісаріяту поліції в Перемишлі, до адв. д-ра Грека і до митрополита А. Шептицького.

Микитин признає, що зізнавав про ці листи в слідстві, але рішуче заперечує, наче би він писав їх. Перед списуванням протоколів давали йому читати їх і звідси він знав їх зміст. Він признався в слідстві до авторства „щоби заспокоїти суддю Рутку". Судця говорив все, що він, Микитин, є втаємниченій у „жидівську конспірацію зі Штайґером на чолі", отже він, Микитин, видумав усе, „бо инакше здурів би" (?!).

Таким робом Микитин очищує тепер Жидів, на яких ранійше вказав, як на авторів тих листів (мова йде про листи підписані ніби то від „Української боєвої організації" (?!).

Десятий день розправи.

Дальше справа листів. Відчитуючи лист, писаний Микитином до Єгера: автентичности того листу М. не заперечує. В цім листі М. жаліється, що „не вважаючи на заслуги віддані жидівському народові" жінко його, Микитина, на лабку долі. Комісар Пйонткевіч — пише в листі — звів його, обіцяної помочі не дав, він тепер в нужді і просить допомоги. — У слідстві подав М., що цього листа переслав Штайнівною, після чого отримав в ред. „Хвилі" 50 зл. Тепер він признає це, але заперечує усім коментарям до цього листу, які записані у слідчому протоколі; всі загадочні місця листа інтерпретує буквально. Тенденційне освітлення листу подав будім то судця і протоколянт.

Дальше: лист до інсп. поліції Пйонткевіча. В цім листі М. називає Пйонткевіча „підлим і безличним", який збагатився завдяки його зізнанням, дістав хрест заслуги (!), а обіцяних грошей не прислав. Тепер, на розправі, Микитин заявляє, що дійсно мав намір післати лист до Пйонт., але не післав його; це, що є в актах, це бруліон. В слідстві зізнав, що листа вислав, щоби зробити приємність судді, який хотів „вспати" Пйонткевіча. Теж саме судця хотів переслухати як обвинуваченого посла Розмаріна, якого назвав „родзинком".

Дальше М. відкликує свої попередні зізнання обтяжуючі Корнгабера і пояснює, чому у слідстві „щадив" Дворніцкого: протоколянт казав йому, що Дворніцкі ратує його краще, ніж десять Греків! Зате потверджує тепер Микитин, що Жиди старалися скомунікувати з ним при помочи вязничого фризієра, просили не „спати" їх та обіцювали дати йому й заплатити адвокатів.

На цім закінчено переслухання Микитина з боку предсідника. Дальше завдають йому запити члени трибуналу, прокуратор і оборонці.

Прокуратор: чому не жаждали за свої зізнання аж 5000 долярів?

Микитин: я знав, що фігуруючи як свідок проти Паньчишина, наразили би своє життя. За Паньчишина пімстилась би і я мусів рахувати на втечу за границю.

Дальше М. пояснює, що помимо прийняття його умов він довго не хотів зізнавати, бо має „мягку совість". Потім знову виринає питання про „візії і сни", завдяки яким М. прийшов до переєвідчення, що не Паньчишин кинув бомбу.

Прокуратор: Чомуж ви тричі змінювали опис замаху?

Микитин: Бо мене тричі питали...

Обор. д-р Глушкевичеві пояснює Микитин, що не звертався тому до висших поліційних ані судових властей з осторогою перед плянованим замахом, бо знав, що йому не повірять; адже навіть Кайдан не хотів вірити йому.

Д-р Глушкевич: „Чому ви як обвинуваченій відкликали зізнання, складені в характері свідка?"

Микитин: „Я є фізіольогом почуття страху".

Коли предсідник просить його висловитись простійше, то обв. М. каже, що він завсіди боявся пімсти комуністів, як що його звичайно до спільної з ними вязничої келії. Показується однак, що Микитин сидить досіль окремо й має окремі проходи, на що обор. д-р Дверніцкому вирвалось: „отже всетаки держава заопікувалась вами". Микитин ще раз звертає увагу, що Кайдан не долучив до актів тих його листів, в яких він перестерігав перед замахом.

Розправу перервано до понеділка 20 го липня.

Біржа.

Львів, 20. липня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·19 — 5·19½, канад. дол. 5·09 — 5·09½, чеські кор. 0·15½ — 0·15⅝, лей 0·02½ — 0·02⅝, франц. франк 0·25 — 0·26½, швайц. фр. 1·01—1·02, анг. фунт. 25—25·10.

Золото. 20 кор. 21.80—21·90, 20 франк. 19·80—19·90; 20 марк. 24·35—25·00; 10 руб. 26·55—26·95.

Срібло. Австр. кор. 0·43½ —0·43½, 5 австр. кор. 2·27—2·28, фльорени 1·17—1·19, рубл. 1·83—1·85, рубель дрібним сріблом 0·82 —0·85.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то вступіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заяви приступлення можна одержати в кождому Кружку У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

„Голодному Селу".

Вл. Жертводавців, які зложили на допомогу „Голодному селу" в місяці липні 1925 в золотих:

Ч. 29. липень 1925. р.

П. Олинець. Тернопіль 9, В. Бодиак. Волів 5, Т. Микитин, Чемеринці 5, Е. Кивальська, Станиславів 10, Е. Стахова, Лаврівці 3, М. Кузьмин. Озірна збірка 100, І. Буда, Білгород 100 динарів і 7 зол., о. дек. Заячківський А., Збараж 10, В. Біленький, Львів 20, через „Діло". О. Курпидик, Калуш 2, о. Грицай И., Коломийка 6. о. Стефанка, Гвадинців 10, Н. Н., 10, Иосиф Ситник, Струсів 11·70, о. Мінко збірка 23·50, о. Шпаркро, Діяків збірка від парохіян 20·25, збірка на листу ч. 15: о. Каштанюк 10, Гонбай 2, Цимбала 2, Одовецький 2, Мисак 2, Копанишин 1, разом 19, Комітет Допомоги „Голодному Селу" Стрий 237, о. М. Залітач, Скрентон-Па 100 долярів, разом зібрано по день 15. липня 14.633·68 зол. і 430 долярів.

Спростування. У виказі ч. 28. умішено хибно: Е. Жемськова Буськ 5, має бути Е. Жемскова, Буськ 5.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
У вівторок 21. VII. м. Винники.
У середу 22. VII. м. Миколаїв.
У четвер 23. VII. м. Трускавець.
У пятницю 24. VII. м. Трускавець.

З „Народної Гостинниці". Члени кооперат. стовариш. з обмеж. порукою „Народна Гостинниця" у Львові, які до кінця року адміністративного 1925 не доповнять своїх уділів до квоти 20 (двадцять) золотих (по ваяьоризованню 75%) згідно з рішенням Загальних Зборів з дня 23. травня п. р., зістануть вичеркнені з членів Т-ва з днем 31. грудня 1925 р. — **Управа.** 70 2—3

Дрібні оголошення.

КОНЦИПІЄНТ шукає заняття. Д-р Мах кух, Поморяни. 89 2—3

МОРЕЛІ (априкози) 1. а. добірні, висилаю в 5 кг. кошиках оплачено за поліпатою зол. 15. Сал. Зельцер. Заліщики. 87 2—2

КОНЦИПІЄНТ з сил. практикою шукує заняття у лікаря або аптеки. Ласкаві заголошення на адрес: п-р Ю. Левицький, адвокат у Львові, Городіщьких 2/II. 86 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР

до недуг **носа, ушей, горла і гортани**
28 приймає ординаційно від 1—2
вул. Ягайлонську 7, I. п.
Телефон ч. 27—99
Лікування Діятермією і лямпою „HELIOS"

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка 5—8
31

Д-р Ф. ГАН Львів, вулиця Городецька 46.

Пересвітлювання Рентґеном. — Лікування кварцевою лямпою.

Пересторога.

По цілому краю їздять торговці Косова і продають килими в імени нашої фірми. Отсим заявляємо, що в Косові є багато килимарень, які продукують килими найнизшої якости, а висувають наш фірму, яко рекламу. Ми, Спілка „Гуцульське Мистецтво" не висилаємо ніколи ніяких комісіонерів і не маємо з ними нічого спільного. Просимо Шановне Українське Громадянство звертатися безпосередно до фірми. Лиш за килими, одержувані безпосередно від нас, беремо повну відповідальність, як за виконання так і за краски. Виробляємо лише стилеві українські килими. 2250 4—4

„Гуцульське Мистецтво"
Сп. з обм. пор. в Косові (б. Коломиї)

Конкурс.

Видія Т-ва „Бурса св. о. Миколая в Перемишлі" оголошує отсим конкурс на прийняття питомців до бурси і „Пімназійного інституту". Условія прийняття будуть подані пізнійше до відома. Подання належить вносити на руки Управи бурси згідно Інституту (вул. Баштова ч. 25, згідно ч. 26) до дня 1. серпня 1925. На відповідь треба долучити почтовий знаточок. — За Видія: Білинський, містоголова. 74 2—3

Подяка.

Неумолима смерть забрала нам найдорожшого Мужа і Батька бл. п. Михайла. Почуваємось до обовязку сею дорогою вложити щиру подяку всім тим, котрі так в часі тяжкої недуги Покійного як і по Його смерти старалися нас потішити і злагодити наше горе чи то словами потіхи, чи помічю матеріяльною. Передовсім складаємо щиру подяку Отцю ігуменові Філясові, котрий в часі недуги потішав Покійного і нас, та служив нам помічю матеріяльною, а на сумнім обряді похоронним попрашав Покійного від святої Церкви Христової. Дальше складаємо щиру подяку о. катехиті Баранікові за заняття похороном і слова потіхи як рівнож о. парохові Ляриєвкові, за щиру поміч і співчуття. Дякуємо лікарям д-рові Паньчишинові, Стуковому і Подолинському за повне жертвування зайняття хорим в часі Його недуги, щоби ратувати життя найдорожшої нам особи. Рівнож дякуємо мешканцеві Федакові, за поміч матеріяльну і щирі ради як і за повну серця промову над гробом. За труд і промову над гробом дякуємо д-рові Володимирові Целевичові зі Львова і сестрині Макаревій з Турийок. Дальше дякуємо отцю прелатові Пясецькому, котрий не жалів труду, щоби прибути на сумний обряд похорону і провести тлінні останки нашого Мужа і Батька на місце вічного спочинку.

Щире спасибіг Пану предсідникові Лецикевичові за ласкаву участь в похороні і слова потіхи, висказані опечаленій родині.

Дякуємо рівнож всім отцям духовним за участь в похороні як і сестрам з Гниздська, які прибули на похорон, щоби по народньому звичаю відвезти Покійного на місце вічного спочинку. Дякуємо рівнож пану радникові Купчинському і всім членам хору за участь в похороні і відспівання похоронніх пісень а вкінці всім знакомим і участникам похорону, котрі будьто посіщали Покійного в Його тяжкій недузі і нас потішали, будьто письменні зложили нам вискази співчуття, будьто взяли участь в похороні і старалися нас потішити в дні такого горя.

Амалія Король жінка, **Степан** і **Ярослав** сини, **Ірена** синова, **Ігор** внук.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.

Ч. 160 (10.543). Львів, середа 22. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. тов. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Забава продовжується.

Дальші періпетії земельного закону.

Надія, що після сецесії Українського Клюбу третє читання закону про парцеляцію і осадництво піде „гладко", завела на цілій лінії.

Нова авантура вибухла в суботу цілком несподівано вже в 11. год. зранку, при чому цим разом в обструкційнім концерті взяв участь навіть — „Пяст". Притоку дало прийняття поправки ендеції, на підставі якої вивласнені дідичі мають право піти на судову дорогу, „як що вони незаспокосні в вартости викупленого маєтку". Иншими словами: парцеляцію мають заступити масові судові процеси. Цю поправку прийнято більшістю всього 4-ох голосів (160 на 156), при чому НПР. і Німці голосували з правицею; збентежена „лівиця" щойно тепер доглупалась, що на салі не-ма Українців... Розлягся страшний вереск, а при акомпаніяменті звучних автомобілевих трубок і мельодійної гармоніки розлетілося знову кілька посольських пультів. Яку годину тому польська „більшість" мала нагоду познайомитися з нашим — нині нецензурним — „Не пора", тепер-же до соймових кульоарів долітали з великої салі засідань згуки „O cześć wam panowie magnaci"... Після кількогодинної перерви (її заповіджено на 5 хвилин!) маршалок Ратай заявив, що „звернули йому увагу" на суперечність прийнятої злощасної поправки з иншими статтями закону і тому він подбає про „усунення суперечностей" при голосуванні над цілістю закона. Внеску на нейменшу реасумпцію постанови все-таки не піддано під голосування, як суперечного з регуляміном, наслідком чого вибухла нова буря. Цим разом ППС. удаджує демонстраційну сецесію, а маршалок не бачить иншого виходу зі ситуації, як взагалі відложити засідання до понеділка. Таким робом посли не тільки не розїхались в суботу на ферії, але станули перед новою можливістю нових конфліктів.

Бо ось останні телєграми кажуть, що замість урочистої маніфестації з приводу прийняття такого важливого для держави закону, не виключеним є не тільки погребання цілого закону до осінньої сесії, але й велика кріза. Передсмак такої кризи мали присутні на суботнішньому засіданні посли, коли нечайно виринула справа дозіря маршалкові сойму. Правда, премєр Грабскі законом не цікавиться: усі події на парляментарній арені для нього лише настільки важні, наскільки запевнюють йому його спокій диктатора в царині скарбових експериментів. А проте щілини, які закон про парцеляцію і осадництво потворив на й без того репавій стіні польського політичного світа, можуть створити прірву, в яку провалиться тоді і уряд Грабского і всіх, хто схоче наслідувати його методи правління та втримування себе при владі.

Не слід легковажити факту, що якраз земельний закон довів до внутрішньої кризи майже в усіх польських політ. угрупованнях. „Звйонзек людово-народови" може втратити 26 обшарників, які почувають себе „ображеними" спільно зі своїми кумпанами з групи Дубановіча, що, мовляв, обшарницький премєр взагалі допустив до внесення законопроєку, який „суперечить конституції". У „Пясті" частина хлопів, що ще не спанщились і не доробились на політиці так, як їх вожака, схиляється до платформи вивласнення землі без викупу. Кажуть, що й у ППС. назріває розлам, спричинений головно надто компромісовою поведінкою найчільнійших своїх представників, як Морачевскі чи Барліцкі. Отже з одного боку бачимо поміщицьку нахабність, якої ніщо не в силі зломити, з другого щораз більше хитання у групах, до яких просякла хоч дрібка справді демократичного елєменту.

Хаос, який запанував у польському політичному таборі у звязку з земельним законом і то якраз під самісінький кінець голосування, коли, здавалось би, не повинно бути вже ніяких непоровумінь щодо поглядів на передискутовану й двічі переголосовану справу, є характеристичним з двох моментів. Це: відсутність ясно скристалізованого і стійкого погляду на найболючійші справи, та безпорадність, з якою польський уряд та сойм приступають до вноїшування таких справ. Від хвилини повстання Річпосполитої земельна справа була болаком, який щораз більше назрівав, щораз болючійше точив і щораз глибше відався в народній організм. І ось по кількох роках виповзає вкінці закон, який має служити цілющим бальзамом. И иша річ, що у такому виді є він радше новою їддю у стару рану, але знаменним є те, що ані сам уряд ані теж сойм не знає, з чим має до діла і як до нього поставитись! Адже при 3-ому читанню законопроєкту про парцеляцію і осадництво заголошено ще близько 400 нових поправок, — які врешті-решт доводять і уряд і державу перед перспективу кризи.

З єдиним одноцільним фронтом, хоч і неорганізованим і зрештою з собою неповязаним, стрінувся земельний закон з боку усіх Українців. Не тільки національні представники народу, зібрані в Українському Клюбі, але й відпавші від нього посли, що пристали до спільного з Поляками комуністичного табору, ба навіть ославлений Ільків з тов., одностайне замаркували своє негативне становище до даного закону. Факт, що закон цей закликав усіх, хто ще не затратив у собі решти почуття національної і соціяльної справедливости, до грімкого однодушного протесту, пояснює другий нині вже безсумнівний факт, що боротьба за землю, яка була безвиглядна на реакційному терені польського сойму, перенесеться далеко поза його межі. І це є найбільш позитивний вислід соймових нарад. І. К-н.

IX. Конґрес Міжнародньої Унії Т-ва Ліґи Націй.

Враження очевидця.

Дня 8. липня п. р. покінчив у Варшаві наради IX. Конґрес Міжн. Унії Т-в Ліґи Націй. В доповненні до відомостей про конґрес, поміщених вже в „Ділі" (ч. 150 з 10|7 цр.) подаємо враження з конґресу і звіт з тих справ конґресу, які цікавлять наше громадянство.

Слід підчеркнути, що пропозиція Варшави на місце нарад IX. Конґресу Міжн. Унії з боку польського Т-ва Ліґи Націй покривалася з тенденцією польського уряду спрямувати в цьому і минулому році більше число міжнародніх конференцій до столиці Польщі. Ця тактика мала на меті: показати з одного боку чужинцям блискучу зовнішну шату Варшави, з другого боку оминути дразливу дискусію на тему т. зв. „національних меншостей" у Польщі і внутрішнього положення польської держави. Делєгації на міжнародні конґреси стараються звичайно омминати неприємні питання для запрошуючого господаря і тому рахунок на куртуазію гостей став товчком польських оферт щодо Варшави.

Перше обчислення завело. Дарма, що Варшава здобулася підчас конґресу на блискуче зовнішне принятя, рівнож дійсність противала оччужинців, засліплені блеском гостинности. Неодного з них развили зруйновані бочки, бруд, непорядок, а що найважнійше нечувана несолідність Варшави, яких не зуміли затерти штучні фрази офіційних бенкетів.

Комбінації Поляків у другому напрямі виправдались. Коли на попередніх загальних конференціях Унії східно-галицька справа і звязане з нею положення українського населення під Польщею були предметом горячих дебат по комісіях, на Головній Раді і пленумі конґресу Унії, у Варшаві про нашу справу офіційно не говорили. Один тільки представник Німців у Чехословаччині, д-р Медінґер, згадав на загальних зборах в дні 8. липня 1925 про Українців у Польщі, але тільки у звязку з положенням иншіх т. зв. нац. меншостей. Було ще при нагоді обговорювання пропозиції Румунів, щоб вислати спільно з Болгарами т. зв. „візитаторів" до Добруджі для ствердження тамтешнього положення болгарської людности. Д-р Медінґер підніс, що слід вислати таких самих „візитаторів" до иншіх країн, а між иншими також для розслідження положення українського населення під Польщею.

Поза офіціяльними нарадами конґресу зацікавлення українською справою було дуже велике. До українських обсерваторів зверталися члени різних делєгацій по інформації у справі української політики на західно-українських землях та положення нашого населення під Польщею. Поодинокі члени англійської, японської, італійської, німецької, угорської і китайської делєгацій, Естонці, представники поневолених народів у сукцесійних державах, представники Каталонців з Еспанії, кореспонденти: Journal de Genéve", „Frankfurter Zeitung", англійської преси (H. Wilson Harris) і много иних проявляли велике заінтересування нашою справою. — Одинокі Французи держалися від нас здалека. Проф. Оляр виголосив у салі гігієнічного Т-ва виклад п. н. „Франція і Польща" з великими пеанами для Польщі. Він-же сам підписав у минулому році відому французьку відозву з протестом проти відносин у Польщі.

Присутність українських обсерваторів на варшавському конґресі хвилювала сильно членів польської делєгації. Деякі члени цеї делєгації в невластивий, сказати просто, некультурний спосіб, старалися робити українським обсерваторам неумотивовані труднощі. Не зважаючи на те, що засідання конґресу були публичні і для кождого доступні, деякі з польських делєгатів дома-

---

Red. czas. „Діло" Pr. 528/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Діло" Nr. 155 (10.523) z dnia 16. lipca 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Bratnia dopomoha" w ustępach między słowami: za polśkoju linijeju... a: bjet'sia ukrainśke, po słowach: zakordonnych bratiw... do końca artykułu. 2) W rubryce 1 na stor. 3) a) w tytule między słowami: Muzej... a: boroť by i c) w ustępach między słowami: ta berehty... a: materjalni pamiatky, c) podij zmieszanych z... a: boroť'by Ukrainy, d) stane Muzej... a: boroť'by Ukrainy odnoiu 3) „Widbuky polśko-żydiwśkoi uhody" cały artykuł zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 15. lipca 1925 roku konfiskatę za naprawiedliwioną i zarządził zniszczenie białego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. o Lwów dnia 17. lipca 1925 r.

Hawel.

Red. czas. „Діло" we Lwowie. Pr. 529|25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Діло" Nr. 156 (10,478) z dnia 17. lipca 1925 r. pod tytułem: „Obywatele czy obmanci i prowokatory?" w ustępach a) między słowami: w polśko-ukraińskim sporu... a: Sprawa wyhladaje, b) po słowach: bezumowno rukoju Myzytyna... do końca artykułu zawiera znamiona ad 1) występku z art. VII. i VIII. ust. z 17.XII. 1862 Dzpp. Nr. 8. ad 2) występku z art. VIII. cytowanej ustawy i z § 302 ustawy karnej uznał naną 16. lipca 1925 r. konfiskatę za za usprawiepliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów dnia 17. lipca 1925.

Hawel

галися від українських обсерваторів неістнуючих легітимацій, а сен. Левчанівську не хотіли просто впустити до будинку університету, де відбувалися наради конгресу. Повітінка загорілих польських конгресівців викликала зрозуміло загальне обурення серед членів і гостей конгресу. Воно знайде рівнож — після наших інформацій — відгомін у соймовій інтерпеляції наших послів.

В часі конгресу, який перейшов при доволі слабім зацікавленні членів конгресу і публики, переДискутовано доволі багато справ теперішньої европейської політики. — Справи: пропаганди і виховання в напрямі ідей Ліги Націй, гарантійного пакту і полученої з ним справи обмеження зброєнь, уніфікації приватного права, репресій у часі миру, відповідальности держав за злочини доконані на їх території і инш. — мають значіння більше для державної політики.

Зі справ, які торкаються т. зв. національних меншостей дебатовано головно над справами: 1) процедури що до жалоб, внесених до Ліги Націй через т. зв. національні меншости, 2) т. зв. „Staatenlosigkeit" (бездержавности) у сукцесійних державах і 3) „numerus clausus". — Справу процедури відложили до чергового конгресу з причини тихої обструкції представників тих держав, які у великій мірі заінтересовані в неполагодженню цього питання, справу „бездержавности" полагоджено ініціятивною реаблюцією тільки у відношенні Угорців до Чехословацької республики, а „numerus clausus" осуджено.

Заїняті шумними принятями члени конгресу виїхали дня 8. VII. п. р. вночі до Кракова. Багато з них відчувало прикро нещиру й вимушену атмосферу у Варшаві. Фактично Міжн. Унія Т-в Ліги Націй ввійшла в шабльон, який не в силі належито оцінити життя і його вимоги. Тому іменем китайської делегації д-р Tcheon Wei поставив внесення, щоби сталим місцем для зібрань конгресу установити Женеву, де краще можна обговорити біжучі справи, без гучних бенкетів і офіційних формальностей. Китаєць вглянув добре в европейську психіку. На жаль, внесення китайської делегації не знайшло повного відгомону серед конгресу і його відослали до комісії. А шкода, бо Китайці бачуть добре, що в Европі не все в порядку...

Д-р Ол. Марітчак.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі якоїсь!

Згода між Білгородом і Загребом.

Югославянська держава входить у нову стадію парляментського та суспільного життя. З димісією Миколи Пасіча, чи краще: утворенням нового кабінету сивоволосим сербським дипльоматом, кінчиться доба внутрішньої боротьби, яка підривала югословянську державу. Конституція королівства Сербів, Хорватів та Словенців, ухвалена Установчими Зборами, основана на централізмі, мала перейти через цілу низку важких досвідів.

Вже в менті, коли її приймали, урядова більшість під головуванням Пасіча стояла на тому становищі, що спершу кожний закон мусить бути перевірений у практиці. Національні збори поодиноких частин нової Югославії переводили постанови, які мали ввійти в одну машину державного організму. Не диво, що при спробах узгіднення всіх намагань таких поодиноких частин, виринали трудноші, що зростали до конфлікту. Верхом цього конфлікту було порозуміння провідника хорватської селянської партії Степана Радіча з московським інтернаціоналом, щоби завдати сильний удар югославянському урядові, який легковажив собі хорватські автономічні домагання. Цей союз скінчився арештуванням Радіча і його однодумців, які ще формально й тепер не покинули вязниці.

Нинішне порозуміння є ковліцією уряду, себто сербських радикалів з хорватською селянською партією, себто Радічівцями. Уряд зрікається дотеперішних централістичних метод правління. У новий кабінет не сміє ввійти провідник демократичн. партії Прібічевіч, один з найблизших співробітників Пасіча і дійсний творець довголітної державної програми. Зі становища уряду є це доказ великої жертви та розуму, що один з найдіяльнійших його оборонців та членів, перейде тепер до льояльної опозиції. Головні основи нового державного правління, випрацьовані на протязі довгих переговорів, двох ковліційних партій, покищо неоголошені.

Пасіч, приймаючи нових міністрів з партії Радіча, завважив у промові, що здійснене порозуміння, продовжене у згідній співпраці, вийде на користь державі. Павло Радіч, міністр земельних реформ, передав йому привіт від Степана Радіча, який ще був тоді у вязниці; офіціяльна подяка за цей привіт означала, що залишення Ст. Радіча до цього часу у вязниці було лише свідомою необхідно формальністю; на другий день, разом з 6 його товаришами, його випустили на волю і він подякував за це офіційно королеві окремим листом.

У закордонній політиці новий кабінет не введе ніяких змін. Вся його праця звернеться головно на втихомирення внутрішньої ворожнечі, яка напором ще не втихла у Словенців. Напр. провідник клерикальної словенської партії д-р Корошец не вірить у щирість згоди, а вважає це тільки тактичними хитрощами Радічівців, які хотіли звільнити з вязниці своїх однодумців.

У Марокку щораз гарячійше.

Не помогло Франції порозуміння з Еспанією для спільного фронту проти Абд-ель-Кріма, не помогли мирові пропозиції. Ситуація в Марокку стала настільки трагічна, що треба було вислати туди аж оборонця Верденя, маршала Петена, як головного полководця. Одночасно зі збільшенням війська та нового военного матеріялу пішли нові півофіціяльні пропозиції, щоби Абд-ель-Крім годився. Умовини Франції такі: він зрікається незалежности і підлається під суверенну владу султана у Фезі, який стоїть під французьким протекторатом; на доказ доброї волі помиритись, нехай складе покищо 50.000 штук стрільної зброї, за те одержує повну автономію на території Ріфа та господарські користи, одначе під покровом франко-еспанського товариства, яке займеться експльоатацією земельних багатств Ріфа.

Але Абд-ель-Крім воліє здобути Фез. У центрі боєвого фронту ведеться вже поважна війна. У деяких місцях французька лінія мусіла заломитись, як повідомляє франц. комунікат, для т. зв. перегрупування військ. Приїзд ген. Петена на фронт вказує, що дотеперішній провід не міг справитись з тактикою Абд-ель-Кріма, який приєднує собі щораз більше туземців. До цього часу Франція нехтувала своїм противником, як колись Англія Бурами. Щойно тепер зрозуміла, що треба піти за колишнім прикладом Англії, яка вислала до південної Африки льорда Кітченера та льорда Робертса. Франція побачила, що має до діла не з диким маловажним племенем, а одною з найповажнійших сил Сходу: ісламом. Увесь Схід, аж до Мезопотамії почуває себе солідарним з війною, веденою Абд-ель-Крімом, який також рахує на цю силу поза собою, морально та матеріяльну. Почалась справжня війна, в якій загрожені великодержавні інтереси кількох европейських держав і в якій зацікавлені стільки-ж инших, що бажають підірвання їх сили.

Дещо про народню „самозамкненість".

1. Організм народній та фізіольогічний.

Що таке нація? Питання, яке від десятків літ обговорювалось у нашій пресі. Недавно ще, перед кількома місяцями, обсуджувалося воно на сторінках „Ціла" за кількома наворотами. Деякі автори при характеристиці нації клали найбільшу вагу на мову, инші доказували, що моменти історичні, культурно просвітні, релігійні грають не меншу ролю, треті бажали найти в антропольогії розвязку національної проблеми і т. п. Кожен з них може мати слушність зі свойого становища, та цим я не буду займатися. Я бажав би поглянути на це питання з иншого боку, а саме — так сказатиб — з фізіольогічного, бо це здасть нам краще зрозуміння справи.

Можнаб замітити, що слово „фізіольогія не зівсім підходить, коли мова про націю, бо народи не є у властивім значінні творами природи; вони повстали через культурно-просвітній розвиток людства, значить це радше штучні, ніж природні твори. Одначе через аналогію доходимо до висновку, що народній організм має дуже багато спільних признак з фізіольогічним організмом так, що маємо право говорити про фізіольогію національного організму.

Як саме треба розуміти слово „організм"? Сказатиб просто: організм це з а м к н е н а в с о б і ж и в а одиниця, вивінувана в ріжні органи, необхідні в першій лінії для піддержання життевого процесу. Значить: з а м к н е н і с т ь буде одною з перших і необхідних вимог організму. Без такої замкнености організм не може на довшу мету продовжати життя. Уявім собі звіринний організм не замкнений в собі, а попереривaний, поотираний або подірваний; з його нутра видобуваються назовні кров і инші внутрішні соки; в такому стані організм не може вдержатися при життю; якщо не позачиняються, не позасклеплюються отвори, організм мусить згинути. Навіть і ростинний організм старається чим скорше за-

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. 3)

Літературно-наукові непорозуміння.

Щасливі передплатники. — Новий світогляд чи variete? — Моя некомпетенція. — Інтуіція і прилад до міряння молока.

Предплатники „Літ. Наук. Вісн." мусіли аж підскочити з радощів, пізнавшись по 3 роках від свого редактора про все те нове, що там можна найти. У літературі — боротьба з натуралізмом, з імпотентним гуманітаризмом і з чисто контемпляційним поняттям краси, а на їх місці світогляд „гаї сцієнци", і Бергсон, і Сорель, і Кіплінг; про літературну критику та публіцистику вже й не казати! Духова революція та й годі. Перекидаєш ще раз усі книжки журналу, один за одним, перечитуєш, і гукаєш як батько у „Суєті" Карпенка-Карого, чуючи деклямацію свого синка: „талант, талант!". Треба бути невибагливим критиком, щоби кількасот нестійких між собою творів, випадкових письменників, які чомусь припали до вподоби редакторові чи співробітникам, і півсотки статтей, які хвиля пошти викинула на замулений беріг редакційного столика — підтягнути під одну ідею, охрестити їх одним напрямком і заявити, що всі вони тут зібрані свідомо, що „в усім — в белєтристиці, в літер. критиці, в наукових і політичних статтях і споминах, старалася редакція дати вираз о д н і й з а г а л ь н і й і д е ї".

Якби так користуватись критичною інсинуаційною методою такого всестороннього редактора, то можна би спитати: чи не рахує він свідомо на повну неграмотність своїх читачів? Та можна вірити, що він робить це щиро. Тут маємо до діла з характеристичною сугестією політика, заблуканого в літературу. Нюанси, які складаються на всю суть внутрішнього змісту твору та є підставою справжнього критичного осуду, для нього не істнують.

Перенесення політичного фанатизму на літературну критику є природним явищем у людей, які вважають себе власниками Коліомбового яйця найденого в ще одній Америці. Треба затратити останки самокритицизму, щоби не бачити гумористики цитування імен Бергсона та Сореля як представників світогляду, який найшов свій вислів у творах друкованих на сторінках „Л. Н. Вістника", що складаються з нашої слабенької сучасної рідної літератури і половини з перекладного br c-a-brac-у і половини публіцистики!

Треба справді вважати всіх не тільки духовими імпотентами, але заблуканими в літературі, моз у книгарським катальозі, щоби вважати „представниками цього (нового) світогляду — Д. Льондона, П. Меріме, Стендаля, Барбей д' Оревілі, П. Бенуа, Понтена, Рільке, Бергенгріна, Косинку, Вальчука, Хвильового"... Чи можна тут починати якунебудь дискусію? Кожний студент „від" французької літератури знає, що те, що „Л. Н. Вістник" друкував напр. з П. Меріме належить до найменше характеристичних і найменше вартісних з його творчости, а сам Меріме є найкращим представником саме такого розуміння літератури, яка не має нічого спільного з боєвою барабанщиною! Декадент Д' Оревілі поруч Джека Льондона! Невблаганий студений аналіст, творець „Червоного та чорного" (читали: яке це „нудне"?) найшов продовжника свого світогляду у кінематографічно-експресійнім Бенуа! Атеіст Меріме поруч „релігійного" Рільке! Уот Уітман з одного боку і Гередія або Бодлер з другого! Чи є більші контрасти?! А до цього всього докиньте ще Косинку, Стефаника або Черемшину. Справжнє літературне variété!

Залишім суперечку на тему французької та англійської літератури. Ясно, що коли згадані письменники належать до того напрямку, який відкрив нам щойно редактор „Л. Н. Вістника", то всі ті, що студіювали ці літератури, повинні притьмом забути про те все, чого навчили їх французькі та англійські неуки-критики. Стефаник і Черемшина споріднені з сорелівсько-бергсонівсько-ніцшеанським світогладом — безсмертна тема на відчит, щоби запаморочити телячим захопленням слухачів у якихсь Піддубцях!

Коли треба аж придумувати такі ідеольогічні констеляції, щоби заслужити на назву оригінального — краще вже бути нудним як часописний фейлетон. А проте можна бути духовим імпотентом і одночасно бути знайомим з творами, які цитують великі критики. Редактор „ЛНВ-а", який звеличує світогляд риска — трохи рискує, пускаючи на мою адресу стрілу

Купуйте **Люкашік-а** Купуйте
Мило „Млотек і Перлік"
під гарантією чисте.
Представництво на Галичину: 2219 0—1)
Едвард Штайн, Краків, вулиця Страшевського ч. 7.
Представництво на Львів і околицю: пан БЕРГМАН, Львів, вул. Сикстуська 48.

гіти повсталі в нім штучно прірви і діри, бо на довшу мету і рослина не видержить утрати внутрішніх соків. Не треба доказувати, як важливе і необхідне для організму є його замкненість; без неї він не може вдержатися при житю.

Трохи менше, та всеж таки важливим є врівноважене і доцільне функціонування його складних частей, себто органів. Кожний орган мусить акуратно сповняти своє завдання, інакше нарушується рівновага і організм тоді каліка; він хворає, а то й гине.

Ті самі вимоги стосуються і до нації. Народній організм мусить бути так само замкнений у собі, щоб не витрачував надармо своїх життєвих соків, а його складні органи мусять доцільно і гармонійно функціонувати для підтримання цілости й рівноваги організму. І навпаки нація як цілість мусить подбати про здоровий стан і гарне функціонування своїх складних частин, себто як збірних, гуртових частин, так і найдрібнійших його членів — окремих одиниць. Значить, самозамкненість національного організму — це одна з перших умовин для істнування самого організму і саме про цю самозамкненість, самозачиненість народнього організму хочу в бсь-ких рядках поговорити.

Найзвершенійшим національним типом і найбільше самозамкненим є нація-держава. Тільки така нація має повну спроможність виповнити всі вимоги життєвого, фізичного чи культурно-духового розвитку; всі поневолені народи можуть тільки вегетувати. Та вегетувати може кожна, хочби найбільше поневолена нація, якщо вона найде в собі настільки життєвої енергії, щоби не дати собі відняти своїх притомих признак. Ба, що більше — даний народ може з часом затратити багато своїх характеристичних прикмет, він може затратити свою мову і приняти мову накинену йому пануючим народом (як напр. Ірляндці), може затратити свою релігію, звичаї і т. д. — одним словом, може прийняти всю культуру від пануючої нації, а одначе він не перестане бути своїм власним окремим організмом — значиться, правдивим народом — якщо він не позбувся своєї самозамкненості.

Цікавий і зовсім оригінальний взірець під цим оглядом представляють Жиди. Народ позбавлений своєї території, що не має під собою найменшого клаптика землі, на якому міг би не то жити, але найпримітивнійше вегетувати, народ розсипаний по цілому світі, помішаний малесенькими гуртками, а то і в одиночку живучий поміж иншими сушільними народами — Жиди на протязі тисячеліть потрафили опертися всім ворожим навалам і задержати властиві собі прикмети, майже повне національне обличчя. Можна було подекуди суперечатись, чи Жиди є справжнім народом, чи тільки половичним, т. зв. народом-паразитом, та нині, коли приглядаємось розвоєві сіоністичного руху та імміграції до Палестини, сумніви під цим оглядом начинають трохи меншати.

Яким обставинам завдячують Жиди свою видержливість? Загально приймається, що Жидів утримала при житю тільки їхня релігія. Воно ніби так, та властиво не зовсім так. Жидівська релігія була тільки цементом, який цупко споював могучу їхню самозамкненість. Сама релігія не була би перешкодила Вірменам або протестантам-Німцям стати польськими патріотами. Навпаки: ми бачимо з другого боку кольоністів Німців, які живуть більше в самозамкнености і які не тільки протестанти, але навіть католики зуміли донині оборонити свій національний характер.

Ми бачимо і між Жидами поодинокі зразки Поляків „мойжешового визнання", та це тільки дуже незначні виїмки — цілість всетаки оперлася всім асимілящійним напорам, а все це сталось тільки завдяки самозамкнености жидівського елементу, незвичайній його здисциплінованости, якої висловом і керманичем являється всесвітня могуча „Alliance israélite universelle".

Іван Перегін.

(Продовження буде.)

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то впишіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заяви приступлення можна одержати в кождому Кружку У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

Для збливження з американськими братами.

Зв'язки зі земляками, що виемігрували до Америки, не були в нас ніколи досить тривкі. Війна, десятилітнє розєднання ще причинились до їх ослаблення. Політичні події поглибили цю прірву. Сотки молодих та старих, що покидають щорічно рідну землю — щораз більше забувають про неї і згодом пропадають для нас. Ці думки вирнули з нагоди приїзду до Львова, голови американського „Обєднання" о. Володимира Сполітакевича. Він відвідав майже всі товариства й інституції, мав з їх представниками відповідні конференції, ціллю яких був перегляд дотеперішних взаємин з американською еміграцією і можлива розвязка питання допомогової акції.

В суботу дня 18. ц. м. відбулися ще спільні сходини представників наших установ вразі з о. Сполітакевичем і його дружиною. У відповідних промовах звернено увагу на дотеперішню здебільша добродійну діяльність американської еміграції і на потребу акції в напрямі скріплення господарського життя батьківщини. І з усіх промов (К. Малицька, д-р Марітчак, дир. Федак, дир. Завчківський, о. Куницький, Ю. Павликовський, М. Галущинський і о. В. Сполітакевич) пробивалася щира й сердечна нота наладнати ці взаємини так, як цього вимагає добро земляків розділених морем: Старого краю і наших емігрантів. А з усіх думок дві вибивались на перше місце: потреба господарського скріплення у Старому краю, створення такого виховного апарату в Новому краю, щоби кожний Українець, замериканізований уже в другому або третьому поколінні, почував, що його дійсна батьківщина там, звідкіля прийшов батько, дідо або прадід.

Сердечний вечір полишиться довго у памяти всіх учасників.

В справі одної галузи промислу.

Чи є універсальнійший продукт першої необхідности в хаті, поруч муки, від мила? Можна вже в нас святкувати 40-літній юзилей даремних зусиль, щоби цей продукт взяти у свої руки. Належу до тих, які цією справою мали нещастя цікавитись більш, як инші земляки. Вже 25 літ тому, по матурі, коли вибиравсч я до торговельної академії, за порадою бл. п. Василя Нагірного, я записався на політехніку, на хемію, щоби між ин. вистудіювати також миловарський промисл. Саме тоді була пораз сотий актуальною справа зорганізування солідної, великої, української фабрики мила на новочасних, технічних основах.

Тимчасом, закн я скінчив студії, ця ідея захиталася. Наші інституції, розуміючи вагу справи, підпержували її всіма силами. Т-во „Дністер", а пізнійше „Народна Торговля" визначили стипендії для одного з моїх товаришів хеміків, а на кілька літ перед війною мав бути відкуплений великий фабричний обєкт Фрідріхів за ціну 50.000 долярів.

Та ми не були би — ми, як би та справа скінчилась з успіхом. Скінчилося на тім, що солідний інж. Капустяк не хотів брати платні від „Народної Торговлі" за саме вичікування на реалізацію діла і зрікся посади.

Потім прийшла війна, з усіма своїми наслідками, у кожній ділянці життя. Бідні на сировці центральні держави не мали необхідного мила, ані для війська, ані для населення. Тому багато людей почало варити мило по горшках дома, спершу тільки для себе, а дехто пізнійше і на продаж. Таким чином і я став миловаром.

Кілька літ тяжкої, упертої моєї праці довело до того, що я без ніякого підставового капіталу вспів пречінь поставити „на ноги" фабричку.

Вже перед роком така поважна інституція, як Центросоюз, не вагалася взяти ціле підприємство у свій провід і фінансувати його. Практичне життя має свої закони. Воно наказує йти **не від великого діла до подрібного**, як це уявляли собі колишні ініціятори рідного промислу, лиш навпаки: **від подрібного до великого**. Таким шляхом здається, пішов в останнім часі наш „Сільський Господар". Бо справді, звідкиж йому взяти величезних капіталів на організацію села, коли нема необхідних субвенцій? Треба на якийсь час перекинутися в крамаря, а щойно потім стати великим протектором хліборобського населення.

Так само мається справа з нашим промислом мила. З огляду на те, що ми нині не в силі видавати більших сум на фабричну організацію всіх конечних галузей рідного промислу, треба вибрати методу протилежну: замовляючи постійно вже готовий товар, дати змогу фабриці постепенно набувати щораз то нові і щораз то дорожчі машини.

Діло в тому, щоби загал схотів зрозуміти одиноку програму нашої економіки, яка виявляється наглядно на цім живім примірі: нещастнім милі.

Мило, як власний продукт, могло би стати джерелом великанського заробітку тисячі наших людей. Та до цього треба перш усього: трошки дисципліни, щоби купувати власний виріб, а не чужий. Далі: кооперативи повинні не лише вдоволитись загальним ввохочуючим рішенням на загальних зборах, а діяльно, хоча би **одним** долляром причинитись до закупна машин для „Центросоюза". Коли взяти на увагу істнуючий уже інвентар, то 2000 долярів вистачило би на початок. Крім цього всі місцеві кооперативи, замість оглядатись на ріжні „льокальні інтереси" повинні би мати на увазі перш усього загальний інтерес. Ледви сотна частина наших кооператив продає наше мило. Нехай зрозуміють, що товар уліпшується в міру збільшення та уліпшення машин, і що навіть, **колиб** земляк **купував покищо гірше мило**, але рідне, то його становище вже стає **кращим**.

Д-р Ю. Гіляк.

По широкому світі.

Німецький уряд передав французькому ноту в справі гарантійного пакту.

що я „ні на одне з питань порушених у його журналі не міг здобутись на якесь своє слово". Перш усього слід мати почуття, на що і де є місце. Часописний фейлєтон не є місцем для вирішування фільософічних та критичних проблем. З факту, що редактор „ЛНВістника" може в літературно-науковім журналі поміщувати хронічно свою публіцистику, а в популярній газетці шкварити саркастично-ліричне „потпурі" з мудрими прівавищами та ще мудрійшими цитатами, не виходить, щоби його мали наслідувати инші.

Та криниця мудрости, з якої д-р Донцов черпає нині пригощами ефектовні абстрактні терміни, була мені вже добре відома 13 літ тому, — коли він ще молився з марксівських брошур; нехай тільки глипне до моєї студії про Сореля, в передмові до перекладеного мною вибору його творів. Бергсона слухав я ще студентом і в цьому самому „ЛНВ-у" (в 1918 р.), пишучи про його метафізику, звертав увагу на замотилічення, якого жертвою падуть люде, що находять в бергсонівській інтуїції фільософічний камінь. Гукнути патегично „Бергсонівське: безсилість аналізи, висшість інтуїції — узнавалося за закон" є в царині літератури звичайною пустомельщиною. Кожний твір є подекуди плодом інтуїції, а що значить при його оцінці „безсилість аналізи"? Ясно, що хто не в силі перевналізувати твір як критик, найлекше зробить, повіривши у свою інтуїцію, яка є чимсь у роді господарського апарату для мірення молока: скільки там процентів води. Так і розуміє інтуїцію наш наелектризований критик: коли твір має якусь скількість процентів „протесту проти пасивного відношення до окруження", він називає це „новою лінією". Те саміське роблять критики школи Єфремова, коли літературний твір розглядають в одної вузької *idée fixe* суспільного пропагандиста. Редактор, що ще недавно був таким самим запеклим соціялістом як нині є ворогом соціялізму, таким поступовцем як нині — традиціоналістом, нагадує у своїм хрестоносним поході проти 99 проц. сучасної „згангренованої" літератури старого Толстого, який щиро казав Чехову: „уже Шекспир писал плохо, а вы еще хуже".

Щасливі критики, що найшли неохибний прилад для мрення, скільки води є в кожнім творі.

(Продовження буде.)

ЛІТНЯ ПРОДАЖА СЕЗОНОВА.
СЕЗОНОВІ АРТИКУЛИ ПО ЗНИЖЕНИХ ЦІНАХ.
„САЛЯМАНДРА“
З огляду на кінець сезону продаємо всіляке модне взуття по значно знижених цінах.

У китайській справі Англія стоїть далі на непримиренім становищі щодо ведення переговорів, а Франція на мирнім. Міська управа в Шанґаю згодилась, щоби до неї входили Китайці і щоби в міжнародніх мішаних судах для судження Китайців головою був Китаєць.

В Анґлії загострення промислової кризи насуває можливість кабінетної кризи, зверненої головно проти державного канцлера Черчіля.

Евакуація Рурщини французькими військами відбувається правильно і, як заявляють німецькі часописи, дуже дискретно.

У Бельгії застрайкували співробітники газет.

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки** розсилаємо з нинішним числом, та просимо П. Т. передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць серпень 4·20 зол.

— **Багато адвокатів** української народности забуває на постанову арт. 4 закона з 31. липня 1924 р. про урядову мову в судах і прокуратурах. По думці тієї постанови для збереження прав, повязаних українській мові, не вистане внести процесове чи якесь инше письмо до суду в українській мові, але крім того треба ще в тому письмі виразно домагатися, щоби судова полагода того письма була виготовлена в українській мові, бо инакше суд те письмо полагодить виключно лише в польській мові. На жаль багато наших адвокатів, хоч і пишуть письма до судів по українськи, але в тих письмах занедбують домагатися вирішення справи в українській мові — і через таке недбальство тих адвокатів загрожує нам утрата навіть і тої дрібки язикових прав, яку нашій мові признає польський закон. Годилося би, щоби Товариство Українських Адвокатів приділювало цієї справи більш енергійно і послідовно, ніж досіль.

— **З краєвого бандитизму.** У Доминї напало вночі з 18. на 19. чотирох бандитів на будинок повітової Ради, ограбили касу, та ще й три крамниці і втекли. Поліція, який біг за ними, вбили. Сусідні „постерунки“ змобілізовані і шукають злочинців. — Під Володимиром Волинським поліція збірними силами почала полювання на банду Доманського. Вистежившись його на одній хутові під листовецьким лісом, зустрілась з градом куль, від яких згинув один старчій жандарм Бачинський. Банда втекла.

— **Дорадники підружжа** стали новою професією в Америці. Їх завданням є давати юридичні та лікарські ради кандидат(к)ам подружого стану, а також служити посередниками між мущиною та жінкою для розяснення всіх ніжних питань. Таке посередництво вважають дальшим кроком як офіціяльні евгенічні організації для забезпечення здорової раси.

— **Помер** визначний німецький маляр Льовіс Коринт, в 69. р. життя.

— **У справі комірного,** яке згідно зі законом має рівномірно зростати аж до передвоєнних цін, перекладених з „корон“ на „золоті“, радило вчора у Львові загальне віче комірників, для самооборони. Ясно, що коли місячна плата та ціни заробітку не зростають пропорціонально з автоматичною підвишкою комірного, то велика скількість населення буде приневолена за якийсь час грати стіни своїх дорогих помешкань. Віче прийняло рішення, щоби звернутись до соймових послів з метою переведення закону, щоби приняти зріст комірного на 10 літ. Вимагають, що стільки літ мали би чекати на нормування відносин щодо помешкань.

— **Україніка в чужій пресі.** Паризька „Revue Internationale“ з 30. червня містить „Маніфест Української Парляментарної Репрезентації“ і статтю проф. д-ра М. Лозинського „Кілька фактів про польський режім у відношенню до Українців, Білорусинів і Литовців“. — „Lithauische Rundschau“ (Ковно) з 8. липня містить статтю того-ж автора „Національні меншости в Польщі, новий виступ Тугута заграничом“ про статтю Тугута в паризькій „L'Europe Nouvelle“, присвяченій польським справам. „Revaler Bote“ (Естонія) з 30. червня містить статтю того-ж автора „Національна політика Польщі, а приводу уступлення Тугута“.

— **Степень інжиніра** осягнули на Високій Технічній Школі у Загребі наші земляки: Всеволод Лаврів як інжинір-архітект і Богдан Могильницький як інж.-механ. Перший з Києвщини, другий Галичанин. Обидва брали активну участь в організаційному житті Українців в Югославії. Треба сподіватися, що й надалі від неї не підмовляться.

З судової салі.

Процес Ковнатабера і тов. — за обманство і вимушування.

11-ий день розправи.

Втомлена 10-тижневими опосідлянням Микитина з 1001 ночі щоденна публика явилась у дуже маленькому числі: лавки на салі розправ майже порожні. І дійсно перша частина повоєнної розправи не принесла вже нічого нового. Йде дальше вилитування Микитина з боку оборонців. Обор. Ляндау цікавиться, чому у протоколах зізнань обв. перед слідчим суддею так мало згадується про відносини між Паньчишином та Багінським і Вечоркевичом, хоча він був готов багато про це сказати.

Обв.: мене майже не питали про це у слідстві.

Дальше Микитин на питання тогож оборонця, вияснює, що слово „змурувати“, яке часто вживає у зізнаннях, навчився від судді і протоколянта. Дальше М. знову підтримує, що слова Лотоцького „Стефко щось зробить“ зрозуміє так, що Паньчишин виконає атентат на президента в Золочеві або у Львові.

Поміж обороною і прокуратором є суперечка на тему точности протоколів.

Відповідаючи обор. д-рові Двігнерові і д-рочі Кібіцовій обв. Микитин вибілює Ковнатабера.

Розправа йде дальше.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Ухвала земельного закону польським соймом.

Голосування над поправками до зем. закону відбувалось при галасливій обструкції. Обструкціоністів виключено з засідання, а перед голосуванням над цілим законом їх винесено на руках з салі. Закон прийнято 200 гол. проти 90 при 12, що утримались.

Загибіль „Кашуба“.

Польський найбільший торпедовець „Кашуб“, що стояв у Гданську, затонув в наслідок експльозії під кораблем. Поль. влада провадить енерг. слідство.

Вручення нім. відповіди на ноту Бріяна.

В пон. 20 п. м. нім. амбасадор в Парижу вручив міністрові заграничних справ, німецьку відповідь в справі пакту безпеки.

Спільний ґенер. штаб Малої Антанти.

Між урядами М. Антанти дійшло до згоди в справі утворення спільного ген. штабу на випадок війни. Детайлі умови стануть відомі при кінці цього місяця.

Торговельна школа Тов. „Просвіта“ у Львові в шк. р. 1924|25.

В минулім шк. році ведено дві класи трилітньої школи і однорічний курс для абітурієнтів середніх шкіл.

В трилітній школі подавано науку релігії, української, польської і німецької мови, історії, каліграфії, купецьких рахунків, бухгальтерії, кореспонденції, стенографії, господарської географії, торгівлі і векслів, товарознавства; на однорічному курсі учено самих фахових предметів, а саме рахунків і політичної аритметики, бухгальтерії, кореспонденції і конторових праць, торгівлі і торговельно-промислового закона, господ. географії, суспільної економії, устрою держав, кооперації, етнографії та англійської мови надобовязково.

В школі був занятий управитель і 8 учит. сил. на курсі 9 доцентів, означає деякі панове вчили в школі і на курсі, так, що разом було 13 учительських сил. З початком шк. року записалося до школи 130 учнів (72 мущин і 28 жінок), з того класифіковано 83 (63 + 20). Класифікація дала такий вислід: І. степень з відзначенням одержало 14, І. степень 54, ІІ. степень 6, до попр. іспиту приznано 9. Школа удержувалася головно з оплат учеників при значній допомозі УПТ., та при одноразових менших підмогах Центросоюзу, Народної Гостинниці, Народної Торгівлі, Дністра, Кп. Союзу Кредитового і Кр. Товариства Кредитового у Львові. Повітові організації не причинялися досі до удержання школи ніякими датками — мимо ухвал зїздів повіт. союзів.

Окремо згадати треба продаж оказів споживчих артикулів до науки товарознавства, одержаний від Народної Торгівлі і лікарських ростин від товариства. Почтова Каса Ощадности, Польський Банк, Банк господарства краєвого і Акційний Банк Гіпотечний у Львові обдаровали школу повними збірками своїх документів, копальня соли у Величці комплектом своїх мінералів, Кшіонжка-Атлас і Український громад. комітет та Селоспілка в Празі своїми фатовими виданнями.

При школі мав бути вечірній торговельний ліцей для абсольвентів шостигімназійних кляс, та його не відкрито через мале число зголошень. З тої самої причини не ведено піврічних курсів, хоча досить багато нашої молоді вчащає на такі чужі курси, головно жидівські, а поміж наша школа не є спекуляційне підприємство, обчислене на зиск, тільки горожанська інституція, що має тільки ідейну ціль на оці, а саме вихованнє купецької молоді та кооперативних співробітників.

З новим шкільним роком вертає побіч трилітньої давний тип дволітньої школи для тих, що покінчили 7 кл. всенародної, або 3 кл. середної школи, буде однорічний торговельний курс для тих, що покінчили середні школи, а коли зголоситься достаточне число кандидатів — також дволітній ліцей для абсольвентів шости кляс середної школи, доповняюча наука для торговельних практикантів і вищий кооперативний курс для осіб з торговельною освітою.

Взагалі Торговельна школа змагає до того, щоби наша молодь могла в ній побирати всяку освіту, яка потрібна для кооперативної і приватної торгівлі і т. п. предприємств. Школа має управнення від шкільних властей, під котрих доглядом стоїть і з рамени котрих щорічно візитує фаховий візитатор; якщо батьки учеників (иниць) школи є державними або залізничними службовиками, дістають за своїх дітей зворот шкільної оплати, так, що ця школа заступає нашій молоді державну фахову школу.

Про хосенність і потребу таких шкіл у нас багато говориться і пишеться, але за словами позвиті пїти діла. Батьки повинні гадо посилати до неї школи своїх дітей, а наші установи повинні підперти школу, наділяючи її і шкільну молодь підмогами та даючи їй у себе заняття. Тоді коли „основуймо фахові школи“ не буде лише пустою фразою, набере змісту і тоді сама Торговельна школа „Просвіти“ у Львові не буде одинокою у нас того рода інституцією.

Вища Технічна школа в Ґрацу.

Технічна Секція при Тов. „Січ“ в Ґрацу подає інтересованим до відома, що вписи на техніку в Ґрацу відбудуться між 15 і 30. вересня.

До вписів треба предложити: а) свідоцтво матуральне, б) свідоцтво хрещення, в) свідоцтво приналежности в перекладах. Свідоцтва враз з перекладами на німецьку мову пересилати почтою до канцелярії ректорату, звідки дістанеться повідомлення про приняття. Удержання в Ґрацу коштує мінімум від 15 до 20 долярів місячно.

Ближші інформації уділює Богдан Вонсуль, адреса: Graz, Technische Hochschule а в кругу Теодор Левицький, адреса: Бореслав.

ОДОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
У середу 22. VII. м. Миколаїв.
У четвер 23. VII. м. Трускавець.
У пятницю 24. VII. м. Трускавець.

Дрібні оголошення.

КОНЦИПІЄНТ шукає заняття. Д-р Макух, Поморяни. 89 3—3

ЖЕНЩИНА в середнім віці приїме заняття за станцію. Зголошення під „Станція“ до „Діла“. 2—2

ДЯК, безженний з теноровим голосом, уміє грати на фісгармонії, пошукує посади. Зголошення: ОО. Василіяни в Улашківцях б. Чортків. 93 1—2

МАСЛО десертове подорожіло. Не дається використати! Шліть на адресу: К. КОНЮХ, торгівля споживчих товарів, вул. Кохановського 5., Львів. Фрахтом поспішним. 91 1—3

СТАРШИЙ адвокат в повітовім місті приїме до співки до добре просперуючої канцелярії молодшого адвоката. Зголошення під „Провінція“ до Адміністрації „Діла“. 96 1—2

ІНСТРУКТОРА(ки) до 2 дівчаток з І-ої кл. гімн. пошукую від 1. вересня 1925 р. Умівчим вести хор, більше винагородження. о. Юрій Боднар, Яблівці, почта Журавно. 92 1—2

ВДОВА в середнім віці пошукує місця заряду домом найрадше у священника. Зголошення листовно: Сороківська, Львів, вул. Декерта 3. 94 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Чеколяда
Д. Пясецький
фабрики
Краків

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів Ринок ч. 10.

Ч. 161 (10.544). Львів, четвер 23. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦИЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Угорщині 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

З польської пропаґанди в Европі.

Париж, липень.

Минулого місяця, 13-го, ліберальний французький журнал „L' Europe Nouvelle", присвячений загальним питанням европейської політики та дипльоматії, видав окреме число, присвячене Польщі. Цей випуск складається виключно зі статтей польських визначних політиків: Скшиньского, премієра Грабского, Сікорского, Ратая, Домбского, Поніковского, Тугута і т. п. сметанки.

Всі ці статті можна поділити на два роди: на красномовні та інформаційні. Красномовні, які починаються вступною мін. закорд. справ Скшиньского, мають на меті переконати Европу, що Польща є „угольним каменем Европи, якої склепіння піддержує своїм істнуванням". До цієї думки мав доглупатись Наполеон у самотних міркуваннях на острові св. Олени. Які аргументи довели його до такого висновку, історії невідомо; гр. Скшиньскі вдоволяється ствердженням, що само географічне положення Польщі вказує вже на її важливу ролю: вдержувати „натиск архітектурних мас, які складаються на демократичну будівлю Европи". Польщу — згідно з його словами — будуть завсіди атакувати вороги демократії.

Усі статті вдоволяються такими стилістичними аксіомами. На жаль, ні в одній автор не сказав: хто не вірить, нехай приїде до нас і перевірить. Бувший редактор „Кур'єра Львовского" і голова риської делегації, Домбскі, зясовує в трьох шпальтах усю „східну політику Польщі: Росію, балтійські провінції, Литву, Румунію". Цей заголовок є в чудовій гармонії з таким вступом статті: „Найцікавійшим питанням вирішеним риським договором є питання кордонів. Їм багато бракує до того, щоби всіх могли вдоволити. Головно треба підкреслити становища російських емігрантів, які докоряють Польщі, що вона надто далеко посунула свої кордони на схід, на території суто-російські. Тут насувається маленьке спростування: Польща ні в одному пункті не доторкає Росії; вона межує з Україною та Білорусю, якої незалежність була виразно признана риським договором і в користь якої Польща зреклась прав (?? — Ред.), яких могла боронити, бо ці землі належали до давньої Польщі". Розумієте нюянси? Росіянам досить сказати: „зась до України" а Українцям: „зась до риського договору", який був підписаний Польщею з російською державою.

У внутрішній польській політиці можна навіть не признавати слова „український", а в закордонній, коли пишеться на сторінках журналу, де самі редактори є вже настільки зоріентовані, хто живе в Галичині, скрізь, послідовно, патетично написане рукою польських міністрів „ukraïnien", а не „ruthène".

Послухайте слідуючого уступу: „Сучасна Польща має приблизно половину території, яку мала колись: очевидний доказ, що в моменті підписування договору вона не брала за підставу історії, але реальне становище. Коли трапляється, що сучасний кордон переходить у численних пунктах етнографічні межі Польщі, причину цього треба шукати в історичнім явищі взаємного перемішання етнічних груп на Сході, внаслідок чого майже неможливо перевести демаркаційну лінію між Польщею і сусідом. Польський вплив простягається далеко поза східний кордон, який є тільки компромісовою лінією національної рівноваги; в дійсности міліони Поляків находяться поза межами сучасної польської держави".

Чи розумієте вже, як можна чудово єднати реальну політику з історією? І чому напр. кілька міліонів Німців, які живуть в Австрії і які є під впливом німецької культури і які не є перемішані з иншим народом, не можуть попасти у межі німецької держави?

Спеціяліст від національних меншостей, Тугут, розвиває недосказану думку п. Домбского: Яким робом стільки Українців та Білорусів попало в кордони Польщі? — таким розясненням: „З огляду на те, що не істнує ніяка незалежна українська або білоруська держава, землі, які замешкують Українці та Білоруси, збільшили би тільки російську державу". Українці та Білоруси є, в пересвідченні п. Тугута, мертвим предметом, який згубився і за яким ніхто не зголошується, отже треба ним заопікуватись, щоби марно не пропав. Ця політика чудово відповідає аргументам п. Домбского, який застерігається проти того, щоби европейські держави вмішувались у риський договір: „Не робім щасливих проти їх волі!"

Стаття п. Тугута є архитвором своєрідної дипльоматії. Він пише скрізь так: „Національні меншости повинні перш усього мати забезпечений матеріяльний добробут щонайменше у скромних межах того, що мали перед війною". Кажучи, що повинно бути, а промовчуючи те, що є, хоче витворити враження, що все є на якнайкращім шляху до здійснення. Послухайте: „Гадаю, що треба йти до мети етапами: першими ступінями є закони про права мови, прийняті варшавським соймом минулого року". Все питання національних меншостей у Польщі виключно основане на матеріяльних інтересах; населення потребує більше гроша. А т. зв. „кресн"? Не повірите, що вони є для Польщі — економічним клопотом, бо „дають дуже мало гроша до державного скарбу". У той самий мент, коли появилася ця стаття, п. Тугут подався до димісії, заявивши, що остаточно втратив надію на оздоровлення „кресів", при такій адміністрації, яка там панує", а Французів впевняє, що вірить в еволюцію демократичного духа в Польщі і в мир між її народами.

Бувший премієр Поніковскі інформує про шкільництво так: „Українці, які мають тільки 14·3 пр. населення, мають 11·4 пр. шкіл з викладовою мовою українською". Чужинець повинен мати з цього вражіння, що Українці є так само розсипані в Польщі, як Поляки у світі.

Всі статті у вразливих справах здоволяються натяками, які проходять мимо фактів. Навіть у біографічних записках про авторів статтей пускаються такі інформації; напр. пос. Недзялковскі є автором „проекту автономії польських провінцій, на яких живуть Українці". І так скрізь: по суті не сказано ані словечка правди. Таке офіціяльне число пропаґанди в поважнім французькім журналі є найкращим доказом, на що можна дозволити собі, інформуючи Французів не то про Схід, а про... „угольний камінь Европи". Коли політики та дипльомати менших новоповстałих держав, які є добре поінформовані про внутрішні справи Польщі, прочитають такий випуск, — щойно тоді зрозуміють, що значить „дипльоматична" пропаганда! п. п.

Порішили...

Дальше III. читання земельного закону. — Новий концерт. — Поправка про „покажених". — Трагікомічний епізод. — Ухвалення закону меншістю голосів! — Соймові ферії.

В понеділок 20. липня польський сойм приступив до дальшого голосування над поправками, зголошеними до третього читання закону про парцеляцію і осадництво. При 203-тій поправці до статті про відшкодування, відізвалися голоси на лівиці: „Геть з відшкодуванням!", і одночасно загуділа автомобілева трубка, роздався свист і застукали пястуки об пульти. Не зважаючи на упімнення маршалка і на оголошення, що посол Воєвудзкі (незал. партія хлопська) виключений на 3 засідання, галас на лавках НПХ., Білорусинів і комуністів не затихав (Українці демонстративно були відсутні).

Гармидер був такий пекольний, що голосування звичайним порядком було неможливе. Тоді біля маршалка зібралися усі лідери партій, які підношуванням рук давали знаки своїм клюбам, як мають голосувати. Таким робом переголосовано всі 380 поправок. Одною з найважнійших поправок, проти якої завзято боровся Український Клюб, а яку тепер прийнято, є постанова, що від придбання землі є виключені політичні винуватці, яким судово оречено кару не менше 2-ох літ вязниці, а також військові дезертири (в тексті „Пяста"). До ст. 56 прийнято поправку „Визволення", щоби грунта, звільнені від парцеляції в маєтках рільничого промислу або високої культури, з яких мають повстати зразкові господарства, не переходили у львівському воєвідстві 50 гектарів, а в цілій Польщі щоби максимальна норма була 50 гв.

Після переголосування усіх поправок оголошено перерву, підчас якої опорожнено салю з послів, а галерію з публики й публіцистів, всіх послів опозиції, які були виключені з засідання та які проте залишилась весь час на салі галасуючи, соймова міліція („маршалківська сторожа") винесла зі салі на руках. Зроблено це з великою парадою. Сторожа спершу віддала честь 11 виключеним послам з Білоруського клюбу, Незал. Партії Хлопської і зпоміж комуністів, які з великими червоними півоніями ждали у салі найблизшого засідання, і повідомила їх про наказ усунути їх зі салі. Обструкціоністи заявляють: „Самі не підемо, винесіть нас". Двох стражників бере посол Бона на руки й виносить його серед оплесків решти послів і співу: „Ody naród do boju". На протязі найблизших хвилин винесено таким робом 10 инших послів.

Після перерви мали приступити до голосування над цілим законом, але раніш посол Дубановіч зголосив в імени свого велико-обшарницького клюбу вотум недовіря маршалкові соймy Ратаєві, як тому, що проводив нарадам над законопроєктом „суперечним з конституцією" і поводився сторонничо на користь закону. За внесенням недовіря голосував тільки клюб Дубановіча і кількох послів з ендецького ЗЛН.

Опісля переголосовано цілість закону в третьому читанню. „За" голосувало 200 посл., „проти" 93, 12 голосів було неважних. Велика ріжниця голосів „за" і „проти" набере з грунту иншого світла, коли зважимо, що всіх послів є 444, отже земельний закон принятий на 22 голоси менше ніж половиною законодатної палати. 142 послів зовсім не брало участи в голосуванню! За законом голосували: ендеція, хаденія („христ. декокр."), „Пяст", Жиди, ППС і НПР.

Після полагодження низки дрібних справ, віцемаршалок Моравевскі оголосив соймові літні ферії до 29-го вересня ц. р.

Так закінчились у соймі перипетії закону про виконання „земельної реформи" і тепер лише дійсність викаже фатальні наслідки нехтування волі й інтересів працюючих народніх мас.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 533/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd Okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 157 (10.451) z dnia 18. lipca 1925. w artykułach następujących pod tytułem: 1) „Jak Zbruca szlaczku przechodyły" w ustępach między słowami: a) wzuttia i municiji... a: Hałycki armiju, b) ta cześkych taboriw... a: Rozsid armiju, c) wynuwateiamy najbilszoju, d) uprzyczyn, c) wynuwateiamy najbilszoju, d) uprzyczyn, mowyny toboczasnoi... a: borot'by na zowni, e) po słowach: należał' do mynułoho... do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej i wystenku z § 305 ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 17. lipca 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. i zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 19. lipca 1925 r.

Hawel.

Загроза великанського страйку?

Криза вугілля в Англії.

Конфлікт між власниками копалень вугілля в Англії і шахтярями лагнеться не відвині. Теперішній уряд стоїть перед новою загрозою величезного страйку, який попередні уряди ледви встигли омину ти. Криза повстала ось-чому: деякі копальні в Англії добувають вугілля з втратами, а инші ледви вдержуються, обмежуючи продукцію до необхідних потреб. Вкінці червня 1924 р. 29.700 вуглекопів було без праці, вкінці жовтня 129.994, а цього року в червні ця цифра зросла до 314.600. Кожний четвертий вуглекоп не має праці, а кожний другий заробляє менше як 40 шілінгів*) тижнево.

На протязі довгих місяців підприємства копалень шукали виходу зі становища, спричиненого зменшенням вивозу і постійним зростом фунта штерл. В останньому році вивіз вугля зменшився з 70 міл. на 52 міл. тон. Кошта продукції в деяких копальнях є такі високі, що поворот до нормального стану можливий тільки через збільшення годин праці робітників: з 7 годин на 8 і через поважну редукцію їх платень. Перспектива така: або працювати, докладаючи до копалень, себто зачинити їх, або рахувати на якісь великі державні субвенції, щоби забезпечити робітникам постійну плату, або вимагати від робітників уступки в їх праці.

Власники копалень і робітники не можуть покищо дійти до порозуміння. Бувший тов. міністра копалень Бріджмен запропонував свої послуги як посередник у конфлікті, але делегати вуглекопів відмовились почати переговори, заки власники не відьмуть назад поставлених своїх пропозицій. Коли власники відмовились від цього, уряд утворив спеціяльну слідчу комісію, якої метою є дослідити реальні основи конфлікту і звясувати факти. Ця слідча комісія не буде вислухувати представників обох ворожих сторін, а силкуватиметься об'єктивно подати фактичні інформації схвильованій суспільности, яка може не розуміти, що тут діло йде про саме існування вугільного промислу в Англії. Суперечка йде про платню, як у всіх таких страйках, але конфлікт має свої джерела підклад в національній і міжнароднім економічній кризі. Крайні елементи в робітничих синдикатах хотять довести своїм непримиренним становищем до страйку, якого наслідком була би націоналізація копалень. На річнім зїзді вуглекопів минулого тижня у Скербору про націоналізацію говорили зовсім явно. На випадок, якби уряд не згодився на теперішні домагання, рішено відповісти генеральним світовим страйком. Крайні домагання вуглекопів такі: 6 год. робочий день і мінімальний денний заробіток 12 шілінгів. Власникам уже важко згодитись на домагання, щоби на протязі переговорів не змінювано дотеперішньої плати і щоби власники завдалегідь зреклись знижувати цю плату на майбутнє.

Нема сумніву, що Англія стоїть перед загрозою великої небезпеки. Безробіття збільшується з дня на день, а лихі обставини промислу не кращають. Робітники не хотять рахуватись з причинами цих обставин і почувають силу своєї організації; почвірний союз: вуглекопів, рудокопів, металюргістів і робітників транспорту може спаралїжувати весь державний організм Англії. Світовий страйк не так легко перевести в нинішних умовинах, при суперництві інтересів ріжних держав, але такий страйк у самій Англії міг би мати непередбачені наслідки економічної катастрофи.

*) 20 шілінгів = фунт = 5 долярів.

Зза океану.

Закарпатські емігранти в Америці про свої краєві справи.

Як доносять американські українські часописи, в Ню-Йорку відбувся 21. червня конгрес закарпатських українських емігрантів в Америці. Вони по старій звичаї називають себе „русскими", отже й конгрес свій назвали „Карпато-русским".

З резолюцій конгресу цікаві ті, що відносяться до положення в старім краю і відношення до Чехословаччини.

Конгрес передовсім протестує проти всіх тих фактів і засобів, які мають на цілі винародовити „карпато-русске" населення на Карпатській Руси та стверджує, що „згідно з точками мирового договору, потвердженими чехословацькою конституцією, урядовою мовою карпато-русской території є малорусска мова, котра ввиду цього повинна мати характер національної мови, а не мови меншости".

Позитивно конгрес домагається установлення границі Карпатської Руси таким способом, щоби в цих були включені всі землі, заселені „русским" народом, на полудне від карпатських гір; введення в життя автономії і скликання автономного сойму; установлення юрисдикції губернатора автономної території таким способом, щоби губернатор був найвищою публичною властю краю; такої внутрішньої організації всіх сторін адміністративного, економічного і культурного життя, як це було здійснено в бувшій Хорватії, в рамах бувшої Австро-Угорщини.

Далі йдуть дрібнійші домагання, практичні, між иншим про затруднення урядників „карпато-русской народности" як в краю, так і за кордоном, в дипльоматичній чесько-словацькій службі, домагання державної гімназії в Пряшеві і т. п.

Конгрес жадає відповіди чехословацького правительства на свої до нього жадання протягом трьох місяців, а коли тої відповіди не дістане, „тоді Екзекутивний Комітет конгресу поведе діяльність Карпатської Руси по такій лінії, де карпато-русский нарід не буде потребувати кланятися" (?!).

Є також резолюція, щоби розпочати роботу для навязання зносин з „нашими угнетеними карпато-русскими братями з Галичини і Буковини, в цілі несення помочи одні другим в нашій общій недолі".

Не знати, яке вражіння зроблять ухвали цього конгресу на чехословацьке правительство і чи воно взагалі візьме їх під розвагу. Але при цім варто пригадати, що Чехи дістали для себе Закарпатську Україну головно завдяки закарпатській еміграції в Америці, яку „обворожив" сам Масарик і дістав від неї згоду на прилучення до Чехословаччини нашої закарпатської провінції. Отже ця обставина говорила-б за те, що чехословацьке правительство не повинно би перейти до порядку дневного над голосом тих, з ким воно умовлялося про долю Закарпатської України. Так би повинно бути. Але екзекутива конгресу мабуть довше буде ждати на відповідь, ніж три місяці, коли взагалі її дістане...

Ще треба зауважити, що хоч конгрес закарпатських емігрантів відбувся під сильними російськими і москвофільськими впливами, але його резолюції під оглядом політичним і навіть культурним відповідають на загал політичному становищу, яке займають українські елементи як на Закарпатській Україні, так і на инших західно-українських землях: Адже емігранти домагаються української („малоруської") мови як мови офіціяльної на Закарпаттю і пошанування її, як мови заселюючого Закарпаття народу! Спеціяльна резолюція говорить про навязання зносин з „братами з Галичини і Буковини" і з цього повинні скористати передовсім українські емігрантські організації в Америці ч дійсно навязати ті відносини та постараться обчистити життя закарпатських „русских" з москвофільського нашмулу, постаратися втягти їх до спільної акції на добро старого краю. **х.**

Деще про народню „самозамкненість".

II. Зміст народньої енергії і капіталу.

Нація, як і кожний фізіольогічний організм, потрібує необхідно для свойого найпримітивнійшого вегетативного існування життєвих соків, без яких ніяке життя вдержатися не може. Такими соками для фізіольогічного організму є кров, лімфа, субстанції т. зв. внутрішнього виділювання жезел, то що. Для національного організму таким найголовнійшим життєдатним соком є народне багацтво — капітал. Як кров пружиться по всіх посудинах фізіольогічного організму, так кружляє капітал у формі товарообміну чи то як гріш, чи як продукт праці або товар, чи як сама праця по всіх руслах народнього організму і розливаючись доходить до найглухійших його закутин. Кожна нація мусить розпоряжати певним засобом капіталу, вона безупинно продукує його, як фізіольогічний організм продукує кров й инші життєдатні соки. Без капіталу народ не дасться подумати, так як неможливий живий організм без крови. На народній капітал складаються багацтва землі, фабрики, промисл, рукоділля, запасові гроші (монети, банкноти, цінні папері, кредити і т. н.), ріжного рода маєтки, підприємства, торговельні склади і їх оборот і т. д., накінець мізок думаючих і вчених людей і руки працюючих робітників.

Усе це становить у сучасній нашій т. зв. капіталістичній добі живу енергію народа; чим більше багацтв, тим більша енергія нації. Завданням народньої політики є заховати цю енергію в народі так, щоб вона без користи для його

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. 4)

Літературно-наукові непорозуміння.

Чорнило, вода і кров. — Зґанґровані юнилити. — Редакційна трагедія задля 5 зол. — Воскресаючі і вмираючі письменники.

Найсильнійша частина оборони вартости „Л. Н. Вістника" звернена на адресу „Діла" зі запитом: „чому він не прийшов йому з приказом". Найсильнійший аргумент у цій обороні це патетичний оклик зачудування „як то так виходить, що всі ті самі автори, коли пишуть у ЛНВ. то саму „саламаху", а як, скажім, у „Ділі" то самі прекрасні річи?" У цьому наївному запиті можна найти все розяснення, як редакція „Л. Н. В"-а розуміє завдання літератури. Але ясно, що цей самий твір має зовсім инакшу вартість у часописі і в журналі. У газеті від авторів домагаємось тільки продукції, — від журналу — творчости. У часописі пишеться чорнилом і водою, у журналі чорнилом і кровю. Те, що в „Ділі" є доброю публіцистичною статтею, яка на другий день іде разом з газетою у відоме місце, в літературно-науковім журналі має претенсії на літературну стійність

Для політичного денника на першім пляні стоять актуальні політичні події — саме ті, про які редактор „Л. Н. Вістн"-а складав здебільша свої статті! Завданням літературно-наукового журналу є дати нам саме те, чим не може цікавитись і на що не має місця політичний денник. „Діло" має обовязок більше місця присвятити некрольогові нашого звичайного громадянина, ніж смерти найбільшого европейського письменника або вченого. Такою є доля півофіціяльного денника, для якого факти малого провінціонального життя є важнійші, ніж великі ідеї. Та який редактор „Діла" зважився би доказувати з патосом, що воно — цікаве? Чи цікавим є стан нашої політики, школи, земельної справи та церкви? Але чому всі ці до загину нудні справи мають бути аргументом, що в царині всесвітньої науки та літератури є все, меншебільше, так само?

Повною рутенського гумору є відповідь редактора „Л. Н. Вістника", що він нехтував свідомо такими „витворами моральної згнилизни і розкладу" як всі Тагори", „бездарности, що отримали припадково нагороду Нобля" і не реагував на „біжучі події" з літературного життя", як це роблять „критики з душею репортера". Нехай і так. Европейські критики всі на купу очманіли, добачуючи великого поета в Тагорі. Реймонт є Поляк і тому можна його промовчати, хоча би всі журнали світа містили статті про нього, а в нас усі знали його бодай з прегарного Павликівського перекладу „Мужиків", за які саме одержав Нобліївську нагороду. Та між цими нагородженими були такі „революціонери" як Ірляндець Ітс. Чи европейська література кінчиться на Барбісах та Маргерітах? Покликуватись на голос одного німецького критика, що Німеччина переживає повоєнну літературну кризу і пояснювати, що така криза є не лише в ній, може хіба людина, яка не має зеленого поняття про незвичайний розвиток літератури, саме по війні, у Франції, Англії та Італії. Помер напр. Джозеф Конрад — велетень світової літератури, супроти якого Бенуа або Джек Льондон є другорядними письменниками. Чи „Л. Н. Вісг." бовкнув бодай про нього? Чи почванитись ерудицією і назвати сотку імен з европейських літератур, про які писали в останніх трьох роках усі літературні журнали? Спитайте інтелігентного книгаря — навіть цей знає. Та згодімся напр., що Тагор є бездарністю; — чому-ж би не протиставити йому звеличаного Рільке, з якого „Л. Н. Вістник" дав тільки кілї зразочки перекладів, без слова характеристики? Чому з нагоди відзначення Реймонта не присвятити студії Стефаникові, щоби доказати вищість нашого знавця мужицької душі? Або його суперникам Гардіому, Ібанесові та Маннові? Яке значіння мають гомінко цитовані прізвища Кіплінга, та Рузвельта, Бергсона чи Сореля — коли про них саме в журналі нічого не було? Прегарною є фраза про великих авторів, „уроджених сто літ тому, якими зачитується весь світ" і які є більше вартісні від усіх живучих — але де вони є в „Л. Н. Вістнику"?

Висловлюєш своє здивання: чому літер.-наук. журнал не поміщує бодай згадок про якісь нововидані твори та нових письменників? — а його редактор прикидається буцім-то наївним, буцім-то дотепним кажучи: „Чиж то так тяжко скласти мудру й цікаву хроніку? трошки про цісареву Зиту, трохи про щіплення віспи, а там про гебрайський університет, про малполюда, або про жірафу о (!) двох головах та про инші літературні й наукові чинники (!!)" Все йому здається, що тут діло йде про газету. А поруч з тим з трагічним патосом подає всім до відома таку редакційну тайну: „на пренумерату хоч би одного загран. журнала видавництво не має ніяких фондів"... Навіть

даром не пропадала. Бо навіщо придається народові витворювати найбільших запасів енергії, продукування найбільших багатств, якщо ті багатства вихоплюватимуться з його рук і переллються в кишеню иншої, часто навіть ворожої йому нації. Це подібне до того, якби безупинно виточувати кров з даного організму в користь і пожиток иших організмів. До якогось часу може організм поповнювати виточену з нього кров, але на довшу мету воно так не піде. Організм нидіє, хиріє, стає анемічним, нарешті гине.

Щоби запобігти утраті потрібних організмові соків, до цього служить його самозамкненість. Наколи міністр фінансів зорко стежить за тим, щоби народніх багатств не вивозили даром поза межі держави, то він власне йде по лінії державної самозамкненості. Бо кожна втрата без відповідної рекомпенсати частини народнього капіталу (хоч би це був і приватний маєток) спричинює шкоду даному народові, бо нарушує його національне багатство.

Отже до національної самозамкненості буде належати в першій мірі заспокоювання усіх життєвих потреб своїми власними силами, значить силами і працею виключно тільки самих членів даної нації. Народ мусить старатися зорганізувати і розділити працю своїх членів таким способом, щоби ця праця могла відповісти всім вимогам суспільного і приватного життя. Така організація мусить розтягатись на всі ділянки народнього життя, обнимати всю продукцію матеріяльну чи духову, щоби ні одна одиниця даром не пропадала для нації, щоби кожна одиниця могла найти в своїй нації відповідне для себе життя, а з другого боку, щоби кожний член мав спроможність користуватись у всьому, що йому потрібне, виключно тільки продуктами своєї нації. До такої організації прямувати мусять найпаче ті народи, з якими історія обійшлася по мачошиному, бо вони найменше можуть витримати утрату життєздатних соків. Для таких відолашних народів, які не встигли в історії свойого розвитку накопичити багатства (фізичного чи духовного), остається тільки життя в самозамкненості, щоби випродуковане народом майно і його життєва енергія не витрачувалися з його рук, а навпаки, щоби ці багатства постійно зоставались в його посіданні, щоби в його руках росли, кріпшали, розвивались.

З усього сказаного стане зрозумілим, що першим і найважнійшим постулятом для переведення в життя народньої самозамкнености буде тверде постановлення і до крайних границь послідовне доверщення принципу: „Свій до свого". Гасло „свій до свого", який вряди-годи зривається голосним гомоном по ріжних країнах, є вступом, щоби розпочати акцію для народньої самозамкненості. Це є підвалина для свідомої будови нації; від її твердости і непорушности буде залежати видержливість і сила самого будинку. „Свій до свого" являється вступним іспитом для засвідчення, чи суспільність має в собі задатки для створення могучого народнього організму, який має в майбутности зайняти рівнорядне місце поміж иншими народами. На ніщо не придадуться найгарнійші поклики і зазиви розумних і більш тямучих одиниць до суспільства в поді: „берім промисл у свої руки", „закладаймо фабрики", „поширяймо торговлю" і т. п., якщо суспільність не взялася ще за абсолютне проведення в життя першого основного постуляту: „свій до свого". Навпаки, коли цей постулят окажеться уже здійсненим, тоді все инше прийде само собою: повстане великий промисл, виростатимуть фабрики, розвиватиметься мистецтво і преса, розквіте торговля. Бо ніщо инше не має такої експанзивної сили, як капітал.

Це лежить уже в самій природі капіталу, що він мусить найти відплив для своєї енергії, він ломить кордони, готов розсадити все, щоби добути царину збуту для своєї надвишки, коли виросте до більшої міри. Хоч яким парадоксальним і сміливим може видаватися такий висказ, одначе він відповідає дійсности: не капітал служить нації, а навпаки нація служить капіталові, нація являється невільником капіталу (в розумінні великого капіталу). В нашій сучасній добі нація йде в хвості капіталу, а не навпаки. Всі завойовницькі набіги, найбільш кровопролитні війни, поневолення слабших народів відбуваються по приказу і по волі деспота — капіталу. Не стільки імперіялістична вдача народів, скільки експанзивна сила капіталу примушує народи до ворогування і взаємного поборювання себе. Націоналістичний імперіялізм є в своїй суті більш симптомом експанзивности капіталу, ніж невідлучною прикметою самої нації. Найбагатші народи є звичайно і найбільш імперіялістичними, бо капітал ніколи ще не був і не буде насичений.

Можна не глядіти зі симпатією на капітал, що має такі негарні прикмети, можна відчувати для нього відразу, ненависть, погорду, та кожна нація в нинішній добі мусить числитися з ним всесильним суверено землі, мусить старатися приєднати його для себе. Тому треба добувати всіх зусиль, щоб придбати як найбільше народнього багатства. До цієї мети провадить тільки дорога народньої самозамкнености і праці. Ці два скоординовані постуляти мусять бути нероздільно звязані, якщо змагання народу мають видати успіх. Якби це дивовижно не звучало, одначе я смію твердити, що самозамкненість не тільки поширює народню ініціятиву, але вона подвоює, потроює охоту до праці, а в консеквенції і саму працю — і з цього погляду являється найкращим товчком, щоби добути народне багатство. Самозамкненість особливо пригожа, а то й необхідна для народів поборканих, приспалих, по природі більш лінивих і невеличкої ініціятиви. Самозамкненість і праця мусять іти в парі і вони звичайно йдуть у парі. Ні сама праця без самозамкнености, ні самозамкненість без праці не доведуть націю до унезалежнення життя, до визволення зпід гнету сильнійшого. Самозамкненість і праця — це дві стежини, що зливаються в одну дорогу, яка одиноко доступна хоч би для найбільше поневолених народів і яка дає повну гарантію успіху, якщо тільки народ проявить непохитну волю стануги твердо і йти послідовно по ній. Попровадити народ по цьому шляху — ось благородне і вдячне завдання для керманичів-політиків.

Іван Перегін.

(Докінчення буде.)

гумор смішних своєю повагою Нарцизів має свої межі. Послухайте люде добрі і робіть як хочете — плачте або смійтесь! : — наш єдиний літер.-науковий журнал, який видається в центрі галицького наукового руху, в будинках нашої „Академії", не має там ні одного заграничного журналу. Сама літературна секція „Наук. Тов. ім. Шевченка" мав кільканацять членів, передплата одного французького та одного англійського журналу коштує разом не більш як 5 зол. м'ісячно — і всі вони до купи, разом з „Бібліотекою Тов. Шевч-а" не в силі на них скластися. А одночасно послухайте програми: „одиночкий ратунок нашої культури се на думку редакції тісний контакт з окцідентом" (!) Тепер розумієте вже, що це значить контакт зі західно-европейською культурою у талановитих редакторів?

Mania grandiosa officinalis таких редакторів доходить до того, що вони записують на свій рахунок навіть пробудження творчости Стефаника й Черемшини, кажучи про це так: „у нечім иншім краю, кодиб якомусь журналові удалося по довгій мовчанці змусити заговорити стару гвардію, се булоб літературне свято". А критикувати „ЛНВіст." це значить „лягти на кушу Стефаників, Ле Боніа і др." Так немов би вартість журналу кінчилась надрукуванням кількох добрих творів кількох великих письменників! Хочете по трьох літах дізнатися про компетенції редактора літ.-наук. журналу? Їх легко зясувати; не треба аж стільки мудрих цитованих прізвищ та такої закарлюченої абстрактної фразеольогії, якою ви імпонуєте людям, дарма, що трохи за пізно навчаєте мене, як це легко пишуть Французи про наукові проблеми. Редактор літ.-наук. журналу мусить так само вміти поводитись з рукописами оповідань, поезій чи наукових статтей, як публіцист зі статтями в газеті. Знаєте вже, що це значить? Що мусить не лише рішити, що вірш, оповідання або критичний нарис є кепські, але мусить уміти конкретно, як лікар, вказати на те, чим вони нездужають, а коли треба: виправити їх.

А на хлопську мову це значить ось що: коли вмре Льойд-Джордж, то „ЛНВ-к" негайно вшкварить велику темпераментну статтю; коли вмирають великі письменники та вчені і появляються їх твори, редакція відповідає, що не має грошей на передплату журналів, з яких могла би дізнатись, хто вони такі і що вони варта.

(Продовження буде.)

На маргінесі ідилії.

„Розвій" і п. приятелі мін. Ст. Грабского про жидівську угоду. — Цикль статтей про жид. угоду в „Денніку людовім". — Де „Хвіля" шукає союзників проти „Діла"?!

Останньої неділі в 11 год. зранку відбулося в салі польського „Сокола" у Львові велике віче, скликане ославленим „Розвоєм" для справи угоди, заключеної поміж жидівським колом з пос. Райхом на чолі і польським урядом під егідою Станіслава Грабского. Сама фірма, під якою відбулось віче, пояснює його характер: це були найблизші співпартійники й політичні однодумці головного носія й контрагента угоди, згаданого вгорі міністра Станіслава Грабского. Отже здавалось би, що постанови віча мусять покриватись з відомими енунціяціями братів Грабских, а настрій на ньому повинен бути щиро-сердечний, як доказ проломання ледів міжнаціональної польсько-жидівської гризні й цькувань. Наївна надія!

Передусім відчитано на вічу телеграму голови ЗЛН. д-ра Гломбіньского, який запевнив, що переведені недавно розмови членів польського уряду з жидами та заключений ними пакт не вяже в нічому Звіонзку людово-народового, та що відношення партії до жидівської проблеми не підлягло найменшій зміні, — партії, яка, не слід забувати! — є головною підпорою уряду!

Отже по обширній дискусії, в якій забирали голос м. и. посли Прушиньскі і Мончиньскі — керманичі „Організацій народових" і володарі польської публичної опінії — віче ухвалило революції, в яких стверджено, що угода польського уряду з жидівським колом не повинна вплинути на трактування Жидів як чужого державі елєменту; висловлено теж енергійний протест проти евент. уділення Жидам якихнебудь господ. концесій та економічних користей.

Так виглядає „перелім в антисемітській психіці" польського громадянства, як наслідок „реальної" політики панів Райха, Тона et cons.

* * *

Коли сіоністичні менери розчаровуються вже тепер, у другому медовому місяці, в ширости подружньої любови ендеції, і потішають себе симпатіями „справжньої польської демократії", то мають прегарну нагоду ствердити доцільність своєї віри на циклю статтей, які саме тепер друкує орган П. П. С. „Дзєннік Людови". Що правда, редакція „Дзєнніка Л." заявляє, що це надіслані статті „З кол жидівської соціялістичної партії", а проте вона ні словом не застерігається проти виводів автора.

У тих статтях доказується, що заключена польсько-жидівська угода не є угодою поміж двома народами, двома громадянствами, а тільки поміж двома реакційними верствами зі спільною гешефтярською платформою.

„...Угрунтування і устійнення ендецького правління ішло туго. Без розбиття блоку національних меншостей показалося неможливим добуття влади. Ендеція сягнула туди, де могла найти союзника соціяльно спорідненого і дуже легкого до позискання. ...Польська ендеція не могла найти союзника серед українських і білоруських селян... Тим союзником могли бути лише сіоністи. Їх національні домагання були легкі до заспокоєння; лист у справі Палестини до п. Соколова, трохи хайдерів і пів-хайдерів і на цім кінець. До ролі панського арендара жидівське міщанство було знамените підготоване. Традиція лакейства супроти посідаючих класів пануючого народу лежала в його крови. Так було в Росії, де Герцель надскакував до Плєвого після кишиневського погрому, так було в Австрії, де иншими ролю сіоністів грали капельники".

Стверджуючи дальше клерикально-обскурантний характер ендецько-сіонської угоди, автор сумнівається, щоб

громадянство так легко згодилось на її ратифікацію.

Отже і „демократія" відпекується...

* * *

Не маючи вже чого хапатись в обороні поганої справи перед критикою „Діла" й инших українських часописів, „Хвіля" найшла собі союзника у станиславівській хрунівській рептильці, виданій польською дефензивою, званій нахабно „Селянським Прапором". У статті п. н. „Політика біжучого дня" з 20. ц. м. „Хвіля" цитує цілий устуг з названої газети, ні словечком не згадуючи, що це за орган і хто цей казав йому боронити жидівське коло та нападати на „Діло". „Хвіля" захоплена компліментом анонімових однодумців Ількова, що мовляв, Жиди „це старий нарід, який не ставить своєї будуччини на льотерію", і цинічно признає, що дійсно краще Жидам робить угоду, маючи українські мандати, ніж без них. Та ще й додає від себе „Свята правда".

Справді, вже низше не може докотись ніякий шануючий себе орган без огляду на національне обличя та соц.-політ. платформу, як до того місця, де начинається союз з анонімовними органами дефензиви.

Голод і повінь.

Бюлєтень ч. 16.

Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу" за місяць липень 1925 р.

Допомога з Вел. України.

Від Українського Червового Хреста в Харкові прибуло дальших два вагони пшениці. Ці вагони Краєвий Комітет скермував: 1 вагон в повіт Мостиска-Судова Вишня, і другий вагон в повіт Добромиль-Бірча. До цього часу з Вел. України прийшло 18 вагонів збіжа, з них 2 вагони ячменю, 2 жита і 14 пшениці.

Призначення допомоги.

Краєвий Комітет визначив допомогу для повіту Устрики долішні 500 золотих.

З діяльности Комітету Праці.

Комітет Праці на своїх засіданнях 3. і 13. липня обмірковував справу про дальше істнування Комітету Допомоги Голодному Селу. Ухвалено, що Комітет по закінченні ратункової акції має перетворитись в постійну організацію, — „Краєвий

Комітет Допомоги Селу". — Завдання його в головному полягали би в слідуючому: Комітет мав би завданням: 1) слідкувати за господарським станом села (урожайність, заробітки, ціни на землю, звіряпійний рух, умови кредиту і т. д.); 2) вияснити відношення держави до села, (податки і мита політика, осадництво, колонізація і т. п.); 3) інформувати про ставовище села Українську Парляментарну Репрезентацію і постачати їй відповідні матеріяли; 4) інформувати пресу і центральні установи про економічне і правове становище села; 5) інформувати село і провінціональні установи про заходи урядових чинників, які торкаються села; 6) інформувати село і провінціональні установи про заходи українських центральних установ, які торкаються села; 7) виконувати окремі доручення села і провінціональних установ в Парляментарній Репрезентації і в Центральних установах.

Для вчинення способів переведення цієї постанови в життя обрано спеціяльну комісію, яка має своїм завданням перевести в цій справі переговори з „Сільським Господарем".

Акція в справі повені.

З огляду на те катастрофічне становище, в якому опинилось наше селянство в зв'язку з повінню Краєвий Комітет Допомоги Голодному Селу рішив заняти організацією допомогової акції для тих, що потерпіли від повені.

Комітет звернувся з проханням прийти з допомогою нашому краєві до закордонних гуманітарних організацій.

В справі організації акції на місцях Комітет розіслав по всіх Повітових Комітетів Допомоги Голодному Селу спеціяльний обіжник.

Шкоди від повені.

Повітовий Комітет в Сяноці подав: в гірських громадах, положених над Сяном та його допливами, вода позамулювала сіножати і позабирала покошені трави, позамулювала збіжжа та бараболю, а місцями забрала зі собою верхній шар землі зі всім що на ньому було. Селянство наше, котре всю надію покладало на жнива, знову опинилось перед голодовою катастрофою.

Комітет в Устрицьких Долішніх повідомляє: остання надія наших Лемків і Бойків на урожай бульби щезла, бо остачі ведучені злива знищили майже в половині поля, засаджені бульбою. Бистрі гірські потоки і ріки позривали, позасували і позамулювали поля і засіви.

Віче в справі голоду.

Першого липня в Турці відбулось віче в справі голоду. Проводив о. Р. Ветрівський в Тавчиві, референтував др. М. Кордат. Резолюції ухвалені на внесок референта такі: 1) Стверджується катастрофальний стан селян в тутешнім повіті так, що негайна поміч, держ. чинників необхідна. 2) Від Укр. Парл. Репрез. в Варшаві домагається поробити у начальників держ. властей заходи, аби відписано або розложено на рати податки і допоможено селянам. 3) Висказується подяку Краєвому Комітетові Допомоги Голодному Селу у Львові за дотеперішню допомогову діяльність і проситься про дальшу поміч для гурчанського повіту. 4) Поручається Повітовому Комітетові Голодному Селу в Турці, аби подбав про надіслання через Краєвий Комітет більшої скількости збіжжа для розпродажі по зниженій ціні.

НОВИНКИ.

— **Рільничий страйк** в Рудеччині вибух в селі в Ляшках занавіжних в дворі п. Павельського. Пан дідич платив донедавна по 40 сот. (сорок сотиків!) денно за роботу при полюю бульби. Коли настали жнива 14. ц. м. казав кликати по 60 сот. від коси. Люде стримались від роботи і хотіли робити на день, по 2 зол. денно. А коли пан спровадив побітників з Вишенки і Підлісок (мостиського повіту), то люде просили їх, щоби також стримались від роботи, бо це вийде одним і другим на лихо. Чужі стримались. Тоді пан післав 16. і 17. ц. м. свою службу до жнив. і казав арештувати „бунтівників". Поліція арештувала 9 людей, опісля 4 випустила, а затим ще Мих. Панчишина, Мих. Білоуса, Гр. Романа, Андр. Сало і Стефана Войціховського. Війт і комендант жандармерії ходили до пана, щоби позвовив арештованих пустити, але пан на це не пристав. В суботу 18. ц. м. казав пан вже по 1 зол. від коси, але люде не йдуть. Мазурське село Мільчині також застрайкувало проти двора, що давав по 80 сот. від коси, але на жаль і сором українське село Угерці Вижанські пішли на роботу.

— **Замах чи необережність?** — таке питання ставить собі вся польська преса з приводу катастрофи найбільшого польського торпедовця „Кашуба". „Кашуб" стояв у Данціґу і загорівся. Несподіваний вибух кітла з рогою був такий сильний, що за три хвилині корабель пішов на дно з усіма моряками, кажуть: кільхоза. Торпедовець одержала Польща в 1921 р., має він 450 тон.

— **Вуличне стріляниа у Варшаві** між поліцією і трьома комуністами продовжується слідством. Політична поліція твердить, що нитка по нитці розвязує клубок заговору, який був звернений проти якоїсь визначної особи уряду. При тятій ревізії арештованих комуністів Рутковского та Киевского, найшли комуністичну літературу і сліди протиержавної комуністичної організації. Обі арештовані признаються до своєї пропагандистичної праці. Третій Турович попав фальшиве звізвище, і скоиває покищо своє імєнія то. У звязку з найденим матеріялом поліція арештувала в Варшаві більшу скількість осіб підозрілих у заговорі. Вічє заповідженє послами Пристуною та Тарашкевичем на тему земельної реформи заборонене, тому, що, на думку поліції, на вічу хотіли комуністи торкнутись справи останніх подій та арештів.

— **Тайна катастрофи** під Старогардом, поїзду, що вилетів зі шляху, в наслідок викраденя шин — розяснена. До варшавської поліції зголосився 35-літній добродій Котзінкі, з Торуня, який признався, що розібрав шини перед приїздом поїзду, в якому, як дізнався, їдуть самі Німці. Він зробив це з помсти, бо стільки натерпівся в німецькій неволі, що обіцяв собі відплатитись за це Німцям. Але виконавши замах над такі викидні совісти, що мені мусить до вини прізнатись.

— **Гумор шибених патріотів.** У „Слові Польськім" з дня 21-го п. м. є новинка, яка може звернути до сл'з тих, що мають почуття смішности. Наводимо її дослівно: „Відомий на обох півкулях світовий мистець в атлетичних змаганнях Полик Александер Гаркавенко вернувся до краю по переможнім турне в Америці, де був предметом незвичайних оваційй тамошньої польської колонії і ентузіязму з боку спортивних спортовців Зєднаних Держав. Гаркавенко вперечує, буцім-то Варшавянин Стеккер мав недавно побороти Збишка Цигановіча (як не подала вся варшавська преса на початку липня б. р.), тому, що Стеккер був тоді у Варшаві, а тепер є в Познані. За те Американець Стекер (Stecker) поборов Цигановіча в 39 хв., при кінці червня б. р. Однаке честь польського спорту — претована, тому, що тиждень пізніше Гаркавенко поборов безапеляційно Стеккера, придбавши світовий чемпіонат". Від 20 років увесь світ знає, ким є Полтавець Гаркавенко. Та ясно, що коли він поборов Цигановіча, то честь польського спорту можна вратувати на думку цирових патріотів із „Слова Польского" тільки тим, щоби проголосити „Гаркавенка" Поляком.

Какао божий нектар і сметанка. То сметанкова Бранка.
жадайте скрізь!

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і амнестування.

11-ий день розправи.

В дальшому понеділковій розправи розпочалося зізнання другого обвинуваченого Ігнацого **Коригабера.** На вступі заявляє, що до вини не почувається. Дальше Коригабер докладно описує, як познайомився з Микитином і що почув від нього.

Микитин явився у нього як навчений прийнятої вдруге в червні 1924 р. до служби служанки Кароліни Штайнінної. Від неї вперше довідався, що її наречений Українець, студент, але прізвища його не зная. Випадково почув теж від неї, що Микитин знає, хто є справником атентату. Заінтригований цим обв. спитав про це Микитина, коли стрінув його раз у кухні. Микитин відповів тоді, що знає, хто виконав замах, що навіть перестеріг своєчасно комісаря Кайдана, але той злегковажив перестороги, і що хотів би помститись на комуністах за те, що вони вигнали його.

Обв. Коригабер розказав ще фотографові Мінзові, а той передав це інсп. поліції Лукомському. Однак Лукомські сказав що вже має виувателя і що не дасться збити з пантелику, та дніше записав собі ім'я Микитина. В якийсь час потім Коригабер завів Микитина до Єгера, де в присутности інж. Глязермана, Мінца і Дворіцкого, якому в міжчасі получено прослідити цю справу як фаховому приватному детективові, Микитин оповів, що знає про замах. Потім знову обв. стрінув Микитина і при цьому була посол Розмарін і Єгер. Годі знову з усіх Микитина вилли імена Панчишина, Фіцика, Вечоркевіча і Бабіньского. Обв. відніс враження, що Микитин каже правду. Слідуюча зустріч була з кінцем жовтня м. р. у Розмарінів. Прийшов туди на телефонічне запрошення і найшов вже м. в. інсп. Пйонткевіча і Савіцкого. Згодом найшлов Микитин і знову склав зізнання про Панчишина. Через два дні списано з Микитином протокол. В листопаді візвана на поліцію Штайнівна подала, що її наречений звертається Піторай і що він виїхав до Чех. Обв. закінчив їй тоді, що хибно інформує владу, але вона сміялась з того. Дальше обв. бачив Микитина, як той жив вже під нагвіском Янковскі в Попільському готелі і був інґільований варшавськими атентами. Про гроші ніколи з Микитином не говорив, лише Штайнівна жалілася, що її наречений живе в біді і що його ошукано.

Коригабер виказується, як льояльний польський громадянин: має навіть передвоєнну фотографію в мундурі польського Сокола.

12. день розправи.

Першу частину розправи виповнюють запити оборонців до Коригабера. На запити д-ра Грека заявляє, що він ніколи політикою не займався, а жив усе родиною і для родини. З комуністами ніколи не мав нічого спільного. Слідчий суддя Рутка ніколи не давав йому виговоритися, а протокол булав складений так, як протоколянтові подобалось. Тут председник розправи цілою запитів стверджує, що протоколи були на жадання обвинуваченого відчитувані йому. Дальше Коригабер жаліється на погану поведінку з ним у вязниці в порівнянню з Микитином, який був явно протегований. І так Коригабер 12 днів не мав побачення з родиною, а Мик. вже через день після увязнення в суді.

Дальше слідує переслухання обвинуваченого Ігнаца Єгера, багатого власника друкарні. До вини не почувається, за Микитином не шукав, справою цікавився як громадянський діяч, 50 зл. дав Микитинові зжалівшись над ним. До комуністів не має довіря. Микитин йому не подобався, але мав враження, що він каже правду. — Розправа йде дальше.

З Пенсійного Інституту Українських Приватних Службовиків у Львові.

Звичайні загальні збори Пенсійного Інституту, які відбулися дня 29. VI. ц. р., полагодили всі 5. точок розписаного порядку нарад. Головна дискусія розвинулася на зборах після звіту Старшини з діяльности за 1924 рік. В дискусії змагалися цілякі погляди, потім уділено уступаючій Старшині абсолюторію по думці постанов §. 41 уст. а) та §. 45 статута. При 4-тій точці слідував вибір 9-тьох уступивших членів Старшини і 4-ох заступників членів Старшини. На їх місце вибрані зпоміж спомагаючих членів (службодавців): Микола Заячківський, директор Народної Торговлі; д-р Григорій Саїк, директор Центробанку; як члени Старшини: д-р Ігорій Свєнціцький, кустос Національного Музею; як заступник, з поміж обезпечених (службовиків): Микола Капуста, інспектор Краєвого Союза Ревізійного, Андрій Кіяк надінспектор „Дністра", Василь Цмайло Кульчицький, службовик „Дністра", Володимир Полянський, учитель УПТ., Олександер Карпінський, службовик Земельного Банку Гіпотечного, Михайло Климкевич, службовик УПТ., інжінер Віктор Воробець, службовик Краєвого Союза Ревізійного як члени старшини: Кость Личковський, службовик Повітового Товариства Кредитового, Петро Петрик, службовик Т-ва „Просвіта" і Ольга Гринцішин, службовичка „Дністра" як заступники членів Старшини. З попереднього вибору зістали зпоміж спомагаючих членів (службодавців): д-р Лесь Кульчицький директор Земельного Банку Гіпотечного, Ярослав Колтунюк директор „Дністра", як члени Старшини, а д-р Вол. Маньківич директор „Полотна" як заступник члена Старшини; зпоміж службовиків: Евстахій Мурин службовик УПТ. як член і Петро Кіт, інспектор „Народної Торговлі" як заступник члена Старшини.

Доповнена Старшина вибрала по мисли постанови §. 48. статуту одноголосно головою Інституту М. Заячківського, заступником голови Василя Цмайла Кульчицького, секретарем Вол. Полянського.

Зпоміж членів Старшини уконституувався Видїл по думці § 51 статуту, до якого вибрано: д-ра Гр. Саїка, Евст. Мурина і інжінера В. Воробця, заступниками членів видїлу: М. Капусту і д-ра І. Свєнціцького. До ревізової комісії (§ 53 статуту) вибрані А. Кіяк, М. Капуста і Олекс. Карпінський.

Крім того вибрано ще комісію статутову і комісію будови дімків для службовиків. До першої увійшли: голова М. Заячківський, В. Цмайло Кульчицький, д-р Гр. Саїк, Олекс. Карпінський, інж. В. Воробець і д-р І. Свєнціцький; до другої вибрані: В. Цмайло Кульчицький і М. Климкевич. Обі комісії мають право кооптації.

Подаючи отсе українському загалові до відома, просить Старшина Пенсійного Інституту Українських Приватних Службовиків у Львові всі українські Інституції та Підприємства, щоби обезпечували службовиків в своїй установі та точно платили біжучі премії і сплачували довги з товариших (ок) службовиків прохається, щоби у власному інтересі не занедбували свойого обезпечення.

Львів 15. липня 1925 року.

Вас. Цмайло Кульчицький
на голову.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Дентистично-технічне заведення
Максиміліян Мор
б. асистент і управитель д-ра Вахньовского
Львів, вул. Подвірського 9.
Для учениць цїни знижені, для вдів і сиріт 2218 вдання і пльомбування даром. 13-20

✝

Гараєим Чубатий
емеритований урядник судовий
по довгій і тяжкій недузі упокоївся дня 11. липня 1925. р. в 38 році життя, похоронений на тернопільському кладовищі
99 дня 13. липня ц. р. 1-1

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
У четвер 23. VII. м. Трускавець.
У пятницю 24. VII. м. Трускавець.

Дрібні оголошення.

ВЗИВАЮ п. Олександра Благодіра, щоби у власнім інтересі зголосився як найскорше у мене в моїй адвокатській канцелярії в Стрию, бо по упливі 14 днів мусів би я ужити инших способів в цїли вишукання місця перебування. — Д-р Антін Гарасимів, адвокат в Стрию. 97 1-3

ПЕРШОРЯДНИЙ гіпс і вапно з власних промислових закладів поручає по конкуренційних цінах українська спілка „Комерсант", Львів, Городїщьких 2. 84 2-3

СТАРШИЙ адвокат в повітовім місті приймє до спілки до добре просперуючої канцелярії молодшого адвоката. Зголошення під „Провінція" до Адміністрації „Діла". 96 2—2

ІНСТРУКТОРА(ки) до 2 дівчаток з І-ої кл. гімн. пошукую від 1. вересня 1925 р. Умічим вести хор, більше винагородження. о. Юрій Боднар, Яйківці, почта Журавно. 92 2—2

ЯК, безженний з теноровим голосом, уміє грати на фістармонії, пошукує посади. Зголошення: ОО. Василіяни в Улашківцях б. Чорткова. 93 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР
до недуг **носа, ушей, горла і гортани**
28 переніс ординацію на 11-30
вул. Ягайлонську 7, І. п.
Телефон ч. 27—99
Лікування Діятермою і лямпою „HELIOS"

Подяка.

Не маючи змоги інакше відвдячитися Вп. приятелям і товаришам бл. п. мужа й батька нашого Льва Горбачевського, які в так тяжкій для нас хвилі оказали тілки співчуття та поспішили нам з поміччю й потіхою й помічю, а передовсім Вп. панам: Галібейові, Чеснокові, Стефанівському, Всч. о. Кишакевичові за відправлення похорону й всім товаришам і знакомим, які взяли участь у похороні, складаємо тою дорогою щиру й горячу подяку — *Жена й донька.*

НОВА УКРАЇНА
місячник письменства, мистецтва, науки і громадського життя під редакцією М. Галагана, Н. Гончаріва й М. Шаповала, вийшло ч. І. за 1925 р. Зміст: Від редакції. Го. Нім: Петлюрівщина. Галаган: Ліквідація У. К. П. М. Сріблянський: Кобилка. Вірші: Леонід Мосендз: Сонет. Юрій Дараган: Запорозьке. Є. Маланюк: Полинь. Шкіци до поеми: І. Махар: І. Монолог св. Петра. ІІ. Буденщина кохання. Г. Журба: В переяслі років. Гобелеєвонні етюди. Н. Гончарів: Німеччина, Росія й Україна. М. Шаповал: З нагоди статті Голувка. Кияни: На Україні. М. Шаповал: Куди вони йдуть. Відгуки життя: 1) Скоропадський в споминах сучасників. 2) З проти-українського фронту. 2) З російської преси. 4) Становище на Підкарпатті *Україніка.* М. Мухин. На еміграції: 1) Інститут громадознавства. 2) Сучасне завдання соціялізму. Бібліографія. Ц. 20 кор. чеськ. (60 п.) з пересилкою. Адреса: „Nova Ukrajina" Praha III. Seifkovà, 4|III. Ceskoslovensko. Europe. 98 1-2

За редакцію відповідає І. Рудницький Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 162 (10.545). Львів, пятниця 24. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не вертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Щира оборона миру.

Два французькі маніфести.

Париж, липень.

Мароканська війна, ведена з щораз більшим завзяттям французьким урядом, стає новим аргументом про імперіялізм республики та республиканців, які на воротах усіх державних установ вирізьбили три слова „Свобода, Рівність, Братерство". До цеї війни приєднуються ще всі гріхи попередніх, повоєнних урядів, які мали на меті приложити Німеччині ніж до горла. Французький темперамент, що виявляється у безпосередніх, палких боєвих заявах, дає чужинцям легку підставу вважати Французів войовничим, а може й завойовницьким народом.

Та хто знає внутрішні настрої французької суспільности зблизька — розуміє, як часто боєвий пал Француза є лише вибухом люти, що десь хтось на світі не дає йому жити спокійно, без думок про инші народи та чужі інтереси. Для характеристики дійсного світогляду народу добре є інколи звернути увагу на те, як його верхи, представники та вибрані одиниці реагують на актуальні суспільні події. Цього місяця появились у Парижі два маніфести, під якими находять ся десятки великих прізвищ і ці два документи характеризують духову Францію краще як томи порівняної психольогії народів.

Т. зв. інтелектуальні працьовники і письменники та публіцисти видали два маніфести, звернені проти двох нині найбільше болючих питань французької політики: мароканської війни та Версальського договору. Перший маніфест, під проводом Барбюса, автора противоєнного „Вогня", ставить усій франц. суспільности безпосередний запит: чи вона осуджує війну, саму в собі, і чи хоче її піддержувати. Мароканці борються за свою свободу — ось основний факт. А другий, що все те, що діється на мароканськім фронті, є повторенням безглуздя та жаху останньої війни, яка буцім-то мала бути вже останньою. Другий маніфест, з величезною скількістю підписів, стає в обороні Німеччини, яка не в силі виконати надмірних тягарів Версальського договору; Версальський договір — плід воєнного заслїплення, повинен піти під секційний ніж безпристрасних критиків.

Не можемо переповідати цих обох документів, зразків величного красномовства та гуманности. Хочемо звернути увагу тільки на ту обставину, що люде, які думають невинно про долю своєї країни, кохають її і мають зрозуміння для нинішної її ситуації, дали доказ великої громадянської сміливости та індивідуальної чесности, заявивши голосно, що інтереси держави, яка може бути одночасно нашою батьківщиною, не завсіди покриваються з правдою. Чи Франція в обороні власних безпосередно-живучих інтересів мусить боронити свого протекторату над плодородним Марокком і чи мусить для ратування свого катастрофального буджету домагатись контрибуції від Німеччини? — Таке питання вважають французькі письменники та політики, підписані під маніфестами, другорядними супроти того першого: чи вона цим причиниться до підтержання миру.

Є держави та народи, де в критичних для них моментах, можна почути такі поодинокі голоси, і то несміливі. Зате тої індивідуальної свободи переконань, яка панує нині у Франції, нема в ніякім иншім народі. І в ніякім иншім письменники не мають, як треба, такого великого впливу на формування суспільних ідей і... такого малого. Суспільність мусить визначуватись сильно розвиненим критичним хистом, щоб у моментах трагічних змагань, зі зовнішним ворогом і внутрішними обставинами, могла дозволити тобі на гостру прилюдну критику уряду, піддержаного більшістю парляменту та загальною симпатією.

п. п.

Перше завдання обєднання.

(Надіслана стаття.)

Може зробити дехто закид організаторам обєднання наших партій, що вони проголосили його в т. зв. огірковім сезоні, коли всі члени управи цієї нової організації в першій мірі виїхали на вакаційний відпочинок. Та ця випадкова обставина має й свою прикмету. Два місяці вакацій дадуть нагоду і самим діячам і нашому громадянству призадуматись над реальними засобами здійснення нової програми.

Не наважуючись ні одним відрухом злої волі проти нового обєднання, можна одночасно почувати, що щирий політичний обрахунок совісти повинен бути першим обовязком усіх, які хотять вірити в доцільність проголошеної консолідації. На руїнах трьох партій повстала одна нова, яка має їх обєднувати. Якщо зважити, що головна енергія цих партій була до цього часу спрямована на поборювання инших двох — то нове обєднання є великим успіхом. Хочеться ствердити, що в новій програмі сходить нарешті до гробу одна ідеольогія, яка проклоном нависала на останніх роках нашої політичної думки — галицького партикуляризму. Ціною надто дорогих жертв приходить, здається, нині спізнений досвід, що краще, коли нація піде інколи на мент хибним шляхом, ніж коли послідовно проводить дві рівносильні правди, які параліжують її тіло та мозок у хвилинах важливих історичних рішень.

Та не даймо себе завести ще раз оманою красномовних програм. Ми мали вже їх стільки! Кожна політична програма це тільки один із засобів внутрішнього порозуміння між людьми, які мають її здійснювати. Не забуваймо, що в наших нинішних обставинах не можна перевірювати вартости програми чисто-політичними реальними здобутками. Наші партії не мають змоги виборювати таких здобутків, як довго, щонайменше не мають представництва на парляментарній арені відповідного до скількости населення, яке заступають. Та чи можна вірити нині в демократичність парляментської процедури?

Пригадаймо собі ще раз, що розбіжність думок в основних питаннях законодатної та внутрішньої політики була головною причиною розпорошення наших сил і витворення навіть тих ворогуючих партій, які нині обєднались. Треба мати сміливість признатись голосно, що часто важко було рішити, чи наші діячі належали до иншої партійної групи, тому, що инакше думали, чи думали инакше тому, що перейшли до иншої групи. Особиста амбіція, надія відограти визначнійшу, популярнійшу ролю в иншій партійній констелації була нерідко рішаючим мотивом переходу до иншого партійного табору. Ці наскрізь людські пружини, що поржавіли і давали себе чути різкими диссонансами, не можна відновити вироблением одної загальної програми. Ці самі люде залишились: вони мають щойно скласти доказ, що ще вчора розєднані почуваннями і думками зуміють у щоденній праці вирівняти помилки та суперечности, які були причиною їх спільної ворожнечі.

Що це значить? Що нова партія має перш усього працювати над витворенням нової ідеольогії серед громадянства, яке не знає закулісових порахунків та нюансів партійної ворожнечі, а живе одривками перемішаних впливів. Нитки між Львовом і провінцією перервались на протязі довгого часу в наслідок самого факту партійних та особистих непорозумінь у центрі.

Навязувати ці нитки мусить нині цілком зовсім новий організаційний осередок, з новою енергією і з новими засобами. Нелегке це завдання. Ми перейшли не міністерську кріву, яка принесла нових людей, з новою програмою і новими цілями. Люде здебільша залишились ці самі — змінились тільки їх взаємини. Вони перевели між собою ревізію поглядів, зробили подекуди обрахунок совісти, може дехто й перейшов яку еволюцію. Перша мета їх праці — поділитись з якнайширшими колами громадянства висновками цього духового білянсу.

Хто вна, чи вся наша політика на протязі якого десятка літ не буде взагалі зведена до формування політичного світогляду нашого громадянства в напрямку одної загально-національної лінії. Чи цю лінію вже уявляють собі наші обєднані партії у справді реальних формах діяльности? — ось питання.

(Докінчення буде).

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

По широкому світі.

Югославянський король прийняв особисто випущеного з вязниці Степана Радіча, який дякував за помилування та впевняв, що його теперішна політика: монархістична та централістична, буде щирою.

У Марокку йдуть приготування Абу-ель-Кріма до загального наступу на Фез. Французи заповідають, що до кінця місяця буде біля Капаблянки 200.000 їхня армія. Кружляють чутки про димісію ген. Ліоте. Премієр міністр Пенлеве на засіданні кабінету міністрів заявив, що уряд ужив пів-офіціяльних заходів, щоби замиритись з Абу-ель-Крімом. Німецькі газети впевняють з еспанських джерел, що мілітарне франко-еспанської спільної акції нема.

Російсько-японський договір є буцім-то — на підставі американських інформацій — таємно підписаний, щоби з Китаю виперти всі инші народи. СРСР. має припинити комуністичну агітацію в Японії, а Японія полишає СРСР. вільну руку в Китаю і постачає йому важку артилєрію та торпеди.

Італія та Югославія підписали 32 маленьких договорів щодо адрійських справ. Ними забезпечено права італійської мови в Дальматії і югославянських у Фіюме. Унормовано перевіз майна громадян, які змінять тепер підданство, — справу транспорту і конкурецію пристаней.

Дещо про народню „самозамкненість".

III. Ролі капіталізму, кооперативи і праці.

Роздумуючи над актом самозамкнености, не можна перейти мовчки над установами, якими є кооперативи. У попередніх міркуваннях ми підчеркнули, що здійснювання гасла „свій до свого" — назвім це коротко „досвойовщина" — являється тільки вступом до самозамкнености, воно саме не становить ще акту самозамкнення; це більше підготовча робота для засвідчення про вишколення суспільности, про її зрілість до впровадження в життя акту самозамкнености. Ясна річ, що неподхитне і послідовне виконання такої досвойовщини мусить у дальшому слідкуванню довести автоматично до повної самозамкнености. Адже коли громадянство приймає для себе імператив не користуватись під ніяким оглядом чужими послугами і продуктами, а тільки побирати їх від членів своєї нації, то суспільність, хоч не хоч, буде спонукана заступити усі ділянки економічного, культурного, товариського і т. п. життя своїми власними людьми. Вона мусить тоді усе недостаюче створити, бо інакше громадянство, задля недостачі свойого власного виробу, було би примушене виректи ся вживання цього чи другого, іноді може і необхідного предмету. Дивлячись з цього боку, така досвойовщина булаб уже до певної міри самозамкненістю. Та до такої абсолютної досвойовщини здатні лиш народи морально сильні, здисциплі-

новані, непохитні у відстоюванні своїх принципів.

Що торкається кооператив, то на цьому місці будемо їх розглядати головно з погляду відношення до самозамкненості. В своїй основності кооперативи є самообороною проти агресивності великого капіталу і в цьому розумінні Рочдель покликав їх до життя. Вони мали служити в першій лінії для захисту економічно слабих одиниць перед визиском сильних і в цьому значінні вони віддали нелякі услуги пролетарській клясі. Вони гуртували заощаджений гріш бідаків і відповідними торговельними чи підприємчивими операціями забезпечували своїх членів перед експльоатацією великого капіталу.

Тут слід було бй пояснити основну ріжницю між великим капіталом і кооперативами. Їх остаточна загальна ціль у відношенні до народу, здавалось би, та сама: одні і другі і спричинюють і збільшують народне багатство. Ріжниця хіба та, що капітал збагачує лиш нечислений одиниці, віддає їм у руки непомірну міць економічної енергії, а кооперативи переливають цю саму скількість енергії на велику масу одиниць, відносно на цілий народ. Можна би таким чином капіталізм уважати економічною олігархією чи навіть монархією в противежности до кооператив, які по своїй природі є наскрізь демократичними установами.

Чи тим економічним монархіям суджена в майбутньому така сама доля, яка на наших очах стрінула державні монархії? — це передрачити смертній людині важко. Ми бачили, що державні монархії тримались і процвітали на протязі довгих тисячоліть, доки фізична сила, зосереджена в їхніх руках, не переросла певну міру. З моментом, коли ця премогутня енергія, висловлена в цифрі безконечних мільонів — найстрашливішою смертоносною зброєю озброєних військ, стала чимось таким потворним, що людський ум уже майже не в силі її обняти, з цього менту одиниці показались заслабі вдержати в своїх руках цю страшну силу; вона, себто енергія, розлилась понад голови монархів і вернула до первісного свого джерела, з якого вийшла, до суспільностей.

Одначе не можна заручити, що державні монархії уже нині на віки погребані, що більше для них немає повороту. Їхній дух ще живий: він живе в економічному монархізмі, в великому капіталі. Якщо цьому останньому покажеться вигідним і корисним, то він зможе назад привернути монархію-державу, бо нині капіталізм розпоряджає ще великою силою. Та чи надовго йому судилось вдержати цю силу? Деякі признаки передказують уже його сумерк. Дух революції огортає чимраз більше економічну царину — безмежні ряди працюючих сірих мас роспростовують спину; навіть приборкані Азіяти і Африканці, жовті і чорні раби висококультурних білих рас бунтуються, підіймають голови, енергічно протестують проти... носіїв високої культури. А що буде далі? Хтож може передбачити? На всякий випадок ясні сьогоднішні дні великого капіталу заходять мракою, його завтра стає непевне.

Тим ясніші обрії розхиляються перед кооперативами. Ці наскрізь демократичні установи носять у своїх основних заповідях першу і найважнійшу: Не будеш визискувати свого ближнього, не будеш експльоатувати меншого брата. Кооперативи не числять на великі бариші, вдоволяються (повинні вдоволятися) скромними зисками, не виказують брутальної агресивности, бож їх завдання більш оборонна діяльність. Кооператива не є деспотом нації, навпаки вона слуга своєму народові, вона його повільне знаряддя. Та з цього зовсім не виходить, щоби кооперативи були позбавлені ініціятиви. Енергія їхнього начинання залежна від керманичів-правителів, від праці загалу, від довіря публики-членів. При даних умовинах вони можуть проявити розлогу ініціятиву і широку діяльність, тимпаче, коли вони добре зорганізовані, у всіх ділянках скоординовані і зосереджені в добрих, умілих руках. Дуже можливо, що кооператива стане колись генеральним спадкоємцем економічних монархій, бодай у перехідній добі, наколи престоли цих останніх начнуть хитатися.

Добре переведена організація кооператив, якщо вона відповідно поширена і розгалужена, може до певної міри представляти народню самозамкненість. Передумовиною цього мусить бути довершений факт, що ці установи обнимають у собі всі ділянки народнього господарства економічного, духового, культурно-просвітного, тощо і що в них є згуртовані якнайкращі кола суспільности, по можности весь народ. Так зорганізовані кооперативи уявляють собою могучу фортецю, яка забезпечує народ перед можливими удорами зовні і перед хитро обдуманими атаками лукавих ворогів. Кооператива побудована на солідній шій і тривкійшій підвалині, ніж великий капітал, бож її діяльність опирається безпосередно на живій енергії працюючих мас, а не на папєровій фікції, яка при даних обставинах за одним махом пера може рухнути і розсипатися в прах. Живої енергії працюючого народа ніякими розпорядками ні законами знищити не можна; вона вічна, нетлінна. Треба тільки добре зрозуміти непохитність кооперативних підвалин, щоби належно оцінити їх міць і вагу. Кооператива це сходяча зоря для будучого дня.

Збираючи коротко виложені повище думки, приходимо до висновку, що вступна діяльність для переведення народньої самозамкненности починається від досвойовщини і загального розгалужування та поглиблювання кооператив. Одначе найважнійшим чинником самозамкненого народу є праця — невсипуща, совісна праця. Всі члени самозамкненого народа мусять невпинно працювати, як не вгавають у праці окремі органи фізіольогічного організму. Народ самозамкнений не сміє віддаватися лінї, не сміє гайнувати дорогого часу, бо час — слід добре це тямити — є вельми важливим чинником народнього багацтва. Щоби було, як би поодинокі органи фізіольогічного організму, серце, легені, шлунок, нирки і т. д. відмовилися працювати? Самозамкнений народ є таксамо організмом і всі його члени мусять невпинно сповняти призначені їм функції, мусять працювати. Марнувати час даром в самозамкненій нації не вільно нікому, бо праці у всіх ділянках народнього життя така безліч, що треба величезного напруження народньої енергії, щоб заспокоїти усі життєві потреби. А не слід забувати, що в самозамкнености ніхто чужий за нікого не зробить, усі послуги мусять виконати самі члени нації власними силами. Самозамкненість народу не є ділом короткого часу: на впровадження її в життя треба затрати чимало зусиль і енергії на протязі довгих десятиліть. Та непохитна воля народу і послідовна витревала праця можуть переломити усі перепони і створити діла, які інколи видаються справжнім чудом.

Іван Перегін.

Потреба великого людового дому у Львові.

Городецька дільниця міста Львова започаткувала велике діло, поробила вступні кроки для здійснення будови великого людового дому на городецькім передмістю, дому, в якім знайшли би приміщення всі українські установи цієї дільниці.

Як уже зазначив у свій час п. Галущинський у статтях про „Людові доми", городецька дільниця, найчисленнійше заселена Українцями з усіх львівських дільниць, та найбільше рухлива, такого дому дійсно потребує.

Полишаючи на боці загальні міркування, звернім увагу на кілька мотивів льокального характеру: наскільки вони дотичать тільки самої городецької дільниці і всього Львова.

Львів має біля 50000 мешканців Українців, з чого майже третина або понад 15000 припадає на городецьку дільницю. На городецькій дільниці істнують осьякі українські установи: школа ім. Бориса Грінченка (7 кляс хлопячої, 7 кляс дівочої — понад 1000 дітей); читальня „Просвіти" (одна з найкраще розвиваючихся читалень у Львові); проявляючий визначну діяльність Сокіл III. і Захоронка. Всі ті установи дуже гарно розвиваються, а дальшому їх розвиткові стоїть на перешкоді брак відповідного приміщення, бо вони всі містяться у винаймлених, здебільша невигідних домівках.

Деякі установи, які могли би на Городецькім дуже гарно розвиватися, тому тільки не істнують, бо не мають відповідного приміщення.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. 5)

Літературно-наукові непорозуміння.

Бран відгуку на гук. — Ахілева пята земляків. — Мої вірші — добрі і кепські. — Молодий редактор за старим паравано.

На питання, яке заступає довгі балакучі докази: чому „Літ. Наук. Вістник" не відгукувався на найважливійші актуальні проблеми літератури та науки? ми почули від його редактора вражений запит: чому „Діло" не відгукнулось на його статтю „Криза української літератури", яка найшла відгомін аж у Київі? Ця трагічна скромність є зворушуюча. Редактор літ.-наукового журналу може махнути рукою на десятки европейських письменників, але політичний денник складає доказ mala fides та інтриґантства, коли не аналізує літературної статті цього редактора! Є десятки цінних та цікавих творів, про які у „Ділі" не було згадки — та це байдуже. Не було про них і в „ЛНВ"-у, який має саме обовязок ними у першій мірі цікавитись, але чому наша політична преса так мало пише про літературні брошурки д-ра Донцова?

Один з моїх „нудних" товаришів давно вже розяснив мені, чому ваші земляки такі вражені, коли висловищ інколи необачно свою чумку про той або инший їх талант. Діло в тому — розясновав він мені — що кожний з нас є найбільше чутливий на те, чим він хотів би бути. Коли скажу напр. нашому відомому композиторові, що він кепський музика — він скривиться; але коли заявлю, що він кепський більярдист — матиму смертельного ворога. Сидів я нераз з редактором „Л. Н. В-а" при однім столику в кавярні, у тому самому товаристві, яке він нині, не знаю чому, називає ковбанею, і далебі, важко збагнути, коли я вперше став його ворогом: сказавши голосно те, що всі його знайомі казали давно і ще давнійше знали. А знають, що він не надається на редактора. Не на літер.-наукового журналу, з якого я хочу викинути його всіма хитрощами, а взагалі якогонебудь журналу, де мають бути якісь співробітники у редакції, чи поза нею. Не треба аж читати його статтей, щоби пізнати, що він типовий анархіст, який признає єдину диктатуру: свого суверенного інтелекту, а всіх инших уважає настільки низшими від себе, що вони не заслугують навіть на „виміну гадок".

Ця безапеляційна самовпевненість довела до того, що навіть зовнішна поволока „ЛНВ-а" — мова — рябіє диссонансами правопису, граматики та індивідальним безладдям. Фальшиве себелюбство зробило всесторонньому редакторові збитка навіть і в тім спасаючім аргументі, коли він заявив, що з мене промовляє вражений автор численних віршів присланих до його журналу. Я вибачаю йому з щирого серця одну невинну брехню, бо він у палі адвокатської оборони міг зовсім забути, що я особисто звертався до нього з інтерпеляцією: звідкіля він узяв мої вірші друковані у „ЛНВ-у" за рр. 1922|3, яких я ніколи ні до журналу ні до друку не посилав. Він розясняв мені тоді, що їх мав у теці ред. В. Гнатюк, якому передав їх один з моїх товаришів (з мого листа, без мого відома), ще підчас мого побуту у Льондоні. І ці сентиментальні дрібнички суворий та вибагливий редактор признав гідним до друку.

На протязі трьох років я передав до редакції „Л. Н. В-а" чи не раз тільки, а може два, — разом не більше як шість—сім віршів. З них вибрав аж нині редактор два, на його гадку, найгірші і в насолоді помсти переможця „подає на осуд читачів" — мовляв: глядіть, яке сміття!*) Дуже можливо, що я так само смішний у поезії, як редактор „Л. Н. В-а" у своїй ролі редактора. Але чому мої старі вірші з перед 8 літ друкував той сам редактор з власної пильности, а ті останні він уважає зовсім невдатними, це вже секрет його естетики, в якій йому мабуть і залюбки цитована „Естетика" Гегля не поможе!

Та чи не найвеселійшою частиною новообявлених ідей творця нових вартостей з вул. Чарнецького є та, де він хова̀ється за параван авторитету „Наук. тов. ім. Шевченка". Для кожного ясно, що коли він справді веде в літературі боротьбу проти „просвітянства" та безпросвітної „Огоновщини" і проти людей з „ніяким" світоглядом і проти товариств „взаїмної адорації", то він як людина буцім-то безоглядної щирости та ворог усіх компромісів — повинен би в першу чергу звернути вістря своєї критики проти тієї наукової атмосфери, яка панує не віднині в „Наук. Т-ві ім. Шевч.". Та ось і „рейзендерський сприт": про те, що „робиться" в науці та критиці на протязі кількох років під його носом, а про що він має давно вироблений свій погляд, він не лише не загикнувся, але хоче між непоінформованими читачами викликати враження, що ось-то я наважуюсь на наше наукове „святая святих". В уяві довголітнього законспірованого революціонера, критика без конспірації — неможлива. І ось аргумент: Я критикую „Наук. Т-во ім. Шевч." тому, що воно відкинуло мені предложену працю про Франка. Невідомо, з яких джерел позичив редактор „Л. Н. В-а" таку цінну інформацію. Колиб він звернувся за нею до голови Наук. Т-ва то мусів би дізнатись, що др. Студинський сам перший звернувся до мене з пропозицією такої праці, а вся дальша історія не є нічим иншим як матеріялом до гуморески, яку люде з дрібкою критицизму не можуть брати инакше.

(Докінчення буде.)

*) І я певний, що не зі злоби, а з розуміння поезії пропускає в моїм тексті склади, які порушують ритм, а замість „кінь.. з копита искокн" — друкує „в с ю д и".

Мусимо на думці передовсім середні і фахові школи, дальше кредитову, а також торговельну кооперативу. Особливо торговельна кооператива має на Городеньким великі виглядн на розвиток; могла би там вести, корінну, молочарську, різницьку та масарську крамницю, ресторан, крамницю зі шкільним приладдям, книгарню і т. п.

Нема сумніву, що для тих 15000 Українців та для тих усіх установ треба би необхідно великого людового дому. Такого великого людового дому на Городецькім треба не тільки для городецької дільниці, але для цілого Львова. Чому? Тому, що коли найчисленнійша щодо нашого населення дільниця Львова буде як слід зорганізована і буде мати сильну матеріяльну основу для дальшого розвитку матеріяльного, тоді і инші дільниці матимуть у своїм розвитку сильну підставу і українізація Львова зможе піти хутшою ходою.

Ми не маємо дотепер у Львові ні одного українського будинку, що міг би сповняти функцію дому, який Чехи дуже влучно називають „reprezentační dům". Такі репрезентаційні доми мають Чехи не тільки в Празі, але також в кожнім меншім місті і місточку. Служать вони на приміщення ріжних національних, культурних, економічних і т. п. установ та мають окрім цього за завдання репрезентувати дану місцевість перед Чехами з инших місцевостей, а передовсім перед чужинцями, які прийдуть до даного міста чи місточка. Ми у Львові такого дому не маємо, вже хоч би з тої причини, що „Народний Дім", — не в наших руках, а доми ріжних українських установ у Львові, хоч би з огляду на сам розклад і величину їхніх убікацій, на таку ціль не надаються. Будова українського театру у Львові, який міг би сповняти таку ролю, здається не скоро дасться зреалізувати і тому покищо людовий дім на городецькім міг би стати нам у пригоді. Не забуваймо, що тенденція територіяльного поширення Львова йде в напрямі його західних окраїн, отже в напрямі городецької дільниці і на городецькім твориться поволі центр нового Львова. І факт, що людовий дім на городецькім зможе сповняти ролю українського репрезентаційного дому для цілого Львова, є дуже важним аргументом, якого не можна легковажити.

Беручи на увагу все вищесказане, можна тільки побажати громадянам городецької дільниці якнайкращих успіхів в розпочатому ними важкому і корисному ділі, яке вимагає великих затрат у грошах і праці. Ми переконані, що весь український Львів поспішить їм для добра загальної справи з видатною моральною і матеріяльною допомогою. Зазначуємо, що докладне, цілком конкретне і дуже критичне розглянення всіх питань звязаних з придбанням фондів і тп. виказує, що зреалізування цього ціла лежить цілковито в межах можливости.

Юрій Танчаковський.

З нових подій та ідей.

Невідомі твори Достоєвського.

Аматори літератури мають нову „дрож" сензації: найдено цілу скриню недрукованих рукописів Достоєвського, які своєю скількістю можуть дорівняти 20 кілька томам відомих уже творів. Ось коротка історія цієї чудесної знахідки.

По смерти Достоєвського було відомо, що він залишив велику літературну спадщину, збережену в сейфі одного з московських і одного з петроградських банків. Ключі від сейфів переховувала по смерти його жінка, Анна Григорієвна. Внедовзі по смерти письменника вона виїхала з Петрограду на Кавказ, а за якийсь час стверджено в петроградськім банку, що рукописи Достоєвського щезли. Коли Анна Григорієвна померла на Кавказі в 1918 р. — вона не залишила ніяких звісток про рукописи свого чоловіка і питання про їх істнування стало нерозясненою тайною. Всі розшуки між" кревняками Достоєвського та знайомими не дали ніякого наслідку.

Та кілька тижнів по смерти Анни Григорієвни один з критиків Достоєвського, М. Н. Покровский, одержав анонімний лист, з пропозицією, що може дістати оригінальні рукописи Дост. за якусь величезну суму. Автор листа подавав до відома, що брав участь у нападі на один кавказький банк і в ньому найшов випадково оберемок паперів, які, як виявилось, є саме загубленими рукописами твору „Вини та кари". З огляду на те, що він тепер у біді, хоче їх продати. Покровський передав лист поліції. Але найкращим російським детективам не вдалось дійти по нитці анонїму до клубка захованих рукописів.

Щойно тепер, тільки завдяки щасливому випадкові, ця скриня відшукалась в одній грузинській родині. Якийсь невідомий мандрівник передав їй скриню для збереження, впевняючи, що за якийсь час її відбере. Коли означений речинець давно минув, господарі поцікавились змістом переховуваного предмету і відчинили його. Яке щастя, що це були інтелігентні люде, які зрозуміли відкритий скарб: 22 невиданих творів Достоєвського, сила листів і оригінал денника, веденого письменником!

Величезна література про творчість Достоєвського нічнеться писати наново. Психольогія одного з найцікавійших та найбільших повістярів світа стане предметом нових дослідів на підставі такого незрівнаного матеріялу як особисті записки та листи. Покищо преса не приносить ніяких даних, що складається на цих нових двацятькілька томів. Коли це викінчені повісти, тоді й так уже великанська постать Достоєвського зросте до Шекспірівських розмірів. Навіть один новий твір великого письменника кидає инколи на його творчість таке нове світло, що воно може змінити всі обриси його дотеперішньої постаті. **о. о.**

Кредитова кооперація і її відбудова.

З вибухом великої війни в 1914 році кредитова кооперація представляла організацію, зложену з поверх 100 кооператив з осідком в містах повітових судів і з округло 250 кооператив льокального характеру по місточках і селах. Ці кооперативи обеднувалися в Краєвім Союзі Кредитовім у Львові, який, як одинока центральна кооперативна каса, акредитував всі союзні кредитові кооперативи, як і кооперативи всяких инших видів.

Сама кредитова кооперативна організація числила в членах понад 129.000 голов родин, що становить, числячи по 4 особи на родину, зверх 516.000 українського населення, і зібрала на резервових фондах в австрійських коронах округло 1,150.000, на уділах 5,450.000, на вкладках 26,000.000, на банковім кредиті 15 міліонів австр. корон; цей оборотовий капітал умістила в позичках на 39 міліонів австр. корон, в нерухомостях на 2,700.000 австр. кор. і в льокаціях на 4 міліони австр. корон.

Заслугою організації було, що економічно згуртувала понад 500 тисяч населення, в 90 прц. селян, що плекала змисл ощадности в усіх верствах української суспільности, що поборола велику грошеву лихву, що спонукала завернути капітали з неукраїнських фінансових установ і привчила населення складати свої ощадности до своїх власних установ.

Ці зібрані капітали льокувала кредитова кооперація у всіх своїх членів в формі позичок на продукційні цілі рільництва, ремесла і промислу та торговлі і в дуже високій мірі на закупно землі. Поза вище згаданою діяльністю немало причинилася кредитова кооперація також до поліпшення долі населення в підмогових акціях в звязку з елементарними нещастями і при акції відбудови вже підчас війни.

Не з власної вини, але в наслідок воєнної і повоєнної суспільної господарки потерпіли найтяжше всякі фінансові установи, що обертали грошем, а між ними кредитові кооперативи, через те, що друковано в міліярди грошеві знаки без ніякого підкладу; воно потягнуло за собою цілковите обезцінення гроша до тої степені, що передвоєнний міліон австрійських корон зійшов до вартости 39 грошів. В наслідок цих обставин суспільний капітал в ощадностях з усіх областей держави в висоті 3.342 міліонів золотих зістав знищений і лише на протязі довгих літ працею і ощадністю можна буде наново здобути його. Ані держава не в силі звернути тяжкої страти, ані закон не дозволяє додатково стягнути з довжників, котрі вже сплатили свої довги, повну вартість цього, що вони позичили. Такі нещасні обставини викликали як наслідок недовіря широких мас до всіх кредитових установ, а тим самим і до кредитових кооператив.

Широкі маси не визнаються в тому, хто завинив страту, і винують не того, хто зужиткував їх вкладки, а кредитові установи. Вони не розуміють того, що страти вкладчиків наслідком девалюації мають джерело в економічних переворотах та що кооперативи були змушені принимати звороти позичок в здевалюованій валюті без можности охоронитися від страт, які вийшли з того приводу. Кооперативи не відмовляли нікому виплати вкладок і могли сплатити всі вкладки. Кооперативи не були в можности навіть охоронити від страт свої власні резервові фонди й уділи членів. Отже тепер кооперативи могли би звернути всі вкладки лише тоді, коли би дозволено жадати від довжників, що вже сплатили свої довги, доплати вальоризаційної ріжниці, або коли би держава звернула те, що їм імфляційним податком забрала.

Широкі маси не беруть на увагу, що рух вкладаючих і витягаючих був дуже сильний, що кожна установа була обовязана держати в поготівлю готівку і мусіла старатися мати плинні капітали і бути кождої хвилі приготована на високі виплати, отже не могла льокувати готівку в спосіб, який не дозволяє на скоре її зреалізування, а дальше, що рідко хто, хіба змушений якоюсь конечністю, позбувався нерухомости, яка хоронила його від девалюації і лише в рідких випадках можна було набути нерухомість.

А коли ці широкі маси і здають собі справу з того, що установи не поносять тут вини, то всеж таки бодай з упередженням відносяться до них.

Цей брак довіря до кооператив, при рівночаснім загальним застою і тяжкій господарській скруті, неврожаю, браку гроша, високій процентовій стопі і браку дешевого кредиту в державних банках має свій наслідок в тім, що помимо стабілізації краєвого гроша кредитові кооперативи дальше не проявляють правильної діяльности і находяться в стані, так сказати — „безчинного вижидання". Однак вони мусять з того стану чим скорше вийти. В змінених до грунту обставинах вони мусять приступити до відбудови а рівночасно також і до перебудови кредитових кооператив, примінюючи їх організацію до теперішніх обставин.

Українські кредитові кооперативи позбавлені кредитів і вкладок переходять тяжку фінансову скруту, однак вони передержали найкритичнійший час девалюації і нині, при стабілізованій валюті та при можности забезпечення її повновартостевою валютою, при відповідній енергії і добре обдуманій плянові реорганізації та при енергічно переведеній роботі вони мусять як слід відбудуватися і розвинутися. Бо нині швидше, ніж колинебудь, можна сказати, що час кредитової кооперації не тільки не промінув вже, але що якраз надійшов. Брак капіталів, кредитів і процентова лихва як раз помагає збиранню дрібних масових ощадностей в цілі достарчення здорового і догідного кредиту.

При реорганізації необхідно стати на становищі, що кооперативний рух має тоді рацію істнування, коли опирається на власних силах, коли є самостійний і незалежний як від професійних, хоча би собі найближших організацій, так і від політичних.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Інстинкт самозбереження.

Зріст націоналізму серед народів цілого світа викликав у патріотів великину жертву за будучність своїх націй. Страх перед депопуляцією та загином не дає їм спати і вони придумують щораз нові способи на розріст свойого племени, як дехто з нас на розріст фабрики мила „Мута".

Німці видали наказ до всіх мам'ь, щоби в імя немінучого реваншу з Францією і Ко., виводили щовоку на світ здорову дитину, або й близнята. Це має тривати аж до справного відкликання.

Французи такого наказу видати не могли, бо не дежалоб поза границями національні спроможности, але за те взяли инчу штуку. Наложивши податок на бездітних кавалєрів, назначили рівнечезно великі нагороди за кожде немовля, хочби воно було немічне, як наше політичне життя.

Краще від Французів і Німців зробили Італійці. Муссолінї просто взяв і „переписав" усіх инородців на італійську віру. Справа сяк-так полагоджена до часу, коли апенінський чобіт не зморщиться до природної величини.

Але ще найліпше з усіх народів поставили справу сусіди. Вони ще на довго перед війною почали плянову акцію в напрямі надприродного збільшення своєї нації і треба признати робили це з успіхом. Взявши до помочі історичні та генеальогічні підручники власного видання доказали світові, що не тільки Коперник, Шопен, Курокі, Діцур і Вернигора були родовитими Поляками, але що між визнаваями православної, гр.-кат. і жидівської релігії є багато чистокровних родаків, які колись чомусь змінили віру. Доказ вчених неодному невірному Томі відтворили очі. Падеревекі, Стровьскі, Новачиньскі, Гіларовіч і инші Ашкинази, Левенгерци та Левенштайни верхуди безкорисно назад і нехай хто тепер спробує прозивати їх Жидами.

Після війни справа надприродного росту польської нації пішла ще більшим розгоном. Остання конскрипція виказала, що на східних окраїнах польський відсоток підніся за два роки від 5 на 25 прц або й більше. Професор Ромер ще до нині чепенний, чи не наслідок національного освідомлення православних мас, чи патріотизм кресових повістей, з яких кожда привела за два роки на світ кругло по 1000 дітей...

Та видно ці всі охоронні середники патріотів показалися ще недостаточними.

Коли вірити газетним звісткам, Поляка Цигамерія подожив на лопатки (крім Богатирова) Німець Штехер чи Штекер. Булоб нещастя як би не... якийсь Гаркавенко, що поконав Німця Штекера чи Штехера і вратував славу рідного спорту.

Після тієї побіди цілий світ дорідався, що в „Herbiarz'u" Несецкого стоїть чорне на білім: Garkawienko (false Harkawenko) herbu „karsim" — rodowity Polak"...

Спорт нині відіграє важну ролю в житті націй і впливає не тільки на її славу, але й на її розріст. Всякі Брайтбарти, Макреніч і Гаркавенки є вже безвластережно причислені до Поляків. Тепер радять ще пошукати за геніальогічним деревом таких атлетів як Демсей, Карпантє і Нурмі. Їх назвиська вказують безперечно на польське походження і треба їх ратувати для нації.

Маючи цілу фалянґу таких атлетів, можна вже сміло дивитися, в східну і західну будучність.

Galaktion Vinka.

чих організацій, до яких може мати слушну претенсію, щоби ушанували відрубність, самостійність і незалежність кооперації.

Омелян Савич.

(Продовження буде.)

НОВИНКИ.

— **Ті, що перші відгукнулися** на останню відозву про відновлення „Просвіти". Перший чек з написом „Відновлення дому" вплинув від п-ра М. Воробця, адв. в Калуші на суму 20 зл. Перший зложив особисто 10 долярів о. В. Кузьма. Перший, що започаткував акцію викупування системою трійок є дир. О. Савич, котрий вислав слідуючого листа до Т-ва „Просвіта": „На відновлення дому „Просвіти" у Львові пересилаю 50 зл. і кличу Вп. П. Бронеславу з Свечків Курдидикову з Циган, д-ра Івана Кушнєва з Рави Руської і д-ра Андрія Лунєва з Борщева. Приїдьте й подивіться, як гарно і стильово обновчується дім „Просвіти" і злозіть, що можна, по селах Вашим та кличте других, нехай кождий з нас відновить дім „Просвіти" бодай на один квадратовий дециметр".

— **Грабують військове майно.** Вночі біля 3-ої год. невідомі бандити напали на канцелярію військових електротехнічних варстатів у Люблині, стероризували сторожа револьверами, розбили касу й забрали всі гроші. Цікаво, що, згідно з донесенням польських газет, справники нападу забрали ще й рахункові акта. На віщо бандитам рахункових актів? Чи не залежало комусь на тім, щоби ці акта загинули?!

— **Після кривавих перегонів.** Твердження, що три людині, які останньої п'ятниці викликали кривані перегони на вулицях Варшави, є членами комуністичної терористичної організації, яка готовила якийсь замах, є покищо односторонним твердженням: всупереч першим повідомленням комуністичні часописи відносяться до пятницевої авантури байдуже і не взяли її на рахунок партії. Поки дорозслідчий суд вкаже, ким саме є арештовані і постріляні при погоні люди, 20 позивають, які брали в перегонах участь, дістали нагороди. Так само прохожі, які помогли поліції при ловах, мають дістати всілякі відзначення.

— **Наєм державного монополю чужинцям.** Англ. бюро Райтера повідомляє, що міжнародне сірникове товариство випайняло у Польщі на 20 літ сірничий монополь. Згадане тво обов'язалось дати Польщі позичку в сумі 6 мільонів долярів за 7 проц. і згодилось заложувати до Скарбової палати щорічно 5 мія. золотих. Чадвишка доходів має бути порівно розділювана поміж державний скарб і товариство.

— **Присуд за теорію еволюції.** В Дейтон (північна Америка) закінчився сенсаційний „малпячий" процес. Обвинувачений учитель Скопес, який „відважився" викладати в школі теорію Дарвіна, є присуджений на грошеву кару 100 долярів.

— **Польські театральні клопоти.** Питання: що зробити з трьома дефіцитовими польськими театрами, які руйнують фінанси м. Львова, і кому поручити їх дальше ведення, було знову предметом наради міської ради. Рішено остаточно скасувати Малий Театр при вул. Городецькій, і залишити оперу коштом великої редукції персоналу і його платень. Зголосилось багато кандидатів на директора театру, так, що вибір нового директора займе окреме засідання.

— **Криза інтелектуальних працовників.** Повоєнні умовини життя, як відомо, причинились до незвичайного обниження вартости інтелектуальної праці. В Австрії професор університету заробляє 200—300 передвоєнних корон. За приватні лекції платять по 1 короні. На Угорщині проф. унів. дістає 110—135 передвоєн. корон місячної плати. Так само в Румунії; ще гірше в Росії. В Берліні 20 проц. студентів працює вдень на фабриках, а вчиться вночі; третина працює в банках та конторах і заробляє на проживок лекціями. У Німеччині забагато лікарів, у Франції інженіїв, у Галичині — адвокатів. У Голяндії щорічно 1000 інтелігентних професій забагато. У Швайцарії 3.500 інтелігентів з вищою освітою записано як безробітних. Крім цих фактів, згадаймо високу ціну книжок, трудноші купування чужинних з вищою валютою, неможливість виїзду, а часто й пересилки (як напр. з С. Р. С. Р.), переповнення в подорожах і особистім листуванні інтелігентів різних країн, обмеження стипендій та субсидій і т. д. і т. д.

— **47 нових домів** почали будувати у Львові. Так каже статистика. А досвід, що ціна мешкань не тільки не подешевіла, а подорожіла.

— **Від Союза** емеритів. Пригадуємо, що конституюючі загальні збори Тов-а „Союз емеритів (ок) Поміч" у Львові відбудуться дня 1. серпня 1925 р. о год. 9. рано у Львові в салі Української Бесіди при вул. Рутовського 22 (Народний Дім) І. поверх.

— **„Свобода".** Вийшло 30 ч. „Свободи" (з датою 26. липня т. р.). Зміст: 1. Братбратові. Велика Україна помагає голодному галицькому селу! 2. Через Збруч! В 6-ті роковини переходу Галицької Армії на Велику Україну. 3. Хлопська земля панам і кольоністам (Польський сойм ухвалив закон про парцелянію і осадництво). 4. Ой, полі ви полі (вірш О. Кониського). 5. Д-р Ю. Гірняк: З якою бідою чоловік не може дати собі ради? 6. Звідомлення Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу". 7. Господар хати (вірш С. Руданського). 8. Повінь. 9. Що чувати в світі. 10. Хочуть вітер по житі (вірш І. Франка). 11. Село і дім Головного Т-ва „Просвіта" у Львові. 12. Новинки. 13. З господарських справ. 14. Дописи. 15. Михайлюшо: За скибу землі (оповідання; фейлетон).

ОСТАННІ ВІСТИ.

Викриття великої комуністичної організації.

Слідство в справі комуністів, пійманих підчас стрілянини на вулицях Варшави, допровадили до викриття великої комуністичної організації.

Припускальний результат цьогорічних жнив.

На підставі даних мін-ва рільничих справ цьогорічний урожай має датчи: Жита і пшениці дуже добрі. Жита дадуть 168 прбц. більше ніж в мин. році, збір загально оцінений на 6,150.000 тон. Пшениця дасть 1,388.000 тон (на 157 проц. більше ніж в мин. році). Збір ячменю і вівса заповідається, як в мин. році. Збір сіна слабий.

Офензива Ріфійців на Фез.

Абд-ель-Крім заміряє розпочати офензиву на Фез. Франц. позиції в Айн-Айша оточені неприятельським військом. Заосмотрення живністю тої місцевости відбувається за помічю літаків. Абд-ель-Кримові вручено листа з запитанням, чи він погоджується на мирові переговори. В разі згоди обидва уряди, франц. і еспан. виберуть делегатів для закомунікування Абд-ель-Кримові мирних умовин.

Рільничий страйк.

В Виленськім воєвідстві виник рільничий страйк 200.000 робітн. Страйк має характер льокальний.

Сенсаційний присуд в процесі про теорію Дарвина.

Суд присяжних визнав проф. Скопеса винним і засудив його на 100 долярів гривни. Оборонці зголосили відклик присуду.

Сов. субвенція для білорусн. організацій в Польщі.

Центр. Виконавчий Комітет Білоруси на послідній засіданні ухвалив прийти з помічу недавно утвореній на польській території селянсько-робітничій організації.

Комуністичні відозви на вулицях Варшави.

Комуністична партія розкидала відозви, підписані Центр. Комітетом польської комуністичної партії і Центр. Комітетом Союза соц. молоді. Та відозва стверджує, що три особники, притримані поліцією мин. пятниці, є членами ком. партії.

Присилайте передплату!

Біржа.

Львів, 23. липня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·19 — 5·19½, канад. дол. 5·09 — 5·09½, чеські кор. 0·15½ — 0·15⅝, леї 0·02½ — 0·02⅝, франц. франк 0·26 — 0·26½, швайц. фр. 1·01—1·02, анг. фунт. 25—25·10.

Золото. 20 кор. 21.80—21·90, 20 франк. 19·80—19·90; 20 марк. 24·85—25·00; 10 руб. 26·85—26·95.

Срібло. Австр. кор. 0·43½—0·43¼, 5 австр. кор. 2·27—2·28, фльорени 1·17—1·19, рубл. 1·83—1·85, рубель дрібним сріблом 0·82—0·85.

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

12-ий день розправи.

У своїх дальших зізнаннях об. Єгер розказує момент, коли Коригабер правів до нього (до друкарні) Микитина. Коригабер пив вході наразі у дверях завернув. Єгер вийшов за ним і почув, що Микитин пізнав в одному робітнику комуніста і тому не хоче йти до середини, щоби не зрадитись. Розмова велась у брамі. В присутности Міщя і Дворіщкого. Микитин сказав тоді, що знає атентатчика, але назвиська не сказав. Потім Єгер з Глезерманом пішли до Дворіщкого, який старався вмитати Микитина. Дворіщкі заявив їм, що Микитин жадає 5.000 долярів. Єгера збентежило це і він заявив Микитинові, що він резигнує з його услуг. Однак Микитин, довідавшись, що всетаки запевнять йому виїзд за границю, почав складати реверляції про Паньчишина. Микитин говорив тоді дуже поволи, надумуючись над кожним словом. Єгерови і Дворіщкому не стало терпцю: вони казали Микитинові спекати що знає, і Дворіщкі ці зізнання сховав до кишені. Потім переслухали Микитина знову: Єгер, Дворіщкі і посол Розмарін, і Микитин знову назвав Паньчишина.

Єгер не мав довіря до Микитина, якого підозрівав, що хтось наслав його. Також відніс він вражіння, що він „мачав у цій справі пальці". Зрештою Єгер переконаний, що Штайгер невинний. Його справою зацікавився тому, що вважав запідозріння Штайгера в убивстві кривдою цілому жидівському народові. Дальше Єгер обтяжує теж слідчого суддю і протоколянта в сторонничості.

Об. Глязерман, ритовник, до вини не почувається. Йдучи раз вулицею з Міщом і Коригабером почув від них, що у Коригабера є служниця, якої наречений дізнає щось про атентат. Радячись, що з цим діяти, почув, що Міщ вже доніс про це інсп. Лукомському, але Лукомські мав поглянути тоді на Міща згори і сказав: „не мішайтеся до цієї справи". Про анонімові листи нічого не знає. Обтяжує слідчого суддю і протоколянта. На загал зізнання Глязермана годяться зі зізнаннями Коригабера і Єгера. — Глязерман виказується ріжними документами, як активний діяч у польських патріот. організаціях.

Слідуючий об. приватний детектив Дворіщкі на розправу не явився.

„Голодному Селу".

Вп. Жертводавців, які зложили на допомогу „Голодному селу" в місяці липні 1925 в золотих:

Ч. 30. липень 1925. р.

О. Громницький Е. Львів 10, о. Бартків Романів 5, від себе церква Романів 5, Громада Романів 5, разом 15. Через Адміністрацію „Діла" Комітет допомоги українським біженцям в Ужгороді 2.374.50 кч., Хуст 337.50 к. ч., В. Скригунець 106 к. ч., по 100 кч. М. Никорак, Ю. Кодцуняк, І. і М. Корчутя 60, по 50 кч. д-р В. Барчак, Т. Ващук, Л. Гайдукевич, М. Дворяк, В. Дозорців, Інж. С. Індишевський, О. Крайчик, С. Кужіль, Д. Купчак, д-р Я. Маликова, по 40 кч. д-р М. Новаковський, В. Коссар, по 30 кч. Н. Грицик, В. Білоус, М. Клюка, О. Лукачева, С. Медвідь, д-р О. Окопенко, Ю. Турянський, А. Федорків, С. Черчиш, по 25 кч. В. Виногродський, А. Дідик, К. Заклинський, Н. Мельник, д-р Д. Стахура, В. Струк, по 20 кч. Н. Базюк, Т. Бакалюк, Ф. Балицький, Д. Бандрівський, Е. Булка, М. Ворона, Я. Голота, д-р О. Гупаловський, С. Гмитрійко, д-р І. Дожинський, д-р Р. Кізь, І. Колодрубець, С. Корецький, д-р П. Кривуцький, М. Писанчин, І. Устянович, д-р І. Цьокан, С. Чайка, С. Чайківський, по 15 кч. Т. Гірний, д-р С. Стахура, по 10 кч. О. Баланчук, М. Велигорський, А. Галізія, М. Грамяк, К. Дубова, Е. Калинський, Н. Квапельова, І. Келемен, П. Кукуруза, Л. Кульчицький, І. Лапецький, Н. Н., А. Одинська, д-р І. Павькевич, д-р В. Пежанський, Т. Паржізнк, В. Повх, А. Писанчин, І. Петрощук, І. Серніжка, М. Сховронський, П. Сушко, д-р Е. Стефанюк, Гр. Струк, В. Сухий, П. Черниш, по 5 кч. Л. Бачинський, В. Безушко, Г. Дикий, М. Кохан, Е. Луговий, П. Мороз, О. Пикулицький, С. Прус, Ю. Скригунець, І. Сподарик, С. Сородник, І. Трухний, М. Федор, по 3 кч. М. Кишка, П. Вігун, В. Вашишин, М. Джурман, Комітет допомоги Голодному Селу Бено 265.70 — разом 2.630.20 кч. — 394.53 зол. Ч. Х. через М. Струтинського 26.95, Обєднання Українських Організацій в Америці 125 долярів через Земельний Банк — 645 зол., д-р М. Зобків — Сараєво збірка 1110 динарів — 83.25 зол. а то: Т. Давидчак 250 динарів, д-р Михайло Зобков 250 динарів, д-р І. Ключенко 200, В. Вонсович 100, по 50 динарів: П. Бахнюк, В. А. Малець, М. Косендяк, І. Киськова, М. Кукура, В. Якібчук 30, М. Козак 20, Т. Свеціда 10, М. Хондога — Пітсбург збірка 18.25 долярів — разом зібрано по день 16|7. золотих 15.805.88 і 448.25 долярів,

Увага: Жертви надіслані від Українського Комітету допомоги „Голодному Селу" в Берні в квоті 250 кч., зазначені в виказі ч. 25, і в цьому виказі в квоті 258.70 кч. вплинули від таких жертводавців: д-р Дністрянський 20, проф. С. Шелухин 20, В. Гвоздайка 250, Сосяк М. 8, Р. Стефанівський 10, А. Шкварок 7.40, В. Ж. 10, Підгайківський 10, Р. Зелений 5, Хомишин — Гащукова 2.50, Д. Мерців 5, М. Лучин 5, І. Котилюк 5, Коробейко 5, П. Перещ 7.50, М. Яців 5.40, Н. Н., Н. Н., Н. Н. разом 9.00, Гулеюк 5, Головінський 5, Федорович 5, Москанюк 5, Ян Земин 100, разом 506.70 к. ч.

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
У пятницю 24. VII. м. Трускавець.

Дрібні оголошення

МАСЛО десерове подорожіло. Не дайтеся використати! Шліть на адресу: Д. КОНЮХ, торговля споживчих товарів, вул. Кохановського 5., Львів. Фрахтом поспішним. 91 2—3

ВУГОЛЬ горішньошльонський, найліпший доставляє перед дім а також вагоново на провінцію для шкіл, священників, кооператив, торговців „ЕРГОН", Львів вул. Словацького ч. 14. 101 а) 1—1

ТОМАСИНУ, суперфосфат, калійні, потасові соки і т. п. доставляє також на кредит „ЕРГОН", Львів, вул. Словацького ч. 14. Агентам, які зберуть для нас замовлення даємо рабат. 101 б) 1—1

ТЕХНІК гладить лекції, найкраще у священика. Зубрицький, Волшів п. Жидачів. 104 1—2

КРАВЧИНЯ з крою і доброю практикою виїде на село шити під скромними условинами. Ласкаві зголошення до Адміністрації під „Серпень". 105 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціяліст недуг легінів, серця і молудка 31 6—6

Д-р Ф. ГАН Львів, вулиця Городецька 46.

Пересвітлювання Рентгеном. — Лікування кварцевою лямпою.

Всенародне Свято

в честь Маркіяна Шашкевича

на Підлисьній Горі

(поміж Золочів, стація Ожидів)

відбудеться

в неділю, дня 2. серпня 1925.,

на яке запрошуємо всіх Українців Галицької Землі, щоб гідно пошанувати память вещого Будителя народньої душі і причинитися своєю участю до звеличення

СВЯТА ШАШКЕВИЧА.

В програму свята входять:

Архиєрейська Служба Божа

після чого відбудеться велика народня

Забава і фестин,

пластові змагання і багато инших несподіванок.

На Вп. Учасників з краю ждатимуть підводи цілий день на залізничій стації Ожидів. — Ніхто не повинен відмовитися від участи і нікого не оправдає власна совість від абсенції.

Весь дохід призначений на „Рідну Школу"

За Т-во ім. М. Шашкевича:

д-р Т. Ванво, голова. *дир. П. Лисецький,* секретар 103 1—3

Конкурс.

Видїл Т-ва „Бурса св. о. Миколая в Перемишлі" оголошує отсим конкурс на прийняття питомців до бурси і „Гімназійного Інституту". Услівя прийняття будуть подані пізнійше до відома. Подання належить вносити на руки Управи бурси згляднo Інституту (вул. Баштова ч. 25, згляднo ч. 26) до дня 1. серпня 1925. На відповідь треба долучити почтовий знаточок. — За Видїл: Білинський, містоголова. 74 3—3

Хто має машину до писання L. C. Smith Bros, хай у власнім інтересі зголоситься до **фірми Иосифа Міхальського, Львів, вул. Собіського ч. 12.** Механічне заведення для реконструкції всіляких бюрових машин. **Виключне представництво на Східну Галичину** машин L. C. Smith Bros, як також і їх приладдя. Взірцева наука писання на машинах. 102 1—4

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 163 (10.546). Львів, субота 25. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Неімовірна еволюція.

До сербсько-хорватської згоди.

Згода між Сербами та Хорватами є одним з найоригінальнійших політичних довершень в европейській політиці останньої доби. Провідник революційної партії, яка шукала порозуміння аж з III. Інтернаціоналом, Ст. Радіч — республиканець та хорватський самостійник прилюдно б'є себе в груди і складає югословянському королеві присягу на вірність монархії та сербському централізмові! Що більше: цей самий голова хорватського сепаратизму, який у своїй дипльоматичній праці по европейських столицях і революційній пропаганді на рідній землі завдав стільки ударів югословянській державі, нині, на авдієнції у короля, передає йому свої три книжки, з такими присвятами: „Королеві, як державному мужеві", „Королеві, як борцеві", „Королеві, як ощадному скарбникові".

Зміна поглядів хорватського провідника є настільки радикальна, що навіть дотеперішна югословянська конституція, яку Радіч так сильно атакував і яка згідно з поглядом усіх мусить стати предметом ревізії, відкладається на невизначений час. По шести роках досвіду дві неприєднані частини югословянського королівства забувають про основну причину своєї ворожнечі. З яким завзяттям, а навіть ненавистю, боролись Хорвати за рівноправну самостійність у державі, в якій Серби вважали себе єдиними зовноправними володарями! Пригадаймо, що не вважаючи на чисельну більшість Сербів, Хорвати почувають себе культурно краще розвиненими, хоча би тому, що їх громадянство не є таким одноманітним клясово і має за собою виховання та освіту вищої культурної атмосфери,

І сама ця вищість висловлялась нині у заявах Радіча, який не лякається, що його найближчі однодумці назвуть його запроданцем. „Не лякаймось — сказав його сестрінок Павло Радіч, що в його імені переводив усе порозуміння — що нам зроблять докір капітуляції. Підчас останньої виборчої кампанії, ми показали, у важких обставинах, що не можна нас зігнути. Зрештою ми воліємо, щоби було так і навіть, щоби думали, що ми відступили взад, бо коли ми відступили, то перед своїм братом Сербом. Його перемога не була би скінчилась визволенням, майже повним зєднанням хорватського народу, чкби не великанське зусилля Сербії і сербського мученичого селянства".

В останній своїй розмові з кореспондентом „Нає Фрає Прессе" Павло Радіч звертає увагу на те, що між Сербами і Хорватами істнують ріжниці у відчуванні та світогляді, які є наслідком довголітньої ріжної школи та касарні, одначе підкреслює те, що всі ці ріжниці сходять на другий плян супроти зовнішної небезпеки, внутрішної економічної скрути і факту, що Серби та Хорвати є етнічно, мовно та соціяльно одним народом. Дипльоматичний хист голови уряду Пасіча, старого діяча, відограв у цій злуці чималу ролю: коли він покористувавшись якнайгострійшим засобом політичної боротьби — вязницею супроти Радічівців, прийшов хутко до пересвідчення, що тільки мирною вимінею думок можна полагодити конфлікт для добра народу та держави. У нинішній добі загострених конфліктів між народами і кипучої партійної ворожнечі, приклад еволюції, яку перейшов Степан Радіч є настільки рідким, що майже неімовірним. Не дивно, що його вороги вважають його покаяння містифікацією, „Велика людина — сказав Вольтер — має привілей робити безкарно великі похибки". І додаймо: лише велика має сміливість голосно признатись до них і направляти їх дрібною щоденною працею, відійшовши в тінь.

Перше завдання обєднання.

(Надіслана стаття.)

II.

Мало хто з наших діячів здає собі справу, яку велику ролю грає в суспільній праці хист засувати просто і конкретно ідеї та гасла, що мають вести до здійснення найблизшої мети. Тижні, місяці, а інколи роки минають на суперечках за слова, поза якими кожний дошукується чогось иншого, або не находить того, що згучово найлекше вдоволює його вухо. Спільний політичний фронт не є фронтом на полі бою, де люде оживлені одним настроєм, без слів, на один мовчазний знак ідуть на ворога і здійснюють покладене на них завдання.

Нема підстави сумніватись, що нині вже істнує між провідниками обєднаних партій настрій спільної потреби йти одним фронтом. А проте повторім собі ще раз: що „спільний фронт" значить у нашій нинішній політичній ситуації перш усього вирівнання ріжниць поглядів та метод діяльности між самими провідниками одної нової партії, які надто довго ріжнились між собою, щоби могли від одного дня злуки нараз більше нічим не ріжнитись. Не забуваймо, що програма та ідеольогія всіх наших партій витворюється у штучній, неприродній атмосфері, яка не дає їм спроможности довести своїх ідей до бажаної прозорости. Перш усього наші діячі не можуть користуватись повною свободою слова. Далі: недостача наскрізь партійної преси, і взагалі громадянського, політичного життя, необхідних для кристалізації поглядів довела давно до того, що навіть члени одної групи стоять на ріжних, надто часто нестійних зі собою становищах.

Є в нас питання, які нелегко сформувати як політичну лінію, дарма, що вони вирінають щораз частійше, як болісно-актуальні справи нашого життя. Чи нпр. в мент, коли Рим ішов би щораз більше проти наших національних інтересів і коли треба би нашій суспільности висловитись рішуче за пов належністю до Риму або піти проти нього — не стали би ми роздвоєні на протязі одної ночі? Це тільки один приклад нашого непідготовлення навіть у сфері наскрізь ідеольогічній, у дуже настирливих справах. Наш загал, а з ним і наші політичні керманичі звикли єднати великий нахил до смілиних ідей у царині теорії і запопадливе приміряння до вузеньких форм дійсности в практиці.

На запит: яке є перше завдання наших новообєднаних партій? — кожний може вказати на иншу потребу, як необхідну, бо їх є і було в нас завсіди більш, як спроможности заспокоїти їх. Якщо нова партія родиться тому, що бачить перед собою можливість здійснення якогось негайного, важливого діла, тоді кожний громадянин вибачить їй навіть відсутність виробленої програми, побачивши вже наслідки праці. Так кожна суспільність вибачала всім геніяльним диктаторам, що в критичний мент вливали свіжу кров у знесилений організм нації. Одначе, коли в данім випадку маємо до діла з організацією, яка є висліком передових міжпартійних компромісів — то і еволюція поглядів, яка довела до цієї організації, мусить відбитись у самім громадянстві. Корисним, а подекуди й необхідним є вилити ті лінії, які були рисами старих будівель, згодом стали щілинами, а вкінці спричинили їх упадок; далі: що стали тим цементом, який зєднав розвалені відломки.

Скаже дехто: що це було би зайвим розпорпуванням взаємних гріхів. Та на нашу гадку: Коли творці нового обєднання лякаються признатись, у чому помилялись і в користь яких поглядів зреклися з давніх становищ, тоді старі риси та щілини можуть показатись наново. Вказати на фундамент будівлі не мало. Ідеї, які є фундаментом наших усіх партій, у роді: соборництва або земельної реформи, є надто самозрозумілі і тому надто загальні. Партія, яка хоче мати загальнонаціональну програму і обєднувати в собі людей найріжнороднійших груп та кляс, мусить мати так само різко зарисовану та звязовану партійну ідеольогію, як чисто клясові або гуркові партії. Тільки тоді вона зможе протиставлятись иншим і впливати на щораз ширші кола суспільности своєю ідеольогією. Праця над переоцінкою ідей у лоні такої партії стане не слабиною, а силою.

Відомо, що провід народу в данім моменті можуть брати у свої руки партії, які не конче силкуються покласти у свою програму якнайширші теоретичні ідеї, спільні всім громадянам. Надто загальні гасла мають часто ту хибу, що в змаганні охопити всі потреби суспільности, нектують тими кількома реальними потребами, які є найбільше пекучими домаганнями даного менту. Оживити ці домагання новою думкою, новим духовим зусиллям, накинути їх не як само гасло, а як потребу переоцінки старих домагань — ось перше завдання кожної нової партії, що повстає на руїнах старих.

Скептик.

Проти земельного визиску.

Заява посла Тарашкевича, зложена в імени робітничо-селянського блоку на засіданню сойму дня 17-го липня 1925 року.

В імени робітничо-селянського блоку, зложеного з Білоруської Селянсько-Робітничої Громади, Незалежної Селянської Партії і Посольської Комуністичної фракції, протестуємо як найрішучійше проти закону про парцеляцію і осадництво, який названо законом про переведення земельної реформи.

Ухвалений соймом закон є замахом обшарників на найбільш життєві інтереси працюючих мас. Цілию цього закона є, щоби утрималась кліка обшарників, які, котра на протязі цілого ряду століть висисала кров і піт працюючих мас, щоби купити окупи нечуваний жовтий сіль" ських багатій І таким робом здобути союзників до боротьби з визволенням селянським рухом. Метою закона є вирвати з землі одиноких її дійсних власників — мільонів безземельних і малоземельних селян, позбавити їх батьківщини а одночасно постійно опікувати і дурманити селянські маси облудними обіцянками. Вкінці метою цього закона є скріплення панування в польській державі, збільшення і так вже страшного утиску визиску селян і робітників.

Red. czas. „Dilo" Pr. 537/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 158 (10.523) z dnia 19. lipca 1925 r. w artykułach pod tytułem: „Farsa czy tragikomedja" w ustępach a) od początku artykału od słów: I tak napr. na... wyłącznie, b) między słowami: domałtannia szczo do zmin... a: Takym robom i syloju niż dosi... a: Polśkacpress, c) po słowach: zbywsia z panielyku... do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) u. k. i występku z art. III. ust. z 17.XII. 1852 Dzpp. Nr. 8. 1863. uznał dokonaną 17. lipca 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust, druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. o ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 21. lipca 1925 r.

Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 540|25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 159 (10.478) z dnia 21. lipca 1925 r. pod tytułem: w ustępachmiędzy słowami: a) bude borotysia... a: Ekoomiczne i kulturne, b) pid praporom objednannia... a: a wsi ti, szczo, c) wyrozumiłosty j dopomozi... a: Jduczy na służbu zawiera znamiona występku z § 24. u.p. uznał nanę 20. lipca 1925 r. konfiskatę za usprawiepliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17 grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów dnia lipca 1925.

Hawel.

Цей закон, який іде виключно по лінії інтересів обшарників, переводиться при найактивнішій участи панських слуг з „Цеста" і Польської Партії Соціялістичної, які вже віддавна поставили собі за виключну ціль оборону і закріплення панування панів. Анеж „Визволення", котре для паради вживає радикальних фраз, котре через якийсь час робило вібір то опозицію в соймі, — щораз то виразніше іде на паску буржуазії, а заключивши з „Пястом" угоду — перейшло виразно до ворожого для працюючих мас табору.

Буржуазно-пястівсько-пепеєівському блокові, який скріпився тепер „Визволенням", мусить бути протиставлений могутний робітничо-селянський блок, в радах котрого знайдуться мільони працюючих мас міста і села, які провадитимуть боротьбу під кличами: „Земля для селян, національна свобода для поневолених народів".

Ми, представники зачатків такого селянсько-робітничого блоку, від самого початку протестували і тепер протестуємо проти цього закону, домагаємося і домагатимемося визволення землі без викупу і поділу її між селян.

Цей закон не тільки не розв'язує земельного питання, не тільки не є вступом до мирного розвитку земельних відносин в польській державі, а якраз навпаки — він є початком великої і відкритої боротьби.

Сильна боротьба за землю входить в новий період. Сойм не дав і не дасть землі селянам. Селяне мусять взяти землю самі, і візьмуть її напевно.

(Маршалок: Пане посол Тарашкевич! З соймової трибуни можна говорити тільки про закон, проти закону або за законом. Як що ви і дальше будете промовляти в тому же дусі, — в тій хвилі відберу вам голос.)

Творити Селянські Комітети — це наказ хвилі!

Творити Селянські Комітети для масової боротьби за землю для селян без викупу, для боротьби з розходованням землі нечуваною горсткою багачів, для боротьби з податковим утиском, для боротьби з поліційними насильствами і утиском, для організування працюючих мас.

Ухвалений соймом закон про парцеляцію і осадництво провадить теж до загострення боротьби на українських і білоруських землях, які знаходяться під гнетом польської шляхти і буржуазії.

Польський уряд і польська буржуазія провадять на українських і білоруських землях екстермінаційну політику, так як робила це колись ославлена пруська Колонізаційна Комісія, — політику, яка змірює до цільовитого позбавлення землі українських і білоруських селян і до спольонізування Західної України і Західної Білорусі.

На теренах Західної України і Західної Білорусі земля творить відмічну власність місцевих селян, яку шляхта вирвала від них насильно.

Землю цю відіскають українські і білоруські працюючі маси і зуміють обороняти її перед всякими замахами з боку обшарників.

Для керовництва поділом сконфіскованої землі утворяться на українських і білоруських теренах Головні Селянські Комітети Західної України і Західної Білорусі, які будуть вибирані на зїздах делегатів Повітових Селянських Комітетів.

В імени мільонів селян і робітників, які тільки в тіснім братнім союзі і згоді бачуть запоруку побіди, рішуче протестуємо проти нового замаху, який готовить сойм на права працюючих мас.

Стверджуємо, що замах сойму на права працюючих мас скріпить ще більше і зусилить боротьбу селянських мас за їхню батьківщизну, боротьбу за їхні найпростійші права.

По широкому світі

Німецька відповідь.

Німецька нота, передана 20. липня на руки франц. посла в Берліні й через пізнійше оголошення одночасно в Парижі і Берліні, викликала у франц. м-стві закорд. справ приємне вражіння надзвичайно чемним тоном, який лагіднить по суті негативне становище до найважнійших пропозицій Бріяна. Ім. посол у Парижі Геш особисто завезвив Бріяна, що всі відповідальні кола в Німеччині є за продовжуванням розмов в справі гарантійного пакту, широ бажаючи його конкретизації. Геш перейшов з Бріяном усі детайлі німецької відповіди. Сподіються, що Франція відповість Німеччині найдальше до двох тижнів. (Докладнійше змістом і значінням німецької ноти, головно що торкається Польщі й питання ревізії договорів, займемося у завтрашньому числі „Діла" — Ред.).

Пропозиція мира й загострення війни.

Заповіджений лист Франції і Еспанії до Абд-ель-Кріма, чи він годиться на мирові переговори на базі, про яку можуть дізнатися його дипльоматичні агенти, вже переданий йому. Як що його відповідь буде позитивна, тоді делегати обох держав поїдуть до нього з офіц. текстом пропонованого мирового договору. Одначе є дуже малі вигляди на згоду Абд-ель-Кріма, який гадає повести рішучий наступ ще перед прибуттям допомоги з Франції. Теж саме Французи обіцюють собі „покінчити" з Абд-ель-Крімом в найблизшому часі, вірючи в геній маршалка Петена.

Невдалий переворот в Португалії.

Франц. агенція Гавася подає подробиці останньої спроби військового перевороту в Португалії. 19-го липня зранку підняли в Лісбоні бунт тамошні війська, на яких чолі найшлись офіцири, що приймали участь у квітневих революційних заворушеннях, були арештовані й втекли тепер з твердині Сан-Джуліяно. Кружляк „Васко-ді-Гама" перейшов на бік повстанців. Власти стараються альокалізувати бунт і, як твердять офіц. комунікати, сподіються здавити його місцевими силами, не відкликуючи навіть з маневрів морської дивізії піхоти. Притокою до зроблення спроби перевороту була та обставина, що 9-го липня португ. парлямент висловив урядові недовіря, а сенат 28-ми голосами проти 10 — довіря. Тоді премієр запропонував президентові республики розпустити парлямент, якого каденція і так кінчається в жовтні н. р. Але президент спротивився цьому.

Останні телеграми доносять, що капітан Баптіста, вождь революціонерів, а з ним 4 його товариші піддалися, а за ними піддалася й залога згаданого кружляка. Їх посадили в тюрму. У Лісбоні дальше панує стан облоги. Безумовно, що останній — хоч і невдалий — вибух збройного бунту матиме далекосяглий вплив на вигляд внутр.-політ. відносин у молодій республіці, яка ніяк не може найти рівноваги.

Голод і повінь.

Бюлетень ч. 17.

Крайового Комітету Допомоги „Голодному Селу" за місяць липень 1925 р.

Дальша Допомога з Вел. України.

Від Українського Червоного Хреста в Харкові прибуло дальших два вагони збіжжа. На цей раз Червоний Хрест вислав жито. Крайовий Комітет скермував ці вагони: 1. вагон в повіт Дрогобич і другий вагон в повіт Коломию. — До цього часу з В. України прибуло 20 вагонів збіжжа з них 2 вагони ячменю, 4 жита і 14 пшениці.

Організаційний рух.

В Богородчанах зорганізувався повітовий Комітет допомоги „Голодномуселу", який ставить своїм завданням допомогу населенню, що постраждало від повіні. На чолі Комітету стоїть о. Городецький.

В Устриках долішніх зорганізувався Комітет допомоги Голодному Селу на судовий повіт Устрики долішні під головуванням д-ра Пеленського.

В Надвірній зорганізувався Комітет на судовий повіт Надвірна. — До цього часу в Галичині і на Волині зорганізувалось 37 повітових Комітетів допомоги „Голодному Селу"; частина з їх теренів своєї діяльности мають політичні повіти, а частина дише судові.

Відгуки за кордоном.

В Румунії зорганізувався окремий голодовий Комітет коло громадського Комітету в Букарешті. Комітет збиратиме жертви в Румунії і Бесарабії.

В Литві одержаний дозвіл на публичне збирання жертв для голодуючого західно-українського села.

Пороблено заходи зорганізувати допомогову акцію в Швайцарії, Італії, Бельгії, Люксембургу, Швеції, Латвії і Болгарії.

Повінь.

Статистика шкід.

Повітовий Комітет допомоги „Голодному Селу" в Рудках подає:

В селах Конюшки і Загірна зала загнало до 600 морґів сіножатей і 50 морґів орного поля. — Біб, бульба, капуста і фасоля зівяли — а них нічого не буде. — Сіно в двох третинах скошене забрала вода; одна третина замулена, здатна хіба на підстілку.

В Черниховій знищила вода сіножати і майже всі засіви. В Острові — пасовисько, а Хлопчицях — всі луки, пасовисько і частину засівів над Дністром. Стратили селяни в Хлопчицях 100.000 зол., в Черниковій 50.000 зол., Острові 20.000 зол., Конюшках і Загірю по 50.000 зол.

Дворський обшар в Хлопчицях не дав опусту селянам з лук, всі їм вкарендував і не пустив худоби до міса. — Худобу в Хлопчицях годують листям з ясенового дерева і зеленим вівсом. В Чайковичах Дністер залив пасовисько і луки коло 2000 морґів, поля 30 морґів.

В Болозові долішньому залила вода понад 400 морґів сіножать і пасовиська, коло 30 морґів поля і городів, 25 будинків. В Ваньковичах залито 100 морґів сіножатей і 30 морґів поля. В Долодові 150 морґів сіножатей і 50 морґів поля. В Новосілках гостинних 30 морґів пасовиська, 50 морґів сіножатей і 40 морґів поля.

До 2300 родин потребує негайної помочі, а 4000 родин позички на закуп паші, яка пропала.

Селяне с. Племня, повіт Долина, повідомляють: вода в нашому селі забрала землі на 20 морґів, трави на 100 фір сіна, бульби на 30 метрів, збіжжа на 10 метрів, загальна шкода від повіні виносить коло 13.000 зол.

Кредитова кооперація і її відбудова.

(Продовження.)

Найбільше актуальною тепер є справа оборотових капіталів, на які головно складаються вкладки ощадностей.

Оскільки говориться про відбудову, перебудову і розбудову, то це відноситься головно до вкладок ощадностей, які завсіди були головною опорою і підставою кредитових кооператив.

Задачею кредитової кооперативи, яка має щодня можність безпосередно стрічатися з широкою масою населення, є збирати масові, дрібні, хочби якнайменші вкладки ощадности, які мають служити на те, щоби в формі кредиту оживляли цілий господарський організм. Всі инші чинности є лише побічні, і тому вся праця кредитової кооперативи мусить бути звернена в тім напрямі, щоби найти успішні способи добуття цих найдрібніших, масових вкладок, котрі в дуже значних скількостях спочивають без потреби й користи у кишенях чи по хатах ми-

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. 6)

Літературно-наукові непорозуміння.

Повага і гумор Наукового Товариства ім. Шевченка.

(Докінчення.)

Маємо нині вже цілу стирту томів „Записок Наук. Тов. ім. Шевч." і здається, що це вистачає, щоби на підставі цього записаного паперу висловлювати осуд про діяльність Т-ва. Та на його аналізу нема місця в політичнім деннику; наскільки висновки про цю діяльність правдиві, нехай перевірять критики „від" літературно-наукових журналів. Носити в серцю якунебудь образу до членів „Наук. Т. ім. Ш." — смішно. Це здебільша люде доброї волі, приватно симпатичні своєю наївною вірою у величність своїх наукових функцій, врештою відрізані від життя та Европи китайським муром, — одним словом: жертви галицької провінції. Роблять як і що можуть, без ніяких даних робити инакше і краще.

Критикувати їх зайве, бо критики вони не признають; що кожний з них напише, те йде до друку; а що видруковане, того й так ніхто не читає; колиж це й коштує гроші, то в порівнанні з розтраченими дурно скарбами наших політиків за кордоном це діточі суми. Хто знає склад деяких секцій „Н. Т. ім. Шевч.", цей може уявити собі, які кваліфікації треба мати, щоби туди ввійти. Чи є це велика честь? Їй Богу, важко сказати. Відомо, що на т. зв. наукові студії друковані у „Записках" складались десятки праць зі студентських „семинарів", з тої доби, коли людина горить „амбіцією" бути друкованою. Чи жалувати нині, що я не дав себе намовити своїм професорам, щоби друкувати там бодай частину своєї молодечої докторської праці про Франка? Вже тоді, бачучи, яке термітня йде в цю грубку повну попелу, у хвилині інстинктовної відрази, стримався я від такого кроку, який міг мене зробити вченим одним махом.

Минуло 10 років. Голова „Н. Т. ім. Шевч." д-р Студинський, мій бувш. професор, запрохує мене як „спеціяліста від Франка" на одно засідання „Наук. Тов.", щоби зробити реферат про збірник, який „Наук. Т." хоче присвятити Франкові і питається, чи зі старої студентської праці я не згодився би дати якусь частину до проектованого збірника? Ясно, що коли я соромився зробити це 10 літ тому, то не міг на це згодитись тепер. Та, на лихо, я згодився написати зовсім наново короткий синтетичний нарис про Франка, на 4 арк. друку, висловлюючи завдалегідь сумніви, чи він підійде до „Записок"; він мав на меті стати підставою дискусії для инших членів секції, що радили над „розібранням тем" для „Збірника". До дискусії не прийшло, моя „праця" викликала передбачене мною обурення між людьми, яких погляди на літературу мені давно відомі — ось і усе...

Чи хто, знаючи погляди на науку та літ-у нинішних членів філольогічної секції „Н. Т. ім. Ш-а", може дивуватись, що їм краще підійшла би моя студентська праця, якої я негайно по доктораті відмежувався? Там було безліч цитованих творів, причеплених до тексту, мов Жид до кожуха, псевдонаукова бомбастична фразеольогія, ніякої власної думки, — одно слово: ерудиція. Для галицьких учених, які лише на підставі такого апарату в силі орієнтуватись у вартости „наукової праці", стало ясно, що я за останніх 10 років у всіх тих згангренованих Київах, Парижах та Льондонах збовванів. Навіть не підозріваю їх у злобі, що вони хотіли помститись за кілька разів друком висловлений мій погляд про їх наукові довершення; олімпійські хмари, які вкривають їх сідалища, не пропускають до них ні одного проміння з того приземного світа, по якому повзаю.

Скілька разів думаю про цю нашу „Академію", нагадується мені здивований запит одного англійського професора: „Скажіть, будь ласка, чому у нашій льондонській бібліотеці я зустрічав лише видання „записок" (notes) вашого товариства, а самих творів наукових видаваних ним, нам не присилають?" Таких запитів можна б скласти довгий реєстр і всі вони заступають відповідь.

„Чому „Н. Т. Ш." вважає наукою присвячувати товстелезні студії десятирядним письменникам, а про справжніх письменників обмежується тільки археольогічними „причинками"? Де є критично видані ним твори наших великих письменників? Де є доказ найменшого зусилля в напрямку, який є першим обовязком та завданням такої наукової організації — де є необхідні словники та бодай матеріяли для наукової термінольогії, без яких кожний наш інтеліґент почуває себе нині, беручи за перо, безвизиким каліком? Чи не краще

ліонів людей, а які масово, постійно складані (якраз на короткий час — одного, чи пару тижнів навіть в кооперативах), могли би доставити дуже значні капітали до господарського обороту.

Ці масові дрібні ощадности не є якою фантазією, бо відомо, що найбільша часть переховних вкладок в наших кооперативах була якраз тими дрібними масовими й сухомими, коротковечинцевими вкладками, а зразковими вже під сим оглядом були кооперативи напр. в Скалі над Збручем, у Вікні коло Скалата, в Бурштині і дуже, дуже багато инших місцевостях.

Тепер найшлися ми в труднійших обставинах, ніж перед війною, бо погана державна господарка зничила не лише суспільний капітал, але і змисл ощадности; одні не мають з чого ощаджувати, а другі, що мають, відвикли від ощаджування, довіря до кредитових установ значно підірване, приватна лихва, себто позички між приватними особами на високий лихварський процент є в загальнім ужитку. Крім того при загальнім браку капіталів буде ще кредитова кооперація переходити новий період нових помислів, який витворить конкуренцію за ці найдрібнійші вкладки. А саме держава ініціює творення громадських, повітових і міських кас, які мають одержати законом застережені гарантії дотичних комунальних установ — не говорячи про істнуючу вже Почтову Щадницю і істнуючі каси ощадности та банки.

Якраз всі ці обставини мусять спонукати кредитову кооперацію до перебудови і розбудови щадничого відділу і до реформи способів збирання вкладок.

Кооператива, як добровільна автономна організація з великою суспільною ідеєю, яка має за собою світлу минувшість і має вже великий безпосередний вплив на своїх членів, вкладників і їх родин — видержить безперечно конкуренцію, якщо лише приміниться до теперішніх обставин, якщо дасть відповідну гарантію заявлених, чи то вплачених уділів, і необмеженою чи обмеженою високою порукою, а дальше, якщо відповідно поведе пропаганду за складанням ощадностей.

В цім напрямі муситься вживати всякого рода способів, які в дотичній місцевости є можливі до переведення. І так можуть служити тут: преса, брошурки, друковані летючки, скарбонки, ілюстровані оголошення, шкільні каси, картоники; ба, навіть збірка по домах за вкладками і уділами є в поодиноких місцевостях радо бачена, а то й очікувана.

Ведення статистики зросту вкладок буде річчю конечною, як також заведення установи мужів довіря на поодинокі райони в повітових округах, а навіть і по селах.

Той факт, що українське населення почучилося вже восереджуватися біля своїх власних інституцій, що у воєнім часі відтяжилося у високій мірі від довгів, та що сьогорічний урожай може буде ліпший ніж минулого року, дає надію, що де буде плянова робота, там певно акція відбудови кооперативи мусить вдатися.

На кооперативній організації, — яка живе великою ідеєю — тяжить обовязок праці над піднесенням змислу ощадности і тому кредитова кооперація повинна чим скорше вийти з теперішнього безчинного стану вижидання, який в наслідках не може мати нічого творчого, а лиш шкідливий песимізм.

Робота безперечно тяжка і вимагає систематичности, великої енергії і праці на місцях та віри в успішність понесених трудів, однак рівночасно дасть і повне вдоволення вельми хосенних наслідків. На кождій одиниці спочиває тепер національний обовязок розумної ощадности і тому управи кредитових кооператив повинні втягнути до акції також ширші кола громадянства з усіх верств, які розуміють, що ніяка кредитова акція не може вдатися, як довго не опреться на ощадности, та що ощадність є якраз тою підставою, на якій опирається господарський розцвіт як поодинокої родини, так і цілого народа.

Омелян Саєвич.
(Докінчення буде).

З нових подій та ідей.

Тайна автопортрету Мікельанджеля.

Не менше сенсаційною і всесвітньої ваги звісткою як находка 22 томів рукописів Достоєвського є історія відкритого єдиного автопортрету Мікельанджеля. Найти десь випадково затрачений рукопис або портрет може кожний. Але найти щось, на що гляділи щорічно сотки тисяч людей, на протязі майже чотирох століть, це вже щось більше як щаслива рука!

Єдиний автопортрет Мікельанджеля глядів від 1541 р. зі склепіння Сикстинської каплиці на всіх, що оглядали образ „Страшного Суду". Він не був збережений прехитрою методою конкурсових образків при ілюстрованих журналах: рисованих заганок, які треба обертати на всі боки, дошукуючись людських постатей між лініями мертвих предметів. Мікельанджельо змалював себе в масці св. Вартоломея. Це ненадійне відкриття є заслугою не спеціяліста: критика або історика мистецтва, а лікаря, від екзотичної патольогії, в римськім університеті, д-ра Франческа Ля Кава.

Два роки тому вразила його незвичайна схожість відомого портрета Мікельанджеля кисти Джакопо дель Конте, з рисами обличча св. Вартоломея на „Страшнім Суді". Два роки перезіював проф. Ля Кава свою теорію, пірнувши в історію мистецтва, поруч своїх праць над патольогією. Щойно тепер видав він результати своїх дослідів в окремій книжці, яка стала справжньою революцією для фаховців. Видається майже неймовірним, що до цього часу нікому не спало на гадку шукати в галерії облич, змальованих творцем „Страшного Суду", його власного.

Проф. Ля Кава кидає своїм відкриттям зовсім новий промінь на індивідуальність Мікельанджели. Св. Вартоломей сидить у середній групі „Страшного Суду" під ногами Найвищого Суддї, на хмарі, змальований як гігант, який радше настирливо домагається відпущення гріхів, ніж покірно прохає як грішник. Святі, що стоять групою у ногах Христа, благаючи вибачення, держать у руках предмети, якими завдано мученицьку смерть, нагадуючи судцям свої заслуги: Св. Севастіян стріли, які пронизали його тіло, — св. Катерина залізне коло, на якому була привязана, а св. Вартоломей держить у правій руці гострий, викривлений ніж, яким здирали з його тіла шкіру. Цікаво те, що одночасно в лівій руці держить він власну здерту вже шкіру, перекинувши її через плече разом з головою. Усі знали, що Мікельанджельо змалював св. Вартоломея з обличчям свого завзятого противника — геніяльного сатирика Петра Аретіна. Виходило, що аж таким способом він помстився на Аретіні за те, що той осміював його в своїх творах та інтригував проти нього перед папою. Чи не була це надто низька помста для геніяльної людини змалювати свого особистого ворога як того, з якого здирають шкіру? Це питання не було ясне перед відкриттям, яке зробив проф. Ля Кава.

Нині воно виглядає зовсім інакше: св. Вартоломей є лисим, з круглим чолом, простим носом, правильними бровами, довгою, кучерявою білою бородою. Зате обличча на шкірі, яку він несе, є з нерівним, майже чотирокутним чолом, глибокими очима, морщиною на осаді носа, густим, темним, легкокучерявим волоссям і заломаним носом. Це друге обличча — сам Мікельанджельо. — Приглянувшися близше бачимо, що Петро Аретіно є не тим, з якого здирають шкіру, а є жизолупом, а Мікельанджельо скрив свій портрет у рисах мертвої маски. Ця маска, є єдиним обличчам у цілім образі, яке не глядить на суворого Найвищого Суддю, не висловлює ні страху, ні радости, а захолола у мармуровім погляді, повнім закаменілої, непохитної погорди. Усю свою духову трагедію увіковічнив Мікельанджельо у цьому єдиному дивоглядному портреті і треба було чекати аж чотири століття, заки звичайний дилєтант виявив її знавцям мистецтва, що великі томи присвятили творчости одного з найбільше мармурових та таємних мистців світа!

О. О.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Дописи.

Коломия. (*По пятнадцяти літах товариський зїзд*). Українська коломийська гімназія обходить цього року 25-ліття свого істнування — як повної гімназії, себто 25-ліття першої матури. З приводу такої події в инших народів видаються спеціяльні монографії, в яких підводиться підсумки діяльности заведення та визначується його волю й значіння для даної околиці й місцевости. В нас — на жаль — ще дялеко до того. Та все таки ця подія не минула безслідно.

З приводу 25-ліття відбувся 11. червня ц. р. зїзд перших матуристів, про що була вже в „Ділі" досить вичерпуюча згадка. Два тижні пізнійше, а саме в днях 3. і 4. липня відбувся зїзд учнів коломийської гімназії, що здавали матуру перед пятнацятьма літами (1910 р.), а дня 5. липня зїзд учнів, що опустили мури коломийської гімназії перед двацятьма літами (1905 р.). Годиться звернути увагу особливо на другий зїзд (пятнацятилітників) з огляду на винесені на ньому постанови.

На 57 учнів, що в р. 1910 здали матуру в коломийській гімназії, прибуло тільки 17. Досить поважне число, бо аж 16 згинуло в часі війни і боротьби. Решта розкидані по широкому світі, головним чином по Україні і Росії, Чехословаччині і Америці. Соціяльне становище цих учнів коломийської гімназії дуже різнородне. Між ними є адвокати (д-р Турянський в Коломиї, д-р Когут в Богородчанах), професор високої школи (д-р Гаморак в Господарській Інституті в Камянці), директор банку (Василь Порайко, б. командір галицької червоної армії, тепер голова Укрсельбанку в Харкові), священики, судді, а є й студенти університету, сільські діячі і т. и. Найцікавійше те, що з 7-ох гімназійних учителів ані один не має державної посади. Всі вони (як д-р Іван Великорський, д-р Мих. Соневицький і ин.) працюють в українськім приватнім шкільництві.

Вже 3. липня вечером зїздовці зібралися в ресторані Миколи Турянського, де провели кілька годин на товариській гутірці, згадуючи минуле і ділячись обопільно своїми переживаннями. Другого дня рано всі явилися в гімназії. З ударом дзвінка засіли в старих лавках. Як перед 15-ма літами, так і тепер явився господар VIII. б. кляси проф. Никифор Данилишакого повитано повстанням з місць. Господар VIII. а кляси незабутній професор Леонтій Кузьма не діждав тієї хвилі, щоби ві своїми учнями-громадянами ділити радощі і горе. Переслідуваний і знеможений народнім і власним горем, закінчив він життя кілька місяців передтим. З инших панів професорів явилися: вічно життєрадісний „дзядзьо" Лев Дольницький, Евген Козакевич, Богдан Левицький і Роман Шипайло. Відчитано катальоги обох відділів VIII. кляси, які — на жаль — виказали багато відсутних, деяких переходово, а деяких на віки вічні після чого проф. Данилишак звернувся до своїх колишніх учнів з теплою товариською промовою, присвячуючи гарячий спогад незабутньому директорові пок. Софронові Недількому. У відповідь виголосив промову-подяку д-р Іван Турянський.

Опісля колишні учні і професори подались до церкви, де два товариші (о. Величко і о. Гриналюк) відправили богослуження. З церкви ще раз вернулися перед гімназійний будинок, де відбулася спільна фотографія. Звідсіля подалися зїздовці зі своїми професорами на перекусу до ресторану Мик. Турянського.

Серед товариської гутірки, переплітаної співами, обговорювано проекти для звеличання памяти першого директора коломийської

передрукувати хоча би матеріяли до мови та термінольогії вже істнуючі у Київі, ніж тратити папір на передрук життєписів та творів старих, нудних мавунів? Єдиною щирою відповідю на тисячу таких питань може бути тільки признання, що не можна домагатись від людей більш як вони мають даних та компетенцій до якоїсь праці. Прошу взяти якийнебудь том „Записок" і читати його з пієтизмом, з таким, яким слід брати до руки кожну книжку, від якої сподіємось духової підмоги. Чи це мова, стиль та світогляд людей, які мають бути представниками нашої наукової праці перед світом?

Певно, що є між ними виїмки. Але вони самі соромляться інституції, яка хоче світити їхніми прізвищами. На закінчення лише одиночкий приклад для характеристики атмосфери з ул. Чарнецького. Три тижні тому вибрала фільольогічна секція „Н. Т. Ш." нового дійсного члена. Можна розписати конкурс між усіма, що стежать за нашим літ.-науковим рухом і ніхто не вгадає, кого вибрали. Може — скажете — „Н. Т. Ш." пригадало собі, що про мову та літературу в силі инколи сказати розумне слово якийсь визначний письменник, який. дарма, що не має докторської праці про якусь письменницьку мумію, але має за собою твори иншої вартости? Ні. Воно вибрало— мушу виявити вам цю сенсаційну тайну, бо все одно не вгадаєте: — митрополита Шептицького! Sage und schreibe: до фільольогічної секції. Може хтось ставитись з найбільшою пошаною до папи аа його заслуги для Церкви, але нема сумніву, що хто для вшанування цих заслуг переведе його вибір напр. до управи театру, то не потребує вже писати комедії. Заслуги та талант митр. Шептицького могли виявитись у ріжних напрямках, а проте... Злобні люде впевняють, що наш фільольогічний синедріон доглупався до такого призначення під впливом останньої митрополичої цензурної енцикліки, яка навіть з погляду мови була пригноблюючим документом неграмотности. Та я гадаю, що це похоронне підприємство хотіло мати нарешті між собою когось, хто міг би його членам дати за їх працю в користь рідної мови та літератури повне відпущення гріхів. Амінь.

гімназії пок. С. Недільського. В короткій промові пед. Ф. Федорців згадував колишнє значіння Коломиї в політичному і культурному рухові, пригадав періпетії, через які переходила гімназія, та на тому підкладі змалював благородну постать дир. С. Недільського, великого педагога, тихого, але ідільного громадянина, батька молоді, що виростив коломийську гімназію, що розумів і відчував духа часу, що посвятив себе за справу, яка була йому над усе дорогою. Бесідник запропонував коштом колишніх учнів коломийської гімназії видати монографію, присвячену коломийській гімназії і особі її першого будівничого — директора. Пропозицію бесідника прийнято зі захопленням і для її здійснення вибрано комітет, зложений з проф. Н. Даниша, проф. І. Гаврилюка, проф. д-р Н. Гірняка, ред. Ф. Федорцева і проф. Е. Яворівського. Крім того на пропозицію проф. Даниша зложено невеличкі датки на бібліотеку ім. С. Недільського при тов. „Шкільна Поміч" в Коломиї. А саме зложили: д-р Ів. Велигорський 5 зол., о. Г. Деличко 10 зол., о. М. Грималюк 5 з., проф. М. Григорійчук 10 з., Ів. Декторюк 5 з., З. Кирилович 10 з., Т. Комаринський 5 з., Ів. Костинюк 5 з., проф. М. Мельник 5 з., проф. А. Микитюк 5 з., Ів. Навальковський 5 з., д-р М. Соневицький 5 з., д-р Ів. Турянський 5 з., А. Тофан 5 з., Ф. Федорців 10 з., Ів. Яськів 5 з., і проф. Р. Шипайло 5 зол. Крім того попередно (11. червня) зложили: проф. Н. Даниш 15 з., проф. Д. Джеряк 10 з., проф. І. Гаврилюк 5 з., проф. В. Лепкий 10 з., о. Гр. Дурделла 10 з., Ев. Перфецький 10 з. і нот. Р. Гузар 10 зол. При тій нагоді проситься всіх б. коломийських учнів присилати датки на бібліотеку на адресу проф. І. Гаврилюка в Коломиї.

Крім того зложено деяку суму на „Рідну Школу".

Сподіємося, що постанови товариського зїзду в Коломиї не минуть безслідно, а навпаки, що їх здійснення причиниться до повернення коломийській гімназії того морального значіння, яке вона мала за пок. С. Недільського. —ів.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (162) число „Діла" сконфісковано за певними дотепи Галактіона Чіпки на тему надприродного розросту польської нації. П. прокурат взяв в обороні Жидів-асимілянтів. — Досить оригінальною була конфіската останнього числа „Свободи", де м. ін. счеркнено в цілости включно з діловим підтитулом, який перейшов у „Ділі", історичний огляд переходу Гал. Армії через Збруч і її долі на Наддніпрянщині. Виходить, що зрочином є сама історія, якої нікому не вільно згадувати!

— **Добувають з моря польський торпедовець.** Польське військове міністерство потішає стурбоване польське громадянство, що найбільший военний корабель, який вилетів у повітря кілька днів тому в Данігу на те, щоби сполнити на дні моря, не є втрачений для збройної сили держави: вже почали добувати його з моря і сподіються відискати — очевидно з великою дірою, без комінів і т. п. принадлеж'в. Як причину катастрофи подають спеку й сусідство корабельної кухні зі збірником рови: вегкопальні випари зі збірника загорілись від іскор з комина чи з кухні. Така теорія є тим вигідною, що вільне від пошукання живих винуватців.

— **Тайна атентатчика на потяг.** Повна в поліційнім бюрі чоловічка, який назвав себе єдиним винуватцем замаху на потяг під Старогардом, зовсім не вияснила тайни, якою досіль цей замах окутаний. Самообвинуачуючий себе Котвіцкі путається у зізнаннях, натякає на якусь невсну таємницю, яку хоче забрати з собою в могилу, а своїм виглядом і інтелігенцією дивно перечить твердженням про своє походження і професію. І так каже він, що є селянином родом з Укрїни, а має білі делікатні руки; місцем замешкання подає вже містечко на Поділлю, а чудово орієнтується у політичних і економічних відносинах Німеччини. Нікого не обтяжує і жадає розстрілу. Цієї приємности не зробять йому, поки не знатимуть, з ким мають діло.

— **Робітнича доля.** Вчора на товаровім дворі у Львові 64-літній залізн. робітник Шамон Клєпацкі, занятий при пересуванню вагону, зачеплений машиною, упав під колеса. Покал'яченого перевезли до шпиталя, де він вкоротці помер. Клєпацкі посвятив у залізничній службі і відлав їй життя, як жертва своєї важкої професії.

— **Надокучило життя.** Вчора пізним вечером відвідуючи діваківського цвинтаря найшли на одній лавці непритомного молодого чоловіка. Його перевезли на ратункову стацію, де перепросили йому шлунок, дійшовши до переконання, що мається до діла з дантором якоїсь сильної отрути. Коли денат відзискав притомність, завізна, що він є студент політехніки Леопольд Кулінек і що рішив перемандрувати на той світ, не можучи дати собі ради з нервами. Ратункова стація дала йому змогу перевірити силу його волі й послідовности і повторити вдруге спробувану методу скорочення собі ненавісного життя з більшим успіхом.

Як магнес, гріш
або коханка
притягає всіх
сметанкова „БРАНКА".

З судової салі.

Процес Норнгабера і тов. — за обманство і вимушування.

13-ий день розправи.

Сензаційні зізнання Дворіцкого.

З черги зізнає обв. Ян Дворіцкі, директор приватного бюра детективів, б. активний агент поліц., замішаний в цілу справу титулом свого фаху. Дворіцкі зізнає „з верхом": видно по ньому людину, яка їла кашу з рідких ложок. Обв. оповідає детально, як доручали йому о. винуваченої Єгер і н. зайнятися зізнаннями Микитина і що з цього вийшло.

З Єгером скомунікував його Міщ, який знав його з того часу, коли обв. служив при поліції, а Міщ був поліційним фотографом. Міщ доручив обв. подивитися якимсь чоловічком, який бушім то знає щось про замах на президента. Спільна зустріч послідувала на Сикстуській вул., але Микитин не хотів на вулиці, ані в жадному публічному льокалі говорити, тільки сам запрошував піти до бюра Дворіцкого. Перед відходом обв. дістав інструкцію від Єгера, щоби не оглядався на гроші, як що дойде вимагатиме яких видатків. Єгер сказав: „Was kostet, das kostet, Geld spielt keine Rolle". Дворіцкі був такий втішений отриманим дорученням та ще й від такого клієнта, як Єгер, що не питався нанїть, чому звертаються до нього, а не до поліції.

Микитин, прийшовши до бюра Дворіцкого, не хотів спершу нічого казати, тільки кивав головою, але потім враз заговорив про ґвент. нагороду за зізнання і зажадав 5000 дол. Дворіцкі запевнив його, що Жиди дадуть йому їх, як що він складе зізнання і дасть на них постонірні докази. Тоді враз Микитин вийняв 50 зол., які дав йому в брамі на Сикстуській вул. Єгер, і хотів повернути Дворіцкому. Той не прийняв, кажучи, що не він давав йому їх, отже хай сам зверне Єгерові. Тоді потелефонував за Єгером, а той надійшов швидко не з одним панком (Глезерманом). В спільній розмові Микитин склав зізнання про Панчишина, як справника атентату. Сам Дв. не палився до справи, бо завважував, що може в ній грубо скомпромітуватись; Микитин не давав жадних доказів, лише складав загальникові твердження. Потім Микитин заходив до нього кілька разів. Раз вбіг переляканий і казав, щоб тих 5000 дол., „які йому належаться" виплатили його кревній, як що комуністи забють його. Обв. казав Єгерові, що „є щось, але мало".

По кількох тижнях, в полов. листопада обв. почув, що приїхали до Львова 4 американські детективи. Потім перевірив, що не американські, а варшавські, і не 4 а 6. Будучи раз у воєвідстві за посвідкою для одного свого клієнта, що один комуніст, наречений кузинки клієнта, сидів 3 роки в криміналі, обв. стрінув 2-ох незнайомих добродіїв, які його чемно зачіпали і дали пізнати себе, як поліц. урядники з Варшави. Від них обв. довідався, що Штайгер має бути звільнений саме на підставі того матеріалу, який він, Дворіцкі, добув від Микитина. Обв. дуже здивувався, але дальше почув, що Жиди (пос. Розмарін) повідомили про зізнання Микитина просто варшавську поліцію. Цікаво, що якраз в цю саму хвилину підчас розмови Дворіцкого з інсп. Савіцким (це той панок) у воєвідстві, до кімнати вийшов елегантно одягнений Микитин. Інсп. Савіцкі вихнув Микитина за двері.

22. січня, вертаючи до дому, Дворіцкі несподівано застав у себе в помешканню 7 поліцаїв з карабінами під проводом асп. Янчишина. Смертельно перелякався; в першій хвилині думав, що не обдала на когось. Почувши, що є письменний наказ з суду перевести в його ревізію і арештувати його, він просив видати болїй 5 поліцаїв: адже він в своїм життю арештував яку тисячу бандитів і ніколи не мав такої асисти. Коли вивели його, в брамі ждав на нього судовий Ротос. Він успокоїв його, казав, що навіть арештування лишиться від прокуратура і обіцяв за день заїхати. — Потім слідує оповідання періпетій слідства вже тягнучось місяцями.

Продовження розправи в слід. числі.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — не народня фортеця, це певний захист у добі пихолїття!

Дрібні оголошення.

ВЗИВАЮ п. Олександра Благодіра, щоби у власнім інтересі заголосився як найскорше у мене в моїй адвокатській канцелярії в Стрию, бо по уплині 14 днів мусів би я ужити инших способів в цілі вияснення місця перебування. — Д-р Антін Галасимів, адвокат в Стрию. 97 2-3

З БРАКУ знайомостей бажаю навязати переписку з панною в цілі матримоніяльній. Зголошення до Адміністрації „Ліги" під „Спільне життя". 107 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР

до недуг носа, ушей, горла і гортанни
23 переніс ординацію на 12-20
вул. Ягайлонську 7, І. п.
Телефон ч. 27—99
Лікування Діятермою і лямпою „HELIOL"

„КНИГА ПСАЛЬМІВ"

перекладу на українську мову
свящ. д-ра Ярослава Левицького.
Ціна 2·50 зол. (враз з почт. пересилкою). Замовлювати в автора: Львів, вул. Як. Стшемя 15. „Книга псальмів" повинна знайтися в кождій українській хаті! — Спішіться, бо
41 наклад не великий! 4—?

СКЛАД МАНУФАКТУРИ
Б. ДУБОВИ
Тернопіль, вул. Міцкевича ч. 39.
поручає по фабричних цінах та найдогідніших услівях як краєві так і заграничні товари: суконні, блявати і шоаки, великий вибір чорних матеріялів для Вел. Духовенства, рівнож білля, давани, хідники і фіранки. Поручення з провінції виконується негайно. 35 3—4

КАСИНО в ЦОППОТ
відкрите цілий рік
Rouletta — Baccara
Гра відбувається на данцігські гульдени 25 гульденів = 1 англійському фунтові.
1—1 Інформації про подорож 26'8
в ВАРШАВІ. Телеф. 157—31
і за посередництвом бюра подорожі
Касина в Цоппот.
ВІЛЬНЕ МІСТО ДАНЦІГ.
При кінці липня і в серпні цикль Вагнерівських опер в Цоппотськім лісі.

Чеколяда
А. Пясецький
фабрики
Краків 3-?

Позір Стрияне!
Заходом Товариств „Сокіл" і „Спортклюб" відбудуться в суботу 1. серпня в Стрию, в салі „Народнього Дому" в год. 8·30 вечером
Великі Вечерниці з танцями
Запрошення видає „Український Базар" в Стрию. 106 1—2

Rest & Gasserа
Машини до шиття є найліпші
Фабрични. склад
У ЛЬВОВІ, вул Городецька 53 4-12

Подяка.

Неумолима судьба забрала нам передчасно і неждано Найпорошого Мужа і Батька о. Емілїяна Трешневського, пароха в Горушку. Прибиті тяжким горем по тій безповоротній, а нічим незамінимій втраті уважаємо своїм обовязком зложити щиру подяку Впр. о. деканові Л. Стеневу і Впп. оо. І. Паньківському, С. Яворському, Ю. Душькові, С. Крушкові, П. Маленькому за відправу при виряджению тїлесних останків Покійника до церкви дня 1. липня 1925 р., а тим Впр. Отцям як також Впр. Отцям М. Мокрівському, С. Мигалеві, М. Татомірові, І. Романцеви, що мимо великої спеки прибули дня 2. липня 1925 р. до Горушка, щоби взяти участь в похоронім Богослуженню. Зокрема дякуємо Впр. о. Кирїякові Стецишинові парохові Опільська в сокальськім повіті, бувшому сусідови Покійника, що в так непригожий час прибув з далеких сторін віддати Йому послїдну послугу. Рівнож особно складаємо подяку Впр. о. М. Мокрівському за прегарну проповідь в церкві, Впр. оо. Ю. Душькові і П. Дуткові за також проповідь над могилою Покійника, а Вп. П. Амврозієві Левові директорові місцевої школи і Вп. П. Юдиті Новелівній, учительці тої ж школи, за участь з шкільною літвоєю в похоронах. Дякуємо щиро Вп. П. Емілїянові Плешкевичеві за всю Його труди і поміч, несену нам через цілий час похоронів Покійника, а також Йому, як управителеві хору і місцевому хорові зокрема за звеличання похорону прегарним співом, а Пов. П. Петрові Лучечкові секретареві громади за огненне прощальне слово над гробом Покійного. Спасібі вкінци начальникові громади, Хв. церковному Братству, кооперативі і всім громадянам Горушка, які в тім сумнім обряді взяли участь з молитвами за душу Покійника. Нехай Милосердний Бог нагородить Всіх повищих за їх труди. — Горушко в липні 1925 р. — **Мирослава з Ковцьвичів Трешнєвська вдова, Богдан, Маріян, Роман і Анна діти.** 109 1—1

Присилайте передплату!

ХТО знав бн. де тепер перебуває Роман Прихитко, котрий в 1920 р. був в полоні в Москві, зволить повістн на адресу Якова Прихитко в Пітричах п. Квасне, повіт Золовів. Заграничні часописи проситься о передрук. 108 1—1

ВДОВА в середнім віці пошукує місця заряду домом найкраще у священика. Зголошення листовно: Сороківська Львів, вул. Декерта 3. 94 1—1

Відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 164 (10.547). Львів, неділя 26. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фп., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 п. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Туга за миром і страх перед війною.

На маргінесі останньої німецької ноти.

„Не вважаючи на деякі сумніви й неясности, німецький уряд гадає, що вже можна ствердити в головних точках значне зближення обосторонніх поглядів. Хоча щодо подробиць існують ще різниці думок, а проте їх перебореться, якщо уряди матимуть зорко на увазі мету, до якої змагають, а саме: піти назустріч домаганню рівноправности й обосторонніх інтересів. Німецький уряд зважується вірити, що дальші переговори доведуть до позитивного кінця. Він щиро повитав би приспішення тих переговорів, щоби задоволити настирливе домагання народів: дати тривку запоруку спокою й мирного розвитку та відбудови зруйнованих війною нормальних відносин світа".

Такий є кінцевий уступ оголошеної три дні тому німецької ноти в справі гарантійного пакту, що змінив би політичну конфігурацію Европи й світа, і булоб грубою помилкою гляділи на отсе celebrum censeo нового дипльоматичного акту, як на пустослові й беззмістові фрази. Можна від „нічого робить" бавитись у всілякі кріваві пророцтва на далеку мету, можна так чи инакше задивлятись на термін конкретизації нинішніх франко-англьо-німецьких розмов, ба навіть скептично кивати головою над будучою тривкістю несповна пів року тому пропонованого й все ще загальниками обмірковуваного пакту. А проте все воно не зміняє факту, що внутрішні господарські відносини в усіх трьох згаданих великих державах кричать за миром, справжнім миром, що цей крик щораз голоснійший, і що вже навіть найбільш одурманені сопухом останньої світової різні прислухаються до нього. Можна по схочу найльогічнійшими аргументами доказувати тезу, що велика війна ще не закінчена, але паралєльно на очах множаться признаки, що в психіці провідних народів західньої і середньої Европи наступає перелім у бік мира, справжнього мира, а не фікції, створеної у Версалі.

Здається, що не доводиться багато крутити головою у придумуванню прикладів на важку господарську кризу держав, що заініціювали й ведуть дальше дискусію над гарантійним пактом. У Німеччині: захитаний велитень-концерн Стіннеса, і пруський міністр торгівлі стурбований складає звіт про кризу в найповажнійших осередках західнімецького промислу — у Надренії, Вестфалії і Порурю. У Франції: фінансова скрута того рода, що найбільш авторитетний представник держави, міністр фінансів Кайо, не злякався порівнати своєї батьківщини з потопаючим кораблем. В Англії: примара страйку вуглекопів і робітників транспорту носить на собі проречисту фірму півтори міліона безробітних.

Чи можна ще дивуватись, що гук стрілів, який долітає до Льондону й Парижа з вулиць Шангаю та просників Марокка лише збільшує занепокоєння англійської і французької опінії? Чи можна дивуватись, що Англія шукає забезпеки власного мира в мирі европейського суходолу, реазигнує з політики splendid isolation та готова гарантувати незайманність кордонів своїх сусідів зпоза ляманшського каналу? І тому зрозуміле і те, що німецькі націоналісти, принципіяльні противники розмов з Францією, дають свій підпис під ноту з мировим покликом і що у Франції сотня найчільнійших діячів пера видає маніфест за духовим замиренням з Німцями.

Ті, що щиро шукають за передумовами замирення не можуть не доглупатись вкінці, що одною із перших і головних таких передумов є признання до курйозів і воля до усунення абсурдів версайського мирового договору. Свідомість того ще далеко не дозріла у головних винуватців версайської трагедії. А проте вона вже прозябає, прозябає якраз на реальному ґрунті господарських кріз і лячних примар щораз нових конфліктів. „Бо не вважаючи на наші договори з неспокійними малими державами Східної Европи, ми дійшли нині точнісінько так далеко, як вчора були за Поанкаре, здавлені тягарем наших довгів, і швидше або пізнійше — завдяки нашим Польщам, нашим Румуніям і Югославіям — загрожені всіма небезпеками нової війни, в порівнанню з якою перебуті 5 літ жаху будуть здаватися невинною дитячою забавкою" — ось признання, складене десять днів тому одним із авторів згаданого маніфесту французьких інтелєктуалістів, голосним письменником Віктором Маргеріт.*)

Німецька нота про гарантійний пакт, доручена французькому урядові 20. липня ц. р. як відповідь на французькі пропозиції з 16. червня, які явились безпосереднім наслідком первісного німецького меморандум з 9-го лютого ц. р., є одним більше документом, скермованим проти несправедливости версайського договору. У першій, так мовити принціпіяльній частині ноти нім. уряд відкидає домагання Бріяна про складення з боку Німеччини спеціяльної заяви, що гарантійний пакт не стоятиме в суперечности з дотеперішніми великими договорами. Нота стверджує, що чейже не є виключене, що в будучности може підлягати зміні всякий договір, і що сам версайський трактат допускає можливість своєї зміни в новій політичній ситуації. — У другій частині ноти є застереження проти права Франції перемаршу крізь Німеччину на випадок війни Польщі, а також проти права Франції бути односторонним арбітром в евент. німецько-польському чи німецько-чеському кочфлікті. Воно вяжеться з французькою пропозицією гарантувати будучі арбітражні умови Німеччини з тими двома повосними державами. — В третій частині ноти є згода на приступлення до Ліги Націй, але під умовою передусім зміни 16 ст. статуту Ліги, яким розброєна Німеччина булаб обовязана всупереч своїй волі нести збройну допомогу державам, які остають під опікою Ліги.

Як бачимо по суті німецька нота є негативною відповіддю на французькі пропозиції. По формі вона є зразком вишуканої чемности. Нота виразно підкреслює, що не має дефінітивного характеру. Безумовно, що нинішня Франція, якої закордонна політика спочиває в руках вірного оборонця версайського договору Бріяна, не буде вдоволеною тенором ноти, зверченим аж надто проречисто проти Польщі. А проте дальші розмови будуть вестися.

І тут вихідна точка для остраку, з яким кожна нова вимінна нот між двома великими державами стрічається у Польщі. Остання німецька нота є par excellence документом мира: вона натякає виразно на потребу очищення нетрів, що криють у себе фурії війни. Заповідь мира, який несе ця нота, стрінула польська преса голосом обурення, як новий проект розбору Польщі!

Німецька нота хоче завалити „нечистий мир" — як його назвав льорд Аскеіт — і створити підвалини справжнього мира. Воно станеться нешвидко, але праця в цім напрямку вже йде. І ніяка оборона „нечистого миру", ані просьбами ані грозьбами не поможе: швидше чи пізнійше він завалиться. А це станеться без уваги на крик декого, що в „нечистому мирі" бачить єдину базу власного істнування.

І. К—н.

*) Автор сенсаційної „Хвилини" („La garçon"), у якій представлена деморалізація висших кол повоєнної Франції. За цю книжку Маргеріт утратив орден Легіон.

Штунда на Волині.

І. Причини зросту і становище духовенства.

У свій час, в одній статті „Діла" висловлено побажання, щоби інтеліґенція, що має нагоду зблизька обсервувати життя наших штундистів, подала до публичного відома свої спостереження над ними і тим може допомогла зібрати фактичний матеріял, необхідний для розяснення відношення до цього релігійного явища серед нашого народу. Штунда безперечно, в тій чи иншій мірі, поширена по цілій нашій Волині. Часами праця штундистів прибирає більшого розголосу, у всякому випадкові можемо стверднти, що з двох-трьох сусідніх сіл, бодай в одному знайдете групу штундистів-селян. Отже справді не буде зайвим призадуматись бливше над питанням: що привабливого знайшов наш нарід у цій сетті, які причини розповсюдження і який вплив вона матиме на своїх одновірців та околишних людей. Річ ясна, що ми на цьому місці не маємо на меті розглядати релігійних догм штундистів, — а хочемо тільки з національного боку приглянутися цій хоробі коли в дійсности це є хороба.

Штунда розвивається коштом православія, хоч знаю кількох адептів її зпоміж католиків (а в кремінецьких селах багато католиків, що не вміють і слова по польськи) і навіть вербує собі своїх членів штунда і з Жидів. Щодо останніх, то це правда рідкий випадок, але всеж особисто знаю Жида, що є тепер пресвитером штунди.

Початок масового ширення штунди на Волині датується з поворотом полонених з Німеччини, коли бувші жовніри поприносили з собою російські біблії берлінського видання. Читання цих книжок, на мові більш зрозумілій, — принаймні для бувших салдатів російської армії, — ніж слухання церковно-славянського дяківського читання по церквах, примусило селян більш застановитися над православним обрядом та поставитися критично до деяких другорядних питань своєї прадідівської віри. Революційні події і навіть коротеньке перебування на Волині большевиків ще більше побільшило цей критицизм, в суті речі дуже ще примітивний. Решту зробило само православне духовенство, котре властиво і ширить штунду. Впливи американських проповідників (а вони і тепер є на Волині) та приклад України в суті речі другорядні, тим більше, що в останній час штунда на Україні, хоч і користується симпатією большевиків (штундисти є комуністи), всеж поступилася своїми впливами на конто Української Автокефальній Церкві.

Це не парадокс, що православне духовенство ширить штунду. Варто побувати на штундиських бесідах, або на тих диспутах, які улаштовують — під натиском епископату — православні панотці, щоби переконатися, що догматичні справи грають тільки другорядну ролю, а найбільше мають значіння економічні та моральні причини. Почуєте там, з іменами та датами — цілу низку, на перший погляд — другорядних подій з місцевого життя, котрі не тільки характеризують економічні відношення поміж духовенством та його „паствою". Довідаєтесь, напр. що панотці не хочуть сповідати, коли наперед не дадуть їм по 50 грошей, (знаю 70-літнього діда що, ізза браку 5 грошей, мусів йти сповідатися в цьому році за 12 верст до монастиря); почуєте що, панотець не буде святити Пасхи, коли не заплатять йому по цілій півметровій пасці, (хоч за це епископат не хвалить); не буде він читати молитов на проводах, коли не ні кожній могилці положено по хлібцеві та по три крашанки; не повінчає, коли не заплатять по 15 злотих, не дадуть по парі хусток та 5 аршин полотна; не поховає, коли попереду сіма не заплатить попові старих боргів і т. д. Скільки ще можна почути таких „коли", та ще з додатком і инших фактів та спліток з морально-особистого життя місцевого пан-отця! При теперішній матеріяльній скрузі, селяне гадають, що пан-отцеві доволі і тих 30 десятин землі, що мають, та ще традіційних добровільних датків хлібом, полотном та грішми. Я навіть гадаю, що і тих датків було б значно більше, колиб наші пан-отці не зостава-

лися цілком чужими нашому народові, коли б за дуже невеличкими винятками не були до глибини душі русофілами, з року на рік не чекали б приходу Денікина або появи якого небудь Великого князя чи царя, котрі б прилучили Волинь до Матушки Росії. І це русофільство лане не тільки по селах, а навіть по наших повітових місцях. Я знаю пан-отців законовчителів (катехитів), що свідомо вчать у московській мові українських дітей у наших волинських школах — польських чи українських — та ще й публично кажуть, що до кінця свого життя будуть послугуватися тільки московською мовою.

Цю відчуженість православних священиків від народу та й моральний занепад відчув і теперішний митрополит Денис, котрий у новорічній своїй відозві до духовенства та мирян Волині, — писав (по-українськи) дослівно: „На великий, одначе жаль, — не всі пастирі стоять на висоті свого положення, не всі хочуть підійти до духовного устрою і настрою своїх духовних дітей, не всі слідкують за духовними інтересами і потребами їх... Не треба забувати, що нарід шукає задоволення своїх духовних потреб, шукає настирливо і вперто, але позбавлений змоги вкусити всю сладість церковних благ, він знаходить їх на стороні"... Ця характеристика православного духовенства на Волині в устах найвищого православного достойника в Польщі є безперечно справедлива, але її можна з тим-же правом прикласти і до всіх тих чотирьох єпископів, що перебували за останні — повійськові — часи на Волині. Бо-ж тойже митрополит Денис закрив єдину українську церков (Хрестовоздиженську) в Кремінці і так порозпихав панотців, що за 30 верстов навкруги Кремінця ніде по церквах не почуєте українського слова, навіть у проповідях. Єпископ Олексій теж порахував, що українізація церкви була помилкою, перестав розмовляти по українськи, (а єпископ родом з Холмщини) і став дихати чисто московським духом (див. інтервю з митрополитом в „Нашім Житті" ч. 13). Еп. Антоній настільки був далекий від українського народу, що був широ вдивований, коли Острізька „Просвіта" привитала його українською мовою: думав він, що як Українець, то безперечно вже уніят. Вкінці, щодо русофільства теперішнього єпископа кремінецького Симона, то нагадаємо тільки недавній протест проти нього воводимичан (див. „На Варті" 1925 р.). Тож властиво нема чого дивуватися, що і підвладне духовенство, — в масі своїй досить темне, — йде слідами своїх владик і ховається далеко від того народу, котрим живе і для котрого мусить служити. А воставеться воно чужим, поки не стане на українському грунті і то не тільки в своїй духовній праці, але і в громадсько-культурній роботі. М. М.

(Продолження буде.)

По широкому світі.

Становище франц. преси супроти німецької ноти, на загал беручи, стримане та скептичне. Франція не може погодитись на німецькі домагання, але не кидає надії на дальшу, кориснійшу виміну думок.

У Франції величезна хуртовина з дощами спричинила втрати в людях та майні, майже на всьому просторі краю.

Німеччину прийняли до міжнародньої торговельної палати в Парижі.

Італійські фашисти напали в ночі на опозиційного демократичного посла Амендола і сильно його поранили. Поліція не відкрила винуватців.

Згідно з німецько-польською умовою з 30. серпня 1924, дня 1. листопада 1926 р. минає останній речинець виміни підданих двох держав, що змінюють підданство. До Німеччини має вернутись приблизно 35.000, до Польщі 5.500 осіб.

Югословянський уряд вволив волю Ст. Радіча і переніс голову загребської поліції та инших вищих урядовців, які у свій час його арештували.

Абд-ель-Крім мав буцім-то запропонувати Франції ось-які умовини миру: 1) він мав би одержати становище еміра Ріфу, зі статутом забезпеченим Лігою Націй; 2) Абд-ель-Крім признав би суверенність султана над Марокко; 3) Південний кордон тягнувся би вздовж ріки Уерги; 4) Еспанія задержала би свої позиції в Цеуті та Мелілі; 5) Абд-ель-Крім задержав би свою армію, якої чисельність означив би трактат.

Воздушну комунікацію між Амстердамом і Аляскою запроектував відомий дослідник північного бігуна Нансен. а цей проект прийняв уряд СРСР., даючи згоду на кошти для цієї організації. Деякою частиною причинились би до будови воздушної фльоти і инші европейські держави, в огляду на велике практичне значіння такого звязку з багатими країнами. Перший пробний переліт, який тріватиме тиждень, зроблять при кінці цього року.

Школа і дім.

(*Голос педагога.*)

Перші початки виховання дістає дитина дома від родичів і рідні. З хвилиною, коли дитину записано до школи, крім дому перебирає на себе також обовязок виховання дитини й школа. Буває нераз, що дім не дає ніякого виховання, що виховання зачинається щойно у школі. Так буває головно у дітей бідних родичів, що ціле життя займати виключно борнею за кусень хліба, що не мають тому й часу на виховання дитини, або про виховання й поняття не мають! Тоді має шкільне виховання заступити і домашнє. А це, як учить практика дуже тяжко, — тяжко, але все таки можливо! Та вже цілком неможливо, щоби школа могла виховувати, коли протй ділає дім. Таке виховування не приносить ніяких плодів — і вихованець росте та дізрівається без виховання.

На щастя, таких домів, що самі собою — чи то свідомо, чи то несвідомо, інстинктовно протидіяли би вихованню школи — мало. Зате дуже багато таких домів, що зі шкільним вихованням не співділають. Наслідок: або само шкільне виховання за вузке і за слабе й одиниця виходить у світ, немов би цілком без виховання, або — якщо при шкільному вихованню вжито всіх засобів і зусиль, а вихованець податний на добрий вплив — одиниця — виходить дещо вихований, одначе всетаки не настільки, як він став би вихований при співділанню дому зі школою. А проте у громадянстві закорінений інакший погляд. Громадянство вимагає від школи всього. Розуміється, що добре — засвоєне дитиною у школі — громадянство приписує собі, своєму впливові і своїм заходам. Тільки все лихе, що має на собі вихованець, стає в очах громадянства надбанням принесеним зі школи. Школа винна всьому. Школа повинна була затерти й усунути всі лихі риси характеру і поведінки.

Так само й з поступом у науці. Тільки школа винна, якщо ученик дістає недостаточну ноту з якогонебудь предмету. „Зле вчать" — або ще звичайнійше: „Учитель винен — професор завзявся на дитину — професор має око на неї!"

Ось такі готові фрази є здебільша символом віри громадянства. Вони всі в грунту невірні. Їх викорінити з переконання людей, виказати їх нестійність і хибність — ось трудне завдання, що його стараються виконати міродатні чинники. Та як важко це зробити! Нема майже ні одного батька під сонцем, ні одної матері, що признала би якусь недостачу, якийсь брак у характері, у поведінці або у знанню свойого сина чи дочечки!

А тимчасом повинно бути інакше. Батьки дитини, що ходить до школи, повинні заєдно цікавитися не тільки школою, але й вихованням взагалі, а вихованням і поведінкою своєї дитини зокрема. До батьків дитини належить інформувати вчителів про здібности дитини, про її попереднє життя, про її спосіб і можність вчення і т. п. Кожний вчитель — якщо він не є „вчителем з примусу" — прийме ті відомости про ученика чи ученицю з великим зацікавленням до відома і поступить згідно з ними. До батьків дитини належить згуртуватись у спільноту, у „батьківський комітет", до якого належав би крім матеріяльного піклування про школу, ще й преважний виховно-моральний бік. Батьки повинні вислухувати двотижневих викладів професорів і директора на тему обовязків виховання дитини родичів, школи і дому, їх взаємин і т. п. Батьки повинні допитуватися про стан науки своїх дітей щонайменше раз тижнево (не як у нас — раз на піврік, по клясифікації, коли вже не час на ніякі виховні засоби!) До батьків належить нагляд над дітьми за школою — від воріт школи до слідуючої днини знову до них. До батьків вкінці належить і припильнозування науки дітей дома. До цього всього треба заєдно вказівок досвідних педаго-

---

А. КОСЕНКО.

Лист з Карльсбаду.

Назва і історія. — Гості. — Громадяне світа. — Земляки. — Спомин з Укрєтьи.

Тепер воно, оце чарівне місто, називається Karlovy Vary і Чехи на точці цієї назви дуже вражливі і вперті. Коли відоме французьке енциклопедичне видавництво Larousse назвало в одним виданні ці Карлові Вари Карльсбадом, то Чехи аж дипльоматичною дорогою проти цього протестували. Про боротьбу з Німцями у себе дома за назву купелевої місцевости не треба згадувати. Вона була дуже завзята і... смішна. Покінчилася компромісом: хожне називає по своїому, а на урядових печатках, вивісках і т. д. видніє на першому місці Karlovy Vary, а на другому Karlsbad. В публичних урядах обидві мови рівноправні, а позатим місто має характер німецький. Всіх мешканців має біля 20.000, у тім Чехів біля 1000. Не дивлячися на це, Чехи твердять, що Карлові Вари це старе чеське, але знімчене місто. Доказом на це є старинна річка Тепла, яка пливе серединою міста і про яку є згадка в документах при основанні Тепельського монастиря 1197 р. Вже тоді жили в околиці славянські племена (місцевість Sedlec, нині Zeditz) і вони знали горячі джерела, звані в а р и, в місці, де нині Карльсбад. Очевидно на цьому місці не було жадної. Щойно король Карло IV. заблукав сюди підчас ловів і одна з його гончих собак упала до горячої калабані та попарилася. Карло звернув на горячі джерела свою увагу, оцінив їх значіння, побудував тут замок і сам приїзджав сюди кілька разів лічитися на подагру. Довкола цього замку розвинулося нинішне місто, яке і по українськи може зовсім добре називатися Карлові Вари, або в скороченні Карловари.

Одначе багато цікавійшим від історичних „варів" є нинішне купелеве місто всесвітньої слави. Досить згадати, що в ньому лічиться близько 100.000 людей річно, з цілого світа. Підчас війни і повоєнного хаосу фреквенція впала була на 5.000 гостей річно, одначе в останніх роках вона хутко зросла до передвоєнного числа, а мин. року навіть це число перевисцила. Причиною зростаючої фреквенції є упорядковані господарські відносини в ЧСл. республіці, корисна реляція чеської корони до всіх заграничних валют і дешевість промислових продуктів.

В біжучім сезоні в маю була фреквенція рекордова, але при кінці червня вона впала і цікаво з яких причин: банкротство промислового концерну Стіннеса в Німеччині і невдачі Французів у війні в Марокку. Що погана погода мала на зменшення фреквенції чималий вплив — це зрозуміле, але менше зрозумілим є факт, що після появлення в пресі вістох про упадок Стіннеса, Німці масово і панічно втікали домів, щоби там на місці запобігти наслідкам цього упадку для себе. Який ніжний і чутливий є звязок економічних інтересів!

Замітно мала є цього року фреквенція Французів. Німці насміхаються з них, з їх економічної безсильности, а особливо з їх невдач у війні з Кабіллами, ілюструючи це все могутньою постатею Абд-ель-Кріма, який підняв рукою за підерті штанята переляканого Француза, мов забавку. Під тим напис: „Так виглядає „побідник" у світовій війні!"

За те дуже багато є тут Reichsdeutsch'ів і у них помічається економічне скріплення. Бачиш не лише їх банкирів, але і середняка, ба навіть бідняка. На другому місці із чужинців можна поставити Американців, дальше Англійців, Мадярів, Поляків і Румунів. Часто чути російську мову. Та найсильнійше зі всіх націй світа заступлені тут Жиди, а властиво вони всі нації репрезентують. Маєш враження, що відношення між Жидами і нежидами тут у Карльсбаді є як 3:1. Розуміється, що „сіллю" між Жидами всього світа є наші галицькі, чи пак „малопольські" Жиди. Без них Карльсбад не був би Карльсбадом. За вікнами, на листівках у журналах, на афішах і т. д. повно комічних ілюстрацій з польськими Жидами. Відмінний тип представляють тут Жиди із радянської Росії і України. Вони, особливо Жидівки, елегантно одягнені і в крамницях дуже багато за все платять.

Ось дещо із підслуханих розмов: „Плати Саша, что спрашивают! Всьо равно дешевле чем у нас." Або таке: „Я получила севодня уже втарую воздушную телєграму от Абраші с Москви. Тєбя тоже поздравлял." Дірвалися до влади, радіють... і поздоровляють себе аж у Карльсбаді!

Найменше тут здається нашої братії — Українців. Вони може й є, але тоті „вукраїнізовані" з Вел. України розмовляють на „общепонятном языкє", а нас простих Галичан найшлося тут ледви 5 і то двох з них живе на Підкарпатті. Галичане оповідають про шалені перешкоди при одержанню польського паспорту на виїзд, за те не нарікають вони на дорожнечу. Хоч воно тут у двоє-троє дорожше, як у Празі, але не дорожше, як у Львові.

Ясно, що читальня „курорту" не передплачує ніякого укр. часопису, хоча Альбанці, Латиші і инші малі нації мають свою пресу.

Єдине, що нагадує тут Україну, це серія українських почтових марок (14 штук), яку можна купити у філятелістів за 2 кч. Таки багато доброго зробили міністри УНР...!

гів і читання та обізнання з новою педагогічною літературою. Щойно тоді ми зможемо виховувати здорову, сильну молодь на добро для неї, для батьків і громадянства. Це все повинні взяти собі до серця всі громадяне і подбати, щоби школа і дім творили доповнюючу цілість, як цілістю є життя, що рівночасно є домом і школою.

Е. Я.

Купуйте **Люкашік-а** Купуйте
Мило „Млотек і Перлік"
під гарантією чисте
Представництво на Галичину:
Едвард Штайн, Краків, вулиця Страшевського ч. 7.
2219 10—10
Представництво на Львів і околицю: ЛЕВ БЕРҐМАН, Львів, вул. Сикстуська 48.

З нових подій та ідей.

Міжнародна мова.

З нагоди паризького конґресу.

При кінці минулого місяця радила міжнародня конференція в Парижі, під протекторатом Академії Наук, над питанням: Як зменшити перепони у взаєминах учених поодиноких народів. Відомо, яку ролю грає у винаходах підготовча праця, ведена цілою низкою вчених, збірно та систематично. Виміна думок щодо результатів та метод праці є інколи необхідна, а дуже часто заощаджує час та енергію дослідникам, які не є поінформовані про висліди, зроблені вже иншими над цим самим предметом.

У звязку з цією орґанізацією праці вчених на перший плян виринула справа: спільної міжнародньої мови. Не тільки для вчених у тісному розумінні цього слова, а для всіх умових працьовників, справа зазнайомлення себе легко з якнайширшою літературою даного предмету має першорядне значіння. Хто зна, чи вони не доткає ще живійше народів, що хотіли би здоганяти культуру инших, а не в силі на своїй мові, перекладами, інформувати читачів про всі найновійші здобутки у даній царині.

Міжнародній зїзд у Парижі не перемінився в трибунал, перед яким представники поодиноких народів доказували дошільність поширення на инші народи їх рідної мови. Вчені признали, що вибір якоїсь істнуючої живої мови, як помічної поруч рідної, як другої для всіх народів — зустрічає надто багато ворогів. Навіть коли залишити на боці суперництво народів, національну заздрість — ґраматика живих мов є надто складна, — вони не мають льоґічного звязку між правописом і вимовою, і т. зв. рух мови та її надто хутка еволюція засувають постійні трудноші для ясного розуміння поодиноких термінів та зворотів.

Були прихильники латини, але нечисленні. Їм доказали легко, що мова Цицерона не надається для висловлення сучасних ідей і що ті, які силкуються це робити, приневолені творити зовсім нову мову, хто зна, чи не більше складну у ґраматиці та фразеольоґії, як традиційна. Характеристичним є факт, що Французи, які латинською мовою володіють найкраще, голосували за есперанто. Прикмети цієї штучної мови є ясні. Коріні її слів вибрані, яко мога, з найбільшої скількости живих та поширених мов. Есперанто має просту азбуку; кожна буква незмінну вимову; всі іменники, однини та множини, прикметники, прислівники та 4-ий припадок можна розпізнати по їх кінцівках. Ґраматику та вимову може вивчити з телеґрафічною швидкістю кожна інтелігентна людина, знайома з якоюнебудь романських чи германських мов.

Факт, що есперанта вживає нині більш міліона людей, себто інтелігентів ріжних народів, і що воно має 2.000 товариств для його поширення, свою пресу і вже поважну літературу, оригінальну та перекладну, — цей факт рішив чимало при резолюціях зїзду. Не диво: сама паризька конференція вела свої наради здебільша по есперантському. Невідомо, в якій мірі резолюції вчених матимуть вплив на уряди поодиноких держав. Конференція домагалась ввести в усіх країнах есперанто як шкільний предмет, звернулась з покликом до видавців практичних, технічних та наукових творів, щоби передавали бодай їх зміст по есперантському. Цей поклик був навіть спеціяльно звернений до таких країн, як славянські, яких учені, друкуючи свої праці виключно на рідній мові, не передають своїх вислідів европейським ученим.

Дуже цікавою була резолюція зїзду, щоби випрацювати по есперантському словники з технічно-науковою термінольоґією, над якою працюватимуть учені ріжних країн. Не передрішаючи можливости, чи місце есперанта не займе нпр. мова англійська, у всякому разі, есперанто для чисто практичних цілей зможе ще довгий час виконувати свою корисну функцію посередника між народами.

Сини таких народів як наш, які звикли приймати свою освіту з діточих літ у традиції вавилонської вежі, розуміють найкраще, скільки зусиль та часу йде надурно на вивчення чужинних мов. Чим більше з них училось, тим важше нам засвоїти собі одну з них настільки, щоби вона стала другою рідною. Навіть сама рідна терпить від цієї праці в першій мірі. Питання: якої другої чи так третьої мови маємо вчитись поруч рідної, щоби вона могла нам служити як посередник з Европою — не хутко буде в нас вирішене.

ор. Ор.

Кредитова кооперація і її відбудова.

(Докінчення.)

Справою віднови і перебудови кредитової кооперативи мусить занятися не одна особа, але більше число свідомих людей з даної округи. Конче треба би теж, щоби по можности в склад управи ввійшла бодай одна фахова сила, можливо платна, здібна вміло повести кооперативну роботу, в якої обем входить праця над розбудженням і поглибленням вмислу ощадности та над приєднуванням членів і збиранням оборотових капіталів, головно вкладок і уділів. Така сила рішуче оплатить себе, а користуватися платними фаховими силами може вже тепер понад 50 кредитових кооператив, що посідають свої доми і нерухомости, вартости до трьох міліонів золотих. Праця для цих кооператив тим лекша, що всі вони по своїм силам солідно вальоризують вкладки, а в слід за тим і можуть числити на те, що не стратять загального довіря, чи то відзискають його.

Але й на технічну сторону треба звернути увагу. Догідні в кооперативах для складання вкладок години, догідні речинці виповідження вкладок, швидке полагодження кождого вкладника — це дуже важні моменти.

Процентова стопа мусить бути відповідна до положення на грошевім ринку. Тепер, при браку капіталів, вона мусить бути вища. Належить кожду, хочби найменшу, вкладку приймати, хочби вона навіть хвилево не приносила ніякої надвишки. Високих, непропорціональних до оборотового капіталу, вкладок не вільно приймати без відповідних речинців виповідження, а при тім треба по можности виплачувати вкладки, не використовуючи умовлених речинців виповідження, а рішучо є виключене здержування і відтягання виплат, поза умовлений з вкладником речинець виповідження.

Збирання вкладок мусить бути ведене зорґанізовано, в той спосіб, щоби кожда повітова кредитова кооператива обняла цілий терен своєї діяльности, так, щоби населення дотичного терену було джерелом вкладкового капіталу.

Переважну складову часть оборотового капіталу творять дальше вплачені уділи.

Висотою резервових фондів і вплачених уділів, наскільки кооператива не є з необмеженою порукою, міриться її сила і тому дуже пильною річю є піднести уділи щонайменше до передвоєнної висоти, а навіть значно вище. При цьому вплата уділу може бути розложена на довший час, навіть на 10 літ, а також дивіденду треба би постійно якийсь час дописувати до уділів, а не виплачувати членам.

Нові кредитові кооперативи можна основувати лиш на необмеженій поруці, давні слабі кооперативи повинні змінити поруку на необмежену, коли хочуть числити на вкладковий капітал.

В інтересі кооперативи буде, вискати якнайбільше членів і якнайбільше уділів.

Позички можна давати на разі, при теперішнім низькім оборотовім капіталі, на щонайменші квоти і на можливо найкоротший речинець, на підклад векслів з добрими 3-ма підписами, причім кождий довжник мусить прийняти зобовязання на забезпечення валюти. Минув вже час калькуляції, обчисленої на девалюацію, коли довжники вивлащували віпителів з їх майна.

Систематичне стягання вплат на фонд резервовий є конечне. Банковий кредит, бодай поки-що, мусить зійти на ще дальший плян, ніж це було перед війною.

Опираючися на власних силах і визнаючи принціп самовистарчальности, треба кредитовій кооперації, що є приневолена опиратися тепер лише на вкладках і уділах з поминенням кредиту, так зорґанізуватися, щоби задержати кождочасту плинність своїх капіталів оборотових і безоглядну справність у виплачуванні вкладок, бо саме ці дві прикмети кредитових кооператив належать до ряду основних умов здорового їх розвою та зєднують кооперативам довіря.

Кооперація всіх видів разом творить одно кооперативне господарство і тому, — коли конечним є поділ праці для її успішности — то з другого боку мусять організації всіх видів кооперації стояти у тісних взаєминах з собою взаємно себе доповняти і попирати.

Добути довіря — це також одна з кардинальних умов розвою кооперативи. Кооперативи є тими першими установами, які входять у безпосередні взаємини з широкими масами населення і зі своїми членами та вкладниками і ця безпосередність облекшує їм добути довіря. А добути його можна вмілою, точною, чемною та совісною обслугою кождого клієнта, хоч би в найдрібнійших справах і раціональною та успішною господаркою в кооперативі.

Спільна плянова і зорґанізована акція робучих, життєздатних управ кредитових кооператив з гуртками людей свідомих теперішнього економічного положення і з широкими масами населення, мусить за якийсь час видати якнайкращі успіхи для забезпечення істнування та добробуту народу.

Омелян Савич.

НОВИНКИ.

— **Суперечка про бацилю рака** почалась між англійськими і німецькими вченими, на тему: кому треба признати первшенство відкриття. Коли Англійці Гій і Бернард подали свіжо до відома про результати своїх дослідів, нім. професори д-р Курт Рет і д-р А. Біц написали статтю у журналі, присвяченім дослідам над хемією, з якої виходить, що пояравійше розслідили основні ознаки ракової клітини.

— **Американський процес** називається не тільки процес, який ведеться в Америці, але такий, в якому буде обвинуваченіх... 25.000 осіб. Поліція відкрила в Нью-Йорку на головній вулиці льокаль, де потайки продавали алькоголь на широку скалю і вели ним контрабанду по всій Америці. Ця організація постачала багатим людям у всіх американських містах шампан, вино, вино та горілку. Пересилка відбувалась в елеґантних заченених куфрах, від яких ключі пересилали окремо поштою. Заробіток цього підприємства був не менший, як справа людей, які не в силі примиритись з драконським протиалькоголевим законом. Вічнеться величезний процес, в якому будуть обвинувачені з найвищих кол і державні урядовці.

— **Відкриття нового шпилю.** У Канаді експедиція Мек Карті ввійшла на найвищий канадійський шпиль гори Лоґан. Коли частина відкривників ввійшла на шпиль на 5956 метрів високий, який усі вважали, згідно з географічними картами за найвищий, виявилось, що над ним є ще другий шпиль. Серед снїжної хуртовини і боротьби зі студінню їм удалось дійти туди. Ледве живі та виголоджені вертулись назад.

— **Химери моди.** У Льондоні появились на вулиці, в товаристві елеґантних дам, фарбовані собаки. Деякі вимальовані навіть у цятки, згідно з одягом своїх пані. Чому, коли мода дозволяє прилюдно малюватись жінкам, не має дозволити собакам?

— **Меблі бувшого російського царя** хоче продати „з бубна" радянський уряд. Багаті чужинні підприємці хотять викупити цю колекцію і зробити з неї виставку у Парижі та Льондоні.

— **Скільки варта кінь.** На англійській ліцитації расових коней, заплатили за одного більш як 17.000 фун. штерл. Та не не є рекордова ціна на коні, що одержали нагороду при перегонах: за них платять до 40.000 фунтів. Здається, що при ліцитації на славних людей такої суми не одержали би.

— **Цікавий шкільний предмет** завели в одній народній школі в Китаю. У Таіян, столиці краю Шансі, вчать дітей розвивати голос та вимову. Управа школи стоїть на становищі, що ці прикмети є необхідні не лише для вчителів, а навіть для ремісників.

— **Скільки є міліярд?** Можна найкраще уявити собі, коли спитаємо скільки він важить? У золоті — 32.580 кільоґрамів; у сріблі — 5 міліонів кґ., у банкнотах по тисячі — 1.780 кґ., по сотні 11.500 кґ. Щоби перенести один міліярд, рахуючи на чоловіка 100 кґ., треба 18 людей для тисячних банкнотів, 115 для сотик, 3.225 людей для перевесення золота, а 50.000 для срібла. Якщо хто хотів би зібрати міліярд у тисячках, то мав би в хаті бібліотеку з 2,000 томів, кождий по 500 карток. А по одному золотому — цю фантастичну цифру нехай обчислить вам який математик.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то впишіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заяви приступлення можна одержати в кождому Ирунину У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

З судової салі.

Процес Коонгабера і тов. — за обманство і пимушування.

13-ий день розправи.

Обв. сидів у тюрмі, ломлючи собі голову над причиною арешту. Судця Рутка сильно залякав його: „Апек ви впали панe Дворніцкі! Ратуйтеся, молітеся Богу і ратуйтеся" (остаточно порадку казав по українськи!). Запити при слідстві стягав і протоколи складав проток. Пйотровскі. Обв. бачив зловживання при писанню протоколів, але мовчав: „пишн, що хочеш,— думав, — або є вийшов на волю". 9-го марта судця Рутка радив Дворніцкому їти „навою на Жидів". Обв. замічував зразу, що головно протоколянт прямує до обтяження посла Розмарина і варшавських інспекторів Пйонткевіча і Савіцкого. Судця до ост. хвилини обіцював Дворніцкому, що той буде перед судом в характері свідка; передавши йому акт обвинувачення, судця потішив його, що не тому, бо боявсь, що Дв. як свідок відмовиться від зізнань. Раніше обв. вірив у святість суду, тепер вже не знає, в що має вірити. — Обв. обтяжує теж сильно комендант львівської поліції Лукомского: тому, обв., передавши знайомі, що не іся його халепа вийшла з того, що він „видав поєдинок Лукомскому". Лукомскі був сказаний, що варш. поліція поставила інше детектива від львівської поліції. Питаний про думку про львівську поліцію, Дворніцкі, як її колишній член, висловлюється про методи поліційного слідства дуже скептично.

14-тий день розправи.

Починається переслухання доказових свідків.

Першим зізнає

свідок презес суду Гаваль,

за згодою сторін незаприсяжений. Його питають у двох справах: анонімового листа з погрозою на випадок піднесення домагань політичних вязнів і справі хоробн Єгера та його жалів на суддю і вязничні порядки.

Анонім. листа (з печаткою якоїсь терористичної організації) през. Гавель не використав службово, вважаючи, що нього не ухоронить його. Дав лише повезвірити поліції печатку, чи вона знає про таку організацію. Всеж відносинами у вязниці цікався, але найшов „все у порядку". — Щонебудь ближчого про походження листу не знає.

Єгер, дві ніхто з обвинуваченних, не жаліся ніколи на суддю Рутку, за вийком одного разу, коли Єгер казав, що при переслуханню його сидить полін. комісар. За це свідок зробив виговір судді. Свідок ніколи не жив некультурних і погорджливих виразів відносно хороби Єгера. В справі тої хороби інтервеніювала в свідка жінка Єгера; лікар оглядав його, але Єгер сам не хотів їти до шпиталя.

Свідок Данилюк.

редактор „Веку Нового". „рим.-католик і Полак" (про це свідчить його назвисько!), давний знайомий Дворніцкого, зізнає про те, як дізнався від Дворніцкого про історію з Микитином і як перший використав це у „Веку" як сенсацію дня. На поліції нічого не довідався, але зміркував там, що „щось є". Раз вночі прийшов до нього агент поліції і редактор „Газети Цодзенної" Кіяновскі, питаючи про його інформації щодо справи Штайгера; свідок боявся, що „Газ. Цодз." пошасть вістку про Микитина швидше, і тому поспішився з ревеляціями у „Веку", дарма, що нічого конкретного не знав. Задля „реклями" для Дворніцкого видрукував у „Веку" сфінгований лист Дворніцкого до нього (воно кидає гарне світло на всі інформації „Веку Нового"!) Швидко потім читав у всіх варшавських газетах широкі дані про Микитина й Панькишина і страшенно дивувався, відкіля воно дісталось туди і чому львівська поліція мовчить як заклята, а львівські газети в цій справі конфіскуються.

Про вихід Дворніцкого на волю довідався Данилюк під Лукомского (свого цивільного товариша). Лукомскі казав йому, що знає, що Дворн. „засипав Жидів у слідстві і тому тепер було б добре, щоби він був свідком у розправі, а не обвинуваченим. Лукомскі просив Данилюка посередництва щодо зустрічі з Дворніцким. Дворніцкі рішуче відмовив. — Відповідаючи на запити оборонців, Данилюк потверджує розходження між різними групами львівської поліції на справу слідства, веденого Лукомским. Пікантною є ревеляція про „кооперацію" редакції „Газети Цодзенної" з поліційними агентами, довірочними інсп. Лукомского. Данилюк обтяжує теж суддю Рутку й протоколянта Пйотровского. Взагалі зізнання свідка Данилюка ідуть по лінії оборони.

Свідок посол д-р Зомерштайн

довідався від Равіт у вересня в день замаху, що президія ради міністрів має видати комунікат, що ніякого замаху не було. Чув теж, що бомба була по суті нешкідлива. Читаючи про слідство проти Штайгера, відчув тенденційність слідства. Довідався теж, що проти Жидів покватись шукати з ремени міністерства внутр. справ. В звязку з такою протижидівською нагінкою інтервеніював у надпрокуратора Маліни у Львові та в міністра Гібнера у Варшаві. Заінтригувало його подвійне слідство, ведене судом і поліцією. З кінцем вересня довідався від когось, що у Коригабера є служниця, якої вареченій знає щось про замах, та що Лукомскі злегковажив зробленє донесення. Про все повідомив міністра Гібнера, який вислав до Львова слідчу комісію для перевірення поведінки львівської поліції в часі замаху. Приїхав інсп. Пйонткевіч, який стрінувся в канцелярії свідка з Коригабером і Микитином. В листопаді був переслуханий судцею Руткою. З Єгером і Гляземаном лучило його те, що разом оснували Ремісничу касу, якої свідок є синдиком.

На тлі ухилення президіяном питання д-ра Грека щодо особи слідчого судді, поміж обороною і предсідняком приходить до перепалки.

В справі анонімових листів свідок каже, що інформувався про них у деп. департамента м-ства внутр. справ. А густинович, кол. урядник з Буковини, який буцім то знає добре українську мову; Апт, запевнив тоді свідка, що ті анонімові листи писані дуже добре по українськи, видно якимось Українцем-інтелігентом.

Про гроші, збирані між Жидами для Микитина, свідок нічого не знає.

Зізнання свідка пос. Зомерштайна йдуть на руку обвинуваченим і оборні. Напружена атмосфера повстала на тлі зізнань проти судді Рудки і протоколянта Пйотровского: Предсідник ухиляє низку питань оборони, змагаючих до обтяження судді, а прокуратор виступив гостро проти квестіонування обороною правдомовности судді, коли він зізнаватиме як заприсяжений свідок.

15-тий день розправи.

Дальші сензації.

З початку розправи заголошуються до слова обор. д-р Грек і прокуратор. Д-р Грек предявляє новий ревеляційний документ: анонімову картку, яку він днем раніше отримав з Варшави. Є це вже друга така картка, яку він одержав.

Було це безпосередньо після дорожового суду над Штайгером. Тоді то хтось повідомив його, що вістка про замах на президента була в Перемишлі ще перед самим фактом замаху; картку ту д-р Грек передав був судові, а 11-тн місячне слідство доказало на підставі оречень знатоків, що та картка як також лист до през. Гавля і два листи української боєвої організації є одного й того самого походження, а то з руки Микитина. Поникуючись на те, що ця справа обходить оборонця Коригабера тому, що цього останнього обвинувачують м. ін. у співавторстві тих анонімових листів з метою обтяжування слідства проти Штайгера, д-р Грек передає сьо. отриману картку трибуналові з внесенням річевого порівнання обох карток. Д-р Грек твердить, що ост. картка, датована у Варшаві тоді, коли Микитин сидів у тюрмі, має ідентичний почерк з попередньою з 1924 р. з Перемишля. Автор ост. картки пише в ній, що його метою є виказати, „як поліція будує на піску". Д-р Грек звертає увагу, щоби при підчитуванню картки читали тільки до зачеркненого місця, бо дальше є непристойні уваги на адресу прокуратора.

Прокуратор не має нічого проти внесення оборонця, застерігається лише, що в даному процесі річ іде лише про лист до през. Гавля, отже справа анонімових карток до д-ра Грека є ні при чім. Прокуратор заповідає, що буде доказувати те, до чого в слідстві признався Микитин, а що на розправі відкликав, а саме, що це він писав лист до през. Гавля, а знатоки орекли, що й инші листи є тої самої руки.

Дальше прокуратор ставить внесення на переслухання судді Рутки і проток. д-ра Пйотровского у звязку з закидами, які робили проти нього всі обвинувачені. Крім того, прокурорність на переслухання убивці пок. Корнелії Філясевіча, як свідка на обставину, що Микитин признався перед ним і иншими вязнями у вязничній келії, що фальшиво доніс на Панькишина і Фідика і що до цього намовляли його инші обвинувачені. Прокуратор мотивує свій внесок актами адміністраційного дохідження, яке президія суду розпорядила, дізнавшись про якісь відомости в цій справі згаданих вязнів.

Обор. д-р Глушкевич приєднується до внесення прокуратора, але протестує проти того, що рівнорядному в процесі чинникові-оборонї не показано актів згаданих адміністр. дохідження.

Прокур. каже, що зробив лише те саме, що д-р Грек, коли не показав йому анонімів з Варшави. Д-р Грек виправдується тим, що не хотів робити прикрости прокураторові з уваги на зміст анонімів. Обор. д-р Ляндав звертає увагу, що є хтось поза стінами салі, який близько цікавиться справою і є в детайлях ознайомлений з нею. Підтримує внесення д-ра Грека, щоби варшавська і і львівська поліція пильно займалися післідженнем автора картки. Обор. д-р Дверницкі цікавий знати, чи як знатоки письма будуть допущені ті самі, що вже виділяли осуд у цій справі чи инші. Вносить на покликання таких знатоків, які не були б звязані жадними попередніми орекненнями.

Обор. д-р Грек нічого не має проти переслухання судді Рутки і д-ра Пйотровского, але й не жалує дару всевидючости передбачує безсумнівно, що оба свідки рішуче заперечать зробленим на їх адресу закидам. Тому їх зізнання не мають значіння. Справу можна вияснити тільки шляхом допиту обвинуваченних і свідків. Обор. звертає увагу нпр. на такий момент, що Микитин знає про деякі детайлі з актів справи Штайгера, які рішуче є нікому невідомі, за вийком судді Рудки і нього, д-ра Грека. Обор. д-р Глушкевич полемізує з прокуратором щодо ваги признання Микитина в слідстві до авторства листу і дає приклад, коли взагалі важко вірити Микитинові.

Дальше зізнають свідки: посол д-р Розмарін і агент поліції у Варшаві Цехновскі, котрий вчепе переслухував Панькишина і переводив у Калиші конфронтацію Панькишина з Микитином. На внесення прокуратора відбудеться завтра конфронтація Панькишина з Цехновским.

(Докладний зміст зізнань посла Розмаріна і агента Цехновского з техничних причин подамо щойно в слід. числі.)

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Спеціяліст для недуг жіночих, положничих і оператор

д-р К. Воєвідка

бувший асистант проф. Лявауса (Берлін) і бувший оператор рікенольогічно-положничої клініки проф. Вагнера у Празі отримує

в Станиславові, вул. Липова 3.

111 (дім „Варшава") Телефон ч. 332. 1-6

Бібліографія.

КНИЖКИ:

Карл Маркс: КАПІТАЛ. Критика політичної економії. І-ий том. Перша книга: Процес утворення капіталу. З 8-го видання перекпав Микола Порш і Охрім Соболєв. Вінніпег. Ст. 764, 8°. Накладом Пролєткульту 1925.

Інж. С. Рындик: МІЦНІСТЬ МАТЕРІЯЛІВ. (Курс високих технічних шкіл). З 214 рисунками та термінольогічним словником. Ст. 350. Прага. Український Громад. Видав. Фонд.

Проф. д-р Віктор Яновський: СУЧАСНЕ ЛІКУВАННЯ ВЕНЕРИЧНИХ ХОРОБ. Перекл. д-р Арт. Гончарів-Гончаренко. Ст. 119. Прага. Український Громад. Вид. Фонд.

Д-р Франц. Бурієн: ПЛАСТИЧНА ХИРУРГІЯ. З 24 фотографіями. З чеської мови перекл. д-р А. Гончарів-Гончаренко. Ст. 16. Прага. Український Громад. Видав. Фонд.

о. Теодор Савойка: ТУЧА ИДЕ.., після конф'скати другий наклад. Ст. 23. Львів. Накл. Івана Куцлака.

Д-р Андрій Чайковський: ЖЕНАТЕ ЧЕ БЕЗЖЕННЕ СВЯЩЕНСТВО? Ст. 48. „Українська книгарня". Станиславів.

Жорж Куртелін: В ДОМАШНІМ ЗАТИШУ АБО ПРИМІРНЕ ПОДРУЖЖА. Сміховинка в 1-ій дії. Перекл. М. Ценеве ко. Ст. 24. Нью Йорк. „Свобода".

Мар'ян Стахурський: ЧОМУ ПОБОРЮВАТИ НАМ ЗНАХОРСТВО И ЯК ЛІЧИТИ ПО ПРАВИЛАМ ДОМАШНІ ЗВІРЯТА? Ст. 18. Львів. Т-во „Просвіта".

Д-р Микола Чубатий: ПРО ПРАВНЕ СТАНОВИЩЕ ЦЕРКВИ В КОЗАЦЬКІЙ ДЕРЖАВІ. Ст. 57. Відбитка з „Богословія".

VII. ЗВІДОМЛЕННЯ Дирекції приватної гімназії Кружка Українського Педаг. Т-ва в Рогатині за шкільний рік 1924/5. Ст. 48. Рогатин.

ЖУРНАЛИ:

МАТЕРІЯЛИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛЬОГІЇ. Випуск 1. 1) Рисункові приладдя, 2) Основні частини машин. Прага 1925. Техн. Т-во „Основа".

СВІТ ч. 7—8, ілюстрований журнал. Зміст: М. І. С.: Петро Карманський. — Петро Карманський: З лірики. — М. Рудницький: Листи Петра Карманського. — Мик. Чайковський: Радіо. — Клим Поліщук: Дівчатко. — Ор. Ордан: З наших гір. — Естер: Натяк. — Р. Купчинський: Три клаптики спомнінь. — Василь Пачовський: Фрагмент із „Пекла України". — Повінь. — Плинучий університет. — Портрет Мікель Анджеля. — З життя Вітаїні. — Жертва науки. — Найбільша акварія. — Американський помисл. — Відновa дому „Просвіти". — Полярна подорож Амундсена. — Проблема життя. — Новий винахід. — Музей революції. — Залізний козак. — 33 ілюстрацій та рисунків і в додатку аркуш повісти П. Бенуа: „Атлянтида" в пер. В. Завадського.

ПОСТУП. Студентський Вістник ч. 5—6, Травень, червень.

ОПОВІСТКИ.

Українській хор Д. Котка:
Субота 25.VII. Должна.
Неділя 26.VII. Должна.
Понеділок 27.VII. Болехів.
Вівторок 28.VII. Болехів.

Дрібні оголошення.

ВЗИВАЮ п. Олександра Благодіва, щоби у власнім інтересі зголосився як найскорше у мене в моїй адвокатській канцелярії в Стрию, бо по упливі 14 днів мусів би я ужити инших способів в ціли вишукання місця перебування. — Д-р Антін Гавасимів, адвокат в Стрию. 97 3-3

З БРАКУ знайомостей бажаю навязати переписку з панною в цілі матримоніяльній. Зголошення по Адміністрації „Пілла" під „Спільне життя". 107 2—3

ПЕРШОРЯДНИЙ гіпс і вапно з власних промислових закладів продає по конкуренційних цінах українська спілка „Комерсант", Львів, Городіщких 2. 84 3-3

МАСЛО десерове подоровіло. Не дає тся використати! Шліть на адресу: Д. КОНЮХ, торговля спожівчих товарів вул. Кохановського 5., Львів. Фрахтом поспішним. 91 3—?

ТЕХНІК главить лекцій, найдешевше у священика. Зубрицький, Волинів п. Жидачів. 104 2—?

КРАВЧИНЯ з капіталом і доброю практикою виїде на село шити під скромними условинами. Ласкаві зголошення до Адміністрації під „Серпень". 105 2—2

ВАРСТАТИ килимкарські і тканські найновішого патенту продам. Зголошення: Giernisiński, Poznań, Jackowskiego l. 36. 110 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

д-р Олександер Павенцкій

веде канцелярію

у Львові, вул. Підвале 9. II. п.

62 (Ставропігія.) 2—12

Всенародне Свято

в честь Маркіяна Шашкевича

на Підлисьній Горі

(поміж Золочів, станція Ожидів)

відбудеться

в неділю, дня 2. серпня 1925.

на яке запрошено всіх Українців Галицької Землі, щоб гідно пошанувати память першого Будителя народньої душі і принятися своєю участю до звеличення

СВЯТА ШАШКЕВИЧА.

В програму свята входять:

Архієрейська Служба Божа

після чого відбудеться велика народна

Забава і фестин,

пластові змагання і багато инших несподіванок.

На Вп. Учасників з краю жлатимуть підводи цілий день на залізничій станції Ожидів. — Ніхто не повинен відмовитися від участи і нікого не оправдає власна совість під абсенції.

Весь дохід призначений на „Рідну Школу".

За Т-во ім. М. Шашкевича:

д-р Т. Вавро, голова. *дир. П. Лисецький,* секретар 103 2—5

Вечерниці

улаштовані гуртком українських студентів в Судовій Вишні відбудуться 9. серпня ц. р. Зголошення по-запрошення приймає Шот Василь в Судовій Вишні. 81 2-2

Позір Стрияне!

Заходом Товариств „Сокіл" і „Спорт-клюб" відбудуться в суботу 1. серпня в Стрию, в салі „Народнього Дому" в год. 8·30 вечером

Великі Вечерниці з танцями

Запрошення видає „Український Базар" в Стрию. 106 2—2

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Ділo". З друкарні Видавничої Спілки „Ділo" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 165 (10.548). Львів, вівторок 28. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Пястуком проти слова.

Новий акт насильства фашистів.

Італія, а за нею европейська преса має нову сензацію. Саме в час, коли паломники з усіх закутин світа блукають по Римі — столиці своєї Церкви—та слухають святих слів про братерство народів та любов ближнього, на вулицях „вічного міста" можна побачити сцени братовбийчої боротьби. Сцени кінематографічної швидкости та інтриги. На автомобіль посла нападає гурток людей, побиває його і залишивши окривавленого на землі, мерщій втікає.

Жертвою такого нападу стає вдруге буваш. міністр, посол, редактор і письменник в одній особі Амендоля. Партійні фашисти, яким сильна рука їхньої влади видається надто слабою, виконують акт „vendetti-и" на партійнім противнику, якого діяльність видається їм надто небезпечною. По вбивстві Матеоті прийшла черга на Амендолю. Він є редактором протифашістівського „Світу" та співредактором журналу „Душа", спільно з одним з найбільше талановитих та всесторінніх італійських письменників — Папінім. Амендоля, людина молода, 40-літня, незвичайної енергії, покинув університетську карієру, щоби присвятити свої сили виключно політичній діяльности, в обороні ліберальних свобод і проти спутання вільного слова владою Муссолінього. У грудні минулого року, в центрі міста, фашисти стрілили до нього, коли їхав в автомобілі, а не влучивши — побили його палицями. Нині ця друга частина замаху повторилась, і діяч лежить у шпиталі.

Критика уряду, ведена ліберальним послом — супроти якого фашисти мусіли вжити аж таких „річевих" аргументів — довела до обурення завзятих прихильників иншого ладу, тому, що Амендоля, провідник опозиції, виявлював з незвичайною силою аргументації Янусове обличча уряду Муссолінього. Муссоліні є завеличником геніяльного Макіявелі'ого і написав про нього навіть книжку. Та суть у тому, що Макіявелі явно проголошував апотеозу насильства і не скривав своєї думки, що керманич держави повинен користуватись усіма засобами, аж до скритовбивства включно, коли хоче перед ворогами оборонити ненарушність своєї влади.

Муссоліні є, на гадку Амендолі, людиною непослідовною і дволичною. Якщо він хоче володіти революційними законами та засобами, то повинен був підготовити справжню революцію, а не слугати короля і залишити його на своїм престолі „про людське око". Колиж усе, як упевнив уряд Муссоліні'ого, в устрою держави не змінилось, тоді і всі демократичні права повинні надалі мати свою силу. Колиж конституція, ліберальні ідеї та демократичні підстави державного ладу є ворогами розвитку Італії, над яким працює Муссоліні, тоді він не повинен уживати їх як зовнішніх прикрас для виправдання актів насильства якими справді хоче володіти державою.

Ці льогічні та дійсні суперечности між формою уряду і методами фашистівської влади мусіли в інтерпретації Амендолі набрати великої переконуючої сили та полишати вплив на суспільности, коли фашисти почували себе приневоленими реагувати на критику одиниці аж такою формою прилюдного насильства. Без огляду на те, чи уряд відхреститься від солідарности з такими методами боротьби проти своїх противників, останній епізод викличе знову несприятливий настрій супроти нього. Останнє насильство найшло вже свій сильний відгомін в европейській пресі, а кола італійських умових працьовників напевно не поминуть його без протесту. Фізичний удар у відповіді на критичне слово ніколи не зміцнював становища того, кто вдарив, навіть, коли правда була на його боці.

Штунда на Волині.

II. Річниці обряду, звичаї, духова атмосфера віруючих.

Зі згаданих причин не диво, що штунда починається від утрачення поваги до місцевого панотця, від підкреслення ріжних його особистих хиб і громадських помилок, особливо, коли ці помилки торкаються кишені селянина, тим більше в такі голодні роки, як от теперішній.

Переходить до штунди звичайно молодь, але пізнійше затягує вона й решту сім'ї, навіть старих дідів. Назовні штундиська хата відмічається відсутністю ікон та хрестів („ідолів"), хоч замість них висять по стінках евангельські тексти або молитви. Штундист перестає також ходити до церкви та крім того не впускає до хати місцевого священика, або принайменше приймає його дуже нерадо. Наші панотці, — по виробленій „традиції", — самі стараються навіть не примічати істнування тих односельчан, що мають нахил до штунди. По словам пан-отців, така тактика найбільше бє по самолюбстві селянина, хоч, мені думається, що як раз оцим самим відношенням панотець остаточно пхає селянина до штунди. Бож деякий ще час захвачений штундою селян вряди-годи заходить до церкви, особливо на більш торжественну Службу Божу, хоч звичайно не хреститься і не тримає свічок („мамони") в руках.

Православних обрядів штундисти не визнають, але знаю, що штундисти охоче приходять до церкви тримати до хреста дитину (бо звичай забороняє відмовлятися!), уникаючи, що правда, свічок і певно тоді як пан-отець не прожене його з церкви (а й це буває!). Необхідні церковні „треби" виконують пресвитері, котрі до зовсім недавного часу нічого не брали за свої духовні послуги, а оце тепер — принаймні знаю в одному селі — виставили кольосально високу плату: за шлюб один пресвитер захотів цілих 5 пудів пшениці — на загальне незадоволення — річ ясна — всіх штундистів. І цікаво, що молода пара обійшлась в данім випадкові без шлюбу, а з дозволу— і благословенства — своєї „общини" стала жити „на віру".

Там, де нема ще окремих штундистських кладовищ (а їх вже побачите таки частенько), ховають своїх померших штундисти і на православному цвинтарі, але денебудь у стороні. Могили роблять абсолютно однакові („по шнуру"), на рівному віддаленню одна від другої, прикрашають їх квітами (здебільшого садять „півники"), але не становлять хрестів. При похоронах збираються штундисти з кількох довколишніх сіл, всі разом співають хором псалми і частенько зупиняються, щоби прочитати евангелію.

Найважнійшою релігійною церемонією являються щотижневі зібрання — що пятниці — в хатах своїх одновірців, по можности, по черзі. Тут читається Евангеліє, в російського берлинського видання (т. зв. „штундистка") або той чи инший брат читає „Слово Боже", яке полягає здебільшки в переказуванні своїми словами певних місць з Евангелія, з додаванням цілих уступів з нього, при чому такі промови, в суті речі прості і нескладні (бо „кажуться" при розкритому Евангелію), роблять всеж сильне вражіння на присутних і піднимають авторитет „брата", котрому приписують натхнення Духа Святого. Після читання Евангелія і Слова Божого починають спільно співати — і дуже добре співають, бож селяне люблять співи; хоч троки одноманітним напівом. Співають свої штундистські молитви в тав. „Гуслів". Вичерпавши запас молитов, починають голосно молитися (а инші в той час можуть ще й співати) і тут переплітаються всі три мови — і уривки церковно-славянських молитов, (котрі перекручують нарочито на московський лад), і спеціяльні російські „пісні" з штундиських книжок і вкінці своєрідна, часами натхнена українська мова, яка йде від серця, з цілою силою розкритої віруючої душі (Спроби записати цю спеціяльну народню творчість зустрілись зі сильною ворожнечею з боку присутних. Ось маленький уривок одної записі такої молитви: „О Боже мій милий, о Боже всесильний — помилуй, прости, спаси, сохрани! Погибаю на віки, до скончання світа Тебе не побачу, з чортами зобачусь! Грішен аз єсьм, грішним був змалку і грішним зостанусь, поки до Тебе не приставлюсь!" і т. д.

Ця голосна молитва — по відомим явищам масової гіпнози діє заразливо і робить сильне вражіння, навіть на сторонніх слухачів, для спеціяльно-ж підготовлених адептів штунди часто кінчається патольогічними вчинками хорої душі, познаки яких приписують теж впливам Духа святого. Річ ясна: все це гіпнотизує слухачів і доводить екзальтації навіть здоровий організм. (А часто можна побачити і дійсних „одержимих", яким треба психіятра-лікаря). Вкінці — по довгому втомленні молитвою і співами, відбувається більш спокійна частина — Евхаристія, при чому кожний сам ломить і споживає Хліб, що лежить на тарілці і пє з чаші воду з вином. Ця спокійна церемонія психольогічно заспокоює розбурхані душі віруючих. А й крім того цей обряд надзвичайно підносить самоповагу селянина, бо він почуває себе в штунді рівним священикові православної церкви.

(Доконечення буде).

ОСТАННЯ НАГОДА ЗБАГАТИТИСЯ!!!
Головна виграна 350.000
золотих. 112 1—5
Виграні по золотих: 200.000, 150.000, 100.000, 50.000, 25.000, 5.000, 3.000 і т.д.
Тягнення V-ої кляси державної Лотерії Князівої тратає цілий місяць від 5. серпня до 3. вересня 1925 року.
Льоси можна набувати в фірмі „НАДІЯ", Львів, Сикстуська 6.
Ціни льосів: чвертка по зол. 40'—, половина по зол. 80'—, цілий льос зол. 160'—.
Замовлення листами полагоджується відворотною почтою.

Вирізати і вислати
КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.
„Надія", Львів, Сикстуська ч. 6.
Отсим замовляю:
..... льосів чвертьок по зол. 40'—
..... льосів половинок по зол. 80'—
..... льосів цілих по зол. 160'—
Належитість ..... зол. пересилаю рівночасно почтовим переказом.
Ім'я і назвисько .....
Місцевість .....
Адреса .....

По широкому світі.

Величезний страйк вуглекопів в Англії заповіджений на 1-го серпня. 1 мілїон робітників перерве працю. Істнує загроза, що і французькі вуглекопи підуть за їх прикладом.

Радіч згодився прийняти посольський мандат, домагаючись, щоби признано його і иншим членам його партії, яким відобрали це право по останніх виборах до „скупчини". В окрузі Вараждин розпишуть нові вибори.

Хорватія приготовляє на 15-го серпня свято тисячоліття свого королівства. Радіч на авдієнції у короля Александра запрохав його офіціяльно на це свято.

У Шанґаю управа закордонних телеграфічних ліній припинила телефонічну комунікацію тамошнього совітського консуляту, щоби він не міг порозумівати з китайськими комуністами. Совітський консуль є під надзором поліції.

У Москві починається цими днями процес грузинських меншовиків. Покличуть 400 свідків, а між ними всіх членів теперішнього уряду.

В югославянськім парляменті прийшло до гострого конфлікту між представниками уряду і послом Давидовичем, який домагався негайного явного оголошення пунктів порозумінки між радикалами і партією Радіч.

Наука, релігія, політика і інтерес.

Довкола процесу за малпу.

Малпячий процес у маленькому містечку Дейтон в стейті Тенензе Зєд. Держав Півн. Америки скінчився. Учителя Скопса, що поважився познайомити в школі дітей з теорією еволюції Дарвіна про походження людини — засудили на 100 долярів кари і звільнення зі служби. Куріозний характер цього найдивнійшого з процесів новітнього часу затримано послідовно до самісінького кінця: вже після оголошення присуду оборонець обвинуваченого, прилюдний обвинувателя, бо навіть суддя виголосили пламенні промови. Не втерпіла і публика, в якої імени тут-же, на салі розправи, виступив з промовою один селянин.

В Дейтоні закінчена лише перша дія малпячої комедії, якої продовження відіграється, у наслідок відклику оборони, перед Найвищим Судом стейту Тенензе в м. Кноксвіль. Але й тамошня розправа не буде рішаючою, бо справа найдеться перед Найвищим Державним Судом у Вашингтоні; президентом того Суду є кол. президент Зєдинених Держав Тафт, член секти унітаристів, які не вірять у Єдину Трійцю. Але й Найв. Держ. Суд у Вашингтоні не полагодить остаточно спору за малпу, бо в цій справі матиме ще голос вашингтонський конгрес...

Річ ясна, що тепер вже байдужим є вимір справедливости супроти учителя Скопа. Діло йде про побіду або провал цілої великої партії, яка спирається на реакційне америк. селянство і змагає до ревізії америк. союзної конституції в павадницькому напрямку. Весь малпячий процес є прелюдією до найближших президентських виборів у Америці, де публичний обвинуватель з Дейтону, Бріян, виступить як суперник Кулїджа під виборчим гаслом: „Бог або гориль!"

Політика є тільки одним боком малпячої медалі, і то блідим і немікавим. Суттю усієї історії, головною причиною затії і товчком продовжування комедії, є чисто американський — бізнес. Малпячий процес є тому прегарним інтересом, що кожний його учасник може на ньому дуже скористати. Найкраще вже тепер вийшов на процесі обвинувачений учитель Скопс, який дійсно має вже право молитися до Дарвіна, як до свого патрона, і носити на серці амулет малпи. Бо хоч би всі судейські інстанції осудили його й усі релігійні секти викляли, його карієра забезпечена. Кілька тижнів тому нікому ще невідомий 25-літній гімназ. учитель є нині найпопулярнійшою фігурою в Америці. В Ню-Йорку існує вже „Т-во Скопса для оборони свободи думки", в Чікаго велика книгарня імени Скопса, є вже крем Скопса і мабуть швидко танцюватимуть новий танок Скопса. Чоловічок, який досіль займався залюбки спортом а поза кількома загальниковими фразами, виголошеними в щасливу годину у шкільному викладі, нічого близшого не знав із теорії Дарвіна, отримав покликання на катедру антропольогії та природн. наук до найповажнійших університетів Нового Світа. Поки він рішиться прийняти патент наукової слави, він переговорює з великою кіновою фірмою, яка за всяку ціну хоче позискати його як актора до „наукової фільми". Скопс взяв вже великанські гроші за спомини, яких ще не написав, і за відчити, з якими щойно має обіхати Америку. Не рухнуши пальцем, став на протязі тижнів з бідного вчителя багатирем.

Противник Скопса Бріян теж зробив вже нині кращий інтерес, ніж за всю свою дотеперішню політ. діяльність. Згадати лише, що маленька книжечка Бріяна, якої ніхто ніколи не читав і про яку навіть не знали, що існує, нині є розхоплювана в тисячах примірників по 8 долярів від штуки. Містечко Дейтон з 5-тисячми мешканців і цілий край Тенензе певне ніколи не забуде Бріянові того добродійства, яке він зробив своїй батьківщині: завдяки десяткам тисяч чужинців, які наплили туди з цілої Америки на розправу, зайшов у стейті добробут, про який досіль лише мріяли його батьки.

Для загальної характеристики цілого процесу може послужити такий образок: один підприємець з Чікаго, що приїхав до Дейтону, поставив поруч судового будинку буду, в якій цікаві можуть оглядати „Тайни Створіння". Дідуган з довгою сивою бородою пророка, який зве себе „Чемпіоном святого Господа", на порозі запрошує до середини буди всіх, хто хоче навязати близький особистий контакт з Господом, при чому коштує воно дрібничку: 40 долярів!... Такі самі сцени повторяться тепер у Вашингтоні, столиці наймогутнійшої держави в світі.

З нових подій та ідей.

З історії нервових недуг.

Соті роковини Шаркота.

Франція обходила недавно доволі святочно соті роковини приходу на світ найбільшого французького невролога Жана Мартена Шарко (Charcot). У промові на офіціяльній академії, влаштованій з цієї нагоди в Парижі, назвав міністр Шаркота гордістю французького народу. Представники численних инших народів, що зїхались на отсе свято, величали також память знаменитого лікаря і професора; вони згадували ті часи, коли то славний паризький шпиталь Сальпетрієр, де лікував і навчав Шарко, називали Меккою неврольогів. Хто тільки в отсі часи в цілій Европі мав претенсії до глибшого знання нервових недуг, уважав своїм обовязком поїхати в Париж і тут мати своїм „майстром" Шаркота. Слухачами його славних „пятницевих" викладів були поза звичайними студентами медицини ріжні наукові поваги світа. А коли на викладову салю війшов він, окружений юрбою підчинених йому лікаря та адептів, тоді ціла авдиторія „запирала в собі дух", щоб ліпше ловити його слова. Справедливо помічено, що коли Франція ще й нині займає перше місце в науці неврольогії, то це заслуга Шаркота. Зпід його руки вийшли Маві, Бабінскі, Сук і Жане, які нині ведуть перед в европейській неврольогії.

Тяжко подати повний образ діяльности Шаркота і пояснити вагу його наукових творів. Наука про людські недуги старається завсіди у першій мірі відріжнити від себе поодинокі роди недуг, — річ незвичайно важна з теоретичного і з практичного боку. Таке відділення і зясування поодиноких хоробових одиниць у неврольогії подекуди труднійше як деінде. А це тому, що ріжні нервові недуги мають дуже подібні симптоми, які, бодай на перший погляд, не ріжняться нічим між собою. Візьмім такий банальний неврольогічний прояв як тремтіння. Відомо, що „нервовій" людині „тремтять" руки, ноги або голова. Але при яких ріжних недугах може виступати таке „тремтіння"! Воно може бути легенького, нешкідливого „зденервування", що перейде без сліду, так само як тяжкої, хронічної, невилічимої недуги, що приковує хорого раз на все до ліжка. Таке саме торкається всіляких нервових „атак" назверх доволі до себе подібних, а прецінь таких ріжних своїм значінням та наслідками. Одні атаки лікуються зимною водою, а ще краще минають самі без лікування, инші до них подібні є покажчиком грізної хиби організму. І так як отся схожість симптомів дезорієнтує лїкіків і каже їм переплутувати всілякі нервові недуги, так само заводили вони колись на манівці і фахову медицину. І вони колись в однім кітлі варили ріжні річи. А прецінь усі ті прояви, хоч схожі, не зовсім такі самі. Хтось, кому вказано на дрібні, а прецінь характеристичні ріжниці, на будуче не помішає одного симптому з другим. Штука тільки в тім, щоби знайшовся хтось, хто перший, сам, не навчений другими, помітив би ті характеристичні риси і показав їх иншим. Цей дар відкривати ріжниці, непомітні для

А. ГАВРИЛКО.

„У гнізді бунту і непослуху".

Вид з вікна. — Куди їду. — Глухий кут. — Його обновитель.

Дня 1. липня, коли в наших ріках був найвищий стан води, а з півночі надходили щораз чорнійші хмари, стояв я при вікні курерського поїзду, що мчав на захід. Поруч мене стояв д-р Ст. Людкевич. Ми оба гляділи на вилягле збіжжа й на розлиті води та жалували знищених плодів хлібороба, як свого добра. Український артист-композитор і український кооператор з журбою гляділи на розміри катастрофи. Кооперація чи музика — все у нас залежне від долі хлібороба.

В Ярославі висів д-р Людкевич. На прощання кинув запит: „А куди вам дорога?"

Я інформував: „Їду поглянути на зразкове польське село — Ліскув. З нагоди міжнароднього рільничого конгресу у Варшаві уладжено в тім селі виставку. Польська преса широко реклямує виставку, хвалить незвичайний розвій села завдяки місцевим кооперативам. Краєвий Союз Ревізійний — українська централя кооперативної контролі і пропаганди висилає мене поглянути, який стан села Ліскув, перевірити, як там працювали над піднесенням хлібороба, щоби і ми так працювали".

„Гарно, добре... Від усіх треба нам учитися" — хвалив д-р Людкевич.

Я їхав вдень від години 15-ої до вечера і цілу ніч. Всюди були зарви. Коло Ланьцута на лані стояли вже полукіпки збіжжа. Відти на захід менше лягло збіжа. Стан води у Вислі страшний. Якась пані, що їхала в моїм купе, вся дрожала, коли ми переїзджали через міст. Я впевняв, що умію плавати, як рідко хто і вирятую всіх.

Коло години другої, на Шлеську за Королівською Гутою, відібрала наш курерський поїзд німецька обслуга. Їхали ми годину через німецьку територію. Світало. Праворуч і ліворуч простягалися безмежні простори пшениці і жита. Збіжжа не лягло, тут слоти і вітрів не було. Я глядів через вікно й дивувався, що нема ніде ні верби, ні вільхи, ні будяків, ні дикого куща. Над ровом залізничого шляху, на межах піль, серед ланів збіжжа скрізь бачите тільки низкопенні щепи, — яблунь, груш, вишень.

Коли нас знову відібрала польська залізнича служба, тоді по обох боках залізниці були вже безмежні, пусті піски, над ровами росло всіляке дике хабазя, верби, вільхи, денеде дика груша на межі. А щеп на полях не було видно. О год. 8-ій я висів на нерелічкій станції Опатівка, калішського повіту. Село Ліскув віддалене від цієї станиці 15 кільометрів.

* * *

Тому 25 літ був Ліскув*) запротореною „дірою", — село занедбане, половина хат розвалена, про якінебудь садки не було й мови. Місцевий парох казав тоді:**) „Лихі тут люде, тяжке життя. Зачали ми будувати церкву, кілька літ вже будуємо, сміються люде довкола, а грошей не можна дістати. хлопи, що зароблять, те пропють". В році 1890, арендар фільварку опустив Ліскув перед речинцем, до якого наймив фільварок, бо збридло йому там життя через лиху землю, страшну комунікацію, недостачу робітника. Десять літ пізнійше старенький парох попросив звільнити його.

Тоді прийшов до села 30-літний духовник з Варшави, о. Вячеслав Блізіньскі. Передтим 8 літ він був „сотрудником" у Влоцлавку. Цей священик — це типовий міщух, сам казав, що не умів відріжнити жита від пшениці. Та обнявши сільську парохію, написав на першій стороні свого щоденника: *„Хочу так працювати, щоби парохіянам прихилити неба й хліба".*

Умів працювати! Скоро докінчив будову церкви, потім в році 1902. заложив споживчу кооперативу „Господар" та „Взаємне обезпечення від огню". Кооператива вела крамничку мішаних товарів, а також провадила господарсько-культурну працю, сироваджуючи поміщний погній, ліпші роди збіжа, щепи то що.

Молодому парохові не йшло легко. „Місцева інтелігенція, як громадський писар, пару польських і жидівських крамарів, навіть один поміщик, робили все можливе, щоби культурну працю пароха над освідомленням народу спинити, щоби того новатора усунути з парохії. Не було влади і інстанції, куди не посилано би жалоб і анонімів. Жалоби висилано одночасно до губернатора, прокуратора і епископа. Та епархіяльний уряд, знаючи великі заслуги молодого пароха, не давав віри денунціянтам, а, навпаки, все ставав у його оборону перед московською владою".***)

Працьовитий священик виправдав надії патріотичної церковної влади. Завдяки його ініціятиві повстає дальше в Ліскові Рільничий кружок (кулко), пожарна сторожа, в якій лунала польська військова команда, будується гарний, одноповерховий Народний Дім, закладаються спілкові ткацькі варстати, засновується позичкова Каса, т. зв. „Народній Банк", заводиться лазня і спільна пральня, варстат забавок, молочарська спілка, кооперативна пекарня, збіжеве товариство, яке набуває частину парового млина, будівельна кооператива, рільнича школа, будується величавий будинок на гімназію, в якім від 1921 року ведеться учительська семінарія. Чи не досить на 25 літ праці одної особи?

Питали о. Блізіньского, чому відразу основує так багато установ? Пояснював, що робить це нароком, бо „коли замкнуть одну чи дві установи, лишиться ще тільки, що культурна праця не стане ні на хвилину".

Та не саму культурну працю веде священик у господарських і освітних установах. „Хоч московські уряди дуже уважали, щоби поза хліборобськими справами (на зібраннях рільничого кружка) не торкали ніяких инших справ, одначе той припис прикладали рідко. Крім хліборобських, обговорювали на зібраннях справи загальні, суспільні, а навіть політичні.

(Продовження буде.)

*) „Wieś Polska Liskow w pow. Kaliskim". Na podstawie badań opr. A. Chmielińska. Wyd. Wystawy „Wieś polska" w Liskowie. Стор. 152.

**) Також. стор. 11.

***) Також, стор. 13.

Вже надійшов великий транспор всіляних
ФУТЕР
КОНФЕКЦІОНОВАНИХ І В ШКІРКАХ
до маґазину і робітні футер
ст. СТЕМПКОВИЧА
Львів, площа Капітульна ч. 2.
Завсіляння виконує всілякі замовлення з уваглядненням моди для Пань і Панін, совісно, по невисоких цінах. Запобігливість поручає замовляти футра як також полагоджувати всілякі перерібки і направи в найлешевшім літнім сезоні. Прошу жадати проспекту услівій кредиту. 2272 6—1?

очей решти людей, цей своєрідний талант бачення мав саме Шарко. Тут лежить, як це зазначив у своїй промові Марі, головне джерело науко́вих добутків Шаркота. Різничкуючи таким чином симптоми, він вспів відділити від себе цілу низку нервових недуг.

Одначе усталення повного образу хороби не вичерпується описом її симптомів. Треба ще відшукати зміни в організмі, які є їх причиною. І знову в царині нервових недуг це справа, хто зна чи не труднійша як деінде. Бо нервові центри, які є осідком цих змін, забережені глибоко внутрі організму і обложені кістьми, так, що за життя тяжко до них мати приступ. Очам дослідника вони розкриваються звичайно аж при посмертній секції, а й тоді це річ нелегка, бо входять тут у гру часто дрібні зміни, помітні щойно під мікроскопом. Одначе Шарко і тут був майстром. Заки сотворено спеціяльно для нього катедру неврольогії, він був професором патольогічної анатомії. Отже не дивниця, що коли нервові недуги стали особливим предметом його зацікавлення, він не міг оставити в тіни поза клінічною стороною цих недуг також їх анатомічного підкладу. І тут також довершив чимало Шарко, показуючи звязок між хоробливими змінами нервової маси в мізку та хребетнім стрижі і клінічними наслідками цих змін. Із цілого ряду коробових одиниць таким чином очерк нених, одну навіть назвали його іменем: хороба Шаркота.

* * *

Поза нервовими недугами, яким відповідають доступні нашим очам зміни нервових клітин та волокон (т. зв. органічними недугами) істнують ще инші, для яких ми таких змін відшукати не можемо. Загально здогадуються, що в цій другій категорії недуг будова нервових клітин остає ненарушена, і тільки їх чинности (функції) є зайурені. Їх зовуть тому також функціональними недугами. Обовязки Шаркота як лікаря та професора приневолили його зійти також і на це поле. Особливо відомими стали його розсліди над найважнійшою функціональною недугою, а саме над істерією. Одначе тут метода розсліду Шаркота не була вільна від промахів. Промовці на святошній академії вважали навіть своїм обовязком оправдувати свого „майстра", розяснюючи, які обставини довели його до помилок.

Істерички, які своїми штуками неодного пошили в дурні, вспіли ошукати навіть великого професора. Істерія лучиться з незвичайною податністю на суґґестію. І виставить, коли недосвідчений лікар дасть якимсь чином зміркувати істеричці або істерикові, що він вважає імовірним в даним випадку появу якогось хоробового симптому; коли істеричка вважає даного лікаря „авторитетом", то під впливом суґґестії цей симптом напевно виступить, якогонебудь він був би роду. І на тій точці промахнувся Шарко, беручи те, що було приладковим випливом суґґестії, за суттий, спонтанний, необхідний симптом хороби. Сальпетріер переповнилось істеричками, які, мов на команду, виконували „великі" атаки у „клясичній" формі, накиненій їм подекуди таки самими лікарями. Одначе ця „клясична" форма великої істерії удержувалась тільки так довго, як довго в Сальпетріер лікував Шарко і його школа; вона зникла, коли на його місце прийшли инші лікарі, які перестали вірити у „клясичність" отсих атак. Зроблений Шарковою його противниками закид, що він замість лікувати плекав у своїм шпиталі на велику скалю істерію, не є, здається, без зерна правди.

До характеристики великої людини можна докинути ще те, що він не любив Німців, та не хотів брати участи в наукових конґресах, організованих у Німеччині. За це був він горячим прихильником французько-російського порозуміння, а в його хаті відбулись навіть раз важні сходини двох діячів французького та російського *), яких метою було надати оцьому порозумінню конкретні форми.

Д-р Ст. Балей.

*) Були не Ґамбетта та великий князь Миколай.

Памятаймо: Рідна Школа — це народна фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

НОВИНКИ.

— **Відгомін варшавської стрілянини.** Один з ранених комуністів, зловлений підчас перестрілки з поліцією на вулицях Варшави, що назвав себе Туровичем та Фіцковским, називається Гібнером. Був у 1920 р. засуджений на 5 літ тяжкої вязниці, виміняний до Росії і в Мінську працював у „чрезвичайці".

— **„Посол" і шимпанеґа.** Директор канцелярії угорського посольства у Варшаві — отже майже посол — що має прізвище гідне актора: Одяті Ірі, захопив 18.000 долярів і одну кабаретову артистку, земличку, та втік на кращий хліб.

— **Модерна сенсація** виглядає так: молода дівчина, дочка мільонера, власника кількох домів у Варшаві, нарікається на своє життя. Перед смертю каже собі закликати голову дефензиви, признається, що була комуністкою, а тепер кається у своїй діяльности і хоче виявити йому чимало тайн. Та покищо ні про одну з тих тайн часописи не пишуть.

— **Промоція в Ґрацу.** В суботу дня 18. липня п. р. промувався на доктора „гезамт рольїсаґампт" п. Козьма Близнюк, бувший віцеконзуль при уряді ЗОУНР. у Відні.

— **Біла камізольна.** „Нюс Вінер Журналь" з дня 24-го ц. м. подає таку новинку: „Одному польському міністрові у повороті з чужини додому, трапилась неприємна пригода. Студенти одної польської меншости закидали його зіґнилими яйцями, чраз що його камізолька зазнала дійматної шкоди. Ясно, що міністр не міг бути вдоволений такими „закидами". Та менш-більш кожна людина, що бере участь у громадськім житті, мусить мати до певної міри білу камізольку, а міністр уже спеціяльну."

— **Сучасні діти.** До нашої редакції зголошується львівський залізничник, батько гімназиста Івана Волод. Жидачека, уч. II кл. укр. головної гімн., який одержавши ще на 1-ий курс н. р. погане свідоцтво, в марті щез з дому і до цього часу не вернувся. Розшуки поліції за хлопцем не дали ніякого висліду. Прибитий батько, догадуючись, що син утік за Збруч, просить, щоби бодай цим шляхом подати до відома всіх, хто би що знав про нього, що не має наміру карати його за злий поступ у науці і бажав би мати звістку про сина.

— **З мінської атмосфери.** Польська преса подає інформацію, що на місце дотеперішніх банд, приділених до мінської чеезвичайки, які мали за мету боротись з білоруськими повстаннями, тепер утворено чотири нові, під проводом Стерна, Лятра, Лизогуба та Дунайця. Кожна з банд має від 40 до 60 людей, — забезпечена у добрі рушниці, ґранати та кулемети.

— **Зразкове місто** вуличного ладу це Лондон. Для вигоди всіх громадян, з огляду на скількість автомобілів, у різних пунктах міста рішено побудувати безплатні ґаражі, де можна буде переховувати автомобілі безплатно.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то впишіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 ґрошів. Заява приступлення можна одержати в кождому Крумку У. П. Т. — Пишіть і посилайте ґроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

„Стара Україна".

Часопис історії і культури. — Другий річник (1925 р.) ч. I.—VI.

Перші числа сьогорічної „Старої України" приносять рівно добірний матеріял, як перший річник, що здобув видавництву поважний круг читачів. Деякі теми мають характер просто сенсаційний.

Проф. Іван Огієнко подає вістку про Молитовник кн. Володимира Великого, — певідому дотепер памятку старої літератури, найстарший віднайдений переклад у староруській мові. Памятник справді сенсаційний. Як виходить із записок, поміщених на книжці, писав її якийсь Сава, мабуть з Новгорода Великого 999 р., а дарував її кн. Володимир Великий своїй стрийні Добрині 1000 р. — Записки такі несподівані, що аж не хочеться вірити, що памятка неспідроблена; але маємо її у копії XIV. в., писаній на пергамині, що покищо рівнож підозріть не розбудженє. Знайдено цей рукопис на Поділлі, а тепер він знаходиться в руках архієпископа укр. автокефальної церкви Івана в Америці.

Друга інтересна стаття, що торкається історії нижчих часів, — Ілька Борщака, про Анну Ярославну, доньку Ярослава Мудрого, жінку французького короля Генрыха I. Автор, відомий з своїх дослідів про українсько-французькі відносини, дає нові біографічні вістки про княжну і незвісний дотепер портрет Анни Ярославної, значно старший від другого, який споміняємо у підручниках історії.

Д-р Ів. Німчук дав розвідку „Галицький князь Роман на престолі Австрії", — це стаття із великої серії „Українські памятки і традиції у Відні".

Епископ д-р Йосиф Боцян подає тимчасову звістку про нозо-відкритий у Коєхові український переклад Апостола й Апокаліпса з XVI. в., — памятку, що чекає ще докладного розсліду, але вже тепер звертає увагу своєю народньою мовою.

Сенсаційний зміст має „Вивід прав України" гетьмана Пилипа Орлика, опублікований І. Борщаком; це меморіял для европейських держав, в якому подані точки тайного договору гетьмана Мазепи з Карлом XII.

Редактор „Старої України" Іван Кревецький розпочав студію про Коронілство Галичини і Володимирії, 1772—1918 р.

Ч. III.—IV. присвячене памяти Шевченка, дає ряд причинків до пізнання життя і творчости поета. П. Зайцев подає проект заснування музея, присвяченого Шевченкові, де були зібрані автографи поета або знимки з них, малюнки, листи до нього, портрети, бібліотека, памятки культу Шевченка і ин.; І. Кревецький дає огляд памяток по Шевченкові у Львові, д-р І. Брик про памятки по поетові в родині Усковичів на Поділлі; д-р К. Студинський про ілюстрований „Кобзар" з 1844 р., — до статті долучені непубліковані рисунки Бальмена і Башилова, з портретами Шевченка; дальше є ще спомини Од. Кониського, зазітки І. Огієнка, Зайцева, Студинського, С. Чарнецького (про „Назара Стодолю" на галицькій сцені) та Шевченківська бібліоґрафія П. Богацького і В. Дорошенка.

З инших дрібяок є ще статті про український екслібріс, причинки до справи надгробника друкаря Івана Федоровича, замітка про ново-віднайдені драматичні твори XVII. в., дещо про Костомарова, замітки з історії галицького театру, доповнення про могили визначних Українців, хроніка наукового життя, бібліоґрафія.

Багацтво змісту дає часописові заслужену рекламу; при незвичайній дешевости передплати „Стара Україна" може числити на велике поширення в кругах, які дорожать минулим України *).

Д-р Ів. Крипякевич.

*) Річна передплата „Старої України" виносить 10 зол., ціна числа 1 зол. Адреса Адміністрації: Львів, Чарнецького 24.

Студентські справи.

Вищі школи у Варшаві.

Подається до відома всіх зацікавлених, що інформацій про вступ до вищих шкіл у Варшаві (з 15. VIII. розпочинається приняття подань про вступ) уділює Союз Українських Студентів Еміґрантів у Польщі. Адреса для листів: Warszawa. Okólnik 11a m 21 M. Jermolajew. Инші українські ґазети звелять ласкаво передрукувати. **Управа.**

З судової салі.

Процес Новіґабера і тов. — за обманство і вимушування.

15-ий день розправи.

(Продовження.)

Свідок жидівський **посол д-р Розмарін** зізнає без заприсяження. Зміст його зізнання покривається здебільша зі зізнаннями посла Зомерштайна, з яким Розмарін спільно ділав у штайґерівській справі на варшавському ґрунті. Заявляє, нане би серед Жидів роблено складки на справу Штайґера. Потім, що довідувався телефонічно з редакції у Луковского про справу Штайґера. Луковскі відповів „Щодо Штайґера, то все стверджене. Я сконфронтував його з віцеміністром Семіцкім і той пізнав його" (?!). Дальше Луковскі запевнював, що дістав докази, що Штайґер є комуністом і тільки примазався до сіоністів. Справою Штайґера, як загально-жидівською, займався посольський жид.. клюб з моментом, коли появився комунікат, що жидсіоніст в порозумінню з Чехом зробили замах. Розказує про подробиці, про анонімовий лист „української боєвої організації", як то якийсь хлопець приніс його до редакції „Хвилі" і віддав панночці, як два редакц. співробітники дали відфотографувати його, ред. Брат (референт українських справ у „Хвилі") переклав його на польське, д-р Лев Ганкевич прочитав його, а д-р Ґрек передав телефоновані. З історією Микитина стрінувся вперве в кавярні „Де-ля-Пе", коли присівся до столика Єґера, Ґазермана і Дворіцкого. Тоді теж вперве пізнався з Коригабером. Справа заінтриґувала його тим, що, як довідався, інсп. Луковскі зіґнорував донесення, зроблене за посередництвом фотоґрафа Мінца. При першій особ. зустрічі з Микитином, яка послідувала безпосередньо після згаданої розмови в кавярні, Микитин поводі, але виразно й недвозначно склав відомі зізнання. Він казав теж, що остеріг завдачасів Кайдана перед замахом на президента, але Кайдан не зіґнорував. Микитина заінтриґувала поява Паньчишина у Львові в день приїзду президента, бо М. знав, що П. у Львові нема. Паньчишин — казав Мик. — є визначним членом терорист. організації і разом з Фіґіком був на місці замаху. Варшавська комісія приїхала до Львова головно наслідком заходів свідка, який прийшов до переконання, що львівська поліція не стоїть на висоті завдання, а її комендант має якийсь інтерес в тім, щоби не допускати до голосу людей, що хотять доказати невинність Штайґера. Начальник департ. безпеки в м—стві внутр. справ, Пілєцкі, висловився теж легковажно про вартість львівської поліції.

На тлі питань оборони, звернених до свідка, приходить до гострої перепалки поміж обороною і предсідником трибуналу. Предсідник ухиляє усі питання, що торкаються способу ведення слідства суддею Рутком. Обор. д-р Ґрек гостро протестує проти ухилювання питань без мотивів; обор. д-р Глушкевич звертає увагу на неуважений в історії факт, що всі обвинувачені однозгідно квестіонують важність слідчого акту. В таких умовах ціле слідство є неважне. Трибунал по нараді затверджує ухилення питань і робить увагу д-ру Ґрекові.

Свідок Цехновскі, політичний аґент з Варшави, нині прив. урядовець, оповідає історію свого виїзду з Варшави з 3-ома иншими аґентами по наказу інсп. Пйонткевіча з метою інвіґілювати Микитина. Свідок стверднв, що Микитин цілі дні, з ранка до вечора, просиджував у своєї нареченої Штайнівної. З Микитином познайомив його особисто інсп. Пйонткевіч. Повідомлені Микитином про адресу Паньчишина разом — свідок і Микитин — виїхали до Каліша, місця військової служби Паньчишина. Там свідок арештував Паньчишина. В дорозі до Варшави не казав йому причини арешту, лише щойно у Варшаві, при довіті. Почувши, що він обвинувачений у співучасти в замаху на військові арешти у Варшаві, Паньчишин збліднув і признався. За те заперечив рішучо участь у замаху на президента. 5-го в середу рано Паньчишин був у Львові, — що робив попол. і вечір не міг пригадати собі. Після перевезення Паньчишина до Львова, переслухував його інсп. Пйонткевіч в присутности ком. Гаха в окружній команді поліції. Паньчишин зажадав конфронтації з Микитином. Перед конфронтацією свідок і інсп. Пйонткевіч звертали увагу Паньчишинові, що його зізнання загрожують життю двох людей, і тому хай він добре подумає, заки що скаже. Але Микитин, приведений перед Паньчишина, в очі закинув Паньчишинові замах на президента. Паньчишин крикнув: брехня! Тоді арештовано у Львові Лотоцького і ще одного українського студента.

На внесення прокуратора рішено перевести конфронтацію з Цехновскім і тому затримано цього останнього до розпорядження суду.

16-тий день розправи.

Заповідь, що візавтрішнє Паньчишин, який стане око в око зі своїм обвинувачем Микитином, стягнула до судового будинку тли вул. Баторого величезний натовп народу. Всі входи до суду і до салі розправи сильно обсаджені поліцією, яка строго перевіряє карти вступу.

На початку розправи **обор. д-р Перацкі** заголошує ряд внесень оборони. З окрема: на переслухання в характері свідка Клавдія Філіповіча і лікаря-психіятрів, що оглядали вбивцю пок. Корвелл, на обставини, що пропонований прокуратором на свідка Роман Філіповіч від ранньої молодости є схильний до фанфаронади і брехунства і що є схіпчений дегенерат, якому не можна вірити. Дальше д-р Перацкі вносить на переслухання в характері свідків вязнів Гутинка, Пінка і Павлячка, перед якими Микитин мав казати, що був свідком замаху, доконаного через Паньчишина. Крім того вносить на переслухання як свідків адв. д-ра Бромберга і Саля Лібліха (власника кавярні „Де-ля-Пе") на те, що обв. Дворніцкі згадував їм, що попав на слід злочинців наслідком інформацій Микитина, та що обвинувачені Жиди є невинні і що він, Дворніцкі, обвинувачував їх у слідстві лише з метою добутися на волю. Як дальшого свідка пропонує д-р Перацкі інж. Вельчера на доказ, що Єгер не таївся з відомостями, отриманими від Микитина. Щоби доказати, що замах був доконаний з кол ласки Паньчишинові, д-р Перацкі пропонує на свідка Владислава Гейдриховского, б. шефа політ. поліції у Станиславові, який ще 4 вересня перестерігав львівську поліцію перед замахом.

Свідок Ян Мариняк, учитель з Острова Мазовецького, твердить, що Паньчишин і Фідик є терористами, що Паньчишин від мая 1924 перебував у Москві на спеціяльному диверсійно-терористичному курсі, що до Львова Паньчишин прибув на кілька днів перед приїздом президента, та що Паньчишин просив б-го вересня свідка, проходжуючись разом по вулицях, щоби не пхатися поліції в очі.

Обор. д-р Перацкі вносить на покликання як свідків нарком. поліції Мітлєнера і інсп. поліції Шарского, які посвідчать, що політ. поліція веде тепер дальші доходження в справі замаху і є на слідї дальших доказів у цій справі. Дальше: переслухати б. міністра внутр. справ Гібнера, начальника департаменту безпеки Біласцкого і урядовця того департаменту Тварду, на факт, що м-ство внутр. справ наказано львівській поліції доносити м-ству про всі подробиці слідства в справі замаху і що вони були здивовані, що львівська поліція цілком промовчала донесення Мінця. Це було причиною висилки до Львова інсп. Пйонткевіча з агентами.

Прокуратор не противиться внесенням оборони. Вносить на переслухання суд. аспіканта Бляшкого на виправдання судді Рутки і Пйотровского перед законом щодо вимушування ними зізнань на Микитині і Дворніцкім, і „виявовцю" Керебку на обставину, що арештований Микитин з власної ініціятиви подав деякі важливі подробиці справи.

Адв. д-р Ляндау вносить на переслухання Генрика Мадеов з Белза, Фанти Арбайтівни зі Ст. Самбора і адв. д-ра Улама зі Львова на факт, що Коригабер не робив тайни зі своїх відомостей від Микитина, і дальше: полін. агентів Цвіклінського і Баньчаковского на факт, що Коригабер помагав слідити Микитина.

Трибунал застеріг собі висловитись щодо всіх тих внесень пізнійше.

Адв. д-р Лев Ганкевич зізнає як свідок, при спротиві оборони, на обставину, що він у першій хвилині, як тільки д-р Розмарін показав йому в суді анонімовий лист „Укр. Боєвої Організації", сказав: „це фальсифікат, — дурний трік оборони". Д-р Ганкевич застерігається, що не є цим специялістою-лінгвістом і що ней свій погляд був його підруховою фразою. Виринає питання, наскільки взагалі можна говорити про істнування Укр. Бойових Організацій.

Д-р Ганкевич: Про їх істнування я довідався підчас великих політ. процесів у Львові від п. прок. Гіртлєра, а не дуже поважне джерело". Д-р Ганкевич каже, що його особисте переєвідчення таке, що Штальґер винний.

Д-р Ганкевич заголошується як заступник пошкодованої сторони, Паньчишина. Оборона противиться, кажучи, що Паньчишин взагалі не є пошкодованій. Прок. стверджує, що арештування Паньчишина і всі з того випливаючі для Паньчишина втрати послідували безпосередньо наслідком доносу Микитина. Трибунал допускає д-ра Ганкевича до заступництва Паньчишина як сторони пошкодованої.

Д-р Ганкевич заголошує лист Яворского, б. секретаря комуніст. партії, нині вязня у Вронках, що в комун. партії ніколи Микитина не було, отже, що всі зізнання Микитина про страх перед зраженими комуністами etc. є простою фанфаронадою.

Оборона противиться прикладати якунебудь вагу до зізнань комуністів, як членів нелєгальної партії, відносно внутр. партійних справ. Д-р Грек заявляє, що допущення відчитання листу Яворского буде прецедєнсом на будуче, коли при кожній справі якогось комуніста суд мусітиме запитувати офіціяльно нелєгальну комуніст. партію, чи даний обвинуваченій є членом партії чи ні. Одночасно оборона в противставленя внесення адв. д-ра Ганкевича вносить на відчитання актів з процесу Бречева і тов., де є докази, що Микитин виконував комуніст. партійні функції і як такий був пошукуваний поліцією.

Обор. д-р Ляндау вносить на підложення конфронтації Паньчишина з Цєховським, в то тому, що оборона не встигла ще познайомитись як слід з актами справи Паньчишина. Трибунал прихиляється до внесення і таким робом публіка була розчарована, не діждавшися появи Паньчишина.

Свідок інсп. політ. поліції з Варшави Пйонткевич, який з доручення міністерства провадив у Львові слідство в справі Микитина-Паньчишина. Оповідає детайльно подробиці, як то вперше дізнався про справу у Варшаві і як його вислали до Львова, де стрінувся з послом Зомерштайном і Микитином; дальше і про переслухування Паньчишина і про звязок цього останнього зі справою Багінського і Вечоркевіча (напад на військову вязницю у Варшаві). Свідок твердить, що Паньчишин і Фідик є визначеними членами терористичної організації. До Микитина свідок набрав довіря, бо перевірив його правдомовність в кількох инших випадках „всипання" комуністів. Паньчишин у слідстві рішуче перечив участи в замаху. Свідок стояв у тісному контакті з воєводою Зіминим і надпрокуратором Маліною, яких інформував про хід слідства. На загал зізнання Пйонткевіча покриваються зі зізнаннями його помічника Цєховського.

На переслуханню Пйонткевіча закінчено суботнішню розправу.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Що чекає варшавських комуністів?

Слідство в справі зловлених 17. ц. м. на варш. вулицях польських комуністів скорим темпом йде наперед. Справу передано вже до доразового суду і на днях буде визначений речинець розправи.

Експльоатація острова Сахаліну.

Японський уряд приступив до експльоатації концесії на Сахаліні. Утворюється два синдикати з капіталом 10 міл. єн. Один синдикат для вугля, другий для ропи.

Перед ґен. страйном анґлійських гірників.

Переговори між властителями копалень і гірниками дійшли до мертвої точки. Делєгати англ. гірників порішили взяти участь в виконавчій міжнародній комісії в Парижі, де звернуться до делєгатів Франції, Бельгії і Німеччини з пропозицією бойкотувати висилку вугілля до Англії.

Польські монархісти.

18. ц. м. під проводом ген. Рашевского відбулось згідно донесень познанських денників конституційне зібрання пол. монархістичної організації. Презесом обрано ген. Рашевского, віцепрезесом проф. Грабовского, ген. секр. Робаковского.

Дальша евакуація Рурського басейну.

Друга фаза евакуації Поруря розпочалась звільненням від гарнізону департаменту Секвани. Окуп. влада в Дісельдорфі подала до відома, що опущення його має відбутись в часі 12. до 16. серпня.

Повстанчий рух на Україні.

За відомостями, які йдуть через Румунію з Одеси, повстанчий рух в околиці Кременчука прийняв великі розміри. Заряджено загальну мобілізацію. Залізниче сполучення з Одесою перерване.

Чума в Росії.

Згідно з новими донесеннями, чума в районі Царицина дуже поширюється. Зареєстровано дотепер 44 випадки в них 31 смертельних. Рівночасно на Поволжу шириться епідемія малярії, що набирає за-

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Оператор
д-р Д. Сассовер
довголітній лікар загального шпиталя у Львові, ординує тепер
32 **Львів, Коперника 7.** 6—10

Дентистично-техпічне заведення
Максиміліян Мор
б. асистент і управитель д-ра Вахловского
Львів, вул. Подвальної 9.
Для урядників і учеників 50% знижка.
2218 15-20

страшаючих розмірів. Повний брак лічничих засобів.

Грізні пожари в Німеччині.

Виникли великі пожари лісів в околицях Ратенав і Ліненбурґа. Між Ратенав і Лабою цілий комплекс лісів, що займає більш як 40.000 моргів, представляє одно море огня. Пожарам сприяє висока температура. Всі зусилля висланих на місце пожарів полків піхоти і піонерів сходять на марне.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то впишіть ся негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заяви приступлення можна одержати в найдому Кружку У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

Біржа.

Львів, 25. липня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·19 — 5·19½, канад. дол. 5·09 — 5·09½, чеські кор. 0·15½ — 0·15⅝, леї 0·02½ — 0·02⅝, франц. франк 0·26 — 0·26½, швайц. фр. 1·01—1·02, анґ. фунт. 25—25·10.

Золото. 20 кор. 21.80—21·90, 20 франк. 19·80—19·90; 20 марк. 24·85—25·00; 10 руб. 26·85—26·95.

Срібло. Австр. кор. 0·43½—0·43½, 5 австр. кор. 2·27—2·28, фльорени 1·17—1·19, рубл. 1·83—1·85, рубель дрібним сріблом 0·82—0·85.

„Голодному Селу".

Вп. Жертводавців, які зложили на допомогу „Голодному селу" в місяці липні 1925 в золотих:

Ч. 31. липень 1925. р.

О. М. Гуньовський — Махнівці, збірка 6 зол., о. Ник. Семенюк — Сороки 8. (2.50 від себе, а 5.50 від б-тьох парохіян), А. Маркевич за Український Еміґраційний Комітет в Кракові збірка: проф. Фещенко Чопівський 10, інж. Деревянко 6, Мурський 5, Сапіга 1, Лада 5. Терещенко 1, Суходолік 3, Коломиєць 1, Маркович 1. разом 33 зол., о. Д. Дзама — Бубрівка 10, И. Романюк — Дубрівка 2, о. Пелехатий П. — Дмитровичі збірка 15.40, збірка на листу ч. 49, а то: Ф. Войчук 5, П. Лунь 20, М. Галібей 5, разом 30 зол. Обединення Українських Організацій в Америці 500 долярів, через Земельний Банк: Союз Українок в Белзі 50 зол., А. Пелеиський — Броди 25 зол., М. Котецька 7.45 зол., А. Харук — Вунсакет збірка 100 долярів. М. Рибак — Чевкімер (Америка) дохід з фестину 50 долярів, Т-во ім. Бесарабової, Форт Вілиям 10 долярів. До дня 22. липня зібрано включно золотих 15,995.27 і 1.101.25 долярів.

✝ Посмертні згадки.

Дня 14. ц. м. помер в санаторії в Будах Ч. С. Р. тов. **Дмитро Худобяк**, капіт. медицини, уродж. дня 3. XI. 1894 р. в Оришківцях, повіт Гусятин.

Не зазнав він у своїм житю багато радісних хвилин. Вже від найраньших літ була йому доля мачухою і не усміхалась до його ніколи, так, що за весь час своїх гімназійних студій у Коломиї зносив голод та холод в повному значінні цих слів. Незідрадний матеріяльний стан батьків видав Покійного в обійми злидня і змушував заробляти на хліб. Та такі невигоди не відібрали у нього ні охоти, ні любови до книжки. Він належав до найпильніших учеників.

Світова війна застала його ще гімназистом, та це не зупинило Покійного вступити 1914 р. в ряди У. С. С., та пережівати з ними весне лихоліття.

У час великих днів Українського Народа стояв Він у лаві борців, розуміючи вповні вагу моменту.

1921 р. переходить Карпати і записується в Празі на медичний факультет. Та надмірна праця не тільки умова, але і фізичні, зачинили вже й так війною підірване здоровля і на порозі кращого життя паде він від грізної недуги туберкульози.

В. Ст-к.

За спокій душі бл. п.
Василя і Софії Глуховецьких
відправиться
Поминальне Богослуження
дня 29. липня 1925 (середа) в год. 7:30 рано в церкві св. Петра і Павла.

ОПОВІСТКИ.

Український хор Л. Котна:
Вівторок 28.VII. Болехів.

Дрібні оголошення.

З ВРАЖУ знайомостей бажаю навязати переписку з панною в цілі матримоніяльній. Зголошення по Адміністрації „Діла" під „Спільне життя". 107 3—3

ВАРСТАТИ килимкарські і тканькі найновійшого патенту продам. Зголошення: Gierusiński, Poznań, Jackowskiego 1, 3e 110 2—

ДОВГ, якого я дотепер під п. Конча не опережав, зволить жертвувати його на будову „Народньої Лічниці" у Львові. — Тимчук. 117 1—1

ДРУКАРСЬКА машина, уживана, з українським шрифтом на продаж в західній Німеччині. Ближчі інформації подає Л-р З. Кузеля, Berlin — Charlottenburg, Suarezstrasse 46. 114 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР
до недуг носа, ушей, горла і гортани
28 переніс ординацію на 13-20
вул. Ягайлонську 7, I. п.
Телефон ч. 27—99
Лікування Діятермією і лямпою „HELIOL"

Спеціяліст недуг легенів, серця і молудка 7—8
31

Д-р Ф. ГАН Львів, вулиця Городецька 46.
Пересвітлювання Рентґеном. — Лікування кварцевою лямпою.

Конкурс.

На Управителя приватної гімназії УПТ. в Дрогобичі. Подання вносити до Головної Управи Українського Педагогічного Т-ва у Львові, Ринок ч. 10. II. пов. до 15. серпня 1925. Вимагається учительський іспит і попередня служба в державній гімназії. Платня наближена до аналогічної платні державної. 113 1—1

НОВА УКРАЇНА
місячник письменства, мистецтва, науки і громадського життя під редакцією М. Галагана, Н. Григорієва й М. Шаповала, вийшло ч. І. за 1925 р. Зміст: Від редакції. Гр. Наш: Петлюпіщина. Галаган: Ліквідація У. К. П. М. Сріблянський: Кобилка. Вірші: Леонід Мосендз: Сонет. Юрій Дараган: Запорозьке. Є. Маланюк: Полинь. Шкіци до поеми: І. Махар: І. Монолог св. Петра. II. Буденщина кохання. Г. Журба: В перелеті років. Гобеленовий етюд. Н. Григорів: Німеччина, Росія й Україна. М. Шаповал: З нагоди статті Голубка. Кияни: На Україні. М. Шаповал: Куди вони йдуть. Відгуки життя: 1) Скоропадський в споминах сучасників. 2) З проти-українського фронту. 2) З російської преси. 4) Становище на Підкарпатській Україні. М. Мухин. На еміґрації: 1) Інститут громадознавства. 2) Сучасне завдання соціялізму. Бібліографія. Ц. 20 кор. чеськ. (60 ц.) з пересилкою. Адреса: „Nova Ukrajina" Praha III. Seříkova, 4|III., Československo. Europe. 98 2-2

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 166 (10.549). Львів, середа 29. липня 1925. ... оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Розвал польських партій.

Це не є ознакою скупого на події огірковго сезону, ані теж виснаження редакторів у днях задушливої спеки, що у найповажнійших органах преси, істнуючої в межах Польщі, все ще находимо статті на одну й ту саму тему, яка на перший погляд вже втратила гостроту актуальности: про поведінку польських партій підчас покутування земельного закону на соймовій арені. Навпаки. Хоча закон вже ухвалений (дарма, як ухвалений!) і посли розїхались на ферії, а проте обличчя, яке в останньому виявив сойм і кожна польська партія зокрема, було надто маркантне, щоби вдоволитись кількома увагами і забути про нього. Видно, що становище, яке поодинокі соймові клюби зайняли при голосуванні над законом про парцеляцію і осадництво, далеко не є перелетним епізодом, над яким переходиться до денного порядку, коли ось у звязку з цим становищем найбільш авторитетні речники польської громадянської думки, виходючи з ріжного заложення і доходючи до ріжних висновків, фактично доказують лише один і той самий факт: розвал польських політичних партій, а з ним остаточний упадок значіння варшавської законодатної палати.

Розвал польської правиці, центра і т. зв. лівиці, всюди, куди не глянь — фізичне роздрібнення й ідеольогічний хаос. Почнім справа. Створений в 1922 р. блюк реакційних угрупувань під відомою фірмою „Хєни" („Chrześć. Jedność Narodowa"), який складався з трьох великих партій: ендеції (ЗЛН., голова — Гломбіньскі), хадеції („Християнської Демокр.", голова — Хаціньскі, головний менер Корфанти) і дубадеції („Христ. Народ.", голова — Дубановіч, головн. ідеольог Строньскі) нині не тільки формально не істнує, але й дійсно посварений і розбитий, а тим камінем, об який солідарний досіль у всіх важливійших справах блюк остаточно перекинувся, був якраз закон про парцеляцію. Вийшло таке, що дубадеція, у якій згуртовані великі обшарники, обструювали й голосували проти закону, як проти „насильства над конституцією" („нарушення недорканої приватної власности"), а ендеція фактично завважила на перепертю закона. Але для доповнення образу хаосу в правиці слід звернути увагу, що і в ендеції, в якій поруч з більшістю безземельних інтелігентів найшлась меншість обшарників, частина — якраз ті обшарники — голосувала проти закону, а частина стрималась від голосування. З правдивим вдоволенням читається тепер взаїмні обвинувачення і мінорові жалі офіціяльних органів двох названих реакційних партій, „Газети Варшавскої" і „Варшавянки", при чому характеристично, що „Газ. Варш." виправдується і робить натяк, що „чейже закон про осадництво і парцеляцію не має ще остаточної форми, — він перейде через сенат і ще поверне до сойму..." (ч. 201 з 24. ц. м. передова „Ще про зем. реформу"). Після ріжниці думок посеред членів „Звйонзку Люд.-Народового" у справі конкордату й після удару, який завдав йому його визначний член, Ст. Грабскі, угодою з Жидами, закон про парцеляцію заповів могучій партії неминучий вже сумерк. Третій член „Хєни", т. зв. хадеція — поставилась до закону байдуже. Особистий склад тої партії так само кумедний, як її ідеольогія. Це ніби-то робітнича партія (так називає її сам „Роботнік" — гл. передову „Розбиття Хєни" з 24. ц. м.), у якій є ксьондзи, ремісники й робітники, та на якій тяжить рука „ліберала" сучасного чи не найбільшого польського фінансового потентата (горішно-шлеське повстання!) Корфантого. З числа сорока кількох послів ледви 19 голосувало за законом — решта здезорієнтована переждала голосування — у буфеті, даючи причину до ремствування як своїм співпартійникам, так і б. союзникам з „Хєни".

Важко сказати, на якій партії нині начинається у соймі й на якій кінчиться т. зв. центр. Мабуть найвірнійшою буде теза, що такого центру взагалі нема. „Пяст", який найбільш увихався підчас земельної дебати і на всі боки входив у компроміси, по правді донині не відзискав свого значіння: надто затяжіла на ньому компромітація союзу з хєною і надто ослабила сецесія „Звйонзку хлопского" (посол Плюта, Бриль і ін.) Зрештою, на скільки щиро бажав собі „Пяст" ухвалення земельного закону задля справжнього хєна для потрібуючих землі селян, хай про це свідчать енунціації „людових" послів, із яких цілком недвозначно виходить, що залежало „Пястові" лише на отриманню демагогічного матеріялу для агітації підчас ферій! Ідучи дальше на ліво, Н. П. Р. голосувала здебільша за ендецькими поправками, викликаючи бурю з боку инших „робітничих" партій. „Визволене", двічі розбите (сецесією Бартеля і Тугута у т. зв. „клюб праці" і Воєвудзкого у т. зв. „незалежну хлопску партію") й цілковито ізольоване, всю енергію зужиткувало на завзяту боротьбу зі своїми найблизшими, спершу робило галасливу обструкцію, потім пішло на компроміс з „Пястом", а при голосуванню задивилось на ендецію, розбиваючися на три групи: таких, що голосували проти (тих було найбільше), за, і стрималісь! Колиж „Визволене" бодай від час до часу горлало, що хоче виваласнення землі без викупу, то П. П. С. остаточно станула на боці ендеції, голосуючи разом з нею, Вітосом і Жидами за законом. Тепер же „Роботнік" не соромиться дорікати „Визволеню", що воно не має ані „демократичної думки", ані „демократичної тактики", заявляючи урочисто, що поміж ППС. і „Визволенєм" про якенебудь „тріває порозуміння нема наразі мови" („Роботнік" з 26. ц. м., передова „Ще з приводу голосування над земельним законом").

Зовсім слушно зауважує „Час", що з таким соймом не можна правити державою, чи, вірнійше кажучи, що такий сойм не має сили ані змоги використовувати своїх прав і що влада з конечности перескочила до рук виконавчих органів („Час" з 26. ц. м. передова „Упадок поваги сойму"). Тільки орган краківських мумій бачить спасення у „начальному авторитаті" і „зверхньому символі", яким повинен бути голова держави (иншими словами: автокративний абсолютизм!), а вину всього лиха скидає на „погану конституцію і ще гіршу виборчу ординацію". Тимчасом усі, для котрих слово „демократія" не є лише предметом насмішки і не ідентифікують карикатуральної фікції парляментаризму з його ідеєю, приглянувшись образові деморалізації польських партій і розвалу сойму, можуть прийти до єдиного лише ольогічного висновку: про потребу розпуску сойму й негайного розписання нових виборів!

І. К—н.

Свято української культури.

Ми не знаємо своєї культури. Не знаємо правдивої ціни собі. Не кажу про широкі народні маси, — не знає своєї культури й українська інтелігенція...

Ми знаємо трохи (не глибоко, лише по верхах!) своєї історії, трохи літератури (пару письменників крім Шевченка), але поза цим у нас рідко хто може похвалитися бодай середнім знанням українознавства, знанням того, що зветься українською культурою в цілому.

Але в наш час, в той час, коли потроху таки виковується життева міць українського народу, яко народу самостійного, стан такий зовсім ненормальний, — ми мусимо поширити знання своєї культури в широкі маси, мусимо відчинити очі всім на дорогоцінні скарби свої. Хто ми такі? Чи багато українського народу на світі? Де він живе і як називається? Яка вдача цього народу? Що корисного та доброго дав цей нарід? Що Українці внесли свого власного до всесловянської або й світової культури? Що то таке українська мова, яка її вага та ціна? Ось найпримітивнійші питання, на які повинен розумно відповісти кожний Українець. „Повинен"... але чи відповість?

——

Ми не знаємо культурного надбання українського народу в цілому. А тимчасом український нарід за тисячеліття свого історичного життя зробив на культурному полі надзвичайно багато, і я не знаю, хто з словянських народів може конкурувати з нами щодо розмірів цеї культурної праці, та щодо старовинности самої культури. Думаю, що коли підсумувати всю працю українського народу (тепер народу 42—45 мілїонового), яку він поклав на культурному полі в слові, в співі, в музиці, в устній творчости, в літературі, в малярстві, в театрі, в техніці, в чистих науках, в школі, в церкві і т. н. ділянках культурного життя, то український нарід чи не найбільше тут зробив серед усіх словянських народів*).

З цього величевного культурного дорібку український нарід, власне — його інтелігенція розгубила надзвичайно багато. Ми вже забули й самі, що ми створили. Забули до краю. Ми навіть слабенько памятаємо, що власне вважати своїм, українським...

Колись ми звалися Русь і до держави нашої (а столицею в Київі) належали не тільки всі українські землі, — Україна (Київщина), Поділля, Волинь, Галичина, Полісся, Підляшша, Холмщина, але до держави нашої належали й ті землі, що пізнійше відірвалися від нас і створили собі окрему державу — Московію. Ось ця Московія, спершу князівство, потім царство, вкінці засвоїла собі нашу власну споконвічну назву „Русь", а ми змушені були вже головно за нові часи назвати себе лише назвою давньої Київщини — Україна.

Це була велика й надзвичайно шкідлива наша втрата, бо вона збаламутила нам на довгий час нашу культуру. Коли з р. 1654-го над нами запанувала таки Москва, вона звала себе також Руссю і стала вважати за своє все те, що було „руським" (навіть українське). Слідки самостійного істнування нашого московська влада віками пильно затирала і вкінці таки довела до того, що український інтелігент, перейшовши московську урядову школу, ніяк вже не знає, що вважати за руське — українське, а що за руське — московське. Бож скрізь нас учено, ніби „руське", то московське... На такому погляді стояла й стоїть і московська наука, давно вже зарахувавши до своєї історії, літератури та мови все наше, українське. Втрату споконвічної своєї назви „Русь" ми досить гостро відпокутуємо ще й сьогодні.

В колишні часи український нарід аж до половини XVIII-го віку культурно був вищий від народу московського. Ми мали велику й широко освічену інтелігенцію. І ми, Українці, з найдавнійшого часу починаючи, невпинно працювали серед московського народу для піднесення рівня його культури. Це-ж ми, Українці, принесли народу московському християнство, а разом з ним і освіту, це-ж ми позакладали там початкові церкви, ці розсадники культури. А пізнійше, особливо з 1654 року, ми, Українці, вже невпинно працювали на Москві на їй культурному полі і створили там надзвичайно багато. А хіба-ж за Петра І. це не ми, Українці, допомагали цьому енергійному реформаторові пересаджувати західну культуру до Московії? Московську церкву в її цілому організували ми, Українці; театр заснували там таки-ж ми; школи позакладали там знову таки ми, і т. н. Нема ані одної ділянки в культурі московській, де би ми, Українці, не приклали рук своїх, де би ми не лишили ознак своїх**)... Чи-ж це не величезна наша заслуга? Так, заслуга

*) Короткий огляд нашої культури дав в моїй книжці: „Українська культура", Київ 1918 р., або Берлін 1922 р.

**) Див. *К. В. Харламповичъ*, Малороссійское вліяніе на великорусскую церковную жизнь. Казань, 1914 р., том І., ст. XXIV + 878 + LXVI. Вчене ще два томи.

але разом з тим це й величезна наша трагедія, бо по страті своєї самостійности український нарід дійсно як віл працював, рук не покладаючи, на ланах своїх переможців... А інтелігенція наша пішла першою на ці лани!

Горе переможеним! Москва все пякалася, щоби не вернулися колишні часи і щоби вона знову не опинилася під Україною, а столицею в Київі. І Москва вперто виводила з українського народу найменші ознаки його самостійности. Все це робила вона вміло й послідовно: де треба — брала силою, залякувала тюрмою та Сибіром, а де треба — сипала грішми, чинами, орденами та посадами... І за 263 роки свого панування Москва таки зробила все, що хотіла: українська інтелігенція стала почувати себе вже інтелігенцією московською, почала збільшувати культуру московську, звичайно — вже в мові московській... На українській землі тільки сам простий нарід не зрадив себе. Свідомої-ж інтелігенції серед час лишилося лише дрібка, — то були лише окремі одиниці.

Отож чи мусимо ми, Українці, забути це історичне баламутство і тепенько відступати Росіянам (Москалям) увесь свій культурний доробок? Чи ми мусимо погодитися, що — починаючи з Володимира Великого вдавнину, а кінчаючи Короленком тепер, — подібні діячі — то все московські культурні діячі? Ні, безстороння наука з цим ніколи не погодиться. Коли вільно московській науці вважати друкаря диякона Івана Хведорова, що втік з Москви на Україну, тут довго працював і помер, все-ж таки за культурного московського діяча, то вільно й нам, Українцям, всіх наших культуртрегерів на Москві, всіх отих митроп. Олексіїв, Феофанів Прокоповичів, Тупталенків (св. Дмитро Ростовський), Гоголів, Короленків і десятки тисяч инших — більших чи менших осіб — таки зважати Українцями, синами великого українського народу, того народу, що ніколи не обносив себе китайським муром, а вільно й охоче ніс свої культурні надбання скрізь, де того потрібно було.

Таким саме культурно обездоленим народом доля судила бути й західним Українцям, — Поліллю, Волині, Поліссю, Підляшшу, Холмщині та Галичині. Потроху всіх їх підбив під свою владу нарід польський. Українська інтелігенція й тут пішла тим саме шляхом, як і на Сході: над усе вона ставила — їсти з державного корита, або бодай триматися його, тому вона хутко змішала своє з польським, приняла польську культуру, польську віру (через унію або й безпосередньо) і вкінці, — сотні могучих українських родин, окраса нашого народу, його вища інтелігенція, — всі оті Вишневецькі, Корецькі, Браницькі, Четвертинські і сотні подібних родин, частиною потомки колишніх українських удільних князів, опинилися в польському таборі, і почали працювати на збільшення вже польської культури...

На чийже рахунок маємо ми віднести культурну працю подібних людей? Чи культурний дорібок і цих невільних відступників від свого народу не мусимо записувати таки на рахунок свій, кріпко вірячи, що настане година, може й дванадцята, коли й ці заблукані родини наші таки вернуться до свойого народу?...

Проф. Іван Огієнко.

(Докінчення буде.)

Штунда на Волині.

3. Релігійний активізм, русофільство, аполітичність, нехтування звичаїв. Висновки.

Цей релігійний активізм наших селян необхідно підкреслити. Мені думається, що до певної міри і в православній церкві можна було би розвинути оцей такий потрібний українському людові релігійний активізм, що не йшлоб і в розріз з традиціями старовинної української церкви. Нпр. можна було би оновити деякі церковні українські звичаї, притягнувши до участи брацтва, читати Евангелію для народу, а не для самого тільки причту і зрозуміло зараз-же пояснювати його, співати хором всією церквою принаймні деякі молитви, найбільш відомі, як „Отче наш", „Вірую", „Богородице" тощо, що так успішно до речі робить тепер українська церков на Україні ітд.

Догматичних відзнак штунди ми свідомо тут уникаємо. Вони, до речі (не всі і не для народу), розібрані в доброму протисектанському підручникові Перетрухина, виданого в українській мові кремінецьким епископатом. Переходимо тепер до розбору тих трьох найважнійших хиб штунди з національно-українського погляду.

Це по-перше певне русофільство у штунді. Що правда молитва часто відбувається зумисно у відмінній мові від тої, що уживається в щоденному житті. Це, кажуть, надає певної торжественности та містичної незрозумілости Службі Божій, хоч практика уживання національних мов у Службі Божій (Греція, Румунія, Україна і т. д.) показала, що зрозумілість і приналежність рідної молитви не менше має релігійної ваги. Це так переконуюче, доказав і той великанський зріст Української Автокефальної Церкви на Україні, свідками котрого ми всі. І вживання штундистами на Волині російської мови на своїх молитовних зібраннях (а почасти і вплив її в щоденному житті) пояснюється розповсюдженням російського перекладу Біблії та російських штундистських молитовників, „Гуслів", тощо. Але така сама „штундистська" біблія існує і в українській мові, власне в перекладі Куліша у виданні Христ. Біблійного Товариства (бракує там тільки відсилачів на споріднені тексти), молитовник по штундистські годилось би перекласти і видрукувати по українськи і все це розповсюднити серед українських штундистів. Адже ці видання, більш їм доступні по мові, витиснуть поволі теперішні російські. Треба також, щоби українська інтелігенція і тут прийшла на допомогу нашому народові та витиснула вплив тих — по словам селян — „ідейних людей" російського походження, котрі приходять на аборища штундистів та розповсюджують навіть монархічну російську літературу. Той, що бував на штундистських аборах, може засвідчити, що бачить там часами (особливо в боку проповідників та „ідейних людей") нехтування української мови, а часами і злобні уваги на її адресу. Та це річ переходова. З релігійним рухом повторюється те саме, що було зі шкільним навчанням: знаю села на Волині, що 3—4 роки тому не хотіли і чути про українську школу, а тепер перші її обороняють. Церква, як і школа, раніше чи пізніше стане національно-українською, а стане хутко, коли наша інтелігенція не востанеться на боці. Мушу ствердити, що толкування Евангелії в українській мові, при одночасному читанні Евангелії по російськи, не зустрічає звичайно перешкод від селян.

Щодо відчуження штундистів від громадської праці — це друга хиба штунди. Це факт безперечний, але він являється також переходовим явищем і пояснюється початковим сектанством. Поміж собою штундисти живуть надзвичайно дружно, допомагають один одному і не тільки в нещастю, при сплачуванні податків, але і в звичайній праці. Коли на селі є кілька родин штунди, то як правило, штунда бере верх у всьому, завдяки своїй однощільній спільноті та „жидівській" беззаінтересованости в допомозі один другому. І тут штундисти дають добрий зразок організованости. Колиж додати, що штундисти не курять та не пють горілки, то буде зрозуміло, що штунда живе „багатійше", тим більше, що і „брати" з Америки допомагають часом тутешнім одновірцям, хоч правда ця допомога майже виключно йде на організацію і пропаганду штунди. Алеж і це дає грошеву економію селянам, бож православні, якби не мінімально, а всеж річно мусять віддавати певну пайку на церкву, вже не рахуючи хрестин та весілля, котрі віддають таки чимало грошенят, що правда, найбільше на горілку. Додам, що всеж не треба занадто підкреслювати „дружність" штундистів. Порівнянно: вони тільки менше б'ються, лаються та судяться поміж собою, але все це таки буває поміж ними і заперечувати цього не годиться.

Вкінці третім гріхом штунди треба вважати занехання штундистами різнородних побутових українських звичаїв, приноровлених до певних подій громадського життя, а найбільш до церковних свят (Різдва, Великодня, тощо). Не почуєте серед них і українських пісень, не побачите хороводів та танців. Все обмежується російськими духовними кантами на релігійних зібраннях.

Збираючи все сказане, можна ствердити, що штундистський рух при певній допомозі української інтелігенції зможе загубити деякі свої хиби, а своїми додатними сторонами хоч трохи урівноважить оте недрємне для нас, що має в собі, тим більш, що при розвиткові української національної церкви штунда безперечно зіллється з нею. В сучаснуж добу при тих непевних методах боротьби, які вживає православне духовенство, штунда тільки ширить, хоч може помалу примушує православних пан-отців трохи підтягнутися та підійти ближше до свого народу. Тай взагалі підхід до штунди, з спеціяльною методою боротьби з нею, тільки відштовхує селян від

А. ГАВРИЛКО. 2)

„У гнізді бунту і непослуху".

Патріотична заборонена діяльність — Кара і нагорода. — Ник шний Ліскув. — Наші діти на чужім хлібі.

Такою діяльністю пароха в Ліскові будиться там дух громадянський і народній та прикладом світить усім. До Ліскова приїжає багато прогульок, головно в неділю і в святочні дні. П. А. Хмелінська*) пише про одну таку прогульку з 1912 року ось-що: „Вечером зійшлися всі до салі в „Народньому Домі" на представлення. Грали комедію й давали докази, що не щадили праці, труду, щоби виявились спосібности молоді, її зручність рухів, добра вимова, її краса. На закінчення залунала пісня і плила з молодих грудей сильна, чиста пісня про рідну землю, про народніх героїв, про безчастанну працю, щоби блисла гарнійша хвилина свободи. До того співу долучувалося щораз більше голосів зі салі, а вкінці залунала могутня пісня всіх присутних „Не чамо землі, звідки наш рід". Здавалося, що нема над нами москов-

*) Також стор. 48.

ського кнута, що ми на вільній землі. Та вухо російського жандарма слідило за кожним проявом духа, що будився в народі".

Власної школи не мали Поляки в Росії. Треба було „підпольно" учитися в рідній мові. Отож о. Блізіньскі засновує в Ліскові 7 шкілок-захоронок. За час їх існування приходило багато наказів, щоби їх замкнути, та парох користав з того, що одна половина Ліскова належала до повіту калішського, а друга до повіту турецького і коли прийшов наказ з одного повіту, захоронки переносилися до другого повіту, і навпаки. Біда шепче чоловікові: *„Зійди з простої дороги, шукай коших доріг, щоб ти тільки мав все, чого тобі треба".*)

Та вкінці російські можновладці оголосили Ліскув *гніздом бунту і непослуху супроти влади*, зажадали вичеркнення імени о. Блізіньского з реєстру членів місцевих установ, постановили його заслати далеко в глибину Росії. Та це не вдалося їм. Урядовці-Поляки, що працювали при губернаторі в Калішї та ті, що працювали при генерал-губернаторі Скалоні в Варшаві, уміли секретно оборонити патріотичного діяча. Колиж — їх заходами — в початках 1914 року прислав департамент Рільництва в Петербурзі о. Блізіньскому срібну медалю та писемну подяку за діяльність в установах у Ліскові, тоді позиція його значно скріпилася, а губернатор Рафальскі, що тоді звідав Ліскув, просто казав: „Колиби Вам хтонебудь зробив кривду, зверніться до мене, а я напевно вспію оборонити Вас".

А тимчасом „Кола народове" улаштовували в Ліскові тайні збори і віча, на яких накликували до боротьби за незалежність. В році 1913 заснувався там ще відділ „Стшельца", що приготовляв будучих жовнірів до збройної боротьби за волю *).

*) Також, стор. 32.

Що уявляє собою парохія Ліскув Тепер?

На загальне число мешканців 5.326, є в парохії 568 хазяйств, вони разом управляють 7.610 моргів землі, в тім 4.673 моргів III. кляси — 2.827 моргів II. кляси. Розміри господарств: до 3 моргів 81, вище трьох до 15 моргів 374, вище 15 до 30 моргів 93, понад 30 моргів 15. Фільварків є в парохії 4, хутора 19, сіл 16.

Теперішний ужитковий стан грунтів у парохії: орного грунту 4.300, лук 420, пасовиска 430, садів й огородів 210, лісних грунтів 1.490, ставів і озер 12, торфовиска 440, під будинками 138, неужитків і доріг 130 моргів. Стан живого інвентаря: коней 864, коров 1.894, свиней 1.340, овець 32. В цім році засіяно до 1.100 моргів жита, 400 моргів пшениці, 500 вівса, 200 ячменю, 800 конюшини, решта обсіяно сераделею, лубіном, гречкою. З властителем фільварку заключила більша часть селян сервітутову умову. Всі поля парохії скомасовано, з винятком малого села Козьлюнтка. Приготовано 340 моргів до дренування.

Через село йде мурована, доволі вузька дорога. Кількадесять кілометрів дороги висаджено молодими щепами. Зачали садити щепи при дорозі за німецької окупації. Перед селом великий лан пшениці (литовська гола) й ячменю (ганак). Тепер, з огляду на виставу, є при вїзді в село гарні, хоч простим околотом криті, тріюмфальні ворота. На праворуч кільканацять мурованих і деревляних будинків. Це т. зв. „Сиротинець". Історія його повстання така: В році 1920 евакуювала американська місія Червоного Хреста 800 дітей, жертв війни, в її захисту в Білімстоку. О. Блізіньскі постарався, що громада Ліскув дала 7½ морга поля для приміщення евакуованих на таких умовах: в Ліскові буде найвище 350 дітей; уряд дасть гроші на поставлення

*) Також, стор. 197.

час. Вивчення-ж добрих і злих сторін штунди принесе тільки добрі наслідки для обох сторін — у тому я певен. Нехтування-ж нашою інтеліґенцією цього руху — не так вже малого і, як не як, народнього, хидає його до російських впливів.

Зазначуємо, що у штундистів існують потаємні школи, — з невідомою мені бліже програмою, в котрих окрім релігії вчать — в певністю кажу — і російської мови. Скільки цих шкіл є і на скільки вони широко розвинуті, мені невідомо, але про існування кількох з них знаю документально. Певно, не такі вони страшні нам — як і инші чужі школи — але всеж зносять зайве баламуцтво. Факт цього нелеґального шкільництва дуже цікавий, а для наших волинських відносин ще й характеристичний.

М. М.

Інтерпеляція ч. 504 послів Українського Клюбу до Вп. міністрів внутрішніх справ та справедливости в справі

Катування політичних вязнів політичними аґентами в Холмі.

Дня 17. та 18. червня п. р. політична поліція в Холмі арештувала Марію Ясіньску, учениця ремісничої школи Василя Козловського, Свирида Михайлишина та Павла Травнера. Заарештованих: Ясіньску, Козловського та Травнера підозрілих у приналежности до комуністичної партії Зах. України, побили сильно провідник та аґенти політичної поліції в Холмі, зараз при допиті їх, у будинку староства. Арештовану Ясіньску, вагітну жінку, побили болюче „привадовці" Вихуш-Плужаньскі, провідник поліц. Дзіскелєвскі, та Зюлковскі, переслухуючи її в ночі з 17-го на 18. Заткавши їй губу та сіпаючи за волосся, Плужаньскі бив своєю жертву 20 хвилин по всьому тілі, лаючи її та погрожуючи.

Тієж ночі підчас допиту у будинку староства, в слідчім уряді — бив по лиці Павла Травнера Плужаньскі. Катуючи Травнера Плужаньскі мав казати: „Я вас зроблю калікою на ціле життя, а з цього буде щонайменше інтерпеляція в соймі. Ясіньску, по поті в арешті, привели на другий день до слідчого уряду і там знову Плужаньскі бив її по лиці, а коли вона закривалась руками, викручував їй руки та товк. 17-літнього хлопця Козловського катували так: коли тільки вайшов до слідчого уряду, казали йому стягнути чоботи, Плужаньскі бив його по лиці, а трьох инших аґентів дефензиви кинулося на хлопця, звалило на долівку, заткало губу та било палками по всьому тілі, а голозно в пяти. Урядовці дефензиви рішили, щоби бити без слідів і обложили відкриті части тіла Козловського папером.

Аж до вечора 20-го червня, катовані: Ясіньска та Козловський пересиділи на поліції в Холмі. Потім вивезли їх до Красноставу та посадили в тамошній вязниці. Травнера та Михайлишина посадили в холмській вязниці. Факти побивання арештованих підозрілих у політичних злочинах не є у холмській дефензиві поодинокі. Дня 1-го мая, коли арештували робітників Возкотруба та Постригача за те, що брали участь у демонстрації на першого мая, також били їх у слідстві. У квітні Плужаньскі бив політичних вязнів: Нахамія Гольдберґа та Якуля Ідка Айзя.

Такі факти доказують, яка є система катування у практиці урядовців політичного відділу в Холмі. Коли зважити, що уряд дефензиви в Холмі є експозитурою воєвідського уряду в Любліні, на всі довколичні українські повіти — Холмщину та Підляшя, то можна мати погляд про практику всього уряду у цьому краю, де більшість населення є українська, а головно практику суворости людей, яких уряд уважає політично підозрілими і які попадають в опіку поліційної дефензиви.

В обороні прав людини та громадянина не можна нехтувати практиками дефензиви в Холмі, тим більше, що жалоби пошкодованих, а також інтервенції соймових українських послів перед судовою владою не мають таких наслідків, яких домагаються самі закони.

Пошкодований політичний вязень Ґольдберґ вніс у половині квітня п. р. скаргу на письмі проти аґента дефензиви Плужаньского, за те, що той побив його; скарга пішла на руки слідчого судді Уміньского, що вів слідство у справі Ґольдберґа та Айзя. Тому самому судді передав також скаргу за побиття своєї жінки Марії Ясіньскої — Олекса (Александр) Ясіньскі, якого держали у холмській вязниці тимчасово, для контролі. Коли пошкодовані Возкотруб та Постригач внесли скаргу на руки підпрокуратора при окружнім суді в Любліні, Пшибильского, то він мав їм сказати, що такої скарги, до якої нема свідків та слідів на тілі від побоїв, він не призвав.

Одначе відоме є те, що „політичних" переслухують завсіди без свідків. Також і побої не завсіди лишають видні сліди на тілі. Зрештою, коли аґенти дефензиви робять не обережно і обивають тіло папером або зміченим лахміттям, тоді й найсильніші удари не завсіди може стверднти лікар. Дефензива практикує в таких випадках такий спосіб, не відсилає зараз заарештованого до вязниці, де має доступ суд, а держить у себе. Пошкодовану Ясіньску та Козловського щойно по двох днях підставлено до вязниці і то не до Холму, а до Красноставу.

З огляду на те все, підписані звертаються до п. міністрів внутрішніх справ та справедливости:

1. Чи вони знають про такі наведені факти, як катування та побивання політичних вязнів урядовцями політичного уряду в Холмі?

2. Чи мають намір почати слідство у цих справах і покарати винних урядовців?

3. Що мають намір зробити, щоби на будуче охоронити від побоїв з боку політичної поліції в Холмі і приневолити знущання над політичними вязнями?

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Господарський Зїзд.

На перший погляд глядача вражає те, що присутні майже всі — інтеліґенти. Осіб з 90; 8 священиків, 20 агрономів; решта делеґати Філій та Повітових Союзів Кооператив.

Голова Мих. Луцький відкрив зїзд і передав провід заст. голови інж. Павликовському, який подає до відома мету зїзду: підготовку до опрацювання аґрарної реформи та відчитує привітний лист від економічних організацій у Ч. С. Р.

Інж. Павликовський референт про *„Сучасний стан нашого села і станову організацію селянства"*. Зупиняється над внутрішніми причинами економічного занепаду села ще від 1848 р.: не переведено комасації, при викупі сервітутів скривджено селян на більш як мілїон гектарів землї. Подільність господарства це данайський дар для селянства. „Сільський Господар" повстав на хибних основах: на субвенціях. Пропущено нагоду утворити парцеляційний банк у 1902 р. План праці на майбутнє такий: інтеліґенція мусить зблизитись до села, пізнати його потреби і скласти план аґрарної програми. При цьому не повинна централізувати всієї роботи в одній тільки кооперації, але й ожизити потрібний другий осередок праці: „Сільського Господаря", який повинен стати на власних силах.

Остап Луцький, заст. голови і голова філії в Стрию референт про *працю філій і кружків „Сільського Господаря" серед сучасних умов"*. Головний висновок цього реферату такий: Економічну роботу в краю взяла на себе нині наша кооперація. Але вона одна не в силі виконати всіх покладених на неї завдань і тому потрібна ще окрема станова селянська корпорація, яка заступила би інтереси селян на полі господарства, політики та культури. Ця корпорація повинна мати свої повітові філії, а ці знову — свої кружки при сільських кооперативах. Де нема ще філій, там повинні їх покликати до життя Пов. Союзи кооператив.

У дискусії п. Тершаковець дивується, що на зїзді нема селян. Дорікає інтеліґенції, що вона за мало займається економічною роботою на селі. Наші партії знають село тільки тоді, коли треба їм його для політики і при виборах. А від добробуту нашого села залежить усе добробут і праця інтеліґента. Наша преса не інформує села про податки і уряд використовує селянина як може. З наших селян стягнули безправно грубі мілїони маєткового податку. Ніхто не журиться тим, що ціна жита на протязі тижня впала з 32 зол. на 16. Ніхто не дбає про кредит для села і не думає про необхідний банк для хліборобів.

о. Онишкевич звертає увагу, що коли не прийдемо селу з негайною допомогою, не полагодимо як слід еміґрації та парцеляції, то з надміру населення та недостачі землї вдусимося. Наші селяне подекуди вже еміґрують на Волинь. Може би туди звернути плянову еміґрацію? Або й на південну Україну?

П. Берлад (зі Снятина) наводить докази, що скільки разів інтеліґенція приходить на село з правдивою реальною радою, находить там прихильну зустріч.

Ред. Архипенко є ворогом теоретичних міркувань. Справу треба ставити реально: село потрібує збуту для свого хліба, машин та кредитів. Ось питання, яких здійсненням треба зайнятись у першу чергу.

У дискусії забирають далі голос: інж. Черник, дир. Вітик (зі Сокаля), Обрізків (з Коломиї), д-р Блавацький (Сянік), інж. Павликовський.

Далі інж. А. Палій референт *„Про молочарські Спілки і їх завдання на полі піднесення годівлі рогатої худоби"*. Переповідає історію галицького кооперативного молочарства. Воно почалось у 1904. р., в 1907 році повстав „Молочарський Союз", а в 1914 р. було біля сотки молочарень. Війна все це зруйнувала. В 1923 р. зорганізовано станиславівську філію, в 1924 р. відновлено стрийську централю, опісля в Рудеччині, тепер у Перемишлі. Львівська філія виказує 134.000 зол. торгу за перший піврік. Тепер наладжено збут до Кракова та Варшави. Сезоновість та несолідність наших молочарень є найбільшою перепоною у здобуванні нових ринків. На майбутнє союз змагатиме до того, щоби основувати великі районові молочарні, регулювати контрактово збут масла через централю, робили масло тільки одної, першої якости і організувати спілки збуту худоби.

О. Луцький референт про *„Спільковий збут худоби"*. Союз для збуту худоби взявся за віднову діяльности без усяких матеріяльних засобів. І людей не було. Та їх найшли, відібрали свою домівку і почали організувати збут. За 1924 р. вивезли 30 вагонів безрог а кількатисячним недобором. В 1925. веде союз тільки комісову торговлю. Досі, за 1. піврік вивезли 71 вагонів з невеличким зиском. На майбутнє буде збут зреформований. Союз буде старатися зорганізувати безпосередну доставу від продуцента до консумента. Треба сподіватися, що кооперативи, а особливо П. С. кооператив допоможуть у цьому. У цій справі Інж. Ю. Павликовський каже таке:

Годівля худоби поставлена в нас дуже лихо: Річні видої селянських корів дають 1000 літрів річно від штуки, а дворських корів від 2000 до 3000 літрів. Споживання молока йде на голову 100 до 120 літрів річно. Молочарні переробляють всього 2 проц. себто 34 мілї. куб.

Поліпшити молочну худобу можна буде, коли з дотеперішної її мозайки виплекаємо ужиткову расу, коли розведемо стації розплодових стадників, а посередно, коли уліпшемо сіножати і пасовиська, розширимо управу пашних рослин, позасновуємо контрольні спілки. З поліпшенням годівлі худоби побільшимо також дохідність наших господарств.

Інж. О. Дідич референт про *„Насінництво в Галичині і годівля збіж на селянських господарствах"*. Широко обяснює роботу при творенню нових родів збіжа. Діється це шляхом селекції (вибору) і схрещування. Потрібне тут незвичайне знання і... щастя. Треба вважати при цьому, щоби виплекати насіння здатне на дані умови. Галичина з усіх країв у Польщі найкраще надається на годівлю насіння. Багато польських насінних фірм вже працює в нас. Поруч з годівлею треба ще зорганізувати його збут — торговлю. Наші селяне з годівлі мали би великі зиски, тому й треба його в нас поширити.

В дискусії забирали голос пп. Терщаковець, інж. Павликовський, Берлад, д-р Гірняк, О. Луцький.

Реферат викликав у присутніх велике зацікавлення.

Інж. Архипенко референт *„про управу цукр. буряка"*. Всесторонно представив користи з цукрового буряка: високий грошевий прихід, переміна господарки в інтензивну, вплив і на слідуючі збіжеві засіви, на годівлю худоби. Плянтатор одержує в найтяжший час грошевий задаток. Треба тільки, щоби українські селяне переводили управу цукрового буряка організовано. Треба творити союзи українських плянтаторів.

По рефераті оживлена дискусія. Було багато промовців за управою і проти. Більшість годилася з тим, щоби пропагувати управу цукрового буряка там, де під нього добрі місцеві умовини, природні і комунікаційні. Порушено справу власного кооперативного цукровара.

відповідних будинків; уряд буде все помагати грішми і продуктами в натурі: якби „Сиротинець" розвязано, лишається маєток у селі. Тепер має „Сиротинець" до 70 морґів поля, веде 7-клясову школу для сиріт, трилітні школи слюсарську і забавкарську, має купальню, шпиталь на кількадесять дітей, електрівню для власного ужитку, оркестру. Захист ведуть сестри служебниці, спроваджені з Галичини. На удержання дітей дає міністерство праці і суспільної опіки по одному золотому на дитину денно. Тепер в заведенні є 331 дітей в ріжнім віці до 18 літ. В тім 169 хлопців, 162 дівчат. Більшість дітей, бо 248 походить „з кресів", — це наші діти, що самі оповідають польській публиці: „Я дома говорив по „русіньску".

Польський публіцист п. Смоговжевскі писав перед двома літами, що бачив діти з подібного захисту десь під Москвою. Стрінув їх на прогульці з учительками за містом. Бачив їх там цей шовіністичний журналіст розбавленими, розсміяними, розрадуваними, сіяючими здоровлям, життям, красою.

Нічого подібного немає в „Сиротинці" у Ліскові. Вся дітвора тут якась бліденька, худенька, сумна. Після справоздання д-ра Вл. Фіша з 5. ІІ. 1921 року*) шпиталь дитячий переповнений (хронічна слабість легенів, желез і шкіри та чахотка). Уладження шпиталю недостаточне, — не було відділу інфекційних недуг і хорі заражувалися иншими хоробами. На підставі звіту тогож лікаря з 15. листопада 1924 р.**) умови життя в „Сиротинці" мали покращати. Всеж таки на 331 дітей є в заведенні лихо відживлюваних 4 дівчат, а 5 хлопців, середньо відживлюваних між дівчатами 32, між хлопцями 19. Через лихе відживлювання більша частина дітвори хорувала минулого року на курячі сліпоти, а цього року ствердив лікар лише 40 таких випадків. Ось так голодує в тім „Сиротинці" дітвора, дарма, що кожда дитина дістає місячно від уряду по 30 золотих, а в Ліскові — як стверджує***) молодь місцевого учит. семинаря — можна достаточно прокормитися за 25 золотих місячно, бо така квота припадає на прокормлення одної особи в місцевому інтернаті семинаристів.

(Докінчення буде).

*) Таиже, стор. 128.
**) Таиже, стор. 130.
***) Таиже, стор. 112.

Вона покищо неможлива до зреалізування задля браку капіталу і і малої селянської площі управи буряка.

Інж. Павликовський реферує про „*Земельну справу*". Пригадує пруські кольонізаційні змагання з польським селянством на Познанщині. Вони покінчилйся побідою Поляків. У нас визласнення йде ще від 1340 року. Найгострійшу форму прибрало воно по 1919 році. Прелєгент наводить закони і доводить, що влада їх не придержується. Проаналізовує новий законопроєкт.

Зїзд прийняв одноголосно слідуючі резолюції:

1) Господарський Зїзд підкреслює, що аграрний устрій західно-українських земель, які находяться в межах Польщі, з причини переселення села є дуже нездоровий. Для уздоровлення цього необхідно передати велику власність на тих землях у руки місцевого трудового люду.

2) Запас землі згаданої території є недостаточний для господарського усамостійнення місцевих без — і малоземельних.

3) З огляду на такий дійсний стан, кольонізація зах. українських земель елементом, що походить чпоза них, являється господарською недоцільністю і несе у собі загибель місцевого населення.

4) Зїзд взиває українське селянство зорганізуватися в парцеляційних кооперативах, обєднаних в центральний парцеляційний банк, щоби ця організація могла пляново вести оборот землею, згідно з потребами нашого селянства.

По широкому світі.

Анґлія та Франція починає знову вимину гадок про гарантійний пакт, але сам офіц. комунікат каже, що сумнівним є, чи в найблизших днях дійде вже до якого порозуміння, тим більше, що невідомо ще, як Франція поставиться до нім. ноти.

Болдуін заявив, що вірить у щирість більшости німецького народу продовжувати переговори над гарантійним пактом задля трівкого мира.

У Марокку Ріфанці покищо відступають. Деякі племена тратять буцім-то охоту до продовжування війни. Франція та Еспанія підписали договір, щоби піддержувати себе взаємно, ведучи на власних територіях війну і не підписувати окремого миру з Абд-ель-Крімом.

Югославянський уряд має за собою 201 голосів у парляменті на 375. Принціпіяльна опозиція складається з 53 послів, які не вірять у щирість нового сербсько-радикально-хорватського кабінету.

Загроза ґенерального страйку в Анґлії є тому поважна, бо оголошено постанови конґресів проф. союзів, транспортових робітників, залізничників і будівельних робітників, у яких кажеться про підтримку й солідарність з робітниками копалень. Премієр Болдуін безпосередно посередничить у конфлікті.

Штреземан заперечує, наче би він мав плян їхати у вересні до Женеви для зустрічі з Бріяном і Чемберленом. З другого боку повідомляють, що його запросять приїхати туди — а тоді він безумовне не відмовиться.

Гінденбурґ їде 11. серпня на офіціяльне приняття до Монахії, а потім перебуде довший час у Баварії у знайомого на селі.

НОВИНКИ.

— **Ще з тайни катастрофи під Стоґардом.** Були вже звістки в польській пресі, що замах на поїзд під Старогардом зробив як наш земляк, бо заявив, що є ним. Виявляється, що винуватець, який сам згодився і цим разом збрехав, бо не знав навіть місця катастрофи. Цей добродій п. Альбін Недзельські був властителем військової пайки на Волині. Втративши спос становище, хотів умерти, а не маючи відваги покінчити самогубством, найшов думку: заявити, що він виковав замах на старогардський поїзд, у надії, що його засудять на смерть. Навіть написав лист, з якого всі мали про не дізнатись... по його смерти. Все це виявилось. Недзельські викрив великі злочинства в урядах на Волині і звертався до посла Кордовського з „Визволення", щоби інтервелював у цій справі. Наслідок був такий, що втратив свою посаду. Нині він звову закликає уряд до санації на „кресах".

— **Напад на вченого.** З Харкова передають звістку про напад, у центрі міста, двох озброєних бандитів на проф. університету В. М. Фесенка. Фесенко ранений у потилицю. Бандити забрали його портфель з паперами та втекли.

— **Найбагатше міністерство** не американське. Американський кабінет складений з мільонерів. На його чолі стоїть міністр фінансів Андрю Мелльон, якого майно оцінюють на 200 мін. дол. За ним іде Гувер, мін. торговлі, якого копальні варт з 10 мін. дол. Кельог, міністр закорд. справ, адвокат заробив лише 5 мін. Инші: Уікс, міністр війни, Девіс, мін. праці і Уерк, мін. промислу також мільонери, бувші банкири. Мабуть такі міністри вже не потрібують красти.

— **Відомий угорський письменник** Франц Мольнар розводиться зі своєю жінкою відомою акторкою Сарі Федак. Автор „Чорта" матиме новий матеріял до нової песи.

— **Непідготований проповідник.** Англіканський єпископ у місті Дерген (Анґлія) звертався з проповідю до вуглекопів на тему найблизшого страйку. Але аргументи його були такі слабі, що гірники вкинули його до ріки, звідки щойно добули його добрі люде.

— **Кафтан безпеченства,** який уживається в домах божевільних, признаний чехословацьким урядом як шкідливий і знесений в усіх цих заведеннях.

— **Штучний дощ** є ідесю, яка цікавить учених віддавна, у звязку з хронічною посухою в деяких краях. Бувший голова англійського метеорольоґічного товариства, Кейв, стверджує, що неможливо заступити природній дощ механічними засобами. Для покроплення водою маленького острова Уайт на протязі двох годин треба би сили 10 міл. парових коней. Коли зважити, що для звичайного авта треба 40 коней, а для пасажирського поїзду 200 коней — то сили потрібної для такого експерименту не лише не можна витворити, але й уявити собі.

— **Слідами малпячого процесу.** Чимало американських вищих шкіл поставилось дуже ворожо до теорії умовности Айнштайна. Університет у Бостоні виступив навіть явно, в особі ректора, проти праць геніяльного фізика і заборонив викладати його теорію, та навіть викинув усі його твори з бібліотеки. Один з професорів мотивував цей обіжник поглядом, що ідея Айнштайна належить до... окультизму! Недавно один мільярдер з Чікаго призначив 100.000 долярів на основання інституту, якого головною метою було би опрокинути Айнштайнівську теорію. Це вже шляхотний засіб боротьби з неприємною ідеєю!

— **Perpetuum mobile.** Невтишна ідея вчених та фантастів ще раз іде на спробу. Якийсь угорський поліційний урядовець, з околиці Будапешту, переслав до Будапешту та... Вашінґтону модель найденого ним perpetuum mobile, який буцім-то приймали прихильно. Винахідник називається Стефан Стефанович (ще може земляк?!) і працює над цією ідеєю від ранньої молодости. Він найшов випадково якогось багатого угорського інженіра, що є у Філядельфії директором фабрики і цей обіцяв йому зробити модель та виробити патент власним коштом. Покищо. річ ясна, цей модель невідомий. Його автор вірить сильно, що його винахід зробить революцію в усій сучасній техніці.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Смерть америк. ворога теорії Дарвіна.

Вчора нагло помер на удар мозгу Л. Бріян, трократний кандидат на премєра Зєдин. Станів, що був тепер головним обвинувателем в відомім малпячім процесі.

Наради в Міністерстві Праці.

В міністерстві праці відбуваються засідання надзвичайної розємчої Комісії для усунення конфлікту між рільн. робітниками і власниками. Сьогодня представили свої постуляти робітники з Конгресівки. Завтра будуть предложені жадання робітників з Познанщини і Поморя.

✝

З Кіблєрів ФРАНЦІСКА

Айхельберґер

вдова по бл. п. Івані, співласникові друкарні „Діла", по довгій і тяжкій недузі померла дня 26. липня 1925 р., в 46-ім році життя.

Похорон відбудеться в середу, дня 29. липня, о 3-ій годині попол., в дому при вул. Миколая ч. 18.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Спеціяліст для недуг жіночих, положничих і оператор

д-р К. Воєвідка

буваший асистент проф. Лязаруса (Берлін) і буваший оператор ґінекольоґічно-положничої клініки проф. Ваґнера у Празі ординує

в Станиславові, вул. Липова 3.
111 (дім „Варшава") Телефон ч. 332. 2-6

Абд-ель-Крім прийняв пропозиції щодо мирових переговорів.

Як доносять з Танжера, надійшла відповідь Абд-ель-Кріма на франц.-еспан. ноту. В тій відповіді виражено його готовість заперестати ворожі акції, приступити до переговорів під умовою, що Франція і Еспанія урочисто дадуть запевнення щодо незалежности терену Ріфанців.

Гураґанова буря в Польщі.

Над Варшавою і вздовж правового берега Вісли пронеслась сильна буря з градом, яка причинила величезні шкоди і спустошення. Є жертви в людях.

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

17-ий день розправи.

(Продовження.)

Ведеться дальше переслухування поліц. інсп. Пйонткевіча з Варшави. Його зізнання не приносять нічого особливо цікавого. Публика насторошує щойно вуха в моменті, коли предс. питає свідка:

„Чи стрічаючись з Микитином ви брали на увагу також ту можливість, що Микитин сам міг брати участь в замаху? Чи ви мали ту комбінацію?"

Свідок: „Ні. Це булоб з його боку лише провокаційно й незручно лізти поліції в руки, бо поліція мимо того могла би трапити на це. Я мав таку концепцію, що він (Микитим) стоїть близько до організації, до якої належить Паньчишин, Фідик і Харків і з які вийшов замах".

В дальших зізнаннях Пйонткевіча є натяк, що переслухувано його у слідчого суді „в таких анормальних умовинах, що я був радше переслухуваний як обвинуваченій"... Над цим висказом предсідник переходить до денного порядку.

Переслухання Пйонткевіча йде дальше.

ОПОВІСТКИ.

Ірина! Загубив Вашу адресу. Сповістіть. Інжинір Є. Ф 120 1—3

Дрібні оголошення.

ВАРСТАТИ килимкарські і ткацькі найновішого патенту продам. Зголошення: Gierusitski, Poznan, Jackowskiego l. 36. 110 3—3

ХЛОПЧИК літ 4 і дівчинка літ 5, сироти по інтелігентних родичах, розумні, здорові і гарні до віддання бездітному, багатшому супружеству за свої (можливо разом). Вістка до Адміністрації „Діла" під „Сироти". 122 1—2

ІСПИТОВАНИЙ дяк, котрий може провадити хор, глядає негайно посади. Зголошення: Іван Мриглод в Маковиску п. Бобрівка. 121 1—1

ЗЛЬОКАВТОВАНИЙ залізничник, обтяжений родиною (з шкільним віці) находиться в безвихіднім положенню. Просить Вп. Громадян о посаду возового, тераїяна, магазинера і т. п. Чоловік солідний і правдивий. Ласкаві зголошення до Адміністрації „Діла" під „Посада". 1—1

ПЕНСІОНАТ „Олеся" в Дорі, звісним кліматичнім літовиськ у Гупульщині має від 1.VIII. вільні поміщення. Ближші вказівки в Управі. 123 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР

до недуг **носа, ушей, горла і гортанни**
28 переніс ординацію на 14-20
вул. Ягайлоньску 7, I. п.
Телефон ч. 27—99
Лікування Діятермою і лямпою „HELIOS"

Всенародне Свято

в честь Маркіяна Шашкевича
на Підлисьній Горі
(поміж Золочів, стація Ожидів)
відбудеться
в неділю, дня 2. серпня 1925.,
на яке запрошуємо всіх Українців Галицької Землі, щоб гідно пошанувати память першого Будителя народньої душі і причинитися своїм участю до звеличення
СВЯТА ШАШКЕВИЧА.

В програму свята входять:

Архієрейська Служба Божа

після чого відбудеться велика народня
Забава і фестин,
пластові змагання і багато инших несподіванок.

На Вп. Учасників з краю ждатимуть підводи цілий день на залізничній стації Ожидів. — Ніхто не повинен відмовитися від участи і нікого не оправдає власна совість від абсенції.

Весь дохід призначений на „Рідну Школу".

За Т-во ім. М. Шашкевича:
д-р Т. Ванько, голова. *дир. П. Лисецький,* секретар 103 3—3

Чеколяда
А. Пясецький
фабрики
Краків
4-7

Управа Т-ва б. воїнів Армії У. Н. Р. подає до відома п. п. Членів Т-ва, що 29. серпня п. р. в год. 9. рано відбудуться в Українській Станиці при ул. Кальці в помешканні Театру

Загальні Чергові Збори Товариства

з слідуючим денним порядком:
1. Вибори Президії Зборів, 2. Справоздання Управи за відчитний рік, 3. Вибори Управи і Ревізійної Комісії, 4. Зачитання проектованих змін в Статуті й проекту Положення про Гонорової Суд, 5. Вибора Гонорового Суду. — Коли у призначену годину не прибуде ½ всіх членів Т-ва, то слідуючі Збори призначаються на 21. серпня в год. 9. й рахуватимуться дійсними при всякій кількости присутніх. — Проситься п. п. Членів Т-ва, які мають подати свої заяви для розгляду Загальними Зборами, надіслати їх до Управи Т-ва не пізнійше 10. серпня. — УПРАВА Т-ВА.
119 1—1

Управа Повітової Каси Хорих
у Чорткові
розписує отсим
Вибори до Ради Каси.

Списи виборців будуть виложені від 1. до 10. серпня 1925. р. Голосування відбудеться 11. жовтня 1925. Вибраних буде 45 делєґатів, з чого ⅔ з групи працюючих і ⅓ з групи службодавців. Докладнійші поучення можна найти в оголошеннях (афішах), поданих до публичного відома.

Управа Повітової Каси Хорих в Чортнові.
118 1—1

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 167 (10.550) Львів, четвер 30. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. тов. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Сила вугілля.

З приводу загрози ґенерального страйку в Анґлії.

Що мають спільного ці два поняття? На перший погляд вони дуже далекі. Минуло багато століть, заки керманичі держав доглянули між ними тісний звязок. Щойно від доби Наполеона виступила ясно роля нових двигарів цивілізації та державного устрою. Могутність сучасних держав міриться щораз більше їх багацтвом вугілля та нафти. Ті, що є позбавлені цих двох джерел своєї сили, падуть щораз більше в економічну залежність, а за цим: і політичну.

Загроза генерального страйку вуглекопів в Англії є наміреним ударом в одно з найбільше болючих місць державного організму. Причина англійської вуглевої кріси лежить у високих цінах, які у свою чергу збільшують кошта продукції. Англійський премієр Болдуін висловив сумнів, чи теперішна боротьба у вуглевім промислі зможе витворити справедливійші умовини праці для робітників. Англія бореться в одним із страшних наслідків війни: вивіз її продуктів зменшився на половину з ментку, коли вона втратила Німеччину, як клієнта, і нині вона не в силі дати собі раду з безробіттям.

Вугілля було одною з головних, посередних причин останньої війни. Такі держави як Англія, що мають багато вугілля, накидають щораз гострійші умовини иншим. Підчас конґресу у Спа Англія приневолила Францію платити їй по 100 шілінґів за тонну вугілля, з доставою, хоча одночасно у себе продавали тонну по 40 шіл. Великий розвиток Німеччини, від 1880 р. був головно наслідком надпродукції її копалень. Добуваючи щораз більше вугілля, вона була приневолена фабрикувати щораз більше товарів, а фабрикуючи щораз більше, мусіла шукати нових ринків збуту. В 1913 р. її експорт дійшов до неймовірної суми 13 міліярдів. Тоді вона зустріла опір в англійській конкуренції. В надії, що цей опір переможе, Німеччина збудувала собі могутню воєнну фльоту і цим підготовила війну.

Країна, приневолена купувати вугілля на чужині і перевозити його великим коштом для необхідних потреб, не в силі вести економічно фабрик, а тим самим: експортувати. Тоді вона мусить зосередити свою працю на плодах, які не довагаються багато машинової сили: на фабрикації годинників, творів мистецтва чи зразків моди, а головно мусить розвивати своє хліборобство — підставу свого істнування.

Для передбачення економічної майбутности народів вистачить подекуди обчислити їх запаси вугілля. Як довго наука не найде иншої сили, що могла би вводити в рух машини, до цього часу політика великих держав мусить рахуватись з завойовуванням земель війною чи мирними засобами — багатих у вугілля та нафту. Недурно Англія подбала за більшість нафтових концесій в Европі, Азії, Африці та частині Мексика.

Неподаднаний страйк вуглекопів це для Англії спаралїжування одної з найбільше живучих частин її самостійного організму. Недуга, яку переживає Англія, не одна з найстрашнійших ознак усієї европейської кризи. Що з того, що деякі країни мають у себе такі першорядні джерела багатства, як вугілля та нафта, коли суспільні умовини не дають добувати їх для добра власного та чужого? Нераз уже дослідники недуги повоєнної Европи звертали увагу на те, що ті самі сили, яким вона завдячує свій зріст, ставали також причиною її знесилення. Армія англійських вуглекопів, якої сила рівналась не одній армії жовнірів — нині бунтується проти своєї влади і хоче взяти провід копалень у власні руки. Англійський уряд уже рахується з цією можливістю, а одночасно навіть у цій розвязці не бачить виходу із сучасного економічного становища.

Боротьба з вугіллям під землею переноситься на її поверхню. Людина опанувала одну з найбільше добродійних сил природи на те, щоби ця сила перепущена через призму суспільних суперечностей звернулась згодом проти неї. Ось проблєма, над розвязкою якої думають нині найбільші уми найбільшої світової держави.

Свято української культури.

(Докінчення.*)

Ні, ще раз кажу: ми не знаємо своєї культури. Не знаємо скарбів своїх. Ми не знаємо народу свого в цілому, не знаємо культурної праці його за останнє тисячеліття. Ми не встановили навіть провідної точки зору, кого власне рахувати своїм культурним робітником. Ми все ще вважаємо за Українця лише того, хто говорить українською мовою та хто сам зачисляє себе до Українців. Але це погляд зовсім неправдивий: Українцем мусимо звати, крім того, також кожного, хто народився на Україні, особливо коли до того й батьки його народилися тут. Вихований під блакитним небом українським, вигодований багатими ланами нашими, такий Українець міг пізніще працювати культурно й на нерідному полі, — московському, польському або якомусь иншому. Міг робити це свідомо, а в 99 проц. випадках несвідомо. Міг бути віри української, неб-то православної, але міг бути й католиком, протестантом і т. и. Та проте культурна праця його, — то все таки праця наша, праця того народу, що його викохав. Українець Бортнянський створив на Москві „національну" московську музику (перенісши туди свої ознаки), — але це заслуга народу українського, так само, як заслугою своєю вважає нарід німецький те, що їхній син, Швайпольт Фіоль найпершим роспочав р. 1491-го в Кракові кирилівське (українське) друкарство. Величного памятника в Софії Юркові Гуцові (Венелину), що відродив Болгарію, вважаємо за честь таки українського народу, бож Гуц був карпатським Українцем.

Питаю відомого українського математика, що понаписував грубі томи з математичних наук, чи він не вказав би на заслуги Українців в математиці (якою будь мовою), — і він мені нічого не відповів, так ніби на Україні математики й не учено... Химик*) такий самий нічого не міг росповісти мені про колишніх українських химиків, а філософ, крім Сковороди, не назвав мені нікого з українських філософів... Хто знає, що Українці дуже багато прислужилися в лікарських науках? Чехи оце тепер святкували століття, як в них відкрито плуга, поставили й відповідного памятника своїому винахідцеві; а Українці навіть не згадали, що плуга на Україні вживали пречінь ще раніще Чехів... Гімназіяльний учитель наш, — особливо коли він перейшов школу московську чи польську, — все блукає поміж трох сосон і плутається в розвязанні слова „руський" і не знає, що власне рахувати за своє, українське...

Так бути в нас не може. Настали вже инші часи. Ми мусимо твердо знати, що є наше, що ми, Українці, створили не лише в словянській, але й в світовій культурі. Мусимо знати правдиву ціну собі. І знати це мусить не тільки частинка вищої нашої інтелігенції, це мусять знати й широкі народні верстви.

Лише тоді, коли ми бодай самі твердо знатимемо правдиву культурну ціну собі, лише тоді стане в нас менше відступників, що часом занадто вже легко кидають свій нарід і пристають до культури сусідів. Я мушу свідомо знати, через що я повинен найміцнійше триматися таки своєї культури.

——

Було багато причин, чому в нас Шевченко став Шевченком. Тим палким пророком пробудження покривдженого українського народу, якого сьогодні знає кожний школяр в нашій найменшій школі. Серед тих причин найважнійша — Шевченківські роковини, ті свята, які щорічно ціла Україна уряджує навіть в найглухійших своїх закутках. Поет подібного таланту, Некрасів, не став на Москві їхнім Шевченком, бо там не було Некрасівських роковин.

На мою думку, ми мусимо створити собі нове свято, — „Свято української культури". Мусимо святкувати його щорічно, мусимо створити собі святий культ своєї культури і поширити цей культ на найглухіших закутках цілої України. Де-б не була бодай найменша українська оселя, нехай і там впорядкують собі — дітям і дорослим окремо — таке „Свято української культури", на якому всі почулиб, що то ми за народ і що ми створили, які наші заслуги перед нашими сусідами чи перед словянством взагалі. Свято таке мусить бучи цілком неполітичним, лише виключно культурним. Але таке свято піднімає і кріпить духа нашого, нехай напоює його повагою до самих себе до своєї тисячелітньої культури!

Програма цього свята малаб бути такою: на початку доклади з української культури, а потім концерт з найкращих українських творів. Змістом для докладів можнаб брати найріжнійші питання нашої культури зо всіх ділянок її. Особливу увагу треба-б звертати на вплив нашої культури на культуру московську, польську та на культуру инших Словян. Добре було-б, щоби на Святі таких докладів було декільки, особливо там, де концерту не буде. В великих містах (Київ, Харків, Полтава, Кам'янець, Львів, Перемишль і т. и.) моглиб уряджувати такі „Свята української культури" й наші наукові громади, а на цих Святах можнаб розказати й про наші сучасні відкриття та знаходи, коли тільки їх маємо. Такі Свята треба уряджувати з великою урочистістю і запрошувати на них найширші круги Українців, а коли є чим похвалитися, то й не Українців.

На мою думку, такі „Свята української культури" швидко розбудилиб наше зацікавлення своєю культурою і ми-б таки почали жвавіше досліджувати та глибше вчитися їх. Ми-б і сусідам своїм, скажемо, Росіянам, моглиб раз уже наочно довести, що в їхній культурі наше, що там зроблено нашими руками та розумом. Ось тепер московські емігранти за кордоном розумно постановили собі урочисто святкувати день 8. червня (народження поета Ол. Пушкина) яко „День русской культуры"; і в цім році в своїх докладах Росіяне в багатьох місцевостях говорили про такі ділянки ніби своєї культури, які створили їм власне ми, говорили про таких своїх культурних

*) Пишу химик, не хемик, бо коли хемик, тоді й хемія, алелуя, Ірена, аптека і т. п. Грецьку букву „у" Українці тисячу літ вимовляють як и, а не як е (а вимовляють римо-католики, або ті, що колись були ними). Див. про це докладно в моїм „Українськім стилістичнім словнику".

ОСТАННЯ НАГОДА ЗБАГАТИТИСЯ!!!
Головна виграна 350.000
золотих. 112 2—5
Виграні по золотих: 200.000, 150.000, 100.000, 50.000, 25.000, 5.000, 3.000 тд.
Тягнення V-ої кляси державної Лотерії Клясової тревае цілий місяць від 6. серпня до 3. вересня 1925 року.
Льоси можна набувати в фірмі „НАДІЯ", Львів, Синстусьна 6.
Ціни льосів: чвертка по зол. 40'—, половина по зол. 80'—, цілий льос зол. 160'—.
Замовлення листами полагоджується відворотною почтою.
Вирізати і вислати
КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.
„Надія", Львів, Синстусьна ч. 5.
Отсим замовляю:
..... льосів чвертох по зол. 40'—
..... льосів половинок по зол. 80'—
..... льосів цілих по зол. 160'—
Належитість ..... зол. пересилаю рівночасно почтовим переказом.
Ім'я і назвисько .....
Місцевість .....
Адреса .....

пісячів (навіть про Володимира Мономаха!), які були Українцями. Звичайно, про заслуги Українців в створенні російської культури ніхто в цей день не згадав... Але ми самі мусимо рішуче відповідати на подібні зазіхання на чуже, мусимо рішуче довести, що в „великій російській культурі" таки дуже багато й нашого, українського...

Який день призначити нам на „Свято української культури", я остаточно того не зазначаю. Думаю, що 15 (28) липня, день смерти св. Володимира, князя українського, був би добрим для цього днем, — князь Володимир Великий поклав найміцнійші підвалини нашої культури, прищепив нам християнство, яко джерело європейської культури, а тому його память найбільше надаваласяб на день „Свята української культури". Де з місцевих умов день цей видавсяб незручним, там Свято це можнаб перенести на серпень чи вересень, або на Покрову (1 жовтня), заступницю українського народу.

Думаю, що в найблизшім часі требаб заснувати краєве „Товариство Української Культури", що поставилоб собі за ціль ширити в народні маси знання рідної культури. Це Товариство малоб давати вже докладні відомости, як уряджувати „Свято української культури" і доставляти потрібну для цього літературу. Цеж Товариство малоб видавати доступні книжечки з найріжнійших ділянок української культури. Особливим обовязком його булоб поширення в Европі відомостей про українську культуру (европейськими мовами). Звичайно, кожний Українець, деб він не жив, мусить стати членом цього Товариства.

Таке краєве Товариство мусілоб позасновувати й свої відділи, — для дослідження та спопуляризування місцевої української культури. Скажемо, чи багато ми спопулярнизували таку цікаву й оригінальну культуру наших Гуцулів, — про роскішні їхні вишивки, про їхню високоартистичну різьбу та про їхнє незвичайної краси килимарство? Чи миж гуцульську культуру показали Европі? А коли Европа щось і знає про цю культуру, то хіба не в самих тільки польських виданнях?

В еміґрантських українських кругах ще торік поширилася була думка про „Свято української культури". На жаль, минулого року ми не виконали цього свого задуму. Можна сподіватися, що Українці-еміґранти цього року вже відсвяткують таки таке Свято. Є думка закласти й своє еміґрантське „Товариство Української Культури", в якому сподіваються зєднати всіх еміґрантів без ріжниці партійних переконань, бож бодай в дослідженні своєї культури не повинно бути партійности. Обєднаймося бодай на культурному полі! Чувати, що до урочистого відсвяткування „Свята української культури" готується наша еміґрація в Празі, Парижі, Букарешті, Варшаві, Каліші, Львові і по ин. містах.

Сподіваємося, що й місцеве українське населення в Польщі, Чехії та Румунії не відстане від еміґрантів і думку про „Свято української культури" прищепить і на своїх землях.*)

——

Я лише в коротких рисах росповів про „Свято української культури", не торкаючися докладнійше дрібниць цеї справи. Добре булоб, щоби за цю справу взялися наші „Просвіти", поки не повстане „Товариство Української Культури" з своїми відділами в найменших закутках, де лише живуть Українці.

Українська культура стародавня, самостійна й велика. Здібний нарід наш за довгі віки свого істнування створив величезні культурні надбання і нашим обовязком мусить стати — пізнати ці культурні надбання самим і росповісти про них світові.

Пізнаймож свою культуру!

Лише довідавшися про нашу велику й самостійну культуру, світ цінитиме нас і вважатиме за окремий самостійний народ.

Лише добре знаючи свою рідну культуру, знаючи правдиву ціну її, ми міцнійше будемо триматися цеї культури.

В силі знання своєї культури буде й політична сила українського народу, яко народу самостійного. На сьогодні цього знання в нас ще занадто мало. — І тому наслідки цеї нашої несвідомости нам доводиться покутувати в спосіб жахливий, але все в спосіб звичайний для темного народу-раба...

15. VII. 1925. **Проф. Іван Огієнко.**

*) Через те ласкаво прошу українські газети бодай в скороченні передрукувати ню мою статтю.

По широкому світі.

Рішення про ґенеральний страйк в Англії западе в четвер. Секретар гірничого робітнич. союза заявив, що є дуже малі виглядн на полагодження конфлікту. „Обсервер" називає будучий тиждень одним із найбільш критичних в історії британського промислу. — В Дергамі гірники зневажили англіканського епископа за проповідь проти страйкового руху. Його вкинули до ріки і лише випадково проїжджаюча лодка врятувала йому життя.

Між Штреземаном і Лютером знову напружені відносини на тлі поглядів на ґарантійний пакт. Штреземан є приклонником пакту і вступу Німеччини до Ліги Н., а канцлер Лютер глядить передусім на втримання нинішнього державного блоку, який може розлетітись, коли нім. націоналісти будуть вічно непокоєні курсом загран. політики Штреземана. Тому Лютер є приклонником тактики зволікання.

Ліві настрої у Франції виявились знову при позавчорашніх податкових виборах до ґенер. ради. Побідив на цілій лінії лівий картель, передусім соціалісти.

Евакуація Кельонії послідує — згідно з заявою Болдуїна — негайно, коли тільки Німеччина вдоволить союзників своєю поставою відносно справи обеззброєння.

Між Францією і Еспанією дійшло до порозуміння відносно поділу сфери впливів у Марокку та співпраці франц. і еспанських кольоніальних властей. На цьому й закінчилась конференція двох названих держав у Мадриді. Франція й Еспанія обовязались теж не заключати з Абд-ель-Крімом сепаратного мира і дали собі вільну руку при евент. воєннім переслідуванню повстанців переступати чужі полоси.

Нарушення статуту Наукового Товариства ім. Шевченка.

Отсі замітки отримали ми з просьбою поміщення від одного з найстарших членів Фільольогічної Секції Наук. Т-ва ім. Шевченка. — *Ред.*

Всяке товариство основане на статуті обовязане вважати його своїм законом, котрого не вільно нікому нарушувати, ані виділові, ані поодинокім членам товариства. Виділ має стояти на сторожі постанов статуту і пильнувати, щоби їх точно і вірно інтерпретовано і примінювано в усяких справах, які відносяться до товариства і його діяльности. Це обовязує також і Наук. Товариство ім. Шевченка у Львові. Тимчасом ухвала фільольогічної секції „Н.Т.Ш-ка", котрою воча вибрала митрополита Шептицького дійсним членом (гл. „Діло" ч. 163, з 25. липня ц. р.), являється яскравим нарушенням § 10 статуту, котрий звучить: „Дійсних членів іменує кожда поодинока секція Товариства за самостійні наукові праці, а передовсім за визначну участь у виданнях Товариства; се іменування затверджує Виділ". Переглянувши всякі бібліографії, записки й инші видання „Н. Т-ва Ш-ка", можна впевнитися, що митрополит Шептицький не видав досі ніякої самостійної наукової праці, ані ніякої участи у виданнях Т-ва не мав, а з цеї постанови § 10 статуту зовсім ясно випливає, що нема і не було потрібної критерії до іменування митроп. Шептицького дійсним членом „Н. Т-ва Ш-ка". Ухвала фільольогічної секції й евентуальне затвердження Виділу стає отже в різкій суперечности з постановою § 10 статуту, являється яскравим його нарушенням, є без усякого сумніву неважне і повинно бути відкликане.

Можна би було до митроп. Шептицького примінити хіба § 14, котрий звучить: „Почесними членами іменують загальні збори на внесення Виділу людей заслужених для науки, штуки, письменства, або для самого Т-ва". Цій постанові відповідало би нпр. заснування Національ-

---

А. ГАВРИЛКО. 3)

„У гнізді бунту і непослуху".

(окінчення.)

Школа на багні. — Кооперативи. — Несхайність і добра воля. — Культурна місія. — Духовники чужі і наші.

До 150 кроків від Сиротинця є в Ліскові велике смердяче багно. Воно далеко воняє, даючи дуже тихе свідоцтво зразковости польського села Ліскув. Зараз над багном мурована шопа на склад пожарного знаряддя. Будована десь недавно перед виставою.

Будинок народньої школи будується два-три роки, та ще недокінчений. З тої причини учитель казав мені: „Яке то зразкове село — отсей Ліскув? Та навіть нар. школи у ньому нема. А отсей будинок на один поверх, — його в послідному часі вибудувано, щоби показатися перед світом.

Будують його, як бачите, на багні, — гляньте, вже зі споду замакає, ось тинк відпав. А які маленькі кімнатки? Нема де помістити й 15 дітей. І як може бути зразковим село без нар. школи?"

Зате є в Ліскові величавий, двоповерховий будинок рільничої школи, — власність Центрального Рільничого товариства в Варшаві. До цеї школи належить понад 30 моргів землі. При школі є стайня з 4 коровами і одним бугаєм голєндерської раси та дві найпоганійші в світі шкапи. Крім обслуги до худоби, нема в школі ні одного ученика. Від січня до квітня ц. р. відбувався в ній тримісячний курс рільничо-огородничий. Від того часу пусто в школі. За шкільним будинком загороджених до три морґи поля, на якім є досвідні грядки цвіту та яриви. Якийсь учитель з рільничої школи коло Ловічу казав мені: „То все на параду, все приготовано скоро на виставу. Через те навіть написи на грядках хибно поміщено". За огорожею поставлено будку, на ній повісили польський національний прапор й підписали: „Меліорація". Говорю з робітником, що чогось там на конюшинську порпався в землі. Він не тутешній, спровадили його на час вистави, платять 4 золоті денно і, крім того, 1 і пів золотого на їду; має нібито копати канали під дрени, а інжинір, що є в будці, пояснює вартість дренования. „Мені — каже робітник — за російських часів було багато ліпше; тоді заробив 30 рублів у місяць, а на їжу видав всього 1 рубель у тиждень. А тепер?"...

Другий величавий будинок в селі, це учительська семинарія. Від 1919. до 1921. року містилася в цім будинку гімназія, та потім уряд розпорядив, щоби в ньому була державна учительська семінарія. Будинок вибудувала громада, купивши в часі війни дім, у якому містилася жидівська коршма.

В Народньому Домі, одноповерховому будинку в центрі села, міститься споживча кооператива „Господар", яку в цім році злучено з будівельною кооперативою і кооп. збіжевою. Крамниця має гарне уладження, та не можна сказати, щоби товари в крамниці і в магазині зразково розміщено. Продає крамар і крамарка, одержують за те 4 проц. всего торгу від товарів, а від хліба лише 2 проц. Денний торг буває тепер і 600 золотих. Торговля іде живо: жінка чи мущина торгуються, „ганчують" товари, кажуть, що за таку ціну дістануть не тільки в кооперативі. Не зважаючи на гостей, крамарка гостро відповідає тим, хто критикує. — Будівельну кооперативу основано 1921 року, коли одержали на це від уряду кредити. Будівельна кооператива має за селом цегольню, дахівкарню, склад будівляного дерева і вапна. Виробляють в тиждень до 20.000 цегол, продають по 38 золотих за тисячку. Робітникові за виріб сирівки платять по 4 золоті, а, крім того, по 50 грошів від тисячки. Управитель цегольні,—молодий, тактовний, має крім мешкання до 200 зл. в місяць. Він давав на мої допити дуже обережні відповіди, безнастанно хвалячи о. пароха. — Господарсько-рільнича кооператива має пекарню, яка на добу випікає 500 до 700 кільограмів питльованого хліба. Коли хто принесе на хліб муку, дістає таку саму кількість печива. Багато господинь соромиться, що не печуть дома хліб, і тільки секретно приносять муку на вимінку. — Тепер всіми тими підприємствами завідує одна кооператива.

Крім тої кооперативи, є ще дві кооперативи, молочарська і кредитова (Народній Банк.) Молочарня має денно до 3000 літрів молока, сметанку на масло не пастеризує,— звичайна собі молочарня, нічим не кращa від першої-ліпшої, наприклад „Молоко" в Загірю. — Народній Банк був у часі девалюації поль. марки недіяльний, тепер має в централях до 40 тисяч кредиту й працює; в його залізній касі міститься готівка всіх трьох кооператив села. Крім того є ще в Народньому Домі сцена на аматорські вистави; а на першому поверсі міститься ткацька двоклясова школа для дівчат. От і всі установи Ліскова.

Зразкового господарства нема в цілім селі ні одного. Хати здебільша деревляні, криті соломою. Аж в останніх роках, від часу істнування будівельної кооперативи, дещо мурується. Господарства в Ліскові нема що й порівнувати з недалекими господарствами німецьких селян. Тут не побачите біля хат ні расової курки, ні доброї штуки худоби. Корови ідуть на пашу обмазані гноєм, сухоребрі. Сідки денеде є, та ще молоденькі. На загородах, на межах, попід деревами і т. д. нечистота, як і у нас. Одним словом, справді бачите в Ліскові завзяте змагання, щоби піднести село, одначе відносні установи ще не вспіли виховати населення, ще не принесли успіху, а це головно тому, що деякі з них поставлено більш на показ, ніж через відчуту потребу населення. Одна тільки кооперативна організація дещо органічно зростається з життям загалу.

——

У виставці в Ліскові взяли найбільшу участь: Центральне Рільниче

ного Музею, колиб не появилася була недавно відома „митрополича цензурна енцикліка", котра забороняє всякі наукові самостійні досліди і видання без попереднього одобрення цензурного митрополичого ординаріяту і тим самим ектує свободу науки, на котрої сторожі якраз Наук. Товариство ім. Шевченка повинно стояти та виступити з рішучою авторитою. За таке самовільне нарушення постанов статуту фільольогічною секцією і Видїлом Н. Т-ва ім. Ш-ка, повинні Загальні збори потягнути їх до одвічальности і вибір як незгідний з постановою §. 10. уневажнити.

Памяти незабутнього д-ра Михайла Короля.

Мені годі було прибути на похорони д-ра Михайла Короля в Жовкві, щоби віддати належню Йому остатню почесть, — тож цим способом хочу згадати Покійного, котрого я високо поважав.

Особа д-ра Михайла Короля представляє нам зразковий характер чесного чоловіка, доброго громадянина та дійсно заслуженого народнього діяча. Я пізнав Його як члена студентського товариства „Академический Кружок" у Львові, в р. 1878. Вже тоді шанували ми Його як одного з найбільше поважних товаришів. Він належав годі до твердих старорусинів та недовірчиво осуджував змагання нашого народнього (українофільського) сторонництва, але проте відносився з пошаною до наших політичних переконань. За те й ми Його шанували.

Опісля відбув Покійний „паломницьку" поїздку в Росію; там переконався наочно про шляхи русофільської політики і цим вилічився з русофільства та ставув на становищі, що тільки власною працею на народній ниві добудемо собі кращу будучність. Він узнавав окремішність нашої нації від російської, та безпощадно нищив тих всіх „мошенників"— як казав — що за гроші продавали честь і добро народу. Тут вистане згадати Його боротьбу проти роztрати майна „Общого рольничо-кредитного Заведення" у Львові.

Та головним пунктом, що ділив Михайла Короля від нас, не була „фонетика", з котрою Він не міг погодитися — добачуючи у фонетичнім правописі: затію впровадження польської азбуки і полонізації нашого народу. Не зносив Він також радикалізму з його демагогічними кличами, — приписуючи такій пропаганді деморалізацію народу.

Пригадую собі молодого д-ра Михайла Короля, як Він в р. 1883 завзято промовляв на вічі Русинів міста Львова проти „чорного духовенства", що мало вийти з реформи нашого Чина оо. Василіян, відданої в руки Єзуїтів. Недовіря до цеї реформи було загальне і д-р Михайло Король був викладником цих почувань. Опісля інакше сталось, як думалось. Один з перших реформованих Василіян о. протоігумен Пл. Філяс був Його сердечним товаришем аж до смертної постелі...

З кінцем вісімдесятих років минулого століття осів д-р Михайло Король в Жовкві, де отворив адвокатську канцелярію, та з д-ром Сильвестром Дримаником державав жовківський повіт, пропагуючи потребу консолідації партій, щоби удержати одноцілий фронт супроти політичного противника. Була це політика свого роду. Він поборював русофільство, хоча не виступав навперх як Українець. Поборював „нову еру", в девятьдесятих роках минулого століття, — бо побоювався розбиття народнього фронту проти Поляків. Виборча акція проти самоволі намісника графа Казимира Баденього викликала карний процес проти д-ра Короля, в котрім д-р Евген Олесницький обняв був оборону Покійного і виказав безосновність каригідних посуджуваньного поважнього народнього діяча. Отся подія наблизила д-ра Короля до нашої національно-демократичної партії.

При перших виборах з загального голосування в р. 1907 вийшов д-р Михайло Король знова послом до парляменту та з групою старорусских, в дійсности вже русофільських послів вступив був до спільного „руського" парляментарного клюбу, бажаючи згідної праці з українськими послами. Але, до спільної праці в парляменті не дійшло, бо це не було по дорозі сторонництву Володимира Дудикевича, що обстоювало національне русофільство і брутально накинулось було на Покійного за Його українофільську політику. Д-р Король переніс на собі тяжкі зневаги русофілів, але під команду Дудикевичівців не пішов і в р. 1911 не приняв мандату до парляменту з рук своєї давньої партії.

Отсе була зворотна точка в політичному житті д-ра Михайла Короля. В р. 1913 стає Він самостійним кандидатом на посла до сойму і по виборі переходить до нашої національно-демократичної партії та стає Українцем без застережень...

Д-р Михайло Король причинився до побороння фальшивої тези, нача в Галичині живуть дві нації „русскі" та засвідчив своїм життям, що тут живе тільки одна „руська" нація, яка зветься українською...

Від того часу перебув Він з нами інвазію російських військ до Галичини, та опісля достойно виконав свій обовязок повітового комісаря Жовківщини і перейшов тяжке лихоліття намаганої відплати з боку політичних противників...

Жив довго, — бо не одно перейшов, поборов і добре зділав, та придав би ся нам іще довше — в сучасних обставинах... Та він жити буде між нами, як схочемо мати перед очима характерну стать Михайла Короля, що вказує нам: як виховувались і виковувались у боротьбі життя — Українці на галицькій землі, та як виростали справжні діячі за волю українського народу! Вічная Йому память...

Д-р Кость Левицький.

З нових подій та ідей.

В обороні авторських прав.

Подія така спеціяльна, що соромно називати її новою. Ще й така далека, що ніяково якось звязувати її з нашим життям. У Франції проведено закон, який був темою дискусій на протязі століть: ще одну формальність, яка забезпечує права автора до свого твору. Дотеперішні закони доповнились у такім пункті: видавці та друкарі мусять одночасно і незалежно від себе, складати по два примірники виданих ними творів (книжок, журналів, партитур, репродукцій, а навіть катальогів) у префектурі та підпрефектурі, а крім цього повідомити про скількість виданих ними примірників. До цього часу робили вони це з правила, віднині будуть приневолені. Закон справді видається дивним для нас, у краю, де навіть найбільше первісних прав авторської власности ніхто не гадає не то признавати, але боронити як власних.

Перш усього відчім від старої ідеї. Чи не панує всевладно загальний погляд, що духові плоди людини належать до всіх? Чи кодекси засовують з такою самою точністю право власности поеми, статуї або пісні, як ліжка або хоча би картини? Факт, що письменник, маляр або композитор полишає у своїм творі більше рис своєї індивідуальности, як нпр. архітект на домі, — мало людей переконує. Так само мало хто журиться думкою, що з чисто інтелектуальної праці деякі люде мусять жити не менше професіонально як ремісники. Коли автор одержує гонорар за книжку, загал є пересвідчений, що вся справа його праці поладнана остаточно. У нас думають так здебільша навіть видавці, над якими автор, річ ясна, не має ніякої контролі: — скільки примірників його книжки йде у світ.

Річ ясна, що не можна домагатись від приватних людей, щоби вони були більшими джентельменами як закон є справедливим. Коли автори не вміють боронити своїх прав — хтось мусить з цього користати. Навіть загальноевропейські авторські конвенції слабо виконуються в країнах, яких ніхто не контролює ні возні, ні внутрі. Перекладаємо по вподобі твори живучих чужих письменників, немов би вони були мерцями, а їх спадкоємці ніколи й не догулялись, що є літератури, в яких перекладають сучасні визначні твори. Не вгадуймо вже про пресу. Є нпр. у Львові аж кілька польських часописів, які щодня систематично та немилосерно переписують дослівно найпікантнійші свої сензації з віденського „Neues Wiener Journal", який мабуть і не виграв би процесу за авторську власність.

Чого в нас не передруковують без дозволу авторів та видавців! Редактори та видавці користуються буцім-то звичаєвим правом, що мовляв, друковане слово повинно належати до всіх і той, хто його поширює, робить ще патріотичне діло. А тому, що наші автори рідко застерігають собі права передруку — мовчки дають свою згоду на популяризування їх безплатно.

Наші письменники майже не живуть з пера, а публіцисти є у загальній опінії чимсь у роді канцеляристів, яким платять за виконування руху пером. З огляду на те, що не існує навіть приватне товариство письменників та журналістів, вони не в силі навіть боронитись ідеальними засобами. Про професійну організацію вже й не казати. Повну самоволю супроти творів пера піддержує ще одна обставина першорядної ваги. Видавцями, а часто й редакторами є люде, які не в силі відріжнити звичайного механічного фабрикату без вартости від справжнього твору, що є плодом таланту. Таким робом кожний, кого засвербить рука, може у кожній хвилині стати конкурентом тих, що є (у доброму розумінні слова): спеціялістами. Автори, яких єдиним бажанням є бути друкованими, не лише не домагаються за свої твори ніякого гонорару, а ще й готові доплатити до їх друку або бодай почастувати тих видавців, які роблять їм честь та приємність передруком.

Відомо, що коли кожний береться за шевство та кравецтво — скількість дір збільшується, замість зменшуватись. Такими дірами світить література та преса, коли в ній є надто багато добровольців, а замало рядових працьовників. Недостача охорони авторських прав і відсутність організації, що наладила би взаємини між видавцями і авторами, причиняється подекуди до підкопування розвитку літератури. Коли люде наділені письменницьким хистом не в силі найти в суспільности зрозуміння для його вартости і не можуть заробити ним на мінімальний прожиток, вони приневолені шукати заробітку в якімнебудь иншім принагіднім напрямі і талант їх нидіє. **Ор. Ор.**

З документів нашої доби.

Пересилають нам такий документ: „Tarnopol d. 20. VI. 1925. L. WB. 7905|pr. Nabożeństwo w języku ruskim w powiecie skałackim. Do Przewielebnego Konsystorza gr. kat. we Lwowie. Ks. Wasyl Baczyński w Żerebkach król., i ks. Józef Hrycaj w Kołodziejówce w pow. skałackim odczytują od czasu świąt wielkanocnych przy odprawianiu nabożeństwa ewangelię w języku ruskim rzekomo za zezwoleniem Przewielebnego księdza Metropolity. Podając

---

ське Товариство в Варшаві, та Централя „кулек" рільничих, а також приватні фірми, американсько-польське товариство опіки над дітьми, міністерство війни — зразками літаків; також виставлено шкільні праці „Сиротинця", семинарії і деяких шкіл повіту Каліш. Союз польських споживчих кооператив виставив до 30 своїх експонатів з міжнародньої кооперативної виставки в Генті в 1924 році. На них показано всілякі дати з кооперації в Польщі, при чому всюди підчеркується, що найбільш господарсько розвинені повіти коло Кракова і на північний схід відти, а Східна Галичина і инші українські землі вийшли всюди, як найменше культурні области держави.

— —

Загально беручи, цікаво було поглянути на Ліскув і на виставку. На цім зразковім польськім селі та на виставці в ньому я щераз побачив, що навіть зразкове польське село далеко відстало від европейської культури. Багато праці мусять польські суспільні діячі приложити до своїх сіл, щоби їх зрівнати з зах. европейськими. За яку сотню літ вони може і доконають цього, одначе лише тоді, коли раз на все відкинуть всілякі, підсувані їм польською шляхтою, казки про культурну місію на Сході. Те, що я бачив тепер у зразковім польськім селі Ліскув, те, що я бачив, мандруючи через цілу Польщу в часі війни, ніяким чином не уважнює Поляків до якоїнебудь культурної місії у нас, бо наші села просто не мають чого учитися від Поляків. — хочи що найменше на такому самому культурному рівні, як і села центральної Польщі.

Виставку заиджувало багато сільських діячів, а між ними найбільше польських духовників. Прийшли вони — як казав один з сотрудників о. Блізіньского — поглянути на овочі 25-літньої діяльности Того, який прихилював своїм парохіянам неба і хліба, на прикладах, працею, витревалістю показував, що: *„Найтяжші хвилі державної свободи є стократно дорожші, ніж неволя навіть у золотій клітці"* *).

Чуючи це, я питав себе: Чи українські духовники наслідують польських у роботі над народом? Чи хоч один з 3.000 наших духовників є таким, як о. Блізіньскі? Чи можуть у найблизшому майбутньому появитися у нас такі духовники, коли в наших духовних семинаріях тепер цілком нехтується підготуванням священиків до їх будучої суспільної праці?

Я шукав відповіді на ці питання і нині з цілою певністю твердж, що при теперішньому курсі виховування українського клиру, воно ніяк не видержить конкуренції з польським, бо польський клир працює, й щораз інтензивнійше хоче працювати, не тільки для прихилення їм хліба, а наші духовники в такому дусі не працюють над народом і їх не виховують до такої праці. А хто занедбує матеріяльну працю, той ніколи не розвине ідейної.

*) Тамже, стор. 29.

powyższe do wiadomości, proszę o udzielenie wyjaśnienia jakie stanowisko zajmuje Przewielebny Konsystorz w obec działalności tych księży, a jednocześnie zaznaczam, że analogiczny wypadek miał miejsce w gr. kat. diecezji stanisławowskiej i że ks. biskup Chomyszyn pociągnął odnośnego księdza do odpowiedzialności kanonicznej. Za wojewodę Jaworczykowski". На якій мові відправляє священник богослуження в церкві, у присутности всього народу, про це може кожний представник влади переконатась, пішовши гуди сам або розпитавши тих, що там були. Але чому — спитаємо — воєвідство не має вже ніяких инших клопотів та близших справ, як питання: в якій мові моляться наші люде? Чи це є компетентна влада для таких справ? Просимо звернути увагу на урядова протиставлення двох достойників тої самої церкви, з яких один, бущім тягне до біса, а другий до ліса!

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число сконфісковано за остачній устуи статті проф. І. Огієнка „Свято української культури" і три кінцеві місця звіту з господарського зїзду.

— **фабриканти долярів.** Львівська поліція арештувала трьох добродіїв: Вольфа Горна, Шмуля Авхимана та Давида Гуршайна, які є запутані в якусь неясну справу фабрикації банкнотів. Горн брав від своїх двох знайомих гроші на відбитку банкнотів по 100 зол., показуючи якусь дуже добру копію, а відтак оповідав, що гроші спалились від впливу хемічних квасів. Всі три скидають взаємно вину на инших.

— **Необережність чи самогубство?** У публичнім шпиталі вчора вмерла від попарення сестра милосердя Олена Кульчицька, яка ввійшла до ванни з кипятком. Хоча її витягнули ще живу — вмерла від ран.

— **Пожежа школи.** В селі Любольща жовк. повіту згорів дах школи, яку підпалив божевільний Іван Турбайло.

— **Труп на залізничім шляху.** Між Мачушином і Жовквою найшли на залізничім шляху тіло 18 літ. Казимїра Лучайка, з Мачушина. Причина смерти невідома.

— **Таємн студент.** Студентом університету назвав себе якийсь п. Антін Грабовскі, що хотів у білий день при помочі кличника дістатися до великої крамниці Старка. Мав при собі ще бровнінг, ловецький ніж і великий шнур.

— **Смерть боксера.** У Ню-Йорку найдено на вулиці смертельно раненого ножем у плечі славного боксера Баттлінг-Сікі, який у свій час переміг француа. чемпіона Карпантіє.

— **Важно наслідувати** було би у нас французьку Академію Наук, яка свіжо повідомляє, що з огляду на буджетові редукції є приневолена зменшити обем справоздань своєї діяльности. Дійсні члени можуть відтепер повідомляти про висліди своєї праці на 4 стор. друку, члени дописувачі на 3-ох, а нечлени на двох сторінках. Дійсний член має право закомунікувати на протязі року Академії лише 10 гідних уваги, наукових висліда, член-дописувач тільки 8.

— **Подорож Нансена до бігуна.** У Москві, перед збором знавців і представників влади, мав відчит німецький летун Брукс про плян наукової подорожі до північного бігуна на 1927 р. під проводом Нансена. Воздушний корабель матиме 150.000 куб. метрів, 245 м. довжини і видержить 155 тон вантажу. Подорож ітиме через Мурманськ, Країну Франца Йосифа, через Аляску або Анадир і назад через непросліджені землі. Експедиція має на меті перевірити можливість заведення постійної воздушної трансарктичної комунікації з Европи до Японії та Америки через Сибір. Дорогу Мурманськ—Анадир можна буде переїхати протягом 50 годин.

— **Найменша людина** на світі вмерла недавно в Манілі, на Филипинських островах. Це був 49-літній карлик, відомий як церковий лютнист Дікі-Дікі, що був на 74 цм. високий і важив лише 13 кільогр. Визначувався між карликами тим, що був незвичайно пропорціональної будови. Крім цього визначувався незвичайною інтелігенцією і все майно, придбане завдяки своїому мініятурному ростові, призначив на будову фабрики, якою сам завідував; його жінка ще менша як він, бо має лише 60 цм. висоти і важить 11 кгр.

Памятайно: Рідна Школа — це народня фортеця, це повний захист у добі лихоліття!!

ОСТАННІ ВІСТИ.

Сов. банди поновили напади.

На сов. пограничу в останніх днях дається завважити збільшену акцію диверсійних банд. 23. ц. м. одна шайка напала близько Ковля на шкільний будинок, друга на касу почтову в Горохові, третя на переїзжих купців в Горох. повіті.

Нові пляни Совітів проти Польщі.

Як доносять з Мінська, комітет пятьох постановив звільнити всіх кримінальних вязнів з білоруських вязниць і вислати їх з фальшивими документами на польську територію, де вони мають провадити шпигунство в користь Совітів.

Підписання польсько-ґданської умови.

Вчора підписано пол.-ґданську умову в справі контингенту товарів, заборонених до привозу з Німеччини, а дозволених для Ґданська.

Процес Мурашки.

Провес Мурашки відбудеться в Новогрудку 28. серпня.

Конференція балтицьких держав.

28 б. м. в Талліні розпочалася конференція балтицьких держав Фінляндії, Естонії, Литви і Польщі. Наради відбудуться в справах, звязаних з нератифікованим женевським протоколом, а також спільної акції 4 балт. держав на найблизшім зібранні Ліги Націй.

Страйк анґл. гірн. робітників.

Як повідомляють дневники, власителі копалень погодилися під певними застереженнями на відкликання льокавту, призначеного на пятницю, як рівнож від своїх пропозицій щодо знижки платень і збільшення годин праці.

Політичне вбивство у Львові!

Вбитий свідок з процесу Коригабера і тов.

У вівторок перед пол. на пл. Трибунальській з відділу чотирьох кроків стрілив якийсь молодий панок двічі до б. агента варшавської політ. поліції Цехновского і забив його на місці. Одна куля поцілила Цехновского просто в серце, друга трохи низше в бік. Справника зловили за руки два агенти, які йшли за Цехновским. Підчас арештування він не зявляв спротиву і крикнув: „Я є комуніст, і уїхав Цехновского, бо це був провокатор. Називаюся Нафталі Ботвін".

Цехновскі, як відомо зі звітів з судової салі, приїхав тепер до Львова з Варшави як свідок у процесі Микитина, Коригабера і тов., як той, котрий переводив слідство в справі доносів Микитина й потім арештував Паньчишина у Каліші. Цехновскі вже зізнавав, а на днях мала відбутись його конфронтація з Паньчишином. Убійство викликало у Львові величезну сензацію.

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

17-ий день розправи.

(Продовження.)

Зізнання свідка інсп. Пйонткевіча і дальше не принесли нічого особливо цікавого, крім того, що з них ще ясніше покажуться довольницька робота Микитина. За тещі зізнання дають притоку до нового конфлікту поміж оборонию і предсідником трибуналу, а то на тлі ухилень цілої низки питань оборони що до метод слідства.

Обор. д-р Ляндау у довгій промові доказує правильність запитів оборони, які змагають до висвітлення правди, за якою пошукує оборона спільно зі судом. Справа поваги суду є для оборони вепшорядною річю і запити обовони не мають на меті пошкодити цій повазі. Але організм, який не виконе зі себе хворих частин складає докази, що сам є хворий. Оборона обв. Микитина і Дворіцкого йде по такій лінії, яка має доказати, що їхні зізнання були фальшиві і добуті з них при помочі спеціяльних засобів. Микитин подав цілу скомпліковану методу слідства, якою спонукано його пристосовитися до такого фронту, якого бажав собі слідчий судця. Дворіцкі зізнав те саме. Не можна обмежитися до переслухання судді Рутки і сторож. Пйотровского. Правда може лежати в особах отих 32 свідків, покликаних до розправи. Тепер же предсідник постійно ухиляє питання оборони. Чи треба дійсно залишати недоторканим те, що діялось при слідстві?

Трибунал по довгій нараді затверджує ухилення усіх попередніх запитів і висловлює догану обор. д-р Ляндау-ові за деякі вислови на адресу трибуналу.

Свідок Кляра Ґірш,

шваґрова обв. Коригабера, користає з права відмовлення зізнань, мотивуючи тим, що „тут не можна всього говорити". Предсідник звертає свідкові увагу за ці слова і каже їх запротоколувати задля евент. використання проти свідка. На виразний запит Кляра Ґірш вдруге заявляє про свою відмову складати якінебудь зізнання.

18-тий день розправи

Іде дальше переслухування свідка інсп. Пйонткевіча оборонию. Питання ставить обор. д-р Глушкевич і заступник Паньчишина д-р Лев Ганкевич. Предсідник знову ухиляє силу питань оборони.

Ще один анонім!

Підчас розправи предсідник трибуналу радник Франке подає до відома, що він тільки що отримав анонімову листівку, в якій невідомий автор обкидає лайкою суд і поліцію, твердить, що ціле слідство що до справи замаху на президента находиться на фальшивім шляху і повідомляє, що з висилкою тої картки виїжджає до Москви.

Студентські справи.

Ґірнича Академія в Леобен.

Всім заінтересованим подається до відома, що вписи на тутешню ґірничу Академію в зимовім семестрі 1925/26 відбудуться в днях 5—9. жовтня.

Хто бажає тут студіювати — мусить найдальше до 1. жовтня ц. р. прислати слідуючі документи: 1) Прохання на приняття (адресоване до Ректорату). 2) Свідоцтво зрілости (оригінал і переклад). 3) Свідоцтво приналежности. 4) Свідоцтво хрещення. 5) Посвідка матеріяльного забезпечення (Батько чи опікун заявляє, що дасть петентові матеріяльне забезпечення на час студій, потверджене судом або нотарем).

Документи повинні бути в оригіналах, а крім цього в перекладах на німецьку мову.

До подання треба залучити 2 золоті (на стемпляву оплату і на відповідь петентові).

Мінімум місячного удержання тут виносить 15—20 долярів.

Всі подання і запити слати на адресу: Verein ukr. Montanhochschüler „Mołot" Leoben, Oesterreich.

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
Субота 1.VIII. Заболотів.
Неділя 2.VIII. Заболотів.
Понеділок 3.VIII. Снятин.
Вівторок 4.VIII. Снятин.

Дзюньо Котецький і Теодор Дацків Америка? Подайте ласкаво свої адреси до Адміністрації „Діло". Яворський, Костик. 124 1—2

Ірина! Загубив Вашу адресу. Сповістіть. Інжинір Є. Ф. 120 2—3

З „Народної Гостиниці". Члени кооперат. стоваришення з обмеж. порукою „Народна Гостиниця" у Львові, які до кінця року адміністративного 1925 не доповнять своїх уділів до квоти 20 (двадцять) золотих (по знальоризованню 75%) згідно з рішенням Загальних Зборів з дня 23. травня ц. р., зістануть вичеркнені з членів Т-ва з днем 31. грудня 1925 р. — Управа. 70 3—3

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Дентистично-технічне заведення

Максиміліян Мор

б. асистент і управитель д-ра Вахтьовского

Львів, вул. Подвалского 9.

Для урядників і учеників 50% знижка.

2218 16-20

Дрібні оголошення.

ХЛОПЧИК літ 4 і дівчинка літ 5, сироти по інтелігентних родичах, розумні, здорові і гарні до віддання безплатному, багатому супружеству за свої (можливо разом). Вістка до Адміністрації „Діла" під „Сироти". 122 2—2

ЗЛЬОКАВТОВАНИЙ залізничник, обтяжений родиною (в шкільнім віці) находиться в безвихіднім положенню. Просить Вп. Громадян о посаду возмого, теслярія, магазинера і т. п. Чоловік совісний і працьовитий. Ласкаві зголошення до Адміністрації „Діла" під „Посада". 2—2

ПОТРІБНЕ помішчення для молодої здорової особи на серпень при інтелігентній родині на селі в гарній, сухій, здоровій, лісистій околиці близько Львова при залізниці. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Умова". 126 1—1

ЛЕКЦІЇ англійської мови при Методистській Місії починаються від 1. вересня 1925. р. Вписи відбуваються в понеділок, середу і пятницю від год. 3—7 після обіду в будинку Місії, площа Бернардинська 17. — Управитель Ж. Гальпон. 123 а) 1—3

20 шкільних лавок дуже дешево можна набути в Методистській Місії, площа Бернардинська 17. 123 б) 1—3

ПРИЙМУ лекцію з гімназії або семінара на цілий рік від вересня. Зголошення до Адміністрації під „Абсольвент фільософії". 128 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Всенародне Свято

в честь Марк'яна Шашкевича

на Підлисьній Горі

(поміж Золочів. станція Ожидів)

відбудеться

в неділю, дня 2. серпня 1925.,

на яке запрошуємо всіх Українців Галицької Землі, щоб гідно пошанувати память першого Будителя народньої душі і причинитися своєю участю до увеличення

СВЯТА ШАШКЕВИЧА.

В програму свята входить:

Архієрейська Служба Божа

після чого відбудеться велика народня

Забава і фестин,

пластові змагання і багато инших несподіванок.

На Вп. Учасників з краю ждатимуть підводи цілий день на залізничій станції Ожидів. — Ніхто не повинен відмовитися від участи і нікого не оправдає власна совість від абсенції.

Весь дохід призначений на „Рідну Школу".

За Т-во ім. М. Шашкевича:

д-р Т. Ваньо, голова. *дир. П. Лисецький*, секретар 103 4—5

Привіт Товаришам!

Дня 29. червня 1925. р. відбувся у Львові зїзд товаришів, котрі 40 літ тому здавали матуру в академічній гімназії. Сорок літ! Так вижидав я того дня, як свободи для України-Неньки. Якось переочив в „Ділі" оголошення, хоча сам дав почин до зїзду. Серце моє велить мені Вам, товариші науки, переслати дружній привіт. Передовсім глибока пошана для наших визначних учительських сил, а заразом для високозаслужених громадян: святі і незабутні імена наших професорів, як Вп. п. Юл. Романчук, Анатоль Вахнянин, д-р Кость Лучаківський, Ізидор Громницький, д-р Кокорудз — Ви були нашими батьками, а Ваші ученики лежуть у могилу з ідеями, які Ви у наші молодечі серця защіпили. Хуртовина світової війни не вирвала і не розгубила цих клейнодів, котрі Ви сипали цілими жменями для своєї молоді. До могили липнеться цей наших ідеалів. Всі мої дорогі шкільні товариші дали доказ, що все слухали Вашого інтелігентного проводу. Поздоровлюю сердечно передусім довгого вчителя д-ра Михайла Яремкевича (в 1885 році не дав мені відписати задачі з французького!), о. Івана Пастернака і д-ра Порожинського, — тих, які сиділи зі мною на одній шкільній лавці, а також усіх наших товаришів, що остались ще при життю. У нашій класі всі товариші, не була одна родина. Всіх заедно люблю і шлю пошану для моїх дорогих серцю товаришів. — Прошу товариша Иосифа Дрималика, радника суду, переслати мені фотографію зїзду. — **о. Василь Кондрацький**, рад. Еп. Консисторії, парох в Підгайчиках п. Рудки. 127 1—1

Дентистичне заведення

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 168 (10.551). Львів, пятниця 31. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—3 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

ЧАД.

Одна подія, яка вчора зелектризувала місто: вбивство політичного агента — комуністом у звязку з процесом, прокидає цілу низку рефлексій, з яких лише кілька найзагальнійших уважаємо можливим висловити на сторінках часопису.

І судді і адвокати і все громадянство, що стежить за кожним моментом процесу, стверджує, що маємо тут до діла з дуже заплутаною історією, яка зродилась у підземельно-темній атмосфері. Труднощі розплутання всіх ниток між обвинуваченими і тими, що з ними зустрічались та розмовляли, скриваються не в тім, що суд та оборона не знають деяких фактів. Головною перепоною для орієнтації у відомих уже фактах та словах є щораз важніше проведення межі між людьми ідейними і безідейними, між тими, що кілька місяців тому належали до одної групи, а згодом перейшли до протилежної і які, хто зна, чи вчора ще раз не змінили мотиви своїх пересвідчень, своєї поведінки, а разом з тим: увесь світогляд.

З усіх судових ревеляцій, щодо яких можемо не мати ніякого виробленого осуду, дихнуло на всіх своєрідною атмосферою конспірації, яка для кожного громадянина европейських держав видалась би злобно обдуманою комедією. На цю атмосферу склалось без сумніву стільки причин, що на инші своєрідні повоєнні наслідки у нашій країні. Та хочемо тут звернути увагу тільки на один дуже загальний прояв недуги спричиненої бацилем морального розкладу. Затрачується межа між поняттям чесного та корисного. Вчорашній революціонер нині може явитись на поліції і заявивши про своє каяття — видавати своїх товаришів. І йому вірять. Вчорашній поліційний агент, який увійшов у середовище революціонерів, щоби за ними стежити — одного дня входить з ними в порозуміння. І його приймають як товариша.

І ось характеристична психологія витворена в отруйній атмосфері:—І влада і революціонери приймають часто на свою службу людей, яких минуле є щонайменше темним питайним знаком. Їм вистарчає факт, що хтось „навернувся" або що віддає їм певні корисні послуги. Всі провини чорного минулого, а навіть діяльність такої людини звернена проти них стають перечеркнені одніським фактом, що таку людину уважають „своєю". Згадайте тільки всю гидоту славних колись подій Азефа та Гапона, провокаторів та революціонерів. Скільки намулу прилипло до особи Савінкова? Чи мало фактів таких „переходів" та „щирих навернень" можна би нарахувати на протязі нашої останньої революційної боротьби та закордонної дипльоматичної праці? Чи мало вони заважили на результатах наших національних змагань?

Безхарактерних та підкупних найманців, невідповідальних злочинців, що підпадають під категорію т. зв. moral insanity — скрізь є досить. А по останній війні ще більше, як ранійше. Одиниця може не відповідати за свої вчинки. Але організації державної влади та громадського життя мають обовязок перевірити характер одиниці, яка хоче в них працювати, глядіти на її минуле та теперішність. Тимчасом почуваємо, що атмосфера, в якій живемо, налягла на мозки своєрідним чадом:—чесною людиною, або щонайменше такою, що заслуговує на пошану, вважають щораз частійше ту, яка є нам корисна, нам — чи то є держава, чи політична партія, чи ще тіснійший гурт. Чи треба наводити хоча би приклад, що найбільші почести та користи збирає в нашім політичнім підсонні людина, яка змінила національність? Дивною є льогіка такої атмосфери: саме тому, що група, до якої належала вчора така одиниця, вважає її підлою—новий табор починає її тим більше цінити!

Наслідки такої психольогії — своєрідна мораль, а наслідки такої моралі — розхитання суспільних основ, під якими витворюється щораз більша трясовина. Там, де гоудується та піддержується жаби, гадюки, а навіть крокодилів—людям жити щораз важше.

Британський лев перед жовто-червоною небезпекою.

Щораз частійше повтаряється в европейській політиці слово „Китай". Заки „жовта небезпека" явиться в Европі як марево війни з 500 мільоновою державою, европейські дипльомати пробують на ново заволодіти впливами у царстві дракона. Перша — затрівожена Англія. Всі ті причини, що склались на пробудження Індій, починають нині ділати в Китаю. Британський лев, як носій европейської культури в Азії, перерахувався: — перенесення західно-европейського промислу в середовище, яке не піддається еволюції і не вміє, завдяки своїму законодавству, використати здобутки цього промислу і оминути його небезпек; поширення европейських ідей між молодію, зовсім иншої культури, неспроможною відчути її змагань— ось причини, які прокинули в Китаю дрімучі сили, так само як в Індіях.

Різко національний рух східних народів перехрещується з англійськими інтересами. Зреволюціонізований Китай це загроза англійській бавовні та банкам. Індії та Китай були для Англії завсіди найбільшими ринками збуту бавовни. Індії починають замовляти з фабрик Ленкешір (Lancashire) щораз менше, основавши власні ткальні і замовляючи більше з Японії. Китай обмежує свій імпорт ткацьких виробів з Англії; у маю цього року виказує цифру 13 міл. квадр. метрів у порівнанні з 25 міл. і 15 міл. у двох роках попередніх. Англія була довгий час головним банкіром Китаю. На самі залізниці вона позичила йому 500 міл. золотих франків. Англійські кораблі перевезли в 1921 р. добра та грошей більш як на 5 міліярдів зол. фр.

Бойкот англійського краму і труднощі ввозу нарушують не лише економічні інтереси Англії — вони підривають престіж британської імперії. Англія приневолена в очах світа капітулювати перед Китайцями, ще й китайськими студентами! — може втратити легко свій авторитет в очах Арабів та Індійців. Не диво, що в половині червня мін. зак. справ консерватист Чемберлен, при згоді і ліберала Льойда Джорджа і соціяліста Макдонельда, зясував таку політичну програму супроти Китаю: пошана майна, згода заінтересованих держав, міжнародна конференція, направа режиму в Гонг-Конгу, співпраця з китайським народом.

Та тут вона зустрілась з дипльоматичною грою московської політики. Совіти хотять покористуватись китайським націоналізмом, щоби перервати залізничий контакт між Японією і Чанг Тсо Ліном у Манджурії, який загрожує сибірським шляхам і Владивостокові. Тим самим Совіти хотіли би оперезати данцюгом англійську державу, сягнувши вже до Персії, Афганістану та Тибету. І як повторяє „Таймс", совітське бюро пропаганди розкидає густо карикатури, на яких видко гнівного Китайця, що викидає Джон Буля ударом чобота в море. Офіціяльний виразник англ. м-ства закорд. справ Геротволь звернув голосно увагу на обставину, що СРСР. одночасно має амбасаду в Льондоні і веде боротьбу з англійською державою: „Неможливо, сказав він, щоб така парадоксальна і безглузда ситуація мала тривати далі".

А проте англійський уряд не може рішитись. Зірвати з СРСР. значить кинути Росію в обійми Німеччини. А відносини між Берліном і Москвою нині напружені, і з цього Англія хотіла би користати. Зірвати це значить стримати повільну еволюцію російської революції в напрямку примирення її з буржуазними державами. Зірвати з СРСР., це значить зректись на довго впливів на Росію. Чи вся політика Льойда Джорджа та Макдонельда не мала на меті втягнути СРСР. в коло европейських держав?

Яке становище до Англії займають офіціяльні представники СРСР. можна переконатись з маніфесту Зіновєва на тему шанґайських подій (вирівки з неї містимо окремо). Англія є нині найбільше стабілізована з усіх націй і тому її традиційна політика продовжується: від доби непереможної Армади аж до Наполеона, британська держава завсіди зверталась проти кожної европейської сили, яка хотіла зростати.

ОСТАННЯ НАГОДА ЗБАГАТИТИСЯ!!!
Головна виграна 350.000
золотих. 112 3—5
Виграні по золотих: 200.000, 150.000, 100.000, 50.000, 25.000, 5.000, 2.000 і т. д.
Тягнення V-ої кляси державної Львівської Клясової лотерії триває цілий місяць від 6. серпня до 3. вересня 1925 року.
Льоси можна набувати в фірмі „НАДІЯ", Львів, Синстусева 6.
Ціни льосів: чвертка по зол. 40·—, половина по зол. 80·—, цілий льос зол. 160·—.
Замовлення листами полагоджується відворотною почтою.
Вирізати і вислати
КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.
„Надія", Львів, Синстусева ч. 6.
Отсим замовляю:
..... льосів чвертьок по зол. 40·—
..... льосів половинок по зол. 80·—
..... льосів цілих по зол. 160·—
Належитість ..... зол. пересилаю рівночасно почтовим переказом.
Ім'я і назвисько .....
Місцевість .....
Адреса .....

Світово-історичне значіння шанґайських подій.

(Маніфест Зіновєва.)

Рух почався з дуже скромних економічних домагань. Китайські робітники домагалися 8-годинного дня праці для малолітніх, а 10-годинного дня праці для дорослих, одного дня відпочинку в тиждень — значить: домагання, які робітники передовсім капіталістичних країн видигали вже пів століття тому.

Рух перейшов в глибоко політичну подію, яка набрала світової історичної ваги. Від домагання 10-годинного дня праці до домагання усунення чужинецьких військ з Китаю.

На це все потрібно було китайським робітникам всього кілька днів.

Англійські, японські, американські імперіялісти посилають на переміну бойові сили своїм воєнним кораблям, висилаючи їх на місце дїлання. Не треба бути пророком, щоби передбачити, що в Шанґаю пролється ще много крови. І не треба бути пророком, щоби передбачити, що тим глибшою стане ненависть стомільйонових народніх мас Китаю до розбійників чужинецького капіталізму, тим грімкійше пролунає домагання: „геть з Китаю".

Без грабування колоній та півколоній не можуть вже жити англійський та японський імперіялізм, а головно перший. Або

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 546/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 161 (10.451) z dnia 24. lipca 1925. w artykułach następujących pod tytułem: 1) „Instynkt samozbereżenia w ustępach a) między słowami: ce z uspichom... a: Pisla wijny, b) po słowach: ratuwały dla nacji... do końca artykułu, tudzież 2) umieszczonego w rubryce „Nowynky" pod tytułem „Swoboda" w ustępach między słowami: a) Czerez Zbruszi... a: Polśky sojm zawiera znamiona ad 1) występku z § 302 ustawy karnej, ad 2) występku z § 24 ust. prasowej uznał dokonanym w dniu 23. lipca 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 25. lipca 1925 r. Hawel.

ґабування колоній, або приєднання пролетарської революції у власній країні. З того заложення виходить англійський імперіялізм. А діялектика історії робить те, що саме через напір на колонії прискорюється назрівання національно-визвольних рухів на Сході і тим самим прискорюється пролетарська революція в імперіялістичній Англії.

Розпочате сьогодні бистре революціонізування англійської робітничої класи тісно зв'язане з розпочатим суперком англійського імперіялізму. Зріст революційної самосвідомости робітничої класи в поневолених країнах (колонії й півколонії) та зменшення імперіялістичної зарази серед пролетаріяту поневолених країн, є паралельним двоєдиним процесом.

Робітнича кляса в Китаю становить завеликий менший процент населення, як 20 проц. (6 міліонів на 400 міліонів). Але коли взяти під увагу, що:

1. робітнича кляса Китаю, вже самою свойого положення, не може бути зражена великодержавними ідеями, ідеями імперіялізму, і що навпаки: цілий стан річей вже її до того, щоби взяла на себе ролю керовника цілого народу проти чужинецьких капіталістів, що поневолюють його; 2. що авангард европейського пролетаріяту, під проводом Комуністичного Інтернаціоналу, розуміє велике значіння робітничої класи Китаю і просвічує їй історичний шлях ленінізму; 3. що перша побідоносна пролетарська революція (СРСР) творить прекрасну, могутню революційну опору для розростаючогося революційного руху у всіх колоніях і залежних країнах, а тим самим і для Китаю; 4. що у всіх рішаючих осередках Китаю (Шанґай, Ґавкоу, Пекін, Цінґао, Нанкин і т. д.) китайський пролетаріят має чісельно значні групи — прим. в Шанґаю більше як 200.000 робітників; 5. що більшість населення життєво заінтересована в скинення чужинецького імперіялістичного гніту і що народні маси Китаю, щораз то більше будяться до свідомої боротьби проти світового імперіялізму; 6. що зокрема уся обстановка тягне селянство до підтримки робітничої класи Китаю, — і коли взяти те все під увагу, то стає ясним, що при сприятливих умовинах робітнича кляса Китаю змогла би стати й стане основною силою, керовником, гегемоном цілого великого національно-визвольного китайського руху.

При цьому загальному стані, який витворився в Китаю, при цьому уровні національно-визвольного руху, що дозрів вже, репресії розбійників англійського і японського імперіялізму безсумнівно діють тільки олива до вогню.

Має рацію, по тисячу разів має рацію останній поширений пленум Виконкому Комітету Комінтерну, коли він, передбачуючи зміну маршруту світової пролетарської революції, вказував на те, що революційні події на Сході назрівають з далеко більшою бистротою, як можна було ожидати і що ніяка частинна стабілізація капіталізму на Заході не зможе задержати нового побіду світової пролетарської революції. Події в Шанґаю служать прообразом подій в цілому Китаю, в Індії, Єгипті, на Яві і т. д.

В Індії 8 міліонів робітників на 350 міліонів населення, в Єгипті півтора — два міліони робітників на 20 міліонів населення, на Яві 2 і пів міліона робітників на майже 30 міліонів населення. Але у всіх тих країнах діють в більшім чи меншім ступні ті шість умовин, на які вказали ми вище. У всіх тих колоніяльних і залежних країнах робітничій класі при дещо сприятливих умовинах безумовно вдасться витиснути свою печать на великий визвольний рух цих країн.

В Китаю і Єгипті справа доходить вже до захоплення робітниками фабрик і заводів. В Індії зростає і поширюється робітничий рух. Домагання шанґайських робітників, щоби усунути чужинецькі імперіялістичні війська з Китаю, знайде могутній відгомін не тільки в Москві і Ленінграді, але й у всіх столицях світа. Англійські профсоюзи починають виконувати свою міжнародню пролетарську повинність. Чим більше стабілізований европейський капіталізм знущається і мучить робітників „своєї власної" країни, тим більше европейські пролетарі зачнуть вкінці скидати з себе вузкість европейського „провінціоналізму" і тим більш будуть посвячувати уваги і піддержки революційному рухові в колоніях та півколоніях.

Політичне вбивство у Львові.

Кілька подробиць надзвичайної події.

В доповнення вчорашньої звістки про вбивство агента варшавської дефензиви Цеховского, подаємо слідуючі подробиці цієї небиякої кривавої сензації.

Цеховскі вийшов в полудня, точно о 2. год. з будинку карного суду при вул. Баторого, де прислухувався розправі Коригабера і тов.; предсідник трибуналу, побачивши його на салі поміж публикою, казав йому вийти тому, що його мали переслухувати ще як свідка пон конфронтації з Паньчишином. Цеховскі йшов вул. Галицькою і Ринком, в напрямі ресторанів при вул. Трибунальській. В хвилині, коли він скрутив у Трибунальську, підійшов до нього зпозаду якийсь молодий чоловічок, бльондин низького росту, в ясному одягу. У відділі чотирьох кроків блискавкою виймив бравнінг і стріливши тричі в спину Цеховскому, кинувся до втечі. Цеховскі, поцілений двома кулями, а котрих одна прошибла серце, пройшов ще кілька кроків тримаючись конвульсійно стіни каменици, і впав трупом. Кілька осіб кинулось за вбивцею; одночасно забігли йому дорогу патролюючі на Ринку два агенти поліції. Вбивця підніс револьвер, наче до стрілу, але в ту мить вже вхопили його. Ціла подія відбулась на протязі кілька секунд.

Побачивши без виглядність усяких спроб утечі, вбивця кликнув,

„Я убив провокатора і цілком не жалію того".

За кілька хвилин Трибунальська вул. була набита товпою цікавих; кордони поліції замкнули вулицю. Трупа Цеховского перенесено до брами дому при Трибунальській 1. На місці злочину явились міські лікарі, які ствердили лише смерть Цеховского, прокуратор Сивуляк, суддя Вітошинський, урядуючий заст. дир. поліції Кучевскі й ріжні урядовці поліції. Убивцю відставлено до команди поліції при Казимирівській вул., де почали переслухувати його інсп. Лукомскі і ком. Прожиньскі. Тудиж приїхали й инші поліц. достойники, як окружний комендант поліції Вічиньскі, начальник воєвідської дефензиви Савіцкі, комісарі Мітленер і Івахів та ин.

Особа вбивці.

Вбивця зізнав, що зветься Нафталі Ботвін, має 20 літ і є шевським помічником. Уродився у Камінці Струм., живе разом з матірю-вдовою при вул. Сонячній 28. Є ідейним комуністом, хоча до партії не належить, злочину допустився ніким неінспірований, з власного почину і без помічників, не належав до ніякого заговору, а рішення і плян убийства прийняв довідавшись про зізнання Цеховского на процесі в суботу 25. ц. м. Цеховского убив як провокатора; кодиб Ц. був лише поліц. урядовцем, то нічого злого не зробив би йому. Свого вчинку не жалує. Бравнінг купив ще кілька літ тому від якогось хлопця на вул. Складаючи повисші зізнання, убивця поводився спокійно й зрівноважено. Запитаний одним з комісарів, чи знає, що жде його, відповів сміливо: „Про це поговоримо в суді".

Особа вбитого.

Юзеф Цеховскі походив з Берестя Лит. і мав 36 літ. Він належав від 1914 року до комуністичної терористичної організації. Поки що невідомо ще, чи вже тоді був конфідентом поліції, чи також згодом зрадив організацію і пішов на службу у варшавській дефензиві. Цеховскі був тим, який їдучи з Кракова до Варшави з тайними дорученнями організації, до якої належав Багіньскі і Вечоркевіч, виявив все на поліц. постерунку в Ченстохові. Він теж причинився головно до арештування двох названих польських старшин, які потім так трагічно згинули з руки Муращка. Як відомо вже з розправи, Цеховскі використав донос Микитина задля арештування Паньчишина в Каліші. В звязку з історією провокаційного вибуху бомби в редакції „Валька люду" у Варшаві, Цеховского, як скомпромітованого муси ли бупім-то видалити з поліц. служби, даючи йому якусь иншу. Всеж найшли при ньому всі документи на ім'я Целіньского.

В процесі Коригабера і тов. відіграв настільки ролю, що він твердив, буцім-то Паньчишин сам признався йому, що в день замаху на президента, себ-то 5. вересня м. року, був між 10. і 11. год. перед полудн. у Львові на Гетьманських валах, а де пізнійше — не знає.

Цеховскі і Пйонткевич буцім-то отримали вже у Львові анонімову присуди смерти.

—

Крім Ботвіна арештовано ще якихось двох людців, які після стрілів мотнулись до втечі. Вони буцім-то заявили, що втікали огорнені паніко-ю. Їх імена, а також усі подробиці слідства окутані покицо тайною.

Д. АНТОНОВИЧ.

Дмитро Бортнянський.

(1751—1825.)

(Громова на концерті в Познані в столітні роковини його смерти.)

Популярний, а незнаний творець. — Перші джерела його освіти.

У цьому році минає сто років з дня смерти найпопулярнійшого українського композитора Дмитра Бортнянського. Слава і популярність Бортнянського виходить далеко за межі рідної України, розходиться по всьому словянському світу і навіть ширше, поза словянським світом Бортнянський є знаний і люблений у народів східного обряду. Але і досі, хоч уже минає сто років в дня смерти Бортнянського, його знають однобічно; уявляють Бортнянського як виключно духовного композитора. Поза духовною мувикою, хіба знають Бортнянського, як автора одного популярного гимну, але не знають инших його світських композицій, а вже зовсім Бортнянський не є знаний як композитор опер, бо ні одної з пяти опер Бортнянського ні на Україні, а ні деінде не виконують. Так само дуже мало і однобічно відомі ті джерела, з яких міг появитися і розвинутися талант Бортнянського, бо в біографії його відомо тільки про науку Бортнянського у Італійців та в Італії, а італійські впливи, розуміється, цілого Бортнянського розяснити не можуть. Таким чином на сором нам, і тепер у столітні роковини з дня смерти Бортнянського, ми властиво не знаємо нашого найславнійшого композитора.

Навіть біографія Бортнянського, особливе в молодших роках, коли заложено перші підвалини музичної індивідуальности Бортнянського, також мало відома. Так біографи називають містом уродин Бортнянського місто Глухів на Чернигівщині. Але і це треба довести, бо відомо тільки, що Бортнянського дитиною із Глухова одправлено до Петербургу. Але перебування Бортнянського дитиною у Глухові ще не доводить, що Бортнянський власне у Глухові родився, бо він міг бути привезеним до Глухова з иншого міста (імовірно на Чернигівщині) для науки в Глухівських підготовчих класах, себто в початковій співочій школі, яку засновано в Глухові, а другу подібну у Харкові, „даби із іміющихся там півчих всякий міг способним бить і при високайшім дворі, когда надобность в них на місто убилих і спадаючих голосів настоять будет". Із цеї школи Бортнянського відправили до Петербургу до придворної капелі. Привезено Бортнянського до Петрограду, коли йому було не менше як тринацять, чотирнацять років, отже першу науку в Глухові він уже пройшов і перші зерна музичної свідомості в музикальну душу Бортнянського вже засіяно. Але що це була за освіта в Глухівській музично-співочій школі і що вона могла дати Бортнянському, про це можемо тільки догадуватися. У Петербурзі Бортнянський зразу попав у науку до придворного капельмайстра Бальтазара Галлуппі, відомого італійського композитора, автора комічних опер. Галлуппі прибув до Петербургу вже відомим композитором у віці коло 60 років (у 1764 р.) і пробув у Петербурзі коло чотирьох років, бо в 1768 р. вже повернувся до Італії.

В придворній капелі в цей час панував свіцький напрям музики, члени капелі мусіли співати в концертах і операх, а хоч і співали в церкві, то це був час, коли і в церковний спів введено оперовий стиль музики. Відомо, що в цей час Бортнянський, що мав чудовий голос-дискант, виступав у театрі в жіночих ролях і навіть виконував ролі оперових примадон. В 1768 р. Галлуппі відїхав з Петербургу і осів у Венеції, як капельмайстер при соборі св. Марка. Звичайно вважають, що до самого відїзду Бортнянський учився у Галлуппі; але ледви чи це так, бо Бортнянський у цей час мав сімнацять років і голос у нього повинен був ранійше спасти на переході від дисканта до голосу дорослих, і в списку „півчих" придворної капелі за 1767 рік Бортнянського немає. Хіба що Галлуппі виключно учив його лише теоретично теорії музики і композиції. В кожнім разі тут наступає неясний період в житті Бортнянського і відомости про нього починаються знову тільки з 1775 р., коли Бортнянського послано до Італії кінчити музичну освіту у тогож таки Галлуппі. Деж за цей час перебував Бортнянський на протязі семи, як не більше років?

Ми знаємо, що композитора Максима Березовського, який ранійше Бортнянського попав у таке саме становище, на час переходу голосу одправляли до Києва учитися в академії. Дуже імовірно, що те саме було і з Бортнянським і це установити було дуже важно. На науку в київській академії в нашій літературі часто висловлюють негативні погляди, і це дуже несправедливо. Навіть українські дослідники не розуміють терміну „схоластика". Розуміється, наука в київській академії була не схоластична, а цей термін дослідники прикладають до київської науки хіба під вражінням способу навчання. Очевидно способи навчання в XVII і XVIII віках дуже відріжнялися від сучасних і корінь науки в ті часи був гіркійший від нині, але програма навчання неперечно мала перевагу перед сучасними програмами і то власне тим, що тодішна школа взагалі, а Київська Могилянська Академія особливо навчала litterae et artibus — навчала обовязково, а успіхи в мистецтвах важилися так само як і в науках.

Не будемо змагатися, що важнійше: наука чи мистецтво, не було безпредметово, але годі сперечатися проти того, що гармонійне получення науки і мистецтва, це найвище із усього, чого може дійти людство; і до цього ідеалу Київська Академія в тих обставинах була ближче ніж ми тепер. В кожнім разі наука всіх галузів мистецтва у Київській Академії була дуже солідна і зокрема музиці і співу удїлялося чимало місця і часу. Академія мала свої хори і оркестри, мувикою і співами студенти Академії заробляли собі хліб і поза стінами школи, і слава музичної культури в Київській Академії лунала широко. Музична культура стояла високо і всі кращі европейські композитори в Київській Академії були визнані і виконувані. Є відомости, що в часи Бортнянського особливо любленими і виконуваними часто у оркестрів і хорів Київської Академії були Скарлятті і Палестріна і взагалі Київська Академія стояла на висоті тогочасної музичної культури. Тому немає нічого дивного, що в другій половині XVIII віку із Київської Академії вийшло стілька вельми талановитих музиків і композиторів.

(Продовження буде.)

Жертвенність

на „Рідну Школу" в червні 1925 р.

Повіт	Число громад	зложило громад	До каси Головн. Управи УПТ.	Остало в касі Кружків УПТ.*)
Львів-місто	1	1	2.179·65	255·81[1])
Рогатин	100	4	20·—	2,062·94[2])
Перемишль	123	65	4·80	1,139·43[3])
Борщів	75	3	23·—	1,082·86
Чортків	44	15	24·—	969·74[4])
Копичинці	53	1	16·20	798·95[5])
Коломия	58	11	302·—	379·94
Долина	87	2	4·20	552·77
Бережани	74	1	—·—	497·20
Рава руська	73	1	165·55	216·37
Богородчани	37	3	356·50	5·—[6])
Тернопіль	82	8	9·20	350·25
Львів-повіт	131	7	249·40	64·77[7])
Надвірна	33	6	140·50	127·50[8])
Бібрка	91	6	233·22	—·—*)
Снятин	41	1	—·—	205·41
Бучач	87	8	196·06	—·—[9])
Печеніжин	22	6	136·—	50·43
Сокаль	101	4	142·25	44·15[10])
Косів	42	2	172·—	—·—*)
Броди	79	3	171·—	—·—
Турка	74	3	162·—	—·—*)
Калуш	69	7	147·50	—·—
Станиславів	75	4	143·88	—·—*)
Збараж	60	7	63·96	50·10
Старий Самбір	56	3	117·74	—·—*)
Жовква	75	5	99·22	*) [11])
Мостиска	78	5	90·—	5·—[12])
Сколе	51	7	78·20	—·—
Радехів	56	3	72·—	—·—*)
Перемишляни	69	4	64·50	—·—
Ярослав	109	8	61·20	—·—*)
Дрогобич	79	9	60·60	—·—*)
Сянік	130	5	60·55	—·—
Бережани	56	4	59·55	—·—
Рудки	70	3	58·50	—·—[13])
Підгайці	64	1	57·—	—·—*)
Камінка Стр.	60	8	56·—	—·—*)
Жидачів	74	4	52·—	—·—
Збориів	53	4	51·—	—·—
Городок	70	1	—·—	47·05[14])
Горлиці	65	3	41·—	
Теребовля	43	3	37·—	*)
Скалат	64	5	34·—	*)
Добромиль	95	2	30·—	
Самбір	87	3	26·20	*)
Золочів	89	5	22·—	*)
Любачів	66	2	20·—	*)
Товмач	64	4	16·—	*)
Стрий	53	2	15·—	*)
Ліско	154	2	10·—	
Заліщики	57	1	7·—	*)
Яворів	70	2	6·—	*)
Городенка	50	—	—·—	*)
не східногалицькі повіти	—	29	500·30	[15])
Разом:	3.820	305	6.970·44	8.905·87

За загальні освітні потреби прийшло в червні до каси Головної Управи УПТ-ва заледви 6.970 зол. 44 гр., отже 1/3 того, скільки виносить місячне запотребування. Замітне, що мало що більше понад 1|12 громад прийшло в червні з підмогою „Рідній Школі". Правда: задля байдужности Старшини деяких Кружків повисший виказ треба уважати неповним, бо не достає в ньому звідомлень з деяких повітів. Одначе це лише незначно вплинуло би на зміну в користь повисшого стану.

Насувається немиле питання: Деж прочі громади? Чи в них нема нікого, бодай інтелігента, який розумів би потребу „Рідної Школи"? Це кооперативи деяких повітів? Чи вони вважають, що вповні відповідають своїому завданню, коли не будуть підпомагати народних цілей? Де інші підприємства? При цьому слід піднести відрадне, коли би заразом не прикре явище, що Ланцут, Новий Санч, ба навіть Ніско, повіти положені далеко на Заході, з невеликим відсотком українського населення складають на „Рідну Школу" далеко більше, ніж неодин багатий східно галицький повіт. Так дальше не може бути. Це треба раз усім зрозуміти, або взяти керму в руки і показати, як повести приватне шкільництво... без грошей.

Секція „Рідної Школи" УПТ.

Кружки повітів означених *), не надіслали касових зіставлень.

1) 255·81 остало в касі Кружка ім. Кор. Данила.

2) З того 1.762·54 збірка гімназії на закупно площі та консервацію будинку.

3) В квоті: 1.139·43 містяться жертви з повітів: Добромильського 11·50, Мостиського 2·50, Ярославського 30, инших 10. За травень зібрано з 67 громад 1.214·73.

4) З того 555 зол. дохід з фестину.

5) З того Кооперативи 397·31 зол.

6) З того Солотвина 75; остало в касі Кружка в Солотвині 5 зол.

7) 64·77 остало в касі в Щирці. З квоти 249·40 зложили: Левандівка 135·70, Щирець 84.

8) 127·50 остало в касі Кружка в Делятині.

9) З того Монастириська 57.

10) 34·15 остало в касі Кружка в Белзі, 10 в касі Кружка в Сокалі.

11) З того Мости великі 60 зол.

12) 5 зол. остало в касі Кружка в Судовій Вишні. З квоти 90 зол. Судова Вишня зложила 60 зол.

13) 58·50 зложили народні учителі з повіту. (А деж наше духовенство? — сил.).

14) Крім цього вплинуло до каси Кружка в Городку в квітни 36·62, в травни 154·61.

15) З того Ланцут 76. Ніско 48·50, Новий Санч 80·50.

Чи справді нарушення статуту Наукового Т-ва ім. Шевчнка?

Від голови Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові дістаємо отце вияснення: „На засіданню фільольоґічної секції Наукового Т-ва ім. Шевченка, відбутім дня 31. н. ст. травня при участи 8. членів, а саме: пред. Юл. Романчука, д-ра Студинського, д-ра Свєнціцького, д-ра Філярета Колесси, проф. Тершакіяца, п. Вол. Дорошенка, д-ра Брика і проф. А. Андроховича вибрано одноголосно, з нагоди 50-ліття Наукового Товариства, митр. Андрея Шептицького дійсним членом „як ученого знавця української культури, історії церкви та основника „Національного Музея". Це рішення потвердив одноголосно Виділ Товариства на засіданню дня 20. червня 1925 р. при участи десяти членів. Гадка іменування митр. Андрея Шептицького дійсним членом не нова. Підніс її ще в р. 1918 при останній стрічи зі мною великий учений і дійсний член Товариства проф. Вратослав Ягіч, котрий нераз користав з багатої скарбниці української культури, основаної в „Національнім Музею" і веденої умілою рукою двох людей: митрополита Андрея Шептицького і кустоса д-ра Імрих Свєнціцького. Як примір такої культурної пошани з боку культурної суспільности подав проф. Ягіч вибір членом загребської Академії мецената-епископа Стросмасра з Дяковару. Додам, що митр. Шептицький зібрав у Ватиканській бібліотеці коло 20 томів актів до історії унії, річей у двох третинах незвісних, які зложив у „Національнім Музею" до часу, коли буде фінансова спроможність, видати їх друком. В науковій отже праці займає митроп. Шептицький визначне місце не тільки як основник „Національного Музею", але також як культурний робітник. З приємністю стверджую, що д-р Мих. Рудницький підписався під своїми фейлетонами, зате бракло відваги покласти свій підпис у чоловіка, автора статейки „Нарушення статуту Науков. Товариства ім. Шевченка („Діло" ч. 167), котрого прізвище було загально звісне, вяки ще статейка появилася в друку. Не виявляючи його імени, мушу звернути увагу, що дійсний член Товариства міг боронити свого становища на секції і не потребував заводити полеміки в часописі, оскільки, хочби дрібку, дорожить Товариством і його розвитком, спеціяльно в часі, коли по терню розвивається наукова праця. На жаль, особисті анімозії взяли верх у дійсного члена понад добром Товариства, що я з прикрістю зневолений ствердити.

У Львові, дня 29. липня 1925.

Др. К. Студинський,
голова Наук. Т-ва ім. Шевч.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то впишіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заява приступлення можна одержати в кождому Кружку У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

Зі Зізду аґрономів.

Потребу такого Зізду, який відбувся 26-го ц. м. у Львові і утворення станової організації аґрономів відчували ми вже від довшого часу. Нині в краю перебуває біля 30 аґрономів, а біля 50 приїде їх ще з чужини, головно з Праги. Досі вдалося примістити їх двацять по ріжних громадських установах, не завсіди відповідних їх званню. Двох працює в Кр. Ревізійному Союзі — один в редакції „Господ.-кооп. часопису", другий як ревізор молочарень, пятьох занятих при Повітових Союзах кооп. як інструктори рільництва, а пятьох приймуть у найблизшому часі, двох працює в Молочарському Союзі, по одному в „Сільському Господарі", в Милованні, в УПТ., в Центральних інституціях (інж. Павликовський), кількох господарить дома у власному маєтку, кількох на більшій польській посілости, а поверх десятка осталося без праці.

Зізд мав обміркувати і скласти плян аґрономічної праці в краю і занятися організацією станового товариства. Приготуваннями до зізду і обох його завдань займалася організаційна комісія.

У зізді взяло участь 30 і кілька осіб, — межи ними двох молочарських техніків і двох інженірів. Основано станову організацію „Спілку укр. аґрономів, кооперативу з відповідальністю уділами". Її членами можуть бути особи, що мають освіту, звязану з сільським господарством, у першу чергу аґрономи, лісові інженіри, молочарські техніки і меліораційні інженіри та лікарі-ветеринари.

Займеться спілка поліпшуванням сільського господарства наших селян шляхом основування зразкових господарств, досвідних піль, виданням господарських книжок і часописів, доставою добірного насіння, добрих машин, поміщних гноїв і всього потрібного до ведення розумної господарки. Спілка старатиметься винаймити в найблизшому часі маєтности наших інституцій і перемінити їх у зразкові господарства і центри годіалі худоби і добірного насіння збіжжя та огородовини.

На зізді виголошено два реферати і передискутовано багато питань про майбутню діяльність Спілки і аґрономічної праці в краю.

Прийнято статут Спілки і вибрано Надз. Раду та управу. До Надз. Ради увійшли: інж. Ю. Павликовський, інж. Стельмах, учитель держ. господ. школи в Бережниці, інж. О. Дідич, інж. Е. Храпливий, інж. Е. Брилинський і О. Лис, директор львівської філії Молочарського Союзу. В управу увійшли: інж. Е. Архипенко, аґр. Творидло і інж. Віктор Воробець.

Досі вступило в Спілку 29 членів, а 20 кілька вступить у найблизшому часі.

Можна сподіватися, що молода організація, в молодими, енергійними членами зуміє повести справу так, як намітила собі в своїому пляні і що селянству дасть те, на що воно вже жде віддавна.

Дописи.

Тернопіль (*Віче. — Будова церкви. — Справи шкільні*). **Дня 1.** липня відбулося в Тернополі на поклик повітових управ трудової і радикальної партії численне публичне віче в справах шкільних і земельної реформи. **Віче** отворив адвокат д-р Ст. Баран відповідною промовою, почім вибрано президію в складі о. Степана Вонса з Ігровиці і д-ра Степана Чумака, та радника Володимира Бриковича, яко секретаря. Перший референт про наші шкільні справи і про похід на наше шкільництво виголосив п. Володимир Целевич зі Львова, та представивши докладно всі заслуги наших сусідів для піднесення українського шкільництва і назвавши наше сучасне положення тривожним, звернув всіх до оборони рідної школи. Поставлені референтом резолюції в протесті проти безправної ліквідації українського державного і приватного шкільництва, проти розвязанню двох найвищих клас української держ. гімназії в Перемишлі і проти замірюної утракізації українських держ. гімназій в Перемишлі, Львові і Тернополі із зазивом до українського громадянства до оборони нашого загроженого шкільництва та до остоювання приватних українських шкіл всіх типів — принято одноголосно. В дискусії над цією справою забирали голос: д-р О-ч, Олійник, що поставив додаткові резолюції у місцевих справах шкільних (протест проти ліквідації української школи вправ і української держ. гімназії в Тернополі, що віче ухвалило), д-р Дмитро Ладика, п. Блажка Баранова, п. Микола Кузьмин, господар з Озірної і инші.

З черги д-р Степан Баран виголосив референт про земельну реформу, представляючи заходи уряду в цілі осадження на українських землях польських колоністів і осадників зі шкодою для нашого селянства і теперішній проект польського земельного закона, котрого вістря замірене проти нас і поставив резолюції з протестом проти теперішньої урядової земельної політики і з домаганням переходу населенської землі в руки місцевого селянського населення і то без викупу. Резолюції принято серед піднесеного настрою. В часі промови д-ра Степана Баран крізь відчинені вікна з вулиці кинено до вічевої салі жмуток старих комуністичних відозв за скатуванням памяти Леніна. Була тут очевидно провокація відомої руки, бо ці старі відозви пілком не на часі і комуністи їх не могли кидати, а підкинули через вікно ті, хто їх пильно збирає. Про це немає двох думок. Мимо того у звязку зі згаданою провокацією поліційні агенти, яких чимало було на вічу, арештували другого дня по вічу ученика IV. кл. місцевої державної учительської семинарії Жида Рапапорта, котрого осаджено в тернопільській слідчій тюрмі під замітом злочину з § 58 з. к. (державна зрада). Він виказав вповні своє алібі, але мимо цього держать його дальше у вязниці.

На весні цього року основано в Тернополі комітет будови церкви парохіяльної в Тернополі. Для збільшення фондів будови основано рівночасно споживчу кооперативу „Будова церкви", що вже вийшла в життя, привіщена при Руській вулиці напроти теперішньої церкви. Доходи з цієї кооперативи мають йти на кошти будови церкви, — а тимсамим значно утруднюється, або і унеможливлюється розвій цієї нової інституції. Без сумніву лішне було звернутися масово до існуючої філії Народної Торговлі, яка без підвишки коштів адміністрації була б певно призначила певний відсоток (пр. 2 проц.) від закупів брутта і щорічно причисляла більшою квотою до коштів будови церкви, тим більше, що в тому місці можна було отворити складницю філії. До певної міри могла це зробити існуюча Споживча Спілка, котра бореться з браком капіталу і клієнтелі. В склад церковного комітету будови церкви війшли і деякі провідники-інтелігенти (д-р Чумак, д-р Ладика), місцевого радикального гурта. Плани нової великої церкви (в Тернополі немає ніодної більшої церкви для десятитисячного греко-кат. населення), бо існуючої є разше малими каплицями, з того дві далеко за містом, коли менше численні римо-католики мають аж три величаві монументальні костели, з яких два збудовано безпосередно перед світовою війною. Автором плянів (середньо-візантійський стиль) є проф. техніки Обмінський, а приблизні кошти будови обчислено на сто тисячів амер. долярів. Нова церква має стануги в недалекім сусідстві парохіяльного костела — фронтом до його боку. Місцева Польща розпочала вже нелицу боротьбу в пресі проти будови церкви в сусідстві костела і погрожується не допустити до цієї будови з наміром очевидно вихати нову церкву десь на окраїни передмістя. Під будову звозять вповні каміння, але до самої будови ще до її викінчення дуже і дуже далеко — ще довгий ряд літ. Така будова є апрочім нині понад фінансові сили місцевого населення, а можна було перед війною поставити дійсно величаву будівлю. Тернопільські міщани вивозять в цьому місцевого пароха о. Вол. Громницького, що за тринадцять літ свого парохування в Тернополі не зробив ні їх думку свого першого обовязку постарається для найбільшої в краю греко-кат. парохії о відповідну церкву, хоч міг це за добрих часів легко зробити, коли на чолі міста стояли Українці бурмістри і коли парохіяне були багатші, як нині.

Відрадною появою були масові вписи до І. кл. української держ. гімназії, куди перед ферією прийнято около сто учнів, якраз стільки, скільки прийнято до І. кл. всіх трьох місцевих польських державних гімназій. Про обсаду гімн. директури по бл. п. дир. Левицьким покищо нічого не чувати. Управу веде проф. Мих. Губчак — треба признати — вповні тактовно. Що до утракізації тутешньої української держ. гімназії досі не надійшли ніякі інструкції з львівської шкільної кураторії, а місцеві Поляки підносять вже нині крик проти злуки місцевої польської клясичної гімназії (Фогля) з української держ. гімназією в одно утраквістичне заведення. Що по феріях з цього вийде — невідомо. Натомість ліквідується українську школу вправ при держ. мужеській учит. семинарії і загальна ліквідація тяжить та-

кож над двома міськими українськими народніми школами і над пар. школою в Гаях великих, бо польська „статистика" з 1921 р. виказує Українців менше як 25% загалу людности. Окрема депутація вручила кураторові п. Собіньскому письмо з домаганням полишення української школи вправ, до якої хотіло вписатися багато учнів, але куратор справи не вирішив, відсилаючи її само до міністерства. Відрадно врешті зазначити, що Кружок УПТ. в Тернополі приступає до отворення української промислової школи і вніс у тій справі письмо до шкільних властей.

НОВИНКИ.

— **Чи є на Україні золото?** Офіціальна телегр. агенція рад. України „Ратау" подала 3-го ц. м. звістку, що на підставі досліджень акад. Тутковського в північно-захід. частині України найшли великі золотодайні поля. Цю сенсаційну звістку проф. Тутковський заперечив і сказав таке: „Існують загальні геольоґічні передумови, які дозволяють на висновок про істнування золотого піску; навіть найдено невеликі сліди золота в жилах кварцу в Нагольнім Кряжі і в Донецькім басейні, але скількість цього золота є така мала, що не варта її добувати. На те, щоби добути пів грама золота, треба би змолоти 1000 пудів твердого каміння. Так само стоїть справа і в инших частинах України. На всякий випадок Україна геольоґічно не замало прослїджена і тому було би передчасно вже нині казати п ро золотодайні поля".

— **Прізвища в подружжю.** Народний комісаріят внутр. справ у СРСР. видав розяснення, що особи, які беруть шлюб, мають право мати або спільне прізвище, або вживати свої давні прізвища. Иншими словами: подружжа може назвати себе одним прізвищем або чоловіка або жінки, або лишитись при двох стрих зокрема, а не ужинати двох одночасно. При реєстрації народин дітей, яких родичі є записані як подружжа, а мають ріжне прізвище, дитина може одержати або прізвище батька або матері. Коли-ж родичі не погодились — дитина одержує прізвище близше... по азбуці. Без сумніву, що цей закон є свободолюбний, але що дає чимало поля до поетичного балядля, то також правда.

— **Перевага жіноцтва** істнує в Німеччині, річ ясна, часельна. На підставі останніх статистичних даних має Німеччина 62·5 мілл. мешканців, з цього 30·2 мілл. мущин, а 32·3 жінок. Перед війною на 1000 мущин припадало 1029 жінок, нині 1074. По великих містах ця цифра зростає пересічно до 1200. Надвишкою 2·1 мілл. жінок можна би заповнити такі два міста як Гамбург. Першою причиною зросту жіночого населення є війна.

— **Альноголь у Франції.** Академія медицини в Парижі займалась поширеними явищами алькоголізму і ствердила, що підчас війни скількість вживаного алькоголю сильно зменшилась, а тепер чимало недуг і злочинів є безпосереднім наслідком алькоголевих напитків. В 1914 р. зужила Франція 1,413.000 гектол. алькоголю, в 1918 р. — лише 584,000, та вже в 1923 р. — 1,016,000. Причиною зросту цього числа є в першій мірі підвишка плат та заробітків, а також відновлена потайна продажа абсенту, під видом ріжних инших напитків.

— **Театр на провінції.** Нас повідомляють, що в відомім нашому громадянству Українському Наддніпрянському театрі О.Міткевича, зайшли зміни. Замість виповнення гардероби як досі було. Театр справив свою власну, вартости 4.000 вол. Спеціяльно зроблені костюми і декорації на нову оперетку „Гейша", яка буде виставлена на українській сцені перший раз. Деякі зміни зайшли в самім складі дружини. Відьму посаду режисера по уході Комаровського обняв відомий у нас в Галичині артист В. Демчишин. Адміністратором запрошено фахового і знаного impresario п. Карабіневича. Театр побіч репертуару старого готовить нові річи, з якими в скорім часі зробить турне по Галичині. Театр одержав до десяти запрошень з міст і містечок Галичини о приїзд на час вакацій. Видно, що Театр здобуває собі певну пошану і прихильність нашого Громадянства за свою витривалу і щиру працю на полі нашої Рідної Сцени. 131а 1—1

З судової салі.

Процес Корнгабера і тов. — за обманство і вимушування.

18-ий день розправи.

(Продолженя.)

Кара на д-ра Глушкевича.

В зв'язку з суперечкою поміж обор. д-р Глушкевичем і председіяком трибуналу на тлі ухилення питань, трибунал по нараді присудив д-ра Глушкевича на кару 200 зол. з приводу браку відповідної пошани до трибуналу у демонстраційному повторюванню питань, раз уже ухилених председіяком.

По перерві председіяк оголошує постанови трибуналу на внязку раніших внесень прокуратора й оборони. Рішено: 1) допустити пересвідчення знавцями, що лист до през. Гаади походить з руки Микитина; 2) переслухати суддю Рутку, протоколента д-ра Пйотровского й адвоката Блащкого; 3) відчитати анонімову картку, отриману д-ром Греком; 4) переслухати як свідків Клару Вайзман, д-ра Бромберґа, Ляндеса і Саля Лібліха, Вальчера, Мадеру, Арбайтівну і д-ра Уляма; 5) відмовити внесенню д-ра Грека на переведення слїдства щодо викриття автора анонімової листівки; 6) відмовити внесенню на покликання свідків Павичка, Олексина, Куттіна, Францосової, Гліхсмана, Маршика, ком. Мітлера і б. мін. Гібнера; 7) стримати ся з переслуханням Фіяєвіча і агента Керебки, а також Гендриковского; 8) стриматись з відчитанням актів справи Штайгера і Паньчишина.

Предс. читає свіжо отриманий анонім, у якому автор на українській мові повідомляє, що свого часу перестерігав вже перемиську поліцію перед замахом і радить порівняти почерк обох карток на доказ правдомовности; дальше анонім. автор дає прокуратора й поліцію за переслідування невинного Микитина (коротко повідомлялось про цей анонім вже вчора).

Черговий свідок Петро Лотоцкий, робітник львівського броварy, зізнає часто без зв'язку, з трудністю орієнтуючись у питаннях. Перечить річуче, начебто бачився з Микитином 5. вересня під театром і це було 6. вересня, в суботу, коли була дефіляда. 5-го вересня був у броварі на роботі. Микитина знав ще як дитину, коли приходив бавитися до його сестри, але пізніше вся їх знайомість полягала на відкланюванню. Перед 6-им вересня не бачив його майже рік. 6-го вересня стрінувсь цілком випадково, коли свідок ішов до броварy; запропонував Микитинові папіроску, але той не хотів. Казав щось, але свідок не пригадує собі вже, що таке.

Предс: Чи ви казали до Микитина „Стефко файний хлоп, він щось зробать нині."

Лотоцький: Ні.

Предс.: А про що ви говорили?

Лот.: Він згадував щось про замах, але мене не цікавило це. Микитин був неспокійний, все оглядався і казав, що боїться, бо за ним слїдкують. Я не питав його, хто слїдкує і за що.

Теж саме Лотоцький заперечує, бувши то знав Степана Паньчишина. Щойно від судді довідався, що це син „того старого з Личакова". Микитина бачив після 6-го вересня тільки на поліції. Про те, що Микитин був комуністом, свідок не знав і не знає, бо на цім не розуміється. Взагалі нічого не знає. Коли був у слїдстві конфронтований з Микитином, а Мик. заявив йому в вічі, що бачились 5-го вересня, тоді свідок сказав зразу: „ви хочете мене до криміналу впакувати, ви хочете осиротіти семеро дітей?"

Предс.: Адже ще ще не злочин, що ви бачили його. Можна було бачити з ним тисячу людей.

Свідок: „Але мене ні!" Дальше Лот. оповідає перебіг його арештування й першого переслухування на поліції, при чому показується, що поліція арештувала було його як одного з Лотоцьких, не знаючи певно, котрий Лотоцький, замешкалий у Львові, є той, про якого казав Микитин.

Микитин закидає тутже, на розправі, Лотоцькому, що неправдою є, буцімто вони ніколи не розмовляли. „Адже у Івана Паньчишина ми говорили про націоналізм і комунізм — не памятає?" Лотоцький річуче заперечує і підтримує своє, що нікого не знав, з ніким не говорив і нічого не розуміє.

Черговi свідки Іван Мельничук, Ян Ліпарт і Зиґмунт Кожиньовскі потверджують, що Лотоцький був 5-го вересня у броварі при праці,

Перед самим кінцем розправи наспіла вістка про вбивство Цехновского. З огляду на великий рух, який зробився на салі (всі газетярі схопились і побігли на місто!) председіяк докінчив переслухання останнього свідка при зачинених дверях, після чого перервав розправу до слїдуючого дня.

19-ий день розправи.

Внесення на відложення розправи.

З початку розправи адв. д-р Перацкі зголошує іменем оборони внесення передати весь матеріял і всі дані щодо вбивства Цехновского слїдчому судді з метою вияснити всі обставини вбивства і тому перервати розправу аж до нового розписання її. Це внесення оборона мотивує тим, що вбивство Цехновского насуває в першій мірі підозріння щодо звязку з даним процесом.

Оборона з самого початку змагала виказати, що замах на президента виходив з кол, на які вказав Микитин. Убивство Цехновского мало на меті усунути свідка, який своїми зізнаннями здемаскував Паньчишина і ствердив, що замах на президента мав своє джерело в комуністично-терористичних колах. Ціле слїдство повинно завернути з фальшивого шляху й піти за вказівками Микитина, яких досіль меритурично не розїджувано. Крім того ведення розправи під терором є неможливе, тим більше, що безумовно доковане вбивство може залякати свідків, які мали би щось зізнати проти терорист.-комуністичних кол.

Прокуратор звертає увагу, що розправа не займається замахом на президента й що ніхто не стоїть під закидом участи в замаху, а тому всякі внесення, які говорять про шпигунтцїв самого замаху є тут ні при чім. Дальше прок. зголошує внесення покликати ряд свідків на обставину, що в деяких домах, які стояли близько обвинуваченних, вже в грудні 1924 говорилось, що Штайгер буде швидко звільнений, бо є свідок, який фальшивими зізнаннями скерує підозріння в инший бік.

Обор. д-р Грек: Правда в цім процесі прийшла, прийшла по трупі, але прийшла і ніхто й ніщо в світі панування її в цій салі не буде в силі перешкодити.

Обор. д-р Перацкі протиставиться внесенню прокуратора, тому, що обвинуваченні не відповідають за те, що десь у приватних домах якісь служничі оповідали собі всякі сплетні.

Трибунал по нараді рішив відкинути внесення оборони про відложення справи, тому, що оборона не подала позитивних моментів, доказуючих звязок поміж вчорашнім убивством Цехновского й справою даного процесу, а твердження, що розправа ведеться під терором є позбавлена всякого ґрунту. Так само трибунал відкинув внесення прокуратора, бо обговорювана справи в приватних домах не має значіння.

Прокуратор застерігає собі зажалення неважности з приводу його внесення.

Заява Микитина.

Обв. Микитин просить голосу і заявляє, що дальше зізнавати не буде, а то тому, що вбивство Цехновского, котрий виступав проти Паньчишина і обтяжив його, лиш зміцнило в ньому страх перед пімстою комуністів, як що він виступатиме в ролї обвинувателя.

Д-р Ганкевич просить ствердити з актів, що не Цехновскі обтяжив Паньчишина, а Кухарскі, б. член організації, до якої належав Баґіньскі і Вечоркевіч.

Обор. д-р Дверніцкі: Чи він ще живе?

Д-р Ганкевич: Ще живе. Д-р Ганкевич дальше стверджує, що Кухарскі був єдиним, який дійсно обтяжив Паньчишина, а Цехновскі був тільки посередньою фіґурою.

Прокуратор приєднується до виводів д-ра Ганкевича.

Обор. д-р Перацкі просить допустити оборону до вглядну в акта Паньчишина: д-р Ганкевич, як бувший і будучий оборонець Паньчишина знає пергаміни актa, прокуратор теж користає з них, а оборона є покривджена.

Прок. годиться на це, але тільки після переслухання Паньчишина.

Обор. д-р Перацкі виступає з гострою реплїкою проти „фаворитування Паньчишина як дитини".

Прок. боронить свого становища і бере теж в оборону заступника Паньчишина, д-ра Ганкевича, перед несправедливими закидами оборони.

Біржа.

Львів, 30. липня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·19 — 5·19½, канад. дол. 5·09 — 5·09½, чеські кор. 0·1 ½ — 0·15½, лєї 0·02½ — 0·02⅞, франц. франк 0·25 — 0·26½, швайц. фр. 1·01—1·02, анг. фунт. 25—25·10.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Спеціяліст для недуг жіночих, положничих і оператор

д-р К. Воєвідка

буваший асистент проф. Лязауруса (Берлін) і бувший оператор ґінекольоґічно-положничої клініки проф. Вагнера у Празі ординує

в Станиславові, вул. Липова 3,
111 (дім „Варшава") Телефон ч. 332. 3-6

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
Субота 1.VIII. Заболотів.
Неділя 2.VIII. Заболотів.
Понеділок 3.VIII. Снятин.
Вівторок 4.VIII. Снятин.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевича.

Монастериська:
31.VII. „Вихрест".
7.VIII. „Пан Твардовський".
14.VIII. „Запорожський клад".
Бучач:
1.VIII. „Циганка Аза".
2.VIII. „Маруся Богуславка".
3.VIII. „Пан Твардовський".
4.VIII. „Воскресення".
5.VIII. „Запорожець за Дунаєм".
6.VIII. „Вій".
15.VIII. „Гейша".
16.VIII. „Ноктюрн і Уганхан-Бей"
Бітків:
8.VIII. „Запорожець за Дунаєм".
9.VIII. „Ой не ходи Грицю".
12.VIII. „Вій".
13.VIII. „Пан Твардовський".
Надвірна:
10.VIII. „Монахи".
11.VIII. „Ноктюрн і Уганхан-Бей".

Запрошення з міст, що до приїзду театру просяться надсилати до 10.VIII. до Бучача.

Дирекція театру подає цим до відома Шановному Громадянству, що нею замовлені і вже одержані костюми і декорації на оперетку „Гейша". Галєрейобразна театральна повозмена новими костюмами історичними і сальоновими. 131 б) 1—1

Ірина! Загубив Вашу адресу. Сповістіть. Інжинір Є. Ф. 120 3—3

Драматичний Кружок Т-ва „Українська Бесіда" в Перемишлі відограє дня 1.VIII. в суботу в салі „Народнього Дому" в Турці н. Стр. штуку „Надзвичайна пригода", фарсу на 3 дії К. Б-ї в перерібці К. М. Початок точно 8:30 веч. — В неділю, дня 2.VIII. підчас великої перерви на забаві, уладжуваній Кружком У. П. Т. в Турці, відограє той самий Гурток одноактову комедію „Підозріла особа" Любомирського в перерібці Г. Г. 130 1—2

Дрібні оголошення.

ГУБЛЯЮ Михайла Батія, літ 20, який від жнив 1924 р. не дав про себе жадної вістки. Хто знав би про його місце побуту, зволить ласкаво подати зажурений матері. Настя Батій, Львів, вул. Замойського ч. 14. 129 1—1

ПЕНСІОНАТ „Олена" в Дорі, звісним кліматичним літнїском на Гуцульщині має від 1.VIII. вільні помішення. Близші вказівки в Управі. 123 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР

до недуг носа, ушей, горла і гортанки
28 переніс ординацію на 15-20
вул. Ягайлонську 7, I. п.
Телєфон ч. 27—99
Лїкування Дїатермією і лямпою „HELIOL"

Всенародне Свято
в честь Марияна Шашкевича
на Підлисьній Горі
(поміж Зашоєм, стацїя Ожидів)
відбудеться
в неділю, дня 2. серпня 1925.,
на яке запрошуємо всіх Українців Галицької Землі, щоб гідно пошанувати память першого Будителя народньої душі і причинитися своєю участю до звеличення
СВЯТА ШАШКЕВИЧА.

В програму свята входить:
Архиєрейська Служба Божа
після чого відбудеться велика народня
Забава і фестин,
пластові змагання і багато инших несподіванок.

На Вп. Учасників з краю ждатимуть підводи цілий день на залїзничій стації Ожидів. — Ніхто не повинен відмовитися від участи і нікого не опускає вимсна совість під абсенції.

Весь дохід призначений на „Рідну Школу".

За Т-во ім. М. Шашкевича:
д-р Т. Ваньо, голова. *дир. П. Лисецький,* секретар 103 5—5

Хто має нешину до писання L. C Smith Bros, хай у власнім інтересі зголоситься до фірми **Иосифа Міхальського, Львів, вул. Собіського ч. 12.** Механічне заведення для реконструкції всїляких бюрових машин. **Виключне представництво на Сх'ідну Галичину** машин L. C. Smith Bros, як також і їх приладдя. Взірцева наука писання на машинах. 102 2—4

Оголошення.

Українська Еміґрація у Франції в кількости коло 2000 чоловік, не маючи українського пастора, лишається без задоволення своїх духовних потреб. Український Центральний Комітет в Річпосполитій польській просить бажаючих виїхати до Франції українських православних пастирів зголоситися до Комітету (Варшава, Длуга 29, Готель Польський). Докладні інформації Комітет надішле особисто.
132 1—1 КОМІТЕТ.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10,

Ч. 169 (10.552). Львів, субота 1. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шек. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. пеpедпол.
Рукописів не повертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Розвиток і занепад села.

Хто знав наше село зперед війни, а не бачив його довший час, і глянув на нього щойно нині, той може його не пізнати. Перш усього національна свідомість селян, у порівнанні з передвоєнною, велика. Круг освіти поширився значно. У ньому напрямі між сільською інтелігенцією і селянством вирівнались великі ріжниці, до чого чимало людей не в силі звикнути і розуміє собі це явище зовсім хибно, напр. упадком авторитету, зростом непослуху, то-що.

З другого боку, як на це звернув увагу у свій час автор вступних статтей „Діла" про село, — на селі зростає гнет та нужда. Можна навести чимало прикладів, що гнет та нужда, які викликували перед війною інерцію, недостачу зацікавлення найбільше живучими питаннями аж до отуплення, нині завдяки свідомости та поширеному знанню часто стають джерелом діла.

Села, в яких доводиться мені тепер перебувати, поступили в хліборобстві на протязі десяти літ значно вперед. Свідомість, що поля поширити не можна, казала селянам поглибити його. Попит за господарськими книжками і взагалі за книжкою, великий; люде, які перед війною не вміли читати, нині питають за господарськими підручниками. Лихо тільки в тім, що купити ніщо, а українських господарських книжок, справді добрих, взагалі нема.

У селі велике зацікавлення кооперацією. У численних селах, самі селяне, під кермою союзів, ведуть кооперативні крамниці, молочарні (покищо дуже примітивні) і якби хтось навчив їх, творили би нові, кращі. Зрозуміння жаху господарської руїни пхає до самооборони, не наріканнями, а міркуваннями. Видко нахил до практичнійшого життя. В одному з сіл бачив я переклад англійської книжки „Як здобути щастя" Мердіна, який ішов з рук до рук, дарма, що книжка своїм змістом не для кожного зрозуміла. Та вона розбуджує ініціятиву.

Нині вже селяне самі, головно молодь, гуртуються в читальні, без помочі інтелігенції і влаштовують аматорські вистави, народні свята, передплачують часописи, книжки. Знають навіть інколи, як боротись з незаконною поведінкою урядовців. Цього перед війною майже не бувало. Коли інтелігент хоче їм допомогти, селяне вже не підозрівають його в якімсь особистім „інтересі", а радо витають між собою. На збори вже не треба стягати людей, як колись. І якби найшлись інтелігенти, що вміли би використати цю нагромаджену в селі енергію, то неодно село йшло би вперед.

Та є й другий бік медалі: — Голодний передновок, повний брак гроша, страшне задовження, лихва, податкові драчі, переслідування, процеси за довги, недостача правної поради для оборони селянських інтересів (які в часі війни завів „С. Господар"), брак інформаційних бюр, таких необхідних у нинішних важких часах. По селах шириться сильно туберкульоза, спричинена воєнним лихоліттям, підсичувана нинішними злиднями. У селах, де перед війною ніхто про сухоти не чував, діти гинуть, аж до позашкільного віку. Упала і мораль. Нпр. крадіжам нема кінця. Може вони й шезли би з добробутом, але загніждується моральна гниль, про яку давно й не снилося.

Перед війною знане було хрунівство при виборах; нераз і невідоме. Але публична опінія пятнувала його і боролась з ним. Нині по селах запановує т а й н е д о н о щ и ц т в о, що стає денним заробітком зганґренованих одиниць. Це страшний рак, який точить безкарно наші села, а може й суспільний організм і його наслідки важко предбачити. Тайна поліція між своїми! Про що можна доносити нині на селі? А проте навіть наскрізь освітну чи економічну працю паралїжують такі людці доносами. Це знеохочує до праці найкращі одиниці, головно сільську інтелігенцію, яка терпить від доносів. Замісць боротись з такою язвою, їй потурають.

Чи дивно, що сільська інтелігенція відсовується від праці, коли вона не находить поради та підтержки у вищих колах — церковних, політичних, громадянських? Правда, є такі, що працюють і за себе і за инших. Та між сільською інтелігенцією зростає ще новий прояв, який може її відсунути надовго від усякого громадянського життя, а це: темрява, недостача освіти. Великий відсоток інтелігенції н і ч о г о н е ч и т а є, не цікавиться світом. Люде зі середньою та вищою освітою, навіть молодь, не заглядають ні до книжки, ні до газети. У нас уже мало таких селян і робітників. А є такі інтелігентні доми на селі, де крім шкільних книжок, книжок для дітей, епархіяльних вістей або урядових друків нема ні одної рідної книжки, ні газети!

Зате часто можна бачити, як наші сільські пані та їх донечки розчитуються з нудьги в повістищах грубої еротики або кримінальної сензації, які їм постачають новонаспаджені поштарки, вчительки, жінки жандармів, двірські кухарки. Такі книжки передають собі з рук до рук, бо вони дешеві, мов їх зміст. Незабаром увійдуть уже до читалень та сільських хат. Загальне отуплення, байдужність на те, що діється довкола, якесь інертне ожидання помочі, немов зпоза світа — ось головні риси такої атмосфери. Часто Жид, що телята скуповує, є авторитетнійшим джерелом новин, як часопис. Темою розмов — сплітки, товариські, політичні; все стає спліткою для людей, що нічого не читають і нічим поважно не цікавляться.

У факті, що існує доносництво, у гнилій атмосфері люде находять виправдання свого безділля. Ще й часто згадують, що селяне невдячний народ і не варта для них працювати.

М. Творидло.

Ґарантійний пакт у французькій пресі.

Вся французька преса на протязі останнього тижня уділяє перше місце на своїх сторінках гарантійному пактові, чи точнійше відповіді німецького уряду на французьку ноту з 16. червня. Всі напрямки її, від правого крила до лівого, однодушні в оцінюванні її як у цілому так і в поодиноких точках; всі вони стверджують, що справа рушилась з мертвої точки, але що в майбутньому буде ще чимало перешкод, що переговори будуть важкі та делікатні, бо мається діло з противником, котрий рішив торгуватись, що великий шлях ще наперед й що багацько зусиль примирення треба буде вияви раніш, ніж гарантійний пакт стане реальним.

Розбираючи з боку форми, деякі часописи зазначають, що німецька нота складена з вартим уваги хистом, у тоні солодощавім та хитким, і як завважає „Quotidien" нема там „ні битого шкла, ні голосного вибуху". „Але ввічливість форми не повинна скривати сути. Справді, коли Німеччина не зачиняє дверей для переговорів, вона в тойже час не робить, в дійсности, ніяких уступок". „Позаду цього крихкого паравану, каже „Echo de Paris", відчувається не без деякої нахабности Німеччина раваншу".

Розбираючи її з боку змісту, часописи стверджують, що на цей раз Німеччина зробила всякі уступки, а саме вона не звязує заключення пакту зі змінами окупації рейнських територій, а особливо,— і це в перший раз! — німецький уряд не противиться сполученню питання забезпеки з питанням вступу Німеччини до Ліги Націй, нарешті не домагається скликання міжнароднього конференції. Не вважаючи на це все є чимало розбіжностей у поглядах обидвох урядів. Німеччина не скриває, що вона сподівається отримати у заміну за пакт переглад статтей версайського трактату щодо окупації Ренщини. Особливо, щодо східних границь Німеччини система гарантій запропонована французькою нотою викликає найбільш заперечень з боку німецького уряду. З приводу цього „Le Temps" пише: „В суті річі, Німеччина хотілаб бути звільненою від обовязку взаїмної допомоги, котру накладає на всіх членів держав Ліги точка 16 у випадку, коли одна з них є жертвою невикликаного нею нападу, а це тому, що вона не хотілаб іти, колиб це вимагалось, проти совітської Росії, наколиб ця опанувала Польщу, і не хоче дозволити на прохід через свою територію міжнародніх військ для допомоги Польщі в разі небезпеки". Далі цейже часопис зазначує: „Не може бути питання про те, щоб дати Німеччині привілейоване становище в лоні міжнародньої женевської організації. Подібно иншим державам, вона мусить коритись загальному правилу, тому, що булоб незрозумілим надавати їй права без накладення на неї обовязків".

Аналізуючи саму ноту, „Le Temps" зазначує, що вона висловлена в досить широких виразах, без властивого формулювання рішень.

Німеччина буцімто не вимагає перегляду версайського трактату, але вона сподівається, що може прийти до того, що треба буде пристосувати трактат до нових обставин, які створяться фактом істнування гарантійного пакту. Німеччина хоче перешкодити союзникам у справедливих санкціях супроти своїх обовязків.

„Право накидати санкції належить незаперечно до союзників, і відмовляти їм у цім в якійнебудь формі означалоб фальшувати гарантії, якими ми володіємо в силу перемоги нашого війська". „Повстає питання, чи нота є складена в намірах полекшити переговори з Францією та її союзниками, чи з метою отримати апробату більшости німецьких партій". „До часу, коли буде приготовлена французька відповідь і зібрані спостереження союзних урядів, яким вона буде відіслана, переговори можуть вестися між Парижем і Берліном. Чи можуть вони закінчитись до часу, щоб Німеччина могла просити прийняти її на майбутню сесію Зборів Ліги Націй, себ-то до вересня? Це залежатиме від доброї волі Берліна, котра... відкриває шлях для переговорів, але котра не показує ще абсолютно, що роблячи свою пропозицію з 9. лютого, німецький уряд хотів справді зробити, недвозначно й без „задньої думки", „сердечне та чесне" зусилля в користь зміцнення спокою".

Преса взагалі робить натиск між ріжницею французької ноти та німецької. Тоді, коли Франція — каже „Le Petit Journal" — думає лише про одну річ, забезпеку гарантій, Німеччина балакає про гарантію, а думає про щось инше: про вигоди, привілеї, зміни трактатів...

„Франція — пише „l' Eclair" — старається піддержати версайське побудування, яке було захита-

ОСТАННЯ НАГОДА ЗБАГАТИТИСЯ!!!
Головна виграна 350.000
золотих. 112 4—5
Виграні по золотих: 200.000, 150.000, 100.000, 50.000, 25.000, 5.000, 2.000 і т. д.
Тягнення V-ої класи державної Львівської Клясової лотерії цілий місяць від 6. серпня до 3. вересня 1925 року.
Льоси можна набувати в фірмі „НАДІЯ", Львів, Синетуська 6.
Ціни льосів: чвертка по зол. 40·—, половина по зол. 80·—, цілий льос зол. 160·—.
Замовлення листами полагоджується відворотною почтою.
Вирізати і вислати
КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.
„Надія", Львів, Синетуська ч. 6.
Отсим замовляю:
..... льосів чвертьок по зол. 40·—
..... льосів половинок по зол. 80·—
..... льосів цілих по зол. 160·—
Належитість ..... зол. пересилаю рівночасно почтовим переказом.
Ім'я і назвисько .....
Місцевість .....
Адреса .....

не попередніми міністрами: Німеччина ставить собі за мету повалити це побудування. Дві теми, як видно, є протилежні й примирити їх важко. Прийдуть до остаточної боротьби, переможець і переможений".

Взагалі права преса ставиться до Німеччини з великими застереженнями та сумнівами щодо успіху переговорів. Ліва відмовляється від того „дипльоматичного песимізму", який панував у переговорах Франції з Німеччиною до цього часу.

„Le Radical" пише: „Наш міністр закордонних справ — і це заслуга п. Аристида Бріяна — зумів передбачити труднощі, які були наслідком некоординованих переговорів. Утворивши єдиний фронт союзників, він склав справжній дипльоматичний блюк, над яким не могла взяти верх тевтонська зручність".

Що торкається декларацій, виголошених п. Штреземаном у райхстазі з приводу ноти, то „Le Temps" подає слідуючі коментарі: „В цілому, не вважаючи на їхній примирливий тон, вони також мало задовольняючі, як їх сама нота. Коли п. Штреземан заявляє, що Німеччина починає мирний наступ на велику скалю, то сліп, очевидячки, розуміти наступ для перегляду миру реалізованого версайським трактатом, по перемозі союзників. Німеччина має на увазі міжнародню конференцію, але Франція має теж підстави противитись всякій міжнародній конференції, до часу, поки згода не буде здійснена принціпіяльно. Взагалі, атмосфера в Берліні не є сприятлива для задовольняючого урегулювання й вскорі зявляться инші домагання з його боку".

Довкола політичного вбивства у Львові.

Таємність слідства. — Арештування. — Суд над Ботвіном. — Ще про діяльність Цехновского. — „Смерть провокаторам"! — На державний кошт. — Прозора тенденційність „Нае фрае Прессе".

Вбивцю Цехновского Нафталі Ботвіна переслухували дальше на поліції, однак до ширшого відома не подано ніяких даних. Зокрема прокуратура заборонила оголошувати щонебудь, що торкалось би справи вбивства, під загрозою конфіскати часопису. Тому всі інформації можуть бути тільки загальникові й спіратись здебільша на здогадах.

Тайною теж окутані прізвища ряду осіб, арештованих вчора у Львові, буцім то в звязку зі справою вбивства. Відомо лише, що зарештовано цілу близшу родину Ботвіна.

Ботвіна мали в четвер в полудне відставити вже до суду. Він стане імовірно перед доразовим судом протягом найближшого тижня, хоча „Роботнік" твердить, що Ботвіна судитиме звичайний суд, бо він, як малолітний, не підлягає доразовому судові.

З панегіриків, якими польська преса звеличує память вбитого, можна скласти такий нарис його життя і діяльности:

Юзеф Цехновскі в 1914 році служив в російській армії, але його звільнено, як немічного. У слідуючих трьох рбках він служить як робітник в путилівських фабриках, при чому займав щораз виднійше становище в робітничому руху. В перших місяцях жовтневої революції грав у Петрограді одну з провідних роль. В 1918 р. вертає до Польщі і працює як робітник у фабриці „Вулькан" на передмістю Варшави, займаючись дальше комуністичною роботою. Здається, що в 1920 р. викинули його з партії через непослух партійним наказам і відмову ставитися перед партійним судом. В 1923 році вступає до терористичної організації вже як поліційний конфідент. На ширший овид випливає зрадою Багіньского і Вечоркевича, яким мав допомогти до замаху на військову П. К. У. в Сосновці. Бомбу, яку отримав на Східнім Дворці у Варшаві від Маркевіча recte Багіньского, з тим, щоби завіз її до Кракова Вечоркевичеві, показує поліції, і з рамени поліції продовжує свою подорож, та спонукує арештування обох названих старшинтерористів. Він був єдиним доказовим свідком у процесі проти Багіньского і Вечоркевіча, яких присуджено на смерть, і так само виключно на підставі його зізнань арештовано й присуджено на 15 літ вязниці Масліньского, Красіньского і Роттера за замах на варшавський університет. М. и. головно обтяжив Цехновскі згаданого Роттера, який на похороні випадкової жертви замаху проф. Орженцкого (члена Української Академії Наук у Київі) буцім то сказав Цехновскому: „добре удалося нам". З політичної поліції (дефензиви) виступив недавно, наслідком відомих скандалів в звязку з виявою провокаторських затій посеред ліви польських політичних груп. А проте Цехновскі, як видно, виконував дальше поліційні функції.

Комуністи вже в 1924 році видали присуд смерти на Цехновского, як активного провокатора, і при Ботвіні найшли наказ виконати присуд. (Виходить з того, що аподектичне твердження деяких часописів та оборонців Коригабера і тов. про звячок убивства Цехновского з його ролею у процесі Коригабера і тов. є позбавлене грунту і що час і місце вбиства випадково тільки зійшлись з нинішною сенсаційною розправою.

Вдова по вбитім Цехновскім приїхала до Львова. Вона дізналась про трагічну смерть чоловіка з надзвичайних додатків варшавських газет. Майже одночасно з отими газетними додатками на одному телеґрафному стовпі у Варшаві появився новісінький червоний прапор з надписом „Честь героєві" з одного боку та „смерть провокаторам!" з другого боку прапора.

Тіло Цехновского буде перевезене до Варшави й поховане там на державний кошт.

Надзвичайною характеристичними є інформації, які від час до часу появляються про справу Штайгера у віденській „Нае Фрае Прессе". Осьвітлення тих коротеньких звісток не залишає сумніву щодо їх походження. Недавно у фейлетоні відомого віденського письменника й сіоніста, Фелікса Сальтена, п. н. „Подорож по Близькому Сході — Станиславів і Львів", наводилось порівнання поміж смертю Андрія Потоцкого й атентатом на през. Войцеховского, при чому про Штайгера стояло таке: ... Він (себто Штайгер) терпить, хоча він не має нічого спільного з Українцями і хоча Українці („die Ruthenen") признаються до цього атентату", — а кілька рядків низше йдуть осанни в честь д-ра Леона Райха... Нижче читаємо у „N. Fr. Pr." у телеграмі з Варшави, що „у Львові якийсь Українець Ботвін застрілив поліційного агента Цехновского". Кілька рядків дальше знову кажеться про невинність Штайгера й вину Українців комуністів.

Цікаво, чи в таємних, неоголошених досіль клявзулях польсько-жидівської угоди, не міститься постанова скидати всяку вину, в якій колинебудь прогріщиться якийсь льояльний Жид, на Українця, включно до того, щоб комуніста-терориста Жида, якому на імя „Нафталі" звати Українцем!

По широкому світі.

Франція сильно невдоволена промовою англ. премієра Болдуіна, який уважає необхідним вступ Німеччини до Ліги Націй. Одноцільний фронт Англії та Франції в справі гарантійного пакту трохи захитаний.

Німецькі банки почали гостру кампанію на всіх світових біржах проти польського золотого, у звязку з митовою боротьбою між Німеччиною і Польщею. Німеччина має намір пошкодити польському урядові в одержанні другої частини американської позички.

У Марокку спільна франко-еспанська акція зустрічає сильний опір Абд-ель-Кріма, який приготовляє контрофензиву.

Муссоліні, всупереч звісткам про недугу, є, як заявляє його офіц. лікар, зовсім здоровим.

У Китаю, не вважаючи на стан облоґи, продовжуються демонстрації китайських студентів. Европейський пароплав, що причалив до берега, зустріла узброєна юрба ворожо.

Бріян, головний обвинуватель в американськім процесі проти вчителя Скопса, „вічний" кандидат на президента Зед. Держав, буде похоронений при повній державній параді, а президент Кулідж проголосив день похоронів жалобним днем.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то вступіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заяви приступлення можна одержати в кождому Кружку У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

П. АНТОНОВИЧ. 2)

Дмитро Бортнянський.

(1751—1825.)

(Промова на концерті в Празі в столітні роковини його смерти.)

Київська Академія. — Придворна капеля. — Опери. Церковні композиції. — Реформатор церк. співу.

Якби вважати доведеним факт, що між 1768 і 1775 роками Бортнянський був у Київській Академії, де мали би більш меньш остаточно сформуватися його музичні здібности, то це в багатьох точках прояснило-б розуміння будучої його музичної творчости. Це значило-б, що Бортнянський вдруге приєднався до рідної української стихії і культури і то в рішучий момент формування своєї музичної індивідуальности. Кажемо вдруге,— бо його перебування в школі у Глухові в суті річи було підготовкою до Академії. Ми не знаємо з певністю, як стояла наука в Глухівській школі, але трудно припустити, щоб навчителями в ній були хтось инший, а не вихованці Київської Академії. Ледви чи було-б помилкою, якби ми Глухівську і Харківську школу розглядали як периферії Київської Академії. Зрештою, як би здогад, що Бортнянський також був у Київі в Академії, не справдився, то тоді пояснення формації його музичної індивідуальности треба би було шукати в тому, що перебування його в Петербурзі в придворній капелі було також перебуванням в околі музичному українському. Бо-ж сама музична капеля була властиво українською кольонією в Петербурзі, бо співаків для цеї капелі від часів царіці Лисавети, а то й раніше, набирали виключно на Україні, як не Україні-ж були й згадані школи для підготовки співаків до цеї капелі. Навіть уніформою парадною співаків придворної капелі була парадна одежа студеїв Київської Академії і ця уніформа потім перайшла на архиєрейські хори по всій Росії і додержалась у них до останньої революції.

Учителями і диригентами в придворній капелі також були Українці з Київської Академії, наскільки це не були Італійці або взагалі чужинці. Придворними композиторами в Петербурзі також були або чужоземці або лише Українці. Академик Якоб Штелін (Stählin), докладно описуючи придворну капелю в шістдесятих роках XVIII віку, каже що „в присутности царіці, а також в неділі і свята завжди співають у церкві фигурально, а ще частійше співають музику компонованих псальмів, хвалебних пісень і инших текстів в церковних концертах, вперше зложених кілька років тому італійськими придворними камер-капельмайстрами — Манфредині, старшим Галуппі, а також українськими композиторами, що перед тим самі були придворними співаками".

Успіхи Бортнянського в Італії підчас його там трьохлітнього перебування загально відомі. У Венеції Бортнянський поставив в 1776 році одну свою оперу „Креонт", через два роки у Модені другу оперу „Квінт Фабій". Успіх цих опер був настільки визначний, що Бортнянський став загально визнаним і популярним в Італії композитором. Але в Італії Бортнянський оставався тільки три роки і в 1774 році, на жадання Петербурського уряду, Бортнянський вже знову був у Петербурзі, де спочат. обняв посаду капельмайстра, з титулом придворного композитора, а з 1790 року став директором зреформованої придворної капелі і на цій високій придворній посаді в генеральській ранзі задишився до самої смерти 10. жовтня 1825 р.

Коли візьмемо на увагу, що ще перед своєю подорожею до Італії Бортнянський був автором опери „Алкид", твору раннього і молодого, а після повороту з Італії у вісімдесятих роках Бортнянський виставив ще дві опери: „Фенеон" в 1786 році і „Фільсрівалъ" у 1787 році, то ми побачимо, що першу половину свого життя і то в добі розцвіту своїх сил, Бортнянський працював, як світський композитор, і реноме його, як чисто духовного музики, хибує виразно однобічністю. Власне на церковній музиці Бортнянський зосередився щойно в другій половині свого життя, коли з царем Олександром I., або ще за Павла, при петербурському дворі пройшла течія містицизму і святошества.

Бортнянський неперечно мав вдачу зручного царедворця, умів бути еластичним і пристосовуватися до обставин. Тому і життєву карієру свою він зробив незвичайно успішно і осяг в межах земного всіх почестей, на які тільки може рахувати чоловік, що має своїм фахом музику.

Але побіч лагідности своєї вдачі Бортнянський посідав і кольосальну правдивість, яка виявилася як у музичній композиторській продукції, коли він займався головне церковною музикою, так і в церковно-адміністраційній справі упорядження церковного співу в цілій російській державі. Ще й досі не маємо ми повного видання всіх музичних творів Бортнянського, але те, що видано тільки придворною капелею, складає цілу церковно-музичну бібліотеку. В числі цих видань можна назвати 35 концертів, трохголосну літургію, 8 духовних тріо з хором, 7 херувимських, 21 дрібніших духовних співів, збір духовних псальмів і пісень в двох томах (26 номерів), два томи чотирохголосних і двохорових похвальних пісень (14 номерів), збір гимнів для одного і чотирох голосів і т. д. Успіх і признання композицій Бортнянського були такі, що в 1815 році петербурський синод розіслав по всіх церквах твори Бортнянського „для единообразного церковнаго пенія литургіи". А в слідуючому 1816 році навіть вий-

Вже надійшов великий транспорт всіляких конфекціонованих і в ШКІРКАХ до МАГАЗИНУ і РОБІТНІ ФУТЕР ФУТЕР СТ. СТЕМПОВОВИЧА, Львів, площа Капітульна ч. 1.
Заведення виконує всі замовлення з узгляднением найновішої моди для Пань і Панів сумлінно по цінах не високих. Заможність поручає замовляти футра як також полагоджувати всілякі направки і перерібки в найдешевшім сезоні літнім. — Прошу жадати проспекту кредитових услівій.
2156 4—13

Звідомлення

Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу" за місяць липець 1925 р.

Повітова конференція.

В Станиславові 20 липня була скликана повітовим Комітетом допомоги голодному селу конференція представників місцевих Комітетів допомоги голодному селу. На конференції були заступлені майже всі села повіту. Представники окремих сел ствердили, що в наслідок повеней і градів становище повіту є катастрофальне: повіт потребує негайної допомоги.

Конференція ухвалила висловити подяку Українському Червоному Хресту в Харкові за присланє збіжа.

Шкоди від повені і граду в пов. Станиславів.

Станиславівський повіт перепливають слідуючі ріки: Дністер, Бистриця надніпрянська, Бистриця солотвинська, Луква, Луковиця, Стримба, Ворона, Лімниця, Гороховлина. Всі вони з кінцем червня і початком липня виляли, так, що половина повіту стояла під водою. Від повіні найбільш потерпіли села галицького судового повіту; там переважна частина сіл була під водою цілий тиждень, але значні шкоди спричинила повінь також і в станиславівському судовому повіті. Повінь залила в переважній частині такі села: Дубівці, Петрич, Деляву, Галич, Залукву, Єзупіль, Побереже, Маріямпіль, Бранівку, Вовчинець, Блюдники, Пукасівці, Курилів, Пасічну, Княгинин, Ямницю, Рибно, Хриплин, Чорнів, Хомяків, Забереже, Семаківці, Водники, Загвіздя, Пацików, Крехівці, Доротомірчани, Клузів, Підлужже, Опришівці, Чукалівці, Тисьменичани, Угорники. Град збив до тла посіви в Пасічній, Угринові долішнім, Делівні, Межигірськ і Медусі.

Становище в пов. Добромиль.

Град знищив збіжжа в селах: Сопітник, Кропивник, Ліщина, Посада риботицька, Посада новоміська, Папортно. Від повіні пострадали в повіті такі села: Войтковв, Грозьова, Войтківка, Новосілки козіцькі, Юречкова, Новосілки дидинські, Військо, Ямна горішна, Ямна долішна, Трійця, Лімна, Країна, Людники горішні, Людники долішні, Ставева, Лопушниця, Велике, Лопушанка, Смерічка, Арламів, Мигова, Смільниця, Рудава, Напова, Стебник, Кросценко, Работичі, Посада риботицька, Макова, Княжпіль, Жогатин, Явірник, Пяткова, Гарнавка, Вережава, Липа, Передільниця. Загальні шкоди від повені по даним староства перевисщають 130.000 золотих.

Село і військові вправи.

В повіті Станиславів з приводу довготревалих дощів опізнилась косовиця, одночасно прийшли жнива так, що люде не можуть собі дати ради. При цих умовах страшним ударом для сіл являються артилерійські вправи в стрільні з гармат острими набоями, які розпочались в повіті. Через них топчеться на полях та решта, яка зостала по повені; людям в найгарячішу робочу пору не вільно виходити на роботу в поле до третьої години пополудні.

На Калущині.

З повіту Калуш подають: Величезна повінь нанесла необчислимі шкоди і мірево голоду збільшила непомірно. Ріки Лімниця, Чечва, Сівка задяли були великі простори. В декотрих селах мусять люде цілком перебудовуватись; декуди вода забрала по кільканайцять моргів орного поля.

Церковні справи.

(Дещо про цивільні відносини на Радянській Україні.)

Один з наших читачів надіслав нам отсей допис:

В 87 ч. „Діла" в статті „Штунда" высказався т. автор ось як: „Не досліджено досі, яке значіння мала штунда в найновійшій історії українізації православної церкви на Україні і тут нам невідомо, яка доля цієї секти під комуністичним режімом".

При знаній поведінці комуністичного уряду, де дається дозвіл тільки на комуністичні часописи, прийшлося би довго ждати на матеріял до такої історії. Таксамо годі узагальнювати в таких умовинах поодинокі факти, які тут то там дістаються до відома ширших кругів, головно з оповідань поодиноких очевидців. А всеж і вони мають вартість в браку чогось ліпшого. Томуто і підписаний, як один з очевидців, вважає відповідним подати жменьку своїх помічень, що торкаються порушеної справи. Говоритиме про цілий рік 1921 та 1922 по кінець жовтня, коли бачив особисто цілий хід справи українізації православної церкви на Поділлю, а зокрема в Винниці, де був осідок автокефально і губерніяльної Ради, з всіми членами якої знався підписаний особисто.

Парох села Малих Хуторів під Винницею належав до цих „тоже хитрих малоросів", що держався вперто цареславного архієрея винницького Амвросія, а рівночасно забігав в українську губерніяльну автокефальну раду то знов до автокефального архієпископа о. І. Федоровича та запевняв про свою згоду прилучитися до автокефальної церкви, тільки, мовляв, жде, аж діло в приході доспіє. Перед тодішнім головою ради Юрієм Машкевичем жалувався, що на Малих Хуторах найбільше розшибаються за автокефалією якраз такі, що автокефалію тільки компромітують, а такими є саляне штундисти з його прихода і тут назів назвища осіб таких, що дійсно дуже часто забігали в губерніяльну раду в справі автокефалії. Тоді не почув згаданий парох, що приєднання штундистів до автокефальної церкви свідчить тільки про більшу живучість автокефальної церкви, чим цареславно-московсько-тихонівської. Коли друга церква не могла їх навернути ані звичайними вживаними в церкві способами, ані при помочи поліції, тюрми та заслання на Сибір, перша має їх у себе без нічого, силою тільки зрозумілого слова правди, силою живучости своєї має їх всеціло по своїй стороні, а навіть дістає в них ревних своїх апостолів.

Про штундистів з инших сторін Поділля не чулося нічого. Та знаний є другий факт з полудневої Київщини, мабуть з Липовецького повіта. Митрополит о. Василій Липківський навістив автокефальні винницькі церкви в Зелені свята 1922 р. Дорогу з Києва робив переїжджаючи кіньми від села до села. Поміж иншими цікавими*) речами почулося тоді від очевидців про делєгації штундистів з ріжних місць Київщини до митрополита та про їх дальше приєднання до автокефальної церкви.

Принагідно позволить собі автор спростувати дещо в справі автокефальної української церкви. Говориться часто, що українська автокефалія діло большевиків та що вона є тотожною з т. зв. живою церквою. На цю тему розїхалась навіть якась духовна польська часопись, мабуть перемиська (не памятається її назви), не знаю, свідомо чи несвідомо, та промахнулася кріпко.

Коли автокефальна церква розрослась під большевицьким режімом, це ще не доказ, що вона є їх твором. Ідея української автокефальної церкви повстала серед суто українського жнвла і його тільки роботою зросла. Большевикам на руку було це, що розпадається стара московська церков, на руку був би їм розпад всяких церковних організацій. Тому не перепиняли творення нових церковних груп і тому підозрівав дехто, що автокефальна церква, коли не була з початку предметом переслідування, має піддержку у большевиків. З чотирьох церков у Винниці забрали українські автокефалісти три, а це казанський собор, Вознесенську на Замостю та старогородянську. При переході замостянської навіть бачилося виразну тенденцію правительства не допустити до неї Українців. Улаштовувалося три рази голосування парохіян в цій справі, а кождого разу була справа „дефінітивно" покінчена. Нові голосування все відбувалися на жадання приклонників московської церкви і по зарядженню правительственної власти. Біда тільки, що за кождим разом більшало число автокефалістів. При першім голосуванню побідило щось 60 українських голосів, а при послідним було їх до 1800 на самім Замостю.

*) Митрополит відчас цього переїзду сам придбав автокефальній церкві щось коло сорок громад. Виджав до села, йшов прямо до церкви, а коли його не пускали, починав звичайну балачку, а потім проповідь, яка кінчилася його побідою. Але й рідко доводиться чути таких популярних бесідників, як п. В. Липківський.

Коли большевики побачили, що донхда цареславна церква-домовина розпалася на Україні, але виростає на її місці щось нового, сильного, себто автокефальна Українська Церква, почали большевики спершу від переговорів з автокефалістами, щоби ці приняли характер правительственно-большевицької церкви, а коли почули відмовну відповідь, як від інституції, що до справ політичних не мішається, почали класти свою тяжку руку і на автокефальну церкву. Якраз в 1922 р. почався рух з так званою „живою церквою". Творцями її були таки замешкалі в самій Москві людці з досить темною минувшиною. Тоді, коли автокефалістам трудно було (хіба за великанськими оплатами і то заднїми дверми) видрукувати який небудь перегляд церковної книги, „жівая" церква дістала відразу друкарню, папір, ба (нечувана річ досі в С. С. Р. Р.) — почала видавати свій церковний часопис. Вже 1922 р. читалося запросини живої церкви, щоби українські автокефалісти прибували на спільну нараду до Москви. Автокефалісти відповіли мовчанкою, а між собою говорили, що як живоцерковникам брак розуму, то нехай самі їдуть позичати на Україну, а не спід Українцям давати в позику та ще й відвозити... Та вже швидко показалося більше знаків, що жива церква чисто большевицький витвір, та що вона заснована меньше для поборювання цареславно тихонівської церкви на Московщині, а більше для спинення розвою відроджених автокефальних церков інородців Грузинів, Українців і т. д. г. в.

НОВИНКИ.

— **Новий часопис.** Одержуємо таку замітку: На загальне бажання села, жіночих просвітних обединань міст і Львова, взявся жіночий кружок у Коломиї видавати журналик для українського жіноцтва на селі і по містах, з особливою метою втягнути наше жіноцтво у тих осередках до громадянської праці, просвітити їх та підготовити до того спеціяльним часописом. Заснувався вже комітет видавничий з поважного тутешнього громадянства, котрий веде підготовні праці до того, щоб вже з днем 1. вересня ц. р. видати перше число часопису „Жіноча доля". Редакторкою того органу буде відома наша письменниця Олена Галичанка-Кисілевська. Що такий орган не на руку нашим приятелям, видно з того, що непокликані чинники загадали нас випередити і внести до повстарости в Коломиї повідомлення, що з дня 1. серпня ц. р. виходитиме часопис для жіноцтва „Українка". Вже то наші рідні хлібоїди не жалують собі шафувати словом: Україна, Українка, Українець, український, коли треба, щоб нашим назвід збаламутити. Яка це буде „Українка", видно з того, що повідомлення до старостава внесено виключно по польськи, і навіть одним словом не згадано, що часопис буде видаватися в українській мові. Через це сказали ініціятори польській владі: не стріляй на нас, бо ми „свої". Та ми гадаємо, що наше жіноцтво пізнить зараз птицю по пірячку і не дасть себе збаламутити. Прихильників нашої думки просимо присилати нам адреси свідомих наших жінок на селі і по містах на адресу редакторки Олени Галичанки-Кисілевської в Коломиї вул. Нова 1.

— **Зимна печина,** згідно з постановою пекарів, від 3-го серпня: за 1 к. житнього хліба в пекарні та для крамниць — 48 с.; за 1 к. „кулинарського" хліба в пекарні та для крамниць — 60 с., булка 4 дкг. — в пекарні та для крамниць — 3 і пів сот. Ціни ці обовязують усіх львівських пекарів.

— **Згубився хлопчина** Іван Похильчук 6-літній, якого родичі живуть десь на селі, а люде найшли його на ринку. Покищо находиться в заведенні бр. Альбертів.

— **З великомісьної хроніки.** На протязі одного дня відставлено на поліцію двох за бійки на вулиці: В. Мальця та Ст. Яцкова; одного Белинця за вкрадену жебранину; Анастазію Манутру за крадіж; Василя Салату та Г. Лехмана за вокристство та крадіж; І. Кутіцу за крадіж. — Якийсь Трещенко по сварці з приятелем Дзюбінським побив свою пяницю і втік.—Робітниця Микотин зломала ногу.— Крім цього зареєстровано кілька випадків нічної крадіжі через відчинені вікна.

шов царський указ, розпубліковання який також Синодом, „даби впредь не вводить в употребленіе тетрадей рукописних, кои отнине строжайше запрещаются, но все что ни поется в церквах по нотам, должно бить печатаное и состоять или из собственних сочиненій директора придворнаго певческаго хора д. с. с. Бортнянскаго или других известних сочинителей, но сих последних сочиненія непременно должни печатаєми бить с одобренія г. Бортнянскаго".

Таким чином Бортнянський дістав необмежені диктаторські повновласти реформатора і цензора церковного співу для цілої царської держави і цими своїми повновластями широко і енергійно скористувався. З нього пішла ріжниця в оцінці діяльности Бортнянського і погляди часто діяметрально противежні, часто висловлені в дуже різкій і пристрасній формі. Одні критики і історики музики вихваляють Бортнянського, як великого реформатора, котрий упорядкував і ушляхетнив церковний спів в Росії, другі навпаки гудять і осуджують Бортнянського за те, що він немилосердно нищив старі церковні роспіви і звів православну церковну музику на італійські манівці. Минає сто років з дня смерти Бортнянського, а спори і змагання на цю тему й досі часами набирають гострого злободневного характеру. Уже це одно показує, наскільки важна і актуальна була справа, якої підчався Бортнянський.

В українській літературі особливе різким противником музики Бортнянського виступив, що правда не фаховий історик або критик музики, але чоловік великої ерудиції, який завжди умів сказати оригінальне слово на тему, про яку брався писати. Це був Іван Франко; він із звичайною до себе строгістю назвав свою статтю „Думки профана на музичні теми". В цій статті, надрукованій двацять років тому, Франко досить радикально закидає Бортнянському, що його композиції пересякли італійськими впливами. Думки і аргументи, які наводить Франко, виявляють, що він далеко не був профаном у музиці, але як нефаховий історик музики він допустився одної помилки. Він поставився до Бортнянського, як до сучасного композитора, а не прийняв його в історичній обстанові. А в тім, коли ми порівняємо, що творилося в церковній музиці безпосередньо перед Бортнянським і в якому напрямі Бортнянський працював, то ми повинні ствердити, що праця Бортнянського ішла швидше в напрямі як не боротьби, то стримання італійських елементів в церковній музиці, а зовсім не в напрямі насаджування в церковних співах італійщини.

(Докінчення буде.)

ЛІТНЯ ПРОДАЖА СЕЗОНОВА.
СЕЗОНОВІ АРТИКУЛИ ПО ЗНИЖЕНИХ ЦІНАХ.
„САЛЯМАНДРА“
З огляду на кінець сезону продаємо всіляке модне взуття по значно знижених цінах.

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

19-ий день розправи.

(Докінчення.)

Сенсаційна заява прокуратора.

Після того, як трибунал відмовив просьбі оборони допустити її раніше до перегляду актів Паньчишина, які не мають нічого спільного з даною справою, председник визнав як свідка Степана Паньчишина. В цій хвилині обор. д-р Перацкі з ним д-р Дверницкі просять вияснення, чи і коли скінчено слідство проти Паньчишина за замах на президента. Вони доказують, що Паньчишин не може бути слуханий як свідок, бо як свідок він обовязаний говорити лише правду, а як обвинуваченій — його святим правом є вибріхуватись, аби тільки звільнитися. Обвинуваченій в якійсь справі не може одночасно виступати як свідок на другій розправі в цій самій справі.

Председник робить на 10 хвилин перерву, щоби засягнути відповідних інформацій щодо стану оскарження Паньчишина в злочині замаху на президента. Після перерви прокуратор заявляє, що вчорашнього дня **прокуратура припинила слідство проти Паньчишина і Фідика за злочин задуманого вбивства президента, прийшовши до висновку на підставі актів Штайґера, що нема підстави до такого обвинувачення.**

На цій основі Паньчишин має право зізнавати як свідок відносно справи атентату.

Зізнання Паньчишина.

Степан Паньчишин, 21 літ, гарний парубок з русявим волоссям, дуже симпатичного вигляду, спокійний і зрівноважений, дарма, що пізнати на ньому сліди близько річної в'язниці. Зізнає по українськи, деякі місця переводить сам на польське.

Председник пояснює, що Паньчишин залишається від 28. жовтня мин. року у слідчій в'язниці під закидом злочину з §§ 58 і 59, а то приналежности до КПЗУ., участи в комуністичнім конгресі у Москві, участи в замаху на військову в'язницю у Варшаві і т. д. Дальше предс. подає Паньчишинові до відома, що може не відповідати на питання, якщо вони наражали би його на втрату майна або чести. Паньчишин зізнає незадоволений:

Паньчишин рішуче заперечує твердження Микитина, буцімто Мик. бачив його 5. вересня 1924 р. о 7 год. зранку на Руській вул., коли він їхав до Марининка, і о 3 год. по пол. під склепом Бєра на розі вул. Коперника, коли то Паньч., стоючи поруч. Фідика, мав кинути бомбу. Микитин не міг бачити його, бо він був увесь той час дома при вул. Личаківській 4. Про це знають його батьки, Данило і Ганна, жінка Данишева з того самого дому, її синок і один інвалід. Паньч. приїхав до Львова 4. вересня м. р. вечером, себто напередодні замаху, з Варшави, особовим потягом на Раву Р., а будучи 18 годин в дорозі, був такий втомлений, що поклався о 9 год. веч. спати і встав слідуючого дня коло 5 год. по пол. Весь той час не виходив з хати, а 5-го вересня вийшов лише до трафіки за папіросками і там уперше почув, що на місті вчинено на президента бомбу. У Львові перебував на безділлю кругло місяць, до 5. жовтня, маючи вже покликання до війська. Тоцімто виїхав з транспортом до Калиша, до 25-го полку артилерії. 28. жовтня переслідувано його арештування у касарні і від того часу він сидить у тюрмі. — Чого приїхав до Львова — не хоче сказати: це інтімна справа, яка не торкається річи. Микитина знає змалу, вже 11 літ ходили разом до першої кляси української гімназії у Львові. Микитин скінчив гімназію, а Паньчишин зараз же по першій класі перейшов до фізичної роботи: працював у пекарні, а потім при друкарні. Від 1916 до 1919 р. не стрічав Микитина, потім стрінув його у Володимира Паньчишина (одноіменника, але чужого); вони говорили про війну, бо всі тоді займались війною, але не політикували. Звичайно співали українські пісні. З Микитином не мав ніколи жадних суперечок. Гадає, що єдиною причиною оклеветання його була матеріальна скрута Микитина. Микитин склав матуру, але не має згаданої посади, мати померла йому, мав ще й моральні прикрощі з комун. партією, отже ходючи до кареченої у домі Коригабера, рішив дати до зрозуміння певним особам, що за гроші скаже щось про замах. Коли свідок побачив Микитина на поліції, то звернуло його увагу елегантне вбрання Микитина; раніш М. ходив дуже бідно. Всі ті здогади прийшли Паньч. до голови вже у в'язниці, коли з газет читав подробиці довозу Микитина. — В колах комуністів не міг бути відомий приїзд Паньчишина до Львова, бо він ніколи з тими колами не мав нічого спільного. Його кревняк Лотоцький, старий робітник, теж не міг знати про його приїзд, бо ним ніколи не цікавився: їх знайомство було дуже побіжне й далеке. З Володимиром та Іваном Паньчишином не кореспондував і лише раз післав їм листівку з Варшави з привітом.

На цім перервано переслухання Паньчишина до слідуючого дня.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Німецькі самольоти над пол. територією.

З Торуня доносять про збільшення випадків перельоту нім. самольотів над пол. територією. На лінії Хойніце-Тчев зауважено аероплян, якого обсерватор робив льотничі поміри.

Звижка польського золотого.

Помічена в минулих днях зниженка курсу пол. злотого відзначилась вчора раптовою звижкою на всіх гельдах. На цюрихський гельді курс злотого вернув до норми.

Ґвалтовна офензива Ріфанців.

До Парижа надійшли відомости про розпочату з нечуваною раптовістю офензиву Ріфанців. Наббігли чутки про прорив франц фронту. Є рівнож поголоска, що Абд-ель-Крім звернувся до Англії з просьбою про посередництво в справі заключення перемиря.

Російсько-румунська комісія для Бесарабії.

Дня 7. серпня знову збереться рос.-румунська комісія для території Бесарабії. Розгляду піддадуться насамперед ті справи, які не були дефінітивно розвязані останньою тираспольською конференцією.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Оператор
д-р Д. Сассовер
довголітній лікар загального шпиталя у Львові, ординує тепер
52 **Львів, Колонтая 7.** 7—10

Дентистично-технічне заведення
Максиміліян Мор
б. асистент і управитель д-ра Вахльовского
Львів, вул. Подвалского 9.
Для урядників і учеників 50% знижка.
2218 17-20

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
Субота 1.VIII. Заболотів.
Неділя 2.VIII. Заболотів.
Понеділок 3.VIII. Снятин.
Вівторок 4.VIII. Снятин.

Драматичний Кружок Т-ва „Українська Бесіда“ в Перемишлі відограє дня 1.VIII. в суботу в салі „Народнього Дому“ в Турці н. Стр. штуку „Надзвичайна пригода“, фарсу на 3 дії К. Б. в перерібці К. М. Початок точно 8:30 веч. — В неділю, дня 2.VIII. підчас великої перерви на забаві, уладтованій Кружком У. П. Т. в Турці, відограє той самий Гурток одноактову комедію „Підозріла особа“ Добжанського в перерібці Г. Г. 130 2—2

Адвокат д-р Евген Давидяк одружився дня 26. п. м. в Журові з п. Ольгою Мушкевич. 1—1

Дрібні оголошення.

ПЕНСІОНАТ „Олена“ в Дорі, звіснім кліматичнім літнисько на Гуцульщині має від 1.VIII. вільні помішення. Близші вказівки в Управі. 123 3—3

ПОТРІБНЕ помішення для молодої, здорової особи на серпень при інтеліґентній родині на селі в гарній, сухій, здоровій, чистій околиці близько Львова при залізниці. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Умова“. 126 2—3

ЛЕКЦІЇ англійської мови при Методистській Місії починаються від 1. вересня 1925. р. Вписи відбуваються в понеділок, середу і пятницю від год. 3—7 після обіду в будинку Місії, площа Бернардинська 17. — Управитель Ж. Гальпон. 123 а) 2—5

20 шкільних лавок дуже дешево можна набути в Методистській Місії, площа Бернардинська 17. 123 б) 2—3

ПОТРІБНИЙ солідний інструктор від 1. серпня для перероблення поправки з латини III. кл. української гімназії. Першенство відзначаючим ученикам вищої гімназії. Зголошення з чемности приймає Уряд парохіяльний в Пристані, почта Мости великі. Непринятї остануть без відповіди. 134 1—1

МЛИН паровий взгл. моторовий на 6 статків, в повіті рудецькім, зараз до надзвичайно. Інформації в бюрі „Д. Спиц і С-ка“, Львів, Валова 14. 137

СТУДЕНТ-МЕДИК вищого семестра віденського університету, бувш. австр. і український старшина, глядає Добродіїв, котрі допомогли би йому до покінчення студій в краю або заграницею. Обіймє лекцію, посаду, евент. оженитьсяся. Ласкаві оголошення: І. Лазорко, Poste-restante Станиславів. 1—1,

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

НА РАТИ!
Фірма „ДРЕССІНҐ“
Львів, Сикстуська 8.
Поручає готові і на замовлення убрання МУЖЕСЬКІ І ДІТОЧІ з першорядних матеріялів.
„ДРЕССІНҐ“
Львів, Сикстуська 8.
НА РАТИ!

Дня 31. ц. м. виїзджаю на відпочинок Верку 1. вересня ц. р.

Д-р Маріян Панчишин.

Чеколяда
А. Пясецький
фабрики
Краків 5-7

„КНИГА ПСАЛЬМІВ“
переклав на українську мову
свящ. **д-р Ярослав Левицький.**
Ціна 2·50 зол. (враз з почт. пересилкою). Замовлятя в автора: Львів, вул. Як. Стшеня 15. „Книга псальмів“ повинна знайтися в кождій українській хаті! — Спішіться, бо 41 накład не великий! 5—?

СКЛАД МАНУФАКТУРИ
Б. ДУБОВИ
Тернопіль, вул. Міцкевича ч. 29.
поручає по фабричних цінах та найдогідніших успіхах як краєві так і заграничні товари: суконні, блаватні і шовкн, великий вибір чорних матеріялів для Вел. Духовенства, рівнож біле, диванн, хідники і фіранки. Поручення з провінції виконується негайно. 35 4—4

КОНКУРС

на Управителя приватної гімназії У. П. Т. в Дрогобичі. Подання виносити до Головної Управи Українського Педагогічного Т-ва у Львові, Ринок 10. II. пов. до 15. серпня 1925. Вимагається учительський іспит і попередня служба в державній гімназії. Платня наближена до ґажевогічної платні державної. 113 2—3

Т-ва Читальня „Просвіти“ в Роздолі
уладкує дня 2. серпня ц. р.
ПОСВЯЧЕННЯ ВЛАСНОГО ДОМУ
зі слідуючою програмою:
1) В год. 10. рано співання Служба Божа на майдані коло церкви. Співає хор місцевої читальні. 2) По Богослуженню похід до Народнього Дому. 3) Промови: о. прелата Кунишького, голови Т-ва „Просвіти“ проф. М. Галущинського і звіт з будови Народнього Дому, який виголосить головa місцевої читальні М. Косович. 4) Після обіду в год. 3-ій у великій салі „Народнього Дому“ освітня нарада при участи делеґатів читалень з околиці та членів товариства. Вечером в год. 8-ій у великій салі „Народнього Дому“ аматорська вистава „Ніч під Івана Купала“, драма в 5. діях М. Старицького, зі співами і танцями, відограна Аматорським Гуртком місцевої читальні. — Комітет: М. Косович, о. В. Свистун, А. Захарко, М. Онуфрик. 136 1—2

ПУДЕР, МИЛО І КРЕМ
Bébé -- Szofmana
Необхідні для пїклування тіла немовлят. — Необхідяий середник для дорослих, що мають вражливу церу. Жадати в аптиках, аптичних і перфумерійних складах.
Правдиві з охоронною маркою 135 а) „АЕРОПЛЯН“. 1—4

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 170 (10.553). Львів, неділя 2. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Угорщині 5 дин. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Захитання польського золотого.

Коли починає хвилюватись валюта, люде почувають під ногами щось у роді перших проявів землетрусу:—найрозумнійші тратять тоді голову. На протязі двох останніх днів на кількох світових біржах можна було запримітити знижку золотого. Берлін кинув на біржу кількасот тисяч золотих і ця мала сума вистарчила, щоби підорвати золотий також у Відні та Празі. Характеристичне те, що коли в однім данцігськім польськім банку хотіли вимінятн золоті, банк заявив, що за 100 зл. платить тільки 98·20, отже низше офіціяльного курсу.

Данціг, як на це жалується один польський часопис, був завсіди менш-більше сліпим знаряддям Берліна. А Берлін показує свої кігті у митовій війні. Урядові комунікати з Варшави стверджують, що німецька атака, яка має на меті підорвати польський кредит з огляду на найблизшу позичку від Америки, скінчиться невдачею, бо Польща має вдоволяючі запаси золота. Та одночасно „Польський Банк" поводиться не зовсім так, як слід було би фінансовому представництву держави з уповні зрівноваженою валютою.

Один із польських сенаторів на засіданні скарбово-буджетової комісії звернув увагу на факт, що „Поль. Банк" не хоче продавати чужих валют і відмовляється підтержати торгівлю валютовими підмогами. Природно, що це пішло на руку Німеччині, і „чорна біржа" відчула негайно непевне хвилювання. З другого боку у „Варшавянці" п. з. „Головне мементо" находимо такі ревеляції: „Минулорічний дефіцит торговельного білянсу дійшов до 213 міл. зол. себто пересічно до 18 міл. місячно, а в пяти місяцях біжучого року до 252 міл. себто 50 м. місячно. Запас девіз у „П. Банку" з 270 міл. зол. 1-го січня розтопився 1-го липня до 120 міл. А дорожнеча, відсутність капіталів та кредитів, торговельні комплікації з Німцями?" І згаданий сенатор стверджує, що аргументи представників уряду та „П. Банку" є невдоволяючі, — і що за теперішну фінансову ситуацію бере відповідальність уряд, внаслідок недоцільної господарсько-митної політики.

Нема сумніву, що митова боротьба Польщі з Німеччиною не може вийти на користь обом державам. Її ближші чи дальші наслідки залежать від цілої низки причин внутрішнього стану кожної держави і її взаємин з иншими, себто загально-політичного міжнароднього становища. Стан курсу валюти є тільки зовнішним виразником цих двох моментів, нерозділно зі собою звязаних. Фінансове життя народів, в найтіснійшим розумінні: справа курсу валюти, находить у сучасній добі зовсім инше розяснення, як давнійше. Навіть неекономісти могли запримітити підчас війни, що обниження покупної сили якоїсь монети змінюється відповідно до ступіня довіря населення до неї. „Курс" є психольогічним термометром довіря у відношенні до краю, в якому витворець продає свій товар. Сучасні економісти ствердили, що „стабілізувати курс" — ідея, яку повторяють часто бездумчиво політики при кермі держави — є здебільша Сизифовим змаганням, — вона означає: стабілізувати дуже ніжний прилад, термометр, який саме показує зміни!

Ясно, що коли втрати одиниці або промислового підприємства або держави дуже довго перевищають їх доходи, тоді довіря до їх кредиту зменшується. Це довіря зменшиться ще більше, коли довжник мусить робити нові позички. Між причинами спадання валюти є також утрата рівноваги в торговельнім білянсі, себто у відношенні імпорту та експорту. Це також одна з форм довіря. Багатий нарід це той, що має надвишку товарів до виміни; бідний, який, не маючи їх досить, мусить ще позичати. Нарід або держава, як доказують нові економісти, не мусять мати золото — вони можуть мати до виміни товар. Але ці дві операції: ввіз та вивіз мусять доповнюватись; нарід, який обмежився би до одної функції — хутко зруйнував би себе.

Коли народи з обниженою валютою не можуть легко вивозити своїх плодів, їх інтерес лежить у тім, щоби ввозити, тому, що завдяки „курсові" вони платять за куплені товари лише половину або третину їх вартости. Таким робом напр. Англія могла недавно закупити у Франції величезні запаси збіжжа, багато низше англійських цін. З тої самої причини чужинці могли по третині ціни купувати у Франції та Німеччині нерухомости та фабрики. Скажемо коротко: відхилення та хвилювання „курсу", які нині налягли таким тягарем на умовинах життя, є звязані безпосередно з економічною відбудовою Европи. Ця відбудова, як на це вказували вже історики та соціольоги, зводиться нині до двох пунктів: 1-о зорганізувати продукцію по таких цінах, які давали би змогу продавати товари, що надаються до вивозу; 2-о збільшити продукцію хліборобських плодів, які є вищою валютою, ніж усі инші.

Ось звідкіля можна починати стабілізацію. Чи природні багацтва на територіях, що входять у межі польської держави, можна використати як слід на підставі таких законів як земельні? Чи загальна внутрішня політика причиняється до зміцнення довіря з боку населення до валюти?

Польський золотий хвилюється від цих двох питань.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то впишіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заяви приступлення можна одержати в кождому Кружку У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

На культурні теми.

Книжка і ми.

До найболючійших недомагань нашого культурного життя належить безперечно наше відношення до книжки, наше запотребування її. Відомий загальний у нас занепад і застій книжкової продукції має причину саме у відсутности і браку зацікавлення книжкою нашої читаючої публики, відсутности і браку читача взагал. Це дуже прикро, одначе це факт. Наші люде не люблять читати, а тим більше книжку купити. Ми маємо не тільки міліони-міліони селянства і міщанства, що ніколи книжки на власність не купують, але ще й довжезні ряди т. зв. інтелігенції, що під тим оглядом не ріжняться нічим від селянства та міщанства. У нас є інтелігенти, у яких читання і купування книжки на власність кінчиться — з їхньою гімназійною матурою. А є ще серед них і такі, що мають лице хвалитися, що й в гімназії вони не купили ні одної книжки. Домів, де були би бібліотеки, чим визначалися так ярко і примірно старі наші священичі доми, чимраз менше. Навіть інтелігентні сфери зачинають не бачити вартости у набуванню книжки на власність і не розуміють ваги домашньої книгозбірні. Людей, що купують книжки і що збирають їх, називають у нас просто диваками.

Сказав би хто: у нас перестарівся вже той шлях набування знання через купування книжки на власність. У нас позичають книжки з бібліотек. Ми маємо вже публичні бібліотеки. Тимчасом — це все не так. У нас і бібліотек нема. Якщо вони є, то їх нищать немилосердно. Про це могли би своє слово сказати всі ті, яким доля судила завідувати нашими бібліотеками. Наш читач — якщо вже позичить книжку — або не віддасть її взагалі, запропастить її, або віддасть її сильно зниженою, подертою, помазаною. Нема у нас пістизму до книжки, нема їй пошани. І чи диво при таких обставинах, що наша книжкова продукція маліє, редукується — і вкінці взагалі щезає? І чи диво, що в нас на 7 000.000 по цей бік рижської лінії, книжка не може найти навіть малих 2.000 покупців і що треба цілих літ, навіть инколи й десяток літ — заки вона у своїому скромненькому накладі розійдеться? І таке не з книжкою з одного тільки поля науки, чи з під одного тільки пера,—але таке з книжками усіх галузей знання та письменства і з творами всіх вчених чи творців!

Цей стан нестерпний і не можна йому дальше потурати. Культуру й інтелігенцію одиниці і народу міриться по проценті продукції і консумції книжки. Не можемо зійти до стану травоїдної худоби або глядіти безрадно, як наш нарід підпадає під чужий, нераз ворожий нам культурний вплив. І цьому необхідно якнайскорше зарадити.

Якаж рада? Який лік на ту рану? Одна рада й один лік: треба стати читачами, треба стати покупцями книжки! Але й це ще замало. Від того, що хтось з нас — хай буде тим „хтось" і цілий мілион нас! — забажав стати читачам і покупцем нашої книжки, наш книжковий застій не перестане бути застоєм дальше. Ніхто не має запоруки, що нас — мілион — книжку купить. І тому-то треба доконче, головно тямущим, інтелігентним, краще матеріяльно ситуованим людям, у першій мірі зорганізуватися, це значить заявити, що книжку куплять — або без огляду на те, що це буде за книжка, або по ділам прі всі нові появи з царини сільського господарства або фільософії або красного письменства або торговлі і промислу ітд. Щойно, коли зявиться у нас ціла залізна, сильної волі фаланга людей, що заявлять свою готовість купити нову книжку і така фаланга людей засвітить прикладом решті суспільности, тоді появиться у нас неодин важний і конечний твір.

Практикується у нас досі, що нераз висилається нову появу на книжковому ринку за післяплатою на адреси більше відомих людей. Це добрий звичай і його треба придержуватися. Хиба його тільки у двох точках: що висилається притім не на адреси всіх тих, на адреси котрих книжку вислати треба би і котрі книжку хотіли би купити, і друге: що дехто при такій висилці дратується, благородно подражнений, що книжку вислано на його адресу, без попереднього повідомлення його. Щоби обох тих хиб оминути, було би вказаним, щоби ще перед друком і перед появою даного твору голосилися його відбірці. Тоді голосились би у першій мірі ті, що даного твору справді, ділово потребують — і вкінці як доповнення ще й ті, що з патріотичного і культурного обовязку доповнили би мінімальне число потрібних для появи книжки її покупців. А бувае нераз, що дуже конечна фахова книжка не може в нас побачити денного світла, бо тих, що її потребують, замало. А скільки у нас потреб видань творів із всесвітньою маркою, творів

ОСТАННЯ НАГОДА ЗБАГАТИТИСЯ!!!

Головна виграна 350.000

золотих. 112 5—5

Виграні по золотих: 300.000, 150.000, 100.000, 50.000, 25.000, 5.000, 2.000 ітд.

Тягнення V-ої кляси державної Львівської Клясової лотереї триває цілий місяць від 6. серпня до 3. вересня 1925 року.

Льоси можна набувати в фірмі

„НАДІЯ", Львів, Синетуська 6.

Ціни льосів: чвертка по зол. 40·—, половина по зол. 80·—, цілий льос зол. 160·—.

Замовлення листами полагоджується відворотною почтою.

Вирізати і вислати

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„Надія", Львів, Синетуська ч. 6.

Отсим замовляю:

..... льосів чвертьок по зол. 40·—

..... льосів половинок по зол. 80·—

..... льосів цілих по зол. 160·—

Належитість ..... зол. пересилаю рівночасно почтовим переказом.

Ім'я і назвисько .....

Місцевість .....

Адреса .....

що вже сьогодні є майже на всіх мовах! Таке пр. видання — з культурного боку просто необхідне і пекуче — фільофічних класиків по українськи! Скільки століть прийдеться нам чекати на той шасливий мент, коли у нас появиться природно відповідне число потребуючих видання фільософічних класиків читачів? Чи задля того маємо стільки століть творити вимок серед сімї европейської культури? Чи може відважимося сказати наперекір усім культурним націям і їхнім усім надбанням, що нам вистарчають вже їхні надбання?

Е. Яворівський.

До політичного вбивства у Львові.

Ботвін грозить голодовим страйком. — Доразовий суд. — Хто такий Ботвін. — Гроші з Варшави. — Похорон Цехновского.

В звязку з безперервним переслухуванням і протяганням слідства на поліції, убивця Цехновского Нафталі Ботвін загрозив голодовим страйком. Він твердить дальше, що вчинку цього доконив без ніяких спільників і з власного почину, та що не належав до ніякої організації. Всеж, місцеві польські газети — які врештою подають дуже скупі звістки з огляду на цензуру — запевняють, що стверджено приналежність Ботвіна до тої самої терористичної організації, до якої належать три зловлені у Варшаві підчас вуличної стрілянини комуністи і до якої буцім то належить Паньчишин, Фідик і Харків. Два львівські поліційні агенти запевнюють, що це був іменно Ботвін, котрий підчас останньої робітничої демонстрації в Ринку підбурював товпу проти поліції, та обкидував цю останню куснями вугілля, добутого в проїжаючого воза.

Справа поставлення Ботвіна перед доразовий суд вже вирішена. Обвинувачуватиме його прокуратор Сивуляк, проводитиме трибуналові — радник Маліцкі. Доразовий суд відбудеться у понеділок 3. серпня ц. р. Можливо, що на той день буде перервана розправа проти Кормгабера і тов-, а можливо теж, що йтимуть одночасно обі розправи: у великій і малій салі карного суду при вул. Баторого.

Хто такий Ботвін — на це відповісти важко, не можучи погодити одразу маленького худощавого незрячого чоловічка, що своїх 20 літ прожив у середовищі жидівського гетта як скромний і незамітний робітник, з ролею терориста, який в білий день в центрі міста стріляє провокатора, й віддає потім револьвер поліції з окликом: „не жалію свого вчинку"! — Нафталі Ботвін, спершу термінатор, потім вишколений шевський челядник, весь свій бідний заробіток віддавав родині, котра так само, як його хліболадавець, ніколи не мала — у відношенню до нього причин до жалю ані підозрінь. Щойно в останнім році мати вбивці, Краньця Ботвін, звернула увагу, що її син вертає пізно додому з якихось сходин схвильований і знервований. На два дні перед убийством донесли матері, що Нафталі Б. не являється до праці. В неділю прийшов він додому поміж 1—2 год. в ночі, а запитаний, де був, сказав, що з товаришами в Брюховичах. У вівторок вийшов з дому о 9 год. зранку, — а в 2-ій попол. застрілив Цехновского.

Варшавський „Курєр Пор." повідомляє, що в день вбийства Цехновского на імя Ботвіна надійшли у Варшаві грошеві перекази на значні суми. Поліція сконфіскувала їх і переказала судовим властям.

Нинішні газети подають заперечення мабуть офіціяльного походження, буцім то Цехновского хоронитимуть на державний кошт. Всеж, держава покриє частину похоронних видатків, маючи на увазі, що Цехновскі згинув за услуги, які віддав державній поліції, і то в часі, коли прибув до Львова для виконування функції свідка в справі, звязаній з його попередньою діяльністю поліційного агента.

Чи справді ненарушені постанови статуту Наукового Товариства ім. Шевченка?

Завданням короткої замітки „Нарушення статуту „Н. Т-ва Шка" (в ч. 167 „Діла") було, висказати річево і предметово на основі постанов статуту „Н. Т-ва Ш-ка" нарушення його ухвалою фільол. секції і Виділу про іменування митрополита Шептицького дійсним членом цієї секції. Ясна, виразна і недвозначна постанова § 10 статуту, та, що **дійсних** членів іменує кожда поодинока секція за **самостійні наукові праці**, а передовсім **за визначну участь у виданнях Т-ва**, не може бути ніяким способом віднесена до митрополита, котрий ніяких самостійних наукових праць досі не видав і ніякої участи у виданнях Н. Т-ва Ш-ка не мав. Отже ухвали філ. секції і Виділу Н. Т. Ш-ка мимо своєї одноголосности річучо суперечні постанові § 10 статуту і неперечним фактом є виразне його нарушення, бо нема критерії по іменування **дійсним членом.***)

Всі мотиви наведені Головою „Н. Т-ва Ш-ка" д-ром Студинським у „вияснення" (котре справи не вияснює, лише її накручує), поміщеним в ч. 168 „Діла", (як „учений знавець української культури, історії церкви та основник Н. Музея"; гадка Ягіча про єп. Штросмаєра — треба додати, що він був основником загреб. Академії, — „збірка актів з ватикан. бібліотеки, культурний робітник") можуть відноситися лише до постанов § 14-го статуту, по іменування **почесним членом**, як це зазначено в замітці в 167 ч. „Діла", і автор цієї замітки яко дійсний член філ. секції вважав своїм обовязком на це звертати бачність секції, а особливо виділу, котрий повинен стояти на сторожі точного виконування постанов статуту, а не підсувати ясним і виразним його постановам того, що в них не міститься. Але Голова Т-ва, хоч зробив реверанс в сторону д-ра М. Рудницького, не дав „вияснення" становища Н. Т-ва ім. Ш-ка щодо згаданої у фейлєтоні його „останньої митрополичої цензурної енцикліки", а так само забув дати „вияснення", чи навіть постанову § 14-го щодо іменування почесним членом можна би погодити з обовязком Наукового Т-ва ім. Ш-ка, стояти на сторожі і в обороні свободи науки обмеженої згаданим цензурним законом.

Зовсім не з „браку відваги" вне підписав автор коротенької замітки свого імени, бо мав усе і має відвагу всякі свої ширші дописи, статті й розвідки підписувати власним іменем (не придумуючи загадочних псевдонімів) і постояти за своїм переконанням. Редакція „Діла" зазначила вгорі, хто її автором і це для відносин його з Н. Т-вом Ш-ка, для Голови вистарчає, тим більше, що він міг заспокоїти свою цікавість скорше, ніж замітка була надрукована. Чому не міг автор записки яко дійсний член боронити свого становища на засіданню секції, про це може дізнатися п. Голова з обіжника запрошуючого на засідання.

Кождий безсторонний признає, прочитавши спокійно й уважно цю замітку, що це не „полєміка", а предметова оцінка ухвал секції й виділу Н. Т. Ш-ка і тому я вважаю зайвим „заводити полєміку" з п. Головою з приводу докору про „особисті анімозії", котрі нібито „взяли верх у дійсного члена над добром Товариства", для котрого основання і розвитку автор записки зробив стільки добра як може небагато инших членів*) і тому навпаки „з прикрістю стверджує зневолений", що „особисті анімозії" проводу в Тв-і роблять йому неможливим являтися на засіданнях і брати участь у нарадах і роботі. П. Голова повинен мати на тямці: „Medice, cura te ipsum".

Олександер Барвінський.
дійсний член Н. Т-ва ім. Шевченка.

*) Диявим дивом секція нагадала собі це іменування щойно тепер, хоч Н. Музей давно вже існує і що іменування в 50-ліття Товариства ріжних дійсних членів доперщено в 1923 р.

*) Не одно добре придбане давнійше тим, котрому підсувається „особисті анімозії", запоропащено за пізнійших проводів.

По широкому світі.

В Англії ситуація вуглевого страйку незмінена. Нема покищо надії найти порозуміння між вуглекопами і урядом.

Соціялістичний міжнар. комітет, складаний з представників франц., еспанських та англійських соціялістів, радив у Парижі в справі припинення мароканської війни. Рішили звернутись до Абд-ель-Кріма, щоби дав ясну відповідь щодо умовин миру.

Степан Радіч увійде мабуть до югославянського парляменту на місце посла Трукра, який хоче зректись мандату, а потім мав би ввійти до уряду.

У Женеві вібралась рада міжнароднього інституту інтелєктуальної праці, утвореного французьким урядом, а переданого під опіку Ліги Націй. Головою вибраний Француз проф. Люшез.

Д. АНТОНОВИЧ. 3)

Дмитро Бортнянський.

(1751—1825.)

(Промова на концерті в Празі в столітні роковини його смерти.)

Італійські впливи. — Петербурська музична атмосфера. — Роля Бортнянського. — Недослідженна творчість.

(Докінчення.)

Діло в тім, що італійська школа в музиці другої половини XVIII. віку панувала загально. Італійський напрям є характерістичним для музик всіх тогочасних европейських народів. Цю течію спокійно переживала і українська музика. На Україні теж тоді платили данину моді на італійську музику і італійські композитори були в музичних осередках України знані і люблені. В цьому розумінні перші враження дістав і Бортнянський, спочатку мабуть у глухівській школі, потім у придворній, по суті українській же капелі в Петербурзі, цей його напрям зміцнила імовірно наука у Галуппі, в томуж напрямі він остаточно формував свою артистичну індивідуальність, мабуть у Київській Академії і нарешті останнє завершення цьому дав підчас трохрічного перебування в Італії. Якби з дому, і з України, Бортнянський не вивіз певного нахилу до італійського напряму, то ледве чи три роки в Італії могли би переробити його — вже більш-менш викінченого майстра. Очевидно, все його виховання і з дитинства засвоєні симпатії потягали до італійського напряму. Але що цей напрям на Україні був звичайним духом часу, так би мовити законним періодом у розвоєві музичної культури на Україні, то тут він не гнітив української стихії. На Україні музична культура стояла на висоті европейського рівня і, живучи спільним з Европою мистецьким життям, приймала всі чергові мистецькі прямування, перетворюючи їх згідно до власних традицій і власного смаку. Тому на Україні знали і любили італійських композиторів, наслідували їх, але не перепроважували на Україну і не кидали для них свого власного. Тому і в праці українських композиторів другої половини XVIII. віку і початку XIX. крізь італійські впливи, особливе крізь італійську техніку композиції чути українську стихію. Це є характеристичним і для Бортнянського.

Навпаки в Московщині музична культура стояла дуже далеко від европейської і коли російські царі рубали вікно до Европи, то мусіли ще робити енергійно, часто засобами фізичного насильства і не рідко перегинаючи палицю через край. Особливо це виявилося у XVIII. віці в царині музики.

Власне одхід від старих церковних напівів у Московщині начався ще в XVII. столітю. В ту добу, коли переводили церковну реформу, що викликала „роскол", коли не ранійше, разом з ученими реформаторами, з України позичили і Київський церковний розпів. Цей розпів у Московщині постепенно зложився в цілу, так звану „польську школу", основоположником якої у Москві вважають Киянина Миколу Ділецького, автора теорії музики, що носила наголовок „Мусикія". Ця теорія розвивалася на Московщині як поступова музична школа, але розвивалася повільно. Колиж у XVIII. віці прийшла черга на італійські впливи, то тут зразу почалося з крайностей. До Петербургу спроваджували італійських маестро, які зовсім не рахувалися з характером православної церковної служби, прийшли з готовими рецептами ораторій, до яких почали підганяти тексти словянського богослуження. Коли це не удавалося, то вводили до служби і тексти нові. Тоді саме розвинулася мода в літературі і на „концерти", які саме обертали в італійські ораторії, але і цього було мало. Царица Катерина II. скаржилася, наприклад, незадоволена з виконання ораторії Сарти: „жаль, что в церкви петь нельзя по причине инструментов", а Феофану Прокоповичу, правда вороги, вкладали в уста такі сентенції: „что надобно-де везде по церквам бить музикам ради упражнения церковного". Яке було захоплення італійськими концертами, свідчить наприклад Булгаков — російський посол у Царгороді, в листі до сяна: „Славние певчіе Казакова... поют в церкви Димитрія Солунскаго в Москве. Сезд такой бивает, что весь Тверской бульвар заставлен каритами. Недавно молельщики до такого дошли безстидства, что в церкви кричали „фора". Цеб-то плескали і жадали повторення. Царица Катерина свідомо вимагала в церкві оперної музики, а ієрархів, членів синоду, примушувала бувати присутними на оперних виставах і одного разу з задоволенням ствердила, що „св. Синод билі на вчерашнєм представленіи і ані хахаталі до сльоз вместе с нами". Як звучали ті італійські ораторії і оперні мельодії в церквах, можна найкраще судити по творах талановитого заступника Галуппі в Петербурзі, композитора Джузеппе Сарти, який в своїх ораторіях на тексти „Тебе Бога хвалим", „Слава в вишніх Богу" і „Господи воззвах" вводив крім хору дзвони, барабани, гарматні вистріли і нарешті „фейерверк", а захоплені вірні свідчили, що: „никогда і нігде не било подобнаго етому случая восхваліть творца неба і землі столь громогласно, с такім тріумфом і великолепієм". І от в таку музичну атмосферу попав у Петербурзі Бортнянський.

З нових подій та ідей.

Розвиток фільми.

Живучість картин на фільмі буде ще збільшена, завдяки новому винаходові одного румунського інженіра, що живе в Парижі. Фільма стане пластичною, себто постаті переходимуть перед нашими очима не як образи на поверхні, але витворять ілюзію живих тіл, що рухаються в просторі: Новий винахід Деметра Дапонте був уже предметом справоздання в паріській Академії Наук, яка займалась цією ідеєю вже 50 літ тому. Досвіди починались давно з дуже простого твища: коли з якогось предмету зробити одночасно дві знимки, так, щоби одна відповідала полю зору правого ока, а друга — лівого і коли глядіти на ці два образи крізь скла відповідного апарату, тоді маємо враження пластичного образу.

За цим пішли спроби перекинути такі образи на полотно. Висліди були невдоволяючі, бо глядачі мусіли мати перед очима складний і невигідний оптичний апарат. Винахідчик Дапонте покористувався иншим способом. Він звернув уваґу на факт, що предмети виступають релєфно навіть тоді, коли глядимо на них одним оком. Він зробив спробу: два поруч себе поставлені образи стереоскопу перенести (кинуте в проекції) на полотно один за одним, а не одночасно. Образ, що повстає таким робом є спершу притьмарений та замазаний. На те, щоби зробити його виразним, з ясними обрисами, треба було геніяльного приладу.

Винахідчик поставив перед двома проєктографами дві криштальні, округлі шиби, що швидко обертаються: у цей спосіб сила світла двох променистих жмутів у проекції може слабнути та зростати, і то так, що можуть проміння з правого проєкційного апарату доходить до свойого максимального напруження, коли в лівім апараті находяться в мінімум,—і навпаки. Тому загальне враження образу залишається невпинно рівне, і тому невпинно, зі швидкістю блискавки, вміняється напруження світла поодиноких пунктів. Це явище розясюється тим, що в дану мить образ, який є проекцією двох злитих у собі фотографій і який відповідає на переміну зоровому полю правого та лівого ока, є сильно освітлений. Наші очі не в силі схоплювати це переплутування світла, але приноровлюються природно до цієї зміни і з двох наперемін освітлених образів добувають враження пластичного образу.

Цей винахід має ще ту прикмету, що пластичні світлини є дуже дешеві. Кінотеатри не потрібують купувати спеціяльних проекційних апаратів. Пластична фільма повстане дуже просто, коли сфотографують полотно, на якому буде кинений фігуральний образ при помочі найденого апарату. Така сфотографована фільма викличе повну ілюзію оригіналу.

На цьому місці добре буде пригадати, що цього року Франція святкувала пятидесятиліття винаходу фотографії. Як далеко відійшли ми за пів століття від мистецтва передавати природні образи при помочі світляних промінів на непорушній поверхні! Навіть мало хто знає, що винахідчиком фотографії був паріський маляр Дагер, якого іменем (дагеротипія) спершу й називали фотографію. Одночасно з роковинами фотографії святкували винахід кіна, який також є твором французького гения. Існує ще суперечка про першенство винаходу. Вже в 1836 р., Американець Мейбрідж збудував апарат званий „зоопраксоскопом", що складався з низки повязаних зі собою „камер" перед якими пролітав нпр. кінь, залишаючи на кліші поодинокі моменти свого бігу. В 1891 р. Едісон назвав перший свій апарат для таких знимок „кінетоскопом".

Одначе ідею кіна в нинішнім його виді мав Маррей, а здійснили її брати Люмієр, Французи, Люмієр, який є членом Академії Наук, рішив проблєму першенства винаходу, передкладаючи лист Маррея, який писав в 1897 р.: „Усе своє життя працював я над удосконаленням оптичної синтези руху. Август та Люї Люмієр були перші, які своїм кінематографом довели це завдання до близької розвязки". Та перші справжні фільми пес прийшли з Америки. Один із співробітників Едісона, Фред Отт заявляє, що він був першим, який у робітні славного винахідчика виконав першу фільмову ролю, переодягнувшись в якийсь фантастичний шаль та оперезавши голову турбаном — відограв для проби циркову пантоміну. **о. о.**

Розуміється, в такій обстанові творчість Бортнянського могла робити враження тільки повороту від бутафорних крайностей італійщини. Обережний і зручний царедворець Бортнянський не виступив з різким протестом, але його особисті твори все були стримані і порівнуючи до всіх сучасних, особливо італійських, далеко більше звязані з духовними текстами і церковним настроєм. Бортнянський прийняв звичай „концертів" в кінці літургії і сам їх компонував, але без барабанного бою, без гармат і фаєрверків, але, що правда дбав про враження на слухачів, які вимагали оперного італійського стилю. Зрештою зручною працею і адміністраційною здібністю Бортнянський переміг фаєрверки італійщини і, зробивши їй конечні уступки, опанував церковний кринос.

Чи можна в тих обставинах зробити Бортнянському закид, що він зруйнував традицію старих церковних розпівів і повернув духовну музику на инші шляхи? Ледве чи проти цього погрішив Бортнянський. Проти церковних співів на Україні Бортнянський репресій не вживав, і місцеві, хочби наприклад лазрські, напіви своїм шляхом розвивалися і дожили до наших днів, а в Московщині переконаними прихильниками старовини були старовіри, щодо яких так само реформа Бортнянського пройшла мимо. Зрештою старих московських знаменних розпівів Бортнянський можливо не знав, імовірно не мав до них смаку, а головне йому, чоловікові иншої нації і иншої культури, не було до них ніякого діла.

Із усього вище сказаного, розуміється, ніяким чином не можна зробити висновку, що-ж нового утворив Бортнянський в музиці, чим і до якої міри він є великий? Тепер, 100 років після його смерти, ми все таки не можемо дати на це відповіди. Щоб пізнати, що Бортнянський сотворив, ми повинні добре знати те, що було перед ним на Україні, повинні докладно пізнати рівень музичної культури в головних українських музичних осередках і в першій мірі в Київській Академії. і то музики не духовної, а головно свіцької, бо власне свіцька музика в добу Бортнянського вдиралася до церкви. Далі: щоб оцінити чисто музичне значіння Бортнянського, ми повинні пізнати його в цілости, повинні пізнати Бортнянського з часу розцвіту його таланту, коли він працював як свіцький оперовий композитор. А цього ми також не знаємо. Побажаймо-ж в соті роковини з дня смерти Бортнянського, щоб наші дослідники нарешті вияснили ці головні моменти в історії української музики.

Прага, 10. VI. 1925.

НОВИНКИ.

— **Крадуть, як ярмо.** В „Ржечпосполіт-ій" з 31. липня ц. р. на першому місці товстим друком оголошено урядовий комунікат про стверджена цілого ряду крадіжей і зловживань у закордонних польських консулятах. З цього приводу названий часопис виливає сентиментально-педагогічно-патріотичні жалі, з яких беремо слідуючі рядки: „Всюду, куди не глянемо, бачимо надужиття на шкоду державного скарбу і кожіж публичного добра. Недавно читали ми про залізничих урядовців, які фабрикували собі при виплатах платень списки т. зв. мертвих душ. Тепер читаємо про крадіжки гроша, гроша урядовцями консулятів. Ще раніш читали ми про надужиття і крадіжі публ. гроша підчас будови кордонних станиць на „кресах всходніх". Одночасно пише „Ржеч.", що всілякі бюрократичні достойники обурюються, коли громадська думка цікавиться „інтимними" справами урядових кол та їх фінансової політики. Вищі урядовці дістають різні премії, нагороди й ремуперації, дарма, що всі ці гроші ідуть з податкових кас. В останньому році кількість крадіжей і надужить у польських урядах ще більше зросла. „Свідчать воно про те, що власти не дозріли до свого завдання. В очах пана премієра Грабского ці уваги будуть наївні. А проте фактом є, що якраз за його урядування почали множитися випадки, гідні жалю. Це робить враження, що п. Владислав Грабскі не вміє як слід керувати польською бюрократичною машиною і вплатати докладно на польський урядничий світ". А ми стверджемо: мондрі Повяк по шкоді.

— **Папоминництво достойників до Криниці.** „Краківський воєвода Ковалєвскі — читаємо в „Часі" — виїхав вчора на відпочинкову відпустку до Криниці. Тому, що віцевоєвода д-р Вавраух рівночасно находиться на відпочинковій відпустці, тому провід воєвідства доручив воєвода на час відсутности своєї чи пана віцевоєводи виконуючому обовязки президіяльного виділу п. Міхалові Равскому". „Ржечпосполіта" з 1. серпня н. р. навязує до цього короткого офіц. комунікату жменьку рефлексій. „Пан воєвода спішить до Криниці, щоби там насунутись на очі перебуваючому в Криниці п. премієр — міністрові, як конець усі австрійські достойники гнались до Ішлю, щоби бути на очах Франца Иосифа. Отже не має часу ждати на поворот свого урядового заступника і взяде опіку над воєвідством президіяльному урядовцеві — та й то тільки виконуючому ці обовязки. Отже навіщо воєводів і віцевоєводів і навіщо платити їм великанські платні, коли для ведення воєвідства досить виконуючого обовязки начальника виділу? Розуміємо потребу відпочинку наших державних достойників (пише „Ржеч."), але не можемо зрозуміти, щоби воєвода не хотів підождати на поворот свого урядового заступника і просто гнався, як не кажуть — на зломання карку до Криниці, залишаючи ціле воєвідство на опіці відносно підрядного й молодого урядовця"...

— **Ucrainica.** У „Пратер Пресе" з дн. 24-го м. м. в „Славянській огляді" є інформ. статейки про Україну, М. Гехтера про укр. великодні писанки і З. Кузелі про пенсію, визначену радянським урядом для п-ства Самійленка, про „Статистичний справочник" виданий у Харкові, про збірку пісень „Згуки України" видану у Нью-Йорку. У цім самім огляді з днем 30-го м. м. є статейки З. Кузелі про досліди над станом селянської хати на Рад. Україні, про невідомі рисунки Шевченка і про діяльність етнольоґічного відділу Акад. Наук у Київі.

— **Товаріщеське самогубство** трапилось учора у Львові на Сяйкій вулиці. 70-літній старець Ейкуне Каліш, Жид, пробив собі серце чотирома ударами ножа. Вже попереднього дня старець хотів повіситись, але шнурок обірвався; його самого дня хотів кинутись з балькону II. поверха, але сусіда стрімали його від цього. Намова родини не мала ніяких наслідків; старець заявив служниці, що може не варити обіду, бо все одно він уже не буде жити. Цікаве те, що цей старець залишив ще 100-літнього батька.

— **Брат на брата.** У селі Ставчанах 23-літнього селянина Івана Верхолу застрілив його брат Михайло зі задрости. Причиною — дівчина, з якою оба парубки хотіли женитись.

— **Чого економіст не в силі обрахувати?** Сенсацією дня є подружжа славного англійського економіста Кейнеса (автора відомої критики версальського договору) з російською танцюристкою Лїпковською.

— **Новий тип університету** проектує основати „комісія для інтелєктуальної співпраці" при Лізі Націй у Женеві, а саме міжнародній університет для підготовання дипльоматів, державних діячів, політичних редакторів і професорів політичних наук у вищих школах. Програму щойно виробляють.

— **Як шукають у нас за бандитами?** Одержуємо такий допис: Вночі з суботи на неділю 18. VII. ограблено в пов. місті Долині повітову касу на суму 6 тисяч дол., а над ранком тої самої ночі вбито на залізн. станції Рахиня біля Долини держ. поліцієнта. Заалярмована станиславівська і долинська поліція повибула вдогін за місця доконаного убийства з хмарою агентів і под. всім до села Слободи дол., де почала шукати винуватців. Обступила дім місцевого упр. школи, де знаходились під ту пору в гостях студенти з сус. села Тростяця. Перетягнувши особисті документи у всіх, що були в хаті, приказав агент шести студентам зайти з дому. На дорозі обступили „бандитів" кругом та завели до одної із хат на краю села, де відбувалось переслухування кождого зокрема від 4—9 год. веч. Порядок і процедура, який часто практикує держ. поліція був такий: агент відмовлявся сказати, в якій цілі і по якій причині придержав студентів, а переслухуючи їх вмовляв в них факти, події і стрічі з різними незнайомими особами, з якими придержані студенти ніколи нічого спільного не мали. Підчас переслухування студентів, инший відділ жандармерії і агентів з псом поїхав автом до села Тростяця, де обступивши парохіяльний дім, перевів ревізію у о. М. Перлиці. Шукали за зброєю і убийником. Нічого не знайшовши, забрали 2 кн. „Літопис української револ." Дощечка та 2 кн. „Пропамятна книга" із списом погибших членів української гал. армії. Потім авто відїхало назад на Слободу, де один із агентів заявив студентам, що вони зістали звільнені, а придержання їх наступило наслідком підозріння в ограблені каси і убийстві. Характеристичним є те, що того самого дня, коли поліція тратила гарячий час, бавлячись у переслухання з невинними людьми, місцеві люде кілька разів бачили в лісах за селом підозрілих людців і дерма, що поліцію про це повідомлено, поліція не заглянула до ліса, щоби перевірити, хто це був. Тому і не дивно, що донині, здається, не то що не зловлено учасників замаху, — але й слід всякий застиг по них.

— **Комуністи перед судом.** Дня 19. серпня почнеться доразовий суд у Варшаві над комуністами: Гібнером, Київським та Рутковським, обвинуваченими у збройнім спротиві проти поліції на вулицях Варшави. Оборонятиме з власної волі адвокат д-р Дурач, відомий з комуністичних процесів і два оборонці, призначені урядом.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

З судової салі.

Процес Корнгабера і тов. — за обманство і вимушування.

20-ий день розправи.

Вчорашній день виповнило дальше переслухання Паньчишина. Його зізнання викликують на салі порушення з огляду на деякі суперечности поміж його зізнаннями на розправі й підчас слідства й суперечностями поміж його зізнаннями та зізнаннями в слідстві Мариняка на обставину: як Паньчишин перевів критичні два дні у Львові. Паньчишин вияснює ці суперечности, зізнаючи завсіди спокійно, розважно і стримано. Взагалі Паньчишин робить дуже гарне враження своїм симпатичним виглядом, старанним одягом, та спокійною, але певною себе поведінкою.

Перша частина численних і надзвичайно детальних запитів предсідника відноситься до стверджения, в якому одягу Паньч. ходив по Львові по своїм приїзді з Варшави, яке мав вбрання, нагортку й шапку. Дальші питання відносяться до знайомства П. з Фіником. Паньч. пізнав Фіника в Т-ві „Воля" в 1923 р., знав, що це слюсар-метальовець, стрічався з ним рідко. Фінік — темний шатин, з малим вусиком і голеною бородою, літ 35 чи 40, любив парубок. Стратив його з очей десь в половині 1923 р. і від того часу не бачив, де він і що з ним — не знає. Микитин получив його особу з Фіником мабуть тому, що колись зауважив якусь їх випадкову зустріч у Т-ві „Воля".

Виринає справа револьвера, власности Паньч., найденого при ревізії у Мариняка, на який покликувався Микитин як на доказ правдивости свого доносу, що бачив Паньч. зранку в день замаху перед домом Мариняка, Паньч. знає, що той револьвер купив ще в 1919 р. цілком випадково за 10 корон, без усякої потреби, просто тому, що він сподобався йому. Не знає, якої марки револьвер, ніколи не пробував його ані теж не стріляв з нього, тримав його в шафі. Був (той рев.) у нього до часу його виїзду зі Львова і кінець мая чи в поч. червня, а що дальше сталось з ним, не знає. Яким робом револьвер найшовсь у Мариняка — не знає.

Справа арештування Паньчишина й слідства. — Арештовано його в Калїші, у військовім шпиталю. Арештував Цехновскі з двома жандармами. (Коли предс. каже: „... небіщик Цехновскі..." — Паньчишин збентежено скрикує: „небішик?!") Причини арешту йому не подано, тільки перелякованого до краю — негайно перевезено до Львова. В дорозі Цех. бомкнув ніби мимоходом, що не Паньч. зробив замах на президента. Паньч. крикнув тоді — „це неправда". У Львові Паньч. переслухував Пйонкевіч, сильно налягаючи на нього. Пйонткевіч хотів знати

тільки те, де був Паньч. 5 вересня о 7 год. зранку і о 3 попол. Паньч. відповів на перше питання, що дома, а на друге— що не знає. Сказав так тому, бо лякався, що батьки його, люде неграмотні, не будуть привязувати ваги до такого моменту й підпишуть підсунений їм протокол з якимись даними. П. не мав довіря до поліції, бо бачив, що вона йде на нього. П. знав, що слухання буде в суді і тому ждав до того часу з виказанням свого алібі, яке потвердять його свідки.

Про те, що Мик. був з Цехновським у Кадіші, свідок не знав, але довідався вже від Цехновського, що Микитин виступає проти нього з доносом. Цехн. казав: „Микитин скаже вам це до очей". У Львові в переддень конфронтації Паньч. і Мик. перевели на поліції одну ніч спільно в одній келії. Паньчишина вразило елегантне вбрання Микитина. Вони нічого один до до другого не говорили. Зранку, при переслуханню, Микитин в очі йому кинув відпис обвинувачення, а то буквально: „я бачив Паньч. зранку перед домом Мариняка на Руській вул., а потім о 2 попол. переходячи вул. Коперняка до Пасажу Міхоляша. Мала надійхати попозка президента. Паньчишин стояв разом з Фідиком і мав під пахою пакет.

Предс.: Під котрою пахою?

Паньч.: Не знаю вже, про котру паху він говорив. Потім показали Микитинові мою шкіртку і кашкет і він потвердив, що це я був тоді одягнений в них. Я заперечив.

Зі Львова відвезено Паньч. до Варшави і там теж переслухував його слідчий суддя зі Львова. Тоді то Паньчишин зізнав дещо, що суперечить з його нинішніми зізнаннями. У Варшаві зізнав він, що приїхав до Львова 4-го вересня о 4 попол., а по дорозі додому зїв вечеру в ресторані на вул. Льва Сапіги (в суді казав, що приїхав вечером і пішов просто додому). Слідуючого дня (є у протоколі) він встав о 8 год. зранку і о 10 год. пішов до Мариняка на Підвалля 9. Говорили про байдужі речі й разом вийшли до міста, в напрямку Галицької вул. Тут стрінули повозку президента, який їхав в напрямку Бернардинської площі і тоді бачив Паньч. президента черпий і останній раз. Відтіль завернув на Губернаторські Валя і там нагрівався на сонці, поки біля 2 год. вернув додому обідати. По обіді поклався спати.

Коли председник відчитав повністю пам'ятні зізнання Паньчишина у варшавського протоколу, Паньчишин заявляє: „Все воно правда, але воно було 6-го вересня, а не 5-го. Він помилився щодо дати. Свою помилку освідомив собі швидко потім, але не спростував її, гадаючи, що суть справи в годині, а не в дні.

Після ствердження, що Паньч. приступився до карного поступування проти Микитина як морально і фізично пошкоджений, і після відчитання деяких уступів з попередніх зізнань Паньчишина про свій побут у Москві на конгресі комун. молоді, де Паньч. мав виїздувати про місце побуту Харкова (Паньчишин заперечує тепер цьому) — починаються запити оборони.

Обор. д-р Кібіц цікавиться метою приїзду Паньчишина 4 вересня до Львова. Паньчишин мовчить. Д-р Кібіц хоче довідатись, чому Паньч. сказав при конфронтації з Мик., що Микитина мабуть щедро оплачують Жиди. Паньч. каже, що така думка виринула в нього на вид елегантного вбрання Микитина. Д-р Кібіц: „він теж елегантно вбраний".

Обор. д-р Перацкі старається вияснити Паньчишина, де він перебував у часі поміж початком червня і 4 вересня, себто підчас відсутности у Львові. Паньч. не хоче говорити. Він заперечує, буцім то мешкав у Варшаві. Видно він знає, Міньска дні Варшави не знає. До Вильна поїхав за одною жінкою, потім поїхав за нею дальше. — Куди, й за якою жінкою — не каже. Д-р Перацкі пригадує Паньч., що він присилав батькам з Вильна листівку з привітом і допискою: „В середу виїжджаю до Свободи". Де лежить ця Свобода? — Паньч. мовчить.

Обор. д-р Ляндау звертає увагу, що Тов. „Воля" розпізнано за ширення комуністичних ідей. Дальше д-р Ляндау старається збентежити Паньч. питаннями про Харкова. Третім моментом, піднесеним д-р Ляндауом, є суперечність зізнань Мариняка й Паньчишина. А саме Мариняк зізнав, що в часі побуту президента у Львові підчас свого проходу з Паньч. вони не стрічали й не бачили повозки президента. Паньч. підтримує свої зізнання і твердить, що Мариняк казав неправду.

Д-р Перацкі ставить цілий ряд питань в напрямку ствердження політ. поглядів із діяльности Паньчишина. Председник усі питання ухиляє. Д-р Перацкі відкликується до трибуналу, широко мотивуючи свої питання, які, на думку оборони, мають доказати, що дійсно Микитин казав правду, що є невинний злочину клевети, і що Паньчишин таки „мачав пальці" у справі замаху. (Паньчишин кличе: „брехня!" Председник: „за це слово будете карані").

Д-р Лев Ганкевич вносить на допущення обективних доказів з книг друкарні „Діла", в якій Паньч. працював, і з книг Т-ва друкарів „Огнісько", на ствердження дати, в якій Паньчишин заперестав працю.

Прокурат. Паньч. є покликаний як свідок на обставину, що робив у Львові 5-го вересня 1924 р. і всі инші справи тут ні при чім. Паньч. може бути найстрашнійшим терористом, але не виконав замаху — а про це саме йде мова. Паньчишин, як свідок, на підставі § 153 виразно просив, щоби не питати його про всінякі инші справи, і він має право до цього. Прок. підтримує внесення д-ра Ганкевича і противиться внесенням оборони.

Д-р Перацкі противиться внесенню д-ра Ганкевича. Паньч. сам признався, що з початком червня щез зі Львова, а його заступник повинен доказати, що Паньч. ходив пізніше.

Трибунал затверджує ухвалу председника про ухилення питань оборони. Оборона устами д-ра Ляндауа складає деклярацію, в якій демонстративно відмовляється від дальших питань. Микитин теж не хоче нічого питати.

Свідок Марія Мумдіївна, служниця, товаришка нареченої Микитина Штайнінгої, зізнає, що вона знала, що Микитин був комуністом, але в каменици Коригабера ледви чи знали про це.

Дописи.

Микулинці. *(Памятковий хрест і стратегічні оглядини).* Зі сторінок „Діла" відомо, що громадяне села Прошова, тернопільського повіта, хотіли поставити на громадському майдані памятник для своїх односельчан, що погибли за волю України. За згодою громади висипано на майдані серед села неелику могилу, на котрій мав стануги камінний хрест. Могилу висипано, привезено хрест, але дальшу роботу припинило староство і державна поліція в Прошовій, домагаючися концесії на поставлення хреста аж з міністерства внутрішніх справ. Не помогла нічого інтервенція у старости і у воєводи, а староство і поліція не дозволяють—хрестом безправно—поставити цього хреста навіть на місцевому цвинтарі. Мимо цього заказу відбулося в неділю дня 28. червня ц. р. святочне посвячення могили. На свято прибули голова українського соймового клюбу посол Сергій Хрущький з Варшави, адвокат д-р Степан Баран з Тернополя, організатор Микулинеччини о. Володимир Мартинович з Микулинець, девятьох священників з околиці і кілька тисячів народу з околичних сіл разом з бандеріями. Спокійне село Прошова виглядало як перед рішаючою битвою. До села стягнено більше як пів сотні умундурованої поліції з великим числом агентів, обставлено всі входи і стацію і легітимовано кожного відїжджаючого. Поліція зачала здирати січові ленти від членів бандерії, та замішався у справу посол Хрущький і січові ленти віддано власникам. По улившому дощі, що на кілька годин припинив свято, вирушив кількатисячний похід на могилу, на якій уставлено тимчасовий березовий хрест. Могилу і хрест покрито вінками і по відправі панахиди в співслужені девятьох священників промовив коротко на могилі місцевий парох і дідч о. Лопатинський, згадуючи тих своїх парохіян, що в роковий день віддали найдорожче, що мали— власне життя — для добра батьківщини. Опісля гаряче промовив пос. Хрущький, на котрого ціле свято зробило велике враження, взиваючи присутніх не падати духом у нинішньому лихолітті, бо хвиля визволення для цілого народу мусить прийти, коли у себе має живу традицію власних героїв, що оставили живими свої ідеали серед своїх рідних. Поліція свята не пришпилювала, приглядаючися йому здалека. По святі пос. Хрущький в гостинному домі о. Лопатинського відбув нараду з селянами про біжучі справи. В якийсь час пізнійше в село прибула комісія з повітового уряду і зі стратегічних зглядів приказала розібрати могилу і зрівнати місце, чого громадяне не хотять зробити і навіть з уряду дальше студіюють „стратегію".

ОСТАННІ ВІСТИ.

Тріумф золотого.

Сьогодня злотий вже знову сильний. По відомостям з Данцігу, німецькі банки трималися щодо знижки золотого повздержливо. Найбільша панікa огорнула банки польські, які захитались у вірі в золотого і зачали випродувати його в великих кількостях. Один з пол. банків продав золотих на суму 250.000 по 81. Публичність польська рівнож йшла на руку спекулянтам.

Знесення заборони імпорту поль. нафти до Чехословацї.

Доносять з Праги, що вчора відбулися там поль.-чеські наради в справі заборони ввозу до ЧСР поль. нафтових продуктів. Чеський уряд погодився внести заборону на протяг трьох місяців, за який час справа має бути вирішена дефінітивно.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Спеціяліст для недуг жіночих, положничих і оператор

д-р К. Воєвідка

бувший асистент проф. Лязароуса (Берлін) і бувший оператор гінекольоґічно-положничої клініки проф. Ваґнера у Празі ординує

в Станиславові, вул. Липова 3.
111 (дім „Варшава") Телефон ч. 332. 4-5

Присилайте передплату!

Біржа.

Львів, 31. липня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·30 — 5·32, канад. дол. 5·18 — 5·22, чеські кор. 0·16 — 0·16½, лей 0·02½ — 0·02⅝, франц. франк 0·25 — 0·25½, швайц. фр. 1·02—1·03, анг. фунт, 25·90—26·00.

Золото. 20 кор. 22·00—22·10, 20 франк. 19·80—20·00; 20 марк. 24·90—25·00; 10 руб. 27·50—27·60.

Срібло. Австр. кор. 0·43½—0·43⅝, 5 авст. кор. 2·27—2·28, фльорени 1·17—1·19, рубл. 1·83—1·85, рубель дрібним сріблом 0·82—0·85.

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
Субота 1.VIII. Заболотів.
Неділя 2.VIII. Заболотів.
Понеділок 3.VIII. Снятин.
Вівторок 4.VIII. Снятин.

Теодор Дацків Америка? Подайте ласкаво свою адресу до Адміністрації „Діло". Яворський, Костик. 124 2—2

Слідуючі громадяне здекларували свої жертви на будову дому на гоголецькій дільниці. По **300 зол.** пожер. о. Богдан Иосиф, **по 250 зол.** проф. Яцкевич, **по 200 зол.** Габа Микола, інсп. Ліщинський Іван, **по 120 зол.** Мудрак, Ладобрук Василь, о. Семчишин Дмитро Пасічник, **по 100 зол.** Скавронський М., Гличак Іван, Малець Иосиф, Шіян Андрій, Почайда Мих., Рудко Стеф. Маркевич Теодозій, Фелая Троф., Лисяк Яків, Винників Ф., Стерпак Андрій, Білічкін Теод., Супрун Ілля, Хімин Микита, Москалюк Володимир, Козубовський Ант., Гамур Михайло, Величко Йоахім, Танох Іван, Ковалик Василь, Раковський Іван, Пришлякевич Петро, Ліскопацький Олекса, Фріц Григорій, Розний Олекса, Пеленський Александер, д-р Студинський Кирило, Нідницький Д., Ліхон Ант., Саратик Ігнат, Крушинський Тадей, Прошівський Мих., Урбанський Влод., Слободян Волод., Холод Олекса, Догай Дмитро, інж. Левицький Волод., Комарник Іван, Паньків Григор., Заремба Антін, Карпяк Петро, **по 60 зол.** Андрущак Василь, Коцюмбас Стефан, Вішкар Теодор, Завадка Иосиф, Радзікевич Алекс., Савчин М., Дмитерко Федько, Білинський Волод., Кожушко, д-р Лаба, Гусь Стефан, Гаврилюк М., Штогрин Данило, Ланка Андрій, Бекесевич Стефан, д-р Баранський Олександер, Домбчевський Олександер, Яцкимчук Ґнат. Парадюк Іван, Остап Василь, **по 50 зол.** Дзіваковський Андрій, Ситко Іван, Питльований, Макаруха Стеф., Іваськів Миколя, Кохан Г., о. Шпитковський Станислав, Ярош Василь, Козуля Іван, Цимборівський Дам'ян, Стоцький Михайло, Салик Іван, Олійник Максим, Чура Іван, Шодрак Мих., Гвоздецький Евген.

Продовження в слідуючім числі.

141 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР

до недуг носа, ушей, горла і гортанни
28 переніс ординацію на 16-20
вул. Ягайлонську 7, I. п.
Телефон ч. 27—99
Лікування Діятермією і лямпою „HELIOS"

АДВОКАТ

д-р Олександер Павенцкій

веде канцелярію
у Львові, вул. Підвалє 9. II. п.
62 (Ставропиґія.) 3—12

Хто має машину до писання L. C Smith Bros, хай у власнім інтересі зголоситься до **фірми Иосифа Міхальського, Львів, вул. Собіського ч. 12** Механічне заведення для реконструкції всіляких бюрових машин. **Виключне представництво на Східну Галичину** машин L. C. Smith Bros, як також і їх приладдя. Взірцева наука писання на машинах. 102 3—4

Т-во Читальня „Просвіти" в Роздолі
уладжує дня 2. серпня ц. р.
ПОСВЯЧЕННЯ ВЛАСНОГО ДОМУ
зі слідуючою програмою:
1) В год. 10. рано співана Служба Божа на майдані коло церкви. Співає хор місцевої читальні. 2) По Богослуженню похід до Народнього Дому. 3) Промови: о. прелата Куницького, голови Т-ва „Просвіти" проф. М. Галушинського і звіт з будови Народнього Дому, який виголосить голова місцевої читальні М. Косович. 4) Після обіду в год. 3-ій у великій салі „Народнього Дому" освітна нарада при участи делегатів читалень з околиці та членів товариства. Вечером в год. 8-ій у великій салі „Народнього Дому" аматорська вистава „Ніч під Івана Купала", драма в 5. діях М. Старицького, зі співами і танцями, відограна Аматорським Гуртком місцевої читальні. — Комітет: М. Косович, о. В. Свистун, А. Захарко, М. Онуфрик. 136 2—2

НА РАТИ!

Фірма „ДРЕССІНҐ"

Львів, Сикстуська 8.

Поручає готові і на замовлення убрання МУЖЕСЬКІ І ДІТОЧІ з першорядних матеріялів.

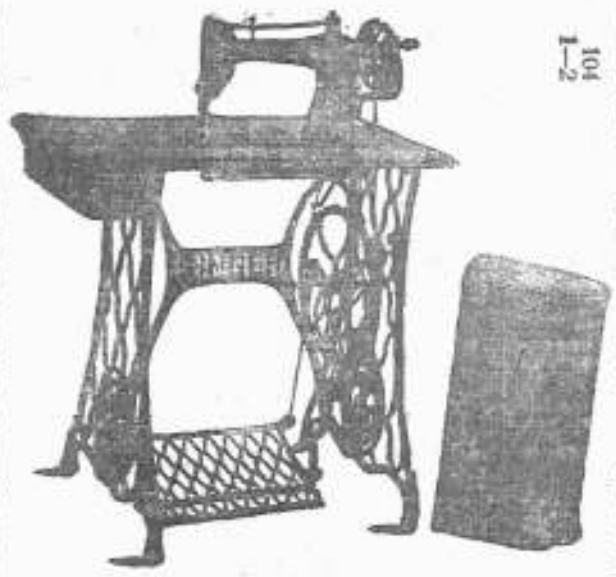
„ДРЕССІНҐ"

Львів, Сикстуська 8.

НА РАТИ!

Американська Спілка Акційна під фірмою:

SINGER SEWING MACHINE COMPANY

Відділ у Львові,

повідомляє П. Т. Публику, що з днем 1. травня п. р. почала **продажу машин** до шиття

НА РАТИ

на дуже догідних умовинах і на **довший** речинець.

Власні склади в кождім більшім місті в краю:

У ЛЬВОВІ:

при пл. Бернардинській 2 і вул. Льва Сапіги ч. 24.

Там і репараційні :: :: варстати. :: ::

В склепі при пл. Бернардинській 2. уладжені безплатні курси Артистичні. Мережання, а незабаром відчиняється

КУРС КРОЮ І ШИТТЯ.

Відп. редактор відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 171 (10.554). Львів, вівторок 4. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зл.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Старі бажання і нові інтереси.

Одночасно з важкими клопотами внутрішньої політики, Франція та Англія продовжують, по волі та неволі, давно розпочату розмову про підстави европейської забезпеки. Кожна нова німецька нота чи навіть новозясоване домагання представників німецького уряду стає покищо підставою до перегрушення ще раз усіх фактів та ідей, з яких складається повоєнний музей, населений примарами нової війни.

На чому зупинилась дискусія про взаємні гарантії від минулого місяця, коли в Женеві два міністри закордонних справ, Чемберлян і Бріян, погодились дружно, як казали, „щодо принципу"? Цей принцип торкався ясно тільки двох пунктів: обі держави згодились відмовити Німеччині, коли вона схоче змінити версайський договір відносно окупації Рейнщини і коли схоче спеціяльних гарантій відносно санкцій підписаних союзними державами. Видавалось би, що цим полагоджено всі перепони між учорашніми союзниками. Так було би, якби намірений вступ Німеччини до Ліги Націй не був звязаний для кожної держави з иншою метою, обмотуваною дипльоматичною павутиною.

Англія хоче за всяку ціну відрочити економічну здатність Німеччини, щоби добутись з нетр безробіття; Франція сподіється, що Ліга Націй зміцнить захитаний Версальський договір, Німеччина, при мовчазній допомозі Англії, має вигляди на ревізію Версайського договору, сподіючись доказати його повну нереальність у нинішних економічних умовинах, однаково шкідливих для всіх. Різниця невисловлених поглядів між Німеччиною і Англією покищо в тім, що Англія гадає залишити справу про ревізію Версайського договору самій Лізі Націй, а Німеччина в деякій мірі зважає передвступною умовою свого вступу до Ліги обіцянку, що Ліга за таку ревізію візьметься.

Вся дипльоматична гра обертається довкола цього вражливого пункту, який лякається засувати реальною мовою Англія та Німеччина, пересвідчені про невідхильність змінити Версайський договір. Балачки про „принципіяльні" пункти і формальні, першорядні та другорядні, не вспілі оминути одної основної недуги, в атмосфері якої вони ведуться. Цією недугою є зневіра в старі союзи, побудовані буцім-то на симпатіях, які були маскованими егоїстичними інтересами. Наслідком її є неспроможність обійтись без таких союзів надалі і ясна свідомість, що, не вважаючи на всі гарні гасла явної дипльоматії, не можна перед цілим світом заявити голосно, на якім житевім, ненарушнім інтересі побудована є політика даної держави.

Англія є нині єдиним народом, з яким Франція у справжнім власнім інтересі хотіла би піддержати союз. Але Франція є единою державою, з боку якої Англія покищо не лякається суперництва, а не може сподіятись першої необхідної для неї підмоги: економічної. Дипльомати, між якими є непогані історики, розуміють добре, що при підписуванні союзів — з виїмком може торговельних, де істнує однаковий спільний інтерес — не істнують ніякі закони міжнародньої політичної чесности. Закон і справедливість є тоді абстрактами, які кожна держава силкується нагнути по лінії власних інтересів. Що з того, що істнує одно старе спільне бажання миру, коли з ним у парі йдуть нові інтереси, витворені наслідками останньої війни?

Дипльомати годяться на уступки в інтересах держави щойно під напором непереможних обставин, таких, як загроза негайної війни або революції. Мабуть момент цієї загрози ще не прийшов, бо всі вони довго та спокійно торгуються...

На культурні теми.

Моє листування з проф. О. Тумлірцом.
(До питання про культурність націй.)

Яке було моє здивування, коли я в поважній німецькій науковій книжці, виданій в р. 1922., найшов згірдливий вислів про український народ. А було це так.

Замовив я собі книжку професора педагогіки на університеті в Граці д-ра О. Тумлірца: „Grundlinien einer Volksbildungslehre" (Julius Klinkhardt, Verlagsbuchhandlung in Leipzig, 1822. Стор. 116 вел. 8°). І там на стор. 61 в розділі, який трактує про введення до самовиховання, автор каже про значіння військового виховання. Підносячи добрі його сторони, стверджує, що в освітній роботі серед культурного німецького елементу не треба доходити аж до примусу, який характеризує військове виховання. Примус стоїть навіть на перешкоді до осягнення у вихованні внутрішньої свободи і самостійности думання і хотіння. А далі каже дослівно таке: „З другого боку ми (себто Німці) остільки в більше корисному положенні, що не маємо до діла з південними Русинами (halbwilde Ruthenen), Словаками і др., з людьми, котрі не вміють ні читати, ні писати у своїй матірній мові".

Після прочитання цих слів усі зрозуміють, здається, моє превелике здивування. Книжка появилася в третьому десяткові двацятого віку, коли то український народ виявив велику зрілість у своїх змаганнях, жив самостійним життям. Книжку написав австрійський Німець, проф. університету в Граці, який не повинен мати якихнебудь особистих чи політичних упереджень. До того книжка вартісна й цікава, вийде певно не одним накладом, може й перекладом на другі мови. Отже, щоби авторові звернути увагу на його дуже нетактовний й обидливий погляд про Українців, я рішився написати особистого листа, який і вислав під датою 3. лютого 1925.

У вступі зазначив я, яке прикре враження відніс я з його слів. Їх зміст облекшує в дечому те, що крім Українців назвав він ще й Словаків і т. д. і що мав на увазі головно рекрутів. Всеж таки слова написані, висловлений твердий осуд. Книжку будуть всюди читати враз з авторитативною думкою автора. Я переконаний, що автор не мав ніякої стичности з українським народом, бо тоді його осуд був би зовсім инший. Допускаю одиноку можливість, що автор бачив Українців давньої Угорщини, а на це може навести поставлення біля себе Українців і Словаків.

У дальшій частині листа даю короткий перегляд життя народу до війни. На Угорщині Українці були жертвою мадярського імперіялізму й жили під загрозою повної денаціоналізації. Найбільша кількість їх сьогодні як автономна частина чехословацької республики. Тридцять три мільони Українців проживали під російським абсолютизмом, давлені й гноблені, навіть без права на культурний розвиток. Найкраще жилося Українцям на Буковині і в Галичині. Але тут мусіли оставати в постійній боротьбі з Поляками, яких піддержували й центральний уряд і династія. Серед боротьби кріпшало національне почуття, одначе в наслідку боротьби розвиток нації йшов повільнійшим ходом ніж це повинно бути. Найбільше перешкоди приходилося поборювати на полі шкільництва. Мачушине трактования української школи довело до того, що народ з власних засобів мусів удержувати цілу низку народніх шкіл (з того 7 у Львові), 9 середніх шкіл, одну торговельну, дві школи сільського господарства. Одначе таким малим числом шкіл годі було боротися з царствуючим анальфабетизмом, що находив свою найкращу опіку під омофором Краєвої Ради шкільної і повітових шкільних рад.

Засовую далі правно-державне положення Українців після великої війни та після всіх „мирів" аж до рижського включно. І переходжу до питання дикости, чи культурности нації.

Культурний розвиток на Великій Україні, пульсуюче багате життя у всіх напрямах мусять відразу зробити враження розцвіту модерної нації навіть на упереджену людину. І та частина нації, що сьогодні живе на Підкарпатській Україні, котру можна було уважати „найдикшою", і вона після пяти літ дещо свобіднішого політичного життя дотонує чудес і на очах воскресає до нового буття. Найнещасливійше положення Українців під румунським обухом. А те, як Українці у важких змаганнях і боротьбі зазначують своє істнування під Польщею, це мусить викликати подив у всякого, колиб був наочним свідком усіх зусиль. Розвивається приватне шкільництво від найнищого до високих шкіл, ті останні під опікою поліції. Освітні змагання, розбудова кооперативного життя при злощасних економічних умовах, кольонізації, осадництві, даннині і инших податках, при повному зубожінні народу, — їх не зможе перевести ніяке „півдике племя". Звертаю увагу на діяльність Наукового Товариства ім. Шевченка і покликуюся тут на проф. Раймунда Фридриха Кайндля, дійсного члена Т-ва, у якого може автор найти потвердження моїх слів тим більше, що проф. Кайндль учить також на університеті в Граці.

Кінчу бажанням, щоби автор старався поправити свою похибку. Вірю, що він це зробить, і у тім переконанні пишу мойого листа. І додаю: „Якщо подібні слова впали би з уст якогось польського політика, вірте мені, Пане Професор, я не уважав би навіть за достойне відповідати йому, бо на таке трактования нашого народу з того боку ми вже давно привикли".

Довгий час не було відповіди. Я вже носився з думкою виступити в якому німецькому часописові з отвертим листом. Аж дня

ОСТАННЯ НАГОДА ЗБАГАТИТИСЯ!!!
Головна виграна 350.000
золотих. 112 5—5
Виграні по золотих: 200.000, 150.000, 100.000, 50.000, 25.000, 5.000, 2.000 тощо.
Тягнення V-ої кляси державної Лотерії Клясової триває цілий місяць від 6. серпня до 3. вересня 1925 року.
Льоси можна набувати в фірмі
„НАДІЯ", Львів, Синетуська 6.
Ціни льосів: чвертка по зол. 40·—, половина по зол. 80·—, цілий льос зол. 160·—.
Замовлення листами полагоджується відворотною почтою.
Зрізати і вислати
КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.
„Надія", Львів, Синетуська ч. 6.
Отсим замовляю:
..... льосів чвертьок по зол. 40·—
..... льосів половинок по зол. 80·—
..... льосів цілих по зол. 160·—
Належитість ..... зол. пересилаю рівночасно почтовим переказом.
Ім'я і назвисько .....
Місцевість .....
Адреса .....
Увага: Льоси класи V-ої можуть бути висилані тільки за одержану з гори.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 558/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 169 (10.451) z dnia 29. lipca 1925. w artykułach następujących pod tytułem: 1) „Świato ukrainskoi kultury" od słów: Takym same... do końca artykułu. 2) „Hospodarśky Zizd" między słowami: a) Polaktw... a: Prowincjalizowuje, b) ustrij... a: przyczyny, c) stan... a: 4) Zizd zawiera znamiona zbrodni ad 1) i 2) z § 65 a) ustawy karnej, uznał dokonaną w dniu 28. lipca 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 500 zł. p. Lwów dnia 30. lipca 1925 r.
Hawel.

6. червня б. р. надійшла відповідь. Проф. Т. просить вибачення за таке спізнення, приводом якого була його довша хороба і переобтяження працею.

Далі пише: „Так чужим не є мені Схід бувшої монархії. Пятнадцять літ прожив я, як хлопець і юнак у Чернівцях. А в часі війни побував я, як офіцер, три роки у Сх. Галичині і в Карпатах. І тут признаю Вам слушність. Як зріла людина, я не зійшовся ні разу з українським інтелігентом. Як хлопець мав я завжди розуміння для національного питання. Але коли я, як фронтовий офіцер вступав в убогі брудні хати українських селян, котрі працювали серпами й цепами тоді, як німецький селянин працює машинами до кошення і молотільнями, коли я порівняв тупість і примітивність цих людей з духовою рухливістю, інтересом і вмінням себе відповідно поставити наших мешканців альпейських країн (а їх далеко перевисшає під оглядом духової рухливости селянин середнє-німецький або північно-німецький), тоді мені українські селяни представилися як такі, що стоять на дуже низькому культурному рівні.

„Зазначую ще раз, що як фронт. офіцер я не був ніколи в містах, а тільки у малих оселях між Львовом та Тернополем або в околицях Бога. Тому я знав дуже мало про освітну працю Українців. Я не хотів зовсім обезцінювати або сумніватися у освітній здібности поодиноких народів, я хотів тільки зазначити подійсний низький ступінь культурний, котрий, як це Ви самі зазначуєте, був фактом у наслідку гніту з боку Поляків. Після Ваших для мене цінних виясснень бачу, що моя увага, хоч не подумана в обидливому напрямі, мусить обиджувати народ, котрий культурно змагає у гору і наперед. Тому зовсім зрозуміло в новому виданні скреслю назване місце. А вже й тепер даю Вам повноваство заявити, що з виразами жалю беру назад мої слова.

„Дуже прикро, що мені так тяжко приходиться зібрати відомости про культурні змагання на Сході бувшої Монархії. Хоч молодістю і родинним відношенням звязаний з Буковиною, а проте ніколи не міг у повоєнному часі що небудь дізнатися про відносини на Сході. Буду Вам щиро вдячний, якщо при нагоді звідомите мене про змагання українського народу серед боротьби, за котрою я стежу з тим більшим інтересом і сердечною теплотою, коли подумаю про тих наших Німців, які находяться також під чужим панованням".

Та це одна тільки сторона медалі.

М. Галущинський.

По широкому світі.

Военна рада Абд-ель-Кріма відбулася 18. липня в Агадір для обміркування военної і політичної тактики Кабилів супроти Франції. На цій нараді мали виявитися дві течії: одна за розпочаттям мирових переговорів, але протяганням їх до часу дощів, коли Французам буде неможливо вести операції, і друга — за рішучим дальшим веденням війни аж до остаточної побіди, за вміщенням політичної пропаганди. Абд-ель-Крім буцім-то приєднався до другої, радикальної, течії. Вістка про ту раду зискує на ймовірности в звязку з познаками нового великого наступу Абд-ель-Кріма на лінію Фез—Таца і на місто Усщан. Офіційний франц. комунікат виправдує дефензивне становище Французів кліматичними умовинами, заповідаючи наступ щойно на вересень.

Про польсько-німецький конфлікт пишуть з Берліна, що тамошні урядові кола рахуються з можливістю насильного усунення з Польщі 13.німецьких оптантів, які на загальну скількість 20.000, ще не виїхали до Німеччини, а мали виїхати до 1. серпня ц. р. З днем 1. вересня мають вимандрувати ті особи, які мають маєтки в обсягу твердинь; їх є біля 2.500 душ. На 1. липня 1926 р. мають покинути Польщу решта оптантів — земельних власників, скількістю 4.500 осіб. В більшости оптанти є робітниками й ремісниками. Німецька преса подає, що наслідком польського насильного розпорядження кількадесять тисяч родин буде матеріяльно цілком зруйнованих.

Марш. Петен виїхав з Марокка назад до Франції. Представникам преси заявив, що все, що було зроблено в Марокко — було найліпше й нічого иншого не можна було зробити. А проте незалежно від отих компліментів марш. Ліоте вже в найблизших днях має бути відкликаний з Марокка, а на його місце генеральним резидентом буде призначений нинішній посол в Туреччині Сарро.

Абд-ель-Крім одночасно з новим наступом розпочав дипльоматичну акцію в цілі навязання мирових переговорів. Він вислав на руки франц. консуля в Тангері лист з просьбою прислати до його табору одного старшого франц. старшину, що знав би докладно Марокко і місцеву мову, для особистого контакту.

Кюрсін заявив франц. міністрові Дальбє, що рад. уряд готовий переговорювати з Францією про признання частини старих російських довгів без домагання французької повички як рекомпензати.

Ґенеральний страйк в Англії здається неминучий. В четвер вечір відбулося надзвичайне засідання англ. ради міністрів, присвячене страйковій ситуації й переговорам поміж працедавцями й робітниками. В парлям. англ. колах було переконання, що страйк неминучий. Секретар союза гірників Кук заявив, що положення є дуже поважне. Нема надії спинити припинення праці в копальнях вугілля, заповіджене на них під суботу. Розпочалась вже висилка поліції і війська до деяких промислових місцевостей, з огляду на можливість робітничих завору шень. Загалом понад один мілїон гірників на страйковий поклик не ставиться до праці. На протязі найблизших 24 годин повинно прилучитись до страйку пів мілїона транспортових робітників. Дальші наслідки того великанського страйку можуть прийнятя розміри, яких годі передбачити, тим більше, що імовірно припинилась уся залізнича й корабельна комунікація.

З нашого життя на чужині.

Українська мова в чехословацькому парляменті.

В місяці лютім минулого року дирекція стенографічної канцелярії чехословацького парляменту оголосила конкурс на приняття „русинських" стенографів. Можна було надіятися, що з кількох тисячів студентів Москалів і Українців, які перебувають у Празі, зголоситься бодай кільканацять. Одначе з Москалів не зголосився мабуть ніхто, дирекції прийшлося вибирати зпоміж кількох наших. Кождий з нас писав по своїй окремій системі: д-р Естернюк мав свою систему, яку плекав уже кілька літ і якої вчив на курсах інтернованих в Йозефові, Леонтович, бувший стенограф при Центр. Раді в Київі, писав російсько-українською системою Габельсбергера, Федів Ігор студіював ще в гімназії у Львові польсько-українську систему проф. Гоза, — і я грішний, що намагався вірно придержуватися найновійшого стенографічного підручника О. Панейка. Звичайно, справа не обійшлась без іспиту, і то іспиту досить неприємного, а ще більше несподіваного. Ми знали, що мусимо вміти писати по українськи й російськи, що треба знати в подробицях говір Підкарпаття, діло було в 9 послах цеї країни, які за місяць мали явитися вперше в чехословацькому парляменті. Наші розрахунки одначе показалися недостаточними. Іспитова комісія звертала увагу не тільки на знання української, російської мови та підкарпатського говору, але сягнула до річників стенограмів бувшого галицького сойму. Подиктовано нам уривок з промови посла Дудикевича, записаної польськими стенографами. Розуміється, що успіх такого іспиту не міг бути світлий. При писанню диктату прийшлося нам спокутувати не тільки всі промахи небіщика Дудикевича проти духа російської та української мови, але і всі гріхи польських скорописців, що її „стенографували" і „безоганно" переложили.

Іспит змив нас студеною водою. За місяць прийняли двох: Леонтовича і мене.

Пізнійше ми переконалися, що комісія не могла найти відповіднійшого матеріялу для диктату. Ми почули, що книжною мовою, якої вживали наші батьки й діди в письмі, промовляє, а принайменше старається говорити більшість послів з Підкарпаття. Згодом ми звикли до їх бесіди, навчилися її стенографувати.

Є багато клопоту з правописом, є чимало мороки з такими ключками, як написати те чи инше українське слово після старого російського правопису і навпаки, але не нам реформу переводити. Справа правопису, мови взагалі дуже дразлива тепер на Підкарпаттю: воно переходить таке саме чистилище, як Галичина перед 50 роками.

За рік на плєнарних засіданнях чсл. парляменту, крім бесід у поодиноких комісіях, було кільканадцять промов послів з Підкарпаття. Всі вони, крім д-ра Гаґатка, що говорить чистою російщиною, придержуються у своїх промовах у більшости книжної мови, якою писав свої твори колись поет Духнович.

Найбільше дбайливости в цьому напрямі проявляє д-р Камінський. Він у своїому першому виступі з

В. Ю. КИСІЛЕВСЬКИЙ.

Лист з Канади.

На фармах.

Думаєте, що це тільки Львів або Станиславів карнавал справляє? А ми, мовляв, в глухих канадійських лісах припали снігом на ярд і спимо як наш грізлі-медвідь? Нехай і не сниться вам таке! Що припали снігом і ще далі припадаємо, це правда, але легенькими залубицями та шпаркими нековаными кіньми вміряємо нашу прерію вширш і поперек, куди треба, чи сніг на паль, чи на кілька ярдів. І як гарна забава десь заповідається, зїздиться фармарська молодь зі всіх сторін, весела, свідома своєї фармарської гідности — бо Канада це край хліборобів! — В зимі залубицями, а як сніг зализе й дороги висхнуть, то й „Карами"*)...

В нашому кутї була теж забава. Як почали залубиці на наше поле зїздитися, то Білий аж захрип, витаючи всіх ще від лінії**).

Наша фарма найблизша від школи. „Трости" позволили робити там забаву. Ви не знаєте, хто це трости? Це таки свої фармарі вибрані, щоби завідувала державною школою. У вас, в Старому краю, хто инший школами завідує! Не так?

Про цю забаву вже кілька тижнів наперед по фармах говорили, бо й виставу мали давати і всі цікаві були видіти своїх на сцені. Вечерами й ранками носилися наші „артисти" з ролями, як дяк з псалтиром.

Врешті надійшов цей день биття серця красунь, — а кажу вам, що наші дівчата зачисляють до найкращих у Канаді!

З двацять миль довкола поприїздили фармарі. В хаті гамір, дівчата коло зеркала стовпились, ще тільки дещо поправить, ще легенько причесати підстрижену головку.

В школі поставили сцену, з полотна куртина, декорації, в дощок сидження, разом і льожі і паркет... За кулісами метушня... Режісер має мороку держати все в порядку, щоби публика занадто не цікавилась закулісовими справами.

На лавках засіли вже поважнійші фармарі і фармарки. Декотрі зі старших консервативних газдинь все ще держаться „крайового" кожуха, що кільканацять літ тому з Рідної Землі привезли, але більшість вже змінила кожух на сільскінове футро або модний раглян. Фармарі поскидали вовчі або медвежі кожухи, говорять про будову Народнього Дому в нашому куті, або про пшеницю, що йде все вгору, вже поверх 2 доляри бушель...

Задзвонив шкільний дзвінок раз. Все втихло, тільки за сценою гамір... Задзвонив удруге; за третим разом вийшов режісер, наш „поштар", та перепросив наперед, що може не вийде все як слід. щоб шановна авдиторія не брала за зле, як суфлєр трохи голоснійше говоритиме, щоби і в „другій кімнаті" почули актори, — сцена поділена на дві кімнати. Прохав також щоби не курити в школі ані не вживати жадного алькоголю, бо тости другого разу не позволять школи на забаву.

Почалась вистава. Грали „Хоч раз його права" і „Хто винен".

Все з напруженням слідить за перебігом акції, як Ганя, як Марія виглядає, як Ілько жовніра грає в першій штуці, а головно любовника в другій. Треба йому признати, що таки по мистецьки і свобідно вивязався зі своєї задачі. Вже менше вдав свою ролю Петро, бо поминувши те, що зараз по виступленню на сцену злетіли йому вуса, на превелику втіху молодшої братії, і те, що до козацьких шараварів убрав модерний канадійський кашкет... але це в найтрагічнійшій хвилині — як його соперник забив йому сужену, завела його память суфлєр мав не аби-яку працю... „Петро: паде на землю"... Впав аж задудніли дошки... „Петро: закриває очи рукою і плаче"... Заридав гіркими сльозами... „All right" віддихнув з полекшою суфлєр, на потіху авдиторії.

По виставі відспівали всі „Не пора", на сцену вийшли музики, один скрипак і цимбалістий, та вдарили жвавого... фокстрота...

Заметушилось на салї.

Одна пара, друга... Дівчата закинувши підстрижену чуприну назад —крутяться до такту — будьте певні не менше вміло, як і Львовянки на котромусь з ваших балів.

Зі вступів остало по відчисленню всіх видатків ще чистих 20 долярів на тутешній „Народній Дім".

Над раном почали всі розїздитйсь. Одні санки за другими виїздили на лінію, хмара снігу — і все зникало.

Мороз скрипить під ногами, зоряне небо моргає тисячами сріблистих оченят, на фармі успокоюється.

Пробудився ранок, свіжий, морозний... Неділя.

Є час відпочати по вчорашній забаві.

Лютий 1925 в Манітобі.

---

*) Автомобілями.
**) Краєва дорога.

Вже надійшов великий транспорт всіляких
ФУТЕР
КОНФЕКЦІОНОВАНИХ І В ШКІРКАХ
до магазину і робітні футер
ст. СТЕМПКОВИЧА
Львів, площа Капітульна ч. 2.
Заведення виконує всілякі замовлення з уваглядненням моди для Пань і Панн, сумісно, по вельких цінах. Запобігливість поручає вимагати футра як також повертати всілякі переробки і направи в найлішнім літнім сезоні. Прошу ждати проспекту услівій кредиту. 222 7—15

парляментарної трибуни отверто заявив, що мова творів Духновича є літературною мовою Підкарпаття, і він буде її вірно придержуватися. Говорить дуже виразно і плавно. Для стенографа його бесіда дуже вдячний матеріял до писання.

Більше клопоту за те дають звичайно промови инших послів. Діло не у змісті, але в складні і то виключно тоді, коли промовці читають з рукопису. При перекладі їх промов зі стенограму треба часто згадувати звороти нашої літературної мови вперед 50 років. Зрештою це явище не одиничне, а загальне, бо такою мовою писана більшість книжних публікацій на Підкарпаттю, а також всі часописи з українофільською „Свободою" і „Вперед" включно. Різниця полягає тільки в тому, що одні пишуть і говорять чистою народньою мовою, підкарпатським говором, а другі вживають більше чужих слів, не тільки російських, але чеських і мадярських.

Трудноші перелити промову на папір здебільша тоді, коли наші посли послугуються писаними промовами. Скільки разів н. пр. посол Куртяк відвів очі від паперу під час своїх промов, тоді все наша рука при писанні несподівано відживає.

В одному з Купрінових оповідань є натяк на те, як у деяких випадках людина не може опертися несвідомій силі, щоби не заговорити рідною мовою, щоби не назвати цього чи иншого явища, що її діймає чо вражає, по своїому, по рідному.

Трибуна для промовців, що хочуть захопити слухачів, є инколи спонукою вжити слів найбільш зрозумілих для них самих, найприроднійших, рідних.

Не було ні одної промови наших послів у чехословацькому парламенті, щоби не принесла щось нового з царини говору Підкарпаття. З кождим таким виступом наш словар значків і стенографічних скорочень зростає чимраз більше і більше. Несковану думку зі змістом, списаним книжною мовою на папері, незвязаний зір в важкими правописними знаками довершують того, що в скорописних звітах із засідань чехословацького парляменту найдете нині кілька діялектичних відтінків говору Підкарпаття: знад словацької границі, з карпатської верховини і склонів мадярського низу. У цих скромних і безпретенсійних висловах вражатиме вас на перший погляд дивовижна складня, та по точнім розгляненню тексту ви переконаєтеся, що це давні форми, давні вислови, збережені віками в народньому говорі, яких граматика нехтувати не сміє.

Нераз на перший погляд рамеами знизуєш над тим всім, що промовець наговорить. Здається инколи, що найлекше було би для збереження виразности змісту: просто викинути деякі фрази, вичеркнути. Думаєте, що може значити нпр. „туй свобода" на кінці довгого речення, куди ніяк не можна його ні пришити ні прилатати. Думаєте по українськи: „тут свобода" — по російськи, по чеськи, — ця причіпка ніяк не підходить до змісту. Зачинаєте думати над самим словом „туй". Воно значить у підкарпатському говорі „тут", але має й инше значіння. Пригадуєте собі галицьке „туй-туй", що означає „мало що не" або „ось-ось" і зачинаєте розуміти двоєсловну фразу. „Туй свобода" значить „ось свобода" або „от свобода", „ось вам свобода". Таких ключок найдете десятки в одній промові і чуєте виразно, що переводити їх на літературну українську чи російську мову годі. Переводити їх значило би тільки, що переповідати приміром сальоновою мовою якенебудь оповідання Стефаника.

Скорість бесід усіх загалом є середня: приблизно 100 слів на мінуту. За півтора року практики ми мали нагоду переконатися, що скоропісна система проф. Панейка, якої вживаємо, вповні пригожа для того, щоби нею можна було скопити на папір живе слово промовця з парляментарної трибуни. Особливо друга часть його підручника (промовопісна, парляментарна часть, — скорочення льогічні, мішані і др.) показалася пригожою для неї цілі. В ніякому випадку не приходилося нам нарікати на послідовність Панейкової скоропісної методи (випадки непослідовности в деяких габельсберґерівських славянських системах є дуже часті), — на неясність, неможливість применення її до підкарпатського говору. Звичайно приходиться нам творити самостійно словник скоропісних значків і скорочень ad hoc, та це вже річ кождого спеціяльного середовища, де стенограф працює. Хотіли ми використати одинокий підручник стенографії підкарпатського говору п. Гавдяка, та при найліпшій волі годі було щонебудь нового із нього витягнути. В пригоді стає тут радше словник чеських скоропісних скорочень.

Чеський скоропис тепер буйно процвітає в порівнанні з иншими славянськими народами. Сприяє його розвиткові Державний Стенографічний Інститут. Його офіціяльний орган „Těsnopisné Rozhledy" має своїх постійних співробітників скрізь за кордоном. Недавно помістив на чільному місці дві статті О. Панейко про український скоропис.

Державний Стен. Інститут може справді почванитись перед чужиною популяризацією, заведенням офіціяльного навчання чехословацького скоропису по всіх школах Ч. С. Р. згідно з новою скоропісною системою інж. Мікуліка і проф. Герората. Під оглядом скоплювання слів на папір щодо скорости, вона перевищає стару і в скорописі славянських мов матиме безперечно історичне значіння.

В довгих полеміках на сторінках органу Держ. Стен. Інст. понад сумнів висвітлено здебільша неясности цієї системи супроти чеської, словацької і инших славянських мов. Вони можуть стати у пригоді і аж на майбутнє. Мабудь ніхто нині не сумнівається, яку вагу має стенографія для кождої інтелігентної людини.

А. Г.

НОВИНКИ.

— **Доразовий суд над Ботвіном.** Нафталі Ботвіна в пятницю о 3 попол. відставлено з поліційних арештів до вязниці карного суду при вул. Баторого. Про вислід поліц. слідства дальше нічого не подано до ширшого відома, тек саме не подано прізвищ численних арештованих у звязку з убийством Цехновского. Всупереч попереднім звісткам доразовий суд над Ботвіном не відбудеться вже в понеділок 3. серпня, тільки в одному з дальших днів тиждня. Невідомо ще, хто буде боронити Ботвіна. Ходять поголоски, що перед доразовим судом стане не лише один Ботвін.

— **Похорон Цехновського.** Тіло Цехновского перевезено в пятницю в полудне з судової анатомії на задній дворець, відкіль о 3:30 у попол. відїхала труна до Варшави. У похороні взяли громадську участь представники львівської поліції, від якої складено багато вінців.

— **Знову смерть летунів.** У Варшаві сталася нова катастрофа з аероплянов. При випробовуванню охоронного апарату, пільот утратив владу над керною й аероплян впав стрімголов в сад одного шпиталю. Оба летуни згинули на місці, між ними поручник Фіялковскі, якого вважали одним з найкращих летунів.

— **До наших філятелістів.** Філателісти Українці! З повною „Українського Філятеліста" стала пробивати стежку на світовий шлях філятелістичний і українська філятелія. Зростають наші ряди, основуються українські філятелістичні гуртки, збільшається й наклад нашого органу. Та ще треба багато праці, поки станемо рівними між рівними на філятелістичному полі. Одначе добрий зачаток уже є, а дальші успіхи залежатимуть тільки від інтензивности і пляновости нашої власної праці. Всі знаємо, що культурні народи світу мають свої музеї, а в них і повні збірки марок свого краю, своєї держави. Не диво. Адже марки є вірною відбиткою держави, нече її візитовою карткою, вони представляють також немалу наукову вартість, бо в них бачимо ріжні історичні етапи життя народу, з них вчимося пізнавати й любити свій нарід, свою культуру. Про виховуючу вартість поштової марки, особливо для молодого покоління, писалося у нас багато; про це знає добре кожний філятеліст. Свої національні музеї маємо й ми, Українці, та ні один з них не має збірки марок України. Отсю прогалину мусимо виповнити ми, ідейні українські збирачі. Се наш пречесний обовязок — перед нами самими й перед рідною історією. Коли ми бачимо музеї чужинців, а хочби й музеї наших сусідів на нашій таки території, і дивуємося їхнім цінностям і багатствам, то чим не зродиться у нас бажання докинути й від себе неголику до збагачення збірок в наших рідних музеях? Чим не пробудиться в нас почуття національної гордости й не заставить нас дати щонебудь цінного для збереження в українськім музею? Такою цінністю в нашім музею буде окрема збірка марок України, окремий український філятелістичний відділ. Закликаючи українських філятелістів до збірки марок України (УНР., ЗУНР., УСРР.) для нашого національного музею, прохаємо їх складати марки неушкоджені і по можности нестемпльовані в найкращому стані. Коли що даруємо, то даруймо з чистого серця, отже річи найкращі, найцінніші! Хто не може причинитися до збагачення нашої збірки марками, повинен зложити якусь иншу дорогоцінність, або прислати свій грошевий датек на згадану ціль, бо для скомплетування збірки марок України треба буде деякі з них купити у чужинців. Американські жертводавці можуть складати свої жертви у п. К. Лисюка (115 Nassau Street, New York C'ty), з ініціятиви якого виходить цей поклик. Жертводавці в Европі зложать свої жертви на адресу д-ра І. Туроня: Wien, XVIII., Gersthoferstrasse 138|3. Всіх жертводавців, як і їх дари, виказемо в „У. Ф.". Нашу збірку передамо після провірення марок і вже з експертизою до Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові (Чарнецького 24) яке ми вже повідомили про наш почин. А тепер до праці, до жертвенности, українські філятелісти! Складайте жертви самі й инших заохочуйте до збірок на отсю гарну ціль! Віримо, що українські збирачі сповнять свою повинність і що вже небавком будем оглядати велику колекцію марок України в Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. — **К. Лисюк, д-р І. Німчук, Д-р І. Турин.**

— **Смерть еидецького посла.** В пятницю о 4 год. над ранком помер на удар серця редактор „Курєра Варшавского", посол „Зєднеку людово-народового" д-р Ст. Рабскі.

— **Польський аероплян остріляний.** Польські газети з обуренням повідомляють, що польська летунська ескадра, яка летіла з Данціґу до Польщі, пролітаючи над німецькою територією була у висоті 1000 метрів остріляна карабіновими кулями. Газети грозять інтервенцією польського уряду.

— **Смерть хруня.** Орган дефензиви „Селянський Прапор" повідомляє у чорних рямцях п. н. „Політичний чи бандитський морд?", що в суботу 25. липня о 10 год. вечором застрілено в селі Демнину коло Заболотова господаря Леся Лукащука-Горохового, б. члена радикальної партії, а пізнійше дієльного хруня з групи Ольхового, Стовпюка і ком. „Селянський Прапор" кидає підозріння на комуністів, що не вони застрілили Лукащука.

Дописи.

Коломия. *Селянський банк і „Нове Діло". — Гуцульська виставка. — Шкільні декларації. — Дітвора. — Наша організаційна праця.* Про нашу славну Коломию мало що тепер пишуть доброго. Удар з 14. березня 1923 р. приголомшив Коломию і вона попала в тяжку недугу апатії і душевного летаргу. Скористали з того инші і може ніде так інтензивно не почали працювати і не працює декольва кресова машина як тут. Зрадикалізований повіт видався добрим ґрунтом для всяких експериментів, вроді утворення „мирної партії". До тої праці зголошується екс-„фінанс" Модест Ольховий; дістає на початок 10.000 зл. для свого „Селянського банку", видає тижневик „Нове Діло", проголошує істнування неіснуючої „партії", скликає довжників на віче, висилає „від України" вірнопідданчі телєґрами до Варшави, та не пропускає ніякої нагоди, щоби за свою працю не предложити рахунку вшехпольському кресовому організаторові санітарному інспекторові д-рові Мілєскому. Тутешній промисловець Жид Шістенер глузує собі з влади і організує на своїм подвірю патріотичну „Wystaw-y i Jarmark-y Pokuckiego", одержавши на це беззворотну кількадесятитисячну зом. підмогу (голодного року!), комітет праз з Ольховим справаджує запрошених Гуцулів з Космача, і каже їм на „виставі" танцювати, дути в трембіту та водити їх, як Індіян по місті. „Вистава" шумно реклямована скінчилась повним фіяском і якби не зразки килимкарські українського товариства „Гуцульське Мистецтво" з Косова з якихсь „утілітарних оглядів", і без огляду на народню честь упхалися туди панове патріоти з Косова, то не було би що й оглядати. Було у нас патріотичне свято „Trzeciego Maja" і в поході бачили ми знов Ольхового з гуртком рижих Марусиків і людців перебраних на Гуцулів, моя на глум з жовто-блакитним прапором жінка Ольхового з Вербіжа привела на це свято шкільні діти і негайно потім подякі поїхав Ольховий до Варшави, описав в польській газеті, як це все вигадало завдяки його заходам, і дістав обітницю на другу рату для „Селянського Банку". Чи йому її виплачено, не знати, бо зачав він тратити довіря у Мілєского, „партія" не росте, „Нове Діло" пале, хлібобойську централю перенесять поволі до Станиславова, де вже появилося перше число „Селянського Прапора", провід, як ходить чутка, обійме старий радикал д-р Данилович. Нагнаний за Австрії „респіцієнт", потім удаючий на Кульпаркові „варята", а вкінці стовп „Organizacji Kresowej" Ольховий піде на пенсію. В Коломийщині провірка декларацій батьків що до мови навчання в школах вже почалася. Прошу послухати: інспектор Баховскі з референтом своїм Спольским і комісаром староства обїхали всі школи по селах, в одних питали батьків дітей: „чи хочеш щоби в школі учили по польськи і по руськи"? недогадуючимся підступу, бо в українських школах учать і польського, казали підписувати протокол на „двоязычну" викладову мову. Коли в инших селах про це довідалися і штука могла неудатися, питали: „чи хочеш, щоби в школі научали так, як дотепер?" і давали легковірним батькам підписувати протокол „żądającego zmiany języka nauczania na polsko-ruski równorzędnie". Для своєї асекурації позволив інспектор інтелігентайшим батькам, підписати кілька протоколів на викладову мову rusk-y. Батькам, яких діти будуть обовязані ходити на перший рік, казали підписувати чисті протоколи, бо мовляв, їх діти прийдуть ще не ходять до школи (Вербіж): В громадах, де батьки, довідавшися про підступ, відповідали, що хочуть лиш „руської школи"— грозили і страшили, а відзначався в цьому довголітний кандидат на інспектора качаповняк Спольскі. Цей вінчар поводився з селянами просто брутально, викрикуючи на кожного господаря через „ти". На одного відважного селянина з Годів, котрий назвав таку роботу „ощуканством", Віславда вніс судову жалобу, але при розправі мусів йому „великодушно" подарувати „образу". Одним словом: іде касація наших шкіл навіть там, де нема ні одної польської дитини. Дуже важним предметом по наших школах є тепер „Lirenka" себто кількадесять патріотичних польських пісень, які кожний учитель музикт дітей вивчити співати на память, при кінці уміщено навіть одну і то „язичєм" „Мир вам брата". На „dzień pieśni polskiej" зігнано зі всіх шкіл коломийські діти, а тоді польські виспівували нашим „ruska świnio, kabany" і иншу „lirenk-y" від чого наші заливалися сльозами.

Навіть і наші люде взялись трохи до праці. Перша рушила з місця філія „Просвіти", розбудила по селах читальні, влаштувала в Коломиї кілька народних просвітних віч, концертів і театральних вистав, і дає запоруку на дальшу працю. Забрався до економічного організування повіту „Окружний Союз Кооператив", зорганізував два кооперативні курси, економічне віче, а ґуртуючи коло себе свідомійші одиниці по селах, здобуває щораз більше впливу на нарід. Тов. „Жіночий Кружок" закладає кооперативу на зразок львівського „Труду". Працюють всі культурні і ґуманітарні товариства, а всьому допомагає „Народний Дім" своєю новоуряджеиою театральною салею. — За те під оглядом політичним гірше, розлам в б. Трудовій Партії вплинув некорисно на переведення повітової організації, треба надіятися, що УНДО згуртує численну тутешню інтелігенцію а через неї ціле Покуття. Під проводом д-ра Новодворського і Кузьмича віджила радикальна партія, її віча стягнули поважне число вичікуючих проводу і цікавих селян. Здається, що робота тутешної теперішної радикальної партії не піде по давній дорозі. Одначе становище її провідників, щоби стояти поза спільним фронтом, якоротці принесе їм розчарування, бо ясно, що тільки скоординовані

сила всіх народніх партій може у неї важкий мент числити на успіх! Все таки... в Колодні з за брудних хмар показується і промінь оживляючого сонця. **Свій.**

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

21-ий день розправи.

Переслухання батька Паньчишина.

Свідок Данило Паньчишин, каменичний сторож, батько Степана, зізнає як свідок на обставину, що його син не міг виконати замаху на президента, отже, що замах, виконий на нього Микитином, є дійсно клеветою. Данило Паньчишин зізнає по українськи. Він подабає на бувалу людину, на старшого, енергійного, свідомого українського робітника Данило Паньчишин — людина нервова й темпераментна, що виявляється у його живій жестикуляції. Відповідає рішучо, бадьоро, не кажучи довго ждати на свої відповіди.

Перед заприсяженням свідка оборонча виступає проти заприсяження його, твердячи, що син свідка Степан є фактично обвинуваченій, отже батько проти сина свідчити не може. У відповідь д-р Дверницкому предсідник стверджує, що Данило Паньчишин не є свояком ні одного з обвинуваченних і тому виводи оборони є безосновні. Д-р Грек розволюється на тему конфлікту поміж формою і змістом, кажучи, що на розправі формальний бік не повинен убити фактичного. Приєднується до внесення д-ра Дверницкого. Поки трибунал іде на нараду предсідник питає оборону, чи оборона не має нічого проти звільнення інсп. Пйонткевіча від дальшої присутности на розправі: д-р Грек признає, що інсп. Пйонткевіч може і є наражений на небезпеку, залишаючись у Львові, а проте оборона не може згодитися на звільнення його, з огляду на потребу його конфронтації з Паньчишином. Д-р Перацкі твердить, що треба буде ще раз переслухати Пйонткевіча після зізнань Кайдана і Лукомского. Прокуратор противиться внесенню оборони про незаприсяження Дан. Паньчишина; затримання чи звільнення Пйонткевіча в йому байдуже. Трибунал по нараді відкидає внесення оборони й заприсяжує Данила Паньчишина.

Данило Паньчишин відповідає на питання предсідника коли приїхав його син і як перевів час свого побуту у Львові.—Виїхав Степан II. на українські Зелені свята, себто 14. червня. Повернув до дому 4. вересня коло 7 год. веч. Свідка не було дома в хвилині приїзду сина; він надійшов швидко потім, коли син вимився. Раніш був посварився зі сином, будучи з природи дуже неровним і тримаючи сина „коротко". Зрештою син був послушний. Коли син вернув, свідок не показував свого старого „жалю". В часі приїзду сина мешкала в хаті свідка одна жінка зі Стрия, Старецька з сином і інвалід Федунь. Син сказав батькові, що був на селі, але не назвав місцевости. На другий день на місто не виходив. Тогож дня попол. була у свідка короткий час Михайлина Данишева. На третій день коло 10 год. прийшов Марияк, з котрим син вийшов на місто і вернув коло 2 пополудні.

Тому, що син мав швидко йти до війська й був незадоволений, батько не слухав сина до жадної праці. 3. жовтня син виїхав до війська.

Про арештування сина довідався після власного арештування. Це було 1. листопада вночі. Підчас ревізії забрали в нього 4 листи сина, нагортку й кашкет. При переслуханню питала його за револьвером. Відповів, що револьвер віддав до переховання Мариякові. Запитаний про Фідика, зізнав, що раз на якихось зборах показали йому люде на промовця, що це Фідик — комуніст. Потім, після того переслухання в команді поліції на вул. Льва Сапіги, випустили свідка на волю.

Предсідник звертає увагу свідкові, що протокол зізнань, списаний при першому побаченню, не зовсім згоджується з нинішніми зізнаннями свідка. М. п. свідок подав тоді, що син вернув до Львова з кінцем серпня. Свідок вгоскував Фідика по фотографії й казав, що Фідик бував кілька разів у сина, і що Фідик приніс раз картку для сина, яку свідок передав синові.

Свідок заявляє, що питаний на поліції сам не знав, що говорить, такий був перелякани ревізією і арештом і збентежений слідством. Свідок неписьменний, не знає, що там писали у протоколі. Тепер заявляє під присягою, що Фідика не знає, що дійсно дістав якусь картку для передачі синові, але не знає чи це був Фідик, і що син приїхав не з кінцем серпня, а 4 вересня.

На кілька днів перед арештуванням сина вечером прийшов до свідка Микитин. М. жалівся свідкові на біду, й оповідав, що боїться поліції, бо є комуністом; тому вже добув собі в Варшаві документи й лише не має грошей, щоби виїхати через Данциг до Прус. Свідок дивувався дуже, чому Микитин старався за документи у Варшаві а не у Львові, і сказав, що той, хто дав Мик. „довуд особисти" хай дасть йому й гроші на дорогу. Тоді Мик. питав його, де тепер перебуває його син. Свідок відповів, що в Коліші, в 25 полку артилерії, і Микитин пішов собі (на те, щоби негайно донести адресу Степана Паньч. Цехновскому!), про знайомство сина з Микитином нічого більше свідок не знає.

Питання оборонців д-ра Перацкого, д-ра Ляндауа і д-ра Грека та несмачні „Zwischenrufi" д-ра Дверницкого мають на ціли збити свідка з пантелику й присилувати його до якогось вислову, який ішов би по лінії оборони, що донос Микитина відповідав правді. Головно питають його про картку сина з Вильна. Свідок памятає, що таку картку дістав, але не знає вже докладно зміст і не знає, чи крім поздоровлень і заповіди швидко приїхати була там ще якась дописка. Рішуче заперечує, начеби Марияк, який читав йому ту картку, вимовив слова „Їду до Свободи" так, що „Свобода" не більш. Росія. Нікого Маркова не знає. Нікого Харкова не знає. Малера Осипа Федуня знає. Це неправда, що Федунь подав що син свідка вернув вже з кінцем серпня до Львова і те, що Марияк казав, буцімто сина бачили з кінцем серпня коло кремниці Штарка. Про те, буцім то Фідик мав купити синові черевики — нічого не знає. Взагалі свідок вже старий і не в силі памятати всього, що діялось так давно й до чого не приязнував ваги.

Д-р Ганкевич стверджує питаннями, що на Великдень крім найбільшої родини свідка був у свідка Федунь, а не Фідик; Марияк прийшов згодом.

Д-р Ляндау ставить внесення, щоби трибунал відкинув мотив, яким Паньчишин заслоняється при відмові зізнати, де був і що робив через три місяці перед приїздом до Львова. Дискреція супроти якоїсь дівчини не може мати поширення там, де діло йде про атентат на президента. Оборона вносить на покликання вдруге Степана Паньчишина.

Прокуратор звертає на покликання на свідків Михайлини Данищ й Івана Марияка. Оборона спротивляється — на цім тлі між обороною і прокуратором приходить до перепалки.

Предсідник заповів оголошення рішення трибуналу слідуючого дня.

22-ий день розправи.

„Жиди зроблять велику складку для Коні..."

В четверг зізнавали свідок Марія Бумба, товаришка вареченої Микитина Штайнівної. В п'ятницю вона зголосилась сама, тим, що хоче доповнити свої зізнання, однак вона не прийшла на черту в огляду на затяжне переслухання Данила Паньчишина. За те в суботу свідок Марія Бумба зізнає вдруге, як перша того дня. Вона зізнає, що в понеділок розмовляла на судовім коридорі з вареченою Микитина Штайнівною. Штайнівна сказала їй, що зізнання обв. Коригабера, наче би вона, Штайнівна, плакала перед ним і просила грошей — не відповідають правді. Навпаки: це обв. Коригабер сказав до неї: „не плач, Львів, все буде добре, Жиди зроблять велику складку для Колі, як що він дасть чоловіка на місце Штайгера". На другий день свідок питала Штайнівну, чи вона памятає те, що день раніш розказала їй, і чи Штайнівна зізнає це перед судом. Але Штайнівна обрушилась лише і бонкнула, що сама вже знає, що має говорити. Свідок хотіла сказати це при переслуханню в четвер, але збилась з пантелику запитами оборонців і не могла прийти до слова, зрештою, свідок ставала вперше в житю перед судом і застрашилась.

Оборона, заскочена такою несподіваною революцією, старається знову вивести з рівноваги „свідка впр. такими „дотепами" д-ра Ляндауа, як те, що свідок є „поліцянтом від правди". Оборона за всяку ціну хоче затерти значіння зложеного свідком зізнання вражінням, буцім то свідка в міжчасі хтось „накрутив" до такого зізнання. В цій ціли використовує невинну відповідь свідка, що м. п. говорила на коритарі з Данилом Паньчишином, який звернув свідкові увагу, що повинна перед судом говорити всю правду, яку знає. Обороні вірно секундує авдиторія (здебільша свояки і приятелі обжалованих!), які кожну дурничку, яка ніби то є водою на млин обвинуваченних, зустрічають такими голосними демонстративними обявами радости, що аж предсідник мусив загрозити опорожненням салі.

Дальше оборона хоче використати признання свідка Бумбівни, що вона знала Степана Паньчишина, для допиту про політичне credo Паньчишина. Д-р Перацкі ставить знову цілий ряд запитів того рода, як напр. чи свідок знає, що Ст. Паньчишин був у Москві в школі диверсантів-терористів і т. п. Предсідник усі ці питання ухилає, а трибунал затверджує розпорядження предсідника, не важаючи на попередні довгі й кручені виводи д-ра Ляндауа й пізнійші д-ра Перацкого.

Микитин голоситься до слова й подає ближші пояснення про свої взаємини з Бумбівною. Він старається доказати, що зізнання Бумбівни мають підклад особистої злоби й бажання мститн за завелену любов. Микитин пізнав Бумбівну в тов. „Воля" і, будучи тоді діяльним комуністом, старався втягнути Бумбівну до комуністичної організації. Це йому не вдалось, але з другого боку Бумбівна давала пізнати, що любиться в ім. (Бумбівна перебиває окликом „неправда!") Як доказ Микитин наводить скусь стару свою розмову з Бумбівною на тему жіночих ніг; Бумбівна буцімто була ображена його натяком на її погані ноги та кинулась, що Штайнівна теж має погані ноги! (Такі „фактичні дані" викликують гостру пригадку предсідника, що суд не є сорабченій микитинських анекдотів). Особливо Бумбівна мала бути озлобленою, коли довідалась, що Штайнівна заручилась від Микитина. Бумбівна старалась пошкодити Микитинові в отриманню допомоги від комуністичного запомогового комітету, оклеветувала його ренегатом і поліц. конфідентом (воно показалось правдою, а не клеветою!), і казала слідкувати за ним своїму приятелеві Марія-нові Потуральві. (Ці зізнання Микитина суперечать з вязаною його заявою, що Бумбівна не була й не хотіла бути комуністкою, отже до жадної комуніст. організації не належала).

Адв. д-р Лев Ганкевич пропонує звернутися до обвинуваченних Єгера, Коригабера, Гізермана і Дверницкого, чи вони дальше підтримують свою лінію оборони, обвинувачуючи Паньчишина у злочині замаху, коли сама прокуратура припинила дохождення проти Степана Паньч. в цім напрямі. Д-р Грек і инші оборонці доказують правильність лінії оборони. Предсідник стверджує, що хід оборони за весь час розправи достаточно повстійне, якого переконання є обвинуваченні.

Слідуючий свідок Анна Паньчишин, мати Степана й жінка Данила, робить глибоке враження своїм побитим виглядом зломаної нещасливої матери. Анна Паньчишин безперервно плаче й проситься не переслухувати її, хоч би з огляду на її хоре серце. Предсідник доручає судовому лікареві вилатя відповідне орічення, чи стан здоровля свідка не шкодить її переслуханню, і тимчасом поклікує инших свідків.

Свідок Катерина Стаценко, яка у місяці вересні м. р. жила у Паньчишинів, зізнає про приїзд Степана 4. вересня вечером, про те, як він 5-го не виходив з хати і як 6-го вересня прийшов Іван Марияк, привитався зі Степаном П., що лежав ще в ліжку, та потім вийшов разом з ним на місто. Зізнання свідка щодо найголовніших моментів покриваються зі зізнаннями Степана Паньчишина і його батька.

Судовий лікар д-р Неменговскі стверджує, що Анна Паньчишин дійсно виказує надзвичайне здемерування, однак зізнавати може. Приведена Анна Паньчишин заливається слізми й не в силі вспокоїтись. Вона заєдно повторяє лише одно, що її сина невинний. Предс. дає їй час прийти до себе.

Свідок Федь Федів, 45-літний інвалід, каліка на обі ноги, ночував в критичнім часі у Данила Паньчишина. Зі Степаном П. стрінувся 4-го перед вечером у брамі дому. 5-го вересня свідок гаявбив Степана П., чому лежить так довго в постелі, замість іти дивитись на параду. Степан П. відповів: „Що мені там парада, коли хорий".

Свідок Станислав Стаценко, 11-літний хлопчина, жив з матірю в хаті Паньч. Його зізнання покриваються по суті зі зізнаннями обох Паньчишинів і матері свідка.

Свідок Анна Паньчишин все ще не може успокоїтись і просить звільнити її від зізнань. Обор. д-р Перацкі вносить на звільнення свідка від зізнань. Прокуратор противиться. Трибунал рішає спитати свідка, чому не хоче зізнавати. Свідок — тому, що має жаль до тих, які всадили сина до криміналу, головно до Микитина. Зізнання свідка не можуть пошкодити синові на части, бо син невинний. На внесення д-ра Дверницкого і при спротиві прокуратора трибунал рішає не заприсягати свідка. Свідок, трохи вспокоєний, зізнає про приїзд сина і його побут у Львові, не вносячи своїми зізнаннями нічого нового до справи.

Розправа закінчилась щойно о 4. год. пополудни. Предсідник заповідає, що на далі розправа буде вестись двічі в день.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Оператор

д-р Д. Сассовер

довголітний лікар загального шпиталя у Львові, ординує тепер

52 **Львів, Коперника 7.** 8—10

Дентистично-технічне заведення

Максиміліян Мор

б. асистент і управитель д-ра Вахльовского

Львів, вул. Подлевского 9.

Для урядників і учеників 50% знижка.

2218 18-20

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
Понеділок 3.VIII. Святин.
Вівторок 4.VIII. Святин.

Слідуючі громадяне здекларували свої жертви на будову дому на горолецькій дільниці. По **50 зол.** Бойко Ілько, Юзва Андрій, Горбаль Петро, Прийма Ольга, Гавота Данїяр, Мороз М., Бурканюк, Сидорів Стефан, Мушинський Иосиф, Гриван Параскева, Процишин Павло, Давидович Мих., Горалевич Лев, Волошинський Вол., Лозинський Тад., д-р Пізнак Евген, Василько Петро, Лазовська Розалія, Бушманюк Іван, Сосновський Мих., Бобик Дмитро, Кос Григорій, Криловський А., Салита Андрій, Цибрух В., Цирик Антін, Невелюк, Гаврилюк Михайло Тоохим Іван, Стрілецький Онуфрій, Едлер Сава, Барабко, Конопацький Мих., Ясногурський Карол, Грицьків Евст., Дмитерко Стефан, Бабський Тимко, Гамер Марія, Паничишин Филарет, Сирентович С., Сухінський Осип, Витецький Теодор, Карабін Теодор, Мартинюк Параскева, Мальота Іван, Ільків Іван, Панцюк Іван, Кунда Мих., Шерчук Іван, Кавок Волод., Спанюк Віктор, д-р Гвоздецький, Евген, Дзядик Іван, Скробляк Волод., Цьонь Василь, Сідельський Роман, **по 48 зол.** Ярощак Марія, **по 15 зол.** Волошин Михайло Гавдій Лука, Паламк Іван, Нога Текля Катаринець Василь, **по 12 зол.** Палюшок Ірена, Добрянський Михайло, **по 10 зол.** Волошин Василь, Моравчевська, Трохін Михайло, Лема Петро, Адермах Василь, Лепняк Андрій, Ванько Василь, **по 6 зол.** Бібковський В., **по 5 зол.** Кунік Андрій, Походай П., Грінова Катерина, Кулик Якім, Галущинський 1 зл. до кінця будови, Кришталь Ігнат 1 зл. до кінця будови, **1 зол. одноразово** Юськів Марія, Пеленський Иосиф, Юрчишина Вікторія. 141 а) 1—1

(Продовження буде.)

Дрібні оголошення.

ПОТРІБНЕ приміщення для молодої здорової особи на серпень при інтелігентній родині на селі в гарній, сухій здоровій, чистій околиці близько Львова при залізниці. Зголошення до Адміністрації „Діла" від „Умова". 126 3—3

ЛЕКЦІЇ англійської мови при Методистській Місії починаються від 1. вересня 1925. р. Виписи відбуваються в понеділок, середу і п'ятницю від год. 3—7 після обіду в будинку Місії, площа Бернардинська 17. — Управитель Ж. Гальпон. 123 а) 3—3

20 шкільних дзвонків дуже дешево можна набути в Методистській Місії, площа Бернардинська 17. 123 б) 3—3

ПРИЙМУ хлопця в низшої гімназії на харч і станцію. Зголошення до О. Цегельської, вул. Лісна ч. 14. 1—3

ПОШУКУЄТЬСЯ приміщення при родині для одної або двох панночок з вищих клас гімназії. Вимоги: добра опіка, окрема комната, добрий харч, фортепян, по змозі близше гімназії С.С. Василіянок. Зголошення до 15. серпня з условинами на адресу: Народня Торговля, Броди, від „Станція". 141 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР

до недуг носа, ушей, горла і гортани
23 переніс ординацію на 17-20
вул. Ягайлонську 7, I. п.
Телефон ч. 27—99
Лікування Діятермією і лямпою „HELIOL"

Спеціаліст недуг легенів, серця і жолудка 31 8—8

Д-р Ф. ГАН Львів, вулиця Городецька 46.
Пересвітлювання Рентгеном. — Лікування кварцевою лямпою.

ПОЗІР СТРИЙСЬКЕ ПЕРЕДМІСТЯ.

В неділю дня 9. серпня 1925 о год. 5 попол. відбудуться **Загальні Збори „Кружка УПТ. ім. Тараса Шевченка" на Стрийськім**, у власній домівці при вул. Супінського ч. 21 зі слідуючим денним порядком: 1) Відчитання протоколу попередніх Загальних Зборів. 2) Звіт уступаючої Старшини з діяльности попереднього року. 3) Звіт касіра. 4) Реферат в справі докінчення будови школи. 5) Звіт Контрольної Комісії і уділення абсолюторії. 6) Вибір нового Виділу і Контрольної Комісії. 7) Внески і запити. — З огляду на важність докінчення школи, проситься о численну участь. — Старшина: *Д-р Іван Волошин* голова, *Іван Панькив* секретар. 142 1—2

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 172 (10.555). Львів, середа 5. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Сучасні суперечности.

Сучасного читача часописів мусить часто вражати дивна суперечність між двома явищами, які повторяються в царині суспільного життя, існуючи поруч себе так, немов би вони не знали нічого про своє існування. З одного боку дипльомати великих держав, ідеольоги Ліги Націй, учені та письменники працюють над будівлею завтрішнього миру виміною думок та перевіркою старих ідей, — з другого боку: конфлікти держав, народів та суспільних клясс розвиваються одночасно і вплив нового, повоєнного світогляду на ці конфлікти є мінімальний.

Чи треба двох різкійших приклядів, як дві актуальні події: марокканська війна і конфлікт англійських вуглекопів з власниками копалень? Лівий французький уряд Пенлеве та Кайо, що прийшов до влади завдяки своїм пацифістичним ідеям, нині, всупереч найкращим бажанням миритись, мусить не тільки підтримувати війну, але ще й робити її популярною. Найбільше досвідчені англійські діячі не в силі ніякою ідеєю миру, братерства, рівности та справедливости переконати робітників, що їх домагання можуть довести до катастрофи всього державного організму, а може й европейського промислу.

Байдуже, наскільки в даним випадку виправдані є домагання англійських вуглекопів або французьких комуністів, що хотять задовольнити змагання Ріфанців. Характеристичним є явище, що сучасна цивілізація виступає у двох різних формах: в одній гармонійно ясній, що відповідає здобуткам науки та фільософічного світогляду, і в другій: метушливо-темній, що відповідає джерелам суспільно-політичного життя. Ці дві царини не можна мірити тими самими законами льогічного думання. Суспільним життям руководять почування та інстинкти, унасліджені расами та народами на протязі століть. У цій царині еволюція йде незвичайно пинявo. Почування, які володіли нашими віковими предками: заздрощі, ненависть, жорстокість, жага — лишаються майже незмінними.

Незвичайна перевага людини над звіринним світом у царині інтелєкту не має безпосереднього, доцільного впливу на сферу пристрастей. Сучасні суперечности можна зрозуміти щойно маючи на увазі величезні різниці між побудами почувань, зворушень, пристрастей і між впливами розуму. Досить вказати на факт, що люди високої культури та інтелігенції нищили підчас останньої війни скарби мистецтва та інші культурні скарбй, різали жіноцтво та старців та руйнували цілі простори без ніякої иншої потреби, як вдоволення нищити та руйнувати.

Складність суспільних проблєм, які переживають нинішні народи, має свій корінь у трудношах: погодити розбіжні інтереси та змагання. Від менту останньої війни світ утратив рівновагу, якої не в силі віднайти. Йому тим важше наладнати свій механізм, бо народи і їх провідники все ще силкуються найти розвязку нових трудношів старими засобами. Чуттєві та містичні сили, які заволоділи світом підчас війни, продовжують свій вплив у підземеллях свідомости.

Ніхто нині не в силі передбачити, в якій мірі розум зможе заволодіти шляхами людської історії. Якщо найбільша частина праці розуму буде спрямована на винаходи, що в кожний мент можуть знищити всі культурні надбання народу та держави, можливо, що наші великі цивілізаційні організми жде та сама доля, що старинні народи, які нині вкрив пісок руїни. А майбутні історики, роздумуючи над причинами упадку сучасних суспільностей, скажуть певно, що вони згинули тому, що світ почувань членів цих суспільностей не в силі був переходити таких хутких змін, як світ їхнього розуму.

На культурні теми.

2. Як вступити на шлях до культури?

(До питання про культурність нації.)

Проф. Тумліц у своїм творі „Grundlinien einer Volksbildungslehre" ужив вислову „halbwilde Ruthenen". Зі змісту розділу, в якому названі слова вжиті, виходить ясно, що не каже він цього зі злоби або упередження, а просто для прикладу й зазначення ріжниці, яка заходить між німецьким і українським, як також словацьким селянином.

В останній праці підносить автор важний чинник, яким є самовиховання. Цей духовий стан не осягаємо примусом, а тільки внутрішньою свободою. До ідеї самовиховання уже доріс німецький селянин, ремісник і робітник. Він не такий як Українець або Словак. „Півдикість" останніх уже зазначується тим, що вони не вміють ні читати, ні писати, навіть своєю матірною мовою.

Отже, на думку його, неграмотність — це перша ознака „півдикости".

Зновуж у листовній відповіді додає автор ще кілька нових рис, котрі робили на нього прикре враження. І хоч старається дати вкінці „сатисфакцію" і навіть дає її, а проте зазначує виразно, що культурний рівень українського народу належить до можливо найнизших. Цими рисами є: вбогі, брудні хати, неекономічна праця, тупість і примітиваність, недостача духової рухливости та інтересу, та невміння виробити собі певну повицію.

Усі ці закиди, беручи справу субєктивно, минаються з правдою. Назагал кажучи, ми не потребуємо нашим селянином ні перед ким соромитися. Коли зважимо, що ми довгий час не мали рухливого міського елементу, що весь наш культурний доробок співався головно на селянській масі, що ця маса у своїй цілости виявила себе у великих змаганнях аж до створення своєї незалежної держави, то побачимо, що в історії не найдемо багато аналогій до цього великого зриву, до таких чисто ідейних змагань. Те все збиває від разу усі закиди, піднесені проф. Тумліцом.

Але беручи річ обєктивно, не можна не признати слушности проф. Тумліцові. Бо коли сорок мільонова нація не потрафила задержати в руках усіх надбань, які їй припали уділом, і мусіла у великій своїй частині назад повернути у невольниче відношення, то причина цього мусить лежати таки в самій нації. І вона там находиться. А здебільша є це тіж відємні рйси, які проф. Т. зазначує як у своїму творі, так і в листі зокрема. Похибка, яку він зробив, міститься у тому, що свої закиди узагальнив, що не зазначив причин, чому саме такі великі недостачі характеризують український народ, що задля більше різкої характеристики відємних рисів надто ідеалізував німецького селянина, ремісника й робітника.

Та не спорити нам з проф. Т. Бо ні цей спір, ні виправдання з його боку зовсім нам не поправлять нашого положення. Та й не марудити нам над „воріженьками", котрі не хочуть нам створити можности задля повного розвитку нашого життя. Удар, який на нас упав з боку найменше сподіваного, мусить і тим разом приневолити нас до застанови, що світ, який стоїть біля нас і поза нами, ніколи не буде міряти нашої вартости, ні відповідно до кількости пролятих сліз, ні відповідно до того, чи й як будемо нарікати на перешкоди, переслідування та гніт. Світ буде міряти нас відповідно до нашої внутрішньої вартости, відповідно до тих цінностей, творцями яких ми мусимо стати, коли хочемо здобути й задержати за собою право на життя.

Творцями цінностей будуть завжди одиниці. Та щоби вони народилися, а народжені, щоби мали поле для творчости, мусить загал мати в собі інтерес для цінностей, які приймавби як свої, як необхідні до його життя і розвитку. Це мусить бути і в малих і у великих справах. Тим більше, що сьогодні навіть держава не може здержатися иншими силами, як тільки повною свідомістю усіх своїх громадян. А основами свідомости є обовязковість і відповідальність. Наскрізь ідеалістичні прикмети, котрі одиноко поведуть і одиницю і загал до найбільших жертв.

Ми можемо гніватися на проф. Т., скільки хочемо, за його згірдливий осуд над нами. Але рівночасно мусимо собі сказати, що всім нам треба прикладати рук і сил і засобів до нищення неграмотности, починаючи від складання букв у неграмотного селянина, а кінчаючи на неграмотности в громадянських основах життя у інтелігента хоч би з університетською освітою. Треба просто оголосити святу війну, хрестоносний похід проти всіх можливих неграмотностей, похід, котрий своїм святим запалом захопив би усіх і повязав усіх на одному великому фронті. І я свято переконаний, що у нас є ще дуже великі засоби до такої праці-боротьби.

У нас всіх уже є почуття нестерпного нашого положення. Одначе це почуття негативне. Для рівноваги треба перейти нам до позитивного. А таким буде: не ховати голови в пісок, не закривати собі очей на вид перешкод, не маловажити ніодного противника, але сказати собі одно, що на протязі короткого життя тут на землі кождий з нас відцасть якусь частину себе на те, щоби серед загалу нашого народу повстало якнайбільше одиниць, котрі серед найтяжших умовин матимуть тільки на устах: „Тут стою, тут впаду, тут дібюся кращого, бо інакше не можу". І коли те одно будуть вони зазначувати ділом.

М. Галущинський.

По широкому світі.

Небезпека анґл. страйку відсунена.

Генеральний страйк в Англії усунено в останній хвилині інтервенцією уряду, який зобовязався субвенціонувати найбільш загрожені підприємства. Промисловці відкликали заповіджене виповідження служби на два тижні, підчас яких будуть вестись переговори про конкретизацію урядової обітниці. А проте небезпека страйку не усунена в цілости; теперішнє становище називають „завішенням зброї". Обіцянкою субвенції для промисловців з державного скарбу не вдоволені ані робітники, які бачать вихід зі ситуації в націоналізації вугляного промислу, ані промисловці, які стають залежними від урядових чинників.

Проти такої політики Болдуїна виступив надзвичайно гостро Льойд Джордж, який назвав рішення уряду найбільш некупецьким вчинком, якого колинебудь допустився який-небудь анґл. уряд. Нинішнє зобовязання уряду — каже Л. Д. — стане прецеденсом для усіх анальогічних конфліктів у ріжних иншних галузях промислу, а найбільш терпітиме податник, який буде присилуваний покривати грошеві зобовязання уряду.

Війна в Марокко.

Офіціяльно заперечують з Парижа, наче би Абд-ель-Крім дав якунебудь відповідь на французько-іспанську мирову пропозицію. За те Абд-ель-Крім розіслав обіжник до своїх союзників-мусулман, де каже, що лише на основі повної суверенности Ріф-Кабилів може заключити мир. Вістки в фронту кажуть, що в повітря вилетіли дві військові станиці (форти) Французів.

Заговір на життя Куліджа?

З Ню-Йорку повідомляють про арештування якогось Кляйна під закидом задуманого атентату на през. Куліджа. Арештований буцімто склав зізнання про якусь анархістичну організацію, яка готовила

замах на Форда, Рокфелера і Едісона.

Король Борис проти режиму терору.

У звязку з постійним зростом невдоволення болгарського громадянства з режіму насильства й терору, веденого урядом Цанкова, король Борис візвав 29. липня премєра Цанкова до заголошення димісії. Цанков згодився уступити під умовою, що новий уряд не буде переслідувати членів його кабінету. Безпосередньо потім відбулась у короля конференція лідерів опозиційних партій, на яку явились два б. міністри уряду Стамбулійського Турлаков і Томов, соціял-демократ Пастухов, демократ Малінов і радикал Костурков. Король доручив утворення нового кабінету Турлакову, під умовою, що не буде вести ніяких репресалій проти діячів з минулого. Новий кабінет має бути коаліційний, складений з хліборобської партії і партій міщанських. Туркалов застеріг собі час до надуми. Ця звістка має настільки познаку ймовірности, що вже давно було відоме компромісове становище короля Бориса, яке після масових кривавих присудів у звязку з атентатом на софійський собор довело навіть до фактичного інтернування короля Бориса в його замку ревкційною військовою камарилею. Всеж, з огляду на білгородське джерело цієї телєграми, вістка про зміну болгарського кабінету вимагає ще потвердження.

Амнестія в Італії.

З нагоди 25-літнього ювілею панування короля видано амнестію для політичних злочинців. Виключеними є провини, звязані з якимось убийством. Таким робом процес за вбийство Маттеоті стоїть поза амнестією. Опозиція прийняла заповідь амнестій поки ще не повівився сам закон — дуже скептично. Вона вважає, що очеркування кар за поважні провини не може причинитися до привернення почуття відповідальности, яке режім фашистів загирив у цілому італійському громадянстві.

Подув реакції в Югославії.

Новий югосл. уряд предложив скупштині пресовий законопроєкт, вироблений ще старим урядом, з додатком драконської статті про цензуру парляментських комунікатів і посольських промов. Опозиція склала заяву, що таким робом парлямент зводиться до фарси, унеможливлюючи виборцям інформуватися й контролювати діяльність послів. Опозиція зробила демонстративну сецесію; урядові партії прийняли законопроєкт з вийнятком згаданої статті, яку ще раз одіслано для заопінювання уряду.

Нові заворушення в Китаю.

В м. Нанкінг прийшло до кривавих сцен на тлі суперечок про платні. Урядовець Англійської експортової фірми стрілив до натискаючої юрби робітників. Його вбили, а двох Англійців пірвали. Чужинці в Нанкінг втікають на воєнні кораблі, стаціоновані у порті. В Шангаю прийшло знову до стрілянини поміж англійськими моряками й китайськими страйкуючими робітниками. В звязку з тими двома епізодами, китайська проблема знову ввійшла в гострійшу стадію.

Евакуація Поруря.

Офіц. нім. комунікат повідомляє, що з д. 1. серпня є звільнена від французьких військ ціла територія Поруря, протизаконно занята французько-бельгійським військом 10-го січня 1923 року, за виїмком трьох міст: Діссельдорфу, Дуісбургу й Руроргу, де перебувають ще французькі гарнізони. Підчас евакуації не прийшло до ніяких конфліктів з місцевим населенням.

З нових подій та ідей.

Хемічна війна.

Розвиток промислу в розвинених країнах Европи потягає за собою нові винаходи засобів боротьби в можливій новій війні; зокрема надто великий розвій літакової та хемічної промисловости висуває на перший плян нові методи боротьби літаками та газами.

Війна майбутнього—це переважно війна літаків та газів—це війна, де площа вразливости ставатиме ширшою в порівнанні з недавно минулою світовою війною.

З доручення Ліги Націй утворено тимчасову мішану комісію для редукції збройень, котра, між иншим, розглядала й питання хемічної війни. В тій ціли вона звернулась до відповідних наукових сил, щоб виявнити, наскільки шкідливо може відбиватись хемічна війна на звіринім та ростиннім життю. Професори ріжних держав подали потрібний матеріял у цій справі, а дані були представлені комісією в справозданні до Ліги Націй, зміст якого передаємо в короткій формі.

Хемічна „зброя" ділає на складові частини клітин, викликаючи зміни в організмі, до степені смерти.

З погляду фізіольогічних проявів, можна поділити ці шкідливі тіла на три категорії:

а) дражливі, що викликають сльозливість, чихання або мікурі,

б) задушливі,

в) отруйні.

Дражливі тіла мають завданням лише робити людей нешкідливими, обеззброюючи їх, не спричиняючи смерти, щоби стали боєневзлатними.

Складники, що викликають сльозливість, спричиняють нестерпучий біль очей, осліпляючи людину на той час, коли вона находиться в сфері газу.

Гази, що викликають чихання є складниками аршеніка; вони причинюють повторні кризи чихання, приступи задушливости, міцні болі голови, примушують людину скидати протигазові маски й таким чином дають спроможність иншим газам впливати шкідливо.

Гази під назвою „муштардових", як їх називають, іперіт, причинюють рани на шкірі, та сльозистих оболонках. По мірі того як іперіт вівітрується, великі міхури являються на тілі. Скількість тих ран залежить від того, наскільки людина знаходиться під впливом цих газів. Невважаючи на те, що вплив цих газів можна поборювати, вони відбиваються на здоровлю людей. Терен, який заражено іперітом, опоганює тих, хто переходить ним або розташовується там. Іперіт проходить в одяг, який своїм дотиком до тіла спричиняє міхурі. Терен і предмети, які заражено іперітом, зберігають свою шкідливість на протязі кількох днів.

Задушливі гази ушкоджують смертельно легені приливом течи від крови до легеневої порожнечі. Людина вмирає в спазмах жахливої агонії. Один з цих газів, фосген, найбільш вживався підчас світової війни. Инші гази цієї категорії впливають просто на кров, спричинюючи смерть, через серце, без болю.

Отруйні гази паралізують нервову систему, але лише в випадках великого їх скупчення.

Взагалі чинники, вживані в минулих боях, посідають не лише одну з зазначених властивостей, а звичайно їх комбінують, збільшуючи їх шкідливу діяльність. Або викидають кілька субстанцій, або одна субстанція посідає ріжні властивости, чи то в формі вибухових матеріялів чи то газів.

Остання війна вже користувалась всіма зазначеними газами, але можна собі уявити, пише проф. колюмбійського університету в Нью-Йорку Zanetti, винахід газу, який ділав би на травні функції або який викликав би великі блювання; все це лише в гіпотезі.

Спочатку війни скількість задушливих газів доходила до 30, в той час як нині їх нараховують понад тисячу, але така зростаюча скількість газів, каже сен. Palermo, римського університету, не дає приводу допускати, що найдуться нові продукції, а такі гази, як фосген, іперіт, хльористе зєднання ціяна, що займали перше місце серед 30, зберігають це-ж місце серед теперішньої тисячі.

Ділання газів на звірята теж саме, що й на людей. Щодо ростин, то вплив на них не носить глибоких слідів.

Які можуть бути й існують засоби боротьби проти вище згаданих газів?

Існують в тій ціли апарати двох видів: так звані ізольовні та фільтровні. Перші, на зразок водолазних, ізолюють людину від дооколишньої шкідливої атмосфери, постачаючи їй кисень. Теоретично ці апарати можнаб вживати проти всіх шкідливих газів, але з огляду на їх непрактичність у бойових обставинах, їх заступають апарати фільтровні. Ці останні мають фільтри в виді пористих рідин або хемічних реактивів або справжніх сит.

Але, як каже проф. Angelli, коли скупчення газів переступають певну

В. Ю. КИСІЛЕВСЬКИЙ.

Лист з Канади.

Весна.

Гра в „hockey" нагло перервалася, бо майже за одну ніч стопився на стопу грубий лід.

„Hockey" належить до найпопулярніших зимових спортів в Канаді. На леду уставляються дві ворожі партії, всі на лижах, та стараються закриваленими патиками, „hockey sticks", загнати мале деревляне кружевце в брамку ворожої партії. Що тут за сила комбінацій повстає, з якою завзятістю і запалом гра йде! Лід як скло, лижі гострі, морозна, сонячна погода!

Степ вкритий снігом, з нього виглядає висока золота трава. Довкола безмежні ліси.

Посеред цієї дикої околиці — на леду йде завзята гра в „гакі", голосна, весела.

Фарми далеко в лісах, на милі одна від другої.

Сонце ховається на овиді, темний ліс тоне в якомусь дивному фіолетовому відблеску.

Гра скінчилася, голоси стихають і всі готовляться повертати домів. В сніговій хаті на леду, від вітру, перебирають черевики.

Темніє.

Пси насторожили вуха... З ліса вийшов здоровий вовчисько, постояв на скраю і завдріщи веселе товариство, сховався в кущах.

На вовка мало хто й увагу звертає! Коби тільки близенько підіхався, зараз його котрийсь привитає з малого „репітера"... Тільки треба добре попасти!

Через ніч почав віяти полудневий вітер, і мороз кудись дівся. Біленький сніг, що цілими горами лежав, починає чорніти, корчиться, розлазиться під ногами, наче каша.

Лісами крякають ворони.

Виглянуло сонце, відразу літне, гаряче і сніг топиться ще більше. Вже прерії цілі золоті від високої сухої трави. Долинами збирається вода в озера. Тільки в лісах ще білїє.

Ще один день і наша фарма довкола буде обведена водою. Як рушить з лісів розтоплений сніг, затопить усі дороги, то з тиждень не буде проходу. Коло фарми школа стоїть. Чимраз менше дітей приїздить. Вчора вже „богами"*) приїздили. Але як ще більше води найде, то й богами тяжко буде переїхати.

За яких три-чотири дні, як сонце далі так пригріє, зелень покажеться, нагло, ніхто не буде й знати, коли це сталося.

Так канадійська весна починається, коротенька, але повна чару і краси.

Але і літо повне несподіванок! По гарному, гарячому дні повіє нагло холод, впаде сніг, скопить мороз в... липні! Один-однісенький день вистане, щоби всю ярину знищити.

Велике подвіря на фармі вже вискло.

Кінчиться денна праця, ще тільки сіна в стайнях наложити і видоїти корови.

Вже десь гуси будуть летіли. Треба до „Скачмена"**) поїхати по патрони, бо наші вийшли.

Нема що відкладати. Осідлав коня, та верхом через ліс і степ! В долині пливе вода наче ріка. З лісів віє весною, хоч ще холодною, від снігів.

На „лінії" вода.

З кущів здіймають цілі стада диких куреї. Бідний білий заяць тепер! Не вспів ще зовсім вбратись в сизу весняну кожушину та скаче біленький жовтими травами на втіху всім хижакам.

Вже кружляє над озером „яструб-риболов"***), хоч вода тільки місцями розмерзлась.

Гей! якби тільки не обернув північний вітер, та не сипнув знов снігом! Але не буде він мати вже давної сили!

На подвірю в „Скачмена" грають в „бейз-бол"****). Я пристанув до воза з сіном, пустив коня та пішов витатися.

Заговорили про весну, про можливий врожай, снігу було багато, март зимний... Далі взявся і я грати одну партію „бейз-бола".

Закінчили.

„Ну, що? Добре було?" Звернувся до мене Франк, син фармера, взявши на руки свою однолітну донечку, — „а у вас що грають в Старому Краю?"

„Грають і футбол... чуєм, що й „гакі" вже принялось..."

„Маєте може яку гру, що ми не знаємо"?

Я надумався трохи...

„О! є! Зветься кічка"!

„Можеб ви нам її показали"?

Я негайно взявся вироблять: потрібні „прибори", щоби показати „Скачменам", як кічки грається... Пригадалися мені давні часи, коли цей спорт був у нас на зарінку так сильно розвинений...

„Нічого собі гра"! рішив Франк, підкидаючи „кампу" в гору.

Вже стемніло. Я забрав патрони, попив ще чаю з „кейком" і рушив здоровим трабом до хати.

Минув ліс. Вода тільки розскакується на всі боки.

На заході йде широка заграва... Горить степ!

Світло то кріпшає, то зовсім темніє. Часами спалахне ярко, наче золотом посипле іскрами, потому перейде в пурпуру, заясніє ціле небо від неї, відбивається в широкому плесі води... Місцями чудовий фіолєт стрілить високо, десь аж під зорі.

Темний ліс стримує вогонь. Він вогкий, зі снігом, не горить.

Кінь стриже вухами, звертає голову в сторону горіючого степу.

Фармарі палять суху траву, щоби нова поростала на попелі.

Довго ще небо червоніло, далі стемніло зовсім і знов виступили тисячі зір на темному канадійському небі.

Манітоба, квітень 1925.

---

*) Buggy — легенький візок на високих колесах.

**) Scotchman — Шотляндець.

***) Fish-pawk.

****) Base-ball — гра мячем.

мету, то маски стають недійсні й вояки позбавляються всіх засобів оборони.

Захист від отруйних газів є значно труднійший тому, що немає одягу, який би ізолював людину від них, а якби й був, то носити його весь час було б нелегко. Ці гази вимагають негайної відправки вояка в запілля, роблячи його непридатним до бою на кілька тижнів.

Що-ж торкається захисту коней, то справа уявляється через великі їх великого обему та їх неорозумности.

Хемічна зброя може служити всякій великій промисловій державі, яка посідає хемічні фабрики. Проф. Zanetti каже: „надто велика легкість, в якою ці фабрики можуть бути пристосовані майже на протоці одної ночі для потреб хемічної війни, робить почування остраху й недовіря до сусіда, який має велику хемічну організацію".

А як відомо: хемічна промисловість найбільш розвивається в Німеччині й один час французька преса була стурбована чуткою про винахід газу величезної руйнуючої сили.

Як би там і було, а в майбутній війні великих держав хемія прислужиться в великій мірі до взаємного вигублення людського роду. І. Г.

Звідомлення

Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу" за місяць серпень 1925 р.

Урядові репресії.

Повітовий Комітет допомоги голодному селу в Сколім з самого початку своєї роботи стрінувся з перепонами з боку власт. 16. червня скільське староство прислало до голови Комітету о. Михайла Мосори офіціяльне запитання, на якій підставі творяться Комітет; 3. липня явився поліцай у квестора, який переводить збірку пожертв для допомоги голодному селу, сконфіскував у нього готівку 15 золотих, перевів ревізію і заборонив збирати дальші пожертви. Крім цього поліцай був у інших членів Комітету і переводив слідство. Комітет вніс скаргу до староства проти такої поведінки, але скарга до сього часу не дала жадних наслідків.

Обєднання ратункової акції.

В Богородчанах ратункова акція допомоги селу переводилась двома комітетами. На засіданні 22. липня обидва комітети рішили обєднатись. Головою спільного комітету обібрано о. Вол. Косевича, заступниками голови д-ра О. Когута, секретарем п. С. Лішинського.

Становище в повіті Богородчани.

Голоду в повіті не було, бо бараболя, якою тут головно живуть, власне зародила була. Докуповують тут люде до бараболі дещо муки заробітками в лісі і вивозом дерева як з тартаків, так також на Поділля в заміну за збіжжя. Деякий заробок був також у копальні нафти в Биткові. Бесснїжна зима, яка відібрала можність хирубу дерева, упадок транспорту деревом, отже брак зарібку фірманками, а в кінці застій у нафтовім промислі, в якім тутешні люде хоч на найпростійшій роботі могли заробити на муку—все те цілковито підтяло екзистенцію великої части населення тутешнього повіту. Але люде як-так пробивались, надіючись на гарний урожай та допомагаючи собі збутом молока. В повіті була справа молочарень поставлена досить гарно.

Тимчасом прийшла слота, враз з нею вилив рік і богородчанський повіт потерпів не тільки у цей час передмінку, але і на будуче на цілий рік. В наслідок виливу рік та гірських потоків вода не тільки залила та замулила, але цілими тижнями стояла по огородах. Уся огородовина особливо бараболі вимокли та погнили, так що велика часть людности остала на передмінку навіть без молодої бараболі, при якій можнаб було перебитись до жнив. Правда, багато з тих, котрі мають і в полі посаджені бараболі, вже тепер, не маючи нічого в огороді, підбирають дрібну, як оріхи, бараболю в полі, але халупники, що лише й огородець мали, не мають вже ніде нічого ушпортати.

Так само одиноке джерело, з якого можна було дістати який гріш на муку, себто достава молока до молочарень, в наслідок злив і довготревалої слоти перестало плисти. Тижнями стояли води на непропускальних пасовиськах, коровини не можна було із стайні вигнати; аби худоба не голодувала, люде косили дозріваючий овес та ячмінь на корм для худоби. Деж тут взяти від такої худібки літру молока яку, щоби продати в молочарні сметанку та купити муки до пісного молока. Слота, тревожча майже цілий місяць, поробила ще більші шкоди як вилив рік. У цілому повіті ґрунта з почвою непроникальною. Поле з під не сходить, а все кисне у воді. Дотепер одна третя бараболь не підгорнена, а богато вже - не буде підгорнено. В многих місцях не лише бараболя, але і збіжжа навіть жито підмокли і передчасно скнуть. Сіна, одиноког підпори тутешньої людности, буде лише одна третина.

Шкоди від повіні в повіті Калуш.

Повітовий комітет допомоги голодному селу в Калуші подає такі відомости про шкоди, заподіяні повінню: від повіні в більшій або меншій мірі в повіті потерпіло 62 громади. Знищено поля зовсім 2.331 гектар, сіножатей і пасовиськ 1553 гектари; частково знищено поля 5435 гектарів, сіножатей і пасовиськ 3725 гект. Знищено і ушкоджено будинків 243. Загальна шкода від повені в повіті виносить 1,838.250 золотих. Староство оцінює шкоди від повіні в 650.000 золотих, але ця оцінка, на думку Комітету, є дуже зменшена, бо староство приняло норми оцінки цілком невідповідаючі дійсности: так староство оцінювало 1 гектар цілком знищеного поля всього в 100 золотих.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за два місця допису з Коломиї.

— **„Небезпечні саботажисти".** В суботу вийшли на волю пп. Осип Гриневич і Володимир Качмарський, які пять днів просиділи у Бригідках а понад 5 тижнів у слідчій вязниці на вул. Баторого під закидом участи нападу на почту, спроваджуванню й переховуванню вибухових матеріялів і т. п. Оба названі є останніми з цілої „банди", зложеної з 8-ми небезпечних саботажистів, яких арештування перед шести тижнями було прийняте цілою польською львівською всезначною пресою окликом захоплення, як доказ небувалої меткости і справности поліції. Усіх їх випущено вже на волю не найшовши в них ніякої вини.

— **Наслідком дощу** вчора на просторі 200 м. обсипався залізничий шпих між Бережанами і Підгайцями, так, що на протязі 5 годин припинився рух поїздів.

— **Під довізовий суд** поставлять Ботвіна, вбивцю тайного агента Цехновского іновірно в четвер. У звязку з цією справою приїхали до Львова делегати міністерства справедливости. Хто боронитиме Ботвіна—покищо невідомо.

— **Кожна неділя** приносить завсіди у Львові багатий „матеріял до праці". Вчора рівницького челядника Каша зранив у бійці ножем замарстинівський громадянин Ян Пацента, — а громадянин Добровецкі, з вул. Зеленої, ужив тої самої зброї супроти свого товариша Фр. Шимчишина, якого треба було відвезти до шпиталя.— За пянство та авантури арештовано тепер: Ситника, Мішевського, Бронську, Малишек, Мовчана, Осипа Олійника, Бау Лідя, А. Росмана, а за волокитство: Паскевича, Сталішіну, Райкерта, Майковського та Юнака. Не рахуємо злодійств, які відбуваються весь тиждень.

— **Коза польського промислу.** У фабриці „Паровоза" під Варшавою вибух страйк. До праці не явилось 2000 робітників. Підклад страйку — питання винагороди.

— **Скасування загран. пашпортів — але не в Польщі.** З днем 1-го серпня входить в життя угода між Австрією і Німеччиною про скасування взаємних віз на візд і виїзд до обох держав. Розпочалися переговори поміж Австрією з одного, і Чехословаччиною, Італією та Швайцарією з другого боку в справі взаємного скасування загран. пашпортів. А в Польщі ?!...

— **Музей діяленів** засновує одно французьке наукове товариство, яке має на меті зберегти та плекати своєрідні прикмети говірок, що починають щораз більше щезати під впливом мови великих культурних центрів.

— **Доми для малярів** та різьбарів з 180 помешканнями і вільним простором на будову відступила паризька міська рада групі молодих артистів, які хотять дати почин до оснування нової окремої „артистичної" дільниці в Парижі.

— **Воронов і малпа.** Відомий російський лікар Воронов, що працює у Франції над „тайною від молодження", почував себе також до обовязку запротестувати проти американського „малпячого" процесу. Він звернувся з таким листом до деннка „Котідієн": Вш. п. редакторе! Протестую проти процесу звернього проти дарвінізму. Мої праці над перещепленням малпячих желез людям доказали в якнайясніший спосіб посповячення людського тіла з малпячим. Раджу суддям у Дейтоні прийняти до відома висліди точної та науковоі обсервації. Недавно мав я розмову з одним високим достойником церкви і цей по моїх наукових виводах сказав мені таке: „Бог, коли хоче, може сотворити людину навіть з малпи". Видно, що Воронов, працюючи постійно з малпами, взяв собі справу справді до серця, коли аж так запротестував.

— **Галійський університет** повстане в місті Голвей в Ірляндії і стане наскрізь національною високою школою, присвяченою галійській мові. Усе викладатимуть там по галійському; галійські семінарі з університету в Дебліні і Корку перенесуться туди.

— **Міжнародна виставка** буде зорганізована 1-го липня у слідуючому році в Філядельфії, в память 150-літньої незалежности Зєдинених Держав. Усі країни світа одержать запрошення взяти в ній участь. Вона займе простір 250 гектарів, тому, що організатори рахують на відвідини 40 мілионів гостей. Виставка буде у Філядельфії, а не в иншім місті, з огляду на історичну традицію, звязану з цим містом. Тут проголошено незалежність Зєдинених Держав 4. липня 1776 р., а в році 1787 прийняли тут перший закон про федерацію держав.

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

22-ий день розправи.

Свідок Анна Паньчишин відповідає на запити оборони. Казала м. н., що її син Степан ніколи на довший час не виїздив зі Львова, за виїмком одного разу зімою в 1923 р. на кілька днів. Де перебував Степан П. підчас останньої відсутности. Не мала тоді від сина жадних відомостей; знала, що він сидить десь на селі, але де, не знала. В справі Фідика каже, що не знає його. На поліції, побачивши фотографію, признала, що такий чоловік приходив до них, не називаючи його імени. Тепер свідок не пригадує собі всього того, а по поведінці Анни Паньч. у суді можна сміло вірити їй, що на поліції вона взагалі незнала, що з нею діється. Чому чоловік піддав найдений під ліжком револьвер Мариянкові — не знає.

Обор. д-р Перацкі, вірний своїй тактиці, завдає свідкові цілу силу скомплікованих питань про відношення її сина до комуністів, його комуністичну роботу etc. (все те мала знати бідна затуркана сторожиха!), але предсідник ухиляє ці питання, а трибунал затверджує ухилення.

На заперечення зізнань, як доказ, що все те, що вона зізнала, є правдою, Анна П. каже, що готова заприсягти свої слова. Така природна заява викликує з боку обор. д-ра Дверницького незрозуміле здивування, як доказ прекрасного знання почіпки простолюдя в того „знаменитого" львівського мецената...

Свідок адвокат д-р Густав Бромберг зізнає на обставину, що Дворицкі будучи в нього, робив вражіння людини, цілком переконаної про правдивість донесення Микитина.

Розправа йде дальше.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Радянські маневри.

„Курєр Червоний" повідомляє, що радянський уряд заповів великі військові маневри на половину серпня. Має то бути відповідю на польські маневри в околиці Бродів. Радянські маневри будуть над польсько-радянською границею.

Пилєве заповідає офензиву.

Ріфени продовжають офензиву проти французьких військ. Висадили поїзд із франц. транспортом. Згинуло кілька франц. жовнірів. До Абд-ель-Керіма прибув б. шеф російської фльоти Раскольніков. Пенлєве заявив журналістам, що цілю подорожі марш. Петена до Марока була зміна на становищі команданта на тамошнім фронті. Коли Абд-ель-Крім не прийме услівій франц. уряду, офензива на мароканськім фронті зачнеться наново.

Заворушення в Китаї.

З Льондону повідомляють: В Нанкінві прийшло до кровавих заворушень із Англійцями і Китайцями на терені міжнар. транспортного товариства, яке є в англійських руках. Убитих є сім Китайців і один Англієць. Решта чужинців втекла на англ. кораблі. З Шангаю вирушило кілька англ. воєнних кораблів на поміч чужинцям у Нанкіні. Перед заворушеннями бачили в Нанкіні більшовицьких агентів.

Кінець страйку в Англії.

Завдякі субвенції англ. уряду для вугляного промислу гірничий страйк скінчився, але кризи не усунено.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

Біржа.

Львів, 4. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·30 — 5·32, канад. дол. 5·18 — 5·22, чеські кор. 0·16 — 0·16½, дез. 0·02⅛ — 0·02⅝, франц. франк 0·25 — 0·25½, швайц. фр. 1·02—1·03, анг. фунт, 25·90—26·00.

Золото. 20 кор. 22·00—22·10, 20 франк. 19·80—20·00; 20 марк. 24·90—25·00; 10 руб. 27·50—27·60.

Срібло. Австр. кор. 0·43½—0·43½, 5 авст. кор. 2·27—2·28, фльорени 1·17—1·19, рубл. 1·83—1·85, рубель дрібним сріблом 0·82 і 0·85.

ЗАХАР СКВАРКО

Телєграмою сповіщають нас з Коломиї, що дня 2. ц. м. помер там визначний громадський діяч

ЗАХАР СКВАРКО

б. соймовий посол, б. член Української Національної Ради і Директор Покутського Союза Кредитового. Похорони підбудуться 3. ц. м. в 2. год. попол.

Посмертні згадки.

Сидір Кисілевський, парох Кругульця к. Копичинець, упокоївся 13. VII. с. р. в 77 р. життя. Імя покійника певне менше відоме загалові громадян, але зате добре знає його Копичинеччина, де Він від яких 40 років невтомно працював. Незнане українському загалові імя Небіщика тому, бо раз діяльність його обмежувалася на Копичинеччину, а по друге він, як москвофіл, не брав участи в українському житті. Одначе й він не був москвофілом шовіністом. Це був тип в роді Івана Наумовича, лише може ще більш ідейний та тихий. Це один з тих, які ідейністю і завзяттям багато зробили для простолюддя в останнім півстолітті нашого життя. Той вимираючий тип належить бодай згадкою в часописах задержати в памяти грядучих поколінь. Переважна часть читалень „Просвіти" з Копичинеччині і Народний Дім в Копичинцях — це діти — покійника. Хоча він основував читальні ім. Качковського, одначе з часом всі вони перемінювалися на чит. Просвіти, проти яких покійник не виступав. А вічевий рух чи за виборчою реформою, чи в економічних справах а різні збори, наради — не все здебільша діло покійника. Не було такої непогоди, яка спинялаби його в поїздках туди, де цього вимагала народня справа. Але дійсно оригінальним методом послугувався на економічному полі, а саме при заохочуванні селян до розведення садів. Через яких 10 років він спроваджував зза границі щепи до свого саду. Селяни їх викрадали й садили у себе, про не знав добре Покійник, і як нераз зайшов до господаря і догледів в саді свої щепи, лише говорив задоволено: „ось і ту мої щепи". Йому залежало на тім, щоби при кождій хаті був овочевий сад. І дійсно до цього дійш. Бувало й так, що він при сповіди на покуту завдавав садити овочеві дерева. Ширенням тверезости довів до того, що в Крогульці нема нїодної корчми й ні одного жида. А загалом було в його сад: там можнаб бачи астрономічну обсерваторію, літний театр (покійний займався аматорськими виставами), оподалік саду саджавки з рибою ним уладжені, за селом купальня та багато иншої заведень, з яких дещо пропало в часі війни, коли його були арештували, як „небезпечного". Це була оригінальна людина, інтеліґентна й енергійна, при всякій народній роботі просто безцінна, повна ріжних плянів та змагань, щоби нарід піднести просвітно й економічно. Але не знайшов він належного зрозуміння у загалу, за свою марку москвофіла та дивака, дарма, що були люди, які бачили у ньому чоловіка великої сили, волі й духа. В кожному разі Покійник своєю дїяльністю дав силу вартісних вказівок для тих, що забирають до праці на народньому полї, та сіяв зерно, з якого виросло гарне й здорове збіжжа. *Т. З.*

Софія з Нероновичів Маркова, вдова по редакторі „Галичанина", „Русского Слова", померла у Львові дня 30. липня п. р. в 61 р. життя. Похорони відбулися в суботу 1. серпня о 3. год. попол. з дому при вул. Сташіца ч. 8, на Личаківський цвинтер. В. І П.

Стефанія з Зельських Височанська, жінка о. Степана, пароха в Перегноївці, упокоїлася дня 27. липня 1925. по короткій і тяжкій недузі, прожившн 58 літ.

З Покійною зійшла в могилу жінка чистого характеру та великих чеснот. Була не тільки найліпшою жінкою та матірю для своєї рідні, але правдивою добродійкою для цілого села. Щораз рідший тих праведної імости, до якої горнілась у ко

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Спеціяліст для недуг жіночих, положничих і оператор

д-р К. Воєвідка

бувший асистент проф. Лязаруса (Берлін) і бувший оператор гінекольоґічно-положничої клініки проф. Вайєра у Празі ординує

в Станиславові, вул. Липова 3.
III (дім „Варшава") Телефон ч. 332. 5-6

справах парохіяне, а Вона мала для них все якесь слово розради, потіхи та заохоти. Всім була для всіх, для себе ніким.

Попри свої родинні та станові обовязки знайшла усе час, щоб брати живу участь у громадському та просвітнім житті села. От нпр. вже в останніх рокаx дала почин до заснування при відновленій чит. „Просвіти" аматорського кружка, якого була душею і дорадницею. Передчасна та несподівана смерть, яка ласкочила нечайно рідню, усіх знакомих та парохіян, викликала щирий жаль не лиш в кругу родини та парохіян, але й у всіх, які знали особу Покійної. Тож і на похорони Покійної, які відбулись 30. VII. пп. явились, окрім рідні, усі знакомі і сусіди, до яких дійшла сумна вість, та майже усе місцеве населення, та при проводі 17. священників відпровадили тлінні останки Покійної на місце вічного відпочинку. Велике число вінців прямо закрило Її свіжу могилу.

Бо окрім вінців від опечаленого мужа, осиротілих дітей і внуків, родини і знайомих, зложено вінці від Задаткового Т-ва в Глиняних через дир. п. Терлецького, місцевих громадян, молоді, згуртованої в Амат. Кружку; від місцевої читальні „Просвіти" зложив п. Михайло Букеда вінець з пшеничних колосків та теплими, щирими словами попрощав „дорогу Імость та щиру порадницю". Нехай жеж та земля, яку Покійна любила, та у любові до неї, виховала Свої діти і парохіям, буде Їй зером. — В. І. П.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевича.

Монастирська:
7.VIII. „Пан Твардовський".
14.VIII. „Запорожський клад".

Бучач:
1.VIII. „Циганка Аза".
2.VIII. „Маруся Богуславка".
3.VIII. „Пан Твардовський".
4.VIII. „Воскресення".
5.VIII. „Запорожець за Дунаєм".
6.VIII. „Вій".
15.VIII. „Гейша".
16.VIII. „Ноктюрн" і „У Ганкан-Бея".

Бітків:
8.VIII. „Запорожець за Дунаєм".
9.VIII. „Ой не ходи Грицю".
12.VIII. „Вій".
13.VIII. „Пан Твардовський".

Надвірна:
10.VIII. „Монахи".
11.VIII. „Ноктюрн" і „У Ганкан-Бея".

Запрошення з міст, що до тепер. театру проситься надсилати до 10.VIII. до Бучача. 120 2—?

На „Рідну Школу" зложили: Вп. п. Стефанович 100 зол. замість окремих повідомлень про своє вінчання з Вп. панною Марією Віргушівною, котре відбулося 25. липня п. р. в церкві св. ап. Петра і Павла. — Вп. п. В. Д. 10 зол. в місце вижань Вп. п. Андрієві Вайцовичеві і його Дружині. — За ці жертви складає Шановним Жертводавцям щиру подяку Головна Управа У. П. Т. 150 1—1

Слідуючі громадяне здекларували свої жертви на будову дому на городецькій дільниці: По **40 зол.**: Бойко Микита, Боревич Осип, Гепів Іван, Гавриів Т. По **36 зол.**: Благодір Олександер, Бонк Володимир. По **35 зол.** Подложевич Микола. По **30 зол.**: Заневич Михайло, Цівірук Теодор, Дрозч Катерина, Павлів Іван, Чорній Анна, Дрималик Иосиф, Шпаковська А., Мікльош Текля, Байтела Александер, Біловус Василь, Федусевич А., Деркач Степан, Дідич Іван, Ганаш М., Затварницький Іван, Жмія Тома, Лада Мих., Шиво Юлія, Ясь Маланка. По **25 зол.**: Іванків Іван, Петрів Анна, Ковальський, Глібовицький Денис, Яцків Гарасим, Федорко Василь, Максимець А., Петрів Петро, Гладкий Ігнатій, Бозюк Володимир, Кулай С., Заневич Павло, Музичка Мих., Снужинська Ліза, Хомів Данило, Жарський Франц, Цілевич Володимир, Манько Василь, Гшпіль Іван, Котек Іван, Слободян Роман, Дечок Олекса, Кравець Іван, Сас Василь, Головчак Василь, Сідильський Василь, Вербовий Дмитро, Ших Василь, Ганко М., Маркевич Микола, Солонинка Михайло, Волошинський Степан, Колісник Данило, Вань Микола, Ласка Роман, Семків Антін, Любав Іван, Родак О., Андрейчук Микола, Платків Михайло, Волянський Михайло, Горальовський Олекса, Громницький, Скицький Іван, Мурин Максим. По **24 зол.** Найдут Микола, Козак Теодор, Гординський Денис, Недзівицька Франя, Гнатківич Анастазія Ткачук Микола. По **22 зол.** Денків, По **20 зол.** Рудницький Ростислав, Федуняк І., Савчак Юлій, Гавур Гавриіл, Бирь Тимок, Пригода Микола, Стояловський Р., Горбан Василь, Нікодимович Олена, Гевко Іван, Бабик Михайло, Загальський Данило, Романюк Анна, Круг Н., Панончук Юл., По **15 зол.** Волошин Михайло, Гладій Лука, Павлик Іван, Ноба Т., Катаринець Василь. По **12 зол.**: Падютак Ірина, Добрянський Мих. По **10 зол.**: Волошин Василь, Муравчевська, Трохім Михайло, Лена П., Адамах Василь, Левняк Андрій, Ванька Василь. По **6 зол.** Вілковський Р. По **5 зол.**: Кусик Андрій, Погодай П., Гоїнова Катерина, Кулик Якім, Д-р Лаба. По **2 зол.**: Федорчак Софія. По **1 зол.**: Юськів Марія, Кристальський Ігнатій, Пеленський Иосиф, Юрчинська Віктория. 141 б

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЄТЬСЯ приміщення при родині для одної або двох панночок з вищих клас гімназії. Вимоги: добра опіка, окрема комната, добрий харч, фортепян по змозі ближше гімназії С.С. Василіянок. Зголошення до 15. серпня з условинами на адресу: Народня Торговля, Броди, під „Станція". 143 2—5

ДО ЗАМІНИ самостійна учительська посада в Жабю за посаду в підгірській околиці. Будинок власний, мурований складаючийся з 4-ох кімнат і шкільної салі, господарський будинок і город. Е. Поліщук, Жабе. 147 1—3

ПРИЙМУ на мешкання одну паню або дві сестри учениці з гімназії. Ближша відомість до Експедиції „Діла". 1—2

ЖІНКА старша здорова, чесна, знаюча господарство сільське і домове глядає місця господині. Цілова, Львів, Янівська 45. 148 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Чеколяда
А. Пясецький
фабрики
Краків
6-?

ПОВИТУХИ і першорядні положничі заведення уживають до тіла немовлят тільки пудри, мила і кремy
Bébé Szofmana.
Пудер лічить всячі недомагання шкіри, мило охороняє перед ними, а крем вживається тоді, коли ділання самого тільки пудру Bébé показалося недостаточним. 135 б 1-4

2-гі Надзвичайні Загальні Збори
Т-ва Чит. „Просвіта" в Бориславі
відбудуться дня 15. серпня 1925 р. в год. 6. веч. у великій салі „Народнього Дому" а таким порядком дня: 1) Звіт дотеперішної діяльности уступаючого здекомплетованого Виділу. 2) Вибір нового Виділу. 3) Намічена роботя для Т-ва „Просвіти". 4) Запитання і внесення.

Право рішаючого голосу на Зборах мають лиш ті члени, які заплатили вкладки по кінець серпня п. р. Безробітні робітники і прочі поважувані на платять жадних вкладок і є надальше членами Т-ва.

В Бориславі, 1. серпня 1925.

За Виділ читальні „Просвіта":
Кулинич Іван, голова. **Юркевич Осип.** 146 1—2

Подяка.

Невблима смерть забрала нам передчасно і несподівано Найдорожшу Жечу, найлішу Маму і Бабусю, бл. п. Стефанію з Зельських Височанську.

В тім великім горю дізнали ми стільки щирого співчуття, зявленого будь устно, будь письменно, що немаючи змоги відповістись инчим способом, складаємо усім найщирійшу прилюдну подяку.

В першій мірі складаємо щиру подяку Вп. о. деканові Садовському за ласкавий провід в похоронах та за теплі, серцем виголошені, прощальні слова при виносі Покійної з дому і Вп. о. А. Ганасові за зворушуючу проповідь в церкві над домовиною Покійної, та за св. Сл. Божі за спокій душі Покійної.

Дякуємо щиро Впп. і Вел. оо.: сов. А. Кориткові, сов. А. Дольницькому, сов. і лек. І. Кучабі, А. Стоцькому, Е. Монцібовичові, О. Бобрівському, І. Андрушиновій, сов. Е. Костишиновій, В. Терещукові, І. Бачинському, сов. С. Ковалівому, В. Чорновому, І. Пінхевичові за Сл. Божі за душу Покійної та за ласкаву участь в похоронах.

Впр. о. сов. Е. Костишиновій, що з ходом побічним своїх парохіян з Балучина поначинався до звеличання сумного обряду як співом підчас Сл. Божої, та підчас похоронного походу, складаємо зособна Йому і членам хору щиру подяку.

Рівнож дякуємо щиро Впр. оо. лат. обр. канонікові і деканові І. Шлезакові, Мих. Завембі, парохові Заліпя, за жертвовані Сл. Божі і участь в похоронах.

Дякуємо відпоручникові Тов. Залатковського в Глиняних п. дир. Терлецькому за участь та зложення вінця. Дякуємо щиро міся. провізорам та брацтву церковному та усім громадянам місцевим, які чимнебудь помогли в тій тяжкій хвилі, а особливо провізорові А. Польному, дякові С. Кінцеві та відпоручникові міся. читальні за сердечні прощальні слова над могилою.

Дякуємо Вп. дир. Стефановичеві рівнож за Його прощальну промову над гробом.

Особливо щиро-сердечно дякуємо Вп. П. Садовським і Вп. о. І. Пічкевичові за відвідини Покійної в часі недуги і слова розради.

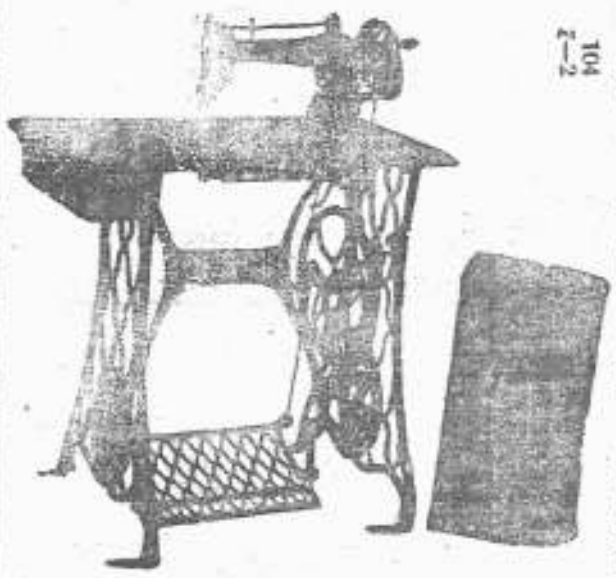
Дякуємо Вп. П. Д-рові Т. Кульчицькому за совісну лікарську опіку та докладання усіх зусиль — задержати дороге для нас життя Покійної.

Наконець усім, які прибули на похорони та віддали Покійній послідну прислугу, складаємо щиру подяку. Нехай Бог заплатить.

Перегінсь, 1. серпня 1925.

о. Степан Височанський, муж; Ярослава, о. Роман, діти; о. Іван Фединьский, зять; Климентина, синова; Мирослав і Анатоль Абрисовські; Ольга, Ірена, Роман, Марія і Ярослава Фединські; Милослава і Богдан Височанські, внуки. 145 1-1

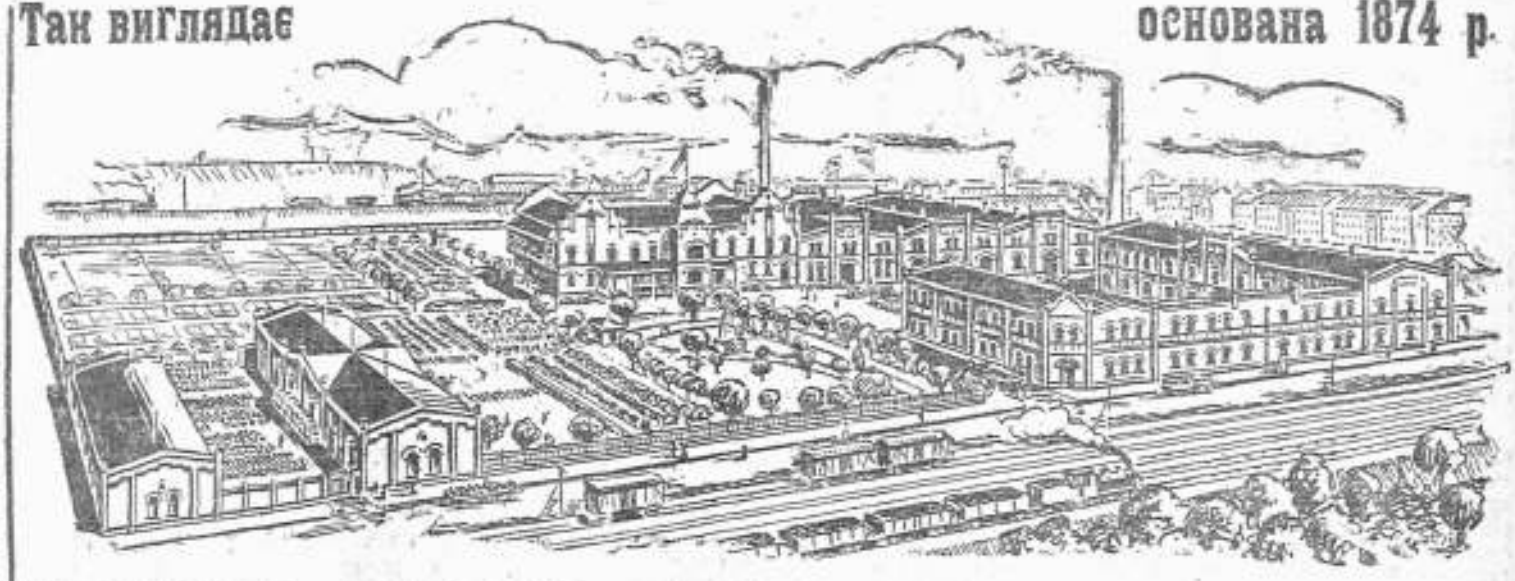
Американська Спілка Акційна під фірмою:
SINGER SEWING MACHINE COMPANY

Відділ у Львові,
повідомляє П. Т. Публіку, що з днем 1. травня п. р. почала **продажу машин** до шиття
НА РАТИ
на дуже догідних условинах і на **довший** речинець.

Власні склади в кождім більшім місті в краю;
У ЛЬВОВІ:
при пл. Бернардинській 2 і вул. Льва Сапіги ч. 24.
Там і репараційні :: :: варстати. :: ::
В склепі при пл. Бернардинській 2. уладжені безплатні курси Артистичн. Мережання, а незабаром відчиняється **КУРС КРОЮ І ШИТТЯ.**

Так виглядає

основана 1874 р.

ХЕМІЧНА ФАБРИКА П. СТРАЛЬ і С-ка ШОПЄНІЦЕ
(фабричний простір са 30.000 м².)
яка фабрикує звісне своїми прикметами мило
„ALBORIL"
Генеральне представництво: МАНТЕЛЬ ОСКАР, Львів, Пекарська ч. 5.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10,

Ч. 173 (10.556). Львів, четвер 6. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—3 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Жертви самоозначення.

Те, що діється нині на польсько-німецькім кордоні є видовищем, яке міг би придумати найбільше злобний сатирик, коли би хотів виставити на глум величні гасла останнього мирового договору. Тисячі мирних громадян виселює Польща і Німеччина, відставляючи їх силоміць до кордону, тому, що має до цього право на підставі взаємної умови з 30-го серпня 1924 р.

Наслідком версальського договору населення, що ввійшло в нові межі німецької та польської держави, мало право оптувати, заявити, якої держави хоче бути підданим. Уряд кожної держави застеріг собі право, коли захоче, примусити оптантів до покинення меж держави, якої підданим не хотять бути.

День 1. серпня ц. р. мав бути почином першого транспорту оптантів у межі своєї „нової" держави. Відомо, що мировий договір забезпечував право вибору підданства, у численних випадках, полишаючи громадянам дуже довгий час до такого рішення і не накладаючи на них примусу залишення меж держави, якої підданими не хотіли бути; вони могли залишитись на своїх старих місцях у новім характері чужинців.

Та у випадку польських та німецьких оптантів усі ці мирні та обережні застереження пішли шкереберть. Почалось з того, що Німеччина і Польща кидала до себе цинльоматичними нотами; далі почала викидати за кордон сусідські товари; аж прийшла черга на людей. У Женеві, Льондоні, Парижі, Берліні та Варшаві не вгавають натхнені розмови та заяви про гаранції европейського миру, а одночасно з тим дві конституційні, сусідські республики шпурляють до себе тисячами невинних людей, які опинились без даху над головою, ведучи зі собою тільки свідомість нової державної приналежности, на підставі величного принципу самоозначення.

3000 викинених Німців опинилось нежданно на німецькій території у концентраційнім таборі в Шнайдемюгль, дарма, що про їх виїзд німецький уряд був повідомлений, не приготовив на їх приїзд ніякого захисту, так що 3.000 (три тисячі) людей мусіло днювати та ночувати з дітьми, мов воєнні втікачі з бомбардованого міста, на голій землі, без соломи та покривал. Не диво, що трапились випадки смерти та заразливих недуг. Німецький уряд відповів на першу насильну висилку своїх громадян таким самим транспортом 8.000 Поляків, з яких перша частина є вже в дорозі.

Не маємо наміру зупинятись на подробицях цієї характеристичної виміни підданих, які виступають у ролі копаного мяча. Хто дав перший почин до такого виселення і якими високодержавними мотивами руководились обі уряди — це вже инша справа. Факт лишається незміненим: ані культурні держави, які вряди-годи декламують про добру волю до мирного співжиття і впевняють увесь світ про свої премирні настрої, користують засобами всім відомими з останньої війни. Коли так поводяться ці два уряди з мирними громадянами, яких єдиною виною є те, що покористувались правом „самоозначення", і коли так приймають вони власних земляків, які вертаються з чужини до своєї батьківщини — то як виглядатиме перший збройний конфлікт між такими двома державами?

Те, що ми сказали вчора про звіринні нахили, які кермують вчинками сучасної людини, всупереч її інтелігенції, не потрібує кращого прикладу як свіжа картина з німецько-польськими оптантами, повна сорому та огиди.

З „неповажної" війни.

Щоденні новини про нежданні моменти мароканської війни діляють на нас, мов кінематографічні картини. Є в них і розмах, і сенсація, і привабливі краєвиди і деяка необхідна доза „безглуздя", без якого ніяка така історія не була би досить романтичною.

Абд-ель-Крім має всі прикмети морського пірата на суходолі і його жорстокість та хитрощі стають у наших очах справжніми прикметами, коли зважимо, що він бореться за самостійність свого покривдженого племени. З яким мистецтвом уміє він одночасно написати маніфест до своїх одновірців, щоби не вірили поширюваним звісткам про франц.-еспанське порозуміння, бо Французи та Еспанці — відвічні вороги, які бажають своєї загибелі, — а одночасно: вміє вислати тайних емісарів до Еспанців, щоби підписали з ним сепаратний мир, офіціяльного кореспондента „Тайм-са" у постійних листах інформує про свої законні наміри і французьким комуністам пересилає ліричні заяви, де нарікає на хижацтво французького імперіялізму.

Послухайте тільки: така цивілізована держава як Франція, що наводить лад в Африці, одного дня бачить здивована, що місцеве населення хоче користуватись своїми віковими правами, яке в очах Европейців є звичайним розбишацтвом — ріфські племена звикли періодично наїздити табунами з камінистих, безплодних місць, де живуть, у плодючі місця, для „нормальної"... торгівлі і грабунку. Це їх вікова життєва конечність. Сенсаційна риса успіху Абд-ель-Кріма в тім, що він уміє поєднати цю природну наїзницьку війну з усіма европейськими гаслами; пацифіяму, антимілітаризму, самоозначення, — а навіть з авторитетом Ліги Націй, під покров якої готов піддати свою незалежну державу.

А скільки трагічного гумору має в собі війна, ведена Францією за уряду завзятих пацифістів та антимілітаристів Пенлеве та Кайо! Франція так нехтувала цією війною мов колись Англійці Бурами. Які лаври може зібрати переможця німецької могутности у боях з дикими африканськими племенами? Настрій соціялістів, які не хотіли нарушити право самоозначення Ріфанців зєднався з ваганнями міністерства зак. справ, яке лякалось нарушити „права" Еспанії, що свіжо програла війну з Абд-ель-Крімом і відступила зі своєї території. Франція прийняла тактичну форму самооборони. Та хутко виявилось, що ці хронічні „малі втрати" та „місцеві операції" можуть довести до втрати столиці Фезу. Треба було не тільки вислати в Марокко маршала Петена, але й добалакатись з дорожою Еспанією, яка дозволила Франції навіть увійти на еспанську територію, якщо воєнні операції будуть цього вимагати.

Невідомо, в якій мірі домагання Абд-ель-Кріма „повної незалежности для ріфської території" є його остаточними мирними умовинами. Франція імовірно не згодиться на незалежність такої нової держави, лякаючись нового джерела міжнародніх інтриг. Та з інформацій, які сам Абд-ель-Крім передає в англійську пресу, видно що цей африканський степовий ватажок має чимало здорового розуму та реального хисту, а навіть „буржуазних" пересудів у роді „королівської" влади.

Франція та Еспанія надто великі держави, щоби могли входити в перемови з таким бунтарем та дикуном як Абд-ель-Крім, а проте на мадритській конференції, на всякий випадок, випрацювали умовини миру, які, правда, не пропонують полководцеві Ріфанців, але які він „може признати, коли забажає".

Чи може бути краща „африканська" історія?

На культурні теми.

Інтеліґенція і нарід.

Не тільки у пресі і по анкетах, зборах та вічах, але й цілком інтимно і приватно — щиро, з глибин душі — чути нарікання з усіх усюдів на сьогоднішню інтеліґенцію, на її поведінку супроти народу. У цьому явищі є щось більше як тільки агітація невідповідальних елементів. У ньому є щось більше як ствердження факту, що так мусить бути, бо — мовляв — на Наддніпрянській Україні пішов розвій у революції 1917 р. від соціяльного до національного, а у нас на Галицькій Україні йде він у протилежнім напрямку: від національного 1918 р. до соціяльного, і саме тому розріз між інтеліґенцією і народом є природним явищем. З того становища віщують деякі краєві пророки ще більший розлам і ще більше відчуження обох згаданих суспільних кляс.

Що розлам, відчуження, розріз між інтеліґенцією і народом у нас є, це незаперечений факт. Що він одначе є у нас протиприродним явищем, про те всі ми здаємо собі справу ясно. Наша інтеліґенція вся народня у тісному значінні того слова, вся вона недавня дитина народу. Старих панських родів у нас нема; якщо вони коли були, то з віковою нашою національною невдачею стали вони московськими або польськими. Зрештою цю свою щиронародність зазначила наша інтеліґенція прегарно головно у боях і трудах Гал. Армії, хоча політика, що стояла над цією Армією не завсіди була доцільна.

І тепер причина відчуження і певного роду віддалення нашої інтеліґенції від народу лежить головно по боці інтеліґенції. Можна сказати, що роки 1918—1920 були роками найінтенсивнійшої праці інтеліґенції над народом, праці з народом. Після війни і революції сили зужилися, найкращий цвіт інтеліґенції і народу вигинув, обставини змінилися; одиниця приноровлюється до нових відносин, що вимагає нераз усіх її сил і всього її часу; зате народ збільшина свої вимоги до інтеліґенції. Чимало завадила тут і нагла зміна нашої політики, т. зв. ставання на реальний ґрунт, а також і виховання свіжої молоді. Треба було бути великим ідеалістом, щоби по невдачі і хвилевому пораженню намітити зараз нову побідну мету і до неї зараз наново прямувати. Не кожна одиниця, хоча би вона й була інтеліґентом, може на таке спромогтися.

Ось і причини. Причини явища, що заіснувало, а одначе не повинно існувати як неприродне і протиприродне. Треба свідомо його зліквідувати, знести його; треба на ділі перейти над ним до денного порядку.

Головне питання звучить: як зробити, щоби інтеліґенція йшла з народом, щоби між ними не було взаємних докорів?

Відповідь коротка: Інтеліґенція мусить закотити рукави по лікті і взятися за народню працю. Інтеліґенція мусить повести всю просвітню, культурну й економічну працю над народом. Ось усе.

Все — і всім нам здавна відоме — скаже читач. Та що з того? Чи раз ми чули накликування до праці інтеліґенції над народом! Та що з того? Нічого з тих накликувань не вийшло!

Це правда. І не вийде нічого та-

Red. czas. „Діло" we Lwowie. Pr. 562/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Діло" Nr. 168 (10.451) z dnia 31. lipca 1925, w artykułach następujących pod tytułem: „Dopysy" w ustępach między słowami: a) i yszł... a: Z czasiw, b) pamiały Lenina... a: jakych czynów zawiera znamiona zbrodniz § 65 a) ustawy karnej, uznał dokonaną w dniu 1. sierpnia 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r.). zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. r. Lwów dnia 2. sierpnia 1925 r.

Kohman.

довго, доки кождий інтелігент не буде змушений у своїому сумлінні здавати звіт перед своєю совістю за свою працю над народом і для нього. А скільки у нас інтелігентів, що не мають і не знають ніякого національного обовязку, що живуть з дня на день, без ніякої більше праці як тільки що найвище праці для себе. А скільки у нас молоді, що поза пустуванням і лінивством не вміє навіть положити своїх рук до народної пошці. А народ хоче, щоби працювати над ним; народ домагається того.

Щоби не бути голословним, можна зазначити, що для нашого народу є необхідна інтелігентна рада і порада у всіх його життевих справах, конечний є інтелігентний в народі провід, конечна праця по кооперативах, по читальнях Просвіти, по гуртках УПТ., по комітетах допомоги селу і т. и. Як гарно стояла би справа й як високо підялася би народня свідомість, якби кождий інтелігент один раз на місяць пішов на село, між селян, розповів їм про новини і довідався від них про їхнє добро і горе. Не було би тоді тої страшної денаціоналізації, що йде на нас поспішним темпом і не родився би у нас той песимізм, що є початком загину, а навпаки було би загальне вдоволення — інтелігента перед власною совістю за сповнення свойого інтелігентського обовязку, а народу — з інтелігенції. **е, я.**

По широкому світі.

Кріза вуглевого промислу в Англії далеко незакінчена. Невдоволення проти зобовязання уряду субвенціонувати копальні рбсте навіть серед консерватистів. Невідомо ще докладно, в якій висоті будуть уділені обіцяні субсидії; кажуть, що уряд виасигнує 18 до 20 мільонів фунтів шт. Підносять, що одночасно англійський ринок заливає заграничний, особливо німецький, вуголь, який своєю дешевизною робить усяку конкуренцію неможливою. Як що на протязі 14 днів, призначених для дальших переговорів, не буде наміченою основна реорганізація вугляного промислу в Англії, то сподіються нової небезпеки великого страйку.

Між Грецією та Болгарією вибух поважний конфлікт наслідком убивства одного грецького державного урядовця на болгарській території. Греки вислали над границю слідчу комісію. Повідомляють, що Греція приготовляє ультимативну ноту до Болгарії з жаданням сатисфакції, грозячи вмаршом грецьких військ до Болгарії у глиб 5-ти км. від кордону.

Б. кронпринц Фридрих Вільгельм висловив перед співробітником „Дейлі Експрес" надію, що Англія й Німеччина найдуть спільний шлях для розвитку обох держав. Б. кронпринц заявив, що всі його зусилля ідуть в напрямку очищення Німеччини від клевети про відповідальність за вибух війни.

Міністр Скшиньські виїжджає в середу 5. п. м. з Ню-Йорку до Европи. На прощання Скшиньські сказав кілька радіо на адресу Американців велику силу всіляких компліментів, промовчуючи покищо скромну просьбу як рекомпензату уділити Польщі довготермінову долярову позичку.

ЗАХАР СКВАРКО

Бл. п. Захар Скварко родився 27. IX. 1870 р. в Корманичах пов. Перемишль. Скінчивши правничі студії у львівськім університеті осів у Мостисках, як адвокатський кандидат, і тут, у Мостищині, уперве дав пізнати себе, як прегарний організатор, людина великої сили волі, невсипущої енергії та залізної послідовности. Повіт Мостиска, зі силою мазурських кольоній, лежав досіль облогом. Над його політичною і економічною організацією розпочав Покійний муравлину подиву гідну працю. Його заходами засновується в Мостисках кредитова кооператива „Народний Дім", яка переломлює всі конкуренційні трудноші з боку тамошнього Людового Банку й уже кілька літ пізнійше будує свій власний великий мурований дім. Перейнятий великими ідеями кооперації поширює Покійний З. Скварко свою кооперативну діяльність на цілий повіт, ділить його на райони й основує сітку льокальних кооператив, підтримувану кредитами Т-ва „Народний Дім" у Мостисках. Защіплюючи скрізь і всюди свідомість потреби ощадности доводить до того, що місцеве українське населення викуповує чимало землі з польських рук.

Загальна пошана й широка популярність, яку добув собі пок. Захар Скварко своєю невтомною працею в повіті, найшла свій голосний вислав у соймових виборах 1907 року, коли вперве Мостищина вибрала в його особі українського посла до краєвого сойму, провалюючи контр-кандидатуру графа Старжиньского.

По уступленню дир. Леся Кульчицького пок. Захар Скварко обійняв становище директора Покутського Союза Кредитового в Коломиї і на цім становищі найшла його нині передчасна смерть.

За час свого послування до галицького сойму у Львові пок. Захар Скварко вичукує собі загальне признання за свою працю в комісії для райфайзенівських спілок під патронатом виділу краєвого. Відомі його палкі й річеві промови, в яких Він виказував нельояльність Патронату супроти українських райфайзенок та підлазав під безпощадну критику перфідну систему тодішнього виділу краєвого як і сойму при організуванню українських райфайзенських спілок та при їх обслугуванню.

Велика війна заганяє його до Відня, де він разом з другими службовиками наших кооператив організує Комітет приватних службовиків з рамени Т-ва українських приватних урядників у Львові. Своїми впливами й упертими заходами бл. п. З. Скварко запевнює звиш 150 службовикам-скитальцям майже на протяг 2-ох літ постійні місячні виплати з Підмогового Комітету при Парлям. Репрезентації.

По повороті з Відня до Коломиї покійний посвячує всі свої сили Покутському Союзові й ріжним місцевим громадянським справам. Саме тепер приготовлював він у своїм повіті широку акцію за відбудовою кредитової кооперації та за приноровленням її організації до нинішніх обставин. Однак йому вже не довелось довершити розпочате діло.

Вся життєва діяльність бл. п. Захара Скварка може служити за зразковий приклад, що є всилі вдіяти одна метка, розумна, чесна, робітлива людина на запущеній громадянській ниві.

Вічная память заслуженому синові народа!

Людові доми.

Звідомлення Комітету будови дому на Городецькому передмістю.

Громадянство городецької дільниці, яке понад 12 літ майже виключно власними силами утримує 7-клясові народні школи, рішило здвигнути в городецькій дільниці власний дім, в якім містилися би дві згадані школи й инші українські місцеві культурно-освітні і гуманітарні установи. Таким робом цей дім став би осередком усього культурно-освітнього життя дільниці.

Гадка будови такого дому зродилася ще в довоєннім часі, однак у воєнному лихоліттю не можна було зреалізувати її. Щойно під кінець 1924 року населення городецької дільниці остаточно й рішуче сказало собі перевести цей плян у життя, дарма, що загальне зубожіння громадянства робило й той час мало пригожим для таких цілей. Громадянство городецької дільниці скликало анкету, котра покликала до життя комітет, який з початком 1925 року розпочав свою діяльність.

Не зважаючи на дуже скрутний час, на поклик комітету складати пожертви на будову дому, громадянство городецької дільниці відгукнулося масовим зголошуванням жерт, які відповідно до грошевої спроможности, сплачує щомісячними частками. Однак не можна мати певности, що запроектований дім буде здвигнений виключно силами громадянства городецької дільниці. Мешканці городецької дільниці — це переважно робітничі маси, які лепве в силі прожити й утримати свої родини з денного заробітку. Але свідомість значіння і потреби власної домівки каже всім цим громадянам відмовляти собі всяку приємність, аби тільки дрібними лептами провадити дальше велике діло.

Справа поміщення двох 7-клясових шкіл і инших культ.-освітних установ на городецькій дільниці відома всьому українському загалові зі статтей дир. М. Галущинського, друкованих в „Ділі" (чч. 138, 139 і 140). Нинішнє приміщення тих шкіл не відповідає вимогам, які ми ставимо до шкільництва. Це приміщення таке вузьке й тісне, що при щораз більшаючій фреквенції шкільної молоді заходить обава що з найблизшим шкільним роком яких 500 дітвори не буде могти користати з науки у рідній школі. Чи треба кращого доказу на необхідність негайного ведення будови дому?

А проте, як сказано, самі лише мешканці городецької дільниці виключно власними силами ніяк не можуть здвигнути такої величавої будівлі. Будовою того дому мусять заопікуватися ширші кола, нею мусить зацікавитися весь загал громадянства, як творищем нової міцної української твердині. І тому комітет будови вже робить старання приєднати для цієї справи дві згадані школи й инші українські місцеві культурно-освітні і гуманітарні установи. Таким робом цей дім став би осередком усього культурно-освітнього життя дільниці.

Гадка будови такого дому зродилася ще в довоєннім часі, однак у воєнному лихоліттю не можна було зреалізувати її. Щойно під кінець 1924 року населення городецької дільниці остаточно й рішуче сказало собі перевести цей плян у життя, дарма, що загальне зубожіння громадянства робило й той час мало пригожим для таких цілей. Громадянство городецької дільниці скликало анкету, котра покликала до життя комітет, який з початком 1925 року розпочав свою діяльність.

Не зважаючи на дуже скрутний час, на поклик комітету складати пожертви на будову дому, громадянство городецької дільниці відгукнулося масовим зголошуванням жерт, які відповідно до грошевої спроможности, сплачує щомісячними частками. Однак не можна мати певности, що запроектований дім буде здвигнений виключно силами громадянства городецької дільниці. Мешканці городецької дільниці — це переважно робітничі маси, які лепве в силі прожити й утримати свої родини з денного заробітку. Але свідомість значіння і потреби власної домівки каже всім цим громадянам відмовляти собі всяку приємність, аби тільки дрібними лептами провадити дальше велике діло.

Справа поміщення двох 7-клясових шкіл і инших культ.-освітних установ на городецькій дільниці відома всьому українському загалові зі статтей дир. М. Галущинського, друкованих в „Ділі" (чч. 138, 139 і 140). Нинішнє приміщення тих шкіл не відповідає вимогам, які ми ставимо до шкільництва. Це приміщення таке вузьке й тісне, що при щораз більшаючій фреквенції шкільної молоді заходить обава що з найблизшим шкільним роком яких 500 дітвори не буде могти користати з науки у рідній школі. Чи треба кращого доказу на необхідність негайного ведення будови дому?

А проте, як сказано, самі лише мешканці городецької дільниці виключно власними силами ніяк не можуть здвигнути такої величавої будівлі. Будовою того дому мусять заопікуватися ширші кола, нею мусить зацікавитися весь загал громадянства, як творищем нової міцної української твердині. І тому комітет будови вже робить старання приєднати для цієї справи

В. Ю. КИСІЛЕВСЬКИЙ.

Лист з Канади.

Відчуження еміґрації і преса.

Поволі затрачується звязок еміґрації зі Старим Краєм. Трете-четверте покоління, хто зна, чи буде мало яке поняття про „Старий Край", хоч на загал американські Українці мають може й більше патріотичного почуття як самі „старокраяне".

Чи робить що „Старий Край", щоби запобігти цьому відчужуванню? чи інтересується він своїми синами і внуками, що вийшли за море? Дуже рідко коли подибуємо в якімнебудь часописі згадку про тутешне життя, про відносини за морем, то що. В часописах, всі чотири малі сторінки наповняється вичислюванням кривд і нещасть, нарікань, і хоч це добре знати, а за границею навіть хосенно... то всетаки, в часописі шукаємо і дечого більше. Отже не дивуйтеся, що за морем не всі цікавляться вашими виключно домашніми справами. Тяжко вимагати від фармера, щоби передплачував часопис з краю, платив до 12 долярів в рік та не мав користи з нього. хіба вдоволення, що зробив патріотичне діло...

Кому лекше взяти якийсь англійський тижневик, наприклад „The Free Press Prairie Farmer" разом з „The Western Home Monthly", ще до того з преміями (ножі, полотна, тарілки і пр.) які кожний передплатник з кінцем року одержить, все разом за дол. 1·25 (одного доляра двацять пять центів!), як платити газету, де навіть про нього ніхто не згадає!

Сам „The Fr. Pr. P. F." числить біля 40 сторінок, багато ілюстрований з відділами, які всіх займають. На перших сторінках найдете огляд політики, світових подій і на американський спосіб вибір сенсацій. З всесвітного терену сходить тема на домашні справи, густо-часто подиблете статті з українсько-канадійського життя. Окрема обширна частина, це фармерські справи, під наголовком „Farmers forum". Все що фармерові потрібно знати, в кожний час, докладно фаховцями випрацьоване. Тут подадуть йому, де може збути своє збіжжа, худобу, по якій ціні і пр. „Back in the woods" — для ловців. Окремий відділ творить літературна часть, для дому, як вони кажуть „Home departement story and feature section". Роман такий, щоби не лякав довжезними описами заходів сонця, але дав можність відвернути думку спрацьованої людини від буденщини. Окремий відділ допису „Home-loving hearts". Тут мають вже господині широке поле до попису! Забракне одній якихсь спеціяльних огірків, пише в газету, що: осьто я заміняю огірки за капусту! або: чи має хто книжку „Тяжке розчарування"? нехай мені позичить! Инша винайшла, що плями від молока треба чистити в цей і цей спосіб. Мерщій у газету з ним! Знов відділ „що маю робити?" Ради-поради на запити. Розуміється, є також кухонна частина і медична. Для релігійних є також дещо з біблії в „Sunday-school lesson". Не обійдеться без загадок, особливо поширених тепер „Cross-puzzles". Для фармерів, що занимаються ховом дробу є сторінка „Poultry-page". Правничі поради в „Answer departement", де розтрясають найріжнороднійші справи. Наприклад: „муж покинув жінку три літа тому, оставивши її з двома малолітніми дітьми. Неможливо видістати піддержки від нього. Що треба робити?" і т. д. Довжезна спортова частина! Обговорюється в них події з цілого спортового світа, а головно Америки. Пласт має свій відділ, своє листування. На кінці, за біржевими справами докладно обговорюється предсказання погоди вашінґтонського обсерваторію на цілу Північну Америку. На цьому полі американці найвище стоять і обчислення їх в 90 проц. здійснюються. Це не ворожба зі „столітнього календаря", а наукові досліди. І ці досліди не йдуть на марно, але при засівах, наприклад, кождий перше дивиться чи є можливість скінчити працю в час, або, чи не сіяти що другого, коли погода не буде підхожа. Між тими всіма відділами розкинені анонси.

Коли ми дійдемо до подібного часопису? В Америці спеціяльно студіюють журналістику, способи реклями, а в нас? Чи нам цього не треба?

В одному малому містечкові видає близько 150 фармерів свій тижневик, мають власну друкарню ніхто не збирає на пресовий фонд, часопис дає ще дохід!

З американізувати українську пресу може вдасться колись.

Покищо старайтесь навязати трохи тіснійші взаємини з Новим Краєм за океаном, щоб не відчужувати нове, повне енергії покоління!

в Манітобі 1925 р.

поміч всіх краєвих українських установ й організацій.

Одноразові найдрібніші жертви, хоч би навіть у нечисленних сотиках, аби тільки масово складані, дадуть комітетові змогу протягом одного року довести розпочату будову до кінця.

Комітет приступає до переведення такої масової одноразової збірки серед громадянства міста Львова і тому звертається до всіх громадян з гарячим проханням не відмовити своєї помочі і хочби найдрібнійшою жертвою причинитися до обсадження ще одної національної стійки.

Жертви присилати на адресу: Дністер, книжечка 13.950.

Комітет будови „Рідний Дім" на Городецькім передмістю у Львові:

М. Стоцький, голова. *О. Лісковацький*, за секр.

НОВИНКИ.

— **Розправа проти убийника агента Цехновского.** як доносить „Газета Варшавска", не може відбутися в найблизших днях тому, що поліція шукає ще спільників Ботвіна. Ботвін щоправда вперяє, що вбив Цехновского з власного почину, але поліція сподіється знайти звязок між його вчинком і комуністичними колами. Сам Ботвін не дав ніяких вказівок при зізнаннях. Його родина остає дальше ще в тюрмі. Є певні познаки, як каже згадана газета, що родина Ботвіна була причасна в замаху. По Львові ходять чутки, що й на другого поліційника — Пйонткевіча має бути виконаний замах. Тому додано йому кілька агентів, які хоронять варшавського Шерлька-Гольмса в день і в ночі.

— **Значіння § 58.** До дрогобицьких арештів доставлено Миколу Стронського з Підбужа, де він був з родиною на феріях, за злочин поповнений через те, що мав говорити, що Рад. Україна прислала збіжжа для голодуючих. Всякі коментарі зайві.

— **Закінчення страйку в „Сільва Плянї".** Одна з найбільших нафтових фірм у Борислані переходила гостру кризу в звязку зі страйком робітників фірми. Страйк вибух з огляду на величезні редукції персоналу, які думала фірма перевести. Під натиском зорганізованої і солідарної постанови робітників, фірма задалася і зрезигнувала з редукцій. Супроти цього робітники приступили знову до праці.

— **Наслідки відповідної господарки.** Щорічно підчас повені нещасна Галичина представляє собою одно велике озеро. Регуляція рік провадилась і ведеться таким „шаленим" темпом і так „сепіно", що леда дощ, а вже людські ниви під водою. Те саме діється і з мостами. Вони будовані звичайно на домашній спосіб і часто не видержують своєї першої зроби. Ось тому два дні занятися зовсім нестарий ще міст на Пруті, що звязував Ворохту з рештою... Польщі. Показалося, що основа мосту була спорохнявіла. Міст під Татаровом грозить теж компромітацією відповідальним чинникам, якщо не піддадуть основній куранті. Але... що це все супроти вічности!?

— **Що пан то не Іван.** Наслідник англійського престолу подорожує тепер по полудневій Африці. Останним часом звик він найбільшу ковальню діямантів у Кімберлей. Директор ковальні подарував князеві на відхідне прекрасний, свіжовибілий діямант, ще неошліфований. Князь, приняв подарунок, але при тому спитав жартом, чи його не арештують, коли якийсь доглядач знайде в нього неошліфований камінь. Як відомо неошліфовані діямянти мусять мати „пашпорт" від властителя ковальні. В противному разі можна бути караним. Але князеві Валлї не не грозить, хочби він не мав жадної посвідки.

— **Слідами джентельменів.** З давен давна джентельменя цілого світа від Куликова до Сан-Франціско стають у обороні зневажених жінок. Часом приходить і до поєдинку, ллється тоді кров, або навіть поліція. Та ніхто досі не знає, що і звірята надихані тим самим почуттям лицарськости. Тепер справа вже вкріпилася позитивно. В лондонськім звіринці образив один молодий слонь одну старшу слониху і в пристулі цнотости зіпхнув її до води. Це так обурило другого слона, що він без надуми кинувся на зухвальця і був би його поторощив на смерть, як би не сторожа, яка зимним тушем остудила героїчний запал носатого джентельмена. Заходить тільки питання, чи сторожа вдала ненадійно, чи слони собі її замовили, як це дуже часто буває з поліцією при людських поєдинках.

— **„Нова Хата".** Вже вийшло з друку 3-тє число цього журналу за серпень з отцим змістом: Біла Королівна, новела Федора Дудка. — Шпоротин цвіт, рисунок М. Ольшанської-Стефанович і її портрет малюваний проф. П. Холодним та вотатка про її артистичну діяльність. — З области моди: 5 стопівок моделів та вісти з мод. — Наша Хата (про уладження мешкання — продовження). — Останній з роду Абенцерагів, оповідання Шатобріяна (переклад п. Мандюкової, продовження). — З жіночого руху. — Новинки. — Фотографічні знимки з курсів крою й шиття, уладжених Союзом Українок у Львові й Перемишлі. — Крім господарських рад і української кухні приносить не число ще відомости з области гігієни та косметики. — На бажання передплатниць та читачок цього журналу в слідуючому числі буде частина мод побільшена. — Редакція й Адміністрація журналу: вул. Руська ч. 18. III. по ерх. Видає: кооператива „Українське Мистецтво" у Львові.

— **Найбогатший громадянин.** У Дальматії арештовано найбогатшого купця Дальматії. Штепана Старого, якого майно зростало з року на рік і те останнє було оцінене на 304 міл. динарів. Виявилось, що він був одним з головних контрабандистів на Середземнім Морі і удержував власним коштом окрему фльоту між Італією і Югославією. З огляду на те, що він окрадав державу на мільони, майно його конфіскували.

— **Треба мати щастя.** Недавно помер у стейті Люіс в Америці один дуже багатий купець. Він був кавалєр і без блізшої родини, тому цікаво було людям кому дістанеться його величезний маєток. Після отворення заповіту, показалося, що мільонер записав весь свій маєток службі. Один молодий хлопець, який служив у нього щойно чотири місяці і весь час заліплював тільки листи та наліплював марки, дістав 20 тисяч долярів. Тепер здається вже не буде цього робити, бо спадок дав йому більше, ніж заробив би за ціле життя.

— **Заграниця питає за нашим медом.** З торговельних кол інформують нас, що законодовні фірми поцікують за нашим медом, якого кресценція цього року є досить значна. В останніх днях кілька львівських фірм, головним чином жидівських, одержало приручення скупувати наш мід. Очевидно, що посередники бажають на цьому збити капітал і різними способами стараються дібрати до наших поодиноких, обнижуючи штучно ціни. Супроти цього українська фірма „ЕРГОН" (Львів, Словацького ч. 14.), яка також має на мід законодовні замовлення, звертається до українських пасічників, щоби, розуміється за попереднім порозуміння, відділали свої припаси меду фірмі „ЕРГОН", яка продасть його по найвищій заграничній, ринковій ціні, числячи собі лиш дрібну провізію.

Бібліографія.

Д-р Степан Рудницький: ІСТОРІЯ ЗЕМЛЕЗНАННЯ. Частина І. (Старі віки). Ст. 127. Київ-Прага 1925.

Денис Лукіянович: ГІСТЬ ІЗ ЗАПОРІЖЖА. Львів 1925. Ст. . 71. Накладом автора.

МОЛОДА УКРАЇНА. Червень 1925. Зміст: 1. Леся Українка: До зір. 2. В. Карпатський: Той що гребле ріг. 3. Е. Фоа: Гвідо д'Ареццо. 4. П. Люценко: Невчені гуси. 5. М. Лотоцький: Сім чудес світа. 6. Галина Орлівна: „Мумія". 7. М. Лотоцький: Мандрівки по галеріях образів. 8. І. К.: Анекдоти про Розумовського. 9. Д-р Евген Грицак: Народні перекази про Татар і Турків. 10. Всячина. 11. Шахи. 12. Дещо про перекрестні ломиголовки. 13. Перехрестні ломиголовки. Додаток: Ревак — Маші.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО. Ч. 7. Зміст: Животворцеви „Учителя" в IX. річницю смерти. — Вакаційна оселя. — Од. Саліковський: Найтяжчійша потреба. — П. Шепемета: Як використати пазву в школі.

НИВА. Ч. 6. Зміст: Настрій невдоволення. О. Вол. Лисько: Ще в справі місій. о. С. Ковалів: Дар пророкування в перській церкві. о. д-р. Г. Костельник: Моральне зло. До Всечесних отців духовних горяча просьба. До Всечесного духовенства станисл. епархії.

ДУХОВНА БЕСІДА ч. 11, 15 червня. Зміст. 1. Прот. Ипс. Линько-Нікольський. На свято св. Онопрія. 2. Проф. І. Огієнко. Початки христ. на українських землях. 3. Проф. О. Лотоцький. Змінність церковного устрою. 4. С. Любарський. Село Богородиця. 5. Православний. Пропагандні листки. 6. Що пишуть. 7. Зменшення числа римо-кат. духовенства. 8. Церковне життя. 9. Що діється на світі. 10. Оголошення.

ДУХОВНА БЕСІДА. ч. 12, 29. червня. Зміст: 1. Савли. 2. З послання св. ап. Павла до Коринфлян. 3. Церковно-народня пісня св. ап. Петрові й Павлові. 4. Проф. І. Огієнко. Друкар-Волинянин Іван Тростянецький. 5. Проф. О. Лотоцький. Змінність церковного устрою. Закінчення: 6. Проф. Ипс. Линько-Нікольський. Досить слів. Станьмо до праці. 7. Що пишуть. 8. Церковна хроніка. 9. Що діється на світі. 10. Книжки й журнали.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ. Місячник — ч. 5, 6 і 7. Зміст: Чому збираємо поштові марки? Вартість і розцінка марок. Поштові марки Укр. Нар. Респ. Хронольогічний каталог усіх марочних видань 1915—1924. Філятелістика у Росії. Філят. рух між Українцями в Америці.

СВІТ ДИТИНИ. Ілюстр. журнал за дітей. Май 1925, ч. 5. Я. Вільшенко: У травні. — О. Білоусенко: Весняні забавки. — Богданко: Пожар у бучі. — Дмитро Суханів: Оксаночка спить. — Р. Завадович: Пізнались. — Убогий та багатий Петро. — Я. Вільшенко: Зазуля та півень. — Р. Завадович: За поцілунок волі. — Улина Кошевченко: Молитва матері. — М. Кацо: Рібна в лісі. — Вуйко Микола: Як Юрчик учився літати. — М. Рубакин: Як звірята працюють та здобувають собі їду. — Левко. — В. С. Л.: Зайчики побігайчики. — В. Софронів: Байка про рибку коняблика „Ні-на-що". — Ніканор Годований: І знов весна. — Зайчик.

Червень 1925. Ч. 6. М. Підгірянка: Весняний ранок. — О. Білоусенко: Ходить сон коло вікон. — Іванна Блажкевич: Дорога до багатства. — Дід Модест: Казка про журавля та чаплю. — В. Оконор-Вілінська: Волик. — Яр. Мандюкова: Добрий син. — Із збірника бл. п. Івасн Сабата. — М. Г.: З життя ластівок. — В. Вишенська: Народні анекдоти. — Е. Грицак: Посмертна згадка.

RECUEIL DES RAPPORTS publié par Comité des étudiants ukrainiens. Prague, Aout 1925. Les étudiants et la nation. L'état actuel de l'enseignement et de l'éducation en Ukraine. Quelques mots sur l'enseignement supérieur ukrainien sur le territoire de l'Ukraine Occidentale et à l'étranger. Projet de l'application du principe des nationalités dans la Confédération Internationale des Étudiants.

НОТИ:

В. Барвінський: **Мініятури** — на українські народні пісні на фортепіяна. (1. Закарпатська пісня. 2. Український танок. 3. Лісницька пісня. 4. Гумореска. 5. Думка. 6. Марш.) Вид. Universal-Edition, Wien-New York, ст. 14. (Прегарне видання: Здовж чорної обгортки широка лента української вишиванки).

Я. Лопатинський: **Пісні** на один голос в супроводі фортепіяна. III. серія: 1. Ні, не сивий пісень (Г. Комарінна). 2. О північ (А. Кримський). 3. Кладу весло (М. Рудницький). Нічко лукавая (О. Романова). 4. На городі коло броду. 5. Солодких мрій лети білі (С. Яричевський). А як прийде (Х. Михайлів). 6. Я вас любив (А. Пушкин). Дивилося небо (Н. Кибальчич). „Торбан". Львів. Музична Накладня.

Дописи.

Куриліцька повіт Ланцут (*Відгук шкільного плебісциту*). В свій час внесли громадяне-Українці з Куриліцкі до шк. інспектора в Ланцуті 46 декл. за 61 дітей. На відворотній стороні поміщено навіть дату уродження дитини. Здавалося, що буде вже з тими декларациями спокій, бо і так було багато клопоту, заки війт-Поляк злегалізував їх аж в наслідок інтервенції наших послів. Аж ось, коли настали саме жнива, взиває п. інспектор Любовецкі людей до Лежайська, 7 км. відаленого від Куриліцкі задля „бадання" декларацій. Інспектор повідомив громадський уряд, а цей через поліцая інтересованих. А яке не було повідомлення? Пізно вечером сказано людям, а вже рано 10 липня п. р. мали ити до Лежайська. Одних повідомив, а других ні, а внаслід такого повідомлення був такий, що більша часть інтересованих зовсім нічого не знали і до міста не пішли. Ті, що знали чи догадалися в чім річ, пішли рано до міста. Тут люде звінтерпелювали інспектора, чому тягне їх в часі жнив до міста; міг би чейже сам до них потурбуватись, а не повідомляти деяких на кількананість годин раніш. Інспектор зачав ніби виправдуватися, що він нікому не хоче диха, що він зарівно трактує так Поляків як Rusinów, а ті, що не знали, нехай прийдуть через тиждень, себто 17. липня. Від тих, що вже прийшли, стягнув ніби якийсь протокол писаний на готових вже формулярах. На заяву сторін, що вони української народности, сказав інспектор, що „takiej narodowości usława nie uwzględnia". Записав, записав, що хотів, а війт-Поляк потвердив. Решті інтересованих сказав приходити на 17. липня п. р., „bo możliwie, że gdzieś na poczcie zatrzymało się zawiadomienie". І народ повірив облесним словам п. інспектора. Вернув домів, вдоволений, що сповнив свій обовязок. На день 16-го липня пішла решта інтересованих, а то тому, бо так прийшло від інспектора не на 17-го а на 16. липня. Всі як один муж пішли. Ждали десь до 3 год. з полудня, а п. інспектора не було. Вертають з нічим домів серед нарікань, що стратили день, а до того ще голодні, бо ні хліба ні грошей не взяли з собою. В дома довідуються знов, що на завтра мають іти, бо так прийшло від інспектора. „Стратив день страчу і другий" сказав неодин і на другий день себто 17. липня пішли знов до Лежайска. А тут така погода, аж мило, а тут збіжа аж проситься жати, а хліба в хаті ні кусок. Не одному такі думки вірнали. Але ні! піду, бо шкода дітей. Пішли всі і знов чекали десь до 2 год. і серед нарікань вернули до дому. Навіть війт поляк був огірчений такою поведінкою інспектора. В тій справі відносяться інтересовані до Клюбу наших послів з просьбою інтервенції. Може би й шкільна влада на власну руку повчила своїх інспекторів, що вони не є індійські Кацики та що вони для народу, а не народ для них.

Інтересований.

З судової салі.

Процес Корнгабера і тов. — за обманство і примушування.

25-тий день розправи.

Свідок інж. Бронислав Вельчер, який живе у каменици Єгера, зізнає, що в другій половині вересня Єгер стрінувши свідка на сходах, сказав йому: „Маємо вже правдивого справника замаху. Єст то Русін. Ми вже віддали справу Дворіцкому, бо пан Лукомскі чіпався лише Штайгера. За кілька днів будемо вже мати його!" Свідок додає, що пізніше пражчини, що Єгер був дуже вражений тим що рішить інтерпретувати подібно: або нахідкою поляди, або нахідкою заступника „Русіна" на місце Штайгера).

Свідок Міхал Ляндес, власник каварні „де-Ля-Пе", зізнає, що Дворіцкі казав йому, що є на сліді справника замаху, а саме, що має свідка Микитича який бачив, що замаху доконав Паньчишин. Дворіцкі згадав теж, що цю справу віддали йому Єгер і Корнгабер. Про якінебудь гроші не було тоді мови.

Свідок Сальо Ліблін, емеритований агент (нем. ?) поліції зізнає, що довідався від Дворіцкого про те, що він (Дворіц.) є на сліді справників замаху одночасно з появою у часописах сенсаційної звістки про вворот у справі Штайгера. Свідок гратулював тоді Дворіцкому. При слідуючому побаченню — вже як з обвинуваченим — свідок склав Дворіцкому комплементацію, при чому питав його, чому він „всіпав" інших обвинуваченых. Дворіцкі сказав, що мусів зробити це, щоби чим швидше добутися з вязниці. По грошї за винагороду Дворіцкому від Жидів не було розмови.

Свідок Клара Вайдман, братанця обвинуваченого Корнгабера, приходила часто до Корнгабера. Там довідалася від Штайнівної, що наречений тої останньої, Микитин „знає щось" про замах. Микитина часто бачила, але не говорила з ним і не знала, хто він такий. Штайнівна казала їй раз, що не варта говорити правди, бо ось її наречений Микитин мусить тепер раз по раз ходити до суду, має різні непримкности й боїться за своє життя. Штайнівна будім то згадала тоді, що суддя Рутка намовляє Микитина до фальшивих зізнань.

Після тої сірої серії нецікавих свідків, живійший „рух" робить поява одної з головних фігур процесу, нареченої Микитина, Льолі (Кароліни) Штайнівної. Штайнівна, 22-літня бльондинка, донька німецького кольоніста зі Сновича під Золочевом, одягнена з елегантією львівської панни-служниці, зізнає ломаною польщиною. Вайдмановци на салю, приязно всміхається до Микитина.

Свідок Кароліна Штайнівна не є балакуча; лише з трудом вдається витягати з неї відповіди. Микитина пізнала в Т-зі ім. Качковського. Крім його назвиська нічого близше про нього не знала, думала, що він робітник, про нього з його життя не випитувалась, а проте зразу навязала з ним тіснійші знокосини. На запит предсідника, чи говорила з Микитином про комунізм, впевняє, що не знає, що таке комунізм. Микитин відвідував Штайнівну майже щоденно в кухні у Корнгаберів, і просиджував по 2—3 години. Бумбівну знає; вони розійшлись, бо Бумбівна була зазрісна за Микитина. Микитин прийшов раз вечером і сказав, що замах на президента зробив Паньчишин, той самий, якого свідок знає з чит. Качковського. Дивним дивом, почувши таку сенсацію, звеляцію про свого знайомого, Штайнівна навіть не спитала свого нареченого, відкіля він знає про це.

Предсідник відчитує з протоколя попередні зізнання Штайнівної. В тих зізнаннях сказано напр. таке, що Корнгабер „говорив щось" про забезпечення кількома тисячами долярів; що Микитин оповідав, що Корнгабер намовляв його до зізнань, що має вищих справників замаху; що Штайнівна чула, що Жиди склали великі гроші для того, хто звільнить Штайгера і т. д., і т. д. Всього того Штайнівна тепер не пригадує собі, не знає, або знає, що воно неправда.

На цім в год. 1·30 п. пол. розправу перервано до пів до 5-тої попол. Після перерви предсідник дальше порівнює нинішні зізнання Штайнівної зі зізнаннями, складеними у слідчого судді. І знову чуємо, що Корнгаберова казала, що „коли це буде правда, що бомбу купив Паньчишин, то ми дамо йому щось за те" і „коли Штайгера увільнять (казала Корнгаберова) то буде у нас великий бал", на якому буде й Микитин та його наречена; а потім Микитин дістане пашпорт, Жиди повезуть його за границю а його наречену візьмуть на своє утримання. „Раз звону — зізнавала у слідстві Штайнівна — коли говорила я Корнгаберовій, що мій наречений боїться Українців, то Корнгаберова сказала, що її чоловік піде до Єгера і подбає, щоби прийняли Микитина на мешкання до друкарні". Штайнівна потверджує це й тепер, як також те, що була у Корнгаберів мова, щоби жидівські посли вивезли Микитина до Варшави. Штайнівна не згодилася тоді на це.

Свідок не памятає вже, чи дійсно Микитин жалівся перед Корнгаберовою, що має викиди совісти, що невинно обвинувачив Паньчишина, і чи дійсно Корнгаберова проклинала тоді Пастернаківну. Не памятає теж, чи дійсно Корнгабери

дуже збентежились, коли Микитин заявив їм, що слідчий суддя доказав, що він не міг бачити Паньчишина, і що вони тоді потішали Микитина. Свідок завважує, нач. би дістала для передачі тои листи від Микитина — один для Пастернаківної і два для Паньчишина — і що ці листи спалила зі страху.

Предсідник звертає увагу свідкові, що свідок „не помагає собі" найважніших моментів слідства. Чи свідок видумав тоді ці зізнання? Штайнівна каже, що не видумала, але й не памятає. Вона обтяжує слідчого суддю, бувім-то суддя казав їй зізнавати проти Жидів, кажучи, що воно вийде нареченому на добро.

Прокуратор і оборонці займаються справою суперечностей попередніх зізнань Штайнівної й загальновідомих низших. Відповідаючи прокураторові свідок путається (напр.: питалася Микитина, звідки він знає, що Паньчишин кинув бомбу й не питалася?). Зрештою Штайнівна признає, що в слідстві краще памятала, ніж тепер, бо тоді було швидше. Відкіля суддя взяв таку епізодичну подробицю, що Штайнівна дістала 3 листи, сховала їх у кльозеті за рурою, а потім спалила — свідок не може пояснити й автоматично повторяє лише, що жадних листів не дістала.

Оборонці (д-р Лямдау, д-р Глушкевич) намагаються доказати, що все те, що свідок зізнавав перед слідчим суддею було сказане чи то за диктатом судді чи з метою натувати Микитина, від якого свідок (Штайнівна) мав вже дитину.

Микитин завдає Штайнівній ряд питань стилізованих так: „а чи памятаєш", або „правда, що"; очевидно, що Штайнівна все памятає і що все запитане є правдою.

Д-р Грек вносить на розслідження моменту з алібі Паньчишина, бувім то Паньчишин в день замаху на президента перебував у Микуличині. Про це в свій час отверто писали газети. Так само д-р Грек старається підозрілим зробити той момент, що Штайнівна вже вераз по арештуванню Микитина отримала побачення з ним.

Предсідник заповів, що зізнання Штайнівної будуть докладно зазротоколовані і стверджені.

На цім розправу відложено до слідуючого дня.

24-ий день розправи.

Після дальших питань оборони, звернених до свідка Штайнівної і неповних та хаотичних відповідей цієї останньої, зізнає чергови свідок **під исп. поліції Савіцкі, шеф політичної поліції (дефензиви) на львівське воєвідство.**

До свідка зявився одного дня инсп. Пйонткевіч, який представився як спеціяльний делегат міністра внутр. справ Гібнера. Тому, що справа вимагала надзвичайної дискреції, свідок обіцяв Пйонткевичеві і з власного почину про нїщо не випитував Пйонткевіча. До справи прихолилося брати дуже „дел'катно", бо треба було мати на увазі дві обставини: що в суді у слідчім арешті сидить уже один обвинуваченій у замаху, а дальше, що в міжчасі вказувано вже на яких 10 до 15 осіб, як на атентатників! Тому до концепції Паньчишина ставились дуже обережно, аж поки не прийшла справа участи Паньчишина в замаху на військову вязницю у Варшаві з метою звільнення Багінського і Вечоркевіча. Зрештою не можна було гостро виступати проти Паньчишина як справника замаху, бо Паньчишин весь час рішуче заперечував цьому закидові. Щодо попереднього донесення на поліцію (зроблене Мінцом), то про це довідався свідок уперше від Микитина, при першім переслуханню його. Роля свідка в цій історії була пасивна. Вона обмежувалась до виконування доручень Пйонткевіча, як делегата міністра. Про участь Дворніцкого в цій справі довідався свідок на сходинах у посла Зомерштайна, де візвано Микитина повторити те, що він зізнав перед Дворніцким. Свідок поцікавився ролею Дворніцкого і стрінувши його у свого заступника, підінсп. Івахова, спитав його, що він знає про цю справу. Тоді то саме Дворніцкі сказав свідкові, що надибав на якесь індивідуум, яке хотіло би говорити зі свідком (шефом дефензиви). Свідок перейшов з Дворніцким до свого бюра і списав зізнання Дворніцкого. Дворніцкі висловлювався дуже підозріло про Микитина, а коли Микитин увійшов до бюра, тоді Дворніцкі крикнув: „Ось це той батяр!" Дворніцкі жалівся, що „боїться тої справи", бо він бувім-то „на політиці не розуміється", а займається лише криміналістикою. Дворніцкі сам звернув тоді увагу, що Микитин ходить вже краще одягнений і має нове пальто. Микитин зробив на свідка враження несамовитого. М. мав напр. чудернацьку звичку пити масово зимну воду й то тоді, коли звертались до нього з запитами. Він умів зимною порою випивати по 5—6 шклянок води, виключно кожну шклянку до дна. По кожнім запиті призадумувався і кумедно жестикулював. Тому до його зізнань годі було ставитись серіозно. А проте Микитин знав багато про союз комуністичної молоді, говорив, що знає тактику й організацію комуністичних гуртів і давав відомости про комуністично-терористичну ячейку. Пйонткевіч повісював собі дивну анормальну поведінку Микитина, його жести й міни, тим, що Микитин стоїть під обухом вічного страху за своє життя. Свідок був присутній при переслухуванню Микитина аж до підписання протоколу. Микитина оточили агентами, щоби припадково не втік куди. Самі його зізнання (щодо Паньчишина) видавались теж підозрілими, бо Пйонткевіч гукнув раз на нього, щоби пильнувався і говорив правду.

Будучи при переслуханню Данила Паньчишина (батька) свідок випитував його про людей, які були в його дома. Коли свідок назвав ім'я Фідика, то дід Паньчишин (батько) зізнав, що він заборонив синові приставати з Фіником. Фідик був у них раз чи двічі. А проте Паньчишин (батько), побачивши фотографію Фідика в альбомі, не міг стверднти його ідентичности; він казав, що може це той був раз чи двічі у нього а може й не той.

Микитинові дав свідок з доручення Пйонткевіча тристакількадесять зол. на готель.

До анонімової перестороги перед замахом, який бувім то готовить на президента якесь товариство „Наш Прапор" — свідок не прикладав значіння, бо знав, що такого Т-ва взагалі нема.

Про те, яку реляцію свідок писав до своєї висшої влади про Українську Боєву Організацію — свідок не хоче зізнавати з огляду на урядову тайну. Про таку організацію знав зі справи Гречанівського і справи Ольги Бесарабової. В листі Гречанівського з Данціґа була вживана та сама номенклятура організації, що в справі Бесарабової. В тими справами мав до діла ще в 1922 р. На виразне питання прокуратора, чи свідок складав реляцію, що такої організації вже нема — свідок заперечує. Після справи Бесарабової українська військова організація назівні більше не проявлялась. Ціллю організації було відірвання Східної Галичини й створення з неї самостійної держави.

Дальші зізнання Савіцкого, складені як відповіді на питання оборонців, подамо докладніше завтра. Після Савіцкого зізнавав ще командант окружної поліції Лукомскі.

Розправу закінчено в 8-ій год. вечором і заповіджено продовження її на четвер.

Доразовий суд над Ботвіном.

Всупереч звісткам про речинець доразового суду на четвер, в останній хвилі розписано його на середу 5. ц. м. Вже день раніше вранці о год. 5-ій на місці вбивства Цехновского переведено льокальну візію, під проводом слідчого судді Косіковського, при помочі поліційних органів. Досвітком на вул. Трибунальській явився великий відділ поліцаїв під командою комісаря Концевіча. Зроблено кордон, оперезавши вулиці від Трибунальської до Ринку, припинивши всякий рух. Не лише прохожі не могли перейти вул. Рутовського та Трибунальською, але навіть ті, що живуть у домах не могли вийти, бо всі ворота позачинювали.

Поліційний самохід зі слідчим суддею Косіковским приїхав майже одночасно з поліційною кариткою, якою перевозять вязнів. Довкола їхали кінні поліцаї. З каретки вивели Ботвіна, за яким стежили судові сторожі та поліцаї. Суддя, поліційні агенти та инші урядовці почали оглядати місце злочину. Ботвін показував шлях, яким ішов за Цехновским, біля крамниці Золотаря Ціппера і як зійшов з Ринку на вул. Трибунальську вказавши місце, де добув бравнінг і тричі стрілив. При цьому він рухами повторяв усю сцену: як стояв, коли мірив, як утікав і як його зловили слідчі агенти, присутні при цьому, Мулік та Малявскі. Один з поліційних агентів уявив на себе ролю Цехновского, а инші — инших осіб, що тоді находились при вбивстві. Ясно, що найточнійше відтворили сцену як Мулік та Малявскі, почувши перший стріл вибігли з ресторану Кольонського, (готель „Ванда") і бігли за Ботвіном, що втікав з бравнінгом.

Головні моменти цієї „льокальної візії" схопив фотографічний апарат і трибунал доразового суду матиме їх перед очима, підчас ведення розправи. Суддя Косіковскі списав таки зараз на місці протокол цілої події. Ботвіна відвезли назад до вязниці на вул. Баторія.

Ботвін увесь час „візії" поводився зовсім спокійно і все сам добровільно показував. Проте можна було на його обличчі відчитати відрухи невдоволення. Місце на якому відограно всю сцену злочину буцо ще на протязі кількох найблищих годин центром уваги людей, які переходили туди.

Проводитиме в доразовім суді радник Маліцкі; у склад трибуналу входять радники: Ангельскі, Малиновскі і Соха. Прокуратором буде Сивуляк. Ботвіна боронитиме або варшавський адвокат Дурач або львівський д-р Аксер.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Розправа проти пос. Ланьцуцкого відложена.

4. VIII. мала бути в варш. окр. суді розправа проти посла Ланьцуцкого. Привезли Л-го кареткою в супроводі 4 кінних поліцистів, 2 на роверах і 8 піших під проводом комісаря. Попол. ухвалено розправу відложити з причини неприсутности деяких свідків. Реченця розправи не визначено.

Змова на життя Масарика.

„Нар. Лісти" повідомляють, що разом із ком. провідником Гоусером арештовано журналіста Стастного в звязі з приготуванням атентату на през. Масарика. Тому 3 роки московський інтернаціонал вислав до Чехословаччини курера, щоби виконав атентат на Масарика. Вмішаний був у те Гоусер і ген. секр. партії Ілек. Виконання атентату поручили Стастному. Матеріял у цій справі попався в руки поліції і вона арештувала всіх скомпромітованих.

Нові розстріли в Болгарії.

У процесі проти болг. військ. комуністичної організації засуджено 10 обвинуваченних на кару смерти, а кількох на примусові роботи. Полковника Милтенова повішено прилюдно.

Новий фінансовий скандал в Америці.

Приходять перші звістки про нову американську панаму, яка нагадує відомий нафтовий скандал у звязку з підкупами. Діло йде про німецьку велику власність, яку сконфісковано підчас війни як ворожу. При вибуху війни сконфісковано 6 і пів мід. долярів товариства „Америк. Метал Компані", тому, що в ньому були покладені німецькі капітали. В році 1921 одному нім. промисловцеві вдалось доказати, що це товариство є не німецьке, а шваїцарське і майно передано. Та тепер виявляється, що завдяки кольосальним сумам, хабарам, підкуплено ріжних людей, а в инших найдено чеки цього товариства.

Пакт безпеки між Чехословаччиною, Румунією і СХС.

Підписано гарантійний пакт між Югославією, Румунією й Чехословаччиною. Політичні кола вважають це новим кроком до пацифікації центр. Европи.

Згода на зміну Версальського договору?

З бельгійських півофіціяльних джерел повідомлять, що бельгійський міністр зак. справ мав у своїй ноті до Чемберлєна в справі гарантійного пакту висловити думку, що треба Німеччині признати право на зміну Версаль. договору. Аґенція, яка подає цю звістку додає від себе, що німецькі заяви в ноті треба брати з якнайбільшими застереженнями, але одночасно не слід забувати, що Німеччина не може зріктись на вічність думки про зміну Версальського договору, тим більше, що стаття 19. цього договору дає їй право надіятись цієї зміни.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Дентистично-технічне заведення
Максиміліян Мор
б. асистент і управитель д-ра Вахньовского
Львів, вул. Подвязского 9.
Для урядників і учеників 50% знижка.
2218 19-2г

Курс долара

4. VIII. у Львові в приватному обороті 5·80 до 5·85.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Народнього Театру О. Міткевича.
Монастериська:
7.VIII. „Пан Твардовський".
14.VIII. „Запорожський кляд".
Бучач:
6.VIII. „Вій".
15.VIII. „Гейша".
16.VIII. „Ноктюрн" і „У Ганхан-Бея".
Бітків:
8.VIII. „Запорожець за Дунаєм".
9.VIII. „Ой не ходи Грицю".
12.VIII. „Вій".
13.VIII. „Пан Твардовський".
Надвірна:
10.VIII. „Монахи".
11.VIII. „Ноктюрн" і „У Ганхан-Бея".
Запрошення з міст, що до приїзду театру просяться надсилати до 10.VIII. до Бучача. 120 3—?

Дрібні оголошення.

ПРИЙМУ на мешкання одну панну або дві сестри учениці з гімназії. Близша відомість до Експедиції „Діла". 2—2

ДО ЗАМІНИ самостійна учительська посада в Жабю за посаду в підгірській околиці. Будинок власний, мурований складаючийся в 4 ох кімнат і цікльної самогосподарський будинок і город. Е. Пошпук. Жабе. 147 2—3

ЛЕКЦІЇ англійської мови при Методистській Місії починаються від 1. вересня 1925. р. Вписи відбуваються в понеділок, середу і пятницю від год. 3—7 після обіду в будинку Місії, площа Бернардинська 17. — Управитель Ж. Гальпон. 123 а) 4—5

ПРИЙМУ на мешкання з цілим удержанням 3 хлопців студентів (або дівчат) в віці до 15 літ з ліпшого дому. Кравстива Міхель, Львів, вул. Вірменська 17. 152 1—1

ПОТРІБНО для одинокої старшої особи молодого служачого, що знає варити. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Пильний". 151 1—2

КУПЛЮ оперя: Катеєина, Галька, Фавст Кума Марта. — Будзиновський, Краків, Звежинецка 12. 154 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР
до недуг **носа, ушей, горла і гортанки**
28 переніс ординацію на 18-20
вул. Ягайлонську 7, I. п.
Телефон ч. 27—99
Лікування Діятермою і лямпою „HELIOL"

КОНКУРС

на Управителя приватної гімназії У. П. Т. в Дрогобичі. Подання вносити до Головної Управи Українського Педагогічного Т-ва у Львові, Ринок 10. II. пов. до 15 серпня 1925. Вимагається учительський іспит і попередня служба в державній гімназії. Платня наближена до анальогічної платні державної. 113 3—3

Український Інститут для дівчат в Перемишлі шукує адміністраційної надзирательки. Ближші інформації подасть Управа Інституту в Перемишлі, вул. Татарська ч. 4. Прошення вносити до 15. серпня 1925 р.
153 1—3 **Михайло Демчун,** управитель Інституту.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 174 (10.557). Львів, пятниця 7. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Забава в війну.

Чим иншим є військові маневри, навіть з найбільшою армією, з найскромнійшою метою чи найбільше войовничою, як не забавою в війну? В останніх роках ми чули про маневри, навіть далеких держав, щораз менше. Держави, що закінчили одну з найстрашнійших воєн людства, надто голосно і надто довго по цій війні впевняли, що війна є ганьбою культурного людства та божевіллям, якого жертвою не хоче впасти ніякий нарід.

Та згодом розмови про можливість війни затрачували свою лицемірну пишність, а що всі знали які величезні армії годують европейські держави, уряди оглядались соромязливо один на одного, хто перший пічне прилюдні вправи своєї військової сили.

Прийшла черга і на маневри польської армії, перші за час істнування нової польської республики. Вони призначені на половину серпня; спершу відбудуться маневри кавалерії на сході, на тих наших землях, де підчас великої війни в серпні 1914 р. йшли перші бої між австрійською і російською армією, себто між Красним і Бродами, в повітах золочівськім, бродськім та дубенськім. Другі маневри, ширші, ріжних типів зброї, відбудуться від 18-го серпня на Поморю, на схід від Торуня.

Ніхто не сумнівається, чому саме ці території призначені до військових вправ. Вони є першими місцями, виставленими на удар сусідніх армій, на випадок воєнного конфлікту. Це є таке очевидне, що не потребує ні виправдань, ні розяснень. Тому добросердим гумором тхне із вступної статті „Слова Польск-ого" такий коментар: „На вибір операційних теренів підчас маневрів мали вплив виключно тільки мотиви технічно-військові, а також адміністраційно-шадничі. Річ була в тім, щоби дані військові одиниці могли перевести маневри на терені можливо найменше віддаленім від місць їх постійного осідку, а тим самим, щоби найменше коштували залізничі транспорти. При виборі місця та речинця маневрів дбали також за те, щоби маневруючі війська спричинили якнайменше втрат у земних плодах, отже державному скарбові заощадили якнайбільше відшкодувань."

Чому саме на українських землях маневри роблять якнайменше шкоди селянам — це, здається, також для всіх ясне. Та діло не в цьому. Багато цікавійшим є факт, що одночасно прийшла звістка про проголошені совітським урядом маневри у цьому самому часі на польсько-совітськім кордоні. Як зазначує польська преса, це має бути відповіддю на польські маневри. Деякі присвячують цьому фактові чимало місця доказуючи, як можна розуміти невинні військові вправи як... воєнну демонстрацію. А проте такою є льогіка сильно озброєних сумежних держав вороже настроєних проти себе. Чи остання велика війна не почалась демонстраційною мобілізацією, яка мала бути відповіддю на воєнні демонстрації ворогуючого сусіда?

У своїх офіціяльних і півофіціяльних заявах усі представники держав кажуть про необхідність розброєння, але одночасно підвисшають суму, призначену на воєнний буджет, признаючись, що єдиною гарантією миру є могутність армії. „Хочеш мира — приготовляй війну", від часу, коли державну політику висловлено в цій старинній приповідці, у цьому пункті міжнародна дипльоматія змінила лише форми своєї поведінки, а не суть. У нинішній добі, ще більше як у минулому, держава почуває необхідність зміцнювати свою силу, щоби вдержатись. Відомо, в якій мірі утримання армії підриває буджет держави, що мусить задовжуватись. А приклад Німеччини є, вдається, аж надто проречистим: чим кінчиться довгими роками вдержувана великанська армія. Зріст армії веде невідхильно до воєнних конфліктів,— без маневрів не можна обійтися в ніякому разі.

Чи потрібні маневри, чи ні, — на це кожний, починаючи від голови держави, може дати собі иншу відповідь. Та вирішає одно питання. Найкращі знавці воєнного діла, соціольоги та вчені впевняють, що завтрішня війна не буде нічим подібна до вчорашньої і що наполеонівські бої, а навіть підземельна війна окопів перейшла вже до археольогії. На сцену нової війни ввійдуть у першу чергу бездротні телєграфи, смертоносні притаєні машини, літаки, отруйні гази... А воєнні рухи великих армій мають бути в порівнанню з цими новими засобами боротьби — лише забавою в війну. Чим-же-ж є супроти цього факту старі операції маневрів?

Зза куліс мароканської війни.

Голоси французької преси.

Нансі, 1. серпня.

Кривава боротьба, що точиться в горяному Рифі вже другий рік, притягає на себе все більшу увагу европейської опінії. Ця боротьба не стихає ні на хвилину за винятком тих „передишок", які є потрібні, щоб потім в новим поривом кинутись на свого противника.

Марокканська війна гідна з нашого боку уваги тому, що вона насуває деякі паралєлі з недавно минулими часами рідної історії.

На рифанській війні зосередкована увага всієї французької преси, яка більше або менше хвилюючись старається оцінити увагу цієї боротьби, її можливі наслідки, та відшукати головних її винуватців. Вона одностайним фронтом ластується на Рифанців, котрі на її погляд хочуть тільки розірвати цілість мароканської держави і внести колотнечу серед тих племен, що живуть та насолоджуються спокоєм під французьким протекторатом. Пишеться про зусилля, витрачені Французами на збагачення цього краю, про той добробут, який є внесений ним серед туземців, про европейську цивілізацію, яка поклала свої дорогоцінні цеглини на сипких пісках Африки.

Найбільше дістається таки самому Абд-ель-Крімові, котрого іменують то розбишакою та авантюрником, словом тими термінами, що їх звичайно вживають проти того, хто во імя певних ідей підіймає маси та бере провід над ними, щоб вивести їх „в землю обітовану".

Як би то не було, а особа Абд-ель-Кріма заслуговує вже нині на подив з уваги на його енергію та силу волі, організаторський і воєнний хист. Абд-ель-Крім, людина з висшою европейською освітою, зумів обєднати коло себе всі племена місцевости Риф, розторощити Іспанців і загровити престіж Франції у всьому магометанському світі.

Безперечно, сам Абд-ель-Крім не міг би добути того, що добув, колиб не мав підтримки серед иншних держав.

Французька преса обвинувачує в ріфанському успіху большевиків та Німців. Вона й має до деякої міри слушність, але лише матеріяльна підтримка не далаб таких наслідків, як би глибше коріння не таїлось у душі самого народу. Мусів жевріти якийсь спільний вогник серед тих розбритих хижацьких племен, коли вони зуміли повстати та наступати такий довгий час проти двох европейських держав, з якої одна має найбільшу сухопутню армію в світі. Крик французьких комуністів заперестати збройну боротьбу, приступити до мирних переговорів і визнати самостійність Рифа зміцнив загальний погляд, що рука III інтернаціоналу ділає — і то завзято — серед племен Марока. Маємо тут ще один доказ більше, що сучасний світ опутаний цілою сіткою паутиння, якої нитки проходять у найтемнійші куточки.

На наше задоволення сьогоднішне число часопису „L' Ère Nouvelle" якраз торкається цього питання. Можна вірити, що в тих відомостях, які він подає, міститься правда.

Зазначений часопис припускає цілком певно, що в рифанському руху криються германо-турецькі інтриги, тим більше, що інформації з Константинополя та Берліну зміцнюють дипльоматичні офіціозні анкети про це питання.

„В 1923 р. негайно після евакуації Царгорода союзниками, відбулась конференція в тому місті між бароном Келером (військовим кореспондентом „Berliner Tageblatt", полковн. фон-Крес (голова Союзу старих вояків на Сході), Ізмет-Пашою (нині перший турецький міністр), Ребад-Пашою (губернатор Тракії) Ахмет Ага Оглю (публіцист і активний член турецького комітету Юрбу), Енвер Беєм (шеф служби турецької розвідки підчас союзної окупації Царгороду), Садік Рушді Беєм (кузином Мустафи Кемаль Паші), адвокатом Неша Беєм (великим паніслямістом), полковн. ген. шт. Увєдуля Беєм. Девед Могамедом (редактором часопису Andanaya Dogranj), та Нуррі Осман Делілем (аташе в міністерстві).

„Ця конференція обговорювала справу звільнення Туреччини зпід впливу союзників та організації таємного повстанчого руху під маскою паніслямічного руху.

„Риф (Мароко) був вибраний яко країна найбільш сприяюча для здійснення цього пляну. Збори уповноважили двох своїх членів: Девед Могамеда та Нуррі Осман Деліля відправитись на місце й розслідити ситуацію з шефами ріжних племен: відповідь стверджувала, що рух був би можливий, якби инші мусулманські нації зобовязались постачати допомогу. Негайно навязались активні зносини між ісламічними організаціями, шефами марокканських племен та Абд-ель-Крімом".

Ось невеличкий промінь світла на таїну сили й організованости повстанців.

Немає сумніву, що справа повстання в Рифі була гарно обміркована, базувалась не на запезненних, а на справжній активній та рівномірній підтримці ззовні. Абд-ель-Крім, починаючи своє діло, тямив ті завдання, які він бере на себе в імя визволення ісламізму від европейського впливу. Вже його думки, почини та акти пронизували ті релігійні вірування, що обєднують мусульман. Ним кермувала не лише ідея добробуту маленького народу, а багато ширша, обіймаюча великанський простір Африки й Передньої Азії.

І справді, в цьому ми можемо бути запевнені на підставі тих заходів, які він вживає щодо поширення своєї пропаганди на далекий південь Африки, та на тім відгуку, який лунав та лунає серед сусідніх Рифові племен.

Головне звено, що споює всі ті душі — це релігійний фанатизм визнавців Ісляму.

П. V. Augagneur в статті, публікованій „Revue Mondiale" є також того переконання, що діло йде про ісламічний рух.

Де шукати коріння того відродження, того справжнього повстання? — він питає себе.

„В большевицькій пропаганді? Безперечно радянські агенти, походження чи то російського, чи німецького чи французького, як що не запалили, то змагають поширювати пожежу. Всякий народній рух притягає увагу большевизму, який старається використати його для себе".

„Большевицька пропаганда сприяє тільки цьому рухові; на мій погляд вона його не створила".

„Ми знаходимось перед проявом загального духу ісламізму".

Ось як являється картина рифанського руху. Останні події в Китаю, які були так на руку совітам, свідчать теж, що туземці дбають про власні інтереси і добро, а Москва виступає лише згодом в роді опікуна, котрий хоче поживитись за рахунок того, ким опікується.

Що до Рифанців, то франц. ліпша висловлює здорові думки, стверджуючи доцільність і актуальність ідеї „Арабської конфедерації", та потребу переговорів з Рифанцями

„вищою мовою ніж зі зброєю в руках". А що до Москви, то вся франц. лівиця поборює всіма силами комуніст. пропаганду, ставлючи перед собою рубом питання:

Хто кого подолає? Питання яке безумовно цікавить і нас.

І. Гончаренко.

По широкому світі.

Сумнівна конференція.

Совітський амбасадор Красін мав по сенсаційним інформаціям „Шікаго Трібюн" — буцімто конференцію з фр. мін. зак. справ Бріяном про російські довги. Красін заявив згоду підписати торговельчий договір з Францією і одночасно взяти на себе обовязок сплати старих царських довгів.

Страйн на Горішнім Шлеську.

На Горішнім Шлеську застрайкувало 9.000 робітників для демонстрації проти введення 10-годинного робучого дня.

Білоруське повстання.

З Минська йдуть (ще неперевірені) звістки, що відділ білоруських повстанців, складений з 30 чоловік, під командою бувш. капітана царської армії Орловського, напав на Ужа, біля Гомеля. Повстанці перервали телєфони і нападали на хати відомих комуністів, яких припудно розстрілювали. Гроші заграблені з кас мали роздавати між населення. Совітська влада шукає за втікаючими повстанцями.

Заворушення в Дамаску.

В Дамаску прийшло до заворушень між місцевим населенням і франц. військом. Населення напало на франц. консулят. Згинуло 18 тубольців і 5 Французів.

Бріян — Чемберлєн.

Потверджується чутка про переговори між Льондоном і Парижем у справі подорожі Бріяна до Льондону. Цілію подорожі обговорення змісту франц. відповіди на нім. ноту в справі пакту безпеки. Стріча буде, мабуть, слід. тижня.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то вступіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заяви приступлення можна одержати в кождому Крилику У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

Можливість виховування нашої молоді в Америці.

(Надіслана стаття.)

Нью-Йорк, липень.

Усі журимось, коли згадуємо ті тисячі наших гімназистів та студентів, що тепер поневіряються по селах і містах Галичини без жадної надії закінчити свої студії. Коли вони лишаться в тім „недовершенім" стані, в якім вони є тепер, або коли не візьмуться до господарки чи торговлі, ми будемо мати незабаром цілу клясу „бувших людей", котра тяжким тягаром ляже на нашу суспільність.

Цікаво знати, скільки в дійсности є в Галичині цієї молоді, що недокінчила своєї освіти? Корисне діло для розвязки питання ліквідації цього анормального явища зробилиб наші інституції, якби зібрали точний перепис полишеної поза мурами гімназій та університету молодиків. Тоді булоб видніще як радити.

Та покищо наша думка звертається до Америки. Чому не післати би ту нашу молодь туди, щоб вона сповнила свою освіту?

Неодному такий запит може видатись вибриком української уяви. Як, з нашими злиднями та вчити дітей аж в Америці?!

Та коли близше приглянемось до цієї справи, побачимо, що це не така зовсім неможлива річ.

І Зєдинені Держави і Канада не мають ніяких іміграційних обмежень для заграничної молоді, що хотіла би вчитись в їхніх школах. Американський консуль у Варшаві і канадійський комісар у Данціґу видають візи кожному студентові, котрий викажеться, що його прийняли до якоїнебудь школи в цих державах.

Тут більше може зайти питання, де взяти гроша на переїзд та прожиток в Америці, а також куди саме їхати на науку?

Фінансове питання розділимо на два пункти. Є такі, що можуть на студії власним коштом поїхати. Утримання студента на протязі чотирох років у Львові винесе яких 1200 долярів, рахуючи по 300 долярів річно. І на ті гроші родина мусить стягнутись. На утримання студента в Америці родина не потребує стільки витрачати. Тут треба купити йому „шифкарту" та пашпорт, що винесе разом 200 дол. на першу зиму. Відтак студент буде на себе сам заробляти. Прецінь у цілій Америці студенти на вакаціях їдуть на роботу і заробляють собі від 150 до 300 дол., що дає їм можливість безжурно пережити літа науки.

Багато з наших опущених студентів та гімназистів має в Америці кревняків, а дехто може й родичів, яким лиш треба піддати думку, шоб узяли їх до американських шкіл. І дещо вже іде в цьому напрямку, але цей рух не масовий, як це треба би зробити. Нам наприклад відомо, що один галицький студент з Торговиці Пільної, пов. Городенка вчиться на університеті в Саскатуні, Саск. в Канаді, а кільканацять молодиків відїхало на студії до Колєгії в Блюмфілді, у Зєдинених Державах, куди їх забрали їхні кревняки.

Так само треба призадуматись над тим: до яких наукових центрів нашій молоді їхати. У Канаді перше місце — це Саскатун з його чудовим університетом і Українською Бурсою ім. П. Могили, за сотворення котрої Українці повинні вічно бути вдячні Василеві Свистунові, тепер урядникові українського збіжевого товариства у Вінніпегу. Саскатун лежить у центрі українського моря в західній Канаді, і невдовзі прийде той час, коли в тім університеті будуть учитися десятки тисяч нашої української молоді. Другий університет це в Едмонтоні в Альберті; це теж центр української освіти, бо там теж є наша Бурса ім. М. Грушівського. Тай університети у Вінніпегу, Торонті і Монтреалі добрі, славетні, лише в них буде студентові спочатку тяжше бо нема української бурси.

Взагалі це одна з перших перешкод. Але вона не така страшна, як здається. Добрий студент починає розуміти мову від трьох до шести місяців. Звичайно, добре би було взяти трохи лекцій ще дома перед виїздом до Америки.

Для таких, що мусять починати англійщину від самого початку, або таких, що не мають повної гімназії, найкраще буде надаватись колєгія в Блюмфілді. Ця колєгія славна на цілу Америку тим, що в ній, і лише в ній, обовязкова українська мова, як також українська література й історія. Підготовчі кляси теж ведуться для Українців в українській мові. Між професорами є двох Українців. Цієї зими в Блюмфілдській колєгії буде від 30 до 40 українських студентів.

Варто також запровадити у нас звичай виміни родичів студентами. В Америці є багато батьків, що раді би дати свого сина-студента на докінчення гімназії, або й університету, на рідну землю, щоб запізнався близше з рідним краєм українською мовою. Ця вимина дітьми студентами зміцнила би духове обєднання української метрополії з її американською еміґрацією. А відтак українські Американці і американські Українці стали би тим зєднуючим ланцюхом між Північною Америкою і українською нацією в торговлі і инших ділянках життя.

Посилаючи нашу молодь на науку до Америки, треба її переконувати, щоби звертала найбільше уваги на американські способи промислу та торговлі, та щоби робила найбільше знайомостей у промислово-торговельних колах. Добрі наслідки такої науки і заприязнення хутко відчули би ви у добробуті на українських землях.

А. Терненко.

З тайн шкільної політики.

В справі української гімназії в Перемишлі.

Як відомо вже нашому громадянству, всякі темні сили рішуче прямують до знищення україн. гімназії в Перемишлі, на яку зовсім незаслужено паде один удар за другим. Одним із найбільших таранів на розбиття гімназії є розпорядок львівської куратовії, що в україн. перемиській гімназії можуть бути учні тільки з 5 повітів, а саме: Перемишля, Добромиля, Мостиськ, Ярослава і Березова. Всі учні з инших повітів, навіть ті, що тепер перейшли до 8. кляси, мають шукати собі місця, де хочуть.

Таким чином більш як 400 учнів видалено без ніякої причини з Перемишля, хоч розпорядок куратории є зовсім безправний і важко навіть підшукати до нього анальоґічного випадку в Польщі чи в чужих державах. В перемиській польській гімназії відкрила влада весною цього року комуністичний гурток, але за це не покарала всіх учнів і куратория не видала для цієї гімназії такого жорстокого розпорядку, як для української, що в ній ніякого нелєгального гуртка не відкрито. „Ale to co innego"! — почуємо стереотипову відповідь.

Щож робиться в цій справі з нашого боку? Відбулося тільки одно протестуюче віча в Перемишлі й більш нічого. Ніякої плянової, загальної й одноцільної акції в цілі скасування цього розпорядку куратории зовсім нема. І це річ дуже дивна й прикра.

В. Ю. КИСІЛЕВСЬКИЙ.

Лист з Канади.

Свячення паски.

В суботу перед самим Великоднем похолодніло. Зі сходу обернув вітер. З Атлянтійського Океану, понад озера, тисячі миль надніс вітер хмари, повіяв холодом, так, що тепла сонішна яр в осінь перемінилася. На фармах зразу у всіх „палюхах" понапалювали.

Холодно. Та не зважаючи на це, запрягаємо коня до „демократа"[1]) й загорнувшися добре в кожухи, їдемо оба з Іваном до уніятської церкви, віддаленої на яких три милі, паску святити.

Мочарами вже нема дороги, треба обіздити. Демократ елястично вихитується на великих камінях, схованих у глибокій, торічній траві.

Вітер бє густим дощем у нагі дерева й шумить, наче могутня ріка.

Візок викотився на „ленію", можна поспішити.

Біля фарми старого Сороки, стоїть вже „бога"[2]) перед хатою. І від них видно, поїде хтось з паскою.

Над мочарами нависли мряки.

При самій дорозі сидить на камені куропатва, й дивиться здивовано, кудй то люде в таку негоду їздять?

Раз-у-раз перебігають дорогу малі зайчики, то в цей, то в другий бік. Їм, здається, байдуже, що дощ січе! Гаразд, що травка викололася.

Виїхали з ліса на поле, ще одна миля й церковця перед нами. Під самим лісом, новенька, ще навіть недокінчена. Ціла із канадійської сосни, наче кедрова. Червонава краска дерева, прегарно відбиває від окруження.

У церкві засіли вже фармери, фармерки, що позїздилися з найдальших закутин. На середині горить весело ватра в „палюсі". Люде поскидали кожухи на лавки, посідали довкола й балакають півголосом.

— Чи тільки напевно приїде? Це-ж дванацять миль у таку негоду треба проїхати...

Загуркотіла нова „бога" перед церквою. Народ заворушився.

А може вже?

Та ні, широко розкритими дверми входить тільки фармерка Юриха аж зза „ривера"[3]) „крайовий" кожух прикрила хустков, в обох руках ледве таскає завиті в білі скатерті паски.

— Слава-Йсу!

— Гей кумо! А виж зразу на два роки гадаєте паску святити? — жартують знайомі.

Юриха всміхається гордо.

— Абож то багато? Та деж?

Минає година за годиною, дощ бє в деревляні стіни церкви. Гутірка то оживає, то втихає.

Темніє.

— Чуєте кумо, до Сороки писав хтось з краю, що там голод є, — відзивається хтось стиха.

— От бідний нарід, — зітхнула Юриха.

— Їде, вже їде! — вбіг до церкви хлопчина.

Всі висипалися на дощ, побачити, чи це правда.

Далеко, ледве визначно на чорній дорозі замаячів віз. Чим раз близше. Справді священик. Закутаний в медвежий кожух, ледве очі видно.

Увійшов у церкву, зняв широченний кожух, повісив на кілок, далі скинув і плащ, сів коло палюха, роззув черевики, щоб ноги загріти.

Молодий, з буйним назад закиненим волоссям. Вихованець канадійської семинарії.

— Розкладайте паски! — показав рукою довкола, нема багато часу... ще вісім миль маю їхати. От погань на сам Великдень! — говорив поспішно, затираючи руки.

Порозкладали паски, позасвічували свічечки. По церкві понісся дух усяких „снідів", ковбас, шинок.

Священик натягнув фелон, дяк і фармер в одній особі позасвічував свічки, приніс святеної води.

„Христос воскресе..." залунало по новій церковці.

В цю мить стали перед моїми очима ріжні моменти Воскресення Христового... Січовий кіш з молодим стрілецьким товариством в першому році війни... Великдень під акомпаніяментом гармат вздовж Львова, на рідній землі... Далі Великдень на вигнанню... І тепер, на вільній канадійській землі.

Посвятили паски. Священик сказав кілька слів про Воскресення, про всі народи землі, що тепер святкують, про віру, надію, любов... Забув тільки згадати про наших батьків, що остали на „своїй" далекій землі, та може й без паски святкують...

— Пишуть листи, що голод у старому краю... — зітхав сам до себе старий Ілля завязуючи паску в білу скатерть, й похитав сивою головою.

Дощ трохи надстав, запала темна, непроглядна ніч.

Тихо розїздилися „боги", „демократи" й вози на всі сторони...

В Манітобі, квітень 1925.

[1]) Демократ, — легкий візок.
[2]) Бугги, — візок на дві особи
[3]) River — ріка.

Розберім коротко поодинокі аргументи:

Розпорядок кураторії мігби ще мати деяку основу чи рацію тоді, коли-б поза територією пяти „дозволених" повітів була ближче українська гімназія. Але так не є, бо найближча українська гімназія находиться аж у Львові! Далі! Перемишль як місто, що після Львова має найбільше населення, є до певного ступня центром, осередком цілої західної частини заселеної Українцями Галичини. Тут є осідок українського епископа й консисторії, є окружний суд, фінансові й торговельні інституції, багато инших середніх і фахових шкіл. Батьки учнів, часто бувають тут задля всяких своїх справ, знайомляться з містом і мешканцями і лекше їм примістити своїх синів у Перемишлі, ніж у Сяноці, Новому Санчі чи Рящеві. А головна й найважнійша річ: тут, у Перемишлі є багато наших бурс, у яких наша незаможна сільська молодь має дешеве приміщення й добру опіку.

Лиху волю кураторії бачимо в тім, що вона проскрибує такі близькі від Перемишля й чисто українські повіти, як Любачів (колишній Чесанів), Старий Самбір, Самбір, Рудки, Ліско, Сянік, а ласкаво „дозволяє" на повіт Березів, в значній частині вже польський, з якого майже нема учнів у перемиській гімназії. Взагалі, в усьому розпорядку львівської кураторії бачимо явну вшехпольську тенденцію: відобрати нашій молоді науку в рідній мові й приневолити її ходити до польських шкіл і там польонізуватися, або взагалі не ходити до школи! Придивімся ближче: відкинено повіт Любачів, із якого до 200 учнів учиться в перемиській українській гімназії. А чому? Перед 2 роками закрила влада українські гімназійні курси в Любачеві, бо вони дуже перешкоджували любачівській приватній польській гімназії. Але учні українських курсів пішли до Перемишля і ось тепер їх і звідсіль прогонюють, щоби таки доконче запевнити фреквенцію любачівській польській гімназії. Відкинено теж повіт Старий Самбір, з якого подекуди ближче до Перемишля, як до Самбора, і з якого селяне звичайно фірами довозять учням харчі на станцію. Відкинено недалекий повіт Рудки, хоч з цього повіту не приймали учнів у Львові, пояснюючи, що мають учитися в Перемишлі. Відкинено зовсім безпідставно повіти Ліско й Сянік, хоч у повіті Ліско зовсім нема гімназії, а в Сяноці є гімназія реальна і до неї учні перемиської клясичної гімназії не можуть ходити, бо треба їм доповнювати багато предметів. Відмовляють учитися в перемиській українській гімназії учням повіту Самбір, хоч у Самборі така велика недостача помешкань, що навіть учні польських гімназій не можуть найти станцій.

З огляду на те все легко зрозуміти важке становище нещасних батьків усіх проскрибованих повітів, як вони вже цілий місяць бігають по дирекціях усіх ближчих і дальших польських гімназій. До польських гімназій у Ярославі, Сяноці, Самборі приймають дуже мало учнів, кажучи, що нема місця для кількох сотень чи десятків учнів. А на запит стурбованих батьків, що їм робити, відповідають зиразно: „Macie gimnazja po innych miastach, jesi Dembica, Rzeszów, Tarnów, Nowy Sącz, wybierajcie sobie". А наших Лемків зовсім не приймають у гімназіях Горлиць, Ясла і Короснa і виправдуються недостачею місця. Крім цього навіть там, де приймають по кількох учнів, вимагають здавання всіх предметів, хоч є це гімназії того самого типу, що й у Перемишлі. Візьмім на увагу ще инші обставини. Учні, що мають поправки, не можуть уже тепер старатися за прийняття до чужої гімназії, бо вперед мусять у днях 29—31 серпня зголоситися в Перемишлі до здавання. Після того вже певно їх ніде не приймуть, бо вписи будуть закінчені й не буде місця. Учні 8. кляси з „чужих" повітів мусять теж шукати собі иншої гімназії і то тільки на один рік, що з боку навчально-педагогічного є абсурдом. Чи це все не є безглуздя, обраховане тільки на знищення нашої молоді?!

У переважній більшости батьки перемиських учнів — це селяне, а селянам дуже важко й писати всякі прохання, зїхатись спільно для наради, вислати депутацію й домагатися внулювання несправедливого й незаконного розпорядку. До того ще тепер саме пора жнив, найгарячійший час для хліборобів. Цим і треба собі пояснити, що на жаль тільки деякі, більш продумливі батьки подавали бодай прохання до кураторії в справі своїх сйнів, особливо в таких випадках, коли їх діти мали дарове або дешеве приміщення по бурсах або коли вони мали в Перемишлі своїх і т. и. І хоч таким прохань внесено дуже мало, то кураторія навіть і цієї малої скількости не задовольнила. На 77 прохань кураторія полагодила успішно тільки 27, а 50 відкинула зовсім. Тільки один любачівський повіт вислав депутацію до Львова, але тут не застали висланці нікого з можновладців. З дуже багатьох місць приходять вістки, що бідні наші селяне, не знаючи, як порадити собі, взагалі не будуть далі посилати дітей до школи.

І саме тепер ще треба би рішуче поробити всякі можливі заходи, щоби наша молодь далі мала змогу вчитися в українській гімназії в Перемишлі. Перш усього наші повітові організатори повинні подбати, щоби кожний батько вислав подання до кураторії і до міністерства освіти, щоби з кожного повіту вислати депутацію до Львова, щоби спільними засобами вислати теж представників до міністерства і там домагатися скасування розпорядку кураторії.

Ми не сміємо мовчки зносити всякі напади на наші права і зрікатися оборони їх!

Один із батьків.

З нових подій та ідей.

Чи зріст інтеліґенції?

Чуємо щораз частійше фразу, що нове покоління розчарувавшись у вартости вищої освіти, покидає інтеліґентські професії, які не стоять у ніякій пропорції до витраченого інтелєктуального вусилля. Всі нині вірять в аксіому, що живемо в добі звороту в користь економічної та промислової діяльности, з явним нехтуванням інтелєктуальних вартостей.

Тому всі мабуть здивуються, почувши, що на суспільно-політичнім конгресі у Празі, д-р Ференчі, доцент женевського університету, представив статистику, яка опрокидує всі поширені погляди про крізу вільних інтеліґентських професій. На підставі найточнійших дослідів, зроблених совісно в усіх країнах, виявляється, що цифри не йдуть у парі зі загально поширеними поглядами. Цифри доказують, що від війни, майже в усьому світі, навіть у таких країнах, де умовини життя приневолюють інтеліґенцію виконувати другу, побічну професію для проживку, скількість кандидатів на інтеліґентські професії збільшилась рівно надвоє. Як розяснити такий парадоксальний зріст кандидатів на нужду? Один німецький фільософ, Факхтвангер, досліджуючи це дивне явище, прийшов до висновку, що тут грає ролю „ірраціональна риса інтеліґентського „покликання" (до якоїсь професії). Иншими словами: інтеліґент вибираючи якусь професію не йде по лінії якоїсь льогіки, а слухає певного нелсного інстинкту, майже містичних побудів. Вибір професії у інтеліґентної людини можна инколи порівняти до форм умерталювання себе черцями, що шукають шляху внутрішнього досконалення. Одиниця слухає немов би голосу „з висоти", який є сильнійший, ніж розумна воля.

Цього явища не можна розяснити звичайною льогікою, якої шукаємо в буденних учинках або мотивами ділового „інтересу". Не забуваймо, що живемо в добі реалізму, коли кожний має змогу ствердити як заробіток замітача вулиць рівняється платі на поважних та почесних інтеліґентних становищах. Чимало неграмотних, напів освічених ремісників або підприємців не побиває інтеліґентських професій навіть там, де, здавалось би родя освіти не є маловажною?

Якже-ж погодити ці факти з фактом зросту інтеліґенції? Відповідь на них є досить банальна. Повоєнна суспільна метушня довела до того, що гріш попав у руки великої скількости неосвічених людей, простолюддя та робітництва, які ранійше не мали змоги дати своїм дітям солідної вищої освіти. Робітництво, а навіть селянство, по війні, поправило сильно свій економічний стан і може не журитись про завтрішній шматок хліба. Одночасно з тим у них зросло бажання покористуватись бодай зовнішними ознаками інтеліґенції, якими ще недавно так нехтували. Нема сумніву, що студії, які не приносять безпосередної користи, грають у деяких людей таку саму ролю як у сальоні грамофон. Крім людської порожнечі робить тут своє й почування потреби зрівняти себе з вищою суспільною клясою. Статистика шкіл в Европі каже про непомірний зріст дітей з низших суспільних кляс, а зменшення дітей з т. зв. буржуазії.

Слід ствердити, що поширення освіти в суспільности не є однозначним зі зростом інтеліґенції. Обниження інтеліґентського рівня по останній війні відчувається дуже сильно в численних країнах. Зацікавлення для чистокультурних проявів, літератури, мистецтва, ослабло незвичайно. Багатство переживань, які привезли зі собою додому з війни сотки тисяч людей, не стоїть у ніякій пропорції до розвитку їх світогляду, чи ще точнійше: до піднесення загального культурного рівня даної країни. Можна сказати, що в такій самій мірі як зросло число інтеліґентів, що зійшли на рівень пролєтаріяту, менш-більше така сама скількість людей, що є формально інтеліґентами, чи то своїм зверхнім виглядом чи придбаними дипльомами, в дійсности є пролєтарами духовими.

О. О.

Відгуки дня.

Дещо про заяців.

(Дискусійна політична стаття.)

Я пробув тепер кілька днів на селі. Не чув трамваїв і кепської канялізації, не бачив телеграфічних дротів і політичних стовпів. І тому легко було на душі, на серці, в грудях і в голові.

З усіх лон таки найкрасше лоно природи і я, положившись на нього, читав уважно книгу істнування, що розгорнулась перед моїми очима.

Цілих десять днів читав розділ про заяців, про їх життя, звичаї, обичаї, ноцови та забаганки. Дивився я на ті малі і на око дурненькі сотворіння, які вони на ділі розумні та второпні. Скільки хитрости вимагає від них тверде життя, щоб не загубився їх переслідуваний і нищений рід. На кожнім кроці жде на них кривда: доразові псячі сили, провокаційні засідки мисливих та шпигунство шулік.

На скільки красше вміють вони вичинати небезпеки як наприклад... Українці!

Але з усього, що я прочитав у книзі природи про заяців, найбільше мені подобалась сторінка про білу латку. Іменно заячиха має взаду білу латку, яка не є тільки пофарбою чи химерною фантазією самички. Вона служить за дорогоказ для малих заченят, коли вічю треба тікати крізь темні корчі та гущаки. Тоді заченята біжать вдивлені в білий знак своєї мами і ніколи не жалують цього. Навпаки: біда тому, котре в них стратить з очей спасенну латочку.

Я нераз обсервував ці розумні звичі уладження і дивувався, чому досі ніхто не використав цього в... політичних статтях. Адже порівнання таке близьке і таке повчаюче. Напевно сталоб на грубезний том, або на кільканацять затяжних статтей під заг.: „Заяці і політики".

Поминувши те, що політики дуже часто мають стільки лицарського духа, такий самий характер у ногах і тільки само як не дійсних, то бодай видуманих небезпек, — подібність між ними і заяцями не власне та біла латка взаду.

Як тільки котрий з політиків висунеться на чоло, зараз йому причіпають латку, одну а нераз і більше. Вона, чи вони, служить потім партійним заченятам за дорогоказ, куди враз небезпеки мають утікати.

Возьмім наприклад наших політиків:

Трудовикам причіплено латку чорножовту і вони з нею ходили, а декотрі ще ходять до нині.

Радикали мають напевно якусь латку, але так вилюють хвостом, що її добре не видно і радикальні заячинята густо-часто забігають ворогові в зуби.

Соціялісти дістали латку червону, але вона заросла так, що ніхто не може орієнтуватись у напрямі.

Комуністи мають латку якоо червону в виді соціялістичної звізди, яка дуже часто змінює кеаски і тим способом змилює (не милом „Мутя") чужих заченят.

Все вище наведене вказує, скільки подібного між заяцями і політиками та скільки про те далосьби написати.

Але все таки є й різниці між ними.

Латки заяців завсіди добре проводять молоду генерацію, а в році є бодай пару місяців, коли їх можна безкарно стріляти.

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (173) число „Діла" сконфісковано буквально за одно коротке останнє речення вступної статті про польсько-німецьку виміну оптантів.

— **Процес Ланьцуцкого.** На середу розписано у варшавськім окружнім суді розправу проти комуністичного посла Ланьцуцкого, обвинуваченого в протидержавній діяльности з §§ 129 і 539 (рос. карн. код.) У своїй промові, виголошеній 27. квітня м. р. у Варшаві на одній з міських площ Ланьцуцкі буцімто підбурював слухачів до повалення істнуючого в Польщі державного устрою. Виданий соймом судові, Ланьцуцкі був арештований і замкнений у мокотівську тюрму. Боронить його відомий з комуніст. процесів адвокат Дурач.

— **Поліційна ідилія.** В ніч з 1. на 2. серпня убито в Хойничах на Помор'ю поліцієнта Шимчака, який пильнував тамошнього скарбового уряду. Під закидом убійства арештовано товариша вбитого поліцієнта Ягоду, який вкінці признався до злочину. Ягода прийшов критичної ночі до скарбового уряду й намовляв Шимчака до спільного пограбування каси. Коли Шимчак відмовив, Ягода прорізав йому горло бритвою. Ранений встиг ще витягнути багнет і вдарити ним напасника в руку й лице, але сам з упливу крови швидко потім помер.

— **Запрошення Горького.** Петроградська Академія Наук вислала до М. Горького запрошення на свято 200-літніх роковин Академії. Були вістки буцім-то Горький виїжджає з Сорренто (Італія) до Росії, але вони спростовані як неправдиві.

— **Конґрес для санації в'язниць.** Найблизшого тижня почнеться в Лондоні міжнародній „конґрес стану в'язниць", в якому візьмуть участь представники 34 країн. Головним завданням конґресу буде вирівнування спільних напрямних: як слід поводитись у в'язницях з жінотвом та дітьми. Англійські делєґати поставлять проект, щоби увязненим жінкам давати домашні заняття і залишити їм якнайбільшу свободу та самостійність. Дітьми, що вродяться у в'язницях, повинна опікуватись Ліґа Націй.

— **Куди йдуть податки.** В Лодзі арештовано функціонара скарбової палати якогось Матачаньского, який в ревности урядовця стягав з податників останній гріш на те, щоби сховати його до своєї приватної каси. Податковий уряд накладав потім секвестр за незаплачені податки, дарма, що вони були давно стягнені.

— **Польське щастя до вероплянів.** Два дні тому вилетів з Дембліна (б. Івангороду) до Варшави військовий аероплян з одним старшиною і пільотом. Стільки його й бачили. Поміж Дембліном і Варшавою и кількадесять кільометрів, а про аероплян і слух загинув. Гадаючи, що він розбився десь підчас шалючої бури і тепер шукають за ним по дебрах. Це вже другий аероплян з транспорту 14-ти штук, спроваджених недавно з Франції, який завів покладені на нього надії.

— **Повоєнні піддані.** Як можна в нинішних часах подорожувати безплатно і... примусово, про це свідчить свіжа історія якогось Дашеревського, бувш. російського підданого, що сів на корабель „Адріятик"

з Америки до Англії, щоби проїхати „зайцем", крадькома. Коли він висів у Ліверпулю, звідти відставили його назад до Злучених Держав. Та там не позволили йому висісти на беріг, дарма, що він мав у Ню-Йорку власне мешкання. І звідси відослали його знову до Англії, а з Англії мали відправити до Росії. Англійський уряд не мав ніякої підстави передавати його в руки совітської влади і волів спрямувати його ще раз до Ню-Йорку. А про те зразу на другий день, по повідці до берегів Америки, мусів відїхати якимсь кораблем до Англії. Воєнні американський уряд, розпоряджений численними подорожами такого пасажира на кошт америк. корабельних фірм, задержав його в Антверпені і рішив силоміць відставити до російського кордону.

З судової салі.

Процес Корнгабера і тов. — за обманство і вимушування.

25-ий день розправи.

В доповнення звіту з переслухання свідка інсп. Савіцкого слід записати запит адв. д-ра Льва Ганкевича: „Чи коїм концепції Штайгера і Паньчишина чули ви ще про якусь концепцію?" Інсп. Савіцкі: „Так. До суду відіслано акти справи української військової організації в звязку з замахом". Д-р Ганкевич: „Хто підписав не донесення?" Председник: „Ухиляю питання". Характеристичним моментом для лінії оборони в цьому процесі було внесення д-ра Ландау, щоби заборонити д-ру Ганкевичеві питатися у цій справі (про додаткове донесення в справі Штайгера). Председник відповів, що не може заборонити питатися, може лише поставлені питання ухилювати. Д-р Грек вносить долучити до актів фотографії Фідика і Харкова, дошукавшися надзвичайної схожости поміж Харковим та Штайгером. Прокуратор висловлює здивування, що оборонці, які досіль цілою силою перли на Паньчишина як на справника замаху, тепер уже скидають вину на Харкова і Фідика.

Свідок інсп. Лукомскі широко оповідає перебіг слідства. Раз прийшов до нього фотограф Міщ і сказав, що якась служниця в якогось архітекта має нареченого, який щось може знати про замах. Свідок мав таких доносень десятками, всі вони звертали слідство в справі Штайгера куди инде. Свідок доручив своєму помічникові Генерові перевірити цю справу й вислід слідства відіслати до суду. Свідок розказує пікантні подробиці про редактора „Веку Нового" Данилюка, який перший „пустив сензацію", проголосивши у „Веку" невинність Штайгера й вину Паньчишина. Данилюк чванився, що дістане частину тої нагороди, яка припаде Дворіцкому. Потім, коли появилась хитість „сензації" і арештовано Єгера, Міщя, Корнгабера, Микитина і Дворіцкого — Данилюк хотів перелякний і навіть спакував валізку, готуючись до криміналу. Дальше Лукомскі вияснює непорозуміння існуючі поміж ним, як інспектором і комендантом державної поліції та Дворіцким бувшим поліц. урядником, а потім приватним детективом (як відомо, Дворіцкі дуже скептично висловлювався про особу Лукомского та партість поліції).

З огляду на нагліший суд над Ботвіном, розписаний на середу, розправу відложено до четверга.

Доразовий суд над Ботвіном.

Мала саля карного суду задихається від натовпу. Вступ на салю тільки за поіменними запрошеннями, — дуже суворий. Напруження, що жде на „сензацію", з ходом розправи щораз більше переходить у важку пригноблену атмосферу, як в обличчі трагедії: цеж сидить людина, від якої домагаються голови і голову якої може за кілька годин розстріскають кулі. Суд починається в 10·15. Трибунал складений радників Маліцкого, голови, Анґельского, Сохи та Малиновского, — протоколянта: д-р Пйотровского. Обвинувачує: прок. Сивуляк. До оборони зголосились д-р Аксер і д-р Шухевич. (Почувши це Ботвін дякує оборонцям мовчаливим поклоном.) Обвинувачений Нафталі Ботвін, має 20 років; уроджений біля Камінки Струмілової, у жидівській бідній родині, — записаний без віроісповідання і без національности; має 3 кл. народньої школи; від 4-ох пів є шевським перекравачем. Є це молодець малого росту, з довгими руками та довгим волосям, з нервовим обличчам, на якому відмальовується рішучість та завзяття.

Прокуратор коротко змальовує факти вбивства Ботвіном — Цехновского і мотивує акт обвинувачення, за злочин скритого вбивства. Дня 25-го липня в процесі проти Микитина та тов. слухали бувш. варшавського урядовця політ. поліції Цехновского як свідка. Його мали сконфронтувати з Паньчишином, та день раніше, 28. липня Ботвін убив Цехновского на вулиці Трибунальській. Ботвін на поліції та в суді зізнав, що від 1923 р. був членом комуністичної партії і що брав участь у комуністичній праці.

З газет і партійних товаришів дізнався, що Цехновскі є провокатором і рішив убити його. З доручення своєї партії з Варшави сполкував за Цехи, в суботу, неділю і понеділок. У вівторок усів на лавці скверу проти вул. Баторого й виджидав Цехновского. О год. 1·30 побачив його, як він вийшов з суду і пішов за ним по Галицькій вул. На закруті до вул. Трибунальської приблизивсь на віддаль 5—6 кроків і стрілив до Цехн., при чому дві кулі поцілили Цехн., а одна застрягла в упряжі одного воза. Цехновскі впав, підвівся, зробив ще два кроки й знову впав. Справник почав тікати до Рутовського вул. з револьвером в руці. Під крамницею Менкеса заступили дорогу два випадково йдучі агенти поліц. Мулік і Малявскі. Ботвін підвів руку з револьвером, але його вхопили й розброїли. На поліції заявив він, що вчинку не жаліє, і доконав його свідомо й обдумано. Прокуратор мотивує своє обвинувачення признанням Ботвіна перед інсп. Лукомским і 5-ми свідками події.

Оборона домагається перерви 2 годин в цілі ознайомлення себе з актами й порозуміння з обвинуваченим, покликуючися на закон. Трибунал заряджує пів годинну перерву. Д-р Аксер іде до сусідної канцелярії, де тримають під сторожею Ботвіна, а д-р Шухевич переглядає акти.

Слідують зізнання обвинуваченого переплітані питаннями прокуратора. (Докладно надзвичайно цікаві зізнання обвинуваченого мусимо з технічних причин відложити до завтрашнього числа). Зізнають наочні свідки події Марцелі Герман Штарк і Малявскі. Потім складає оречення судовий лікар знавець д-р Свйонтковскі.

Обор. д-р Шухевич вносить на піддання обвинуваченого оглядинам психіятрів і на розслід обставини, що метрика Ботвіна є фальшива та що Ботвін як малолітний не підлягає доразовому судові. Трибунал відкинув внесення. Прокуратор промовляв буквально дві мінути покликуючись на голий факт убивства. Довгу промову виголосив д-р Аксер після чого председник замкнув в 8 год. вечера розправу заповідаючи на слідуючий день на 10 год. ранку оголошення присуду.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Подорож Бріяна відложена.

Англійський уряд просив Францію відложити подорож Бріяна до Льондону з причини загрожуючого все страйку, бо англ. уряд не мав би часу на розглядання німецької відповіди. На Ке д' Орзей заявляють, що в справі подорожі Бріяна не запало ніяке рішення.

Мирові услівя Франції.

„Матен" повідомляє з Тетуану, що французько-еспанські мирові услівя є такі: 1) Абд-ель-Крім визнає реліг. суверенність султана, 2) Франція й Еспанія визнають адм. автономію території Рифанців. Вона матиме поліц. силу, доставлені Францією. 3) поширення смуги. Цевти і Мелілі визнається власністю Еспанії, 4) посілости Рифанців означиться лінією 20 км. на схід від залізниці Фез-Танжер, на південь лінією Уерг і Люокос, 5) береги між Атлянтиком і зах. границею території Рифанців і Люокос прилучиться до смуги Танжеру або поділиться на дві смуги. Новий статут віддасться під контролю Союза Народів.

Заворушення в Сирії.

Англійська преса майже щодня нотує вістки з Сирії про сутички між фашн. військовими відділами і тубольцями Друзами. Сутички ці щораз завзятійші. Скріплено англ. постерунки на границі Сирії.

Відкликання Фрунзе.

Генералісімуса червоної армії Фрунзе, який переводив інспекцію армії на Білорусі, радіотелеграмою візвали до Москви в звязи з поважним положенням на Д. Сході. Фрунзе виїхав негайно, а команду передав Буденному.

„Голодному Селу".

ВИКАЗ 32-й

Вп. Жертводавців, які зложили на допомогу „Голодному селу" в місяці липні 1925 в золотих:

Д-р Евчн, Львів 25 зол. Збірка в місті Долина: Івасюк 18 зол., д-р Дереш 6 зол., по 5 зол. зложили: о. Величковський, Івасюк, Крижанівський, Кирилівський, о. Ладо, Мандзій, Штень, по 4 зол.: Грабовенська, Грицей, Грищишин, Леонтович, Маїховнч, по 2 зол.: Антонович, Бабичівна, Бойдук Марійка і Михайло, Вірстюк, Гретчак, о. Дерлиця, Кабич, о. Козак, Люфтір, Мазуркевич, о. Тимків, Фуртак, Жарницький, по 1·50 зол. Вірстюк, Гретчак, Слюзарівна, по 1 зол.: Антонович, Банківський Винник, Гладій, Гладиш, Гошовський, Гретчак Василь і Осип, Гендер. Данюк, д-р Данилович, Еніс К., Еніс Е., Іваськевич, Ільницька, Кардаш, Ковалюк, Коляджин, Королюк, Козак, Креховецький, Кузилях, Мацушка, Мазуркевич Т., Мазуркевич Н., Медвідь А. і О., Пасічник, Ступницький, Филипчак, Зборовський Михайло і Іван, Здерковський, Штень Андрій і Анна, Червівський, Юнґерман, Гоффманн, Н. Н., дрібними жертвами зложено 15·20 золотих разом зібрано в Долині 165 зол. 70 гр. Комітет Допомоги Голодному Селу в Берліні 150 марок нім. На листу Ч. 38 зложили А. Давидович 2, Н. Н. 1, Прокопович 3, А. Подлєвський 4, О. Хойнацький 2, Домазлик В. 2, Кондрацький 2, Кушнір 1, Левицький — Скове 2. Через Зем. Банк Матчак 1 дол., Міляк 2·17 зол. Брацтво Хрис. Любови при Церкві С. С. Василіян 30 зол., Емілія Возняк 1 дол., Матковський 7 зол. 95 гр., о. Лучаковський 5 зол., д-р Богородевський 7 зол., дрібними датками 7 зол. 88 гр. разом 60 золотих. Редакція „Укр. Голосу" від В!Р. арх. о. Йосна Теодоровича в Чікаго збірка по церквах 75 долярів разом зібрано по день 29. липня 16.451·67 золотих і 1.178·25 долярів. — Спростування: в виказі ч. 25 пропущено пожертву Вл. П. Рачкової з Заліщик 5 зол., у виказі ч. 27 зазначена пожертва Української Громади в Берні 100 к. ч. належиться додати, що ця жертва зложена замість вінців померших членам Академічної Громади Е. Чупкові і О. Скорусеві.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневича.

Монастерська:
7.VIII. „Пан Твардовський".
14.VIII. „Запорожський клад".
Бучач:
6.VIII. „Вій".
15.VIII. „Гейша".
16.VIII. „Ноктюрн" і „У Ганкан-Зея".
Бітків:
8.VIII. „Запорожець за Дунаєм".
9.VIII. „Ой не ходи Грицю".
12.VIII. „Вій".
13.VIII. „Пан Твардовський".
Надвірна:
10.VIII. „Монахи".
11.VIII. „Ноктюрн" і „У Ганкан-Зея".

Заінтересовання з міст, що до приїзду театру проситься надсилати до 10.VIII. до Бучача. 120 4—?

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Спеціяліст для недуг жіночих, положничих і оператор

Д-р К. Воєвідка

бувший асистент проф. Лявенуса (Берлін) і бувший оператор гінекольоґічно-положничої клініки проф. Ваґнера у Празі ординує

в Станиславові, вул. Липова 3.
111 (дім „Варшава") Телефон ч. 332. 6-6

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі пихолиття!

Дрібні оголошення.

ДО ЗАМІНИ самостійна учительська посада в Жабю за посаду в півгірській околиці. Будинок власний, мурований складаючийся з 4-ох кімнат і шкільної сали, господарський будинок і город. Е. Повшук, Жабе. 147 3—3

ПРИЙМУ хлопців з вищої гімназії на харч і станцію. Зголошення до О. Цегельської, вул. Ліска ч. 14. 2—3

ПОШУКУЄТЬСЯ приміщення при родині для одної або двох панночок з вищих клас гімназії. Вимоги: добра опіка, окрема комната, добрий харч, фортепян, по змозі близше гімназії С.С. Василіянок. Зголошення до 15. серпня з условинами на адресу: Народня Торговля, Броди, під „Станція". 143 3—5

ПОТРІБНО для одинокої старшої особи молодого служачого, що знає взірти. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Пильний". 151 2—2

ВДОВА зі священичої родини бажає місця заряду дому в місті або на селі, може заопікуватися хорою особою. Стефанія Лукашевська, Львів, Личаків 16, у п-ні Федоровіч. 157 1—1

ГРОМОЗВОДИ на церкви, хвости, вікна, машини до виробу цементових дахівок, виготовляє Михайло Стефанівський, Львів, вул. Варстатова 10, (між вул. Рипперською і Корвенького). 158 1—3

УКІНЧЕНА семінаристка; знає добре життя і ручні роботи бажає лекції найкраще в горах. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Семінаристка".

ПАРОХІЯ на Поділлю вищої класи 4 кл. до стації, 6 км. до повітового міста при гостинці, до заміни. Відомість уділить Уряд Деканальний в Збаражі. 161 1—4

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Гаппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/11.

Пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знижка. 155 1—10

Український Інститут для дівчат в Перемишлі пошукує адміністраційної надзирательки. Близші інформації подасть Управа інституту в Перемишлі, вул. Татарська ч. 4. Прошення вносити до 15. серпня 1925 р.

Михайло Домчук,
управитель інституту.
153 2—3

УЖЕ ВІДКРИТІ після одномісячних ферій **Робітні Українських Інвалідів** при вул. св. Софії ч. 25

До обох варстатів (кравецького і шевського) приймається нові замовлення, як також виконується направки. Виконання робіт солідне, сильне й елегантне. 160 1—?

КОНКУРС

Виділ Тов. „Бурса ім. св. О. Николая в Перемишлі" продовжує отсим конкурс на принятя питомців до одної з інституцій на харч і мешкання до дня 15. серпня ц. р. Цим робом дає Виділ можність учням також і з дальших повітів — яких подання що до принятя до тут. гімназії щойно полагоджено, скористати з передше оголошеного конкурсу. Подання належить вносити, як і давнійше, на руки Управи бурси, згляднo інституту.

156 1—3 За Виділ:
Білинський, містоголова.

Відповідальна редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 175 (10.558). Львів, субота 8. серпня 1925. Поштова виплата оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ҐРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Засоби боротьби і оборони.

На маргінесі останнього доразового суду.

Коли ці рядки появляться друком, вбийник поліційного аґента Цехновского, Ботвін, буде розстріляний засудом доразового суду. Майже вся польська преса в один голос признала, що смерть є єдиною карою за злочин молодечого комуністичного фанатика. За першими звістками про одноголосне обурення у всій комуністичній пресі, прийдуть нові, ще зміцнені у своїм тоні; комуністи вже нині накликують до помсти за невинну жертву, за свого невинного товариша.

У такій атмосфері схвильованих пристрастей нелегко доходить до голосу зрівноважена рефлексія. Не маємо наміру встрявати у цей двобій, де сила та насильство є двома формами одного й того самого почування — нестриманої ненависти. Держава має свої закони, якими користується для найкращої оборони своїх інтересів. Виїмкові обставини домагаються, чи пак: накидають керманичам держави — виїмкові засоби для вдержання рівноваги суспільного устрою. Та саме з огляду на виїмковість становища, в якому опинюється влада супроти одиниць, гуртків чи навіть суспільної кляси, ворожих до пануючого суспільного устрою, кожде прикладення закону для боротьби з небезпечними елементами для держави — насуває питання про доцільність приложення мертвої букви закону.

Живемо в добі та атмосфері, в якій люде приналежні до ріжних національностей і партій надто часто схильні вважати своїх противників бандитами. Є це спадщина повоєнної психози — продовження того озвірілого фанатизму, якого прояви так щедро розкинула остання війна. Ставляти на один рівень злочинців з людьми протилежного нам світогляду, хочаби найбільше ворожого — це характеристична риса фанатиків, які вірять, що лише їх ідеї є єдиним спасенням людства. Нема сумніву, що політичні фанатики можуть бути для держави небезпечнійшими як звичайні злочинці, які не мають претенсій до направи існуючого суспільного устрою. А про те, коли закони нехтують психольоґічними мотивами людей, які доконують те, що з погляду даних законів уважається загальним поняттям „злочину", тоді рука Теміди караючи винуватців може легко докидати за кожним разом нового палива до тліючих іскор бунту супроти влади.

Найбільш непримиренні вороги комунізму, обєктивні дослідники духового перевороту, що захопив територію бувшої царської Росії, стверджують, що новий революційний рух стає для тисячів людей новою вірою, з усіма ознаками новородженої релігії. Психольоґи та соціольоґи стверджують, що з менту, коли якась ідея промощує собі шляхи пропаґанди між масою і запускає коріння, вона набирає містичної сили і її не можна захитати доказами льоґічних виводів. Західно-европейські держави зрозуміли цю психольоґію і їх боротьба з комунізмом не є приборкованням терору проти терору. Не тому, що суспільний апарат цих держав не почуває себе надто сильним для найгострійших засобів, запозичених з воєнної атмосфери. А тому, що вважає таку боротьбу з протидержавними ідеями — перш усього незгідною з конституційними законами, а що важнійше: недоцільною.

Доразові суди, якими держава карає політично небезпечні одиниці не тільки не припиняють впливу протидержавних ідей, а навпаки стають найкращими засобами їх пропаґанди. Здається, зайвим було би нині пригадувати тисячні докази з історії, хоча би польської, що розстріли та вязниці не відстрашують нових однодумців-революціонерів і не спинюють розвитку ідеї, хоча би вона видавалась не знати як неосяжною та божевільною.

Перед львівським судом станув учора характеристичний представник тої частини комуністичної молоді, яка не тільки фанатично вірить у правду своїх ідей, але й готова своє пересвідчення припечатати своїм життям. Незалежно від усіх нюансів становища супроти самого факту злочину, особи винуватця і супроти звязаної з цією справою цілої низки політичних моментів, неодин громадянин, що стежив за цілим процесом, мусів поставити собі питання, яке повинна довго важити на своїх терезах і сама Теміда: — чи такі події, які вирікають щораз частійше, не появлялись би рідше і не проявлялись би в мечше різких формах, як би атмосфера, в якій вони родяться, мала в собі більше подиху свободи, себто більше зрозуміння причин, що пхають молодь до таких остаточних засобів боротьби за свої пересвідчення?

Церква у Франції.

Цікава статистика.

З нагоди недавної дискусії на тему целібату подавали нам деякі прихильники цього стану за зразок між иншим також італійське та французьке духовенство й його корисну роботу для своєї суспільности. На випадок заведення загального целібату в нашій церкві обіцювали вони й для нашого народу неабиякі благодати від будучих целібсів. У звязку з цією дискусією варто послухати, що кажуть про роботу французьких целібсів, про наслідки тої роботи, і загалом про стан французької церкви, самі західні латинники, люде віруючі й вчені.

В німецькім католицькім тижневику Das neue Reich (ч. 25 з 21. III. ц. р. і ч. 37 з 13. VI. ц. р.) находимо дві перекладні статті про католицизм у Франції, написані одним визначним американським католицьким теольоґом і письменником у нюйоркськім „The Homiletic and Pastoral Review (за грудень 1924).

Зміст статті такий:

Американські католики не можуть вийти з дива, як це можливо, що католицька Франція має атеістичний уряд, котрий проганяє черців, конфіскує церковні маєтки, припиняє платню священикам і т. д. Щоби розвязати цю загадку, вибрався автор статті нарочно до Франції й приглядався на місці тамошньому релігійному життю. Перше, що впало йому в очі в поїздах, готелях, ресторанах і гостинницях, це загальне недодержування церковного посту.

Автор заходив у ріжній порі до ріжних костелів, щоби переконатися, скільки людей приступає до сповіді й причастя, яка є участь вірних у недільних богослуженнях, яка побожність серед народу і т. д. Щоби переконатися, чи його помічення правдиві, інформувався автор у досвідних знавців місцевих відносин та у старих безпартійних священиків, що знали ріжні департаменти (округи) Франції.

Вислідом цих усіх помічень і дослідів є заключення, що Франція не є вже віддавна католицькою державою; це радше країна безвірна, атеістична. Всяке инше твердження це або самоошука, або свідоме ошукування инших. Те саме, що про Францію, треба сказати також про Італію й Еспанію.

На 38 мілионів французького населення є найбільше 4 мілиони практикуючих католиків. Під цими практикуючими католиками слід розуміти таких, що ходять у неділі й свята на Службу Божу, заховують приписаний піст у пятницю, та приступають до великодної сповіди й причастя. Найбільша парохія в Парижі має округло 150.000 душ. Із цього числа заледви 3.000 сповняє minimum релігійних обовязків. Із згаданих чотирох мілионів ледви десять процент є мущин. В одній визначній парохії поза Парижем із числом душ 3.000 було ледви трьох мущин, що сповнило свій великодний обовязок.

Наглядним свідоцтвом релігійности французької суспільности є її жертвенність на церковні цілі. Треба знати, що Франція є найбагатшим краєм Европи. Навіть тепер, після війни, не видно там нужди, ані по містах, ані по селах. Навпаки: французьке населення живе в добробуті. Жебрака майже там не стрінеш; кожний має роботу, кожний добре одягнений, ситий і вдоволений. Отже якби Французи були добрими католиками, тоді певно їх духовенство не жило би в нужді. А так є справді. В Парижі є з 80 парохіяльних костелів. Паризький кардинал-архиепископ пише в своїм цьогорічнім пастирськім листі, що сорок паризьких парохів мусить удержувати своїм коштом, (крім цього удержує ще 60 парохів позаміських). Тих 100 парохій, удержуваних кардиналом, не покриває навіть видатків богослужень! Про сам Париж каже зрештою найкраще парохія св. Кльотильди, що числить аж 150.000 парохіян. Таке число вірних потребувало би деінде щонайменше 15 церков з стількиж парохами та бодай 30 сотрудниками.

В Парижі є цілі дільниці, де нема ні одного костела. Від довгих літ не будується там нових костелів, хоча число населення з року на рік зростає. Правда, що уряд не позволяє будувати нових костелів, але хочби й позволив, населення певно не покривало би коштів будови. Що гірше: уряд займає багато прегарних старих костелів на ріжні світські цілі, других стількі костелів стоїть опущених, занедбаних і в руїні. Славна катедра в Реймс, знищена війною, ніколи не була би діждалася відбудови, якби не американські доляри.

А який своєрідний той французький католицизм! Не рідко можна бачити жінку, що вважає себе дуже доброю католичкою, приступає до св. Тайн, відбуває навіть паломництва до Люрд, а при цьому читання найгірших плодів літератури це її насущний хліб. І в цьому не добачує вона нічого злого. Бувають навіть такі, що в часі самого паломництва до Люрд читають суворо заборонені церквою книжки.

Якеж французьке духовенство? Воно загально побожне й зразкове, але недосвідчене й без найменшого впливу на своїх вірних. Французький парох не відважився би давати своїм парохіянам раду в якійнебудь політичній справі. Його слухачі зробили би напевно саме щось зовсім протилежного. І населення і уряд ставляться до духовенства з легковаженням і погордою. Нема в Франції такого звичаю, щоби хто на вулиці поздоровляв стрічного священика. В часі світової війни в одній тільки католицькій Франції покликували священиків до війська.

Г. Ярмецький.

(Докінчення буде.)

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 565/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej i Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Diło" Nr. 169 (10.452) z dnia 1. sierpnia 1925. pod tytułem: „Dowkoła politycznoho wbywstwa u Lwowi" od słów „Ukraińciw komunistiw" do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, uznał dokonaną w dniu 1. sierpnia 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. i zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 4. sierpnia 1925 r.

Kohman.

По широкому світі.

Справа оптантів.

У відповідь на польські розпорядження про примусову висилку німецьких оптантів з меж Польщі, міська рада Монакі прийняла внесення, щоби домагатися від баварр-

ького уряду видалення усіх Поляків з меж Баварії.

Ще один ультиматт.

З Мадриду повідомляють, що термін, уділений Абд-ель-Крімові на представлення відповіди на мирові пропозиції, не перейде 15. ц. м. На випадок негативної відповіди Еспанія грозить наступом, який розпічнеться десантом, висадженим у кількох точках побережа.

Міжнародний суд над поліями в Китаю.

В Англії складено в парляменті офіціяльну заяву уряду, що в справі шангайських подій порозумілося 5 великих держав скласти спільну слідчу комісію, до якої буде покликаний також представник Китаю.

Закордонні студії.

(Громадянству на обміркування).

(Надіслана стаття.)

Голебі (Данія).

Коли чуєш про те, як культурні народи цілого світу дбають про освіту молоді, то мимоволі насуваються думки про нас, — що ми робимо, як робимо та що ми в нашому положенню робити мусимо...

Нам не приходиться і мріяти, щоб наша молодь здобувала освіту в такий спосіб, як молодь инших народів. Ми не можемо собі дозволяти роскоші більших подорожей для студій, зорганізування ріжних „пливаючих" університетів, бо ми ще боремося за наші школи на нашій землі.

Але ми всі годимося з тим, що в час, коли наша батьківщина поділена й шкільництво наше на рідній землі переживає страшну кризу, ми мусимо дбати, щоби найбільша кількість молодих Українців здобула освіту за кордоном, пізнала чужину й в тойже час дала чужині знати про трагічне положення нашого народу та про його незломні змагання.

Перед трьома роками рахували ми на чужині округло 3000 нашого студентства. Ті 3000 були „дислоковані" дуже й дуже невдало. Більша частина, понад 60 проц., стягнулася до Чехії, де лекше вчитися, лекше жити. Все йшло тудй, зрештою зовсім не думаючи, що всі „полекші" накладають на всіх нас далекойдучі моральні зобовязання супроти допомогаючих. І з огляду пізнання чужих народів таке скупчення дуже шкідливе. Коли пізнанням Чехії разом зі Словаккією займається почат 2000 молодих Українців, то скільки мусіло бути нашої молоді по инших країнах? Тимчасом по инших центрах живе у студіях дуже маленька кількість нашої молоді. Негативні наслідки такого анархічного безпляжового розміщення нашої молодої еміграції дуже швидко вийдуть на денне світло. Досить того, що вже тепер під політичним оглядом маємо страшну силу „чехо- (читай „антанто") філів", проти яких стоять невеликі групи студентства вільного, яке незважане нічим супроти тої чи иншої держави. Це примусове „фільство" дуже й дуже шкідливе, бо воно паралізує вільний політично-суспільний розвиток наших молодих сил, які таки мусять бути колись працьовниками на полі культурно-громадському, провідниками політичними... Проте історія може нам усе це ще до деякої міри вибачити, бо в час „інтернації" ми мусіли йти дорогою найменшого спротиву для врятування від фізичної й моральної загибелі молодих кадрів нашої суспільности по таборах.

Зовсім инакше стоїть справа під теперішню пору. — „Таборити" в подавляючій більшости примістилися. Для решток знайдеться місце біля більшости. Еміграція нашої молодіжи менш-більш „устабілізувалася". — Тіж 3000 донині перебувають за кордоном. Поволі починається реемігрція. Зміни заходять тільки в розподілові по ріжних центрах. Всі зміни спричинені фінансово-господарським положенням окремих держав. Все вказує на те, що починається нова доба в житті нашої еміграції. — Край дає тільки невелику кількість молоді й то лише до Чехії. По инших країнах кількість нашого студентства дуже швидко зменшується й при тому виключно задля страшної нужди. — Це все означає, що прийшов час, коли перед нашим загалом стає питання вдержання на студіях за кордоном більш здібнійших та пляномірної сталої висилки забезпечених студентів за кордон. Необхідність того врозуміла сама собою. Це саме завдання стояло перед українським загалом і в минулі роки.

Але до його сповнення підходили зовсім инакше. — Молодь емігрувала масово, кадри не були скристалізовані — тому й загал не міг виконати свого завдання. Коли ж тепер лишити цю справу без уваги, то протягом ближших років, навіть семестрів, не матимемо нашої молоді на жадних чужих школах, крім чеських. До цього не можна допустити, бо рівночасно з ліквідацією нашої академічної еміграції по ріжних центрах скінчиться й та „зовнішня" праця нашого загалу, яка як-так провадила молодь. Минулі роки нас багато дечого навчили й ми мусимо використати той досвід. Найголовнійше, на що треба звернути увагу, це матеріяльне забезпечення всіх тих, хто за всяку ціну мусить лишитись далі на студіях за кордоном, чи хто згідно з рішеннями відповідних органів висилається на студії. Незабезпечене студенство, наскільки перебування його на студіях не визнається за конечне, мусить чи пробиватись далі власними силами, чи ще збільшити еміграцію в Чехії.

Наскільки ми цікавимося будучиною нашого народу, то мусимо студії нашої молоді закордоном поставити поруч з головними нашими національними завданнями. Цим має займатися цілий український загал через ті самі органи, які ведуть справу нашого високого шкільництва. В цілій праці не повторювати „дісльокаційних" помилок минулих років, а до забезпечення притягнути всі фінансово-господарські українські підприємства й навіть сільські громади. Заразже на широку скалю почати висилання стипендіятів. До всіх заможнійших родин звернутися із закликом посилати своїх дітей на чужі високі школи. Не треба боятися, що це шкідливо відібється на розвиткові наших високих шкіл. Значно більш користи буде від студій за кордоном, ніж на польських школах. Після зміни валютарних відносин у Польщі це все значно полекшується і з матеріяльного боку. І колиб цілу акцію розділити в той спосіб, щоб громадянство в краю перебрало на себе висилку нових стипендіятів, а еміграція в Америці удержувала старших, які стоять на половині дороги, то тоді усунулась би небажана плутанина і „конкуренція" (благання помочі) в так важній справі.

Не забувати, що цього вимагає від нас наша майбутність! Не призадумуймось перед матеріяльними жертвами, коли ми нація здібна до самостійного життя!

Досить згадати, що цього року в Німеччині, яка дає широкі можливости до пізнання не тільки німецького народу, але також цілої Европи, залишилося тільки 5 проц. нашого студентства. Таке замешання помітно і в Австрії, і в Данцігу. А в південно-західній Европі зовсім не маємо наших студентів.

Не лишаймо цього без уваги, бо протягом короткого часу по головних академічних центрах Европи вже не буде видно Українців і не буде чути про Україну, та тим ще більш звузиться зачароване коло нашої національної пасивности. **К.**

Доля і недоля нашого театру.

1. Будинок без театру.

Вакаційне дозвілля є доброю нагодою до міркувань над такими романтичними бажаннями як власний, національний театр на вершині сучасних домагань. Це є тема невичерпана для фантастів та реалістів, засуджена на довголітну рецидиву. Питання: „а щож з нашим театром"? повторяють у нас щораз частійше у товариській розмові в такім самім тоні як „ов? то ви ще недужі"?

Більшість громадянства є тої гадки, що справа нашого театру ввійшла у виїмкову стадію недуги. Люде не запримічують, що в цю стадію ввійшли перш усього вони, а з ними все довкола. Нема в нас справи, яка стояла би менше виїмково, себто природнійше, як саме наш театр, який... не стоїть і не так хутко стане. „Природно" не значить: „як слід", а значить тільки те, що наш загал не повинен дивуватись наслідкам, якщо знає їх причини.

У нинішній стадії театральної справи треба відріжнити два ріжні

Андрій Чайковський.

Гулка і Смулка.

Гумореска.

I.

Другого року після того, як Андрій Смулка перейшов на університет до Львова, йому трапилась така пригода.

Стрічає його на вулиці якийсь панок, вже здалека всміхається до нього і вимахує руками:

— Здорові були пане Гулка! ви вже по матурі? Як ми вже давно не бачились!

— Я, пане, не Гулка — каже...

Він зразу вважає це за жарт, дивиться на Смулку поглядом цілої гами почувань, відтак прохає в нього вибачення, що помилився, і йде далі.

На другий день стрічає його на вулиці якийсь другий панок, тай відразу:

— Пан Гулка...

— Ні не Гулка — каже та йде далі...

Такі зачіпки траплялись йому дуже часто. На ріжних вулицях Львова, у ріжних порах дня, ріжні люде вмовляли в нього, що він Гулка, і він мало вже і сам не повірив, що він справді Гулка, коли на його тільки людей свідкує.

Та те, що було досі, ще би нічого, — та ось послухайте, що йому трапилось одної неділі.

Десь біля полудня вийшов він на Високий Замок пройтись. Днина була напричуд гарна, погідна. У той час було тут людей мало, бо саме обідня пора була.

Йде собі та підсвистує якусь веселу арію, аж чує, що хтось хопив його знечевя попід руку:

— Прецінь раз повелось мені нарешті піймати тебе, — вже мені не втечеш...

Дивиться, а його держить під руку якийсь по святочному одягнений добродій з грубим животиком, на якім розложився гадюкою грубий золотий ланцюх від годинника. Лице у його сите, вдоволене, гладко виголене, румяне. Видно, що він сам із себе дуже вдоволений. А що до його сили, то по тому, як він Смулку держав за руку, він пізнав, що він і волові дав би раду...

Не вспів він висказати свойого здивування, чого саме він від нього хоче, а він лепече:

— Полюю на тебе, полюю і ніяк не можу тебе піймати... Що ти собі, гільтаю, думаєш, — Він погрозив йому жартобливо своєю грубою палицею — бідна Корнельця то вже мало яйця не знесе, так суєтиться за тобою, а ти мов у воду пірнув... Зі мною — моспане, так не можна, — ти мене знаєш, — колиб що до чого прийшло, то я, моспане, І так потраплю... І він знову погрозив своєю палицею, але трохи инакше, як першого разу.

А тут, як на нещастя, на цілій лінії нема живої душі, опріч їх двох.

— Мені здається, ласкавий пане — каже Смулка, що ви помиляєтесь щодо особи, я зовсім не той, за кого ви мене вважаєте...

— Що? ти туди? го го! а то жартуй з тебе, і шельма навіть не засміється! Ні, небоже, ти туди не загинай, бо не вигнеш, а зломиш.., кажи, чому так довго не приходив?

При тих словах стиснув його ще дуще під паху мов кліщами і поглянув своїм повним лицем в очі...

Що йому було робити? Виправдуватися але, бо ще палицею почастує. Треба якось мога проволікати розмову, та може надійде поліцай і освободить його з цієї пастки...

— Я в останніх часах, — каже — дуже вчився... по двацять годин на добу, я мав, бачите, екзамен під носом...

— Коли так, то я розумію... екзамен, то перша, головна річ, без цього то людина така як ти, цілком дурень... хоч правду кажучи, ціла то твоя наука не варта свинячої ратиці... Та скажи мені, голубе, скільки ти до цього екзамену здохлих свиней порізав? хехехе...

З такої балаканини Смулка нічогісько не розумів... а тут якби хто закляв, нема нікого ні людини, ні поліцая... він став і не знає, що йому сказати... Лише очі на його вибаранив...

—Ну, ну, я знаю, ти не лише свиней здохлих ріжеш, а і коней, корів, псів, а може і мишей, хехехе... Та воно так: зайди ти коли в будний день до мене, а побачиш покраяну свинку, зарізану, здорову, мов горіх! І ти побачиш, як виглядає здорова свиня, побачиш мізок, серце, утробу, побачиш, яке воно у здорової свині, а тоді вже знатимеш краще, як хвору свиню лічити, от воно що... Бо я хорої штуки певно не куплю. Знаюся на цьому краще, ніж твій брат, свинський лікар... Кажу тобі, що від тринятиліт, як я став своїм майстром, мені ніразу не трапилось купити хорої свиники...

Тепер Смулці стало ясно: цей товариш, то певно різник, а цей, за кого він його вважав, то певно якийсь ветеринар.

Зараз хотів свого товариша попращати, і розстатися з ним, і хотів легенько свою руку освободити з його обіймів, — вже й рука терпнути стала — та він це зараз зміркував:

— Що? дезерція? го-го! — мій голубе, вибий собі цю пусту думку з голови, добре, що тебе раз піймав... йдеш до нас обідати, тай годі... — крикнув йому в ухо, тай ще дуще за руку стиснув.

— Перепрошую дуже, каже, у мене обід заплачений в університетській столовій...

— Дурна твоя університетська столова... ти там цього на Великдень не понюхаєш, що у мене у будденьїдять... Ог голодомори ви: буцімто пообідаєш, а кіндюх все своє алилуя співає... Знаєш ти, що сьогодні у мене на обід буде? Борщ. А знаєш, який борщ? пальці облизуватимеш... сам цар Давид такого борщу не їв... Борщ з свининою, як моя Магдуся варити вміє.

Він ці слова так голосно крикнув, що аж гурток горобців, що на дереві цвіріньокали, сполошився і пофуркав далі.

(Продовження буде.)

моменти: власний будинок і театральну дружину. Більшість нашого громадянства, схильна до екстремів, (тим більше в теоріях!) єднає нероздільно ці два моменти у своїй уяві і тому доходить до диковинних висновків. Найчастійше доводиться чути погляд, що або матимемо свій власний театральний монументальний будинок, який стане засновком зразкової драматичної дружини — або не матимемо нічого. Такий висновок може характеризувати патріотичний пал або розмах промисловця, а одночасно бути характеристично наївним, зваживши реальні умовини, з якими рахуватися кожда будівля і кожне підприємство мусять.

Доля театрального фонду, призбірюваного на протязі десятків літ, мабуть усім відома. Він лежав в австрійській валюті так довго, доки одного дня давні міліони не стали звичайним безвартним папером. Така доля вистріла на протязі війни чимало більших капіталів, які звязали себе залізними путами вірности з габсбурсько-німецькою орієнтацією. Не можна навіть робити докорів членам якогось комітету, уповажненого для завідування театральним фондом, що вони в якийсь критичний момент не перемінили австрійської валюти на кращу. Це був риск який домагався особистої ініціятиви, а відомо, що ніяке багатоголове громадянське тіло не в силі було би дати своєї згоди на банкову операцію, навіть, колиб у ньому найшлася одиниця, що поставила би такий внесок. Тому треба вважати якнайбільше природним факт, що коли ми, завдяки вірі в німецьку перемогу, програли неоцінені скарби в усіх напрямках — то тим самим мусіли програти і проєктований театральний будинок у Львові.

Є теоретики, які з олівцем у руці обчислили, завдяки якій жертвенности нашого громадянства, на протязі кількох літ. можна збудувати святиню для Мельпомени, Талії та Евтерпе, запаморочуючу своїм блеском. Такі обчислення основані на фантастичній премісі, що тисячі наших громадян будуть щомісяця відкладати якусь означену суму, ставши притьмом, якимсь чудотворним способом, систематиками і призабувши про всі инші патріотичні зобовязання, які вони давно могли би виповнити саме такою сумою і такою систематичністю. Деклямувати про ролю театру в культурнім житті народу, вабуваючи, що в нинішній добі ми щоднини мусимо зрікатись найбільше первісних засобів культурного життя — можуть нині хіба актори, які стали політиками. Адже раніше, ніж театру, потрібуємо шкіл, книжок, читалень, кооператив, часописів, журналів, і кожну з таких прірв можна би залатати одним жертвенним поривом усього громадянства. Наші теоретики забувають, що пориву, який має до діла з цифрами і місячними сплатами, не можна викресати красномовним покликом. Тільки народ — легкосердний марнотратник міг би в нинішних обставинах витратити міліони на такий люксус, як театр, коли економічна та суспільна скрута не дає йому змоги скласти сотки, навіть десятки тисяч на предмети буденно необхідні.

Театральний будинок, у таких розмірах, як це уявляють собі фантасти, є для нас нині люксусом, який коштував би нас багато більше з моменту свого істнування, ніж самі його народини. Уявім собі, що наш громадянський порив удається або що якийсь американський філянтроп записує нам на бажану ціль потрібних 500.000 долярів. Вибрана комісія завідуюча цією будівлею мусіла би довго думати над тим: кому віддати його в аренду або на яку иншу інституцію його переробити. Львівські Українці не в силі вдержати постійного театрику рівнож на 250 місць. A noblesse oblige: — не можна уявити собі справжнього, напів столичного театрального будинку, в якому двічі в тиждень, для ощадности у студеній, неосвітленій салі, при обдертих декораціях ставитимуть раз „Ой, не ходи Грицю", а вдруге „Гамлета".

Важко зрозуміти психольогію громадян, які на протязі довгого часу зовсім природним уважають зовнішний вигляд будинку „Просвіти" і його внутрішні обдряпані, брудні стіни, глядять спокійно на цвіль та порох у численних економічних та культурних інституціях, але на зборах патетично протестують проти можливости, що наш театр не стоятиме на першорядній площі і не подобати ме на театри світових столиць! Другий державний париський театр „Опери" може терпіти під своїми аркадами — книгарню; лєнінонська опера „Covent Garden" або т. зв. Шекспірівський театр „Old Vic" є такими „старими потворами", що нагадують швидше військові шпіклїри; але ми, громадяне країни, в якій бруд скапує вулицями та домами, де нужда тиняється ледви напів підстрижена, напів підмальована, ми мусимо мати палату на показ!

Париж має нині три театрики, які промощують шляхи у драматичнім мистецтві, а їх зверхній вигляд та саля вистав не ріжняться нічим від дому якогонебудь нашого провінціонального „Сокола", на 300 місць. Вся їх сила — це співпраця ідеального режисера з великим актором; невеличка сцена має лише необхідний модерний механізм. У нинішних умовинах ми можемо мріяти лише про театральну салю, зі сценою вивінуваною в усе те, що необхідне для акторів та вистави у сучаснім розумінні. А вже це — хто зна, чи не понад наші сили.

Мих. Рудницький.

Ботвін перед судом.

Загальне враження про особу обвиняч.

Кождий, хто йшов на доразовий суд над Ботвіном мав враження, що на лаві обвинуваченых зустріне людину справді революційного покрою, що вже сам вигляд, його мова і поведінка підкресляють це. Але досить було тільки глянути на нього, коли набиралось цілком иншого враження. Ботвін — молодий хлопець, фізично слабо розвинений; черти лиця симпатичні, живий погляд очей, котрі одначе не зраджують великої енергії. Це краще тип замкненої в собі людини, на яку можна числити, якій можна повірити. Говорить спокійно, уривanими реченнями, звертаючи деколи більшу увагу на детайлі, аніж на сам факт. Весь час переслухання спокійний.

Ботвін про себе й свій вчинок.

Уроджений він у бідній жидівській родині, як осьма дитина з ряду. Батька зовсім не памятає. Змалку часто хорував, так що до 7 року майже не ходив. Скінчив тільки 3 кляси народньої школи. Від ранніх літ мусів працювати, торгуючи чим попало, а потім вступив на науку шевського прикравача. В році 1921 вступив до професійної організації, а потім до комуністичної партії.

Засипуваний питаннями, що вплинуло на нього, що став комуністом, заєдно відповідає: „практика життя". Читав, слухав дискусій, але злидні життя головно пхнули його до віри в комуністичну ідею, як єдину розвязку суспільного положення. Цехновского не знав, але чув про нього й читав, що він колись був членом партії, потім в часі страйку виступив і став провокатором. Щоби вбити Цехновского — дістав приказ. Хто це була ця особа, яка йому вручила приказ, не знає, не призадумувався навіть над тим. Він знав, що завдяки Цехновскому потерпіло багато товаришів, головно Вечоркевіч і Багіньскі, що в партії було гасло: „смерть провокаторам", і тому він піднявся свого вчинку. Подрібно оповідає, як слідив Цехновского, як в дні атентату вичікував його на Галицьких валах, як ішов він за ним і як на Трибунальській вулиці стріляв. Після вчинку не тікав, тільки скорим кроком перейшов на другий бік хідника і йшов в напрямі Трибунальської вулиці. Коли почув за собою крок й крики, задержався і відлав свій револьвер поліційним агентам Мулікови і Малявському, які за ним бігли. Боронитися ані стріляти й не думав. На поліції заявив, що виконав вчинок свідомо, що вбив Цехновского як провокатора і не жалує свого вчинку. Був він вчасі слідства поденервований, крім цього били його, тому виявив деякі назвища, але сказав тоді неправду.

З тайн поліційного слідства.

Питання прокуратора, які він ставить Ботвінові, спрямовані на те, ніби виказати, що Ботвін на поліції інакше зізнавав, що на поліції подав він деякі назвища й псевдоніми, на основі котрих поліція перевела ряд арештувань а навіть прийшла до списку цілого Центрального Комітету Комсомолу Західної України. Ботвін всьому перечить, заявляючи, що хоча він вчинок виконав на припоручення, всеж таки за це він поносить відповідальність. Вбив провокатора і хоч жаль йому його як чоловіка, то як провокатора не жаль.

Справа грошевої допомоги.

Заперечує теж, начебто мав обіцяну якусь нагороду в грошах. Справу грошевої нагороди підкреслює головно прокуратор. Він то повідомляє Ботвіна, що на львівську почту наспіла грошева посилка 798 золотих для нього, одначе Ботвін нічого про гроші не знає і заперечує, начеб то він мав ці гроші від когось дістати. Як пізнійше оборона виказала — гроші на почту надійшли, але вони призначені були для якогось невідомого близше Ботвіна. Впрочім оборона подала назвище посилаючого, котрий зможе справу вияснити.

Зізнання свідків.

По переслуханню Ботвіна наступили зізнання свідків: принагідних видців атентату при вул. Трибунальській і поліційних агентів, як задержали Ботвіна. Зізнання ці нічого нового не принесли, хіба те, що поліційні агенти, старалися в яскравих словах, при помочі жестів і брайтбартівського демонстрування доказати, як Ботвін замахнувся, як мірив до них з револьвера і в якій то страшній небезпеці вони находилися.

Внесення оборони.

Перед закриттям доказового поступування оборона поставила ряд внесків, а саме д-р Шухевич: щоби покликати матір обвинуваченого на доказ, що Ботвін — 8-ма дитина з ряду, що він роками хорував, що батько його помер наслідком сифілісу і що один брат покінчив життя на Кульпаркові, а також, аби покликати на свідка списувача метрик з Камінки Струмилової на доказ, що доставлена поліцією метрика Ботвіна невірна, бо він уроджений не 1905 р. а 1907 р.

Д-р Аксер натомісць поставив внесок на покликання свідка М. Данилка з Варшави на доказ, що тих 798 зол. він посилав, але не для цього Ботвіна.

Трибунал всі внески відкинув.

Промови прокуратора й оборони.

Слідують промови прокуратора й оборони.

Прокуратор говорить коротко. Констатує факт, що обвинувачений признався, що суд це ствердив і тому домагається присуду після приписів закону.

До слова приходить оборонець д-р Аксер.

„Немає тижня — каже — а навіть дня, аби ми не чули чи не читали: пан президент не скористав з прислугуючого йому права... Протягом чотирьох літ істнування польської республики затверджено і виконано аж 680 присудів самих тільки цивільних не військових судів. Страшна цифра. Чи в Польщі аж так погане населення, аби стільки людей судити в доразовому поступуванню? Прецінь і в культурній Франції чуємо про масові злочини, в Німеччині випадки канібалізму, в Італії політична вендет-

ВІДГУКИ ДНЯ.

Добрий примір направив.

Вчора вечером стрінув мене один знайомий Вп. п. Соломянй Вдовець.

— Ти куди? — запитав зараз після церемонії привитання.

— В хату?

— В хату?... Бійся Бога, чоловіче. Жінки нема, ніч така, хоч гопки збивай, на годинику 21 година, а ніч „у хату"... Дивися, який місяць. А в парку — просто рай. Тільки стань і розкошуйся!... Ходи на цигарочку до Фліссерової.

— Не маю гроше?, — відповідаю.

— Нічого! Знаєш, я жінку вислав до Зеленяки, а заплатою почекають, а тимчасом поносів спербать. Ходи!

Пішли ми...

Мій знайомий був у знаменитім настрою. Відсутність жінки, присутність пенсії, краса місячної ночі і близькість доброго пивочку завернули йому голову і позволили забути про спадок золотого.

— Знаєш, — казав мені на ухо — ти без жінки, я без жінки... не зашкодить-лоб так трохи десь щось... і моргнув значучо оком. — Пригадаєм собі парубоцькі часи, бо правду сказавши солідність може наперті обриднути.

Я очевидно боронився від сметичних слів, як від настирливих мух, але мій знайомий видобував чим-раз то сильнійші і більш переконуючі аргументи. — Львів велике місто, і пес не гавкне! А наші жінки нам'ть і не подумають про щось таке...

Спокуса вслизувалась у моє невинне серце і я мало-помалу танув як віск. Ми рішили випити ще на „добраніч" і вирушити...

Біля нас засіли при другім столику два шофери і почали голосну балачку. Взяляку на те, що кожний з нас потонув на хвилю у мовчазне розмірання — слова наших сусідів виразно давеніли в кімнаті.

Один з них оповідував:

— Кажу тобі що то було сміха вчера! Сиджу я собі на авті коло Мусяновича. Дивлюся вийшов якийсь „гість", розглянувся сюди-туди і далі дівчинку під пахи. Але деяки скрутив на Третього. Мов аж тут виявила напротів нього якась кобіта і фа-фа його по пиписку.

— Певно якась друга дівця?

— Де там дівця! Жінка! рідна жінка!

Я глянув на свойого знайомого. Його лице помітно видовжилось, а очі стратили блеск.

При другім столику шофер оповідав далі:

— Чоловіче! що то за баба була. Не яканебудь „делікатка" але така правдиво „домова". Як гукнула бідолаху, то аж носом заворов. Йойкнув бідний, аж жаль було. По тім, що тільки хоче встати, а вона його знову: фафу, а він знова хлоп.

— Звідки ти знаєш, що то жінка?

— Бо дерлася як вариятка: „То ty, bestjo mnie na wakacji wysłał, a sam tutaj bezwstydniku jeden chodzisz..." і далі трахтарах, звідси і звідси.

(Мій знайомий почав трястися як у пропасниці, а я почув якісь скобати коло серця.)

— Потім — оповідав шофер — чоловік сховав голову за ринву, а жінка молотила по плечах як ціпом.

— Добре йому так! відізвався другий. Вишле лайдак жінку на село, а сам от що виправляє.

Я почув, що мені слабо робиться, а рівночасно бачив, що й мій товариш стратив решту румянців.

— Підем спати — запропонував я.

— Певно! поспішився мій знайомий. Ходім... Спати хочеться і пізна пора. Щ потім хто подумає, що ми несолідно живем...

— А навіть, знаєш і несовісно супроти наших жінок. Вони там, любочки, на глухій провінції, а ми тут малиб бавитися по ночах! — додав я.

І ми швидко почимчикували до пороженіх помешкань.

Galaktion Чінка.

P. S. Всі педагогічні журнали і читанки для дорослих дітей прошу передрукувати.

та, на Мадярщині білий терор — а проте не чули там про інституцію доразових судів. Всіх судять там в звичайному поступуванню. Тільки в Польщі не так.

„Впрочім атентат Ботвіна це політичний морд. А тих було так мало, що тут не повинна заходити потреба доразового суду і під цим оглядом трибунал не повинен руководитися тільки мертвими буквами закону.

„Мотиви вчинку Ботвіна наскрізь ідейні. Він вбив провокатора, вбив чоловіка, якому подібні в 1905 р. так часто падали на вулицях Варшави з рук польських терористів з П. П. С. Правда, Цехновські був на польській поліційній службі, але само воно не може ще йому зедиаги симпатії серед чесних людей.

„Життя Ботвіна не завидне. Коли вибухла війна — мав 9 літ. Мати йшла на місто, аби годинами стояти „в хвості", аби дітям принести хліба. Йогож в той час виховувала вулиця. Від 14 р. життя він вже працює на себе й родину. Бачить нужду, нерівність і йде до комуністів, бо чує, що вони голосять щось для нього приманчиве, що вони звіщають рівне життя для всіх. План морду не повстав в його душі. Хто инший йому це підсав, а він як дисциплінований член організації тільки виконав його.

„Не прошу ласки, тільки права, Але як що це називається ласкою то прошу ласки іменем його і його нещасної матері. Прошу в момент, коли смерть стає над його молодою головою і вишкірює зуби. Нехай Ботвіна судить звичайний суд".

По промові д-ра Аксера предсідник звернувся до обвинуваченого і спитався, чи цей не має ще чого сказати. Ботвін тільки хитнув головою.

Оголошення присуду назначене на другий день.

Присуд смерти.

Зіля 10 години ранком вул. Баторія залягли великі маси цікавих. Густі поліційні патрулі з наїженими багнетами з трудом заводять порядок. Такий сам натовп перед входом до суду.

Кілька хвилин по 10 г. входить трибунал, а опісля вводять Ботвіна. Йде спокійно, ні один нерв не дрожить на його лиці.

Всі встають і предсідник проголошує присуд, на основі котрого Ботвіна засуджується на

кару смерти.

На салі мертва тиша. Всіх очі спрямовані на засудженця. А він далі спокійний, тільки лице блідніє а очі дивляться униз. Предсідник винимає годинник і назначує екзекуцію на 12·30 г.

Забирає ще голос обор. д-р Аксер і просить додатково ще о 1 годину, аби засуджений міг приготовитися на смерть. Просить теж, аби предсідник іменем засудженого й оборони просив президента держави про помилування, мотивуючи це тим, що це молодий хлопець, що життя його бездоганне, що походить з бідної родини, яка не могла його як слід виховати, що вчинок виконав з ідейних мотивів.

Предсідник дає додатково ще одну годину й прихилюється до прохання оборони.

В пригнобленому настрої публика опускає салю. Ботвіна вивозять на побачення з рідною.

Екзекуція.

Казимирівська вул., де находиться т. зв. „Бригідки", куди привезли Ботвіна в критій поліційній кибітці, з цих сторін обставлена поліцією. Нікого туди не пускають за виткою поліційних комісарів, агентів-представників преси.

Перша година, а ще невідомо чи президент помилував, чи ні.

Все приготовлене. Малий заулок між стінами тюрми обставлений військом. Є це так малий простір, що деліквент, кордон війська, відділ, який має віддати сальву і трибунал певне стоятимуть один біля другого. На ту тему йдуть балачки — бо досі смертні присуди виконували в другому місці вязничого подвіря. Під муром два білі стовпи, які придержують напханий соломою сінник. Тут стане деліквент — а сінник на це, аби куля, скісно вдарившись в мур, не відбилася.

Наближається година 1·15. Пронеслася вістка, що вже трибунал приїхав. Пан президент не скористав з права...

Хвилювання росте. Кожний мимоволі звертає очі в довгий, переулок, звідки мають вивести Ботвіна.

Показуються члени трибуналу. Лиця їх змінені. За ними наче мара, похилений, прибитий, з руками схрещеними на грудях жидівський духовник. На лиці мертво-блідий. Убраний в ритуальний стрій. Глянув на місце страчення, ноги під ним задрожали, в очах появи лися сльози. Просить прокуратора, аби йому позволили відойти, бо цего не перенесе, зрештою Ботвін і так безконфесійний. Відходить.

З кінця переулка пронісся якийсь голос, співав. Кінцеві акорди „Інтернаціоналу".

В окруженню поліціянтів і жовнірів показується Ботвін. Идуть скоро. Ботвін уриває „Інтернаціонал" і починає співати „Червоний Прапор".

„A jednak przyjdzie dzień zapłaty
Sędziami wówczas będziem my...

Стає на означеному місці. Жовнірі готовлять кріси. Відчитують йому ще раз присуд.

„Геть з буржуазією! — Хай живе соціяльна революція!

Не дає завязати собі очей. Хвилина страшної мертвої тиши і грохіт стрілів. Ботвін паде, поцілений чотирома стрілами. Лікар констатує смерть і його кладуть у готову вже тендітну труну.

НОВИНКИ.

— **Приятельська пограничка розмова.** З ріжних відтинків польсько-радянського кордону повідомляють про нові перепалки поміж відділами корпусу охорони погранича й атакуючими їх бандами, що появилися від радянського кордону. З військової станиці к. села Горохівки (Волинь) доносять про гостру вимину стрілів, після якої диверсанти завернули в глиб рад. території.

— **Балканські фаєрверки.** У м. Пязві в Болгарії вилетів у повітря склад вибухових матеріялів, поміщений недалеко стаційного будинку. Болгарська телегр. агенція запевнює, що це — сонце запекло. Будьмо ввічливі й повірмо.

— **Старий млин знов розпустив лотони.** Відомий зі своєї балакучости німецький цісар Вільгельм замовк був на якийсь час. Але як от се появіть часописи він знову забалакав. Один пастор попас в „Пестї Гірлап" розмову з цісарем. Цісар між иншим сказав таке: „Вірю в силу Німеччини. Мій нарід жде і я жду також". Американські часописи подають знову другі уривки висказів б. цісаря. В них висказується Вільгельм досить ясно і щиро про Америку. Він дорікає гостро Америці за те, що вона встряла в війну з Німеччиною, хоч була з нею запоминена. До цього спонукала її хіба жажда зиску, бо не можна припускати, щоб Америці розходилось про повалення Гогенцолернів. Це був би нонсенс такий самий, як і повалення амер. президента, а заведення монархії... Німеччиною. Республика в Німеччині не відповідає духові німецького народу і довго вона не потріває. Свої нарікання кінчить Вільгельм закидом Америці, що вона забула про заслуги Гогенцолернів, за часів Вашінґтона і віддячилась тепер... Версайським трактатом. Не знати, чи теперішні промови цісаря будуть робити стільки гуку, що колишні. Здається ні, бо часи помітно змінились.

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

25-ий день розправи.

На початку розправи предсідник оголошує рішення трибуналу щодо попередніх внесень оборони й прокуратора. Допущено яко свідків Михайлину Данищ і Івана Мариняка на обставину як Ст. Паньч. перевів день 5. вересня м. р. Відмовлено внесенню про перевірення дат у книгах друкарні „Діла" відносно часу служби Ст. Паньчишина, відмовлено переведення доказу, чи Микитин належав до комун. партії, відмовлено переслухання Ст. Паньчишина та обставину, де він перебував перед 5. вересня.

Предсідник приступає до переслухання знавців письма (мова йде про анонімові листи в справі Штайгера).

Д-р Глушкевич вносить переслухати ряд свідків (о. Григорія Паньчишина з Голоків, два Льва Хомінського з Камінки стр., п. Михайла Баранина учителя в Городенці) на доказ, що саме один з покликаних знавців, Франціщек Вальчак, допустився у своїй цинулій діяльности як судовий знавець письма кардинальних помилок. Д-р Кібіц вносить переглянути акти б. справи Барана у львівським суді, з яких вийде, що инший знавець, Піссаїч, теж вказав як на автора одного листу — зовсім фальшиво. Д-р Грек звертає увагу, що ця справа може набрати широкого світового розголосу й тому не слід покладатися на оречення, компромітуючих знавців. Прокуратор противиться осуджуванню а ріогі оречення записаних знавців.

Трибунал відкинув усі внесення. Знавці отримують з рук предсідника листи, які мають стати предметом їх розсіду й виходять для переведення експертизи.

Слідує переслухання чергового свідка підкомісаря Леона Кайдана, нині комісаря комісаріяту II. дільниці у Львові (Городенського). Свідок заявляє, а предсідник ствердує це документально, що м-стно внутр. справ звільнило свідка з урядової тайни відносно кол. урядового відношення між свідком і Микитином.

З кінцем червня 1924 р. зголосився до свідка на поліцію Микитин і заявив бажання виявити певні дані з діяльности комуністів на терені Польщі. Подав, що працював в партії. Свідок ствердив, що інформації Микитина є певні й загальникові. Мик. називав комуністів, які здебільша були вже арештовані або відомі поліції. Говорив про справу Брехера і Шльосера. Всеж Кайдан увійшов з Микитином в „контакт". Микитин став офіц. конфідентом поліції, інформуючи її про всякі справи на місцевому терені. (В хвилині віддання числа до друку трівае дальше переслухання ком. Кайдана).

Біржа.

Львів, 6. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·75 — 5·80, канад. дол. 5·50 — 5·60, чеські кор. 0·16 — 0·17 лей 0·0250 — 0·0275, франц. франк 0·25 — 0·26, швайц. фр. 1·03—1·04, анг. фунт, 25·80—26·00.

Золото. 20 кор. 22·00—22·20, 20 франк. 20·00—20·10; 20 марк. 25·0 —25·10; 10 руб. 27·40—27·50.

Срібло. Австр. кор. 0·44·60—0·44·75, 5 зв. кор. 2·35—2·36, фльорени 1·20—1·22, рубл. 1·88—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85 —0·86.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич.

Монастирська:
7.VIII. „Казка старого млина".
14.VIII. „Запорожський клад".
Биткв:
8.VIII. „Ой не ходи Грицю".
9.VIII. „Запорожець за Дунаєм" і „Вечерниці".
12.VIII. „Пан Твардовський".
13.VIII. „Він".
Надвірна:
10.VIII. „Дні нашого життя".
11.VIII. „Монахи".
Бучач:
15.VIII. „Вихрест".
16.VIII. „Запорожець за Дунаєм" і „Вечерниці".
17.VIII. „Гейша". 120 4-?

На „Рідну Школу", зложили: Замість квітів на могилу Д-ра Миколи Стойка Всч. о. Евген і Дарія Гаврилюки 10 зол. а Вп. Богдан Попель 3 зол. За ці жертви складає щиру подяку Шан. Жертводавцям — Гол. Управа УПТ. 162 1—1

Пані Гвоздикова, жена о. Льонгіна, зголоситься по лист від мужа до о. Мосори в Сколім. 163 1—2

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Дентистично-технічне заведення
Максиміліян Мов
б. асистент і управитель д-ра Вахльовского
Львів, вул. Подлєвского 9.
Для урядників і учеників 50% знижка.
2218 20-20

і Івана Мариняка на обставину як Ст. Паньч. перевів день 5. вересня м. р. Відмовлено внесенню про перевірення дат у книгах друкарні „Діла" відносно часу служби Ст. Паньчишина, відмовлено переведення доказу, чи Микитин належав до комун. партії, відмовлено переслухання Ст. Паньчишина та обставину, де він перебував перед 5. вересня.

Предсідник приступає до переслухання знавців письма (мова йде про анонімові листи в справі Штайгера).

Д-р Глушкевич вносить переслухати ряд свідків (о. Григорія Паньчишина з Голоків, два Льва Хомінського з Камінки стр., п. Михайла Баранина учителя в Городенці) на доказ, що саме один з покликаних знавців, Франціщек Вальчак, допустився у своїй цинулій діяльности як судовий знавець письма кардинальних помилок. Д-р Кібіц вносить переглянути акти б. справи Барана у львівським суді, з яких вийде, що инший знавець, Піссаїч, теж вказав як на автора одного листу — зовсім фальшиво. Д-р Грек звертає увагу, що ця справа може набрати широкого світового розголосу й тому не слід покладатися на оречення, компромітуючих знавців. Прокуратор противиться осуджуванню а ріогі оречення записаних знавців.

Трибунал відкинув усі внесення. Знавці отримують з рук предсідника листи, які мають стати предметом їх розсіду й виходять для переведення експертизи.

Слідує переслухання чергового свідка підкомісаря Леона Кайдана, нині комісаря комісаріяту II. дільниці у Львові (Городенського). Свідок заявляє, а предсідник ствердує це документально, що м-стно внутр. справ звільнило свідка з урядової тайни відносно кол. урядового відношення між свідком і Микитином.

З кінцем червня 1924 р. зголосився до свідка на поліцію Микитин і заявив бажання виявити певні дані з діяльности комуністів на терені Польщі. Подав, що працював в партії. Свідок ствердив, що інформації Микитина є певні й загальникові. Мик. називав комуністів, які здебільша були вже арештовані або відомі поліції. Говорив про справу Брехера і Шльосера. Всеж Кайдан увійшов з Микитином в „контакт". Микитин став офіц. конфідентом поліції, інформуючи її про всякі справи на місцевому терені. (В хвилині віддання числа до друку трівае дальше переслухання ком. Кайдана).

Біржа.

Львів, 6. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·75 — 5·80, канад. дол. 5·50 — 5·60, чеські кор. 0·16 — 0·17 лей 0·0250 — 0·0275, франц. франк 0·25 — 0·26, швайц. фр. 1·03—1·04, анг. фунт, 25·80—26·00.

Золото. 20 кор. 22·00—22·20, 20 франк. 20·00—20·10; 20 марк. 25·0 —25·10; 10 руб. 27·40—27·50.

Срібло. Австр. кор. 0·44·60—0·44·75, 5 зв. кор. 2·35—2·36, фльорени 1·20—1·22, рубл. 1·88—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85 —0·86.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич.

Монастирська:
7.VIII. „Казка старого млина".
14.VIII. „Запорожський клад".
Биткв:
8.VIII. „Ой не ходи Грицю".
9.VIII. „Запорожець за Дунаєм" і „Вечерниці".
12.VIII. „Пан Твардовський".
13.VIII. „Він".
Надвірна:
10.VIII. „Дні нашого життя".
11.VIII. „Монахи".
Бучач:
15.VIII. „Вихрест".
16.VIII. „Запорожець за Дунаєм" і „Вечерниці".
17.VIII. „Гейша". 120 4-?

На „Рідну Школу", зложили: Замість квітів на могилу Д-ра Миколи Стойка Всч. о. Евген і Дарія Гаврилюки 10 зол. а Вп. Богдан Попель 3 зол. За ці жертви складає щиру подяку Шан. Жертводавцям — Гол. Управа УПТ. 162 1—1

Пані Гвоздикова, жена о. Льонгіна, зголоситься по лист від мужа до о. Мосори в Сколім. 163 1—2

Лекції англійської мови при Методистській Місії починаються від 1. вересня 1925. р. Вписи відбуваються в понеділок, середу і пятницю від год. 3—7 після обіду в будинку Місії, площа Бернардинська 17. — Управитель Ж. Гальпов. 123 з) 5—5

ПРИЙМУ на станцію дві панночки з вищої гімназії або учительського семінара. Поміч в науці і фортепян в дома. 5 хвиль ходу від державного учительського семінара. Зголошення до адміністрації „Ліна" під „Станція Олени". 164 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Оператор
д-р Д. Сассовер
довголітний лікар загального шпиталя у Львові, ординує тепер
52 **Львів, Коліпіая 7.** 9—10

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР
до недуг носа, уший, горла і гортанки
28 перенісся операцію на 19-20
вул. Ягайлонську 7, І. п.
Телефон ч. 27—99
Лікування Діятермою і лямпою „HELIOS"

Чекоіяда
А. Пясецький
фабрика
Краків
7-?

Український Інститут для дівчат в Перемишлі пошукує адміністраційної надзирательки. Ближші інформації подасть Управа інституту в Перемишлі, вул. Татарська ч. 4. Прошення вносити до 15. серпня 1925 р.
Михайло Демчук,
153 3—3 управитель інституту.

„КНИГА ПСАЛЬМІВ"
переклав на українську мову
свящ. д-р Ярослав Левицький.
Ціна 2·50 зол. (враз з почт. пересилкою). Замовляти в автора: Львів, вул. Як. Стшемя 15. „Книга псальмів" повинна знайтися в кождій українській хаті! — Спішіться, бо 41 наклад не великий! 6—?

МАМИ памятайте, що одиноким доцільним
135в для дітей є тільки 1—4
ПУДЕР, МИЛО І КРЕМ
BÉBÉ-SZOFMANA
першого виготовлення. Ніщо є пересідування.

ПОЗІР СТРИЙСЬКЕ ПЕРЕДМІСТЯ.

В неділю дня 9. серпня 1925 о год. 5 попол. відбудуться **Загальні Збори „Кружка УПТ. ім. Тараса Шевченка" на Стрийськім**, у власній домівці при вул. Супіньского ч. 21 зі слідуючим денним порядком: 1) Відчитання протоколу попередних Загальних Зборів. 2) Звіт уступаючої Старшини з діяльности попереднього року. 3) Звіт касієра. 4) Реферат в справі докінчення будови школи. 5) Звіт Контрольної Комісії і уділення абсолюторії. 6) Вибір нового Виділу і Контрольної Комісії. 7) Внески і запити. — З огляду на важність докінчення школи, проситься о чисельну участь. — Старшина: *Д-р Іван Волошин* голова, *Іван Панькив* секретар. 142 2—2

НА РАТИ!
Фірма „ДРЕССІНГ"
Львів, Сикстуська 8.
Поручає готові і на замовлення убрання МУЖЕСЬКІ І ДІТОЧІ з першорядних матеріялів.
„ДРЕССІНГ"
Львів, Сикстуська 8.
НА РАТИ!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 176 (10.559). Львів, неділя 9. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Закордонна освіта студентства.

Поміщені в нашім часописі дві статті закордонних земляків на тему висилки нашої молоді на чужину, для поширення освіти та доповнення студій, торкаються одного з найбільше болючих питань нашого суспільного життя. Нині ніхто вже не заперечить, що справа студій нашої молоді була на протязі останніх літ поставлена зовсім необдумано та непослідовно. Сама молодь здебільша мала найсильнійший вплив на її напрямок; старше покоління, йдучи по лінії найменшого спротиву, відпекалось від діяльної участи у вирішуванні цієї заплутаної та вразливої справи. Більшість почувала, що наскрізь чуттєві мотиви студентів мусять узяти верх і вийти переможно в боротьбі хоча би з найяснійшими аргументами старших громадян, які можуть тільки висловлювати свою думку.

Т. зв. університетська справа виходить далеко поза межі наскрізь практичного питання, яке ставлять собі нині молодші та старші громадяне перед початком нового шкільного року. Покищо хочемо обмежитись до того одного пункту, якого торкаються автори згаданих статтей: — потреби висилки нашої молоді на закордонні студії. Чи треба боронити правди для всіх незаперечної, що освіта у великих центрах чужої культури може принести тільки користь одиницям, що туди їдуть і самій суспільности? Таке питання, коли не доглянути його нюансів, нічого не розяснює.

Масова висилка нашого студентства за кордон, навіть якби була нині фінансово можлива, мусіла би з першого менту здавати собі ясно справу з практичних наслідків студій на чужині. Останні роки доказали, що наші студенти, які виїжджали на чужі університети, кошгом великих матеріяльних та моральних зусиль, нерідко ставали жертвами свого пориву, коли вернувшись до краю, дізнавались здивовані, що придбані ними патенти є неважні і що всю працю мусять починати наново, саме в тих умовинах, від яких утікали. Вибір вільної професії за кордоном не повинен означувати професії з університетським патентом, який не дає права на заробіток ні на чужині, ні в краю. Наша молодь повинна в першу чергу спрямувати свої студії в напрямку, який простягав би для неї шляхи незалежної праці і на чужині, і в краю.

Не слід забувати, що кращі одиниці, в боротьбі за становище на чужині, можуть легко пропасти для свого народу, коли не вертаються на рідну землю. Вплив чужинної культури може мати притягаючу, денаціоналізаційну силу, тим більше коли одиниця на чужині від першої хвилини мириться з гадкою, що поворот на батьківщину є для неї зачинений. Інтелігентні земляки розсіяні по всіх культурних центрах широкого світу можуть віддати національній справі велику послугу, пропагандою між чужинцями, матеріяльною та моральною підмогою. Ширша европейська освіта, безпосереднє знання відносин на чужині, розуміння психольогії ріжних культурних середовищ — все це потрібне керманичам народу та держави. А проте всі ці прикмети пропадають дурно, коли земляк затрачує звязки з сучасними, живучими потребами свого народу і вдоволяється тільки формальною заявою приналежности до нього, не маючи спроможности брати діяльної участи в його змаганнях.

Над цим повинні подумати батьки, які висилають своїх дітей, інколи ціною величезних жертв, у широкий світ, з жестом останнього ратунку і молодь, яка в нації відкрити на чужині нову Кольхіду, не сідає в поїзд з ясною думкою про мету своєї намірєної професії, засоби своєї праці і її звязок з матеріяльними та духовими потребами власними і свого народу.

На Далекому Сході.

До аналізи китайського руху.

Нанкі 2. серпня.

Події, що з кінцем травня почали швидкою ходою розвиватись у державі „Сходячого Сонця", набираючи значіння надзвичайно поважного інтернаціонального конфлікту, чим раз то сильнійше підтверджують тезу, що повстали вони однаково на грунті соціяльнім, що й національнім. Нинішній китайський рух це робітничий рух проти визискувачів з одного боку та національний рух проти чужинців з другого. У Китаю виявляється з великанською силою стара правда, що терміни експльоататор і чужинець, визискувач і наїзник, тісно вяжуться, і трактувати їх окремо ніяк неможливо.

Головним чином цей рух цілить у Англійців, котрі є там панами положення. Заворушення в Шанґаю 30 травня ц. р., як стверджує тепер комісія та очні свідки, були викликані самою англійською поліцією, яка не будучи спровокована перша стріляла проти юрби.

Часопис „L'Ére Nouvelle" саме містить з приводу тих подій допис одного з очевидців тих кривавих видовищ, котрий подає загальний огляд умов праці в Китаю та опис самих заворушень в Шанґаю.

Він каже, що „ні одного акту насильства не констатовано з боку тих, кого розстрілювано, ні одного поліцієнта не вбито раніш ані поранено".

Як відомо, почалось з того, що робітники звернулись до студентства а проханням допомогти їм, бо деякі власники позачиняли фабрики, відіймаючи таким робом можливість бідному населенню далі заробити на шматок хліба. Студенти зорганізували 30 травня маніфестацію на вулицях Шанґаю, висловлюючи свої симпатії до робітництва. Маніфестація була мирна. Англійська поліція поарештувала деяких студентів; маніфестанти, побачивши це, пішли в слід за поліцієнтами під поліц. будинок, де вимагали випущення на свободу заарештованих. На приказ англійського інспектора поліції, поліція відкрила вогонь. Сім осіб вбито та 40 поранено. Слідуючого дня знов англійська поліція стріляла до товпи. Тоді згинуло 70 та поранено понад триста осіб. Так пройшли ці двохденні маніфестації.

Д-р Caille, бувший директор місій в Сучеу передає з приводу стрілянини слідуюче:

„Я не чекав, що поліція відчинить огонь, я був надто здивований, коли вона стріляла; до цього часу я переживаю жалісне почування".

Рапорт англійської поліції підтверджує, що стрілянини не спровокували маніфестанти.

Чим були викликані самі маніфестації? Які були умови життя, що події прийняли такий оборот? Треба ввійти в саму суть справи, щоби безпристрасно перевірити, де скрита правда.

Згідно з рапортом „The Shanghai Child Labour Commission" 1924 р. платня на чужоземних фабриках хитається між 16 до 30 шіллінґів на місяць (себто приблизно від 15 до 40 п. зол.) для дорослого; діти заробляють 3—4 центи денно (себто 20 сот.) Жінки заробляють від 2½ до 6 центів денно (себто від 15—40 сот.) Праця тягнеться від 12 до 13 і пів годин денно та нічю, однаково для всіх працюючих, себто тамошні умовини праці такі, які сотки літ тому існували в Европі. Характеристично, що головним чином використовується там працю дітей від 6 до 12 літ. Урядовці ходять по селах ангажувати дітей бідних родин, платючи їм по 1 або 2 доляри від голови. Між 82.696 робітниками кількох американських, англійських, італійських і французьких фабрик статистика подібно вирахує 13602 дітей нище 12 років. Инша річ, що й китайські фабрики використовують дітей до непосильної праці, а проте не є байдужим факт, що коли в китайських фабриках на загал є 12 прц. працюючих дітей, то в американських 15 прц., англійських 17 прц., італійських 46 прц. і французьких 47 прц. Щодо жінок, то в китайських фабриках їх 57 прц., а в чужоземних аж 70 прц. Ось такі умови життя в полосах европейського впливу.

Події в Шанґаї — це одна лише сторінка цього життя, сторінка яка не вартна уваги в порівнанню з тими, які відбулись у Кантоні, почасти Нанкіні, та можуть відбутись у Гонг-Конгу.

Часопис L' Avenir від 1. серпня ц. р. містить статтю, котра аналізує події Далекого Сходу, де молодо-Китайці вирішили вже провадити до остаточної перемоги боротьбу проти британського імперіялізму, який гаразд оцінив повагу положення. Англійці перші після бомбардування Кантону в 1841 р. примусили Китайців уступити острів Гонг-Конг та заплатити ще 6 міліонів долярів, а потім відчинити пять морських портів: Кантон, Амой, Фу-Чеу, Ніп-по та Шанґай. Своєю морською комерційною та банковою силою Англійці уявляють собою для Китайців образ чужоземного імперіялізму.

Іскра заворушень виходила завжди з Кантону; заклацчиком партії визвольної боротьби був кантонець Сун-Ят-Сен, котрий ставив своїм завданням звільнити Китай зпід чужинецького ярма. Вся студентська молодь вповязалась його ідеями, він був їй завжди головним провідником.

Сун-Ят-Сен боровся не тільки проти чужоземного панування в Китаю а й проти тих китайських генералів, які були сторонниками чужинців. Він звертав очі в бік Совітів, сподіваючись мати в них щирого сторонника й поборника його ідей. Кремль радо відгукнувся і ось так дивним збігом історичних обставин китайські націоналісти сприятелювались з московським Інтернаціоналом.

Вся увага радянської політики перенеслась на Далекий Схід, а Троцкий заявив навіть, що „китайський національний рух є повний московського духу". Генерал Бородін заміняє Американця Нормана на становищі дорадника кантонського уряду, а в китайській армії повно російських старшин. ССРР. радо взяв на себе постачання Китайцям муніції, бо цеж прегарна нагода підірвати силу Вел. Британії, ослабити вплив Англійців в Азії, — ну й самим зайняти їх місце.

А проте позиція, яку нині здобули собі в Китаю большевики не є настільки стійка, щоб втриматись на дальше будуче. Економічні інтереси Китайців, їх своєрідна традиція, звичаї й обичаї, їх відрубна психіка незабаром заговорить своє. Аби тільки спочатку спекатись головного ворога! Азія прокидається, прокидається помалу й що вона готовить Европі, важко ще судити. Китай починає відроджуватись: маючи кількадесять літ на очах

Red. czas. „Діло" we Lwowie. Pr. 570/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej: Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Діло" Nr. 171 (10.454) z dnia 4. sierpnia 1925. pod tytułem: 1) „Na kulturni temy" w ustępach między słowami a) „rumuńskym obuchom" a „ich ne może" b) „zaznaczujete" a „pisla waszych" c) „zwidomyty mene" do końca artykułu, 2) w rubryce pt. „Dopysy" w ustępie „Kołomyja" między słowami a) „dobrobo" a „Zradykalizowany" b) „na Huculiw" a „z łowło-biakytnym" c) Spolskyj" a „wykrnjuczy" d) „obrazu" a „Nawit i naszi Inde" stawiego znamiona ad) 1) a, b, c, z § 65 a) ustawy karnej, ad 2) a, b, d, zbrodni z § 65 a) ustawy kar., ad 2) c występku z § 302 a) ustawy karnej, uznał dokonaną w dniu 4. sierpnia 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 6. sierpnia 1925 r.

Kohman.

европейську цивілізацію, він змінив свій характер, навчився, як треба жити самому.

Японський історик Какузо Окакура випустив у світ книжку під заголовком „Ідеали Сходу", в якій він старається доказати єдність Азії.

Азія є великий єдиний та живучий організм, у якім частини переплетені між собою. Гімаляї тільки поверхово відокремлюють дві головні цивілізації Азії: Китай з його конфуціянським комунізмом та Індію з її ведакським індивідуалізмом. „Арабське лицарство, пише він, і перська поезія все каже про однородну Азію, де народжується спосіб спільного, одностайного життя".

Ось де треба теж шукати головного чинника в пробудженню Китаю від віковічного сну.

По широкому світі.

У справі оптантів заявив нім. міністр зак. справ Штреземан, що всі заходи німецького уряду, щоби порозумітись з польським для припинення висилки оптантів, не довели до нічого. Нім. уряд одержав повідомлення від свого консуляту в Польщі, що польський уряд приготовився видалити решту оптантів на протязі 48 годин — на що Німеччина буде приневолена відповісти аналогічними засобами. Покликуватись на формальне право виселювання чужих підданих не змінює факту кривди супроти цих людей. Штреземан вказує на факт, що ні одна держава не почала війни з Німеччиною на пункті виїмкових торговельних привілеїв; заборовою ввозу німецьких товарів та виселюванням Німців Польща користувалась як гострою відповідю на ці признані привілеї.

Совітські маневри мають відбутись цими днями в минській окрузі. У них візьме участь 200.000 піхоти, 16.000 кавалерії, два полки призначені до газової війни і ескадра з 10 літаків.

У Константинополі арештували 30 осіб, головно офіцирів, також бувших членів Національної Ради, за монархістичний заговір проти республики. Центр заговору має бути за кордоном.

Церква у Франції.

Цікава статистика.

Такі відносини панують у цілій Франції. Там скрізь костели порожні, а сусідуючі з ними кіна переповнені; в цілій Франції не вгвавае в неділю торг, селянин не переривае своєї праці на полі, в цілій Франції не знають посту, дуже мало хто ходить до церкви, а ще менше сповідається.

Правда, в часі світової війни відносини дещо покращали і костели стали наповнятись вірними. Та це було тільки тимчасове явище. Тепер відносини гірші, ніж були перед 1914 р., як це ствердив у 1919 р. кардинал з Бордо. Тепер у Франції загальний моральний упадок: у літературі, мистецтві, суспільнім житті*). Епідемія розводів і згоювання плоду поширена страшенно.

Були змагання з католицького боку зарадити цьому лихові, але раз, що католиків у Франції надто марне число, а друге, ті католики розділені на ріжні партії і їх першим ідеалом є політика, а щойно на другім місці у них релігія. В мало якій державі є таке шбаїністичне населення, як у Франції. „La France" це найвище божище у Французів, не виключаючи й французьких священиків. Католицькі школи, удержувані приватними фондами, не входять тут майже зовсім в рахунок; вони не мають і не можуть мати більшого впливу на загал населення. Більше доброго могли би тут зробити священики, якби проповідували й навчали. Та французьке духовенство не знає правильного проповідування! Коли часом і почуєш проповідь, то темою її буде звичайно „La France", а не Христос. Не становить тут виїмку навіть Люрд.

Загалом французьке духовенство не відповідає своєму покликанню, воно є неспосібне й нездарне, а що найгірше, свято переконане, що в „любій Франції" все в якнайкращім порядку. Таке духовенство французького народу не в силі ухристіянізувати.

При кінці цих своїх помічень покликується американський автор на книжку французького каноніка в Ліль Henri-я Delassus-a: „Les pourquoi de la guerre mondiale", котра недавно появилася, а котра вповні потверджує слушність його уваг.

З другої наведеної вгорі статті подаємо тільки те, що доповнює першу статтю.

І так про недостачу у Франції духовенства читаємо там:

Недостача духовенства це одна з найбільш пекучих проблем французької церкви. Під проводом кардинала Dubois відбувся недавно дієцезальний конгрес у Парижі. На основі поданої на конгресі статистики довідуємося, що на 4·5 міл. населення столиці й її околиці є тільки 1355 священиків, отже один на 3390 мешканців. Три парохії в Парижі має більш як 90.000 душ, сім инших більш як 60.000, одна більш як 70.000, три більш як 35.000. Не диво та, що там так мало практикуючих католиків, бо переважно 8—9 на 100.

В дієцезії Valence кожний священик завідує двома або трьома парохіями, відділеними від себе нераз високими горами. Багато міст є без сотрудників. Дієцезія Reims потребує до нормального життя ще бодай яких 50 священиків. Епископ в Montauban жалується, що замість 220 має всього 85 питомців. Епископ в Troyes пише: „У нас ледви 250 священиків, а й з цього числа 80 має понад 60 літ; 500 парохій необсаджених". Епископ з дієцезії Autun (554.000 душ) пише: „В 1900 р. мала дієцезія 789 священиків і 27 нововисвячених; сьогодні є тільки 578 священиків і один нововисвячений; трьох священиків має понад 80 літ, 34-ох понад 70, 98-ох понад 60, а тільки 78-ох менше як 40 літ". В дієцезії Nizza на 204 парохій є 74 необсаджені. Епископ з Cambrai (760.000 душ) пише: „Десята часть наших церков є без душпастирів; четверта часть сотрудництв необсаджена; з 700 священиків 175 має понад 60 літ." В Carcassone на 419 парохій є 113 необсаджених; до семинарії вступило цього року тільки чотирох нових кандидатів. В Reims було давнійше 640 священників; тепер є тільки 410 на 720 парохій. Дієцезія Auch (200.000 душ) має в семинарії 42 питомців, Meaux (350.000) 44, Versailles (міліон) 114. Паріська духовна семинарія (4·5 міл. населення) дала цього року тільки 27 нововисвячених.

Головною причиною недостачі духовенства є його нужденне матеріяльне положення. Вистарчить сказати, що пересічні доходи французького священика виносять ві-

*) Цей погляд зовсім однобічний. — *Ред.*

Найбільший вибір бавовняних товарів на осінній та зимовий сезон поручає фірма 1-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

Польща дуже невдоволена становищем Бельгії до питання про гарантійний пакт. Як відомо: Бельгія не скриває думки, що не дасться погодити гарант. пакту з версайським договором і цей останній треба буде піддати частинній ревізії. Варшавська преса перелякана, що Франція може опинитись цілком ізольованою і тоді буде примушена піти на уступки Німцям. „Газета Варшавска" йде так далеко, що вже не вірить ані Лізі Народів, ані Франції і бачить уже подертими франц.-польські договори приязни.

Абд-ель-Крім позискав для війни проти Франції знову кілька марокканських племен, які признали його суверенність.

Про справу Китаю внесена інтерпеляція в англійській палаті льордів. Льорд Гос-Форд признав, що значна частина вини за незавидні відносини в Китаю, політ. і економічний утиск Китайців, паде на чужинців. Інтерпелянт пропонує негайне скликання конференції, яка була обіцяна Китаєві в 1922 р. у Вашингтоні, задля зреорганізування чужинецьких полос впливу в Китаю і справжнього несення помочі китайському народові.

Андрій Чайковський. 31

Гулка і Смулка.

Гумореска.

— Відтак свиняча полядвиця з буряками, вареники з сіканого мяса і штрудель з яблуками... Тямлю, що ти дуже такий штрудель любиш...

Смулка подумав собі: звідки цей добряга знає, що я люблю штрудель з яблуками? — Видно, що цей двійник, навіть у подробицях чо мене подібний...

Добродій говорив далі:

— Воно тобі хвалиться, що ти так пильно вчився, і я знаю, що екзаментові любощі не під пару, та всеж таки личим бодай у неділю зайти до нас і відвідати дівчину... бідна Корнельця вяне, мов риба без води без тебе, аж змарніла, так тяжко тужить, все лементує, що ти її покинув. Та моя стара розважає її як може: „дурна ти, каже, він би тебе покинув! хіба знайде таку другу панну? На ціле жовківське, такої другої не має... Щож він таке? ветеринар! велике діло ветеринар! Овва! ціле життя буде хорим коровам у рот заглядати"... Та ти цим не обиджайся. Жінки знають свою політику по своєму толкувати... Бо я знову подумав собі таке: — ти знову не обиджайся... по заручинах, то у мене, моспаненьку, так як по вінчанню. Покинув би, то я би його по просту так випарив, щоби собі руський місяць полежав. а відтак його в суд, тай до прокуратора... го го! А мій Войтек! То такий парень, що як заціпить вола довбнею по лобу, то йно ноги простягне... Та що ми будемо пусте балакати, ми поспішаймо, бо якраз обідати пора, а у мене в животі, то начеб панахиду правили...

Смулка не знав, куди йти, та за це не було турботи, бо його товариш йшов певною ногою, а його так цупко держав, що про втечу і думати не було можна.

Та правду кажучи йому і не хотілося втікати. Що йому завадить замісць плохенького обіду в університецькій столовій за 30 крайцарів, зісти смашний домашній обід з борщем та свинячою полядвицею, який варила славна пані Магдуся при помочі не знаної йому ще Корнельці.

— У нас сьогодні буде обідати мій Войтек... Якраз учора капралем його зробили і за це я йому справив новий мундір — екстра! Будемо обливати його капральство... Знаєш, буде пільзнер, правдивий пільзнер, не який там Кіселька, або акційний львівський бровар, а справдішний пільзнер... Чи ти знаєш, що то правдивий пільзнер?

Смулка міркував, що його товариш більш тішився ним, як він цим обідом.

Так балакаючи зайшли на Замарстинівську вулицю, а відтак у якусь бічну, де Смулка з роду не був, і станули перед гарним чистеньким домиком.

— Прошу — каже грубий добродій і пустив його попереду.

Смулка ввійшов у хату, а тут повітали його хором: авва!

— Пан Андрій! вітаємо, вітаємо, рідкі гості... сідати просимо.

Смулка подумав собі зараз: „звідкіля вони моє імення знають? хіба у мене на хрестинах були?" — Став розглядатися по тих, що тут були: На переді стояла кремезна, нічого казати, пані майстрова Магдуся. Вона була трохи грубша від свого чоловіка, румяна і здорова. Одягнена була по міщанськи. Своїми товстенькими руками держалась під боки. Поруч неї стояв плечистий парень у новім мундурі з капральськими відзнаками трицятого полку піхоти. З боку стояла панна Корнельця, одягнена вже зпанська. Вона була собі дівчина ні це, ні те, ні гарна ні погана, білавенька з бурими очима. Зараз вона запаленіла, мов рожа.

Смулка вивитався з хазяйкою цмокнувши її в пухеньку, мов подушочка, ручку, подав руки парневі, себто Войткові і панні Корнельці, тай її ручку цмокнув.

— Щож то таке сталося? питає хазяйка — пан Андрій і знати нас не хоче ми вже і забули, коли нас навідував...

А панна Корнельця засоромлена понизивши очі сказала стиха:

— Я вже і очі видивила, та все надармо...

Смулка зараз став виправдувати ся, все зложив на екзамен, який зайняв його цілого, опанував ціле його єство, усі думки... Він говорив з таким жаром, що справді йому здавалось. начеб щойно встав від комісійного стола ветеринарської академії.

Звинятися помагав йому і господар.

Вже дайте йому спокій. Він передімною висповідався з усіх тайн, як перед попом. Добрий хлоп є нічого казати. Вчиться, бо хоче чимось бути, в коновальство, треба знати, то не щонебудь. Заведуть там десь у повіті контумацію на свині, чи на скот, то гроші лопатою буде згортати... го! го! я знаю, що варта ветеринар, хоч би у нас на торговиці... Але ви, мої пані, одним ухом слухайте, і давайте обідати... бо у мене в животі, як у жидівській біжниці під сабаш.

Поміркувавши, хто він мав бути, і ким має бути в будуччині, вже не забував язика в роті. Забавляв панну Корнельцю, оповідав, що робив, як тяжко було йому без неї жити, як за нею банував, а вона йому всюди привиджувалася, навіть у просекторії...

Пан капраль Войтко підкручував заєдно свої вусики і підсміхувався.

Їм було дуже веселo, ще закликали обідати. Його посадили біля Корнельці. Випили по чарці запіканки, закусили утробячим паштетиком, заки взялися за борщ. А який то був борщ! Підбиваний сметаною, румяненький як небо перед сходом сонця, а у йому плавали куски соковитого мяса і краяне бурякове листя. Такий був смачний, що й казати годі. Їси, тай думаєш: чого це дно тарілки так близько верху? (Продовження буде.)

500 до 1000 франків річно. Французький священик мусить сам варити, замітати хату і т. п. Одягається дуже бідно. Численні священики мусять заробляти на удержання ручною працею (годинникарством, переплетництвом, фотографуванням і т. д.)

Вкінці про моральний стан французької суспільности свідчить отся статистика:

Зменшення числа уродин прийняло в Франції застрашаючу форму. Урядова статистика виказує, що коли в першім чвертьріччі 1923 р. народилося 37.555 дітей, то у тім самім часі 1924 р. народилося всього 27.694. На 800.000 державних урядовців є 200.000 безженних. З 600.000 жонатих не має майже половина ні одної дитини, третя часть має одну дитину, не ціла шеста часть двоє дітей, дванацята троє дітей... Часопис „L'Ere Nouvelle" подає, що в Франції більш як 400.000 річно є зігнань плоду, при чім вмирає около 15.000 жінок. Характеристичне те, що в цілім кабінеті Herr'ot'a один тільки міністр був батьком одної дитини, а всі инші були або бездітні, або „целебси"...

* * *

Ось такий приблизно стан французької церкви, ось такий вплив праці французького духовенства на свою суспільність. Виходить, що целібат духовенства не є конечною умовою успішности душпастирської праці. Коли порівнаємо стан нашої церкви і вплив та повагу нашого духовенства зі станом французької церкви і впливом та повагою французького духовенства, то перевага рішучо по нашій стороні. Що більше! Всі признають, що моральний стан самого французького духовенства стоїть високо, що це священики гарні, побожні, примірні. Отже навіть добрі целєбси не конче мусять бути добрими душпастирями, навіть робота добрих целєбсів не конче мусить бути для церкви корисна. Нічого тут не зміняє факт, що ті французькі целєбси розвивають гарну богословську науку й літературу. Це не наслідки целібату, а наслідки висшої культури й своєрідних відносин. А зрештою, що в тої цілої богословської бібули, коли весь нарід тоне в атеїзмі й неморальности. Адже з релігійного й церковного боку краще, щоби не вийшла ні одна богословська брошурка, книжка чи часопис, але нехайби ціла суспільність була справді християнська.

Г. Премецький.

Доля і недоля нашого театру.

2. Театр без будинку.

Можна щораз більше сумніватись у твердженні, що наша суспільність не може жити без театру. Назвіть у добі найбільшого театрального розвитку у Галичині галицька інтеліґенція піддержувала театр більше з патріотичного обовязку як із нестримної, духової потреби. Досить прирівняти нашу публику на Наддніпрянщині з тутешною, щоби доглянути ріжницю між авдиторією, що переживає захоплення акторів і між на-пів байдужими, знудженими глядачами, які більше думають про те: як найлекше добути по виставі з роздягальні свою одіж, ніж про те, що діється на сцені.

Та нема також сумніву, що навіть галицький інтеліґент, якого важко рушити з хати, пішов би вряди-годи до театру, якщо сподівався би побачити там щось нового та приємного. Головно галицька провінція, запуджена на смерть сіриною буденщини, зустрічає радо театральні вистави, навіть, коли вони не виходять поза межі сіро-буденного аматорства. Але діло не в тому, щоби були *якісь* театральні дружини і *якісь* вистави, бо саме тепер є їх у нас більше, як колинебудь.

Голоси, які пригадують обовязок удержати свій національний театр, мають на увазі один із засобів піднести понижений рівень нашого культурного життя. І в цьому весь клопіт.

Коли на останніх загальних зборах кооперативи „Український театр", присутні голосували за резолюцією, щоби кооператива взяла на себе, яко мога швидше, ведення театру, то нема сумніву, що 95 пр. голосувало тому, щоби спекатись непримєнних думок на цю невиразну тему. Одночасно з цією резолюцією перейшла друга: що дотеперішній новий фонд, зібраний кооперативою на будову театру, повинен лишитись ненарушеним, тому, що театральне підприємство може його лекше стерти з лиця землі, ніж остання війна — попередній. Ця друга, розумна резолюція дає нагоду дотичним відповідальних особам узяти спершу олівець у руку і зробити кошторис наміреного підприємства. Вони побачуть, що театр це ненаситний дракон, якого не можна годувати самими „добровільними жертвами".

Дискусія на тему ведення театру повинна починатись від салі. І коли вона має бути дошільна, то прихильники театру як одного з огнищ культурної творчости, повинні би ствердити, що вести театр у салі „Музичного Т-ва ім. Лисенка", не переробивши її на театральну, це продовжувати дотеперішній, безнадійний балаган. Ця саля не має ні сцени для театральних вистав, ні приміщення для акторів, ні магазину на декорації та обстанову, ні людської роздягальні, ні необхідних архітектурних прикмет, які давали би глядачеві мінімум необхідної ілюзії підчас вистави. Виринає питання: чи в тому кутику, де вона стоїть, взагалі виплатиться робити витрати на її перерібку.

Кожний, хто здає собі справу з технічних потреб, найскромнійшого модерного театру, знає, що на саме його влаштування (а не будову!), треба би нині втроє більшу суму, як нинішний фонд, призбираний на будову нашого театру. У цю суму не входять кошти адміністрації театру, разом з платнею артистів та витратами на обстанову пєс. Але уявім собі, на мент, що потрібна сума — зібрана. Виринає нове питання: як уявити собі діяльність вовсім принагідного, нефахового комітету, що має пустити в рух таку складну машину як театральне підприємство? Усякі контрольні комісії та артистичні виділи, що мають перевірювати фактичного директора, і з боку фінансів і з боку репертуару, не доводять до нічого кращого, як до непорозумінь, а в результаті до дезорганізації апарату, обдуманого в поті чола нефаховими теоретіками.

Театр мусить бути або наскрізь діловим підприємством, або піддержуваним спеціяльними фондами, державою чи меценатами. З огляду на те, що ця друга можливість не є нині у нас актуальною, — першу можна здійснити лише рахуючись з умовинами нашого середовища. Факт, що маємо нині аж кількох театральних підприємців, які ведуть мандрівні театри для хліба, не є, здається, ще доказом, що театр, який маємо на думці, може бути діловим підприємством. У кожному разі перевірку цього може зробити лише ділова людина, яка єднає в собі зрозуміння для тайн драматичного мистецтва з тайнами театральної каси.

У погляді на можливість удержання в нас одного театру можна перевести поділ не лише на оптимістів і песимістів, але перш усього на тих, що основу театру добачують у патріотизмі громадянства і на тих, що від патріотизму у ділових справах не сподіються нічого доброго. Правду кажуть оптимісти, що при добрій волі можна доказати чимало чудес. Таким чудом мала би бути постійна фреквенція театру, завдяки обновленому репертуарові, чи пак: добрій волі нового театрального проводу. Та в цьомуто й вся сила, що глядач, який шукає естетичної насолоди в театрі, не може вдоволитись доброю волею його дирекції, так само, як ця дирекція не в силі жити з доброї волі глядачів. Оптимізм, який рахує на невичерпаний терпець нашої публики, нагадує рожеві надії директора театру, що порозмальовував своїх акторів фарбою з цегли, а декорації коробив із старих вивернених афішів.

У нинішнім стані наших справ є підстави бути песимістом щодо успіху театру перш усього тому, що всі підприємства звязані з мистецькими потребами переходять незвичайно гостру кризу. Далі: криза театру в Европі є загальною; кіно завдало йому ще не смертельний удар, але у кожному разі: багато дошкульних, болісних ударів, що домагаються нових, енергійних протисередників. Як довго надії на обнову театру будуть звязані у нас з корпоративними установами, які вміють вибирати комісії, комітети, виділи, та приймати максималістичні резолюції, доти не матимемо навіть пересічно вдатних аматорських вистав. Театр мусить мати спершу двох людей: талановитого директора-фінансіста і талановитого режісера. Один мусить думати про публику, другий про акторів. Щойно тоді можуть починати свої наради артистичні комісії, які можуть прийти їм з підмогою з репертуаром, якщо, річ ясна, нічого иншого, крім репертуару, їм уже не буде треба.

Мих. Рудницький.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Стежка до згоди.

Як добре, що ми нарешті дочекались, крім мила „Мутта" і відповідного міністра освіти. П. Станіслав Грабскі, як рідний батько, старається за всіх і за нєм та не позволяє, щоб одна нація кривдила другу. Маю враження, що за його правління Українці не поважуться докучати Полякам і Жидам, як робили це від часів Казимира Великого.

Та не тільки про те подбав мама-міністер. Він весь захопився ідеєю оковечної згоди та приязни всіх народів, зігнаних під його милостиву руку. Спеціяльно добро Українців лежить йому на серці, як колись лежало Яремі Вишневецькому. В тій цілі обдарив їх ласкаво двомовними школами, які являються першком людяности, толєранції і т. п. дурниць видуманих Лігою Націй.

Щоби співжиття двох братів зробити просто раєм, видається поучаючі книжки для молоді обидвох народів і обидвох полів. В тих книжочках стараються автори як найбільше безсторонньо, заразом і делікатно/висвітлити спільну історію, вказати обопільні похибки та звокотати до обопільної пошани і любови.

Передмовою книжочки якоїсь „profesorki sem. naucz. w Przemyślu Анни Фішерувни. Отта Анна взяла і написала розвідку про „Ogniem i Mieczem" Сенкевіча.

Книжочка призначена для учениць і учеників усіх націй, які мусять лизнути божественну „Трильогію", під загрозою двійки з польського. В своїй розвідці панна Анна старалася по можности безпристрастно висвітлити за майстром Генриком добу боротьби „kultury z barbarzyństwem". До того, маючи на увазі заряджения п. міністра освіти, накручувала навіть історичну правду, щоби українська дитина могла це все спокійно стравити.

Польські історики, крім Кубалі, всі старалися оправдувати нас за протести проти здирання шкіри, саджения на пал і цілопалень у мідяних биках. Те саме робить і панна Анна, хоч її назвисько: Фішер, вказує, так як Гіртлер, Гавель чи Штрасбургер, на полонених зпід Грюнвальду.

Ось кілька квіток з її книжочки, правдивої нитиці порозуміння, згоди і культурної толєранції:

Ярема Вишневецький це не різун, кат і опришок у контуші, а „geniusz, który gromi zbuntowanych chamów (sic!). Polak niezachwianej wiary w Boga, czciciel Marji, praktykujący katolik" і пр. і пр.

Про козаків, яких пан невірно представляв перший ліпший Грушевський, панна Анна нарешті правдиво говорить так: „Kozacy, ludność wolna, różnej zrazu narodowości i wiary, przeważnie jednak ruska"...

Хмельницький то не якийсь там великий гетьман і пострах шляхетської Польщі, а бунтівник, що „że i zalewa się trunkami... potworny egoista, któremu brak wszelkiej idei. Niskie instynkty wypełzają z tej duszy, w kształtach ohydnych, brutalnych, odsłaniając chamstwo, właściwe duszy kozaka"...

Загально про Українців висказується панна Анна ще більш толерантно: „Dzikie, rozwydrzone zwierzę należy sprać, a potem dopiero oswoić"...

Думаю, що тих кілька виїмків досить.

Українські учні мають нагоду дечого навчитися і то не з односторонних своїх історій, а зі шкільної розвідки культурної професорки панни Анни.

На підставі таких лектури прийдуть швидко до пересвідчення, що визвольна війна є неподозрена тим, які мають під пшеничними ланами нафту.

Панни Анни Фішер на жаль не знаю особисто. Але представляю її собі. Це мусить бути вже старша особа, непорочна і богоїйна. — Що неділі ходить до сповіди, а при кождій нагоді співає:

„Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz
I dzieci nam germanił"...

Співає і спльовує просто в лиця українських дітей...

Galakrion Чінка.

НОВИНКИ.

— **Сконфіскована** вчорашнє число нашого часопису за два місця вступної статті і два рядки справоздання з доразового суду над Ботвіном.

— **Буря на Підгірю.** Стрийська філія т-ва „Сільський Господар" звідомлює, що 3. і 4. ц. м. пролетіла зразу з полудня, потім із заходу над Скільщиною і Стрийщиною велика буря. Буруни вимолотили ще не вижату пшеницю, овес та гречку до 50 пр. сподіваного намолоту. Житні жнива, які дають оправдані сподівання доброго збору, вже на щастя в більшій частині покінчено перед бурею. Великі втрати принесла буря власникам садів, бо щонайменше 60 відсотків недоспілої овочі стрясла вітри. Чимало старих дерев вирвала буря з землі, немало їх і поломала. Новий удар тутешнім селам по недавніх повенях і ливнях. Ціни на збіжє падуть (квінтал жита 16—18 зл.!), ціни на все „міське" і податки вестримно йдуть у гору!

— **Демонстративна пиява співчуття Ботвінові.** Коли вже присудженого на смерть Ботвіна виводили з суду при вул. Баторія до вязничої каретки, яка мала перевезти його на місце екзекуції, один міський посполитак передерся крізь кордони поліції і хотів подати Ботвінові китицю квітів. Послугача на місці арештовано. Він зізнав, що зробив свій вчинок на доручення якогось незнайомого добродія. — На мурах міста появились деякі плякати в честь Ботвіна. Поліція здерла їх і, як кажуть, декого з наліплюючих арештувала. — На насипі на Високому Замку появився червоний прапор з написом „смерть провокаторам". Прапор здерто; хто вивісив його не відомо.

— **Промоція** студ. філ. Дарії Вітошинської на магістра фармації відбулася дня 24. липня ц. р. у віденськім університеті.

— **Куди йдуть гроші бідних міських податників?** В звязку з кризою у польських львівських театрах і редукцією зайнятих у тих театрах артистичних сил, польські газети подають деякі пікантні подробиці зза куліс внутрішньо-театральної господарки. Редукцію — з метою ощадности — переводить спеціяльний комітет, делєґований міською театр. комісією. Якими принципами керується цей комітет у своїй діяльности видно з того, що поміж силами, які зайшло на статі міського театру, є одна сестрінка президента Наймана, одна жінка багатого майора й одна донька радника магістрату — кожна з платнею по 400 зол. місячно, а всі третьорядні, а то й зовсім безвартні під артистичним оглядом...

— **Зїзд польських поміщиків.** На 11. вересня заповіджено вшехпольський (ендецький) зїзд поміщиків, які будуть „радити" над ухваленим земельним законом, як над кривдою своєю.

— **Зріст безробіття.** Статистика урядових бюр посередництва праці подає за час 18. до 25. липня цифру 174.977 безробітних у Польщі, на 822 осіб більш як попереднього тижня. На Горішнім Шлеську число безробітних зросло на 1040 осіб, у наслідок обмежень скількости робітників по копальнях.

— **Оригінальна пожежа** вибухла вчора у Львові, при вул. Кулальній у ледівні. Робітник кинув туди необачно тліючу солому між сміття і треба було аж вогневої сторожі, щоби задушила нешкідливий огонь.

— **Громовводи** на хатах хотять заводити деякі наші селяне, в наслідок частих випадків пожежі від грому. Про два таки випадки повідомляє редакцію один дописувач.

— **Тайна трупа у валізі.** Якого пів року тому найшли на варшавському західному дворці, у складі клунків, валізу з порізаним трупом молодої жінки без голови. Всі заходи про ствердження ідентичности трупа й розшуки убийця не увінчалися успіхом. Щойно недавно випо-

види випадково у Вислі жіночу голову. По розміщенню золотих зубів агноскована одну жінку Міхайловську, щодо якої було старе донесення, що вона згинула без сліду. Арештовано любовника Міхайловської, який признався, що це він вбив її, порізав тіло, склав до валізи й напав на дворець, а голову кинув до Вислиці. Мотивом того страшного злочину був страх, щоб Міхайловська не виказала деяких подробиць з життя свого любовника.

— **Скільність вибраного народу.** На підставі статистики з останніх часів виходить, що жидівська нація числить 14 міліонів 850 тисяч голов, себто один процент цілого людства. З поодиноких держав найбільшою скількістю Жидів тішиться Польща (2,829.456, 10 проц. людности). За нею йде Емп. Росія з 2·5 міл. і Україна з 1·7 міл. (6·9 проц.). Після того йде: Румунія, Німеччина, Мадярщина, Чехія, Англія, Австрія, Литва і Франція З більших держав найменше має Жидів процентово Еспанія, а чисельно Норвегія. Ах! чому ми не Норвежці!

— **Вбивство священика при вівтарі.** У малому селі в провінції Касерта в Італії 18-літня дівчина вбила широким різницьким ножем священика, який саме правив Службу при вівтарі. Вбивниця віддалась сама в руки поліції, подаючи як причину злочину, що священик, відомий в околиці Донжуан, звів її. Населення демонстративно виявляє своє співчуття молодій дівчині.

Бібліографія.

мж. Михайло Корначевський: ГІРНИЧА І ЗАЛІЗНА ПРОМИСЛОВІСТЬ НА УКРАЇНІ в рр. 1913—1923|24. Львів. Накл. Укр. Техн. Т-ва. 1925. Ст. 12.

„ЗИЗ", журнал сатири та гумору. Ч. 15. 1-го серпня. — Перед соймом у часі обструкції. — Сой. — Окрушин. — Вакації (фрагмент з літописька). — Листи з Риму. Враження наших паломників з „вічного міста". — З господарського зїзду. — Причинки до історії нашої академії безсмертних. — Соломені вдівці.

МОЛОДА УКРАЇНА. Ілюстр. журнал для молоді. Ч. 7. липень. Зміст: М. Підгірянка: Туга. — Співаночка. — Дмитро Суханів. Посвята. — Д-р І. Павльзен: Мандрівки насінь. — М. Лотоцький: Сіям. — Ан: Вітровий корабель. — Е. Роя: Свідо д' Ареццо. — Карло Езальд: Омела. — В. Королів-Старий: Кущий чорт та його мати. — В. І. Куніц: Трудна задача. — І. К.: Пес Баляя. — М. Лотоцький: Мандрівки по галевіях образів. — Філятеліястика. — Додаток. — Катальог. — Лев.

ДУХОВНА БЕСІДА, церковно-нар. ілюстрований двотижневик. Ч. 14. 31. липня. Зміст: І. Проф. О. Лотоцький: Державний закон, як правна основа автокефалії. 2. Холмський катедр. собор. 3. Новий патріярх царгородський. 4. Проф. І. Огієнко: Хрещення українського народу. 5. В. Островський: Заклятий давін. Легенда. 5. С. Любарський: Місто Білгорай. 7. Що пишуть. 8. Дописи. 9. Церковне життя. 10. Що діється на світі. 11. Всячина. 12. Бібліографія.

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

25-ий день розправи.

(Доконечення.)

Зізнання ком. Кайдана.

Зізнає дальше ком. Кайдан. На запит председника, чи питався Микитина що спонукало його голоситись на службу конфідента, свідок заявляє, що питав і що Микитин як причину подав своє розчарування в комун. партії. Після якогось часу свідок прийшов до переконання, що Микитина наслала якась організація, переконавшись, що інформації Микитина в дуже важливих справах булиб звели слідство на цілком фальшивий шлях. Ніколи Мик. не був послідовний. Підозрілим був теж факт, що підчас коли взагалі дуже важко найти для позиції політ. конфідента, Микитин просто напрошувався, при чім, назначуючи в листах місце зустрічі — часто не являвся.

Відносно перестороги Микитина перед плянованим замахом на Микитина, свідок заявляє, що ніякої такої перестороги, ані чутки ані писемної не було. Своя „refiulam in moga" (лист з 2. IX.) Микитин повторяв не в одним листі, і свідок вважає їх звичайною фразою. Бачив свідок Микитина 5. вересня по 6 год. веч. і казав йому бути недалеко президента та про все підозріле доносити телефонічно. Після замаху свідок дістав від Микитича ще два листи, з яких один є в актах а другий загинув. У цім другім було лише назначення зустрічі, на яку Микитин не прийшов.

Микитин заявляє, що „взагалі все, що зізнав пан комісар є неправда". Микитин твердить, що саме в листі, якій затратився, він докоряв Кайданові, що той ігнорував його перестороги.

Свідок стоїть при своїм, покликуючись як на свідка на підком. Полякевіча, який читав того листа; в листі взагалі не було згадки про замах.

З поміж оборонців, які закидують свідка питаннями, найбільш агресивно виступає обор. д-р Ляндау, який починає в перепалку з председником, що зажадав пояснення, як оборонець розуміє закон, зроблений свідкові, що мовляв, свідок „затаює"! Оборонець відмовляє пояснень покликуючись на своє право оборонця. Трибунал після наради присудив д-ра Ляндауа на 150 зол. кари за образу свідка й вину непощали до трибуналу.

Свідок Сальомея Коригабер, жінка обвинув. Коригабера, корыстає зі свого права й відмовляється від зізнань.

Свідок Клементина Коригаберівна, старша донька обвинуваченого, зізнає згідно зі зізнаннями свого батька й другої сестри. Запитана про взаємини Микитина й Штаїївної свідок є дуже дискретний і делікатно характеризує ніжну приязнь названих замітною, що Микитин „помагав їсти" своїй нареченій. Председник трибуналу радн. Франке, був ласкавий єдиним, що не підсміхнувсь, — публіка реагувала багато різкійше, споглядаючи на Коригаберів, чи їм не жаль так даремне й дорого втрачених шиплів.

Оречення знавців письма.

На післясвободній розправі склав звіт з висліду своєї експертизи знавець письма Новіцкі. Він отримав для розслїду три нові документи, крім давніх: листівку до предс. Франке і дві листівки до д-ра Грека (давні: лист до през. Гавля, листівка з Пеоемнишля до поліції, анонім „української військ. орг." до ред. „Хвилі"). „Знавець твердить, що всі аноніми походять з руки дуже вправної, дарма, що раз рука наслідує друк, инший раз рівно. Всі письма писала одна й та сама рука. Порівнявши ті листи з одним листом і пробкою письма Микитина, знавець прийшов до переконання, що всі ті аноніми писав Микитин. Своє твердження доказує знавець Новіцкі демонструванням скорости поодиноких літер.

Це оречення викликує живу дискусію. Оборона намагається збити з пантелику Новіцкого, прикладуючи йому всілякі хибі давнійші його оречення. Ця дискусія, запити председника, прокуратора й оборони, протягають розправу до ½9 год. вечером.

26. день розправи.

Оречення другого знавця письма.

Другий знавець письма, Францішек Вальчак, складає своє оречення щодо походження анонімів однозгідно з ореченням знавця Новіцкого.

Зізнання слідчого судді Рутки.

Всю пополудневу розправу заняли зізнання судді Рутки, який переводив слідство з усіма обвинуваченими й на якого адресу впали з уст усіх обвинуваченних важкі закиди щодо неправильного ведення слідства й вимушування зізнань в тенденційному напрямку. Свідок (заприсяжений) переходить детально один закид за другим пояснюючи натягнїсть і нестійкість закидів. На протязі трьох годин председник закидує свідка питаннями щодо найбільших подробиць слідства; свідок зізнає певно, ясно і швидко, дарма, що слід на ньому знервування гострим способом запитів.

Зізнання свідка зробили на всіх глибоке враження, захитуючи зразу сумніви, які остались після постійних і настирливих жалів усіх обвинуваченних на спосіб ведення слідства.

Переслухання свідка ще не скінчилось.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Ціль подорожі Бріяна.

Бріян виїздить до Льондону в понеділок з Бертелєтом, шефом канц. Лєжером і кількома правниками. Перша стріча з Чемберленом у вівторок. Б. везе зі собою проєкт франц. відповіди на нім. ноту і проєкт пакту безпеки. Дипл. кола думають, що Франція не прийме Штреземанового становища, домагатиметься вступлення Німеччини до С. Народів без застережень.

Евакуація нім. міст.

Конференція амбасадорів поручила міжсоюзн. військ. комітетови негайно евакувати Дісельдорф, Дуісбург і Рурорт.

Форд у СССР.

Рад. уряд переговорює з комісією Форда в справі будови летничих фабрик. Форд годиться на це, коли йому дадуть концесії на будову самоходових фабрик.

Невдача Французів у Сирії.

Сирійські повстанці розбили відділ франц. військ, забрали гармати, більше як сто верблюдів з муніцією й харчами. Зайняли Сеіду. Під Амон Французи втратили кілька танків, машинові кріси, літаки. Французи евакували Амон і відступили на південь.

Присуд болг. комуністів.

6. VIII. в Варні запав присуд проти 119 змовників. 33 засуджено на смерть, 77 на вязницю, решту увільнено.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

Біржа.

Львів, 8. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·85 — 5·95, канад. дол. 5·65 — 5·70, чеські кор. 0·15·75 — 0·16 лєї 0·02·50 — 0·02·75, франц. франк 0·25 — 0·25·50, швайц. фр. 1·03—1·04, анг. фунт 25·80—26·00.

Золото. 20 кор. 22·00—22·20, 20 франк. 20·00—20·20; 20 марк. 24·80—25·00; 10 руб. 27·40—27·50.

Срібло. Австр. кор. 0·44·60—0·44·75, 5 зл. кор. 2·35—2·36, фльорени 1·20—1·22, рубл. 1·88—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85—0·86.

Посмертні згадки.

Д-р Микола Стойко, канд. адвокатури помер в Трускавці дня 26. липня ц. р. Покійний перейшов як український старшина цілу воєнну кампанію в 1918—1920 рр. та перебув всі злидні походу Галицької Армії на Велику Україну. Вернувши до краю, Покійний доповнив свої студії і працюючи опісля у своїм званню віддався живо громадській роботі в дрогобицькому повіті, присвячуючи свій труд головно організації політичного і просвітнього життя. Покійний був людиною незвичайно активною і не було ніякої важнійшої народньої справи в краю чи в повіті за останні роки, в якій не брав би особистої визначної участи, а при тому був людиною високо ідейною, що здібна була до найбільшої жертви для публичного добра. В. И. П.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич.

Монастирська:
14.VIII. „Запорожський клад".
Биткія:
8.VIII. „Ой не ходи Грицю".
9.VIII. „Запорожець за Дунаєм" і „Вечорниці".
12.VIII. „Пан Твардовський".
13.VIII. „Вій".
Надвірна:
10.VIII. „Дні нашого життя".
11.VIII. „Монахи".
Бучач:
15.VIII. „Вихрест".
16.VIII. „Запорожець за Дунаєм" і „Вечорниці".
17.VIII. „Гейша". 120 5-?

Пані Гвоздинова, жена о. Львонгіна, заголоситься по лист від мужа до о. Мосори в Сколім. 163 2—2

З української приватної гімназії в Рогатині. Вступні іспити до кляс II.—VII. в днях 28. і 29. серпня. Поправки 29. серпня. Вступні іспити до першої кляси 31-го серпня. Виписи що дня. — *Антін Крушельницький.* 169 1—3

Дрібні оголошення.

ПРИЙМУ хлопців з низшої гімназії на харч і станцію. Зголошення до О. Цегельської, вул. Лісна ч. 14. 3—3

ПАРОХІЯ на Поділю вищої кляси, 4 км. до стації, 6 км. до повітового міста при гостинці, до заміни. Відомість уділить Уряд Деканальний в Збаражі. 161 2—4

ПОТРІБНЕ приміщення для молодої здорової особи на серпень при інтелігентній родині на селі в гарній сухій, здоровій, лісистій околиці близько Львова при залізниці. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Умова". 165 1—1

ПОШУКУЄТЬСЯ приміщення при родині для одної або двох панночок з вищих кляс гімназії. Вимоги: добра опіка, окрема комната, добрий харч, фортепян, по змозі ближше гімназії С.С. Василянок. Зголошення до 15. серпня з условинами на адресу: Народня Торговля, Броди, під „Станція". 143 4—5

АННА ЧАЙКОВСЬКА поїмє на станцію ученці в Городищах коло гімназії. Відомість: Чайковська. Либуцка почта Дрінки, копальня. 171 1—1

РУТИНОВАНА учителька обіймє лекцію з вищих кляс, нищої гімназії і учительського семінаря. Уділяє початків гри на фортепяні. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Рутинована учителька". 170 1—7

Т. Гайда! 10. VIII. село Белелуе, станція Снятин — Заруче. Конечно! — Подюк. 172 1—1

ПРИЙМУ на станцію ученицю з 1 або 2 кл. гімн. — Богуславского 7. I. пов. 166 1—1

ЗГУБЛЕНО дня 22. мая ц. р., в поїзді Гіндебург — Берлін пашпорт ч. 10647|231|22, виставлений старостом збаражським 27. вересня 1922 на моє прізвище. Важність пашпорту тревае до 19. листопада 1925. — Олександер Смакула, студ. мат. Геттінген Кірхвег 32. 168 1-1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

д-р Олександер Павенцкий

веде канцелярію

у Львові, вул. Підвале 9. II. п.

62 (Ставропігія.) 4—12

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Касса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й вимиканнє зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам знижка. 155 2—10

ГРОМОЗВОДИ

на церкви, хрести, вікна, машини до випробу цементових дахівок, виготовляє

МИХАЙЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ

Львів, вул. Варстатова 10, (між вул. Рицерською і Кордецького). 158 2—5

2-гі Надзвичайні Загальні Збори Т-ва Чит. „Просвіта" в Бориславі

відбудуться дня 15. серпня 1925 р. в год. 6. веч. у великій салі „Народнього Дому" з таким порядком дня: 1) Звіт дотеперішної діяльности уступаючого здекомплетованого Виділу. 2) Вибір нового Виділу. 3) Намічена робота для Т-ва „Просвіта". 4) Запитання і внесення.

Право рішаючого голосу на Зборах мають лиш ті члени, які заплатили вкладки по кінець серпня ц. р. Безробітні робітники і прочі поодинокі не платять жадних вкладок і є надальше членами Т-ва.

В Борославі, 1. серпня 1925.

За Виділ читальні „Просвіта":

Кулинич Іван, голова. **Юркевич Осип,** 146 2—2

УЖЕ ОТВОРЕНІ після одномісячних ферій **Робітні Українських Інвалідів при вул. св. Софії ч. 25**

До обох варстатів (кравецького і шевського) принимається нові замовження, як також виконується направки. Виконанні робіт солідне, сильне й елегантне. 160 2-3

НА РАТИ!

Фірма „ДРЕССІНГ"

Львів, Сикстуська 8.

Поручає готові і на замовлення убрання МУЖЕСЬКІ І ДІТОЧІ з першорядних матеріялів.

„ДРЕССІНГ"

Львів, Сикстуська 8.

НА РАТИ!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 177 (10.560). Львів, второк 11. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. тов. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 1—2 год. перепол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Пролєтаризація інтеліґенції.

Вибір професії є в нинішній добі не тільки вакаційним питанням обмірковуванім у поті чола молодими людьми та їх батьками. Навіть покоління, що має за собою всю війну робить зусилля, щоби піти за повоєнною течією, яка облила зимною водою інтеліґенцію впевнену про свої кращі дані для плавання по поверхні життя.

Без огляду на статистику, яка стверджує у всьому світі чисельний зріст інтеліґенції, пролєтаризація кляси, що працювала мізком є незаперечним фактом. Невідхильна конечність боротьби за істнування причинилась до кращого зрозуміння фізичної праці. Інтеліґент уже не погорджує робітником, який заробляє на себе мязами. А проте лавіть від почування пошани для фізично працюючих ще далеко до зміни інтеліґентської професії, хоча би на посередну: торговельну. У нашій суспільности, по ней бік Збруча, процес пролєтаризації інтеліґенції, немов би замерз на тому пункті, де інтеліґент утратив спроможність задовольняти своєю дотеперішнею професією свої матеріяльні та духові потреби. Иншими словами: бувший інтеліґент лишився номінально інтеліґентом, матеріяльно став пролєтарем, що менше заробляє як дійсний пролєтар, а інтелєктуально настільки наблизився до нинішного пролєтара наскільки віддалився від передвоєнного інтеліґента.

Трагедією нашої інтеліґенції є не те, що вона наближується до пролєтеріяту як до суспільної кляси: скільки інтеліґентів почувало би себе щасливими, якби могли жити, завдяки фізичній праці й одержувати плату робітника! Трагічність суспільного становища у тім, що ні воля нашого інтеліґента, ні його світогляд, не позволяють йому взятись за практичну працю, яку небудь з тих, які накидають нинішні своєрідні обставини. Спадщина бюрократичної держави лягла таким каменем на психольоґії нашої інтеліґентної кляси, що інтеліґент не в силі примиритись з думкою про наслідки війни, які довели до перебудови суспільного устрою найможутнійших держав. У великих европейських центрах можемо нині бачити сотки інтеліґентів, утікачів з Росії та України, що не вважаючи на свої колишні найвищі суспільні становища та багацтва, працюють як звичайні робітники, кельнери в ресторанах, вуличні продавці часописів. Скільки таких виладків можна би нарахувати в нас, у країні, якої більшість інтеліґенції не мала ні високих становищ, ні майна і є дитиною хліборобського населення.

Характеристичним є факт, що лавіть ті, які вірять у відродження европейської культури революційним робітничим рухом не зважаються стати робітниками, навіть тоді, коли не мають засобів до життя. Інтеліґентів, що з гордістю стали би поруч пролєтарів, фактично, як щоденні заробітники, можна би у всій Галичині порахувати на пальцях. Згідно з цією психольогією бюрократичної атмосфери, навіть вибір вільних професій нового покоління йде ще старими шляхами: адвокати, інжинери та лікарі це також до певної міри урядовці, звязані тісно з одним вузьким середовищем та пануючими в ньому законами.

Мало хто здає собі справу з причини цього стану. Чужинні фільософи, які досліджували анальогічне явище у своїх країнах, ствердили що джерело лиха лежить у методі навчання та виховання. Наша шкільна освіта є виключно книжкова і домагається вправи памяти. Як уже запримітив фільософ Теч: придбане у таких школах знаття вповні забувається шість літ по іспиті. Наша школа не розбуджує цікавости для продовжування самостійних дослідів над предметами шкільного навчання, не розвиває ні волі, ні світогляду, ні характеру. Відомо, що тайною успіху в житті є сила волі та самостійність, а умовиною творчої праці — ті самі прикмети й основи незалежного світогляду. Якими інакшими прикметами розясняється величезна роля таких малих держав як Японія, або навіть Норвеґія?

Сучасні психольоґи широко розясняють правду, знехтовану такими народами як наш, що напрямок діяльности людини і доцільність її праці, залежні в більшій мірі від сили волі, дисципліни, як придбаного припасу освіти. Процес пролетаризації нашої інтеліґенції має тому такий лиховісний вплив на неї, що обнизив ще й цю освіту малопридатну до обставин сучасного життя, а не викресав у наших інтеліґентах іскор, які прокидаються у народів з иншою традицією, виховання саме у хвилини найбільшої суспільної трагедії.

Німецько-польський конфлікт.

Гостра заява м'ністра Штреземанна у райхстагу.

Численні інтерпеляції, які майже всі партії зголосили в німецькому парляменті в справі примусового усунення з Польщі нім. оптантів та в справі нім. протиакції, привели до великої політичної дебати над німецько-польськими взаєминами.

В дискусії забрав голос нім. міністр закордонних справ Штреземан, який склав у цій справі заяву в імени союзного нім. уряду в порозумінню з урядом Прусії. Подавши спершу до відома фактичні дані про долю оптантів та заходи німецького уряду в напрямку негайної допомоги оптантам і їх позміщення по цілій Німеччині, Штреземан переповів дальше передісторію обостороннього усунення оптантів. Опісля Штреземан перейшов до загального осьвітлення німецько-польського конфлікту, вживаючи виїмково різкого тону й гострих звороґів під адресу Польщі.

Міністерство закорд. справ дістало вістку від свого генерального консуля у Познані, що польські власти вжили заходів в напрямку насильного видалення з Польщі тих оптантів, які ще не вимандрували в протязі приписаного часу. Всі ці особи дістали наказ покинути Польщу до 48 годин. На доручення нім. м-ства закорд. справ видано такі самі розпорядження супроти польських оптантів, що ще живуть в Німеччині. Атаки проти нім. посла у Варшаві Раушера є несправедливі. Він поїхав на відпустку тільки тоді, коли всі дальші розмови з польським урядом показались безвиглядними й понижуючими честь нім. уряду. Прикре положення оптантів в пограничному містечку Шнайдемюль (по польськи: Піла) є другорядного значіння супроти факту, що в шість літ після війни десятки тисяч мирного нім. населення може викидати сусідня держава. Польща покликується на формальне право, але формальне право є тут найбільшим безправством.

„Це не перший раз, що Польща поводиться так, як ні один европейський нарід. Переговори в справі торговельного договору довели до стану, який фактично є митною війною. Підставою претензій Польщі є те, що 10. січня 1925 р. Німеччина звільнилася від наложеного на неї примусу уділювання найбільшого упривілеювання і що Німеччина скористала з того права, та розпочала з усіма переговори про заключення торговельних договорів. Але в суперечности до всіх союзних держав Польща станула на такім становищі, що на оборону прав Німеччини відповіла забороною ввозу німецьких товарів, а тепер насильними методами викидає в Польщі німецьких громадян".

„Багато говориться про потребу замирення Европи. Це замирення мусить опиратись на договорах. Німеччина не лише заявила себе готовою співпрацювати в цім напрямку, але й вхопила ініціятиву в свої руки. Але договори не складаються зі статтей і параґрафів, лише з писаного права, — вони можуть бути життєздатні виключно завдяки духові, який оживлює народи, що їх заключає. А духом Польщі, який випазить з отих зловживань, права не є дух примирення лише дух самолюбства й ненависти. Коли ми примушені нині вхопитись за репресалії і відділи приказ, що Поляки, які ще не виїхали, мусять покинути німецьку землю на протязі 48 годин, то не зробили ми цього в почутті задоволення. Ми зробили це почуваючи стид, що були примушені вхопитися таких засобів. Адже були часи, коли навіть у взаїмно воюючих народів шановано право вибору громадянства вище, ніж це діється нині, в сім літ після війни."

— Всі партії райхстагу за виїмком скрайньої правиці (нац.-соц.) і скрайньої лівиці (комун.) прийняли таку резолюцію:

„Райхстаг протестує проти безоглядного видалювання, веденого польським урядом. Він є переконаний, що таке насилування ненарушних людських прав не вийде на добро світовому мирові. Райхстаг взиває уряд також і на дальше вживати всі можливі протиміри стримати польський уряд від продовжування такої злощасної політики, і всіма силами дбати за добро й будуччину вигнанців."

По широкому світі.

„Матен" за потвердженням Німеччині Данціґського коридору.

В „Матені" забрав голос один з його редакторів Анрі Жувенель у справі гарантійного пакту, при чому в цілком недвозначний спосіб критикує нинішні границі Польщі та її агресивну політику. „Німеччина — читаємо в „Матені" — знає, що вона покищо у своїм стані половинного роззброєння не має спроможности вести війну, а проте її відносини до Польщі є з кожним днем гірші. Польський уряд, видалюючи 30.000 Німців, дав нову поживу ненависти. Хоча Поляки й виконують цим лише судовий присуд, а проте треба мати на увазі, що не завсіди добрі процеси ведуть до добрих взаємин. Ми мусімо бути вкінці льояльними й спитати себе, як ми самі, Французи, поводилисьби, як би Данціґський коридор перерізував Францію. Чи дивниця, що Німеччина нетерпеливо жде того дня, коли зможе вмінити свої східні кордони на сою користь?" Стверджуючи, що Німеччина рахується з можливістю війни ССРР. проти Польщі, Жувенель не сумнівається, що вона моглаб без великого ризика осягнути великі користи.

Нові вибори в Чехословаччині.

Покликуючись на авторитетні інформації чеські газети запевнюють що нові вибори до чехословацького парляменту відбудуться в неділю 15. листопада ц. р. В тиждень пізнійше, отже 22. листопада, мали би відбутися вибори до сенату.

Наради у Льондоні.

Наради у Льондоні англ. мін. заєкспр. Чемберлєна з мін. закордон. справ Бріяном пічнуться у вівторок. Бріян везе зі собою проект відповіді Франції на німецьку ноту і проект пакту забезпеки. Згідно з інформаціями з дипльом. франц. кол. французька відповідь має відкидати всі основні пункти німецької ноти і домагається, щоби 1) Німеччина вступила до Ліги без ніяких застережень, 2) Франція мала повну свободу супроти Польщі та Чехословаччини, і 3) відкинуги пропонований Штреземаном переходовий час між вступом Німеччини до Ліги і розброєнням.

Кріваві події в Валії.

Англійські робітники у Південній Валії, у місті Аммонфорд, при нагоді страйку у копальні вугля утратили сьчинили бійку з поліцією, хотячи силоміць припинити працю. 106 робітників і 6 поліцаїв ранено. Військо мусіло прийти з допомогою для вдержання спокою.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

Доля і недоля нашого театру.

з. з позамулісової психольогії.

Пічім з банальної пригадки, що театр, так само як банк або газета, є складною організацією, в якій хиба одної складової частини може його спаралїжувати з першого дня. Один урядовець, що фальшує векслі, один адміністратор, що не висилає газет і один машиніст, що не прибиває як слід декорації можуть знищити зусилля сотки людей. Геніяльний режісер мусить мати відповідну сцену та талановитих акторів, найкраще технічно вивінувана сцена мусить мати режісера та акторів, найкраще обдуманий репертувр мусить мати адміністратора і т. и. Ці банальности потреба повторяти в нас стільки разів, скільки рамів у дискусії над новим театральним почином громадяне у своїм красномовстві бачуть уже здійснене діло, тому, що один написав листа з проповищією до талановитого режісера, а другого ангажував приятель-інжинір, що салю при вул. Шашкевича *можна би* переробити.

Те саме, що має з неприємність писати з приводу видавання наших журналів, повторялось, повторяється і Бог зна, як довго повторятиметься з театром. А саме: є кількох акторів, які хотять грати — повстає театр; переклав хтось якусь песу — давайте її сюди, заграємо; має „Бесіда" на складі трохи полотна — ану, може би з нього зробити декорації; склали громадяне трохи гроша на театр — якже-ж? мусимо вести театр! І коли появляються афіші першої вистави, в голові режісера щойно сіріє ідея про нову песу, яку треба би комусь дати перекласти; в день премієри директор театру приходить до переєвідчення, що саля, в якій він грає, не має „приличних" декорацій, а актори не мають костюмів і не вивчили ролі; — і щонебудь заповідали би театральні афіші: „Отелля" чи „Ой, не ходи Грицю", — сумний земляче-театромане! розваж себе: в українськім театрі комедію можеш побачити завсіди!

Якже-ж може бути инакше? Досить спитати когонебудь з організаторів нового театру: що він гадає робйти з декораціями, чи обстановою, чи репертуаром, а почуєте здивовану відповідь: „Ех, добродію! Чого це вам забаглося? Не досить, що ми спромоглися на платчю для акторів і не маємо дір на сцені, а ви торочите нам про такі забаганки, немов би ми..." Увесь глузд таких переконуючих відповідей має бути такий, що не можна лишити суспільности зовсім без театру і не можна чекати, заки ця суспільність спроможеться на *щось великого*, а треба робити зараз, негайно, *як* можна, *що* можна і з *ким* можна! І ці аргументи надихані патріотичним обуренням є такі заразливі, що люде, які повтаряють їх є пересвідчені, буцім-то вони роблять велике, корисне діло, а скептики, які завжуються посміятати про його доцільність кидають їм під ноги колоди.

Невідомо, чи наші громадські діячі призадумувались над фактом, яку ролю в їх думанні грає вплив фальшивих анальогій, перевезених між ріжними царинами, нестійними зі собою. У дискусії над „урухомленням" театру в уяві наших діячів мусить вирінати невпинно праця на просвітному полі. Хто вчить дітей, або основує читальню, або веде політичну пропаганду, цей кожний поодинокий крок зроблений у даним напрямку може вважати публичною діяльністю: і навчання азбуки дітий, і поставлення фундаментів під читальню, і зорганізування кількох віч та аборів. Але в такій царині як Мистецтво не можна користуватись понятями запозиченими з практичного суспільного життя. Вся праця зосереджена довкола театру має лише стільки вартости, скільки вартости має вражіння полишене його виставами. Заслуги, які хто має, чи нав прибиранням фонду для будови театру, чи як архітект, не слід переплутувати з впливом театру як одної з форм мистецтва.

При наших традиційних методах громадянської праці, коли кожний хоче задовольнитись сповненням т. зв. патріотичного обовязку, по власнім розумінню, а питання про доцільність лишає в даний мент поза межами критики — навіть найширійша праця над організацією такого складного механізму як театр може повести саме до протилежних наслідків, ніж тих, які повинні мати на оці люде зажурені упадком театру як одним з важливих чинників нашого культурного життя. Небхайний театр зміцнюватиме щораз більше недовіря до щораз нових починів його обнови. Не згадуємо вже про вплив провінціональної балаганщини на естетичний смак публики, яка замість мінімальних мистецьких домагань виплекуватиме в собі грубошкірі норови. Люде, які одним ухом полапали дещо про нові течії у театрі хотять повісити на нашій сцені кілька варет замість декорацій, а одним гарнітуром меблів хотять відтворити сільську хату та королівську палату, кухню та великосвітський будуар, перелаз на майдані та англійський кабінет!

Громадяне, які хотять театром залатати одним махом усі діри культурного життя, балакають одночасно про репертуар для інтеліґенції себто наскрізь драматичну „студію", про народній театр себто побутові песи: драми, комедії та оперети, — а навіть на святочні дні про оперу. Такі три гриби в борщ кінчаються юшкою. Хтонебудь її лизне — кривиться і по глибокодумній нараді над засобами відродження нашого театру йде до кіна.

Мих. Рудницький.

У. С. Р. Р.

Ліквідація комнезамів.

Комітети незаможних селян, або скорочено комнезами, були головною опорою большевицької влади на селі. Але ця опора дуже підупала, підупала розкладові і стала для влади невигідною і непотрібною під оглядом політичним, і незвичайно шкідливою під оглядом економічним. В большевицькій пресі ведеться тепер дискусію на тему про ліквідацію комнезамів. Орган ЦА. КП(б)У. „Комуніст" рішуче домагається повної ліквідації комнезамів, „цього пережитку воєнного комунізму і консерватора його традицій": Комнезами — пише „Комуніст" — обєднують лише невеличку частину селянської бідноти, яка не користується ні політичним, ні тим більше господарським авторитетом у запопадливого селянства, що становить переважаючу більшість села і творить центральну групу для цілої нашої праці над підвесенням продуктивности селянського господарства.

„Організації комнезамів, як босві органи воєнного комунізму" — пише далі „Комуніст" — в минулому дуже добре себе виправдали. Але тепер вони становлять поважну перешкоду справі маєткового нагромадження в селянському господарстві, справі розвитку продукційних сил на селі. Зовсім не випадково комнезами в більшости не зрозуміли і не зрозуміють необхідности поєднання незаможників з середняками, не випадково вони не розуміють останніх рішень партії, бачуть в них рішучих кривду для себе, уважають партію від незаможників і т. п., бо вони родились, виросли і загартувались в умовах замкнутого товарообміну, отже не можуть стати організаціями розвитку базарно-товарових відносин, на боротьбі з чим вони були організовані і виховані. Тому ліквідація комнезамів є необхідністю і „це ми повинні сказати прямо і отверто".

До останніх слів „Комуніста", на чім виросли і виховались комнезами, треба додати, що ці організації виросли на боротьбі з мнимою контрреволюційністю господарського, заможнійшого селянства, яке відпало комнезамам на розграблення чи то „розкуркулення". Комнезами „куркулів" розграбили, але самі зі становища незаможників не вибились; „куркулі" тепером від громадських справ усунуті, але самі показались неспосібними до ведення тих справ а в результаті — загальний упадок сільського господарства і розклад низових органів влади, які стратили найменший авторитет у населення і стали огнищами звичаїв і марнотратства громадським добром. Такі результати дала „класова" політика на селі. І хотять тепер ліквідувати. Давно вже треба було це зробити. Але ліпше пізно, ніж ніколи. Тільки чим вони буде замінена?

„Южная Россія"

Коли би хто думав, що Україну називають Южною Росією тільки російські буржуазні імперіялісти, а особливо російська закордонна контрреволюційна і навіть соціялістична преса, той дуже помилився. З Україною фактично не можуть помиритися й російські комуністи, а навіть і деякі комуністи України, і демонстративно називають її „Южною Россією". Характеристичний під цим оглядом зайшов факт в одній союзній інституції, а саме в Совіті Народнього Господарства. 12. червня н. р., в одній з комісій СНГ. розглядалася справа будови нових фарфоро-фаянсових фабрик, при чім серед районів, в яких мають будуватись ті фабрики, стояла й „Южна Россія". На засіданню все таки виникло питання, як називати цей район, Україною, чи таки Южною Россією і голосуванням, більшістю 7 проти 2, вирішено назву „Южная Россія". Це нарада відбувалася під головуванням якогось фільософа, при секретарі Кузнецові, при участи представника української СНГ. і Укоопрелаятресту тов. Касаніна. Чи й Касаїн голосував за „Южною Россією", радянські газети з яких беремо цю вістку, про це мовчать, але це досить не виключено, бо що спільного мають всякі Касаїни з Україною! І чому їм не стояти при „Южной Россії" коли це так легко й безкарно проходить!

Підтримайте наш часопис!

Андрій Чайковський. 3)

Гулка і Смулка.

Гумореска.

Відтак прийшла полядвиця. Господи! що за розкіш! А ті вареники з мяса! Таке воно малесеньке, ніженьке пливає собі по масляному лимані, мов човенце а ти хапаєш один по одному, аж жаль кусати його тільця.

Між цим виступає на стіл пінистий пільзнер. Господар заєдно доливає склянку за склянкою, вони цокаються і Смулка веселий, Корнельця румяна як рожа, така весела, щаслива.

Господар заєдно балакає, приговорює і сміється сердечно, Смулка теж у жартах не дурень, забавляє ціле товариство, сипле дотепами, мов з рукава, господар щораз голоснійше сміється, аж вікна дрожать, пан капраль що хвила викрикує на радощах: о! сапрісті!

Усім їм весело.

Господареви хотілося збагнути, чи багато його гість на ветеринарії навчився і спитав в нечевя:

— А скажи мені, моспаненьку, чи у свині є ратиці, чи копита?

Всі сміються. Господиня умовляє чоловіка, що таке питання може гостя образити і звільняють його від відповіді.

— А скажи мені, чи у свинки всі кишки однакові?

— Колиб свинка їла однакову поживу, то би і кишки були однакові, — каже на це і ця відповідь усім подобалася. А правду сказати, він не знав, як відповісти. Він бачив свинячі кишки лише у формі ковбас, а вони були ріжно грубі. Та він не знав, чи це від віку свині залежне, чи від чого иншого.

Дарма, що від пільзнера йому вже зачали джмелі гудіти в голові, вважав він на себе, щоби добре свою ролю відіграти, щоби часом, як кажуть актори „не засипався". Коли би так „випав з ролі", то ціла ця забава могла би для його погано скінчитися. А ще йому таке шибнуло в голову: а як би так ні сіло, ні пало зараз зявився мій прообраз? Досталось би мені! Скільки разів поглянув на дужі руки Войтка, то йому аж морозом поза спину повіяло. Він став молитися: „Господи, іже вивел єси неповрежденно пророка Даниіла із львиной пещери, тако ізведи мня грішного неповрежденно отсюду!"

Але його прообраз не приходив.

Наприкінці обіду принесли ще і морожене. Опісля повставали і стали собі дякувати. Тоді господар узяв його на бік і прикладаючи свій грубий палець до носа, каже:

— Ну мій зятю любий, колиж весілля відгуляємо?

Смулку знову моровом обвіяло.

— У мене татуньцю ще один екзамен...

— До чорта, колиж тим екзаменам кінець буде? Ти казав, що це буде останній...

— Так, це був останній частковий а тепер приходить ще один загальний, а толі я вже буду доктор ветеринарії...

— А колиж не буде?

— Найпізнійше за чотири місяці.. Я візмусь знову до науки руками і ногами, і знову треба буде в хаті замкнутися на усі замки...

— Але до нас таки деколи заходь...

— Певно зайду по неділям так на часок, щоб з панством побачитись, поговорити, а відтак знову до книжки...

— Знаєш мій любий хлопче, ти мені щораз більше подобаєшся. Ось я можу тобі на рахунок віна Корнельці вигодити, та помогти... ось я зараз... Він вийняв з кишені грубу засалену мошонку і став порпатись між асигнаціями...

Та Смулка його придержав за руку. Користати з його несвідомости аж так далеко, вважав поплим.

— Не треба, тату, покищо не треба...

— Не соромись, а бери, так як і раньше брав...

— Як мені буде потреба, то я і сам попрошу, тепер ні...

— Таж ти худопахолок, з чогож чотири місяці жити меш?

— Ні, якраз ні. Я щойно дістав спадщину по моїй теті, то мені вистане скінчити школу...

— Про мене, тільки бережись, щоб тобі хто грошей не вкрав...

— Я зложив у касу...

— Гарно, ти мені що раз більше подобаєшся...

Вони обнялися і поцілувалися.

Смулка зараз завернув до панни Корнельці і став її забавляти.

По цьому він перестав боятися свого прообразу. Догадувався, що він певно добре нарушив мошонку старого і тепер певно не покажеться. Але колиб він справді зараз прийшов, то Смулка не взяваши у старого грошей не мав чого боятися.

Хотів відійти, та його не пустили. Господарі вибиралися сьогодні за жовківську рогачку. Там сьогодні грає музика в огороді „під раком".

І справді вибралися. Старий ішов попід рученьку з жінкою. Смулка узяв під крильце Корнельцю, а Войтек ішов то при одній, то при другій парі.

В огороді „під раком" було багато знайомих його господарів. Смулку представляв старий як женіха панни Корнельці і називав його Андрієм Гулкою....

Знову той навіжений Гулка, з якого ласки Смулка сьогодні зїв смачний обідець.

Там забавлялися до пізна. Музика грала, Смулка пів теревені панночці, і вже було пізно в ночі, як вернулись до дому...

Перед хатою розпращалися, Смулка стиснув Корнельці ручку, і не міг здержатися, щоби крадькома не поцілувати її в румяне личко. Не було йому ніяково, бо цілував її лише в заступстві за Андрія Гулку, а не від себе.

На пращанні спитав його старий про адресу, і він забувшись, подав голосно вулицю і число.

Смулка поплівся до дому роздумуючи над тим, якто деякі люде вміють помітно смоктати батьків багатих доньок на рахунок майбутнього віна.

(Продовження буде)

Вже найдійшов великий транспорт всіляких
ФУТЕР
КОНФЕКЦІОНОВАНИХ І В ШИРКАХ
до магазину і робітні футер
СТ. СТЕМПКОВИЧА
Львів, площа Капітульна ч. 2.

Заведення виконує всілякі замовлення з уділюванням моди пан Пань і П., ніж, совісно, по невисоких цінах. Заінтересованість поручає замовляти футра як також полагоджувати всілякі переробки і направи в найдешевшим цінах сезові. Прошу жадати проспекту усілякій кредиту. 2272 8—15

Гарні пориви й соромна дійсність.

З приводу кооперативи „Українське Народне Мистецтво".

Галицька нездарність повинна рішуче увійти в світову приповідку. Довгі десятиліття сливе всі ділянки нашого життя були під проводом духовенства, одинокої численнішої тоді нашої Інтеліґенції. Як розвивалися всі ділянки нашого життя під проводом духовенства, це не належить тут до теми, але класичний приклад своєї нездарности дало воно наприклад уже через те, що, будучи в спроможности невеличким оподаткуванням забезпечити священичі вдови й поставити як найкраще виховання й освіту сиріт, воно навіть не додумалося до цього.

Нездарність це мати дрібничковости. І галицька дрібничковість повинна також увійти як не в світову, то бодай у всеукраїнську приповідку. Замотані в сіти лихварських павуків, перед голодом і холодом утікали тисячі наших селян за море шукати кращої долі, бо в Галичині не було кому повчитися в бджоли чи муравля, коли не в Жида й иншого чужинця, що розживався там, де Українець із голоду примирав. Боротьбу за економічне визволення, цю першу передумову національного визволення, заступлено боротьбою за тираменний хрест і піввіковим спором за святе йорд, йори і ять. Приклади такої дрібничковости в наших днях нехай читачі самі собі пригадають — одна за другою товчеться в пресі й житті й, хоча кожда з них дрібна для цілости української справи, навіть для західніх українських земель, а то й для самої Галичини,— забагнює ще більше й так широко забагнене наше життя.

Такі й подібні думки снуються в голові, коли приходиться говорити про жіночу кооперативу „Українське Народнє Мистецтво" (Львів, Руська 18). Заснована перед кількома роками, вона згорнула всього пару сот злотих членських уділів, хоча самі Львовянки могли легким способом зібрати пару тисяч долярів. На ціль кооперативи вказує вже сама її назва. Багато в нас говориться про мистецьку красу народніх вишивок, виробів тощо, багато говориться про можливість розвитку своєрідного промислу з виробом таких чи инших предметів, навіть про те, що такими предметами можна зацікавити світ і мати гарний зиск із продажі, але багато говориться, трохи менше пишеться, а сливе нічого не робиться.

А тимчасом уміло поставлений промисл на цій ділянці може не тільки дати прегарне широке поле для активности української жінки, але й удержання й тим самим економічне унезалежнення меншій чи більшій скількости українських жінок (залежно від ширини розвитку цього промислу) й цілком певні доходи в рідним краю та поза його межами, не говорячи вже про такі боки справи, як піддвигнення рідної культури в краю, національне пропагандистичне значіння її поза його межами й т. д.

Деж шукати причини такого слабого зацікавлення справою жіночої кооперативи „Українське Народнє Мистецтво" з боку загалу українського жіноцтва, що всеж має між собою тисячки абсольвенток учительських семинарій і жіночих гімназій і сотки жінок із університетською освітою? Чи може причиною є висота уділу (5 зл., вписового 1 зл.)? Ні, тут найправдоподібніше йде жіноча більшість з підями мужеської меншости, щоб не відбитися від неї щодо повної байдужости до всяких явищ життя свого народу, щодо вижидання солодких груш на вербі з ласки всіх, тільки не власних сил і власної праці, щодо лінивої привички до опиканого й неохоти муравельною, солідною працею, на позір дрібною, але важкою в наслідках власними силами здобути собі кращі умови життя, як це робили народи, що знали ціну повної самостійности й незалежности для себе, щодо... але чиж можна навести тут усі складники повоєнного баговиння й тупої передвоєнної нерухливости, всього того, що не дозволило досі нам ступити на новий шлях найширшої організації життя на нових підставах, котрі противажилисяб денаціоналізуючим наслідкам поневолення. А в такій організації перше місце припаде економічній організації як передумові можности національного визволення.

Одинока ціль оцих рядків є звернути увагу українського жіноцтва Львова та краю на обовязок масово вступити в члени кооперативи „Українське Народнє Мистецтво". Може ширший загал українського жіноцтва й не знає про істнування своєї кооперативи, хоча на окладці кождого числа „Нової Хати" можна вичитати заклик до жінок вступати в члени кооперативи.

Байдужість це ознака мертвоти. І треба сподіватися, що українське жіноцтво отрясеться з байдужости й потягне за собою мужеську меншість, ставши для неї зразком у праці й організації, а не наслідуючи злочинні для українського життя мужеські хиби. Піддержавши масово свою кооперативу, ви, українські жінки, дасте крила тим своїм поміж себе, котрі рвуться на запущенім грунті чуда довершити, й охороните їх перед тим, щоб вони не повторили слів одного хлопомана 60 рр. про Галичину: „знать все, що галицьке, то до нічого." Нарешті — найважнійша річ — виявивши здатність до самоорганізації, українське інтеліґентне жіноцтво подасть руку своїм сестрам — селянських, міщанських і робітничих кругів, помагаючи і їм зорганізуватися з найбільшою користю для нашого життя.

Перед українським жіноцтвом простерлися два шляхи: байдужости й активности. Вибір не важкий і протилежний у наслідках. **м. в—и.**

Розділ збіжжа противержавною роботою!

Поліційні репресії проти комітатів Допомоги „Голодному Селу".

Дрогобицький комісаріят поліції і поодинокі постерунки в повіті розпочали зорганізовану нагінку на допомогову акцію. Дня 27. липня ц. р. зав'язано члена комітету допомоги голодному селу в Дрогобичі д-ра Павлавського до команди поліції і більше як годину допитувано його про цілі та організацію допомогової акції, списано з ним протокол, а найбільше допитувано, чи між комітетом і політичними працями комуністів нема якого звязку. Одночасно арештовано в с. Урожі п. Миколу Стронського під замітом, що мав він говорити людям, що збіжжа, призначене до розділу, насліло з радянської України, в чім доглянулись власти знамен злочину з § 58 карн. закона.

Незалежно від того розпочато також в инших місцевостях робити всякі сикатури. У Вацовичах, де у священика Іванусева остало ще 37 кг. збіжа, неподіленого поміж голодуючих, комендант постерунку з війтом в часі неприсутности о. Іванусева веліли отворити собі стодолу та заарештувати собі збіжжа, перевели його до громадського уряду, а неписьменного слугу священика мучили допитами около години. В громаді Довге коло Підбужа комендант постерунку грозив мужеві довіря Комітету Допомоги селянинові Іванові Жигало, що буде арештований як підозрілий у комунізмі, як що буде занимати розділом збіжжа в громаді. В Урожі заарештоване збіжжа привезено з повітового Комітету так, що голодуючі його не одержали. В инших громадах, як Колпець і Раневичі арештовано при допитах гром. Козара і Курчака, в Рибнику і Грушові роблено досліди, хто належить до місцевого Комітету, звідки походить збіжжа і т. д., причім відбувались допити в Грушові в ночі.

На устні зажалення Комітету в старостві відповідають, що про поведення поліції нічого їм невідомо та що розглянуть справу, одначе система переслідувань продовжується далі.

Здається, що ці факти не вимагають ніяких коментарів.

Від Управи

„Укр. Нац. Дем. Обєднання".

Заклик.

Всіх членів Народнього Комітету (Ширшої Управи УНДО) і всіх повітових організаторів прохаємо в часі літніх ферій (місяць серпень) перевести ось такі підготовчі праці:

1. вишукати в кожній місцевости (місточку, селі на Волині — громаді т. зв. „гміні") одного або більше мужів довіря партії. Слід старатися встановлювати мужами довіря перш за все — селян, в кожному випадку охочих до партійної роботи, метких незалежних людей.

2. Приєднати для партії можливо найбільшу скількість членів. Членами партії є тільки ті громадяне, що підпишуть заяву приступлення до партії, і дійсно виконуватимуть партійні обовязки.

3. Перевести збірку одноразового, по можливости значнійшого датку на партійні цілі (в висоті один до десять золотих) перш усього на наладнання постійного організаційного апарату партії. — Зокрема наші заможнійші громадяне мають декларувати на ці партійні цілі значнійші суми (від 1' золотих вгору).

Всі члени і прихильники зєднених в Обєднанню політичних угруповань мають негайно підписати заяву приступлення в члени і заложити одноразовий даток.

Щоби у вересні ц. р. могла поплисти політична робота широким руслом, щоби можна було перевести на всім просторі Західних Земель України сильну політичну організацію народніх мас та начати плянову боротьбу проти ворожого наступу, треба, щоби вгорі наведені приготовні праці були негайно виконані.

З вереснем мусить начатися масова акція в справі оборони українського шкільництва та в справі майбутнього закону про земельну реформу.

Треба переконати наше громадянство, що лише при істнуванні сильної політичної організації може наступити оздоровлення національного організму, а наші просвітні, шкільні й економічні товариства та установи зможуть як слід виконати свої завдання.

Всіх членів Народнього Комітету і повітових організаторів прокаємо до дня 25. серпня прислати нам точні звідомлення про переведення підготовчих праць і надіслати зібрані гроші так, щоби в вересні можна було відбути всюди довірочні наради і віча.

Заяви приступлення до партії і бльочки на збирання одноразових надзвичайних датків і партійного податку як також всі потрібні інформації вишлемо на бажання.

Адреса:
Українське Національно - Демократичне Обєднання, Львів, Ринок, ч. 10, II. поверх.

Адреса грошевих переказів:
Земельний Банк Гіпотечний, Львів Підвалє ч. 7. — Ч. конта 50.000.

Львів, 8. серпня 1925.

Володимир Целевич в. р. ген. секр.
Д-р Ол. Марітчак в. р. за голову

відгуки дня.

Вплив сльози на політ. переконання.

— Чому ти властиво став монархістом? — питають мене часто мої знайомі? — Ні твої матеріяльні відносини, ні твій вигляд не вказують на те, а ти все торочиш і торочиш: „Короля нам треба, або дідичного гетьмана"!

Шановні приятелі! Хочу коротко і ясно виложити Вам, чому саме я став монархістом і чому хочу для України коронованої голови. Правда, мої симпатії схилялися свого часу до комуністів, як до ворогів усякої демократичної республіки, але я переконався що на комунізм маю ще пару літ і парусот кільометрів часу.

Монархістом став я в четвертій нормальній. Тоді саме моя учителька любилася з місцевим теольогом і щоби не тратити дорогого часу завдала мені вірш „на память". Цей вірш мав наголовок „Цісарська сльоза" і я його вивчав від від дошки до дошки. В ній поезії розказувалося, як то Найяснійший Монарх Франц-Иосиф мучився над підписом засуду смерти на якогось бандита. Колиж нарешті підписав, сльоза, правдива цісарська сльоза капнула як гарбуз на папір і замазала Найяснійше Імя й римською цифрою.

Така доброта, така сердечність не могла не зворушити будучого фейлетоніста і я став монархістом.

Гімназіяльні часи трохи захитали моїми переконаннями, бо я довідався дещо недоброго про цісарів і почав радикально соціялістувати.

Побут на Україні мало що не загирив мене в демократичности, а пізнійше з нагоди знайомства з чрезвичайною мало не запроторив у большевизм. Ачe я не подався, хоч мій монархізм не був ще докладно скристалізований.

Щойно, коли я став підданим республіки, станув твердо на монархічній платформі. Богато причинився до цього і вірш „Цісарська сльоза" який за останні роки прийшов мені на гадку аж 680 разів.

Старий деспот, сатрап і брус Франц-Иосиф І., коли мав підписувати засуд смерти на чоловіка, мучився, крутився на кріслі, грив пазурі, тер чоло, а як і нарешті підписав то з очей котилася йому сльоза. Жарт на бік: Та сльоза була більше варта, як родовий бриллянт Габсбурґів...

Від президентів ніхто не вимагає, щоб вони над кожним засудом смерти плакали. Взявши число: 680, мусіли вони плакати, а два рази на день, крім Великодня і Різдва, а це вимагалоб неверемакального одягу і крокодилячої голови.

Та, всеж таки волю кілька засудів смерти поплямлених сльозами, як кількасот чистих і чітко підписаних.

Скажіть же тепер Ш. Приятелі! не мав я рації пропагуючи монархію?!

Галактіон Чінка

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то вступіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заяви приступлення можна одержати в кождому Крузку У. П. Т. - Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

НОВИНКИ.

— **Сконфіскована** вчорашнє число нашого часопису за одно місце малого фейлетону, де автор розіжився споминами про Яреми Вишневицького.

— **Нахідка комуністичної друкарні у Львові.** Аг. А. В. подає: Вчора викрито при вул. Понятовского у Львові велику комуністичну друкарню. Поліція окружила дім і заскочила друкарню при повній праці. На місці найдено машинову, яка вибивала протиержавні відозви. Ця машина була здібна до масової продукції. Найдено велику силу друків готових до експедиції. На машині друковано відозву оплазуючу вчинок Ботвіна і його особу та закликуючу перешкодити розправі до разового суду й виконанню екзекуції. Поліція стверджує, що комуністи ще перед двома днями вислали велику скількість тої відозви на провінцію та пробували розлити її по Львові.

— **Новий часопис.** Вийшло у Львові перше число українсько-політичного тижневика „Рада" (редакція Ринок ч. 10 в льокалю давнійшої „Нової Ради"). Як із змісту часопису можна догадуватись, він являється продовженням „Нової Ради" одначе стоїть на платформі „Українського Національ. Дем. Об'єднання".

До О. Назарук і целібат. Вінніпегський „Український Голос" з 22. липня ц. р. подає у довшій замітці п. н. „Дивні апостоли целібату", що в Чікаго відбулось українське віче, на якому д-р О. Назарук і д-р В. Сіменович виступали з обороною целібату. „Конець аргументації двох докторів — читаємо в „Укр. Г." — був такий сильний, що коли прийшло до голосування, то з цілого зібрання за целібатом голосувало пять мущин і дві женщини, а проти целібату всі".

Процес Романа Філясевіча. Процес „злотого мопсенька" Романа Філясевіча вбивця пок. Корнелії, відбудеться 25-го вересня у Львові перед судом присяжних. Боронитиме д-р Перацкі.

— **Згублені предмети.** Львівський магістрат подає до публичного відома, що поліційно-слідча експозитура найшла в різних частинах міста предмети, які є складені в І. департаменті магістрату і які можна на протязі двох тижнів відобрати. А саме: собаку доберманн, рідикаманать гаманців та торбинок. 3 кози (?), папіросниці, ліхтарки, парасольки, **боа** (жіноче, не гадюку!), кораль, машинки до голення, годинники, молитовники, панчіхи хохлі, коровки, різні частини гарнітури, окуляри, акційні папери, навіть запізнені фрахти...

— **Ловн на комуністів.** У Коломийській Гуті на Шлеську мала поліція відкрити ще одну комуністичну друкарню, арештуючи там одного студента варшавського університету, якого прізвища покищо не виявляє. — Позавчора у Варшаві випадково арештовано на вулиці голову жидівської секції комуністичної партії і члена центр. комітету Савля Амстердама. Поліція шукала за ним видавна.

— **Бюшний тиф** появився у дуже небезпечній формі у Самборі наслідком поганих водопроводів. Також до деяких керниць має спливати вода з цвинтаря.

— **Гарний маєток** одержало акційне Т-во Стінеса, яке по смерти головного акціонера, почало ліквідувати свої справи за суму торговельну фільтру, продану одному американському товариству — 25 мільонів фунтів.

— **Жеромскі і Раймонт.** Два найбільші сучасні польські повістярі Жеромскі та Раймонт переживають зовсім різні негоди. Раймонтові, нагородженому премією Нобля, приготовляють у його родинім селі Цержхославіцах та Кракові величезне публичне свято, куди комітет закликає „як найширші кола суспільности", а Жеромскі лежить тяжко недужий і лікарі рахуються з можливістю смерти.

— **Анормальні подружжя.** Свіжа лондонська статистика стверджує, що різниці віку між особами, які вступають у стан подружжя невпинно зростають. Був у Лондоні випадок, що 20-літний молодець оженився з 91-літньою „молодою" (цікаво, чи з любови?), один 78-літний мущина з 15-літ. дівчиною, один 27-літний з 95-літ. старушкою, а два брати: один 88-літ. а другий 81-літ. одружились з двома дівчатами: 22 і 18 літньою. В 21 випадках (не справді „випадки"!) на протязі одного року різниця віку між чоловіком і жінкою була 50 літ! Можна уявити собі, яку міну мають священники і державні урядовці присутні при заключуванню таких добірних подруж.

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

Ще про зізнання судді Рутки.

Свідок суддя Рутка працює в судівництві від 1909 року, а від 1912 р. виконує функції слідчого судді. Підчас війни був фронтовим старшиною, а 1918 р. служив у польськім судовім корпусі, в 1921 р. відкрив адвокатську канцелярію, але через рік звинув її і знову вернув до суду. Ці дати мають значіння в звязку з нападами на особу судді Рутки, веденими з боку преси, що вірить у зізнання Микитина і тов.

Зізнання судді Рутки, до яких раніше загально не прикладано великої ваги, фатальністю висвітлюваних сумнівних моментів спідства викликали сенсацію.

Свідок описує спосіб ведення слідства. Обвинуваченому відчитувано, в чому він обвинуваченій. Зміст обвинуваченя переказувано у простійшій формі. Свідок говорив обвинуваченим, що можуть боронитися як хотять, але зізнання правди впливає злагіднюючо на присуд. Просив кожного обв., щоби диктував свої зізнання, а коли він закінч. що нічого більше не має сказати — завдавав йому питання. Д-р Піотровскі був протоколятом і сидів зараз же коло зі свідком, кімната така мала, що переслухуваний обвинуваченій мусів усе чути, що говориться й бачити, що пишеться. Д-р Піотровскі може й переслухував сам тоді, коли свідок хилево відкликано, але вернувшись свідок все перечитував протокол. Коли хтось входив, слідство переривано. Інсп. Лукомскі ніколи не був присутний при переслухуванні. Микитин, а також Єгер і Глязерман здебільша самі диктували зізнання до протоколів. Микитин взагалі зізнавав дуже повільно, перериваючи, мовчав і надумувався. Коли його арештовано то питаючи при слідстві — просив підождати; тоді мовчав мов заклятий які чотири години, а потім розплакавсь і почав говорити. Слідуючого дня Микитин мав таку вдоволену міну, що свідок звернувши спитав його про причину того вдоволення. Мик. відповів, що йому лекше на серці, зізнав був правду. Такі вислови, як „жидівська мафія", „жиди", „жидівські гроші" ще була фразеологія вживана Микитином постійно. Раз Мик. несміливо завважив, що має ще щось сказати, але боїться. Тоді то Мик. зізнав, що Коригабер приніс йому якогось польського листа з просьбою перекласти його на українську мову; це був лист до през. Гавля. Микитин переклав, написав, і за те дістав якісь гроші. На жадання Коригабера Мик. написав картку до поліції. Свідок запитав тоді Мик. про зміст тих листів і показалося, що Мик. дійсно знає справжній зміст анонімів. Коли заскочений такою революцією свідок спитав Микитина, чи не фантазує він, Мик. обурився і покликався на будінок, які переховує дома. Свідок пішов з Мик. і одним агентом до дому Мик., але молодший брат Мик. признався, що спалив папері зі страху перед поліцією.

При кожним слідуючім переслухуванню обвинуваченых у слідства, як у слідчого судді, свідок читав переслухуваному останній протокол його зізнань, так, що він мав змогу справити чи доповнити свої зізнання. При конфронтаціях Микитин в очі кожному з обвинуваченых повторяв свої зізнання. І так напр. Микитин, як свідок, кілька разів описував в який спосіб Панчишин кидав бомбу. І той опис він змінив, кажучи, що бачив батька Панчишина, злякавсь і тепер хоче вже зізнавати правду. Однак арештований, Микитин заявив, що зміна був первісний опис атентату Панчишина тому, со Коригабер звернув йому увагу, що той його опис може довести до непорозуміння. Книжок постачав Микитинові не свідок а якийсь товариш Мик. Щодо книжки „Жидівська душа в світлі талмуду", то ту книжку дійсно позичав Микитинові свідок; раз, в якийсь місяць по арештуванню, Микитин жалівся на нудьгу і просив якось книжки. Названу книжку свідок найшов у своїй шуфляді і не хотів дати їй, бо казав, що вона за важка; але Микитин сам просив дати йому її.

Свідок дивується, чому обвинуваченні не вносили проти його скарги за вимушування зізнань, коли опинились на волі, тільки ждали з цим аж до розправи. Так напр. Коригабер заявив в суді що не бере відповідальности за свої зізнання, складені у слідстві, бо був тобі „змальтретований". Тимчасом на слідчих протоколах є виразні сліди, що Коригабер докладно перечитував, справляв і змінював свої зізнання.

Предсідник питав свідка точка за точкою щодо всіх закидів і обвинувачень, зроблених з боку кожного обвинуваченого. Як уже сказано, прецизійність розяснень свідка збила з пантелику ту велику частину відомої публики, яка ждала суддю бутку зі злобною іронічною усмішкою.

26-ий день розправи.

Випитування свідка судді Рутки.

Слідчий суддя Рутка стоїть другий день перед судом як свідок. Предсідник кінчає переслухування його висвітлюванням замітів, піднесених нареченою Микитина Льолею Штайнівною. А саме, Штайнівна (як і Микитин) подала, що свідок намовляв її до обтяжування Жидів. Свідок рішуче перечить. Штайнівна не володіє ані одною мовою добре, і тому для кращого зрозуміння її зізнань користувалось не лише польською, але й німецькою та українською мовою; виключене, щоби записано до протоколів що инше, ніж те, що вона зізнала. Неправдою є, наче би побачення Штайнівни з Микитином тривали годинами. За те невиключене, що Микитинові вдалося инколи шопотом інспірувати Штайнівну в напрямку тенденційних зізнань.

Оборонці починають випитувати свідка. Першим питає д-р Грек. Він дивується, що суддя, переслухуючи Микитина ще як свідка, вже підозрівав його, що в цій справі грає високо двозначну ролю й побачивши деяку скожість почерків — дав анонімні разом з пробою Микитинового письма знавцям до розслідування. Д-р Грек покликується на зізнання д-ра Бромберга, буцім то свідок (суддя Рутка) казав про викалане Панчишином алібі в Микуличині; свідок заперечує можливість такого вислову, не знаючи, підкілля йому могляб стрілити до голови назва Микуличин, а предсідник зміцня стверджує, що відносне зізнання д-ра Бромберга не було категоричне та названо Микуличин з иншими місцевостями. Дальше д-р Грек обурюється, як можна було давати Микитинові книжку Немоєвского „Dusza żydowska", коли Микитин був такий „нервовий" (хитрий і рафінований Микитин якраз такий чуткий, що на нього могляб подіяти одна белетрист. книжка!). Вкінці д-р Грек робить таємничий натик про якусь „віденську справу", про яку ніхто не знав, лише суддя Рутка, д-р Грек і Штайгер і про яку буцім то знає також Микитин; д-р Грек робить алюзію, що не суддя Рутка втаємничив Микитина, запевняючи, очевидно, про взірцеву дискретність. Хто міг бути більше дискретним супроти обвинуваченого: чи слідчий суддя чи оборонець Штайгера й посередний оборонець Микитина — про це можна мати свобідну думку й попри урочисту заяву д-ра Грека.

Д-р Ляндау просто засипує свідка питаннями, ставлячи кільта питань, инколи відмінних лише стилізацією або добором слів, на ту саму обставину. Д-р Ляндау цікавиться кожної дрібничкі, як напр. чому жінка обв. Коригабера дістала пізнійше побачення з чоловіком ніж Льоля Штайнівна з Микитином, чому агент Керепка відносив Штайнівній лист Микитина (від висліду якого слідчий суддя сподівавсь посування вперед слідства) а чому той самий агент не був посланцем приватних листів инших обвинуваченых, чому суддя думав, що Микитин тоді то сказав правду а не думав, що зробив не коли инде і т. д. Більшість питань д-ра Ляндауа торкається внутрішнього ведення слідства, а не зовнішнього, себто того, проти якого обвинуваченні піднесли заміти, наслідком яких саме й покликано суддю Рутку на свідка. Тому предсідник ухиляє більшість питань д-ра Ляндауа. Разом ухилено майже 60 питань. Ставлення й ухилювання питань займало цілу першу частину розправи.

Після перерви предсідник подає до відома оборони просьбу інсп. Пйонткевіча на звільнення його й дозволення йому вертати до Варшави. Оборона противиться, кажучи, що ще зголосить внесення на конфронтацію інсп. Пйонткевіча з суддею Руткою. Прокуратор питає свідка суддю Рутку, чи пригадує він собі, що батько Штайгера сам заявив раз, що краще булоб відмовитись від переслідування Панчишина. Предсідник ухиляє це питання, трибунал затверджує ухилення; прокуратор застерігає собі зажалення неважности проти присуду. Д-р Ляндау у довгій промові мотивує всі свої попередні питання й внесює ще раз до трибуналу, щоби той допустив ухилені питання. Прокуратор противиться, кажучи, що зізнання судді Рутки достаточно вияснили вже обставину, що списування слідчих протоколів з обвинуваченими відбувалось без фізичної та моральної пресії судді на обвинуваченых. Трибунал відкинув внесення д-ра Ляндауа, заповідаючи при тім, що витягне консеквенції, як що питання оборонців дальше йтимуть в напрямку ображування повази суду. Д-р Ляндау демонстративно зрікається дальших питань. Обор. Дверніцкі з черги наслідує д-ра Грека, виступаючи з претенсією, щоб вірити більше в його дискретність ніж слідчого судді: про нюанси переслухання Глязермана знали, мовляв, лише суддя д-р Рутка і оборонець д-р Дверніцкі — відкіля знає їх Микитин?! Д-р Дверніцкі так само, як д-р Грек і д-р Ляндау, не може забути судді Рутці, що він мав у своїм столі книжку Немоєвского про Жидів і з того приводу цікавиться взагалі лектурою д-ра Рутки; предсідник ухилює відносні питання.

(Розправа тревае дальше.)

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич.

Монастириська:
14.VIII. „Запорожський клад".
Битків:
12.VIII. „Пан Твардовський".
13.VIII. „Вій".
Надвірна:
11.VIII. „Монахи".
Бучач:
15.VIII. „Вихрест".
16.VIII. „Запорожець за Дунаєм" і „Вечорниці".
17.VIII. „Гейша". 120 6-7

Кооперативно-торговельний однорічний Курс відкриває з початком вересня ц. р. Кружок УПТ. в Станиславові. Приймається хлопців та дівчат, що покінчили щонайменше 7 клас всенародної школи або 3 кляси середньої школи.

З огляду на не- що число учениць є обмежене, повинні ті, що ще хочуть бути приняті на цей курс, зголоситися протягом місяця серпня письменно на адресу: Канцелярія „Рідної Школи" в Станиславові, вул. Голуховського ч. 20. Тут можна також одержати ближші інформації. — Вступний іспит відбудеться дня 2-го вересня. — При іспиті питається: рахунків, української мови та географії. Ті що зголосяться на курс мусять прислати або принести метрику уродження, останнє шкільне свідоцтво і 10 зл. гуморового.

Управа.

Дрібні оголошення.

УЧЕНИЦІ приймує на харч і мешкання по мешкання в Коломиї, близько школи. Зголошення і запити слати „Народна Торгівля" в Коломиї під „мешкання". 177 1—2

О. БЛАГОДІР приймає дальше замовлення строєння її направи Фортепіянів вул. Сикстуська 11. Дім Шевена. 176 1—

ПРИЙМУ на станцію ученицю": Вуделка 6. II. п. Дубравська. 175 1—1

ГЛЯДАЮ приміщення для двох учениць з VII. кл. гім. укр. у Львові. Зголошення з условинами слати до Д-ра Івана Малка в Мостах Великих 173 1—7

ПРИЙМУ на станцію дві панночки з низшої гімназії або учительського семінаря. Помім в науці і фортепян в дома. 5 хвиль ходу від державного учительського семінаря. Зголошення до адміністрації „Пільа" під „Станція Опеки". 164 2—

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Оператор
д-р Д. Сассовер
довголітний лікар загального шпиталю у Львові, ординує тепер
52 **Львів, Колонтая 7.** 10—10

Д-р ЖИГМОНТ ЗЕЛЬЦЕР
до недуг носа, уший, горла і гортани
28 переніс ординацію на 20-21
вул. Ягайлонську 7, I. п.
Телефон ч. 27—99
Лікування Діатермією і лямпою „HELIOS"

КОНКУРС

Виділ Тов. „Бурса ім. св. О. Николая в Перемишлі" продовжує отсим конкурс на приняття питомців до одної з інституцій на харч і мешкання до дня 15. серпня пр. Цим робом дає Виділ можність ученикам також і з дальших повітів — яких подання що до приняття до тут. гімназії щойно полагоджено, скористати з передше оголошеного конкурсу. Подання належить вносити, як і давнійше, на руки Управи бурси, згадно інституту.
156 2—3 За Виділ:
Білинський, містоголова.

Кава ГАГ
Нешкідлива ✕ правдива ✕✕✕ палена ✕✕✕✕ зерниста кава для загального вжитку

У нинішній добі може вже ціла родина, не виключаючи навіть малих дітей, пити каву скільки захоче. У кождого першорядного кольоніяльного купця можна знову набувати каву без кофеїни **„Каву Гаг"** звісну з передвоєнної якости по доступних цінах.

Кава ця не має шкідливої кофеїни, ані инакої складової части кави, яка викликує безсонність, удари крови і биття серця. Завдяки видільненю кофеїни і звязаного з цим поступом очищення кави осягнено добрий смак і сильний чистий аромат.

„Кава Гаг" є не лиш пожиточною, так само, як кождий инший рід кави, але крім цього може зайняти місце як благородний напиток на найбагатшім столі.

По пробнім місячнім ужитку „Кави Гаг" обсерваторуючи на протязі цього часу свій стан здоровля, кождий пізнає прикмети цієї кави. Особистий досвід буде промовляти далеко краще від наших слів.

Пийте її все, а будете її пити довго, бо хто дбає за здоровля, цей продовжує собі життя.

Пішліть ще сьогодні до свойого купця домагаючись тільки зернистої **„Кави Гаг"** без кофеїни.

Жадайте всюди без кофеїни зернистої **„Кави Гаг"** не лиш в звичайних склепах але також в цукорнях, ресторанах, готелях і т. п.

Достаточні проспекти на бажання.

Увага: В торговлі знаходиться **„Кава Гаг"** лиш в оригінальнім опакуванню з ґарантунковим поясом.

- - ВСЮДИ МОЖНА НАБУТИ - - 174 1—

Репрезентант: **— ЗИҐМУНТ СОЙХЕР, Коломия**

Зп редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" у Львові, Ринок ч. 10.

Ч. 178 (10.561). Львів, середа 12. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·30 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Допомога селу.

Польща опинилась у безвихідному господарському становищі. Найшлась вона в ситуації, з якої ледве чи можна знайти вихід. При тих гріаних симптомах, які віщують непевне і лихе майбутнє, польська преса і польське громадянство намагаються заспокоїти себе і потішити надіями на добрий сьогорічний урожай, який все порятує, який все направить.

Але кожному своє. Ми не спинялись би над цими рожевими надіями польських кол, коли би не малось враження, що ці певни на честь нового доброго урожаю до певної міри вплинули на наше громадянство. Бо фактом є, що інтерес до села, до голодного села у нашого громадянства ослаб. Приплив жертв на допомогу голодному селу за останні тижні ослаб. Коли це ослаблення припливу пожертв являється не випадковим явищем, то воно свідчило би дуже погано про степень зрілости нашого громадянства, про степень його орієнтації в пекучих потребах сучасного моменту.

Отже доводиться вертатись знов до старих тем і підкреслювати факти, які всім — здавалось би — мусіли би бути відомі і з яких всі повинні би зробити відповідні висновки.

Ратункова акція в справі допомоги селу не повинна ослабнути. Навпаки, темп її мусить зрости і збільшитися. Не вважаючи на те, що урожай озимини (ярина скрізь є значно гіршою) в деяких околицях є відносно добрий, всетаки становище села продовжує лишатись катастрофічним. Правда, може в близші місяці не буде у нас тих жахливих фактів, які мали місце донедавна, і які тепер ще є сумною дійсністю в горах, де жнива є пізнійші. — Може втихне голодовий тиф, може населення перестане живитись корінням, мерзлою бульбою і ягодами не маючи ніякої иншої поживи.

Але, чи може це задовольнити, заспокоїти нас? Чи може це задовольнити тих, що орієнтуються в нашій національній ситуації і розуміють значіння для нашої національної майбутности економічно сильного селянства?

Фактом є передовсім, що від років нечувана повінь захопила понад 25 наших повітів і принесла з собою кольосальні шкоди і знищення. Фактом є, що деякі околиці опинилися в гіршому становищі, ніж були вони торік; тоді переживали вони п е р ш и й голодний рік; тепер перед ними, економічно знищеними і ослабленими, стоїть перспектива д р у г о г о голодного року. Фактом є, що на значній частині території Східньої Галичини вже за який місяць буде відчуватись брак кормів для худоби (бо сіна позабирала повінь) і в осени почнеться масова розпродаж за безцінь тої худоби, яку з великим трудом і бідою вдалось перетримати через минулий голодний рік. Так само є сумним фактом, що в деяких околицях буде бракувати насіння для озимих засівів, які почнуться через два — три тижні.

Такою грізною представляється ситуація там, де населення постраждало від повіні, — а зачеплені нею, як знаємо, кольосальні простори. Але не треба думати, що значно ліпшою вона є там, де ми маємо ніби-то добрий урожай. Наслідки голодного року тої страшної катастрофи, яку ми щойно пережили, не можна направити відразу. За минулий рік ціле наше село задовжилось і заплуталось у лихварській сіти понад усяку міру і границі. Фактом є, що при повній відсутности кредиту на селах випадки позичок на весні по 1 пр. денно з поверненням грошей в осени були щоденним звичайним явищем. І як виплутатись з цих лихварських сітей, з цієї задовженості нашому селянинові, коли перед ним крім цього стоїть обовязок виплати важких податків, а ціни збіжжа на протязі місяця спали у д в а р а з и! З гарного сьогорічного урожаю може хтось і скористає, але в кожному разі не наш селянин.

Завдання допомоги селу, яке було і лишиться голодне, продовжує стояти перед нами на денному порядку.

Жертвенність громадянства не має права і не повинна ослабнути. У першу-ж чергу треба допомогти тим, що потерпіли від повіні.

У Східній Галичині староства переводять збірки пожертв для тих, що потерпіли від повіні в королівстві. У Львові і повітах організувались польські комітети для збирання пожертв для пошкодованих від повіні в Східній Галичині, а відносну воєвідську відозву з апелем до польського патріотизму — підписав воєвода Гарапіх. Чи ті, що ще не зложили пожертви на руки Українського Комітету допомоги Голодному Селу чекають на те, щоби зложити свої датки польським організаціям? Чи наше громадянство хоче, щоби український селянин, який не найде допомоги у своїх, ішов прохати поратунку у чужих. Щоб він зовсім зневірився в бажання нашого громадянства помогти селу?

Катастрофа на селі не минулась. Темпо ратункової акції не повинно слабнути. Жертви на допомогу селу мусять йти. Громадянство повинно виконати свій обовязок перед селом, головною основою і підпорою нації.

г. с.

Закарпатська Україна.

Приготування до виборів: в Чехії і на Закарпаттю. — Афера з папським нунцієм. — „Висока політика" Конст. Грабара. — Нова „звізда" — Авг. Штефан. — Жиди і Мадяри вмаряддям чехізації. — Урожай на сливки.

Ужгород 6. серпня.

Вся Чехословаччина приготовляється до парляментарних виборів, які по всій імовірности відбудуться ще цієї осени. Приготовляється до них і Закарпатська Україна. Вже в самих цих приготуваннях бачимо велику ріжницю між історичними чеськими краями і політично відсталою Закарпатською Україною. Там, себ-то в чеських краях поодинокі політичні партії підводять підсумки своєї дотеперішної праці, популяризують свої програмові гасла і використовуючи похибки своїх політичних противників, реклямують перед виборцями себе, як одиноких спасителів нації. Між иншим, недавня афера з папським нунцієм з нагоди свята Гуса буде виборчим козиром для кількох партій. Покищо гарцюють на цьому конику дві сильні партії: католицька людова партія з мін. Шрамеком на чолі і її суперниця, партія чеських соціялістів з Кльофачом на чолі. На Словаччині їде на цьому конику дуже *бистро* провідник Словаків-націоналістів о. Глінка. Тому, що він йде до виборів під дуже популярним гаслом: „Словакія для Словаків! Геть з Чехами!" — завдає його партія чсл. владі не мало клопоту. Обі ці клерикальні партії о. Шрамека і о. Глінки мають вигляди на велику побіду при виборах. Не менше зацікавлення викликує ривалізація між комуністами та соц. демократами. З огляду на високу політичну дозрілість чеського робітництва вислід цієї боротьби буде мати міжнародне значіння.

Зовсім иншу картину передвиборчих приготувань представляє Закарпатська Україна.

Передовсім до безмежної скількости політичних партій прибувають щораз то нові. Рівночасно в цим йде процес політичної „переорієнтації" поодиноких політиків, себ-то політична спекуляція. Тут бувають такі випадки, що один і тойже політичний „провідник" — (тут істнують взагалі лише „провідники", бо звичайних членів здебільша жадна партія не має) — міняє протягом тижня трич свої політичні „переконання" і переходить з одної партії до другої. З останніх виборів відомі є і такі спекуланти, які дістались на виборчі листи кількох партій рівночасно і вибрали програму тієї партії, на котрої листі були більше зверху (інсп. Егрецький із Солотвина). Це називається на Закарпаттю „високою політикою". В останнім часі пустився на таку „високу політику" дир. Підкарпатського банку Конст. Грабар, який був членом управи хліборобської партії, а оце тепер з тієї партії виступив. Приступить очевидно до тієї, яка буде зверху, а покищо є він вічним кандидатом на губернатора.

Новою „звіздою" на політичному овиді Закарпаття є Августин Штефан, який в 1918 р. був губернатором утвореної Мадярами „Руської Країни", відтак вимігрував до Польщі, де пробував творити „руський" легіон проти Чехословаччини. Побачивши, що те підприємство безвиглядне і нерентовне, вернув, поклонився Чехам і не минуло чверть року, як ці самі Чехи видвигають його на нового месію Закарп. Українців. Така еволюція відбувається тут дуже просто. Недавно скликав він велике віче на Мармарощині, там оснував нову партію, яку назвав: автономна земледільська і граждапська партія „Освобождение", якої кличем мало бути: мир і праця!

Попрацювавши так в мирі... один день, перевів сейчас на другий день „фузію" своєї „сильної" партії із аграрною партією, на якій опирається влада на Закарпаттю. Чеські часописи реклямують його рівночасно як найздібнійшого „руського" політика, який має перевести консолідацію між „Русинами".

Однак рівночасно влада робить все можливе, щоби до консолідації не допустити по думці принципу: divide et impera! Це їм конче потрібне до послідовного переведення чехізації Закарп. України. Обсадивши всі уряди Чехами взялися тепер до чехізації шкіл. В цьому помагають їм Жиди (як наші „малопольські"), а навіть Мадяри. Найкраще поставленою середнюю школою на Закарпаттю була дотепер торговельна академія в Ужгороді. Щоби зробити тут місце для чеської торгов. академії, переносять шкільні власти ту школу до Мукачева, а в Ужгороді відкривають чеську. Щоби це оправдати замовили собі депутацію жидівських і мадярських купців, які нібито бажають чеської школи, бо мовляв, руська школа ніякої практичної користи їм не дає. Ніхто з місцевих Українців проти цього доси не запротестував, а „твердо-русский" губернатор дотичну постанову охотно підписав. (Без його згоди це не може статися, бо в шкільних справах його влада найвисша). Таким чином годі написати щось потішаючого про Закарп. Україну, хіба про гарний урожай садовини, а особливо сливок. Давно вже не були сади на Закарпаттю так завалені сливками, як цього року. За одну корону можна купити цілий кошик сливок. Взагалі, врожай був дуже добрий, лиш дощі підчас жнив трохи нашкодили. Жнива тут вже давно покінчені бо вони починаються на 2—3 тижні скорше, ніж у Галичині. За те винна лоза того року не зародила. З весною вигляди були гарні, але пізнійші дощі пошкодили їй. На базарі вже продають свіжий виноград по 8—9 кч. за кільо. Все таки для Галичини дуже корисна конюнктура для закупна садовини і на це звертаємо увагу наших кооператив.

Кс.

Зпоза океану.

Американське „Обєднання" про краєві справи.

На місячнім засіданню Управи „Обєднання" в 2. липня прийнято з подякою до відома вплату першої рати жертви Українського Народнього Союза, в сумі 1000 долярів, призначених на ремісничі бурси в краю. В справі обєднання національних сил в краю Управа американського „Обєднання" з вдоволенням вітає заходи в тім напрямі, сподіючись, що від цього наступить оживлення і серед американської еміграції та її жертвенність на краєві цілі. В справі помочи

голодному селу, Управа „Обєднання" порішила розвинути енергічну агітацію за жертвами на цю ціль. У відповідь на пропозицію Союза Кредитового, щоб „Обєднання" зайнялося навязанням господарських зносин між краєм і Америкою, Управа „Обєднання" рішила, що це виходилоб поза межі діяльности „Обєднання". Відносно пропозицій „Сільського Господаря" і „ЛНВ." про допомогу для господарського журналу „Український Економіст" і для ЛНВ., Управа „Обєднання" передала цю справу І. Січовій окрузі в Філядельфії, яка вже займалася цією справою. Далі Управа „Обєднання" займалася долею військової еміграції на Чехословаччині, висловивши погляд що всі емігранти повинні дістати можність повороту до краю, а вкінці рішила всіми силами помогти будові Українського Народнього Дому в Холмі. Збіркою жертв на цю ціль займалося вже Товариство Січ ім. Б. Хмельницького в Нью-Йорку.

Протест проти фашистівської влади.

Резигнація б. премієра Орляндо з посольського мандату.

Боротьба опозиційних італійських партій з урядом входить у нову стадію. Почин до неї дав один з сеніорів сучасного парляментарного лібералізму — Орляндо. Він склав свій посольський мандат, безпосередно по громадських виборах у родиннім місті Палєрмо, де фашисти покористувались усіма засобами насильства, щоби перевести своїх кандидатів. У листі до президента палати каже Орляндо так: „Останні громадські вибори в Палєрмо переконали мене — не тільки своїми безпосередніми подіями, але головно своїми дальшими наслідками — остаточно, що в нинішнім публичнім житті Італії нема вже місця для людини з моїм минулим і моїм світоглядом". Орляндо каже, що нині розвіялась його омана, немов то він може бути корисним своєму народові у своїй дотеперішній ролі.

Опозиційна преса зустріла цей енергійний протест прихильно, з побоюванням, що й инші провідники опозиції в парляменті можуть піти за його прикладом. Всі опозиційні часописи, що хотіли у звязку з цією подією висловитись ширше, сконфісковано, а фашистівські органи або не згадують або дають коментарі до протесту Орляндо, буцімто він погодився зі своєю поразкою і прийшов до висновку про безнадійність дальшої боротьби з фашизмом.

Слід пригадати, що Віктор Емануель Орляндо, який має намір покинути межі Італії і переселитись до Парижа, є бувшим премієром і на протязі 25 літ був одним з найчільнійших дипльоматів ліберального напрямку. Поруч його імені наводять звичайно тільки два инші: старенького Джіолітті та Салєндри. Рішення Орляндо є ще одним новим кроком у розясненні питання: чи опозиція проти фашизму має вдовольнитись пасивним спротивом і покинути парлямент, як це зробила по вбивстві Матеоті, чи боротись на парляментарній арені — промовами та заявами. Такі факти як недавній напад фашистів на відомого письменника Амендолю переконали Орляндо, що змагання одної третини опозиції з фашистами, які явно користуються засобами насильства — недоцільне.

Покищо невідомо які дальші практичні наслідки матиме демонстрація Орляндо. Кажуть, що в першу чергу мають скласти свої мандати і два инші ліберальні посли, що кандидували з ним, у Палєрмо. Опозиційний блок у парламенті займе ще становище до цієї події. Вакаційний час не дозволяє на хутке зясування цього становища, тому, що багато послів виїхало. Фашистівська преса силкується змалювати протест Орляндо як індивідуальний інцидент, дарма, що його вплив, раніше чи пізніше, може захитати престіжом теперішньої влади.

Найбільший вибір бляватих товарів на осінний та зимовий 167 **сезон поручає фірма** 2-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

Доля і недоля нашого театру.

4. Як стоїть справа.

Обмежені обставини життя — обмежені засоби та ціли. Хто хоче ставити справу нашого театру реально, цей мусить заздалегідь зріктись імпровізацій на тему майбутніх можливостей і вибирати між двома чи трьома формами театрального підприємства, які могли би сповнити деяку культурну місію в сучасний мент. Коли рахуємо на інтелігентну публику то й репертуар, і театральна дружина, і метода постановок, мусять мати на увазі еволюцію смаку наших суспільних верхів, обвіяних подувами війни, чужинних впливів і кінематографічного мистецтва.

Неправдою є буцімто наш інтелігент відчуває сильну потребу театру. Правдою є хіба те, що він уміє відчувати щонебудь і якнебудь „театрально". Театр не має у нас успіху з тих самих причин, що книжка. Читачі багато дечого навчились з чужих книжок, а наші автори не доросли до рівня сучасної доби. Нових драматичних творів не має ніяких; побутово-патріотичний репертуар знаємо на память. Лишається чужинна література. Та нелегка це справа годуватись чужинною літературою людям, які спеціяльно нею не цікавляться. Коли ще обстанова не творить своєрідної атмосфери, яка держить глядача у настрою психольогічної напруги — чужинна пєса не полишає, на загал, більшого враження як шкільний переклад Горацієвої поезії.

Малий театрик, який міг би постійно приваблювати невеличку громаду нашої інтелігенції мусів би бути виключно драматичною студією (драми та комедії) гуртка людей, для яких власна праця мала би чар роблених експериментів. Хто бачив московський театр „Летучую мышь," „Кривое зеркало" чи „Синюю птицу", цей зрозуміє в якій мірі при мінімальним технічним апараті, але завдяки згідній співпраці всіх елементів театрального мистецтва, можна добути максимальні сценічні ефекти.

Коли в цьому напрямку наші зусилля, ще передучасні, тоді обмежімся до виключно народньо-побутового театру, призначеного для низших шарів нашого народу. Але не домагаймося від наших акторів геніяльности, яка дозволяє їм відтворювати по черзі Очелька з „Мартина Борулі" і Ібзенівського героя! Те, що вільно виїмковому талантові, не можна прикладати як загальне правило до всіх.

Добірний драматичний театр чи побутовий, як відомо, можуть рахувати лише на короткий побут у Львові. Але коли вони уявляти-муть собі свою мандрівну діяльність на провінції при помочі декорацій та обстанови, а може й костюмів, позичених у даній місцевости, не везучи зі собою всього готового апарату, тоді краще їм піти слідами циркової були, яка привозить зі собою весь готовий світ чудес для розцікавленої юрби.

Зрештою не було би ніякого дива, як би навіть поважнійші театральні справи кінчились у нас нині невдачею. Те, що в театрі має найбільшу оборонну силу проти кіна: краса живого слова — є в нас нині настільки занедбане та недоцінюване, що наш театр мусів би зробити ще одно, чи не найбільше зусилля, щоби здобути собі упривілеєне місце. А боротьба за такий вплив можлива лише завдяки визначним одиницям. Від питання: хто? повинна починатись кожна дискусія над справою можливости ведення театру. Які компетенції людей — такі сподівані наслідки діла.

Коли сухі цифри театрального білянсу кажуть, що театральне підприємство має в наших нинішних обставинах дуже сумнівні перспективи, то не треба забувати про одно: що всі форми наскрізь культурної, а тим більше мистецької праці не можуть оплатити нині прожиток тих, які їм служать. Не в силі в нас нині жити зі своєї праці ні письменник, ні маляр, ні різьбар, не в силі і актор. Ті, що

Андрій Чайковський. 4)

Гулка і Смулка.

Гумореска.

II.

Час йшов невпинно, і Смулка став забувати цю смішну пригоду. Але зразу він довго не ходив на Високий Замок, боячись стрінутися з цим добродієм, якого назвиська не вспів довідатися.

Приходило йому зразу на думку зайти ще коли на Замарстинівську вулицю, та відтак розгадався, міркуючи, що може Гулка навернувся і вже жонатий, а тоді пошився би в дурні, а може ще що кращого йому би досталось.

Так само не довелось йому ніколи стрінути свого другого „я", і став на Гулку забувати.

Аж раз йде він попри ветеринарійну академію, та йно поглянув на вивіску зараз і Гулку нагадав. А може би так тепер підождати і побачити його живого?

Він станув собі перед входом в академії і дивиться на тих, що саме виходили.

Не бачить ні одного дохожого на себе. Аж тут приступає до його якийсь молодий чоловік і вітає ось якими словами:

— Слухай Гулка, ти справді свиня, тричі свиня! Кільки разів я переказував до тебе і письма посилав, щоби ти віддав мені позичені книжки, а тобі ані в голові. Ти певно їх десь заставив на Зарваниці, або продав, та бодай скажи, у кого, то я вже сам собі викуплю...

Смулка хотів виправдатися, що він не Гулка, та товариш, що з його інтерпелянтом ішов, узяв його за руку і каже:

— Шкода твого слова, плюнь на його, Гулка звісний з того, що позиченого не віддає...

Вони пішли не поглянувши навіть на Смулку. Він бачив, що його двійник не добру має славу між товаришами, і йому ніяково стало, що людину таку на його схожу прозвали свинею...

З цього часу він під ветеринарію зовсім не ходив. Та така сама біда стрінула його деинде.

Раз раз, нічого не пречуваючи, зі своїм товаришем Галицькою вулицею, аж тут влітає на його мов жук якийсь молодик, хапає за груди і кричить:

— Ти шахраю один, чи віддаси вже раз мій чорний сюртук, що перед півроком позичив! Чи я маю просто тебе на поліцію повести?

Наскок був такий несподіваний, що Смулка з товаришом дуже збентежилися.

— Це свинство так з товаришем поступати, кричав далі воріг...

Смулка вдарив його сильно по руші, біля них стали гуртуватись прохожі.

— За кого ви мене, чоловіче берете? — питає.

— За кого, за шахрая злодія, ти славний Гулко, цигане!

На те товариш Смулки розсміявся в голос:

— Добродію, заки кого затакуєте, придивіться йому, щоб відтак не було прикрої колізії. — Придивіться добре, що це не якийсь ваш Гулка...

Молодик став придивлятись:

— Дуже вибачайте, та що я цьому винен, що ви такі похожі на цього батяра. Він вклонився і відійшов поспішно.

— Чи тобі такі несподіванки часто трапляються? — питає Смулки товариш.

— Знаєш, товаришу, що мені прийдеться далі зі Львова втікати через цього діявольського Гулку. Звідно мене люде напастують за ріжні його погані вчинки.

Він оповів йому все, не минаючи навіть цього обіду на замарстинівській вулиці.

— Бачу, що твоя подібність до Гулкй має теж свої ясні і то дуже ясні сторони, не втікай зі Львова, а може тобі із цієї причини якраз щось путнього і гарного трапиться.

Так воно й було, бо ось що йому раз трапилось і то внедовзі.

Зайшов він раз на Зарваницю. Це таке місце, де можна всього дешево купити. Идучи сюди треба цупко позапинати усі гудзики, та ще і на кишені пильно дивитися. Не дурно це місце Зарваницею зветься...

Його увагу звернуло на себе те, що якийсь Жид показував на його пальцем. Ім знову Гулка привидівся, але щоби воно аж до такого прийшло, він не сподівався.

Зараз приступає до Смулки якийсь халатний Жид у циліндрі на голові, так як ходять львівські Жиди з „чорної біржі", та ще з другим панком і каже:

— Це він! на мою відповідальність беріть його, я йду з вами теж...

Панок приступає до Смулки і бере його безцеремонно під руку:

— Пан Гулка — правда? І дивиться йому в вічі так любязно, начеб він був дівчиною, а він паробком і робив йому „предложеніе".

— Ви помилястесь, добродію, бо я не Гулка... — каже.

— Він! крикнув халатник і хопив його за другу руку.

— Я вас, пане арештую, — каже цей панок і показує зпід комірка свого пальта вірлика.

Смулка бачить, що має діло з цивільним поліцейським агентом.

— Чого від мене хочете?

— Не знаєш, — кричить Жид — а сфальшований вексель? хто підписав на йому професора Штріка? Хто взяв на його від мене 500 золотих? Добре, що мені раз повелось тебе зловити.

Коло них зробилося збіговиско. Жидки стали відгрожуватись і верещати.

— А ганеф Гулки гот ман ферлапет! віват!

Щастя, що Смулка був під охороною поліції, а то були би його Жиди злінчували. Агент прикликав візника і поїхали серед жидівського вереску на поліцію. Вереск його аж оглушував, і Смулці зараз ясно стало, від чого єрихонські мури потріскали...

(Продовження буде.)

не мають „побічних", або навіть „головних" доходів засуджені на злидні. Наша суспільність не в силі ще дати заробітку людям вільних артистичних професій.

З огляду на це все витворюється парадоксальна ситуація: театр оплачувався би лише тоді, коли він виконував би свої функції врядигоди. Актор мусів би, так само як наш письменник, щонайменше половину свого часу та енергії витрачати на працю для хліба насушного, а свою справжню професію виконувати у хвилинах дозвілля, як аматор. Тоді також публика пішла би „десь колись" до театру і на неї можна би рахувати певніше, ніж коли вона мусіла би систематично заповнювати салю.

Не кажіть, що професіональні актори, які мусіли би перейти до категорії аматорів вичочувати би гірше своє завдання, як аматорі, що заступають професіональних акторів. Акторська професія в наших обставинах, коли актор мусить поневолі грати невинно всяку ролю, не маючи ні часу, ні атмосфери, ні инших первісних умовин до науки — не розвиває ще галанту тим, що актор держиться все на сцені. Одночасно з цього не слід робити висновку, що перспектива акторів-аматорів і врядигоди граних пес є найкращою, яка стоїть нині перед нашим театром. Нехай усі краші перспективи відкриють перед нами ті, що почувають себе на силах позмагатись з несприятливою дійсністю. Скептики, які погоджуються з висловленими тут сумнівами радітимуть з успіху театру може більше як оптимісти, що сліпо вірять у сценічні лаври та касу.

Теоретичні сумніви не можуть мати претенсій рішати того, що є справою практичного досвіду. А проте надто часто поважні справи вирішують у нас люде непереві́реними теоріями, прикритими гарними принципами доброї волі до праці, патріотизму, щирого пориву, то-що. Театр є надто публичною сферою досвідів, щоби їх можлива невдача не прокинула огірчення, не зміцнила громадянської ворожнечі і не принесла нам сорому. Тому краще завдалегідь нагадати грудноші, які він може зустріти у своїм здійсненні, ніж підбадьорувати тих, які цими труднощами горло нехтують і вірять у свій успіх, повтаряючи всі старі помилки.

Мих. Рудницький.

Польська сензація.

„Чудо" в Українкою, перехрещеною на польське.

Каліш 8. серпня.

Хто уважно слідкував за польськими газетами в останні дні, той напевно примітив незвичайну історію, яку вони розповідали про Польку Люшко (Luszko), що нібито була чудесно сцілена святим Стамбіси у м. Казаміоля. Навіть ПАТ прислав з цього приводу кілька телеграм з Риму.

Це дійсно цікава і разом з тим дуже сумна історія... Я можу розповісти її так як вона була в дійсности, але моє оповідання значно розминеться з польським. Та мушу ще раз підкреслити, що мої відомости цілковито відповідають правді, бо я перевірив дуже пильно.

Попереду дозвольте навести польську версію. Беру її в скороченому вигляді з „Курера Поранного" ч. 211, де вона була вміщена під таким заголовком: „Правда про чудесне видужання Польки в Казаміоля".

Зараз ви побачите, що під тої польської „правди" залишиться.

Пані Krystyna Teresa Łuszko, доктор медицини, пять років була хора на цілковитий параліж ніг. Хороба була наслідком ран, які пані Люшко одержала підчас польсько-большевицької війни на фронті. Лікарі визнали хоробу невилічальною. Отже хора почала ревно молитися благословенному Стамбіо і одної ночі в сні побачила постать святого, який сказав їй, що вона може встати і ходити, бо вона вже здорова. Пані Люшко встала і пішла. Великий натовп збігся, щоби подивитися на чудесно сцілену. На чолі з Люшко, співаючи „Te Deum", натовп прийшов до великого хреста на головній вулиці. Там пані Люшко впала навколішки і залилась слізьми вдячности за ласку божу. До Казаміоліі [illegible] два бісквіти і [illegible]

Далі в польській газеті зазначено, що пані Люшко має біля 30 літ, залишилася вдовою по генералі, якого захопили в полон і замордували большевики, і що в неї є два сини.

Переходжу до моїх поправок. Перш за все трапилася невеличка „помилка" в прізвищу хорої. Вона називається не Люшко, а Сушко. Подруге — вона не Полька, а з діда правдива Українка, дочка київського священика о. Луки Скачківського. Біографія її дійсно дуже цікава і про неї вам може розповісти перший-ліпший старшина з тих, що були інтерновані в таборі Щепіорно біля Каліша.

Христина Скачківська була дуже вродливою і здібною дівчиною, але їй не пощастилося закінчити освіту. Перше її заміжжя було нещасливе, і від нього їй залишилася дівчинка. Христина стала сестрою милосердя при одній з частин армії УНР., виконувала обовязки помічника лікаря, а деякий час, за відсутністю кваліфікованих лікарів, сповняла, як уміла, і адміністраційні обовязки лікаря. У цей час вона вже була дружиною вищого старшини Січових Стрільців п. Сушка, й одніч з пізніших боїв пані Сушко була поранена і до останнього часу ходила на костурах. Як інвалід армії УНР., союзної з польською, вона мала право на безплатне лікування в польському шпиталі і кілька місяців тому прибула у Варшаву разом з донькою від першого подружя. Доньку від другого подружя вона відправила до чоловіка в Прагу чеську. У мокотовському шпиталі, де вона лікувалась, на неї звернули увагу ксьондзи, і в скорому часі пані Сушко приняла римо-католицьку віру з іменем Терези, донькуж свою відала в польську гімназію графині Платер. Перед Великоднем пані Христина Тереза Сушко одержала за кілька місяців вперед інвалідську пенсію та якусь суму пожертв і виїхала до Італії, де нею, по просьбі Полаків, мали заопікуватись італійські інвалідки.

Що саме трапилось в Італії з пані Сушко — цього я, річ ясна, знати не можу; анайомим-же своїм у Польщі вона писала, що має швидко повернути сюди.

Отже, як бачимо, пані Сушко не Полька, не генералова, не вдова і не доктор медицини, та має вона на двох синів, а дві доньки. Чи вилічальна, чи невилічальна була її хороба — це мусять сказати ті лікарі, які її оглядали. А за всім тим треба зазначити, що пані Сушко людина дуже енергічна, грає видатну ролю серед українських інвалідів, стоїть близько до голови українських інвалідів сотника Рогозя, що в свою чергу підтримує найтіснійший контакт з польськими інвалідами і переводить плян злиття з ними в одну спільну організацію. Саме через це частина українського еміграційного суспільства ставилася і ставиться до пані Сушко дуже негативно.

Подія з нею в Італії викликає в еміграційнім громадянстві найріжнороднійші балачки...

Б. М.

Звідомлення

Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу" за місяць серпень 1925 р.

Збірають у Галичині допомогу для королівства.

Перемиське, ярославське і мостиське староства віднеслись до начальників громад, щоби складали збіжжа яко запомогу знищеним повінею селам в Королівстві!

Становище в повіті Дрогобич.

В повіті дрогобицькім поміж иншими потерпіла громада Раделичі: загальна шкода виносить 23.000 золотих.

Повіт Жидачів.

Поміж иншими потерпіли такі громади: Володимирці на 16.340 золотих, Баличі заріні 150.000, Водиця гніздичівська на 200 тисяч зол. Горушко 10.000 зол.

Повіт Рогатин.

Повіні знищили в цілости такі громади: Поплавники, Ганівці, Різдвяни, Німшин, Журавенко, Козара, обнявши простір 515 гектарів ріллі і 1.488 гектарів сіножатей. Частинно знищені громади: Тенетники, Мартинів новий, Мартинів старий, Демешківці, Любича, Фраґа, Григорів, Підмихайлівці, Журів, Посвірж, Слобода букачовецька, Черепія, Букачівці, Вишнів, Підбуже в розмірі 448 гектарів поля і сіножатей.

Повіт Снятин.

В наслідок виливу Дністра і Свічі потерпіли поміж иншими такі громади: Журавно на золотих 13.504, Побереже 3.545. Опріч сього забрано сіна на 45.800 кільгр. Підгородці 3.170 золотих, Стинава вижна 1.100. зол.

Повіт Стрий.

Поміж иншими потерпіли такі громади: Липовиця вижна на 8.900 зол. Дуліби на 2.620, Татарсько 6.000 зол. Жулин 1.146, Дідушиці 17.600 зол.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число сконфісковано за першу новинку в справі нахідки комуніст. друкарні у Львові, яка то новинка була буквальним перекладом з комунікату львівської Агенції Вschodньої, поміщеного в усіх варшавських газетах!

— **З хвосту релігійного життя в Польщі.** Як нас інформують з Вісли, столиці Шлеяка, тамошні польські церковні власти взялись на новий оригінальний спосіб ловлення православних і уніятських душ. Вони просто на власну руку заводять нову „римо-католицьку віру східного обряду", себто агітують між тамошнім сервілістичним православним духовенством, щоб воно признало зверхність папи й підчинилось під юрисдикцію польського епископа та завело проповіді й додаткові богослужения в польській мові, а за те обіцюють їм збереження східного обряду і право подружя для священників. Ці заходи викликли серед сьвідомішого населення велике занепокоєння.

— **З документів нашої доби.** Одержуємо такий документ для записання: Starostwo w Tarnopolu. L. 22483. Tarnopol 2|5 1925. Osąd. Do p. Jurka Fiałki. Według doniesienia Posterunku P. P. w Kupczyńcach z dnia 25|4 1925. L. 592 dopuścił się Pan w dniu 18|3 1925 przekroczenia ustawy o używaniu języka urzędowego popełnionego przez prowadzenie kart pośmiertnych w języku ruskim zamiast polskim. Za to skazuję Pana na grzywnę w kwocie 10 zł. przypadającą na fundusz ubogich gm. Kupczyńce. Zaś w razie nieściągalności tejże na karę jednodniowego aresztu. i t. d. — Starosta (nidjne нечиткий).

— **Заклик.** Одержуємо від Рівенської повітової „Просвіти" такий заклик: В м. Степані, костопольського повіту на Волині, в ночі з 30 на 31 травня ц. р. згорів будинок бібліотеки-читальні Рівенської „Просвіти" і все майно читальні, а також згоріла й сама театральна зі всіма приладами. Одночасово, тої самої ночи біля 30 господарів, членів вищезгаданої читальні, потерпіли великі втрати. Погоріли їхні хати, худоба і рільниче знаряддя. Читальня в Степані дуже гарно розвивалась, при невеликій бібліотеці, мала вже значну кількість членів і читачів. Уладжувала часто театральні вистави, чим причинялась до освідомлення степанської громади. Відновити будинок читальні в Степані члени її без сторонньої помочі не можуть, бо й самі потерпіли від пожежі, через те Рада Рівенської „Просвіти" звертається з просьбою до всіх сьвідомих громадян і українських інституцій про посильну допомогу жертвами для відновлення будинку степанської читальні так і для її членів. Жертви просимо слати на адресу т-ва „Просвіта" в Рівному, вул. Третього мая ч. 5. Инші українські часописи просимо цей заклик передрукувати.

— **І помешким не дають спокою.** Дня 19.VII. 1925 р. в Раві руській відбулася панахида на могилах полеглих борців за волю України. На це свято прибуло чимало селян з повіту з церковними процесіями і вінцями так, що свято випало величаво, не вважаючи на дощ. На хресті, який поставлено на могилах борців ще тому кілька літ вивішено залізну таблицю з написом: „Борцям за волю України кланяється Равщина 1918—1921". Така таблиця з таким написом була вивішена давнійше. Але що якийсь пан приїхавши раз до Рави руської, та оглядаючи гроби і памятник „Bohaterom Ojczyzny" на равському цвинтарі побачив і могили українських стрільців і хрест зі згаданим написом, почав докоряти за це місцевій владі. Розуміється таблиця з хреста щезла, а опинилася в місцевім уряді громадськім. Так само і тепер на другу річ по 19. ц. м. щезла таблиця вивішена на хресті на могилах наших стрільців. А як оповідають, то і тепер вона має лежати за печею місцевого уряду громадського. В усякому разі: напали та цензура на надмогильні написи є гарною характеристикою обставин, в яких живемо!

Дописи.

З Коломиї. *(Українська гімназія. — Бурса. — Пресвятерієнізм. — Похорон бл. п. дир. З. Скварка).* До І. кл. української гим. в Коломиї цього року здало 22 ученики. Кажу — 22 ученики на 500 тисяч укр. населення Покуття! Це не сон — а правда! Чи провідники Покуття подумали над цим? Але за те скільки вільного місця має тепер Укр. гімназія в Коломиї! За бл. п. дир. Недільського треба було наймати на класи доми поза гімназ. будинком! Під умілою рукою дир. Мостовича є тільки м'єсця в гімназ. будинку, що призначено більше кімнат на кабінети і конфер. салі і відступлено кімнати на приватне мешкання польоністові Запойському! Це останнє мабуть уникат в цілій Галичині! В р. шк. 1925|6 буде в гімн. знову на 1 відділ менше, отже буде всього 13 відділів!

Українське громадянство Покуття повинно раз подумати про бурсу для гімназ. учеників. Інститут Шкільної Помочі є все переповнений, а в будинках Кружка Укр. Педаг. Т-ва при вул. Собєського 41 мешкають приватні люде. Ми розуміємо, що за помешкання тепер тяжко! Але коли хто має впр. дві державні платні, то ми

15 с. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол.

не в силі від найти собі мешкання де інше, коли Видія Кружка його за те просить, бо треба кімнат і на бурсу і для жіночої гімназії? Коли ті панове про яких тут згадується, не позичать собі нього до серця, то ми будемо мусіли дуже рішучо тим заняти ся! В останніх днях перейшов парох Камінок малих о. Володимир Федір на пресвятеріянізм. О. Федір вславився на Покуттю між иншим тим, що завів у церкві укр. богослуження і насідком того мав клопоти з станіславською консисторією, яка заборонила йому відправляти богослуження в укр. мові і перенесла з Камінок малих. Ходять вісти, що на пресвятеріянізм будуть переходити села, розжалені поведінкою еп. Хомишина і його консисторських дорадників. На всякий випадок камінь покотився, а де стане і що з того вийде, не знати.

Дня 4. ц. м. похоронило Покуття б. сойм. посла і дир. Покутського Союзу бл. п. Захара Скварка. Був се громадянин великої праві, сильного характеру, ясного розуму. Сам для себе суворий, вимагав від других сумлінности, солідности, діяльного патріотизму. По бл. п. мен. Дембицькрму, нот. Телішевському, дир. Недільському і проф. Кузьмі — це останній великий громадянин Покуття із старшої трудової генерації. Похорон, як на час ферій, був величавий. На гробі крім пароха промовляли в імені Рев. Союза п. Павликовський, в імені Мостищини висланий спеціяльно делегат, в імені кутських кооператин дир. Сабат, і імени селянства Покуття п. Лаврук М. з Ісласа. Перед Нар. Домом, де мешкав неб. щик, промовив в імені Надзв. Ради мен. Турянський. З сумом розходилося громадянство з похорону. Робітник за робітником на покутській ниві паде, нових робітників мало, а вовчення вже розпазується і шкірять зубиХай легкою буде бл. п. дир. Скваркові покутська земля, яка стала йому другою батьківщиною і на якій він стільки напрацювався для добра населення, що на ній жив. — Як signum temporis додаю, що на похороні були і явні і тайні.

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

26-ий день розправ.

(Продовження.)

Черговий оборонець д-р Кібіц ставить судді Рутці питання щодо ряду моментів, звязаних зі слідством проти обв. Дворніцького, хотячи почути ще раз те, що вже сьідок зізнав у відповіди на питання предсідника. Нпр.: Дворніцкі зазначив як обтяжуючий слідчого суддю момент, що той сказав йому раз: „татуньцю, ратуйтеся". Суддя Рутка покликався на всіх своїх бувших знайомих, що титулятура „татуньцю" є в нього прилюдним способом кликання; щож до слова „ратуйтеся" — сьідок не заперечив нього. Дворніцкі був старим знайомим судді і ясно, що суддя, маючи його перед собою, як обвинуваченого, казав йому ратуватись, всесторонним висвітленням правди. Д-р Кібіц хоче тепер знати, як то все таки суддя розумів оте „ратуйтеся". Предсідник ухиляє. — Останнім з черги питає суддю Рутку обор. д-р Глушкевич. Більшість його питань теж ухилено.

Пополудневу розправу розпочала заява обв. Микитина, який підтримує своє попереднє твердження щодо конфіденціональної поведінки слідчого судді Рутки з ним. Микитином. На доказ Микитин подає, що одного дня суддя Рутка виявив йому тайну одного донесення шефа воєводської дефензиви Савіцкого в справі Штайґера, в якому то донесенню було названо кілька українських прізвищ, запідозрінних в участи у замаху на президента; там теж подано прізвища запідозрінних в авторстві анонімів.

Др Ляндау з пафосом деклямує про свою дрож на саму думку, що суддя міг би допуститись такого злочину урядової тайни і вносить на перевірення виявлених Микитином даних з автентичним текстом відповідного тайного донесення інс. Савіцкого.

Д-р Ганкевич з місця проголошує розпалені новою „сензацією" голови слухачів, звертаючи увагу, що „революція" Микитина була в сій час публичною тайною. Названі Микитином особи були тоді арештовані, а про звязок тих арештувань зі справою Штайґера голосно говорилось в українських колах. Микитин — це брехун і клеветник. Як доказ, що „революція" Микитина не є нізким „лево-

пяцією", д-р Ганкевич вносить покликати на свідків названі Микитином особи, а також ред. „Діла" І. Рудницького й п. В. Целевича.

Прокуратор залишає внесення д-ра Ляндау оцінці трибуналу. Підтримує внесення д-ра Ганкевича. Не вірить у можливість зради урядової тайни, якої допустився би слідчий судія перед обвинуваченим. Зате у судовій практиці відомий не один випадок, що перебуваючі у вязниці арештанти різними способами вивідують тайни й перебіг слідства проти інших обвинуваченых.

Обор. д-р Глушкевич виступає в оборонї чести свого клієнта Микитина, якого д-р Ганкевич назвав брехуном, поки ще судовий присуд не зафіксував цієї прикрої правди. Д-р Глушкевич іронізує, що, мовляв, д-р Ганкевич покликується на „цілу Україну" і взиває на свідків „усіх своїх конаціоналів". Такий зворот цілком зрозуміло здивував д-ра Ганкевича, який до цього часу думав, що й д-р Глушкевич належить до його земляків.

Обор. д-р Ляндау застерігається, що він не ідентифікує судді Рутки з польським судівництвом, як таким, і також пристрасно полемізує з д-ром Ганкевичем.

Після зголошення оборонею внесення на конфронтацію інсп. Цьонткевіча з суддею Руткою і донькою обв. Корнгабера зі суддею Руткою, відложено розправу до понеділка. В справі зголошених внесень трибунал застеріг собі рішення на пізніше.

28-ий день розправи.

На початку розправи председник зголошує ухвалу трибуналу в справі внесення на конфронтацію судді Рутки з інсп. Цьонткевічем і донькою обв. Корнгабера. Внесення відкинено, а щодо інших внесень — трибунал рішить після переслухання усіх свідків.

Микитин дальше ставить всілякі питання судді Рутці намагаючись доказати своє твердження про сердечність судді з ним, як обвинуваченим. Більшість питань ухилено. Дальше старається „всипати" суддю обв. Корнгабер, але це йому ніяк не вдається, навіть тоді, коли йому на поміч поспішив д-р Грек. Д-р Дверницькі просить дозволу спитати свідка суддю Рутку, при якій обставині вперше слідство впало на „жидівську концепцію", і з яким прокуратором порозумівався суддя Рутка. При цім д-р Дверницькі вжив вислову „доморослі Шерльоки Гольмси"; прокуратор зажадав записання тої фрази до протоколу. Трибунал пішов на нараду над внесеннями.

(Розправа треває дальше.)

* * *

На ласкаву увагу п. председникові трибуналу радникові Франка.

Щоб запобігти зловживанню білетами вступу, п. радник Франке анулював усі попередні карти вступу й видав нові, нумеровані, у невеличкій скількости, виключно тим лише особам, яких защікавлення процесом, отже й особиста присутність на розправі є вповні оправдана, потрібна чи доцільна.

На превеликий жаль можна ствердити два явища: що на салю не можуть попасти ті, які мають білети видані особисто председником трибуналу, а за те саля битком набита людцями, які користуються протекцією панів із коридора. На тлі такої поведінки напр. в суботу діялась при вході на салю сцени, які в нікому разі не можуть причинитись до відвернення похвали суду. Заінтерпельований у цій справі один з панів у мундурі старшого поліц. урядовця, що чейже право розпоряжатись на салі розправ має виключно председник трибуналу; відповів грубо: „а ми маємо свої окремі розпорядження".

Що на це п. председник?

ОСТАННІ ВІСТИ.

Диверсійні напади.

В ночі 10. VIII. намагався перейти польсько-радянську границю відділ із 10 людей на відтинку біля села Волини. Тої самої ночі около 12 год. кілька км. від села Волини, намагалася перейти границю инша група диверсантів. Стріляли до польського постерунку. Заалярмована станиця примусила диверсантів відступити в околицю граничного села Новий Двір. Рівночасно відірвали незнані люде на граничному стовпі польському вірлови голову й крила.

Бріян у Льондоні.

10. серпня відїхав Бріян до Льондону з Фил. Бертельо і Фромажем. В четвер верне до Парижа.

Численні присуди в СССР.

„Таймс" повідомляє з Ленінграду про присуд смерти на 58 людей — без суду. Оголошена листа містить багато звісних імен, м. и. князя Голіцина, бувш. през. ради міністрів. Тепер заробляв він на життя шевством.

Виконання польсько-жид. договору.

Польський уряд робить приготування до введення в життя жидівських домагань в Конгресівці, на Сх. „кресах" і Сх. Галичині, предвиджених польсько-жидівським договом. В цій справі йдуть переговори між мін. віроісповідань Ст. Грабським і мін. радником Адальбертом. Окончені рішення в цій справі западуть після відпуски мін. Грабского.

Положення в Сирії.

Приходять вістки, що командант розбитого французького відділу в Сирії відібрав собі життя. Французькі втрати ще не обчислені. „Ле журналь" у статті закидає Англії ворожу діяльність проти Франції на терені Сирії. Останній договір між Францією й Англією в справі Близького Сходу підписав англ. уряд нерадо. Англійці керують акцією в Сирії при помочі арабської родини Гусеінів, вірних Англії, крім того послугуються агентами, які ділають на шкоду Франції.

Біржа.

Львів, 11. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·70 — 5·80, канад. дол 5·45 — 5·50, чеські кор. 0·15·50 — 0·15,75 леї 0·02·50 — 0·02·75, франц. франк 0·25 — 0·25·50, швайц. фр. 1·03—1·05, анг. фунт 25·80—26·00.

Золото. 20 кор. 22·10—22·20, 20 франк. 19·90—20·00; 20 марк. 24·90 —25·00; 10 руб. 27·40—27·50.

Срібло. Австр. кор. 0·44·50—0·45, 5 австр. 2·35—2·36, фльорени 1·19—1·21, рубл 1·88—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85 —0·86.

Збіжжа.

В обороті біржевім трансакції в пшениці, в позабіржевім численні трансакції в житі по цінах дещо висших. На загал подача достаточна, при живійшім попиті. Тенденція легко звижкова.

Пшениця краєва ex 1925 24·50 до 25·50, жито галицьке ex 1925 18·50 до 19·50.

Чи Ви вже є членом Кооперативи „Рідна Школа"? Як ні, то апишіться негайно! Один уділ (пай) 5 зол., число уділів необмежене. Вписове 50 грошів. Заяви приступлення можна одержати в кождому Кружку У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооперативи „Рідна Школа" Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

✝ Посмертні згадки.

Дня 25. липня 1925 р. помер у Львові на Богданівці б. відпоручник У. Г. А. Андрій Самарик.

Покійний уродився 1879 р. в с. Котові бережанського повіту. Походив з селянської семї. За Австрії служив при жандармерії і був комендантом постерунку в кількох місцевостях Східної Галичини. У всіх них місцевостях лишив по собі у населення як найкращу згадку людського чоловіка, який добре розумів кривди і болі нашого бідного мужика і всюди де тільки міг старався їм зарадити. Особливо много добра зробив Покійний для наших селян в часі світової війни, коли зі всіх усюдів сипалися на них закиди „зради"— виказуючи взагалї та в багатьох конкретних випадках безосновність цих закидів. З хвилею вибуху українсько-польської війни, спішить Покійний сповнити свій національний обовязок і голоситься до української служби. Одержує приручення зорганізувати жандармерію в львівськім повіті і в частині жидачівського повіту і виконує це завдання з великою енергією і посвятою. Опісля сповнює функції повітового команданта жандармерії. На цьому пості визначається великим тактом і справедливістю та здобуває собі загальну пошану і симпатію. В часі переходу УГА. за Збруч, йде на Україну як активний член армії. Бере участь в численних боях. Переносить як тисячі инших голод і холод, перебуває тиф. Вкінці перебувши цілу кампанію на Великій Україні, вертає разом з иншими в ранзі відпоручника, збідований і знужденілий до Галичини, до рідні. Без всяких засобів до життя (бо часть господарства, яке придбав собі ще перед війною, зграбували Москалі а решту зарекірували польські війська), без всякої платні, зломаний фізично та душевно — береться до праці, щоби запевнити собі і родині, яка в його неприсутности много набідувалася сяку таку егзистенцію. Працює тяжко як магазинер, а відтак як урядовець в одній фабриці, та не забуває за народню роботу, посвячуючи вільні від тяжкої праці хвилі роботі в українських товариствах. Мріє про краще майбутнє для народа та нетерпеливо його вижидає. Коли Його особисті матеріяльні відносини почали, здавалося, хоч трохи кращати неумолима смерть перетяла нитку Його життя. Організм молодого ще чоловіка, який тільки переніс воєнного пекла, не міг довше видержати і заломався. Покійний осиротив жінку і двоє малих дітей. Похорони відбулися дня 27. липня 1925 р. на кладовищі в Сигнівці.

В Покійнім, який визначався великою інтелігенцією, тихим та активним патріотизмом та величезною дисциплінованістю і сопісністю у сповнюванню своїх чи то взводних, чи то подинких, чи то фахових обовязків тратить українська суспільність одного з кращих своїх членів. — В. И. П.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич.

Монастириська:
14.VIII. „Запорожський клад".
Биткув:
12.VIII. „Пан Твардовський".
13.VIII. „Вій".
Надвірна:
11.VII. „Монахи".
Бучач:
15.VIII. „Вихрест".
16.VIII. „Запорожець за Дунаєм" і „Вечерниці".
17.VIII. „Гейша". 120 7-?

Український хор Д. Котка:
Вівторок 11. VIII. Косів.
Середа 12. VIII. Кути.
Четвер 13. VIII. Кути. 115 8—?

З української приватної гімназії в Рогатині. Вступні іспити до кляс II.—VII. в днях 28. і 29. серпня. Поправки 29. серпня. Вступні іспити до першої кляси 31-го серпня. Вписи що дня. — *Антін Крушельницький.* 169 2—3

В нчання п. Ольги Бачинської, доньки місцевого пароха з п. Миколою Стемпурським, народнім учителем з Брикуна відбудеться у второк дня 11. серпня 1925 року в Сполїті, п. в місці (залізниця Куровичі, коло Перемишлян). 183 1—1

Львівська філія українського товариства „Допомоги Емігрантам з Украіни" повідомляє що від 31. липня 1925 р. приймають учеників до гімназії ім. Т. Шевченка в Українській Станиці при м. Каліші (Пошт. адреса: m. Kalisz, poczt. skrzynka Nr 61, Ukraińska Stanica). Правом вступу до гімназії користуються бувші інтеровані козаки та старшини армії УНР. та їх жінки і дїти. (При гімназії існують кляси для дітей і для дорослих) Хто бажає вступити до гімназії повинен. завчасу подати заяви на імя директора гімназії з такими вітомостями: 1) прізвище і імя своє та батька, 2) де і коли народився, 3) яку має попередню освіту, 4) до якої військової частини належав і яку має ранґу, 5) для дітей необхідна заява батьків, 6) якими документами можуть потвердити вище зазначені відомости. Заяви приймаються до 1. вересня 1925 р. Навчання в гімназії починаються в перших днях вересня б. р. Учні гімназії забезпечуються в Станиці помешканням в загальних бараках, а в разі можливости і харчами. Докладні відомости про минулий рік навчання поміщені в „Вістях" УЦК. ч. 4.

Дрібні оголошення.

ГЛЯДАЮ від 1. вересня 1925. учительки до 5. кл. гімназ. і до гри на фортепяні. Рівночасно условини подати: о. Орест Дурбак, парох, Глібів, пч. Грималів. 184

АДВОКАТ Др. Пацлавський в Дрогобичі пошукує рутинованого конціпіста. — Посада до обняття від 1. жовтня 1925. 182 1—3

ПОШУКУЄТЬСЯ приміщення при родині для одної або двох панночок з вищих кляс гімназії. Вимоги: добра опіка, окрема комната, добрий харч, фортепян, по змозі близше гімназії С.С. Василянок. Зголошення до 15. серпня з условинами на адресу: Народня Торговля, Броди, під „Станція". 143 5—5

ПАРОХІЯ на Поділю вищої кляси, 4 км. до стації, 6 км. до повітового міста при гостинці, до заміни. Відомість уділить Уряд Деканальний в Збаражі. 161 3—4

РУТИНОВАНА учителька обійме лекцію з виділових клас, низшої гімназії і учительського семинара. Уділяє початків гри на фортепяні. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Рутинована учителька". 170 2—2

УЧЕНИЦЬ прийму на харч і вигідне помешкання в Коломиї, близько шкіл. Зголошення і запити слати „Народна Торговля" в Коломиї під „мешкання". 177 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Гаппапорта і Якова Насса

Львів, вул. Синґтуська 17/II.

Пльомбування й вимивання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 155 3—10

ПОДЯКА.

Складаю сердечну подяку Вп. Товаришам Д-рам О. Пелехови, Л. Максимовичеви, Яр. Гнидевичеви, К. Новинському і п-ні П-р Новинській за лїчення мене в тяжкій зложеній хоробі, а Вп. тов. Д-рові М. Музиці за числені хемічно-мікроскопові розсліди.

Д-р Ів. Кіровець.

Подяка.

Прибиті горем після утрати найдорожчого Мужа і Батька бл. п. Евгена Лисинецького, що урокойся дня 11. червня 1925 в Турильчу, цею дорогою складаємо сердечну подяку всім Добродіям, які своїм співчуттям і поміччю старалися злагодити наш діймаючий біль. Дякуємо Впр. о. Іванові Волощиновї, парохові Єрмаківки, Впр. о. Йосифові Білінському, парохові Скопівтина, Впр. о. Ігнатію Шуровському, парохові Іванкова, Впр. о. Володимирові Купчинському з Шишковець, Впр. о. Йоанові Соптисові, р. к. священикові з Турильча за ласкавий провід похорону. Впр. о. Волощиновї зокрема дякуємо за прочульні слова, виголошені над домовиною, а Впр. о. Шуровському за сердечні слова розради над могилою нашого Мужа і Батька. Дякуємо також Впр. о. Шуровському і його жені, як і Вп. п. Т. Куньковї, почт. офіцялові, і його жені, що не опускали нас в тих тяжких хвилях, потішали та помагали в чім могли. Дальше дякуємо Вп. пп. учителям, церк. брацтву та всім громадянам за численну участь в похоронім поході. Всім Вам нехай Господь наговорить.

Амброзина Лисинецька, жена;
Олена, донька.
1—1 178

ПОЗІР! НОВІСТЬ! Вже вийшли з друку **нові** українські шкільні читанки: 1. **Друга читанка** 2·50, **Трета читанка** 2·80, **Четверта читанка** (друкується). Всі є апробовані і багато ілюстровані. Для І. кляси поручається: **Першу книжечку**, 2 зол. — Висилає: **М. Матвійчук, Львів, Панська 17. — Просимо о задатки.** 180 1—2

Чеколяда
А. Пясецький
фабрика
Краків
8-?

УЖЕ ВІДКРИТІ після одномісячних ферій **Робітні Українських Інвалідів при вул. св. Софії ч. 25**
До обох варстатів (кравецького і шевського) приймається нові замовлення, як також виконується направки. Виконання робіт солідне, сильне й елегантне. 160 3-3

Спеціяльні аптекарі поручають до пїклування лиця тіла **ПУДЕР, МИЛО І КРЕМ**
Bébé Szofmana
Пудер лікує всякі недомагання шкіри, а мило охороняє від них, крем вживається тоді, коли ділання самого тільки ПУДРУ БЕБЕ виявилося недостаточним. 135г) 1-4

Управа Повітової Каси Хорих в Заліщиках

розписує отсим

Вибори до Ради Каси.

Списи виборців будуть виложені від 1. до 20. серпня 1925. р. Голосування відбудеться 18. жовтня 1925. Вибраних буде 45 делегатів, з чого 2/3 з групи працюючих і 1/3 з групи службодавців. Докладнійші поучення можна найти в оголошеннях (афішах), поданих до публичного відома.

Управа Повітової Каси Хорих в Заліщиках.
181 1—1

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 179 (10.562). Львів, четвер 13. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II, пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Перегони з потягом.

З приводу господарської кризи у Польщі.

Сер Гільтон Юнг, поруч з низкою інформаційного матеріялу про стан польського нар. господарства, поклав у своїому авторитетному журналі „Фіненчіель Ніюз" з 20. м. м. таку оригінальну увагу:

„Польський міністр фінансів В. Грабскі, впровадивши нову валюту поки ще не зрівноважив як слід буджету, найшовся у положенні смільчака, який вискочив з потягу на повному бігу і мусить тепер бігти наче заяць, щоби втримати рівновагу". Правда, автор такого будь-що-будь драстичного для м-стра фінансів порівнання спіщить зараз же зі солодкою пілюлею, що, мовляв, міністр Грабскі вже звільняє кроку і мабуть зуміє втримати рівновагу... Колиж зважимо, що сер Гільтон Юнг це не особі перший кращий рядовий закордонний теоретик-економіст, а той, який ще так недавно удостоївся був місії спасати діравий корабель польських фінансів у ролі невофіціяльного фахового-дорадника при польському уряді і вмив руки від того невдячного завдання та розпращався з Варшавою тільки тоді, коли побачив реяність саторів „z domowem wykształceniem" і безвиглядність своєї боротьби проти великанського буджету міністерств внутрішніх та військових справ, то поза анекдотичною рискою у вище наведеній пластичній паралелі побачимо в ній поважний, глибокий, ба навіть — трагічний зміст. Щораз голоснійший відгомін, який лунає відусіль у звязку з хитанням курсу польського золотого і який недискретно голосить про ті неприємні тайни польського народнього господарства, що ними цікавились досіль лише професіонали й фаховці, є найкращим доказом, що розгін потягу покищо далеко ще не вгаває а сміливість міністра Грабского втягнула й усіх нещасних громадян польської держави у вир карколомних перегонів з потягом.

29. липня на біржах у Берліні й Празі курс золотого раптово замомився. Негайна протиакція Банку Польського запобігла покищо катастрофальній деруті і курс доляра знову знизивсь; а проте в суботу у Львові платили на чорній біржі по 5·95 до 6 зл., а в той самий час у Варшаві курс доляра доходив до 6·20. Одночасно термін платности долярових зобовязань, виповідження прольонгати переляканими торговцями й фабрикантами й припинення пропозиції (подажу) долярів — викликує надзвичайний попит на доляри і підштовхує вгору курс доляра ледве не з години в годину. І ось виявляється, що крик, який підняла — безумовно інспірована м-ством фінансів — уся польська преса, що згадана знижка курсу золотого з кінця мин. місяця є штучним наслідком німецьких інтриг і брудної спекуляції — не має під собою майже ніякого реального ґрунту: бо ніяка спекуляція не всилі небезпечно й на далеку мету пошкодити фінансовій ситуації держави, якщо ця ситуація є дійсно гарною і трівкою. Тимчасом нині вже не скриває ані одна сяк-так шануюча себе польська газета правди, що фінансова ситуація Польщі є дуже й дуже погана та в будучому дуже непевна.

Некорисність фінансової ситуації Польщі полягає на пасивному платничому білянсі, пасивному торговельному білянсі і на пасивному буджеті. На покриття пасивів платничого і торговельного білянсу Польський Банк приневолений видавати запаси девіз чи пак золота, на яких угрунтована є валюта. Таким робом резерва девіз, що з кінцем мин. року доходила до 300 міл. зол., змаліла на протязі першого півріччя (1925) до 91 міл. зол. Висота покриття золотого все ще є достаточною; вона виносить 40 проц., себто більше, ніж навіть покриття англ. фунта. Річ тільки в тім, що саме завдяки висшенаведеним аномаліям П. Банк приневолений позбуватися запасів девіз, бо тільки таким робом він міг утримати курс золотого. Причини дефіцитового буджету загально відомі: буджет збивають видатки на адміністрацію і збросння. Причини пасивного торгов. білянсу (пасива виносять тепер місячно 60—70 міл. зол.!) виводяться з конкуренційної нездібности польського промислу, який не має покупної сили за кордоном, коли тимчасом Польща залита чужоземними дешевшими й соліднійшими товарами.

Польський уряд бореться з цими явищами як може, або вірнійше сказати: як уміє. На рятування буджету вкупі з рятуванням курсу золотого пішла вже ціла американська позичка, з якою зязувано стільки рожевих надій: будівельний рух, нові залізниці etc. etc. Для рятування катастрофального торговельного становища польський уряд вступив на шлях зачинення границь для чужоземних товарів надмірно високими митами. Нова митна політика має, на думку її аранжерів, з одного боку затримати в Польщі гріш перед вивозом його закордон, з другого боку примусить населення навернутись до краєвого промислу, себто допоможе розвиткові цього останнього. В звязку з цією митною політикою вибух м. и. нинішній німецько-польський конфлікт, якого наслідків важко ще передбачити.

І тут вилазить на верх Ахіллева пята всієї системи польського правління в усіх обсягах життя держави: паліятивність зарадчих засобів. Зачинення границь Річипосполитої для ввозу чужих товарів є цілком подібне до обмеження особистої свободи власних громадян піднесенням пашпортових оплат до горендальної суми. Китайський мур, яким обведено Польщу пашпортовими розпорядженнями, довів до того, що все одно багачі чкурнули за кордон, а вся решта населення була примушена дуситись і — грошево руйнуватись у „власних" літниськах, які не пропустили нагоди вишрубувати ціни пересічно до подвійної висоти цін у першорядних заграничних надморських та гірських пансіонах. Високезні мита на чужі товари зроблять те, що все одно дотеперішні покупці люксусових товарів спроваджувати й купуватимуть їх і на дальше, а всі инші речі першої необхідности, доставлювані від нині лише „патріотичним" польським промислом, з патріотичних оглядів їтимуть як по драбині вгору. Хвиля загальної дорожнечі залле Польщу. Наслідок: дальше зубожіння населення. Словом, заініційована нині акція польського уряду лічення хворого польського господарського організму йде старим способом видушування життєвих соків з бідного населення. Адже під тим гаслом ведені взагалі всі „санаційні реформи" міністра фін. Грабского: туди й належить штудерна система податків, яка не рахується з тим, що заводить на жебраків gros населення і нищить у будучому його платничу й покупну спроможність, а має на увазі чим швидше видерти лише трохи гроша.

Весь рахунок міністра В. Грабского йшов і почасти йде ще на жнива. Урожай, мовляв, дозволить на експорт збіжжа, що бодай трохи залатає діру торгов. білянсу. Але прегарний урожай в цілій середній і західній Европі а ще кращий у Канаді (в Зедин. Державах і Аргентині збіжжа трохи гірше як минулого року) робить надзвичайно проблематичною вартість обрахунків на закордонну торгівлю збіжжам взагалі та на високі зиски з тої торгівлі зокрема. Факт, що польський золотий зазнав болючого потрясення на чужих і краєвих біржах у час, коли вже жнива на загал скінчені, свідчить теж проречисто, що до експорту збіжжа з Польщі не привязують особлившої ваги.

Відділювати господарське положення держави від політичного — неможливо. Брак довіря у фінансових справах, на якому терпить Польща, має безумовно своє коріння так у її закордонному як у внутріщньому політ. положенні.

Побудування егзистенції Польщі на приязни Франції показує в нинішніх днях яскравійше, ніж колинебудь, що союз з державою, яка має велитенську армію, не завжди доводить до цілі. Важка криза французьких фінансів вкупі з „неприємностями" у Марокко й Сирії не могли посередно не вплинути відємно й на польські фінанси. Обличя, яке виявив сойм, та відношення Українського і Білоруського клюбу, підчас земельної дискусії ще раз перекочав світ про напруження й хиткість внутр. політ. відносин Польщі. Така поведінка уряду, як насильне масове викидання нім. оптантів з границь держави, вказує лише на його нервозність. А зі знервованим контрагентом неприємно мати якенебудь діло.

Керманичі польської держави бавляться у перегони з потягом. Національну проблему розвязують „кресовими законами" про мову; аграрне питання вирішують кольонізацією; релігійний хаос нормують конкордатом з Римом в редакції Ст. Грабского; фінанси спасають пашпортами, а торгівлю і промисл митами. При перегонах з потягом може не стати духу.

Ь и—н.

Поворот політ. еміґрації на Україну.

1. Справа повороту Винниченка.

В. Винниченко вважав вказаним подати до публичного відома свій приватний лист до радника представництва Радянського Союзу в Празі А. Приходька в справі свого повороту на Україну. З огляду на те, що питання повороту нашої політ. емігр. є одним з найбільше болючих і лишиться надовго гостро актуальним, користуємось такою нагодою, щоби торкнутись кількох моментів цього питання.

Зміст згаданого листа такий: коли кермуючий центр радянської влади вважає поворот Винниченка бажаним і вважає, що перешкоди з р. 1920 щезли, а заявить це через своїх представників, тоді Винниченко готов вернутись, без огляду на те, чи становище радянської влади є міцне, чи ні. Одначе сам він з таким проханням не звертається, свого повороту він не вважає особистою справою, а справою „певної частини українства". Головною перешкодою, чому він не залишився на Україні в 1920 р. підчас своєї тодішної подорожі, була „помилкова національна політика кермуючого центру комуністичної партії на Україні".

„Тепер — пише Винниченко — офіціальна, урядова преса на Україні й деякі окремі факти з життя стараються довести, що колишні помилки виправляються. Але з другого боку посвідчення та інформації з України, з неурядових кол, та цілий ряд фактів з життя свідчать, що стара національна політика в змінених формах немов провадиться далі. Коли кермуючий центр комуністичної партії дійсно зацікавлений у тому, щоби ізза кордону на Україну вернулись до праці люде, готові служити справі соціялізму й національного відродження України, коли він дійсно може мати сутні докази зміни політики (що маються тільки в його розпорядженні), то нема ніяких зьогічних під-

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 572/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej I Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 173 (10.456) z dnia 6. sierpnia 1925. pod tytułem: 1) Żertwy samoozначenia" od słów „z niemecko-polskymy optantamy" do końca artykułu, 2) w artykule pt. „Na kulturni temy" między słowami „a i u nas" a słowami „ide win" zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, uznał dokonaną w dniu 5. sierpnia 1925 r. konfiskatę za uzasadnioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 7. sierpnia 1925 r. Kohman.

став, щоб він не дав ні докази ні мені, ні однодумцям ні мною людям. З другого боку, коли мені й моїм однодумцям ні докази видадуться суттєвими й перекональними, то нема ніяких розумних підстав, щоб відмовлятися від праці на Україні. Коли ж він таких доказів не зможе дати, то ясно, що попередня національна політика на Україні тягнеться далі і що боротьба з нею повинна також провадитися з тою самою твердістю, що й до цього часу".

Справа, поставлена Винниченком у такій формі, мало причиняється до розяснення взаємин між радянською владою і українською політичною еміграцією. Перш усього Винниченко даремне підкреслює неособистий характер питання про свій поворот. Факт, що „силою ріжних обставин він являється одним із представників певної частини „українства", (який страшенне незручний термін в устах письменника та політика!) не є ще підставою до висновку, який робить Винниченко зараз у другім реченні, що: „ця частина вірить у його правильне розуміння її інтересів і довіряє його орієнтації серед складних обставин сучасности". Можна сумніватись, чи за особою Винниченка стоїть така велика частина еміграції, що його поворот на Україну був би для неї святим прикладом, за яким слід піти. Поворот проф. Грушевського є найкращим доказом, що людина з великим іменем, яка у свій час могла користуватись загальним авторитетом у політичних справах, може втратити свій вплив, завдяки надто хуткій зміні своїх переєвідчень — переходу з одного екстрему в другий. Авторитет Винниченка як політичного ідеольога є нині щонайменше захитаний, саме наслідком того факту, що він піддавався надто сильно ліричним настроям свого темпераменту і не виявив ясного погляду на хід подій „серед складних обставин сучасности". Нинішній його поворот на Україну, так само як його побут на еміграції, являється менше-більш його особистою справою. Инше діло, що навіть малий відрух діяльности визначного громадянина може не проминути без наслідків для загальної справи.

Якось дивно звучить домагання Винниченка, щоби радянська влада дала йому докази щодо зміни своєї політики в національнім питанні. Такі офіціяльні докази можуть бути потрібні англійському письменникові Уелсові або французькому сенаторові Де Монзі, які хотіли на території радянської влади на протязі двох тижнів ознайомитись з усіми умовинами життя країни для них невідомої. Хіба що Винниченко кажучи про такі докази має на думці офіціяльне запевнення радянської влади, що вона дозволяє йому з ментy його приїзду на „вольности", яких там до цього часу, як він сам не добре знає, нема? Радянська влада знає так само добре все те, що Винниченко написав на політичні теми від хвилини видання „Відродження нації", як і він бачить напрямок розуміння соціялізму і національного відродження України у політиці радянської влади. У чому-ж нерозуміння? Чи все діло не зводиться до того, щоби, якщо Винниченко забажає вернутись на Україну, радянська влада заздалегідь дала йому гарантії щодо забезпеки його особи та діяльности?

Винниченко підкреслює, що він звязаний партійною дисципліною і що готов покоритись цій дисципліні, якщо його партійні однодумці вважатимуть його поворот на Україну вказаним. І цей аргумент є мало переконуючим в устах такого діяча як Винниченко, що саме в моментах найважливійших рішень, які кінчались повною зміною його „орієнтації", дуже мало рахувався з партійною дисципліною і програмою своєї партії. Наші партії на еміграції і так є пошматовані та розсіяні, а найвизначнійші їх члени, вчорашні друзі в одноцільній програмі та залізній дисципліні, стали здебільша „*dislecta membra*", з яких кожний уважає себе в праві промовляти від імені цілої партії, а інколи й цілої еміграції. Не диво, що становище нашої еміграції до питання про поворот на радянську Україну є нині таким неясним та полуцаням.

Кілька дальших уваг на цю тему скажемо завтра.

Чи на шляху до націоналізації?

Оригінальне полагодження англійського вуглевого конфлікту.

Небезпека страйку англійських вуглекопів, який загрожував Англії та Европі непередбаченими наслідками, поки що усунена. Уряд згодився давати власникам копалень субсидію, поки що на протязі 9 місяців. На цей час вони мають задержати дотеперішню плату робітників, означену договором 1924 р., а федерація шахтярів відмовляється від страйку. Настало тимчасове перемиря, підчас якого нова державна слідча комісія має розглянути основно становище вуглевого промислу і придумати засоби для його оздоровлення.

У першій хвилині вся Англія зраділа на вістку оминення небезпечного страйку. Та кілька днів пізнійше почалась критика. Невдоволені звалювали вину на уряд, що він заздалегідь не придумав засобів, щоби оминути кризи, яка довго дозрівала. Признання субсидії — це-ж капітуляція перед домаганнями робітництва. День 31-го липня, коли підписано перемиря, деякі назвали різко „пятницею шантажу". Навіть Льойд-Джорж характеризував компроміс уряду як доказ повної його імпотенції. Цікаво, що сам він у 1921 р. як голова коаліційного уряду перший дав приклад такого полагодження справи, даючи субсидію вуглевому промислові. Одначе Льойд-Джордж доказує, що тоді треба було щойно виборювати нормальні умовини праці, по війні.

Противники субсидії кажуть правду підкреслюючи ненормальність становища, що держава бере на своє утримання одну з тих галузів промислу, які є основою економічного життя всієї країни. Крім цього така уступка робітникам, хто зна, чи не піддержує їх клясове завзяття. Такий крок уряду може стати прецедентом для инших галузів промислу, які захотять також перейти на утримання держави. А чи по девяти місяцях економічне становище держави покращає настільки, що уряд зможе припинити субсидію і не лякатиметься страйку? — ось велике питання.

Вся складність конфлікту у тім, що його головні причини лежать поза межою впливу праці і капіталу. Навіть про найкращих намірах власників копалень і шахтярів, вони жертвуючи своїми інтересами, не могли би вповні змінити причин задля яких англійський вуголь є такий дорогий і внутрі держави, і на чужині. Мало переконуючими є аргументи мін. внутр. справ сера Віліяма Джоїнсбна Хікса, що всьому винні робітники і комуністична агітація. Сама державна комісія признала, що домагання робітників справедливі: — вони хотять мати мінімум заробітної плати; незалежно від доходів даного підприємства. Друге діло — засоби боротьби робітників, які не хотять вести переговорів, раніше, ніж уряд не згодиться на їх домагання.

Англійський уряд зрозумів, що страйк коштував би державу дорожше, ніж 10—20 міл. фунт. стерл. субсидії. Коли всій країні грозить небезпека економічного параліжу, тоді нема часу думати, хто винен. І тому англійський уряд хотів бодай втихомирити атмосферу пристрастей в якій не можна обективно розглянути такої важливої справи. Та це лише пів-засіб, який не полагоджує самої кризи вуглевого промислу. Урядова комісія признала, що домагання вуглекопів, щоби зєднати всі вуглеві підприємства в один організм — виправдані. Та з другого боку англійські копальні є надто розсіяні, щоби їх можна синдикувати. Тимчасова полагода справи творить тільки прецедент, дуже оригінальний і дуже небезпечний. Уряд не мав иншого виходу, і це його єдина розумна відповідь. Але чи цей вихід доведе до розвязки кризи — можна дуже сумніватись.

15 с. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол.

Андрій Чайковський 5)

Гулка і Смулка.

Гумореска.

Іхали так: побіч Смулки сидів урядовий ангел хранитель, а перед ними халатник. Як вони виїхали з цього Гетто, Смулці стало весело на душі і ця парада йому дуже полобалася. На радощах він так сильно наступив халатникові на ногу, що цей аж скрикнув.

Смулка був перший раз на поліції в характері підозрілого. Та тут йому над сподівання дуже гарно повелося.

Дижурний комісар Соболяк знав його дуже добре з ріжних студентських зборів ще з університету.

— А ви тут що робите в такій чесній компанії? питає витаючись з ним. Смулка хотів відповісти, та його випередив халатник.

— То є славний Гулка, що векслі фальчує і своїх професорів підписує, а відтак у бідних Жидків гроші виманчує. У мене вимантив на такий сфальшований вексель 500 зол. Я на нього вже давно полюю і з тяжкою бідою його піймав...

Комісар став підсміхуватися:

— Шкода пане Шульбаум, що ви не поспитали професора про автентичність підпису заки гроші виплатили, але це не було у вашому інтересі, бо ви знаючи відразу, що вексель сфальшований, дуже мало на його виплачуєте. Такий довжник зі сфальшованим підписом буває сто разів точнійший у виплаті, ніж довжник з векслем добрим. Правда? ми на тім крамі дуже добре знаємося. Виїмок від цього робить цей якийсь Гулка, але ви його не піймали; йдіть далі на полювання.

— Якто на полювання? хіба я не піймав його зараз?

— Вибачайте, цей пан не є Гулка, я його особисто знаю... — А звертаючися до мене каже:

— Можете, пане, цього Мехля Шульбаума подати до суду за обиду чести, що вас так зганьбив, — а ви — каже комісар до агента — як ще раз так помилитеся і будете неповинних людей арештувати, то я поставлю внесок у дирекції, щоб вам дали димісію... — Можете панове відійти.

Комісар подав Смулці руку і він вийшов з великим тріюмфом з поліційного будинку.

Тимчасом агент став оправдуватися перед комісаром, а Жида лаяти. Коли Смулка обернувся в передній, тоді саме побачив, як агент штовхнув Жида в потилицю.

Вони з Жидом вийшли на вулицю. Він поправляв собі пейси, неначе по купелі. Очевидно боявся, щоби Смулка його не позивав до суду і став його на дворі перепрошувати, — ну, а що при цьому досталося Гулці, то нехай він сам здорово видихає.

Ця пригода так розвеселила Смулку, що і не думав через Гулку зі Львова забиратись. Все воно у тім одноманітнім житті студента прав були такі випадки „розривки" — забавою. Вінже знав що йому нічого не може статись, бо кожного разу діло виясниться...

Довгенько так жив Смулка без пригоди.

Аж раз... Це було вже в марті, і тоді він зачав вчитися до іспиту. Устав рано, надяг стару кожушину, бо в домівці було нетоплено і холодно і став твердити римські пандекта. Саме зачав вивчувати кодекс Юстиніяна-царя, як до його дверей сильно застукали.

— А хто це? питає.

— В імені права прошу зараз відчинити — чути було голос за дверми...

Він думав, що це прийшов товариш, що з ним інколи вчився.

— В імені якого права? питає — римського, церковного, чи германського?

— Не мудруй, моспаненьку а відчиняй,—крикнув якийсь грубий голос то не з Грицем справа, моспаненьку, тут поліція говорить, п. к. поліція, не-аби-що...

— Прошу в імені права відчинити зараз, каже якийсь урядовий голос, — а то я прикажу відчинити двері силою.

„Певно знову Гулка" подумав Смулка — є нова „дистракція".

Відчинив двері. Всунувся той самий агент, йому вже знайомий, а за ним якийсь товстяк у футрі, в якім пізнав свого господаря із Замарстинівської вулиці. Він страшно сопів. У сінях видно було двох поліцаїв до асисти.

Смулка виступив їм на стрічу, вклонився і каже:

— Панове певно шукаєте за паном Гулков. На жаль, не можу вам служити, бо він до мене ніколи не заходить. І я його ще з воду на бачив.

Агент пізнав його зараз, бо вже дістав раз по носі за нього в афері з Шульбаумом.

— Пане Окорський — каже агент до товстяка — ми грубо помилилися, я цього пана знаю, то не Гулка, і я його арештувати не буду... Дуже вас, пане перепрошую, вибачте...

— Нічого, нічого, а що пане агенте, чи Шульбаум піймав Гулку?

Та він на те нічого не відповів, лише мерщій пропав за дверима, забираючи з собою поліційну асисту.

Окорський остав сам зі Смулкою. Він був такий збентежений, що аж жаль його стало. Смулка підсунув йому одинокий у домівці столець, а сам сів на постелі.

— Прошу, сідайте пане Окорський, спочиньте, бо з Замарстинова не близька дорога... Футра не роздягайте, бо у мене, бачите, холодно, навіть шапку задягніть безцеремонно, бачите як у мене по студентськи...

Він сів не супротивляючись...

— Маєте все ще клопіт з тим драбугою. А як ведеться вашій шановній сімї?

Пан Окорський вибаранив на його очі, не знаючи, чи він глузує з його, чи прикидається, щоби не показатися тим, за ким він шукає.

Смулка підсунув йому студентський тютюн і папірці:

(Продовження буде.)

По широкому світі.

Наради у Лондоні над гарантійним пактом будуть вестись одночасно в трьох групах: у першій радитимуть міністри закорд. справ, у другій державні підсекретарі, у третій знавці-правники, які будуть редагувати поодинокі пункти проекту гарантійного пакту.

Німецько-російське порозуміння —як подає франц. преса — мало бути потайки полюбовне в половині минулого місяця, на випадок якби Німеччина вступила до Ліги Націй і прийняла гарантійний пакт.

Ґенерал Петен вернувшись з Марокко, здав справоздання з воєнної ситуації, і висловив надію, що нові французькі війська, які прийдуть на місце втомлених попередніх перейдуть у наступ. Фез та Таза є вповні забезпечені перед Абд-ель-Крімом.

Муссоліні хоче злагодити демонстративну димісію Орланда, заявляючи в одній статті, що в нинішній добі нема місця для діяльности дипльоматів старого типу.

У Македонії мали відкрити нову революційну організацію.

Народня школа ім. М. Шашкевича у Львові.

До в дома львівським батькам.

Від зими ц. р. носилась по Львові глуха чутка, що одинока українська міська народня школа ім. М. Шашкевича мала би бути скасована. Многі уважали цю вість неймовірною. А проте вона удержувалась уперто в вкінці й здійснилась. В маю ц. р. міська шкільна рада ухвалила поділ міста Львова на шкільні округи а тим, що батьки кожної округи без ріжниці народности і віроісповідання мали би записувати свої діти лише до тої школи, що положена в їх окрузі. А тому, що школи в усіх частях міста є лише польські, то всі українські діти були би згідно в тім розпорядженням примушені вчитися у них по польськи. В такий порядок втягнено й нашу школу ім. Шашкевича, призначено для неї сусідуючу частку міста і приказано замешкалим там батькам, також Полякам і Жидам посилати туди своїх дітей. А що більшість тих дітей польсько-жидівська, то українська школа сталаб т. с. автоматично польською. Щоби однак української людности надмірно не дразнити, постановлено переводити річ постепенно — значить: в вересні ц. р. перемінити першу клясу в польську, в слідуючім році другу клясу і т. д., так, що за пару років ціла українська школа щезла би. Очевидно, що в звязку з цим заміреним скасуванням школи, припинив магістрат також всю підготовляючу роботу для поставлення нового будинку для нашої школи.

Це розпорядження визвало серед цілої української людности міста страшне обурення. В місті живе коло 40.000 Українців, до народніх шкіл ходить кілька тисяч дітей; для них належалось вже віддавна більше публичних шкіл, і тому, що не давано їх, ми мусіли удержувати в ріжних частях міста десять приватних шкільних заведень. А тут замісць обіцюваних нових шкіл мали би забрати нам і ту одиноку школу, яку ми від 42 літ посідали! Яскраво вражає і той момент, що коли „кресовий" закон призиває по селах для заголошених 40 дітей рідну школу, то у Львові кілька тисяч українських дітей не мало би своєї школи! Також виходило дивовижним, що коли Рада міста перед 42 роками оснувала цю школу спеціяльно для потреб українського населення Львова, то міська шкільна Рада, орган підвладний, взявся касувати давню фондацію своєї верховної власти!

Вислів цьому огірченню української людности м. Львова дало велике всенародне віче у Львові, котре відбулось в „Народнім Домі", і збори передміських організацій, де постановлено розіслати скрізь протести та одночасно отвирати в середмістю в міру закриваних українських кляс в школі ім. Шашкевича, приватні відділи тих кляс з українською викладовою мовою.

Крім того піднявся оборони справи ще ординат делегат шкільної міської Ради і предложив шкільній Куратор'ії меморіял, в котрім виказав право української людности у Львові до рідної школи, а дальше звернув увагу на наслідки, які вийшли би з такого провокування свідомої української людности міста. Небавом після того прибув до Львова польський міністр освіти і йому предложено між иншими шкільними справами також меморіял про школу ім. Шашкевича. Не знаємо, що завважило на порішення цієї справи. Однак і сам міністр Грабські видно зрозумів, що закривання нашої школи було би ярким визовом киненим нашому громадянству і тому вернувши до Варшави заявив в сенаті прилюдно: що хоча по новому законі Українцям міста Львова не належиться рідна школа (бо не творять в листі 25 пр. всієї людности) а проте з огляду на поважне їх число в місті і значну фреквенцію дітей в школах задержує їхню школу надальше. Таким робом існування нашої школи вже на довші часи запевнене*).

Тому що це рішення міністра освіти не всім Українцям м. Львова відоме, тому подаємо його до загального відома. Хай батьки не тривожаться, і коли ще не вписали своїх дітей до рідної школи ім. Шашкевича, хай впишуть їх туди з кінцем ферій.

Школа міститься вправді в старім будинку, однак посідає визначні учительські сили; і там отримують діти зразкову науку та щиру опіку й виховання. Це можуть посвідчити численні родини зпоміж інтеліґенції, котрі з ведення дітей у тій школі є цілком задоволені. Особливо належить нам більше заповнити низші кляси. Бо в останніх роках вийшло таке, що коли вищі кляси виказували надмір молоді і мусіли бути поділені на рівнорядні відділи, то фреквенція в двох низших клясах зменшилася (є це впрочім наслідок війни по всіх школах). Та з цього скористала нинішня Влада і стягнула в двох перших клясах хлопців і дівчат на спільну науку. Нічого в цім лихого для самої науки нема, але воно може спинити бажаний нам і вимаганий нами віддавна розділ тої школи на дві окремі школи, хлопчу і дівочу. З огляду на ту ціль, хай всі громадяне, що мешкають не дуже далеко від нашої школи, вписують туди своїх дітей і загрівають инших батьків до цього діла.

*) Довідуємося, що в подібнім положенню находяться наші школи також в инших містах (в Коломиї, Тернополі й ин.) однак не знаємо, чи в тих містах поробдено належні заходи для рятування своїх шкіл.

Страшний міст.

Неймовірна але правдива історія.

(Від власного кореспондента.)

Варшава 10. серпня.

Учора у Варшаві відбулось відкриття реставрованого мосту Понятовського. Але дивна річ: по цьому мості не вільно їздити кінно: можуть лише проходити піші та проїздити як найтихійше (не більш 5 км. на годину) автомобілі та два трамваї. А тимчасом міст кольосальний і обійшовся в грубі мільони золотих.

Варшавські фейлетоністи кплять собі з будівничих і зі столичного магістрату, але можливо, що за тими кпинами ховаються зародки трагедії.

У кожному разі міст цей має бучну історію, викладену в 10-ти чи 12-ти великих томах криминального „досє". Де саме тепер знаходяться ці акти, я не знаю, але історію мосту Понятовського розповісти можу.

Міст будувала одна з найбагатших та найбагатших будівельних фірм Польщі, але це не перешкодило тому, що під кінець будівлі виникло дуже поважне обвинуваченння будівничих у зловживаннях. Та ще яких! Виявилося, що одна з центральних биків не був спущений у глиб Вісли до підставового ґрунту, а стоїть на шарах, які можуть у майбутньому поповзти, та в припадку до цього самі основа бика увалює із себе не монолітно замуровану масу, а лише металевий кістяк закиданий камінням.

І свій час, перед війною, справа ця викликала в Варшаві величезну сенсацію. Судове слідство доручено слідчому для особливо важливих справ п. З—кому (українець). Він з запалом взявся за розкриття мостових містерій, притягнув до експертизи першорядні наукові сили і крок за кроком почали виявлятися просто казкові речі. Кілька спроб підкупити слідчого скінчились фіяском. Мало цього. Слідчий нащупав звязок мостової афери з ґенералом Скалоном, тодішнім варшавським ген.-ґубернатором. Утворювався кольосальний скандал. Справа дійшла до царя Миколи, який висловив велике незадоволення, що якийсь там слідчий сміє торкатися найвищого достойника в „Привислянськім краї". І наслідок цього, коли справа була майже докінчена розслідом, слідчого З-го перевели на такуж саму посаду... аж в Тифліс!

Але швидко спалахнула революція, і мужнього слідчого призначено віце-головою Винницького окружного суду та викликано до Петрограду для провадження досліджень по обвинуваченню був. царських міністрів у зловживаннях.

Пройшло ще три роки і колишній слідчий... опинився у Варшаві з численою родиною, як безправний український емігрант.

Довідавшись, що міст, коло якого він стільки попрацював (повних 10-ти томів „досє") збираються відновити*), не відновляючи судового процесу, п. З-кий передав до розпорядимости польських газет ті матеріяли в цій справі, які в його були і справа volens-nolens знов виплила на поверхню.

Ви хочете знати кінець?

А дуже простий. Учора відкрили многомільйоновий міст, по якому заборонено їздити кінно, а п. З-го віддано під суд за... шантаж.

Де 12 томів криминального дослідження — цього як вже сказав, не знаю.

О. П—ський.

*) Російська армія коли залишала Варшаву, то підірвала середину мосту.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

ВІДГУКИ ДНЯ.

Вплив сльози на совість урядовця.

Мені цього тижня не щастить. Жінка написала, що приїде на часу днів до Львова, господар дав новий замок у своїй кам'яниці і я мушу справити якийсь ключ, бо тижня маю в хаті гостя, якого в запічній обіцявся і він жде аж я йому позичу на дорогу.

Як на один тиждень цього, думаю, було досить. Але злобна доля не спочила на цім. Передучора вимаширувала мені на вулицю пса і перелякала в досвідні руки міського гиґіяна. Загомоніла небезпека, що мого вірного приятеля не тільки позбавлять життя, але що одного гарного дня дістану його в ресторації під видом зразка alà Nelson, або баранячого „гревадіна".

Зогляду на те я мусів швидко діяти і старатися не допустити мого пса до переміни на зразки чи печеню.

Крутими вуличками зайшов у гицлівську резиденцію, але тут довідався, що псячою долею кермує світлий магістрат, та що він один має право їх життя і смерти.

Помаршував я до магістрату. Шефа псячого департаменту на щастя не було в бюрі. Кажу „на щастя", бо як мені другі урядники зрадили, шеф абсолютно не зворушується словами мущин, звертає їм полонені собаки дуже рідко і то на остаточне поданнє, коли загалом до того часу пса не повісять. Зате дуже чулий на жіночі сльози і тому треба приходити все в товаристві жінки, якаб мужеські аргументи поперла кількома ведрами тієї романтичної течі.

Признаюся: я перший раз від місяця жалував, що нема моєї жінки у Львові.

Але від чого добрі знайомі.

— Пані дорога, — прошу одної, чи не могліб ви почакати з десять мінут.

— За ким? За вами?!... Ні!

— Не за мною, але...

— Ні, абсолютно ні! перебиває мене. Ви, мущини не варті й одної нашої сльози.

— Алеж не за мущиною...

— За жінкою тим більше! Як дала себе обманути котримусь із нас, то дурна і за нею не варта плакати.

— Пождіть! Ні за мущиною ні за жінкою, а за моїм Долявом. Знаєте його, той з білим хвостиком...

— Знаю, знаю. А щож біденькому сталося?

— Гицель зловив!

— Спокій?! Ах, яка школа! Кажіть що я маю робити?

— Дурничка. Потрудіться, як моя жінка до магістрату і поплачте перед псячим референтом. Напевно випустить!

— З приємністю! Бідний Долячок, така симпатична собачка.

— Ну, скорше! — приваблювала мене. — Бариться, якби це не розходилося про життя.

І ми побігли: вона наперед, а я за нею лекко співаючи.

Перед дверми відповного бюра витягнула хусточку, натерла очі, стягнула ніс і пустила цюрком сльози.

— Відчиняйте! — шепнула гробовим голосом.

Я відчинив і ми обидвоє стануди перед лицем шан. референта.

По кімнаті пронісся серце розриваючий плач моєї товаришки. І скулені плечі судорожно підскакували, а крізь промоклу хусточку цюрком лилися сльози.

Референт був помітно зворушений. Не розпитуючи довго він взяв папір і перо.

— Як пес називається?

— До...до...дорок!

— Коли злапаний?

— Передучора!

— Прошу заплатити 7 зол. і взяти собі картку з наказом випущення.

Я швидко виконав формальности і ми вийшли з бюра.

Пані сухою хусточкою витерла надвижку сльоз і щасливо всміхнулася.

— Хвалати Бога! — відхнула. — Ви мущини кажете, що ми не маємо серця. Зележить, як для кого!

Я нічого не відповів, але подумав страшну річ.

При захопленні жінками влади, напевно найде закон лапати мущин, що швендяються по ночі. Скажіть панство, хто тоді за нами заплаче?

Вже тепер скорше помилують пса, як людину, а тоді вже напевно будем трактовані як блохи.

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне (178) число „Діла" сконфісковано за новинку про зірвання надпису на хресті та знищення самого хреста полягли борцями у Раві Руській.

— **Арештування.** В перших днях серпня арештовано в Дрогобичі Ю. Саварина та переведено дома ґенеральний трус (другий з черги по липневому). Як можна було довідатись, закидують йому належання до якоїсь організації, якої центр находиться буцім в Тернополі (!). А арештований має бути заступником на Дрогобич (має 19 років !). По кількоденнім придержанні в дрогобицькій слідчій вязниці, перевезено його до Львова, де опинився на „Баторого".

— **„Українська Рада".** Щоби омминути непорозуміння, зазначуємо, що новий часопис „Рада" про який ми вже згадували, не є продовженням часопису „Українська Рада", який по останнього часу виходив у Львові під редакцією п. М. Струтинського, та що п. М. Струтинський не має нічого спільного з новим часописом „Рада".

— **Новий польонізаційний замах?** Деякі польські газети повідомляють про проект нового адміністраційного поділу Галичини, на підставі якого булоб утворене перемиське воєвідство з частиною львівського і частиною краківського воєвідства. Таким робом обєднано би суто українські й суто польські повіти з явною метою пересунення польської етнографичної межі поза Сан на слід й спольщення самого Перемишля. Поки що ще нічого ближше невідомо про цей проект, який є такий натягнений, штучний і безглуздий, що важко повірити в його реальність.

— **Тимчасовий музей.** Вдова по амер. президенті Вільсоні має намір перемінити дім, в якім в останній добі життя жив її чоловік, у музей і передати його до публичного вжитку. Цікаво, що в такому музею можна буде побачити. Аджеж предмети хатньої обстановки Вільсона не заслуговують ще на таку цікавість як реліквії по Наполеоні.

— **Рекорд журналіста.** Кореспондент „Ессошіейтед Прес" у Шікаго мав інтерв'ю з капітаном Мекмілляном, який находиться на березі Ґренляндії, в Етах, себто на віддаленні 5700 англ. миль. Інтерв'ю тривало 90 хвилин.

— **Лондонська поліція** має 19.350 осіб — на 1000 менше, як треба, згідно з домаганнями міста та його безпеки. Це зменшення зроблено задля ощадности.

— **Памятник для Принципа.** Центральний комітет югославянських націоналістів рішив вибудувати в Сараєві памятник Ґаврилові Принципові, який убив австр. архикняза Фердинанда і дав безпосередню притоку до світової війни.

— **Німецьке студенство проти Польщі.** На 40 конґресі союза німецьких студентських товар. у Берлині одна з пози-

вчий звертається гостро проти Польщі й заповідає безпощадну боротьбу з усім, що польське.

— **Донька Максима Ґорького у Варшаві.** В справі виміни політ. вязнів поміж Польщею і Рад. Союзом має приїхати до Варшави делегатка російського червоного хреста пані Пешкова, донька Максима Горького.

— **Недуга польського письменника.** Завершений поважною недугою найвизначнійшого сучасного польського письменника Ст. Жеромского заст. польського премієра Рачкевіч вислав до місця побуту Жеромского спеціяльного делегата з місією висловити Жеромскому співчуття польського уряду та привести до Варшави реляцію про стан недуги письменника.

— **Цісарева — авторкою.** Бувш. австр. цісарева Зита, з огляду на скрутне фінансове становище, мала згодитись на пропозицію американських фільмових підприємців і гратиме в фільмі „Трагічна історія родини Габсбургів". Фільми складатимуть в Америці, а знимки природи та палат зроблять в Австрії.

— **Буря на Підгірю.** Над Скільщиною і Стрийщиною пролетіла в днях 3. і 4. н. м. велика буря, що знищила не вижату пшеницю, овес та гречку і наробила великої шкоди в садах.

— **Нове воєвідство в Галичині** має повстати сього року. Осідком сього воєвідства має стати Перемишль, а до нього прилучиться частину воєвідства львівського і краківського.

— **Нагінка на комуністів.** В звязку зі справою Ботвіна у Львові арештовано 17 осіб, між ними 12 жидів і 5 жидівок.

— **Польські маневри.** В половині серпня п. р. польська армія робить перші з черги маневри і то в двох сторонах. Одні маневра в днях 11—13 серпня призначено лише для кавалерії в повітах зборівському, бродському і дубенському. Візьме в них участь кільканайцять полків кавалерії з кінною артилерією та різними технічними військами. Другі маневри від 18—20 серпня будуть переведені на західній границі Польщі, коло Торуня, при участи всіх родів військ.

— **Добираються з податками.** Міністерство скарбу наказало податковим урядам, щоб з огляду на добрі жнива не давали хліборобам більше ніяких полекш, але почавши від 1. вересня п. р. стягали безпощадно всі залеглі ґрунтові і дохідові податки.

Студентські справи.

Вписи на Вис. Технічну Школу в Шарльотенбурзі.

Звертається увагу всім бажаючим студіювати на Високій Технічній Школі в Шарльотенбурзі, що речинець вношення прохань на принятя вигасає дня 25. ц. м. Усіх інтересованих проситься звертатись на адресу: Ukrainische Studenten-Vereinigung an der T. H. zu Charlottenburg 2., Goethestr. 67|a zu Händen d. Herrn Pelenchyj.

Військові справи.

Як стати підпоручником резерви.

Від Управи Окружного Корпусу одержуємо в справі заходів для придбання ступня підпоручника резерви такий комунікат: „На підставі розпорядку мін. військ. спр. ступінь підпоручника резерви можуть одержати такі особи, які тепер у війську не служать: 1) ті що мають науковий ценз що найменше шести клас середньої або рівнорядної школи; 2) ті, що скінчили з добрим успіхом військову школу або офіцирські курси в польській армії або бувших завойовницьких (zaborczych) арміях, або зголосились перед днем ратифікації рийського трактату як добровольці до польс. війська, підчас служби провели бодай 6 тижнів на фронті і мають військову підготовку, в обсягу, який означить міністр військових справ; 3) ті що мають моральні кваліфікації без закиду і такі самі підчас їх служби у війську.

Крім цього можуть робити заходи, щоби одержати ступінь поручника резерви ті, які формально не мають наукового цензу (шести клас гім.), та за те скінчили одну з офіцир. шкіл або курсів чи то в польськім війську чи в армії попередніх держав. Ці призначення будуть переведені лише у виїмкових випадках. Прохання треба вносити на протязі трьох місяців, особисто або поштою, до тих відділів ПКУ., де кождий є записаний. Треба в проханні написати власноручний життєпис, точні дати з військової служби, коли хто її почав, де, як довго був, який мав військовий ступінь, в яких битвах брав участь, які має відзнаки і прізвище останнього безпосереднього військового старшини.

Ті, що хотять стати підпоручниками резерви на підставі охотничої служби та пробувши на фронті бодай 6 тижнів, повинні вказати в життєпісі на дані своєї підготовки також поза військовою службою. До прохання треба додати такі документи або їх достовірні відписи: 1) доказ наук. ценза; 2) доказ скінчення згаданих військ. шкіл чи курсів; 3) посвідку від державної чи автономічної влади, де кандидат живе і що не був караний судом ні поліцією, — а коли був: за що? в якій мірі? 4) посвідка одного професіонального офіцира про бездоганну поведінку, з ментү, коли виступив з війська. Ті що не мають шкільних свідоцтв мають додати інші докази про рівень своєї освіти. Всі прохання треба висилати до ПКУ, „Польської команди Узупełnień", а не до Управи Окружного корпусу або міністерства.

З судової салі.

Процес Новгабера і тов. — за обманство і вимушування.

28-ий день розправи.

(Продовження.)

Після наради трибунал наложив на обор. д-ра Дверницького кару 200 зл. за легковаження постанови трибуналу про річевий характер питань та за образу судових властей. Проти того оречення трибуналу виступив з довгою філіпікою д-р Грек; нічого не не помогло, бо трибунал своєї постанови не зміняв. Трибунал стоїть на становищі — сказано в мотивах — щоби обмежувати час розправи до необхідних меж і не простягати розправи без справжньої потреби.

Свідок Ейзіг Гірш, шваґер обв. Коригабера, нічого нового не каже. Свідок Сальомея Кесслєр починає авантуруватись, що їй закидують, що вона має 58 літ, коли їй „лише" 52 роки, накидується на д-ра Ляндауа і кричить, що без присяги зізнавати не буде. Прикру несподіванку зробили їй прокуратор і оборонець, які швидко порозумілись, що з такого свідка можна зрезигнувати; свідок непереслухана вийшов геть. Свідок Людвикй Коригаберівна донька обв., відмовляється зізнавати.

Починається переслухання свідка д-ра Пйотровского, протоколянта слідчого судді Рутки. Свідок перечить, наче би він слідство самостійно. Він питав що найбільше про подробиці задля усунення непорозумінь у протоколі. Дати устійнювано при помочі календаря а то й годинника. Протоколи все підписували переслухувані: не було випадку, щоби їм не прочитано протоколів і щоб їх не підписали. В неприсутности судді ніколи не велось переслухування. Коли суддя довший час не повертав, обвинуваченого відводили до келії. Суддя Рутка виразно заявив, що справа настільки важна, що мусить вести її особисто. Переслухування тривали цілими годинами й томами однаково суддю що й переслухуваних. Микитин і Дворніцкі самі диктували зізнання, а їм не перебивали тоді, лише писано протокол під диктатом.

Коли предсідник завдав свідкові питання на обставину поведінки судді Рутки з Микитином, обор. д-р Ляндау зголосив претензії оборони питати свідка в цім самім напрямку, при чому оборона висловила свій жаль, що предсідник питає Пйотровского те, чого заборонив оборонї питати Рутку. Прокуратор висловлює здивування, що оборона виступає з внесеннями щодо питань свідка, поки ще предсідник не скінчив випитувати його.

Після обідньої перерви предсідник дальше питає свідка Пйотровского. Свідок твердить, що всіх обвинуваченних трактовано однаково. Микитин був дуже бідний і викликував милосердя у судді Рутки, який тому ділився з ним тими харчами, які діставав підчас переслухування. Свідок не міг трясти Микитином хочби тому, що почуває до нього фізичну відразу; прикро йому, що мусить заявити це. Протоколів ніколи не нищено. Раз єдиний свідок знищив розпочатий протокол з написаними трьома рядками, бо Микитин пригадав собі, що спершу треба що инше записати. Агент Керепка пильнував двері, бо стверджено, що були спроби підслухування. Закид Микитина, що свідок грозив Микитиновій 20-літньою вязницею, а також що вимушував на ньому зізнання — свідок вважає клеветою.

Оборонці питають свідка про всідякі моменти слідства. Більшість запитів є демонстративного характеру й їх предс. ухиляє.

Дальше переслухування свідка відложено до слідуючого дня. На салі замітна перевтома й нудьга. Навіть найбільші загорілі аматори того процесу мають вже мабуть досить цілої тої безконечної історії.

*

29-тий день розправи

Дальше переслухування д-ра Пйотровского.

Обор. д-р Ляндау ставить нову „порцію" питань, що торкаються всілялих закидів обвинуваченій проти свідка, як протоколянта.

Свідок перечить, наче би Микитинові звертав увагу, що слід кланятися довші Коригабера, —

Ч. 180 (10.563). Львів, пятниця 14. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

До економічного обєднання.

На маргінесі кооперативної наради в Перемишлі.

Клич обєднання до боротьби проти лихоліття гомонить у нас а усіх боків, та в останньому часі лідноситься домагання економічного обєднання у виді злуки (фузії) наших економічних установ, добачуючи в цім генеральний лік недомагання нашої новітної економічної організації. Отсей проект і в цій загальній формі не є дошільний.

В цій справі не хочу говорити теоретично ані загально, а хочу назвати річ по імени і вказати дійсний приклад відносної пропаганди.

В дні 26. мая ц. р. відбулася в Перемишлі кооперативна конференція, — скликана Повітовим Союзом споживчих кооператив в Перемишлі. Дирекція цього союза представила у своїм звіті дуже ясно розвій кооператив у перемиськім і сусідніх повітах, — де основано звиж 40 сільських кооператив споживчих, але з їх короткотриваючої діяльности вже виказалося: 1) що новоповстаючі кооперативи слабо вивіновані (!) і не розвиваються, як належалоб бажати; 2) що треба передусім скріпити та розширити діяльність вже давнійше існуючих кооператив, — та 3) що слід припинити основування дальших нових кооператив...

Отсе значить, що у нас в останньому році, під фірмою споживчих кооператив — похапно приступлено до оснування союзів з консумційними кооперативами і тому ці новочасні кооперативи не всюди розвиваються, бо, як кажеться, вони слабо вивіновані, та їх треба не тільки контролювати, але також поучувати на місці, як вести кооперативу. Та мабуть треба було вперед поучити і привчити людей на місці, як вести кооперативу; провірити запотребування місцевого населення і його спроможність, а — опісля вирішити, чи є там умови до засновування кооперативи сякої або такої. Отсе один досвід з останнього часу, та лихо в ім, що треба платити кошти таких експериментів...

Але перемиська кооперативна конференція є знаменна ще прилюдним висказом, що дальше істнування у нас двох рівнорядних економічних інституцій: „Народної Торговлі" і „Центросоюза" є безпідставна, бо наносить тільки шкоду для обох названих інституцій, а головно для нашої кооперації, і тому учасники тої конференції ухвалили одноголосно резолюцію, якою візвали управу Центросоюза і управу Народної Торговлі, щоби негайно приступили до злуки обох інституцій та утворили для наших кооператив одну сильну централю, яка доставлялаб кооперативам товарів по конкуренційних цінах.

З цього видно, що кооперативна конференція заговорила про потребу нашого економічного обєднання — ціною ліквідації одної з наших централь • Народної Торговлі або Центросоюза, а воно не є шлях до налагодження центральної організації наших кооператив. Бо обі ті централі мають рацію істнування, як відповідно розложиться їх обсяг ділання.

Краєвий Союз господарських спілок перетворюючись у Центросоюз — намагався довести до кумуляції, чи то скоцентрування в собі чотирох відділів: сільсько-господарського, споживчого, галантерійного і загально-організаційного, — замісць узнати і полишити Народню Торговлю технічно-торговельною організацією, яка є здібна і готова вести гуртові магазини споживчих товарів для повітових союзів кооператив і кооператив першого степеня — як краєвий торговельний союз. Таким чином Центросоюз створив у себе побіч чи проти Народної Торговлі другий споживчий центр, та в слід за цим сільсько-господарський відділ у нього пішов на другий плян, але й споживчий відділ, хоча вичерпує усі оборотові фонди, — не вдоволяє споживчих кооператив ані під оглядом організаційним ані товаровим, як виказує приклад перемиської кооперативної конференції. Рільнича кооперативна організація вийшла покривдженою, а споживча проковтнула оборотові фонди і є невдоволена...

Отсей другий новосинний досвід доказав нам, що кумуляція агенд центрально-споживчої і сільсько-господарської не є доцільна, та вимоги нашого життя і тези останнього Міжнароднього Кооперативного Конгресу, опертi на досвідах кооператив у инших народів, повинні переконати нас про потребу відтяження Центросоюза і передачі Народній Торговлі агенд заосмотрення кооператив в споживчий товар по конкуренційних цінах. І якраз цей конечний поділ праці усуне вказані недомагання та суперничання, а поставить на своїм місці: Народню Торговлю як торговельний союзспоживчих кооператив, а Центросоюз як організаційний союз сільсько-господарських кооператив, — при чім акція цих обох союзів має бути згідна і своєцільна без посягання на верховодження або консумування цієї чи другої централі.

Як концентрація капіталів мусить переводитися в самостійних фінансових організаціях, не звязуючи їх з якоюнебудь технічною кооперативною областю, так всяка осередна кооперативна технічна організація мусить бути самостійна, щоби могла мати свободу рухів, а не була зупинювана або поглочувана иншою технічною організацією. Тут виступає як конечна вимога передусім: поділ праці до спільної мети!

А до цього треба нам також розважно ставитя основи відновленої організації кооперативної, — щоби вона заспокоювала непохитно дійсні потреби широких народніх мас.

Отсе подаю під розвагу інтересованих організацій, у відповідь на постанови Кооперативної конференції в Перемишлі.

Д-р Кость Левицький.

Нова екзотична війна.

Повстання в Сирії проти Франції.

Місце дії: Ливанські гори. Дієві особи: два арабські племена і французькі війська. За кулісами: Англія, стежить одним оком гру. Конфлікт: — релігійна ворожнеча племен, суперництво кольоніяльної політики двох великих европейських держав, ненависть Арабів до білої раси.

Проти французьких військ повстало в Сирії арабське племя Друзів. Воно є мусульманське в суперечности до своїх найближчих сусідів Маронітів — католиків. Від 1860 р. має протекторат над Ливаном — Франція, а ливанський баша є християнином. Друзів є 100.000, вони є, як деякі кажуть, останками передсемітського населення Сирії, инші: відокремленою кастою сирійсько-арабського населення. Їх мова арабська; їх релігія, основана біля 1000 року, складена з науки християнської, магометанської та жидівської. Турки підбили їх щойно в 1635 р., одначе вони невпинно бунтувались проти турецької влади, а жили завсіди в дружбі з Англією. Жорстока війна Друзів з Маронітами, яка довела в 1860 р. до різні християн у Дамаску, спонукала Францію вислати війська до Сирії і зайняти Ливан. Велике число Друзів вимандрувало тоді до Гавранv. Нинішна війна ведеться на одній частині верховин Гаврану, званій Джебель ед Друзе.

Друзи скористали із свіжої зміни високого французького комісаря, яким є тепер ген. Сарай, незнайомлений з середовищем, і збунтувались. Цей бунт має глибший підклад. Він є відгуком марокансько війни, для підкреслення солідарности з боротьбою Арабів в Африці і наслідком давно притаєного суперництва Англії та Франції в Сирії та Палестині. Союзники, щоби ослабити Туреччину, яка підчас війни стала на боці Німеччини, протиставили їй арабський національний рух. Англія створила буцім то незалежні арабські держави в Іраку, Трансйорданії та Геджасу, над якими панує, посадивши скрізь своїх покірних прихильників. Задержавши собі Палестину, відступила Сирію Франції.

Одна з тих проблєм — нафтодайного Мосула до цього часу неполагнана. І Англія і Туреччина мають претенсії до цієї землі. Ліга Націй, що стільки разів рішила цю справу покищо видала половинний осуд, передаючи мандат над Мосулём Англії і пропонуючи одночасно поділити країну між Туреччину і Англію (приєднавшиї до Іраку). Франція в Лізі Націй піддержує тихцем Туреччину. За те Англія піддержує в Трансйорданії еміра Абдуляга, який хоче, щоби територія з Друзами, Гавран, перейшла до його держави, себто підпала під сферу англійського впливу. Англійські емісарі підбадьорили друзівських верховинців до повстання проти французького війська.

Це повстання є покищо місцеве і не загрожує Франції поважно. Одначе французька преса сама признає, що воно може витворити нові поважнійші трудноші. Ведучи війну в Мароко, Франція не має досить війська, щоби вести на далекім Сході оборону инших кольоніяльних територій. У Гаврані нема рядового французького війська, тільки недосвідчені та непридатні до бою сирійські охотники. „Temps" у статті з дня 9-го ц. м. підкреслює, що заворушення є наслідком складних причин: і непокірности гірського племени Друзів, і сусідства з Трансйорданією, що є огнищем заговорів та інтриг проти Франції, і помилок місцевих представників французького уряду. Офіціяльні франц. повідомлення впевняють, всупереч англійським інформаціям, що сили, якими розпоряжає Франція, є достаточні, щоби здушить повстання, коли тільки провід перейде в руки досвідченого команданта.

По широкому світі

Справа оптантів. Німецький уряд відповів на польську ноту в справі оптантів, підкреслюючи те, що майже всі німецькі оптанти, яко одержали повідомлення про їх видалення до 1-го серпня добровільно покинули межі Польщі — разом 17.000 осіб. 3.000, що залишились у Польщі належать до тих, що внесли прохання, щоби їм відкласти речинець виїзду. За те на 15.000 польських оптантів виїхало з Німеччини лише 3.500 осіб. Вина за це паде на польський уряд, який не приготовив відповідного числа оптантів. Німецький уряд має намір приноровити примусове видалення лише тоді, коли Польща зробить це ранійше з Німцями. Якщо польський уряд залишує у Польщі Німців, тоді німецький не буде настоювати на віденській умові; инакше: він буде приневолений ужити засобів реванжу і 1-го вересня ц. р. і 1-го лютня 1926 причинитись поневолі до соромного некультурного видовища, за яке відповідальність упаде на польський уряд.

Італія настоює на тім, щоби на випадок підписання миру Францією та Еспанією з Абд-ель-Крімом, вс на брала участь у цьому, тому, що Італія не може зріктись своїх прав до Марока.

Англійські посли, щоби дати приклад ощадности населенню, а головно робітникам, годяться на зниження своєї плати.

На сіоністичний конґрес, що має відбутись у Відні, група німецьких націоналістів т. зв. Гакенкрайцлерів приготовляє замах. Організатори конґресу схвильовані цією звісткою

Поворот політ. еміґрації на Україну.

2. Сила влади і безсилля еміґрації.

Поодинокі голоси емігрантів, що вряди-годи пригадують питання про поворот на рідну землю, падуть у порожнечу і даремне ждуть на відгук. Це заступає відповідь. Радянська влада не вважає доцільним впускати на свою територію небажаних гостей. На рідну землю вертаються пожицо лише одиниці. Ясно, що вони вертаються на власний риск і не можуть домагатись ніяких гарантій щодо ненарушности своєї особи.

Питання про поворот масової еміграції не може бути вирішене теоретичними дискусіями за кордоном, ні виміною думок навіть з офіціяльними представниками радянської влади, які не потрібували би аж інтерпеляцій зза кордону на цю тему. Суспільно-політичні умовини в даній державі можуть бути тайною для чужинців уповні, здезорієнтованих у явищах невідомої для них країни; але земляки, що на протязі літ стежать за кордоном кожної днини, з тремтінням туги за кожним проявом життя на рідній землі, не потрібують аж офіціяльних деклярацій ні документальних доказів, що можуть спокійно вернутись до батьківщини. Коли умовини життя в рідним краю ввійшли в нормальну стадію — політична еміграція відчуває це сама. Навіть коли цих нормальних умовин нема — туга земляків за рідним краєм є часто сильнійша як острах за власну свободу.

Та ясно, що як довго якась влада не може дозволити на свобідний масовий поворот рідних політичних емігрантів, до цього часу вона не почуває себе досить сильною і мусить продовжувати революційні засоби оборони державної „рівноваги". Те, що радянська влада може нині вважати у себе поворотом до нормальних відносин, не є ще вдоволяючою гарантією для політичної еміграції. Надто ще багато людей, які терплять на чужині злидні і почувають себе викиненими на хвилі ворожої їм стихії, воліє ще невзгодини боротьби за буденний прожиток на чужині, ніж поворот, який вяжеться у них з образом повної втрати індивідуальної свободи.

Важко зрозуміти, що мають на думці такі досвідчені суспільні діячі як Винниченко, коли звертаються до радянської влади, пригадуючи потребу суспільної праці для соціялізму і національного відродження на Україні. Чи тоді, коли Винниченко вів завзяту боротьбу з большевизмом, він не був соціялістом? Чи „соціялізм" є нині одноцільним поняттям? Якби погляди на „соціялізм і національне відродження України" були у Винниченка та у радянської влади такі самі, то він не мав би потреби аж пробувати грунту у дипльоматичних представників щодо можливости свого повороту, а вернувся би без вагання на Україну вже тоді, коли видав своє „Відродження нації".

Так само стояла би справа і з иншими нашими соціялістами, що за останні роки сильно „полівіли".

Тимчасом розєднання, а навіть ворожнеча між учорашніми ще однопартійниками зросла на еміграції настільки, що недавні представники партій часто не мають нині за собою навіть гуртка однодумців.

Першою причиною цієї розбіжности поглядів була надто несподівана еволюція ідей у діячів, які на протязі довгих літ уміли непохитно стояти на своїй партійній програмі. Це захитало їх авторитетом і ввело повну дезорієнтацію між їх партійними товаришами. Люде, що перейшли таку еволюцію, могли залишитись „чесними зі собою" чи пак: не піддатись їй з мотивів чисто матеріяльних. А проте вартість зміни орієнтації є сильно захитана фактом, коли діячі навертаються на „радянську систему" щойно виїхавши за кордон і залишаючись надалі на чужині. Чи є слабший аргумент для оборони їх ідеольогії як те, що вони признали владу щойно тоді, коли вона вийшла переможно і запанувала силою, коли діячі втратили надію на можливість її опрокинення.

Нема сумніву, що діячі на еміграції, які відограли визначнійшу ролю в революції, не радо вертались би нині на Україну як звичайні рядові громадяне, з думкою, що мусять зріктись участи в громадянськім житті. Та нема чого дивуватись владі, яка не хоче дозволити на привілеї їм, коли не дає цих прав усім своїм громадянам. Можна тільки висловити глибокий жаль, що переважаюча більшість еміграції, яка складається з сірих, тихих громадян, не може нині — задля перепон рад. влади вертатись супокійно на рідну землю, де могла би бути корисною. Чільні діячі мусять або ввійти в ряди цієї сірої маси або послідовно видержати на чужині як жертви програної боротьби. Такі жертви можуть мати для історії визвольного руху більшу вартість, як їх можлива корисна праця „малих діл" по їх повороті. Але льогіка подій і політичної думки домагається одного: — хто навернувся на шлях нової влади щойно на чужині не може боронити її ідей, не признаючи одночасно засобів, якими ці ідеї здійснюються. Революційні засоби насильства є инколи так само переконуючі як сама ідея, якої вони боронять: переконують тим, що істнують і панують.

Одначе таке звеличання сили є признанням власного безсилля, а що більше підріває вартість світогляду людей, які ще в добі передвоєнного панування сили вірили у вплив ідей, незалежних від пануючих форм влади, — влади, яка для вдержання себе боролась зі свободою думки.

О. О.

Найбільший вибір блаватних товарів на осінний та зимовий 167 **сезон поручає фірма** 2-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

Комуністи про Ботвіна.

Заперечення участи в замаху на президента.

Центральний комітет „Комуністичної партії Польщі" (Секція III. Інтернаціоналу) видав з приводу вбійства Цехновского та розстрілу Ботвіна відозву, в якій м. и. вияснює своє становище до актів терору, як методи боротьби, а окрема торкається минулорічного замаху на президента Войцеховского.

Отже комуністи рішуче й надзвичайно гостро (привична форма того рода проклямацій, летючок і т. д.!) заперечують начеб то вони робили у Львові замах на президента і начеб то Цехновского вбито тому, що він знав тайну того замаху.

Комуністи, кажеться там, не признають індивідуального терору, як засобу боротьби і знають, що й убивство навіть президента держави не принеслоб їм користи. Ціллю комуністів не є убивання поодиноких представників буржуазного правління, „чи буде ним простий поліцієнт чи президент". Їх ціллю є масове збройне повстання. Вбивства провокаторів комуністи не вважають індивідуальним терором, лише актами самооборони перед зрадниками.

В дальшому відозва апотеозує Ботвіна, Енгля, Гайчика, Підярчика, Гібнера, Киевского і Рутковского та відгрожується з приводу непоставлення перед доразовий суд убивця Багіньского й Вечоркевіча, Мурашка.

Коли зважимо, що старим звичаєм комуністів є признаватися до всіляких викритих і невикритих вчинків, що йдуть на шкоду буржуазії, і брати їх на свій рахунок, то вище зазначений протест проти звязування їх з атентатом на президента Войцеховского може м. и. послужити причинком до оцінення вартости доносів Микитина.

15 с. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол.

Андрій Чайковський. б)

Гулка і Смулка.

Гумореска.

— Прошу, закуріть, вибачте, що у мене такий подлий тютюн, та бачите, мене студента на кращий не стати, а я не маю багатої панни, щоб у її батька кишені підсмоктувати на рахунок посагу, як це пан Гулка вробив... Чи на багато вас дряпнув?

Аж це слово привело гостя до памяти:

— Злодій, драбуга, шахрай, ошуканець, — говорив Окорський ломлючи руки, — на три тисячки мене обскубав, та ще мені дочку знеславив, — тепер сусіди з мене сміються...

— А якже панна Корнельця це приняла?

— Зразу хотіла сердешна руки на себе наложити, так собі усе взяла до серця. Змарніла і висохла як скипка, тай усе ходить, мов сновида, ні спання ні роботи у неї не має... Ех! як би я цього драбугу піймав в свої руки! я би його так справив, щоби руський місяць лизався... І я його ще дістану в мої лабки, щоби він під землю сховався... так мені Боже допоможи! а коли не я його піймаю, так Войтек його справить, і він вже гляцає за ним, а як Гулка Войткови в руки дістанеться, то йому ребер намне добре...

Перед очима Смулки станула вчже поманлива перспектива: Коли б так, чого доброго, Войтек здибав його, і вважав за Гулку, то заки би діло вияснилося, так би його прохолодив, що аж би горячо стало... З Войтком діло то не з Шульбаумом, і тут жаден комісар йому не поміг би...

Проти цього треба би конче якось забезпечитись, бо це вже не жарти...

— Ви батьки заможних дочок дуже необережно робите, що так першому ліпшому пройдисвітові, не знаючи ні його самого, ні його роду повіряєте свої діти і свою мошонку. Ви заможний чоловік — сказати б дука, горожанин від усіх шанований, ваш дім чесний, до того ще свій власний, ваша дочка, себто панна Корнельця, дівчина на своїому місці, господарна, — ще би не була доброю хазяйкою під рукою такої славної господині, як ваша чесна жінка! віно є, і за женіха не трудно, і ви рішилися видати свою дитину за якогось там козолупа? Пане Окорський, я дуже дивуюся вам! Я будучи майстром різницьким гидився би таким чоловіком, що здохлих свиней і иншу падлину лупить... Знаєте, який з цього може вийти кінець? Ваша добра слава може пропасти, вас можуть люде підозрівати, що, мовляв, Окорський має зятя коновала, і чорт його знає, що він мішає до своїх ковбас... Так, пане Окорський! Ви знаєте, що можуть зробити погані людські язики... Як знайдете того поганця Гулку, то зробіть з ним лад, як вважаєте, але не жалуйте за ним, бо з цього добра би не було. А ті тои тисячі, що, вас злупив, то вважайте, що ви їх згубили...

Смулка був дуже вимовний, а його слова робили велике враження на Окорськім. Він слухав уважно, а коли цей говорив, що його добра слава може на цім потерпіти, що його можуть підозрівати, то сердега аж підскочив. На його добрій славі, на славі його ковбас йому більше залежало, чим на цих трьох тисячах, які у його вимантив Гулка.

Смулка його переконав. Окорський зараз освоївся з цею думкою. Його лице ясніло від вдоволення, і усміхалося наче повний місяць, коли йому вітер хмарку зперед носа здуне.

— Пане — каже наставляючи руки — звідкіля ви мене і мої домашні діла, мою сімю так докладно знаєте, начеб ви були давним моїм приятелем? Таж ми сьогодні перший раз бачимось. Як би мене ревізор не впевнив, що ви не Гулка, я би присяг, що ви, і цей злодій, то одна особа...

— Я вас ще раз упевняю, і готовий на євангеліє побожитись, що я не Гулка, і я не менше як ви бажаю собі стрінутися з цим гольтіпакою, бо через нього я вже мав ріжні немилі пригоди, а раз навіть мене на поліцію привели за якийсь підроблений вексель, а за це кримінал... Моє нещастя, що я маю бути на його дуже похожий...

— Мов дві каплі води...

— Дозвольте,.. Завдяки цій моїй схожости з Гулкою, я мав щастя минулого року бути у вас на обіді... Там я пізнав вашу чесну фамелію. Звольте собі пригадати, що не я до вас впросився, лише ви мене до себе насилу затягнули, стрінувши мене в неділю на Високому Замкові... А тоді, колиб я був випирався, що я не Гулка, був би познайомився з вашою палицею... А вже як я раз зайшов у вашу хату під чужим іменем, то треба було грати ролю і показувати того, за кого я прийшов... Признаюсь, що мені було дуже приємно у вашому домі, і колиб не серед таких обставин це знайомство трапилося, я був би дуже вдоволений...

— Підождіть! каже Окорський вражуваний — так це було тоді, як я вам гроші давав, а ви не хотіли брати?

— Як раз тоді... у всьому я не міг наслідувати Гулку, — каже Смулка сміючись.

— Тепер, то я присягну, що ви не Гулка... Тамтой пройдисвіт, кожного разу дер, що міг... І як ви тоді від нас вийшли, я кажу зараз до Магдусі: „що Єндрикові сталося, що грошей не хоче брати? чи так постаточнів? а то було лупить мене без ножа, що годі обігнатись. Ви справді чесна людина. Були би гроші взяли, було би пішло на рахунок тамтого злодія, а на шкоду моєї дитини, бо цеж з її посагу...

— За це мені компліментів не говорить, бо так повинен би зробити кождий на моїому місці...

— Пі, пі, пі. А багато таких чесних? більше таких, що були би взяли і пропало...

(Продовження буде.)

Ще про закордонні студії.

(Уваги досвідченого педагога-громадянина.)

Думаю, що вже найвищий час глянути на студії нашої молоді у високих школах, виходячи з наскрізь реального становища. Треба поставити собі ясно перед очі ціль, для якої молодь вчиться, а тоді сама з себе вийде відповідь, де вона має вчитися.

У нас багато молоді любить деклямувати про „науку для науки". Я назву це пустою деклямацією, бо кожна наука має бодай далеку практичну ціль на оці, а працю навіть найбільших теоретиків використовують звичайно практичні уми і пристосовлюють їх здобутки для практичних цілей.

Не можна забувати теж, що лише нечисленні вибрані одиниці мають справжню охоту і талан до глибших студій, а найважніше, що і тим одиницям часто-густо прозаїчні матеріяльні відносини не дозволяють піти по лінії їх бажань та скорше чи пізнійше запрягають їх тягти важкий віз зарібкового життя. Адже у нас нема наукових інститутів ні фондів, які могли б забезпечити екзистенцію науковим робітникам. Ми народ небагатий і з чогось жити треба — батьки до смерти годувати дітей не будуть.

Тому наша молодь у своїй масі мусить вчитися на те, щоби своєю освітою добути собі хліба і своїм знанням служити по змозі свому народові. Вона тому повинна масово заповнити краєві школи усякого роду, бо лише вони дають їй нині змогу якнайскорше, отже найдешевше, дійти до цілі.

Берім практично. Що прийде абсольвентові віденського чи празького університету з його заграничного дипльому, коли він, вернувши до рідного краю, мусить місяцями якщо не роками ждати на дозвіл нострифікації і роками перебувати важку муку перековування вже переробленого, і скажім по правді, в значній части призабутого іспитового матеріялу, в якому таки чимало інтересного і тільки до іспиту потрібного знання?!

Я говорив зі студентами, колишніми моїми найкрасшими учениками, яким доводилося нострифікувати свої заграничні іспити. Були й такі, що тричі складали той самий іспит (в Празі, у Відні і у Львові) за кожним разом з гарним успіхом; усі вони заявляли мені, що не має нічого більш прикрого, принижуючого й депримуючого, хоча на перший погляд таке примусове повторювання іспитів може здаватись засобом кращого опанування науки.

Річ ясна, що така наука виходить довша, а тимсамим дорожча і ми маємо сьогодні тридцятьлітніх і старших свіжоопечених „заграничних" докторів усяких наук, які свої літа й здоровля потратили на війні, а тепер далі тратять на нострифікації своїх дипльомів, коли тимчасом посади т. зв. конципієнтів у наших таки адвокатів, лікарські посади по наших повітах і т. ин. забирають наші ніби то невтральні приятелі; ті останні мають більше змоги ніж яканебудь инша нація виховувати молодь за границею, а проте вони усякими дозволеними і недозволеними способами добиваються приняття до краєвих високих шкіл, аби швидше і лекше дістати хліба в руки. Чому ми маємо йти иншою, довшою дорогою? Чи маємо забагато інтеліґенції чи грошей?

Тому, хто щиро дбає про будучність нашої молоді, а тимсамим народу, повинен тепер радити їй масово користати з краєвих шкіл. Це зовсім не спиняє здібної молоді після укінчення студій виїздити на їх поглиблення за границю. Тоді вона, як науково підготована, буде дійсно користати з науки, не „виковувати" її елементи, а пізнавати її глибокий зміст. Тоді теж вона могтиме багато краще, ніж це тепер діється, пропагувати українську ідею серед чужинців, маючи вже до цього відповідне значення, літа і досвід студентського життя, а притім цеж найдеться за кордоном вибір зпоміж еліти нашої молоді.

Ще один дуже важний моменат: зріла наша молодь, що вийде закордон вже з укінченими студіями в краю, не буде податним матеріялом до винародовлення, та не відчужиться від свого народу, бо їй вже не імпонуватиме чуже так, як молоді, що тількищо вийшла з гімназійних лавок.

Заґірцями 9. 8. 25. д. н.

З нових подій та ідей.

Дещо про атомістичну будову матерії.

Погляд, що матерія складається врешті-решт із найменших неподільних частинок т. зв. атомів, є досить старий. Вже грецький фільософ і найбільший перед Аристотелем всезнавець, Демокрит (400 пер. Хр.) учив, що всесвіт складається з нескінченого числа частинок, що ріжняться між собою зовнішним виглядом і які можуть займати ріжне положення в просторі та що тільки через злуку і розділ атомів повстають ріжні тіла. Що більше: він старався навіть прикмети тіл пояснити виглядом атомів і так напр. атоми солодких тіл є — на його думку — кулисті, а гірких гостро-кінчасті.

Хоча Аристотель (350 пер. Хр.) виступив проти цієї теорії, доказуючи, що матерія є неподільна, одначе зовсім заперечити її йому не вдалось. Одним із прихильників атомістичної теорії був біля 300 р. пер. Хр. Епікур, від якого походить імовірно назва атом. Не бракло атомістиків також і між Римлянами, з яких можна згадати поета Люкреція.

Округло 1500 літ пізнійше виступає як оборонець атомістики Николай де Автручія, який твердив, що всякі явища в природі випливають лише зі злуки або розділу атомів, однак був змушений цю „єресь" відкликати (1348).

Одначе всі ці погляди на будову матерії є чисто спекулятивно-фільософічного характеру, яких не забракло ще навіть і в пізнійших часах. Так напр. в 17. ст. Француз Кассенді приймав ідею, що атоми мають вид гачків, хотячи сим способом пояснити ціпкість тіл, а зимно вважав він за тіло, якого атоми є гостро-кінчасті.

Модерна атомістична будова матерії повстала щойно в минулім столітті, коли загально утвердилась молекулярна теорія, теорія первнів і кінетична теорія газів. Всі 92 первні можна впорядкувати в так зв. періодичну систему, в якій кожному первневі відповідає означене місце, а хемічно споріднені первні творять 8 груп. Із періодичної системи можна було легко передбачити скількість до цього часу ще невідкритих первнів, а навіть означити їх хемічні прикмети. І здавалося би, що атомістика на цьому і закінчила свій розвиток. А проте коли перед 30 роками відкрив Бекерель радіоактивні тіла, стало ясним, що атоми не є неподільними частинками і треба було тепер розслідити будову поодиноких атомів. Нові досвіди показали наглядно, що з атома дадуться виділити ще менші частинки т. зв. електрони (найменші відємно наряджені електричні частинки). Отже атом є збудований з електронів. А що атом в нормальнім стані є невтральний, то треба прийняти, що в середині атома є додатний наряд, який мусить буди такий великий, як число електронів. Отже приходимо до висновку, що атоми складаються з додатних і відємних електричних нарядів. Виділити з атома додатний наряд доднині не вдалося, тому прийняли погляд, що додатний наряд є завсіди сполучений з матерією (масою). Найлекшим є атом водня; з нього вдалось добути лише один електрон: атом водня має один електрон і один додатний наряд. Ленард і Рутзефорд доказали експериментально, що „ядро" атома, в якім міститься додатний наряд є дуже мале, приблизно 10.000 разів менше від цілого атома. Скількість електронів, а тим самим і додатний наряд збільшається з тягарем атома, який є округло вдвічі більший, як атомове число в періодичній системі. І показався дуже дивний вислід: скількість електронів даного атому є рівна його атомовому числу в періодичній системі. Напр. водень має 1 електрон, кисень — 8, залізо — 26, срібло 47, золото 79, а уран 92. Отже бачимо, що атоми ріжняться між собою лише скількістю електронів, тому й можемо сподіватись, що всі первні складаються з водня, як це перед 110 роками сказав уже Англієць Провт. Додатний наряд — як було сказано — є звязаний все з масою, отже треба би сподіватись що тягар атома якогось первня є рівним його атомовому числу, одначе так не є, тягар атому є все більший. Коли хочемо прийняти, що додатний наряд росте пропорціонально з масою, то мусимо прийняти, що „ядро" атому крім додатнього наряду має також і відємний, себто електрони і то стільки, скільки виносить ріжниця між тягарем атома і його порядковим числом в періодичній системі. Напр. гель має порядкове число 2, а тягар 4, отже має в ядрі 2 електрони, подібно вуголь 12 — 6 = 6 електронів, а рад 226 — 88 = 138 електронів. Ця гіпотеза, хоч на перший погляд і дуже фантастична, дається потвердити експериментально на радіоактивних первнях: радіоактивний первень висилає при розкладі свої електрони або атоми геля і сам перемінюється на другий первень; отже ті електрони мусять походити з ядра, бо первень стративши один або й більше електронів зовні ядра, своїх прикмет не змінює.

Знаємо вже, що кождий атом складається з електронів і „ядра", яке має в собі ще електрони і додатні наряди я себто ядра водня, які за Ретзефордом називаємо „протонами". Скажемо тепер коротко кожний атом складається з електронів і „протоніа", при цьому мусимо розріжнити електрони, що находяться зовні „ядра" і внутрі „ядра".

Насувається тепер питання: якже ж ті електрони і протони в атомі розміщені? Чи мають вони яке стале положення, чи може відбувають який рух супроти себе? До розяснення цього питання взявся Англієць Рутзефорд, а його ученик Данец Нілс Бор в останніх рокаx значно розширив і виспеціалізував його, притягнувши до цього теорію квантів, основану німецьким фізиком Планком. Згідно з цею теорією зовнішні (поза ядром) електрони крутять довкола ядра на колах або еліпсах, подібно як планети довкола сонця і так само держаться ґравітаційною силою ядра, як планети силою сонця. Отже бачимо, що атом це досить скомплікована будівля, передовсім важко атоми напр. уран, що має 92 електрони. Кождий електрон не має своєї спеціяльної дороги, лише кілька разом кружать на одній елипсі, вони творять поодинокі групи, які ще мають свої підвідділи.. І так перша група довкола ядра має 2 електрони, друга з двома підвідділами по 4 електрони, третя з трома по 6 ел., шеста з двома по 4 ел. врешті сьома група з 2 електронами. Так напр. кисень має першу групу (2) і другу неповну (6), т. два електрони, що належать до другого підвідділу, даються легко віддалити з атому, тому кисень є двовартісний. Атоми, яких всі групи є повні (неповною може бути тільки крайня група), є сталі т. зн. не лучаться з другими і такими є самі атоми благородних газів.

Про будову ядра атому знаємо покищо мало, бо його дослідження являється далеко важшим, а проте дотеперішні досліди вказують, що протони та електрони в ядрі мають також свої дороги, на яких вони порушаються.

Врешті спитає мабуть неодин: якіж великі ті атоми, щоби в них міг відбуватися такий рух? І це вже також наука розслідила. Промінь атому виносить стомільйонову частину центиметра, промінь протона більйонову частину цент., а електрон приблизно на половину менший від протона. А щоби виразити масу електрона в ґрамах, то треба написати число, яке по десяточній точці на 28-ім місці має 9 (прочитай його!) Коли додати, що скорість електронів, з якою вони по-

ВІДГУКИ ДНЯ.

Весела веселість.

Не знаю чи є де в світі така весела країна як наша, від часу коли виборола собі вимріяну будуччину. А знову нема здається в цілій теперішній Польщі такого веселого міста як „semper fidelis" город князя Льва і Наймана.

Як цілий божий рік тут все якісь прогоди, забави і торжества, все повівають хоругви, а вікна зизують наліпками. Львівські говорливе, здається, не мають нїякої иншої роботи як тільки продумувати з календарем в руці, яку то нову річницю, місячницю чи деницю встроїти би на другий день.

Десь хтось колись нарікав, що пекарка на магістратську господарку, на брудні, вибої і калюжі, але це все як не симпатики комуніяму, то певно національні меншости, які не мають у собі за сотика державного патріотизму. Вакидається магістратові, що він нічого нового не будує; що люде просто мешкають як пси і т. п. Але треба зрозуміти, що дві роботи наразі не можна робити. Хто мало не щодня уладжує якісь патріотичні „шоси", той не може уладжувати помешкань.

Шопа сяк чи так не надається на мешкання, хіба для положених, інтернованих, репатріянтів або ґультаїв. А таких Львів (поки що) не має зовсім.

Приголомшений пістками про вечувані повені в цілій Галичині, виходжу на вулицю.

Хоругви, хоругви, хоругов.
Наліпки, наліпки, наліпки.

— Що таке? питаю.

— Зїзд пожарних сторожей! гордо відповідають мені.

Програма:

Рано: Гейнал, подячне богослуженя, дефіляда, парада, нарада. Полудне: Спільний обід, спільна фотографія, спільна прогулька на Високий Замок, спільний виклад про оборону Львова за часів української інвазії. Вечером: Представленя „Пане Коханку" і „Гуляй Душа", фаєрверки, танці і пр. і пр.

Хтож, прочитавши таку програму не повіякує Провидінню, що дозволило йому опинитися в країні, яка в той жнивеняний спосіб реагує на затії химерної долі!...

Що поможе ґазитися повінями, голодом, холодом, безробіттям і т. п. стражіттям?!... Неважеж від цього вільні другі держави, от хоби Китай, Радосілка або друге Мавоко!...

Здавалося би кому, що вачаній не мертвий сезон не тільки для часописів але й для всіх магістратів чи комітетів. Календар не показує за два місяці ніяких надзвичайних річниць, місячниць чи деницьбо в спеку люде стають лїнивими і не спішаться виконувати якихсь спеціяльних подвигів для обходу, науки і наслідуваня грядучим поколїнням.

Виходжу нині на вулицю.

Хоругви, хоругви, хоругви.
Наліпки, наліпки, наліпки.

— Що таке? питаю... Може побіда над університетською бандою, або зповіщенне Панича.

— Деж там!... То приїхали „Соколи" з Америки.

Програма: гляди як вчасше. Зміна: Замість „Пане коханку", піде в театрі: „Кокошюшко под Рацлавіцами"...

Знову буде забава, знову буде радість і вподоленя. Радіє Львів, а з ним і ціла благословенна країна.

Нинїшний курс долара: 5'80—б зол. полна в упорашнім „Вексі" якась панночка оголошує: „Хто вратує мені життя позичкою 150 зол. на два місяці"...

Галактіон Чінка.

рушаються, виносить найменше 1000 клм. (тисячу кільометрів) на одну секунду, то майже неімовірним видається, щоби воно дійсно так було. Але на тім не кінець, наука робить поступ дальше вперед і може вневдовзі покажеться, що протони і електрони складені з ще менших частинок.

Гетінген. **О. Смакула.**

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (179) число „Діла" сконфісковано за один середущий уступ із передової статті п. н. „Перегони з потягом" (про податкову систему вичушування готівки з населення, та закінчення передової, де кажеться про небезпеки переговів з потягом.

—**Ucrainica.** В ч. 219 „Прагер Прессе" з 11. п. м. у відділі „Сяяніше Рундшау" — „Україне" є довша стаття д-ра В. Залозецького про українські музеї.

— **За мисчу сочевиці...** Міністер освіти Ст. Грабські конферував з жидівським послом Вигоцким в справі реалізації польсько-жидівської угоди, при чому пос. Вигоцкі виторгував, що в першій і другій клясі жидівських шкіл вчитимуть предмети історії й географії ще по жидівськи, а щойно від 3-ої класи по польськи; на бажання міністра предложено йому пять приватних жид. шкіл в Польщі для субсидіювання.

— **Заорушлива щирість Маршалка.** Підсудного. У Варшаві відбувся онодї зїзд польських летюнерів з участю Пілсудського, який м. ін. виголосив відчит на загальну тему сучасних відносин у Польщі. Пілсудскі підкс, що „протекціонізм, фальш, підкупство й авторекляма розпаношились і не дають приступу". Дальше перший маршалок Польщі склав сенсаційну ревелячію, що нема ні одного протоколу засідань, на яких він головував, як начальник держави, який не був би сфальшований. Теж саме викрадено з генер. штабу важні документи й заступлено їх фальшивими. Вертаючи до автореклями польських достойників, Пілсудскі сказав буквально: „Są reklamiarze, którzy reklamę robią nawet na d...". Взагалі відчит підсуненого від армії й активного політичного життя маршалка був настільки обильний у щирі й неприкриті ніяким серпанком дискретности, звороти на адресу сучасних відносин у Польщі, що відчиту того не подала в цілости ні одна газета.

— **Недоцільність паспортових віз.** Наскільки безвартними на практиці є паспортові візи, введені буцімто з метою контролі підозрілих елементів, показує свіжий приклад одного небезпечного злочинця, втікача з вязниці, який розізжав по Европі з цілком правильним паспортом і всіма візами. Іван Герт утік з криміналу в Унтермасфельд (Німеччина) і замешкав під іменем Курта Гільпра на коротенький час у Діссельдорфі (Поруря); на підставі мельдункової карти дістав робітничу карту, а вслід за нею особисту легітимацію від франц. окупаційної влади. З тими документами отримав вже без усяких труднощів паспорт в нім. посольстві у Відні, куди зголосився як „утікач з Поруря". Для переходу італ. кордону придбав собі т. зв. прогулькову перепустку, на яку користувався 30-відсотковою знижкою на італійських залізницях. Їдучи так, з легальними документами — по дорозі крав і грабував.

— **Зза нуліс валют. реформи.** З кінцем мая ц. р. польська марка була як відомо, винята з обігу, а заступлена золотим. Всі марки тепер знищено в двох фабриках паперу у Влоцлавку і Бидгощі під охороною поліції і під контролею делегатів мін. скарбу і Банку Польського. Загальна сума знищених марок рівняється 1.114 трильонів, ваги 1,917.888 кг. Для перевезення цього транспорту ужито 173 вагонів і 16.939 скринь. Фабрики паперу купили марки на перерібку на звичайний папір, заплативши за все 155.622 зл., причім на перевіз і за надзір витрачено 104.173 зл., Таким чином держава скарбниця одержала начисто за 1.114 трильонів польських марок лише 51.449 зл.

З судової салі.

Процес Коргабера і тов. — за обманство і вимушування.

29-ий день розправи.

(Докінчення.)

Грошові кари за неперебірчиві висловн.

В дальшому перебігу вимушування свідка д-ра Пйотровского, обор. д-р Датнер вносить на покликання на свідків Кароліни Піпер і Марії Бартель на обставину, що свідок Пйотровскі „інструював" на коритарі родину Панчишина, а також свідків адв. д-ра Бубера, д-ра Сандауера й інж. Єгера на обставину, що тойже д-р Пйотровскі підслухував під дверима кімнати адвокатів розмову обвинувачених з їх оборонцями.

Прокуратор вказує на захитання будівлі, яку майстерно здвигнула оборона, що рішила за всяку ціну перекреслити твердження, буцімто зізнання Микитина і Дворницкого були вимушені. Відсіль гнів і нервовість оборонців, які ображують неприємних для них свідків. Інок. протиставиться внесенню д-ра Датнера, як такого, що не має ніякої доказової теми.

Обор. д-р Глушкевич ставить внесення на конфронтацію суддї Рутки й д-ра Пйотровского зі Штайнінною.

Трибунал по нараді присудив д-ра Пйотровского на кару 10 зол. за образу обв. Коргабера (назвав його клеветником), д-ра Ляндауа на кару 150 зол. за образу д-ра Пйотровского і д-ра Датнера 100 зол. за слово „інструював". Внесення д-ра Глушкевича відкинено; инші будуть розглянені згодом.

Питання і заява Микитина.

Всйває Микитин і завдає д-рови Пйотровскому низку, що торкаються подробиць ведемого з ним слідства. Всі ті питання починаються „чи памятаєте, що..." а відповідя на них є: „видумка". Супроти того, що д-в Пйотровскі не вдається з Мик. в дискусію, а предсідник ухилив кільки питань цього останнього, Микитин „обратився" і складає декларацію, що дальше питати свідка вже не буде, але заявляє, що всі зізнання свідка є видумані і брехливі. Крім того Мик. апелює до предсідника взяти його в оборону перед образами з боку свідка й покарати цього останнього за слова „клеветник", „відразливий" і „вовк".

Дальші свідки.

Зізнає черговий свідок аплікант Маріян Бляшке, який здебільша був присутний при переслухуванню обвинуваченых слідчим суддею Руткою. Свідок потверджує зізнання д-ра Рутки й д-ра Пйотровского.

Свідок Іван Мариняк, народній учитель, добрий знайомий Панчишина, зізнає, що прийшов до Панчишиних не 5 а 6 вересня і найшов тоді Степана Панчишина в постелі. Читав раз картку Ст. Панч., в якій було написане, що Ст. Панч. виїжає до Свободи, але не пояснював тих слів. Фідика особисто не знає; бачив його раз в редакції „Волі Народа", куди приходив направляти машину. У Панчишина бачив Федуня а не Фідика. 2-го вересня, сидючи зі Шпаком, одним спільним з Панчишином знайомим, у ресторані Дружбяка, свідкові здавалось, що бачить при дальшому столику Степана Панч. в якомусь товаристві. Було тоді досить темно й на певно свідок Панчишина не пізнав. Ст. Панчишин пізнійше рішуче заперечив, начеб то він був. — Питання оборонців торкаються головно осіб Фідика й Федуня; останним випитуванням оборонці стараються збити з пантелику свідка, але це їм не вдається і до розправи нічого нового не внесять.

Конфронтації між Мариняком та Пйонткевічом, який арештував був у свій час Мариняка й переслухував у Варшаві не буде.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Димісія Чічеріна?

Чічерін подався до димісії з огляду на здоровля. Насл. його має бути Карахан.

Цикльон в Німеччині й Голяндії.

Німеччину і Голяндію навістив грізний цикльон. Уносив великі домн. Величезні шкоди. Багато вбитих.

Франція проти СССР.

Згідно з чутками з Льондону Франція за перемарш військ через Німеччину до Польщі й Чехословачини, обіцяє Англії участь в блоку проти СССР.

Біржа.

Львів, 13. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·70 — 5·75, канад. дол. 5·40 — 5·50, чеські кор. 0·15·33 — 0·15,50 нем. 0·02·33 — 0·02·50, франц. франк 0·25 — 0·25·50, швайц. фр. 1·02—1·03, анг. фунт 25·80—25·90.

Золото. 20 кор. 21·85—22·00, 20 франк. 19·80—20·00; 20 марк. 24·80—24·90; 10 руб. 27·30—27·40.

Срібло. Австр. кор. 0·45—0·45·25, 5 ам. кор. 2·35—2·36, фльорени 1·19—1·20, рубл. 1·88—1·90, рубель дрібним сріблом 0·00—0·00.

ОПОВІСТКИ.

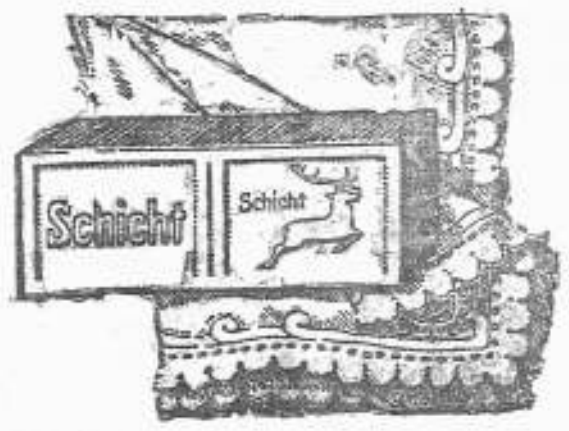
Репертуар Українського Народнього Театру О. Мітневич.

Монастирська:
14.VIII. „Запорожський клад".
Битків:
13.VIII. „Вія".
Бучач:
15.VIII. „Викрест".
16.VIII. „Запорожець за Дунаєм" і „Вечерниці".
17.VIII. „Гейша". 120 8-?

Український хор Д. Котна:
Четвер 13. VIII. Кутн. 115 9—?

З української приватної гімназії в Рогатині. Вступні іспити до кляс II.—VII. відбудуться 29. серпня. Вступні іспити до першої класи 31-го серпня. Вписи до кляс I—VIII що дня. — *Антін Крушельницький.* 169 3—5

Правда побіджує!

Ніколи

не найдено хочби одного куска мила Олень-Щіхт, в котрім доказано би, що він має шкідливі складники.

Ніколи

не стверджено випадку знищення білля при ужитку мила Олень-Шіхт. За те

Завсіди

мило Олень-Шіхт є чисте, **добре і нешкідливе.**

Ми могли би обнижити ціну мила Олень-Шіхт через вживання дешевших сирівців і через менше дбайливий спосіб продукції.

Не робимо цього, тому, що ми є вірні нашому кличеві:

Мило Олень-Шіхт мусить бути найкраще!

Дрібні оголошення.

О. БЛАГОДІР приймає дальше замовлення строєння й направи фортепянів вух. Сикстуська 11. Дім Шопена. 176 1—4

ПАРОХІЯ на Поділю вищої кляси, 4 км. до стації, 6 км. до повітового міста при гостинці, до заміни. Відомість уділить Уряд Деканальний в Збаражі. 161 3—4

АДВОКАТ Др. Пашлавський в Дрогобичі пошукує рутинованого конціпієнта. — Посада до обняття від 1. жовтня 1925. 182 2—3

ІНТЕЛІГЕНТНІ ученики до 14 літ найдуть приміщення з добрим харчем і чутливою опікою. Зголошення від години 12—4., вул. Личаківська 147, I. пов. (кінець ґанку на ліво). 194 1—2

ДВОХ учеників (учениць) з низших кляс приму на станцію. Поміч в науці — Кулик, Потоцького 104. 196 1-1

УЧИТЕЛЬКА дуже симпатична вийде за учителя або иншого мущину на відповідним становищі, доброго характеру, бльондина або шатина в віці від 35—45 літ. Листи з фотографією слати до Адміністрації „Діла" під „Симпатія". 193 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Синстуська 17/II.

Пльомбування й вимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 155 3—10

ПОДЯКА.

До Хв. Управи Українського Дому Інвалідів у Львові. Отсим маю честь повідомити, що Ваша кравецька робітня зробила мені нове убрання дуже солідно і елєгантно. Також поправлено мені дуже порядно кілька старих гарнітурів. З приємністю констатую, що з робіт тих я є вповні вдоволений. З поважанням **Д-р Ст. Федак.** — Львів, дня 20. VII. 1925. 195 1—1

Хто має машину до писання L. C. Smith Bros, хай у власнім інтересі зголоситься до **фірми Иосифа Міхальського, Львів, вул. Собіського ч. 12.** Механічне заведення для реконструкції вспяних бюрових машин. **Виключне представництво на Східну Галичину** машин L. C. Smith Bros, як також і їх приладдя. Взірцева наука писання на машинах. 102 3—4

КОНКУРС.

Виділ Тов. „Бурса ім. сп. О. Николая Перемишлі" продовжує отсим конкурс на приняття питомців до одної з інституцій на харч і мешкання до дня 15. серпня пр. Цим робом має Виділ можність учнем також і з дальших повітів — яких подання що до приняття до тут. гімназії щойно полагоджено, скористати з передще оголошеного конкурсу. Подання належить вносити, як і давнійше, на руки Управи бурси, згляднo інституту.

156 3—3 За Виділ:
Білинський, містоголова.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Повідомляю, що з днем 16. серпня 1925 переніс я своє

Дентистично-технічне заведення в Коломиї

до дому п. Айфермановоі в Ринку ч. 70 Виконую першорядні роботи вхопячі в обсяг новочасної дентистики. — Пацієнтів з провінції відправляю негайно. — Прошу о ласкаві дальші взгляди. З поважанням **Генрик Шмаленберґ,** дентист-технік.

Перлмуттера Ультрамарина є найкращою і найвидатнійшою краскою до білля, вапна і малювання. Спеціяльна ультрамарина для цукроварень і текстильних фабрик.

Фабрика ультрамарини

Х. ПЕРЛЬМУТТЕР

ЛЬВІВ—ЗНЕСІННЯ,

190 **бюро: вул. Слонечна 26.** 1-10

За редакцію відповідає **Рудницький.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 181 (10.564). Львів, субота 15. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 бр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Розмови про ґарантійний пакт без ґарантій.

Зустрічі дипльоматичних представників Англії та Франції, у звязку з питанням европейської забезпеки стільки разів називались „одним кроком вперед на шляху до европейського порозуміння", що нині стало вже для всіх ясно, що нема змоги порахувати скільки ще кроків треба буде зробити на цьому шляху.

У нинішній стадії переговорів справа загальної забезпеки звузилась до підготовлення вступу Німеччини до Ліги Націй. Французький мін. зак. справ, Бріян, поїхав до Льондону з проєктом тексту ноти, яка має бути відповідю на останню німецьку ноту. Дарма, що між Англією і Францією різниці поглядів щодо забезпеки мира істнували невпинно, оба уряди підержують традицію солідарної відповіді Німеччині — як однодумні союзники. Бріян поквапився до Льондону, щоби зібрана Ліга Націй стояла вже перед готовим фактом, що Німеччина є її членом. Франції належить на яко мога хутшім розясненню становища Німеччини, щоби відтак скинути зі своєї голови тягар клопоту на Лігу Націй, яка розплутуватиме вузол гарантійного пакту на Заході у звязку з загальною ситуацією. Та перш усього треба скласти основи цього пакту. Це має бути метою розмов Бріяна з Чемберленом у Льондоні.

За те Німеччина не квапиться. Навіть як би хотіла, не може. Німецький міністр закор. справ мусить рахуватись з настроями правих партій, які глядять на весь гарантійний пакт як на нову пастку, поставлену для Німеччини. Сам Штреземан, згідно з основною лінією німецької політики, не вважає гарантійного пакту завершенням мирної політики, а тільки засобом для переведення ревізії Версальського договору. Він силкується переконати німецьких націоналістів, що такий пакт у кожному разі не може Німеччині пошкодити. Не диво, що Франція, яка здає собі справу з тої подвійної гри німецької дипльоматії хотіла би, яко мога швидше, вивести її на чисту воду.

Це одна мета льондонської подорожі. Друга: — узгіднення не зовсім гармонійних поглядів Франції та Англії. Видається дивним — навіщо ще раз торкатись цього питання, коли вимін думок між двома урядами при нагоді висилки спільної ноти Німеччині з дня 16. червня довела до повної згоди між ними? Діло не йде тут про якісь нові питання, що виринули у звязку з актуальними подіями, а про точне сформулювання старих.

Остання німецька нота показала, що необхідно ще раз засувати поняття „санкцій", на випадок, коли гарантійний пакт буде нарушений у звязку з правами та обовязками Ліги Націй. У це питання входить також неясне відношення Німеччини супроти Польщі та Чехословаччини як французьких союзників.

Новий гарантійний пакт має підержку у пактах між поодинокими державами, членами Ліги Націй. Виринає питання: в якій мірі гарантійний пакт між західно-европейськими державами має давати санкцію і боронити инших малих пактів, держав середноевропейських і східних? Порозуміння щодо цього питання не є ще осягнене, а навіть колиб Франція та Англія погодились щодо нього, то це не значило би ще, що найшли порозуміння з Німеччиною. З цього обі ці держави здають уже собі нині справу. Тому розмови про гарантії миру не дають покищо ніяких реальних гарантій, що дотичні держави готові боронити одної й тої самої ідеї однаковими засобами і в однаковім напрямку. Союзні держави стали скромними: — вони підготовляють атмосферу, щоби вступ Німеччини до Ліги Націй відбувся без нових клопотів, які можуть знищити осягнені до цього часу здобутки.

Весь результат дискусії залежатиме нині від того, чи такою скромністю вдоволиться також Німеччина.

Польська господарська політика і село.

1. За прикладом могутніх держав.

Польща переживає знову кризу господарську. Не є це хвилева криза, але постійна, хронічна недуга, яка тепер знова проявилась, вже з симптомами хліборобсько-господарської катастрофи.

Причина хронічної господарської хвороби лежить у тім, що влада польської держави від перших початків свого істнування йшла по лінії зовнішнього блеску, мілітарної сили та політичного престіжу, коштом населення, його ощадностей та готівки, призначеної на продукцію. На піднесення спроможности продукції, зарібкової сили суспільства і на самостійність господарств не звертала влада уваги.

Ся лінія влади заломлювалась нераз під напором господарських криз. Але польське суспільство загіпнотизоване реформами мін. Грабского, що опирались на штучнім піддержуванню польського золотого на чужинних ринках, коштом ще більшого обдирання населення вірило, що Грабські і блеск Польщі вратує і омине господарського банкрутства.

Та пасивний білянс господарський можна було вдержувати у рівновазі штучно інекціями в роді заграничних позичок лиш на протязі недовгого часу, бо внаслідок безсильности продукції в нутрі держави експорт щораз меншав, а імпорт зростав, так що в першім півріччу 1925 р. різниця зросла на 350 мілл. золотих. А така різниця для польської держави в відношенню до инших була величезна.

Ослаблювана невпинно краєва продукція довела врешті до того, що пасивний господарський стан доводив до руїни вже не поодинокі підприємства, не поодинокі господарські галузі, але цілий господарський апарат, рільництво, промисл, торговлю, горожан.

Стало очевидним, що штучне удержування золотого без скріплення внутрішньої продукції може в кожній хвилині захитати й саму Польщу і що треба основної господарської санації.

Дорога була: заграничному імпортові протиставити в рівновагу експорт.

Можна було надіятись, що польська держава наскрізь аграрна, бо з 65 процентами хліборобського населення, до того окружена промисловими державами піде по лінії двигнення хліборобської продукції і земельними плодами, годівельними та фабрикатами рільної продукції зрівноважить імпорт промислових виробів. Можна було надіятись, що Польща буде ратувати загрожене господарське життя через ограничення видатків обтяжуючих хліборобство, а вкінці і його інтенсифікацію піднесе продукцію на значну висоту.

Одначе самовпевнена польська влада попала в бундючне самодурство про конечність створення промислової величі Польщі. Дорога до цієї цілі коротка: видати сусіднім промисловим державам митову війну, замкнути імпорт, змусити населення обходитись наразі без заграничних виробів й такою протібіційною політикою зрівнати імпорт з експортом; у себе протегувати польський промисл, промислом зміцнити міста і опертись на них. На здвигнення промислу дати фінансову „форсу" коштом села. Нехай гине село пересякле і так непольським елементом, за те нехай росте польське місто.

Приклад протібіційної політики взяла польська влада від найбільших потентатів господарських: Америки, Англії, Німеччини і СРСР. Відомо, що ці держави, з великими господарськими засобами і з великими спосібностями продукції, отже безмежно сильнійші величи господарські почали відступати в часі війни, а радше по війні від принципу вільної міждержавної торговлі і взялись за здійснення ідеї самовистарчальности в межах своїх держав.

Першою була Німеччина змушена до цього в часі війни, окружена перстенем ворожих окопів, нині продовжує цю ідею послідовно далі. Другою державою є СРСР, також приневолений війною, яку видав цілому світові та завдяки своїм просторам і багатству сирих плодів, розвиває сам послідовно кожду галузь. За нею пішла Америка з гаслом „splendid isolation", а в останніх часах, по упадку Мек Донельда, відступила й Англія від своїх столітніх принципів пропагаторки світової вільної торговлі і зачала творити зі своєї імперії господарську одиницю, незалежну від чужих ринків.

А Польща як równa z równym взялась і собі до цієї господарської політики і то дуже неждано та надто хутко. Ця протібіційна система для імпорту, а протекційна для краєвої промислової продукції, що почалась щойно перед кількома місяцями, викликала господарську війну Польщі з сусідами, головно з Німеччиною і вже дала страшенно лихі виспіди.

М. Творидло.

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 579/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Diło" Nr. 174 (10.558) z dnia 7. sierpnia 1925, pod tytułem: 1) Z tajn szkilnoji polityky" w ustępach między słowami a) „hromadianstwu" a „odnym", b) „kuratorji" a „Szczoż robyt sia", c) „opiku" a „taki", d) „u peremyśkyj gimnazji" a vPrydywimsia" e) „stanowyszcze" a „bitkiw", f) „wsich" a „powitw" g) „absurdom" a „U perewżnij", h) od słów „rozporjadku kuratorji" do końca artykułu zawiera znamiona występku z § 300 ustawy k. uznał dokonaną w dniu 6. sierpnia 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sopą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 10. sierpnia 1925 r.
Socha.

Red. czas. „Diło" Pr. 584/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Diło" Nr. 175 (10.559) z dnia 8. sierpnia 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Zasoby borotby i oborony" w ustępach między słowami „złoczyny" a „Najbilsze" b) carskoj Rosji" a „Dorazowi sudy" c) „polskoi" a „Pered" d) „za swoho" a „towarysz" 2) W art. pt. „Botwin pered sudom" w ustępie między słowami: „szcze raz prysud" a „Ne daje" zawiera znamiona ad 1) a, b, c, d, występku z § 305 uk. a 2) zbrodni z § 58 c) uk. uznał dokonaną 7. sierpnia 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 10. sierpnia 1925 r.
Socha.

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 58[illegible]25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Diło" Nr. 176 (10.560) z dnia 9. sierpnia 1925 pod tytułem: 1) „Steżka do zhody" w ustępach między słowami a) „Grabski" a „starajetsia" b) „Karymyca Wełykoho" a „Szczoby spirytiu" c) „do pereświdczenia" a „jaki majut" do słowa „germanii" zawiera znamiona zbrodni ad 1) a, b, c, d, z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonaną 9. sierpnia 1925 konfiskatę za za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów dnia 11. sierpnia 1925.
Socha

Папський нунцій Ратті й Українці.

Причинок до церковної політики нинішнього папи Пія XI.

Цю статтю отримано від одного нашого громадянина, який мав нагоду довший час стояти дуже близько до б. папського нунція у Варшаві, та в спеціальних місіях звідувати українські землі, про які тут згадується. Тому висловлені у статті погляди й наведені факти заслуговують на довір'я. — Ред.

Як відомо, нинішній папа Пій XI. у своїй духовній карієрі має за собою діяльність на варшавському ґрунті як папський нунцій. І ось саме та діяльність має не менші дані залишитись у „вдячній" памяти всіх українців — уніятів, що й пізнійша його, вже папська, опіка, якої останнім відомим голосним висловом є римсько-варшавський конкордат.

Він перебував у Варшаві ще за часів австрійсько-пруської окупації. Те, що високий католицький духовник старався тоді використати добру нагоду задля приєднання до католицизму українського православного населення Холмщини, є цілком зрозумілою річчю. Але цілком инакше представляється справа, коли зважимо, що для цієї цілі монсіньйоре Ратті (нині Пій XI.) вживав польського шовініста люблинського римо-католицького епископа Фульмана, з яким стояв у близьких звязках. Якраз за порадою Раттіого, Фульман подбав у австрійської команди про заборону українським військовим священикам мішатися до церковних справ на Холмщині, ба навіть виконувати якінебудь релігійні практики для тамошніх бувших уніятів. Таким робом ще за часів Австрії йшла полонізація Холмщини під покровом нинішнього папи.

Трохи важче було вести цю акцію на Підляші й Поліссю, яке залишалось під пруською окупацією, дарма, що саме для цієї був призначений польський біскуп Пшездзєцкі з осідком в Янові (вис-ше Білої). Німецьке командування зровуміло гру й пішло Українцям на руку: воно не пустило Пшездзєцкого до його свіжоназначеної резиденції, так само, як взагалі не пускало на свій окупований терен польських ксьондзів. Тоді місію біскупа Пшездзецкого перейняв на себе один пруський військовий „обер-пістер", що урядував у Бересті. Він їздив дуже часто до Варшави й отримував вказівки безпосередно від Раттіго. Якими були ці вказівки, видно з того, що „обер-пістер" оточився самими Познанщиками. Про це можуть багато сказати ті, які пригадають собі квартиру того католицького духовника у фотографа Вісневского в Бересті: це був свого рода організаційний центр усієї протиукраїнської нагінки на Підляші. Тут треба мати на увазі, що Познанщикам послугувалась пруська окупаційна влада як тими, що буцімто знали місцеву мову й відносини. Отже від Познанщиків просто кишіло на Підляші й вони то давались болюче в знаки та лошкулювали як могли українському населенню, провадячи по заданим вказівкам спеціяльну політику на релігійному ґрунті: скільки православних, ба й уніятських церков зруйновано, у скільки церквах пороблено склади сіна й соломи й на які шикани виставлювались українські священики, що хотіли дібратися до запустілих підчас війни церков — про це можна писати окрему історію. Таким робом, як бачимо, і на Підляші дався відчути посередній вплив папського висланника у Варшаві.

Коли ж Поляки в 1919 році зайняли цілу Холмщину і Підляшя, тоді за виразною намовою монс. Раттіго відбулось масове опечатання церков і конфіската церковного маєтку та масове виарештування православних і уніятських священиків. Тоді показалось найкраще, що аргументи польського духовенства й польської світської влади, наче уніятська церква не має перед собою жадної будучини та що її місію на сході Европи мусить перейняти римокатолицизм, опертий на силі польської держави, остаточно й беззастережно перекопали папського нунція. Він теж був того погляду, що нагальним способом можна найкраще і найшвидше защепити римо католицизм на б. уніятських і пізнійших православних землях Холмщини, Волині, Полісся і Підляшя. Таким робом около 500 українських церков (разом з маєтками) і славні монастирі опинилися у руках польського духовенства.

Ворожий до Українців настрій Раттіго виявився найрізкійше підчас і безпосередно після польсько-української війни. Він не тільки ні разу не запротестував проти масових арештів і розстрілів греко-католицьких священиків, але й просто обурився, коли звертались до нього в цій справі з українського боку. Про це все ширше й докладнійше міг би оповісти один дуже поважний український громадянин професор С., який мав двічі відповідні розмови з монсіньйорі Раттім у Варшаві. Монс. Ратті просто закинув українському делегатові брехню, коли той представляв картину переслідувань, на які виставлене греко-католицьке духовенство. Тоді проф. С. виймив поіменний список арештованих та розстріляних уніятських священиків; монс. Ратті замовк і шаленько та дуже холодно розпрощався. Очевидно, наслідків тої української інтервенції у папського заступника в Польщі не було ніяких.

Було загально відомо, що Ратті не міг зрозуміти, яким це робом українське католицьке уніятське населення Сх. Галичини воліє приєднатись до православних земляків за Збручем, аніж до католицької Польщі. В останній фазі українсько-польської війни, за час українського наступу, Ратті під впливом еп. Теодоровіча й кс. Лютославского (з цим останнім жив у приязни) вислав до марш. Фоша, ревного католика, телеграму, в якій Українців звав большевиками, та заклинав маршалка вислати поміч Польщі. Безпосереднім наслідком тої інтервенції була висилка на галицький фронт відділу франц. гірських стрільців, які з під Львова вирушили на Гологори-Вороняки, все питаючи по дорозі: „а деж ці большевики?!"

Отже українське громадянство не повинно дивуватись напрямкові церковної політики нинішнього папи: Пій XI. продовжує лише послідовно лінію, започатковану нунцієм Ратті.

У. С. Р. Р.

Виставка українського портрету у Київі.

У Київі відчинено виставку українського портрету, влаштовану державним історичним музеєм ім. Шевченка. Виставка не дає повної картини розвитку нашого художнього портрету, тому, що твори таких мистців як Левицький і Боровиковський находяться в далеких ленінградських та московських музеях,— почасти і на чужині. Чимало цінних колекцій сточив в музеях Львова, Чернигова, Катеринослава, не кажучи вже про вартісні твори розсіяні на чужині, ще несписані нашими істориками мистецтва. Згадана виставка має на меті показати еволюцію українського портретового мист. від XVII—XX в. включно. Організатори виставки надали поняттю „український портрет" широке значіння. На неї склалось 259 портретів кисти Українців із усіх українських етнографічних земель, а також портрети українських артистів виконані за кордоном. Є там також потрети наших діячів намальовані чужинцями.

Велика частина виставки присвячена портретам козацької старовини в XVIII в. Між иншими є там портрет Павла Полуботка. Портрети дають великий матеріял для історії одягу на Україні. На них можна прослежити постепенний західно-европ. вплив, в наслідок чого на портреті появляється краєвид. Дуже цінною є на виставці колекція 24-ох портретів кисти Шевченка.

Свято німецької республики.

Німецька республика святкувала 11. п. м. роковини свого істнування як державне свято. Ніколи ще не бачив Берлін стільки державних прапорів, що маяли на вулицях та з вікон. Крім урядових будинків і закордонних місій, на численних приватних домах висіли прапори. Президент республики маршал Гінденбург вперше брав участь у публичнім святі, яке відбулося у будинку парляменту. Уряд запрохав до участи в святі всіх визначнійших представників мистецтва, літе-

---

Андрій Чайковський. 7)

Гулка і Смулка.

Гумореска.

— Що я вас, пане Окорський, тоді піддурив, то за це вибачте. Я був у примусовім положенні...

— Алеж пане, мені і не в голові гніватися на вас. Все так було, як ви тут щойно казали. Якби ви тоді були відбріхувалися, що ви не Гулка, я був би вважав це за шахрацію, і був би вас скривдив...

— Я радію, що ми розмовилися і порозумілися, і тепер між нами згода. Завіряю вас, що коли мені поведеться попасти на слід Гулки, то вас зараз повідомлю. Відтепер це наш спільний інтерес! а тепер добродію, вибачте мені, але не маю часу. Я тепер вчуся, і то дуже, бо маю в липні іспит і там що иншого будуть питати, як на ветеринарії. Я юрист, і вже не будете мене екзамінувати і питати, чи у свині ратиці, чи копита...

— Так, так, тямлю, далебі, як нині... хе-хе-хе! Та вже вам перебивати не буду, але ще одно, і прошу не відмовте мені, бо ви би тим мене дуже болюче вразили... Заходьте до нас в неділю на обід, я дуже вас прошу — він стискав йому сердечно руку...

Годі було відмовитись, та ще він мав, на думці поладнати діло з Войтком...

— Запросини радо приймаю — каже — не довго нам на це ждати, бо неділя вже завтра. Але я вас прошу, прийдіть завтра по мене і підемо разом. Я ніащо в світі не пішов би тепер сам без вас на Замарстинівське.

— Чому?

— Я боюся вашого Войтка. Якби ми так стрінулися, заки справа не виясниться, то зі мною могло би бути „капут"...

— Правда, правда, хе-хе-хе!... Войтко бравий хлоп... він як вола між очи заціпить довбнею, то від разу ляже, на всі чотири, далебі! Але як ви це все гарно обдумали... Що то значить юрист, чи таке придумав би який коновал?...

— Не кажіть так. От Гулка, хоч коновал, а як штудерно вас піддурив, та не вас одного, а більше, потіштеся ним...

— Е! це вже просте шахрайство, я про таке не думав... Та чорт його бери... але вам я раджу вчіться на адвоката. Даю вам слово честного чоловіка, що як матимете свою канцелярію, то вам зеднаю клієнтелю з цілого Жовківського, з Краківського, а навіть з Личаківського... Я це говорю: Окорський... Ну, здорові будьте, завтра ставлюсь точно в дванацятій годині — прощайте... Завтра буде у нас знову борщ, печеня, вареники і пільзнер... — говорив Окорський вже в порога.

По його відході Смулка зясував собі ситуацію, як би воно було, колиб так був денебудь стрінувся з Войтком. Напевно — вже би лежав десь в шпиталі та ребра гоїв. А іспит?... І він знову поліз у кодекс Юстініяна — царя...

Аж до другого дня ніде не виходив... Перед полуднем причепурився і ждав на Окорського. Він прийшов точно в дванацятій годині.

— Здорові були, кланяюся... ну, ходімо. Вдома я все розповів, і ми рішили на все плюнути... Вам ми будемо дуже раді. Ну ходімо, коли ласка.

Смулка просив його сідати і підсунув йому тютюн з папірцями...

— Вибачайте, пане. Сьогодні, таке курить ся,... і він почастував його з своєї великої цигарниці „регалітасом" — що ви одного берете? беріть більше, у мене цього добра досить. Він висипав на столі яких десять цигар „регалітас".

Вийшли. По дорозі каже Смулка:

— Скажіть мені, пане Окорський, звідкіля ви знали мою адресу?

— Та ви мені самі її подали відходячи від мене.

— Чогож ви не прийшли раньше до мене?

— Я вижидав, що може шельма Гулка ще прийде... бо він за той час ані разу не показувався. Тимчасом я адресу забув. Тямила її лише Корнельця, але не хотіла сказати і зрадити цього шельму. Все ще надіялася і не хотіла робити скандалу... Та вже як показалось, що нічого з цього не буде, я присів добре і кажу: слухай дівко, як ти ще цього шахрая будеш ратувати, і не скажеш його адреси, то так випарю, що місяць не сядеш... І це помогло. Серед плачу сердечна виявила все, я зараз на поліцію, тай вже знаєте як далі було...

В Окорських уже вижидали з обідом. Все було заставлене і готове. Був тут і Войтек. Гостя приняли дуже сердечно. Посідали за столом в такім порядку, як і першого разу.

Смулка був у золотім настрою. Тепер нічого йому боятися появи Гулки. Ще й був би радий, щоб він зявився. Яка це була би розкіш подивитися, як різники здорово бють! Він сипав дотепами мов з рукава, старий сміявся, аж вікна дзвеніли.

Войтек частійше як звичайно вигукував своє: сапрісті... Панна Корнельця сиділа біля його розсіяна, але не було видно по ній великого смутку. Для гостя були обі пані дуже чемні і підсували йому найкращі куски, а старий з Войтком на перегони доливали пільзнера.

Смулка каже до Войтка:

— Пане Войцеху, а придивіться мені добре, щоб часом не звяли мене за Гулку, бо я би не мав охоти попасти у ваші рученьки.

— Я би вас таки не відріжнив одного від другого, тому я хочбнавіть Гулку стрінув, то був би дуже обережним, щоб вас не скривдити.

— Пане Войцеху, — каже, — шкода, щоб цей вітрогон, що так вашу фамелію покривдив пішов собі непокараний. Маю добрий спосіб. Ми подамо собі гасло. Коли ви здибнете одного з нас двох і спитаєте його за гасло і відзов ви знаєте: фельдруф! — а він вам не відповість, тоді буком.

(Продовження буде.)

ратури, фінансів та промислу. Поодинокі чужинні держави репрезентували посли.

Гінденбург сидів у дипльоматичній льожі, весь одягнений у чорному, з президентом парляменту Лебе і заступниками: Бель та Гефе, а також організатором свята міністр. внутр. справ Шіле. По першій симфонії Брамса, яку відграла орхестра фільгармонії, промову виголосив проф. університету з Бон, д-р Пляц. Він підкреслив те, що німецький нарід заявився за формою республиканської влади в історичну хвилину, коли рішалась доля його майбутности, на підставі принципу самовизначення націй. Конституцію назвав він наскрізь німецьким твором, зродженим у краю, що лежить між східним комунізмом і західним індивідуалізмом. Стару державу не знищено, а вдержано. Німецький нарід працює для внутрішнього та зовнішнього миру, але Німеччина має право домагатись того, щоб є її вічним правом.

Після нього коротко промовляв державний канцлер д-р Лютер, заявляючи, що на німецький нарід чекають у найблищій будуччині великі завдання, в царині закордонної політики. Дух співпраці та єдности, створений державною конституцією шість літ тому, мусить жити надалі.

Свято закінчилось сніданком у президента парляменту, на якому були присутніми представники поодиноких частин держави і політичних партій, з виїмком „національсоціялістів" (група Людендорфа і Гітлєрівці) та комуністів.

Також у столицях инших частин німецької держави святкували ці роковини. Тільки Мюнхен виявив якнайбільшу стриманість, а навіть свою опозицію. Баварські урядові кола не прийняли до відома республиканського свята, а преса загально обмежилась до сухої реєстрації фактів. Стаття в „Баєріше Штатсанцайгер-і" звернена з привітом до Гінденбурга нагадує йому надії звязані з його особою, що він попрацює над дальшим розвитком веймарської конституції і що країна такої величини та культури як Баварія має право домагатись своєї державної ненарушности також у новій державі.

Усе свято не проминуло вовсім спокійно. В Берліні група 40 людей правих радикалів, нападала на прохожих і адирала республиканські драпори. Були випадки сутичок республиканців з монархістами; т. зв. Гакенкрайцлери нападали на людей з палицями.

Як виглядає вища школа?

Манітоба, в липні.

Фахова освіта! Це гасло, яке лунає по всіх закутинах Нового Світа. Геть з непотрібним балястом! Дайте змогу молодій людині придбати собі освіту, яка далаб їй незалежність, а державі знаменитого робітника!

Одною з таких просвітних інституцій є Agricultural College близько Вінніпегу.

Ця рільнича висока школа зовсім нової дати і наймодернійше виекіпована. В 1902 р. парлямент провінції Манітоба прийняв постанову основати рільничу школу з академічним степенем. В 1905 році почалася будова і в падолисті 1906 відкрив вже її сер Денієл Мек Милпен, губернатор Манітоби.

Пять літ пізнійше вийшли перші „градуовані" абсольвенти.

Школа віддалена яких 6 англ. миль від Вінніпегу, лучить її з містом електричний трамвай, який курсує що 3|4 години. Положена в гарній околиці на мальовничому пів-острові ріки Red-River.

Поверхня землі, яка належить до Agricultural College, виносить 676 акрів (моргів). З того 125 акрів лежить над рікою і була призначена спершу для університету.

Забудування, площі на город, парк, занимають 42 акри. Решта припадає на всякі городи, грядки, пробні поля на засів і пр.

Тут немає тої европейської скупченості, всього на одному вузкому місці, по можности в центрі душного міста! Все дихає свободою і маєте таке враження, коли відете в „Memorial Avenue", вулицю, що переходить цілу посілість Agricultural College. Будівлі далеко одна від другої, відділені мальовничими групами дерев, кущів, цвітників і прегарно вдержаними муравниками, майже щодня стриженими. Лучаться доріжками висипаними дрібним камінчям. Поміж деревами, в долині видніє масстатична Red-River, вся у буйній зелені.

Самі будівлі викінчені зі смаком, в гарному стилю і з більше люксусовою обстановою.

Відразу впадає в око „Administration Building", поставлений в центрі, наприкінці „Memorial Avenue". Величезні грецькі колюмни дають йому гармонійний та імпозантний вигляд. В ньому урядує декан College-у, в ньому містяться всі адміністративні установи, деякі відділи наукові з салями до викладів, лабораторії і пр.

В низшому партері цієї будівлі находиться поштовий уряд з телефонічною централею, філія Union Bank of Canada, кооперативна крамниця, пральня та всякі лабораторії.

На мезаніні міститься між иншим бібліотека з 6.700 томами і 142 біжучими періодичними виданнями, денниками, тижневиками, місячниками.

Студенти „Agr. College" видають теж самі свій місячник „Tanagra", кождий з них може брати участь в співробітництві.

В бібліотеці виставлені теж спортові трофеї — нагороди, які здобули студенти для своєї школи в різних змаганнях.

Спорт має майже рівнорядну вагу з предметами науки і найкращий спортовець College-у дістає золоту медалю нарівні з тим, що виказав найліпші успіхи в науці.

Вищі поверхи „Administr. Build." містять знов лабораторії, пробну їдальню „кулінарної академії" і пр.

Найбільша будівля це „Residence Building", де живуть студенти й студентки. Триповерховий будинок творить разом з иншими гармонійну цілість і зовсім не має вигляду „казьонних" европейських шкільних установ, бурс. Можна би його порівняти хіба з яким першорядним готелем в купелевому місці!

Будівля поділена фронтовим порталем на дві симетричні частини. Східна половина містить в собі кімнати на помішення 200 студенток, західна на 300 студентів. В кожному крилі є один „Reception Room", щось у роді кімнати для гостей, з величезними диванами, модерними фотелями, канапами, столиками, пальмами, квітами й великою англійською печею-комином.

Крім цього в кожній половині є величезна руханкова сала з балконом довкола, фортепяном, далі пливальня, купальні.

Кімнати до мешкання з дубовими меблями, з тоалєтовими столиками, заслонами до вікон, звичайно уряжені на двох, дають вигоду може аж за велику для студента.

Центр творить спільна їдальня з рядами столів, кожний на вісім осіб; студенти й студентки сидять на переміну.

Їду приносять кельнерки, вони теж спрятують все. При столі обслугують собі „гості" самі. З одного кінця стола уставлені тарілки, з другого горнята. Страву приносять до тої особи, що сидить наприкінці стола і вона набирає в тарілки всього, та подає далі, аж всі дістануть. В другому кінці наливає другий воду, молоко, чай, теж для всіх.

Їжа першорядна, здорова і головно з продуктів, які доставляє власне господарство.

Над їдальнею — саля забавова, або театральна зі сценою і сценічною обстановою, може помістити 1200 осіб! Такої салі позавидував би напевно не один з театрів в старому краєві!

В обох крилах є теж малий шпиталік для лекше хворих.

Поодинокі відділи мають свої осібні будівлі, приміром відділ „Horticulture and Biology", „Chemistry and Physics", „Engineering", „Dairing" (молочарство), „Animal Husbandry" (годівля домашньої худоби), „Poultry departement" (відділ дробу).

Віддільну частину становить „Power House", машинові забудування, що виготовляють електрику, огрівають всі будівлі, помпають воду і пр. і пр.

Над рікою в деревах і квітниках — резиденція „президента" школи!

Так виглядає модерна вища школа! **Д-р В. Ю. Кисілевський.**

ВІДГУКИ ДНЯ.

Явна дипльоматія.

Я є приклонником говорення правди в очі і називання річей по імени. Уважаю, що робиться навіть несправедливість чоловікові, коли його не назвати ослом, як він має всі дані до цього. Дипльоматичний спосіб висловлювання є на мою думку причиною перфідії, лицемірства, обману і т. п. занедбаних недуг на нашій землі.

Тому мені все імпонували люде, які сміли виповісти отверто, без обинаків свою думку, хочби вона була понемна як для якого упадок сталої валюти.

Любив я завдя того німецького кайзера Вільгельма. Він як пальнув бесіду, то дипльоматам уха вянули, а коронованні лоби хотіли з мокрими рушниками.

Подобалися мені сперщу і большевицькі достойники, коли реміли на цілий світ: „Геть із тайною дипльоматією". Та вони швидко перестали „валяти дурака" і заговорили самі такою мовою як Чурхілі, Хамберлайни чи Гугеси (спосіб вислову назвищ беру з нашої віденської дипльоматичної термінольогії).

Найщирійшим дипльоматом як відомо був французький „тигр" Клемансо і великий поет, завойовник Фіюме — Анунціо. Коли союзні держави вислали Анунціові спільну ноту, щоби він покинув місто, він, поет, що находив найкращі стилістичні звороти та образи у своїх творах, відповів їм тільки одним незапашним словом на пять букв. А Клемансо, коли до нього прийшов з офіціяльними відвідинами Падеревскі, гукнув:

— Ах! яке це велике щастя мати у себе гостем такого великого композитора!

— Вибачте, Екселенціє — відповів Падеревскі — я приходжу до вас як премієр польської республики...

— Ах! яке-ж це нещастя! — крикнув широ Клемансо.

Останнім часами пару запашних промов сказав і п. Муссоліні, але він чимраз то більше хрипне і здається вже не прийде до такого голосу як передтим.

Один одинокий марш. Пілсудскі не вгавае і не хрипне. Час від часу як сипне словами то мов горохом об стіну. Після кожної його промови робиться в деяких таборах так як коли в муравлищє встромити палицю. Випорпані бебехи запопадливо скривається знову від божого сонця, а сотки муравлів готують свої жала, щоб сяк-так помститися за напад.

В Польщі є Богу дякувати, таких муравлищ досить в марш. Пілсудскі має спеціяльну сатисфакцію в кожне з них встромити свою палицю, чи як другі кажуть: чотири голоси.

Ні! Неправду кажу, що в кожне, бо є деякі навіть великі купи муравлів, яких він не зачіпає. Але це ті виїмки, які його досі ні разу не покусали.

Найбільше „серчисто" говорить маршалок на зїздах своєї „стилої войни" б. легіонерів. Там він вже зовсім розперіщується і бушує палкою по найбільших муравлях т. зв. повалях. З тих промов легко можна пізнати, що наші відомости з обсягу криміналістики є просто дитячі.

Возьмім хочби його останню промову на зїзді легіонерів у Варшаві.

— Za reklamiarze, говорив маршалок, — którzy reklamę robią nawet na d...!

Як би був сказав: „na plecach", то пражіння булоб мінімальне. Алже по Львові ходить гурма хлопчиськів з рекляною кашкою, чекоядки, тутюк і т. п. написаною на плечах. А так місце докладно означене і тепер кожний знає, як пізнавати вечих достойників, котрі себе рекламують. Біда лишень, що всі вони дають себе фотографувати тільки вперед або збоку і розслід дуже утруднений.

— Niema jednego protokołu z posiedzeń, gdzie ja byłem prezesem, który by nie był stalszowany!

Скажіть панство! Що супроти цього дурне сфальшування українського документу Жидами, або якого там пізнання?!

Із словах маршалка викрадено в генер. штабу багато важних документів, а заступлено їх підписами.

Це найбільш сенсаційне. Правда підписи є точні і старанно перенисані, але де є оригінали?

Мені, що правда, багато на тім не залежить. Справа сяк чи так не буде вияснена, а своїх пояснень не можу тут дати зогляду на цензуру.

На кожний спосіб марш. Пілсудскі говорить цікаво і недвозначно. Дайже Боже, щоб він ще довго жив і говорив, говорив і говорив.

З огляду на його правдомовність теми йому і за 100 літ не забракне.

Гамлетон Чінка.

Акція допомоги селу і влада.

Завідомлення Комітету Допомоги „Голодному Селу".

До допомогової акції, яку провадять Комітети Допомоги Голодному Селу, польська влада не могла й ні нині не може знайти певної спільної лінії і кожний представник влади „розвязує" справу з ними по своїй уподобі. В Східній Галичині істнує понад 30 Повітових Комітетів і понад 300 Сільських Комітетів Допомоги Голодному Селу; величезна більшість їх провадить свою діяльність без жадних перешкод, переводить збірки, збірала викази потрібуючим допомоги ділила збіжжа. — Деякі Комітети подали до староства заяви про своє заснування і ці заяви були приняті старостами до відома. Так було приміром в Рудках, Комарні, Яворові, Городку Ягайлонському. В Добромили староство дало дозвіл Комітетові на переведення вуличної збірки, такий самий дозвіл дало староство в Яворові. В Рудках і Комарні староство перейняло на себе контрольні функції при розділі допомоги і зажадало представлення до староства виказів тих, що одержали допомогу.

Поруч з тим староство в Перемишлі відповіло відмовно прийняти до відома заснування Комітету через те, що, мовляв, справа допомоги обнята державною акцією. В Чорткові староство відтягалося з відповіддю на заяву про легалізацію Комітету і пробнувало Українцям увійти до допомогового комітету при старості. Таку саму пропозицію робив староста в Дрогобичі. В Сколім староста просто заборонив Повітовому Комітетові провадити свою роботу.

Ще більший хаос і самоволю виявляє у відношенні до допомогової акції поведінка низших представників адміністраційної влади. В пов. Добромиль в селах Старяві і Смільниці жандарми переводили слідство в справі того, що місцеві комітети не уділювали допомоги Полякам. В Сколім поліція заборонила збірки і конфіскувала зібрані гроші. В яворівському повіті шкільна влада зробила нагінку на учителів, членів сільських комітетів добачуючи злочин у тому, що вони ділили збіжжа, яке прийшло з Великої України. А в Дрогобиччині навіть дійшло до арештів і конфіскації збіжжа.

Селяне і маєтковий податок.

З повіту Комарно повідомляють: скарбовий уряд розсилає повідомлення про вимір третьої рати маєткового податку деяким з тих селян, які досі податку не платили, бо їх маєток був оцінений нижче 3000 швайц. фран., — себто нижче тої вартости, при якій побирається маєтковий податок. Видно, що податкова влада в цілих направи польського скарбу пускається на всякі штучки.

Памятаймо: Рідна Школа — це наша рідна фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

15 с. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол.

Голодівка політичних вязнів.

Як протест проти страшних вязничних умовин та шикан з боку вязничної адміністрації вибух у луцькій вязниці голодовий страйк 150 політичних вязнів. До вязниці введено військо і поліцію, яка силою намагалася примусити вязнів приймати харчі. Проти вязнів ужито зброї. **Вчора помер один політичний вязень Константин Чвалинський.** Польська преса представляє події у луцькій тюрмі як „бунт" вязнів, для „усмирення" якого було потрібне військо і поліція.

НОВИНКИ.

— **Ратують золотого.** У Варшаві відбулось засідання ради міністрів під проводом В. Грабського посвячене виключно господарській кризі і звязаному з нею упадкові курсу золотого. Повідомляють про можливість нової підвишки дисконта Банком Польським, дальшого обмеження кредитів і закордонного імпорту.

— **Медом і буксом.** Міністерство фінансів видало розпорядження з приводу „заохоти" і заразом залягання щодо сплачування податкових залеглостей. Податники, які перед 1. вересня поспішать вирівняти залеглості будуть звільнені від кар за спізнення: вони заплатять за кару „лише" 1 відс. плаченої суми. За те хто зголо[illegible]ся 1. вересня — платитиме багато вищі кари.

— **Нечувана заборона.** 9 серпня п. р. було в Сокалі господарське віче, скликане сокальськими кооперативами. На віче прийшло багато селян і селянок, дарма, що тепер час рільних робіт. Про положення селян і про значіння кооперації referував п. д-р Богд. Чайковський, про збут збіжжа, худоби і кредит п. Демчук. Реферат в справі кредиту доповнили [illegible]ович і п. Кошалковською. Реферати були чисто річеві. По рефератах хотіли селяне ставити запити і внески. Та тут вийшло нечуване диво. Присутній на вічу комісар не дозволив нікому говорити ні одного слова. Могли говорити лише референти зголошені перед вічем в старостві. Обурені таким поступком комісаря селяне на знак протесту вийшли зі салі. Це мабуть перша заборона говорити на вічу в чисто економічних справах.

— **Убийство професора університету.** У Вроцлаві невідомі злочинники вбили в ночі професора тамошнього університету й директора ботанічного інституту Розена та портіра віллі шевця Штока. Портієрові розбили голову молотком, а професора застріляли. Злочин викрили діти портіра, які вернули до дому пізно в ночі з театру. Як запідозрену в участи в убийстві арештовано господиню в домі вбитого. Вона була колишньою любовницею Розена й мала з ним дитину, нині вже жінку одного архітекта. Є підозріння, що їй залежало на вбивстві професора з огляду на спадщину; професор не таївся, що зробив тестамент в користь своєї вешлюбної доньки. Господиню найшли над ранком після вбийства у хліві, куди вона схоронилась почувши підозрілі шорохи. Але поліція звернула увагу, що простирало, на якому вона спустилась з вікна своєї кімнати в город, було дуже штудерно і дбайливо скручене й привязане. — Убитий був рідним братом б. німецького міністра загр. справ.

— **Велика катастрофа у фабриці фільмів.** В м. Остгайм під Вісбаденом (Німеччина) трапилась експльозія у фабриці кінематографічної роботи. Зі жахом при знімках артистів чотири жінки згоріли живцем, а директора фабрики відвезено до шпиталя у безнадійному стані.

— **Вакаційні морські дуні.** Повідомляють про успіхи одної американської наукової морської експедиції, яка не тільки відкайшла під океаном грандіозний водопад та всілякі инші нечувані дива, але й привезла кілька зразків всілякіх невідомих ще морських потвор. Одна з таких потвор має прозорний шлунок, инший знову рот сягає до самого хвоста... Хто хоче, хай вірить — воно нешкідливе.

— **Страх має великі очі.** Вартовому пов будинку генерального штабу на Сасській пл. у Варшаві „завалилося", що хтось підкрадається до будинку. Він стрілив на пострах і заалярмував цілу варту. Перетрусили весь будинок, але нікого не найшли, що зрештою не перешкодило, що вся Варшава загула про „замах" на генеральний штаб!

— **Спеціальна армія для розстрілів у Польщі.** Півофіціальна „Ar. Wsch." довідується з авторитетного джерела, що польські вищі військові чинники остаточно звернули увагу на протести преси й соймових послів проти вживання вочків армії до ролі катів, себто для розстрілів присуджених на смерть вязнів. Цю справу думають вирішити так, що мають створити спеціальні відділи для розстрілювання, себто формацію „колективних катів".

— **Памятник для найбільшого поета** Америки, Уот. Уітмана, є тепер предметом гарячої дискусії. Клюб письменників у Ню-Йорку звернувся з покликом, щоби такий памятник поставити у рідним місті поета, Мангатанні. Однак офіціяльні установи, під впливом релігійних товариств, запротестували проти цього, тому, що Уітмал не визначувався побожністю. На всякий випадок характеристичною рисою американської культури є те, що її найбільший модерний поет не діждався до цього часу вшанування своєї памяти.

— **Цінний музей** проектують у Вашінтоні: фільмовий музей. Великі фільмові та промислові підприємства і наукові інститути мають скласти фонди на цю ціль. При цьому музею має бути архив усіх можливих фільм. Уже нині пошукують за першими фільмами, зперед тридцять років, що є рідкістю.

— **Де найбільше дощу?** Скількість дощу, що паде у великих містах висловлена річно в міліметрах є така: Льондон 642, Берлін 597, Париж 510, Відень 491. Найменше паде дощ у Каіро (45 мілім.), а найбільше в Каєн, столиці французької Гуяни — 3300 мілім. Потім іде столиця італійської провінції Удіне — Тольмецо — 2435, Піза — 1244, Неаполь — 850, Рим — 800, Турин — 789. В Італії є найбільші опади дощу.

З судової салі.

Процес Коппгабера і тов. — за обманство і вимушування.

30-ий день розправи.

Свідок Михайлина Данищ, жінка склядача, зізнає на обставину, що Степан Панчишин дійсно був 5-го вересня у себе дома. Вона саме тоді вернула до Львова з вакацій з батьком і сестрою та зайшла бл. 4. попол. до Панчишинів подякувати їм за опіку над її помешканням. Свідок знав особисто Степана П.; тоді то найшов його свідок у ліжку й навязав з ним розмову. Свідок пригадує собі, що у Панчишинів була тоді Старенкова й Федунь.

Був це останній свідок. Розпочалось читання вслідних актів і документів, відповідні газетні замітки з того часу, протоколи ревізій при арештуванню обвинуваченних, реляції ріжних органів поліції, кореспонденцію Микитина до інсп. Шіонткевіча, частину актів зі справи Штайгера і т. п.

Після відчитання усіх тих паперів предсідник оголосив постанову трибуналу відкинути всі внесення оборони й прокуратора (м. ін. внесенню на покликання на свідка Романа Філясевіча), за те рішено відчитати листа Микитина, писаного з вязниці до нареченої, якого то листа відніс був агент Керепка. Листа, писаного по німецьки, негайно відчитано; в листі нема нічого особлившого.

Нові внесення.

Прокуратор вносить на покликання свідка Софію Вечорковску, служницю, на обставину, що Штайнівна звірилась перед нею, що Жиди перекупили її нареченого та що він мусить тепер терпіти за Жидів.

Обор. д-р Кібіц зголосив внесення на покликання цілого ряду свідків на доказ, що обв. Дворніні діяв у добрій вірі; крім того вніс він на покликання свідка Анну Содомівну, перед якою буцімто Бумбівна відгрожувалась, що застрілить Микитина, як зрадника комуністів. Обор. д-р Глушкевич вносить на покликання инших знавців-графольогів тому, що оречення Новіцкого і Вальчака неясні й нельогічні. Крім того вносить піддати Микитина оглядинам психіятрів, широко мотивуючи анормальною поведінкою Микитина та його дотеперішніми недугами. Обор. д-р Дверніцкі підтримує останне внесення д-ра Глушкевича і звертає увагу, що Микитин зраджує усі симптоми недуги т. зв. позірної епілепсії, яка м. ін. проявляється патольогічним нахилом до брекунства та скидання власної вини на треті особи.

Обор. д-р Перацкі підтримує своє давне внесення на відложення розправи на час після розправи Штайгера. Спершу треба устійнити, хто є справником атентату, а потім говорити про клевету. Стефана Паньчишина неможливо виключити піяком зі справи про замах. Крім того обороні вносить на покликання ще цілого ряду нових свідків, які знову висунули би справу Паньчишина і яких знову можна би засипувати градом питань, призначених на ефешевий ефект і на ухилення предсідником.

Д-р Грек уважав, що не лицює йому мовчати, коли говорять усі його товариші, а що не мав нічого нового до говорення, тому виступив з підтримкою старих зголошених внесень.

Д-р Ляндау оголошує „сенсаційну" пропозицію Єгера: Микитин дістане 10.000 долярів, як що докаже, що це він, Микитин, є автором інкримінованих листів і напише вдруге ті листи.

Прокуратор спротивився одним внесенням, покликуючись на закон і перебіг розправи, а инші залишив осудові трибуналу.

Не вважаючи на таку силу зголошених внесень й десятки свіжо пропонованих свідків, панує загальне переконання, що доказове поступування остаточно закінчене, та що послідують вже лише промови прокуратора, пошкодованої сторони й оборонців.

Таким робом 6-ти тижнева мартирольогія зближається врешті до кінця.

Крайна пора.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Вислід льонд. конференції.

Урядові звіти з конференції стверджують, що Франція й Англія порозумілися щодо тексту франц. відповіди на німецьку ноту. Щодо подробиць пакту безпеки обмінялись поглядами.

Забезпеку Польщі відложено.

„Газ. Варш." повідомляє, що Бріянови не вдалося одержати вдоволяючу відповідь у справ Польщі й Чехословаччини. Цілу справу відложено.

Німеччина домагається кольоній.

Штреземан заявив, що Німеччина після вступлення до С. Народів важадає мандату над кольоніями.

Біржа.

Львів, 13. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·65 — 5·70, канад. дол. 5·40 — 5·50, чеські кор. 0·15·33 — 0·15,50 леї 0·02·33 — 0·02·50, франц. франк 0·25 — 0·25·50, швайц. фр. 1·02—1·03, анг. фунт 25·80—25·90.

Золото. 20 кор. 21·80—22·00, 20 франк. 19·80—20·00; 20 марк. 24·80—24·90; 10 руб. 27·30—27·40.

Срібло. Австр. кор. 0·45—0·45·25, 5 ав. кор. 2·35—2·36, фльорени 1·19—1·20, рубл. 1·88—1·90, рубель дрібним сріблом 0·00—0·00.

Пшениця краєва з 1925 р. 25·— до 26·—, жито галицьке з 1925 18·50 до 19·50.

Посмертні згадки.

Дня 2. сепня п. р. померла **Марія Дорин**, учителька в Ходосні старім. Похорони відбулися дня 4. серпня п. р. 202 1—1

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич.

Монастирська:
14.VIII. „Запорожський клад".
Бучач:
15.VIII. „Вихрест".
16.VIII. „Запорожець за Дунаєм" і „Вечерниці".
17.VIII. „Гейша". 120 9-?

Дрібні оголошення.

УЧИТЕЛЬКА дуже симпатична вийде за учителя або иншого мущину на відповідним становищі, доброго характеру, блюндина або шатина в віці від 35—45 літ. Листи з фотографією слати до Адміністрації „Діла" під „Симпатія". 193 2—2

ПРИЙМУ на станцію панночки. Фортепян в дома. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Добра опіка". 203 1-2

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ украдену військову книжочку. Яцків Стефан, рік ур. 1897 Гірве, пов. Стрий. 197 1—1

ІНТЕЛІГЕНТНІ ученці до 14 літ найдуть приміщення з добрим харчем і чутливою опікою. Зголошення від години 12—4., вул. Личаківська 147, I. под. (кінець ґанку на ліво). 194 2—2

ПОШУКУЄТЬСЯ приміщення при родині для двох (2) учеників IV. і V. кл. гімн. Условини: добра опіка і здоровий харч. Зголошення на адресу: о. П. Куровба, Острів Чорн., п. Боринич. 201 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

КОНКУРС.

Виділ Кружка УПТ. приймє до своєї

Бурси УПТ. в Чортнові

(Вигнанці) на шк. рік 1925|26 30 учеників української приватної гімназії **від приготовної до V. кляси.** Оплату в грошах і продуктах складається квартально з гори. Прохання о приняття (і інформації) звернене до Старшини Кружка УПТ. належить внести до 30. серпня в канцелярії гімназії (год. 10—12) на руки Управи Бурси. — *Старшина.* 199 1—4

Дня 1. вересня 1925 в 11 год. перед пол. в салі „Народного Дому" в Городенці відбудуться

Звичайні Загальні Збори

Кружка УПТ. в Городенці зі слідуючим порядком нарад: 1. Отворення зборів і вибір президії. 2. Відчитання протоколу. з. Звіт уступаючої Старшини. 4. Касовий звіт. 5. Звіт Контр. Ком. і уділення одобрення. 6. Реферат: Начерк діяльности Кружка в 1925/6. р. 7. Вибір нової Старшини. 8. Внесення і запити членів. Городенка, дня 10. серпня 1925. Старшина Кружка УПТ. *Д-р С. Істревич* вр. голова, *Д-р І. Великорський* вр. секр. 200 1—3

ПОЗІР! НОВІСТЬ! Вже вийшли з друку нові українські шкільні читанки: **1. Друга читанка** 2·50, **Третя читанка** 2·80, **Четверта читанка** (друкується). Всі є апробовані і багато ілюстровані. Для І. класи поручається: **Першу книжечку**, 2 зол.— Висилає: **М. Матвійчук, Львів, Панська 17.** — **Просимо о задатки.** 180 2—3

Чекоряда А. Пясецький 9-? фабрика **Краків**

СКЛАД МАНУФАКТУРИ Б. ДУБОВИ

Теркопіль, вул. Міцкевича ч. 39.

поручає по фабричних цінах та найдогідніших услівях як краєві так і заграничні товарі: суконні, бавовняні і шовкові, великий вибір чорних матеріялів для Всч. Духовенства, рівнож білля, дивани, хідники і фіранки. Поручення з провінції виконується негайно. 179 1—4

ПУДЕР, МИЛО І КРЕМ

Bébé -- Szofmana

Необхідні для пільнування тіла немовлят. — Необхідний середник для дорослих, що мають пражливу церу. Жадати в аптиках, аптичних і перфумерійних складах.

Правдиві з охоронною марною 135 з) **„АЕРОПЛЯН".** 2—4

СЕНЗАЦІЯ!

Вийшла саме брошура

Проф. Д-ра Михайла Лозинського:

МОЄ СПІВРОБІТНИЦТВО З ПРЕЗИДЕНТОМ ПЕТРУШЕВИЧОМ.

Ціна брошурки 50 грошів.

Замовлятя з Адміністрації „Нового Часу" 198 Львів, Руська 18. 1—?

„КНИГА ПСАЛЬМІВ"

переклав на українську мову

свящ. д-р Ярослав Левицький.

Ціна 2·50 зол. (враз з почт. пересилкою). Замовляти в автора: Львів, вул. Як. Стшемя 15. „Книга псальмів" повинна знайтися в кождій українській хаті! — Спішіться, бо 41 наклад не великий! 7—?

Відповідальний І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 182 (10.565). Львів, неділя 16. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 1—3 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Досвід минулого.

Злиття трьох, чи пак чотирох угрупувань в одноцілу партію УНДО являється побідою здорової політичної думки, пізнакою, що національне життя після тяжких потрясень входить на правильний шлях.

Найвища пора! Наслідки розбиття на ворогуючі табори і таборчики у всіх нас на очах. Суспільство різко відчуває недостачу авторитетного політичного центру, а в слід за цим недостачу пляновости й організованости в змаганнях нації.

За останні два роки українське суспільство раз тільки виступило одностайно: підчас шкільного плебісциту. Завдяки одностайности і тому, що був кермуючий орган, який подавав своєчасно ясні і точні директиви, і тому, що ці директиви були обчислені на фактичну спроможність суспільства в даний мент, перша стадія „плебісцитової" кампанії увінчалася успіхом.

Правда, над виявленою волею нас противник може перейти до чергового порядку, може старатися завести їхній виступ в нівець, та нам не слід забувати, що коли рішаємося сказати А, так треба заздалегідь бути приготованими на Б, В і т. д., отже на дальші фази боротьби.

Першу стадію боротьби за рідну школу в накинених нам стратегічних рамах „кресових законів" згадуємо лише для прикладу, бо шкільна справа являється лиш одною з довгої низки.

Кожний наш почин матиме успіх, коли в організовані рами вхопимо цілість національного життя, коли акція на одній ділянці буде доповнюватися відповідними зусиллями на всіх инших ділянках. Для цього потрібний авторитетний політичний центр, біля якого скупчилася би подавляюча більшість суспільности.

Досвід чужий і наш власний диктує: передумовою перемоги в боротьбі є віра в себе, віра в спроможність свойого суспільства. Віра в себе ростиме зі зростом відпорности суспільства — охоти до боротьби та почуття її єдиноспасаємости.

Тому приступаючи до якоїнебудь акції, треба мати на увазі: чи все підготовано не тільки початкового виступу, а й на завтрішний день.

Тому політичний провід мусить стояти в тісному контакті з широкими верствами суспільства, орієнтуватися в настроях мас, вміти ці настрої опановувати, вміти кожну ситуацію використовувати для зміцнювання активности й боєздатности.

Тому все треба в першу чергу оглядатися на власне суспільство, утверджувати в ньому свідомість, що доля нації в його руках, що рішаючим моментом не може бути така чи инша зовнішна конюнктура, тільки воля нації, її творча спроможність, її зрілість, її організованість.

Так говорить нам досвід останніх років.

Революція Сходу Европи поставила український народ перед великим завданням: здобування, розбудови й оборони своєї державности. Непоставало одного підготовчого періоду, який дав би гарт духа і свідомість шляхів, що ведуть не тільки до здобуття а й збереження державности. І це було причиною невдачі сучасного покоління: йому на протязі кількох років довелося пережити вікову трагедію української нації.

Не дивниця, що під вражінням невдачі на полі бою, а опісля на дипльоматичному полі — хвилево запанував серед західно-українського суспільства розгардіяш.

Через кілька років після катастрофи УГА., західно-українське суспільство жило надією на міжнародню арену.

На жаль — цього періоду не використано для реорганізації нашого національного життя, для підготування нових методів боротьби. Хоча треба зазначити: серед молодої генерації було вичуття домагань менту. На конгресі молоді в липні 1921 року піднесено нові гасла в цім напрямі. Тодішний краєвий провід не поставився до них вороже. В органі Народнього Комітету з нагоди революції конгресу появилася стаття під промовистим заголовком: „In hoc signo vinces".

Одначе компроміс краєвого проводу з гаслами молоді спинився в половині дороги.

Відносно тодішної молоді. Це була виїмкова генерація: головним чином старшини УГА, що перейшли на Великій Україні тверду школу, що з крісом в руці пережили теорію і практику революції. В мирних умовинах вони в 1921 р. пристали би вже до „старшого громадянства".

Та й цей половинчастий компроміс спричинив значну активність суспільства. І активність суспільства часом знімалася навіть дуже високо (вибори!), одначе вона не йшла під прапором единоспасаємости боротьби, що гартує й виховує, тільки під прапором кидання тягарців на терезки рішення на міжнародній арені.

УНТП. не зуміла втягнути в свої рами цеї найцікавішої генерації академічної молоді, не зуміла захопити її своєю ідеольогією, своєю працею в масах.

Вся увага проводу партії скупчувалася на творенні козирів для представництва за кордоном. Все инше (нехай хвилево!) зійшло на задній плян, навіть справа инших українських земель. УНТП. не мала нічого, що могло би притягнути до неї молодий, активний, талановитий елемент. І тут зарисовується початок кризи в лоні УНТП.

Молода генерація пішла окремими шляхами. Частина розбрилася по других партіях, частина опинилася на еміґрації, частина зорганізувалася в нову політичну групу („Заграва").

Ця остання на якийсь час прикувала була до себе увагу суспільства. Одначе вона в істнуючих умовинах не могла мати більшого успіху. За мало знала ґрунт, не доцінювала значіння традиції УНТП. і навичок суспільства, набутих в періоді ожиланнь на міжнародню арену, вкінці — не мала засобів.

УНТП. ввійшла в стадію дволітньої внутрішньої кризи. Кризи, яку фактично переживали й другі партії. Криза, яка припізнила процес валення „сокальського кордону", уніфікації змагань українського народу по цей бік граничних стовпів.

Після двохлітнього ферменту, при добрій волі, спільним зусиллям націоналістичних угрупувань вдалося опанувати ситуацію: національний табор сконсолідувався. Завданням УНДО. в першу чергу витягнення висновків з помилок минулого.

М. Струтинський.

Польська господарська політика і село.

2. Сумні наслідки прогібіційної політики.

На виданий в черзневі заказ імпорту всіх люксусових предметів, а пізнійше імпорту ризу, морської риби, глиняних виробів, хемічного промислу, фарб, мідних та залізних виробів і т. д. відповіли Німці митом, наложеним на годівлині і рільні плоди, на тесане дерево та забороною ввозу з Польщі сирівців деревних, залізних і гутніх, а вже з місця відкинули давну примусову згоду на ввіз польського вугля.

На тім самім тлі виринули непорозуміння Польщі з чеською владою щодо імпорту і транспорту до Австрії польської нафти. Торговельні обороти між Польщею і СРСР. зовсім ще не наладнані, тим більш, що СРСР. має инші дешевші ринки.

Виходом лишилася Румунія і Данціг, як вікно до торговлі з дальшими державами. Та Румунія крім прихильности не потребує майже ніяких польських товарів, хіба трохи текстильних та ще дечого. Знову Данціг є найдорожшою пристанею в цілій Европі; крім цього Польща ще не зробила належних приготувань, щоби туди облекшити транспорти своїх плодів.

Польща, замкнена наразі з усіх боків від сусідів, не в силі дати собі ради. Нині покладає всю надію ратунку на збіжжа і тим пробує ратувати за границею свій фінансовий престіж. Та й тут справа не стоїть світло. Покажеться, що пшениці на продаж не буде зовсім, жито крім Німеччини і Чехословаччини мало має попиту на заході, овес іде в краю для війська, ячмінь і солод має погану марку. Рільних перерібок не може Польща вивозити, бо мусить покрити запотребування домашнє, а що є в надмірі, є або задороге (цукор) або гірше (солод, хміль). Польща може вивозити також дерево і рогату худобу, дріб, то-що, та знову головно до Німеччини і Чехословаччини. Але в наслідок митової війни покарала цими своїми надмірами лише власних горожан-хліборобів. Ці плоди нині такі обезцінені, що йдуть низше коштів продукції і викликують банкрутство в хліборобстві, а Німеччина старається обійтись без польського жита, худоби й дерева. На вуголь є такий малий попит, що магазини завалені ним, тому то одна копальня за другою редукує в Польщі продукцію. Те саме явище почнає повторятись з нафтою.

Текстильні виробя, головно з Лодзі, яка колись була головним джерелом для Росії, инші мають збут до Румунії. Та в наслідок дорожнечі сирого матеріялу і величезних коштів продукції і в цьому промислі настала стаґнація, а фабриканти зачинають переїбситися до Румунії і Югославії.

Всі инші фабрикати вже не грають у білянсі торговім поважнішої ролі. І питаємо: щож дала політика прогібіційна? Зачинила ринки на польський експорт, і ні в чім не причинилася до витворення власної промислової продукції, а навіть старі фабрики не поширюються тільки ліквідуються, бо їм забракло чужинного матеріялу і всього иншого потрібного до їх урухомлення, забракло кредитів, хочби й дорожших.

До того панує зовсім оправдане неповіря до краєвих виробів. Відомо напр., що літаки треба спроваджувати дуже з заграниці, бо на польські нині ніхто не важиться сісти без небезпеки життя, тому, що добрих складових частин нема кому доставити. Таке саме поняття має суспільство про всі краєві вироби.

А тимчасом чужі вироби пхаються нелеґальними шляхами, з тою різницею, що страшенно дорогі. Їх оплачують 65 процентів хліборобського населення.

На хліборобство — з виключенням дідичів, що запевнили собі полекші і дешеві кредити, та на кресових кольоністів падають тягарі за тягарами, для вишрубування податків, щоб помогти промисловці. Хліборобський малоземельний стан вже нині зруйнований.

Ця нововведена система господарської санації сталась також причиною упадку польського золотого і повіні нової дорожнечі.

Видко, що Польща не в силі обійтись без чужих промислових ринків, неспосібна до політики промислової самодоцільности, не в силі стати аграрної промисловою.

Та польська влада заслїплена ідеєю упромисловлення волить іти до мети по трупах хліборобського стану для скріплення міського промислового елементу, який творить нині ледве 14 процентів всього населення.

Ця політика, вбійча для нашого хліборобського населення мусить вирвати наш народ з пасивности і він мусить зорґанізуватись до боротьби під гаслом оборони хліборобських селянських інтересів.

М. Тверидло.

По широкому світі.

Франція у Сирії зазнала сильних втрат в наслідок повстання Друзів, яке поширюється. Французькі війська, що хотіли освободити від облоги твердиню Суейде, втратили 800 людей, убитими та полоненими. Трьохтисячний франц. відділ, що пішов з підмогою твердині

Результати льондонської конференції.

Як ми передбачили у своїй вчорашній вступній статті — те, довкола чого крутяться найрозумніші аргументи дипльоматів: гарантії миру, лишилось покищо знову поза формулами, які найшли для міністри закордонних справ у своїх дипльоматичних балачках. Найцікавішою подробицею цих балачок є ляконічна заява франц. міністра Бріяна, що він вдоволений з результатів виміни думбк. Німецькі телеграми висловлюють тривожний запит: чи не є це доказом, що Франції вдалось перехилити на свій бік Англію?

А польська преса, перекналїзуваши текст перших комунікатів про результати франко-англійського порозуміння, є ще більше невдоволена.

Чемберлен легко зголився на текст спільної відповіди Німеччині. Ця відповідь буде дуже коротка і чемна. Почнеться висловом вдоволення, що Німеччина має намір довести переговори до корисного кінця; матиме застереження щодо змін на німецьких територіях окупованих Францією; найяснійшим висновком буде домагання, щоби Німеччина вступила до Ліги Націй на умовинах, передбачених статутом Ліги. За те основне питання — про мировий міжнародній суд і взаємні гарантії відкладене. Воно стане щойно предметом нарад спільно з німецькими міністрами.

Кажучи простими словами: Англія не хоче брати на себе обовязку виступати на боці Франції при кожнім міжнароднім конфлікті з її ворогами, або ворогами її менших союзників: Чехословаччини та Польщі. Вона стоїть на становищі, що кожний такий конфлікт має стати спершу предметом розслїду міжнароднього трибуналу, себто Ліги Націй, а щойно по виданім згіднім осуді держав — держави можуть спільно виступати, щоби припинити воєнний конфлікт. Коли напр. Німеччина нападе на Польщу, то Ліга Націй мусить спершу заявити: чи це є напад і чи треба прикласти т. зв. санкції договору; Франція є тої гадки, що такий напад повинен спонукати Англію до негайного виступу на її боці, без попередніх Розслідів. Це саме торкається переходу французьких військ через Надренію, для помочі Польщі. Англія гадає, що для такої акції зона мусить мати раніше спеціяльний дозвіл Ліги Націй.

Т. зв. гарантійний пакт буде щойно предметом нарад, коли кожна союзна держава предложить свій проєкт; з тих усіх проєктів спеціяльна комісія старатиметься добути один спільний план европейської забезпеки. Щойно тоді той план передадуть Німеччині, яка відповість на нього власним проєктом. Можна сумніватись, чи Англія згодиться зректись свого дотеперішнього погляду: що ніяка акція воєнної оборони не повинна виходити від держави без мандату даного їй Лігою Націй. Таким є також становище Бельгії, в особах її представників, мін. Вандервельда і його головного правничого дорадника, Роллєна, спеціяліста від міжнароднього права при бельгійськім уряді. Вандервельд боронить погляду, що треба машинерію Ліги Націй зробити простійшою, щоби на випадок воєнного конфлікту, нападена держава не впала жертвою надто довгої формальної процедури женевської інституції.

Німеччині залежить у першій мірі на особі такого міжнароднього тіла. Вона не хоче вгодитись на пакт, який дає Франції право виконувати свої санкції безпосередно, без апробати Ліги, коли Франція пізнала би, що Німеччина нарушила гарантії миру. Французька нота, яка буде вислана до Берліна в найблищих днях, має на меті створити підставу до устних переговорів. Льондон підкреслює вїравно, що пропозиції, щодо яких порозумівся Чемберлен з Бріяном, не є нічим иншим як пропозиціями, проти яких Німеч. поставить свої. Це офіціозне розяснення доповнює фразу в офіціальнім комунікаті, що гарантійний пакт набере рішаючої форми щойно підчас спільних нарад усіх заінтересованих держав.

Та спершу матиме ще слово Німеччина. 1. вересня збирається Ліга Націй. Щойно тоді стане ясно чи спільна европейська конференція збереться одночасно, чи буде відкладена на пізніше.

мусів вернутись, з 385 раненими; число вбитих з 500 людей. Телєграми ген. Сарая, вислані до Парижа, вказують на поважну ситуацію. Премієр міністрів Пенлеве заявляє офіціяльно, що ситуація не є такою трагічною, як її змальовує преса.

Чічерін, всупереч звісткам чужинної преси, не покидає свого становища комісаря закорд. справ, тільки має намір відїхати на відпустку за кордон. Покищо чекає на поворот Літвінова, який має його заступати.

Радянська влада має намір змобілізувати все білоруське населення. Ці звістки, з польських джерел, треба брати з застереженнями.

Крівь Чехословаччину в околицях над Лабою та долішньою Молдавою пройшов страшенний ураган, що спричинив величезні шкоди, головно в околицях Осеку, заливши сила хат та повриваши дахи. На лінії Прага-Пільзно залізничий шлях на просторі 7 км. знищений.

Брат -- Братові.

Дня 29. липня відбулися в Харкові організаційні збори Комісії допомоги населенню зах. земель України, що потерпіло від стихійного лиха. На засіданню було присутніх багато представників громадських, наукових і професійних організацій Харкова, а також української інтеліґенції. Комісія вибрала президію на чолі з академіком М. Грушевським. Ухвалено звернутися з відозвою до населення Наддніпрянської України про допомогу для населення Сх. Галичини й півн. українських земель.

Найбільший вибір блаватних товарів на осінний та зимовий 167 **сезон поручає фірма** 3-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича. філія в Стрию, площа Пілсудского.

Польсько-німецька господарська війна.

Цю статтю беремо з ост. числа берлінського двохтїжневика „Ostgeorgische Korrespondenz". Хоча деякі заторкнені тут моменти були вже нами обговорені, а инші знаходять освітлення у друкованій одночасно статті п. Творидла, проте гадаємо, що справа господарської кошни в Польщі є такою гостродактуальною, що вимагає як найширшого освітлення. — Ред.

Господарська війна поміж Німеччиною і Польщею є у повному розгоні. Аж до 15. вересня відложені всілякі дальші розмови. Посли й комісії розїхались на літні ферії, а тимчасом, поки ще жнива не закінчені, покутує передусім Горішній Шлеськ зі своїм промислом. Але чим близше до осени, тим дошкульнійше і широким верствам населення Польщі будуть даватися уві знаки наслідки рóзладдя, бо, у звязку з гарним урожаєм за кордоном, не буде нікого, хто прийняв би з Польщі надвйшку її сільсько-господарських плодів, як що не зробить цього Німеччина.

Як сказано, поки що головно Горішній Шлеськ переживає кризу — страшну кризу, якої кінця ніяк не можна передбачити. Коли нинішня польська частина Гор. Шлеську перейшла до Польщі, раховано там округло 200.000 робітників; сьогодні працює там несповна половина. Цілий ряд копалень мусів припинити роботу, і з туземного населення мусіло покинути свій край яких 60.000 людей, щоб помандрувати у Францію, Німеччину, Альжир і инші далекі світи.

Річний звіт гірничого і копальняного Союза за 1924 рік виказує в цілій ширині упадок, який наслїдком господарської війни й зачинення вивозу вугілля став ще загальнійшим. Спроби польського уряду найти собі заступника на місце Німеччини як відбирача польського вугля не дозволяють поважно трактувати їх. На всякий випадок добуті досіль успіхи в Італії не стоять у ніякому відношенню до реклями польської преси.

Андрій Чайковський. 8)

Гулка і Смулка.

Гумореска.

—Славно, добре, сапрісті, — крикнув Войтек і обняв Смулку за шию... давайте: „фельдруф", а як Гулка мені на це не відповість, то пся... завдам йому такого гіпсу, що йому всі зуби ін доппельрает лявшрітом[1]) повилїтають пупцем. А бим так здоров був... ну, пане, сервус! Він штовхнув його в бік по приязни і стукнув до склянки своєю...

Смулка вигадав зараз гасло: замок, а відзов: завертати. Войтек записав собі в своїй книжечці, а Смулка теж...

В Окорських забавився аж до вечера, бо перед вечерою не хотіли його пустити.

Розпращалися дуже щиро, як старі знайомі. Про Гулку не казали вже нічого. Смулку запрошували не забувати за них, та не гордити їх убогим домиком. Він завважав за цілий час, що вони його тепер шанували більше як першого разу. Догадувався, що звання юриста більше їм імпонувало, як звання коновала, тай і це не мало причинилося, що він не брав у старого грошей...

Як мав він з тими добрягами поводитися? Не піти там ніколи, значило би, що погорджує ними, а він не хотів, щоб його хто небудь уважав за такого, що ставить себе вище від других, та ніс у гору дре, а знову заходити там частійше значило би робити їм якісь надії, що він рішиться заступити Гулку у всьому і чого доброго піти з Корнельцею під вінець.

Вибрав середню дорогу і десь колись зайшов... Значить, що вони знайомства не аривали.

Одного разу здибає Смулка Войтка на вулиці. Зараз став пригадувати гасло. Та він його пізнав від разу і весело привитав.

— Маю вам сказати гасло?

— Не треба, тамтой певно ще не виходить по тім, як від мене набрав, то-ж хіба ви це можете бути, а певно не він...

— Справді, ви його стрінули? питає зацікавлений...

— Го го! ще як... Коли хочете почути, то поступім ось тут до ресторану на склянчину, то така історія що можна вмерти від сміху.

Вони пішли...

— Не бійтеся і не гнівайтеся, пане, то я запросив і я плачу...

Посідали в окремій кімнатці за столом, а Войтек оповідав так:

— То, моспаненьку, було минулої неділі. Я пішов з камратами на місто, зайшли ми відтак на „Погулянку", і пємо по склянчині... Дивлюся, а при третому столі сидить з якимсь паном Гулка. Він мене доглянув і відвертаєсь так, щоб я його не покмітив... Еге — думаю, вже і без гасла знаю, що ти напевно Гулка. Я кажу до своїх камратів: хлопці, буде геца[2]), коли буде треба, зробіть „клюмпу"[3]), але не мішайте мені. Я цьому „польському братові[4]) мушу дати сьогодні школу... А Гулка міркує щось, що не так воно. Він щернув щось до свого товариша, і збирається йти. Го го! підожди, голубе, тиж мав бути моїм шваґром... Заступаю йому дорогу тай зараз:

— Гальт! Він станув і ми дивимося собі в вічі, знаєте, так як два півні, що до одної курки залицяються... Я кажу:

— Фельдруф?

— Чого від мене хочете? ставиться до мене... Я поліцію покличу...

— Фельдруф? кричу — ти батяр личаківський, не знаєш служби? Як не зацїджу його в трамвай, аж йому кондуктор вискочив носом і губою... Не мав часу і крикнути. Тоді я його за шиворот, та на землю, та ногами попід ребра... Виправ я його добре, заплятив пиво, і ми пішли, навіть клюмпи не треба було робити, що там живої душі не було, а хочби і була, то що? нас там було з тридцять шість хлопців, то тридцять поліцаїв бємо. Ви то знаєте...

— А ви йому бодай сказали, за що його бєте?

— На що таке говорити? хіба він цього не знає сам?

— І що з ним сталося?

— Я його там лишив, певно його товариш завіз його на ратункову стацію, бо що він своїми ногами не зайшов, то я цього певен...

— То вже тепер, коли ви помстились, дасте йому спокій...

— Коли йно здибаю, то буду бити, поки шельма зі Львова не стратиться. Ви не знаєте, пане, яка то приємна геца, такому шельмі боки помняти, мені це приємнійше як у театр йти... далебі! навіть найкращий цирк за таке промінюю...

Вони розійшлися як найкращі приятелі. Смулка мав сатисфакцію, і йому здавалося що після цього Гулка зі Львова щезне.

III.

Від того часу минуло більш як два роки. Смулка вже скінчив університет і вертався по останнім іспиті зі Львова до дому.

Зі Львова треба було виїхати дуже рано, і тому він сівши в залізницю від разу заснув.

Десь у дорозі, не тямив вже де, як почув між пасажирами цього переділу, крізь со свій голос. Йому снилося, що він говорить на якихсь зборах перед зібраною публикою. Прислухувався сам собі не розплющуючи очей.

— Кажу вам, що все, що нераз доводиться читати, будьто би секція виказала у собаки скаженину, то все неправда, просто брехня. Така секція не викаже ніяких патольоґічних змін ні в мозку, ні в серці, ні утробі, ні в селезінці одним словом: ніде!

— Вибачайте, — каже хтось другий, — я з цим не годжусь, бо саме в шлунку скаженої собаки знаходять куски дерева, паперу, шкури, камінці; — це те, чого собака не їсть, а це значить, що ся собака саме була скажена...

(Докінчення буде.)

[1]) командо: чіпками бігцем. [2]) геца — видовище. [3]) клюмпу зробити зн. збитися в купу. [4]) польський брат зн. у мові львівських вуличників те саме, що лицарський товарищ.

Вже надійшов великий транспорт всіляких конфекціонованих і в ШКІРКАХ до МАҐАЗИНУ і РОБІТНІ ФУТЕР ФУТЕР СТ. СТЕМПКОВИЧА, Львів, площа Капітульна ч. 1.

Заведення виконує всі замовлення з узгляднением найновішої моди для Пань і Панів сумлінно по цінах не високих. Запобігливість поручає замовляти футра як також поля-годжувати всілякі направки і перерібки в найдешевшім сезоні літнім. — Прошу жадати проспекту кредитових условій.
2136 5—13

Треба мати на увазі, що горішньошлеський вуголь тільки тому має в півн. Італії конкуренційну здібність проти англійського вугля, що продається на половину дешевше ніж у себе в краю та що на основі транзитових договорів з Чехословаччиною і Австрією багато менші є кошта перевозу. Але з другого боку згадані договори Польща осягнула коштом инших концесій, які деинде обтяжують болюче польський торговельний білянс.*)

В звязку з цим цікаво переглянути поодинокі позиції минулорічного польського торговельного білянсу. З нього виходить, що Польща ввезла товарів на вартість 1,478.518 зол. та вивезла на 1,265.873 зол. — себто виказала чималий дефіцит. Але не сам дефіцит яко такий дає до думання, лише спосіб, в який він повстав. Отже під рубрикою „вивіз" маємо: мясо, масло, шкіру — на 23 міл. зол.; під рубр. „ввіз": ті самі товари на 150 міл. зол.; потім йдуть позиції споживних артикулів і худоби — вивіз 350 міл. зол., збіжжа й худоба — ввіз 288 міл. зол. Хоча таке невідповідне повязання ріжних артикулів не дозволяє зробити докладного зіставлення, а проте з наведеної статистики виходить ясно, що Польща дозволяє собі на велику надвишку імпорту поодиноких родів споживних артикулів, які вона, як аграрна країна, могла б при відповідній господарці продукувати сама в цілком достаточній скількости. Вкінці треба звернути увагу й на позицію одягів, галянтерійних товарів та полотна, яка виказує під рубрикою імпорт 82·5 міл. зол., — при чому ця позиція не враховує найбільшої частини справжніх текстильних товарів, — а під рубрикою експорт 11 міл. зол. Тимчасом Польща має в Лодзі один із найбільших на континенті текстильних центрів і хоча раніш, перед війною, забезпечувала цілу Росію своїми продуктами. Нині Польща є примушена ввозити сирі матеріяли й текстильні товари на суму 450 міл. зол., не даючи зрештою змоги вглянути у детайлі цієї позиції.

Дефіцит у новому господарському році кількакратно збільшився. Він виносить на перших 5 місяців 1924 р. округло 355 міліонів, з яких більше половини паде на люксусові товари й вибагливі споживні артикули. Ціла надія пана Грабского сконцентрована на добрий урожай, відносно якого він рахується з більшим експортом. Але одночасно Польща добровільно резигнує зі свого найкращого ринку збуту, а саме з Німеччини. Про якийнебудь успіх пана Скшиньского в Америці теж саме нічого не чували ми досіль. Що більше, українська еміграція зробила йому дуже неприємну несподіванку, вислявши до Куліджа, Келльота й до Політичного Інституту в Уєлімтаун, відкіля Скшинські дістав формальне запрошення на відчити, — телеґрами з протестами й документи, які звели гарні промови польського міністра заграничних справ на ре-

*) Офіціяльна польська статистика каже про вуглевий промисл у Польщі м. ін. таке: в січні 1924 р. на 125 копалень працювало 224.000 робітників. В грудні діяльних було вже лише 106 копалень зі 150256 робітників. В червні біжучого року добуто на Гор. Шлеську 1,666.406 тон, підчас коли в січні, отже на 6 місяців раніш, видобуто 2,084.961. В січні продано 1,697.000 тон, а в червні лише 144653. В липні становище ще більш погіршало. Продукція і збут меншає, а на складах скількість вугля росте. Єдиний ратунок, правороспорядний досіль: зачинювання копалень і викидання робітників веде знову до безробіття: і так на загальне число 174.729 зареєстрованих безробітних з днем 1-го серпня п. р. безробіття на терені Гор. Шлеська зросло лише за останні три тижні на повних 9% осіб. — Прим. Ред.

Боротьба двох мов у Бельґії.

Фальшиве враження. — Лінґвістична межа. — Фламандці і Вальонці. — Боротьба за рідний університет. — Невдоволяючий компроміс. — Зріст фламандської мови.

Чужинці, які переїжджаючи через Бельгію зупиняються в Брюселі, щоби оглянути чудову столицю, не знають більше про відносини в краю як ті, що на підставі зовнішнього враження, подишеного Львовом, хотять робити висновки про всю Галичину. Французька мова, якою зустрічають чужинця в Брюселі, не є мовою туземного населення. У самій столиці живе чимало Фламандців; тільки урядовці, торговці і сальони вживають французької мови.

Питання про права фламандської мови в Бельгії є звязане майже з кожною кризою бельгійського кабінету. Бельгія є двомовна. Лінґвістична межа є точно проведена і йде на захід від Кале і просто на південь від Іпру до пункту між містом Ліеж і Екс-Шапель. На південь від цієї лінії населення говорить по вальонському мовою, яка є діялектом французької мови, на північ по фламандському. У західних і східних провінціях Фландрії, в Антверпені і Лімбурзі, шляхта і вищі урядовці вживають французької мови, але вся решта сільського населення розмовляє тільки по фламандському. Навіть по містах не більш як 7 проц. вживає французької мови. Передвоєнна статистика виказувала, що в Антверпені лише 7 проц. мешканців розмовляло дома французькою мовою.

Між говірками фламандськими і нідерляндськими істнують ріжниці. Але по суті істнує тільки одна спільна літературна мова фламандська та нідерляндська. Вальонець, якого місцева говірка є романською, належить до французької групи і ріжниться сильно від французької мови, має почування, що мова, якою він говорить не ріжниться від французької по суті. За те Фламандець, якого місцева говірка є германського походження, мусить починати навчання від самих основ, коли хоче засвоїти собі французщину. Він чує иншу вимову, має до діла в иншою граматикою і иншим словництвом, одно слово: робить перехід до чужої мовної групи. Фламандці, що не вивчили французької мови змалку, мають величезні трудноші при її вивченню. Ось чому боротьба за права фламандської мови почалась не від нині.

Як один з проявів цієї боротьби стала нині актуальною справа фламандського університету. Дарма, що місто Ган (Gand) лежить на фламандській території, університет у ньому був до останнього часу чисто французький. Так само було з університетами в Брюселі, Лювен та Ліеж. Уже перед літами фламандські націоналісти домагались університету, де викладали би все по фламандському і пропонували, щоби академію в Ган перетворити у фламандську інституцію. Підчас війни Німці поставились до цих домагань прихильно, та крайні фламандські націоналісти, що покористувались підмогою з рук ворога, стягнули на себе ненависть як зрадники і чимало з них попало у вязницю. Та ті, що відштовхнули німецьку поміч, продовжували далі свою боротьбу і в 1923 р. добились компромісового закону, який завів у ганськім університеті двумовну систему. Студент міг проходити всі студії або на фламандськім відділі або на французькім; фламандська школа мала тільки одну третину викладів у французькій мові, а французька одну третину у фламандській.

Таке посереднє вирішення справи не вдовольнило нікого. Французи вважали це нарушенням своєї культурної традиції, а Фламандці домагались поширення своєї мови ще на останню третину. Дійшло до такого дивогляду, що фламандські студенти бойкотували для демонстрації власну школу і ходили до тої, де дві третині викладів були французькі. Вони користувались, зрештою влучним аргументом, що скінчивши фламандську школу матимуть трудноші з боку влади, яка не схоче давати їм посад. Така ситуація тріває надалі. Новий міністр освіти, Каміль Гюісманс, є великим прихильником фламандського руху. Його прихід дає надію Фламандцям, що їх справа посунеться вперед. Але сам він уже заявив, що теперішній парляменті не має відповідної більшости, щоби міг пройти закон про повну переміну університету на фламандський.

Довгий час у Бельгії панували розбіжні погляди щодо фламандської мови; тих, що розмовляли нею раз уважали патріотами, раз — ні. Підчас революційно та Наполеонської доби, коли Бельгія входила в склад Франції на протязі 20 років, французька мова зростала, і нею велись адміністрація, судівництво та виховання. Підчас доби Голяндської, що прийшла по ній, фламандська мова почала здобувати вплив. Потім прийшло відокремлення від Голяндії і утворення незалежної Бельгії. Разом з цим порвались звязки з голяндським народом і все те, що було фламандським стало предметом погорди кермуючої кляси. Французька мова стала єдиною офіціяльною. Вальонські дипльомати сподіялись тоді, що фламандська мова вироджиться у грубий діялект і щезне.

А проте в останніх десятках літ фламандська мова зросла у силу і дала навіть зразки літератури. Бо 1870 р. почали вводити її до судів, до адміністрації, почасти в армію, а також до гімназій (1883 р.) Сучасні фламандські націоналісти домагаються поділу армії, на фламандські та вальонські полки. Істнує ясно зазначений рух у напрямку автономії Фландрії. Деякі крайні елементи голосно кажуть про приєднання до Голяндії. Тоді Вальонці мусіли би приєднатись до Франції і Бельгія таким робом щезла би як держава. Вальонський сепаратистичний рух є досить слабий, тому, що Франція воліє мати сильну, зєдинену Бельгію як свою союзницю, ніж розбиту на клаптики, з яких одни належав би до неї. У кождім разі старий „Львиний прапор" Фландрії здобуває собі що раз більшу популярність і французьке питання стає в Бельгії що-раз гострійшим.

Повторяється відоме явище, що зі вростом демократії, відроджуються поневолені національні мови.

НОВИНКИ.

— **Переведення політичних вязнів з поліції до судової вязниці на Баторія.** З поліційних арештів при вул. Яхонича переведено до судової вязниці при вул. Баторія таких вязнів: Кохберґ, Кнодль, Кранц, Левенбаумівна, Кремер, Вінцинфельд, два Бреннери, Цалер, Бутлінівна, Когосівна, Верковичівна, Вайнштайн, Кранц, Козіцький, Димнюк. До вязнів ані не допускають їх родини ані харчів. Відмовлено також допущення лікаря та адвокатів. Д-р Сохи, що тепер заступає президента суду Гавля, обосновує ці заборони тим, що вязні не мають ще призначеного слідчого судді. Тому що припускають, що вязнів бито на поліції, недопущення лікаря може тільки скріпити ще припущення. Положення політичних вязнів повинно зацікавити ширші круги громадянства.

— **Перед новою голодівкою у Бригідках.** Остання голодівка політичних вязнів у Бригідках була переведена як засіб протесту проти злої поведінки суду проти них. Особливо вимагали політичні вязні допущення часописів, книжок та дозволу на бачення з відвідувачами не через решітку тільки в окремій на цю ціль призначеній кімнаті. Управа тюрми пообіцяла вдоволити ці домагання. Але зараз же після голодівки становище політичних вязнів не покращало, а навпаки погіршало. З часописів допускається тільки „Слово польске" і „Варшавянку". „Діла" не допускається, бо воно, на думку управи „przynosi wiadomości, które są dla więźniów niepotrzebne". Книжок тепер взагалі не допускається. Найновіша кара, яку в останньому часі управа придумала собі на політичних вязнів, це заборона допускання харчів зверх муру вязниці через два тижні та запроторювання політичних вязнів без всякої причини до темниці. (Райндель сидів 4 дні в темниці, Яворська, цикавована управою і запроторена в темницю, хотіла допуститися самогубства). В Бригідках находяться між иншими такі політичні вязні: Відецький, два Павличка, Новак, Бабюк, два Гальчуки, Микитюк, Брух, Лівк, Ліндівна, Ерліх, малий Габерман, Райндель, Яворська, Шльосман. Політичні вязні хочуть знов вхопитися голодівки, як одинокого засобу, яким думають виборотн собі бодай трохи можливійші умовини життя.

— **Фальшиві доляри.** Перестерігаємо що в обігу знову появились фальшиві доляри головно дрібних вартостей. Вони мабуть „варшавського походження", тому бо там у перше відкрили їх.

— **Німець забави у війну.** В четвер 13-го п. м. в год. пів до 12 закінчились польські маневри під Бродами фаєрверками, промовами, дефіладами й т. п. забавами. Найбільше вдячні міністрові Сікорському й генеральному штабові польської брукової газети, які з військових маневрів зробили чисту Räubergeschichte, описом якої завалювали цілі сторінки. В огірковий сезон розписуватись про змагання „синіх" і „червоних" (ворожі партії в маневрах) це що найменше так корисно, як пишуськати, нужів наплодилось

— **„Жіноча Доля" й „Україна".** В звязку з замітною, отриманою в Коломиї й поміщеної у 169 ч. „Діла" п. н. „Нежиті весілє", про появу нового жіночого часопису „Жіноча Доля", п-ні Кисилевська Волошинова з Коломиї просить нас завважити що вправді вона щиро думала видавати такий самий часопис під назвою „Україна", однак дні вона сама дні заду мала нею часопис нічого спільного з хи бодами не мала й не має, та що всі закиди щодо поганого національно-політ. характеру такого органу є позбавлені всякого реального грунту.

— **„Польські банди у Франції".** Вся польська преса й імовірно ще більше польська дипльоматія не тямиться з обурення, що у Франції найбільш просто в звичку при кожному більшому злодійстві чи якомусь убивстві зараз же говорити про „bandits polonais". Але ось вже й англійська преса теж заговорила у французькому тоні. Напр. „Морнінг Пост" помістив довгенькі статті з ілюстраціями про численні нові грабунки польських емігрантів. І так знову посаджено у Франції під ключ 60 людей з-поміж польської еміграції, які були сповна зорганізовані, і на протязі двох останніх літ обтяжили свою совість 14 убивствами й 107 нападами. Про польську еміграцію у Франції говорять як про справжнє народне нещастя.

— **Хто їде залізницею — підозрілий.** Під таким наголовком повідомляє „Робітник" про спеціяльне розпорядження м-стра внутрішніх справ про поліційну контролю подорожуючих польськими залізницями. „Так отже — читаємо там — поліція матиме право контролювати й інтервювати кожного подорожуючого, який лише видасться підозрілим". Знаючи „дуже вчені" здібности польської поліції та, її службову ревність, можна припускати що незадовго сама їзда залізницею буде вважатись протидержавним актом. Але чому лише залізниці стрічає така честь?!"

— **Трюмфальний рейд польської авіофльоти в світлі повади.** В звязку з перельотом військової ескадри під проводом ген. Загурского до Белґії, польська преса випускала нестворені речі про чуда, буцім то доконані ескадрою. Останнє число „Мєсяц Неподлеґл-ої" просто деякі „неточности": — Отже передусім всупереч формациям варшавської преси підчас того трюмфального рейду розбилося аж пять аеропланів, при чому два із них власноручно звотив розбити сам ген. Загурські при немилому причалюванню на землю. Дальше: урядові телеграми голосили світові, що „до Мадриду прибув лише єдиний аероплян командний ген. Загурским". Решта ескадри залишилась у Бельгії, не могучи форсувати Піренеїв. Ні ділі-ж було так, що ген. Загурські лише пробував перелетіти понад Піренеї, але за обома разами завертав і — розбивав апарати при причалюванню. За третім разом всів як пасажир до еспанського аероплану, який щасливо висадив його під Мадридом, відкіль він поспішив прийняти гратуляції від еспанського короля за чудовий успіх. Назад подорож ген. Загурского була не менше героїською: частину дороги від" був в автомобілі, а частину як пасажир в аеропланах, ведених ним іншим. „Робітнік" називає звіти польської преси про трюмфи ген. Загурского „Альпами реклями й Піренеями фантазії".

— **Скільки є Жидів у Польщі?** Відомий жидівський політик посол Грінбавм, що в останніх часах зробив собі славу своїм чесним виступом проти крамарської політики посла Райха, дав новий доказ своєї правдомовности, опрокидаючи твердження жидівських авторехемістів, начеб до у Польщі жило аж понад 4 мільони Жидів, (яким, мовляв, з титулу такого великого числа належать особливі права). Пос. Грінбаум народив у варш. „Н. Гайнт" докладно статистику жид. населення в 1921 р., додаючи, що еміграція до Палестини й смертність зовсім зважили приріст, так, що наведені числа є актуальні й нині. Отже всіх Жидів у Польщі є аж 2,700.000 душ, себто понад 10% всього населення. Инша річ, що в одній Варшаві живе понад 300.000 Жидів, себто рівно одна третина всіх мешканців. Та найбільше є їх у м. Лодзі: на 452089 мешк. — 155.860 Жидів. У львівському воєвідстві є 313.198 Жидів, у станиславівському 145.345, у тернопільському 128.065.

— **Вакаційне число** „Зиза" вийде 25. ц. м. багате змістом та ілюстраціями у збільшеному обємі. 209 1—1

З військових справ.

Поклизання на вправи річників 1899 і 1900.

Одержуємо таке оголошення з проханням помістити його:

Мін. військ. справ видав наказ покликати цього року річники резерви 1899 і 1900 рр. на чотиротижневі вправи. Тому резервісти (категорія А) уроджені в 1899 і 1900 рр. що не одержали до цього часу карт покликання, мають зголоситись найпізніше до 27 серпня у дотичній Команді Допов-нень (Uzupełnień), звідки просто відішлють їх до їхніх відділів на вправи. Покликані мають привезти зі собою військові книжечки і всі инші військові документи.

Тим, що не послухають цього візвання будуть карати згідно зі статтею 115, пар. 2. закону про загальний обовязок військ. служби, на підставі пар. 92 (113) військ. карного кодексу, якщо не на підст. пар. 68 п. кар. код. або за дезертирство.

Можуть не зголошуватись резервісти, які

1) отержали домін відкласти свої вправи до р. 1924, в наслідок прохань до повітових допов. команд. внесених ще перед цим оголошенням;

2) скінчили цього року приписану службу у регулярній армії і звільнили їх до резерви або дали їм постійну відпустку;

3) виконали вже вправи законом призначені;

4) находяться за протязі часу, згаданого в цьому оголошенні, у слідчій вязниці, або відсиджують кару у вязниці, поправчім домі чи тверднях;

5) є за Кордоном на підставі дозволу військової власти;

6) одержали дозвіл відкласти вправи до р. 1920, в наслідок посадки потягової дирекції залізниць, а саме: начальники (звіднуючі) станції, провідники руху (дижурні помічники провідників), телеграфісти машиністи поїздів, помічники машиністів, залізничі аспіранти, що є на курсах експльоатаційної служби при дирекції залізниць у Варшаві, Львові та Данціґу.

Прохання, з документами та відповідними стемплями, щоби відложити вправи до 1926 р. можна вносити до своєї Повітової Команди Доповнень, не пізніше як до 15. серпня 1925 р. Коли прохаючий не одержить відповіді до 26-го ц. м. має зголоситись на вправи.

Резервісти мають привезти зі собою вправи власне приладдя до їжі (ложку, вилки, то-що).

Всячина.

Незвичний багач, бо чесний. Цими днями очікувано в Ню-Йорку заповіт відомого „демократичного" діяча, головного обвинителя у „малпячім" процесі — Бріяна. Він залишив 850.000 долярів, які роздівив між найближчу родину. При цій скромній сумі він робить ще раз застереження, яке залюбки повторяв за життя, буцім-то він є багатий. А доказ, що ним не є, такий, що міг бути справді багатим: „Не було дня в моїм житті — пише він — від хвилини, коли я вперше поставив свою кандидатуру на президента Зединених Держав, в якім я не міг був заробити мільона долярів, якби тільки я згодився на корупцію та хабарі."

Поверхи під землею. Американські архітекти втратили надію перегнати себе у будівлях у напрямку неба, тому пробують тепер будувати під землею. Сенсацією Ню-Йорка буде будівля, що матиме 10 поверхів над землею, а 7 під нею, коштуватиме 19 мін. долярів. По „хмародерах" прийдуть „земнодери".

Нова столиця. Недалеко стоячі Бразилії, Ріо де Джанейро і Буенос Айрес виростає місто, яке має претенсії стати Ню-Йорком південної Америки — називається Сао Паольо. При кінці минулого століття мало воно 30.000 мешканців; нині доходить уже до мільона і притьмарює всі инші південно-американські міста темпом свого розвитку. Воно є найбільшою бразилійською пристанею і нині вже називають його південно-американським Чікаґом.

Для танцюристів. Усі закохані в модерних танцях нехай приймуть до відома висновки відчиту, який мав в університеті у Філядельфії голова одного індійського племени, з „чорними ногами". Цей преквент, з прегарним іменем Креш-Ке-Кош, змалювавши еволюцію танку словом і рухами всього тіла, доказав присутнім, що вже його предки знали всі нинішні модерні европейські танці, в роді фокстрота й инших „степів".

З судової салі.

Процес Коркгобера і тов. — за 6 нанство і вимушування.

31-ий день розправи.

Демонстрація оборони.

Як було до передбачення трибунал, який радив повних 4 годин, відкинув усі заложені в останнє внесення оборонців і прокуратора, включно з додатковим внесенням Микитина покликати ще раз на свідка шефа дефензиви insp. Савінкого на доказ, що він, Микитин, виявив йому тайну початки української військової організації та назвав автора анонімових листів. Трибунал став теж на становищі, що Микитин не зрадив підчас б-ти тижневої розправи познак умової хороби, отже орекення психіятрів зайве.

Тоді іменем оборони адв. д-р Ґрек відчитав широку заяву демонстративного характеру, зрікаючися усіх кінцевих промов. Оборона мотивує не відібранням їй можливости перевести доказ поставлення оборонною тез. Председник, мовляв, відносивсь цілий час розправи до оборони дуже лояльно під оглядом форми, але щодо суті справи — не допускав її ні за крок поза вузькі рямці, які він зачеркнув для доказового поступування.

Таку несучувану поставову оборони можна пояснити лише тим, що воєнної оборонці, головно д-р Ляндау, д-р Перацкі і д-р Грек вже підчас доказового поступування виголошували довгі „експозе", так, що під кінець вичерпались з цілого запасу ефектової фразеольоґії.

Кінцева промова прокуратора.

„Правда прибила по трупі, але прибила" сказав один з п. н. оборонців. Це вислів і я (каже прокуратор) підтверджую, але додаю, що це правда не має нічого спільного з убивством Цегновского. Правда вийшла з уст самих обвинуваченних, а передусім Микитина. Ця людина, дістававшись до вязниці за фальшиві зізнання, стає потім на хвилину на твердім ґрунті, але швидко знову грузне у багні, в якому мабуть добре почувається. Заохочений прихильною нагородою, задумав запротоколювати невинну людину до тюрми. Провідною зорею стали для нього 5.000 доларів. Не перечу, що нужда була матірю його злочину, але батьком була пановне, що ось сидять на лаві обвинуваченних.

Деякі свідки з процесу Штайґера подали, що атентаторків було двох, — ось і рішено скористати з того й відсунено Микитина, який склав байку про двох терористів. В Микитині відізвалася совість і тому в його зізнаннях є хитання і тому він звертав гроші. Нема сумніву, що правдиві є зізнання Микитина як обвинуваченого. Після 4-ох годинного заломання він висповідався і склав зізнання, які згоджуються зі зізнаннями Лотоцкого, Кайдана, Панчишинів, Штайнівної і Дворніцкого. Змістом зізнань Микитина на розправі є вибілювання обвинуваченних по інтенції оборони. Ідучи в цім напрямку Микитин почав оклеветувати суд. Але суд вищий понад такі безглузді закиди, тим більше, що й один обвинуваченій, Ґлязерман, виховись, що всі соковиті висловлювання, інкриміновані судді, були власністю Микитина і Дворніцького. Д-р Ганкевич казав правду, стверджуючи, що у Річпосполитій уперше знали обвинуваченні проти суду як такого з боку лави обвинуваченних, коли на тій лаві засіли „льояльні обиватели".

Після двохгодинної промови прокуратор перервав свої виводи до слідуючого дня.

Останній день розправи.

Прокуратор продовжує свою кінцеву промову, в якій вичерпав увесь доказовий матеріял процесу. Переходить точку за точкою акт обвинувачення, потім хронологічно обговорив процес.

Скінчив в 10 год. зранку, себто загалом говорив 3½ години.

Опісля виголосив дво годинну промову заступник пошкодованої сторони адв. д-р Лев Ганкевич. (З технічних причин подамо промову дра Л. Г. завтра). Після нього забрав голос обв. Микитин, який старався виручити замовклого свого оборонця, що йому, річ ясна, не могло вдатися. Обв. Дворніцкі не міг показатися першим, який теж виголосив однодинне експозе про неприємности вязниці, до якої nota bene за час своєї поліційної карієри завдобки вказував сотки людей.

Председник оголошує кінець розправи й запові дає **оголошення присуду на вівторок в 9 год. зранку.**

ЧИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

Біржа.

Львів, 14. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·55 — 5·65, канад. дол. 5·35 — 5·45, чеські кор. 0·16·50 — 0·17,00 лей 0·02·50 — 0·02·75, франц. франк 0·25 — 0·25·50, швайц. фр. 1·02—1·03, анґл. фунт 25·80—26·00.

Золото. 20 кор. 21·80—22·00, 20 франк. 19·80—19·90; 20 марк. 24·80—24·90; 10 руб. 27·50—27·60.

Срібло. Австр. кор. 0·45—0·45·25, 5 зл. вор. 2·35—2·36, фльорени 1·20—1·22, рубл. 1·88—1·90, рубель дрібним сріблом 0·00—0·00.

Пшениця краєва в 1925 р. 25·— до 26·—, жито галицьке з 1925 18·50 до 19·50.

ОПОВІСТКИ.

Український Хор Нотка.

Середа 19. VIII. Делятин.
Четвер 20. VIII. Делятин.
Пятниця 21. VIII. Микуличин.
Субота 22. VIII. Микуличин.
Неділя 23. VIII. Яремче.
Понеділок 24. VIII. Яремче.
Второк 25. VIII. Надвірна.
Пятниця 28. VIII. Надвірна.
Середа 26. VIII. Битків.
Четвер 27. VIII. Битків.

115 10—?

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич.

Бучач:
15.VIII. „Вихрест".
16.VIII. „Запорожець за Дунаєм" і „Весенниці".
17.VIII. „Гейша". 120 10-?

З української приватної гімназії в Рогатині. Вступні іспити до кляс II.—VII. відбудуться 29. серпня. Вступні іспити до першої кляси 31-го серпня. Річні до кляс I—VIII що дня. — *Антін Кочаловський.* 169 4—5

Дрібні оголошення.

В ЯМНІ село Яремча пансіон „Явірник". Прегарне положення: серед смерекового ліса близько станції. Низькі ціни. Від 15. серпня свобідні кімнати.

СТАНЦІЮ найдуть два хлопці або панночки в інтелігентній родині. Адміністр „Діла" О. Р. 206 1—3

ПРИЙМАЄТЬСЯ на станцію панночка. Зголошуватись особисто або писемно можна від 21. серпня ц. р. Станіславів, вул. Шевченка 14. 207, 1—3.

ШУКУЄТЬСЯ приміщення при волярі для двох (2) учеників IV. і V. кл. сімн. Условини: добра опіка і здоровий харч. Зголошення на адресу: о. П. Курчаба, Острів Чорн., п. Борщівці. 2012 —5

ПРИЙМУ на станцію панночки. Фортепян в дома. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Добра опіка". 203 2-2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Г. Бобяк. РОСТИНИ ЯК ДОМАШНІ ЛІКИ. — Часть I. Неотчені дерева і кущі. Містить у собі до 110 видів. Ціна 1 зол. Склад у книгарні тов. ім. Т. Шевченка у Львові. Книгарням опуст. 204, 1—?

АДВОКАТ

д-р Олександер Павенцкий

веде канцелярію

у Львові, вул. Підвалє 9. II. п.

62 (Ставропігія.) 5—12

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Ґаппапорта і Якова Пасса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 12/14.

Пльомбування й виниманнє зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті на американську систему. Пацієнти з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 155 4—10

Нова книжка. Нова книжка.

Національне питання на Сході Европи.

Матеріали й документи. Під ред. Н. Гриґоріва. Зміст: 1. М. Остапович. Дискусії про національне питання в Празі року 1921. 2. Витяг з протоколу засідання Центр. Комітету Російської конституційно-демократичної партії в Парижі року 1921. 3. Два проекти резолюцій про національне питання на Берлінській нараді в грудні 1922 р. Російської Партії Соціялістів-Революціонерів. 4. В. Ленін. Уривки з „щоденника про національну справу. 5. П. Мілюков. Національне питання. 6. Чеські „будителі" про національне питання на Сході Европи. 7. М. Задіма. До відносин чесько-українських. Ціна 1 зол. Замовляти: Вид-во „Нова Україна" Прага III. Seřikova 4[III. (Česko-slovenško). 205 1—2.

СЕНЗАЦІЯ!

Вийшла саме брошура

Проф. Д-ра Михайла Лозинського

МОЄ СПІВРОБІТНИЦТВО З ПРЕЗИДЕНТОМ ПЕТРУШЕВИЧОМ

Ціна брошурки 50 ґрошів.

Замовляти в Адміністрації „Нового Часу" 198 Львів, Руська 18. 2-3

КОНКУРС.

Видія Кружка УПТ. приїме до своєї

Бурси УПТ. в Чортківі

(Вигнанці) на шк. рік 1925|26 30 учеників української приватної гімназії **від приготовної до V. кляси.** Оплату в грошах і продуктах складається квартально з гори. Прохання о приняття (і інформації) звернене до Старшини Кружка УПТ. належить внести до 30. серпня в канцелярії гімназії (год. 10—12) на руки Управи Бурси. — *Старшина.* 199 2—2

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 183 (10.566). Львів, второк 18. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 гол. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Баговиння.

На маргінесі процесу Єгера і тов.

Шість тижнів тривала розправа, яку сміливо зарахувати можна до унікатів не лише багатої й різнородної хроніки львівського карного суду, але й взагалі новітнього судівництва. Здається, що більшої честі понад оцю загальну характеристику важко вже зробити якійнебудь справі, що опинившись перед трибуналом суддів заговорила стоязичною мовою сенсації. Бо деж ви найдете більше брудної скандалістики і більше дешевої сенсації, аніж у хроніках процесів?! Скажете: тим, де сіра безіменна товпа добачує лише рідке видовище, де вона нюхає жир для своїх нікчемних інстинктів, — криється здебільша безодня людської трагедії. Правда, люде люблять з насолодою порпатись у чужих душах і правдою є те, що ні одною дорогою не проходить стільки зранених сердець і стільки зломаних душ, що крізь судову салю. А проте, хоча всі процеси зрівняні у тому, що вони більш або менше „сенсаційні" й накипілі більшим або меншим людським горем, — процес процесові не рівний. Признаючи, що справа, про яку на протязі шости тижнів день у день верещали на всіх рогах міста продавці „надзвичайних додатків" опанованої загальною психозою та — виглядами золотого ґешефту ґазети, є дійсно своєрідним унікатом, робимо їй цим велику честь, — але геж і дуже й дуже мізерну. На всякий випадок „процес обивателі львовскіх" — кажучи термінольогією згаданої вже авторитетної в цій матерії представниці преси — не належить до тих процесів із давнійшого й недавнього минулого та сучасного, які набили на похмурому будинку при вул. Баторого й на великій його салі з вічно зачиненими вікнами печатку історії.

Розправа закінчена, присуду ще нема. Він прийде щойно завтра, але він у ніякому разі не пересудить погляду, заключеного в цих рядках. Бо суть справи не у звільняючому чи засуджуючому розсуді, а в етичному підложі, з якого той процес зродився і в атмосфері моралі та етики, в якій він проходив. Чи вирішать три судді, що обвинувачені ділали у добрій вірі й звільнені від усякої вини і кари, чи поділять їх на різні категорії, чи знову приєднаються до аргументів заступника прокуратури й засудять їх за свідому клевету та рафіноване обманство, на нинішніх підсудних всетаки залишиться тавро доносництва й оборони своєї свободи коштом життя иншої людини.

Чи Микитин перший бомкнув, що знає справжнього атентатчика, а Корнгабер і його приятелі підхопили це лише, чи ці останні були ініціяторами й авторами цієї історії — це теж маловажно. Центральною особою був Микитин — бувший комуніст, б. конфідент польської поліції, б. член москвофільської читальні Качковского, що покликується на знайомство з українськими національними колами, проживає в нареченої Німкині та ц батьків, і входить у контакт з жидівською буржуазією і жидівськими політиками! Цей тип повоєнної достоєвщини пропонує донос (приймім, що це він був) — і такою пропозицією такої людини користується цілий ряд поважних людей на найповажнійших і найвизначнійших становищах! Коли знайдеться хтось, що схоче ще виправдати їх аргументом, що чейже вони гадали врятувати хоч би навіть таким способом невинну людину (Штайґера), якій грозить кара смерти, то чим виправдати вічно-доносницьку тактику оборони, якої вони хопились тоді, коли, самі підсудні, вже побачили наглядно беззиглядність їх доносу?!

З впертістю маніяків на протязі шости тижнів шість адвокатів товкло в один голос: наші клієнти є невинні тому, бо винен є Панчишин. Сяяте право обвинувачених та їх речників вживати всякого засобу оборони, який ловів би до цілі, себто на волю. А проте: чи належить туди й такий засіб, який за всяку ціну, брутально, з нічим і нїким не рахуючись, висилає иншу людину, що вже і так сидить у тюрмі, на смерть?! Можна заслонятись чудово стилізованою льогікою „показових тез" і можна деклямувати тиради про святе завдання кожної людини, а тим паче юриста, змагати до правди для самої правди. Але поза „доказовими тезами" і поза писаними законами та карними процедурами існують ще вищі неписані правила етики, які залишаються аксіомними і які обходяться без усякої аргументації.

Щож торкається місії служення правді й справедливости „an und für sich" — то чи не краще бути мужним і відкинути позу патосу та не захоплюватися — тому що так треба — змістом фрази, в якій так часто не видно нічого понад ефективну форму?

Треба бути чесним зі собою. Поміж обороницями у процесі Єгера і тов. засідав також голова адвокатської палати. Він не цурався, укупі зі своїми товаришами, цілою форсою іти проти слідчого судді й судового аплікапта, які буцім то так заволоділи душами двох підсудних — двох дорослих мущин з більшим життєвим досвідом ніж мають його мільони смертних! — що вони наче в гіпнозі складали довжезні детальні зізнання де, що, коли і як, та наче маріонети підписували те, чого їм крізь думку не майнуло зізнати. Ну щож, всяко буває, і ми й не думаємо сипати на голову попелу з приводу буцім то нарушення поваги суду, та виголошувати філіпіку в обороні судейського престіжу. Хто як хто, але ми, Українці, мали либонь найбільше нагоди усвідомити собі, що суди складаються лише з людей і що люде бувають ріжні, так, як ріжними бувають часи й обставини, в яких відбуваються слідства й судові розправи. Але тут насувається инше питання: коли сеніор палєстри, виступаючи в ролі заанґажованого клієнтом професіонала, не має ніяких скрупулів відносно того, щоби в імя правди й справедливости піддати під сумнів совісність відповідальних судових урядовців, то де був його голос громадянина, попертого авторитетом високої інституції, на якій чолі він стоїть, тоді, напр., коли вся чесна й безпристрасна, понадпартійна, понадклясова й понаднаціональна громадянська опінія здригалася явищами, що розкривали тайни сучасної тюремщини, себто навіть не судівництва, а державної адміністрації? Чи з деякими званнями не є звязаний моральний обовязок виявляти свою вірність ідейним принципам того звання також поза урядовими функціями — і де саме починається і де кінчається межа ідейности й безідейности принципів адвокатського стану?!

Ось загальні рефлєксії, які ворушаться у тих, що слідкували за перебігом розправи. Не менше сумні й пригноблюючі рефлєксії мусить викликати вся та кампанія, яка велася у звязку з розправою поза судовим будинком. Ганебна кампанія, від якої можуть вмити руки обвинувачені та їх оборонці, але від якої не зможе вмити рук ціле громадянство, до якого належить більшість обвинуваченых. Кампанія, повіяна атмосферою того самого доносництва й тої самої брехні, яка найшла такий яскравий вислів на сторінці „Нає Фрає Пресе" у твердженню визначного сіоністичного діяча й письменника Сальтена, що переїздив крізь Львів і тут збирав інформації у споріднених йому колах, що, мовляв Українці не лише викопали атентат, але й самі признаються до нього!

Завтра западе присуд. Ми ждемо його рівнодушно. Він зможе що найвище поставити точку над „і", а не зможе змазати його. Шости тижневий процес, ведений серед напруженого зацікавлення, закінчився серед настрою нудьги й переситу. Баговиння заносило надто важким сопухом і ми дихали ним надто довго. І тільки з вражінням баговиння можна буде згадувать його.

І. К—н

Чи Женева проти Москви?

Невдача Франції? — Пропозиції представника СРСР. — Що значить льондонська формула? — Два осередки політичної орієнтації.

Льондонська конференція скінчилася — впевняє вся преса — успіхом Англії. Франція в останній момент пристала до її становища. Цей вибір торкається покищо самого питання: — чи йти в европейській політиці надалі з Англією? Франція не мала вибору, як довго уряд СРСР. не був для неї гарантією союзу з одноцільною російською державою, що має з Францією спільного ворога. Німеччина — колишній ворог Росії, перестала бути цим ворогом.

Майже одночасно з підготовленнями до льондонської зустрічі заворушилась совітська дипльоматія. Представник СРСР. у Парижі Красін, заявив, що його уряд готов піти на уступки щодо сплати передвоєнних довгів російської держави супроти Франції. Принципіяльне питання, на якому роками стояв непохитно совітський уряд, нараз прибрало мягку форму чемної пропозиції. Діло було тільки в тім, щоби старі довги счеркнути до 40 проц. висоти; не з принципіяльних мотивів, а в наслідок слабого фінансового та господарського стану держави. І замісць сплати золотом прийняти — паперові франки. Пропозиція була скромна. Французькі вірителі мали би одержати в суті річі десяту частину своїх претенсій. Правда, що Красін не забув додати важного пояснення: СРСР. не вяже цієї пропозиції щодо сплати довгів старого режіму з домаганням, яке ставив увесь час, щоби одержати міжнародню позичку. СРСР. залежало тільки на зміцненню торговельних зносин з Францією і підписанню тривкого торговельного договору.

Що скривається за цією новою пропозицією? Перш усього бажання стримати Францію перед підписанням гарантійного пакту. Подорож Бріяна до Льондону мала бути новою спробою зміцнити нитки західної дипльоматії, яка працює над забезпекою миру не спускаючи з очей небезпеки, що йде від східної дипльоматії — з Москви. Льочдонські розмови зупинились покищо на провізоричній новій формулі. Та дипльомати розуміють, що це значить: коли Німеччина на підставі цієї формули ввійде до Ліги Націй, констеляція европейських держав мусить змінитись негайно. Адже гарантійний пакт не має иншої мети як створити нову констеляцію держав. Хоча нині західно-европейська дипльоматія вже не погрожує спільним большевицьк. фронтом, та суть її заходів лишилась та сама: — Женева має бути противагою Москви.

Всі европейські народи мусять нині вибирати між цими двома орієнтаціями; перетворення европейської карти повільною зміною думок між представниками народів та держав, рішенням окремих міжнародніх комісій і революційними засобами комуністичної політики, яка хоче починати перебудову суспільних організмів віднизу, передавши всю владу пролєтаріятові який спершу перетеребить шкідливу буржуазію, загрозну фальшивими класовими ідеями. Політика комінтерну користується щораз більше делікатними способами европейської дипльоматії в рукавичках. Представник СРСР. у Парижі уважав вказаним доказувати, що участь його уряду в мароканській війні проти Франції є чистою видумкою. Та ці докази мало переконали Бріяна, коли він прочитавши їх, сів на поїзд у напрямку Льондону, де на нього не ждали англійські дипльомати з простягненими обіймами.

А проте Франція була приневолена згодитись і на студену льогіку на-пів байдужої Англії, і на товариство Німеччини в Лізі Націй. Панує погляд, що візд німецьких представників до Женеви буде першим промощенням шляху для представників СРСР., які забажають боронити своїх ідей навіть з трибун такої ненависної їм інституції. Мало політиків вірить уже нині, що

Джерела нафти та одного великого конфлікту.

Справа Мосуля.

Нафта є недурно запальним елементом. Вона роспалює політичні пристрасти не менше як инші предмети. Коли згодом історики подадуть до відома нашому молодшому поколінню поодинокі моменти закулісової дипльоматичної боротьби за Галичину, бориславська нафта гратиме в цій історії неабияку ролю. Якби кожний нарід, що мав на спірній території нафтові чи инші золотодайні терени, заявив був одній з могутніх держав: „відступаю тобі нафту, але розсуди справедливо мої національні домагання" — то нема сумніву, що карта Европи та Азії виглядала би зовсім иначше.

Одним з найкращих прикладів політичної могутности нафти є справа т. зв. Мосуля, про яку вряди-годи згадується при англійській політиці в Азії.

Це є одно з найбільше заплутаних питань залишених повоєнній дипльоматії, дарма, що далеке від актуальних справ европейської метушні. Мосуль, що лежить над Тигром, між французькою Сирією і Персією, має неоцінені копальні нафти. А що для Англії, володарки морей, нафта є такою самою необхідною стихією як вода, Мосуль став для неї справою першорядної ваги. Минулого року мало не прийшло з цього приводу до збройного конфлікту між Англією і Туреччиною. Посередницею виступила Ліга Націй. Нині спеціяльна міжнародна комісія склала довге справоздання зі своїх розслідів. Звідки почався згаданий конфлікт?

Коли Туреччина програла війну, Франція по перемирю в Мудрос, відступила територію довкола Мосуля Англії, застерігаючи собі велику участь в експльоатації нафти. Англійські війська зайняли т. зв. вілает Моссуля. Одначе уряд Ангори запротестував проти цієї окупації, вробленої без порозуміння з Туреччиною. Туреччина домагалась справедливого розмежування кордонів між своєю територією й Іраком, „самостійним" королівством під протекторатом Англії. Не було це легко, бо обі держави хотіли доказати право на свої території, захопивши їх силою. Коли у вересні минулого року справа пішла до Ліги Націй, обі держави заявили, що згодяться на її рішення, але ставили заздалегідь протилежні тези. Англія твердила, що вілает Моссуля належить дефінітивно до Іраку і що треба перевести кордони, рахуючись з домаганнями наскрізь льокальними; Туреччина домагалась загального рішення відносно всієї мосульської території.

Переведено провізоричну лінію на зїзді у Брюселі минулого року і комісія почала досліди. Вона складається з бувшого мадярського президента міністрів Телекі, шведського амбасадора в Румунії Вірсена і бельгійського полковника Павліса. Вислухавши урядів у Льондоні та Ангорі, поїхали вони на два місяці до Мосуля. Обїхали всю територію, знайомились з настроями населення всіх суспільних кляс, прирівнювали його з мапами та підручниками. Комісія не пішла за домаганням турецького уряду, щоби зробити плебісцит, тому, що населення не є підготовлене до такої складної процедури і вона воліла зібрати якнайбільше обективний матеріял з географії, етнографії, історії та економії.

Висновки, до яких вони дійшли беруть за підставу принцип, що найкорисніїшим було би для населення, якби спірної території взагалі не ділити. Аргументи економічні та географічні, а також настрої більшости населення промовляють за приєднанням до Іраку всієї південної території, від провізоричної лінії, яку прийняли в Брюселі. Та ось застереження: спірна країна мусіла би залишитись 25 літ під опікою Ліги Націй і треба би признати автономічні права Курдам. Курди, які творять більшість населення у вілаєті Мосуля, не є Турками, але належать по своїй мові до Арійців. Якщо контроля Ліги Націй мала би скінчитись по чотирох роках, а Курди не одержалиби заспокоєння своїх домагань, комісія є пересвідчена, що більшість населення заявилась би радше за суверенністю Турків як Арабів. Крім цього комісія заявляє, що для спірної території краще було би жити під суверенністю Туреччини, „якої внутрішній устрій і політична ситуація є без порівняння тривкійші, як Іраку".

Як видко, комісія явно проголошує оборону турецької тези, і тому Ліга Націй, в якій Англійці мають такий вплив, матиме у вересні чималий клопіт. Згадана комісія признає, що Англія має тільки моральні дані на управу Мосулем. Та з менту, як Ліга Націй не розпоряджатиме там реальною силою, а Ірак не зможе мати піддержки з боку Англії, Мосуль вернеться до Туреччини. Королівство Іраку тримається лише на англійськім протекційнім могузку.

В усій тій справі варта підкреслити факт, що перший раз в історії два народи, один европейський, а другий азійський, годяться на розсуд їх справи перед Лігою Націй. Ситуація не є легка, коли зважити, що діло йде про переведення межі на території, яка від непамятних часів знала тільки мілітарний деспотизм — вавилонський, асирійський, перський, грецький, римський, арабський та турецький. Спір іде між такими нерівними державами щодо сучасної культури як Англія та Туреччина. Комісія ствердила, що між місцевим населенням дуже важко доглянути ясні та сильні симпатії в сторону цього або иншого політичного напрямку та державної сили. Англійська статистика каже, що населення цієї території є таке: 66.000 Турків, 450.000 Курдів, 180.000 Арабів, 65.000 несторійських христіян і 18.000 Жидів.

Справа стоїть так: Англія покличеться на свій договір з королівством Іраку, потверджений Лігою Націй, і домагатиметься продовження мандату над цією країною ще на 25 літ, вважаючи, що це найкраща розвязка. Вона сильно вражена справозданням спеціяльної комісії, яке не висловлюється прихильно про англійську адміністрацію на спірній території. Хоча й Туреччина заявила, що годиться на мировий суд Ліги Націй, можна сумніватись, чи вона зречеться своїх національних прав.

Нафта в Азії ще надовго підтримуватиме вогонь в европейській політиці.

рішення Ліги Націй мають силу лагодити, великі конфлікти від яких Европа кидається у судорогах. Але всі вірять у велику силу пропаганди, яка може защіплювати ідеї на підхожім грунті і паралїжувати вляни наймогутнійших держав. Нинішна Москва дала тисячні докази такої сили. Хоча сучасна Ліга Націй є майже безсильна, поволі вона може щораз більше зміцнювати свій авторитет і полагоджувати бодай малі місцеві конфлікти, які часто зростають до міжнародніх. В атмосфері непевности і вічної загрози, міжнародній трибунал з компетенціями Ліги має хоча би тому своє значіння, що старі боги авторитету захитуються щораз більше на своїх престолах.

Покищо ні Женева надто різко не виступала проти політики Москви, ні Москва проти Женеви. Нові констеляції, що творяться в европейській політиці можуть довести до зміцнення конфлікту між цими двома осередками світової політичної орієнтації.

По широкому світі.

Французька нота у відповіді на німецьку буде незвичайно коротка, бо матиме 150 слів.

Російсько-німецькі перегоовори в справі торговельного договору продовжуються між німецьким амбасадором у Москві і Чічеріном. Попередні переговори почались у Берліні між Штреземаном і Літвіновим.

Справа оптантів німецько-польських мала заважити на рішеннях при льондонських переговорах. Офіціяльні англійські кола є дуже невдоволені становищем Польщі у відношенні до німецьких оптантів.

Справа польських та чеських кордонів відкладена, за згодою представників Англії та Франції, на пізнійше, щоби покищо вона не розбила переговорів про гарантійний пакт. Англійський „Дейлі Телєграф" підкреслює, що таке тимчасове полагодження цих важних питань відбирає чимало вартость льондонському порозумінню, бо ці питання можуть підірвати гарантійний пакт пізнійше.

Італійська преса годиться зі становищем англійського денника „Дейлі Телєграф", що як довго не порозуміння між Німеччиною і Польщею буде трівати, до цього часу справа европейського миру буде загрожена.

У Марокко воєнна ситуація поправляється в користь Французів.

Грецький уряд видав декрет, який вводить кару смерти для директорів банку, що займаються валютовою спекуляцією.

Андрій Чайковський. 9)

Гулка і Смулка.

Гумореска.

(Докінчення.)

На те каже його голос:

— Смійтесь з цього. Саме є ще одна така хороба у псів, що він гризе і проковтує дерево, шкуру, камінці, та це зовсім не те, що скаженина. Є инші методи, щоби скаженину пізнати...

— Найкраще і найпевнійше було би — каже якийсь инший голос — цати скаженій, чи там підозрілій собаці себе покусати, і виждати, які будуть наслідки.

Всі засміялись, а голос Смулки каже:

— Без жартів, панове, спосіб є такий, щоби собаку підозрілу держати в заперті так довго, поки не здохне. Її поведінка, особливо перед смертю, параліч, судороги і т. и. такі характеристичні, що не може бути двох думок, що собака була скажена...

Гарно говорив цей голос, та Смулці дивно стало, звідкіля він се знає, бо за таке чув перший раз зроду...

Смулка розплющив очи, і від цього, що побачив, цілий задерев'ів.

Напроти його сидів на лавці сам він, самісенький, ріднісенький.

— Господи — подумав Смулка — я очевидно збожеволів... Такі божевілля між людьми бувають. Він нагадав собі зараз Достоєвського „двойника" і задеревів ще дужше... Та від чого це мені таке сталося? Я-ж так дуже наукою не перемучився, а коли я не збожеволів, студіючи джерела римського і церковного права, то від австрійських параґрафів не повинно би мені нічого статися. Він мало не заплакав над своїм нещастям...

Щоби не попасти в розпуку, то він зібрав усю силу своєї волі і хотів ще раз перевести аналізу свого „я".

Дивиться на своє „напротив" пронизливо, начеб його хотів зїсти. Дивиться на кожну рисочку і хоче знайти конче якусь ріжницю між собою і ним, хоч він знав своє лице бодай із дзеркала. Не знаходить жадної ріжниці. Його зачинає огортати розпука.

А цей другий „Я" дивився преспокійнесенько на його, та ще підсміхається. Те саме написано в „Двойнику" у Достоєвського...

Смулка береться за останню спробу, яка йому ще осталась...

— Ви Гулка — крикнув — до нього цілою силою голосу, достоту, як потопаючий вимовляє останнє слово, коли йому вдасться з води голову піднести...

— А виж Смулка! кричить він до його таким самим голосом...

Від цього Смулці відразу полекшало. Пізнав зараз, що він то не він, значить, що він не збожеволів, не двійник...

Але його взяла страшна лють на цього чоловіка, що тільки через його і з його причини витерпів. Тепер пора за все йому відплатити...

Та заки позбирав думки і міркував, якби це зробити, щоб його болюче вколоти, Гулка його випередив...

Поволесеньки та спокійно, начеб слова цідив через густе сито, він питає:

— Чи ви вже заплатили вашого кравця? Він мене кілька разів упоминався на вулиці за ваш довг...

— Зась вам до мого кравця, ви за мене платити не будете — відрізав Смулка зараз.

— Певно, що не буду, але ваша неточність у плаченні була для мене дуже не мила, саме тому, що ви до мене такі подібні, і бідний чоловік міг подумати собі, що то я такий неточний...

Смулка зараз собі подумав, що між ними є велика ріжниця: Смулка гарячо купаний, а Гулка спокійний, але його резони в тій боротьбі дуже добрі, а у Смулки таких резонів більше, як у його...

Гулка цідив далі:

— А шевцеві ви заплатили три золоті за підбиття чобіток? Він теж у мене упоминався...

— А ви за мене не заплатили?

— Нема дурних...

— Шкода — каже — ми би були скаїтувалися, бо бачите мене тягали на поліцію за цей вами сфальшований вексель у Шульбаума, я трохи у холодну не попав, поки не вияснилося, що то не я підписав на векслю професора Штріка, лише ви...

— Ви брешете, крикнув він до Смулки.

— Ну не сердьтеся, як що ви цей вексель заплатили, то фальшування вам не повадить, професор вам вибачить...

Гулка вакусив зуби, а Смулка говорив поволеньки далі:

—А з панною Корнельцею ви одружилися? Чи погратулювать вам?

— Корнельцю відступаю вам з її товстеньким батеньком і пань-маткою...

— Дуже вам дякую, та вже, будь ласка, додати ще тих три тисячі золотих, що вимантили від її батька з титулу посагу...

Гулка кинувся на Смулку з кулаками, та другі його здержали...

— А стрічалися ви ще коли з Войтком, опріч того як на Погулянці? Чомуж ви йому не сказали гасла, за яке він вас питав? Як воно не обережно без гасла на війну пускатись, хіба ви у війську не слу-

Вже найдешев великий транспорт всіляких
ФУТЕР
КОНФЕКЦІОНОВАНИХ І В ШКІРКАХ
до магазину і робітні футер
ст. СТЕМПКОВИЧА
Львів, площа Капітульна ч. 2.
Заведення виконує всілякі замовлення з уваженням моди для Пань і Панів, совісно, по невисоких цінах. Запобігливість вчинює замовляти футра як також полагоджувати всілякі переробки і направи в найвеличнішім — якім сезоні. Проти жадати проспекту условій кредиту. 2222 9—1

У Шанґхаю Англійці та Китайці почали переговори щодо встановлення ладу. Англійці поставили абсолютне домагання, щоби привернути мішані судові трибунали, як це було перед заворушеннями, також мішану китайсько-чужинну комісію для переговорів у справі китайського представництва у міському парляменті.

Страйк у Парижі банкових урядовців загострився. Частина урядовців пробувала викинути з банків тих, що зломали товариську дисципліну і почала бійку з поліцією.

Совітський поїзд на лінії Смоленськ-Минськ, що віз амуніцію та поживу для війська, вилетів у вздух, в наслідок підкладеної пекольної машини.

У Брюселі починається 15. ц. м. святочний зїзд представників соціялістичних партій, з нагоди 40-літніх роковин основання бельгійської робітничої партії.

У. С. Р. Р.

Українізація кінотеатрів.

ВУФКУ (центральна установа кінотеатрів) почала українізувати щойно тепер кіна, переводячи російські написи на фільмах на українські й вводячи в кіновий репертуар українські пєси. З огляду на велику культурну ролю кіна, яке в містах відіграють зрусифіковані елементи зпоміж робітництва і службовців, українізація кін матиме крім загально культурного значіння також спеціяльне значіння, як засіб прищепити зрусифікованому місту знання української мови.

Усталення українського правопису.

Народній Комісаріят Осьвіти утворив спеціяльну комісію для усталення українського правопису. До роботи притягнено багато кваліфікованих наукових сил. Робота має бути закінчена до 15 жовтня.

Урожай на Україні.

Урожай на Україні проти сподівань випав дуже добрий, але не скрізь рівний, а не бракує місцевостей, де є значний недорід і брак збіжа. В деяких місцевостях урожай випав так добре, що десятина збіжа дає 150 до 200 пудів. Якість збіжа також добра. Сподіються також доброго урожаю окопних ростин. Жнива проходять при добрій погоді. По приблизним підрахункам Україна дасть коло пів мільярда пудів хлібних лишків для експорту. Експорт вже почався. Одночасно прийнято заходи для забезпечення хлібом тих околиць, в яких є недостаток збіжа.

(Вістки про урожай на Рад. Україні є неясні й суперечні. І так деякі джерела говорять, що навпаки, ціла південна полоса України, Чорномор'я, знову навіщана неврожаєм, і то в катастрофальних розмірах. Тому з остаточною оцінкою становища треба стриматись до оголошення офіційної статистики).

Боротьба з неграмотністю.

Комісаріят Народньої Осьвіти постановив збільшити акцію боротьби з неграмотністю. В цій ціли вирядковано 1,500.000 букварів для неграмотних, які від 15. серпня почнуть розсилати на провінцію. Крім букварів буде вислано значну кількість різного иншого навчального приладдя.

Українське студентство і ЦЕСУС у міжнароднім житті.*)

Щоб дати таку чи иншу оцінку діяльности й значіння ЦЕСУС-а (Центр. Студ. Український Союз) в міжнароднім житті при сучасних обставинах, необхідно пригадати собі деякі факти з минувшини. Опірні точки минувшини, які дадуть нам змогу робити відповідні висновки, це: 1) роля українського студентства та його Централі до війни, 2) та сама роля на початку повоєнного періоду (перед заснуванням ЦЕСУС-а) й, нарешті, 3) останній період за істнування ЦЕСУС-а.

Перед війною українське студентство, чи пак: його Централя у Львові, не залишили майже ніяких слідів своєї участи в міжнароднім житті. Це сталося з багатьох причин.

Першою й, думаю, найголовнійшою є те, що до війни взагалі міжнародній рух, — не тільки студентський, але й загально-громадянський — був незвичайно слабий. Тоді ще не було таких численних і широких міжнародніх студентських організацій, які примушували б українське студентство зацікавитись міжнароднім рухом. Зїзд славянських студентів у Празі, як мені відомо, був одиноким на протязі цілого довоєнного періоду ширшим, міжнароднього характеру форумом, на якому українське студентство познайомило з собою студенство инших народів. Але й цей виступ у порівнанні з виступами студентства инших народів (Чехів, Поляків) був доволі скромний і робить враження, що тодішні представники нашого студентства не почувались на зїзді рівними серед рівних. Трохи певнійші й сильнійші позиції займало передвоєнне студентство на менших льокальних форумах, головно у Відні серед гуртка славянських студентів, де Українці велася спромоглись відіграти видатну ролю.

Поруч цієї причини на перешкоді стояло й загальне европейське політичне положення, яке сильно спиняло ширший розвій міжнародніх студенських взносин. Колиб цих двох причин і не було, то думаю, що та дрібна, але важна праця, яку українське студентство мусіло вести на кождій ділянці нашого національного життя, головно по селах, у читальнях, Січах і Соколах, боротьба за університет і т. п., не залишилаб багато енергії для праці в міжнароднім житті. Нарешті, поминаючи згадані, від студентства незалежні перешкоди, лишаються ще наші питомі риси — провінціоналізм і загумінковість, які крутять залюбки нашим студентом довкола вузьких власних дрібничкових інтересів і не дозволяють йому вийти на ширший простір та втягнути в круг свого ділання справи загально національного характеру, головно міжнароднього, як перші і найважнійші.

Війна перервала й цей невеличкий білянс нашої міжнародньої діяльности і, річ природна, звела його до нулі. Зате повоєнні часи принесли основну зміну в цьому напрямі. Війна і повоєнна доба примусили загал студентства покинути рідні землі, розкидали значні його маси по всіх закутках світа. Український студент, який за світової та української війни кинув свій загумінок і пройшов у боєвих лавах майже всю свою Батьківщину від Попраду по Кавказ, а також великі простори чужих земель, стає скитальцем, для якого не істнує обжемення простору. У сотках міст цілої Европи, Канади, Куби, Конґа, Марока, Єгипту, Мадагаскару, Манджурії стануда стопа українського студента-скитальця.

(Докінчення буде.)

Ігор Федів.

*) З огляду на те, що наше громадянство дуже слабо поінформоване про студентське життя, вважаємо вказаним помістити статтю одного з його представників на чужині, з ширшим характером (гл. „Студеньський Вістник" серпень ц. р.)

Редакція.

НОВИНКИ.

— Конфіската. Вчорашнє (182) число „Діла" сконфісковано за один устуа передової статті п. н. „Посвід минулого", за кінцевий виїзд п. М. Твориала в статті п. н. „Польська політика й село", та інформаційну згадку про акцію Американців Українців в звязку з побутом в Америці мін. Скшиньского (статти „Польсько-німецька господарська криза" і за інформації з поза тюремних мурів (дві новинки). Цікаво, що сконфісковано теж половину новинки „Хто їде залізницею — підозрілий", яка була буквальним перекладом нотатки на 3. стор. 221 числа „Робітника" під тим самим наголовком (у рубриці Curiosa).

— Продають і купують, а третій терпить. В Стрию міська громада продала військові міські бараки. Те, що в бараках живе 116 родин — нічого обі стороні не турбувало. Військо бараки купило й на 18. ц. м. заповіло „евакуацію", бараків при помочі жовнярів і поліцаїв. Можливо, що військова Управа тому так спішить з викиненням більше сотні родин на вулицю, бо тепер ще можна від біди ночувати під голим небом, а за кілька тижнів підуть дощі й буде вже важче. Виходить: що не ляхи за нелюдяність, а напаки хвалити за виразумілість і доброзичливість треба військову владу в Стрию...

— Катастрофальна буря. Вчора перейшла широкою смугою повіт Східну Галичину раптова й нагальна дощева буря. Над Трускавцем обірвалась хмара; сила домів, м. ін. купелеве заведення, залита й знищена. Теж саме Дрогобич майже в цілости залитий, що вдалось дощеві тим чекше, що люде не мали змоги ставити чола стихії. Як відомо, дрогобицький магістрат заключив односторонній контракт з місцем, і в той час, коли календар каже, що на небі повинен світити червоний кружок, дрогобицькі ліхтарі сплять. Тому й потоп ішов у пітьмах.

— „Українсько-чаські культурні відносини". У зв'язку з дописом з Праги під повищим наголовком в числі „Діла" з дня 12. цвітня п. р., в якому представлено внутрішні відносини в „Громадськім Комітеті", Повязація Загальних Зборів К-ту з дня 8. серпня б. р., зі підписами пп. Теличка, Грабова й Шоколова просить нас заявити, що Український Гром. К-т не є організацією Надпрягщини, лише обєднує в собі громадян усіх українських земель, що внутрі У. Г. К. не велися й не ведеться особиста боротьба проти М. Шаповала, а велася акція за одповоднення цієї організації від протистатутярної самовільної поведінки її дотеперішньої Управи в складі М. Шаповала, Н. Григоріева і М. Галагана, і що в цій акції не вжито ні разу таких засобів, як доноси і спротиви перед чехословацькими урядовими чинниками, а навпаки, вся акція велася на українському громадському форумі внутрі самої установи.

— Д-р Олександер Марітчан іменований 3. серпня ц. р. італійською університетською групою Міжнародньої Університетської Федерації для Ліги Націй в Римі її почесним членом. Згадана італійська група є Членом Унії італійських університетських Т-в, яка обймає репрезентантів 21,300 італійських студентів.

— Залізнична катастрофа. Між Парижем і Бульон, на станції Аміен, поспішний поїзд викотів з шин. 14 осіб убитих, 166 раненних — з чого 71 небезпечно. Подорожніми були здебільша літники; причиною катастрофи хибний знак зворотниці. За цим поїздом їхав другий, що віз франц. мін. зак. справ Бріяна, який вертався з Льондону. Машиністови вдалось вчасно стримати поїзд на 100 метрів перед місцем катастрофи. Якби це був цілий поїзд, Бріян міг би також попасти між жертви.

Бібліографія.

КНИЖКИ:

Іван Тобілевич: ЧУМАКИ. Комедія 4-ох дій, ст. 60. Вид. Книгарні Наук. Тов. ім. Шевч. 1925.

Д-р Мих. Лозинський: МОЄ СПІВРОБІТНИЦТВО З ПРЕЗ. ПЕТРУШЕВИЧОМ. Львів, 1925. Нак. „Нов. Часу" ст. 44.

БОГОСЛОВІЯ. Науковий теологічний журнал т. III. кн. 3. Львів, Коперника 36. Зміст: Д-р М. Чубатий: Про правне становище церкви в козацькій державі, Д-р Р. Кольчевич: Правна суть конкордатів. — Т. Т. Ганущинський: De ucrainis S. Scripturae versionibus, — о. д-р И. Співий: Св. Тома з Акіну і схоластика. — Огляди й оцінки. — Вибрані питання. — Всячина. — Хроніка. — Богословське Наук. Т-во. — Книжки і часописи.

ЖУРНАЛИ:

„СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСТНИК". Серпень ч. 8. Прага. 1925. Зміст: Микола Масюкевич: У третю річницю. — Ігор Федів: Українське студентство і ЦЕСУС у міжнароднім житті. — Петро Ганущинський: ЦЕСУС як чинник в українськім суспільнім житті. — О. Олесь: З нових поезій. П. Чимчикевич: Літературні космополіти. — І. Бочковський: Роля студентства в житті нації. — С. Моренко: Тяжко національної неволі. — З життя українського студентства. (Дописі з місць). — Лесь Рудий (Відень): Шлях до економічної незалежности українського студентства. — Радянське шкільництво. — Проф. Дм. Антонович: Українська Студія Пластичного Мистецтва у Празі. — З життя чужоземного студентства. — М. М.: Перед двома конференціями (Женева — Копенгага). — Хроніка. — Український спорт: Інж. О. Єремів (Голова Укр. Центр. Спорт. Союзу). Перед студентською олімпіядою. М. Гадзінський, Легко-атлетичні змагання в Подебрадах. Футбольовий матч у Празі. — Генеральний плян Першої Загальної Університетської Олімпіяди Мистецтва, Науки та Спорту в Римі року 1926. — Бібліографія. — З чужої преси.

СВІТ ДИТИНИ. Ілюстрований журнал для дітей, річник VI., липень 1925, ч. 7. Зміст: 2. Нуся: Клопоти Марійки, 2. О. Білоусенко: Сон літом, 3. Антін Лотоцький: В Зелену Суботу, 4. Петро Люпенко: Співак цвіркун і богатир хомяк, 5. Г. С-люк: Промінчики, 6. Богданко: Прокороку, 7. Яр. Мандюкова: Про хлопчика що вчився чарів, 8. Співанки, 9. Богданко: 10. І. С-люк: Метелик, 11. Богданко: Співаночка, 12. Яр. Мандюкова: Прогнання Запорожців із Січі, 13. П. Карманський: До образу Лідусі, 14. О. Білоусенко: Сон, 15. В. О. Конор-Вілінська: Вентерець, 16. М. Рубакін: Як звірята працюють та добувають собі їду, 17. Е. Турула: Пильний школярик, 18. Сміховинки, 19. Загадки.

жили? Бачите, помив вам ребер, побив пику, нарушив зуби своєю різницькою лабою, а всього того не було би, як би ви були знали гасло, яке я з ним вибрав... І тепер стережіться Войтка, бо при найближчій стрічі, він вам знову всуне, коли йому гаспідського гасла не скажете...

Від мене не вимагайте, щоби я вам гасло це зрадив, бо цього жовнірові під високою карою робити не можна.

Гулка вже був переможений, не говорив нічого. Та Смулка ще усієї своєї муніції не вистріляв...

— А віддали ви вже товаришеви, одному книжки, а другому сюртут? Той сюртут певне говорить вже по еврейськи як рабін*), коли Його молі не зжерли...

Гулка мовчав усміхаючись люто, а відтак каже:

— Послухайте, мій двійнику, що вам тепер скажу, а це вам буде дуже миле, та любе... Ви ходили свого часу на вулицю Векслярську до одної старенької бабусі молоко пити... Вона пристрасно ставляла на льотерію, і просила своїх гостей подавати їй добрі номера, обіцяючи за се, коли виграє, заплатити часть виграного... Отож вона справді раз виграла десять тисяч на ті номера, які ви їй подали.

*) заставити у жидів дати вчити по еврейськи.

Смулка справді нагадав собі заразнею бабусю і цікавий був знати, що сталося далі...

— Ну і що? питаю...

Скажіть гасло, то скажу...

— Його взяла така кортичка, що не видержав, і зрадив йому гасло. Тоді він каже...

— Одного разу йду я вулицею Векслярською, а сердешна бабуся заглянувши мене аж на вулицю вибігла за мною і запросила мене до своєї крамнички! Тут розповіла мені все, гадаючи, що це ви. А додержуючи слова всунула мені в руку нагороду за ваші номера аж пятьсот золотих. І я ті гроші взяв за вас винагороджуючи собі ті всі неприємности, які я мав з вашої причини. А тепер подумайте, хто з нас краще вийшов на нашій скожости...

— І бувайте здорові мій любий двійнику, бо ось моя стація...

Він висунувся як вюн, поміж пасажирів і пропав.

Смулку взяла страшна лють, і крикнув за ним:

— Бодай ти цими грішми подавився!

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

НОТИ:

Г. Квітка — К. Стеценко: СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ, опера в 3 діях, партитура для співу з супр. малої орхестри, переїв ревізію С. Людкевич Львів, Кооперат. „Український Театр" (вул. Руська 18. II. п).

УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКОВНІ СПІВИ на мішаний хор. Збірник І. Володимир-Волинський. 1925. Склад Редакція журнала „На варті".

ЗБІРНИК І. ЛІТУРГІЯ. А. Річицький: 1) Нехай радіє душа Твоя (початок архиерейської літурґії. 2) Другий антифон. 3) Єдинородний Сину. 4) Херувимська пісня. 5) Тебе пісноспіваємо. 6) Отче наш. 7) Єдин свят. 8) У Царстві Твоїм. 9) Прийдіть поклонімось. 10) Світло правдиве ми бачили. 11) Заспівайте Господеві пісню нову (концерт). 12) Богородиці не співущої в молитвах (кондак Успіння Б. М. — замість концерта). М. Тележицький: 13) Церщий антифон. 14) Отця і Сина, 15) Вірую, 16) І всіх і все, 17) „Пасли пастирі"" (пісня про чудо Почаївської Божої Матери — замість концерта). 18) Благословен (після запричастного), 19) Нехай буде імя Господне. З. Кудиновський: 20) Тебе пісноспіваємо. К. Стеценко: 21) Алилуя після апостола. 22) Мивість спокою. 23) Достойно.

З судової салі.

З процесу Єгера, Корнгабера і тов.

Промова заступника пошкодованої сторони, Ст. Паньчишина.

д-ра Льва Ганкевича.

Високий Трибуналю! Наша професія адвокатів-оборонців має певні правила, що походять з нашої практики. Так, як у коваля слідів його праці остають на його мозолистих руках, так і у нас є жилка оборонця не тому, щоби ми неґували право і правду, але тому, що ми бачимо в наших обвинуваченых жертви, з якими ми зживаємося, терпимо і яким ми прощаємо.

Літа праці впевнюють нас у тім.

Але приходять до нас люде инші, що кажуть: нам сталася кривда, нам треба оборони, боронїть нас перед злом, яке ми терпимо від вчинків обвинуваченых. Наша процедура не передбачала иншої категорії оборонців в такому випадку. Ми мусимо і тоді підпятися оборони. Як це погодити?

Звернувся до мене син бідного львівського сторожа, якому сталася велика кривда і просив оборонити його. Я в своїй совісти мусів розвязати проблему, перед якою поставлено мене. І сказав я собі так: що в даному випадку треба вміти поставити границі між цим почуванням до обвинуваченых, про які я вище згадав і почуванням справедливости і права для того, що терпить і що жадає свого права й справедливости.

Сьогоднішній процес — лябіринт, в якому не легко зорієнтуватися. Прокуратор пішов відважно в цей лябіринт і щасливо з нього вийшов. Виступаю першій в цій незвичайній для мене ролі і спочатку мав я цілком оправдані обави, чи мені вдасться вивязатися з неї. Тепер вже не боюся. Прокуратор провостив мені такий широкий і ясний шлях, так докладно і вичерпуюче предложив весь матеріял Високому Трибуналові, що моя роля вже дуже маленька і я осмілююся додати до цієї великої картини пана прокуратора лише кілька загальних штрихів.

Мушу почати від головного будівничого цього лябіринту, а саме Микитина.

Хто він такий? Яка його душа? Він сам говорив, що душа його формувалася на французькій літературі, хоча головний вплив мав на нього „Чорний кіт" Едгара По. А десь вчера чув я, що це нова північно-російська душа в жанрі Достоєвского. Я думав над цею душею і кажу, що вона ні французька, ні північно-російська, а маленька поросятна, здеправована і здеморалізована східно-галицька душа. Микитин, це дитина сутерин, тих страшних сутерин, з вулиці Вірменської, Скарбківської і Стрілецької, повних вогкости без світла і сонця.

Високий Трибуналє. В пивницях не ростуть квіти. Коли одначе порушую цю проблему, ту вічну проблему сутерин і І. поверху, то не порушую її як соціяльного питання. Инші є шляхи й инші є методи соціяльної проблеми і соціяльної боротьби, ніж ті, які вибрав пан Микитин. Микитин не йшов з цих вогких сутерин до сонця, до правди. Він вправді казав нам тут, що рвався до культури, що читав багато книжок, але видко не добрі були ці книжки. Він казав, що займався ідеєю комунізму. Якби хто не дивився на комунізм, чи годиться хто з ним, чи ні, а проте комунізм є певною ідеєю і за ідею мусимо поважати його. Якже виглядала ця ідея у п. Микитина і як він реалізував її?

Він ішов до тих найбідніших, до служниць і, як сказав тут свідок Бумбівна, „нахиляював їх до комунізму", а це нахилювання полягало на тому, що використував їх матеріяльно. Я був дискретний і не питався свідків, як викладав він ту теорію. Але свідок був менше дискретний і відслонив нам серпанок тої ідеольогічної праці. Темою їх розмов була проблема, чи служниця, товаришка даної, має грубі чи криві ноги. При матеріяльному використуванню бідних служанок керувався він критерієм прикмет кухні і врешті вмістив свої ефекти в кухні пана Корнгабера не тому, що там була його серцем вибрана Льоля, а що там були найкращі шинкулі. Але з поправою харчів росла і нова жажда грошей. П. Микитинові вже мало було шинкулів, він захотів ще й грошей п. Корнгабера. Тим більше, що добровільна його служба у п. комісаря Кайдана не принесла йому ших корнетей, яких він сподівався.

Сам початок цього нечуваного шантажу почався досить ідилічно. Винна цьому п. Клімця Корнгабер. Дня 16., 17. і 18. вересня 1924 р. відбувався доразовий суд над Штайґером в справі замаху на п. президента. Цей доразовий суд порушив цілу жидівську суспільність, як це сказав нам слуханий тут, як свідок, адв. д-р Бромберґ. В обороні Штайґера взяли участь не тільки два визначнійші адвокати, але його боронила й вулиця. В жидівських родинах витворилася певного роду істерична атмосфера, щоби за всяку ціну виказати невинність Штайґера. День 18. вересня, хто зна чи не був вершком тих настроїв.

І тоді, дня 19. вересня родиться в голові Микитина злочинна думка легко заробити гроші. П. Клімця Корнгабер виходить до кухні і бачить як плаче Льоля а серце болить Колі (Микитина). І в тій хвилині довідується, що п. Коля знає, хто поповнив атентат. Знає вже від 5. вересня, але аж тепер його так серце заболіло, що мусить сказати правду. П. Клімця кличе свого батька і тут починається перший етап злочину Микитина.

П. Корнгабер, замість віддати цю справу негайно в найбільш компетентні руки у таких справах, а саме оборонцям Штайґера д-рові Грекові і Бромберґові, які в цій справі були найбільше заінтересовані, починає якусь дивну анонімову акцію разом з иншими обвинуваченими. Добирає вещті старого поліційного урядника Дворяцкого, який по виступленню з чинної служби провадив приватне бюро детективів, і цей на свою руку провадить цілком формальне слідство, до чого ані на підставі концесії ані на підставі обовязуючих законів не мав права. Микитин не називає назвиск. Його ідея дуже проста. Він знає переповісім, що ні Фідика ні Паньчишина (про поворот Паньчишина тоді він ще не знав) вже від кількох місяців нема у Львові. За подання назвиск він жадає пять тисяч доларів. Тимчасом історія щораз більше замотується. Обвинувачені сероваджують п. послів а ті, замість звернутися чи до тутешньої поліції чи тутешньої прокуратури, бють у великий дзвін, їдуть до Варшави і спроваджують варшавську поліцію. З кримінальної справи роблять пар екселянс політичну справу. Входить новий чинник — варшавська поліція, яка впроваджує нечувану і досі у нас непрактиковану конструкцію слідства і творить нову концепцію. Львівська поліція без ніякої концепції арештувала негайно на місці атентату людину, проти якої мала тоді ріжні підозріння. Тут не було згори ніякої концепції а тим менше жидівської. Я не входжу в те, чи цей чоловік є фактичним справником, чи всі познаки доконання злочину є правдиві: я констатую тільки факт, що львівська поліція не мала тоді ніякої концепції.

Цілком инакше поступила варшавська поліція. Вона створила насамперед „концепцію": українсько-комуністичну і до неї старалася „допасувати" справника. А коли по двох місяцях справник не дуже „пасував", то без жадних скрупулів створено нову концепцію українсько-національну і старалося „допасувати" до неї ще яких 30 українських інтелігентів ріжних професій і ріжних станів.

Конструкція такого слідства у нас нова і, як сказано, досі непрактикована. Але варшавська поліція завела і нові методи. Можливо, що і львівська поліція ужила чи уживає таких метод, але досі не було бодай випадку, щоби тут на судовій салі публично і явно признався до них якийсь поліційний функціонар. А теж ми чули тут на салі з уст інспектора поліції п. Пйонткевича з Варшави?

Негайно по списанні протоколу виплачує Микитинові п. Пйонткевіч 300 зол., дає фальшивий паспорт на імя Янковского, іменем уряду запевнює йому безкарність і матеріяльне забезпечення. Для перевіренія Микитина справджує п. Пйонткевіч якусь конфідентку мадмуазель Толю, — але тут і перша невдача п. Пйонткевіча. П. Пйонткевіч не поінформувався про смак п. Микитина. Панна Толя була сильно намальована а п. Микитин того не любить; бо він симпатизує з більше природними представницями жіночого полу. П. Пйонткевіч запевнює п. Микитина, що він не буде змушений виступати в суді як свідок, але коли Микитин не вірить і жадає цілком конкретного запевнення, п. Пйонткевіч їде до п. прокуратора Маліни і тут довідується, що це виключене, і що Микитин таки мусить виступити як свідок.

Високий Трибуналє. Це все речі недопускалі зі становиска §. 25 кпр. і як довго нема у нас уніфікації законів і процедури, так довго такі речі не можуть і не сміють бути толеровані на території львівського апеляційного суду. Це було би утворювати якусь нову державу в державі, це було би топтанням обовязуючих законів.

Я вичислив тут всі ті моменти і чинники, які причинилися до повстання цієї жахливої справи.

Негайно з самого початку я звернувся з апелем до обвинуваченых, чи вони підсвідомо не обвинувачені, чи вони самі жертвою провокатора, як вони самі його називали, Микитина, чи обстоюють дальше, що все що сказав Микитин, є правда, і що замах на президента вчинив таки Степан Паньчишин. Я не дістав на це відповіди безпосередно від обвинуваченых, а дальша тактика їх оборони в дальшому ході справи закінчилася відомою вчерашньою заявою, в якій пп. оборонці ще раз з цілою рішучістю підкреслили, що релації Микитина правдиві і що справником атентату на президента був. С. Паньчишин. Остається ще друге питання: чи можуть обвинувачені, виключаючи Микитина, боронитися доброю вірою? Чи справді п. будівничий Корнгабер, про якого ми чули тут на розправі, що він такий апольітичний тип, що тільки працює у своїй професії і старається про свою родину, одним словом тип ідеального філістра, чи може він закривати доброю вірою? Чи не є нотерійно відомою річчю, що саме такі люде як п. Корнгабер незвичайне побоюються і недовіряють таким людцям, за якого себе подавав Микитин. Чиж справді комунізм і комуніст дає такому філістрові певну запоруку довіря? — чи навпаки відстрашує і — наповнює недовірям? А ще коли п. Клімця — якій я не маю причини не вірити — додала, ще п. Микитин комуніст, але тепер вже ним не є, бо йому комуністи не виплачують гажі, те чи п. Корнгабер, як людина, міг мати довіра до такого платного наймита? А далі, чи міг п. Корнгабер, як Жид, мати довіра до чоловіка, що 5. вересня знав, що Штайґер є невинний, а прийшов до нього аж по доразовому суді 19. вересня? А справа грошей? Чиж не зізнала вам п. Клімця, що п. Микитин почав відразу з того, що він не має з чого жити і що мусів продати годинник і черевики...

Чи може заслонятися доброю вірою старий поліційний урядник п. Дворяцкі, який, як вам зізнав тут свідок п. інспектор Савіцкі, побачивши у нього в канцелярії Микитина, схарактеризував його одним тільки але дуже маркантним словом: батяр! Чиж могли вірити обвинуваченні зізнанням чоловіка, який поставив справу так ясно і рішучо: — я виратую вам Штайґера, але ви мені дайте 5 тисяч доларів. Це все представляється так зі субєктивного становища, а як представляється воно з обєктивного? Коли я мав ще деякі сумніви, то розвіяв їх мені цілковито мій фаховий товариш, оборонець Штайґера, слуханий як свідок адв. д-р Бромберґ. Він сказав: Stanowisko moje wobec Dwornickiego było bardzo chłodne. O ile na to mogła pozwolić moja gościnność, byłem także związany grzecznością, ażeby go nie zgasić, ale nie omieszkałem podnieść w rozmowie moich wątpliwości. Starałem się go zgasić w ten sposób, pytając, czy to jest pewna wiadomość zasługująca na wiarę, kto jest ten świadek, jakie jego są motywa, że on dziś, po sześciu czy ośmiu tygodniach wychodzi z wiadomością, kiedy sprawdzenie takiej wiadomości jest bardzo utrudnione... i gdy odszedł, załamałem ręce, bo będziemy mieć nowych świadków którzy będą stwierdzali winę Steigera.

(Докінчення буде.)

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

Український Хор Котка.

Середа 19. VIII. Делятин.
Четвер 20. VIII. Делятин.
Пятниця 21. VIII. Микуличин.
Субота 22. VIII. Микуличин.
Неділя 23. VIII. Яремче.
Понеділок 24. VIII. Яремче.
Второк 25. VIII. Надвірна.
Пятниця 28. VIII. Надвірна.
Середа 26. VIII. Битків.
Четвер 27. VIII. Битків.

115 11—?

Репертуар Українського Національного Театру О. Міткевич.

Бучач:
17. VIII. „Гейша".
18. VIII. „Казка старого млина".
19. VIII. „Ой не ходи Грицю".
20. VIII. „Монахи".
22. VIII. „Сатана".
23. VIII. „Запорожський клад". 131 12-?

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Гінеколог

Д-р Рудольф Брайтер

повернув. 1—2

211 **пл. Академічна 26, тел. 705.**

Дрібні оголошення.

МАЮ торговельний курс, пишу на машині, глядаю посади. Зголошення до Адміністрації „Діло" під „Солідне". 210 1—)

СТАНЦІЯ ДЛЯ УЧЕНИКІВ або учениць у Львові в свящ. родині в центрі міста. — Відділні кімнати з повним удержанням. Вітпівська опіка. Зголошення в Адміністрації „Діла" під „Станція". 213 1—)

О. БЛАГОДІР приймає дальше замовлення строєння й направи фортепянів вул. Сикстуська 11. Дім Шопена. 176 2—

ПОШУКУЄТЬСЯ приміщення при родині для двох (2) учеників IV. і V. кляси. Условини: добра опіка і здоровий харч. Зголошення на адресу: о. П. Куровба, Острів Чорн., п. Борщівці. 201 3—

ПРИЙМАЄТЬСЯ на станцію панночки. Зголошуватись особисто або писемно, можна від 21. серпня н. р. Станиславів, вул. Шевченка 14. 207, 2—3

СТАНЦІЮ найдуть два хлопці або панночки в інтелігентній родині. Адміністр. „Діла" О. Р. 203 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Партитури на малу орхестру і фортепян до пес.

1. Сватання на Гончарівці	по 10	зол.
2. Ніч під Івана Купала	„ 5	„
3. Ой не ходи Грицю	„ 5	„
4. Невольник	„ 5	„
5. Як ковбаса та чарка	„ 4	„
6. Бувальщина	„ 5	„

за один примірник без коштів пересилки як також всі драматичні твори, шминки, мастикс, перуки, крепу до вусів і брів, перуки ріжного рода набувати можна в Кооперативі „Український Театр", Львів. 212 Руська 18, І. пов. 1—3

СЕНЗАЦІЯ!

Вийшла саме брошура

Проф. Д-ра Михайла Лозинського:

МОЄ СПІВРОБІТНИЦТВО З ПРЕЗИДЕНТОМ ПЕТРУШЕВИЧОМ.

Ціна брошурки 50 грошів.

Замовляти в Адміністрації „Нового Часу" 198 Львів, Руська 18. 3-3

ПОВИТУХИ і першорядні положниці заведенні ужинають до тіла немовлят тільки пудри, мила і крему **Bébé** Szofmana.

Пудер лічить всякі недомагання шкіри, мило охороняє перед ними, а крем живиться тоді, коли діланин самого тільки пудру Bébé показалося недостаточним. 1356 2-4

Кава ГАГ

Нешкідлива ✕ правдива ✕✕✕ палена ✕✕✕✕ зерниста кава для загального вжитку

У нинішній добі може вживала родина не виключаючи навіть малих дітей, ситу каву скільки захоче. У кождого першорядного кольоніяльного купця можна знову набувати каву без кофеїни **„Кавуу Гаґ"** звісну з передвоєнної якости по достуних цінах.

Кава ця не має шкідливої кофеїни, одиноко складової части кави, яка викликує безсонність, удари крови і биття серця. Завдяки виділенню кофеїни і звязаного з цим поступом очищення кави осягнено добірний смак і сильний чистий аромат.

„Кава Гаґ" є не лиш поживною, так само, як кождий инший рід кави, але крім цього може заняти місце як благородний напиток на найбагатшім столі.

По прібнім місячнім ужитку „Кави Гаґ" і обсервуючи на протязі цього часу свій стан здоровля, кождий пізнає приємність цієї кави. Особистий досвід буде промовляти далеко краще від наших слів.

Пийте її все, а будете її пити довго, бо хто дбає за здоровля, цей продовжує собі життя.

Пішліть ще сьогодні до свойого купця, домагаючись тільки зернистої **„Кави Гаґ"** без кофеїни.

Жадайте всюди без кофеїни зернистої **„Кави Гаґ"** не лиш в звичайних склепах, але також в цукорнях, ресторанах, готелях і т. п.

Достаточні проспекти на бажання.

Увага: В торговлі знаходиться **„Кава Гаґ"** лиш в оригінальнім опакуванню з ратунковим поясом.

-- **ВСЮДИ МОЖНА НАБУТИ** -- 174 2—5

Репрезентант — **ЗИҐМУНТ СОЙХЕР, Коломия.**

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 184 (10.567). Львів, середа 19. серпня 1925. Почтову належність оплачено гуртом. Рік [illegible].

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Угорщині 5 шт. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

В справі внутрішньої політики.

Знаменною рисою української політики останніх років — її декларативний характер.

Політична діяльність вичерпувалася головним чином „заниманням становища", ухвалюванням резолюцій.

Тріумф політичної „стилістики"... Звертано головну увагу на форму („щоби ніхто не усумнився відносно політичної лінії"), а менше на суть: як актові, що спричинив „заниманя становища", протиставитися ділом, хто і як має виконати дану ухвалу.

Люде призвичаювалися до гострих слів, з якими не йдуть в парі діла.

І з часом вйплекався у нас тип політика, який захоплюючо проповідує великі гасла, а одночасно не здатний до ніякого особистого зусилля. Революціонер в чотирьох стінах і за кавярняним столом, а врешгою класичний опортуніст. Від всіх вимагає жертвенности, самопосвяти, цивільної відваги, крім... себе. Гірський потік красномовности на тему „береження лінії", а сам цю лінію в щоденному житті ломить перший.

Розбіжність між словом і ділом спричинила, що так багато ухвал ріжних зїздів та нарад залишилося на папері, не діждалося реалізації.

Звичайно, це впливало на суспільство деморалізуючо. Люде привикали говорити для ефекту, для доброго вражіння, не турбуючись за проводження висловлюваних думок в діло, не беручи на себе відповідальности, втікаючи від неї. Без сумніву, це витвір крайно шкідливий. Він перекинувся з области політики і на другі царини національного життя. Найфатальнійше відбився на університетській справі.

Безумовно, це недуга. І одним зі завдань УНДО — буде взятись за радикальну боротьбу з цією недугою.

Що її спричинило? Перше всього занедбання ділянки внутрішньої політики. Обставини так склалися, що краєвий провід, склеєний у Львові після катастрофи в 1919 р., головну увагу звертав на зовнішню політику, залишаючи на другому пляні справи внутрішні, підпорядковуючи їх першій. Внутрішню політику трактовано зі становища провізорії. Так, неначе би вирішення на міжнароднім арені само собою мало завести українське суспільство до обітованої землі, без якихнебудь зусиль з його боку.

Підносимо це не з метою обвинувачування тодішнього краєвого проводу. Він був у примусовому положенню: йшли дипльоматичні заходи на міжнародній арені, край з запертим віддихом слідкував за ними, чекав на їхній вислід. Краєвий провід стояв перед сформованою ситуацією. І сам піддався суггестії хвилі та запевненням з авторитетних кол. Авторитетні кола підпадали психозі еміґрантських умовин (звичайно доля кожної еміграції)?... Про це в краю не думано, чи пак ці думки стали настирливо насуватися пізнійше, куди пізнійше.

І вийшло так, що краєвий провід замість вести національну політику, базуючи її на тривкій основі розбудови національного життя і точно продуманій програмі діяльности, яка обіймала би всі верстви суспільности, яка обіймала би кожну активну одиницю, ставлячи до неї певні вимоги, даючи їй докладні директиви, що і як робити, зробився органом для виконування доручень.

Занедбано організаційну працю на дальшу мету, не творено підстав під нову політику на полі культурному, освітньому, економічному і т. д., не творено нових організаційних рам, в яких кожна одиниця найшла би своє призначення і несла відповідальність за працю, виладовувала свою енергію, вчилася видержливости, цивільної відваги і таким чином ставала здатною до дальших, більших зусиль. Не організовано в цім напрямі пропаганди, занедбано молодь.

Очевидно, в таких умовинах мусів буйно розцвістися словесний патріотизм.

Все це яко виступає в перспективи кількох років.

А політична саламаха двох останніх літ є грізним memento перед евентуальним повторюванням похибок минулого. Перед УНДО відповідальне завдання. Щоби його виконати, свою діяльність мусить оперти на детайльно розробленій програмі внутрішньої політики. Ця програма мусить бути така ясна і виразна, як ясною і виразною є програма Ст. Грабского і тов., отже одинока програма, яку проводить в життя нововідроджена Польща. І слід тямити, що програма Ст. Грабского є нічим иншим, як повторенням з відповідними корективами того, з чим мали до діла наші предки, починаючи з часів короля Казимира. І чужий і наш власний досвід каже: В теперішніх умовинах політика — це не тільки віча, наради, резолюції, меморіяли, і т. д., політикою є все, а на наших землях політикою є навіть курс для анальфабетів, поміч голодуючому селянству, участь в Йорданськім святі.

М. Струтинський.

Перед II-им Конґресом Інтернаціоналу.

Вступне справоздання. — Боротьба з імперіялізмом СРСР. — Погляд Каутського. — Наслідки визнання радянського уряду. — Спільний фронт. — Опозиція II-го Інтернаціоналу до комунізму.

22-го ц. м. збирається в Марсейль, у Франції, конґрес міжнароднього соціялістичного обєднання. Виконавчий Комітет II-го Інтернаціоналу видав справоздання про загальну політичну ситуацію, яке стане предметом дискусії на конґресі. Центральним питанням цієї ситуації та дискусії є, річ ясна, становище II-го Інтернаціоналу до комунізму.

Дарма, що у згаданім справоздані погляд на цю справу є виключно соціялістичний і то обумовлений партійними інтересами, загальні висновки до яких доходять його автори не дуже сильно ріжняться від погляду буржуазних політиків у справах демократії та культури. II-ий Інтернаціонал бачить перед собою три завдання: боротьбу проти війни, в обороні підстав тривкого миру; боротьбу проти реакції, яка стоїть на заваді визволенню пролєтаріяту зпід ярма капіталізму і поправу матеріяльного стану робітничої класи. В імені всіх цих завдань II-ий Інтернаціонал осуджує дотеперішну політику большевиків.

Коли раніше соціялістичний Інтернаціонал, щоби оминути війни та забезпечити мир, боронив визнання совітської Росії, паралїжував пляни збройної інтервенції на території С. Р. С. Р., нині, на гадку авторів справоздання, це вже за мало. Читаємо там таке підкреслене речення: „Нині не менше поважною журбою є охорона держав сумежних з Росією від російської імперіялістичної політики". А далі таке: „Політика, якої шляхом ішли робітничий та соціялістичний Інтернаціонал і соціялістичні партії в відношенні до Росії, від Гамбурського Конґресу, мусить бути нині доповнена поважною осторогою: всяка спроба російського уряду, щоби поширити кордони Росії на заході, під претекстом революційної діяльности є загрозою великої небезпеки."

У цитованих фразах вражають скрізь терміни „Росія", „російський", а не „С. Р. С. Р." і „комуністичний", а також термін „імперіялістичний". Завойовницька політика уряду С Р. С. Р. не дуже дбає про придбання щораз нових територій, бо й зі старими не в силі дати собі ради; вона тільки поширює свій вплив на щораз дальші чужинні землі, а що сама пропаганда словом не завсіди дає вдоволяючі результати, то уряд, де і коли можна, користується силою зброї. Старий соціяліст Каутскі помістив недавно в брюсельськім деннику „Народ" (Peuple) статтю, де вказує на те, що поневолення Грузії є наслідком такої політики, яка не хоче мати при кордонах своєї держави демократичні республики, що стають самим своїм прикладом, центром пропаганди проти режиму пануючого в СРСР. Сусідство самостійних республик з демократичним ладом є, на гадку Каутского, перепоною для примирення населення СРСР. з пануючою нині радянською системою правління.

Автори згаданого справоздання зупиняються на наслідках визнання радянського уряду европейськими державами і підкреслюють, що це визнання є наслідком їхньої пропаганди, збірних соціялістичних партій. Одначе визнання, як вони стверджують, не дало сподіваних наслідків; ні торговельні взаємини не наладились, ні внутрі СРСР. режим не став лагіднійшим.

Дуже шкідливим став, як каже справоздання, большевизм для чисто професіональних інтересів робітничої класи. Пролєтаріят може дошільно боронити своїх прав, коли він одноцільний, а большевизм розбив світовий робітничий рух на два ріжні табори. Московський центр веде також пропаганду в користь „одноцільного фронту", але II-гий Інтернаціонал відповідає на це так: „Досвід учить нас, чого ми можемо сподіватись від тактики

Red. czas. „Diło" we Lwowie, Pr. 589/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Diło" Nr. 177 (10.561) z dnia 11. sierpnia 1925. pod tytułem: 1) „Harni porywy i sojmowa dijsnist" w ustępach między słowami a) „sprawy" a „Zabahnine" 2) „Rozdil zbiża protyderżawnoju rokotoju" w ustępach między słowami „zorganizowana" a „na dopomohu" b) „rozblasut sprawu" a „Zdajetsia" 3) „Wid Uprawy" w ustępie między słowami „prostori" a „treba" 4) W notatce „Nowynky" cały ustęp następujący bezpośrednio po rubryce „Skonfiskowano" a rubryką „Nowyj czasopys" zawiera znamiona ad 1) zbr. z § 65a uk., ad 2) a i b wyst. z § 300 uk., ad 3) zbrodni z § 65 a ust. k., ad 4 występky z § art. VIII ust. z 17. 12. 1862 Dzup. 8. uznał dokonaną dniu 10. sierpnia 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sopą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 12. sierpnia 1925 r.

Socha.

Red. czas. „Diło" Pr. 587/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Diło" Nr. 178 (10.562) z dnia 12. sierpnia 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Dopomoha selu" w ustępach między słowami a) „wid powynni" a „starostwa" b) „wid powynni" a „widnosna" 2) W rubryce „Nowynky" w notatce a) „Z chaosu rellejinoho żytlia w Polszczi" między słowami „miż tamoszniim" a „prawosławnym" b) od słów notatki „Zakłyk" „sej zakłyk peredrukuwały" do końca artykułu zawiera znamiona ad 1) a b zbr. z § 65a) uk. ad 2) a zbrodni z § 65a uk. ad 2) b występku z § 305 uk. uznał dokonaną w dniu 11. sierpnia 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust, druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 12. sierpnia 1925 r.

Socha.

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 59[illegible]25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Diło" Nr. 176 (10.560) z dnia 13. sierpnia 1925 pod tytułem: 1) „Perehony z potiahom" w ustępach między słowami a) „zubożinnia naselennia" z „Weś rachunok" b) od słów „widnosyn Polszczi" do końca art. zawiera znam. zbr. § 65a uznał dokonaną 12. sierpnia 1925 konfiskatę za za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lw[illegible] dnia 13. sierpnia 1925.

Socha.

спільного фронту в інтерпретації большевиків. Цю тактику приклапають тепер комуністи в синдикалістичній сфері. Коли не вдалась спроба, щоби амстердамському Інтернаціоналові протиставити Профінтерн (професіональний Інтернаціонал), тоді комуністи, під претекстом спільного фронту, рішили ввійти до амстердамського обединання, щоби завести там методи „ячеек" і зерна ворожнечі... Те, що є загрозою для синдикалістичного руху є загрозою і для соціялізму. Ми маємо спільні інтереси, яких боронитимемо тим дощільнійше, чим енергічніше протиставимо комуністичній пропаганді розєднання — одноцільний фронт робітничих партій".

Які-ж виглядн на визволення робітничої кляси зпід комунізму? Автори справоздання глядять на цю перспективу, повні надій: „Правда, значні групи робітників, не тільки в Росії, але й в Німеччині, Франції, Чехословаччині, Італії, Швайцарії, Норвегії і в балканських державах лишаються ще поза соціялістичним і робітничим Інтернаціоналом. Але в міру, як наші ради щораз більше зміцнюються, большевицькі групи й инші групи невідхильно йдуть у розсип". Що-ж? такий символ віри чули ми і чуємо від усіх соціялістичних та комуністичних партій, без огляду на дані їхньої внутрішньої консолідації.

Цікавим є ствердження факту у справоздапні, що росклад комуністичних партій є найсильнійший там, де робітники власними очима бачили „наслідки розєднання"; тому-то там, де не було ні цього розєднання, ні комуністичної партії, як нпр. в Англії, відношення до большевизму, було найбільше вибачливе. II-ий Інтернаціонал сподіється, що зміцнена комуністична пропаганда в таких державах може тільки знеохотити робітників до большевизму, а зміцнити той европейський соціялістичний фронт, який заступає II-ий Інтернаціонал. Наради на найблищому конгресі і його рішення причиняться до освітлення цих взаємин. Раніше побачимо, чи на цьому конгресі пануватиме одноцільна гармонія, висловлена в однозгідних резолюціях.

По широкому світі.

Англія має приєднатись до блокади мароканського побережжа своєю фльотою і цим може відірвати Абд-ель-Крімові контакт з його европейськими доставцями. Така зміна становища Англії має стояти у звязку з останнім льондонським порозумінням, а може являється тільки наслідком останніх невдач Абд-ель-Кріма.

Норвегія побільшила свою територію містом Свальбар (Спіцберген). З нагоди його втілення до норвежського королівства, король видав маніфест, а вся Норвегія прибралась прапорами.

Конференція преси представників держав т. зв. Малої Антанти почалась у Сінаї. Бере в ній участь 30 представників преси Югославії, Чехословаччини та Румунії. Вона є імовірно підготовленням до спільної наради, яку представники цих держав матимуть у Женеві, перед сесією Ліги Націй, щоби скласти спільну заяву в справі европейського гарантійного пакту для оборони власних інтересів.

Процес Садуля, відомого французького капітана, що виїхавши з франц. місією до Москви став комуністом а згодом вернувся до Франції — припинений у Парижі. Мотивом цього скасування є аргумент, що Франція за той час не була в стані війни з Росією, отже комуністичну пропаганду Садуля не можна вважати державною зрадою, на боці ворога.

У Загребі святковано 15 го ц. м. тисячоліття хорватського королівства. 150.000 осіб зіхалось на свято. Крім короля та королевої у святі взяли участь усі члени уряду.

В Японії в Ширане, недалеко міста Нікко, де тепер живе мікадо з жінкою, вибух сильний вулкан.

Новий подружий закон увійшов у силу в чехословацькій республіці. Жінка є зрівнана в правах з чоловіком і користується повною матеріяльною незалежністю від нього; не має обовязку змінити разом з ним місце побуту та осідку. Обоє є обовязані себе утримувати, коли одно стає нездібне до праці. Майно є спільне. Розводитись можуть на підставі спільної згоди, або бажання одного. Мають спільний обовязок утримувати діти.

Найбільший вибір блаватних товарів на осінний та зимовий 167 сезон поручає фірма 4-100
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

Червоний ґенерал.

Вбивство комманданта зад. кавалерійського корпусу Котовского.

Імя Котовского не чуже Україні: його знає переважна населення Херсонщини, Київщини, Поділля та української Бесарабії, про нього певне чували і в Галичині нарівні з іменем Буденного, зокрема-ж сумній його й незавидній славі мали нагоду зблизька приглянутись УСС-и в Одесі. Базою тієї слави була жорстокість і кровожадність, а проте ці широко у военно-революційних часах розповсюднені прикмети не є едині, які спонукують посвятити Котовскому окрему згадку з приводу його таємничої нагальної смерти, про яку голосять лякопічні телєграми. Фігура Котовского і ціла його неймовірна але правдива карієра є надзвичайно характеристичні для тих куріозів, які ми дожили в XX. столітю.

Котовский, уроженець Бесарабії, тамже й скінчив низшу школу та ходив до середньої сільсько-господарської школи, відкіля його й вигнали, коли був у 7-ій класі. Котовский відцурався агрономії і посвятився — бандитизмові. Вкоротці стає він пострахом цілого краю і невловимим предметом ловів поліції, а версія, що це любовна драма штовхнула його на шлях злочину, додала романтичного блеску легендам, які почали кружляти про його розбишацькі подвиги. Зловлений утік раз і другий, аж поки не переніс своєї діяльности на голосний з бандитизму терен Одеси.

Це було 20 літ тому і тоді то Котовский дав себе пізнати в Одесі як один з найсміливійших бандитів великої шайки, що її „спеціяльністю" було спасатися втечею по дахах будинків. Зловили Котовского таким робом, що пожарна сторожа просто затопила стрих пятиповерхового дому, куди він сховався підчас одної великої облави. На суді Котовский представився, як „анархіст-індивідуаліст". Його присудили на 12 літ каторги.

З вибухом революції Котовский — з титулу свого „анархізму" — тріюмфально вертає до Одеси, а кайдани, якими колись був скований, продають на величезному мітингу за 3000 рублів. З розвитком української революції він пірнув у великоміське шумовиння і виринув раптово з большевицьким переворотом. Тоді протягом двох днів він сформував разом зі своїми товаришами „по фаху" Мішою Японцем і Домбровским загін з 5000 душ, які нововаведена в Одесі радянська влада одягла, узброїла й перевела в упривілейоване становище, як головну підпору влади на Херсонщині. Домбровского вбили самі таки його вояки. Японец згинув у виправі проти повставшого Григоріїва (куди на певну смерть вислав його Котовский) і Котовский став єдиним комендантом великого вже тоді відділу, і паном життя та смерти Одеси а то й цілого Чорноморя. Коли вибухає повстання Тютюнника — Котовский топить його у морі крови. Котовский був тим, що справив відому „кріваву ніч" старшинам галицької армії на одеському залізнодвірці й Котовский взагалі був душею радвлади всюди, де — на її думку — треба було зміцнювати її брутальним і безоглядним терором. Однак швидко поміж Котовским і рад, владою вийшли гострі суперечки: в Котовскім жив все ще „анархіст-індивідуаліст" з такою широкою натурою, для якої навіть межі діяльности комманданта дужої збройної сили в часі революційного хаосу були завузькі. Щоби спекатися на якийсь час небезпечного підвладного, радвлада висилає Котовского до Академії генерального штабу. Вийшовши відтіль Котовский стає швидко генералом та обіймає команду над кавалерійським червоним корпусом на Україні, а тим самим доходить до могутніх впливів у державі.

Кілька днів тому вбив Котовского його адютант. Підклад і подробиці вбивства окутані тайною, як таємним було теж ціле життя того небуденного авантюриста.

О. Салїковський.

Посольство української держави до Галичини.

(З недавного минулого.)

I.

Сім правд. — Українці і уряд Скоропадського. — Всеукраїнський Земський Союз. — Арештування українських діячів. — Моє увязнення. — „Передишка", і моя кандидатура в голови дипльоматичної місії. — Я йду на розмову з гетьманом.

Істнує гарна казка про те, як сім лицарів поїхали шукати Правди. Зони її знайшли, але підїхали до неї з ріжних боків і кожний побачив її иншою. І почались поміж ними суперечки, а потім дійшло і до бійки, бо кожний доводив, що тільки та Правда, яку він бачив, є дійсна, правдива Правда, а те про що говорять инші лицарі, — то вигадка, брехня.

Часто буває таке й тепер, і иноді теж доходить у нас до лайки та бійки, бо не всі ми вміємо поважати чужий голос, вірити в чужу сумлінність та правдомовність.

Роблю цю маленьку передмову до своїх спогадів тому, що збираюсь говорити про речі, які багатьом не сподобаються, хоча я ручуся за абсолютну правдивість того, що зараз розповім, — „абсолютну", само собою, настільки, наскільки це може бути приступним сумлінню, розуму та памяти людини.

На сторінках „Діла" мені вже доводилося спростовувати дуже поширену серед нашого суспільства байку про те, що нібито видатні українські діячі не захотіли йти в уряд Скоропадського зараз після того, як його проголошено гетьманом (див. ч. 6. „Діла" за 1924 р. „Як ми складали перший кабінет для Скоропадського".) Не скажу, щоб з великою приємністю, але з патріотичного обовязку і виконуючи волю організованого громадянства цілий ряд поміркованих у своїй політичній програмі діячів мусів негайно вступити в склад гетьманського уряду на певних умовах. Так, на певних умовах, бо не тільки в конституційних державах, але й в абсолютній монархії міністри призначаються на свої посади лише тоді, коли зясована програма та умови майбутньої їх праці. Ті умови, про які я саме згадав, були цілком реальні і досить поміркковані. Вони не тільки не підривали влади гетьмана, але навпаки зміцнювали її. В основі їх лежала широка аграрна реформа без есерівської соціялізації, і колиб Скоропадський її приняв та негайно почав переводити в життя, то може й зараз сидів би у Київі, як зверхник самостійної української держави, бо на його боці булоб багато-мілионове українське селянство, під його владою булаб широка соціяльна база. Але Скоропадський вважав більш відповідним спиратися на поміщиків переважно російських, ніж на селянство, і в цьому корінь його трагедії.

У кожному разі і після того, як не пощастило зукраїнізувати перший кабінет Скоропадського, багато видатних українських працьовників пішло на другорядні посади при гетьманському уряді — як на Україні, так і за кордоном.

По усуненню мене гетьманом з посади київського губерніяльного комісаря та призначення замісць мене губ. старостою росіянина Чарторижського*) я був обраний на всеукраїнськім земськім зїзді членом Управи Всеукраїнського Земського Союзу. На чолі Управи стояв С. Петлюра, заступником його був К. Мацієвич, а решту членів складали, окрім мене, В. Прокопович і М. Савченко-Більський. По всій Україні земство провадило широку культурно-національну працю, переважно в освітній царині і біля цієї праці зосередились усі ті інтелігентні сили, які не були заняті урядовою службою. Дуже швидко виявилося, що культурно-національна праця земства прийшлася не до сподоби впливовим чинникам тодішнього уряду і розпочалася систематична ліквідація її шляхом арештів в адміністративнім порядку земських діячів. За яких 2—3 місяці увязнено та вислано з України поверх 200 осіб. С. Петлюра вже з травня сидів у вязниці, і К. Мацієвичеві та мені тільки й доводилося те робити, що писати папери та особисто клопотатися в Лизогуба й Ігоря Кістяковського про звільнення земських культурних працьовників. У серпні арештували й мене, по наказу китаського градоначальника, після пильної ревізії, яка, само собою, нічого протизаконного в мене не знайшла. К. Мацієвичеві пощастило добитися звільнення мене на другий таки день, і міністр внутр. справ І. Кістяковський навіть приїздив до мене просити вибачення за невдалий крок свого урядовця, але загальної картини це не змінило і атмосфера протиукраїнського терору на Україні залишалася до жовтня, коли в склад уряду увійшли врешті представники українського громадянства у значній кількости**).

Це була „передишка", хоч і дуже коротка, і якраз підчас цієї передишки був виданий радою міністрів закон про акредитування надзвичайного дипльоматичного представництва при уряді Галичини, яка саме проголосила свою державну незалежність від Австрії. Українська дипльоматична місія у Львові мала складатись з голови себто посла, двох радників, секретаря й канцелярії.

(Докінчення буде.)

*) Про Чарторижського див. у „Спомнах" Дм. Дорошенка ч. 1. стор. 65. О. С.

**) Газетам заборонено було подавати відомости про арештування українських діячів. І українське суспільство довідалося, що я був увязнений, з повідомлення „Нової Ради" про звільнення мене з Лукіянівської тюрми. При арештуванні мене випадково виявилася незвичайно ганебна провокаційна історія, що освітлює тогочасні арешти України взагалі та змальовує характер тодішньої виконавчої влади. Про це я докладно розповім деким разом. О. С.

Українське студентство і ЦЕСУС у міжнароднім житті.

(Докінчення.)

Така сама духова переміна захопила й студентські кола инших народів. Взаємне пізнання, звязки, приязнь представників ріжних національностей підчас війни в боєвих частинах чи таборах полонених, нові, по війні зроджені ідеї, гасла та події — викликали відрухове бажання закріпити, зміцнити й надати ширший підклад цим дотепер доривочним думкам, настроям і почуванням. І два роки по світовій різні народів збирається вперше міжнародній студентський конгрес, що проголошує у своїй салі засідань: „Ut omnes unum sint". І хоч клич цей в устах представників деяких народів (Поляків, Французів, Югославян) аж надто разив своїм фарисейством, проте він все-таки потягнув за собою численні маси студентства й дав товчок до широкого міжнароднього студентського руху. Своєю сильною течією він захопив і українське студентство, яке встигло вже до того часу відновити організаційне життя, заложити численні товариства в ріжних центрах Европи і виступити зорганізовано на міжнародньому форумі.

Спочатку це була лиш праця окремих організацій, викликана місцевими потребами й обмежена ознайомлюванням та співжиттям зі студентством кождої даної країни. Лише в деяких випадках нашим організаціям приходилось вносити зі студентством кількох націй (як прим., у Відні в Клюбі Славянських Студентів) або вести систематично, хоч і не на широку скалю, міжнародню акцію (як прим. УАГ. в Празі, при якій була спеціяльна референтура для міжнар. зносин).

Та цей стан швидко змінився. Згаданий вже міжнародній студентський конгрес і заложений на ньому міжнародній студентський союз дав почин до відновлення або створення цілого ряду центральних союзів поодиноких народів. Українське студентство, вже вже раз виступило на згаданому форумі, не могло завертати з обраного шляху. Хоч і не виключно під впливом конгресу, але все-таки в значній мірі завдяки йому, відновив свою діяльність передвоєнний український центральний союз. Одначе, приймаючи инші підстави організації, а головно, поширюючи свою діяльність на далеко більшу кількість організацій і на цілий ряд країв, а не як передвоєнний союз, лише на Галичину, — цей союз треба вважати — не відновленою, а новозаснованою централею. Факт цей став переломовим ментом і в ділянці нашої міжнароднього діяльности. Ставши централізованою, вона тратить відтепер свої давні риси доривочности, гимчасовости, несистематичности і вузькости. Рік за роком вона захоплює щораз ширші кола й все поглиблює та закріплює започатковану чи ведену вже давніше акцію.

Не місце в цій статті вичисляти й розглядати ті здобутки, які ЦЕСУС-ові вдалось осягнути на міжнароднього полі на протязі трьохлітнього його істнування. Все-таки годі не зробити хоч висновків, які насуваються чи по прочитанню відповідних звітів чи по довшій безпосередній обсервації. Хто ближче цікавився цею сторінкою діяльности ЦЕСУС-а, той не може не признати, що не зважаючи на досить невідрадні обставини й на рішучо заскупі для міжнароднього акції матеріяльні засоби, ЦЕСУС-ові, або загальніще — українському студентству, вдалось осягнути дуже багато. Більш того: ЦЕСУС здобув собі на міжнароднім полі (розуміється, студентськім) такі позиції і захопив у своїй міжнароднім акції таку ширину ділання, як ні одна українська організація будь то молодшого чи старшого нашого покоління. Це не виключна заслуга самої централі й студентства, а у великій мірі наслідок деяких специфічних обставин, але всеж на сторінка діяльности українського студентства є одною з найсвітлійших і найбільш почесних у невідрадним теперішнім житті нашої нації.

До осягнення нашої остаточної мети перед нашим народом ще лежить далекий і тяжкий шлях. На цім шляху міжнародня акція є під нинішню хвилю чинником великої ваги. Студентство, як частина нації, взяло на свої плечі частину й цього тягару І з посвятою та вкладом багатьох сил і жертв несе його так, як цього вимагають потреби й добро нації. Не одному народові судилось десятками або й сотками літ нести цей тягар. Мусимо тямити, що може й перед нами десятки літ мозольної праці. І тому праця міжнародня мусить бути тягла, постійна, плянова. У цій праці ЦЕСУС, особливо в теперішній час міжнародніх зїздів, мусить знайти як найширше, найбільше і найщирійше підпертя не тільки загалу нашого студентства, але й цілого громадянства, наскільки вони прагнуть остаточного визволення нашої нації з політичного і культурного рабства.

Ігор Федів.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (183) число „Діла" сконфісковано за половину одного речення зі згадкою про тюремщину.

— **Відгук справи Богаїна.** У Варшаві арештовано чотири жінки, а то три сестри Гольдфарбівни й Густу Гінберг, під закидом участи у висилці грошей з Варшави до Львова для Богаїна з фондів комуністичної партії.

— **Братовбивство.** Онодї на дорозі зарубав між Скнилювом і Львовом уланською шаблею 23-літній Едвард Перунек, рядовик з 14 п. ул., свого 27-літнього брата Івана. Оба вони були на відпустці у Годовичах під Скнилювом і підхмелені вертали до дому на Левандівку. У сварці Іван Перунек витягнув ніж і кинувся з ним на брата Едварда, а той недовго думаючи, з цілої сили дуснув Івана шаблюкою по голові, вбиваючи його на місці. По вбивстві Едвард П. завів трупа свого брата до дому а потім сам зголосився на поліцію. Оба брати були — як повідомляють авторитетні в цій матерії брукові львівські органи — „відомими" в колах ножівників і т. п. механіків Левандівки.

— **Ucrainica.** Паризька „Revue Internationale" з 31. липня містить статтю проф. д-ра М. Лозинського: „Справа поневолених народів у Польщі, відповідь п. Тугутові (на його статтю в „L'Europe Nouvelle" про „національні меншости" в Польщі). Про ту саму справу містить „Revaler Bote" з 27. липня статтю того-ж автора: „Пан Тугут про національні меншости в Польщі". — Далі поміщені статті того-ж автора: „Польсько-жидівська угода й инші поневолені народи в Польщі" в „Lithauische Rundschau" з 23. липня і в „Revaler Bote" з 24. липня, „Новий польський колонізаційний закон" в „Lithauische Rundschau" з 1. серпня.

— **Мало-що не залізнична катастрофа під Львовом.** При перевозуванню возів вискочило зі шин на залізничому мості к. Левандівки під Львовом кілька товарових вагонів. Жертв в житню щасливо не було, але той випадок примусив спинити на кілька годин відїзд та приїзд станиславівських потягів з огляду на забарикадований шлях.

— **Робітнича доля.** Зайнятий у відділі консервації залізн. шляхів робітник Фелікс Загурскі, находючись саме при роботах коло янівського мосту, дістався під колеса переїжаючого потягу та згинув на місці.

— **Вл. Раймонт — пястівським таїнфатором.** В столиці сучасного некоронованого короля Пяста, Вінцентого Вітоса, Вержховавіцах на Мазурах, відбувалися 15. і 16. серпня п. р. величезні паради в честь автора „Мужиків", лавреата Нобля, Владислава Реймонта. З цілої Польщі зїхались туди делегати, раді з оказії втекти на кілька днів з задушливих міст на село, де гостював їх збогатілий на панській політиці „також хлоп" Вінценти. Але видно, що й сам „хлопський" лавреат з великою приємністю приймає чоловбитні, які бе йому політична партія „Пяста" за гонор, який він зробив їй, вступаючи офіціяльно в її члени. Отже Раймонт брав участь у спеціяльному, на його інтенцію відправленому парадному богослуженню на вержховавіцьких полях, приймав опісля дефіляду (sic!) делегацій, промовляв на академії, робив своєю особою сенсацію на мазурському фестині, а сидячого дня (вчора) переїхавши до Кракова, знову грав на полі святочного походу на Вавель і знову робив зі себе видовище в Маріянському костелі. И ще рік, що колиб переведено статистику, хто з присутніх у Вержховавіцах Пястівців читав або бодай на очі бачив „Мужиків" Раймонта — моглаб вийти сенсаційна компромітація. Але це нічого не шкодить. Читати нині „Мужиків" там, що не визнаються в нюансах естетичної критики і так небезпечно, бо ось нпр. „Валька всі", орган „незалежної хлопської партії" після Воєвудзкого, називає Реймонта письменником „наскрізь буржуазійним", що створив у своїому творі „тип закутого хлопа старої дати, який хотів би лише нажертися до-сита сам зі своєю жінкою і дітьми, потім виспатися під теплою періною — а зрештою хай хоч світ валиться. Такого саме закутого, бездумчивого, тупого і впертого мужика польська буржуазія хотіла би всім мужикам за взірець поставити". Пусте: Владислав Раймонт тепер є „пястом" і як такий має і він право — кажучи мовою маршалка Пілсудского — носити авторекляму на...

— **Помер** німецький графік та маляр Юлій Цімпель, у Відні.

— **Наукова подорож до Африки.** Швайцарський психольог д-р Юнґ організує у вересні наукову експедицію до Африки для дослідів над непідомими, дикими племенами. Експедиція посуватиметься спочатку берегами Ніґу, а потім піде в глибину Африки. Участь у ній бере внук Рокфелєра. Мек Кормік, який у великій частині її фінансує.

— **Ґете у перекладі.** Чеський професор Отокар Фішер приготовляє при численній співучасти найкращих перекладників повне видання творів Ґетого на чеську мову. Буде це перший збірний переклад Ґетого на чеську мову.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Гроші.

Кажуть загально: гроші не мають запаху. Пахнуть тільки инколи люде, що мають гроші. Коли це елєґантні люде, то вони пахнуть парфумою, а коли ні — то чимсь иншим, саме грішми, які не пахнуть. Тільки самі гроші не пахнуть.

Гроші є також чимсь, чим погорджують. Погорджуємо або грішми, які маємо самі або такими, які мають инші. Того, хто є такий розумний, що погорджує грішми, які сам має називаємо дурнем, а дурня, що погорджує грішми, які мають инші називаємо мудрцем. Самим грішам — байдуже, чи ми їх побожно чи ними погорджуємо, тому, що самі по собі вони не мають ні чести, ні характеру і лишаються так само, як деякі жінки, при кождім, хто їх не позичає.

Гроші є також чимсь, чого люде хапаються. Вони подібні до лепу на мухи, і тому жінок, які можна схопити на гроші, називають вдучно метеликами. Людина, що вхопилась грошей, висить на них довго та добре, і може бути певна, що мотузь, який вона з них вавязує на чужім горлі, не обірветься.

Гроші є також чимсь, за що можна купити все, з виїмком одного: справжнього щастя. Отже той, хто має нещастя, що не має инших грошей, той може казати про щастя; за те той, хто має в банку високе конто нехай розважить себе, що за свої гроші може купити собі все, що йому бракує до його нещастя.

Є також річи про які кажуть, що вони є грішми, хоча в дійсности так не є. Кажемо нпр.: час це гроші! Якби це була правда, то ті, що мають багато часу, мусіли би мати також багато грошей, а не є правдою тільки в дуже рідких випадках тому, що найбільше грошей мають найчастійше ті, які не мають ніколи часу.

Гріш є також єдиною річею у світі, що множиться, коли нічого иншого не робить, а тільки лежить. Беремо свої гроші несемо до банку, скі даємо там, і вряди годи заходимо тут, щоби відобрати готових народженик ними дітей та внуків. Дітей та внуки називаємо процентами та процентами від процентів, а маму, яка є такою страшенне плідною — капіталом. Той, хто має капітал є капіталістом, а той хто живе зі свого капіталу є мариотратником, а той, хто дає себе утримувати тільки дітьми є рентієром.

Гроші є також силою. Гроші є силою, яка є в силі, коли ми й до нічого не в силі, зробити нас силою. Хто держить таку силу називається часом державою і в таких державах Америка є найсильнішою, бо має найбільше грошей.

Гроші також котяться. Та дивно те, що ті, які дають їм котитись, самі часто лежать покотом.

Гроші також плинуть, найбільше — через канали, часто відпливають на чужину, а инколи приплинають назад, вправі у формі позичок, за які мусимо платити високі процентн.

Гроші входять також у ріжні звязки, нпр. у звязки зі словами „недостача" та „подружжа". Відомо, що хто терпить на недостачу грошей хоче надо направити її подружжям з грішми, хоча часто подружжя від цього вцуєтьсн. Гроші вяжуться також зі словом „голод", але треба зауважити, що грошевий голод є єдиним родом голоду, якого не можна ніколи втишити. Врешті вяжуться гроші ще зі словом „криза", і доводить тоді до відомої нелуги, звязої грошевою, яка неодному біржевикові скрутила шию, а його приятелькам серце.

Наконець не можна промовчати того, що гроші є також тягарем, і то великим. Та без огляду на те, який великий це инколи тягар, дивним дивом завсіди находяться люде, досить сильні, щоби його взяти на свої плечі та нести.

(Герман Ваґнер,
з нім. перекл. О. О.)

З судової салі.

З процесу Єґера, Корнгабера і тов.

Промова заступника пошкодованої сторони, Ст. Панчишина.

д-ра Льва Ганкевича.

(Докінчення.)

Чи можна ясніше і більше вічуче схарактеризувати цей матеріял, який купили від п. Микитина обвинувачені? Чи міг комусь більше залежати на уявленні Штайґера як його оборонцеві? Але це визначний член львівської палестри відразу зрозумів і підчув вартість тих злочинних сльокубрацій Микитина.

А зреалізувати їх і впровадити в життя помогли тільки панове обвинувачені. Ми чули тут з уст самого Микитина, що він зірвав вже зносини з комісаром Кайданом за те, що він, мовляв, злегковажив його донесення. Тут мушу підкреслити цей може найбільш наївний і неправдивий момент ревеляцій Микитина. Атентат на президента держави? Комісар Кайдан знає про це і легковажить. Чи може хтось в це повірити? Така нагода до зробіння карієри! Чиж справді неможливою є річю, щоби Кайдан опустив таку нагоду і захотів так ломати собі будучність і свою карієру? Але я роблю концесію. Припустім, що Микитин дійсно погівався на Кайдана і витягнув ті компромітанти, про які нам розповідав, а саме, що супроти цього, що Кайдан йому вже не вірить, то він не пішов і не пішов би був вже до нікого більше, бо ті не вірили би йому так само, як комісар Кайдан. І коли та концепція п. Микитина була би утрималася, не були би ми мали сьогодні до діла з тою цілою ідіотською справою. На жаль помогли і зреалізували ту цілу злочинну концепцію панове обвинувачені своїми впливами і своїми засобами.

А жертвою того всього впав молодезький друкарський машиніст, син бідного каменичного сторожа з Личакова С. Панчишин. Дня 30. X. 1924 р. у військовому шпиталі в Щирюрні збудили його поліційні функціонарі, перевезли до Варшави і представили йому обвинувачення у пяти злочинах: замах на президента у Львові, замах на пороховню у Львові, замах на пороховню у Вавшаві, участь в організуванні утечі Вечоркевичівні і Багінському з комуністичну організацію Західної України. Пять неголовних злочинів, пять засудів смерти. Десь в половині жовтня прибіг до мене нещасний його батько і напів божевільний з болю просив помочі, бо десь зник його одинокий син. Світло його очей, підпора його хати. Пів місяця я шукав, львівська поліція не вміла мені дати інформацій. Першу вістку завдячую полковому лікареві полк. д-р Кжемускому в Щирюрні. Почалося слідство. Сьогодні, по упливі майже року, по тяжкій боротьбі удалося мені зняти з цього нещасливого хлопця три злочини. Перед ним ще дальша боротьба за два останні.

Слідство в справі замаху на п. президента виказало повну невинність С. Панчишина. В тому страшному нещастю чувала над ним якась висша сила, може вимолена слізми старенької матері. Чи якби не цей безногий калїка, Федунь, і ця старенька жінка з дитиною, чи був би повірив високий трибунал оборонї, що він невинний щодо атентату? Чи якби припадково тих трое людей не було дня 5 вересня в помешканню старих Панчишинів, чи ця старенька мати і цей батько сторож не молилися би вже сьогодні на могилці свого сина на львівському цвинтарі в тім відділі для злочинців? А на це все впало в уст обвинувачених, що алібі Панчишина фальшиве, спрепароване і сукцесивне.

Коли головним будівничим цього лабіринту є Микитин, то неменшу заслугу поносять і инші обвинувачені, а їх заслуга полягає на техніці їх оборони. Замість доказувати свою добру віру, вони вступили в цей процес справу Штайґера, виготовляли акт обвинувачення проти С. Панчишина й атакували суд. Щодо першої справи, зазначую ще раз, справа Штайґера не має нічого спільного зі сьогодішньою розправою! На розправі не рішає про вину чи невинність Штайґера. Щодо другої справи, то акт обвинувачення дуже виразно і конкретно закидує Микитинові, що він зложив фальшиві зізнання в суді в 5 вичислених в акті обвинувачення випадках а їх неправдивість вповні і понад всякий сумнів викликала так дуже докладно переведена розправа.

Щодо третьої справи, щодо атаків на суд, я був би вже до неї не вертав, бо своє становище мав вже нагоду зазначити в часі розправи. На жаль мушу до неї ще раз вернутися. А мушу тому, що її не позволив чоловік, якого я особисто

надзвичайно високо ціню і шаную, а саме президент нашої адвокатської палати д-р Грек. Він, відповідаючи мені, зазначив між иншим, що коли я докажу невинність адміністраційних і поліційних властей, то він вповні зрозуміє мене, а тим самим виясниться ситуація тут на цій нещасній землі, звідки пішли цілі вагони скарг на суди до Женеви.

Непорозуміння. Я не боронив і не боронив ні адміністраційних ні поліційних властей і не мав на думці їх боронити. Я не був при висилці вагонів зі скаргами до Женеви, знаю одначе, що ті скарги були проти адміністраційних і поліційних чинників, проти певного роду чадуючих політичних, шкільних, солдатських, військових і т.п. а не знаю скарги, де говорилося би, що слідчі судді фальшують протоколи, наклонюють обвинуваченых до фальшивих зізнань і т.д. Оборона обвинуваченых, що судця Рутка де ще не суд, не витримує критики. З уст обвинуваченых впали тяжкі обвинувачення під адресою не п. Рутки, але — пригадую — під адресою президента суду Гавля, якому вложено в уста ординарні нелюдські слова, під адресою двох прокураторів, одного сивого високого і якогось чорного в окулярах, що в канцелярії слідчого судді впливали на переслухання обвинуваченых і не на одного суддю але на трьох: Рутку, Пйотровского і Бляшке. Я з гордістю зазначив, що в найстрашніших часах тут у Львові в часі найгострішого взаємного відношення Українців і Поляків, не впало з уст обвинуваченых Українців чи Українців адвокатів того роду обвинувачення, як в данному процесі.

Високий Трибунале! Як би це була правда, що твердять обвинувачені, ми втратили би останню ілюзію. В державі може бути зла і невідповідна адміністрація, але не сьміє бути злий суд. Як би суд був злий, то обовязком кожного чесного чоловіка мусіло би бути логічне витягнення конечних консекзенцій. Коли суд був би такий злий, як судді, як прокуратори і ми оборонці в імя примітивної чесноти мусіли би зложити наші обовязки й покинути такий суд.

Високий Трибунале! Як Турки входять до своєї святині Агар Софії то на її брамі скидають черевики, так як судді, як прокуратори, як адвокати Українці, Поляки і Жиди, клерикали й радикали, соціялісти і націоналісти, сіоністи і антисеміти, тут на брамі суду скидаємо всі наші особисті, расові, національні, чи соціальні ідеї і переконання і тут виступаємо тільки як виконавці і оборонці права і тільки права. А коли така дорога є честь суду, не менше дорога є і честь людини. Чи можу я забути день 5. марта 1919 року, коли в найгарячішому періоді війни за Львів я опинився в Бригідках як злочинець проти держави, підозрілий у стоашному злочині, а саме: висадження потягу з амуніцією в повітря? Нелюдський дозорець пхав мене серед темної ночі в якусь здеську келію, в якій витягнув мене ранній ранком чоловік в мундурі польського старшини, який боровся за Львів, якого я не хотів йому віддати. Це був мій суддя. І цей мій суддя дав мені миднишю, щоби я обмився, дав мені гарячого чаю з хлібом, дав папіросів, дав добру келію, він, суддя, мені злочинцеві, підозрілому у такому великому злочині. Тим моїм суддею був пан суддя Рутка. Я уважаю за свій обовязок тут в цій хвилині подякувати йому доброму чоловікові і доброму судді. Мимохіть в моїй душі появилась постать дуже доброго судді з Парижа, що був такий добрий як чоловік і такий строгий як суддя. А память його остала дорогою в серцях всіх правників цілого світу.

Я почав Микитином, мушу і скінчити Микитином. Ще кілька штрихів. П. Микитин цілий час боронився, що він боявся і боїться помсти комуністів. Вже в часі розправи я старався виказати, що п. Микитин не мав і не має нічого спільного з комунізмом, але коли боявся і боїться, то боїться чогось иншого а не комуністів. Він боявся передовсім своїх співконтрагентів, яких свідомо ошукав, він боявся відповідальности перед судом за свої злочинні, фальшиві зізнання. Він боявся гніву батьків, тих нещасних сторожів з Личакова, що так якнаємне продав їх сина і тому першою річчю, яку старався він дістати у п. Пйонткевіча, був фальшивий паспорт. І тому 29. X. 24 р. пізнім вечером явився нараз перший в помешканні Мариняка з реляцією, що він мусить тікати, і просив поради, як найлекше дістатися до Данцігу. А пригадую, що він саме тоді мав їхати до Калиша і по Панчишина. Рештки якоїсь совісти у цій суперечно-східногалицькій душі заворушали. Покинула його відвага. Та в утечі перешкодили поліційні функціонарі Пйонткевіча, які його інвігілювали. Чи можна на хвилину подумати, аби чесний чоловік знав вже 5. вересня, що Штайгер є невинний і щоби спокійно помагав Львові їсти, як рішалася доля дня 16., 17. і 18. вересня невинної на його думку людини?! Чи можна представити собі більше огидну картину, як цю, коли Микитин зізнає протокол у Пйонткевіча, бере від нього 300 золотих і йде до старого Панчишина, щоби довідатися про адресу його сина? Цей Юда йде до старих Панчишинів, їсть з ними вечерю і хоче ще 100 золотих на дорогу! Чи можна собі представити більше жахливий момент?!

І тому позволю собі запитувати маленьку японську віршу в прегарному польському перекладі:

Kto na innych bryzga błotem
Sam w błocie ubłonie,
Razem z wyzwisk swych bełkotem
Kto na inych bryzga błotem...

Прилучаюсь вповні до жадання п. прокуратора, прошу присуду. Не залежить мені на висоті чи строгости кари, але залежить мені на тім, щоби Високий Трибунал своїм присудом напятнував цього роду салетні, як це дуже влучно назвав пан президент д-р Грек, щоби аматори і лєйка своїми неозумними та злочинними постунками не впроваджували в блуд і не утруднювали вимір справедливости. Тягудом відшкодування іменем мого клієнта С. Панчишина почислюю квоту 50 тисяч золотих і за заступництво при розправах 15 тисяч золотих.

Всячина.

Фототелеграфія чеків на віддаль. В Америці починають практично здійснювати винахід фотографування важливих документів на відстань. Головно цікавляться цим банки, щоби оминути надто часті випадки ошукаництва. Телеграфічні повідомлення при подагоді чеків тривають часто кілька днів при величезних американських просторах. Спроби „телеграфування" чеків (при рівночасній фотографії) дали прегарні результати. Приготовлення такої телеграфічної фотографії триває дві години, а пересилка тільки кілька хвилин. Цифри, почерк і все тло виступають зовсім виразно. Коли зважити, що великі банки мусять щоденно подагоджувати сотки таких чеків і що кошти Телеграм та загальна справа є величезні — фототелеграфія чеків є незвичайно дешевим винаходом. Ясно, що такий винахід сплачується лише на таких величезних просторах як в Америці.

Психоаналітична фільма. Теорія відомого віденського психольога Фрайда про психоаналізу буде підтворена на фільмі, на підставі тексту одного відомого психоаналітика. Фільмові американські підприємства давно вже робили заходи, щоби підготовити такі психоаналітичні фільми, але міжнародне психоаналіт. виявництво у Відні взяло цю справу у свої руки, щоби такі фільми не дезорієнтували публики поганими, фантастичними текстами.

Промови померших великих людей. Британський музей дав до розпоряджения англійс. радієвому т-ву фонографічно записані промови великих людей. У найблищім часі можна буде чути у радіях королеву Вікторію, поета Теннісона, Толстого й иншіх.

Новий життевий еліксір. Англійський лікар д-р Герберт Нот винайшов препарат, який має претенсію на назву життевого еліксіру. Головною складовою частиною цього препарату є зміщка мангану і металю, зближеного до заліза. Щурі, яких годується довший час цією зміщкою, виявляли величезну життєву енергію: вони швидше росли і вкривались густішим волоссям. З факту, що звірята зростають на вазі, винахідник зробив висновок, що його препарат має елементи поживні. Його перевірено на сотках людей, що недужали анемією; 70 проц. з них видічилось. В англійських діточих шпиталях почали вже вживати цього препарату; та він ще не став загальнодоступний. Подробиці про його винахід находимо в англ. медичнім журналі „British Medical Journal".

Доми з корку. Англійські архітекти почали будувати моделі домів з корку, на доказ, що вони мають великі прикмети. Стіни дому є коркові, покриті на півтора центиметра пементом. Дім не дякається ні вогню ні вогкости. Щоби вибудувати такий дім треба не більш як пять днів.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Анґлія рішатиме в разі польс.-нім. війни.

Справоздавець „Дейлі Тел." повідомляє, що при англ.-фр. переговорах в справі пакту безпеки, обговорювали справ евент. нім.-польс. війни. Англія має рішати чи Франція має переступити здемілітаризовану полосу. „Дейлі Т." предкладає на сх. границі Німеччини утворити здемілітаризовану полосу.

Думають теж, що Рада С. Народів в разі нападу Німеччини на Польщу або Чехословаччину, заявилася би евент. за санкціями проти Німеччини. Тоді Франція не могла би переступити здемілітаризовану надренську смугу, хіба за дозволом С. Н. Колиж би С. Н. рішив у користь Німеччини, повстали би труднощі з виступом проти Польщі.

Смерть диктатора Манджурії.

З Пекіну повідомляють про нагайну смерть маршала Тсан-Тсо-Ліна, диктатора Манджурії.

Біржа.

Львів, 17. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·55 — 5·58, канад. дол. 5·25 — 5·30, чеські кор. 0·16·50 — 0·16,75 дні 0·02·50 — 0·02·66, франц. франк 0·25 — 0·25·50, швайц. фр. 1·02—1·03, анг. фунт 25·60—25·80.

Золото. 20 кор. 21·30—22·00, 20 франк. 19·80—20·00; 20 марк. 24·80—24·90; 10 руб. 27·30—27·40.

Срібло. Австр. кор. 0·45—0·45·50, 5 зл. кор. 2·35—2·36, фльорени 1·20—1·21, рубл. 1·88—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85—0·86.

Пшеница краєва в 1925 р. 24·— до 25·—, жито галицьке з 1925 18·00 до 19·50.

†

ОЛЕСЯ

найдорожча дочечка

Юліяна і Наталин Намекецьких

вснула сном вічним по коротній недузі дня 15. ц. м. в першій весні життя. Похорони відбудуться з дому смутку на місцеве кладовище в неділю дня 16-го ц. м. в год. 2 поп. На похороні ці запрошують знайомих розжалоблені — **Родичі.**

ОПОВІСТКИ.

Український Хор Котна.
Середа 19. VIII. Делятин.
Четвер 20. VIII. Делятин.
Пятниця 21. VIII. Микуличин.
Субота 22. VIII. Микуличин.
Неділя 23. VIII. Яремче.
Понеділок 24. VIII. Яремче.
Второк 25. VIII. Надвірна.
Пятниця 28. VIII. Надвірна.
Середа 26. VIII. Битків.
Четвер 27. VIII. Битків. 115 12—?

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич.
Бучач:
18. VIII. „Казка старого млина".
19. VIII. „Ой не ходи Грицю".
20. VIII. „Монахи".
22. VIII. „Сатана".
23. VIII. „Запорожський клад". 131 13-?

З української приватної гімназії в Рогатині. Вступні іспити до кляс II.—VII. відбудуться 29. серпня. Вступні іспити до першої кляси 31-го серпня. Вписи до кляс I—VIII що дня. — *Антін Крушельницький.* 169 5—5

Кружок УПТ. в Яворові відкриває з днем 1 вересня п. р. першу класу три-(евент. дво-)літньої торговельної школи. Приймається молодь обох полів у віці 14—17 років, що скінчила сім кляс народньої або три кляси середньої школи (двійка з латини не є перешкодою), евент. піддасться відповідному вступному іспитові. — Учні торговельної школи можуть реферктувати на поміщення до місцевої бурси. — Всяких інформацій уділяє Управа гімназії УПТ. в Яворові. 224 1—5

В приватній гімназії УПТ. в Яворові відбудуться вступні іспити до кляси I—VII в днях 31. серпня і 1. вересня п. р.; зголошуватись устно або письменно в управі гімназії між 24. та 30. серпня. — До VIII кляси можна прийняти тільки тих учнів, що покінчили певебудь VII клясу того самого (тобто клясичного) типу: дівчата можуть здавати також вступні іспити. — В тих самих днях відбудуться теж додаткові вписи й поправки. — Управитель гімназії: *Д-р М. Чайковський.* 223 1—3

Управа дівочої гімназії УПТ. в Станиславові (вул. Липова 80) подає до відома, що 1) додаткові вступні іспити до кляс II—VII в днях 29. і 31. серпня п. р., 2) поправки 31 серпня, 3) вступні іспити до I (першої) кляси 31 серпня, 4) вписи що-дня (від 20 серпня). *Н. Данищ.* 221 1—3

Устав Богослужень на 1926 рік о. Ом. Горчинського, вийде небавком з друку, накладом В-ва „Русалка" за порозумінням із священичою кооперативою „Власна Допомога". Буде це офіціяльний Устав для українського Духовенства, бо священиче т-во св. Ап. Павла не може цього року Устава друкувати. З огляду на це Устав церковний видання „Русалки" — поручається Впр. Духовенству. Ціна в передплаті (до 1. IX. пр. 2·15 зол., по виході з друку (по 1. IX.) 3·15 зол. Замовлення слати на адресу: В-во „Русалка", Львів, Куркова 10 — *о. В. Д. Садовський.* 215 1—1

Дрібні оголошення.

УЧЕНИЦІ НИЗШИХ КЛЯС гімназійних або виділових, знайдуть приміщення в українській домі у Львові. Ближші інформації в книгарні ім. Шевченка, Ринок ч. 10. 227 1—2

УЧИТЕЛЬКА, пристійна, лагідної вдачі, молода, не бідна, з браку знакомства пощукує отсею дорогою товариша життя, поважного мущину з вищою духовою культурою, на становищі. Зголошення по можности зі знимкою за аворот котрої ручиться, слати до Адміністрації під „Трускавка". 218 1—2

ДОБРИЙ ІНСТРУКТОР гімназіяльний поручається на провінцію. — Ласкаві зголошення з поданням услівій слати: Ярослав, Болшівська, Bolszowce. 220 1—1

ГОСПОДАРСЬКИЙ КАЛЄНДАР на 1926 рік вийшов з друку і продається по ціні 3 зол. за 1 прим. Зміст ілюстрований і цікавий. — Замовляти у Гр. Гануляка, Львів, Куркова 10. 216а 1—1

ВЕСЕЛИЙ КАЛЄНДАР НА 1926 р. вийшов з друку. Ціна 2 зол. Замовляти у Гр. Гануляка, Львів, вул. Куркова ч. 10. 216 б 1—1

УРЯДНИЧА РОДИНА приймe 3 учнів з низших кляс на мешкання з харчем. Зголошення: вул. Грунвальдська ч. 9, партер на ліво. 217 1—3

ПОШУКУЄТЬСЯ приміщення при родині для двох (2) учеників IV. і V. кл. гімн. Условини: добра опіка і здоровий харч. Зголошення на адресу: о. П. Куровба, Острів Чорн., п. Борщівці. 201 4—5

ПРИЙМАЄТЬСЯ на станцію панночки. Зголошуватись особисто або письмено можна від 21. серпня ц. р. Станиславів, вул. Шевченка 14. 207, 3—3.

СТАНЦІЮ найдуть два хлопці або панночки в інтелігентній родині. Адміністр. „Діла" О. Р. 208 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р М. ВАХНЯНИН

повернув і приймає

вул. Словацького ч. 14

226 **від 4—6 попол.** 1—1

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й вилимання зубів без болю. Штучні зуби в капчуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі, ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 155 5—10

Конкурс.

З днем 1. вересня п. р. отвирається „Руська Бурса" в Теркополі. Умови: Платня 50 зол. місячно, (можна в продуктах) своє ліжко і постіль. Подання вносити до 25. серпня на руки п. проф. Шанковського.

ЗА ВИДІЛ:

о. Вол. Громницький. Вас. Хировський
голова. 222 1—1 секретар.

Старший урядник приймe на станцію кількох учеників з низшої гімназії. Добра опіка і харч. Зголошення під адресою: В. Левицький, Львів, вул. Глубока 14. 214 1—1

Нова книжка. Нова книжка.

Національне питання на Сході Европи.

Матеріяли й документи. Під ред. Н. Григорієва. Зміст: 1. **М. Остапович.** Діспут про національне питання в Празі року 1921. 2. Витяг з протоколу засідання Центр. Комітету Російської конституційно-демократичної партії в Парижі року 1921. 3. Два проекти резолюцій про національне питання на Берлінській нараді в грудні 1925 р. Російської Партії Соціялістів-Революціонерів. 4. **В. Ленін.** Уривки з щоденника про національну справу. 5. **П. Мілюков.** Національне питання. 6. Чеські „будителі" про національне питання на Сході Европи. 7. **М. Задіна.** До відносин чесько-українських. Ціна 1 зол. Замовляти: В-во „Нова Україна" Praga III. Seřikova 4[II. (Československo). 205 2—2.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" у Львові, Ринок ч. 10

Ч. 185 (10.568). Львів, пятниця 21. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Вакаційні дарунки школі й учителям.

З ріжних українських державних гімназій — а є їх усього пять — доходять до нас відомости, які доказують зайвий раз, що слово „несподіванка" слід би вже давно викинути зі словника живої мови та що льогіка фактів є частенько в нинішніх часах рівновначною з черговістю випадків, з яких кожний може послужити зразком заперечення всілякої льогіки.

Шкільна влада придумала для цілого ряду старших і поважних педагогів милу вакаційну несподіванку: раптове перенесення на иншу посаду. А зроблено це без дисциплінарного слідства, без особистого повідомлення, без ніяких мотивів, — зроблено це з людьми, обтяженими ріднею і звязаними від довгих літ з даною місцевістю, у якій виховали вже цілі покоління. Просто гімназія дістає повідомлення від шкільної кураторії, що з днем 1. вересня такі-то вчителі перестануть рахуватись на листі вчительського особистого складу, отже й побирати в цім заведенню свою платню — та й годі. Куди вони перенесені — можна лише робити здогади, а чому? — й ніяка фантазія нічого не поможе. А що тепер майже всі ті вчителі сидять ще десь по гірських дірах і глухих селах, вихісновуючи як мога краще (згідно з паспортовим розпорядженням п. Грабского!) заслужені ферії, то й про своє перенесення нічого ще не знають. Чейже вчителі зовсім не обовязані, вічно навідуватись до зачиненої канцелярії дирекції або до відповідного відділу кураторії, чи випадково не приготовляється їм яка нова халепа. Приїдуть вони на кілька днів перед початком шкільного року й тоді почують, що не гаючи ні години мають збирати шмаття і їхати на другий кінець краю а то й держави. А врештою колиб і знали в момент оголошення світлою кураторією Соломонового рішення, то не багато їм помоглоб це: бо це діється пречінь на два тижні перед кінцем вакацій. В такому положенні опинюються три вчителі філії академічної гімназії у Львові, пять учителів перемиської, здається один з головного заведення акад. гімназії у Львові, такі самі випадки торкаються української коломийської й тернопільської гімназій, а докладних чисел з перечисленням імен не можна подати тільки тому, що нема гарантії, чи — поки газета вийде з під машини — шкільна влада не завранжує нового переставлення позицій в оригінальній забаві change de place.

Ця перша сторінка торкається чисто людського становища, яке чейже повинно грати певну ролю в розпорядженнях адміністрації, тим паче шкільної, яка покликана більш ніж який-небудь инший орган власти брати на увагу потреби одиниці, про яку стільки балакається в чових приписах шкільного виховання. Та є і другий бік тої поганої і репавої медалі.

Перед війною педагог, іститований учитель середньої школи, це була людина не лише шанована з титулу своєї освіти свого звання й громадянського призначення, але й формально так мовити недоторкана. Поза дисциплінарною карою, учителя не мали права самовільно й без його згоди перекидати з одного місця на друге. Були відомі випадки, коли перенесений таким робом учитель не рухався з місця, вніс спротив до віденського міністерства і — з правила виграваа справу. „Ale u nas inaczej". Щоби мати вільну автократичну руку, шкільна влада заповіла сама, що „niema stabilizacji" відносин у шкільній царині, і той стан ex lex петрифікує щораз новими розпорядженнями, які йдуть в явний розріз з принципами модерної педагогії. Бож головною фундаментальною базою, на якій здвигнено саме ту стабілізацію учительських посад, були мотиви чисто педагогічного характеру, такі ясні й очевидні, що нічого їх пригадувати. Адже безумовно — часте переношення учителів з одного до другого заведення зачіпає не тільки особисті інтереси одиниці, але бє по школі й по її учнях, які від першої до останньої класи повинні виховуватись під проводом і впливом тих самих педагогів, вихователів, які знають місцеве середовище, з якого рекрутуються школярі, і вже познайомились з душами довірених їм дітей.

Але „u nas" педагогія підпорядкована перш усього експериментам, які знову таки є виплівом експериментів національної політики, що важким каменем тяжить на всьому життю польської держави. Так і останні перенесення є, здається, в частині в звязку з офіціяльним введенням в українських державних гімназіях науки історії й географії на польській мові, а в частині мабуть з нетаємною благонадійністю жертвенних козлів шкільної політики нинішної влади. Про указ, який у виді вакаційного подарунку започатковує в українських клясичних гімназіях педагогічний абсурд, яким є т. зв. утраквістична школа, — треба буде говорити окремо; це надто важливий момент в історії українського шкільництва. Тут, придержуючись теми, можна лише зазначити, що зі шкіл усувається передусім істориків (і географія), без огляду на їх заслуги і педагогічний хист та досвід, на те, щоби зробити місце вибранцям, покликаним до виконування місії кресового культуртрегерства.

Щож до політичної неблагонадійности наших вчителів, то, очевидно, вона є ідентифікована з усяким проявом зацікавлення культурно-освітнім чи взагалі якимнебудь громадянським життям. Деж таке видано, щоб поняття учителя української школи вільно було вязати з поняттям громадянина тої національности, до якої він належить з діда прадіда! Але ба — тут теж, переглядаючи список перенесених учителів, приходиться розвести руками з дива: бо є між ними одиниці, які поза школою і своїм предметом, світа божого не бачили і в страху, щоби не наразити своєї дорогоцінної особи на непаску „власть імущих", буквально й пальцем не рушили в користь якоїнебудь ширшої громадянської роботи. Тепер вони мають чудову нагоду переконатись, що найбільшим льоялізмом не вдається стерти гріха походження від українського батька-матері, а ми всі, додавши той останній причинок шкільної політики до всіх вищенаведених її штудерацій, можемо хіба закінчити тим, чим почали ці наші уваги: при істнуючій політиці нема несподіванки, якої не можнаб сподіватись і нема нісенітниці, в якій не казалиб нам бачити плід розуму.

І. К—н.

Обіцянки в Обіцяній Землі.

З приводу сіоністичного конґресу.

І. Сіонізм і анґлійська політика.

Сіоністичний світовий конґрес, який почався у Відні має не тільки значіння для тих, що близше або дальше цікавляться справою відродження Палестини як жидівської держави. З хвилиною, коли сіоністична мрія, завдяки химерам останньої війни та незбагненої у хитрощах англійської політики, здійснилась — сіонізм замісць здобути нову силу у своїм розвитку, немов би заломався. Дійсність, яка здійснює мрії, вміє робити збитки фантастам.

Віденський сіоністичний конґрес стане ареною боротьби між учорашніми однодумцями, яких нині розділили факти та досвіди останніх літ. Хочемо, крім цих фактів, зупинитись коротко на кількох інформаціях, необхідних для зрозуміння стадії, в якій опинилась ідеольогія сіоністів та справа Палестини.

Яким робом Анґлія, ні сіло ні пало, стала сіоністкою? Вона потрібувала Палестини, щоби маючи її в своїх руках, заґородити шлях до Червоного моря і заволодіти залізничим шляхом до Арабії та Месопотамії. Та захопити Палестину силоміць, навіть підчас великої війни, якось було важко та не лицювало. Для цього треба було мати економічні та моральні підставн. На протязі 20 років вона пробувала помиритись з Арабами, обороняючи їх перед Туреччиною, але Араби були або надто хитрі і розуміли цю гру або надто безпосередні в своїх національних почуваннях і не хотіли дипльоматичної опіки. Тому Анґлія покористувалась иншим способом: взяла під свою опіку їх ворогів, Жидів, щоби протиставити їм нову силу. Відома декляряція Бальфура зєднала Анґлії як стій симпатії всіх Жидів, які мусіли привитати Анґлію як свою визвольницю.

Та зараз в 1920 р. можна було запримітити, що розум Анґлії щодо „сіоністичної орієнтації" не йде в парі з її почуваннями. Коли палестинські Араби 4-го квітня 1920 р. організують в Єрусалимі жидівський погром (5 Жидів убитих і 211 ранених) — анґлійська адміністрація заховує невтральність, а навіть роззброює жидівські відділи, організовані Жаботинським для самооборони! Жидів могла така дипльоматія обурити до глибини душі. Тоді анґлійський уряд прикидається, буцім-то йому зовсім не залежить на Палестині і що він, мовляв, може зріктись опіки над цією територією. Було це саме перед міжсоюзницькою конференцією в Сан-Ремо. Сіоністи захвилювались і починають ріжними впливами добиватись у Льойда Джорджа розвязки справи. Що-ж? анґлійський уряд ласкаво годиться прийняти над Палестиною мандат... на якому йому саме залежало. Адже не могли Жиди згодитись на самостійну державу при тій смішномалій цифрі населення у порівнанні з Арабами!

Палестинське питання входить у нову стадію. Анґлія не гадає зріктись своєї старої політики і не стає рішуче на одній боці. Міністр Черчіль засував цю політику одною фразою: „Палестина стане батьківщиною наші, а не національною батьківщиною для Жидів". Адже не можна було дразнити і так уже схвильованих Арабів. Анґлійський уряд раз підпержує Жидів проти Арабів, раз дозволює на самоволю Арабів зі шкодою жидівського населення. Анґлійський надкомісар у Палестині сер Герберт Самуель, по пяти роках такого дипльоматичного правління, відходить і здає справоздання своєї діяльности. Останнім висновком цього справоздання є те, що Анґлія не додержала ні одного пункту своїх зобовязань.

Сер Самуель не тільки не приймав Жидів на становища урядовців у Палестині, але місяцями не полагоджував прохання про вїзд, написані по гебрейському, тому, що ні один урядовець не знав гебрейської мови, а намісник-„комісар" не вважав вказаним звернутись до якогонебудь мешканця за поміч в перекладі актів, що жадали на полагодження. Навіть ті Жиди, що були урядовцями, були приневолені покидати службу, а Жиди, бувші офіцири анґлійської армії, не могли дістатись на службу навіть до поліції. Ось кілька цифр: в 1921 р. було в Палестині 80.000 Жидів 70.000 христіян і 570.000 магомеданців. На 2226 палестинських урядовців (не враховуючи британських та чужинних) було тоді 1049 христіян, 584 Магомеданців і 593 Жидів. Весною цього року, коли число Жидів зросло на 116.000, а христіян на 74.000, а Магомеданців на 616.000, відношення урядовців таке: 914 Магомеданців, 855 христіян, 496 Жидів. Коли рахувати непалестинських урядовців (653), тоді Жиди матимуть тільки 17 прц. урядовців, та й ця цифра постійно маліє. На поліційній службі є Жидів тільки 10 прц.

Та найбільший удар, завданий жидівській державі за правління Герберта Самуеля, було адміністраційне відокремлення від мандатованої палестинської території Трансйорданії, в якій Анґлія посадила еміра Абдалля, проголосивши в травні 1923 р. її незалежність. Еміра Абдалля — другого сина коро-

ля Гусейна, вибрала месопотамська шляхта в 1919 р. володарем Іраку, коли його брат Файсуль, панував ше в Дамаску. Та коли в липні 1920 р. Французи прогнали його з Дамаску, а Англія дала йому як відшкодування корону Багдаду, призначену раніше для Абдалля, сарака Абдалля міг лишитись без престола. Тоді англійський міністр Черчіль у порозумінні з палестинським намісником Самуелем сотворили для Абдалля малу нову державу. Палестина втратила при цьому своє „запілля", а що разом з Трансйорданією мала всього 30000 квадр. кільом. управної землі, то це мали дітись ці мільони обіцяних імігрантів по втраті Трансйорданії?

Коротко кажучи, коли палестинська батьківщина ще народилась, Англія відобрала їй половину території, щоби піддержувати арабську політику. За те обіцянки продовжувались.

По широкому світі.

В Англії поліція перевела дохождення в ріжних військових гарнізонах у звязку з большевицькою пропагандою, веденою по касарнях. Арештовано в останніх днях знову кількох агентів, які намагалися роздачею відповідних брошур та устною пропагандою знищити дисципліну в армії.

Страйк будівельних робітників вибух у Берліні на тлі заробіткових платень. Страйк обняв теслів, мулярів і мул. помічників.

Криза текстильного промислу в Чехословаччині проявилась конфліктом між працедавцями й робітниками, наслідком якого вимовлено службу 15.000 робітникам. Характеристично, що ті самі умови робітників, які відкинули чеські фабриканти, прийняли німецькі.

Президент Кулідж гадає скликати нову конференцію в справі обмеження морських збройнь. Можна сумніватися, чи така конференція зійдеться, з огляду на силу ріжних конфліктів, які забирають і так всю увагу міжнар. дипльоматії.

Поміж Польщею і Угорщиною напружені відносини в звязку зі забороною Польщі ввозу товарів з Угорщини. Угорська рада міністрів зайняла в цій справі покищо вижидаюче становище; за те угорська преса дуже гостро пятнує Польщу, забуваючи такі недавні ше взаїмні запевнення приязни.

В Сирії буцім то прийшло до замирення між Французами й повстанчим племенем Друзів коштом великих уступок Друзам і запевненням амнестії справникам бунту.

Відповідь Франції в справі гарантійного пакту буде доручена Німеччині в другій половині біжучого тижня. Передасть її в Берліні окремий курєр, а слідуючого дня буде оголошена одночасно в берлінській і париській пресі.

Металюрґічний страйк у Польщі обняв 46 більших фабрик, не рахуючи менших підприємств.

Загрожена невтральність північн. держав.

Скандинавські і сумежні з ними малі держави належать на протязі останніх десятків літ до найщасливійших в Европі. Вони не знали жаху війни, а конфлікти, які вирінали між ними, полагоджувались. Здебільша в тій ідеальній атмосфері, про яку щойно нині мріє Ліга Націй.

Та що за іронія сучасної доби! Саме нині, коли всі европейські держави невпинно розмовляють про мир і впевняють, що не бажають собі повороту такого страховища як остання війна, північні держави почувають, що мирна рівновага, в якій вони жили, стає щораз менше певною. Перш усього роля невтрального глядача, яка принесла скандинавським державам підчас останньої війни такі великі матеріяльні користи, стає щораз важнішою. Старі добрі часи згоди з усіма, на всі боки, минулись. І минулись саме тоді, коли ці держави ввійшли в склад Ліги Націй, яка має дбати за те, щоби всі держави жили в згоді з усіма.

Швеція, Норвегія, Фінляндія, а навіть Данія та Голяндія, бачуть, що покищо Ліга Націй не є досить сильним сторожем їх мирної політики. Ліга наложила на них обовязки виступати солідарно в обороні загроженого загального миру, але сама не має відповідного апарату та сили, щоби забезпечити кордони тим малим країнам, яких мирна політика не викликає ніякого сумніву. Тому щораз частійше повторяються в цих країнах голоси про необхідність створення певнійшого апарату для згашення можливої воєнної пожежі довкола них, як той, яким гасять пристрасти народів в Женеві до цього часу.

Північні країни найбільше зажурені політикою держав, які покищо не є навіть членами Ліги Націй: СРСР. і Німеччиною. Можливість воєнного конфлікту між Росією і Англією, і Росією та сумежними з нею державами, може потрясти організмом малих північних держав, мілітарно незвичайно слабих. На випадок такого конфлікту ці малі держави будуть приневолені піддатись „економічним санкціям", себто приєднатись до економічного бойкоту супроти нападаючої держави, але одночасно їх невтральність стане сумнівною, коли сильна ворожа армія зможе без труднощів перейти через їхню територію. Тому, хоча всі вони похвалюють повне розброєння Данії, одночасно думають над способами забезпечення себе перед воєнним конфліктом, який силою приневолить їх покинути дотеперішню вигідну ролю невтрального глядача.

З проектом такого забезпечення саме виступив делегат Фінляндії до Ліги Націй, проф. Рафаїл Ерік з Гельсінгфорсу. Він запропонував, щоби „малі мирні держави (т. зв. états pacifiques), які є членами Ліги, виступили перед Лігою зі спільною акцією, щоби одержати гарантії, на випадок нападу з боку таких держав, що не мають наміру шанувати істнуючих договорів та означених кордонів". „Мирною державою" називає проф. Ерік не лише таку, якої устрій та політика вказують на бажання жити мирно, але й таку, що льояльно годиться прийняти програму санкцій, вироблену Лігою, і піддатись обовязкам, які з них виплизають. Ліга Націй, на думку фінського представника, не повинна відмовитись від рішення, щоби вразі нападу на такі держави, держави зєдинені в Лізі Націй взяли на себе обовязок негайно виступити в оборону, без попередніх дебат та „розглядання" справи. Ліга Націй мала би дати також гарантії, що територія такої „мирної держави" не буде зменшена ніякою новою постановою миру.

На гадку фінського делегата такі гарантії виключали би заздалегідь нарушення миру і мілітарні заві. хання небезпечних сусідів. Над цим проєктом радитимуть спершу представники дотичних малих держав. Він стане мабуть підставою до спільного їх виступу в Женеві підчас найблищої сесії Ліги. На всякий випадок: сильне зацікавлення цією справою в північних державах вказує на те, що доба їх пасивної невтральности минулась і що вони хотять боронити її активно, новими засобами, згідно з новими домаганнями менту.

З нових подій та ідей.

Безмежно великий і безмежно малий світ.

1. Безмежний простір.

Щоденно вживаємо слова „безмежно великий"; воно відповідає якомусь неясному переживанню про безконечність світових просторів. За те поняття „безмежно малий" рідко у нас перемінюється в слово, яке помагає нам порозумітись з иншими. Чи багато з нас думає про те, що ці два поняття „безмежно великого" і „безмежно малого" є центральними ідеями філософічного світогляду?

Виринає питання: чи цим понятям відповідають у природі якісь реальні явища, чи це тільки конструкції нашого апарату думання? Геометрія каже нам, що просторінь можна поширювати до „безмежних меж" і ділити на непримітно малі частинки. Та нас цікавить більше питання, чи якесь фізичне тіло, незвичайно велике чи незвичайно мале, може бути означене, зясоване у своїх обрисах. Пічнім з поняття „безмежно великого".

Зоряне небо містить у собі безліч ріжноменітних тіл, ріжної величини, починаючи від космічної пилинки, що кружляє непримітно у просторах і зміняє инколи спектр сяючих зір, а кінчаючи на великанських сонцях, які бачимо. У нашій сонячній системі Юпітер багато тисяч разів більший від Меркурія, але Сонце в тисячу разів більше від Юпітера. У порівнанні з иншими сонцями зоряних систем, наше Сонце подобає на зірочку, завішену на ялинці. Нпр. зоря першої величини у констеляції Оріона, звана Бетельгайз, є щодо обєму в тисячу разів більша як Сонце.

О. Салтковський. 2)

Посольство української держави до Галичини.

(З недавнього минулого.)

(Продовження.)

Послом від Української Держави до столиці Галичини Рада міністрів, чи — точнійше мовити — українська її група намітила В. К. Прокоповича, але він відмовився. Після чого раптом була висунута моя кандидатура. Я мешкав тоді по Інститутській вул. ч. 22 — над редакцією „Нової Ради" і користувався її телєфоном. 8-го листопаду після обіду до мене позвонив з палати гетьмана небіжчик П. Я. Стебницький (тодішній міністр освіти), і повідомив, що він разом з О. Г. Лотоцьким (міністр ісповідань) та М. А. Славинським (міністр праці) висунули мою кандидатуру на голову дипльоматичної місії до Галичини; що гетьман дуже сприятливо поставився до мойого призначення і просить завтра, себто 9-го листопада, в 12-ій годині зайти до нього, щоб остаточно вирішити справу: він, мовляв, надає їй поважне значіння і бажає, щоб посол Української Держави негайно виїхав до Львова.

— Що це ви видумали, Петре Януаровичу? кажу я. Хібаж можна було таке робити, не поспитавши мене і хібаж ви не знаєте, що я звязаний умовою щодо організації нової української газети і розпочав уже працю на широку скалю?...

Стебницький прохав вибачення, але пояснив, що більш відповідного кандидата вони не бачать, що часу на попередні розмови не було і що коли я рішуче не можу їхати до Галичини, то завтра сам і висловлю це гетьманові на авдієнції. Перед авдієнцією Стебницький прохав мене зайти тамже таки у палаті до п. Палтова, який керував тоді міністерством закордонних справ замість Д. І. Дорошенка, що виїхав за кордон.

2—3 години пізнійше, після цеї телєфонової балачки, я одержав перепустку у гетьманську палату, надруковану на клаптикові кольорового паперу.

Нічого не поробиш — треба йти на розмову.

Мушу зазначити, що в той момент у мене не було жадних вагань що до цеї справи. Їхати послом до Львова я не міг. Поперше я не вважав себе фаховим політиком, а тим паче дипльоматом. Подруге я не вірив у щирість та твердість української політики Скоропадського, яка весь час хилилася в бік Москви; так само мало вірив я у сприятливе ставлення його до кандидатури людини, яку два рази арештовували за час його гетьманування. Потретє я дійсно розпочав тоді велику працю у своїому справжньому фаху — організацію великої і технічно удосконаленої української газети незалежної від сторонніх впливів, яку вважав конче потрібною.

Були в мене ще й инші міркування, які примушували відмовитися від високого призначення.

Тимчасом з почуття чемности я не вважав можливим ухилитися від особистої розмови з гетьманом і на другий день, 9-го листопаду, в 11½ год. був біля гетьманського палацу.

II.

Німецький жовнір пропускає мене до гетьманського палацу. — Розмова з міністром Палтовим. — Політика чи провокація? — В кабінеті гетьмана. — Скоропадський і Пуришкевич. — Скоропадський — непримиренний ворог федерування з Росією. — 10 міліонів корон для Галичини. — Моя згода їхати до Львова.

Мушу сказати, що перше моє враження було не з приємних. У кількох кроках від палати вулиця була перегороджена барканом із свіжих дощок, в якому прорублені були ворота, а біля воріт стояв вартовий — не Українець, а Німець у шоломі і з багнетом на крісі. Він переглянув мою перепустку і дозволив пройти.

Через кілька хвилин я був у кабінеті п. Палтова. Це був корінний Росіянин, ні слова не говорив по українськи, але завжди підкреслював свою щиру відданість ідеї української незалежної державности. Якраз перед цим у Київі настирливо кружляли чутки, що Палтов діяльно працює над проголошенням гетьмана Скоропадського королем України. Скільки в цьому було правди — не знаю.

Палтов прийняв мене дуже чемно й привітно. Бажаючи довести мені конечність прийняття посади посла у Львові, він розпочав красномовно зясовувати, яке велике значіння для України може мати контакт з Галичиною — саме через те, що вона могла б дати нам силу досвідчених інтелігентних працьовників. Українські державні інституції — зазначив д. Палтов — не мають тоді потреби в московських фахівцях, яких тепер, мовляв, доводиться запрошувати у великій скількости через брак української інтеліґенції.

Така заява дуже мене здивувала: мені відчулася в ній якась нещирість, щось лицемірне.

— Пане міністре, відповів я, теоретично усе це дуже добре і я цілком поділяю ваші думки, що корисно було б підсилити наші установи галицькими працьовниками; але — вибачте — окрім теорії існує ще сумна практика. Мені не хотілось би відограти провокаторську ролю. Як міг би я кликати сюди, на Україну, своїх братів, галицьких інтелігентів, коли мені, як і вам, пане міністре, добре відомо, що значна частина найбільш енергійних і дійсно свідомих працьовників з нашої національної Інтеліґенції, що могли б бути корисними державі, валяються по вязницях та в засланні? Яка може бути гарантія, що туди не попалив і Галичане?

(Продовження буде.)

А хто зна, чи в тому просторі, який звемо безмежним, нема зір, які у відношенні до Бетельгайза є знову настільких більші?

Чи світи зір є розсипані в усьому просторі? Чимало астрономів та фізиків ставить гіпотезу, що мільони та мільярди світил доступних і недоступних для нашого ока, є зосереджені тільки в однім пункті небесного простору і що наш всесвіт є тільки островом у безмежі порожної простороні. Зі становища такої теорії весь матеріяльний всесвіт є зібраний тільки в смузі Молошного Шляху (т. зв. Галактичної системи), який можна уявити собі як великанський щит з промінням... 40.000 світлових літ! Досить пояснити, що один світловий рік це далечінь, яку світло перелітає за один рік, зі швидкістю 300.000 кільометрів на секунду!

Та є ще й инша теорія, на підставі якої у просторіні є безліч великанських систем, подібних до Молошного Шляху. Воно основується на факті, що деякі смуги неба, де є мало зір, мають безліч мряковин у спіральній формі. Нпр. Хмаря Магеляна находиться у віддалі 114.000 світлових літ від нас, а великанські телескопи в обсерваторії на горі Вільсона (Півн. Америка) недавно ствердили, що мряковину цієї Хмари можна розкласти на безліч зоряних клаптиків, подібних до нашого Молошного Шляху. Латишський астроном Елік обчислив, що друга мряковина т. зв. Андромеди є віддалена від нас на півтора мільона світлових літ, а шведський астр. Люндмарк додав, що є й инші на віддаль 20 мільонів! Такі розміри мряковин дозволяють на висновок, що всесвіт (через велике „В") складається з безлічі островів, з яких кожний є окремим Молошним Шляхом.

Досить написати такі цифри як вище, щоби вирнула думка, що сучасні засоби обсервації, а може й взагалі доступні нам людські умовини скоплювання явищ у природі є настільки недосконалі, непропорціонально дрібні й безсилі, що не мають змоги доглянути реальні форми життєвої матерії та енергії. Ті форми, щодо яких істнування можна тільки догадуватись, дають більше підстави для фантазії поетів, як для точних наукових обчислень. Фізик та поет в одній особі, Фурніє Д'Альб, Ірляндець, глядить на небесні тіла як на атоми, з яких зродились системи подібні до нашого Молошного Шляху, збудовані з молекул незидних для нашого ока, одначе доступних для обчислення з незвичайною точністю. Він глядить на Молошний Шлях як на справжній організм, що має реальне істнування. Згідно з такою органічною теорією світа, все людство, разом зі землею і всією соняшною системою, є агрегатом атомів, що належать до ріжних категорій ладу в будівлі безмежно великого, неосяжного організму. З такого становища всі перипетії індивідуального та колективного життя людства і всіх планетних організмів є тільки неймовірно малими проявами в житті космічного організму.

Щоби зрозуміти пропорції відношення людини до такого безмежного простору, можна перейти до зясування того світа, який називаємо „безмежно" малими величинами. Сучасна наука з незвичайною точністю зясовує розміри молекул та атомів, їх скількість в однім грамі матерії, довжину хвиль найшвидших тремтінь, то-що. Означено нпр., що довжина хвилі Рентгенівських промінів вагається між 0,02 і 1,2 мікромікронами, а довжина хвиль промінів „гама", які видають радіоактивні тіла вагається між 0,007 і 0,15 мікромікронами (мікромікрон — одна мілионова частина міліметра!). Означено, що в кубічнім центиметрі якогонебудь газу при температурі зеро і нормальнім тисненню є 29.000 квадрильонів молекул! Скількість атомів в однім грамі водня означують цифрою 68. по якій іде 22 зер! Всі ці страшенні цифри не висловлюють іще останніх меж поділу матерії на одиниці.

Сам том є свого рода мініятурною соняшною системою, до якої можна прикласти закони Кеплера. Деякі фізики приймають можливість ділити навіть електрони, які заступили дотеперішній атом. Це доказ, що істнують спроби звузити межі навіть того, що й так уже не має уявленої простороні. Так стоїть справа в мертвій природі. Якже-ж уявляти собі величину живих організмів?

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки розсилаємо в нинішним числом, та просимо П. Т. передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць вересень 4·20 зол.**

—o—

— **Конфіската.** Вчорашнє (184) число „Діла" сконфіскувано за кінцевий уступ статті п. Ігоря Федева про українське студентство за кордоном.

— **Неприйнятим ученикам перемиської гімназії** подають до відома що по кілька місць в кождій класі найдеться в державній польській гімназії в Городку ягайл. Також можуть зголошуватися учні також до вступного іспиту. Коли зголоситься відповідне число учеників, кружок УПТ. отворить бурсу.

— **З альбому зразкових священників.** Є в долинським пов. о. Клиновський. Для характеристики особи душпастиря подаємо такий факт: перед вакаціями приходить він зі своєю донечкою до директора польської приватної гімназії (з правом прилюдности), з проханням прийняття її до школи. Директор, Поляк, звертає йому увагу, що може краще було би дівчинку віддати до української гімназії, принаймні, зрештою добре веденої тому, що в польській нема навіть якійся релігії для українських дітей. На це о. Клиновський заявляє, що не хоче, бо в українській гімназії є самі бандити, а його дочка може ходити і на рамо-католицьку релігію, бо преці є один Бог! — Знову „Wiek Nowy" з дн. 18.VIII. 925 доносить, що побідоносно маневруючі під Бродами армії червоних і синіх витав також „gr. kat. ks. kan. Demczyński" в Бродах. Цікаво знати, які мотиви спонукали о. Демчинського мішатися до забави у війну, зааранжованої польськими генералами?!

— **Ще про потоп у Дрогобичі.** Школи в Дрогобичі, які заподіяло обірвання Хмари над містом, обраховують на 150.000 зол. Багато родин залишається без даху над головою: їх доми настільки ушкоджені, що в них неможливо жити.

— **Імпонуючий рух на біржі.** Зразком пануючих нині господарських відносин у Польщі може стати день 17. серпня ц. р. на біржі в Коанові, де не заключено тоді ані одної трансакції.

— **Цивілізація на чужині й у нас.** В Німеччині, на залізничій лінії Гамбург-Берлін, заведено у потягах радіо-телефонію, які можуть викликувати всі довільні радіо-телефонічні станції. У Польщі видано одночасно розпорядження м-стра внутрішніх справ про поліційну контролю подорожуючих пасажирів. Це все одно...

— **„Зворушлива хвилина".** Описуючи комедію реймонтівської паради у Вержхославицах як „великий день тріюмфу польської культури" (в цім тріюмфі заслуга Вітоса!), одна польська газетка пише м. ін.: „Зворушливою хвилиною була коротка, але ядерна промова представника, українськей людовей партії". Не відомо лише, чи цим красномовним „представником" був Стовпюк чи Кравчук чи який инший Демостен дефензивного хову. Коли лише промова такого „представника" такої „партії" зворушила присутніх і причинилася до тріюмфу (!) польської культури, то видно, і тріюмф і вся культура дуже сумнівного характера.

— **Протест у справі церковних переслідувань.** Національна Церковна Рада української православної церкви в Зєдинених Державах та Канаді видала на англійській мові поклик до всіх християнських церков та організацій усього світа, в справі релігійної нетолеранції, яку терпить православне духовенство в Польщі. У згаданім поклику наведені факти перемінування церков на костели, конфіскування церковних земель, вмішування цивільної адміністраційної влади до справ часто церковних, то-що. Поклик підписаний 17 представниками церкви.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

Присуд в процесі Єґера і тов.

У вівторок о 9 год. зранку при битком набитій салі в карному суді, оточеному скріпленими кордонами пішої і кінної поліції, предсідник трибуналу радн. Франке оголосив серед загального напруження присуд в справі обвинуваченних Микитина, Дворищкого, Єґера, Коригабера і Глязермана.

Микитин засуджений за клевету й обманство **на 6 літ вязниці** загостреної що чвертьрічна постом і темницею, та заплачення Степанові Панчишинові відшкодування в сумі 3.000 зол. **Усі инші обжаловані звільнені від вини і кари.**

* * *

В останніх трьох днях, себто після закінчення розправи й перед оголошенням присуду, розцікавлена львівська публика мала можність забавлятись закладами, снуваючи всілякі комбінації відносно присуду: кого, на скільки й за які параграфи карного закону присудять, чи з яких мотивів звільнять. Всеж, оголошений присуд явився несподіванкою. Надзвичайно строга й висока кара на Микитина й повне оправдання усіх инших обвинуваченних збентежила навіть тих, які заступали погляд, що Єґер і Корнгабер, а тим більше Глязерман і Дворіцкі є невинні злочинів, які їм закидає акт обвинуваченння. Поміж товпою, яка коментувала судовий присуд, можна було почути увагу, що мовляв, потерпів найслабший: нуждар — абстрагуючи зовсім від його морального обличя — іде на довгі роки до тяжкої вязниці а великі пани — на волю...

Ми зі свого боку не забираємо ніякого голосу до справи присуду, (стоючи дальше на зайнятому давнійше і висловленому три дні тому у передовій статті п. н. „Баговинна") становищі, якого такий чи инший присуд не всилі змінити.

Студентські справи.

Всі Товариші, котрі будуть дальше студіювати в зимовому семестрі на Вищих Техн. Школах в Данцігу будуть ласкаві подати у власному інтересі Управі СУСО Д-а в цілі переведення відповідних заходів для одержання знижки оплат, слідуючі дані: 1) ім'я й назвиско, 2) число матрикуляції, 4) віддів, 4) скількість вислуханих семестрів. Останній речинець 25. серпня ц. р.

Тим, що бажають виїхати на студії до Данцігу, подається до відома слідуюче: Подання на приняття до Високої Технічної Школи слід вносити на руки „Основи" в Данцігу найдальше до 20. вересня ц. р. Адреса: Verein Ukrainischer Studenten „Osnova" in Danzig, Danzig-Langfuhr, Technische Hochschule. Чим скорше — тим краще. До подання, яке має бути написане в німецькій мові, затитулованого „An den Hohen Senat der Technischen Hochschule zu Danzig", долучити: 1) свідоцтво зрілости (Reifezeugnis) в оригіналі і легалізований переклад в німецькій мові, 2) Метрику, 3) власноручний опис життя (Lebenslauf), 4) свідоцтво моральности найновійшої дати в німецькій мові або легалізований переклад (Führungszeugnis).

Семестральні оплати виносять поряд 60 долярів. На першому семестрі знижки оплат немає. Висове виносить 30 гульденів = 6 дол. Життя пересічно з помешканням до 20 дол. місячно. На ніяку допомогу числити не можна. На переписку долучити 1 зол. 50 гр.

Фер'йна Управа Союза.

Дописи.

Калуш. (*Передпасхальний старости*). Статоста Бріннер, що урядує в нашім місті та околиці, керується у своїй службі якимись дивними законами. Більш як законів, кажуть, має він слухати свого приятеля інжиніра Германа і не дає дозволу навіть на театральні вистави нашим театрам. Ні дня. Стадник, ні трупа п-ні Міткевичевої не одержали права дати вистави, і то в однім випадку, з п. Стадником, відкликав свій дозвіл в останній хвилині, коли вже актори приїхали, — чим наразив на великі втрати управу театру. Навіть у найчорнійшій добі російського царизму, губернатори не забороняли наших театральних вистав — про що знають усі европейські воробці.

Поморяни. (*Незчуваний скандал з о. Кучкудою. На увагу консисторії, громадянству Поморянщини й усіх вакаціювачів в будові „Нар. Дому" жертводавців*). Після війни громадський уряд в Поморянах дав для місцевих Українців площу і дерево на будову народньої інституції, з тим, що при ній буде находитися також приміщення для убогих української національности під управою кождочасного пароха та двох громадян, вибираних українськими громадянами м. Поморян. На будову роблено збірки в церкві й по хатах, а міщане даром звезли дерево. Наші емігранти з Америки прислали на будову 1.760 долярів амер. із яких 170 долярів роздано між убогих м. Поморян. о. Кучкуда парох Бібщан і зять нашого пароха С. впхавси самочинно до комітету будови на генерального секретаря (який то уряд сам утворив), помаленько забирає касу в свої руки, а дальше при помочі свойого тестя усуває самочинно двох комітетових міщан пп. Гупала та Жуковського, а на їх місце наставляє свойого батька й вуйка. Таким чином повстав „фамілійний комітет" будови народньої інституції на чолі з диктатором о. Кучкудою.

До того ще справило о. Кучкулі й те, що його брат був касіром в амер. комітеті, який вислав гроші на будову, і гроші вислала на руки о. Кучкуди, а цей господарив грішми як хотів. — Перш усього викінчує о. Кучкуда три кімнати, які сейчас по викінченню сам замешкав, приміщення призначене на театральну салю обертає на стодолу для себе (!), словом, окупує цілий будинок нар. інституції. А тимчасом з будинків приходства його парохії робиться руїна, бо лишилась тільки сама нужденна хата.

В 1924 р. на весні читальня „Просвіти" в Поморянах, (коли о. Кучкуда щасливо збіжжа!) дала кілька вистав, але з жнива о. К. знову звіз снопи до театр. салі. Тоді Видїл читальні за ціну 50 дол. зробив умову з комітетом будови — на підставі якої Читальня стала співпосідачем театр. салі і могла давати вистави, коли хотіла. Тимчасом цього року о. Кучкуда зломить умову, звозить знову снопи до театр. салі, чим заподіяє матеріяльні втрати Читальні. Видїл інтерпелював у о. Кучкуди, чому не додержує умови, тоді о К. обидив ще видїлових, та сказав, що „його снопи важнійші ніж якісь вистави". Рахунків, де подів амер. долари, призначені на будову, ніхто не знає, бо згідно зі словами о. Кучкуди нема нікого в Поморянах, хто був би „компетентним" запитати його про звіт...

Таким чином о. Кучкуда посягнув по народне добро, зневажає громадян, які домагаються тільки додержання умови — одним словом, користає з часу, що громадянство бончась, щоби влада не вмішалась, не реагує на роботу о. К. Наш парох також вище ставить інтереси свойого зята над загальне добро й у всім потирає нечесну справу свойого зята. Рівнож декан, також спонк о. К. давить ся крізь пальці, що парох Бібщан заведбує обовязки у своїй парохії. Приходство зовсім занедбалось, бо парох, занятий доляровими справами в Поморянах, а парохіяне в конечних потребах мусять їздити до свойого пароха по кілька кільометрів до Поморян.

Тому Видїл чит. „Просвіти" в Поморянах звертається отсим до духовних властей зі запитом, чому о. Кучкуда резидує в Поморянах, а не в Бібщанах і просить вплинути на нього, щоби очистився з долярової аферн та з пустим ласкаво нашу народню інституцію, неправно окуповану. О. Кучкуда своєю нечистою роботою стягнув на себе ненависть всіх громадян і доокольичного духовенства, й нікого не має за собою крім своїків. Рівнож звертаємось з проханням до Конс'стора, щоби виделегував суддів, які на місці проспідили би справу, щоби громадянство якінці не було змушене вступитись за крайні засоби. Отець Кучкуда є добрим атутом для штундистів, які так поширились в околиці Поморян та при всякій нагоді не забувають особою о. Кучкуди тицяти в очі нашому духовенству. Тому замість того, щоби потім робити місії для навертання (як це надо місце на Озірянці), найкраще заздалегідь перенести такого пароха, який так скомпромітувався у нас і якого проклинає громадянство не тільки м. Поморян, але цілої околиці. — *Видїл читальні „Просвіта" в Поморянах.*

Всячина.

Дивогляди моди. На однім конгресі, організованім інститутом краси в Чікаго, висловлено думку, що останнім проявом елеганції американського жіноцтва є носити на ногах зразки власноручних малюнків. А з огляду на те, що жінки-малярі найрадше малюють квіти то ноги найчастійше є вквітчані такими образами. Та є й такі дами, що дають собі малювати на ногах портрети своїх „вибраних". Цікаво, чи одночасно з такою модою пройде закон, який забезпечуватиме права мущин, які щойно мусять дати дозвіл на таке звеличання своєї особи з боку хоча би звеличаних ними жінок.

Нічний адвокат у мужеському одязі. Французький суд у місті Ла Манш

мав клопіт з жіночим адвокатом: ця пані прийшла боронити свого клієнта не тільки в обстриженим волоссям, але ще в спортових штанах. Председник суду не хотів такого адвоката допустити до розправи. Почалась цілогодинна юридична дискусія про права жінки та адвоката в такій поважній ситуації. Справа пішла аж до апеляційного трибуналу в Парижі, який видав Соломоновий присуд, що трохи мужеський одяг адвоката, навіть як він є жінкою, ще не нарушує поваги суду. Відомо напр., що англійські судді збирають на себе перуки та спеціяльні тоги. Чомуж штани мають бути менше поважні як перука?

Камізольки замість панцира. В Америці винайшов якийсь містер Бенвайль камізольки, які не пробиває куля. Для перевірки свого винаходу, сам одягнувся в таку камізольку і дав у себе стріляти 12 особам одночасно з 45 калібрового „Кольта", який його не зранив. Чудесна камізолька складається з трьох сталевих плит між якими є базовина.

Цельофан. Так називається нововинайдений німецький препарат, який заступить дотеперішні инші цетонові або дорогі матеріяли в промислі. Напр. целюльоїд легко згоряє, желятина клеїться, — инші матеріяли крихкі, надто дорогі. Цельофан є препаратом ідеальним: це чистенька, нешелестка целюльоза, прозірчаста і непроникнива, яка не допускає запаху, не роспускається в гарячій воді, дається ділити на найтоньші листки і не горить. Ним можна вкривати вікна крамниць, вживати як пакункового паперу для фіг, дактилів або шоколяди, — до виробу штучних квітів та предметів моди. У медичній практиці має широке применшення, бо заступає каучук і надається до перевязок.

Зріст магомеданства. На конгресі місіонарів у Йоганесбурзі (Трансвааль, півд. Африка) ствердили дивне явище, що біле жіноцтво у південній Африці щораз більше переходить на магомеданську віру. Американський місіонар д-р Цвемер вказав на методи, якими користуються магомеданські місіонарі: „Є всім відомою тайною — казав він — що християнство тратить постійно в північній Африці у користь магомеданства; але мало хто знає, що таку саму втрату можна завважити на південь від Вамбезі. У своїй місіонарській діяльности мав я нагоду переконатись про це в Капштадті. Дівчата, що стали матерями, а яких родина відрекалась, блукаючи з дитиною, легко підпадаються аргументами Магомеданців, які розясняють їм, що перейшовши на іслям, можуть знову придбати втрачену инши честь. Коли дівчина послухає цього аргументу, тоді находять для неї чоловіка, Магомеданця, а вона таким робом разом з дитиною переходить на магомеданство".

За скарбом Інкасів. Не тільки герої повістей для дітей, але сучасні живі люде не втратили надії віднайти казковий, затрачений скарб Інкасів. До таких належить жінка відомого амер. археольога пані Фанні Банделіє, яка вибралась з цією метою до Болівії, на чолі з цілою експедицією. Вона найшла у своїй подорожі якогось старого провідника, який заявляв, що є нащадком Ацтеків і може виявити тайну збереженого скарбу. Пані Банделіє вже раніше пробувала зі своїм покійним чоловіком продертись через праліси, які закривають осідок колишньої могутньої цивілізації, де мав би находитись скарб Інкасів, але мусіла вернутись під загрозами диких туземних племен. Може ще згодом почуємо про вислідок нинішньої експедиції.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Справа Штайґера.

19. VIII. доручено Штайґерови акт обвинувачення під закидом кинення бомби на президента Войцеховского. Покликано 60 свідків. Розправа потривае 30—40 днів. Відбудеться, мабуть, щойно перед жовтневою каденцією.

Розправа Філясевіча.

23. IX. буде перед присяжним судом розправа Ром. Філясевіча за вбивство студ. Корнеллі.

Погрози комуністів прем. Ґрабскому.

Премієр Грабскі одержав від французьких і німецьких комуністів погрози, колиб засуджено Гібнера і тов., яких розправа саме відбувається у Варшаві. „Експ. Пор." повідомляє, що польський уряд поручив інтервеніювати своїм послам у справі повищих телеґрам.

Троцький головою Ради оборони.

З Москви повідомляють, що Троцький іменований головою Ради оборони. Це означає його повний поворот до влади, а є в звязи з уступленням найбільшого його противника Дзежиньского. Дзеж. має бути умово хорий.

Китай проти анґл. і яп. фльоти.

Китайські власти заборонили анґлійським і японським кораблям причалювати до китайських пристаней. Анґл. ген. консуль вислав до китайського уряду запит, чи то офіц. розпорядок і вказав, що це нарушувало би права чужинців у Китаї та рівнялося би виповідженню війни.

Японська фльота проти Америки.

Від 14. до 16. серпня були на Спокійному океані великі маневри японської фльоти, при участи 50 воєнних кораблів. Це відповідь на відвідини амер. фльотою Гавайських островів.

Папа і „цуд" над Вислою.

В роковини „цуду" над Вислою папа відправив окреме богослуженя. Польським паломникам згадав у промові, що як був у Варшаві тому 5 літ і чув гук гармат, молився за побіду Поляків.

Біржа.

Львів, 20. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·78 — 5·82, канад. дол. 5·55 — 5·65, чеські кор. 0·16·75 — 0·17, леї 0·02·66 — 0·02·75, франц. франк 0·25 — 0·25·50, швайц. фр. 1·04—1·04, анґ. фунт 25·90—26·20.

Золото. 20 кор. 21·90—22·00, 20 франк. 19·90—20·00; 20 марк. 24·90—25·00; 10 руб. 27·50—27·60.

Срібло. Австр. кор. 0·45—0·45·50, 5 зл. кор. 2·35—2·38, фльорени 1·21—1·22, рубл. 1·90—1·92, рубель дрібним сріблом 0·86—0·88.

✝ Посмертні згадки.

Франциска Кобринська, жінка відомого лікаря д-ра Володимира Кобринського в Коломиї — упокоїлася нагло в наслідок недуги серця дня 29. червня ц. р. Покійна походила з німецько-польської родини — була за молодших літ учителькою в Мишині, печеніжинського повіту, і там зжилася близько з нашими селянами, котрі її за довголітню працю і людяне поведення з дітьми та їх батьками незвичайно полюбили. Вийшовши замуж за д-ра Володимира — жила через два роки в Хорватії, але туга за рідним краєм не позволила тим благородним людям довше проживати на чужині, де також найшли много старих приятелів.

З кінцем 1889 р. вони переносяться до Коломиї, і тут знаходить Покійна широке поле до діяльности. Її тесть, покійний о. Йосафат Кобринський з Мошина власне приступив до реалізації мрії цілого свого життя, до будови „Народного Дому" в Коломиї. Помагав йому у тім цілий ряд патріотів, як Ол. Печерський, д-р Ол. Кульчицький, пок. коваль Блонський — а передовсім пок. Франциска Кобринська, котра вела всьо касове діловодство підчас будови, виплачувала робітників і т. ин.

Через довгі роки була вона членом в коломийськім „Жіночім Кружку", котрого кількакратно була головою. Ніколи не відмовляла вона помочі при якімнебудь предприняттю, де треба було обтерти сльози ближньому та чинно йому допомогти. Людина незвичайної доброти і такту — вона мала лише щирих приятелів, а безумовно ніяких ворогів. В останніх роках занепала на здоровлю, так, що місяцями не виходила взагалі з хати. Тяжка хороба горячолюбленої і рівнож доброї і благородної як Мати — доньки — дуже її прибила. Піддержувала вона далі дружні зносини з селянами, а славна — на жаль — також вже покійна, визначна декляматорка — селянка Анна Ткачук — належала до її найбільших приятелів.

Покійна була людиною високої інтеліґенції, очитана і музикальна, з серцем повним все чинної любови до ближнього.

Її нещаслива донька Ольга Ліщинська померла в місяць по смерти Матери.

Ось які страшні нещастя звалились на голову загально любленого і поважаного д-ра В. Кобринського.

Нехай загальне співчуття з боку всіх сестільних класс нашого народа, буде йому розрадою у його тяжім горю та дасть йому силу мужно його перенести.

Д-р К. Тр.

Назміґ Чапман, друкарський складач, помер дня 18. серпня ц. р. в Старім колі Хорола, в 60 році життя. Померший працював як складач повних 45 літ у різних друкарнях у Львові, переважно в друкарні Н. Т. ім. Шевченка а останньо довгі літа в друкарні Вид. Сп. „Діло". Помер нагло, будучи на відпустці в Старім. Задля свого чесного характеру і товариського поведення, лишив по собі щирий жаль товаришів. В. И. П.

ОПОВІСТКИ.

Український Хор Котка.
П'ятниця 21. VIII. Микуличин.
Субота 22. VIII. Микуличин.
Неділя 23. VIII. Яремче.
Понеділок 24. VIII. Яремче.
Второк 25. VIII. Надвірна.
П'ятниця 28. VIII. Надвірна.
Середа 26. VIII. Биткв.
Четвер 27. VIII. Биткв. 115 14—?

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич.
Бучач:
22. VIII. „Сатана".
23. VIII. „Запорожський клад". 131 14-?

Управа дівочої ґімназії УПТ. в Станиславові (вул. Липова 80) подає до відома, що 1) додаткові вступні іспити до кляс II—VII в днях 29. і 31. серпня ц. р., 2) поправки 31 серпня, 3) вступні іспити до I (першої) кляси 31 серпня, 4) вписи що-дня (від 20 серпня). *Н. Дання.* 221 2—3

Кружок УПТ. в Яворові відкриває з днем 1 вересня п. р. першу клясу тим (евент. дво-літньої торговельної школи. Приймається молодь обох полів у віці 14—17 років, що скінчила сім кляс народньої або три кляси середньої школи (двійка з латини не є перешкодою), евент. піддасться відповідному вступному іспитові. — Учні торговельної школи можуть рефлектувати на приняття до місцевої бурси. — Всяких інформацій уділює Управа ґімназії УПТ. в Яворові. 224 2—5

Вписи 1) до двоклітної і трилітної Школи торговельної для тих, що покінчили 7 кляс всенародної або 3 класи середньої школи; 2) до двоклітного ліцея торговельного, з б. кл. середньої школи; 3) на однорічний курс торговельний для абітурієнтів приймає Торговельна школа Тов. „Просвіта" у Львові вул. Корнякт'в ч. 1. III. від 10—12 рано в днях 29. серпня до 1. вересня. Наука в школі 2. вересня 1925. 1—3

Управа дівочої ґімназії УПТ. в Тернополі повідомляє сим всіх інтересованих, що вступні іспити до I. кляси відбудуться в дні 29. серпня в год 10. рано; поправки, доповняючі і вступні іспити до кляс II.—VI. в днях 31. серпня і 1. вересня в 9. год. рано. Вписи до всіх класс до дня 1. вересня 5. год. попол. Початок шкільного року 1925|26 1. вересня в год. 8. рано. Конференція родичів та опікунів 31. серпня о год. 4. попол. в льокалю ґімназії. Вважається всіх родичів і опікунів учениць цеї ґімназії явитися на конференції. — *Д-р Никифор Гірняк,* управитель. 228 1—3

В „Бурсі ім. Івана Франка" в Яворові є ще вільних кількадесять місць. — Прийнятим до бурси гарантує Управа Бурси також прийняття до місцевої ґімназії УПТ., чи в I. кл. місцевої торговельної школи. Всіх інформацій уділяє устно або письменно *Управа Бурси.* 225 1—3

В приватній українській ґімназії У. П. Т. в Дрогобичі відбудуться вступні іспити до кляс II.—VII. 29. серпня ц. р. та вступні іспити до I. кляси 31. серпня. Вписи до 31. серпня ц. р. — *Управа Ґімназії.* 230 1—3

Дрібні оголошення.

ПІДЛЮТЕ, купелеве заведення. 700 метрів понад уровень моря в долинянських Карпатах, третий сезон від 20-ого серпня до кінця вересня. Горячі купелі мінеральної води в недугах ревматизму, гістця і пр. Ситківка і кругольня. Харч, помешкання і купелі знижені. Комунікація вузькоторовою залізницею заведена. — Станція залізнича Броники на лінії Стрий—Станиславів. 236 1—3

ПРИЙМУ на мешкання з харчем учнів низших ґімназійних класс. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Професор". 231 1—3

ОЖЕНИТЬСЯ студент з панною, виїжджаючи осінню до Канади студіювати. Женячка перед виїздом. На весну забере дружину в Канаду. За дискрецію ручиться. Гарні і маючі мають першенство. Знимки і листи слати: Бережани, poste restante, Дубик. 229 1—[

ХТО знайшов би загублене свідоцтво зрілости на назвисько **Ева Баєнів-на, Рогатин** буде ласкавий повернути на повищу адресу, в противним разі уважається. 232 1—1

2 УЧНІВ з низших ґімн. класс приймає на мешкання і харч інтеліґентна родина при вул. Саніґи близько ґімназії. Інформації в Сокільськім Базарі, вул. Руська, Львів. 233 1—1

УКРАЇНСЬКИЙ Наддніпрянський Театр О. Мітневич пошукує тенорів з високим голосом, бажаний репертуар. Зголошення до 23. VIII. надсилати до Бучача, пізніша адреса буде подана в репертуарі. 234 1—3

О. БЛАГОДІР приймає дальше замовлення строєння й настрою фортепіянів вул. Сикстуська 11. Дім Шопена. 176 4—4

УЧЕНИЦІ НИЗШИХ КЛЯС ґімназійних або вищих, знайдуть приміщення в українськім домі у Львові. Близші інформації в книгарні ім. Шевченка, Ринок ч. 10. 227 2—2

УРЯДНИЧА РОДИНА приймє 3 учнів з низших кляс на мешкання з харчем. Зголошення: вул. Ґрунвальдська ч. 9, партер на ліво. 217 2—3

УЧИТЕЛЬКА, пристійна, звідної вдачі молода, не бідна, з браку знакомства пошукує отсею дорогою товариша життя, поважного мущину з вищою духовою культурою, на становищі. Зголошення по можности зі знимкою за зворот котрої ручиться, слати до Адміністрації під „Трускавка". 218 2—2

ПОШУКУЄТЬСЯ приміщення при родині для двох (2) учеників IV. і V. кл. ґімн. Условини: добра опіка і здоровий харч. Зголошення на адресу: о. П. Куцаба, Острів Чорн., п. Борщів. 201 5—5

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ПОДЯКА.

Прибита тяжким горем ізза скоропостижної смерти мого найдорожчого мужа бл. п. Захара Скварка висказую отсим мою глибоку вдячність всім приятелям і знакомим, які зволили оказати мені в моїм горю ділом і словом своє правдиве співчуття, а моєму покійному мужеві віддати останню прислугу. Особливо складаю мою щиру подяку Високопостойному о. деканови Русинови, який ласкаво і безінтересовно займався сумним похоронним обрядом, та Вел. Духовенству, що взяло ласкаву участь в тім обряді. Щирe вдячна Впов. ПП. Др. Іванові Ціпановському, Др. Василевському і Др. Кіршнерові за ласкаву поміч моєму покійному мужеві в часі його тяжкої недуги, Високоповажаним Панам: меценасові Пр. Андрієві Чайковському, Панилові Слозарові і Антонові Кузьмичові за весняну помочі бл. п. моєму мужеві і заняття підчас моєї неприсутности його особою. Сердечно дякую Надзірній Раді і Управі Покутського Союза на руки Вп. П. ради. Тимкевича за ласкаве заняття цілим похороном. Моя щира подяка Вп. П. інж. Павликовському, делегатові Ревізійного Союза, п. Вайдалі, делегатові Мостищин, п. дир. Сабатові, делегатові кооператив Покуття і п. Михайлові Лаврукові, делегатові селянства Покуття за їх щирі прощальні слова над могилою Покійника. Щиро дякую Вп. п. меценасові д-рові Іванові Турянському за прощальне слово над домовиною Покійника біля Народнього Дому. Дякую хорові на руки Вп. п. Ставничого, та всім місцевим і позамісцевим Громадянам, які своєю участю причинились до звеличання памяти мойого покійного мужа та несли мені в моїм тяжкім горю слова розради і потіхи. За все те моє сердечне Спаси-Біг!

Коломия, в серпни 1925.

235 1—1 *Бронислава Скваркова,* вдова.

Перьмуттера Ультрамарина є найкращою і найинтенсивнішою краскою до білля, вапна і малювання. Спеціяльна ультрамарина для цукроварень і текстильних фабрик.

Фабрика ультрамарини
Х. ПЕРЛЬМУТТЕР
ЛЬВІВ—ЗНЕСІННЯ,
190 **бюро: вул. Сонечна 26.** 2-10

Партитури на малу орхестру і фортепян до пісні:

1. Святання на Гончарівці	по	10	зол.
2. Ніч під Івана Купала	„	5	„
3. Ой не ходи Грицю	„	5	„
4. Невольник	„	5	„
5. Як ковбаса та чарка	„	4	„
6. Бувальщина	„	5	„

за один примірник без коштів пересилки як також всі драматичні твори, шаблони, мастикс, перуки, крепу до вусів і брів, перуки різного рода набувати можна в Кооперативі **„Український Театр", Львів,** 212 **Руська 18, І. пов.** 2—3

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 186 (10.569). Львів, субота 22. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Справа, яку відкладають.

Розмови Франції з Англією про гарантійний пакт ідуть уже гладше, ніж ранійше, але тільки тому, що в них промовчується ті неприємні теми, при яких і так, ранійше чи пізнійше, доведеться вчорашнім союзникам пересваритись. Одною з таких тем є відношення Франції до Польщі як до своєї союзниці.

Скільки чорнила витратила французька та польська преса на запевнення, розяснення та докази, що союз Франції з Польщею є закріпений Версальським договором, що нарушення цього договору це невідхильна нова війна з Німеччиною, що яканебудь спроба Німеччини „виправити" свої східні кордони це загроза европейського миру, то-що. Нарешті Бріян та Чемберлєн сказали собі в Льондоні так: „відложім цю болючу справу на пізнійше і побалакаймо про принціпи гарантійного пакту". І розмова була щира, коротка та зворушуюча, мов зустріч королівської пари по півречним вакаційнім розстанню і перед новим півречним розстанням. Европа знає ще раз, що Англія та Франція хотять миру, ще з міцною забезпекою, — що до цього складного підприємства треба конче втягнути Німеччину, хоча би вона була тричі така несимпатична для Франції і така небезпечна для Англії як нині є і врешті, що як довго всі не сядуть за столами в Женеві, до цього часу нічого не можна сказати як виглядатиме бажаний мир та його гарантії.

Отже: не маємо ще ніяких реальних проектів гарантійного пакту. Зате чуємо сотий раз тезу, що Франція не може при гарантійнім пакті зріктись права перекинути свої війська через німецьку територію на поміч Польщі, а Польща не може зріктись обовязку боронити майбутнього миру в тих кордонах, які надав їй Версальський договір. Франція стоїть на становищі, що кожна спроба Німеччини нарушити демілітаризацію рейнської смуги автоматично веде за собою виступлення Франції, а тим самим і Англії, яка забезпечує договір. Англія, яка до цього часу рішуче противилась такій своїй співучасти, тепер готова згодитись, щоби в гарантійнім пакті зясували точно в яких випадках вона має виступити (напр. масова навала німецького населения в Рейнщині; наступ на французьку територію).

Питання про безпосередну мілітарну поміч Франції її східним союзникам: Польщі та Чехословаччині, поміч без попереднього дозволу Ліги Націй, стане найбільшим „цяхом" конкретних розмов про загальний гарантійний пакт. Воно є до нині цією нещасливою справою, яку вирішують найкраще та в найкращій згоді, коли її відкладають. Англія робить це з повною свідомістю того факту, що в цій справі назріває щораз більше бовячка спричинена надто великими апетитами малих держав, що засіли спільно до мирового столу у „Зеркальній Салі" Версалю. Франція все ще має надію поладнати її якимись гнучкими стилістичними формулами. Польща обурюється, що славна 19. стаття „ковенанту" мала би дати дозвіл Німеччині на переоцінку деяких „небезпечних для миру пунктів" Версальського договору, а Німеччина мовчить, повторяючи собі в думці цю статтю.

Але з одного боку ця темна атмосфера ясна: що або Версальський договір є актом мудрости, який творить підставу миру — а тоді вистарчить вказати на існуючі благодатні його наслідки, або він є плодом страшенно хаотичної праці не завсіди реальних дипльоматів і тоді його треба завчасу направити. Коли-ж замість направити слабі його місця — відкладуть його всього, щоби ратувати ці одиничні промахи, тоді весь европейський мир лишається тим, чим є нині: недугою, яку відкладають лічити, щоби не ствердити її безнадійного стану.

Обіцянки в Обіцяній Землі.

З приводу сіоністичного конгресу.

2. Слабі виглядн на еміграцію.

Палка дискусія віденського сіоністичного конгресу буде невпинно кружляти довкола факту, від якого палестинська політика входить у нову стадію. Це призначення Англією нового „надкомісаря" Палестини. По ліберал, Жид та „цивільний" людині свої Самуеля прийшов чистокровний Англієць та полевий генерал: льорд Плямер. Бувший командант Мальти, двічі командант англійської армії у Франції, раз в Італії та на Рейні. Цим призначенням Англія зовсім недвозначно підкреслює головно вагу, яку привязує до Палестини: як стратегічного пункту у своїй кольоніяльній політиці.

Ця нова стадія англійської політики в Палестині є тільки послідовним продовженням ідеї, щоби поволі пересунути центр своєї діяльности між Середземним морем і перським заливом з Каіра до Єрусалиму. Коли в березні 1922 р., Англія мусіла проголосити незалежність Єгипту, її влада там стала з цього часу під вічним питайним знаком. Одночасно від менту призначення першого палестинського комісаря, обставини в Палестині змінились чимало. На місці 66.000 бідних, виголоднілих Жидів, що займали не повних 400 квадр. клм. — нині є там 120.000 Жидів з 900 квадр. клм. і невпинним місячним зростом по 2000 нових імігрантів. Правда: це лише 14 проц. національна меншість у порівнанні з цілим населенням, але вже добре загосподарована, з міцною організацією і поважним елементом першорядної інтелігенції, на дуже високім інтелігентнім рівні.

Коли вийти з цих двох фактів: нової організації влади в Палестині Англією і нового стану господарської та духової організації самими Жидами, проблема сіоністичної діяльности стає майже трагічною. Перед сіоністами стоїть дилема: або всякою ціною, без огляду на становище Англії до Палестини, продовжувати далі свою пропаганду в обороні ідеї самостійної жидівської держави в Палестині, або нині зріктись її. Англія прийняла у якийсь мент сіоністичну ідею для оборони власних інтересів; сіоністи мусять приняти нині ідею Англії, в обороні її інтересів. Англія це передбачила і тому не потрібує вже скривати своїх дипльоматичних заходів на шляху до власних плянів. Порозуміння Жидів з Арабами є виключене. Останні поки їх сперництво в Палестині тільки загострійи конфлікт, який, можна сподіятись, у майбутньому зростатиме на далі. Араби є войовничим народом, а не мирним і їх чисельна та територіяльна перевага дає їм усі дані для продовжування війни з жидівською Палестиною. Англія, як про це Жиди мали змогу вже переконатись, не має охоти загострювати свого притаєного конфлікту з Арабами, а хоче тільки покористуватись Жидами як одним з елементів противаги їх національним змаганням. Досить пригадати арабські демонстрації підчас останнього побуту Бальфура в Палестині, щоби зрозуміти настрій між Арабами і супроти Англії і супроти жидівської держави.

Навіть деякі сіоністи вже нині зрозуміли, що ідея, яка лежить їм найбільше на серці: творення жидівської держави звязана з клубком помотаних ниток кольоніяльної політики. Чи можуть вони нині мріяти про дійсне захоплення у свої руки влади в Палестині? Чи захопивши її зможуть рішитись на невинну війну з Арабами? Чи сама територія Палестини помістить таку скількість мільонів Жидів, щоби їх панування там могло назватись хутко бодай нещасливим терміном облудної дипльоматії „станом посідання"? Полишаємо вже на боці питання, наскільки Жиди-емігранти, приїзджаючи до Палестини з капіталами зможуть найтй для цих капіталів таку корисну льокату, щоби їх приклад став невпинно заохочуючим для нових, які мали би вертатись до „Обіцяної Землі".

Ніхто не може підозрівати нині нас, Українців, у ворожім становищі до руху, який має на меті розбудити свідомість національної окремішности Жидів і покласти підвалини їхньої самостійної держави. Інтереси Палестини та України ні в однім пункті не перехрещуються. Вони могли би перехрещуватись хіба в однім пункті, коли б Ким мав стати новою Палестиною. Асиміляційний рух Жидів був майже завсіди деморалізаційним явищем, головно на українських землях під чужинецькою владою, тому, що його підставою були мотиви сумнівної моральної вартости. Та нічого не вдіеш: фактів не зміниш. Нинішний еміграційний жидівський рух може бути вислідком найідеальнійших мотивів, одначе він має мало даних, щоби вирішити той бік справи, який найбільше цікавить такі народи як наш: облекшити економічний стан наших земель масовою еміграцією Жидів. Процент жидівського населення на наших землях є такий великий, а процент можливої жидівської еміграції з них буде такий невеличкий, що жидівська еміграція до Палестини не дасть повної розвязки т. зв. „жидівського питання" на наших землях.

Хто зна, чи весь сіоністичний рух не є нині фантастичною спробою завернути на батьківщину нарід, який на протязі довгих століть відійшов від цієї батьківщини занадто далеко духово та матеріяльно. Найбільшим сумнівом, який підгризає, мов червак, коріння цього руху є питання, чи Жиди в силі жити на своїй новознайденій землі самою цією землею, а головно: — сами з себе та між собою? Для цього вони мусять ранійше переродити найосновнійшу рису своєї психольогії, народу, який живе століттями торговлею, між иншими народами.

Конґрес „Міжнародньої Студентської Помочі".

Женева, 10. серпня 1925.

Між 4—12 серпня ц. р. відбувається в Женеві-Жексі (Швайцарія-Франція) цегорічна конференція світового студенства, що є заступлене в „Міжнародній Студентській Помочі" (Світова Федерація Християнського студентства). Ця організація заснована в серпні міс. 1920 року, як „Европейський Студентський Допомоговий Фонд", і від того часу несе в міру своїх сил всебічну поміч (головно матеріяльну та академічно-культурну) світовому студенству, а в першу чергу студентам найбільш зруйнованих підчас великої війни країн. Українські студенти на Радянській Україні користувалися протягом року допомогою від цієї організації, але в минулому році ця акція була припинена з огляду на труднощі, які завдавала влада функціонарям Евр. Студ. Доп. Фонду. Студенство на Зах. Землях України не спромоглось використати як слід для себе поміч з боку цієї організації, хоча попередна конференція (в 1924 р., що відбулась в Ельмав — Баварія) ухвалила допомогти „студенству Західних Земель України, яке належить до Центрального Союза Українського Студенства (ЦЕСУС-а). Наші студенти на чужині часто користувались помічю від цеї організації, а в першій мірі студенти у Відні, Берліні і в Празі. Гаслом цеї організації є „ut omnes unum sint" (щоби всі були одне) і, працюючи на принципах взаїмного пізнання та порозуміння, студенство старається в цій організації усувати всі перешкоди для позитивної спільної співпраці.

Централя Міжнародньої студентської помочі перебуває в Женеві та має свої філії у всіх країнах світу. На чолі організації стоїть п. Конрад Гофман, що вже від 1920 року працює поміж студенством та для студенства. Заступлене в цій орга

нізацій*) світове студентство можна поділити на дві категорії (відповідно до їх матеріяльної участи в МСП.), а саме на тих, що: 1) дають гроші для упержання організації та для несення помочі незабезпеченому студентству, 2) побирають гроші як допомоги, позички і т. д. До першої категорії належить студентство 36 держав, до другої під цю пору в першій мірі Україні, Грузини та Москалі (московські студенти перед кількома місяцями передали в розпорядження МСП. невеличку суму грошей, як пожертву) та ще деякі, які лише часом потрібують помочі (понійше 19 націй). Важною галузею діяльности МСП. є підтримування культурної співпраці світового студентства. МСП. має свій орган, місячник „Vox Studentium", в якому час від часу містить замітки та статті про українське студентство та взагалі про Україну. Протягом останнього року МСП. увійшла в безпосередні зносини з „Міжнародньою Студентською Конфедерацією (СІЕ.) з Міжнародним Бюром Праці та поширивши свою діяльність на культурнім полі, починає відгравати значну ролю в житті академічного світа (студентів та професорів). В МСП. є заступлена професура цілого світа — лише українських професорів ця організація ще не бачила. Найбільш помітними в МСП. є впливи Американців, Німців та Англійців, які фактично провадять цілу акцію та дають засоби до ведення діяльности самої організації.

Ці замітки про МСП. необхідно було подати до відома, щоби пізнійше можна лекше зрозуміти той чи инший факт з перебігу самої конференції.

Цьогорічна конференція МСП. ще на весні біжучого року викликала велике зацікавлення серед зорганізованої академічної молоді цілого світа, бо в звязку з реорганізацією бувшої „Европейської Студентської Помочі" повстали перед розбудованою організацією нові проблеми ширшого значіння, головно щодо міжнародньої співпраці. Поодинокі студентські централі підготовили матеріяли для всестудентської виставки, яка була заповіджена, як перманентна виставка в Женеві, але з огляду на брак помешкання і ин. труднощі відбулась в Жексі (Франція) з тим, що перманентна виставка буде відкрита в Женеві при кінці цього року. ЦЕСУС рівнож звернув належну увагу на справу виставки і наслідком цього, згідно з обективним признанням більшости чужинців та президії МСП. — виставка українського студентства в цьому році була найцікавійшою та найліпшою. Слідуючим найцікавійшим відділом була відділ німецького студентства. Досить велику виставку влаштувало жидівське студентство. Для влаштування виставки конференція покликала до життя спеціяльний комітет, до якого обрала: Англійця, Австрійця, Естонця, Німця, Українця (Микола Масюкевич) та Югославянина. Найбільше зацікавлення у чужинців викликали ручні вироби (гуцульські) зі Львова, вишивані експонати зі Львова, Відня та Праги, солідно виконані діяграми з діяльности Української Господарської Академії в Подєбрадах та артистично виконані дві великі мапи (на першій була подана схема організації ЦЕСУС-а та розміщення українського студентства, на другій були представлені всі українські високі школи та таблиці з окладинками преси українського студентства.

Натовп чужинців перед нашою виставкою бував до того великий, що президія конференції (виставка знаходилась у великій салі в будинку мерії в м. Жексі — там рівнож відбувались пленарні засідання) часом примушена була переривати засідання, щоби втихомирити відвідувачів нашої виставки, що голосно висловлювали своє вдоволення і захоплення експонатами. На деякі ручні вироби чужинці по-

Найбільший вибір блаватних товарів на осінний та зимовий сезон поручає фірма 4-100
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

робили численні замовлення через українську делегацію, головно щодо вишиваних експонатів (сорочки, суконки, рушники і т. д.)

Склад делегації ЦеСУС-а був значно менший, ніж инших делегацій, але всеж делегація складалась зі шести членів. Офіційними заступниками українського студентства були: Вітошинська Дарія, магістер фарм. та студ. філ. (з Відня), Масюкевич Микола, студ. інж. та філ. (з Праги) і Рудий Лесь, канд. філ. (з Відня). Делегатами в характері гостей були студ.: Вітошинський Юрко та Орелецький Василь. Крім того в склад делегації увійшов в характері співробітника інж. Петро Ковалів (з Женеви). Провід делегації мав студ. М. Масюкевич, секретарем делегації була студ. Д. Вітошинська. Всього в конференції взяло участь біля 250 делегатів від 28 держав, в тім числі рівнож кілька представників студентства чорної та жовтої раси.

Святочне відкриття конференції відбулось дня 4. серпня в „Victoria-Hall" в Женеві. Почесний президник конференції президент Швайцарської республики Г. Мотта в вмістовій промові зясував ідеали молодого покоління та його змагання до правди і справедливости. Ректор Женевського університету проф. Г. Вернер в своїй привітальній промові підніс значіння організації „Міжнародньої Студентської Помочі". Дальше йшли привіти від швайцарського й французького студентства, та від студентства цілої Америки, Азії, Африки й Европи.

Програма святочного відкриття містила в собі також музичні продукції на органі у виконанню проф. О. Барблана та декілька хорових точок.

По обіді учасники конференції відвідали Секретаріят Ліги Націй, де поодинокі референти Ліги Націй відчитали інформативні доклади про біжучу працю Ліги.

Протягом того-ж дня делегати відїхали спеціяльним потягом до Жексу.

З дальших рефератів, що були відчитані протягом слідуючого дня, належить відмітити надзвичайно змістовий доклад Монсіньора Зайпеля (був. премєра Австрії) про підстави міжнародньої співпраці і корреферат д-ра Кольбе на цю-ж саму тему. Провідною думкою цих рефератів булаб слідуюча теза — „більше менше балакати про міжнародню співпрацю, а більше робити у себе на батьківщині для розвитку тої-ж самої міжнародної співпраці. В першу чергу потрібно старатись усунути ті перешкоди, що не сприяють мирному співжиттю поодиноких націй". Ця теза пізнійше лягла в основу праці комісії, що займалась питаннями меншостей і нераз підчас конференції була ілюстрована доказами з життя українського народа.

Протягом слідуючих днів працювали комісії, у яких з рамени української делегації були відчитані слідуючі реферати: 1) „Студентство і Нація", 2) „Сучасна система навчання та виховання на Радянській Україні", 3) „Дещо про Українське Високе Шкільництво на Західних Землях України та на еміграції", 4) „Економічне положення українського студентства", 5) „Перспективи українських абсольвентів-емігрантів".

З надзвичайним захопленням прослухали чужинці реферат (написаний п. Ю. Сірим) про „сучасну систему навчання та виховання на Радянській Україні". Вслід за цим посипались запити, прохання інформаційної літератури і т. д., а це дало делегації змогу належно інформувати чужинців.

Більшість чужинців одержала спеціяльно видану в Празі брошуру на франц. мові, а деякі чужинці часом навіть показували нашим делегатам брошуру про відносини в Польщі, яку видали перед двома місяцями українські емігранти у Відні (на фр. мові).

Протягом кількох днів працювали комісії: 1) „Економічно-самодопомогова діяльність", 2) „Підстави міжнародньої співпраці", 3) „Університетські ідеали" та 4) „Комісія для студентів-емігрантів".

Перша комісія займалась виключно конкретними питаннями про несення студентству помочі. Як принціп для несення помочі студентству, приняла конференція ухвалу, згідно якої поміч належить в першу чергу самодопомоговим студентським організаціям та підприємствам (прим. харчівням, кооперативам, крамни-

*) Для скорочення ми будемо вживати скрізь перші літери назви організації — МСП.

О. Салківський. 3)

Посольство української держави до Галичини.

(З недавного минулого).

(Продовження.)

Д. Палтов страшенно знікоів, почав складати вину на Ігоря Кістяковського; але не скінчивши своїх пояснень, зірвався з місця, кудись побіг і зараз таки повернувшись сказав, що мене вже чекає у себе в кабінеті п. гетьман*).

Я увійшов у добре знайомий мені червоний кабінет. Колись, років 14 перед тим, у цім самім кабінеті мені довелося проводити досить неприємну балачку з генералом Клейгельсом, тодішнім київським, волинським та подільським генерал-губернатором; після того, в 1917 році, сам я, яко губерніяльний комісар Київщини, урядував у цім же кабінеті місяців зо три; ще пізнійше, у початку 1918 року, доводилося мені заходити сюди для службових доповідів та розмов з В. К. Винниченком і В. Голубовичем; а тепер ото я в кабінеті за столом сидів генерал в російській уніформі „конвоя Єго Величества", що сім місяців тому став головою Української Держави... Забігаючи наперед, зазначу, що ще через кілька місяців у тім самім кабінеті засідала головна київська „Чека", а в роскішнім садку під вікнами провадилися розстріли. Тепер ні чудового кабінету, ні палати взагалі нема: большевики її спалили.

П. Скоропадський не тільки в приватнім, але й в офіціяльнім житті тримався дуже пристойно й просто. Жадної пихи та урочистости в гетьманських приняттях не було, і їх не можна навіть порівнювати з приняттями хочаб тогож таки Клейгельса.

Привітно стрінувши мене та запросивши сісти, гетьман розпочав розмову в такім характері, ніби-то питання про мій виїзд до Галичини в якости посла є остаточно вирішеним; але я поспішив цьому заперечити.

— Вибачте, пане гетьмане, але тут очевидно зайшло непорозуміння. Перш за все як би я навіть бажав і мав змогу взяти на себе таке поважне доручення, як представництво Української Держави у братній Галичині, то висловив би свою остаточну відповідь лише тоді, колиб дістав на це дозвіл від своєї партії і згоду на моє призначення від Національного Союзу. Без такої згоди моє представництво навряд навіть чи малоб поважне значіння у Львові, де з нашим Національним Союзом рахуються в кождім разі не менше, ніж з урядом.

Гетьман поставився до моєї заяви дуже уважно і зі свого боку висловив, що цілком з моїми міркуваннями погоджується і доручить п. Палтову „зараз таки перебалакати з цього приводу по телефону з Володимиром Кириловичем". — себто з Винниченком, що стояв тоді на чолі Національного Союзу*).

— Я певен, додав він, що з цього боку відносно вас жадних перешкод не буде, бо я знаю, як до вас ставляться проводирі Національного Союзу; а згоду головного комітету вашої партії ви теж можете одержати сьогодня.

— Так, пане гетьмане, але це ще далеко не все. Дуже поважною перешкодою для моєї згоди з вашою пропозицією уявляються події останніх днів. Дозвольте висловитись цілком отверто. Не далі як позавчора в газетах надруковано справоздання про з'їзд землевласників, майже виключно дідичів-Росіян, і зазначено, що на з'їзді виступали ви, а за вами лідер чорної московської сотні Пуришкевич, який проголосив тут, у серці самостійної України, гасло єдиної неподільної Росії. І вам і д. Пуришкевичеві поміщицький з'їзд вчинив одинаково гучні овації, і це зробило на українське громадянство надзвичайно гнітюче враження, котре — можна бути певним — матиме для вас, пане гетьмане, дуже немилі наслідки. Неприємно мені це зазначати, але я мусів би знати відношення уряду до виступу Пуришкевича на київському з'їзді та до його промови.

Скоропадський страшенно захвилювався.

— Мерзавці! Цеж інтрига! Наші поміщики нічому не навчилися, вперто стоять на своїх колишніх позиціях і випустили отого клоуна, щоб зробити мені прикрість. Учора я викликав президію з'їзду, і поспитайте Палтова, як я їх лаяв за оту гидоту, що вони вчинили. Чи треба запевняти, що я не маю й не можу мати нічого спільного з Пуришкевичем? Про єдину неподільну Росію, само собою зрозуміло, не може бути жадної гадки. Правда, що тепер вже дехто починає міняти фронт. Навіть Німці перефарбозуються, й учора граф Берхгейм*) у балачці зі мною цілком несподівано докинув, що добре булоб, як би Україна федерувалася з Росією. Цеї думки Німці ще ніколи не висловлювали, і я почав уважно прислуховуватися що то він ще заспіває в цім напрямі. Але конкретно він нічого певного не висловив. Чую я також що й Антанта симпатизує федерації, але для мене це абсолютно неприємлема політика, бо я добре розумію, що то булаб за федерація з Московщиною, кудиб вона припровадила нас. Цеж булоб старе ярмо. Про федерацію з Московщиною Україна тепер і мислити не повинна. Може за кілька років, коли ми станемо міцнійші, таке питання й буде вчасним — цього я не знаю, але тепер... Як би тепер взяли перемогу прибічники федерації, то я зараз би вступився зі свого місця, зараз би вступився!..

(Продовження буде.)

---

*) Я тоді ж таки (себто в ближчі дні) записав головні моменти своїх розмов з міністром гетьмана і з самим Скоропадським, а також деякі инші факти і тепер переказую їх не тільки з памяти, але і з того, що було тоді зафіксоване (дивн. між иншим ч. 12. „Трибуна" за 1919 р.) — *О. С.*

*) Незадовго перед тим В. Винниченко особисто познайомився з Скоропадським, будучи у нього разів зо два в справах Національного Союзу та українського уряду. — *О. С.*

*) Радник німецького посольства у Києві, заступник бар. Мумм

ням, ощадно-позичковим касам, рільтням і т. д.) Друга комісія („Університетські ідеали") висвітлювала положення високого шкільництва у поодиноких націй. Українська делегація спеціяльно порушила справи У. В. Ш. у Львові та університету в Чернівцях. Після довгих та гострих дебат більшість погодилась на тому, що дотичні студентства (Поляки, Румуни і т. д.) повинні на слідуючій конференції (відбудеться за рік в Югославії) подати докази своєї праці в напрямі усунення переслідування високого шкільництва національних меншостей в деяких державах.

Найважнійшими питаннями в комісії для міжнародної співпраці були: а) проблема рас і б) питання державних меншостей. З приводу цих питань конференція ухвалила цілу низку резолюцій,*) приявши, як основу, слідуюче: „Розгляд питання меншостей виказує конечність негайної зміни політичного, економічного та соціяльного положення меншостей в поодиноких державах". Крім того конференція пропонує пануючим націям поробити кроки для переведення ревізії кордонів і цим виказати, що вони мають добру волю супроти меншостей. Комісія зібрала багато цікавих матеріялів про сучасне положення меншостей в поодиноких державах, які будуть використовуватись в пресі та перед відповідними чинниками.

В комісії для студентів-еміґрантів, в якій брали участь: 5—7 Москалів, не прихильні до нас Югославяне та польська делегація в повному складі (яка, зрештою, весь час виглядала на конференції дужа мізерно), заступникам української делегації довелось перебороти чимало труднощів, щоби поставити питання допомоги українському студенству, як окрему точку. Українська делегація в цій комісії поставила свій проект несення дальшої помочі еміґрантському студентству. Цей проект знайшов особливу поміч в американського та англійського студентства та майже в цілости зістав прийнятий. Рівнож Україні запропонували надалі допомагати студентам в характері довготермінових позичок (які мають бути передані незабезпеченому студентству по закінченню студій в міру поліпшення матеріяльного положення), а не в характері незворотних допомог, як це було дотепер. Згідно з пропозицією Українців дальша поміч від МСП. має уділюватись студентству в першій мірі через студентські організації (прим. через „ЦЕСУС"). Значний рух на комісії викликали інформації про положення студентства на УВШ. у Львові. Один а делегатів (Американець) ніяк не міг заспокоїтись та все жадав обговорення цієї справи в окремій точці, але, коли справа до того заогнилась, що польські делегати демонстративно вийшли — комісія відложила справу, щоби уникнути поважних конфліктів. Цікаво, що в цій комісії Американці дуже часто дивувались, коли чули інформації про українську еміґрацію в Америці. Найменше всього, мабуть, сподівались вони довідатись на конференції в Европі про те, що в Америці також є українські студенти, українські школи і т. д. Слід би було, здається, нашим землякам в Америці та в Канаді звернути на це більшу увагу. Комісія ухвалила продовжувати далі допомогову акцію для грузинських, українських та московських студентів на еміґрації.

Побіч ділових засідань конференції відбулись ріжні прийняття, екскурсії, спортові вправи і т. д. Українці, завдяки численному складові делегації, мали змогу поінформувати про українські справи більшу скількість чужинців та навязати з багатьома студентами особисті приятельські взносини. Підчас конференції Українці співпрацювали в тісному контакті з кількома делегатами, передовсім з англійською, чехословацькою, шведською, мадярською, німецькою, швайцарською, грузинською та з частиною французької делегації.

Ч—и.

*) Ці резолюції будуть докладніше подані в ч. 9. журналу „ЦЕСУС-а" „Студентський Вістник"

Управа літниська Запомагання запрошує отсим своїх гостей, бувших і будучих, на

ВЕЛИКУ ЗАБАВУ

яка відбудеться в салі „Сталової Волі" в суботу, дня 29. серпня. Початок в 9-ій год. вечором. Одяг будений. Оркестра Вп. п. Л. Лапчий. Вітізд зі Львова 4'05 і 5'05 по пол. Відізд з Гребенова 6-а рано і 6-а веч. Заїзн. стація: Гребенів. 248а

По широкому світі.

XIV. конґрес сіоністів у Відні розпочався у присутности 300 делегатів і кількох тисяч гостей промовою президента світової сіоніст. організ. д-ра Вайцмана на тему поступу сіонізму. Міністер Реш повитав конґрес іменем австр. уряду, віденський напрабін д-р Хавес виголосив відчит на тему „Сіоніам як проблема світа", а голова сіоніст. групи Австрії витав конґрес як господар. На перше засідання явились репрезентаційно генер. комісар Ліги Націй Шмерман, президент поліції (б. канцлер) Шобер і майже весь дипльомат. корпус. Наради тріватимуть до 20 ц. м.; були поголоски, щоб в звязку з демонстраціями закінчать конґрес швидше, але цьому офіц. заперечено.

Конґрес французьких соціялістів виступив проти мароканської політики уряду Пенлєве, називаючи її реакційною та відмовляючи своєї підтримки. Щоби вести дальше війну в Мароко, Пенлєве примушений шукати підтримки у правиці.

В Марокко розпочалася французька офензива. Марш. Петен виїхав туди з місією перейняти військову владу, з залишенням адміністр. і політ. влади в руках марш. Ліоте.

Вибрано данціґський сенат в складі 14 нових сенаторів, з яких сім — включно з віцепрезидентом — належить до соц.-дем. партії. Криза сенату не торкалася посади през. Зама.

Стан облоги у Відні.

Криваві антисемітські демонстрації в нагоди сіоністичного конґресу.

Австрійський уряд гарантував Організ. Комітетові сіоністичного конґресу безпеку конґресу і його гостей і цю обіцянку рішив дотримати за всяку ціну. З другого боку націоналістичні німецькі організації не мали ніякої охоти відмовитися від спроб розбиття конґресу теж за всяку ціну — наслідком чого Відень перетворився у воєнний табор і в арену кривавих сутичок.

Ціле середмістя оточено густим ланцюхом пішої і кінної поліції, озброєної в гранати й машинові крісн. Всілякі збори й маніфестації заборонено. У відповідь „Гакенкрайцлери" оголосили, що коли уряд не відкличе цієї „провокаційної" заборони й не приверне містові нормального обличча — вони не ручаються за спокій. Одночасно нім.-нац. партія видала відозву проти відкритого в понеділок XIV. сіоністичного конґресу.

Того ж дня зібралося на Ring-у 10.000 антисемітських маніфестантів. Серед окликів найгорячійше лунало гасло: „геть з жидами до Польщі"! Товпа домагалася від уряду розпорядження про масове видалення Жидів з Відня і Австрії. В перепалці з поліцією ранено кількавайцять осіб з демонстрантів, ще більше поліціянтів. Біля Бургтеатру демонстранти почали будувати барикаду: вибито вікна в кількох жидівських центральних кавярнях і здемольовано силу крамниць у жидівській дільниці. Демонстранти стріляли до поліції й обкидали камінням двох учасників конґресу, що приїхали з Голяндії. Арештовано яких 150 осіб, із яких частину покарано з місця 8—14 денним арештом, а частину передано судові.

Слідуючого дня, у вівторок, не зважаючи на надзвичайні міри, приняті поліцією і військом, на центр. вулицях і в поблизу концерт-гава-у, де відбувався конґрес, почали знову збиратись маси демонстрантів. Ніякі зусилля очистити вулиці не вдавались. Прийшло знову до стрілянини з обох сторін, наслідком якої є кількадесять раненних. Арештовано загалом коло 1000 осіб. З провінції стягнено до Відня піхоту й артилерію.

Вуличні антисемітські демонстрації дають притоку до коліи уряду. Християнсько-сусп. парлям. клюб на надзвичайнім засіданню виступив проти надто гострої поведінки поліції, заявляючи, що неправдою є, наче би маніфестації були штучно організовані членами всіляких боївок, що прибули з Німеччини. Христ.-суспільники нарівні з всенімцями домагаються уступлення канцлера Рамека, закидаючи йому, що він не рахується з настроями населення та нарушує громадянські свободи. Канцлер Рамек відкликується до цілого парляменту.

Кривавні масові протижидівські демонстрації у Відні, якого населення є відоме з толеранції і гостинности, є показним доказом на загальний зріст антисемітизму в світі.

З нових подій та ідей.

Безмежно великий і безмежно малий світ.

2. Непримітно малі організми.

На перший погляд може видатись, що живі організми мають менш-більш означені межі, досить тісні. Одначе блища аналіза доводить до висновку, що т. зв. межі виявляють деяку еластичність, яка змінюється вже під впливом самого часу і умовин життя. Адже в давні геольогічні епохи на нашій землі жили величезні дивогляди-потвори, які нині відтворює хіба уява поетів. Такими були морські та земні плазуни другої епохи, ящірки-риби, іхтіозаври, плєзіозаври, мозазаври, динозаври, що мали по 20—30 метрів довжини. Істнували тоді літаючі плазуни, від яких виводяться нинішні птахи. Звірята на подобу слонів з третьої епохи, в роді динотерія мали з півсеми метра довжини і пять метрів висоти. У Патагонії, — яка нині славиться ослами! — жили в еоценовій добі великанські птахи, завбільшки чотири метри.

Чому-ж ці великі звірі щезли? Чому вимирають нині такі звірі як слон та кит? Факт, що зимнокровні плазуни другої ери вимерли, можна подекуди розяснити тим, що вони не могли приноровитись до холоднійшого клімату, який заволодів на землі в пізнійшій ері. Деякі вчені взагалі розяснюють, що великі звірята вироджуються та вимирають в наслідок спеціяльної недуги „гігантизму", яка є перепоною для продовження роду. Те, що людина нищить такі звірята більше як инші є другою причиною їх позільної загибілі.

На всякий випадок, факт, що в якийсь момент розвитку нашої планети могли появитись та істнувати великан. орг., є доказом, що розміри організмів залежать від обставин часу та місця і що межі їх величини можуть бути сильно поширені. Чи можна нині твердити, що на планетах инших зоряних світів, ще нами недосліджених, нема таких живих великанів?

Як з одного боку телєскоп пошпирив межі „безмежного" в царині між-планетного і пова-планетного простору, так з другого: мікроскоп і ультра-мікроскоп відкрили нам невичерпані глибини в океані безмежно малих організмів. В одній краплині води істнують мільйони інфузорій, менших як мікрон, а їх тягар є такий неімовірно малий, що міліярд цих мікроскопічних живин важить менше як один грам. Ці живинки наділені великим хистом організації, деякі з них забезпечені навіть кременевим панцирем і є між ними породи, що мають більш як сто шлунків. Вони вічно рухаються, і невтомні у своїй діяльности, не знають ні сну, ні відпочинку. Деякі з них мають очі, збліжені до зіниць. Якби поле їх зору було досить широке, то вони могли би запримічувати людей і тоді яке жахливе видовище бачили би ці інфузорії! „Це було би тоді так — пише Флямаріон — немов би мешканець Сирієса взявши до рук Землю, Венеру та Мэрса, мов жонґлер у цирку бере кулі, щоби ними підкидати — нежданно явився перед нашими очима в просторі,— і закрив масою свого тіла половину зоряного неба"!

Та чи нема ще менших живин, таких, які у відношенні до інфузорій булиб в такій пропорції, як вони до нас? Величина звичайних мікроб доходить до мікрона, себто тисячної частини міліметра. Та є ще ультрамікроби, яких через мікроскоп зовсім не видко, які легко переходять через фільтри і є джерелом ріжних недуг їх величину

ВІДГУКИ ДНЯ.

Відрадні вісти.

Вертаються вже деякі наші паломники з Риму, мов птахи з вирію. Вертаються як не ті що виїхали — відсвіжені на тілі і душі. Осмалило їх італійське сонце і поглянув Італійщик, сполоскало їх Адріятицьке Море (з инша „Мута") і римські Чічероні, (з грошей) оскубли їх широко і солодко К'яті.

Че на тілі...

А на душі: Відгомін святий рік у святому місті під оком святійшого отця. Пістали відпущення всіх гріхів, до політичних включно, бо в цій матерії застерегла собі децизію польська амбасада. Бачили правдивого папу римського і цілували перстень з правдивим самоцвітом.

Святійший отець у своїм незмірнім милосердю, позволив оглядати себе в близька вваїть греко-католицьким віпним, хоч фама про них ішла як найгірша. Хтож як не вони, отті ноторичні бомбісти, револьверисти і шантажисти! Зробляють атентат, а потім запутують невинних львівських обивателів мойсейової віри в страшний і дорогий процес. Хтож як не вони кричать на весь світ що кривда їм діється, коли тільки поклонити їм ніж до горла!! А прецінь кожний католик, а тимбільше „греко", повинен брати собі за зразок ягня. Воно так тихо і смирно дає зробити з собою все, що тільки захоче різник!..

Святійший отець і сам і явленки спільям з Лжевоскія простим Українцям голи. Дав себе оглядати і поцілувати панїть у перстень. Тимсамим пригнітив нас знову до ласки, а душе можливо що вийде колись ще раз довгого візитатора в галицькі джунглі. Може о. Лжевочкі привезе Рому тим разом кращі відомости, як ось недавно і тоді покажеться, що всі благодати, які сплили на гал. Українців зі святого міста, роблять вже свое, волиавочи чудотворно на давних кочовників.

Покріплені вірою в цирі інтенції апост. столиці вертають учасники паломництва на рідний смітник. Вертають зі співчуттям для всіх безсребреників, що сидять на місці. Деякі з паломників парадують у „мусолінках", баничковатих шапках не пропічної форми і розказують дива про Рім, про Італію.

Кажуть, що святійший отець не міг знайти слів похвали для Українців і тому... не говорив з нами зовсім.

Зате польським паломникам недви сказав пів годинну промову на прощання.

Ось що пише про не „Слово Польске:

„Ojciec św. przyjął w poniedziałek 17. bm. polską pielgrzymkę i w przemówieniu swem wspomniał obszernie wypadki z przed lat 5, gdy przebywając w Warszawie słyszał huk armat i łączył się z Polakami w modlitwie o zwycięstwo Polski. W rocznicę cudu nad Wisłą Pan Bóg odprawił dla pielgrzymów osobne nabożeństwo".

Галактіон Чінка.

означують частинами мікронів і вона може бути нищою як довжина світляної хвилі, себто 0.2 мікрона, а це межа, на якій предметів вже не можна схоплювати. Існують ще галапаси мікроб або „бактеріофаги", вдесятеро менші як найменші бактерії, які можна бачити крізь мікроскоп. А проте вони більші як більшість відомих „недужих" мікроб. Ідучи по цій лінії все далі й далі, доходимо до мікроорганізмів, яких величина знижується то категорії хемічної молекули. А чи не можна піти ще далі?

Дарма що фізика доводить нас нині до одиниць, яких не можна вже розкладати на менші елементи, філъозофія виходить поза ці межі, так само як у безмежно великім просторі, і поширює, чи пяк: звужує ці межі у „безмежно малий". Коли діло йде про царство організмів, то в ньому межі „великого" та „малого" значно поширюється (звужуються), тому, що наука не має в цій справі ніякої рішаючої теорії.

Природа знає не тільки неперервність, але й скоки. Невідомо, чи в природі не істнує ціла низка „індивідуальностей", одиниць, — безмежно малих атомів, світів та організмів, у безмежній ріжномаїтности величин і довжин, і їх істнування та розвиток піддані законові „скоків", згідно з їх розмірами та пропорціями. Нинішні інструменти обсервації, телєскопи та мікроскопи, не мають змоги схопити реальність таких форм істнування, ні для нашого ока, ні для наших змислів. Звідсіля починається щойно єдиний простір — простір уяви.

Коли випиваємо один ковток свіжої води — гинуть міліярди інфузорій. Коли один промінь ультрафіолєтового світла паде на кольонії мікроб — гине в одну мить безліч таких живин. Чи можуть усі ці мікроорганізми підозрівати, яка є дійсна причина їх загибелі і що ми живемо? У печері, в яку попав Одисей, три його товариші згинуло в паші Циклопа. Та колиб Циклоп і печера були міліон разів більшими, колиб його великанські розміри не були доступні для очей людей-пігмеїв, тоді нежданна смерть проти товаришів Одисея видалась би таємно-нерозясненою і її розяснювали би собі фантастично. Чи коли користуємося такими аналогіями для розяснення взаємин ріжних живих тіл і неживих організмів Ввесвіту — не відчуваємо на мить, яку ролю грає у розвязці долі людства неперевірена, слаба, а інколи навіть розпутана людська уява? *О.*

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Вчорашнє (185) число „Діла" сконфісковано за закінчення передової статті п. н. „Вакаційні дарунки школі й учителям", за дві новинки, одну увагу про присуд у процесі Єгера та одну увагу в дописах на адресу калушського старости.

— **Володимир Самійленко** перебуває тепер — як довідуємось — у Боярці під Київом в домі інж. Ващенка. Старий сховований письменник вибирається на Полтавщину, до рідного села Сорочинець. Академія Наук у Київі робить заходи задля вислання йому державної пенсії.

— **Роковини зруйнування Запорізької Січи.** Дня 14. серпня минуло 150 літ від дня видачі ославленого маніфесту Катерини II. про зруйнування Запорізької Січи та вивезення останнього кошового отамана Кальнишевського в Соловецький монастир на Білому морю. Память сих ганебних актів московського насильства зберігли народні думи про „Катерину — сучу дочку" та про „Чорну галку", що мала принести від „Кальниша" вісти...

— **Розстріли Полянів.** В Мінську розстріляно 15 Полянів за шпіонажу, ведену в користь Польщі.

— **Кріза золотого.** Півофіціяльно заперечують з Варшави вісткам, наче би захитання золотого стояло у звязку з труднощами при реалізації американської позички. „Уряд, мовляв, здає собі справу з ваги ситуації і є досить приготований на всілякі замахи на курс золотого. Жадні значніїші зміни в ситуації не зайшли". Дальше старається цей комунікат злагіднити інтерпретацію розпорядження Банку Польського про звіт уділених кредитів.

— **Усунення з обігу 5 золотівок.** Міністер фін. Грабські видав розпорядження, наслідком якого будуть усунені з обігу 5 золотові банкноти першої і другої емісії, з літ 1919 і 1924. Як законний платничий середник істнуватимуть до 31. серпня, а від 31. VIII. до 1. III. 1926 будуть вимінювані на банкноти м-ства фінансів 1925 р.

— **Доразовий суд у Варшаві.** У Варшаві розпочався доразовий суд над трьома комуністами-терористами, справниками т. зв. кріваві пятниці (стріляниною на вулицях Варшави, підчас якої згинув один поліцієнт і один студент та ранено кільканайцять осіб. Обвинувачені: Гібнер, бухгальтер 32 літ; Кнєпскі, токар 23 літ; і Рутковскі, слюсар 32 літ. Боронять адвокати Дурач, Пасхальскі і Родзіньскі. Покликано 31 свідків, яких переслухано на протязі одного дня. Всі обвинувачені ще жорі від отриманих ран; вони підпираються палицями, а Кнєвскі положився на лавці обвинувачених. Внесення оборони на відложення розправи з огляду на стан здоровля обвинувачених відкинено. Прокуратор домагається присуду смерти. Суд присудив усіх трьох на кару смерти. Оборонці самоходами виїхали до Спали просити през. Войцеховского помилування для засуджених. Президент не скористав із свого права, тому 21. над ранком розстріляно всіх трьох обв. на варш. цитаделі.

— **Пілсудскі перед військовим судом?** „Р.кєчпосполіта" подає, що Пілсудскі стане перед військовим судом за критику мін. Сікорского і військ. властей.

Звідомлення.

„Кооперативний Банк — „Дністер" Товариство з обмеженою порукою у Львові, Руська 20, звідомляє своїх членів, що зміненій Загальним Збором дня 15-го падолиста 1924 р. статут, зістав через Суд зареєстрований і що речинець до доповнення підвисшеного уділу до висоти зл. 25, минає дня 15. падолиста 1925 р. почім члени, які не доплатили уділів, тратять членські права. *Дирекція.*
225 1—1

Біржа.

Львів, 21. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·02 — 5·05, канад. дол. 5·75 — 5·80, чеські кор. 0·17 — 0·18·25, леї 0·02·75 — 0·03, франц. франк 0·25 — 0·25·50, швайц. фр. 1·04—1·06, анг. фунт 26·00—26·20.

Золото. 20 кор. 22·00—22·20, 20 франк. 20·00—20·20; 20 марк. 25·00—25·20; 10 руб. 27·50—27·60.

Срібло. Австр. кор. 0·45—0·45·50, 5 зв. кор. 2·35—2·38, фльорени 1·20—1·22, рубл. 1·90—1·92, рубель дрібним сріблом 0·86—0·88.

Пшениця красна ех 1925 23·50 до 24·50, жито галицьке ех 1925 16·50 до 17·00.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич.

Бучач:
22. VIII. „Сатана".
23. VIII. „Запорожський клад".
Чортків, Сала „Сокола":
25. VIII. „Вій"
26. VIII. „Циганка Аза"
29. VIII. „Сатана"
30. VIII. „Маруся Богуславка"
Копичинці: „Народн. Дім".
27. VIII. „Вій"
28. VIII. „Маруся Богуславка" 131 15-?
До Театру потрібні тенори і сопрани.

Український Хор Котка.

Субота 22. VIII. Микулинчик.
Неділя 23. VIII. Яремче.
Понеділок 24. VIII. Яремче.
Второк 25. VIII. Надвірна.
Пятниця 28. VIII. Надвірна.
Середа 26. VIII. Битків.
Четвер 27. VIII. Битків. 115 15—?

В приватній гімназії УПТ. в Яворові відбудуться вступні іспити до кляси I—VII в днях 31. серпня і 1. вересня п. р.; зголошуватись устно або письменно в управі гімназії між 24. та 30. серпня. — До VIII кляси можна прийняти тільки тих учнів, що покінчили денебудь VII клясу того самого (тобто клясичного) типу; дівчата можуть здавати також вступні іспити. — В тих самих днях відбудуться теж додаткові вписи й поправки. — Управитель гімназії: *Д-р М. Чайковський.* 223 2—3

З української приватної гімназії в Рогатині. Вступні іспити до кляс II.—VII. відбудуться 29. серпня. Вступні іспити до першої кляси 31-го серпня. Вписи до кляс I—VIII що дня. — *Антін Крушельницький.* 169 6—6

Кружок УПТ. в Яворові відкриває з днем 1 вересня п. р. першу клясу трикласової двопятньої торговельної школи. Приймається молодь обох полів у віці 14—17 років, що скінчила сім клас народньої або три кляси середньої школи (двійка з латини не є перешкодою), евент. піддасться відповідному вступному іспитові. — Учні торговельної школи можуть реflектувати на приймання до місцевої бурси. — Всяких інформацій уділює Управа гімназії УПТ. в Яворові. 224 3—5

Управа дівочої гімназії УПТ. в Станиславові (вул. Липова 80) подає до відома, що 1) додаткові вступні іспити до кляс II—VII в днях 29. і 31. серпня п. р., 2) поправки 31 серпня, 3) вступні іспити до I (першої) кляси 31 серпня, 4) вписи що-дня (від 20 серпня). *Н. Дакш.* 221 3—3

На „Рідну Школу" зложили 25 зол. Вп. Дн. Роман і Евгенія з Онишкевичів Гоцькі в Куповичах п. Рудки, з нагоди їх вінчання. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 250

Від 25. серпня ц. р. вільні комнати в Зеленяні. На вересень ціни знижені. Управа літниця Зеленянка, п. Гребенів. 249 1—2

Дрібні оголошення.

ВУГОЛЬ, дрова, купуйте тільки у Калитека Потоцкого 47 і Кохановского 4. 247 1—3

ОКРЕМА кімната для 2—3 учениць або учениць з повним удержанням, вул. Шашкевича 4, II. пов. 246 1—1

ВДОВА, середнього віку, прийме місце заряду домом на парохії. Розуміє добре варити і шити і сільську господарку. Ласкаві зголошення Ленчин вул. Декерта ч. 2, І. п. 7. Львів. 248 1—1

ПРИЙМУ на мешкання з харчем учениці середніх шкіл. Зиблікевича 49 III. Возьняковська 255 1—1

УКРАЇНКИ — УЧЕНИЦІ середніх шкіл знайдуть приміщення в інтелігентнім домі з старанною опікою. Інформації під адресою: Р. Левицька, Львів — Кентшинського 58. 244 1—3

УЧЕНИК з нищих кляс гімназії знайде приміщення і родинну опіку при бездітних. — Пона, вул. Садівницька 21. 257 1—2

ПОШУКУЮ вправного інструктора до уч. приватистки V. кл. гімн. на цілий рік від 1. вересня. Даю особну кімнату, харч. Условія винагороди подати. о. Іван Косоноцький, Никловичі, п. Сулова Винна. 243 1—1

ЖІНКА 35 літ. пенсійна, брунетка незалежна, господарна, лагідної вдачі, зі сином, вийде заміж за симпатичного інтелігентного, характерного Українця на відповіднім становиску. Листи слати до адміністрації під „Оксана". 240 1—1

ПРИЙМУ дві панночки на мешкання з харчем від 1. вересня п. р. Р. Горбачевська, вул. Йосафата 8. 239 1—1

ПРИЙМУ 2—3 учнів з нищих кляс гімназійних з інтелігентної родини. Львів, вул. Вловна 24. 238 1—1

ПОШУКУЄТЬСЯ служачого блищя ві, домість Леопольд Розенвайг, Сикстуська 5. 254 1—2

ПОШУКУЮ ІНСТРУКТОРА-(КИ) від 1. вересня п. р. для ученика IV кл. народної. Условія: Мешканця, ціле удержання і платня після умови. о. Ігнатій Шик, парох в Бітлі п. Бовиня. 253 1—3

МОДЕЛЬКА до жіночої конфекції потрібна до подорожі. Зголошення по адміністрації „Модель". 237 1—1

ПОШУКУЄ посади як дозорця при каменяці замужна середних літ жінка Зголошення до Адміністрації під Знесіння. 249 1—1

ІНФОРМАЦІЙ в справах вписів, іспитів, нострифікацій на львівському університеті уділяє, як рівнож полагоджує формальности Василь Комар, Львів, Личаківська 23, з дистами п. Терлецького. На інформації прислати 3 зл. (можна в значках). 256 1—2

СТАНЦІЯ для двох учеників низшої гімназії — найкраще філії академічної Гімн. Відомість у п. Островської Львів, вул. Вірменська ч. 3. II. пов. (Народний Дім). 242 1—2

ДВІ студентки пойметься з цілим удержанням евентуально і з грою на фортепіяні. Солідна опіка у інтелігентної особи. Відомість з чемности у Вп. Вишневського Духов. Семінар, Львів, вул. Коперника 36. 24 1—2

УРЯДНИЧА РОДИНА поймє 3 учнів з нищих кляс на мешкання з харчем. Зголошення: вул. Грунвальдська ч. 9, партер на ліво. 217 3—3

СТАНЦІЯ ДЛЯ УЧЕНИКІВ або Учениць у Львові в Священичій родині в центрі міста. — Віддільні кімнати з повним удержанням. Вітчизняна опіка. Зголошення в Адміністрації „Діла" під „Станція". 213 2—3

ПІДЛЮТЕ, купелеве заведення, 700 метрів понад уровень моря в долинських Карпатах, третій сезон під 20-ого серпня до кінця вересня. Гарячі купелі мінеральної води в недугах ревматизму, гістиї і пр. Ситківка і кругольня. Харч, помешкання і купелі знижені. Комунікація вузькоторовою залізницею заведена. — Станція залізнична Брошнів на лінії Стрий-Станиславів. 236 2—3

ПРИЙМУ на мешкання з харчем учениць низших гімназійних кляс. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Професор". 231 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення

Д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в каучук і золото на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 155 6—16

Чекеляда

А. Пясецький

11-?

фабрика

Краків

:: Знамениті і легкі цілосталеві ::

ПЛУГИ ОДНОСКИБОВІ VENTZKOГО

марки **R K. P. 5** доцільний тип **Eberhardta ES85**

поручає по оказійній ціні зол. 60—

„AGRARIA"

251 **Адам Камінський,** 1—1

у Львові, вул. Городецька 25.

МАМИ памятайте, що одинокими доцільними для дітей є тільки 2—4

135в **ПУДЕР, МИЛО І КРЕМ**

BÉBÉ-SZOFMANA

першого виняткового. Ніщо є институванням.

СКЛАД МАНУФАКТУРИ

Б. ДУБОВИ

Тернопіль, вул. Міцкевича ч. 39.

поручає по фабричних цінах та найдогідніших успіхах як ярлені так і заграничні товарі: суконні, блявати і шовки, великий вибір чорних матеріялів для Всч. Духовенства, рівнож білля, дивани, хідники і фіранки. Поручення з провінції виконується негайно. 179 2—4

„КНИГА ПСАЛЬМІВ"

переклав на українську мову

свящ. **д-р Ярослав Левицький.**

Ціна 2·50 зол. (враз з почт. пересилкою). Замовлати в автора: Львів, вул. Як. Стшемя 15. „Книга псальмів" повинна знайтися в кождій українській хаті! — Спішіться, бо 41 наклад не великий! 8—?

Дня 1. вересня 1925 в 11 год. перед пол. в салі „Народного Дому" в Городенці відбудуться

Звичайні Загальні Збори

Кружка УПТ. в Городенці зі слідуючим порядком нарад: 1. Отворення зборів і вибір президії. 2. Відчитання протоколу з. Звіт уступаючої Старшини. 4. Касовий звіт. 5. Звіт Контр. Ком. і уділення одобрення. 6. Реферат: Начерк діяльности Кружка в 1925/6. р. 7. Вибір нової Старшини. 8. Внесення і запити членів. Городенка, дня 10. серпня 1925. Старшина Кружка УПТ. *Д-р С. Істеревич* вр. голова. *Д-р І. Великорський* вр. секр. 200 2—3

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 187 (10.570). Львів, неділя 23. серпня 1925 Почтова належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів. Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щат. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шп. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Перед міжнародньою реальною дискусією.

Пів-офіціальні звістки кажуть, що берлінський уряд не тільки прийме до відома французьку ноту, але згодиться піти за її вказівками і полагодить формальности, потрібні при вступі Німеччини до Ліги Націй. Коли ці формальности, в такій чи иншій формі, будуть поладнані, нова сесія Ліги Націй відбудеться в новій атмосфері, щонайменше: дуже оригінальній,

Німеччина перестане бути, бодай формально, державою, що програла війну і здобуде право, рівноряно з иншими, висловлювати думку, як найкраще полагодити конфлікти, зроджені війною. Вже нині французькі політики передбачують: в яку форму виллється таке співробітництво. Арена Ліги Націй стане салею судового процесу, в якій Німеччина мусить виступити як адвокат в обороні тих прав, які відобрав їй версальський договір. Це буде прикрий дисонанс, якого не можна буде згладити гарними фразами. Англія не на те побивалась за Німеччиною, щоби її присутність у Женеві була наскрізь декораційною.

У звязку з тою підготовлюваною новою атмосферою появились у французькій пресі проекти нової міжнародньої конференції, яка мала би поширити надто доривочні дипльоматичні розмови між Парижем і Льондоном. Притаєна думка такої конференції така, що коли французький уряд у тіснім порозумінні з англійським не дібються самі від Німеччини реального сформулування її домагань, тоді при повнім зборі Ліги Націй, де малі держави, зовсім байдужі до клопотів Европи, мають чималий голос— настане справжня плутанина.

Вона існує вже нині. Кількайлять повоєнних міжнародних конференцій є найкращим доказом як мало посунулась вперед справа замирення Европи. По красномовних промовах на тему братерства народів і спільних інтересів европейської цивілізації не можна було здійснити ні одного рішення. Навіть самі рішення плавали в загальних формулах, які кождий народ накручував на свій лад. Яка причина такого стану? Перша, як відомо, це сама ситуація створена Версальським договором, який мусів лишити поза межами свого впливу пів Европи. Друга це ілюзія, що збірне, сорокоголове тіло в силі лекше розвязати труднощі, ніж ті одиниці, автори Версальського договору, що їх створили.

Характеристичною рисою збірних дискусій є те, що корінь справи, яку вони мають вирішити, лишається звичайно нетиканим. Представники держав, у такій атмосфері мягких фотелів як у Женеві, ніколи не важаються засувати супроти своїх „товаришів по професії" справи з такою брутальною ясністю, як вона виступає в дійсности. Коли тільки така справа вирине, голови зборів пропонують призначення окремих комісій, а ці діляться на підкомісії і питання роспадається на обривки формальних параграфіків, з яких кожний дає нагоду „фаховцям" розглянути їх з боку всіх можливих інтерпретацій.

А брутальна дійсність іде своїм шляхом. Чи треба пригадати нинішню митову та дипльоматичну боротьбу Німеччини з Польщею, супроти якої ніякий міжнародній орган і не гадає навіть засувати свого, бодай теоретичного, становища? Чому? Бо мабуть параграфами статутів Ліги Націй можна доказати, що такі справи не входять в її компетенцію. А одночасно для кожного ясно, що саме такі реальні, хоча би найдрібнійші, конфлікти стають причиною суспільно-політичних землетрусів, які захитують підвалинами кількох могутніх держав.

Є два основні моменти, якими не сміють нехтувати провідники держав: психольогія народу і його економічна конечність. Психольогічні впливи творять ідеї та вірування, які ведуть нарід сильнійше, як усі инші сили; економічна конечність зачеркує матеріяльні умовини розвитку та приневолює до боротьби за них. У теперішній стадії міжнародніх розмов ці два моменти не дозріли ще до тої реальности форми, яка в житті стала ясною навіть для звичайних громадян. Представники ріжних держав слухають несвідомо зовсім иншої національної психольогії, а свідомо боронять инших економічних інтересів. Коли вони хотять погодити ці суперечности, мусять сперш голосно та ясно їх протиставити собі.

Така щирість не завсіди причиняється до полагодження конфліктів, але бодай прочищує атмосферу, або щонайменше заощаджує мільонам людей шкідливі ілюзії.

Кождий рільник повинен зараз обезпечити своє ЗБІЖА І ПАШУ в

Товаристві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР"

У ЛЬВОВІ, вул. РУСЬКА ч. 20.

Аґенції Товариства є у всіх місцевостях Галичини.

Премії умірковані — виплата шкід безпроволочна.

Движимости, збіжа і паша не підлягають приму-сови обезпечення в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень і длятого кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 265 1—15

Товариство приймає обезпечення в доля-рах, або в золотих.

Гетьманці.

Рівно місяць тому вийшла в Берліні, у виді 4-ох сторінок великого книжкового формату, відозва, затитулована: „Від Центральної Управи Обєднаних Українських Хліборобських Організацій" та підписана відомим наддніпрянським правим діячем Сергієм Шеметом. Для всестороннього пізнання настроїв розбитої і посвареної нинішньої української політичної еміґрації та для докладного визначення закарлючних шляхів, якими поступає взагалі розвиток української політичної думки — ця відозва є дуже цінним, ба навіть характеристичним документом, повз якого не слід пройти цілком байдуже. Наш часопис — як єдиний, на жаль, нині зах.-український щоденник — має тим більший обовязок відгукнутися на цю відозву, бо вона по суті є випадом проти української демократичної преси, якій закидає — буквально — національно-руїнницьку роботу, яку вона, преса, веде використовуючи „політичну темноту й неосвідомленість українського громадянства".

Руїнницький характер української демократичної преси проявляється — на думку відозви — у вороженні, з якою вона відноситься до б. гетьмана Скоропадського і до українських гетьманців-монархістів. І ось, полемізуючи з аргументами, якими буцім то воює проти Павла Скоропадського й його сторонників „майже вся українська преса", „частина інтеліґенції, що зруйнувала Українську Державу", і всілякі „політичні шантажисти", п. Сергій Шемет подає з доручення „Центр. Управи Обєднаних українських хліборобських організацій" „кілька основних інформацій" про гетьмансько-монархічний рух. В цих інформаціях маємо — по відділенню усього перченого полемічного сосу — стрижень ідеольогії й політичного світогляду нинішніх організованих українських монархістів.

Отже в основу діяльности гетьманців, чи пак „політичної акції

Red. czas. „Diło" we Lwowie, Pr. 606/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Diło" Nr. 183 (10.565) z dnia 18. sierpnia 1925. pod tytułem: „Bahowynnja" w ustępie między słowami „stojit a czy z dejakymy" zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) us. karn., uznał dokonaną w dniu 17. sierpnia 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazemwydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sopą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. o 4x 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 18. sierpnia 1925 r.
Socha.

Red. czas. „Diło" Pr. 604/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Diło" Nr. 181 (10.564) z dnia 15. sierpnia 1925 r. w artykułach pod tytułem 1) „Polsk a hospodarska polityka i selo" w ustępach między słowami a) derżaw a ta pasywnyi, b) zachytsty a i szczo treba, c) popała w a pro konecznist, d) kosztom sela a prykład, 2) W art. pt. Papskyj nuncij Ratti i Ukraini" w ustępach między słowami a) widbułoś a Todi pokazałoś. b) duchowenśzwa a nasiry Rattiko, c) ukraińskoi wijny a ale i prosta, d) brechnuła a mons. Ratti, e) naktania a wije pryjednałyś, 3) w art. pt. „Akcja dopomohy siłu i wiada" w ust. między słowami „Po swojij uprowbi" a istnuje ponad i 4) w art. pt. „Hołodiwka politycznych wiasniw" w ustępie od początku tego artykułu aż do słów wybuch w Łuckij wiaznyci zawiera ad 1) a b c d, ad 2) a d e, ad 3) i ad 4) znamiona zbrodni z § 65 a uk. zaś ad 2) b i c znamiona występky z § 302 uk., uznał dokonaną w dniu 15. sierpnia 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 o. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 19. sierpnia 1925 r.
Socha.

Red. czas. „Diło" we Lwowie, Pr. 606|25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Diło" Nr. 182 (10.565) z dnia 16. sierpnia 1925 pod tytułem: 1) „Doświd mynułoho" w ustępach między słowami a) tworenie kozyriw a wze ynszr, b) zuspilstwa a wkina i d) sokalskoho kordonu a pisla, 2) w art. pt. „Polska hospodarska polityka i selo" w ustępie od słów nowoi dorożneczi aż do końca, 3) w art. pt. „Brat — Bratowi" od słów dla nasełennia aż do końca, 4) w art. pt. „Polsko-niemecka hospodarska wiina" w ustępach między słowami a) ba widnyły a peredysin, b) Siczyńskym a tak ołże I c) Nimeczyny a Rolszcza, 5) w art. pr. „Nowyaky" w ustępach między słowami a) ślidczoho saddi a pered nowozo, c) Jaworska a uprawojow, c) Schlosmanu a fałszywi i e) wydasłyja pi-bozriłym a triumfałyj zawiera znamiona zbr. 1) a b c d, 2) 3) 4) a b e zbrodni z § 65 a) uk. ad 5) a b c d występku z § 300 u. k. uznał dokonaną 16. sierpnia 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów. dnia 19. sierpnia 1925.
Socha.

б. гетьмана, веденої з кінця 1919 р. і початку 1920 р. на еміграції по шляху внутрішньої організації однодумців.

«покладений принціп: монархічний і контократичний. Ці українські громадяне, що хочуть суверенної гетьманської монархічної України, бачуть її символ, її персоніфікацію і її державну владу в Гетьмані Павлові Скоропадському. Для них він есть теперішня Голова Роду, що поставовив д. 29 квітня 1918 р. свою гетьманську родову традицію і таким чином став одно тепер законним українським родом гетьманським".

Все инше, про що трактує відозва, включно з признанням про можливість „налагодження контакту" з московськими монархістами під певними (зрештою дуже строгими) умовами, є дрібницею в порівнанні з фактом, що символом і персоніфікацією певної державницької ідеольогії стає людина історично скомпромітована, напятнована тавром державницького зрадництва.

В широких рямцях чистого націоналізму можуть однаково добре поміститись республиканці що й монархісти, ліберали чи консерватисти. Цілком погоджуємося з поглядом, що в політично скристалізованій і диференціонованій нації, якою хочемо бачити українську націю, є поруч зі соціял-революціонерами місце й на монархістів (жаль хіба лише, що поза тими двома таборами п. Сергій Шемет не визнає ніяких инших). Можна би згодитись теж на аргумент, що український монархізм міг би ще колись пригодитись на Україні як противага московському монархізмові, а повну слушність признати перестороні, що соціяльно-консервативні елементи, під національним оглядом мало свідомі, можуть найтись у ворожому національному протиукраїнському таборі, як що не матимуть під боком підходящої для себе української організації. Але всі ті й багато-багато инших доказів на доцільність ідеї українського монархізму, яка найшла собі такого чудового теоретика, речника й звеличника, в особі Вячеслава Липинського, не має нічого спільного з вибором якраз особи Павла Скоропадського на ролю її „символу і персоніфікації", того самого Скоропадського, що саме й скомпромітував її, ідею українського монархізму, тоді, коли доля зробила його не фіктивним а справжнім носителем — реалізатором цієї ідеї.

Мабуть ще не досить появилось документів з гетьманської доби 1918 р., не досить споминів та характеристик того часу, коли все ще питання про причини й доцільність протигетьманського повстання викликують пристрасні суперечки. Приймім, що неправдою є, наче би величезна більшість української інтелігенції йшла широ на співпрацю з гетьманом в 1918 р., але не була допущена до неї саме завдяки хитрости гетьмана, що йшов вічно на шкурку німецької військової кватири й російського „Протофіся". Приймім, що неправдою є, що колиб не повстання Січових Стрільців осінню 1918 р., яке йшло під гаслом ратування чистоти ідеї української державности, то на протязі найближших тижнів-місяців послідував би на Україні російський державний переворот під гаслом единої неділимої. Приймім, що, навпаки, протигетьманське повстання було непотрібне, було трагічною помилкою, що гетьман упав жертвою політичного невиробленя та партійного сектанства тогочасного українського громадянства, та що загинення Української Держави є единою і виключною вйною „соціял-революційної інтелігенції", яка найшла послух і підтримку у ще більших політичних новиків — Січових Стрільців. Словом: хай відома теорія про „руїнників" буде правдива. Але ще більш правдивим є факт підписання гетьманом Павлом Скоропадським федераційного акту з 15. XI. 1918 р., яким він відмовився від суверенности української держави і з яким Павло Скоропадський перейшов до історії. Підписання акту абдикації з дня 13. XII. 1918, у якому в обличчю розшалілої повстанчої стихії безрадний, розтерянний і безсилий гетьман признавався, що йому „Бог не дав сил" упоратись зі вложеною на нього місією, був лише жалібним особистим признанням остаточного банкроцтва з перед місяця. І коли український монархізм дійсно є ідеєю, — ідеєю, що по своїому вмагає до створення суверенної української державности, — то цього одного маніфесту з 15. XI. 1918 р. цілком їй досить, щоби раз назавжди відцуратись особи, яка поклала під ним своє імя, і щоб не заплямлювати себе дальше його фірмою.

Але українські гетьманці роблять инакше. Вони звязались „по єдино" з Павлом Скоропадським і не тільки вибілюють його, але ставлять на недосяжні котурни й поклоняються йому, а всіх, хто цього не хоче, звуть у чамбул „руїнниками".

(Докінчення буде.) І. К-н.

По широкому світі.

Засідання Ліги Націй, шесте в черги, загальне, яке почнеться 7-го вересня матиме таку програму: 1) Вибір перевірної комісії; 2) вибір президента; 3) усталення денного порядку; 4) призначення комісій і вибір голов у них; 5) вибір семи аст. голов; 6) справоздання з праць, зроблених від останнього засідання. Крім цього розглядати муть такі справи: зміна 16 ст. пакту; пропаганда між молодію всього світа ідеї миру; розділ витрат Ліги Націй між її нових членів; справа забезпеки та зменшення зброєнь; реферати про економічну та фінансову організацію; фінансова відбудова Австро-Угорщини; охорона дітей та жіноцтва, то-що.

У Марокo французькі війська мали в останній мент здобути нові великі успіхи.

У Китаю повстали нові великі заворушення, звернені проти Англії та Японії. Прихильник совітської влади ген. Фенг організує військову акцію проти чужинців у Китаю. Англія реагуватиме на це щойно по тверезій надумі.

Господарський конґрес Середньої Европи відбудеться у Відні 8. і 9. вересня ц. р. На ньому будуть обмірковувати шляхи й засоби задля влекшення і оживлення господарських взаємин поміж поодинокими краями Середньої Европи, при чому відповідні реферати виголосять визначні закордонні авторитети в господ. ділянці.

У Штонгольмі почалася міжнародна конференція ріжних християнських церков т. зв. „практичних". У святі відчинення конференції взяло участь приблизно 1200 осіб, королівська родина, 600 делегатів і 60 журналістів. Офіціяльні промови виголосили шведський король, архиєп. Седерблєм, олександрійський патріярх від православної церкви, д-р Брави від американської, епископ з Уінчестер від англіканської церкви і д-р Каплер від німецької протестантської. Ця конференція має на меті надуматись над способами виливу християнства на міжнародні питання.

Розвід Кемаля-паші.

Характеристичний причинок модернізації Туреччини.

Вийшов офіціяльний комунікат, що президент турецької республики Мустафа Кемаль-Паша рішив розвестися зі своєю жінкою Лятіф-Ганум і видати відповідний декрет з оголошенним розводу. Як причину цього рішення Кемаля-паші подають жадобу влади в його жінки та її постійне вмішування в справи державного характеру.

Очевидно, що чисто особисті справи монархів чи тим паче республиканських президентів не є темою для ширшого газетного обговорювання, як що не брати на увагу спеціяльний рід часописей, які женуться за „сенсаціями".

А проте розвід Кемаля-паші є подвійною сенсацією: адже це діється у Туреччині, у цій романтичній країні, з якою наша уява вязала ще так недавно фантазійні оповідання про султана і його гареми. Факт розводу диктатора новітньої Туреччини, який заповідається в офіціяльному комунікаті свідчить найкраще про те, що нинішня турецька республика не має дійсно нічого спільного з колишнім отоманським цісарством. З другого боку зрозуміле загальне счудування викликала вище наведена причина, яка спонукала Кемаля-пашу розійтись зі своєю дружиною: видно, що еманципація жінок у Туреччині дійшла вже до того, що вони посягають на кермування державою, у якій ще в нинішньому таки XX. столітю були позбавленими всяких прав невільницями.

О. Салівовський. 4)

Посольство української держави до Галичини.

(З недавнього минулого).

(Продовження.)

Заява п. Скоропадського, яку він висловив з великою експресією і, як мені здавалося, цілком щиро, була настільки важлива і так мене вразила, що я захитався в своїому рішенні.

— Пане гетьмане, мені незвичайно приємно чути від вас вислів таких думок, але дозволю собі запитати, чи мушу я в даному разі приймати нашу розмову як приватний обмін думками, чи може я міг би вважати її за офіціяльну. Скажу ясніше. Я мушу знати, чи мав би я право, як представник українського уряду в Галичині, твердо і без застережень заявити, хочаб і в прилюдній промові, що український гетьман непохитно стоїть на позиції ні від кого незалежної української держави і не припускає навіть думки про можливість федерації з Московщиною.

— Ну, розуміється. Я з своїми думками та переконаннями не крию́ся, і ви маєте цілковите право вважати мої слова за офіціяльні. Мені соромно тепер признатися, але я після цієї заяви гетьмана просто таки зрадів. Noblesse oblige! Слова особи, що стоїть на чолі держави, не можуть розминатися з чинами. Та ще такі слова і так сказані!

— Це незвичайно полегшує для мене розвязання справи, заявив я. Тепер я вважав би можливим прийняти вашу пропозицію, пане гетьмане, і поїхати до Галичини, але я звязаний з Київом поважною журнальною працею, яку розпочав. Я міг би виїхати хіба на яких два-три тижні. Потім може хтось инший мене заступив би.

Скоропадський і в цьому не заперечував.

Далі я торкнувся ще одного питання. Я повідав гетьманові, що моє політичне сумління не дозволилоб мені зараз, при сучасному стані України та її непевному міжнародньому становищу кликати Галичину до державного сполучення з нами. Безпечнійше, на мій погляд, булоб, заявив я, колиб Галичина поки-що утрималася від остаточного вирішення цього питання, — в своїх таки інтересах.

Гетьман і з цим цілком погодився, додавши, що від яких-будь директив він утримується і дає мені повну carte blanche, бо на місці я сам побачу, якими шляхами краще йти. „Ваше, мовляв, українське сумління дасть вам найліпші директиви". Разом з тим він прохав мене сердечно вітати в його йменi Галицьку Національну Раду і передати їй від українського уряду пять міліонів карбованців (10 міліонів корон).

— Треба виїздити як можна швидше, — хоч і завтра. Для охорони грошей і місії в дорозі я дам вам військову варту. Гроші ви одержите від міністра торгу й промисловости Меринга. Гадаю, що через два-три тижні ви встигнете оскільки треба, поінформуватися та порозумітися, завязати звязки, і коли не зможете надовше залишитися у Львові, — повернетесь до Київа.

На цім моя розмова з гетьманом скінчилася, і я, прийнявши після побачення з В. Винниченком та доповіді головному комітетові партії с.-ф. пропозицію уряду, став готуватися до виїзду в Галичину.

У вечері тогож дня я ще раз був у палаці і повідомив Палтова, що остаточно здецидував справу свого виїзду до Львова на чолі місії. Палтов зараз-же доповів про це гетьманові і той вийшов у залю, де я балакав з кимсь із міністрів, підійшов до мене, стиснув мені руку, дякував та висловлював своє задоволення, що справа так розвязалася. Зараз же він чи Палтов — цього вже не памятаю — познайомив мене з міністром Мерингом, який мав видати мені на другий день 10 міл. австр. корон*).

III.

Склад моєї місії. — Д-р Дмитро Левицький. — Грошей для Галичини не дають. — Вустріч з полковником Коновальцем та його дивне оповідання. — Проголошення Федерації з Московщиною. — Кінець.

За два дні мені пощастило сконструювати склад місії. Головне завдання полягало в тому, щоб знайти відповідну особу на посаду старшого радника місії, який являвся заступником посла підчас його відсутности і разом з тим мав керувати торгово-промисловими справами місії. Цим справам у відносинах з Галичиною, Рада міністрів надавала особливу вагу, як вже видно було з того факту, що 5 міл. карб. передавались до розпорядимости Галицького уряду (властиво Націон. Ради) через міністерство торгу і промисловости. Як після засувалося, цій сумі Рада міністрів надала титул авансу за майбутнє постачання Галичиною ріжних, переважно нафтових продуктів.

Я не міг і мріяти про ліпше розвязання питання що до персонального складу моєї місії, ніж це сталося. Обовязки старшого радника погодився взяти на себе мій товариш з головного комітету партії бувший міністр торгу і промисловости в уряді Центральної Ради І. А. Фещенко-Чопівський (доцент київської політехніки). Спинятися на характеристиці цього видатного українського діяча я не стану, бо кожний інтелігентний Українець його добре знає — особливо з тої пори, як представники ріжних угруповань української еміграції з великою однодушністю поставили його на чолі свого вищого парляментського органу — Ради Республики.

На молодшого радника я запросив свого бувш. помічника по керуванню Київщиною присяжного адвоката Зиновія Маргуліса — палкого українського патріота, людину великої працездатности і разом з тим хрустальної чесности

(Докінчення буде.

*) Засідання Ради міністрів відбувалися у палаці гетьмана і вечері там звичайно був ввесь склад правительства. О. С.

З усіх цих причин особа жінки Мустафи Кемаля притягає до себе загальну увагу. Про неї та її знайомство читаємо у „Кельніше Цайтунг" ось які подробиці:

У Смирні жив багатий турецький купець Ушакізаде Муаммер-бей. Він був найбагатшою людиною у місті а то й у цілій Анатолії. Його прегарна донечка Лятіф отримала вибайливе виховання; вона перебувала довший час на студіях в Європі, де вивчила плавко німецьку, французьку й англійську мову. Коли підчас великої війни Греки здобули Смирну, Муаммер-бей утік, але його донька залишилась; вона зорганізувала у своїому домі рід прибіжища для своїх земляків і брала живу діяльну участь у підпольній турецькій роботі. Швидко потім Мустафа Кемаль підняв в Анатолії повстання проти Греків і зумів розпалити таке могутнє полумя, що в ньому згоріли наїзники. Туреччина отримала свою свободу, а Мустафа-Кемаль став першим її героєм. І ось трапилось таке, що Кемаль-паша, приїхавши як тріюмфатор до зруйнованої Смирни, отримав картку з осторогою, що його життя в небезпеці. Автором цієї картки була Лятіф. Того-ж дня Мустафа-Кемаль-паша пізнав патріотку особисто; в її домі, як найкращому й найбезпечнійшому в місті, визначили йому коротку квартиру. Розмовляючи з молодою господинею про актуальні справи, Кемаль-паша з подивом побачив, що вона володіє надзвичайним знанням політичних відносин та організаційним хистом. Цим збігом обставин вкоротці потім найшла в гостинному домі Лятіф прибіжище старенька мати Мустафи Кемаля-паші, яка в дорозі тяжко захворіла. Лятіф піклувалась нею, як рідною, але врятувати хворої не було змоги: вона померла на руках Лятіф, переказуючи перед смертю своїому синові, що бажала би собі, щоби він одружився з цією дівчиною. Приїхавши на похорони своєї матері, турецький диктатор знав вже про останню волю своєї матері, яку надзвичайно любив і шанував і якої всі бажання були йому святим заповітом. І ось вже з кілька днів пізнійше відбулося вінчання Мустафи Кемаля; його жінка мала в день вінчання ледве 19 літ.

Сталося це з весною 1923 р. Лятіф товаришила своїому чоловікові в його подорожах і при кожній нагоді ломила старі турецькі звичаї, виступаючи всюди як наскрізь модерна жінка. Така поведінка жінки президента викликувала в його оточенні, а ще більше в широких колах населення, помітне невдоволення; вірні магометане, які не могли на протязі кількох літ вирвати з душі старі закорінені переконання й переробити до грунту вроджену психіку — не тямились з обурення, бачучи жінку найвищого державного достойника, наслідника султана, в білий день на вулицях міста без заслони на обличчі в мужеському одягу на коні. До того — молода Лятіф щораз більше набірала звичок пануючої княжни. Недавно просто як скандал уважали її розпорядження, щоб чужинні дипльомати, які хотіліб бути прийняті нею на послухані, являлись у парадних уніформах. Одночасно вона почала впливати на актуальні справи політики. Наслідком поведінки Лятіф терпіла щораз більше популярність Кемаль-паші. В останніх часах він почав міркувати, що його престіж не на жарти захитаний. І ось, як видно, він рішився дати сатисфакцію публичній опінії — однак робить це знову таки у наскрізь модерний спосіб: по взаємній згоді обох сторін подружжя бере законний розвід.

Маючи на увазі, що жінка турецького президента Кемаля-Паші, яка викликала стільки шуму в Туреччині, має ледве 21 літ, признаємо, що належить вона до небуденних індивідуальностей, яких було вже чимало та яких щораз більше у жіночому світі.

Бережім народні надбання!

Частинна ліквідація шкіл У. П. Т. — Марево ліквідації української приватучительської семінарії у Львові. — Припинення будови школи імени Шевченка. — Байдужність учительського стану.

Час до часу появляються в пресі поклики на піддержанням „Рідної Школи", в яких остерігається громадянство, що невиконання обовязку супроти такої важної установи може присилувати її упозву числитися з обставинами й зменшити свій обсяг діяльности. В таких випадках українська громаде привикла думати, що чейже „так але не є", що хоча якийсь-там громадянин не виконав свойого вправді найпершого обовязку, то всетаки у Львові найдуться люде, які справу так наладнають, що й обійдеться без прикоих наслідків. І справді: тільки завдяки особливим зусиллям деяких людей, завдяки нераз навіть особистим звязкам, удається часом „полатати" одну то другу діру. Але доривочне ведення такої важної справи, як справа виховання, не дасться подумати на довший час; воно мусить скінчитися, бо й треба з ним зірвати.

Остороги УПТ-ва — на жаль — не мали реального успіху, а наслідки вже й появляються. З причини байдужности великої частини української громади треба було з кінцем шкільного року звинути мужеську вчительську семінарію УПТ. в Станиславові, ліквідується гімназійні курси в Долині, Снятині, Ходорові (про редукцію вчительських осіб вже й не говоримо), а плянуються ще більш діймаючі обмеження. На місце тих шкіл треба буде створити бурси, в яких молодь, скермована до середніх шкіл, могла би найти приміщення. Щоби поширити свідомість та освіту між ремісничою молоддю, основується з рамени УПТ. доповнюючі промислові курси — кромі вже істнуючих у Львові й Станиславові — в Тернополі, Перемишлі й Коломиї. Для виконання цього діла треба піддержки з боку громадянства, а воно дає місячно переєічно лише 1|3 потрібної суми. Деякі Кружки, що завзято й витревало боролися з лихом, змеможені байдужністю загалу можуть заломитися, а з їх істнуванням звязане вдержання української кріпости, якою є рідна українська школа. Одначе жертвенність не зростає. Деякі стани держаться просто зразкової солідарности й не дають у місяць ані гроша. (Покищо не означуємо ближще ані повіту ані стану). Українська незитревалість у всякому ділі не може мати місця тут, під загрозою затрати молоді.

Та не тільки на саме піддержання шкіл потрібно фондів. Декуди істнування школи залежне від приміщення. У Львові якраз велика потреба українських шкіл, а нема для них приміщення. Мужеська учительська семінарія УПТ. у Львові, яка сьогодня являється одинокою українською семінарією в Польщі, загрожена, бо не має льокалю. Одинока можливість примістити її, це будинок хлопячої школи УПТ. ім. Шевченка (при вулиці Супінського), який будує кружок УПТ. ім. Шевченка від двох літ при значній допомозі головної управи УПТ. Ця будова стануда в такій стадії, що ні Кружок УПТ. ні Головна Управа УПТ. не має потрібних на це щонайменше 15.000 зол. на докінчення. А не докінчиться її негайно, не буде одинокої української семінарії. Одначе український стан посідання у Львові, а зокрема мужеська вчительська семінарія, це справа не самого Львова, але цілого українського загалу.

Фільософ-політик, Масарик, каже: „пізнай дійсність і ставай до творчої праці". Нашу дійсність бачимо: вона втискається нам кожної хвилі в уха й очі. Візьмімся щиро до будови власного життя своїми засобами на здорових основах, себто на здвоєній, постійній жертвенности на найважнійші народні потребй. Всякі занедбання в цьому напрямі супроти „Рідної Школи" з приводу ферій, чи тяжкого року, направмо чимскорше, а то жертвами поодинокими й збірними.

На справу приміщення вчительської семинарії УПТ. у Львові слід зокрема звернути увагу українського вчительства. Вправді у великій части повітів воно спішить кожного разу з правильною допомогою „Рідній Школі", особливо на потреби місцевих Кружків, але в цьому випадку, де річ іде про вдержання одинокої української вчительської семинарії, вже сама становоа самозахованість наказує членам того стану дбати про його продовження. Очевидно, що якрал задля важности порушених справ мусить у не меншій мірі кожна українська одиниця всякого иншого стану не тільки піддержати в останнього своє рідне шкільництво, але й дати йому змогу розвинутися. Для цієї мети мусить з початком шкільного року закипіти в усіх Кружках і в усіх громадах праця, і то праця справдішна, та, яка освідомлює людину, піддержує духа, сталить волю й характер та втягає найбайдужнійшу одиницю в круг активних робітників. УПТ. мусить знати, на чому стоїть.

Памятаймо, що освітний шлях, це шлях визволення.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ворог галицької солідности.

До мене в редакцію часто заходить один поважний Надніпрянець побалакати. Людина він незвичайно симпатична тільки має одну велику хибу: приходить до мене все тоді, коли я маю роботу. Я мушу зараз же перериати писання та відповідати на запити.

— Як же вам сподобалося Галактіоне?..

— Чого це ви так почарніли?

— Шось там новенького коло вас?..

— Знаєте щонебудь цікавенького?..

Кожний бачить, що питання які ставить Лука Стратонович, неможливо відкладати на пізнійше, бо сталиб неактуальними.

Лука Стратонович має ще одну рису, не знаю тільки — прикмету чи хибу: любить Галичан і любить їх деколи насварити.

Спеціяльно не зносить т. зв. галицької солідности.

— Ех, ненавиджу я тієї вашої солідности! говорить мені нераз. — Вона відочого. В вас усе позапутуване, неясне і якесь дуже вже штудерне. Хочеш довідатись, де машкає хтонебудь, питаєш Галичанина так він зараз і почне: „Прошу ласкаво, прошу дуже п...(тут запнеться, бо не знає який мені титул дать). — Нехай вам добродій удадуться улицею Супінського, а потім, зі взгляду на болото, перейдуть на вулицю Зибликевича. Оскільки пак добродій хотілиб одначе їхати там трамваєм то прошу сідати на „КД" та пуд. Баторія, Панською і Зибликевича дістатися на місце". Бачите кілько він мені наговорив а з цього пожитку мало. В нас люде, хоч і не такі „солідні" та швидше і простійше розкажуть, що, де і коли.

Я звичайно мовчки притакую усім закидам Луки Стратоновича, бо хочу ще якої пів годинки захопити на писання. Не стрічаючи з моєї сторони опозиції мій старший приятель швидко заспокоюється, починає нудитись і вкінці пропадається.

Я беруся тоді знову за роботу.

— — — — — — — — — — — —

Вже пару днів не було Луки Стратоновича в редакції. Я думав, що йому може що сталося і почав був направду неспокоїтись.

Але мої побоювання не мали найменшої підстави. Вчора явився у редакцію оригінальний Лука Стратонович, тільки що обголений совцем і підправлений селом.

— Доброго здоровлячка! привитав нас усіх спільно, а потім звернувся як звичайно то мене.

Я відложив перо і ждав на звані питання.

— Маю до вас діло — зачав Лука Стратонович без ніяких питань про новости і здоровля. — Але тут незручно нам його оббалакать. Можеб ви потрудились до мене, до мешкання.

— Колиж я не знаю, де ви живете пане професоре!

— Нічого, я вам зараз поясню. Знаєть де вул. Чарнецького?

— Знаю.

— Оттам ви вийдете в каменицю...

— Чекайте, перебиваю, але котре число?

— Ех ви нетерплячка! Навіщо вам числа. Я вам і без числа докладно розкажу. Отже друга каменица від Куркової. Зайдете в браму і тоді побачите двері ліворуч. Ви в них не йдіть. Після цього будуть другі двері ліворуч — ви в них теж не йдіть. Аж будуть треті двері...

— І там ви мешкаєте!?

— Ні, зовсім ні. Отже будуть треті двері і ви в них також не йдіть. А станьте до них задом і тоді надріть голову до гори. Просто вас будуть високо в горі мої вікна.

— На котрім поверсі!?

— На що вам поверху! Як вам докладно розказую. Отже будуть вікна, а ви від них спустіть зір на долину і побачите двері. Ось у ці двері ви й заходьте і рахуйте 83 ступні.

— Чи напевно 83?!

Д-р Музика каже що 82, але я вас впевняю що 83.

— А там на горі йти на ліво чи на право?

— Ні на ліво, ні на право, а просто в мою кімнату.

— Ну оставайте здоровеньні. Заїхичь Лука Стратонович, я мушу йти.

Вийшов швидко, так що я не мав часу пайть і запротестувати.

В означений годині я зайшов ув означену каменицю, станув на означених дверах і підніс очі в означену гору. Але означених віком ніяк не міг пізнати. Так само і входу на долині не бачив.

На щастя надійшов сторож і пояснив мені штудерно закрученим галицьким способом:

— Ідіть, прошу, на другий поверх, найдіть на ганок і останні двері на ліво.

Я пішов і трафив легко як по нитці „Муги".

— Бачите! — кликнув до мене на вступі Лука Стратонович, — потрапили швидко і без галицьких пояснень.

Галактіон Чінка.

Основання Товариства емеритів „Поміч".

Повстання т. зв. сукцесійних держав на терторії бувшої австро-угорської монархії а зокрема поширення польської держави на східно-галицьку землю причинилось до надмірного побільшення у числах тих людей, яких звичайно називаємо емеритами чи там пенсіоністами.

Всім відомо, яка доля стрінула тих людей, які будь-що-будь ціле своє життя віддали на службу громадянству. Тисячі емеритів, емериток та вдів і сиріт по державних та автономних службовиках проживають з голоду і холоду — суцільні безрадні жебраки! А вже зовсім безпомічними лишились емерити Українці! Емерити Поляки згуртувались в декільки Товариствах, а емерити Українці остали досіль незорганізовані, — отже не могли у пімпутись за виконання прав, які присвуюють їм на підставі міжнародних трактатів і державних законів. Цим зашкодили вони собі подвійно, бо хоч у відповіді на предкладані йому представлення і меморіяли в справі поліпшення емеритської долі міг мати оправдання, що не всі емерити невдоволені, бо є і такі, яким так добре живеться, що зовсім нічого не домагаються. Щоби запобігти цю прикрість згуртувати емеритів і емериток Українців та вдів по службовиках Українцях заснувалось у Львові Товариство „Союз емеритів Поміч".

Затверджений рішенням львівського воєвідства з 22. мая 1925 р. 10271 статут ставить в § 2-ім як ціль Товариства оборону станових інтересів і допомогову акцію в напрямку заспокоювання матеріяльних і культурних потреб членів. — Товариство може закладати філії.

Конституюючі Збори Товариства відбудуться 1-го серпня 1925. Председником головної Ради Товариства вибрано Альойзого Добрянського, емер. радника вищого суду краєвого й адвоката у Львові, а членами головної Ради Миколу Мороза, Івана Герасимовича, Петра Давидовського, Михайла Яворського, Клима Тополиницького і Олександра Горушького.

Вписове виносить 1 зол., місячна вкладка 50 грошів.

Всі емерити і емеритки Українці повинні бути членами свого Товариства.

Гроші і письма слати на адресу Альойзій Добрянський, адвокат у Львові, вул. Валова ч. 14., з допискою для Товариства емеритів „Поміч".

Виконавчий Комітет Головної Ради:

Герасимович, вр. Тополиницький, вр.

:-: Українська Книгарня й Антикварня у Львові вул. Рутовського ч. 22. :-:

поручає шкільні підручники нові й уживані по найдешевшим цінам. — Великий вибір шкільного приладдя. — Купує уживані книжки по можливо найвищим цінам. — Замовлення в провінції полагоджує відворотною поштою. 1-2
264

НОВИНКИ.

— **Секретаріят Господарського конгресу у Відні**, про який пишемо на другому місці (гл. „По широкому світі") просить нас зазначити, що всі зацікавлені цією справою можуть звертатись за інформаціями на адресу: Mitteleuropäische Wirtschaftstagung, Wien I. Stefansplatz 4.

— **Скрута золотого й відпустки достойників.** Варшавські газети почають як сенсацію, що директор президіяльного департаменту в польськім міністерстві фінансів п. Станіслав Кавзік екстренно відкликаний з літньої відпустки, яку розпочав ледве кілька днів тому, і повернув назад до урядування. Цей факт, на думку преси, свідчить теж про те, що господарські відносини в Польщі такі погані, що необхідною є присутність усіх міністеріяльних достойників.

— **Резигнація посла Райха.** Жидівський „Нас Гайнт" повідомляє, що голова сеймового Жидівського Кола посол д-р Леон Райх іде після закінчення сіоністичного конгресу у Відні на довгий час до Америки і тому резигнує зі свого становища голови клюбу. В цій резигнації добачують перше пізнання завзятих прихильників жидівсько-польської угоди з банкротом їх надій на користь з угоди.

— **Д-р Северин Данилович**, кол. редактор „Рідного Краю", розпочав на старість літ гостинні виступи в станиславівськім „Селянськім прапорі", якого навіть (лиха назва „органом дефензиви". Можна лише потратулювати журналістичної карієри, що довела нового хлібоїдського ідеольога до співробітництва з Кравчуком і Стовпюком!

— **Знову три розстріли у Варшаві.** Доразовий суд над трьома комуністами: Гібнером, Рутковским і Киевским у Варшаві закінчився присудом смерти на всіх трьох обвинуваченых. Оборонці разом з прокуратором особисто поїхали до резиденції президента Войцеховского в Спалі з просьбою уласкавлення засуджених. Pan Prezydent nie skorzystał z prawa łaski і тому знову розстріляно трьох людей. Натовп між судом і цитаделею був такий величезний а настрій такий неспокійний, що поліція вживала „тріків" для збереження тайни: висилала під сильною ескортою порожню визначену каретку, а рядом переводила потім иншою дорогою. В час розстрілу на рівних місцях Варшави появились червоні прапори: комуністи дістали нову нагоду для агітації.

— **Ucrainica.** В ч. 225 „Prager Presse" з 18. ц. м. під назв. Aus den Revuen „Ukraine" находимо коротке переповідження статті п. Яворівського „Книжка й ми" з „Діла" поглядів на цю справу „Діла" (перелова статтю: Пролетаризація інтеліґенції) та відповідного голосу п. І. Вочковського на сторінках „Студентського Вістника". Зреферував п. М (аксим) Г (ехер).

— **Пожежа в Луцьку.** Дня 19. ц. м. о 11-ій год. вибухла сильна пожежа на передмістю Луцька, Красним. Сильний вітер розніс вогонь довкруги, тимбільше, що забудування були густо накопичені біля себе. Згоріло 8 господарств в цілости, весь збір цьогорічних жнив. Деякі родини вспіли ледве самі врятувати своє життя. Підчас пожежі був присутний посол Пащук, який зорганізував ратунковий комітет для погорільців. В часі пожежі зібрано в Луцьку сто кільканацять золотих і роздано погорільцям, як доразову допомогу. Ратунковий комітет робить всі можливі зусилля, щоби не дати загинути погорілим родинам, дати їм змогу обсіятись і поставити дах над головою і жде в цій акції підтримки й допомоги від громадян.

— **Хто такий Збишко Цигановіч?** Для численних аматорів спорту й важкої атлетики зокрема, певне цікаво буде дізнатися, що славетний Поляками „родак" Збишко Цигановіч є таким самим „родаком", як Макаревіч або Брайтбарт, як Підур у співі, Шопен у музиці та Коперник в астрономії. Цигановіч є родом з Калуша, а його батько був г р е к о - к а т о л и к о м, звався Ц и г а н і жив бідно як екзекутор при Пісарській вулиці. Молодий Циган прозвав себе Цигановічем в гімназії коли побачив усіх на своїх перших пописах.

— **Пілсудські образився.** Багато людей, слідкуючих за забавою у війну, якого року заграничжували польські генерали коло Бродів і Торуня, здивовано стверджували відсутність у всіх цих парадах першого маршалка Польщі Юзефа Пілсудского. В цій справі забрав голос на сторінках „Курєра Поранного" сам Пілсудскі, заявляючи, що „маневри відбуто злобно без його участи" та поширено фальшиву вістку про його участь. В зв'язку з тою заявою польське військове міністерство офіціяльно оголосило, що міністр ген. Сікорскі попідомив у свій час марш. Пілсудского про маневри й запросив його взяти у них участь — але Пілсудскі навіть не відповів на запрошення. Як відомо, Пілсудскі й Сікорскі — два смертні вороги, й саме на адресу Сікорского Пілсудскі зверкнув відомі драстичні фрази про автовредаму.

— **Червоний генерал.** В доповнення нашої статейки вперед трьох днів про вбивство большевицького генерала Котовского слід зазначити, що офіціяльні чинники УССР. вважають Румунію винною убивства. Котовскій був одним з найзавзятійших речників одірвання Бесарабії від Румунії й приєднання її до Молдавської республики і Котовского підозрівали Румуни в усіх пограничних нападах. Убивцем Котовского був його адютант Майорова-Зайцев; арештовано багато Молдаван, запідозрілих у зносинах з Румунією. Похорон Котовского перетворено в Одесі у велику воєнну маніфестацію.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Наради в справі знижки золотого.

21. 8. в польськім мін. скарбу почалися наради над фінансовим положенням Польщі, під проводом прем. Грабского. Радять, як би то перешкодити дальшій знижці золотого.

Вбивство китайського мін.

20. 8. в Кантоні вбив невзнаний чоловік мін. скарбу тамошнього уряду Мін-Чан-Го.

Мін. Кайо іде до Америки.

23. 8. їде до Ню-Йорку франц. делегація з мін. Кайо на чолі для управильнення франц. довгу.

Грізне положення в Китаї.

Положення в Китаї загострилося. Можлива негайна інтервенція Англії. Англ. купецтло поносить щодня мільонові втрати, тому домагається збройної інтервенції.

Німеччина переговорюзатиме в справі пакту.

„Дейлі Тел." повідомляє, що Німеччина згідно з франц. нотою зачне переговори. Тоді знавці зачали би опрацювання пакту. Вріян, Чемберлеч і Вандервельд зїхалися би в Брюкселі. Покищо розглядали би справу зах. границь.

Біржа.

Львів, 22. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·20 — 6·25, канад. дол. 5·90 — 6·00, чеські кор. 0·17·75 — 0·18·00, леї 0·02·75 — 0·03·12, франц. франк 0·25·25 — 0·25·55, швайц. фр. 1·05—1·06, анг. фунт 26·00—26·30.

Золото. 20 кор. 22·00—22·20, 20 франк. 20·00—20·20; 20 марк. 25·00—25·20; 10 руб. 27·50—27·70.

Срібло. Австр. кор. 0·45·25—0·45·75, 5 зл. кор. 2·36—2·38, фльорени 1·21—1·23, рубл. 1·92—1·93, рубель дрібним сріблом 0·88—0·90.

Пшениця краєва ex 1925 23·50 до 24·00, жито галицьке ex 1925 16·50 до 17·00.

Зі спорту.

Вісти з „Українського Спортового Союза".

VI. Запорізькі ігрища, які не відбулися в червні ц. р. з причини непогоди, відбудуться дня 11., 12. і 13. вересня ц. р. у Львові з тою самою програмою. Зголошення змагунів приймається до дня 5. вересня ц. р.

„Спорт". Чергове число спорт. часопису „Спорт" появиться в часі Зап. Ігриш. Спортові товариства, яким вислано часопис до розпродажі, надішлють негайно готівку за розпродані примірники 1. і 2. числа.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич.

Бучач:
23. VIII. „Запорожський клад".
Чортків, Салля „Сокола":
25. VIII. „Вій"
26. VIII. „Циганка Аза"
29. VIII. „Сатана"
30. VIII. „Маруся Богуславка"
Коломия: „Наротн. Дім".
27. VIII. „Вій"
28. VIII. „Маруся Богуславка" 131 16-?
До Театру потрібні тенора і сопрани.

Український Хор Котка.

Неділя 23. VIII. Яремче.
Понеділок 24. VIII. Яремче.
Второк 25. VIII. Надвірна.
Пятниця 28. VIII. Надвірна.
Середа 26. VIII. Биків.
Четвер 27. VIII. Биків. 115 16—?

Устава Богослужень о. Гончинського на 1926 рік вже вийшов з друку. Ціна 3 зл. з порученою почт. пересилкою 3 зл. 45 сот., за післяплатою 3 зл. 80 сот. Ціна для передплати (2 зл.) важна лише до 25. серпня ц. р. При кінци. Устава є: Пляни навчання науки релігії для сс. катихитів, розпорядки Церк. Властей в справі урядової мови, в справі передсльобних протоколів, вінчань і т. п. При Уставі є повне календаріюм на 1926 р. (свята: гр.-кат. і рим.-кат.). Наклад Устава обмежений, а з огляду на те, що Устав церковний видання „Русалки", це одинокий Устав, який буде сього року, то Впр. сс. зволять заздалегідь запевнити собі хоч 1 прб. або при кінци року буде запізно. На знані адреси — Устав буде розсилатися, а хто з Впр. ОО. не дістане до 1. X. — звернить зголоситись у В-ві „Русалка", — Львів, Куркова 10. 265 1—1

В дівочих школах УПТ. ім. Шевченка у Львові при вул. Мохнацького 12. (7-клясовій всенародній школі, учительській семінарії і реальній гімназії) відбуватимуться доповняючі виписи, вступні і поправчі іспити у днях від 29.—31. серпня від год. 9—12 і від 3—6. Початок шкільного року 1. вересня в год. 8. рано. — *Управа шкіл.* 263 1—3

Виписи на доповняючі семінаричні-промислові курси Коунника УПТ. в Станиславові, відбудуться в днях 27. і 29. серпня ц. р. від год. 6—8 вечір в будинку „Рідної Школи". Станиславів, вул. 3. Мая ч. 18. 1—1

Виписи 1) до дволітної і трилітної Школи торговельної для тих, що покінчили 7 клас всенародної або 3 кляси середньої школи: 2) до дволітного ліцея торговельного, з 6. кл. середньої школи; 3) на однорічний курс торговельний для абітурієнтів приймає Торговельна школа Тов. „Просвіта" у Львові вул. Коперніка ч. 1. III. під 10—12 рано в днях 29. серпня до 1. вересня. Наука в школі 2. вересня 1925. 2—3

Управа дівочої гімназії УПТ. в Тернополі повідомляє сим всіх інтересованих, що вступні іспити до I. кляси відбудуться в дні 29. серпня в год 10. рано; поправки, доповняючі і вступні іспити до кляс II.—VI. в днях 31. серпня і 1. вересня в 9. год. рано. Виписи до всіх клас до дня 1. вересня 5. год. попол. Початок шкільного року 1925|26 1. вересня в год. 8. рано. Конференція родичів та опікунів 31. серпня о год. 4. попол. в льокалю гімназії. Взиває всіх родичів і опікунів учениць неї гімназії явитися на конференції. — *Д-р Никифор Гірняк*, управитель. 228 2—3

В „Бурсі ім. Івана Франка" в Яворові є ще вільних кількацять місць. — Прийняття до бурси гарантує Управа Бурси також прийняття до місцевої гімназії УПТ., чи в I. кл. місцевої торговельної школи. Всіх інформацій уділяє устно або письменно *Управа Бурси.* 225 2—3

Від 25. серпня ц. р. вільні комнати в З е л е м я н к і. На пересень ціни знижені. Управа літниця Зелемянка, п. Гребенів. 248 2—2

Кружок УПТ. в Яворові відкриває з днем 1 вересня ц. р. першу клясу три-(евент. дво-)літньої т о р г о в е л ь н о ї ш к о л и. Приймається молодь обох полів у віці 14—17 років, що скінчила сім кляс народньої або три кляси середньої школи (двійка з латини не є перешкодою), евент. піддасться відповідному вступному іспитові. — Учні торговельної школи можуть реферувати на приняття до місцевої бурси. — Всяких інформацій уділює Управа гімназії УПТ. в Яворові. 224 4—5

Дрібні оголошення.

Г І М Н А З И С Т И ученики (ці) знайдуть приміщення з харчем. А. Качмарська Львів, Вишневецьких 2/II. 266 1—3

У Р Я Д Н И Ч А родина приймe дві панночки-учениці на мешкання з цілим удержанням. Окрема кімната, світло електричне. Львів Городецька 97. I. под. 267 1—1

П О Т Р Е Б У Ю учительки до двох хлопців з першої і четвертої класи народної школи. Тишовницька, Довголука, Любінці. 258 1—2

П Р А В Н И К пошукує якої або якогось заняття на провінції. Зголошення до Адміністрації під „Школа". 259 1—2

У Ч Е Н И К І В з низших клас гімназії приймуть на мешкання і харч. Луцького, Потоцького 58. 268 1—3

У К Р А Ї Н С Ь К И Й Наддніпрянський Театр О. Міткевич пошукує тенорів з високим голосом, бажаний репертуар. Зголошення до 23. VIII. надсилати до Бучача, дальша адреса буде подана в репертуарі. 234 2—3

І Н Ф О Р М А Ц І Ї в справах вписів, іспитів, нострифікацій на львівському університеті уділяє, як рівнож полагоджує формальности Василь Комар, Львів, Личаківська 23, з листами п. Терешського. На інформації прислати 3 зл. (можна і знач ками). 256 2—3

П О Ш У К У Ю І Н С Т Р У К Т О Р А - (К И) від 1. вересня п. р. для ученика IV кл. народної. Услівя: Мешкання, ціле удержання і плаття після умови. о. Ігнатій Шах, парох в Бітах п. Борина. 253 2—3

С Т А Н Ц І Я для двох учеників низшої гімназії — найкраще філії академічної Гім. Відомість у п. Островської Львів, вул. Вірменська ч. 3. II. пов. (Народний Дім). 242 2—3

У К Р А Ї Н К И — У Ч Е Н И Ц І середніх шкіл знайдуть приміщення в інтеліґентнім домі з старанною опікою. Інформації під адресою: Р. Левицька, Львів — Кентшинського 58. 244 2—3

П Р И Й М У на мешкання з харчем учня низших гімназійних клас. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Професор". 231 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Прийме на станцію

старший урядник кількох учеників з низшої гімназії. Добра опіка і харч. Зголошення під адресою: В. Левицький. Львів вул. Глубока 14. 262 1—

АДВОКАТ

Д-р Александер Папенцкий

веде канцелярію

у Львові, вул. Підвалє 9. II. п.

62 **(Ставропігія.)** 6—12

Партитури на малу орхестру і фортепян по пес

1. Сватання на Гончарівці	по 10	зол.
2. Ніч під Івана Купала	„ 5	„
3. Ой не ходи Грицю	„ 5	„
4. Невольник	„ 5	„
5. Як ковбася та чарка	„ 4	„
6. Вувальщина	„ 5	„

за один примірник без коштів пересилки як також всі драматичні твори, шминки, мастикс, перуки, крепу до вусів і брів, перуки різного роду набувати можна в Кооперативі **„Український Театр", Львів,** 212 **Руська 18, І. пов.** 3—3

Найдешевші та найкращі книжки

які повинні бути в кождій українській хаті:

А. Чайківського **На уходах** 2 томи 3·—
Д. Мордовця **Гетьман Мазепа** 2 т. 3·—
П. Куліша **Чорна рада**- хроніка 1·50
М. Гоголя **Тарас Бульба** з образ. 1·50
М. Ординцева **Запорожці в Сарагоссі** 1·50
А. Чайківського **Віддячився** 1·50
А. Чайківського **За сестрою** з образ. 1·—
Куприна **Суляміт** 1·—
Опільського **Іду на вас** 1·60

Хто надішле 15 зл. одержує всі ті книжки оплатно. Друкується дуже цікава повість про Махна в 2 томах, *К. Поліщука* **Гуляйпільський батько** в ціні 2 зл. — Можна вже її також замовляти на адресу: **О. Кузьма Коломия**, Євангелицька ч. 7. 260 1—3

За редакцію відповідає І. Рудницький Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.

Ч. 188 (10.571). Львів, второк 25. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

За геґемонію на Далекім Сході.

Заворушення в Китаю, демонстрації і шовна енергійнийше організований бойкот проти англійських товарів зростають до таких розмірів, що досвід найстарших англійських дипльоматів починає тратити підставу орієнтації супроти величини подій. Китай, протестуючи проти Англії, підносить голову проти всієї білої раси.

Страйк китайських служачих в европейських посольствах, підбурювання студентами фабричних робітників, припиненння праці китайськими „кулі" в пристанях на англійських кораблях — все це прояви одночасно соціяльного руху і ширшого: національного. Індії стають прикладом для Китаю. Ненависть до Англії зростає до стихійного явища: навіть у купецьких колах китайських кольоній почувається солідарний рух для піддержання пекінського уряду в його боротьбі. Пекінський уряд домагається обмеження всіх виїмкових прав для Европейців на китайській землі, повної свободи та суверенности.

Чотири роки тому вашингтонська міжнародня конференція радила над митовою автономією Китаю: три роки лежав договір нератифікований і щойно влітку цього року, під натиском подій, держави поклали на ньому свої спізнені підписи. За три місяці має зібратись у Пекіні велика міжнародня митова конференція. Але вже нині пекінський уряд домагається ревізії всіх договорів з великими державами.

Становище Зединених Держав, і Японії, і Англії, не є у цих питаннях однозгідні. Т. зв. проблєма Тихого Океану є для Зединених Держав справою істнування. На вашингтонській конференції, яка радила формально над загальним роззброєнням, по суті рішали справу: якими засобами перешкодити Японії в її завойовницьких плянах в Азії і еміграції до Зединених Держав. Всупереч американським інтересам, еміграція стала для Японії невідкильною конечністю. Можливо, що страшенні землетруси, які проглинули стільки жертв, тимчасово відобрали Японії надвишку населення, що мусіло заливати Зединені Держави та англійські кольонії. Драконський закон спинив японську еміграцію.

Англія, яка мала договір з Японією і з огляду на своє віддалення не лякалась інвазії, не бачила ніякої перепони для поширення жовтої раси. Та вже з її домініями; Канадою, Австралією, Новою Зеляндією, південною Африкою, справа стояла инакше; вони стоять на становищі Зединених Держав і за ніяку ціну не хотять жовтої імігрsuperії. Премієр-міністр Австралії висловив раз це становище такими словами: „Між правами країн, яких представниками ми є, істнує також право вибирати собі земляків, отже відсувати від нього чужинців, які нам не підходять". Зайве пригадувати політичний вплив Японії, яка підчас війни робила контролю над Тихим Океаном, а підчас миру засідала в Найвищій Раді у Парижі, кермуючи долею Европи. Вона підбила економічно Китай, приєднавши до себе Шантунг, країну величиною Франції, далі: Манджурію і зазирає в Сибір та Владивосток.

Конфлікт між білою і жовтою расою може спалахнути величезною світовою війною, в наслідок тих взаємин, які вже нині істнують. Зединені Держави можуть нині боронитись перед японською інвазією, завдяки своїй армії та фльоті. Одначе ця оборона не є надійною забезпекою у майбутности. У боротьбі рас, Індії, Єгипет та Китай можуть одного дня стати на боці Японії, щоби спершу скинути зі себе геґемонію „білих". Сцена великих світових подій може легко по черзі, з европейського суходолу, перенестись на води Тихого Океану.

Европа вела чотирохлітну війну на те, щоби зпід німецької геґемонії перейти під англійську. Колись глузували з Німеччини, яка для виправдання своїх завойовницьких плянів, устами Вільгельма заявила про свою цивілізаційну місію, пересланну їй небом. В одній з промов у Шефільді, Льойд Джордж як британський премієр, повторив цю думку майже дослівно, кажучи, що „Провидіння дало англійській расі місію уцивілізувати частину світа". В дійсности головною причиною останньої війни було суперництво між Німеччиною і Англією, щоби економічно підбити Европу. Франція була тільки посередним кільцем у ланцюгу, що вів до геґемонії.

Нині, коли Німеччина є знесилена, Франція стала мілітарно найсильнійшою державою тільки на показ, центр боротьби за геґемонію переноситься на далекий Схід. Паралельно з англійським імперіялізмом зростає імперіялізм Зединених Держав, які мріють про геґемонію в Азії, всупереч планам Англії та Японії. На це вибудували вони военну фльоту проти Японії, небезпечної суперниці, Китаю і на Филипинах.

Якщо міжнародні конференції не злагодять амбіцій цих нових держав, нова війна, яка дозріває на Далекім Сході, не матиме за підставу династичних інтересів. Її можна буде прирівняти до великанських боїв, які велись за само первісне, біольогічне істнування на протязі геольогічних епох, що попереджували загибіль та перетворення нових людських родів та життєвих форм.

Гетьманці.

II.

І боронять гетьманці Скоропадського перед „ріжними вигадками й неправдивими чутками" так, що краще й не можна. Ось послухаймо:

Колиб Гетьман Павло Скоропадський був ворогом України, то він мусів би не тільки — як це виходить з запевнень більшости української преси — тішитись з упадку Української Держави, на чолі якої він сам стояв, а ще мусів би брати участь в дальшому побиванню самого себе при помочі тих російських акцій, що мали на меті остаточну ліквідацію державности української ліквідувати. Одначе Гетьман, з хвилиною, як діло українського державного будівництва перейшло на короткий час з його рук до рук української соціяльно-революційної інтелігенції, якої участи в житю політичнім не брав. Відкинувши ріжні, роблені йому неукраїнськими кругами пропозиції (відкреслення наше — І. К-н), він став від всякої політики осторонь. І не працював він „на шкоду України" доти, доки група Українців, з визначеним в їх числі (себто п. Сергієм Шеметом — пр. авт.), бачучи ту прірву, в яку штовхали Україну політики У. Н. Р., предложила йому скористати із своїх законних прав для ратування погибаючої ідеї української державности. З тієї хвилини, тобто з кінця 1919 р. і початку 1920 р. — починається нова політична акція Гетьмана.

Виходить отже, що мірником патріотизму громадянина є те, що він не вяжеться явно з відвічними національними ворогами для роботи проти власної батьківщини! З особливою пошаною і признанням для „Голови Роду" висловлюється старий поважний громадянський діяч п. Сергій Шемет за те, що він, б. український гетьман, носій української гетьманської родової традиції, виявив свою льояльність супроти власної батьківщини так далеко, що навіть відкинув виразні приманчиві пропозиції, які йому ласкаво робили вселякі чорносотенці, делікатно називані „неукраїнськими кругами"! Яка радість, який тріюмф віри у патріотичну непохитність бувшого і будучого гетьмана: після того, як змело його з гетьманського стільця всенароднє повстання, як сам він оголосив свій мінорний маніфест зречення, і як за допомогою німецьких офіцирів та з апробати начальної команди корпусу Січових Стрільців*) видістався він закордон, він — мовляв — воліє стояти осторонь від політичної діяльности, ніж ще дальше, на чужині, ділати на шкоду рідному краєві у спілці з його нац. ворогами! Дійсно, гіршої прислуги Павлові Скоропадському, ніж такою обороною його найбільшими поклонниками, не моглиб придумати йому ніякі „руїнники".

Те, що П. Скоропадський отримував „пропозиції" від „неукраїнських кругів", є більше ніж імовірне. Послухаймо лише оцінї, якою він тішиться у визначних стовпів московської чорносотенної еміграції.

І так ген. Денікін пише у своїх споминах „Очерки русской смуты" (на 133 ст.) про свою зустріч з ген. Скоропадським в літі 1917 р., коли ще він, Денікін, був головно-командуючим півд.-зах. фронту, а Скоропадський командував корпусом, таке:

Я викликав до себе генерала Скоропадського й завдоручував йому зменшити різкість ходу українізації, зокрема повернути права командному складові, або звільнити його з корпусу. Майбутній гетьман заявив, що про його діяльність склалась хибна думка, мабуть на підставі істеричного минулого родини Скоропадських що сам він істінно-русскій человек, старшина гвардії й цілковито чужий самостійности, виконує доручене йому начальством завдання, котрому сам не співчуває.

Ген. Лукомскій знову, у своїх спогадах („Архів русской револ." т. V. ст. 180—1) так згадує слова П. Скоропадського, сказані йому в травні 1918 р., коли Лукомскій на кілька днів завітав з Ростова до Києва:

„Після снідання гетьман запросив мене до себе в кабінет і дуже гаряче почав мені пояснювати, що він згодився бути обраним на гетьмана лише тому, що, на його погляд, це був кращий вихід зі створеного становища; що він не „щирий українець", що вся його праця йтиме на створення порядку на Україні, на створення доброї армії, і що, коли Великоросія позбудеться свого большевизму, він перший піднесе свій голос за обєднання з Росією, що він чудово розуміє, що Україна не може бути „самостійною", але обставини такі, що йому тимчасово треба удавати з себе щирого Українця".

Ген. Краснов, кол. отаман донських козаків, згадує теж свою розмову зі Скоропадським в жовтні 1918 року на ст. Скороходово:

Після снідання в гетьманському потязі й загальної розмови, що точилася головним чином навколо постачання Донської Армії, гетьман у щирій розмові висловив свої політичні погляди на майбутнє Росії: „Ви, звичайно, розумієте — казав гетьман — що я, фаворит-адютант та генерал свити Його Величества, не можу бути щирим Українцем і говорити про вільну Україну..." (Архів русской Революц. т. V. ст. 237.).

Такі самі голоси чуємо від генерала Гурко, від Наживіна, від герцога Лейхтенберґського, від от. Черачукіна*) а всі вони освітлюють Павла Скоропадського національне обличя та ролю, яку він відіграв в історії визвольних змагань України.

— Скажуть: це колись було, але тепер справа представляється цілком инакше: Павло Скоропадський побачив як немога нагляднійше помилковість своїх поглядів і своєї політики, змінив до ґрунту свої переконання, зробив переоцінку свого націон.-політичного світогляду, словом — вже цілком і щиро українізувався! Не ставимо навіть в лапках такої гіпотези, даючи доказ віри у можливість такої зміни, тим паче, що слабий і хитний характер Павла Скоропадського завсіди був надзвичайно податливий.

*) Деякі уривки спогадів тих російських діячів, напр. от. Черачукіна, друкувало „Діло" у фейлетонах. Дуже добрий перегляд подає „Нова Україна" з травня ц. р. у статті: „Скоропадський в споминах сучасників". — Авт.

*) Резеляції у цій справі, заключені в Альманаху Січових Стрільців, не могли, на жаль, появитись досіль друком, а огляду на тимчасове припинення діяльности видавництва Альманаха І. К—н.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 607/25
W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 184 (10.567) z dnia 19. sierpnia 1925. pod tytułem: „Ukraińskie studentstwo i CESUS u miżnarodnim żytti" w ustępie ostatnim tegoż artykułu od słów „Do osiahnenia" zawiera znam. zbrodni z § 65 a) us. karn., uznał dokonaną w dniu 18. sierpnia 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazemwydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 19. sierpnia 1925 r.
Socha

на впливи оточення. І знову вертаємо до раніщого: коли навіть заслугою українських хліборобів, що опинились на еміграції, є наверненнє на лоно України одної людини врав з його родиною, то воно ні трішки не торкається правди, що цієї людини, скомпромітованої вже раз своєю минувшиною, не можна висувати на чоло цілої партії, цілої ідеольогічної групи, не кажучи вже про підношення її до висот символу ідеї! І коли п. Сергій Шемет заявляє офіціяльно, що згідно звичаям, прийнятим у всіх правових монархічних організаціях, а також згідно принципам, прийнятим організаціями нашими (себто укр.-монархічними — прим. авт.), цей орган власне (Центральна Управа Об'єднаних Українських Хліборобських Організацій), дане персонально Гетьман, відповідає перед усіми обов'язками бік Гетьмана організаціями, і перед українським громадянством за політику, яку персоніфікує гетьман — майже панове гетьманці не вважають „дивною" ворожнечу, з якою відноситься до них „майже вся" українська преса.

Існує погляд, що торкатись таких питань у нинішній час на сторінках красвої преси, а тим більше на сторінках „Діла", яку єдиному нині зах.-українському щоденнику, призначеному тим самим для найширших кол нашої інтелігенції без огляду на її соц.-політ. переконання, є недоцільно, бо раз — це справа дуже далека, а дальше — галицьке громадянство, суто-національне й на загал понадпартійне, тужить взагалі за всякою українською державністю і готово співчувати всяким державницьким організаціям, які мали би лише реальний успіх. А проте не справа багато ширшого принціпіяльного характеру, яка у великій мірі торкається навіть чисто-галицьких відносин: адже й у нас вже приймається прислівниця, що „ніякий Українець не вспіє скомпромітуватись" — і кого вчора однодушно осудили й викляли, того нині можна посадити на найчільнійше репрезентаційне місце.

Таку людину закривають, звичайно, чистими іменами громадян: на цьому не виграє справа, тільки терпить, бо нечисте не очиститься, а чисте заплямлюється. Те саме відноситься й до українських монархістів: імена В. Липинського, Дм. Дорошенка, братів Леонтовичів і ин. визначних українських громадян, на які покликується напр. „Український Голос", як на тих, що своїм авторитетом мають підтримати реферовану відозву, не рятують ситуації. Даючи своє placet на таку відозву й заступаючи такі думки, українські монархісти примушують нас згодитись з поборюваним у відозві поглядом, що дійсно найбільшою виною Павла Скоропадського і його прихильників є те, що вони не йшли собі „геть від політичного українського життя". Колиж вони це життя пятнують у звязку з розпорошенням, роз'єднанням і внутрішньою ворожнечою, пануючому в ньому, і одночасно у прилюдних відозвах вживають полемічних і стилістичних зворотів політичних сектантів тоді тільки причиняються до збільшення внутрішньо-громадянського розладдя.

Може дехто міг би подумати на основі повисших уваг, що авторові цих рядків належить лише на зміні „кандидата на будучого українського монарха", та що по суті погоджується із ідеольогічною платформою хліборобських організацій. Застерігаючись рішуче проти евентуального такого погляду, зазначуємо лише, що вступати в якунебудь полеміку з ідеольогією українського монархізму, як такого, не було завданням цієї статті.

І. Недоян.

По широкому світі.

Французька відповідь на німецьку ноту, якої зміст передавала вже вся преса, буде передана щойно цього тижня.

Абд-ель-Крім відмовився ввійти в дипльоматичні переговори з французьким та еспанськими агентами в справі миру.

Німецькі підприємства в Марроко, які в наслідок війни є загрожені (копальні сірки) мають бути продані англо-американським товариствам.

Совітсько-італійське порозуміння мріє в голові Чічеріна, який вибирається відпочивати на Капрі, де гадає перебалакати цей проект, у свій час доторкнений уже в розмові з Анунціем.

Новий конфлікт між банковими урядовцями, що страйкують у Парижі, і поліцією знову повторився на вулицях. Є ранені.

Найбільший вибір бавовняних товарів на осінній та зимовий 167 **сезон поручає фірма** 5-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пйсудского.

Муссоліні — ініціятор підчинення Східної Галичини Польщі.

В „Парижск-ім Вестник-у" з дня 13-го ц. м. находимо таку історичну інформацію:

„Саме появились друком спомини італійського дипльомата Франческа Томазіні, бувш. посла в Варшаві в рр. 1919—22. Ці спомини п. з. „Воскресення Польщі" є дуже цікавим матеріялом для історії антантсько-польських взаємин у добі будування сучасної Польщі.

„У цій замітці торкнемось тільки одного епізоду цих взаємин, а саме ролі італійського уряду в паризькім акті 14. березня 1923 р. — віддачі Східної Галичини Полякам. До цього часу вважали, що головним ініціятором березневого акту була Франція, а Італія та Англія, з нелегким серцем, пішли за Поанкаре. В цьому пункті спомини Томазіні є просто сенсаційними, тому, що розбивають в основі пануючий в українських колах погляд про ролю поодиноких держав у торгівлі Антанти Галичиною.

„Заки подамо факти, наведені італійським послом, мусимо звернути увагу, що Томазіні був і є противником фашизму і по приході Муссоліні до влади, мусів покинути становище посла у Варшаві, хоча вже по березні 1923 р.

„На гадку Муссоліні, пише Томазіні, звязок Східної Галичини з Росією був би поважною небезпекою для політичної рівноваги Европи і для італійських інтересів. Росія захопивши Галичину і передершись через Прикарпатську Україну до Чехословаччини, де є чимало панславянських елементів, дійшла би до рівнин Тиси і тоді панславянська небезпека стала би реальним фактом. За те приєднання Східної Галичини до Польщі навпаки: забезпечує цій останній спільні кордони з Румунією, латинською державою, яка так само як Польща та Італія, є заінтересована в тім, щоби опертись проти наступу російського імперіялізму"... „Заслугою Муссоліні'ого — каже італійський дипльомат, нефашист — є тім, що він став ініціятором пропозиції на конференції амбасадорів у Парижі, щоби означити східні кордони Польщі..."

Виявляється, що Франція заявилась проти пропозиції Муссоліні'ого, а це викликало обурення у Варшаві. 15. лютого 1923 р. польський кабінет вислав у цій справі офіціяльну ноту й одночасно виїхав до Парижа гр. Пшездзєцкі з особистим листом ген. Сікорского до Поанкаре, в якім польський премієр категорично домагався рішення галицької справи у користь Польщі. „Поанкаре — пише Томазіні — не рискнув зіпсувати французько-польські взаємини і рішився підтержати нашу (італійську) ініціятиву. Англія не противилась..."

15. лютого 1923. преславний посол Стронський „гаряче дякував Муссоліні'ому за його ініціятиву, а я (Томазіні) відповів, що Італія, ініціяторка рішення галицької справи в користь Польщі, готова задовольнити всі польс. домагання.

„Таким робом один з найважнійших історичних моментів набрав повної ясности та виразности".

І причинився, додамо від себе, до тої ясної та виразної карти Европи, над якою вже шестий рік схиляються голови всіх европейських дипльоматів у важкій проблемі: як її вдержати або виправити.

Професорські метаморфози.

Є в париському університеті старий професор Оляр, відомий історик французької революції. Коли в травні 1924 р. появився у французькій

О. Салківський. 5)

Посольство української держави до Галичини.

(З недавного минулого).

(Докінчення.)

Посада секретаря місії, такби мовити автоматично перейшла до п. Володимира Мурського, якого я як раз перед тим запросив на посаду секретаря редакції тої газети, яку я формував. П. Мурський уявляв для мене особливу цінність, як Галичанин, що добре знав свою вітчину, а зокрема Львів, де мав і чимало звязків.

Усе було готове, з міністерства закордонних справ я одержав відповідні документи і гроші на утримання місії; треба було лише отримати тих пять міл. карбованців (10 міл. австр. корон), про які мені говорив гетьман.

Аж тут саме й почалося...

Щоб прискорити цю справу та полекшити мої клопотання, президія Національного Союзу доручила представникові галицького суспільства д-рові Дм. Левицькому допомагати мені, і ми розпочали ходження по митарствах. Очевидно за політичними лаштунками зазначались уже в той час якісь нові комбінації, бо з боку Меринга та міністра фінансів Ржепецького (Поляк) розпочалось явне крутійство з видачою грошей для Галичини. І я і д-р Дмитро Левицький і п. В. Мурський, яко урядовець місії, ходили і до Палтова, і до м-ва торгу та промисловости, і до м-ва фінансів, і до Державного Банку, але без жадного успіху.

Остаточно я не тратив надії на одержання асигнованої Радою міністрів суми і в крайньому разі збірався заявити гетьманові офіціяльний протест з приводу поведінки Меринга й Ржепецького та раптом сталось щось зовсім несподіване.

13-го листопаду в день я зайшов в український клюб і там випадково зустрівся та зазнайомився з полковником Е. Коновальцем, що стояв на чолі Січових Стрільців, які були розташовані в Білій Церкві.

Знаючи добру опінію, якою користувались у всіх верствах українського суспільства Січові Стрільці, я звернувсь до п. полковника з проханням дати в моє розпорядження для охорони вагона місії й суми, яку вона має везти, чоловік 10 Січових Стрільців з кулеметом. П. Коновалець охоче на це згодився, але розповів при цьому дуже неприємні і цілком несподівані новини.

— Великі я маю сумніви, щоб вам дали обіцяні гроші, заявив він мені. Тут розпочинається щось цілком иншого, і от я вже не знаю навіть того, де мені сьогодня переночувати, щоб бути безпечним від арешту. Можливо, що доведеться поїхати до знайомого офіцера в австрійське посольство... Так повернулися справи!

— Та що таке сталося? питаю.

Виявилося, що Скоропадський екстренно викликав п. Коновальця з Білої Церкви й раптом запитав його, якої політичної орієнтації він тепер тримається.

— Як що ви стоїте на платформі української самостійности. сказав гетьман, то прошу вас негайно евакуватися зі своїм полком у Галичину. Зараз на Україні перемогли малороси, що прагнуть до федерації з Росією. Як що ви погоджуєтесь з цією позицією, то можете залишитися.

Полковник Коновалець з обуренням заявив, що своїх політичних переконань задля задоволення малоросів міняти не стане і волів би замісць евакуації в Галичину захищати зі своїм полком Київ від тих, що збираються очевидно зробити замах на державний устрій України.

У відповідь на це Скоропадський висловив загрозу, що видасть наказ про розброєння полку. З цим п. Коновалець і пішов від гетьмана.

Скоропадському не пощастило здійснити його загрозу, і Білоцерківські Стрільці через кілька днів стали осередком республіканської армії, яка скинула гетьманський уряд.

Наша місія до Галичини так і не відїхала, 14. листопаду недавно укаїнізований уряд був ліквідований, 15-го була оголошена відома „грамота" гетьмана про федерацію з Росією, тогож дня розпочався у Київі терор добровольчої армії, а поза межами столиці великим полумям запалахкотіло повстання, яке власне весь час гетьманування Скоропадського тліло та вибухало в окремих місцях України.

Скоропадський, який був 9. листопада палким українським самостійником і офіціяльно заявляв, що безумовно вступиться з гетьманства, як що перемога буде по боці федералістів, 12-го вже приймав у таємній авдієнції був царського міністра Кривошеїна та плянував евакуацію чи розброєння Січових Стрільців, а 14-го вечері підписав грамоту про скасування самостійности, себто вдруге учинив державний переворот.

Я навожу тут лише факти й утримуюсь від жадних коментарів. Дозволив би собі тільки спинитися на одній евентуальности, яка й тепер нераз приходить мені до голови. Могло трапитися так, що я виїхав би до Галичини 12-го листопада, не чекаючи одержання грошей від Меринга. 13-го або 14-го я вже був би на місці, і колиб довелося мені зараз вручити свою акредитивну грамоту чи мати розмову з представниками галицької преси, я очевидно змалював би Скоропадського, як непохитного українського самостійника, і навів би його власні слова, що про федерацію з Московщиною навіть мови не може бути. А на другий день телєграф приніс би з Київа вістку про скасування Скоропадським української державної незалежности та про федеративний союз з Росією... Уявляю собі, якаб опінія склалася у галицького суспільства відносно посла, що подав такі „явно брехливі" інформації!... Але доля урятувала мене від цього сорому, хоч разом з тим і позбавила приємности репрезентувати тут українську державу та привітати в її йменню ваших вождів і вашу справу.

В літку 1919 р. я передав свою акредитивну грамоту, дипльоматичний пашпорт і инші документи в Українську Всенародню (Національну) Бібліотеку.

Вже надійшов великий транспорт всіляких
ФУТЕР
КОНФЕКЦІОНОВАНИХ І В ШКІРКАХ
до магазину і робітні футер
ст. СТЕМПКОВИЧА
Львів, площа Капітульна ч. 2.
Заведення виконує всілякі замовлення з уладненням моди для Пань і Панн, совісно, по невисоких цінах. Запоміжність получає замовляти футра як також полагоджувати всілякі перерібки і направи в найкоротшім часі сезонї. Прошу жадати проспекту услівій кредиту. 2222 10—12

пресі протест лівого блоку проти білого терору в Польщі, між підписами Пенлеве, Ерріо, Блюма, Бонкура, Ромен Роляна, Баша та инших, найшовся також підпис Оляра. Переповідати тексту цього протесту не можемо з огляду на цензуру. Відносини у польських вязницях відомі нашому громадянству не з оповідань чужинців, а з особистих переживань тих тисячів інтелігентних одиниць, яким за останні роки довелось понюхати вязничні мури, бодай „по непорозумінню", в наслідок доносів ріжних темних людців та ще темнійших анонімів.

Минув рік і проф. Оляр, 20. липня, помістив статтю в „Депеш де Тулюз", де змінює свій попередній погляд. Він вернувся саме з Варшави, де був представником Т-ва Ліги Націй і де проти його виступів протестувала польська реакція. І вернувшись у Париж, перейшов нежданно еволюцію. Виявляється, що „імперіялізм, реакційність, бажання захопити яко мога більше непольських земель, сліпе привязання до Ватикану" — всі ті докори, які звертав він проти Польщі на сторінках „Ер Нувель" і „Котідієн" — „не згоджуються з дійсністю".

Послухаймо кількох його виводів: „Щодо білого терору", який будь-то панує в Польщі, то я не міг найти його слідів. Знаю добре, що мій побут був дуже короткий і що дуже легко сховати перед подорожним, головно, коли він гість, те, чого не хотять, щоби він бачив. Та відносно режиму політичних вязнів, який москвофільські комуністи називають жорстоким, то я чуюу заявити, що мені офіціяльно запропонували в Варшаві відвідати вязниці і в чотири очі порозмовляти з вязнями. Мої праці на конгресі, де я головував у французькій делегації, не дозволили мені прийняти цієї пропозиції. Та чи таку пропозйцію зробив би уряд, який мав би на своїй совісти систематичне мучення комуністів або инших увязнених?"

Останній висновок, наскрізь психольогічний, сильно переконуючий. Ті, що пропонували проф. Оляреві розмови з вязнями, певно не ставили собі ранійше питання, з ким він має розмовляти... а може й якою мовою.

Цей малий епізод, дуже характеристичний для шляхів польської пропаганди за кордоном, нагадує нам инший, над яким зупиняється фільософ та соціольог Ле Бон у своїй останній книжці*), кажучи про творення Версальського договору. Наводимо з нього такий уступ:

„Президент Вільсон був особою частільки впливовою, що міг, при роздроблюванню Европи, накинути цілу низку домагань миру, про які можна сказати, що вони суперечили здоровому розумові. Нині вже знаємо, що він не був єдиним автором цих домагань. Американський амбасадор Елькус, подав нам до відома, що ріжні пункти договору редагувала мала фаланга професорів. Коли през. Вільсон доручив полковникові Гавзові місію вибрати делегатів, він заявив: — Я хочу мати тільки професорів університету. Полковник надаремне силкувався пригадати президентові, що Америка має великих амбасадорів, великих промисловців, які є першими у світі, державних діячів, глибоко досвідчених в европейських справах. — Я хочу мати тільки професорів — повторив президент. Таким робом комісії заповнились громадами професорів. Нахилені над текстами, а не над душами, вони досліджували великі абстрактні принципи і заплющили очі на факти. І мир став тим, що амбасадор Елькус назвав „миром професорів". І цей мир був ще одним показом, в якій мірі теоретики повні знаття, але далекі від реального світа, можуть не мати здорового розуму і стати небезпечними".

Цей приклад відомого франц. фільософа не ображує професорів. Були підчас творення миру між ними і такі як Масарик, які саме дали доказ великого розуміння реальних умовин життя. Та такі методи „пізнавання дійсности", якими покористувався проф. Оляр у своїй останній дипльоматичній подорожі до Варшави підпадають уповні під цю влучну характеристику абстрактної атмосфери людей, відірваних від світа.

*) Le desiquilibre du monde. ст. 20.

✝

ВОЛОДИМИР САМІЙЛЕНКО

Ледве два дні тому писали ми про побут поета Володимира Самійленка у Боярці під Київом, а вже нині мусимо ділитися зі сумною звісткою про його смерть.

12. серпня ц. р. помер Володимир Самійленко тамже, у місточку Боярці на Київщині.

Самійленко в червні минулого року повернув на Рад. Україну з Галичини, де перебував як емігрант. Втікаючи від матеріяльної нужди, яку переживав в Галичині, Покійник попав в таку саму або й гіршу нужду на Великій Україні, живучи там перекладами для видавництв й тяжко бідуючи, маючи при тім тяжку хоробу. На цей стан поета звернули увагу радянського правительства приятелі поета й Рада Народніх Комісарів прийняла постанову про призначення пенсії Самійленкові. Але на одній постанові й стало, бо хорий письменник міг виїхати з Київа на свіже повітря до Боярки тільки при помочі київських громадянських організацій й Київського Губвиконкому, і тут помер.

Поховано Самійленка в Боярці, на місці, яке сам визначив, почуваючи близьку смерть.

* * *

Володимир Самійленко народився 22. січня 1864 р. в м. Сорочинцях на Полтавщині, в селянській родині. Середню освіту одержав в Полтавській гімназії, а вищу в Київському університеті на історично-фільольогічному факультеті. На літературну ниву вийшов 1886 р., уміщуючи свої поезії у львівській „Зорі". Літературній праці міг віддаватися тільки на дозвіллі, бо мусів тяжко заробляти на життя, працюючи в ріжних канцеляріях. Служив він на київській пошті, в Чернигівськім Земстві, в Кубанському Краєвому Правлінні, в Миргородському Земстві, якийсь час належав до редакції „Ради" у Київі. Від 1907 р. і до революції був за нотаря в Добрянці на Черниговщині, а за часів Центральної Ради обнимає посаду в Київі при Генеральному Секретаріяті. В 1919 р. в числі урядовців Міністерства освіти переїздить до Галичини і тут живе до червня 1924 р., а відтак повертає на Україну.

У. С. Р. Р.

Украïнізація преси.

Комісія Політбюра ЦК. КП(б)У. в справах украïнізації постановила перевести з 1. січня 1926 р. на украïнську мову орган ЦК. партії „Коммунист" і всі инші видання ЦК. і місцевих комітетів. Постановлено від 1. вересня видавати в Харкові центральну робітничу газету украïнською мовою й украïнізувати всю комсомольську й піонерську пресу. Для забезпечення інтересів російської національної меншости видаватимуть далі російською мовою такі газети: орган Всеукраїнської Ради Профспілок „Пролетарий", орган Харківського Окружкому „Харьковский Пролетарий", „Київский Пролетарий" і „Донецкая Кочегарка". Крім того постановлено перенести з Київа до Харкова газету „Радянське Село" і зробити її центральним селянським органом, а для сільського активу видавати журнал тижневик „Селянська Правда". Вкінці постановлено украïнізувати літературно-мистецькі журнали-політичні й наукові та ціну видавничу справи. (Пр. Пр. 14. VIII.).

НОВИНКИ.

— **Дирекція львівської Каси хворих** на увазі. Два дні тому повісив у хірурга д-ра Валіховіча в Касі хорих старий друкарський складач громадянин п. Йосиф Гузар. Д-р Валіхевіч, побачивши по украïнськи виповнену книжечку, грубо накинувся на п. Гузара, а в книжечці перечитав управительський підпис і написи по польськи. Може би Управа Каси хорих пояснила своєму лікареві, що Каса хорих не є організацією народовою. Найкраще було, щоб такі панове не займали місця, яке з далеко більшою користю для пацієнтів повинні мати лікарі, що свій зоологічний шовінізм залишали би на пункті, перед входом до інституції, утримуваної теж саме з грошей украïнських робітників і украïнських установ. А тримаючи на посаді таких панів, як д-р Валіхевіч, чай теж вищість Управа львівської Каси хворих не рекламує себе „толерантною", понадпартійною etc.

— **Відгомін убийства пом. дир. Софонія Матвіяса.** Наслідком спротиву прокуратора проти звільнюючого присуду касного суду в Хусті на Закарпатті щодо Дмитра Микити, обвинуваченого в участи в убийстві дир. Матвіяса о Перемишлі, відбулася 7. серпня ц. р. розправа у вищому суді в Кошицькій Табулі. Боронили д-р Михайло Бовщайко, д-р От. Балаш і д-р Ілля Цайдлер. Суд потвердив присуд першої інстанції, але наслідком спротиву прокуратури, відбудеться ще розправа перед Найвищим Судом у Берні.

— **Законодонний спасатель польського господарства.** З торговельного договору поміж Польщею і Австрією вийшов такий самий „пшик", як з торговлі між Польщею й иншими запрязненими державами. Господарські й торгов. взаємини між цими двома країнами зовсім заперли, а що польські госпд. кола й міністерство торговлі та промислу не дуже турбується такими дрібницями, збентежені такою „пасивною резистенцією" віденські економісти вислави до Польщі делегацію, щоби на місці перестудіювати відносини й допомогти Польщі розумними радами видобутися з халепи. Чи воно що поможе?

— **Генрик Бергсон**, один із найславетнійших сучасних французьких фільософів, тяжко захворів так, що втратили надію на його видужання.

— **Великий грім** ударив цими днями в околиці Ліпця і вбив 50 овець і 150 горобців, захованих на шпилі гори, під деревиною.

— **Нові діямантові поля** відкрили свіжо в південній Африці, на території Танґаніки, в околиці Мванза. Найдено там найчистійші діямати, вартости вісьми фунтів штерлінгів за карат.

Студентські справи.

Складайте уділи на резервовий фонд для кооперативи „Студентська Самопоміч"!

З поміж усіх станів, що потерпіли наслідком війни та повоєнного лихоліття, найбільше потерпіло студентство. Війна не тільки перервала тяглість його праці та згубила багато передових одиниць, але також через кількалітню прірву в студіях, спричинила разом з пізнійшими політичними обставинами факт існування великої сили студентів старших річників, а рівно з тим позірну чи дійсну гіперпродукцію інтелігентних робітників, для яких не можна найти приміщення в нашому нерозвиненому середовищі. Перед студентством станув цілий ряд питань, яких вирішення вимагало незвичайно великого суспільного та політичного вироблення як у громадянства так і в студентства. Поміж всі ті питання, найпримітивнійшим, хоч не менш основним, являється матеріяльне питання. Велика скількість студентства старших річників, осталась цілком незабезпечевою; до неї приключилось багато молодших, яких родина через зубожіння в часі війни та опісля не може підпомагати. Всі вони, в великій частині за свій ідейний прорив, поносять незаслужену кару в виді суспільної, моральної то інтелектуальної деклясації. Такий стан повинен бути як найскорше усунений. Розвязка питання матеріяльної допомоги, яка дала би змогу студентству, витворити сильний колектив, здобути релятивно високі наукові вартости, є першою переду мовою усунення того стану.

Студентство розвивало ще в 1922 р. працю в тому напрямі, створюючи свою кооперативу. Однак його заміри не могли бути успішними через пізнійший розвиток фінансової господарки держави і капітал, зложений на початку, стратив частинно свою вартість. З хвилею завізування більш нормальних відносин працю відновлено і кооперативу, ведучи маленьку крамничку, дала в останнім рочі чистого прибутку 294 зол., одначе до сповнення її завдань потрібно значно більшого капіталу, ніж 1000 зол., які вона вині посідає. Тому Надзірна рада кооперативи звертається цею дорогою до громадянства, щоби воно збільшило капітал кооперативи. Відноситься вона також окремими відозвами до поодиноких громадян. Кожний, хто розуміє вагу науки і її розвитку для нації, а рівно з тим вагу студентської організації, яка будучи міжнародньою та маючи заступництво при Лізі Народів, має змогу заступати інтереси нації на міжнародньому форумі, хто розуміє та любить молодь, для кого ґрішим являється вищезмальований стан, нехай не загається вислати певну суму на резервовий фонд чи на уділи кооперативи „Студентської Самопомочі". Особливо інституції культурні, економічні та фінансові повинні сповнити свій обовязок так супроти студентства як і в дальшу чергу супроти нації. Вони, як також кожний громадянин зокрема, повинні памятати, що сповнення того малого обовязку з їх сторони, уміщеного в кількох, кількадесятьох чи кількасот золотих, дасть їм право вимагати від студентства праці для нації, а студентству дасть змогу ту працю виконати.

Датки на резервовий фонд можна посилати на адресу кооперативи, Львів вул. Супінського 21; підписка дана приступлення в члена може відбуватись на місцях. Студенти поодиноких повітів одержали до цього відповідні інструкції та певну кількість замовних бланкетів.

Надзірна Рада кооперативи „Студентська Самопоміч".

Всячина.

Гинуть як мухи. В Індії згинуло в році 1924 від укушення гадюками 17.200 людей, а 1860 осіб розлягли хижі звірі. З того більшу половину пожерли тигри.

Звідки приходять дактилі? Звичайно люде думають, що дактилі ідуть до Европи з Африки або полудневої Америки. Тимчасом ми їх дістаємо з Еспанії з провінції Аліканте. Там біля міста Ельче росте лісок дактилевих пальм, який числить 120.000 дерев. Кількадесятлітня пальма родить 50 кг. дактилів. В місті Ельче є дуже гарна алея, висаджена пальмами і всенним. Тих дерев нема в Еспанії і тому вони там людям подобаються.

Розбита скрипка. Скрипак Мих. Черневський приїхав тими днями з Америки до Ліверпулю в Англії. Мав він зі собою дуже дорогу скрипку ручної роботи майстра Гварнерія з року 1730. Вийшовши з корабля показав скрипку на лавку, а сам побіг за иншими своїми пакунками. Тимчасом надіхав вагон з візком, наложеним куфрами. Візок скотився, а один куфер впав на скрипку і розбив її на дрібні кусники. Представлена вона партість 230.000 лір, не була асекурована, — але скрипак заявив, що йому ніяка сума не винагородить школи, бо ніщо не заступить чудового голосу розбитої скрипки. Безперечно тут головну вину поносить сам скрипак, що таку цінну річ покинув без догляду й опіки — на лавочці.

✝ Посмертні згадки.

ПАМЯТИ ТИХОГО ГЕРОЯ.

Дня 28. VII. 1925 помер у чеськ. військовому лічничому заведенню для легочних недуг у Штернберку на Моравї, поручник У. Г. А. **Павло Баранецький.**

Покійний прийшов на світ 1894 р. у Дзвинячі, галицького повіту. Вже змалку визначався Він великою побожністю та охотою до науки. Це спонукало Його батьків, малоземельних хліборобів, післати сина після закінчення народньої школи на дальшу науку до Заліщик. Так укінчав Покійник серед великих матеріяльних трудощів горожанську школу та 3 роки учительського семінарії. Світова війна примусила Його перервати науку: Його покликали до австрійського війська. Одвик вевтомний юнак найшов можливість попри військову муштру продовжувати перервану науку та вложив у 1915 р. семінарійний

(сміт зрілости. В 1916 р. відбув Він старшинську школу, а відтак аж до перевороту воював на італійському й французькому боєвищах.

Після розпаду Австрії вернув Покійник у рідний край та сейчас вступив у ряди галицької армії. Короткий час був командантом залізничого дірпя у Заліщиках, а опісля командантом скорострільного відділу при окружній військовій команді в Чорткові. Однак він, що протягом 20 місяців наставляв грудь за чужу державу, не міг здержатися у запілні в хвилі, коли на боєвищі липася кров за самостійність його воскресшої Батьківщини. Вже 1-ого січня 1919 бачимо поручника Баранецького в бою під Козельниками командантом скорострільної сотні при X. київській бригаді. В рядах цеї бригади брав він участь у всіх боях коло Львова. — Янів, Лозина, Камінобрід, Біда Гора, Добростани, Куликів, Дорогощів — отсе свідки його подвигів у визвольній боротьбі. В бою під Теропілем попав пор. Баранецький у польський полон і пережив усі дантейські страхіття Бригідок, Пикуличів, Перемишля, Берестя Литовського і Стшалкова. Перенесений до Ланцута вспів утекти до ЧСР., де його приділено до української бригади в Німецькім Яблінним.

Та не довго судилося Йому побути між своїми улюбленими товаришами зброї. Важкі невзгодини з часів української визвольної війни, а передусім жахливі злидні 7-місячного полону підкопали до основ Його молодече здоровля. Небавом після утечі з полону показалася у Него чахотка легенів. Три роки боровся кріпкий організм зі зайдлою недугою, аж вкінці улягнув їй. Похорон Покійника відбувся дня 30. липня 1925 на кладовищі у Штерьберку при участи всіх товаришів недолі, приміщених у тій-же місцевості, та чс. військової орхестри з Оломунце. Від Останків УГА. прощав Його хорунжий Ванджарук.

Про хрустально-чистий характер тихого героя, про Його горячу любов до України та непохитну віру в Її кращу будучність свідчить усе Його життя, як не менше Його прощальне письмо до товаришів зброї, писане коротко перед смертю. Воно заучить:

„Братам-Товаришам Української Галицької Армії, деб вони не були."

Товариші! Незадовго мене між Вами вже не буде. Я іземося в боротьбі за ті самі ідеї, кавчі, що й Ви боролися і тепер я змушений розлучитися, попрощатися з Вами. Жаль мені покидати Вас, бо з Вами ділив я довго долю і недолю, бо Ви для мене стали дорогі, а ще більше жаль мені, що не можу дальше разом з вами боротися за волю України. Щож — мені так судилося, але вірте мені, що я чуюся щасливим, бо умираю у боротьбі за річ святу. Так, я щасливий, бо девіза мойого життя: праця, праця над удосконаленням самого себе, щоб стати добрим членом суспільности, своєї нації, а потому цілого людства, — бодай в маленькій части сповнилася. І так покидаючи вас, бажаю вам ліпшої долі в будучності, бажаю, щоби наші і мої мрії скоро сповнилися, а вкінці кличу до вас:

Боріться, побо'ете!
Вам Бог помагає.

Павло Баранецький, поручник УГА."

Отак відійшов від нас один із тих, які все, що мали, принесли в жертву своїму народові, а тепер скитаються по чужині, опущені й забуті всіми та позбавлені всякої матеріяльної ба й моральної підтримки від своєї суспільности! В. й. п.!

Камілля з Грушкевичів Хомишина, вдова по директорі школи, по короткій тяжкій недузі померла в Камінці Струмиловій дня 7 серпня п. р., прожившн 70 літ. Похорони відбулися дня 8 серпня. В. Бг п.! 274

Смерть Осипа Маковея.

В останній хвилині отримуємо зі Заліщик телеграму, що

Д-р Осип Маковей, один з найбільш визначних сучасних українських письменників, директор учительської семінарії в Заліщиках, помер 21. ц. м. Похорони відбулися 23. ц. м.

ОСТАННІ ВІСТИ.

„Ліманіте" про присуди в Польщі.

„Ліманте" помістила таку заяву: „Ми одержали в останній хвилі заяву, що наглий суд видав присуд смерти на Гібнера і тов. французький пролетаріят домагається, щоби присуду не виконано. Цим разом Франція не пустить безкарно злочину польського уряду. Хай амбасадор і консулі у Франції вважають цю заяву присудом. Вони репрезентують білу Польщу отже й її злочини".

Прем. Ґрабскі про валютове положення.

На екон. нарадах у польському мін. скарбу прем. Ґрабскі в довшій промові зясував фінансове положення Польщі. Причиною захитання польської валюти є некорисний платничий білянс, спричинений усмним торг. білянсом. В осени певне оволодіється положенням.

Мандат Німеччини над афр. колонією.

„Ческе Сльово" подає, що є намір віддати Німеччині мандат над одною з кольоній в Африці в заміну за признання 16-го уст. пакту Союза Народів.

Грізне положення на Д. Сході.

Англійський уряд вислав ноту, підписану Чемберленом, до великодержав заінтересованих на Далекому Сході, в справі спільної акції проти уряду в Кантоні. Є то в звязи з забороною причалювати англ. і яп. кораблям до китайських пристеней.

Трагічна смерть лотишського міністра.

З Риги повідомляють, що біля Тукум згинув наслідком автомобільової катастрофи мін. заг. справ Меєрович. Жінка й діти ранені.

Невдача рад. делеґації в Анґлії.

Торговельна радянська делегація покинула Менчестер не поладнавши трансакцій. Услівя платности, пропоновані делегацією, не відповідали англ. підприємствам.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

Біржа.

Львів, 24. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·60 — 6·65, канад. дол. 6.75 — 6·35, чеські кор. 0·17·50 — 0·18·00, леї 0·03·00 — 0·03·25, франц. франк 0·25·00 — 0·25·25, швайц. фр. 1·06—1·08, анг. фунт 26·80—27·00.

На золото і срібло вчера трасакції не було.

Переписка Адміністрації.

Данціґерн: одноразове Оголошення коштує 3 зол. 60 сот.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич.

Чотків, Сала „Сокола":
25. VIII. „Вій"
26. VIII. „Циганка Аза"
29. VIII. „Сатана"
30. VIII. „Маруся Богуславка"
Коломия: „Народн. Дім".
27. VIII. „Вій"
28. VIII. „Маруся Богуславка" 131 17-?
До Театру потрібні тенори і сопрана.

Український Хор Котика.

Второк 25. VIII. Надвірна.
Пятниця 28. VIII. Надвірна.
Середа 26. VIII. Битків.
Четвер 27. VIII. Битків. 115 17—?

Управа учит. семинара УПТ. в Стрию повідомляє, що на І. році є ще кілька вільних місць. Вписи й іспити вступні відбудуться 31. серпня в год. 9. рано. 270 1-3

Вступні іспити й вписи до кляс І.—IV. приватних українських гімназійних курсів в Долині відбудуться в днях 29.VIII.—1./IX. вересня ц. р. Якщо зголоситься відповідне число учнів, кружок відкриє бурсу. — *Старшина Кружка УПТ.* 277 1-3

Додаткові вписи для IV. кляси мужеської і І., II., III. і IV. кляси жіночої школи вправ учит. семінарії відбудуться дня 31. серпня від 9—12 год. рано і від 4—6 пополудні, вул. Сикстуська ч. 39 А. — *З Дирекції учит. семинарії.* 275 1—2

Дирекція державної гімназії з українською викл. мовою в Тернополі дякує на руки Вп. Пані А. Конрадової Хвальному Т-ву „Союз Українок в Тернополі" за се, що зложило в Дирекції жертву в квоті 500 зол. — і в цей спосіб помогло Дирекції висвати на літні ферії в гори 7 хорих на груди учеників гімназії. 273

Вписи до Вищого Музичного Інституту т-ва ім. Лисенка у Львові і до філіяльних Музичних Інститутів в Перемишлі, Станиславові, Стрию і Дрогобичі відбудуться в днях 31. серпня і 1—3 вересня п. р. — Виділ. 281 1—2

В дівочих школах УПТ. ім. Шевченка у Львові пок вул. Можнацького 12. (7-клясовій всенародній школі, учительській семінарії і реальній гімназії) відбуватимуться доповняючі вписи, вступні і поправчі іспити у днях від 29.—31. серпня від год. 9—12 і від 3—6. Початок шкільного року 1. вересня в год. 8. рано, — *Управа шкіл.* 263 2—3

В приватній гімназії УПТ. в Яворові відбудуться вступні іспити до кляси І—VII в днях 31. серпня і 1. вересня п. р.: зголошуватись устно або письменно в управі гімназії між 24. та 30. серпня. — До VIII кляси можна прийняти тільки тих учнів, що покінчили денебудь VII клясу того самого (тобто клясичного) типу; дівчата можуть здавати також вступні іспити. — В тих самих днях відбудуться теж додаткові вписи й поправки. — Управитель гімназії: *Д-р М. Чайковський.* 223 3—3

Вписи 1) до двоїтної і троїтної Школи торговельної для тих, що покінчили 7 кляс всенародної або 3 кляси середньої школи: 2) до двоїтного ліцея торговельного, з 6. кл. середньої школи: 3) на одноріч. курс торговельний для абітурієнтів приймає Торговельна школа Тов. „Просвіта" у Львові вул. Коперніка ч. 1. III. від 10—12 рано в днях 29. серпня по 1. вересня. Наука в школі 2. вересня 1925. 3—3

Дрібні оголошення.

ВУГОЛЬ, дрова, купуйте тільки у Калитка Потоцкого 47 і Кохановского 4. 247 2—3

ДВІ студентки прийметься з цілим удержанням евентуально і з грою на фортепяні. Солідна опіка у інтелігентної особи. Відомість з чемности у Вп. Вишневського Духов. Семинар, Львів, вул. Коперника 36. 24 2—2

УЧЕНИК з вищих кляс гімназії знайде приміщення і родинну опіку цом бездітних. — Пона, вул. Садівницьк 21. 257 2—2

УЧЕНИКІВ з низших кляс гімназії приймуть на шешкання і харч. Лукіяновичі, Потоцького 58. 268 2—3

ІМНАЗИНІ ученики (ці) знайдуть приміщення з харчем. А. Качмарська Львів, Вишневецьких 2/II. 266 2—3

ПОТРЕБУЮ учителькн до двох хлопців з першої і четвертої кляси народної школи. Тишовницька, Довголука, Любінці. 258 2—3

ПРАВНИК пошукує лекції або якогось заняття на провінції. Зголошення до Адміністрації під „Школа". 259 2—2

УКРАЇНКИ — УЧЕНИЦІ середних шкіл знайдуть приміщення в інтелігентнім домі з старанною опікою. Інформації під адресою: Р. Левицька, Львів — Кентшинського 58, 244 3—3

ПОШУКУЮ ІНСТРУКТОРА-(КИ) від 1. вересня п. р. для ученика IV кл. народної. Услівя: Мешкання, пізне удержання і платня після умови. о. Ігнатій Ших, парох в Бітлі п. Борині. 253 3—3

УКРАЇНСЬКИЙ Наддніпрянський Театр О. Мітневич пошукує теноріз з високим голосом, бажаний репертуар. Зголошення до 23. VIII. надсилати до Бучача, дальша адреса буде подана в репертуарі. 234 3—3

ПРОШУ всіх о адресу **Еммануїла Стронома.** Петро Гіряй, Заліска Вол., п. Радимно.

ПОШУКУЮ вправного інструктора до уч. приватистки V. кл. гімн. на цілий рік від 1. вересня. Даю особну кімнату, харч. Услівя винагороди подати: о. Іван Косовецький, Никловичі, п. Судова Вишня. 243 1—1

ПОШУКУЮ від вересня рутинованої учительки до науки дітей, з II. гімн. дівчинка, IV. і II. народньої. Зголошення з услівями на адресу: Управа парохіяльний Лошно п. Рпмапів 2. 271 1—2

СТАНЦІЮ найдуть два хлопці і одна панночка з низших кляс при інтелігентній родині. Коридктів 1. II. пов., п. Кмішкевичі. 269 1—1

ПРИЙМУ на мешкання 4 учениці. Осібний фронтовий покій, вул. Бема 15, партер, вхід з подвіря, двері ч. 8. 278

2 УЧНІВ(ниць) гімн. знайдуть приміщення з харчем при інтелігентній родині. — Ближші інформації в склепі п. Филиповичевої, вул. Кохановського ч. 6. Львів. 279 1—

ПІДЛЮТЕ, купелеве заведення, 700 метрів понад уровень моря в долинських Карпатах, третий сезон від 20-ого серпня до кінця вересня. Горячі купелі мінеральної води в недугах ревматизму, гіститу і пр. Ситківка і коругольня. Хлоркомеркання і купелі ванжені. Комунікація вузькоторовою залізницею забезпечена. — Станція залізнича Брошнів на лінії Стрий—Станиславів. 236 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення

Д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й виниманнн зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам знижка. 155 7—10

Подяка.

Прибиті важким горем, ізза невиясненої смерти найдорожчого мужа, батька й дідуня бл. п. о. Івана Черевка, висказуємо отим нашу глибоку вдячність усім приятелям і знакомим, які висказали нам своє правдиве співчуття, а Покійникові віддали останню прислугу. Зокрема широ дякуємо д-рові С. Сжаровському за довгочасне й безінтересовне ліцення Покійника в Його тяжкій недузі, як також і д-рові С. Манійовичеві. Наша особлива подяка Всеч. о. о. Винницькому, декан. Калинському, Чеховичеві, Салукові й деканівській за їхні повні ширости пращальні слова над домовиною Покійника; знову-же лат. парохові о. Карецкому за уділення Покійникові останньої духовної потіхи, а цілому белзькому й угнівському деканатові за похоронний супровід тліних останків. Дякуємо місцевій колаторі п. граф. Дідушицькій за її сердечні слова розради та за її всебічну поміч з сумному похоронному обряді. Наприкінці почуваємося до глибокої вдячности місцевій Громаді, яка словом і ділом виказала своє синівське привязань до особи Покійника та також і Церковному Братству з Корчмина, Махнівка та й Щеляні, що своєю участю у великій мірі причинилось до звеличання памяти Покійного. Вкінці гром. П. Морозові за його зусильну дбайливість і всіляковідну прислугу у всіх справах звязаних з похороном Покійника і всім учасникам цього сумного обряду наше щире Спасибі!

Корчмин, в серпні 1825 р.

280 1—1 *Марія Черевко*, діти і внуки.

Футра мужеські Футра жіночі

поручає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, І. пов.

276 1—30

Кава Нешкідлива ✕ ГАГ правдива ✕✕✕ палена ✕✕✕✕ зерниста кава для загального вжитку

У нинішній добі може вже ціла родина, не виключаючи навіть малих дітей, пити каву скільки захоче. У кождого першорядного кольоніяльного купця можна знову набувати каву без кофеїни **„Нава Гаг"** звісну з передвоєнної якости по доступних цінах.

Кава ця не має шкідливої кофеїни, одинокої складової части кави, яка викликує безсонність, удари крови і биття серця. Завдяки виділенню кофеїни і звязаного з цим поступом очищення кави осягнено добірний смак і сильний чистий аромат.

„Нава Гаг" є не лиш пожиточною, таксамо, як кождий инший від кави, але крім цього може занети місце як благородний напиток на найбагатшім столі.

По прібнім місячнім ужитку **„Кави Гаг"** і обсервуючи на протязі цього часу свій стан здоровля, кождий пізнає прикмети цієї кави. Особистий досвід буде промовляти далеко краще від наших слів.

Пийте її все, а будете її пити довго, бо хто дбає за здоровля, цей продовжує собі життя.

Пішліть ще сьогодні до свойого купця, домагаючись тільки зернистої **„Кави Гаг"** без кофеїни.

Жадайте всюди без кофеїни зернистої **„Кави Гаг"** не лиш в звичайних склепах, але також в цукорнях, ресторанах, готелях і т. п.

Достаточні проспекти на бажання.

Увага: В торговлі знаходиться **„Нава Гаг"** лиш в оригінальнім опакуванню з ратунковим поясом.

- - ВСЮДИ МОЖНА НАБУТИ - - 174 3—5

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 189 (10.572). Львів, середа 26. серпня 1925. Почтову належитість оплачено готом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Польонізація українських середніх шкіл.

Найновійший розпорядок мін. Стан. Ґрабского.

(Від власного кореспондента.)

Варшава 24-го серпня.

В останній хвилині довідуюся, що мін. освіти Ґрабскі вислав розпорядок до львівської куратóрії, яким зовсім польонізує українські ґімназії у Львові Перемишлі і Тернополі. А саме:

а) І-а кляса української ґімназії у Львові (головне заведення) має бути злучена з І-ою клясою польської ґімназії (т. зв. IV-ої) імени Длуґоша;

б) філія української ґімназії у Львові має бути злучена з II-ою (буш. німецькою) польською ґімназією у Львові;

в) українська ґімназія в Перемишлі має бути злучена з II-ою польською тамошньою ґімназією (на Засянні); і

г) українська ґімназія в Тернополі має бути злучена з І-ою польською тамошньою ґімназією.

Очевидно, ця злука покищо обіймає І-у клясу згаданих заведень.

Польонізація має поступати з кожним роком так, щоби до 8 літ зовсім зникли українські ґімназії.

Польонізацію українських середніх шкіл називає п. міністр термічом „утраквізація". Як ця „утраквізація" виглядає видно з поділу навчання поодиноких предметів. А саме по українськи мають учити оцих предметів: української мови, латинської, **рисунків і ґімнастики.** По польськи вчитимуть: польської мови, **історії, ґеоґрафії, математики** і **природи.** В обох мовах будуть викладатись такі предмети: **налїґрафія і спів.**

Як бачимо то по українськи фактично буде викладатись тільки українська мова, бо латина належить до мертвих мов, а такі предмети як рисунки та ґімнастика хіба не входять в обсяг національної освіти. За те всі образуючі предмети, живі, що формують світогляд учня як історія, географія, математика та природа, будуть викладані у польській мові. Таким чином українські ґімназії не лише перестануть бути українськими, але зникне яканебудь сутєва признака т. зв. утраквізму.

Міністерство вивіває дирекції згаданих заведень, щоби вони заохочували учнів вписуватись до утраквістичної кляси. Коли б така заохота не мала відповідного впливу, тоді слід повідомити про це куратóрію, а вона видасть дальші розпорядки.

У найблизшому часі старатимуся переслати вам повний текст цього далекосяглого розпорядку. о.

Кожний рільник повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також своє збіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОВЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Аґенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії умірковані. Виплата шкід безпосередня.

Рухомости, збіжа і паша не підлягають примусові обезпечення в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень і кождий Українець повинен їх обезпечити на цю вартість в „Дністрі".

Православна церква в Польщі.

Варшава, в серпні 1925.

Важка кріза, яку переживає тепер церковна справа в Галичині, не є відокремленою. Може ще гострійше відчуває її православна церква в Польщі. Ця остання кріза може навіть ще складнійша і більш скомпліковака, бо тут більше переплутується чинників з рідними тенденціями. Одним з головних чинників на східних польських окраїнах являються Москалі, Росіяне, яких у Галичині нема. Вони православні так само, як і Українці на Волині та Холмщині, але як вони є найбільш заїлими ворогами української церкви, бо в основі їхніх домагань лежать не тільки культурно-релігійні, скільки політичні мотиви. Цеж не підлягає жадному сумнівові, що ніхто инший, як вони, утворили ґрунт для убийства Юрія, варшавського митрополита, який, що там не говоріть, але визнавав себе Українцем і мав рішучість відірватися від патріярха всеросійського. Це власне найсильнійше й запекло Росіян, що сплять і бачать відродження єдиної великої Росії.

Дуже можливо, що тимиж мріями пересякнута в глибині душі і вся московська єрархія православної церкви в Польщі, але в неї є офіційні обовязки, за які їй платять і які вона не сміє порушувати, а по-друге — автокефальна незалежність, якоюб куцою вона не була, всеж таки свою цінність має.

Українці проти автокефалії православної церкви в Польщі по суті нічого не мають; але їм залежить на цім, щоби ця автокефалія фактично не перетворювалася в кефалію міністерства віроісповідань з одного боку і Москалів у мітрах з другого. Тільки на цьому ґрунті і провадиться боротьба.

Коли уважно приглянемося до того, що робиться в Галичині, і до того, що твориться на Волині, то побачимо аналоґічні явища та одні й ті самі причини. Велика війна в одних містах викликала, а в инших загострила національні почування і свідомість, імперативно поставила на чергу питання про національне самоозначення у всіх царинах життя, не виключаючи церкви, бо всі галузі народнього життя тісно між собою сполучені; а тим часом чинники, від котрих найбільше залежить задоволення вказаних вимог життя, показалися поза їх впливами, поза їх розумінням. Inde ira. Ці чинники, наскрізь перейняті традиціями минулого, твердо стоять на місці або — що ще гірше — піддаються інерції отого минулого і намагаються внести в життя елементи, діяметрально протилежні тим, що їх утворив історичний процес.

На Волині наспівають тепер дуже поважні церковні комплікації. Недавно представник найбільш активної в церковних справах української ґрупи приїздив до митрополита Дениса, щоби звернути його увагу на скрайню гостроту момента і попередити про можливість дуже поважних ускладнень, як що негайно не будуть задоволені болючі потреби православної української людности та не будуть усунуті ті кривди, що творять епископи-Москалі.

Я не знаю, чи виступала зазначена церковна ґрупа в згоді і контакті з українською парляментарною репрезентацією; але мені випадково стало відомо, що до цієї поважної народньої справи комусь закотілося причіпити ославленого Оскілка, що теж з якихось міркувань „грає в опозицію" митроп. Денисові та загрожує викликати заколот в церковній справі. Що Оскілко вміє утворювати заколоти, це і так відомо, але сама лише поголоска, що він може бути притягнений до церковних нарад поруч з обранцями народу та його уповноваженими, викликала велике обурення в суспільних колах. Дехто вбачає у цім московську або иншу провокацію, але більш підстав гадати, що ми маємо тут до діла просто з нашою хуторянською дипльоматією...

Як би там не було, але покищо вся справа залишається в дуже непевній позиції і само собою, не може бути розвязана до повернення митр. Дениса зза кордону.

З тих матеріялів, що я маю їх тепер у своїх руках, наведу тут деякі „жалі", з якими Українці звернулись до митроп. Дениса:

У першу чергу вони зазначають протиукраїнську політику епископату, а найбільше епископа Олександра та епископа Симона, що ведуть отверто ворожу Українцям лінію, та анулюють обіцянки митрополита про українізацію церкви там, де цього бажає народ. Між иншим не без ґріха тут і церковний центр, бо „українські парафії засипаються з митрополії примусово московською літературою і в цей спосіб український нарід за свої-ж ґроші обмосковлюється".

Виходить, що необхідно перенести еп. Симона з Кремінця до неукраїнської епархії, а в Кремінець та Володимир призначити двох епископів Українців. Тільки тоді моглоб зникнути і таке культурне явище, як московська мова у внутрішньому церковному діловодстві, якої правосл. московські духовники вживають скрізь на українських землях замість української. Це особливо вражає в кремінецькій консисторії, яка в особі своїх членів та секретаря уявляє фортецю московської політики в церкві. Теж саме доводиться висловити відносно міських протоєреїв, які, стоючи на чолі деканатів, москалізують церковну справу.

Та не тільки в цім вихід, щоби зробити певні персональні зміни серед сучасних керманичів церковної справи. Поки від неї будуть усунені „миряне" — ладу та спокою в церкві бути не може, але зять напевне залишаться й надалі такі явища, як те, що — як заявляють покривджені православні Українці — „церковна земля й будинки переходять до іновірців, які роскопують давні православні кладовища та на плитах старовинних монастирів будують жидівські виходки (Володимир, Луцьк)". До цього парохіяне в кожному разі не допустилиб, коли б мали свій голос у церковних питаннях.

Я навів лише частину, і то в найбільш загальній формі, з тих скарг та дезидератів, що їх висовують делеґати православних Волинняків перед зверхнім „князем церкви"; а що з того буде — побачимо в скорому часі. Вже й тепер ідуть з Волині досить тривожні вістки, але в них стільки нісенітниць, що я утримуюсь від їх передачі. Можливо, що тут орудує Оскілко.

Senex.

Жидівська кольонізація на Україні.

Згідно з пляном на 1925 р. совюзний рад. уряд намічав 4000 жидівських родин для переселення на Україну. Однак — як каже офіційний рад. бюлетин — Жиди виявляють „усиленное стремление к земледелию" і тому вже істнує плян підвисшення вишезазначеного числа жидівських кольонізаторів.

В біжучому році рад. уряд передав без усякого відшкодування для жидівської кольонізації на Україні коло 50.000 десятин землі. В Херсонськім окрузі вже наділено землею біля 2400 жидівських родин. На протязі липня переселено в Криворіжську округу 600 родин і в Одеську 350 родин. Жидівським хліборобським кольоніям передано рільничих машин і всякого сільсько-господ. приладдя на 132000 зол. карбованців. Уряд заініціював створення спеціяльної кредитової установи задля фінансування жидівської кольонізації.

ОСИП МАКОВЕЙ

ЖИТТЯ І ЛІТЕРАТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ.

Осип Маковей ур. 1867 р. в Яворові, з маломіщанської родини. Його рід був по матері чеського походження (Бжезіна). В 1887 скінчив академічну гімназію у Львові, а в 1897 також фільософічний факультет. Підчас університетських студій, від марта 1891 р. до мая 1892 був співробітником „Діла". Замісць іти на державну службу, скінчивши університет, шість літ працює як публіцист. Два роки працює в „Народній Часописі", урядовім додатку до „Газети Львовскої", рівночасно є співредактором „Зорі". Від весни 1895 р. до зими 1897 є головним редактором „Буковини" у Чернівцях. Безпосередно потім вступає до редакції „Літ.-Наук.-Вістника" як співредактор, поруч Франка та Грушевського, де лишається півтора року. Потім дописує постійно до „Руслана". 1899 р. приймає посаду в учительській семінарії в Чернівцях, а на рік як стипендист, виїжджає на студії до Відня, де працює над славянською фільольогією. В 1901 р. складає докторат фільософії. В 1908 р. жениться в Бережанах, з п. Ольгою Кордубівною.

По одинадцяти роках служби в Чернівцях, в 1910 р. переноситься до вчительської семінарії у Львові. Та 1913 р. призначають його директором семінарії в Заліщиках. Підчас війни як резервовий офіцир австрійської армії, працює при одній з канцелярій штабу: пресовім бюрі, де між иншим займався відчитуванням шифрованих депеш. Підчас большевицького наступу в 1920 р. залишається в Заліщиках, де його скидають з його становища, а по відступі большевиків, польська влада підозріваючи його як большевика, всаджає його на короткий час до вязниці. По розяснению непорозуміння Маковей залишається далі на своїм становищі, аж до смерти.

Перші літературні спроби Маковея починаються ще на гімназійній лаці. В 1885 р. у „Зорі" перекладає він Гайного; на слідуючий рік виступає там з оригінальними віршами, які ввійшли пізнійше до його збірки „Поезії" (1894 р.) Одночасно виходить його перше сатиричне оповідання „Оферма" і починаються його фейлетони в „Зо-рі" п. з. „З життя". Хоча у другій половині свого життя, Маковей держався осторонь політичної праці, більше зайнятий чисто педагогічною та літературною, в першій молодечій добі бере живу участь у громадянській діяльности. Соціялістичний та радикальний рух, що захоплюють тодішну нашу молодь і доводять до засновин наших партій, не полишаються без впливу на його світогляд. До ніякої партії не вступає, але його поеми в радикальнім „Народі" та Франківським „Житті та Слові" вказують на його радикальні настрої.

Згодом цей партійний вплив щезає зовсім з його творів і він працює в ріжних органах радше з огляду на товариські взаємини з поодинокими членами редакції, ніж в наслідок партійної приналежности до даної групи.

Поезію кидає він дуже вчасно і вертається до неї дуже рідко. Переходить виключно до новелі та повісти. Його повість „Залісє" (1896 р.) була дуже вдатною та сміливою спробою дати малюнок провінціональної священичої родини. На якийсь час письменник вагається, чи не вибрати наукову, професорську карієру. До цього спонукують його ще університетські фільольогічні студії. І хоча Маковей не пішов цим шляхом, праці, які залишив у данім напрямку є дуже совісними та непересічними творами історика літератури. Крім чисто фільольогічних як „Три галицькі граматики" — праця про Куліша, велика біографія Федьковича, критичне видання творів І. Воробкевича. Поруч з тим дає легкі, з дуже тонким смаком написані літературні нариси про О. Кобилянську, А. Чайковського, Бордуляка.

Найбільшу популярність здобував собі Маковей своїми сатиричними та гумористичними нарисами. Такі безпретенсіональні легкі фейлетони як „Наші соколики і панни" в 1902 р. у „Ділі" давали привід до незвичайно живої виміни думок на актуальні буденні теми. Його дискусія про міжпартійні справи на шпальтах „Буковини" причинилась до сильного оживлення культурного руху в Буковині. „Буковина" під редакцією Маковея була одним з найважнійших і найцікавійших наших часописів. Такі гумористичні збірки як „Подорож до Київа", (1897 р.) сатира „Ревун" (1911 р.), або „Наші знайомі (1901) та „Оповідання" (1904) можна вважати зразками даного літературного роду. Повість „Ярошенко" є одною з наших найкращих історичних повістей для молоді. Збірка „Кріваве поле" (1921) є одною з дуже нечисленних літературних збірок привезених галицькими письменниками з останньої війни. Останні оповідання „Прижмуреним оком" (1923 р.) і споріднені з ними друковані на протязі двох літ гуморески в „Ділі" є найкращим доказом незатраченої свідомости та живучости таланту Маковея. Окрему сторінку в його біографії займала би його плідна публіцистична діяльність; у буденній пресі та сатиричних журналах розсипав він безліч статтей та віршів, часто скриваючись під псевдонімами та криптонімами.

Вплив Маковея як редактора, критика та чутливої інтелігентної людини на цілу низку сучасних собі та молодших письменників треба вважати Його немаловажною заслугою. Як громадянин та педагог він визначався кришталним характером, великою працездатністю і виїмковою простотою. Полишає за собою загальний жаль не тільки як виїмково симпатична людина та чільний громадянин, але й як письменник, що міг збогатити нашу літературу ще не одним цінним твором.

Система провокації мститься.

Протести проти „білого террору" в Польщі.

З Франції позлітались знову збірні голоси протесту проти пануючого в союзницькій Польщі режиму. З огляду на те, що передача їх за французькими часописами, а навіть — як учить нас практика — за позаміщеними польськими газетами, які (дарма, що у специфічному освітленню) преферували їх (напр. „Час", „Ілюстр. Курєр Цодз.", „Газ. Варш."), грозила би нам конфіскатою, ми примушені обмежитися до передрукування в цілости без ніяких змін та ніяких власних коментарів, перецової статті з несконфіскованого ч. 192 львівського „Дзєнніка людового" з 24. серпня б. р., включно з наголовком статті й її субтитулом. Стаття трактує саме про цю справу й передає текст найновійшого протесту визначних французьких літературних та суспільних діячів, промовчуючи, зрештою, їх імена. Може бодай таким робом удасться познайомити читачів, з будь-що-будь небуденною подією. — *Прим. Ред.*

„Система провокації є годована й підпомагана поліцією дуже охоче. Колиб не провокація і конфіденти, не було би Микитина ані його процесу, не було би Цехновского ні „геройства" Ботвіна ні иншим „геройських" замахів. На жаль, поліція не вміє урядувати без користання з послуг провокаторів і завдяки цьому Польща уходить в очах цивілізованого світа за країну, в якій розпанощилось варварство і жорстокість.

В останнє комуністична „Нитка

Мих. Рудницький.

Осип Маковей.

Спроба характеристики.

Розпрощався з нами один з уже нечисленних письменників старшого покоління, який до останньої хвилини життя не розпрощався з літературою. Можна нарахувати на пальцях одної руки тих, що ще живуть у Галичині та для літератури вмерли. Хто не знав особисто Маковея, а про літературу зачував з фейлетонів, міг уявляти собі, що вмер сивоволосий старець. Адже цього року пригадували суспільности 40-літні роковини його літературної та громадянської праці!

Осип Маковей належав до тих виїмків між нашими письменниками, які не прощаються зі своєю Музою дійшовши до трицятки і які не зраджують у творах свого віку на протязі дальших трицяти років, не зраджуючи одночасно ні молодости, ні літератури. Так само як дуже хутко став зрілим та зрівноваженим, зберіг він на все життя молодечий темперамент та гумор. У цих двох рисах треба шукати розяснення поодиноких моментів його творчости. Його життя було спокійне, майже гармонійно обдумане, мов його твори. Ні молодечих бунтів, ні суспільних порівів, ні конфлікту індивідуальности поета з громадянством, ні нежданих вибухів стихійного темпераменту, ні рискованих спроб понад власні сили та засоби.

Те, без чого инколи заломлюється творча будівля найбільших талантів: почуття міри, — те, чого бракує 90 пр. наших письменників — самокритицизм, охоронило Маковея від великих непорозумінь з літературою, яка є суворійшою від Теміди, бо не розглядає добрих намірів, мотивів, чи навіть умовин, що зродили твір, а судить самі твори. Твори Маковея полишають приємне вражіння людини, яка не шукає пози в ролі письменника. Ні форма цих творів, ні їх ідеї не мають на меті викликати сенсації, вдарити в дзвін, накинутись своєю вагою. Це спокійні, совісно опрацьовані малюнки, стримані в тоні, без сильних контрастів, погідні навіть у мелянхолійній усмішці, мов сам автор, повний такту, самоволодіння, стриманої гордости.

Його життя одною рисою психольогічно зближене до життя улюблених ним героїв: — всі їх конфлікти зі середовищем, чи слідним припадком, стають не великою трагедією, а тільки малими непорозуміннями. Чи такі непорозуміння заслуговують поруч сміху на те, щоби зупинятись над ними широкими міркуваннями? Маковей мав рідке між нашими письменниками почування життєвого гумору, — гумору, що є пронизливим інтелігентним оком людини, вражливої на нюанси. Хто зна, чи ця прикмета не була найсильнійшим нервом його письменницького хисту. В останніх роках його праці цей нерв доходив найчастійше до голосу. Нежданна звістка про смерть Маковея вразила тим сильнійше всіх, що стежили за його працею, бо не є виключене, що саме в останній добі своєї творчости він міг дати найбільше артистично викінчений та зрілий зразок свого таланту.

Вся творчість Маковея була притаєною боротьбою двох первнів його таланту: ліричного та сатиричного. Факт, що він надто швидко покинув ліричну поезію, є найкращим доказом, що критична рефлексія — результат нахилу до самотарки, заморозила його „сентиментальність". Та досить узяти в руки збірку воєнних нарисів „Кріваве поле", щоби переконатись як вражливою була ця лірична струна. Чи Маковей з літами щораз більше почував ніяковість іти за низкою чистих почувань, чи може несвідомо затрачував спроможність переживати їх? — це одна з тих, ніколи нерозяснених тайн письменника, до яких важко підшукувати причин і які ще важше судити по самих наслідках.

Критика, що хоче здати собі справу з факту, чому літературне надбання Маковея є саме таке і чи не могло би піти в иншому напрямку? — має перед собою ще складнійшу проблєму. Простеживши поодинокі моменти життєпису Маковея і його літературної праці, можемо зупинитись на дуже виразнім вражінню, що Маковей довгим свідомим вибором рішав про стежку свого життя та характер своєї творчости. Чи цим вибором оминув він долі, присудженої галицькому письменникові, для якого найбільшим культурним центром і найбільше інтелігентним середовищем може бути Львів? Маковей не вважав трагедією свого життя того, що мусів сидіти на глухій провінції. Львів, який він знав з доби своєї публіцистичної праці, не вабив його як огнище духового руху. Дарма, що він був дуже товариською людиною, як письменник вдоволявся самотністю і скупим матеріялом нашого провінціяльного життя.

Пятьнадцять літ життя одною чергою в галицькім містечку не проминає безслідно. Треба би мати вогонь таланту та темпераменту Достоєвского або Бальзака, щоби не захолоти в такій атмосфері від рефлексій над вибором теми! Тільки генії можуть обійтись без впливів середовища і добувати з власного „я" свіжий відділ посеред Авгієвої стайні. Маковей не віриву корисний вплив галицького середовища на свій талант, бо зневі́рився давно в наш організаційний хист, навіть у чисто культурній царині. Його становище державного урядовця могло забезпечити йому умовини супокійної праці, але мусіло невинно гальмувати свобідний розвиток таланту сатирика. Чи міг директор галицької вчительської семінарії класти свобідно своє прізвище на книжках, які осміювали би карикатурні рухи куцого життя, яким мусів щоденно приглядатись?

Не диво, що іронік-новеліст ставав вряди-годи критиком літератури. Мабуть з почування звичайного суперництва, щоби доказати, що вміє написати кращі монографії та характеристики як наші нудні біо та бібліографи звані вченими. А трапився конкурс на історичну повість для молоді і на ньому перевів анальогічний доказ.

Такі успіхи не є вдоволяючими довершеннями справжнього таланту. Маковей імовірно саме про них думав, коли кидав іронічну усмішку життю або жалувався в ліриці на дві душі. Ріжноманітна літературна праця письменника, яка так радує істориків літератури, захоплених скількістю творів, стає надто часто трагедією. Саме в таких умовинах культурного лихоліття як наше, коли письменник може і мусить пробувати своїх сил у ріжних напрямках, розсіваючи ті зерна, що в однім напрямку могли би розвинутись у першорядний, оригінальний талант. На всесторонню діяльність Маковея, від лірики та публіцистики до фільольогічних та гумористичних нарисів, паде тінь такого трагізму...

пітé" розпочала знову кампанію проти Польщі, інавґуруючи свій напад відозвою, затитулованою: „Апель по публічної опінії". Під нею видніли імена французьких комуністів, але також ряд імен людей, які з комунізмом не мають нічого спільного.

В апелі покликуються, що в Польщі конституція не є приноровлювана, що „не кажучи про робітничі свободи, також вольности, встановлені деклярацією прав людини й громадянина, не існують в Польщі", що „польський уряд створив систему провокацій й аґенти-провокатори розсипані навіть по найдрібнійших селах" ваховуються до регулярних функціонарів того уряду".

Апель кінчився протестом проти вживання тортур й приноровлювання виїмкової юрисдикції відносно трьох робітників, які находились у хвилині арештування в ситуації управненої оборони й відносно молодого шевця, мученика своїх ідей.

Після того виступу „Humanite" наступив инший, ще прикрійший, збірний. Ось 16-ого ц. м. радив у Парижі міжнародній Конґрес Вільної Думки, який прийняв спеціальну резолюцію, пятнуючу „білий терор в Польщі". Ця резолюція була повторена цілою демократичною пресою Франції, яка не має нічого спільного з комунізмом і, навпаки, в гострий спосіб поборює його.

Ця резолюція звучить:

„Конґрес міжнародної Вільної Думки на зборах в дні 16. серпня 1925 р. в Парижі довідується, що в Польщі, насилуючи конституційні гарантії, є топтані права людини й громадянина. Релігійна свобода фактично не існує, тому, що некатолицькі віроісповідання є вязані й вільнодумництво не є признаване державними властями, які примушують усіх громадян належати до котрогобудь з толерованих релігійних культів. Свобода преси й зборів є скасована у відношенні до опозиційного робітничого і селянського руху. Робітничі синдикати й виховавчі товариства є розвязувані без справедливих легальних мотивів. Національні меншости є позбавлені можности свобідного розвитку своїх шкіл, товариств і т. д. Вкінці парляментарна недоторканість є ілюзоричною відносно опозиційних послів. Масові арештування робітників, селян і діячів національних меншостей тревають без перерви, так, що вязниці є переповнені (5—6000 політ. вязнів). Вязні є жертвами переслідувань і часто тортур підчас арештування й у вязницях. Згідно з признанням б. премера Тугута, денунціяція і провокація є урядовою системою. Політична поліція користає з попису своїх аґентів, провокаторів, щоби політичних діячів, часто малопітніх, видавати на жертву виїмкового виміру справедливости, який не знає иншої кари, як кара смерти.

Прийнявши до відома ці факти, в імені гуманітаризму й свободи Конґрес протестує проти тої системи терору в Польщі і скермовує апель до опінії цілого світа, щоби зробила пресію на польський уряд задля спонукання його заперестати антидемократичних метод".

Крім того конґрес рішив вислати телеґраму до премера Грабского.

Телеґрама протестує проти екзекуцій Ботвіна, „жертви системи поліційної провокації" та проти суду „через виїмковий вимір справедливости над робітниками Гібнером, Киевским і Рутковским, та кінчає домаганням як найширшої амнестії і скасування кари смерти для політичних проступків у Польщі".

Резолюція рівно як і текст телеґрами були прийняті одноголосно.

Доки Польща не зірве з цими методами не буде кінця напастям і калюмніям, які шкодять не менше ніж ослаблення золотого.

По широкому світі.

Французька відповідь у справі гарант. пакту була передана в понеділок нім. урядові в Берліні. Її оголошення сподіються щойно на пятницю.

Соціалістичний Міжнародній Конґрес (II. Інтернаціонал) відкрито в суботу 22 ц. м. попол. в палаті кольоніяльної виставки в Марсейлі. Присутніх округло 700 делеґатів. Будинок конґресу був прикрашений великим червоним прапором з англійським, французьким і німецьким написом, але кільком роялістам удалося перед самим відкриттям конґресу зірвати прапор і знищити його. За трибуною промовців поставлено погруддя Жореса. На конґресі є заступлених 23 народи, м. и.: 78 нім. делеґатів, 27 англійських і 12 російських. Інавґураційну промову виголосив б. англ. міністр Гендерсон.

Морська блькада Марока з метою припинення довозу зброї й муніції Ріф-Кабилям буде ведена спільно Французами, Еспанцями й Англійцями. Англійська фльота втримуватиме на водах коло Танжеру 4 кружляки, які стежитимуть за перемитництвом муніції.

Марш. Петен приїхав до Марока з цілим своїм штабом, щоби перейняти головне командування у війні проти Абд-ель-Кріма.

В Мадриді прийшло до великої вуличної демонстрації проти марокканської війни. Нагоду дав виварш на марок. фронт одного батальону. Переведено багато арештувань серед товпи, яка накликувала жовнірів до непослуху й дезерції. Прімо де Рівера сам признав в одному інтервю, що пацифістичні настрої в Еспанії виключають думку про якийсь есп. наступ на широку міру.

В Сирії повстанські Друзи застрілили французький військовий аероплян, який був висланий задля забезпечення харчами обложеної цитаделі в м. Суейда. Пільоти згинули.

Меморандум Малої Антанти в справі ґарантійного пакту готують держави: ЧСР, СХС і Румунія. Вони жадатимуть від гарант. пакту, який заключилаб Франція з Німеччиною, забезпеки дотеперішніх кордонів всіх европ. держав. Це меморандум предложать до підпису також Польщі, Греції й балт. державам, однак є майже виключене, щоби балтійські держави, що стоять під впливом Англії, прилучились до домагання петрифікації границь Польщі.

Американські кредити европейським державам, які не полагодили досіль справи своїх попередніх довгів, стримані. Не вважаючи на те, за згодою вашінґтонського уряду америк. банки дали Чехословаччині короткотермінову позичку у сумі 12 міл. дол., хоча ЧСР не погодилась ще з Зедин. Державами щодо сплати попередніх довгів. За те просьба Румунії про уділення їй позички відкинена.

Кайо, франц. міністр фінансів, виїхав до Льондону на особисту розмову з англ. мін. фін. Черчілем і тамошніми фінансовими колами.

Степан Радіч висловився за утворенням балканського блоку шляхом взаїмних гарантійних договорів, зокремаж заявив своє змагання до привернення згоди між Югославією і Болґарією.

Візд Німців до анґл. кольоній, обмежений після війни, буде з весною найблизшого року зовсім дозволений. Таким робом в Австралії, Новій Зеляндії, Індіях, Півд.-Зах. Африці й на Цайльоні оживиться кольоніяльне німецьке життя, а тим самим нім. заморська торґівля.

Бойкот анґл. товарів у китайській провінції Кантоні, веденний Китайцями з цілою строгістю, довів до застою усю англ. торґівлю в півд. Китаю.

відгуки дня.

...Свіжі непоросли дві чорні могили.

Дві гарфи золотострунні закляли на віки.

Довгі роки дзвеніли вони по всій Україні у час погоди і негоди, у час великий і малий.

Не „казали спати ходячому, серцем замірати і гнилою колодою по світу тинятись".

Дві гарфи на віки...

Два серця великі замовкли для України.

Довгі роки бились вони безупинку і рівділи радощами народу і болли болем його.

Два серця — для України.

Маковей і Самійленко померли...

Один *тут*, другий *там*, а обидва на рідній землі. Один у маленькій галицькій містині, другий в наддніпрянській під Києвом.

Здається нам: Немов умора ми дивились в добре, усміхнене лице Маковея і рідні його веселою розмовою. Немов учора стискали його роботящу руку і слухали взахоти та побажань у літературній роботі.

„Література — невдячна нива на Україні — говорив до нас на прощання. — Але ви не зважуйтесь, не збочуйте з дороги, а йдіть з піднесеним чолом до наміченої цілі".

Немов учора був і говорив...

А Самійленко!...

Лоха хоть, як вихор перекотиполе, гнала його пострахами України. Загнала в маленьке галицьке село, де здавав усе збір ентрації. Хоч і між своїми, та далеко від рідних сторін проживав останні роки.

А невмолима туга рвою сідала на серце і гризла його в день і в ночі.

Не видержав. Чув, що серце вже не дає тріпочеться, що швидко спиниться завовсе.

І забажав вернути там, де вперше побачив сонце, почув шепіт трав і вимовив велике слово.

Поїхав над Дніпро — зложити струджені кости у рідній стороні.

Поїхав, поглянув ще раз і склонив голову на сон, на вічний...

Маковей-Самійленко...

Два велетні упали одночасно.

„О них же вся Україна постона".

Виросли дві свіжі могили, такі свіжі, а такі дорогі нам усім.

Висипмож над велетнями два курґани високі, щоб були видні так далеко, як далеко лунав їх голос.

Галаґтіон Чіпка.

Століття залізниць.

1825—1925.

Думка облекшити пересовування вантажів шляхом зменшення тертя — стара; вона виникала ще за часів будування пірамід фараонами.

У XVII. столітті існували вже в Англії шляхи, де для колес возів укладались особливі дошки-бруси, з метою зменшити тертя при русі. Як і більшість технічних винаходів, поліпшення таких шляхів було під впливом чйсто економічних чинників, — було бажано зменшити витрати. Найстарший відомий такий шлях був на вугляних копальнях New-Cassle-Tune для відставки вугілля від місця його розробітку до місця навантаження на кораблі. Цей шлях уявляв собою два рівнобіжних бруси, що прикріплялися до деревляних поперечин через кожних два фути (дві стопи, 180 см.) по такому шляху коні тягли звичайні вози, які в той час вживалися для перевозки вугілля. Через те що ці бруси швидко зношувалися, то на них зверху стали набивати залізні смуги, а це викликало заміну деревляних коліс возів чавунними. Вживання таких залізних смуг було непрактичне, отже почали приноровлювати спеціяльні рельси (шини). Після декількох невдалих спроб Bedlington-ові вдалося шляхом прокочування виробити залізний рельс (р. 1820).

При кінці XVIII. століття в Англії таких шляхів, по яких кіньми возили тягарі, було досить багато. Але цього ще було мало. Треба було, щоби геніяльна людська думка відому вже давно парову машину поставила на колеса та примусила тягнути навантажені вози. Перший потяг (льокомотива), що возив навантажені вози, був конструований в 1804 році, але його і послідуючі за ним подібні машини не можна серіозно вважати за прототип залізничного паротягу. Була помилкова думка, що для паротягу потрібні спеціяльні зубчаті счіплення, які тепер роблять тільки на гірських дорогах з дуже великими нахилами. Тільки в 1814 р. інжинір Блек встановив, що сила тертя між колесами та рельсами вповні буде вистарчати для пересовування вантажів на великих нахилах. До кінця першої чверти XIX. стол. Стефенсон розробив конструктивні деталі паротягу на цьому принципі. У фабриці Нюкастль в р. 1825 був збудований перший паротяг для шляху Stockton-Darlington.

Отже шлях Stockton-Darlington був першою залізницею загального користування з паровою тягою, хоч по моїй думці, початок ери залізниць слід вважати з моменту відкриття руху на лінії Ліверпуль-Менчестер.

З цього іменно часу почався вже швидкий розвиток залізниць. В Америці перша залізниця почала функціонувати р. 1829. У Франції р. 1832, Німеччині 1835, Росії 1836, в Австрії північна залізниця (Kaiser Ferdinands Nordbahn) була відкрита для руху р. 1838. Нині загальною довжиною всіх залізниць можна обвити земну кулю по рівнику 27 разів. Вартість їх у пять раз більша всього фактичного запасу золота.

Чим визначається залізничний рух?

а) Швидкістю, б) можливістю перевозити відразу великі вантажі, в) дешевизною перевозу. Перша та третя точка не є тепер гегемонією залізниць. У цьому відношенні з ними конкурують вероплани та грузовики (тягарові авта) — але другий мент залишається. Спочатку на залізниці дивилися як на звичайні транспортні підприємства, які нічим особливим від шосе або каналів не відріжняються. Думали, що будова їх приватна справа приватних людей як і всі инші підприємства, і що державі до цього нема чого втручатися. Але незабаром виявилася помилковість такого погляду і тепер, навпаки, немає ні одного державного діяча, який байдуже ставився би до залізничих справ. Нема ні одної держави, яка так чи инакше не втручалась би в залізниче господарство. До певної міри це залежить від духа народу, його культури і самодіяльности.

Цікаво, що в Англії, де людність звикла до самодіяльности і не зносить ніякої опіки над собою, всеж таки люде звернулись до парляменту і прохали, щоби були введені деякі обмеження у виданих концесій на право будування залізниць.

Якщо розглянути системи залізничного господарства по різних країнах, то вони такі: 1) державне господарство, 2) приватне і 3) мішане, себто одночасно існують і державні і приватні залізниці.

Англьо-саксонські раси не знають державного заліз. господарства і тільки за часи війни уряд брав управу залізницями у свої руки. Як тільки війна скінчилася — залізниці негайно повернено їх попереднім власникам. Але всеж таки після війни, коли, як кажуть, почався загальний перегляд і перебудова всього економічного і політичного життя, то і залізничі справи досить рішуче реорґанізовано. В Англії заведено окреме міністерство шляхів (раніше залізниці, канали і пристані були підчинені міністерству торгу та промислу). В Америці був внесений до законодатних установ і пройшов через них закон про деякі зміни та перегрупування залізничої сітки. Тут спочатку всякий міг будувать залізницю де хотів і як хотів; міг встановляти ті чи инші тарифи ніхто йому не перешкаджав. І тіль

ки коли були якісь нарушення закону, або якенебудь нещастя, уряд кликав до відповідальности справників. Останній закон вводить деякі обмеження щодо права встановляти та аміновати тарифи, дальше запропоновано власникам перекроїти сітку так, щоби умови технічної експльоатації були кращі. Такий перегляд та перебудова залізничного життя відбулись по всіх країнах; але — одна дуже цікава річ, яку Американці провели в життя — це принціп конкуренції. Американці кажуть, що вони не можуть учинити собі поступу, коли немає конкуренції.

І в Америці у Франції при обговорюванню питання реорганізації залізничих шляхів були групи, що хотіли „націоналізувати" залізниці. Головним чином, це було робітництво, яке при державному господарстві бачило себе краще забезпеченим, та дехто з широких кол громадянства, що думали, що коли залізниці перейдуть до держави, то зразу будуть зменшені тарифні ставки, бо мовляв, держава не приватні підприємці, вона не буде зимагати таких прибутків, як приватні люде.

Коли приріваємо площу скільки населення та довжину залізниць в різних країнах, то одержимо таку картину

	площа в квадр. км.	населення в мільйон.	довж. зал. в км.	на 100 кв. кільом.
Европа	9'7	447	351.846	3'4
Африка	29'8	135	48.135	0'1
Азія	44'2	855	114.124	0'2
Америка	42'6	208	586.859	1'4

На цій табелі можна побачити ступінь цивілізації, на якому находиться світ. Бо залізниці є одним із найважнійших здобутків цивілізації, і то тим здобутком, що має непереможний вплив на розвиток чисто духової культури. На удосконаленної залізниць на протязі одного століття пізнати грандіозний здвиг людського генія.

Інж. **Е. Сонович.** (За „Техн. Вісн.")

ОСТАННІ ВІСТИ.

Арештування комуністів у Львові.

У Львові при вул. Пулавського ч. 18. викрила поліція ручну друкарню, Сконфіскувала багато комуністичного матеріялу. В звязи з цим арештувала 25 чоловік. Польські часописи повідомляють, що арештовані то головно Українці й Жиди.

Паспорт 750 зол.!

„Пз. Люд." повідомляє, що небаром появиться розпорядок прем. Грабского, на основі котрого оплата за загр. паспорти коштуватиме 750 зол.

Нема польсько-лит. переговорів.

Заперечують чутки, начеб то йшли приготування до польсько-литовських переговорів.

Відложення балт. конференції.

З причини смерти мін. Меєровича і шведських відвідин у Фінляндії відложено конференцію балтійських держав, що мала бути 5. IX.

Біржа.

Львів, 25. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·65 — 6·70, канад. дол. 6.35 — 6·40, чеські кор. 0·17·50 — 0·18·00, нім. 0·02·75 — 0·03·00, франц. франк 0·25·00 — 0·25·50, швайц. фр. 1·05—1·07, анг. фунт 26·80—27·00.

Золото. 20 кор. 22·00—22·20, 20 франків 20·00—20·20; 20 марк. 25·00—25·20; 10 рублів 27·50—27·60.

Срібло. Австр. кор. 0·45·25—0·45·50, 5 зл. кор. 2·35—2·37, фльорени 1·20—1·23, рубл. 1·92—1·93, рубель дрібний сріблом 0·88—0·90.

Пшениця краєва ex 1925 24·00 до 25·00, жито галицьке ex 1925 17·50 до 17·50.

НОВИНКИ.

— **Сконфісковано.** Вчорашнє число сконфісковано за останню рефлексію у статті „Муссоліні — ініціятор підчинення Сх. Галичини Польщі" і за дві уступи у статті „Професорські метаморфози".

— **Трагічна смерть міністра.** Латвійський міністр закорд. справ Меєрович згинув трагічною смертю, в наслідок автомобільового випадку. Меєрович виїхав зі своєю жінкою та дітьми на прогульку в околицю Тукум. На закруті дороги автомобіль скочився у глибокий рів. Міністр зазнав великих ран на голові, жінка та діти менші. З огляду на те, що випадок трапився у самотній околиці, шофер мусів перебігти кільки кільометрів, щоби покликати поміч. Поміч прийшла запізно, бо Меєрович від ран за цей час помер. Меєрович був одним з найзначнійших і так нечисленних латвійських дипльоматів.

— **Китайський пашпортовий муж.** Польська преса подає вістку, що в найблизшім часі вийде новий розпорядок про паспортові обмеження. Паспортові полекші будуть почасові, а ціна паспорту зросте на 500 зол. Одночасно з сими інформаціями поширюється до відома, що міністерство внутрішніх справ розіслало до воєвод обіжник з пригадкою, що особи, які хотять одержати закордонні паспорти, звичайні та пільготні, на короткий реченець чи довший, мусять предложити посвідку скарбового уряду, що заплатили податки. Звільнені від цього обовязку є ті, що виїжджають для наукових цілей, як міжнародні візди, у наглих випадках і „безбержавні" чужинці. „Наглі випадки" як мотив виїзду мусять бути дуже точно перевірені. Найлекше виїхати з Польщі чужинцям, яких влада признає „обтяжуючими" для держави. На пільготних паспортах з точно означеним реченцем, адміністраційний уряд означає, що його можна продовжити за кордоном тільки за новою доплатою 250 зол. Паломники до Риму одержать паспорти тільки на 21 днів.

— **Протест проти наклепів.** „З приводу уміщених у пресі наклепів, якими провокаційно обкидувано Тов-о „Просвіта" у Володимирі Волинськім у політичній роботі, чим спричинено реаізіі та арешти серед членів „Просвіти", та накинено тінь на культурно-просвітню, цілком аполітичну працю Тов-а, Надзвичайні Загальні Збори Тов-а Просвіта у Володимирі дня 21. VI. 1925 р. ухвалили: 1) Оголосити в пресі протести проти подібних провокаційних закидів, уміщених у „Życiu Wołynia" (Łuck, 1925, 19 квітня № 16) і в „Дзвоні" (Рівне, 31 березня 1925 р. № 114 та ин.) 2) Заявити, що Тов-о Просвіта у Володимирі жадної соціяльно-політичної роботи не провадило і не веде, 3) Тому, що такі закиди мали ціль придушити єдину українську національно-культурну організацію і тим принести велику шкоду українському громадянству, доручити Раді Тов-а притягти тих провокаторів до судової відповідальности.

— **Книжки Б. Савінкова.** У посмертних паперах Б. Савінкова залишились оповідання, які складались на дві збірки, підготовлені до друку А. Луначарським: „У вязниці" і „Останні поміщики". Ці оповідання написані безпосередно перед трагічною смертю несуповійного революціонера.

— **Експерименти безсонности.** У вашінгтонськім університеті роблять цікаві досліди: чи людина може довго обійтись без сну. Двох студентів не спало вже 85 годин і почувае себе в повній духовій та фізичній сіжости.

— **З футрами** новими і старими звертайтеся до одинокої української фірми П. Карпяк Львів, вул. Куркова 11а. 289 1-8

Управа літниська Зеленяння запрошує отсим своїх гостей, бувших і будучих, на

ВЕЛИКУ ЗАБАВУ

яка відбудеться в салі „Стахової Волі" в суботу, дня 29. серпня. Початок в 9-ій год. вечером. Одяг будений. **Арвинує Вп. п. Л. Лепий.** Відїзд зі Львова 4·05 5·05 по пол. Відїзд з Гребенова 6-а рано і 6-а веч. Заізн. ставія: Гребенів. 248а

На допомогу „Голодному Селу".

ВИКАЗ 34-й

Вп. Жертводавці які зложили на допомогу „Голодному селу" в місяці серпні 1925 в золотих:

о. Іван Відинкевич, Грибовичі 10, І. Ключенко, Криниця 10, о. М. Сивеньский збірка Дернів 40, Український Горожанський Клюб, Кенсітон 141 долярів, Комітет Допомоги Голодному Селу, Мостиска збірка: С. Байдала 2, Іван Дачишин 1, д-р М. Здерковський 10, о. Р. Кушіль 2, К. Котис 6, д-р О. Лебедович 20, М. Митрополит 1, Гуміняк 1, Соколя 2, Гуміняк Олена Соколя 1, І. Деберь, Арламівська Воля 1, С. Дзюбінська, Соколя 2, д-р Рибачевський А., Лящки гост. 2, разом 50 зол. По день 22. серпня зібрано 17.132·07 зол. і 1.361·25 долярів.

ПОЗІР Українці Городецького передмістя!

Вже отворений РЕСТОРАН І ВИНАРНЯ **ЯКОВА ДЕФОРТА** вул. Львівських Дітей (ріг пл. Уній Берест.)

Знаменита кухня, перекуски і всякі напитки. Спеціяльність! Першорядні італійські вина. Львокаль отвертий до год. 12. в ночи. 2—8
261

ОГОЛОШЕННЯ.

Репортує Українського Народнього Театру О. Мітневич.

Чотки, Сала „Сокола":
26. VIII. „Циганка Аза"
29. VIII. „Сатана"
30. VIII. „Маруся Богуславка"
Коршмиці: „Народн. Дім".
27. VIII. „Ві"
28. VIII. „Маруся Богуславка" 131 18.
До Театру потрібні тенори і сопрани.

Український Хор Котка.

Пятниця 28. VIII. Надвірна.
Середа 26. VIII. Битків.
Четвер 27. VIII. Битків. 115 18—7

В „Бурсі ім. Івана Франка" в Яворові є ще вільних кількадесять місць. — Прийняття до бурси гарантує Управа Бурси також прийняття до місцевої гімназії УПТ., чи в І. кл. місцевої торговельної школи. Всіх інформацій уділяє устно або письменно *Управа Бурси.*
225 3—3

Управа учит. семинара УПТ. в Стрию повідомляє, що на І. році є ще кільки вільних місць. Вписи й іспити вступні відбудуться 31. серпня в год. 9. рано. 270 2-3

Вступні іспити й вписи до кляс І.—IV. приватних українських гімназійних курсів в Долині відбудуться в днях 29./VIII.—1./IX. поточного р. р. Якщо зголоситься відповідне число учнів, кружок підкриє бурсу. — *Старшина Кружка УПТ.* 277 2-3

Управа дівочої гімназії УПТ. в Тисмениці повідомляє сим всіх інтересованих, що вступні іспити до І. класи відбудуться в дні 29. серпня в год. 10. рано; поправки, доповняючі і вступні іспити до клас II.—VI. в днях 31. серпня і 1. вересня в 9. год. рано. Вписи до всіх клас до дня 1. вересня 5. год. попол. Початок шкільного року 1925/26 1. вересня в год. 8. рано. Конференція родичів та опікунів 31. серпня о год. 4. попол. в льокалю гімназії. Взиває ся всіх родичів і опікунів учениць цієї гімназії явитися на конференції. — *Д-р Никифор Гірняк,* управитель. 228 3—3

Вписи до Вищого Музичного Інституту т-ва ім. Лисенка у Львові і до філіяльних Музичних Інститутів в Перемишлі, Станиславові, Стрию і Дрогобичі відбудуться в днях 31. серпня і 1—3 вересня п. р. — Виділ. 281 2—2

В дівочих школах УПТ. ім. Шевченка у Львові при вул. Мохнацького 12. (7-клясовій всенародній школі, учительській семінарії і реальній гімназії) відбуватимуться доповняючі вписи, вступні і поправчі іспити у днях від 29.—31. серпня від год. 9—12 і від 3—6. Початок шкільного року 1. вересня в год. 8. рано, — *Управа шкіл.* 263 3—3

Управа дівочої гімназії УПТ. в Станиславові (вул. Липова 80) подає до відома, що 1) додаткові вступні іспити до кляс II—VII. в днях 29. і 31. серпня п. р., 2) поправки 31. серпня, 3) вступні іспити до І. (першої) кляси 31. серпня, 4) вписи щодня (від 20. серпня). — Н. ДАНИШ. 221 1—3

В приватній гімназії УПТ. в Городенці відбудуться вступні іспити до кл. І—IV. додаткові вписи й поправки в днях 29—31. серпня і 1. вересня п. р. — М. БАРАНИК, управитель. 282 1—3

На численні запити подаю до відома, що третє видання „Диктатів" на основі нового правопису приготовляється до друку. — И. Т. 288а) 1—1

Від Союза діячів українського театрального мистецтва. Львівський український театр під дир. И. Стадника переїзджає від 24 серпня п. р. на 10-денний побут до Городенки. Проситься всіх членів Союза, котрі мають якісь справи до Союза, звертатись до управи Союза на адресу: Городенка, Український львівський театр під дир. И. Стадника. — *Управа Союза.*

Дрібні оголошення.

УЧЕНИКІВ з низших кляс гімназії приймуть на шепкування і харч. Лукіянович, Потоцького 58. 268 3—3

2 УЧНІВ(ниць) гімн. знайдуть приміщення з харчем при інтеліґентній родині. — Бліщі інформації в склепі п. Филипова, чеві, вул. Коховановського ч. 6. Львів. 279 2—2

ГІМНАЗИСТ учеників (ць) знайдуть приміщення з харчем. А. Качмарська Львів, Вашингтона 2/II. 266 3—3

ПОТРЕБУЮ учительки до двох хлопців з першої і четвертої кляси народної школи. Тишовницька, Довголука, Любінці. 258 3—3

ПОШУКУЮ від вересня путинованої учительки до науки дітей, з II. гімн. дівчинка, IV. і II. народньої. Зголошення з условями на адресу: Уряд парохіяльний Лошно п. Рихвів 2. 271 2—2

СТАНЦІЯ для учеників низшої гімназії. Зголошення до Адміністрації під „Педагог". 288 1—1

ЗА лекцію з виділових і народних шкіл пошукую мешкання. Зголошення під „Лекція". 290 1—1

ПРИЙМУ на станцію 2 паночки з низшої гімназії або учительського семінара. Поміч в науці і фортепіян в дома. 5 хвиль ходу від державного учительського семінара. Зголошення до канцелярії д-ра Е. Гвоздецького, Красицьких б., І. поверх. 286 1—2

УНЕВАЖНЮЮ згублену ідентичність. Харитина Марія Дика, Львів. 287

УЧИТЕЛЬ, літ 42, оженится з пристійною, інтеліґентною, лагідної вдачі панною або безпітною вдовою. Зголошення по можности з фотографією слати до Адміністрації „Діла" до 10. вересня під „Учитель". 284 1—3

ЛЕКЦІЇ з вищих і низших кляс гімн. приїме на провінції студент прав, солідний інструктор з добрими референціями, знаючий нім., франц., анґл. мови. Ласкаві зголошення до Адміністрації „Діла" під „Відповідаючий". 285 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

СПЕЦІЯЛІСТИ ЛІКАРІ поручають до пільнування дитячого тіла **ПУДЕР, МИЛО І КРЕМ**

Bébé Szofmana

Пудер лікує всякі недомагання шкіри, а мило охороняє від них, крем вживається тоді, коли дїлання самого тільки ПУДРУ BÉBÉ виявилося недостаточним. 135г) 2-4

Чекопяда

А. Пясецький

фабрика 12-?

Краків

Найдешевші та найкращі книжки

які повинні бути в кождій українській хаті.

А. Чайківського **На уходах** 2 томи 3·—
Д. Мордовця **Гетьман Мазепа** 2 т. 3·—
П. Куліша **Чорна рада.** хроніка 1·50
М. Гоголя **Тарас Бульба** з образ. 1·50
М. Ординцева **Запорожці в Сарагоссі** 1·50
А. Чайківського **Відлячився** 1·50
А. Чайківського **За сестрою** з образ. 1·—
Куліша **Сулимівщина** 1·—
Опільського **Іду на вас** 1·60

Хто надішле 15 зл. одержує всі ті книжки оплатно. Друкується дуже цікава повість про Махна в 2 томах, *К. Поліщука* **Гуляйпільський батько** в ціні 2 зл. — Можна вже її також замовляти на адресу: **О. Кузьма Коломия.** Євангелицька ч. 7. 260 2—3

Ширіть наш часопис!

Геть з визиском!

Повітовий Союз Кооператив в Борщеві

доставляє вапно чотирох родів, як: **Вапно пріма, натур, будівельне і мучку для погною з вапнярки „Вичілки" коло Станиславова.**

Якість першої кляси. Ціни дуже низькі. Достава сейчасова.

!!! Замовляйте сейчас !!! 283 1—7

За редакцію відповідає **І. Рудницький.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 190 (10.573). Львів, четвер 27. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Ціною голоду.

Золотий паде. Виведений раз з рівноваги, паде поволі але — невпинно. Нині спадок його вартости в відношенню до доляра 36 пр. На фінансовій раді премієр Грабскі сказав: „Тепер ситуація поважна". Польські державні чинники напружують всі сили, щоби запобігти катастрофі. Щодня являються цілі маси цілющих проектів ратунку, та всі вони оказуються однаково безвиглядними.

Кинене недавно багатонадійне гасло самовистарчальности, боротьби зі заграничним імпортом для вирівнання з краєвим експортом, показалось вже тепер у виконанні просто шкідливим, бо створило покутний імпорт на велику скалю, викликало дорожнечу в краю, а не принесло ніякої користи.

Влада взялась за другий радикальний спосіб. Державний польський банк зменшив обіг золотих у краю обмеженням кредитів, есконту векслів нижше мінімум господ. потреб, підвишкою процентової стопи при сплаті банкових рат, прининення видачі в краю чужих валют для заграниці, щоби зменшенням обігу гроша в краю викликати попит за золотим та вдержати його на висоті. Та це довело до протилежного ефекту: до погоні за долярем і панічного збуту золотого, а одночасно вахитало в основах промислове й торговельне життя. Йому не стало ні кредитів ні готівки на рільника, на сирівець, на торгові обороти, на торгові заграничні зобовязання, які дійшли нині приблизно до мілярда золотих.

За границею спочатку помогло дещо те, що кинули на чужі ринки чужі валюти з запасу держ. польського банку на закупно польських золотих, щоб удержати попит за ними. Та це тільки на мент. Банк у борзі вичерпався так, що з запасу 259 мілионів чужих валют з 31 марта має нині 70 мілионів і дальше повторяти цю операцію не в силі.

Господарське життя вже передтим вичерпане браком оборотового капіталу, лишене на власні сили — застрягло.

Щодня вирнають нові проекти ратунку. Між иншими вийшло сильне гасло, звичайно — чуже, а прийняте за своє. Воно англійське: „Export or starve" „експортувати або згинути з голоду". Такий поклик дуже привабливий для тих, що тратять всяку надію. Він теж принявся нині у польських фінансових державних колах як єдина дошка ратунку. Зрештою добрий був би та переконуючий, але не в таких умовинах.

Залишається просте питання: що таке експортувати? В експорті вугля і в рафінеріях нафти застій, бо краєві кошти продукції дорожші, ніж заграничні ціни. В експорті дерева і його виробів також те саме. Лишається одинока надія на експорт збіжжа.

Збіжжа, це цілюще нині слово в цілій Польщі. На нього покликується кожний, почавши від Грабского аж до малого скупщика збіжжа в глухім куті. Англійське слов „Export or starve" звучало би тут: експорт збіжжа, або голодова смерть — як це голосить польська преса.

З теоретичних міркувань господарсько-фінансових політиків виходить, що з Польщі можна вивезти 80 до 100 тисяч вагонів зерна, за які вплине така поважна сума чужої валюти, що зрівноважить золотого. На конто збіжжа виставляє вже банк польскі валютові посвідки, підписує долярові умови. Всі чекають менту, коли воно вже раз замолотиться, висохне та піде з рук продуцентів в руки купців, а далі на чужину.

Біда лиш у тім, що і збіжева медаль має два лиця: перше лице —надію — ми бачимо. Глянмо на друге: до чого йде така політика та що з неї може вийти?

Не входім в те, чи можна буде таку скількість збіжжа вивезти. Ні в те, що багато збіжжа мусить піти задля браку паші якої цього року обмаль, на удержання домашнього скота. Крім цього в Сх. Галичині, в цій збіжевій житниці, посуха, повені, гради, шкідники обнизили збори нижше нормальних, а в 25 повітах аж на 70 проц. так, що не то на продаж але на проживок і на засів не стане. Не згадуймо вже про те, що фізично неможливо в такім короткім часі вимолотити стільки збіжжа без шкоди для осінніх праць у полі. Та уявім собі, що все таки вдасться здобути на експорт тих 100.000 вагонів. Щож буде далі?

Щоби здати собі з цього справу, киньмо оком у недалеку минувшину. В 1923 р. був у нас урожай збіжжа на експорт. Тоді держава заборонила вивозити, тримаючися погляду, що через те подешевіють у краю засоби поживи, за ними подешевіє продукція промислових виробів, бо робітник буде дешевший, щезне марево страйків і безробіття, а коштом хлібороба розвинеться краєвий промисл і торговля.

Політика заборони експорту збіжжа показалась з грунту фальшивою. Сподіяних висліпів не було, а рільники пригнічені заказом вивозу, мусіли продавати свої запаси нижше цін продукції, так, що на власних збіжевих зборах потратили і замість придбати готівку на дальші роки, — зубожіли, немов би по роках неврожаю.

Рік 1924 був катастрофальний своїм недородом. Якщо дещо збіжжа вивезли на чужину зараз по жнивах, то потім довелось на чужині купувати муку, може з власного таки збіжжа, але в четверо дорожшу. Сільське населення, позбавлене готівки з минувшого року, купувало дорого збіжжа на їду та насіння і то на борг, та ще дуже дорогий, звичайно долярový. На численні поклики ратунку перед лихвою і голодом мусіла держава ратувати населення державними рільними кредитами і видала на це 70 мілионів золотих, мусіла пролонгувати сплату податків на цей рік. Хліборобське населення задовжилося страшно тим більше, що заробітків не було ніяких.

Прийшов рік 1925, пересічно добрий, з виїмком Сх. Галичини. Рік надій. На ці жнива чекають хлібороби продуценти, а також цілі фаланги кредиторів. Хто живе на селі, цей бачить це наочно.

І ось у такім році приходить перший кредитор-держава і звертає цілу свою увагу на це одиноке нині джерело ратунку державних фінансів, на збіжжа. Але як довести до того, щоби хлібороб зараз збіжжа вимолотив і продав, бо криза не чекає на вимолот?! Способи є. Хлібороб не сміє сказати: не маю часу молотити, не хочу ще продавати, його тиснуть, а продавати приневолюють приватні векслеві довги, податки, державні кредити, домашні потреби, жах екзекуцій, ліцитацій.

А тут виходять державні розпорядки. Міністер скарбу наказує урядам, щоби всі залеглі і цьогорічні хліборобські податки: доходові, маєткові і грунтові враз з відсотками й карами стягнути в вересні, жовтні та листопаді, і то без відклику. Державний польський банк рішає, що всі державні хліборобські кредити до засівових включно мусять бути в осени сплачені, пролонгати виключені. Таке саме рішення видає для хліборобів почтова каса ощадностей. Коли ще позьмемо на увагу безліч перецвоєних звальоризованих і присуджених довгів нераз до повної висоти колишніх австрійських корон, далі безліч приватних векслевих кредитів, затягнених у скрутнім році 1924 і в початках 1925 року, також платних в осени (які обраховують приблизно на 400 мілионів) то зможемо зрозуміти жах положення: продажа збіжжа або екзекуції, ліцитації.

Положення стає ще страшнійше, коли зважити таке: рільники стиснені в кліщі вже тепер випродують збіжжа за безцінь. Вони не мають можности диктувати ціни, їм диктують її купці. Хто напр. купить з весною на засів 1 сотнар вівса за 40 зол. а тим, що зверне цієї осени вераз з відсотками 60 зол. і посіяв, а продилось з того 4 сотнари, то нині продає 1 сотнар по 14 зол., разом 4 сотнари за 56 зол. За такі гроші не в силі навіть заплатити довгу. А де праця, податки, відсотки в капіталу грунтового? про якийсь зарібок на проживок вже й не казати. Але продати мусить, не сміє чекати на ліпшу ціну, бо екзекутор чекає. І таким робом за державний кредит, даваний на 10 проц. він платить збіжжам 310 проц., словом: триста десять! Про це знають торговці та крамарі, чекають вже нині на реалізацію натиску до сплати довгів, щоби за безцінь купувати збіжжа.

А цього нема при ніякім иншім товарі. З хвилиною, як з упадком золотого купці підносять автоматично ціни всіх своїх товарів, що їх мають на складі, відповідно до ціни долярів, — навіть муки! — ціни збіжжа навпаки: йдуть у долину, нижше коштів продукції задля примусової подажі. Хлібороби не в силі цьому зарадити, влада ні в чім не йде їм з підмогою. Крім цього мусять вони продавати в золотих, за які не знають що невдовзі можна буде купити. Купці збіжжа не продають дальше, але магазинують, щоби в добрий час продати вдвоє і втроє дорожше, та ще в долярах. Зрештою у державі нема навіть на таку скількість збіжжа відповідних магазинових і експортових апаратів, щоби все це збіжжа кинути за границю в такім короткім часі. Адже 100.000 вагонів це не жарт.

Тепер можемо зрозуміти цю масу протестів хліборобських організацій з усіх сторін держави, які напливають до дотичних ресортових міністерств в справі пролонгати платности зобовязань (між ними є й обширний меморіял Сільського Господаря). Та на це чуть одну відповідь: найзасібнійшим є нині хлібороб, він мусить платити. Продавай, хоч гинь.

Згодімся, що у всяких умовинах вдасться здобути навіть 100.000 вагонів збіжжа на експорт, що цим експортом удержиться рівновага золотого на заграничних ринках, що настане рівновага торговельна і скарбова. Тоді вдасться удержати 730.000 вищих і низших державних урядовців, 175.000 безробітних, армію на бажаній висоті, вязнів. Може застряглий промисл і торговля рушаться з місця.

Але збіжжа видобуте цим способом для заграниці лишить по собі руїну хліборобських варстатів. Ще великі власники можуть лекше зорганізуватися в продажі перед визиском купців. Але малі є безсильні. Голод загляне в очі саме цим дрібним масам продуцентів збіжжа, а з гасла „вивози або гинь" вийде: вивози і гинь".

М. Твердило

В ЗОЛОЧЕВІ
29. серпня ц. р.
відбудуться
ВЕЛИКІ ВЕЧЕРНИЦІ
З ТАНЦЯМИ
294 Запрошення видається на місці. 1—1

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 614/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej I. Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 185 (10.567) z dnia 21. sierpnia 1925. pod tytułem: 1) „Wakacyjni darunky szkoli i uczytelam" w ustępach między słowami: a) klasycznych gimnazij... a: jakym je t. zn. utrakwistyczna, b) ta dosvid... a: szczo do politycznoi i c) w ustępie od słów: teper wony majut"... aż do końca artykułu. 2) W rubryce „Nowynky" a) czwarta notatka w całości wraz z tytułem, b) w ósmej notatce pt. „Zworuszływa chwyłyna" ustęp od słów: koły łysze... aż do końca tej notatki, c) w dziewiątej notatce tytuł i cała treść tejże. 3) W artykule pt. „Prysud w procesi Jegera i tow." w ustępie między słowami: akt obwynuwaczennia... a: my zi swoho boku. 4) W rubryce „Dopysy" w ustępie pierwszym od słów: nawit' w najszorsijszij... aż wo końca tej notatki zawiera znamiona ad 1) a) b) c) 3) i 4) występku z § 300 ustawy karnej, ad 2) a) b) występku z § 302 ustawy karnej, zaś ad 2) c) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonaną dniu 20. sierpnia 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazemwydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. o ex 1863 r. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. o Lwów dnia 22. sierpnia 1925. r Niewiadomski

Бесарабська рана.

Визначний політик граф Куденгоф — Калєргі (пропагатор ідеї Паневропи) справедливо вказав недавно на надзвичайно прикру й важку ситуацію, яку створює в Европі лишній стан бесарабської справи. Окупована Румунією і признана цій останній союзними державами односторонньо й без вислухання волі населення, залишається Бесарабія у румунському володінню без згоди й всупереч неодноразовим протестам союзного радянського, і зокрема українського рад. уряду. Таким робом односторонньо й насильно „розв'язане" бесарабське питання залишається і на дальше нерозв'язаним, і творитиме для Европи постійну небезпеку воєнного конфлікту. Граф Калєргі поручає Союзові Народів зайнятись цією справою та змагати до позискання якого-небудь порозуміння Румунії й Рад. Союза, яке визначувалоб будуччину Бесарабії.

Навязуючи до того поклику графа Калєргі, моравсько-остравська „Моргенцайтунг" наводить у вступній статті п. н. „Бесарабська рана" (ч. 228 з 22. ц. м.) слушну увагу, що спершу Союз Народів повинен би поцікавитись тими страхіттями, які діються у Бесарабії, та які дрожю найвищого обурення повинні пройняти весь цивілізований світ. Західні держави можуть тим пекше вглянути в бесарабські відносини, що туман братерства побідоносних держав, під заслоною якого Румунія розсілася у східній Мадярщині й Бесарабії, вже щасливо розвіявся. Замість урядовців, які повинні були у ново придбаних країнах завести взірцеву й справедливу адміністрацію, та замість соціяльних і національних реформ, залила ті землі „Сігуранца", румунська поліція, яка з успіхом змагається в останніх роках за пальму першенства щодо режиму терору й насильства. Зрештою засоби, якими користується сігуранца, є ті самі, які придбали право громадянства в т. зв. національно-соціялістичних організаціях, у фашистів, у „відроджених Мадяр", ну й у тих, за якими не далеко шукати. Очевидно: все воно діється „в ім'я ідеї" та під прапором патріотизму або державної необхідности.

Бесарабські селяне не могли байдуже глядіти, як наїзники загарбують їм їхню найкращу землю. Тут і там прийшло до сутичок між тими, що боронили своє добро, й тими, що грабили його. І ось 1918 року заведено в Бесарабії доразові суди, якими окупаційні румунські власти покористувались для висилки тисячів громадян на той світ. Нині Бесарабія знову тремтить за долю чергових 300 селян, які були замішані у селянські розруси біля Татар-Бунар, що вибухли як відрух розпуки; тих селян повиловлювано у масових облавах і їх же, по всій імовірности, така сама смерть без суда і слідства, що й инших, які попали були в руки опришків.

Розпочався цей страхітливий період після повстання в українському хотинському повіті. А це повстання стояло знов у безпосередньому звязку з диким наказом коменданта румунського гарнізону з м. Брічені, який силою стягнув з околиці 80 дівчат на жовнірську забаву, а допустивши до поганьблення їх — велів їх вкинути у Дністер.

Судових процесів, у повному розумінні цього слова, взагалі не буває в Бесарабії. Найбільше вязнів гине „підчас утечі". Букарештенський часопис „Факля" описує одну таку „справу втечі". Треба було усунути якось 13 арештованих селян. По наказу надпоручника, що йшов на чолі ескорти, жовнірі зняли в бічній вуличці вязням кайдани з ніг і рук і казали їм втікати; старшина запевняв селян, що вояки не будуть стріляти. Бідні люде дались взяти на вудку. Ескорта стрілила за тікаючими й зараз при першій сальві шість вязнів упало трупом. Решта, здебільше ранена, попадала на коліна і, взиваючи на поміч Бога і святих, молила пощади. Їх убито револьверовими стрілами, а надпоручник глядів на все те здалеку з цигарою в зубах. Ще й прикликано санітаря, який мусів ствердити в кожного постріленого смерть, для певности вбиваючи в серце багнет. Потім роздягнено всі трупи й по дорозі до касарні продано одежу в одному шинку. Командант ескорти дістав з добичі золотий ланцюшок, а підстаршини й жовнірі поділились грішми. В касарні сотник виголосив з цього приводу промову, в якій похвалив ескорту за велике патріотичне діло.

У вязницях м. Татар-Бунар розстріляно досіль 279 осіб, в м. Нікольчева 183, в Цісмеана 250, в Нерусаї 80, Вальцові 222. Цю статистику виготовила спеціяльна слідча комісія, вислана кишиневською адвокатською палатою. Родинам розстріляних сконфісковано крім того весь маєток. Офіціяльно вбиті фігурують на лісті „застрілених підчас утечі".

Чому заграниця знає так мало про всі ті кривавi подвиги румунського режиму, це можна зрозуміти з такого факту, що ось напр. студент Колеа, який писав до одного закордонного студентського часопису статтю про ці краєві відносини, був у вересні м. р. виключно за той один „злочин" присуджений на смерть, підчас коли полковник Максім після видачі 123 смертних присудів був іменований генералом бригади.

Бесарабія стоїть у першому ряді тих країн, які на тілі повоєнної Европи творять криваву рану. Швидше чи пізнійше ціла Европа дізнається про небезпеку тої легковаженої нині рани.

Полонізація українських середніх шкіл.

Обіжник львівської кураторії на основі декрету міністра освіти Ст. Грабського.

Поки наш варшавський кореспондент вспів надіслати нам оригінальний текст нового розпорядження, яке фактично касує українське т. зв. державне середнє шкільництво, довідуємося, що кураторія львівської шкільної округи вже розіслала обіжник до всіх „утраквізованих" гімназій. Нам удалося добути його текст, який наводимо в цілости, як один із найбільш пікантних документів часу:

L. 11190|II. 25.

Lwów 18. sierpnia 1925.

Sprawa złączenia gimnazjów z ruskim językiem wykładowym i polskim.

Do Dyrekcji Gimnazjum Państwowego,

a) z językiem wykładowym ruskim

b) IV. (czwartego),

c) Filji — z ruskim językiem wykładowym,

d) II-go (drugiego) — ad ad a) do d) — we Lwowie,

e) z ruskim językiem wykładowym,

f) II-go (drugiego), ad e) i f) w Przemyślu,

g) z ruskim językiem wykładowym,

h) I-go (pierwszego) ad g) i h) — w Tarnopolu.

Ministerstwo wyznań religijnych i oświecenia publicznego rozporządzeniem z dnia 18. lipca 1925 L. 9223|D II. zarządziło w sprawie wykonania art. 6. i 7. ustawy z dnia 15. lipca 1924, stopniowe, obejmujące co rok o jedną klasę więcej złączenie w jedno gimnazjum dwujęzyczne następujących szkół:

1) Gimnazjum państwowego z językiem wykładowym ruskim we Lwowie z gimnazjum państwowem IV. im. Długosza we Lwowie;

2) Filji gimnazjum państwowego z językiem wykładowym ruskim we Lwowie z gimn. państw. II. we Lwowie;

3) Gimnazjum państwowego z językiem wykładowym ruskim w Przemyślu z gimnazjum II. (Na Zasanju) w Przemyślu;

4) Gimnazjum państwowego z językiem wykładowym ruskim w Tarnopolu z gimnazjum państwowem w Tarnopolu.

W bieżącym roku szkolnym nastąpi złączenie pierwszych klas odpowiednich gimnazjów.

Równocześnie zarządziło Minister-

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Володимир Самійленко.

Умер поет! І струни голосні
Порвались, замовкнули на віки.

Умер поет, якого прізвище знає майже кожний український інтелігент на протязі останніх 25 років. Та чи багато є таких, що пригадають його твори? Самійленко сам збентежився би від такого претенціонального запиту. Книжки? Справжній поет з божої ласки це небесна птаха, яка повинна радуватись сонцем, насолодою мріяння і почуванням, що відчуває повноту життя... Який жаль переносити ці свіжі почування — тремтючі, мов весняні метелики — на папір! Яке недоцільне та зайве зусилля!

Коли Самійленко на самоті, у привидах лінощів, не казав собі щось голосно, то певне надибував таке почування частійше ніж инші зворушення, коли списував їх віршованою формою. І. Франко вже 18 літ тому схопив основні риси психольогії Самійленка і передбачив дальший шлях його розвитку*). Написана ним спроба характеристики Самійленка є не тільки вірною діягнозою; — це один з найкращих літературних портретів змальованих Франком як критиком. Ось у двох словах цей осуд: Самійленко виступаючи як поет уже є сформованою індивідуальністю; дальші моменти його розвитку не дають підстави вірити у майбутню велику еволюцію; супокійному, викінченому світогляднові відповідає така сама форма і мова, чисті, своєрідні, безпретенсіональні.

Самійленко безумовно цікавійший як людина, ніж поет. Може тільки тому, що його безпосередність, щирість та ясність вислову відкривають так мало сторінок його психольогії. Це подобає на парадокс. Вічний лірик — вічно захований зі своєю душею? Ще й лірик з такою загальнодоступною, чистонародньою формою та мовою? Розяснення цієї буцім-то суперечности в тому, що Самійленко не творив у потребі висловити голоду чи смаги своєї душі. Те, що було найбільше людською частиною його „я", находило заспокоєння в самім процесі життя, у наскрізь біольогічній приємности стежити за проявами природи.

Автор єдиної збірки поезій зібраних людьми, що цікавились ними більше як він сам, був не сатириком з болю або обурення, а в наслідок дивної сполуки скептицизму з епікуреїзмом. Йому часто, мов крізь серпанок споминів з гімназійної лавки, вимальовувалась Елляда.

Давні Елліни! Як шкода, що не можете [ви встать
І приглянуть на Вкраїну у вишневенький [садок.
Я хотів би вам дівчаток українських по- [казать
Як вони, рукави зплівшись, виступають [у танок
Або весело жартують, зачіпають парубків...

Більш як грецьку форму строф любив Самійленко форму українського життя на селі, між вишневими садками і тихими річками. Спроби перекладу Гомера, його „Геростратт" або „Елегії" натякають щонайменше на зацікавлення поета грецьким світом. Та чи не мусить дуже дивним Греком видавався поет з вдачею легкосердого своєрідного Українця, який любить ідилю наших хуторів та степів, а мусить пробиватись крізь життя як скромний публіцист та ще скромнійший урядовець?

Якщо особисті злидні не повинні родити морщин на погіднім чолі; якщо змислове кохання не повинно відбирати людині рівноваги; якщо одиниця повинна цінити більш усього власну незалежність; якщо мистецтво життя скривається в тайні добути якнайбільшу суму внутрішнього вдоволення, без огляду на зовнішні обставини — то Самійленко мав у собі чимало з грецького фільософа. Та саме тому, що це був одночасно перипатетик, скептик і епікуреєць та ще й Українець — йому вистачав ясний світогляд здорового розуму та сміху і такий, який можна схопити простим словом, зрозумілим для инших, рівних йому звичайних громадян.

Як би він тільки хотів більше писати, більше працювати! Та природа не наділила його одним з найважнійших дарунків, потрібних тим поетам, що більш як життя та свободу, кохають славу: — сильною волею. Самійленко писав тільки у почутті вдоволення, а не в напрузі зусилля, накиненого обовязку — собою самим, чи громадянською совістю.

Якби знаття, що треба жить
І сподіватись і бажати,
То жив би так, щоб кожну мить
Для цілі одної віддати,
Щоб і хвилини не згубить, —
Якби знаття, що требаж жить!

Цієї віри поет не мав. Звідси його скептична усмішка і своєрідний суто-український сибаритизм, який міг любуватись різьбою поетичних форм і красою слова, бачити зором інтелігентної людини призем-ність суспільного ладу і власне знесилення людини без волі, але не міг перемогти власну найглибшу природу. Цими прикметами Самійленко цінний як один з найщирійших наших поетів. Своїми майстерними перекладами дав він доказ, чим міг би він стати, якби крім прийнятої довічно професії поета, ще й мав змогу її виконувати систематично, днина за днином. Кохання, чотири річно зміни у природі і любов до батьківщини — ось головні сюжети майже всіх починаючих поетів і починаючої літератури.

Самійленко не шукав кращих. І саме тому, що нема нічого важшого як виявити сій талант у збанальозованих, т. зв. „відвічних" темах він виявив його з самопевністю вродженого майстра, який не лякався, що для нього не стане місця в історії української літератури або з безжурністю безпретенсіонального фільософа, для якого слава є щонайбільше гарною темою для нової строфи:

Все переспівано, все обговорено дуже [докладно,
Все обмальовано так, як тільки можна [було:
Генія ціла сім'я пророків до людей [слово правди
Щоб научити усіх справжніми бути [людьми.

І критики літератури могли не раз ствердити, що для того, щоби виявити себе справжнім поетом, вистачило бути тільки справжньою людиною. А такою був Самійленко.

*) „Літ. Наук. Вістник" р. 1907. кн. I.

stwo następujące ustosunkowania godzin nauczania w języku polskim i ruskim:

Przedmioty: (Klasa I.) Liczba godzin i język nauczania.

		polski	ruski	w obu językach
Religja kat. obrz. łac.	2	—	—	
„ „ grecko-rusk.	—	—	—	
język polski	4	—	—	
„ ruski	0	4	—	
„ łaciński	—	5	—	
historja	2	—	—	
geografja	2 + 1	—	—	
matematyka	4	—	—	
przyroda	2	—	—	
pismo	—	—	1	
rysunek	—	2	—	
śpiew	—	—	2	
gimnastyka	—	2	—	

Zakres materjału w zasadzie pozostaje ten sam, jak dotąd. Dyrekcja poda to rozporządzenie do wiadomości uczniów i rodziców *ad b) d) f) h)*. i zachęci ich, aby się wpisali do klasy utrakwistycznej. Gdyby mimo to część uczniów, którzy wpisali się do klasy I., nie chciała zapisać się do klasy utrakwistycznej, należy ich utrzymać w ewidencji i donieść jak najrychlej Kuratorjum, które wtedy wyda ewentualne dalsze zarządzenia.

Za Kuratora
Gajczak w. r.

Поки близше й ширше займемося цим нечуваним розпорядженням, звертаємо увагу на одно його місце, яке може викликати непорозуміння при побіжному прочитанню його: ведення окремої евіденції учнів, які запишуться до I. кляси, але не схотять ходити до утраквістичної кляси, торкається лише Поляків, чи пак наведених вгорі чотирьох польських гімназій. Міністерство й шкільна куратория навіть не допускають можливости, щоб українські діти не захотіли ходити до спольонізованої гімназії!

По широкому світі

Нові торговельні переговори Польщі з Німеччиною мають початись 16-го вересня.

З нагоди соціял. конґресу у Марсейлі комуністи зорганізували протестаційне віче, яке довело до бійки. Є чимало ранених, а ще більше арештованих.

В Анґлії існує загроза загального залізничого страйку. Залізничі товариства заявили, що не зможуть далі працювати, коли не буде редукції плат, за те робітничі союзи залізничників виступають проти цього.

У Китаю продовжуються грабіжі та напади на потяги.

З Єрусалима повідомляють, що Вагабіти вже два дні обстрілюють Медину. Ушкоджена баня великої мошеї, де є гріб Магомеда. Мошея Гансаля знищена.

Українська оаза.

„Українська Станиця" під Калішем.

Дуже своєрідне явище довелося мені спостерігати цими днями. Недалеко від Каліша я відвідав українську кольонію, в якій скупчилося біля 600 мешканців і яка живе цілком окремим автономним життям. Це справжній український острів серед польського моря — острів, на який життєва буря винесла решти корабля з тими, що випадково на нім утрималися.

Я пробув у кольонії три дні і за цей час не бачив польського поліцая, не чув польської мови, але зате слухав прекрасну Службу Божу українською мовою в українській церкві з чудовим українським хором, був присутнім на іспитах в українській гімназії ім. Т. Шевченка, довідався про існування тут української бібліотеки і театру, спостерігав життя кількох українських громадських організацій і між ними Союза українських жінок, який провадить культурно-національну працю, утримує дитячий садок, організував жіночу кооперативу і т. д.

Ця емігрантська кольонія і назву відповідну має: Українська станиця. З 1-го серпня розпочала вона другий рік свого існування. Коли її заложували після скасування таборів для інтернованих, то де-хто з Поляків, особливо близьких до міністерства внутрішніх справ, з великим сумнівом та побоюваннями поглядали на цю „надто сміливу" „затію" і пророкували велике безладдя та неприємности від тої, мовляв, української автономії, але на диво, міністерство краю нього не побоялося і взяло станицю під свій догляд. До цеї пори воно в цьому не має приводів каятися. Навпаки, той лад, який встановився в українській емігрантській кольонії, мусить викликати признання навіть у найбільших „приятелів". „Конституція", яку дало Українській Станиці мало праці, виконується твердо. На чолі Станиці стоїть Управа, що складається з кількох осіб: кожний з членів Управи відає окремою галузю: один зовнішнім порядком, другий культурно-освітніми справами, третій — майстернями і т. д. Поліція — чи точніше сторожа — теж своя.

Само собою зрозуміло, що люде завсіди і всюди зостаються людьми і там, де зібралося їх аж кілька сот, отже не може обійтися без тертя та певних неприємностей. На жаль та „конституція", про яку я вище згадав, не надає управі станичій права відповідно карати порушителів ладу в кольонії. Для притягнення їх до відповідальности доводиться звертатися до сторонньої влади — ґміни Станицю, а це звичайно не дуже приємно ані гарно. Може з цієї саме причини в останній час в Українській Станиці почало виявлятися своєвілля й забаганки з боку найменш культурних елементів. Такі недисципліновані елементи управа Станиці позбавляє права мешкати в ній і видалює геть. За рік таких випадків було, здається, три чи чотири. Гадаю, що поруч з цею слушною, але суворою карою, слід було звернути увагу на систему засобів, таких моніт профілактичних — з одного боку адміністраційних, а з другого громадських. У мене зачинилося таке враження, що в Станиці дуже мало загально-громадського життя, люде занадто розпорошені, хоча й живуть укупі. Панує гуртківство.

Вище я згадав про станичну гімназію. Це одно з найбільших досягнень Станиці. У минулому академичному році в ній було чотири кляси, училося 60 учнів, і 15 з них одержали матуральні свідоцтва згідно з програмами, які були ухвалені колишнім українським урядом. Дуже важко було працювати в гімназії і вчителям і учням, бо в Станиці ледве почала складатися бібліотека, а відручників було лише кілька примірників на цілу гімназію та й то не для всіх предметів. Само собою зрозуміло, що це не могло не відбитися на справі: коли б були більш сприятливі умови, так можна було б досягти і значно кращих результатів при тій совісній праці, яка провадилась, і при тій величезній затраті сил, яка покладена була на науку.

Через два тижні відкривається новий шкільний рік у гімназії імени Т. Шевченка в Українській Станиці і дирекція закликає до вступу в неї всіх, хто на це має право. А право мають всі ті, хто був на інтернації в Польщі: і діти і дорослі. Треба зазначити, що в минулому році у варшавській гімназії дорослих училося значно більше, ніж дітей. Були учні по 25 років і навіть старші. Прохання про приняття до гімназії треба подавати на імя директора (Каліш, поштова скринька 61) з відомостями про службовий стан і попередню освіту та з відповідними документами, коли вони є. Учні мають у станиці безплатне помешкання, а по можливости і харчі.

Хочу сказати ще два слова про станичну церкву, в якій відправляє богослужження молодий єромонах Дмитро — недавній старшина з інтернованої армії УНР., та дияк-емігрант. Відправа провадиться по українськи — дуже гарно, урочисто, і утворює відповідні настрої. Стіни церкви вкриті вінками, що були покладені на могили борців за визволення батьківщини, які згинули тут, на чужині. Написи на вінках переносять думки на широкі наддніпрянські лани, де теж розкидано чимало могил тих, що боролися за долю України.

Цікаво зазначити, що до станичної церкви ходять і деякі Росіяне з м. Каліша, себто за 2—3 кільометри, хоча в них є під боком своя цеоква. Факт дуже повчаючий. Над ним варто було б призадуматися тим, хто ще й тепер вважає українську мову занадто „буденною" для церковної відправи. Це великезна помилка. Між иншим наведу до речі ще один яскравий приклад. Цими днями прибула з Харкова молода Росіянка, яка ставилася негативно до українства і вважала непотрібною всяку українізацію, аж поки не побувала на службі божій українського епископа тамже таки в Харкові. Московка захопилася українською відправою і зовсім перестала з того часу ходити до російських церков. На її погляд, українська мова незвичайно підходить до високого, святочного церковного стилю. Українська церква змінила погляд цеї Росіянки і на українство взагалі; тепер вона дивиться на українізацію життя на Великій Україні, як на явище цілком природне і необхідне.

Такі-то можуть бути впливи української церкви навіть на чужинців.

Чим можна цим нехтувати?

О. С—кий.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИСЛАЛИ МАЛИЙ ДАТОК НА ВІДНОВУ ДОМУ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ?

Українські студенти серед чужинців.

7. Конференція Міжнародньої Студентської Конфедерації.

Ніборґ (Данія) 19 серпня 1925.

Міжнародня Студентська Конфедерація (CIE), в якій заступлено українське студентство в характері вільного члена (через Центральний союз українського студентства „ЦЕСУС"), обрала місцем своєї цьогорічної конференції Данію, призначивши Копенгагу для всіх святочних уладжень, а маленьке містечко над морем — Ніборґ — місцем засідань конференції.

Під цю пору CIE. обеднує біля 400.000 студентів з цілого світа, їх заступали на цій конференції біля 150 делегатів. Міжнародня Студентська Конфедерація влаштувала рівнож між 10—22 серпня ц. р. в Ніборґу Міжнародній студентський табор, до якого приїхали біля 80 чужоземних студентів, переважно з Німеччини, Анґлії та скандинавських держав. В конференції не змогли взяти участи (завдяки труднощам матеріяльного характеру) Грузини та Югославяне, які обравшись на поведінку польської делегації на варшавському конґресі CIE. („союзники!"), заявили в минулому році свій виступ з конфедерації. Українське студентство було на цій конференції заступлене двома делегатами: Миколою Масюкевичем та Василем Орелецьким. Особливо численно були заступлені на конференції Анґлійці, Німці та Поляки. Крім того цілий ряд представників ріжних організацій та інституцій взяв участь в конференції приміром: почесний предсідник „Міжнародньої університетської федерації для Ліги Націй" — проф. Альфред Ціммерн, секретар міжнароднього бюра праці, данський міністр закордонних справ, представниця міжнародньої університетської федерації жінок і багато иншних.

Радянське студентство, яке перед кількома місяцями висловлювалось про можливість своєї участи в конференції, участи і на цей раз не взяло. З нових студентських груп прийнято до складу CIE. голяндське студентство.

Відкриття конференції відбулось 15 серпня ц. р. в святочній авлі копенгаґського університету. Вечером тогож дня учасники конференції відїхали до Ніборґу, де відбувались, як це ми вже зазначили, ділові засідання. Праця провадилась головним чином в комісіях: 1) Пропаганди (справи приняття нових членів), 2) організаційний, 3) економічний, 4) „публікацій та статистики", 5) „виміна студентів та студентські подорожі", 6) „Університетські проблеми", 7) „Студентська Поміч", 8) Спортовий. На жадання української делеґації була покликана до життя спеціяльна підкомісія для заснування правного положення студентів-емігрантів та можливостей помочі для них. Українська делеґація роздала учасникам конференції 5 рефератів *), які в цілости висвітлювали сучасне положення нашого студентства та його працю.

Не обійшлось й тут, зрозуміло, без того, щоби „приятелі" не робили активних заходів, щоби як найбільше пошкодити Українцям. Відоме зі своєї провокаторської діяльности „Т-во Малоросів і Белоросів в Празі" надіслало власне спільно з московськими студентами („ОРЕСО") **) протест (так само, як в минулому році сумної памяти „ДОПС") до С. І. Е., в якому, воно покликується на те, що „Оресо" обеднує біля 5000 „малоросів", і намагається своїми наївно-дикими твердженнями довести що українське студенство не може бути заступлене в конфедерації. Очевидно Полякам цього тільки й треба, бо вонж, прецінь, ще мають надію, що можливо найдуться і в цьому році українські святки, які їм поможуть знищити репрезентацію українського студентства на форумі світового студентства...

Ч-к.

*) 1) „Діяльність цесус'а в 1924|25 році", 2) „Інтелектуальна праця української еміґрації", 3) „Положення українського студента-емігранта", 4) „Економічне положення українського студентства", 5) „Українська господарська Академія в Подебрадах".

**) „ОРЕСО" — „Обеднання російських еміґрантських організацій, що обеднує „едіноеделімців" з під стягів Врангеля, Денікина і ин.

Важне для усіх господарів!

Заходи „Сільського Господаря" й міністерські розпорядження.

Комунікат Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові.

Опираючись на матеріялах, зібраних Виділом Головної Ради, про шкоди, які понесло населення воєвідств: Станиславівського, Тернопільського, Львівського і Краківського наслідком попівней, посухи, бурей, граду, довготревалих слот, мишви і збіжевих шкідників, як також про ушкоджені повенями оселі, мости та дороги, внесло Товариство до Президії Ради міністрів у Варшаві та до ресортових міністерств: рільництва, скарбу, публичних робіт, внутрішніх справ і справедливости меморіял з представленням положення сільського рільничого населення у всіх повітах згаданих воєвідств, та особливо у 25-ти повітах, найбільше дотягнених елементарними нещастями, при чому поставило такі домагання:

1) Покликати до життя громадські, повітові і воєвідські комісії для оцінки спричинених цьогорічними елементарними нещастями шкід в рільничих господарствах, мостах і дорогах, в склад котрих то комісій увійшли би крім представників влади представники рільничих організацій, в тому представники Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар", його Філій та Кружків, з тим, що оцінка шкід, переведена тими комісіями, мала би бути підставою до відписання чи відложення податків і публичних данин;

2) В цілости відписати уділені в осени 1924 р. і з весною 1925 р. на засівові цілі державні векслеві і скриптові кредити власникам рільних господарств на території воєвідств: Станиславівського, Тернопільського, Львівського і Краківського, яким цьогорічні елементарні нещастя, довготревалі слоти, бурі, град, посуха, збіжеві шкідники та повені порушували землеплоди пересічно на 50 процентів нормального збору, а зокрема в повітах: Березів, Перемишль, Добромиль, Сянік, Ярослав, Самбір, Старий Самбір, Рудки, Турка, Дрогобич, Сколе, Стрий, Жидачів, Бібрка, Рогатин, Станиславів, Долина, Калуш, Надвірна, Городенка, Богородчани, Товмач, Коломия, Печеніжин, Косів і Борщів;

3) Пропольґувати платности уділених держ. збіжевих кредитів, припадаючих на осінь ц. р., до осени 1926 р. для рільничого населення решти повітів на території названих 4-ох воєвідств, в яких цьогорічні елементарні нещастя обнизили нормальний збір землеплодів на 25—50 процентів;

4) Загально відписати податки за рік 1925 для громад у вичислених 25-ти повітах;

5) Пересунути речинець платности податків у всіх иншних повітах згаданих воєвідств на перший квартал 1926 р.;

6) Здержати всі екзекуції податкові і увільнити від оплати процентів, приписаних за податкові проволоки, в усіх повітах цих воєвідств;

7) Покликати до життя відклинкові комісії відносно маєткового податку в цілі усунення недомагань у його виміру по думці закону з дня 11. серпня 1923 р. (ВЗРПП. поз. 746);

8) Доставити будівельні матеріяли на будову селянських будинків, понищених повенями, з найближших тартаків на державний кошт;

9) Направити дороги і мости, понищені повенями, рівнож на кошт державний, чи то видати повітовим виділам кредити на їх направу;

10) Огодосити мораторію для передвоєнних приватних довгів, признаних судами згідно з розп. з 14. мая 1924 (В. З. Р. П. П. поз. 42);

11) Уділити кредиту на закупно і доставу соли для поправи пашні задля удержання живого інвентаря;

12) Дати рільничим організаціям кредити на закупно і доставу соли для поправи пашні, надпсутої слотами і повенями;

13) Розпочати негайні роботи коло регуляції рік і потоків, які дотепер є нерегульовані, в дикім стані і рік-річно виливають та руйнують найплодовитші надрічні ґрунти, себто ріки: Дністер, Буг, Прут, Сян і їх доплави.

Одночасно делеґувало Товариство до згаданих міністерств свого відпоручника в особі п. віцепрезидента Остапа Луцького, щоби він особисто представив лячне положення сільського населення і пояснив як слід предложені петиції.

:-: Українська Книгарня й Антикварня у Львові вул. Рутовського ч. 22. :-:
поручає шкільні підручники нові й уживані по найдешевшим цінам. — Великий вибір шкільного приладдя. — Купує уживані книжки по можливо найвисшим цінам. — Замовлення з провінції полагоджує відворотною поштою.
264 2-2

На основі предложеного названим відпоручником звідомлення з відбутих ним інтервенцій у поодиноких міністерствах подаємо до відома слідуюче:

1) Відписання кредитів засівних, а то осінніх з 1924 р. і весняних з 1925 р., яких платність припадає на день 31. жовтня п. р. (весняні) і 15. листопада п. р. (осінні), є на основі розпорядку міністерства скарбу виключене. Однак міністерство рільництва обіцяло, що буде старатися за дозвіл на пролонгату цих кредитів на пізнійший речинець для громад, найбільших сильно шкодочинами елементарними нещастями, треба лише, щоби в цій справі місцеві і повітові комітети предложили в староствах подрібний стан шкід в дотичних громадах чи повітах, та щоби на його основі домагалися ще перед терміном платностей відложення платностей тих збіжених кредитів.

2) Уділювання дальших державних кредитів для хліборобів є виключене. У виїмкових лише випадках будуть розділюватися кредити як допомога для хліборобів у найбільш потерпівших громадах.

3) Податки як цьогорічні так і залеглі мусять бути в осені цього року сплачені і якенебудь відписання податків є виключене. Виїмок можуть творити лише ці хлібороби, які потерпіли в наслідок елементарних нещасть надмірно великі шкоди. Інтересовані мають вести подання до відносних скарбових інспекторатів з докладним поданням розмірів і якости понесених шкід.

4) Відношення відсотків від податкових залеглостей є рівнож виключене. На зажалення Тов-а на надмірну висоту відсотків, на їх спосіб обраховування і на стягання та кари за незаплачення на час податків, зажадало міністерство скарбу від нашого делєгата, щоби Тов-о зібрало відповідний матеріял про ні покривдження і предложило його згаданому міністерству.

5) Сіль на поліпшення паш буде уділювана хліборобським організаціям (на приклад Філіям і Кружкам „Сільського Господаря" та кооперативам) в неограничених скількостях зі солярень по цінах продукції (а не по торгових), якщо ці організації внесуть просьби на дозвіл купна по приналежних староств, а староства видадуть посвідки до солярень на дозвіл продажі.

Всі вищі домагання Товариства прийнято до відома і узнано їх конечними до переведення. Однак з огляду на нинішнє скрутне фінансове положення, в якім находиться державний скарб, предложені домагання не можуть бути швидко зреалізовані.

Подаючи отсе звідомлення нашого делєгата до загального відома, звертаємось з горячим закликом до всіх філій і кружків товариства допильнувати, щоби громади, які найбільше потерпіли, були втягнені повітовими комітетами на листу тих, яким конче треба відложити сплати засівових кредитів на рік 1926.

Щодо покривджень надмірно високими відсотками від залеглих податків, способу їх обраховування і способів стягання податків та податкових кар, проситься негайно провірити це і дійсний стан практик тамошніх податкових урядів надіслати нам.

Щодо набування соли на поліпшення паші, то філії і кружки „Сільського Господаря" та кооперативи зволять вносити подання до приналежних староств на придїл соли і поучувати населення про потребу та способи уживання пашної соли.

З огляду на грізне господарське положення, в якому находиться тепер наш хліборобський стан, поручаємо збирати вічеві статистичні викази, уладжувати місцеві та повітові господарські віча і на них обмірковувати способи ратунку та предкладати постанови і дезидерати товариству „Сільський Господар" у Львові до належного їх використання у компетентних чинників.

Пригадуємо, що лиш власна зорганізована праця і оборона може дати успішні висліди в нинішньому тяжкому господарському положенню.

Львів, дня 22. серпня 1925 р.

Краєве Товариство господарське „Сільський Господар" у Львові.

НОВИНКИ.

— **Культура з перед 12000 літ.** Часописи з Ню Йорку повідомляють про цікаві археольогічні знахідки в Монголії, зроблені експедицією з доручення природничого музею в Ню Йорку. Ці знахідки стверджують істнування широкої культури в Монголії 12000 літ тому.

— **Продажа славного літака.** З Осло повідомляють, що Амундсен продав свій літак, яким їхав до північного бігуна, австралійському дослідникові капітанові Вількінсові. Цей має намір набратись на цьому літаку до підбігунових околиць, щоби зладити точні географічні карти.

— **Радіо для комунікацій з духами.** В Англії основався комітет для перевірення можливости комунікації при помочі радія зі світом позагробним. Він має також на меті боротись з шантажистами, які користуються спіритизмом як доходом заробітку. Цікаво, що на доручення спіритистичної організації до такого комітету вийшов також відомий англійський письменник Редіярд Кіплінг.

— **Вулиця Ботвіна в... Франції.** Міська рада маленького французького місточка Бобіні, яка має більшість комуністів, вирішила назвати одну з вулиць вулицею Ботвіна, на честь убийника агента Цехановського.

— **З музичного цеху.** З наших музичних кол доносять, що відома в Европі українська піяністка п. В. Божейко перед виїздом до Відня дасть з початком вересня один фортепіановий вечір у Львові. В програму вечера входять м. ін.: Бетовена — Appassionata, Шуберта — Wanderer Fantasie і Ліста — Tarantella. Близші подробиці подадуть незабаром афіші. Годиться зазначити, що п. В. Божейко своїм виступом у Празі здобула собі велике признання фахової чеської критики. Сподіємось, що наше громадянство не помине нагоди, щоб належитись гроно визначної української піяністки.

— **Ліквідація прив. фабрик тютюну.** В найближших днях вийде розпорядок міністерства скарбу, який заліквідує остаточно всі приватні фабрики тютюну. З того часу держава буде одинокім продуцентом тютюнових виробів і зможе собі їх довільно підносити в ціні поза межі приличности.

— **З футбольних** новинок і старинок звертаємося до одинокої української фірми П. Карпяк Львів, вул. Куркова 11а. 289 2-3

ОСТАННІ ВІСТИ.

Радянська фльота на Середземному морі.

Берлінські часописи повідомляють із Москви, що в радянських колах обговорюють проект висилання воєнної чорноморської фльоти на Середземне море. Насамперед відвідає турецькі, потім італійські пристані. Рад. кола підкреслюють приязний характер відвідин.

Франц. демонстрація перед польським консулятом.

25. 8. около сто молодих комуністів маніфестувало перед вікнами польського консуляту в Парижі.

Остаточна евакуація Дісельдорфу.

25. 8. після півпятарічної окупації французькі війська кинули Дісельдорф.

Конференція Кайо з Черчілем.

Кореспондент „Журналя" повідомляє, що Кайо й Черчіль підписали вже компроміс у справі сплати франц. довгів. „Пті Пар." містить чутку, начеб Англія зменшила свої претенсії до 15 міл. фунт. стерл. річно.

Польсько-лит. переговори.

Польсько-литовські економічні переговори зачнуться 31. 8.

Біржа.

Львів, 26. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·25 — 6·28, канад. дол. 6.00 — 6·05, чеські кор. 0·17·50 — 0·18·00, леї 0·02·75 — 0·03·00, франц. франк 0·25·00 — 0·25·50, швайц. фр. 1·05—1·07, анг. фунт 26·80—27·00.

Золото. 20 кор. 23·20—23·50, 20 франк 21·00—21·50; 20 марк. 25·50—25·70; 10 руб 28·00—28·50.

Срібло. Австр. кор. 0·48·00—0·59·00, 5 зв. кор. 2·50—2·60, фльорени 1·25—1·30, рубл. 1·98—2·00, рубель дрібним сріблом 0·95—0·98.

Пшениця краєва ex 1925 24·00 до 25·00, жито галицьке ex 1925 17·25 до 17·75.

Бібліографія.

А. Чайковський: НА УХОДАХ. Історичне оповідання. 2 томи. II. видання. Коломия 1925. Вид-о „Ока".

УКРАЇНСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ ВІСТНИК. Неперіодичний часопис клінічної та суспільної медицини. Ч. 5—6. Серпень 1925. Видає „Спілка українських лікарів у Чехословаччині"; редагує проф. Б. Матюшенко. Прага. Зміст: Проф. М. Ващенко (Київ) До характеристики токсічних експериментальних нефритів. Д-р М. Сисак (Київ) До казуістики т. зв. псевдотуберкульози у дітей. Д-р І. Ортинський (Прага). Хронічне запалення нирок у сполученню з туберкульозою мочево-половних органів та надниркових залоз. Проф. М. Ващенко та д-р С. Ярослав (Київ). Про функції хробакового паростку. — Проф. Б. Маньківський (Київ). До клініки невріти та поліневритів після отруєння окисом вуглеця. Д-р Л. Черні (Київ). До питання про клініку та патогенезу hemiatrophiae faciei. Проф. О. Пучківський (Київ). Аденоїди у дітей шкільного віку. Про аномалії зовнішнього вигляду вушної скойки людини. Д-р А. Кекало (Київ). Випадок запалення смочковатого паростку з утворенням вилицевого гнійовика. Д-р А. Уманська (Київ). Випадок атипового третинного сифілісу пролику. Д-р Е. Лукасевич (Варшава). Morbus maculosus Werlhofii fulminans. Проф. Б. Матюшенко (Прага). До питання про розмноження інтелігенції, Сумні підтвердження. Д-р М. Равич (Йозефів, ЧСР). Огляд санітарного стану українського табору в Йозефові. Д-р М. Левицький (Подебради ЧСР.). Стан здоровля студентів Укр. Госп. Академії. Біжучі питання теоретичної та практичної медицини: Д-р Е. Лукасевич. Нове в педіятрії. Д-р В. Наливайко. Фенол-камфора при септичних захорюваннях. Д-р В. Ганьківський. Strychnon — nove haemostaticum. Д-р І. Ортинський. 25 років існування нім. центр. комітету по дослідженню пістряка. Проф. Б. Матюшенко. Гігієнічна виставка у Відні. Бібліографічні замітки. Посмертні згадки.

„СВІТ", ілюстрований двотижневий журнал, чч. 9—10.

ЗМІСТ: *Мих. Рудницький:* Гюі де Мопасан — *Гюі де Мопасан:* Івеліна Саморіс, переклав *М. Р-ий* — *Валентина Завадська:* На Козацьких Могилах — *Марко Антіох:* Рахіль — Перший пароплав — „Що хто посіє, це пожне" — Індійська казка — З життя Холмщини — *Федір Дудко:* Промазав — На еміграції — *Сюллі Прюдом:* Молитва, переклав *М. Козицький* — Жертви хижих звірят в Індії — *Д-р В. Ю. Кисілевський:* Відкриття Канади — Зі спорту — *Методій:* 15-літній матуральний зїзд у Коломиї — Останки невільництва — Судьба китайського муру — *В. Т.:* Питання полу — На вакаціях — Нові книжки й видання — Нові твори Ф. Достоєвського — В болгарському кітлі — Країна бунту — Планетарієм — В погоні за скарбами моря — Ювілей бараболі — Американський помисл — Веселий куток — Загадки. — ІЛЮСТРАЦІЇ: *Ф. Мейо:* Жнива — Гюі де Мопасан — Церква-памятник на Берестейському побоєвищі — Діточий притулок на Козацьких Могилах — З історії розвитку залізниці — Члени зїзду Т-ва „Рідна Хата" в Холмі — Для „Рідної Школи" — Під землею 1001 метрів — Памятник на могилі студента-гірника М. Шемердяка в Пшібрамі — „Довбуші", Чернівці — 15-літній матуральний зїзд у Коломиї — Українська діточа колонія в Риманові — Федір Достоєвський — Екзекуції в Болгарії — Революційні війська в Греції — Ловля жемчугів — На вулиці. — Передплата „Світу" виносить 4 зол. 50 сот. на квартал. — Адреса: „Світ", Львів, вул. Руська ч. 3.

В перші роковини смерти бл. п.

о. Йоана Мартиняка

пароха Борусова, відправиться заупокійне Богослужения в парохіяльній церкві в Борусові і Архикатедральній Церкві св. Юра у Львові в суботу дня 29. серпня 1925. в год. 8. рано, на котре всіх кревних і знакомих запрошують 307

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич.

Чортків, Сала „Сокола":
26. VIII. „Циганка Аза"
29. VIII. „Сатана"
30. VIII. „Маруся Богуславка"
Копичинці: „Народн. Дім".
27. VIII. „Вій"
28. VIII. „Маруся Богуславка" 131 19-?

До Театру потрібні тенори і сопрани.

Український Хор Котка.

П'ятниця 28. VIII. Надвірна.
Середа 26. VIII. Битків.
Четвер 27. VIII. Битків. 115 19—?

Додаткові виписи для IV. класи мужеської і I., II., III. і IV. класи жіночої школи вправ учит. семинарії відбудуться дня 29. і 31. серпня від 9—12 год. рано і від 4—6 пополудні, вул. Сикстуська ч. 39 А. Наука починається дня 1. вересня богослуженням в год. 8·30. *З Дирекції учит. семинарії.* 275 2—2

Управа дівочої гімназії УПТ. в Станиславові (вул. Липова 80) подає до відома, що 1) додаткові вступні іспити до кляс II—VII. в днях 29. і 31. серпня п. р., 2) поправки 31. серпня, 3) вступні іспити до I. (першої) кляси 31. серпня, 4) виписи щодня (від 20. серпня). — Н. ДАНИШ. 221 2—3

В приватній гімназії УПТ. в Городенці відбудуться вступні іспити до кл. I—IV. додаткові виписи й поправки в днях 29—31. серпня і 1. вересня п. р. — М. БАРАНИК, управитель. 282 2—3

Управа учит. семинара УПТ. в Стрию повідомляє, що на I. році є ще кільки вільних місць. Виписи й іспити вступні відбудуться 31. серпня в год. 9. рано. 270 3-3

Вступні іспити й виписи до кляс I.—IV. приватних українських гімназійних курсів в Долині відбудуться в днях 29./VIII.—1./IX. вересня п. р. Якщо зголоситься відповідне число учнів, кружок відкриє бурсу. — *Старшина Кружка УПТ.* 277 2-2

Дрібні оголошення.

ПРИЙМУ на станцію дві паняночки. Окремий покій. Виспянського 34, партер на ліво. 295 1—1

ІНСТРУКТОРКА енергійна потрібна до трьох дітей на село (VII. і V. кл. нар.) Зголошення з умовами слати до уряду парох. в Милошовичах п. Пустомити. 292 1—1

ПЕТРО ПРИШЛЯК відбере лист з Відня у Петра Пришлякевича, Львів, вул. Королеової Ядвиги 28. 1—1

ФАХОВЕЦЬ торговельний з кольоніяльного ділу, літ 29 одружиться з панною з доброї родини, котра помогла би йому відкрити власне торговельне підприємство. Ласкаві зголошення до книгарні Фрідлєра, Сколє. 291 1—1

2 УЧЕНИКІВ прийму на станцію. — Миронович, Красіцьких 15. 296 1—1

СТАНЦІЯ ДЛЯ УЧЕНИКІВ або учениць у Львові в спокійній родині в центрі міста. — Віддільні кімнати з повним удержанням. Вітпіоська опіка. Зголошення в Адміністрації „Діла" під „Станція". 213 3—3

УЧИТЕЛЬ, літ 42, оженитьсе з поважною, інтелігентною, легідної вдачі панною або вдовою. Зголошення по можности з фотографією слати до Адміністрації „Діла" до 10. вересня для „Учителя". 284 2—3

ПРИЙМУ на станцію 2 паняночки з низшої гімназії або учительського семинара. Поміч в науці і фортепян в дома. 5 хвиль ходу від державного учительського семинара. Зголошення до канцелярії д-ра Е. Гвоздецького, Красіцьких б., I. поверх. 286 2—2

СТАНЦІЯ для учеників низшої гімназії. Зголошення до Адміністрації під „Педагог". 288 2—3

ВУГОЛЬ, дрова, купуйте тільки у Калитяка Потоцкого 47 і Кохановского 4. 247 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Нассе

Львів, вул. Сикстуська 17/19

Пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 155 8—16

ХТО ХОЧЕ НАПРАВДУ ГАРНО ЗАБАВИТИСЯ

хай їде на велику забаву до Гребенова, яку уладжує управа літнища Зеленянка в роскішній салі Стахової Волі в суботу дня 29. серпня п. р. (Відїзд зі Львова 4·05 і 5.05 попол.).

ВПИСИ на річні і 5-місячні, мужеські і жіночі КОНЕЦ ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ **Софії Глювінської** ECOLE REFORME, Панська ч. 14. щоденно 11—1 і 5—7. Курси денні і вечірні Спец. веч. курс від 7—9. Місячна оплата 10 зол. Вписове 2 зол. Початок науки 8. жовтня. 293 1—2

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 191 (10.574). Львів, пятниця 28. серпня 1925. Почтову належитість оплачено готом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Руконисів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Кожний рільник повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також своє збіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОВЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
Агенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії умірковані. Виплата шкід безпроволочна.
Движимости, збіжа і паша не підлягають примусові обезпечення в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень і диктого кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 3—15
265
Товариство приймає обезпечення в долярах або золотих.

Проти польонізації середніх шкіл.

(Комунікат УНДО.)

Постановою Секції для справ східних воєвідств і національних меншостей, затвердженою 8. червня цього року Радою міністрів, заповіджено злуку І. кляси в одній з польських гімназій у Львові, Перемишлі й Тернополі з першою класою тамошніх українських гімназій на кляси двомовні, започатковуючи тим чином переміну тих гімназій на утраквістичні.

Ця постанова польської виконавчої влади має спиратися на законі з 31. липня 1924, „що заключує деякі постанови про організацію шкільництва", а саме на арт. 6. і 7, в яких говориться про злуку двох окремих середніх шкіл з викладовою мовою польською і українською в міру можности в одну, спільну двоязичну.

Здійснюючи цей закон і постанову Ради міністрів з 8. червня ц. р., міністр освіти Ст. Грабскі видав через Львівську шкільну Кураторію під датою 18. ц. м. розпорядок, яким започаткував скасування 4-ох українських гімназій (2-ох у Львові, Перемишлі й Тернополі) шляхом злиття їх в існуючі там польські гімназії, змагаючи до того, щоби під покришкою утраквізації фактично зліквідувати українські середні школи.

Закон з 31. липня 1924, постанова Ради міністрів з 8. червня 1925 і розпорядок міністра освіти з 18. серпня 1925 виявили наглядно, що тенденцією польської законодатної і виконавчої влади під покришкою утраквізації є знищити вповні українську середню школу, відібрати дітям української національности спромогу вчитися й виховуватися в рідній мові, перепинити ріст української культури й української інтелігенції, та взагалі стерти з лиця землі дотеперішні надбання українського народу на культурному полі.

Ухвали польської законодатної й виконавчої влади розходяться

а) з договором про права національних меншостей підписаним Польщею у Версалю 28. червня 1919 р. а саме в духом арт. 9-того договору;

б) з основними постановами польської конституції з дня 17. березня 1921 р., а саме з арт. 109;

в) з законом про воєвідську автономію, головно з законом про автономію трьох галицьких воєвідств з 26. вересня 1922.

Вкінці згаданий закон розходиться з вимогами новітньої педагогіки і домаганнями та потребами 7-ми мілионового українського народу в межах Польщі.

Українське Національно-Демократичне Обєднання, національно-політична організація українського населення під Польщею, добачує в згаданому законі і опертих на ньому постановах потоптання права української нації на вільний культурний розвиток та прав забезпечених версайським трактатом і польською конституцією.

Українське Нац.-Дем. Обєднання святочно протестує проти цього очевидного насильства, проти премедитаційного нищення української культури і заповідає в імени організованого українського громадянства послідовну боротьбу в обороні елементарних прав українського народу.

Українське Нац.-Дем. Обєднання звертається отсим шляхом до публичної опінії і громадських організацій культурного світа і просить в них допомоги й піддержки у важкій обороні за основні права нашої нації.

У Львові, 26. серпня 1925.

За Центральний Комітет Українського Національно-Демократичного Обєднання:

Д-р Дмитро Левицький,
голова.

Сен. Михайло Черкавський,
заст. голови.

Володимир Целевич,
ген. секретар.

„Нова ера" в шкільництві.

I.

Початок кожного шкільного року приносить нам все нові несподіванки. Особливо незвізнаним в своїх помислах є п. міністр освіти Ст. Грабскі. Почесним завданням свого життя уважає він ліквідацію українського шкільництва і робить все можливе, щоби осягнути намічену мету. Очевидно, все не робиться „законним" способом.

Ця „законність" родиться в закамарках „Слов-а польск-ого". Змагаючи до денаціоналізації українського народу під Польщею, проповідується смерть українському шкільництву. Та цього клича не можна пускати в світ в його суттєвому змісті. Треба винайти иншу формуловку, яка не так різко відслонювалаб хижацтво звіриного націоналізму. З тією метою проголошується невідкличну потребу „реформ на окраїнах". Твориться „кресова комісія", до якої покликують головного редактора „Слов-а польск-ого", і він там формулює тези польської політики у відношенні до українського шкільництва. А ця формуловка йде в тому напрямку, що на українській національній території основним типом державної школи „по думці засади годження і лучення для згідного співжиття людности національно мішаних земель є спільна школа, що виховує на добрих громадян держави діти народности польської і непольської у взаїмному пошануванні їх національних окремішностей".

Ця крилата фраза про „спільну школу", вміщується в закон з 31. липня 1924. р. Закон ухвалює польська більшість польського сойму, не звертаючи найменшої уваги на розпучливу оборону українського парляментського представництва перед польонізацією, на протест української преси й українського громадянства.

Яким чином здійснити ідеал проф. Ст. Грабского, постановлює арт. 6-тий згаданого закону. Існуючі в однім повіті або адміністраційно виділенім місті дві окремі школи (польська й українська) будуть „в міру можности получені в одну спільну двоязичну".

Ось шлях для здійснення принципу „годження і лучення". Для нормально думаючої людини є ясно, що „законне" насильство на українській школі буде виконане тільки там, де існують дві окремі середні школи, одна польська й одна українська, бо тільки тоді можна в повному обсязі здійснити величну ідею про згоду, толеранцію і любов. Таж принціп „годження і лучення" та „пошанування національних окремішностей" не можна ніяк инакше здійснити. Ясно, що коли на українській національній території, напр. у Львові зліквідується обі українські гімназії і злучиться їх з двома польськими, а поза ними існує окремо десять виключно польських середніх шкіл, то тоді принціп „годження і лучення" є вилами на воді писаний. тоді учні польських шкіл навіть не матимуть нагоди познайомитися з українськими „національними окремішностями", а тим самим не зможуть їх шанувати.

Одначе в дальшому ході виявилося, що ці величні максими були тільки грубою лякеровкою щільно захованих тенденцій Грабских, Прушиньских і тов. Не „годження і лучення" та й не „пошанування національних окремішностей" мали вони на меті, тільки їх проймала ненависть до української школи, жагуче бажання знищити її, заперти українській молоді шлях до освіти, а українському народові дорогу до культурного піддвигнення.

На весні ц. р. проголошує уряд плебісцит відносно всенароднього шкільництва, плебісцит, якого напрямну лінію ломлять виконавці закону в користь польонізації, глумливо нехтуючи волю батьків. Негайно після розведення кампанії при допомозі старостів, інспекторів і поліцаїв за зведення в нівець плебісциту, наступає другий етап боротьби з українською школою. Т. зв. Секція для справ східних воєвідств і національних меншостей виносить 8. червня п. р. на внесення мін. освіти Ст. Грабского між иншим таку постанову: „З новим шкільним роком злучити І. клясу одної з польських гімназій у Львові, Перемишлі і Тернополі з І. клясою тамошніх українських гімназій на двомовні (двоязичні) кляси, започатковуючи тим способом переміну українських гімназій на двомовні."

Виходить, що п. Ст. Грабскі або кепсько зрозумів свій власний закон з 31. липня 1924, або кепсько його стилізував. Бож ухвалений польською частиною варшавського сойму і насильно накидуваний закон не говорить про переміну українських гімназій на двомовні (утраквістичні), тільки про переміну по можности польських гімназій „на мішаній території" (висловлюючись терміном п. Грабского) на утраквістичні заведення згідно з принціпом „годження і лучення".

Півтретя місяця пізнійше появляється вже подрібний розпорядок п. міністра, в якому — як на долині — представлено розміри й далекосяглість утраквізації. Українці будуть вчитися крім української мови по українськи латини, бо п. Грабскі не довіряє, що Українці мають щонебудь спільного зі західною культурою і хотів би тим способом з одного боку перещепити на український ґрунт латинську культуру, а з другого дати наглядну основу до пошанування „національних окремішностей".

Поки-що лишимо подрібний розгляд цього історичного розпорядку на пізнійше. Вистане ствердити, що його мета ясна: знищити українське середнє шкільництво, перевести в життя середньовічний принціп: Cuius regio, eius religio"

Світовий конгрес практичного християнства.

Це є т. зв. екуменічний конгрес; коли слово екуменічний („охоплюючий усю землю") брати у дослівнім розумінні, то є це зїзд церков, найбільший, який істнував на світі до цього часу. Нема ні народу, ні країни, які не вислали би своїх представників до Штокгольму.

Яка мета цього конгресу? Всі догматичні та принціпіяльні ріжниці між поодинокими церквами лишити на боці, а зайнятись наскрізь практичними питаннями організації для пропаганди наскрізь християнських, загальних ідей, що до яких члени ріжних церков не мають ніяких сумнівів. Англійська назва конгресу висловлює цю мету повніше, ніж надто прозаїчний термін „практичного" християнства: „Світова Християнська Конференція для Життя та Праці" (Universal Christian Conference on Life and Work). Слова „життя та праця" мають такий зміст: ідеями християнства охопити все життя і перетворити їх у практичну працю.

1925 рік вибраний свідомо на те, щоби пригадати перший такий собор, Нікейський у 325 р. У свій час, організатори такого конгресу гадали скликати його до Єрусалиму, як колиски християнства. Ця ідея була дуже поетична і мала чимало прихильників, але практичні огляди казали її покинути: — труднощі подорожі та поміщення тисячів у малім східнім місті, неприготованім для такої гостини. Американці, яких ніякі технічні труднощі не лякають, пропонували навіть вибудувати величезні шатра на 1000 осіб, але цю ідею згодом покинули.

Конгрес не є всесвітнім у тому розумінні, що католицька церква не бере в ньому участи і не хоче признати йому цього характеру. Вона відмовилась від участи з принціпіяльних мотивів, бо вважає себе повною та єдиною церквою, заперечує иншим релігійних прикмет та характеру загальної християнської церкви і не хоче ставати з ними на однім рівні. На конгресі є тільки присутні поодинокі католики, як приватні одиниці. З огляду на те, що там не порушується ніяких догматичних справ, вони не будуть нічим вражені у своїх релігійних почуваннях.

За те протестанти та християне східних церков усіх відтінків мають своїх представників. Покищо нараховано 37 церков та 600 делегатів. Провід конгресу здає собі справу з догматичних розбіжностей присутніх представників — головно між радикальним протестантизмом і східною православною церквою — і тому подбав, щоби всі народи були ожиалені духом великої толеранції, християнського братерства. У Штокгольмі зустрівся Схід з Заходом: англіканець подає руку квакрові, лютеранин реформістові, — чути грецьку молитву, старослов'янські привіти, німецькі промови-проповіди, інтерпретацію біблії на англійській мові.

Почин до цього конгресу дав його голова, архиепископ з Упсалі, Швед д-р Натан Седербльом. Він є одночасно вченим та великим організатором, лінгвістом, і людиною, що довгі роки працювала в Англії, Франції та Німеччині як проф. університету та проповідник, повний енергії та товариських прикмет. Його правою рукою є Американець д-р Генрі Аткінсон, який не знає ні одної мови крім англійської, та за те обїхав увесь світ і в кожній країні навязав особисті звязки з представниками влади та ріжних церков. Щоби здати собі справу з величини матеріялу та ширини організації, вложеної в цю конференцію, досить згадати, що само її підготовлення тривало 6 літ і домагалось праці 50 людей в обох половинах земської кулі.

Дуже нещасну ролю відограє на конгресі православна еміграційна церква, яка також вислала своїх делегатів, поруч православних патріярхів, грецької церкви, румунської, болгарської та инших. Надумався післати делегатів до Штокгольму і митрополит Діонізій, голова православної церкви в Польщі. Хоч з великим опізненням, але таки надумався.

Зїзд розпочав свої засідання 19. серпня, а щойно 24-го серпня митрополит Діонізій прислав з Карльсбаду, де він лікується, наказ до свого заступника, щоби „неодмінно" вислати на зїзд своїх делегатів. На таких делегатів сам митрополит визначив таких осіб: еп. Олександра Пинського, протопресв. Теодоровича, архимандрита Полікарпа і секретаря варшавського консистора Голубовського. Особливо митрополит підкреслював необхідність поїздки на зїзд архимандрита Полікарпа, як Українця, бож Українці складають три четвертини православних у Польщі. Але бажання митрополита — одно, а міркування уряду — друге. Міністерство віроісповідань вирішило, що буде найпевніше, коли на зїзд поїдуть тільки еп. Олександер і п. Голубовський. Цей останній є „оком і вухом" польського уряду, а еп. Олександра (Иноземцева) ще небіщик митроп. Юрій дуже вміло характеризував такою гумористичною епітафією, складеною самим-же дотепним митрополитом:

Aleksander Cudzoziemski,
Biskup Polski i Poleski,
Tutaj złożył swoje kości
Za lojalność względem Polski.

Отже ці льояльні і душею віддані своїм хлібодавцям православні достойники їдуть до Штокгольму на конгрес репрезентувати там православну церкву в Польщі. Бажання митрополита невиконане, але зате уряд є безпечний, що на зїзді не буде зайвих балачок і ніхто не довідається навіть приватно, хоч у дечому, про справжне положення православної церкви в Польщі. Міністерство закорд. справ у Варшаві видало лише три паспорти. На третій паспорт п. Голубовський бере свого сина, який знає трохи німецької мови і нібито має бути перекладчиком.

Що від такого безязикого молодика може там хто дізнатись — ясно. Поїдуть, поглянуть і так, немов би їх не було. А може й приїдуть у сам час, щоб погасити свічки.

Нова екзотична війна.

Султан Друзів Атраш-паша про повстання проти Франції.

Війна в Сирії не вгавае. Поголоски про замирення з Друзами показались цілком неправдивими: навпаки, Сирія грозить стати другим Мароком, а „неповажна" воєнна авантура перетворюється у найповажнійшу воєнну хуртовину, якої значіння може сягнути далеко поза льокальні межі. З огляду на те дуже цікавою є заява самого султана повстанських Друзів, складена перед кореспондентом „Нас Фрас Пр.", якому вдалось пробратись аж до головної кватири повстанців у Медель. Слід при цьому завважити, що друзійський султан Атраш-паша користується необмеженою диктаторською владою. Запитаний про причини повстання та його ціль, султан сказав:

„Французький утиск друзійського народу став нестерпним. Генерал Сарраїль не хотів навіть прийняти наших делегатів, які мали представити йому наші жалі на губернатора Карґіля. Усі права, які Французи признали нам в 1921 р., були нехтовані. Арештовано наших провідників і слухано всякої денунціяції. Можу запевнити Вас, що хоча безпосередньою причиною повстання було злегковаження зажалень друзійського народу, а проте повстання не має вже льокального характеру, на нього слід глядіти як на зачаток загального повстання в Сирії."

Одночасно повернули були до Медель парляментарі, вислані до французького головного командування. Французькі мирові умовини такі: Друзи мають по-перше заплатити 5000 фунтів шт. воєнного відшкодування; по-друге вони мусять крім того повернути шкоду, заподіяну купцям і населенню грабунками і по-третє, мусять звернути здобуту на Французах зброю та муніцію.

Султан Атраш-паша заявив про ті умовини таке:

„Моя відповідь звучатиме: Ці умовини є не до прийняття. Не Французи, лише Друзи є тими, яких напали, тому не вони мають платити воєнне відшкодування. Але я не жадаю відшкодування для друзійських племен за кривди, які їм заподіяно: друзійський нарід сам виборе собі відповідне відшкодування. Добровільно не віддамо зброї, яку ми здобули на Французах, бо окупили її нашою кровю".

Коли згаданий кореспондент натякнув на можливість, що Французи оголосять амнестію для повстанців та нададуть Друзії автономію, султан відповів:

„Одною автономією друзійської области я не задовольнюся. Я домагаюся повної самостійности для цілої Сирії". На питання, як він уявляє собі ту самостійність, султан відповів: „Ми хочемо мати наш

ОСИП МАКОВЕЙ.

З поезій.*)

Коли помрем і заростем квітками,
у споминах ще оживем нераз,
аж поки поруч з нашими кістками
спічнуть усі, що памятали нас.

І буде це вже наша смерть остання,
наш порох вітер світом розжене,
прийде весна, прийде пора кохання,
а нас ніхто й ніколи не спімне.

Аж вийде раз колись дівча самотне
в полудне тихе в тихий, сонний ліс:
нежданно серце защемить скорботне
і ясний світ померкне їй від сліз.

Це нас вона побачить і почує,
мов сон і казку із старих часів;
закриє очі й тяжко засумує,
заслухавшись у тихий шум лісів...

1898.

* * *

Любов уже я перебув,
сяк-так здавив сліпу природу;
достатків досі не здобув, —
на що-ж мені ще свого роду?

Бажання слави переміг —
нехай її хрін! — гірка забава!
Душі журба, а людям сміх —
на що мені цей дим, ця слава?

Остався голод — от біда!
Мороз бере, як забурмоче,
Світ покидати ще шкода,
а годувать ніхто не хоче.

І фільософія уся
пішла непишна у жолудок...
Від того, панночко моя,
я став тепер такий відлюдок...

1900.

* * *

Не співайте вже мені
пісень солодких
про щасливі тихі дні
утіх коротких,
про любов і рай і муки
від розлуки і від злуки.

Вже наслухалися ми
пісень любови,
надивились між людьми
на їх окови,
надивились на їх долю,
на їх радість і неволю.

Круки крачуть ці пісні,
не соловії,
і глузують в тишині,
що все те мрії

сонні мрії, тихі мари,
а потому смутку хмари.

А заграйте ви мені,
як грають громи,
щоб заблисли всі огні
в душі сіроми,
щоб я став орлом, а не голубком,
щоб я став борцем, не сонним любком!

1901.

* * *

Ти — як сон, ти — як тиха весняная казочка,
бо ти й казка моєї сумної душі,
що до мене часом прилетиш, мов та пташечка,
і щебечеш мені у вечірній тиші.

Я тебе так люблю, моя мріє вечірная,
осолодо життя і кринице краси,
і бажаю тебе, моя любочко вірная,
як бажає потоптана травка роси.

Приходи ти до мене щодня так тихесенько,
як той запах квіток, що із вітром летить,
і співай мені все свою пісню милесенько
та пести, як дитина старого пестить.

І закрий мені очі рукою маленькою,
нехай я на минуле життя не дивлюсь
і — втомившись журбою тяжкою — гіпенькою —
у просторах незнаних світів загублюсь.

1902.

---

*) Вибираємо ці вірші з рукописної збірки складеної самим поетом, за кілька місяців перед смертю і пересланої одному з членів редакції як зразок поезій, які автор уважав гідним видання, не вважаючи на те, що вони написані досить давно. — *Редакція.*

вільний парлямент, нашу національну армію, національний уряд і нашого короля або президента як голову держави. Французи мусять задовольнитися лише ролею дорадників, так, як в Іраку".

Султан Атраш-паша глядить оптимістично на вислід війни:

„Французи — каже він — мають у Сирії всього 6000 людей. Вони є незвичайно зайняті Марокком і не мають змоги вислати до Сирії підкріплення. З другого боку я маю багато Друзів і союзників. Як що Франція відважиться дальше атакувати Друзів, повстання вибухне у цілій Сирії. Ми знаємо одно: краще вільними згинути, ніж жити в неволі так, як досіль".

З наведених слів видно, наскільки національна свідомість глибоко ввійшла вже в душі племен, досіль цілком легковажених европейськими завойовниками. Німецький журналіст, який звідав останні побоєвища в Сирії — зі свіжими ще слідами справжньої масакри французьких загонів і бачив здобуті Друзами французькі танки й гармати, відніс на місці враження, що політична ситуація є дуже поважна. Друзи рахують на повстання в Дамаску й вправді висилають до Французів парляментарів, але на цілі ведуть війну дальше. Над Европою повисають щораз густіші хмари з диму пожарищ в Азії й Африці.

Не забувайте, що відбудова тому „Просвіти" вимагає великих коштів. Присилайте хоч би найменші датки чеками „Просвіти". 302 1—3

Відгомони біржі.

Після довшої „стагнації", внесли останні дні на чорну біржу мале „оживлення" — у формі сильного колибання курсу польського золотого.

Тому, що ми силою обставин, послугуємося на тутешньому грунті золотим польським, як обовязуючим середником виміни, ео ipso улягаємо безпосередно цим всім несподіванкам, що їх моглаб внести за собою нова девалюація так у промислове, купецьке, як і буденне життя, слід би розважити, чи теперішня недуга недавно введеного гроша — не недуга хвилева, переходова, чи являється вона заповітом поважнійших компліка-цій в будові склеєній згідно з планами п. Грабского коштом зубожіння його співгорожан.

Загально відомо, що форма будови золотого не всім фаховцям припала до вподоби. Передусім не був вдоволений сам Гільтон Ионг, англійський півофіціяльний дорадник, що знанням і досвідом помагав у Варшаві санувати польську валюту. А саме, він противився реформі валюти без відповідних резерв готівки. Факт, що вкінці таки переведено це всупереч його переконанням, мав свою головну причину в тому, що п. Грабскі не має ніяких виглядів на швидке роздобуття грошевих резерв із власного, польського господарства, як також на заступлення цих резерв заграничним кредитом.

Польське державне господарство, по кількох літах тріваючого безголовля, спричиненого довготріваючою дерутою валюти, таких резерв видати з себе не могло, заграничяж знову гладючи на надзвичайно поплутані господарські відносини у Польщі — була цілком здисорієнтована щодо можливости активної польської господарської сили й тому з якоюнебудь дальшою помічю могла прийти щойно після стабілізації валюти.

Супроти цього реформа валюти в Польщі почалась згори а не від основ. Почалась вона без грошевої резерви, перед устійненням господарської рівноваги краю, перед обоснуванням з господарського становища виміни давньої валюти на нову.

В послідовности, більше наказане, штучно встановлене, ніж правильне відношення золотого до марки, вже в першій стації валютової реформи спричинило те, що маємо дорожнечу більшу, ніж вона деінебудь на чужині.

Бувший міністр польського скарбу Міхальскі, котрий все влучно зпова плота атакує Вл. Грабского враз з його реформою валюти, пише в одній критиці, що „Польща перемінюється тепер в якийсь відокремлений острів; вона відрізується щораз більше від світа і стає найдорожшою із усіх континентальних країн".

Причини „неудачі", звязаної щупко зі структурою переведеної грошевої реформи, неудачі, яку так болюче відчуваємо на власній шкірі, зрозуміємо багато краще, коли переведемо малу аналогію між Польщею та якоюнебудь иншою державою, що також переходила чи переходить удоровляючий процес своєї валюти.

Понадто така коротенька аналогія, видаюча кілька промінчиків для освітлення форми будови нового польського грошевого середника виміни, улекшить видання гороскопів на будучий вигляд небосклону п. Грабского.

Вглянемо у відносини сусідуючої з Польщею Чехословаччини.

В Чехословаччині устійнення фінансових відносин, зміцнення буджету і щораз-то більшаюча вартість валюти, переводиться на тлі загально низьких коштів удержання. Польща, що находиться в стадії подібного процесу, є — як обчисляє між иншими паріський „Matin" — від січня 1924 р. найдорожшою країною Европи. Ця дешевість життя в Чехословаччині, ті — багато низші польських — кошти удержання мають те велике значіння під зглядом грошевим, що населення Чех не відчуває браку оборотового капіталу, що знов в Польщі викликує величезні трудноші у господарському житті. В дальшій консеквенції процентова стопа є там багато низша ніж в Польщі.

В Польщі весь буджет доходів спирається на безпосередніх і посередніх податках, оплатах, митах і доходах з монополів.

Буджетовий дохід міністерства скарбу в Польщі виносив в р. 1924 1.139,000.000 зл. п. себто 80 прц. всіх доходів держави! Податки безпосередні в тій загальній сумі доходів сягають до 60 прц.! Тимчасом в Чехословаччині з загальної суми буджетових доходів в 1924 р. 16 міліярдів к. ч. — припадає на доходи міністерства скарбу всього 9 міліярдів к. ч. (55 прц.), з чого на безпосередні податки тільки 1800 міліонів, себто 21 прц.

Це все, очевидно, має великий вплив на висоту коштів краєвої продукції та на її конкуренційну здібність.

Понадто в компетентних колах уряду Чехословаччини істнує плян т. зв. постепенної розбудови податків на просторі 1924—1929 р., себто зменшення їх висоти постепенно у трьох відступах, так, що нпр. принято вже проєкт на обниження доходового податку до 50 проц., а також апробовано цілковите скасування податкового виміру при менших ступінях доходу. Очевидно, Чехи і не чули мабуть про податок що виносить 100,00 і 300 проц. доходу!

На цих змаганнях Чехів, що їх постороні поважають за здорову економічну політику, з їхню батьківщину вважають промисловим центром решти славянських країн, бачимо наглядно, що політика кожного міністерства скарбу повинна безумовно виректись всякої ексцентричности, як що лиш хоче здобути для краю кращі життєві умовини, а на зовні загальне признання і довіря. **Омелян Масляк.**

„Шевченко й княжна Репніна" М. Возняка.

Цеї книжки не повинно бракувати в кождій бібліотеці.

Ціна примірника тільки 1·50, з почтовою пересилкою 1·80 зол. Замовляти в Адміністрації „Діло", Львів, Ринок 10. II. пов. за попереднім надісланням грошей.

З культурно-освітнього життя на Рад. Україні.

Вищі школи у Київі.

Всі вищі школи Київа (інститути й технікуми) діляться на шість головних груп: технічну, сільсько-господарську, педагогічну, соціяльно-економічну та мистецьку. Різниця між інститутами та технікумами полягає в тім, що інститути готують інженірів-організаторів фабричного та господарського виробництва, а технікуми — вузьких фаховців певної спеціяльности. Наприклад, інженір, що скінчив інститут, може бути на чолі фабрики, а інженір-механік, що скінчив технікум, може вести тільки окремий відділ фабрики.

Технічна група має у Київі один інститут (політехнічний інститут) з факультетами, що готують інженірів-організаторів виробництва: хемічів, механіків, електротехніків, інженірів водяних і залізничих шляхів. Крім того технічна група має такі технікуми: електротехнікум, що готує інженірів для електричних станцій, електроустаткованих фабрик, трамваїв то-що; механічний технікум, що готує інженірів-механіків; будівельний технікум, що готує інженірів будівництва.

Сільсько-господарська група має два інститути: сільсько-господарський інститут, що випускає агрономів організаторів сільського господарства і лісництва і ветеринарно-зоотехнічний інститут, що готує лікарів-ветеринарів, а крім того два технікуми — меліоративний, який випускає інженірів для поліпшення земель, і землеупорядковуючий, який випускає інженірів, що мають переводити поміри земель.

Соціяльно-економічна група — один інститут (інститут народнього господарства), з факультетами: юридичним і соціяльно-економічним (б. правничий факультет університету), промисловий й експльоатації шляхів, що готує інженірів організаторів господарства та два технікуми: кооперативний і торговельно-промисловий.

Педагогічна група має один інститут (інститут народньої освіти — б. університет з філольогічним, чи пак історико-філольог. факульт.) з двома факультетами — соціяльного виховання і професійної освіти, та педагогічні курси, які по аналогії до иншних груп підходять до технікумів. Педагогічних курсів є чотири: українські, російські, жидівські, польські.

Медична група має один інститут (медичний інститут), з двома факультетами — медичним і одонтольогічним (для зубних лікарів).

Мистецька група має два інститути: музично-драматичний ім. Лисенка і художній. Музично-драматичний готує диріґентів і артистів організаторів театральної справи. Художній інститут має три факультети: малярський, поліграфічний і архітектурний. В цій групі є ще музичний технікум, який випускає музик та співців, і театральний технікум, з якого виходять артисти для театрів.

Робітничі факультети є при всіх інститутах (крім мистецьких). Вони мають на цілі приготовляти робітників і селян, що мають малу освіту, до тих „ВУЗ-ів" („Висших Учебних Заведений"), при яких ці факультети засновані.

Сільсько-господарська освіта.

По даним Комісаріяту Народньої Освіти на Рад. Україні істнує тепер 178 сільсько-господарських шкіл, більше у відношенню повоєнного часу на 94, але ці школи находяться в поганому стані, незабезпечені матеріяльно. По пляну НКО. до семи літ сітка сільсько-господарських шкіл має бути так поширена, щоби кожний район (колишня волость) мав свою школу. Щоб ліквідувати господарсько-технічну неосвідомленість серед селян, НКО. проектує заснування зимових господарських курсів для селян, а Держвидатові запропоновано приготовити підручники для цих курсів. Робляться заходи для збільшення числа сільських наймитів в професійних господарських школах і учнів селян у вищих господарських школах, а також до притягнення до господарських шкіл жінок та заснування спеціяльних шкіл жіночого господарства. У Київі проектується заснування Всеукраїнської Сільсько-Господарської Академії.

По широкому світі.

Нота про ґарантійний пакт доручена німецькому урядові стане предметом нарад ради міністрів. Берлінський уряд вишле у вересні дипльоматичних знавців до Льондону для виміни думок зі знавцями англ. та бельгійськими.

Чічерін заявив у Льондоні представникові преси, що СРСР. хоче створити з Китаю зовсім незалежну державу, на демократичних основах. Гарантійний пакт є звернений проти радянської влади, щоби нарушити її добрі взаємини з Німеччиною.

До Марокка виїхали нові французькі підкріплення. Ріфанці нападають на села племен, що симпатизують з французькими військами і спалюють усе майно. Французи гадають, що війна не продовжиться аж до зими, бо Ріфанці будуть раніше розбиті. Паралельно з офензивою на суходолі вітиме блокада у смузі Тангера. Французька ескадра на марокканськім побережю має 6 торпедовців, 7 кораблів і кружляки. Еспанія має 11 кораблів, 5 торпедовців і 2 кружляки. Ця фльота перешкодить Абд-ель-Крімові довозити муніцію та зброю морем.

До Парижа приїхав інкогніто (!) міністр освіти СРСР. і голова „Пролеткульту" народн. комісар Луначарський. Мета подорожі: навязати взаємини з мін-твом освіти у Франції для зближення французьких та російських учених в їх науковій праці.

У Штокгольмі почалась міжнародна конференція в справі регулювання комунікації літаків.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Невдача Кайо в Льондоні.

Це що досі не оголосили висліду переговорів Кайо і Черчілем з причиною ріжних чуток. Є погляд, що конференція не довела взагалі до ніякого висліду. Непорозуміння є в тому, що Англія тепер не хоче акцептувати частинної сплати фр довгів.

Перед упадком франц. уряду.

„Юнайтед Прес" повідомляє, що вашінґтонські політ. кола уважно слідкують переговори Кайо в Льондоні. Сподіються гострої опозиції в фр. парляменті без огляду на вислід льондонських переговорів. Не є виключений упадок французького уряду. Се припізнило би фр.-амер. переговори в справі довгу на необмежений час. Думають, що який не був би фр.-анг. договір, він вплине некорисно на амер.-фр. переговори, бо зменшить платничу спроможність Франції.

Німецькі наради над франц-нотою.

Німецький уряд радив над фр-нотою. До формальної ухвали не прийшло. Висловили погляд, що ніщо не є на перешкоді, щоби Німеччина взяла участь у конференції заключення гар. пакту.

Німецьку відповідь на французьку ноту в справі безпеки мали вислати 26. 8. вечером до Парижа. Текст оголосять зараз після відіслання.

Розправа проти Муравшка.

28. 8. буде в Новгородку розправа проти Муравшка вбійника Багіньского й Вечоркевіча.

Біржа.

Львів, 27. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·12 — 6·18, канад. дол. 5,70 — 6·00, чеські кор. 0·17·50 — 0·18·00, леї 0·02·75 — 0·03·00, франц. франк 0·25·00 — 0·25·50, інвайш. фр. 1·02—1·05, анг. фун 26·50—26·60.

Золото. 20 кор. 23·20—23·50, 20 франк 20·50—21·00; 20 марк. 25·20—25·50; 10 руб. 27·50—27·80.

Срібло. Австр. кор. 0·46·00—0·48·00, 5 австр. 2·45—2·50, фльорени 1·24—1·26, рубль 1·95—2·00, рубель дрібним сріблом 0·93—0·96.

Пшениця краєва ex 1925 24·00 до 25·00, жито галицьке ex 1925 17·25 до 17·75.

ВСІ ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

МАЄ НА СКЛАДІ

Книгарня Ставропигійського Інституту в піднаймі **Українського Педагогічного Т-ва** ЛЬВІВ, Руська 3.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (190) число „Діла" сконфісковано за закінчення економічної статті п. Творидла п. н. „Ціною Голоду".

— **„Свобода"** ч. 35. містить: „Злоти". Не провокуйте народу! — В будній день. — Для кого урожай? — Сон, оповідання Г. Михалюні. — З життя нашої партії. — Засуджені на повені. — Польські маневри. — Що чувати в світі. — Новинки. — Дві свіжі могили. — Кум Грохім говорить. — Живемо довше. — Нові книжки. — Не згинем ми! — Котюгам по заслугам. — Що маємо на продаж? — Правна порада. — Добрі ради.

— **В справі могил українських героїв в Копичинцях.** Дістаємо такого листа: В Копичинцях на загальнім міськім цвинтарі є похоронених багацько українських жовнірів і старшин з часів української війни. Ці могили лежать рядами на новім цвинтарі (від поля) підділеним ровом і стежкою від старого цвинтаря: головно недалеко ліса є найбільше українських гробів з часу останнього українського наступу і відступу за Збруч. Ще два-три роки тому на кожнім гробі був хрестик з написом, хто спочиває в могилі. Та тепер вже ні хрестів ні написів нема, рештки поломаних хрестів лежать то тут то там, а написи зовсім змиті дощом. Ніхто не піклувався цими гробами і через те кревні чи рідня, що тепер приїзжать, щоби відшукати гріб дорогої особи, не знаходять ніякого знаку, лише з сумом і великим болем дивляться на всі занедбані могили і відіздять з жалем до копичинецьких Українців за їх недбальство і лінивство. А ще тому рік чи два могли копичинецькі Українці (є там „Нар. Дім" і багацько українських товариств) бодай списати на якусь папіру по нумерах гробів усіх похоронених там українських вояків, що віддали молоде життя за рідний край. За часом можна би було легко віднайти пошукуваний гріб. Всюди, навіть по селах, люде дбають про такі гроби, відновлюють хрести і написи, а повітове місто Копичинці занедбало таку святу справу. Бодай тепер повинні Копичинці при помочі витягів (записів) з метрики місцевої церкви і спису похоронених жовнірів, що знаходяться в поліції в Копичинцях, зладити список наших гробів а на гробах поставити хрести з написами.

— **Соймова осіння сесія** розпічнеться пленарним засіданням 29. вересня ц. р., а сенат розпічне наради 12. вересня. На черзі сенатських нарад є земельний закон.

— **Генеральний страйк у Варшаві.** З днем 28. ц. м. грозить вибух у Варшаві генерального страйку, якого джерело є конфлікті поміж фабричними робітниками й промисловцями на тлі заробітньої платні. Як відомо, першими застрайкували металюргічні копальні.

— **Арешти комуністів.** В „Дзienniku ludowim" находимо таку нотатку: Наслідком зізнань розстріляного Нафталі Ботвіна, поліція арештувала ученика 8 гімн. класи Умщовайґа, сина властительки кавярні „Музеум" у Львові. Той знову вказав поліції місце, в якому були сховані акти їх організації. Тим сховком був фортепян в кавярні „Музеум". Найдено там бланкети, печатку, касову книжку й листування. Потім відкрито в помешканню студента фільософії Кранца при вул. Пулавського 18. ручну друкарню. Також приловлено трьох людців, що друкували відозву проти розстрілу Ботвіна. Найдено теж багато комуністичної бібули. Загалом арештовано 26 осіб. Є не переважно, як твердить поліція, молодь у віці від 14 до 22 літ „з українських і жидівських сфер". Ці арештування відбулися перед кількома тижнями, але раніш не вільно було подати про це ані слова, дарма, що варшавські газети розписувались про всі ті арешти ad longum et latum. Коли „Діло" подало за Курером Пор." буквальний переклад новинки про находку комуністичної друкарні при вул. Пулавского — сконфісковано нам газету! Щойно вчора дефензива дозволила деяким буковим львівським газетам помістити ці „сенсаційні новости"!...

— **Важне для власників старих австрійських вартісних паперів.** 1) До 1. вересня 1925. р. мають всі посідачі 4-проц. облігацій Заліз. Кароля Людовика з 1890 і 1902. р., а також 5-проц. облігацій Заліз. Альбрехта з р. 1872. і р. 1877. і 4-проц. облігацій Заліз. Альбрехта з р. 1890. і р. 1893. зложити ті облігації до уряду державних позичок (Urząd pożyczek Państwowych) у Варшаві. 2) До дня 1. вересня 1925. р. мають посідачі облігацій Кревих Галицьких позичок з р. 1893, 1904, 1905, 1907 і 1913, а також облігації 4 і пів-проц. Галицької Красової позички з р. 1914. зложити ті облігації в Палаті Скарбовій у Львові, 3) Так само всі облігації, що їх випустили органи Самоврядувань (напр. м. Львів і инш.) мусять злożити ті облігації до дня 1. жовтня 1925. р. у відповідних органах самоврядувань. Одночасно з предложенням всіх тих облігацій (т. 1, 2, 3,) належить залучити: а) докази, що власник був вже громадянином Польщі в день 21. мая 1924. р. і б) докази, що право власности на ті облігації йому дійсно належить. Докази ці можна доповнити аж до часу видання розпорядження про конверсію. Коли хто не предложить на час облігацій і згаданих доказів, буде вважатися, що ті облігації належать австрійським громадянам. Коли папери знаходяться за границею, то треба зголосити ті облігації до польського консуля до дня 1. жовтня 1924. р.

— **Злотий паде, але пашпорт іде в важ,** бо щодня польська преса приносить нові інформації про нову підвишку його ціни та обмеження щодо полекші при виїзді на чужину. Деякі запевчують, бувім-то він має коштувати аж 1000 зол. і вдоволяються покищо скромною сумою 750. Не є виключене, що він може дійти і до 7500, коли золотий не схоче зупинитись.

— **Нова залізниця.** Як повідомляють з Варшави, буде незадовго будуватися залізнична лінія Стоянів-Луцьк. Ця лінія получить Галичину з Волинню. Дня 27. ц. м. має бути оголошений конкурс на поодинокі роботи. Дирекція запевнює, що відтинок залізниці довгий на 36 км. буде скінчений в літі на другий рік. Все це покищо тільки запевнення, а щоб вони сповнилися, треба до цього чесних підприємців, якіб не обкрадали залізниці.

— **Смерть убийника англійського достойника.** В Каїро повішено 24. ц. м. сімох засуджених, які були замішані в справу вбийства англ. намісника в Єгипті сірдара Стіка. Студент Абдуль Гамід, якого запитали перед смертю, чи це правда, що він забив 25 Англійців, відповів гордо: „Не 25 а 35!" Другий засуджений перед екзекуцією зімлів, а коли очунив почав бити всіх довкола себе і кричав: „Нехай живе Заґлюль Паша!" Двох інших до останньої хвилі вперто про свою невинність, а провідник заговірників Ісмаіл Махмуд сказав перед повішенням до ката: „Спішіться, нехай це все вже раз скінчиться". З цього видно, що єгипетські патріоти вміють по геройськи вмирати за свободу своєї окраденої країни. Такі екзекуції, як ось у Єгипті, чи по других окупованих країнах, зроджують тільки месників і будять приспалу національну честь.

— **Дістав полічник, три м'сяці арешту і 10 тисяч злїв кари.** В Ясєах відбувся недавно розправа проти Жида візника Лермана, який смів віддати полічник Румунови проф. Кузі. Візник запитав професора про дорогу, а цей, маючи певні пересуди що до Жидів, дав йому по фізіономії. Лерман не любив довгів і віддав проф. Кузі так, що той аж простягнувся на нерухомій землі. З цього вийшов процес і Лермана засудили на 3 місяці арешту та 10 тисяч злїв гривни.

— **З футрами** новими і старими звертайтеся до одинокої української фірми П. Карпяк, Львів, вул. Куркова 11а. 289 3-8

ПОЗІР Українці Городецького передмістя!

Еже отворений РЕСТОРАН І ВИНАРНЯ **ЯКОВА ДЕФОРТА** вул. Львівських Дітей (ріг пл. Уні Берест.)

Знамените кухня, перекуски і всякі напитки. Спеціяльність! Першорядні італійські вина. Льокаль отвертий до год. 12. в ночи. 261 3—9

Дописи.

Копичинці. (*Прощання пп. Базників.*) Діймаюча втрата навістила копичинецьку землю, яку покинули дир. школи УПТ. п. Базник враз зі своєю дружиною. Чотири літа праці в повіті для школи УПТ. зробили те, що її можна поставити зразком під кожним оглядом чи не для всіх наших шкіл в краю. Хто навіть не цікавився ближше школою, бачучи як радо дітвора йшла до школи мов на забаву, а карою для неї було опустити науку, той мусів зустрічатися і подумати, що провід школи УПТ. добув щось більше ніж инші школи. Певно, що заслуга тут учительського збору, спеціально п. Базникової, яко шкільна дітвора вважала своєю другою матірю. Не диво отже, що 14. серпня місцевий гурток громадян незвичайно щиро і сердечно прощав пп. Базників. Бо понесла втрату не тільки школа УПТ., але стратила одного з гарнійших робітників філія „Просвіти", стратив свого приятеля і робітника Повітовий Союз кооператив, стратила Учит. Взаімна Поміч одного з чільних членів, учительство повіта визначну педагогічну силу а Союз Українок свого першого члена і основателя в особі п. Базникової. Прощаючи, дякували поодинокі бесідники за працю і труди, які обоє положили для нашого повіту. На другий день окрім громадян вийшла до поїзду і шкільна дітвора та дехто з батьків. Діти з цвітами, які пручили відїжджаючим, зібрались в гуртик і ревними слізьми прощали своїх учителів. Не міг стриматися від сліз дир. Базник, який напоминав дітей шанувати старших, батьків, учителів, і йти в життю так, як їх учили в школі. Настрій дітей перенісся і на старших. Перед кожним ставала незавидна доля нашого учительства, незавидна доля нашого шкільництва. Нехай доказ сердечности і щирости під громадянства Копичинчини буде відїжджаючим тою підбадьоруючою силою в їх дальшій життєвій боротьбі. І. П.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич.
Чотвків, Сала „Сокола":
29. VIII. „Сатана"
30. VIII. „Маруся Богуславка"
Копичинці: „Народн. Дім".
27. VIII. „Він"
28. VIII. „Маруся Богуславка" 131 19—?
До Театру потрібні тенори і сопрани.

Український Хор Котка.
Пятниця 28. VIII. Надвірна.
Четвер 27. VIII. Биткїв. 115 19—?

Управа дівочої гімназії УПТ. в Станиславові (вул. Липова 80) подає до відома, що 1) додаткові вступні іспити до кляс II—VII. в днях 29. і 31. серпня ц. р., 2) поправки 31. серпня, 3) вступні іспити до I. (першої) кляси 31. серпня, 4) вписи щодня (від 20. серпня). — Н. ДАНИШ. 221 3—3

Додаткові вписи до хлопячої школи ім. Т. Шевченка УПТ. ул. Мохнацького ч. 12 у Львові відбудуться в днях 31. 8. і 1. 9. від год. 10—12 і 3—6. Початок року 2. 9. ц. р. — *Управа школи.*

З гімназії СС. Василіянок у Львові. Початок шкільного року дня 1. вересня. Ученині являться в 9 год. рано в гімназії, відки підуть до церкви на інавґураційне богослужения. Вписи до всіх кляс 31. серпня і 1. вересня. Вступні іспити до I. кл. дня 1. вересня в год. 10 рано. Вступні іспити до висших кляс II—VII. дня 3. вересня. — *Управа.*

З української прив. гімназії в Чортковї. Вписи до гімназії відбудуться 27. і 28. серпня. Поправки і вступні іспити до кляс II—V 29. серпня. Вступні іспити до I. кляси і до приг. кляси 31. серпня. — *Управа Гімназії.* 208 1—1

В приватній гімназії УПТ. в Городенці відбудуться вступні іспити до кл. I—IV. додаткові вписи й поправки в днях 29—31. серпня і 1. вересня ц. р. — ІМ. БАРАНИК, управитель. 282 3—3

Дрібні оголошення.

КООПЕРАТОР Придніпрянець, бувший завідуючий торговим підвідділом в „Дніпросоюзі" — шукає якоїбудь роботи по кооперації в Галичині. Ласкаві зголошення Д-р Гірняк, вул. Лелевеля, ч. б. Тернопіль. 1—1

ВУГОЛЬ ГОРІШНОШЛЕСЬКИЙ, пріма вагонами для В. Отців, Управ шкіл, Кооператив на тримісячний вексельний кредит доставляє „Ергон" Львів ул. Словацького ч. 14. 300 1—1

ПОШУКУЮ від 1. IX. на шкільний рік умебльованої чистої кімнати в стрийській дільниці або в середмістю. Зголошення з условями слати до Редакції під „Дільниця". 305 1—2

ДВОХ учнів найде мешкання з харчем, Львів вул. Ставова 29. I. п. Кушнірик. 306 1—1

ВП. АДВОКАТАМ, нотарям і всяким установам даймо українські або українсько-польські **машини до писання** на догідних умовах. „Ергон" Львів, ул. Словацького ч. 14. 300а) 1—1

МЕШКАННЯ з харчем для учеників або учениць, Львів вул. Хмельовського 7, II. п. дверї 10. 301 1—1

ПРИЙМУ 2—3 учнів з висших кляс гімназійних з інтелігентної родини. Львів, Лісова, вул. Блонна 24. 238 1—1

УЧИТЕЛЬ, літ 42, оженився з пристійною, інтелігентною, лагідної вдачі вавною або безплітною вдовою. Зголошення по можности з фотографією слати до Адміністрації „Діла" до 10. вересня для „Учителя". 284 3—3

СТАНЦІЯ для учеників низшої гімназії. Зголошення до Адміністрації під „Педагог". 288 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Найдешевші та найкращі книжки

які повинні бути в кождій українській хаті:

А. Чайківського **На уходах** 2 томи 3·—
Д. Мордовця **Гетьман Мазепа** 2 т. 3·—
П. Куліша **Чорна рада**, хроніка 1·50
М. Гоголя **Тарас Бульба** з образ. 1·50
М. Ордынцева **Запорожці в Сараґоссі** 1·50
А. Чайківського **Віддячилася** 1·50
А. Чайківського **За сестрою** з образ. 1·—
Куприна **Суламіт** 1·—
Опільського **Ідуть на вас** 1·60

Хто надішле 15 зл. одержує всї ті книжки оплатно. Друкується дуже цікава повість про Махна в 2 томах, *К. Полїщука* **Гуляйпільський батько** в цїні 2 зл. — Можна вже її також замовляти на адресу: **О. Кузьма Коломия**, Євшеницька ч. 7. 602 3—3

Перьмуттева Ультрамарина є найкращою і найвидатнійшою краскою до білля, ванна і малювання. Спеціяльна ультрамарина для цукроварень і текстильних фабрик.

Фабрика ультрамарини
Х. ПЕРЬМУТТЕР
ЛЬВІВ—ЗНЕСІННЯ,
190 бюро: вул. Сонечна 26. 3-10

Відозва.

Хто з Вп. Майстрів (у Львові, Перемишлі, Тернополі, Ставславові, Коломиї, Стрию і пп.) схоче принати хлопця на науку у своїм ремеслі, сповнити патріотичне діло, придбанням нашій суспільности, свідомих своєї ціли горожан, допомогти, щоби проникнув на нашій землі, перейшов в наші руки, а своїм людям дати можність здобуття хліба, буде ласкавий зголоситись письменно до Н. Левинського, учителя в Павлокомі, п. Дрогобич. Маю кільканайцять хлопців та бажав би, щоби кожний з них вчився иншого ремесла. На науку ремесла висилаю старших і здібних хлопців, щоби майстри не мали з ними багато клопоту при навчанню, а мали деяку користь в часі їх науки, та щоби вийшли з них колись добрі і розумні ремісники та свідомі горожане. 299 1—1

МАҐАЗИН ФУТЕР
Е. СОЛІК ФЛЬОРІЯНА СОЛІКА
— — вдова. — —
302 ЛЬВІВ, СОБІСКОГО ч. 4. 1—16
поручає найновіші футра, найдішої якости, по умірковапих цінах — услівя догідні.

ПОЗІР ГОСПОДАРІ!

Готуйте свої сирівці? — Памятайте, що найкориснійше можна вимінити **з доплатою і без доплати**, тільки у

Селянській Ткальні „ВОЛОКНО"
ЛЬВІВ, вул. Замарстинівська 36. (біля залізничого шкарпу).

Маємо рівні полотна, обруси, рушники, насипи, хустки, шайги і сукно.
Жадайте прібок і цінників — вишлемо даром. Приймаємо агентів на корисних умовах. 304 1—1

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 192 (10.575). Львів, неділя 30. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шп. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Важкий спомин.

31. VIII. 1919 — 31. VIII. 1925.

Це був найкращий день в історії Галичини: коли її сини, втративши свої низенькі рідні хати, підійшли з гаслом волі під хороми Золотоверхого. Це був величний момент, коли вулицями Києва розлягся гомін від рівної ходи стройних рядів Галицької Армії. Це було свято, яке, здавалось, достойно завершить чергу великих національних свят, стільки разів видзвонюваних дзвонами Софійської дзвінниці.

Здавалось, що буде найкращим днем Галичини той день, у якому поява втомлених але щасливих постатей галицьких вояків на вулицях столиці Соборної України засвідчить в обличчі історії про величенську творчу силу маленької країни у стіп Карпат, у південно-східному куті непроглядних українських земель, та про грандіозну енергію її уроженців. Здавалось, що день 31. серпня 1919 року буде днем слави, здвигненої не словами, деклараціями й маніфестами, а дужим поривом могутнього діла.

Вийшло инакше. Поки сумерк наляг, день тріюмфу став одною із найприкрійших дат в історії України. Ніщо у світі не є таке болюче, як непорозуміння, що довело до трагічних наслідків. Того, що сталося у Київі в дні 31. серпня 1919 року, не можна назвати инакше, як одним великим, страшним, вагітливим у ще страшчійші далекосяглі наслідки, непорозумінням. Непорозумінням було допущення московських військ у центр здобутої української столиці, непорозумінням була стрілянина на майдані біля київської міської Думи, ще болючійшим непорозумінням була угода ген. Кравса з ген. Бредовим, яка Київ, визволений українськими національними військами з під червоної влади, віддавала під прапором військової аполітичности під кормигу російському чорносотенству.

Та булоб грубою помилкою вважати випадковістю все те, що сталося у тих історичних днях. Цілий воєнний похід на Київ, вирішений всупереч поглядам військових фаховців, був теж непорозумінням, — влеж і постанова того походу й усі пізнійші події на київському терені були явищами, що зродились з атмосфери, яка тяжіла на всій українській революції: це була атмосфера доривочної політики на коротку мету, веденої людьми, з яких кожний мав свою окрему думку, що про неї не знали найблизші, а то й густо-часто сам не засував собі докладно чого хоче й куди змагає.

Похід на Київ був актом політичної романтики, яка побідила над світоглядом політичного реалізму, що радив здобувати Одесу. Романтика у політиці ніколи не виграє. Але й не виграє така короткозора й опортуністична тверезість, яка ось і проявилась у відношенні командування київської групи Галицької Армії до денікінських військ. Зуміти найти звязкову посередню лінію поміж імперативами національного ідеалізму та вимогами дійсности є саме завданням реальної національної політики.

День 31. серпня 1919 р. був одним із тих днів, які коштували нас найдорозше у пізнаванні власним досвідом правд давно відомих. Це був важкий день і важким є спогад про нього.

І. К-н.

„Нова ера" в шкільництві.

II.

Викочуючи „закон" львівського „Слова Польского" (бо тут беруть свій початок всі „кресові закони"), міністерство освіти 18. липня ц. р. видало розпорядок про ліквідацію 4-ох українських гімназій (2-ох у Львові, одної й одинокої в Перемишлі та одної й одинокої в Тернополі) шляхом злиття з відповідними польськими гімназіями. І хоч той розпорядок виданий півтора місяця тому назад, то все таки його держано у великій тайні. Наділюючи такими великими благодатями український народ, дбайливий міністер освіти всетаки не хотів, щоби про цю благодать скорше довідалося українське громадянство. Аж в останніх днях згаданий розпорядок став відомий з обіжника львівської Кураторії, означеного датою 18. серпня 1925.

Якаж суть цього обіжника, чи радше розпорядку міністерства освіти?

Головне заведення української гімназії у Львові ступнево, починаючи з I. класи, має бути злучене з польською IV-ою гімназією Ім. Длуґоша, філія тогож заведення з II-ою польською (до війни німецькою) гімназією. Перемиська українська гімназія має бути злучена з II-гою польською гімназією на Засяні, а тернопільська українська гімназія з I-шою польською гімназією в Тернополі.

Закон з 31. липня 1924, „що заключує деякі постанови про організацію шкільництва", каже, що злука окремих гімназій (польських і українських) в двоязичні повинна відбутися в „міру можности". Иншими словами: ця злука вимагає в першу чергу рестринкції учнів в українських гімназіях. І справді це зменшення учнів переводиться всіми можливими засобами, щоби тільки осягнути „можність" псевдо-утраквізації, а радше — що вірнійше! — польонізації. Найважче йшла справа з перемиською гімназією, яка з огляду на свою занадто велику кількість учнів ніяк не підходила під стрихулець законної можности. Але від чого неврівнана помисловість урядових чинників? Хібаж не можна найти там „комунізму" й инших протидержавних небезпек. Тому негайно дефензивники винайшли „комуніам" у вищих клясах і гімназію відповідно перечищено. Та так можна було розправитися тільки зі старшими учнями. „Комуніаму" не можна було прикласти до тих, що ще гімназії не бачили у вічі, що тільки готовилися складати вступний іспит до I. класи. Одначе й тут визначна інтеліґенція й помисловість не завела. Попросту оголошено розпорядок, яким обмежено приниманя учнів до гімназії з багатьох повітів середущої Галичини. Ось так створено „можність" для ліквідації української гімназії в Перемишлі. Так відбувалися підготування до „утраквізації".

Як-жеж по суті представляється ця „утраквізація", як в практиці має виглядати „принціп годження і лучення", яке є відношення навчання в мові українській і польській? Отже в I. класі вчитимуть по українськи: релігії (для гр.-католиків), української мови, латинської мови, рисунків і гімнастики, разом 15 годин тижнево, по польськи вчитимуть: релігії (для римо-католиків), польської мови, історії, географії, математики й природи — разом 17 годин. В обох мовах, себто на ділі в польській мові вчитимуть письма (каліграфії) й співу. Щож до характеру предметів, то на українську мову (очевидно крім предмету самої української мови) припадають самі мертві предмети, які мають підрядне значіння в формуванні світогляду учня, а на польську мову самі живі, образуючі. Ясно, що в такому укладі предметів тут навіть важко говорити про утраквізацію, тільки слід висловлюватися яснійше, а саме слід говорити про польонізацію. Очевидно, процес польонізації не відбувається шляхом переміни українських гімназій на польські, тільки шляхом ступневої ліквідації, якої вислід буде такий, що ніби то злучені польські заведення залишаться, а українські зникнуть.

Що так справді мається справа, переконує нас кінцевий уступ кураторського обіжника. А саме там читаємо: „Dyrekcja (гімназії) poda to rozporządzenie do wiadomości uczniów i rodziców ad *b*) *d*) *f*) *h*) i zachęci ich, aby się wpisali do klasy utrakwistycznej. Gdyby mimo to część uczniów, którzy wpisali się do klasy I., nie chciała zapisać się do klasy utrakwistycznej, należy ich utrzymać w ewidencji i donieść jak najrychlej Kuratorjum, które wtedy wyda ewentualne dalsze zarządzenia."

Ті заведення ad b) d) f) h) — то IV. гімназія у Львові, II. гімназія у Львові, II. гімназія в Перемишлі і I. гімназія в Тернополі. Учням тих гімназій і їх родичам слід подати той розпорядок до відома і слід їх заохочувати, щоби вписалися до утраквістичної класи. Очевидно, якщо вони не схочуть піти на бездумний, противний педагогічним законам утракізм, то будуть вчитися в польській класі, а не псевдо-утраквістичній. Учень польської народности, чи його батько має право вибору, але учень української народности і його батько такого вибору не мають. Вони не сміють мати школи в рідній мові, не сміють розвивати своєї культури, вони не сміють мать власної думки, бож за них думає п. Грабські, п. Ґломбіньскі, п. Прушиньскі і їм подібні. Вони найкраще знають, що Українцям треба і який шлях і які засоби до освіти є найвідповіднійші і найпевнійші для українського молодого покоління. Так мається справа. І чиж не гарно говорить польська конституція (в арт. 96), що „всі горожане є рівні супроти права". Щира правда. Тільки треба порівняти право для польських дітей та їх батьків і право для українських дітей і їх батьків. А злобні люде дивуються, що мін. Скшиньскі співає пеани польській либеральній конституції в Женеві.

Поляки Українці м. Львова!

В неділю 30. ц. м. в 12. год. в полудне відбудеться

в салі ЛИСЕНКА

при вул. Шашкевича ч. 5.

ВІЧЕ

в справі ліквідації І. кляси українських гімназій.

Явіться громадно для обговорення цієї преважної справи.

Народня Організація м. Львова.

Не забувайте, що відбудова тому **„ПРОСВІТИ" вимагає великих коштів. Присилайте хоч би найменші датки** чеками „Просвіти". 302 2—3

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 619/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 188 (10.567) z dnia 25. sierpnia 1925. pod tytułem: 1) „Mussolini inicjator pidczynennia Schidnoi Halyczyan Polszczi" w ustępie od słów: i przyczyniwszia... aż do końca tego artykułu, 2) W art. pt. „Profesorski metamorfozy" w ustępach między słowami: a) na cenzuru... a: Mynuw rik, b) sylno perekonujuczyj... a: Cej małyj epizod i c) Cej małyj epizod... a: nahaduje nam. 3) W art. pt. „Posmertni zhadky" w ustępach między słowami: a) Komandi w Czortkowi... a: wże 1-nho sicznia 1919. b) u polśkii połon... a: Rerenesenyj do Łancuta, c) korotko pered smertiju... a: Otiak widijszow zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonaną dnia 24. sierpnia 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazemwydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p, Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 25. sierpnia 1925. r.

Niewiadomski

Загрожені основи демократії.

Погляд Льойда Джорджа про диктатуру.

Останні події внутрішнього англійського життя спонукали бувш. англійського премієра Льойда Джорджа, до загальних міркувань на тему загроженої демократії в Европі. Льойд Джордж стверджує сумний, на його думку, факт, що основи демократії в одних державах, таких як С. Р. С. Р., Італія та Еспанія, зовсім знищені, в инших як Німеччина та Анґлія, поважно захитані.

Англія, яку він уважає країною зразкового демократичного ладу, зазнала дуже різкого удару при останній полагоді вуглевого страйку, коли „уряд, з величезною парляментською більшістю, мусів зігнутись під маневрами робітництва. Міністерство, в якого руші тремтить скіптр, коли воно стає проти секретаря робітничої організації, що виступає з погрозами страйку, мусить невідхильно втратити на своїй повазі. Ось причина, чому скрізь у моїй батьківщині парляментаризму, мущини та жіноцтво критикують парляментарні інституції і дискутують над тим, чим би його заступити".

Найгірше, на думку Л. Джорджа те, що боротьба з організованими вуглекопами на цьому не скінчиться. Робітнича організація підбадьорена успіхами прямуватиме до повної перебудови організації копальняного промислу. „А це причинилось до більшого підкопання парляментаризму та британської демократії, ніж кількалітня агітація комуністів. Нарід питається, чи врешті-решт демократія не є страшенним обдурюванням людей (bluff)."

Другою журбою англійського уряду є криза залізничої організації. Залізничі товариства заявляють, що вони не можуть далі вести своєї праці, коли або не підвисшать цін на залізницях або не знижать заробітної платн працюючих. Перша перспектива влучає в англійську горговлю, друга в робітників, які вже готові відповісти на це страйком. Голова союзу залізничних служачих вже заявив, що цього року будемо бачити один з найбільших боїв в історії залізничого руху, а цей бій буде найбільше завзятим, неприєдняним і найбільш розпучним з усіх, які вели до цього часу залізничники". Рік роковин винаходу залізниці не принесе Анґлії приємної події. Уряд буде приневолений або звести боротьбу з великанським страйком або знову згодитись, як при полагоді страйку вуглекопів, на державну допомогу для вдержання тимчасової рівноваги.

Льойд Джордж глядить на ці конфлікти песимістичним зором. Він стоїть на становищі, що уряд мусить мати сміливість піти на вітвеву боротьбу, до якої треба втягнути всю суспільність, або підготовляє прихід „совєтизації". Є ще один вихід: фашистівська диктатура. Та діло в цьому, як висловляється дипльоматично Льойд Джордж: чи можна надіятись на рішучий та мудрий провід, себто чи є кандидати на диктатора у добі такого непевного перевороту. Може трапитись так, що всі люде з досвідом та сміливі опиняться у таборі революціонерів, а маса конституційної армії буде нерішена та непевна. А тоді не можна передбачити дальшого ходу подій.

„Вся Европа — чуємо на це відповідь — мусить перейти вогняну пробу демократії... Одною з великих наук війни, яка вийшла наяву, у боротьбі між автократією та демократією, це та, що демократія визвіла себе більше видержним і багатшим в ідеї борцем, ніж автократія, і що перемога лишилась на боці першої. Автократичні держави Росія, Німеччина, Австро-Угорщина та Туреччина у боротьбі, що охопила всю землю, впали, а демократії Англії, Франції, Італії та Злученних Держав святкували свій тріюмф".

Довго істнував хибний погляд, доказує Л. Джордж, буцім-то під час війни абсолютизм стоїть вище як народня влада, тому, що він може швидше перевести концентрацію всіх сил, завести залізну дисципліну і швидше рішати. Так було в добі наємних армій, а не тоді, коли армією став увесь народ. „Тоді треба вже системи, яка користується великим досвідом як треба володіти масою, очаровати її, порвати, підтримувати в настрою. Великі автократи не виховали провідників для цієї найвищої мети, тому, що в мирній добі такі прикмети видавались їм саме небезпекою для автократії... Чи можливе, щоби демократія перемогла у війні, зазнала невдачі у трудношах миру? Покищо Европа відповіла, що так, але остаточного рішення нема ще ніде, навіть в Італії. В Европі мусить нині демократія виявити своє мистецтво у трагічнім становищі, в яке попали нації по війні, а за яке в першій мірі є відповідальною саме автократія".

Трудноші виходу з того становища добачує Л. Джордж в ускладненні партійної системи, яке припиняє розвязку кожної поважнійшої справи тим, що параліжує одноцільний процес волі, спрямований в одним напрямку і не дозволяє вибрати справді компетентних, відповідних людей.

Такі суперечности зясовані великим дипльоматом розясняють подекуди успіхи диктатури. Одиниці, які в силі були загіпнотизувати маси своєю індивідуальністю — Ленін або Муссоліні — вели всю державу своєю волею, так само як колись царські самодержці або Вільгельм II., який не нехтував, для свого добра, зовнішними формами парляментаризму. Організм демократії знесилений тим, що великі справи, які вирішуються на арені парляментів можуть найти своєчасну та дошільну розвязку, коли один керманич держави в силі згуртувати довкола себе велику більшість, сильно зєднану. Всі инші засоби демократичного правління є оманою демократії, а цей єдиний шлях повний засідок та прикрих несподіванок, тому, що великі стихійні катастрофи в році всесвітньої війни розбивають наймогутнійші партії на слабі, розєднані групи та гуртки.

Найбільший вибір блаватних товарів на осінний та зимовий 1927 сезон поручає фірма 8-100
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

Німеччина вручили ноту.

Нарешті німецький мін. закорд. справ Штреземан одержав від союзних держав відповідь на ноту в справі гарантійного пакту. Від 20. липня, дня висилання німецької ноти, минуло чимало часу, а проте реальна розвязка питань, не є покищо темою цієї ноти.

Французький уряд стверджує з вдоволенням, що Німеччина не домагається зміни версайського договору за ціну підписання собою гарантійного пакту. Це саме торкається справи Надренщини, яка є передбачена статтями останнього мирового договору.

У французькій ноті висловлено жаль, що Німеччина домагається спершу деяких розяснень щодо свого становища в Лізі, заки до неї вступить. Такі бажання, як довго Німеччина до Ліги не ввійшла, не можуть мати характеру домагань. Німеччина може вступити до Ліги тільки на рівних правах з иншими державами. Тільки рівні права можуть стати підставою взаїмної забезпеки.

Щодо т. зв. договорів арбітражу між поодинокими народами, то такі договори мусять охоплювати всі спірні питання між даними народами, инакше лишуть надто багато можливости для воєнного конфлікту. Франція хоче, щоби всяку можливість сили при конфліктах двох держав виключити завцалегідь, і тому настоює на такій редакції гарантійного пакту, щоби всякі однобічні інтерпретації: хто є нападаючим? — щезали. Вона вірить, що при добрій волі, при спільній виміні думок, можна випрацювати такий текст.

З огляду на те, що преса не подає ще оригінального тексту згаданої ноти, а тільки переповідає її, коментарі до цієї ноти є досить неясні. Французький уряд сам застерігається проти того, щоби робити висновки про його наміри на підставі мертвої букви дипльоматичної ноти і тому спільно з иншими союзними урядами вважає вказаним скликати хутко конференцію правних знавців з закорд. міністр. Франції, Англії, Німеччини та Бельгії. Тоді представники Німеччини зможуть точнійше познайомитись з правно-технічними по-

ЄВГЕН ЯВОРОВСЬКИЙ.

Похід на Київ.

Один тиждень із офіціяльного дневника „Начальної Команди Галицької Армії".

З нагоди шостих роковин здобуття і заняття Києва українськими військами, головно геройською Галицькою Армією, я позволю собі навести майже без змін уривки з „Дневника Начальної Команди Гал. Армії", що у мене під руками, уступи, що відносяться до походу на Київ. Чи ті уривки та чи взагалі цілий урядовий „Дневник Начальної Команди Гал. Армії" відповідає в детайлях обективній правді, чи може події і факти, перебуті на фронті, дістались у дещо змодифікованій а то й перекрученій формі, це можна було би провірити, як би своє слово сказали свідки подій усіх частин, що про них пишеться у тому дневнику. На всякий випадок: на його основі можна написати хоча приблизно вірну історію рухів і боїв Гал. Армії, а крім того у тому дневнику є сила вихідних точок для зясування собі хмильних революційних настроїв українського наддніпрянського населення літом 1919 року й поглядів, пануючих у висших військових колах Галицької Армії. І тому вартість цього дневника є просто неоцінена.

„26. VIII. 1919. р. 8-ма бригада викинула сьогодні ворога з Василькова, куди ввійшов один полк і частини повстанців. Ворог держить лінію: Велика Бугаївка-Крушинка-Янковичі-Маркелівка-Глеваха-Будаївка-Боярка. Сила невідома.

Штаб Головного Отамана наказує II-ому корпусові як найблизшу мету захоплення Коростеня, в якій то цілі підчинає групу С. С. Начальній Команді. З II-ого корпусу і групи С. С-ів творить Начальна Команда (ч. оп. 5053) армійську групу полковника Вольфа, якої завданням захоплення вузла Коростеня, улекшення та забезпечення через те походу середної групи на Київ, до чого рішилася Нач. Команда.

У тій цілі заряджено на завтра ось таку „групіровку" (ч. оп. 5054).

III. корпус в районі Мотовилівка-Плісецьке-Васильків. Штаб у Хвастові.

Запоріжські групи можливо двома дивізіями в районі Гребенки-Фастівця, одна в районі Білої Церкви. Білу Церкву — удержати за всяку ціну.

I-ий корпус по одній бригаді Хвастів-Дідовшина та Брусилів.

Так угруповані частини підчиняються генералові Кравсові, вони творять армійську групу ген. Кравса, якої мета захоплення Києва.

9-ту бригаду полишається у Бердичеві як армійський запас.

Запоріжська група (6-та дивізія) звела сьогодні горячий бій з наступаючим на Білу Церкву ворогом. Цивільне населення стануло по стороні большевиків. У вуличній боротьбі побідили частини 6-тої дивізії, підпомагаці відділами от. Зеленого. Здобуто три панцирні поїзди.

27. VIII. Група ген. Кравса. Штаб — Хвастів.

I-ий корпус осягнув сьогодні слідуючу групіровку: штаб перейшов сьогодні до Хвастова, 5-та бригада — Хвастів; 6-та бригада — Дідівщина — Бульшка; 10-та Бригада — Брусилів.

Запоріжська група має осягнути сьогодні двома дивізіями Гребенку-Хвастівець, одна дивізія у Білій Церкві. III-тий корпус: 8-ма бригада в районі Мале Плісецьке — стація Васильків, 2 га бригада — Васильків. Обі згадані бригади творять групу отамана Виметаля. 9-та бригада у Бердичеві — армійський запас.

Боєвих подій на фронті групи ген. Кравса не було.

Група полк. Вольфа: Група С. С. у постійному боєвому контакті з ворогом; ворог був учора відкинений у районі Новгороду Волинського на Бараші. Група С. С. стоїть на лінії Курне-Тетюрка-Гута Деканка.

14-тий полк 7-ої бригади захопив містечко Коростишів, відкинув при кривавих ворожих втратах большевиків та захопив дещо добичі. У Коростишеві прилучилися до полку повстанці Соколовського.

Черників занято також частинами II-ого корпусу. Група висилає завтра 7-му бригаду і половину 3-тої під командою полк. Бізанца на Коростень, друга половина 3-тої бригади веде допомогу в акціях групи С. С., 4-та бригада остане у Житомирі.

Групі ген. Кравса видано загальні директиви для наступу на Київ (ч. оп. 5075): наступати з браву рою, ввести у ворога замішання. Частини повстанців підчинити собі. З політичних причин бажаним, щоби й наддніпрянські частини брали участь у захопленні міста. Уникати великого натовпу військ у самому місті, рішуче здусити всякі провокаційні, виказуючі охоту до погромів, елементи.

28. VIII. Група полк. Вольфа: Група С. С. у дуже важкому становищі супроти Поляків. Вчора підчас наступу групи на Бариш заняли Поляки Новгород Волинський, захопили там наші обози і ремонтні комісії. Сьогодні займає група передніми відділами перехід на річці Теня, головні сили готуються до завтрішнього наступу. Штаб у Старому Майдані.

Війська групи дуже перетомлені, група просить витягнення її у резерву.

Частини II-ого корпуса (група полк. Бізанца) зачали скорим ходом похід на північ. Група полк. Бізанца займає сьогодні чотирма куріями і двома батеріями район Турчинка; 3-та бригада займає район Новопіль-Грушки, передні сторожі Горостки, 4-та бригада остає у Житомірі.

Група ген. Кравса:

На сьогодні заряджено групіровку частин для завтрішнього загального наступу на Київ.

Групуються:

I-ший корпус, gros кавалерійської бригади: Михайлівка, 10-та бригада Мотижин-Копилів. Вона остається там як запас армейської групи а

глядами союзних держав у справі загальної забезпеки. По цій підготовчій праці скличуть шойно конференцію міністрів закорд. справ згаданих держав.

По широкому світі.

Сіоністичний конґрес у Відні, який скінчиться в неділю, радив на останнім засіданні над вотум довіря для політичної екзекутиви, яка його одержала більшістю голосів. Ліві партії стримались при голосуванні. Провід конгресу полишиться на майбутнє в Льондоні. Часть виконавчого комітету на далі сидітиме в Палестині, а також перенесуть туди дирекцію національного фонду. Вайцман і Соколов залишуться на своїх становищах.

Новий комісар Палестини льорд Плямер приїхав до Єрусалиму. У привітній промові промовчав політичні питання. Палата його на Оливній Горі була прибрана прапорами всіх держав, з виїмком держав переможених.

У справі воєнних довгів Франції англійський уряд подав французькому остаточну пропозицію сплатити свій довг у 62 річних ратах по 12 і пів мільонів фунтів. Франц. мін. фінансів, Кайо, сподіється, що в цій справі дійде до порозуміння.

На митову конференцію в Пекіні згодились вислати своїх делегатів, на пропозицію китайського уряду, Зединені Держави та Англія. Конференція почнеться 26. вересня.

У. С. Р. Р.

Поширення народньої освіти.

По плану центральних установ число народніх шкіл в 1925/5 шкільному році має бути збільшене з 16.600 до 29.200. Загальна сума коштів, що їх проєктується видати в 1925/5 р. на народню освіту, творитиме 93,600.000 карб., проти 37.900.000 карб. минулого року.

Українські театри.

Крім існуючих українських державних театрів у Київі, Полтаві, Харкові й Катеринославі, має бути заснований ще один український театр в Одесі, а в Харкові має бути заснований український оперний театр.

Київський Музей Революції.

В Київі засновано Музей Революції, в якому збиратоться документи і памятки революційних рухів на Україні, починаючи від XVII. століття і кінчаючи останньою революцією та дальшими фазами економічного і політичного розвитку країни.

На Україні бракує цукру.

Колись Україна годувала своїм цукром цілу Росію і ще вивозила багато за кордон, а тепер мусить сама його за кордоном купувати, а ціна цукру тепер два рази вища, як була перед революцією. За кордоном закуплено 11 мільонів пудів цукру, але достава його з закордону спізнилася і по всій Україні відчувається гостра недостача цукру та підвищення ціни на нього. Одночасно в радянських часописах можна часто здибати самохвальні дописи й замітки про незвичайні успіхи відбудови цукрової промисловости!

До Повітових Комітетів допомоги „Голодному селу".

Деякі Повітові Комітети прислали досі тільки частинне звідомлення про розділ допомоги, призначеної нами в збіжжу чи в грошах для їхніх повітів.

Два рази пригадували ми окремими письмами необхідність доповнити згадані звідомлення. І все таки Краєвий Комітет не одержав всіх потрібних доповнень.

Тому ще раз отсею дорогою закликаємо Повітові Комітети: в Городку ягай., Долині, Дрогобичі, Калуші, Коломиї, Перемишлі, Рудках, Самборі (з Старим Самбором), Станиславові, Стрию, Сяноці, Турці (з Боринею) виконати наше домагання найдальше до 15. вересня н.р.

Якщо до цього часу Краєвий Комітет не дістане з наведених місцевостей доповнень про розділ допомог, буде в примусовому положенні вислати туди свойого делегата. Це, очевидно, наразило би Краєвий Комітет на зайві видатки. Тому Краєвий Комітет в цім випадку мусів би недбайливих подати до публичного відома.

Зазначуємо, що мусимо мати докладний спис: хто в даній місцевости і як високу дістав допомогу.

Потрібуємо цих даних до виготовлення докладного звідомлення про допомогову акцію в н. році.

Львів, 28. серпня 1925.

За Краєвий Комітет допомоги „Голодному селу".

Д-р Д. Левицький. В. Целевич.

Димісія премєра Ґрабського?

Поголоски про недалеке уступлення премера Ґрабского спонукали його до офіціяльної заяви, що всі ці поголоски не відповідають правді, та що він від часу, коли розпочав санацію фінансів не думав уступати й тепер про це не думає. Премєр Ґрабскі вважає, що його димісія саме в нинішний критичний господарський момент Польщі, могла ще погіршити ситуацію і тому теж вказує на спекулянтські кола та ворожі Польщі заграничні чинники, як на джерело вісток про його димісію. — Не вважаючи на таку категоричну заяву, варшавські газети не вгавають у настирливому запевнюванні про швидку кризу польського кабінету, при чому як наслідника прем. Грабского називають військового мін. Сікорского.

Новий станиславівський воєвода.

Розпорядженням президента Войцеховского звільнено нинішнього станиславівського воєводу Юрисдовского з посади й іменовано воєводою дотеперішнього заст. воєв. Де-Льож.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Прем. Ґрабскі про. фін положення.

Прем. Грабскі заявив журналістам, щокріза зол. є з причини зірвання екон. взаємин із Німеччиною. Нема чого боятися за майбутнє золотого. Вересень може буги тяжкий, в жовтні буде лекше, а в падолисті і грудні вже й рівновага.

Німеччина й французька нота.

Німецький кабінет рішив прийняти устне офіціяльне запрошення франц. посла на конференцію фаховців, яка відбудеться у Льондоні. Німецьким делєгатом буде міністр. директор Гавс. Англійський делєгат, який виїхав до Женеви, отримав відклик, з дорученням взяти участь у льондонських нарадах. Конференція почнеться в понеділок. На пропозицію скликання конференції міністрів заграничних справ Франції, Англії, Німеччини й Бельгії — Німеччина ще не відповіла. Одною із перешкод перевести таку конференцію у першій половині вересня є відпуск канцлєра Лютра.

Щодо становища Німеччини до переданої їй франц. ноти, то бюро Вольфа зазначує погляд міродатних нім. кол, що Німеччина знайшовшись у Лізі Націй, мусить висунути як актуальну справу питання загального розброєння та справедливого приділення Німеччині мандату над деякими заморськими кольоніями. Німеччина не хоче нарушувати статута Ліги Н.; вона домагалась вступу до Ліги вже у Версалі, але тоді не допустили її. Німеччина хоче полагодити свій вступ до Ліги з Лігою, але сподіється допомоги в цій справі з боку аліянтів. — Відповідь на французьку ноту буде оголошена в суботу.

Відкликання пос. Войкова?

„Жечпосполіта" повідомляє, що рад. посол у Варшаві Войков буде відкликаний. В колах інтернаціонала невдоволені, що В. не вмів перешкодити розстрілови Гібнера.

Процес Мурашка відложений.

В Новгородку розпочався процес убивця Багіньского і Вечоркевіча, поліцієнта Мурашка. На розправі є присутній делєгат м-ства справедливости, прокуратор окружного суду у Варшаві, Казимир Рудніцкі. Боронять Мурашка варшавські адвокати Недзельскі і Шурлей, заступником пошкодованої сторони є адв. Турач. На внесення оборонця обвинуваченого суд розправу відложив, тому що не явилися всі свідки.

Страшна повінь у Японії.

В Токіо наслідком хмаропому 40.000 домів залитих водою. в Иокагамі тисяча. Залізн. поїзд вискочив із шин з причини їх підмиття. Нема подробиць, бо телєграфи й телєфони перервані.

Чесько-радянський конфлікт.

Чеський уряд відмовив голові III. Інтернаціоналу й петроградському диктаторові Зіновєєвові видачу візи на візд до ЧСР. Зіновєв мав намір їхати до Карльсбаду. Радянське посольство у Празі отримало доручення інтервенювати у Бенеша, при чому рад. уряд грозить репресіями на випадок дальшої відмови візи.

Напад на Болдуіна й англійська холоднокровність.

Підчас засідання англійської ради міністрів у кабінеті премєра Болдуіна, якийсь чоловік обкидав вікна кабінету каміннями. Його арештували й передали судові, який потягне його до відповідальности лише за виступ проти спокою й порядку через вибиття шиб, без заторкання якихнебудь політичних моментів. Англ. преса не надає цій події жадного значіння.

Біржа.

Львів, 29. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·75 — 5·85, канад. дол. 5.50 — 6·55, чеські кор. 0·17·— — 0·17·50, леї 0·02·50 — 0·03·00, франц. франк 0·25·00 — 25·25, швайц. фр. 1·02—1·03, анг. фунт 25·50—26·50.

Золото. 20 кор. 22· — 22·20, 20 франк 20·— —20·50; 20 марк. 25·00—25·30; 10 руб. 27·50—27·80.

Срібло. Австр. кор. 0·45·00—0·46·00, 5 австр. кор. 2·35—2·40, фльорени 1·20—1·25, рубль 1·94—1·96, рубель дрібним сріблом 0·92—0·95.

Пшениця краєва ех 1925 24·00 до 25·50, хито галицьке ех 1925 17·— до 17·50.

НОВИНКИ.

— **Сконфіскована** вчорашнє число за відозву Центрального Комітету Українсько-Нац. Дем. Обєднання в справі польонізації наших шкіл і за вступну статтю присвячену цій справі.

— **Політичні арешти.** Пишуть нам з Бережан: Дня 30. травня 1925 арештовано в Підгайцях Марію Кучківну під замітом злочину головної зради. Посуджено її в тім, що в р. 1919 не перешкодила в розстрілі польського шпіона в Підгайцях і що від 1919 по рік 1925, мешкаючи стало в Озеряних, переводила протидержавну роботу. По переведенню вступного слідства справу припинено дня 17. серпня 1925 знільнено підсудиму з тюрми. Дня 3. серпня 1925 арештовано студента Івана Юркова і господаря Степана Маркевича з Литвинова і Степана Ласовського, агента Дністра з Підгаєць і спроваджено до бережанських арештів під замітом поповнення злочину публичного насильства з § 65 зк. Річ у тім, що згадані громадяне на зборах в Литвинові повстановляли потребу асекурації в Дністрі. Дня 7. серпня 1925 знільнено всіх трьох з тюрми. У Серниках повітніх, рогатинського повіту, селяне Юрко Пйонткевич, син Івана, Онуфрей Дутка і його син Іван в неділю дня 9.VIII 1925 р. вибрались дзвонити на вечірне і на мурі дзвінниці лавважили папір, на котрому по польськи взивано людей до соціяльної революції. На саме слово „революція" перелякались і відійшли домів, а один з них заголосив комісареві громади, що на церкві висить якийсь небезпечний папір. Дня 16. серпня 1925 поліція пришержала всіх трьох громадян, а дня 19. 8. 1925 переведено їх до бережанської тюрми під замітом злочину головної зради. Тут проси дили до дня 24. 8. 1925. без переслухання, а щойно тоді проголошено їм ухвалу з вступним слідством за злочин головної зради і обов'язковим арештом. Жалобу проти тої ухвали рада палата дня 28. 8. 1925 відкинула. Такими робом мирні громадяне пішли дзвонити і напитали собі біду. Заквестіонований часопис це „Towarzysz" орган комуністичної молоді з Варшави. — *Слово.*

— **Дипльоми на вис. школах у Відні осягнули** в 1924/5 акад. році слідуючі члени Т-ва українських студентів „Січ" в Агрономічній Академії: 1) інж. Літинський Микола, 2) інж. Паляниця Гриць, 3) інж. Семків Іван; в Торговельній Академії: 1) Галів Тарас, 2) Гойдиш Роман, 3) Гулай Ярослав, 4) Дідух Микола, 5) Кисілевська Анна, 6) Лисович Казимир, 7) Міщко Олександер, 8) Сухдинський Юрій, 9) Чер-

---

завданням охорони тилів групи. 6-та бригада має перейти в Ясногородок, 5-та бригада з артилерією 9-тої бригади до Скиток і Малої Кожухівки. Штаб корпуса лишається покищо у Хвастові.

III-тий корпус (група отам. Виметаля) підтягає 8-му бригаду до Малої Кожухівки і до станції Васильків, а 2-гу бригаду в район Малої Бугаївки-Хутора. Штаб групи от. Виметаля — станція Васильків.

Запоріжська група переходить по одній дивізії в район Велика Бугаївка — Велика Ольшанка — Тростинка. Одна дивізія полишається у Білій Церкві, висилає відділи в район Германів — Васильків. Штаб корпуса — Васильків. Завдання: лівна забезпека наступаючої групи від полудня і полудневого заходу.

Частини III-ого корпуса осягнули точно приказані райони. Відділи дійшли до Мархалівки. З бригад 1-ого корпуса тільки 5-та бригада осягнула район Скиток — Мала Кожухівка, 6-та і 10-та бригада у поході. Від них не насшли звідомлення.

Запоріжська група стоїть 7-ою дивізією у бою коло Великої Бугаївки, 8-ма дивізія у бою коло Ольшаниці, 6-та дивізія одним полком у Білій Церкві, відділ на станції Сухоліси, решта в районі Василькова.

З огляду на далеко за своїми ділами залишені частини 1-ого корпуса відложено загальний наступ на один день.

На загал підтягають сьогодні головні відділи свої задні частини вперед. Похід їзза злих доріг утруднений.

Сконстатовано, що прийдеться числитися зі сильнійшим ворожим спротивом. На лінії Крушинка-Глеваха густо обсаджені ворожі окопи, багато артилєрії, є й тяжкі гармати.

Бригада, що машерувала з Брусилова у напрямі Ситник, стрінула коло 1000 большевиків, з котрими веде бій.

Як уже давнійше наділося, осягнено сьогодні перший контакт з частинами Денікіна. На станцію Рокітно приїхав броневик армії Денікіна, який, здається, є передньою сторожею якоїсь сильної кольони. Частина Запоріжської групи, що стояла у Білій Церкві, хотіла навязати з ними переговори про продовження демаркаційної лінії. Командант броневика не пристав однак на ніякі переговори і заявив старшинам Запоріжської групи, що Денікін не признає от. Петлюри, та що Гол. Отаман в очах Денікіна є тільки бандитом. Дальше зажадав Денікінець рішучої відповіди про залишення нами Білої Церкви та Хвастова у цілі дальшого походу на Київ, а як речинець відповіди назначив сьогодні 24-ту годину. Вислано зі штабу III-того Корпуса сотника Купчанка для ведення дальших переговорів. Запоріжській групі поручено оминати на всякий случай ворожих кроків проти денікінців. Від Штабу Гол. Отамана зажадано дальших інструкцій.

(Продовження буде.)

батий Дмитро, 10) Шкільник Іван: в університеті: (державознавство): 1) д-р Клодницький Володимир, (медицина): 1) 2) д-р Ганківський Володимир, 2) д-р Кучковський Теофіль, 3) Літинський Михайло, (право): 1) д-р Бойко Василь, 2) д-р Котецький Володимир, (філософія): 1) Мр. фарман. Вітошинська Дарія. 2) д-р Керничний Лука, 3) д-р Павлюк Ілля, 4) д-р Бойкович Андрій — разом усіх 23 студентів.

— **Нові до музеїв.** У найблизшім часі, Львів ідучи за прикладом усіх великих столиць, матиме аж... 10 мотоциклів, які робитимуть конкуренцію кінським візникам, з огляду на свою дешевість та швидкість.

— **Замах на склади амуніції** зроблено у Вільні. Жовнір, що стояв на варті стріляв до тих, що підходили до складів, але вони втікли. Військова влада веде слідство.

— **Велика пожежа у Луцьку.** Дня 19. н. м. на Спаса, вибухла пожежа в кільниці Луцька, званій Красним. Причиною пожежі діти, що бавились сірниками в стодолі, коли старші пішли до церкви. Пожежа перекинулась на сусідні будівлі і охопила простір кілька тисячів квадр. метрів. Згоріло 24 будинків, між ними 11 домів, багато худоби та безрог, збіжжа, господарського знаряддя та кілька крамниць.

— **Смерть австрійського маршала.** У Відні помер шеф генерального австрійського штабу Конрад Гецендорф. Причиною смерти мала бути гостра анемія. 5-ий том його споминів про світову війну, над яким працював до смерти, появиться при кінці жовтня.

— **Гумористичний цар Кирило й Галицькі Кирилівці.** Комуністичний „Парижський Вестник", обговорюючи плани російських монархістів, між иншим подає, що російський „цар" Кирило дістав з Америки 19.000 долярів і скликує в Європі зізд своїх прихильників, на якому виступлять також представники „галицького народу"! Деякі російські емігрантські часописи роблять припущення, що не з Америки появляться ті „представники Галичан", маючи мабуть на увазі д-ра Назарука...

— **Конференція бездротної телеграфії.** З початком нового року уряд Зєднаних Держав скликує до Вашінгтону представників 42 держав у справі спільної конференції для радіотелеграфії. Конференція має розглянути спільні засоби міжнародньої контролі над радіотелеграфічною комунікацією.

— **Ґен'альний хлопець.** Недавно тому появилась в річниках шведської академії наук праця з обсягу астрономії под т. зв. побігункові зорі; визначається вона і великою технікою обсервації й глибокою аналізою та быстроумними замітками з фізіольогії. Автором цеї праці є молоденький 17-літній хлопчина Bengt Strömgen з Копенгаги, уп. 1908 р. Це незвичайно здібний молодень, син директора астрономічної обсерваторії в Копенгазі. вже в 10 році життя запізнався з вищою математикою, в 12 році життя робив систематичні обсервації зір, яких висліком є згадана вище наукова праця. Перші праці про рух комет та позиції зір помістив у фахових німецьких журналах, числячи 13 рік життя. Коли додамо, що попри ці астрономічні роботи, що вимагають великого накладу праці і то головно у нічній порі, цей хлопчина ходить ще до школи по яких шість годин щоденно, то подивляти треба і силу волі і здібности молодого Bengta, якого праці науковий світ приняв з великим признанням.

— **Молода старушка.** До клініки в Гольлоуей, в Англії, зголосилась 102-літня жінка з прохланням добути їй цвях, який себе зранила. Сама прийшла до шпиталю і вернулась до хати, де сама дбає за своє господарство. Лікарі були здивовані її здоровлям.

— **Спібні таємні хмари.** Ленінґрадська „Красная Газета" передає таку звістку: Останніми днями в обсерваторії у Пулкові можна було запримітити дивне космічне явище. На небі вирнули срібні хмари, яких у Росії ніколи раніше не знали. Ці хмари знимались у висоті 70.000 метрів, дарма, що нормальні хмари не висять вище як на 17.000 метр. Посуваючись з півночі кілька днів, наресті щезли. Вчені не в силі розяснити цього таємного явища певною теорією, а ставлять гіпотезу, що це маси вулканічного пороху, які загнала хуртовина і які тільки нашим очам видаються срібними.

— **Ракета до місяця.** Англійський денник „Морнінґ Пост" поміщує довшу статтю про винахід проф. Готдарта, який зробив проект ракети нового типу, що може, по його думці, долетіти до місяця. Принціп винахідника не новий, тільки оригінальне його виконання. У ракеті є кілька вибухових ядер, які загорюються один від одного, вводять себе в рух і піддержують його невпинно. Ракета зроблена з окремих частин, які відпадають поступенно, як кожне ядро використане вибухом. Проф. Готдарт гадає, що ракета вагою 8—10 тон буде вдоволяюча, щоби долетіти до місяця. Остання частина має розірватись в момент, коли зударить ся з планетою і спалахне полумям, завдяки якому астрономи на землі зможуть переконатись, чи ракета долетіла до своєї мети. Винахідчик зовсім не журиться тим, чи його винахід не пошкодить мешканцям місяця.

— **Насвітлювання** кремінною лямпою при Порадні Матерей, вул. Ходоровського ч. 15. (бічна вул. Вроновських к. Цитаделі), розпічнеться 1. вересня н. р. в год. 2 попол. і буде вестись щодня пополкрім неділь і гр.-кат. свят.

— **З нинішним числом „Діла"** розсилаємо чеки У. П. Т. Дуже критичний фінансовий стан Товариства приневолює нас звернутися з горячим зазивом до українського загалу (приватних осіб і інституцій) поспішити з визначними грошевими датками на річ „Рідної Школи". Надіємося, що з надходячим „першим" жаден чек не зістане невикористаний. Зайві чеки прохаємо передавати другим і заохотити до висилання жертв. — Супроти здвоєного наступу на наше шкільництво мусить проявитися творча праця приватним шляхом, а на це треба гроша і ще раз гроша! — Два рази дає, хто зараз дає!

Секція „Рідна Школа" УПТ.

— **З футрами** новими і старими звертайтеся до одинокої української фірми П. Карпяк, Львів, вул. Куркова 11а. 289 4-8

Батьків молоді українських державних гімназій у Львові (зокрема І. кл.) прошу на довірочну нараду, що відбудеться в неділю 30. ц. м. о год. 5·30 в салі Лисенка.

І. Ліщинський.

Бібліографія.

Д-р Михайло Лозинський: МОЄ СПІВРОБІТНИЦТВО З ПРЕЗИДЕНТОМ ПЕТРУШЕВИЧОМ. Львів 1925. Ст. 44

Д-р В. Щурат: ФРАНКІВ „ІВАН ВИШЕНСЬКИЙ". Львів 1925. Ст. 19.

Проф. І. Огієнко: ПОЧАТКИ ХРИСТІЯНСТВА СЕРЕД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. Варшава 1925. Накл. Вид. „Духовна Бесіда". Ст. 43.

ЗВІТ УПРАВИ ПРИВАТНОЇ ГІМНАЗІЇ С. С. ВАСИЛІЯНОК у Львові за шкільні роки 1917—1925.

НИВА, місячник присвячений церк. і сусп. справам. Ч. 7—8. Зміст: Спільний зовиязей. — Доля Унії, О. д-р Г. Костельник. — Кооперація духовенства, о. Ст. Гарасовський. — Моральне зло, о. д-р Г. Костельник. — Дещо про „поборчення Поч. монастиря", зібрав К. Л-ич. — „Об'єктивні" інформації, К. — З місій. — Греко-католицькі парох. уряди, Д. — Вказівки для провідників Марійських Дружин, д-р И. Маркевич ЧСВВ. — Зі світа. — Всячина.

Олена Вергановська: ШЕВЧЕНКО СЕРЕД СУЧАСНИХ СОБІ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ. Львів. Наклад гімназії СС. Василіянок. Ст. 19.

Вступне слово перед Шевченківським гімназійним концертом, виголошене учениею VIII. кл. Скільки в нас виголошено промов на таких вечерницях! Можна би написати ціну студію про еволюцію культу Шевченка, якби мати рукописи таких промов, рік за роком. Ця маленька скромна брошурочка є дуже приємним документом нашої доби. Ще 10 літ тому мало який галицький професор був у силі виголосити таку святочну промову, такою чистою мовою і з таким почуттям стилю. Можна скривдити талант молодої людини, коли опінювати його на підставі таких окрушок. Крім цього тема „Шевченко" належить у нас до найважших, саме тому, що кожний почуває себе на силах стрібувати при ній власного поетичного натхнення. 18-літня дівчина, що має поетичний талант, має надто важке завдання, коли хоче бути вірною завданій важкій літературній темі, ще й зробити вражіння святошною прозою. І саме тому незвичайно приємно пражає такий доказ таланту, не насилуваного претенсіональним патосом, ні розлитою гамою публіцистичної фразеольогії. Чи вистачить сказати: що якби на брошурці сяяло прізвище якогось поважного громадянина і професора, то ніхто не запримітив би різниці? — *М. Р.*

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич.
Чортків, Салля „Сокола":
30. VIII. „Маруся Богуславка"
До Театру потрібні тенора і сопрани.

Вписи і вступні іспити до кляс I—IV, приватних українських гімназійних курсів в **Комарні** відбудуться в днях 31. 8. до 2. IX. вересня. — Старшина Кружка УПТ. в Комарні. 317 1—1

Дрібні оголошення.

ТОВАРИСТВО українських купців пошукує одну або дві комнати на бюра в середмістю під дуже добрими условіями. Зголошення у секретаря Д. Конюх, Львів вул. Кохановського ч. 5. 322 1—3

ВЕЗДІТНЕ супруже пошукує кімнати з кухнею або без кухні евент. при самотній особі під дуже добрими условіями. Зголошення до Адм. „Діла" під „Долер". 321 1—3

УКРАЇНЕЦЬ, літ 29., канд. сем., дагідної вдачі, з браку знайомства пошукує отсею дорогою панни, котра помогла би йому 40—50 зол. місячно до покінчення семінара. По скінченю дістане посаду там де захоче. Ціль матримоніяльна. Ласкаві зголошення можливо з фотографією до Адміністрації під Семінарист. Дискреція запевнена. 319 1—1

1—2 пакночки приїму на мешкання з харчем, фортепян в дома. Родина українська, вул. Обозова 2. І пов. на подво. 320 1—2

МЕШКАННЯ з харчем для учеників або учениць, Львів вул. Хмельовського 7. II. п. дверї 10. 301 2—2

СТАНЦІЯ для двох учеників. Зголошення до Адміністрації під „Доктор". 312 1—1

ПРИЙМУ на мешкання учеників. Е. Крижанівська Львів, вул. Вірменська 15. III. пов. 1—1

28-ЛІТНІЙ студент пошукує отсею дорогою панни в матріяльній цілі, що схотіла би позичити йому 500 зол. потрібних до покінчення науки, може бути в ратах. Забезпечення позички гіпотека. Зголошення слати до Адміністрації під „Для молодшого брата". 318 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Всіх наук лікарських
Д-р В. МУСКАТЕНБЛІТ
б. лікар держ. Шпиталю загальн. у Львові
310 ординує **в Букачівцях.** 1-1

Дентистичне заведення
д-ра Шимона Раппапорта і Якова Касса
ЛЬВІВ, вул. Синстусьна 17/II.
Пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 155 10—10

АДВОКАТ
д-р Александер Павенцкій
веде канцелярію
у Львові, вул. Підвалє 9. II. п.
62 (Ставропігія.) 7—12

ЖУРНАЛІ ВЗОРИ КРОЇ МАНЕКІНИ
314 1—2
Р. ЛЯНДАУ ЛЬВІВ, Чарнецького 3.

Позір Учителі!
ПРИБОРИ ШКІЛЬНІ І ПИСЬМЕННІ найліпшої якости і найдешевше
316 можна набути лише у 1—4
Г. Гамермана ЛЬВІВ, Жовнірська 5.

Богородчанщина!
Дня 8. IX. 1925 в год. 2. по пол. в „Народнім Домі" Загальні Збори Кружка У. П. Т. 308 1—2

Дубецька „Просвіта"
потребує негайно учителя для своєї народньої школи.
Зголошуватися негайно до УПТ-та у Львові, Ринок ч. 10, Учителі з кваліфікацією, 313 мають першенство. 1-3

футра мужеські футра жіночі
продукує магазин і побітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, І. пов.
276 2—30

„КНИГА ПСАЛЬМІВ"
перекляв на українську мову
спящ. **д-р Ярослав Лезницький.**
Ціна 2·50 зол. (враз з почт. пересилкою). Замовляти в автора: Львів, вул. Як. Стшемя 15. „Книга псальмів" повинна знайтися в кождій українській хаті! — Спішіться, бо 41 книжок не вистарчить! 9—9

Концесіонована школа крою і шиття під знаною фірмою **йоляида** приймає без перерви на 3 місячний практичний курс крою і шиття, та 311 моднярства. Ціни знижені. 1—1
Львів, **Сташіца 8. II. п.** (бічна Хорушинів).

ПУДЕР, МИЛО І КРЕМ
Bébé -- Szofmana
Необхідні для піклування тіла немовлят. — Необхідний середник для дорослих, що мають вражливу перу. Жадати в аптеках, аптечних і перфумерійних складах.
Правдиві з охоронною марною
135 в) „АЕРОПЛЯН". 3—4

Дня 1. вересня 1925 в 11 год. перед пол. в салі „Народного Дому" в Городенці відбудуться
Звичайні Загальні Збори
Кружка УПТ. в Городенці зі слідуючим порядком нарад: 1. Отворення зборів і вибір президії. 2. Відчитання протоколу з. Звіт уступаючої Старшини. 4. Касовий Звіт. 5. Звіт Контр. Ком. і уділення одноброження. 6. Реферат: Начерк діяльности Кружка в 1925/6. р. 7. Вибір нової Старшини. 8. Внесення і завяти членів. Городенка, дня 10. серпня 1925. Старшина Кружка УПТ. *Д-р С. Істревич* вр. голова, *Д-р І. Великорський* вр. секр. 200 3—3

СКЛАД МАНУФАКТУРИ
Б. ДУБОВИ
Термопіль, вул. Міцкевича ч. 39.
поручає по фабричних цінах та найдогідніших услівях як краєві так і заграничні товарі: суконні, блявати і шовки, великий вибір чорних матеріялів для Вся. Духовенства, рівнож білля, дивани, хідники і фіранки. Поручення з провінції виконується 179 негайно. 3—4

ВПИСИ на річні і 5-місячні, мужеські і жіночі КОНЦІ ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ **Софії Глюзінської**
ECOLE REFORME, Панська ч. 14.
щоденно 11—1 і 5—7. Курси денні і вечірні. Спец. веч. курс від 7—9. Місячна оплата 10 зол. Вписове 2 зол. Початок науки 309 5. жовтня. 1—1

Чеколяда
А. Пясецький
фабрика
Краків 13-?

Геть з визиском!
Повітовий Союз Кооператив в Борщеві
доставляє вапно чотирох родів, як: **Вапно пріма, натур, будівельне і мучку для погною з вапнярки „Вичілки" коло Станиславова.**
Якість першої кляси. Ціни дуже низкі. Достава сейчасова.
!!! Замовляйте сейчас !!! 283 2—3

За редакцію відповідає **І. Рудницький.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 193 (10.576). Львів, вівторок 1. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Кожний рільник повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також своє збіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОВЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
Агенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії умірковані. Виплата шкід безпроволочна.
Лявізмости, збіжа і паша не підлягають примусові обезпечення в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень і длятого кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 4—15
265
Товариство приймає обезпечення в долярах або золотих.

Вчора і нині.

Під кінець 1924 р. минуло 25 літ, як найчільнійші діячі зпоміж народовців і радикалів оснували Українську національно-демократичну партію.

В недовгому часі молоде сторонництво здобуває в житю Галицької Землі рішаючий голос. До нього майже поголовно причалює інтеліґенція (не москвофіли!), в її рядах опинюється подавляюча більшість селянства і міщанства. Та й робітничий рух не один організаційний почин завдячує провідним діячам нац.-дем. партії. Бувалож, члени Народнього Комітету обіймали провід в молодих соціялістичних робітничих організаціях, зберігаючи їх таким чином перед польонізаційними впливами ППС.

Амбіцією Народнього Комітету було притягнути до народньої праці якнайбільше людей. А що серед тодішнього громадянства покутувало ще багато пересудів і упереджень, прищіплених москвофільським табором (консерватизм галицького виробу!), Народній Комітет внутрі партії в деяких справах йде на уступки (прим. „Діло" щойно постепенно переходить на фонетичний правопис).

З часом, завдяки пресі і спільній праці на народній ниві вирівнюються ріжниці серед партійної публики, вироблюється сущільний тип галицького націонал-демократа.

УНДП. унаслідила по народовцях низку інституцій. І вона, утвердивши свої позиції в масах (в 1903 р. перевела грандіозний селянський страйк!), молодечу енергію звертає головним чином в напрямі розбудови цих інституцій, солідного вивінування їх, поширення та творення нових добудов.

Національне майно зростає. Провід партії захоплюється успіхом, а в своїому захопленню справою побільшування національного майна розмірно замало уваги присвячує другій стороні медалі, а саме проблемам ідеольогічним та справі плянового виховування мас до активної боротьби за права нації.

З перших загальних виборів в 1907 р. до парляменту входить і чисельно і інтелектуально поважна українська репрезентація. І саме тому стає різко актуальною справа: згармонізування акції над скріплюванням національного стану посідання з акцією розбурхання активности мас.

В Европі назрівають переломові події. Починаючи від вибуху першої російської революції познаки надтягаючої бурі, з кожним роком виразніші.

Міжтим зі зростом значіння національного представництва на віденському ґрунті Галицька Земля входить в добу фінансово-економічну, чи як назвав її проф. М. Грушевський — добу „малих діл".

І суспільство призвичаюється, що політика належить до послів, яких головним завданням призозити подарунки від віденської мачохи (химерної, отже треба її укоськувати!), що маси пускається в рух тільки підчас виборів. І витворюється своєрідне відношення суспільства до інституцій. Вони розвиваються не завдяки в першу чергу зусиллям заінтересованих в істнуванню їх широких кол суспільства, а завдяки верхам. Субвенції, виєднувані Парляментарною Репрезентацією в діяльности інституцій відіграють куди не другорядну ролю.

Галицька політика зачинає стрягнути на мілинах опортунізму. Голос остороги проф. М. Грушевського (див. його „Наша політика") найшов заслабий відгомін. Пригадуємо все це, щоби навести до певних висновків.

Сьогодня, як понад 25 літ тому, переведено в друге консолідацію національного табору. Тоді оснування нац.-дем. партії було відповідю на зміни, які започаткувалися в сусідському таборі. Бо слід тямити, що саме в тих часах кличі сусідського походу на Схід перейняв в свій заряд польська демократія, що саме тоді після ідеольогічного підготування публичну польську опінію стає завойовувати вшехпольська партія. Вшехполяки висувають план однопілої польської політики в усіх тобох займанщинах, творять свій конспіративний центр, який видає директиви для партійних організацій в Австрії, Росії та Німеччині. Вшехпольська акція паде на підходячий ґрунт, підготований творчістю Г. Сенкевіча.

Українські відповідальні кола не доцінювали як слід значіння появи цього нового чинника в політичному житю. Вони надто були задивлені в ті польські угрупування, що для вшехпольської політики відіґравали ролю паравану (байдуже, свідому чи ні!). Легковажили т. зв. „тромтрадратів".

Між тим в польському таборі переведено поділ ролі: польські австрофільські угрупування на віденському ґрунті спіралися на славетній деклярації галицької шляхти після повстання 1863 р. („przy tobie, panie, stoimy i stać chcemy") держали в шаху Австрію, а в краю панами положення ставали вшехполяки. В краю пристосовувалася їхня тактика, поширювалася їхня ідеольогія.

В краю вшехполяки ведуть широку пропаганду, використовуючи кожний засіб (література, преса, віча, святочні обходи, костел, тайні організації по містах і селах і т.д.), використовуючи кожну нагоду; переводять здисципліновану організацію і при її помочі проводять консеквентно протиукраїнську лінію на всіх полях громадського життя.

Вони степенують націоналістичні настрої серед польського суспільства до фанатизму. Свою акцію спірають на довірю до власних сил і на насаджуванню віри в окрему місію польського народу.

Таким чином польська політика в Австрії йде двома шляхами: одні дурять Австрію, як довго вона дається дурити, а другі приготовляють відбудову Польщі, ведуть ірредентистичну політику. І ці другі сьогодні при владі. Перші головним чином на посадах „фаховців".

Вшехполяки, захопивши владу в новій Польщі, своєї програми у відношенню до українських земель не завивають навіть в плащик синкопарних фраз. Вони устами теперішнього міністра освіти п. Ст. Грабского кажуть: хочемо руську лінію зробити границею польської етнографічної території (див. його „Uwagi o bieżącej chwili historycznej Polski").

І свою програму горячково проводять в життя, не дивлячись на наслідки цього внутрі держави і поза її межами.

В стадії реалізації цієї програми, коли її кодифікатор і головний spiritus movens зі становища редактора „Слова польского" висувається на фотель міністра освіти і явного вже керманича польської державної політики, український національний табор консолідується в другу, повстає УНДО.

Отже висновки? Думаємо, кожний читач витягне сам. Не має місця для сумнівів та ілюзій.

Одначе ці висновки мусять зобовязати до організованої праці не тільки членів Центрального Комітету УНДО, а й широкі кола вах.-укр. суспільства. Масова участь в нашій контракції запорукою повного успіху.

М. Струтинський.

„Нова ера" в шкільництві.

III.

Недавно в Парижі знову прогомонів протест проти польського режіму. Визначні представники французької культури в „Поклику до публичної опінії", надрукованому в усій поступовій пресі, завзялись різко проти пануючої в Польщі системи провокацій, арештів, побоїв, туртур, гноблення національних меншостей. Кілька днів пізнійше конґрес міжнародньої „Вільної Думки", покликуючись між иншим на авторітетні твердження б. віцепремієра Тугута про розгалуження провокації в Польщі та про неспроможність його зробити щонебудь для заспокоєння потреб національних меншостей, виніс резолюцію, в якій між иншим ствердив, що непольські народи є позбавлені можности вільного культурного розвитку, що нищиться їх шкільництво, товариства, союзи і т. и.

Вся польська преса, не виключаючи й тзв. соціялістичної, різко накинулася на авторів резолюції, а що найменше підносила їх непоінформованість і свідоме „калюніяторство", бож в Польщі істнує конституція, яка голосить рівність всіх громадян. Деякі польські органи з прикметною собі хвалькуватістю підносили ухвалення „кресових законів" та величезні благодати для непольських народів, в першу чергу для Українців в шкільній ділянці.

І якраз в тому самому часі міністерство освіти потайно розсилає розпорядок про ліквідацію українських гімназій, наглядно стверджуючи тим „калюнії" паризького конґресу.

Та зі ствердження цих фактів нам слаба потіха. Мало того, що публична опінія Европи протестує проти поведінки з непольськими народами, мало того, що й ми самі обурюємося й протестуємо проти цих актів. Ми мусимо всіми розпорядними засобами припинити денаціоналізаційні експерименти людців, яких в сліпій ненависти до українства й української культури окрилюють руїнницькі замисли.

Краківський „Час" ще в червні, після ухвали тзв. Секції для східних воєвідств і національних меншостей в передовиці „Уряд і східні окраїни" писав:

„Хіба зайвим було би підкреслювати, що всі ті ухвали збуджують дуже багато і дуже поважних сумнівів. Переведення утраквізації українських і білоруських шкіл, а головно тих перших, з природи річи стрінеться з великими трудношами. Будуть не трудности натури політичної й технічної.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 622/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej I Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 190 (10.573) z dnia 27. sierpnia 1925. pod tytułem: 1) „Cinoju holodu" w ustępie od słów: Ta na ce ccuty... aż do końca tego artykułu, 2) W art. pt. „Besarabśka rana w ustępie między słowami: wid nozdeanych Madjar... a: Oczewydno. 3) W art. pt. „Polonizacja ukraińskych średnich szkił" w ustępie między słowami: zagłuszającym... a: rozporządzeniami zawiera znamiona ad 1) i 2) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej zaś ad 3) występku z § 300 ustawy karnej uznał dokonaną dniu 26. sierpnia 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazemwydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 27. sierpnia 1925. r.
Niewiadomski.

Вже надійшов великий транспорт вспяних КОНФЕКЦІОНОВАНИХ І В ШКІРКАХ
до магазину і робітні футер
ФУТЕР ст. СТЕМПКОВИЧА
Львів, площа Капітульна ч. 2.
Заявлення виконує всілякі замовлення з удосконаленим мотр для Пань і Панів, совісно, по помірних цінах. Запобігливість поручає замовляти футра, як також полагоджувати всілякі поперібки і направи в найкращим чином сезоні. Прошу жадати проспекту услівій кредиту. 2272 11—15

Українські політики приймуть утраквізацію всенародніх й середніх шкіл еко атут, вимірений проти досьогочасної рівноправности їх народу в обсягу шкільництва. — Але й технічно не легко собі уявити утраквізацію, а ще важче її перевести. Уесь цей помисл, вилитий кабінетові п. Ст. Грабським, не видається нам щасливим. На окраїнах („кресах") він викличе **велику внутрішню бурю**. — щоби тільки вона не перенеслася на загранічний терен, — а в нічому не причиниться до піднесення шкільництва на окраїнах, такого сьогодня недоволяючого, ані не зблизить національностей до себе. А не ятрити, але заспокоювати було метою ради міністрів. Тієї мети — на нашу думку — не можна осягнути тими засобами. Безсумніву „ухвали" стануть предметом завзятих дискусій у нас і за кордоном".

Нещасливі ухвали — користуючись делікатним означенням краківського „Час-у", вже викликали крайне обурення нашого громадянства, а без сумніву викличуть теж „дискусії за кордоном". Українське громадянство не може і не сміє заповоляти націоналістичної пажерливости божевільних людців, не може і не сміє запропастити добібку і надбань попередніх поколінь. Українське громадянство: батьки дітей, культурні установи й політичні чинники сказали собі, що тут не тільки край уступчивої підданности офіціяльним і неофіціяльним міністерством освіти, але що тут є початок впертої й послідовної боротьби за українську — по суті й по духу — школу від найнизшої до найвисшої.

Українські батьки, які перед феріями записали своїх дітей до І. кляси української гімназії, а не польської чи утраквістичної, обстоюють своє право науки для своїх дітей в рідній мові. Батьки, українські культурні установи й політичні чинники мусять протиставитися з усею енергією думці не лише про так званий утраквізм, себ-то про скасування українських гімназій, але й про введення в державних і приватних українських школах по польськи науки історії й географії та науки про сучасну Польщу.

Єдиною відповідю на денаціоналізаційні експерименти з нашого боку є бойкот таз. утраквістичних кляс, привернення status quo ante в українських всенародніх і середніх школах та домагання віддачі справи української школи й виховання українських дітей в руки українських національних чинників.

Відповідальність за наслідки експериментів спадає на тих, що сіють вітер, що вічно ятрять рани сіллю своєї ненависти до всього, що українське. Українське громадянство знає, що оборона рідної школи — це оборона духового здоровля нації. І тій обороні українське громадянство віддасть всі свої сили.

Українська соціял-демократія на Міжнароднього соціялістичному конґресі у Марселі.

22. серпня у Марселі розпочався Міжнародній соціялістичний конґрес, що на його денному порядку стоять такі важнійші питання: 1) Міжнародня соціялістична політика миру, 2) Умови життя робітничої кляси і безробіття, 3) Вашинґтонська конвенція і 8-ми годинний робучий день. В звязку з першим питанням в програмі конґресу стоїть також питання Сходу Европи.

На конґресі приймає участь делеґація від української соц.-дем. робітн. партії в складі: О. Безпалко, Ів. Бочковський, Б. Матюшенко, І. Мазепа. Ця делеґація подала до комісії Сходу Европи меморандум такого змісту:

До питання миру на Сході Европи.
(Міжнародньому соціялістичному конґресу в Марселі).

Сучасна ситуація на цілому Сході Европи характеризується з одного боку зростаючим мілітаризмом у всіх східноевропейських державах, а з другого — взаємним загрожуванням сусідніх держав через порушення границь, демонстративні виступи, бандитські повстання, безперервну воєнну агітацію.

У внутрішній політиці цих держав ця ситуація находить свій вираз у змішанні реакції, поневолення меншостей, екзальтованому шовінізмі пануючої нації, в терорі проти кожного, хто не належить до пануючої нації.

Складається враження, ніби основна причина такого положення на Сході Европи полягає в тому, що тут зіштовхуються два різні світогляди на державне будівництво, що тут так звані демократичні держави межують з державою совітів. І справді як пропаганду війни, так і реакцію в так званих демократичних державах звичайно пояснюють тим, що вони мають служити лише як протитага діяльности III. Інтернаціоналу, який в своїй агітації спірається на сили й засоби радянської держави. З другого боку комуністична пропаганда підкреслює, що воєнні приготування і навіть сталий терор в радянських державах викликані постійною небезпекою інтервенції, особливо з боку сусідніх держав.

Але в дійсности ґрунт для такої ситуації на сході Европи є инший й инші також причини того, чому воєнна пропаґанда знаходить тут відгук в населенні і чому реакція в цих державах поширюється так сильно.

Майже всі ці держави (Польща, Румунія, Росія) або шляхом мирних договорів, або шляхом насильної окупації заволоділи територіями чужих народів, які живуть компактними мільйонними масами одни поруч з другим. Ці народні маси, які пробудилися в революції до нового життя під гаслом права на самоозначення і почали незалежне державне життя і які тепер позбавлені в цих державах правотворять елемент невдоволення, який заінтересовані держави у взаємній грі виставляють або як обєкт „визволення" шляхом війни або як обєкт „пацифікації" шляхом терору.

Внутрішня політика в цих державах скермована насамперед на те, як приборкати ті великі меншости, які на власних територіях творять більшости. В Польщі і Румунії в цім відношенні панує лише одна тенденція. (З цензурних оглядів ми приневолені пропустити два речення — Ред.). На прикладі України ми хотіли б показати, в якому положенні знаходяться всі меншости в цих обох державах.

В Польщі живе понад 7 мільонів України, в Румунії 1 мільон. Але ці мільони, оскільки це торкається їх прав, усунені від державного життя: вони не мають жадного самоврядування в громадах, вони або зовсім не мають шкіл, як в Румунії, або їх школи повної знищуються та денаціоналізуються, як в Польщі: вони не мають жадного доступу до урядових посад та підприємств або як і мають, то тільки шляхом національного ренегатства; вони зовсім усунені від вигод аграрної реформи, яка провадиться лише з метою колонізації українських територій. Навіть релігійна свобода для них не існує: їх церкви експропріюються і передаються римсько-католицьким костелам. Тисячі невинних жертв знаходяться в тюрмах.

Але також панування насильства російської комуністичної партії в радянській державі скеровано не тільки проти не комуністів, але також проти не-Росіян. Політика московського центру на українських територіях, аналогічно до того як в Грузії, має колоніяльний характер, тому вона й провадиться з відомим лицемірством російських большевиків під фальшивим гаслом „самоозначення аж до відокремлення". Особливо економічна й колонізаційна політика, націоналістично забарвлений терор Чеки, постійна загроза голоду — все це причини, які ведуть до загострення національних відносин на Україні. Змагання 30-тимільйонового українського народа в напрямі вільного національного й економічного життя виходять далеко поза межі представлених йому національних прав. Це стверджує й сам голова української радянської республіки Чубар: „національна проблема є надзви-

Найбільший вибір бляшаних товарів на осінний та зимовий 1927 сезон поручає фірма 9-100
АНТІН УВЕРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

ЄВГЕН ЯВОРОВСЬКИЙ. 2)

Похід на Київ.

Один тиждень із офіціального дневника „Начальної Команди Галицької Армії".

(Продовження.)

Ґрупа ген. Кравса:

Головний наступ на Київ відложено на завтра. Метою сьогодняшніх подій є осягнення вихідних становищ для цього наступу. І так І-ший корпус має заняти села Ігнатівку і Боярку, III-тий — Глеваху, Крушину, Мархалівку і Віту. Запоріжська ґрупа має заняти Янковичі і Ходосівку.

Хід боєвих подій відбувався так: Запоріжська ґрупа, що вчора звела завзятий бій біля Великої Бугаївки, відступила назад в район Погребів. 2-га бриґада наступила сьогодня ранком на Крушинку, проломила тут ворожі становища і взяла цю місцевість. Однак Запоріжці не пішли рівночасно до наступу і ворог вдарив на 2-гу бриґаду з боку, через що вона мусіла відійти назад на лінію: стація Васильків-Хутір Черкаси. Бриґада потерпіла болючі втрати. Запоріжців завізвано енергічно до наступу на Велику Бугаївку; 7-ма дивізія займає Погреби і горби на півночі, 2-га бриґада з повстанцями займає знову Васильків.

На півночі від залізниці розвиваються події правильно. 5-та бриґада заняла — як наказано — Скитток і посувається на Митроженку, частини 8-ої бриґади прилучаються до наступу 5-ої бриґади, а инші беруть участь з півночі у протинаступі на Васильків. 6-та бриґада у поході на Ігнатівку, 10-та бриґада звела коло Юрова кривавий бій з ворогом, розбила його й осягнула район Ситники-Матюжин, переслідує ворога на північ. Після цілоденного кривавого бою осягнули другі бриґади такі боєві результати: 6-та бриґада заняла пополудни по тяжкому бою під Бобрицею і Білгородкою обі ті місцевости й осягнула Ігнатівку. 5-та бриґада, продовжуючи вечером свій наступ, заняла місцевости Малютинку-Заборє, а вже вечером осягнула Боярку. 8-ма бриґада заняла Глеваху і дійшла до Віти. 2-га бриґада після дуже завзятого бою здобула назад Васильків, заняла Каплицю, Крушинку і Мархалівку. Запоріжці здобули приступом Бугаївку і посуваються на Янковичі і Ходосівку.

Так осягнено вповні всі цілі сьогодняшнього дня. Війська докладали надзвичайних зусиль, що вгадує з подякою команда ґрупи ген. Кравса в диспозиції на день 30-ого, в якім має відбутися святочне вступлення армії до Київа.

Ґрупа полк. Вольфа: Ґрупа осягнула сьогодня слідуючу ситуацію: 1-ша дивізія ґрупи С. С. повела наступ на боки ворога, заняла села Очеретянку і Гуту Пилінську, 2-га дивізія посувається лівим крилом з Хутора, Диканки до шоси Житомир-Новгород Волинський.

Ґрупа полковника Бізанца в поході для осягнення 13-тим полком Могильна, а 6-тим полком Холосна. 14-тий полк прибув залізницею на стацію Турчинка 3-та бриґада осягнула район Кропивно-Ріжиці. Один курінь 7-го полка замикає дорогу коло сіл Вацків і Газинка, що на схід від Житомира, решта 4-тої бриґади — запас армійської ґрупи, 18-та бриґада повинна ґарнізонову службу в Житомирі.

9-та бриґада, що стояла в Бардичеві як армійський запас, одержала наказ як найскорше відправитися до Хвастова в розпорядження ґрупи ген. Кравса. Перший транспорт відійде ще сьогодні.

30. VIII. Ґрупа ген. Кравса: Загальний наступ на Київ розвивається успішно — мимо завзятого спротиву ворога.

В 12-тій год. 30 хвиль 6-та бриґада дійшла до Петропавлівської переслідує ворога дальше. 5-та бриґада в бою з трьома ворожими броневиками заняла Круківщину, лівим крилом посувається на Жуляни, правим крилом заняла Вету, Юрівку, Гатне і Монастирський Хутір та посувається дальше. Ворог ставить ще спротив на Волинському Посту з пяти броневиками. Тут у завзятому бою проломили бриґади 1-го корпуса лінію ворожих становищ і осягнули всі цілі наступу, через що заволоділи містом.

Завданням всіх трьох корпусів було обсадити своїми відділами найважнійші пункти й обекти міста, між иншим мали Запоріжці обсадити одною дивізією залізничий міст на Дніпрі та стацію на лівому березі, а ґрупа от. Виметаля пасажирський міст. Ґрупу повстанців Зеленого дириґовано біля Трипілля на східний беріг і вона мала осягнути район Бортничі-Бровари.

Тимчасом вернув до Хвастова сотник Купчанко, що їздив з місією до Денікінців. Він голосить: „Переговори ведено в команді 2-ої денікінської бриґади в Мирогорівці. Бриґада була до переговорів уповажнена. Заступники армії Денікіна жадали, щоби територію на полудневий схід і схід від залізниці Козятин—Хвастів—Київ вважати операційною полосою денікінських військ, а територію між лінією Хвастів-Володарка-Сасів-Буки з одної сторони, і лінією Біла Церква-Тараща-Лисівка-Звенигородка — стація Звенигородка з другої сторони — як невтральну полосу". На це жадання ми не згодилися і сотник Купчанко одержав поручення перетягати переговори можливо довго, аж до приїзду місії Штабу Головного Отамана, на чолі якої їхав отаман Омелянович Павленко.

Згідно з враженнями Купчанка війська Денікіна добрі, не кращі однак Галицьких.

Ґрупа полк. Вольфа. Ґрупа в наступі на Коростень має діло зі сильним спротивом ворога, що зміг в останніх днях підтягнути значні підмоги і борониться в силі що-найменше 6.000 піхоти і незвичайно багато артилерії.

Ґрупа С. С. у бою заняла 2-ою дивізією Соколів і Новорідню, 1-ою дивізією Яблонівці, Рудню Стару, Кривці. Ґрупа полк. Бізанца, якій для окружаючого наступу підчинено цілу 3-ту бриґаду, здобула щойно по новім наступі і по важких боях Холосно і Злобич. Наш наступ на Могильню був відбитий. Частинам наступаючим з Красногірки на Ушомир удалося дійти лише під Ушомир. Шершнo взято одним курінем 7-ої бриґади.

Ворог розпоряджає на цілім відтинку великою масою артилерії, котрої вогонь сягав місцями — як під Могильною — до барабанного. По висказам полонених і розвідників намагається ворог за всяку ціну вдержати Коростень.

(Докінчення буде.)

вайно гострим питанням внутрішньої боротьби на Україні. Національний шовінізм глибоко вівся в маси" („Правда", Москва, 10. XII. 1924).

В наслідок зазначення обставин вся територія між Карпатами і Кавказом знаходиться в стані постійного неспокою. Це створює сприятливий ґрунт для всякого воєнного підбурювання і тому окремі держави легко можуть загрожувати сусіднім державам не тільки війною, але й самому їх існуванню.

Ця постійна небезпека війни на Сході Европи, яка в разі продовження зазначеної ситуації не тільки не може припинитися, але буде зростати й постійно загрожувати Европі, може бути зменшена або усунена лише впливом міжнародніх сил.

Міжнародній конґрес є покликаний в першу чергу підняти свій голос в оборону пригнічених меншостей в Польщі та Румунії, а також націй, позбавлених свого права на самоозначення рядянською державою і вимагати демократичного рівноуправлення всіх цих народів. Український пролєтаріят, який приневолений мовчати на всіх своїх територіях, сподівається, що світовий соціялістичний конґрес протестом проти червоного та білого терору, проти гнебного насилування окремих націй Сходу Европи в їх правах на існування дасть новий доказ братерської солідарности працюючих в боротьбі проти всякого насильства і тим причиниться до скорішого здійснення ідеї світового миру.

Бо лише шляхом демократичного рівноуправнення народів та усунення насильства над ними може бути забезпечений світовий мир.

Делеґація Української Соціял-Демократичної Партії на Соціялістичний Конґрес у Марселі.

Серпень 1925.

Смерть одного з акторів великої війни.

Франц ҐР. Конрад Гецендорф.

Дня 25-го серпня помер у Тиролі полевий маршал австро-угорської армії і шеф ІІ штабу Франц ҐР. Конрад Гецендорф. Ця звістка розбуджує важкі спомини у звязку з наболілим питанням про винуватців великої війни, до яких Гецендорфа можна зачислити без найменшого сумніву. Полишені ним спомини самі доводять читача до такого висновку.

Гецендорф був спершу 15 літ одовим ґенералом, який нежд но покликав його Франц Фердинанц на становище шефа ґенер. штабу. І він став ним не з амбіції, як каже, а з примхи свого володаря. Не знаючи особистих відносин у штабі, вповні незорієнтований у політиці, він почав проводити послідовно свою лінію, охотного до війни ґенерала, з засліпленням вузького спеціяліста від боєвої стратеґії. Він хотів провести план війни з поодинокими, ворожими Австрії сусідами, віруючи в те, що кожного з них можна розбити зокрема. В першу чергу мала піти Італія, далі по черзі: Сербія, Чорногора, Росія. І тому вже в 1907 р. домагався війни з Італією, гадаючи, що ці инші згадані держави, як неприготовані, глядітимуть на війну як невтральні. Про невтральність Англії та Франції вже й не казати.

По анексії Босні та Герцеговіни Гецендорф для вирішення гострого, пекучого „сербського питання" приготовив воєнний план війни зі Сербією, а навіть на кожний випадок з Росією, віруючи в те, що Італія сидітиме тихо і зажде аж прийде черга на неї. Великою тактичною помилкою міністра закорд. справ Ерентала вважав він первісне дипльоматичне злагодження конфлікту між Австрією і Росією та Сербією. Щойно коли прийшов замах у Сараєво, міг Гецендорф цілою силою натиснути на австрійських верховодів, щоби перевели вироблений ним у 1910 р. подрібний воєнний план. Його спомини є цікаві тим, що він відкриває в них всю свою психольоґію, у непохитній вірі, що його пляни та тактика були неохибні, без огляду на страшну катастрофу спричинену саме його ідеями і людьми, що служили цим ідеям.

НАЙЛІПША НАГОДА ЗБОГАТИТИСЯ

Льосн І. класи 12. Польської Державної Льотерії Кляссової є до набуття у фірми:

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

ГОЛОВНА ВИГРАНА 400.000 зл.

Виграші по зл. 250.000, 150.000, 100.000, 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, 10.000 і 5.000 Золотих.

Що другий льос виграє!

ТЯГНЕННЯ ВЖЕ 14-го і 15-го ЖОВТНЯ.

Ціни Льосів:	Цілий льос зл. 40.	Пів льосу зол. 20.	Чверть льосу зол. 10.

Замовлення листові полагоджується відворотною почтою. Нижше умішену карту замовлень виповнити і переслати нам в листі.

Поручаємо замовляти в час, бо в попередній льотерії могли ми тільки вчасні замовлення виконати. Зазначуємо, що в тій льотерії попит багато більший, тому, що льоси наші показалися дуже щасливі, бо ми виплатили в попередній льотерії між иншими головні виграні золотих 150.000, 75.000, 5.000 і т. д.

В тім місці питати і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Отсим замовляю до І. кл.: ..... льосів цілих по зол. 40'—
..... „ половин „ „ 20'—
..... „ чвертюк „ „ 10'—
Належитість золотих ..... заплачу по оленажанню льосу банкнотом ПКО. пересланим фірмою або почтовим переказом.
Ім'я і навизиско: .....
Адреса: .....

329 I—10

По широкому світі.

Німецька відповідь на французьку ноту є дуже чемна і обмежується заявою, що Німеччина годиться на пропозицію скликати конференцію правників. Близький речинець цієї конференції ще точно не означений.

На конґресі сіоністів у Відні голова д-р Вайцман зголосив свою димісію з дотеперішнього становища. Вибрали окрему комісію, яка має полагодити кризу щодо майбутньої екзекутиви. Прийняли цілу низку резолюцій: признання за діяльність бувш. „комісареві" Палестини сер Гербертові Самуелеві, в справі призначення на його місце льорда Плямера, подяку для Бальфура, в справі останніх імміґраційних обмежень і кримської кольонізації.

Вуглевий страйк у Зединених Державах має початись 1-го вересня. На випадок, якби його не можна полагодити, припаси вугілля вистачать тільки до 1-го грудня, а пізнійше треба би спроваджувати вугілля з Англії.

Гінденбурґ мав підчас вакацій відвідати приватно Людендорфа; але приготовлявся до цього так довго, що преса розтрубіла про сей намір і він був принезолений від нього відмовитись.

У Китаю революційні бої продовжуються. Кантон здобули кадети під проводом російських офіцирів. Прихильники покійного Сун-Ятсена арештували 100 державних урядовців обвинувачуючи їх у співучасти вбивства мін-а фінансів Ліяо-Тсунґ-Гой. Військо крайніх елементів узяло верх над помірканими.

На шляху до Баґдаду ватага Друзів напала на французький транспорт золота, призначений для перського банку та забрала його.

За Океаном.

Американське „Обєднання" про УНДО. — Збірки. — Пропаґанда. — українці й Сишиньські.

Управа американського „Обєднання", на засіданню з 31. липня з радістю прийняла до відома злуку національних партій в краю, пересилає свій привіт новоутворений обєднаній репрезентації та висловлює щире побажання найбільшого успіху в боротьбі за права українського народу. Ділючись цим фактом з українською американською еміґрацією, Управа „Обєднання" відзивається до неї з покликом обєднатися до спільної праці, на основі самостійного будівництва, для піддержання боротьби в краю.

Пригадуючи українській суспільности в Америці про зростаючі потреби краю, з особна про потреби Рідної Школи, Управа „Обєднання" звертається з проханням до членів організації „Обєднання", щоби від себе видали поклик в справі негайного переведення збірок на народні цілі. Особливо з уваги на повені, які зничили сьогорічні жнива в краю, поміч з Америки не повинна устазати.

Для переведення більшої єдности національних сил на еміґрації, рішено скликати наради представників ріжних політичних угрупувань, для обговорення можливости співпраці на платформі УНДО.

Рішено порозумітися з краєвими організаціями та представництвами щодо одноцільного ведення пропаґанди та видавання публікацій на англійській і французькій мовах. На американському ґрунті рішено приступити до зорганізування окремого центрального бюра пропаґанди пов „Обєднанню", а в поодиноких місцевостях організувати кружки пропаґанди, які стоялиб в контакті з головним бюром, притягаючи до сеї праці студентів американських шкіл.

У звязку з побутом в Америці польського міністра закордонних справ Скшиньського, Управа „Обєднання" не занедбала поінформувати американський політичний світ про положення Українців під Польщею. Політичному Інститутові у Вілліямставн, де Скшиньські мав свої виклади про Польщу, Управа „Обєднання" вислала інформаційне письмо, а долученням ріжних матеріялів, які характеризують положення инших національностей в Польщі.

Крім того поодинокі організації в ріжних міст протестували проти Скшиньского, як представника держави, що так відноситься до Українців, висилаючи відповідні телеґрами до президента Інституту в Вілліямставн, д-ра Ґ. Ґарфільда. З одного Ню-Йорку вислано пять таких телеґрам. Коли Скшиньскі появився 27 липня в Детроіт у посадника міста, Клюб американських горожан українського походження листом до посадника запротестував в імени 32.000 Українців, замешкуючих не місто, проти запрошення його.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє (192) число „Діла" сконфісковано за два уступи статті п. н. „Нова ера в шкільництві".

— **Знову голодівка політичних вязнів у Львові.** В четвер 27 серпня розпочалась рівночасно у т. зв. Бриґідках у Львові ІІ у вязниці при вул. Баторого голодівка політичних вязнів. У Бриґідках голодує 22, на Баторого 38 вязнів, мета голодівки: боротьба за елементарні права належні політичним вязням, як: прохід з можністю мінімальної свободи рухів (у Бриґідках підчас проходу на вязничному подвірі не вільно не то сісти на хвилину але й оглянутися!), куплі пай в тиждень, цензуровані ґеґаузні часописи, відсепарування політ. вязнів від криміальних, людяне відношення адміністрації, признання постійної делеґації вязнів, дозвіл на вибір мужа довіря з правом контролі передаваних вязням здорові харчів і заборона кидання вязнів до темниці без подання мотивів на письні. До сьогодня голодуючих инші вязнів прибудуть мабуть ще нові, так що з вищим днем голодуватиме у Львові біля 80 політ. вязнів. У цій справі мають інтервеніювати адв. д-р Ст. Шухевич, д-р Шевчук і д-р Аксер; през. Гавля нема (на відпусті), його заступає п. Нементовські. — Характеристичним моментом з-на відносин. пануючі у львівських вязницях є нпр. те, що політичні вязні, вже три тижні тому арештовані, не то не діставть побачення з кимнебудь зі світа, але й не можуть допроситися лікаря, який стверднв би побої, нанесені при арештуванні! З голодуючих майже половина — не Українці (головно у Бриґідках), решта Жиди. Вже країна пора, щоби судові власти не допускали до самоволі вязничної адміністрації супротн найбідніших і найбільш безборонних людей, якими є вязні, та щоб самі тримались букви закона, який ідейного політичного винуватця каже трактувати инакше, ніж звироднілого бандита. Голодівки, які вибухають у львівських тюрмах, як єдиний можливий засіб боротьби покривджених вязнів, є доказом, що судова власть не дотримує власних обіцянок та признань.

— **Ревізія й дивовижне слідство у Щирці.** 19/VIII. н. р. на розсвіті, на величезне здивування всіх громадян Щирецчини, переведено ревізію в помешканнях Українців, що стоять близько до культурно-просвітнього життя повіту. Цею ревізією „власть імущії" ушанували пп.: гол. видїлу філії „Просвіта" та Кружка УПТ. в Щирці, д-ра Б. Савчака, д-ра Жука, дир. Заднтркової Каси В. Могильницького, дир. чит. хору, С. Хамуляка і уряд. УПТ. Я. Маліновського. Причиною послужив донос, на підставі якого вчинився „пляцц" ріжного рода поземн. Зїхалось їх понад 15. Окружили будинок Заднтркової каси та почали глядіти „бонівці". Перекидали всі канцелярії та приватні помешкання названих громадян, перевернули все те до гори ногами і, не найшовши нічого, розпочали слідство, яке триває ще й досі... Всіх підозрінних (на їх думку) тягають на постерунок поліції (де-

Гідна відповідь на ворожий наступ!

Кожний Українець, кожна Українка, кожна читальня, кооперативна чи инша організація пішле негайно більшу жертву на „Рідну Школу" на адресу „Українське Педаґоґічне Товариство" у Львові, Ринок 10/11.

Такою масовою відповідю повно збережемо наше молоде покоління а з ним народ перед загибіллю, яку йому готують вороги.

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

УКРАЇНСЬКІ, ПОЛЬСЬКІ і НІМЕЦЬКІ ДО ВСІХ ШКІЛ

ПРОДАЄ І ВИСИЛАЄ ЗА ПІСЛЯПЛАТОЮ

325 1—2

КНИГАРНЯ НАУК. Т-ва ім. ШЕВЧЕНКА, Львів, Ринок 10.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Реномована РЕСТАВРАЦІЯ і КОМНАТИ ДО СНІДАНЬ

НАФТУЛИ ТЕПФЕРА

Власн. ХРІСТІЯН МАЄР і ЕДМУНД ШЕН

у Львові вул. Трибунальська ч. 12.

зістала відновлена, по цілковитім ремонті всіх саль.

Вибірна кухня гаряча і зимна, знаменитe пиво і напитки, традиційна гостинність господарів і взірцева услуга, привернули давну славу того улюбленого льокалю. — Ціни конкуренційні. 328 1—1

кого В під баґнетом) і допитуючи задають часто-густо такі питання, як напр. „Почо д-р Сапчак їздив до Львова? Почо д-р Сапчак і д-р Жук їздили в лєце до Ворохти? Длячого, не кто інчий, а пп. Хамуляк і Малиновські працюють в каше-ларні? А вже вершком проникливости, було питання, чому п. Хамуляк мешкає в Щирці а не в Горожанні вел. (його родинне село).

— **Фахові школи УПТ.** На днях одержало УПТ. від Кураторії шкільної округи Львів концесію на отворення і ведення хлопчачої і дівочої фахово-доповняючої школи у Львові. Хлопяча школа буде міститися в хлопячій школі ім. Б. Грінченка при вул. Городецькій 95[1], а дівоча в школі ім. Б. Грінченка, пл. св. Юра 5. Ці школи мають рівні права з державними фахово-доповняючими школами. Очевидно, вони будуть „утраквістичні". Вписи у тих школах тревають до 5. вересня.

— **З футрами** новими і старими звертайтеся до одинокої української фірми П. Карпяк, Львів, вул. Куркова 11а. 289 5-8

— **Похорони міністра Мєзерніча.** Похорони лотиського міністра загран. справ Мєзеровіча, який трагічно згинув в автомобільній катастрофі, перетворились в імпонуючу народню маніфестацію. Зранку відбулось спеціяльне жалібне засідання парляменту, на якому всі посли й присутні члени кабінету та дипльоматичний корпус вислухали стоючи промови голови пос. палати. В полудне в 12 год. в цілій Ризі запанувала загальна двохмінутна мовчанка. Припинився весь колорит і пішов рух і залягла смертна тишина. У великанському похоронному поході йшли за домовиною президент республіки, всі міністри, естонська й литовська делеґації з міністрами загран. справ на чолі, дипльомати, урядовці, всі громадянські дівчі і маси народу. Того дня були позачинювані в краю усі крамниці, одночасно, в доказ співчуття й симпатії, столиця Естонії Ревель теж обходило велику жалобу.

— **Виграна 150.000 зол. у Львові!** Кантор продажі Державної льотерії „Надія", Львів вул. Сикстуська 6, повідомляє, що дня 25. серпня впала головна виграна в висоті 150.000 зол. на льос ч. 26082, як також 5.000 зол. на льос ч. 44435, куплені в тім канторі. Джерело щастя „Надії" може похвалитися щастям, що так поважні виграні впали на льоси у неї закуплені. Хто шукає щастя нехай сейчас звернеться до „Надії". Льоси І. класи вже до набуття в тім канторі. 1—2

ОСТАННІ ВІСТИ.

Розправа Штайґера.

Розправа проти Штайґера, обвинуваченого, що кидав бомбу на през. Войцеховского, визначена правдоподібно на 3 або 4. жовтня.

Кровава демонстрація проти польської амбасади в Парижі.

„Квотідієн" повідомляє про кровавy комуністичну демонстрацію проти польської амбасади в Парижі. Комуністи на знак протесту проти розстрілу Гібнера і тов. у Варшаві, без уваги на заборону поліції зібралися на пл. Опери і вул. Монтмартр. Походом пійшли перед будинок польської амбасади і болгарського та румунського посольства. Відділ поліції, що пильнував польську амбасаду з витягненими револьверами, візвав демонстрантів розійтися. Кількох поліцаїв було ранених. Арештували около сто комуністів, між ними й польських, одного Москаля й одного Німця.

Перед конференцією знавців.

30. 8. прибули до Льондону правні. дорадники союзних держав: Фромаґ (Франція), Ролєн (Бельґія) і д-р Ґавс (Німеччина). Італія не візьме участи в нарадах. Наради знавців потривають 4—5 днів, потім установлять реченець для скликання конференції мін. загр. справ, яка буде з кінцем вересня в Льондоні, Брюселі або Берні.

Зайняття Кантона.

Революційні війська зайняли Кантон. Вони є під впливом большевиків. На чолі їх ген. Лісук-Люм. Европейську дільницю окружили рев. відділи, між ними китайські кадети. Мін-а загр. спр. арештували кадети. Вони зайняли ур. будинки. Відділи, що не хотіли перейти на сторону большевиків, роззброєно. Рев. війська кантонського уряду заатакували остров Гонан і відтяли зовсім тамошній гарнізон.

ОПОВІСТКИ.

Видїл філії Українського Краєвого Товариства Охорони дітей і опіки над молодіжю в Тернополі складає ширу подяку на руки Вповаж. Филипа Басси, учителя музики і співу в Монтреаль (Канада) Hogan-Str. 65 А. всім Дорогим Родимцям, які на його руки зложили надіслані тут на річ „Сирітського Захисту" в Тернополі жертви а іменно: 5 долярів надіслані на руки п. Савуляка, 15 долярів на руки п. д-ра Гірняка, 3 доляри на руки п. В. Болюха в Куткінцях а вкінці 52 долярів надіслані на руки голови товариства п. М. Губчака, зібрані на весіллях у Родимців: п. Михайда Гудая і п. Верхоляса. Щире „Спасибіг"! кличуть великодушним Жертводавцям сироти тернопільського захисту. За Видїл: *Михайло Губчак* голова, *о. Тимотей Сембай* містоголова. 324 1—1

Вписи до конц. женської фахово-доповняючої школи УПТ-ва у Львові відбуваються 31 серпня і 1—5 вересня ц. р. від год. 10—1 і від 4—6 в дівочій школі ім. Б. Грінченка, пл. св. Юра 5.

ПОЗІР Українці Городецького передмістя!

Вже отворений РЕСТОРАН і ВИНАРНЯ **ЯНОВА ДЕФОРТА** вул. Львівських Дітей (ріг пл. Унії Берест.)

Знаменита кухня, перекуски і всякі напитки. Спеціяльність! Першорядні італійські вина. Льокаль отвертий до год. 12. в ночи. 261 4—8

Вписи до конц. фахово-доповняючої школи УПТ-ва ім. Б. Грінченка для терміноторів відбуваються 31 серпня і 1—5 вересня ц. р. від год. 4—6 попол. в мужеській школі ім. Б. Грінченка, вул. Городецька 95 І. п.

Додаткові вписи до дівочої школи ім. Б. Грінченка УПТ., пл. св. Юра ч. 5. відбуваються в днях 30., 31. VIII. і 1. IX. від 10—1 і від 4—6. — *Управа.*

Дрібні оголошення.

ІНФОРМАЦІЇ в справах впису, іспитів і нострифікацій на львівськім університеті уділяє, як рівнож полагоджує формальности Василь Комар Львів, Личаківська 23. З листами п. Терлецького. Устно від 3—4. На інформ. перейінску залучити 3 зол. (можна в значках). 327 1—1

ФРАНЦУЗЬКОЇ ТА АНҐЛІЙСЬКОЇ МОВИ і літер. вчу подекуди або збірно. Адм. „Діла" „Професор". 334 1—3

У ВІДНІ III. відступить свокійна родина для академіка (-чки) фронтову кімнату з окремим входом. Інформує: Головацький, Краків, вул. Чести 21. 326

ХЛОПЦЯ здібного до науки кравецтва прийме робітня. Антін Бурда площа Марійська 10 П. п. 332 1—1

ПРИЙМУ на мешкання учеників. Е. Крижанівська Львів, вул. Вірменська 15. III. пов. 1—1

1—2 панночки приймуть на мешкання з харчем, фортепян в домі. Родина українська, вул. Обозова 2. I пов. на право. 320 2—2

ТОВАРИСТВО українських купців пошукує одну або дві комнати на бюра в середмістю під дуже добрими услівями. Зголошення у секретаря Д. Конюх, Львів вул. Кохановського ч. 5. 322 2—3

БЕЗДІТНЕ супруже пошукує кімнати з кухнею або без кухні евент. при самотній особі під дуже добрими услівями. Зголошення до Адм. „Діла" під „Долю". 321 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

футра мужеські футра жіночі

поручає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, І. пов. 276 3—30

Важне для книгарів!

Маю велику кількість примірників Закшевського в перекладі Олександра **Барвінського** 1) Всесвітня історія том III. нові віки вид. Львів 1923 в ціні по зл. 4·50 з 40 прц. опусту. 2) о. Спірідон Кархут: Текст грецький з) Плютарха життєпись Перікля Львів 1911. Оправа в полотні ціна зл. 1·50. б) Вибір з писем римських епістиків оправлені в полотно Львів 1911 р. ц. зол. 2·40. **Книгарня Повшехна,** Львів, Ринок 29 (в подвірі). 333 1-1

Дубецька „Просвіта"

потребує негайно учителя для своєї народньої школи.

Зголошуватися негайно до УПТ-ва у Львові, Ринок ч. 10. Учителі з кваліфікацією мають першенство. 313 2-3

Панство ясне, Фукс Вас просить,
Не будьте лінивi,
Заходіть частіше в гості
Випити по пиві.

Пиво в нього, як баварське,
Ковбаса чудова,
А шинкову Вам накрає
Вже сама Фуксова.

РЕСТАВРАЦІЯ

М. ФУКСА,

331 1—2 **ЛЬВІВ, РУСЬКА 20.**

Концесіонована школа крою і шиття під зимною фірмою **НОПЯНДА** приймає без перерви на 3 місячний практичний курс крою і шиття, та моднярства. Ціни знижені. 311 2—2

Львів, Сташіцка в. II. п. (бічна Хорушина)

Богородчанщина!

Дня 8. IX. 1925 в год. 2. по пол. в „Народнім Домі" Загальні Збори Кружка У. П. Т. 308 2—2

Кава ГАҐ

Нешкідлива ✕ правдива ✕✕✕ палена ✕✕✕ зерниста кава для загального вжитку

У нинішній добі може вже ціла родина, не виключаючи навіть малих дітей, пити каву скільки захоче. У кождого порядного кольоніяльного купця можна знову набувати каву без кофеїни **„Кава Гаґ"** звісну з передвоєнної якости по доступних цінах.

Кава ця не має шкідливої кофеїни, одинокої складової части кави, яка викликує безсонність, удари крови і биття серця. Завдяки виділенню кофеїни і звязаного з ним поступом очищення кави осягнено добірний смак і сильний чистий аромат.

„Кава Гаґ" є не лиш поживною, так само, як кождий инший під кави, але крім цього може занять місце як благородний напиток на найбагатшім столі.

По прибім місячнім уживку „Кави Гаґ" і обсервуючи на протязі цього часу свій стан здоровля, кождий пізнає прикмети цієї кави. Особистий досвід буде промовляти дабеко краще від наших слів.

Пийте її все, а будете її пити довго, бо хто дбає за здоровля, цей продовжує собі життя.

Пішліть ще сьогодні до свойого купця, домагаючись тільки зернистої **„Кави Гаґ"** без кофеїни.

Жадайте всюди без кофеїни зернисто **„Кави Гаґ"** не лиш в звичайних склепах, але також в цукорнях, ресторанах, готелях і т. п.

Достаточні проспекти на бажання.

Увага: В торговлі знаходиться **„Кава Гаґ"** лиш в оригінальнім опакуванню з ратунковим поясом.

— — **ВСЮДИ МОЖНА НАБУТИ** — — 174 4—5

Репрезентант: — **ЗИҐМУНТ СОЙХЕР, Коломия.**

МАҐАЗИН ФУТЕР

Е. СОЛІН ФЛЬОРІЯНА СОЛІНА — — вдова. — —

307 **ЛЬВІВ, СОБІСКОГО ч. 4.** 2—10

поручає найновіші футра, найліпшої якости, по умірковaних цінах — услівя догідні.

Ширіть наш часопис!

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ для шкіл народніх, середніх і фахових, а також веїлякі помічничі книжки у всіх мовах, нові і вживані найкраще купити або заміняти в **Книгарні А. БАРДАХА, Львів, Краківська ч. І.**

335 1—3

Порученнн з провінції полагоджується відворотною почтою.

Кождий купуючий одержує від фірми одну гарну книжку безплатно.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 194 (10.577). Львів, середа 2. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Проти польонізації українського шкільництва.

Останнє розпорядження п. Грабского виклікало, як можна було сподіватись, величезне обурення у найширших колах громадянства, якого першим виявом являються масові віча, довірочні збори й наради. Показується, що оголошення того нечуваного у демократичній республіці розпорядження в останньому тижні вакацій не зуміло приспати й змилити загальної уваги й українське громадянство оцінює як слід великанську вагу нанесеного удару. Віча й наради, хоча словними протестами, ведуть до організування протиакції, яка матиме на меті паралїжувати затії польонізаторів.

Віче у Львові.

Заповіджене в середу на неділю шкільне віче у Львові дирекція поліції заборонила, при чому сконфіскувала вічеві афіші. Як причину заборони подано, як звичайно: „обаву про заколот публичного спокою" „Народня Організація" м. Львова, яка скликувала віче, інтервеніювала в цій справі у воєводи Гараніха. Наслідком цієї інтервенції директор поліції Райнлендер відкликав попередню заборону, а тим, що обовязав президію Нар. Орг. до особистої відповідальности за порядок віча та змодифікував згори текст резолюцій.

Не вважаючи на те, що відклик заборони віча прийшов щойно в суботу, так, що неможливо було поширити як слід по цілому Львові вістку про віче, і не вважаючи на зливний дощ, велика саля Муз. інст. ім. Лисенка у Львові заповнилась у неділю в полудне по береги: було присутніх близько 1000 осіб, головно українського міщанства.

Відкрив віче інсп. І. Ліщинський, головою віча вибрано д-ра О. Марітчака. Реферати виголосили: інсп. І. Ліщинський — про значіння останнього польського міністерського розпорядження, касуючого українське середнє шкільництво, та п. суддя В. Целевич — про становище, яке українське громадянство повинно зайняти відносно того розпорядження.

Інсп. Ліщинський переповів у своїому рефераті вкоротці всі етапи, якими змагала досіль польська шкільна влада до польонізації та руйнування українського шкільництва. Закриття хлопячих відділів української учительської семінарії і школи вправ, впровадження польської урядової мови до всіх навіть приватних — українських шкіл, примус навчання предметів історії і географії та науки про Польщу у польській мові, масове переношення і дискваліфікація учительських сил, редукція класс, шикани проти істнуючих шкіл й постійне залякування закриттям їх (напр. як зі школою ім. Шашкевича у Львові) — все це було приготуванням до оголошення останнього розпорядку про так звану „утраквізацію", а в дійсности повну польонізацію т. зв. державного українського середнього шкільництва, утримуваного за гроші українського податника. Дальше виказав референт перфідію, а якою автор останнього розпорядку інтерпретує закон про утраквізацію шкіл. Замість вести науку у двох мовах таким робом, щоби діти знали кожний предмет у тих обох мовах, розділюється предмети навчання на дві категорії в той спосіб, що всі суттєві предмети викладаються лише по польськи, а для української мови призначається ті предмети: мертву латину, рисунки й гімнастику, — себто такі предмети науки, де викладова мова не грає майже жадної ролі. Та й то такої „утраквізованої" школи польські діти взагалі не будуть бачити, бо їм оставлено свободу застережання і вибору, не кажучи про те, що вони мають до розпорядження незаторкнених більше десятка инших польських гімназій у Львові, — лише українські діти примушені без вибору ходити до спольонізованої школи. Таким робом останній розпорядок знову вводить в нівець 95 § конституції про рівність і свободу громадян польської держави, і впроваджує розмежування громадян на „висший упривілейований сорт" і „низший" — безправний. Як що українське громадянство прийме з легким серцем той новий удар п. Грабского, то воно може сподіватись у слідуючому році польонізації не лише чергової кляси, але й усіх решти класс школи. п.

П. суддя В. Целевич, як слідуючий референт, вівав українське населення ставити відповідний організований спротив проти насильного топтання запоручених йому конституцією польської держави та версайським договором прав. Українці мусять брати собі приклад з поведінки директора IV. польської гімназії у Львові, який заявив в імени вчительського збору та в імени батьків, що на т. зв. утраквізм ніколи не погодиться. Досіль понесли ми на полі середнього шкільництва важкі втрати. 18 сер. шкіл—гімназій, реальних і комерсійних — які істнували за української влади на півн.-зах. українських землях (на Волині, Холмщині й Поліссі) польська влада на протязі двох літ зліквідувала. Тепер іде черга на українські середні школи в Галичині. Батьки дітей і учительський збір не реагували як слід на введення до українських сер. шкіл внутрішньої і зовнішньої польської урядової мови. На 760 сер. шкіл в Польщі є разом усього 14 українських. Деякі сер. польські школи не хотять приймати української молоді. Нам хотять зупинити зріст української інтелігенції.

Остання пора отрястись з вродженої байдужности і сказати тверде слово „досить". Українські батьки не сміють післати своїх дітей до утраквістичних шкіл. За батьками мусить стати загал громадянства. Побіч цієї акції слід вносити масові протести до всіх відповідних краєвих, державних і закордонних чинників. Досвід учить, що тверда й рішуча позиція в шкільній посаді, без страху за втрату посади чи виключення зі школи, спонукувала владу до перевірки своїх розпоряджень.

— Після рефератів забрали голос у дискусії: пп. Агатон Добрянський (палка промова іменем б. українських старшин з покликом до витревалости й завзяття у загальній боротьбі за національні права з окремаж шкільництва), М. Галібей, проф. В. Біленький, студ. И. Цурковський і ін.

Віче закінчено одноголосним прийняттям резолюцій та відспіванням гимнів: „Не пора" й „Ми гайдамаки".

Резолюції *):

1) Українці-громадяне, зібрані на віču дня 30. червня у Львові заявляють якнайрішучійший протест проти шкільних законів, а зокрема проти розпорядків львівської Куратории, які стремлять до обмежування і касування прав українського народу на полі шкільництва, здобутих за часів австрійської влади.

2) Зокрема зібрані на віču громадяне протестують проти розпорядку міністра освіти з дня 18. серпня 1925 р., який появився у виконанні закону з дня 31. липня 1924 р., уступ 6. Цей розпорядок суперечить саме отому уступові згаданого закону, суперечить духові польської конституції, а найважнійше: стоїть в різкій суперечности зі зобовязаннями Польщі на міжнародній арені.

3) Дух новітньої педагогіки вимагає навчання учнів в рідній мові і тому ми мусіли би якнайбільш рішучо виступити проти вводження в українських школах двомовного викладу взагалі, одначе розпорядок міністра освіти з 18. серпня ц. р. вводить на ділі під покровом утраквізації польонізацію українського середнього шкільництва, бо навчання одної тільки і то мертвої латинської мови по українськи (рисунки і гімнастику годіж числити за викладові предмети), уважаємо не утраквізацією, а постепенно проводженою повною польонізацією всіх українських середніх шкіл.

4) Сьогодняшнє віче рішуче протестує теж проти обіжника львівської Куратории, антидатованого днем 22 червня 1925, яким — мимо у виконанню уступу 7 закона з 31. липня 1924 — вводяться в українські приватні середні школи навчання в польській мові крім мови й літератури польської, ще й історії, географії та науки про сучасну Польщу.

5) Сьогодняшнє віче стверджує, що згадані розпорядки вкорочують права набуті на протязі літ ще за австрійських часів; цими розпорядками відбирається 7-ми мілїоновій частині українського народу змогу вчити своїх дітей в середніх школах в рідній мові, а вкінці польонізаційну систему перекидається і на українські приватні середні школи, примушуючи вчити в них так важних предметів як історія та географія в чужій мові.

6) Віче громадян-Українців міста Львова взиває українську суспільність до якнайрішучійшої боротьби законними засобами проти цих розпорядків, в першу чергу до вношення масових протестів.

7) Віче громадян-Українців м. Львова констатує, що так пізним оповіщенням обох розпорядків компетентні шкільні чинники поставили батьків учнів першої кляси українських гімназій у Львові, Перемишлі і Тернополі, які мають бути мимо зутраквізовані, перед доконаним фактом і хочуть примусити їхніх дітей до науки в польській мові, хоча батьки записували їх до українських шкіл.

*) Звертаємо увагу п. прокураторові, що ці резолюції вже підлягли були цензурі Дирекції Поліції у Львові, й инший текст признаний вже п. дир. Райнлендером як „благонадійний". *Ред.*

Відозва до шкільної молоді!!!

Не марнуйте свого гроша! Купуйте тільки в знанім з дешевости

МАГАЗИНІ ПАПЕРУ С. ВАЙЗЕРА ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 4.

де зістанете по небувалих низьких цінах величезний вибір всіляких шкільних приладів і безплатний дарунок

Бльок рисунковий з мапою Польщі як доказ дешевости.

Подаю ціни рисункових бльоків	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
	45	60	75	90	1.10	1·25

ПОЗІР! У власнім інтересі треба затямити собі фірму С. ВАЙЗЕР, як також Ч. дому вул. Сикстуська 4. 1—5
736

Red. czas. „Dilo" we Lwowie, Pr. 629/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 191 (10.574) z dnia 27. sierpnia 1925. pod tytułem: 1) „Proty polonizaciji ukrainśkych serednich szkil" w ustępie między słowami: w istnujuczij tam polskij gimnaziji... a: U Lwowi 26. serpnia 1925. 2) W art. pt. „Nowa era w szkilnyciwi" w ustępach między słowami: a) Ministr oswity St. Grabski... a: Tworyt'sia kresowa komisja, b) je jasno, szczo... a: bude wykonane, c) Praszyńskych i tow.... a: nastupaje druhyj etap i d) w ustępie od słów: Poky szczo aż do końca tego artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65a) ust. uznał dokonaną dnia 27. sierpnia 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydai w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazemwydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 28. sierpnia 1925. r.
Niewiadomski.

Вже надійшов великий транспорт всіляких конфенціонованих ФУТЕР ст. стемпковича, Львів, площа Капітульна ч. 1.
і в ШКІРКАХ до МАҐАЗИНУ і РОБІТНІ ФУТЕР
Заведення виконує всі замовлення з узгідненням найновішої моди для Пань і Панів сумлінно по цінах не високих. Запобігливість поручає замовляти футра як також полагоджувати всілякі направки і перерібки в найдешевшім сезоні літнім. — Прошу жадати проспекту кредитових условій.
2156 6—13

8) Віче закликає всі політичні партії та громадські організації до якнайрішучішої акції за оборону українського шкільництва, приймає з вдоволенням до відома ініціативу УНДО в цім напрямі і закликає суспільність до однодушного підтримання його починів.

Віче у Тернополі.

Одночасно відбулося масове віче у цій самій справі у Тернополі. Зза браку місця ми примушені відложити докладний звіт до завтрішнього числа.

Прийнято дуже гострі резолюції.

Довірочна нарада батьків.

В неділю, дня 30. серпня 1925 р. відбулася довірочна нарада батьків учеників І. кляси обох українських гімназій у Львові.

По дискусії вирішили батьки одноголосно:

I) Як найрішучійше запротестувати проти зєднання українських гімназій з польськими і проти утраквізації, а вдійсности польонізації першої кляси українських гімназій у Львові.

II) Не посилати своїх дітей до утраквістичних кляс, а домагатися привернення української мови навчання в першій клясі.

III) Вислати телєграми в тій справі до міністерства освіти в Варшаві і до Генерального Секретаріяту Союза Народів у Женеві.

Ті батьки українських дітей, які не були на нараді, мають зголоситися у вівторок і середу до години 12-тої в пол. в Народній Організації, Львів, Ринок ч. 10.

Не забувайте, що відбудова тому „ПРОСВІТИ" вимагає великих коштів. Присилайте хоч би найменші датки чеками „Просвіти".
302 3—3

Міжнародній Соціялістичний Конґрес.

Справоздавці всіх партій підкреслюють одну характеристичну прикмету цього конгресу в протилежности до попередніх: його діловість у нарадах та напрямку праці. Не диво. Між співучасниками є 50 бувших міністрів буржуазних держав; головує бувший міністр внутр. справ Великобританії — Гендерсон; головні справоздавці — бувші міністри і кандидати на завтрішні портфелі. Характеристично, що 20 літ тому на такім конгресі назвали участь тодішнього соціяліста Мілєрана у французькім уряді зрадою соціялістичних ідей.

Соціялізм змінив основно свої методи праці. З явної, неприєднаної опозиції до всякого уряду, названого буржуазійним, перейшов до компромісової участи в кермуванні державою, підготовляючи таким робом перетворення буржуазного ладу в соціялістичний. Провідники соціялізму, що стали за останнє двадцятьліття „державними мужами", набрали практичного досвіду. Вони побачили, що загріти робітничу масу палкими промовами та революційними проклямаціями це не те саме, що держати руку на кермі великого державного корабля. Соціялістичні партії стали партіями на-пів державними; вони борються за владу, яку, як бачуть, лекше одержати від буржуазної держави, ніж з рук революційного пролєтаріяту. Ось чому останній міжнародній конґрес у Марсейлі має головно на оці підготовлення ґрунту до цього переходу.

На конґресі є присутних з 800 делєґатів, з чого 429 офіціяльних; вони представляють 31 держав і 40 партій. Між делєґатами 60 жінок. Голоси на конґресі є поділені так: Англія 40, Німеччина 40, Франція 25, Бельгія 17, Австрія 17 Італія 16, Швеція 13, Данія 12, Польща 11, Зєднинені Держави 11, Голяндія 11, Мадярщина 10, Чехословаччина 9, Фінляндія і німецькі соц.-дем. у Чехословаччині 7, російські соц.-рев. і соц.-дем. по 6, Еспанія 5, Румунія, Палестина, Аргентина по 4, Грузія, Україна, Вірменія, Лотва, Болгарія, Норвеґія по по 3, Естонія, Литва по 2, Югославія, Данціґ, Греція, Португалія, Люксембурґ, англійська Ґуяна, українська (русинська), мадярська та польська соціял. партія в Чехословаччині, незалежні соц. у Польщі і німецька соц. партія в Польщі та мадярські еміґранти по одному голосі.

На деннім порядку є такі справи: 1. Відношення Інтернаціонала до кольоніяльного питання. 2. Роззброєння та становище до Ліги Націй. 3. Взаємини II-го Інтернаціоналу з III-ім. 4. Боротьба робітничої кляси з небезпекою війни. 5. Робітники і безробіття. 6. Вашінґтонська конвенція і 8-годинний робучий день. 7. Резолюції міжнародньої конференції жіноцтва. 8. Організаційні справи й инші.

До президії вибрані Брак, Гендерсон і Адлер. У виконавчім комітеті вирінула палка суперечка про те, де має бути постійний осідок центрального бюра Інтернаціоналу. Французи та Бельгійці боронили Брюселя, Англійці — Льондону. Згодились на компромісовім місті — Женеві.

На конґресі вибрано два додаткові комітети, з яких один мав розслідити справу взаємин з С. Р. С. Р. і його сусідами та звязків між другим і третім інтернаціоналом; другий комітет мав розглянути становище на Далекім Сході. Окрему конференцію зібрали делєґати балтійських держав, Польщі, рос. соціялістів-революціонерів та. меншевиків, для дискусії справ Східної Европи. Наради комісій визначувались досить суперечними поглядами, яких боронили ріжні групи. Делєгати балтійських держав та Польщі пропонували як найгострійшу резолюцію проти радянського ладу та III-го Інтернаціоналу, обвинувачуючи їх в агресивній політиці та всіх лихах нинішнього непевного становища в Европі, на це меншевики звернулись з такими самими доказами на адресу Польщі та Румунії, вказуючи, що держави сумежні з територією С. Р. С. Р. ведуть політику повної ізоляції Росії.

Англійські делєгати Гендерзон та Роден Бакстон висловились негативно про ґарантійний пакт, підчеркуючи необхідність всесвітнього роззброєння. Бакстон вказав на те, що пропаганда за роззброєнням не повинна брати за зразок большевицьких метод, щоби заохочувати жовнірів до дезертирства або підсилювати кольоніяльні війни, які мають збільшити всесвітній суспільний хаос, корисний для революції. Німець Гільфердінґ радив прийняти ґарантійний пакт, як компромісову, перехідну стадію до замирення народів.

Француз Блюм пропонує, щоб конґрес прийняв ту частину ґарантійного пакту, щодо якої всі годяться. Звертається з покликом до англійських соціялістів, щоби солідарно піддержали французьких та німецьких в обороні пакту. Одноцільна лінія в політиці це єдина річ, якої соціялісти повинні навчитись від большевиків, яких осоружна політика є зрешто єдиною погорди і заслуговує на повне знехтування. Якщо ґарантійний пакт є звернений проти Росії, нехай її представники ввійдуть до Ліги і там боронять своїх інтересів. Версайський договір має в собі зерна ворожнечі, які треба виполоти мирно, а не війною. Авто-

---

ЕВҐЕН ЯВОРОВСЬКИЙ. 3)

Похід на Київ.

Один тиждень із офіціяльного дневника „Начальної Команди Галицької Армії".

(Продовження.)

31. VIII. Ґрупа ґен. Кравса. Раненько вже удався був нач. вожд, начальник штабу і декілька старшин нач. команди до Хвастова, а відтіль дальше на двірець до Києва, щоби взяти участь у торжественному поході до Києва, що по пляні мав відбутися сьогодні о 16-тій годині.

Диспозицію команди армійської ґрупи переведено майже як слід; здається тільки, що середний міст, який на карті не є зазначений, з тої причини не був обсаджений, а ґрупа от. Зеленого не виповнила приказу переходу на лівий беріг; про її побут не був ніхто поінформований. Здається, не дуже то й певно був обсаджений залізничий міст Запоріжцями.*)

Вже рано виїхав штаб I-ого корпуса та команда армійської ґрупи до Києва, куди приїхали між годиною 16-ою і 17-ою.

До цього часу у місті розіграли ся слідуючі події: Вже в 8-мій годині рано ввійшли частини Денікіна до Києва — здається — через середній необсаджений міст і також через залізничий міст, куди зереїхало декілька панцирок. Вони розташувалися у полудньово-східних передмістях.

З огляду на це, приказали коменданти поодиноких бриґад I-ого і III-ого корпусів своїм, находячим ще поза містом, куріням, зараз вмашерувати до Києва, а отаман Виметаль як найстарший з наших комендантів вступив у переговори з денікінськими комендантами, причім вирішено провізорично демаркаційну лінію. Лінія ця веде по ґенеральній мапі з району зараз на полудне від вуличного моста аж до напису „Демієвка". Не вважаючи на цю умову, зявився між 16-ою і 17-ою годиною денікінський ґенерал Штакельберґ разом зі сильною делєґацією старшин і відділом зі 100—200 люда біля городської думи, що була вже обсаджена нами і де між тим зібралася величезна товпа народу. У тім самім часі заїхали і ґенерал Кравс та полк. Микітка до городської думи, а ґенерал Кравс зажадав зараз відступу ґен. Штакельберґа за лінію, умовлену з отаманом Виметалем. Ґенерал Штакельберґ обіцяв виконання цього жадання, просив однак дозволити йому переговорити ту справу з ґенералом Бредовом, що був, як виходило, його найвищим комендантом.*)

Між тим зібрана товпа, знаючи про присутність денікінських військ у Києві, зажадала вивішення московського прапору на Городській Думі біля нашого — українського, що вже на Думі висів**). Щоби успокоїти товпу, в якій находилося багато б. російських старшин, позволив на це ґен. Кравс як знамя спільної боротьби обох армій проти большевиків і тим цей інцидент, здавалося, був скінчений***). Однак частини запоріжської ґрупи, що перемашеровували в тій хвилі попри Городську Думу, вдерли московський „фляґ", а це викликало зараз величезний заколот. Почалася стрілянина. Ми втратили притім 10 убитих козаків і 7 убитих коней. Повстала велика паніка, а запоріжська ґрупа лишила навіть в місті свої гармати****).

З огляду на таку загострену ситуацію удався особисто ґен. Кравс автом до ґен. Бредова, щоби безпосередніми переговорами скоро усунути це положення. Вже по дорозі стрінув він сильні кольони Денікінців, які машерували до міста. Переговори тривали декілька годин.

Міжтим напали Денікінці на наші розжинені по місті частини і роззоружили їх, підчас коли инші відділи, ставлячи оружний опір, вийшли поза місто. Штаб I-ого корпуса ледви зміг в час вицофатися, штаб III-ого корпуса і 11 його сотень розоружено. Одноцільний опір з причини паніки був неможливий*****).

Силу денікінських частин оцінював ґен Кравс найменше на дві дивізії. Ґен. Бредов є командантом ґвардійського корпуса.

Ґрупа полк. Вольфа: Вчора пополудні наступав ворог на ґрупу полк. Бізанца й її частини перед майже чотирократною ворожою перевагою відступили з сіл Злобич, Холосно і Веселуха. Коло Ушамира покищо без змін. Там ведеться наш наступ і щойно в 15. годині заняв 5-ий полк Ушомир, а за тим Білошицю. Праве крило незмінене. Шершно обсаджене нами. Силу ворога оцінюють на 9 до 10.000 люда. 4-та бриґада осягнула Турчинку як запас ґрупи.

Ґрупа С. С.: 3-га дивізія займає Тетюрку, Андріївку, Новорудну. Дві полки I-шої дивізії цофнулися під напором ворога з району Крівця-Яблонного і займають один район на південний схід від Янішівки, а другий — роздоріжжа між Янішівкою і Новорудкою. Третій полк в поході на Михайлівку.

(Докінчення буде.)

---

*) Ці два уступи про обсаду мостів застановила нач. команда у свій дневник на доказ, що при замішанні дня й вона не визнавалася добре в ситуації. Мости були однак всі обсаджені. (Гл. „Київський день". „Український Вістник" ч. 165—8 з 1921 р.) — *Е. Я.*

*) Яким чином вмашерували Денікінці в Київ — глядя мій „Київський день" (ibidem). От. Виметаль перший заборонив війти у Київ Денікінцям, але це було вже за пізно, бо Денікінці розоружили у підлі-носк..... спосіб нашу заставу на мості. — *Е. Я.*

*) І тут не було це цілком так: не було це товпа публики, а таки самі Денікінці; народ весь був за українськими військом і чавіть домагався оружної розправи з ґаліцянами. *Е. Я.*

**) Чи це правда, не знати. Знати тільки напевно, що поява — відай насильне повішення моск. фляґ на Гор. Думі — викликала зараз борню. *Е. Я.*

***) Паніка повстала тільки серед цивільних. Чи зал. ґрупа лишила свої гармати, сумнівалося. *Е. Я.*

****) Ніякої паніки у Гал. Армії тоді не було. Від першого зломання нейтральности денікінцями розоружженням галицької стежі на мості підчас рівночасних переговорів з от. Виметалем своєю денікінською делєґацією на залізничому двірці аж до останніх розоружень цілих частин Гал. Армії денікінці використали дві річи: 1) гірше положення Гал. Армії в Київі і 2) охоту та переконання вождів Гал. Армії, що денікінці — це людесоюзники, що з ними можна до чогось договоритись. А денікінці говорили з одної сторони з галицькими ґенералами, а з другої сторони рівночасно виконували свій приказ вже розоружувати всіх, кого можна — і на тихо. Частини, що не дали би себе розоружити без бою, денікінці не рухали, тільки їх перепускали як нейтральні. А про те, що діється по инших місцях Київа, ті частини не знали. Оружного опору гал. частин денікінцям тому не було. — *Е. Я.*

кратія в Росії, Італії та Еспанії є таким самим великим ворогом миру як господарський протекціонізм, боротьба мит, та перенесення економічного центру тяжести до заморських країв, де ведеться війна.

Четвертий референт Американець Гількріт малював перспективи війни в наслідок політично-економічного суперництва між Зединими Державами, Англією та Японією.

Реферат Англійця Томи Шова про 8-годинний день праці прийняли одноголосною резолюцією.

По закінченню конґресу, коли будуть відомі загальні резолюції і розбіжности поглядів поодиноких груп та мотиви цих розбіжностей, можна буде зробити загальні висновки про його успіхи та начеркнені напрямні діяльности II-го Інтернаціоналу.

По широкому світі.

У Римині збирається 2-го вересня 24-ий міжнародній конґрес миру. Почнеться він вступною промовою президента посольської палати Ерріо, який проводитиме конґресом. Вступні промови скажуть також президент німецької пос. палати Лебе і заст. президента бельгійського сенату Ляфонтен. Покищо зголосилось до участи 800 делегатів з 24 держав. З Німеччини прибуде багато пацифістів, щоби маніфестувати свої мирові настрої. Конґрес боронитиме женевського протоколу.

Соціялістичний конґрес приняв 217 голосами проти 15 (18 стрималось від голосування) компромісову резолюцію, яка висловлює довіря дотеперішній екзекутиві. Вайцман та Соколов лишаються на своїх становищах.

Сесією Ліґи Націй проводитиме канадійський сенатор Дандюран, на якого згодились як на компромісового кандидата Англія та Франція.

У Відні відбулась масова маніфестація за приєднанням Австрії до Німеччини, з нагоди приїзду делегатів австро-німецького союзу. Голова нім. парляменту Лебе промовляв у дусі вирішення цієї справи через Лігу Націй, підкреслюючи економічні мотиви.

Польська сензація.

„Чудо" в Україною, перехрещеною на польське.

Спростування п. Романа Сушка.

В справі поміщеної у нашій газеті статейки під повищим наголовком (ч. 170 з 12. VIII. ц. р.), трактуючої про розголошене польською пресою буцім-то чудесне видоровіння пані Христини Сушко, отримуємо спростування від чоловіка п-ні Х. С., п. Романа Сушко, б. підполк. Січових Стрільців. Отже п. Роман Сушко запевнює, що:

Неправдою є, наче би п-ні Христина Сушко перейшла на римо-католицизм: вона прийняла греко-католицьке віроісповідання, до чого спонукали її не польські ксьондзи у шпиталі, а власний її душевний бунт проти загально відомого торгування вірою православних владик у Польщі. П-ні Христина Сушко була змалку глибоко релігійна й своєї віри вона не вирекласъ при всіх життєвих невгодинах, а й до обряду ставилась завжди поважно. Остання зміна віроісповідання була якраз відрухом українського патріотизму.

Неправдою є, що „п-ні Сушко стоїть близько до голови українського інвал. сот. Рогози, що в свою чергу підтримує найтіснійший контакт з польськими інвалідами і переводить плян злиття з ними в одну спільну організацію"; — за те правдою є, що вже рік тому дружина п. Романа Сушка виступила з В. С. В. Інв., в знак протесту проти тактики і змісту провадження інвалідської справи Управлінням п. сот. Рогози.

Дальше не є вірно, що вона була сестрою-жалібницею в армії У. Н. Р. Вона виконувала незавидні обовязки військового лікаря, при чому була в 1919 р. контужена і ранена відламками гранати в голову, пізніше ранена в ліву руку, потерпіла у большевицькому полоні, потім у службі заразилася плямистим тифом, та не залишила хорих без помочі до останньої хвилини, за що „дослужилася" пяти років неволі за дротами. Тяжко поранена в складі VI. С. С. див. українських Військ (де служив п. Роман Сушко) двома крісовими кулями в живіт і груди, улягла паралїжові долішніх кінчин. 25|IV. ц. р. зовсім неподвижну, на ношах, відправлено її — прямо з варшавського військ. шпиталю — (після 7-місячного там лікування) — до Італії, де 24|VII. ц. р. стала на ноги по 3-місячному клінічному і кліматичному лікуванню.

„Чи це є успіх модерної медицини, — пише нам п. Р. Сушко — чи „чудо", хай кожний пояснить собі по своїому розумінні. Але тут тверджу, що дружина моя ніколи не ходила по вулицях Казимєжа виспівуючи „Te Deum" і „не заливалася перед товпою сльозами вдячности", рівнож ніколи ніде і ні з ким не говорила про чудо свого уздоровлення саме тому (це підкреслюю), що надто глибоко й уважно ставиться до всього, що може бути в її розумінню звязане з вірою".

Біржа.

Львів, 31. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·68 — 5·72, канад. дол. 5,35 — 6·45, чеські кор. 0·17·— — 0·17·50, леї 0·02·50 — 0·03·00, франц. франк 0·25·00 — 0·25·25, швайц. фр. 1·02—1·03, анг. фунт 26·50—26·75

НАЙЛІПША НАГОДА ЗБОГАТИТИСЯ

Лосси І. класи 12. Польської Державної Льотерії Кляєвої

є до набуття у фірми:

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

ГОЛОВНА ВИГРАНА 400.000 зл.

Виграні по зл. 250.000, 150.000, 100.000, 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, 10.000 і 5.000 золотих.

Що другий лос виграє!

ТЯГНЕННЯ ВЖЕ 14-го і 15-го ЖОВТНЯ.

Ціни Лосів:	Цілий лос зл. 40.	Пів лосу зол. 20.	Чверть лосу зол. 10.

Замовлення листові полагоджується відворотною почтою. Найліпше умішчу карту замовлень виповнити і переслати нам в листі.

Поручаємо замовляти в час, бо в попередній льотерії могли ми тільки вчасні замовлення виконати. Зазначуємо, що в тій льотерії попит багато більший, тому, що лоси наші показались дуже щасливі, бо ми виплатили в попередній льотерії між иншими головні виграні золотих 150.000, 75.000, 5.000 і т. д.

В тім місці вирізати і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Отсим замовляю до І. кл.: ..... лосів цілих по зол. 40·—
..... „ половин „ „ 20·—
..... „ чвертох „ „ 10·—
Належитість золотих ..... заплачу по одержанню лосу банкнотом ПКО. присланим фірмою або почтовим переказом.
Ім'я і назвисько: .....
Адреса: .....

329 2—10

ОСТАННІ ВІСТИ.

Пашпорт 1500 зол.

В „Дз. Р. Мін. Вн. Сп." з 31. 8. появився розпорядок у справі пашпортових оплат. Правильний пашпорт на 3 місяці коштує 500 зол., пашпорт на більше разів 1500 зол., пільговий пашпорт, порішений мін. вн. спр. 20 зол.

Вбивство пол. конфідента.

В Пиньску 31. серпня вбили на вулиці невнані люде конфідента поліції Абр. Тайтельбавма.

Воєнний стан між Литвою і Польщею.

Литовське посольство в Берліні оголосило комунікат у звязи з польсько - литовською конференцією, що має бути в Коненгазі. Посольство заявляє, що польсько-лит. взаємини не поправилися, бо Польща займає Вильно. Між Польщею і Литвою є воєнний стан. — Від 1. вересня до 1. жовтня є в Ковні збірка грошей на відібрання Вильна Польщі. Досі зібрали 114.460 литів.

Перед зміною польського уряду.

Заповіджений на 31. 8. конвент сеніорів не відбувся на бажання польського уряду, котрий в противнім разі загровив, що подасться до димісії. Рівночасно між мін. Сікорским і прем. Грабским почались непорозуміння в справі редукції військ. буджету. Марш. Ратай конферував з предст. клюбів у справі змін в уряді.

Італія на конференції знавців.

В конференції правників у справі гар. пакту візьме участь теж італійський правник Пільоті, як обсерватор. Італійський уряд відмовився від цілковитого пакту.

Амнестія для рос. еміґрації.

Радянський амбасадор у Берліні заявив, що 17. жовтня в Москві оголоситься амнестію для всіх російських емігрантів за границею в нагоди 8-літних роковин істнування СРСР.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Вчорашнє (193) число „Діла" цензура порізала в немилосерний спосіб за статтю „Нова ера в шкільництві" та за меморандум української соц.-дем. делегації на Міжнар. Соц. конґресі в Марселі.

— **Великанський банковий скандал у Львові.** Несподівано вийшли на світ махінації кількох людий, які потрясли цілим фінансовим світом не то Львова, а й Польщі, підірвали знову довіря закордону до польської фінансієри й промислу, спричинили нових застій у кредитовому руху, защо відпокутує тяжко сіра маса громадян. Наслідком обманчивої операції чеками на Нью-Йорку, виставлюваними д-ром Кольчиком, як прокурентом одного з найбільших польських банків у Львові, а то „Банку Взаїмного кредиту" у Львові (був. Фльоріянка), є пошкодовані на головокружну суму 900.000 долярів! Жертвою впали десятки поважніших банковх інституцій у Польщі й чимало банків закордону. Спільником у тих махінаціях, що полягали на покупчих операціях готівкою, призначеною на покриття чеків, був директор і власник великої фабрики шкір (гарбарні) „Мазяж" у Львові, Пістинер. Пістинера арештовано, Кольчик завчасу втік. При ревізії в помешканні одного посередника найдено кількадесять тисяч долярів, 5 кг. золота й силу всякого майна. Цей скандал є сензацією дня.

— **Статистика українського студентства.** Від Українського Тов-а Прихильників Осьвіти у Відні отримуємо такі дані: В шкільнім році 1924|25 були записані на Високих школах в Австрії українських студентів 283, в тім 36 женщин. Це число було розділене на Відень, Грац і Леобен в ось такім відношенню: Відень 165 студентів. Університет: медицина 37 студентів, в тім 7 женщин. Універ. фільософія 36 студ. в тім 15 женщин. Універ. право 10 студ. Університет державознавство 5. Висока Торговельна Школа: 39 студентів, в тім 3 женщини. Висока Рільнича і Лісова Школа: 27 студентів. Техніка: 10 студентів. Ветеринарія: 2 студенти. Грац 80 студентів. Університет: медицина 38 студентів, в тім 4 женщини. Університет фільософія 26 студ., в тім 7 женщин. Універ. право 4 студенти. Університет: державознавство 1 студент. Техніка: 11 студентів. Леобен: 27 студентів. Висока Гірнича Академія: 27 студентів.

— **„Реальні" наслідки жидівсько-польської угоди.** Спочатку серпня відбувався цікава розправа в суді в Тчеві (Дірішау, на границі „данц. коридору"). Обвинуваченими були 3 члени Управи „Ліґа оборони обчизни і двір". — Начальник залізн. стації, урядник староства й один міський функціонар. Вони оголосили були чорну листу людей, які купують у Жидів. Чотири поліцієнти, яких назвиська теж тут ди попали, виточено перед судом справу за обиду й підрипання загальної пошани такою тенденційно-настирливою відозвою. Поліцієнти зізнали під присягою, що вони дійсно купували у двох жидівських крамницях, але що їм вільно купувати, де їм подобається, тим більше, що Жиди теж „обивателє", до того ще й льояльні etc." Питання прокуратора, чи вони купували „у білий день", поліцієнти потвердили. Прокуратор виголосив на те філіпіку в оборонї — підсудних та цілої антисемітської „Ліґи Оборони Обчизни", домагаючись звільнення. Бачучи таке становище прокуратора два позовники-поліцієнти хотіли вийти зі салї розправи. За такий прояв „неповажения суду" засуджено їх з місця на кару по 30 зол., а за те 2-ох обвинуваченних увільнено цілком, а одного присуджено на — 2 зол.! Шумні деклярації про перелом в настроях польського громадянства відносно Жидів у звязку з угодою пп. Райків, Тонів і Грабських находять у наведеній картині яскравий доказ.

— **Документ часу.** Окólnik Kuratorjum O. S. L. do Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących z językiem wykładowym niepolskim w sprawie prowadzenia nauki języka i literatury polskiej, historji i geografji oraz nauki o Polsce współczesnej. L. 8213|II. Celem wykonania przepisu z art. 7 ustawy z dnia 31. lipca 1924, zawierającej niektóre postanowienia o organizacji szkolnictwa (Dz. U. R. P. № 79, poz. 766), zarządzam, iż począwszy od roku szkolnego 1925|26 we wszystkich klasach szkół średnich ogólnokształcących z językiem wykładowym niepolskim nauka obowiązkowa języka i literatury polskiej, historji i geografji (powszechnej i polskiej) oraz nauka o Polsce współczesnej ma być prowadzona po polsku na zasadzie obowiązujących programów szkolnych. — Lwów, dnia 22. czerwca 1925 r. — Kurator: Sobiński w. r. (Dziennik Urz. K. O. S. L. z dnia 15. lipca Nr. 9, str. 312).

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

УКРАЇНСЬКІ, ПОЛЬСЬКІ і НІМЕЦЬКІ ДО ВСІХ ШКІЛ

ПРОДАЄ І ВИСИЛАЄ ЗА ПІСЛЯПЛАТОЮ

325 2—2

КНИГАРНЯ НАУК. Т-ва ім. ШЕВЧЕНКА, Львів, Ринок 10.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Ново-відкритий МАҐАЗИН ФУТЕР

фірми БРАТИ РОТ і Ска

Львів, площа Марійська 8.

поручає ВИБАГЛИВІ ФУТРА — також ЗАҐРАНИЧНІ МОДЕЛІ

348 **Продаж гуртом і детайльно.** 1—3

Медицинальний радник

д-р Іван Бережницький

349 повернув. 1—3

— **Виграна 150.000 зол. у Львові!** Кантор продажі Державної льотерії „Надія", Львів вул. Сикстуська 6. повідомляє, що дня 25. серпня впала головна виграна в висоті 150.000 зол. на лос ч. 26087, як також 5.000 зол. на лос ч. 44435, куплені в тім конторі. Джерело щастя „Надії" може похвалитися щастям, що так поважні виграні впали на лоси у неї закуплені. Хто шукає щастя нехай сейчас звернеться до „Надії". Лоси І. класи вже до набуття в тім конторі. 2—2

— **З футрами** новими і старими звертайтеся до одинокої української фірми П. Карпяк, Львів, вул. Куркова 11а. 289 6-8

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич":

Чортків: Сала „Сокола".
2.IX. „Монахи".
3.IX. „Пан Твардовський" (прощальна вистава).
Копичинці: Сала „Нар. Дому".
4.IX. „Пан Твардовський".
5.IX. „Сатана".
6.IX. „Казка Старого Млина".
7.IX. „Монахи" (прощальна вистава).
131 1—?

Вписи на зимовий семестер 1925/26-ий Університеті Альберта в Кенігсберзі Пр. тревають від 15. жовтня до 5. листопада н. р. Подання на приняття, адресовані до Ректорату належить вносити через Секретаріят Т-ва до 1-го жовтня н. р. До подання долучити: 1) Свідоцтво зрілости в оригінал і в урядово потвердженім німецькім перекладі. 2) Посвідка достаточного знання німецької мови. 3) Власноручно писаний опис життя в німецькій мові. 4) Посвідка про матеріяльне забезпечення на час студій, урядово потверджена. Місячне прожиття виносить 20 до 30 ам. дол. Семестральна оплата від 40 до 50 ам. дол. Полекші в оплатах можливі тільки у вищих семестрах. По точнійші інформації відносно студій, оплат і умов життя звертатися до Секретаріяту Т-ва по адресі: Verein d. ukr. Studenten an d. Albertus-Universität, Königsberg i/Pr. Georgstr. 11|II. 1—1

Дрібні оголошення.

ФРАНЦУСЬКОЇ ТА АНҐЛІЙСЬКОЇ МОВИ і літер. вчу поодиноко або збірно. Адм. „Діла" „Професор". 334 2—3

ТОВАРИСТВО українських купців пошукує одну або дві комнати на бюра в середмістю під дуже добрими услівями. Зголошення у секретаря Д. Конюх, Львів вул. Кохановського ч. 5. 322 3—3

ПРИЙМУ на мешкання з харчем дві панночки. Криськова, Коперника ч. 3. 337 1—1

УЧЕНИКА з 4 або 5 кл. гімн. приймі на мешкання. Вул. Рея 10. II. пов. на лівку. 340 1—1

БЕЗДІТНЕ супруже пощукує кімнати з кухнею або без кухні евент. при самотній особі під дуже добрими услівями. Зголошення до Адм. „Діла" під „Доляр". 321 3—3

ПОЩУКУЮ вправного інструктора до двох дітей: IV. кл. народна і V. гімн. типу матем.-природ. Зголошення слати на адресу: о. Дмитро Сеньківський, Красносілці п. Збараж. 339 1—3

ХТО знав би щонебудь про Льва Торговича, що перейшов з УГА. на Велику Україну і мав бути у Жмеринці, буде ласкавий повідомити Адміністрацію „Діла". 341 1—3

ПРИЙМУ на станцію дві панночки або двох учениць з низших клас гімн. Відомість: Львів, вул. Йосафата 8. II. пов. в п. Горбачевської. 338 1—1

ФОРТЕПІЯНИ, піяніна, фісгармонії на ріжні ціни, першорядних фабрик найдешевше продає, купує, міняє тільки за готівку ГАНАК, Панська 21. Телефон 35—45. Фірма істнує від 30 літ. 351 1—5

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р Іван О. Волянський

веде канцелярію

в СТАНИСЛАВОВІ, вул. Собіського 10

341 Тел. 134. 1—3

АДВОКАТ

Д-р Теодор Михайлівський

веде від 1. вересня адвокатську канцелярію

в ЖОВКВІ

350 в домі бл. п. д-ра Короля. 1-15

Важне для учителів і шкільної Молоді! Відома фірма КРУГ вул. Городецьких 4. поручає всілякі прибори шкільні і до писання найліпшої якости та найдешевше. Переконатися можна при найменшім пробнім закупні. Замовлення на провінцію виконується відворотною почтою. 346 1—4

ВПИСИ на річні і 5-місячні, мужеські і жіночі КОНЦ. ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Софії Глюзінської

ECOLE REFORME, Панська ч. 14. щоденно 11—1 і 5—7. Курси денні і вечірні. Спец. веч. курс від 7—9. Місячна оплата 10 зол. Вписове 2 зол. Початок науки 5. жовтня. 393 2—2

Дубецька „Просвіта"

потребує негайно учителя для своєї народньої школи.

Зголошуватися негайно до УПІТ-ва у Львові, Ринок ч. 10. Учителі з кваліфікацією 313 мають першенство. 3-3

ВИДАННЯ КНИГАРНІ

А. БАРДАХА

у ЛЬВОВІ, вул. Краківська ч. 1.

Оповідання з рідної історії — *д-ра Б. Барвінського*	4·—
Коротка Історія українського народа (для шкіл народн. — *д-ра Б. Барвінського*	1·80
Основи історії української літератури, вип. III. — *О. Барвінського*	2·40
Ботаніка на низші класи — *Вехратського*	4·—
Арітметика ч. I. (I. кляса) *М. Грицака*	2·60
„ ч. II. (2. ксяса) „	2·70
„ ч. III. (3 кляса) „	2·70
Геометрія *М. Грицака* — низший степень, кл. I., II. і III.	4·40
Стилістика і ритміка *Домбровського*	3·20
Всесвітня історія для вищих кляс — *Вайшевського* в перекл. *Барвінського* т. I. Старинна Історія	4·—
т. II. Новітня Історія	4·50
Історія української національної літератури — *д-р Й. Застирець*	1·—
Географія ч. I. Позаевропейські части світа — *Калитовський О.*	3·—
ч. II. Европа „	4·—
Підручник німецької мови ч. III. для IV. кл. — *Калинович В.*	5·—
Дидактика для учительських семинарій — *Канюк С.*	2·50
Перша читанка (Буквар) *Коутелянцький А.*	1·—
Гоменова Іліяда, I. пісня. Словарець та граматичні пояснення — *Кехта І.*	1·—
Коментар до поеми Мойсей І. Франка	0·40
Фізика на вищі класи ч. I. *Левицький В.*	6·—
„ „ „ „ ч. II. „	6·—
Уражкові лекції природи в 3. класі в 1—7-класових вселюдних школах — *Петрів і Петрова*	2·20
Методика науки захунків в сесмім шкільнім році — *Петрашук К.*	2·50
Чистота й правильність української мови, підручник для вивчення української літературної мови 1925, стр. 216 — *проф. Огієнко І.*	6·—
оправлений	7·50
Український правопис з словничком. 1925, 40 стор. — *проф. Огієнко І.*	0·80
Чоловік. Будова людського тіла і його чинности з узглядненим гігієни — *Ростковця И.*	3·—
Чотири таблиці по анатомії людського тіла (кольорові) — *Ростковця И.*	1·—
Українсько-польська термінольогія зі збіркою иншіх слів для шкільної і прив. науки — *Танчаковський*	1·50

П. Т. 1) Книгарням, Кооперативам, Шкільним Зарядам і т. п. уділяємо 25% опусту. 2) Крім вище поданих книжок, поручаємо всі иншї книжки для шкіл народніх, середніх і фахових, нові і вживані, при чому при більшому замовленню уділяємо більшої знижки. 343 1-1

ПОВИТУХИ і неповторні положниці завсіди уживають до тіла немовлят тільки пудри, мила і крему **Bébé** Szofmana.

Пудер лічить всякі недомагання шкіри, мило охороняє перед ними, а крем вживається тоді, коли ділання самого тільки пудру Bébé показалося недостаточним. 13562-(

Чеколяда А. Пясецький 14-7 фабрика **Краків**

Прилюдна подяка.

Музичне Тов-о ім. М. Лисенка у Львові подає отсим Українському Громадянству до відома, що згідно з рішенням Старшинського Збору У. Бр. у Ніи. Яблінному, перебрало на власність усі музичні інструменти, приладдя, ноти й дотичні інвентарі, які зашишись по розвязавій орхестрі табору в Йозефові й усе те музичне майно втягнуло у власний інвентар. За цей коштовний дар, що зможе у нашому музичному Інституті навчання гри на орхестрових інструментах, Виділ нашого Тов-а складає цею дорогою в першій мірі щире Спасибі Старшинському Зборови б. У. Бр. в Ніи. Яблінному. Та зокрема з сердечними словами великої дяки звертається наш Виділ до Вп. сотника п-ра Івана Козака, який з подиву гідною докладністю перевів списання, опакування та висилку згаданих інструментів, приладів і нот на нашу адресу та довів до цего, що наше Тов-о швидко й у цілости перебрало цей памятний дарунок на свою власність. Рівночасно щиро дякуємо Вп. пп. Пилипові Баранови, Андрієви Туркови й Миколі Федоракови в Йозефові за їхню безкорисну поміч при висилані згаданих предметів. Почуваємося також до щирої вдячности Ч. Сл. Управі Табора в Йозефові за перехування в своїх складах згаданих інструментів аж до хвилі їх висилки до Львова. — У Львові дня 26. серпня 1925. За Виділ Музичного Т-ва ім. М. Лисенка у Львові: *Йосиф Дрималик* голова, *Мирон Федусевич* секретар. 344 1—1

Вже надійшли свіжі товарі!

Рагляни, пальта, футра, убрання мужеські, етудентські і діточі. Жіночі плащі велюрові, футра, футерка діточі і закопянські кожушки.

Товарі з першорядних заграничних матеріялів, солідні роботи.

Великий вибір! Ціни помірковані! уділяємо 4-х місячних ратних сплат.

ШАЙНЕР і ПОМЕРАНЦ

345 **Львів, Городецька 57. Телефон 21-56.** 1—2

Геть з визиском!

Повітовий Союз Кооператив в Борщеві

доставляє вапно чотирох родів, як: **Вапно пріма, натур, будівельне і мучку для погною з вапнярки „Вичілки" коло Станиславова.**

Якість першої кляси. Ціни дуже низькі. Достава сейчасова

!!! Замовляйте сейчас !!! 283 3—3

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

для шкіл народніх, середніх і фахових, а також всілякі помічничі книжки у всіх мовах, нові і вживані найкраще купити або заміняти в **Книгарні А. БАРДАХА, Львів, Краківська ч. 1.**

335

Поручення з провінції полагоджуються відворотною почтою. 2—3

Кождий купуючий одержує від фірми одну гарну книжку безплатно.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.

Ч. 195 (10.578). Львів, четвер 3. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Кожний рільник повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також своє збіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОВЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
Агенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії умірковані. Виплата шкід безпроволочна.
Движимости, збіжа і паша не підлягають примусові обезпечення в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень і дякого кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 5—15
265
Товариство приймає обезпечення в долярах або золотих.

Сила і право.

Ліквідація українського шкільництва, започаткована перед двома роками „указами" про заведення польської внутрішньої і зовнішньої урядової мови в українських школах, сьогодня завершується касацією українських гімназій у Львові, Перемишлі й Тернополі. Без найменшої розумної потреби, всупереч педагогічним потребам, нехтуючи волю й бажання 7-ми міліонового українського населення, а тільки для задоволення низьких інстинктів звіринного націоналізму касується чотири українські середні школи.

Очевидно, керманич публичної освіти в Польщі, відомий пропагатор насильної денаціоналізації нєпольських народів, покликується на закон з 31. липня 1924. Ми вже зазначували, що навіть в тому законі, накиненому польською більшістю варшавського сойму українському населенню, говориться про злуку в одну утраквістичну школу тільки двох шкіл, істнуючих в даному місті чи повіті і то про злуку, довершену „по можности". Ясно отже, що тим законом не обнято утраквізації, себто польонізації вже істнуючих, давно за Австрії в порозумінні з польською, більшістю б. галицького сойму здобутих українських середніх шкіл, заснованих в осередках, які не відповідають вимогам закону з 31. липня 1924. У Львові, Перемишлі й Тернополі немає по одній польській й українській школі, які слід федерувати в одну утраквістичну, тільки мається по одній українській від 3—10 польських.

Закон, випрацьований п. Ст. Грабським, був підмальований специфічною „ідеольогічною" закраскою. На „мішаній" території при допомозі злуки окремих польських і українських шкіл малося осягнути „годження і лучення" дітей двох народів, малося ad oculos зарепрезентувати їм „пошанування національних окремішностей". Поминаючи те, що ще ніхто й ніколи в „спільній школі не осягнув таких ідейних цілей, а навпаки осягнув якраз протилежні, бо в „спільній" школі звичайно, як це знаємо з досвіду, відбувається тенденційна апотеоза польських „національних окремішностей" і тенденційне плюгавлення українських „національних окремішностей". Одначе колиб навіть здійснення цих „ідеольогічних інтенцій" теоретично було можливе, то практично воно виключене, бо утраквізується тільки українські гімназії, а поза обсягом експерименту під гаслом „пошанування національних окремішностей" лишається польські гімназії. А саме з 6-ти українських гімназій львівської шкільної округи псевдоутраквізується чотири, а фактично чотири польонізується шляхом касати, а дві (в Станиславові й Коломиї) утраквізується, вводячи там виклади в польській мові: польської мови й літератури, історії й географії та науки про сучасну Польщу. З 98 (словами: девятьдесятьвісім) польських середніх шкіл у львівській шкільній окрузі — нібито утраквізується чотири, а 94 задержує свій виключний польський характер.

Таким чином розпорядок міністерства освіти з 18. липня 1925 і обіжник Львівської Кураторії з 18. серпня 1925 не є здійсненням закону про організацію шкільництва на „кресах", але самовільною і протизаконною забаганкою міністра освіти Ст. Грабского, яка має на меті спольонізувати українське середнє шкільництво. Не є це право, тільки проява сліпої й брутальної сили, не є це виконання закону, тільки насильство, провадженне цинічно, явочним порядком.

Цинізм і „відвага" керманича публичного виховання в Польщі є загально відомі. Перед пос. Підгірським заявляв він хвальковато, що до 25-ти літ під охороною ліберальної польської конституції й знаку не буде з Українців під Польщею. Зновуж иншим разом на запит послів Хрущького й Козицького щодо здійснення польського закону з 26. вересня 1922 про заснування українського державного університету, п. Грабскі заявив, що його не буде. Колиж українські посли покликалися на закон, то одержали досадну відповідь: „Co mnie obchodzi ustawa".

Підготовляючи похоронення закону про український університет, який повинен вже був істнувати рік тому, п. Грабскі ліквідує українські гімназії. Бо тоді „льогічно" можна доказувати зайвість українського університету. Коли нема українських середніх шкіл, то як же може істнувати український університет, який являється тільки завершенням всієї шкільної будівлі.

Міністр освіти п. Ст. Грабскі, ця жива знимка з драстичних героїв Пшибишевского, а частинно й Достоєвского, з цинічною самопевністю і сваготатською брутальністю топче природне і писане право, а виявляє гнітучу й анархічну силу, себ-то насильством хоче осягнути цілі, які є постулятом чередового розуму, а божевільної примхи і насолоди нищення ad maiorem gloriam звіринного націоналізму. Але організоване українське громадянство, що має почуття права й інстинкт самозбереження, не дозволить тріюмфувати „dzieciom szatana".

Проти польонізації українського шкільництва.

Маніфестаційне віче в Тернополі.

Тернопіль 31. серпня 1925.

Подана в останній хвилі вістка про віче розійшлася мигом блискавиці поміж громадянством Тернопільщини. В 12-тій год. в полудне велика сала Міщанського Братва заповнюється по береги. В очах публики іскорки гніву. Вона знає: мін. Грабскі видав засуд на українське середнє шкільництво. Вона свідома, що тільки одностайна постава цілого народу може перекреслити плани, виковувані у вшехпольській кузні всякими Прушинськими, Орліньскими (шляхтич з Мойсеєвого коріня!) і т. д.

Віче отворив мец. д-р Ст. Баран палкою промовою, закликаючи зібраних до солідарної акції.

Провід віча обіймає рад. Брикович, секретарює п. Мартинович.

Голос забірає делегат Центрального Комітету УНДО п. М. Струтинський.

В одногодинному рефераті референт вображує пляновість вшехпольської політики у відношенню до українського шкільництва. Все, про що мовчав п. Прушиньскі на шпальтах „Слова польского", старається проводити в життя б. начальний редактор того ендецького органу — п. Ст. Грабскі на становищі міністра освіти.

Бесідник пригадує поведінку польського міністра закордонних справ — Скшиньского в Женеві в осени мин. р. підчас сесії Союза Народів і останній рік польської політики на полі шкільництва (виконавчі розпорядки до „кресових" законів, махінації з плебісцитом, останні розпорядки п. Грабского, яких метою польонізація українського середнього шкільництва). Все це є політикою не тільки одної вшехпольської партії. Фактично за неї несе відповідальність цілий польський народ, коли уважати за вислів його волі польський парлямент і виконний орган законодатної інституції: правительство.

Зрештою перші кроки проти української школи пороблено з польського боку тоді, коли при кермі були люде з табору „лівиці".

Опісля референт довше спинився над боротьбою за рідну школу, яку вели Поляки в Познанщині і б. „Привіслянськім Краю", де під кінець XIX в. Поляки поставили були високо підпольне шкільництво, починаючи з університету („літаючий університет"), а кінчаючи на широко розгалуженій сіти початкових шкіл і ріжних фахових курсів. Як виявилося на губерніяльній освітній нараді в 1901 р. у Варшаві, 33 пр. польського селянства Конгресівки завдячувало знання читання і писання тайному навчанню. З підпольним культурним рухом тісно звязане в Конгресівці і політичне життя початку нового століття: тут треба шукати початків розцвіту ППС. і вшехпольської партії.

Над поставленими резолюціями розвинулася довша, часами бурлива дискусія, в якій забірають голос пп.: Струмович, Колодій, д-р Цебрівський Якім, Онуферко І., Кунько, Білий, Ладика, д-р Заплітний, Сагамага і ін.

Ухвалено одноголосно резолюції з гострим протестом проти польонізаційного розпорядку та з покликом до всіх політ. партій і організацій до найрішучійшої акції проти нищення українського шкільництва. (З цензурних причин тексту резолюцій не подаємо — Ред.).

Віче покінчилося промовою д-ра Ст. Барана, в якій бесідник зібрав підсумки дискусії.

Вкінці годі не згадати про виступ деяких тернопільських радикалів, які у боротьбі з УНДО попобають на цю ревну господиню, що враз з водою, дитину з миднці викинула. Їм було мабуть не в смак, що віче скликано за ініціятивою УНДО і тому вони пробували розбити віче, скликане в обороні „Рідної Школи". Дивно нам, що м'ж радикальними делегатами найшовся м. ін. п. Ладика, відомий з иншого боку як діяльний організатор позіту. Його виступ на вічу стрінувся з осудом учасників віча.

н.

Телеґрама батьків до мін. Ґрабского.

Зібрані в неділю 30. м. м. на довірочній нараді батьки учнів І. кляси обох українських гімназій у Львові вислали до міністерства освіти у Варшаві на руки міністерства Ст. Грабского слідуючу телеґраму:

„Батьки дітей, записаних до І. кляси обох українськ гімназій у Львові, протестують проти полученя українських гімназій у Львові з польськими й проти їх утраквізації. Просимо негайно відкликати розпорядження і заявляємо, що до утраквістичних кляс не будемо посилати своїх дітей. Комітет батьків". (Шість підписів).

* * *

Спростування друкарського „чортика".

У звіті з львівського віча в шкільних справах, що був поміщений у вчорашньому числі „Діла", вкралась друкарська помилка. Між промовцями подано ім'я проф. В. Біленького. На вічу промовляв не проф. А. Біленький а проф. Василь Білецький.

По широкому світі.

Уласкавлення комуністів, присуджених на смерть, прийшло — у Німеччині: воно торкається комуністів Наймана, Пеге і Скоблевского.

Мек Донельд заявив у своїй посольській справоздавчій промові, що він є рішучим противником радянської республики. Він є переконаний, що краї, які входять у Рад Союз, так довго не зможуть від будуватись, як довго своєї політи

ки не погодять з напрямними політики инших народів.

Наступ паші Абд-ель-Кріма цілком приготований — так запевняє еспанський ген. Джіордана. Головну ролю гратимуть еспанські вероплани. Наступ буде поведений з ріжних сторін. Ждуть лише наказу з Мадриду. ген. Джіордана переконаний, що без співпраці між франц. та еспанською армією не можна було б побідити Кабилів.

Радянсько-німецькі відносини напружені в звязку з переговорами Німеччини про гарантійний пакт. Кажуть, що рад. уряд хоче зірвати торговельні переговори з Німеччиною, щоби таким робом зробити на Німеччину пресію в напрямку не заключати гарант. договору та не вступати до Ліги Націй.

На конференції прем'єрів у Льондоні буде присутній також делегат Італії Пільотті, однак лише в характері обсерватора. А проте Пільотті матиме право ставляти внесення, хоча Італія рішена не підписувати гарант. пакту. Участь Італії в нараді вважається успіхом Німеччини.

Югославянсько-болгарський конфлікт, що вибух наслідком нового переходу македонських банд на югослав. територію, прийняв гостру форму в звязку з ультимативним характером югосл. ноти. Югославія грозить війною на випадок, коли ще раз повториться подібний напад.

В Сирії становище Французів дуже погане. Вправді офіціяльно заперечено, наче би Друзи зайняли Дамаск, а проте одночасно признано, що Дамаск є настільки загрожений, що деякі домн укріплені дротом й машиновими крісами. Друзи здобули укріплене місто Сувейду, при чому взяли в полон кількасот Французів та здобули кілька гармат і кількадесять кулеметів.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Недуга, смерть і похорони Осипа Маковея.

(Оповідання очевидця.)

Редакція „Діла", яка, несподівано заскочена вісткою про смерть бл.п. Осипа Маковея, не мала у звязку з літніми відпустками, ніякої змоги вислати в ост. хвилині на похорони її довголітнього співробітника окремого делегата, звернулася до мене з проханням виявити причину нежданої смерти незабутнього письменника, знаючи, що я перебував у той час у Заліщиках. Це прохання редакції покривається з загальним збентеженням громадянства, поставленим раптово перед факт смерти його заслуженого члена. Отже вважаю своїм обовязком поділитись тим, що чув і бачив в в останнім місяці життя пок. Осипа Маковея.

Осипа Маковея знав я ще з перед майже тридцять літ, коли він був рідкою на ті часи появою людини з покінченими філософічними студіями на голодним у нас письменницькім і редакторським хлібі. Раз казав він до мене: „Ось ви, молодий чоловік, а вже на становиску (я був тоді суплентом в гімназії Франца Иосифа у Львові) і можете женитися (!), не то що я — український письменник!

З кінцем липня цього року ми стрінулися знова по довгих роках небачення, оба вже немолоді й оба жонаті.

Минуло стільки літ, та я не бачив на Нім позажнійшої зміни. Коли я пригадав Йому тую нашу розмову з перед літ, у відповідь усміхнувся Він своєю характеристичною на пів сумовитою усмішкою. Остала в Нього та сама висока постать з легко нахиленою головою, те саме добряче, хоча нахмарене обличя, той самий глибокий симпатичний голос. Здавалося мені, що зуб часу і воєнні та повоєнні несолодкі переживання не доркнулися цієї спокійної, зрівноваженої вже від молодих літ вдачі. Таке саме вражіння мав я і далі, коли стрічався з ним в його гостинній хаті та на прогоній, заложеній ним „алеї Маковея" над дністровою кручею з незвіданим видом на буковинську, колись затишну, а тепер таку мученицьку сторону. Головною темою наших розмов були його заліщицькі переживання. Він оповідав мені, з яким трудом зумів добитися пристойного приміщення для семинарії, обнявши в грудні 1913 р. її управу. Та ледве постарався про наукові засоби і бібліотеку, прийшла світова війна, яка його як офіцера потягнула у воєнний вир, та знищила овочі його праці так, що щойно в 1918 р. він міг взятися наново до своєї педагогічної праці. Головним його змаганням було перемінити семінарію на коедукаційну, щоби і жіночій молоді дати нагоду до освіти, бо довоєнна приватна жіноча семінарія не могла самостійно удержатися. Його праця видала успіхи: шкільне заведення, мимо пізнійших повоєнних потрясень, обновилося і гарно розвивалося і хоча ще незаконно, та фактично стало коедукаційним. Несолодкою була його доля серед нових обставин. Він мусів як директор Укрвінець (як я це чув з посторонніх та вірогідних уст, бо Він сам не жалівся) терпіти чимало колючок, не згадуючи вже про ревізії і арешт, спричинений доносом, і це відай підривало незамітно, але постійно його здоровля.

Богато журби причиняла йому також доля його учеників. Він бачив, що семинаріяльна матура не дає хліба. Багато Його учеників опинилося на посадах по найбільш запалих кутах західньої і північної Польщі. Та останніми часами і там не стало для них місця. Це було предметом Його журби. Він думав про те, куди би скермувати молодь, особливо ту, яка рік-два повчиться і застогне, а потому з неї, по Його вислову, „ні пан ні Іван". Він написав статтю, у якій виказував потребу надати більш практичний напрямок вихованню молоді, особливо тої, яка мало надається до теоретичної шкільної науки. Знаючи мене з моїх статтей, як прихильника того самого погляду, Він жлав мене, щоби обговорити разом план промислової школи в Заліщиках, яку філія УПТ. думає заснувати. Та внутуюча скрито недуга не дала Йому здійснити цей план. Я не помічав на Нім тої недуги. Тож зі здивуванням прийняв я запит Його щирої Дружини, який вона часто з видимим, хоча жартом покиваним неспокоєм повторяла: „Як находите Маковея? Чи він подобає на хорого?" Та дійсно щось не доброго творилося в Його організмі. Він задихувався і дуги, а коли остаточно дав себе намовити до лікарських оглядин, від чого довго боронився, бо в медицину не вірив, д-р Доманський скочстатував у Нього початки жовчевого каміння, а пізнійше ще й значне побільшення серця. Вкінці рішився Він їхати до Карльсбаду на лічення, та не швидше аж „пустить в рух машину", себто пічне шкільний рік в семинарії.

Та незабаром зайшло щось такого, чого ніхто з нас, не виключаючи відай і лікаря, не надіявся. Вівторок 18. серпня вечером дістав Він серцеву атаку. Показалося велике ослаблення живчика, так, що треба було Його піддержувати безнастанними інекціями. Одначе хорий не піддавався, сидів у фотелю, а коли на хвилю полекшало Йому; зажадав „Діла" і читав: „Гулку і Смулку", а навіть жартував і звертаючися до д-рової Долинської, показував руку та жалівся, що й муж так поколов Його. Та стан був дуже поважний і д-р Долинський, який майже не відступав хорого, був дуже стурбований. В п'ятницю вечером почув Покійник хвилеву полекшу в грудях, встав живо і скорим кроком обійшов усю хату, загляну до свого улюбленого пса-вовчура, товариша прохолів, „Дусона", та ледви вернув на свій фотель, почув душність, випив води, кілька разів зойкнув і — скінчив. 21. серпня в годині 10. вечір перестало бити те щире і тихе серце.

Його смерть вдарила наче громом по цілих Заліщиках.

На знак жалоби відкликано жидівські і польські театр. вистави. На кожнім кроці було чути виска-

---

ЕВГЕН ЯВОРОВСЬКИЙ. 4)

Похід на Київ.

Один тиждень із офіціального дневника „Начальної Команди Галицької Армії".

(Докінчення.)

1. IX. Група ген. Кравса. Вночі — над ранком після чотирьохгодинних переговорів ген. Кравса з ген. Бредовом осягнено обопільну згоду і підписано умову, якої зміст звучить:

I. Командант київської групи Гал. Армії відводить сьогодні всі свої частини з міста Київа так далеко — як на це дозволить час, а найменше за лінію київських залізничих стацій, а дальше на лінію Ігнатівка-Василькіз-Германівка.

II. Командант „полтавського отряда" зі своєї сторони ручить, що цей рух відбудеться без перешкід.

III. В рівній мірі гарантує Гал. Армія, що вона не зробить ніяких виступів проти армії Денікіна.

IV. Командант київської групи Гал. Армії заявляє, що Гал. Армія оперує незалежно від Армії Петлюри під особною галицькою командою, без ніяких політичних цілей, а тільки з метою боротьби проти большевиків.

V. Для запоруки, що гал. війська не заберуть з собою більше, як привезли, установляється комісія.

VI. Всім розоруженим відділам з обох сторін буде після потвердження цеї умови обома командами віддане оружя.*)

*) Звертаємо особливу увагу на точний текст угоди нач. ком. Гал. Армії з ген. Бредовим. Важко сперечатись нині на тему, чи краще було вдарити тоді на Денікінців, приймаючи їх рахуватися з поважною силою Гал. Армії та, поставивши перед загрозою війни на два фронти, спонукати таким робом до шукання порозуміння на цілком наших основах, — чи треба було шукати мирного виходу зі ситуації за всяку ціну. Та якими не були тодішні стратегічні осяги, вже нині, з перспективи кількох літ, бачимо наглядно, що підписання таких точок, як VI. і V. (прийняття у відношенні до армії УНР. денікінської термінольогії — „Армія Петлюри" — піддаватись під контролю московських військ, що прийшли з над Дону, щодо українського майна!) було пониженням національної революц. армії, якого не вспіли оправдати ніякі мотиви — Р е д.

Тимчасом війська зачинають поволі збиратися на лінії Василькова, а команда І-ого корпуса в час неприсутности генерала Кравса займається упорядкуванням стягів. Стрільці, дуже пригноблені останніми подіями, жадають нового наступу на Київ.

Група полк. Вольфа. Група полк. Бізанца наступала сьогодні силою трьох бригад, 3-тою, 4-тою і 7-мою; не вспіла однак осягнути ніяких успіхів. Бій стає чимраз тяжший. Ворог відповідає на кожний наступ протинаступом у масах.

Праве крило групи С. С. мусіло сьогодні знову дещо відійти. Фронт групи С. С. біжить через Кошелівку, Чернявку, Очеретянку, Соколів, Тетюжку. Проти групи С. С. підвів ворог сильнійші підкріплення. Вже тепер нема сумніву, що ворог буде держати Коростень всіма можливими заходами.

Команда групи просить конче віддати назад в її розпорядження бригаду УСС., яка тепер поставлена штабом гол. отамана до диспозиції штабу Наддніпрянської Армії. Зараджено негайно висилку 9-ої бригади до Житомира.

2. IX. Група ген. Кравса. Війська групи скупчуються на лінії Ігнатівка — Васильків. Запоріжська група в марші з Київа на Васильків. Повстанці в Полтави стоять на лінії Северівка—Ковалівка в боротьбі з Денікінцями, що з Білої Церкви посуваються на Київ.

З рамени Начальної Команди вислано сьогодні місію до Денікінців у складі от. Бубели, сотн. Палієва і сотн. д-ра Бемка. Місія генерала Павленка, що їхала вчера до Київа, завернула назад, стрінувши повертаючого з Київа ген. Кравса, який сказав, що ген. Бредов у розмові заявив йому, що місію ген. Павленка завершує, бо Петлюри він не признає. Місія от. Бубели мала поручення домагатися спільної обсади Київа, поділу добичі, віддачі ще досі находячихся у Денікінців розоружених стрільців, а це на платформі політичної безінтересовности і самостійного ділання Гал. Армії.

Група полк. Вольфа. Становище групи сьогодні дещо покращало та воно все таки важке.

Наступ на Коростень продовжується дальше. В 16. год. заняла група полк. Бізанца Хотинівку і Соболівку. Власна піхота дійшла під Могильном вже на віддаль приступу. В наші руки впали знову Слобіч і Холосно.

Спротив ворога сильний. Большевицькими відділами проводять мацярські і німецькі старшини.

Група С. С. відкинула ворога і стоїть 2-ою дивізією в районі Тетюжка—Новорудня, 1-ою дивізією —Пулинська Гута, Очеретянка.

З огляду на становище під Київом здержано дальший транспорт 9-ої Бригади до Житомира, а групі полк. Вольфа поручено не форсувати дальше наступу на Коростень, тільки забезпечитися на становищах, що їх тепер бригада займає"...

Дальший перебіг історії нам відомий. По-після того, як вернула XII. большевицька Армія з району Одеси до Київа — йдучи невтральним шляхом між Гал. Армією і Денікінцями — мусіло прийти до війни з Денікінцями. Однак тоді було вже пізно.

Як видно — і „Дневник Начальної Команди Гал. Армії" має тільки неясні вісти про київський день. Це цілком нормально, бо того дня пережила Галицька Армія стільки вражінь наразі, що описати їх об'єктивно і найти в них об'єктивну правду може тільки той, хто сам у той час був активним членом Гал. Армії і в той день находився у самому Київі.

Не підлягає лише ніякому сумніву, що злощасний вислід київського походу був виною політики обох штабів: Головного Отамана та Нач. Команди Гал. Армії. Одні не дали ясних директив а другі — пішли по лінії найменшого спротиву й випустили з рук кровю оплачену добичу. Київський день доказав найкраще, що в 1919 році наші верхи не доросли ще до будування „Соборної і Суверенної" і змарнували нестримний порив народніх мас

ни жалю і глибокої пошани для Покійника. Процесіями ішов мерід в останнє прощати Його. А він лежав серед квітів мов живий, наче спав спокійним сном. Ні тіни передсмертної муки, спокій праведника і зичайна повага на лиці. В головах Його побіч статуї Матери Божої стояли Його твори і Його улюблений інструмент бандура, на якій Він ще недавно пограв, а в ногах портрет з молодих літ.

Неділя, 23. серпня, як день Його похоронів, вібрала тисячі народу. Вилягло ціле місто, прибули депутації з повіту і сусідніх околиць, не було лишень мікого зі Львова через комунікаційні труднощі й вакаційний час. Похорон провадило 18 священників, між ними двох латинських, які семі згодосили свою участь. Перед духовенством несено вінці: терновий, дубовий, з полевих і огородових квітів, збіжжя, від народніх установ, жидівської громади з написсю „Правій людині — жидівська громада", від учительського збору, шкільної молоді, від родини і приятелів, разом 23. Незвичайною появою була жидівська численна депутація, що йшла за християнською процесією. Хор шкільної молоді, залишпицького громадянства, добре вишколений сільський і така-ж дута орхестра супроводжали Покійного на місце вічного спочинку. А Він їхав високо на селянськім возі, вкритім килимами, запряженім шестернею білих волів, в ясній дубовій домовині, китайкою вкритій. В головах лежав великий білий вінок від дружини з останнім прощанням: „До побачення". За домовиною ішла дружина з найблизшою родиною і приятелями Покійника, між якими звертала увагу Німкиня, місцева дідичка, горяча поклонниця Покійника, місцевим звичаєм зі свічкою в руці, учительський збір, представники урядів, школи і товпи народа.

Численні промовці прощали Його жалібними промовами. Зараз при виході попрощав Його сеніор учительського збору Полях Мар'яньскі, величаючи заслуги Покійника для школи і молоді, а коли з черги промовив ученик Котельницький і іменем молоді й із жалем і розпукою крізь сльози закликав: „Батьку, чому так скоро нас покидаєш?" плакали старі і молоді.

Дальші промови: д-ра Стефановича від УПТ. і „Просвіти", котрих Покійний був діяльним і заслуженим членом, в церкві священика Фльорчика, селянина Поповича, який дякував Йому за ті науки, які поводилося селянам на Його поїздах по селах чути, д-ра Горбачевського з Чорткова, одного абітурієнта, та остання незвичайна зворушлива й оригінальна д-ра Баранника, що починалась від козацького „Пугу-пугу", характеризували багату і ріжнородну діяльність заслуженого педагога, громадянина, письменника, вченого, та передусім — людину, і витискали сльози з очей присутніх.

Вже серед темряви коло год. 8 вечер зложено дорогі останки у могилу і Він спочив у глинянній хаті, так, як це недовго перед смертю предсказав собі.

В житті бачив я неодин похорон, та рівного тому загальним жалем і співучастю не доводилося мені бачити.

Д. Коренець.

НАЙЛІПША НАГОДА ЗБОГАТИТИСЯ

Льоси І. кляси 12. Польської Державної Льотерії Клясової

є до набуття у фірми:

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

ГОЛОВНА ВИГРАНА 400.000 зл.

Виграні по зл. 250.000, 150.000, 100.000, 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, 10.000 і 5.000 Золотих.

Що другий льос виграє!

ТЯГНЕННЯ ВЖЕ 14-го і 15-го ЖОВТНЯ.

Ціни Льосів:	Цілий льос зл. 40.	Пів льосу зол. 20.	Чверть льосу зол. 10.

Замовлення листові полагоджується відворотною почтою. Нижше умішену карту замовлень виповнити і пересилати нам в листі.

Получаємо замовляти в час, бо в попередній льотереї **могли ми тільки вчасні замовлення вимочати.** Зазначуємо, що в тій льотереї попит багато більший, тому, що льоси наші показалися дуже щасливі, **бо ми виплатили в попередній льотереї між иншими головні виграні золотих 150.000, 75.000, 5.000 і т. д.**

В тім місці питати і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Отсим замовляю до І. кл.: ..... льосів цілих по зол. 40'—
..... „ половин „ „ 20'—
..... „ чверток „ „ 10'—
Належитість золотих ..... заплачу по отержанню льосу бланкетом ПКО. посиланим фірмою або почтовим перекатом.
Ім'я і нависко: .....
Адреса: .....

329 3—10

„Більшовика". То втрата кількоміх її передплатників, як вона виходила російською мовою буде виносити приблизно 28.000. В самому Київі „Більшовик" мав 4000 передплатників, „Пролетарська Правда" має їх тепер 18.000. Зменшення передплатників „Пролетарської Правди" треба покласти на карб головно опірному становищу до української преси і всього українського з боку просвітніх робітників в робітничих клюбах, професійних спілках, комсомолі і проч., від яких головно залежить просування преси в маси. Часті випадки, що ріжна уряднича дрібнота російської і жидівської народности умисно гальмують поширення української преси, відмовляючись приймати передплату на неї, затримуючи зложені на передплату гроші і звертаючи цим робітництво і селянство до читання українських газет. Натомість протегують такі ревнителі „українізації" російські часописи і то переважно ті, що виходять в Москві і взагалі на території Росії.

Шкільництво на Молдавщині.

В Молдавській Республиці налічується 290 шкіл, з них 240 українських, 20 російських і 21 молдавських. Це є показник, що в молдавській республиці майже нема молдавського населення, та що ціла ця „республика" утворена хіба для того, щоб з часом змолдавізувати українське населення і поширити за Прутом румунський національний „стан посідання".

Національне полосування Волині.

Президія БУЦВК. затвердила на території Волині виділення 40 національних сільських рад, в тім 9 польських, 24 німецьких і 7 чеських. Крім того затверджено утворення на тій же Волині польського району, що обіймає 30 громад, населених в части Українцями латинниками, яких радянська влада конче хоче зробити Поляками.

Убожество „Червоного Шляху".

Визначний український педагог й історик літератури Ол. Дорошкевич містить в „Пролетарській Правді" широку рецензію на літературно-суспільний журнал „Червоний Шлях", що виходить третій уже рік у Харкові, і не лишає на нім, що називається, сухої нитки, як на виданню, що ведеться недбало й містить випадковий, малоцінний, або й зовсім безвартісний матеріял. Згадуючи, що журнал має коло 3000 прим. накладу, Дорошкевич уважає цю цифру для українського видання досить високою. Мусять дійсно сумно стояти справи з українськими виданнями, коли цифра 3000 прим. для єдиного на цілу Україну літературно-суспільного журналу вважається великою. Таку малу цифру накладу журналу мабуть треба поясняти не браком українського читача, а убожеством внутрішнього змісту журналу, який містить річи, про які Дорошкевич пише, що це „якась жахлива халтура, що про неї не варто навіть згадувати не то друкувати в поважному органі". Журнал — каже Дорошкевич — з кожною дальшою книжкою занепадає.

Мумії седневської церкви.

В склепах Воскресенської церкви м. Седнева на Чернігівщині знайдено 20 домовин з трупами, що частково, або цілком збереглися, замумифікувалися. Поміж збереженими трупами є три трупи українських магнатів Лизогубів, один з них — Яків Іванович Лизогуб, колишній городницький суддя, народився 1746 р., помер 1811 р. В одній з домовин найдено перстень з написом: „Генеральна Обозна Феодора Лизогубова" і день смерти — 1738 рік.

Проти антирелігійного хуліганства.

Народній комісаріят внутрішніх справ видав обіжника до підвладних органів, в якім наводить, що в деяких місцевостях районовими дозволяють різні вчинки, які ображають почуття вірующих. І наказує повести енергійну боротьбу з цим.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Арештування виконавців нападу на почт. віз?

Польські часописи широко розписуються, що поліції вдалося викрити виновників памятного нападу на почтовий віз у Львові, коли то забрано з воза 32 тис. 500 зол. Мають то бути — по польським запевненням — українські студенти: Голинський, два брати Барановські, Ковалищко, Ліщинський і Шумський. Всі арештовані мали признатися до нападу. Іх і якогось Люпула відставили вже до карного суду при вул. Баторія, де небаром відбудеться їх розправа.

Засідання сойму 6. жовтня.

Марш. Ратай конферував із представниками соймових клюбів. Сконстатували, що нема причини прискорювати наради сойму, поки уряд не предложить бюджету на 1926 рік. Наради сойму зачнуться має бути около 6. жовтня.

Італія і гар. пакт.

„Дейлі Тел." пише, що приступлення Італії до нарад у справі гарантійного пакту спричинить нові питання і зміни відносно дотеперішних пляпів пакту та нові арбітражні трактати. Тому що Італія й Німеччина не межують зі собою безпосередно, до пакту влучать також Австрію. Одначе це противиться поглядам Англії.

Франція згодиться на зміну 16 § С. Народів.

„Інвінг Стендерд" повідомляє, що французький уряд предложить скликати спеціяльну сесію Союза Народів на половину падолиста. Німеччину на тій сесії приймуть окончено до Союза Народів. Паріські політ. кола заявляють, що французький уряд згодиться на зміну 16. уст. Союза, тому що Німеччина є вже розброєна.

Союз Народів.

Шеста сесія Союза Народів починається в найблизший понеділок. На порядку нарад буде справа Мосуля, санація Австрії й справа почтових скринок у Данцігу. До Женеви приїхали вже делегати на вересневу сесію С. Народів, м. ін. Бріян і Вандервельд.

Новий уряд в Кантоні.

Кадети Вампаг настановили новий уряд в Кантоні з трьох генералів.

Біржа.

Львів, 2. вересня 1925

Гроші.

Амер. дол. 5·72 — 5·75, канад. дол. 6·40 — 6·45, чеські кор. 0·17·25 — 0·17·33, леї 0·02·50 — 0·03·00, франц. франк 0·25·00 — 0·25·25, швайц. фр. 1·02—1·04, анг. фунт 26·60—26·80.

Золото. 20 кор. 22·75 22·80, 20 франк 21·20—21·50; 20 марк. 25·80—26·20; 10 руб. 28·00—28·80.

Срібло. Австр. кор. 0·46·50—0·47·00, 5 зв. кор. 2·35—2·45, фльорени 1·20—1·25, рубл. 1·90—1·96, рубель дрібним сріблом 0·97—0·98.

Пшениця красна ex 1925 23·50 до 24·50, жито галицьке ex 1925 16·50 до 17·00.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфісковано за три місця зі вступної статті п. з. „Проти польонізації українського шкільництва", в якій писалося про віче у Львові.

— **Ще про голодівку політичних вязнів.** У 195. числі „Діла" писали ми про голодівку політичних вязнів у львівських тюрмах при вул. Баторого і в „Бригідках". Голодівка почалася на знак протесту проти переслідувань політичних вязнів тюремною адміністрацією. У тому числі подали ми докладно і всі ті скромні домагання вязнів для поправи їхнього безвідрадного тюремного життя. Всі подані там домагання були вже полагоджені тюремною адміністрацією прихильно в часі голодівки тихше вязнів з кінця серпня 1925 р., що мала ту саму причину. Та вибрені черешвою голодівкою „права" скоро скасовано. А скасував їх директор Кшюк. Він не допускає до вязнів „Діла" і витинає деякі статті навіть зі „Слова Польского" перед передачею його вязням. У теперішній голодівці беруть участь слідуючі вязні: Лінк Зиґмунд, Мисютюк Петро, Гальчук Василь, Гальчук Михайло, Бабюк Микола, Павлячик Кирило і Андрій, Новак Франц, Брух Юлій, Райнвдель Йосиф, Ерніх, Шньосман, Габерман Дувид, Коньчук Василь, Гаш Михайло Ільво Федір, Ковальчук Іван, Назаркевич Іван, Сойка, Вивар, Скульські, Лукіян Марія і Яворська Анна.

— **На увагу батькам учнів перемиської гімназій.** Довідуємося, що дирекції обох українських гімназій у Львові отримали доручення з кураторії приймати без обмежень учнів перемиської української гімназії, яким тепер не вільно ходити туди тому, що походять з проскрибованих повітів.

— **Жалібна Академія з приводу смерти Самійленка і Маковея в Празі.** Дня 5. вересня с. р. відбудеться в Празі Жалібна Академія з приводу смерти покійних поетів О. Маковея і В. Самійленка. Академію влаштовує Союз українських журналістів і письменників. Про творчість Самійленка читатиме ректор Українського Педагогічного інституту Ім. Драгоманова проф. Л. Білецький, а про творчість О. Маковея проф. д-р В. Сімович.

У. С. Р. Р.

Українізована „Пролетарська Правда".

Переведений на українську мову російський щоденний часопис у Київі „Пролетарська Правда", згубив за перший місяць свого українського істнування майже половину передплатників. Тираж часопису меншився з 60.000 до 32.000. „Пролетарська Правда" заміняє „Більшовика", що перестав виходити і мав до 20.000 передплатників. Коли зважити, що „Пролетарська Правда" перебрала передплатників

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ для всіх шкіл і наукових заведень, нові й уживані **найкорисніше купити, продати й замінити можна**

Замовлення з провінції відворотною почтою. Кожний купуючий одержить гарну повість або студентський календарик.

В КНИГАРНІ ДЕОНА БОДЕКА
Львів, Вірменська 3.
(Народний Дім) Телєфон 33—89.

Рівнож поручає всілякі прилади до писання. 366 1—1

— **Україніса.** Півофіціальний орган міністерства заграничних справ чехословацької республики „Прагер Пресзе" з 22. серпня приносить у відділі „Славянський огляд" замітки: про намічений поворот Винниченка на Україну", про відновлену газету „Нову Україну", про заснування „Українського Соціольоґічного Інституту в Празі, та про український Музей в Празі. У числі того самого органу з 30. серпня в тому самому відділі під заголовком „Україна" поміщено некрольоґи померших письменників Вол. Самійленка і Осипа Маковея, коротку інформацію про „Музей Української революції в Київі", про львівський журнал „Стара Україна", про охорону памяток української старовини на Україні, а кінцю його вміщено фотоґрафічну знимку заголовного листка київського журналу „Наше Минуле". Окрасна головного листка належить кисти пок. українського графіка проф. Нарбута.

— **Коштовна подорож.** Польський уряд вислав ославленого інспектора поліції Сволькева за тогодом для обзнайомлення з організацією публичного безпеченства у инших державах. Ця поліцейсько-„наукова" подорож коштувала не дорого, бо всього на всього шість тисяч золотих польських. У Польщі за подорожування Сволькева та йому подібних грошей завсіґди мусять найтися. Зате нема їх на инші більше потрібні цілі.

— **Львівський магістрат комунікує,** що згідно з рескриптом воєвідства з 12. серпня н. р. ч. 15113|25 всі подання в справі військових полекш належить вносити до політичної влади першої інстанції. У Львові такою владою є магістрат а через те подання в справі відложення військової служби, в справі признання права на півторарічну службу і т. п. треба вносити до магістрату а не до військових установ.

— **Поміт будителеві бачванських Українців.** „Руски Новини", орган бачванських Українців (в Югославії) в числі 38 з дня 21. серпня 1925 р. містить на передовому місці привіт „Витай при нас!", звертаючи в ньому свого будителя і духового провідника поета і вченого о. д-ра Г. Костельника. „Витай при нас — читаємо там — наш брату и приятелю Габоре, славни сину нашого руского Бачванского народу. Доси, длуголе ше не видзели медзи собу, бо уж вешей роки прешли як ти остатні раз був при нас у своїм родним валалу, при своїх родичох и нос своїма братами и приятелями... Чувствуйше добре и задоволно медзи нами у своїм милим Керестуре и у Бачкей. Витай нам!"

— **Nadwórna. Sprawy szkolne.** W ciągu lipca br. odbył się tu ogólnokształcący polski kurs przyrodniczo-geograficzny dla nauczycieli szkół powszechnych z całej Polski. W kursie tym prowadzonym pod przewodnictwem Stanisława Tyneiskiego z Warszawy przy współpracy prof. dr. Ciesielskiego i dr. Pokornego ze Lwowa — brało udział 40 nauczycieli i nauczycielek z całej Polski. Uczestnicy kursu, między którymi była jedna nauczycielka, która niedawno powróciła z Tomska w Syberji do kraju, znaleźli wygodne pomieszczenie w miejscowej szkole powszechnej, a w dniach wolnych od wykładów urządzali wycieczki krajoznawcze w góry a między innymi dzięki uprzejmości kierownika kolejki p. Maya, wąskotorową leśną kolejką w dolinę Bystrzycy nadwórniańskiej a nadto do Majdanu średniego, gdzie zwiedzili hutę szklaną i pamiątkowy kościółek Wiśniowskiego, przezeń za czasów dzierżawy majątku Majdan średni ufundowanego, będący obecnie w rękach żydowskich. W kościółku tym należącym do parafji Nadwórna, odbywała się jeszcze za czasów rządów zaborczych rok rocznie w rocznicę stracenia Kapuścińskiego i Wiśniowskiego msza św. z kazaniem, odprawiana przez proboszcza z Nadwórny, przy której to sposobności okazywano uczestnikom portret bohatera narodowego, przechowany w wielkim ołtarzu kościoła. Dopiero w br. — jak żaliła się wobec uczestników wycieczki garstka miejscowych Polaków — zaniechano z nieznanej przyczyny tego tradycyjnego, patrjotycznego zwyczaju — a natomiast miejscowy ruski ksiądz odprawił w dniu pamiątkowym mszę św. wedle gr. kat. obrządku i wygłosił podniosłe patrjotyczne kazanie w języku polskim. Fakt ten wywarł na uczestnikach wycieczki przykre wrażenie, natomiast odczuli szczerą wdzięczność dla księdza ruskiego, który oddał cześć polskim pamiątkom narodowym. („Słowo polskie" z 31. serpnia 1925).

Медицинальний радник
д-р Іван Бережницький
349 повернув. 2—3

— **Трагічна неділя.** На протязі останньої неділі трагізмся у Львові тем випадки самогубства. При вул. Зіморовича 2 застрілився практикант скарбової палати з Мостиск, що приїхав у відвідини до своїх родичів; при вул. Кривій 12 повісився 16-літній фірман Комариньскі, а на Личаківському цинтарі випила отруту 23-літня Анна Плохоньска.

— **Фальшиві долярн.** Звертають увагу на нові фальшиві долярки, „Federal Reserve Bank of Cleveland", які замість повкових оригінальних волоконець мають лінії начеркнені червоною краскою.

— **Талановитий „коляр".** У Відні арештовано одного з членів міжнародньої банди ошуканців, що фальшували чеки в инших містах. Арештований представив себе як актор Отто Ротовскій з Нью-Йорку, але виявилось, що він є двоюрідним Артуром Брауном із Станиславова.

— **Шлях для автомобілів.** Американсько-італійське підприємство має плян збудувати шлях для автомобілів, що він би з Гамбурґа через Ганновер, Тюрінґен, північну Німеччину та Швайцарію аж до Італії. Пізнійше ця лінія мала би мати свої бічні галузі в напрямку Рурщини, Берліна та Чехословаччини. Дорога була би призначена також для автомобілів з великим вантажем.

— **Університет для мурзинок.** За почином американських фемністок покладено перші основи під університет для Мурзинок в місті Альбукерк. Більшість професорів належить поміщо до білої раси. У цьому університеті є виклади з усіх наук науки та мистецтва. Характеристичне те, що в Америці, де загал уважає Мурзина за расу, з якою не можна сидіти за одним столом або на одній лаві трамваю, є люде високої культури та ширини світогляду, що зміли виборони їм навіть права на окремий університет. Переведіть аналогії з відносинами у державі, в якій живете.

— **Таємний архив.** При роботах біля будинку штабу маринарки в Ленінґраді знайдено замурований таємний архив царського штабу з передреволюційної доби. Ці документи можуть кинути нове світло на діяльність російської фльоти підчас війни.

— **Б. Лепкий у бачванському говорі.** У тижневику „Руски Новини", органі бачванських Українців, що виходить у бачванському говорі в Новому Саді, поміщено оповідання Богдана Лепкого п. з. „У глухім куті" (число 38 з 21. серпня ц. р.). Оповідання перепожено на бачванський говір.

— **„Гостинні" виступи в Городенці.** В неділю 22. серпня до Городенки приїхав на „гостинний" виступ коломийський типчик хліборобський „посол" Запуський. Хотів устроїти віче. Одначе на віче ніхто не явився і „посол" мусів з нічим вертати. Коломийські радикали забажали спробувати щастя в Городенці. І ось сюди з доручення д-ра Новодворського приїхав д-р Кассіян. Зібрав поважних селян з повіту і запропонував їм відновити радикальну партію. Збори після промови д-ра Теофіля Окуневського доручили п. Кассіянові заявити у радикальній централі, що селяне Городенщини домагаються, щоби радикальна партія, коли вже не хоче зовсім злятися з УНДО, заключила з Об'єднанням компроміс; що не пора тепер для амбіцій кількох молодих адвокатів розривати національний табор. Таким чином радикалам не повезло. На цій нараді вирішено осягати в Городенці замість „Січи" — т-во „Луг". 27. IX. відбудеться в Городенці велике господарське віче.

— **З футрами** новими і старими звертайтеся до одинокої української фірми П. Карпяк, Львів, вул. Куркова 11а. 289 7-8

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич:
Чортків: Саля „Сокола".
3.IX. „Пан Твардовський" (пращальна вистава).
Коршинці: Саля „Нар. Дому".
4.IX. „Пан Твардовський".
5.IX. „Сатана".
6.IX. „Казка Старого Млина".
7.IX. „Монахи" (пращальна вистава).
131 2—?

Український мішаний хор Д. Котка:
2. IX. у середу — Тернач.
3. IX. „ четвер — Монастириска.
4. IX. „ пятницю — Монастириска.
5. IX. „ суботу — Бучач.
6. IX. „ неділю — Бучач.
8. IX. „ второк — Чортків. 115 1—?

III. Звичайні загальні збори Кружка УПТ. в Монастириськах відбудуться 13 вересня 1925 в год. 4 попол. в „Народнім Домі" в Монастириськах зі слідуючим порядком нарад: 1) Відчитання протоколу, 2) Звіт з діяльности за минулий рік, 3) Уділення абсолюторії, 4) Вибір нової старшини, 5) Вибір відпоручників на зізд УПТ., 6) Внесення. За Старшину: Арсенич голова, Кардаш секретар. 366

Омеляна з Новицьких і Дмитро Колодницькі складають замість окремих повідомлень про своє вінчання 50 зол. на „Рідну Школу". 362

Замість вінця на могилу О. Маковея, довголітнього члена УПТ. і відновителя Кружка УПТ. в Залішиках зложило 23 залішицьких громадян 93·50 зол. на „Рідну Школу". Щиру подяку складає Головна Управа УПТ. 361

Отсею дорогою звертається до деяких П. Т. учасників „дешевої харчівні" у Львові, щоби були ласкаві бодай відповісти на вислані до них письма. — *Управа.* 357

Рік заснування фірми 1837. **Фабрика ковдер і матерацїв** **Рік заснування фірми 1837**
Магазин постелї і білля
І. ДРЕКСЛЄР і СИНИ
Львів, площа Напітульна 2 (напроти Катедри)
поручає:
КОВДРИ, МАТЕРАЦИ, СІННИКИ, НОЦИ, КАПИ НА ЛІЖКА, БІЛЛЯ ПОСТІЛЬНЕ, БІЛЛЯ МУЖЕСЬКЕ, БІЛЛЯ ЖІНОЧЕ, БІЛЛЯ ДІТОЧЕ, БІЛЛЯ КУПЕЛЕВЕ, ПОЛОТНА, ШИФОНИ, ЗЕФІРИ, ДРЕПІХИ, ПСИЛИ
Перерібка ковдер і матерацїв виконується солідно протягом 24 годин. За-мовлення з провінції виконується відворотно. 359 1—4

Ч. 195.

ПОШУКУЮ вповажного інструктора до двох дітей: IV. кл. народня і V. гімн. типу матем.-природ. Зголошення слати на адресу: о. Дмитро Семківський, Красносілє п. Збараж. 339 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
д-р Іван О. Волянський
веде канцелярію
в СТАНИСЛАВОВІ, вул. Собіського 10
341 Тел. 134. 2—3

ЛЕКЦІЇ ГРИ НА ФОРТЕПЯНІ
удїля дипльомований артист піяніст заграничної консерваторії. Методи проф. **ПЕШЕТНИЦЬКОГО** і проф. **VIRGIL'A** Уклад руки, одрушування тону (touche); свобода сила і рівність пальців. — Свобода руки в трудній технічній грі. Інтерпретація.
Зголошення від год. 4—5 попол.
Львів, вул. Лелевеля ч. 9. партер на ліво. 364 1—5

Богородчанщина!
Надзвичайні Загальні Збори
Філія „ПРОСВІТИ" буде дня 13. вересня н. р. точно в 2. год. по пол. в „Народнім Домі" з дневним порядком:
1) Відчитання протоколу, 2) Звіт з діяльности, 3) Звіт контрольної комісії, 4) Дискусія і плян праці на будуче, 5) Вибір Виділу, 6) Внесення і запити.
На збори приїде Голова Тов-ва Вп. проф. Михайло Галущинський зі Львова. 360 1—1

8-місячні рати **8-місячні рати**
VIENNAPOL
ЛЬВІВ
Личаківська 7.
Звідомляємо наших П. Т. Клієнтів, що ми заосмотрили наш магазин в багатий вибір конфекції жіночої, мужеської і дїточої на осінний і зимовий сезон
з найліпшої матерії і після найновішого фасону.
Для перенокання просимо о ласкаві відвідини нашого магазину без примусу купна. 352 1—2

Панство ясне, Фукс Вас просить,
Не будьте лінивї,
Заходіть частійше в гості
Випити по пиві.
Пиво в нього, як баварське,
Ковбаса чудова,
А шинвку Вам накрає
Вже сама Фуксова.
РЕСТАВРАЦІЯ
М. ФУКСА,
ЛЬВІВ, РУСЬКА 20.
331 2—2

Прібні оголошення.

ФРАНЦУЗЬКОЇ ТА АНҐЛІЙСЬКОЇ МОВИ і літер. вчу поодиноко або збірно. Адм. „Діла" „Професор". 334 3—3

ПРИЙМУ лекцію з народних шиїв на цілий рік від вересня. Зголошення до адміністрації під „учителька". 355 1—2

НАДДНІПРЯНЕЦЬ, високий, пристійний, елеґантний, 27 літ, студент права старшого семестру одружиться з пристійною панною або вдовою. Фотоґрафії (ручається повернути) слати на адресу: Варшава Окільнік 11а ч. 21 (Ермотаєв) для П. Б. 353 1—1

ІНТЕЛІҐЕНТНА жінка, середнього віку пошукує посади до заряду дому, найрадше у священика. Зголошення слати на адресу: Е. Р. Самбір вул. Тиха 5. 354 1—1

РУТИНОВАНИЙ адвокацький конціпент приїме сейчас посаду. Зголошення до адміністрації під „Конціпент С". 365 1—2

ВДОВА по священику пошукує посади до заряду дому, ровуміється на шиттю і хатнім господарстві. Зголошення: Перемишль, вул. Коротка 7. п. Куперіб. 1—1

ПОШУКУЮ від 1. IX. на шкільний рік умебльованої сонячної кімнати в стрийській дільниці або в середмістю. Зголошення з услівями слати до Редакції під „Дільниця". 305 2—2

ХТО знав би щонебудь про Льва Топоровича, що перейшов з УГА. на Велику Україну і мав бути у Жмеринці, буде ласкавий повідомити Адміністрацію „Діла". 342 2—3

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ проф. И. Гіршпрунґа вул. Личаківська 34 телеф. 26—78, приймають записи на одноріч курс торговельний для молоді і піврічний курс книговодства для пань і панів до 3 вересня н. р. Стенографія, писання на машинах. 356 1—3

Вийшли накладом У. П. Т.
ПИТАННЯ З БОТАНІКИ І ЗООЛЬОҐІЇ
як провідник по области зоольоґічних наук на основі плянів научання в середніх і виділових школах для шкільної і приватної науки
Ціна 1·60 зол. **д-ра Олександра Тисовського.** **Ціна 1·60 зол.**
Головний Склад в Книгарні У. П. Т. Львів, вул. Руська ч. 3.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 196 (10.579). Львів, пятниця 4. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів. Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—3 год. перепол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Містерії.

Те, що польська законодатна і виконавча влада виробляє з українським шкільництвом, треба назвати що найменше містеріями. Справді, коли розглянутися у всіх тих законних постановах, які торкаються шкільної справи, назва „містерії" є мало підходяча, але за те може буде більше цензурна. Містерський розпорядок з 18. липня 1925, а в головній своїй основі і закона з 15. липня 1924 (оголошений 31. липня 1924) в першу чергу противиться трактатові про охорону національних меншостей, підписаному Польщею у Версалю 28. червня 1919 р. Цей трактат, прийнятий Польщею як основне право, в артикулі 9-тім постановляє:

„У справах публичного навчання в містах та округах, в яких мешкає значна частина горожан, що вживають иншої мови ніж польська, польський уряд вжиє відповідних заходів, щоби забезпечити в початкових школах дітям тих горожан навчання у їх власній мові. Ця постанова не перешкоджає польському урядові завести в тих школах обовязкове навчання польської мови. В містах і округах, в яких мешкає значна частина горожан, що належать до етнічних, релігійних або мовних меншостей, буде забезпечена тим меншостям справедлива частина в тих сумах, які державний буджет, буджети міські чи инші призначають з публичних фондів на виховуючі, релігійні чи добродійні цілі, щоби вони могли ними користуватися та розпоряджатись".

Забезпечення прав національних меншостей в школі обіймає тільки початкову (народню) школу, яка мусить бути виключно одномовна, в мові даної національної меншости, а польська влада має право завести тільки обовязкове навчання польської мови як предмету. Инші предмети (отже ані історія, ані географія, ані наука про сучасну Польщу) не можуть і не сміють бути викладані в польській мові.

З цього можнаб заключати, що охорона прав національних меншостей не торкається середньої школи. Та тут слід пригадати, що цей трактат підписувано в часі, коли ще гордо маяв прапор про самовизначення народів, коли обовязували тези Вільсона про створення Польщі на беаспірно польських (себ-то етнографічних) областях. І тому в арт. 9-ім не говориться про територію, на якій якась національна меншість є в більшости, не говориться про етнографічну непольську область, тільки про „міста і округи, в яких мешкає значна частина горожан, що вживають иншої мови, ніж польська". В часі підписування цього трактату говорилося про окремий статут для Сх. Галичини і взагалі значно пізнійше (8. грудня 1919) Найвища Рада Миру встановила провізоричну східну границю Польщі по ріці Буг, на захід від Равн руської і Добромиля до Турки. Ані Сх. Галичина, ані Волинь в тому часі правно не належали до Польщі, отже для них повинні були бути встановлені инші, ширші охоронні постанови, як початкова школа для „значної частини горожан" в деяких містах і округах.

І справді, признаючи Польщі суверенні права над Сх. Галичиною, Рада Амбасадорів в своїм рішенні з 14. березня 1923. зазначує як основний мотив те, що „Польща признала, що етнографічні умови вимагають відносно східної частини Галичини устрою самоврядування (автономії)".

Звертаючи увагу на „спеціяльні гарантії в користь расових, язикових або віроісповідних меншостей", рішення Ради Амбасадорів поширює їх базу до спеціяльних вимог етнографічної території, а не міст і округів зі значною частиною горожан нетольської національности, себ-то до конечности автономного устрою для Сх. Галичини. В обсяг автономії в першу чергу входить шкільництво. Таким чином шкільна справа на цій території могла розвиватися тільки в напрямі автономного порядкування шкільними справами, себ-то віддачі цієї справи в українські руки.

„Польща признала..." — говориться в рішенні Ради Амбасадорів. Чи Польща те признання в формі зобовязання перевела в тайних кабінетах антантської дипльоматії, чи може тут мається на приміті закон з 26. вересня 1922 „про підставі загального воєвідського самоврядування, а зокрема воєвідств львівського, тернопільського і станиславівського" — важко додуматися.

Всеж таки маємо перед собою закон з 26. вересня 1922, закон ухвалений соймом, згідно з вимогами конституції оповіщений, до нинішнього дня з повною обовязуючою силою. В арт. 10-ім того закону стрічаємо між иншим:

„Воєвідське самоврядування львівського, станиславівського і тернопільського воєвідств обіймає: 1. справи віроісповідні: 2. справи народньої освіти з виїмком університетів та шкіл, що є ім рівні" і т. и.

Воєвідські соймики складаються з двох палат: української і польської. Кожна з них займається справами своєї національности.

„Мову навчання у школах, утримуваних одною з палат воєвідського соймику, визначить та сама палата (арт. 24). Сойм польської республики прийме постанову про основання українського університету та запевнить йому потрібні фінансові засоби з державної скарбниці. Той університет, організований автономно, згідно з постановами про академічні школи, буде підчинений безпосередньо міністрові віроісповідань і освіти (арт. 25).

Вкінці той самий закон постановляє:

„Самоврядування инших воєвідств буде переведене в життя найдальше до двох років після оголошення цього закону".

З цього ясно, що найдальше до двох років Українці мали рішати про мову навчання в школах для українського населення, головно в школах всенародніх і середніх. А тимчасом діється якраз навпаки, про мову навчання в школах в противенстві до цього закону і незгідно з його постановами та з духом трактату про охорону національних меншостей і з духом мотивів та рішення Ради Амбасадорів рішає п. Ст. Грабські.

Чи не містерії?

Відозва до шкільної молоді!!!

Не марнуйте свого грошя! Купуйте тільки в знанім з дешевости

МАГАЗИНІ ПАПЕРУ **С. ВАЙЗЕРА** ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 4.

де дістанете по небувалих низьких цінах величезний вибір всіляких шкільних приладів і безплатний дарунок

Бльон рисунковий з мапою Польщі як доказ дешевости.

Позаю ціни рисункових бльоків	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
	45	60	75	90	1.10	1·25

ПОЗІР! У власнім інтересі треба затямити собі фірму С. ВАЙЗЕР, як також Ч. дому вул. Сикстуська 4.

136 2—3

Кріза польського уряду.

Кабінет п. Ґрабского перед упадком.

Не вважаючи на офіціяльне заперечення премієра Грабского, наче би в нинішньому польському уряді передбачувались якінебудь зміни, становище того уряду є щораз хитківше. Щирість, з якою п. Грабські заявив, що не має найменшого бажання уступити зі свого становища, на якому йому так вигідно завдяки старим, в міру потреби відновлюваним диктаторським уповноваженням, і завдяки безсиллю розбитого й безплянового сойму,— не виключає щирости апетитів щораз численнійших кандидатів на міністерські фотелі.

Цим разом кампанія проти премієра Грабского готовиться саме на тім полі, яке досіль було недоторканою власністю премієра і міністра фінансів в одній особі. Фінансові уповноваження, які польські партії так поквапно уділювали Грабскому, ралі, що можуть спекатись клопоту й спати з вірою у фінансовий геній міністра, довели врешті —до нинішнього стану польського народнього господарства, супроти якого польські партії не в силі вже дальше втримати свій олімпійський спокій. Трагікомізм нинішньої урядової кризи в тім, що відусіль ріжні польські партії кричать, що ратунок польського господарства у реконструкції кабінету, а премієр Грабські й слухати про реконструкцію не хоче (що йому сойм!), бо всяка зміна, мовляв, буде „фатальною" для „поправи становища".

Родина Грабских визначається послідовністю. І тому не диво, що п. Владислав Грабскі, почуваши про намір марш. сойму Ратая скликання на 1. вересня конвенту сеніорів, не довго думаючи — просто заборонив це, стероризувавши Ратая загрозою негайної димісії. І тому марш. Ратай мусів обмежитись до конференцій з поодинокими польськими послами, яких дощ і нудьга загнали з Цоппоту та Криниці до Варшави й казали їм заглянути до вічно приманчивого соймового буфету. Отже: конферував марш. Ратай і з б. пястовим міністром внутр. справ Керніком (хто не памятає часів його міністрування ?!), і з послом Санойцою з „Визволення", з ендеками і непесівцями, „Пяст" і ЗЛН радять і радять, і що врадять — покищо хіба їх святі опікуни знають. „Визволенє" домагається негайного скликання сойму, а що для успіху такого домагання треба заяви бодай одної третини всього сойму, — „Визволенє" звертається за підписами до „Пяста", НПР і ППС. Непесівці — як лицювало найблизшим по „лівій" ідеольогії недавнім союзникам — а limite відкинули пропозицію „Визволення", зі слушною, зрештою, увагою, що „Визволенє", мовляв, не подає ніякого конкретного пляну. Инші названі соймові клюби — радять.

Актуальними є три концепції створення нового уряду: 1) ков

Red. czas. „Dilo" Pr. 632/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 192 (10,564) z dnia 30. sierpnia 1925 r. w artykułach pod tytułem „Nowa era w szkilnyctwi" a) między słowami: Gimnazjach... a: Odnacze, b) od słów: Wony... do konca tego artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, uznał dokonaną w dniu 30. sierpnia 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 29. sierpnia 1925 r.
Niewiadomski.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 637|25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Tryounał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 193 (10,565) z dnia 1. września 1925 pod tytułem: 1) „Nowa era w szkilnyctwi" a) od słów: Nedawno... do: krakiwśkyj, b) między słowami: naszoho... a: prywernenia, c) czynnykiw... a: Ukraiński. 2) „Ukrainska socijaldemokratija" a) między słowami: sylno... a: Ale takoż, b) miznarodnich syt... a: Bo łysze. 3) „Nowyky" w notatce pod tytułem „Znowu hołodiwka politycznych wiaźniw u Lwowi" od słów: ta szczob... do końca tej notatki zawiera znamiona ad 1) a) c) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, ad 1) b) występku z § 305 ustawy karnej ad 2) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, ad 3) występku z § 300 uk. uznał dokonanu 31.8 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 31. sierpnia 1925.
Niewiadomski

ліційний кабінет „політичного миру" під знаком ратування трагічної господарської ситуації, 2) центро-лівий або центро-правий кабінет, і 3) т. зв. діловий кабінет, себто другий наклад „ділового" кабінету Вл. Грабского. В усіх трьох концепціях як кандидат на премієра фігурує марш. Ратай.

Пікантну подробицю до характеристики замішання, яке запанувало у соймових кульоарах, дає скромна замітка „Хвілі": Представники — мовляв — ріжних клюбів (яких доскладно — невідомо) „радо бачили би" покликання до коаліційного кабінету „політ. мира" також представників Жидівського Кола. І тут же кілька рядків низше оголошення резолюція З. Л. Н., яка стверджує стійкість лавнього становища партії до Жидів та пятнує заяву Скшиньского, як невірну, що буцім то польська ендеція змінила свої давні погляди на жидівську проблему в Польщі...

Не від речі буде зазначити тут погляд краківського „Часу" на нинішню кризу польського уряду. Отже „Час" у дописі свого варшавського кореспондента п. н. „Комбінації" (з 2. ц. м.) бачить у всьому інтригу — Пілсудского та його приклонників з „Визволення". Довідуємося, що не тільки марш. Ратай кандидує на премієра, але й міністр Сікорскі, який, мимоходом кажучи, посварився з В. Грабским на тему військового буджету. „Час" твердить, що Сікорского лянсують на позицію премієра або віцепремієра на те, щоби він у нинішній пережкий для Польщі час (розпучливі фінанси, роздоріжжя заграничної політики, хаос внутр. політики...) швидко й основно скомпромітувався!

По широкому світі.

Гарантійний пакт мав би зустрінути нову велику перепону в наслідок рішення Італії, щоби взяти участь у передвступних правничих нарадах дотично цього пакту. У комітеті знавців італійський делегат уже заявив, що Італія не підпише гарантійного пакту. В інтересі Франції та Німеччини участь Італії в пакті є бажана, тому, що Італія невтралізуватиме впливи Англії на Середземнім морі. У звязку з участю Італії вирине також справа Австрії.

Балтійська конференція має бути відкладена на кінець листопаду, на бажання латишського уряду, який звернувся з ним до Естонії.

Вуглева криза в Анґлії, тимчасово полагнана, стане предметом дослідів спеціяльної державної комісії, яка пічне свої наради в половині цього місяця. Проводити в ній має бувш. комісар Палестини сер Герберт Самуель.

Амундсен одержав грошеву підтримку від італійського уряду та італ. фінансістів для нової виправи до північного бігуна. Він обіцяв, що коли дойде туди, поруч рідного прапору вивісить також італійський.

Винуватці нападу на львівську почту зловлені?

Вчора подали ми в останніх вістях коротку інформацію про те, що львівська поліція відкрила виконавців нападу на почтовий віз львівської головної почти. По інформаціям польської преси виконавцями є Україні, яких арештовано вже давно а опісля відставлено вже до судових арештів.

Всі львівські польські газети принесли про цю справу дуже обширні реверяції. Деякі з тих газет видали вчора навіть надзвичайні додатки. Всю справу розгули вони до розмірів нечуваної сенсації. Пишучи про неї всі ті газети не виключаючи і сіоністичної „Хвіли" повиписували цілі похвальні гимни для політичної поліції, яка мала відкрити виновників.

Передаючи вкоротці ці реверяції, зазначуємо, що вони дуже поплутані а то й суперечні, так, що взнатись у них важко.

Справа представляється по інформаціям польської преси ось як: Нападу на почтовий віз у Львові доконано ще 27 березня п. р. на подвірю головної почти від Сикстуської вулиці. Тоді виконавців нападу не зловлено. „Хвіля" подає, що зараз по доконанню нападу інсп. поліції Лукомські висловив погляд, що нападу доконали професіональні бандити; та комісар Мітпенер „станув на становищі"(!), що напад має чисто політичний (!) підклад і „що виконавці — пише далі та сама „Хвіля" — рекрутуються з рядів членної з листів, що відносяться до процесу Штайґера і Єґерз, „Української військової організації", якої терористичні відділи виявляють діяльність на терені Сх. Галичини на зразок давних революційних одиниць у царській Росії".

Як бачимо то політична поліція вже з гори створила собі цілу теорію про політичний підклад нападу і тої теорії цупко трималась в часі цілого слідства. Кримінальна поліція вела доходження окремо від політичної. Ця остання звязала львівський напад із нападом на почтову касу в Богородчанах, доконаним ще у 1923 р. („Хвіля" подає, що тоді забрано 80 тисяч золотих, хоча золотової валюти ще не було!), з нападом на касу повітового виділу в Долині та з нападом на почтовий амбулянс у Калуші. До станиславівської поліції зроблено донос про те, що виконавцями тих нападів були сини о. Барановського, пароха із Темерівець (пов. Калуш), Роман і Ярослав. Поліція, спираючися на той непровірений донос, вдала до дому о. Барановського й арештувала приятного там товариша молодих Барановських Паславського. Обидва Барановські не впали в руки поліції, але поспіли перед арештуванням скритися. В часі їхньої втечі поліція буцім-то ранила одного з них в ногу.

По якомусь часі львівська поліція дістала інформації про те, що брати Барановські скривалися у Львові, один від псевдонімом Головацького, а другий від псевдонімом Кашмарського. Спроваджено до Львова станиславівських агентів, які в часі Зелених свят пізнали одного Барановського серед товпи на Янівському цвинтарі і його арештували, а другого пізнали та арештували на другий день біля Преображенської церкви. Від Зелених свят дотепер, по кінець серпня сиділи обидва в поліційних арештах, будучи предметом поліційного слідства. На диво вони весь час заперечували виконання нападу, а признавися щойно по кількамісячному поліційному слідстві. Тут вилетіла історія про якийсь капелюх, найдений у корчах єзуїтського парку. Той капелюх буцімто належить до одного з Барановських, що згубив його тікаючи по доконаному нападі. Далі вилетіло сюди історію про ключ від вертгаймівського замка, який найдено теж в одного з Барановських, до якого замок вдалося найти по довгих трудах мозольного шукання у маленькому домику на подвірю при вул. Убоч ч. 4. У головному будинку того подвіря мешкають СС. Василіянки. Поліція тим ключем отворила домик і найшла там — ще двох учасників нападу, а то Миколу Ковалишка і Володимира Шуйського. Також мали відкрити цілий склад зброї й муніції. Арештований знов у Калуші Антін Медвідь, взятий поліцією в огонь перехрестних питань — пише „Газета поранна" — видав усіх учасників львівського нападу в числі шістьох. Крім потинових названих подав він ще Андрія Оленського та Миколу Ясінського. Одеського арештовано аж у Познаню.

Ось так зліплені реверяції польської преси, які аж тепер дозволила пустити в світ поліція, що всю справу на протязі місяців скривала у тайні.

Важне археольоґічне відкриття.

Палеоліт Поділля.

(Комунікат Матем.-Природ. Секції Наук. Тов-а ім. Шевченка).

Управитель Музея Наук. Товариства проф. Юрій Полянський доконав на полудневім Поділлі дуже важне археольоґічне відкриття, а саме розкопав стоянку ділювіяльного чоловіка, із старшої кам'яної доби. Дня 31. серпня п. р. відбулося зібрання Секції, на якому проф. Полянський вясував висліди своїх праць.

При нагоді детайлічних геольоґічно-морфольоґічних дослідів полудневого Поділля в районі Серета і Ничлави наткнувся проф. Полянський в серпні 1922 р. в селі Новосілка Костюкова, повіту заліщицького на дуже непевні сліди стоянки палеолітичного чоловіка. Закінчивши працю геольоґічну*) забрався автор в липні п. р. до точного розкопання цього незвичайно цінного памятника. Він знаходиться на найвищій точці вододілу Серет—Грумова, а означений на картах тригонометром 316 чи 317. По знятю чорнозему і горішньої верстви лесу виполоканого із вапна, натрапив автор в глибині 105 cm в типовім вапнистім нерушанім лесі на слід дуже знищеного огнища. На просторі 2 m² знайшлося 4 знаряда готові й уживані і 32 луснайих кременів і уживаних яко знаряд.

Брак всяких слідів керамики і гладженого знаряддя кам'яного (характеристичних для молодшої кам'яної доби або неоліта), як також геольоґічне положення і характер обробітки кременя насунули думку що маємо тут до діла із місцем постою палеолітичного чоловіка. На жаль дослідів не доведено до кінця (через дощ) і не знайдено ще дотепер ніяких слідів фавни. Відкриттям п. Полянського зацікавився п. консерватор Б. Януш і за його ласкавим посередництвом приїхав на днях відомий спеціяліст по палеоліту п. Степан Круковський. Пан Круковський означив збірку проф. Полянського як палеоліт доби оріняцької.

В найблизшім часі появиться докладна студія палеоліту Новосілки Костюкової, проф. Полянський опрацює геольоґічну а консерв. Ст. Круковський археольоґічну сторону знахідки, крім цього оба панове вестимуть дальші розкопки в Новосілці Костюковій.

Дотепер відомий був в літературі лише неоліт Поділля, стоянка палеолітична не була ані розкопана ані публікована. Кілька відломків палеоліту Городниці порозкидані в музеях Львова і Кракова, були помішані з неолітом і не мають більшого значіння.

Відкриття проф. Полянського поставить археольоґію Поділля перед новими задачами і можливо буде початком цілої серії нових відкрить, які вияснять проблему палеолітичного заселення Поділля.

Знахідка з Новосілки в цілости є збережена в Музею Наук. Тов-а ім. Шевченка.

*) Праця надрукована в I. томі збірника Фільотраф. комісії Наук. Тов-а ім. Шевченка. Львів 1925.

Д-р В. ЩУРАТ.

Самійленко в акад. ґімназії у Львові.

(З моїх літературних споминів.)

Самійленка я пізнав особисто в Київі 1905. р., зустрівшися з ним в хаті П. Житецького, куди зайшов з Ів. Стешенком і ще кимось. Цілу мою увагу опанував зразу ветеран нашої науки. Ми його застали на веранді в домашнім одягу, себто тільки в білю. Діткнений половинним параліжем, він сидів у кріслі, сперши на другому одну ногу, і з трудом підвівся. І зараз після привитання взяв мене за вамя та вказав з веранди на осяяні майським заходом сонця гори; це було на Андреївськім спуску. „Ось там — сказав — в тому виазові колись студенти київської Академії давали театральні вистави". З того й почалась ціла лекція історичної топографії Київа, яку перервало щойно повідомлення, що чай і „ветчина" на столі. Тим, хто повідомлював, був Самійленко. Щойно тоді я йому придивився. Перше, що мене вразило, це була його вповні сива голова, яка незвичайно гармоніювала з добрячим, лагідним виразом лиця. Спостерігши ще я на його сивині спинився поглядом, Самійленко усміхнувся й промовив: „Тепер будете вже знати, чому я підписуюся Сивенький". І тутже він висловив мені подяку за видання його поеми „Геростат". Колиж я здивовано спитав, відки він це знає, Самійленко відповів коротко: „Мені оповідано". На цьому й урвалась наша розмова в двійку; перебив її хазяїн, просячи пити чай тай завдаючи мені цілий ряд питань про відносини в „Науковому Товаристві ім. Шевченка", які зраджували, що він докладно ознайомлений з особистими непорозуміннями між визначними членами Товариства. Опісля переходила розмова на инші теми: на заходи Житецького, щоб спонукати А. Кримського до праці над словником української мови; на історію повстання підручників Житецького присвячених поетиці і всесвітній поезії, що мали запевнити йому постійний дохід на випадок повного обезвладнення рук і т. ин. Говорячи про свої підручники, Житецький виняв їх із шафи й прописавши олівцем дедикацію, вручив мені на спомин. Тоді я зауважив, що писав лівою рукою, бо правою вже не міг.

Час, заповнюваний живою гутіркою, минав так швидко, що ми й не спомились, як почало світати. Була друга година з півночі коли попращали шановного вченого. Як через весь час нічної розмови, так і по дорозі на Хрещатик, де був мій готель, Самійленко мало що говорив; більш за його підтримував розмову Стешенко. Він і спитав уже на вулиці, чому „Геростата" в своїму часі не надрукував Франко, тільки я, та що це за пригода лучилася мені з тим „Геростратом" в гімназії. Повторив таке питання й Самійленко. От я й розповів обом більше-менше так.

В осени 1889 р. я був учеником VI-ої кляси академ. гімназії у Львові. Франко, з котрим я познайомився був роком раньше, одержав тоді з Київа рукопис Самійленкового „Геростата", що був підписаний псевдонімом: В. Сивенький. Дав мені його прочитати в рукописі, бо надрукувати не було де. В єдиним тоді літературнім часописі „Зорі" не брав сам участи одержуваний Драгомановим, а для видаваної ним „Літ.-наук. Бібліотеки" поема була за дрібна. Сподобавши собі її, я носився з нею від товариша до товариша, прочитуючи їм, та радячися, де би надрукувати. Порадити не знав ніхто. Тоді я рішився надрукувати її власним коштом, даючи рівночасно початок двоценговому видавництву, яке мало стати „органом" товариського літературного кружка, до котрого в гімназії зближувалися мої однокласники: Мирослав Здерковський, Пилип Єндик (тепер Евин), Іван Білик, Микола Сіяк і инші. Я зайшов до друкарні „Товариства ім. Шевченка" (при вул. Академічній ч. 8), поклав перед управителем К. Беднарським з відповідною повагою Самійленків рукопис і спитав, скільки може коштувати друк в 1000 примірників формату 32-ки петітом на кращому папері. На основі короткої калькуляції Беднарський сказав: „кругло 10 зр. а. в.". Я заповів свій прихід на слідуючий день; наперед треба було роздобути гроші. Не приходило воно легко. Та кінець-кінців, маючи знайомости в „Академічнім Брацтві", я звернувся до касіра Романа Чайківського. Від нього за поквітуванням і згодою голови Каз. Тиховського дістав позичку—потрібних 10 зр. а. в. і зараз же зложив їх з рукописом поеми в друкарні.

Три дні носився з коректами, три ночі не спав з нетерпячки, поки не довів діла до краю. Товариші-однокляснини вже знали, що видаю двоцентову бібліотеку, ждали. Принесені в гімназію примірники розхопили вмить не лиш вони, але й ученики инших кляс, низших і висших. Брали по 10—30, так що не стало в мене накладу, а в моїй касі було 19 зр. 60 кр. а. в.

(Докінчення буде.)

Жертвенність

на „Рідну Школу" в липні 1925 р.

Повіт	Число громад	зложило громад	До Головної Управи УПТ.	Остало в Кружках УПТ.*)
Львів-місто	1	1	1.221·54	668·59[1])
Станиславів	75	2	165·48	931·51
Перемишль	123	62	222·—	597·87
Коломия	58	12	421·—	378·97
Золочів	89	13	10·—	782·14[2])
Яворів	70	26	—	651·19
Рава руська	73	3	112·58	488·85[3])
Копичинці	53	?	—	578·50
Городенка	50	53	1·—	506·20
Рогатин	100	5	48·20	327·97
Богородчани	37	2	361·50[4])	—·—
Теребовля	43	4	250·—	—·—
Печеніжин	22	7	60·—	225·63[5])
Тернопіль	82	2	24·—	253·90
Надвірна	33	2	155·—	109·50[6])
Мостиска	78	3	260·—	—·—
Жовква	75	4	225·85[7])	—·—
Сокаль	101	3	205·—	—·—
Львів-повіт	131	4	98·75[8])	74·95[13])
Снятин	41	1	6·50	160·52
Бучач	87	8	164·65[11])	—·—
Косів	42	1	149·—	—·—
Бібрка	91	1	111·01[12])	—·—
Підгайці	64	3	106·40	—·—
Дрогобич	79	5	100·80	—·—
Калуш	69	2	43·—	56·11[13])
Старий Самбір	56	3	95·50	—·—
Броди	79	2	94·—	—·—
Товмач	64	5	91·50	—·—
Радехів	56	1	89·90[14])	—·—
Турка	74	2	86·50[15])	—·—
Збараж	60	2	86·—	—·—
Любачів	66	2	14·—	65·—
Заліщики	57	2	76·—[16])	—·—
Борщів	75	13	8·—	60·40
Чортків	44	3	63·60[17])	—·—
Зборів	53	6	25·—	29·10
Рудки	70	6	47·70	—·—
Добромиль	96	3	40·50	—·—
Долина	87	3	29·50	—·—
Сянік	130	6	25·50	—·—
Ліско	154	3	24·—	—·—
Жидачів	74	2	20·—	—·—
Горлиці	65	3	19·—	—·—
Березів	56	2	14·—	—·—
Ярослав	109	1	14·—	—·—
Сколе	51	3	12·—	—·—
Камінка Стр.	60	3	10·—	—·—
Скалат	64	1	3·—	—·—
Самбір	87	1	2·80	—·—
Бережани	74	—	—	—·—
Городок	70	—	—	—·—
Перемишляни	60	—	—	—·—
Стрий	53	—	—	—·—
ее східно-галицькі повіти	—	22	347·50[18])	—·—
Разом:	3.820	329	5.970·77	6.956·70

От і все, на що спромоглася галицька Україна в липні на викування народніх характерів. У часі, коли противник, не перебираючи в середниках, ліквідує українське державне шкільництво, коли одиною гідною відповідю проти такого насилля — це піддержка українського приватного шкільництва, — 4 міліони Українців галицької землі складають на „Рідну Школу" 5.970 зл., значить 14 українських громадян галицької землі складається на 1 ґрош у місяць. Панове, які ціле літо відпочивали вбаючи, щоби їм ніхто ні чим не заколотив супокою, забулй, що ті, яким доручено виховувати їх дітей, не маючи умовин до життя, не мають такого супокою. Коли останніми часами ставало багатьом вивезти тисячі золотих за границю, повинно рівночасно стати на маленький даток для „Рідної Школи". Коли бажаємо, щоб нас мали за народ спосібний до життя, докажім нашу живучість ділом. Коли нема жертвенности на найсвятійші цілі, не можна надіятись і подвигів.

Жадаємо негайного вирівнання всяких занедбань, коли маємо уникнути соромної катастрофи.

Секція „Рідної Школи" УПТ.

*) Невказані в цій рубриці Кружки не прислали до 25. серпня ц. р. обовязкових місячних зіставлень.

1) З того остало в касах Кружків: ім. Б. Грінченка 221·19, Короля Данила 268·90, Князя Льва 178·50.
2) Додатково за червень з 27 громад 1.634·76.
3) Квота 488·85 в касі Кружка УПТ. в Угнові.
4) З того Кружок в Солотвині 120.
5) Крім цего зібрав Кружок в Печеніжині за червень 150·43, з того до каси Гол. Управи 100.
6) 109·50 остало в касі Кружка в Делятині.
7) З того Мости Великі 100.
8) З того Бенз 68·50 (в тім „Писанка" 30·50), 9·80 остало в касі Кружка в Белзі.
9) З того Левандівка 50·25, Щирець 35.
10) 74·95 остало в касі Кружка в Щирці.
11) З того Монастириска 53.
12) 111·01 зложило народне учительство з повіту.
13) З того 10 „Писанка" з Завадки.
14) З того 74·50 зложило народне учительство з повіту, з попередних місяців зложило учительство: в березні 79, в квітні 81·40, в травні 78·10, в червні 53.
15) З того народне учительство 44.
16) В червні зібрав Кружок у Заліщиках 72·50, які остали в касі Кружка.
17) З того Кружок у Білобожниці 34·60.
18) З того Новий Сонч 63·30, Краків 47·20, Ланцут 40, Тарнобжег 32·20, Кольбушова 28, Ніско 26, Тарнів 22·20.

НАЙЛІПША НАГОДА ЗБОГАТИТИСЯ

Льосн І. кляси 12. Польської Державної Льотерії Клясової

є до набуття у фірми:

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

ГОЛОВНА ВИГРАНА 400.000 зл.

Виграні по зл. 250.000, 150.000, 100.000, 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, 10.000 і 5.000 Золотих.

Що другий льос виграє!

ТЯГНЕННЯ ВЖЕ 14-го і 15-го ЖОВТНЯ.

Ціни Льосів: Цілий льос зл. 40. | Пів льосу зол. 20. | Чверть льосу зол. 10.

Замовлення листові полагоджується відворотною почтою. Низше уміщену карту замовлень виповнити і переслати нам в листі.

Поручаємо замовляти в час, бо в попередній льотерії могли ми тільки вчасні замовлення виконати. Зазначуємо, що в тій льотерії попит багато більший, тому, що льоси наші показалися дуже щасливі, бо ми виплатили в попередній льотерії між иншими головні виграні золотих 150.000, 25.000, 5.000 і т. д.

І т. п. місці виготи і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Отсим замовляю до І. кл.: ..... льосів цілих по зол. 40·—
..... „ половин „ „ 20·—
..... „ чвертох „ „ 10·—
Належитість золотих ..... зішлачу по одержанню льосу блянкетом ПКО. присланим фірмою або почтовим переказом.
Ім'я і назвисько: .....
Адреса: .....

329 4—10

На культурні теми.

Книжка й ми, кілька практичних вказівок для книгарів і видавців.

(В порядку дискусії.)

Українська інтелігенція в Галичині надто довго терпіла голод на книжку, не тому, щоб не було на нашому книжковому ринку цінних книжок, а тому, що було їх замало.

І є їх замало й досі. Хто хотів би тепер дістати твори Лесі Українки, Коцюбинського, Кобилянської чи хочби старого Куліша, — переконається, що їх не дістане, бо вичерпані. Робити новий наклад видавці бояться, бо гроші вложені в книжку вертають за довгі-довгі роки. Так мається справа з творами визначних українських письменників. Бачимо одначе, що моглоб бути краще, бо все таки і добра українська книжка розходиться, як це нам доказує факт, засягнений з книгарських кол, що видання Я. Оренштайна та перевидання Франкових оповідань і повістей з инших видавництв — знаходять покупнів. І це діється так без ніякої сливе реклями з боку видавців чи продавців. Що вміла й постійна рекляма моглаб тут багато помогти, про це нам може сказати хочби приклад з однією сенсаційною повістю („Отаман Зелений" — Поліщука), що її наклад розійшовся дуже скоро, хоч з повістю цею була звязана доволі немила справа. Конкретно: наші книгарні мабуть замало уваги звертають на постійний звязок з індивідуальними, розсіяними на провінції відборцями книжок, котрі инколи навіть не знають про істнування якоїсь книжки. Це треба змінити: бодай католоґи книжок, держаних на складі, повинні частійше діставатися до рук людей — вони вже свою роботу в справі розбудження цікавости до книжки зробилиб.

Це є мінімум того, що повинні би робити наші книгарні. За мало уваги звертають у нас видавці і на те, що покупневі, особливо такому, що живе на провінції, треба також всіма иншими засобами улекшити переведення в життя вже постановленого рішення замовити чи спровадити книжку. Хто з нас не знає, як важко нераз (особлива славянська черта вдачі) написати листа чи картку по книжку, яку ми хотіли-б мати? З цим своєрідним лінивством числяться навіть видавці таких солідних націй, як Німці чи Англійці. Майже в кожній німецькій книжці Ви знайдете вліплену готову почтову листівку з надрукованим списом книжок з точними цінами, з якого Ви відзначуєте те, що Вам потрібне, виповнюєте відповідну рубрику Вашою точною адресою, ліпите поштовий значок, кидаєте на почту і звичайно чекаєте на посилку за післяплатою. Наші видавництва та книгарні повинні якнайширше примінювати цей спосіб, одначе з дуже важним додатком: на цьому листку повинна бути фраза, якою підписаний зобовязується посилку за післяплатою викупити, в противному разі картка вповні управнює видавництво чи книгарню [illegible] надежність судовою дорогою. Це не зашкодилоб, а навпаки багато причинилося би до защіплення в нашу мляву національну психіку деяких мужеських чеснот як на пр. совісности і розважливости.

Якнайширше примінення повинна знайти також думка д. Е. Яворовського, про попередне повідомлювання видавцями читаючого загалу про друк даної книжки й розписування передплати, з тим, що й тут треба вжити того способу, який я саме начеркнув: одночасно поруч оповістки помістити блянкет заяви приступлення до передплати книжки, таки на газеті.

Рахуймося з тим психольоґічним фактом, що біле місце поруч надрукованого, вже готового тексту, тягне людину заповнити його. Є це своєрідний психольоґічний horror vacui; знаю це з досвіду на собі самому, здається-ж мені, що належу менше-більше до тих людей, яких називають нормальними..

Я певен, що є ще багато чисто технічних засобів дуже успішних у кампанії за поширенням книжки.

Їх треба буде з часом також вводити в ужиток.

Але ті, які я навів, — найпильнійші й розмірно найлекші до переведення.

Коли їх почнеться примінювати, я певен, що рух на книгарському ринкові сильно оживиться, а в міру убування старих накладів книжок буде робитися місце на видавання нових.

А їх нам треба так безмежно багато!

Clovis

ОСТАННІ ВІСТИ.

Литва зверне Німеччині Клайпеду?

Тільзітські часописи містять чутку, що литовський уряд задумує звернути Німеччині часть або цілу полосу Клайпеди з причини економічних трудностів.

Перше засідання С. Народів.

2. вересня почалась 35-та сесія Ради Союза Народів промовою франц. мін. загр. справ Бріяна. Взяли участь між. ин. Чемберлєн, Шіяльоя, Іші, Хіноноз де Леон, Унден (Швеція), Бенеш, Гуан (Уругвай). Справи Мосуля не обговорювали. Полагодили ряд дрібних справ. Шіяльоя (Італія) говорив про утворення міжнародньої організації для помочі в разі елементарної катастрофи.

Мусоліні візьме участь на конференції?

Римський справоздав. „Таймс-а" довідується, що Мусоліні особисто візьме участь у конференції міністрів загр. справ у справі пакту безпеки.

Чічерін їде до Женеви?

Деякі швайцарські часописи повідомляють за естонськими часописами, що рад. ком. загр. сп. Чічерін буде інкогніто в Женеві підчас нарад С. Народів. Швайцарські власти заперечують цю чутку й зазначують, що взаємини між СРСР. і Швайцарією такі неуправильнені, що нема мови, щоби Ч—а перепустили через швайцарську границю.

Біржа.

Львів, 3. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·72 — 5·73, **канад. дол.** 5·40 — 5·45, **чеські кор.** 0·17·50 — 0·17·75 **лєї** 0·02·50 — 0·03·00, **франц. франк** 0·25·00 — 0·25·25, **швайц. фр.** 1·02—1·03, **анг. фунт** 26·70—27·15.

Золото. 20 кор. 22·70 22·80, 20 франк. 21·20—21·50; 20 марк. 25·80—26·00; 10 руб. 28·20—28·60.

Срібло. Австр. кор. 0·46·00—0·47·00, 5 **австр.** 2·35—2·45, **фльорени** 1·20—1·24, **рубль** 1·95—1·98, **рубель дрібним сріблом** 0·94—0·96

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Ново-відкритий МАҐАЗИН ФУТЕР

фірми БРАТИ РОТ і Ска

Львів, площа Марійська 8.

поручає ВИБАГЛИВІ ФУТРА — також ЗАҐРАНИЧНІ МОДЕЛІ

348 **Продаж гуртом і детайльно.** 2—3

Пам'ятайте: Рідна Школа — це наша фортеця, це певний захист у добі анархії!

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфісковано за три великих уступи із передової статті п. з. „Сила і право".

— **На сторожі памятників української старовини.** Польське міністерство освіти й віроісповідань іменувало архітекта Олександра Лушпинського членом-кореспондентом Гурта Консерваторів при львівському воєводстві. Кромі арх. Лушпинського, засідає в згаданому Гурті д-р І. Свєнціцкий, як представник греко-католицької, віроісповідної громади... Так отже на долю двох людей припало обняти памятники української старовини в Галичині, але як відомо... „nec Hercules contra plures"...

— **Військова авторефлама у світі фантів.** Під таким заголовком доносить львівський „Дзенник людовы" опис кількох фактів, які кидають дуже ярке світло на безладдя у польських міністерствах а з окрема у військовому міністерстві. Ось вони: якийсь п. Йосиф Гломбіньскі з Гнєзна одержав за інтервенцією посла (правдоподібно Гломбіньского) суму 140 тисяч золотих на військові достави. Гроші виплачено, але достав не було. Нарешті почали пошукувати за тим Гломбіньским у Гнєзні. На жаль там не найдено по ньому ні сліду. Лишив він по собі тільки сумну память. Грошей з нього очевидно не стягнено. — Великі земельні власники, що поборюють земельну реформу і республіку, створили в 1923 р. Головний Харчевий Уряд, що мав покрити всі запотребування в збіжу для населення і війська. Вони набрали від держави величезні гроші на рахунок закупів і видатків. І так Любомірскі не віддав цих мільони золотих, Кароль Галлер і Ст. Прус-Вісневскі були директорами і побирали по два і пів процент гантіями від сірників. Доходи були, гантіями були, але збіжжа не було. За те були великі запаси на збіже. Та найпікантнійше те, що ґен. Сікорскі мав у тому тесному товаристві свого заступника полк. В. інтенданта і він дістав орден — золотий хрест заслуги. — Ґенерал Мальчевскі згідно зі службовою прагматикою не вступив до Пласта, але не зважаючи на те в Жовкві дістав „Рольнік" доставу хлібу та ярини для війська за інтервенцією пос. Вейсеровіча, в Бродах „Рольнік" дістав також доставу за інтервенцією Зітоса, а львівський збіжевий синдикат добився того самого за інтервенцією сен. Ченьского.

— **Дазовий суд над 17-літнім злочинцем.** У Варшаві судив торазовий суд 17-літнього пастушка Юзефа Ковальчика, який разом з 13 літнім Алекс. Ксенжаком по звірськи, бючи каменем по голові, вбили 11-літнього Станіслава Урмановского, щоби видерти в нього 40 золотих. Тих 40 золотих Стан. Урмановскі вкрав у своїх батьків за намовою Ксенжака і полім попавсь у засідку. Трупа свого 11-літнього синка викрила щойно по кількох днях у буряні його мати. На слід убийників впали легко, побачивши в них підозрілі гроші. Неповнолітнього злочинця Ковальчика присуджено на досмертну вязницю, його спільника відіслано до звичайного суду.

— **„Свобода" ч. 36.** містить: Українські гімназії загрожені. — Проти попшення української школи. — На ватунок золотого. — Небесні птиці, оповідання Я. Кохія. — За океяном. — Політичні арештування. — В мавританському пеклі. — Бандитизм в Польщі. — Також „геной". — Потомки Габсбургів. — Що чувати у світі. — Новинки. — Кум Трохим говорить. — Дописи з краю. — Добрі ради. — Правна порада.

— **Важне для пань!** З новим сезоном зволять наші Вп. Гості й Члени че оминяти наших робітень суконь і жін. та муж. білля, бо ми даємо хліб і науку кількадесяти нашим дівчатам і робітницям, виконуємо шиковну роботу від найскромнійшої перерібки до вибагливих строїв та числимо справді дешеві ціни. Для шк. молоді 30 пр. знижка у всіх роботах. До костюмів і плащів першорядний кравецький майстер. Вписи на 3 міс. осінні курси кроєю суконь і білля та курси білого гафту приймається щодня. Год. приймання від 8—1. від 3—6 поп. — **Ж'ноча спілка пром „Труд"**, Львів, Ринок 39. (вх. дім). 373 1—4

— На днях появиться: **„Хрест. кат. Наука віри в біблійних оповіданнях"**, о. С. Біленького, для III. класи народніх шкіл. Учебник оснований на самолої віри. Поданнокі правди запроваджується на вибраних біблійних оповіданнях. Численні й гарні ілюстрації. Ціна (приблизно) 2·50 зол. Замовлати у видавця: Свящ. кооп. „Власна Допомога", Львів, вул. Домініканська, ч. 11, II. пов. 377 1—2

— **„Біблійні образки. перші початки науки релігії"** для II. класи народніх шкіл, ціна 1·25 зол. Замовлати на адресу: Свящ. С. Біленький, Львів, вул. Здоровля 12. 378 1—1

— **З футрами** новими і старими звертайтеся до одинокої української фірми П. Карпяк, Львів, вул. Куркова 11а. 289 8-8

З глибокої туги пов. п.

Д-ра Ярослава Кулачковського

директора Тов. „Дністер",

відправиться

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕНИЯ

в понеділок, дня 7. вересня 1925 о год. 6. рано

в церкві Успення Пр. Богородиці, на яке отсим запрошує Дирекція Тов. „Дністер" 357

Посмертні згадки.

о. **Евстахій Цурковський**, почесний крилошанин, прелат, парох в с. Настасові, повіт Тернопіль, бувший голова філії „Просвіта" в Тернополі і „Подільської Ради", політичний діяч і організатор тернопільского і сумежних повітів — помер дня 5. серпня 1925 р. по довгій і тяжкій недузі в 78. р. життя в селі Лошневі, де його син о. Богдан Цурковський є на експозитурі. З Лошнева до Настасова перевезено 6. серпня 1925 р. тіло покійного при численній співучасти селян з обох сіл Лошнева і Настасова. Підчас перевозу тілних останків через м. Микулинці вийшла на зустріч церковна процесія з місцевим парохом о. Каролем і членів місцевих товариств читальні „Просвіта" і УПТ. О. радн. Кароль хоро церкви попрощав покійного як священика-робітника на церковній ниві, основателя місцевої читальні і взірцевого організатора Микулинеччини. Дня 7. серпня відбувся похоронок при співучасти о. радн. Волод. Громчишького з Тернополя, який обняв провід похоронній, о. сов. Світенького з Ладичина, о. Ганкевича з Красного, о. декана Глинського з Біцняви, о. Лопатинського з Прошови, о. Опуфевка з Козіяни, о. Рейтаровського з Баворова, о. Кл. Слюзаря з Стрия, о. сов. Кароля з Микулинців, о. Кочія з Березовиці, о. Бачинського з Миликович, о. Глуховецького з Острова і о. Чубатого з Луки Великої. З римо-католицьких священиків взяли участь місцевий парох о. Паліхлеб і парохи Ладичина і Ходачкова. З м. Микулинців прибула з вінцем делегація від читальні „Просвіта" в Микулинцях з трьох осіб: п. Волод. Мартиневича (голова місцевої читальні „Просвіта", їв. Декайли (голова драматичної секції), п. Волод. Сиротюка (секретар тогож тов-а). В похоронах взяло участь ціле село, не зважаючи на непогоду. В церкві промовив о. Кочій. Тіло покійного несено крізь ціле село, в якім він був дуже довгий час парохом. Над гробом прощали небіщика о. Паліхлеб їмлат, парохіям, п. Волод. Мартиневич з Микулинців, як давнього організатора Микулинеччини, Куріна, господар з Настасова, іменем парохіян і Бичек, голова читальні, іменем Тов-а читальні, яку покійний основав. В пок. о. Евст. Цурковським сходить до гробу один зі старших дічів, молодий духом і енергічний до самої смерти. Його діяльність сягає 70 р. минулого століття, себто часу, як постала народовецька партія, якої він став зразу діяльним членом. За його життя і при його участи основалося чимало наших галицьких товариств, всюди він був присутним. Вже сивим, білоголовим старцем можна було бачити його на вічу і загальних зборах в повіті та при посвячених читальняних домів, при чому він завсіди легковажив найгіршу непогоду. Як уроженець Поділля правував найбільше для нього. Він попав на добрий час у термопільський повіт, бо найшов у ньому охочих людей до народної сеіяпраці. В повіті осягував сам тринять кілька читалень, а при них позичкові каси. В м. Микулинцях найшов щирого товариша в народній праці бл. п. Антона Рибачека, управителя народньої школи. Оба вони будили міщан і доокольичних селян до життя. По смерти Ант. Рибачека працює спільно з міщанином організатором бл. п. Стефяном Абрагамовським, агентом „Дністра" в Микулинцях і о. сов. М. Світеньким, парохом Ладичина. Не вважаючи на рівні бурі й перешкоди не падав духом, не зневірювався своїм ідеалам. Його цікавила теж публіцистика і література. Писав статті до „Зорі" і „Діла". У нього в Настасові гостював кілька разів Осип Федькович. Тому, що небіщик о. Е. Цурковський був крайнім ідеалістом, про матеріяльну сторону не дбав і майна нікого своїм дітям не полишив. Один син є священиком в Лошневі, другий судовим радником у Бережанах. За працю для свого народу і за терпіння, які перебув покійний, хай та наша галицька земля буде йому пером! *Волод. Маршиневич.*

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітковича:
Кінотеатр Сала „Нар. Дому".
4.IX. „Пан Твардовський".
5.IX. „Сатана".
6.IX. „Казка Старого Млина".
7.IX. „Мовзяя" повшальна постава.
131 3—?

Український мішаний хор Д. Нотка:
4. IX. „ пятницю — Монастирська,
5. IX. „ суботу — Бучач,
6. IX. „ неділю — Бучач,
8. IX. „ второк — Чортків. 115 2—?

Пригадується, що в неділю 6.IX. 1925 в 3. годині попол. в „Народнім Домі" у Турці відбудуться Звичайні Загальні Збори Кружка УПТ. у Турці. — СТАРШИНА. 371 1—1

Засідання Краєвого Комітету допомоги „Голодному Селу" відбудеться у пятницю 4.IX. в год. 6-тій попол. в редакції „Діла". На черговому порядку: Розділ допомоги знищеним повінню повітам. Просимо всіх членів Комітету взяти участь у цім засіданні. — За Краєвий Комітет допомоги „Голодному Селу": Д-р Д. Левицький, В. Цепенюк.

Вписи до конв. женської фахово-доповняючої школи УПТ-ва у Львові відбуваються і 1—5 вересня п. р. від год. 10—1 і від 4—6 в тій школі ім. Б. Грінченка, пл. ст. Юра 5.

Вписи до мешан. фахово-доповняючої школи УПТ-ва ім. Б. Грінченка для термінаторів відбуваються 1—5 вересня п. р. від год. 4—6 попол. в мужеській школі ім. Б. Грінченка, вул. Городецька 95 і. г.

Додаткові вписи до дівочої школи ім. Б. Грінченка УПТ., пл. ст. Юра ч. 5, відбуваються в днях від 1. до 5. IX. від 10—1 і від 4—6. — *Управа.*

Дрібні оголошення.

ПРИЙМУ студентки на мешкання, вул. Потоцкого ч. 110, І. поверх на право 375 1—3

УКІНЧЕНИЙ кіноводчик пошукує посади. Зголошення до Адміністрації під „Кіноводчик". 368 1—1

НАЙДЕШЕВШИЙ та найліпший опал є лише у Калитка, Потоцкого 47 і Коханоского 4. 369 1—2

ХТО знав би що про студ. інж. Романа Блажевича, кавалера, ат 23, що вийхав в липні з Данціґа і пропав без вісти, буде ласкавий повідомити Fr. Möller, Danzig, Lgf. Hildebrandtweg 23a. Заокеанські часописи просяться о перечитку. 370 1—1

ФОРТЕПІЯНИ, піяніна, фісгармонії на ріжні ціни, першорядних фабрик найдешевше продає, купує, міняє тільки за готівку ГАНАК, Панська 21. Телефон 35-46, Фіяма істнує від 30літ. 315 2—5

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ проф. И. Гіршгорна вул. Личаківська 34 телеф. 26—78, приймають вписи на однорічний курс торговельної для молоді і піврічний курс книговодства для пань і панів до 3 вересня п. р. Стенографія, писання на машинах. 356 2—2

РУТИНОВАНИЙ адвокатський концепіент приймє сейчас посади. Зголошення до адміністрації під „Концепіент С". 365 2—2

ПРИЙМУ лекцію з народних шкіл на цілий рік від вересня. Зголошення до адміністрації під „учителька". 355 2—2

ПОШУКУЮ власного інструктора до двох дітей: IV. кл. народна і V. гімн. типу матем.-природ. Зголошення слати на адресу: о. Дмитро Сеньківський, Красносілці п. Збараж. 339 3—3

ХТО знав би щонебудь про Льва Топорниця, що перейшов з УГА. на Велику Україну і мав бути у Жмеринці, буде ласкавий повідомити Адміністрацію „Діла". 342 3—3

ВІДЗНАЧАЮЧИЙ абсольвент пошукує посади за мешкання у Львові. Письмові зголошення до Адміністрації під „Математик". 378 1—2

ХТО з Українців прийме мене на торговельну практику, буде мати помічника. Зголошення до Адміністрації під „Практикант". 372 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р Волод. Константинович

відчинив канцелярію

в Сяноці, біля Окружного Суду,

376 проти аптики. 1—6

АДВОКАТ

Д-р Теодор Михайлівський

веде від 1. вересня адвокатську канцелярію

В ЖОВКВІ

350 в домі бл. п. д-ра Короля. 2-15

Важне для учителів і шкільної молоді! Відома фірма КРУГ вул. Гродзіцьких 4. поручає всілякі прибори шкільні і до писання найліпшої якости та найдешевше. Переконатися можна при найменшім пробнім закупні. Замовлення на провінцію виконується відворотною почтою. 346 2—4

Перльмуттева Ультрамарина є найкращою і найінтенсивнійшою краскою до білля, вапна і малювання. Спеціяльна ультрамарина для цукроварень і текстильних фабрик.

Фабрика ультрамарини

Х. ПЕРЛЬМУТТЕР

ЛЬВІВ—ЗНЕСІННЯ,

90 **бюро: вул. Слонечна 26.** 4-10

Вже вийшло чергове 374 1—?

4-те число „Нової Хати"

в збільшеному форматі. Це число приносить великий перегляд мод на осінний сезон. — До кожного моделю можна одержати готовий крій. **Ціна одного числа зл. 1·20.** — Передплата по кінець року **6 золотих.** Жінки! Передплачуйте „НОВУ ХАТУ"! — Адреса: **„НОВА ХАТА"** Львів, Руська 18.

Вже надійшли свіжі товарі!

Рафляни, пальта, футра, убрання мужеські, етудентські і діточі. Жіночі плащі велюрові, футра, футерка діточі і закопянські кожушки.

Товарі з першорядних заграничних матеріялів, солідні роботи. Великий вибір! Ціни помірковані! уділяємо 4-х місячних ратних еплат.

ШАЙНЕР і ПОМЕРАНЦ

345 **Львів, Городецька 57. Телєфон 21-56.** 2—2

За редакцію відповідає І. Рудницький Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10

Ч. 197 (10.580). Львів, субота 5. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Кожний рільник повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також своє збіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
Аґенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії уміркувані
Виплата шкід безпроволочна.
Движимости, збіжа і паша не підлягають примусові обезпечення в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень, і длятого кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 6—15
265
Товариство приймає обезпечення в долярах або золотих.

Слідами познанських Поляків.

Є в мене здавна звичка записувати цікавійші розмови. І ось переглядаючи записки з побуту в Познанщині ще з передвоєнних часів, найшов я свою розмову з польським діячем свящ. Нізінським, довголітнім організатором і співробітником господарських місцевих і повітових установ. Гадаю, що його погляди на тодішні господарські відносини між Поляками і Німцями можуть бути цікавими для нинішнього ширшого українського громадянства з огляду на деяку анальогію, до якої вони можуть спонукати.

„Дивуєтеся — казав мені тоді мій інтерльокутор — що не вважаючи на такий сильний німецький гніт на господарськім полі, наша рільна культура така висока і що наші сільсько-господарські та фінансові установи такі розвинені. А я скажу, що це може якраз дякуючи гнетові Німців. Річ у тім, що ми вміємо оцінювати противника і його поборювати. Вавржиняк*) все говорив: „В пізнаванню ворога і доріг його — джерело сил наших". І ми слідимо та боронимося, в многім ми висші, хоча уряд не в наших руках.

Знаємо, що німецький уряд намагається зруйнувати наше господарсько-економічне життя. Хоче загомізувати нас, зробити подібними до безрадної череди, яка дала би кермуватися костуром і псами. Нині кольонізується наші землі, нашому селянинові відмовлено права ставити собі хату на купленім грунті. Наших урядовців на державних службах переносено з краю в глибини держави, дітей наших вчить в школі Німець на міги. Словом, навовні дорога до руїни. Так бодай здається Німцям.

Та внутрі у нас воно не так. Самі ми власними силами творимо нашу рільну культуру, будуємо наші банки, наше спільництво, наші господарські товариства, продукційні підприємства, а в них даємо працю нашим людям. Ми звязали наші господарські установи в органічну цілість, в них вишколюємо фахових робітників для сіл і міст. Бойкотом викидаємо з сіл чужих торговців-шпіонів, чужий капітал, чужий товар. Ми скріплюємо кожне звено в колесі нашого господарського життя. Мусимо змагатися до того, щоби створити організацію держави в державі і навівати її духом нашим.

І як марно йдуть великі гроші уряду на наше знищення, так не сміє в нас пропасти ні одна марка, ні одна людина. Ми стараємося кожному нашому чоловікові дати роботу в себе, не на чужині. Не стане нас старих внедовзі. Священикам швидко заборонить епископ брати участь навіть в господарських організаціях і хоч ми старі не послухаємо, молоді будуть мусіти. Але число молодих незалежних робітників росте, вони ширять нині польську культуру і народню свідомість може краще від нас. Ось молода мати виходить з дитиною в поле і показує: „Цей червоний будинок, це твердиня твого ворога-кольоніста, а ось-де наше". Хлопчина видить оком і чує серцем. І цим ми ще зручнійші від Німців, що побороли давню нашу безрадність".

Так говорив в захопленні тихий польський патріот Нізінскі в 1909 році. Часи недавні, та як вони змінилися. Познанщина є нині найсильнійшою господарською ділянкою Польщі.

Минули літа, змінились ролі, инші актори виступили на авансцену. А проте не змінились основи завзятої господарської боротьби, боротьби за істнування одиниць, народу. Иде дальше минула збройна боротьба, лише в инших формах. Внутрі держав пануючі народи намагаються звалити всі воєнні й повоєнні тягарі на спину підчинених собі народів, зводячи їх підриванням господарських сил до затомізування, до безрадності й рабської слухняности.

Аналізуючи нинішні наші обставини, видимо, що ми неприготовані, попавши в дуже тяжкі обставини, віддались бездільному песимізмові якраз з причини безрадности. Виною — колишня австрійська школа. Вона творила у нас інтеліґенцію, — здібний матеріял на шабльонових державних і підержавних урядовців, — а не плекала в нас почуття самостійности. Кожного ученика тесано з усіх боків, як стовпець на підпору державного будинку — на урядника в уряді, школі, церкві, і всі в нас тільки й мріяли перейти ту браму до раю урядничої карієри. Лиш одиниці виломлювалися силою власної енергії з під шабльону до самостійного життя, хоч би в урядах. З упадком австрійської держави — падали стовпці. І в цім якраз, що не можемо бути державними урядниками, бачимо може найбільшу нашу кривду, та в безрадности попадаємо в песимізм, питаючись: Що з нами буде?

Однак хто гляне глибше, побачить на щастя, що вже нині так зле у нас не є, і що ми мало-помалу вилічуємося, хоча многих зломило нинішнє життя, а проте премногих, навіть в старшім віці, навчило ціною примусу самостійно ходити і пхнуло на инший шлях. Навчило нас, що нема безвихідного положення, що нема питання без відповіди і що найважче лише зачати. Нинішня тверда школа є для нас школою економіки життя, науки народнього господарства. Дрімучих сил і приспаної енергії в народі аж надто много. Поля до роботи ще більше. Коби лиш знання та віра в сили. Але й тут ми не полишені позаду. Про це свідчить між иншим ростуче число наших фаховців, ростуча сіть наших кооперативних організацій, та індивідуальна підприємчивість одиниць. Головно нові інтеліґентні покоління, що вийшли загартовані школою твердого життя і не мали нагоди навчитися терпіти мовчки й невільничо, виказують хист в господарсько-організаційній праці серед народу, в здобуванню собі хліба поза державним урядом. Нинішні абсольвенти практичних високих шкіл, агрономи, торговельники і ин., які працюють вже в краю, дають докази цього навіть в таких важких господарських обставинах, як нинішні. Великою перепоною є ще неорганізованість по повітах, але й це усувається. Деякі повіти мають вже у себе агрономів чи абсольвентів торговельних шкіл, які створюють джерела утримання для себе й для инших, звязують вільні атоми у цупку господарську цілість. Инші повіти приготовляються до господарської організації, знаючи, що нашим обовязком не дати тим нашим фаховцям, що є за границями, марнувати свої сили на шуканні праці по чужині і продавати за безцінь своє знання в чужих установах, та стараються створювати можність, щоби вони вертали до участи в нашім господарськім відродженню. Не один з них вернувши—може стане нашим Вавржиняком чи Нізіньским і потягне за собою і тих, що живуть ще в бездільнім зневірю та причиняться до витворення кадрів фахових робітників по наших селах та містах.

Так отже проясняється вже поволеньки наш шлях і—хоча з трудом виломлюємося з шабльону минулого та вступаємо на колишній шлях Познанців. Річ лише в тім, щоби в кожній окрузі найшовся хтось, хто віддався би виключно лише справам організації. Організація має обхопити паралельно всі галузі національного життя: однаково політичну, що й культурно-освітню та економічну. Та не слід забувати, що в часах після політичної програної й усунення від чисто політичної діяльности у державному масштабі, політичне зацікавлення у масах і реальні національно-політичні здобутки можна здобути тільки шляхом організації наскрізь практичних справ.

Коли йтимемо послідовно по раз повній ще нині дорозі колишніх Познанчиків, то швидко й найтяжші удари не будуть нам страшні, бо ми будемо вміти відбивати. Цього вчать нас наші власні противники згідно з приповідкою: Яким собі ворога виплекаєш, таким будеш його мати.

М. Творидло.

*) Вавржиняк, польський ксьондз з Мобільна, був організатором і керманичем кооперативних організацій Познанщини.

Позір! Українці м. Львова.

В неділю 6. ц. м. о 12. год. в полудня відбудеться у великій салі Лисенка пом вулиці Шашкевича

ПОСОЛЬСЬКЕ ВІЧЕ

Явіться всі громадно для вислухання інтересного звіту.

НАРОДНЯ ОРҐАНІЗАЦІЯ.

Міжнародній Соціялістичний Конґрес.

Про мирову політику на Сході Европи.

Одним з питань, на якому найбільше зосередилась увага останнього конґресу в Марсейлі, була справа т. зв. европейського Сходу, який став нині для миру Европи тим, чим перед війною були Балкани. Вона була тим більше дразлива, що дискусія над нею мала довести до резолюцій: яке становище заняти супроти нових народів, що боролись за свою самостійність та державність. На конґресі утворено окрему „комісію східних справ" під проводом Фр. Адлєра, головного секретаря II-го соціялістичного Інтернаціоналу. Ця комісія була одною з найчисленнійших, а дебати на ній належали до найживійших; в її засіданнях брало також участь трьох членів української делєґації: О. Безпалко, Б. Матюшенко і І. Мазепа.

Ось резолюції прийняті конґресом у згаданій важливій справі:

І. Інтернаціонал боронить без застережень права на свобідне та незалежне істнування новых держав. Інт. заявляє ще раз і святошно, що соціялістичні партії, головно великих держав і країв сумежних з Росією, мають обовязок боротись з усякою ворожою політикою зверненою проти СРСР. і мають домагатись відновлення мирних політичних та економічних взаємин з СРСР.

Конґрес витає краще міжнародне становище до СРСР. від часу останнього конґресу в Гамбурзі, головно в наслідок акції соціялістичного Інтернаціоналу. Законне визнання СРСР. Німеччиною, Англією, Італією, Австрією, Францією і иншими державами зломало дипльоматичний бойкот, який капіталістичні держави хотіли завести проти СРСР.

Цей факт дає Інтернаціоналові право домагатись від російського народу, щоби він боровся за свою повну політичну та професіональну свободу в СРСР. і виступав проти всякої агресивної та займанної політики власного уряду, а також проти пропаганди, що має на мет

насильно вмішуватись у справи инших країн.

Соціялістичний Інтернаціонал є пересвідчений, що воєнна небезпека зменшилась би поважно, якби про мир та війну рішала в СРСР. не диктаторська влада, а народи цього союзу. Тому Інтернаціонал піддержує всіма зусиллями змагання соціялістичних партій СРСР., щоби здемократизувати уряд і відновити політичні свободи.

II. Інтернаціонал витає пробуджені широкі працюючі маси китайського, індійського та мусулманського світа. (Тут ідуть мотиви цього становища).

III. Інтернаціонал домагається прав самовизначення для всіх народів, поневолених договорами з 1918 р., та рішеннями конференції амбасадорів, а також для народів СРСР, які здобули собі державну самостійність підчас революції, як Вірменії, Грузії, України й ин.

Інт. звертається з покликом до всіх своїх членів, щоби енергійно боронили прав національних меншостей, домагаючись для меншостей, що живуть на територіях збитою лавою—автономії, а для розсіяних—рівноправности та свободи для рідної мови, а також розвитку їх шкільництва та культури.

Інт. стверджує, що тривкий мир буде забезпечений щойно тоді, коли згідно з 19. статтею пакту Ліги Націй, міжнароднє право розвиватиметься в такім напрямку, що можливою буде ревізія національних кордонів на підставі права самовизначення народів, мирними засобами „мирових судів" та плебісциту, щоби народи не потрібували чекати на своє визволення аж до війни. Одначе інтернаціонал стверджує, що цей принціп не можна би прикласти до Східної Европи, заки Росія не вступить до Ліги Націй.

IV. Інтернаціонал з обуренням стверджує акти насильства та терору, які панують у деяких країнах, головно в Болгарії. Він звертається з покликом до всіх соціялістів, щоби протиставились цим актам насильства і домагались припинення всякого терору.

Голос вопіющого в пустині.

До найсвітлійших умів Польщі!

Приступаючи до ліквідації українських середніх шкіл, польська шкільна влада постановила осягнути ще й другу мету, згідну з „історичною місією" єдинювання і сполонізування, а саме розігнати з ліквідованих гімназій і розсіяти по всяких глухих закутинах тих учителів-Українців, що як-небудь проявили себе в українському освітному й культурному, взагалі громадянському житті. Ця „місія" пімстилася на вчителях старших і молодших, більше й менше діяльних, або й зовсім громадянсько-безділь них, тзв. книжкових „молчх", кабінетних дослідниках, обтяжених сімєю і нежонатих, а всіх з огляду на недостачу помешкань звязаних зі своїм дотеперішнім місцем осідку.

Переношуючі укази шкільної влади досягнули між иншим відомого вченого д-ра Иосипа Пеленського, секретаря „Просвіти" Ст. Шаха, Вол. Кузьмовича — у Львові, Чубатого в Станиславові, Дм. Греголинського в Перемишлі і т. д.

Д-р Иосип Пеленський, автор знаменитого твору „Halicz w dziejach sztuki średniowiecznej", виданого краківською Академією Наук, габілітант краківського університету, доцент київського державного університету, якого перенесено зі Львова до містечка Теребовлі на глухій провінції, робив заходи в кураторії, щоби не ницено позачинаних ним наукових праць і залишено його у Львові, де є відповідні архіви й бібліотеки. Та у відповідь одержав від таких „вчених", як Янер чи Янеллі, пораду, що в Теребовлі теж можна займатися науковою роботою.

Тоді д-р Пеленський постановив повідомити про цю „місійну" акцію носіїв культури краківську Академію Наук. Текст його листа до Академії, поміщений в ч. 201 львівського „Дзенніка людового", подаємо в дослівному перекладі:

До Високого Виділу Академії Наук в Кракові.

Міністр віроісповідань і просвіти 18. VII. 1925 зарядив ліквідацію чотирох гімназій з українською мовою навчання, а саме у Львові 2, в Перемишлі і Тернополі та їх постепенну переміну на заведення в теорії утраквістичні, на самомуж ділі — польські.

Після важких ударів, нанесених українському національному життю, перш за все його шкільництву, приходить черга і на ті чотири огнища української середньої освіти, які здобуто в тяжких хвилях працею поколінь, а які тепер щезнуть під правлінням республиканської держави і свободолюбного народу — того народу, що сам потерпів стільки у важких літах неволі. Заледве шість років цього правління, а вже воно записалося найсумнійше в історії тієї країни, хоч вона переходила вже бурливі хвилі; була пустошена довго під знаками місця.

Наслідком наведеного закона шкільна Кураторія львівської округи поступила до перенесення і розпорошення окремих учителів тих чотирьох заведень, а в тому числі і до мого перенесення зі Львова до Теребовлі.

Як габілітант Ягайлонського університету і б. доцент київського університету, з довголітньою повною науковою і викою публікацій, м. і. твором про Галич, виданим тамошньою Академією 1913 року приготовляючи до друку ще нові праці, яких основність не може обійтися без потрібного осередка, архівів та бібліотек — жахаюся того перенесення, бо воно припинить мою працю і причинить школу науковому дорібку.

Крім цього нехай буде мені вільно висловити щирий жаль во імені того, що пізнав я колись і полюбив в мурах Вавельського города. Бо що було справді величного у польського народу, що величністю і немов святістю якоюсь смирило йому і найтвердші серця, що скаржилось на кривди нелюдські хрестом і стьозами на камінях Святині королівської — все те на жаль кудись подівося сьогодня, а дало оті відносини, серед котрих я — тай не жид я — тровлений як звірина безборонна на пустині, глядаю спасення, шукаю людей. Шукаю і надіюсь, що десь вони доконче повинні бути!

З такою думкою і вірою пишу отих слів кілька і шлю їх до пристановища найсвітлійших умів Польщі, підпаючи порушену справу їх вельми ласкавій оцінці.

Львів, дня 31. серпня 1925.

Д-р Иосип Пеленський,
професор І. Академічної гімназії у Львові.

Та чи не є цей голос — голосом вопіющого в пустині!

* * *

Делеґація батьківського Комітету у шн. куратора.

Дня 2. вересня п. р. удалася делеґація Комітету батьків учеників І. кляси обох українських державних гімназій у Львові, під проводом посла п. Бориса Козубського, до куратора львів. шк. округи п. Собіньского. Делеґація вручила куратору меморіял, виготовлений для міністра освіти, з протестом проти утраквізації обох українських держ. гімн. у Львові. П. Собіньскі заявив делеґації, що він не може здержати виконання міністерських зарядженъ, а вручений йому меморіял негайно перешле міністрові п. Грабскому. У відповідь на це делеґація заявила п. куратореві, що родичі своїх дітей не будуть посилати до утраквізованих кляс.

Найбільший вибір блаватних товарів на осінний та зимовий 1927 сезон поручає фірма Іо-100

АНТІН УВЕРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича. Філія в Стрию, площа Пілсудского.

Віторок, дня 8. вересня 1925.
салі Музичного Т-ва ім. Лисенка

КОНЦЕРТ
Володимири Божейко
пяністки.

Білєти продає: Кооператива „Український Театр", Руська 18.

Зі спорту.

З днем 7. вересня п. р. начинаються виїзди до Важко-атлетичної Секції. Вписуватись можна щодня в домівці „Сокола-Батька, вул. Руська ч. 20 від год. 7—8 вечер.

Д-р В. ЩУРАТ.

Самійленко в акад. гімназії у Львові.

(З моїх літературних споминів.)

(Докінчення.)

Першим моїм ділом було звернути позичку в касу „Академічного Брацтва". Це сталося. Зароблений на чисто капітал—9 зр. 60 кр. а. в. —давав спромогу друкувати другий випуск бібліотеки. Тільки що могло бути в ньому? Щоб довго не оглядатись, я підправив свій раніше зроблений переклад „Тенгайзера" із Гайне. Та ще не встиг вибрати собі псевдоніма, як уже наді мною нависла громова хмара.

Одного ранка викликає мене з кляси терціян. „Отець райця — каже — просять до канцелярії". Схожу я з третього поверха „Народового Дому" на другий, входжу до канцелярії. В першій кімнаті нікого; через відчинені двері до другої бачу — сидить „о. райця" Ільницький при своїму бюрку плечима обернений до мене. Почувши мій прихід, він по хвилині підвівся з крісла, обернувся, приступив до мене зовсім близько й розкричався:

— То ти Щурат? Ти? Ти? То ти мені свин один еси!...

І після такої звичайної в сердитого о. райці фрази наступила павза, яку він виповнив прискореним ходженням по кімнаті. Аж згодом почув я решту:

— Що ти собі гадаєш! Ти ведеш агітацію?! Агітацію, щоб у нас підпалювано доми божі?!... церкви?!...

Я хотів щось сказати, але не мав коли, бо о. райця, вхопивши зі свойого бюрка примірник фатального „Герострата", тиць мені ним в очі й кричав ще дужше дальше:

— Такі річи ширищ?! Хто то є той Сивенький?

— То псевдонім, — кажу.

— Псевдонім? не бреши! Я все знаю! Я все викрию. Ти не бреши! йди!...

Я забув навіть уклонитися о. райці. Вийшов і вернув до кляси, надіючись дальшої бучі по конференції. На павзі одначе заспокоївся. Довідався, що о. райця не багато знає, бо в ученика І-ої кляси, якому відібрано читаний підчас лекції примірник „Герострата", не багато міг дізнатися. Про те, що я саме був видавцем поеми й масово спродавав її, не знав. А з решти легко було викрутитися. Треба було тільки, на всякий випадок, порозумітися з Беднарским і Франком. Те я зробив зараз, вийшовши з гімназії. Беднарского попросив, щоб запитаний сказав, що видавцем є Франко, а Франка, щоб тому не заперечив і позволив підписати себе як видавця на другому випуску бібліотеки. З обережности — за порадою Франка — я другий випуск друкував уже в друкарні В. Манецкого, куди не заходив ніхто з гімназійних учителів.

В гімназії на поновне переслухання візвав мене о. директор в тих днях опісля. Він дальше прикидався всевідущим.

— Сивенький — сказав він — то нашої гімназії ученик; здав у нашій гімназії іспит зрілости.

— Він Михайло, — звернув я йому увагу на ріжницю.

— Михайло не Михайло, але Сивенький! — стукнувши чоботом у підлогу, рішив о. райця. — Здається, записався на теольогію, а такі безбожности пише. А ти ширищ! Ладна історія...

На найближшій конференції „ладна історія" була предметом офіціяльної дискусії. Тенденцію виключення мене з гімназії „за атеїзм" заступав о. райця Ільницький. Рішучо противився тому вельми улюблений всіма ученнками учитель „природи" Михайло Полянський, а за ним історик Юліян Целевич, математик д-р Омелян Савицький і німець Петро Скобельський, що будучи редактором „Зорі" вже раніше друкував у ній мої криптонимні „проби пера". Як мене оборонювали, докладно не знаю. Але взяли перемогу. Мені вимірено тільки шість годин карцера, які я й відсидів — за Сивенького, себто за Самійленка.

Тут варто згадати, що рішенням конференції не так я був обурений, як мій учитель Полянський. Прийшовши до кляси, він, — своїм звичаєм — прибираючи урядову мову — став говорити сам до себе, але так голосно, щоб усі в класі чули:

— Durnie i jołupy! Rozpędzą mi dobrych uczniów, a ty nauczuciele masz nauczyć cielę!

І заки розпочав лекцію, повторив так три рази, роблячи алюзію не лиш до моєї „ладної історії", але й до недавного факту усунення з гімназії [за організування таємного научного кружка] старшого трьома клясами від мене Волод. Бугля, сьогодня лікаря й письменника в Парижі.

З розпродажею другого випуска свойого видавництва я вже був обережнійший. За те пинявійше йшла вона. Але я не був стратний. За 1000 примірників „Тангайзера", як виказують заховані в мене записки, вибрав 18 зр. 40 кр. а. в. — капітал, який вже в цілости був мій та позволяв приступити до видання третього випуска — Франкової „Сурки". На тому третьому випускові й урвалося моє гімназійне видавництво, розпочате здощасно „атеїстичним" Геростратом. Здощасно — кажу, бо крім карцера мало для мене пізнійше ще й той наслідок, що коли в VIII-ій класі обвинуваченo мене зі сторони наших „найпобожнійших" знову в атеїзмі, то обвинуваченя падало вже на підготований грунт. Певно: хто ширив „Герострата", той сповідний був до всього...

Якоюж іронією подій повинно видатись після всього розказаного те, що в кілька літ пізнійше з тих самих кругів, до яких зачисляв себе о. райця Ільницький [з педагогічних кругів], вийшла апробата Самійленкової осуджуваної поеми — в виїмках з українського письменства, призначених для гімназій. О. райця, котрий тоді вже був небіщик, певно ще в труні ворухнувся.

Перед упадком уряду Ґрабских.

Комунікат Українського Посольського Клюбу.

Український Клюб, на своїм засіданні в дні 1. вересня ц. р. радив над справою розпучливого економічного положення українського села в звязку з відомими розпорядженнями міністра фінансів п. Владислава Грабского, який за ціну голоду й повної руїни сільського господарства хоче ратувати польського золотого. З метою висвітлення цієї справи й відповідного реагування, Український Клюб рішив: домагатися негайного скликання сойму.

До цього рішення спонукали Український Клюб також останні гострі розпорядження міністра віросповідань і освіти Станіслава Грабского, які цілком нищать українське шкільництво.

По широкому світі.

Ґіденбурґ завів наново право ношення цісарських військових уніформ, яке було знесене президентом республики Ебартом в 1921 р. Преса звертає увагу на те, що цей розпорядок випереджує рішення парляменту, який мав висловитись щодо проекту ношення уніформ, предложеного йому вже давнійше.

У правничих нарадах у Льондоні над гарантійним пактом не беруть участи представники Польщі та Чехословаччини. Це дивує французьку пресу.

Анґльо-китайська палата торговельна в Шанґаю мала дійти до порозуміння на ґрунті вашинґтонської умови.

У східній Прусії почались німецькі маневри, в присутности головно-командуючого „Райхсверю" ген. Секта.

До Марока, всупереч урядовій заборони, вибралось чотирох французьких комуністів для пропаганди проти війни.

Німецький уряд має намір змінити розпорядок щодо конфіскати маєтків родини Гогенцолєрнів.

Потреба ініціятиви в промислі.

У статтях на загальні економічні теми вразила мене в нашій пресі одна їх прикмета: — вони так далеко йдуть у своїх теоретичних міркуваннях, що майже лякаються перейти до чисто практичних висновків. Ця рефлексія насувається мені свіжо з приводу одної справи, якої практичне вирішення збогатило би наш рідний промисл на ґрубі десятки як не сотки тисяч долярів річно, а яка все ще находиться у стадії нарад, дискусій та нерішених медитацій. На перший погляд справа така прозаїчна, що люде з ширшим розмахом в економічних справах може й дивуватимуться: як можна таку велику вагу привязувати до... якоїсь там фабрики мила.

Дивуватимуться мабуть тому, що мило є необхідним, загальним продуктом, на якому за наші ґроші чужинці доробляються маєтків, а ми за те ломимо собі голову над проєктами, яких не в силі здійснити. Щоби зійти відразу на практичну мову, хочу сказати кілька слів у звязку з починами, які робить наш „Центросоюз" в справі уліпшення техніки нашого миловарного промислу. Як відомо, цей промисл до цього часу був, кажучи широ: в руках таких на-пів дилетантів як я, які не були спеціялістами, а головно задля недостачі капіталу не могли покористуватись усіма модерними засобами продукції. Результат у цьому випадку, як у численних инших, був такий: що рідний продукт, невповні викінчений і слабо реклямозаний, не міг видержати конкуренції з чужинними продуктами, потентатами світового ринку.

І коли нині наші кооперативи нарешті зрозуміли: який скарб найшли би у власнім миловарнім промислі, проте вони на далі стоять на пів дорозі і думають даремне над способами, щоби без постепенної орґанізації на шораз ширшу скалю, пробувати своїх сил з першорядними світовими фірмами. У чому-ж річ?

Центральний орґан наших кооператив повинен зрозуміти, що в підприємстві, яке може нести сотки тисяч долярів і стати основою цілої низки ґалузей нашого промислу, не можна робити опадностей на тім, від чого залежить успіх усього діла. Якщо наш миловарний промисл має зєднати собі довіря всіх покупців і справді дорівняти першорядним чужинним виробам, то в першу чергу в його фабриці треба поставити справжніх фаховців, хоча би й чужинців, з довголітнім досвідом, навіть, колиб їм треба було добре за це заплатити. Тоді і найбільша сума видана на орґанізацію такого промислу грубо виплатиться, бо вона не піде марно на спроби дилетантів. Коли кажу це, маю на увазі точно означені особи, які є в краю і яких досвід та талант треба би використати в даним випадку.

Як довго центр наших кооператив не зможе спромогтись на потрібний капітал для підприємства на трохи ширшу скалю, єдинодоцільну і єдиноекономічну, так довго всі півзасоби „для домашнього обихода" будуть кінчатись невдачею. Жаль, що такі практичні справи першорядної ваги полагоджуються у нас наскрізь формально та бюрократично, а не як позивнобо: людьми справжньої ініціятиви, тим більше, коли весь загал відчуває настирливу потребу даної промислової орґанізації. **Д-р Юл. Гірняк.**

НАЙЛІПША НАГОДА ЗБОГАТИТИСЯ

Льоси І. класи 12. Польської Державної Льотерії Клясової є до набуття у фірми:

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

ГОЛОВНА ВИГРАНА 400.000 зл.

Виграні по зл. 250.000, 150.000, 100.000, 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, 10.000 і 5.000 Золотих.

Що другий льос виграє!

ТЯГНЕННЯ ВЖЕ 14-го і 15-го ЖОВТНЯ.

Ціни Льосів: Цілий льос зл. 40. | Пів льосу зол. 20. | Чверть льосу зол. 10.

Замовлення листовій полагоджується відворотною почтою. Низше уміщену карту замовлень виповнити і пересилати нам в листі.

Поручаємо замовляти в час, бо в попередній льотерії **могли ми тільки вчасні замовлення вимочати.** Зазначуємо, що в тій льотерії попит багато більший, тому, що льоси наші показались дуже цінні, **бо ми виплатили в попередній льотерії між иншими головні виграні золотих 150.000, 25.000, 5.000 і т. д.**

Я тім рісши питати і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Отсим замовляю до І. кл.: ..... льосів цілих по зол. 40'—
..... „ половин „ 20'—
..... „ чвертох „ 10'—
Належитість золотих ..... заплачу по оперованню льосу бляянетом ПКО. пресланим фірмою або почтовим переказом.
Ім'я і назвиско: .....
Адреса: .....

329 5—10

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Знана Реставрація Петра Кольонського у Львові, вул. Трибунальська 10.

пор учає смачні обіди по зол. 1·50, вибірні вечері, Вина, Коняки і Лікери доб рних родів, богато заосмотрений буфет, досконалі пива і повтори. — Льо- ялі відкриті до 12 год. в ночі

85 1—1

ті можливі є деякі зміни. Німеччина при стрічі трьох міністрів великодержав із Чемберленом могтиме зробити важні пропозиції.

Біржа.

Львів, 4. вересня 1925.

Ґрощі.

Амер. дол. 5·72 — 5·73, **канад. дол.** 5·40 — 5·45, **чеські кор.** 0·17·50 — 0·17·75 **зві** 0·02·50 — 0·03·00, **франц. франк** 0·25·00 — 0·25·50, **швайц. фр.** 1·02—1·03, **анґ. фунт** 25·75—27·00.

Золото. 20 кор. 22·70 22·90, 20 франк. 21·50—21·70; 20 марк. 25·80—26·00; 10 руб. 28·50—28·80.

Срібло. Австр. кор. 0·46·00—0·47·00, 5 ам кор. 2·35—2·45, фльорени 1·20—1·24, рубль 1·94—1·98, рубель дрібним сріблом 0·94 —0·96.

Збіжа.

г. Пшениця кн. з 1925 р. 23—23·50, жито зл. з 1925 р. 16—16·50 овес гал. 14—15.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (201) число „Діла" сконфісковане за цілком абстрактний наголовок передової статті, який вже повторявся кілька разів у „Ділі" без спротиву прокуратури, і за два уступи тої статті.

— **Кінець голодівки.** В середу президентового суду Чеславський зголосився на деякі домагання голодуючих політичних вязнів у Львові, після чого вони заперестали голодівку.

— **Перестороґа перед обманчивими еміґраційними аґентами.** Доходять до нас відусюдь вістки, що в останнім часі виринули по селах людці, які пообіцюють селянам еміґрувати до Америки на надзвичайно корисних умовах: аґент обовязується покрити всі кошти подорожі еміґранта, запевняє, що еміґрантові не треба мати при душі ані цента, й жалує лише звороту 200 дол. по довгім часі, коли еміґрант матиме вже заробіток в Америці! Очевидно, що такі умови служать лише за приманку для наївних і легковірних, які віддають себе на ласку й неласку в руки темних індивідуїв. Тому, що тим людцям йдуть дуже на руку наївні вірити, закликає підозріти, що мається тут до діла з організованою акцією з відомих й покровительства згори, для довезення жерт до чужинецького французького легіону задля відправи на мароканський чи сирійський фронти. Тому звертаємось з пильною перестороґою перед того рода аґентами анонімових інституцій.

— **Затушовування ґрандіозної ошуканчої афери.** З деяких натяків польської преси можна вивнувати, що справа великанських обманств Кольника й Пістинера, жертвою яких упало цілий ряд банків разом на суму 800.000 долярів, буде затушована. Виходу на це м. ін. і те, що Пістинера ґадають обвинуватити в обманстві тоїбо тоді, коли покажеться, що його довги перевищають вартість його фабрики „Мазура" („малопольске заклади ґарбарске"), а з другого боку „владзе" (м—ство фінансів і торґу й промислу, Банк Польскі) стараються ратувати „Мазуру" як позашну „пляцуфку" господарську. Джерела спроб затушувати цей небувалий скандал треба мабуть шукати в заяві як Кольніка так і Пістинера, що вони в своїй оборонні не будуть лякатись витягнути на світ силу дивольгічних випадків; Пістинер вже навіть почав складати ревеляції — і мабуть вони спонукують навіть самих пошкодованих ратувати його. Покищо обо „герої" сидять у слідчій тюрмі.

— **Підозріла смерть політичного вязня.** В ніч з 28 на 29 мин. міс. у шпиталі Володимира - Волинського хтось отруїв політ. вязня Володимира Крайця. Лікарська комісія одноголосно ствердила, що до молока була досипана вілика доза стрихніни. У лічниці вартує Крайця, який бореться зі смертю, невідступний поліцінт. Дивно, кому могло залежати на тім, щоби позбавити життя людину, яка й без того навпів мертва; Крайц відавна хворіє на сухоти.

— **Польська поліція розбиває збори кооперативи.** Кооперативна „Нар. Дім" в Рудках скликала на день 25. серпня 1925 надзвичайні збори до своєї домівки, щоби пізновити кредитовий відділ. Двох жандармів явилось до салі і жадало доказу, що зібрані є членами „Нар. Дому", під загрозою не допустити до зборів. Тому, що кооперативна рахує понад дві тисячі членів, перевести жадання жандармів було неможливо. Тай взагалі не вперше жандарми виявили претенсію загладити до діловних книг. Не помогла навіть інтервенція в старості. Треба було виготовляти запрошення поодиноким особам. А тимчасом богато осіб не мало часу так довго чекати і пійшли додому. Коли жандарми побачили, що збори відбудуться під иншою формою, віддалились і не вернули. Чи це не свідоме нарушення закона про збори?

— **170 місяців за вбивство дістав Іван Люзняк** зі села Хшібовіч за те, що в оборонні свого батька, підчас бійки на весілю, стрілив до Федька Костева і вбив його. Обвинувачений намагався ви-

Вийшли накладом У. П. Т.

ПИТАННЯ З БОТАНІКИ І ЗООЛЬОГІЇ

як провідник по области зоольоґічних наук на основі планів научання в середніх і виділових школах для шкільноґ і приватноґ науки д-ра Олександра Тисовського.

Ціна 1·60 зол. Ціна 1·60 зол.

Головний Склад в Книгарні У. П. Т. Львів, вул. Руська ч. 3.

що побачивши батька залитого кров'ю, втратив розум і не здавав собі справи з того, що робить.

— **Похорони ґенер. Ґецендорфа** у Відні перемінилися у велику національну маніфестацію, в якій узяли участь найвищі австрійські достойники, представники Німеччини та Мадярщини. Прийшли ніки від бувшої цісаревої Зити та її сина. За домовиною йшли відділи війська.

— **Міністр засуджений.** У Будапешті скінчився сенсаційний процес проти бувш. міністра Бенішого, обвинуваченого в образі голови держави та зраді урядових тайн. Засудили його на 3 роки вязниці, 15 міліонів мадяр. корон та втрату громадянських прав на три роки.

— **Петроґрад буде, але в Америці.** Російські емігранти у Злучених Державах, у країні Ню-Джерзі закупили великі будівельні терени і починають будувати нове місто. Воно має бути мініятуровою копією Петрограду і називатиметься Петроґрав, на знак протесту проти Ленінграду. Цікаво, що саме Жиди, а не російські патріоти або цареславці вибрали собі для звеличання осідок царів, з якими так мало були звязані.

— **77 літ у парляменті** прожив ґенер. секретар Франц. парляменту, Ежен Пер, який саме помер. Він уродився в буднях посольської палати як син тамошнього урядовця і вступивши на службу слідами свого батька, від 1885 р. працював у парляменті як ґенер. секретар. Майже ніколи не брав відпустки і робив вражіння вічно молодого. Відомий як автор цілої низки історичних та правничих творів, головно з обсягу парляментаризму.

— На днях появиться: **„Христ. нат. Наука віри в біблійних оповіданнях"**, о. С. Біленького, для III. кляси народніх шкіл. Учебник оснований на символі віри. Поодинокі правди виповажується на зібраних біблійних оповіданнях. Численні і гарні ілюстрації. Ціна (приблизно) 2·50 зол. Замовляти у виданню: Свящ. кооп. „Власна Допомога", Львів, вул. Домініканська ч. 11, II. пов. 377 2—2

Оператор Д-р ЯКІВ ЗЕЛЬЦЕР лужив **Фредри 7.**
384 повернув і ординує як давніше. 1-3

†

За упокій душі бл. п.

Д-ра Ярослава Кулачковського

директора Тов. „Дністер",

відправиться

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

в понеділок, дня 7. вересня 1925 о год. 8. рано

в церкві Успення Пр. Богородиці, на яке отсим запрошує Дирекція Тов. „Дністер". 367

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Надднірянського Театру О. Мітневич:
Кончинці: Сала „Нар. Дому".
5.IX. „Сатана".
6.IX. „Казка Старого Млина".
7.IX. „Монахи" (прощальна вистава).
131 4—?

Український мішаний хор Д. Котка:
4. IX. „ пятницю — Монастириска,
5. IX. „ суботу — Бучач,
6. IX. „ неділю — Бучач,
8. IX. „ второк — Чортків. 115 3—?

Дня 21. вересня 1925. в год. 10. передпол. в салі „Народнього Дому" в Коломиї відбудуться Звичайні Загальні Збори Кружка УПТ. в Коломиї зі слідуючим порядком денним: 1) Отворення Зборів. 2) Відчитання протоколу. 3) Звіт уступаючої Старшини. 4) Касовий Звіт. 5) Звіт Контр. Ком. і уділення абсолюторії. 6) Вибір нової Старшини. 7) Внески і запити. — Коломия, дня 2. вересня 1925. — Старшина Кружка УПТ.: Д-р КОССАК пр. голова, Р. МІХНИЧ пр. секретар. 390 1—1

До Впов. Майстрів-ремісників і промислових підприємців у Львові. Львівська Кураторія зізволила на ведення у Львові двох фахових шкіл для української ремісничої молоді, а саме: 1) Мужеської школи фахово-доповняючої для терміноторів ім. Грінченка і 2) Жіночої школи фахово-доповняючої (в буд. св. Юра) для дівчат. Вписи до згаданих шкіл вже розписані і українське міщанство повинно подбати про те, щоб наша реміснича молодіж, як хлопці так і дівчата, якнайскорше вписувалась до українських фахових шкіл, які по довгих заходах отворено. Членів Міщанського Братства проситься допильнувати справи, щоб кождий майстер негайно вписав своїх терміноторів до школи. — За Видію „Міщанського Братства" у Львові: ВАСИЛЬ ГРЕСЯК голова, ГР. ГАНУЛЯК секретар. 391 1—1

Дрібні оголошення.

ВУГОЛЬ і дрова, найкорисніше купити у Калитяка, Потоцького 47 і Кохановського 4. 369 a) 1—2

ФРАНЦУЗЬКОҐ ТА АНҐЛІЙСЬКОҐ МОВИ і літер. вчу пооднинко або збірно. Адм. „Діла" „Професор". 334 1—3

СТУДЕНТ філозофії, добрий інструктор, приймє лекцію, рано збірну у Львові. „Успіх" Адм. „Діла". 379 1—1

ІНСТРУКТОР або (ка) виправний, потрібний від 1-го жовтня для 1-ої і 4-ої класи. Ціне удержання після умови. О. Юліян Фаціевич, Стрілецька ночі ad Бібрка, почта loco. 388 1—2

АБСОЛЬВЕНТ університету, спосібний, рутинований інструктор, приймє лекцію на селі. За успіх ручить. Зголошення до Адміністрації під „Абсольвент". 380

ПРИЙМУ ступенток на мешкання, вул. Потоцького ч. 110, I. поверх на право. 375 2—3

ВІДЗНАЧАЮЧИЙ абсольвент полюбує лекцій за мешкання у Львові. Письмені зголошення до Адміністрації під „Математик". 378 2—2

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ проф. И. Гіо шпрунґа вул. Личаківська 34 телеф. 26—78, приймають вписи на одноріч. курс торговельний для молоді і півріч. курс книговодства для пань і панів до 3 вересня п. р. Стенографія, писання на машинах. 356 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Позір Учителі!
ПРИБОРИ ШКІЛЬНІ І ПИСЬМЕННІ найліпшоґ якости і найдешевше
316 можна набути лише у 2—4
Г. Гамермана ЛЬВІВ, Жовківська 5.

Важне для учителів і шкільноґ молоді! Відома фірма КРУГ вул. Ґродзіцьких 4. поручає всілякі прибори шкільні і до писання найліпшої якости та найдешевше. Переконатися можна при найменшім пробнім закупні. Замовлення на провінцію виконується відворотною почтою. 346 3—4

ЛЕКЦІЇ ГРИ НА ФОРТЕПЯНІ
уділяє дипльомований артист піяніст закінчивши консерватоґію, Метода проф. **ЛЕШЕТИЦЬКОҐО** і проф. **VIRGIL'A**. Уклад руки, опрацювання тону (touche), свободи сили і рівности пальців. — Свобода руки в трудній технічній ґрі. Інтерпретація.
Зголошення від год. 4—5 попол.
Львів, вул. Лелевеля ч. 9. партер на 364 **ліво.** 2—5

„КНИГА ПСАЛЬМІВ"
переклав на українську мову
свящ. д-р Ярослав Левицький.
Ціна 2·50 зол. (враз з почт. пересилкою). Замовляти в автора: Львів, вул. Як. Стшемя 15. „Книга псальмів" повинна знайтися в кождій українській хаті! — Спішіться, бо 41 наклад є великий! 10—?

ФІРМА „TEXTYL"
в Раві руській
поручає ткацькі машини, знаряди і килими власного виробу.
Східні Торги у Львові, Центральний, ч. 1634. 386 1—1

футра мужеські футра жіночі
поручає магазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, I. пов. 276 4—30

Чеколяда
А. Пясецький
фабрика
Краків 15-?

МАҐАЗИН ФУТЕР
Е. СОЛІК ФЛЬОРІЯНА СОЛІКА — — вдова. — —
Зо 7 **ЛЬВІВ, СОБІСКОҐО ч. 4.** 3—16
поручає найновіші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — услівя догідні.

Друкується і на днях вийде книжка ВАСИЛЯ НУЧАВЬСЬКОҐО
БОЛЬШЕВИЗМ І СУЧАСНЕ ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОҐО ЗАХОДУ
НАЦІОНАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ЗАМІТКИ.
1—2 ЗМІСТ: 387
1. Большевизм про державність. 2. Большевизм і націоналізм. 3. Практика большевизму і гасло „самоопределення вплоть до отделенія". 4. Підбій України. 5. Радянська Україна. 6. „Українізація". 7. „Еволюція большевизму". 8. Новий большевицький світ. 9. Наше державництво на Радянській Україні. 10. Сучасне завдання нашого заходу. ЦІНА 2·50 зол. Замовлення приймають всі українські книгарні.

ЖУРНАЛІ ВЗОРИ КРОЇ МАНЕКІНИ
314 2—?
Р. ЛЯНДАУ ЛЬВІВ, Чарнецького 8.

СКЛАД МАНУФАКТУРИ
Б. ДУБОВИ
Тернопіль, вул. Міцкевича ч. 39.
поручає по фабричних цінах та найдогідніших услівях як краєві так і заграничні товарі: суконні, бавовняні і шовкові, великий вибір чорних матеріялів для Вся. Духовенства, рівнож білля, диванів, хідників і фіранок. Поручення з провінції виконується
179 негайно. 4—4

3-місячні рати 3-місячні рати
VIENNAPOL
ЛЬВІВ
Личаківська 7.
Звідомляємо наших П. Т. Клієнтів, що ми звосмотрили наш магазин в багатий вибір конфекції жіночої, мужеської і дитячої на осінній і зимовий сезон
з найліпшоґ матеріґ і після найновішого фасону.
Для переконання просимо о ласкаві відвідини нашого маґазину без примусу купна. 352 2—2

Подяка.

П-ну Дмитрови Стащишинови
майстрови церковного різьбярства
в Олеську.

Отсим почуваємося до обовязку, зложити Вам сердечну подяку, за роботи які Ви виконали дотепер в нашій церкві. Кілько разів прийдемо до церкви та глянемо на Ваші роботи, серце наповняєсь вдоволенням, що якраз ми Вас вибрали до виконання тих справді артистичних робіт. Хто лише вступить до нашої церкви, сейчас звертає увагу на ту гарну та дуже солідну різьбу на іконостасі, або на головний престіл, котрий хоч писаний перед 12 літами, держиться мов новий, а ті 4 евангелисти здаються бути живими фіґурами так красно різьблені, або сей пелікан в копулі на кивоті, годуючий свої діточки. Мимоволі збуджується в серці чоловіка якесь инше чувство. — Дуже гарний настрій надає Божий Ґріб з хрестом природної величини Вашої роботи, що находиться в бічнім вівтарі св. о. Миколая, а був се Ваш проект ґріб з хрестом так скомбінувати. Маємо в Бозі надію, що удасться нам привабрати знов дещо ґроша а тоді будемо просити Вас дуже, не відмовити нам вкінчити ще другий зачатий бічний престіл, проповідальницю, сповідальницю і инше. Бажаючи Вам гарного успіху на новім місці в Олеську, здоровимо щирі

о. Іван Малиновський парох,
Микита Куріта, Теодор Понюх, Микола Блажків провізори церковні. 1—;
Жуків Успеніе Пр. Д. М. 1925. 389

Ширіть наш часопис!

Новість! В Кавярні і Реставрації Новість!
RENAISSANCE ЛЬВІВ, 3 мая ч. 12.
щоденно КОНЦЕРТ славної угорської капелі під батутою проф. Карла ТОЛЛЯ з Будапешту.
381 Початок о год. 8-ій вечер, фамілійний Данцінґ від 10 год. вечер. 1—2
В неділі і свята в часі обіду буде приграватн циганська капеля.

ДАНЦІНҐ-БАҐАТЕЛЯ! ВІДКРИТТЯ У ВТОРОК дня 1. вересня ц. р.
ВУЛ. РЕЙТАНА 3.
Виступи порш. арт. світ. дуету Шимановских Проф. Guido Vopady музик віртуоз Charmel et Broving танечна драма Шувалова оперова співачка і десять инших атракцій Rondes-vous елеґантного світа.
Вступ вільний! **Початок в год. 10 і пів вечер.**

Вже вийшло чергове 374 2—3
4-те число „Нової Хати"
в збільшеному форматі. Це число приносить великий перегляд мод на осінний сезон. — До кожного моделю можна одержати готовий крій. **Ціна одного числа зл. 1·20.** — Передплата по кінець року **6 золотих.** Жінки! Передплачуйте „НОВУ ХАТУ"! — Адреса: **„НОВА ХАТА"** Львів, Руська 18.

Рік заснування фірми 1837. **Фабрика ковдер і матерацїв** Рік заснування фірми 1837
Маґазин постелі і білля
І. ДРЕКСЛЕР І СИНИ
Львів, площа Капітульна 2 (напроти Катедри)
поручає:
КОВДРИ МАТЕРАЦИ СІННИКИ КОЦИ
БІЛЛЯ ПОСТІЛЬНЕ БІЛЛЯ МУЖЕСЬКЕ БІЛЛЯ ЖІНОЧЕ БІЛЛЯ ДІТОЧЕ КАПИ НА ЛІЖКА БІЛЛЯ КУПЕЛЕВЕ
ПОЛОТНА ШИФОНИ ЗЕФІРИ ДРЕЛІХИ ВСИПИ
Перерібка ковдер і матерацїв виконується солідно протягом 24 359 **годин. Замовлення з провінції виконується відворотно.** 2-4

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 198 (10.581). Львів, неділя 6. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. тов. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шп. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Знаний магазин ФУТЕР ФІРМИ С. ФІШ

Львів, Гетьманська 24., телеф. 1360.

Поручає величезний вибір всіля ого рода ФУТЕР, по казково низьких цінах і на логідних услогях. — Власна робітня кушнірська. 1—4
396

На стрічу інтеліґенції.

Рішення Російської Комуністичної Партії про зміну відношення до інтеліґенції.

Про положення інтеліґенції в Радянському Союзі писали ми нераз. Воно було довший час дуже важке, майже невиносне; чим далі, то все відношення до неї урядових чинників мінялося. Раз ставало воно кращим, раз гіршим, а все це залежало від настроїв правлячої партії.

Та слід завважити, що положення поступової російської, а тим більше української інтеліґенції було ще перед революцією дуже невідрадне. Царський режім відносився до неї з великим упередженням і недовірям. І було це зовсім природне. У царській Росії інтеліґенція уявляла собою щось таке, що цілком не покривалося з поняттям інтеліґенції на Заході. Вся майже давна російська інтеліґенція була перш за все вороже настроєна до царського режіму гнету. Вона боролася з ним, вона як єдина, можна сказати, по европейськи освічена кляса, творила ідеольоґії усіх поступових партій, вона видавала революціонерів активних борців революції та її теоретиків. Вонаж створила своєрідний політичний світоґляд та програму так званих соціялістів-революціонерів. З неї вийшли і большевики теоретики та практики. Словом, інтеліґенція була там з погляду держави найненаційнійшим елементом, найбільш небезпечним ворогом царського режіму. Вона творила і нормувала усякі ідейні рухи, а тим самим впливала на маси та їх опановувала.

За тою великою ідейною працею вона ніколи не думала про себе як клясу, про свою організацію. Вона й не могла цього робити, бо по своїм ідейним переєвідченням ділилася на величезну скількість партійних ґуртів. Вся вона могла колись поборювати чорносотенний режім. Та з хвилиною вибуху революції, почала вона боротьбу між собою, опинившися на численних партійних фронтах. Мало інтеліґенції спочувало більшовицькому переворотові. А через те більшовики врахували її до ряду своїх ворогів. Багато тої партійно-активної та в громадянському житті заангажованої інтеліґенції опинилося на еміґрації. Таж інтеліґенція, яка остала під більшевиками, упереджена до них ідейно, не йшла їм на руку. Більшовики знова зі свого боку її зовсім не щадили. В часах воєнного комунізму багато-багато тої інтеліґенції впало жертвою кріавої соціяльної революції.

Та всеж таки і більшовики без неї обійтися не могли. Бож вона вся складалася з так званих „спеців" (спеціялістів). Були між нею учені, педаґоги, інжінери, техніки і т. и. Всі вони були потрібні для наладження великого внутрішньодержавного апарату.

І почались спроби взаїмного вближування. Вже в 1918 р. заповів Ленін „спецам" велику будучність у Радянському Союзі. В 1919 р. пануюча російська комуністична партія більшовиків (РКП(б) приняла постанову, в якій між иншим було сказано, що „розвиток виробничих сил вимагає негайного а до того й широкого використання оставших по капіталізмові спеціялістів науки і техніки, не зважаючи на те, що вони в більшости перейняті буржуазними настроями і привичками". В слід за тим організувалися офіціяльні з'їзди вчених та педаґоґів у Москві, в яких брали участь виключно ті вчені, що пішли на стрічу більшевицькому режімові та стали в нього на службу. Метою тих з'їздів було притягнення і иншим „спеців" до участи в праці при більшовиках.

Нині вже чи не вся інтеліґенція працює в радянських установах, але всеж таки до неї ні партійні ні урядові чинники не мають довіря. Вона працює під контролею партійних чинників „рикапи" (рос. ком. партії) позбавлена наслідком того деяких громадських прав та свобід.

Але ось у серпні цього року наступила в кермуючих колах правлячої партії перезірка тактики у відношенню до інтеліґенції. Московські „Ізвестія" з 23. серпня принесли постанову центрального комітету РКП (б), силою якої відношення до усіх „спеціа", що рекрутуються споміж буржуазної інтеліґенції, цілковито міняється. „Центральний Комітет вважає за необхідне рішучо боротися проти загальної критики спеціялістів в органах партійної та професіональної преси і створити більше серіозне та відповідальне відношення до спеціялістів, не відмовляючися від ділової критики та виказування фактичних недомагань у їхній праці". Вслід за тим іде постанова про створення таких „умовин життя (для спеців), які сприяли би виконанню ними наложених на них обовязків".

Для осягнення того центральний комітет рішив: облекшити вписи дітей „спеців" до високих шкіл, притягати представників „спеців" в характері радників при веденню судових розправ проти спеціялістів, поліпшити мешканеві відносини для спеціялістів, надати їм податкові полекші, та створити систему індивідуальних і колективних премій для спеціялістів за їхні наукові досягнення на полі поліпшення господарського чи фабричного виробництва. Крім цього рішено встановити для „спеців" окрему тарифу плати, та понехати таким чином систему персональних договорів. Накінець рішено вичалати фінансову та моральну допомогу „спецам" при видаванню спеціяльних фахових журналів, при набуванню ними закордонних видань та при наладженню постійних звязків з науковим світом за кордонами СРСР.

Постанова передбачує створення таких умовин праці для старих і молодих (вже більшовицьких) спеціялістів, щоби ці останні могли учитися та переймати від перших їхній великий досвід і практику.

Ці постанови приняла та оголосила в урядових „Ізвестіях" найвища партійна установа. І вже це одно дає запоруку, що вони будуть проведені в життя урядовими чинниками. Для всеї інтеліґенції Радянського Союзу, що стоїть поза рямцями пануючої партії, ці постанови матимуть далекосягле значіння.

В. М.

Поляки! Українці м. Львова.

В неділю 6. ц. м. в 12. год. в полудне відбудеться у великій салі Лисеняпри вулиці Шашкевича

ПОСОЛЬСЬКЕ ВІЧЕ

Явіться всі громадно для вислухання інтересного звіту.

НАРОДНЯ ОРҐАНІЗАЦІЯ.

З муравлища.

Комбінований наступ проти УНДО.

Ще й два місяці не минуло від хвилі злуки українських національно-політичних партій й груп в суцільне „Українське Національно-Демократичне Обєднання" (УНДО), а вже можнаб зібрати цілу літературу про нього... з найріжнороднійших усюдів.

Безпосередньо після довершеного обєднання було пусто і глухо. Польські чинники, яким — очевидно — дуже не на руку консолідація українського національного табору, їзза розстеряности й невіжества, спершу не знали, з якого боку розпочати наступ. Инші, менше або більше доморослі противники, не могли здійснити своєї ревности, бо їхня зброя (преса) в часі ферій виявилася досить поганенькою. Та згодом зароїлося від статей, заміток, інвектив і т. и., а всі вони переткані крайним невдоволенням їзза довершеного факту.

Перекидаючи галицькі тижневики менше й більше „соціялістичних", а радше демаґоґічних напрямків, приходиться подивляти їх одностайність і неперебірчиву завзятість в поборюванні УНДО. Радикальний „Громадський Голос", марксистське „Світло" і теж „радикальний" хліборобський „Селянський Прапор" найшлися в одній лінії, а навіть тонація їх завзятущих вигуків є одна і та сама. Очевидно, на їх думку, УНДО, є „панською" організацією, що йде на „визиск українського селянства". В цьому народолюбному тріюмві раті навіть накльовується тіснійший союз, „Сел. Прапор", оґан Даниловичів, Яцкових, Стовпюків та инших „радикально" настроєних „ціячів", витягає руку до радикалів з „Гром. Голосу", завзиваючи їх на спільну виправу проти УНДО.

Та ми не будемо вдаватися в розгляд побожних інтенцій цього тріюмвірату, ані не хочемо сперечатися з ними. Видно, що УНДО було невідкличною вимогою хвили, коли довкруги розлягаються такі гармонійні співи.

За те годиться звернути більшу увагу на польські голоси, на становище польської преси, яка проявляє „de rebus ucrainicis ignorantiam maximam". Перший підняв голос варшавський „Курєр Польскі", поміщуючи замітку про довершене обєднання, приступлення до нього волинських послів і про вибір його головою... д-ра Евг. Петрушевича. Не смійтеся, але так там стояло чорне на білім. Кілька днів пізнійше урядова П а т. (Польська аґенція телеґрафічна) розіслала комунікат на цю саму тему, інформуючи всю пресу в польській державі про те, що „prezesem partji jest d-r Petruszewicz". Ні менше, ні більше — тільки головою УНДО, політичної партії в границях Польщі є д-р Евг. Петрушевич, що мешкає в Берліні. Те, що у Львові є відділ урядової Пат., що в українській пресі була друкована енунціяція УНДО за підписом всієї президії: г о л о в и д-ра Д м и т р а Л е в и ц ь к о г о, заст. гол.: сен. Мих. Черкавського, Гр. Тершаківця, о. Дам. Лопатинського, д-ра Ол. Марітчака і д-ра Корн. Трояна та секретарів: Вол. Целевича і Мих. Струтинського — не має ніякого значіння, бо Пат-ові подобається, щоби головою партії був д-р Евг. Петрушевич. Вольному воля!

Одначе не лише урядова Пат. оперує такими інформаціями. Те саме робить львівське „Слово польске", яке удержує „спеціяліста" по „руским справам" в особі чистокровного Поляка д-ра Бол. Евстахевича. Цей „спеціяліст" так виспеціялізувався в „руских справах", що навіть не навчився читати по українськи. Тому всі його достовірні „інформації" — це звичайні побреханьки, фантастичні комбінації, витворювані в дусі „патріотичного" дефензивізму. Недавно помістив він в „Слов-і польск-ім" статейку про УНДО, де по лінії пат-ичної інформації списав несотворені речі.

Идучи раз обраним шляхом повної ігнорації, „Слово польске" в ч. 242 з 5. ц. м. містить статейку „Робота трудовиків і совітське збіжа", в якій перемішано горох з капустою. Отже

„емісарії того УНДО, яке недавно одержало до диспозиції значні суми в доларах і збіжа під своїх непокодушних „братів" з Харкова (16 вагонів тепер переходить через границю) обіжджають провінції, розвозячи відповідні інструкції для агітаторів і натурально „пособіє" в доларах, як щирому допомогу в тих важких часах для неприятих до служби ворожими Ляхами — патріотів. А що всі ті, яких досі не прийнято зовсім до служби, є якраз завзятими шовіністами і відомими агітаторами трудовиків, а головно „бізнісмен" зпід стягу III. інтернаціоналу, є фактом вповні відомим, про що зрештою докладно знають урядові інформації. Отже тепер те „Обєднання" вислало делегатів, які обіджають повітові міста і роздають допомогу в долярах для таких вчуенників. Що при тому не обходиться, як то взагалі є прийнятне в комуністичних колах, без надужить і крадіжок, нема чому дивуватися".

І в тому дусі далі, як звичайно в колах нікчемних дефензивників. Мовляв, баламутиться очевидно — „темний люд" про присилку грошей з Америки, одначе це брехня. Збіжа роздається тільки деяким сімям означених патріотично-політичних переконань. Після такого підготування заповідається віча з метою „звільнити з польського ярма українські землі" і кольпортується поголоски про плянований на бсінь заворушення.

„З того ясно, що трудовики, тепер заохочені і фінансовані совітами, щораз то енергійніше беруться до протидержавної роботи і вже силкуються наново роздути серед українських мас пригашений вогонь братської ненависти".

Отже ultima ratio:

„Наше громадянство й урядові чинники повинні пильно слідкувати за тією підступною діяльністю, заслоненою маскою «пільності», відповідно її висвітлювати і протидіяти".

Найкраще це зробити субвенціонуванням з гадючих фондів дефензивної преси, бо

„легковаження тієї роботи може привести необчислені наслідки."

Дефензивник зі „Слов-а польск-ого" чув, що десь дзвонили, але не знав, де саме. Він помішав Кр. Комітет допомоги „Голодному Селу", що повстав в березні ц. р. з УНДО, що повстало в липні, „геніяльним" комбінаційним умом дефензивника повязав те до купи і вийшла саламаха, від якої буде обливуватися „кресово-патріотійна" публика.

Для більшого ефекту дефензивник зі „Сл. польск-ого" вяже УНДО з комунізмом і иншими подібними страхіттями. Якже дивляться на УНДО комуністи?

„Київська „Пролетарська Правда" з 4. серпня ц. р. в статті „Обєднання українських націоналістів Західної України", різко критикує провідні точки УНДО і пише:

„Селянство та робітництво (очевидно від Польщею — Ред.) тепер не може вже задоволитися „національними обіцянками", як то кажуть, „дулями на вербі", і через те домагається поширення своєї колії иншим шляхом, на вудочку-ж націоналістів не піде. Крім того зріст революційного руху, зріст комуністичної партії такий великий, що цього теж не можуть обійти українські націоналісти. Комуністична партія обєднує трудящі маси, і націоналістам словечками про „соціяльне" полекшення аж ніяк не вдається замінити активні робітничі та селянські маси на свій бік, — щоб підкорити їх „найвищому ідеалові — нації". Щож це за ідеал? Служба капіталові. Ми дуже добре знаємо, що якщо теперішній лад у Польщі утримається довше, то такі програмові приклади націоналістів залишаться порожніми словами. — Українські націоналісти були на послугах у чужоземних капіталістів, допомагали їм топтати права українських трудящих мас і теперішнє їх обєднання та їхня програма — це стара відома пісенька націоналістів, — тільки складена на новий лад".

Вкінці забирає голос в тій самій справі і наш безсмертний Марко Пущкевич, в якого УНДО є нічим иншим тільки організацією — risum teneatis amici! — дідичів. Тому він і кидає важенні слова: „Українські пани з підпанками митці брехливі „маніхвести" до українських селян і робітників слати; та, ошукуючи українські маси єдиним національним фронтом, ще й уміють наші патріоти панську Польщу рятувати".

Ось як розходились наші „приятелі", побоюючи УНДО. Та організоване й свідоме українське громадянство знає ціну й мету цієї завзятої боротьби per fas et nefas. Це є тільки доказом, що акт обєднання українського національного табору є далекосяглою подією в житті української нації по цей бік рижської смуги.

Проти польонізації українського шкільництва.

Довірочна нарада батьків в Перемишлі.

В справі найновійших шкільних розпорядків відбулася в Перемишлі в середу дня 2. вересня ц. р. довірочна нарада громадянства і батьків учеників І-ої кляси української державної гімназії в Перемишлі. Після основної дискусії вирішено одноголосно:

І) Запротестувати якнайрішучійше проти зединення українських державних гімназій з польськими і проти утраквізації, а дійсно польонізації першої кляси української гімназії в Перемишлі.

ІІ) Не посилати своїх дітей до зутраквізованої кляси і на підставі переведених вже правосильно вписів до першої кляси гімназії з українською викладовою мовою, обстоювати цей характер школи і домагатися привернення української мови навчання в першій клясі.

Батьки інтересованих дітей, які не були на нараді, мають в цій справі заголоситися до д-ра Володимира Загайкевича в Перимишлі вул. Костюшка ч. 3.

ВІЧЕ

в справах нашого шкільництва

відбудеться

в неділю дня 6. вересня 1925 в годині 11·30 в полудне в „Народнім Домі"

В ПЕРЕМИШЛІ.

Прихопіть як найчисленнійше!

Д-р Т. Коломиєць. Д-р В. Загайкевич.

Преса.

„Новий консолідаційний етап".

Утраквізаційний розпорядок міністра освіти з 13. липня ц. р. зачепив також чотири польські гімназії з числа 98 польських середніх шкіл у львівській шкільній окрузі. І хоч міліон Поляків у Сх. Галичині нічого не тратить на тому, що в чотирох школах на всіх 98 польські діти мають по українськи вчитися латинської мови, то всетаки і родичі тих дітей і польська преса підносить великий крик проти міністерського розпорядку.

З першого погляду здається, що тут сходяться інтереси українських і польських родичів, бо одні і другі протестують проти одного і того самого акту. Та „si duo faciunt idem, non est idem", бо польські родичі не виступають проти утраквізації як засобу противного новітній педагогіці, тільки кажуть, що польські діти лякаються учителів-Українців, які є вимагаючі, які жадають дійсної науки, а не позірної.

Цей крик і переляк польських родичів і польської преси старається втихомирити прибічний орган Ст. Грабского „Слово польске", вказуючи, що міністерський розпорядок не має на меті перевести утраквізацію чотирьох польських гімназій, тільки зліквідувати українські середні школи. Цю деструктивну операцію з українськими школами називає „Слово польске" — „новим консолідаційним етапом".

„В той спосіб (шляхом міністерського розпорядку — Ред.) — читаємо там — перестають істнувати українські гімназії з сепаратистичним настроєм, а їх місце згідно з язиковим законом займає „спільна школа, що виховує на добрих горожан держави дітей народности польської і неполяцької у взаїмному пошануванні їх національних окремішностей". Далекосяглий крок у ділянці нашої (себ-то польської — Ред.) внутрішньої політики, зовсім природно, не проходить без спротивів і непорозумінь".

Що проти того акту протестують „керманичі українського сепаратистичного руху", — важко — по словам польонізаторів — дивуватися, та того не повинні робити Поляки, бож

„історична ідея Польщі від первопочинів її історії мала на меті зединювати споріднені племена тієї частини Европи у сильний національно-державний організм. То була головна конструктивна ідея, на якій оперся перший великий будівничий Польщі Болеслав Хоробрий".

І опісля проявлялася та „ідея", тільки її здійсненню в повному обємі перепиняли „заборі".

„У висліді такого то піпробльованого окупантом довершуваного на протязі тисячіття консолідаційного процесу, який був висловом історичної польської ідеї зединювання і спіляновання, повстали деякі сепаратистичні рухи — такі, як напр. рух український. Ті рухи намагалися виискати деякі язикові й обичаєві окремішности поодиноких відламів населення, заселюючого територію Польщі (!?). Це могло часово мати усіх супроти слабшого з натури річи ділання польської ідеї, загороджуваної окупаційними державами. Але зовсім инакше починається укладати ситуація по здобутті Польщею своєї державности. Нинішня Польща знову бере на себе місію зединювання і консолідації; звязане з тим ділання історичної польської ідеї не дасться погодити з істнуванням сепаратистичних рухів в родї українського руху, що виросли якраз внаслідок відсутности ділання польської національно-державної ідеї. Український сепаратистичний рух є неминуче засуджений на упадок. Тому зрозумілим є обурення його керманичів, коли польська ідея зединювання і співжиття відзискує свої права на новому терені державного життя".

Та зі становищем „українських сепаратистів" не має основ солідаризуватися населення,

„що послугується руською мовою, в якого інстинктах (?!) безсумнівно зберігаються національно-творчі традиції давної Польщі".

Те населення повинно привітати ліквідацію українських гімназій, бо це дає йому нагоду виявити „привязання і відданність польській національно-державній ідеї". Тим більше, цей крок Ст. Грабского повинен найти зрозуміння у польського населення, бож

„ділання окупанта мусить бути відроблене, а історична польська ідея зединювання і спіляновання мусить бути привернена до повноти своїх прав. Під її ділянням повинен відбуватися дальший процес внутрішньої консолідації польської держави".

Хіба важче було би здобутися на більшу перфідію, на більше нетичну думку і на ясніше представлення польонізаційно-нівеляційних намірів польських можновладців. Вистане переслати в чужинну пресу нотаріяльно стверджений переклад цієї статті півурядового органу, щоби заграница набрала твердого переконання про „місійні" вчинки керманичів польської політики і польської опінії у звязку з ліберальною польською конституцією.

По широкому світі.

На вступнім засіданні ліґи Націй, в якому взяли участь: Чемберлен (Англія), Шіальоя (Італія), Іші (Японія), Хіноносе де Леон (Еспанія), Гіманс (Бельгія), Мелюфранс (Бразилія), Унден (Швеція), Веверка (Чехословаччина) і Гюані (Уругвай) радили над другорядними справами, як зорганізування військової помочі для стихійних катастроф на селі, складення комісії для висилки в країни продукції опію, боротьби з торговлею невільниками. Справу Мосуля покищо відкладено.

На конґресі миру в Парижі, Ерріо, голова парляменту, зрікся своєї вступної промови, дізнавшись, що після нього хоче виголосити промову, а не повіт. голова нім. парляменту Лєбе, який кілька днів тому брав участь у демонстраційнім вічу у Відні для злуки Австрії з Німеччиною. Як скінчиться цей інцидент, ще невідомо. Лєбе мав довшу розмову з премієр-міністром Пенлеве, який висловив бажання, щоби взаємини франко-німецькі якнайшвидше покращали.

Чічерін мав поважно занедужати. Деякі газети вважають, що це дипльоматична недуга, яка підготовляє зміни в уряді СРСР.

Вівторок, дня 8. вересня 1925,

сала Музичного Т-ва ім. Лисенка

КОНЦЕРТ

Володимири Божейко

піяністки.

Білєти продає: Кооператива „Український Театр", Руська 18.

Допомога Голодному Селу і центральні інституції.

(Комунікат.)

Центральні установи, які мин. року в дні 6. серпня утворили під патрон. Краєвого Тов-а „Сільський Господар" у Львові Комітет допомоги селу задля переведення озимих засівів, прилучилися до акції веденої з весною 1925. р. через Центральний Комітет Допомоги Голодному Селу:

І. Краєве Тов-о „Сільський Господар" співділало при основуванню Комітету Допомоги Голодному Селу і на громадських зібраннях відбутих дня 6. і 13. марта ц. р. обмінно через свойого делєґата віцепрез. Юліяна Павликовського реферати про економічне положення нашого села. Громадські зібрання, відбуті в тих днях, зазнайомившись з положенням, створили Центральний Комітет Доп. Голодному Селу. В часі його акції співпрацювало з ним „Сільський Господар" найживійше, обмінюючися з ним матеріялами про положення нашого селянства і заступаючи на основі спільних матеріялів інтереси нашого селянства перед центральною владою й у воєвідських комітетах засівових у Львові, Станиславові і Тернополі. Філії і кружки „Сільського Господаря" працювали по директивам, уділеним спільно з центральним комітетом по аналогічних комітетах повітових і сільських. Рівнож по елементарних нещастях повені і граду заступало Тов-о „Сільський Господар" інтереси селянства у воєвідствах і центральним правительстві у Варшаві через своїх делєґатів в особах віцепрез. Остапа Луцького і Юліяна Павликовського. Інтервенції Тов-а „Сільський Господар" в Державнім Банку Земельнім у Варшаві на уділення кредитів для нашого селянства, не вважаючи на обіцянки уділені відпоручникам Тов-а дня 6/IV. ц. р., не увінчалися успіхом. Наша кредитова кооперація не була заакредитована через Державний Банк Земельний у Варшаві. Дрібні кредити селянству уділено правительственні через Польську Центральну Касу заробкових спілок.

ІІ. Краєвий Союз Ревізійний видав спільну відозву з Центральним Комітетом Допомоги Гол. Селу, звернену до кооперативної організації в краю, яка радо приймила на себе обовязки накладені їй Комітетом і перейняла розділ грошевих квот, закупно споживчих середників і розділ збіжжа, доставляваного Комітетом для голодуючих.

Президія Краєвого Союзу Ревізійного займалася збіркою грошевих датків від центральних інституцій у Львові в користь Центрального Комітету Доп.

ІІІ. Центральний Кооп. Банк „Краєвий Союз Кредитовий" уділив приміщення Краєвому Комітетови Доп. Селу і на інтервенцію Комітету уділив 9-ти кредитовим кооперативам з краю кредити для поратування голодуючих в квоті 34.500 зл.

ІV. „Центросоюз", узнаючи катастрофальне положення нашого села, не вважаючи на скрутне положення в добуванню кредитів, отворив своїм підорганізаціям, головно повіт. союзам кооператив, на час допомогової акції кредити разом на суму около 120.000 зл. Підорганізація Центросоюзу займалася рівнож розділом збіжжа, доставляваного через Центральний Комітет допомоги голодуючим.

V. „Народна Торговля" виплатила одноразово в користь Центрального Комітету у Львові 1000 зол., а в користь комітету потерпівшим від огню в Перемишлі 50 зол.

Акція допомоги з боку „Нар. Торговлі" ведена була трояким шляхом: Без посередню акцію в краю розвинула „Народня Торговля" отвираючи повіт. союзам кооператив і кооперативам І. середні товаровий кредит в сумі

...ло 30.000 зол. До повіту Мостиска вислала Народня Торговля разом 75,000 кг. кукурудзи до розпродажи потерпівшим, понадто удіяла кредитовану суму „Народній Дім" в Мостиску товарний кредит на 31.100 кг. кукурудзи, платний в осени ц. р. З цього кредиту скористало в Народнім Домі 15 потерпівших громад. Товариству співпрацю з Центральним Комітетом Помочи Гол. Селу зєднала „Народня Торговля", уділюючи йому зібрані собою дані, перейнята і магазинувала збіжжа, висилане Центральним Комітетом до повітів: Мостиска, Перемишль, Самбір, Станиславів, Коломия і Сянік.

Н. Торговля також співділала при веденню акції допомоги голодуючим з боку уряду. З огляду на те, що міністерство праці і суспільної опіки поручило старостам акцію допомоги перевести при помочи місцевих кооперативних організацій, зголосила Народня Торговля свою готовість заняти акцією уряду в повітах: Мостиска, Перемишль, Самбір, Дрогобич і Сянік, положених на території львівського воєвідства. Тернопільське воєвідство акції не вело, а станиславівське ведо безпосередно через староства.

З пяти староств тільки староство в Сянові і Мостиськах — по части — оперло переведення акції на Народню Торговлю. З рамени староства видала Народня Торговля в Сяноці частинно даром а частинно за половинну даровой ціни в місяці маю і червні ц. р. 40 сотнарів кукурудзяного грісику, 29 сотнарів ризу і 1 сотнар житньої муки. З цієї допомоги скористало 25 громад. З рамени староства в Мостиськах розділила Народня Торговля 1 вагон кукурудзи.

VI. Тов. „Дністер", Народня Гостинниця, Земельний Банк Гіпотечний уділили Центральному Комітетові значнійші підмоги.

З огляду на тяжке положення нашого селянства і безвиглядність допомоги з боку уряду, центральні інституції готові є по силам своїм й на давше провадити допомогову акцію.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Туреччина домагається Мосула.

На засіданні Союза Народів 4. 9. предст. Туреччини Тевфік Рудґі бей у відповіді на заяву англ. міністра Емері заявив, що не може допустити, щоби С. Н. розглядав справу нац. меншостей Туреччини. Булоб вельми небезпечне, коиб С. Н. розглядав справи, які не є його темою. Мосуль, що є під управом Англії є великою небезпекою для Туреччини, зате Мосуль, що належить до Туреччини є основою рівноваги й мира, а при теперішній розвязці справи є і був би джерелом неспокою на всьому Сході. Устаження мандату Англії на 25 літ булоб лише стверженням інтенцій, щоби опісля зовсім відірвати ню часть населения від Туреччини. Тому в інтересі населення й утривалення мира слід узглядніти незаперечену волю мешканців признати Мосуль Туреччині.

Здається виберуть підкомісію для справи Мосуля. Ця підкомісія випрацює окончено резолюшію, але не скорше як протягом сл. м., так що Рада С. Народів видасть у тій справі рішення мабуть з кінцем сесії.

Бенеш і Пенлеве в Женеві.

4. 9. приїхав із Льозанни до Женеви Пенлеве з секретарем франц. делегації. Приїде й Бенеш. Суботнішне засідання Союза Народів буде під проводом Пенлеве.

Біржа.

Львів, 4. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·75 — 5·77, канад. дол. 5·45 — 5·48, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·75 нові 0·02·50 — 0·03·00, франц. франк 0·25·00 — 0·25·50, швайц. фр. 1·02—1·04, анг. фунт 26·80—27·00.

Золото. 20 кор. 22·70 22·80, 20 франк, 21·25—21·50; 20 марк. 26·00—26·50; 10 руб. 28·50—28·80.

Срібло. Австр. кор. 0·46·00—0·47·00, 5 австр. кор. 2·35—2·45, фльорени 1·20—1·24, рубл, 1·94—1·98, рубель прибним сріблом 0·94—0·97.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 22·50 23·50, жито гал. з 1925 р. 16—16·50 овес гал. 14—15.

НАЙЛІПША НАГОДА ЗБОГАТИТИСЯ

Льосн І. класи 12. Польської Державної Льотерії Кляссової є до набуття у фірми:

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

ГОЛОВНА ВИГРАНА 400.000 зл.

Виграні по зл. 250.000, 150.000, 100.000, 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, 10.000 і 5.000 Золотих.

Що другий льос виграє!

ТЯГНЕННЯ ВЖЕ 14-го і 15-го ЖОВТНЯ.

Ціни Льосів:	Цілий льос зл. 40.	Пів льосу зол. 20.	Чвертьлосу зол. 10.

Замовлення листові полагоджується відворотною почтою. Нашше уміщену карту замовлень виповнити і пересилати нам в листі.

Поручаємо замовляти в час, бо в попередній льотереї **могли ми тільки вчасні замовлення виконати.** Зазначуємо, що в тій льотереї попит багато більший, тому, що льоси наші показалися дуже щасливі, **бо ми виплатили в попередній льотереї між иншими головні виграні золотих 150.000. 25,000, 5.000 і т. д.**

В тім місці вирізати і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Отсим замовлюю до І. кл.: ..... льосів цілих по зол. 40'—
..... „ половин „ „ 20'—
..... „ чвертьок „ „ 10'—
Належитість золотих ..... заплачу по одержанню льосу бляшетом ПКО. посланим фірмою або почтовим переказом.
Ім'я і назвиско: .....
Адреса: .....

329 6—10

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за один уступ із перехової статті пп. „Сідами познанських Поляків".

— **Нова українська газета.** В Озоннуші на Чехословаччині появилася нова українська газета п. назвою „Голос України". Газета зве себе органом українських націоналістів і виходитиме тов разів в місяць. Метою її обслугування духових потреб українськи емігрантів, в першу чергу українського робітництва.

— **Польська поліція не бє!** Варшавська газета „Момент" помістила листа посла Єремича з „Клюбу білоруських послів", якого він написав до маршалка соймu Ратая в справі побиття політичних вязнів державною поліцією в Пружанах. З листу довідуємося, що посол звертається до маршалка за інтервенцією тому, що не може внести інтерпеляції до уряду наслідком соймових ферій. Перед місяцем арештувала поліція у пружанському повіті польського воєвідства 200 осіб під замітом приналежности до комуністичної партії. Арештованих бито. Посол довідавшись про побої від своїхся арештованих, інтервенював у цій справі в пружанського старости. Староста заявив, що це неправда, бо поліція нікого не била і не бе! По кількох днях звернулися родини арештованих знов до посла Єремича з проханням вставитися за арештованими, яких немилосерно бють. На доказ, що їх бють, поприводили родичі покривавлене білля вязнів. А бито їх таким чином: Руки і ноги вязнів звязувано до купи та вигинано ціле тіло в каблук. Таким чином звязаних привязувано до дерев'яної поперечки а потім закидувано їм на голову одіж і щільно потім бито гумовими палками в пяти, обливано їх водою і знов бито. Вершком катівського садизму було коленя мущин цвяшками в ядра. Після такого скатування замикано арештованих до хліва. Далі подає посол Єремич у листі назвиска побитих. Між ними була і 65-літня жінка, секретарка білоруського клюбу Катерина Старбуняк, діти якої остали без нянної опіки наслідком арештування. Як бачимо, то побої політичних вязнів польськими поліцаями не переводяться.

— **Портрет Леніна з дорогих каменів.** У Ленінграді складає артист Чехонін мозаїчну дошку з ріжнородних уральських дорогоцінних каменів (самоцвітів), яка має представляти портрет Леніна. Чехонін занявся цею роботою з ініціятиви та доручення правління Тов-а „Росийський Самоцвіт".

— **Епідемія самогубств у Львові.** На протязі вчорашнього дня було у Львові аж пять самовбийчих замахів. 14-літній ученик гімназіяльний Гохберг, син властителя реставрації за Личаківською рогаткою Ізаака Гохберга відібрав собі життя внаслідок із револьвера в серце. Причиною самогубства було те, що покійний перепав при поправці. — На „Франціші" у ставі топився Фелікс Т. але його виратували. Причиною того кроку було зле пожиття з жінкою. — При вул. Боїмів у білий день кинулася з вікна III. поверху на хідник 20-літня Мана Фішман, наслідком чого зломила собі руку, ногу і надрушила черен. В безнадійному стані відвезено її до шпиталю. Причиною самогубства був неомовний розстрій. Вона пробувала самогубства вже два рази передтим, але не вдалося. — Банкова урядничка Марія З. намагалася відібрати собі життя при помочі зажитого сільного квасу звіщаного з родиною. Лєсевайку відвезено до шпиталю в грізному стані. — 23-літній Людвік Г. кинувся в ночі на Кульпарків і зажадав останнього слова від тамошньої сестри милосердя Анни Крукінни. Коли вона боку відмовила, зажив на її очах отруту. Його теж відвезено до шпиталя.

— **Переворот у друкарстві?** Два Англійці, як твердять англійські часописи, зробили винахід, що може зреволюціонізувати всю техніку друкавського мистецтва. Замість металевих букв хотять завести вони фотографію, яка працює при помочі фільмової стяжки і репродукує всі типи друку. Таким робом стала би зайвою навіть машина для складання. При помочі рапія можна би навіть той самий текст друкувати одночасно в ріжних місцях.

— **Покликання рочника 1904 до війська.** Згідно з розпорядком міністерства військових справ відбудеться в жовтні покликання до війська усіх асентованих у травні п. р. рожденних 1904 р. В найблизшому часі має відбутися реєстрація мущин, урожденних у 1905 р.

— **Кращі учителі народніх шкіл** пошукувані для державної міської школи. Зголошення негайно в о. А. Стефановича у Львові, вул. Чарнецького 26.

Студентські справи.

Вписи на медичний виділ університету Карла-Франца в Празі.

Видія „Медичної Громади" в Празі подає до відома, що вписи на медичний виділ тревають до 8. жовтня. До впису потрібні: 1) Свідоцтво матуральне (може бути відпис), 2) свідоцтво приналежности, 3) метрика, 4) 2 (дві) фотографії, 5) свідоцтво убожества. Документи перекладені на німецьку мову слати на адресу Ukrainischer Stud. Verein „Sitsch" (Medycka Hromada) Graz Universität. Deutsch-Österreich. Місячне удержання 20 долярів. На оплату почтову залучити 1 зол.

Дописи.

З Юдячич. (*Вороже загіл. — Наші темняки. — Співпраця „Сельянського Правору" з „Gazetoj-ю Kolomyjsko-ю". — Як ми це робимо. — Боротьба з предвиборчим. — Стан Маєрського.*) Більше ніше Покуття! Нещастям його в теперішню хвилю є те, що воно з одної сторони найбільш українське, а з другої сторони може найтемніша закутина цілої Галичини. Наші історичні приятелі просто завзялися українську більшість цього кута перемінити в меншість, а для своїх цілей використують темноту населення, бо лиш тьма могла видати таких людців, як буд. парл. посол Лявруп, з Іспаса його ученик Стовпюк, як оспалений Ольховик і т. п. инші. Це спеціяльність Покуття.

Робота наших історичних приятелів і їх помічників з поміж нас самих така, зводиться до того, щоби 1) в кожнім селі Покуття змішати польське населення, щоби 2) баламутити наше темне населення та щоби 3) нищити і тероризувати всіх Українців, які їм в їх роботі не по руку.

Ось що, в такій Стешенії, чисто-українськім селі, посвячено 9. ц. м. угольний камінь під Dom ludowy, при чім снятинський староста взивав повсутніх до „співпраці польського громадянства з урядом", а делегат зі Львова радив: „щоби укріпить границю валом польських душ, костелів, шкіл і людових домів". І таке діється по цілім Покуттю.

На посвяченню в Стешенії не було наших „темняків"; бодай не згадується про них в описі свята. Це мабуть тому, що в Святинцині не багато їх, а коломийські і косівські темняки були аж у Верхкосівцях на Реймонтівськім обході. Як розславили польські часописи, була там гуцульська депутація на чолі з Ольховим. Гуцули грали на скрипках, цимбалах і трембіті, а війт з Космача Утрольчук мав промову. Опісля була гостина! „О та невимруша ковбасо з хріном!"

Що ватажків хрунівди не задармо гостять, видно зі слідуючого: В Gazet-і Kołomyjsk-iй з 22. п. м. боронить ся учителька з Корнєва п. Воробцівна проти доносу тої газетки, що вона в присутности п. Будзинської виступала проти „угодовей партії рускей". П. Воробцівна пише, що вона з п. Будзилою (не Придніпрянець — хлібоїд) не говорила взагалі про ніяку партію. Порядна газета перепросила би п. Воробцівну за зроблену їй кривду, але це не торкається Kołomyjsk-ої Gazet-и. На спростування п. Воробцівної відповідає ось так, покпиваючись на свого друга, хлібоїдський „Селянський Прапор": „Сел. Прапор" з 16. п. м. доносить, що агітацією проти віча „угодовей рускей партії" в Корнєві займався найбільше місцевий учитель Горбачевський (донос) зі своєю сімєйством (два доноси вкупі) учителькою Воробцівною: О „приязни" Горбачевського з Воробцівною розповідають шкільні діти багато цікавого. Коли приїхали до Корнєва бесідники угодової партії, залізничник Охоцький (знову донос, вже не Поляна) поїхав возером до Горбачевського і дав знати о небезпеці." До цих підлих доносів додає ще „Кол. Ост." від себе ось що: „Дивуємося, що державним функціонарам вільно поборювати „руске строительство льояльне вобец панства польского". „Подобно" шкільні власти тою справою заінтересувалися, а це є тим більше бажаним, що Горбачевський хвалиться протекцією п. Тимельського" (знову донос).

У всіх цих доносах нема слова правди, але ми знаємо з практики, що чекає п. Горбачевського і п. Воробцівну! Те саме що стрівуло стільки инших Коломийцян, перенесених ze względów służbowych без доказання найменшої вини! „Ост. Кол." неж орган польської організації народової, а Корнєв — добра посада! Чи на всі ті підлі доноси і затії реагує українське громадянство Покуття, а спеціяльно Коломия? Ніяк. Навіть не трібує. Воно з філософічним спокоєм конститує факт, що цього або того перенесли. І на тім кінець. Розбіглося інтелігентне громадянство Ко

НАДІСЛАНЕ.

ПОНАД ПІВ МІЛІОНА

золотих виплатили ми в попередній клясовій льотереї тут. ріжних виґр.

Вже продаємо льоси до 1. кл. нової льотереї.

Гол. виґр. 400 тисяч зол., разом 32.500 виґр. в квоті около 10 міліонів.

Цілий льос 40 зол., половина 20 зол., чвертка 10 зол.

По одержанню замовлення пришлемо льос, як також почтові чеки вільні від порта.

Банковий Дім ШІЦ і ХАЄС, Львів,

пл. Марійська 7., (вхід вул. Коперника).

395 1—1

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Ново-відкритий МАҐАЗИН ФУТЕР

фірми БРАТИ РОТ і Ска

Львів, площа Марійська 8.

поручає **ВИБАГЛИВІ ФУТРА — також ЗАГРАНИЧНІ МОДЕЛІ**

348 **Продаж гуртом і детайльно.** 3—3

Реномована РЕСТАВРАЦІЯ і КІМНАТИ ДО СНІДАНЬ

НАФТУЛИ ТЕПФЕРА

Власники ХРІСТІЯН МАЄР і ЕДМУНД ШЕН

у Львові, вул. Трибунальська ч. 12

зістала відновлена, по цілковитім ремонті всіх саль.

Вибірна кухня горяча і зимна, знамените пиво і напитки, традиційна гостинність господарів і взірцева услуга, привернули давну славу того улюбленого льокалю. — Ціна конкуренційні. 328 2—3

Медицинальний радник

д-р Іван Бережницький

349 повернув. 3—3

Оператор д-р ЯКІВ ЗЕЛЬЦЕР вулиця **Фредри 7.**

384 повернув і ординує як давніше. 2-3

Доктор САФІЯН ЛУКА

повернув і ординує в недугах жіночих і внутрішних

при вул. К. Бочковського ч. 2./I.

(бічна Городецька ч. 30.)

лічення **туберкульози** найновішими засобами. 394 1—3

АДВОКАТ

д-р Іван О. Волянський

веде канцелярію

в СТАНИСЛАВОВІ, вул. Собіського 10

341 Тел. 134. 3—3

АДВОКАТ

д-р Волод. Константинович

відчинив канцелярію

в Сяноці, біля Окружного Суду, 376 проти аптики. 2—6

АДВОКАТ

Д-р Теодор Михайлівський

веде від 1. вересня адвокатську канцелярію

В ЖОВКВІ

350 в домі бл. п. д-ра Короля. 1-15

АДВОКАТ

д-р Александер Павенцкий

веде канцелярію

у Львові, вул. Підвале 9. II. п.

62 (Ставропиґія.) 8—12

ЛЕКЦІЇ ҐРИ НА ФОРТЕПЯНІ

уділяє дипльомований артист піяніст заграничної консерватории. Метода проф. **ЛЕШЕТИЦЬКОГО** і проф. **VIRGIL'A.** Уклад руки, означування тону (louche), свободи сили і рівности пальців. — Свобода руки в трудній технічній ґрі. Інтерпретація.

Зголошення від год. 4—5 попол. **Львів, вул. Лелевеля ч. 9. партер на** 364 **ліво.** 3—5

ВСІ ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

українські і польські, **БАЛЬСТРИСТИКА, ДІТОЧІ ВИДАННЯ** та книжки власних накладів як: **Методичний підручник** до навчання перших початків українського письма (3 зол.). **Ручна праця** (2·10 зл.), **Рухома азбука** касова українська і польська по (3 зол.), **діточа азбука** українська по 0·50, польська 0·60 і 0·20, **таблиці** до рухомої азбуки (6 зол.), **Інструкція** про спосіб ужиття азбуки (0.30) висилає **М. Матвійчук**, Львів, Панська 17. При замовленнях просимо о завдатки. 401 1-1

ДО ВІДОМА ГРОМАДЯНАМ

міста Львова Личакова!

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Кружка У. П. Т. ім. Князя Льва у Львові на Личакові відбудуться в неділю дня 13. вересня 1925 р. в великій салі власного будинку при вул. Крупярській ч. 15, з отсим денним порядком: 1) Верифікація протоколу з останнього Загального Збору. 2) Звідомлення із діяльности уступаючої Старшини за минулий рік. 3) Звідомлення касове і звідомлення Контрольної Комісії. 4) Вибір нової Старшини і Контрольної Комісії на слідуючий діловий рік. 5) Вибір делегатів на головні Загальні Збори матірного Товариства і 6) Внески і запити членів. — Початок Зборів точно о годині 5-ій по полудни. — За Старшину Кружка УПТ. ім. кн. Льва у Львові: *Василь Чума* містоголова. *Ілько Лисий* секретар. 392

ROK ZAŁ. 1890.

Пам'ятайте, що добрі лешеві **Музичні Інструменти** можна набути тільки у фаховім і спеціяльнім складі

- МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ - ґрамофонів і всіляких приладів

АДОЛЬФА БОДЕНШТАМНА

у Львові, вул. Леґіонів 37 (біля міського театру). Замічую, що від 35 літ веду тільки музичні інструменти, що дає достаточну поруку фахової і сумлінної обслуги.

ломні і нема якого, хто його зібрав би, загрів, зорганізував.

І Покуття з передівсім знова Коломийщина, дрімає. Иншим повітам можна бодай не дивуватися, бо там інтеліґентних незалежних сил мало, в Коломиї-ж не те: 7 адвокатів-Українців, 3 лікарів поважних, старих і другої братії подостатком. Чит. „Просвіти" слабо розвивається, кооперативи хирляві, „Сільський Господар" завмер, політичного руху, крім радикального, нема. Дійшло до того, що ніяк найти голову для „Родини" або Кружка Рідної Школи. Одні байдужі, другі бояться і або заліпили цілком в мишачі діри, або, що ще гірше, безстидно підлещуються сильним цього міру. Nie bogotowo, ale zdrowo! А пречінь і страх повинен мати свої границі. Бо коли так дальше піде, то не будемо незадовго важитися й до „Родини" належати, потім „Діла" читати, потім „Селянського Прапору" не читати, потім Українцями бути.

Старше, ідейне міщанство Коломиї не має проводу: навіть читальня „Просвіти" вимерла. Молоде покоління остало також без проводу і йде не найкращими шляхами. Світська інтеліґенція тепер міщанством цілком не цікавиться. Парох має за богато роботи, а його сотрудники, тому, що целебси, не мають впливу ні на старше міщанство, виховане колись д-ром Людкевичем, ні на молодше, котре радо бавиться і целебсів між собою нерадо бачить. Чи не сором не?

Правда, в останніх часах Покуття трохи оживилося ізза переходу пароха Камінок малих, о. В. Федева на пресвитеріянізм. Найперше викляли о. Федева церковні власти в Камінках; опісля в Коломиї; опісля зачалася проти о. Федева боротьба, яка нагадує найчорнійше середновіччя. З проповідниці взивається вірних, щоби оминали о. Федева, поза церквою робиться заходи, щоби о. Федів не смів держати чужих дітей на станції; і ті підозріння, клевети сиплються як з рога обильности. Якже відноситься громадянство Коломиї до факту переходу о. Федева і до самого о. Федева? Громадянство є тої думки, що в нинішніх часах релігійна боротьба може нас лиш ослабити, є проти самочинних виступів поодиноких священиків, але до боротьби проти о. Федева не міняється. Раз тому, що о. Федів, добрий проповідник, наслідком своїх проповідей виставлений на безнастанні напади „Газет-и коломийско-і", тішився симпатією не лише у простолюддя, але й у інтеліґенції. А подруге тому, що еп. Хомишин своєю поведінкою зробив світську інтеліґенцію здержливою, як не байдужою супроти всього того, — як це не прикро казати — що репрезентує еп. Хомишина.

Але гр. кат. церкві грозить небезпека не лише зі сторони пресвитеріянізму. Поляє на вірних гр. кат. церкви, і то також Покуття, також Діонізій, з ласки польського правительства митрополит т. зв. автокефальної православної церкви в Польщі. Його московські батюшки заїзять і до Коломиї, де ще живуть давні москвофільські традиції. Розказують теж, що митр. Діонізій купив Скит Манявський і що 19. ц. м. в празник Преображення Господнього відбулося посвячення руїн, на якому були й деякі громадяне з Коломиї. Коли це правда — то митр. Діонізій мистець! Скит Манявський є й досі у великій повазі у дооколичного населення. Що року перед війною в котресь осінне свято сходився там народ з дооколичних сіл, молився і запалював свічечки, які горіли через цілу ніч. Коли православні збудують в Скиті монастир, буде він притягати до себе багато гр. кат. вірних, так як ми це бачили в однім православнім монастирі на Буковині за Австрії. Боротьба гр. кат. церкви може бути нелегкою. Простий нарід не розуміє того, що це таке автокефальна православна церква в Польщі. Вона для нього буде православною церквою в противенстві до лат. церкви і гр. кат. церкви, що вносить в старославний обряд латинські новости. Знова можуть бути апостазії, знова викляття, але чи вийде це на хосен гр. кат. церкві? А все воно через те, що гр. кат. церква через своїх епископів тратить серця своїх вірних.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич":
Копичинці: Сала „Нар. Дому".
6.IX. „Казка Старого Млина".
7.IX. „Монахи" (прощальна вистава).
131 5—?

Український мішаний хор Д. Котка:
6. IX. „ неділю — Бучач.
8. IX. „ второк — Чортків. 115 4—?
9. IX. „ середа — Чортків.
10. IX. „ четвер — Заліщики.
11. IX. „ пятницю — Заліщики.

Вписи до одинокої хлопячої української семинарії УПТ. у Львові на перші три роки продовжені до 10. вересня й відбуваються в Управі в школі ім. Льва на Личакові коло вул. Крупярської ч. 4.
398 1—1

Дрібні оголошення.

ДРОВА і вуголь купите лише у Калитяка Потоцького 47 і Кохановського 4. 3696) 1—2

ПРИЙМУ на помешкання панночки або хлопців, вулиця Садівницька 21. Панькова. 393 1—2

У ВІДНІ III. відступиться гарну кімнату, евентуально для академика (-чки). Інформує: Головацький, Краків, Чиста 21. 396 1—1

ФОРТЕПЯНИ, піяніна, фісгармонії на ріжні ціни, першорядних фабрик найдешевше продає, купує, міняє тільки за готівку ГАНАК, Панська 21. Телефон 35—45. Фірма істнує від 30літ. 315 2—5

ІНСТРУКТОР або (ка) вправний, потрібний від 1-го жовтня для 1-ої і 4-ої кляси. Ліпше удержання після умови. О. Юліян Фашієвич, Стрілиська поміж Бібрка, почта loco. 388 2—2

ПРИЙМУ студентки на мешкання, вул. Потошкого ч. 110, I. поверх на право. 375 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Касса

Львів, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби з капчуку і золоті на американську систему. Пашентів з провінції полагоджується в найкоротшому часі, ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 399 1—5

Звичайні Загальні Збори Кружка У. П. Т. в Бродах

відбудуться в „Основі" в Бродах в неділю дня 13. вересня 1925 р. в годині 2. попол. з таким денним порядком: 1) Відчитання протоколу Заг. Зборів 26. жовтня 1924 р. 2) Звіт уступаючої Старшини. 3) Звіт касіра. 4) Звіт контрольної комісії і уділення абсолюторії. 5) Вибір нової Старшини і контрольної комісії. 6) Вибір відпоручників на Заг. Збір У. П. Т. у Львові. 8) Внески і запити. Проситься о численну участь! За Старшину Кружка У. П. Т. в Бродах: голова *суддя Г. Панас*, секретар *В. Мурський*. 400 1—1

Важне для учителів і шкільної молоді! Відома фірма КРУГ вул. Ґродзіцьких 4. поручає всілякі прибори шкільні і до писання найліпшої якости та найдешевше. Переконатися можна при найменшім пробнім закупні. Замовлення на провінцію виконується відворотною почтою. 346 4—4

Осторога!

Становий Союз Дентистичних Техніків остерігає всіх товаришів перед обняттям посади або заключенням якоїбудь спілки з п.

Марією Ґрезнеровою

лікарем-дентистом тому, що п. Ґрезнер використала всіх дотеперішних спільників так морально як і матеріяльно. 397 1-1

Новість! В Кавярні і Реставрації Новість!

RENAISSANCE ЛЬВІВ, 3 мая ч. 12.

щоденно КОНЦЕРТ славної угорської капелі під батутою проф. Карля ТОЛЛЯ з Будапешту.

381 Початок о год. 8-ій вечер, фамілійний Данцінґ від 10 год. вечер. 2—2

В неділі і свята в часі обіду буде приграваги циганьска капеля.

ДАНЦІНҐ-БАҐАТЕЛЯ! ВІДКРИТТЯ У ВТОРОК дня 1. вересня ц. р.

ВУЛ. РЕКТАНА 3.

Виступи перш. арт. світ. дуету Шимановских Проф. Guido Vopady музик віртуоз Charmel et Browning танечна драма Шувалова **оперова співачка і десять инших атракцій Rendez - vous елеґантного світа.**

Вступ вільний! **Початок о год. 10 і пів вечер.**

Друкується і на днях вийде книжка ВАСИЛЯ КУЧАБСЬКОГО

БОЛЬШЕВИЗМ І СУЧАСНЕ ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАХОДУ

НАЦІОНАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ЗАМІТКИ.

2—2 ЗМІСТ: 397

1. Большевизм про державність. 2. Большевизм і націоналізм. 3. Практика большевизму і гасло „самоопределения вплоть до отделения". 4. Підбій України. 5. Радянська Україна. 6. „Українізація". 7. „Еволюція большевизму". 8. Новий большевицький світ. 9. Наше державництво на Радянській Україні. 10. Сучасне завдання нашого заходу. ЦІНА 2·50 зол. Замовлення приймають всі українські книгарні.

Вже вийшло чергове 374 3—3

4-те число „Нової Хати"

в збільшеному форматі. Це число приносить великий перегляд мод на осінний сезон. — До кожного моделю можна одержати готовий крій. **Ціна одного числа зл. 1·20.** — Передплата по кінець року **6 золотих.** Жінки! Передплачуйте „НОВУ ХАТУ"! — Адреса: **„НОВА ХАТА"** Львів, Руська 18.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10

Ч. 199 (10.582). Львів, вівторок 8. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—3 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Кожний рільник повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також свої збіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
Агенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії умірковані. Виплата шкід безпроволочна.
Движимости, збіжа і паша не підлягають пожарові обезпечення в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень і кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 7—15
265
Товариство приймає обезпечення в долярах або золотих.

Відозва до шкільної молоді!!!
Не марнуйте свого гроша! Купуйте тільки в знанім з дешевости
МАГАЗИНІ ПАПЕРУ С. ВАЙЗЕРА ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 4.
де дістанете по небувалих низьких цінах величезний вибір всіляких шкільних приладів і безплатний дарунок
Бльок рисунчовий з мапою Польщі як доказ дешевости.

Подаю ціни рисунчових бльоків	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
	45	60	75	90	1.10	1·75

ПОЗІР! У власнім інтересі треба затямити собі фірму С. ВАЙЗЕР, як також Ч. дому вул. Сикстуська 4. 3—5
336

„Nie karygodne, lecz niewygodne".

Одним з головних завдань теперішнього режиму є „зробити нешкідливою" українську інтелігенцію, і ту її частину, що є на державній службі, і ту, що працює у вільних професіях, маючи тільки слабий, звичайно примусовий звязок з поодинокими кільцями державного ланцюха. В цьому змаганні представників влади і новітніх „кресових лицарів" проявляється стара, невмируща тенденція: тим чи иншим способом відібрати українській масі інтелігентську верству, або що найменше перетворити інтелігенцію в неужиток, в бездушний автомат для сповнювання чисто машинових послуг, щоби масу позбавити освітних, культурних і політичних робітників, щоби якнайшвидше перевести її національно-культурну кастрацію і опісля кинути на смітник розкладово-нівеляційних і деморалізаційних впливів.

З тим не криється ні польська преса, ні польська влада. „Новий консолідаційний етап"!—ось як називає орган міністра Ст. Грабского ще змагання польської влади. А „консолідація" проявляється тим, щоби щезли всі „сепаратизми", особливо „український сепаратизм" в сфері не лише політичній, але й господарській, культурній, освітній і національній, щоби „всі були во єдино", щоби зденаціоназувалися, спольонізувадися.

Кожний крок з польського боку опромінює ця велична ідея: або польонізація, або зведення під кожним оглядом на становище безсилої, безголосної, темної, загулюканої гравоїдної тварини. Tertium non datur. Ріст української сили, української культури, української свідомости не лише мусить бути за всяку ціну припинений, але мусить бути в корені підрізаний і знищений.

З тією метою з одного боку проводиться нищення української інтелігенції та припиняється зріст нової інтелігентської верстви, а з другого боку йдуть намагання здискредитувати ту-ж інтелігенцію в очах широких народніх мас.

На жаль, годі це скривати, що ця акція в значній мірі має успіхи і то так далеко, що носії власти вже перестали рахуватися з нашою інтелігенцією — як з реальною силою. Маючи на увазі виключно тільки здійснення подрібно опрацьованого „projekt-y na zniszczenie Rusi", влада поводиться з урядовцями української народности — не як з людьми, з живими іствами, що мають душу почування, свої погляди, свій світогляд, тільки як з річами, німими, майже неорганічними предметами.

Якраз в останньому місяці шкільна влада як предмети поперекидала вчителів-Українців, які займалися освітною або науковою працею в найдальші, глухі закутини, звичайно до польських шкіл, часто на Мазурщину. На жаль, тут не було ніякого збірного відзову, тільки одиничні, відірвані заходи з метою відвернути ці заряджения. Очевидно, при такому трактуванні справи керманичі шкільної політики і виконавці пляна „організацій народових" ще й глумилися з петентів, погрожуючи дальшими наслідками на випадок, якщо вони не „поправляться", себ-то не позавмирають як громадяне-Українці. Брутальна відвага носіїв власти йде тут в парі з відкритим цинізмом. Одному з учителів, якого перед двома роками перенесено в карному порядку (за те тільки, що працював в „Просвіті" і за те, що учні його шанували, як педагога) на захід, а якого тепер знову запроторено в мазурські джунглі за працю в „Просвіті", — на запит, чи його освітня праця є протизаконною і карігідною, відповів шкільний візитатор коротко і ядерно — мовляв — його діланя „nie jest karygodne, lecz dla nas (себ-то для Поляків) niewygodne".

Ось тут міститься весь зміст польської політики у відношенні до урядовців-Українців. Хоч конституція і опертi на ній закони дають повну запоруку збереження і розвитку своєї національности, то одначе в практиці маємо до діла з повним безправством тих, що є покликані до береження законности. Що з того, що арт. 109 конституції постановлює: „Кожний горожанин має право зберегти свою народність і розвивати свою мову і національні прикмети", а тим самим має право працювати для своєї нації, коли носії „правовости" якраз навпаки переслідують тих горожан, що в своїй діяльности спираються на постановах конституції.

Те „niekarygodne, lecz niewygodne" обіймає не лише урядничу інтелігенцію, але українську інтелігентську верству взагалі. Виконавці власти при всіх бюрократичних штучках і натисках мають тисячі способів, щоби винайти те, що для них і для їх місії „єдинування і сціплювання" є „niewygodne". І з тих способів користають вони в повному обємі, починаючи від міністрів і воєводів, а кінчаючи найнизчого розряду ступайками і „народовими дзялачами".

І тут зустрічаємось з явищем, яке мусить нас затрівожити. Українська інтелігенція, не тільки урядничa, яка вже своєї тіни лякається, але навіть незалежна, починає все більше коритися, гармонізувати свої кроки і ділання по лінії польської вигоди. Не лише поодинокі громадяне, але навіть цілі осередки, які колись променіли своєю культурною працею, занепадають, перетворюючись в центри чужої культури, чужої праці, чужих впливів.

Дивне диво! По великому здвизі в наш організм починає відатися іржа рабства, починає наступати повна розбіжність між словами і ділами. Звичайно на словах ба-

Перед новими зборами Ліги Націй.

Кожні нові збори Ліги Націй приносять зі собою нові надії на вирішення питань, полишених безрадно попередніми. Чи ці надії 7. вересня цього року, при шестих зборах, є більші як минулих літ? — важко сказати. Час, на який як на лікаря так дуже рахували европейські дипльомати, не був дуже добрим дорадником на протязі останніх літ, вічно схвильованих, невинно залеканих затіями загребущих народів.

Тринадцятий раз засідала Рада Ліги Націй перед загальними зборами, щоби бодай відмежувати прикрі справи, повні притаєного динаміту, від легких, другорядних, повних доброї волі і таким робом підготовувала сприятливу атмосферу для палких нарад представників півсотки країн. Із першої вимяни думок виявилось, що такі справи як нафтоносного Мосула або економічної відбудови та самостійности Австрії, наїжені тими самими труднощами, що колись. Австрія обмежується на проханнях та кульоарових заходах для полекші своєї долі, але Туреччина, почуваючи свою силу, заявляє виразно, що не погодиться ніколи на 25-літню опіку Ліги Націй у спірних територіях Мусула, що означало би продовження на чверть століття Англією договору з країною Ірак, який має нормально скінчитись в 1928 р. Лишаються дрібні справи: нарікання польських меншостей у Литві, мадярських кольоністів у Банаті, опіка Альбанців, мусулманського походження, в Греції, боротьба з продукцією опію або з торговлею невільниками. Це все є справи, які полагоджуються фаховими комісіями, а які не стають предметом великих дебат на повних зборах Ліги.

Ліга Націй має перед собою тільки одну велику справу, від якої розвязки залежать усі инші, а саме: гарантійного пакту. Міністри закорд. справ великих держав віжаються до Женеви, щоби допомогти Лізі Націй у зміцненні підстав европейського миру. Юридичні знавці союзних держав, що радять у Льондоні в присутности німецького делегата, мають подати висліди своїх нарад у формі редагованих текстів, що стануть підставою нової дискусії на мініятурній европейській арені в Женеві. Що це значить? Значить, що кожний новий текст може ждати доля дотеперішніх текстів, які виправляли та відкидали на протязі довгих місяців.

Участь Німеччини у Лізі Націй як рівнорядного члена з великими державами, її становище до Версайльського договору, який вона хоче пошанувати тільки в невеличкій частині, роля новоутворених середньо-та східноевропейських держав у творенні загально-европейського гарантійного пакту — ось головні питання, довкола яких кружлятиме вся дипльоматична закулісова гра і найщирійша красномовність головних женевських режісерів. І тому вага нарад не залежить стільки від самих справ, як від атмосфери, в якій ці наради проминатимуть. Ліга Націй входить у рішаючу фазу дотеперішньої праці над европейською забезпекою. До цього часу найбільшим закидом проти Ліги було те, що її моральна сила не опирається на ніякій силі матеріяльній. Моральна сила має тільки тоді вплив, коли її рішення торкаються народів доброї волі.

Дипльоматн, що вїжаються до Женеви, хотять вірити самі і пере-

дати цю віру иншим, що поволі надходить мент, коли моральна сила має дані заступити силу фізичну. Вони не скривають погляду, що ця моральна сила потрібувала би ще присутности в Лізі Націй щонайменше Зединених Держав і вважають своїм великим здобутком те, що за останні роки не прийшло до війни. Одною з найважливійших причин, завдяки яким зростає моральна сила Ліги Націй є її спроможність припиняти та лагодити міжнародні конфлікти. Її успіхи в цьому напрямку є до цього часу невеличкі. Кожна нова сесія є новим іспитом зрілости для Ліги. Не зовсім правдивим є погляд, що моральна сила не має значіння без підмоги з боку фізичної. Коли папа Григорій VII приневолив колись могутнього німецького імператора прийти під собор у Каноссі і там навколішки прохати вибачення, він діяв чисто моральною силою. Престіж та авторитет можуть мати інколи багато більший вплив, як сили матеріяльні. Якщо Ліга Націй здобуде їх, тоді її вплив стане реальним.

Гарантійний пакт, якого основи мають бути покладені в Женеві, є пробним каменем авторитету Ліги Націй і її реальної праці.

* * *

Сесія Ліги Націй й Українці.

Президент Української Національної Ради д-р Е. Петрушевич вислав до Женеви делегацію, в складі пп. д-ра Романа Перфецького і Антона Петрушевича, яка предложить відповідним установам Ліги Націй і представникам держав, заступлених у Лізі, меморіял про положення на західних українських землях, з домаганням ревізії міжнародніх постанов і договорів, по яким ті землі знайшлися в теперішнім своїм становищі, та інтервенції міжнародніх чинників у справі фактичного положення українського населення тих земель.

Західно-Українське Товариство Ліги Націй, головою якого є д-р Роман Перфецький, генеральним секретарем Ан. Петрушевич, також виготовило для Ліги Н. обширний меморіял, в якім подрібно представлено відносини на західних українських землях під Польщею, а відповідним покликом до міжнародніх чинників.

Обидва меморіяли видруковано в більшому числі примірників, для поширення серед представників міжнародного політичного і журналістичного світу, що тепер зїхались до Женеви з нагоди сесії Ліги Народів.

З метою поінформування чужинців про стан річей на західно-українських землях під Польщею, заходами президента д-ра Е. Петрушевича появилися недавно друком дві публікації у французькій мові про режім у Польщі і про переслідування українського шкільництва в Польщі.

Реформа подружого закону в Рад. Союзі.

З „Парижского Вестник-а" довідуємося про подробиці нового подружого законопроекту, який виготовив московський народній комісаріят для внутрішніх справ, та який швидко піде під розгляд союзної ради нар. комісарів.

Реформа давнього закону полягає на повному зрівнанні чоловіка й жінки однаково у маєтковому відношенні, що й під юридичним оглядом, а також відносно до дітей. Єдину ріжницю, яку подружий закон передбачує поміж мужеським і жіночим полом, це вік, управнений до заключення подружа. Жінкам не вільно виходити заміж низше 16 літ, мущинам женитись низше 18 літ. Цікаво, що подружа, як кожну иншу умову, можна заключити „устно", або „писемно". Зірвання умови вже трохи складнійше, а проте все ще досить легке. Подружа може розвестись кожної хвилини на домагання одної сторони, але оголошує розвід суддя, який вирішує теж, кому належать діти, якщо батьки в цім не погодились. Загального й постійного обовязку утримування закон не передбачує, сюди належать лише виїмкові випадки, як недуга, каліцтво, безробіття та вагітність. У принципі кожна сторона подружа має дбати сама про себе, так довго, як довго є працездатна й може найти роботу. Обовязок матеріяльного утримування у вище наведених випадках тоскається обох сторін, якщо вони здібні до цього, і має силу також після переведення розводу. Батьки є обовязані спільно утримувати свої малолітні діти; дорослі діти є обовязані заспевнити батькам істнування, якщо вони не мають вже сил ні змоги самим подбати про себе. Влада має право відмовити одній або обом сторонам подружа влади над дітьми, якщо це являється доцільним, а проте батьки наслідком такого присуду не є зовсім звільнені від обовязку дальше причинятися до утримування дітей.

Вкінці цікаво зазначити, що законопроект зовсім не знає перешкод для заключення подружа, які виходилиб з близького посвоячення. Забороненими є лише подружа кровних свояків у простій лінії.

Найбільший вибір бляхатних товарів на осінний та зимовий 167 **сезон поручає фірма** 11-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича; філія в Стрию, площа Пілсудского.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Може сяк, а може так!

Польська суспільність дуже чуйна. Де тільки трапиться якийсь випадок кривди для її народу, або загрожує шкода, вона зараз бє в дзвін: „Codzienny" і „Poranny", розсилає курієрів: „Powszechnych", „Lwowskich" і „Warszawskich", забиває слово: „Polskie" і „Wolne", заповнює криком цілу „Rzeczpospolit-у, словом робить гармідер, що аж вуха пухнуть.

А все ж таки прослизнеться іноді крізь золоті дні освобожденої республики маленький фактик, якого ніхто не замітить. Фактик сам собою дуже цікавий і досить небезпечний.

Ось один з них:

В інституті для дівчат, яким управляють польські законниці, мешкає собі від пару літ панна Маруся. Вона шовіністка — Українка, але маючи тету настоятелькою, мешкає в інституті задурно. Польські паночки обходяться з нею чемно й уважливо, дарма, що вона їх хліб їсть. Панна Маруся приймає це все як звичайну річ. Вона не вимагає, щоб її величали княжною, не вимагає, щоб їй цілували руки, не вимагає, щоб їй кланялись в ноги. Вона знає, що вона Українка, і цього їй досить. Вона не вимагає, щоб її любили, вона не вимагає, щоб її шанували, вона не вимагає, щоб її поважали. Вона знає, що вона Українка, і цього їй досить. Вона не вимагає, щоб її любили, вона не вимагає, щоб її шанували, вона не вимагає, щоб її поважали. Вона знає, що вона Українка, і цього їй досить.

Панна Маруся

Вже надійшов великий транспорт всіляких конфекціонованих футер і ШКІРКАХ до МАГАЗИНУ і РОБІТНІ ФУТЕР ст. степковича, Львів, площа Капітульна ч. 1.
Заведення виконує всі замовлення з узглядненням найновішої моди для Пань і Панів сумлінно по цінах не високих. Запобігливість поручає замовляти футра як також полагоджувати всілякі направки і перерібки в найдешевшім сезоні літнім. — Прошу жадати проспекту кредитових условій. 12—13
2155

Пан комендант.

Ревеляції „Дзенніка Людового" про життя і діяльність п. Б. Лукомского, коменданта львівської поліції.

У двох останніх числах (202, 203) львівського петесівського „Дзенніка Людового" надруковано сенсаційні ревеляції, що кидають нічий сніп світла на минуле теперішнього коменданта львівської поліції Лукомского, який читав на університеті Яна Казімежа цілий академічні виклади з обсягу криміналістики та поліційного поступування.

З тих ревеляцій виходить, що теперішнього коменд. Лукомского за австрійських часів усунено з поліції без права на емеритуру. Про причини такого недвізначного усунення ся ревеляції не говорять, але зате наводиться у них лист Лукомского до „Його цісарської Мосці Найяснійшого Пана" австрійського цісаря, в якому Лукомскі просить признати йому емеритуру.

Лукомскі, покликуючися на свідоцтва лікарів Глюзінського і Заблоцкого, пише, що він хорий на легені та серце. Досліжно пише він про свою недугу таке: „Вичерпаний невигодами, нервовими болями, атаками невластей організм, я підтримував уживанням ліків; бувало так, що в уряді при біжку я тратив притомність і мене штучно приводили до свідомости. Мій організм, розстроєний, витощений і знеслабнений почав занепадати і так діставав я часами по атаках невластей апатії до життя, опановувала мене безнастанна тривога так, що я побоювався божевілля. З другого боку поневіряла мене декоди амбула, хороблива амбіція, в часі якої з легковаженням здоровля і життя я доконував чинів, які остануть славою в історії львівської дирекції поліції, але той непереможний запал відбивався на моїм здоровлю, бо я правда по нього приходили такі нагалі напади невластей, що мало не віддав духа. Я цілковито занедбав своє здоровле в службі для добра держави та уряду. Нарешті калїка, недужий на груди і невластей у найвищому степені до праці цілковито недатний"... Далі в листі є згадка на ще одну недугу: „Особливо відчуваю болі в правому оці і то від кількох місяців, коли в ночі в часі поліційної облави, Кароль Свокальскі, сифілістично хорий злодій, закинув мені праве око пльовинами. І саме в тому правому оці лікар найшов сліди недуги". В тому ж листі з 1912 р. п. Лукомскі жалувався дуже на свою біду і недостаток, та просив емеритури.

„З такої біди — пише Дз. Л. — нагло як урядник у польській державній службі дослужить він до майна... бо в теперішнім часі свій власний маєточку під Львовом".

Незалежно від цього наведений у ревеляціях ще один документ, який ілюструє діяльність п. Лучомского в часі московської окупації. Тим документом є судові зізнання, зложені під присягою в окружному суді у Вадовицях свідком Антоном Кузнищим про ограблення дому д-ра Германа Фішлера в Станиславові у часі російської окупації. Кузнищик, був тоді сторожем каменіці та бачив і переживав історію того грабунку. Отже у тих зізнаннях, зложених під присягою стоїть між иншим таке: „По приході Москалів до Станиславова явився в тому домі австрійський дирехтор поліції Лукомскі з російським капітаном Ковальським, своїм заступником Фабріком та домом повіявши і незважаючи на мій протест відчинив помешкання (д-ра Фішера) та ввійшов до середини. Що діялося у помешканню не знаю і не бачив, бо Лукомскі замкнув двері, але я чув що в середині відчинялося в галасом стопи, шафи та инші меблі, та що помешкання руйновано. При виході їх з помешкання я бачив, що Лукомскі та його товариші несли по великому пакункови, завиненому у папір а крім того три з тих осіб несло годинники з розбитими шибами. В тих пакунках вивіз Лукомскі і його товариші срібну посуду і столове срібло. По виході Лукомскі замкнув помешкання і завечатував його урядовою печатю та доручив меншого пильнувати під загрозою кари смерти через повішення, якщо хто займе у урядові печатки. Казав мені також присягнути, що буду помешкання добре пильнувати. По тижневи Лукомскі явився знов у тому домі, але тим разом у товаристві Ковальського і коменданта корпусу, який занав помешкання Фішлера під канцелярію та помешкання".

Ось так представляються ті ревеляції про минуле відомого коменданта львівської поліції Лукомского. Від себе ніяких коментарів до цього не даємо, бо вони непотрібні.

Справа Степана Панчишина.

Цими днями порішилася справа Степана Панчишина і щодо четвертого закиненого йому злочину § 58 і 59 к. з. Слідство в цій справі закінчено. Осталася ще тільки остання пята справа, а саме мнима його співучасть в справі організування утечі Вечоркевіча і Багінського в Варшаві. Супроти цего, що львівський суд уже не має ніякої справи Панчишина, бо всі попередні чотири застановлено, відіслав акти пятої справи і самого Панчишина до Варшави. Справа одначе ще тим не вирішена, бо не порішена ще справа компетенції. Як відомо, варшавський суд в червні цр. порішив всі справи, а тим самим і ту варшавську відступити львівському судові. Тепер отже заходить питання, хто судитиме в цій останній справі Панчишина, варшавський чи львівський суд?

ОСТАННІ ВІСТИ.

Зїзд нац. меншостей.

Зїзд національних меншостей буде в Женеві 16, 17 і 18 вересня. З Польщі візьмуть участь представники Українців, Білорусинів і Литовців. Жидів не запросили.

Польща буде причиною війни.

На конгресі мира в Парижі англійський журналіст Делля заявив, що обіхав Гор. Шлеськ, Данціг, Поморський коридор і прийшов до переконання, що теперішні відносини мусять довести до вибуху війни.

Мілюков верне до СРСР.?

В Москві розійшлась чутка, що Чічерін підчас побуту за кордоном редложить лідерови рос. еміграційного реп.-дем. союза Мілюкову поворот до СРСР. і співпрацю у внутр. політиці й обороні міжн. інтересів СРСР. Предложення своє опирає Ч. на цьому, що М. в своєму часописові заявив, що в справі російської загр. політики попиратиме радянський уряд, коли цей боронитиме інтересів російської держави.

Маневри райхсвери.

„Берзер Цтг." повідомляє, що ц. м. будуть маневри всіх семи дивізій райхсвери. Літаки не візьмуть участи в маневрах, бо версальський договір заборонив це.

Спроба отруїти болг. короля.

Вороги болгарського короля уложили план позбутися його. Для своїх плянів здобули королівського кухаря. Він намагався до страви вкинути бацилі тифу. Запримітили це й перешкодили тому. Кухар утік.

Конференція союзників із Німеччиною.

На конференції союзників запала ухвала в справі запрошення нім. мін. загр. справ Штреземана на спільну конференцію в справі гарант. пакту. Конференція буде в половині жовтня в однім з італійських міст.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

НОВИНКИ.

— **Чубар про жидівську республику.** Голова Радянської України Чубар мав заявити на останньому українському зїзді Рад, що рівночасно зі зростом жидівського рільничого населення в херсонській губернії буде там утворена окрема жидівська адміністраційна одиниця згідно з приписами радянської конституції. Далі Чубар мав сказати, що істнує можливість утворення у Херсонщині окремої жидівської автономної республики на основі загального законодавства про національні автономні одиниці, передбаченого радянською конституцією. На Херсонщині жидівське рільниче населення нараховує вже 30 тисяч душ. Український Радянкольонізації великі простори державної кому намірює віддати на цілі жидівсько землі на Херсонщині для оселення дальших 7 тисяч жидівських родин (30 тисяч осіб). Всі ті інформації подаємо за Жидівською Телеграфічною Агенцією, яка в таких справах має мабуть найкращі інформації.

— **Пожежа в Яворові.** На ярмарку яворому передмістю Куряжа вибухла 6.IX. пожежа і лишила забудування кількох господарів. Загальна шкода 60.000 зол. Причина підпал.

— **Ревізія.** В суботу 5. вересня досвіта впала до мешкання п. Я. Цурковського поліція в складі комісара і поліцаїв. На запит, в якій справі явилися, комісар дав відповідь: „Tego mówić nie wolno". Переглядаючи помешкання, та переві рюючи, що в помешканню ніхто чужий не ночує і що студент Я. Цурковський є в дома, поліція відійшла. Слід зазначити, що така гостина поліції відбулася перед пятою годиною ранку, коли ще всі спали.

— **Поліційні містифікації.** Ще дня 18. серпня н. р. арештувала польська поліція у домі батьків у Каполові біля Снятина студ. тїверс. Василя Костинюка. Хорого на легені перевезено через цілий ряд тюрем, вкінці з трудом родина допиталася, що арештованого відставлено до розпорядження львівської політичної поліції. Не вважаючи на запити й пошукування по судах, шпиталях і всіх інстанціях дирекції поліції та поліційних арештів, не вдалося дотепер нікому довідатися, де держать арештованого, отже від трьох тижнів не можна подати йому ні тарчів ані одежі.

— **„Za prawdu biju!".** „Głos Narodu" w korespondencji z Zakopanego pisze: „Zredukowany pułkownik R. z M. S. Wojsk. proszony o datek na dzieci po poległych, odpowiedział, że nie da nic na dzieci tych, którzy wywalczyli li tylko Polskę koniokredów, bandytów i złodziei, gdzie ci ostatni chodzą na wolności, a tacy ludzie, jak Piłsudski są poza armją i służbą. Rzecz naturalna (dla „Głosu Narodu", to rzecz naturalna!), że ze zbyt krewkim pułkownikiem spisano protokół i sprawa pójdzie do sądu (?), o ile ktoś z wpływowych nie postara się o zatuszowanie całej historji dlatego, że pułkownik jest z pierwszej brygady". Jeżeli prawdą jest to, co pisze „Głos Narodu", to sprawdza się ruskie przysłowie: „Za prawdu biju". („Дзенник подольскі" ч. 201 з 4 п. м.).

— **„Известная украинская труппа В. П. Гайданова" або: шантажування українською фірмою.** Назви „Україна" — „український" все ще звучать для чужинців як щось екзотичне, далеке і таємне, про що в останніх роках досить часто згадувалося та про що дуже мало знається. Є хитрі люди, які свідомі того, що фірма українська має на чужині для широкої публики більшу притягаючу силу, ніж фірма якикось инших „старих" націй, і тому стараються використати це зацікавлення чужинців усім, що українське, для своїх спекулянтських імпрез. Здається, що тільки таким робом можна пояснити собі повстання „известной украинской труппи В. П. Гайданова", яка розїжджає по балтійських державах на „гастролі", робивши собі великанську рекляму своїм псевдо-українським репертуаром. З кінцем серпня це цікаве підприємство зїхало й до Данціґу та виступило у публичному Цоппоті з виставою „Запорожця за Дунаєм" і „Бувальщин". Випадково присутній у Цоппоті один поважний львівський громадянин прислав нам програмку того вечора й свої уваги. Програмка на двох мовах: московській і німецькій, при чому на ній такі принадливі поклики: „Малороссы Украинская оперетта!", а на німецькій сторінці „Kleinrussische ukrainische Operetten! Gastspiel der berühmten ukrainischen Truppe von W. P. Gajdanoff". Український характер трупи замаркований найсильнійше у назвиськах акторів: Сагайдачонко, Стодоля, Манько, Чумаченко... Щож до виконання, то про нього пише нам цілком авторитетний у цій справі випадковий дописувач: „Виконання низше всякої гідности й критики. Гра йде на трьох „мовах", при чому частина акторів вживає чистої російщини, инші якогось страшного „малоруского" жаргону. Один лише виконавець — чи не єдиний Українець в трупі — говорить як-так по українськи. Одяги неможливі: жінки подобають на московські купчихи, мущини на циркових кльовнів. Почали „Запорожця" в 9·15, скінчили о 10·30, а в 11. скінчили вже й „Бувальщину", — иншими словами: геніяльний режісер відрізав 3/4 пєси. Перед виставою зацікавлення було дуже велике, велика сала міського театру була заповнена, головно жидівською публикою але й Німцями та взагалі різнонаціональними гістьми Цоппоту. Але вистава була така скандальна, що якийсь німецький священик обурений вийшов при відкритій завісі. На неділю оголошали ще „Наталку Полтавку", але виведена з рівноваги управа театру не дозволила на дальші вистави". Якою „метікістю" визначується п. Гайданов видно з того, що наша редакція дістала вже великий рекламовий допис — решензію на виставу „Запорожця" у Цоппоті, де м. и. у дуже похвальних словах згадується про „дуже милу хвильку", як довелось пережити на цій виставі „Українській кольонії у Відньому місті". Тимчасом обовязком членів українських кольоній на чужині є негайно девалювати того рода компромітуючі українське імя виступи московських спекулянтів.

— **„Targi Wschodnie".** В суботу з великою помпою відкрито у Львові на тзв. Повстанчій площі V. „Targi Wschodnie", себто виставу закордонних і краєвих експонатів, здобичі продуктів різних ділянок промислу. На відкриття приїхав з Варшави міністр торгу й промислу Кварнер, між. шляхів Тишка, представ. мініства закорд. справ і сила инших достойників. З закордону зголосила свій приїзд делегація з ЧСР. під проводом міністра Новака й делегації зі Швеції, Югославії, Болгарії, Голяндії, Мадярщини, Данії й Рад. Союзу. Заповіджений приїзд цієї останньої делегації (радянської) під проводом радянського посла у Варшаві Войкова у складі кількакадесять членів, викликує найбільше зацікавлення. — „Targi Wschodnie", не імпреза, здолжена з метальомані осїяння престіжу бувш. „королівсько-столичного міста" Львова. Усі дотеперішні чотири „Targi Wsch." під торговельним оглядом не принесли ніякої користи; підприємство „Targ-ів" — не акційна спілка, на якій поодинокі акціонери може й роблять добрі інтереси, та яка дорого коштує місто, яке „для репрезентаційних цілей", щоб імпонувати купцям, в звязку з кожним відкриттям Targ-ів" кидає величезні гроші. Цьогорічні „Targi" йдуть, як звичайно, під високопатріотичним гаслом „простягнути руку Сходові й Заходові"; цим разом з огляду на митовий китайський мур зі Заходом, кокетливо маркується на Схід. Тому й приїзд радянської місії розтрублено вже як величезний сукцес і запоруку блискучих торговельних трактатів з Радянським Союзом. А проте V. „Targi" же те саме фіяско, що попередні, з тою різницею, що коли попередні причинялись в дечім до збільшення імпорту до Польщі, то цьогорічні, при драконському розпорядженні заборони продажі чужинних експонатів (sic!), відштовхнуть від Польщі до решти весь закордонний купецький світ! Щож до збільшення експорту, то мізерна виставка польського промислу на львівській повставовій площі безумовно до цього не причиниться!...

— **Народня освіта в Польщі.** Авторитетний урядник міністерства освіти, директор департаменту нашої освіти Жебіцкі подав інтервєрам варшавських газет деякі цифри про освіту в Польщі, які кидають ярке світло на відносини у польському шкільництві. Отже в Польщі недостає 25.000 шкільних саль по містах а 64.000 по селах, разом отже 89 тисяч. За час свого істнування збудувала Польща завсім 1000 шкільних кімнат. Щоби побудувати 89 тисяч на це треба чотири мільярди золотих. На загал є в Польщі 27.866 публичних народніх шкіл державних і приватних. В них є 68.083 учителів і 3,237.663 дітей. Тепер тільки 600.000 дітей не користає зі шкільної науки (?). Цифри гарні та дуже пророчості. На школи та шкільні будинки, як бачимо, грошей нема. За те є вони на кольонізацію „кресів", військове осадництво, на цілі корпуса поліції та на армію. Такі то відносини у новозбудованій демократичній польській республиці.

— **Хто утримує Польщу?** На це питання дадуть найкращу відповідь цифри про стягнені податки. Отже в 1924 р. сойм уповажнив уряд до стягнення з населення і з монополів податку на суму 1,072,083.000 золотих, з чого власники мали заплатити 518,788.000 зол., а з того поміщики і капіталісти виплатили заледви 373,002.000 зол., а селяне і робітники заплатили аж 824,397.000 зол. У вищенаведеній сумі находиться майтковий податок, який був одноразовим. З того податку мало вплинути в 1924 р. 527 мільонів а вплинуло лише 199 мільонів, з чого львівну частину заплатили селяне, дрібні ремісники і малі торговці. Великі власники і капіталісти не заплатили також доходового податку. Нижчого податку тої категорії було 77 мільонів, а стягнено всього разом 40 мільонів. З грунтового податку уряд мав стягнути суму 55 мільонів, а стягнув заледви 48 мільонів. Очевидно, що і тут, як і всюди заплатили все селяне, а не сплатили нічого або дуже мало великі земельні власники.

— **Безробіття у подольській окрузі.** Криза у подольському промислі приймає чимраз більше катастрофальний характер. Слідом за великими фабриками також і менші фабричні підприємства зредукували працю до трьох днів на тиждень. Число безробітних у подольському окрузі нагло зростає і виносить тепер згідно обрахунками державного уряду посередництва понад 35 тисяч осіб. З того числа заледви 18 тисяч одержує одноразову допомогу. Це теж наслідки фінансової господарки п. Грабского.

— **Бойкот заграничних товарів в Америці.** Американська федерація преси викликує Америку до купування виключно американських товарів та до безоглядного бойкоту усіх закордонних виробів.

— **Наслідки фінансової спрути.** Один з найбільших варшавських банків „Банк для Промислу і Торгівлі", між власниками якого фігурують такі фінансісти як пос. Корфанти, віцемаршалок сойму Осецкі і посол Здзеховські помінявся дня 5. ц. м. цілковито всякі видатки. Перед будинком того Банку розігравались воєнна стовпні сцени. Інтересованих і пошкодованих, що голосились по вложені туди гроші, відправляли з нічим. Уряд назначив до Банку свого комісаря. Перед будинком чути було плачі та погрози на адресу банкової господарки та її управителів. Банк здержав між иншим виплати для родин робітників-емігрантів із Франції, що слали свої гроші через нього. Кажуть, що сам уряд заангажований у цьому банку на суму пів мільона золотих. Видно, добра була банкова господарка панна Корфантих і комп., коли жертвою її впав навіть важко зароблений гріш емігрантів.

— **Небезпечний дневник поета.** При впорядкуванні архіва великого російського поета В. Брюсова, що недавно помер, мали найти його дневник, ведений ним від наймолодших літ до дня смерти. Радянська влада найшла в них записках дуже неприємну для неї характеристики відносин та людей, як нпр. Каменєва та його жінки, завдяки яким Брюсов увійшов до комуністичної партії. У звязку з цими ревеляціями мали закрити „Інститут ім. Брюсова".

— **Віднайдена домовина.** Цими днями Льондон мав незвичайну сенсацію. Один міщанин у графстві Кент повідомив поліцію, що найшов на горіщі в домі, який саме купив, домовину з надписом „тут лежить Чарльз Роберт Дарвін, що помер 19 квітня 1882 р. у 73 р. життя". Усім відомо, що тлінні останки славного природника лежать у льондонському Вестмінстерському соборі. З Льондону зїхали на село для розслідження домовини офіціяльні археольоги, поліційні урядовці та инкар. Домовина була порожна, але одночасно стверджено, що вона є саме тою, яку Дарвін замовив собі сам ще за життя. У ній його похоронено, але по 36 годинах перенесено його з неї до англійського Пантеону. Як щезла ця перша домовина і яким робом попала на англійську провінцію, до звичайної хати, пролежавши там майже пів століття? — над цим саме ломлять собі всі голову.

— **Савінков живий?** Польська преса інформує, що до Варшави наспіли сенсаційні відомости про Савінкова. Згідно з тими поголосками Савінков зовсім не потопив самогубства а заховався у одній місцевости на Кавказі, де приготовляє якийсь плян противольської акції. Його ідентичність мали стверднти, не зважаючи на штучно змінену поверховність завдяки характеристичним рухам Савінкова. У звязку з Савінковим стоїть піломий його агент з часів противольшевицької збройної кампанії Фомічев і пані Дікляс-Дієгельова. Фомічев має буцімто в імени Савінкова вийти у ближчий контакт із польськими комуністами для спільної противольської роботи. Цю сенсаційну вістку подаємо за польською пресою з газетярського обовязку з тим застереженням, що вона видається нам малоімовірною.

— **Фортепяновий вечір піяністки в. Бонецько,** який інавгурує сьогорічний свій концертовий сезон музичного тов-а Лисежа, заповідається вельми інтересно. Перш усього замітна нова, велика і добірна програма, в якій звертають увагу такі концертові Schlager-и, як незрівнана „Sonata appassionata" Beethovena, відтак велична „Wanderer-Phantasie" Schubert-a а вкінці Ліста Tarantella, яку піяністка по словам чужої фахової критики виконує блискуче і з полетом. Треба надіятися, що любителі справді доброї і гарної музики матимуть гарний вечір. 403 1—1

Податкові пільги для пошкодованих хліборобів.

Комунікат Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові.

Міністерство скарбу розпорядилося, щоби дати деякі пільги в плаченню податків тим господарям, які потерпіли в наслідок сьогорічних повеней. Пільги ці відносяться до податків: ґрунтового, маєткового і доходового. Полягають вони в тім, що заплата належности за податковий 1925 рік та всіх залеглостей за минулі роки перасувається до дня 30 вересня 1926 р.

Пільги будуть признані тим господарям, яким повені знищили врожай (збіжа, картофля і т. п.) на половину чи більше ужиточних ґрунтів, що належать до даного господарства.

З проханнями про признання згаданої пільги належить звертатися до місцевого скарбового уряду. Кожний господар має внести окреме прохання. Але господарі, що посідають землі не більше 43 гектарів (75 моргів — 39 і пів десятини) можуть вносити до скарбового уряду збірні прохання. Так само відносно таких господарів можуть робити внесення громадські уряди.

Прохання (окремі чи збірні) та внесення громадських урядів повинні бути внесені до 30 вересня 1925 року. Хто зголосить прохання по упливі цього речення, тому пільги не будуть признані. Про признання пільги рішає начальник скарбового уряду зі старостою. Деякі пільги можуть бути признані і тим господарям, котрим нещастя знищило плоди, на меншім, ніж половина ужиткового ґрунту. Ці пільги можуть бути признані лише відносно поземового та маєткового податку. На ґрунтовий податок вони не поширюються. З проханнями треба звертатися також в означений речинець, себто до 30 вересня 1925 до скарбового уряду, який тут сам не рішає, а передає прохання зі своїм внеском до скарбової палати.

Зі спорту.

VI. Запорізькі ігрища

відбудуться у Львові на площі „Сокола" Батька" в днях II-ого, 12-ого і 13-ого вересня 1925 р.

Програма:

11-ого вересня, год. 2. пополудні:

1) Святочне відкриття ігриш, 2) Біг на 100 м. (передбіг), 3. Мет кулею 4. Біг на 400 м., 5) Скок у довжину з розбігом, 6) Біг на 3000 м.

12-ого вересня 9-та год. рано.

1. Біг на 200 м. (передбіг), 2) Гінці на 1600 м. (4×400), 3. Скок у височінь з розбігом, 4. Біг на 800 м.

год. 2-га попол.

1) Біг на 100 м. (півфінал), 2) Мет диском. 3) Біг на 200 м. (фінал), 4) Трискок, 5) Біг на 5000 м.

13-го вересня 9-та год. рано.

1) Біг на 110 м. (плітки) передбіг, 2) Біг на 1500 м., 3) Мет ратицем.

11-та год. рано на Свіжості змагання в плаванню:

1) на 50 м., 2) на 100 м., 3) на 500 м.

год. 2-га попол.

1) Біг на 100 м. (фінал), 2) Скок о жердці, 3) Біг на 110 м. з плітками (фінал), 4) Вінці на 400 м. (4 х 100).

год. 4-та попод. Мячеві змагання:

Год. 6. вечір роздача нагород і закриття ігриш.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітковичівни:
Коломия: Сала „Нар. Дому".
7.IX. „Монаха" (прощальна вистава).
131 6—?

Український мішаний хор Д. Котка:
8. IX. „ второк — Чортків. 115 5—?
9. IX. „ середа — Чортків.
10. IX. „ четвер — Заліщики.
11. IX. „ пятниця — Заліщики.

Дрібні оголошення.

ЗИМА збижається, замовляйте опал у Калитяк. вул. Потоцкого 47 або Кохановского 4. 369 п) 1—2

ФРАНЦУЗЬКОЇ ТА АНҐЛІЙСЬКОЇ МОВИ і літер. дає пополудні або збірно. Адм. „Діла" „Професор". 334 2—3

ПРИЙМУ на помешкання панночки або хлопців, вулиця Садівницька 21. Панчакова. 393 2—2

МАТУРИСТКА держ. учит. семінарії приймє лекцію на цілий рік. Ближші інформації подасть: о. В. Липинин, Львів, вул. Вронівська 5. 406 1—3

ПАННОЧКИ з вищих шкіл найдуть приміщення з цілим удержанням. Сонячна комната, комфорт, фортепян. Умова з родичами або опікунами. Відомість у Вп. Директора „Народної Гостинниці". 405 1-2

ІНСТРУКТОРА до двох учениць IV. і V. кл. гімн. пошукує від 15. вересня п. р. Условія прошу подати. о. Орест Лотоцький, Болотня п. Янчин. 404 1—2

ENGLISH LESSONS починаються вже 1. вересня п. р. в Місії Методистів, Бернардинська площа 17. 402 1—5

Рік заснування фірми 1837.

Фабрика ковдер і матерацїв
Магазин постелі і білля
І. ДРЕКСЛЄР і СИНИ
Львів, площа Капітульна 2 (напроти Катедри)
поручає:
КОВДРИ, МАТЕРАЦИ, СІННИКИ, НОЦИ, КАПИ НА ЛІЖКА
БІЛЛЯ ПОСТІЛЬНЕ, БІЛЛЯ МУЖЕСЬКЕ, БІЛЛЯ ЖІНОЧЕ, БІЛЛЯ ДІТОЧЕ, БІЛЛЯ КУПЕЛЕВЕ
ПОЛОТНА, ШИФОНИ, ЗЕФІРИ, ДРЕЛІХИ, ВСИПИ
Перебібка ковдер і матерацїв виконується солідно по тягом 24 359 годин. Замовлення з провінції виконується відповідно. 3-4

Рік заснування фірми 1837.

ЛЬВІВСЬКЕ ТОВАРИСТВО
:: АКЦІЙНЕ БРОВАРІВ ::
у Львові
поручає
ПИВО ЕКСПОРТОВЕ ЯСНЕ
„ БАВАРСЬКЕ ТЕМНЕ
„ ПОРТЕР ІМПЕРІЯЛЬ
вул. Клепарівська ч. 18.
Тел. ч. 338, 1542, 3288.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

МАҐАЗИН ФУТЕР
Е. СОЛІК ФЛЬОРІЯНА СОЛІКА — — вдова. — —
307 **ЛЬВІВ, СОБІСКОГО** ч. 4. 4—16
поручає найновіші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — условія догідні.

Футра мужеські Футра жіночі
поручає маґазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, І. пов.
276 5—30

Першу книжечку Матвійчука,
Другу, Трету і Четверту Читанку до народних шкіл Матієва (нове ілюстр. видання), понадто всі прочі видання Куратерії висилає: М. Матвійчук, Львів, Панська 17. Ціни: I. ч. 2·00, II. ч. 2·50, III. ч 2·70, IV. ч. 3·60. При замовленнях просимо о завдатки. 1—1
401 з)

Кава Ґаґ Нешкідлива ✕ правдива ✕✕✕ палена ✕✕✕✕ зерниста кава для загального вжитку

У нинішній добі може вже ціла родина, не виключаючи навіть малих дітей, пити каву скільки захоче. У кождого першорядного кольоніяльного купця можна знову набувати каву без кофеїни **„Каву Ґаґ"** звізну з передвоєнної якости по доступних цінах.

Кава ця не має шкідливої кофеїни, одинокої складової части кави, яка викликує безсонність, удари крови і биття серця. Завдяки виділенню кофеїни і звязаного з ним поступом очищення кави осягнено добірний смак і сильний чистий аромат.

„Кава Ґаґ" є не лиш пожиточною, таксамо, як кождий инший рід кави, але крім цього може занять місце як благородний напиток на найбагатшім столі.

По прибім місячним ужитку „Кави Ґаґ" і обсервуючи на протязі цього часу свій стан здоровля, кождий пізнає приємні цієї кави. Особистий досвід буде промовляти далеко краще від наших слів.

Пийте її все, а будете її пити довго, бо хто дбає за здоровля, цей продовжує собі життя.

Пішліть ще сьогодні до свойого купця, домагаючись тільки зернистої **„Кави Ґаґ"** без кофеїни.

Жадайте всюди без кофеїни зернистої **„Кави Ґаґ"** не лиш в звичайних склепах, але також в цукорнях, ресторанах, готелях і т. п.

Достаточні проспекти на бажання.

Увага: В торговлі знаходиться **„Кава Ґаґ"** лиш в оригінальним опакуванню з ратунковим поясом.

- - ВСЮДИ МОЖНА НАБУТИ - - 174 5—5

Ширіть наш часопис!

ГЛИНЯНСЬКІ КИЛИМИ, КАПЕЛЮХИ
мужеські і жіночі найліпшої якости поручає за готівку і в ратах
ДІМ КИЛИМІВ І КАПЕЛЮХІВ
Львів, площа св. Духа
408 біля костела ОО. Єзуїтів. 1—5
Старі капелюхи перероблюється на новійші фасони.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Вида Видавнича Спілка „Діло", З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 200 (10.583). Львів, середа 9. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. тов. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

За скликання сойму.

В соймових колах зазначилися дві різкі течії: за скликанням сойму і проти скликання. З предложенням негайно скликати сойм виступила польська селянська партія „Визволення". Наглий спадок „угрунтованої" польської валюти, покриття кредитів, заповідь безжалісної податкової шруби і повне обезвартіснення селянських продуктів в наслідок нездарної й ворожої селу економічної політики уряду, — ось причини, що спонукали „Визволення" домагатися скликання сойму, покликаного до шукання зарадчих способів і засобів для порятунку мільонів селянських екзистенцій.

Маршалок Ратай викрутився сіном від цього домагання, заявляючи, що цю вимогу він може сповнити тільки тоді, коли її піддержить третина сойму. Супроти того „Визволення" звернулося зі своїм предложенням також до инших соймових клюбів, очевидно — тільки польських, щоби „патріотичні" авгури не закинули „Визволенню" відосередніх тенденцій.

„Всі „народові" польські партії з пепеесівцями на чолі поставилися негативно до предложення „Визволення". Мовляв, пропоненти не вказують конкретних зарадчих способів, не дають реальних вказівок до виходу з безвихідного положення.

Ясно, що не в тому діло, бож сойм шукає виходу з безвихідного положення вже цілими літами, шукає його даремне, радить, виносить постанови, ухвалює закони, а положення не тільки не кращає, але погіршується з кожним місяцем. А погіршується воно тому, що вічно ятряться, набирають і пукають дві рани: квестія національна й економічно-соціяльна. Якраз на ці дві передові квестії звертає увагу прем'єр Вл. Грабскі у своїм інтервю з представником краківської „Нової Реформи", виступаючи проти скликання сойму.

До того ж в останніх часах польський режім знову здобув собі розголос у світі. Наглі, доразові суди, приноровлювані в політичних справах, розстріл Ботвіна, Гібнера, Киевского і Рутковского, розстріл виконаний на поранених засуджених, — все те викликало бурю негодувань і протестів серед европейського громадянства. Дійшло до того, що Париж, столиця союзної держави, загримів окликами різких протестів. Як доносить польська преса, проти останніх юстифікаційних актів протестували не лише комуністи, не лише сотня французьких інтелектуалістів, але й два епископи. Свій протест надіслала теж з далекої Ірляндії вдова по посаднику міста Корку. Ці однозгідні голоси примусили французького амбасадора інтервеніювати в президента польської республики, відомого з надзвичайно частого приноровлювання права ласки.

Скликати сойм в такій хвилі — значить дати змогу всім „вархолам" і „антидержавникам" до рівкої критики істнуючого режіму. А цього якраз хочуть вимінути всі „патріотичні" польські партії головно у моменті, коли радить Ліга Націй.

Український соймовий клюб на своїму засіданні в дні 1. вересня п. р. заявився за скликанням сойму і під датою 3. цм. вислав відповідне письмо до маршалка сойму Ратая. Подаємо в цілости зміст того письма, зазначуючи, що в ньому видвигнено дві головні справи, які під теперішню хвилю своєю актуальністю переростають всі инші, себ-то справу фіскальних заряджень мін. скарбу Вл. Грабского та справу шкільних розпорядків мін. осьвіти Ст. Грабского.

З першого погляду дивним може видатися домагання Українського соймового клюбу в справі скликання сойму, бож якраз сойм є тією установою, що постійно кує нові закони на обезсилення українського народу та дає свою апробату на антиукраїнські розпорядки уряду. Одначе коли матимемо на увазі теперішнє положення, диктаторський розмах бюрократії, неконтрольованої хоч би інтерпеляціями опозиційних послів та можливість викликати відгомін в світі, то без сумніву мусимо позитивно і прихильно оцінювати крок Українського соймового клюбу. Справді, скликання сойму в теперішньому моменті є більше потрібне і конечне, як колинебудь иншим разом. І це якраз спонукало Президію Українського соймового клюбу піддержати в принципі пропозицію „Визволення".

* * *

Письмо Президії Українського соймового клюбу до марш. Ратая.

Пане маршалку!

Український соймовий клюб на засіданні, відбутому 1. цм. постановив звернутися до Вас з домаганням негайного скликання сойму.

З досвіду відомо, що літні ферії сойму степенують диктаторські замашки поодиноких членів уряду, призвичаєних не вести парляментарної відповідальности з огляду на свої дотеперішні повноваження. Правління й абсолютистичні нахили п. президента міністрів є загально відомі. Виступають вони жвавійше в часі теперішнього господарського замішання, доцільно вводженого на українських землях міністром осьвіти п. Станиславом Грабским в дійниці позашкільного й середнього шкільництва. Сойм, хоч не виявляє спільности до контролі парляментарної діяльности міністрів, все таки є покликаний дати висліз своїм поглядам на експерименти теперішнього уряду.

Розповсюдження уряду, а саме указів Дирекції й Надзірної Ради Банку Польського, яка зменшує кредити до половини, а головно заряджень п. міністра скарбу, яким переводиться мобілізацію скарбових урядовців для стягання біжучих і заległих податків, головно з дробної й середньої земельної власности, важко завагітіли над горожанами взагалі, а над українським населенням зокрема.

Коди перші заряджения безпосередньо майже не торкаються українського населення, то уряд та центральні банкові установи польської республики з гідною кращої справи послідовністю не дають кредитів українським кредитовим інституціям й кооперативам, а тим менше поодиноким горожанам української народности, то друге заряджения в теперішній хвилі просто підважує істнування широких мас українського народу.

На українській національній території в Польщі находиться понад пять мільонів хліборобського населення, що посідає дідичні власні ґрунти, які обіймають 600 тис. господарств від 0 до 2 гект. землі (3 мільйони населення) і 420 тис. господарств від 2 до 5 гект. (понад 2 мільйони населення). На українській національній території в минулому році лютував загальний голод а сьогорічні врожаї є дуже невідомірні. Є ціді простори, знищені повінню і посухою. Людність, залишена польським урядом без помочи, по геройськи видержала найгрішнішу добу голоду завдяки самодопомозі всеукраїнського громадянства, одначе виснажена нуждою і голодом, давлена податками і подвигами затягненими на ликварські відсотки, не є спроможна в теперішньому часі платити заległих і біжучих податків. Крім економічної, торговельна й митова політика уряду останнім зарядженням п. міністра скарбу вновь й періодично хоче стягнути на українське населення голодову катастрофу. З причини економічної війни, яку польський уряд веде з Німеччиною, ціни збіжа піднялися значно коштів продукції. Спрямення зарядження п. міністра скарбу рівналося би господарському знищенню українського селянського населення, примушуючи його продавати збіжа по горендально низькій ціні, а тимсамим наражуючи на нову добу голоду і нужди.

Український Соймовий Клюб, слушно підчеркуючи в тому зарядженні п. міністра скарбу замаскованну тенденцію винищення у відношенні до українського населення, домагається скликання сойму, щоби піддати гострій критиці останні фіскальні кроки п. Владислава Грабского і домагатися рестринкції правительственних видатків шляхом зменшення чисельности війська і державної поліції.

Другою справою, яка до глибини потрясла українське громадянство є супереч з волею населення вирішення властей про висліди шкільного плебісциту і останній розпорядок п. міністра осьвіти, що ліквідує середні школи з українською викладовою мовою, як взагалі відношення п. міністра Станислава Грабского до українського шкільництва.

Наслідком божевільної ненависти п. міністр осьвіти до всього, що українське, є нирення замішання, а у відповідь на те заповідь з боку українського громадянства бойкотувати так. двоязичні, себто в дійсности виключно польські школи. Як свідчать голоси польської преси, з того зарядження не є вдоволені теж родичі дітей тих чотирьох середніх польських шкіл, які мають бути утраквізовані. Отже замість „годження і лучення", п. міністер осьвіти чинно саприяює ширенню закопоту і степенує національну непевність.

Український Соймовий Клюб звертає теж увагу, що розпорядок п. міністра Станислава Грабского противиться:

1) ідеольогічним тенденціям трактату про охорону національних меншостей, підписаним представниками Польщі в Парижі 28. червня 1919 р.;

2) законові, ухваленому законодатним соймом з дня 26. вересня 1922 р., який мав бути введений в життя до двох літ (до 26. вересня 1924), а який вирішення мови навчання у школах всенародніх і середніх переносить на воєвідські самоврядування, головно у воєвідствах львівськім, станиславівськім і тернопільськім, а навіть

3) противиться законові з 31. липня 1924, насильно накиненому українському населенню польською більшістю сойму.

Супроти такого стану річей, Український Соймовий Клюб є примушений потягнути до парляментарної відповідальности п. міністра Станислава Грабского, який тепер здобуті у важкій боротьбі права українського народу на полі всенароднього й середнього шкільництва.

Вкінці супроти того, що вже давно минув речинець заснування українського університету, якого основання забезпечене законом з 26 вересня 1922, а польський уряд і сойм ще нічого в тім напрямку не зробив, Український Соймовий Клюб заповідає вже на першому засіданні сойму внесення законопроекту про український університет з метою здійснити закон з 26. вересня 1922 р.

З вище поданих причин негайне скликання сойму є хіба достаточно умотивоване.

Український Соймовий Клюб не тратить надії, що Ви, Пане Маршадку, стоючи на сторожі парляментаризму і не бажаючи допустити до спокапіння гірших насіліств, спричинених необчисленими заряженнями відповідальних керманичів польської державної політики, признаєте наші мотиви вистарчаючими для негайного скликання сойму.

Варшава 3 вересня 1925 р.

З поважанням
Сергій Хруцький,
голова Українського Клюбу

Кримська республика.

З кого вона складається і хто нею править.

Населення кримського півострова перед революцією уявляло також національну мозаїку, як і тепер, з тою різницею, що в чисельности поодиноких національностей зайшли дуже великі зміни, в порівнанню з дореволюційним часом. До революції Українці з Росіянами творили на Криму більшість населення, при чому Українцям належалась релятивна більшість. В наслідок війни, революції, голоду, пошестних хороб і т. п. кількість населення на Криму зменшилась взагалі, а це зменшення найбільше позначилося на Українцях, бо тепер релятивну більшість мають тубольці Криму, Татари. Але кількість їх до загалу кримського населення всеж дуже мізерна, бо творить

Red. czas. „Dilo" Pr. 641/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 194 (10.577) z dnia 2. września 1925 r. w artykułach pod tytułem „Proty polonizacji ukraińskoho szkilnyctwa" w ustępach między słowami: a) pro tak zwanu nirakwizacja... a: Zamist' westy nauku, b) do spolonizowanoi szkoły... a: Jak szczo ukraińske, c) organizowanyj sprotyw... a: Ukraińci musiat' braty zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, uznał dokonaną w dniu 1. września 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 3 września 1925 r.
Niewiadomski.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 641/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 196 (10.578) z dnia 3. września 1925 pod tytułem: „Syła i prawo" między słowami: oczewydno kerowanyc, b) oswity w Polszczi... a: pokłykuje'sia na zakon, c) w ustępie od słów: ale samowilnoju i protyzakonnoju aż do końca tego artykułu zawiera znamiona występku z § 300 uk, i z art. V. ustawy z 17.XII. 1862 Dzpp. Nr. 8. ex 1863 uznał dokonaną w dniu 2. września 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 4. września 1925.
Niewiadomski

всього 23 проц. Решта населення складається з Українців, Росіян, Німців, Жидів, Греків, Болгар, Чехів і ріжних инших національностей.

Крим, як відомо, творить окрему автономну республику, але не в складі України. до якої він належить етнографічно, економічно і навіть етнічно (українське населення в Криму і тепер займає поважне місце), а в складі Російської Федеративної Радянської Республіки. Подібно як инші інородні республики, в складі російської соціялістичної федерації (або молдавська республика в складі України), Крим націоналізується, себто татаризується. Нічого, очевидно не можна мати проти того, що горстка оставших в Криму Татар починає жити тепер своїм національним, культурним життям, що татарська мова має повні права горожанства і може бути уживана не тільки в мечеті і школі, в татарських вулах, а також в урядах тих місцевостей, де татарська мова запроваджується побіч російської в краєвих урядах Кримської Республики, нею промовляють на зїздах рад, нею видають закони і розпорядки, хоч 77 проц. населення краю нічого спільного з цею мовою не мали, не мають і не будуть мати. Натомісць ніде української мови не видно, хоч українське населення Криму дорівнює татарському.

Розуміється, що ціла ота татаризація не є страшна, вона зведеться до належної собі области внутрішнього культурного життя одної лише татарської частини населення Криму. Зататаризувати Крим, в якому Татари не становлять і четвертини населення, не можна. Але під плащиком тої татаризації відбувається далі денаціоналізація кримського населення на користь російської культури, в першій мірі це відноситься до українського населення. Фактично в Кримській Республиці панує далі російська мова, хоч Росіян тут, з виїмком певної кількости матросів і робітників в портових місцевостях, особливо в Севастополі і урядовців по містах, майже нема. Міжтим зникаюча група Росіян власне править Кримською Республикою і накладає своє культурне пятно на цілий край.

Для заманіфестування нібито татарського характеру Кримської Республики, на чолі ЦВК Криму поставлено Татарина Велі Ібраїмова, на чолі Раднаркому — другого Татарина — Дерен-Аїерлі, в урядах республиканських також мабуть є трохи Татар, а поза тим цілий апарат Кримської Республики обсаджений Росіянами та й Жидами. Зрештою в радянській системі державної організації роля державних органів (ЦВК. і РНК. і т. п.) є підрядна. Головне значіння має Комуністична Партія, вона усім править і всім розказує. З кого ж складається ця партія в Криму? По відомостям на 1. трав. с. р. в кримській областній організації РКП. було 5700 членів, з того Росіян 67,7 проц., Жидів 9,8 проц., Українців 6,2 проц. і Татар (державна нація!) 5,9 проц.! Отже, хоч на чолі Кримської Республики стоять Татари, але правлять нею Росіяне. Найбільші дві місцеві національности — Татари і Українці — старі тубольці краю і дуже давні імігранти, що набули вже право тубольців, — не грають в управі краєм ніякої, або майже ніякої ролі.

І це буде так довго, як довго Крим буде належати до Росії а не до України, з якою він органічно зявязаний. Тільки з придученням Криму до України, українська мова моглаб зайняти своє місце в державному і культурному житті Криму, а Українці в управі краю. Тоді Росіяне війшлиб до належної їм ролі — розсипаної національної меншости, яка в місцях більшого скуплення може мати свою рідну школу, але яка не може мати претенсій на командування і панування над цілим населенням краю. Х.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі инхолїття!!

Поліція розганяє посольські віча!

Справоздавче посольське віче в шкільній справі у Львові д. 6. ц. м.

Останньої неділі голова Українського посольського Клюбу Сергій Хрущький і посол Борис Козубський, ентузіястично привитані тисячною масою вічевиків, що битком заповнили салю й галерію великої салі Музичного Інституту у Львові, референтували нинішній стан шкільної справи. Проводив віччю п. Іван Ліщинський в імени Народньої Організації.

Посол С. Хрущький, подякувавши за сердечне прийняття з боку зібраних та передавши привіт від Української Парламентарної Репрезентації, подав спершу загальну характеристику походу проти українського шкільництва. Спершу протиукраїнська акція велась більше або менше самовільно провінціональними властями, що найбільш за тайними вказівками згори, й мала характер масових шикан. Нині вона йде вже під фірмою закону з явного наказу найвисшої влади.

Перейшовши до т. зв. язикового шкільного закону з липня м. р., референт вказав на дві категорії, упривілейованих і безправних громадян, які вводить сам закон всупереч постановам конституції. Та коли у вступі до закону згадувалось бодай про „духа взаїмної пошани", то виконуючі розпорядки цілком перекреслили закон. І коли ці розпорядки дають змогу низшим органам влади до всіляких безконечних зловживань, то сам автор того закону й виконавчих розпорядків, нинішній міністр Ст. Грабскі, заінтерпельований у справі незаконної поведінки шк. інспекторів, не противиться тій поведінці, а навпаки, потурає їй. Щоби шиканувати українське населення й нищити українські деклярації, існують ріжні клавзулі, тягають батьків до гром. уряду і на десятки верст до шк. пов. інспектора. До чогож довела фабрикація польських деклярацій, вкінці факт, що вже появились „чертаї душі" — викази дітей, яких зовсім нема на світі!

Дальше торкнувсь посол впливу влади на вислід плебісциту і перейшов до справи середнього шкільництва. Там теж міністр Грабскі заводить „утраквізацію". Вже давно білоруський посол Тарашкевич передбачував зі соймової трибуни, що утраквізація вийде на ділі такою, що по українськи вчитимуть у школах хіба співу, гімнастики, рисунків і танцю! Тоді вважалось це клинами, але ці клини стали дійсністю. З такими самими клинами міністр освіти відноситься до питання високої школи. Вже рік минув від остаточного терміну, в якому має бути оснований згідно зі законом з 26. вересня 1922 р. — український університет на українській етнографічній території. Вже по упливі речинця появилась у буджеті сума 260.000 зол. на організацію „Руского інституту" в Кракові. На інтерпеляцію посла у мін. Грабского, як міністр погодить свою оригінальну ідею у-

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

500.000 зол.

виплатили ми в попередній

класовій льотерії

з приводу ріжних виграних.

Тепер продасте лоси 1. класи нової льотерії. Головна виграна 400.000 зол. Разом 32.500 виграних в сумі 10.000.000 зол.

1/1 лос 40 зл., 1/2 20 зл., 1/4 10 зл.

по одерж. замов. вісил. лос і чеки почтові.

Банковий Дім „ШІЦ і ХАВС"

Львів, ул. Марійська 7 I—4

Проф. ВЯЧЕСЛАВ ЗАЇКИН.

З сучасної української богословської літератури.

(Праці Богословського Наукового Товариства. Том І. Св. Священ. Иосафат Кунцевич. Матеріяли і розвідки з нагоди ювилею зібрав о. Д-р Иосиф Сліпий. Львів, 1925. Стор. 261, 8°.)

(Продовження.)

Нема чого й казати, що це була величезна прогалина в католицькій і особливо в українсько-католицькій теольогії та церковній історії.

Тимчасом в інспірованій царським урядом російській історіографії й богословії на постать епископа Иосафата Кунцевича звернено значно більш уваги; і в змалюванні російських письменників є уніятський епископ Кунцевич людиною з дуже низькою та мілкою освітою, людиною, зовсім далекою від правдивого християнського духу, знаряддям польсько єзуїтської інтриги, нарешті, національним перевертнем, який силоміць, брутально намагався не тільки скатоличити, але спольщити православних Русинів.

Що правда, кращі представники офіційної російської історіографії визнавали певну ідейність у світогляді та праці еп. Иосафата; напр. М. Коялович казав, що в еп. И. Кунцевича все-ж таки „без сомнения, была особого рода гармония убеждений и действий, которая и ему самому казалась хорошею, и пленила собою массу единоверных ему людей". Але і в цих істориків характеристика Мученика Церковної Унії, так само як і все, що вони записали про Унію, було наскізь просякнуте незахованою тенденцією та ворожнечою проти Унії *).

Очевидна річ, що яскраво-негативна оцінка діяльности й особи еп. Иосафата в російській офіційній історіографії у великій мірі була наслідком загальних інспірацій російського уряду проти Унії.

Згідно з цими інспіраціями, Унію в російських писаннях представлювали, як штучний новотвір, вигаданий Поляками для денаціоналізації руського населення, силоміць накинутий Русинам польською владою. А діячів Церковного Обєднання характеризували як знаряддя польського уряду до полонення руських людей, та як національних зрадників, що пішли на Унію ніби-то виключно задля особистих матеріяльних інтересів.

Але новійша історіографія яскраво виявляє, що „Унія" на Україні для кінця XVI віку „новотвором" не була: безпосередні звязки України з Римським Престолом (при захованні своєрідного церковного обряду) почалися вже з найдавнійших часів; провідниками такої „Унії" на Україні в тій чи инщій мірі були уже св. Кирил і Методій, св. кн. Ольга, кн. Ярополк, св. кн. Володимир Великий *); по трагічній події 1054 р., яка розколола Христіянську Церкву на дві частині, Україна ще досить довго фактично підтримувала старі звязки з Західньою Церквою та з Римом; а навіть і офіційно декілька разів по 1054 р. Українська Церква відновляла свій звязок з римським центром (у 2-ій пол. XI віку, в XIII ст., в XV ст.). У всякому разі, при сучасному стані церковно-історичних дослідів, не можна ігнорувати того факту, що актом 1596 р. не тільки не творилося нічого цілком нового й неприроднього для України, а навпаки малося на увазі відновити давнійшу єдність Церкви Української з Церквою Західньою.

Разом із тим, цілком яскраво виявлено, що ініціятива Церковної Унії 1596 року походила не з польських, а з українських кол. Доведено також, що Ідея Церковної Унії зовсім не зустрічала ворожого відношення серед освічених Українців у 1590-их рр.; ті діячі, що виступили проти акту 1596 р. (з кн. Острожським на чолі), бодай на початку, були поотиниками не Церковного Обєднання (й тим більше, не ідеї Церковної Унії), а тільки тієї церковної політики, яку переводили в 1590-их рр. українські єрархи. Таксамо і пізнійше найважнійші діячі Української Православної Церкви, напр. митрополит Петро Могила, були ідейними прихильниками Унії. І по суті, між церковно-політичними ідеями та плянами митр. П. Могили й митр. І. Рутського було дуже небагато ріжниці.

З другого боку, історичною наукою виявлено, що національний та суспільний руки на Україні в к. XVI. та 1-ій пол. XVII. в. не були ідентичними з рухами релігійними. Перші козацькі повстання були спрямовані насамперед проти православних панів (у тім числі й кн. Острожського!). За те найбільшу ролю в обороні православія козацтво відогравало за часів найлояльнійшого супроти Польщі — гетьмана Сагайдачного. Зі станів українського населення найпевнійшим у боротьбі з Унією було міщанство; але підчас козацьких повстань воно займало дуже довго або невтральне або навіть і вороже козацтву становище.

І навіть підчас Хмельниччини деякі з провідників православних у церковній політиці, як напр. Адам Кисіль, що дуже багато зробив для православія, були не в козацькому, а в польському таборі, ітд.

Словом, майже всі твердження антиуніятської російської історіографії спростовані новійшою об'єктивною історичною наукою.

А по загальній зміні історичних поглядів на Церковну Унію необхідна також ревізія поглядів і оцінки Діячів Церковної Унії й зособна у високій мірі потрібні нові й старанні досліди та оцінка життя й діяльности одного з найвизначнійших борців за Унію еп. Йосафата.

Отже, приступаючи до таких дослідів, Богосл. Наук. Т-во виконує дуже важливу й корисну працю.

(Докінчення буде.)

*) Див., напр., у того ж М. Кояловича „Литовская церковная унія". Петербург; 1861; II, с. 123; та инш. В ирраціональній тенденційність творів Мих. Кояловича та всієї російської офіційно-православної групи істориків Унії підкреслює, між инш., об'єктивний український історіограф проф. Дмитро Дорошенко (Див.: „Огляд української історіографії". Нова га, 1923; с. 159—160).

*) Цей момент докладно розглянутий мною в приготованій до друку моїй розвідці про початок християнства на Україні.

*) Що правда, і тепер часами можна стріти в деяких письменників твердження в дусі російської офіційної анти-уніятської історіографії (див. напр. статті Хоми-шака та В. П-зича в ч. 10. варшавського „Духовної Весіди", органу російського православного митрополита в Польщі.) Але це вже не є голоси дослідників історії, а просто відгук перестарілої й відкинутої наукою російської тенденційної літератури.

тракізму в низших і середніх школах з виразною постановою законодатної палати про однородний національний український університет, мін. Грабські заявив цинічно, що як довго він є при владі, так довго українського університету не буде, а тим більше не буде його у Львові!

Цілий язиковий шкільний закон обраховання на лепачу вдачу українського народу, на його інерцію, пасивність, на заляканість і хронічну. Шкільний закон вводить елемент боротьби: хто переможе, польська влада чи український нарід. Польський уряд виповів війну за школу й війну може виграти тільки та сторона, в рядах якої нема легкодухів. Польська дипльоматія реклямує за кордоном закони п. Грабского як вислів нац. толеранції. На ділі вони сіють ненависть. Польський уряд мусить стрінутися з такою поставою українського громадянства, яку заслуговують видані цим урядом закони. Посли приїхали до Львова на те, щоби вичути настрій тутешніх мас і дізнатись їх бажання щодо способів протиакції.

Посол Борис Козубський у короткій і палкій промові вказав на долю Поляків під пруською і російською займанщиною і на методи тих самих диких експериментів, які перейняла відроджена польська держава від кол. своїх гнобителів у відношенні до нинішніх її підчинених народів. Колись пруська Września наробила шуму на весь світ; нині у кожному українському селі є такі „Вжесні". Ідея спольонізування українських земель зазнала вже комаромітації при виборах, але воно не відстрашує владу, яка дійшла вже до того, що вілбирає навіть національне імя нашому народові. Само українське громадянство теж саме винуватє, що з ним так експериментують. До війни Українці оглядались на Відень, як на суддю в українсько-польських спорах; по війні не стало Відня й вирінули нові „орієнтації". Не було лише орієнтації на власні сили, й немає її видно по нинішній день, коли статистика жертвенности на Рідну Школу каже, що в червні місяці 14 українських громадян складалось на 1 сотик, щоб утримати найважнійшу національну твердиню, власну школу! Треба ділом, а не словом доказати, що український нарід став нацією, якої не знищать анахронічні методи винародовлювання.

Після промов обох послів, які були часто переривані гучними оплесками й окликами, цілий ряд осіб зголошував запити до послів у справах всіляких яскравих зловживань провінціональних поліційних і шкільних властей на шкільному полі. Промовляли пп. Український, проф. В. Білецький (про переношення гімназ. учителів), Тарнавський, п-ні Константина Малицька (про дискваліфікацію 13. учит. сил в семінарії і переслідування фахових чакорд. видавництв), Галібей, Вертипорох, Лісковацький і ін. Перший інцидент трапився при промові п. Цурковського. При згадці про Ірляндію, присутній комісар поліції Вагнер зажадав від голови зборів відібрання голосу промовцеві. Колиж п. А. Добрянський заявив, що може краще булоб, щоби Поляки вивішали всіх Українців, ніж переслідувати їх так, як тепер, — комісар поліції розвязав віче. Проти того посол Хруцький запротестував і звернув увагу комісареві, що він не має права розвязувати посольського віча, а може лише домагатись від голови віча, щоби той приликав промовця до порядку чи відібрав йому голос; що найчисще представник поліції може зажадати припинення дальших запитів вічевиків, але не має права заборонити послам відповісти на поставлені їм конкретні запити. Тому часом вважає своїм обовязком — — — в цій хвилині вдерлося на салю кільканайцять поліцаїв, заздалегідь сконсигнованих за брамою у поблизькій дирекції окружної поліції, і силою почало усувати публику зі салі. Серед величезного обурення, голосних протестів і окликів на адресу висшої влади й поліції, та при співі „Не пора" й „Ми гайдамаки", під напором поліцаїв покинули присутні салю, при чому на вулиці довго ще ганялась поліція, розганяючи гуртки вічевиків.

* * *

Відгомін віча.

Як довідуємось, поліція арештувала пп. Цурковського й А. Добрянського за їх виступи на недільному вічу у Львові.

Голос Перемиської Землі.

Перемишль, 7. вересня.

З технічних причин не вдалося Перемишлеви сказати свойого слова в справі останнього потягнення п. Ст. Грабского у відношенні до українського середнього шкільництва одночасно зі Львовом і Тернополем. За те тим імпозантнійше випало віче, яке скликав з рамени УНДО—д-р В. Загайкевич б. м.

Велику салю „Народнього Дому" битком заповнила публика: делегати з сіл, міщане, робітники, інтелігенти, мущини і жінки.

Д-р В. Загайкевич отвирає віче промовою, глибоко обдуманою, виголошеною з питомим йому темпераментом. Підчас промови д-ра З. на естраді появляється сенатор М. Черкавський. І бесідних вітає його як представника північно-західних земель, з якими Галичане найшлися в однакових умовинах і спільно борються з хмарою, яка суне на наші землі.

На салі буря оплесків.

Сен. Черкавського зібрані вибирають на почесного голову віча.

Одноголосно вибрано і превидію віча: д-р В. Загайкевич — голова; ветеран робітничого руку — І. Жовнір і Дм. Колодій селянин з Бушкович — заступники голови; секретар — П. Фільц.

До голосу приходить делегат ЦК. УНДО — М. Струтинський.

Говорить про пляновість польської політики у відношенню до українського шкільництва, про „кресові" закони і виконні розпорядки, придумувані в кузнях народових організацій, оформлювані п. Ст. Грабским.

Коли бесідник зачинає фактами ілюструвати, як шкільні інспектори фабрикували декларації за польською школою, перебиває йому комісар староства, мовляв — таким чином викликує ворожі настрої до влади.

(Д-р Загайкевич: „Дякую вам, пане комісар, що ви з урядового місця стверджуєте, що факти настільки жахливі, що саме подання їх до публичного відома, може викликати ворожі настрої. Тим більша провина виновників цих фактів").

Референт переводить аналізу виконних розпорядків п. Грабского. Комісар перебиває йому в друге. Тоді бесідник переходить на боротьбу, яку вели Поляки в російській займанщині. Згадує діяльність Пілсудского як конспіративного організатора (під псевдонімом „Віктор"), теперішнього президента Польщі Войцеховского як підпольного культурницького діяча (псевдонім „Едмунд") і кінчає промову картинами польського підпольного шкільництва у Варшаві на переломі 19 і 20 вв.

Перший забірає голос в дискусії сен. М. Черкавський і зображує поведінку п. Грабского в польському соймі. В спокійному, академічному тоні переповідає, як заховувався п. Грабскі підчас його промови в сенатській комісії. Нараз ні з сього ні з того зривається комісар, заявляє що розвязує віче і виходить.

Д-р Загайкевич: Уважаю розвязання зборів за нелегальне. П. комісар не подав мотивів розвязання, не має ніякої притоки до цього. Нам замикається уста. Одна конституція, а у відношенню до громадян дві мірки.

Бесідник цитує статті з „Газети поранної" п. з. „Znlewaga naszych oriąt", в якій сказано:

„Спільне зусилля батьків і громадян Львова не допустить до зтракізування польських гімназій".

На салі появляється комісар поліції. Говорить по польськи. „Не розуміємо, говоріть по українськи" — кричить публика.

Комісар виходить. На салі зривається відрухово спів „Ще не вмерла".

Входить кордон поліції. Публика з гимном „Не пора" на устах покидає салю.

НАЙДІЙША НАГОДА ЗБОГАТИТИСЯ

Льосн І. класи 12. Польської Державної Льотерії Клясової

є до набуття у фірми:

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

ГОЛОВНА ВИГРАНА 400.000 зл.

Виграні по зл. 250.000, 150.000, 100.000, 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, 10.000 і 5.000 Золотих.

Що другий льос виграє!

ТЯГНЕННЯ ВЖЕ 14-го і 15-го ЖОВТНЯ.

Ціни Льосів:	Цілий льос зл. 40.	Пів льосу зол. 20.	Чверть льосу зол. 10.

Замовлення листовні полагоджується відворотною почтою. Низше умішену карту замовлень виповнити і пересилати нам в листі.

Поручаємо замовляти в час, бо в попередній льотереї **могли ми тільки вчасні замовлення виконати.** Зазначуємо, що в тій льотереї попит багато більший, тому, що льоси наші показалися дуже щасливі, бо ми виплатили в попередній льотереї м'ж иншими головні виграні золотих **150.000, 25.000, 5.000 і т. д.**

Я тім місці вирати і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Отсим замовляю до І. кл.: ..... льосів цілих по зол. 40'—
..... „ половин „ „ 20'—
..... „ чвертьок „ „ 10'—

Належитість золотих ..... заплачу по отержанню льосу банкетом ПКО. присланим фірмою або почтовим переказом.

Імя і назвисько: .....

Адреса: .....

329 7—10

13 с. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол. 1—4

По широкому світі.

Льондонська конференція правничів, делегатів Франції, Англії, Бельгії і Німеччини, у справі гарантійного пакту, закінчилась порозумінням. В усіх конфліктах мала би рішати Ліга Н., в чиєї сторони послідувала воєнна зачіпка. Конференція відкинула концепцію, що лише одна інтересована держава має рішати про війну й мир. Внесення німецької делегації, щоби Ліга Н. отримувала до осуду навіть випадки явного нападу — не найшло апробати. Теж саме спірною справою є ще питання, чи треба одноголосного рішення Ліги Н. чи досить більшости голосів щодо того, хто є винуватцем нападу.

В Женеві ждуть повороту учасників льондонської конференції, щоби означити термін зізду міністрів закордонних справ пяти великих держав, зацікавлених в гарантійнім пакті.

Мендонельд, як провідник опозиції в англ. парляменті, дістав запрохання до літньої резиденції короля і виїхав туди.

Степан Радіч виїхав до Женеви. По дорозі стрінеться спершу з Пашічем у Парижі. Це буде перша стріча обох дотеперішніх смертельних ворогів — нині союзників.

Цанков, болгарський премієр-міністр, відповідав у Собранію на інтерпеляцію в справі внутр. політики й переслідувань хліборобського союзу. Цанков заявив, що уряд хопився лише оборони; досіль згинуло 352 урядовців, старшин, журналістів і послів з рук терористів з рядів аграрно-комуніст. фронту. Уряд бореться проти большевизму й має аж надто багато доказів на співпрацю аграріїв з III. Інтернаціоналом. Коли аграрії зірвуть з Москвою, уряд піде на згоду з ними. Після довгої дискусії внесення недовіря перепало й декларацію премієра прийнято більшістю.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за передову статтю, яку сверкнула в цілости крім заголовка „Nie karygodne, lecz wygodne". У статті писалося про переносини Українців учителів середніх шкіл, а далі жертвою прокураторського оділля впали три місця зі статті про Лігу Націй чи краще про українську делегацію з рамени пос. Пе-

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ для шкіл народніх, середніх і фахових, а також великі помічничі книжки у всіх мовах, нові і вживані найкраще купити або замінити в **Книгарні А. БАРДАХА, Львів, Краківська ч. 1.**

335 Порученя з провінції полагоджується відворотною почтою. 3-3

Кождий купуючий одержує від фірми одну гарну книжку безплатно.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Чеколяда „PLUTOS“ завдяки своїй досконалій ЯКОСТИ ПОБИЛА найпопулярнійші вироби заграничні

Plutos

„PLUTOS“ — V. Східні Торги — Ніоск 1024.

411 1—3

Оператор **Д-р ЯКІВ ЗЕЛЬЦЕР** вулиця Фредри 7. повернув і ординує як давніше. 384 3-3

Модні матеріяли жіночі і мужеські. Шовки, адамашки, плюші і вельвети. Сукна на футра, пелерини і убрання студ. Полотна, шифони, хустки коцики і т. п. Найдешевше у ФІРМИ **РОМАН ЗУБИК** Львів, Галицька ч. 10. 412 1—10

трушевича до Женеви. Крім того сконфісковано закінчення новинки п. з. „Народня освіта в Польщі“.

— **Добрий урожай хліба — причиною загострення класових антагонізмів на селі в Радянському Союзі.** Л. Каменєв звертає увагу в „Правді“, що по попереднім приблизнім обчисленням ЦСУ, 61 проц. всіх товарових лишків, т. є. приблизно 600 мільонів пудів хліба, який буде пущений на ринок, знаходиться в руках 14 проц. селян-хліборобів. Більше одної третини всіх селян ніяких лишків хліба не мають і будуть його докуповати. Каменєв натякає, що тут криється соціяльна небезпека. Ці цифри кидають дуже сумне світло на соціяльні відносини в селі, де теоретично дійсно існує маєткова рівність, принаймні більша або менша рівність поділу землі, а на практиці 86 проц. селян є в таким прикрім матеріяльнім положенню, що мусять докуповати хліба на прожиття. Сьогорічний урожай, скріпляючи економічно отих 14 проц. селян, що мають надвишку збіжжя, значну частину решти селянства ставить в цілковиту залежність від заможнійшої групи селянства. Незабезпечені хлібом селяне не можуть поратуватися і заробітками на стороні, бож ціх заробків ніде нема. В цей спосіб в сучасному селі на території радянського союза витворюється фактично більша соціяльна нерівність, ніж вона була в дореволюційні часи, з тою різницею, що коли до революції бідний селянин винозником своєї бідноти уважав пана, то тепер свого сусіда, який трохи більше має, ніж сам потребує. Отже нема нічого дивного в тім, що класова диференціяція сучасного села значно поглибилась і що класові антагонізми тут тепер сильнійші, ніж були раніш. Таке несподіване соціяльне лице має село в соціялістичних селянсько-робітничих республиках, де знищено велику земельну власність, де заведено рівний поділ землі...

— **Пілсудські про фальшування документів у польському военному Архіві.** Ми вже інформували своїх читачів про те, що Пілсудські виголосив був недавно на зїзді легіонерів промову, в якій сказав, що у Польщі а з окрема у Военному Архіві фальшують історичні документи. Заперечував на ту промову та на це обвинувачення ґен. Ст. Галлер, який намагався спростувати твердження Пілсудского аж при допомозі офіціяльного Пата. Пілсудські у відповідь на те помістив відкритого листа у варшавському щоденнику „Курєр Поранни“, в якому своє твердження про фальшування історичних документів у цілости підтверджує та наводить два факти, з часів воєнних операцій проти большовиків, де тодішній начальник штабу Пілсудского тойже ґен. Ст. Галлєр саме того фальшування допустився. Правдомовність та щирість Пілсудского кидає дуже ярке світло на внутрішні відносини у ґенераліції польської армії, де зі загальною шкодою для Польщі а з окрема зі шкодою для армії вісім кар'єровичі зі злоби та тупої зависти фальшували накази начального вожда, бо його не любили.

— **Ванне для пань!** З новим сезоном зволять наші Вп. Гості й Члени не омінати наших робітень суконь і жін. та муж. білля, бо ми даємо хліб і чарку кількадесяти нашим дівчатам і робітницям, виконуємо шикову роботу від найскромнійшої перелібки до вибагливих строїв та числимо справді дешеві ціни. Для шк. молоді 30 прц. знижка у всіх роботах. До костюмів і плащів порядний кравецький майстер. Вписи на 3 міс. осінні курси кроєння суконь і білля та курси білого гафту приймаються щодня. Год. прийняття від 8—1. і від 3—6 поп. — **Жіноча спілка пром. „Труд“**, Львів, Ринок 39. (вл. дім). 373 2—4

ОСТАННІ ВІСТИ.

Франція продає кольонії?

„Н. Фр. Пр.“ повідомляє з Ню Йорку, що Кайо готов предложити Америці франц. посілости в зах. Індіях для скорої полагоди французьких довгів в Америці.

Висліди конференції знавців.

Льондонська преса обговорюючи конференцію знавців, зазначує, що порозуміння осягнено в усіх основних точках. Не усталили лише, чи в разі збройного конфлікту якихсь двох европейських держав має рішати Союз Народів, чи якісь спец. держави чи одна держава, в тому разі Англія. Союзники мають тепер у Женеві обговорювати багато матеріялу, щоби усунути дальші непорозуміння.

Союз Народів.

В понеділок 7. IX. фр. през. мін. Пенлєве великою промовою отворив 6-ті збори Союза Народів. Предсідником зборів Союза Народів вибрано делеґа Канади Ден Дюренда 41 гол. на 47 голосуючих. Сенатор в імени Канади й ам. країв подякував за вибір і висловив погляд, що вислідом праць Союза Народів буде твір справедливости й мира. Віддав честь памяти Вівіяня. Між присутними були Чемберлєн, Вандервельд, вдова по през. Вільсоні.

Комісія для розсліду закидів Пілсудского.

„Газ. Варшав.“ повідомляє, що польське міністерство військ. покликало спеціяльну комісію для розсліду закидів марш. Пілсудского, які він поробив архівови ген. штабу.

Абд-ель-Крім заключить мир?

„Таймс“ повідомляє з Танжера, що агенти Абд-ель-Кріма одержали вказівки відіхати негайно з Танжеру до Тетуану, просити Прімо де Ріверу вислати посередників до Адіра. Вони мають спільно з французькими посередниками, яких рівночасно запроситься, переговорювати на тему французько-еспанських мирових предложень.

Конференці в справі пакту.

Конференцію в справі гар. пакту визначили на день 10. IX. в одним з італ. міст, на границі Швайцарії, мабуть у Комо.

Біржа.

Львів, 7. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·80 — 5·81, канад. дол. 5·50 — 5·55, чеські кор. 0·17·75 — 0·18·00 леї 0·02·66 — 0·02·75, франц. франк 0·25·00 — 0·25·50, швайц. фр. 1·02—1·04, анґ. фунт 26·80—27·00.

Золото. 20 кор. 22·70 22·80, 20 франк 21·50—21·75; 20 марк. 25·50—25·80; 10 руб. 28·80—29·00.

Срібло. Австр. кор. 0·45·00—0·45·50, 5 австр. кор. 2·35—2·45, фльорени 1·20—1·25, рубл. 1·95—1·98, рубель прібним сріблом 0·95—0·97.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 22·50 23·50, жито гал. з 1925 р. 15·75 16·25 овес гал. 14—15.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національного Театру О. Мітковича“:
Тепебовля: Салї „Нар. Дому“.
8.IX. „Маруся Богуславка“.
9.IX. „Казка старого млина“.
10.IX. „Циганка Аза“.
11.IX. „Пан Твардовський“.
12.IX. „Вихрест“.
13.IX. „Запорожський Скарб“. 131 7—?

Український мішаний хор Д. Котка:
У середу 9.IX — Чортків.
У четвер 10.IX. — Заліщики.
У пятницю 11.IX. — Заліщики.
У суботу 12.IX. — Борщів.
У неділю 13.IX. — Борщів.
У понеділок 14.IX. — Скала.
У второк 15.IX. — Скала. 115 6—?

Засідання Головного Виділу „Союза Українок“ відбудеться в четвер 10. ц. м. в год. 6-тій. Прошу усіх членів о ласкаву участь. — *Олена Шепарович.* 416 1—1

Виділ „Студентської Громади“ подає всім інтересованим до відома, що в справі приниання членів, опінювання прохань про звільнення університетських оплат як також уділювання всяких інформацій належить зголошуватись до Секретаріяту „Студ. Громади“ при вул. Оссолінських ч. 10 від дня 10. ц. м. в год. уряд. між 9—11 рано і 4—6 попол. *Виділ.* 417 1—2

Дрібні оголошення.

ХТО ще не закупив вугля або дров у Калитяка Потоцького 47, або Кохановського 4? 369r) 1—2

ВИДАВНИЦТВО ТОРБАН Львів Оссолінських 6, потребує на кілька днів примірник „Свекруха“, комедія на 3 дії Льва Лопатинського. Проситься визичити за кавцією. 409 1—3

ОЖЕНЮСЯ з жінкою, яка має більшу кількість землі або відповідне придане. Маю гіпотеку вартости 50 тисяч золотих. Зголошення слати до адміністрації „Діла“ під „Господар“. 410 1—2

ФОРТЕПЯНИ, пяніна, фісгармонії на ріжні ціни, першорядних фабрик найдешевше продає, купує, міняє тільки за готівку ГАНАК, Панська 21. Телефон 35—45. Фірма істнує від 30 літ. 351 4—5

МАТУРИСТКА держ. учит. семінарії приїме лекцію на цілий рік. Ближші інформації подасть: о. В. Лищинак, Львів, вул. Вронівська 5. 406 2—3

ПАННОЧКИ з вищих шкіл найдуть приміщення з ціпим удержанням. Сонячна комната, комфорт, фортепян. Умова з родичами або опікунами. Відомість у Вп. Директора „Народної Гостинниці“. 405 2-2

ІНСТРУКТОРА до двох учениць IV. і V. кл. гімн. пошукує від 15. вересня п. р. Услівя прошу подати. о. Орест Лотоцький, Болотня п. Янчин. 404 2—2

ENGLISH LESSONS починаються вже 1. вересня п. р. в Місії Методистів, Бернардинська площа 17. 402 2—3

ВДОВА з 6-ти літною дівчинкою пошукує посади господині кухарки. З попередної посади дуже добра рекомендація. Місцевість рідодушна. Услівя: удержання і мінімальна сплата. Ласкаві зголошення до Адміністрації під „Провірна“. 415 1-?

КАНЦЕЛЯРІЮ адвокатську, що добре рентується відступлю, або приїму спільника. Відомість в Адміністрації. 414 1-2

ФОРТЕПЯНИ, пяніна купую навіть знищені також і з провінції. При зголошенню прошу подати фірму і ціну. Львів, Лешинського 6., Казимир Дорош. 413 1—3

МАШИНІСТКУ з українським, польським і німецьким приїму. Електроміна Сапєжанського ч. 14. 418 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
д-р Волод. Константинович
відчинив канцелярію
в Сяноці, біля Окружного Суду, 376 проти аптики. 3—6

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде від 1. вересня адвокатську канцелярію
В ЖОВКВІ
350 в домі бл. п. д-ра Короля. 4-15

Чеколяда **А. Пясецький** фабрика Краків 16-?

ЛЕКЦІЇ ҐРИ НА ФОРТЕПЯНІ уділює дипльомований артист піяніст з головничої консерваторії. Метода проф. **ЛЕШЕТИЦЬКОГО** і проф. **VIRGIL'A.** Уклад руки, опрацювання тону (touche), свободи сили і рівности пальців. — Свобода руки в трудній технічній ґрі. Інтерпретація.
Згодошення від год. 4—5 попол.
Львів, вул. Лелевеля ч. 9. партер на ліво. 364 4—5

ВПИСИ на річні і 5 місячні мужеські і жіночі **комерц. Торговельні курси ЗОФІЇ ҐЛЮЗІНСЬКОЇ**
Ecole Reforme, Панська 14.
додатково ще тільки до 15 ц. м. від 11—1 і 5—7. Курси денні і вечірні. Оплата місячна зол. 10., вписове 2. 1—1

1) Методичний підручник до навчання перших початків українського письма (3·—), 2) Ручну працю (2·10), 3) Історію виховання (3·—), Підручник до науки природи Петрова (2·20), Рухові ґри Суховерської (1·85), Гімнастику Франка (3·50), Ґраматику Поповича (1·—) — також всі приписані методичні підручники для учителів висилає. **М. Матвійчук, Львів, Панська 17.** Для молодих учителів фахова порада що до вибору підручників. 401 1—1

ПОДЯКА.

Складаємо сердечну подяку Вп. п. Теодорови Дурачови, адвокатови в Варшаві за успішну оборону обвинуваченых Андрія Борисевича і Осипа Ґроньского перед Найвисшим судом в Варшаві.

417 *Родина Борисевича і Ґроньского.*

Ширіть наш часопис!

ГЛИНЯНСЬКІ КИЛИМИ, КАПЕЛЮХИ
мужеські і жіночі найліпшої якости поручає за ґотівку і в ратах
ДІМ КИЛИМІВ І КАПЕЛЮХІВ
Львів, площа св. Духа
408 біля костела ОО. Єзуїтів. 2—5
Старі капелюхи перероблюється на новійші фасони.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 201 (10.584). Львів, четвер 10. вересня 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шек. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—3 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Єднаймося!

Недільне віче в Перемишлі в справі українського шкільництва супровожав дрібний, але всетаки маркантний епізод. А саме, коли на трибуну вступав голова Української Парляментарної Репрезентації, а одночасно чоловий і легітимований представник північно-західної українсько-національної території (Волині й Поліся, Холмщини й Підляшя), сен. М. Черкавський, його зустрів предсідник перемиського віча д-р В. Загайкевич єдиним словом: Єднаймося!

Дружне й сердечне привітання обох діячів, представників двох полос української національної території під Польщею — було ствердженням цього бажання. Та найцікавійшим був відрух вічевиків. Голосні одобрюючі окліки, гучні оплески багатотисячної публіки проявляли стихійне змагання до єдности, до збірної однолінійної поведінки, до нерозривної єдности в добі лихоліття, перед лицем страшної небезпеки. А в тій масі свідомих громадян були робітники, селяне, ремісники, інтелігенти. А всіх їх прийняло всеобіймаюче почування єдности, братерства в одній громаді скупчення — так сказати-б — в одному національному товаристві, в одній суцільній лаві.

Такі самі явища проявляються і в инших наших осередках. А вказують вони, що загальним, стихійним бажанням нашого громадянства є тяга до обєднання. Тут і там з нагоди доведення до обєднання всіх національно-політичних груп на українській національній території під Польщею являються трівожні питання: Чи те обєднання є справжне, дійсне, чи не криються в ньому задатки нової ворожнечі, нових розбіжностей під стягом не принципових, тільки персональних поглядів?

В тих трівожних запитах скривається з одного боку журба за долю УНДО, нашої найповажнійшої політичної організації, а з другого боку відбивається стотисячним відгомоном те одно-єдине слово, єдиний поклик, одноагідний, масовий зов: Єднаймося!

Так, єднаймося, братаймося в „товариство чесне" — як кликав великий Іван Франко, — лучімся в одну громаду, бо хвиля — „це великая есть", бо тільки збірними, саможертвенними й безстрашними зусиллями зможемо протиставитися чорній хмарі, що йде на нас.

А йде на нас заглада зі всіх боків, заливає нас каламутна хвиля, заготіє над нами непомірний тягар і все близче сходяться рамена кліщів, якими намагаються здусити нас в смертельному стиску.

Язикові закони, польонізація шкільництва, покладання бюрократичної руки на церкву українського народу (українсько-католицьку і православну), земельна реформа, яка носить в собі заповідь дальшої кольонізації, політика податкова, економічна, застрашуюча пролєтаризація села, політика зарібкова й еміграційна, не говорячи вже про відсутність примітивних горожанських свобід, — все те і багато иншого загороджує шлях — вже не розвитку, а просто відбирає спроможу вегетації нашому народові.

А прецінь український народ, молодий, свіжий, бадьорий, в якого лоні криються найкращі задатки на розвиток, хоче жити, розвиватися, змагати до вершин кожної культурної нації.

Висловом того стихійного змагання було створення Українського Національно-Демократичного Обєднання (УНДО) під прапором національно-політичної єдности і внутрішньо-соціальної гармонії. Єднаймося! — кликали творці УНДО. І цей поклик впав на добрий і вдячний ґрунт, найшов широкий відгомін, стрінувся з всенародньою апробатою, загальною санкцією.

Гучні оплески на перемиському вічу, як також голоси на инших вічах, зборах і нарадах, які під цю пору відбуваються на широкому просторі від Карпат до Припяти, є тільки дальшим всенародніми авторизуванням громадських починів творців УНДО.

Широкі маси свідомо відчувають потребу обєднання, стихійно горнуться під крила всенародньої організації, знаючи, що тільки в єдности сила.

І тому в добі важкого лихоліття всякі розпорошуючі почини чи заходи, всякі спроби, що перешкоджають ідею загальну обєднуючу акцію, всякі виступи відкриті, а тим більше перфідно-масковані, проти політичної організації українського народу, слід уважати водою на млин наших противників.

Не творити маленькі загуміночки, не ставити ліпянки з думкою про резервуючі захисти для оборони, а може й виступу не проти чужих — лише своїх, але в добрій вірі, одною думкою скуті, одним бажанням окрилені, одним змаганням пройняті мусимо ставити великий, міцний, ґранітний будинок всенародньої організації під коротким, простим, ядерним, але багатомовним словом: Єднаймося!

Проти кари смерти.

Польські засуди на смерть і західньо-европейська опінія.

Видно занадто вже заворушена західньо-европейська опінія у звязку з численними екзекуціями, які виконано останніми часами у Польщі, переважно на основі засудів доразових судів, коли аж офіціяльний орган польського міністерства закордонних справ „Messager Polonais" вважав за вказане запротестувати „проти голосів публичної опінії на заході" саме у цій матерії. Появилась в ньому велика передовиця, що хоче ослабити ті протести, що розлягались на заході проти польського реґіму. А протестів було в останніх часах чимало. Протестували: Міжнародній конґрес вільнодумців зібраний у Парижі, конґрес французьких соціялістів, соц. інтернаціонал у Марсилії, французькі письменники такої міри як Ромен Ролян, уся ліва англійська опінія, усі комуністи. Та на тих протестах не кінець, бо ось із варшавського „Роботніка" (з 6. IX. ч. 244) довідуємося, що протестував проти усіх тих екзекуцій в останньому часі також офіціяльно французький уряд Пенлєве. Французький міністр закордонних справ Бріян телеґрафував до французького амбасадора у Варшаві, щоби інтерпелював перед польським урядом проти виконування засудів доразових судів. Але цей протест теж не мав ніякісінького успіху. Засуди виконувалися і людей розстрілювали. Мабуть лише протест французького уряду спричинив появу названої статті в офіціяльному органі польського міністерства закордонних справ.

З нагоди тої статті помістив у названому числі „Роботніка" передову статтю пепесівський сенатор Позиер під проречистою назвою „Геть із карою смерти". Він наводить погляд одного визначного Француза, що підписав свого часу протест проти білого террору в Польщі, на цю справу. Француз переводить анальогію поміж Францією та Польщею. Між иншим він каже:

„Недавно ваш земляк Туровецкі був засуджений на кару смерти варшавським судом присяжних. Засуд затвердив і найвищий суд, але його не виконано. Вистарчила інтервенція Ліґи оборони прав людини. А в даним випадку не була це політична справа. Поляк Туровецкі не був комуністом. Його судили і засудили як бандита. Та його уласкавили, бо наш французький кодекс — хоч і походить ще з часів Наполеона I, — то проте дає право президентові республіки користати з права уласкавлювання... Як що тепер будете нам казати, що в Польщі нема білого террору, то повірити в це ще важче ніж у минулому році. Чотири недавно

Бесарабія і Східна Галичина.

Інтервю ґенерала фон Шейнахс з Троцьким.

Німецький ґенерал фон Шейнах мав обширну розмову на політичні теми з б. ґенералісімусом червоної армії а теперішнім головою головного Концесійного Комітету в Москві, Троцьким. Троцький на запити німецького ґенерала відповідав досить так: „СРСР не може в сучасний момент вступити до Ліги Націй, бо вона не хоче в пекучих життєвих справах підлягати волі більшости. Нам радять вступити туди для спільної праці, щоби зупинити Лігу в довершуванню нею похибок. Я думаю, що стоячи поза Лігою, ми це зробимо далеко краще, як зробили би будучи її членами". „Бесарабія — це рана, що кривавить та спричиняє нам дуже сильний біль, доки находиться під чужою владою. Не зважаючи на те, я не бачу воєнної небезпеки, бо ми зберігаємо спокій і дурниць робити не будемо. Серце бесарабського населення бється в унісон з нами. Незважаючи на те, Румунія робить там так багато похибок, що час працює за нас сам". „Українці та Східна Галичина тежтяготіють до нас, але та рана не кервавить, бо та країна і перед війною до нас не належала. У відношенню до Польщі ми зберігатимемо теж супокій". „Правда, для цього необхідна величезна терпеливість, бо не давно а щойно вчора Поляки знов застрілили на границі червоноармійця. Ми прекрасно розуміємо, що Пілсудскі та його сторонники шукають спроможности при допомозі якоїсь війни, популярної в Польщі, знов прийти до влади. Та думаю, що вони мусять дуже глибоко призадуматися над своїм кроком, бож і вони дуже добре розуміють, що червона армія жартувати зі собою не позволить".

Далі говорив Троцький ще про відношення до Німеччини, про занепад англійського промислу і т. д. Та все це для нас малоінтересне. Для нас найцікавійше підкреслене нами в горі місце. Для московського комуністичного головача бесарабська рана „кровоточащая", а українська рана тобто вся українська терітория по цей бік рижського кордону „некровоточивая". І саме ці епітети для обох територій кидають найяскравіше світло на ті настрої, які панують у Москві у відношенню до західно-українських земель та до невідрадної долі його населення. Цей авторитетний вислав Троцького нехай приймуть з побожністю до відома наші москвофіли старого та нового типу, що поза Москвою світа не бачуть. Співчуття для нас ніколи не було й тепер не може його бути в Москві, воно зовсім природно може існувати тільки на Україні, тільки там, де глибоко вкорінене почуття нашої національної єдности. Отже київський центр може інтересуватися долею західньо-українських земель, що він і робить, а не чужий нам та ворожий московський без огляду на те, чи він находиться в руках чорносотенців-единонеділимців, чи республиканців-демократів, чи наконець у руках інтернаціоналістів-комуністів.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 650/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 196 (10.579) z dnia 4. września 1925. pod tytułem 1) Tytuł artykułu wstępnego na str. 1-szej b) początek tego artykułu od słów: ministerśkyj rozporjadok, c) ustęp tegoż artykułu od słów: A tymczasom dijejsia... aż do końca tego artykułu. 2) Co w rubryce nt.: „Żertwennist' na Ridnu Szkołu w typni 1925 r. w ustępach między słowami: a) Koły protywnyk... a: likwiduje ukraińske i b) hijnoja widpowidin... a: ce niddie żka zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonaną dnia 3. września 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydań w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazemwydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p, Nr, 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. b. Lwów dnia 28. września 1925.
Niewiadomski.

виконані засуди на смерть пошкодили Польщі в опінії світа більше, ніж що иншого. Може бути, що вашому урядові не залежить на опінії, може бути, що він не здає собі довіму справи з повага і зі сили публичної опінії серед західноєвропейської демократії. Але Польща належить до Ліги Націй. Має там деякі справи. Мусить рахуватися з опінією держав репрезентованих у Лізі. У нас не так! У нас уряд істнує тільки завдяки опінії. Вона дає йому життя, вона його кладе до гробу. І тому то п. Брієн телеграфував до французького амбасадора у Польщі! На жаль не мав успіху! Він відчув не болюче, так само, як відчули це ті, що тої інтервенції домагалися. Ця відмова не поправить ситуації Польщі на широкому світі..."

Навівши такий погляд Француза сенатор Познер пише від себе:

„Кара смерти є завагою для збірного сумління суспільности. Замість кари, яка поправляє, увіковічнює кару, що є актом хімстя і насильства. Замість мати за собою мораль суспільности, вона організує ту мораль проти правосуддя. Вона шкодить суспільности, вона розбуджує відруху протесту у тих, які мають у собі віру в ваще завтра людини та суспільности".

А далі цитує Познер слова великого російського фільософа Соловйова, який в часі вбивства Александра II., виголосив виклад про кару смерти, в якому сказав: „Царю, ти їх не вбєш (терористів). Бо якщо ти убив би їх, то став би сам таким самим убийником як вони". Так казав Соловйов, що був консерватистом, але при тому і великим російським патріотом. Голос сенатора Познера у цій справі треба вважати серед нинішних польських обставин голосом „вопіющого в пустині". Для політиків і державних мужів тої породи, що обидва брати Грабські, опінія світа має таке саме значіння, як минулорічний сніг.

13 с. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол. 1—4

Проти польонізації українського шкільництва.

Нарада батьків гімназії СС. Василіянок.

В неділю дня 6. вересня п. р. відбулася нарада батьків учениць української приватної гімназії СС. Василіянок під проводом п-ні Мих. Горинковичевої. Предметом наради був обіжник куратерії з 22. червня ц. р. в справі навчання також в українських приватних гімназіях історії, географії і науку про сучасну Польщу в польській мові.

По рефераті і дискусії прийнято осьтакі ухвали:

а) Запротестувати проти т. зв. кресового шкільного закона з д. 31. липня 1924, зокрема проти 7. арт. цього закона, впроваджуючого в українських приватних середніх школах навчання історії, географії і науку про сучасну Польщу в польській мові;

б) запротестувати проти обіжника куратерії льв. шк. окр. з 22. червня 1925, яким проти принципів здорової педагогіки заведено вже в біжучому шкільному році в українській приватній гімназії СС. Василіянок в усіх клясах (від I—VIII вкл.) навчання названих предметів виключно в польській мові;

в) Президія зборів і вибрана делегація передасть повищі протести і домагання привернення дотеперішнього стану навчання в українській прив. гімназії СС. Василіянок: дирекції гімназії, куратерії, президії ради міністрів і міністрові освіти і вишле збірний протест усіх батьків учениць гімназії СС. Василіянок за границю;

г) повідомить усіх батьків учениць гімназії СС. Василіянок про дальший хід боротьби проти повищого заряджения шкільних властей.

По широкому світі.

Мирову промову виголосив англійський міністр праці Стіль Мейдленд; безробіття може бути усунене лише закріпленням миру внутрі й на зовні держави; політика англійського уряду — мовляв — здає собі з цього справу й провадить політику миру, яка єдино є в силі обновити торговлю.

Участь Муссоліния у конференції міністрів закордонних справ є бажаною однаково союзниками, що й Німеччиною. Сподіються, що Муссоліні не відмовить запрошенню. Конференція відбудеться з кінцем вересня ц. р.

На нараді правників у Льондоні знову відклали „на пізнійше" справу забезпечення східної границі Німеччини. А проте, як впевняє „Дейлє Телеграф", остаточне підписання гарантійного пакту відбудеться на великій конференції, на яку мають бути запрошені Польща й Чехословаччина.

В Прусії нова криза кабінету наслідком виступу партії центра з урядового блоку більшости. Премер Браун (соц.-дем.) заповів розрязання пруського сойму.

В Марокко завзяті бої. Атакують Рифійці. Іспанський директоріят рішив вислати підмогу на марокканський фронт разом у силі 15000 жовнярів.

„Таргі всходнє".

Скандальна виставка СРСР. — Загальне фіяско.

Шумно і з величезним грошевим вкладом протягом 5-ти літ реклямовані „Таргі всходнє" сходять з арени, втративши цілком вже значіння. Вони уявляють собою нині може на трохи більшу скалю — цілком звичайну ярмарку в Богородчанах чи Болшівці. Сподіваних заграничних виставців дуже мало а виставлені річи не є рішуче нічим надзвичайним. На V „східних торгах" на виставовій площі у Львові звертає на себе увагу зараз при самім вході праворуч кілька великих червоних плахт з написом СССР. Товпа йде туди цікаво — чим може похвалитися Східна Земля. В дверях б є в ніс запах нафталіни, якою посипаний волос невиправлених шкір, сиріяця. Це шкіри диких звірів СССР. Майже 2|3 всіх експонатів самі сирі шкіри. Чоловік Сходу вміє тільки вбити звіра, але виправити мусить чужинець. Сумний факт. По середині на столах деревляні вироби домашнього промислу московських губерній. Московський мужик відтворив у них свій світогляд: мужика з сокирою, грубого безобразного купця і т. п. Так і пригадуються слова пісні „Дубінушки", в якій Англієць вимудрував машину, а руський „дубіну". Археольогічні викопки. Є, правда, і гарні тульські самовари та трохи механічно-слюсарського приладдя; є ще і трохи книжок. Питаю за українськими: немає ніяких крім російських. Ну а деж та федерація чи союз?! Є союз чи нема його, — одно певно, що назверх фігурує російський інтернаціонал. А деж експонати з українських земель, де з кавказьких, де з других? Бракує ще „сотки" (сота часть ведра) з правдивою „очищеною" — на слідуючий рік певно буде... І чи не сором вистуиати державі, яка має аспірації до европеїзму, з такими експонатами, які стоять майже на рівні з виробами Негрів з Центральної Африки?! Сира невиправлена шкіра!

Вже краще представляється циганська Румунія. Є і сирівець, є півфабрикат, є і фабрикат, але все так уложене, що творить гармонійну цілість, дарма, що й тут нема нічого надзвичайного.

Французький відділ самих дурничок, вин та парфум, репрезентований в значній частині Французами з Казимирівської вулиці, не вносить нічого нового в ту сіру виставлену масу.

В слідуючім павільоні знову відпустові дурнички з якимось Німцем, який в дуже поважний спосіб викладає дуже поважній публиці про „патентований міттель" для чищення одежі. Очевидно, по німецьки. І народ товпою слухає та купує. Другий такий самий Німець зі ще поважнійшою міною показує чорний брусок до точення коси британ, різання скла. І народ дуже зацікавлений купує! Чи не зарваницький відпуст?!

А в павільоні машин якісь непродані по складах машинки та знаряддя; друга половина обернена на склад чи музей для викопаного на Горішнім Шлеску вугля та других мінералів.

На дворі в шатрах літаки польської армії, а в двох чи трьох кімнатах побіч — умундурування війська — поверхові ліжка. Під голим небом рільничі машини польських і заграничних фірм з найкращими моторами німецької фабрики Ляпца (Heinrich Lanz).

Та може найцікавійший (для мене принаймні) павільон з показчиками духових робіт Львова, Познані, Кракова, Варшави, Вільна, Ґданська, Катовиць, Люблина, Ломжі, Новогрудка, Пінська, Полісся, Познані, Тарнополя, Тернополя, Торуня, Волинської землі, Замостя, Ярослава, Ґрудзіонза, Ґнезна, Ґорлиць, Ґрудзіонза, Ґнезна, Ґорлиць, Ґрудзіонза, Ґнезна, Ґорлиць

ня, Кракова, Лушька, Варшави та Лодзі. Треба признати, що Варшава і Лодзь сильно відбивають своїми працями від инших міст. Велика сількість статистичних даних обох цих міст дає образ життя. І сумний він. Варшава мала в 1923/4 шкільнім році 27·3 проц. дітей у віці 7—14 років, які не ходили до школи. Це столиця держави! А в Лодзі число дітей, які вчиться в середніх державних школах було в шкільнім році 754, а в приватних 10.759 на майже пів міліона мешканців. Але в тій же Лодзі на підставі тих діяграмів фабричний рух страшно підупав, а в порівнанні з 1913 роком скількість спотребованого вугля впала з одного міліона тон до пів міліона в 1924 р. Убитої рогатої худоби було в 1913 р. 11,221.000 кг, а в 1924 р. 342.398 кг., а число населення майже не змінилося — отже недоідають. І Львів котиться вниз, як це видно з діяграмів, хоч би з трамваєвого руху, де ясно показано щораз більший спадок, починаючи від 1922 р. Та і без діяграмів видно це, бо всі трамваї призначені спеціяльно для відвідувачів „Таргів"—їдуть порожні!...

Загальне враження дуже прикре. Видно сильне пригноблення не тільки у виставляючих, але й у відвідуючих. Польща ізольована китайським паспортовим і митовим муром, та воїйчою внутрішньою політикою. Це видно наглядно по цій ярмарці, яка чейже має бути свого рода мірником духової творчости. Повне фіяско V. „Всходніх Таргуф" є скандалом, на який склався не тільки польський промисл і торговля, але вся польська державна господарка в усіх ділянках життя.

Інж. П. Волосенчна.

ВИНАЗ 35-й

Вп. Жертводавців, які зложили на допомогу „Голодному селу" в місяці серпні 1925 в золотих:

Молодовець С. за Українське студентське тов. „Січ" в Граду 30 зол., збірка парохіян Зборова 37 зол., о. Кулин, Зборів 5 зол., о. І. Райтаровський збірка в церкві в Сороках 43·60 зол., в Лешках 13·80 зол., в Жидятичах 12·60 зол. разом 76 зол., А. Бунда як Нью-Гавен збірка на спільній прогульці 10 долярів, Обединення українських організацій в Америці — Філядельфія 700 долярів, Український Союз в Бразилії 362·50 долярів. Разом зібрано до день 1 вересня 1925 — 17,284·07 зол. : 2,433·75 долярів.

До організації фахових торговельних сил.

(Перед зїздом абсольвентів Вис. Торг. Шкіл і абсольвентів однорічних торг. курсів.)

Життева дійсність все в більшою настирливістю вимагає від українського народу в межах Польщі напруження всіх сил для осягнення економічної самовистачальности. Працювати в цьому напрямі є завданням перетусім тих, які покликані до того на підставі своїх кваліфікацій. Їхнім обовязком є підхопити та побарювати всі хиби нашого економічного апарату, як також перевести спершу бодай теоретичну підготовку до визначення ширшого овиду нашій економічній політиці.

Одно і друге вимагає передовсім від самих торговельників сильної станової організації.

Необхідність такої організації зрозуміли вже абсольвенти високих торговельних шкіл і вони піднесли думку власної організації ще минулого року („Тавтош"). Ця думка має найти свій перший конкретний вислів на зїзді 20-го вересня 1925 р. Зїзд скликає тимчасовий комітет, який порозумівшись з ширшим колом українських торговельників, рішив покликати на зїзд усіх абсольвентів Вис. Торговельних Шкіл і абсольвентів однор. торговельних курсів. У своїй тримісячній праці старався комітет добути по змозі якнайбільше адрес і підготовити зїзд так з формального як і з фактичного боку.

Сьогодня ця підготовка майже закінчена, так, що всі заінтересовані можуть ось дізнатись вже про програму зїзду.

Зїзд почнеться 20-го вересня п. р. в 9. год. зрання в малій салі „Музичного Товариства ім. Лисенка". При вступі треба буде виказатись відповідним документом, управнюючим до участи в зїзді.

Намічена програма зїзду слідуюча:

Передпол.

1) Отворення зїзду і вибір президії.
2) Реферат на організаційні теми — п. Вол. Несторович.
3) Дискусія.
4) Прийняття статута станової організації.

Попол.

5) Вибір органів станової організації.
6) „Перспективи зах.-української промисловости" — реферат проф. І. Шимоновича.
7) Дискусія.
8) Евентуалія.

Громадянський інтерес (праця над розбудовою економічного життя), як також особистий інтерес торговельників (боротьба за професійні права) вимагає, щоби зїзд був якнайчисленнійший. Тимчасовий комітет просить усіх зацікавлених пропагувати на місцях справу зїзду, особливо між однорічними торговельниками, з яких небагато подало досі свої адреси. Просить теж дбати „передзїздовим бюлетином" з присутніми на місцях Товаришами, бо бюлетин буде розісланий тільки на відомі Т. Кол-ві адреси.

Центр сповнив свої обовязки і ждє тепер помочі провінції!

ВІДГУКИ ДНЯ.

Східні Торги.

В дома торгуються члени родини, хто має їхати. Врешті один виторговується і їде. Поїхавши на місце, торгується з носієм за клунки, з возієм за перевіз і з готелярем за кімнату. Йде на обід і торгується з платівчим за їжу а з обслугою за могорич. Нахінець сторгувавши таксометер їде за місто на одну пошту. Коли є тільки один член родини, на цім торги кінчяться. Він тільки ще скробається за вухом при плаченні вступу, а потім ще сильнує кілька разів з досади і пішки вертає до міста. Коли є більше членів родини, то ще перед вступом торгуються, хто має йти по середині, а хто має ходити довкола зпротів і оглядати пошу зокіл.

Ясно як мило „Мута", що містерія яка відбувається на повстанковій площі у Львові не може инакше називатися тільки „Торги".

Але чому вони „Східні" а не „Полудневі", то це вже магістратська тайна. Адже Повстанкова Площа лежить на полудне від Львова а не на схід?!...

Видно Львів здавна любить слово „Схід" і не може про нього забути, хоч би його силоміць і тимчасово тягнули до Заходу.

Та як там воно не є, „Східні Торги" існують від пятьох літ, існують у Львові і бодай ми, Львовяне мусимо з ними числитися як з доконаним фактом.

Започатковані під блескучою девізою поширяти „Zastaw się a postaw się", виказали в цілій красі пірстість тої девізи і імпозантні дефіцити в буджеті рідного міста.

З усіх країн світа зїжджаються міністри, амбасадори, купці і другі постоїнки, щоби хоч раз у житті глянути на польський промисл і замовити щось для своїх братів, Німці, Чехи, Англійці, Французи, Шведи, Італійці і Жиди з С. Р. С. Р. Вже пять літ приїзджають, вже пять літ оглядають і знову на другий рік приїдуть.

Дехто, подяда, нарікає на них, що нічого не замовляють, але це не дивниця: Купецтво не знає сентиментів і хоче мати добрий товар за дешеві гроші. З тої причини волить робити закупна в своїм краю.

Але я ні купець, ні дипльомат, тому маю сентимент і люблю „Східні Торги", без огляду на їх купецьку спроможність. А не маючи грошей на вкинення, оглядаю їх кожного року тільки звонки попід дроти.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Чеколяда „PLUTOS"
завдяки своїй досконалій
ЯКОСТИ ПОБИЛА
найпопулярнійші вироби заграничні
Plutos
„PLUTOS" V. Східні Тор-
411 ги — Кіоск 1024. 2—3

Цього року звидів я їх так-же само і можу поясягнути, що менше більше тільки само бачив.

Отже:

Перед входовою брамою стоїть велика скількість авт усякої поволи і системи які... чекають на гостей. Крім цього така сама скількість поліціянтів і шпіцлів, які стережуть входу і... розмов. За тим усім тягнеться, окружена колючим дротом, виставова площа повна будинків і хорогов. По площі снуються люде і мають міни, як би їх хтось підурив. А високо на сиьому небі, над повними і порожними головами присутніх, колишеться привязний бальон, що по 5 зол. від штуки лічить людей морської хороби.

На середині площі грає катеринка, яку знаменито чути за огорожею і хтось щось викрикує. Кажуть, що це п. Прушиньскі демонструє одинокого незадоволеного Українця, одинокого розчарованого Поляка і одинокого непатріотичного Жида.

Ці експонати чи не одинока атракція, яка притягнула в наше місто буржуазних міністрів у кашкетах і комуністичних у цилиндрах.

Гелякліон Чінка.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за два малі уступи з передової статті і за шість уступів зі звіту про перебіг посольського віча у Львові.

— **Заприсяження римо-катол. і греко-католицьких епископів на вірність Польщі.** У вівторок, дня 8. вересня відбулося у Варшаві прочисте заприсяження римо- і греко-католицького епископату на вірність польській державі, згідно з конкордатом. У звязку з тим актом виїхав у понеділок до Варшави митрополит Шептицький. У збірному заприсяженню взяли участь всі епископи з Польщі, крім кардинала Дальборо, що поважно занедужав.

— **Гідна відповідь українського громадянина.** На днях одержала Гол. Управа УПТ. такого листа від д-ра Олекси Рівецького, адвоката в Сокалі: „На оборону „Рідної Школи" перед ворожим наступом жертвую квоту 20 амер. долярів, з тим, що квоту 10 амер. долярів пересилаю в залученню — а квоту 10 амер. долярів виплатить ПТ. Управі — за предложенням мого переказу — „Банк Земельний" в дні 1. падолиста 1925 року". Бажатиб тільки, щоби подібні випадки не були рідкі. Маємо підставу надіятися, що великодушний приклад викличе ширший відгомін.

— **Палестина в Збаражі.** Минувшого місяця відбулися в Збаражі довірочні збори тутешніх сіоністів. На зборах обговорювано справу еміграції до Палестини. Всі присутні одни наперед другого рвалися до голосу, одні обставали за масовою еміграцією, другі радили стриманість. На салі снувався такий крик і гвалт що годі було второпати, в чім річ. Цього гармідеру за много було вже і для п. Муня Лястрека, председника зборів, тож зірвався з місця і закричав з цілої сили: Ша! Коли учасники зборів успокоїлися, забрав голос Лястрек і радив, що до Палестини нема чого спішитися, аргументуючи в той спосіб: „Для нас є поле до праці не тільки в Палестині, але також в Малопольсце. Возьмім хоч би такий Збараж. Тут наша праця не пішла на марно. Завдячи нашим змаганням ми здобули тут всі найважнійші становища і от бачите: Властитель Збаража Жид, лікар повітовий Жид, лікар міський Жид, лікар при касі хорих Жид, лікар при шпиталі Жид, геометр і елев Жиди, другий геометр Жид, повітовий ветиринар Жид, міський ветиринар Жид, комісар староства Жид, повітовий суддя Жид, підприємець будови повітової дороги Жид, фабрика горівок і лікерів Жид, властитель броварю Жид, властитель горальні Жид, властитель одної аптики Жид, властитель другої аптики Жид, заклад деятистинний Жид, властитель парового млина Жид, чотирьох адвокатів Жиди, чотирьох лікарів вільнопрактикуючих Жиди, учитель і учительки народніх шкіл Жиди, а в польській гімназії на 18 матуристів було 16 Жидів. Більшість народова задержала в своїх руках тільки „Раду народову", яка нам — казав п. Лястрек — зовсім не страшна, бо від часу заключеної угоди, йде нам на руку. От такий здобуток нашої праці, і ми мали би те все лишити і вивестися до Палестини". Учасники зборів вислухавши п. Лястрека далися переконати, — що їхати до Палестини мають ще час...

— **Зі Станиславівщини.** „Курер Станіславовскі" інформує, що в Ланчині невідомі два особенки вбили побережника Дмитра Чемеровського. У доконанню вбивства підозрівають Гавриля Глєздина і Василя Іваночка. — У Доротові Олекса Яцик підпалив свою власну хату. Хата згоріла разом з хатою сусіда Дмитра Яцика. Підпалячі арештувати та відставили до Делятина.—Палагна Яцюк із Гвоздя пішла до Надвірної за орудками, оставивши малих дітей без опіки вдома. Пятилітня дівчинка Анна втопилась у потоці. —На громадського писаря в Порогах Василя Бабецького наспіло судове довесення за надужиття урядової влади. Він побирав від платників вищі асекураційні суми як не показувала асекураційна тарифа, але на квітах надвишок не вписував, а брав їх собі. На судовій розправі писар не признався до таких вчинків, хоч були на це докази.

— **Летнича катастрофа у Львові.** В неділю, в само полудне мала місце на летничій станції на Янівському обозовію летнича катастрофа. Польські офіцери капітан Рутковскі і поручник Лукашевіч всіли на військовий літак для відбуття пробного лету. Вже по кількох минутах завважили, що мотор але функціонує. Обидва офіцери рішили осісти на землю. Коли літак був віддалений два метри від землі вискочив з нього пор. Лукашевіч, а капітан Рутковскі осів на землю, при чому наслідком зудару літака з землею потовк собі небезпечно обличча, а літак на половину загинувся. Деякі частини поломились цілком а крила покривилася. Це у Польщі вже кільканайцять разів повторяються катастрофи з військовими літаками, але у Львові це перша катастрофа. Видно добрі літаки!

— **Польські офіцери реваши і земельна реформа.** В неділю відбувався у Львові зїзд польських резервових офіцерів. Зїзд обставлено дуже торжественно. Все відбувалося з великою помпою. В часі зїзду відбулося посвячення плити памятникової „невідомому жовнірові". Офіцери резерви займалися на своїм зїзді також політикою. Не вдоволяли й земель-

---

признанням: у передмові „О фальшованою писмъ" призначує свою книжку „Всимъ станомъ духовнымъ и свецкимъ народу нашого Російского*): погляди нездинених незгідні з... „крониками нашими Рускими" (ст. 21); „нашъ народъ Руский", „наша Русь" (ст. 20—21); обряди і набожества „в церквахъ нашихъ Рускихъ инакшое" і т. д. І золотоверхий Київ манив його і *до печерських ченців, хоч нездинених зайшов як до своїх братів!*"

„Правда, невидно в Иосафата, — каже о. др. Сліпий, — державницьких поглядів... хоч мав він прихильників між козаками і на їх політику звертав бачне око".

„Впрочім, сю справу вищої політики міг Кунцевич спокійно лишити... досвідніймому від себе митр. Рутському, який при найблизшій нагоді для обєднання розколеної України видвигнув справу українського патріярхату в Київі в залеглости від Апост. Престолу".

На закінчення своєї високо-цінної розвідки каже о. д-р Сліпий: „Як Унія творами св. Иосафата відразу засвідчила, що вона Народовій нашій історії не чужа, що опирається на наших народніх переданнях і культурі, так зазначила вона твердо, що Їй також лежить на серці Соборність України!"

Таким чином, як бачимо, автори праць, виданих Богосл. Наук. Т-вом підійшли з найріжнійших сторін до засування особи, життя й діяльности арх. Иосафата Кунцевича.

Звичайно, виданими тепер матеріялами та розвідками не вичерпуються питання про особистий характер, працю та значіння Иосафата. Перед богословією та історіографією залишається ще широке поле для студій над Иосафатом.

Але опубліковані тепер „Праці" Богол. Т-ва дають усеж таки дуже багато для справжнього зрозуміння великого діяча Церковної Унії та для спростування інспірованих і поширених російським царським урядом памфлетів проти нього.

З другого боку, ці „Праці", без сумніву становитимуть основу в усіх дальших студіях над Иосафатом.

Нарешті, мусимо підкреслити, що видані Богосл. Т-вом джерела та розвідки, особливож акти канонізації Иосафата Кунцевича і нарис о. д-ра Иосифа Сліпого („Богословське образование і письменська творчість св. Иосафата Кунцевича") не тільки приносять велику прислугу богословській та історичній науці, але також мають не аби-яке громадське значіння для сучасної України.

*) В XVII. ст. слово „російський" так само як і „руський" означало не „московський", а „український" або „українсько-білоруський". Для означення-ж розуміння „російський" у теперішньому його значінні звичайно вживалося термін „московський"

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Реномована РЕСТАВРАЦІЯ і КІМНАТИ ДО СНІДАНЬ

НАФТУЛИ ТЕПФЕРА

Власники ХРІСТІЯН МАЄР і ЕДМУНД ШЕН

у Львові, вул. Трибунальська ч. 12

зістала відновлена, по цілковитім ремонті всіх саль.

Вибірна кухня гаряча і зимна, знамените пиво і напитки, традиційна гостинність господарів і взірцева услуга, приверкули давну славу того улюбленого льокалю. — Ціни конкуренційні. 328 3—3

Рік заснування фірми 1837.

Фабрика ковдер і матерацїв

Магазин постелї і білля

І. ДРЕКСЛЄР і СИНИ

Львів, площа Капітульна 2 (напроти Катедри)

Рік заснування фірми 1837.

поручає:

КОВДРИ, МАТЕРАЦИ, СІННИКИ, КОЦИ, КАПИ НА ЛІЖКА

БІЛЛЯ ПОСТІЛЬНЕ, БІЛЛЯ МУЖЕСЬКЕ, БІЛЛЯ ЖІНОЧЕ, БІЛЛЯ ДІТОЧЕ, БІЛЛЯ КУПЕЛЕВЕ

ПОЛОТНА, ШИФОНИ, ЗЕФІРИ, ДРЕЛІХИ, ВСИПИ

Перевірка ковдер і матерацїв виконується солідно протягом 24 годин. Замовлення з провінції виконується відворотно. 4-4 359

ОСТАННІ ВІСТИ.

Творення польського уряду.

Директор деп. президії ради мін. Кавзік виїхав до Закопаного, де під проводом марш. Ратая відбуваються наради пястівців у справі зміни теперішнього уряду. Ініціятором проти уряду прем. Грабского є пос. Кернік. В звязи з повисшою справою буде теж засідання жидівського соймового кола.

Наради між. м. антанти.

Мін. загр. справ м. антанти: Бенеш, Нінчіч і Дука стрінулися 7. IX. в Женеві. Темою нарад був сх. пакт. Щодо цього є між ними однозгідність думок. По нарадах Нінчіч і Радіч відїхали до Е лє Бен для стрічі з Пашічем.

Бріян за нім.-фр. порозуміння.

В інтервю з кореспондентом „Соц.-дем. Прессе" Бріян заявив, що конференція мін. загр. справ буде з кінцем вересня, найпізнійше з початком жовтня. Бріян гратиме в отверті карти: хоче мира між Францією і Німеччиною. Дав уже доказ доброї волі евакуацією Дісельдорфа, Дуісбурга й Порурря. Гар. пакт буде заключений, бо найдеться спроможність і в справі демілітаризації окупованих країн. Фр.-нім. економічне порозуміння можливе, в части вже здійснене. Політичне порозуміння труднійше, але можливе.

Невдачі Есканців.

„Ле Журналь" повідомляє з Мадрида, що Еспанці потерпіли велику невдачу при спробі висісти на побережу біля Альгусемаса. Сухопутня і воздушна артилерія бомбардує побережа.

Біржа.

Львів, 9. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·92 — 5·93, канад. дол. 5·55 — 5·60, чеські кор. 0·17·50 — 0·18·00 леї 0·02·75 — 0·02·03, франц. франк 0·25·50 — 0·26·00, швайц. фр. 1·05—1·06, анг. фунт 26·80—27·20.

Золото. 20 кор. 22·80 23·00, 20 франк 21·60—21·80; 20 марк. 25·70—25·90; 10 руб. 28·50—29·00.

Срібло. Австр. кор. 0·46·00—0·45·50, 5 ав. кор. 2·36—2·45, флюрени 1·20—1·24, рубль 1·98—2·00, рубель дрібним сріблом 0·96—0·98.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 22·50 23·50, жито заг. з 1925 р. 15·50—16·00 овес заг. 14—15.

Студентські справи.

Висока Технічна Школа у Відні.

Технічна секція українського студентського тов-а „Січ" у Відні подає до відома, що вписи до віденської техніки починаються 21. вересня. Подання на прийняття новоступаючих на техніку слід вносити вже від 15. вересня. Рішення западає около 15. жовтня. Скорійші внесені подання мають першенство. Подання адресувати: An das hochlöbliche Rektorat der Technischen Hochschule in Wien. Заключити слід: 1) подання і 3 виповнені „Nationale" на оригінальних друках віденської Техніки, 2) свідоцтва: матуральне і всі піврічні під V. класи середньої школи в оригіналі з удостовіреним німецьким перекладом, 3) метрику, 4) свідоцтво приналежности, 5) евентуальні свідоцтва дотеперішніх висших студій. Новоприйняті мусять піддатися іспитові з математики, начеркової геометрії та вільноручних рисунків, який відбувається при кінці жовтня. На машиновім (електротехнічнім і корабельнім) відділі обмежене число. Відділ будови машин триває 9—10 семестрів, теж саме хемічний відділ. Вимоги прожитку у Відні — около 25 ам. долярів в місяць. Запомогових акцій ні товариства нема. Дотеперішня шкільна оплата (около 20—25 на семестр) буде підвищена. На дальших семестрах можливі полекші. Евентуальні ближші пояснення подають за надісланнем коштів пересилки студ. хем. Юрій Кохмалюк, Wien IX. Rafgasse 2|13.

ФУТРА МУЖЕСЬКІ

ФУТРА ЖІНОЧІ

величезний вибір • помірковані ціни • догідні сплати

СТАНИСЛАВА ВРОНСЬКОГО СИНИ

Львів, площа Марійська 10.

Бібліографія.

Д-р Ол. Тисовський: ПИТАННЯ З БОТАНІКИ І ЗООЛЬОГІЇ як провідник по области біольогічних наук. Накл. Українського Пед. тов. ст. 50.

Володимир Калинович: „НЕГРАМОТНІСТЬ І НЕДІЛЬНІ ШКОЛИ НА УКРАЇНІ" — причинки до українського шкільництва. Накладом журналу „Учитель" у Львові. Жовква 1925—стор. 43 8°

Д-р Ілько Цьокан: ТОРГОВЕЛЬНІ ТОВАРИСТВА. Форми торговельних організацій. Вид. Тов. „Просвіта" в Ужгороді ст. 32.

МУЗИЧНІ ТВОРИ *И. Кишакевича* серія II. 1) Досвіта до сонця! мішаний хор, слова Б. Лисянського. 2) Ранок встає, мішаний хор, слова О. Олеся. 3) Місяць осінський; мішаний хор, слова Л. Українки. 4) Спіть герої, спіть. Мужеський хор і слова П. Карманського. 5) До бою! муж. хор з фортепіяном, слова М. Муравн. 6) З днів слави й горя, пять стрілецьких пісень, муж. хор: а) Гей, вперед за край рідний; б) Ура в бій; в) Побідна пісне загреми; г) Згадаймо брати. 7. Ой чогож ти тополенько, не цвітеш? міш. хор, слова О. Олеся. 8) Розвійся дзвіночки, квіти, міш. хор, О. Олеся. Львів 1925.

НОВА ХАТА. Журнал присвячений модам і справам домашнього жіночого господарства.

„ДУХОБНА БЕСІДА". Зміст ч. 15—16: 1) Проф. Лотоцький: Державний закон, як правна основа автокефалії. 2) Д. Антонович: Дмитро Бортнянський. 3) Думки й приказки. 4) Проф. І. Огієнко: Хрещення українського народу. 5) Ю. Кашенко: О Буковині! Вірш. 6) П. Синій: В себе й по світі. Про церковні справи. 7) Петро Карманський: Дзвонить об пікна. Вірш. 8) Що пишуть. 9) Церковне життя. 10) Що діється в світі.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національного Театру О. Міткевич:

Теребовля: Саля „Нар. Дому".
9.IX. „Казка старого млина".
10.IX. „Циганка Аза".
11.IX. „Пан Твардовський".
12.IX. „Вихрест".
13.IX. „Запорожський Скарб". 131 8—?

Український мішаний хор Д. Котика:

У середу 9.IX. — Чортків.
У четвер 10.IX. — Заліщики.
У пятницю 11.IX. — Заліщики.
У суботу 12.IX. — Борщів.
У неділю 13.IX. — Борщів.
У понеділок 14.IX. — Скала.
У второк 15.IX. — Скала. 115 7—?

Дрібні оголошення.

ПРУСЬКЕ вугля, дрова букові продає Капітяк, Потоцького 47 і Кохановського 4. 369 1—2

ФРАНЦУСЬКОЇ ТА АНҐЛІЙСЬКОЇ МОВИ і літер. вчу поодиноко або збірно. Адм. „Діла" „Професор". 334 3—3

ENGLISH LESSONS починаються вже 1. вересня ц. р. в Місії Методистів, Вернардинська площа 17. 402 3—5

КУРСИСТКИ приїму на станцію. Відомість в Адміністрації. 421 1—2

УЧЕНИЦЮ з гімназії приїму на мешкання. Церкевич, Потоцького 11а I. п. 420 420

МОЛОДИЙ мужчина з університетськими студіями, на пишому становищі, одружиться з молодою, пристійною й інтеліґентною панною з придане. Посередництво рідні бажане. Листи до Адміністрації „Діла" для „Солідного". 423

ОЖЕНЮСЯ з жінкою, яка має більшу кількість землі або відповідне придане. Маю гіпотеку вартости 50 тисяч золотих. Зголошення слати до адміністрації „Діла" під „Господар". 410 2—2

ПРИЙМУ на станцію дві панночки. Окремий, гарний покій. Висгиньського 34 партер. 424 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Доктор САФІЯН ЛУКА

повернув і ординує в недугах жіночих і внутрішних

при вул. К. Бочковського ч. 2/I.

(бічна Городецька ч. 30.)

лічення туберкульози найновіщими засобами. 394 2—3

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й випилювання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам знижка. 399 2—

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло"

Ч. 202 (10.585) Львів, п'ятниця 11. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Ліга пануючих і союз поневолених.

В минулий понеділок (7. ц. м.) відкрито промовою Пенлеве (цензурованою Чемберленом) шестий Загальний Збір Ліги Націй. Як попередніми роками, так і тепер в сесії Ліги Націй бере участь 54 представників державних націй, попису-ючись маніфестаційними прочовами на тему загального мира. Зсіх держав на світі є около 90 (враховуючи в те британські помінії та складові республики СРСР). А що Ліга Націй обединує тільки 54, то значить 40 проц. держав находиться поза цею „наддержавою". Одначе держави, — члени Ліги Націй, представляють собою тільки нації пануючі. Тзв. національні меншости, себто народи неволені пануючими націями, не є підметом міжнароднього права, обнятого пактом про Лігу Націй, тільки предметом експерименті націй-панів. Таким чином більша половина людськости находиться поза обсягом Ліги Націй. Ясно супроти цього, що цей „інструмент мира" є ще дуже недоскональний і мало надійний в теперішньому своїому складі.

А всетаки рік-річно на Загальному Зборі Ліги Націй в-одно говориться про мир, про трівке забезпечення мира. Минулого року чолові представники европейської демократії — Еріо і Мек-Донельд, до яких приєднався член польського реакційного уряду гр. Скшиньскі, розпиналися за загальним договором, підтверджуючим теперішній територіяльний уклад Европи, що заістнував всупереч основному праву про самовизначення народів. Та в березні ц. р. змінений великобританський уряд під натиском доміній відкинув в принципі прийнятий Лігою Націй загальний гарантійний пакт навіть без протесту з боку тісіж Ліги.

Відкриваючи шесте зібрання Ліги Націй, Пенлеве згадав про цю подію та зазначив, що такому оборотові справи не слід дивуватися, бо такий акт (гарантійний пакт) може бути здійснений тільки при допомозі ділання часу і впертої та всечинної волі. Поки-що слід вдоволитися змаганням до частинного гарантійного пакту, бо це теж буде здійсненням женевського протоколу — хоч на меншому просторі.

На чолі нарад біжучої сесії Ліги Націй висуваються дві головні справи: прийняття західнього (тзв. ренського) гарантійного пакту в формі, устійненій правничими експертами, (ця форма ще невідома ширшому загалові) і вирішення питання про вступлення Німеччини до Ліги Націй.

В своїй промові Пенлеве — очевидно з огляду на східних союзників Франції — зазначив, що ідеалом французького уряду є женевський протокол, що його закидається тільки тимчасово та що прийде колись пора його здійснення. Тимчасом ідеї того протоколу повинні бути приноровлені хоч до деяких держав (Франції, Німеччини, Бельгії й Англії, а можливо теж Італії). Заскочена цим Польща буде налягати на французьку дипльоматію, щоби та обстоювала основи версайського трактату відносно східних границь. Та чи Франція, маючи так багато власних клопотів (війна в Мароко й повстання в Сирії та мілярдові довги в Америці) буде спроможна твердо обстоювати інтереси власні і чужі (себто польські), — слід сумніватися. Бріян в розмові з представником агенції „Sozialdemokratische Presse" заявив, що за всяку ціну бажає мира між Францією й Німеччиною, чого доказом евакуація Діссельдорфу, Дюісбургу і Рури. Німецько-французьке порозуміння в справі економічній і політичній є можливе. Ясно, що в таких умовах, коли ще в додатку Англія весь свій непереможний вплив кидає на терезу частинного гарантійного пакту, не бажаючи ніяким чином анґажуватися в охорону німецько-польських границь, — становище польської дипльоматії буде незвичайно важке.

Другою справою є вирішення питання про вступлення, а радше втягнення Німеччини до Ліги Націй. Як відомо, німецька дипльоматія, а з нею й прилюдна опінія, не проявляє надмірної охоти вступити в Лігу Націй. Таж цей крок може потягнути за собою розвал рапальського договору, хіба що Німеччина була би також експонентом СРСР, в Женеві, розуміється за тихим порозумінням з радянським Союзом. Але в такому випадку участь Німеччини не була би рівнозначна зі збереженням істнуючих трактатів відносно центральної й східної Европи, тільки перетворилаб Лігу Націй в арену боротьби за їх основну перевірку. Маючи на увазі своє розброєння, Німеччина виставила вимогу, щоби на випадок радянсько-польської війни німецька республика могла зберігти повну нейтральність, не перепускаючи до Польщі воєнних транспортів. Очевидно, і тут перед польською дипльоматією зростають непоборні труднощі.

Доведення до конкретних вислідів обох цих справ відкриває перед Польщею новий тернистий шлях найріжнороднійших небезпек, перепон і труднощів.

Вступ Німеччини до Ліги Націй зменшить число тих народів, які побідними державами є в той або инший спосіб позбавлені всесвітнього громадянства. Та всетаки істнуватимуть держави й народи поза рямками Ліги Націй, а радше істнуватимуть чисельно великі народи або їх відломи, які не будуть підметами, лише предметами міжнароднього права. Таким чином провідна ідея Ліги Націй і на далі лишиться скривленою, бездушною, анемічною. Бож ідея загального мира так довго не буде здійснена, як довго істнуватимуть пануючі і поневолені.

Якраз тепер та неперехідна прірва між пануючими і неволеними проявляється все виразнійше, а крик поневолених стає все голоснійший, все більш набирає сили розпука знесилюваних і насилуваних

Саме тоді, коли в Женеві радять пануючі нації над основами загального мира, збирається там конгрес поневолених деякими державами народів: Українців, Білорусинів, Литовців, Німців і ин., щоби звернути увагу світових можновладців і прилюдної опінії культурного світа на потоптання святочно й обовязуючо проголошеного права націй. Наради конгресу поневолених народів пригадуватимуть світові вічно ятриву й незагоєну рану, а їх голос буде постійним memento для тих, що говорять красномовні фрази про потребу мира, вдержуючи в поневоленні мільони европейських громадян, а тим самим в корені захитуючи всякі змагання до мира.

Хоч Ліга Націй має за завдання боронити й охоронювати тзв. національні меншости, то всі представлення й протести неволених досі не находили належнього відгомону в Секретаріяті й на зібраннях Ліги Націй. Виминаючи сутичок з урядами держав, членів Ліги, які цинічно й брутально знущаються над мільонами „чужоплемінців", Ліга Націй радніше і з видимою насолодою займається квестіями опіюма, невільництва, соціяльного законодавства і т. п., а затикає всі пори й щілини, щоби до неї не дійшов крик неволених народів.

Може з приступленням Німеччини до Ліги Націй скінчиться ця теоретично-гуманітарна діяльність та розгляд чисто абстрактних проблем, а найде свій вислів охорона й оборона народів, неволених деякими членами Ліги Націй. Ф. Ф.

Кожний рільник повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також своє збіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОВЕЗПЕЧЕНЬ „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.
Агенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Преміт умірковані. Виплата шкід безпроволочна.
Движимости, збіжа і пашу не підлягають примусові обезпечення в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень і длятого кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 255 8—15
Товариство приймає обезпечення в долярах або золотих.

Жидівська кольонізація Півд. України.

I.

Дані офіціяльної статистики. — Мотиви і цілі.

Кольонізація Жидами південної України в повному ходу. Вона ведеться систематично й пляново. Для цього істнують на Україні спеціяльні організації: державна установа „Комзет" — комітет для справ жидівської кольонізації, покликаний до життя рік тому з ініціятиви найвищої влади в Рад. Союзі, а то Президію Центр. Виконавчого Комітету СРСР.—і громадська установа на Україні „Озет"—„Товариство земледілаштування трудящих Євреїв". „Комзет" занявсь розробіткою планів, проводженням їх крізь законодатний шлях, заключуванням умов і т. п., а „Озет" взяв на себе пропагандистичну роботу, агітацію серед Жидів за переселенням, утворювання зі звербованих переселенців окремих груп, збірання громадських фондів публичними складками і т. д.

Акція скольонізування Жидами південної України перестала бути „внутрішньою справою" держави, коли зважимо ті моральні і фактичні зобовязання, які рад. уряд приймає перед закордонними жидівськими організаціями. Ця кольонізаційна акція приймає загально-жидівський, так би мовити міжнародній характер. В Америці істнує жидівське товариство „Ікор" („Селявин"), що поставило собі за ціль фінансувати кольонізаційну акцію українського Озет-а. Скільки це т-во видало взагалі грошей на скольонізування Жидами південної України—не відомо; на 1925—1926 рік обіцює дати 250.000 долярів. Саме на 12. вересня ц. р. скликує обединана жидівська організація „Джойнт Дістрібюшен Комітет" у Філядельфії велику конференцію, що м. ин. радитиме над організацією фонду 15 мільонів долярів на ціли жидівської кольонізації на півдні України і на Криму. В Берліні й Лондоні теж утворені спеціяльні жидівські комітети для спомагання жидівської кольонізаційної діяльности на Україні і всі вони стоять у безпосередньому контакті зі згаданими радянськими установами.

Як голосить офіціяльний рад. комунікат, в минулому році зголосилося 30000 жидівських родин, бажаючих осісти на рілі; з того уладжено вже 6000 родин. У біжучо-

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 653/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 197 (10.579) z dnia 5. września 1925. pod tytułem: 1) "Slidamy pozoustkych Polakiw" między słowami: na awansowano... a: Analizujuczy zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) u. karnej uznał dokonaną dnia 4. września 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21, ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. n. Lwów dnia 7. września 1925. r. Niewiadomski

му році уряд визначив для Жидів на Україні 65000 десятин землі, з того — як читаємо подрібно в комунікаті Озет-а — 36000 десятин в херсонській окрузі, 15.000 в одеській окрузі, 9.000 дес. на Криворіжу й 5.000 дес. на Катеринославщині. Разом з попередньо осілими на рілі Жидами на Україні, в одній лише Херсонщині є 45 жидівських кольоній на 70-ти тисячах десятин українського чорнозему. Всеросійський (!) ЦВК рішив на протязі найближших місяців відвести в український херсонський округ ще 100.000 дес. для 7.000 жидівських родин. Процедер уладжування жид. кольоністів такий, що на загосподарювання одної родини витрачується 1000 зол. карбов., при чому одну третину має мати кольоніст, а дві третіх дає держава й громадський фонд. В біжучому році уряд виасигнував „Комзетові" біля 1.400.000 рб. в готівці і натурі (безплатний будівельний матеріял, знаряддя і т. п.); буджет на 1926 рік передбачує 5 міліонів рб. з державних фондів на цілі жидівської кольонізації.

Ось так в коротці представляється статистика акції кольонізування Жидами українських земель.

Пружини цілої тої кольонізаційної історії ріжні й складні. Без сумніву, що одною з головних причин, це тягар безробіття, що налягає на державу наслідком деклясації й павперизації жидівського населення на В. Україні, що, складаючись здебільша з торговців і ремісників, утратило після жовтневої революції свій варстат праці. Та, безумовно, грають тут чималу ролю й політичні огляди — знову таки дуже ріжного характеру. Є такі інтерпретатори масового перекидання Жидів на рілю, які добачують у цьому — антисемітський курс уряду, чи, вірніше кажучи, зріст впливу Росіян і Українців в РКП. і КПбУ.: намір виперти жидівську масу з міст і поволі відсепаровувати жидівських комуністичних менерів від загально-державних справ, виділюючи їх з урядових установ і парт. управ до інституцій, звязаних безпосередньо з жидівським кольонізаційним рухом та жидівським самоврядуванням на скольонізованих землях. Але форма, у якій рад. уряд переводить цю кольонізацію, себто: надзвичайні привілеї, які він дає кольоністам, зміст умов, що їх заключає з закордонними жидівськими організаціями й вибір місця під оту кольонізацію, вказують з багато більше переконуючою силою на инші ще мотиви й цілі цієї на широку мірку закроєної акції.

Про них буде мова завтра.

„Хождєніе по мукам".

Поворот п. Млинарського з подорожі за золотим руном.

Після двохмісячної подорожі по Америці й Англії повернув до Варшави віцепрезидент Банку Польского Млинарскі. Їздив він, річ ясна, (за чимже би иншим?!) за грішми, за позичкою, або як каже делікатно й штудерно польська преса: „з метою розпочати на заграничнім терені акцію задля підсилення польського господарського життя чужими девізами". Правда, міністер фінансів Вол. Грабскі довший час твердив, що Польща обійдеться без позички, бо у власних податників є подостатком грошей, які є тим вигіднійші, що взявши їх, не відлається, а премієр Вл. Грабскі підтвердив цей погляд загальною внутрішньою політикою, що охолоджуючо діяла на закордонних банкірів. А проте видно, що ця теза збанкротувала, коли ось в допомогу п. Млинарскому долано аж самого краснорічивого демократичного графа Скшиньского, якого завданням було робити прихильний Польщі настрій всюди, де лише це могло мати який-такий вплив на інтернаціональні гамачні. Спеціяльнож міністр Скшиньскі був обовязаний розсівати ті „цікчемні калюмнії", які ширив по світі ендий Нічець (хтож би инший?!), підриваючи довіря до польського довжника. Як відомо, п. міністр Скшиньскі, свідомий своєї важкої місії, узброївся на дорогу м. и. також — приятельським листом до Нагума Соколова, у якому здекларував себе рішучим сторонником сіонізму...

П. Александер Скшиньскі повернув зі свого турне просто захоплений. Сяючи радістю подав негайно до відома своїм землякам, скільки то промов він виголосив на Новому Світі, скільки журналістів прийняв, та скільки міліонів радіотелефонічних абонентів слухало його подяки, складеної в імени Річпосполитої благородному американському народові. Мимоходом лише зауважив, що Польща не може рахувати на американську позичку, бо Америка не має довіря до цілої Европи, (дарма, що Німеччина позичку таки дістала). А врештою, зачим він вдоволено, це не його справа, бо з ним був п. віцепрезес Банку Польского Млинарскі, який цим ближше цікавився...

Отже з приїздом п. Млинарского посунули до нього хмари польських редакторів, цікавих дізнатися, як же воно з позичкою, якої треба — ой як треба! П. Млинарскі ріжниться від п. Скшиньского тим, що він скупий на слова, але що скаже — скаже ясно і проречисто. Отже: він спростовує „деякі подробиці", які появились були про його успіхи під час побуту в Америці. Фактом є — каже п. М., що його переговори з америк. фінансістами „не відбувалися у прихильній для Польщі атмосфері". „Німецька пропаганда в справі оптантів зарівно як львівська афера з фальшивими америк. чеками — утрудняли реалізацію умов. Сфіналізований є лише позичковий контракт, заключений Бенком Польским і Federal Reserve Bank на суму 10 (спомни: десять) міліонів долярів!" У Льондоні п. Млинарскі конферував з головним директором Bank of England п. Норменом та директором згаданого Ню-Йоркського Federal Reserve Bank-у. Ці наради мали „вдоволяючий перебіг". „Започатковані переговори будуть континуовані в догіднім (!) часі". Від подробиць п. Млинарскі стримується, бо оголошувати їх ще „передчасно". На виразний же запит одного інтерльокутора, чи пан презес є вдоволений зі своєї праці за кордоном і чи задоволені є нею особи, перед якими він складав свій рапорт, — п. презес відповів: так. П. презес задоволений, бо „заміцнив" основи Банку Польського, засягаючи в авторитетних заграничних директорів емісійних банків їх „опінію" в справі фінансової ситуації, устійнювання курсу валют в часі їх вахитання і т. п.

Опінія опінією, а гроші грішми. Всілякі великі фінансові потентати й авторитети-економісти доброзичливо ділились з вдоволеним такою чемністю п. Млинарським своєю „опінією", але не тільки грошей п. Млинарскі не привіз, але й ніякої надії на них...

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає

500.000 зол.

виплатили ми в попередній

клясовій льотерії

з приводу ріжних виграних.

Тепер продаємо льоси 1. класи нової льотерії. Головна виграна 400 000 зол. Разом 32.500 виграних в сумі 10,000.000 зол.

1/1 льос 40 зл., 1/2 20 зл., 1/4 10 зл.

по одерж. замов. висил. льос і чеки почтові.

Банковий дім „ШІК і ХАВС"

395) **ЛЬВІВ, пл. Марійський 7 3—4**

Церковні справи

Відозва митрополита української православної автокефальної церкви.

І серпня н. р. вийшла у Київі відозва затитулована „До братів Українців на терені Европи в розсіянні сущих" і підписана: „З ласки Божої і волі Церкви Архієпископ Василь Липківський, Митрополит Київський і всієї України".

Відозва, призначена в першій мірі для православної української наддніпрянської еміграції, починається цитатом зі св. Письма, після чого у першому реченні пояснює ціль своєї появи: „До Вас, любі брати і діти Українці, що розсіяні поза межами України, звертаюсь я зі словом утіхи..." Митрополит В. Липківський висловлює радість з того приводу, що „в грозі і бурі великої війни і революції, серед тяжких пригод всенародного здвигу а під сумного минулого" визволилась українська православна церква, „що більш як 200 літ сиділа в неволі в тюрмі московського царського і синодального та патріяршого панування". Боротьба поміж українською і московською церквою ще йде, бо на В. Україні ще чимало приклонників московської церкви, але вона закінчиться перемогою „над цими нащадками темної неволі".

ЖАН ГОЛЬБЕРГ.

Український Діоген.

Відвідини у фавна з комарівських лісів.

У „Neues Wiener Journal" з дня 25. серпня находимо статтю Жана Гольберга з Чернівець під сенсаційним заголовком на всю сторінку газети:

„Митро, людина з ліса. Відвідини у фавна з комарівських лісів".

Прочитавши згадану статтю, яку передаємо в перекладі, найбільше дивує нас те, що ніхто з наших земляків до цього часу не відкрив цієї оригінальної людини, дарма, що її слава дійшла до відома аж Ню-Йоркських Американців. — *Пр. Ред.*

Це подобає на казку з давної давнини, а проте є правдою. У лісі села Слобода-Комарівська на Буковині живе з яких сорок літ чудак. Простий нарід зве цього пустельника Митром. Ніхто не знає його прізвища. Літом та зимою живе він у своїй улюбленій соломяній колибі, яку сам собі поставив. Ніколи не покидає він ліса, який називає його власним. Обривки шмаття звязані мотузками вкривають його стрункє, еластичне тіло аж до бедра. На голові носить щось у роді шапки з витертої шкіри і вяже її з заду в „оселедця". Обуви Митро не знає. Те, що називається в нього сорочкою, є єдиною його одіжю, звичайним лахміттям. Ніколи він ще не скидав цієї сорочки. Вона, так мовити, зрослась з його тілом. Навіть зимою, при найгострійшій студіні пустельник носить тільки цю одну сорочку. Вона нагадує сорочку щасного пастуха з казок Гріма, за якою шукав недужий король по всьому своєму царстві. Так само Митро почуває себе щасним, не маючи ніяких потреб. Його тіло сильно загартоване; шкіра подобає на кору дерева. Це тіло, крім дощевої води, не знало ніякої иншої, бо Митро не вмивається. Його їжа — лісні овочі; у літку збирає він з них припаси на зиму.

На узліссі, де стоїть домівка цього фавна, журчить струмочок. У ньому втишає „лісовик" свою спрагу. Нікого не лякається, і його не лякається ніхто. Навіть підчас війни не покинув ліса. Ніхто не знає, як довго живе там цей незвичайний чоловік. Одна 70-літна дама з Кабиць, пані Барбіє, оповідає, що чула про нього ще змалку.

Дооколичні чешканці оповідають, що трагічна доля загнала цю людину до ліса. Колись він був багатим земельним власником у Слободі-Комарівській, але в наслідок чужих інтриг усе майно втратив. У розпуці, огірчений до людей, заховався у лісі, який також був його власністю. І не хотів більше його покинути. Дяк з Кабиць, сусіднього села, твердить, що прізвище цього відлюдка є Косован.

Митро є гордим і великосердим. Він не приймає ніякої їжі від тих, що його відвідують. „Тримайте це для себе"—відповідає він звичайно. „Це вам буде треба на дорогу". Він не пє і не курить. Хто хоче відвикнути від алькоголю та тютюну, може піти до Митра і дізнатись від нього його тайну! Люде приносячи йому харчі, залишають їх перед його хижиною. Тоді вже він робить їм цю ласку, що сам заносить харчі до свого захисту. Тільки духовна особа є виїмком. Зі священиком Митро є чемний і перед ним вітриває своє серце. Але звичайно людей омиває. Одіжі взагалі не приймає.

Про світ та людей не хоче нічого знати. Його Богом, усім Найсвятійшим, його всім—є сонце. І тому так часто згадує він про сонце і про лихі хмари, які закривають його. „Іду спати разом зі сонцем і разом з ним встаю"—каже Митро. Природно, що для мешканців цього села та околиці, він не є новиною. Але чужі люде ніколи не покидають цього села, щоби не поглянути на це диво. Митра навіть часто фотографують, але це нелегко, бо він утікає перед апаратом. Деякі селяне вважають його опікунчим богом. Простодушні селянки називають його лісним чортом. Коли якій селянці трапиться щось неприємного, тоді йде вона мов паломниця з куркою або горшком сметани, щоби зєднати собі його. Але—як ми вже сказали—„лісовик" є непідкупний. Слово „хабар" йому зовсім незнане. Він бачив раз світ 40 літ тому — і має його досить.

В одно душне пополудне мав я нагоду бачити цього пустельника і „інтервювати" його. Взяв я на себе важке завдання. Два панове з Ню-Йорку, що зупинились для відвідин своїх близьких у Кабицях, йшли разом зі мною. Ми не могли найти воза і тому мусіли мандрувати пішки через гори та долини. По трьох чвертях такої дороги нарешті дійшли до бажаної мети. Сільська дівчинка, що пасла корову вказала нам як дійти до буди Митра. У напруженні, без віддиху, пішли ми хутко. Між деревиною досить рідкою, біля великої скількости складених сягів дров побачили ми намет Діогена.

У лісі панувала глибока тиша. Тихий легіт проходив крізь верхівя дерев. Вивірка перескочила на дерево. Сям-там щебіт пташок. Природа простягла перед нами свій чар. Ми зупинились мовчки. На мить заслухались у лісову ідилію. Спочатку побачили зад буди. Ніякого шелесту в її сусідстві. „Митро мабуть кудись утік" — сказав з острахом один з моїх американських товаришів подорожі. Митро часто блукає по лісі, шукаючи за ягодами, грибами або хворостом. Незабаром зупинились ми перед входом міцної хижини, у формі покріалі. Ми глипнули до її темної челюсти. Ні слуху і духу. „Митре!" — крикнув другий Американець. Тоді в буді щось заметушились. Вилізла рачки якась істота. Це був Митро. В такім ви-

„Радіє наша мати, наша свята Церква своєю волею і повернення до дітей своїх, але й сумує, бо далеко не всіх дітей бачить коло себе. Розкидані, розсіяні її діти по всьому світу шукаючи кращого життя. А як багато синів і домок її буйних, вихрами останніх часів захоплено і закинуто за межі України, розсіяно між всіма народами по чужих краях. Такими є майже всі Ви, любі брати і сестри наші, що звігом обставин по неволі примушені жити на чужині, терпіти сум і нудьгу по рідній стороні. Тим більш потребуєте Ви утіхи в пьому горю невольного перебування далеко від рідної матери. Але наша мати, рідна Церква, дає велику утіху і визволення і тим дітям, що перебувають в далекій Америці. Вона дає утіху і тим дітям, що розкидані на безмежних просторах Азії..."

Дальше кажеться про розріст та закріплення православної української автокефальної церкви, про поступ, який вона перевела на організаційному полі, і закликається до творення українських парохій на далекій чужині, до широкого інформування чужинців про стан церковної справи на Україні та до втримування тісного звязку з київським духовним центром. Митрополит Липківський покликується на авторитет Всеукраїнської Церковної Ради, біля якої повинні обєднатись православні Українці, та засилає благословенство всій українській наддніпрянській еміграції.

Рене Вівіяні.

Смерть визначного політика.

У Парижі помер у віці 62 літ сенатор Рене Вівіяні, французький премєр-міністр і міністр заграничних справ в час вибуху світової війни. Вівіяні, з походження Корсиканець, як молодий адвокат, розпочав свою політичну карієру участю у великих політичних процесах, при чому зразу дав пізнати себе зі своїх лівих перекончань. Ставши редактором соціялістичного „Пті Репюблік" увійшов у звязки з Мільраном (тоді ще соціялістом), Бріяном і Жоресом. У 1899 р. своїми сміливими промовами у франц. парляменті повалив кабінет Вальдека-Руссо, в 1906 р. уперше на чолі робітничого кабінету й потім за кількома поворотами ставав членом ріжних кабінетів, як міністр праці. В червні 1914 року стає Рене Вівіяні знову премієр-міністром заграничних справ і був ним до жовтня 1915 р., себто він, соціяліст і пацифіст, був першим франц. военним премієром. В 1917 р. знову став міністром — цим разом фінансів, і знову лише на пів року. Після війни брав живу участь у полагоджуванню справи французьких загран. боргів та в діяльности Ліги Націй. На першому засіданні VI. зборів Ліги Націй учасники зборів вшанували Його память окремою маніфестацією.

НАЙЛІПША НАГОДА ЗБОГАТИТИСЯ

Льосн I. кляси 12. Польської Державної Льотерії Класової є до набуття у фірми:

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

ГОЛОВНА ВИГРАНА 400.000 зл.

Виграні по зл. 250.000, 150.000, 100.000, 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, 10.000 і 5.000 Золотих.

Що другий льос виграє!

ТЯГНЕННЯ ВЖЕ 14-го і 15-го ЖОВТНЯ.

Ціни Льосів:	Цілий льос зл. 40.	Пів льосу зол. 20.	Чверть льосу зол. 10.

Замовлення листові полагоджується відворотною почтою. Низше уміщену карту замовлень виповнити і пересилати нам в листі.

Поручаємо замовляти в час, бо в попередній льотерії мигом ми тільки вчасні замовлення виконати. Зазначуємо, що в тій льотерії попит багато більший, тому, що льоси наші показалися дуже щасливі, бо ми виплатили в попередній льотерії між иншими головні виграні золотих 150.000, 75,000, 5.000 і т. д.

В тім місці випити і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Отсим замовляю до I. кл.: ..... льосів цілих по зол. 40'—
..... „ половки „ „ 20'—
..... „ чвертки „ „ 10'—

Належитість золотих ..... вправлю по одержанню льосу банкнотом ПКО. присланим фірмою або почтовим переказом.

Ім'я і назвиско: .....

Адреса: .....

329 8—10

ОСТАННІ ВІСТИ.

Італ.-нім. порозуміння.

„Трібуна" повідомляє про порозуміння між Німеччиною й Італією. Штреземан мав зобовязатися перед Мусоліні, що тепер не торкатиме злуки Австрії з Німеччиною та що згодиться на поширення пакту на Італію. Зате Мусоліні прирік Німеччині, що попре її в справі роззброєння на суші і в повітрі і польсько-ніім. границь. Зате домагається екон. концесій. — „Кор. делля Сера" пише, що повищу вістку потверджують політ. кола в Римі.

Землетрус і тайфун.

З Царгорода повідомляють, що в околиці Тімор відчуто землетрус. Три села зовсім знищені. Люде врятувалися. В Кореї лютував грізний тайфун. Потерпіла найбільше місцевість Фузан. Знищених 250 домів, 2000 тяжко ушкоджених. Досі добули 10 трупів.

Біржа.

Львів, 10. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5'95 — 6'00, канад. дол. 5'60 — 5'65, чеські кор. 0'17'75 — 0'18'00 леї 0'02'75 — 0'02'08, франц. франк 0'25'50 — 0'26'00, швайц. фр. 1'05—1'07, анг. фунт 25'80—27'20.

13 с. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4'20 зол. 3—4

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (301) число „Діла" було сконфісковане за одну серед иншої невинної уступ з передової статті п. н. „Єдиймося".

— **Присяга на вірність.** Згідно з угодою, заключеною поміж Варшавою і Римом два дні тому (як вже коротко вчора повідомляли ми) католицькі владики в Польщі складали присягу на вірність Річпосполитій на руки през. Войцеховского. Після урочистої Служби в катедрі св. Яна у Варшаві, відправленої кард. Каконським, в відповідній проповіді кс. Новаковского, переїхали всі владики до Бельведеру, де у спеціяльно уладжений на то церемоніяльний салі ждали їх през. Войцеховскі, премєр Грабскі, його брат Ст. Грабскі —автор конкордату, — і ін. польські достойники. Присягу склали всі епископи (за виїмком двох недужих), а в їм числі українські владики: митр. Шептицький, еп. Хомишин і еп. Коциловський. При цій нагоді варта пригадати текст присяги, згідно з постановою конкордату: „Перед Богом і на святу євангелію присягаю і обіцюю, як личить епископові, вірність Річпосполитій Польській. Присягаю і обіцюю, що з повною льояльністю шануватиму уряд, установлений (ustanowiony) конституцією, і що зроблю (zrobię), щоби шанувало його моє духовенство. Коли того присягаю і обіцюю, що не буду брати участи в жадному порозумінню ані не буду присутній на ніяких нарадах, які могліб принести шкоду польській державі, або публичному порядкові. Не дозволю моїому духовенству брати участь у таких затіях (zamierzeniach). Дбаючи про добро й інтерес держави, буду старатися відвадити від неї всі небезпеки, про які я знав би, що грозять їй". Після прийняття присяги, през. Войцеховскі — як голосить офіціяльний комунікат — угощав достойників шевки снідавком...

— **Не так легко примусити.** Під цим наголовком читаємо у виленському „Жи. пю люду": „В звязку з розпорядженням міністра освіти, переданім через шкільного куратора всім непольським школам про введення викладів загальної історії і географії в польській мові, як-то предмету досіль були викладані в рідній мові, довідуємося, що всі безпосередньо заінтересовані шкільні організації литовські, білоруські і жидівські скермували скаргу до найвищого адміністрац. трибуналу і повідомили куратовію, що до отримання рішення виклади історії і географії будуть вестись на тій самій мові, що в минулому році. Згідно з нашими інформаціями, представники Литовців, Білорусів і Жидів не приморюються до жадання міністра освіти навіть і в тім випадку, коліб трибунал затвердив розпорядження міністра і свою скаргу скеровують на адресу, на яку національним меншостям вказав на останній сесії Ради Ліги Націй англійський міністр загран. справ Чемберлен. „Не так легко примусити" Литовців, Білорусів і Жидів — чи це можна буде сказати теж про Українців?!

— **Бандитський напад польської бе'ани в Журавні.** Дня 6. вересня в неділю уладила місцева читальня „Просвіти" в салі Брістігевської, забаву з танцями. Рівночасно відбувалась забава польських подолян в салі Облера під проводом Мацька Станьова, польського господаря, відомого в селі забійяки, який дається добре в знаки всьому населенню. По півночі, около 2. год. Поляки виходили зі своєї забави, зробили уладжений напад на виходячих гостей з читальняної забави і змасакрували їх до безтями. Найбільше був побитий Роман Шенкірик, канд. адв., якому розбили голову а ціле тіло поранили і покрили синяками. В бандитському цьому нападі взяли участь радний міста Журавна, Адольф Гарц, Мундек Гарц, Філько Гарц, Ст. Кік та ослявлений палочник Мацько Станів. Завізваний командант держ. поліції приглядався зі спокоєм цілому нападові.

— **Зголошення облігацій.** „Денник законів („Dziennik ustaw") ч. 91 з 7. н. м. містить розпорядок міністерства скарбу, яким продовжується зголошення до реєстрації 4 проц. облігації залізниці Карла Людвика з 1890 і 1902 р., 5 проц. облігації залізниці Альбрехта з 1872 і 1877 р., 4 проц. облігації залізниці Альбрехта з 1890 і 1893 р. та облігацій, затягнених в краєм Галичиною в р. 1895, 1904, 1905, 1907, 1908 і 1913, вкінці облігації 4 і пів проц. галицької крайової позички до дня 1. жовтня 1925. Також слід зголосити в тім самім речинці облігації, випущені містами: Варшава, Лодзь, Львів, Краків і ин., якщо бажається користати з їх перерахування і конверсії.

— **Американізація Львова.** Львів стає рішуче великим містом. Він вже не задоволяється европеїзацією, столиця князя Льва і Юзефа Наймана американізується на велику скалю. Правда, покищо полягає це ратування великоміського престіжу у вуличних катастрофах, але за те катастрофи вножаться з дня в день і є „першої класи". Вчора впр. в ранній день, бо біля 6. год. попол., на Янівській вул. військове вантажне (тягарове) авто холодно-покровно переїхало 50-літню кравчиню Гелену Козюську, після чого безсвідомо звезло. Жертва „великоміського" руху до години померла; поліція як звичайно, певне вже напала.

гляді, як ми це описали. Його імення вповні підходить до нього. Він глянув на нас боязкими, допитливими очима, а потім опершись стає перед входом у позі резигнації та втоми. Сидить скуленний, оплівши худощаві руки довкола ніг. „Чого хочете?" спитав він придушеним голосом. Наші відвідини Митра зовсім не дивують. Потім виконав слабий рух рукою і сказав по українськи: „Відступіться від мого сонця!" Спочатку говорив тихо, пізнійше голосно. Не знає пардону.

„Як довго живете тут?" спитав я його.

„Що це вас обходить? Ви — чужі, відступіться від сонця. Ідіть собі, звідкіля прийшли. Не забирайте мені мого сонця!" Такою була відповідь дикуна. На инші запити: про його вік, здоровля, то-що, давав виминаючі відповіди. Митро був тоді, як мені пояснювали в досить поганім настрою. Мабуть тому, що ми перебили йому пообідний сон. На запит, чому він мешкає тут у лісі, він відповів: „Тому, що я можу мешкати тут зі своїм сонцем, своїм Богом".

Перед хижиною запримітили ми купку пожовклого листя, а між ними кілька горіючих вуглинків. Це був тав, вічний огонь Митра, який ніколи не сміє погаснути. Він горить день і ніч. Біля буди бачили ми також чотирокутні купки ріща, дбайливо поскладані.

Митро встав і зробив кілька кроків вперед. Я зазирнув до хижини і запримітив там у блешанім горшку зелені слизки та бараболю. Їх певно принесли йому відвідувачі. Там бачив я також погасле вугілля. Лісовий дід піддержує вогонь навіть у середині буди. Дим не перешкаджає йому. Леговища не було видко.

Недалечко його зимової резиденції бачили ми останки літньої буди Митра. Буря знищила її. Митро не хоче більш її відновляти. Він відко почуває себе добре у зимовій. Від нашого приятеля Митра, що глядів на нас з недовірем, ми не могли дізнатись багато. Наприкінці схвильовано заявив: „Скрізь є лихі люде".

Коли ми відходили, Митро проводив нас кілька кроків аж до стрімкого узлісся. Там перехрестився, відвернувся до нас плечима, впав навколішки, підніс голову до неба і пошілував землю. У такій позі клячав з пять хвилин. Потім встав, зробив рух на адресу неба, немов би хотів прогнати хмари і побіг назад до хижини. Це була незвичайно цікава сцена: як цей фавн цілував землю. Малярі найшли би в ньому напевно дуже вдячний сюжет.

Перекл. з нім. мови *О.*

(„Neues Wiener Journal" з 25. VIII).

— **Свобода ч. 37** появилось в побільшеному обемі і з багатим різнородним змістом, на який вложились: Буде по нашому! — Політика. — За життя нації! — Небесні птиці, оповідання Я. Кріпа. — Жиди колонізують українську землю. — Січевий рух. — Гідна відповідь українського громадянина. — Хто утримує Польщу? — Скликати сойм. — „Огнем і мечем"! — Що чувати у світі. — Новинки. — Голос хлібороба і голос народу. — Нові книжки і видання. — Нещастя з батьком. — В справі сільничого населення. — З господарства. — Як гонять хрунів. — Податкові пільги. — Правна порада. — Дописи з краю. — Добрі ради.

Модні матеріяли жіночі і мужеські.
Шовки, адамашки, плюші і вельвети.
Сукна на футра, пелерини і убрання студ.
Полотна, шифони, хустки коцики і т. п.
Найдешевше у ФІРМИ
РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ. ГАЛИЦЬКА ч. 10.
412 2—10

Перльмуттера Ультрамарина є найкращою і найвидатнійшою краскою до білля, вапна і малювання. Спеціяльна ультрамарина для цукроварень і текстильних фабрик.
Фабрика ультрамарини
Х. ПЕРЛЬМУТТЕР
ЛЬВІВ—ЗНЕСІННЯ,
190 бюро: вул. Сонечна 26. 5-10

Ширіть наш часопис!

На допомогу „Голодному Селу".

БЮЛЕТЕНЬ ч. 22.

Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу" за місяць вересень 1925 р.

Розділ допомоги.

На засіданню Краєвого Комітету допомоги Голодному Селу 4. вересня ухвалено видати допомоги пошкодованим по-ділю через Повітові Комітети допомоги „Голодному Селу" в таких повітах: Пов't Станиславів 1000 зол., пов. Калуш 1000 зол., пов. Стрий 1000 зол., Добромиль 1000 зол., пов. Рогатин 1000 зол. Крім цього ухвалено видати допомогу у висоті 500 зол. погорільцям с. Хоростків коло Копичинець.

Дальший розділ допомоги відбудеться на найближчому засіданні Комітету.

Допомогова акція і влада.

Краєвий Комітет Допомоги Голодному Селу одержав від дирекції поліції повідомлення в справі легалізації Комітету. Український текст цього повідомлення подаємо без змін, згідно з урядовим перекладом:

Дирекція Поліції у Львові ч. 3911/25 пр. Львів дня 31. в. 925. До Краєвого Комітету голодуючого села у Львові, до рук: Предсідателя Пана Юлияна Романчука ул. Камінна 5. В полагодженню просьби ПТ. внесеної безпосередно до Воєвідства о легалізацію всі уділяю для „Комітету голодуючого села" Дирекція Поліції на засаді рескрипту львівського Воєвідства з 1[illegible]. 925, ч. В. P. 1737[illegible]25. подає до відома слідуюче: В цілі цього року завязався у Львові „Краєвий Комітет Помочи голодному селу" який має на цілі несення помочи селянству через збирання фондів на засіви та для цілої помочи голодуючим. — Комітет, як стоваришення ся довізове і минаюче ad hoc створене, не вимагав форм певної особовости. З часом однак поширив краєвий Комітет свої ціли під оглядом підметовим і предметовим створюючи сіть низку організаційну місцевих та повітових Комітетів, обіймаючи своєю акцією також біжучі явища і потреби, перед тим не предвиджені, та сповняючи функцію як пр. збірки що вимагають спеціяльного дозволу. — Наслідком цього стратив Краєвий Комітет ціху тимчасовости і переходовости, приймаючи знова характер тревалого стоваришення о означених цілях, обсягу діяння і організації, одним своїм ставе ся стоваришенем підлягаючим законови з 15/IX. 1867: Вдз. ч. 134. — Тому, що стоваришенє зістало основане фактично без доповнення правних условій чисте наведеним законом предвиджених, діяльность його є нелєгальною і недозволеною. — Тому Дирекція Поліції взиває ПТ. до запоситкуваннія приписам §. 4. закона о стоваришеннях з 15. IX. 1867. Вдз. ч. 134. в часі одного місяця від дня взівання, а то під загрозою заказу дальшої його діяльности".

Форми допомоги пошкодованим повінню.

Деякі з повітових Комітетів, подаючи матеріяли і дані про розміри шкід, спричинених повінню, висилають свої уваги і замітки про форми допомоги, які найбільш потрібні і бажані відповідно до місцевих обставин для пошкодованих повінню. Так Комітет в Калуші висловлює думку, що необхідно виставити в звязку з повінню такі домагання перед урядом: Необхідно домагатися: 1) негайної допомоги, 2) викупу грунтів положених в полосі розливу рік, 3) регуляції рік, при чому регуляції повинна помагати в будуванню ставів в горах, які в часі негоди могли би надмір води втримати і повільно відпускати, 4) управи лісів мають спровадити із зниженою 50 пр. дерево на направу ушкоджених будинків; 5) призначення значніших квот на довготермінові і низькопроцентовані позички з тим, що позички ті мали би роздати повітові каси ощадности без зайвих потручень на уділи та кошти старань.

Комітети в Рудках і Комарні вказують на необхідність прийти з допомогою пошкодованій людности у формі уділення більших кредитів за низьким процентом для місцевих кооперативних організацій; на думку Комітету в Рудках квота визначена на такі кредити мусіла би стати на будуче залізним фондом для всілякої допомогової акції населенню в повіті.

Комітет в Богородчанах підносить думку про необхідність заходів для організації в ширших розмірах збуту худоби через наші кооперативні організації; це є являється необхідним для того, щоби перешкодити зниженню цін на худобу, яке наступить при масовій розпродажі худоби, в наслідок браку паші, знищеної повінню.

Ширіть наш часопис!

ГЛИНЯНСЬКІ КИЛИМИ, КАПЕЛЮХИ
мужеські і жіночі найліпшої якости поручає за готівку і в ратах
ДІМ КИЛИМІВ І КАПЕЛЮХІВ
Львів, площа св. Духа
408 біля костела ОО. Єзуїтів. 3—5
Старі капелюхи перероблюється на новійші фасони.

Дописи.

В оборонї української школи. (*Утраквізація в Тернополі*). Українське громадянство середущого і північного Поділля занепокоїлось проголошенням польською шкільною владою утраквізації української Державної гімназії в Тернополі, істнуючої від 1898 р. В цій справі відбулося в Тернополі протестуюче віче дня 30 серпня пр., про яке була вже згадка в „Ділі". Покликано до життя комітет, що має повести акцію в оборонї української школи. Батьки дітей-учнів I. класи гімн. є очевидно всі проти утраквізації, так само як батьки дітей I. польської (класичної) державної гімназії в Тернополі. Тут в Тернополі є три польські державні гімназії — класична (дир. Фогель), гуманістична (дир. д-р Лєщевіч) і математично-природнича (дир. Трайнар), до яких до I. класи в біжучому році вписалося близько сто учнів — отже менше як до одної української державної гімназії, де до I. класи вписалося 101 (сто один) учнів.

Цікава статистика цієї I. класи, котру поділено на два відділи (33+48). Зі 101 учня I. класи української держ. гімназії в Тернополі є 95 греко-кат. і 6 православних, по народности всі Українці. З міста Тернополя є 29, з пов. Збараж 18, з пов. Зборів 9, з пов. Скалат 6, з пов. Кременець (Волинь) 6, з пов. Бережани 4, з пов. Коломия 3, з пов. Теребовля 2, з пов. Броди 1 і з пов. Львів 1. Соціяльне становище батьків учнів I. класи є таке: селянських синів є 62, міщанських 4, синів ремісників і промисловців 6, урядників 2, священників 7, народніх учителів 6, гімназійних професорів 4, державних урядовців 3, служби 4 (з того приватної служби 1, державної 3) і емеритів 1. Виходить, що майже дві третини учнів I-ої класи це селянські діти (62 проц.), а синів української інтеліґенції є всего 20 (20 проц.). Характеристично, що місцеві українські міщане відносно дуже мало своїх синів післали в біжучому році до тутешньої гімназії.

Дуже відрадною появою, що її замічується від двох літ. є те, що з тернопільської державної гімназії щораз більше користає сусїдна Волинь, особливо найближчий повіт кремінецький, получений з Тернополем залізницею Тернопіль-Ланівці. Вже в мин. шкільному році вписалося звідтам кількох учнів, в біжучому році 6, з того 5 селянських дітей, а 1 син народнього учителя. Без сумніву з кождим роком буде тут прибувати значніше число волинських учнів, особливо коли їх приїзна зорґанізується правильно — що мусить статися — і тоді тернопільська українська гімназія зможе відограти визначну ролю в культурному і національному відродженні західної Волини та зблизить до себе Галичан і Волинян.

В польській класичній гімназії дир. Фогля утраквізації покищо не переводять, — проти неї заявилися батьки учнів. До I. класи цієї польської держ. гімназії вписалося тепер всего 20 (двайцятьох) учнів, з того 17 римо-кат. і 3 греко-кат., по народности 17 Поляків і 3 Українців (сини залежних службовиків). Ця гімназія дуже мала — тепер має мало що більше як 200 учнів і призначена на розв'язання, бо три державні польські гімназії Поляки не в силі обсадити. В цій гімназії є майже половина Жидів, але I. класу Жиди цього року збойкотували.

Директура в українській держ. гімназії в Тернополі ще досі не обсаджена і ледви, чи її обсадять скоро. Управу веде проф. Мих. Губчак, а вчителюють самі Українці. З приводу утраквізації був тут в пятницю 4. вересня п. р. візитатор д-р Іван Копач і остався незідомі покищо інструкції для управителя гімназії.

Боротьба за дальшим удержанням дотеперішнього характеру української державної гімназії в Тернополі буде боротьбою затяжною, в якій повинно взяти участь все місцеве українське громадянство, а передовсім всі інтересовані батьки, котрі про потрібні інформації в цій справі мають звертатися до адвоката д-ра Степана Барана в Тернополі, що обняв провід згадамого вище комітету.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р Олекс. Подолинський
ординує
в жіночих недугах і полїжництві
у Львові, пл. Більчевского 10.
(проти головної брами костела св. Єлисавети) число телефону 15—60. 429 1-2

„ШЕВЧЕНКО Й КНЯЖНА РЕПНІНА" М. Возняка.
Цеї книжки не повинно бракувати в кождій бібліотеці.
Ціна примірника тільки 1·50, з почтовою пересилкою 1.80 зол.
Замовлять в Адміністрації „Діло", Львів, Ринок 10, II. пов. за попереднім надісланням грошей. 1—3

ОНОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національного Театру О. Мітневич:
Теребовля: Сала „Мар. Лому".
10.IX. „Циганка Аза".
11.IX. „Пан Твардовський".
12.IX. „Вихрест".
13.IX. „Запорожський Скарб". 131 8—?

Український міщанський хор Д. Котка:
У пятницю 11.IX. — Залішики.
У суботу 12.IX. — Борщів.
У неділю 13.IX. — Борщів.
У понеділок 14.IX. — Скала.
У второк 15.IX. — Скала. 115 8—?

Позів Збаражчина! Надзвичайні Загальні Збори Т-ва „Український Дім" у Збаражі в справі дальшої будови відбудуться дня 20. вересня 1925 р. в год. 1. попол. у власній хаті. — ВИДІЛ. 425

Прогулька Т-ва „Плай" на Чорну Гору коло Грибович відбудеться в неділю дня 13. вересня п. р. Збірка в год. 8. рано на замарстинівській рогатці (остання стація трамваю ч. 10), поворот в год. 16. евент. залізницею. Перекуску треба взяти зі собою. 1—2

Дрібні оголошення.

НАЙДЕШЕВШИЙ та найліпший опал є лише у Калитка, Потоцкого 47 і Кохановского 4. 367 2—2

ФОРТЕПІЯНИ, піяніна купую навіть знищені також і з провінції. При згодошенню прошу подати фірму і ціну. Львів, Лещинського 6., Казимир Дорош. 413 2—3

ВИДАВНИЦТВО ТОРБАН Львів Осс-олінських 6, потребує на кілька днів примірник „Свекруха", комедія на 3 дії Льва Лопатинського. Проситься вказчити за плацею. 409 2—3

МАТУРИСТКА держ. учит. семинарій поїме лекцію на цілий рік. Близші інформації почтові: о. В. Лицинак, Львів, вул. Вронівська 5. 405 3—3

ФОРТЕПІЯНИ, піяніна, фісгармонії на ріжні ціни, першорядних фабрик найдешевше продає, купує, міняє тільки за готівку ГАНАК, Панська 21. Телєфон 35—45. Фірма істнує від 30літ. 351 5—5

ПРИЙМУ на станцію дві паняночки. Окремий, гарний покій. Виспяньского 34 партер. 424 2—2

УЧЕНИЦЮ з гімназії прийму на мешкання. Церкевич, Потоцького 11а I. п. 420 420

КУРСИСТКИ прийму на стацію. Відомість в Адміністрації. 421 2—2

ENGLISH LESSONS починаються вже 1. вересня п. р. в Місії Методистів, Бернардинська площа 17. 402 4—5

РУТИНОВАНИЙ конціпієнт пошукує заняття. Д-р Макух, Поморяни. 425 1-2

МЕШКАННЯ з харчем або без при самотній особі. Замкова 8, двері 11. 428

ПАНЕ д-р Козіцький в Сколім! Прошу до тижня полагодити відому Вам справу! — Лицинський, Львів. 430 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

Д-р Олекс. Подолинський
ординує
в жіночих недугах і полїжництві
у Львові, пл. Більчевского 10.
(проти головної брами костела св. Єлисавети) число телефону 15—60. 429 1-2

АДВОКАТ
д-р Волод. Константинович
відчинив канцелярію
в Сяноці, біля Окружного Суду,
376 проти аптики. 4—6

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде від 1. вересня адвокатську канцелярію
В ЖОВКВІ
350 в домі бл. п. д-ра Короля. 5-15

МАГАЗИН ФУТЕР
Е. СОЛІК ФЛЬОРІЯНА СОЛІКА
— — вдова. — —
367 ЛЬВІВ, СОБІСКОГО ч. 4. 5—16
поручає найновійші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — услівя догідні.

ЛЕКЦІЇ ГРИ НА ФОРТЕПІЯНІ
уділяє дипльомований артист піяніст заграничної консерваторії. Методи проф. ЛЕШЕТИЦЬКОГО і проф. VIRGIL'A
Уклад руки, оправношення тону (touche), свободи сили і рівности пальців. — Свобода руки в трудній технічній грі. Інтерпретація.
Зголошення під год. 4—5 попол.
Львів, вул. Лелевеля ч. 9. партер на ліво. 364 5—5

ВПИСИ на річні, 5 місячні, мужеські і жіночі ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ
Зофії Глюзінської
Ecole Reforme Панська 14.
додатково ще тільки до 15. п. м. від 11. до 1. і 5—7 денні курси і вечірні. Оплата місячно зол. 10. Вписове зол. 2. 3006 1-2

Другу книжку (2·50), Історію виховання (3 зол.), Рухому абвуку діточу українську (0·50), Інструкцію про спосіб уживання рухомої абвуки (0·30), також всі прочі шкільні книжки висилає: М. Матвійчук, Львів вул. Панська 17. На тих книжках даю замовляючим в часі до 15. X. п. р. 10% опусту. 401 1-1

Важне для жіночих шкіл!
ФІЛЯРЕТ КОЛЕССА: Українські народні пісні в триголосному укладі на жіночий хор. Сит. I. і II. по 2 зол. у львівських книгарнях і у автора вул. Голомба 7. II. 427 1—2

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10

Ч. 203 (10.586). Львів, субота 12. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів. Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 гол. передпол.
Рукописів не повертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

На розстайних дорогах.

Польща і ґарантійний пакт.

Біжучу сесію Ліги Націй попередили відповідні наради між керманичами закордонної політики Англії і Франції, щоби підготовити прилюдно обговорення західнього ґарантійного пакту на терені Ліги. Висліди відвідин Боіяна в Льондоні уважається небезпечними для Польщі.

Перед агітаційною подорожею Скшиньского до Америки Бріян мав обіцяти йому забезпечення польських кордонів. Тому поголоски про льондонську конференцію та чемности, які тепер роблять французькі дипльомати німецьким, викликують переляк в польських політичних колах. Вже від довшого часу горлає польська преса про те, що польські границі стають предметом торгу.

Цей переляк степенує ще намірене вступлення Німеччини до Ліги Націй, вступлення, так незвичайно підтримуване Англією й Францією. І тут можемо обсервувати дивне явище. Реакційна польська преса лякається, що з хвилею інсталяції Німеччини в Союзі Народів ця установа перетвориться в терен боротьби, стане вихідною точкою Німеччини до наступу на територіяльні постанови версайського трактату, в першу чергу на польські границі. Бажаючи злагідити небезпеку, польська преса помагається постійного місця в Раді Ліги Націй на рівні з Німеччиною. Значить, Польща бажає створити в Лізі своє забороло проти німецьких посягань. А прецінь в недалекій минувшині польська преса, особливо реакційна, відверталася від Ліги Націй, глумилася з віри гр. Скшиньского в цю міжнародню установу, а навіть погрожувала виступленням Польщі з Ліги Націй. Єдину забезпеку мира бачили польські впливові політики не в основах Ліги Націй, тільки в мілітарних союзах, звернених проти Німеччини і СРСР., які одночасно творили б охоронний вал версайського трактату. Зміцнення Німеччини шляхом приноровлення пляну Доза та лагідне відношення теперішнього французького кабінету вважається великою небезпекою для Польщі. Заповіджена в близчій або дальшій будуччині ревізія західних границь Польщі є нічим иншим, тільки „четвертим поділом Польщі", „бритналем до трумни відродженої Польщі". В звязку з цим в польській масі починає зростати песимізм, який є показчиком того, що державна ідея не вкорінилася глибоко в польській масі, як про це запевнює світ польська націоналістична преса.

Одначе не тільки намірене вступлення Німеччини до Ліги Націй тривожить польську громадську думку. Ще більше тривожним є поширюване пересвідчення, що ґарантійний пакт тільки тоді втягне в свою орбіту схід, коли Польща й инші окраїнні (балтійські) держави приєднаються до антирадянської акції Англії. Цей натиск Англії на піднення Польщі, по котрім боці барикади вона хоче виступати, викликує панічний страх. Ясно, що на випадок зудару Англії з СРСР. Польща перша мусітиме протиставитися мілітарній могутности радянського союзу. Звязок Польщі з Англією за ціну обняття польської республики ґарантійним пактом означує викликання воєнних настроїв на межі між Чорним і Балтійським морем. Блиск Дамоклевого меча над Польщею хіба не заохотить ніякої держави вкладати капітали в польське господарство; навпаки непевне положення буде відстрашувати заграничний капітал. До тогож Англія бажала би в протирадянському фронті мати Німеччину і Польщу, дві держави, яких однолінійність політична з природи річи є виключена. Тому то — як на основі історичного досвіду заключує польська права преса — в рішучій хвилі Англія може пожертвувати Польщею в користь Німеччини.

В тзв. демократичних польських колах, обтяжених ідеольогією Пілсудского, яким маячиться похід на Київ, виринає сподівання, що війна проти СРСР. може принести Польщі в дарунку дальше поширення границь Польщі на схід. Одночасно зроджується можливість зєдинення Литви з Польщею. Ці кола бачать спасення Польщі в союзі з балтійськими державами та в плані поширити його на осередню Европу, піддавшись під протекторат Англії, тим більше, що супрематія Франції починає зникати, а за те ростуть впливи Англії на европейському континенті. В таких умовах можливою є зміна ролі Польщі, яка з жандарма Франції може стати обороном інтересів Англії. Та одночасно зроджуються сумніви, що „нова Росія", царистична чи демократична, буде змагати до ревізії своїх західних границь і васального підпорядкування собі Польщі. І тому на адресу Англії звертається домагання, щоби вона дала зі свого боку ґарантії, що так не станеться.

Ось так польські англьофоби і польські англьофіли безсило розводять руками, не знаючи, на котру стати. Бо і так зле, і так не добре. А всьому причиною проклаті границі на сході й на заході Польщі. Надії на Францію гаснуть, бож вона проводить виключно своїми егоїстичними інтересами. Англія — „перфідний Альбіон" тільки чигає на згубу Польщі, тому очі польських політиків, — хоч як це дивне! — починають звертатися на схід до червоної Москви.

Сяк чи так, а польська закордонна політика находиться на розстайних дорогах.

Ф. Ф.

Відозва до шкільної молоді!!!

Не марнуйте свого грошя! Купуйте тільки в знаним з дешевости

МАГАЗИНІ ПАПЕРУ **С. ВАЙЗЕРА** ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 4.

де дістанете по небувалих низьких цінах величезний вибір всіляких шкільних приладів і безплатний дарунок

Блок рисунковий з мапою Польщі як доказ дешевости.

Подаю ціни рисункових блоків	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
	45	60	75	90	1·10	1·25

ПОЗІР! У власнім інтересі треба затямити собі фірму С. ВАЙЗЕР, як також Ч. дому **вул. Сикстуська 4.**

336 4—5

Жидівська кольонізація Півд. України.

II.

Нова Палестина на Україні. — Скриті цілі жидівських комуністів. — Шляхом політики Катерини Вел. — Проти торгу українською землею.

І так у заключений недавно між урядом СРСР. та американською жид. організацією „Агро-Джойнт" умові про відступлення на жид. кольонізацію в 1926 р. 261.000 акрів землі на півд. Україні і півн. Криму (про це вже була в „Ділі" згадка — пр. Ред.), рад. уряд ґарантував жидівським поселенцям, що скольонізована ними українська земля ніколи не буде їм відібрана! Це застереження наводить на думку, що земля дається не просто хліборобам, а Жидам як національній групі. Таке трактування справи жид. кольонізації потверджується також фактом, про який м. и. говорилось на недавньому сіоністичному конгресі у Відні. Отож радянське правительство зробило через окремого представника пропозицію міжнародній сіоністичній організації, щоби вона всю жидівську еміґрацію скермувала замість до Палестини, на Україну і півн. Крим, обіцюючи даром величезні земельні простори, на котрих має повстати нова Палестина! Як бачимо, тут уже ні при чім огляди соціяльної натури.

Ціль такої пропозиції американський часопис „Ню-Йорк-Америкен" добачує в тому, що рад. уряд хоче зєднати собі ласку американських і англійських жидівських міліонерів. Жиди-комуністи, які в Рад. Союзі відограють кермуючу ролю, звертаються до жидівської світової буржуазії з проєктом нової Палестини на українській території, хотячи за одним махом убити кілька зайців: 1) заманіфестувати перед цілим жидівством свій ніколи й ніяким інтернаціоналізмом незамазаний жидівський патріотизм; 2) захопити в свої руки не лише найкращу рілю чорноморської полоси, але згодом усю чорноморську торговлю й важні промислові осередки (Одеса, Херсон, Миколаїв, Катеринослав); 3) скупченням на однім просторі великих жидівських мас оминути небезпеку несподіванок при найблищому перевороті; і 4) отримати негайно великі капітали зза кордону.

Коли така політика жидівських комуністів цілком зрозуміла, то зрозумілою є й солідарна поведінка московських більшовиків із Кремлю: підтримуючи цілою силою жидівську кольонізацію на півдні України, вони з гордістю можуть бачити в собі переємників ідеї своїх коронованих попередників, яка казала за всяку ціну відрізати Україну від Чорного Моря. Але ось за жидівськими й російськими комуністами СРСР ідe у хвості й український уряд!

Не дивлячись на те, що місцеве українське населення зі зрозумілих причин дуже ворожо ставиться до захоплення Жидами земель, які лишилися порожніми також в наслідок масового вимертя людей в час голоду 1921 р.; не дивлячись на те, що заселення Жидами південної України може потягти за собою в будуччині незвичайно шкідливі для України наслідки політичного характеру, українська радянська влада також сліпо йде на зустріч жидівським плянам утворити з півдня України нову Палестину і всіляко спомагає жидівську кольонізацію!

Жиди колишньої Росії, які завдяки національній політиці царського уряду не сміли переступати тзв. „черти осілости", себто суто-українських губерній і б. конгресівки, не маючи передусім права переїздити до Великоросії, — мають очевидно право на землю, коли дійсно хотять віддатися хліборобству, але з земельного фонду не України, тільки пілої колишньої Росії. З огляду на те, що існуюча на південній Україні вільна земля не може вистарчити навіть для потреб самого українського хліборобського населення, яке з густо заселених округ України переселилось ранійш і тепер переселяється на Передкавказя, над Волгу, на Сибір, в Середню Азію та на Далекий Схід, то для охочих до хліборобства Жидів земля може бути відпущена тільки там, де находять її українські хлібороби, коли примушені бувають кидати свій рідний край.

Деяка частина Жидів могла би дістати й на Україні землю, але там, де вони живуть тепер, або в поблизьких околицях, з колишніх поміщицьких земель, приписуючись до українських земельних громад. Коли-ж в місцях теперішнього замешкання Жидів землі для них не знайшлося-б, то єдиними місцями для їх переселення можуть бути тільки надволжські, передкавказькі, або сибірські вільні землі, а ніколи землі південної України.

Тягу Жидів до землі, якщо вона не викликується штучно, ріжними спекуляціями на гроші жидівських капіталістів, треба очевидно попирати. Треба з цього скористати і

позбутися Жидів з України, спрямовуючи їх переселення на Передкавказзя, над Волгу і в Сибір та Середню Азію. Це потрібно для оздоровлення національних і соціяльних відносин в українському селі і місті, особливо на Правобережу. Це користно не тільки для Українців, але і для самих Жидів, бо чим менше їх остане на Україні, тим нормальнійше уложаться жидівсько-українські відносини. Але під ніякою умовою український нарід не погодиться з тим, щоби відбита ним свого часу від кочевників земля на півдні України, яку століттями сини його поливали своєю кровю і своїм потом, була скольонізована Жидами і в цей спосіб створилася небезпека відірвання цієї частини українсько-національної території від головного тіла, відрізання України від Чорного Моря.

Південна Україна і так дуже розріджена чужонаціональним елементом. Тут існують численні кольонії: німецькі, болгарські, вірменські, грецькі і ін., як залишок згаданої вже російської кольонізаційної протиукраїнської політики минулих століть. Замість старатися ці кольонії оточити валом густого українського хліборобського населення, радянський уряд, віддаючи Жидам „во віки вічні" українські грунта, виразно припиняє розріст українського населення і випирає його з його рідного краю. Мало того: український радянський уряд іде ще дальше. Ось сам голова народніх комісарів УСРР Чубар заявив на останньому зїзді рад, що в міру зросту жидівської хліборобської людности в херсонській окрузі будуть там утворені жидівські райони й адміністраційні округи та автономічна жидівська територіяльна дільниця. „Дуже можливо — заявив Чубар — що вдасться нам (!) утворити там автономічну жидівську республику!"

Проти такої поведінки українського радянського уряду, яка явно йде всупереч соціяльним і національним інтересам українського народу, треба протестувати з цілою рішучістю, домагаючись одночасно, щоб, навпаки, український радянський уряд протидіяв акції жидівських і московських комуністів, які мають на увазі одні — національно-жидівські, а другі — великодержавницькі російські інтереси. Правда, сіоністи, які є проти більшовицької кольонізаційної імпрези, лякаючись у ній поважної перепони для еміграційного руху до Палестини та для допливу громадських жидівських грошей на палестинські цілі, твердять, що вся та кольонізаційна затія є лише пустим, позбавленим поважного змісту, демагогічним атутом задля роздобуття фондів від наївних жидівських мільонерів з Англії й Америки, та що з хвилиною, коли ці фонди перепливуть на територію СРСР. — прийде кінець усій жидівській кольонізації на Україні. Цей аргумент не промовляє до переконання, коли згадаємо, в чиї руки попадуть ці гроші. Та колиб і була в цьому частина правди, то вигравання таких демагогічних атутів найвищими представниками української радянської влади не йде в парі з вимогами поваги, якої вимагають від тої влади всі Українці.

найбільший вибір блаватник товарів на осінний та зимовий 1927 сезон поручає фірма 11-100
АНТІН УВЄРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича. Філія в Стрию, площа Пілсудского.

Конґрес Мира й Українці.

Мужній виступ сенаторки О. Левчанівської. — Крутарства польського делеґата

Струсинна політика польського урядового ПАТ-а є дійсно звору шливою. Все те, що діється у світі і що торкається Польщі, а могло бути неприємним для „народ3вочуйонцих" патріотів — зі стоїчним спокоєм промовчується. Просто — ані словечка у телеґрамах аґенції, яка, здавалось би, є покликана для всестороннього й обективного інформування преси і для цієї цілі розпоряджає величезним штатом краєвих і закордонних кореспондентів, ну й очевидно — величезними фондами. Ця політика промовчування виявляється теж постійно у відношенню до подій на терені польської держави, які — на думку ПАТ-а — або взагалі непотрібно заіґнували або не повинні дістатися до відома закордонної преси (напр. характеристичне для того другого випадку відношення ПАТ-а до голосного процесу трьох українських послів, членів польського сойму, будь-що-будь події істиричного значіння!).

І колиб не чужинна преса, окремі часописні кореспонденти чи недискреція когось із богів, проживаючих на ПАТ-іївському Олімпі, читачі газет, друкованих у польській республіці, так і ніколи не дізналисьби про силу подій першорядної ваги. Згадаймо лише про інтервенцію французького посла у Варшаві з доручення Бріяна в справі припинення масових екзекуцій: вістка про цей факт, що зайшов у Варшаві, пробила собі дорогу до польської преси щойно через Париж і Женеву!

Останнім випадком, який враз з урядовим джерелом інформаций старалась промовчати ціла польська преса, був виступ Українців і Литовців на Конґресі Мира у Парижі, і звязана з тим виступом нова болюча компромітація польського престіжу за кордоном, про яку можемо судити з пониższої власної кореспонденції.

Париж, 6. вересня.

5. вересня ц. р. на Конґресі Мира у Парижі, несподівано вирнула справа національних меншостей в Польщі, а то в звязку з внесенням, щоби домагатися від Ліги Націй, щоби вона перейняла контроль над совісним виконанням міжнародніх договорів і зобовязань у справах національних меншостей. Внесення передбачувало створення в Лізі Н. спеціяльної комісії, що зібралаб усі ті збірні й розсіяні по договорах зобовязання, та перевіряювалаб їх реалізацію.

При цій нагоді представник Литви виголосив палку промову проти польського режиму на Виленщині та заявив, що Литовці ніколи не погодяться з приналежністю Вильна до Польщі.

Після того забрала слово українська сенаторка Олена Левчанівська. Вона вказала на численність 7-ми мільонового українського населення, що опинилось під Польщею, та на його дотогочасне прастаре історичне минуле й культурні надбання, і перевела порівнання з тим станом, який утворився після проведення риської смуги. Свої річеві виводи п-ні сенаторка аргументувала багатим статистичним матеріялом, головно з ресорту польського м-ства освіти й віроісповідань. Сухі фактичні дані про масове відбирання й нищення українських б. унїятських і потім православних церков і також масове зачинювання українських шкіл, яке ведеться по нинішній день, зробили на присутніх, серед яких засідали найсвітлійші уми західних держав, величезне вражіння.

Очевидно, що польський делеґат, яким був „тівий" „Визволенец" Липацевіч, вважав своїм обовязком як мога затерти вражіння промови сен. О. Левчанівської, дарма, що він не в силі був заперечити фактам. Він покликується на „молодість польської державности" та брак досвіду (!) в новоствореної польської адміністрації, поліції і судівництві. „По цій дорозі будемо й дальше іти, а міжнародньої контролі в справі меншостей не боїмося".

СЛАВЯНИН.

Славянство і Росіяне.

(Всеславянский календарь Пламя — 1926 г.)

„Всі славянські ріки мусять злитися в російському морі" — цей ідеал колишніх московських славянофілів був по суті ідеалом всієї урядової Росії, а з бігом часу перетворився у таємну мрію ширшого російського суспільства. Відомий французький письменник Меріме казав, що коли добре пошкрабаєте Росіянина, то добудете Татарина. Може власне у цім і полягає корінь тої отруї панросіянізму, якою пересякнута душа справжнього Москаля. І хоч кожному тепер відомо, що пожадлива московська мегальоманія явилася джерелом ненависти до Росії з боку всіх поневолених нею народів і припровадила врешті до розвалу великої евразійської держави, але це душі московської не змінити не могло, і перед нами тепер проходить дивне видовище. Російська політична еміґрація, що уявляє із себе вислід і разом з тим жертву зазначеного отже розвалу, не тільки не позбулася старої великодержавницької пожадливости, а навпаки ще яскравійше виявляє свої мегальоманські почуття і тенденції.

Ідейні верхи російської політичної еміґрації зосередилися тепер у Чехословаччині. Там діяльно працює і кілька російських видавництв, з між ними ліво-народницьке „Пламя". Цими днями „Пламя" випустило у Празі під досить крикливою обгорткою московського смаку „Всеславянскій календарь на 1926 г.", який має регулярно виходити й далі. Цей календар, може й помимо волі його редакторів, з цілковитою виразністю виявив перед нами душу сучасного московського демократа під поглядом національно-державним.

Треба признати правду, що думка видавати щорічно всеславянський календар, хочаб і російською мовою, не є злою думкою. Навпаки, славянські народи так мало знають один одного і так багато поміж ними завелося непорозумінь і ворожнечі, що тільки бажаними моглиб бути обективна та сумлінна всеславянська інформація з одного боку і чесний та розважний голос в оборону слабших, скривджених славянських народів — з другого. Лише ці умови моглиб утворити raison d'être для всеславянського видання; але якраз нічого подібного вине знайдете у Всеславянськім календарі російських народників. Це власне не всеславянський, а просто московський календар з невеличкою домішкою де-яких інформацій про славянські землі. Я не перебільшу, як що зазначу, що 3/4 „всеславянського календаря присвячено Росії і Росіянам. І зроблено це просто з якоюсь дитячою отвертістю. На кожній сторінці місяцеслова маємо відділ „головніших подій з 1914 р.". Як що ви сподіваєтесь знайти там інформації про те, що творилося в останні 10 років у славянських народів та в славянських державах, то помилясь, — там ви знайдете лише відомости *про бувшу і сучасну* Росію. Поруч з цим знов же таки на кожній сторінці маємо „приказки та прислівя російського народу" і „російські народні прикмети та повіря".

Далі знов іде деклінація в ріжних відмінках Росії і Росіян, минаючи *мимохідь у статті* п. Мякотіна згадується про Малоросію (sic!), яку, мовляв, московський цар Алексій милостиво „прийняв у підданство", а потім, лише на 62 сторінці всеславянський календар переходить до инших країн. Якіж то країни? Як що ви гадаєте, що славянські, то зновже помиляєтеся. Це Естонія, Латвія і Литва. Якеж вони мають відношення до всеславянського світу? А дуже просте: вони вкодили в склад російської імперії і очевидно, мусять бути з нею звязані на віки-вічні. Далі йде стаття про Бесарабщину, написана визначним російським есером М. Слонимом. З цієї статті довідуємося, що „історично, економічно і культурно Бесарабщина тяжить до Росії... Росія, таксамо як і кожний Росіянин (!) продовжують вважати Бесарабщину частиною території російської держави".

Не менш цікава стаття якогось п-на З. Ашкинази (истинно-російське прізвище!), що має наголовок „Подкарпатская Русь". Наведу з неї кілька рядків:

„Усієї людности в Підкарпатській Руси нараховується 606.563; в цьому числі: росіян (русскихъ) 372.884 або 62,26 прц., Мадярів 102.144 або 17·03 прц., Жидів 80.159 або 13·35 прц., Чехів і Словаків 19.737 або 3·29 прц., Румунів 13.610 або 2·24 прц., Німців 10.460 або 1·74 прц.

„По другий бік Карпатів у Галичині або Лемківщині мешкає так само російське племя — „лемки"... „Коли мандруєш по цій мальовничій країні, то дивуєшся, наскільки схоронився тут російський тип, російська мова, російський характер побуту, будівель, одежі... Почуваєш себе так, ніби чудом попав у вологодське або олонецьке село. На ганку хати сидить старий дід і вітає чистою російською мовою: „Слава Іісусу Христу!"

Прочитавши таю дива дивні про наших закарпатських братів, перехрещених на Росіян ще й вологодських чи олонецьких, я кинувся шукати статтю про Галичину. Справді, коли маленькому Закарпаттю, що вже починає стогнати під „гостинними" Чехами, присвятив славянський календар біля 550 рядків, то Галичині не гріх присвятити і цілу тисячу. Та де там! На самих останніх сторінках календаря Галичині відведено 60 рядків петіту в дуже, я сказав би, слизькій статті п. Гехтера, який пристосовуючись до загального тону московсько-славянського календаря, очевидно, хотів і капітал придбати і невинність схоронити.

Про Україну взагалі, про її національно-державні та культурні змагання і досягнення, про її літературу, про українську і зокрема про галицьку еміґрацію з їх суспільно-політичним уґру пуванням і т. д. нема у „всеславянськім" календарі нічого. Теж саме доводиться зазначити і відносно Білорусів. За те цілий ряд сторінок занято відомостями, які жадного відношення до славянства не мають і взагалі нікому непотрібні або всім відомі.

За всім цім треба визнати, що „Всеславянський Календар на 1926 г." має своє значіння — коли хочете, то навіть позитивне, а в кожному разі повчаюче: Славянин, який уважно перегляне цей календар, мусить зрозуміти, а ще більше відчути національний світогляд і психольоґію того східного монголо-славянського родича, що тим чи иншим шляхом змагає до диктатури над своїми близчими й дальшими сусідами. Він завжди дивився на них і тепер дивиться згори вниз, як на невеличку частину славянства, персонїфікованого у першу чергу ним самим.

— ось буквальна заява п. Липаневіча, яка мала бути запевненням „поправи", та зробила фатальне враження бундючного визову.

Тому не дивниця, що конгрес прийняв одноголосно згадане внесення у справі національних меншостей.

Збори дяків.

Дня 9. вересня ц. р. в 9. годині ранку почалися надзвичайні загальні збори Т-ва „Взаїмна Поміч Дяків у Львові". На порядку нарад стоять: справа відосаження дяків і справа станового часопису.

Зборами проводить о. Е. Дутківич, парох церкви св. Петра і Павла у Львові. За президіяльним столиком засідають крім того секретар товариства п. Кришгальський і відпоручник консисторії о. Д. Лопатинський.

Провідник зборів о. Дутківич складає короткий звіт із діяльности видїлу в справі 1. точки. З нього видно, що видїл робив усе, що було в його силах відносно поправлення долі дяків. Між иншим видїл поставався про дяківську прагматику, яка стає в обороні дяківських прав. Згідно з прагматикою, наприклад, священик не може звільнити дяка самовільно з посади, а мусить передати справу вищій інстанції, яка без дисциплінарного дохождення теж дяка звільнити з посади не може. Видїл вносив крім того меморіяли до уряду, до міністерства освіти та до соймових клюбів українського, та иншим в яких докладно засував невідрадне матеріяльне положення дяків та просив їх, щоби причинилися на соймовій арені до належного їх вивінування землею і платнею. Крім цього висилав видїл кілька разів депутацію до митрополита теж у справах дяківського забезпечення. Деякі завдяки заходам видїлу можуть дістати від митроп. консисторії стабілізаційні грамоти на посади сталих дяків. Для дяків введено консисторією уніформи, які схожі до священичих одягів.

По звіті з діяльности вивязується горяча дискусія. Від кожного бесідника довідуємося про одну найнекучійшу справу а то про недостачу хліба, цілковиту матеріяльну незабезпеченість та нужду. Закон законом, конкордат конкордатом, зараз він проведений в життя не буде, а хліб їсти треба зараз. Звідси зрозуміле домагання бесідників негайного наділення дяків землею на основі консисторського розпорядку.

Присутних не переконують ніякі аргументи про те, що такий розпорядок неможливий, що ніхто не може примусити священика до відступлення дякові якоїсь частини поля. Не переконує їх і правнича аргументація адв. д-ра Янківича. Вони домагаються поля негайно не зважаючи на те, чи буде воно їм дане силою консисторського розпорядку чи на основі доброї волі священика. Слід підкреслити, що на зборах переважає настрій проти духовенства. Причиною цього факт, що священики не оглядаючися на ніщо забільшують подекуди дяків із посад самовільно.

Один з бесідників зачіпає справу дяківської освіти та дяківського відношення до громадської та культурної праці на селі. Він вимагає під дяка певної освіти (4 кл. гімн. або 7 виділових кляс на будучі і вивінування. Коли буде одно й друге то щойно тоді дяк відповість своєму завданню у громадянстві.

Иншиї з бесідників скалав: Дяки приязані до своєї церкви та обряду, вони їх піддержують, але вони можуть її і нищити. Дяки можуть зробити дуже багато добра, але можуть зробити теж дуже багато зла.

* * *

Навязуючи до висловлених щойно слів одного з бесідників про те, що дяки можуть зробити багато добра, але можуть зробити ще більше зла, хочемо і ми висловити нашу думку у цій справі. Безперечно, що професія дяків є в нас найнужденійшою. Ними жити з дяківських доходів неможливо. А через те професія дяка є силою обставин побічною професією. Дяками є в нас немісники і господарі на своєму ґрунті. Одні та другі тракгують дяківські обовязки як побічні заняття. Дяки-професіоналісти перебувають завдяки нужді та незабезпеченню. Через те мало в нас кваліфікованих, іспитованих дяків. А чейже ніхто не запевнить, що сяк-так можливо забезпечений дяк, якщо він розпоряджає деякою освітою, може відіграти велику ролю на селі.

Дяківський стан нині в нас занедбаний та упосліджений усіма, а це не приносить чести ні духовенству, ні церкві, ні народові. Очевидно, що всякі непокладані чинники стараються використати це невідрадне положення дяків для себе. Вони роздувають між ними невдоволення перш за все з духовенства а далі то й з церковної єрархії. Раз посіяний роздор та ненависть використовують ті непокладані з користю для себе а з великою шкодою для духовенства і церкви.

А чейже кожний парох без великого труду для себе міг би з власної волі наділити дяка кусником землі, міг би причинитися до його матеріяльного забезпечення та моральної ізоляції перед шкідливими для церкви впливами. Як би так сталося, то не треба було би чекати аж на конкордат і на польський закон і не треба було би понижувати себе обіцянками на землю чи платню для дяків на підставі знов тогож польського закона чи польського конкордату.

Хто мав нагоду на останньому зїзді слухати ті нарікання дяків на нужду, бачити те невдоволення з духовенства та недовіря до нього, той напевно в душі мусів признати слушність дякам. Боже подумати тільки, що для поправи долі дяків треба було ждати аж на польський конкордат, щоби мати змогу запевняти дяків про їхнє забезпечення але аж в будучині. Та це пахне чимсь несимпатичним, чимсь нещирим і скидається на самопониження.

Доброї волі, бодай кошітку доброї волі з боку наших парохій, а всеї тої ненависти, всього того крику, всіх тих непрємностей не було би. Дяки були би відрані щиро а не на словах церкві і на цілій лінії піддержували би та закріпляювали між народом повагу духовенства. На жаль тої доброї волі недостає. Але саме недостача її може принести дуже шкідливі овочі для духовенства, церкви і для народу. Бо в чім же інтересі лежить порожнеча між дяками і духовенством? В нашому національному напевно ні.

* * *

Збори приняли такі постанови:

1) Вислати депутацію до Ексц. Митрополита з проханням, щоби Митрополит подбав про зрівнання дяків з органістами латинського обряду при виданню урядом виконавчого розпорядку до конкордату і щоби дякам приділено належну кількість поля з ерекціональних ґрунтів у часі їхньої парцеляції.

2) Просити ординаріят про видання духовенству наказу, щоби воно придержувалося стисло приписів дяківської прагматики у відношенню до дяків.

3) Просити Ексцеленцію, щоби поручив духовництву відступити дякам якусь частину поля під осінні засіви чи то на рахунок будучого їх приділу, чи бодай за якимсь малим чиншом, який дяки були би в силі платити.

4) Вислати депутацію дяків із усіх трьох епархій до Варшави в цілі припильнування, щоби при виданню виконавчого розпорядку до конкордату узгляднено права дяків на землю чи платню.

5) Дяківським органом визнано „Дяківські Відомости", орган Т-ва Взаїмної Помочі Дяків з тим, що він має бути поширений.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Присуд пос. Ланцуцького.

10. 9. лодзький суд засудив посла Ланцуцького на 3 роки тяжкої вязниці з позбавленням горожанських прав.

Зірвання переговорів балт. держав із Польщею.

Женевський кор. „Н. фр. Пр." повідомляє про зірвання переговорів між представниками балтійських держав і Польщею. Причиною хитке становище Фінляндії, яка заявила, що не бачить для себе ніяких користей в балт. союзі. Зірвання послідувало теж під впливом Англії.

Конференція в Німеччиною.

„Фос. Цтг." повідомляє з Женеви, що союзні великодержави предложили неофіціяльно нім. урядови день 29. 9. як реченець стрічі зі союзниками. Конференція булаб в одній з надбережних місцевостей озера Комо під проводом Мусоліні.

Промова Чемберлена.

19. 9. Чемберлен на засіданні С. Народів засував становище В. Британії в справі забезпеки европейського мира. Віддаючи справу Мосуля С. Народів, Англія дала доказ довіря до нього. Англійський уряд на місце давнього протоколу предкладає віддати умови державам, котрі забезпечили би мир на терені надзвичайно загроженім. Такі умови повинні мати оборонний характер, а заключувати їх слід під охороною С. Народів.

Долар амер. 6·06 — 6·08, долар кан. 5·60—5·65.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфісковано за три місця передової статті п. з. „Ліга пануючих і союз поневолених" і за кінець новинки п. з. „Не так легко примусити".

— **Три нові засуди на смерть у Львові.** Перед трибуналом суддів присяжних у Львові під проводом радн. Ясковського засідали вчора Петро і Семко Салдати та Андрій Малоїв, обвинувачені за злочин убийства та намову до застрілення Олександра Дзюнки зі села Зимок під Магеровом, звідки всі обвинувачені походять. До Дзюнки вистрілив Петро через вікно зі свого забудування дня 12. квітня ц. р. і положив його трупом на місці. На основі вердикту суддів присяжних усіх трьох засуджено на кару смерти через повішення. Обвинувачені засуду не приняли і зголосили відклик і зажалення неважности.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Паки і паки.

(На марґінесі конґресу дяків.)

З давен-давна українські дяки в Галичині, на взорець українських священиків, не творили ніякої станової організації. Щойно перед самою війною дяки огляднулись, що бачеболя добра річ, але на протязі віків може легко перевістися і почали робити заходи щодо житнього хліба. Бл. п. галицький сойм вже ось-ось мав написати рецепту проти голодової смерти дяків, але прийшла всесвітня війна а за нею ріжні інвазії і справа загрузла в галицькім болоті.

1922 рік спокусився витягнути дяківську справу на сухіїнше місце і фактично зрушив її з калюжі на... калабаню.

„Товариство взаїмної помочі дяків" скликало загальні збори і там, після вислухання служби божої і відспівання церковної пісні, посипалися „похвали" на адресу духовенства.

Показалося, що два стани, які цілими століттями обслуговували церкву, не знайшли між собою спільної мови і щиро та сердечно себе ненавидять.

Дяки зїхались у великім числі, в такім великім, що слово забирало по два і по три бесідники нараз, а деколи і всі присутні.

З цього могло вийти тільки добре.

І вийшло...

Дяки замість одної організації створили аж три, а замість жадного органу видали два! І справа пішла як по милі „Мута".

З огляду на те, що дякам дошкулював голод — позволено їм на ношення ряс і колпаків, а зогляду на три організації — видано службову прагматику.

Митрополичий ординаріят видав поради для парохів, у яких доражувався прийти з помічю дякам і дати їм пару моргів поля. Але ні поради поставили знову парохів у скрутне положення. Як тут передавати дякам пару моргів поля, коли це власність річпосполитої!...

Ця іділлія була причиною, що дяки зробили на днях надзвичайні загальні збори.

13 с. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол. 3—4

З судової салі.

Сенсаційна розправа в Перемишлі.

„Атентат" на дир. Михайла Грицака.

Дня 9. ц. м. розігрався перед трибуналом судом присяжних окружного суду в Перемишлі епілоґ у відомих подій на перемиському ґрунті. Мало на думці розпочату на весну ц. р. нагінку на перемиських учнів української гімназії та на український мужеський Інститут. Жертвою тої нагінки впало кільканайцять наших гімназійних учнів, які невинно арештовані мусіли відтак кинути гімназію, вдав український хлопчий Інститут в якому роблено поліційні ревізії, а відтак розігнано з днем 1. червня всю приміщену там молодь, не даючи їй змоги ще один останній місяць ходити до гімназії. А в слід за тим посипались дальші репресії на цей Інститут, бо обмежено в ньому скількість питомців та з сторони Куратерії і нового директора української гімназії пороблено так далеко йдучі загострення, що Інститут стався по просту мертвим знарядом в руках директора. Потім прийшло обмеження фреквенції перемиської української гімназії до пятох лише поділів, тяжкі перенесення учителів і т. д. і т. д.

На тлі цеї психози і тих подій повстала легенда про намірений атентат на директора української гімназії в Перемишлі Михайла Грицака.

На лаві обвинуваченых засіли перед судом присяжних в Перемишлі **Володимир Кубрак** студ. VIII. кл. гімн. і **Василь Колодій** абсольвент української гімн. в Перемишлі і б. студент університету у Львові — обвинувачені — злочині намагання

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

500.000 зол.

виплатили ми в попередній

клясовій льотерії

з приводу ріжних ювілеїв.

Тепер продаємо льоси 1. класи нової льотерії. Головна виграна 400.000 зол. Разом 32,500 виграних в сумі 10,000.000 зол.

1/1 льос 40 зл., 1/2 20 зл., 1/4 10 зл.

по оперт. замок. висил. льос і чеки почтові.

Банковий Дім „ШІК і ХАВ"

ЛЬВІВ, ул. Мар[illegible]

На зборах не було богато людей, але кождий був несогірший. Говорило знову по двох і трьох нараз. Одні зачинали спопами: „Світлі збори!" другі: „Світлое собраніе!", а всі однодушно стверджували, що під весною так само живіт скаржить ся як і під полотнянкою, а під колпаком голова також сохне, як давніше під капелюхом.

До якої міри гамір через збільшився видно з цього, що справа освіти дяків пропадала серед розмов на салі, а справа проводу в селі, попри вуха учасників, вилітала на коридор.

Думаю, що не зашкодилоб дякам і цього послухати.

Galaktion Yinka.

ного скритобийства на особі згаданого дир. Михайла Грицака.

Короткий зміст акту обвинувачення такий:

Дня 31. марта 1924 р. зявився дир. Грицак перед перемиським старостою повідомляючи йому, що один учень V. кл. гім. (якого особи і досі не виявлено) подав йому до відома, що два дні раніше, себто 29. марта підслухав випадково на вулиці розмову трьох молодих людей, що плянували атентат на його особу; вони бувшто говорили, що мають добру нагоду спратати директора після Шевченківського концерту, а коли тоді не вдалося, то поговорять з тепцівом. Побоюючись небезпеки, просив директор Грицак старосту охорони його життя. Отже староста віддав його достойну особу під опіку чотирьох таїних агентів, які берегли Грицака і його на кожних кроці проводжали. Прокуратура вірить, що дійсно була змова на директора, який являється льояльним польським горожанином і як приклонник льояльної „обитательської" праці в Польщі на кожному кроці і при кожній нагоді рішучо висловлювався проти всякої деструктивної роботи „инородних живіолуґ рускіх".

І ось пан директор дав доказ такого льояльного становища, усунувши з програми гімназійного Шевченківського концерту декламацію „Сон", як занадто радикальну і таку, що може дразнити ві польський нарід так і почуття істнування польської державности у Східній Малопольсце, та в місце „Сну" вставив деклямацію „Чернець". А також заборонив новий пан директор запросити деяких громадян, яких уважав дуже небезпечними, на згаданий гімназійний Шевченківський концерт. Цей концерт відбувся дня 6. цвітня 1925.

Трапилося, що поміж піснями концерту директор Михайло Грицак в асистенції двох учителів, гімназійного тєрціяна і під охороною чотирьох поліційних агентів вертав до дому, доглянули поліційні агенти, що якісь два мущини, які йшли кільканайцять кроків перед директором, скутили нагло по сірій одної камениці при вул. Казимірівській. Один з агентів скочив зараз за ними до сіней, а що вони видались йому підозрінними, з місця заарештував їх. Арештовані — пп. сяне В. Кубрак і В. Колодій. При арештованих найдено револьвери.

У моментах, що вони мали при собі револьвери, з цілою певністю — як репрезентувала поліція — безпечниками, що були на концерті Шевченка та вийшовши перед його увінченням проходжувались в сусідстві „Народнього Дому" аж до увінчення концерту, а потім були на кількох кроків перед директором, у моменті що сіли камениці, куди вони були зайшли і біля котрих мав зараз переходити дир. Грицак, були не освітлені та виходили аж на другу вулицю, що придержані не зміли раціонально оправдати своєї присутности там, як також у моменті, що в часі концерту мали — як каже один свідок — питати себе взаїмно, чи мають при собі револьвери, та у кількох ще инших моментах добачує прокуратура доказ що вони мали бути виконавцями

атентату і якраз зачіпались на директора.

Очевидна річ, що нього нього було за мало. Треба було ще інших доказів, якогось звена, яке получилоб усі здогади в одну комбінацію про намічений атентат. Доказ такий треба було конче знайти. І ось рашнім ранком 29 квітня 1925 (отже з довгий час по менким атентаті) спалає ла мужеський Інститут поліційна ревізія, яка на коридорі в плащі одного учня находить між иншими клясіфікат „смерть собаці" дня 6 квітня 1925". Цей факт доверщує міни і лучить оба кінці всіх здогадів в одну цілість, як доказ істнування змови і її майбутнього реалізування в дні 6 квітня 1925, — себто тоді, коли якраз арештовано обвинуваченых.

У дальшому освітленню цієї справи послугується акт обвинуваченя в справі про „пивротову" діяльність незадоволених українських елементів та фактами убийства Твердохліба а в Перемишлі бдп. дир. Матіяса доказує, що злочинні елементи йдуть по лінії усування льояльних для польської держави громадян. За такого найльбальнійшого обвинувателя представляє акт обвинуваченя якраз дир. Михайла Гнипака.

До розправи покликано сімнайцять свідків та знавця криміналістика. Лава посяжних суддів зложена з самих Поляків і кількох з другої „меншости народової". Розправі проводить радник Павл. Боронить адвокат д-р Володимир Загайкевич.

З! спорту.

Нічі, в пятницю, в год. 2. по пол. перший день VI. Запоріжських Ігриш, які тріватимуть три дні. Участь беруть амагуни з цілого краю. Ігриша відбуваються на площі „Сокола-Батька" при Стрийській рогачці.

ГОТОВІ ФУТРЯНІ ПЛАЩІ ЖІНОЧІ

стало на складі

СТАНИСЛАВА ВРОНЬСКОГО СИНИ

ЛЬВІВ площа Марійська 10. 1—1

422

Правда побіджає!

Нерозлучні

охоронні знаки ОЛЕНЬ і ШІХТ
в найліпшою гарантією доброти і чистоти мила
Хто дбає про білля і про руку
Хто бажає заощадити собі труду,
Хай не дозволить вмовити в себе, що инші мила є рівнож добрі:
Хай жадає тільки найліпшого мила „Олень-Шіхт". 1—1

ВУГОЛЬ і дрова, найкорисніше купити у Калитяка, Потоцького 47 і Кохановського 4. 369а) 2-2

РУТИНОВАНИЙ концепіст шукує заняття. Д-р Макух, Поморяни. 426 1-2

КАНЦЕЛЯРІЮ адвокатську, що добре рентується відступлю, або приймуспільника. Відомість в Адміністрації. 414 1-2

ENGLISH LESSONS починаються вже 1. вересня н. р. в Місії Методистів, Бернардинська площа 17. 402 5—5

Ширіть наш часопис!

„ШЕВЧЕНКО й КНЯЖНА РЕПНІНА" М. Возняка.

Цеї книжки не повинно бракувати в кождій бібліотеці.

Ціна примірника тільки 1·50, з почтовою пересилкою 1.83 зол.

Замовляти в Адміністрації „Діло", Львів, Ринок 10. II. пов. за попереднім надісланням грошей. 1—3

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітинеич:

Хоростків Сала Сокола.
14. IX. „Маруся Богуславка".
15. IX. „Пан Твардовський".

Теребовля Сала Просвіти.

16. IX. „Ніл".
17. IX. „Хмара".
18. IX. „Дні нашого життя" (тематальна вистава).

Записи на У. В. Т. Ш. у Львові відбудуться від 1—15. жовтня н. р. Дня 15. жовтня починаються заняття на рік 1925/26.

Збори делегатські повіта турчанського відбудуться в читальні „Просвіти" в Турці в. Стр. дня 16. вересня 1925 в год. 11 рано. 1—1

Загальні Збори Кружка УПТ. „Рідна Школа" в Збаражі відбудуться дня 29. вересня 1925 в 11 год. перед пол. в салі „Українського Дому" в Збаражі. 434

Для студентів Техніків! Інформації в справі технічних студій в школах всіх типів в краю і за границею уділяє „Кооператива Основа" (Львів, Супінського 21), від 25 вересня до 5. жовтня н. р. 1-3

Дрібні оголошення.

АНДРІЯ ЖЕНЧУК з Гартакова пов. Сокаль пошукує свого батька Иосафата Женчука, що має бути на посаді в якімсь дворі. Хто знав би що про него зволить ласкаво донести до Адміністрації. 433 1—3

РУТИНОВАНИЙ концепієнт, доктор права, шукає заняття. Зголошення: Адміністрація „Діла". „Сейчас". 437 1—3

УКІНЧЕНА семінаристка приїме лекцію на селі. Зголошення С. С. Адм. „Діла". 438 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення
д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й вирівнання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 399 3—5

Комунікат.

Кружкам УПТ. і Шан. Громадянству до відома. Рішенець Загального Зізду УПТ-ва установила Головна Управа УПТ. на 2. листопада 1925. Годину, місце й денний порядок подасться пізнійше. Звертається увагу, щоби Кружки УПТ. відбули по можности до того часу свої Загальні Збори та вибрали своїх відпоручників на Зізд, подаючи зараз їх імена Головній Управі до відома. — Всі Кружки надішлють негайно звідомлення з діяльности за 1924/5 р. на розісланих кестіонарах, щоби можна узгляднити їх діяльність у річному звідомленні УПТ-ва.
435 1—1 **Головна Управа УПТ.**

Футра мужеські Футра жіночі
поручає магазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, I. пов.
275 6—30

Чеколяда
А. Пясецький
фабрика
Краків
17-?

ОПОВІСТКИ.

Український мішаний хор Д. Котка:
У суботу 12.IX. — Борщів.
У неділю 13.IX. — Борщів.
У понеділок 14.IX. — Скала.
У второк 15.IX. — Скала. 115 9—?

Прогулька Т-ва „Плай" на Чорну Гору коло Грибовця відбудеться в неділю дня 13. вересня п. р. Збірка в год. 8. рано на замарстинівській рогачці (остання стація трамваю ч. 10), поворот в год. 16. експ. залізницею. Перекуску треба взяти зі собою. 2—2

Присилайте передплату!

ОКУЛІСТ
Д-р Г. ІГЕЛЬ
лікар Народної Лічниці
ординує в очних недугах
у Львові при вул. Ягайлонській 20.
431 1—10

Звичайні Загальні Збори

Кружка УПТ. ім. Б. Грінченка у Львові відбудуться дня 27. IX. 1925 в год. 4 по пол. в домівці школи при вул. Городецькій 95, з слідуючим порядком:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів, 2) Звіт уступаючої Старшини, 3) Звіт Контр. Комісії, 4) Вибір нової Старшини, 5) Вибір делегатів на Звичайні Загальні Збори Г. У. У. П. Т. 6) Внески і запити членів. — Якщо в год. 4. не явиться відповідне число членів — Збори розпічнуться в год. 4 і пів без огляду на скількість присутніх.

Львів, 10. IX. 1925.

М. Стоцький, голова. **В. Тарнавський,** секретар. 436 1—1

ROK ZAŁ. 1890.

Памятайте, що добрі дешеві Музичні Інструменти можна набути тільки у фаховім і спеціяльнім складі
МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ
грамофонів і всіляких приладів
АДОЛЬФА БОДЕНШТАМНА
у Львові, вул. Легіонів 37 (біля міського театру). Зазначую, що від 35 літ веду тільки музичні інструменти, що дає достаточну поруку фахової і сумінної обслуги.

Подяка.

Неумолима смерть забрала нам нашого Найдорожшого Батька і Дідуня о. Евстахія Цурковського, пароха в Настасові.

Прибиті тяжким горем складаємо сердечну подяку Всім, що причинилися так до злагіднення терпінь як і до звеличання похорону Покійного. Передовсім дякуємо Їх Ексцеленції о. Митрополиті Андрееві за щирі слова потіхи в тяжкій недузі Покійного, відтак Всечесн. Отцям о. крилошанинові Володимирові Громницькому з Тернополя і о. деканові Ізидорові Глинському з Бушеня за провід в похоронах, як рівнож за участь в похоронах Всч. оо.: о. сов. Слюзареві з Сущина, о. сов. Мих. Світенькому з Ладичина, о. сов. Иосифові Ганкевичеві з Красного, о. сов. Евгену Лопатинському з Прошова, о. сов. Льву Кочієві з Березовиці, о. сов. Евгену Каролеві з Микулинець, о. Корнилі Бачинському з Микович, о. сов. І. Райтеровському з Баворова, о. Антон. Онуферкові з Козівки, о. Василю Глуховецькому з Острова, о. Чубатому з Луки вел., як також Всч. оо. обр. лат.: о. кан. Андрееві Івальчишакові, о. кан. Фр. Паліхлебові з Настасова, о. Едвардові Тіхому, катех. з Лошнева, о. Генпжакові з Ладичина і о. Хаблі з Хо. дачкова. 432

Дякуємо рівнож сердечно Вп. Громадянам міста Микулинець, села Настасова та Лошнева і доокольчних сіл, що з процесіями своїми взяли мимо непогоди масову участь в похоронах Покійного. Складаємо рівнож сердечну подяку Всч. оо.: К. Слюзареві, Л. Кочієві, Е. Каролеві і Паліхлебові та Вп. пп.: Волод. Мартиневичові, делегатові філії тов. „Просвіта" в Тернополі, Дмитрові Куріці і Ів. Бичекові, господарям в Настасові за працьовиті слова. Як також музиці і хорові в Микулинцях і делегатам читалень „Просвіта" з доокольчних сіл за участь та пречарні і оригінальні вінці. — *Діти і внуки.*

Позір Учителі!
ПРИБОРИ ШКІЛЬНІ І ПИСЬМЕННІ найліпшої якости і найдешевше
Зіб можна набути лише у 3—4
Г. Гамермана ЛЬВІВ, Жовківська 8

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 204 (10.587). Львів, неділя 13. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. тов. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 1—3 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. Ціна ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Кожний рільник повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також свою збіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЄМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

Агенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії умірковані. Виплата шкід безпровочна.

Движимости, збіжа і паша не підлягають примусові обезпечення в Польській Дирекції Взаємних Обезпечень і длятого кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 9—15

Товариство приймає обезпечення в долярах або золотих.

Знаний магазин ФУТЕР ФІРМИ С. ФІШ Львів, Гетьманська 24., телеф. 1360

Поручає величезний вибір всілякого роду ФУТЕР, по цінах низьких 395 і на зрідкість гарних, — Власна робітня кушнірська. 2—4

Лицем до Сходу.

Лицем до Сходу! — ось гасло, яке починає все голоснійше розлягатися зі сторінок польської преси, головно зі сторінок суто-„народової", націоналістичної преси. Тут добачують польські політики єдиний захист і єдину опору не лише для збереження польської державности, але й для витворення та угрунтування польської великодержавности.

Ці сподівання — зовсім не нові й не оригінальні. Червоною ниткою вються вони через більшу половину польської історії. Втративши державну незалежність, Поляки звязали були свою долю з Францією, опромінюючи себе блеском імени великого Наполеона. Одначе й тут прийшло розчарування. Еманент великої французської революції вже не проявляв ні зрозуміння, ні тим менше захоплення „історичними" правами Польщі. Великий Наполеон вже тоді реалізував етнографічний принціп, створюючи велике князівство варшавське. А Поляки бажали мати велику Польщу з Литвою, Україною й Білорусю. Тому відвернулися від Франції, а всі свої надії звернули на Росію, звязали їх з обіцянками Олександра I.

Польське русофільство перетривало повстання проти Росії і воплотилося кінець кінців в ідеології могутньої народової демократії, в ідеології Р. Дмовского, того самого, який твердив, що з „Русинів" слід скорпіонами створити націю, або затовкти їх канчуками на смерть. Особливо різко проявилося польське москвофільство у світовій війні. На галицькому грунті проповідував його з успіхом невибагливий апостол дмовщини проф. Ст. Грабські в своїм „Зеднощенію". Він без жалю жертвував царській Росії Галичину по Ряшів, щоби тільки осягнути головну мету: зєднинення польських земель під скипетром всеросійського царя.

Вислід війни приніс реставрацію польської державности, з якою зросли й польські апетити. Положення мінялося безліч разів, змінювалися настрої й погляди, тільки в повній силі збереглися русофільські симпатії більшої частини польського громадянства до Росії.

Ще й два роки не минуло від припинення воєнних ділань між відродженою Польщею і переродженою Росією, а вже проф. Ст. Грабські звернувся лицем до Сходу і запропонував *союз*... більшевикам. Головною умовою польсько-російського співділання є знищення українства.

На полудневім сході, — писав Ст. Грабські — у відношенні до Росії (перший раз довідуємося, що Росія простягається на полудневім сході! — Ред.) — завданням нашої великодержавної політики є витворити і зміцнити елементи тривкого миру. Для Росії Вильно, Ріґа, Луцьк — мають безконечно менше значіння, як для Польщі. Зате найбільше животною квестією є для неї доступ до Чорного моря і злучена з тим українська справа. В інтересі Росії є радше, щоби Ріґа якнайскоріше стало польським містом, щоби за теперішньою границею республіки (польської) була територія здецидованої польської більшости, коліб тільки Київ був російським містом і не загрожував російському панованню над Дніпром підсичуваний з Польщі (?!) український сепаратизм".

Польща й Росія повинні поділитися землями „мішаними" або „без означеного національного характеру".

„І тому реальною є політика мирного співжиття з Росією. Бо вона не суперечить приводній експансії наших сил, не вимагає того, щоби Польща чи Росія вирікалися життєвих інтересів, а єдино вимагає льояльного порозуміння в справі загрожуючих Польщі й Росії українських змагань. Наш історичний інтерес наказує нам вести цю мирну політику супроти кожної Росії, без огляду на те, який в ній в даній хвилі панує уряд". („Слово Польске" з 8. IV. 1923).

Цей „історичний інтерес" проявляється тепер ще з більшою силою, коли західні великодержави не виявляють охоти втягнути Польщу з її розбехтаними границями до гарантійного пакту. Відомий націоналістичний арлекін — Адольф Новачиньскі поміщує в центральному органі народової демократії, в „Газет-і варш." інспіровану статтю, в якій проповідує союз з СРСР. Мовляв, Англія, загрожена радянським наступом в Азії, думає про інтервенцію в СРСР., та бажає втягнути до протирадянського фронту Францію й Німеччину. Очевидно, в цій „почесній місії" також Польщі булаб призначена певна роля, одначе наступ відбувався би під проводом Німеччини. „Нова Росія" витягнулаб тоді свої руки по Сх. Галичину й Холмщину, а Німеччина зажадалаб заплати за повалення більшовиків на західних польських границях. В тому напрямку йде німецька пропаганда у французькій пресі.

До цілого цього підприємства Польща повинна ставитися байдуже, відхрещуючись від участи в інтервенційній авантурі.

„Досвід шести літ вже навчив нас, що лише з тією Росією, яка сьогодня є, або яка з нинішньої органічно витвориться й якнайшвидше перетворюється, *польська* держава в нинішніх її границях може зберегтися й історично встабілізуватися".

Тому то Польща повинна якнайскорше пробувати реальні кроки в напрямі навязання постійних дружніх відносин, поки-що економічних, з „нинішньою Росією".

В сучасній Польщі, як і в минулій, проявляється стихійна тяга до Росії. Лицем до Сходу! — ось клич, що сьогодня роздається в польському громадянстві з метою „льояльно порозумітися щодо знищення українських змагань" і „встабілізування" сучасних границь польської республики.

Ф. Ф

Посол Приступа на Україні.

Український посол Хома Приступа, член комуністичної фракції у варшавському соймі виїхав на Україну з метою познайомитися з господарським становищем України.

В розмові з представниками преси у Харкові посол Приступа заявив, що Польща робить усякі можливі зусилля для того, щоби здезорганізувати соймову комуністичну фракцію, але це їй не вдається. Говорячи про господарське становище Польщі, посол заявив, що Польща переходить тепер страшну фінансову і господарську кризу. Число безробітних у Польщі переходить тепер далеко поза 300.000 робітників. Більшість тих робітників позбавлена всякої опіки і навіть одноразової допомоги з боку держави та засуджена на голод.

Змальовуючи національні відносини, посол Приступа вказав на те, що національні меншости а на ділі територіяльні більшости позбавлені тепер усяких прав, а непольська інтелігенція, в першій мірі українська, переслідується владою за найменший прояв навіть чисто культурної роботи. Польська преса очевидно накинулася на посла Приступу за те інтервю та обкинула його лайкою за буцімто невірні інформації, які називає наскрізь тенденційними та агітаційними.

„Про нас — без нас".

Як „Слово Польске" ширить оптимізм.

Націоналістичне „Слово Польске" накликує на нас всі адські сили — мовляв — тому, що ми представляємо самі відемні явища відносно Польщі та що тим чином ніби то ширимо зневіру в міць польської держави.

Очевидно, „моцарствовий" орган „організацій народових" вишукує самі оптимістичні явища. Як він це робить, переконує нас передовиця з 12. ц. м. під написом „Про нас — без нас". А саме в тій передовиці приводить „Слово Польске" довшу цитату з півофіціяльного органу теперішнього французького уряду „Ere Nouvelle", яка звучить:

„Глупота злочинців" версальского трактату покалічила Німеччину і довела до того, що той могутній народ, який відроджується з імпонуючою скорістю, не може на своїй землі прожити 63 міл. свого населення. Треба їм відчинити вісь на світ, треба їм уможливити колонізацію Росії, а тому, що між Німеччиною і Росією істнує Польща, несправно обложована Познанщиною і данцігським коридором, то треба усунути ту польську загорожу, бо того вимагає безпека Франції. Польща не є здатна до життя. Вона живе тільки завдяки підпорі Франції. Ми, Німці й Росіяне, коли відбудуємося, здавимо її (себ-то Польщу) як зеренце піску".

Чи не гарні й не оптимістичні перспективи!

Проти польонізації українського шкільництва.

Делеґація батьків гімназії СС. Василіянок у куратора Собіньского.

В четвер дня 10. вересня ц. р. удалася делеґація батьків учениць приватної української гімназії СС. Василіянок, вложена з пань М. Говиковичевої, М. Морозової, д-ра Мацькевича і дир. Филиповича під проводом дир. Колтуніока до куратора Собіньского. Дир. Колтуніок представив куратореві правні і педагогічні огляди, що промовляють проти введення в українських середніх школах навчання історії і географії і науки про сучасну Польщу в польській мові. З окрема підчеркнув він, що в цій справі проти законних постанов краєвого шкільного закона робляться заходи перед компетентними колами, а делеґація просить п. куратора зробити тільки це, що є в його силі, а саме, щоби він взяв назад своє рішення про негайне введення навчання тих предметів в польській мові в усіх клясах гімназії СС. Василіянок. Вказавши на труднощі, які дітвора особливо з вищих кляс мала би при навчанню.

Куратор Собіньскі заявив, що він вважає як педагог корисним(?!), щоби діти вчилися історії і географії в польській мові, бо ця мова не є чужою для української дітвори, що живе в польському середовищі. Про відкликання розпорядку не може бути мови, а всяку дискусію на цю тему вважає зайвою. Коротко і ясно!

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

З українського життя на чужині.

Академія в память Володимира Самійленка та Осипа Маковея в Празі.

З приводу смерти В. Самійленка та О. Маковея Т-во українських журналістів та письменників в Ч. С. Р. улаштувало 5. вересня у Празі жалібну академію. Лекційна сала Студентського Дому була виповнена студентами, професорами та іншими українськими громадянами. На стіні портрети О. Маковея та В. Самійленка, оповиті зеленю та червоними квітками.

Академію відчинив голова Т-ва О. Олесь, запропонувавши пошанувати память покійних вставанням.

Слово про В. Самійленка мав ректор Педагогічного Інституту імени Мих. Драгоманова Л. Білецький. Подавши короткі біографічні відомости, присвятив перевів глибоку аналізу творчости В. Самійленка, переплітаючи свій виклад уривками з його поезій. Самійленко виступив на літературну ниву 1884 р. То були часи реакції після ганебної памяти указу 1876 р. про заборону друкованого українського слова. На Україні ніодної української трибуни не було. Лише коли-не-коли, як частівки, з'являлись збірки красного письменства: Альманах „Складка" 1887 р., „Рада" М. Старицького та окремі випадкові твори яржкою. В ці часи в галицькій „Зорі" та инших. „Складні" з'являються перші твори С-ка: „Грішниця", „Переспів", „Ридання душі", „Українська мова", „Зимовий дількоп", „Горе поета"... Це були незвичайні перлини лірики та глибокої любови до України.

Яскраво видно в поезії С-а перебої — хвилі його душі то песимістичної то веселої. Ці контрасти зневіри й надії породжують два символи: 1) приниженого, засмученого українського патріота, що „мовити красно не міг, але завдяк ліпа святого і жив він і в землю-б поліг". 2) гордого, дужого орла, що високо підносився в небо і рвався ще вище і перемагав свій смуток... В такі хвилини поет любив переспівувати Байрона. Прикмета схоплювання життевих дисонансів, якими бриніла власна душа поета, зробила з нього сатирика. Той його поетичний талант дав українській літературі найкращі зразки сатири. Він носив ідеал чистої правди, мрія про національне й соціяльне щастя, а в дійсности бачив лише зло, неправду, утиски, насильство. Проти цього поет ріжно реагує, то 1) сатирою-сарказмом, 2) Гоголівським гумором-сміхом крізь сльози і 3) сатирою-пародією. До сатири першого типу наближається „Ельдорадо", — їдка сатира на Русь Єдину (1886 р.), „Герострат" — сатира на руйників національної культури ради особистих інтересів (слава), „Возсоединенний Галичанин" — на галицьке москвофільство, „Твердий Русин" — їдка сатира на москвофіла за його користолюбство. До сатири другого типу, направленої на осміювання негативних боків патріотів, належать: „Патріота Іван", „Ідеальний публіцист", „Патріотична краля", „Сон". „На печі", „Те deum" і бат. инших. До третьої категорії — сатири-пародії: „Поет-фейлетоніст", „Собаки", „Пригода", „До поета", „Царь-Горох", „Заклопотаний Росіянин", „Duettino" і бат. инших. С. писав сатири до останніх часів. Такою може вважатись „Гея" — поема, що почалась друком у журналі „Визволення" 1922 р. після закриття, якого поет надіслав цю поему до „Нової України". Форма поезії С-а не дуже ріжноманітна: сонет, канцона, секста, або мішана, зате виписаність кожного рядка зразкова, через що його треба вважати класиком.

Шан. доклядчик не зупинився на драматичних і инш. творах С-а і на його перекладах з инших мов, ніби підкреслюючи цим, що головна вага і вартість В. Самійленка полягає якраз у його поетичній продукції.

Проф. Педагогічного Інституту д-р В. Сімович схарактеризував літературну творчість О. Маковея. На вступі перевів деякі паралелі—подібности в обох письменників: і Самійленко і Маковей—сатирики, пекний насміх, іронія, сарказм—їх головна зброя; та оба й субєктивні лірики; і тем для сатир у обох вистало одинаково, і в літературу увійшли обидва вже дозрілими, зрівноваженими і потім ніби не розвивались, ставши відразу на вершині свого розвитку. Зазначуючи ріжниці, між нами підкреслив велику продуктивність О. Маковея і ріжноманітність його тем: поезія — лірична й сатирична, поема, новеля, фейлетон, повість, оповідання для молоді, публіцистика, історично-літературний нарис, наукові біографії, філольогічні розправи—ця ріжноволість нагадує Куліша, Франка, Грінченка. На жаль, не має повного видання творів Маковея, бо лише тоді громадянство вповні довідається, що дав Маковей українській літературі, публіцистиці, науці. Почалось його співробітництво в „Нов. Часописі", „Зорі", „Народі", „Ділі", „Буковині". Але в роках приходить зневіра в свою публіцистичну роботу і він шукає собі вчительського хліба. Змінюється погляди Маковея: від захоплення драгоманівськими ідеями—він приймає урядову посаду редактора „Буковини" і підпирає клерикальний „Руслан". Таку еволюцію вправі проф. В. Сімович пояснює скептичною, а то й песимістичною натурою Маковея, що розчарувався в людях, які грали провідну ролю в політ. житті. У своїх поезіях М. тікає від людей у гори, де можна знайти спокій. І сама природа, яку М. робить відповідальною за всі лиха—є в нього мачуха лукава, убийниця ненаситна, що затроює боротьбою („Природа"). Виходить ніби квієтизм у житті М. мінне за боротьбу і рочинає проповідувати спокій, хоч з усієї його діяльности цього не виходить. Для тих, які жили у багні фальшу, поверховности, неуцтва, демагогії, політиканства Маковей готовить свій бич: сатиру й глум. І Маковей реготається й іронізує, а з ним мусить реготатися й той, з кого він глузує. Але Маковей не дарма був доведений до розпуки лицого вигуку: „Нехай їх миші їдять отї мої новелі, я більше писати не буду („Як я продав свої новелі"); українській інтелігенції Галичини довелі було єгипетських сонників та небесних листів". Більше читалась його повість „Записки" та історичні романи „Ярошенко", які незвичайно подобались молодому поколінню, хоча річи ці найслабші. Причина цьому та, що вони написані легко й тема обох цікава. Стрижня вага Маковея в його новелях. Поезії його мають добру форму, гарний вислів, чудові образи. У нього справжнє чуття й іронія часто сплітаються одне з одним і то в тих самих віршах, і з цього боку нагадує Гайне, хоч не дорівнює талантом великому німецькому поетові. У новелях крім типів негативних, є й добряги, але взагалі таких небагато. Мало їх і в поезіях збірки: „Кріваве поле" та „Прижмуреним оком"—воєнних образках повних іронії на події в запіллі підчас війни. Зупинившись детально над розглядом оповідань Маковея з міщанського життя і завважавши їх позитивні риси, проф. В. Сімович десяка той спід, що полишив М. у науці. Свій всесторонній виклад про О. Маковея О. Сімович закінчив оглядом педагогічної діяльности небіщика, головним чином, як педагога-редактора.

Цікавими спогадами про В. Самійленка поділився його давній товариш проф. С. Шелухин, подавши кілька епізодів з його життя. Вкінці М. Обідний з чуттям прочитав свій вірш, присвячений памяти В. Самійленка. **П. Теплина.**

Ще про „Таргі Всходне".

Кілька рефлексій про павільон СРСР.

Чому саме „Таргі" не цікаві, а чим паче трохи критично думаючі Поляки згоджуються, ним хай собі сушать голову ті, які їх уважують. Нас Українців найбільше цікавить павільон СРСР., де ми надіялися найти і витвори з Великої України. Це цілком зрозуміле і природне. Та на жаль, наше зацікавлення було даремне.

Радянський Союз, як одна з найбільших европейських держав, міг і повинен був зайняти що найменше цілий павільон, бо при умілій організації можна наповнити витворами краю СРСР. не один а більше павільонів. І чому якраз заповнено виставу на дві третині самим сирівцем, це тайна „Внешторгу". Всякий хто оглядав виставлені в тому павільоні експонати, тільки й думав „дикий Москаль": що иншого можна судити зі самих шкір диких звірів?! Не знаю чи взагалі зацікавиться хто більше тими шкірами, бож Польща не має відповідних промислових заведень для виправлювання такого сирівця.

Та чи не краще було б змінити цілком політику виставлювання сирівця, замість якого можна би виступити з поважною скількістю готових фабрикатів, або бодай півфабрикатів. Адже замість вивозити прекрасну залізну руду з Криворіжя можна таки на Україні перетворити її відповідно до потреб на залізо чи сталь. Кому треба, може купити! Чому не вивозять своєї руди Австрійці, Німці, Американці? Були колись на Україні фабрики Гена в Одесі, Ельворті в Єлисаветі, Гельферіха в Харкові і т. д., які робили прекрасні рільничі машини — можна було б ними похвалитися перед людьми, а не лисами та медведями. Та й инші механічні вирстати на Україні, Московщині, Уралі і т. д. могліб щось гарного виставити. А хемічні фабрики! Таж незрівнанний „харківський порошок" до прання „Глорія" став би в Польщі необхідним „артикулом". Та й мило Крестовзімкових з Казані краще від „Шіхта". Сталеві линви для шахт Ново-Баварського завода дуже добре годились би до Борислава або навіть до Шлеська. В Донеччині вони тягли з дуже глибоких ям вугіль з прекрасним висліком. Пшенична мука їде до Польщі з Румунії, Угорщини, навіть тисячі кільометрів з Америки, а чому з України не могла би? Чи кінче треба продавати саме збіжжа і то ще занечищене? і т. д. і т. д.

Але природи чоловіка не зміниш. Аранжер бачив тільки сиру шкіру, був на Сорочинській ярмарці та пізнавав безобразні деревяні фігурки, привезені коробочниками з московських губерній, бачив, бо певно купував „духи" Ралле та цукорки Бормана і тому заліз на поклад за гранню до Лейпціга. Відня, Львова й обізнать усюди, де є тільки міжнародні торговельні виставки. Є що показувати... в Сорочинцях, Балті чи Уріонині!

Про суто-російський характер павільону СРСР. на львівських „Таргах" ми вже згадували у попередній замітці. Сідають „єдиної неділимої" ідуть торговельні делегати Радянського Союза, наче би хотіли забезпечитись „на всякий випадок" — вакуючи на усіх „шара" Кирила. А проте, престіж Союза перед широким закордоном инше зріс би, як би на таких міжнародніх торгівельно-промислових виставах демонстровано наглядно ступінь розвитку кожного народу, проживаючого в Союзі. Тим прикріше пражне така „обєдінітельна" політика радянських делегатів на „Таргах" — у Львові, де инше загалом обтрепе тутешніх громадян примусило господарів павільону подбати рові festiny за кілька українських книжочок! Можливо, що заграничні представники, які сьь приїхали до Львова, свідомо компромітують СРСР. Але в такому разі слід пригадати собі, що людей, які на наладяться до дна, а тим більше до репрезентації стягають за обшивку в кутях, бо то часом навіть і у церкві б'ють.

Інж. **П. Волосенко.**

Слідуюче число

одержать тільки ті

Пп. Передплатники, що не залягають з передплатою.

Святкуймо День Кооперації!

Міжнародній Союз Кооперативний установів в році 1923 Свято Кооперації на те, щоби раз в рік наш рух заманіфестував свої досягнення перед членами, перед прихильниками і перед ворогами; на те, щоби бодай раз в рік кожний мав можливість подумати над важністю руху, що серед визиску й несправедливости будує лад, в якому кожний сповнюватиме охотно свої обовязки, в якому кожного оцінять відповідно до його громадянської вартости, в якому не буде визиску спекулянтів над масами. І ще на те установлено Свято Кооперації, щоби воно було внутрішнім пробудженням кожної кооперативної організації, обновою змагань і способів її праці.

Вже три рази святкував світ в першу суботу місяця липня Кооперативне Свято. Кооперації всіляких народів святкували його під ріжними гаслами: одні єднали в тім дні членів, другі вияснювали чергові завдання кооперативного руху, инші широко вичавляли слабі

Степан Левицький.

Від Везувія до пісків Сагари.

Вода, овочі і сонце.

З кінцем цього місяця появиться у видавництві „Червона Калина" у Львові книжка п. Степана Левицького „Від Везувія до пісків Сагари". Із чемности автора друкуємо кілька уривків з цієї рідкої появи у нашій бідній подорожній літературі. — Ред.

„Провідників по оазі в нас бозна-то. Хо, хо! Рій цілий малих, темнолиців хлопчиків з розумними очками. Вони й без приказу вилізуть на вершок кожної пальми, потрясуть кожне морельове дерево, вибірають найкращі квіти.

А тут в оазі всього богато, чого душа забажає. Морелі? Їх тут найбільше, й так богато, що ціни на них немає. Не везуть їх через море в Европу, бо псуються скоро, — і так поза межами оази побіжить, за шага, мале хлопча у цей вічно квітучий сад, — назбірає й принесе скільки зможе понести. Ціни на них нема, тільки за труд треба дрібницею оплатитись.

Так не дивниця, що й ми посідали в тіни розлогого морельового дерева, з котрого паде на нас правдивий град невеликих, жовтих овочів, а ми їмо аж уха трясуться, але й не без цього, аж надто добре з хлопячих літ знаного почування, нібито ми закрадися в чужий сад, із душею на рамени а губами повними сочистих, на причуд смачних овочів, та озираємося що мить на близький тин, або шукаємо очима в гущавнику здорового бука власника садовини. Але очі наших провідників такі спокійні, що ми заспокоюємося.

Добре нам тут. Високі пальми й низькі фігові й инші дерева заслоняють нас від палкого соняшнього погляду, так, що хутко скидаємо коркові каски з голов, як зівсім зайві. На право й ліво дзюрчать собі тихенько малі струмочки води вузькими рівчаками, дискретно проховзуючися крізь яринний город, який скрізь вкриває землю.

Кожний найменчий шматок землиці старанно оброблений людиною і використаний до краю.

А яка ріжноманітність ростинного життя! Ось назрівають румяні яблочка на деревинках завбільшки наших. А кілька кроків далі задержує нашу цікавість велике, розлоге дерево повне малих темно-вишневих овочів, зовсім подобаючих на наші ожини. Ожини на дереві розмірів великої груші — це вже незвичайно — правда? А які сочисті! Самі в устах розпливаються!

Але найбільша цінність оази захована для нас на кінець. Цей правдивий райський сад Аллаха має й своє окреме вино — лягмі — сок пальми.

До такої небуденної чегерячки сідаємо всі навкруг височезної пальми, а малий хлопець мов малпочка зручно ліве по дереві на самий його вершок. Ось досяг уже перших широких пальмових листків, ось сховався серед листя на мить. Бо там на вершку зроблено велику, глибоку чару в дереві. Цей величезний келих сповнюється день у день солодким „лягмі". Совершається свята тайна сполуки сонця з живим деревом. Це місце, де зроблено келих називають Араби — серцем пальми. Із маленьких, із пальмової кори зроблених чарок пємо солодку рідоту. Тільки Ахмед не хоче пити її. З цієї пальми не брали лягмі вже декілька день, вино моглоб мати дещо алькоголю у собі—а тоді, звісна річ, Магомет не дозволяє пити її. Він, правда, бував у світі й нераз вином замачав свої уста, але не хоче пити при них,—він показує на малих товаришів наших, які цікаво приглядаються до нас, як би питали — а чи смакує?

— Бачите це місце? — він показує нам серед кущів здорово витоптану схованку, — тут ховаються від людського ока ці, котрі люблять лягмі—замінене в вино. Діється це звичайно ніччю й при участи одного тільки свідка — місяця. І він впевнює нас, що лягмі може бути напитком сильнійшим від усього вина на світу й упитись ними можна незвичайно легко.

Підемо з тобою, Ахмеде, в місячну ніч пити лягмі-вино в темному гущаку оази, а ти розповіш нам отоді всю історію пустині, котру знаєш і цього безмежного степу гальфи і „ші" (дрібної жовтої ростинки), ти-же син його — степу, правда?

І всіх казок, оповідань степу слухати будемо з твоїх уст і ніхто не перешкодить нам у цьому, ані горяче сонце, ані сухий, непривітний воздух і всі наші думки будуть належати до тебе. Добре?

Як би у відповідь на це, веде нас Ахмед на край оази. Дерева рідшають тут і нараз виростає перед нами, як із під землі, маленька хатинка.

На її порозі стоїть жінка. Блакитної краски сукня огортає її тіло. Відслонене лице й руки красить безліч великих колісят, різьблених бляшок, камінчиків, пресіозів ріжних. На шиї ланцюх коштовний. — але це не перли ані коз

місця кооперації, подавали способи поправи лиха. А всюди в тім лині освітлювали перед широкими масами важність кооперативного змагання, всюди показували конечність переходу народнього господарства до спілкових форм.

Українська кооперативна організація під Польщею вже доволі сильна й здисциплінована до обхоплення свого Свята. А що в місці липні, коли все при роботі, недогідно нашому хліборобському загалові обходити свята, тому Краєвий Союз Ревізійний припоручає всім кооперативним установам святкувати цього року Кооперативне Свято, почавши від дня 27. вересня п. р. до 4. жовтня.

У виборі форм святкування Дня Кооперації мають установи вільну руку, а близші вказівки подасть їм кожна повітова централя, по установленню програми на повіт широкою нарадою представників місцевих установ.

В цілях широкої популяризації спільництва, Краєвий Союз Ревізійний, між иншим, рекомендує такі форми:

1) декорування кооперативних крамниць і будинків,

2) улаштування святочних засідань всіх кооперативних організацій даної місцевости,

3) уладження походу до кооперативного будинку, наприклад від церкви, після відправи і проповіди священника на відповідну тему,

4) улаштування відчиту про значіння кооперації для нашого дрібного рільника та про значіння виковування молоді в кооперативному духові,

5) улаштування концертів або святочних вистав, на яких також коротко пояснити обхід Дня Кооперації,

6) широке розповсюднення популярної кооперативної літератури і спеціяльного видання Господарсько-Кооперативного Часопису,

7) продавання членам товарів або тільки одного товару, в тижні обходу, або бодай в однім дні того тижня, по власній ціні без ніякого зарібку (оскільки це можливе),

8) віддача до ужитку членів набутої кооперативою рільничої машини або роздача добірного насіння або помішного погною,

9) окремі збори жінок, які належать до кооперативи та вибір пропаґаторок, щоби в кожній стороні місцевини єднали членів і покупців кооперативі,

10) роздача в цей День дарунків від кооперативи для сиріт по українських героях або для инших найбідніших дітей місцевини.

Комітети святкування Кооперативного Дня чи Управи і Надзірні Ради Кооператив мають негайно приступити до роботи, при чім взяти під увагу, що Краєвий Союз Ревізійний вишле в найблизших днях усім союзним установам зразкові реферати про значіння кооперації і про потребу виховання, та може відпустити по значно обниженій ціні популярну кооперативну літературу до роздачі загалові.

Краєвий Союз Ревізійний.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ще про Східні Торги.

Я не думав, що прийдеться мені ще раз писати про Східні Торги. Справа ця така маловажна не тільки супроти вічности але й супроти недалекої будучности, що забирати про неї голос просто не виплатиться.

Але як тебе просять куднебудь, то тяжко відмовити, тимбільше коли просять людей з яким... хто знає чи не прийдеться „десь щось колись".

На редакційнім столику я застав учора письмо:

„Горожанине!

Пропонується Вам нами зайти на „Сходнє Таргі" і осмотрить советску виставку, на якій маються, между прочим, сировці і півобработки СРСР. Вами, як охотником, напевно буде з приємністю оглянено кожі ведмедів, соболів, куниць, лисів, тхорів, віверів і кіз, — колишніх слуг буржуазії, а тепер вільних звірячих пролетарів. Заходьте без страху!...

За торговельну місію
Нухим Мельниченко".

Пропозиція повисше письмо раз, другий і третій, я навеніть розчовпав, що воно значить і вибрався на Сходнє Таргі, тим разом уже до середини.

Порожнім трамваєм виїхав аж під саму площу, збувши панну при касі, заплатив два золотих і вийшов на площу виставу.

Публики на площі багато. Переважають поліцаянти і техніки, що збирають на свій дім і воздушну фльоту.

Хоби хто й не знав, де находиться радянський павільон, не потребує боятися, що до нього не трафить. Зараз при вході на площу вдарить тебе в очі така червоність, що аж очі прижмуриш.

Хоч большевики густо-часто крадуть Польщі старшин на границі, інтерес є інтересом і на Торгах дістали вони найкращий павільон (будований за проклятої Австрії).

Взявши будинок у свої певні руки большевики зробили з нього якийсь кровавий палац.

Перед входом мають на вітрі червоні хоругви, великі як вітрила, по три з кожного боку сходів. А сходи! Цілі червоні моря би на них відбувалося перекомування буржуазії про силу пролетаріяту. Над сходами радянський герб, який розмостився мов вензором на цілій Европі.

До гербу додано, з огляду на сьогорічний урожай, шість колосків пшениці.

Все, що прийде на площу, біжить у большевицький павільон, щоб хоч трохи подихати заказаною атмосферою і побачити як вже не большевиків, то хоч їх вироби. Покидаляються до кожного куска деревя, до ганчірок, до прядіва і з дива не можуть вийти, що все те таке собі звичайне, таке людське.

Я найцікавійший був на шкіри звірят. Тому швидко минув український відділ переповнений мітлами, прядівом, шматами і волосінням, а перейшов до російського з кавіором, самоварами і шкірами.

Перетовсім шкіри.

На дошках висять стягнені шкіри (виставлено тільки звірячі) і любують око знавців. Найкращі голуді лиси і сибірські вовки, але звідки вони тут взялися — нема певних даних. Може вони споміжовані і на Сибірі, але в якогось богатого купця чи ділича. Минулого року на виставі в Липську якийсь російський емігрант пізнав свого білого медведя, який лежав у його кабінеті і вказував навіть на печатку. Але справи не виграв, бо знавці осудили що печатка на шкірі могла бути витиснена ще за життя підбігунового медведя.

Та як би там справа не стояла, шкіри звірячі гарні, і я не мав би нічого проти цього, щоби після виставки один голубий лис помандрував до мене (Ринок ч. 10 для Г. Ч.!) Моя жінка має „буржуазні предразсудки": конечно хоче футрянного ковіра. А я наймит буржуазії, не встигну й до голодової смерти заробити на нього.

Крім шкір є ще кавіор, який також пригодився би, як не мені, то бодай моїм редакційним товаришам.

А за тульськими самоварами кіоск із книжками.

Книжки, книжки, книжки...
Є й українські, бігме є...

Правда довший час їх не було, бо й на біса їх тут! Чи не для комуністичної пропаганди потрібне?...

Але вочах дехто напікати і треба було заткати губу націоналістам. Тепер вже не мають чого кричати. Є оповідання Васильченка і ще якісь дві-три брошурки. А це зовсім вистарчає, щоб репрезентувати самостійну державу, хоч і грубо сфедеровану, яка займає більший простір під Німеччини...

Правду сказати, України ніякої не було, нема і не буде.

Є тільки: **українізація!**

Галактіон Чінка.

ОСТАННІ ВІСТИ.

По експозе премієра золотий паде!

Варшавська преса мовчанкою поминає експозе премієра Грабского. „Пш. Веч." називає „вигляди, висовані Грабским, сумними. Премієр не вказав відкіля прийде направа. Золотий впав після експозе премієра". Знавці економісти заявляють, що Грабські порішив сам окончно свою політ. карієру.

Знесення фінанс. контролі над Австрією.

11. IX. на засіданні Ради Союза Народів проголошено торжественно знесення фінансової контролі над Австрією.

Реорґанізація С. Народів.

З Женеви повідомляють, що є плян реорганізувати Раду С. Народів щодо складу як і числа мандатів. Можливо, що Франція предложить проект нової екон. організації Европи, а це дало би Союзові широке поле діяльности. Взагалі є тенденція, щоби С. Народів займався менше політичними справами в користь суспільно-економічних.

Біржа.

Львів, 12. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·40 — 6·45, канад. дол. 6·00 — 6·10, чеські кор. 0·17·50 — 0·18·00 леї 0·03·00 — 0·03·12, франц. франк 0·26·50 — 0·26·75, швайц. фр. 1·09 — 1·10, анг. фунт 27·40 — 27·50.

Золото. 20 кор. 23·80 — 24·20, 20 франк 22·00 — 22·30; 20 марк. 26·50 — 26·50; 10 руб. 30·00 — 30·50.

Срібло. Австр. кор. 0·50·00 — 0·54·00, 5 зл. кор. 2·40 — 2·50, фльорени 1·26 — 1·32, рубл. 2·00 — 2·10, рубель дрібним сріблом 1·05 — 1·10.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 22·00 23·00, жито кр. з 1925 р. 15·50 — 16·00 овес гал. 14·— .15.

Кождий може збогатитися,

хто купить один льос Державної Клясової Льотерії

в „НАДІЇ"

Львів, вул. Сикстуська 6.

Загальна сума виграних около:

10,000.000 золотих.

Головна виграна	400.000 крім того
виграні	250.000
	150.000
	100.000
	50.000
	40.000
	30.000
	25.000 і т. д.

Що другий льос виграє.

Тягнення вже 14 і 15 жовтня

Ціни льосів: **Цілий зол. 40., — половина зол. 20., четвертка зол. 10.**

В минулій льотерії виплатили ми між иншими, виграні по

зол. 150.000 на ч. 26082
„ 25.000 „ ч. 40363
„ 5.000 „ ч. 44435

Поручаємо замовити вчас.

329 1—5

В тім місці вирізати і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6,

Отсим замовляю до І. кл.:

..... льосів цілих по зол. 40·—
..... „ половин „ „ 20·—
..... „ четвертків „ „ 10·—

Належитість золотих ..... заплачу по одержанню льосу з банкетом ПКО. присланим фірмою або почтовим переказом.

Ім'я і назвиско .....

Адреса: .....

Присилайте передплату!

Ширіть наш часопис!

НОВИНКИ.

— **Великий зїзд землевласників у Варшаві.** Дня 11. вересня почався у Варшаві величезний зїзд землевласників із цілої Польщі. Зїзд скликала центральна організація „Звьонзку Земян". Бере в ньому участь три тисячі поміщиків. Наради відкрив голова „Звьонзку" князь Казимір Любомірскі. Почесним маршалком вибрано князя Ферд. Радзівіла. Найважнійшою справою зїзду є справа земельної реформи. Кажуть, що зїзд має на меті повалити земельну реформу. Якщо не вдасться йому цього осягнути легальними шляхами, то буде вибрачий шлях здецидованого опору против реформи. Промовці, виголошувані на зїзді, вказують на дуже революційні настрої обмарників, що сильно атакують уряд і урядові партії.

— **Посол Райх і повічив для Польщі в Америці.** Перед своїм виїздом до Америки, що має наступити в найблизших днях, конферував голова жидівського клюбу пос. Райх у справі позички з премієром Грабским, міністром освіти Грабским і міністром справедливости. Інформацію подаємо за півофіціяльною пол.

Присилайте передплату!

валі—це таємні амулети, з котрих кожний повний магічної, таємної сили, дивної незбагненої барви й рисунку.

Ланцюх цей — це може найбільша твоя цінність і прикраса, але чим він без тебе, вродлива Бедуїнко? Якаж його вартість, коли не окружає він твоєї темної шиї, твоїх ніг і твоїх рук? Коли не виповняє його блеск твоїх — очей степової газелі?

Це моя сестра — представляє нам Ахмед її. А цей дідусь батько мій, — а там мати.

Двоє стареньких похилилось у темному куточку. Сиве волосся заслоняє поморщену, знищену шкуру. Вони ледве рухаються і тільки з грудом довідять нам до відома, що помітили нас.

Сідаємо разом із ними, а сестра Ахмеда припрошує їсти. Нам дають „куксус", спеціяльну страву арабську. Є це ячмінна каша варена з баранячим мясом, поливана якимсь то надзвичайне гострим сосом.

Це велика несподіванка Ахмеда і він повний гордости і вдоволення слухає наших похвал. А вродлива Бедуїнка мовчить і дивиться тільки, — вона не знає французької мови.

По правді, то „пікантний" сос палить не на жарти наші піднебіння і язики і ми не є певні, чи кускус справді такий смачний, як впевняє нас ввічливий Ахмед. А він зїв уже давно свою величезну порцію і тепер розказує нам історію своєї родини.

Перше всього — Бедуїнки не заслоняють собі лиць — Ахмед згірдливо здвигає раменами — це звичай міщанський, буржуазний. — Ми кочівники вважаємо це забобоном. — Але зараз-же пізнійше довідуємося від нього, що він вернувшись з війни, купив „грунтець" у Гафсі — в оазі.

— Заробляємо з сестрою як можемо. Вона займається килимкарством і робить дивани. Покажу вам опісля.

Коли вміє вчаровувати свою красу у них, тоді вони — велика цінність і блискучим, дорогоцінним золотом не заплатиш їх делікатних колірів і дискретних рисунків.

Так думаємо ми, котрі не маємо золота, отже й не знаємо його чудотворної сили.

Сестра Ахмеда пращає нас голосним: Есселяма! — але що говорять її очі нам на пращання, остається загадкою мені. Чи збагнути мені її?

(Продовження буде.)

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Чеколяда „PLUTOS"
завдяки своїй досконалій
ЯКОСТИ ПОБИЛА
найпопулярнійші вироби заграничні
Plutos
„PLUTOS" — V. Східні Тор"
411 ги — Кіоск 1024. 3—3

Модні матеріяли жіночі і мужеські.
Шовки, адамашки, плюші і вельвети.
Сукна на футра, реверенди і убрання студ.
Полотна, шифони, хустки коцики і т. п.
Найдешевше у ФІРМИ
РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ. ГАЛИЦЬКА Ч. 10.
412 3—10

Доктор САФІЯН ЛУКА
повернув і ординує в недугах жіночих внутрішніх
при вул. К. Бочковського ч. 2./1
(бічна Городецька ч. 30.)
лічення туберкульози найновіщими засобами.
394 3—3

Присилайте передплату!

ського Агенцією Сходу. Хоч як віппекувався п. Райх того, що він іде до Америки в справах позички для Польщі, то це йому все одно нічого не помогло, бо зраджують його півофіціяльні агенції.

— **Податкові пільги для пошкодованих від повені.** Міністерство скарбу поручило, щоби тим, які мають платити ґрунтовий, доходовий і маєтковий податок а потерпіли від вогорічної повені, відкладати всі платности за біжучий рік і залеглости за минулі роки до дня 30. вересня 1926 року. Речинець зголошування зрохань уплива з днем 30. вересня ц. р. (Докладнійше гл. комунікат „Сільського Господаря" „Діло" ч. 199).

— **Банкрецтва за банкрецтвами.** Ми вже інформували наших читачів про те, що один з найбільших варшавських банків „Банк для торгівлі та промислу" збанкротував. Варшавська преса приносить дальші подробиці про цього. Отже виявляється, що банкротство того банку потягає за собою банкротство численних инших установ. Банк займався інкасуванням векслів на велику скалю разом з усіми своїми філіями, а було їх у цілій Польщі понад 100. Всі філії та відділи, тягнули з інкасування величезні зиски. Число пошкодованих наслідком інкасування векслів доходить кількох тисяч осіб та установ. Є це переважно купці, яких істнування, загрожене економічною кризою, наслідком того нового удару підковито знищене. Бо мало з них витержить шестимісячну моратерію проголошену урядом для того банку. Крім інкасування векслів займався банк також так. гарантійними операціями. Гданський відділ приймав у застав великанські транспорти товарів, які продавав, коли зголосився за ними правний їх власник. Збіжевий дім під фірмою „Анкер" робив ві самі операції зі збіжем на суми сотень тисяч долярів. Банк мав і свої філії за кордоном, де наслідком банкротства повесло великанські школи значне число закордонних клієнтів. Діяльність урядового комісаря зводиться у збанкротованому банку до того, що під його проводом обраховуються банкові пассиви і активи. Цей обрахунок потрівае довший час. У банкових колах твердять, що можна буде покинти заледви 10 проц. пассивів. Кольосальний філіяльний апарат того банку мав впливати дуже шкідливо та обтяжуючо на централю. Некорисні умови з робітниками створили конечність виплати в найблищому часі у формі піжних відправ понад 4 мілюни золотих. У зв'язку з тою аферою позбавив себе життя один із впливових варшавських фінансистів. Афера Пістінера і д-ра Кольчіка у Банку краєвого господарства, що паралізувала його на страту у великанській сумі мілюн сто тисяч долярів, була безпосередньою причиною того, що збанкротував Банк взаімного кредиту у Варшаві. Банк взаімного кредиту рішено цілковито ліквідувати. Ось наслідки нечуваної банкової господарки, яка знова корінилася у загальній фінансовій кризі, що запанувала в державі завдяки непочитальній господарці уряду. У зв'язку з банкротством краківського Банку взаімного кредиту пишуть про поважне загрожения кількох инших краківських банків.

— **Зменшення імігрантів до Зединених Держав.** Імігрантів до Зединених Держав упало в останньому році на 65 відсотків. Число імігрантів із 706.000 тисяч упало до 300.000. Чехословаччина, Англія, Німеччина, Югославія, Італія та Швеція не дала дозволеного контингенту імігрантів. Італійці, Греки, Мадяри, Болгари, Литовці, Югославяне, Португальці, Китайці та Японці виселилися з Америки у більшому числі ніж приїхали. Всього виїхало з Америки 90.000 людей.

— **Музей контрабанди.** Такий музей влаштували в Пскові органи державного політичного управління (давна „чека"). Виявляється, що все населення того міста, положеного недалеко кордону, займалося контрабандою через естонську границю. В музею є рибацькі лодки з подвійними дначи, в яких переважено горівку, численні зразки контрабандних товарів і усякі найхитрійші зразки одежі, в якій переношено товари. А переношено дещо не тільки в одежі а навіть у конячих хвостах, у сідлах і спеціяльних посудах, які легко можна було скрити при собі. Ще до недавна всі майже слюсарсько-механічні майстерні були заняті виробом штудерних посуд і приладів для контрабанди. Нині все те припинене. Та питання, чи припинена контрабанда. Щодо спірту та горівки, які привожено контрабандою, то в тому напрямі досягнено того, що замість чужого, заграничного продається тепер свою самогонку.

— **Нові танки.** В англійській армії переводиться тепер пробу нового типу танків, які відіграють на суші мабуть таку ролю як підводні лодки на морю. Новий танк — це легка машина, якою управляє один чоловік. Вона дуже подвижна, може підноситися на найстрімкійшу гору, опускатися у пропасти, робити собі дорогу в лісі і т. п. Одним словом при допомозі нового танку можна доконати багато таких річей, до яких не надавалися великі танки, вживані в недавній війні. Новий танк має бути знаменитим знарядлям для підтержки наступів, багнетних атаків, для ведення розвідної служби і переслідування ворога. Вони відіграють велику ролю і при винищенню великих танків.

— **Канцелярія Української драматичної школи** просить нас повідомити, що з причини тяжкої недуги директора М. Вороного початок занять в школі відрочено до 15 жовтня ц. р.

— **Вписи** до Української драматичної школи провізорично приймається в склепі „Нова Фортуна" (Руська вул. ч. 1). 1—1

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич":

Хороткіх Саля Сокола.
14. IX. „Маруся Богуславка".
15. IX. „Пан Твардовський".

Теребовля Сяни Просвіта.

16. IX. „Від".
17. IX. „Хмара".
18. IX. „Дні нашого життя" (поощальна вистава).

Український мішаний хор Д. Нотка:

У суботу 12.IX. — Борщів.
У неділю 13.IX. — Борщів.
У понеділок 14.IX. — Скала.
У второк 15.IX. — Скала. 115 10—?
У середу 16.IX. — Копичинці.
У четвер 17.IX. — Копичинці.
У суботу 19.IX. — Теребовля.
У неділю 20.IX. — Теребовля.

Надзвичайні датки на „Рідну Школу" зложили: Вповн. Ромуальд Перфецький від себе 100 зол., Вп. Стефанія Сенникова, меценасова 90 зол. як часть доходу з вечерниць академічної молоді в Новому Селі к. Підволочиськ. 439 1—1

Для студентів Техніків! Інформації в справі технічних студій в школах всіх типів в краю і за границею уділяє „Кооператива Основа" (Львів, Супінського 21), від 25 вересня до 5. жовтня ц. р. 2-3

З Львівського Бояна. Повідомляється Вп. Членів, що проби мішаного хору почнуться вівторок дня 15. вересня ц. р. і будуть відбуватися кождого вівторка і пятниці в год. 7. З огляду на недалекий речитець концерту з нагоди 100-літньої річниці смерти Дм. Бортнянського, проситься всіх Вп. Членів явитися в комплеті. Вписи нових членів, яких запрошується, переводяться перед пробами. — *Видїл.* 444 1—2

Дрібні оголошення.

ДРОВА і вуголь купите лише у Калитяка Потоцького 47 і Кохановського 4. 3696) 2—2

ІНСТРУКТОРКА потрібна до учен. І. кл. Услівя слати до греко-кат. уряду парохіяльного в Борщівцах п. Окопи св. Трійці. 441 1—3

АБСОЛЬВЕНТ дворічної Торг. Школи з добрим свідоцтвом, літ 25, пошукує заняття в торговельнім підприємстві, найрадше в кооперативі. Зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Абсольвент". 442 1—2

Ширіть наш часопис!

ГЛИНЯНСЬКІ КИЛИМИ, КАПЕЛЮХИ
мужеські і жіночі найліпшої якости поручає за готівку і в ратах
ДІМ КИЛИМІВ І КАПЕЛЮХІВ
Львів, площа св. Духа
408 біля костела ОО. Єзуїтів. 3—5
Старі капелюхи перероблюються на новіщі фасони.

Рутинований комісієнт, доктор права, шукає заняття. Зголошення: Адміністрація „Діла". „Сейчас". 437 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р Олекс. Подолинський
ординує
в жіночих недугах і поліжництві
у Львові, пл. Більчевского 10.
(против головної брами костела св. Єлисавети) число телефону 15—60. 2-2
429

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде від 1. вересня адвокатську канцелярію
В ЖОВКВІ
350 в домі бл. п. д-ра Короля. 6-15

АДВОКАТ
Д-р Стефан Мудрецький
443 вернув і веде канцелярію 1-3
в Товстім місті (Tłuste).

АДВОКАТ
д-р Волод. Константинович
відчинив канцелярію
в Сяноці, біля Окружного Суду,
376 проти аптики. 3—

АДВОКАТ
д-р Александер Павенцкій
веде канцелярію
у Львові, вул. Підвале 9. II. п.
62 (Ставропигія.) 9—12

Важне для жіночих шкіл!
ФІЛЯРЕТ КОЛЕССА: Українські народні пісні в триголосному укладі на жіночий хор. Вип. I. і II. по 2 зол. у львівських книгарнях і у автора вул. Голомба 7. II. 2—3
427

ВПИСИ на річні, 5 місячні, вужеські і жіночі ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Зофії Глюзінської
Ecole Reforme Панська 14.
додатково ще тільки до 15. ц. м. від 11. до 1. і 5—7 денні курси і вечірні. Оплата місячно зол. 10. Вписове зол. 2. 3006) 2-2

Перерібки уживаних футер
полагоджують по умірнованих цінах
СТАНИСЛАВА ВРОНЬСКОГО СИНИ
422 Львів, площа Марійська 10. 1—1

ПАНЕ др Козіцький в Сколім! Прошу дотягни по лагодити відому Вам справу! — Ліщинський, Львів. 430 2—2

ФОРТЕПЯНИ, піяніна купую найвіть знищені також і з провінції. При зголошенню прошу подати фірму і ціну. Львів, Лещинського ч. 6., Казимир Доронь. 413 3—3

ВИДАВНИЦТВО ТОРБАН Львів, Осссолінських 6, потребує на кілька днів примірник „Свекруха", комедія на 3 дії Льва Лопатинського. Проситься вислати на каміею. 409 3—3

УКІНЧЕНА семінаристка приймє лекцію на село. Зголошення С. С. Адміністрація „Діла". 438 2—3

АНДРІЙ ЖЕНЧУК з Гартакова пов. Сокаль пошукує свого батька Йосафата Женчука, що мав бути на посаді в якійсь дворі. — Хто знав би що про него зволить ласкаво донести до Адміністрації. 433 2—3

Вийшла накладом У. П. Т. нова книжка
ЗА СИЛУ СОНЦЯ
Фантастичне оповідання для молоді М. Чайковського
440 Ціна 4 золоті. 1—2
Головний склад в книгарні УПТ. Львів, Руська 3.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10

Ч. 205 (10.588). Львів, вівторок 15. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 гол. перед пол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Головою в мур.

Комбінації на тему польсько-російського порозуміння, як підготовчої стадії польсько-російського союзу, упрощують польсько-русофільські ідеольоги аж до абсурду. Вони нехтують всіми переворотами й переміпами, які в останніх семи літах зайшли на сході Европи і приймають як аксіому існування єдиної, неподільної Росії, такої самої, яка істнувала за всіх Олександрів і Миколаїв, а яка тільки ф о р м а л ь н о змінила організацію і „вимінляла мозки". В очах та суггестивній уяві польських ідеольогів і політиків виглядає це так, немов би замість Вітте, Горемикіна й Коковцева прийшли Риков, Чічерін і Грошький, а зрештою все лишилося менше-більше так, як бувало. Перенесено столицю з Петербурга (Ленінграду) до Москви, про людське око змінено назву держави і тільки всього. Щож торкається України, то тут тим більше не наступили ніякі зміни — хіба тільки те, що київське генерал-губернаторство перенесено під зміненою назвою до Харкова.

Взагалі концепція польсько-російського аліянсу спирається на однородности й суцільности б. царської імперії. Тимчасом цей погляд є з грунту фальшивий, корінно хибний, тим самим будівля, ставлена на таких фундаментах, мусить розвалитися ще перед її викінченням.

На широких просторах европейського Сходу істнує тепер не Р о с і я, тільки С о ю з Р а д я н с ь к и х С о ц і я л і с т и ч н и х Р е с п у б л и к. Правдою є, що російська федеративна республика, а за нею й російська національність, задивлена в своє колишнє єдиноволодарство, намагається зберегти супрематію над иншими союзними народами й республиками, але правдою є те, що це змагання не все й не у всьому вінчається успіхом. Навпаки, союзні республики крок за кроком розбудовують своє власне життя, а їх інтереси не все гармонізують з вимогами Москви.

Спеціяльно, коли мати на увазі Радянську Україну, найближчу сусідку Польщі, то тут в останніх роках відбулися такі глибокі зміни, про які навіть фантастам не снилося. В боротьбі з московським центром Рад. Україна з кожним місяцем розбудовує й утверджує свою державність. Минулий рік явив недвозначно змагання українських мас по той бік Збруча, а біжучий рік приніс з собою виразне національно-політичне оформлення тих змагань. Вже в минулих роках створено такі-такі основи під українське шкільництво всіх типів, вже попередніми роками розбудовувано українську культуру, та політичну владу цілко держала в своїх руках урядова КП(б)У, зложена голозно з чужинного елементу. В р. 1925 захиталася всевлада філії російської комуністичної партії на Україні. В неї влився національно-український комуністичний елемент з УКП., через що українські комуністи здобули безпосередній вплив на уряд Рад. України. А це мало той наслідок, що „українізація" з формальної стала дійсною, з маніфестаційної — суттєвою, з поверховної — грунтовною. Об'єднання УКП. з КП(б)У. та перевага українського елементу в офіціяльній, правлячій партії — не лише поставила запору штучній русифікації, але перетворила радянський уряд України в самостійний чинник української національної політики. Українізація захопила теж урядову партію, яка 6. червня ц. р. постановила всецїло українізуватися до 1. січня 1926.

Зовсім природно, що зріст національної України не лишився без впливів на відносини до московського центра. Україна все більше, все виразнійше і все нагальнійше починає зазначувати відрубність своїх інтересів від інтересів Москви. Український уряд з одного боку домагається децентралізації, припинення й усунення бюрократичного натиску радянської унії, а з другого боку домагається більшого впливу на закордонну політику унії. „Національні республики — говорив голова українського радянського уряду Чубар — не можуть згодитися на те, щоби централістичний натиск здержував їхню ініціятиву та щоби він підтинав їхні господарські заходи й успіхи". На останньому всесоюзному конгресі представники України безоглядно виступили проти п о л ь о н о ф і л ь с ь к о ї п о л і т и к и Чічеріна та домагалися узглядненя в закордонній політиці унії у к р а ї н с ь к и х н а ц і о н а л ь н и х і н т е р е с і в. Як представляються взаємини між Харковом і Москвою, свідчить стаття парижських „Посл. Новост.", яка була вже у нас в цілости репродукована.

Українізація мабуть прийняла небажаний для Москви оборот, коли підносяться протести проти „насильної українізації", коли в російській пресі підноситься „самоволю українського урядництва" і т. и. Та на те українська преса висміває „нахабність Москалів і змосковщених Жидів" та перестерігає національні меншости на Україні перед нарушенням льояльности у відношенні до держави, яка не тільки дала гостинність иншим націям, але й в автономічних установах забезпечує їм повний національний розвиток.

І не тільки в тому проявляється українська активність. Український уряд домагається перевірки границь внутрі радянської унії в користь України та забезпечення українським меншостям в російській федеративній республиці таких прав і таких національних установ, які Україна дає своїм нац. меншостям.

Як бачимо, сьогодня Рад. Україна перетворюється в підмет права у внутрішній політиці радянської унії та виказує змагання осягнути цей самий ступінь і в закордонній політиці СРСР.

Супроти того ясно, що апелі польських ідеольогів і польських політиків, які не рахуються з реальною дійсністю на сході Европи, є фантазіями, якщо не биттям головою об мур. А той мур творить відроджена українська нація і відроджена українська державність по той бік рижської лінії. Польська акомодація до Москви нехтує союзними радянськими державами: Україною і Білорусю, маючи на меті створити польсько-російський союз, „льояльне порозуміння в справі загрожуючих Росії й Польщі українських змагань". Дальше цей союз мав би на меті ліквідувати українську націю в Польщі і в „Росії" та вдержати територіальне status quo на лінії Балтик-Чорне Море. Очевидно, це все є вже ним тільки витвором хорої уяви, це є „bluy minione" — як говорив знаменитий польський критик Ст. Віткевіч. Коли б навіть Москва захотіла піти на вудочку ашехпольської ідеольогії, то Рад. Україна матиме ще стільки впливу й значіння та сили, щоби в зародку розвіяти польсько-московські мрії.

Кожний, хто нехтує дійсністю, хто висилюється повернути природний хід подій, хто чигає на смерть — національну й політичну — українського народу, мусить — скорше чи пізнійше — розторощити собі голову об український мур.

Ф. Ф

Міжнародні договори і конституція, а міністр освіти.

До „утраквізаційних" шкільних розпоряджень.

В комунікаті з наради батьків учениць української приватної гімназії С. С. Василіянок у Львові в 201 ч. „Діла" з 10. вересня ц. р. читаємо:

„Предметом наради був обіжник кураторії з 22. червня ц. р. в справі навчання також в українських п р и в а т н и х гімназіях історії, географії і науки про сучасну Польщу в польській мові".

Просимо тільки звернути увагу: Обіжник виданий дня 22. ч е р в н я ц. р. — отже ще перед вакаціями, а нарада батьків з метою протестувати проти того обіжника відбулася тільки що 6. в е р е с н я ц. р. себто в часі, коли вдається вже правильне навчання у всіх державних і приватних школах! На нашу думку зовсім инакше виглядалаб оборонна акція, колиб почато її негайно після появи обіжника. — (отже був час обдумати й приготовити оборонні засоби та повести необхідну організацію в цьому напрямі), — а не тепер, коли започатковується оборону в часі менше або більше доконаного факту. До того невідомо нам, чи і які кроки пороблено в справі оборони українства инших українських приватних гімназій у Львові і в краю.

Очевидно, вище наведені обставини повинні спонукати українське громадянство до тим енергічнійшої і послідовнійшої оборони своїх природних прав у своїх-же приватних українських, удержуваних виключно власними засобами, школах.

Дотичний обіжник кураторії був оголошений також з „Dziennik-y urzędow-im kuratorjum okręgu szkolnego lwowskiego" з дня 15. липня 1925 р. ч. 9. — Вважаємо за річ вказану його дословний текст подати до прилюдного відома. Обіжник цей звучить:

Red. czas. „Dilo" Pr. 655/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 199 (10.582) z dnia 8. września 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Nie karygodne lecz niewygodne" od początku tego artykułu. 2) W art. „e" od początku tego artykułu. 3) W art. „d". Pered nowymy zboramy Ligi Nacij" w zastępie pt. „Sesja Ligy Nacij i Ukraińci" między słowami: a) u Lizi memorjał... a: Zachidno-ukraiśke, b) obszyrnyj memorjał... a: Obydawa memorjały i c) od słów: i pro a: Obydawa memorjały aż do końca tego artykułu. 3) W rubryce pt. „Nowynky" w ósmej notatce pt. „Narodna oswita w Polszczi" ustęp od słów Na szkoły ta szkilni budynky aż do końca tej notatki zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, uznał dokonaną w dniu 7. września 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 n. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 9. września 1925 r.
Niewiadomski.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 657/25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 200 (10.578) z dnia 9. września 1925 pod tytułem: 1) „Za zaskłykannia sojuzu" a) między słowami: produktiw... a: oś, b) rolma... a: Odnacze. 2) „Policja rozhaniaje posolski wiczа" a) między słowami: szkilnyctwa... a: Perejszowszy. b) oburaie ij... a: istnujut' c) tańciu... a: wże. d) u Lwowi... a: wijnu, e) zajmaszczynoju... a: wże, f) nacjeiu... a: Pisla. g) zajazyw a: Komisar zawiera znamiona ad 1) i 2) zbrodni z § 65 a) u. k. uznał dokonaną w dniu 7. września 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 9. września 1925.
Niewiadomski.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 659/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 201 (10.579) z dnia 10. września 1925. pod tytułem: „Jednajmosia" w ustępie między słowami: ide na nas... a: A precin ukraińskyj narady zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) u. karnej uznał dokonaną dnia 9. września 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydań w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 10. września 1925. r.
Niewiadomski.

„Okólnik Kuratorjum O. S. Ł. do Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących z językiem wykładowym niepolskim w sprawie prowadzenia nauki języka i literatury polskiej, historji i geografji oraz nauki o Polsce współczesnej.

L. 8213|II. Celem wykonania przepisu z art. 7, ustawy z dnia 31. lipca 1924, zawierającej niektóre postanowienia o organizacji szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 766), zarządzam, iż począwszy od roku szkolnego 1925|26 we wszystkich klasach szkół średnich ogólnokształcących z językiem wykładowym niepolskim nauka obowiązkowa języka i literatury polskiej, historji i geografji (powszechnej i polskiej) oraz nauka o Polsce współczesnej ma być prowadzona po polsku na zasadzie obowiązujących programów naukowych.

Lwów dnia 22. czerwca 1925 r.

Kurator: Sobiński.

§. 7. закона з 31. липня 1924 р., на який покликується повищий розпорядок, звучить:

„В середніх загальнокształцących школах — як приватних, так і державних — з неполяцькою мовою навчання, по польськи ведеться обов'язково наука: польської мови і літератури, історії і географії разом з наукою про сучасну Польщу".

Як повищий артикул „кресового" шкільного закона так і повищий обіжник львівської шкільної кураторії не мають обовязуючої сили з тих причин:

Передусім вони суперечать арт. 109 польської конституції, який звучить:

„Кождий горожанин має право зберігати свою народність та плекати свою мову і свої національні відрубності.

Осібні державні закони забезпечать меншостям у польській державі повний і свобідний розвиток їхніх народніх окремішностей при помочі автономічних звязків меншостей публично-правного характеру в обсягу звязків загальної самоуправи".

Далі вони суперечать в цілости законові про воєвідську самоуправу з 26. вересня 1922 р., який Українцям запевняє автономну управу свойого народнього, середнього й фахового шкільництва і постановляє, що українська соймова палата визначує викладову мову у тих школах.

Вкінці суперечать арт. 110. польської конституції та аналогічному арт. 8. версайського договору, а саме:

Арт. 110. польської конституції звучить:

„Польські горожане, що належать до народніх, віроісповідних чи мовних меншостей, мають рівне з иншими горожанами право засновування, надзору і заряджування своїм власним коштом добродійних, релігійних і суспільних заведень, шкіл і инших виховуючих заведень, як також свобідного уживання в них своєї мови та виконування приписів своєї релігії".

Арт. 8. версайського договору поміщеного як закон в дневнику законів Річпосполитої Польської ч. 110 з 6. грудня 1920 р. звучить:

„З польськими горожанами, які належать до етичних, релігійних або мовних меншостей поводитиметься так само як з иншими польськими горожанами і вони будуть користуватися такими самими законними й фактичними гарантіями як инші. А саме: вони матимуть рівні права щодо основування власним коштом добродійних, релігійних чи суспільних інституцій, шкіл і инших виховавчих заведень, як також право свобідного уживання в них власної мови і свобідного виконування в них практик своєї релігії".

У звязку з повищим артикулом постановляє арт. 1. версайського договору ось що:

„Польща обовязується, що постанови артикулів 2 до 8 цього розділу будуть узнані за основні права і що ніякий закон, ніякий розпорядок і ніяка урядова діяльність не стане в суперечности або в противенстві до тих постанов, що ніякий закон, ніякий розпорядок і ніяка урядова діяльність їм суперечна не буде мати сили".

Мало цього. В останньому уступі версайського договору находиться таке зобовязання:

„По думці закона соймu Річпосполитої Польської з дня 31. липня 1919 р., зазнайомившися з постановами цього договору і розваживши їх, признали ми і приймаємо ней договір за слушний, заявляємо, що був він прийнятий, ратифікований і потверджений і обіцюємо точно приноровлюватися до нього. На доказ того видали ми отсей акт, осмотрений державною печаткою й підписами".

Найбільший вибір блаватних товарів на осінний та зимовий сезон поручає фірма 14-100

ОКТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича. Філія в Стрию, площа Пілсудского.

Отже за нами природне й писане право. Та треба тямити — з права в практиці користає тільки той, хто хоче з нього користати, хто має відвагу твердо за нього постояти. А хто не вміє чи не хоче постояти за своє право—той не гіден мати його!

В часі першого етапу наступу на наше шкільництво, коли львівська шкільна кураторія самовільно приказала в українських приватнйх школах ввести вищне і внутрішне польське урядування — деякі державні урядники, службовики і гімназійні професори у своїй ультралояльности радили приноровитись до того противаконного порядку. Мовляв — це річ чисто формальна (хоча ми, наприклад, вважаємо, що це принципіяльна справа) а приноровившися до розпорядку, можна узискати зворот шкільних оплат з державної каси... Колиб тут річ йшла — казали вони — про якусь принципіяльну зміну: утраквізацію чи зміну викладової мови чи які инші обмеження наших прав щодо самого навчання, то тоді очевидно треба боротися до останнього...

І в наслідок недостачі одноцільної політики, в наслідок недостачі одноцільного верховного проводу в тому напрямі маємо тепер такий дивний стан, що зверхній і внутрішній вигляд одних приватних українських шкіл в цілости польський, а в инших в цілости український.

Тепер саме проводиться другий етап наступу на наше шкільництво: безправна утраквізація українських шкіл. — Литовці, Білорусини й Жиди сказали вже своє тверде слово: внесли скаргу до Найвищого Адміністраційного Трибуналу і заявили, що навіть на випадок некорисного рішення цього трибуналу не послухають міністра освіти а підуть за порадою, яку національним меншостям вказав на останній сесії Ліги Націй англ. міністер Чемберлен. — А що скажуть на те українські опортуністи? Невжеж і тепер оглядатимуться... на зворот шкільних оплат з державної каси?...

Надходить дванайцята година. Остання пора взятися серіозно до оборони своєї рідної школи. Мусить бути вироблений і до подробиць переведений спільний плян акції і то: власників шкіл, батьків і всіх політичних партій — акції в краю і за кордоном. В справі спільної оборони належить порозумітися й з иншими національними „меншостями" Польщі. Взагалі належить негайно створити у справі шкільної політики і оборони української школи один фронт і втягнути до оборони як найширші маси українського населення. Шкільний плебісцит доказав, що наш народ дорожить своєю школою, що готовий на всі жертви в її обороні, — тільки треба ініціятиви, треба проводу, треба ясних вказівок і посідовности!

Якщо не здобудемося на відпір рішучий і непохитний, гідний великої свідомої нації, — то за цим другим етапом польщення наших шкіл прийде третій — останній — і за короткий час щезне українське шкільництво під Польщею так, як щезло воно безслідно на Буковині під Румунією.

Тільки впертою боротьбою можемо уратувати рештки українського шкільництва, тільки великою загальною, постійною жертвенністю на „Рідну Школу" й працею на місцях можемо поставити наше приватне шкільництво на ноги.

Іван Герасимович.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає

500.000 зол.

виплатили ми в попередній

клясовій льотерії

з приводу ріжних виграних

Тепер продаємо льоси 1. класи нової льотерії. Головна виграна 400.000 зол. Разом 32.000 виграних в сумі 10.000.000 зол.

1|1 льос 40 зл., 1|2 20 зл., 1|4 10 зл.

по одерж. замов. висил. льос і чеки почтові.

Банковий Дім „ШІЦ і ХАВ"

295a) львів вл. Марійська 7.

Степан Левицький.

Від Везувія до пісків Сагари.

Верблюдами крізь пустиню.

Цілий день минає нам у оазі. Вона розкрила перед нами всю красу свою й чарування.

Думаємо про Бога йдучи крізь стежку Гараман. Очі наші повні краси високих пальм. Вони стоять тут пишні й непорушні, простягаючи розкішну китицю свого листя в дарунок сонцю. А внизу яснїють спокійні ставки води. Які глубокі, які багаті ви! У ваших зеркалах розквітає другий світ, — і пальми і небо і сонце. І ми стаємо на мить нерішучі, котрий світ дійсний? Скажіть горді пальми — може це казка?

Думаємо про Бога, йдучи стежкою Гараман, бо Бог мешкає в цій оазі.

Потім сповняємо наші змисли дивною ритмікою природи. Вона дає нам спокій і забуття; думаємо собі, що світ кінчиться на краю цеї оази, а поза нею нема нічого більше, немає світа поза нею.

Таємна ритміко природи, чому сповняєш наші жили свіжою кровю життя? Чи хочеш розкрити нам тайну вічного щастя? Даремний твій труд. Ми знаємо, все щастя це — ти, твій шепіт...

А потім ідемо до джерел. Тут встає з глибини суворої землі творча сила оази. Тут твориться чудо життя.

Широко розіллялись прозорі зеркала ставків і низько-низько похилились над водою молоді пальми без пнів, якби хотіли своє розкішне, ясно-зелене листя скупати й напоїти в її спокійній тахлі. А похилившися низенько, взяли знечевя, на дні рівненького, синавого неба мальованого плеса, красу свого струнного, молодого листя й остали з того часу похилені над водою у німому захваті.

Або, стомившися ходою, йдемо спочити біля величезного святого дерева: Zizyphus spina Christi. Воно родить овочі якби великі жовті черешні а своєю минувшиною сягає давньої давнини, котра ніде не записана й ніхто її не тямить.

Тут стоїть на сторожі оази білий марабу: Sidi Ali bou Lita. Поза ним далекий простір піску й безлюддя. Великий суворий контраст природи.

. . . . . .

Розважно, з нічим незакаламученою повагою, ступають наші верблюди по піску Сагари.

Це наша велика виправа в пустиню!

Високо на їх хребтах здається купаються в червоному сяєві. Пестриться красками пустині величезна m'dalla на наших головах.

Там, де кінчиться море піску — заходить сонце. Воно розілляло свою кров скрізь по небі й змішало її з піском пустині. Морем розіллялась кров сонця по пустелі світа й занімілo, затихло від могутнього видовища все навколо. Затихло у чеканню великого чуда.

Онесмілені пристають на мент наші верблюди. На наших очах густійшає воздух. Туманом знімається дрібненький пісок із пустині і заносить перед лице сонця делікатну ткань. Зі срібла і золота. Це вітер.

А сонце вбірається у делікатну павутину ткані, міняє коліри, багрить срібло й золото, — стає рожеве.

Рожевіє світ скрізь навколо від величнього заходу сонця.

Що це?

Доторкнувся наших уст і рук невпійманий дух пустині. Він ледве дотулився нас і звірят і гоном погнав дальше. Але його горячий цілунок сповнив нас жахом.

Щось висушило нам умить горла, — до болю майже.

Хто це?

Це блідий, невпійманий дух пустині жене за нами, це його перші віщуни говорять так зловісно.

Затулюють уха наші верблюди, трівожно розглядаються.

Туман піску, туман піску йде за нами!

І опять зявляється перед нами велика святощ пустині — оаза. Ще хвиля, дві — вже вдихуємо аромат спілого життя в наші висохші горла. Пальмове листя лоскоче наші лиця й руки. Вітай оазо!

Потім широкостопі верблюди проходять малу берку („берка"-ставок по арабськи) і з голосним плюскотом занурюють свої ноги в теплій воді аж вище колін. Прйстаємо на мить — серед розкішної свіжости.

Вечірні тіни скрізь навколо задержують свій бадьорий танок й окружають нас зі всіх сторін, розбавлені й розшікавлені. І сходиться їх щораз більше й більше довкруги малого ставку аж врешті сміливійші підходять і блище, крізь воду, легенькою, беззвучною ходою. Всім приливля-ються до нас цікаво, як би не бачили ніколи, а потім запрохують піти у танок із ними, — низенько кланяючись.

Але нам спішиться й ми підганяємо наших флегматичних верблюдів. Ніч іде, — велика темна ніч.

. . . . . .

Дріжить, блимає полумінь малого каганця серед подвіря арабської гостинниці. Спочиваємо знеможені після довгої виправи в пустиню.

Si Mohamed Ali Soudani вгостив нас добре. Тепер сидить і розказує казки Сходу, — а потім мовчить довго, ждучи наших приказів.

— Виявіть ваші бажання. Сіяді. Я до ваших приказів.

Низько над нами на довгих, незримих ниточках повисли ясні, дорогоцінні зірки. Там у кутечку подвіря продирається до неба, крізь сутемряву кольонади, якась дрібна ростинка незнаної назви.

А наш господар питає заєдно:

— Які ваші бажання? Виявіт бажання ваші.

Але ми не маємо бажань цеї ночі.

Ідіть спати Сі Могамед, дякуємо вам, коли захочемо чогось, розбудимо вас зі сну.

Ми не маємо жадних бажань, чуєте?

Всі наші бажання сповнилися цеї ночі.

Як дивно — правда?

Їх було богато, без числа й без міри, — сміливих хотінь молодости.

І всіх їх, без виїмку, сповнила одна горяча ніч півдня.

Одна, одинока ніч без сподівань.

Отже ідіть спати Сі Могамед — ледве чи збудить вас цеї ночі наш голос.

Вже надійшов великий транспорт вселяних конфекціонованих футер в ШКІРКАХ до МАГАЗИНУ і РОБІТНІ футер
ФУТЕР СТ. СТЕМПКОВИЧА, Львів, площа Капітульна ч. 1.
Заведення виконує всі замовлення з узглядненням найновійшої моди для Пань і Панів сумлінно по цінах не високих. Запобігливість поручає замовляти футра як також пола-
2156 годжувати вселякі направки і перерібки в найдешевшім сезоні літнім. — Прошу жадати проспекту кредитових условій. 12—15

Політика експериментів.

Найновійше експозе міністра фінансів і премієра Вл. Грабського та його безпосередні наслідки.

На засіданню сенатської скарбової комісії виголосив фінансове експозе премієр і міністр скарбу — Вл. Грабські. Балакав він довго, бо цілих дві години та вробив своєю промовою на усіх присутніх „громове" враження. Маршалок Тромпчиньскі, наприклад, вислухав промову тільки до половини а потім остентаційно покинув засідання, чим виявив, що поглядів Грабского не поділяє та з ними не погоджується.

Перш за все простував п. премієр вільні погляди, немов би то золотий заломився завдяки польсько-німецькій господарській війні. Він заломився завдяки минулорічному(!) неврожаєві, що далеко більше вашкодив золотому, як зіовання госп. зносин з Німеччиною. Не робить премієр ніяких надій на поправу золотого і завдяки цьогорічному урожаєві. Дослівно він сказав про те так: „Чинник цьогорічного врожаю треба приймити з великою дозою обережности і не можна на ньому спирати нашої політики цін. Для нашої політики є підставою такі чинники, які нам дозволили би при слабому розвитку зрівноваживши торговельний білянс та дали змогу побільшити наші оборотові середники і кредити". Найважнійшою справою — на думку бесідника — є досягнення надвишки у прибутках, бо тільки при їх допомозі можна замортизувати свої кредити.

Все те дуже гарне, але як до того дійти? І про те каже премієр. Дотеперішню господарську політику зве премієр політикою помилок. і треба за всяку ціну понехати. Дотеперішня політика спиралася на лібералізмі, а на майбутнє слід її оперти на політиці протекціонізму.

Завдяки лібералізмові підупав польський експорт, надмірно розріс імпорт люксусових товарів а наслідком того була зникаюча малаощадність. Перехід від лібералізму до протекціоналізму мусить, на думку премієра, потягнути за собою ревізію торговельних договорів. Дослівно сказав він таке: „Ми мусимо проводити виразну протекційну політику нашої продукції. Той вислів „протекційна" звучить негарно, далеко кращим терміном є „лібералізм"; але тут йде мова не про вислів, а про те, що шляхом протекціонізму мусимо осягнути дві мети: мусимо прийти з допомогою продукції, бо вона инакше не втримається, а одночасно шляхом реґляментації і митової системи гальмувати завеликі наші забаганки надмірної консумції.. На це я рішений, бо инакше не оборонимо нашого торговельного білянсу, а це одинокий спосіб удержання валюти та створення кредиту".

Далі доказує промовець, що все чим намічене мусить стати твердим і тривалим, якщо буде проведене в життя, бо в противному випадку не буде до тої політики довіря. А без довіря, без забезпеки, що завтра не зміниться те, що обовязує нині, не буде можливо осягнути нічого. Премієр тим самим ствердив, що вся дотеперішня господарська політика Польщі носила характер лише експериментів терміном на 24 години!

Щож до кредиту, то премієр обіцяє, що на будуче наміряє уряд василювати Банк Краєвого господарства і Рільничий Банк постійними допливами заграничних позичок. На жаль премієр тих позичок не називає а підкреслює тільки, що друга половина американської позички призначена теж на ту ціль, хоч не може бути тепер зреалізована з огляду на упадок довготермінових кредитів в Америці.

На 1926 рік заповідає промовець буджет у цифрі двох міліярдів золотих. Він бажав би, щоби ця цифра була менша від двох міліярдів, але побоюється, що як справа перейде до законодатних установ, то цифра зможе вирости понад два міліярди. І це його дуже непокоїть. Буджет, на його думку, мусить бути опертий на мінімальних (!) вимогах від суспільности. Бо якщо прийдеться докладати „з буджету до господарського життя, то така протекція не матиме ціли. Протекція повинна бути оперта виключно на митових тарифах і на торговельних договорах".

Ось до чого договорився п. Грабскі. Якщо протекція для домашнього промислу має опиратися виключно на митах і протекційних договорах, то від цього нічого не зміниться, бо митові обмеження проводить п. Грабскі без тої заповіди вже не відними. Та воно якось нічого не помагає ні польському господарству ні польському промислові. Але наконець сказав п. премієр ще одно золоте слово про золотого. Дослівно виглядає воно так: „На те, щоби мати кредити, мусить бути золотий. Без усталеного золотого не буде ні закордонного кредиту ні твердого курсу валюти. І тому мусимо вести політику твердого золотого". Що воно і розумно і добре сказано, в тому мабуть ніхто не сумнівається, але мало хто повірить у те, що новозвінґуровану господарською політикою п. премієр осягне те чого він хоче. Від неї золотий напевне не „ствердне" а „змякне". Пережили ми вже багато експериментів польських фінансистів і економістів та прийдеться пережити ще і той новий, намічений п. Грабским. Всі ті експерименти коштували найбільше нашого селянина. Він їх відчув найболючійше на своїй шкірі, вдарить по його животних інтересах і той новий експеримент протекціонізму п. Грабского, якщо він буде проведений в життя.

Та навряд чи до того дійде. Бо ось вся опінія економістів звернулася після того експозе проти Грабского, а біржа зареаґувала на нього таким чином, що золотий карколомно полетів униз. Варшавська преса, як це в нас вчора згадувалося, експозе промовчала. Зареаґував на нього тільки один щоденник „Пшеґльонд Вечорни", який назвав розгорнені премієром перспективи понурими та невідрадними. Премієр і перший фінансіст не вказав, на думку газети, на джерело направи, забув цілковито про цілість економічного життя, а звернув усю увагу на золотий так, немов би він творив самоціль. Далі газета стверджує, що золотий впав по експозе.

Виглядає це все на фарсу. Премієр розвертає нові шляхи та перспективи для направи валюти і господарства. А валюта у відповідь на це летить і вивертається з рук фінансового директора.

Відбудова цукроварства на Україні.

Цього року на Україні буде працювати 127 цукроварень, замість 91, що працювали торік. З них на Лівобережу 47, на Правобережу 80. Урожай буряків гарний й дасть по всій Україні до 26 міліонів берковців буряку, що повинно дати понад 40 міліонів пудів цукру. (Пр. Правда).

Явочним порядком.

Польонізація українських гімназій. — Пробний бальон.

Розпорядок міністерства освіти про так. утраквізацію, себто польонізацію українських гімназій входить в життя явочним порядком. Львівська Шкільна Куратовія пробує ґрунт, пускає пробний бальон, щоби випробувати, як цей розпорядок приймуть родичі, учні і вчителі. Під „утраквізацію" підпадають не лише чотири українські гімназії, але і чотири польські. А що родичі-Поляки, як горожане І-шої кляси, мають голос, тому з ними рахується шкільна влада. Як нас інформують, з 80 учнів І-шої кляси ІІ-ґої (б. німецької) гімназії у Львові, яка мала бути українізована, 30 учнів зразу переписалося до польських гімназій, а родичі решти учнів (50) внесли протест проти утраквізації до міністерства освіти. Супроти того там наука ведеться дальше виключно в польській мові.

Не бажаючи настроювати проти себе родичів-Поляків, шкільна Куратория не видає офіціяльного й загального розпорядку про введення утраквізації, тільки лишаючи на боці польські гімназії, що мали бути утраквізовані, висилає делеґатів до українських гімназій з устним наказом негайної утраквізації.

І так в останніх днях явився на філії української гімназії у Львові візитатор Сосніцкі і наказав управителеві гімназії п. Федеву негайно ввести утраквізм в І-шій клясі. Очевидно, п. Федів, син рабської нації, замість зажадати письменного доручення своєї влади, вдоволився указом „на ґембу". Не тільки вдоволився, але в своїому подиву гідному сервілізмі віддав господарку І-шої кляси ународовленому Жидові Лівочиньскому (Ґольдґаммерові), співробітникові „Слова Польского" а науку латини, єдиного предмету, який має ся викладати по українськи, другому Полякові Міхальскому. Таким чином „утраквізм" зразу заведено до... нулі.

Очевидно, устне заряджання від. Сосніцкого є тільки пробним бальоном шкільної влади. Все залежить від того, як до цього замаху на українськість середньої школи поставиться українське громадянство, а в першу чергу родичі польонізованих дітей. В нашому становищі до цього акту проявиться наша національна гідність і наша честь.

Питання якраз уміщовлюється в тому, чи погодимось зі становищем безголосних рабів, чи докажемо, що ми тут є і з нами слід рахуватися.

НОВИНКИ.

— **Зміна в проводі редакції.** Управа Видавничої Спілки „Діло" звільнила д-ра Володимира Охримовича на його власну просьбу від тимчасового проводу в редакції часопису „Діло" та покликала на становище головного редактора члена редакції п. Ф. Федорцева, який з днем 15. ц. м. увійде у виконування своїх обовязків.

— **Могила Марка Вовчка.** Похована наша знаменита письменниця на хут. Долішньому, в теперішній Кабардинській республіці на Передкавказю, в саду одної з віль під ч. 120. Кореспондент московських „Известій" відвідав цю могилу і знайшов її цілком заростою буряном, зрівняною з землею, з пошкоджеником надмогильним памятником.

— **Відзначення Саксаганського пенсія Старицький.** Колеґія Наркомпросу присудила артистові Саксаганському звання народнього артиста, а проф. Київського музичного інституту М. Старицькій Наркомпросвіта уважає видати індивідуальну пенсію за 37-літню працю на музичній ниві. (Пр. П.).

— **Арештування.** В суботу 12. IX. ві п. в само полудне явилося до канцелярії Т-ва „Просвіта" у Львові двох поліційних агентів і забрали зі собою на поліцію працюючу там українчику панну Семківну буцімто для переслухання, а на дні то її арештували.

— **Віднова будови нового дворця у Київі.** В 1913 р. розпочалася була будова нового великого залізничого дворця у Київі, але з причини війни роботи спинилися і аж тепер думають відновити будову дворця. Внутрішні приміщення дворця займатимуть площу в 1420 кв. сажнів, а кошти будови вирахувано на 10,300.000 карб. В жовтні ц. р. на заготовку матеріялів і підготовну роботу буде відпущено один міліон карб. Будова дворця тягнутиме коло чотирьох років. (Пр. Правда).

— **Спростування.** Від шановної вдови по Українському поетові бл. п. Волод. Самійленкові п. Ольги Самійленко одержуємо листа, в якому шановна вдова заявляє, що причиною виїзду її мужа на Україну не була матеріяльна нужда, як це писалося у письменній пресі, але виїзд

Кождий може збогатитися,
хто купить один льос Державної Класової Льотерії
в „НАДІЇ"
Львів, вул. Синетуська 6.
Загальна сума виграних около:
10,000.000 золотих.
Головна виграна 400.000 крім того
виграні 250.000
150.000
100.000
50.000
40.000
30.000
25.000 і т. д
Що другий льос виграє.
Тягнення вже 14 і 15 жовтня
Ціни льосів: Цілий зол. 40., — половина зол. 20., чвертка зол. 10.
В минулій льотерії виплатили ми між иншими, виграні по
зол. 150.000 на ч. 26082
„ 25.000 „ ч. 40363
„ 5.000 „ ч. 44435
Поручаємо замовити вчас
329 2—5
В тім місці вирізати і переслати нам в листі.
КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ
„НАДІЯ" Львів, Синетуська 6.
Отсим замовляю до І. кл.:
. . . . . льосів цілих по зол. 40'—
. . . . . „ половин „ „ 20'—
. . . . . „ чвертох „ „ 10'—
Належитість золотих . . . . . заплачу по одержанню льосу з бланкетом ПКО. присланим фірмою або почтовим перекладом.
Імя і назвиско: . . . . . .
Адреса: . . . . . .

той спричинили обставини родинного характеру. По смерти замужної доньки в Галичині він лишився дуже самітним і одержавши вістку про недугу старшої доньки на Україні, рішився туди негайно їхати. На жаль доньки вже не застав, бо зона померла перед його приїздом. Далі у листі пишеться, що покійний поет, будучи в Галичині, не терпів матеріяльної недостачі, завдяки „щирости учительських громад м. Станиславова, Коломиї, Перемишля, Самбора, Чорткова і ин. З Праги одержував щомісячну допомогу від „Громадського комітету". Зокрема дуже допомагали покійному в часі його побуту у Снятині та с. Карлові тамошні українські громадяне: Ом. Трощ, п. Омицукова, кооп. Берлад, дир. Голубович і инші.

— **„Поліційні містерії"**. У 199 числі „Діла" була новинка під повищою назвою про арештування п. Костюка. Від п. Костюка одержуємо письмо, в якому він повідомляє про свій вихід на волю та описує свій важкий побут. Коли його привезли дня 8. серпня до Стрия та замкнули до тюрми, то до келії прийшло кількох поліціїв і агентів, а один з них Гутковскі сказав до нього: „Ach to będzie jutro siekany gniasz". У стрийській тюрмі сиділи вже Антін Медвідь, Анд. Ясіньский з Долини і п-ні Левицька з донькою ученицею IV. р. уч. семінарії зі Львова. Дня 12. VIII. привезено зі Львова ще студента Мих. Гука з Яворівщини. Усім їм закидували участь і співвину в нападі на повітову касу та у вбивстві поліпая Громадки в Долині (нічю дня 18. липня п. р.). До переслухання воджено усіх мушин у кайданах а Медвідь і Ясіньский носили кайдани і в келії. Обох останніх били аж трома наворотами. До переслуханнч їх приїздили комісарі поліції зі Львова, Станиславова і инших міст. У часі переслухання п. Костюка львівський комісар заявив: „A tu przydałoby się siekanie". Дня 23. VIII. переслухано п. Костюка і Гука вже в суді та випущено на волю, а всі инші остали в тюрмі. Тоді сидів у стрийських поліційних арештах і п. Костюк. Отже під кінець серпня п. р. п. Костюк находився у стрийській тюрмі.

— **Військова забава.** Одна з виленських газет приносить цікаву вістку про те, як то війт зі Заліся, десенецького повіту спрофанував державну печатку. „Кресовий" достойник запив у товаристві своїх приятелів цілу нічку. Коли над ранком увійшла слуга, щоби попрятати засмічену кімнату, одному з приятелів війта блиснула ідея, якою перейнявся і війт. Не надумуючися довго, приятель побіг за державною печаткою, а війт задержав дівчину у кімнаті. По повороті приятеля з печаткою пяне товариство перевернуло дівчину головою на долину та відтиснуло їй спільними силами на дискретному місці велику силу державних печаток. Перестрашена дівчина вибігла серед плачу на подвірє і почала кричати. Заявився поліцай, оглянув покривджене місце і зробив протокол. Вища влада, повідомлена про вчинок війта, припинила його в урядуванні за спрофанування державної печатки.

— **Ще про зїзд землевласників у Варшаві.** Другого дня назад виголосив на зїзді поміщиків Александер Мейштовіч обширний реферат під назвою: „Політичні потреби поміщицтва". У рефераті презентує представник політичне кредо поміщицтва, яке висловлене потім у десятьох точках: 1) Підчинення засадам католицької церкви з рівночасним запевненням свободи иншим віроісповіданням; 2) збройна сила для оборони границь і чести держави; 3) визнання права власности згідно з конституцією; 4) боротьба з усіма проявами більшовізму у Польщі; 5) зміна виборчої системи до Соймy, Сенату і самоврядування; 6) Судовий трибунал завішує закони незгідні з конституцією; 7) скріплення начальної влади у державі; 8) зрівнання прав Соймy і Сенату; 9) право відкликування до суду на адміністративні розпорядки і виконання артикулів 59, 78, 121 конституції; 10) боротьба з етатизмом і редукція видатків держави; 11) переведення суспільних реформ шляхом еволюції з узглядненням засобів держави; 12) охорона робітника, свобода праці та скріплення її інтенсивности; 13) загальне навчання та оборона приватного шкільництва; 14) боротьба з рознорядками відповідними „креси"; 15) охорона прав Поляків поза границями держави. Дві останні точки найцікавійші та найбільше дивовижні. Охорону прав Поляків поза кордонами держави слід хіба розуміти як охорону прав польського поміщицтва на Україні.

†

ПАНАХИДА

за бл. п. членів В. П. Р.

Степана Тисовського полк. УГА. о. Евгена Монцібовича, Остапа Вахнянина начальника Пласту на Закарпатті і **за всіх помершіх пластунів і пластунок У. ПЛ. У.**

відбудеться у вівторок дня 15. ц. м. в год. 17. попол. в церкві Преображення у Львові (вул. Краківська), на яку родини і все громадянство запрошує

1—1 *Верховна п.в. Команда.*

„ШЕВЧЕНКО Й КНЯЖНА РЕПНІНА" М. Возняка.

Цеї книжки не повинно бракувати в ніякій бібліотеці.

Ціна примірника тільки 1·50, з почтовою пересилкою 1.80 зол.

Замовляти **в Адміністрації „Діло", Львів, Ринок 10. II. пов.** за попереднім надісланням грошей. 3—3

ОСТАННІ ВІСТИ.

Розправа за „атентат" на д-ра М. Грицака.

В перемиському процесі проти Кубрака і Колодія за злочин намаганого убийства та що до Кубрака ще й за злочин обману, запав в четвер 10. п. м. в год. 11 в ночи на підставі вердикту суддів присяжних **вирок увільняючий обох обвинувачених від всякої вини і кари.**

Зірвання рад.-франц. переговорів.

Несподіваний поворот Красіна в Парижа до Москви є в звязку з новою невдачею рад.-франц. переговорів. Французький уряд рішуче відкинув останні предложення Красіна, що основувалися на частинному покриттю давних російських довгів під условіям рівночасного признання для СРСР. нових кредитів від французького правительства.

Успіхи Французів у Марока.

На протязі двох днів французька армія в Мароко при малих втратах здобула назад усі становища пограничної оборонної лінії, які були перед війною з Абд ель Крімом. На тих становищах построїли сильні укріплення.

Рейнський пакт.

„Еко д' Парі" повідомляє з Женеви, що б. німецький амбасадор у Вашінгтоні Бернсдорф в інтерв'ю заявив, що Німеччина жадатиме евакуації кольонської смуги як еквіваленту за гарантійний пакт. Щодо арбітражного договору з Польщею й Чехословаччиною, то на це є ще час. Італійський уряд відповів Бріянови, що прилучається до запрошення Німеччини до співучасти в конференції в справі безпеки.

Земельна реформа в сенаті.

Злучені комісії сенату радили 13. ц. м. цілий день над проектом про виконання земельної реформи. Згідно з суботнішньою ухвалою голосування буде на завтрішньому засіданні. На ньому представники уряду мають теж говорити про справи відложені на суботнішньому засіданні.

Конґрес нім. соціялістів.

13. IX. почався в Гайдельберзі конґрес німецької соціял-дем. партії при участи 400 делегатів. Зїзд потриває цілий тиждень. Зі звіту виходить, що партія числила 844.495 зареєстрованих членів, у цьому 153.693 жінки.

† Посмертні згадки.

Омелян Голінатий, власник аптики в Новім Селі коло Підволочиськ помер в 67. році життя дня 30. серпня п. р. по довгій і тяжкій недузі. Про симпатію, яку лишив Покійний в цілій Новоселеччині, свідчать величаві похорони, які відбулися дня 1. вересня, в яких взяло участь сім священників і великі товпи народу з цілої Новоселеччини. В. И. П. 445 1—1

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич:

Хоросткія Сала Сокола.
14. IX. „Маруся Богуславка".
15. IX. „Пан Твардовський".
Теребовля Сала Просвіти.
16. IX. „Він".
17. IX. „Хмара".
18. IX. „Дні нашого життя" (прощальна вистава). 131 12—?

Український мішаний хор Д. Котка,
У второк 15.IX. — Скала. 115 11—?
У середу 16.IX. — Копичинці.
У четвер 17.IX. — Копичинці.
У суботу 19.IX. — Требовля.
У неділю 20.IX. — Теребовля.

Для студентів Техніків! Інформації в справі технічних студій в школах всіх типів в краю і за границею уділяє „Кооперативна Основа" (Львів, Супінського 21), від 25 вересня до 5. жовтня п. р. 3-3

З Львівського Бояна. Повідомляється Вп. Членів, що проби мішаного хору начнуться віторок дня 15. вересня п. р. і будуть відбуватися кождого вівторка і пятниці в год. 7. З огляду на недалекий ревізію концерту з нагоди 100-літньої річниці смерти Дм. Бортнянського, проситься всіх Вп.Членів явитися в комплєті. Вписи нових членів, яких запрошується, переводиться перед пробами. — *Видїл.* 444 2—2

Загальні Збори Кружка УПТ в Теребовлі відбудуться дня 20 вересня п. р. в год. 3 і пів по пол. в салі Міщанського Братства зі звичайним порядком денним. 446 1—1 **Управа.**

Дрібні оголошення.

ЗИМА зближається, замовляйте опал у Калитяка, вул. Потоцкого 47 або Коханоского 4. 369 в) 2—2

ІНСТРУКТОРКА потрібна до учен. І. кл. Уміння слати до греко-кат. управу парохіяльного в Боришківцях п. Окопи св. Тройці. 441 2—3

АБСОЛЬВЕНТ дворічної Торг. Школи з добрим свідоцтвом, літ 25, пошукує заняття в торговельнім підприємстві, найрадше в кооперативі. Зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Абсольвент". 442 2—2

РУГІНОВАНИЙ концепієнт, доктор полонії, шукає заняття. Зголошення: Адміністрація „Діла". „Сейчас". 437 3—3

АНДРІЙ ЖЕНЧУК з Гвтакова повСокаль пошукує свого батька Йосафата Женчука, що має бути на посаді в якімсь дворі. — Хто знав би що про него зволить ласкаво донести до Адміністрації. 433 3—3.

УКІНЧЕНА семінаристка приймe декцію на селі. Зголошення С. С. Адмін. „Діла". 438 3—3

ПРИЙМУ студентки університету вул. Потоцького, ч. 110, І. пов. на право. 452 1—3

ПОВІТОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ проситься подати до відома, де міг би осісти під корисними взглядами лікар-Українець. Адресувати: Адм. „Діла" для пізнав. 451 1-3

НАВЯЖУ переписку в цілі матрим. з поважним інтеліг. мущиною. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Судьба". 247 1—1

ТРЬОХ многовдійних, повстійних, елегантних техніків літ 25, 24, 23, бажає навязати переписку з молодими, гарними інтеліґентними, веселої вдачі панночками. Світлини побажані, зворот під словом чести. Спосіб трактується поважно. Листи слати: Danzig—Langfuhr, Poste restante, Reisepass 11933. 449 1—1

НА продаж 11 моргів подільського чорнозему в 3-ох парцелях в Свидовій, пов. Чортків, 1 км. до залізниці Тлусте разом або парцелями. Ціна около 125 дол. морґ. Зголошення Радислав Ставничий урядник окружн. суду Станиславів. Українці бережіть землю. 448 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

лікар Народної Лічниці

Ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.

431 2—10

Дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Касса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 399 5—5

Позір Учителі!

ПРИБОРИ ШКІЛЬНІ І ПИСЬМЕННІ найліпшої якости і найдешевше можна набути лише у 316 4—4

Г. Гамермана ЛЬВІВ, Жовківська 5.

Футра мужеські **футра** жіночі

поручає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, І. пов.

276 7—30

МАҐАЗИН ФУТЕР

Е. СОЛІК ФЛЬОРІЯНА СОЛІКА — — вдова. — —

307 **ЛЬВІВ, СОБІСКОГО** ч. 4. 6—16

поручає найновіші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — условія догідні.

ВАЖНЕ ДЛЯ ПАНЬ!

З новим сезоном зволять наші Вп. Гості й Члени не оминати наших робітень суконь і жін. та муж. білля, бо ми даємо хліб і науку кількадесяти нашим дівчатам і робітництві, виконуємо шикову роботу від найскромнійшої перерібки до вибагливих строїв та числимо справді дешеві ціни. Для пік. молоді 30 пр. знижка в всіх роботах. До костюмів і плащів первозрядний кравецький майстер. Вписи на 3 міс. осінні курси **кроєю** суконь і білля та курси білого гафту приймаються щодня. Год. прийняття від 8—1. і від 3—6 поп.

Жіноча спілка промисл. „ТРУД"

373 **Львів, Ринок 39.** (вл. дім). 3—4

Подяка.

Нашу сімю навістило тяжке горе. Дня 30. серпня вранці помер нестор нашої родини, улюблений нами, а шанований всіми, що його знали, стрий Омелян Голінатий, власник аптики в Новім Селі коло Підволочиськ. Чотири карі коні тягнули віз прибраний килимами, уквітий сосниною, на якім спочивали мощі дорогого нашого Покійника. Товпи народу з Нового Села і окресних сіл супроводжали з жалем доброго „пана аптикаря", що ліки бідноті роздавав даром, неодного ратував у біді, а родині по смерти наших родичів був не стрінем, а рідним батьком.

Те щире спочування громадянства було нам великою відрадою у нашім горю. Тому почуваємо себе до глибокої вдячности для всіх тих, що збільшили ту сумну і важку для нас хвилю. З щирого серця дякуємо Високопреподобним Отцям: о. деканови Теофілови Конистянському з Клебанівки за проїзд в похоронах, місцевому парохові о. Іванови Малюці, о. сов. Иосифові Краснопері зі Скорик, о. сов. Володимиру Герасимовичу з Гершівки, о. сов. Льву Юрчинському з Добромірки, о. Нестору Кисілевському з Гниличок і о. Стефанови Стецю з Шельпак за відслуження Літургій і участь в похоронах. Зокрема дякуємо о. Кисілевському за виправлення нашого стрия у далеку дорогу вічности святими Тайнами, оо. Юрчинському і Петрині за прегарні до сліз зворушуючі нагробні бесіди в дома і над гробом.

Сердечно дякуємо довголітньому другови покійника п. д-рови Володимирови Дрозьовському за його труди і лікарську опіку підчас недуги покійника, щоб ратувати погасаюче життя. Дякуємо новоселецькій інтеліґенції української за відвідини покійника в часі недуги і за участь в похоронах. Всім вам стократне Спасибіг. — В Новім Селі дня 10. вересня 1921. — *Браттанчі і браттанки бл. п. Омеляна Голінатого.* 445 1—1

ПОДЯКА.

Отсим складаю щиру і сердечну подяку Вельмишановним Панам Меценатам: д-рові Гарасимову в Стрию, д-рові С. Шевчукові і д-рові В. Возняковi у Львові за успішну інтервенцію в цілі звільнення мене зі стрийської тюрми.

Руда Паб, 8. вересня 1925.

448 1—1 **Паньно Костюк, учитель.**

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 206 (10.589). Львів, середа 16 вересня 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. пополуд.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Кожний рільник повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також своє збіжжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
Агенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії умірковані. Виплата шкід безпроволочна.
Движимости, збіжа і паша не підлягають повинності обезпечення в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень і кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 10—15
265
Товариство приймає обезпечення в долярах або золотих.

Відозва до шкільної молоді!!!
Не марнуйте свого грошя! Купуйте тільки в знаним з дешевости
МАГАЗИНІ ПАПЕРУ С. ВАЙЗЕРА ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 4.
де дістанете по небувалих низьких цінах величезний вибір всіляких шкільних приладів і бельгійський двочунок
Бльок рисунковий з мапою Польщі як доказ дешевости.
Подаю ціни рисункових бльоків: I. 45 II. 60 III. 75 IV. 90 V. 1.10 VI. 1·25
ПОЗІР! У власнім інтересі треба затямити собі фірму С. ВАЙЗЕР, як також Ч. дому вул. Сикстуська 4. 5—
336

Східно-европейський пакт.

В останніх днях явна й закулісова вимінa думок на женевському терені поруч инших ідей, що родяться й зникають в зародку на родючому ґрунті Ліги Націй, створила нову ідею, — ідею східно-европейського гарантійного пакту.

Про це заявилися в европейській, головно французькій пресі досить суперечні відомости. Польський мін. закорд. справ Скшиньскі, якого діяльність досі супроводжали дійсні або вимріяні успіхи, зазначує, що видвигнений с х і д н и й п а к т має бути ідентичний щодо своєї основи й річниця заістнування зі західним (ренським), а німецький амбасадор у Вашінґтоні Б е р н с д о р ф з натиском підкреслює, що після заключення ренського пакту може прийти черга на заключення а р б і т р а ж н о ї у м о в и між Німеччиною з одного та Польщею й Чехословаччиною з другого боку. За західний пакт безпеки Німеччина домагається негайної евакуації кольонської смуги. Льогічно з цього можна заключати, що й майбутня арбітражна умова між Німеччиною і її східними сусідами не може спиратися на платонічних основах.

Крім цих двох протилежних голосів, — польського й німецького, французька преса чемно зазначує, що розмови Скшиньского з Чемберленом, Бріяном і Вандервельде м а б у т ь переконали польського міністра про можливість шукати забезпеки Польщі в рямках самого пакту Ліги Націй.

Ця інформація, як бачимо, є крайно дипльоматичного, а радше питійського характеру. Піднесення цієї справи в останніх днях виявляє тільки жагуче бажання Польщі найти вихід з безвихідного положення та в безпосередніх розмовах Скшиньского зі Штреземаном старатися вирівняти польсько-німецькі розбіжности. Скшиньскі не вдоволяється „рямками самого пакту Ліги Націй", тільки бажав би окремими трактатами унормувати польсько-німецькі відносини. Першим кроком в тому напрямку повинно бути припинення економічної війни між Польщею й Німеччиною та заключення торговельного трактату між цими державами.

Якнебудь мається справа, фактом є, що ідея східно-европейського пакту вирнула ненадійно, та що з польського боку робляться заходи, щоби її здійснити. В польській пресі представляють справу так, що при недалекій конференції над західним гарантійним пактом паралельно будуть відбуватися наради і над східним пактом. Перша конференція складатиметься з представників Англії, Франції, Італії й Німеччини, а друга з Франції, Польщі, Чехословаччини й Німеччини. Хоч в кождій з тих конференцій будуть инші контрагенти, то всетаки між иншим і другим пактом істнуватиме інцидент. Сподіються, що Франція так довго не підпише західного пакту, як довго Німеччина не підпише східного. Англія не виґажується в цій новій ідеї і стоїть осторонь від неї.

Таке поставлення справи уважається в польських колах заслугою і побідою Франції, яка мабуть змогу інтервеніювати на випадок агресії Німеччини у відношенні до її східних сусідів. Східний пакт обовязував би всіх його контрагентів віддавати всі свої спори й конфлікти на вирішення розсмотрого суду та підчинюватись безоглядно його постановам. Тільки невідомо ще, хто саме має складати цей суд і які будуть екзекутивні засоби його постанов.

Таким чином Франція становилаб основне звено обох пактів, а Німеччина булаб предметом натиску їх постанов. И цими словами: замість завмираючого версайського трактату, насильно накинечого Німеччині побідниками, вона прийнялаб на себе нові, добровільні зобовязання, які сковувалиб її зі всіх боків не гірше того акту насилля.

В звязку з тим вирнув проект створити на межі Німеччини і Польщі невтральну смугу, в якій жадна зі сусідуючих держав не може держати війська, ані будувати фортець. Нарушення невтральности тієї смуги котримнебудь з контрагентів уважалось би актом напасти, яка булаб гостро карана. Хоч ця пропозиція є дуже загального і пробного характеру, то проти неї виступає Польща. Мовляв, що иншого демілітаризація ренської смуги, а що иншого творення такої смуги на сході. Німеччина нарушила в 1914 р. невтральність Бельгії і мусить бути за те покарана відібранням їй права суверенности на частині території, але Польща мусить виконувати всі свої суверенні права на кожному клаптику своєї землі.

Творення такої смуги піддержувалоб поширену думку, що Польща є перепоною в утвердженні миру, що вона його підважує й захитує. Тому в будучій конференції в Льозанні представники Польщі мусять боронитися перед цими проектами, скидаючи всі обовязки на Німеччину, а собі засвоюючи тільки права.

Та важко допустити думку, щоби Німеччина пішла на вудочку східного пакту, щоби вона згодилася на петрифікацію своїх границь на заході і сході. Бо й який інтерес має Німеччина в запинованні собі вояж на схід? Увесь зміст гарантійного пакту міститься в тому, що оскільки Німеччина петрифікує східні границі Франції, остільки бажає здобути вільну руку у відношенні до своїх власних східних границь, а радше західних границь Польщі.

Змаганням Німеччини є здобути безпосередню лучбу з СРСР., щоби могти поширити свої впливи та здобути на сході кольонізаційний терен для надміру свого населення.

Отже не петрифікувати, але пробивати всякі запори на своїх східних границях є метою кожної Німеччини, республіканської чи монархічної. Тому й ідея східно-европейського пакту в теперішній хвилі видається нам пороненою і мало реальною. Вона більше мабуть є pium desiderium польських кол, як ідеєю, що має передумови здійснення.

Ф. Ф.

Становище української соціял-демократії в Соціялістичному Інтернаціоналові.

(Рефлексії учасника останнього Конґресу.)

Цю статтю, отриману від визначного члена У. С. Д. П., який був одним із українських делеґатів на останньому конгресі Соц. Інтернаціоналу в Марсейлі, містимо без змін, поручаючи висловлені в ній думки під увагу дотичних кол громадянства, з огляду на актуальність затороненого питання і на внутрішньополітичному фронті. — Ред.

Як ми вже повідомляли, міжнародній соціялістичний конґрес у Марсейлі виніс дуже важливі рішення в справі Сходу Европи. Конґрес рішуче виступив в обороні народів, поневолених мировими договорами та рішеннями конференцій амбасадорів, а також народів, які перебувають в межах С. Р. С. Р. Більше того. Конґрес виразно став в оборону національно-політичних змагань українського народа, зачисливши, що Україна подібно до Вірменії та Грузії здобула собі державну самостійність підчас революції.

Коли пригадати рішення останнього соціялістичного конґресу в Гамбурзі, на якому цілий ряд найбільш впливових соціялістичних партій поставився до українського питання вичікуюче й нерішуче, то постанова конґресу в Марсейлі являється великим кроком вперед. Чим це пояснюється?

Крім загальної зміни в міжнародній ситуації в напрямі більшої актуальности проблем Сходу, без сумніву на рішення конґресу мали вплив: 1) постійно зростаюча активність українських мас на всіх українських землях і 2) систематична праця в соціялістичному Інтернаціоналі представників української соц.-дем. партії, яка починаючи головно з 1921 р., головну свою увагу на еміґрації присвячує справі інформації та контакту з соціялістичними організаціями світа. Що українська соц.-демократія є тепер поважно трактована в соціялістичному Інтернаціоналі і таким чином має можливість впливати на соціялістичні організації різних країн, про це свідчить насамперед факт прийняття конґресом зазначених рішень щодо визвольної боротьби України. Окрім цього на це вказує звіт про двохлітню діяльність соціялістичного Інтернаціоналу, розданий усім членам конґресу в Марсейлі. В цім звіті в розділі, де дається перегляд діяльности всіх соціялістичних партій, приєднаних до Інтернаціоналу, вміщені також досить прихильні

Red. czas. „Diło" Pr. 665/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Diło" Nr. 202 (10.582) z dnia 11. września 1925 r. w artykułach pod tytułe m: 1) „Liga panujących i sojusz ponewolonych" a) między słowami: nasyłuwanych... a: Choer, b) Nacij... a: Liga, c) zakonodawstwa i t. p.,. a: Może. 2) „Nowynky" w notatce pod tytułem: „Ne tak łehko prydusyty od słów: Zhidno... do końca tej notatki zawiera znamiona zbrodni ad 1) z § 65 a) ustawy karnej, ad 2) z § 65 b. ust. k. uznał dokonane w dniu 11. września 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. o. Lwów dnia 11. września 1925 r.
Niewiadomski

відомости про Україну та українську соц.-демократичну партію, відомости тим більше цікаві, що як довідуємося, вони були складені самим секретаріятом Інтернаціоналу під проводом д-ра Адлєра.

Коли відкинути в цих відомостях інформації про час заснування української соц.-дем. партії, про скількість її членів, центральні органи і т. д., то весь цей звіт, вміщений під рубрикою „Україна", є такий:

„Сучасне положення України в державному, політичному та культурному відношенні є ненормальне і тяжке. Український народ, що вже перед війною пробудився до свідомого життя, находився під пануванням Росії та Австро-Угорщини, які відмовляли йому в культурному та політичному самовизначенні. У вирі воєнних подій в період страшних потрясень та бистро слідовавших переворотів, коли на територію України, цю головну базу світової війни на Сході, приходили ріжні армії й приносили з собою ріжні форми панування, українській нації пощастило обєднатися й здобути свободу. Але тепер територія України знову розірвана на 4 частини: одна — східногалицька відпала Польщі, друга — під видом Української Радянської Республики приєднана до Союзу радянських республик, третя — в Буковині й Бесарабії належать до Румунії і нарешті четверта — Підкарпатська Русь увійшла, згідно з мировими договорами, в склад Чехословаччини. Таке положення означає продовження боротьби за культурну автономію та національні права меншостей під польським та румунським пануванням. З другого боку Радянська Україна, хоч одержала певну культурну автономію, але перебуває під большевицьким, до певної міри чужонаціональним пануванням, яке тут має тяжші форми, ніж в самій Росії.

При таких обставинах положення української соц.-демократії, яка провадить свою діяльність на Україні нелегально, є надзвичайно тяжке, ще тяжче, ніж положення усіх инших соціялістичних партій в Рад. Союзі, бо український робітничий рух був до війни за слабий і з причин розділення українських земель необєднаний. Значна частина цього робітничого руху відійшла до большевиків. Через всі ці труднощі

ЧИ ВИ купили вже до своєї БІБЛІОТЕКИ „Спогади Чикаленка"

I. і II. часть? Як ні, пишіть негайно до Адміністрації „Діло", Львів Ринок 10, а вишлеться Вам за післяплатою. Ціна I. части 3·50, II. части 3·—. Хто замовляє обі части разом платить 6 зол. без кошта пересилки. I-1

українська соціял-демократія веде свою боротьбу в особливо несприятливих умовах і тому поки що без визначних успіхів".

Такий дослівний зміст цеї частини звіту Інтернаціоналу, видрукованого мовою англійською, французською та німецькою. Висловлений в цім звіті погляд Інтернаціоналу на сучасний стан України взагалі й української соц.-демократії зокрема що найменше свідчить про прихильне становище соціялістичного Інтернаціоналу до цієї партії, при якому вона може вже тепер, не вважаючи на відсутність нормальних умов праці на Україні, не без успіху заступати інтереси українських працюючих мас перед соціялістичними організаціями світу.

Треба лише пожалувати, що українська соціял-демократія Галичини та Волині досі перебуває в стані хаотичному, неорганізованому і через це від довшого часу не бере участи в міжнародньому соціялістичному рухові. Без сумніву від цього терплять не тільки інтереси гал. та волинського робітництва, яке знайшлоб собі серед соціялістичних партій Інтернаціоналу братерське співчуття й допомогу, але й ціла українська справа, яка від спільної, координованої праці українських соціялістів багато-б виграла.

Спекуляція і спекулянти.

До останніх банкових банкрутств у Польщі.

Один поважний український економічний діяч, який працює тепер у великій сусідській фірмі і тому прегарно ознайомлений з відносинами, пануючими в польських фінансових установах, поділився з нашим співробітником цінними увагами на тему останніх голосних банкрутств та зложивши у наймогутнійших польських банках. Інформації нашого п. інтерльокутора є також цікавим причинком для характеристики загальної господарської політики в Польщі, а в звязку з останнім експозе мін. фін. Грабського є особливо актуальними. — Ред.

Головною і либонь єдиною причиною повного упадку чи діймаючого захитання найбільш упривілейованих польських банків, це нефаховість їх керманичів. На прикладі краху тих інституцій показалось найкраще, що справжнім банковцем може бути лише людина, яка єднає в собі в рівній мірі високу фахову освіту, особистий хист та великий практичний досвід. Тимчасом у всіх тих банках, про які йде мова, чільні становища позаймали більші або менші дилєтанти, які свого дилєтантизму не закрили докторськими титулами, а тим більше не здобули фахових кваліфікацій своєю приналежністю до впливових польських партій та особистою протекцією у власть імущих.

Легкодушна нефаховість усіх тих польських банкирів показалась у тому, що вони не обрахувались заздалегідь зі варібковою силою своїх установ, в часі інфляції пустились на широкі води відкривання численних філій та надмірного роздування обсягу операцій, а в часі повстання т. зв. трівкої валюти — не вміли приноровитися до змінених обставин. І ось замість рестрінгувати філії з їх величезним штатом урядовців і замість — в час вічних експериментів у політиці міністерства фінансів — бути дуже обережними у валютових операціях, польські банкирі пустились на брудну спекуляцію. І тут лежить пояснення, чому саме такий „Bank dla handlu i przemysłu" зі 130 філіями у Польщі і закордоном свого часу припинив виплати, а такі банки, як „Powszechny Bank Związkowy w Polsce" (відділ „Wiener Bank Verein у") та Warszawski Bank dyskontowy" („Allgemeine Kredit Ansialt") не відчувають ніякої кризи: в першій на величезну скалю закорінені інституції „працювали" дилєтанти-спекулянти, доктори прав, політикани й люде „z domowem wykształceniem", а в двох останніх — фаховці, вихована в иншій атмосфері та на иншіх принціпах.

Спекуляція отих банкирів велась: 1) заграничними вінкулятами (дорученнями на вчдачу торговельним фірмам імпортованого товару за зложенням належности) і 2) девізами. В першім випадку мається на увазі згадання вже „Bank dla handlu i przemysłu", найбільшій в Польщі банк, який сфузіонувався з „Warszawsk-im Bank-om kredytow-im", (що теж мав понад 100 філій), котрий знову свого часу викупив був галицькі відділи „Allgem. Öst. Disconto-Gesellschaft". Банк отримував з заграниці і вилавав краєвим фірмам товари, гроші за них або інкасував в цілости (готівці або в ремесах), але за границю їх негайно не переказував, ефективної чужої валюти собі не забезпечував, а тільки спекулював отриманими золотими так довго, поки не приходила речинець платности. Така поведінка, яка не була тайною для заграничного торговельного й фінансового світа, підривала сильно його довіря до польських банків і взагалі компромітувала польський престіж. Колиж раптом, задля рятування курсу золотого, явилось розпорядження Банку Польского вирівнювати заграничні перекази виключно ефективною валютою і коли ця чужа валюта пішла вгору — прийшла катастрофа.

Щодо девізових спекуляцій, то прогорів на них „Банк взаємного кредиту", найстарша інституція у нинішній Польщі, акційний банк, який був першою великою і поважною концесією кол. Австрії для галицьких Поляків; цей банк був оснований фондами кол. Фльоріянки. „Банк взаємн. кредиту" просто продавав у масовій кількости чеки на Ню-Йорк, не маючи на них покриття. Отриманими грішми спекулював, а не крив себе негайно в загран. валюті. Його спекуляція полягала на тім, що чек, виставлений ним і проданий у Львові, дійде — мовляв — до Ню-Йорку щойно за три тижні; безпосередно перед упливом того часу банк крив себе каблем (телєграфічним переказом), а в міжчасі обертав отриманими за чек грішми, здебільша випозичуючи їх на лихварський процент. Зі заломанням курсу золотого, повстала нараз „діра", яко тим менше було чим залатати, що

Степан Левинський.

Від Везувія до пісків Сагари.

Культ самознищення.

Слідком за нашим провідником ідемо вуличками старого міста. У срібному сяєві місяця відзначені виразно плоскаті, малі домики на фіолєтному фоні тіней. А вони скрізь валяються по земді вуличками, мов широкі, темні плахти, накриваючи собою тайну заборонених почувань перед недискретною ясністю горячої африканської ночі.

Вже три на дванацяту. Поспішаємо.

Там у нутрі маленької святині жде нашого приходу арабський духовник. Пригадую його солодконудку усмішку, коли рано просив нас не спізнятися. — Треба скоротити вірним хвилі нетерплячого вижидання. Вони теж люде...

Чи далеко ще?

Минаємо саме великі, тяжкі ворота якоїсь мошеї. Високо понад чами здіймається стрункa стать мінарету, простягаючи тріюмфально безкрайому небу ясніючих зір святий знак Магомета.

А потім знова вузенькі вулички повні темнофіолєтних тіней і шелесту далеких, залякених кроків.

Із розхиляних дверей малого мавзолею дзюрчить полохливою струєю у вуличку блідожовте, навпів зімліле світло.

— Чи там?

— Так...

Увіходимо. Мініятурно мала святиня виповнена дйаним, удушливим запахом. Тут сходяться що пятниці вірні секти Айсауа. — В найтемнійшому кутку сидять вони рядком на земді; їх безвиразні, знищені нуждою обличя здається зраджують релігійну задуманість. Вони без виїмку босі, а страшенно брудні лахмани не в змозі закрити сухих, костистих тіл.

Нам на зустріч виходить духовник. Мовчки вказує нам наші місця на лавці. Його лице заслонене тою самою маскою нудно-солодкої усмішки, що раньше.

Тепер починається дивний обряд. Кількох мов із під земді виросших, музикантів починає страшний, пекольний концерт. Він зразу заливає наш мозок хвилею шалених, розлючених згуків, мов море, коли заливає беріг білою, шумною піною своїх дужих хвиль.

Таємний знак духовника впав між вірних. Страшні лахманники повстають зі своїх місць і поволі й розважно майже ставлять перші кроки дивного танку божевільних. Чортівський регіт нових інструментів вливає міць у їхні жили. Надходить екстаза. Жахлива оргія починається.

В цей мент один із них, серед конвульсій дикого танку, бере, видирає майже з рук духовника гострий кинджал. Один короткий крик тріюмфу і тонкий кинджал розколює щоку шаленій людині.

Тепер подібні акти релігійного фанатизму, страшної екстази самопосяяти і самознищення, повторяються один по одному. Серед химерного світла жовтих, закопчених ліхтарень духи-опирі калічать своє тіло, ковтають скло й підрізують собі горла — пяні страшним темпом танку, божевільні святим захопленням, страшною оргією всіх жадоб тіла, із вічного сну забуття визваних забаганок дикої людської душі.

Робиться щось жахливе й неймовірне.

Крізь заграторані стіни в темному кутку святині чути щось якби скавучання собак ніччу в час бурі. Це жінки дають доказ своєму безоглядному й безсумнівному захопленню.

Червоніє, темніє світло ліхтарень у моїх очах. Твориться хаос дивогладних рухів, згуків, почувань. Піт краплями спливає по моїому чолі. Мені здається — ось станеться щось страшне, нечуване, я почну кричати в голос, бігати, потім розведу страшний танок, визву всіх у бій, щоби упасти трупом із волі власних рук.

Втікати, втікати за всяку ціну — моє одиноке бажання. Втікати зараз — не дивитися більше.

І в цьому менті найбільшого напруження нервів один із учасників святого танку хапає гострий, довгий ніж і з страшним, божевільним реготом повертає його тонке вістря проти свого тіла. Ще мить — а блискуча сталь пробє його. Поза ґратами чути тепер короткий оклик, мов боєве гасло кидаючого себе у смерть войовника.

Одним скорим рухом мов блискавка спокійна, сильна рука духовника вириває блискучий ніж із рук фанатика. Потім обнімає його довго, мов батько дитину, заспокоює, пригортає.

Одночасно дає знак музиці. Все кінчиться. Чути скорі, голосні відихи. Хтось зімлілий лежить на земді. Страшний, обридливий сморід виповняє воздух. Хтось тягнеться на руках до дверей, з трудом розхиляє їх. Чути здавлене ридання... Встаємо нарешті. Спокійний, незмінний духовник прощає нас. Це повертає нам свідомість життя. — А ранені? — питаємо в нього. — О, не турбуйтеся прошу, це безкровні рани, не треба бандажів ані лікаря...

Тепер виходимо.

Свіжий, досвітній холод лоскоче нас розкішно. Білі, тихі домики закриває блідосиня, делікатна заслона із павутиня, шовку і срібла. Гладкий, мов із слонової кости різаний, мінарет стоїть на сторожі ночі серед безмірних просторів неба. Все здається ожидає мовчки й серед святої безмовної тиші, походу Бога...

Найбільший СКЛАД :-: добірних :-: ФУТЕР КОНФЕКЦІОНОВАНИХ І В ШКІРКАХ по набутті в магазині і робітні футер СТ. СТЕМПКОВИЧА ЛЬВІВ, пл. Капітульна 1. Виконується всілякі замовлення найновійшої моди для Пань і Панів совісно по не високих цінах. Запобігливість поручає замовляти футра як також полагоджувати всілякі перерібки і направки як найшвидше. 2222 7—13 Просимо жадати проспекту кредитових успівів.

панове Кольніки мусіли чейже жити на „відповідній" стопі як цього вимагала їх гідність новоспечених фінансових потентатів. Рестрикція кредитів Банком польським доконала решти.

„Bank wzajemnego kredytu" наражав на великі страти „Bank gospodarstwa krajowego", якого львівська філія, всупереч директивам головної дирекції, купувала чеки, виставлені „Банком вз. кредиту". В перекладі на зрозумілу мову значить це мілїон сто тисяч долярів страти! Ця головокружна сума дефіциту останнього біляпсу „Банку краєвого господарства" може і найбільшому лайкові відкрити очі на розмір чекових спекуляцій: розвестиж таку широку „акцію" двом вище названим банкам було не важко, коли прийняти на увагу авторитет їхніх фірм: адже Банк взаємн. кредиту" був оснований на великому маєтку, а „Банк госп. країв." черпав кредити безпосередньо з державної каси під титулом „розбудови краю". Керманичі тих банків використали довіря, яким тішились їх установи, так основно, що зруйнували сотні тисяч приватних егзистенцій; державні гроші, замість на „розбудову краю", втопились теж у спекуляції.

— А наш єдиний девізовий банк — Земельний Банк Гіпотечний — чи в огляду на загальний фінансовий крах і живі взаємовідносини між банками не є зачеплений цими історіями?

В ніякому разі — відповів наш розмовець. — В наших колах Зем. Банкові дуже часто роблять закиди на тему недостачі розмаху та на тему крайної обережности в операціях. Правду кажучи, Зем. банк не мав з чим занадто розмахуватись, а одночасно виявляється, що та обережність була зовсім оправдана сучасним фінансовим положенням. В часі минулої (марковбї) інфляції можна було проявити більшу рухливість, можна було краще використовувати кононктуру, та Зем. Банк не міг здобутися на розмах з причин нашого загального економічного, а в значній мірі й політичного положення. Відрізаний від джерел кредиту, без долярової готівки на вкладки, примушений вимінювати українську валюту (в рр. 1919—1920), Зем. Банк не мав спромоги брати участи в тих спекулятивних герцах, які може й збагачували анальогічні польські інституції. Що дирекція Зем. Банку, який торощила хаотична девалюація, всіми силами намагалася зберегти майно інституції, видно хоч би з того, що коли на одну нову акцію Зем. Банку (по 25 зол.) йде 25 старих акцій, то нпр. в польському „Банкові кред. земскому" (що всесторонно використовував кредити й кононктуру) йде **250** старих акцій на 3 нових (по 25 зол.), а „Повшехни Банк кредитови" мусить перемінювати **850** старих акцій на 1 (одну) нову. Мушу зазначити, що неприємне враження в українському громадянстві викликало те, що управа банку віддала свою агенцію у Львові Жидові Ґрінділінгерові. А ця агенція під кермою цього „фаховця" ніколи не стояла на висоті завдання. Та відрадною появою в житті Зем. Банку є те, що опорожнене по смерти бл. п. Л. Рожанського становище директора обсаджено такою визначною фаховою й досвідною силою як п. Мирон Гаврисевич. Вже в перших початках його діяльности Зем. Банк перетворюється в модерну банкову установу, яка певне осягне свої цілі та стане головним двигуном нашого економічного життя, скоро тільки вдасться перевести нову емісію акцій і тим чином видатно збільшити основний капітал банку.

За право на українську школу.

В справі шкільного плебісциту.

З усіх закутин краю приходять звідомлення, що батьки дітей, які внесли декларації з домаганням української мови навчання в школі, не одержали повідомлення про вислід шкільного плебісциту і всюди на місце українських шкіл вводиться польські а в найліпшому разі утраквістичні.

Таке поступування шкільної влади (куратерії) являється нарушенням тзв. „кресового" шкільного закона з дня 31 липня 1924 р. В. з. д. ч. 89 поз. 766 і виконного розпорядку міністра освіти з дня 7-го січня 1925 р. В. з. д. ч. 3 поз. 33.

Батьки учеників внесли декларації до шкільного інспектора. Цей перевів доходження і предложив їх разом зі звідомленням про висліди доходжень і зі своїм внеском куратерії. Куратор мав обовязок вирішити про мову навчання в школі перед початком шкільного року, себто перед днем 1 вересня (§ 12 виконного розпорядку) і подати це заінтересованим батькам до відома. Рішення куратора має бути умотивоване, значить має він в ньому подати причини, чому така а не инша мова навчання має бути введена до школи. Таке умотивоване рішення куратора мається подати до відома інтересованих:

1) через повідомлення одного з тих батьків, що внесли декларації з жаданням української мови навчання і одного з тих, що внесли декларації з домагання польської мови навчання в школі (§ 12 вик. розп.).

2) через прилюдну оповістку рішення.

Прилюдну оповістку мається вивісити в льокалі громадського (гмінного) уряду, а коли в шкільному окрузі нема громадського уряду, то в иншому положеному в межах того округа видному місці, однак не в шкільному будинку (§ 10 вик. розп.).

Українські батькй мають допильнувати, чи появилася оповістка куратора і чи один з них одержав повідомлення.

Якщо шкільна влада цього не зробила, мають батьки, що внесли шкільні декларації негайно віднестися до куратора шкільного округа зі слідуючим письмом:

До
Пана Куратора Шкільного Охруга
в . . . . . .

Підписані батьки дітей в шкільному віці, замешкалі в громаді . . . . . повіту . . . . . внесли в приписаному речинці шкільні декларації з домаганням української мови навчання в загальній школі в . . . . . По нинішний день не подано нам до відома про рішення пана Куратора в цій справі, а супереч постановам §§-ів 12, 10 і 11-го виконного розпорядку з дня 7-го січня 1925. В. з. д. ч. 3, поз. 33. Не оглядаючися на брак повідомлення, введено польську міщану викладову мову в нашій школі. В цей спосіб відбирається батькам спроможність внести відклик до міністерства освіти, евентуально позов до Найвищого Адміністраційного Трибуналу у Варшаві. Підписані просять Пана Куратора негайно повідомити їх про рішення. Підписані вносять це письмо в імени своїм власним і всіх инших батьків дітей в шкільному віці, що внесли декларації за українською мовою навчання в школі в . . . . . дня . . . . . 1925.

(Слідують підписи й адреса одного з батьків до якого має прийти відповідь).

Таке письмо мають підписати по можливости всі батьки, що підписали шкільні декларації, одначе закон підписів усіх батьків не вимагає.

Про внесення такого письма і про те, яка є тепер мова навчання в школі, слід негайно повідомити також Правну Пораду УПТ-ва Львів. Ринок ч. 10, II п. УПТ має право на основі § 4 і 5 з статута вести оборону всього шкільництва.

Коли батьків повідомлено про рішення Куратора, а воно є суперечне з постановами закона і волею батьків, слід внести відклик. Відклик мається внести в речениці 14 днів від вивішення оповістки в громадському уряді. Всіх інформацій в справі відкликів уділяє Правна Порада УПТ-ва. Ближші інформації містяться також у брошурі Володимира Целевича: Про нові шкільні закони.

Святочне відкриття

української доповняючої промислової школи.

В неділю дня 13 вересня 1925 в год. 10 рано відбулося в школі Грінченка при ул. Городецькій у Львові святочне відкриття української доповняючої промислової школи у Львові.

Серед довгих та утяжливих заходів українське громадянство увінчало нарешті реальним успіхом свої старання, щоби українська реміснича молодь мала свою власну школу.

Вправді Українське Педагогічне Товариство дістало від польського уряду концесію на промислову школу не чисто українську а утраквістичну, але вже те саме, що наша реміснича молодь буде під опікою своїх учителів, дає запоруку, що наша молодь буде виховувана в українському дусі.

Найбільша сала в школі Грінченка була по береги виповнена ремісничою молодю, батьками, ремісниками те представниками наших товариств, між якими можна було догледіти голову УПТ. п. Яніва, членів Кружка УПТ. ім. Грінченка, директора школи Грінченка п. Мисл. Середу Івана, голову секції Опіки над українською ремісничою молодю при тов. „Зоря" п. Петра Карпяка, від т-ва українських катехитів о. Василіва і инших представників Міщанського Брацтва і Народної організації міста Львова.

Святочне відкриття розпочав член учительського збору промислової школи як референт вписів п. Кучер, вітаючи гостей-представників наших інституцій і здаючи звіт зі самих вписів. До першої класи вписалось коло 28 учеників, до другої коло 40, а крім цього ще 6 до класи приготовляючої. Всі вписані хлопці терміную в різних ремісників різнородних фахів а головно у столярів. Тому і напрям школи мусить бути приміненний переважно до столярського фаху.

Після него звіту забрав голос голова УПТ. п. Янів і начеркував завдання промислової школи та заручив їй матеріяльну підтримку зі сторони УПТ.

З гарячими словами до ремісничої молоді звернувся голова Секції опіки над ремісничою молодю при тов. „Зоря" п. Петро Карпяк. Він висловив надію, що з неї вийдуть наші ремісники, які совісно та солідно будуть сповнювати свої обовязки як у своїм спеціяльнім ремеслі так і як народній мені.

Від Міщанського Брацтва промовляв п. Газькевич, шевський майстер. Усі бесідники зазначували, що ніхто не пожалує ні моральної ні матеріяльної допомоги, щоби лиш ту нашу нову промислову школу у все потрібне належно виплекувати.

Важнішим це святочне відкриття в заступстві директора промислової школи п. інжинер Любомир Савойка, дякуючи гостям-представникам за співучасть у відкритю школи та заявив, що учительський збір доложить усіх старань, щоби молодь мала з нашої промислової школи як найбільше користи.

Слід підкреслити, що до нової школи записалося замало ремісничої молоді. Наші майстри усіх категорій мусять звернути належну увагу на цю школу та слати до неї своїх терміаторів. Це мусять вони робити з національних і станових мотивів і виконувати таким чином свої національні обовязки.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за три великі уступи зі статті п. І. Герасимовича під заг. „Міжнародні договори і конституція, а міністер освіти".

— **Арештування.** У останньому числі подали ми вістку про арештування в часі урядування в товаристві „Просвіті" панни Сенківвої. Довідуємося, що разом із нею арештовано та приведено на поліцію і п. Грещака Івана, урядника „Сокола-Батька". По переслуханню панну Сенківну випущено на волю а п. Грещака задержано у поліційних арештах. Яка ж була причина арештування? Дуже благенька. П. Грещак, йдучи на зайняття, стрінув на вулиці панну Сенківну, та взяв від неї теку, яку вона несла.

Кождий може збогатитися,

хто купить один льос Державної Класової Льотерії

в „НАДІЇ"

Львів, вул. Сикстуська 6.

Загальна сума виграних около:

10,000.000 золотих.

Головна виграна 400.000 крім того

виграві	250.000
	150.000
	100.000
	50.000
	40.000
	30.000
	25.000 і т. д.

Що другий льос виграє.
Тягнення вже 14 і 15 жовтня.

Ціни льосів: **Цілий зол. 40., — половина зол. 20., четвертна зол. 10.**

В минулій льотерії виплатили ми між иншими, виграні по

зол.	150.000	на ч. 26082
„	25.000	„ ч. 40363
„	5.000	„ ч. 44435

Поручаємо замовити вчас.

329 3—5

В тім місці вирізати і пересилати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Отсим замовляю до І. кл.:

. . . . . льосів цілих по зол. 40·—
. . . . . „ половин „ „ 20·—
. . . . . „ четвертків „ „ 10·—

Належитість золотих . . . . . заплачу по одержанню льосу з блянкетом ПКО. присланим фірмою або почтовим переказом.

Ім'я і назвисько . . . . . .

Адреса: . . . . . .

Перед „Просвітою", куда йшла на зайняття п-на Сенківна, віддав їй п. Грещак теку. В течці було раптом... друге співання. Агентові поліції впала в око течка, а з окрема видалося йому підозрілим, що молодий мущина при поданні передавав її панні. Ось це й було безпосередньою причиною арешту. Виходить, що молоді мущини України не мають права робити панам нїяких прислуг та не мають права бути „джентельменами" супроти жіноцтва, бо на це кривим оком глядить... поліція.

— **Ucrainica.** У 251 числі щоденник Праґер Пресце" поміщено у відділі „Україне" „знимку дереворіту п. Льва Геца „Голова", а далі подано короткі інформації про поширення київської Академії Мистецтв, де замість трьох введено в ньому році чотири відділи, про заснування в Одесі державної кінематографічно-технічної школи, про намічений радвладою науковий конґрес для уставлення українського правопису, про нових членів Всеукраїнської Академії Наук, про археографічну комісію тоїж Академії та наконець про „Бібліографічний Інститут у Київі".

— **На волі.** Арештованих за промову виголошені на вічу у Львові п. п. Я. Цур-

вського й Агатона Добрянського випущено на волю на основі рішення Палати послів про вложення грошової кації. Крім того обоє вони конфіновані у Львові і без дозволу слідчого судді не мають права опускати Львова під загрозою нового арештування та втрати вложеної кації.

— **Нова голодівка політичних в'язнів.** Замуруємо, що політичні в'язні з арештів пом. вул. Баторія в числі 60 людей починають нині голодівку на знак протесту проти позбавлення їх належних їм прав. Голодівка — не кращий засіб боротьби політичних в'язнів за людські права у тих безвідрадних взаємних відносинах, що панують по львівських тюрмах. За останніх кілька місяців це вже пята чи шеста з черги голодівка. А голодівка сильно виснажує і так тюремним життям підкопані організми та доводить деяких із голодуючих до смертельного ложа. Цікаво, що в Польщі до нинішнього дня не звернув ніхто уваги на ту будь-щобудь аномалію, що саме у Львові в'язні приневолені хапатися тих найскрайніших засобів боротьби за людські права. Видно, що тут лежить не у чийомусь інтересі винищувати та гнати передчасно до гробу тих ідейних, позбавленних волі нещасливців.

— **Поінформовані.** „Спеціялістів" від „руських" справ (у роді п. Евстахевіча зі „Слова Польского") має не тільки львівське „Слово Польске", але й сіоністична „Хвіля". Ці спеціялісти знамените, видно, орієнтуються в тих справах. Бо ось недавно і „Хвіля" повторила за „ПАТОМ" що головою УНДО є п. д-р Е. Петрушевич, а в вепілю власним телефоном із Варшави принесла інформацію, що до премієра Грабського ходила делегація „Української Народньої Ради" (?) в о. Мишковським, Третяком і д-ром Заїцем в справі Ставропігії. Помимо вже те, що „Української Народньої Ради" нема, „спеціялісти" з „Хвілі" звуть українською делегацією людей, які з Українцями мають стільки спільного, що наприклад жидівські асимілятори з сіоністами. Добрі „спеціялісти".

Модні матеріяли міночі і мужеські.
Шовки, адамашки, плюші і вельвети.
Сукна на футра, пелерини і убрання студ.
Полотна, шифони, хустки, коцики і т. п.
Найдешевше у ФІРМИ
РОМАН ЗУБИК
Львів, Галицька ч. 10.
412 4—10

Чеколяда
А. Пясецький
фабрика
Краків
18-7

Ширіть наш часопис!

ОСТАННІ ВІСТИ.

Що привіз п. Млинарські з Льондону.

„Берлінер Тгбт." з 13. ц. м. повідомляє, що п. Млинарські привіз з Льондону дуже некорисні вістки. На англ. збіжевих біржах випередило його радянське збіжжа від німецьких посередників. Не вдалася теж М-ому позичка для Польщі в застав за тютюневий монополь, бо вже Італія має в цьому упривілейоване становище. Англія дала би Польщі позичку, але зате жадає рішаючого впливу на господарку й політику Польщі. Колиб вдалася англ. позичка, то Польща частиною її покрила би свій довг в Італії.

Відновлення поль.-нім. переговорів.

15. 9. зачинаються наново перервані перед феріями польсько-німецькі торг. переговори.

Чічерін приїде до Варшави.

Комісар загр. справ Чічерін у переїзді за кордон поступить у неділю до Варшави. Їде для лікування до Пуркерсдорфу б. Відня.

Зем. реформа в сенаті.

Злучені сенатські комісії голосували над уст. проекту закона про земельну реформу. В справі заплати відшкодування за вивласнення прийнято резолюцію хадеції. На попол. засіданні при дальшім голосуванні правиці вдалося погіршити ряд уступів. Всі внесення про реасумцію деяких ухвал упали, тому сен. Бузек (Пяст) зрікся референту. На тім скінчилися наради.

Запрошення Німеччини на конференцію.

„Вр. Альг. Цтг." повідомляє з Берліна: Запрошення на конференцію в справі гарант. пакту, підписане Бріяном, доручить фр. амбасадор нім. мін. загр. справ Штреземанові 15 п. м. Конференція зачнеться в жовтні другого тижня кабуть у Льозанні.

Велики маневри анґл. армії.

Перші після світової війни маневри англійської армії будуть сл. тижня в околиці Чічестер і Селсбері. Візьмуть у них участь у небувалій досі ділянці летничі війська, автомобілі і найновійші сигналізуючі апарати.

Біржа.

Львів, 15. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·25 — 6·26, канад. дол 5·60 — 5·65, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·75 леї 0·02·50 —0·03·00, франц. франк 0·26·00—0·26·50, швайц. фр. 1·08—1·09, анг. фунт 27·60—27·80.

Золото. 20 кор. 23·80 —24·00, 20 франк 22·50—22·70; 20 марк. 27·50—27·80; 10 руб 29·50—30·00.

Срібло. Австр. кор. 0·48·00—0·50·00, 5 зл. кор. 2·50—2·60, фльорени 1·25—1·30, рубль 2·05—2·15, рубель дрібним сріблом 1·05—1·10.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 22·00 23·00, жито л. з 1925 р. 15·30—16·50 овес гал. 14—.15

Студентські справи.

Високі Школи у Відні.

Вписи на Високих Школах у Відні для чужинців відбуваються в слідуючих річницях:

Університет: від 5. до 10. жовтня н. р. Подання на зрівняння чужинців з австрійськими студентами щодо оплати на зимовий семестр треба вносити до деканату від 1. до 14. жовтня. До подання треба долучити: 1) свідоцтво убожества, 2) кольоквіяльні свідоцтва, 3) свідоцтво приналежности, 4) метрику,—новоприсувочі крім того свідоцтво зрілости. Подання на знижку такс треба вносити до управителя інституту.

Техніка: вписи від 23. вересня до 1. жовтня н. р. До вписів треба предложити: 1) Метрику, 2) свідоцтво зрілости, 3) свідоцтво приналежности, 4) свідоцтво моральности (в разі перерви студій) і всі піврічні та річні свідоцтва з вищих клас середніх шкіл. Прийом на техніку є утруднений з огляду на брак місць.

Експортова академія: вписи від 25. вересня до 3. жовтня н. р. До вписів треба предложити: 1) метрику, 2) свідоцтво зрілости, 3) свідоцтво приналежности. До подання на зниження оплат, які треба вносити найдальше до 1. жовтня н. р. треба долучити окрім вище згаданих приват свідоцтво убожества.

Агрономія і лісова академія: вписи від 5. до 20. жовтня н. р.

До вписів на всіх Високих Школах треба зголоситись особисто з паспортом та легалізованими документами. Місячне удержання під цей час виносить 25 долярів. Ближші інформації на жадання подасть Ukr. Stud. Verein „Sitsch" Wien, XVIII, Theresiengasse 15, за попереднім надісланням почтової оплати.

За Виділ: **О. Тришталюк.**

Справа земельних кредитів.

Комунікат Краєвого товариства господарського „Сільський Господар" у Львові.

Міністерство скарбу видало розпорядження дня 18 серпня 1925 (ч. 2471/ДЕ[VI] що всякі позички, уділені з державного скарбу рільникам, пошкодованим через елементарні нещастя, себто позички уділені в році 1924 і на весні року 1925, мають бути стягнені від рільників найдальше до дня 1 грудня 1925 враз з належними відсотками.

Також мають бути сплачені позички уділювані рільникам, як поміч рільна ще давнійше, зваловизовані розпорядком президента дня 14 мая 1924 і ради міністрів 7 січня 1925, як що надійшов вже речинець їх платности.

Беручи на увагу положення рільників, дотяжених сьогорічними нещастями повеней, згодилося міністерство скарбу відложити речинець платностей на осінь 1926 року тих зобовязань (кредитів), що були затягнені в 1924 році, але лиш для тих рільників, яких збори виносять менше як 50 процент урожаю тогорічного. Але і цих рільників не звільняє міністерство скарбу від сплати зобовязань (кредитів) затягнених на весні 1925 року на весняну засівову допомогу.

Всі ті, що побрали кредити в 1924 році за посередництвом урядів громадських, установ торговельних і кредитових в збіжу чи грошах, в потерпілім цього року елементарні нещастя більш як на половину зборів, повинні внести подання на відложення речинця платности кредитів просто до Банку рільного (Варшава, вул. Травгута 11) через свої староства. Доданій на відложення сплати кредитів до осени 1926 року одержать однак лиш ті, кому староство потвердить шкоду на висше 50 процентів. Всі инші подання не будуть взяті на увагу.

Рільники, котрі на затягнені кредити виставили векселі з речинцем платности перед 1. груднем 1925 мусять вчасно на перед постаратися про приняття на час до 1. XIII. 1925 нових векслів через ті інституції, котрі випла-чували кредит, та оплатити відсотки від необплачені, бо інакше нарażаться на страшні кошти протесту векслів.

Інституції, котрі розділювали кредити на засів в 1924 р. повинні від себе прилягувати доповнення потрібних вексельних формальностей, щоби не нарazити довжників або себе на страту.

Ширіть наш часопис!

ГЛИНЯНСЬКІ КИЛИМИ, КАПЕЛЮХИ
мужеські і жіночі найліпшої якости поручає за готівку і в ратах
ДІМ КИЛИМІВ І КАПЕЛЮХІВ
Львів, площа св. Духа,
408 біля костела ОО. Єзуїтів. 5—5
Старі капелюхи перероблюються на новійші фасони.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітковича:

Хоростків Саля Сокола.
15. IX. „Пан Тварловський".
Теребовля Саля Просвіти.
16. IX. „Ві".
17. IX. „Хмара".
18. IX. „Дні нашого життя" (прощальна вистава). 131 13—?

Український мішаний хор Д. Котка:

У середу 16.IX. — Копичинці. 115 12—?
У четвер 17.IX. — Копичинці.
У суботу 19.IX. — Теребовля.
У неділю 20.IX. — Теребовля.
У понеділок 21. IX. — Тарнопіль.
У вівторок 22. IX. — Тарнопіль.

Виділ „Студентської Громади" подає всім інтересованим до відома, що в справі принимання членів, оплачування почтових про звільнення університетських оплат як також уділювання всяких інформацій належить зголошуватись до Секретаріяту „Студ. Громади" при вул. Оссолінських ч. 10 від дня 10. н. м. в год. урян. між 9—11 рано і 4—6 попол. *Виділ.* 417 2—2

Виділ „Української Захоронки" у Львові просить переслати йому зужиті дїточі забавки для численної убогої дітвори по українських захоронках Львова. Ласкаві жертви належить переказувати на адресу: О. Гординська. Львів, вул. Листопада 40. 458 1—1

Василь і Міся з Бланкевичів Задорожні складають на „Рідну Школу" 22·50 зол. замість повідомлень про свої вінчання. 459 1—1

Дрібні оголошення.

ПРИЙМУ на помешкання панночки або хлопців, вулиця Садівницька 21. Панькакова. 393 2—2

ІНСТРУКТОРКА потрібна до учен. І. кл. Услівя спати до грекo-кат. уряду парохіяльного в Борщовичах п. Окопи св. Трійці. 441 2—3

ПОЗИТОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ проситься подати до відома, де м'г би сісти під корисними виглядами лікар-Укр. Адресувати: Адм. „Діла" для ініціал. 451 2-3

ПРИЙМУ [illegible] університету вул. Потоцького [illegible], І. пов. на право 472 2—3

ШУКУЮ лекцій з вищих шкіл. Можу вчити англійської мови, якою вправно володію. Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Праце". 455 1—2

ПРИЙМУ дві студентки на мешкання. Осібна простора комната. Зголошення з чемности вул. Кентшиньского 10/11. двері 5. 456 1—1

АДВОКАТ, Українець просить о вказання відповідної місцевости, де міг би відкрити свою канцелярію, на адресу: Степан Головінський, Львів 2 дворець. 453 1—3

СУБСТИТУТ нотаріяльний пошукує посади. Зголошення до Адміністрації під „Субститут". 454 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ
Д-р Теодор Михайлівський
веде від 1. вересня адвокатську канцелярію
в ЖОВКВІ
350 в домі бл. п. д-ра Короля. 7-15

АДВОКАТ
Д-р Волод. Константинович
відчинив канцелярію
в Сяноці, біля Окружного Суду
376 проти аптики. 6—6

АДВОКАТ
Д-р Стефан Мудрецький
443 вернув і веде канцелярію 2-3
в Товстім місті (Tłuste).

Важне для жіночих шкіл!
ФІЛЯРЕТ КОЛЕССА: Українські народні пісні в триголосному укладі на жіночий хор. Вип. І. і ІІ. по 2 зол. у львівських книгарнях і у автора вул. Голомба 7. II. 427 3—3

Концесіонована школа крою і шиття під знаною фірмою ІОЛЯНДА поучає без перерви на 3 місячний практичний курс крою і шиття, та моднярства. Ціни знижені 1—4 457 Львів, Сташіца 8. II. п. (бічна Хорущина).

Вийшла накладом У. П. Т. нова книжка
ЗА СИЛУ СОНЦЯ
Фантастичне оповідання для молоді М. Чайковського
440 Ціна 4 золоті. 2—2
Головний склад в книгарні УПТ. Львів, Руська 3.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10

Ч. 207 (10.590). Львів, четвер 17. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—3 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Кровосумішка.

Справа гарантійного пакту у відношенні до Польщі міняється кожного дня — як в калейдоскопі. В останніх днях висунено на потіху ідею східно-европейського пакту. Та ця осолоджуюча ідея є так далека від здійснення, як напр. ідея европейської федерації.

Польська дипльоматія, а за нею польська преса, вичаровувала з себе всі тони тонкої еквілібристики, щоби тільки піддержати оптимістичні настрої в польському громадянстві. Та сьогодня стає ясним, що у Франції й Англії поминено зовсім справу забезпеки Польщі. Змагаючи до власної забезпеки, стараючись відхилити від себе в ближчій чи дальшій будуччині „чашу горя" в формі німецького реванжу, Франція пішла на уступки. Вона зреклася права перемаршу через Надренію (на випадок німецько-польської війни) в користь Ліги Націй. Крім того, зайнята своїм важким фінансовим положенням, Франція не може думати про війну, тільки про мир.

Демілітаризація Надренії, згода на відмову перемаршу, піддання питання тав. наглядної напасти під осуд Ліги Націй, робить ілюзоричним французько-польський союз.

Ось факти, з якими око в око стає польська політика, яких вона дальше не може закривати, з якими мусить поважно й журливо рахуватися. Очевидно, зовсім несподівано Польща спадає з педесталу „оборонця і валу проти східного варварства", а тратить в значній мірі характер непокликаного месіянізма, а стає в один ряд зі звичайними смертельниками, яким інстинкт самозбереження наказує дбати про власну шкуру.

Забезпечення своєї власної шкури шукає тепер Польща в... Москві. Як це не дивно, а так справді є. Ми вже мали нагоду вказувати на відповідні голоси польської реакційно-націоналістичної преси. Але з другого боку теж маємо до діла з тим самим явищем. Москва палає незвичайною любовю до Варшави, радянська унія шукає союзника в Польщі. Офіційні „Ізвестія" твердять, що Польща поправляється у відношенні до радянської унії, що зміна міжнародніх відносин примушує польську республику шукати зближення до своєї великої східної сусідки.

Така політика Польщі припадає до вподоби Москві. Мовляв — сама історія ставить перед обома державами домагання створити тривкі дружні відносини, не оглядаючись на різницю державних систем в обох краях.

Польська реакція поквапно приймає ці вісти. Думка її про польсько-радянський союз є одностайна і давно устійнена.

„Супроти нашого пещасного геоґрафічного положення — пише „Слово Польске — між двома велитнями, всі годяться на те, що мусимо зберегти чуткий оборонний фронт проти Німеччини, з якою порозуміння є неможливе, чого свіжим доказом є її домагання ревізії східних границь, а одночасно вдержати як найбільш мирні відносини з Росією, з якою порозуміння є можливе і бажане. Таке зближення (між Польщею і СРСР.) лежить теж в планах польської політики та відповідає зовсім вимогам національних партій нашої союзничої Франції, бо воно було би знаменитою забезпекою мира в Европі.

Ось які обмови йдуть між володарями Кремлю і керманичами польського державного корабля і польської прилюдної думки. Контрагенти з Риги готові створити один фронт, побрататися в ціпких союзницьких обіймах.

Маючи на увазі пірву, що ділить визнавців евангелії III. Інтернаціоналу і поклонників крайного шовінізму, можнаб думати, що тут хитрують, що Москва лякає Німеччину союзом з Польщею, а ця остання, будучи в гіршому положенні, намагається тим способом виторгувати опіку Англії, примусити її гарантувати польські західні границі. Та вістка про приїзд Чічеріна до Варшави вказує, що тут не лише йде хитра гра, але що мається на увазі важніші справи. Перед двома днями радник рад. посольства у Варшаві п. Бесєдовський повідомив польське міністерство закордонних справ, що комісар зак. справ радянської унії Чічерін в неділю зявиться у Варшаві і на протязі кількох днів відбуде низку конференцій в економічних і політичних справах. Поява Чічеріна в польській столиці є надто важною подією, щоби можна пройти мимо неї. Видно, що переговори між Москвою і Варшавою зайшли вже дуже далеко, коли керманич одної з найбільших держав світа офіційно заповів свій приїзд у Варшаву.

Ідея польсько-радянського, а радше польсько-російського порозуміння не нова. Все, коли на міжнародній арені справи укладаються для Польщі некорисно, ця ідея набирає все більших признак здійснення. Тепер входить вона у фазу поважного розгляду і можливого конкубінату.

В теперішній добі нема нічого неможливого у світі. Зрештою, коли можливим є перехрещування у звіринному й ростинному світі, то чому малоб воно бути виключене в державному. Принципи є принципами, а життя життям. Якоаз власники червоного Кремлю є геніями компромісу, що вміють зберегти принципову невинність і здобути практичний капітал. Вони є записаними, класичними угодовцями з кожною силою, яка може вийти їм на користь, зміцнити їхнє становище, поставити їх хоч на якийсь час у вигіднійше положення.

Заключення варшавсько-московського порозуміння на довший час стабілізувалоб відносини на сході, утверджувалоб існуючі границі аж до хвилі, коли Москва настільки опанувала Варшаву, себ-то так далеко посунула свій протекторат, що напр. Войков грав би ролю Штакельберга чи Репніна.

Ця політична кровосумішка в нинішній час вселяди повоєнної моралі не є виключена. Це взаємне притягання двох крайностей може дуже глибоко відбитися на нашім положенні і взагалі на долі українського народу та його змаганнях. Тому „caveant consules", бо оскільки рижський трактат є сто разів важнійший від рішення Ради Амбасадорів, остільки новий акт польсько-російської дружби був би сто разів важнійший від рижського трактату і рішення Ради Амбасадорів, вкупі взявши.

Ф. Ф.

Наша хліборобська руїна і влада.

Сьогорічний рік — рік великих урожаїв в цілому світі — ні в чім не був ласкавий для Східної Галичини. Наційні вигляди в перших часах перекреслилися живловими повенями, які навістили край наш при кінці червня і в перших днях липня н. р. Над населенням Галичини висить марево господарської катастрофи.

На основі матеріялів зібраних повітовими виділами розміри шкід, які поробили самі лише виливи рік, представляються ось як:

Повени захопили 14 повітів воєвідства станиславівського, 16 повітів львівського, 1 тернопільського, а 20 краківського, разом 51 повітів. Візьмім під увагу лише воєвідства львівське і станиславівське і пригляньмося їх втратам. В обох воєвідствах навістили повени а виливів Сяну, Дністра, Прута і їх доплывів 1100 громад, причім зруйнували грунти 47.750 господарствам, а 238.750 членами родин. Повени затопили цілком і знищили 91.576 гектарів управних грунтів і ушкодили 1599 господарських будинків, засипали намулом і пісками 3974 гектарів.

Сума шкід оцінена разом на 23,839.000 золотих, причім 22 міліони припадають на самі рільні плоди, решта на будинки (около 700.000), дороги і мости. Найбільші шкоди понесли повіти: Перемишль (2,549.900 зол.), Ярослав 2,400.000 зол.), Долина (2,358.000 зол.), Рудки (2,131.000), Самбір (2,259.000), Станиславів (1,948.000) Калуш (1,527.000), Жидачів (1 міл. 326.000), Стрий (1,147.000 зол.) Инші повіти потерпіли шкоди трохи менші, але деякі сягають до 1 міліона золотих.

Як візьмемо ще на увагу знищення, що прийшло в деяких українських повітах краківського воєвідства і девять громад в бучацькім повіті станиславівського воєвідства, то цифри вийдуть значно вищі.

До цього приходять ще шкоди в регуляційних і меліораційних роботах, які оцінено в обох воєвідствах на около 4 міл. зол.

Та на цім ще не кінець. Цього року знищили гради в многих громадах збори до тла, а через безнастанні дощі нема майже ніде паші для худоби; бараболя гине. І тут шкоди виносять також найменше 20 міл. золотих.

Такий стан, а відтак безмилосерна податкова державна шруба, що ізза фінансової кризи витискає останні соки з найбільш податного хліборобського населення, довели хліборобське населення до крайности. Нині податкова влада може витиснути від цих потерпівших хліборобів податки і зворот кредитів лише дорогою секвестрацій решток рухомого майна та ліцитацій нерухомого, а в нікому разі не видусить від них готівки, бо її нема не лише в потерпівших від стихійних нещасть але й у тих господарів, які не впали жертвою стихії. Таке величезне висилення є ще завсіди наслідком катастрофальних попередніх літ. До того ще ціни збіжжа залежні від міжнародніх торгових цін нині є такі низькі, що не йдуть в парі з коштами продукції, і власники не є в силі навіть покрити ціною запасів збіжжа своїх давніх зобовязань та незвичайно високих податкових претенсій. Тим більше годі вимагати цього від рільників, що потерпіли такі великі шкоди. Тому посипалися до влади представления, просьби, рекурси.

Міністр скарбу премієр Грабскі по довгих і настирливих жаданнях представників хліборобського населення дав себе вкінці переконати, що в Галичині і цей рік щодо земельної продукції не є світлим, та що хліборобське населення Галичини не в силі платити. Тож обіцяв поміч.

Думав би хто, що п. Грабскі поведе акцію в напрямі поліпшення долі потерпівших через відписання або відложення податків, відложення платности державних кредитів, мораторії для передвоєнних і теперішніх приватних довгів, через більшу матеріяльну поміч для потерпівших у формі нових кредитів, грошевих чи збіжжевих допомог на засіви, через регуляцію понищених рік та потоків, меліорацію понищених доріг, мостів і піль, і що таким робом державна поміч буде дійсно видатна, безпосередня і посередня, — ця остання: через уділення бідним селянам нагоди заробітків.

Але цього зовсім нема. Ціла поміч полягає лиш в тім, що міністер Грабскі дозволив відложити платність кредитів, уділених державою в грошах чи в збіжжу в 1924 році на осінні засіви, до осени 1926 року, але й то лише тим рільникам, які цього року потратили аж більше ніж половину зборів. (Гл. комунікат С. Господаря в „Ділі" ч. 205). Отсе вся поміч, більше ніяка. Кожному ясно, що це крапля в морі, яка ще залежить від доброї чи злої волі старостів, котрі мають опініювати, чи даний господар утратив 49 пр. чи 50 пр. зборів!

Виправдування уряду, що ось державний скарб не має сили спромогтись на більшу поміч для галицького селянства, бо сам він потопає у загально-господарській скруті, є малою потіхою для селянина. Нинішню катастрофальну кризу польського державного господарства викликала фінансова і загальна політика того самого таки премієра Грабского і його попередників. Для нас нинішнє положення українського села може бути хіба одним досвідом більше, який спонукає нас до тривкійшої і основнійшої економічної самоорганізації, яка єдино і в часах елементарних лих може прийти нашому селу з допомогою.

Хто є фаталістом, може шукати теж потіхи у біблійній надії: „Дав Бог колись у багатім Єгипті 7 літ худих, по яких прийшли товсті". Календар каже, що ось минає семий худий рік наших гараздів під Польщею. М. Твердохліб.

Проти польонізації українського шкільництва.

Протестуюче віче в Коломиї.

В неділю 13. ц. м. відбулося в Коломиї віче, на якому столиця Покуття прилучилася до протесту Львова, Перемишля і Тернополя проти польонізації українського середнього шкільництва. Мимо крайно несприятливої погоди в салі „Народнього Дому" зібралося поважне число громадян. Віче отворив о. декан Русин. Провідив п. Черняк, секретарював п. Обрісків.

Реферат про положення українського шкільництва, тісний звязок кампанії проти української школи з вшехпольським пляном польонізації зах. українських земель і оборонні засоби з нашого боку — виголосив п. М. Струтинський зі Львова.

Ухвалено резолюції, однозгідні з резолюціями тернопільського віча.

Важну справу порушив д-р Кузьмич, а саме справу підручників української мови, які накидує львівська куратория українським школам. Бесідник відчитав один уступ з підручника для народніх шкіл, в якому вмовляється в дітвору, що західно-українські землі є власністю польського народу, в якому накидується Українцям по цей бік рисьної лінії назву „Русини". Вшехпольські „педагоги" хочуть таким чином вкорінити в українську дітвору почуття окремішности від Великої України.

На внесок бесідника ухвалено запротестувати проти таких „педагогічних" методів кураторії і візвати українські відповідальні чинники до якнайрішучійшої боротьби з ними.

Радянська Україна.

Дніпрострой.

На президії ВУЦВК. дня 26. серпня розглядалася справа гідротехнічних і регуляційних робіт на Дніпрі, в околиці дніпровських порогів. Проектується побудувати електричну станцію низче Кичкарського мосту, в 300.000 кінських сил з розрахунком 1,200.000 кільоват-годин. Виконання цієї роботи, яка вимагає будови великих гаток, розраховується на 6 літ і буде коштувати 130 мільонів карбованців. Електричний ток буде передаватися в поблизькі міста і промислові центри південної України, а навіть до Харкова. Залізниця між Довгинцеве до Дебальцеве буде переведена на електрику.

Гідротехнічні роботи на Дніпрі забезпечать глибину ріки під Запорожем і Катеринославом на 4·2 метри, а не дасть можливість переглибати глибоко сидячим баркам від Катеринослава до Херсону. Нижній Дніпро, за порогами, проектується зробити глибоководним від Запорожа до Херсона, доступним для невеликих морських кораблів. Це буде осягнено через побудування двох гаток. На острові Хортиця має бути побудована вільна гавань.

У звязку з гідротехнічними роботами на Дніпрі проектується поширення металюргічної промисловости в Запорожі, Кривому Розі, Миколаєві, Катеринославі, Юзівці, Никополі, а також перебудова Запорожського залізничого вузла і будова нових залізних доріг. („Правда", 28|8.)

Відокремлення української цукрової промисловости від союзної.

Ми подали попереднє вістку, що Прилуцький окружний виконком подав ухвалу про бажаність переселення центральних уставов цукрової промисловости з Москви на Україну, з увагою, що про це не думають у Харкові. Показується, що у Харкові також про це не думають. Як доносить московська „Правда", справа ця розглядалася на президії Всеукраїнської Ради Народнього Господарства й уважно за необхідне відділити цукрову промисловість України від всесоюзної. Необхідність відділення викликується тісною залежністю цукрової промисловости від місцевих умов. Треба до цього замітити, що властиво не про відділення річ іде, бо нема від чого відділяти, вся цукрова промисловість зосереджена на Україні, а лише про перенесення органів, які управляють українським цукроварством, з Москви на Україну. Але, здається, це не так легко піде..

Державний бюджет України.

Преліминар бюджету України на 1925|5 рік виказує в прибутках 700,2 мільонів карб., у видатках 621,6 мільонів карб. Надвишка піде до загальносоюзної каси на загальносоюзні потреби.

За перенесення центру цукрово-промисловости на Україну.

Прилуцький Окружний Виконуючий Комітет прийняв резолюцію, в якій уважає доцільним, щоби центр управління цукровою промисловістю, яка вся зосереджена на території України, був перенесений з Москви на Україну. (Пр. Пр.).

Сумно, що про це говориться в глухих місцях, якими є Прилука, а нічого в цій справі не робиться в Харкові і Київі, і не тільки в справі цукрової промисловости, а й цілого ряду инших галузей економічного життя керовництво не зосереджено в Москві, хоч Москва в тих галузях економічного життя (коли справу розглядати в союзному маштабі), або ніякої ролі не грає, або ця роля є підрядна.

Колективізація сільського господарства.

На центральній комісії неіменних селян у Харкові, в доповіді про колективні господарства було звязчено, що 40 прц. неіменних селян не мають інвентарю й для них нема иншого рятунку, як обєднання в колективи. Про самі колективні господарства подано такі відомости: На 1. січня т. р. було 5074 колективи, а на 1. квітня 6074. В середньому один колектив обнимає 11 родин і 52 їдців та 130 десятин землі. Переважаюча часть членів колективів — незаможники (80 прц.), решта середняки. Краще розвиваються колективи там, де не переведено землевлаштування, а не землевлаштування обнято поки що 60 прц. колективів. Урожайність на колективних господарствах на 25 прц. вища, як індивідуальних (Пр. Пр. 20|8).

Нововідкриті природні багацтва Волині.

Професор Бельський перевів геольоґічне обслідування Волині, яке виявило невичерпальні і незвичайно цінні підземні багацтва. В житомирській окрузі знайдено коло тисячі жил, в яких багато шпату, з тих 17 незвичайно цінні. Там же знайдено великі поклади білого кварцу. В околицях Ушомира знайдено графіт, каолін і гітлінський залізняк, з якого виробляють крицю, гірський димчатий кришталь і топазіт. У річці Гнилопятій знайдено радіо-активну грязь. (Пр. Пр. 18/8).

Подробиці

про смерть і похорони Володимира Самійленка.

Ми одержали відомости про останні хвилі життя Володимира Самійленка та його похорони в Боярці під Київом.

Помер він 12. серпня в 5 год. вечора. Напередодні ще виводили його на ґанок на сонце. В цей день він дуже змінився-зблід, очі якось відразу позападали, але ще навіть читав. Пообідав і ліг увечері спати досить швидко. Проспав цілу ніч, як не спав шість місяців. Ранком прокинувся в 8 год., трохи напився чаю, знов почитав, а далі заснув. На двір на сонце вже його не могли виводити, бо дуже був слабий і не міг повернутися. Голос його зробився хриплим. Ще балакав про переїзд до Сорочинець доживати віку, де народився і де пройшли діточі роки. Все чекав на „пенсію" і в день смерти казав — „колиж це мені призначать пенсію, колиж це буде". Вислухав сам собі живчик і сказав, що живчик млявий. Попрохав, щоби покликали лікарку Віру Матушевську, але вона в той час була в Київі. Він то сидів, то лежав на ліжку, потім почав ходити по хаті. Обличя було бліде й холодне. Попрохав цигарку й двічі потягнув, потім попросив порошок камфори, а опісля валеріянових крапель. Попрохав, щоби покликали хочя фельчера, який прийшов і зробив йому вприскування камфори. Але хворий вже тихо відходив, кілька разів зітхнув і заснув на віки.

Про смерть Волод. Самійленка на другий день ранком повідомили Академію Наук і поохали кождий на похорон, але в Академії також в той час не було грошей і сказали, що можуть бути лише за якихось пару днів. Тоді секретар місцевого комітету п. Маковський (Галичанин) десь роздобув пятьдесять карбованців і звернувся зі закликом до парохіян української церкви, які дали дошки, самі зробили труну, а одна учителька добула зрубати на своїй леваді березу, з якої поставили високого хреста. Труну оббили жовтим калінкором а зверху труни поклали хрест із волошок.

На похорони приїхали з Київа український єпископ Стороженко, один священик, один діякон, хор із церкви св. Софії, також Володимир Чехівський. Вони привезли зі собою червону китайку, покрили нею труну, та запорожський пояс, який несли впереді жалібного походу. Напереподні похорону в пятницю лікарі Віра Матушевська і д-р Мережинський набальсамували тіло небіщика, щоби довше спинити швидке розкладення. Похорони відбулися в суботу в год. 5 по полудні. Багато народу приїхало з Київа. Труна потонула в квітах. Промови казали єпископ Стороженко, Людмила Старицька-Черняхівська, яка звернулася до нього, як до товариша молодих років, представник від Української Церковної Ради В. Чехівський і инші. Проф. М. Грушевського на похоронах не було і ніби він цілком байдуже приймяв вістку про смерть В. Самійленка. Похорони головним чином уладили селяне на свої кошти, вони зробили труну, хреста поставили, викопали яму, правили панахиди і після похорону улаштували поминальний обід на 70 душ. Багато допомагала хворому В. Самійленкові лікарка д-р Віра Матушевська; вона була постійно біля нього, скрашувала його останнє життя, майже на її руках та своєї дружини він і помер.

За тюремними мурами.

Варварське здефльорування молодої дівчини.

Перед трьома тижнями львівська політична поліція арештувала як запідозрену в комуністичній діяльности молоденьку 17-літню дівчину Пепі Когосівну. В поліційній тюрмі приповано до молоденької арештантки нечуваний ніде в культурному світі спосіб й засіб знущань. А саме поліційна дозорчиня, переводячи на арештованій особисту ревізію, здефльорувала її в огидний спосіб. Навинувши на палець якусь шмату, переводила на безборонній дівчині свої садистичні експерименти. А коли нещасна жертва поліційного садизму вилася в болях і окровавлена та знесиллена в такий огидний спосіб, кінчала, тоді поліційна дозорчиня брутально й цинічно „заспокоювала" її, кажучи, щоби уявила собі, що то робить з нею мущина.

Добувшись з поліційних казамат до тюрми на Баторія, жертва огидної садистки

ОЛ. САЛІКОВСЬКИЙ.

До спогадів бувшого гетьмана.

Тільки-що вийшла у світ пята книжка „Хліборобської України". Це великий том, що обіймає 398 сторінок і містить 12 статтей.

Я не збираюся реферувати зміст цих статтей, а хочу зробити лише кілька уваг, переважно фактичного характеру, з приводу тої статті, що напевно зверне на себе найбільшу увагу ширшої суспільности. Це спомини був. гетьмана Скоропадського. Як свідчить дата під ними, вони написані в 1919 р. Автор розповідає, як у нього виникла думка про захоплення верховної влади на Україні та як його плани були переведені в життя. Усе це дуже цікаво, викладено в доброму тоні, що певної міри правдиво, і поважний закид, який можуть зробити п. Скоропадському добре поінформовані в тодішніх подіях сучасники, це те, що він дечого не договорює, вживає загальників там, де потрібні ясні, точні та докладні вказівки, надає деяким річам не ту назву й вишку, які їм об'єктивно належать, а дещо важливе просто оминає. Все це разом утворює певну тенденційність мемуарів, надає їм характер апольогії навіть там, де було б більш на місці чистосердечна сповідь. Автор ніби старається утримати цілковиту безсторонність, та це йому, взагалі кажучи, не вдається. Неприємних йому людей, як наприклад свого бувш. співробітника і фаворита п. Дм. Донцова, Скоропадський не вагається схарактеризувати досить докладно (стор. 62), тимчасом, як цілу низку негативних типів, що може найбільше його скомпромітували, він дуже делікатно обходить або старається виправдати.

Найбільш цінним у спогадах п. Скоропадського треба визнати власне категоричне визнання, що він мусів у своїй акції опертися в и к л ю ч н о (підкреслення моє О. С.) на переіменований в „Союз Хліборобів", „Союз Землевласників" (стор. 85). А цей Союз сам Скоропадський змальовує в таких висловах: „У більшости членів „Союза Землевласників" чомусь було переконання, що увесь світ буде за них; що Німці відновлять все старе; що все, що тоді переживалося, було лише тимчасове; що хтось обовязково мусить повернути все до старого і для чого — мовляв — робити уступки, коли можна одержати все своє назад" (стор. 59). До цього треба додати, що Союз Хліборобів (Землевласників) складався на 99 прц. з російських або зросійщених дідичів, — так званих „зубрів". З особливою вдячністю п. Скоропадський згадує про члена цього Союзу подільського дідича Гіжицького, який виявив незвичайну енергію в своїй допомозі йому... Зазначу до речі, що я особисто знав п. Гіжицького, колишнього Гайсинського маршалка, „камер-юнкера" чи навіть „камергера", заїлого реакціонера, скрайнього московського націоналіста і непримиреного ворога українського національного руху. Як що такі пани дійсно були найблизчими співробітниками гетьмана і як що є д и н о ю базою для останнього служила московська по суті організація дідичів, то не треба спеціяльного пояснення, чому політика гетьманського уряду несла в собі стільки антиукраїнських тенденцій і так хилилася до Москви. Під цим поглядом набирають цілком певного вмісту і власні слова Скоропадського, що він вважав потрібним „не культивувати в Українцях особливої ненависти до Росії і не викидати силоміць української культури, знаючи, що для розвою всякої культури далеко більше корисний її повільний органічний зріст" (стор. 65). Точнісінько те саме говорили тоді і московські кацети, страшенно обурені українізацією двох київських гімназій (з загального числа восьми) та подібними до цього „накидуваннями силоміць" української культури на українській землі...

В одним з уривків моїх спогадів, що були надруковані в „Ділі", я між иншим завважив, що Скоропадський перевів свій переворот за допомогою московських офіцерів, яких скликав до Київа з ріжних кінців, і що одночасно з переворотом були видані накази про арештування кількох українських дідичів, у тому числі і мене. Один з визначних гетьманців, відомий учений, дуже скептично поставився до моїх вказівок, а тепер він сам прочитає в спогадах Скоропадського такі рядки: „Зараз-же я покликав до себе полковника Сахна-Устимовича і полковника Каракуца і доручив негайно набирати офіцерів... Гіжицькому також було доручено вербувати офіцерів і зібрати відомости про всіх тодішніх видатніших громадських діячів" (ст. 74).

волі написала лист до родині в тій справі, одначе його не перепущено. Аж згодом дізнався про цю подію її оборонець адвокат д-р Роман Ступніцкі, який інтервенював у слідчого суді Сповіковского. Арештована ще раз описала в присутности оборонця цілу подію, списано протокол, а суддя обіцяв заїнтатися цею справою.

Цікаво, чи прокураторія візьме в оборону нещасну жертву поліційної самоволі, чи дальше будуть безкарно продовжуватися „ліберально-поступові" приймочки у відношенні до нещасних людей ad maiorem gloriam... справедливости.

Нечувані тюремні відносини в Британіях.

За час 4-місячного урядування п. Маєвского в характері начальника тюрми вибухли вже 4 голодівки, за принципові домагання чисто людського характеру. Навіть в колишній царській Росії звичайний ступайко почував себе зобов'язаним своїм призначенням. Органів тюремної адміністрації в демократичній Польщі така примітивна етика не обов'язує. При вибуханні кождої голодівки обіцював начальник тюрми Маєвскі взяти на увагу раціональні домагання, які він вні згоджувались з тюремним регуляміном. Начальник Маєвскі обіцював, а обіцянки уставали повожним звуком, бо він сам був рідким гостем в тюрмі, а фактичні господарі — спершу Гурскі, а опісля Клюг — робили що захотіли, примінюючи нечувані покари і репресії супроти вязнів. Жадні зобовязання їх не обходили, вони провокували щораз то нові голодівки. За найменші вчинки карали темницею, напр. за спалення „Червоного Прапора" покарано одного вязня 6-денною темницею, за подавання газет своїм товаришам заборонено всім взятим через місяць подавати книжки й газети. За збірні співи з нагоди розстрілу Ботвіна не допускали через два тижні їжі. Навіть свобідну рухів на проході кваліфікують панове Гурскі і Клюг як злочинну поведінку і карають темницею. Остання голодівка, яка тревала 6 днів від 27. VIII. до 3. IX. п. р. показала, що у п. Клюга брак не тільки всяких людських почувань, але є в нього певні садистичні нахили. Коли вязні в 6-ім дні голодівки лежали в горячці в ліжках, прийшов цей кацик до келій і глузував з них.

В справі тої голодівки інтервенювали у президента Червіньского адвокати Ступніцкі і Аппельтер. Президент Червіньскі узнав постуляти вязнів за слушні і оправдані, одначе заряд тюрми відкинував ці всі домагання і приречення президента Червіньского. Ця справа стала предметом публичної опінії і заінтересувалась нею навіть Варшава, бо ось панове Маєвскі і Клюг для святого спокою несподівано і нагло вночі казали вивезти всіх політ. вязнів, не повідомляючи наперед ані їх ані їхніх родин. Босих і голодних політ. вязнів — скутих вивезено до Вронек. Нічого не значила на обставина, що бракувало їм 5 місяців до відсидження засуду, і що один з них на просьбу родини був перенесений зі санкомирської тюрми по думці інструкції міністерства справедливости до Львова. Жадні розпорядження міністерства, жадні заряджения президента Червіньского, ані жадні їхні власні приречення не важуть цих папір. У Польщі вони всесильно можуть знущатися над малоцінними політ. вязнями і давати волю своїм садистичним нахилам.

Голодівка на Баторія.

14. IX. ц. р. вибухла голодівка кількадесяти політичних вязнів в тюрмі при вул. Баторія. Вязні живуть в невиносимих важких умовинах. Не мають навіть тих примітивних умов, які приступують політичним вязням по всіх инших тюрмах Польщі. Десять днів тому вже хтя там голодівку, котру заквідовано в той спосіб, що перший суду обіцяв сповнити всі справедливі домагання вязнів. А що досі не зайснено ані одного домагання, політичні вязні примушені наново розпочати голодівку. І такі речі діються під боком президента Червіньского.

НОВИНКИ.

— **Зїзд двірських офіціялістів у справі земельної реформи.** Повказівний час богатий у зїзди, які займаються найактуальнійшою тепер у Польщі справою, а то справою земельної реформи. Першими, що почали „ударну" кампанію проти земельної реформи, а зокрема проти прийнятого соймом законопроекту, виступили сини Марса, резервові польські офіцери. Підготовивши ґрунт та прочистивши шлях, пани почи змогу підсунутися бливше фронту польському поміщицтву. У Варшаві зібралися їх цілі тактисячна армія і приступила штурмом вже же на земельну реформу. Виступ польського поміщицтва пробив своє враження у сферах уряду та в кулюарах сенату. За цілкою йдуть тепер і її найвірнійші слуги, двірські офіціялісти. Ось на день 20. вересня заповіли вони свій зїзд у Львові. Очевидячки, що метою зїзду того типу „пролетаріяту" є теж підтержати у штурмі своїх панів хлібодавців. Вони вступлять на такий самий шлях у земельній справі, на який вступили їх пани.

— **Таємна німецька організація „Ку-Клюкс-Клян".** Берлінська поліція відкрила таємну організацію під назвою „Ку-Клюкс-Клян". Метою організації було вічати боротьбу проти Жидів, Поляків, Французів і жовтих та чорних рас. До організації належало 400 членів зі самого Берліна, 600 з Німеччини. Ту організацію мали заложити Американці. Члени її складали присягу, якою зобовязувалися виконувати усі доручення проводу, не зраджувати нікому таємниці та злодіїв безпощадно карати, так щоби їх кости розносило ворони по полях. Організацію відкрила поліція при арештуванню одного студента в Гамбурзі, що був замішаний у політичне убійство. Члени того товариства звали себе також лицарями „огненого хреста" (Feuerkreuz-leute). Всі члени організації рекрутувались переважно з крайніх націоналістично-монархістичних кол.

— **Новий обовязковий предмет у школах.** Міністерство освіти у Варшаві узгіднило вже з міністерством військових справ законопроект у справі обовязкового введення військового вишколу в школах. Згідно з тим законопроектом крім спорту та гімнастики прибуде у шкільництві ще один обовязковий предмет, а то військовий вишкіл.

— **Нова підвишка мит.** Вчора відбулася нарада Економічного Комітету при Раді міністрів, на якій рішено зробити нову підвишку митних оплат. Підвишка буде відноситися до товарів трьох категорій, а через те й сама буде ділитися на три категорії (20, 50 і 100 відсотків). Крім люксусових виробів буде вона примінювана і до деяких товарів першої необхідности. В найблищих днях буде опублікована ліста товарів, що підпадають підвишці митових оплат. Зогляду на те, що це нова постанова колідує з деякими торговельними договорами, міністерство закордонних справ найшлося змін у дуже клопітливому становищу. Перший фінансіст п. Грабскі, як бачимо, проводить у життя те, що виголосив у своїм експозе на сенатській комісії, безпардонно, не оглядаючись ніяко та ігноруючи собі і сенат. Очевидно робить він це на основі давних повновластей.

— **Нещастя Брайтбарта.** Відомий жидівський атлет Брайтбарт, що подорожував весною цього року і у Львові та давав феноменальну силу, підався у Берлині операції. Підчас перенесення двоюга скалічив собі коліно. Від того дістав зараження. Перебув дві операції, але вони не помогли і в результаті мусів згодитись на третю. Наслідком тої останньої відтято йому ногу. Стан здоровля атлета дуже поважний.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Запоріжські Ігрища.

Не маємо, ми Українці щастя. Прісторична приповідка нашого народу „кривда (по польськи „krzywda") нам Русинам" вже нераз і не для знаменито означала себе. Де, коли, хто хотів легким коштом пожвавитися чи заспокоїти свою природну потребу моцування — пхався на Україну і був вдоволений.

Так було ночи від часів розвалу Вавилонської Вежі, так і є в часах розвалу... „Burki dla Handlu i Przemysłu".

Але не тільки люде робили і роблять нам усякі пакости та підкидають на нашу землю усякої народні. Небо теж не остається позаду. Давало нам на протязі віків відчути всі кари, які має в засаді на нещасних Землян: повені, посухи, гради, пошести і т. п. конституції.

Одні кажуть, що це кара за гріхи, другі, що це спосіб гартування наших душ для світлої будучини. Я не погоджуюся ні з одними ні з другими. Бо коли це кара за гріхи, то чому більше грішні від нас не мають нього? А коли це підготовка, то я дякую за такий інтерес: тоді совне блисне, як останній Українець задне ноги, як остання корова, останній кінь переставиться з голоду на другий світ, а остання карпатська сосна піде на відбудову Франції...

Такі сумні думи обсіли мою голову, коли вона за помічю ніг посувалася в сторону „Українського Майдану" на Запоріжські Ігрища.

Крім мене просто на майдан сунули хмари: голою темносині, що носять дощ і холод, долом темносині, що носять сніг на конярі і кріси на плечах.

Разом з поліцієнтами входжу на площу. Порожній майдан відразу завеселюється, весенійшає. Є вже для кого скакати, бігати, грати в мяча.

Щенільник голосно менше тихи, але всеж таки дрейшить буде. А коли численні поліційні агентів, то й сорок патягнув би.

Сенек. гаміе, горем.

Комісар поліції з агентом ходить коло воліє і пильнує порядку: щоби хто не вайшов і не войшов непомічений.

Спорт — спортом, а кресі — кресами...

Ачуж футбалісти замість грати в фотбаль кинуться через Стрийський Парк і захоплять Львів?!

Надходить осінь, а в тій порі року Українцям не можна вірити. Вони тоді просто казяться: що біле, для них видається чорним, а пай пекельне як пекло.

А може я не маю рації!?...

Може поліція сконсигнована тут до ратування змагунів, як котрий стане потопати на площі? В такому разі більш відповідні бувіб сапера на човнах!... А тим часом спортові кола, коли когось із змагунів пустять на площу, кажуть йому здавати іспит з плавання і ратунку потопаючих!

Запоріжські Ігрища проходять блескучо.

Погода дописала як все, публика як ніколи, поліція як від шести років.

Змагуни робили що могли, хоч з огляду на терен вийшли деякі несподіванки.

Футбалісти пістали нагороди в плаванні, гінні в бродженні по болоті, а скакуни в удержуванні себе на поверхні трясовини.

З боків публика горячо оплескувала перемерлих змагунів. Раз у раз гремів тогаз дрейшить пар рук українських плавців-спортовців.

А я?... Мені радість розпирала груди: Площа як море, поліції як маку, а між ними десь-не-десь як не агент, то напівно львівський Українець.

Одним словом, хоч затягай пісню:

„Живем, живем своїм життєм"...

І то не тільки спортовим, але й кожним иншим!...

Галактіон Чінка.

З судової салі.

Сенсаційна розправа в Перемишлі.

„Атентат" на дир. М. Грицака.

Вже в позаторішньому числі ми подали телеграму про звільнюючий присуд у сенсаційному процесі проти двох перемиських учнів. На жаль, докладний звіт розправи, який тоді перелали ми своєчасно (ч. 203), надійшов голубо спізнений — не з нашої вини. З огляду на велике заінтересування справою переписуємо його ще й тепер у коротці. — Ред.

Перший день розправи обмежився лише до переслухання обох обвинувачених. Обвинуваченні заперечують вину, показують, що були на Шевченківським концерті дня 6. квітня п. р. та перед його увічненим вийшли. Признають, що їх при арештовано в сінях одного дому, до якого зайшли, бо обвин. Колодієві розвязався шнурок від черевиків і він зайшов до сіней його завязати. Певчать, немов би то найдені при них револьвери були з отвертими безпечниками, готові до стрілу. Твердять, що сіни були в дальшій їх частині освітлені. Кубрак твердить, що в дні 6. IV. п. р. мав при собі бравінг, бо день перед тим умовлявся про його продаж з Генриком Фельзеном і критичного дня мав його принести задля продажі і показання Фельзенові. Обидва обв. перечать далі змову, певчать, аби були між тими трьома людьми, яких розмову дня 29. березня мав підслухати учень інформуючий директора. Перечать, аби знали що небудь про якісь змови чи напрягіні ділання в гімназійнім Інституті.

Розпочалось доказове поступування, яке викликало нечувану досі консернацію та блямаж перемиської поліції у небувалих досі розмірах.

Замість докладного справоздання справи подамо важнійші епізоди.

Коли для оборони важним моментом являлось провірення місця приарештування обвинуваченних і стану освітлення сіней, заявляє трибунал на внесення д-ра Загайкевича в год. 8. вечером локальну візію місця приарештування. Удався цілий трибунал враз зі суддями присяжними, прокуратор з обороною і обвинуваченими в асистенції хмари агентів і поліційних жовнірів до дому, де обвинуваченних було приарештовано. При вступі до камениці ч. д. 7. обвинуваченні, які щойно тепер мали змогу дізнатись про імкріміноване місце заявили згідно що цей дім і ці сіни не є тими, в яких їх приарештовано. Мимо того агент поліції Лісовський, який їх згаданого вечера був арештував, обстоював зразу, що це як раз конечне місце. Та сталось дивно, по кількох кроках агент зупинився, розглянувся доокола і звернувся до председателя з прошенням, аби таки дійсно оглянути наперед сіни сусідних домів. В наслідок того удалася ціла комісія до сусіднього дому а відтак до третіх сіней під ч. д. 11. При вході до неї каменіці заявили обвинуваченні згідно, що це є якраз сіни, де вони були зайшли і де їх було арештовано. Агент поліції почав розглядатись і дивитись, що з цього здається, що дійсно це є дотичні сіни. В тій хвилі звернув Колодій увагу суду, що в дальній части цих сіней є на стіні оголошення про якийсь склад футер біля самих сходів. Всі посунулись дальше і дійсно біля сходів при стіні побачено реклямову напись про находячийся у цім домі склад футер.

Агент поліції, збентежений, зацукався, і завязав, що дійсно по заломі в сінях, який у цей момент стверджено, пізнає рішучо і напевно, що якраз ці сіни є місцем приарештування обвинуваченних, визваний председником трибуналу до докладного означення місця, оглядає сіни докладно і відтак стверджує з цілою рішучістю, що це якраз дотичні сіни. Цю заяву повторяє перед лицем всіх суддів присяжних і прокуратора. За тим стверджено урядово, що над сходами приміщена на стіні електрична жарівка, яка сходи досить ясно освітлює. Переслухані на місці один льокатор і господар дому стверділи, що жарівка та освітлює сіни завсіди стало від сумерку до зачинення брами в год. 10 вечером. Між присутними нечувана консернація. Цілий поліційний апарат та результати слідства обертаючися біля ч. д. 7 і обтяжуюче твердження про неосвітлення сіней беруть одним замахом в лоб.

Другий день розправи вичув ще більше сенсаційних моментів.

Агент Лісовський, той самий, що вчора з цілою рішучістю реконоскував сіни ч. д. 11 як місце події, переслуханий як свідок під присягою, змінює свої вчорашні зізнання і рішучо їх відкликує заявляючи, що подія мала місце таки під ч. д. 7. На відповідні питання зразжується, що вже вчера по оглядинах звернув йому увагу ком. поліції Пишнік, що помилився, бо він себто Пишнік знає, що не було під ч. д. 7.

Оповідає цей свідок відтак про перебіг арештування і конвою на поліцію, заявляючи, що бравінг відобраний Колодієві мав в магазинку деякі набоїв та що безпечник був отверий. Коли прийшло до ствердження цьому свідкові питань зі сторони оборони, заявив д-р Загайкевич, що зрікається всякого питання, бо для нього цей свідок не істнує. Переслухано відтак агентів поліції Січинського, Маховича, ком. Пишніка і секретаря пол. Масяского. Останні зізнаючи попали в рішучу між собою суперечність що до ситуації і осіб обвинуваченних безпосередно перед входом їх до дотичних сіней. Всі вони скомпромітувалися також як агент Лісовський.

Та вийко і цього було за мало. Доля була якось незвичайно щедрою для поліції. Позначували дарів своїм підчинением і секретар поліції Маєвскі, знаний референт політичної поліції в Перемишлі, союзник і інформатор перемиської дефензиви. Це той самий, знаний з процесу процесу Лавщукого поліційний функціонар, який бажаючи показати, що Лавщук

Далі п. Скоропадський згадує ще одну послугу п. Гіжицького напередодні перевороту 29 квітня 1918: „Він — пише С-кий — привів до мене Палтова. Я розповів Палтову про наші пляни і про ті ціли, які майбутній уряд собі ставить. Палтов з моїх слів записав головні точки відозви, а через півтори години приніс вже готову грамоту. Потім я часто чув докори за те, що наблизив до себе Палтова. Оповідали, що у нього були якісь дрошеві непорозуміння за часів його дореволюційної служби, що він ніби був під судом. Може цьому й правда" (ст. 83).

Ще одна цікава річ. П. Скоропадський, згадуючи, що він зособив свій переворот за згодою Німців і на підставі запропонованої ними умови, разом з тим твердить, що переворот зроблено без участи Німців. Це неправда. Напередодні перевороту була розгромлена Німцями Центральна Рада; в день перевороту німецькі відділи, озброєні від голови до ніг, дефілювали по вулицях Київа з кулеметами; арештування українських діячів у ніч з 29. на 30. квітня провадилися з участю німецьких жовнірів і т. д. П. Скоропадський називає це зневажливістю та „дружнім невтралітетом"... Слід теж зазначити, що зізнання був. гетьмана про підготовку ним перевороту розминаються зі спогадами про це найбільшого його фаворита тих часів Полтавця-Остряниці, надрукованими в „Україні. Козакові", та зі спомінами автора цих рядків, який ще за тиждень до 29. квітня мав відомости, що Німці вирішили реставрувати на Україні гетьманщину і що генерал П. Скоропадський є найпевнійший з висунених кандидатів у гетьмани.

Зрештою усе це вже історія, і не для того я роблю свої завваження, щоби провадити якібудь принципові суперечки. Славетний письменник сказав: „хвалити або гудити якийсь історичний факт, це значить не розуміти його". Для мене цілком ясно, що гетьманщина 1918 р. була таким самим неминучим явищем у ході українського національно-визвольного руху, як і повстання проти неї; але всяка історія мусить бути освітленою з ріжних боків і під ріжними кутами зору. Тільки тоді і висновки з цієї історії для майбутньої політики будуть добре обгрунтовані та не попровадять до нових помилок.

цький побирав від Совітів великі гроші візнав був як свідок під присягою, що у Ланьцуцкого дома є перські килими та срібні застави, а заряджена тоді негайна обшукальна візія виказала ложність зізнань того свідка. І так під присягою зізнав цей свідок, що пан Гриндак жалувався свого часу перед старостою Екартом на попередний на нього планований атентат, який однак був ударемнений. Тимчасом слуханий на цю обставину під присягою пан. Гриндак обставині цій рішучо заперечив, бо про ніякий попередний атентат відомости не має.

Перед розправою переловлено нелегальну кореспонденцію Курбака, у якій він просить свою родину, щоби переполохала родину п. С., що членів родини цієї подасть на свідків на ствердження обставини, що 29. березня був у домі тої родини. отже не міг бути між тими, яких розмову підслухав ученик інформуючий директора.

Кілька карток такої нелегальної кореспонденції попало в руки поліції при нагоді ревізії. Кореспонденція та була не великого значіння. Переслуханий одначе на цю обставину свідок С. зізнав, що одержав був іще один лист, в якім Кубрак переполошував свідка, що його подасть до суду на свідка на ствердження обставини, що 29. березня був у нього. При своїм переслуханню на поліції зізнав цей свідок, що зміст сего листа був власне тільки такий, як вище сказано без вплівання на свідка як має зізнавати.

Тимчасом у своїм урядовім поліційним донесенню попав секретар Маєвський неможби той свідок С. зізнав був перед ними на поліції, що у згаданому, відтак через свідка знищеному листі мали бути виски Кубрака, що не останній його ратунок і що однако такі зізнання його можуть Кубрака ратувати. На основі цього поліційного донесення прокуратор при розправі розширив проти Кубрака обвинуваченння о злочин обману з § 199 а. з. к. І ось показалося, що донесення поліційне подало неправдивий зміст інкримінованого листу.

В дальшім перебігу розправи переслухано українського гімн. директора Гриндака. Зізнавав він спокійно та обективно. Одного дня дізнався від ученика 5 класи, чого назвиска заподати не хоче, що ученик сей підслухав розмову ведену дня 29 березня між трома молодими людьми, яких інформатор не пізнав, бо на вулиці було темно. Чув, що вони змовлялися по Шевченківським концерті йти за директором хочби на подвіря гімназійне а коли б не повелося то поговорять з терціяном. Відтак по приарештуванню Кубрака і Колодія заповав директорови цей інформатор, що Кубрака між згаданими змовниками не було. Про ту інформацію повідомив директор Гриндак перемиського старосту, який зарядив інвігіляцію його особи.

Директор є переконаний, що евентуальні змовники не походять з кругів гімназійної молоді, яка на скільки йому відомо, до него відноситься прихильно. Оборона ставить до свідка питання про заподання менше більше віку інформатора, та в якій мешкає більше околиці сей інформатор мешкає, з чого хоче оборона добути матеріял для оцінки вірогідності доносу невідомого інформатора.

Всі ті питання председатель ухилює, а трибунал затверджує се рішення.

Д-р Загайкевич ставить до директора Г. прямо питання про заподання інформатора, так як оборона вірючи вповні зізнанням самого директора, мусить мати можність провірити вірогідність невідомого інформатора, який може бути брехуном, підлазнем, а то і поліційним провокатором. І це питання председатель, а за ним і трибунал ухилюють.

Обор. д-р Загайкевич ставить ціну низу внесків. Поставлені ним внески зміряли до виказання, що те, що найдено при ревізії в гімназійнім Інституті дня 25. IV. п. р. було ділом провокаторської роботи поліційного конфідента.

На ствердження цеї обставини дає оборона свідків дир. Романа Гамчикевича, як бувшого голову видїлу згаданого Товариства, та Евгена Форостину і д-ра Івана Околота, що були тодішними наглядателями Інституту.

Крім того поставив д-р Загайкевич ще цілий ряд инших внесків, які мали виказати, що польська поліція послугується провокацією.

Трибунал допустив тільки доказ зі свідків д-ра Гамчикевича, Е. Форостини і дир. Околота, відмовляючи всім иншим внескам оборони правної підстави.

Зізнання тих свідків доказали, що ве обвинуваченння поліцією Інституту безпідставні та оперті на провокації.

Враження зізнань тих свідків були страшні. Трибунал, судді присяжні і численна авдиторія слухали тих зізнань з напертим віддихом. Виявилось отже без найменшого сумніву, що інкриміновані річи найдені в Інституті могли бути підкинені виключно лише протягом послідної ночі, бо цілий перед 24 годинами ученики зі спят позіскакувались та день перед ревізією між плащами що не було та не могло бути, бо кождий був би це побачив.

Коли б котрий з учнів це був сховав до плаща, то хіба до власного або бачучи поліцаїв, які добувались до залізної брами, інтересований ученик міг би ці папери сховати в певнійшому місці або їх спалити чи знищити в канапі. Підкинув їх отже хтось инший і то такий, який не мав день перед тим і в ночі доступу до кімнат, до столиків чи шафок учеників. Міг це підкинути тільки на коридорі, де мав доступ.

Ніхто зі свідків не злапав підлого провокатора за руку. Стверджено одначе обставини, які кидають ясне світло на виновника. Проф. Форостина як адміністратор Інституту виновів був перед кількома тижнями службу сторожевих Інституту Ядловському. Цей послідний жалувався на проф. Форостику перед Головою товариства дир. Гамчикевичем та иншими особами а так він як і його жена відгрожувались (це все судово стверджено), що вони покажуть проф. Форостині, що і його в Інституті не буде і що нікого в Інституті не буде. Немогучи нічо осягнути оклеветав Ядловський Форостину всілякими клеветами а від постороних людей випитував про діяльність проф. Форостини та про такі факти, які були зужитковані в поліційних доносах проти проф. Форостини і проти цим. Інституту.

Стверджено, що коли в часі поліційної ревізії нікому не було вільно вийти з Інституту ані увійти до середини, одинокий Ядловський мав свободу рухів і вийшов був з Інституту.

Нема слів, аби описати пражіння цих зізнань, які безперечно відтак мали свій вплив на перебіг справи присяжних.

У дальшому перебігу розправи удалось обороні виказати ще один момент, вказуючий на провокаторську роботу. Картки „Смерть собаці дня 6. квітня 1925" виказували два промахи, яких український ученик навіть з найнищою освітою не зробить. Слово смерть було хибно написане без мягкого значка по букві „т", а відтак додано знак твердий. Слово „дня" було написане через „іа" значиться „дня".

У поліційних доносах до кураторії про Інститут та у актах обвинуваченння було твердження, що в гімназійнім Інституті були тайні зібрання, на яких вирішувано якісь—очивидна річ,—антидержавні, чи може атентатські рішення. Розправа виявила зізнаннями дир. Гриндака та свідка Козловського, що те страшне зібрання, про яке мова, то було передвечірковое засідання Шевченківського комітету учнів.

По замкненню доказового поступування перед тиші промовляв прокуратор Блажиньскі а по нього адвокат д-р Загайкевич.

Суддям присяжних поставлено тоті питання. По одному питанню щодо Кубрака і Колодія в напрямі наміреного скритовбийства а дотично Кубрака також питання в напрямі обману, поповненого через вище згадану з вязниці висилану кореспонденцію до свідків, які мали бути переслухані на розправі.

В годині 11 в ночі проголосив звержник суддів присяжних вердикт, яким девятьма голосами запереченно вину обвинуваченних, що до перших двох питань а десятьма що до третього питання.

На тій підставі проголосив председник трибуналу вирок увільняючий обох обвинуваченних під всякої кари і кари.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Перервання польско-лит. переговорів.

Польсько-литовські переговори перервано. Польська делегація вертає до Варшави. На трудноші натрапила справа польських консулярних постерунків у Кляйпеді і на Литві.

Франц. міністер де Монзі в Берліні.

Французький міністр просвіто де Монзі прибув до Берліна з Копенгаги. Ціллю відвідин є стріча з пруським мін. просвіти і визначними представниками шкільництва й нім. науки. Монзі був у през. Лєбе на сніданні.

Ланьцуцкі вдруге засуджений.

15. ц. м. була перед варшавським окр. судом карна розправа проти пос. Ланьцуцкого, засудженого щойно недавно лодзьким судом на 3 роки вязниці. Тепер обвинувачували Ланьцуцкого, що м. р. в Варшаві зміряв до нагального повалення усп. устрою Польщі. І тепер засуджено Л-го на 3 роки тяжкої вязниці. Як Л-го випроваджували зі суду, мулярі, що там працювали, уладили йому овацію. Поліція арештувала на місци 5 мулярів.

Зайняття Медини.

З Каіро звідомляють, що Вагабіти ввійшли до Медини.

Зі спорту.

IV. Запоріжські ігрища і футб. змагання „Львів"-„Україна".

Правильно кажуть, що лише сир відкладний добрий. Сьогорічні VI. Запоріжські ігрища, відложені з літа на осінь, не можна назвати вдатними ані щодо числа учасників, ані щодо осягів, ані навіть з фінансового боку. Дотеперішній досвід покаже, що нема змислу Українському Спортовому Союзові кожного року і за всяку ціну „шарпатися" на улаштування краєвих ігрищ. Далеко краще було би улаштувати одного року обласні змагання з обмеженою програмою в провінціональних центрах нашого спортового руху, а лише що-другий рік скликати до Львова всенародно олімпіяду. Протяг одного року пішоче за малий для підготовки поважних спортових сил і для поліпшення давніх осягів. Один рік повинен служити для організації атлетики і спорту всюди в краю, другий для попису. Инакше ігрища стають завжди буденним явищем, скидаються на відробляння урядової стереотипової точки програми і замість поступу виказують частинний упадок.

Те саме торкається також сьогорічних футболевих змагань, що все ще, може й на жаль, є у нас головною атракцією олімпіяди. З афішованих змагань „Львів-Україна", що відбулись дня 13. вересня 1925 р., можна було догадуватися, що „Львів" буде темпом найліпших гравців усіх українських львівських футб. дружин з вийнятком „України". В дійсности грала одна дружина і то не найсильнійша. „Україна" виступила в мішаному складі і ко. ли гратиме так само з „Гасмоном" I" (20 IX), то є надія на почесний висліп.

Рівно в 4'20 „Україна" почала гру на знак, даний суддею п. Верховою. Мяч спочатку держався довший час лівого крила і дійхався під самі ворота противника. Там заложник „Львова" нефортунно подав його власному воротареві і стоїв пещі ворота для „України" 4'27. Другі ворота стрілив зовсім правильно Мурський 4'35 і 2 : 0 лишилося до кінця першої половини. Зі зміною гриша третього гола для „України" стрілив Чорній 4'35. Потім наступив цікавий інцидент під воротами „України". Воротар Барусевич у запалі відділився на хвилю з воріт і тоді один з грачів Львова копнув мяча в сторону воріт — необсаджених. На щастя один заложник мав іще час відбити мяча рукою у повітрі. Подиктованого суддею займака Пр. зі „Львова" перестрілив і тим самим втратив певного гола. Наступні ворота зробив Мурський голово 5'25, пяті Чорній 5'40 і шості Терешкий 5'49. „Львів" здобув одинокого гола з поворотної замішанини з відданим одного кроку 5'45 через П. або Г. Висліп 6 : 1 може „Львів" уважати для себе почесним, коли взяти на карб величезну фізичну і технічну перевагу „України" (навіжняків 3 : 0 І). Заложники „України" були оба добрі, але їх черевики належало би stanie pede засуспендувати і або набити кілками або замінити новими — в інтересі самого товариства. В помочі нибивався п. Гіба, дуже працьовитий був теж п. Дишо. Душею нападу був як звичайно п. Мурський, але не менше поваг мали оба крилові, особливо швидкий як вітер Муньо, а щастя — Чорній. Терен до змагань був болотнистий, слизький, за те суддя певний і рішучий. Публика напхалася — дошу, nota bene та, що і при гарній погоді сидить дома. Т. Ф.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич":

Теребовля Саля Просвіти.

17. IX. „Хмара".

18. IX. „Дні нашого життя" (працьована вистава). 131 14—?

Український мішаний хор Д. Котка:

У четвер 17.IX. — Копичинці.
У суботу 19.IX. — Теребовля. 115 13—?
У неділю 20.IX. — Теребовля.
У понеділок 21. IX. — Тернопіль.
У вівторок 22. IX. — Тернопіль.

Відчит дир. Танчачівського про потребу фахових шкіл відбудеться дня 20. вересня (неділя) в год. 12. в полудне, в льокалі „Міщанського Братства", Руська 3, І. пов. Просить о численну участь. 463

„Міщанське Братство" в Львові складає отсим приповіду подяку Впревелебному о. прелату Куницькому і Вел. о. Капітанюку за ласкаву безінтересовану участь у похоронах свойого члена бл. п. Теодора Стахєв. — Від Виділу Тва. в імени всіх членів складаємо Вам сердечне „Спаси Біг". В. Гресик, голова, Гр. Ганущак, секретар. 463 б) 1—1

Поміч! Руханка в „Соколі-Батьку" зачинається 15. вересня в. р. та обіймає відділи, які вправляють в слідуючих днях: Членки: понеділок, пятниця від 8—9 веч. Членці: вівторок, пятниця від 7—8 веч. Старші ученці: вівторок, четвер від 5—6 попол. Молодші ученці: четвер, субота від 4—5 попол. Старші ученики: середа, субота від 6—7 веч. Молодші ученики: середа, субота від 5—6 попол. Ремісничі молодь: середа, субота від 8—9 веч. Вписи та інформації в „Соколі-Батьку" Руська 20. — **Руханкова секція „С-Б".** 461 1—2

Дрібні оголошення.

ПРУСЬКЕ вугля, дрова букові продає Калитяк, Потоцького 47 і Кохановського 4. 369 2—2

СТУДЕНТКУ на мешкання і уроки прийметься. Інформації в Адміністрації „Діла". 465 1—4

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р Стефан Мудрецький

443 вернув і веде канцелярію 2-3

в Товстім місті (Tłuste).

Д-р Лев Кацнер

оддинує в недугах зубів і устної ями вул. Легіонів 35, телеф. 17—45. Лічення лягою Содюкс. Спеціальність: золоті містки без коронок, без явного золотого. Устави. 461 лення хитаючихся зубів. 1—2

Св. Євангеліє

в малім форматі. Ціна 12 дол.

Текст з червоними обвідками.

Крім него продається

„ЗБІРНИК ЦЕРКОВНИХ І ЛІТУРГІЧНИХ ПІСЕНЬ"

на мішаний хор

д-ра Ст. Людкевича.

— Сільським хорам поручається. —

464 **Ціна 3 зол.** 1—4

Однорічні ранішні **КОНЦЕСІОНОВАНІ ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ** вул. Панська ч. 14. II. пов. Вписи додаткові до 20. ц. м. — Місячна оплата зол. 10, вписове зол. 2. Управа: 462 **проф. д-р Глюзіньскі.** 1—2

ШАЛІ
З КРЕТІВ

КОЛІЇ
З ЛИСІВ

поручає

Станислава Вронського Сини пл. Марійська 10.

ПОМЕШКАННЯ при родині пошукує студ. університету. Зголошення Яворів. Нагурко. 460

ПОВІТОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ проситься подати до відома, де міг би осісти під корисними виглядами лікар-Українець. Адресувати: Адм. „Діла" для лікаря. 459

ПОШУКУЮ лекції з народніх шкіл. Можу вчити англійської мови, якою вправно володію. Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Праця".

ПРИЙМУ студентки університету, вул. Потоцького, ч. 110, І. пов. на право

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 208 (10.591). Львів, пятниця 18. вересня 1925. Почтову valid часість оплачено готівкой. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертають.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 бр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Кожний вільний повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також своє збіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОВЕЗПЕЧЕНЬ „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.
Агенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії уміркувані. Виплата шкід безпроволочна.
Движимости, збіжа і пашу не підлягають примусові обезпечення в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень і тому кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 265 II—15
Товариство приймає обезпечення в доларах або золотих.

Альтернативи.

Недільні відвідини Чічеріна у Варшаві є подією незвичайної ваги. Одночасно є вони доказом, що крайности притягаються, та що реальні інтереси й вимоги життя стоять вище принципів.

Пересічному громадянинові важко освоїтися з тим, що представник найлівішої влади на світі шукає гармонії з найреакційнійшими чинниками сучасної Европи. Бо без пересади слід ствердити, що польська влада поруч румунської і може еспанської є найреакційнійшою. Мусоліні без сумніву є герольдом світлого поступу в порівнанні з братами Грабскими, хоч перший нищить парляментаризм словно і явно, а другі потайно і підступно. А всетаки дійсність дає нам часом більші парадокси, як ми могли би собі уявити.

Чічерін у Варшаві. Чічерін в гостях у Грабских і Скшиньских, носіїв і виконавців рижського трактату! Що вяже цих людей між собою, про що вони будуть говорити, в яких справах будуть укладатися? Таємничою загадковістю, немов густим павутинням, обснувані майбутні наради. Бо в добі „явної дипльоматії" ми ще менше можемо знати щонебудь, як в добі тайної. Може це бути тільки гра на коротку мету, а можливо й на довшу. В першому випадку СРСР. своїми залицянками до Польщі підбивав би зручно ціну свого рапальського союзника в підготуваннях до гарантійного пакту, а Польща зі свого боку лякалаб Англію можливістю порозуміння з радянською унією. Це тим більше правдоподібне, що Англія відмовляється без застережень фінансово допомогти Польщі у її скрутному й безвихідному положенні. Безуспішні заходи керманича державного банку Польського в Льондоні в справі позички становлять наглядний підклад для такої демонстрації. Мовляв — Англія домагається за фінансову допомогу контролі польської фінансової і внутрішньої політики, а СРСР. таких домагань не ставить.

Очевидно, ці іграшки мало зачіпалиб наші інтереси. Инакше представлялась би справа, колиб польсько-московські залицяння були обчислені на довшу мету, бо про „вічний мир" тут не приходиться говорити.

„Вічний мир" („wieczysty pokój") був вже стільки разів заключуваний між Польщею і Росією, що від цим оглядом можна бути спокійним за загальний розвиток подій. І не про це нам йде. Кінець кінців логіка фактів уміститься в тому висліді, в якому вона гляділа на нас з багатих фоліянів історії. Та гіршим для нас булоб якраз таке порозуміння на довший час, хоч не на надто довгу мету. Тут можливі дві альтернативи: або менше чи більше здійснювання планів вшехпольських ідеольогів на українській національній території під Польщею, або деяке полекшення нашої гіркої й незавидної долі шляхом ліберальнійшої, згідно з духом модерних національних принципів інтерпретації постанов рижського трактату.

Розуміється, що про повне здавлення вітки українського народу — по лінії планів Ст. Грабского — не може бути мови. Свідомість українського населення під Польщею та сила, яку дає їй у важкій боротьбі за істнування український елітень, відроджений в своїй (хоч не повній) державности, піддержить нас в боротьбі зі всіми супротивностями. Треба справді „варятів" з галерії проф. Фуліньского, щоби в добі права нації думати про безапеляційну національну смерть 7-ми міліонів українського населення. Колиб навіть Москва і Варшава за основу свойого порозуміння поклала безоглядне побарювання й винищування „загрожуючих Росії й Польщі українських змагань", то від цеї постанови ще дуже далеко по її здійснення. Таж три „високі двори", уряди Росії, Австрії й Пруссії прибили були віко над трумною Польщі, а прецінь вона через те не вмерла. Тим більше не може вмерти й великий, молодий, здоровий український народ. Нема такої сили, яка зупинилаб його ріст. Таж навіть в сирому виді він ріс, поширювався і міцнів. А щож говорити про нього в часі, коли він почув себе повноправним громадянином, коли став свідомим своїх культурних і політичних прав?

Одначе всетаки порозуміння між Москвою і Варшавою може нам завдати дійсні удари на всім просторі української національної території, а в першу чергу тут, на заході. Коли російська політика, якій що найменше є байдужні інтереси української нації, не буде відповідно перевірювана й направлювана українськими чинниками, то шкоди для нас можуть бути непомірно великі.

Зі всіх подій останнього часу ні одна справа не обходила нас так близько, так безпосередньо і наглядно не зачіпала наших інтересів, як справа польсько-радянського порозуміння. Тому з найбільшою увагою і в почутті відповідальности за наше всенародне — духове й фізичне, моральне й матеріяльне добро повинні всі українські чинники слідкувати за перепетіями польсько-московського зближення, щоби воно не крило в собі віддалення нас від намічених і природних цілей, щоби не поставило нас у становище безмовного раба. Особливо керманичі українського державного корабля є покликані уважно слідкувати за тим, щоби Москва не торгувала нашою шкурою.

Ф. Ф.

Переселенчий гін у СРСР.

Московська переселенська політика.

Московська „Правда" з 28. серпня ц. р. принесла цікаву статтю А. Свідерского про переселенчий гін, який вселився у хліборобське населення перелюднених районів. Користаючи з неї, подамо декілька цифрових даних про переселенчий рух на території СРСР.

Вже на третьому Всесоюзному зїзді Рад принята була постанова, якої силою уряд мав зайнятися справою переселення та заготовити землі для переселенців. Пляновий переселенчий рух мав початися щойно в 1926 р. на заздалегідь підготовані землі Поволжа, Північного Кавказу, Сибірі та Далекого Сходу.

Одначе того речинця не можна було додержати тому, бо рільниче населення стихійно шукало заспокоєння земельного голоду. Дійшло до того, що з перелюднених рільничих районів являлися пішоходи аж у Москву та домагалися від Наркомзему земельних наділів. У 1922—23 р. зареєстровано аж 72.000 таких індивідуальних вимог а в 1924 р. — 1925 р. було тих вимог вже аж 290.000. Та це не всі, що шукали за вільною землею, бо офіціяльні заяви заінтересованих перелюднених рільних районів цілого Союзу — тут врахована і Україна — виносять суму 5 міліонів душ.

Причиною такого великого земельного запотребування є, як сказано, перелюднення деяких хліборобських областей. Т. зв. кольонізаційний Інститут при Наркомземі прослідив уже чотири таких перелюднених райони: північно-західний, центрально-хліборобський, і центрально-чорноземний (до другого і третього слід врахувати й північні землі України). Цифри того розсліду показують таке: у першому районі є 84 прц. населення, що має забезпечення одної десятини на душу; в другому 70 прц.; в третьому 51 прц., в четвертому 74 прц. По підрахунках тогож інституту можна в тих районах використати ледви пів — до двох третих тої робочої сили, яка в них є. Рахуючи при такому використовуванні по 4 десятини на робітника, прийдемо до сумного висновку, що в тих районах є надмір д в о х м і л і о н і в душ населення.

Як бачимо, то мова цифр є страшна. Тому нічого дивного, що в населення перелюднених районів вселився гін переселення.

На основі постанов названого вже третього зїзду Рад мали бути заспокоювані земельні потреби „перш за все місцевого (корінного) населення в сьозних і автономних республиках, що мають земельні лишки" (точка 5). А далі торкались ці постанови виключно хліборобського населення, що терпіло земельний голод. Коли взяти Україну, то там дійсно відчуває земельний голод населення північного Поділля, Волині, Київщини та Чернигівщини а подекуди то й Полтавщини. На жаль, вільні земельні простори степової України служать у дуже малій мірі заспокоєнню земельного голоду українських селян із названих губерній. За те поселюється там масово Жидів. Українських селян переселюється на Поволжа, Урал і на Далекий Схід.

Московський урядовий центр має намір „в ударному порядку" на протязі найблизчого пятиліття переселити 1,250 тисяч до 1,500 тисяч душ. Очевидно, що в тому числі припаде щонайменше третина на Українців, які підуть в погоні за варстатом праці та за засобами до життя далеко поза межі України, бо на українських вільних землях найкращі куски кольонізуються Жидами.

В. М.

Зїзд Торговельників

Абсольвентів Вищих Торговельних Шкіл і Однорічних Курсів відбудеться у Львові в малій салі Муз. Тов. Лисенка 20. вересня ц. р. — Початок 9. г. рано.
Проситься всіх Товаришів безумовне явитися.
1—2 Тимчасовий Комітет.

Памятаймо: Рідна Школа — це наша родина фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

В обороні рідної школи.

Литовці, Білорусини, Німці і Жиди проти т. зв. утраквізації.

Ми вже повідомляли, що всі т. зв. національні меншости у виленській шкільній окрузі внесли до Найвисшого Трибуналу спротив проти утраквізаційних розпоряджень міп. Ст. Грабского, при чому довели до відома кураторії згаданої шкільної округи, що до часу рішення адмін. трибуналу не будуть повинуватися утраквізаційним розпорядженням кураторії. На це виленський шкільний куратор Свідерскі наказав ввести в життя утраквізаційні розпорядження негайно, без огляду на пізнійше рішення трибуналу. Супроти того у Вильні відбулася спільна нарада делегатів усіх шкільних установ Литовців, Білорусинів, Німців і Жидів у тамошній шк. окрузі; рішено вислати делегацію до Варшави, а покищо утраквізації таки не вводити.

Українська людність в межах сов. Росії.

Радянська статистика виказує на території РСФРР. 6,500.000 Українців. В дійсности число українського населення в межах поза територією УРСР., мусить бути значно більше. Радянська статистика, в більшій мірі, як статистика покійної царської Росії, не може викликувати довіря. Переводилась вона в часі, коли на не-російських територіях теперішнього Союза рад. республик кипіла жорстока горожанська війна. Настроєні ворожо проти „буржуазно-національних" рухів, большевики, річ натуральна, не могли бути об'єктивними і в таких справах, як статистичний підрахунок не-російського населення на територіях, які найбільший спротив ставили большевицькому „самоопределению вплоть до отделения", або на яких національна свідомість не-російського населення дуже слаба.

Наприклад на Кубані, яка разом з Тереком проголосила була власну державність, але мала нещастя бути базою загально-російської контр-революції, що погубила ту державність, большевицька статистика, переведена в 1920 р., нарахувала всього 11,4 прц. Українців, коли ще по перепису 1897 р. Українців на Кубані було 49,1 прц. і вони становили релятивну більшість населення території. Порівнання даних перепису 1920 р., з даними перепису господарств 1917 р., коли заготовувалась також мова, якою говорять в господарствах, і даними міського перепису 1923 р., виявляє в усій наготі невірність радянської національної статистики.

Виявляється, що українське населення на Кубані не тільки не зменшилося проти стану з 1897 р., але, навпаки, збільшилося. Українські господарства на Кубані становили 50·0 прц. всіх господарств, попри 27·8 прц. великоруських, 14·4 прц., „руських", до яких зачисляли ся господарства невиразні під національним оглядом, решта припадала на господарства инших національностей. В містах Кубані перепис 1920 р. начислив всього 6·5 прц. Українців, а перепис 1923 р. вже 32·2 прц.! Отже, чим пізнійші дані, чим далі большевики віддаляються від років горожанської війни, тим більше ті їхні дані викажуть на Кубані Українців. Мі певні, що пізнійші дані викажуть Українців ще більше.

В подібний, або й гірший спосіб переводилась національна статистика і в инших територіях і округах Росії, наприклад в тих сусідних з Україною губерніях, в яких українське населення живе компактною масою на широких просторах, щоб оправдати тримання цих областей в складі Росії. Або в місцевостях розсипаної української кольонізації в Надволжських губерніях, на Уралі, в Сибірі, Середній Азії, на Далекому Сході, щоб не рахуватися з цим населенням, не рахуватись з ним, як національною меншістю. Та й само українське населення, прибите національною неволею ще на рідній землі, а тепер відірване від неї, хоч не згубило своїх етнографічних прикмет, але національно мало свідоме, не все є спосібне обстоювати своє національне Я, хоч би навіть в таких випадках, як перепис.

Так чи инакше — большевицькі статистичні дані про число українського населення на території Росії і взагалі на території Союза радянських республик, поза межами України, не є вірні і не можуть нам дати правдивої картини розселення Українців. Вони намірено, або через глупоту агентів статистичних зменшують українське населення.

Закордонна мануфактура в Одесі.

До одеської пристані прибула перша велика партія (6 тисяч пудів) мануфактури селянських зразків, закуплена на европейських ринках „Внешторгом". Крім цього прибуло до Одеси і до Новоросійська цілий ряд чужих кораблів із транспортом сільсько-господарських машин.

Православна церква в Польщі.

Святочне проголошення автокефалії. — Привіт делегації царгородського патріарха.

Царгородський патріарх вислав окрему численну делегацію до Варшави на свято офіціального проголошення автокефалії православної церкви в Польщі. В склад делегації входять: халкедонський митрополит Йоахим, митрополит зі Сардос Герман, канцлер і ще один вищий достойник царгородського патріархату. Делегації товаришив з Константинополя представник польського міністерства закорд. справ Лось і драгоман посольства Бучинські. В Букарешті приключився делегат румунського патріарха буковинський митрополит Нектан, якому товаришить кількох духовників. На зустріч делегації виїхав полїський православний епископ Олексій. При переїзді через Станиславів і Львів витали достойників православної церкви воєводи де Льож і Гараніх, на галицько-румунській границі — снятинський староста. Делегація прибула в середу зрачка до Варшави, де зустріли її представники польського уряду й правосл. церкви. На пів до 12-тої в пол. було заповіджене урочисте богослуження в православній церкві, а на вечір запросив гостей міністр віроісповідань Ст. Грабські. В четвер митрополит Йоахим відчитав в церкві акт царгородського патріярха, яким признається автокефалію правосл. церкви в Польщі. Текст зредагований у старогрецькій мові.

По польськи (!) відчитав цей акт митрополит Діонізій.

Відвідини, получені зі снідайками, обідами та вечерями, у митрополита Діонізія президента Войцеховского, премієра Грабского та міністра Скшиньского закінчать побут духовної православної делегації у польській столиці.

Таким чином „автокефалія" православної церкви в Польщі стає фактом довершеним. Не маючи опори ні в сильнім православним центрі, ні у свідомих своїх визнавців, вона перетворюється в польонізаційно-адміністративний чинник польського уряду.

Доповнення п. Грабського.

Протекціонізм і раґламентація.

На вівторковому засіданню скарбово-будженової комісії сенату явився прем. Грабські, щоби дати відповіди на деякі питання, звернені на його адресу сенаторами у звязку з його фінансовим експозе.

Відповідаючи на них, премієр заявив, що занепокоєння політичними здібностями банків є в даний мент не узасаднене. Акція допомоги для банків зорганізована перш за все самими банками при допомозі уряду. Полягає вона перш за все на становищі про закордонні позички. Урядова акція надається тим участи Банку краєвого господарства. Щож до проблеми протекціонізму, то п. премієр заявив, що є це дуже трудна і вимагає скомплікованої справа а через те треба в найкоротшому часі скликати хоч би провізорично господарську раду. Митової протекції не слід розуміти в той спосіб, що будуть піднесені мита на предмети конечної необхідности і такі, яких у Польщі не виробляють. Хибними отже є інформації про підвищку мита на каву, чай і оселедці.

Раґламентацію пранаровано тільки до поодиноких товарів і підлягають фабрикатів. Щож до збіжа, то не буде ніякої митової охорони для тих рільних продуктів, яких продукція перевищає консумцію. Треба жадати власної муки і випікати хліб виключно з муки власної. Тільки це вимагає від припинення імпорту американської муки. Вміж пшениці до Польщі є недопустимий.

Відносно кредитів премієр заявив, що Польський банк зарядив реституцію кредитів тільки на суму 15 мільонів. Банк увійшов на такий шлях тому, що не було сфіналізованих закордонних позичок. Через те панька звалена з закінченням кредитів була неузасаднена та пересадженa. Суспільність знає кредитів, але всяку вимоги звороту позичених сум у речинці вважає за несправедливі.

Минулорічний буджет виносив аж два міліярди сто тисяч золотих. А цьоторічний премієр хоче довести до суми поніже двох міліярдів. Досягне його цим шляхом редукції видатків. Активність торговельного білянсу надіється премієр осягнути вже у жовтні або листопаді ц. р. саме при допомозі листової протекції та раґламентації. Продукція вугілля і його експорт, не зважаючи на господарську війну з Німеччиною, досягнули вже 190 тисяч тон. З огляду на зиму вона збіль-

ІВАН НІМЧУК.

Памяти трьох українських журналістів.

(Грудка землі на могилах Романа Сембратовича, Ярослава Весоловського й Артима Хомика у Відні.)

Багато у Відні більших і менших, старших і новійших цвинтарів з оригінальними памятниками роботи найвизначнійших мистців, з могилами, прикрашеними найяскравійшими квітами, що їх виплекали любовні руки найблизчих або вмілість огородників великого міста. Днями й тижнями можна ходити по тих вразково впорядкованих цвинтарях і все наново подивляти масстатичні памятники на гробах багатирів, прібні, мініятурні нераз памятники й чудово та з пієтизмом прибрані віллям могили „середнього стану", й тисячі-тисячі нічим незамітних, сірих могил таких-же сірих людей, на яких видніють хіба дрібненькі хрестики, або тільки невеличкі камінні чи мраморні плити з усякими написами. А скільки то думок, надій і поривів, скільки любови й енергії людської закопано в тих могилах!

Чи думав коли хто з Українців, скільки то наших земляків спочило на віки в тій привітній віденській землі, скільки то туги й жалю за Рідним Краєм вкриди собою їх могили?

А лежить по ріжних віденських цвинтарях багато тисяч синів і дочьок українського племени, в тім числі й немало передових громадян, діячів на полі культурнім, політичнім, економічнім. Лежить там, головно на центральному цвинтарі, найменше дві тисячі молодого цвіту України — учасників світової війни, що померли від ран і пошестей у віденських шпиталях. Лежать вони так усі між чужинцями й чекають того Великого Дня Визволення, що чомусь так довго не приходить... Вони-ж для Нього працювали, терпіли муки, голод і холод і за наближення Його багато їх відлало все, бо своє життя.

*

Між тими могилами мабуть найдорожчі серцю українському три: Романа Сембратовича, Ярослава Весоловського й Артима Хомика.

Не диво. Всі три вони відомі робітники пера, заслужені працьовники на ниві рідної культури, всі три годували своїм міком українську суспільність, прорубували їй серед найбільших труднощів вікно в Европу — і всі три жертвували для ідеї українського визволення своїми нервами і своїм здоровлям, що й укоротило значно їх трудяще життя. Бо всі вони померли, на жаль, в дуже молодім віці, давши своєму народові ледве дрібну частинку того, що могли були дати і певно булиб дали, як би доля була для них ласкавійша.

Спинімся на хвилю на заслугах Покійних, щоб хоч кількома словами згадати їх діла добрі, їх почини гарні, їх наміри великі. Згадати і з вдячністю споменути їх, отих каторжників наших, тих каменярів, що вчили нас лупати скалу власного безпросвітку й чужого насильства та безправства...

*

Роман Сембратович — уже майже забута у нас людина! Бо ми скоро забуваємо память навіть найвизначнійших одиниць, у нас загалом не знають, що таке культ заслужених для нації громадян. А чейже двадцять літ тому Сембратович одинокий інформував Европу про наші змагання, він-же й підніс грімкий протест проти поневолення великого українського народу царською Росією перед цілим культурним світом. Публіцистична діяльність Сембратовича звязана передусім з першим українським інформаційним органом в німецькій мові „Ruthenische Revue", першим редактором якого був він. На сторінках цього органу перевів він першу у нас анкету-протест між визначними чужинцями проти заборони українського слова в Росії, він, двадцятькількалітний молодець, видав такі цінні на свій час публікації, як „Polonia irredenta" (Франкфурт над Майном, 1903), „Das Zarentum im Kampfe mit der Zivilisation", обі звернені проти загребущої політики наших найближших сусідів. Уже того одного булоб досить, щоб ім'я Романа Сембратовича було у нас незабуте по всі часи. Та позатим Сембратович розсипав цілу масу статтей на українські теми по ріжних німецьких і французських органах преси (сам був якийсь час співредактором віденського політичного журналу „X-Strahlen), тенденція яких була одна: представити чужинцям наше положення, щоб у відповідний час покористуватися як не фактичною, то хоч моральною їх піддержкою. Колиж згадати ще про широкі на диво особисті звязки Сембратовича з більше й менше впливовими чужинцями *), що цінили в ньому передовсім його український ідеалізм, гарячу любов до правди і його велику роботящість, — то зрозуміємо, яку замітну індивідуальність утратили ми в його особі.

*

*) Доказом хоча численна участь чужинців у його похоронах і їх прощальні промови над його домовиною, як також сучасні відзиви в чужинецькій пресі, доказом і стаття-характеристика Сембратовича, пера відомого віденського журналіста Ріхарда Харманда у віденському „Відродженню України" 1918 р.

Ярослав Весоловський. Хтож з нас не пригадує собі того живого, веселого, дотепного, загально любленого Славка, що то своє тяжке звання вмів так гарно погодити з життям, з товариством, що всюди почувався „дома": між старими, молодими й наймолодшими, що так якось легко-спокійно, майже з усмішкою перейшов ціле своє життя! Хто з нас не пригадує собі його жартів і дотепів, що розбуджували загальний сміх і робили його найбільш бажаним гостем кожного товариства, а одночасно його палких, глибоко патріотичних промов на ріжних вічах, зборах і нарадах, промов, яких провідною думкою добро загальної справи! Бо Весоловський попри свою фахову роботу находив усе час на громадянську діяльність, не відмовляючись ніколи від вкладаних на нього ріжними організаціями обовязків. Ось добрий приклад нам усім — особливо під нинішню хвилю! Розводитися над його журналістичною працею в ролі редактора „Буковини", „Діла", „Неділі", видань „Просвіти" і т. д. і т. д. — непотрібна річ: вонаж усім нам іще в живій памяти. Всеж таки варто зазначити, що такого справоздавця, яким був пок. Весоловський, українська преса досі ще не мала (згадатиб хочби його знамениті справоздання з процесу М. Січинського в „Ділі", що разом зі статтями М. Лозинського вийшли потім окремою відбиткою). Помер Весоловський на становищі референта української і російської преси в австрійськім міністерстві закордонних справ, де сповняв також гідно немаловажну місію інформатора і пропагатора української справи.

*

Публіцистична діяльність Артима Хомика в Галичині мало відоме

шиться (виносила вона 450 тисяч тон перед господ. війною). І на збільшення продукції матиме додатній вплив на формування торговельного бюджету.

На закінчення заговорив п. Грабські про проект емісії банк. для інтенсифікації і про емісію іпотечного золотого. Пропоновані ці засоби недостатніми та шкідливими.

Єдиним виходом із важкої ситуації вважає він довгі закордонних кредитів, на жаль ті кредити ніяк не хочуть допливати. І в тому саме весь комізм положення. Сказавши промову, Грабські покинув засідання, не відповівши на всі запити, спрямовані на його адресу, чи виконав невдоволення на комісії. Одним словом своїми... обома виступами полишив враження гри в „піжмурки".

Арешти на Білоруси.

Знущання поліції.

Нам пишуть:

На терені повітів білостоцького, більського й волковиського переведено в останніх днях масові арешти серед селянського й робітничого населення. Арештовано понад 1000 (тисячу) осіб. Серед арештованих є й діти по 13 літ. Арешти продовжуються.

Арештованих концентрують в Більську. Задля переповнення вязниці осаджують їх в будинку шпиталю і школи.

Підчас слідства поліція знущається над арештованими. Робітника Свежбінського катовано на протязі 7 годин. Арештованим сковують руки й ноги та бють по п'ятах. Розмови між арештованими заборонені.

По широкому світі.

Зустріч Радіча з Пашичем у Женеві принесла — згідно з повідомленням урядової білгородської „Політики" — повне порозуміння обох державних діячів, які згодились щодо величезного значіння сербсько-хорватської угоди для югославянської держави. Ця зустріч мала на меті на зовні маніфестувати тривкість угоди й опрокинути поголоски, наче би Пашич особисто був противником останнього звороту внутрішніх політ. відносин в Югославії. Через приїзд до Женеви Степана Радіча престіж Югославії зискав в очах Союза Народів на повазі.

Міністр Скшиньскі, відомий зі своєї ревности до промов (при всякій і без усякої нагоди) і до фотографування себе (в усіх позах), мав висловитися: „Я є щасливий, що вдалося мені переконати Чемберлена". До того польський міністр мав додати, що „Чемберлен тільки тому не приймає зобовязань в обороні польсько-німецьких границь, бо не дозволяє йому на це програма англ. консерватистів та становище домініїв". Розтоубівши такий „успіх" міністра, якому „вдалося" опанувати керманича політики Великої Британії, польська преса вже в кілька днів пізніше є змушена — мабуть в наслідок англ. застереження — спростовувати „помилку": мін. Скшичьскі, мовляв, ніколи чогось подібного не говорив і він висловлював лише своє вадоволення, що Чемберлен згодився злучити час і місце німецько-польських переговорів зі зїздом німецько-антантським... „Великий успіх" сиявляється далеко меншим.

Де Монзі в Берліні — є першим французьким міністром на німецькій території від часу вибуху війни. Тому особистій зустрічі цього французького міністра освіти з німецьким міністром освіти та нім. науковими колами надають велике значіння, як характеристичній познаці зміни настроїв у франц.-нім. взаєминах. Ця подія є тим більшою сенсацією політ. дня, що міністрові Де Монзі товаришить багато французьких учених і педагогів, які ще так недавно проголошували Німців некультурними варварами, а якими культурна Франція не має нічого спільного..

З Марокка вістки туманні: з одного боку Французи оголошують, як побіду зруйнування чотирьох повстанчих сіл, а Еспанці чванятся успіхом біля м. Тетуан, з другого боку франц. комунікат заповідає можливість продовження війни через зиму до весни слід. року так, що не так легко мабуть вломити Кабилів.

В часі свята на жидівській вулиці.

Тайний вшехпольський обіжник в справі жидівсько-польської угоди.

Оспічник і головний пропагатор жидівсько-польської угоди, львівський сіоністичний щоденник „Хвіля", оголошує тайний обіжник гол. управи „Звйонзку Людово-народового" в справі жидівсько-польської угоди.

В першу чергу стверджується в обіжнику, що польський уряд вів переговори з жидівськими Талейранамч без порозуміння з партіями, що є головними його стовпами. Концесії для Жидів є дуже помірковані характеру. Отже кілька польських шкіл для жидівських дітей по містах, дозвіл на основування приватних жидівських шкіл (з гебрейською й жидівською викладовою мовою) без права до субвенцій і створення союзу жидівських громад виключно у віроісповідних цілях.

В господарських справах і в справі недільного відпочинку уряд не прийняв ніяких зобовязань. Вшехполяки не акцептували становища уряду, не змінили свого відношення до Жидів й инших домагань; навпаки голосували подти ревізії монопольних концесій. І не тільки це. Змагаючи до вменшення жидівських впливів у містах, „Звйонзек люд. нар." постановив в порозумінні з инщими польськими партіями шляхом плюральности для польського населення і шляхом створення окремої курії для Жидів витворити супрематію польського населення в містах. Значить, антисемітизм є й далі одною з головних підойм діяльности вшехполяків. В тому напрямку розвивається теж діяльність репрезента вшехполяків в кабінеті — Ст. Грабського, який відділює Жидів від Поляків в школі, що є згідно з інтенціями „Звйонзку люд.-нар".

Розмови з Жидами — читаємо в обіжнику — дадуть Польщі деяку користь. **Розстроєння, а навіть розбиття блоку національних меншостей, — то вже поважний, особливо у східних воєвідствах.** Декларація Жидів на міжнародньому терені (Зїзд прихильників Ліги Націй) має теж своє значіння. Підтримка еміграції до Палестини впливає на жидівські амбіції, а є згідна з нашою метою зменшити кількість Жидів в Польщі. — Подаючи довірочно отсі інформації ЗЛН., ще раз зазначуємо, що дальше польщення міст, дальше витворювання середнього стану є нашим обовязком".

Ось вісі перевів знаменитим „малопольським" Бісмаркам і Талейранам зпід стягу сіоністичної звізди. Можна бути певним, що після пиру прийде гірке похмілля.

Кождий може збогатитися,

хто купить один льос Державної Класової Льотерії

в „НАДІЇ"

Львів, вул. Сикстуська 6.

Загальна сума виграних около:

10,000.000 золотих.

Головна виграна 400.000 крім того

виграні	250.000
	150.000
	100.000
	50.000
	40.000
	30.000
	25.000 і т. д.

Що другий льос виграє
Тягнення вже 14 і 15 жовтня.

Ціни льосів: **Цілий зол. 40., — половина зол. 20., четвертка зол. 10.**

В минулій льотерії виплатили ми між иншими, виграні по

зол.	150.000	на ч. 26082
„	25.000	„ ч. 40363
„	5.000	„ ч. 44435

Поручаємо замовити вчас.

329 4—5

В тім місці вирізати і переслати нам в листі

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Отсим замовляю до І. кл.:

..... льосів цілих по зол. 40'—
..... „ половин „ „ 20'—
..... „ четвертків „ „ 10'—

Належитість золотих ..... заплачу по одержанню льосу з бланкетом ПКО. присланим фірмою або почтовим переказом.

Ім'я і назвисько: .....

Адреса: .....

Тут знали його як непосидющого, „неврівноваженого" педагога, що з ним і шкільна влада й українські громадянські чинники мали тільки клопоти. Знали його ще як автора кількох нарисів у „Літ.-Наук. Вістнику" — і тільки всього. Щойно світова війна, кинувши ним на широкі степи В. України, а передовсім українська революція і звязані з нею події дали Хомикові імпульс до ширшої публіцистичної праці. Там, у Київі „знайшов він себе", там кинувся у вир кипучого життя столиці. Станув відразу на ясному державницькому становищі, що не знало компромісів — тоді, коли ще т. зв. передова інтеліґенція довкола нього губилася в нетрях усяких автономій та федерацій. І на тому становищі видержав без найменших хитань, без ніяких скоків до кінця. Чи були це статті у „Відродженні", чи в инших київських органах преси, чи у віденській „Волі" — всюди торощив він своїм остром як бритва словом усіх малодушних, зневірених, „хитрих Малоросів", підходячи до кожної події українського життя тільки й виключно з державницького становища. Його спадщина: розкидані по часописах статті, пару брошур (брошура про потребу українських установчих зборів розійшлася в 100.000 прим.!), пару шкільних підручників і видана вже по його смерти книжка нарисів п. з. „Всесильний доляр і инші оповідання" (Відень, 1922).

*

Небавком минє двацять літ, як Ломер Сембратович († 8. I. 1906 р. в 31 р. життя), десять літ від смерти Весоловського († 21. VI. 1917), пять від смерти Хомика († 10. III. 1921). Сембратович похований спільно зі своєю жінкою- Німкинею (Христа з роду Шванцара) на цвинтарі передмістя Герстгоф (Gerstlhoferfriedhof) і мабуть тому на його могилі красується гарний памятник з білого каменя з відповідним написом. Могила загалом добре вдержана, засаджена свіжими квітами. Зі те могили Весоловського й Хомика зовсім занедбані, опущені і тільки з трудом можна їх відшукати. На могилі Весоловського (Zentralfriedhof) ще донедавна видно було його посмертну клепсидру на розбитому вже шклі, одначе вітри й бурі, а може й „добрі люде" і її рознесли. Тепер і сама могила слнзе зрівнана з землею. Подібно виглядає і свіжа поріжнюючи могила Хомика на великому пролетарському цвинтарі в Отакрінгу.*)

Цих кілька заміток закінчу побажанням, щоби українська кольонія у Відні зайнялася трохи щирійше занедбаними могилами отих заслужених українських діячів. Особливож т-во „Січ", що вибрало окрему комісію для здвигнення памяткових таблиць в честь Куліша й Сембратовича, повинно прильнувати цеї справи. В 20-ліття смерти Сембратовича повинна повстати не тільки памяткова таблиця на тім домі, де він мешкав, але й хоч би невеличкі плити з відповідними написами на могилах Весоловського й Хомика.

Це наш національний обовязок на чужині.

*) На тому цвинтарі, в самім його осередку, є ще одна українська цінність, а саме памятник роботи українського скульптора Михайла Брицького на могилі віденських робітників, застрілених нашими людьми з 24. п. п. в часі великого страйку (вересень 1911 р.), що мав революційний підклад. Цей памятник є справжньою окрасою цвинтаря.

СТОЛІТТЯ
смерти Бортнянського.

(Почин Ювилейного Комітету.)

Дня 9 жовтня н. р. минає сто літ від смерти найбільшого українського композитора, Д. Ст. Бортнянського. Ці роковини приходиться нам обходити в дуже важких умовах життя, але проте цей наш святий національний обовязок мусимо сповнити чесно і гідно, та використати його для підйому нашого культурного життя, тим паче, що на Радянській Україні з відомих політичних умов це свято буде мабуть зігнороване.

Щоби підготовити та перевести в діло намічене завдання, заявився у Львові святочний комітет з представників музичних і співацьких товариств та церковних кол. На своїому засіданні дня 11 н. м. комітет рішив святкувати ці роковини в ось який спосіб:

1) Уладити у Львові в місяцях жовтні і листопаді силами тов-в „Львівський Боян" і инших співочих кол святочні і популярні концерти в честь Бортнянського, виложені з його творів;

2) Звернутися до всіх „Бояні" і инших хорів на всій українській національній території в межах Польщі з зазивом, щоби найдальше до кінця цього року уладити також святочні концерти у себе;

3) Для облекшення цеї задачі комітет уже заздалегідь підготовив нотний матеріял творів Бортнянського, потрібний для хорального ужитку та видав (в партитурі для окремих голосів писаних новими ключами) всі важнійші та кращі твори Бортнянського, особливож концерти чотирьоголосні і двохорові, як також і літургічні пісні на мішаний хор, які надавались би до відспівання на святочних концертах;

4) Заініціювати видання святочної однодневки, в яку увійшлиб життєпис з портретом, критичні огляди творів і діяльности Бортнянського і т. ин.

5) На дальшу мету рішив комітет змагати до всебічного висвітлення творчости Бортнянського, до

опублікування всіх досі відомих Його творів духовних і світських, та до заснування ad hoc спеціяльного товариства або хочби накладні Його імени.

У всіх справах, звязаних зі святкуванням смерти Бортнянського, а зокрема в справі нот, потрібних для концертів, слід звертатися до „Львівського Бояна" на руки голови тов-а або п-ра Ст. Людкевича.

За святочний комітет:

Иосиф Дрималик, голова т. ім. Лис. *Иосиф Доманик* гол. т. „Л. Боян"
Иосиф Кишакевич, Д-р Мих. Волошин, Домет. Садовський, Д-р Ст. Людкевич, Василь Барвінський.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Справа нац. меншостей у С. Народів.

На засіданні Союза Народів 16. IX. румунський мін. загр. справ Дука обговорюючи справу меншостей, заявив, що Румунія сповнила свої обовязки в відношенні до нац. меншостей (?!) В VI. комісії дискутували над внесенням Гальваноускаса про поширення меншостевих зобовязань на всі держави. Франц. делегат Жувенель зазначив, що в Франції нема меншостей, тому Франція не могла би підписати договору. Лорд Сесіль засудав історично повстання меншостевих договорів і зазначив, що вони відносяться лише до нових держав. Китайський делегат підкреслив, що в багато державах слід би ще запікуватися нац. більшостями, які є під панованням меншостей. З черги ухвалили внесення, щоби відкинути пропозицію гр. Апонія про поширення прав меншостей і внесення Гальваноускаса. Зате С. Народів має розглянути цілу ту справу і застановитися над тим, чи й які консеквенції повинна мати ця дискусія.

Справа мови на С. Народів.

Еспанський делегат запротестував, щоби в нарадах С. Народів послугуватися иншою мовою, як французькою й англійською. Сталося це тому, що делегати Австрії й Німеччини промовляли по німецьки. Колиб точно не додержувано на С. Н. приписів у справі мови, то дел. Еспанії домагатиметься, щоби до нарад допустили й еспанську мову.

Подорож мін. Кайо до Америки.

Дня 16. IX. мін. Кайо виїхав до Зєд. Держав.

Розправа Штайґера 12. жовтня.

Реченець розправи Штайґера визначено окончно на 12. жовтня.

Відложення приїзду Чічеріна.

Приїзд Чічеріна відложено, бо Чічерін є поважно хворий. В звязи з тим відкликано всі евент. привітальні прийняття в Варшаві.

Атентат на през. Мехіко.

На президента Мехіко, Калеса хотів виконати атентат якийсь чоловік, коли президент ввійшов до стадіона. В цю мить послідував вибух і розшарпав того чоловіка. Догадуються, що він мав бомбу, яка вибухла при скоку.

„Пяст" грозить розвязанням сойму.

В звязи з нарадами сойму над законом про земельну реформу, „Пяст" в разі неухвалення її законодатними інституціями згідно з думкою його, поставить внесення про негайне розвязання сойму і розписання нових виборів, хоч би на основі дотеперішньої виборчої ординації.

Біржа.

Львів, 17. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·25 — 6·28, канад. дол. 5·50 — 5·70, чеські кор. 0·17·66 — 0·17·75 леї 0·02·50 — 0·02·75, франц. франк 0·26·50 — 0·25·75, швайц. фр. 0·00 — 0·00, анг. фунт 27·6 — 27·80.

Валюта. 20 кор. 23·80 — 24·00, 20 франк 22·50 — 22·80; 20 марк. 27·50 — 27·80; 10 руб 29·50 — 30·00.

Срібло. Австр. кор. 0·48·00 — 0·50·00, 5 зл. кор. 2·50 — 2·60, фльорени 1·25 — 1·30, рубл. 2·05 — 2·15, рубель прибиним срібляком 1·05 — 1·10.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 22·00 23·00, жито зл. з 1925 р. 15·50 — 16·50 овес гол. 14·— 15

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Ліда" сконфіскувала прокуратура за заголовок і коротеньку статейку про відносини в львівських тюрмах, за кінець другої статейки про тюремні відносини і наконець за один уступ із малого фейлетону п. з. „Запоріжські ігрища".

— **На Радянську Україну.** Дня 12. вересня п. р. відїхав з Відня більший транспорт наших, галицьких емігрантів на Радянську Україну. Транспорт складався з 700 душ. Виїхало в ньому багато української інтелігенції та переважали робітники. Між виїхавшими є теж відомий артист-маляр М. Івасюк, автор „Візиту Богдана Хмельницького до Київа", що поїхав туди з родиною. На двоїці випроваджали наших емігрантів ті, що остали у Відні, а також представники радянського посольства. Маємо надію, що український народ пойме сердечно своїх братів у себе та вкоротить таким чином їхню скитальщину на чужині. На українській землі серед своїх напевно знайдуть наші брати відповідний заробіток та поповнюють з вдоволенням для українського народу. Надіємося, що на Україні їхня праця найде належну оцінку з боку населення та влади.

— **Наші артисти:** П. Михайло Голинський і п. Козакова — (Любич) дістали запрошення до новоутвореної опери в Торуні. П. Голинський заангажований як перший героїчний тенор, п. Козакова як примадонна опери. Бажаємо нашим землякам якнайкращих успіхів далеко на чужині.

— **Вбивство сількора.** З Опеки повідомляють, що в селі Хорошкові вбито сільського кореспондента Михайла Шелеста. Труна вбитого найдено в стерні шість верстов поза селом. Видно, що на Україні вбивства сількорів і робхорів не припиняються. Їх однаково ненавидять і місцеві органи радянські і селяне. Перші тому, що їх вони компромітують та спроваджують густо-часто на лави обвинувачених за виконання їхніх надужить, а другі за те, що вони частенько відають і їх в руки політичної поліції за „контрреволюцію".

— **Напад на радянський павільон.** Вчора, в останній день „Східних Торгів" чотирьох російських біженців, в тім числі два бувші полковники, один б. кадет і один б. охранник, зробили демонстраційний напад на повставовій площі, знесши зірвавши червоні прапора з рад. емблемами на стовпах перед павільоном. Справники пустилися по вчинку на втікача, але поліція пригримала їх. Вони зізнали, що хотіли зареагувати проти образи (?!) своїх національних почувань, яку зазнали на вид большевицьких емблем.

— **Курс крою і шиття в Перемишлі.** Заходами Това „Союз Українок" від 1. жовтня п. р. відчинюються у Перемишлі Курси крою і шиття — початковий і вищий. Метою початкового курсу дати в руки української дівчині і жінці засіб до самостійного заробітку. Той курс тревати-ме 6 місяців; на ньому вчитимуть крою і шиття, ручних робіт і домашнього господарства, а зі скінченням науки курсистам видасться відповідні свідоцтва. Вищий курс крою вдосконалить знання початкуючих кравчинь з домашньою практикою і підготовить інструкторок до самостійного ведення таких курсів. Вищий курс тріватиме 4 місяці. Позаміські ученниці найдуть приміщення у бурсі. Близші інформації в Управі курсів: Перемишль, Татарська 4, Курс крою.

— **Що таке торговельна політика?** Якщо заграничні торговці не знали ще цього, то довідалися вчора разом з управою львівських „Targów Wschodnich" на очним порядком від премієра Ґрабского. А саме: Перед відкриттям „Targів" звернулася їх управа, незалежно від звичайних представлень торговельних агентів при заграничних польських дипльомат. місіях, з просьбою до міністерства фінансів та торгу й промислу, щоби заграничні експонати, призначені на львівські „Targи", не підлягали торендальним митам. Цю просьбу мотивовано не лише оглядами куртуазії, прийнятої в цілому світі при таких міжнародніх торг. виставах й оглядами загального оживлення торговлі, але й тим, що загран. фірми замовили місце на „Targах" і вислали свої експонати ще перед оголошенням „декрету" про митовий китайський мур. На цю просьбу управи „Targів" прийшла ласкава відповідь — рівно в три тижні і пів більше, якраз на три години перед закінченням „Targів"! Варшавське міністерство розуміло негайність справи і тому телеграфічно звало зі заграничних експонатів тягар мита, — а що телеграма прийшла тоді, коли вже ніде було вставляти й запаковані експонати були звелїшша відправлені на дворець — то чейже достойне м-ство цьому не винне!

— **Злочинні геґці львівських автомобілів.** За вчорашній один день не менше ні більше тільки три автомобілі поштовхнули прохожих на львівських вулицях, при чому один випадок потягнув за собою життя людини. В год. 7 вечір авто, кероване шофером Яковом Фоґлем, перебігало на Ягайлонську вул. 68-літню розношницю печива Тему Кноп; жертва згинула на місці. Названий шофер спокійно дріман собі, не вважаючи на те, що в автомобілі була зіпсута гальма і що на вулиці панував вже повний рух: шофера арештовано. Два инші випадки з не такими трагічними наслідом трапились на вул. св. Софії і на Марійській площі.

— **Для ominення непорозумінь.** Для ominення всяких непорозумінь заявляю отсим, що оповістка в 8-ім числі „Селянського Прапора", який виходить в Станиславові, з дня 30. серпня 1925 під заголовком „Будьмо на осторозі!" не є мною писана, та що взагалі з редакцією згаданого часопису ніколи не мав і не маю нічого спільного. — Станиславів дня 14. вересня 1925. *Микола Мельник.*

— **Концесії корабельних товариств.** Довідуємося, що корабельні Товариства Кунард Лінія (Cunard Line) Лін'я Червоної Зірди (Red Star Line) та Лінія Білої Зорі (White Star Line) викупили концесії на Польщу і продають корабельні карти до Злучених Держав Північної Америки та до Канади. Всі емігранти, які мають корабельні карти повищих Товариств і мають можність одержання американської, згляднo канадійської візи — можуть одержати також і польську візу в Уряді Еміграційнім.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич":

Теребовля Сали Просвіту.

18. IX. „Дні нашого життя" (прощальна вистава). 131 15—?

Український мішаний хор Д. Котка:

У суботу 19.IX. — Теребовля. 115 14—?
У неділю 20.IX. — Теребовля.
У понеділок 21. IX. — Тарнопіль.
У вівторок 22. IX. — Тарнопіль.

Зам'ять повідомлень про своє вінчання з п. Емілією Глинського складає п. д-р Ярослав Кривановський на „Різну Школу" квоту 20 зол. 476 1—1

Дрібні оголошення.

СТУДЕНТКУ на мешкання і харч прийметься. Інформації в Адміністрації „Діла". 465 2—4

АДВОКАТ, Українець просить о вказання відповідної місцевости, де міг би відкрити свою канцелярію, на адресу: Степан Головінський, Львів 2 дворець. 453 3—3

ДВІ панночки найдуть приміщення. Світлик, Софії 22. 475 1—3

ПОШУКУЮ Онуфрія Пашука, мав перебувати у Франції. Хто знав би що про нього, буде ласкавий повідомити С. Пашуківну, Скорики. 467 1—2

ПРИЙМУ одну або дві студентки на мешкання, вул. Супінського 19, II. п., ґалєрія на ліво. 468 1—2

ХТО знав би, де находиться Яків Петрович Гаркавий з київської губернії, що прибув до Галичини з військами Петлюри та мав перебувати в Західній Галичині, буде ласкавий дати знати за винагородженням до Адміністрації. 471 1—2

ВИНАЙМУ або продам реальність на лінії Львів—Яворів, Станція в місці. Відомість: Львів, Коперніка 1, III. поверх на ліво. 470 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

лікар Народної Лічниці

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.

431 3—10

Спеціяліст у венеричних і шкірних недугах

д-р Іван Гриневецький

лікар Загального Шпиталя і Народної Лічниці

ординує при вул. Пекарській 26 від год. 3—5. 1—3

АДВОКАТ

Д-р Теодор Михайлівський

веде від 1. вересня адвокатську канцелярію

В ЖОВКВІ

350 в домі бл. п. д-ра Короля. 8-15

Перльмуттера Ультрамарина є найкращою і найвидатнійшою краскою до білян, паперу і малювання. Спеціяльна ультрамарина для цукроварень і текстильних фабрик.

Фабрика ультрамарину

Х. ПЕРЛЬМУТТЕР

ЛЬВІВ—ЗНЕСІННЯ,

190 бюро: вул. Сонечна 26. 6-10

МАҐАЗИН ФУТЕР

Е. СОЛІК ФЛЬОРІЯНА СОЛІКА — — вдова. — —

307 **ЛЬВІВ, СОБІСКОГО ч. 4.** 7—10

поручає найновіші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — услівя догідні.

Накладом Станропиґійського Інституту у Львові, появилося нове видання

Св. Євангеліє

в малім форматі. Ціна 12 дол.

Текст в червоних обвідках.

Крім цього продається

„ЗБІРНИК ЦЕРКОВНИХ І ЛІТУРҐІЧНИХ ПІСЕНЬ"

на мішаний хор

д-ра Ст. Людкевича.

— Сільським хорам поручається. —

464 **Ціна 3 зол.** 2—4

Концесіонована школа крою і шиття під звісною фірмою **ИОЛЯНДА** приймає без перерви на 3 місячний практичний курс крою і шиття, та модярства. Ціни знижені 2—4

457 Львів, Сташіца 8. II. п. (бічна Хоружина)

Однорічні вищі концесіоновані **ТОРҐОВЕЛЬНІ КУРСИ** вул. Панська ч. 14. II. пов.

Вписи додаткові до 20. п. м. — Місячна оплата зок. 10, вписове зол. 2. Управа.

462 **проф. д-р Ґлозінський.** 2—2

Загальні Збори

КРУЖКА У. П. Т. в Бережанах

відбудуться дня 29. вересня (латинського св. Михайла) п. р. в год. 11. перед полуднем у власному домі на Адамівці з денним порядком:

1) Справоздання уступаючої управи.
2) Справоздання контрольної комісії.
3) Уділення абсолюторії уступаючому виділові і вибір нової управи.
4) Вибір делегатів на Загальні Збори Братського Товариства.
5) Внесення і заяви. 469 1—1

ПЕРЕПРОВАДЖУВАННЯ

по цінах можливо найнижших подаруємо в місці і на провінції

ПЕРЕВОЗОВЕ ПІДПРИЄМСТВО ДІОНІЗІЯ МУТКА

Львів, вул. Бельвельського ч. 3.

Транспорти (достави) всілякого рода товарів з залізничого двірця і на двір 472 ґеть, паковання меблів. 1—2

Потрібна

приватної секретарки

у віці около 25 літ з університетською або торговельною освітою, практичної панни, мусить писати і бесідувати по 474 англійськи. 1—1

A. E. Biliński, 20 University Ave. N. E. Minneapolis, Minnesota U.S.A

ПРОТИ СИВІННЯ ПЛИН д-ра **ДУРРА** на колір брунатний і чорний в ціні зол. 2·50, нешкідливий і певно діє, поручає Аптика

м-ра ЛЕШКА СЛАДОВСЬКОГО,

473 Львів, Галицька ч. 19. 1—

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 209 (10.592). Львів, субота 19. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Двома лавами.

Боротьба за земельну реформу.

В хвилі, коли над відродженою Польщею в семому році її істнування збираються чорні хмари, коли польські фінанси находяться над берегом руїни, коли всесильна Англія проявляє охоту взяти в курателю польських „непоправних ідеалістів" під оглядом економічним і політичним, в нутрі варіться, як перед бурею. Двома лавами виступають до завзятої боротьби, до війни на життя і смерть горожане польської республики.

Коли кажемо „горожане", то тим самим докладно означуємо, кого слід розуміти під цим конституційним терміном. „Горожане" в змістовому розумінні — це тільки члени пануючої нації. Боротьба ведеться не „державного" елементу з „протидержавним", не „національної більшости" з „національними меншостями", не „льояльних" горожан з „переворотовими елементами", тільки між найльояльнійшими польськими великими земельними власниками і їх апольогетами з одного боку і тзв. польською демократією, з другого. По одному боці воєнної лави земельні „зубри", по другому ті, які бажалиб ними стати. В одній бойовій лаві старі поміщики, в другій доробкевичі і їх прислужники. А все те називається шумно боротьбою за земельну реформу.

Перед феріями польський сойм більшістю, зложеною з пястовців, пепесівців, вшехполяків і представників міської жидівської буржуазії ухвалив, не оглядаючись — як звичайно на розпучливі протести представників непольських народів, закон про земельну реформу. Очевидно, цей закон має стільки спільного зі справжньою земельною реформою, як напр. „утраквізація" українського шкільництва з реформою виховання. В соймі побідила „демократія", бажаючи якнайскорше довести до того, щоби замість одиничних польських дідичів засіли на „кресах" масово нові дідичі, польські куркулі, бо — мовляв — Польща сягає тільки так далеко, як далеко сягає плуг польського хлопа.

Під таким „патріотичним" гаслом ухвалено закон, після чого він перейшов у сенат. І тут стрінув різкий відпір. Консервативний сенат не признав „патріотичних" мотивів вповні вистарчаючими. Навпаки, він став на становищі, що „патріотично" було би здержати status quo ante, бож польські поміщики — на його думку — є чинником культури взагалі, а на „кресах" зокрема. Вони є носіями й оборонцями польськости, вони є великими продуцентами, що годують міста, вони підносять хліборобську культуру. Чи може під цими оглядами рівнятися з ними простий Мазур, чи може він обняти опущену чи зредуковану по поміщикові станицю? Всі дідичі різко настроєні проти соймової ухвали, називають її грабунком приватної власности. Одначе не маючи відваги в цілости відкинути соймової постанови про земельну реформу, сенат вподобив такі зміни й „доповнив" її такими додатками, що вони зводять в нівець проєктовану земельну реформу. Становище консервативного сенату піддержали всі земельні власники. Не вдоволюючись позакулісовими заходами, недавно відбули вони свій зїзд у Варшаві, що-би — як твердив голова „Головної Ради хліборобських організацій" в Польщі кн. Каз. Любомирський — „зєднатися й тісно злучитися, щоби всіми легальними засобами боронити наших прав в почутті, що боронючи їх, — боронимо держави".

І так поміщики „боронять держави", побоюючи земельну реформу, а „демократи" з пястовцями й пепесівцями на чолі теж „боронять держави", насильно проводячи в соймі свій реформаторський закон. Таким чином тут зустрілися на матеріяльному підкладі два „патріотизми", тут розгорілася довга й затяжна боротьба. Лунають погрози, гомонять оклики, трублять в босві сурми.

Безсмертний В. Вітос, провідник польського куркулівства, вимахує пястуком і тупотить ногами в своїму „Пасті".

„Нехай згине держава, щоб тільки власність їх (дідичівських) ланів не була нарушена. Як колись Радзівіловські і Браніцкі — так сьогодня їх оборонці в сенаті республики єднаються з явними ворогами держави. Нова конфедерація польської шляхти з Німцями і Українцями! Заслїплені лавою голосують з ними, не зважаючи на те, що Ніщі боронять пруських юнкрів, які в своєму посіданні мають величезну більшість земді на Поморії, що Українці не скривають того, що оборонюючи двори перед парцеляцією між польських хлопів, — хотять ті двори самі загарбати".

Ось так розвиваються обі бойові лави, ось так борються нинішні і завтрішні дідичі.

Якеж наше становище в цій справі, з котрою з воюючих сторін вяжуться наші інтереси — хоч би тимчасово, переходово?

Зайвим було би зазначувати, що соймовий закон про земельну реформу є в першу чергу виміряний проти мілїонів українського безземельного й малоземельного селянства, і то в обох стадіях своєї реалізації: приватної парцеляції і державної розподілу після довершеного примусового викупу. Перша стадія, стадія приватної парцеляції дає вільну руку власникам чи парцеляційним установам в доборі покупців землі. З дотеперішнього досвіду знаємо, що український селянин тільки тоді міг за готівку здержати землю з парцеляції, коли переходив на латинський обряд, кидав свою предківську віру і народність. Одначе колиб навіть дідичі, притиснені конечністю, залишили свою дотеперішню „патріотичну" діяльність і загрожені примусовим викупом, продавали землю без огляду на національність покупця, то український селянин однаково не міг би взяти участи в парцеляції. Руїна села, повна недостача готівки й кредиту не дає спромоги навіть заможнійшим селянам купувати землю, а щож говорити про безземельних і малоземельних селян, яких нараховується кругло 5 мілїонів на західно-українській національній території. Тим більше некорисною є для нас друга стадія здійснювання земельної реформи, стадія казьонного порядкування поміщицькою землею. Відношення польського уряду до потреб українського населення дає нам певність, що й клапоть поміщицької землі не найшовся би в руках українського селянина. Другу стадію можна сміло назвати стадією колонізації, проти якої мусимо боротися всіми силами, бо вона несе нам смерть економічну, культурну й політичну.

Коли такою має бути земельна реформа, то краще, щоб не було ніякої. Ось мотиви, які спонукують українських сенаторів голосувати в сенаті проти соймової постанови про земельну реформу, йти частинно по одній лінії з дідичами. Земля в руках дідичів є депозитом, зложеним у них нашим селянством, який скорше чи пізнійше мусить бути відданий його природному власникові. Земля в руках польського кольоніста є позбавленням варстату праці, заробітку і розвитку нашого селянства. І тому в нашому інтересі є переходово піддержувати тих, що бажають зберігати наш земельний депозит.

Ф. Ф.

Подих руїни.

Господарська катастрофа. — Меморіял Дубадеків.

Господарська кріза у Польщі дійшла в останньому часі до свого зеніту. Нема нині у Польщі людини, яка не відчувала би того важкого, гнітучого і безвихідного господарського положення. Найяскравійшим викладником тої катастрофальної ситуації є руїна найбільших польських банків. Вони падуть один за другим. За собою тягнуть у пропасть підприємства, купців і промисловців. Та цей процес загальної руїни ще не спинився, він далі відбувається і кине в пропасть ще не один банк, не одно підприємство і не одного купця. Суспільність втратила голову та попала у зовсім зрозумілу паніку. А фінансовий диктатор прем'єр Грабскі, що експериментував та переводив господарську вівісекцію на населенню, замість скаменутися перед обличчам загальної руїни, дає далі волю своїй фантазії, розкриває нові пляни ще новійших експериментів.

Господарська і фінансова політика теперішнього уряду скрахувала не тільки в краю, вона цілковито підірвала до Польщі довіря і за кордоном. Дійшло до того, що Млинарскому у Льондоні дали до пізнання, що фінансові сфери, що без контролі над польською господаркою на позичку рахувати не можна.

Президент Польщі Войцеховскі у відповідь на те, заявив у своїй познанській промові з приводу свята Болеслава Хороброго, що

„доокруги чуєш багато про те, що в питанню видобуття капіталів найкраще було би, як би ті капітали прийшли із зовні. Але є тут поважне застереження, а сторожем його є я, як президент республики. Зовнішня допомога в нічому не може нарушувати нашої самостійности. І тому, якщо явилась би пропозиція допомоги шляхом достарчення капіталу, а рівночасно політично нас від кого небудь узалежнюючи, то я перший вважаю обовязком мого сумління — в часі святкування Болеслава Хороброго особливо сильно та рішучо сказати: Ні!"

Наведені слова найвищого польського державного достойника напевно не сказані без причини. Вони вимушені важкими обставинами, дарма, що розкривають цілу пропасть господарської руїни.

Чудернацькі фантазії прем. Грабского, розкриті ним у своєму експозе, залякали на добре та викликали паніку і в польських партіях. Одні з них під першим грімким враженням замовкли з переляку, потратили голови і повірили в Грабского, або махнули рукою на якенебудь спасіння. Инші, більше тверезі напали на нього, не пощадили йому ні компліментів, ні лайки. Для зразку критики наведемо тут меморіял, який вислала до Грабского тзв. Дубадеція, націоналістично-поміщицька партія, найбільше правз соймова група.

В тому меморіялі підкреслено, що сучасна кріза є найтяжча і більша від всіх Польща не переходила. Причиною того сильний упадок валюти, пасивність торгівлї, недостача кредиту, повний занепад і дезорганізація господарського життя, цілковите фінансове вичерпання, недовіря закордону не тільки супроти держави, але й проти індивідуальних господарств та накінець повне зужиття всіх резерв.

Надто пізне поклакання до життя білєтового банку та занизку введена тверда валюта, до того валюта сперта на надто високій монетарній одиниці, при дуже низькому закладовому капіталі та мінімальних резервах витворили такий стан річей, якого ніколи й ніде не можна найти, а гріш замість стати слугою суспільного господарства, став його тираном.

Буджетові видатки держави і самоврядних установ, а також нечувано вишрубовані соціяльні вимагання, далеко вищі, ніж у західних державах, переростають платничу спроможність суспільности.

Митна політика не сперта на ніякі

стему, непостійна і нервова, у багатьох випадках суперечна з торговельними трактатами, спричинила у великій мірі погіршення торговельного білянсу. У наслідках всі кредитові установи, що опираються на краєвих фондах, є поважно загрожені у своїй екзистенції.

Польща, що перед двома роками була одною з найдешевших країн, стала тепер найдорожчим краєм на світі. Ця обмежує — чим далі то все більше — можливість вивозу, а одночасно збільшує ввіз. Державні підприємства замість бути джерелом прибутків, є великим обтяженням бюджету, який треба покривати з податків. Та не зважаючи на те, у господарці держави і самоврядування видно далі розтратність, яка не личить тому важкому положенню. Недостача гроша є причиною того, що навіть збіжжа, так дуже вичікуване з цьогорічного врожаю, не має ніякого збуту.

Досвід учить, що правдива, трівала направа скарбу, не обрахована на ефект, мусить йти одним тільки випробованим шляхом. Ніяких ефектів ні винаходів не має у тій ділянці, де панує рахунок і твердий, життєвий реалізм. У нас хотіли йти надзвичайними шляхами. А білянс усіх дотеперішніх спроб такий, що господарське життя впало, цілий край зубожів, а новий гріш хитається і цезає.

Життя понад стан у держанській господарці мусить скінчитися. З марнотратством публичного гроша, з великанським надміром адміністрації муситься зірвати.

Гріш не може бути самоціллю. Він є органічною цілістю господарського життя і діліть його долю та недолю. Адже нічого дивного, що занедбане урядом і важко недуже суспільне господарство, позбавило животних соків і той штучний квіт, яким є гріш, хоч виголовано його коштом великих жертв і хоча здавався він увесь світ своїм наглим зростом і штучною силою.

Демагогічна податкова політика, нечувана в ніякій іншій державі, мусить бути теж змінена в новочасному дусі в напрямі загального оподаткування. А теперішне витягання щораз більших податків зі суспільного господарства при рівночасно зростаючій павперизації суспільности не дасться витримати.

Наківець мусить бути зрівізована реформа валюти. Вічно робити похибки неможливо, бо Польща згине.

Так зясоване сучасне положення Польщі у названому меморіялі. Та ці і тим подібні меморіяли нічого не поможуть, бо премієр Грабскі має свої власні фантастичні рецепти, для яких апробату хоче позискати від Верховної Господарської Ради, яку він хоче ad hoc покликати до життя. Сойму скликувати він не хоче, бо на підставі давних повновластей він може реалізувати свої фантастичні замисли і без нього. Одним словом: політичні партії тепер без сойму безсильні супроти політики Грабского. І він її поведе далі, аж до льогічного закінчення.

За союз поневолених.

Конґрес національних меншостей у Женеві.

На день 14. жовтня заповіджено в Женеві підготовну конференцію представників національних меншостей для скликання конґресу тих меншостей. Конференція тріватиме три дні і наради по думці ініціяторів носитимуть неофіціяльний, приватний характер. Не зважаючи на те, викликала вона живе заінтересування серед національних меншостей. Найбільше уваги присвячують справі скликання конґресу Німці, що по війні опинилися в меншостях передовсім у новоповставших державах. Німці репрезентуватимуть на конференції аж 11 краєвих груп. Якщо конференція дасть вдоволяючі результати та усталить спільну платформу, тоді в значно пізнійшому часі буде скликаний конґрес представників національних меншостей з европейських держав.

Зі змісту розісланих на конференцію запрошень виходить, що детальної дискусії над положенням поодиноких меншостей не буде. За те буде дискусія в справі устійнення способів і засобів для запевнення прав національних меншостей взагалі шляхом законодавства. На порядку нарад стоять: 1) міжнародна толеранція як міжнародня природна засада; 2) важність засади автономії зі становища національних і культурних інтересів меншостей для удержання національного мира; 3) завдання міжнародніх організацій і установ а зокрема Ліги Націй.

Учасники конференції, приймаючи запрошення до участи в ній, апробують тим самим таку основну платформу:

1. Свобода національних і релігійних переконань становить частину природних прав цивілізованого світа. Та міжнародня підставова засада мусить бути проклямована і забезпечена законодатним шляхом; 2. Кожна держава, в якій крім правлячої нації живуть також инші, має забезпечити вільний культурний і господарський розвиток тих національних груп та уможливити їх членам користати з повноти політичних прав; 3. Кожна національна меншість, яка є спосібна до культурно-автономного життя, повинна дістати змогу національного розвитку шляхом творення публичних установ, зорганізованих — залежно від умовин — на основі територіяльности, або обіймаючих усіх членів даної національности; 4. Ліга Націй і инші установи, які прямують до забезпечення світового мира, є обовязані до апробати та проклямування тих кличів.

До участи в цій конференції приготовляються між иншими дуже енергійно польські національні меншости з Литви, Лотви, Чехословаччини і Німеччини. З Польщі висилають Білорусини посла Єреміча, Москалі Богачова, Литовці теж окремого делєгата. Крім цього прибудуть на конференцію делєгації: шведська, данська, македонська, каталюнська, румунська, чеська і инші. Самозрозуміло, що в конференції візмуть участь і Українці.

Найбільший вибір бляхатих товарів на осінний та зимовий 1927 сезон поручає фірма 14-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

Свято Російської Академії Наук.

Перебіг святкування з нагоди 200-літнього ювилею Академії.

В Академічній Фільгармонії в Ленінграді відбулося 6-го вересня ц. р. святочне ювілейне засідання Російської Академії Наук, яке одночасно було початком ріжнородного одноти жневого святкування 200-літнього ювілею Академії. На свято приїхали — згідно з радянськими джерелами — 250 заграничних учених і майже всі визначнійші вчені Рад. Союза; у комплєті явився дипльоматичний корпус, а уряд репрезентував голова Центр. Викон. Комітету (ЦИК) Калінін, нар. комісар освіти Луначарскій і заступник нар. комісара заграничних справ Литвінов.

Після відкриття засідання оркестра заграла „Інтернаціонал", після чого Академічна Фільгармонія одіграла під батутою Глазунова спеціяльно складену кантату. Коротку промову виголосив президент Академії проф. Карлінскій. Голова ЦИК-а Калінін підкреслив значіння присутности великої сили чужинних учених, при чому перейшов до визначення ролі Академії в культурному житті Рад. Союза. Калінін вітав Академію, щоби вона співпрацювала у „створенню нового комуністичного громадянства, в якому можливим буде мирне співжиття усіх народів Союза". Закінчив Калінін свою промову відчитанням адреси ЦИК-а, в якій ЦИК визнає Академію вищою науковою установою при Раді Нар. Комісар в і перейменовує Російську Академію в Академію Наук С. Р. С. Р. — Невідмінний секретар Академії Ольденбург переповів історію Академії. Він згадав вдячно про прихильність Леніна для матеріяльного забезпечення Академії та висловив бажання справжнього міжнародного обединення біля праці над спільною вселюдською культурою.

На святочнім банкеті промовляли м. и. німецький посол граф Брокдорф-Ранцау, та делєгати-академіки Норвегії, Швеції, Франції, Англії, Італії й и. Луначарскій привітав „обєднання науки з революцією: обоє звязані однаковою ненавистю брехні і любовю правди".

По пяти днях побуту у Петрограді всі учасники ювілейного свята переїхали у 2-ох спеціяльних потягах до Москви, де на двірці зустрів їх з музикою почесний відділ червоного війська. Всіх заграничних гостей поділено на партії по 4 особи, яким додано по одному окремому провідникові. На офіціяльних прийняттях, банкетах і т. п. в імені уряду виступав Чічерін. 14 ого ц. м. закінчилося святкування ювілею урочистим засіданням московського совєту.

Як доносить „Прагер Прессе", заграничні гості звернули увагу на надзвичайно сердечний настрій до них з боку широкого населення. Враження з того, що вони побачили у Петрограді й Москві, є у ріжних чужинних учених ріжне. „Пр. Пр." підкреслює, що чимало закордонних гостей винесло скептичний погляд на внутрішню політичну структуру рад. держави. За те всі погоджуються, що останнє широко закроєне ювілейне свято Академії причиниться для поправи положення російських учених.

Памятаймо: Рідна Школа — це національна фортеця, це певний захист у добі денаціоналізації!

КЛИМ ПОЛІЩУК.

„Із трикутника смерти".

Неначе з глухої безодні летіли у простір північні вітри і сумно шептали поліські бори, чуючи сльози похмурого неба, що плакало млою осінньої ночі.

Сиві полотна мовчазних туманів грівожно здрігалися смертною втомою, а втома та, як ті сни пережитого.

Тільки там, десь у нетрях, на вузькій та багнистій дорозі, що безконечно довгою стрічкою простяглась над самою Случею, — йшло змагання людського життя.

Важкий, драбинчатий віз, із жалібним скрипом, повільно волікся за парою сухоребрих конят, які, знеможені важкою мужицькою працею, ледви-що плентали ногами, самі не знаючи — куди йдуть і до чого прийдуть...

Мужицька доля не пестила їх, як не пестила і самого господаря. Вони тільки те й знали, що все тягали, а за це їх завжди немилосерно били і завжди тримали голодними...

Жалібно витягнувши свої нужденні голови і сумно дивлячись у млисту далечінь, усе йшли і йшли, бо знали, що мусять так йти доти, доки тільки почуватимуть на собі пітні шлії...

На возі сиділо четверо: спереду сам господар підводи, високий та худий, із густо заростим лицем, жилуватий мужик у кожусі та шапці, поруч нього — сліпий лірник із білою бородою та драптивою лірою на своїх колінах, а із-заду — двоє військових у сірих шинелях та невиразних кашкетах. Один із них був кремезний і мав величезні котячі вуса, чим дуже відріжнявся від другого, що був якийсь круглий і наче горбатий.

Перед ними, далеко десь, мала бути маленька залізнична станція, куди вони їхали, але там лиш пітьма...

Пітьма вгорі, де важке темне небо; пітьма навколо, де все лиш дерева; пітьма і там, між деревами, де ніби потерчата, метушливо кидалися навмання, шукаючи захисту...

— Горілки!... Давай ще горілки!.. Хай я напюся й забуду про горе!..

— Як гулять, так гулять!... Ми не маєм уже чого тратити!..

Всі четверо, по черві, пили з одної чарки жовтувато-рудий самогон і чарка що хвилини була повна вщерть і що хвилини осушувалася жаждучими устами.

Серед воза лежало деревляне барильце, коло якого сидів той, що з котячими вусами і, безупинно пив сам і наливав усім иншим. Здавалося, що вони забули про все, або все забуло про них, бо так далеко стояли від них отсі темні ліси і так безслідно втікала кудись ця вузенька дорога...

— Горілки!... Давай ще горілки!... Хай затямлю собі, як було і як згинуло!... А те, що ми темні, дурниця!... Дурниця і більше нічого!... Все нічого!...

Голос недокінчався і тільки хрипіло:

— А сонце, як не світило нам, так і не буде світити, якщо ми не накажем йому... Ніч темна, тумани безмовні, небо осліпле, а бори глухі... Коли мені зимно, так я мушу пити... Колиж мені сумно, ще більш мушу пити, бо хочу знайти собі втіху... Ось, налий ще одну... Випю чесно, до дна, як належиться... Раз пить, так пить, щоб кінець був...

Так говорив круглий і наче горбатий, а той, що з котячими вусами, даючи йому повну чарку, приказував:

— Пийте, бо й справді ніщо нам не світить... Не світить — ні сонце, ні місяць, ні зорі... Стратили долю, так хто-ж нас осудить?...

Чорні ворони крякали десь, ніби біду віщували, а вони все їхали і нічого не хотіли ні чути, ні знати, як і ті коні, що тягли цей віз.

Ще за „видного дня" вибралися вони у дорогу і так їх тут ніч захопила. Обидва вони з одного полку і до одного села вертались, бо навіть сусідами були. В якомусь селі відпочивати сіли, а їх люде до хати запросили і самогоном почастували, бо „саме весілля було". Коли зашуміло у голові, то найняли собі шо підводу, а за решту грошей купили собі „на дорогу" ціле барильце міцної горілки. Ще коли у тім селі гуляли, так цей лірник їм на лірі приграваз, а вони танцювали. Сівши на віз, почули, що жаль кидать старого, а тому взяли його з собою, щоби „веселійше їхалося"...

В дорозі гуляли, кричали, гукали, співали і без кінця і краю пили...

— Важко на серці, що все напаремне, але не біда, якщо горілка!...

— Так, так!... Давай-же горілки!... Давно пив горілку!... Давай!..

Пили і не помічали, що їх віз ледве сунувся і що знеможені коні ледве переставляють ноги. Вони ледве-що чули одну лише вогкість цієї незвичайної, темної, осінньої ночі, яка начеб-то випливалася десь із лісових низин і своїм диханням намагалася здавити кожне їх слово, кожний звук голосу.

Десь коло півночі вже раптом затихли всі шуми лісів і стомлені вітри позгортали розгорнені крила. Змерли всі шелести жовтого листя, ще нижче схилилося небо, ще густійшими стали скрізь сиві тумани і тільки десь низько, невтомно хлюпощучися, шумували хвилі Случі.

Замовкли столітні сосни, затихла заболочена дорога, заніміло захмарене небо. Тільки во одні час

Боєздатність червоної армії.

Інтервю з командуючими військами України.

Командуючий військами України і Криму Єгоров у інтервю з кореспондентом московської „Правди" заявив, що стан територіяльних частин червоної армії і сама її територіяльна система цілковито забезпечує необхідну боєздатність та оборонну міць Радянського Союзу. Командний і політичний склад армії виявляє велику енергію в напрямі закріплення територіяльної системи та боєвої підготовки. Результати навчання слід вважати великими, не зважаючи на цілий ряд трудностів, неминучих у початковому періоді територіяльної розбудови, територіяльні частини Київщини виявили цілковиту справність і боєву підготовку.

Доторкнувшися інформації польської преси про те, що в намічених радянських маневрах візьме участь кілька соток тисяч піхоти, Єгоров сказав: Все це інсинуації польської воєнщини, яка не вдоволяючися тим, що військо займає у польському буджеті і без того почесне місце, все-таки домагається нових великих асигнувань на удержання армії, а пересаджених інсинуацій про наші маневри вживає як страшака, щоби тих нових асигнувань не поменшено. В нас направду будуть маневри, але візьме в них участь незначна частина війська. Крім того наші маневри невязані з ніякими політичними намірами. Вони не будуть відгуком на маневри польської армії, які недавно закінчилися. Наші маневри являються тільки нормальним завершенням літнього періоду навчання.

У. С. Р. Р.

Ліквідація губерній.

Центральна комісія для проведення на Україні адміністративних реформ рішила скликати ліквідаційні пленуми донецького і катеринославського губерніяльних виконавчих комітетів. Комісія рішила звернутися до ВУЦВК-ту з проханням затвердити її постанову про цілковиту ліквідацію харківської губернії. Праця усіх ліквідаційних губерніяльних комісій має покінчитися з днем 1 жовтня ц. р. Таким чином на Україні не стане губерній. Найвищою адміністративною одиницею буде тепер округа, по ній піде район, а далі громада.

„Просвіта".

Занедбані обовязки громадянства.

Вже нераз звертали ми увагу на обовязки нашого громадянства супроти Т-ва „Просвіта". Завдання і значіння цієї найстаршої в нас установи є, а що найменше повинно бути, для кожного свідомого України вже надто ясним. Через те писати про них не приходиться.

Та саме з огляду на те велике значіння товариства, виводили ми вже нераз світла і тіни нашого громадянства, яке — здаючи собі докладно справу з ваги „Просвіти", не звертало на неї належної уваги і за мало нею цікавилося. Ілюстрували ми ті факти цифрами, підтверджували доказами. І робили ми це в надії, що байдужість нашого громадянства заломиться, що в ньому розбудиться інтерес до товариства.

На жаль, все те помогло мало. Загально громадська апатія виявила себе твердою як скала. Товариство, правда, жило і донині живе, але коротало й коротає свої дні у важких злиднях. Кидалася на всі сторони президія, метушився видїл, але все те мало помагало. Вкінці дійшло до того, що голова товариства поважно занедужав із-за нестачі клопотів і праці в товаристві, із-за перевтоми. Вже це одно є досадним доказом тих невідрадних обставин, серед яких приходиться вести працю в Просвіті.

Не бажаємо наводити цифр для всесторонного освітлення загальної байдужости до товариства тому, бо вони за страшні, бо вони викликують румянці сорому на лиці. Та все-таки вважаємо вказаним стверднти, що більше третини членів товариства з минулого року в тому році не повплачувало вкладок, отже не виконало найпримітивнійшого обовязку супроти товариства. Замість бодай кількох сотень тисяч членів, товариство нараховує їх заледви один десяток.

В часі літних місяців, коли відновлювалося фронт каманиці, шьовариство мусіло затягати великі позички, бо касові впливи були мінімальні. На 30 тисяч розісланих складанок для пересилки жертв на відбудову повернула до товариства з невеличкими датками ледве тисяча. А ясно мабуть кожному, що колиб ті тридцять тисяч складанок було виповнено бодай двозолотовими датками, то це дало би суму 60-ти тисячів золотих. Така сума, очевидно, не допустила би була до цього, щоби товариство затягало довг на суму повище 50 тисяч золотих коротко-термінових позичок на високі відсотки. Колиж до датків на відбудову додати ще й бодай сотню тисяч вплачених вкладок (по 2 зол.), то тоді товариство не мусіло би було хвилево робити перерви у видавництвах. На жаль, ні одно — ні друге не сталося. Наша суспільність відмовила в датках, але що гірше, відмовила і у вкладках.

Тепер товариство опинилося у дуже сумному положенні, бо позички мусить гасити новими позичками, яких тепер майже неможливо добути через застій у кредиті. Одначе як би цифра 50-тисячного зобовязання стояла на місці, то воно ще не виглядало би так страшно, але вона росте, бо мусить рости. „Просвіту" нищать відсотки. В її касі далі пустка, а до кінця цього місяця вона мусить випустити з друку бодай календар на 1926 р. Отже крім відсотків мусять прийти ще нові зобовязання, переважно друкарські.

Всього наведеного мабуть досить, щоби кожний громадянин зясував собі невимовно важке положення товариства та відповідно на це зареагував. Можливо, що не один, прочитавши ці рядки, витягне десь з якоїсь книжки заховану складанку та вишле бодай два золотих на потреби „Просвіти". Та ми певні, що таких буде мало. Дотеперішня практика виявила, що в нас мало вразливих на загально громадські болячки і загальне горе.

На щож у такому випадку писати про те — спитає дехто?! Писати про те треба. Писати про те муситься. Обовязком преси розкривати громадянству очі на все, давати йому змогу знайомитись не тільки з тим, що каже Грабскі, чи Бріян, але розкривати і свої рани. На нашу думку ця рана є для нашого народу велика і незвичайно болюча. Обовязком громадянства її залічити, а обовязком преси про неї заговорити. Вилічити її ще можна. Та якщо громадянство виявить і на далі навіть більше байдужности до порушеної справи, ніж до тепер, то й тоді про неї писати ми не перестанемо. А якщо „Просвіта" власними, то значить загально громадянськими заходами, скотиться над беріг пропасти, тоді очевидно в громадянстві повстане шум і незадоволення, що так воно сталося. Та тоді воно мусить усю відповідальність за катастрофу взяти на себе. Отже преса інформує про невідрадний стан своєчасно, робить це не перший раз і не останній. Тепер слово і діло за нашою суспільністю.

В. М.

Перші діточі садки.

(Спроба в Стрийщині.)

Новітня педагогія, керуючись наказами теоретичної психольогії, видвигнула як новий обект — світ дитини, себ-то тих малих людей, які щойно починають неповними стопами топтати землю.

В нинішній педагогії надзвичайно поважне місце займає виховання чи кочтроля виховання дитини в так званім перед-шкільнім віці, себто від 3—7 року життя. Нова педагогія уважає дитячий вік, що передує життя найвідповіднійшою порою для зашіплення найосновнійших соціяльних прикмет в душу дитини, бо це є часколи відемні одиничні навички що не скріпли. Отже вік від 3—7 року є найкращим і найвідповіднійшим до повільного наломлювання молодої природи до таких горожанських прикмет, як до вироблення товариського змислу через забави, співжиття з ровесниками, до утвердження замилування до праці, до шанування чужої власности, до чистоти, до порядку і послуху старших, до дисциплінованости, жертволюбивости і т. д. А зокрема відповідними заняттями (гімнастикою) скріпляється організм і направляються дефекти органів, як нпр. погана вимова, неправильний хід, і т. п.

Иншою важною метою спеціяльних заведень для молоді передшкільного віку, званих домами дитини, діточими садками, фребелівськими курсами і т. п. є достарчення можности молодим жінкам, практикуючим у таких заведеннях під управою Фахових керовниць пізнавати дитячий світ, себ-то учитися виховувати по правилам сучасних вимог в будучині власні діти.

Перша систематична ініціятива і програма шкілок для передшкільної дітвори під назвою дитячих садків вийшла від відомого педагога Фребля; такі шкілки удержувано по містах, звичайно при учительських жіночих семінаріях для науки і практики кандидаток. Захід збудував вже систему діточих-шкілок, які мають різні, байдуже які, назви: доми дитини, чи садки та курси.

У нас в Галичині, де наше шкільництво є лише бліду копією західного і де все являється далеко грубо пізнійше, покищо на полі систематичної передшкільної опіки для дітей майже нічого не зроблено.

Перша проба сотворення таких дитячих садків переведена в 4 громадах стрийського повіту випала незвичайно гарно і показала велику їх живучість та симпатію з боку простого народа.

До вдавання дитячих садків по наших селах найповіднійшою порою є місяці червень, липень і серпень, себто час сінокосів і жнив. Тоді то батьки силою обставин не мають часу занимятися дрібними дітьми, тоді діти є просто балястом, який складається під привагідну й випадкову опіку.

І як досвід показує, в тім часі з недостачі опіки трапляється по наших селах

ще пили, говорили, скаржилися і все їхали і їхали.

*

„Колись був такий дивний день, що вони наче зі сну пробудилися. Тоді вони покинули не тільки свої злиденні господарства, але й жінок та дітей. Одягнувшися у ті шинелі, що „з великого фронту лишилися", взяли в руки „обрізки" й подалися туди, де кождої ночі червоно стрідося небо...

Були аж над самим Дніпром і ще там, де „те море, що Французів скупали", але всюди терпіли одну лиш негоду і всюди стояла розхристаним привидом смерть сліпоока...

Одначе ніхто серед них не лякався її, бо жадання волі було сильнійше від неї і вони вперто карабкалися ще й над Збручем, як і над Смотричем, аби тільки „вільний кусок свого хліба здобути", щоб можна було спокійно спожити вже хоч над своєю Случею". Боролися зиму і весну і, навіть, тоді — „коли всі добрі люде жнива відбували", аж заки не опинилися на такому шматочку землі, де кождa її цаль була кровю полита і де кождий крок позначався могилою.

Тоді було безліч таких, що втікали, бо хтось, як для остраху, мав десь тихенько шепнути: — Цей кусник землі це ми всі опинилися, стане дійсним трикутником смерти"...

Та не страшне було їм це все у порівнанню з тим, що лишили у дома, а тому верталися щойно тепер, коли вже не можна було вертатися. Верталися умучені, з голодними ротами й порожніми руками і вже не в стані були навіть думати щось про той спокій, який мрівся їм під власною стріхою. Страшний біль образи поломінів у їх душах, а в серці наростало пекольно-злосливе жадання пімсти.

Чули, як з кождою чаркою розширювалось серце і вже самі не знали, на кому-б і на чому-б так вилити свій гнів і зігнати злобу. Щастя для них, це те сонце, яке ніколи ще їм не світило, — коли не наказати йому, а як саме наказати, як?... Світ, де всі люде, це пекольна оманз... Мара...

Глухо, як із бочки, прогугнав господар підводи:

— Ну, так як-же його?... Як?..

І повільно впадали в жадобу руху, такого руху, щоби тільки нищити все, розбивати й руйнувати так, щоб каменя на камені не лишилося. Бажали навіть того, щоби когось мучити, насилувати, катувати, розривати на дрібні шматочки і з чортячим реготом знущатися над усім тим, що тільки шанується тими людьми, які тихо сиділи у дома і які не знали страшного „трикутчика смерти"...

Але вони безсилі були щось зробити навіть тоді, коли їх язики висихали від злости і вони били кулаками у груди і кричали, що мусить прийти день страшної голодної помсти, коли „саме сонце заплаче кровю"...

Безсилі були, бо самі вже згоряли, а через те пили знову, щоб хоч горілкою залити той вогонь, що палив їхнє тіло.

Голосом одчаю звучало одне і єдине:

— Горілки!... Давай ще горілки!...

Пили і знали, що вдома чекають голодні діти. Хліба напевне нема. З вогких стін та стелі зимні каплі води. Що було, те давно рекві́ровано, а скоро зима. Зимні, білі, глибокі сніги заметуть аж до самої стріхи і суворі морози життя заморозять. У лісі настане пустельная тиша, де годі худобі знайти собі паші. Так прийде, так буде, але силкувалися инше згадати собі. Хриплими голосами пробували заколядувати, щоби хоч на мить учувати затишний Свят-Вечір, але нінково якось у темряві ночі метнулось, як войк.

„Видить Бог, видить Творець,
Що весь мир загибає"...

І знову пили... Пили, бо ілюзій не творилося... Жорстокі явища злиднів стояли перед їх очима, як ненажеоливі упирі, що розкривши свої чорні пащі, збіралися їх проковтнути...

— Горілки!... Хай я напюся й забуду про горе!...

По самі вінці налита чарка пішла від рук до рук.

— Діду, на ось і пий! Пий до дна, як ми пємо, а потім заграєш нам жалібної...

Тремтючими руками взяв старий чарку і захлинаючись випив до дна. Потім узяв ліру і тихо заграв щось сумне й урочисте, — церковне щось...

— Грай нам, діду, про мужицьке горе й страждання!...

Зняваши до чорного неба великі більма сліпих очей, старий налагодив ліру і та стала ридати, а він сам — співати... Тоді заспівало чорне небо, нависле над їх головами; заспівали зграї чорного воронья, що в лісах; заспівала смерть невчасно зжатого проміння; заспівала журба, вклякнувши перед лицем суворого сучасного; заспівав чорний піт, що падав із чола в болото; заспівало право, зневажене дужими й заспівав гнів душ, що лежала розбита недолею. І ще співала й скаржилася велика туга переможених та знеславлених, і ще співав вихор неприборканих душ, що спалахували блискавицями, і ще криком обурення чулих сердець звучав голос грядучих земних ураганів...

(Продовження буде.)

знало всяких випадків, нещасть, пожеж і т. п.

Отже на пора вже сама проситься використати її в ціли заведення так званих піточих садків — иншими словами: згуртувати дітей під кваліфікованою опікою для нагляду, опіки і для науки.

За перше практичне переведення такої справи в життя — на скільки мені відомо — взялося Товариство українських жінок в Стрию, в саме зробила це з його рамени як референтка й ініціяторка учителька пані Н. Селезінкова.

Взагалі, для обективности треба признати, жіноче товариство в Стрию під умілою, меткою та ініціятивною управою пань М. Весолівської, її заступниці Н. Селезінкової та Фільваркової і инших молодших кандидаток, нераз вже доказало, що свою „добру волю" перетворює в чинне діло.

Досі влаштовано чотири дитячі садки і то в свідомійших селах, а саме: в Лисичах з 112 дітьми, в Угерську з 86, в Добрянах з 60 і в Бережниці з 50 дітьми. За зачінні точки послужили Народні Доми або читальні. І там то 2 рази денно, або таки відразу на цілий день приходять діти, як кажуть, на науку, яка з 2-годинною перервою тревае від 8 рано до 6 вечором. Надзір і управу над малою дітворою ведуть абсольвентки й кандидатки стрийської жіночої семинарії, а то панни: Кушівна, Пеленська, Сарматюк і Падох.

Спосіб ведення і програма занять в такій дошкільній установі є скомбінованими: це щось в роді захоронки і дитячих садків Фребля, приноровлених до методи наукової педагогіки в „Домах дитини" славного педагога пані д-р Мар. Монтесорі, якої класичний підручник в українськім перекладі є поважним дороговказом для наших керманичок в їх праці.

Певно, удаженя і недостача відповідних домів з лавками, з садками і городами, велика скількість дітей для одної особи утруднюють ідеальне ведення, та на разі треба задоволитися і тим, що є. Було би бажаним, щоби на будуче громадські ради, чи хто там, при будові громадських домів і читалень числився з евентуальністю примішення там такої школяки і щоби в плян будови брали вимоги школи та залишали дещо площі і під майданчик, та на огород зі садком. Але статут „Просвіти" прийнята в свою програму і не завдання!

Як там стоїть справа з симпатією дітворн до державних народніх шкіл, не входимо в це, одначе треба признати, що свою школу-садок мала дітвора дуже полюбила і дуже радо до неї ходить.

Неодні діти вже в 5 год. рано біжать під дім учительки і тихо та покірно ждуть на свою панюо. Якже-ж уся дітвора зібралася, по короткім перегляді, в часі погоди під голим небом відмовляють молитву, по якій починаються дитячі заняття.

Перші дні сходять звичайно на випитуванню дітей, на пізнаванню їх, на поучаннях про чистоту, вмиванню й одяганя і т. п. Потім ведеться „науку" вже більше систематично, по програмі. Для упрощення праці діляться звичайно дітей на партії старших і молодших. Молодші, вивчивши якоїсь цікавої для них забавки під надзором якоїсь „помічниці добровольниці", бавляться, а старші учаться якоїсь народньої пісні або вірші. Справді інтересно, а заразом дивно, як то діти влет ловлять слова вірші і пісні, і як то виведовці, бо за 3— 4 дні луне вже по цілім селі нова, натхнена горячим чуттям піснька. Та на жаль у нас добір пісень для дітей щодо змісту, а часом і щодо мельодії не все стоїть на висоті виховуючих інтересів. При початковім вихованню пісня, яка виплекує почування, серце, повинна все грати велику роль.

Та не тільки забава і пісня цікавить і захоплює мале покоління. Любить воно і гарні казочки, любить і оповідання з дальних, описи далеких дивних країв, пригода подорожників... Вони не лише слухають, але закидають питаннями, а потім уміють гарно, — деякі майже дослівно — повторити дома своїм батькам, зацікавити їх і поширити їх світогляд. Мала добірна дитяча бібліотека є конче потрібна при таких заведеннях.

Як все і всюди в передшкільній „науці" велику роль відіграє і велику увагу посвячується плеканню фізичного здоровля у дітвори. Відповідно приноровлену гімнастіку управляється колективно, на приказ учительки-керовнички для розвитку низів, кадовби, органів дихання і т. д.

Це осягається також через відповідні забави і праці, починаючи від уміння обходитися з гузиками і застіжками, уміння ходити в ритмі, бігати до мети, бавитися в обруч, зайчика і т. д., а кінчаючи виконуванням певних робіт і праць. А вже кожною сатисфакції й утіхи для дітей і батьків є приготування дітвори до діточої театральної вистави. З яким то завзяттям діти вивчують декламації і з яким то замилуванням малі актори переймаються своїми ролями і як вони їх справно виконують, переконається кожний, хто лише кілька хвиль придивиться цьому. Таким описом-представленням закінчила попередньої неділі свій курс в Бережниці в парохії о. Шаяновського п. Кушівна при участи цілого села. Як зачуваю, Стрий репрезентувала п. Селезінкова і п. проф. Петрина, який зробив навіть гарну фотографічну знимку з цього живого садка.

Отсе коротший сумаричний огляд народ-

дич кількох дитячих садків, про які я зачув від інтересованих селян, а які ними так захоплені. От і користь і небогато вся Імпреза коштує. Улаштування захоронки получене з далеко більшими видатками, бо звичайно треба до цього 4 монахинь, сталого будинку і т. д., а тут на разі все вже одна сила. Звичайно селяне забезпечують прохарчування такої сторі учительки в той спосіб, що на їх рахунок хтось в селі дає харч, або роблять це чергово. Крім того селяне дають винагороду за труд по 1—2 зол. від дитини за сезон. Небагато це, але для міських панночок є нагода виїхати на село, оживити його і полишити слід доброго діла. Побажатиб лише, щоби такий почин поширився скрізь і на постійне у нашому краю.

В. Г.

Студентські справи.

Звізва від т-ва Прихильників освіти у Відні.

Видія товариства Прихильників освіти у Відні взиває всіх своїх членів, які побирали в названім т-ві піймоги-позички, а які що найменше перед роком опустили вищі школи, щоби свій довг в як найкоротшому часі звернули.

Т-во находиться тепер у великій матеріальній біді, не має ніяких фондів і може своїм новим членам лише тоді помагати, якщо старі члени сповнять свій обовязок і звернуть підбані допомоги.

Довги просимо звертати в австрійській, або в найновшій нищій чужій валюті по курсі дня звороту, в цілости або сплатами, через банк, або грошевим листом на адресу: Prof. dr. Dnistrjanskyi für Ukr. Verein der Kulturfreunde, Wien VIII. Albertgasse 34|36.

Імена тих, що не сповнять свого обовязку в найближчому часі, будемо приневолені оголосити публично в часописах.

Відень 12. вересня 1925.

За видія т-ва Прихильників освіти:
Д-р Дністрянський голова. *Михайло Гуцуляк* скарбник.

З концертової салі.

Фортепіяновий вечір п-ни В. Божейкової.

Від ряду літ попадає отворення концертового сезону у Львові український артистиці — в українській салі. Може воно і дивно, що ми, у яких концертовий рух ще так мало інтензивний — хоча з року на рік все таки більшаючий — так швидко перші починаємо його. Робимо це, що правда, не так з власного імпульсу, як використовуючи хвилевий побут в Галичині нашої піяністки п-ни Володимири Божейко, перед її виїздом за границю. І хоча з одної сторони це дуже гарно, що наш концертовий сезон започатковується так швидко, так з другої сторони такий час не конче відповідний з огляду на початок шкільного року і звязані з ним надзвичайні грошеві видатки, що в значній частині громадянства не дозволяють зявитати вже до концертової салі. А треба зауважити, що наша піяністка перед двома роками перша зважилася уладити власний фортепіяновий вечір, тарма, що тоді дехто похитував головою, що мусіти-ме слухати цілий вечір тільки фортепіяну, — нині ніхто у нас цьому не дивується, навпаки, навіть добродійні концерти починаються у формі стилевих концертів як напр. концерт співачки О. Пасецької або піяніста А. Рудницького.

Цьогорічний виступ п-ни В. Божейкової випав дуже удачно та виявив у порівнанні з попередніми її виступами гарний поступ. Правда, і нині ще можна помітити, що піяністка, яка з технічного боку опанувала і засвоїла собі все потрібне до віконування хоч би найтрудніших річей, внутрішньо не закінчила ще процесу перетворювання і переживання виконуваного репертуару. Все таки вже нині доволі виразно виступають деякі характеристичні риси її музикального обличчя. В нинішній стадії наша піяністка не виявляє ще спроможности цілковито підпорядковувати себе — вживатися та вглубляватися в різнородні стилі різних авторів; можливо, що така прикмета на будуче не проявиться в неї, бо ми знаємо чимало найзнаменитших артистів, які вміють відтворювати лише певні напрямки. Однак наскрізь здоровий музичний інстинкт піяністки не виводить її ніколи в яскраве непорозуміння з інтенціями автора і його стилем. Вже кольорит її техніки виявляє в собі прикмети „мужескости". Великий засіб сили, безперечний темперамент, який піяністку нераз порівнає з собою там, де він як раз не на місці, повний, часами може надто ситий, тон — ось головні риси музикальної фізіономії піяністки. Почуває вона себе краще у великих формах, а загально в творах, у яких музична мова є висловом рішучости й сили, чи ритмічного життя. Тим то опанувала піяністка далеко краще зміст такої глубокої і важкої сонати Beethovena як „Appassionata", якої інтерпретацію зробила глибоке враження, ніж напр. мініятурних творів Scarlatti-ого, яких як зовнішня так і внутрішня філіґранова фігурка була подекуди придушена надто важким ударом і більше Лістівською пасажовою технікою. Тим то банальна полька Сметани шпала й зекрасно, — багато краще, ніж мережкова робота Шуманівської Арабески-Шуберта „Wanderer-fantasie" визначалася безперечно деяким ефектом, який однак паралізувала подекуди „небесна довжина" самого твору (як найказувався нераз Шуман про твори Шуберта) і не все вдячна для піяніста фортепіянова фактура. Найкраще — зі справжнім піяністичним елеком відограла піяністка твори Ліста „Funerailles" і „Tarantella", де всі дотатні прикмети піяністки найшли свій повний вислів. Слід зазначити, що особливо перша річ змістово і при переважаючих загалом у Ліста більш зверхніх — так сказатиб театральних — драперіях не є позбавлена певної містичної глибини.

Загальний успіх концерту був дуже великий і піяністка нагороджена залуженими оплесками — на жаль нечисленних слухачів — як наддаток відіграла Шопена етюд c-moll і Ліста: Ноктюрн.

Василь Барвінський.

НОВИНКИ.

— **Язичним порядком.** Полонізація українських гімназій під фірмою утраквізації обняла вже всі чотири українські гімназії. І все це сталося звичайним порядком, на підставі устного доручення куратурських візитаторів. Дуже прикро, що директорів тих шкіл не найшли в собі стільки цивільної відваги, щоби що найменше зажадати письменного доручення від своєї влади, щоби обстояти легальний спосіб вводження нелегальщини. В першу чергу сераїстично повівся тут директор головного заведення у Львові п. Ілля Кокорудз, як і директори чи управителі українських гімназій в Перемишлі й Тернополі. У звязку з цією справою годиться зазначити в імя правди, що відання господарки в І-шій („зутраквізованій") класі на філії української гімназії у Львові Лівочиньскому (Гольдгамерові) та науки латинської мови Полянові Михальскому сталося на виразний безапеляційний приказ від Сосніцкого. Таким чином відразу скольонізовано в цілости І-шу клясу на філії.

— **Відгомін сенсаційної справи.** Перед вчора почалася у львівському окружному суді сенсаційна розправа проти Адама Пабіяна з Тарнова, обвинуваченого в кражі повпору П. С. Л. „Пяст" із книгарні Ашкенберга. Обвинуваченій твердив у слідстві на поліції та в суді, що зробив це за намовою вчителя Івана Бийке, б. місгоголови окружного виділу П. С. Л. „Пяст" у Львові, який перейшов був тоді на сторону Бриля і д-ра Гагатка. На жаль та сенсаційна розправа, що була би розкрила дуже багато пікантних позакулісових історій, що розігравались свого часу між „польською спілкою людовою" „Пяст" і групою Бриля, не найшов свого заінтересування бо розправу відрочено. А відрочено її тому, що обвинуваченій подав у часі розправи аж 10 свідків на обставину, що в критичному часі не був у Львові та що кражі доконати не міг, дарма що по ній признався у слідстві та на поліції.

— **Передматуральний іспит** екстерністів в українській гімназії у Львові починається в четвер 24. вересня 1925.

— **Перехід на католицтво.** Варшавські газети містять відомости про те, що крім православного архимандрита Филипа Морозова перейшли на католицтво ще й православні священники Сурвілло і Дзічковський.

— **Довги Злучених Держав.** Згідно з офіційними даними довги Злучених Держав Північної Америки виносять 1,208.075 мільонів долярів. З тої суми остаточно урегульовано лише 650 мільонів.

— **Протекціонізм на практиці.** Ми інформували вже про те, що в Варшаві відбулося засідання економічного комітету ради міністрів, на якому устaлено лісту товарів, обмежених забороною ввозу до Польщі. Ця ліста обіймає такі предмети: цитрини, помаранчі, виноград, ананаси, хліб святоіванський, говядину, риби, футра, взуття, капелюхи, шаби, перфуми, мило, фортепяни і піяна, самоходи, мотоцикле, оксамити, шовкові і півшовкові вироби, дивани, фіранкові вироби, коронки, білля, одіж, парасолі, парасольки, черевики, галянтерія, шляхотні камені. Ліста товарів, на які підвищено митові оплати, буде ограничена пізніше.

— **Товаровий оборот між Польщею та СРСР.** У Москві засідає тепер польсько-радянська залізнична конференція. Метою її є поліпшення залізничої комунікації між обома державами. З предложеного конференції звіту виходить, що в 1924 р. товаровий оборот між обома державами від розпорядження 6.691 вагонів, під час коли у 8 місяцях цього року запотребування вагонів зросло на 8 тисяч і виносить тепер 14.175 вагонів.

— **Конґрес уніоністів.** Повідомляють нас, що о. митроп. А. Шептицький виїжджає в цих днях до Брюсселі на конгрес уніоністів, де матиме реферат про зєднання церков. Опісля виїздить о. митрополит на лічення і відпочинок імовірно до Карльсбаду. Його відсутність тріватиме довгий час; управу львівської дієцезії перейме тепер. вікарій о. Олександер Бачинський.

За нове виховання молоді.

Витворюймо ремісничий стан!

Досвід світової війни виявив наглядно недостачі у передвоєннім вихованні нашої молоді. Інтелігенція, не лише наша, але й чужа, з університетською й середньою освітою, ріжні урядовці і т. п. у часі воєнної заверухи або лишилися без хліба зовсім, або примирали з голоду. Натомісць наглядно виявилася вага ремісничого стану. Ремісники не лише мали достаточні заробітки з праці своїх рук без огляду на зміни урядів, але їх прибутки забезпечували їм прожиток та їх родинам, а при ощадности вони могли собі дещо відложити навіть на чорнійшу годину.

Нашу визвольну боротьбу ми програли і наші визвольні змагання не увінчалися бажаним для нас успіхом між иншим також і тому, що ми не мали за собою міст, які є осередками культурного життя, та впливають на села, а в містах свого ремісничого стану, який відграє в них дуже важну ролю.

Зі сказаного виходить, що сама теоретична освіта, університетські студії не забезпечують ще удержання даній одиниці. Тому то практичні Американці стараються побіч

відгуки дня.

Сторінка з полемічної літератури.

Я вже давно збирався звернути П. Т. увагу Шановного Громадянства на полемічну літературу останніх днів: Лонцова—Рудницький, „Воля Народа" „Культура", о. Застирець—Тов. Українських інжинірів! Ось теми не тільки для історика, політика чи археольога, але й для фейлетоніста.

Обіцяно торкнути л'ктем їх, але... п'знійше. Тимчасом зачеплю (і то лиш поверховно) справу о. Застирець—Тов. Українських інжинірів. Притоку до тієї зачіпки дав мені непелічкий прохід, який мав зовсім иншу тенденцію, іменно: добре травлення. Блукаючи вулицями, завішов я сам не знаю як аж на вул. Супінського під „Академічний Дім". (Як відомо, назва „Академічний Дім" походить від цього, що там міститься гімназія СС. Василіянок!)

Біля нього стояла собі ще з часів короля Данила старенька хатчина і з бозна иншого заняття переховувала в своїму нутрі передвоєнні твори передвоєнних студентів університету.

П'сня війни твори випродано „на вагу", а хатчина стала фундаментом під шкільний будинок У. П. Т. і під одну сторінку нової української полемічної літератури.

Почалося з того, що інжинір-архітект вбив собі в голову, немовто він більше розуміється на архітектурі, як доктор філософії о. Застирець. Він доказував, що будівля потребує з переду круглих стовпів, а о. Застирець упевняв, що чотирограних, він казав, що вікна мусять бути барокові, а о. Застирець бігався, що готицькі. Всім було заздалегідь відомо, що інжинір мусить програти хоч би й з тісі рації, що о. Застирець є головою комітету.

Але справа напагодилась компромісово. Для інжинірa зроблено уступку на вікнах, а о. Застирець набоврів чотирограні стовпи. Ціле непорозуміння потонуло пару тижнів у часописах і затихло — на віки. Тепер будинок виходи вже під дахом і є повна надія, що колись буде викінчений.

Але призначення не так постановило, як собі люде уложили. Невикінчений дім став прибіжищем уєкого воду лицарів „майхра" з цілої дільниці. Щодня збираються вони там на карти, наради і т. п. функції.

І диво! Природа—химерна пані. Закохала собі і з інжинірa і з доктора фільософії і з їх полемічної літератури. Накавала іменно вуличникам обернути постанову комітету на виворіт. Користаючи з того, що будинку ніхто не стереже, вуличники перемінюють вигляд будинку і є всі дані на те, що за місяць—два він стане як не той. Чотирограні стовпи вже до тої міри оббиті, що робять вражіння круглих, а вікна так штудерно повикутуркувані, що представляють собою найчистійший готик. Очевидно, вуличники роблять це несвідомо, але всеж таки інстинкт наказує їм задержати артистичні правила. Спиповати їх, думаю, нема потреби, бо вони нічого злого не роблять. Попросту тільки переставляють, але так, щоб і вовк був ситий і коза ціла.

Інжинір буде мати, так як хотів—круглі стовпи, а о. Застирець — готицькі вікна.

Тільки попросить вуличників, щоб не розбивали віконних шиб без дійсної потреби.

Galaktion Vinka.

теоретичної освіти давати своїй молоді також фахове вишколення в якім небудь ремеслі, на що недавно на сторінках „Діла" звернув увагу др В. Сіменович.

Українці як молода нація, відчувають недостачі на ріжних ділянках національного життя і тому кидаються на всі боки, бажаючи їх усунути. Не диво отже, що не роблять нераз похапцем, і якраз тому слід завести і тут якусь систематику та робити все пляново й обдумано заздалегідь.

Зовсім справедливо звернув недавно на сторінках „Діла" д. В. М. увагу на потребу організування української молоді торговельної й ремісничої, а навіть старшого міщанства.

Одначе цього було би замало, хоч як незвичайно важна й пекуча є ця потреба; для скоршого й успішнійшого здобуття міст треба нам конечно витворювати на ширшу скалю та доповнювати наш ремісничий стан.

Початок в цьому напрямку зробив у вересні 1922 р. Косів, засновуючи спілку „Гуцульське Мистецтво". По проекту основників спілки мала би вона обіймати чотирй відділи, а саме: 1) килимарський відділ з підвідділом ткацьким і можливо ліжниковим; 2) столярський відділ з підвідділами різьбарським (гуцульська різьба), та тесельсько-будівельним; 3) керамічний відділ (гуцульське гончарство) і 4) кошикарський відділ.

З наміченого пляну здійснено вже й введено в життя килимарський відділ і частинно ткацький підвідділ, та столярський відділ.

Спілка підняла з упадку килимарський промисл, що занепав був у часі війни, піднесла його на вищий ступінь, дає тепер заробіток около 40 людям, пускає свої вироби у світ під українською фірмою й маркою, та змагає послідовно до охоплення дальших галузей домашнього — в цьому випадку специфічно гуцульського — промислу і до заложення промислової школи, витворюючи потрібні для неї умови.

Все це вказує, що при добрій волі можна би багато зробити в цьому напрямку.

Та ця акція — хоч як корисна — далеко ще неповна. Тому треба йти в ній дальше. Саме тепер випинула тут думка заснувати в Косові, й то передовсім у Косові, ремісничу бурсу.

Плянована реміснича бурса не була би бурсою на взірок дотепершніх, себ-то шабльонова, де бурсаки лише спали би й харчувалися. Плян є такий. Бурса призначена лише для замісцевих учеників, а в першій мірі для сиріт із наших захистів, отже мала би характер не місцевої, але загально краєвої інституції і була би оперта на спілці „Гуцульське Мистецтво".

Бурсаки, які бажалиб учитися килимарства, ткацтва, столярства, гончарства, або кошикарства, ходилиб до робітень „Гуцульського Мистецтва" на науку. В самій бурсі побирали би науку українознавства та загально доповняючу науку.

Бажаючи отворити таку бурсу, треба би перше закупити площу, та побудувати відповідний дім на бурсу, а на це косівські Українці, які в весною найблизшого року, а можливо ще й цього року розпочинають будову церкви і „Народнього Дому", власними силами й фондами не можуть спромогтися; за це потрібно допомоги українського загалу. Ця допомога одноразова.

Дальше, щодо коштів удержання бурсаків, то справа не є така вже трудна. „Гуцульське Мистецтво" килимарським ученикам могло би платити за їх працю вже по пів році науки, а столярським по році, хоч приватні майстри не лише що нічого за час тритньої науки не платять своїм ученикам, але ще від них жадають заплати за науку; уся та винагорода за роботу бурсаків — учеників — ішла би на їх удержання в бурсі. Ходилоб лише про удержання бурсаків за час пів-, евентуально цілого року (учеників килимарських протягом першого пів року, а учеників столярських через цілий перший рік)!

Тут знову Косівщанам мусів би прийти в допомогу загал і то постійно, бо згадана реміснича бурса — як це вище подано — малаб не льокальний, але загальний краєвий характер. У першій мірі тяжів би обовязок на нашім духовенстві, котре кождої осени малоб обовязок зібрати на удержання бурсаків датки від своїх парохіян у натураліях і то в першій мірі в сумежних повітах, як снятинський, городенський, коломийський, а в дальшій — і в инших.

В такій бурсі виховалиб ми національно свідомих і фахово вишколених ремісників.

Одначе в ній не треба би було обмежуватися лише до тих ремесел, які охоплює „Гуцульське Мистецтво", тілько можна було би йти дальше, бо „Гуцульське Мистецтво" кладе собі за задачу охопити лише ріжні галузи гуцульського домашнього промислу, а нам треба наших найріжнороднійших ремісників!

В тій цілі можемо спровадити собі напр. з Відня, з Праги або й зі Львова першорядного майстра шевця, відвести в бурсі одну велику кімнату і заложити шевську робітню; спровадити майстра кравця і в другій кімнаті заложити кравецьку робітню; спровадити майстра кушніра і в третій кімнаті заложити кушнірську робітню і т. д.

Для дівчат можна утворити робітні жіночого кравецтва, шиття і вишивок та гафту.

Таким способом витворили би ми поволі не лише наш ремісничий стан, у якого могли би полагоджувати свої орудки щодо предметів щоденного запотребування, але й здійснили би клич „Свій до свого", що не був би лише пустим звуком. Тоді ми малиб фахово вишколених першорядних своїх ремісників, та й вихованкам наших захистів далиб ми хліб у руки і забезпеку їх істнування. Теперішні наші захисти не забезпечують своїм вихованкам істнування на будуче. Напр. у сусідки підписаного була вихованка з захисту еп. Хомишина в характері служниці. Колиж така дівчина втратить службу і не зможе иншої знайти, що тоді з нею станеться! Піде хіба на улицю!

Одначе колиб вона по виході з захисту попала в таку бурсу, як тут представлено, то не лише дісталаб національне виховання, але також мала би ремесло в руках як основу свого удержання і могла би заробити собі на удержання чи шиттям, чи чим иншим, тоді й не треба би було лякатися за її будучину, тоді була би вона і в будучині не лише чесною людиною, але й свідомим членом української нації!

До заснування такої бурси надається в першій мірі Косів і то з ось яких причин. Косів є осередком домашнього промислу, бо тут концентруються такі його роди: килимарство, ткацтво, кушнірство, гончарство; тут цвите гуцульська чудова різьба, тут є гуцульські будівничі церков, тут є гуцульські мосяжні вироби, тут є навіть гарбарі і взагалі в Косові є прихильний грунт та артистична атмосфера.

Чи на це впливає краса природи, чи вроджений Гуцулам талант, — се байдуже, бо не про причину тут йде, але про факти, які все полишаються фактами.

Косів можна уважати осередком домашнього промислу так само, як Райхенберг у Чехії, де також цвіли ріжні галузі домашнього промислу, та де поодинокі домашні промисловці лучилися в спілки, творючи таким чином сильнійші економічні одиниці, в яких опісля витворився теперішній фабричний промисл.

З цих причин безумовно треба би піддержувати гуцульський домашній промисл та заснувати ремісничу бурсу в Косові, бо деинде вона не мала би ні такого прихильного грунту, ні такої артистичної атмосфери.

З огляду на те, що — як сказано вище — Косівщани, маючи инші першої потреби, не можуть власними силами здвигнути потрібного на бурсу і майстерні будинку та набути площі власними силами, проте кожний, хто цінить гуцульський домашній промисл і спочуває справі заснування ремісничої бурси в Косові, буде ласкавий прислати відповідний даток на адресу: „Гуцульське Мистецтво" спілка з обм. пор. у Косові, на ремісничу бурсу, до розпорядимости д-ра Петра Рондяка, адвоката в Косові.

Нова плянована інституція буде обнята формою фондації. Вправді можнаб її оперти на філії „Товариства охорони дітей і опіки над молодіжю", але форма фондації є тривкійша. Фондаційна рада буде складатися з представників українських товариств в Косові, парохів Косова і околичних громад, як також відпоручників цих громад української народности. Намічені члени фондаційної ради будуть творити тепер комітет.

В користь будучої бурси декларували: 1) Бунда Теодор 10 ам. долярів, 2) Григорцева Марія 10 ам. долярів, 3) Куриенко Михайло 10 ам. долярів, 4) Мокловичівна Леся 5 ам. долярів, 5) д-р Рондяк Петро 100 ам. долярів (в ратах), 6) Володимир Гнатюк 5 ам. долярів, 7) Лепкий Богдан 25—50 ам. долярів.

Всі потрібні формальности зобовязався перевести д-р П. Рондяк.

Д-р П. Рондяк. Волод. Гнатюк.

Спинення „утраквізації".

В останній хвилі повідомляють нас:

В четвер (17. ц. м.) явився на філії акад. гімназії візит. Сосніцкі і устно здержав „утраквізацію", припоручуючи повернути до попереднього стану.

„Слово поль." повідомляє, що мін. Ст. Грабскі зарядив завішення утраквізації 1-ших кляс чотирох гімназій цебто у Львові (2), Тернополі і Перемишлі на ц. р. шкільний. Причиною того є, що не записався до тих кляс ані один Поляк.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Промова сен. Черкавського.

17. 9. на засіданні сенату при дискусії над проектом закона про земельну реформу сен. Черкавський заповів, що Українці й Білорусини не голосуватимуть за проектом закона. Проект цей зміряє до поселення на окраїнних землях польського селянина для польонізації окраїн. Такий проект можемо або повалити, або в усіх сил зміряти до невиконання його. Не боїмося закидів антидемократизму й шовінізму. Агресивність польської демократії є бодай для нас гіршою; як агресивність правиці. Давнійше пр. покликувалися на історичну місію польського народа на східних землях, нині замісць ославленого месіянізму ідеться на окраїни в імені демократизму для инших цілей. Виступаємо тепер проти того проекту закона як колись сенатор Стецький в російській думі протестував проти переведення російським урядом зем. реформ на польських землях. В імені українського й білоруського клюбу заявляю, що ми одинокі господарі на наших землях і самі собі переведемо правдиву і правну зем. реформу нашими власними законодатними тілами, а будемо апелювати до опінії всього цивілізованого світу з причини насилля, яке завдають нашому народові.

Біржа.

Львів, 18. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·30 — 6·35, канад. дол. 5·70 — 5·75, чеські кор. 0·17·75 — 0·18·00 леї 0·02·75 — 0·03·00, франц. франк 0·26·50 — 0·27·00, швайц. фр. 1·09—1·10, анг. фунт 27·60—27·80.

Золото. 20 кор. 23·80 —24·00, 20 франк 22·50—22·70; 20 марк. 27·50—27·70; 10 руб 29·30—30·50.

Срібло. Австр. кор. 0·48·00—0·50·00, 5 зв. кор. 2·50—2·60, фльорени 1·25—1·30, рубл. 2·00—2·10, рубель дрібний сріблом 0·98—1·03.

Збіжжя.

Пшениця кр. з 1925 р. 22·00 23·00, жито зл. з 1925 р. 16·00—17·00 овес гал. 14—.15

Бібліографія.

ЖУРНАЛИ:

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК. Львів. Книжка IX. за вересень 1925. стор. 96. Зміст: 1) Марко Черемшина: Парубоцька страва; 2) В. Софронів-Левицький: Грішник; 3) Марко Антіох: Судний День; 4) Евген Маланюк: Весна; 5) Антін Крушельницький: Партизани; 6) Дажбожич: „.."; 7) В. Калинович: Чого домагаються наші діти?; 8) В. Запозецький: Про задачі історика українського мистецтва; 9) Едмонд Жалю. Пер Люіс; 10) Пер Люіс: Поетика; 11) В. Бірлов: Атакування Запорожської Січи 1775 р; 12) Мерімэ: Зорис сучасної галицької поезії; 13) С. Маслов: Нова сила. Бібліографія. Нові книжки.

„СВІТ", ілюстрований двотижневий журнал, Львів, ч. 11. Зміст: Мих. Рудницький: Тінем двох письменників—Володимир Самійленко—Осип Маковей; О. Маковей: З лірики; В. Самійленко: Поезії — Лікувачь в старині; П-р Л. К—: Життя і смерть, і Смерть і безсмертність, З життя на Волині, Перший великий процес на Волині, Нашим найменшим; Галина Осипівна: Звідки вона?, З Підкарпатської Руси, Цікаві спостереження; І. С.: Чудо техніки — Два молоді українські маляри: Микола Глущенко, Іван Бабій — Тайна північної зорі — Очка із загадок. — В. Т.: Цитатан. — А. Волощак: Осея — Каїна — Наслідство і геніяльність — Рай — Наші пластуни — Теомометр — Завішання Фламаріона — Вежа Айфля — Література — Помилка — Зі спорту — Найславніша собацюра — Людина і малпа — Колишній житель землі — Що таке біблія? — Найбогатші люде в Америці — Загадки — Веселий куток. — Ілюстрації: Похорони Осипа Маковея — світл. М. Баймер, Залішики — О. Маковей на смертній постелі — світл. М. Баймер, Заліщики — Володимир Самійленко — Осип Маковей — З життя Волині — Засуджені — Діточий садок: В гостях у дітей — Сніданок на вільному повітрі — З Підкарпатської України: Будинок реальної гімназії в Берегові — Матуристи з проф. В. Пачовським — Пластуни. — М. Глущенко: Акт; Квітові. — І. Бабій: Портрет жінки; Автопортрет — Полярне світло в виді ленти — Полярне світло в виді змія — Люди-зілізуни — Ex libris д-ра К. Воєнідки — Пластуни при зірваному мості — На прогульці Дністром — світл. В. Годіни — Вежа Айфля в повені світла — Дружина копаного м'яча „Сокіл IV." Львів — Собака Бальто — Люди й малпа — Колишній житель землі. — В додатку: 9 аркуш повісти П. Бенуа „Атлантида". — Передплата „Світу" виносить 6 зол. на квартал. — Адреса: „Світ", Львів, вул. Руська ч. 3.

КУЛЬТУРА. Львів, ч. 8—9, серпень-вересень 1925. Зміст: До читачів і передплатників. И. Виссаріонович: Марксізм і національне питання. С. Задеражський: Монізм у природі і суспільстві. Кр.: Літературно-Науковий Вістник. Л. Панчанович: Футуризм. М. Кавацький: Жидівсько-польська-угода. Н. Лазаркевич: Апологія й апологети москвофільства. Визвольна боротьба Республіки. Н. Лазаркевич: Польща і Німеччина. Проф. І. Шимонович: Галичина. Конфіскати „Культури". Я. Гемпель: Обоє знищені. Політична хроніка. Документи і матеріяли. Літературні справи. Поміжні друкарські похибки з попередних чисел. Хроніка. Книжки й журнали.

НАША ГРОМАДА. Подебради. Ч. 8—9 за серпень, вересень. Зміст: 1) О. Буровій: Куди вони простують. 2) Б. Шліпінг: В добу фемій. 3) Гайдач: В потугах шукаю. 4) Омікрон: Високими Татрами в літі. 5) „.." З поезій майбутнього (шарж). 6) О. Лотоцький: Казка про білого бичка. 7) М. Литвицький: Pro domo sua. 8) Бехняк: Бехнівські вражіння. 9) Військовий: На „кобилкову" тему. М. Буплака: Бризки життя. 10) М. Джаньо: Хорунжий Гонтамалка. 11) Л. Биковський: Український евангел. рух в Галичині. 12) „.." До проблеми українських абсольвентів. 13) С. Володимирів: Світовий урожай в р. 1925 взагалі та на Україні зокрема. 14) Г. В. На місцеву тему. 15) Varia.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО, Львів ч. 8—9 за вересень 1925, 8° ст. 32.

СІЛЬСЬКИЙ СВІТ, Львів ч. 7. Липень 1925 стор. 145—168.

НАРОДНЯ ПРОСВІТА, Львів ч. 7. за вересень 1925 стор. 101—120.

ЛАСТІВКА, місячний журнал для українського народа. Рік I. ч. 1. Редагує ко-

ьонія. Зміст: Відділ оповідань. Вісти зі світа. Відділ релігійного освідомлення. Веселий куток. Виходить у садї Бишках, п. Конюхи ad Бережани. 16 стор. 30.

НАШ ПРИЯТЕЛЬ, Львів ч. 7. Вер°сень 1925 ст. 97—112.

Зі спорту.

Перед змаганням „Україна" — „Навтопея".

Дня 21. ц. м. грає наша мистецька дружина, львівська „Україна" з першою дружиною Ż. K. S. Навтопея. Вперше від часів війни стрічаються дружини, які перед війною були в найкращих спортових взносинах. Тоді поени стояли на ріні. Повоєнні відносини зірвали ці взаємки. Український спорт пішов окремим шляхом, гуртуючись біля спортової секції „С.-Б." — Українського Спорт. Союза. Жидівський спорт робив спершу спроби стануги на власні ноги, одначе вони не повелись і він підчинився начальним властям польського спорту.

На чоло українського спорту висунулась „Україна". Змагалась вона з усіми українськими дружинами краю, находила пряд-годи сильного противника, в році: тернопільського „Поділля", станиславівського „Буй-Тура", перемиського „Беркута" і стрийської „Скали", одначе все виходила з бою перемогою. Ні разу не мирила своїх сил з противником сильнійшим від себе, в наслідок чого витворилась у цілої дружини деяка зарозумілість, легковаження противника і переконання, що їй більше нічого вчитись не треба. Єдиний протизасіб був: дати дружині тренера, але ізза матеріяльних невідрадних обставин, з якими кождорічний виділ мимо найкращих зусиль не міг дати собі ради, не можна було зробити цього. Дружина з кождим роком відставала що раз більше від своїх переднодавних суперників, як Рогоб, Сяноки і Навтопея, не йшла ні вперед, ні взад, себто топталась на місці. В останніх часах бачимо в „Україні" зміни на краще. Є спроби видобутись з того блудного кола, в яке наш спорт попав. Гравці є і то добрі, тільки треба дати їм змогу грати з кращими дружинами. Сильнійшої від себе серед наших дружин „Україна" не найде, а до Чернівців на Буковину задалеко. Ясний висновок з цього, що — хочемо, чи не хочемо — мусимо шукати взаємків зі спортовцями тих народів, з якими доля судила нам разом жити. Перший крок в цьому напрямку вже зроблений: „Україна" грає з найкращою жидівською дружиною Ż. K. S. Навтопея (за дозвіл з L. Z. P. N. подбала Навтопея.) А тепер кілька слів про Навтопею.

В той час, як „Україна" збирала дешеві лаври в рямцях Українського Спортового Союза, Навтопея найшла собі тренера і під його вмілою рукою робила такі грандіозні кроки вперед на футболевім спорті, що скоро видобулась з II-ої класи і зайняла в I-ій класі львівської округи те почесне місце, на якім сьогодні бачимо її. Противник сильний, отже і боротьба буде з ним важка. До неї слід добре підготовитись. Найважнійша річ: щоб склад був як найсильнійший і зіграний зі собою. Як ходять балачки, є в деякого охота скріпити дружину свіжими членами „України" (грачами краєвих дружин, які перебувають у Львові на студіях); це був би великий промах, який міг би відбитись болюче на висліді; бо тоді дружині вибороти почесний виспід, коли в ній гратимуть нестреновані з дружиною грачі. З такого небезпечного експерименту слід зрезигнувати, а краще подбати, щоби дружина в звичайному складі, скріпленому одним, або двома давнійшими грачами, перевела в цьому остаточному тижні національні тренінги і то в повному складі.

Минулого року я складав на V. запоріжські ігрища репрезентаційні дружини Львова та Кракова; отже маю деякий досвід в тому напрямку. На мою думку найкращим був би такий склад „України" на день 21-го ц. м. Ворота: Барусевич; Заюга: Войко, Гевщук; помічі: Бізанц, Гіба, Дишьо; напад: Терлецький, Лисик, Мурський, Коматевич, Ейшенський; резервові: Чорній І., Кінер. Участь Коматевича в нападі є необхідна, бо він як відомий з пробоїв при новій системі offside-овій буде міг стати дуже корисним. Цей склад, як мені відомо, є висловом бажань самих грачів „України".

Володимир Стоцький.

✝ Посмертні згадки.

І знов жалібна вістка. Невмолима смерть вирвала з посеред круга живих людину в розцвіті віку, що могла широ послужити своїому народові. В середу в ночі розпрощався з цим світом старшина УГА. **Михайло Когут.** Уроджений в 1896 р. як син старої міщанської родини в Бучачі. В часі світової війни перейшов дорогу і горе „бездольного Івана". З австрійським військом дістається в Одесу, опісля переходить в ряди Української Галицької Армії, де дослуговується старшинського ступня. Після розтрати наших сил вертає до краю, де стає щирим працівником акційної спілки „Полотно", на якому то становищі віддає всі свої сили цій інституції. На жаль, недуга, якої зародок взявся серед воєнних невигодин, зостала. В р. 1924 при реорганізації „Полотна", звільнено від обовязків і покійного, — що був найкращим і найпильнійшим робітником.

З покійником сходить у могилу тип людини ідейної і характерної. Осиротив жінку і півтора-літню доненьку. В. И. П. — Похорони відбудуться у Львові з дому жалоби вул. короля Лещинського 25 в З. год. пополудні — на янівське кладовище.

Ольга Кузьмак, ученица I. кл. Торговельної школи Тов. „Просвіта" у Львові, померла дня 13. вересня по тяжкій грудній недузі в 19. році життя. Похорон відбувся в Дрогобичах дня 14. вересня ц. р. В. Їй память.

ОПОВІСТКИ.

Український мішаний хор Д. Котка:
У суботу 19.IX. — Требовля. 115 15—?
У неділю 20.IX. — Теребовля.
У понеділок 21. IX. — Тарнопіль.
У вівторок 22. IX. — Тарнопіль.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич":
Хоростків. Сала Сокола.
19.IX. „Вій".
20.IX. „Майська ніч".
21.IX. „Казка старого млина", (пращальна вистава).
Микулинці. Сала Нар. Дому.
22.IX. „Дні нашого життя".
23.IX. „Сатана". (пращальна вистава).
Тернопіль Сала Міщан. Братства.
24.IX. „Дні нашого життя", (переїздом одна вистава).
Бережани. Сала Сокола.
26.IX. „Циганка Аза".
27.IX. „Маруся Богуславка".
29. IX. „Пан Твардовський".
30.IX. „Вій".
З 15.IX. вступив до Театру як головний режісер відомий артист Вп. Бенцаль. Разом з ним зістали заангажовані артистки: Вп. Бенцалева і Вп. Барвінок. Театр має намір в скорім часі „звітати на кілька вистав до Львова. 131 16—?

Вписи на одноріний торговельний курс приймаються в домівці Торговельної Школи Т-ва „Просвіта у Львові вул. Корнякгів ч. 1. в будні дні від 9—10 рано. Предложити треба матуральне свідоцтво і зол. 10 вписового. 1—3

Позіо! Руханка в „Соколі-Батьку" зачинається 15. вересня п. р. та обіймає відділи, які вправляють в слідуючих днях: Членки: понеділок, пятниця від 8—9 веч. Членці: вівторок, пятниця від 7—8 веч. Старші ученици: вівторок, четвер від 5—6 попол. Молодші ученици: четвер, субота від 4—5 попол. Старші ученики: середа, субота від 6—7 веч. Молодші ученики: середа, субота від 5—6 попол. Ремісничі молоді: середа, субота від 8—9 веч. Вписи та інформації в „Соколі-Батьку" Руська 20. — **Рухникова секція „С-Б".** 2—?

Дрібні оголошення.

СТУДЕНТКУ на мешкання і уроч. прийметься. Інформації в Адміністрації „Діла". 465 3—4

ДВІ панночки найдуть приміщення. Світлик, Софії 22. 475 2—3

ПОШУКУЮ Онуфрія Пашука, мав перебувати у Франції. Хто знав би що про нього, буде ласкавий повідомити С. Пашуківну, Скорики. 467 2—2

ПРИЙМУ одну або дві студентки на мешкання, вул. Супінського 19, II. п., ґалерія на ліво. 468 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р Стефан Мудрецький

443 вернув і веде канцелярію 3-3

в Товстім місті (Tłuste).

Модні матеріяли жіночі і мужеські.
Шовки, адамашки, плюші і вельвети.
Сукна на футра, реверенди і убрання студ.
Полотна, шифони, хустки, коцики і т. п.

Найдешевше у ФІРМИ **РОМАН ЗУБИК** Львів, Галицька ч. 10.

412 5—10

Футра мужеські Футра жіночі
повучає магазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, I. пов.
276 8—30

Накладом Ставропигійського Інституту у Львові, появилося нове видання
Св. Євангеліє
в малім форматі. Ціна 12 дол.
Текст з червоними обвідками.
Кінем него продається
„ЗБІРНИК ЦЕРКОВНИХ І ЛІТУРГІЧНИХ ПІСЕНЬ"
на мішаний хор
д-ра Ст. Людкевича.
— Сільським хорам поручається. —
464 **Ціна 3 зол.** 2—4

Д-р Лев Кацнер
ординує в недугах зубів і устної ями вул. Легіонів 35, телеф. 17—45. Лічення лямпою Солюкс. Спеціяльність: золоті містки без коронок, без явного золотого. Установлення хитаючихся зубів. 461 2—2

ROK ZAŁ. 1890.

ХТО задумує купити правдиво добре, дешево і фахово випробувані
МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ
нехай зайде тільки до спеціяльного фабричного складу музичних інструментів **Адольфа Бодемштайна,** у Львові, вул. Легіонів 37 (біля великого театру). Зазначую, що від 35 літ проваджу виключно музичні інструменти, що дає поруку фахової і совісної обслуги. 397a) 3-?

Лікарі поручають для недокровних і реконвалесцентів
ВИНО ХІНОВО - ЗАЛІЗНЕ у фляшках зол. 4·—
поручає
Аптика М-ра Лешка Сладовського,
473a) **Львів, Галицька ч. 19.** 1—7

на догідні сплати

ФУТРА МУЖЕСЬКІ

ФУТРА ЖІНОЧІ

Станислава Вронського Сини пл. Марійська 10

Зїзд Торговельників,
Абсольвентів Вищих Торговельних Шкіл і Одноріних Курсів
відбудеться у Львові
в малій салі Муз. Тов. Лисенка
20. вересня ц. р. — Початок 9. г. рано.
Проситься всіх Товаришів безумовно явитися.
2—2 **Тимчасовий Комітет.**

Чекоряда
А. Пясецький
фабрика
Краків
1р-?

Механічна Ткальня „ЛЕН" Ска з обм. пор.
Львів, Тнацька 29.
приймає:
лен, коноплі і кючча до виміни і виробу полотна, цайґів, ручників, обрусів і т. п.
Приймаємо агентів на дуже корисних условіях, купуємо також сирівці льняні і конопляні платячи найвищі ціни.
Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що хто прише свої сирівці найдальше до 1. квітня 1926 до нашої фабрики, тому заплатимо фрахт. 481 1—6

Звичайні Загальні Збори
Товариства „Бурса св. О. Миколая в Перемишлі"

відбудуться в вівторок дня 29. вересня 1925 в год. 5. вечером в салі „Українського Інституту для дівчат в Перемишлі". На случай браку комплету, відбудуться того самого дня в тій самій салі другі збори в год. 6 вечером. 478 1—1

Порядок нарад:
1) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів. 2) Звіт секретаря за адм. рік 1924|25. 3) Звіт управителя бурси за адм. р. 1924|25. 4) Звіт касіера Товариства за адм. р. 1924|25. 5) Звіт контрольної комісії за адм. р. 1924|25. 6) Справа адміністраційного управителя. 7) Вибір членів виділу. 8) Зміна статута.

Звичайні Загальні Збори
„Кредит. Торговельної Спілки"

кооперативи з обм. порукою в **Радехові** відбудуться дня 29. вересня 1925. в год. 12 в полудне в салі Народного Дому в Радехові. Порядок нарад поданий в ч. 37. Господарського кооперативного часопису з дня 9. ц. м., а також виложений разом з білянсом в локалі кооперативи.

477 1—1 **Надзірна Рада.**

ПОШУКУЮ лекції на селі. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Студент". 480 1—1

ПОТРІБНА негайно інтелігентна женщина в середнім віці до ведення хатнього господарства і кухні у священика вдівця. Зголошення з услівями до уряду парохіяльного, Горожанка п. Іосо. 479 1-2

ДО іспиту кваліфікаційного буде приготовляти і повторяти професор школи середніх. Відомість: Горецька, Иосафата 8., Львів. 482 1-3

„ШЕВЧЕНКО й КНЯЖНА РЕПНІНА" М. Возняка.
Цеї книжки не повинно бракувати в кождій бібліотеці.
Ціна примірника тільки 1·50, з почтовою пересилкою 1.80 зол.
Замовляти **в Адміністрації „Діло", Львів, Ринок 10. II. пов.** за попереднім надісланням грошей. 1—1

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 210 (10.593). Львів, неділя 20. вересня 1925. Почтову належитість сплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. тов. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. За границею: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Кожний рільник повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також своє збіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.
Агенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії умірковані. Виплата шкід безповолочна.
Движимости, збіжа і паша не підлягають примусові обезпеченню в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень і длятого кождий Українець повинен їх обезпечити на ціну вартість в „Дністрі". 12—15
265
Товариство приймає обезпечення в долярах або золотих.

Знаний магазин ФУТЕР ФІРМИ С. ФІШ
Львів, Гетьманська 24., телеф. 1360.
Поручає величезний вибір всілякого роду ФУТЕР, по казково низьких цінах і на догідних услівях. — Власна робітня кушнірська. 3—4
395

Польська автокефалія.

День 16. вересня 1925 стає історичною хвилею, переломовим днем в житті православної церкви в Польщі, в житті чотирьох міліонів визнавців тієї церкви. В тому дні формально і святочно польський уряд осягнув свою мету: зірвав неканонічним способом звязки православної церкви в Польщі з її канонічним московським центром.

В дні 16. вересня 1925 Варшава, найдальше висунена на схід станція латинства, обходила свято „побіди польської державної ідеї", себ-то свято безвідкличного підчинення православної церкви світській політичній владі. В дні 16. вересня 1925 православна церква формально стала автокефальною, себ-то незалежною від московського православного центра, але за те вповні залежною від польської світської адміністрації, від її бажань і забаганок.

Польська автокефалія формально заістнувала в половині вересня 1925, одначе фактично вона існує вже майже чотири роки. Реставрація польської державности супровожалася страшними переходами для православної церкви. Перші удари посипалися на православні церкви в Холмщині, коли то старинну церкву св. Кирила й Методія висаджено екразитом в повітря. Сотні церков зачинено, а ключі віддано поліції. Православне населення лишилося без спромоги заспокоєння його релігійних потреб. Друга фаза цього підготовлювання автокефалії зазначилася загарбанням церков сфанатизованими і владою піддержуваними римокатоликами та насильною переміною їх на костьоли. Середньовічний релігійний фанатизм йшов тут у парі з потоптанням права власности. Православне духовенство позбавлено матеріяльної забезпеки, понижено його в нужді й безпросвітку.

Паралельно з тим розпочато заходи біля „автокефалії", яку вже введено односторонним розпорядком уряду з 31. січня 1922 р. Там переведено принціп незалежности православної церкви від якоїнебудь зовнішньої влади, принціп суперечний з канонами й практикою цієї церкви. Автокефалія в православній церкві може обіймати тільки національні церкви національних держав. Мішаним під національним оглядом церквам в чужинній державі може бути признана з боку дотеперішньої верховної духовної влади менша або більша автокефалія. Ясно, що в ніякому випадку не могла легальним порядком осягнути автокефального становища православна церква в Польщі, якої визнавці належать до трьох національностей: української, білоруської й російської.

Також польська держава не є національною державою для жадної з тих націй. Православна церква не лише не є пануючою в Польщі, як цього вимагає принціп національности тієї церкви, але навіть не є рівнорядною з иншими церковними організаціями.

Польські заходи у московського патріярха Тихона в справі автокефалії з поданих причин не мали ніяких успіхів. Тоді польський уряд наказав перебуваючим на польській державній території православним владикам самочинно перевести автокефалію, не оглядаючись на канони. Годиться ще зазначити, що в основу організації православної церкви покладено демократичний принціп в противенстві до аристократичного принципу католицької церковної організації. Про долю і зміну організації православної церкви рішають не тільки владики, єрархи, але й миряне. Тимчасом польський уряд знехтував цей принціп, знаючи, що йому лекше зробити натиск на кількох залежних від нього людей, церковних достойників, як на міліони вірних і їх представників.

Одначе й більшість владик спротивилася польській автокефалії, за що їх прогнано з меж польської держави, або запроторено в монастирських мурах. Так „прочистивши атмосферу" і після трагічної смерти енергійного митрополита Юрія (Українця, а не Москаля, як пише польська преса) покликавши на митрополичий стілець слабо відпорного і незвязаного з інтересами православного населення в Польщі еп. Діонізія, — приспішеним ходом поведено „автокефалістичну" акцію.

Скликаний на приказ уряду собор „перечищених" епископів ухвалив 14. червня 1922 автокефацію, але умовну, а саме, що польський уряд здобуде благословення для автокефальної правосл. церкви від царгородського патріярха і иншіх патріярхів та голов павосл. церков в Греції, Болгарії, Югославії і Румунії, а також від московського патріярхату (якщо цей патріярхат не буде скасований).

На протязі двох літ відбулося здобування благословення для поставленої ним автокефалії. Найлекше пішла справа в Царгороді. Підозрілий в продажности патріярх Григорій 13. листопада 1924. „прийняв й затвердив автокефальний і незалежний устрій православної церкви в Польщі, поблагословив і канонічно проголосив православну церкву в Польщі як церкву автокефальну і обдаровану всіми необмеженими правами автокефальних православних церков". Цю постанову затвердив його наступник, опісля прогнаний турецьким урядом патріярх Константин та теперішній патріярх Василь (Базілевс), який і прислав свою делегацію на святочне проголошення автокефалії до Варшави. Автокефальність православної церкви в Польщі признав теж румунський патріярх. Дальших визнань (правосл. церков в Греції, Болгарії, Югославії і Московщині) ще нема, але на те не звертає найменшої уваги польський уряд, який зобовязався виклопотати благословення.

Так кінчається один акт з життя православного населення в Польщі, кінчається для уряду, але не кінчається для визнавців правосл. церкви

* * *

З приводу святочного оголошення автокефалії православної церкви у Польщі нижче підписані православні сенатори і посли, які під цю пору знаходяться у Варшаві, вважають своїм обовязком супроти православного населення у Польщі, яке їх вибрало і довірило їм оборону своїх прав та інтересів, — заявити, що цей акт переведено офіційною церковною владою у Польщі без відома та участи православної людности, і що православному народові не дано можливости висловити з цього приводу свою думку й волю (на Соборі) в канонічному порядку".

Підписи: *сенатор Черкавський, сен. Маркович, сен. Пастернак, сен. Левчанівська, сен. Богданович, депутат Рогуля.*

Земельна реформа в сенаті.

Реферат сен. Бєлявского. — Промови й заяви представників різних польських партій. — Промова сен. М. Чернявського.

Законопроект про парцеляцію і осадництво, який в останніх двох тижнях товкся по сенатських комісіях (суспільного господарства, скарбово-буджетовій і правничій), перейшов 16. ц. м. під розгляд пленуму сенату.

Референт сен. Бєлявскі, прокаючи вибачення, що він не визнається як слід у подробицях закону, бо сам не спеціяліст, а кім того обняв референт ледве 4 дні тому, зазначив, що всі земельні реформи, переведені досіль у 15 европейських державах, мають дві спільні прикмети: 1) демократизацію посідання землі, 2) менше або більше вивласнення землі. Як відомі наслідки земельної реформи в Польщі реф. передбачує тимчасове обниження хліборобської продукції і експорту, зупинення розайтку рільного промислу й хзилеве зменшення скарбових вплинів; як додатні наслідки: підчесення добробуту селянської верстви, облекшення внутрішнього ринку збуту для виробів промислу і „сильне обсадження державної території" (себто колонізація „кресів"). Сенатські комісії кермувались принціпами: „еволюції" і зменшення примусу вивласнення до мінімум. Отже вони прийняли внесення, що: перепарцельована в одним році земля не побільшить контингенту призначеної до парцеляції землі на другий рік; поіменний виказ на 1926 р. не буде оголошений; приватна парцеляція отримала цілий ряд полекшень. Основною зміною є введення до закону приписів про комасацію і регуляцію, обовязок заосподарювання покупних парцель новими власниками, ну і — збільшення максімума землі, не підлягаючої парцеляції. Закінчив вшехпольський референт свої виводи пригадкою на векслі, які держава виставила селянським масам у формі обіцянок земельної реформи, та пересторогою, що — мовляв — держава не може, як банкрот, пропонувати викупу тих векслів по 5 сотиків за золотий (наче би нинішній закон, та ще й зопсований сенатом, уявляв собою повне заспокоєння даних обіцянок та конституційних гарантій!).

Представник ендеції (ЗЛН.) сен. Грінмахер бився в груди, що його клюб трубувався виключно долею будучої продукції та узгідненням закону з „правовістю і конституцією". Представник великої поміщицької власности (дубацеції) сен. Стецкі заявив просто, що „законопроект обійшовся безцеремонно з обовязуючим цивільним кодексом і конституцією". Він бачить лікарство на незадовілі аграрні відносини в Польщі не у вивласненню великої зем. посілости, а в упромисловлюванню Польщі й приноровлюванню зем. реформи „крок за кроком" до того упромисловлення. Сен. Стецкі пророкує страшні наслідки від зем. закону, як недалекий ще гірший голод землі, який треба буде заспокоювати з вивласнювання більшої селянської земельної посілости! — Сен. Возніцкі („Визволенє") теж пригадав святочне зобо-

вязання держави в 1920 р. передати селянам землю. З тою ріжницею, що він бачить у поправках комісій сенату перечеркнення цілого закону. „Якщо палата прийме поправки комісій, то боротьба, яка закінчилася ... займі деякими компромісом (компромісом лише частини польських партій — Українці ніякого компромісу не заключили — Пр. Ред.), розпалиться наново і то в найважчій для держави фінансовій і господарській ситуації. Запропоновано 160 поправок, себто 160 можливостей відкинення цілого закону, отже лише поправка метиме проти себе більшість, але не рахуючу 11|20 голосів". Промовець висміває волю правиці як оборони конституції і складає в імені „Визволення" таку декларацію, що „колиб якась партія поставила внесення на прийняття закону без змін, то з тяжким серцем, бачучи, що наші поправки не мають виглядів перейти, ми голосували би за тим внесенням". Сен. Шиховскі (НПР.) заповідає зголошення наново поправок, признаючих зем. робітникам більше відшкодування та більші кредити на загосподарення; від прийняття тих поправок НПР. робить залежним своє становище.

Слідуючого дня (17. ц. м.) велась у сенаті дальша земельна дебата. Сен. Бувек (Пяст) домагався прийняти закон без основних змін в порівнанню зі соймовим законом. Він полемізував теж зі сен. Стецким на тему „конституційности" чи „неконституційности" закону.

Сен. Черкавський в імени Української Парлям. Репрез., розпочав свою довгу промову такою заявою:

„В добі права націй кожний нарід мусить одержати землю своєї історичної території, тим самим і український нарід, а з окрема та частина його, що від віків трудиться коло землі, мусить одержати відвічну свою спадщину, зрошену кровю національних своїх героїв і потом поколінь, що її управляли. Аграрні реформи, які заводять демократизацію землеволодіння, мусять числитися з історичними правами нації, як такої, і природними правами трудового люду, який від століть займається хліборобством. Супроти того Українська Парляментарна Репрезентація закладає рішучий протест проти вирішування земельного питання варшавськими законодатними тілами і заявляє, що розвязка земельного питання на Західньо-Українських землях прислугувати може одиноко українському народові, його законодатним тілам. Коли ж сьогодня варшавське законодатне тіло, топчучи всі міжнародні зобовязання варшавського правління і свої власні закони, береться насильно розвязувати земельне питання західньо-українських земель, щоб історичну українську територію вчинити тереном кольонізації польським елементом, що походить з етнографічних меж Польщі, а українське населення здати на повну пролетаризацію і рівночасно насильно змінити етнічний склад Зах.-Українських земель, забираємо слово, щоби запротестувати проти практик варшавського законодатного центру перед усіми культурними народами світа і пригадати польському народові, з яким обуренням відносився він до діяльности пруської кольонізаційної комісії..."

Дальше промовець порівнює методи кол. пруської й нинішньої польської кольонізаційної політики та її реальний вислід, після чого пригадує формальні обітниці, які від 1919 р. робила Польща перед Антантою й перед західно-европейською демократією щодо наділення землею селянського непольського населення в Польщі. В лютім 1919 року нач. держави Юзеф Пілсудскі заповів при відкриттю конституанти, що „земельна реформа в Польщі буде переведена в дусі великих демократій заходу". Але дійсні демократії заходу не признають кольонізації. Справжні цілі зем. реформи виявили підчас соймової дебати в літі 1919 р. Вінценти Вітос і Станіслав Грабскі — лідери найчисленнійших польських партій, які заявили отверто, що аграрна реформа тому конечна, бо лише плуг польського хлопа може тривко означити межі Польщі на Сході, та що польські дідичі не повинні протестувати проти аґр. реформи, бо та аґр. реформа має на меті спольонізування кресового села й залиття польським елементом кресових міст.

Переповівши докладно всі мытарства польського уряду, починаючи від закону з 2. серпня 1919 р., промовець закінчив так: „Не відаюсь пустим надіям і не займаюсь поодинокими постановами закону (який є на розгляді сенату) — навчений досвідом, який мали мої товариші, ставляючи поправки до проекту закона у соймі. З покликом на засадниче наше становище, голосуватимемо проти законопроекту. Український нарід не дасть себе зломити. Накинену йому насильно боротьбу підійняв і всіми засобами провадитиме її послідовно аж до побіди — аж до зреалізування його національного ідеалу, бо „świetlana przyszłość, dla której pracują narody, istnieje".

Опісля сен. Познер (П. П. С.) заявив, що його клюб голосуватиме за законом „з огляду на переважний інтерес". Проти соймового проекту виступив гостро поміщик сен. Смульскі (Х. Д.), як проти „насильства над конституцією, руїни рільничого промислу, та вбивства почуття справедливости". Після короткої промови сен. Вислоуха, приступлено до подібного розгляду поправок комісій. Управитель маєтка зем. реформ Радван займав становище до поодиноких поправок.

Наради сенату над законом трівають дальше.

По широкому світі.

Участь Італії в конференції міністрів заграничних справ є ще сумнівна. Вся італійська преса, як урядова так і опозиційна, займає дуже здержливе становище до справи гарант. пакту, опрокидуючи твердження Франції й її союзників, наче би Італія була близько заінтересована у гарант. пакті з огляду на небезпеку австро-німецької злуки. Італія твердить, що така злука й так не може послідувати без згоди Італії, а зрештою — в цій справі Франція, Польща й ЧСР багато більше інтересована ніж Італія.

Німеччина заплатила 5. вересня ц. р. 30 міліонів зол. марок — титулом зобовязань прийнятих у минулор. льондонській конференції (виконання пляну Доза).

Гінденбург збирається обіхати звільнене від Французів Поруря. Йому готовлять надзвичайно святочне прийняття.

З Закарпатської України повідомляють, що в Ужгороді відбулась довірочна нарада тамошніх політиків, на якій пос. Камінскій, Щерецький, д-р Егрессі і д-р Бращайко рішили скласти спільну нову опозиційну партію під назвою „Руська народна партія". 20. вересня має відбутись партійний конгрес.

За тюремними мурами.

Страшні сцени у львівській тюрмі.

Цілий Львів, що має ще почуття людськости, гомонить про страшні, нелюдські сцени, які в середу 16 ц. м. розгралися у львівській тюрмі, а які своєю нелюдськістю і жорстокістю стинають кров у жилах.

Як нас повідомляють, в неділю вечером проголосили політичні вязні голодівку в тюрмі Баторія з приводу допускальностей і незгідних з постановами закону заборон для політичних вязнів. В понеділок справді розпочалася голодівка, супроводжена ворожими окликами. В 7-ій год. вечером явилася поліція, яку почято окликом: Геть з поліцією! У відворок крики наповнили цілу тюрму. Било в двері, уся тюрма ходила ходором. Комунальні вязні, які не брали участи в голодівці, кричали найбільше. В середу вечером крім пішої явилася й кінна поліція з поліційною кареткою. Говорили, що вони прийшли за якимись вязнем, засудженим на смерть, щоби його відвезти до Брігідок на екзекуцію.

Одначе небавом виявилося, що поліція має інші наміри. З келій витягано політичних вязнів, кувано в кайдани, копано і так спроваджувано їх до роздягальні, де наново починалася екзекуція. Страшенно било Зеленого, Мельника, Медведя, Баранівських, скатовано теж якусь 17-літню Жидівочку, а опісля їх перетранспортовано до підземелля в Брігідках. Знущання трівали в середу дві години, від 7-ої до 9-тої вечером. В четвер відбувався в тій справі нарада адвокатів.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Господарка народнім майном.

(Історія одної фондації.)

Бл. п. о. Йосиф Фоміс, парох в Скнилові і посол до Ради державної, помер у Відні 9. жовтня 1917 р., полишаючи свій маєток Скнилів на садівничо-огородничу школу для воєнних сиріт гр.-кат. обряду й української народности. Маєток складається з 45 моргів поля з сіножатями (крім 5 моргів, що полишив був синові), 10 моргів саду з огородом і господарськими будівлями і 19 моргів стависка. Кінь його полишив турбівний маєток, що не був в руху. Для завідування цею фондацією мала ся створити куратория, зложена з митрополита, представників товариств „Сільського Господаря", „Просвіти" і „Наук. Тов. ім. Шевченка" та його сина. Маєток був досить знищений світовою війною, а в часі польсько-української війни потерпіли всі будинки: обширне помешкання, офіційни, стайні більші і менші (все муроване), стодола і шпихлір. По смерти батька завідував маєтком його син бл. п. Михайло Фоміс, а коли 19. березня 1919 р. Поляки його розстріляли, установив суд куратора в особі д-ра Ев. Гвоздецького, адвоката у Львові і синдика митрополичих дібр. На внесення куратора львівський суд взаряндував цілу реальність п. Дяковій, вдові по священику, на 3 роки, а опісля знову на 3 роки до 1925 р. включно. Родина бл. п. Фоміса, бачучи, що п. Дякова вищить будинки, та що через підарендування селянам піль, сіножатей і саду по значно вищій ціні, як сама платить, використовує фондацію, хотіла сама взяти посесію Скнилова, особливо, що дві сестри фондатора вдова по адвокаті бл. п. П. Літвінським і братовдова по бл. п. о. Ант. Фомісі живуть в убожеськаї. Одначе через адвокатські кручки родина фондатора не могла цього осягнути. З причини процесу за 5 моргів по бл. п. Мих. Фомісі, який вела родина з б. господинею о. Фоміса, не міг суд видати декрету ділництва, бо акти ходили по всіх інстанціях. Остаточно ц. р. суд видав такий декрет і слід було сподіватися, що

КЛИМ ПОЛІЩУК.

„Із трикутника смерти".

Ридала ліра і про мужицьке горе словами оповідала. Оповідала про те, якто мужицька доля „гірко слізьми плаче", коли в сухих очеретах тільки „голодні північні вітри", а важкі хмари, що над верховіттям дерев, слухали й мовчки тікали...

Низько схилені голови подорожніх враз підвелися і голосні вигуки зєдналися з голосом ліри, які, наче довгий батіг, немилосерно хльостали лице неба.

— Горілки!.. Дайже горілки, щоб гартувалися жили і кости!

Повна самогоном чарка знову пішла від рук до рук, але чоловік, що з котячими вусами, наче не помічав її. Він з усієї сили гатив себе кулаком по голові і надриваючися, кричав кудись у млу лісів:

— Хібаж це пісня?! Це лайка, прокляття, а не пісня!

Повернувся до сліпого зі злобою:

— Ти кого, старий дурню, так лаєш?! Кого проклинаєш?!

Застогнав сліпий і все враз затихло, один лише гомін лісів котився у далеч незнану.

Туга, як злодюга, підкралася й сіла коло барильця з міцним самогоном. Забулися пити. Мовчки рухались далі і слухали, як скрипіли колеса у возі, як шуміли дерева навколо. Слухаючи, хотіли всі враз припасти головами до полудрабків і гірко заридати над своєю безпорадністю.

Раптом щось таке, наче тінь перед возом. Придивившись, побачили, що по дорозі, ледве переступаючи з ноги на ногу, йшов хтось сіренький і маленький. Побачивши, всі віджили наче:

— Гей, чоловіче добрий! Хто ти й куди йдеш сам один в таку темряву? Йди до нас, так ніг не надриватимеш! У нас туга в душі, так за те можемо втішити серце! Йди сюди, а тут і самогон, і музика є... все тут є, тільки щастя не має, бо щастя, то жарт один кепський!.. Ходи!

Прохожий хвилину стояв нерухомо і мовчки, позираз на віз, де сиділи такі дивні люде. В його грудях говорило щось таке, як передчуття чогось недоброго, але тіло чуло страшну втому, яка настирливо тягла його до воза.

— Ну, товаришу, скорійше! Веселійше стане нам і тобі. Знесилився, бідний, так хай відпочинуть хоч ноги твої.

Ще одна хвилина вагання й нерішучість прохожого стала рішучістю і він сміливо підійшов до воза. Вилізаючи на віз, витирав полою шинелі чоло й ніяково говорив:

„Проклятуща дорога... Ноги не можна витягти з грязюки... Ледвещо тридцять верст прошкандибав за день... Іду, що аж під грудьми заболіло, а з того нічого. Нема сили, що колись була, бо все „трикутник смерти" зїв".

— Так ти такий-же козак, як і ми?! Як так, то й доля наша однакова. Поглянь лиш навколо, яка пітьма скрізь! Вертаємо додому з порожніми руками. Ха-ха-ха!... і ти, як видно також так. Горілки! Пий товаришу! Самогончик, як паточка. За останнє купили, аби тільки якась радість.

Подорожній узяв із рук вусатого чарку і зразуж вихилив. Налили ще одну і він так саме, як і першу, хйльнув аж до самого дна, вже більш не вагаючися.

— Так ти й справді гарно вмієш пити! Пий, товаришу! Пий, скільки влізе, бо тільки з горілкою можна нам жити на світі.

І подорожній пив і пив.

Старий лірник знову звів до неба свої білька і знову заридала ліра.

Далеко на сході, над лісами та туманами, серед хмар стало блимати щось ясніюче. Як за хвилину зявився сірий місяць і кинув на них скупий жмуток світла. Здригнулися з такої несподіванки, а дерева, що здовж дороги, сталй чудернацькими велетнями, які, здавалося, вели проти них тиху змову. Шкіряний кажан сполохано метнувся кудись понад самими головами, а в глибині лісів з трівожною розпукою загукали сови.

Та подорожні не звертали на це ніякої уваги. Чарка із самогоном пішла ще жвавійше і ще голосній-ше заходилась ліра.

Прохожий товариш, захмілівши мозок, як до себе самого, говорив до них:

— Кажу вам, що чоловік, який він живе, мусить лиш про себе дбати! Щоб там не було, а треба якось жити.

Поломай, поторощ все, але хліба кавалок май завжди. Я не такий дурень, як вам здається, щоб вертати з порожніми руками. Ні, ось моя праця і старанок!...

І він із усією силою вдарив себе кулаками в груди.

Три американських папірці по 100, а коли їх скласти в один папірець, то буде цілих 300. Кажу

...завом фондація вийде в життя. Та стало ся знову щось нове. Цього року військові власти запотребували більшої скількости поля в Скнилові і почали в добровільний спосіб купувати у громади (пасовиско), поля у Гостинах і в фондації. Куратория фондації в наведеним в горі складі, хоч досі не має ще статута фондації, самозрозуміло інтересується фондаційним маєтком і рівнож цим ла посередництвом синдика п-ра Е. Гроздецького. Тож коли військовість забажала набути цей маєток на свої цілі і давала досить помітну ціну, куратория ухвалила задержати на огородничо-садівничу школу 30 моргів (а тім будинки і сад), а решту продати, особливо, що 19 моргів станиска було в процесі з громадою і не було виглядів виграти процес а хоч би він і був виграний, то мали є виглядн на укритковість станиска. За опержану готівку 109.250 зол. ухвалено закупити фільварок Закомарє, що складається з 175 моргів поля і сіножатей та 26 моргів ліса враз з будинками в добрім стані. Пертрактації від голова „Сільського Господаря" п. Михайло Луцький. Ціна купна 17.500 амер. долярів. Описля закуплено за 1.670 амер. дол. живий і мертвий інвентар і повіддавано довги, так що лишився невеликий довг (около 8.000 зол.) в „Щадниці" в Перемишлі і дещо за інвентар. Маєток Закомарє закуплено з засівами, отже інтерес був незлий. Траплялися инші фільварки до закупна, але або були за великі і треба було брати на себе спасу довгів, або земля хоч ліпша, то дорожча, або далеко від зад. станції. В Закомарю буде небавом відчинена станція, що з огляду на будучу школу має велике значіння. Дивна річ, що куратория не вважала вказаним отсей фактичний стан на підставі оригінальних дат подати до відома української суспільности і таким чином дала притоку до різних здогадів, що не дуже склібляли управі фондації. Скнилів — по неначе передмістя Львова. Багато людей відвідувано Скнилів за життя бл. п. И. Фолиса, багато бувало по смерти і бачило руїну цього гарного маєтку. Хто бачив теперішню господарку, заломлює руки і винує теперішню управу, себто п. Дякову, д-ра Е. Гроздецького, а навіть свояка пані Дякової о-пралата Куницького. Щож закидають люде?

(Докінчення буде.)

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Програма сойму.

В марш. Ратая був 18. 9. конвент сеніорів. Ухвалили, що соймові комісії пічнуть наради 29. 9. Перше по феріях засідання сойму буде 6. X. На той день мін. скарбу заповів внесення будж. преліміна-ря. Конвент ухвалив теж з огляду на тяжке положення держави обмежити пос. дієти на 6 прц.

Протиангліїська демонстрація СРСР.

В суботу явиться в Царгороді радянська чорноморська фльота. Прибуде там і часть балтійської фльоти. Рівночасно з радянською фльотою мають демонструвати туецькі кораблі. Демонстрація ця звернена проти Англії в звязи зі справою Мосуля. Англія й собі постаралася про контрдемонстрацію. Два новочасні англ. кружляки є вже на Чорному морі. Крім цього вийшле там Англія ще инші кораблі.

Ренський і сх. пакт.

„Морнінґ Пост" повідомляє, що англ. уряд згодився на спільні наради в Льозанні, підчас яких представники Чехословаччини і Польщі переговорювали з представниками Німеччини. Одначе англ. уряд вимагає, щоби зах. гар. пакт не був залежний від гарантій сх. пакту. Представник СРСР. мав заявити, що колиб заключено сх. пакт включно з СРСР., становище Мосєви до С. Народів змінилося би повсім.

Біржа.

Львів, 18. вересня 1925.

Гроші.

Вчора тенденція хитка. Обо рот середній.

А ер. дол. 6'28 — 6'30, канад. дол 5'60 — 5'70, чеські кор. 0'17'70 — 0'17'90 лей 0'02'70 —0'02'75, франц. франк 0'26'50—5'26'75, швайц. фр. 1'09—1'10, анг. фунт 27'60—27'80.

ПАВЛИНА З ТЕНИЦЬКИХ БОЙКОВИЧЕВА

Українську землю покрила свіжа могила. Не стало одної правої душі, розпрощалася зі світом та його злиднями велика громадянка, що не на словах, а чином виявила свою любов до українського народу та розуміння його найживотнійших потреб, головно його національного культурного освідомлення, громадянка, якої не заспгнув теперішній зматеріялізований час. Дня 12. вересня 1925 померла в Калуші Павлина з Теницьких 1-о Третнерова, 2-о Бойковичева, вдова по бувшому посаднику Калуша. Відмовляючи собі нераз заспокоїння найконечнійших життєвих потреб, жертвувала своє майно, каменицю в Калуші з великою парцелею при вул. Долинській на Українське Педагогічне Товариство. — Завдяки глибокій любові Покійниці до української молоді, скріпилася „Рідна Школа" поважним надбанням, яке послужить на розвиток українського духа української молоді спокусливого часу. Справді княжий дар Великої Громадянки дасть і старшій громаді нагоду призадуматися, що не слід відтягатися від найдрібнійшого обовязку: піддержувати матеріально „Рідну Школу" тоді, коли людина сильна духом жертвує на ту ціль своє майно.

Заслугу покійної для великої справи зрозуміло й оцінило як слід громадянство Калуша, виявляючи свою прихильність для неї величавою участю в похоронах, які відбулися дня 14. вересня. Тіло Покійної перевезено старим народнім звичаєм на жалібно прикрашених санях. Де звеличання похоронів причинилася Старшина Кружка У. П. Тва в Калуші. Память Добродійки „Рідної Школи" остане на завсіди свіжою в серцях української громади й дорастаючого покоління. Хай лекшою буде Їй земля, яку Вона так любила.

НОВИНКИ.

— **Інтервенція адвокатів у справі політ. вязнів.** У справі голодуючих політичних вязнів, а з окрема перебуваючих у арешті окружного карного суду у Львові: інж. А. Мельника, Е. Зибліківича і тов. інтервеніювали у патницю (18. н. м.) за кількома наворотами в Президії Апеляційного і Окружного карн. Суду у Львові, та в справі вязниць при вулиці Казимирівській адвокати: д-р Степан Федак, д-р Михайло Волошин і д-р Олександер Мар'ітчак, домагаючись побачення з арештованими. Управа вязниць при вул. Казимирівській не дозволила оборонцям побачитись з арештованими мівито з тої причини, що вони відсиджують дисциплінарну кару. Заступник президента Апеляційного суду Лучківич і президент Гавель заявили, що не одержали досі ніякого урядового донесення, і тому не можуть полагодити справи. Таким чином наявті оборонці не мають змоги побачитись з арештованими.

— **Відгомін подій в 1918 р.** Перед лавою присяжних суддів в окружному суді у Львові засів вчора Герасим Іваньчук, селянин зі сокальського повіту, обвинувачений за вбійство доконане ним буцімто в листопаді 1918 р. Фактично в листопаді цього року вбив хтось у лісі інтернованих українською владою чотирьох Поляків, а то: З. Томанка, Ст. Байку, Здз. Збишевского і Е. Стефановского. Обвинувачений, як виходить з акту обвинувачення, мав належати до складу ескорти, яка переводила названих Поляків зі Сокаля через ліс до иншої місцевости. Та ескорта мала доконати вбійства. Герасима Іваньчука арештувала була польська влада за цю справу ще в 1922 р., але тоді його випущено на волю через недостачу доказів. В червні мин. року він знов ставав перед судом за той самий злочин, але тоді розправу відложено через недостачу свідків і доказів. Вчора ту саму справу знов відновлено. Суд присяжних засудив Іваньчука на кару смерти з заміною на 15 літ вязниці. Засуджений присуду не прийняв.

— **Памяти В. Самійленка.** В короткому часі плянтовує у Львові Українське Товариство Допомога Емігрантам з України Академію, присвячену памяти покійного поета Володимира Самійленка.

— **Стипендія.** Управа Українського Товариства Допомоги Емігрантам з України у Львові на своєму останньому засіданню з дня 14. вересня ц. р. призначила проф. В. Заїкину стипендію на протяг півроку для докінчення наукової праці п. з. „Нарис історії української фільософії XVIII—XIX. віку".

— **Золото в С. Р. С. Р.** Як видно зі справоздань більшовицької влади, новопідкритих копальнях золота над рікою Алдан на Сибірі зібралося біля 12 тисяч копичів. Та це ще не всі, бо щодня надтягають нові ряди золотокопателів з найдальших сторін світа. Доля усіх тих пошукувачів дуже незавидна через недостачу харчів та через безробіття. Урядова більшовицька комісія, що провідкує тамошні відносини, обратувала, що в цілому тому окрузі знаходиться біля 400 тон золота. Великі трудноші в експльоатації творить достава пожиги до тої на 500 кл. від Якутська віддаленої місцевости. Така сама віддаль і до найближшої залізничної станції. Найбогатшою в золото є долина ріки Тумжен, що впадає до Алдану, допливу Лени. В минулому році вийшли тули із Якутська два кораблі, що везли біля 200 тон пожиги, та довелося їм допливти тільки на віддаль 45 км. від копалень. Від того часу поживу достарчають туди літаками. Та не зважаючи на все те, засновано там вже і філію державного банку та зорганізовано трест „Алданзолото", що має зорганізувати копальництво та відбирати золото від копальників. Трест має найбогатші ділянки та винаймає їх золотокопателям за означену кількість золота. Переєчно дає один день праці такому золотокопателеві чвертьфунта золота, але є такі місця, де можна добути і цілий фунт. Все золото чи пісок чи метал мусить здаватися трестові. Пять фунтів а не більше може кожний вивезти зі собою поза копальняний район.

Кождий може збогатитися,

хто купить один льос Державної Клясової Льотерії

в „НАДІЇ"

Львів, вул. Сикстуська 6.

Загальна сума виграних около:

10,000.000 золотих.

Головна виграна 400.000 крім того

виграні	250.000
	150.000
	100.000
	50.000
	40.000
	30.000
	25.000 і т. д.

Що другий льос виграє. Тягнення вже 14 і 15 жовтня.

Ціни льосів: **Цілий зол. 40., — половина зол. 20., чвертна зол. 10.**

В минулій льотерії виплатили ми між иншими, виграні по

зол.	150.000	на ч. 26082
„	25.000	„ ч. 40363
„	5.000	„ ч. 44435

Поручаємо замовити вчас.

329 5—5

В тім місці вирізати і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ.

„НАДІЯ" Львів, Сикстуська 6.

Отсим замовляю до І. кл.:

..... льосів цілих по зол. 40.—
..... „ половин „ „ 20.—
..... „ чвертків „ „ 10.—

Належитість золотих ..... заплачу по одержанню льосу з бланкетом ПКО. присланим фірмою або почтовим перекладом.

Ім'я і назвисько: .....

Адреса: .....

— **Управа Громади** Українців з Кубані на Чехословаччині (Подєбради) повідомляє, що згідно з постановою Управи громади на спілку з членами ревізійної комісії дня 15. вересня т. р. діяльність її закінчується аж по скінчинню ліквідаційних загальних зборів Громади. А тому й виступи якихнебудь осіб в імени Управи Громади Українців з Кубані треба вважати самозвапчими.

— **Польський погол Бон у Москві.** Радянські газети інформують, що до Москви поїхав із Варшави совітський посол Анольф Бон, член незалежної хлопської фракції у соймі. Посол А. Бон вибраний до сойму з листи „Визволення" у бжеському окрузі. В листопаді 1923 р. А. Бон із 7-ми иншими послами виступив із „Визволення" та заснував незалежну хлопську партію, яка стала від комуністичної платформу, хоч з комуністичною партією не злилася. Нова партія стала на становищі політичної кооперації з комуністичною партією. Посол Бон виїхав до Москви для обзнайомлення себе з тамошніми відносинами а зокрема бажає приглянутися на місці селянським справам. У Москві Бона витали офіційні кола, а Союз сільських кооператив СРСР повідомив посла, що вважає його, як кооперативного діяча, своїм почесним гостем, та буде його всесторонно про все інформувати.

— **Винайм сірникового монополю.** На переварашньому засіданні Ради міністрів прийнято рішення про винайм сір-

НАДІСЛАНЕ.

Рентґенольоґічне Заведення

як також лічення кварцевою лямпою і діятермією

Д-р Аксельрад

492 **в Чорткові.** 1—2

никового мовосполу американської спілки „International-Math-Corporation". Умова ця винаймає зобовязала спілку дати Польщі в момент підписування умови позичку в сумі 6 мільйонів долярів. Крім цього має названа спілка уложити ще других шість мільйонів долярів титулом інвестицій у моторолевих закладах. Винайм монополю тривати ме 20 літ. По тім часі спілка має віддати державі ціле підприємство разом з усіми вкладами без відшкодування.

— **Нові трійливі ґази.** Завдяки найновішим здобуткам науки і техніки світ чисельний винаходом тих ніяк, трійливих ґазів. Вони називаються: діфенілямінсульфоарзин, хлорацетофеномь і цикльбретильсульфід. Є це три підмінені ґази зі зовсім відмінними прикметами. Від першого людина моментально слипне, від другого негайно вимре, третій може знищити життя на простороні цілої провінції на протяг 6-ти місяців. Розвиток науки є отже для людства деколи проклятєм.

Бібліоґрафія.

Нові книжки:

Микола Чайківський: ЗА СИЛУ СОНЦЯ. Фантастичне оповідання для молоді з недалекого майбутнього (з 8 малюнками П. Холодного). Накладом Українського Педагогічного Товариства. Львів 1925, 8°, ст. 197.

Петро Мутський: ПАН МАЙСТЕР КОПИТКО. Комедія в 3 діях. Накладом автора. Львів 1925, 16°, ст. 48.

Інж. Лев Ронейко: ЯК ПРИНОРОВЛЮВАТИ ПОМИЧНІ ПОГОНІ. Накладом Спілки акц. експльоатації потасових солей у Львові 1925, 8°, ст. 22.

НОВА УКРАЇНА. Прага 1925. Ч. 2—3 червень—липень, ст. 174. Зміст: 1) М. Шаповал: Хто керує Україною. 2) М. Мандрика: Державне будівництво. 3) К. Квятський: Соціялістичний Інтернаціонал та СССР. 4) Вірші: Леонід Мосендз: „Закон". Евген Маланюк: „Несмертність". Юрій Дараган „З літопису дня бійучих". М. Смужка: „Поляк". 5) М. Середницький: Мій роман. 6) Довгань: Тіні похмурих днів. 7) Н. Грек: Брати. 8) Е. Маланюк: Вітер з Харкова. 9) М. Галаган: На третьому військовому зїзді. 9) Л. Кобилянський: Українське посольство в Туреччині в 1918|19 р. 10) Громадянин Грабіж і творчість. 11) Шаповал: До замітки д. Громадянина. 12) М. Степаненко: На західно-українських землях. 13) М. Галаган: Панська психольоґія. 14) Кишиня на Україні. 15) Нетактовний: Солодкий клїб. 16) Г. Ганзя: Болгарська трагедія. 17) Д. Ісаєвич: Модерні Єгипти. 18) Декларація Українського Револ.-Визвольного Союза. 19) Листи з України. 20) Відгуки життя. 21) Ucraiaica. 22) На еміґрації. 23) Бібліоґрафія.

ХЛІБОРОБСЬКА УКРАЇНА. Вїдень. — Книжка пята. Рік 1924—25. ст. 398. Зміст: Поїзка У. С. Х. Л. тим, хто спричинився по виданню V. кн. „Хліборобської України". 1. Сергій Шемет: Микола Міхновський. Посмертна згадка (з портретом). 2. Уривок зі „Споминів" Гетьмана Павла Скоропадського: „Від початку 1918 р. по проголошення Гетьманства". 3. Вячеслав Липинський: Листи до Братів-Хліборобів. 4. Проф. О. Оварченко: Основи номінальної валюти. 5. Ґенерал П. Залєський: Завдання розумного і чесного правительства на Україні. 6. Вячеслав Липинський: З приводу статті ґенерала Залєського. 7. П. П-ко: Єлисавета Іванова з Скоропадських Милорадович. До 35-х покоління її смерти (з портретом). 8. Гр. Адам Мєнтрезор: „Дух нації" і „дух земель". 9. Вячеслав Липинський: Покликання „Вапґів" як організація хліборобів? Кілька уваг з приводу статті Е. Х. Чикаленка: „Де виходи?" (Закінчення). 10. З минулого: Домет Олячим: Два листи Гетьманів Богдана Хмельницького і Івана Виговського до Кунфіста Бранденбурґського Фрідріха Вільгельма (з фотоґрафіями листів). 11. Посмертні згадки: Адам Рокицький Некрольог (з портретом). 12. Біжучі вісти.

ОПОВІСТКИ.

Український мішаний хор Д. Котка: У вівторок 22. IX. — Тернопіль.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич":

Хоростківа. Саля Сокола.
19.IX. „Вій".
20.IX. „Майська ніч".
21.IX. „Казка старого млина", (працьовна вистава).

Модні матеріяли жіночі і мужеські.
Шовки, адамашки, паюші і вельвети.
Сукна на футра, оксамити і убрання студ.
Полотна, шифони, хустки модові і т. п.

Найдешевше у ФІРМИ **РОМАН ЗУБИК** ЛЬВІВ. ГАЛИЦЬКА Ч. 10.

4'2 6—10

Мистецькі. Саля Нар. Дому.
22.IX. „Дні нашого життя".
23.IX. „Сатана". (працьовна вистава).
Тернопіль Саля Міщан. Братства.
24.IX. „Дні нашого життя". (переїздом одна вистава).
Бережани. Саля Сокола.
26.IX. „Цяганка Аза".
27.IX. „Марися Богуславка".
29. IX. „Пан Твардовський".
30.IX. „Вій".

З 15.IX. вступив до Театру як головний режісер відомий артист Вп. Бенцаль. Разом з ним містали заангажовані артистки: Вп. Бацилєва і Вп. Баранюх. Театр має намір в скорім часі „звітати" на кілька вистав до Львова. 134 17—?

Вписи на однорічний торговельний курс приймаються в домівці Торговельної Школи Т-ва „Просвіта у Львові вул. Коперника ч. 1, в будні дні від 9—10 рано. Предложити треба матуральне свідоцтво і зол. 10 вписового. 2—3

Оголошення. Канцелярія Українського Педагоґічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі доводить цим до загального відома, що поданням проханя на I-й курс Інституту відкрита. Приймативуться виключно особи, що мають матуру (атестат зрілости) і „пропуск" на перебування в Ч. С. Р. Республіці. Кількість стипендій обмежена. Поохання про прийом до Інституту (на імя ректора Інституту) приймаються в Канцелярії Інституту, Прага, Сміхов, Малатова 19, що дня з 10 до 12 год. крім неділь і свят або висилаються поштою на ту саму адресу (разом з документами: життєписом і 3-ма фотоґрафіями). — Управитель Канцелярії Інституту.

Вписи на Український Університет у Львові підбувативуться в часі від 1—15 жовтня.

Зі спорту. Між Ж. К. С. „Гасмонея" і У. С. К. „Україна" відбудуться на площі Ж. К. С. „Гасмонея" за лучківською рогачкою (дорога трамваєм ЛП і 8) в понеділок, дня [illegible] р. ц. в год. 5'30 пополудні товариські змагання копаного м'яча.

СМУЛІСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

лїкар Народної Лїчниці

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.

431 4—10

Заява.

Заявляю, що непорозуміння між мною та поодинокими Громадянами Рогатинщини та членами українських інституцій й українськими інституціями зокрема, підкопом усунені, а в великій мірі й особисто буи їх причиною.

Цею дорогою почуваюся по громадянського обовязку перепросити всіх, а зокрема Хх. Старшину Кружка УПТ. в Рогатині, та Хх. Учительський Збір рогат. української ґімназії та без застережень стаю до співьної з Нами праці.

Обиду, нанесену Хх. Учит. Зборові на загальних зборах філії „Просвіти" в дні 1. червня с. р., приємно відкликую і на цьому місці всіх Шан. Товариств зокрема щиро перепрошую. Заявляю, що своєї постанови твердо та щиро держатися буду до кінця.

Заявляю врешті, що за вийомом поміщених вісник: „Я ворог вам" та „Ах той Угрин", я не є автором брошурки „На чисту воду" й тому за її зміст о с о б и с т о не відповідаю. В другому томі журналу „Рогатинець" я не був автором статтів на особисті теми, за вийомом вірша „Смутна пісня".

Микола Угрин-Безгрішний.

В імени Учительського Збору приймаємо до відома. 1—1
491
Д-р О. Турянський, Григорій Заморока.
Свідок: *Антін Коршелевицький.*

СТАНЦІЯ для двох старших статочних панночок, які не потребують опіки в українськім вчит. домі. Окремий покій, харч, свєт. прання. Адр. в Адміністрації. 487 1-2

Дрібні оголошення.

ТІ! панночки знайдуть помічницю. Світова, Софії [illegible] 47 3—3

СУБСТИТУТ нотаріяльний пошукує посади. Зголошення до Адміністрації під „Субститут". 454 2—3

АКАДЕМІКОВІ некуримому вигідну співочий покій. Потоцького 14, I. пов. ґанком. 490 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціяліст у венеричних і шкірних недугах

д-р Іван Гнилевецький

лїкар Загального Шпиталя і Народної Лїчниці

ординує при вул. Пекарській 26 від год. 3—5. 2—3

АДВОКАТ

Д-р Теодор Михайлівський

веде від 1. вересня адвокатську канцелярію

В ЖОВКВІ

350 в домі бл. п. д-ра Короля. 9-15

АДВОКАТ

д-р Александер Павенцький

веде канцелярію

у Львові, вул. Підвалє 9. II. п

62 **(Ставропиґія.)** 10—12

Важне для жіночих шкіл!

ФІЛЯРЕТ КОЛЕССА: **Українські народні пісні в тонголосному укладі на жіночий хор.** Вип. I. і II. по **2·50** зол. у львівських книґарнях і у автора вул. Коломба 7. II. 483 1—1

КУРСА КРОЮ

суконь і білля найновішої системи розпочинаємо 1. жовтня 1925. Наука на обох курсах буде відбуватися що дня через 3 місяці від 6—8 год. вечером.

Вписи на поодинокі курси, або на оба курси разом, принимаються що дня від год. 8—1 і 3—6 попол.

Жіноча спілка промислова
486 1-3 „ТРУД", Львів, Ринок 39 (вл. дім).

ВПИСИ на річні і 5-місячні мужеські і жіночі **комп. курси торговельні СОФІЇ ҐЛЮЗІНСЬКОЇ Ecole Reforme** Панська 14 на новий відділ від 11—1 і 5—7 ще тільки до 1. X. По 1. X. принятя залежить від позвол. Мін. Оплата зол. 10. Вписове зол. 2. 409 1—1

„Пан Майстер Копитко",

комедія в 3 діях з передмістянського життя, **НОВІСТЬ** відповідна на аматорську сцену!

Дістати і замовити можна по всіх українських книґарнях. Ціна 0·90 зол.

ВАЖНЕ ДЛЯ ПАНЬ!

З новим сезоном зголошує наші Вп. Гості й Членки не оминати наших робітень суконь і жін. та муж. білля, бо ми даємо хліб і науку кількадесяти нашим дівчатам і робітникам, виконуємо щиросердну роботу від найскромнійшої переробки до найбагатших строїв та числимо справді дешеві ціни. Для тих, молоді 30 прц. знижка у всіх роботах. До костюмів і плащів первоязний кравецький майстер. Вписи на 3 міс. осінні курси кроєю суконь і білля та курси білого гафту приймаються щодня. Год. повідняття від 8—1. і від 3—6 поп.

Жіноча спілка промисл. „ТРУД"
373 **Львів, Ринок 39. (вл. дім).** 4—4

Накладом Ставропиґійського Інституту у Львові, появилося нове видання

Св. Євангеліє

в малім форматі. Ціна 12 дол.

Текст з червоними обвідками.
Крім него продається

„ЗБІРНИК ЦЕРКОВНИХ І ЛІТУРҐІЧНИХ ПІСЕНЬ"

на мішаний хор

д-ра Ст. Людкевича.

— Сільським хорам поручається. —
464 **Ціна 3 зол.** 2—4

СВИТКИ

ФУТРА МІСТОВІ

КУРТКИ

на догідні сплати

СТАНИСЛАВА ВРОНСЬКОГО СИНИ

422 **Львів, площа Марійська 10.** 1—1

ПОТРІБНА негайно інтеліґентна женщина в середнім віці до ведення хатнього господарства і кухні у священика вдівця. Зголошення з услівями до уряду парохіяльного, Горожанка п. Іосо. 479 2-2

ПАРЦЕЛЯ збудівельна в Зимній Волі конечно до набуття. Відомість Вівчарського 3. II. п. 10. 482

СТУДЕНТИ III. р. права напише переписку в матримоніяльній цїли з панною, котраб допомогла йому укінчити студії. Зголошення до Адм. „Діла" під „Рожа". 484

ХТО знав би, де находиться Яків Петрович Гаркавий з київської губернії, що прибув до Галичини з військами Петлюри та мав перебувати в Західній Галичині, буде ласкавий дати знати за винагородженєм до Адміністрації. 471

СТУДЕНТКУ на мешкання і харч прийметься. Інформації в Адміністрації „Діла".

90 літ істнуючий **90 літ істнуючий**

фабричний склад сукна і вовняних товарів

ІВАН ВАЛЯХ і СИН

У ЛЬВОВІ — РИНОК 33.

поручає на біжучий сезон в величезнім виборі **Новости** красні і загр. на одяги мужеські, костюми і жіночі плащі, матеріяли на бунди і пелєрини, коци на коні і на ліжка. Товар добірний, ціни низькі.

485 **ПЛЮШІ НА ЖІНОЧІ ПЛАЩІ, КРАВЕЦЬКІ ДОДАТКИ.** 1—1

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 211 (10.594). Львів, середа 23. вересня 1925. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Ль-ві, Ринок 10, II. пов. Конто почт. тов. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Руковисів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шп. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Марево кураторії.

Курателя, — погане слово, з яким звязане поняття власної уломности, невідповідальности й накиненої чужої, ненависної опіки. Саме тепер про курателю, про ніщо инше як про курателю над польською державною господаркою заговорено над далекою Темізою — і тому не дивниця, що п. Млинарскі, якому — як першому — судилося стрінутися з тою зловіщою погробою, повернувши до Варшави, відмовився від уділювання усяких прилюдних інформацій про висліди своєї кількатижневої погоні за золотим руном. І колиб не поінформованість та недискреція льондонського дописувача варшавської „Ржечпосполіт-ої", який у скромній статейці п. н. „Оборона золотого" три дні тому відхилив рубець заслони, то може ще довго вдалось би закривати невеселі перспективи фінансового положення Польщі. Та мабуть дійсно ціна, за яку директор наймогутнійшої у світі фінансової інституції — „Bank of England" — п. Норман годиться рятувати Польщу від економічної катастрофи, є ідентичною з курателею у повному розумінні слова, коли не тільки найповажнійша польська преса вдарила у великий дзвін тривоги, але й голова польської держави мусів негайно при першій — врештою досить незручній — нагоді, (при святкуванні роковин смерти Болеслава Хороброго у Познані) з емфазою застерегтись проти чужинецьких затій на суверенні права Польщі та святочно приректи берегти її великодержавницький престіж.

З отсим то престіжем ціле лихо, бо в оберіганні його дотеперішніми засобами лежить суть усієї економічної трагедії Польщі. Преміер Грабскі виголосив — як міністр фінансів — в одному тижні аж два експозе. Вдарився в груди, признався до піторарічних „помилок" і виступив зі спасенним планом — нових експериментів. Правильно завважив один жидівський сенатор, що економічна політика п. В. Грабского визначається подиву гідною льогікою: Інфляцію треба — розумував міністр — усунути введенням власної здорової валюти. Здорову валюту можна ввести, зрівноваживши податковою шрубою буджет й основавши емісійний банк. Сталося одно і друге, бо осягнено зрівноважений буджет і валюту, оперту на підкладі волота. Але „призабуто" на торговельний баланс. „Чому він пасивний? — бо забагато ввозять, а замало вивозять. Значить: треба зачинити для ввозу границі. А щоб ще краще помогти рідному промислові в боротьбі зі заграничною конкуренцією — треба закинути раз назавжди торговельний лібералізм і вчитися до протекційної торгов. системи. Це й останнє звено в дивно рівненькому ланцюху міркувань п. Грабского.

Але послідовність і принціпіяльна простолінійність недурно є родинною прикметою Грабских. Міністр фінансів Грабскі відмовляється від одних експериментів і пробує инших. Він заповідає нову економічну політику в царині мит, він вже є обережний у шафуванню демагогічним гаслом самовистарчальности й визнає необхідним чинником оздоровлення польських фінансів — заграничні кредити. Але одночасно виступає з новим великанським двох міліярдовим буджетом і як доказ надзвичайної уступчивости заявляє, що „є роблені зусилля, аби суму державного буджету обнизити трохи понизче(!) 2-ох міліярдів". Бо такого великанського буджету вимагає утримання усіх тих позицій, що запевняють Польщі її великодержавний престіж! Бо так далеко, щоби скреслити деякі позиції, не веде вже льогічне розумування п. Грабского!

А прецінь перед нічим иншим, тільки перед напучливими буджету перестерігав п. Грабского м. и. і командор Гільтон Ю.нг. Сперцу — радив він — слід перевести в буджеті радикальні редукції видатків, стати скромним і ощадним, здобути собі довіря чужинецького капіталу — а щойно потім основувати емісійний банк і радіти „власним" золотим. Але як можна було погодити такі поради тверезого Англійця з оглядами великодержавного престіжу, що вставили нпр. в буджеті 1924 р. на 1480 міл. вол. видатків майже 50 проц. для міністерства військових і внутрішніх справ? Те саме повторилось слідуючого року. Буджет на 1925 рік виказує буквально такі позиції: Зі загальної суми 2.016.156.408 вол. на військове міністерство призначено 710 міл. 100.000 вол., а на м-ство внутр. справ 207,148.937 вол. — себто ці два м-ства зайняли знову половину всіх державних розходів! Для кращої характеристики державної господарки ще кілька дат: в буджеті м-ства внутр. справ на санітарну службу — разом 7.919.164 на „уряд для справ меншостей" (самі лише синекуральні посади!) 39.133, а на державну поліцію 103.858.211 зол. (рівно половина буджету того м-ства!) а крім того ще на „корпус охорони погранича" 45.641.920 зол. На ціле відомство м-ства торгу й промислу призначено менше, ніж на поліцію й прикордонну сторожу (лише 114.669.055 зол.), на м-ство хліборобства 36.843.849 зол., а на освіту 323.316.258 (менше половини того, що ля армію).

Радикальні буджетові ощадности, це засіб ратунку, який — поруч з реформами в господарській і скарбовій державній адміністрації — пропонують і самі Поляки, що виразно вказують на небезпеку „евентуальностей, опертих на господарській курателі, установленій чужинцями" („Час" з 17. ц. м.). У цій самій газеті чртаємо там буквально:

„Вїд на дорогу таких і инших господарських і фінансових реформ, не щойно буде той ніж, який вирізує на постійно ляхо. Але поруч з ним потрібний ще вогонь, що випалить рана, вогонь, який ділає негайно й успішно, хоча болісно. Є це в даному випадку буджетові ощадности, без яких наш (себто польський) місячний буджет показуватиме вічні дефіцити, від біди латані заграничною позичкою або більоновою інфляцією. Буджет мусить бути знижений і то значно, маючи на думці приповідку про греблю і став. Очевидно, це зниження не може бути в усіх відділах буджету однакове. Є такі відділи, від яких залежить існування і політична незалежність держави, найдорожче добро, яке посідаємо, і тут з ощадностями треба бути дуже обережним. Але в усім иншім вказане є накинення державі ощадности бодай на 25% в відношенні до нинішнього буджету. Те саме торкається фінансів самоврядування. На кілька найбільших літ мусимо зовсім зупинити темпо навіть найпотрібнійшої розбудови культурних і господарських фундаментів нашого розвитку"...

Отже бачимо, що великодержавницький престіж дозволяє припинити культурний розвій, але не дозволяє редукувати війська, поліції і масй урядництва, себто тих установ, що буцімто берегуть державу перед зовнішніми і внутрішніми небезпеками і надзвичайно скомплікованим бюрократичним апаратом спокоюють державу в одну важку централістичну машину.

Так, дійсно: нинішні міжнародні обставини не дозволяють Польщі на редукцію армії без острахy за нагальну втрату її нинішніх політичних кордонів. Але ці обставини є лише плодом політики самої Польщі — від моменту її повстання. І ось трагедією Польщі є її fixe-idée великодержавницького становища, її анахронічних історичних границь, її захоплення міражем престіжу, — наче би все те було чимось неземським, можливим до осягнення й утримання неземськими способами. Яка шкода, що для підтримання забезпеки й поваги великої держави такими нпр. імпрезами, як кількатижневі маневри, потрібні такі прозаїчні речі, як — гроші!...

Від часу відзискання самостійности польської республіки її міністрами фінансів були виключно політики, а не економісти. Владислав Грабскі складає лише такий буджет, як домагається цього Станислав Грабскі й усі його однодумці, ідеальністю яких фактично перейняте ціле польське громадянство. Державні потреби Польщі ніколи не були достроєвані до її природної матеріяльної спроможности. Польська держава злакомилась на добра, які втримати — є понад її стан. І вона жила досіль і живе дальше понад стан, не маючи сміливости виректись великодержавницького люксусу, не вміючи стати скромною. Як цілком послідовний і природний ефект — є марево кураторії, яке вирнуло з пова туману, щораз густійше окутуючого майбутність польської держави. Цього марева не проженуть уже ніякі присяги старим злощасним божкам.

І. К-н.

Видержаности!

Замітки з приводу „утраквізаційних" замахів і нашої поведінки.

Після тижневої проби можновладці з львівської Кураторії відкликали „утраквізацію" вісьмох середніх шкіл. Львівська польська преса ріжно коментує цю „послідовність" керманичів прилюдної освіти в Польщі. Одні органи преси твердять, що припинення „утраквізації" являється побідою польських родичів, які ніяк не могли згодитися на псевдо-утраквізацію чотирьох польських середніх шкіл із загального числа сто, а другі зазначують, що Ст. Грабскі здержав „утраквізацію" тільки на якийсь час і за рік знову поверне до своєї ідеї після відповідного й докладнійшого підготування. Значить, тільки внутрішні огляди спонукали міністра освіти завернути з антипедагогічної дороги.

Ледве, чи припинення „утраквізації" сталося виключно тільки з мотивів, поданих польською пресою. Зваживши важке положення Польщі, слід зазначити, що також огляди міжнароднього характеру мусіли спинити занадто великий розмах польонізаторів українського шкільництва. Львівський куратор Собіньскі, ревний виконавець приказів „організацій народових" справді інтерпретував забагатки мін. Ст. Грабского в той спосіб, що він хотів „zjednoczyć narody, a nie języki" і спинився зі своїм розмахом тільки тому, що — мовляв — ті народи самі не хотять єднатися, — але хто знає характер і твердість цього ідеольога польського винищуючого націоналізму, знає й те, що такі „дрібниці" не впливають на його постанови. Мусіло зайти щось більше й важнійше, коли найбільший ненависник нашого народу мусів зробити відворот.

Заповідь повороту до „утраквізації" за рік примушує нас присвятити більше уваги шкільній справі та постійно бути на сторожі. Не можемо допустити, щоби новий удар заскочив нас знову непідготованих до одностайного відпору. З цього приводу мусимо коротенько спинитися над недавньою нашою поведінкою у звязку з „утраквізацією". А діялися тут речі зовсім не втішного покрою. Перш усього одні чинники здавали ту акцію на других. Критикомання дійшла до крайних меж. „Інтересовані" критично ставилися до вказівок, які давали їм ті, що мали право давати вказівки. Ніхто не хотів взяти на себе відповідальности за ту акцію, ніхто не хотів взяти на себе ініціятиви. Ніхто не хотів взяти на себе ініціятиви. Ніхто не хотів взяти на себе ініціятиви.

вок політичного проводу, а цей останній справді не стояв на висоті завдання, бо не дописував виконавчий апарат, головним чином самі родичі дітей. Шкурництво й опортунізм вілися глибоко в нашу психіку.

Тоді, як родичі польських дітей всі запротестували проти зміни характеру польської школи, родичі українських дітей внесли тільки 18 протестів. Очевидно з родичами-селянами важко було порозумітися в короткому часі, але львівські родичі: інтелігенти й робітники всі були на місці. А всеж таки протестаційна акція індивідуального характеру (не вічевого) йшла досить слабо. Кожний відсувався, скривався, відхилявся, потрібно й непотрібно оглядався на задні колеса. І ще одно цікаве явище: тоді, як робітники, залізничники, сторожі і ин. всетаки, — хоч не масово — сходилися на наради й підписували протести, інтелігенти постійно світили своєю відсутністю. І то не державні урядовці, але адвокати й службовики наших народніх установ. Така байдужість до загальних справ є крайно злочинною. Недостача громадянського почуття, відсутність етики і хоробливі прояви критиканії дійшли до того, що в одному „обсерваційному" органі атаковано політичний провід і вимагано серойства від директорів українських гімназій, але співредактор того тижневника сам не сповнив примітивного, елементарного громадського обовязку: маючи сина в І-шій клясі „утраквізованої" гімназії, не ходив на зібрання родичів, довго не підписував протестуючої заяви, а зробив це під натиском атакованого ним політ. проводу аж в дні припинення утраквізації.

В „обсерваційному" тижневику писалося про те, що директори польських гімазій постояли за польськістю своїх заведень, а

»директори наших українських гімназій, як довідуємося, не зважають на волю родичів і дітей і не питаючи їх, — під напором інспекторських приказів запроваджують в чисто українських клясах утраквістичну науку".

Отже до директорів ставиться вимоги, щоби вони противилися візитаторським приказам, хоч — правду кажучи — вони мають слабі докази на те, якою є воля родичів, бо навіть самі носії публичної опінії не хотять тієї волі проявити на письмі до тихже директорів. І ми робили закиди директорам львівських українських гімназій, що вони послушно сповняли візитаторські прикази. Одначе — мусимо тепер до того признатися — ми вимагали від них — так сказатиб — громадянської відваги вищого ступіня; до родичів інтелігентів ставимо тільки звичайні, елементарні вимоги, до яких сповнення є обовязаний кожний громадянин, тим більше інтелігент, а найбільше носій публичної опінії, що навчає громадянство.

Перед нами ще важка боротьба за рідне шкільництво. В тій боротьбі треба нам великої видержаности, послідовности і — найважнійше! — чесности.

* * *

Протест до Ліґи Націй.

Після протестуючого віча у справі найновійших шкільних розпорядків, відбутого у Львові в дні 31. серпня 1925, вислала Президія віча письмо до Секретаріяту Ліги Націй в Женеві з уснованим протестом проти утраквізації перших кляс українських гімназій. В дні 17. вересня п. р. наспіло на руки председника віча д-ра Ол. Марітчака письмо від Ерік а Кольбана, директора Секції для національних меншостей Ліги Націй, з повідомленням, що згадане протестуюче письмо увійшло до Секції для Національних меншостей Ліги Націй.

Найбільший вибір бляхатих товарів на осінній та зимовий 167 сезон поручає фірма 15-100
АНТІН УВЕРА
Львів, вул. Галицька 10.
Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудського.

Радянська Україна.

Найновійші статистичні дані про Україну.

У „Радянському Статистику", органі Центрального статистичного управління на Україні подані найновійші статистичні дані про заюднені оселі на Україні в такому виді:

Радянська Україна нараховує 40.561 заюднених осель. З того 8.124 на Полтавщині, 5.527 на Одещині, 5.158 на Катеринославщині, 4.364 на Київщині, 4.343 на Донеччині, 4.041 на Харківщині, 3.504 на Подільщині, 2.878 на Волинщині, та накінець 2.622 на Чернигівщині. Більше половини з тих осель належить до категорій хуторів (43,82 проц.) та маленьких поселень (11,08 проц.) в роді млинів, лісничівок, фабрик і т. п. Друга менша половина розпадається на села (18,70 проц.), присілки (15,4 проц.), кольонії (2,19 проц.), радянські господарства (1,57 проц.), містечка (1,14 проц.) і міста (0,24 проц.). Отже на Україні ярмарочних пунктів містечок є 461 а міст 99. Вже в тих цифровних даних видно, що Україна є наскрізь рільничою країною. Далі слід підкреслити, що хуторі та взагалі рільничі оселі переважають на Лівобережжу. За те на Правобережжу положена більшість українських міст. За винятком Київа (405.770 мешканців), Одеси (316.740 меш.), Харкова (311.685 меш.) і Катеринослава (164.000 меш.) всі инші українські міста є малі та вагаються щодо числа населення від 10-ти до 30-ти тисяч. На Київщині нараховують більше 10-ти тисяч мешканців такі міста: Бердичів (43.500), Умань (41.000), Біла Церква (38.000), Черкаси (31.000), Сміла (21.000), Звенигородка (15.500), Шпола (12.000), Городище (12.000), Богуслав (12.000). На загал на Україні є тільки 36,6 проц. місцевостей, що мають понад 500 мешканців, 30 проц. таких, що мають від 1 до 100 мешканців і 36,4 проц. таких, що мають від 100—500 мешканців.

В національному відношенню є українські оселі майже чисто українськими, бо національні меншости є переважно розсипані. На 40.422 оселі є 90,1 проц. або 36.569 чисто українських, а тільки 1769 (4,5 проц.) переважно російських. Крім цього є ще 1043 (2,8 проц.) осель з німецькою перевагою, 407 (0,4 проц.) з польською, 200 (0,5 проц.) з жидівською і 148 (0,4 проц.) з румунською перевагою. Дуже незначне число осель випадає ще на Болгарів, Греків та Чехів. Більшість мішаних осель сконцентрована на сході та полудні. І так: на Донеччині є 74,7 проц. українських, 16,9 проц. російських і 4,6 проц. німецьких осель; на Катеринославщині 7,5 проц. російських, 4,6 проц. німецьких; на Одещині 6,1 проц. російських і 5,8 проц. німецьких; на Харківщині є тільки 6,1 проц. російських. На заході України одна Волинь має більше національно мішаних осель: 9,9 проц. російських, 7 проц. німецьких і 1,4 проц. жидівських. За те инші губернії є чисто українськими. Полтавщина, наприклад, має 99,3 проц. чисто українських осель, Чернигівщинь теж 99,3 проц., Київщина 96,6 проц а Подільщина 95,8 процент.

За тюремними мурами.

Звірська масакра політичних вязнів в тюрмі Баторія. — Від Дахау до Кайфи. — Сліпі, глухі і безсердечні. — Побачення з инж. Мельником.

Зпоза тюремних мурів нововідродженої Польщі все голоснійше доходять зойки катованих. І то чим частійше появляються в західно-европейській пресі протести проти білого терору в Польщі, им брутальнійшим стає поведінка супроти політичних вязнів. Тюремна адміністрація, підчинена в визначній мірі окр. судам, відмовляється приноровляти приписи, що торкаються політичних вязнів. А коли вони протестують єдиним можливим в їхньому крайно важкому положенні засобом, себ-то голодівкою, наступає варварська, брутально-звірська масакра.

КЛИМ ПОЛІЩУК.

„Із трикутника смерти".

(Докінчення.)

І вже ніхто з них не хотів горілки і ніхто з них не просив сліпого грати, бо важка мовчанка так томила їх, що ніхто не міг вимовити жадного слова, чулося тільки важке їх дихання, та ще, як пирскали коні та скрипіли колеса в болоті.

Нараз протяжним риданням озвалася ліра і здавалось, озвалася ним сама ніч, що понура така й безутішна.

Подорожні напружено слухали, як глибоко десь у середині говорило їм щось до свідомости й викликало на герць те потворне чуття, що як злодій закралося в душі їх.

Кожному із них хотілося вирвати із рук сліпого ліру й одним махом руки порвати всі струни, щоб не сміли так страшно ридати. Щоб не сміли... Але лірник грав і грав. Жорстоко й немилосердно змушував свою ліру до все глибшої скарги, що росла аж до самого неба.

Задихаючися в пітьмі, мовчали подорожні і наче по змові, все тіснійше й тіснійше горнулось до прохожого товариша.

Ніхто з них не дивився один одному в очі, ніхто не відчиняв душі своєї, бо вони вже й так відчинились одна перед одною і кожний із них бачив добре всю прірву страшного злочинства, що створив дух сліпої жадоби.

Три голови зєдналися в одну, моторошно потворну голову злочину, яка витиснула зі свого мозку останню крихту свідомости й запалила його вогнем нищення.

Прохожий хмелів і нічого не помічаючи, вигукував:

— Гей ви, чого так затихли? Позакладало вам, чи що? Давайтеж горілки! Давайт...

Останнього слова не зміг він скінчити, бо із пітьми нежадано витягнулися дві жилуваті руки чоловіка з котячими вусами і як залізними кліщами стиснули його за горло. І в той-же час, без єдиного слова, без найменшої змови, не глянувши навіть у свої очі, той малий та горбатий і поліський дядько-господар підводи, обоє поспішили простягти до прохожого свої руки і сплелися в один клубок сили і зла. Позбавлений змоги дихати, прохожий товариш одчайно бився ногами, рвав нігтями їх лиця, кусав зубами, як скажений пес, але дарма все. Ще міцнійше налягав на його груди той, що наче горбатий, і ще страшнійше бив здоровими, мозолистими, наче з заліза, міцними кулаками поліський дядько. Прохожий мукав, як недорізане теля, ревів й хропів чудним якимсь голосом, страшно починав тілатися, а із уст цілими клубками покотилася кривава піна, із якої, як жало гріху, вистромився великий чорний язик, який повільно падав на груди і той, здригнувшися ще раз, покірно завмер.

Боротьба скінчилася. Зосталося ще тільки забрати ті гроші. Але злочинці розступилися й старалися сховатися по кутках воза. З розширеними від жаху зіницями, вони злякано дивились на трупа, який витягався й розростався на цілий віз. Для них уже не хватало на возі місця і вони підгортають під себе ноги, щоб не торкатися трупа. Дарма це все, бо труп ще розростався й виростав на цілу гору, тиснувся до них і давив їх собою. Задихуючися й дріжучи всім тілом, вони з невимовним жахом стежили за трупом, за його шкляними очима, темним ротом і великим чорним язиком. Триста долярів лежало тут, на спухлих, як гора, грудях, але ніхто з них не смів простягти до них руку.

Сліпий лірник, що нічого не чув за риданням своєї ліри, кинув грати й став просити горілки. Просив, але ніхто його не чув. Простягав дріжучу руку, але ніхто нічого не давав йому. Тоді знов взявся за ліру і знову заридали струни і сліпий уже сам не знав, чого вона тужить, чого так ридає?..

Коли ось один подорожній вискочив із воза і, упавши в болото, миттю схопився й побіг у тьму лісів. Слідом за ним вискочив і миттю, зник другий. Втікали десь перед жахом сліпого злочинства і не знали, куди заховатись від нього. Зостався ще дядько-господар, який божевільними очима оглядав свого воза, дивився на труп, на старого лірника, на свої нужденні коненята і не знав, що робити тепер і що робити тоді, коли зійде сонце. Не знав, куди діти цей страшний труп, що робити з ним і, поспішаючися, швидко зліз із воза і став божевільно бігти кудись в млу, в тумани.

На возі лишився труп і лірник з лірою. Одна пісня і смерть, яку покірно везли кудись знесилені коненята.

Втікачі бігли все далі і далі. Втікаючи, боялись озирнутись назад і поспішалися втекти як мога далі від місця страшного злочинства. Всі вони бігли у різні сторони, але за кожним із них, окремо, як великий тінь, летів цей страшний труп зі шкляними очима, з чорним, великим, вивалиним язиком і з новими папірцями на грудях...

А відусіль, з усіх кінців великих лісів лунали якісь страшні голоси і в темряві здригалася чогось земля...

*

Нарешті лірник перестав грати, якийсь час сидів нерухомо й чогось прислухався. Далі помалу почав чогось шукати навколо себе. Руки його наткнулися на труп і він шарнув його:

— Гей, чого поспалися?! Час вставати, пяниці!

Дарма! Ні звука у відповідь.

— Ну, коли ви так добре спите, так спіть собі тихо!... Спіть, а я колискової вам ще заграю!...

Запаморочений випитою самогонкою, заграв знову. Тихо скиглила ліра, тихо везли коні, тихо скрипіли колеса. Коні, збившися з дороги, наїхали над Случ, де глибоко внизу хлюпостались холодні хвилі. Колеса повільно зсовувалися над кручу і, вмить, віз блискавицею метнувся на бік і важким каменем полетів униз і потягнув за собою жалібно іржучі коні. Старий лірник схопився за труп і злякано щось зашептав. Як частину відірваної громом скелі від своїх берегів, проковтнула Случ свою несподівану жертву.

Ще останній крик лірника, ще одне жалібне іржання коней і все затихло у чорних хвилях ріки.

Потім завмерло все і стала важка, як камінь, тиша.

На сході блідо-рожева смужка віщувала близький світанок...

Навколо одні лиш тумани й чекання...

Весна, 1925 р.

Вже надійшов великий транспорт всіляких конфекціонованих ФУТЕР І В ШКІРАХ ДО МАҐАЗИНУ І РОБІТНІ ФУТЕР ст. стемпковича, Львів, площа Капітульна ч. 1.
Заведення виконує всі замовлення з узглядненням найновішої моди для Пань і Панів сумлінно по цінах не високих. Запобігливість поручає замовляти футра як також полагоджувати всілякі направки і перерібки в найдешевшім сезоні літнім. — Прошу жадати проспекту кредитових услівій.
2136 14—15

Ховаючись за тюремні мури, певні безкарности, а може й похвали люди без серця й без дрібки почуття людськости, виправляють страшні сатанські оргії, знущаючись над політичними вязнями.

Та подія, яка сталася в середу 16. ц. м. у львівській тюрмі при вул. Баторія під оком і боком державної прокуратури і взагалі сторожів права є унікатом в історії тюремництва.

Коли в тюрмі лунали на адресу управи тюрми ворожі оклики, в год. 7-мій вечером спроваджена поліція, не розбираючи — звідки ті оклики походять, впала до келій політичних вязнів, серед стусанів, побоїв і сороміцьких проклонів, наклавши кайдани, волікла їх сходами вниз і в роздягальні переводила на спілку з вязничними посіпаками огидну й звірську екзекуцію. В брутальний спосіб бито й копано обцасами, де попали закованих в кайдани вязнів. До келій доходили нелюдські войки катованих політичних вязнів українських і комуністичних. Екзекуція тяглася до год. 9-тої, значить кругло дві години.

Поки-що не маємо подробиць цих звірських знущань. Знаємо тільки, що одних, головним чином комуністів, вкинено в тюремні льохи судової тюрми, а других скатованих відвезено до тюрми „Бригідки" і там запроторено їх в темницю.

До цих останніх належали між иншим політичні вязні: інж. Андрій Мельник, Евген Зиблікевич, Зелений і ин. Скатованих і окровавлених кинено до темниці в „Бригідках". Скоро тільки в четвер 17. ц. м. розійшлися у Львові вістки про інквізиційні методи в судовій тюрмі, адвокати: д-р Мих. Волошин, д-р Ол. Марітчак й д-р Ст. Федак просили в карному суді дозволу на побачення з вязнями. Одначе през. карн. суду Гавель відмовив дозволу, мотивуючи це тим, що вязні відбувають „дисциплінарну кару". Инакше дивився на цю справу віцепрезид. апеляції Лучкевич, зазначуючи, що оборонцям можна бачитися зі своїми клієнтами навіть в часі „дисциплінарної кари". Коли з цею авторитативною інтерпретацією оборонці вдруге явилися в Гавля, він знову відмовив, домагаючись внесення письменного подання.

Дня 19. п. м. оборонці втретє явилися в Гавля, але цей повідомив, що проти запроторених в льохах „Бригідок" вязнів ведеться слідство з § 81. з. к. (бунт), та що дозвіл на побачення може дати тільки слідчий суддя Ліндерт. Оборонець д-р Ст. Федак удався до Ліндерта, а цей запитав, в якій справі хоче бачитись оборонець з вязнем Мельником. Запитаний відповів, що в справі майбутньої розправи у Варшаві і в справі голодівки. З тим погодився суд. Ліндерт, зазначуючи, що ніяких инших справ він не дозволить порушувати. Додав також п. суддя, що він чув, що й инші оборонці хотять бачитися зі своїми клієнтами. Нехай отже вони являться в год. 12·30 в „Бригідках", щоби він за одним махом міг полагодити справу.

І справді 19. ц. м. в год. 12·30 явилися в „Бригідках" адвокати: д-р Федак, д-р Ганкевич, д-р Марітчак і обор. Петрушевич та суд. Ліндерт з протоколянтом. Суддя подався до директора карн. заведення і після годинного вижидання заявив, що віцепрез. Лучкевич дозволив на побачення тільки д-рові Федакові з інж. Мельником. Всім иншим відмовив. Але тут вмішався і дир. заведення та заявив, що й побачення з Мельником є неможливе, бо вязничний лікар д-р Гайзик з огляду на стан здоровля інж. Мельника заборонив йому побачення. На те зазначив д-р Федак, що якраз з огляду на те здоровля він хоче бачитися з інж. Мельником, щоби може вислухати його останньої волі.

Після довгих заходів, переконувань, телефонічних розмов з віцепрез. апеляції, конференцій з д-р Гайзиком і т. и., д-р Федакові вдалося осягнути свою мету. В товаристві суд. Ліндерта і його протоколянта — він дістався до вязничного шпиталя. Там представився йому страшний вид. На ліжку з трудом сидів, приготовляючись до миття інж. Мельник. На його лиці величезні синяки від ударів обцасами, праве око вилізло значно на верх. Побачивши д-ра Федака, сказав інж. Мельник ледве чутним голосом: „От бачите, пане меценасе, як мене ті звірі змаскрували. А я нічим не провинився. Копнули мене в лице, копнули в бік, мабуть легені відбили і я плюю кровю". Вязень Зиблікевич, що лежав на другім ліжку, звернув увагу д-ра Федака на плечі інж. Мельника. І справді, коли д-р Федак підніс сорочку, то побачив, що плечі уявляють собою одну чорну пляму. Коли інж. Мельник почав оповідати, як над ним знущалися, суд. Ліндерт заборонив дальшу розмову на цю тему.

Ось так після довгих заходів вдалося відслонити тільки маленький рубець заслони, що сповиває інквізиційні муки за тюремними мурами.

Оборонці скатованих післали телеграму до Ліги Націй та зробили донесення до прокуратури. Сенат. Черкавський на найблизчому засіданні сенату внесе інтерпеляцію до міністра справедливости. Пос. Я. Войтюк з комуністичної посольської фракції звернувся в тій самій справі з письмом до мін. Жихліньского.

Нова Мацохіяда?!

Звірське вбиство ксьондза ксьондзом у Львові.

В неділю зранку львівська вулиця загула небивалою сенсацією: в монастирі оо. Кармелітів при вул. Чарнецького монах убив військового капелана. Ціла історія вийшла на яв ось як:

Патрольуючий на Курковій вул. поліцист подибав в б. год. зранку під військовими кошарами якогось мущину, — бідно по цивільному одягненого, з капелюхом засунення глибоко на очі, — який на вид поліцая приступив до нього й сказав: „Я є ксьондза й убив цієї ночі ксьондза". Поліцист недовірчиво зміряв очима незнайомого, але на його настирливе твердження про доковане вбиство, відвів його до поблизького комісаріяту. На комісаріяті в доказ правди свойого зізнання, незнайомий віддав ключ від келії, у якій буцім то залишив труна вбитого. Коли разом із незнайомим пішли до монастиря, по дорозі виявив він, що він зветься Андржей Кочан, є „законним братчиком" у монастирі оо. Кармелітів, та що в ночі з суботи на неділю вбив ксьондза Ідеця, тепер військового капелана у ранзі підпоручника при ДОК. Люблин. Вже в довгому монастирському коридорі прибувші побачили вузький слід крови, який вів до одної з келій. Відчинивши келію висшезгаданим ключем, присутні побачили на долівці у калюжі крови страшно змасакрованого дужого мущину. Судова й поліційна комісія ствердила поки що:

Кс. Ідеп приїхав кілька днів тому до Львова і, не маючи тут свояків, замешкав у так зв. гостинній келії в монастирі. В суботу вечір кс. Ідеп повернув з відпусту з Оброшина, куди їздив на перший день разом з ігуменом. В міжчасі Кочан закрався до „гостинної келії" і з сокирою в руці ждав кс. Ідеця. Коли той увійшов лише — Кочан вдарив його сокирою по голові і повторив удари так довго, поки нападений не віддав духа. Сила ударів була така велика, що аж в другому кінці келії найдено 2 пальці від руки, якою кс. Ідеп інстинктовно заслонявся.

Вбийник розказує, що після першого вбивства хотів так само вбити ігумена, але не вдалось на його тому, бо ігумен, почувши кроки, збудився і засвітив світло. Тому він повернувся під „гостинну келію", зачинив двері на ключ і пішов віддати себе в руки поліції.

Вбийник — як зізнають переслухані монахи — людина високоосвічена, гарний паніст, з окрема задобки цікавився астрономією. — але фізично слабовитий, і дуже нервовий: в монастирі перебував від 4-ох літ, раніш був у перемиській дієцезії.

Причини вбивства є поки що тайною. Кружляють вперті поголоски, що мається тут до діла з еротичним підкладом. У всякому разі характеристичним є факт, що коли „Газ. Порання", „Век Нова" й инша брукова львівська преса в понеділкових випусках представляє убийника як здекласованого божевільного і дегенерата-сифілітика, — то та сама згадана „Газ. Пор." у недільному надзвичайному додатку ніщо про його божевілля не писала. Безумовно, що польські духовні кола будуть старатися справу якнайшвидше затушувати і вірогідно усього — тайна нової монастирської трагедії залишиться у кармелітських мурах.

Кровавий бунт вязнів.

В свентокшиській вязниці (біля Кельц) 21. IX. збунтувалися вязні, що йшли до лазні. Роззброївши дозорців, вдерлися до канцелярії забрали там 20 рушниць і 2000 набоїв і почали здобувати дальші части вязниці. Застрілили одного дозорця, інспектора вязниці Качиньского і ще одного дозорця ранили. Вязні перетяли тел. дроти, тому годі було повідомити поліцію. Щойно в 1. год. вдалося повідомити Кельце про бунт. Прибуло 50 поліцаїв з інсп. поліції й келецький воєвода. Почалась облога вязниці до 5 год. Переговори з вязнями були безуспішні, тому почалася атака. Згинуло 6 вязнів, 11 ранено. З поліції було двох ранених. Спеціяльна комісія веде слідство.

Повновласти для мін. скарбу.

В польському мін. скарбу опрацьовують проект нових повновластей для мін. скарбу. Повновласти ці мають улекшити боротьбу в фінансовою кризою. Прем. Грабські сподівається, що сойм признає йому виїмкові повновласти.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Парадні гості в „Парадні Матерей".

Нема здається такого способу, якого б не використали Українці, щоб тільки шкодити Польщі, понижаючи її ще гірше в очах Заходу і побільшуючи недовіря до неї. З другої сторони нема засобу, яким би вони не старалися нищити державу в середині та губити її льояльних горожан. Всі мальверзації по банках і військові надужиття, про які знідомляє польська преса, нічим проти руїнницької кирпи Українців.

Здавалось би, що бодай такі нейтральні товариства, як „Поради Матерей" не займаються антидержавною роботою. Здавалось би, що дитяча шапка, кремінна лямпа чи вожик до щеплення віспи, не такі Богу духа винні предмети, що навіть сам Люцифер не зумів би їх ужити до вищення держави. Здавалось би... А прецінь так не є!...

На днях всевідуча львівська поліція зробила в льокалі „Поради Матерей" основну ревізію. З досвіду знаємо, що поліція нікого за дурно не чіпляється, тому і тут нема мови про помилку.

Відділ поліції і агентів з П. Т. комісарем на чолі обступив дімок та став урядувати. Час був такий, коли в домику був тільки сторож, який давав досить мутні відповіди.

Наприклад:

— Czyma drzwi od tego pokoju zamknięte? питає комісар.

— Бо тут, прошу пана, в дверах є замок!

Або:

— Czy lekarze biorą co za wizyty?

— Беруть!

— A wiele?

— Міркую: багато!

— A nie wiesz ile?

— Не знаю, прошу, бо ще мене жаден доктор не кликав помагати рухати гроші.

Такі ревеляції класичного свідка вистарчають зовсім, щоб доказати злочинність підпольної роботи „Поради Матерей", але польська поліція ніколи не зарестує на малім. Маючи щойно всі можливі докази в руках, виступає з укритту і тоді — справа скінчена.

Так і тут. Не вдоволяється піропостойними зізнаннями сторожа, але пішла далі і завдяки продженій, набутій і вповненій бистроті викрила неймовірні злочинства.

Показалося, що дитячі пипки були потягнені цінкарем. Їх виставлювано крізь вікно, на якім був напис: „Dzieci polskie! Popijcie sobie mleczka!!" Слово „polskie" було підчеркнене, щоби остерегти українських дітей.

Дальше слідство виявило, що кремінна лямпа не має цілі насвітлювати недужих на груди, шкіру і т. п., але працює на загибіль Польщі і асимілянторів. Як відомо, світло лямпи шкодить на очі і не знаменито використала терористична секція „Поради Матерей". Як тільки попів вікна проходить який рамо-католик або асимілянт — і має на волі виписані свої „генезалія", — пускається йому світло в очі. Від того в останніх часах сильно поширилася курача сліпота, яку деякі звуть політичною.

Але ні пипки, ні кремінна лямпа ще нічим супроти дияболських практик з вожиками до щеплення віспи. Виявилось, що згадана секція викликала лікареві шипти денного не коровляною, а скаженою.

Просто віпити не хочеться в таві вирафінованої і безжалісні злочини „невинної" Поради. А прецінь щеплення скаженини, це факт, стверджений і доказаний.

Вистане перегорнути львівську польську пресу. Кілько там зашпеленних нещасливців пише статті і дописи! Це все жертва довіря до братнього народу і власна вроджена угодовість!

Маю враження, що після такого висліду реалії і слідства „Поради Матерей" перестане жити, а справжній злочинців знайдуться там, де вже сидів майже кождий Українець.

Ясна річ, що це знову дасть притоку українським націоналістам кричати про кривду і переслідування.

Але й тим разом побідить правда!...

Галактіон Чінка

Біржа.

Львів, 21. вересня 1925.

Гроші.

Вчора тенденція хитка. Оборот середний.

Амер. дол. 6·30 — 6·33, канад. дол 5·60 — 5·70, чеські кор. 0·17·70 — 0·18 пєї 0·02·70 —0·02·75, франц. франк 0·26·50—0·27 швайц. фр. 1·09—1·10, анг. фунт 27·65—27·80.

Золото. 20 кор. 23·80 —24·00, 20 франк 22·50—22·70; 20 марк. 27·50—27·60; 10 руб 29·50—30·50.

Срібло. Австр. кор. 0·48·00—0·50·00, 5 зл. кор. 2·50—2·60, фльорени 1·25—1·30, рубл. 2·00—2·10, рубель дрібний срібом 0·98 —1·02.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 23·00 24·00, жито кр. з 1925 р. 16·00—17·00, ячмінь пастр. 14·50 15·50 овес гал. 14—.15.

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки** розсилаємо з нинішним числом, та просимо П. Т. передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць жовтень 4·20 зол.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за два уступи із статейки п. н. „За тюремними мурами" і за одно оголошення про вписи, поміщене у вінаві „Оповістки".

— **„Доля української школи".** Німецька щоденна газета „Kattowitzer Zeitung" приносить у числі з 18 вересня п. р. велику статтю п. н. „Das Schicksal ukrainischen Schule", у якій подає статистику перед і після воєнного стану українського шкільництва і польську шкільну політику, що послідовно змагає до повного знищення українського шкільництва. Стаття вискрізь обективна і як така незвичайно цікавна й виходить зі завваження, що Польща є державою національностей, а не національною — але, на жаль, цього факту ніяк не признає.

— **Убийство большевицьких дипльоматів.** Недавно погибли серед загадочних умовин на озері Лонг-Лейк в Америці два большевицькі дипльомати Склянский і Хургін, які з Нью-Йорку виїхали туди на відпочинок. Всі були певні, що

НАДІСЛАНЕ.

Рентґеновьоґічне Заведення
як також лічення кварцевою лямпою і діятермією
Д-р Аксельрад
192 **в Чорткові.** 2—2

що через нещасний випадок з лодкою вони втопилися в озері, де їх і найдено. Але найновійші інформації нью-йоркських газет кидають на цілу справу зовсім інше світло. Згідно з ними на Склянського і Хурґіна був давно підготовлений атентат з боку російських еміґрантських кол'є ге, що в Нюйорку вони перебували під чужими іменами та під кличтонімами проживали і в курорті. За ними замаховці слідили. В часі прогулки по озері виконавці атентату підібрали такий момент, коли оба дипльомати найшлися на середині озера без товариства. Тоді вони наїхали моторовою лодкою на дипльоматів та вивернули їхній човен. Вивернених ніхто не рятував і вони втопилися.

— **Закриття монастирів у Туреччині.** Згідно з відомостями, одержаними з Анґори, Кемаль Паша рішив позамикати усі магомеданські монастирі та розпустити дервішів. Число монастирів доходить у Туреччині до кількох тисяч. Монастирські будинки мають бути зужиті для шкіл. Населення прийняло це рішення спокійно. Причиною закриття монастирів було те, що вони були осередками бунту проти нового республіканського режиму.

З судової салі.

За „головну зраду".

Перед Судом присяжних окружного суду в Перемишлі стали 16. ц. м. Микола Чоп, рільник з Яворова, Олекса Зелінський і Іван Верховець, оба рільники зі Шкла біля Яворова під закидом головної зради, якої на основі акту обвинувачення мали допуститися тим способом, що будучи членами тайної комуністичної організації, в перших місяцях ц. р. друком зели аґітацію, що зміряла до опанування збройною рукою, очевидно комуністичною партією, правління в польській державі, заведення диктатури пролетаріяту та введення комуністичного ладу у тісній злуці з сусідніми державами, що отже підприняли тайно через стоваришення чинности, які змірали до насильної зміни форми влади, до відірвання части від однопільної звязи держави, до введення і побільшення небезпеки зовні та до заворушень і домашньої війни в краю. На основі тверджень акту обвинувачення допустилися обвинувачені того злочину в цей спосіб, що Микола Чоп, прийшовши в посідання більшого числа комуністичних відозв виданих „Комуністичною Партією Зах. України", відозви ті поширював між иншими людьми. Дав він їх іменно Зелінському з порученням, щоби він, прочитавши, подав їх дальше. При тім мав оповідати Зелінському, що це комуністичні відозви, що в Куриках та в Яжові вже є комуністичні організації, готові виступити проти польської держави при нагоді війни або внутрішніх заворушень. Акт обвинувачення закидає Чопові, що такі відозви посідав і поширював вже й передше між иншими людьми. Обвинуваченій Зелінський дав по кілька відозв трьом рідним громадянам зі Шкла, а між ними також обв. Верховцеві, а опісля з останнім відчитував ті відозви перед робітниками, що працюють при будові водопроводів в Шклі. Ті відозви вихваляють карігідне і вороже для польської держави діляння таких комуністів, як Міщенко, Брекер, Рохфільд, Сцеранкевич, закидують Польщі як окупантові гноблення Білорусі шляхом творення кресових рад: инші відозви вихваляють суспільно-державний лад, утворений Леніном в Росії, а всі вони закликують масово вступати під прапор комуністичної партії задля боротьби з буржуазією та кінчаться окликами в честь соціяльної революції в Польщі та честь получення західної України з Україною радянською. Ціла справа виявилася через конфідента, який одержав від Верховця ті відозви та подавав їх поліції. На основі зізнання переслуханого при асистенції команданта поліції Сордила, оповідав йому цей конфідент, що він був призначений на голову новоорганізованої комуністичної ячейки.

Обвинувачені, признаючи факт посідання і поширювання цих відозв, перечили, щоби діяли в наміні викликання суспільного перевороту. Обвин. Чоп виправдувався, що інкримінувані відозви найшов зранку дня на дорозі між Яворовом і Шклом.

Обв. Чоп молодий, інтеліґентний, гарний селянин. Другі два обвинувачені збідовані тяжкою працею малоземельні наші хлібороби.

Присяжним суддям поставлено шість питань, а саме: три питання головні в напрямі головної зради, довершеної кождим з обвинуваченних, та три питання евентуальні в напрямі злочину заворушення публичного спокою з § 65. з. к. В год. 1'30 вночі проголошено вердикт присяжних суддів, яким за перечено питання відносно головної зради щодо всіх трьох обвинуваченних та що до злочину заворушення публичного спокою відносно Зелінського і Верховця. Натомість признано Чопа винуватим злочину заворушення публичного спокою. На підставі цього вердикту проголосив трибунал присуд, яким Зелінського і Верховця увільнено від всякої кари, а Миколу Чопа за злочин з §. 65, з. к. засуджено на вісім-місячну кару вязниці з вчисленням слідчого арешту від дня 23. березня п. р. Всі три обвинувачені сиділи в слідчій тюрмі від дня 23. березня п. р.

Трибуналові проводив С. С. О. Пзар. Прокуратуру заступав прокуратор Юркевич, обвинуваченних боронили адвокати д-р Володимир Загайкевич і д-р В. Розенблят.

На допомогу „Голодному Селу".

ВИКАЗ 26-й

Вп. Жертводавців, які зложили на допомогу „Голодному селу" в місяці вересні 1925 в золотих:

В. Квасніцький 30 франц. франків т. є 8'10 зол. Спож. Тов. „Основа" Юзефів 862'41 кор. чесь. т. є 157'21 тов. С. Чепельовський Мелиниці 6 зол.—Разом зложено по день 17. вересня 17.455'38 золотих і 2.453'75 долярів.

В виказі 32 виказано пожертви від Українського Комітету допомоги „Голодному Селу" в квоті 150 марок ним. Жертви ті зложено слідуючими жертводавцями: Д-р Е. Петрушевич 50 мар., Р. Лісковацький (Дуїсбурґ) 20, Полк. Е. Коновалець 10, сотник Ярий 10, д-р Р. Перфецький 10, В. Бандрівський 10, Л. Кравнюк (Фрайденштадт) 10, Я. Оренштайн 10, ред. Проць з жінкою 10, П. Туринський (Липськ) 10, В. Кучабський 10, д-р І. Вальман 10, д-р З. Кузеля 5, Н. Фушей 5, О. Скоропис 5, С. Шемет 5, Р. Ярош 4, Ольшанський 3, Герінґ 3, д-р Шіренберґ 3, проф. Шафаренко 3, В. Ґнатевич (Липськ) 2, А. Білопольський (Данціґ) 3, Б. Бурбела 2, Д. Самійленко 2, сот. Чорний 1, Ф. Королів 1, М. Буковець 1, М. Романовський, Верніц, Горський і Карський по 0'50 зол. мар. разом 220 мар. З того видано: льокаль за збори 20, печатки 13'10, поото—відозви, листи і листи 19'48, курзов 8'42, в банку на конті 9, вадіслано до Львова 150 зол. марок.

✝ Посмертні згадки.

Людвина з Клосевичів Величковська, вдова по парохові Івані Величковськім померла 13. вересня в Загірочку в 69. році життя. В. Із П. 1—1

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич":

Микуличці. Сала Нар. Дому.
22.IX. „Дні нашого життя".
23.IX. „Сатана". (повторна вистава).
Тернопіль Сала Міщан. Братства.
24.IX. „Дні нашого життя". (переїздом одна вистава).
Бережани. Сала Сокола.
26.IX. „Циганка Аза".
27.IX. „Маруся Богуславка".
29. IX. „Пан Твардовський".
30.IX. „Ві".

З 15.IX. вступив до Театру як головний режісер відомий артист Вп. Бенцаль. Разом з ним зістали заангажовані артистки: Вп. Бенцалева і Вп. Барвінок. Театр має намір в скорім часі „завітати на кілька вистав до Львова. 181 18—?

Вписи на Український Університет у Львові відбуватимуться в часі від 1—15 жовтня.

Дрібні оголошення.

ДЛЯ панночки з заможнійшого дому комната з харчем. Відомість в Адм. „Діла" під „Спокій". 494 1—2

СТАНЦІЯ для двох старших статочних панночок, які не потребують опіки в українськім інтел. домі. Окремий покій, харч, овен. полуня. Адр. в Адмін. 487 2-2

ДО іспиту кваліфікаційного буде приґотовляти і повторяти професор шкіл середніх. Відомість: Горешка, Йосафата 8., Львів. 482 2-3

ОГОЛОШЕННЯ.
За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціяліст у венеричних і шкірних недугах
д-р Іван Гриневецький
лікар Загального Шпиталя і Народної Лічниці
ординує при вул. Пекарській 26 від год. 3—5. 3—3

ОКУЛІСТ
Д-р Г. ІГЕЛЬ
лікар Народної Лічниці
ординує в очних недугах
у Львові при вул. Ягайлонській 20.
431 5—10

Накладом Ставропиґійського Інституту у Львові, появилося нове видання
Св. Євангеліє
в малім форматі. Ціна 12 дол.
Текст з червоними обвідками.
Крім него продається
„ЗБІРНИК ЦЕРКОВНИХ І ЛІТУРҐІЧНИХ ПІСЕНЬ"
на мішаний хор
д-ра Ст. Людкевича.
— Сільським хорам поручається. —
464 Ціна 3 зол. 4—4

Чеколяда
А. Пясецький
фабрика
Краків
20-7

футра мужеські футра жіночі
поручає магазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, І. пов.
276 9—30

МАҐАЗИН ФУТЕР
Е. СОЛІК ФЛЬОРІЯНА СОЛІКА — — вдова. — —
307 ЛЬВІВ, СОБІСКОГО ч. 4. 8—16
поручає найновійші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — услівя догідні.

Концесіонована школа крою і шиття під знаною фірмою **ИОЛЯНДА** поймає без перерви на 3 місячний практичний курс крою і шиття, та моднярства. Ціни знижені 3—4
457 Львів, Сташіца 8. II. п. (бічна Хорунжина)

ПРОТИ СИВІННЯ плин д-ра ДУРРА
на колір брунатний і чорний в ціні зол. 2'50, нешкідливий і певно діляє, поручає Аптека
м-ра ЛЕШКА СЛАДОВСЬКОГО,
473 Львів, Галицька ч. 19. 2—7

Конкуренційна Ткальня
„ЛЄНПОЛЬ"
С-ка з обм. пор.
Львів, вул. Городецька 121
приймає льон, коноплі і кудель до виміни і виробу полотна, пайгу, ручників, обрусів і т. п. Приймаємо агентів на дуже корисних услівях. Купуємо також льняні і конопляні сирівці, платимо найвищі ціни. Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що всі сирівці, які висилається до конкуренційної Ткальні „ЛЄНПОЛЬ" у Львові, Городецька 121 є вільні від оплати фрахту, але тільки до 1. лютого 1626. Пізнійше фрахт 481а вже мусить бути оплачений. 1—5

Ширіть наш часопис!

ВСІ бажають набути мило Олень-Шіхт.
ДЕХТО улягаючи намові, купує инші средства до праня.
БІЛЬШІСТЬ домагається тільки правдивого мила Олень-Шіхт.
Котрі з них мудрійші?
Ті, що є осторожні!
Бо бачать, що одноразове ужиття маловартостевих мил приведе їх до більшої страти, як могли би ощадити на дешевім милі через цілий рік.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 212 (10.595). Львів, четвер 24. вересня 1925. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. ощад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. перепол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 к., в Румунії 150 лей, Болгарії 75 зл., Австрії 750 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Кований чобіт.

Минулої середи сталася у львівській судовій тюрмі подія, яка глибоко мусить вразити кожну людину, подія, що започаткувала нову метаморфозу польського тюремництва. Там кривавo скатовано політичних вязнів, чоботами й коваными закаблуками розправляючись з тими, що домагалися полекш у рямках обовязуючих законів.

Досі в громадянстві глибоко вкорінилися переконання, що побої й внущання кінчаються за воротами судової тюрми. Коли за вязнем зачиняться важкі, ковані двері тюремно-судового шерстя, коли вязень перейде з рук брутальних й анальфабетичних поліцейських слідчих в руки суду, під його опіку, то він може бути певний, що нагальна зміна його здоровля чи смерти є виключена, — хіба на основі судейського, законного присуду.

Це переконання є частиною загалької віри в моральну силу справедливости, в етику її виконавців. Правда, тюремні правильники не все були проводжені в життя згідно з духом і буквою постанов. Тюремні доглядачі, сторожі, службовики, взагалі так. низча служба в почутті своєї всевладди часто частувала штовханцями звичайних криміналістів, одначе не доходили чутки, щоби в судовій тюрмі здіймалися руки на інтелігентних людей, на політичних вязнів. Тим більше не доходили вістки, щоби тюремні наглядачі чи запрошені на „гостинні виступи" поліцисти коваными грубими цвяхами чоботами розправлялися з безборонними, в тюремних келіях запроторенними вязнями.

Не можна сказати, щоби тюремна адміністрація була скупа на дошкульности у відношенні до політичних вязнів, одначе вони не виявлялися брутальними побоями, фізичними катуваннями, які одночасно являються нечуваними моральними терпіннями.

І тут минулої середи наступив перелім. Здоровля й життя вязня, політичного засудженця, інтелігентної ідейної людини стало іграшкою звірів у людському виді, — під боком і патронатом суду.

А цей перелім наступив у моменті, коли світові робітничі організації підносять грімкий голос протесту проти білого терору в Польщі. Польська преса й польські агенції премедитаційно промовчують ці протести, нехтують голосом величезної робітничої армії всього світу, одначе не підлягає сумніву, що хвиля негодування й обурення на польську „гуманність" і „культурність" польської адміністрації не може не відбитися на міжнародньому положенні Польщі. Колиб стати на польському становищі, то слід би ствердити, що — поминаючи вроджену брутальність і нестримний гін знущання над слабим і безборонним — тут хіба діляють величаві провокатори, щоби до решти скомпромітувати Польщу в очах культурного світа.

В останніх тижнях робітництво: англійське, німецьке, чехословацьке, французьке, норвежське, бельгійське, австрійське, данцігське і т. д. підносить стихійний протест проти білого терору в Польщі. Такого загального, однодушного протесту не було в світі навіть проти царського режиму. Але бо й правду кажучи, царський режім був високо гуманний в тюремницькій ділянці у відношенні до польського.

Офіціальні польські патріоти заперечують істнування білого терору в Польщі. Тепер по того заперечування притягнено вже й таких чолових представників неофіціального „патріотизму" як Жеромські. На нього вложено обовязок опрокидувати, заперечувати факти певних насильств, довершуваних озброєними звірюками в тюремних казематах над безборонними людьми.

Не перечимо, що в атмосфері прославлювання кнута тільки тому, що він є польським кнутом, тільки тому, що ті дикі звірюки, каторжні типи носять державні емблеми — може закамуфлювати сумління навіть такої людини, як Ст. Жеромські. Але просимо його „завитати" до Львова й удатися до „Брігідок", а там зможе він, якщо його допустить тюремний управитель, побачити заамираючих від побоїв людей, але живі зразки дикого насилля.

Та може й слушність є на боці тих, що заперечують істнування білого терору в Польщі. Справді, що спільного має білий терор з дикими знущаннями над нещасними політичними вязнями? Терор — білий чи червоний чи якийнебудь инший — є превенційного характеру. В часах спеціально великої небезпеки для держави, в часах домашньої війни чи революції він має на меті залякати противників, зробити нешкідливими головно тих, що є на волі. Дикі розправи зі скованими людьми є чимсь далеко гіршим, страшнійшим від білого терору, є чимсь відразливійшим від середньовічної інквізиції, яка мала свою специфічну етику, яка спиралася на забобонній вірі в її „чудотворну" досвідченість і релігійну доцільність. Не білий терор — як превенційний засіб — і не інквізиція — як своєрідний етично-релігійний досвід, тільки щось „нове", споріднене з людожерством проявилося минулої середи у львівській тюрмі. Розсатанілий, нестримно-влочинний, „правом" режиму оправданий дикий, щетинястий хам обходить свій сабат, воюючи кованим чоботом.

Найновіша подія у львівській тюрмі є ювилейною подією. Саме тепер польська поліція обходить ювилей свого десятиліття. Своїх діл, своїх геройств, своєї вручности, вмілости й інтелігенції. Отже дика розправа у львівській тюрмі була ювилейною подією.

* * *

Інтерпеляція

Сен. Михайля Черкавського і тов. до пана міністра справедливости в справі тяжкого побиття остаючих у слідчій вязниці карного суду у Львові ч. Vr. 562/24 Андрія Мельника, Евгенія Зеблікевича, Н. Зеленого і инших.

Дня 16. вересня н. р. в часі перевоження названих політичних вязнів з тюрми при вул. Батовія до карного заведення „Брігідки" при вул. Казимирівській у Львові, названих побито в брутальний спосіб і тяжко ушкоджено на тілі особами тюремного надзору, зв. державної поліції, що виконували перевоження з доручення тюремних властей.

Згаданий факт творився у будинку судових арештів при вул. Батовія, так, що помічені там вязні чули крик жертв катувань по-нелюдському, й деякі вязні були навіть свідками подій.

Дня 17-го вересня н. р. вранці, вістка про побиття пронеслась з вязниці і дійшла до відома лагру й оборонців инших згаданих осіб. В наслідок цього оборонці побитих вязнів: д-р Мих. Волошин, д-р Ол. Марітчак і д-р Ст. Федак звернулись до директора канцелярії Павловського, прохаючи дозволу відвідати своїх клієнтів, а коли вистрінсь з відмовою, по причині, що згадані вязні підлягають буцім-то дисциплінарну кару і тому бі'читись з ними не вільно, оборонці, не добачуючи законних підстав у такім розпорядку, звернулись до голови карного суду Гавля, а відтак до голови апеляційного суду Лучківича. Ак в наслідок них інтервенцій і щойно дня 19-го н. м. себто кільки днів по фактах, тільки д-р Федак встиг виєднати дозвіл відвідати інж. Андрія Мельника, якого застав у вязничім шпиталі карного заведення „Брігідка". При цій нагоді ствердив д-р Федак у інж. А. Мельника важке ушкодження тіла, а саме: на лиці чисельні сліди побоїв, під правим оком стовщену опухнену, сину гулю, яка вийшла на верх, а плечі цілі посиніді, як чорні. Інж. Мельник, в наслідок ослаблення встиг слабим голосом лише тільки сказати: „Бачите, п. мецінас, як мене по звірячому побили та замаскували: так сильно копали мене в лице та бік, що мабуть надірвали мені легені і тому плюю кровю. Не тільки мене побили, але тягнули за ноги по всьому коридорі та сходах і копали". Евген Зеблікевич, що лежав біля нього, також недужий в наслідок побоїв, потвердив ці слова, пояснюючи, що коли побили їх та перевезли до карного заведення „Брігідка", ніхто ними не журився, а напаки: вкинули їх до льоху і тому вони почали голодівку, щоби причинитися управу заведення зайнятись ними. Дальші признання Мельника та Зеблікевича заборонив присутний при розмові слідчий судця.

Слід завважити, що по минувшій день побитих не підпало судово-лікарським оглядинам, щоби стверднти ушкодження, і взагалі не розпочато карно-судових доходжень проти винуватців. Факт проволікання видачі оборонцям дозволу побачитись з побитими, факт заточення проти побитих дисциплінарного поступування та инші факт, що передусім їм заточено вже карно-судове доходження за злочин з § 81 к. з. „вказує на те, що власти робить настирні зусилля, щоби затушувати справу й уможливити винуватцям вийти безкарно.

Факт побиття вязнів у такий бестияльський спосіб і поведінка вищих властей супроти того факту викликали в українськім громадянстві в цілому краю глибоке обурення і переконання, що українське населення в в окремо політичні вязні є вийняті зпід права.

Підписані занитують пана міністра:

1) чи йому відомий повищий факт?

2) чи і які розпорядження він видав в цім уступленню цих злочинців і покарання винуватців?

3) чи скоче п. міністр з огляду на велике значіння повищого факту, що голосив відгомоном відбився серед українського громадянства і певне відбиться поза межами Річпосполитої Польської та найде відгук також перед форумом міжнародніх інституцій покликаних стояти на сторожі людських прав.

а) післати задля обективного розсліду спеціяльну комісію або делегата, а рівно ж відрядити уповноважеників й допустити до участи в доходженнях репрезентанта Українського Соймового Клюбу; б) видати доручення комісії чи делегатові, щоби кождому вязневі підчас инязаного слідства допускати заступників інтересованих, в цілі уможливлення їм доставити матеріяли, а в окрема ще допустити їх та запрошених ними лікарів до лікарських оглядин.

4) чи скоче п. міністр на основі представленого йому фактичного стану розпорядити тат-графічне приміщення в урядуванню директорів вязниці при вул. Баторія і директора карного заведення „Брігідка" та всіх, які своїм недбальством чи злобою завинили в тому злочинному.

„Ревізор в Петербурга"?

В своїй інтерпеляції домагався сен. Черкавський: а) висилання спеціяльної комісії або делегата до розсліду подій у львівській тюрмі з участю представників Української Парл. Репрезентації, б) допущення при розсліді оборонців, матеріялів і приватних лікарів і в) приміщення в урядуванні директорів судової тюрми та всіх винуватців знущань над політичними вязнями.

Також домагання поставив сен. Карпинський міністрові справедливости Жуківському.

У вівторок 22. н. м. надійшла від сен. Черкавського така телеграма до д-ра Федака:

„Інтерпеляцію у міністра сен. Карпинський. Сьогодня їде на слідство інспектор (позумієть.ся, поліційний. — Ред.). Повинен допитать Вас як свідка. На решту точова (міністер — Ред.) не погодився. Стримано йому (домагання — Ред.) завтра на письмі. Інтерпеляція внесена".

Значиться зависіть обективного висліду і розсліду — „ревізор з Петербурга". Та ще й треба уважати, щоби йому не сталася така пригода, як перед двома роками Сокальській, щоби яка „бомба" не вибухла біля нього на доказ конечности білого терору.

Ключи Клюзів і не-Клюзів.

Як вже вчора було зазначено, в неділю 23. н. м. внесено до прокуратура карне доношення. Делегація, вложена з адвокатів: д-ра М. Волошина, д-ра Ст. Шухевича й д-ра Ст. Федака була у складі. Свобода, домагаючись допущення при судово-лікарських оглядинах оборонців і приватних лікарів. Головний прокуратор заявив, що карне доношення віддано судові, а про допущення оборонців і лікарів рішить слідчий судця. Опісля делегація була у през. карн. суду Гавля, домагаючись дозволу на побачення з вязнями. Обор. д-р Шухевич спеціяльно домагався побачення з арешт. Коваленком. През. Гавель обіцяв дати відповідь в понеділок.

З черги подалася делегація до віцепрез. апеляції Лучківича і поставила йому на письмі ціну низку домагань. Віцепрез. Лучківич признав домагання оборонців слушними, та пояснив їх не міг їзза „недостачі урядового завідомлення".

В понеділок 21. н. м. в 9-ій годині рано д-р Ст. Федак явився у слід. судді Лідерта, домагаючись побачення з побитими і допущення українських лікарів. Судця відсунув рішення до год. 10·30. Коли в означеному часі явився д-р М. Волошин, д-р Федак й обор. Л. Петрушевич одержали відповідь, що він за

Кожний вільмин повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також своє забіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЄМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

Агенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії умірковані. Виплата шкід безпроволочна.

Ліжкомости, збіжа і паша не підлягають примусові обезпечення в Польській Дирекції Взаємних Обезпечень і дяного кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 265 13—15

Товариство приймає обезпечення в доларах або золотих.

вдяв судово-лікарські оглядини (по шести днях), одначе без участи приватних лікарів і оборонців. Оборонці зажалали рішення на письмі, щоби внести відклик до радної палати.

Опісля знову удався д-р Федак до міністр. Лучкевича в справах, які подложив йому попереднього дня. Та виявилося, що п. Лучкевич ще не може повагодити тих справ, бо ще не одержав уявленого звіту. Супроти того д-р Федак висловив зачування з того приводу, бо в часах бездротних телеграфів навіть з Вашінгтону можна вже було одержати звідомлення.

У вівторок 22. ц. м. судія Ліпінерт удався з судовими лікарями до „Бригідок" (по семи днях від хвилі собыття!) щоби перевести оглядини. Одночасно д-р Федак удався до Апеляції, де през. Червіньский заявив, що ніщо не стоїть на перешкоді побачення оборонців з побитими. Він годиться теж на приватних лікарів, одначе вони могтимуть перевести оглядини тільки в присутності суд. лікаря і власничної управи.

В понеділок д-р Ст. Шухевич одержав дозвіл від радн. Мацєя на побачення з Коваленком. Та дир. карн. заведення Ключ не дозволив на побачення. Тоді д-р Шухевич телефонічно порозумівся з през. Червіньским і цей дозволив на побачення. Одначе Ключ вдруге відмовив, бо він в „Бригідках" є всевладний і — розуміється — ніякий Червіньский не має права йому приказувати.

В суботу видав був відповідь. Лучкевич дозвіл на достарчування побитим домашніх харчів. І справді в неділю принято молоко й инші харчі для пол. вязнів, але вже в понеділок Ключ відмовив, бо президія Апеляції не має права вмішуватися у його внутрішнє урядування.

Розбіжности.

Сенатські поправки до закону про земельну реформу.

На понеділковому, пленарному засіданню сенату приступлено до остаточного голосування над законопроектом про земельну реформу. Спочатку голосування відбувалося без великих труднощів. Принято цілий ряд поправок та доповнень правиці. Та вже при голосуванні над 26. артикулом прийшло до першої поважнійшої сутички.

Поправка правиці, внесена сенатором Крижановским, викликала секесію „Визволення". Поправку принято, не зважаючи на домагання „Визволення" відложити засідання до слідуючого дня, та засягнути в тій справі опінії уряду. На основі поправки держава повинна платити іпотечні довги, що обтяжуватимуть призначені на парцеляцію маєтки по сплаченню власниками довготермінових довгів. „Визволення" домагалося виясненъ уряду про те, чи він має на це відповідні фонди. Внесок „Визволення" відкинуто, після чого воно опустило засідання.

Колиж прийшов на чергу 27 арт., то йому надано в сенаті такий справлений вигляд: „Забудування, деревостани, води, промислові заведення і господарські меліорації будуть оцінюватися окремо на основі їх вартости". В ухваленому соймом законі стояло: „Оцінка грунтів, будівель, деревостанів і вод відбуватиметься шляхом відповідного примінювання обовязуючих приписів при устійнюванні вартости черухомостей для оплати маєткового податку, поміщених у розпорядку міністерства скарбу з 15. листопада 1923 р. Отсю поправку теж принято, не зважаючи на спротив „Пяста" і ХД. Наслідком цього покинули салю засідань ще й Пястовці та хадеки. Клюб ППС. взагалі не брав участи в голосуванні. Таким чином у сенаті остала тільки та частина, яка форсувала свої поправки на комісіях на некористь ухваленого соймом законопроекту.

Крім повищих принято сенатом перед секесією такі поправки: До 1 арт., щоби проводження нової земельної реформи обняло також комасацію грунтів, ліквідацію сервітутів і меліорацію неужитків. Поправка до 2 арт. виключає від парцеляції усі ліси, а не тільки раціонально загосподарювані. До арт. 3 принято поправку сен. Смульского, щоби максімум посідання на „кресах" побільшити з 300 на 400 гектарів. Поза максімум посідання залишається при власниках лісний простір понад 200 гект., а на „кресах" понад 50 гект. Соймовий проект установив цифри 50 і 100 гект. Крім того рішено не враховувати власникам до максимальної норми посідання забудованих теренів, хмельників, винниць і садів, які заложено перед 1 липня 1925 р. а які є раціонально ведені.

До арт. 5. додано два нові уступи, що постановляють побільшення максимальних земельних норм: 1) в тих маєтках, які вели від 1. січня 1925 і ведуть тепер інтензивну продукцію цукрових буряків до 6-тикратного простору, що був занятий під плянтацію в 1923 і 1924 рр. згідно з вибором власника. Таким чином збільшений земельний простір не може переходити поза 700 гектарів; 2) у тих маєтках, які перед 1. січня мали або мають активні або відбудовуючіся горальні та крохмальні до 4-рократного простору, що був ужитий під управу бараболь на потреби тих закладів у 1920 і 1924 р. згідно з 1914 р. залежно від вибору власника. Так побільшений понад максімум посідання простір не може переходити поза 500 гектарів.

По секесії при ухвалюванні 26. і 27. арт. зібралася всі опустивші засідання сенату клюби на окремих нарадах і опублікували декларації, в яких мотивують свою секесію. І так „Пяст" у своєму комунікаті з того приводу, перечисливши всі ухвалені сенатом поправки, робить такий висновок: „Відкиненням внеску („Визволення" і хадеків) на відложення засідання, сенатська більшість показала що

Під стягом „демократії".

Промова сенатора М. Черкавського на пленумі сенату 17. вересня 1925 р. при обговорюванні земельного закону.

Високий сенате! Польський селянин в Польщі потребує так само землі, як селянин в кожній державі з рільничим господарством, в державі, в якій хліборобство творить головний варстат народньої праці. Ми, Українці й Білоруссини, добре знаємо це, і тому, як демократичний нарід, не маємо нічого проти того, щоби він отримав ту землю у потрібній для його егзистенції скількости, і тому ми були б завжди готові — на скільки це лише від нас залежить — причинитися до ухвалення такого закону, який задоволив би цю його потребу. Бо без землі і польський селянин, польський хлібороб, так само як хлібороб кожної иншої національности, істнувати не може. Але як представники нашого українського та білоруського народу, народу який живе, виключно з хліборобства, який в своїй егзистенції багато більше ніж польський нарід зависить від того варстату праці, що зветься землею, — маємо святий обовязок боронити живучих інтересів передусім свого народу, дбати за те, щоби батьківська земля, той варстат праці нашого народу, не був відібраний йому, не був йому видертий, а разом з тим, щоби таким робом взагалі не прийшло зменшення сталого посідання нашого народу на його території.

Тому ми могли б причинитися своїми голосами до ухвалення тільки такого земельного закону, по своїму змістові навіть найрадикальнійшого, який не змагав би до позбавлення нашого народу його землі, головної підстави його фізичної і національної егзистенції, яка не роздавала би тої землі чужим нашому народові елементам, ріжним кольоністам і осадникам, тої землі, що її поливав він цілими віками своїм потом і кровю, мозольною своєю працею обробляв і до культурного стану довів.

Згідно з нашою совістю і з волею нашого народу, який прислав нас сюди, можемо голосувати тільки за таким земельним законом, який, даючи землю польському хлопові з обшарів, положених на польській етнографічній території, нічим не загрожував би святим правам українського та білоруського населення до землі, положеної на етнографічно отже й історично-українській та білоруській території.

Тимчасом закон, який є предметом нинішніх нарад Високого Сенату, у тій формі, в якій він вийшов зі сойму і з тими дрібними змінами, які були введені до нього на сенатських комісіях, є типічним законом, змагаючим до поселення на нашій землі, на т. зв. кресах, на непольській землі, польського хлопа і робітника, взагалі елементу етнічно польського, з ясною політичною метою польонізації нашої землі. Само собою розуміється, що не можемо приложити своїх рук до ухвалення такого закону. Навпаки: мусимо повалити його або всіма способами причинитися до унеможливлення введення його в життя. Так наказує нам святий обовязок оборони найжывучійших інтересів нашого народу, якому в противним випадку грозить велика небезпека а то й смерть.

Закон, який називається тепер законом про виконання земельної реформи, був внесений до сойму як проект під титулом: „Закон про парцеляцію і осадництво". І та назва закону, назва цілком правильна, найкраще пояснює суть закону, його зміст і ціль, яку сойм хоче скрити під зміненою фальшивою назвою земельної реформи.

Огже повторяю, — цей закон є для нас не до приняття, і ми мусимо зайняти супроти нього таке становище, як цього вимагає рація нашого національного істнування. В даному разі на зміну нашої постанови не вплине ніяке посуджування нас в антидемократизмі, в якомусь спеціяльному виступі проти польської демократії, або в якомусь „шовінізмі", про який на комісійному засіданні говорив п. сенатор Возніцкі, кажучи, що ніби то проти земельної реформи, яку хоче ввести в життя польська демократія, разом з польською правицею виступають „усі націоналізми меншостей". Проти агресивности, відкіля вона не йшла би, мусимо боронитися як можемо, і якщо ту агресивність підтримує польська демократія, то через те та агресивність не є для нас лекшою від замахів польських консервативних кол. Адже є фактом, що в хліборобських справах, які торкаються тзв. кресової землі (не тільки в цій останній справі) для нашого українського народу польська демократія є багато шкідливійшою ніж польська правиця, бож усім відомо, що головна пружина кольонізаційної акції на кресах находиться в руках „демократичної" партії „Пяста", з якою вкупі йде і „Визволення" і „ППС.". Передусім вони, ці „демократичні" польські партії, рішаючи нинішній закон в його „демократичному" тексті, хотять континуувати насилання на українські й білоруські землі нових ватаг польських кольоністів, від яких наш нарід і так вже терпить забогато. Пан Вітос сказав у своїм часі, що трівкі границі Польщі на Сході заведе своїм плугом польський хлоп, який — як жадає того п. Станіслав Грабскі — має за деякий час змінити й етнографічне обличчя східних кресів. Отже з якої речі і в імя якого підозрілого демократизму маємо жертвувати інтересами нашого народу?

(Продовження буде.)

намірає використати перерву для переведення своїх поправок. Супроти того клюб „Пяста" в важає дальшу участь в голосуванні безцільною та на знак протесту покидає салю". Аналогічні декларації тільки з відмінними дещо мотивами зложили клюби „Визволення", Хадеків і ППС.

Злагіднення диктатури в СРСР.

Заява Каменєва.

У одному зі своїх останніх виступів на партійній конференції заявив Каменєв, що комуністична партія більшовиків прийшла до переконання про потребу злагіднення пролетарської диктатури. Для осягнення цього партія вужие усіх можливих заходів. Віденська „Нае Фрае Прессе", з якої беремо цю інформацію, пише далі, що деякі познаки такого змягчення диктатури помітні вже тепер. До них зараховує вона між иншим розпи сання нових виборів і відповідальність радянських органів. Велика частина населення — пише далі названий орган — дістала би змогу знова взяти активну участь у політичному житті.

Польща.

Заповідь вкладення нових упривілеювань від сойму для міста Львова викликала серед польських господарських кол фатальне вражіння, так, що півурядово дементують вже цю нову диктаторську забаганку Вл. Грабского.

Бюджет на 1925 рік перевищає суму 1 мільярда 000 мільонів зол.

Сойм збереться 6 жовтня: на 29 ц. м. скликані комісії військова, скарбова й освітня.

Зїзд польських адвокатів у Познані радитиме м. ін. над питанням оборони комуністів і шпіонів. Деякі терра-патріоти жадають, щоби в таких процесах боронили лише оборонці з уряду.

Окружний зїзд „Пяста" в Кракові поділяє після референтів посла Вітоса, Биєки й Керніка резолюцію про узалежнення свого становища до уряду Грабского від програми санації катастрофальних господарських відносин.

Мін. Сишиньскі збереться виголосити на комісії загран. справ експозе про відношення Польщі до гарант. пакту й взагалі до внутрішнього міжнар. становища.

Методи комуністичної пропаґанди.

Голос бувшого англійського міністра, члена „Лейбур Парті" Сноудена

Будучий державний канцлер Великобританії, один з найчільнійших провідників англійського робітничого руху, Филип Сноуден, помістив свіжу статтю про методи комуністичної пропаганди, підкреслюючи, що треба пильно, об'єктивно слідкувати за нею, а не нехтувати її.

Згадана стаття дуже цікава тим, що її автор майже стримується від рефлексій на згадану тему, а в дуже звязкій формі передає головні ідеї комуністичної пропаганди. Центральною ідеєю цієї пропаганди є, на його думку, підготовка до кривавої боротьби робітничої кляси з буржуазією, в метою захоплення влади. Комуністи відкидають можливість мирного переходу сучасного суспільного устрою в новий і не вважають його доцільним. Такий перехід є найменше можливим у країнах з високо розвиненою промисловістю. Робітниче представництво, що дійшло би там до влади на підставі соціялістичної програми і в наслідок виборів могло би бути загрожене узброєною силою буржуазії.

Тому-то треба буржуазію знищити в її коріннях, при помочі громадянської війни. У такій війні найлекше здійснити диктатуру пролетаріяту. Ця диктатура є найбільше рішучою і найбільша революційною формою боротьби клас

Для забезпечення гегемонії проле"таріяту треба скинути зі суспільних становищ усіх представників „робітничої аристократії" (не значить усіх соціялістів) і „працьовників буржуазії". Їх треба заступити комуністами, навіть, коли вони не мають на ці становища кваліфікованих даних. Головним мотивом такої тактики є те, щоби найвищі диктатори пролетарської держави не мали у своїм найближчім оточенні небезпечних конкурентів на престол, нових Наполеонів.

Першим завданням комуністів є, як відомо, знищити весь демократичний лад та його інституції — міжнародньою пропагандою. Для цієї мети комуністи мають входити у соціялістичні партії та професійні організації усіх країн, настроюючи революційно робітників. Головну вагу кладуть на військо, фльоту та пітунів, які в момент поставлення на вулицях барикад мали би перейти на бік революційних елементів. Немаловажним пунктом комуністичної програми є знищення всіх складових частин буржуазної машини, починаючи від парляменту, без огляду на те, чи вони є монархічні, чи республикансько-демократичні. Для цього ще раніше мають працювати т. зв. комуністичні фракції, розвідчі відділи, в буржуазних інституціях.

Комуністи, вибрані в парлямент, не мають працювати для реформ, а повинні користуватись своїм становищем для пропаганди революційних ідей між масою. Таке саме завдання мають комуністи-робітники у тих організаціях, де працюють. Вони мають при кожній нагоді побивати рішучістю своїх виступів опортуністичних, м'яких, помірованих представників робітництва і тим самим перебирати провід над робітництвом у свої руки.

Сновдена вражає те, що під безоглядний вплив метод цієї пропаганди з Москви підпадають чужинні соціялісти, яких представники III-го Інтернаціоналу вважають тільки паперовими фігурками і використовують як знаряддя своєї політики. Сновден уважає найкращою обороною проти цієї політики зясовувати ясно її мету та методи. Він вірить у великі суспільні та господарські переміни, які є певідхильні та прикрі, але не вважає необхідним переводити їх громадянською війною та проливом крови. Здійснення бажаних реформ добачує він тільки на шляху еволюції суспільного ладу та його установ, на основі принципів демократії.

Організація фахових торговельних сил.

Зїзд абсольвентів вищих торговельних шкіл і однорічних курсів.

Секційний Тим. Комітетом зїзд аб"сольвентів високих торговельних шкіл і однорічних торговельних курсів відбувся 20. п. м. у Львові в малій салі Тов. ім. Лисенка. Присутніх було около 80 людей, безпосередньо заінтересованих у зїзді, та 27 відпоручників економ. інституцій, преси і гостей.

Зїзд отворив п. З. Рудик, який поясни у кількох словах ціль зїзду, відчитав привітні письма та запропонував на почесного председника дир. Д. Коренця. Зїзд принято шо пропозицію оплесками. До проводу покликано: інж. Данкова зі Станиславова як голову, д-ра Котецького зі Львова як заст. голови і пп. Сербина і Яворського на секретарів.

Організаційний референт виголосив п. В. Нестоpович.

В І. частині своїх виводів референт зясував загальне екон. положення українського народу під Польщею та ту ролю, яку в практичній економічній роботі повинні би відігравати люде з теоретичною торговельною освітою. Він вказав на вороже ставлення деяких громадських кол до тих останніх, яке виявляється в тому, що богато торговельників не має приступу до економічних інституцій, заповнених людьми з інших фахів, а через те фахові торгов. сили нидіють без праці або відходять від свого фаху, а то йдуть на службу чужинцям. Фахова приналежність — говорив референт — має свій глибокий зміст у продуктивности праці. Воно скрізь загально приняте, а тому й у нас не тільки не годиться ним гордити, але саме, як нині економічно недозволений, ще більше пінити. Теоретично освічені торговельники повинні находити зрозуміння та гостинний прийом в інституціях економічного характеру, і згодом, після відповідної практики, як люде з широким торгов. горизонтом позиції найтись на більш творчих позиціях. Та референт перестерігав одночасно перед переціненням теоретичної освіти та перед агресивністю у здійсненню своїх поступків. Він радив товаришам відповідною працею виробляти собі base теоретичної підготівки, — будувати торговельне життя без патологічних явищ, а на ґрунті купецьких приємет. Життя примушує шукати також нових вартатів праці. Ліризм у вдачі українського народу вимагає — по думці референта — при нових починах перш усього імпульсу. І в цьому напрямі повинна також розвиватися діяльність зорганізованого торговельного елементу.

В ІІ. частині п. Несторович подав схему фахової організації, якій підобрав назву „Екон. Громада" (поширену потім на Українська Ек. Гр.) і визначив їй широкі завдання. На звичайних членів пропонував абсольвентів вис. Торг. Шкіл, однорічних торг. курсів і Торг. Академій, а на членів-кореспондентів (з рішаючим голосом у всіх справах з виїмком справ І. секції п. н. „посередництва праці") цінних для практичної і теоретичної праці товариства заслужених працьовників на економічному полі.

Референт, який відзеркалював настрої зібраних торговельників, прийняв зїзд вдячними оплесками.

Дискусія, в якій забирали голос деякі визначні представники української економічної політики, які одночасно витали зїзд від різних інституцій, та багато торговельників, — виявила розбіжність поглядів на думки референта. Особливо розійшлись дискутанти в питанню форма нової організації. Цехто—(в більшости гості)— м. ин. інж. Ю. Пацановський, дир. Фінансовач, дир. Ю. Шепарович — хотіли бачити нову організацію кооперативою—більшість однак вважала кооперативну форму т-ва. (по закону про т-ва з 1867 р.); до цих останніх, що радили не організувати тих, на фірмою кооперативи належав м. ин. реф. А. Гавришко. З промовців слід зазначити проф. Березовського і п. З. Нелепського, які перестерігали перед надто великими претенсіями відносно відповідальних посад в існуючих інституціях; інж. Л. Творидла, що говорив про потребу співпраці між агрономами й торговельниками; п. Коцюка, що промовляв від імени купців, пп. Обрізкова, Мартинця, Ставнічра, Трояна і ин.

Пополудневе засідання зїзду почалось рефератом проф. І. Шимоновича п. н. „Перспективи зах.-торг. промисловости", який за відсутністю автора, відчитала п-на Данилевичівна. Після того вже час аж до півночи праця проходить під знаком творення нової фахової організації. В основу покладені були провідні думки організаційного реферату і згідно з ними був зредагований Тим. Ком-та принятий на пленумі проект статуту. Зїзд погодився на форму Т-ва по думці закону з 1867 р. з тим доповненням, що повинності 4 секцій в тім статуті 1) статистики і посередництва праці, 2) преси і пропаганди, 3) економічної студії і 4) організаційну.

Нову організацію названо „Українська Економічна Громада". Головою вибрано п. В. Несторовича, до Ради Товариства 14 членів.

Після звичайних вітаних промов і закінчив учасники зїзду розійшлись в год. 8 вечір.

Вражінням та рефлексіям зі зїзду посвячено окреме місце.

Нова Мацохіяда?

В афері вбийства кс. Ідеша кармелітом Копачем не найшла за вчорашній день ніяка особлива зміна. Поліційне слідство йде дальше, супроводжуване запеклою пальбою брукової преси, що вбивця — анормальний нещасник, для якого треба мати радше співчуття в його недузі. Тимчасом реалія в келії убитого кс. Ідеша в його стосі дуже широку кореспонденцію, всілякі документи, силу фотографій, — словом: матеріял, який дуже мало свідчить про умове каліцтво кс. Копача. При тім польські газети цілком не підкреслюють цілої силу моментів, які при цій нагоді виходять на верх та які є дуже характеристичні для відносин у монастирі оо. Кармелітів у Львові — і мабуть для усіх польських монастирів. І так чуємо, що убитий монах Копач мав до розпорядження цивільне убрання (як „цивіль" віддався в руки поліції) він вийшов пізньою ночі з монастиря — і ніхто цього не бачив, значить, така поведінка монахів могла практикуватись частійше; польська преса, яка хоче затушувати цілу аферу ніби-то божевільним убивці, твердить, що кс. Копач—здегенерований сифілітик, не кидає гарне світло на контінгент мешканців монастиря. Дальше чуємо, що ОО. Кармеліти мають до розпорядження паркінг, бірка, шафи—значить: цілком „буржуйські" меблі в—ній фляшки рому, яку бунім-то кс. Копач випив перед убивством, залишивши другу половину у шафі, також свідчить, що взагалі польські монахи не заробляють на небесні блага душі земним умертвлюванням тіла.

НОВИНКИ.

— **Ліквідація українського шкільництва на Волині.** У холмському „Нашому Житті" з 20 ц. м. читаємо таку замітку: З першого вересня 1925 року українська школа в Володимирі зліквідована. Хлопців перевели до польської школи, а на їх місце прислали дітей з польської школи. Призначено вчителюк виключно Польок. Дітям наказано купити виключно польські книжки. Батьки українських дітей стурбовані, дожились й доскілися. На 7-ім році існування „демократичної" Річпосполитої після преславутого шкільного закону зникають останні українські школи. Що дає початкова польська школа українським дітям, знають добре батьки тих дітей. Кожному батькові хотілосяб, щоб його дитина була добре вихована, в міру зросту всебічно розвивалася, а дійшовши літ, стала громадянином - Українцем. Таке виховання можливе лише в рідній школі. За браком приватних українських шкіл Володимирчанам прийдеться виховувати своїх дітей дома. Треба енергійно протестувати проти ліквідації українських шкіл і домагатися рідної школи. В кожній українській хаті повстане рідна школа". Це останнє рішення повинно стати провідним гаслом усього нашого народнього виховання. В останніх часах шовінізм якраз більше виходить на верх застрашаюча байдужність, з якою батьки ставляться до національного виховання своїх дітей і вся та атмосфера опортунізму й пустословної „обивательщини", що розпанощується головно по інтеліґентських наших домах. В кожній українській хаті повинна повстати рідна школа і чим дужчий польонізаційний натиск ітиме на українське урядове шкільництво, тим поважнішим повинно ставати хатнє виховання дітей в національному дусі й тим краші організаційні форми повинна приймати рідна позашкільна освіта.

— **З тайн педагогічних реформ польського міністра освіти.** Варшавське м-ство освіти видало для німецьких народніх шкіл — покищо лише шкільної округи Лодзь — заборону вживати в двох перших класах готицького письма. Всі читанки й підручники мають бути друковані латинкою. Щойно в 3 і 4 році науки можна повчати з латинським письмом вживати готицького, а в дальших класах лише готицького. Німецькі газети в Польщі („Lodzer Volkszeitung", „Deutsche Rundschau", в Бромберґу „Kattowitzaer Ztg.") які дарем хотіли дізнатись, які то розумні педагогічні організатори спонукали м-ство до такого розпорядження, приходять до висновку, що причиною тої реформи те, що ріжні „висові" й найвищі урядники м-ства освіти мають на позашкільні класи книжкові друкарні та видавництва; міністерство освіти призначає для вжитку в школах тільки ті підручники, які виготовляються в їх підприємствах, а всі инші, які творять немилу конкуренцію, усувають реформістичними декретами. Такої революції, яку вперше привела гвардія „Львівер Фольксцайтунґ" — варшавське міністерство освіти навіть не старалося дементувати!...

— **Ucrainica.** В лпйському журналі „Zeitschrift für Musik" (1925, червень, стор. 366—367) повістив д-р З. Кузеля більшу рецензію на збірку д-ра Ф. Колесси „Народні пісні з південного Підкарпаття", згадуючи при тім і про инші новійші збірки українських народніх пісень Ф. Колесси, Ст. Людкевича й Квітки. Українській музиці присвячені теж дрібні замітки в инших числах журналу (зш. за квітень і вересень).

— **Д-р Тит Евг Бурачинський у Львові.** Знаний з нашої лікарської літератури хірург-оператор д-р Тит Евген Бурачинський бувший довголітній асистент хірургічної клініки проф. Рідігера у Львові а опісля примар хірургічного відділу при крайовім шпиталі в Чернівцях, переїхав на постійний побут до Львова і приймає хорих при вул. Санґри ч. 25. Наша українська громада відчувала вже відавна брак свого солідного і першорядного хірурга-оператора. Сподіємося, що наша суспільність буде користуватися його спеціяльною лікарською освітою і досвідом, як лікаря-спеціяліста-оператора в хірургічних хоробах як також в хоробах горла, носа і уха. Д-р Бурачинський буде ординувати також в Народній Лічниці, щоби дати спромогу і незаможним людям нашої суспільности користати з його науки і довголітньої практики.

— **Податкові справи.** Кр. Союз Ревізійний повідомляє: Хто має податкові залеглости, а вплатить їх до дня 26. вересня 1925 року, тому буде почислений всього один відсоток провізорки замість чотирьох відсотків. Це розпорядження відноситься як до правних, так і фізичних осіб.

— **В домах „почтенія".** В суботу 19. п. м. львівська поліція арештувала студентів, членів москвофільського „Дружества Святослава Шашкевича й Василя Михалинича за те, що вони на коридорі „Народнього Дому" побили ославленого радн. Ліскованського, правит. комісаря „Нар. Дому". Є не мабуть якісь повязунки на підкладі боротьби за „Нар. Дім" між самими москвофілами, а може й наглядний доказ „почтеніа" за спасенну для польської Руси діяльність невтомимого п. радника. Якщо цей прояв „почтенія" наступив в часі виконування комісарських функцій п. радником, то молоді протестанти можуть впасти в поважну халепу, бо не було би зменшою „власти".

— **Посол А. Бон на Україні.** Вчора інформували ми про побут посла до польського сойму А. Бона в Москві, а тепер довідуємо, що з Москви поїхав він на Україну, де відвідав Київ, вийшов у контакт з усіми робітничими і селянськими організаціями та приймав інтервюери радянських газет. Ім заявив, що політичне становище Польщі характеризує найкраще шораз то більше зростаюча пекельна боротьба робітництва та селянства з пануючим режимом. Політика польського уряду на „кресах" примінювана з відношенню до Українців і Білорусинів заслуговує на як найгострішу догану і напиптування. Вона змірює до цілковитої асиміляції обох тих народів. Її мета спольщити усіх та знищити українську і білоруську культуру. З України їде посол Бон на радянську Білорусь.

— **Експорт збіжжя з Польщі.** Львівський пепесівський „Дзенник людови" інформує, що Польща розпочала експорт збіжжя на велику скалю. Вже підписані контракти на експорт із Чехословаччиною, Данією і Голандією. З Польщі вивезено вже за останніх кілька тижнів 8 тисяч вагонів жита. Дальші транспорти жита і пшениці в дорозі.

— **Право ласки.** Президент польської республики Войцеховскі ужаскавив недавно капіталіста Горалічку, який убив малюху. Причиною вбивства були сварки непорозуміння. За те засудили його на чотири роки тюрми. Наслідком ласки третина кари відпала. Та не зважаючи на те, президент Войцеховскі знизив Горалічці кару до півтора року, але не тюрми, а твердої. А кара увязнені не тягне за собою втрати горожанських прав. Ще давнійше президент удаскавив і багатого промисловця Рокосовского, який убив свою жінку. Крім цього ужаскавив п. президент подільского промисловця Кона, який утік перед большевицьким наступом до Львову перед військом. Ось не факти щедрою рукою розділюваної президентської ласки. В тому самому часі не було ласки для многих, многих наших засуджених, а для яких, про це знає цілий світ.

— **Хайдери їм. Ст. Грабського.** Під таким заголовком приносить варшавський „Роботнік" ось яку замітку: Міністр освіти Ст. Грабські видав розпорядок, щоби жидівські реальні школи, удержувані центральною організацією Жидів «ортодоксів у Польщі, — де крім юдаїстичних предметів вчиться і инших предметів по польськи щонайменше 12 годин тижнево, — уважати такими знаменитими джерелами знань, що заступають уповні публичні народні школи. Иншими словами Ст. Грабські зрівнав хайдери у правах із публичними державними початковими школами. Це є перший овоч жидівсько-польського братання Ст. Грабського з жидівським клюбом.

— **Ще одне вбивство у Львові.** Під час нещасливих жидівських свят убив один Жид другого—теж небувалий факт у криміналістиці. Сталось це при вул. Ветеранів на жовківському передмістю у Львові на тлі сусідської ворожнечі поміж родинами Левенталів і Шпілерів. Вертаючи позавчора попівдні додому, стара Левенталева зустріла на сходах стару Шпілерову й обкинула її новорічними бажаннями у формі найгірших прокльонів. Шпілерова пожалілась синові, який як стій побіг шукати сатисфакції. Завязалась суперечка, підчас якої чоловік Левенталевої, Рашпер, відскочив до Шпілера з ножем в руці й завдав йому кілька глибоких ран у груди й живіт. Шпілер помер того самого дня, а Левенталя арештовано, як жертву темпераменту його жінки.

— **Жертва банкрутства банків.** Господарська катастрофа Польщі й банкрутства банків потягла вже неодну жертву. Та цим разом самогубство, яке трапилось у Варшаві, не є самогубством банкрота ані людини посередньо зруйнованої крахом підприємства, тільки чоловіка, який не міг перенести моральної тяжкі совісти за хибну льокату чужого капіталу. Застрілився професор варшавського університету інженер Олександер Вайда, який склав 23.000 зол., призначених університетом на закупно наукових приладів, хибаче на рахунок в могутньому й популярному Банку для торгу й промислу. Банк надірваний вікуляційною спекуляцією, збанкротував, а проф. Вайда, почуваючи себе посередньо винним — винуватим в утраті довірених йому грошей — відібрав собі життя.

— **Форд у Східній Галичині.** У своєму часі розрекламували Поляки дуже широко візиту свого міністра закордонних справ Скшинського в Америці. А з окрема багато шуму — яка урядова польська реклама з приводу побуту Скшинського у місті Детройт. Тудн мало його запросити бупімто міське самоврядування. Та американська українська преса інформує, що „трийцять тисячі американських горожан Української національности запротестували проти візити представника уряду, під владою якого находяться мільони гнетених Українців". З другого боку „Український Прапор" інформує, що метою візити Скшинського у Детройт було прохання, спрямоване на адресу Форда, щоби він відкрив велику автомобілеву фабрику в Галичині, „де багато сирівцю і дешевого робітництва (!)". Форд мав дати

явіть свою згоду на таку пропозицію. Якщо воно правда, то скоро наші Карпати живо зароїться від фордівських авт, а наші робітники будуть дані примирати з голоду тому, бо будуть вже надто дешеві.

— **Банда 40 слонів.** Багаті квартали Льондону терорізують від якогось часу женщини-бандитки, які належать до товариства з дуже симпатичною назвою „банда сорока слонів". Ті „слони" чи радше слонині доконали вже цілий ряд забунків а навіть убийств і до вчорашнього дня льондонський, отже правдиво-англійський поліції (не польський!) не вдалося зловити ні одного „слона".

— **Призначення допомоги „Комітетом Гол. Селу".** На засіданню Комітету Праці Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу" дня 18. вересня ц. р. постановлено видати такі допомоги: Українському Сирітському Захистові в Бовкові 400 золотих, Повітовому Комітетові Допомоги „Голодному Селу" в Стрию 1000 золотих.

— **Видавнича Спілка „Діло" кооператива з обмеж. порукою у Львові** взиває своїх членів, по думці § 14. зміненого статута, — затвердженого торговельним судом у Львові, — доповнити свої сплачені уділи найдальше до дня 25. жовтня ц. р. до висоти 100 (сто) золотих. Невиповнення цього обовязку означенім речинці, без окремого повідомлення почтою кождого члена з осібна, буде уважане по постановам зміненого і затвердженого судом статута, за добровільне виступлення з членів Видавничої Спілки „Діло". 1—3

Позір Стрийщина!

В днях від 20. до 26. вересня ц. р. улаштовує в Стрию, в салі „Гвязди" артист маляр Карло Костинка виставку своїх образів. Всіх прихильників мистецтва в Стрийщині проситься, користати з нагоди та звидіти цю виставку. 498 1—1

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Сенат ухвалив зем. реформу.

22. 9. в сенаті відбувалося дальше голосування над проєктом закона про виконання земельної реформи. Прийняли багато поправок, які погіршують закон. По ухваленню цілого закона прийнято резолюції і засідання відложено без означення реченця сл. засідання.

Коли при уст. 52 відкинули поправку Українців і Білорус., якою домагаються признати першенство при парцеляції місцевому населенню, клюби ті покинули салю засідань.

Приїзд Чічеріна до Варшави і Чехословаччина.

Мін. Скшиньскі конферував із рад. пос. Войковим у справі приїзду Чічеріна до Варшави. Коли стан здоровля позволить, Ч. прибув би до Варшави вже тої неділі.

Скшиньскі приймав чехословацького шарже д' афер у звязи з чехословацькою пропозицією в Берліні в справі арбітражного пакту з Німеччиною. Крок др-а Бенеша в Берліні вважають в деяких політичних колах відповіддю на заповіджений приїзд Чічеріна до Варшави. „Народні Листи" містять голоси визначних нім. політиків, що в справі границь і гар. пакту Німеччина скорше погодиться з Чехословаччиною як з Польщею. Премієр Грабскі конферував з міністром Скшиньским в звязи з пропозиціями Бенеша в Берліні. „Менчестер Гардієн" у кореспонденції з Варшави пише, що приїзд Чічеріна до Варшави то лише радянський маневр, бо на ділі СРСР. залицяється до Берліна, а відвідинами в Варшаві хоче ввести в блуд Париж і Рим. Виключене, щоби гостина Чічеріна спаралізувала Штреземанові пляни. І „Таймс" уважають відвідини маневром СРСР. для забезпечення собі границь на Сході для позискання вільної руки в Азії.

Англія і чеське предложення.

Чеське предложення безпосередньо переговорювати з Берліном викликало в Льондоні загальне вдоволення. „Таймс" повідомляють, що Німеччина приняла дуже радо чеську пропозицію. Чеський посол у тій справі не порозумівався з польським посольством і не повідомляв його. „Крок Чехословаччини — пишуть „Таймс" дуже заскочив Польщу. В деяких колах передбачують подібний крок Польщі. Але хибно було би думати про якусь злуку Чехословаччини й Польщі".

Нац. меншости в С. Народів.

На засіданні 6. комісії Союза Народів затвердили представлений Союзові рапорт голяндського делегата про меншости. Виключено з комітету три держави, які можуть бути в поодиноких справах інтересовані, отже не безсторонні.

Біржа.

Львів, 22. вересня 1925.

Гроші.

Вчора тенденція сильно занижкова. Оборот середній.

Амер. дол. 6·50 — 6·53, канад. дол. 6·00 — 6·10, чеські кор. 0·17·75 — 0·18, леї 0·02·70 —0·03·00, франц. франк 0·27·00—0·27·50 швайц. фр. 1·10—1·11, анг. фунт 28·00—28·50.

Золото. 20 кор. 24·20 —24·50, 20 франк 22·80—23·00; 20 марк. 28·20—28·50; 10 руб 31·00—32·00.

Срібло. Австр. кор. 0·52·00—0·53·00, 5 зл. кор. 2·65—2·72, фльорени 1·33—1·36, рубл. 2·10—2·20, рубель дрібним сріблом 1·06—1·10.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 23·00 24·00, жито зл. з 1925 р. 16·00—17·00, ячмінь паст. 14·50 15·50 овес гал. 14—.15.

Польська сензація.

„Чудо" з Україною, перехрещеною на польське.

Спростування п. Христини Сушко.

У справі поміщеної в нашій газеті замітки під повищим заголовком (ч. 170 з 12. VIII. р. б.) дістали ми були спростування чоловіка п-ні Х. Сушко п. Романа Сушко, яке й помістили у числі 194 з 2. вересня ц. р. Крім того одержали ми ще й спростування від самої п-ні Христини Сушко. Воно на загал покривається у своїм змісті зі спростуванням п. Романа Сушка і через те в цілости його не містимо. Подаємо тільки ті місця з нього, які не були обняті спростуванням п. Ром. Сушка.

Відносно дітей пише п-ні Х. С. таке:

„Болюче оголошувати дійсно сумну правду, що тоді (в часі недуги! — прим. Ред.) ніхто з Українців дітьми моїми належно не заопікувався і приймила їх громада Баптистів у м. Лодзі — де знайшли діти і батьківську опіку і християнську любов. Всеж не могла я надужувати безмежної доброти і любови — наіть іменем Христа — від тієї родини, яка приняла мої дітчатка, бо там теж було своїх четверо дрібних: тож зі студентами, відїздившими з табору, відіслала я малу дитину до ЧСР., де вона донині перебувала у захоронці в селі Чернощицях під Прагою. Старшу донечку взяла до себе лікарська родина у Варшаві. — І може найкращі дні, в своїму коротькому, а так дуже многострадальному дітячому житю, — перебула моя доня у тій світлій духово, благородній родині (теж не українській). З причини недостачі місця не буду докладно переповідати всіх гарних днів моїх того часу а також і чорних днів дітей моїх. Скажу коротко: старшій донечці доходить девятий рік, вона ледви грамотна по українськи; про належне систематичне навчання годі було думати з причин вище поданих".

„І дійсно дитину мою прийняли безкоштовно до згаданої гімназії (польська гімназія гр. Платер — прим. Ред.), де вона була три тижні, відтак мусіла припинити науку з причини підгорячкового стану, який малій і донині долягає, як наслідок полишного таборового життя".

„Далі ще одно: дійсно, доктором медицини я не є, але ніколи не була сестрою жалібницею і не повинна обовязків лікарського помічника. Від року 1917—1920 включно у війську УНР. була я курінним лікарем, а коли бракло лікарів з більшим стажем, то мусіла підентися обовязків полкового лікаря. З освітою, подібною до моєї, була більшість лікарів у війську УНР. — і тоді в горячий і пекучий час боротьби за визволення Батьківщини, до сповнювання свого обовязку голосилося дуже мало і нами, молодими заступали всі найтяжчі і відповідальні місця в полі. Сьогодня багато з моїх товаришів вже поробили закордонні докторати, я-ж не могла цього доконати, бо стала 100 проц. військовим інвалідом з двома малими дітьми без засобів до істнування".

„Про „Те деум" і т. д. не маю що говорити. Безперечно все не є злобною видумкою і неправдою. Свідчу лише одну правду з тієї цілої клевети, а саме, що я дійсно почала ходити по пяти роках і одному місяцеві безпадности ніг, яку я перенесла насліпком поранень і контузій. Чи до мого оздоровлення причинилася медицина, чи чудо Боже — про те я говорити тим не буду".

З життя „чесного" чоловіка.

Хлібодідський виборець і приналідний виборець.

„Газета Ходзенна", як орган, що має усе відомости „з першої руки" про те, що діється по інспекторатах поліції, подає вістку про скандальну авантуру, яку кілька днів тому зробив в одному шинку при Городецькій вул. у Львові хлібодідський посол Кравчишин. Кравчишин познався з якимось своїм виборцем Процюком і все йшло гладко, тихо і мирно, аж поки Процюк під впливом алькоголю не признав собі, кого на ділі є його достойний кумпан. Слово від слова і контроверсія закінчилась тим, що Процюк зробив пану послові одну високо непристойну пропозицію. Така образа викликала не тільки негайну реакцію пана „посла", але й інтервенцію його в дирекції поліції, і ось на приказ з дирекції поліції арештовано нефортунного шинкарського кумпана Кравчишина. Очевидно, „Газ. Ходз." використовує цю нагоду, щоб спекти дві печені: 1) оклеветати всіх Українців, називаючи хлібодідського посла українським послом, і 2) напнутись на дирекцію поліції, — цим разом дійсно неслушно: бож хто инший, як не поліція має право розпоряджатись особою п. Кравчишина і його сателітами й обевігати її, та сама поліція, без помочі якої п. Кравчишин ніколи не став би був послом?!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич":

Тернопіль Сала Міщан. Боатства.
24.IX. „Дні нашого життя". (переїздом одна вистава).
Бережани. Сала Сокола.
26.IX. „Циганка Аза".
27.IX. „Маруся Богуславка".
29. IX. „Пан Твардовський".
30.IX. „Вій".

З 15.IX. вступив до Театру як головний режісер відомий артист Вп. Бенцаль. Разом з ним зістали заангажовані артистки: Вп. Бенцалева і Вп. Барвінок. Театр має намір в скорім часі „звітати не кілька вистав до Львова. 131 19—?

Український мішаний хор Д. Котна:
середа 23.IX. Теребовля.
четвер 24.IX. Підволочиська.
пятниця 25.IX. Золочів.
субота 26.IX. Золочів
неділя 27.IX. Золочів.
понеділок 28.IX. Броди.
вівторок 29.IX. Броди. 115 16—?

Управи повіт. союзів кооператив, Вп. Громадине, які одержали письма в справі збірки харчів на українських інвалідів, зволять ласкаво у найкоротшому часі подати відповідь, а саме імя, назвиско, місце замешкання і почту особи, яка мала би збіркою занятися. — Українське Краєве тов-о опіки над інвалідами, — Львів, Руська 3.

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЄТЬСЯ інструктора для ученика з II. кл. гімназійної, уділяє листовно. Греко-кат. уряд парохії Раків п. Крехівичі коло Долини. 505 1—2

ДЛЯ панночки з заможнійшого дому комната з харчем. Відомість в Адм. „Діла" під „Спокій". 494 2—2

АНГІЛЬСЬКОЇ та французької мови та літератури вчу поодиноко та збірно. Адміністрація „Діла". 508 1—2

ЗЛЬОКАВТОВАНИЙ урядник зложить 2.000 зол. як кавцію, позичку або уділ до солідного підприємства, найрадше кооперативи, під условием, що дістане там посаду. Зголошення під „Емерит 12345" Стрий, poste-restante. 507 1—1

УЧИТЕЛЬ, не бідний, пристійний, оженився з панночкою відповідної інтелігенції і вдачі. Зголошення до 19. X. слати до адміністрації „Діла" під „Кобзар". 501 1—1

ДОКТОР медицини Козіцький зі Сколього! Прошу до 3 днів вирівнати грошеві зобовязання, потерті дачим Вами „академіцьким словом чести!" Ліцинський — Львів. 496 1—1

ПОШУКУЮ лекції у Львові. Зголошення під студ. гетер. 506 1—2

СПРАВЖНЯ НАГОДА! Проживок за 6 зол.! Пожарний дріхін забезпечить собі кождий, коли засипе собі фарбу предметів необхідної потреби, без грошевого вкладу і спеціальної осьвіти. Хто перешле 6 зол. отримає інформації та приписи. „Континент" Львів, пл. Більческого 10. 504 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р Тит Е. Бурачинський

буший довголітний асистант хірургічної клініки проф. д-ра Радієвського у Львові, буший примар хірургічного відділу Загал. шпиталя у Чернівцях, ординує в хірургічних хоробах і недугах горла, носа і вуха при вул. Санґи ч. 2а. II. пов. від 11—12 перед полуднем і 405 від 3—6 пополудни. 1—5

Д-р Лев Кацнер

ординує в недугах зубів і устної ями вул. Легіонів 35, телеф. 17—45. Лічення ямною Содюкс. Спеціяльність: золоті містки без коронок, без явного золота. Устанавляння хитаючихся зубів. 1—2 503

АДВОКАТ

Д-р Теодор Михайлівський

веде від 1. вересня адвокатську канцелярію

в ЖОВКВІ

350 в домі бл. п. д-ра Короля. 10-15

КУРСА КРОЮ

суконь і білля найновійшого системи розпочинаємо 1. жовтня 1925. Наука на обох курсах буде відбуватися що дня через 3 місяці від 6—8 год. вечером.

Вписи на поодинокі курси, або на оба курси разом принимаються що дня від год. 8—1 і 3—6 попол.

Жіноча спілка промислова
486 2-3 „ТРУД", Львів, Ринок 39 (вх. дім)

Лінарі поручають для недокровних і реконвалесцентів

ВИНО ХІНОВО - ЗАЛІЗНЕ у фляшках зол. 4·—

поручає

Аптика М-ра Лешка Сладовського,
473a) **Львів, Галицька ч. 19.** 2—7

ПЕРЕПРОВАДЖУВАННЯ

по цінах можливо найнижших полагоджує в місці і на провінції

ПЕРЕВОЗОВЕ ПІДПРИЄМСТВО

ДІОНІЗІЯ МУТКА

Львів, вул. Бельвадського ч. 3.

Транспорти (достави) всілякого рода товарів з залізничного двірця і на дорогу, пакованнє меблів. 2—2 472

РІЖНІ — Нові Найдешевші КНИЖКИ — ЦІКАВІ

ПЄСИ і НОТИ

ГОТОВІ БІБЛІОТЕКИ НА РАТИ.

По ціні від 3 до 85 долярів. (Гляди „Народня Просвіта" ч. 7. за 1925 р.)

Продає

Т-во „Просвіта" Львів, Ринок ч. 10.

502 **Жадайте катальогів!** 1-1

Загальні Збори

Кружка У. П. Т. в Бережанах

відбудуться дня 4. жовтня в год. 4. пополуди в власнім домі (на Адамівці) зі слідуючою програмою:

1) Звіт уступаючої Управи і уділення їй абсолюторії.

2) Вибір нової управи і делегатів на Загальні Збори матірного товариства.

3) Внесення. 449 1-1

Подяка.

Складаю отсим як найсердечнійшу подяку Високоповажаним Панам: д-рові Михайлові Козікові і д-рові Осипові Гробельному, лікарям в Станиславові за виліченнє мене з дуже тяжкої недуги та за дуже совісну і здібайшу лікарську опіку оказану мені за весь час моєї хороби. — Станиславів, у вересні 1925.

Роман Комаринський.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.

Ч. 213 (10.596). Львів, пятниця 25. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 142.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1 з год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Белгії 20 бл. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 2·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 180 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
Ціна ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Літературна переписка і дійсність.

В хвилі, коли у львівській судовій тюрмі сталася жахом проймаюча подія, коли ключники з „Бригідок" на спілку з ключниками тюрми Баторія в дикій розправі з голодуючими політичними вязнями знову прославили польський лібералізм і польську гуманність, польські письменники, світочі польської культури, передові діячі польської літератури розпочали переписку з французькими літераторами на тему білого терору в Польщі. А саме польські письменники і публіцисти, згуртовані в різних товариствах і союзах, за підписами носіїв польського демократизму Вацлава Серошевского, Стефана Жеромского, Яна Льорентовича, Владислава Реймонта, Леопольда Стафа, Юліяна Каден-Бандровского і Стефана Кшивошевского звертаються до французьких літераторів, які 29. серпня 1925 підписали протест проти білого терору в Польщі, заперечуючи його істнування.

„Шановні панове товариші! — починається письмо польських літератів. — Ми все з пошаною і радістю читали ваші твори. Отже з болем і здивуванням побачили ми ваші підписи під неслушним обвинуваченням нашої вітчини, яка недавно вийшла з підземелля неволі і мусить в незмірно важких умовах будувати своє нове життя".

Після такого мінорного вступу йде обвинувачення двох сусідніх держав: Німеччини й „Росії", що вона — мовляв — насилає до Польщі злочинців, які перепинюють Полякам в „творчій праці".

„Більшість нашого громадянства — читаємо далі — є противна карі смерти, але скоро вона ще істнує в кодексах, над яких зміною працюємо, суди, стараючись приноровлювати її якнайрідше, роблять це, очевидно, у випадку особливо лютого вбивства. Всякі судові присуди є незмірно утруднені ще й тому, що злочинів довершується під покришкою мовчання ідейних кличів. Колиб ви хоч трохи завдали собі труду, щоби пізнати дійсне положення річей, то не підписалиб ви вашого неслушного протесту. Ви довідались би, що в Польщі, хоч істнує як і деінде партійна боротьба, нікого не переслідується за переконання, лише виключно за вчинки злочинні і неправні. Ви довідались би теж, що хоч у нас заведено переходово суди зі скороченим ходом проседур, то одначе вони є приноровлювані в дуже рідких випадках".

Такі і цим подібні вияснення мінорно-сентиментального характеру розводять панове письменники аж до вануди, обвинувачують комуністів і твердять, що

„важкі досвіди 150 літ неволі, повних нечуваної боротьби, моря крови і сліз, невинаторождуваних культурних втрат — навчили нас бути обережними. Хочемо йти нашою власною дорогою до світлої будучини людськости".

Ось воно як. А чи панове літератори не знають, скільки тепер ллється крови і сліз, але не польських, тільки українських, білоруських, сліз і крови тих народів, що попали під кований чобіт тої нашої, яка на всіх перехрестях світа на протязі 150 літ співала лірницькі пісні на тему „вільности, рівности і братерства". Панове літератори заводять польський режім до боротьби з комуніамом, до боротьби Німеччини й „Росії" з відроджено Польщею та оправдують істнуючий режім трудношами будови нового польського життя. А чиж так само від основ не будовано чехословацьку республику, а прецінь там комуністична партія є такою самою легальною, непереслідуваною партією, як кожна инша. Таж Німеччина має одну з найбільших комуністичних партій! Таж там також велася й ведеться боротьба між комуніамом і буржуазією! Але чи тому та партія має бути поза законом і то в демократичній республиці? Або чи не є легальному становищі комуністична партія у Франції? А коли трапляються в Польщі драстичнійші виступи комуністів, то якраз тому, що їх вкинуто в льохи підземелля, що їх обсотано густим павутинням офіціяльної провокації.

Але панове сильно упрощують справу, зводячи її до боротьби виключно між комуніамом і — скажім — польським республиканським демократизмом. Ще в більшій мірі польський режім відбивається на не-польських народах, на їхньому політичному, економічному й культурному положенні. Боротьба йде тяжка на життя і смерть за „бути або не бути". Зійдіть, панове, літератори, ви, світлі духи, передові діячі польської культури, покиньте свої розкішні апартаменти, свої захистні клюби й лічничі місцевости, зійдіть зі свого цяцьканого літературного Олімпу, підіть вздовж і вполерек по нашій країні, прислухайтесь до войків і терпінь міліонів, загляньте без поліційної, взагалі адміністраційної асисти до тюремних закамарків, а побачите пекло, те пекло, про яке ви читали тільки в Данта. Слабою є людська уява, щоби обняти той великий, страшний, трагічний „епос", день в день підтверджуваний життям під прапором гасла: „вільні з вільними, рівні з рівними".

Обовязком письменника є шукати правди, її проповідувати, її прославляти. А ви, панове, що звичаєм учнів показуєте пальцями на других, на Німців і Росіян, що скиглите над колишньою неволею свого народу, а одночасно закриваєте очі на страшну дійсність инших непольських народів під Польщею, з якою метою бєте правду в лице, оплювуєте її, заперечуєте кров і сльози міліонів. Думаєте, що може тим чином робите прислугу своїй вітчині? Або може здається вам, що показуючи пальцями на инших, підносячи напр. гноблення дрібної польської національної меншости, тим самим оправдуєте нищення українського шкільництва, кольонізацію української національної території, голод і нужду міліонів, знущання над вязнями, утиск культурний і господарський?

Чи напр. відомо вам, шан. панове, вам, згуртованим в клюбах, товариствах і союзах, що польська адміністраційна влада три рази відкинула статут професійного товариства українських письменників і журналістів, а на зроблений відклик центральна влада, як звичайно, коли йде про Українців, й досі не дає ніякої відповіди. Чи відомо вам, що польська влада відмовила зареєструвати статут українського товариства опіки над вязнями, підписаного не якимись „антидержавниками", „нельояльниками", „революціонерами", але поважними кришлошанами, — мовляв — тому, бо вязнями „опікується держава". А прецінь такі товариства істнували на всім просторі царської Росії і досі істнують вони в б. Конгресівці, як спадщина по царяті. Але в демократичній республиці таке товариство не може й не сме істнувати, тим більше засноване, „інородцями".

Бажаєте більше фактів, читайте українську й білоруську пресу, поговоріть з тими, що гостювали в польських тюрмах, перегляньте статистику присудів і засудів смерти, а тоді може стрепенеться ваше сумління і ви не матимете відваги бити правди в лице, заперечувати дантейську дійсність.

* * *

Дальші заходи в справі побитих.

Крім попередніх заходів оборонці побитих вислали обширне письмо до през. апеляційного суду у Львові, домагаючись:

1) побачення з пошкодованими вкрай з метою інформації про побої, щоби розпочати судові кроки проти винуватців;

2) з огляду на смертельне побиття інж. Мельника (до того людини хорої на груди) дозволу на допущення до огляду його приватного лікаря-д-ра М. Гольдштейна;

3) з огляду на тяжке побиття і недугу інж. Мельника дарування решти „дисциплінарної кари".

4) дозволу щоденного побачення з хорими і несення їм помочі і дозволу доставляти їм домашні харчі в границях дозволених лікарем.

Письмо пос. Войтюна.

Як ми вже згадували, у звязку з голодівкою звернувся 19. в. м. пос. Войтюк до міністра справедливости Жюлінського з письмом, в якому коротко подає згідні з постановами закону і всупереч тим постановам незаспокоєні домагання політ. вязнів, яке кінчить отсими словами:

„В імени Комун. Посольської фракції звертаюся до Пана Міністра Справедливости з домаганням негайно зарядити сповнення слушних вимог політ. вязнів у вязниці при вул. Баторія у Львові і потягнути до відповідальности винних знущань над вязнями".

Кого ще побито?

Нам пишуть:

Судові власти нарочно ігнорували зовсім домагання політ. вязнів, зложених головним чином з молоді, в надії, що їх молодечі організми не видержать і тим чином на довший час буде усунена самовола тюремних катів. Над безборонними вязнями до скочу знущаються дозорці, пробуючи приморити штучне (!!) відживлювання. Коляк охлялі й вичерпані голодівкою вязні не дозволяли на це насильство, їх побито в жорстокий спосіб. І так побито вязнів Кранца, Гріна, Бреннера, Берковичіяку, Умшвайфа, Гольберга й ин. Коляк оборонці д-р Ст. Шухевич, д-р М. Глушкевич і д-р Аксер інтервенювали у през. Гавля, то цей навіть не заперечував побиття, оправдуючи його тим, що — мовляв — є доворці, що мають покусані руки. Є це дуже прикмітне „штучного відживлювання". Коляк 19. п. м. інтервеніював у того ж пост. Гавля пос. Пацук і представив „штучне відживлювання" в суворій подобі та навіть показав побиття, то п. Гавель заперечив все сідаючи адвокатам. През. Гавель заявив так пос. Пацукові, немов то всі попередні домагання полягів були здійснені. Виходило в того, що вони голодували для примхи.

Голодівку перервано в неділю 20. ц. м. рано.

Телеграма оборонців.

Після всяких можливих і безсенсійних заходів у судових й адміністраційних чинників з метою ліквідувати голодівку оборонці, не бачучи ніякого виходу, звернулися до міністерства справедливости, редакції „Робітника", сойм. клюбу „Відродження", клюбу ППС, Жид. клюбу і с. „демократично-експортового" мін. Тугута з телеграмою такого змісту:

„Політичні вязні у Львові голодують вже семий день з приводу незгляднення найпримітивніших, законно уосновних домагань. Управа тюрми наложила на них остру дисциплінарну кару. Змученим і горячкуючим вязням насильно втягнено до шлунків кілі, при чому їх побито і поранено. Коли оборона просила, щоби побитих оглянула лікарська комісія, їй відмовлено. Слідчий суддя дозволив на розмову з вязнями в його присутности під умовою, що не будуть питати, чи їх било. Судові власти заслоняються некомпетенцією. Просимо міністерства негайно прислати делегата для розслідження на місці причин і перебігу інциденту та переслухання оборонців. За групу адвокатів: Глушкевич, Аксер".

Приїзд делегата.

У відповідь на заходи адвокатів й інтервенцію сен. Черкавського поїхав з Варшави до Львова делегат мін. справедливости п. Скубінський. Довший час конферував він з оборонцями та обіцяв перевести слідство в справі побиттів. Домагання політ. вязнів, за які довелося їм голодувати сім днів і бути предметом знущань тюремних інквізиторів, признав делегат міністерства зовсім скоманими і згідними з тюремним правильником. На приказ п. Скубіньского скасовано заборону подавати вичерпаним голодівкою вязням харчі, приписано адміністраційну кару, до злолено на побачення з рідною, на подавання книжок, газет і т. п.

Очевидно, п. делегат мін. справедливости тільки тоді дасть повну сатисфакцію ображеній людській гідности, коли притягне в урядуванні звірів в людському тілі та переведе вичерпуюче слідство проти них.

Протест Нар. Організації Українців міста Львова.

Народня Організація Українців м. Львова на зборах в дні 20 вересня п. р. ухвалила підняти рішучий протест перед цілим культурним світом проти неподобних знущань над політичними вязнями, які мали місце в дні 16 вересня п. р. у вязниці карного суду у Львові при ул. Баторія та поручила візвати українське громадянство Львова до живої участи співчуття жертвам білого терору.

Red. отв. „Dilo" Pr. 660/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 210 (10.593) z dnia 20. września 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Za tiuremnymy murami" a) w ustępach od początku tego artykułu aż do słów: Jak nas powidomiajut', b) między słowami: wieczerom jawyłasia policja... a: U wiwtorok kryky i c) między słowami: maje ynszi namiry... a: W czerwer widbutosia, 2) W rubryce pt. „Opowistky" treść całej piątej notatki zawierającej ad 1) a) b) występku z § 305 ustawy karnej, ad 1) c występku z § 300 ustawy karnej 2) przekroczenia z § 208 uk. karn. dokonane 19. września 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 21. września 1925 r.
Niewiadomski.

Під стягом „демократії".

Промова сенатора ін. Чеховського на пленумі сенату 17. вересня 1925. р. при обговоренні земельного закону.

(Продовження.)

Польща переводила польонізацію наших земель, прикриваючись чим якимсь плащиком. Раніш найники оправдували свої наїзди високим завданням несення культури на Схід — і забирали батьківську землю нашим батькам, які під культурним оглядом стояли багато вище від теперішніх Поляків, прилучаючи ці землі до т. зв. коронних або, що їх поділили потім між польську шляхту. Потім загарбується землю в нашого вільного селянина буцім то в ім'я ріжних вищих загальних інтересів господарської натури. Опісля зі святим хрестом їде на схід польський ксьондз, щоби на „справжню" католицьку віру навернути „схизматиків", при чому під ріжними мотивами й на ріжний лад забирається в отих „схизматиків" церковну землю, будинки, православні церкви й монастирі. Скількість костьолів зросла, їх маєток теж росте, але меншає маєток православних церков, монастирів і церковних братств і меншає їхній вплив на український і білоруський нарід, а ще знову відемно відбивається на культурному рівні нашого народу. Ведеться робота по суті антикультурна й антихристіянська, але польське громадянство називає все це виконуванням через костел якоїсь історичної місії польського народу на сході. Наш нарід, який на своїй батьківській землі завсіди творив і тепер творить більшість, завдяки тим антикультурним і антихристіянським польським впливам і завдяки цій вашій ославленій історичній діяльности на сході, є позбавлений великої частини своїх земель, свого національного багатства, і примушений нераз кидати свій рідний край та емігрувати, як це діється головно у Східній Галичині. Але все воно находить у вас оправдання „завданнями великого історичного посланництва Польщі".

Тепер знову, після якоїсь перерви, розпочався екстермінаційний похід Польщі на наші землі. Знову хотять заселити нашу землю чужим нашому народові елементом, і тепер це заселювання, це видирання нашої землі, має відбутися вже не лише в ім'я ославленого месіянізму польського народу, але і в ім'я демократизму. Сучасна польська демократія, яка взяла головну участь в поході проти нашого народу, висунула сучасне модне гасло — демократизм.

Дійсно, світова війна принесла з собою необхідність демократизації земельної власности, необхідність віддати її в руки працюючого народу, але народу місцевого. Наш нарід і на західно-українських землях був вже близький зреалізуванню свого ідеалу — отримання в якийнебудь спосіб у своє посідання землі з того запасу, що творить його національний депозит. Але прийшла польська влада і насадила польського осадника, котрий ані не приніс собою жадної користи для рільної культури, ані теж жадного демократизму, але за те місцевій людности наробив чимало шкоди і пакости. Не буду наводити тут чисел, скільки осадників сидить вже на землі, политій потом і кровю нашого селянина, осадників, спроваджених сюди на основі закону з 1920 р. Їх сидить вже на землі далеко більше, ніж подає це офіціяльна статистика, яка взагалі багато справ представляє наскрізь тенденційно. Вони то наших малоземельних і безземельних селян, позбавлених навіть надії на отримання землі, випихають на еміґрацію хочби навіть до далекої Аргентини. А тимчасом тут, у соймі й сенаті, препарується новий закон, який вже систематично має спроваджувати на українську й білоруську територію ще більші ватаги польських осадників і зі ще більшою силою має викидати наш бідний нарід з його батьківської землі на чужину.

Правда в цьому законі кажеться про земельну реформу в цілій державі. Але ту земельну реформу має ся перевести в цілій державі протягом 10-ти літ, а уряд має право щорічно парцелювати встановлений контингент землі в тих воєвідствах і повітах, які він за раз уважатиме най більш відповідними для своїх планів. Не підлягає сумніву, що в першім році після введення в життя того закону і в слідуючих кількох роках буде визначена для парцеляції й осадництва передусім земля на т. зв. східних кресах, куди польська демократія вічно заохочує своїх земляків переїжджати.

Отже передусім будуть кольонізовані наші землі; запас землі на кресах буде розпарцельований поміж тих ріжних кандидатів, про які говорить ст. 52. закону... (сен. Зубовіч: „Відки ця певність?")... Маємо вже досвід... і лише може якісь відпадки нашої землі дістануться нечисленним одиницям з місцевого населення; може їм дістанеться щось з церковної землі і то лише тому, що не годиться якось землю православної чи уніятської церкви віддавати римо-католицькому Полякові. Переважна частина контингенту землі буде віддана Полякам, і таким робом на наші землі нахлине знову повінь б. польських жовнірів, їх жінки, вдови, всілякі польські абсольвенти рільничих шкіл і т. д.

(Докінчення буде.)

Розбіжности.

Реасумція сенатської поправки до арт. 26. земельного закону. — Дальші поправки. — Сексія Українців і Білорусинів.

По перерві понеділкового засідання сенату наслідком сексії „Визволення", „Пяста", хаденції та ППС. витверезилися, видно, усі сенатські ґрупи та почали зовсім спокійно продовжувати голосування над земельною реформою у вівторок.

На самому початку засідання заявив керманіч міністерства рільних реформ, що уряд добачує суперечність між принятими поправками до арт. 26 і 27. Справлений артикул 26 накладає на уряд тягарі, яких висоти тепер навіть не можливо передбачити. На те заявив марш. Тромпчиньскі, щб допустимою є реасумція. Поправку цю фактично зреасумовано 43 голосами проти 12 при повздержавшихся від участи в голосуванню клюбів ХН. і ЗЛН.

По залагодженню того приступлено до дальшого голосування над слідуючими поправками: До арт. 31, що трактує про спосіб виплачування належитостей за примусово викуплені маєтки, принято комісійну поправку, яка усталює, що плата за примусово парцельовані маєтки має реалізуватися частинно в готівці, частинно в земельній ренті номінальної вартости або згідно з курсом, який усталить міністер.

До арт. 51. принято теж поправку комісії про те, що від участи в парцеляції виключаються карані за провини проти польської держави, за дезерцію з польського війська і ті, що безправно брали в посідання чужу землю. В точці, яка обговорює *право набування землі з дібр мертвої руки*, заміненo одно слово „виключно" на „переважно". У справленому виді ця точка 51. арт. каже, що землю з дібр мертвої руки мають право набувати не „виключно", а переважно громадяне тої самої церкви і віри.

При голосуванню над 52 арт. відкинено поправку Українців та Білорусинів, яка змірала до забезпечення першенства при парцеляції місцевому населенню. Наслідком того українські та білоруські сенатори опустили салю засідань. Сенат відкиненням тої поправки ще раз підкреслив, що в законі мова йде перш за все про *колонізацію* та осадництво на українських і білоруських землях.

До 53 арт. подано три нові уступи, на основі яких уряд видасть приписи про речинці, до яких набувці землю при парцеляції мусять загосподаритися. Коли нові власники до приписаного речинця цього не вчинять, то уряд матиме право уневажнити продаж.

До 56 арт. принято поправку, на основі якої при парцеляції взірцевих господарств першенство в набуванню землі мають свояки власника у першій степені посвоячення, що мають рільничі кваліфікації. Вони набуватимуть ту землю по цінах викупу її державою.

До арт. 68 принято комісійний додаток з поправкою сен. Бузека, що до часу впрішення відклику майно не може бути вміщене на листі маєтків призначених до парцеляції та не може бути викуплене державою.

На кінець принято поправку, на основі якої вірительности інституцій довготермінового кредиту в заставних листах, обтяжуючих грунти, примусово викуплені, переходять з правила на скарб держави, а той переливає їх на нових власників ґрунту, при чому прийтий довг буде виключений з оцінки викуплених нерухомостей.

Таким чином у вівторок до 1-ої години сенат справився з цілим законом, надавши йому неподібний майже вигляд до того, який ухвалив сойм. Тепер вертає закон знова до сойму, де напевно стане наново предметом завзятої боротьби між поодинокими партіями.

Політика ґарантійного пакту і німецькі націоналісти.

Приготовлювана конференція міністрів закордонних справ від імені держав, що мають підписати ґарантійний пакт, має, крім численних тимчасових неясностей, одну неясність першорядної ваги для долі пакту: — це становище німецьких націоналістів, яких вплив на всю політику Німеччини є дуже значний. Коли європейські міністри зберуться в Люцерні або Берні, хто зна, чи в Берліні кабінет сто-

Д-р ІВАН БРИК.

ЗІ ЛЬВОВА У ПРАГУ.

Ми з дружиною рішилися їхати не на Краків а на Лавочне. Дорога тяжча і менше вигідна, але яке вдоволення просто з рідної землі вскочити в Чехословаччину. Минаємо станції, проїздимо залиті водою простори. Перед нами стає образ галицької господарки і... марево бідування народу.

„Dębina", „Hrebenów", „Sławsko". Сонце розбиває задуму верхів. Опір шумить жовтий, грізний. А на серці сум. Хотілосяб повторити за Лепким: „Гей ріко! — однакі наші шуми, в тобі хвилі грають, в мені думи".

Лавочне. Ревізія паспортів і клунків. Залізнича, митова і поліційна служба польська і чехословацька. Поведення польської служби — треба бути справедливим — культурне і поправне. Чеський митовий службовик трохи за енергійно шукає за тютюном.

Товаровий поїзд, а при ньому один особовий віз. Їдемо, а з нами поліційна і митова служба обидвох сусідуючих держав. Границя. Справедливим, демократичним рішенням побідних держав прорубана на живому тілі українського народу. Станція. Читаємо „Скотарске — Skotarsko, а далі „Воловець-Volovec" і т. д.

Я нагадав собі, як їздив туди перед війною. Тоді я читав написи „Volócz", „Kissolyva", „Kishidvég", „Beregszentmik'ós". Хто догадавсяб, що це Воловець, Скотарське, Пасіка, Чинадієво, що це українська земля?

Ні — такий чисто мадярська.

І перед моїми очима станув увесь звіринний мадярський шовінізм, уся некультурність, що містилась у фразі „nem tudom" уся глупота і короткозорість в політиці. Мені пригадалися слова Мадяра товариша з неволі: „Нашим змаганням є, усі народи Угорщини змадяризувати. Робимо це в ім'я культури, бо наша культура найбільша і найстарша". Я тільки всміхнувся. Жаль мені було того божевільного мегальомана і глупого ігноранта. Гірко закипіла собі з них доля, тяжко покарала історична Немезида.

У Скотарськім всідають у наш віз мущини і жінки. Гарно й чисто одягнені. Здорові і певні себе. Полилась голосна українська мова. Кондуктор теж говорить по українськи. Навязуємо балачку. Пізнають, що ми свої з Галичини. Питають про наше життя-буття. Чували про голод, повені й инші благодати. Самі з Чехословаччини вдоволені, „бо тепер хрестяним — чоловік, а дазнійше собака". Тільки брак заробітків, тай біда, що „добиток тупий" в порівнанні з цінами в місті. Тепер їдуть на вижен у Косину.

Мукачів. Прощаємо наше миле товариство і висідаємо. Говоримо по українськи і нас розуміють, навіть Жидок, власник однокінки, що давнійше „не розумів ні слова". Всідаємо і їдемо, а з поїзду несеться ще довго гомін української пісні.

Мукачів, чисте, гарне містечко, зовсім не подібне до наших брудних галицьких. Написи на вулицях і вивісках головно українські. Міст на Латорці. Далі село Підманастир, а там на горі величній, жовтий Василіянський манастир з церквою.

Гостям зі Львова раді. При перекусці довга, щира розмова. Розпитуємо себе взаємно. Опісля оглядаємо церкву, внутрішнім уладженням більш зближену до православної, сад, винниці. Високі горби і роскішна, багата долина. А серед неї мов чортом кинена скеля, а на ній замок Ракочих. Суворо глядить в сторону другої кріпости-манастиря. Віковий грабіжник-ворог української церкви і народу. Огланув я теж і досить цінну, переважно богословську бібліотеку.

Товариство оо. Василіян пробило на нас якнайкраще враження. Усі три отці Б. Р. і Г., люде інтеліґентні, висококультурні і товариські. Вониж таки наші з Галичини, але виховують уже покоління з місцевого населення. Цілою душею віддані церкві і народові. Важкий і відповідальний їх обовязок. Тому не дармують, а працюють, не жаліючи здоровля, щоби вдержать нарід при церкві, а через те і при своїй народности.

Мадярони ще не перевелися. Таким є більшість гр. кат. парохів. Нарід ненавидить їх щиро, гонить зі села і під впливом агітації переходить на православя — на жаль обрусительне, московське. У московську дудку грають і мадяроні. Проти одних і других, однакових ворогів української ідеї йде бій за взятий, але успішний. Живе слово, жива чиста ідея роблять своє.

Попращали гостинних господарів і вернули на станцію. Купую білєти, говорю по українськи і дістаю також відповідь. Всідаю до поїзду. Ще кілька станцій і на малій станції Батьо всідаємо до поспішного, що кошицько-богумінським шляхом везе нас прямо в Прагу.

ятиме так міцно, що вважатиме себе авторитетним, щоби похвалити підпис під пакт від німецької держави.

Загальна політична ситуація Німеччини є досить складна. І уряд, коли діло йде про внутрішню політику, схиляється досить на право, а з огляду на міжнародні обставини приневолений вести закордонну політику з лівою орієнтацією. Від довгих місяців німецькі консерватисти ведуть завзяту кампанію проти міністра зак. справ Штреземана.

Минулого тижня саксонські націоналісти вібрані в Дрездені зробили на нього головну атаку. Хоча вони не є всією партією і не мають права виступати як її представники, проте їх голос немаловажний, коли зважити, що резолюція, яку вони прийняли, була наслідком промови одного з найвпливовійших провідників нім. націоналістів, Гергта. Ця резолюція каже, що націоналістична партія не може погодитись на договір, „в такому Німеччина, в такій чи иншій формі, мала би зректись територій, що їй відобрали"; далі, що обовязком партії є перешкодити вступові Німеччини до Ліги Націй, яки союзні держави не обіцяють нім. урядові, що здійснять домагання висунені їхньою партією.

Які-ж це домагання? Вони не торкаються самої евакуації кольонської смуги або свободи рухів Німеччини щодо її східних кордонів; вони звертаються проти основних принципів пакту европейської взаємної гарантії, себто вдержання тимчасового стану навіть на Заході, витвореного версайським договором. Німецькі націоналісти заявляють щиро та голосно, що хочуть назад відобрати від Франції Альзацію та Льотарингію і вальонські кантони Евпен-Мальмеді-Сенвіт від Бельгії, і тим самим перечеркують 10. статтю „Ковенанту" Ліги Націй, яка каже, що держави, підписуючи гарантійний пакт, зрікаються всіх агресивних думок.

Коли прирівняти ці домагання з зровідною думкою промови канцлера Лютера, виголошеної в Ессені, підчас останніх відвідин Гінденбурга в Рурщині, побачимо, що між поглядами уряду і націоналістів істнує ціла безодня. Лютер заявив, що вся німецька політика цих останніх літ була подиктована потребою освободити Рурщину з евакуації і що цей успіх був наслідком участи Німеччини в льондонській конференції при вирішуванню справи репарацій. Виходило би з тих суперечних становищ, що міністерська криза в Німеччині неминуча.

Одначе кампанія націоналістів проти Штреземана є до цього часу без наслідків. Вони є тройки в клопоті: коли пішли би за поглядами свого міністра зак. справ, тоді мусіли би перечеркнути всю свою програму, коли спричинять кризу уряду, тоді можуть утратити свій потеперішній вплив на політику уряду, завдяки співучасти в ньому. В такій ситуації находились вони і минулого року, коли мали висловитись про становище до плану Дауса: помірковані елементи зрачиговано рішили прийняти льондонську умову, а крайні заявили про своє явно негативне становище.

Штреземан загрозив дипльоматичним натиском націоналістам, що коли спричинять кризу в уряді, уряд візьме участь в міжнародній конференції міністрів, забезпечивши собі піддержку, при помочі свого иншого складу, себто спершись на лівійших елементах. Ця загроза помогла при нарадах уряду з партіями що до умовин, на яких Німеччина має підписати гарантійний пакт, націоналісти висувають покищо домагання негайного опорожнення Францією кольонської смуги. Таке домагання вложило би на німецьких делегатів чималий тягар при переговорах і утруднило би їх ролю. У всякім разі німецькі націоналісти не мають наміру робити таких труднощів, щоби уряд не міг узяти участи в міжнародних нарадах над пактом.

Покищо боротьба в німецькім кабінеті ведеться довкола питання, в якій мірі німецькі делегати будуть уповноважені підписати пакт і від яких домагань, заздалегідь на них накладених, залежатимуть їх компетенції. Панує погляд, що німецький уряд візьме участь у переговорах і що в його кабінеті не вирінуть надто позажні комплікації.

Німецько-чеське залицяння.

Пропозиції чеського уряду зроблені Німеччині, щоби підписати спільний гарантійний пакт є останньою сенсацією европейської дипльоматії. І німецький уряд і польський заявляють, що чеський мін. зак. справ зробив їм справжню несподіванку. Німеччина приняла пропозицію дуже радо, а офіціяльний орган нім. міністра закордонних справ „Тегліхе Рундшав" добачує в цій пропозиції доказ, що дотеперішні методи приготування европейського гарантійного пакту д-р Бенеш не вважає вичерпуючими та вповні лояльними. Такий крок Чехословаччини треба, на думку Німеччини, вважати поважним поступом, з огляду на намірену конференцію міністрів закорд. справ головних держав; ще недавно Чехословаччина вповні рахувала на Францію, нині пробує власних сил. Одначе надія, щоби таким робом зєднати західні спірні питання зі східними є невиправданою.

У кожному разі німецький уряд стоїть на становищі, що спершу треба скласти західний пакт, а щойно тоді прийде черга на східний.

Чеська преса покищо стримується від коментарів. Вона вважає крок Бенеша дуже зручним тактично. Німеччина має дати перша відповідь, як ставиться до такої пропозиції. Одночасно виринає питання якого рода має це бути пакт: чи аналогічний до гарантійного, який мав би принести розвязку справи забезпечення кордонів та національних меншостей у Чехословаччині, чи це звичайна умова, що має охопити справи другорядного значіння: як трудностів при переїзді кордонів, пашпортів, перевозу краму і инші юридичні питання. На випадок, як би це був гарантійний пакт у роді франко-німецького, тоді і Штреземан і Бенеш напибали би чималі труднощі в лоні свого уряду.

Польща.

Санаційні проекти Ст. Грабского не є ясні для самого м—ства фінансів. Воно видало два рфін. комунікати. В одному з них кажеться про виготовлювання рамового законопроекту (чи кількох проектів про подяжкові господарські справи), який вже до суботи с. тижня буде предложений ad hoc покликаній Тимчасовій Господарській Раді, після чого піде на апробату сойму й сенату. За те в другій офіціяльній енунціяції м—ства фін. заповідається „ряд законів, що мають на цілі опанувати нинішню трудну господарську ситуацію та які є виплином загальної програми уряду": в цій другій енунціяції заперечується поголоскам про намір Вл. Грабского жадати нових уповноважень,— а проте невідомо, що значила перша згадка м—ства фін. про рамовий закон.

Бюджет на 1926 р. виключує у самого премієра й мін. фінансів Вл. Грабского дезорієнтацію: на липневій довірочній нараді у маршалка сойму приймав він необхідним змешити бюджет, за те 21 ц. м. на Фінансовій Раді заявив, що нема мови про зниження бюджету вище двох мілірдів, — після чого в міністерстві фінансів закомунікували журналістам, що бюджет буде змешений на 10. прц.!! Марш. Ратай заявив, що є рішучим сторонником редукції бюджету.

Рада оборони державного господарства на зразок ради оборони держави, що функціонувала в 1920 р., мала би повстати згідно з проектом деяких сенаторів, які на „гайку" у марш. Тромпчинського називали нинішню господ. ситуацію в Польщі гіршою від воєнної катастрофи.

Польсько-німацькі торгов. переговори у Берліні прийняли за підставу нарад розпорядження польського уряду в обсягу політики заграничної торговлі.

Польсько - данцігські переговори в справі управильнення консулярних зносин розвочалися в будинку м-ства загран. справ у Варшаві.

Справа військового постачання — спеціяльно щодо достав збіжжа — була предметом міжміністеріяльної наради у Варшаві під проводом мін. зем. спр. Яшінського. Ця нарада стояла безумовно у звязку з щораз численнійшими ошуканчими аферами у військових доставах.

Торговельний більянс за останні місяці представляється так: в липні загальний імпорт виказував суму 173 мілл. зол., в серпні 116 мілл. Експорт в липні — 86 мілл., в серпні 104 мілл. Можливо, що з відладженим з позиції імпорту америк. муки, торгов. більянс прийде у вересні до відносної рівноваги. За те драконські регламентаційні розпорядження, стримуючі імпорт, підвищили краєву доріжню: залатано одну діру, повстала друга.

Нова Мацохіяда.

Щораз пікантнійші моменти з-за кулісь кармелітської трагедії.

Здається, що нині можна вже писати про нову „Мацохіяду" в монастирі оо. Кармелітів у Львові без пятайника. Дальше питаний на поліції вбивник кс. Ідеця монах Копач подав як причину злочину якусь жінку. Однак по кількох реченнях він замовк і не можна було добути з нього жадних бліщих зізнань. Можливо, що виявить це найдена в келії злочинного монаха широка кореспонденція та численні фотографії. Те, що має ще назвати кс. Копача боженьківни і лячи крокодилячі сльози над його умовою недугою — виправдати його злочин, не дошукуючись вічних причин убийства, вказує м. ін. оречення вчашавського лікаря — психіятра д-ра Яна Неаькена. Застерігшись, що його думка має характер здогаду, д-р Неаькен каже, що „не підлягає сумніву, що кс. Копач був дюрмальний у сфері сексуальній", і допускає можливість еротичних уроєнь гомосексуального характеру.

В усякому разі наші вчорашні увагн про дивоглядні відносини в польських монастирях, до яких приймають такі індивіди і в яких панує така широка „свобода рухів", показуються цілком слушними. Очевидно, львівська преса відомого відділу дальше грає ролю „наївного" управану для дегенератів і злочинців у монашій рясі. Лише „Дзенник людовий" зважується на більш отверте трактування афери і вказує на деякі її скандальні моменти. І так „Дз. Л." повідомляє, що сусіди монастиря, в якому доконано злочину, оповідають про пиятики й забави в монастирі. До монастиря сходилися з міста різні ксьондзи і „широко бавилися". Веселі пивські пісні стягали ніччю з побожних кошар жовнірів, які під вікнами монастиря прислухувалися тим лібанізм. Команда кошар була примушена поставити нагід варту під муром монастирського саду! Можна уявити собі, як там діялись пекавалії.

Той самий „Дз. люд." під наголовком „Еротичні насмішки (drwinki) в монастирі", покликуючись на повідомлення „Газ. поранної", задає такі питання:

1) „Чи вже так погано стоїть справа з кандидатами до монашого стану, що перед прийняттям до монастиря не піддано кс. Копача лікарським оглядинам? 2) Якщо кс. Копач захворів на сифіліса ще перед матурою, то невже підчас цілих теольогічних студій в духовній семінарії ні один з префектів не пойінався цим випадком цієї пажкої недуги? 3) Якщо кс. Копач поводився нормально як сотрудник у Перемишлі, то навіщо післано його в дарунку оо. Кармелітам у Львові, замість віддати його на клініку або під обсервацію на Кульпарків? 4) Як це було з переслідуванням й еротичними насмішками з кс. Копача, який яко священик був — цілком слушно — несправний? І дячого він падав жертвою насмішок, які були такі докучливі, що він думав навіть про самогубство, а потім убив глузуна — кс. Ідеця? Уратувався „жартун" кс. Пайда з Болшовець і сам проміняв кс. Брик. Ці „жарти" й баранкування в домівці оо. Кармелітів живо нагадують сцени з „Декамерону" Бокачія, де теж була горівочка і кармелітанка, а не було лише сокири..."

Видно, що всі ці здогади і рапіри висловлені сумніви і здогади не є позбавлені грунту, коли сама „Газ. Поранна", яка помішує заворушливе „інтервю" зі зразковим ігуменом Кармелітів кс. Брикком, повідомляє, що варшавські церковні духовні власти негайно після укінчення поліційного слідства розвічнуть „енергійне" розслідження монастирських відносин.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Передостаннє число „Діла" дало змогу прокураторському „орлівцеві широко розмахнутися. І так жертвою того розмаху впало два кінцеві уступи з „передової статті п. з. „Марево курателі", велика частина статті п. з. „За тюремними мурами", цілий малий фейлетон крім заголовку, кінець статті п. з. „Нова Мацохіяда!?" та одна оповістка. Натомість в останньому числі „Діла" жертвою того розмаху впала ціла передова стаття разом із заголовком а навіть інтерпеляція сен. М. Черкавського. І стаття і інтерпеляція трактували про ту саму справу, а то про положення політичних вязнів у львівських тюрмах.

— **Трагічна смерть.** З Коваля надійшла відомість, що тамошня поліція, довідавшись від своїх конфідентів, що трійка пошукуваних нею осіб, а то Вальчука, Редчука і Семенюка ховається в хліві одного господаря в селі Верби, окружила їх в тому хліві та почала обстрілювати. Обложені боронилися і не зважаючи на просьби та закликання до здачі відстрілювалися. Коли один з них Вальчук упав від поліцейської кулі, то два инші підпалили хліб і в ньому спеклися, бо хліва ніхто не ратував. Не дозволила поліція.

— **Трагічна смерть о. В. Заяця в хвилях ріки.** Дня 2. п. м. між 4 і 5 год. по полудні нагрянула на Лемківщину страшна буря з громами, блисканнями та лливим дощем. Наслідком тої бурі міліметрово стемніло так, що люде мусіли світити світло по хатах. Громи спалили в селі Поповній дві хати та вбили хвощя. В такий час вертав фірою домів до Синока парох Поповної і декан о. Володимир Заяць вкупі з тамошним посесором. Коли повертаючі переїздили ріку, нагло прибула вода розірвала міст та пірвала зі собою о. Заяця і посесора. Фірмана витягнули коні на беріг ще живого, а о. Заяця найдено далеко від того місця на березі аж на слідуючий день ноєзного. Посесор, що вмів плавати, з бідою врятувався. Покій-

---

Переїдьмо Словаччину. Написи словацькі, скрізь чується словацьку мову. Розклади їзди словацько-мадярські. Для тої жменьки Мадярів (на Словаччині 21 прц.) і їх мову пошановано. Чехословацька республика виконує справді вантаж на себе міжнародні зобовязання і меншостей, що вміють за себе постояти, з їх прав не окрадає.

Прегарна країна. Золоті лани пшениці. А далі гори, щораз вищі і вищі. Татри — могутні, дикі, грізні. Якимось дивним холодом від них віє. Спіш, Орава — кість чесько-польської незгоди. Усюди бачиш тяжку працю Словаків.

Цікаво, що багато колись мадярських фабрик стоїть нечинно, бо ринок збуту дуже скорчився, тай з чеським промислом конкурувати не легко.

Танець гір кінчиться. Віздимо на Шлеськ. Замість струнких ялиць та смерек високі комини, шиби, вежі. Дим, порох, задуха.

Бабуня змітає у возі сміття. Переконуємося, що гигієнічні приписи не лиш на папері, але їх справді виконується. За плюття на підлогу — 10 К. Станеш на лавку чобітьми — 10 К. Закуриш у возі для некурців — 5 К. Горожане ЧСР. шанують свої розумні приписи. Чужинцям вправі потреби чемно звертають на приписи увагу, але з своїми поступають строго.

Я був свідком того, як один громадянин перейшов зі запаленим цигаром через віз для некурців. Кондуктор на зазив иншого обуреного громадянина виставив спокійно квіток на заплачених 5 К. кари. Не помогли ніякі оправдання, мусів заплатити. У Богуміні „вороги" розходяться і чемно здоровлять себе. На увагу стратного: „Я собі вас запамятаю", паде чемна відповідь: „Запамятайте собі, що треба шанувати розпорядки своєї демократичної республики."

Переїздимо Моравію. Фабрики, непроглядні поля збіжа і ярини. Це щаслива гармонія хліборобства і промислу. З кошами ярини всідають до поспішного поїзду жінки і їдуть у місто. Ім це оплачується.

Ще краще, багатше в Чехії.

Прага. Золота Прага. Дорога кожному Чехові, а й тому, що прожив у ній довший час. Знав я її добре перед війною. Але тепер не те. Я-ка велика зміна. Прага теж вже столиця вільного народа, що збанг храм своєї незалежної держави. Це справжнє велике місто у світовому стилі, повне суятливого, доцільного, рухливого життя.

(Продовження буде.)

вого, що лишив жінку і 13 дітей, поховано в Подонній. Трагічна пригода викликала велике враження та сердечне співчуття для родини в цілій околиці.

— **Реєстація мущин уродин. в 1907 р.** Згідно зі законом про загальний обов'язок військової служби починається у Львові реєстрація мущин ур. 1907 р., що триватиме до 15. жовтня 1925 р. Зголошуючися до реєстрації в дотичних комісаріятах мають принести зі собою: 1. метрику або метрикальний витяг; 2. шкільне свідоцтво або індекс; 3. поліційну мельдункову карту. Зголошуючися до реєстрації по 15. X. будуть карані тюрмою або грошовою карою.

— **Самогубство високого офіцера.** У Варшаві викликало велику сенсацію самогубство високого урядника міністерства військових справ ґенерала Жизневского. Підполковник Жизневські відібрав собі життя вистрілом з револьвера в день своїх уродин, осиротивши жінку і двоє дітей. Займав він у міністерстві становище віцедиректора III. відділу. Причиною самогубства було те, що він був замішаний у відому аферу Юзефа Гломбіньского. Гломбіньскі свого часу взяв великі запети на доставу для армії, але не тільки, що нічого не доставив, але й сам з грішми щез. У цій справі переслухувано кілька разів Жизневского, а перед кількома днями міністер військових справ завізвав його в уряджению. Це й було безпосередньою причиною самогубства.

— **Видавнича Спілка „Діло" повернула з обмеж. поруков у Львові** визиває своїх членів, по думці § 14. зміненого статута, — затвердженого торговельним судом у Львові, — доповнити свої вплачені уділи найдальше до дня 25. жовтня ц. р. до висоти 100 (сто) золотих. Невиповнення цього обовязку означенім речениці, без окремого повідомлення почтою кождого члена з осібна, буде уважане по постановам зміненого і затвердженого судом статута за добровільне виступлення з членів Видавничої Спілки „Діло". 2—3

З судової салі.

Сенсаційна розправа на тлі великомоського багна.

Роман Філясевіч, убийник Ст. Корнелії перед судом.

Перший день розправи.

Вже щодо поганих сенсацій — так Львів дійсно може претендувати на назву ведикого міста! Львівська публіка ніколи не нудьгує, — вона вічно живе атмосферою щораз нових кіпавих товтегій, з напруженням слідкуючи за всіма їх таємничими подробицями.

Вчора розпочався у львівському окружному карному суді при вул. Баторого як перед трибуналом присяжних суддів епізод одної з таких трагедій, що виквітла з великомоського багна. На лаві обвинуваченых засів 22-літній „золотий молодець", Роман Філясевіч, син директора львівської промислової школи, який 20 січня ц. р. застрілив на личаківському цвинтарі в обставинах, досіль ще невиясвених, свого товариша з дитячих літ та в пізнійшого безпутнього життя на львівському бруку, 21-літнього Степана Корнелію, сина радника самоуправного Відділу у Львові.

21. т. ц. р. в 7 год. зрана працюючий на личаківським цвинтарі у Львові мулярський робітник побачив на одній лавецькій лавочці трупа молодого елегантно одітого мущини. Оглядини стверднли смерть через постріл з револьвера у дуже близькій віддалі. Небіщик лежав навзнак на лаві, головою спертий об найбліжчу могилу, з правою рукою в кишені пальто й ногами закладеними одна на другу. Така позиція тіла а також брак револьверу й одна чужа мужеська шкіряна рукавичка найдені коло трупа (обі руки денята були в рукавичках) насувати підозріння вбивства, тим більше, що батько денята, радник Корнелія, рішуче заперечив можливість самогубства.

Романа Філясевіча переслухано як одного з перших, ще 22. січня, а то тому, бо стверджено, що пок. Ст. Корнелію бачили з ним на вул. Пекарській ще вечером 20. січня. Філясевіч цьому не заперечив, однак заявив, що відпровадивши Корнелію з Академічної вулиці, де були разом у цукорні Зілєсного а потім у Мусяновіча, розпрощався біля палати Семільських на Пекарській; Корнелія бувім то йшов за якимось ділом в гору Пекарської вул. Зате вже при другім переслуханню Філясевіч змінив свої зізнання настільки, що він, мовляв, відвів Корнелію аж на личаківський цвинтар, куди той ішов на якусь зустріч. Ця неясність і хитість зізнань, а також стверджения, що Філяс. і Корн. поборювали, довели до арештування Філясевіча 9. лютого ц. р. Арештований вже Філесевіч признався до вбивства Корнелії, однак заявив, що це сталось нехотячи, при оглядинах револьвера при розмові на тему самогубства, яке ніби то він, Філясевіч, збирався доконати в романтичній обстановці личаківського цвинтаря. Після вбивства Філ. шукав свого найінтимнішого приятеля Віктора Обміньского, а не найшовши його, пішов у відвідини до проф. політехніки д-ра А. Ломніцкого. Через два дні виїхав до Славська з лещетами і там зустрів Обміньского, перед яким у великій тайні висповідався: Корнелія згинув з його руки, але випадково.

Та вже при найблизших зізнаннях Філ. признався до свідомого вбивства. Причиною мали стати образливі слова, які в розмові на лавочці на лич. цвинтарі, мав кинути Корнелія на адресу п-ни Ірини Ломніцкої, в якій він, Філясевіч, любився. Філясевіч візвав тоді Корнелію відкликати ці слова, а коли той не хотів — застрілив його. Цю свою ролю лицаря підтримує Філясевіч підчас цілого судового слідства.

Розправі проводить радник Антонєвіч, як вотанти фігурують радн. Гетінгер і радн. Швайцер. Боронить зад. д-р Перацкі, пошкодовану сторону заступає д-р Дверніцкі. До розправи покликано 65 свідків. З огляду на середовище, з якого рекрутувались оба „герої сумного часу", розправа стягнула величезний натовп цікавої публіки, яку довущено лише за поіменними білетами вступу. — Заінтриговний головно жіночий світ, з огляду на славу донжуанів, якою в колах „золотої молоді" тішились оба головні актори цієї трагедії. Оба вони у своїх 20-ти роках мали вже буйну минувшину, яка від шкільної лавки крізь добровольчі ради польської армії, всілякі короткотермінові посади, дрібні махінації бездумливе гуляще життя — одного з них завела в могилу, а другого посадила на лаву підсудних. Суне на вул. Баторого товпа цікавих, жадна зануритись у бруди великоміського життя.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Небезпека нової війни на Сході. — Тайні рад.-турецькі наради.

Між Туреччиною й СРСР. ідуть тайні наради за посередництвом Літвінова для заключення союза проти Англії. СРСР. гарантує Туреччині підмогу всіми збройними силами в спорі за Мосуль, Туреччина попре СРСР. в усій акції проти Англії, головнож у перешкодженні Англії уладити базу для своєї фльоти на Чорному морі. — Подорожні, що прибули з Царгорода кажуть, що в цілій Туреччині незвичайне обурення проти Англії. Сподіються важних подій. Є чутки, що Дарданелі замкнеться для всіх кораблів, коли справа Мосуля не буде негайно полагоджена. Відложення рішення ціла тур. преса вважає фактом неможливим до прийняття. Анґорський уряд рішений виступити якнайенергічнійше.

Нові сан. проекти Грабского.

Замісць повновластей для прем. Грабского і замісць т. зв. рямкового закона про санацію екон. життя, мають випрашовати инший проект закона. Проекти ці предложать соймови з будж. прелімінарем на 1926. Від становища сойму до тих проектів залежатиме доля уряду Грабского.

Зїзд у Люцерні 15. жовтня.

Французький уряд одержав із Берліна півофіц. повідомлення про рішення запрошення на конференцію в Люцерні. Авас подає, що конференція буде 15. X.

Біржа.

Вчора в відношенні до передучорашньої гости послідувала знижка. Оборот середній.

Амер. дол. 6·38 — 6·42, канад. дол. 5·95 — 6·00, весмі кор. 0·17·50 — 0·18—, леї 0·02·75 — 0·02·80, франц. франк 0·26·50 — 2·26·80 швайц. фр. 1·12—1·14, анг. фунт 07·80—28·00.

Золото. 20 кор. 24·20 — 24·50, 20 франк 22·80—23·00; 20 марк. 28·00—28·20; 10 руб 30·50—31·00.

Срібло. Австр. кор. 0·50·00—0·52·00, 5 зл. кор. 2·55—2·65, фльорени 1·30—1·32, рубл. 2·05—2·10, рубель дрібним сріблом 1·00—1·18.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 23·00 24·00, жито зл. з 1925 р. 16·00—17·00, ячмінь паст. 14·50 15·50 овес гал. 14—.15.

Посмертні згадки.

Емілю Малицький, емер. управитель школи в Щирці, помер неждано 15. в. м. на удар серця. Покійний був громадянином в повнім того слова розумінні. Людина чесна, солідна, горячий патріот, перейшов в останніх літах через горливо важних досутів. В часі світової війни арештований на підставі вікчемного доносу, страждав в Таперґофі; за польських часів теж був арештований і відсидів свою „пайку" в „Бригідках". Покійний був загально любленим і шанованим. Тому й не дивно, що на його похорон зїхалося багато народу зі Щирця й околиці. На вічний спочинок супроводжало Покійного б-тьох священників, учительський збір та шкільна молодь. Прощав Покійника гарною промовою місцевий пароx о. Мих. Барнчко, в імени українського учительства промовляв п. Іван Стронський з Пікуловіч, а в імени щирецького громадянства б. його учень адвокат д-р Альтштетер. В. И. П.!

О. Петро Княжицький

сотрудник перемиської ев. Консисторії, парох Тисовиці, жукотинського деканату по довгих терпівних помер у Львові 22. вересня 1925 в 64 році життя.

Опечалені жінка і діти просять на похорон в пятницю 25. вересня в год. 3. пол. з каплиці Анатомії на Личаківськім цвинтарі. 515 1—1

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Національного Театру О. Мітковича:

Бережани. Сала Сокола.
26.IX. „Циганка Аза".
27.IX. „Маруся Богуславка".
29. IX. „Пан Тварковський".
30.IX. „Ві!". 134 20—?

Український міщанний хор Д. Котика:
пятниця 25.IX. Золочів.
субота 26.IX. Золочів.
неділя 27.IX. Золочів.
понеділок 28.IX. Броди.
вівторок 29.IX. Броди. 115 17—?

Вписи на однорічний торговельний курс приймаються в локалі Торговельної Школи Т-ва „Просвіта у Львові вул. Коперника ч. 1. в будні дні від 9—10 рано. Предложити треба матуральне свідоцтво і зол. 10 вписового. 3—3

Дрібні оголошення.

ГОЗИНА американської культури; штуки до садження і всякі кошикарські вироби поручає кооп. „Згода" в Суходолі п. Глібовичі великі. 512 1—1

КІМНАТА з удержанням для 2 академіків. Відомість вул. Снядецьких ч. 5, II. пов. на право. 516 1—1

АКАДЕМІКОВІ некурячому випадає сільний покій. Потоцького 14, 1. пов. ганком. 514 1—1

ПОШУКУЄТЬСЯ енергічної господині до заряду дому і господарства у священика на селі. Зголошення вподібає уряд парохіяльний Тартаків ad Сокаль. 509 1-1

ЖІНКА інтелігентна самітна, середнїх літ, що розуміється на хатнім і сільськім господарстві, а дуже добрими свідоцтвами, пошукує місце. Львів, Иосифа Федоровича, Личаківська 16, партер. 510 1-1

ДИРЕКТОР ТЕАТРУ СТАДНИК має лист в Адміністрації. 1—1

УКІНЧЕНА семинаристка III. р. пошукує лекції на селі. Зголошення слати до Адміністр. „Діла" під Інстуктурка. 513 1-1

ПОШУКУЄТЬСЯ інструктора для ученика з II. кл. гімназійної, уділе питомство. Греко-кат. уряд парохії Раків п. Янчовичі коло Долини. 503 2—2

СПРАВЖНЯ НАГОДА! Прожиток за 6 зол.! Пожиточний дохід забезпечить собі кождий, коли засне собі фабрику предметів необхідної потреби, без грошового вкладу і спеціяльної освіти. Хто перешле 6 зол. одержить інформації та приписи. „Контимент" Львів, пл. Більчевского 10. 504 2—3

ПОШУКУЮ лекції у Львові. Зголошення під студ. ветер. 506 2—2

АНГІЙСЬКОЇ та французької мови та літератур вчу поважно та збірно. Адміністрація „Діла". 508 2—?

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

„AURELIA" Під фірмою „AURELIA" буде відкритий дня 24. IX. ц. р. **новий магазин мод пан** пл. Марійський 5. (давний фірм. готель) в вестибулі на право. П. Т. Панї будуть мати нагоду переконатися, що найновіші і наймодніші моделї заграничні щойно спроваджені з Парижа і Відня є прадивними уникатами. Ціни рекляни виїмково дуже

ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВСТИХ!
Чай проти товстіння
в пачках по зол. 2·50 поручає
Аптека М-ра Лещка Славовського
427 б) **Львів, Галицька 19.** 1—?

Перльмуттева Ультрамаринка є найкращого і найдешевшою краскою до білля, вапна і малювання. Спеціяльна ультрамаринка для вукровавень і текстильних фабрик.
Фабрика ультрамаринів
Х. ПЕРЛЬМУТТЕР
ЛЬВІВ—ЗНЕСІННЯ,
190 **бюро: вул. Сонечна 26.** 7-10

Конверсіпована школа крою і шиття під давною фірмою **ИБЛЯНДА** приймає без перерви на 3 місячний практичний курс крою і шиття, та 457 моднярства. Ціни знижені 4—4 Львів, **Сташіца** 8, II. п. (бічна Хорушина)

МАҐАЗИН ФУТЕР
Е. СОЛІН ФЛЬОРІЯНА СОЛІКА
— — вдова. — —
307 **ЛЬВІВ, СОБІСКОГО** ч. 4. 9—16
поручає наймодніші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — услівя догідні

АСТРАХАНИ
СЕЛЬСКІНИ
КРИМСЬКІ БАРАНКИ

НА ЖІНОЧІ ПОКРИТТЯ **НА ДОГІДНІ СПЛАТИ**

СТАНИСЛАВА ВРОНСЬКОГО СИНИ, ЛЬВІВ площа Марійська ч. 10.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". Друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 214 (10.597). Львів, субота 26. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1-ї год. передпол.
Рукописів не вертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Кожний рільник повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також своє збіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.
Агенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії умірковані. Виплата шкід безпроволочна.
Движимости, збіжа і паша не підлягають примусові обезпечення в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень і давного кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 14—15
265
Товариство приймає обезпечення в долярах або золотих.

Положення на Закарпатті.

Три періоди. — Вплив галицьких кацапів. — Жатькович і його безпрограмовість. — Divide et impera! — Чехізація і її наслідки. — Дивегляди в шкільництві. — Недостача національної свідомости. — Виглядн при виборах.

Принагідний (подорожній) кореспондент американської „Свободи" мав розмову з одним з визначніших діячів на Закарпатті на тему тамошніх відносин і „нового курсу" чеської влади у відношенні до Закарпатської України.

Шан. інформатор є того погляду, що розвиток політичних відносин на Закарпатті йде природним шляхом. Дотеперішнє життя Закарпаття під чеською владою розпадається на три періоди:

Перший, це літа 1919—1922. Чехам припало Закарпаття цілком несподівано. Це сталося завдяки тому, що українська держава не здержалася і не було приділити кому Закарпаття. Визначні чеські політики ще в 1920 р. заявляли прилюдно, що Закарпаття вони держать тимчасово як застав, який видадуть будучій Україні чи Росії. Тому становищі відповідала теж їх політика на Закарпатті, яку вони вели в першім періоді. Не знали вони ні краю, ні відносин, а маючи одну тільки мету, цей край якнайскорше відмадярщити, підтримували кожного, хто заявляє себе Славянином. А тому, що місцеві Русини дуже поволі і нерішучо переходили на славянську орієнтацію, шукали Чехи опори в славянській еміграції: Українцях і Росіянах. І в тім то часі могли бути українські емігранти масово найти службу в ЧСР. і одержати чехо-словацьке громадянство. Одначе вони про це не старалися, бо вірили, що в короткім часі підуть знову побідним походом на Львів. Лише одиниці поступили на службу, і ті мають сьогодня забезпечене істнування.

Чехи не піддержували жадного напрямку: ні народницько-українського, ні мадярсько-москвофільського. Оба ці напрямки щойно кристалізувалися. Їх викликували емігранти: кацапи і Українці. На початку переважали впливом галицькі кацапи, які залізли сюди ще тоді, коли Українці воювали з Поляками. Їх опорою був перший губернатор Брейха, але зате змаліли з хвилею, як приїхав з Америки губернатор Жатькович.

Не значить це, що Жатькович спирався на Українцях. Проти нього виступали кацапи тільки тому, що він прийшов на місце улюбленого ними Брейхи. Сам Жатькович був національно мало свідомий. Різниці між Українцями й Росіянами він не розумів як слід. До себе не допускав ні одних, ні других, обстоюючи автохтонську, сепаратистичну орієнтацію. „Подкарпатскѣ Русины" — це на його думку ні Українці, ні Москалі, тільки окрема нація. Такий погляд подобався Чехам і вони почали висувати його в практичній політиці. Одночасно цей чоловік не мав найменшого поняття про адміністрацію. Він уявив собі, що він король Закарпаття, ніякої конкретної програми своєї діяльности не мав і попадав раз-у-раз в конфлікт з владою, але не з причин програмових, але дрібних, дуже часто особистих. Він мав повну обективну можливість вибудувати автономію Закарпаття, але він до такого завдання не доріс і уступив без страти для Закарпатської України. З його уступленням кінчиться перший період в розвитку політичних відносин на Закарпатті.

Другий період під національно-політичним можна назвати українофільським. Кацапи називають його мазепинсько-еренфельдівським, а то від представника тодішнього політичного напряму, Чеха, віцегубернатора Еренфельда. Очевидно Еренфельд тут ні при чім, а українофільським є той період остільки, що Еренфельд спирався на соц.-дем. партії і партії хліборобській (о. Волошин, Бращайко), які держаться платформи, що населення Закарпаття — це Українці. В тім періоді розвинулася „Просвіта" і „Руський театр" в Ужгороді, „Підкарпатський банк", тов-о „Надія" і ин. Шкільництво почало теж гарно розвиватися, Українці почали складати учебники, а влада давала фонди на їх видання, почали появлятися популярні книжочки із усіх областей знання і т. и.

Кацапи почали кричати і кинулися на села з опозиційними кличами проти Чехів. Опозиційна тактика була тоді дуже вдячна, бо в краю була економічна нужда, якій ніяке правительство не було би в силі запобігти за одним махом. А кацапи кричали, що нужді винні Українці з Волошином і Еренфельдом на чолі. Чеські партії почали використовувати Закарпаття для своїх партійних цілей. Аграрна партія взяла в опіку т. зв. земледільчеську партію з Камінським на чолі, а партія чеських соціялістів (Кльофач) взяла під опіку кацапську трудову партію з галицьким кацапом Гагатком на чолі. Спільними силами повалили Еренфельда і посадили прашівського тумана А. Бескида на губернаторськім престолі. З ним починається третій період, який треває дотепер.

З першого погляду моглоб здаватися, що в третьому періоді командують кацапи. Одначе так не є. Чехи побачили, що при поділі Русинів на два воюючі табори їх позиція стає дуже вигідною. Вони хопилися старої австрійської методи: divide et impera! — розсядуй і приказуй! Метода та виявилася успішною. Оба руські табори, заняті боротьбою між собою, залишили економічно-національну роботу, а навіть перестали говорити про автономію, що до цього часу була першим найважнійшим політичним постулятом всіх партій. Тому не диво, що при останніх виборах до парляменту віднесли комуністи повну побіду. Чехи знову пройшли вкінці до цього переконання, що їм не треба спиратися на ніяку руську партію, а треба обсадити Закарпаття своїми людьми з Чехії і все чехізувати. І отсе є власне та чехізація, що то занепокоїла всіх Українців на всіх землях України.

Чехізація однаково відбивається на емігрантах українських і кацапських. В Ужгороді виходить півурядова чеська газета „Podkarpatske Hlasy", яка про ніщо инше не пише, як тільки цькує проти емігрантів взагалі, а проти Галичан-Українців зокрема. На цю роботу дістає між иншим ще спеціяльні фонди від польського конзуляту в Кошицях.

Очевидно, ми маємо слушну підставу гніватися на Чехів за їх теперішню політику, але ще більше мусимо гніватися на нас самих, та на нашу інтелігенцію на Закарпатті. Нпр. Чехи не винуваті, що в мукачівській гімназії учать по російськи, бо всі дотеперішні учительські конгреси того жадали; домагаються того також всі кацапські партії на Закарпатті, а навіть Жиди і Мадяре того домагаються, очевидно з тою метою, щоби спинити культурний розвиток Закарпатських Українців в ім'я мадярської культури. Всеж таки в мукачівській гімназії по російськи не учать, бо навіть професори-Росіяне учать російсько-українським жаргоном, так що дітвора не може навчитися ні російської, ні української мови. Натомість в инших гімназіях переважає українська мова, а молодь виховується на читанках відомого українського письменника проф. д-ра Бирчака. Всеж таки хаос щодо мови є, а корисний він для Чехів, бо не тільки чеські діти, але і жидівські та мадярські, а навіть багато руських воліють ходити до чеської школи, як хаотичної руської. Чехи тому дуже раді. Без сумніву, що це прикра для нас справа і болюча, але їй легко зарадити, бо треба тут тільки трохи національної свідомости, а перед тою Чехи цілком певно уступлять.

Чехізація не піде в глиб. Навпаки, можна бути певним, що такою політикою Чехи якраз українізують Закарпаття. Вона мусить викликати реакцію з боку Русинів. Початки тієї реакції бачимо вже на конгресах Підкарп. Русинів в Америці, де ухвалюються гострі протести проти чеської влади. Та нам слід критично ставитися до аранжерів цих протестів, бо деякі з них протестують проти Чехів не з мотивів національно-політичних, але матеріяльно-егоістичних. Нпр. підкарпатське духовенство мститься на Чехах за те, що ті знесли на Закарпатті їх привілєї, т. зв. коблину і роковину. Знову инші остали надалі в своїй душі запеклими мадяронами і всюди протестують проти чеської влади — за мадярські гроші. Розуміється, що найдете в Америці і чесних руських патріотів, до яких належить і новий епископ Василь Такач, але їх не багато. Кращу інтеліґенцію дістане Закарпаття аж з того молодого покоління, що виховується в руських школах.

На економічному полі Чехи з успіхом випирають Жидів і Мадярів. Поки-що інтереси нашого населення тим не є загрожені. Зате місцеве населення обурене напливом Чехів до публичних урядів. Ще в 1919, 1920 і 1921 р. почувалися Чехи на Закарпатті чужо і вчилися руської мови, уладжували курси і все заявляли, що вони прийшли на Закарпаття тільки переходово, поки не наладиться державний апарат, а пізніше повернуть до Чехії, а готовий апарат віддадуть Русинам. Але коли Чехи пізнали руську мізерію, недостачі національної свідомости Русинів, їх безрадичіє, а особливо це, що крім мадярської мови, ніякої славянської не знають, що своєї мови не шанують, ніде її не вживають, а ще самі напоминаються говорити по чеськи — сказали собі: Пощо нам заводити насильно руську мову, коли самі Русини того не бажають. Давайте, будемо заводити чеську мову. Це пішло гладко як по маслі, а зрозуміти це можна, коли мати на увазі, що на цілім Закарпатті є всього три-чотири інтелігентні доми, що говорять в дома між собою тільки по руськи, але то родини міщані, де муж або жінка є Галичанами. Всі инші, навіть провідники, говорять між собою по мадярськи. Чи можуть Чехи це толерувати і спиратися на таких Славянах? На Закарпатті ніхто крім Галичан не адресує листа по руськи, лише по мадярськи або чеськи. Ні одна руська газета (дослівно ні одна) не розсилає своїх примірників під руською опаскою, а тільки під чеською або мадярською. А примусу тут нема під тим оглядом ніякого, тільки закарпатські браття ще прямо не розуміють, яке політичне значіння має боротьба за язикові права в урядах.

При тій національній свідомости Русинів стане зрозумілою та сміліть Чехів, з якою вони чехізують все публичне життя. В інтересі українства лежить, щоби вони зачали ще переслідувати руську мову, бо може тим вражать вкінці

На святкування 100 літньої річниці смерти
ДМ. БОРТНЯНСЬКОГО
видало його 16 двохорних і однохорних музичних творів. — Замовлення слати на адресу: „Львівський Боян", Львів, вул. Шашкевича ч. 5.
Набувати можна у всіх Українських Книгарнях. 523 1—1

З розвязаними очима.

Львів, 25. вересня 1925.

Стіни чи вестибулі судових будинків звичайно прикрашує статуя Теміди, богині справедливости зі завязаними очима. Ця статуя символізує безсторонню, безпартійну, предметову ідею справедливости. Мовляв, за порогами суду можеш бути, громадянине спокійний. Там тобі вимірять справедливість, не цивлячись ані на твоє походження, ані на твою національну, соціяльну чи партійну приналежність. Носії й виконавці законности оцінять твій вчинок тільки на основі предметових даних і винесуть присуд не лише на підставі сліпої букви закону, нераз перестарілого, пережитого, неприкладного до сучасного життя, але й на підставі свого, вічно перевірюваного й вічно живого, на людську кривду й на ідеал добра чуткого сумління.

До тогож всі конституції світа прийняли в свою основу принціп, утверджений великою французською революцією про рівність всіх громадян перед правом.

Рівність і справедливість — ось дві підойми сучасного судівництва „Justitia — regnorum fundamentum!" — каже головна сентенція римського права.

Рівність і справедливість поширено у виконуванні новітнього законодавства ще й тим чином, що заведено громадянські суди, суди присяжних, щоби дати змогу оцінювати важкі, суперечні з правопорядком і загальною моралю вчинки не лише твердим, закамеченим, нераз від життя і його страждань відірваним, професійним суддям, але й громадянам, що беруть безпосередню, живу участь в ході життя.

Рівність і справедливість! — А одначе скрізь на підвалинах тієї рівности й справедливости повстають все більші прогалини, все глибші щілини. Будинок справедливости починає хитатися, а з ним хитається і віра у виконавців правосуддя, віра в саму справедливість.

Пепесівський „Роботнік" помістив недавно велику статтю: „Політичне облича нашого судівництва". Говориться там, що польське судівництво прибрало вже виразне політичне облича, що все більше поглиблюється пропасть між змаганнями й ідеалами демократії та тенденцією судів в інтерпретуванні й приноровлюванні законів. Фраза про понадклясовий суд, про безсторонний вимір справедливости стає тільки постулятом. В дійсности ця змога є ще дуже далека від своєї реалізації. Ми сказалиб, що вона є дальша, як була колинебудь. Знаємо, що австрійський суд безпосередньо перед війною стояв високо, на ще вищому ступні стояло російське судівництво, особливо в карних справах. Цеї висоти не осягнуло польське судівництво. Навпаки, як під оглядом свого персонального складу, так і під оглядом свого змісту воно зробило великий крок взад. Партійництво, соціяльні й клясові симпатії, звязки виконавців правосуддя з певною клясою чи товариською сферою починають все частійше прокладати собі стежечку до виміру справедливости.

В польському громадянстві ніколи не вкорінився погляд про предметову безсторонність судівництва. Доказом цього є хоч би те, що навіть такий „несентиментальний", тверезий ум, як пок. Леон Біліньскі зазначує в своїх споминах, що на закид австрійських кол про переслідування галицькими старостами головним чином шляхтичами, бо галицька адміністрація була доменою польської шляхти, українських селян — відповів, що за те українські судді переслідують (!?) польських шляхтичів. Значить, він був того погляду, що суд чи адміністрація є прибіжищем, доменою якоїсь кляси чи нації, яка у виконуванні влади користується своїм впливом і значінням на шкоду инших клас чи иншої нації.

Коли такий, в даному випадку брехливий, але під оглядом тенденцій його кляси вірний був погляд державного мужа Леона Біліньского, то щож говорити про державних мужів, про керманичів відродженої Польщі, а тим більше про звичайних, пересічних виконавців судейської влади!

Як далеко фраза про понадклясовість, а тим самим повну безсторонність справедливости є мало здійснима, видно хоч би з „права ласки", яким всеціло розпоряджає голова держави. Перед кількома днями донесли пепесівські органи, що президент держави помилував двох капіталістів (один з них убив тещу, другий жінку), але рідко те „право ласки" розтягається на революціонерів, людей, що довершують своїх суперечних з правом вчинків з вищого, ідейного становища.

Та не лише клясові суперечности втискаються в ділянку справедливости і її виміру. Ще більшу ролю грають тут національні огляди. Носії справедливости, звичайно стоячи на національному грунті, тим більше, що згідно з націоналістичною ідеольогією пп. Грабских польська республіка є польською національною державою, не закладають перевязки на очі, якщо мається до діла з підсудними — „інородцями". Анналы „кресових" судів з останніх літ становлять багату ілюстрацію цього погляду. Також в останній події, що заістнувала в судовій вязниці при вул. Баторія, судові чинники не виявили безсторонности. Навпаки, всі ті воловодження з лікарськими оглядинами, недостачею урядових звідомлень про хід події, відмова негайного побачення з побитими, отяжілість і повільність у веденні слідства проти виновників побиття і т. и. — все те не вказує на те, що безпосередні виконавці Теміди мають завязані очі. Навпаки, чимраз більше опадає заслона з їхніх очей, коли йде справа про членів иншої національности чи иншої суспільної кляси. Ту заслону підтягається міцнійше тільки тоді, коли треба займятися виконавцями влади, які на свій спосіб її виконують.

З розвязаними очима, зивуючи до сильних світа цього, починає виступати мітична Теміда, щоби виконувати правосуддя в наших скомплікованих часах і важких умовинах. Та кожна людина, що знає ціну безпристрасного правосуддя, мусить з жахом глядіти на те опадання перевязки з очей, лякаючись, щоби з розвязаних очей не глянуло облича звичайного сторонничого адміністратора замісць безсторонного судді.

Найбільший вибір блаватних товарів на осінний та зимовий 167 **сезон поручає фірма** 16-100

АНТІН УВЄРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

Під стягом „демократії".

Промова сенатора М. Чернявського на пленумі сенату 17. вересня 1925. р. при обговорюванні земельного закону.

(Докінчення.)

Якаж земля має ітй на створення контингенту, призначеного на ту парцеляцію?

Має іти земля скарбова, земля приватних земельних власників в означеній скількости, частина церковної землі і земля инших (некатолицьких) церков та віроісповідних громад. В цім числі відібраною буде й земля православної церкви. Якщо цілком певно можна сказати, що з церковної землі візьметься хіба лише незначну частину, а може й ніщо, — бо згідно з конкордатом польська держава мусить наділити землею і єпископів і капітули і священників, — то нема жадної певности щодо того, що хоча мала частина церковної землі буде залишена на потреби православної церкви й її духовенства. Маєтками католицької церкви управляє конкордат з Апостольською Столицею, а що до маєтків православної церкви, коли річ ітиме про їх вивласнення або залишення, то тут запитають лише про погляд зверхної влади православної церкви; а з таким поглядом можна рахуватися й не рахуватися. Ясно, що зроблено так навмисне, щоби церковну землю на православній північно-західній Україні відібрати й подарувати польським осадникам та кольоністам.

Ко м того на парцеляцію й осадництво йде в цілости земля земельних власників, тих, які мали нещастя отримати цю землю в спадщині, або купити її від осіб, котрим займанецький уряд подарував її за певні русифікаційні заслуги. В даному разі цікавлять нас т. зв. „інструкційні" землі. Цю землю забирається в цілости, якщо в однім посіданню є більше, ніж 45 гект. Длячого цю землю трактується инакше ніж иншу? Чому її власник, часто навіть селянин, що купив її за свої гроші, має нести кару, хоча він такий самий добрий громадянин, як кожний инший? Бо він не є Поляком...

Наш нарід має вже досить кривд від Поляків і тому наче вогня боїться кожної польської реформи, особливо земельної реформи. Голодний землі, ждучи на неї майже від моменту свого народження, наш український селянин каже тепер: „Краще хай не буде ніякої реформи", ліпше, щоб уся земля полишилась в руках панів-обшарників, ніж має бути переведена така реформа, яка позбавить його єдиного варстату праці і стягне тисячі чужих людей, бо наш селянин добре чує, що ці чужі люде несуть йому зубожіння і смерть.

Так відноситься до цієї ніби то земельної реформи наш нарід; так відносимось до неї і ми. Той закон несе нашому народові лише руїну і тому зголошуємо внесення на відкинення цього закону.

Знаємо, що проти нашої волі цей закон буде ухвалений і що ухвалить його більшість лівиці з правицею, бо і правиця не відважиться відкинути того закону, дарма що він подекуди бє по клясових інтересах правиці. Наші поправки, само собою розуміється, будуть відкинені, а передусім буде відкинене внесення до ст. 52, що дозволяється наділення землею в першу чергу місцевої малоземельної і безземельної людности. Бо ви, панове, не в силі змінити своєї віками придбаної психіки, не в силі заперестати натиску в наш бік і випирання нас з нашої землі, — це ліпій сказати собі щиро. Закон буде ухвалений так, яким він є, і по введенню його в життя буде переводити те, що є його головною тенденцією. А це ще більше заогнить і так вже страшенно заогнені національні відносини на наших землях. Що робити — хай і так буде. Не наш народ буде винуватий, якщо колись в страшний спосіб пімститься він на своїх кривдниках.

Прошу панів сенаторів! В російській Думі, підчас нарад над аграрною справою, один з членів Кола Польського, а іменно п. сен. Стецкі, з думської трибуни гордо заявив, що польський нарід відмовляє російській Думі і російському урядові права переводити земельну реформу в Польщі, на етнографічно польській території. „Ми Поляки — сказав він — самі колись зробимо у себе земельну реформу". Він мав усі права на те, щоби в імени Польського Кола й цілого польського народу скласти перед московським займанцем таку заяву.

Подібну заяву складаю і я в імени Українського Клюбу:

Український нарід є єдиним господарем української землі, яка находиться тепер під польським панованням. Розпоряджатись цією землею має право лише він один і тільки він переведе в свій час справжню і законну земельну реформу через своє законодатне тіло простуючи помилки і зловживання всіх непокликаних реформаторів. Ми, представники українського і білоруського народів, зголошуємо протест проти приноровлення на наших землях того закону, що загарбує йому землю, і заявляємо, що будемо апелювати до опінії цілого цивілізованого світа з приводу насильства над нашим народом.

Польща.

Між. Скшиньскі конферував з премієром Грабским про виглядн кандидатури Польщі до Ради Союза Народів, коли опорожниться по Швеції одно з шести т. зв. рухомих місць в Раді С. Н. З огляду на недалеке приступлення Німеччини до Союза Н., де вона отримає постійне місце в Раді Союза Н., Скшиньскі докладає всіх зусиль, щоби не дати принизити великодержавницького польського престіжу і щоби тому Польща дістала бодай „рухоме" (терміново) місце в Раді Союза.

Кредитовий комітет створено при міністерстві фінансів зі спеціяльними завданнями вести допомогову акцію загроженим кризою банкам. На цю акцію уряд асигнував 25 міліонів зол. з державних фондів, не торкаючи каси Банку Польского, який занятий виключно ратуванням золотого. Щоби банки не вжили грошей, удержених їм на санацію, для спекулятивних цілей (гарне довіря польського уряду до польських банків!) то отримають допомогу лише ті банки, які згодяться на контролю урядового комісаря, що матиме право вглядати в усі банкові інтереси.

Справа американської позички для Польщі представляється — каже жид. посол Фростір, який тільки що вернув з Америки — гірше, ніж сумно. Німецькі банки отримують тепер в Зєд. Державах міліонові кредити на 6 пр. річно. Польським банкам ніхто там не хоче позичити грошей і на 10 пр. Єдиний „Банк Спулек Заробкових" у Познані дістав в Нью-Йорку 200.000 дол. та жидівський Банк Депозитовий з Лодзі. „Трудно бути пророком, але опираючись на тому, що я бачив і чув в Нью-Йорку — конклюдує пос. Фростір — міркую, що виглядн отримання нової більшої державної позички

для Польщі на сяк-так поступних умовах, є нині дуже слабенькі".

„Секція для справ краєвих", про істнування якої вже досі забули, а яка буцім то таки „істнує" при раді міністрів, має зібратись на засідання з початком слідуючого тижня. Прийдуть туди й „фахівці під кресів". Над чим радитимуть — якщо нема нічого, то воно все одно.

УНДО в боротьбі з „утраквізацією".

(Комунікат Секретаріяту УНДО.)

В справі боротьби з польонізацією перших кляс 4-ох українських гімназій з боку політичного проводу пороблено ось які заходи:

Під кінець серпня Президія УНДО, довідавшись про зміст обіжника львівської кураторії, зразу заложила протест проти цього акту і вирішила розпочати боротьбу з „утраквізацією. Дня 28. серпня за ініціятивою Президії УНДО. відбулася нарада з представниками відповідних національних установ, на якій рішено, що успішність контракції вимагає, щоби провід в ній взяли політичні чинники.

Того самого дня заініціювано протестуючі віча на день 30. серпня у Львові, Тернополі і Перемишлі та дано почин до оснування в цих містах комітетів батьків. Вкінці рішено поробити заходи, щоби за апробатою і згодою батьків учеників призначеної на „утраквізацію" першої кляси гімназії у Львові, Перемишлі і Тернополі був переведений бойкот „утраквізації".

Дня 29. серпня на засіданні Президії і Секретаріяту згадані постанови затверджено і вирішено справу технічного переведення їх в життя.

Дня 30. серпня відбулися віча в Тернополі (референтував М. Струтинський) і у Львові (реф. І. Ліщинський).

В Перемишлі в цей день відбулася нарада тіснійшого гуртка місцевих діячів, на якій член ЦК. Ол. Черкавський познайомив присутніх з пляном акції в нашого боку. Віче в Перемишлі відбулося 6. вересня (референтував М. Струтинський).

Зі всіх трьох віч вислано відповідні протести до польських властей і за границю.

Одночасно за ініціятивою ЦК. в цих трьох містах покликано до життя Комітети батьків, зібрано протести батьків до польських властей і за границю та підготовлювано практичне переведення бойкоту.

Дня 5. вересня відбулося засідання повного ЦК. УНДО, на якому обговорено плян боротьби з утраквізацією чотирьох гімназій у звязку з цілістю боротьби проти польонізації українського шкільництва.

Технічну працю в протиутраквістичній акції вела канцелярія УНДО.

Утраквізація покищо тільки відложена. ЦК. має це на увазі.

Рівнобіжно з цим ЦК. веде акцію проти замаскованої утраквізації у формі навчання в українських державних і приватних середніх школах в польській мові історії та географії.

У Львові, 23. вересня 1925.

За Секретаріят УНДО.
Володимир Целевич,
ген. секретар.

Затрачена господарська рівновага в Европі.

Представники всіх великих держав не втомлюють повторяти, що одною з найбільших необхідностей европейської політики є економічна відбудова. Як би вчорашні вороги не потрібували себе як продавці та покупці, то справа гарантійного пакту: кордонів, розброєння та виправлення мирових договорів не вирішала би з такою настирливістю.

Бувший англійський премієр Льойд Джордж, що дав почин до численних конференцій, де радили над відбудовою Европи, помістив саме статтю про господарську европейську кризу. У цій статті зареєстрований сумний стан великих держав і зазначені їх клопоти. Дві найбільші промислові держави: Німеччина та Англія, стверджує він, переживають важкі часи, з ріжних причин. Німецький експорт не доходить ще до 50 проц. передвоєнного; спочатку 1922 р. творив він, по словам міністра Ратензуа, тільки 25 проц. колишньої величини. Вивіз на чужину Англії дійшов до 75 проц. передвоєнного стану, але одночасно Англія є нині залежна від зовнішньої торговлі більше ніж колинебудь була Німеччина.

Причина торговельного занепаду Німеччини буцім-то проста: у повоєнній метелиці кожна німецька марка не знала вранці, чи вечірній вітер не вкине її в болото. Банкноти так хутко тратили на вартости, що тодішна ощадність ставала марнотравством. Родилась ненаситна потреба купувати предмети і тому повставав штучний добробут; щоби що потребу заспокоїти основувались нові фабрики. Все було сяк-так, як довго вартість марки можна було означити в сотках та тисячках. Але коли вона дійшла до цифри мільонів та мільярдів, а господарь була приневолена обраховувати обід у білионах, Німеччина була приневолена перечеркнути старі рахунки.

З приходом нової, стабілізованої валюти народ почав знову щадити. Тим самим менше гроша йшло на фабрики. А проте вкладки в державну скарбницю все ще надто малі і якщо Америка та Англія не дадуть Німеччині нових великих позичок, німецька валюта знову захитається так, що відгомін піде по инших країнах. Голова „Райхсбанку" вже вибирається в Америку за кредитами. Цим разом в оптимістичній атмосфері, у звязку з надіями на благодатні наслідки гарантійного пакту. Німецько-французське порозуміння поверне Німеччині давне довіря до її солідности.

Слід звернути увагу на дуже низьку плату німецького робітника, що лишилась далеко позаду инших. Надто довге ожидання на поправу заробітку довело в Німеччині вже до погроз страйку. Спінати повоєнних довгів, по влекшеній системі Доза не дуже поправили стан робітника. Він свідомий того, що власною працею наповнює чужинні шпіхлірі, зі шкодою для своєї голодуючої родини. Льойд Джордж каже, що ніколи не вірив у доцільність повоєнних репарацій на довшу мету, тому, що нема людей, які хотіли би признати, що заслужена для них кара має бути вимірена на шкірі їхніх дітей.

В Англії стоїть справа не краще, дарма, що деякі почнаки вказували би на вповні сприятливий стан промислу. Держава має кредит тому, що валюта — англійський фунт має свою повну номінальну ціну; це дуже важне і для продуцента і для купця і для робітника. Означає стан безробіття є поважнійший як у Німеччині. Англія має 1,343.000 безробітних себто 12 і пів проц. працюючого населення, а Німеччина тільки 208.000, з тим, що число безробітних в Англії все зростає. Крім цього Англія має пасивний торговельний білянс. Велика торговельна боротьба, в якій бере участь пів і три чверти мільона робітників скинена на плечі 20 мільонів людей, що мають платити податки. Далі Англія має клопоти з залізницями, які не покривають коштів свого підприємства. Все це є підстави до побоювання, що Англію може ждати сумна перспектива банкрутства.

В Італії стоять справи неясно. Цензура преси не дозволяє, щоби знати повну правду. Уряд Муссоліні хвалиться, що все є якнайкраще, але світові фінансові потентати не мають охоти піддержати цих заяв своїми капіталами. Вони мають більше довіря до Джолітіого, як можливого представника демократичного уряду.

Франція не має безробіття, ще й потрібує робучих рук. Але вона має довги супротів Англії та Америки, які може сплатити, наложивши нові податки на своїх громадян. А тоді уряд Каїо, що довершив би цього — упав би. Марокканська війна, незвичайно коштовна, сильно нарушує буджет Франції і не має виглядів скінчитись остаточно самою війною.

Як бачимо, Льойд Джордж зупиняється тільки на великих державах, двигарях економічного розвитку Европи, не згадуючи ні словом про малі держави, що мусять животіти на мотузку своїх опікунів, або коли й вистачають собі і є щасливі, їх острівець добробуту не має ніякого впливу на море лихоліття. Льойд Джордж не робить ніяких висновків і не дає відповіді на питання: Якими засобами можна направити нинішний стан. Це й не диво, бо загально-спасаючої форми нема. Шукані способи економії, ні добробут, ні велика дешевизна, ні вкінці устійнення валюти, не завернули їм голови. Вони для себе строгі і критичні. „Ми ще за мало працюємо. — ми ще за мало ощадні. І це і те повинно бути инакше" — почуєш трохи не в кожній розмові.

А в дійсности? Їдять дуже скромно і значно менше консумують пива. У приватних домах середньо заможних родин обіди здорові, але скромні, ще скромнійші вечері, при яких замість пива, входить поволі пиття чаю. Ощадність і невибагливість в одягах, навіть і жіночих.

Не дармує там ніхто, дармоїди не волочаться по вулицях і не зачіпають жінок. Всяке при праці і мущина і жінка, бо в Чехословаччині на сто працюючих фізично 39 проц. припадає на промисл і торговлю, 41 проц. на рільництво, а решта на працюючих умово.

Натомість не жаліють гроша на культуру фізичну і духову.

Гімнастика і спорт стоять так високо і так масово поширені, що під тим оглядом Чехословаччина є одним з найбільш поступових країв у світі. Про фізичне здоровля дбає однаково й урядник чи купець і робітник. Спортові віддаються після праці й у вільнім дні. Особливо літом всяке покидає душну Прагу і виїздить у її здорову, прегарну околицю. А там здорово і безпечно. Там на тебе певно ніхто не нападе, ані не зачепить.

Про фізичне здоровля дбає теж і сама держава.

(Доповнення буде.)

Д-р ІВАН БРИК.

ЗІ ЛЬВОВА У ПРАГУ.

Щойно у Чехословаччині, а перш всього у Празі ясно бачиться, що значить державна незалежність, який величезний поступ під оглядом культурним і економічним може зробити вільний нарід на протязі кількох літ.

Добре тямлю колишнє.

Стоїш бувало над Велтавою, любуєшся блисками набережних світел у її спокійному плесі і глядиш на Градчани, серце Праги. Там ні світла, ні життя. Чорна, зловіща пляма. Королівський замок у руках посіпаків Габсбургів. Вічно болюча, незагоєна рана чеського народу.

А сьогодня не те. Прийшла воля і Градчани ожили, лістали очі. Сумні мури заграли тисячами світел. В одному крилі працює творець і перший президент республики — Масарик. У відновлених салях найшли приміщення деякі державні установи.

Позникали колишні статуї Габсбургів і їх вірних слуг, та найшли приміщення у музеях. Позникали їх сліди і у назвах вулиць, майданів, мостів, залізничих двірців.

Нема вже Фердинандової вулиці — а Народня. Нема мосту Фердинанда — а Легії, нема Францового двірця — а Масарика.

І так з усім.

Ідемо на староміський ринок, щоб оглянути ратуш з його славним годинником Орлой. І там слід нового життя. Біле каміння значить те місце, де стояла шибениця, на якій 1621 р. повішено 27 чехів. Плита на вежі знайомить цікавого з іменами тих жертв, а біля неї під двома иншими плитами зложена горстка землі з памятних для Чехів побоєвищ під Зборовом, Бахмачем, Сибірі, Вардену і инших. Чехи справді вміють шанувати дорогі памятки і зберігати память великих днів. Це доказ високої культури. А у нас під тим оглядом непростима байдужість і каригідне занедбання. Ринок свіжо вимощений, а на ньому величний памятник Івана Гуса, роботи різбаря Шальовна. Тихо нічю відкрили його Чехи в 1915 р. в часі найлютійшого переслідування Австрією. Відкрили його як доказ своєї живучости, національної гідности, сили і завзятости, як протест проти ката. Недавно було Гусове свято. Ще свіжі вінки з усієї Чехословацької землі, ще товпи народу сходяться туди. Матері ведуть своїх діточок, показують, навчають, відчитують написи на памятнику і вінцях. Так виховане покоління ніколи не зломиться.

Кілька кроків і ми у соборі чехословацької національної церкви. Вона повстала після революції. З Римом зовсім зірвала і навязала до Гусової традиції. Мова богослуження не латинська, а чеська. Духовенство може женитися. В обрядах значна примішка церкви православної і протестантської. З початком цього року числила 1 мілион вірних. Але число їх росте дуже скоро. Чехи вважають її своєю національною церквою і фанатично за него пропагують. Остання афера з папським нунцієм Мармаджім, котрий виїхав нагло з Праги на знак протесту Риму проти офіційної участи президента у державному Гусовому святі, до глибини обурила Чехів, викликала завзяту агітацію проти Риму і нагнала сотки тисяч свіжих вірних чехословацькій церкві. Церква стоїть на добровільному оподаткованні вірних та здобула собі вже і субвенцію держави. Кермують нею 3 епископи, а найстарший з них має титул патріярха.

На Вячеславовім ринку станув новий величний памятник св. Вячеслава, роботи великого чеського мистця Мільбека.

Складна державна машина функціонує справно. І це зовсім зрозуміле. Чехи мали в Чехії і Моравії своє урядництво. Мали своїх урядників і у всіх віденських централях, починаючи міністром, а кінчаючи возним чи портіром. Доказом їх зорганізованости є хочби така подія, що у 1918 р. залізничники на одно слово приказу не пускали в Австрію поїздів з поживою. І це урядництво взяло в свої досвідні руки державний апарат. За кілька літ незалежности виховалося вже нове покоління, відбувши відповідні студії в себе і за границею.

Крім знання і солідности чехословацькі державні службовики, особливо в центральних урядах, визначаються ще високою культурою і знанням чужих мов. Усюди стрічають тебе радо і привітно, радо дають інформації і потрібну друковану літературу. Бачиш і відчуваєш, що це справжня культурна демократична держава.

Чехи остали такими, як були і перед війною. Працьовиті, ощадні, солідні. Що більше, вони ще собою невдоволені. Ні своя держава, ні добробут, ні велика дешевизна, ні вкінці устійнення валюти, не завернули їм голови. Вони для себе строгі і критичні. „Ми ще за мало працюємо. — ми ще за мало ощадні. І це і те повинно бути инакше" — почуєш трохи не в кожній розмові.

А в дійсности? Їдять дуже скромно і значно менше консумують пива. У приватних домах середньо заможних родин обіди здорові, але скромні, ще скромнійші вечері, при яких замість пива, входить поволі пиття чаю. Ощадність і невибагливість в одягах, навіть і жіночих.

Не дармує там ніхто, дармоїди не волочаться по вулицях і не зачіпають жінок. Всяке при праці і мущина і жінка, бо в Чехословаччині на сто працюючих фізично 39 проц. припадає на промисл і торговлю, 41 проц. на рільництво, а решта на працюючих умово.

Натомість не жаліють гроша на культуру фізичну і духову.

Гімнастика і спорт стоять так високо і так масово поширені, що під тим оглядом Чехословаччина є одним з найбільш поступових країв у світі. Про фізичне здоровля дбає однаково й урядник чи купець і робітник. Спортові віддаються після праці й у вільнім дні. Особливо літом всяке покидає душну Прагу і виїздить у її здорову, прегарну околицю. А там здорово і безпечно. Там на тебе певно ніхто не нападе, ані не зачепить.

Про фізичне здоровля дбає теж і сама держава.

(Доповнення буде.)

мічної відбудови залежать від дуже складного приноровлення природних та творчих спроможностей даної країни до її потреб. Ті потреби може освідомити собі кожний нарід та держава найкраще, коли розслідить причини повоєнної нужди своєї і своїх сусідів.

Що значить фраза „відбудова Европи", повторювана так часто політиками? Вона стверджує в першій мірі факт, що народи не в силі жити, заки не витворяться певного рóда нормальні взаємини між їх продукцією і консумцією. У нинішнім стані багатство даної країни залежить головно від скількости продуктів добутих в її землі або фабрик. Надвишка продукції йде на вимін предметів необхідних для життя, яких дана країна не має. Таким робом народи залежать від себе незідхильними, природними законами, ріжні — ріжними. Коли в добі загального обідніння деякі країни уявляють собі, що можуть підсилити свій стан, відмежувавшись від инших митовими та пашпортовими кордонами для рятування національного промислу — вони падуть жертвою ще одної дорогої омани. Такий висновок европейських економістів.

Боротьба з польонізацією.

Спільний меморіял Литовців. Білорусинів і Жидів на Виленщині у справі навчання історії й географії по польськи.

У відповідь на розпорядок кураторії шкільної округи Вильно про введення до всіх — навіть приватних — шкіл „національних меншостей" науки загальної історії, історії про Польщу й географії по польськи (таке саме розпорядження, як у шк. округі Львів), всі провідні організації приватного шкільництва Литовців, Білорусинів і Жидів на Виленщині внесли до м-стра освіти у Варшаві меморіял, домагаючись відкликання того розпорядження. У цьому меморіялі говориться:

„Розпорядок п. міністра викликав приголомшуюче вражіння не лише на безпосередньо зацікавлені учительські сфери й на батьків, але також на найширші кола цілої не-польської людности Виленщини. Наказ навчання названих предметів у польській мові зрозуміли широкі литовські, білоруські й жидівські кола як удар, скермований у найголовнійшу підставу нашого шкільництва, як акцію, заповідаючу знівечення самого принципу науки в рідній мові, загарантованого конституцією польської республики. Що торкається педагогічних оглядів, виясненя пана міністра позбавлює учительство найважнійшого чинника виховування ума й душі дитини і в рішаючий спосіб ослабляє цілу вартість гуманістичного чинника в наших програмах. Навчання загальної історії і географії у польській мові, яка для наших дітей не є рідною мовою, надзвичайно утрудніть поступ дітей в науці, фатально відіб'ється на рівні тих предметів, зведе ці живі й цікаві царини знання до мертвого вербалізму та захитає вперту нашої молоді й її замилування до науки.

Беручи під увагу згадані мотиви національно-культурної і педагогічної натури, просимо п. міністра відкликати своє виясненя з дня 28. IV. 1925 і дозволити навчати предмети загальної історії та географії в рідній мові. Якщо ця просьба не булаб прихильно полагоджена, просимо стриматів виконавчий розпорядок Кураторії аж до вирішення справи Найвищим адміністраційним трибуналом, куди ми звернулися зі скаргою".

Слідують підписи Т-ва білоруської школи, литовського т-ва „Ритас", жидівського центр. комітету освіти й гебрейського стоваришення „Тарбут" — усіх у Вильні.

Крім цього ці т-ва заявили кураторові, що все одно вони не будуть вводити до своїх приватних, за власні гроші утримуваних шкіл науки у польській мові якихнебудь предметів, бо такі накази явно ломлять конституцію і міжнародні договори про права приватного шкільництва.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

По жнивах.

Незвичайний врожай в СРСР.

Згідно з урядовими радянськими даними цьогорічний збір збіжа є рекордовий, бо уступає своєю кількістю тільки памятним зборам з 1911. р. Весь збір обраховують на 4 міліярди сто міліонів пудів, коли в минулому році було заледве два міліярди сімсот міліонів пудів. Тоді вивезено за кордон лише 70 міліонів пудів і то на передпівок прийшлося натомість закуповувати за кордомом по далеко вищих цінах більше, ніж було продано. Вивіз з 1913 р. сягав одного міліона пудів.

Згідно з радянськими джерелами російський збіжевий експорт виносив у 1913 р. 43 проц. загально світової торговлі збіжжам, за те в літах 1920—24 біля 4 відсотки. Обставини складаються прихильно для досягнення в цьому році передвоєнної позиції в торговлі збіжжам, бо американські жнива дали в порівнанні з минулорічними 24 відсотки дефіцыту, а індійські 14 відсотків.

У Москві обраховують світовий недобір у збіжжу на 500 міліонів пудів та думають, що воно повинно бути покрите радянським експортом. Вправді передбачується понижения збіжевих цін на світовому ринку, але в СРСР думають, що для них буде добрий інтерес і тоді, коли продадуть збіжа по передвоєнній ціні 98 копійок за пуд т. є. по 10 золотих за квінтал. Пів міліярда пудів збіжжа по одному рублеві дало би пів міліярда рублів, отже суму, яка рівняється незреалізованій висоті позички для СРСР в 1924 р., яку мав дати уряд Мек-Донельда. Виходить, що для „Внєшторгу" виплатилася би всяка продаж збіжа, якщо тільки ціна продажі перевисшить кошти транспорту.

Та є в тих перспективах і відємні для більшовиків сторони. По перше перевозова здатність більшевицьких залізниць є цілком инша ніж була перед війною. Далі наслідком урожаю ціни на збіжжа мусять понизитися на внутрішньому ринку, і тим самим мусять знов розійтися рамена „ножиць", бо з упадком цін на сільські продукти не піде та не зможе пійти в парі зниження цін на фабричні продукти.

На всякий випадок СРСР осягне деякий доплив закордонного капіталу за свою збіжеву надвишку, та не стільки, скільки надіється.

Татарбунарське повстання.

Жертви румунського насильства перед судом.

Ще 24. серпня ц. р. почався у Кишиневі перед воєнним судом великий монстр-процес проти відомих татарбунарських селян-повстанців. Процес почався саме в річницю повстання селян акерманського та ізмайлівського повітів, що повстали були в серпні 1924 р. проти нечуваного румунського террору та насильства.

Це повстання тоді безпощадно здушено. Розстріляно, витоплено в Дністрі та видушено трійливими газами у понаддністрових печерах сотки безборонного населення, яке не брало участи в повстанню. Крім цього арештовано ще сотні селян підозрілих в участи в повстанню. І саме дня 24. серпня почався проти тих арештованих процес перед кишинівським воєнним судом. Арештованих було понад 600 людей, але до процесу діждало не багато, бо тільки 358 засіло на лаві обвинувачених. Инші безслідно пропали у тюремних підземеллях. Вже те одно кидає ярке світло на відносини в румунських тюрмах.

До розправи має бути покликаних аж 800 свідків. У цілому Кишиневі не було підходящого дому для ведення розправи, і через те розправу почали вести в тюрмі, але не під дахом а під голим небом на тюремному подвірю. Очевидно, що ведення розправи під голим небом було дуже невигідне та важке, бо розправу переривали щодня майже дощі, а були дні, в яких розправи зовсім не було через дощ.

На семому дні розправи рішив воєнний трибунал побудувати на тюремному подвірю окремий барак із дощок для інтензивнійшого ведення розправи. Будова бараку протягнулася цілих два тижні. Та розправи все одно не переривано в часі будови, бо перенесено її тільки на инше тюремне подвіря. Читання акту обвинувачення в румунській мові тягнулося цілих десять днів. Супроти цього, що ні один із обвинуваченых не розумів румунської мови, почато щойно 11-того дня відчитування акту обвинувачення на російській мові.

Що до національного складу обвинуваченых, то найбільше між ними Болгар, по них йдуть Москалі-старообрядці (25%) а найменше поміж обвинуваченими українських селян. Очевидно розправа тріває далі і нема надії на скорий її кінець. Вона не скінчиться і за два місяці, хоч тягнеться вже цілий місяць.

На розправу нікого з публики не допускають крім адвокатів, яких є 10. Тюрма, в якій йде розправа, сильно обсаджена військом і цивільної публики не допускається до неї вже із віддалі 1250 метрів.

Між обвинуваченими є і жінки та малолітні діти. Один з обвинуваченых Іван Підгірний має заледви 14 літ, а в момент арештування будо йому 13 літ.

Татарбунарським процесом заінтересувалася вся культурна Европа. Проти румунських методів слідства та тюремного катування а з окрема проти монстр-процесу 500, що саме тепер відбувається, протестували Т. Либкнехт, Томас Манн, Ромен Ролян, Бляско Ібанес, Уптон Сінклер і богато инших. Далі протестували відомий вчений А. Ейнштейн, Альфонс Пакс, Ф. Голлєндер, Г. Макфед і проф. Карл Грінберг. Усі ті протести вислано на руки румунського уряду а крім цього опубліковано у всій майже поступовій европейській пресі. Недавно утворилася італійська, французька і англійська селянські делєгації, які звернулися до румунського уряду за дозволом відвідати Бесарабію, щоби познайомитися у життям бесарабського населення і тамошніми тюрмами. Одначе румунський уряд не дозволив на візд.

Для характеристики румунських відносин взагалі вистарчить навести один факт із Ліги Націй. Граф Аппоні став в оборони покривджених Румунією мадярських селян, яким відібрано землю. Делєгат Румунії вияснив справу таким чйном, що запевнив Лігу про викуп землі від мадярських селян та про дуже благородне поведення уряду з ними. Пізнійше доказано документами, що Румунія платила за морг землі по 30 леїв у той час як вартість морга виносила 1600 лей. Та все одно це на Лігу не мало ніякого впливу і вона вважала за доцільне подякувати румунському делєгатові Тітулєску за благородне поведення Румунів супроти мадярських селян.

Та в обороні мадярської меншости в Румунії стає все мадярська держава. В обороні бесарабського поневоленого населення у Ліги Націй не стане ніхто. Та не зважаючи на те культурний світ всеж таки зареагував на ті страхіття, які діються під кріваавим чоботом румунської розгуканої солдатески. А це одно доказує про розмір тих нечуваних оргій, які справляє пяна солдатеска на трупах і крови поневоленого населення.

Ширіть наш часопис!

ВІДГУКИ ДНЯ.

Верховино, світку ти наш...

Колись наші Карпати шуміли зеленим морем лісів, гомоніли ревом турів, медведів та оленів і... журилися недостачею пограничної полоси.

Але не було давно, дуже давно...

Хто загнався в лісасті гуні, мусів добре розглядатися, щоб не попасти в розставлену пащеку медведя, чи на зїжені рога тура. Прогульки по горах належали до найбільших небезпек поври війну.

Змінилися часи, і можна сказати — змінилися на ліпше.

Ліси імпозантно зрідли, а дикі звіри пропали раз на все. Десь-не-десь стерчить самітна ялиця, яка ще не встигла виробити собі заграничного пашпорту, десь-не-десь блукає спарушілий олень, якого ще не встиг забити поклонник богині Діяни.

Весело, свобідно і безпечно тепер у наших любих зелених Карпатах!...

Вийдеш на прогульку, — заблудити нема страху. Куди глянь — живописні зруби, романтичні корчунки, модна вирубка...

А звірів ні сліду! У ради-годи зашумить листям щонебудь, але ти, приятелю, не лякайся. Воно як не вивірка, то вже напевно миш. А ще не було випадку, щоб котрийсь із тих ссавців кинувся на чоловіка. Просто тільки страшить, тай годі.

Тому останніми часами так багато прогульковців у Карпатах, а так мало нещасливих випадків на прогульках.

Своєю дорогою, що тут велику заслугу має і влада, яка стереже туристів мов око в голові. Вона сперщу паровищно робить трудности, щоб відмовити людей від гір, а коли ті впруться — додає їм ангелів хоронителів з багнетами на крісах. Нехай би поважився який звір кинутися на прогульковців — соромно втікав би, взявши хвіст під себе.

Про одну з таких „обезпечених" прогульок розказував мені вчора один знайомий.

Товариство, зложене з державних урядників (судді, учителі, директори і т. п.) забажало оглянути гору Сивулю. Учасники, крім греко-католицизму, не мали жадних більших дефектів і була повна надія, що на Сивулю видрапаються „in corpleto".

Після кількох засідань організаційного комітету почалися заходи в справі позволення. Відповіди на питання: хто, в якій ціні, на як довго, пішки чи кіньми — були вдоволяючо і позволення було дане. Учасники (10 штук) заплатили по 50 сотиків таксі, себто: 70 золотих і з залізним листом у кишені рушили бойско в гори. Кажу „бойско", бо всеж таки серед диковини може щонебудь приключитись. Звірів нема, але Муха, Панїч або якийбудь бандит-аматор міг когось із них скалічити.

Та яка була радість прогульковців, коли переконалися, що весь час прогульки стерегли їх, готові до всього, жандарми. Навіть у непроходимих дебрах раз-у-раз виглядало зза корчів печальне держанне око.

Ревізія документів відбувалася тільки два рази і з огляду на їх порядок, нікого не турбовано. Заборонено тільки співати, але це наслідком того, що українська пісня перешкаджає оленям у риковиську, яке мало відбутися кругло за місяць.

Прогулька вернула вдоволена і ціла домів, вихвалюючи під небеса добрі уладження і заряджения.

Нема то як гарні, нові часи, безпечні і безжурні, мов „наш чоловік", заки він береться на прогульку.

Галактіон Чайка.

Промислові курси.

В польських часописях появився отсей комунікат: Краєвий Патронат рукоділля і дрібного промислу у Львові приступає до уладження з рамени Самоврядного Видїлу науки професійних курсів з обсягу: 1) жіночого кравецтва, 2) шиття білля, 3) шиття і початків крою, 4) шевства, 5) виробу домашньої обуви, 5) столярства, 7) ручного трикотарства, 8) машинового трикотарства, 9) модництва, 10) гафтівництва, 11) кружевництва, 12) галантерійного кошикарства, 13) килимництва, 14) виробу штучних квітів, 15) книговодства і рукодільницької калькуляції, 16) композиції рисунків-прикрас з обсягу жіночого кравецтва й білля, 17) науки гармонії колорів для швачок, модисток, квітарок, килимкарок і т. п.

Наведені краєві курси будуть організовані в міру згоди шень від 15. вересня ц. р. і залежно від програми наук обіймуть протяг часу від 6 тижнів до 10 місяців (переважно 4½ міс.). На курси будуть приймяті особи, які працюють вже в даній професії і бажають доповнити своє знання, а в деяких ділянках також і такі, які лише що задумують вивчитись промислу. Вписи приймає й інформації дає Краєвий Патронат у Львові (Пл. Смольки 3/III) щоденно від 11-1-ої в пол. Ті, що зголошуються вчаснійше, мають першенство.

Звертаючи увагу охочих взяти участь в цих корисних курсах, мусимо висловити своє здивування з того приводу, що Патронат теж вступив на шлях політики організацій народових, поміщуючи отсе ого-

лошення тільки в польській пресі, а ігноруючи українську. А може ці курси, хоч „краєві", призначені тільки для Полаків? Краще булоб це виразно написати.

За тюремними мурами.

Знущання над інж. А. Мельником.

Чим більше віддалюємося від страшної події в судовій тюрмі з 16. ц. м., тим докладнійше подробиці виходять на верх.

Делегат міністерства освіти, вязничий інспектор Скибіньскі переслухав вже в „Бригідках" побитих Мельника, Зиблікевича, Зеленого, Коваленка, Воробця й ин.

Щож оповідає інж. А. Мельник?

В понеділок 14. ц. м. довідалися українські політичні вязні, що тяжко побито вязня. Василя Костинюка. Супроти того, бажаючи виявити свій протест проти такої поведінки з арештованими, українські політичні вязні почали співати в тюрмі українські патріотичні пісні. Така проява співчуття до побитого і протесту проти побоїв могла бути декому неприємна, одначе ніхто з тюремних дозорців не робив з того приводу великих завидів. Співи тривали й у вівторок 15. ц. м. Вечером того дня явився в судовій тюрмі дир. карного заведення „Бригідки" Маєвскі і розпочав слідство ізза співів. Переслухувані підтвердили, що співали, одначе він не наложив на них за те ніякої дисциплінарної кари.

Аж в середу вечером почалася історія. Інж. Мельник був хорий. Мав горячку. Дозорець Подкович, що сповняє заступчі функції вязничого лікаря, в 5-ій год. зміряв йому горячку, яка дійшла до 38°, подав аспірину, яку зажив інж. Мельник і поклався до ліжка. Так лежав він до год. 7-мої. В тому часі явився у нього дозорець Марцінків і візвав його вставати. Інж. Мельник відповів, що є хорий. Після того Марцінків вийшов, а за 2—3 хвилини впала до келії через двері дозорців. Доз. Маліняк крикнув: „Gdzie jest Mielnik?" Після того дворці обступили його ліжко. Це все діялося так скоро, що інж. Мельник навіть не помітив, де поділися Зиблікевич і Зелений зі спільної келії. Доз. Маліняк знову наказав вставати, а дозорець Дріблінг забрав лямпу зі стола. „Прошу не забирати лямпи — сказав інж. Мельник, бо я хочу одягатися".

Одначе в тій хвилі инший дозорець зі штучною рукою, якого прізвища інж. Мельник не знає, але може пізнати, здоровою рукою з усеї сили вдарив його в груди. Після того на інж. Мельника посипалися удари з усіх боків. Прикази видавав Маліняк. Інж. Мельника, який був тільки в біллю, схопили за ноги і серед стусанів та побоїв почали тягнути на землю. Так стягнули його з ліжка, витягли на коридор і почали тягнути коридором далі до сходів. Його голова вдаряла об долівку коридору. Всею силою волі, хоч хорий, старався він підносити голову, але за те плечі волікли ці звірі по долівці, яка є набита великими виставаючими цвяхами. Плечі ранилися об ці цвяхи. Так дотягнули його до сходів. На сходах дозорці підтримували потрохи голову, але плечі далі бйлися об сходи, на яких стояв доз. Дріблінг. Весь час інж. Мельник говорив: „Люде, бійтесь Бога, я є хорий, будьте людьми!" і звернувся до доз. Дріблінга: „Пане Дріблінг, дивіться, що зі мною роблять!" На те милосерний Дріблінг кинув огидний, сороміцький прокліп і почастував інж. Мельника кулаком в груди. Інж. Мельник має вражіння, що в тому пастуці Дріблінг мав якийсь твердий предмет, правдоподібно боксер, бо його дуже заболіло і синяк є ще й досі, а крім того в тому місці чує біль. Инші дозорці знову заохочені Дріблінгом, наново почали його бити й копати.

Так стягнено його на партер, знову волічучи по коридорі, набитім цвяхами. Його кинено в самім біллю, зігрітого й побитого до каритки, а якийсь дозорець, якого прізвища не знає, але готов його пізнати, почастував його кулаком в око, яке трохи вилізло з орбіти. Під оком є величезний синяк.

Каритою відвезено його до „Бригідок" і кинено до темниці з бетоновою долівкою, в якій нічого не було крім залізного ліжка з кратами (але без сінника). Там втратив він притомність. Коли прийшов до себе, побачив, що його накинено хопом, який він мав на Баторія. Хорий, побитий, в горячці лежав він на тих кратах, відчуваючи страшні болі і стогнучи важко. В четвер рано прийшов комендант, якому інж. Мельник заявив, що починає голодівку на знак протесту проти звірського поведення і зажадав лікаря. І справді появився за якийсь час лікар д-р Гайзих, який побіжно подивився на побитого, нічого не сказав і вийшов.

Аж згодом внаслідок заходів оборонців наступила зміна, про що ми вже звідомляли.

Нова „Мацохіяда".

Найшлась таємнича дама — причина вбийства?!

Новою сензацією афери вбийства кс. Ідеца кармелітом Копачем є версія, яка щораз настирливійше кружиться по Львові і вже найшла собі доступ до деяких газет, які базуються у непокликаних обороншв звироднілого польського монаха. А саме кажуть, що причиною смерти кс. Ідеца не переслідовча мання кс. Копача, лише суперництво обох ксьондзів до одної пані Р. з вулиці Пекарської! Гарний, досвідчений, з військовими манірами капелян—підполковник кс. Ідец мав — цілком зрозуміло! — більше щасти від незгрячого й ні трішки не придатного монаха. Та кс. Ідец видно не був джентельменом, бо — як кажуть — не задоволнясь мовчки своїм успіхом, лише шукав ще сатисфакції у насмішках над своїм нещасним суперником. Це й вирішило його долю.

Кс. Копача перевезли вже до судової лазниці. Дорогою насунув він капшет на ніс, але „щасливці, яким удалося побачити мельком авто, що гнало з Казимирівської вул. на вул. Баторого з поліційниками та приємним монахом, зразу пізнали героя. Кс. Ідеца похоронено при величезному здвизі польського духовенства і девотом, як бідну невинну жертву бідного невинного божевільного.

Справа Ст. Панчишина.

З огляду на те, що всі закиди акту обвинувачення проти Степана Панчишина щодо злочинів, виконаних на терені львівського апеляційного суду остаточно відпали, його справа знову перейшла до карного окружного суду у Варшаві. Розправа відбудеться 19. жовтня. Панчишин обвинувачений у нападі на палицю в цілі увільнення Багіньского і Вечоркевича. Боронить адв. д-р Лев Ганкевич.

З судової сали.

Сензаційна розправа на тлі великоміського багна.

Роман Філіпсевіч, убийник Ст. Корнеля перед судом.

Перший день розправи.

Зізнання обвинуваченого.

Численна авдиторія (переважно жінки), яка сподівалася якихось скандальних ревеляцій у зізнаннях обвинуваченого, покищо завелася. Завелася хоч би тому вже, що — зізнань обвинуваченого на салі майже не чути: не вважаючи на напоминання президента оба, говорить притишеним голосом. Сам він — шатин, середнього росту, дуже елегантний панич, страшенно нервовий, зрештою тип, своїм зверхнім видом нічим особливо не цікавий.

Обвинуваченій до вини почувається. Він подає детально своє curriculum vitae. В 1918 р., маючи 15 літ, записався до філії реальної гімназії при вул. Личаківській у Львові, коли вибухла українсько-польська війна („inwazja ruska"), зголосився як доброволець до „orlят", на вулиці був ранений, по виході зі шпиталя до вересня 1919 р. був на фронті. На намагання батька, директора промислової школи у Львові, вертає до Львова й записується до 6-ої класи, але вже не може нагнутися до науки. Тікає знову до війська, з якого звільняють його в грудні 1920 р. в рангі „сежанта", як малолітнього. Вертає знову до Львова до школи, але вже в травні 1921 р. тікає і находить собі службу при фірмі „Сільва Плена" у Бжежанах. До матури сідав тричі: склав її щойно в осени 1922 р. По матурі записався на політехніку, але по першім курсі не склав іспитів і тому автоматично перестав бути студентом. Лякаючись гніву батька, сфальшував в індексі підписи професорів, перед світом удавав студента, а фактично вів гуляще й бездутне життя. Сам характеризує себе, як людину слабого характеру, великих „амбіцій" та нагального темпераменту. Однак вважає себе здоровим на умі й тілі.

Вже раніш підозріваю його в усяких поганих учинках, як: демонстрування товаришів, дном до каси II. реальної гімназії (він, мовляв, лише „для забави" зробив собі витрих (!) і з того вийшло підозріння), крадіж торбі з гіпсами у Катовицях а навіть убийство двох жандармів в часі плебісциту на Гор. Шлеську, де був „плебісцитовим курєром". Рішуче заперечує усім тим закидам, яких зрештою ніхто не зумів доказати йому.

З т. зв. „товариство" вийшов маючи 17 літ, коли то вчився танців і поробив знайомства з різними панночками. На запит предсідника признає, що любився по черзі в такій і такій то панночці та мав „взаємність!"

Степана Корнеліо знав змалку, як свого товариша з кар. школи. Приязни ніколи між ними не було, але й не було ворожнечі. Частійше стрічались щойно від 1924 р. Правда, обв. називав Корнеліо поза очі „бубком зпід готелю Жоржа", гохштаплером, обманцем і панцом, але він мав на це дані: він знав, що Корнеліо не має грошей, а живе понад стан і грає панича. Про жінки з Корнеліо не розмовляв, до зависти причини не мав. Про те, чи Корнеліо утримував інтимні зносини з панею Я. (жінкою інженіра) він нічого не знає; сам робив пані Я. всілякі прислуги, а навіть їздив раз в одній її справі до Закопаного, „безінтересовно".

Не маючи жадної праці й будучи нічим в певній ситуації у відношенні до батька, обв. почав зважувати до життя, 19 сіня ц. р. рішив вкінці таки покінчити зі собою. Слідуючого дня вкрав у батька револьвер і вийшов з дому з постановою застрілитися. В цукерні Залеского стрінув Корнеліо, з яким пізнійше пив горівочку в шинку Мусяловіча. Зізнався йому, що хоче стрілятись в парку: Корнеліо завидував йому сильної волі і порадив зробити це на дичак. Цинтарі, де більше романтично. Корнеліо просив його позволу, щоби міг придивитися, як він буде стрілятися „задля емоції". Обвин. написав лист до пані Л. з останнім прощанням, вкинув до скринки і пішов з Корнеліо на Личаківський цинтарж: по дорозі розказались з одним знайомим (той знайомий дав перший слід для викриття злочинців). На цинтарі сіли на лавці. Про що говорили—докладно не пригадує собі. Памятає лише, що враз почув ім'я знайомої вище панночки Л., в якій обв. кохався. Корнеліо сказав про неї щось дуже образливе. Обв. зажадав заперечення сказаної образи або відкликання її. Корнеліо не зробив ні того—і він, обв., памятає лише, що стріляв та що втік. — — — — — — волудне другого дня розправи. Філіпсевіч зізнає дальше.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Туреччина готовиться до війни.

„Дейлі Тел." повідомляє, що в Туреччині почалася загальна мобілізація. Між Туреччиною й Москвою повне порозуміння щодо становища супроти Англії й С. Народів. „Дейлі Мейл" повідомляє, що Туреччина готовиться до війни. Недалеко Іраку рухи турецьких військ. В дипл. колах кажуть, що 2-га, 12-та і 15-та турецька дивізія сконцентровані й є в дорозі до Ірака. Потверджуються чутки про замкнення Дарданелів. Віденське посольство відказало журналістам висненнь у тій справі.

Анґлія зрікається Мосулю.

Анґл. преса приготовляє громадянство не лише до втрати Мосулю, але й Ірака. „Сандей Екс" пише, що було би вельми нерозумно ризикувати війною за кусень месопотамської пустині. „Д. Мейл" пише, що можна осягнути охорону христ. меншостей, коли Анґлія зречеться Мосулю й евакуує Месопотамію.

Анґлія віддає кольонії Німеччині?

Нім. народня партія годиться вже на вступлення Німеччини в С. Народів і на гар. пакт, а то тому, що Анґлія є схильна віддати свій мандат (який має він С. Н.) над нім. кольоніями в Африці, Того й Камерун і над кількома островами Спокійного океану за ріжні уступки Німеччини. Инші жадання є теж на шляху доброї полагоди, м. ін., що Німеччина не є виновницею світової війни.

Біржа.

Львів, 24. вересня 1925.

Гроші.

Вчора тенденція знижкова. Курс впав на 10 до 14 точок. Оборот середній.

Амер. дол. 6·34 — 6·36, канад. дол. 5·85 — 5·90, чеські кор. 0·17·50 — 0·18—леї 0·02·50 —0·02·75, франц. франк 0·26·50—26·75 італ. фр. 1·10—1·12, анг. фунт 28·00—28·20.

Золото. 20 кор. 24·20 —24·30, 20 франк 22·80—23·00; 20 марк. 28·20—28·50; 10 куб 30·50—31·00.

Срібло. Австр. кор. 0·50·00—0·52·00, 5 зл. кор. 2·60—2·65, фльорени 1·28—1·30, рубл. 2·05—2·15. рубель дрібним сріблом 1·10—1·18.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за кілька місць вступної статті, на тему становиска союзів польських письменників до т. зв. білого терору Польщі і дальші інформації про заходи в справі побитих.

— **Кого фантують та ліцитують з податим.** Варшавська „Жеч посполіта" пише у 258 числі про те, що за податки ліцитують найбідійших. Варшавський скарбовий уряд оголошує в пресі публичну продаж зафантованих річей. Газета подає: „І так читаємо (в такому оголошенню), що одному з ліцитованих має продатися домове уладження вартости 20 зол., иншому пінцерові рами вартости 10 зол. ще иншому зеркало і штани вартости 25 зол. Та є між тими нещасними і женщини. Крісла одної такої „капіталістки" оцінені на 12 зол. Инший женщині оцінено виставлені на ліцитацію мужеські ковнірики на суму 15 зол. Ще инший представляють шафу за 10 зол., третьому цвяти на суму 10 зол., а ще комусь стіл за 10 зол. Видно, що податники вміють стягати податки та знають, від кого їх тягнути.

— **Ще про бунт свєнтокшиських вязнів.** Свєнтокшиська тюрма є найгострійшою та чи не найбільшою тюрмою в Польщі. Звичайно звуть ту тюрму „польським Сахаліном". Вже сама її назва нагадує на страшний ригор, що мусів панувати в тюрмі та на ті страшні відносини, які там були, коли вязні кинулися до очайдушного бунту. Вязні вбили, як відомо, старшого дозорця Хшановского та смертельно постріляли інспектора тюрми Ткаченьского. Вслід вязні взяли в свої посідання 40 карабінів і 32 тисячі набоїв а кождого того дня револьвери з набоями. На чолі бунту став б. сержант польських військ Ковальскі, що відсиджував кару за напад у поїзді. Тюрма містила в собі, як інформує польська преса, 1.500 вязнів переважно професіональних бандитів. Між ними тільки мала частина було таких, що відсиджували кари від 4—8 літ, а переважаюча більшість з них відсиджувала кари з неозначеними рішеннями, отже до смерти. Наслідком атаки поліції на тюрму впало багато вязнів, та докладної цифри їх преса не подає. Цифра мусить бути на всякий випадок значна. Для ведення слідства виїхав туди із Варшави директор карного департаменту з міністерства справедливости д-р Гловацкі. Бунт свєнтокшиських вязнів був, по інформаціям польської преси, одним з найгрізнійших, які знає історія тюрмівництва. Видко, що у тюрмі було не все гаразд, коли соймова комісія що досліджувала свого часу польське тюремництво, приспітила тій тюрмі окрему увагу та поставила була навіть внесок на її ліквідацію. На жаль невідомо, яка доля стрінула той внесок.

— **„Сензаційний" похорон.** На вчорашнім похороні ксьондза Яна Ідеца, жертви цецця Копача, зібралась кількотисячна юрба. Цікаве, що можна було на ньому запримітити скількість достойників вищих військових та духовних. Натовп був такий, що на цинтар поліція пустила тільки кревних та представників товариства і влади.

— **Різнини проти поліції.** Пікантну сцену бачили оноді деякі громадяне нашого міста на Галицькій площі у торговій галі. Коли одна дама запротестувала проти високої ціни м'яса, понад означену таксу і закликала поліцая, тоді инші різники стали в його обороні і треба було закликати аж 14 поліцаїв на допомогу. В результаті одна різник штовхнений з переправи, упавши на землю, стратив память і дістав серцевої атаки.

— **Княжа подружжя.** Дня 23-го ц. м. відбувся в Італії в літній резиденції італійського короля шлюб другої його дочки, кн. Мафальди, яка вийшла замуж за кн. гесського Филипа, сестрінка, бувш. цісаря Вільгельма. Филип є протестантом, тому треба було вживати аж заходів при Ватикані на дозвіл на це подружжя. Костельний шлюб їшов по цивільнім, при чому в ролі посаджа виступив цар Мисс

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ

д-р Володимир Ніжник

веде від 25. вересня 1925. р. адвокатську канцелярію

527 **в ЯВОРОВІ б. ЛЬВОВА.** 1-10

салімі. Королівські двори в Англії та Еспанії і багаті кревняки повсипали чимало цінних дарунків. Штобвірй контракт новожонці підписували золотими перами на золотім столі. Молода княжна є дуже музикальна, бо грає на скрипках, мандоліні та гітарі. Ясно, покищо невідомо, на який престол думає кандидувати молодий князь.

— **Марево російських монархістів.** Один з князів Голіцинів поміщує в паризькім російськім тижневику статтю, де доказує, що цар Микоха II. не вмер, а живе і в відповідний мент відкриє своє інкогніто у велич свого маєстату. Марево живого царя має покищо находитися або в Штокгольмі або в Льондоні. Блаженні вірующі...

— **Свобода** ч. 39 містить: Які інтелігенції потребує село? — Наша гордість. — Земельна реформа чи кольонізація? — Православна церква в Польщі. — Хрестик, оповідання Г. Михалюка. — Рік хліборобської руїни. — Проти кольонізації українських земель. — В обороні української школи. — Під тюремним обшасом.— Нема українізації. — На Білорусі. — Оружна сила Европи. — Що чувати у світі? — Новинки. — Цукор попорожів. — Кум Трохим говорить. — На допомогу голодному селу. — По українські мандати. — Дописи з краю. — Добрі ради.

— **Концесії корабельних Товариств.** Довідуємося, що корабельна лінія „Canadian Pacific Railway" одержала також концесію на продаж білетів еміґрантам. Тому це товариство має право продажі корабельних карт до всіх місцевостей в Канаді і Зєднаних Державах і пасажирі одержать віза Еміґраційного уряду на взізд до Канади і Зєднаних Держав без ніяких ограничень.

— **Видавнича Спілка „Діло" кооператива з обмеж. порукою у Львові** взиває своїх членів, по думці § 14. зміненого статута, — затвердженого торговельним судом у Львові, — доповнити свої вплачені уділи найдальше до дня 25. жовтня ц. р. до висоти 100 (сто) золотих. Невиповненнящого обовязку означенім речинці, без окремого повідомлення почтою кождого члена з осібна, буде уважане по постановам зміненого і затвердженого судом статута за добровільне виступлення з членів Видавничої Спілки „Діло". 3—3

Зі спорту.

Україна І Гасмонея І 1:4 (0:1).

Незабаром якою сензацією сезону були недількові (21. IX. 1925) змагання копаного м'яча між львівською „Україною" і „Гасмонеєю". Перед війною грала „Україна" з чужими дружинами і завдяки спровадженому з Праги тренорові робила поступи особливо в копаній м'ячі. По війні фінансова скрута не позволяла навіть мріяти про заангажування тренера, а політичні обставини не допускали приступлення до „Зайонзку підкі ножней". Відокремлена і здана на власні сили „Україна" грала виключно зі слабшими дружинами, через що техніка гри стояла все на одним місці. Добрі грачі (от як Савка, Лисик) відпадали від товариства і переходили до чужих клюбів. Змагання копаного м'яча, уладжувані Спорт. Тов. „Україна" з фінансового боку зовсім не вдалися і навіть приїзд чернівецького „Довбуша" не стягнув нашої неповоротної і химерної публики.

Шойно в минулий понеділок посунула нога лавою на чуже грище. Перед півторатисячною публикою „Україна", відколи живе, ще не грала і тому легко уявити собі трему грачів. Кілька слів про склад обох дружин. Україна І мала склад. приняти спеціяльною комісією трьох: Барусевич, воротар; Войко-Грешак заложники; Бачинський (Гіба), Еліяшевський, Дишьо—Томіч; Терлецький, Чорній, Мурський, Кравс, Конашевич—напад. „Гасмонея" виступила до бою з пятьома резервовими грачами: Гольда (р), Реднер-Бірнбах; Фляйшер-Боріи (р)-Шнайдер; Гох, Вертер, Вольфсталь, Кагане (р), Парнес. Знавці ворожили для „України" зеровий вислід, песимісти 6 воріт приймали як мінімум. Доля хотіла инакше: „Україна" не лише оборонилася перед болючою невдачею, але й здобула почесні ворота через чільника Мурського.

Гра весь час велася під знаком великої технічної переваги „Гасмонеї". Жидівська дружина, одна з найліпших у Польщі, легковажила собі поляка, а деякі її грачі бавилися м'ячем як на тренінгу. Напад безнастанно атакував ворота „України" і Барусевич мав чисту парію. Але-ж і кидався на м'яч, як кіт на миш, підскакував на метр угору і відбивав м'яч геть поза половину граиця. Гасмонейці вміли по мистецьки допроваджувати м'яч до воріт, але там не вміли використати догідних позицій і значайно перестрілювали ворота. Закарнували також 8 паріжників (проти 2 „України"). Але займаків таки не пустили і два певно стріли Фляйшер, третього спартачів Редлер, подібно як Терлецький до Гасмонеї. Кращі були некарні ворота, стрілені Шнайдером і Фляйшером з найблизшої віддалі серед приторотної тяганини.

На загал „Україна" грала з великою посвятою. Кілька разів здобувався на гарні нападові акції, які обмаче швидко ліквідувала знаменита оборона „Гасмонеї". Найслабшим місцем „України" була помічь, особливо мляво співпрацяв Бачинський, новий грач. В залозі дуже добрий був Грещук, який одначе своє пожертвування посунув за далеко й острою грою спричинив 2 займани. За те раз удалося йому підбити м'яча ногою з самих воріт. В нападі, як усе пиріжнячася гарною грою Мурський, якому хіба Терлецький міг додержати кроку і темпа. Брак Лисика давався дуже відчувати. Нефортунний є помисл доштуковувати дружину в останній момент новими і незіграними силами. Адже є резервові дружини, що мають першорядних грачів, і мають перше право до заступництва. Ліпший є слабший грач, але знаний дружині, ніж найсильнійший новик. До помочі на центр годилося би найкраще, коли вже конче брати чужого грача, п. Косач з „Буйтура".

Судця Бодек був дуже добрий і метний. Багато вільних копів, ним подиктованих, може й нудили публику, але були конечні для вдержання чистоти гри, що стояла на досить високому рівні.

Дуже бажано би бачити не лише реванжові змагання Гасмонеї на українськім граиці, але й стрічі з иншими чужими — не такими зрештою дужими, як Гасмонея — дружинами. **Т. Ф.**

Бібліографія.

КНИЖКИ:

Василь Кучабський: БОЛЬШЕВИЗМ і СУЧАСНЕ ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАХОДУ. Національно-політичні замітки. Вид. „Політична Бібліотека" ч. 1. Львів, 1925, ст. 125.

Юлян Павликовський: ПІД ПРАПОРОМ САМОПОМОЧИ. Кілька програмових думок про устрій праці господарських установ, діючих на селі і для села. Львів, 1925. Бібл. „Сільського Господаря" ч. 43., ст. 47.

ЖУРНАЛИ:

ДУХОВНА БЕСІДА. Церковно-народній ілюстр. тижневик. Ч. 17—18. Зміст: 1) В. Павлович: Свято Холмщини — „Пречиста". 2) Пісня Холмському Чудотворному образові Божої Матері. 3) Проф. І. Огієнко: Хрещення українського народу. 4) В. З—Н.: Адріян Кашенко. 5) З приповісток Солом на. 6) В. Островський: „Світе Тихий". 7) Свящ. І. Говощко: Вірш. 8) Семен Любарський: Село Угруськ. 9) Д. Антонович: Дмитро Бортнянський. 10) Що пишуть. 11) Дописи. 12) Церковне життя. 13) Що діється на світі.

ВІРА і НАУКА, евангельський часопис присвячений духовному, культурному і економічному життю українського народу. Станиславів, Р. І, ч. 1. Зміст: Хто ми? — Подяка за жнива. — Конечність скликання церковного собору. — Провідна думка Христової Евангелії. — Що таке Біблія? — Студія Біблії. — Чи чесноти річ зглядна? — Сила волі. — Як застосовуватися євангельським християнам до прав дотичних вівоісповідань в сучасній польській республиці? — Як утримувати евангельські церкви? — Заборона живої мови в церковним Богослуженню. — Українська справа перед 8-ма евант. соборами. — Евангельський рух на українських землях. — Різні вісти. — Оголошення.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ, місячник: Відень, червень, ч. 8. Зміст: М. Слобода: Яка користь з філятелії, чи і в який спосіб треба її поширювати? Є. Вировий: Дещо про долю марок Української Нар. Республики. С. Svenson: Eine neue Ukraina-Fälschung. Svenson — Marken. С. Шрамченко: Українські фантастичні марки. Д-р І. Турин: Філятелія в Болгарії. Нові марки. З філятелістичних журналів. Члени українського Обмінного Т-ва.

ЖІНОЧА ДОЛЯ, щомісячний часопис для українського жіноцтва. Видає і редагує Колегія. Коломия, вересень 1925, рік І., ч. 1. 4° ст. 12.

ЗИЗ, журнал сатири і гумору ч. 17., з 15. вересня 1925. Зміст: „Таргі Всходнє" (вірш) — Галактіона Чіпки, „Всходнє Таргі" — Chat noir, „Правдива історія з милом Мута", „До Римунти" (за Марком Черемшиною), Нема то як наші прислівці" — та Дрібні дотепи й вірші. — Ілюстрації Іжака і Леле: „Клопоти з реформами Грабского", „Чотири породи української жінки" і инші.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Народнього Театру О. Міткевич і:

Бережанн. Саля Сокола.
26.IX. „Циганка Аза".
27.IX. „Маруся Богуславка".
29. IX. „Пан Твардовський".
30.IX. „Він". 131 21—?

Український мішаний хор Д. Котка:
субота 26.IX. Золочів.
неділя 27.IX. Золочів.
понеділок 28.IX. Броди.
вівторок 29.IX. Броди. 518 18—?

Концерти хору Котка у Львові відбудуться в днях 1, 2. 3 жовтня ц. р. в салі Народного Дому (Рутовського 22). Білети на львівські концерти продає Народна Торговля (Ринок 36). 518

В неділю дня 27 вересня 1925 в год. 10 перепол. відбудуться в салі т-ва „Зоря" при вул. Вірменській 1. Загальні збори рух. т-ва і сторожі огневої „Луч".

Ширші сходини членів Кружка УПТ. стрийської дільниці відбудуться 27 вересня (неділя) в 6. годі. веч. в салі власної домівки при вул. Супінського 21. В часі сходин історичний реферат. Проситься о громадну участь також інтелігенції даної дільниці. — Старшина Кружка УПТ. 525

Звичайні загальні збори товариства українських правників у Львові відбудуться в неділю 11 жовтня 1925 в годині 11, зглядно без огляду на комплет в год. 12 в полудне в салі „Товариства охорони дітей і опіки над молодіжю" вул. Бляхарська 11, І. поверх, з отсим денним порядком: 1) відчитання протоколу з послідних загальних зборів, 2) звіт Головної ради, 3) звіт контрольної комісії, 4) вибір голови і головної ради товариства, 5) внески й інтерпеляції членів. За Головну раду: *Володимир Левицький в.р. Д-р Олександер Надвага в.в.*

Дрібні оголошення.

СУБСТИТУТ нотаріяльний пошукує посади. Зголошення до Адміністрації під „Субститут". 454 3—3

ДО іспиту кваліфікаційного буде приготовляти і повторяти професор шкіл середніх. Відомість: Горецька, Йосафата 8., Львів. 482 3-3

УКІНЧЕНА семинаристка III. р. пошукує лекції на селі. Зголошення слати до Адміністр. „Діла" під Інструктовка. 513 2-3

ПОМІЧНИК-буфетовець здібний інтелігентний, елегантний, тверезий з добрими рекомендаціями потрібний. Брунець Підгайці. 521 1—2

ВАШУБА Василь ур. 1898 року в Жовтанцях пов. Жовква уневажнює отсим украдену йому дня 11 ц. м. військову книжку. 517 1—1

10 зол.

коштує чвертка класової льотерії. Тягнення 1-ої класи вже 14. і 15. жовтня. Год. виграна 400.000. Кількадесять виграних великих і 32.500 менш. виграних.

Цілий льос	Половина	Чвертка
40 зол.	20 зол.	10 зол.

Зі зглядy на зближаючійся термін тягнення проснмо спішитися з замовленнями. Плани гоні і почтові чеки даром. **Дім Банковий Шіц і Хвєс, Львів пл. Марійська 7.** 528

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р Лев Кацнер

ординує в недугах зубів і устної ями вул. Легіонів 35, телеф. 17—45. Лічення лямпою Содюкс. Спеціяльність: золоті містки без коронок, без явного золота. Усталювання хитаючихся зубів. 503 2—2

Д-р Тит Е. Бурачинський

бувший довголітній асистент хірургічної клініки проф. д-ра Ридігера у Львові, бувший примар хірургічного сїдділу Загал. шпиталя у Чернівцях ординує в хірургічних хоробах і недугах горла, носа і вуха при вул. Сапіги ч. 25. II. пов. від 11—12 перед полуднем і від 3—6 пополудни. 495 2—5

Подяка.

Складаємо цяру подяку всім, що в нашім безмежнім горю по страті незабутої Найдорожшої Дружини зглядно Матери, Зиновії з Голінтих Дзеровичевій не пощадили нам своєї помочі, сліз відради і потіхи та уділом своїм зменшили сумний обряд похоронів. — **Юстин Дзерович** муж. **Роман і Ірена** діти. 519

Загальні Збори

КРУЖКА У.П.Т. в ЧОРТКОВІ

відбудуться дня 8. жовтня в год. 12. в полудне у власному домі при вул. Шкільній ч. 155 зі слідуючим денним порядком:

1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
2) Звіт уступаючого Виділу.
3) Справоздання Контрольної Комісії.
4) Уділення абсолюторії уступаючому Виділови і вибір нової Старшини.
5) Вибір делєгатів на Загальні Збори У. П. Т. у Львові.
6) Внески і запити. 520

футра мужеські футра жіночі

поручає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, І. пов.

276 10—30

ROK ZAŁ. 1890.

Пам'ятайте, що добрі лешені **Музичні Інструменти** можна набути тільки у фаховім і спеціяльнім складі

- МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ -

ґрамофонів і всіляких приладів

АДОЛЬФА БОДЕНШТАЙНА

у Львові, вул. Легіонів 37 (біля міського театру). Зазначую, що від 35 літ веду тільки музичні інструменти, що дає достаточну поруку фахової і сумлінної обслуги.

МЕХАНІЧНА ТКАЛЬНЯ

„ЛЄОПОЛЬ"

С-ка з обм. порукою

Львів, Замарстинівська 29

виробляє: льняні полотна, конопляні, ручники, обруси, пайти і т. п., також міняє за сирівці льняні і конопляні. — Купуємо також лен, конопді і кльоча та платимо найвищі ціни. — Приймаємо аґентів за високу провізію. — При більшій кількости сирівця, самі оплачуємо кошта перевозу 481 6 залізницею або почтою. 1—5

ЦІЛА ДРУКАРНЯ

до продані

у Львові в центрум міста дотепер в ґуху. Відомість у п. Н. Прайсса Пасаж Фелдерів ч. 4. між 5—7 вечер. 526 1—2

Ширіть наш часопис!

ВСІ БАЖАЮТЬ МАТИ

тільки український ілюстрований церковно-народний календар на 1926 рік

„ДОБРИЙ СІЯЧ",

бо „Добрий Сіяч" є найдешевший, гарно виданий календар, в двохкольоровій складанці, з багатьма рисунками, це є одинокий український календар, спеціяльно присвячений Волині, Поліссю і Холмщині.

Календар „Добрий Сіяч" складений по старому стилю, в ньому є багато цікавого і корисного матеріялу до читання: статті про стан церкви, про українську нову в Службі Божій, про культуру на Волині в старі часи, про монастирі, а також оповідання, вірші, поради по сільському господарству, уступи з законів, ріжні цікаві і необхідні відомости, жарти, оголошення і т. д.

ЦІНА КАЛЄНДАРЯ ВСЬОГО 1 ЗОЛОТИЙ.

Жадайте в усіх книгарнях, замовляйте у Ваших Пан-отців, виписуйте з Синодального Складу (Варшава, Зигмунтовська 13). — **Спішіть замовляти, бо календар „Добрий Сіяч" уже розсилається.** — Книгарням, Пан-Отцям, Просвітам і Кооперативам знижка. 522

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 215 (10.598). Львів, неділя 27. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Російська еміґрація.

Зїзд російських монархістів і спомини Денікіна.

Недавно, бо 13. ц. м. відбувся у Парижі т. зв. „Зарубежний зїзд" правих кол російської еміґрації. Зїзд, як можна було надіятися, мав аскраву монархічну закраску. Зібралися самі старі та відомі достойники царських часів. Головою зїзду був Третяков, передостанній премієр уряду Миколи II. Йому товаришив у проводі відомий Трепов. Сам зїзд почався молебнем, який відправив відомий архіеп. Евлогій. Він привитав зїзд відповідною чисто евлогіївською проповідю.

Всі зібрані монархісти радили саптом один день і — по правді кажучи — не врадили нічого. Сам зїзд реклямували ініціятори як безпартійний. Та сам його склад виявив прекрасно облича зїзду, а ще краще розшифрували його ті дебати, що були на ньому. Вся сіль принятих постанов заключається у реставрації давної монархії, що єдина в силі завести „правовий лад" у Росії, очевидно Росії, єдиній, далеко просторній та неділимій.

Ще перед зїздом велися переговори між двома групами монархістів, тобто Кирилівцями і Миколаївцями в справі спільної участи в ньому. Обі табори погодилися. Кирило, як інформує ліва російська, еміґрантська преса, погодився визнати Миколу Миколаєвича „національним вождем" за ціну кількадесяти тисяч франків, а цей останній натомість не буде виступати проти „царських" прав Кирила.

Обі групи монархістів мають справді окремі, але до одної мети направлені цілі. Кирилівці опираються на німецьких монархістів і їх кокетують, а миколаївці стоять у звязках із французькими монархістами. Перші від німецьких, а другі від французьких діставали та дістають час від часу субсідії на монархічну акцію у СРСР. У критичний мент обі групи зіпруться на тих, котрі більше дадуть.

Але хоч як монотонно виглядав цілий „зарубежний зїзд", то всеж таки була на ньому одна сензація. Виступив на ньому якийсь сибірський мужичок, що буцімто пішки прийшов аж зі Сибіру до Парижа, щоби просити від монархістів спасення для „великого русского народу, його церкви і майна". Одначе на того мужичка зїзд звернув якось за мало уваги і потрактував його дуже звисока.

Саме в тому часі, як йшли підготування до зїзду та відбувався сам зїзд, появилася в Берліні перша книжка споминів ґенерала Денікіна. Він був тим, що у практиці використовував ту чужу поміч, на яку так дуже надіються теперішні монархісти. Цей том споминів може бути дуже повчаючим для учасників зїзду, але не без інтересу він і для нас.

Ген. Денікін жаліється у своїх споминах („Очерки русской смуты"), що — почавши свою воєнну акцію — він мав безнастанно до діла тільки з обіцянками та словними заявами Французів і Англійців, а рідко коли з ділами. І так на протязі перших трьох місяців військових операцій він не знав, хто стоїть на чолі збройних сил союзників, генерал Франше д' Еспере, чи Бертельо, чи ген. Мільк. Щойно по трьох місяцях він дізнався, що „всі союзні війська", які оперують на полудні, підлягають команді ґен. Франше д' Еспере. Та кілька днів потім англійська місія спростувала цю відомість.

Англійці та Французи поділилися сферою своїх ділань таким чином, що на схід від лінії Босфор, Керч, Дон до Царицина була сфера англійська, а на захід французька. Такий поділ був дуже дивоглядний, а зі стратегічного погляду шкідливий. Та лінія відповідала тільки інтересам окупації та експльоатації, а не вимогам стратегії.

В листопаді 1919 року явилася в Севастополі фльота антанти і взяла в посідання всі російські воєнні кораблі. Не помогли протести і прохання Денікіна. Кораблів добровольцям не віддали, бо адмірал антантської фльоти Кольтори заявив, що „союзні уряди не можуть толерувати присутности російської озброєної фльоти на Чорному морі, бо якщо такий корабель забрали би більшовики, то держави антанти мали би з тим багато клопоту".

З тої самої причини англійські та французькі моряки і військо нищили і топили з наказу ген. Ляже запаси амуніції у севастопольському порті, рубали акулямотори підводних лодок, забирали замки від гармат та нищили зброю. Було враження — пише Денікін — ще антанта ліквідує збройну акцію проти більшовиків.

Коли більшовики почали опановувати Україну, тоді Денікін звернувся до ген. Франше д' Еспере, з проханням, щоби він „для збереження полудневої України, багатої в поживу та військові засоби, урухомив дві дивізії союзницьких військ в округах Харків і Катеринослав". По кількох днях наспіла відповідь, що французька дивізія висадиться в Одесі, то є — пише автор — в окрузі для воєнних операцій більше як другорядним. Перед висадкою оголосив ген. Бертельо відозву до населення, в якій було чорне на білім, „прожави антанти йдуть до Вас, щоби Вас заосмотрити в те, що Вам потрібне і щоби Вам дати можність рішити про форму правління свобідно, а не під пресією зле думаючих людей".

Французи ділили взагалі усіх мешканців і горожан б. Росії на добре і зле думаючих людей. Але кого вони зараховували до одних, а кого до других, про те не було ніякої згадки у тій відозві великої політичної ваги. В цілій відозві не вжито ні разу слова „більшовик". Хто хотів, міг вважати за зле думаючих усіх Денікінців. І це ген. Денікіна найбільше боліло.

Та найяскравійше виявлявся той хаос, який панував серед союзників, тоді, коли йшла мова про матеріяльну допомогу для фронту. Ось один випадок: на фронті Денікіна не було амуніції. Штаб молив у союзників допомоги. Та її не було. Одного разу явився до начальника денікінського штабу ген. Романовського представник англійської військової місії і заявив: „перестаньте говорити в Франц

Знаний магазин ФУТЕР ФІРМИ С. ФІШ
Львів, Гетьманська 24., телеф. 1360.
Поручає величезний вибір всілякого рода ФУТЕР, по казково низьких цінах і на догідних условіях. — Власна робітня кушнірська. 396 4—4

цузами. Вони лише обіцюють, але нічого вони не дадуть. Пришліть нам спис того, що Вам потрібне". І фактично по якімсь часі прибуло 11 англійських пароплавів із амуніцією та всяким иншим військовим забезпеченням у сумі 60 тисяч тон корабельних вантажів.

Денікін протиставить англійську роботу французьким голословним обіцянкам. З наведеного видно, що між союзниками вже тоді не було ні згоди, ні гармонії, ні планового доцільного ділання. Французи і Англійці взаїмно собі не довіряли. Та не було перед 6-ти літами. А щож казати про теперішні часи.

Денікін у своїх споминах має відвагу признатися до ще одного факту, який нищив добровольців. Для них та для їх операцій найстрашнійшим було те, що вони не мали власної території. Кубань, в якій була їхня база, гляділа на них косим оком і вела ярко опозиційну лінію. Кавказькі народи, за виключенням Вірменії, були настроєні до добровольців цілком ворожо. Всі старання поліпшити відносини з ними були прямо невдачні та безнадійні. Відносини до Дону були теж напружені. Про Україну вже й не згадувати. Там їх нищили. Багато праці зужито було на те, щоби всі ті перепони усунути, але Денікін, не знає ні одного випадку, в якому це довело би до позитивних наслідків. Добровольці ніколи і ніде не пошукали для себе симпатій місцевого населення. В запіллю ширилися повстання. Одною з причин такого відношення було те, що добровольці займалися рабунками. З рабунками не в силі були боротися ні штаби ні поодинокі начальники. Денікін не пише тільки про те, що найважнійшою причин недовіря населення до добровольців були їх чорносотенні бойові гасла та національна нетерпимість.

На кого отже і на що надіються російські монархісти тепер, коли найбільший їх герой — Денікін чує до своїх „союзників" тільки жаль, хоч конферував він з ними ще тоді, як більшовики воювали зі всіми.

Несподіванка міністра Бенеша.

Пропозиція посла ЧСР. у Берліні і збентеження Варшави. — Мінорний тон „Слова польского". — Орієнтаційний хист мін. Бенеша. — Голоси нім. преси. — Поради „Тайма" Польщі. — Інформації орґану чехо-слов. м—ства загран. справ.

Пропозиція, яку зробив у Берліні представник чеського уряду, розпочати переговори над німецько-чеським розємним договором, — не перестає бути сензацією полі-

тичного дня. Для Польщі цей виступ був громом з ясного неба. Міністр Бенеш, той самий, який ще так недавно приймав у Варшаві чолобитні всіх без виїмку виразників польської громадянської думки, простягнув Німцям руку не то без згоди й порозуміння з Польщею, але й без усякого попереднього повідомлення її про цей свій намір. Правда, посол ЧСР у Варшаві передав мін. Скшиньскому копію чехо-словацької ноти, дорученої мін. Штреземанові, але зробив це якраз — на два дні після доконаного факту. Не диваниця, що польська преса, заскочена такою подією, або обмежується до коротких телеграм товстим друком на видному місці без коментарів, або — ллє сльози огірчення над віроломністю союзника та красноязно лементує, що „солодкий кнедель чеської пропозиції упав на кислі новила прусських настроїв"... (Фразеольоґія „Курєра Пор.: стаття „Чеські освідчини й грубе шило Німців" з 24. ц. м.) Енлецька преса (напр. „Слово польске", передовиця „Чехи з Німцями" з 24 ц. м.) має вічний оптимізм Скшиньского і науку моральну з ініціятивности й самостійности політики мін. Бенеша, кажучи Польщі „не відкладати ad calaendas graecas арбітражної угоди з Німцями". „Останній чеський крок у Берліні каже припускати, що Чехи рішилися своїй політиці забезпечи надати инший напрямок (між союзі з Польщею і державами Малої Антанти — прим. ред.) і шукати гарантій саме там, де і відкіль грозить їм нарушення тої безпеки." Цікаво, що в цій статті нічого не згадується про большевиків, дарма, що одночасно вся ендецька преса на всі заставки реклямує приїзд Чічеріна.

Міністр Бенеш, який дійсно здобув собі славу своїм політичним реалізмом, швидкістю орієнтації та сміливістю ініціятиви, — зрозумів, що ситуація у Женеві змінилась і що триматись дальше погребаного женевського протоколу часів Мек-Донельда є щонайменше анахронізмом.

І мін. Бенеш зробив для себе послідовні висновки: побачивши що раз конкретнійші обриси пакту пяти вел. держав, між якими нема ні Чехії ні Польщі, він рішив піти *шляхом*, вказаним мін. Чемберленом. Згідно з тою вказівкою він шукає Чехословаччині забезпеки безпосередніми переговорами з Німеччиною, які мали би довести до окремого чесько-німецького договору.

Який характер приймуть ці переговори, в якій площині вони будуть вестись, — поки що ще завчасно говорити. Чехословаччина, яка не має території, на яку претендувала би Німеччина, має проте

перед очима вічно залякуючу проблему майбутньої австро-німецької злуки а у себе в державі могутню як численно, так економічно і культурно, німецьку національну меншість, яка є в гострій опозиції до уряду та яку тримати завжди в опозиції — є чехословацькій державі неможливо. Все це складні й делікатні справи, яких розвязка дуже важка, тому й не диво, що як німецька, так і чеська преса навіть не пробує торкатись евент. подробиць будучого чесько-німецького порозуміння, а оперує лише загальниками довкола самої лише формальної пропозиції чехо-словацького уряду.

Наводячи ці голоси берлінської преси, слід згадати про „Фоссіше Цайтунг", яка звертає увагу на різницю поміж ЧСР. і Польщею у відношенні до Німеччини. Чехословаччина, яка не потрібує гарантії границь, виступає з пропозицією заключити договір „на всякий випадок". Польща, навпаки, лякається всілякої дискусії. „Для Польщі не війна є страшною, а саме примус миримися способами вияснювати національні проблеми". Представники польського уряду не повинні репрезентувати настроїв, яких, на жаль, все ще тримається велика частина польської преси. А відносини ЧСР. до Німеччини поправляться автоматично, коли чесько-німецькі відносини внутрі чеської держави стануть кращими. „Берл. Тагеблят" передбачує теж, що Польща схоче наслідувати Чехословаччину і покликується навіть на свої інформації з Варшави, буцім то там готують вже аналогічну ноту. „Берл. Берзенкурієр" дуже прихильно оцінює чеську пропозицію й оптимістично глядить на її конкретний вислід, хоча зазначує, що Німеччина не може відмовитись від порядку: спершу західний, а потім щойно східний пакт. „Дайтше Альгем. Цайт." бачить у виступі Бенеша його невдачу на женевському грунті. Лякаючись ізоляції Бенеш виступає з ініціятивою безпосередніх переговорів з Німеччиною. Соціялістичний „Форвертс" теж саме хоче бачити спершу полагодження чесько-німецьких непорозумінь внутрі ЧСР. „Б.-Ц. ам Міттаг" передбачує спершу нараду чеських і німецьких правників, яка збереться після конференції міністрів 5-ти держав в Люцерні.

Польська дипльоматія має розгризти новий горіх, знову таки за твердий на її немічні зуби. Як вона зареагує на цей зворот у чехословацькій закорд. політиці, ще не відомо. Покищо знаємо лише, що міністр Скшиньскі відбув кількагодинну конференцію з франц. амбасадором Панафіє, та що „Таймс" ствердживши у пропозиції чехословацького уряду тріюмф англійської ідеї про льокальні пакти, висловлює надію, що й Польща протверезіє і піде за прикладом Чехословаччини. А вже цілком загадочною є коротка, 4-ох рядкова згадка в органі чехо-слов. м-ства загр. справ „Прагер Прессе", що вище наведену надію „Таймса" спростовує півурядова звістка, яку отримано в Празі з Варшави. Як що польський сойм і його комісія заграничних справ пригадають собі врешті своє існування, то може попросять міністра Скшиньского сказати їм ласкаво, що він задумує робити. Та ледве, чи він зможе відповісти на таке питання: з порожнього не наллеш.

Свято нашої кооперації.

Львів, 26. вересня 1925.

Саме тепер обходить наша кооперація на західно-українській національній території пятиліття свого обновленого існування. Така хвиля надається перш за все для підсумків дотеперішньої праці та для аналізи пройденого шляху.

Перед війною в нас важко було говорити про кооперацію в повному того слова розумінні. Коли полишити на боці „Народню Торговлю", „Союз Кредитовий" і кілька инших установ, що були побудовані на основах самовистарчальности, то все инше існувало та розвивалося при допомозі чужого переважно кредиту. Та й не багато було тих установ. Мали ми заледве кілька сот кредитових і кількадесять споживних та молочарських кооператив. Та війна всіх їх знищила.

По війні прийшлося творити все наново. За пять літ наша кооперація вспіла створити понад півтори тисячки кооператив з 32 кооперативними союзами на чолі. Завершенням тих союзів є „Центросоюз". Всі ті кооперативи повстали і розвивались та розвиваються без ніякої посторонньої допомоги, без зигідного державного кредиту, отже на основах самовистарчальности. Безперечно, що це досягнення є велике. Воно тим більше велике, що прийшло по часах великої руїни серед невимовно важких політичних і економічних обставин.

Ідея кооперативної самодопомоги, економічного самовідродження на основах самовистарчальности це безперечно найкраща і найбільша ідея для кожного політично та економічно поневоленого народу. Защіплена в кров наших мас, вона може унезалежнити їх не тільки економічно, але й двигнути їх на культурну височінь европейського заходу.

Добре зорганізована та на здорових засадах побудована кооперація має для народу також величезне виховуюче значіння. У ній кожний селянин, кожний робітник, ремісник чи навіть інтелігент має змогу вчитися дисципліни, набувати пошани до колєктиву, до спільного порядкування громадськими справами і — що найважнійше — кожний мусить вчитися співвідповідальности за колєктивні, отже громадські справи. Співвідповідальність з колєктивом, а також індивідуальна відповідальність перед цим останнім вчать кожного шукати доцільности в особистих та громадських вчинках.

В історії життя нашого народу кооперація відіграла вже раз дуже гарну і почесну ролю національних фортець. Така роля припала їй на Великій Україні перед світовою війною та перед революцією з 1917 р. Вона не тільки зберігала там народ перед чужим визиском, але в час революції видала найбільше свідомих національно діячів, що двигали потім на собі чи не весь тягар української державности. Очевидно, що наша кооперація мусить у нас теж відгравати ролю національної фортеці, що давтиме відпір наступам визискувачів нашого народу не тільки на економічному, але й на культурному і всякому иншому фронті.

Добре поставлена кооперація — це своєрідна держава. Кооперація національно поневоленого народу повинна стати теж своєрідною національною державою. Її метою є обєднати в собі усіх членів нації та поробити з них карних жовнірів, що згідно та доцільно прямуватимуть до створення економічного добробуту нації, а тим самим защадять для неї життєвих сокіл, та зроблять її відпорною на всякі найважчі удари.

Порівнавши нашу кооперативну неміч зперед пяти літ із її теперішніми здобутками, у нас мимохіть будиться оправдана надія, що при скріпленій енергії кооперативних діячів та при дружнім вусиллі цілого народу на будуче в нас можливе створення величавої кооперативної будівлі, яка дорівнувала би високо розвиненому кооперативному будівництву Заходу.

З нагоди свята пятиліпньої, позитивної праці та росту нашої молодої кооперації в нас є тільки одно бажання, щоби кожна українська оселя на протязі других пяти літ дійшла до створення власної кооперативи.

в. м.

По широкому світі.

Німеччина візьме участь у міжнародній конференції, на якій радитимуть міністри закордонних справ над гарантійним пактом. Делегатами будуть мін. зак. справ Штреземан і канцлер Лютер.

Приїзд Чічеріна до Варшави і його побут у Німеччині підчас переїзду до санаторії під Віднем, дає привід до численних комбінацій у польській та німецькій пресі на який бік удасться перекабатити його політичну орієнтацію, у звязку з підготовленням грунту під переговори про „східні кордони". Одночасно повторяють звістки, потверджені радянським посольством, що Чічерін не їде до Женеви, а до Москви.

Д-р ІВАН БРИК.

ЗІ ЛЬВОВА У ПРАГУ.

(Докінчення.)

При помочі дешевого, державою удільованого кредиту урядники і робітники приходять до власних домів. Довкруги Праги повстали цілі великі кольонії таких домів на одну або й більше родин. Там мають змогу серед тишини скріпити своє здоровля на свіжому повітрі. А найбільша це благодать для дітей.

Чехословаччина — це перша держава, де існує закон, про примусові відпустки для робітників.

Сама Прага, що лежить в долині, є містом нездоровим. Повітря важке і душне, головно ізза великого залізничого руху. Чехи і про це думають, бо задумують не впускати на пражські двірці вуглем опалюваних льокомотив і заступити їх силою електрики.

Одно із перших місць у дбайливости держави і громадянства займає школа й освіта.

Для дітей до 6 літ з кінцем 1920 року було 1200 діточих городів і захистів.

По статистичним даним з 1922/3 р. було 16 високих шкіл, 364 середніх, 2461 фахових рільничих, торговельних і промислових, 13.775 народніх та 1615 виділових.

Приміщення і будинки шкіл відповідають усім вимогам гігієни. Школи багато виносажені у потрібні наукові засоби. Самих учительських бібліотек було 15.070 з 3.623.731 томів, — бібліотек для учеників 15.649 з 3.361.040 томів. Університетські бібліотеки й инших високих шкіл в це не вчислені.

Над піднесенням рівня освіти і знання працюють завзято не тільки культурні але й спортові і гімнастичні та політичні і професійні організації. У неділі і свята інтелігенція розлітається з міст у край, навіть у дуже далекі країни, з відчитами, рефератами, викладами і т. д. Чехи не числять на те, що робить офіційно держава, а робить багато, і з цілою енергією далі працюють над освітою люду, як працювали в часі політичної неволі. Доказом цеї праці є 6.562 бібліотек, з чого 4.849 удержують на свій кошт самі громади, а решта припадає на приватні організації. У тих бібліотеках загалом 2.486.175 томів книжок, а в році 1921 користало з них 6 і пів міліона визичаючих.

Очевидно, що такий книжковий рух можливий тільки серед народу, де є 2—3 проц. неграмотних.

Незвичайно велика цікавість до газети і книжки. Статистика з кінця 1920 р. виказує 354 часописів і журналів політичних, а 1.096 неполітичних. На саму Прагу припадає 87 політичних, а 623 неполітичних. І те все на близько 14 міліонів населення чехословацької республики, в чого на Чехословаків випадає приблизно 9 міліонів.

Українців у Польщі числимо на 7 міліонів. А скільки припадає на них часописів? — Я замовчу цифри, бо сором палить лице. Усім тим, що газету вважають люксусом, усім тим, що їм вистарчає прочитати газету на „Бесіді" або в касичі, пригадаю, що в Чехословаччині кождий газету не тільки читає, але й купує.

Так само стоїть Чехословаччина високо і під оглядом книжкової продукції. За 1921 р. видано 5.999 книжок. Але там книжку купують, а не тільки оглядають за виставою. Там певно нема інтелігента, щоб не знав входу до книгарні.

Чехи інтересуються питаннями політичними, суспільними, економічними, віроісповідними, спорту, гігієни і культури не тільки своєї держави, але й чужих держав та народів. Я стрічав у звичайненьких, безпретенсіональних людей стільки знання актуальних справ українського народа, якого нема у багатьох наших „інтелігентів".

Освіта привела чеський нарід до дуже сильної організації економічної, до національного багатства, до здисциплінованости, політичної і національної сили.

Та хибно булоб думати, що те все прийшло несподівано або з чужої ласки. Чехи мали щастя, що їх політичними ворогами були Німці, від котрих могли багато доброго навчитися. І справді навчилися та стали, як самі кажуть, славянськими Німцями.

Нинішня їх державна незалежність, це тільки вислід їх пильної, завзятої піввікової праці, буденної, дрібної, неголосної, але послідовної і доцільної на усіх ділянках народнього життя. Війна заскочила їх тоді, коли були вже незалежні культурно і економічно. Бракувало тільки завершення і воно прийшло. Прийшла воля. Що правда, Чехи були приготовані і на програну, і тут я подам кілька волотих слів мойого приятеля.

„Масовик мовляв ласкаво, „ми програємо, будемо далі вести революцію за границями рідної країни"

„І що революцію ми були приготовані вести енергійною пропагандою, ми рішилися засипати світ інформаційними брошурами, приєднати для нашої справи світову пресу, брати участь на усіх можливих зїздах, конґресах і конференціях, усюди товкти, усюди кричати, без упіну аж доти, доки демократичне людство не підхопить нашого голосу і не стане кричати разом з нами.

„Ми були рішені нищити нашого ворога не тільки морально. Наш нарід надто освідомлений, карний і зорганізований, щоби не послухав нашого зазиву і не шкодив ворогові на кожному кроці і матеріяльно.

„Ми не тратили віри в себе і в людство. Ми вірили в те, що кождий наш апель до культурного світа, коли не пропустимо мовчки ні одної заподіяної кривди, буде все новим і щораз сильнійшим ударом у ворога. Ми знали, що наша неволя довго не удержиться, бо або побідить міжнародня демократія і мировою дорогою Ліга Народів звільнить наш нарід з чужого ярма, або нам треба буде підождати на світову революцію, чи новий світовий конфлікт. Хвилевий гнет міг нас тільки зміцнити і загартувати. Проти якихнебудь спроб винародовлення ми були захищені нашою освітною організацією, домашнім вихованням моєї

ством у Берліні, що Чічерін є справді недужий, тому загадав з виїздом і виїде через Варшаву до підвіденської санаторії.

Наради Ліги Націй ще продовжаться до найблизшого вівторка. На останнім засіданні прийняли внесок франц. делегата Люшера, щоби скликати міжнародну економічну конференцію всіх держав, з Німеччиною включно. На нарадах правничої комісії вийшли два цікаві інциденти: делегат Ірляндії заявив, що становище англійського делегата висловлює тільки погляди англійського уряду, а не ірляндського; 2-о делегат Еспанії виступив проти привілеїв французької та англійської мови, заявляючи, що в Лізі Націй нема урядової мови і всі мови є рівноправні.

Італія покищо не зайняла становища супроти участи в конференції над гарантійним пактом і не визначила свого представника, на випадок, якби Муссоліні не мав охоти бути сам делегатом.

Зединені Держави, устами своїх офіційних представників, уважають останню сесію Ліги Націй вдатною, з огляду на безсилля з справі Моссула, марокканської війни та повстання Друзів. Покищо Ліга Націй, це тільки знаряддя великих держав.

У Марокку франц. офензива зупинилась в наслідок дощів; еспанська посувається в напрямку Айдіру, теперішньої столиці Абд-ель-Кріма.

„Nie pozwalam!"

Українцям заборонений вступ на вищі школи.

Саме тепер відбуваються вписи на університети. Небавом розпічнеться новий академічний шкільний рік. Одначе мало української молоді зможе віддатися науці. Університетські власти, особливо кермавичі львівського університету, послідовно ведучи свою лінію, розпочату в р. 1920, відмовляють українській молоді вступу в університетські мури.

Як нас інформують, досі зі зголошених на львівському університеті на перший рік медицини 150 Українців прийнято тільки 15 (словами: пятнацять), а зі зголошених на перший рік права 300 Українців прийнято тільки 30 (тридцять), себ-то 10 проц. зголошених. Про фільософічний факультет не маємо ще ніяких відомостей. Так само не маємо відомостий при вислід вписів на львівську політехніку; знаємо тільки, що на машиновий відділ прийнято 4 (чотирьох) Українця.

Та колиб навіть не застановлятися над дальшими пересіваннями студентів-Українців через сито антикультурної вшехпольської диктатури на високих школах; колиб не брати на увагу тих, які не будуть прийняті на фільософічному факультеті львівського університету, на політехніці, на ветеринарії і т. п., — то всетаки виринає питання, що станеться з вже неприйнятими 400 (чотиристa) українськими студентами? Очевидно, число неприйнятих, разом взявши, певно перевершить тисячу голов.

Та не лише у львівських високих школах не приймають студентів-Українців. Те саме діється і в Кракові. На поданих українських студентів уміщує канцелярія краківського університету незвичайно влучну замітку: „Najbliższem miejscem uniwersyteckiem jest Lwów". І ця формулка має заступити українському студентові голод знання.

І тут утворюється „зачарований круг". На існуючі на українській національній території університети не приймають, український тзв. таємний університет переслідують, за кордон не пускають, покінчених за кордоном студій не признають і т. п. Одним словом тріюмфує старошлякетське: „Nie pozwalam!" Так не дозволяють вчитися, студіювати, добувати знання, створити основу під життєве існування, не дозволяють не тільки збільшувати інтелігентську верству, але навіть здержати дотеперішній стан.

На кожнім кроці, на кожнім полі, в кожній ділянці тільки — як казав Франко: „злоба низька і сердитість рабська".

Памятаймо: Рідна Школа — це народна фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Містерії в шкільництві.

Відступ Ст. Грабського?

Львівський „Дзенник людовий" твердить, що міністр освіти Ст. Грабські зробив хибний відступ не лише щодо „утраквізації", але й відносно всенародного шкільництва.

А саме — після зібрання шкільних декларацій щодо устійнення (!?) мови навчання у всенародніх школах, шкільні інспектори, „народові підкомендні" пос. Пручиньского й учасники його „народових" конвенти кля, так знамените зрозуміли бажання своєї шкільної влади, що навіть в тих повітах, де зовсім нема Поляків (як напр. турчанський повіт), потворили школи виключно польські або утраквістичні. В своїй ревности вони так пересолили, що це навіть ідеольогові звірячого націоналізму Ст. Грабського видалося пересадою, яка грозить скандалом.

Приїхавши до Львова, він скреслив деякі реформові операти панів інспекторів задержуючи українські школи, або вповноважуючись „утраквістичними". Цифра тих поправок Ст. Грабського має сягати майже 50 проц. шкіл, що їх метаморфозували панове інспектори.

Не можемо ще тепер ствердити, наскільки інформації „Дзенника людового" відповідають дійсности і наскільки тут мається до діла та в якому напрямі мін. Ст. Грабського.

Польонофобія.

„Тепер не маємо перед нікім страху, лиш — перед польськими бандитами".

„Слово польске" з 24. ц. м. (ч. 261) містить статтю „Не Франція, тільки Grand Orient", в якій нарікає на зріст протипольських настроїв у Франції. Французькі інтелектуалісти, або — як каже автор — „еліта французької масонерії" і „лицарі Великого Сходу з гне Cadet" — підписують протести проти білого терору в Польщі. А це веде до того, що вороги Польші намагаються виовити в світ, що Польща з Вільном, Львовом, Шлеськом і данцігським коридором є джерелом безпосередних замішань, а в будучині навіть воєн".

На такий оборот справи Поляки не були приготовані. А противники використовують помилки чи недогляди польської дипльоматії і ставлять міцні підвалини під формальну базу польонофобії. А до чого доходить та польонофобія видно хоч би з того, що в паризькім театрику „Palais Royal", актори в своїх дотепах пускають таку летючу фразу: „Тепер не маємо перед нікім страху, лиш — перед польськими бандитами". А „в світі бандита — каже автор — хотять представити наше громадянство". І нічого не помагає, що французькі публіцисти виясновують, що ті бандити не конче мусять бути Поляками, все одно — каже автор — „наклепи (oszczerstwa) тріюмфують" і польонофобія ширяться.

За тюремними мурами.

Хто робив „порядки"?

Страшна подія в судовій тюрмі мала своїх знаменитих виконавців в особах директора карного заведення „Бригідки" Мацевского, асистентів тієї ж тюрми Гурского й Орушкого та 10-ох тюремних сторожів, які у „досвім" погоріли ці ж ц. м. вечером в тюрмі при вул. Баторія.

В нашім посіданню є докладний опис всіх „героїв", побідників над нещасними вязнями і їх гуманних функцій. Та з огляду на вперте становище п. прокуратора мусимо здержатися з описом їх подвигів в краєвій пресі. Видно, що п. прокуратор є того погляду, що краще буде, як освітлення відносин у львівських і инших тюрмах займеться заграничня преса.

На місці згадаємо тільки, що на деяких вязнів наложено дисциплінарну кару таки в журах судової тюрми. Між иншим молодому Жидинку Густу Цекенбаюм, арештованому у звязку зі справою Ботвіна, вкінці 15. ц. м. в год. 7-ій вечером до тюрми з бетоновою довбнею, де колись стояли бочки з нафтою. О чвидно, не було тім ні ліжка, ні стола, ні лавки, взагалі пусто і глухо. Забрали її з тої тюрми на другий день рано в год. 11-ій безпритомну. Вона лежала на бетоновій долівці, не даючи признак життя і в такому стані її віднесено до келії.

Иншим пол. взяли після відповідного підготування теж вкінці до вогких вязниць. Редактор „Громадського Голосу" п. Остап Панів відсидів 3 дні, Баранові ському призначено 6 днів і т. п.

Директор тюрми Мацевскі, під проводом якого відбувалася ціла історія, був передше канцелістом при Апеляційнім Суді у Львові. Та вже тоді мусів він проявити прибудені способности, коли його покликано на курс для директорів вязниць у Варшаві і опісля призначено директором тюрми „Бригідки". В четвер 17. ц. м. Мацевскі поїхав був до Варшави, щоби похвалитися своїми успіхами на тюремному грунті.

Ключників Стонжка і Дрібінґа, які сильно „напрацювалися" вечером 16. ц. м., приняв позичний лікар хорими і уділяв їм 2-денної відпустки.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Приїзд Чічеріна.

З Москви повідомляють, що Чічерін у пятницю вечером виїздить до Варшави. Над границю на стрічу Ч-ові виїхав представник польського мін. загр. справ. До Варшави прибуде в неділю рано. Замешкає в радянському посольстві. Передбачують ряд конференцій з участю членів польського уряду. Мін. загр. спр. завізвало тел. до Варшави пос. Кентшиньского для участи в конференціях. У Варшаві побуде Ч. до вівторка. В подорожі товаришать Чічерінові 2 лікарі, 2 найблизші співробітники і 2 секретарі.

Чічерін уступає?

„Дейлі Тел." повідомляє, що Чічерін уступить, а його становище займе Карахан. Карахан не здержував би Німеччини від вступлення до С. Народів.

Бірка.

Львів, 25. вересня 1925.

Гроші.

Вчора тенденція знижкова. Курс долярів на 10 до 14 точок. Оборот середній.

Амер. дол. 6·26 — 6·28, канад. дол. 5·70 — 5·75, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·75 зві 0·02·50 — 0·02·75, франц. франк 0·26·25 — 27·00 швайц. фр. 1·12 — 1·15, анг. фунт 28·00 — 28·20.

Збіжна.

Пшениця кр. з 1925 р. 21·00 22·00, жито зл. з 1925 р. 16·50 — 17·25, ячмінь паст. 14·50 15·50 овес гал. 15 — .16.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за все закінчення вступної статті „З запасників очима", за всю статтю „За тюремними мурами", і за кілька рядків статейки „Нова Мадохінда".

— **Для фінателістів.** Шпіцберген. мав до цього часу норвеські марки, матиме тепер цілу серію власних марок з написом „Свальбард" (себто Шпіцберген) вартости 10, 15 і 45 ерн.

— **Занято розумна жінка.** У Чікаго застукав газду, інтелігентну жінку п-ню Бернс Задімас на 14 літ вязниці за те, що отруїла свого чоловіка. Тому, що вона не могла покрити коштів процесу з власного майна, доручила своєму адвокатові заінкасувати життєву поліси свого чоловіка. На поліси, на 5000 дол., мала таку клявзулю: „На випадок, якби обезпечений згинув якоюсь смертю, від нещасливої пригоди або в дуельовій способі, той, хто предявить поліси одержить подвійну суму". Жінка, отруївши чоловіка і вдавши поліси, домагалась виплати подвійної суми, згідно з волею свого чоловіка, зазначеною у цій клявзулі. Часописи не подають, як до цього поставився дотичний банк.

— **Спростування.** Правит. комісар „Народнього Дому" п. Іван Сас Лісковацький надсилає нам за своїм підписом таке спростування: Не є правдою, будьто би в суботу 19 ц. м. львівська поліція арештувала членів москвофільського „Друга", студентів Святослава Пашкевича і Василя Михалевича за те, що вони на коридорі „Нар. Дому" побили мене, — правительственного комісаря „Нар. Дому". Названі Святослав Пашкевич (приватизуючий, без умов на студента вищих шкіл і нечлен „Друга") і Василь Михалевич студент прав, були арештовані ще 17 ц. м. за плянований на мене напад, котрого автори вони, які нарадчий вином з тією метою індивід не виконали.

— **Суди нашої доби.** На протязі останньої судової каденції в Перемишлі оголошено чотири присуди кари смерти. В останній понеділок засуджено на повішення Вл. Коляковського та Ів. Березу за злочин убийства з бороться за поділ землі, а у вівторок засуджено на смерть І. Бонка. Одні з львівських польських часописів долже сентенціонально, що такі справедливі присуди може стануть осторогою для инших.

— **Хто заслужив на помилування.** Як відомо, президент Річпосполитої Польської дуже рідко дає свій підпис під акт, що дарує кару засудженим на смерть. Тому-то варшавський „Робітник" аж спеціально звернув увагу на недавній факт такої ласки для якогось Степана Гордійчука, що вбив матуху, для Петра Рокоссовского, що вбив жінку та для якогось Кона, що втік під військової служби. Тепер „Експрес" подав звістку, що президент помилував і зовсім звільнив від кари начальника младівської вязниці Тадея Козєвского, якого засудили за розтрачення повірених йому грошей, уже приторсовавши амнестію на 6 місяці катерзі і ще

родого покоління і рідною приватною школою. Не втративши впливу на народні маси і оперши бій на широких принципах людства, ми булиб мусіли побідити".

А гроші на те все? ! — Вже дали і далі давалиб сини шануючого себе, працьовитого, на саможертву готового чеського народу в краю і за границею".

Віра і певність мойого приятеля мене переконали.

Чехи остали й надалі такими самими славянофілами, як були перед війною. Не тільки на словах, але й у ділах. Зі щирим і глибоким спочуттям відносяться до нашого народу. Ці симпатії винесли вони із безпосередньої стрічі з українським народом в часі великої війни. Мені доводилось часто стрічати таких українофілів ентузіястів, які просили говорити до них тай самі пробували говорити мовою „того добого народу, серед якого находили і поміч і розраду".

Та причин тієї прихильности і матеріяльної допомоги української емігр. треба шукати не тільки в особистих милих споминах. На території української незалежної республики найшли сердечний приют і визначну матеріяльну допомогу чеські революційні легіони і їх провідники з Масариком на чолі.

Бажають вони тільки одного. За мало знають ще історію і культуру українського народу, за мало його теперішне положення. Бажають як найбільш інформацій. І тут відкривається вдячне поле для праці, кожисної для обидвох сторін, а головне для нас самих, яку повинна сповнити в першій мірі наша еміграція.

Наша еміграція тішиться серед Чехів дуже доброю славою, а в першій мірі студентство. Воно, по інформаціям з чеської сторони, дуже пильне, спосібне і працьовите. З усього чужого студенства стоїть найвище. Чехи не находять слів похвали для студентів медиків і техніків. Бажане булоб, щоби попри свої фахові студії українське студентство заінтересувалося більше тим середовищем, серед якого живе, не відчужувалося, а навязувало товариські й особисті знайомости, приглядалося усім проявам чеського життя, вчилося і набирало досвіду. Цеж для синів української нації найкраща школа.

Короткий час і невідповідна пора не дали мені змоги приглянутися старшому поколінню на еміграції. Чував тільки, що живуть надто відокремлено, як би у якомусь сні, заняті тільки собою і тільки в себе вдивлені. Інформують Чехів мало і не навязують близших зносин.

Ми часто покликуємось на Чехів і ставимо собі їх за взір. Та це тільки фраза. Як би ми їх справді знали, знали їх методи праці, їх історію і культуру, то й самі булиб инші.

Я ще нераз постараюсь познайомити наше громадянство з ріжними цікавими питаннями тай окремо обговорити справу рідного Підкарпаття.

Може чогось доброго й розумного і ми навчимося.

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ

д-р Володимир Кіжик

веде від 25. вересня 1925. р. адвокатську канцелярію

527 в ЯНОВІ б. ЛЬВОВА. 1-10

6 місяців „всупереч категоричній опінії англійського суду" йому дарували.

— **„Наталка Полтавка" у французькім містечку.** Одержуємо подрібний допис театральної вистави, яку влаштував 19. ц. м. гурток земляків у французькім містечку Homecourt. Провінціональні Французи, що мабуть про наше істнування як народу й не чували, були вельми зацікавлені „екзотичною" песою, тим більше, що чисто народніх оригінальних пес має французький театр небагато. Для тих, які випадково мають на чужині кревняків або близьких знайомих подаємо імена аматорів, що взяли участь у виставі під проводом п. Васюченка: п-ні Завадська, п-ні Прозорова, п. Іваниценко, п. Кузь і п. Раєчки.

— **Уневажнення й обмін 5-ти золотових білетів Польського банку.** 5-ти золотові білети Польського банку з датою 28. лютого 1919 р. (I. емісія), а також з датою 15. червня 1924 р. (II. емісія) тратять обов'язкову платничу силу з днем 30. вересня 1926. Починаючи від 1. жовтня 1925 р. до 30. марта 1926 р. скарбові каси та відділи Польського банку будуть вимінювати ті білети на білети Банку чи розмінні білети або на розмінку монету. По 31. марта 1926 р. білетів тих вимінюватися не буде, а з тим тратять вони всяку вартість.

— **Новий український жіночий часопис.** В Коломиї вийшло перше число нового жіночого журналу: „Жіноча Доля", щомісячний часопис для українського жіноцтва — виїає і редагує Колегія, нач. редактонка О. Кисілевська (Олена Ганчанка). Характер журналу — добір популярних суспільних тем і проста словесна форма — вказує, що журнал призначений для сільського українського жіноцтва, і як такий може виконати величезне завдання громадянського освідомлення та організації селянських читачок. Головне: дбати доступ до села й відповідне поширення під селянськими стріхами — і того можна побажати новому журналеві зі щирого серця.

— **Ucrainica.** У „Прагер Прессе" в ним 19-го п. м. ч. 257 у відділі „Slavische Rundschau" находимо статейку про Б. Лепкого з фотографією, З. Кузелі.

— **Недужий Абд-ель-Крім.** Потверджується звістка, що марокканський герой був ранений в одній з битв гранатою у ліву ногу. Його лікують тепер два німецькі лікарі, приділені до генер. штабу Абд-ель-Кріма.

— **Висока підвишка.** Множник урядових плат від 15. серпня до 15. вересня буде піднесений з 42 сот. на 43 сот.

— **Чернечі обіти.** В неділю 27-го ц. м. у церкві ОО. Василіян у Львові складе святошші чернечі обіти о. Йосиф Лучинський, бувший невточний духовник УГА., а тепер провідник ріжних гуртів Марійського товариства. Обряд почнеться в г. 10·10 перед пол. Буде він відомим у Львові, тому, що оо. Василіяне складають звичайно свої обіти в якійсь черговій церкві на провінції.

— **Харитеристичний памятник.** Дня 6-го ц. м. відбулось у Жовкві посвячення трьох памятників: польських національних героїв Жовкіського, Собіського і Костюшка. Яке було здивування Українців, коли на другий день запримітили на цих памятниках такий напис: „Zniszczony w r. 1918 ręką wandali". Ніхто не сумнівається в інтенції такого красномовного напису: кинути образу не на якихсь поодиноких людей, а на весь нарід! Чи оглядав хтонебудь в якій країні аналогічні присвяти на національних памятниках? А коли ще зважити, що Жовква не лежить під Варшавою і ці памятники оглядає тисячі Українців, ясно, з якими почуваннями відходять вони від них... Найцікавіше те, що безсторонна влада потенційно апробує демонстраційну образу всього українського народу. Але „w Polsce, jak kto chce", коли тільки він є Поляком.

— **Цінне відзначення.** Муссоліні і комендант фашистівської поліції ген. Гонзага одержали з нагоди „міжнароднього конґресу міжсоюзницьких комбатантів" від польської делеґації відзначення як... „польські войовники на союзницькім фронті". Дивні є твої дїла „о, Славо, що розцвіш ордени!

— **Урожай.** Міжнародний Інститут Хліборобства у Римі подає статистику останнього врожаю жита та пшениці, на підставі обчислень з місяця серпня, коли збіжжа ще не все було зібране. 21 країн Европи дало 260 міл. сотнарів пшениці, Канада та Зєдинені Держави 295 міл. У порівнанні з минулим роком і щодо жита зріст в Европі є значний, і за те ослаб урожай в Північ. Америці та Азії. Про жнива на території С.Р.С.Р. подаємо на иншому місці.

Модні матеріяли жіночі і мужеські.
Шовки, адамашки, плюші і вельвети.
Сукна на футра, реберекди і убрання студ.
Полотна, шифони, хустки, коцики і т. п.

Найдешевше у ФІРМИ **РОМАН ЗУБИК** ЛЬВІВ, ГАЛИЦЬКА ч. 10.

412 8—10

— **Латинізація мусульманської азбуки.** У Ленінграді відбулась нарада визначних учених, письменників та членів Академії Наук у справі заведення латинської азбуки для мов мусульманських народів. Голова Т-ва дослідів над Сходом Павлович заявив, що це питання лежить до своєї реалізації, тим більше, що вся інтелігенція східних народів, що входить у С.Р.С.Р. приняла цю ідею з великим вдоволенням. В Азербейджані нова азбука вже введена. Небавком збереться у Москві конференція, в якій візьмуть участь учені зі Сходу і цю справу посунуть наперед.

— **Радикальні турецькі реформи.** В одній з останніх промов Мустафа Кемаль Паша заявив себе рішучим ворогом традиції, напр. звичаю, що жінки закривають собі обличча, а мущини носять турбани. Він заявив, що представники обох подів повинні йти разом з поступом усього народу. Смішно є, коли мущина в англезі носить турбан, а жінка все ще соромиться свого обличча. Ці заяви турецького премієра є висловом приготувань уряду, щоби скасувати деякі дотеперішні перестарілі звичаї.

— **Як писати добре адресу?** Недавно підписане у Штокгольмі світове порозуміння щодо поштових взаємин устійнило такі чотири пункти, які поручає широкому загалові на увагу: 1) писати адресу місцевости латинськими буквами і на другій (низшій) половині коперт чи листівки, рівно, а не наскіс; 2) давати таке точне означення, щоби лист міг дійти до адресата без перепон; 3) марки клеїти на право, на верху; 4) подавати адресу висилаючого. Всякі марки непоштові, напр. на добродійні цїли, не можна класти на сторінці, де є адреса.

— **Ювилей міста.** Минулого тижня Амстердам святкував 650-літній ювилей свого істнування. Свято мало загально-національний характер.

З судової салі.

Сензаційна розправа на тлі великоміського багна.

Роман Філясевіч, убийник Ст. Корнеллі перед судом.

Дальші зізнання обв. Філясевіча.

(Докінчення другого дня розправи.)

Обвинуваченний твердить, що вийняв револьвер з кишені й стрілив відруково та без свідомости подробиць моменту і заперечує своє попереднє зізнання, складеному при судовому слідстві, в якому подавав детальний опис злочину: як, не розпинаючи рагляну, вийняв зі заднього кишені револьвер, репетував, вимірив у висок Корнеллі і з віддалі 5 до 10 цм. стрілив. У томуж протоколі є така відповідь Філясевіча на запит слідчого, чому стріляв у голову: „стрілу голову вважаю найпевнійшим". Виходить з того, що Філяс. здавав собі докладно справу зі свого вчинку, в мент виконування його.

Після стрілу Філ. підскочив, сховав револьвер і почав тікати. На цвинтарі „Оборонцуф" упав, потім перебіг стежками крізь Погулянку і вскочив до трамваю „б". Поїхав просто до свого приятеля Обмінського, але не найшов його. Тоді пішов до Адама Ломнїцкого, якому по кількох хвилинах байдужої розмови зізвався в тайни й від якого взяв слово чести, щоби, евентуально допитуваний, сказав, що він, Філясевіч, був у Ломнїцких в 7. год. Від батька Ломнїцкого, професора політехніки, почув довір, що виписує листи до його доньки, які непокоять її (не вона була, до якої написав листа з заповіддю самогубства). Також, у Ломнїцких, грав до якої 9-ої год. вечора в карти, потім пішов до дому. В ночі не спав, бо почав здавати собі справу зі свого вчинку. Думав про те, чи не зголоситись самому на поліцію, але лякався розголосу.

Другого дня виїхав до Славська з лещетами, де був до 3. лютого. Туди й поїхав 1. лютого приятель Обмінські. Хотячи звірити йому з тайни, обв. просив його на хвилину розмови. Ледви вийшли за садибу — Обмінські перший закинув йому вбивство Корнеллі і цим так збентежив його, що він почав викручувати ся випадковістю стрілу. До Львова відкликала його мати, безперервно турбована поліцією. Переслухуваний знову на поліції впав у сітку: йому сказали при допиті, що є свідки на те, що він був з Корнеллею в глибині цвинтаря. Тоді він признався до всього.

Член трибуналу радн. Ангельські звертає увагу обвинуваченому на деякі суперечности в зізнаннях, що торкаються причин і способу виконання злочину.

Прокуратор дивується, як Філ. міг приймати від Корнеллі папіроску (недокурки найдено при лапці) після того, як Корнелля вже на проході в алеї схилював його образою одної знайомої жінки. Так саме проф. пригадує обвинуваченому, що згідно зі зізнаннями матери панни Х., оба, сказав про Корнеллю: „нема що жаліти за ним, бо не була безвартісна одиниця". (На розправі обв. виявив свій жаль).

Обор. д-р Перацкі видістає від обвинуваченого переповідження одного інциденту з Корнеллею у пп. Ломнїцких. Було не після відомої авантури з приводу відчиту Г. Еверса в салі „Сокола". Філясевіч сказав, що він не був всилі прочитати „Альравну" дальше половини: на те Корнелля заявив, що лише півголовки читають книжки до половини. Суперечку зліквідовано тоді мирно.

По маловажних запитаннях кількох присяжних суддів — розправу відложено до слідуючого дня.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич:

Бережани. Сала Сокола.
27.IX. „Маруся Богуславка".
29. IX. „Пан Твардовський".
30.IX. „Вій". 131 22—?

Український мішаний хор Д. Котка:
неділя 27.IX. Золочів.
понеділок 28.IX. Броди.
вівторок 29.IX. Броди. 518 19—?

Концерти хору Котка у Львові відбудуться в днях 1, 2, 3 жовтня п. р. в салі Народного Дому (Рутовського 22). Білети на львівські концерти продає Народна Торговля (Ринок 36).

Загальні Збори Кружка У. П. Т. ім. Гамни Баранчик у Львові відбудуться дня 4.X. 1925. р. о год. 5-тій попол. в школі при вул. Мохнацького ч. 12. На денному порядку: 1) Відкриття Зборів. 2) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів. 3) Звідомлення з діяльности Старшини: а) секретарське, б) касове, в) Контрольної Комісії. 4) Уділення абсолюторії Старшині. 5) Вибір нової Старшини. 6) Вибір делегатів на Загальний Зїзд Т-ва. 7) Реферат: „Пекуча потреба бурси для дівчат у Львові. 8) Внесення і запити. — За Старшину Кружка: **Евгенія Макарушкова** голова, **Теодора Ліщинська** секретарка. 534 1—2

Дрібні оголошення.

ПОМІЧНИК-буфетовець здібний інтелігентний, елегантний, тверезий з добрими рекомендаціями потрібний. Брумель Підгайці. 521 2—2

В КОСОВІ на сезон осінний і зимовий приймаю гостей по зниженій ціні від 6 зол. Вілля в гарнім положенню, сонячні комнати, місце до верандування, сонячні купелі, лежаки до ужитку. Тяжко хорих не приймаю. — Е. Лукашевська, Косів. 533 1—2

УКІНЧЕНА семинаристка III. р. пошукує лекцій на селі. Зголошення слати до Адміністр. „Діла" під Інструкторка. 513 3-3

10 зол.

коштує чвертка класової льотерії. Тягнення 1-ої класи вже 14. і 15. жовтня. Гол. виграна 400.000. Кільканадесять виграних великих і 32.500 менш. виграних.

Цілий льос	Половина	Чвертка
40 зол.	20 зол.	10 зол.

Зі згляду на зближаючійся термін тягнення просимо спішитися з замовленнями. Плани гон і почтові чеки даром. Дім Банковий Шіц і Хвес, Львів пл. Марійський 7. 538 2—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

лїкар Народної Лїчниці

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.

431 6—10

АДВОКАТ

д-р Александер Павенцкій

веде канцелярію

у Львові, вул. Підвалє 9. II. п

62 (Ставропигія.) 11—12

Інж. архітект

Лев Левинський

Львів, Содова 3 (бічна Потоцького,

виконує затверджені плани, бере в підприємство будови по конкуренційних цінах. 535 1—17

ВИДІЛ ТОВАРИСТВА

Бурса св. о. Миколая

в Перемишлі

подає до відома, що Звичайні Загальні Збори Т-ва відбудуться не дня 29. вересня ц. р., як не було в „Ділі" оголошене, але аж дня 9. жовтня ц. р. о год. 4. зрана 5. пополудні. Порядок нарад без зміни. 536 1—1

ПРОТИ СИВІННЯ ПЛИН д-ра ДУРРА

на колїр брунатний і чорний в цїні зол. 2·50, нешкідливий і певно діяє, поручає Аптика

м-ра ЛЕШКА СЛАДОВСЬКОГО,

473 Львів, Галицька ч. 19. 3—7

КУРСА КРОЮ

суконь і білля найновійшого системи розпочинаємо 1. жовтня 1925. Наука на обох курсах буде відбуватися що дня через 3 місяці від 6—8 год. вечером.

Вписи на поодинокі курси, або на оба курси разом принимаються що дня від год. 8—1 і 3—6 попол.

Жіноча спілка промислова

486 3-3 „ТРУД", Львів, Ринок 39 (вл. дім).

ЦІЛА ДРУКАРНЯ

до продажі

у Львові в центрум міста дотепер в руху. Відомість у п. Н. Прайсса Пасаж Фелькерів ч. 4. між 5—7 вечер. 526 2—2

ФУТРА ФУТРА

СТАНИСЛАВА ВРОНСЬКОГО СИНИ,

422 Львів, площа Марійська 10. 1—1

ФУТРА ФУТРА

ДІМОК, 2 комнати, кухня, стайня на 4 корови, велика шопа, гарний город, всьо крите дахівкою, цілий відьний, біля посторунку поліції в Домажирі біля Львова, 35 хвиль їзди, 3 поїзди денно, пільсть 550 дол. зараз готівкою. Відомість: Макс Мер, „кавярня „Варшава", від 3—6. 531

ПОШУКУЮ місця заряду домом тільки у вдівця священика. Зголошення письменні або також особисто вул. Декерта 3, Марія Сороківська. 532

ЗГУБЛЕНУ військову книжку на ім'я Михайло Дяків з Пукенич увеважною. М. Дяків. 536

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 216 (10.599). Львів, вівторок 29 вересня 1925. Почтову валежитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. шаз. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—1 з гол. перепол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Кожний рільник повинен негайно обезпечити від огню не лише будинки, але також своє збіжа і пашу в ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОВЕЗПЕЧЕНЬ „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

Агенції Товариства у всіх місцевостях Галичини. — Премії умірковані. Виплата шкід безпроволочна.

Движимости, збіжа і паша не підлягають примусові обезпечення в Польській Дирекції Взаїмних Обезпечень і довгого кождий Українець повинен їх обезпечити на цілу вартість в „Дністрі". 15—15 265

Товариство приймає обезпечення в долярах або золотих.

„Золотий"

Зріст і упадок Грабського і його валюти.

Від часу як польський „золотий", падаючи почав потягати за собою вже кожному очевидні нові і нові жертви, в польських часописах появилося безліч статтей, які находять безліч ліків на поставлення його на давній висоті. Вони вірять в цілющу силу „золотого", бо тезу про залежність вдержання на відповідній висоті фінансів і цілого господарства Польщі від твердої польської валюти проголосив „найбільший" польський економіст, міністер скарбу і премієр Грабскі.

Тимчасом справа має ться навпаки. Перша й основна хиба є якраз в заведенні в Польщі золотої валюти — польського „золотого" — і в змаганнях удержати його на висоті. Від нього йде всяке лихо, а його упадок є лиш признакою цього лиха, а не причиною. Вернімся думками в коротку, але повну фактів історію польського „золотого".

Пригадуємо собі, що польська марка впала свойого часу на мілїон вісімсоту частину вартости золота — цього мірила вартости сучасного матеріяльного добра. Тим самим марка попала у вартість валюти т. зв. „маніпульованої". Треба було лиш довести її до валюти т. зв. „стабілізованої", себ-то спинити її в упадку та устійнити відносно малим покриттям золота, збудити до неї повіря у внутрі і за границею, щоби омину ти поправу господарства. Так між иншими зробили Чехи. Вони не спішили завести у себе золотої валюти, хоч і були поклики в цьому напрямку, а лише старалися устійнити її санацією краєвого господарства і зрівноваженням заграничного експорту з імпортом. Це їм удалося не дуже великими зусиллями, без жертв суспільства.

Пригадуємо собі, що запрошений до Польщі на ратунок польської валюти англійський фінансіст Юнг радив не вводити нагло золотої валюти, але ввести її щойно на основі унормованого внутрішнього господарського стану.

Та Грабскі вирішив инакше. Постановив придбати для державного Банку Польського запаси золота і чужої валюти, і на основі такого покриття негайно ввести в обіг паперового „золотого", даючи йому 30 відс. покриття в згаданих запасах. Тим способом думав він захитане довіря до польської марки привернути вже до нового „золотого" і за одним махом витворити умовини для нового господарського життя. У нього була ще одна теза: рівновага державного буджету при помочі податкової шруби без огляду на господарську і платничу силу податків.

Це вдалося вповні. Створений в тій цілі Банк польський постарався при помочі заграничних позичок, продажі польських марок і дару народового про засоби золота і чужих валют на 277.500.000 шв. фр. Опершись на таких запасах, пустив він в обіг 317.000.000 золотих і 27 квітня 1924 р. розпочав свою ліяльність. Отже нова золота валюта мала 90 відс. покриття, хоч статутово потребувала лише 30 відс. Згодом те покриття виносило пересічно вже дуже 50 відс. Було воно аж надто вистарчаюче, бож навіть дуже сильні фінансово держави, як напр. скандинавські, Швайцарія чи Голяндія, такого покриття не мали і не мають. Банк польський поставив золотого на імпонуючій висоті. Перший акт скінчився світло. Грабскі став фінансовим героєм, спасителем вітчини.

Почався акт другий — господарка. Кожна нагла зміна викликує в перших початках горячковий стан, який лише при нормальних умовинах можна успішно опанувати. Так було при введенні твердої золотої валюти в сильній під фінансовим і господарським оглядом Англії; Німеччина вводила золоту марку дуже поволі й осторожно. Все таки тут і там наступило подорожіння. Тим більше мусіло воно наступити в незорганізованій під господарським оглядом Польщі. Вже зразу вийшла розбіжність в цінах між польським „золотим" і золотом з одного боку та товарами з другого. Та Грабскому йшло лиш про рівність польського „золотого" зі золотом. Про рівність цін у товарах він не журився.

Для удержання цієї рівности випустив Банк польський в обіг лиш 317 міліонів золотих, щоби малою емісією збудити попит, хоч для нормального обігу треба було найменше втрое більше банкнотів, як їх було за часів Австрії. Або повинен був наступити нагло втрое збільшений грошевий оборот шляхом втрое скорішого темпа товарових оборотів. Але штучно підтержати оборот так як золотого — важко. Наступило ще більше подорожіння товару, а процентова стопа підскочила на двацять чотири, в приватних розрахунках на сто і більше відсотків. Та всетаки банк виязувався зі свого завдання. Він мав дбати про удержання „золотого" на різні зі золотом і видержав аж до кінця липня ц. р., не дивлячись на це, що діється в суспільстві. А в громадянстві в наслідок дорожнечі почалися початки господарської катастрофи вже з дебютом „золотого". Гріш міг був удержатися на рівні зі золотом, а одночасно можна було не допустити до початків катастрофи тоді, якщо в краю був би вільний обмін золота. Тим, що якась держава придбала до державного банку золото, вона ще не забезпечила собі золоту валюту. Золото є лиш помічним середником, резервою до вирівнання переходових пасиаів в платнім білянсі, але ніколи основою. Ніяка валюта, хоч би мала і сто відсотків покриття в золоті, не є золотою, якщо нема в державі вільного обміну золота. Позичене золото чи заграничні валюта помагає також, але лиш тоді, як йде на збільшення продукції. В противним випадку помагає хвилево, а опісля діяє руйнуюче.

Був ще инший ратунок на удержання віри в „золотого" і нормального господарства, а це упорядкування внутрішніх господарських відносин, розуміється шляхом вже значно більших зусиль, як перед введенням золотої валюти, шляхом упорядкування теж внутрішньо-політичних відносин, шляхом втягнення до співучасти в організації господарства представників всього населення, отже й представників тзв. нац. меншостей. Та Польща йшла лише на розчарення внутрішньо-політичних і національних відносин, а не менше й загранічних.

В часі заведення золотої валюти Польща була багата, і сьогодня має ще значні природні багатства. Але в господарськім розвитку стояла вона далеко поза другими. Тому лише при незвичайно проворній господарській політиці для двигнення земельної продукції, як одиноко прикметної для Польщі, та при підтержуванні повільного розвитку промислу — могла ще ратувати ся із цього лиха, в яке впала через введення „золотого".

Але польська влада при відсутности почуття пропорції — не має ще й кермуючих талантів, ні фінансових, ні господарських. Бож напр. за всяку ціну і то негайно будувати „на злість Німцеві" власний фабричний промисл і загородити собі політикою тариф від чужого промислу, навіть на річи, яких в Польщі і в будуччині не дасться продукувати, і зовсім не дбати про інтенсифікацію готового рільного варстату, а зате запрягти газетних економістів до підтержки і похвали для своєї політики, це хіба не є доказом політично-господарського розуму. Є це дорога експериментів, робота людей від зеленого столика, що не знають практичного життя. Сам Грабскі виявив себе в охороні „золотого" схожим на мамку, яка — дбаючи, щоби дище дитини не було в очах родичів приблідле — поципає його, щоб на хвилю порумяніло. Аж до останнього свойого експозе впевняв він, що все таки основою добої господарки є вдержання „золотого" на означеній висоті і буджетова рівновага. Аж до кінця першої половини ц. р. це йому вдавалося.

Але це „вдержування" точило господарський організм як рак, аж остаточно потягнуло за собою всі ті наслідки, які по першім захитанні „золотого" проявились в повній наготі, а яких ніхто не в силі спинити, та які уважають польські економісти за причину упадку „золотого", а не за наслідок.

Аж тепер, як „золотий" захитався, наступив панічний страх у самих творців валютової системи. Він викликав нервові, не передумані і нерозумні заряджения, як рестрикції всяких кредитів, повне замкнення імпорту навіть артикулів найпотрібнійших і необхідних, як напр. ліків, хемікалій, спеціяльних машин, коксу, манганової руди й инш., то знову відкликування цих заряджень, або уладжування патріотичних комедій, а роді таких, як наклики до патріотичного сумління купців і продуцентів. Грабскі не завагався навіть заключити умову з Жидами, щоби лише під ник і при їх допомозі опержати фінансову підтержку. Як колись Ксеркс вибив море, мстячись за бурю, що не допустила кораблів з військами, так сьогодня Грабскі кинувся бити суспільство за упадок „золотого" — накладанням безмежних податків, забороною виплати заграничних зобовязань, забороною виїзду за границю і инш. Сам промисл є обтяжений сьогодня чотирнацять разів вищими податками, як перед війною тоді, як продукція є чотири рази менша, а оборотовий капітал пересічно три рази менший.

Санація „золотого" пожерла підклад чужих валют, резерви кредитові, податкові, всякі застави, випорожнила кишені податників, зїяг

Red. czas. „Dilo" Pr. 694/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 211 (10.594) z dnia 23. września 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Marewo karateli" a) w ustępie między słowami: wyniszych politycznych kordonów... aż: Wid czasu widzyskinnia i b) w ustępie od słów: Polska derżawa... aż do końca tego artykułu, 2) W art. p. t. „Za tiuremnymy murami" a) podtytuł w całości, b) w ustępie od początku artykułu aż do słów: Ta podija, jaka oraz w ustępach między słowami: c) w istorji tiuremnyctwa... aż znajemo tilky, szczo, d) a drubych... aż widwczeso do tiurmy, e) do widmyczoho szpytais... aż: Koły inż. Melnyk, f) poczaw opowidaty... aż: sud. Lindert zaboroniw, g) nacja temu... aż: Obrońci, h) między ostatnio wzmiankowanem słowem aż: pisały telegrama. 3) W art. p. t. „Nowa Matczyjada" w ustępie od słów: Benamowno, szczo polski dachowni... aż do końca tego artykułu, 4) W rubryce pt. „Widminy dnia" artykuł p. t. „Paradni hosti" w „Poradni Materi" w całości. 5) W rubryce „Opowistky" treść drugiej notatki w całości zawiera znamiona ad 1) a) b) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, ad 2) a) b) c) d) f) g) h) oraz ad 4) występku z § 300 ustawy karnej, ad 2) e) występku z § 300 ustawy karnej i z art. VIII z 17.XII. 1862 Dzpp. 8 1863, ad 3) występku z § 302 ustawy karnej, ad 5) przekroczenia z § 298 u. k. i występku z § 24 ustawy prasowej z 17.XII. 1862 Dzpp. Nr. 8 1863 uznał dokonanu w dniu 22. września 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 i. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 22. września 1925 r.

Hawel

„Ausrotten".

Львів, 28. вересня 1925.

„Ausrotten"! — винищити, знівечити per fas et nefas, розторощити всіх „інородців", довести їх до становища безмовного тягла, бездушної травоїдної худоби — ось мета і почесне завдання теперішніх польських правителів. Бо в своїй сліпоті вони переконані, що тим чином роблять велику прислугу своїму народові і державі, яку вважають виключно своє власною, „народовою".

Те „ausrotten!" проявляється в кожній ділянці суспільного життя. Проявляється воно і в шкільній ділянці. І тут український нарід є трактований як парій, як безмовний раб, якого світогляд і душу беруться формувати його відвічні вороги на образ і подобіє служак чужих богів.

Те, що діється в ділянці всенародного й середнього шкільництва, є одним безперервним, божевільно-впертим, експериментально-послідовним змаганням як мога найскорше поставити хрестик над українським шкільництвом, Але те таке змагання проявляється і у високій шкільництві. Тут маємо до діла з прийомами, що не мають ніякої аналогії в культурному світі.

Пригадаймо хоч кілька моментів з мартирології української студентської молоді.

Чотири роки великої світової війни і на чотири роки здержані нормальні університетські студії. Майже два роки визвольної війни, розсіяности української молоді по цілій середущій і східній Европі — знову два роки втрачені для університетських студій. Таким чином через vis maior в нормальному процесі підростання інтелігентських сил наступає шістьлітня щілина, яка проковтнула „юні дні, дні весни", молоде покоління українського громадянства.

Здавалось, що після того не лише наступить поворот до первісного стану, але що бита недолею молодь, після великих зусиль і терпінь, могтиме спокійно віддаватися науці, добувати знання, творити основи свойого істнування у власній святині науки. Здавалось, що постулят українського університету здобув собі право горожанства навіть у його найзавзятійших ворогів. Потреби невідкличної конечности українського університету вже ніхто не заперечував, очевидно — крім людей психічно хорих на національній точці. Польські урядові чинники складали в тому напрямку обовязуючі заяви, польська преса широко займалася цею справою в пошуканці за позитивною розвязкою.

Спір йшов тільки про місце осідку нового університету. Тодішній міністр освіти Ратай на домагання заснувати український університет у Львові категорично заявив, що він буде в Станиславові. Пізнійше другий керманич публичної освіти в Польщі Поніковскі твердив, що український університет є (3 міл. марок вставлених в буджет), тільки „ніхто по нього не зголошується". Вкінці 26. вересня 1922 сойм голосами польської більшости ухвалив до двох літ (до 26. вересня 1924) заснувати український університет. І той закон істнує в повній силі, але університету нема, хоч від ухвалення закону минуло кругло три роки.

Серед тих безнастанних й авторитативних заяв та „підготувань" до заснування окремого українського університету ведено специфічну політику у відношенні до українського студентства. Перш усього з утраквістичного львівського університету усунено всіх професорів-Українців і всі українські катедри. Перед українською молодю під ріжними негідними й неморальними покрищками зачинено двері львівського університету. Домагаючись служби в польському війську саме тоді, коли український народ ставив вбройний відпір проти польського наступу, або піддаючи українську молодь під поліційний нагляд і осуд вшехпольських студентських організацій і т. п. роблено все можливе, щоби не допустити української молоді навіть до насильно спольонізованого львівського університету; щоби покласти перед непереходний мур в змаганні до знання і світла; щоби український нарід позбавити нового інтелігентського наріжку.

Ясно, що єдиною відповіддю на це могло бути тільки заснування своєї власної високої школи, хочби приватного характеру. В тому напрямку роблено безліч заходів, одначе постійно одержувано крутарську відповідь: „nie pozwalam!" (аналогічну до російського „нельзя"). Тоді українське громадянство рішилося без огляду на сакраментальне „nie pozwalam" дати спромогу вчитися своїй молоді. Так повстав тзв. „нелегальний" український університет, люто переслідуваний поліцією, очевидно на приказ згори, із завзяттям, гідним кращої справи.

І знову залунали голоси, що українська молодь може вписуватися до польських високих шкіл, але скоро тільки молодь зробила цей крок, то побачила, що ворота університету перед нею зачинені. Тільки 10 відсотків зголошених може з тяжкою бідою перелізти до того раю, що називається університетом.

І так утворився той „зачарований круг", те баговиння, в якому бється українська молодь. Головний план ліквідації української інтелігенції, її повного знищення, припинення, затоптання переводиться з подиву гідною й дикою послідовністю.

Чим супроти неї поведінки наших славянських „братів" є страшне пруське „ausrotten"?

Фабрикація
„льояльних меншостей".

Хлібодарська делегація до Женеви.

З Коломиї отримуємо вістку, що тамошні опікуни Стовпюків і кумпанії зорганізували зі своїх покутських пупілів делегацію від „української національної меншости в Польщі" (за границею Українці в устах польської дипльоматії звуться Українцями, а лише в Польщі русінами або східними малополянками). „Делегація" має запевнити „Союз Народів", що такого раю, як його мають нац. меншости у Польщі, у світі немає. Річ ясна, що „делегати" їдуть на кошт і за соленими апанажами держави. Між „делегатами" є м. ін. відомий хрунь з Вербіжа Василь Андрушко. Нічого й казать, що така „делегація", стрінувшись з відповідною поінформованістю чужинців, стане одною більше компромітацією аранжерів.

Черепашною ходою.

По новій сесії Ліги Націй

Мало який поважний часопис зволжується взяти на себе оборону успіхів останніх женевських нарад. Усі стверджують, що ці шості збори міжнародньої дипльоматії є багато менше блискучі, ніж попередні і що „великий моральний поступ", яким хвалились минулого року у Женеві, не є нині ні великим, ні моральним. Правда, що вина тут не в методах і завданнях Ліги Націй, а в загальній ситуації, яка льогікою сумних, але завізних фактів бере верх над величними ідеями.

Кожна сесія Ліги Націй має до діла в двоякого рода справами: загально-ідеальогічними і біжучими. До тих загальних треба покищо, на жаль, зачислити такі вічно-відкриті рани европейського організму, як забезпека, міжнародний судовий трибунал та роззброєння. Ясно, що як довго ці три проблеми майбутнього миру не найдуть своєї реальної розвязки, то й всі инші біжучі справи міжнародньої політики находитимуться у недужому стані. А проте Ліга Націй уже нині вдає собі справу, що ці три питання, які вона вважала одною неподільною цілістю, належать ще до сфери ідеалу і що їх розвязку можна хіба підготовляти.

Ще минулого року Ліга Націй вязала поняття забезпеки, арбітражу і роззброєння в одно. Нині ся єдність розшматована. Окремі комісії дійшли до висновку, що спершу треба випрацювати пляни забезпеки держав, а щойно тоді можна утворити міжнародній орган „мирового суду", якого рішення були би обовязуючі. Проблема роззброєння, що звязувалась нині до формул „обмеження зброєнь" може прийти аж на кінці. Проекти таких делегатів як еспанського, голяндського або мадярського, щоби скликати небавком окрему конференцію в справі обмеження зброєнь, не одержали підтримки з боку такої всевладної володарки у Лізі Націй як Англія.

На цей раз Англія була щира: з огляду на свою міжнародню ситуацію вона не в силі позбутись своєї вічносторожкої фльоти. Зрештою вона мала підстави збайдужніти до такого далекого ідеалу як всесвітнє роззброєння, коли в Женеві рішалась така реальна для неї справа як приналежність Мосула. Увесь вплив Англії та авторитет Ліги Націй не міг нічого вдіяти супроти рішучости Туреччини. Англія подалась назад, коли вступила за-

дрочки тютюнові, долярові, з продажі більшовицьких дорогоцінностей, попсувала кредити внутрішні і вагранічні і — викликавши грізну недугу господарського організму і зубожіння населення, лишила йому золотий папір, підтятий у вартости і довірю, та довела до того, що місце золотого паперу займає чужий доляр, якби у власній державі.

Аж по всім тім творець твердої золотої валюти Грабскі приступив до третього акту. В своїм останнім експозе з дня 10. вересня ц. р. він заявляє: „Якщо ми ще не довели „золотого" до альпарі, то це не є найважнійше. Найважнійшою є стабілізація „золотого".

Видно дійшов він до точки: „мондри Поляк по шкодзе".

М. Твориднo.

АНТІН ЛОТОЦЬКИЙ.

По двацяти літах..

Двацять літ тому вилетіли в світ широкий...

Повні рожевих мрій, повні дум міліших, орлиних...

Молоді орли!

А він, той світ так манив їх собою — такий новий, такий пожаданий, такий незнаний їм!...

Незнаний... бо хтож вони?

Здебільша діти села, діти вбогих батьків — що змалечку знали тільки одно: працю й нужду.

У сільській школі вчитель пізнав їх спосібности й порадив батькам:

— Пішліть їх до міста в школи кращу долю добувати. Хай вашим синам краще живеться як вам!

Послухали батьки.

І було так, що мати вдовиця дала синові срібного ринського в кишеньку й бохоня чорного хліба в платок тай слізми поблагословила:

— Іди синочку, йди Ивасику мій, може колись тобі краще буде, як мені, твоїй неньці.

А там знов батько виправляв сина:

— Та, Семку, коли чуєш, що там твоя доля, іди! Та не надійся помочі. Навіть на дорогу не маю тобіш одати.

І пішов Семко. Пішло їх більше таких.

Зійшлося їх разом понад сімдесятка.

І взялися до праці. За книжкою світла шукали й долі кращої. Одні на емпірії, в семінарі духовному, другі по станціях, по вогких сутеринах, у таких самих бідаків, як вони — у каменичних сторожів, у варібників...

Гей, який щасливий був, кому лекція дісталася — вже в першій клясі, за одного ринського в місяць.

Вчилися — голод і холод докучав, та вчилися — бліді лиця, зачервонілі повіки вказували на це...

Вже в вищих клясах!

Більше праці в школі, ба! й поза школою: більше лекцій! Правда, й краще вже платних. Можна вже краще зодягнутися, а при ощадности можна вже часом і батькам дома помогти хоч кількома коронами, або в свята молодшим братчикам і сестричкам гостинців привезти...

Ширшає світогляд! Нові ідеї, змагання нові. Жадоба ширшого, основнійшого знання дає почин тайному, клясовому гурткові самоосвіти, туга за красою спонукує до заснування клясового гуртка під проводом тов. Петра Артимовича. Гурток устоявся й вславився опісля як академічний хор „Бандурист".

Ішли роки...

Ішла праця й у школі й поза школою.

Було їх два відділи, та вибули одно, дух у них був один.

І вилетіли в світ — повні рожевих мрій, повні дум сміливих орлиних — у цей світ незнаний, що так манив їх.

І зараз жертви!

Перша:

Він недужий. Та амбіція каже вчитися, матуру здавати. Учиться пильно і — кидає цей світ білий, кидає на віки...

І друга жертва! Крівава!

Сам розгар боротьби за українські високі школи, за український університет. Ворожа куля кладе в мурах найвищої святині наук молодого, надійного юнака — паде Адам Коцко...

І згадують тепер його товариші шкільної лавки — по двацяти літах. Не багато їх, його товаришів зіхалося — всього тринять один — а инші? У світовій завірюсі буйні голови зложили на волю народу рідного, за волю України. Живіж: одни остали в українській державі й там працюють, другі працюють за океяном серед земляків, трети на Закарпатті чи на Буковині, а четверті хоч і тут у Галичині. Та мабуть не могли приїхати. Бо, щоб забули про товаришів, щоб не тягнуло їх на зїзд, годі й подумати.

Таж трьох на вістку про зїзд приїхало зза границі: один із Буковини, другий із Закарпаття, а третій із Австрії з Бургенлянду. Не видержали, приїхали, щоб бодай кілька годин разом посидіти, погомоніти...

Кількох прислало привітні телеграми.

І зїхалося всіх 31 і прибули їхні професори, що ще остали в живих — сиві вже. Та бо вже й вони, їх учні світять сивиною. Передчасного, бож багатьом з них іще й до сорока не дійшло.

Такі часи, стільки подій! Як у калейдоскопі — тож не дивно!

Багато гора пережилося, страшне лихоліття перебулося.

Та ніхто його, отого лихоліття не згадує...

Згадують товаришів, що їх нема, що їх уже ніколи не побачать...

Адам Коцко...

Ось у цій самій класі, де тепер зїзд, сидів в останній лаві. Один із товаришів показує світлину з шестої класи. Адам Коцко стоїть в останній лаві високий із гордим чолом.

Товариш, учасник процесу 101 і свідок трагічної смерти Коцка пригадує що суцільну хвилину.

(Дальше нечесок буде.

Вже надійшов великий транспорт ФУТЕР СТ. СТЕМПКОВИЧА, Львів, площа Капітульна ч. 1.
всіляких конфекціонованих
і в ШКІРКАХ до МАҐАЗИНУ і РОБІТНІ ФУТЕР
Заведення виконує всі замовлення з узглядненням найновійшої моди для Пань і Панів сумлінно по цінах не високих. Запобігливість обручає замовлати футра як також полагоджувати всілякі направи і перерібки в найдешевшім сезоні літнім. — Прошу надати проспекту кредитових условій. 15—15
2156

гроза війни. Але Ліга Націй ще раз виявила своє безсилля.

Одним з найпекучійших питань для нас, якого торкнулась остання сесія, була справа становища розмаїтих до своїх національних меншостей. Тогодинна дебата поминається на проектам у зв'язку з цією справою заслуговує на те, щоби пригадати її окрему статейку, лише, що позитивних результатів вона не дала. Яким позитивні результати з нарад над т. зв. „широкими" питаннями? Гарантійний пакт передається на спільне обдумання закордонних міністрів великих держав при співучасти Німеччини. Ця буде нова палка дискусія на тему правосильности та дійсности Версайського договору і добрих намірів почасної Німеччини. З новим постановою Ліги має вийти в життя... знову тільки проект, щоби скликати міжнародну господарську конференцію. Та і цей проект англійський делегат лорд Роберт Сесіль звів до проекту, щоби окремий комітет тайно розглянув пригожість для такої конференції.

Врешті зусилля Л. Націй будуть звернені на те, щоби рятувати бодай саму ідею, якій вона служить і коли не можна було в лоні самої женевської організації вже нині погодити ворогуючі народи, найдено такий вихід, що покищо під покровом цієї інституції поодинокі держави мають шукати засобів для підписання гарантійних договорів. Такі договори мають стати основою майбутнього загального пакту. Всі дискусії на останній сесії на тему економічної конференції та обмеження збройень мали на меті в першу чергу підготовити сприятливий грунт для заключення поодиноких гарантійних договорів. Адже ясно, не можна раніше розглядати такої справи як розброєння, закон арбітраж не є прийнятий як загальне правило, якому всі народи підчиняються.

У кожному разі, хоча для критики Ліги Націй вистачило би навести деякі голоси самих її учасників, доводиться признати одно, що найбільшим здобутком її праці не все ще атмосфера віри в порозуміння народів. І тому найкращим аргументом оборони Ліги є те, що хто вона, чи без її існування не було би в Европі ще гірше.

По широкому світі.

Ватикан у справі конфлікту з чеським урядом, з приводу офіціяльного святкування памяти Гуса, вислав до чеського уряду ноту, в якій скидає з себе всяку відповідальність за порушення дипльоматичних зносин. Апостольська Столиця добачує у самім факті увеличання Гуса враження католицьких почувань. Чехословацький уряд твердить, що почування католиків були вповні вшановані.

Сирія звернулась з домаганнем до Ліги Націй, щоби визнати її самостійність. Провідник повстання Друзів султан баша Ель Атраш просить прислати нейтральну міжнародню комісію для розглянення відносин і вжити засобів, щоби зупинити розлив крови. Франція є тільки мандаторкою країни і Сирія не є франц. кольонією.

Еспанія чванитьця великою перемогою своїх військ у заливі Альгемасу над військами Ріфенців. У боротьбі брали участь франц. літаки, що внесли велику дезорганізацію у ряди жовнірів Абд-ель-Кріма.

Майо франц. мін. фінансів предложив уже свої пропозиції американському урядові щодо управильнення франц. довгів

В обороні катованих і пневолених.

Західно-европейські письменники проти румунського терору.

Світові славні письменники Ромен Ролян, Леон Бальзажет, Анрі Барбіс, Жан Бернс, Жорж Шіненель, Андре Жід, Пер Жан Жув, Поль Луї, Марсель Мартінє, Анрі Поз, Жімз, Марсель Сей, Шарль Вільдрак, Жорж Пішо, Віктор Барб, Северін Віктор Маргеріт і багато инших — як не ми вже згадували — опублікували отвертого листа до румунської влади в справі татарбунарського процесу. У листі між иншим пишеться: „Чи це правда, що обвинувачені є тільки жертвенними козлами революції, за яку несуть відповідальність ті, що нині правлять Бесарабією? Чи правда, що, як не стверднв посол Якубеску в румунському парламенті, 13-теро зложіх обвинуваченої покарано смертю ще перед розправою? Чи правда, що лейтенанта Моварескy, обвинуваченого за 33 політичних убийств, випущено на волю без дальших для нього наслідків? Чи то правда, що обвинувачені не мають ніякого контакту зі своїми оборонцями і що ні один журналіст ні румунський ні чужоземний не має права дістатися до бесарабської території?

Ми знаємо, що повольтя, яка вийшла минулого року з Миколаєва, була ділом жандармів, що в білий день на ринку розстріляли селянина за те, що не хотів віддати їм своїх продуктів, привезених на продаж. Нам відомо, що наслідком шовіністичного обурення, викликаного таким провокаційним убийством у місці селян, село Миколаїв та пять инших доколичних сіл будуть виселені протягом 3 днів з їхньої землі, що в містечку Татар-Бунар, підпаленім з різних сторін, спалено 78 хат, розстріляно на цвинтарі 80 селян, а на вулиці 200 без ніякого суду і без розбору. Ми знаємо, що та репресія потягнула за собою дві тисячі жертв на протязі кількох днів і що цілий простір на 60 квадратових кільометрів перемінено в пустиню.

Чи потрібне це все? Чи до того всього потрібно було мучити в тюрмах 500 жінок, дітей та мущин? Глибоко зворушені усіми тими фактами звертаємося до румунської влади з вимогою: 1) щоби тих 500 новик жертв репресій випущено негайно на свободу до процесу; 2) щоби на місце військового суду дано справу у свої руки цивільний суд та щоби оборонці могли бути у свобідному контакті з обвинуваченими; 3) щоби процес не відбувався при замкнених дверях, та щоби румунська преса, а також чужоземна могла вільно слідкувати за процесом; 4) щоби дійсні винуватці, а саме шефи цивільної та військової адміністрації у Бесарабії були потягнені до відповідальности за події, що мали місце у вересні минулого року".

Такі домагання поставили в ім'я гуманности найкультурнійші одиниці до румунської влади. Та вона була глуха на той крик гуманности і, як відомо нашим читачам, почала процес перед військовим судом у Кишиневі.

З судової салі.

Сенсаційна розправа на тлі великоміського багна.

Роман Фінансевіч, убийник Ст. Корнелії перед судом.

Третій день розправи.

Зізнання свідка інж. А. Корнелії.

Приступлено до переслухування доказового свідка. Перший зізнає батько убитого, радник Тимчасового Самоврядування, відомий і шанований в українських колах громадянин, інж. Андрій Корнелія. За згодою обох сторін не допрашуваний, свідок подає синтетичний vitae свого померлого сина.

Роман Стефан Корнелія недовго перед своєю трагічною смертю скінчив 20 літ життя. По скінченню народньої школи виховувався у релігійському інституті „Theresianum" під Віднем, де — як каже батько — „придбав аристократичні форми поведінки, дарма, що сам походив зі селянського роду" (а ми додамо: з у к р а ї н с ь к о г о селянського роду). Вернувши до Львова в 1919 р. вступив до гімназії Петеленца (отже знову заведення самої псевдо-аристократії), потім до реальної гімназії. В час большевицького наступу против волі батьків записався до „мейської стражи обивательской", потім служив у польському загоні Абрагама. Матуру здав у Снятині. Був кволого здоровля і тому батько казав перервати йому науку та перебувати деякий час на легкій службі у тартаку в Микуличині.

В осени 1923 р. записується у Львові до експортівки, але до торгов. наук не мав нахилу і тому в 1924 р., по складенні гімназ. матури, вступає до університету на правничий факультет. Батько відпирає закид, наче би син був гультяєм. Як маркантне подає случай сина батько зазначує дискретність. Убитий — по словам батька повставав „з людьми з кращих сфер" — розуміючи під цим т. зв. польську дворянську сметанку як родини Чосновських, Речицьких, Бобуцьких, Цесінських і т. п. Батько каже, що син часто перебував, коли з визначніших львівських домів стрічав у тих домах, — видно, молодий Корнелія — підбившись під впливом матери-Польки своєю хатньою і щирим вихованням дівчом від рідного українського грунту й щирого товариства — захоплювався блиском та атмосферою польської псевдоаристократії — і в ній атмосфері загубився..

Батько згадує про одну дуже прикру сцену, коли то молодший син жадав від нього тисячу золотих на покриття якогось довгу честі шляхетського забовязання супроти якоїсь жінки. Можна уявити собі становище батька, котрий любить свого сина, вірить йому — і стрічається з такими несподіванками.

Свідок не вірить, щоби його син хотів притягатися самогубством Фінансевіча, бо не був садистом і над чужої смерти не міг робити йому приємности. Свідок пропускає можливість, що убийство його сина було інспіроване якоюсь третьою особою.

(Продовження буде.)

Чічерін у Варшаві.

До Варшави прибув Чічерін у неділю 27. IX. о 6-ій годині рано зі Стовпців. З Ч-ом приїхали керовник рос. реферату міністер. загр. справ Вщелякі і секретарі посольства Аркадієв і Молодковський. Весь двірець обсадили військ. і політ. поліцією. Публики на двірець не пускали. Офіціяльне прийняття на двірці було в 10 год. До того часу Ч. був у салонowім вагоні. На стрічу Ч-ові прибули мін. загр. сп. Скшиньскі і рад. пос. у Варшаві Войков із цілим посольством. Після короткої розмови з міністр. Скшиньским на двірці, Чічерін відїхав в пос. Войкова до рад. посольства. Попол. була конференція Ч-а з мін. Скшиньским при участи пос. Войкова і польського посла в Москві Кентшиньского. По конференції Ч. відїхав до Римського готелю. Там ревізитував його мін. Скшиньскі і пос. Кентшиньскі. В полудне був Ч. у приватних апартаментах Скшиньского на снїданні. Був там і мін. хліборобства Янішкі, пос. Войков, пос. Кентшиньскі, Януш Радзівіл і ин. Вечером був Чічерін на представленні в польськім театрі.

В неділю була конференція з участю всіх членів посольства. Обговорювали справи, яких маються торкнути на пресовій конференції, що буде в понеділок.

В понеділок Чічерін відвідає марш. сенату Тромпчиньского, марш. сойму Ратая і прем. Грабского. Зі Спали до Варшави має вернути през. Войцеховскі, щоби прийняти Чічеріна.

Предметом нарад Чічеріна з мін. Скшиньским мають бути справи: 1) відношення до малої антанти, отже і до Румунії, 2) балтійська політика, 3) окончене полагодження транзиту. Коли би ці три точки полагоджено, не виключене є заключення польсько-радянського постійного торг. і політичного договору.

Керовництво комісаріяту загран. справ на час неприсутности Чічеріна обняв не Карахан, а Літвінов.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Програма нім. делеґації.

Німецькі часописи подають програму нарад мін. загр. справ, яку предложить Німеччина на зїзді в справі гар. пакту.

Німецька делеґація не обмежиться до обговорення справи ренського договору, а домагатиметься вияснення справи сходу. Всі політ. партії в Німеччині вважають домагання Франції щодо гарантій сх. границь неможливим до прийняття для Німеччини. Лекше є справа зах. границь. Нім. делеґація схоче знати, як ренський пакт вплине на теритонії досі окуповані військами союзників: чи зменшить це скількість окуп. військ і час окупації. Нім. делег. домагатиметься означення, на як довго пакт оставатиме в силі. Речевець плебісциту в басейні Сварн мають відбути скорше, а не як передбачує Версайський договір тобто в 1930 р. Франція жадає ствердження, що ренський пакт не вийде Версайського договору. Німецькі кола жадають рівні версайського договору, м. ін. слід протоколом ствердити, що союзники зачнуть переговори над справою Кольонії й басейну Сварн. Справу сконстатування, хто є винуватцем світової війни, як не важну покищо, можна відложити на пізнійше.

Америка відмічила поведення Франції.

Американський держ. секретар Мелон доручив франц. мін. Каїо меморандум амер. делеґації, мотивуюче відмову супроти франц. пропозиції в справі довгів.

Стріча Штреземана з Бенешом.

Штреземан повідомив чеського посла в Берліні, що сподіється особисто в Швайцарії почати з Бенешом вимін думок у справі арбітражних договорів. Чеський посол виїхав до Праги, щоби здати звіт з тої справи.

Арештування у Львові.

В неділю 27. ц. м. поліція перевела детальну ревізію в помешканню ред. Дмитра Паліїва й арештувала його та випадково присутніх там пп. Василя Паліїва й Петра Постолюка. Обок останніх по переслуханні випущено, ред. Дмитра Паліїва відставлено до Стрия, відкіль прийшло доручення арешту.

Еміґраційна байдужість.

Коли буде зїзд українських учених?

„Празькі „Народні Лісти" подають в числі 254. з 16. вересня п. р. ось яку новинку: „Польський клюб в Празі, одинокий осередок польської кольонії в Празі, що істнує вже 40 літ, розпочинає нього року нову свою діяльність в нових льокалях „Народнього Дому" на Виноградах в Празі. Цей клюб зосереджує у собі попри Поляків також і чеських приятелів Польщі і в той спосіб виконує практичне завдання польсько-чеського зближення на суспільному полі. Клюб має в плянї (як і в попередніх роках) уладити цілу низку викладів з области письменства, мистецтва та народнього господарства. Велика бібліотека дає можливість членам клюбу і його приятелям познайомитись з польським письменством, а читальни, яка є приступна для кожного в середу і в суботу попол. є засмотрена щедро в польські часописи. Польський клюб сходиться правильно що суботи на спільні вечерниці.

Стільки „Нар. Лісти". Як бачимо Поляки дуже гарно поставили справу своєї пропаганди між Чехами. І тому треба би запитати наших земляків, що живуть в Празі, передусім панів професорів українського університету в Празі: Що роблять Українці, щоби познайомити Чехів з українським питанням? Що робить преславний „Комітет трьох", вибраний в цілі основання „чесько-української єдности"? Чи не був би він так великодушний збудитися бодай цієї осени зі сну і розпочати свою діяльність? Таж Українців у Празі є бодай чотири рази більше, як Поляків!

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ

д-р Володимир Кіжик

веде від 25. вересня 1925. р. адвокатську канцелярію

527 **в ЯНОВІ б. ЛЬВОВА.** 2-10

При тій нагоді позволимо собі запитати пп. професорів всіх трьох наших високих шкіл у Чехословаччині: чи не уважають вони за відповідне бодай тепер, по трьох роках істнування тих шкіл застановитися над скликанням до Праги зїзду українських учених? Як зачуваємо, то деякі професори вже й реферати на той зїзд приготовили. Але зїзду як нема, так нема!

Юрій Горовенко.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за два уступи зі статейки п. з. „За тюремними муравами".

— **Дефравдація.** Не можна сказати, щоби яканебудь держава у світі могла охвалитися такою чисельністю усяких фінансових та господарських надужить з боку власної бюрократії, як саме відроджена Польща. Нема місяця, нема тижня, щоби преса не приносила якихсь сенсацій саме з тої ділянки. Ось перед кількома днями розвеселася чутка про великі надужиття з боку урядників у державному скарбовому уряді в Калїші. Та вістка попередила кроки з боку держави. Щойно по кількох днях арештовано на поручення прокуратора ось яких урядників того уряду: секвестратора Баньковского, контрольного урядника, студента політехніки (!) Собаньского і податкового референта Рудовича. Слїдство виявило, що всі названі дефравдунами на школу державного скарбу сто тисяч золотих.

— **Горять стирти.** Невідомі люде підпалили на двірських дахах помішника К. Богусевіча в Корчунку біля Скварави стирту збіжжа. Разом згоріло їх шість, з того чотири жита а дві вижи та один стіжок вівса. Загально згоріло збіжжа на 32.000 золотих. Поліційні доходження в напрямі зловлення підпалачів не дали ніяких позитивних наслідків.

— **Українська приватна школа в Рівному.** На місце закритої польською владою публичної 7-клясової української школи в Рівному українське громадянство Рівного відчинює приватну 7-клясову українську школу, яка буде міститися в приватній українській гімназії в Рівному. Прохання під батьків до нової школи приймаються. (Рівне Шосова № 5).

Лист до Редакції.

В справі статті „Господарка народнім майном".

В справі статті, поміщеної в „Ділі" з 20. ц. м. ч. 210 під написом: „Господарка народнім майном", Куратория синявської фондації бл. п. Иосифа Фолиса ухвалила на засіданні дня 25. ц. м. вибрати комісію, зложену з делегатів Куратории і рідні фундатора, якої завданням є розглянути замітки, піднесені в статті, та евентуально виші, після чого Куратория оголосить в „Ділі" комісійний висліл.

Меценат д-р Е. Гвоздецький приєднався до тієї ухвали.

Львів, 25. вересня 1925.

Д-р Е. Гвоздецький, д-р Ст. Федак, К. Студинський, о. Ст. Онишкевич, Мих. Луцький, д-р Вол. Рибак.

Від Редакції: Як свідчить отсе письмо, поміщена у нас стаття (перша частина) вповні осягнула свою мету. Справою зайнялися покликані до того чинники, супроти чого ми здержали друк другої частини тієї статті. При тому зазначуємо, що наш обовязок контролі над громадським життям і його проявами будемо й далі сповнювати під кличем загального добра.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич:

Бережани. Саля Сокола.
29. IX. „Пан Твардовський".
30.IX. „Він". 131 72 -?

Український мішаний хор Д. Котка вівторок 29.IX. Броди. 518 3—?

Концерти хору Котка у Львові відбудуться в днях 1, 2, 3 жовтня ц. р. в салі Народного Дому (Рутовського 22). Білети на львівські концерти продає Народна Торговля (Ринок 36).

Модні матеріяли жіночі і мужеські. Шовки, адамашки, пашні і вельвети. Сукна на футра, пелерини і убрання студ. Полотна, шифони, хустки, коцики і т. п.

Найдешевше у ФІРМИ

РОМАН ЗУБИК

ЛЬВІВ, ГАЛИЦЬКА Ч. 10.

412 9—10

Звичайні Загальні Збори Тов. Тернопільський Боян відбудуться в неділю 11. жовтня ц. р. о годині 6. вечером в комнатах Української Бесіди при вул. З. Мая ч. 3. II. поверх. — *Видїл.* 542 1—1

Дрібні оголошення.

ПРОДАМ негайно дешево маєток 30 морґів ґрунту з будинками за 8.000 зл. Один кавалок, в тім 12 морґів старого ліса в Немирові. Відомість Львів Кадецька ч. 10. Арабський. 544 1—2

МАШИНУ до писання українсько-польську в добрім стані куплю оказійно. Зголошення листовно Адам Кржанівський Львів 2 дворець, рестанте. 547 1-2

КАВАЛЄР літ 32, Українець державний урядник, чесний, поважний, з доброї родини. З бажу знайомости навяже переписку в цїли матеомоніяльній з панночкою, Українкою в віці до літ 24, чесною, пристійною, тихої вдачі. Справа маєткова не конче вимагана. Річ трактую поважно. На анонїми не відповідаю. — Адресувати: Lublin, poste restante за оказанням уранічної легітимації ч. 1188. 843

ЛЕКЦІЇ ФОРТЕПЯНУ уділяє ученця консерваторії. Може ходити до дому. Відомість вул. Гоєвського 4а партер. Левицька. 545 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

МАҐАЗИН ФУТЕР

Е. СОЛІН ФЛЬОРІЯНА СОЛІНА — — вдова. — —

307 **ЛЬВІВ, СОБІСКОГО ч. 4.** 10—16

поручає найновіші футра, найліпшої якости, по уміркованих цінах — услівя догідні.

КОНКУРС.

Головний Видїл Товариства „Просвіта" у Львові уряджує при допомозі Краєвого Товариства „Сільський Господар" 5-місячний господарський курс в господарсько-садівничій школі в Миловані (товмацького повіту).

Курс тревати ме від дня 1. падолиста 1925 до 30. березня 1926 року. Одночасно з сим розписує Головний Видїл конкурс на приняття до школи 30 учасників з приміщенням і удержанням під отсими умовинами:

1) зголошуватися можуть мущини в віці 16—36 літ, що укінчили найменше народню школу;

2) кожний учасник має мати свою одіж, білє і постіль;

3) учасники платять за удержання, опал, світло і науку по 30 золотих місячно з гори. Хто заплатить з гори повну квоту за всі 5 місяців, платить лиш 130 золотих за весь час тревання курсу.

Програма курсу: (на основі програми затв. мін. рільництва з 29. X. 1923. Ч. 2419—R—IV.)

1) Предмети загальної освіти;

2) Основні відомости з науки природи, підготовляючі до фахових предметів;

3) Фахові предмети: рільництво, годівля, молочарство, городництво, садівництво, адміністрація і господарське книговодство, ветеринарія, пасічництво;

4) Питання з господарського законодавства і народнього господарства та кооперації;

5) Гігієна;

6) Практичні господарські вправи.

Зголошення на курс належить вносити поручено на адресу: Господарсько-садівнича Школа в Миловані п. Стрийанці (Stryhańce).

Про приняття і день приїзду повідомить кожного Управа школи.

Львів, дня 25. вересня 1925.

За Головний Видїл Т—ва „Просвіта" у Львові: 540 1—2

Д-р І. Брик, голова. *С. Малакс* за секретаря.

За Краєв. Т—во господарське „Сільський Господар" у Львові:

Інж. Ю. Павликовський, м. голова. *М. Творидло,* директор.

За Управу Школи в Миловано.

Памятайте: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Конкуренційна Ткальня

„ЛЄНПОЛЬ"

С-ка з обм. пор.

Львів, вул. Городецька 121

приймає лен, коноплі і кличе до виміни і і виробу полотна, пайгу, ручників, обрусів і т. п. Приймаємо агентів на дуже корисних услівях. Купуємо також льняні і конопляні сирівці, платимо найвищі ціни. Звертаємо увагу Шан. Клієнтелі, що всі сирівці, які вчепляється до конкуренційної Ткальні „ЛЄНПОЛЬ" у Львові, Городецька 121 є вільні від оплати фрахту, але тільки до 1. лютого 1626. Пізніше фрахт 481a вже мусить бути оплачений. 2—5

КОНКУРС.

Комітет будови нової церкви в Тернополі оголошує отсим КОНКУРС на шкіци планів нової церкви.

Услівя участи:

1) Церков має мати український характер, а виключенням готицького і барокового стилю, відповідати вимогам українського обряду.

2) Має бути виконана з цегли і виправлена.

3) Має помістити 4000 людей. Захристії, ґалєрії і входи відповідно до величини церкви.

4) Шкіци мають бути зроблені в скалї 1 : 200 і складатися з висорісу, двох видів і відповідної скількости перерізів для показання характеристичних частей.

5) Темін надсилання праць до 1. січня 1926 р. 12. година на руки пароха о. сов. Володимира Громницького в Терновові. Рецепіс почтовий є доказом задання праць в означенім терміні.

6) Плани описувати в теках (не в рульонах), заосмотрені в мотто і коверту в якій буде доклална адреса автора.

7) За найвучші плани визначується три нагороди: I. в квоті 100 дм. дол., II. — 80 дм. дол., III. — 50 дм. дол.

8) Конкурсовий суд складається зі членів управного комітету будови і з репрезентанта Українського Технічного Товариства.

Імена членів суду подадуться пізнїйше.

9) Рішення конкурсу слїдує в січні 1926 року.

10) Нагороджені проекти стають власністю Парохіяльного Уряду. Комітет застерігає собі право, призначити до будови проект, після свого вибору і вийде в переговори з автором шкіців що до виконання виконавчих планів. Комітет застерігає собі право купна ненагородженої шкіци після умови.

11) Ненагороджені і не закуплені шкіци треба відобрати в місяці лютім за оказанням покітування або почтового репецісу, в противім случаю комітет за їх зворот не відповідає.

12) Ситуаційні плани можна дістати в Українськім Технічнім Товаристві у Львові, Ринок ч. 10 III. по ціні 2 зол.

Комітет будови нової церкви в Тернополі.

539 1—1

на ковніри до мужеських футер

БОБРИ
НУТРІЯ

ВИДРИ СЕЛЬСКІН **ВИДРИ АМЕРИКАНСЬКІ**
ТАСМАНИ **КАНҐУРИ**
КРИМСЬКІ БАРАНКИ **ПОПЕЛИСТІ БАРАНКИ**

422 **Львів, площа Марійська 10.**

СТАНИСЛАВА ВРОНСЬКОГО СИНИ

ІНТЕЛІҐЕНТНА українка літ 37, лагідної вдачі, зі свої дочками, говорить по німецьки і чеськи, провадила через кілька літ домашнє хазяйство за кордоном, шукає заняття до ведення хатнього господарства в місті або на селі. Зголошення з чемности приймає П. Бачинська, Стрий вул. Потоцького 15. 537 1—1

СОЛІДНИЙ інструктор студ. німецької техніки пошукує лекцій найкраще на селі. Оферти з услівями проситься слати до Редакції „Діла" під „Село". 538

ВПРАВНИЙ інструктор шукає декількох середніх шкіл евентуально за удержання. Спеціяльність математика. Зголошення під „Технік" до Адмін. „Діла". 548 1—1

АБСОЛЬВЕНТ учительського семінара пошукує лекції на провінції. Ласкаві зголошення: Гр.-кат. Уряд парох. Кустин п. Ловатин. 546

ВСІ БАЖАЮТЬ МАТИ

тільки український ілюстрований церковно-народній календар на 1926 рік

„ДОБРИЙ СІЯЧ",

бо „Добрий Сіяч" є найтанший, гарно виданий календар, в двохкольоровій окладинці, з багатьма рисунками, що є одинокий український календар, спеціяльно присвячений Волині Підлясю і Холмщині.

Календар „Добрий Сіяч" складений по старому стилю, в ньому є багато цікавого і корисного матеріялу до читання: статті про стан церкви, про українську мову в Службі Божій, про культуру на Волині в старі часи, про монастирі, а також оповідання, вірші, порада по сільському господарству, уступи з законів, ріжні цікаві і необхідні відомости, жарти, оголошення і т. д.

ЦІНА КАЛЄНДАРЯ ВСЬОГО 1 ЗОЛОТИЙ.

Жадайте в усіх книгарнях, замовляйте у Ваших Пан-отців, виписуйте з Синодального Складу (Варшава, Зигмунтовська 13). — **Спішіть замовляти, бо календар „Добрий Сіяч" уже розсилається.** — Книгарням, Пан-Отцям, Просвітам і Кооперативам знижка. 522

Позір Селяне і Рільники!

Хто хоче добре продати або корисно заміняти свої сирівці з **доплатою, або без доплати,** нехай привезе їх, або вишле з повним довіррям до одинокої Селянської Ткальні

„ВОЛОКНО" Львів, Замарстинівська 35., за залізничим мостом.

В заміну за лен, коноплі, клаки, прядиво, вовну, даємо всякого рода полотно фабричні і власних виробів, обруси, ручники, наспи, пайги, сукна і бархани.

Спішіться а переконаєтеся, що Ваша праця не піде марно. Не вірте обітницям ріжних фірм, що роблять крикливі реклями. Жадайте прібок і цінників, які вишлемо даром. — Приймаємо агентів на догідних услівях. 541 1—1

За редакцію відповідає І. Рудницький. Випас Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 217 (10.600). Львів, середа 30. вересня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. ощад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Тисячліття хорватської державности.

Хорватський всесокільський здвиг у Загребі.

Загреб, у вересні 1925.

На Богоявлення великий дзвін з вежі загребського собору св. Степана своїм могутнім голосом сповістив Загреб і всіх Хорватів про наступлення ювілейного року, 1000-ліття хорватського королівства (925—1925). По всіх містах, містечках та селах, де тільки б'ється хорватське серце відбуваються ювілейні свята. Справді наші брати Хорвати мають чим радіти, мають що святкувати!

Зайвим було би тут переповідати історію Хорватії. Пригадаймо собі тільки, скільки то держав в тій тисячі літ втратило свою незалежність, скільки народів проковтнула чужа культура, скільки то змін і перемін наступило в житті инших, більших від них народів? А й в Хорватії були часи, коли від неї відрізували кусок за куском землі, коли вона була обмежена тільки до трьох округів (Загреб, Варажцин, Кріжевці), коли „їхні" з чужої династії королі йшли на повне винародовлення Хорватів, зваблювали там своїх кольоністів, відкривали чужомовні школи, важнійші становища в державі обсаджували вогами хорватства.

Та нічо не зломило хоробрих і завзятих Хорватів. Бо хоч не в тім самім обсязі, як це було за першого хорватського короля Томислава 925 р., коли то він на дуванському полі (в середущій Дальматії) після славної побіди над болгарським царем Симеоном проголосив з'єднання усіх хорватських земель, а народ з вдячности проголосив його королем, — та все таки завдяки незломній відпорности і національній свідомости хорватський народ зумів вишиити всі заходи ворогів і Хорвати діждалися свята тисячліття свого істнування.

Свідома свого великого минулого Хорватія славить сьогодня це свято з належною гідністю. Та вершком святочних обходів був скликаний з тої нагоди III. всесокільський здвиг у Загребі в днях 14—16. серпня ц. р. Що цей здвиг буде пригарною маніфестацією хорватської думки, доказував вже на тиждень передтим прийом, який уладив Загреб для хорватських сокілів, що приїхали сюди на здвиг ген зза моря з далекого Шікаґа. Майже 50 тисяч Загреблян уставилося вулицями в густі ряди, витаючи далеких гостей. В Загребі не було будинку, на якім не повівав би святочний хорватський червоно-біло-синій прапор. По всім усюдам бачилося горячкові приготування що днів 14—16 серпня. Таж в тому дні Загреб мали залляти червоні шапки і червоні сорочки соколів, цвіту і гордощів хорватського народу. Зі всіх усюдів простували до Загребу соколи, які особливо в останніх роках терпіли всякі переслідування до розвязання своїх товариств включно, а які з найдальших закутин рідної батьківщини своєю присутністю з нагоди великого свята мали віддати поклін своєму гордому Загребові, яким нікому з ворогів ще не вдалось заволодіти.

На це свято були запрошені й инші славянські народи, між ними й Українці. Та — на жаль — крім двох делєгатів „Сокола-Батька" (в особі інж. Володимира Шухевича і моїй) з чужинців не явився ніхто. Чехи відповіли, що не можуть брати участи тому, що ще не вирівнаний спір між тутешнім югославянським Соколом і хорватським, Поляки взагалі нічого не відповіли, а Болгари не одержали дозволу від влади в огляду на невпорядковані відносини між Білгородом і Софією.

На програму святочного здвигу в днях 14—16 серпня злożилися сокільські змагання. Дня 15. серпня рано вирушив містом святочний похід зі здвигової площі на Єлачічеву пляцу, де старшина сокільського союзу тов. Ляцко Кріж в імени хорватського Сокільства привітав місто Загреб та передав посадникові міста ювілейну горорізьбу першого хорватського короля Томислава. В часі його промови увійшли на підвисщення витані грімкими оплесками міністри й инші представники влади. Посадник міста інж. Вєкослав Гайнцель гарною промовою подякував за дар і похід попростував дальше до „Сокільського Дому". Опісля в 1-ій годині відбувся в ратушевім ресторані бенкет, на який були запрошені крім старшин сокільських товариств міністри, посадник міста та представники ріжних хорватських товариств. Після тоастів була поздоровлена й українська делєгація. Відповідав тов. інж. В. Шухевич, зазначивши в своїй промові, що уважає собі за честь в імени „Сокола-Батька" привітати хорватське Сокільство з великим святом, тим більше, що й ідеольогія народу хорватського та українського є та сама: боротьба за свободу. Беремо участь в святі — говорив він — з тим більшою радістю, бо знаємо, з якою увагою і розумінням Хорвати слідять наші змагання до осягнення нашого національного ідеалу. Кінчаючи свою промову, бесідник зложив побажання хорватському народові.

Після обіду мали відбутися програмові здвигові вправи, на які приїхав король і королева. Та ледве привітали короля і вісім сотень стало до вправ, як небо несподівано вкрилося густими чорними хмарами, а за кілька хвилин полився дощ з градом і громами. Повстала страшна паніка, в якій було чотири смертні випадки та декілька покалічень. Вечером відбулася чудова ілюмінація міста та рант у посадника міста.

Останній день здвигу (16. серпня) був призначений на сипання могили-памятника. Зворушливий був це вид, коли соколи несли на раменах пятькілеві мішочки з землею, принесеною з собою з найдальших закутків Хорватії, з місцевостей, звязаних тісно з історією Хорватів. Сама могила висипана на одній бетоновій „ризниці", в яку зложено ріжні предмети уживані в сучасности хорватським народом.

На те насипано землю; на верх ведуть сходи, де находиться каміняний стовп; на його західнім боці виписаний рік 925 і діяґрама: „Tomislav prvi krune se hvata, a ujome da kruni — ponos Hrvata!" — а на східнім боці: 1925. „Для хорватської праці в грядучих віках Сокіл буде життям і надією!". Могилу має вкривати фльора Хорватії, а перед могилою при вході мають засадити десять лип, — десять минущих віків.

Місцеве сокільство (Загреб і околиця), щоб бодай вчасти відплатити громадянству за матеріяльні втрати, улаштувало вправи на другу неділю 23. серпня. Дивлячись на вручне й ритмічне виконання поодиноких точок, між якими вибиваються на перше місце вільні вправи Добрічевича, символічні вправи сільських соколів і вправи шаблини кінного Сокола укладу Бранімира Реша та на причуд гарні символічні вправи хорват. Сокола з Америки, — можна тільки щиро жаліти, що неприхильне небо не дозволило хорватському сокільському Союзові виступити в днях здвигів в повній красі та з повною програмою.

На прикінці мушу ще згадати й про сокільську виставу, уладжену з нагоди здвигу. Супроводжав по ній і давав пояснення дуже ввічливий тов. Ульєнік, та симпатичний сокільський ветеран тов. д-р Ф. Бучар. Переходячи від групи до групи виставлених предметів (з українських річей є тільки одна жовто-синя лента, топірець і один значок!), бачили ми наглядно високий культурний рівень хорватського Сокільства. Там бачили ми теж, що можна осягнути впертою й послідовною працею. Ми переконалися, що мала Хорватія, обходячи тисячліття свого істнування, може бути гордою своїми дотеперішніми досягненнями. Від серця бажаємо братам Хорватам, щоби всі літописці і в дальшій будуччині записали про їх подвиги, як колись записав наш літописець Нестор: „Симеон (болгарський) пішов в наїзд на Хорватів і Хорвати його побідили".

Василь Войтанівський.

Закарпатська Україна.

Перейменування народницької хліборобської партії.

Дотеперішня хліборобська партія із найбільш виразним національно українським характером з усіх партій Закарпаття, ухвалою ширшої екзекутиви 18 вересня ц. р. прийняла нову назву: „Християнсько-народня партія". Ужгородська „Свобода" пояснює, що ця зміна назва краще висловлює програму партії, в основу якої покладено дві головні ідеї: християнський характер і народній напрям. Цієї зміни — читаємо там — домагалися найактивнійші партійні робітники. М. ін. на зміну назви вплинула досіль відокремлена пряшівська група „Руского Слова", яка вже на перші наради христ.-нар. партії вислала свого делєгата д-ра Степана Гойдича; цьому обєднанню „Свобода" признає велике значіння. Справу реорганізації партії повірено комітетові під проводом о. Августина Волошина. Партія організує два секретаріяти: в Ужгороді й Пряшеві.

У передовій статті п. н. „Всі під один прапор!" „Свобода" займається близше ідеольогічними й тактичними напрямними християнсько-народньої партії. Дотеперішня політика всіх закарпатських — як урядових так і опозиційних партій — приготовляє лише шлях денаціоналізації та з дня на день скріплює централізм. Одні з тих партій цілком утратили свій український (руський) і автономічний характер, звязавшись нерозривно з чеськими урядовими партіями, инші ведуть чисто мадяронську політику, фінансовану мадярськими грішми, инші знову дискредитують закарпатську українську (руську) національну справу комуністичними демагогічними гаслами. „Всі ті партії, — читаємо у „Свободі", — централістичні, мадярські і большевицькі, є ворогами Русинів, що ясно видно в їх денаціоналізаційного культурного напряму, бо всі вони пишуть по московськи або по язичію, лише не по нашому". І тому христ.-нар. партія заявляє, що годі дальше оставатися у службі чужих інтересів, а пора вести с в о ю політику.

По своїй організації христ.-нар. партія цілком самостійна і йдучи навіть солідарно з иншими християнськими партіями (чи не легкий натяк на кооперацію при найближших виборах?), партія затримає свою незалежність. Партія покликується на поважні висліди дотеперішньої своєї позитивної реальної роботи на народньому полі, як: основання Закарпатського банку, Асекураційного т-ва, Руського театру (при т-ві „Просвіта"), читалень, кооператив, видавництв і т. д.

Перейменування й реорганізація хліборобської партії стоїть безумовно в звязку з недалекими парляментськими виборами на Чехословаччині. Можемо побажати їй лише як найкращого успіху на новому шляху.

Red. czas. „Dilo" Pr. 697/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 212 (10.595) z dnia 24. września 1925 r. w artykule wstępnym a mianowicie: a) tytuł i ustępy stanowiące wstęp aż do słów: inwilejowaju podiejeju włącznie, dalej z ogłoszenia i interpelacji ustępy między słowami: b) w ul. Kazimirowskij u Lwowi... a: Dnia 17. września, c) zawedenia „brygidky"... a: Dalszi pryznania, d) proty wynowatciw... a: Pidpysani zapytujut', następnie e) podytut między słowami: złoważywannia... a: W swoij interpelacji, f) ustęp między słowami: wynowatciw... a: Takiż dowidowania, g) ustęp między słowami: interpelacja wniesena... a: kinczky zazawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ust. k. uznał dokonaną w dniu 23. września 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. o ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. z Lwowie dnia 24. września 1925 r.

Hasło.

Пам'ятайте: Рідна Школа — це національна фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

У пекучій справі.

Львів, 29. вересня 1925.

Невтомний в своїх плянах і замірах міністер скарбу Вл. Грабські, „сануючи" економічне життя Польщі, між иншим випустив 17. грудня 1924 закон, яким вимагає доповнення до кінця 1925 року акційного капіталу банків щонайменше до висоти 1 (одного) мільона зол. В противному випадку установи, що не зможуть здійснити цієї вимоги, що не будуть в силі доповнити через фінансову політику пп. Грабських здевальованого основно капіталу, автоматично тратять права акційних банків, головно право емісії цінних паперів.

Ця вимога польського уряду з особливою силою вдарає в наш одинокий акційний банк, в Земельний Банк Гіпотечний, в установу, що вже має свою історію в економічному житті українського народу.

Цей твердий закон зявився в хвилі введення „твердої" валюти, в хвилі для нас якнайменше пригожій. Таж цілий цей рік є роком економічної катастрофи: спершу голоду і повені, а тепер їх наслідків фінансової кризи, звязаної зі загальною господаркою Польщі. Ясно, що в таких умовах відповісти імперативним домаганням закону про доповнення акційного капіталу — незвичайно важко, і то не лише нам, але й нашим сусідам. Та наскільки польські чи жидівські акційні установи, притиснені до муру, навіть після останньо вичисленого розвалу внаслідок своєї легкодушно-хижацької господарки, мають ще вихід у фузії (обєднанні двох чи більше банків в один), то ми могли би втратити єдину банкову інституцію неминуче й безповоротно. Шляхом фузії польські й жидівські банки мають спромогу осягнути вимагане законом minimum акційного капіталу. Ми тієї спромоги не маємо, а ясно, що фузія з чужинною анальогічною установою довелаб до повної затрати національного характеру нашого єдиного банку, до його невідкличної ліквідації. Наша інституція, добута важкими зусиллями всього громадянства, тимсамим фактично перейшла би в чужі руки, на що віддавна чигають наші противники.

Ультімат п. Влад. Грабского без сумніву вдаряє у всі банки, одначе в першу чергу в наш банк. Бо ясно, що колиб навіть якась польська акційна установа внаслідок недостачі акційного капіталу, хвилево мусіла втратити права банку, то це ще не булоб для неї великим ударом. В найблизчому часі в більш пригожих умовинах на основі нової концесії повстав би новий акційний банк. Для нас така перспектива пропадає в імлі туманної будуччини, бож з досвіду знаємо, що ми нової концесії від польського уряду не дістанемо. Вкінці Поляки крім приватних мають ще й державні банки, які заспокоюють потреби польського громадянства і то—як знаємо з досвіду — виключно польського.

І тому перед нами стоїть далеко важче завдання і далеко більші обовязки. Ми мусимо — вульгарно кажучи—ні шкури вилазити, щоби вдержати то добро, якого останки ще маємо, ту установу, яка в створених умовинах є у нас першою і — останньою.

Не підлягає сумніву, що управа банку мусіла поробити вступні кроки в справі окремого дозволу на переведення нової емісії та підготування до неї. Одначе лякаємось, щоби справа емісії не вирінула запізно, перед кінцем цього року та щоби з огляду на неведичкий речинець не були знівечені виклади і висліди емісії. І то тим більші, що прецінь всі здаємо собі з того справу, що в умовинах фінансової кризи нова емісія не піде легко. Зрештою, справа істнування й розвитку Земельного Банку Гіпотечного не є виключно справою управи банку. Це справа всього громадянства. Здаємо собі справу також і з того, що переведення нової емісії акцій Земельного Банку не буде легкою річчю. Таж виключена річ, щоби в нас не найшлися люде слабкої громадської дисципліни або всезнайки, які не поробилиб Зем. Банкові як інституції цілої низки замітів, закидів, докорів, які не оказувалиб на його слабку або ніяку ролю в економічному житті нашого народу, які не доказувалиб, що банк занедбував вкладки, льокації, не використовував кон'юнктури і т. п. Не перечимо, що деякі з тих закидів можуть бути навіть зближені до правди, одначе тільки деякі, так сказатиб одиничні, бо після такого величавого „Umwertung aller Werte" нема ані одної установи, навіть ані одної людини, якій з повним правом не можна зробити більше або менше слушних замітів.

Та в критиці ніколи не слід переступати границь обєктивізму, бо инакше скотимося в пропасть морального нігілізму. Не сміємо забувати того, що з 15 літ істнування банку тільки 4 (чотири) роки були добою нормальної праці, нормальних відносин і нормального розвитку. Решта — 11 літ — це роки війни і ще страшнійшої повоєнщини, роки нечуваної інфляції і страшної девальоації, роки вегетації серед найстрашнійших субєктивних й обєктивних умовин. А прецінь в перших 4 роках Зем. Банк виказував блискучі висліди своєї дїяльности, належав до найкраще поставлених, хоч — зовсім природно - невеличких інституцій. Недоставало йому розмаху в часах „пригожої кон'юнктури" — скаже дехто. І це правда, але до розмаху треба мати засоби, а їх Зем. Банк не мав. А зрештою, розмах це дуже коштовна дорога, як це бачимо на десятках польських „розмахових" інституцій, які з великого розмаху покотилися в пропасть і потягнули за собою десятки, а може й сотні тисяч людських екзистенцій. А наш банк без кредитів, без льокацій, знищений інфляцією й девальоацією „без розмаху", а тільки виключно своєю осторожністю й солідністю перебився через нетри всіх фінансово-економічних ключок і ударів і без нічиєї помочі міцно стоїть на власних ногах.

Тепер черга за українським громадянством всім збірним зусиллям дати нашому єдиному банкові вимагані тверді основи, а тоді й оправдані будуть тверді вимоги з нашого боку до тієї установи і її управи.

Найбільший вибір бавовняних товарів на осінний та зимовий 1б7 **сезон поручає фірма** 17-100

АНТІН УВЕРА

Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Міцкевича, філія в Стрию, площа Пілсудского.

Компромітація.

З приводу вибілюючого письма польських письменників.

Замітки „Роботника".

Варшавський „Роботник" (ч. 264 з 26. ц. м.) спиняється над одкритим листом польських письменників до французських письменників-протестантів.

„Відповідь польських письменників — читаємо там — є наскрізь фальшива в основі і методі.. Знамениті письменники, що протестують проти протесту, намагаються зовсім розгрішити й оправдати істнуючу у нас систему репресій у відношенні до політичних провин, стараються так представити справу, немов би вінка плями в тій ділянці не тяжіла ані на адміністрації, ані на польськім судівництві. З великою увагою прочитали ми кілька разів ту відозву і дарем не старалися найти там хоч би яке застереження, якийсь слід пом'якшености в оборонї, якийсь проблиск сьідомости зла, що діється під заслоною вимиру справедливости. Нічого — лише оборона за всяку ціну й обурення, що французькі письменники взагалі виступили зі своїм протестом, який польські письменники вважають — напастю на Польщу..."

В дальшій частині йде розгляд поодиноких точок відозви польських письменників. Передовсім теза, немов то Росія й Німеччина насилають до Польщі злочинців і шпигунів — не відповідає дійсности. Всі держави на світі, а не лише Польща, мусять боронитися проти військового шпигунства. Одначе Польщі ніхто не ставив закидів з приводу процесів за шпигунство. Зрештою від кількох літ не було в Польщі смертних засудів в приводу шпигунства.

Друга теза — це балачка на тему кари смерти в кодексах. Польські письменники твердять, що працюють над зміною кодексів в напрямі скасування кари смерти. „Роботник", пише що про ту працю над зміною кодексів і скасування кари смерти нікому нічого невідомо. В російськім кодексі нема кари смерти. Завели її Німці в часі окупації на підставі „переходових приписів". А польська республика приняла цей дарунок німецьких окупантів і цінко його держиться.

За те Польща вже самочинно завела вийняткові, наглі, тва. доразові суди, які польські письменники називають делікатно „судами зі скороченим перебігом процедури". Та за тим „скороченим перебігом" — чигає смерть. Неправдою є, немовто ті суди приноровлюється „в дуже рідких випадках і то у випадках „особливо лютого убийства".

„Це торкається тільки бандитських

АНТІН ЛОТОЦЬКИЙ.

По двацяти літах..

(Докінчення.)

Инший товариш священик перестрах свої враження, з хвилі перед пятнацяти літами, як побачив товариша Адама на катафальку, в капличці з простріленим чолом.

І згадують Иого товариші. І сум і біль огортає душі та гордість заразом.

Гордість, що з поміж нас вийшов він.

І стає перед нами як живий Він, — товариш дорогий, любий.

— Треба, — радяться товариші — нам, товаришам його подбати, щоб память Иого, Адама нашого, не пропала.

— Стипендію його імення заснувати, щоби з відсотків міг учитися найкращий учень...

— Товариш Коцко мріяв про це, щоби стати артистом-малярем, хай стипендія йшлаб на талановитого й гідного студента в малярській академії...

— Ні, краще для учня промисловоі школи, товариш Коцко сам працював як робітник на Великій Україні, в Німеччині та в Америці. їздив туди, щоб пізнати життя робітника й його важку працю.

— А де певність, що цей стипендист не спроневіриться ідеалам покійного товариша Коцка? Кілько то стипендистів завело надії, коли покінчило науки.

Аж каже о. катехит:

— І нема певности, що цей стипендист вийде на гідного сина нашого народу, і нема певности в наших непевних часах, що гріш вложений вами не зійде до зера. Другі народи инакше шанують своіх заслужених людей, вони ставлять на прилюдних місцях їм памятники. От і ми зробім так. Даймо вирізбити марморне погруддя Адама Коцка й нехай воно, поки ще годі инакше, переховується в одному з наших музеїв.

Подобалася думка о. катехита всім.

— Згода! Дамо вирізбити погруддя покійного товариша Адама Коцка в марморі.

І вибрали комітет. Комітет розвідає, кілько коштуватиме різьба, найде артиста й розділить кошти на всіх товаришів.

— І на професорів Иого — каже о. катехит — не минайте нас.

Ось так увесь час на устах усіх покійний Адам Коцко, товариш дорогий...

Може це й кривда для цих товаришів, що в визвольній війні поклали буйні голови за волю рідного народу. Ні, бо й їх ми не забули, й їх згадували щиро, сердечно, тепло...

Тільки на перше місце вибився товариш Коцко — бож він перший поклав свою буйну, юнацьку голову за найбільшу святість народню — за високу школу.

Так, згадували ми щиро, сердечно, тепло й їх усіх, що відійшлй від нас на все — згадували й доброго, щирого товариша Тимка Шурака, що найшов кінець у страшному чотирокутникові смерти, й трудящого та все невдоволеного з нашого рутенства Захарка Ткачука, що згинув трагічно, як січовий стрілець, і тихого Миколу Дмитерка, що добився становища священика й помер, як жертва недорових харчів у гімназійних часах й елєганта Яця Щура й усіх їх усіх, що кинули нас і перенеслися в кращий світ...

І згадували ми й покійного поважного та любленого директора нашого Едварда Харкевича й покійних професорів Івана Верхратського, Юліяна Левицького, д-ра Омеляна Савицького, Романа Цегдинського й ин.

Згадували їх усіх, згадували й живих товаришів і професорів, що їх не було між нами, а проф. Іванові Боберському рішено післати привітну телеграму.

Згадавши всіх, згадували й пережите за двацять літ.

— Ми щасливі, бо пережили й живемо в важних і великих для нас часах.

— Ми дужі, не погасла й не погасне в нас віра в перемогу правди, в силу й кращу будуччину великого нашого народу. Падуть на нас удари з усіх боків, та вони не зломлять нас, а ще більше застелять до життєвої боротьби.

— Ми раді й горді, ми й професори наші, що немає між нами ні одного, що спроневірився б Народові рідному, що на манівці звійшов би.

— Тішуся, що всі ви їсьте свій хліб. Це багато значить їсти свій хліб, жити з власної праці, не бути тягарем суспільности — говорив один із наших професорів і господар в ріжних літах обох відділів.

Ішла щира сердечна гутірка, переплітана співами до пізна в ніч. І короткою хвилиною здавався всім цей день першого товариського зізду по двацяти літах.

Пізно в ніч розходилися товариші, щиро сердечно прощаючися:

— До побачення на другому зіздї...

І зітхання:

— Кілько то з нас тоді не буде, кілько відійде до тамтих, до Адама, до Тимка, до Захарка й до всіх тих, що вже покинули нас...

І розїхалися.

А був це зізд тих, що тому двацять літ у 1905 р. здавали в академічній гімназії в Львові іспит зрілости. Зізд був 8. вересня ц. р.

...ирая, суджених доразовими судами, за ...не торкається політичних убійств, які ...ередано доразовим судам зовсім не їхня ...„особливої дистанції" (zachowania ...ięciśnieniwa"), але тільки тому, що їх ...кестами вчили провокатори ...або „поліційні функціо... ...рії".

Подиву гідною є оборона доразових судів під пером знаменитих ...ьменників, головним чином ра...кальних демократів!

Опісля вже йдуть тільки запере...ення, немов то репресії в Польщі ...луги получені з насильством і без...равством. „Робітник" твердить, що в Польщі нема системи тор...тур,

„але ек — на жаль — численні є факти ...нущань, побоїв, навіть деколи тортуру...вання політичних вязнів поліцією, а навіть ...вязницях. То є факти і про...тих слід порщ усього протестувати".

Щож торкається минулої люстрації тюрем, що має бути „річю не...увною в ніякій державі", то „Ро...отнік" висловлює здивування з того приводу, не знаючи, про що йде мова. Коли мається на увазі соймову комісію для огляду вязниць, то не річ звичайна в кожній державі. Одначе й ця комісія не могла приготовити звіту для сойму, бо її послідовно бойкотує реакційна більшість.

Саме тепер зявився комунікат Українського Клюбу в сенаті про „катування політичних вязнів", а одночасно прийшов комунікат послів Баліна і Гарашкевича

„про зізнання 18 вязнів в Білостоці, які були з премедитацією тортуровані дефензивою. В околицях Білостоку, Більська, Пружан і Волковиска арештовано — згідно з тим комунікатом — около 300 осіб і частину тих вязнів тортуровано".

„Щож тут повинуть голословні заперечення? Чи не краще було б з усею безоглядністю висвітлити справу? Чиж того не позвині домагатися — польські демократичні письменники?"

Закиди на адресу французьких письменників є неслушні. Так само не на місці є окрик ненависти на адресу Німеччини.

„Робітник" пише:

„Не в подразуванні, але з глибоким смутком могліб ми справувати до польських письменників питання, яке вони ставлять: що то все значить? Лист польських письменників, згідно з не...тим глибоким переконанням, зовсім мине...ться з метою, для якої був писаний, і доброго вражіння не викличе".

Медвежа прислуга.

З того самого приводу пише варшавський „Наш Пшеґльонд", що того самого дня, коли згадані авторитети (польські письменники) випустили свою відозву, зі Львова прийшла звістка про голодівку політичних вязнів. Польські письменники протестують проти Франції, замість зі своїм покликом звернутися до Поляків.

„Відповідь кружка літератів — читаємо там — зробила Польщі медвежу прислугу. Нікого не повалила, а виявила сумну правду, що навіть найкраща польська ...ьська інтелігенція так загрязла в брехні й обладі, що замість бути вдячною світі французького народу за допомогу в поборюванні реакції, уважає кожну державу якимсь духовим гетто, до якого нільно штрчувати нікому „чужому", бо безкарне розпаношення брутальности, ...ства й безправства вимо дозволить польським гуманістам йти „власною дорогою до світлої будучини людськости, ...ї рівність і братерство будуть здійснені в житті". Дійсність яскраво тому перечить. Вже сім літ польська інтелігенція ступає тією „власною дорогою", а дер...жава не лише не йде вперед до світла, але відступає вчад у темінь. І певним, що колиб — замість боронити реакції перед заграницею — польські поступові ...казували б більшість і поведінку для ...тересів краю, то ніколи ніхто не ...ійшлиб до такого зухвальства".

По широкому світі.

Нова держава проголошена Друзами повстала під назвою „Сільська держава". Її головою вибрано султана Ель Атраша, а головою уряду д-ра Абдуррагмин Шагбендер Бен.

У. С. Р. С. Р. пала комісарів оголосила закон про військову службу, оснований на системі територіяльної міліції. Кожний громадянин має обовязок служити 5 літ, з цього від 2—4 літ активно; весь цей час буде розкладений місяцями на короткі військові вправи.

В Мадярщині приготовляють зміну валютової системи, а проектом задержати давну австро-мадярську корону (золоту).

У Персії, як ідуть звістки з Тегерану, повстали поважні заворушення на тлі голоду. Є вбиті та ранені. Монархісти, розброївши варту в посольстві СРСР., кинули гасло, що домагаються повороту шаха. Представники радянського посольства склали заяву, що не хотять вмішуватись у внутрішну боротьбу Персії між монархістами і владою.

У Марокку заповіджена перемога Еспанців скінчилась їх відступленням з під Альгусемас і втратою 900 людей.

З Англії виселено 50 російських та франц. громадян за те, що вели комуністичну пропаганду.

Проти знущань над політичними вязнями.

(Комунікат Центрального Комітету УНДО.)

Дня 16. вересня ц. р. в арештах карного суду у Львові тюремна служба побила в нелюдський спосіб політичних вязнів: інж. Андрія Мельника, студентів Зибликевича, Зеленого, Воробця й ин.

Судові і тюремні власти, замість притягнути в урядуванні винуватців і потягнути їх до карно-судової відповідальности, наложили на побитих вязнів високі дисциплінарні кари і всіма можливими засобами намагалися перешкодити оборонцям побитих прослідити справу.

Центральний Комітет УНДО закладає перед цілим культурним світом рішучий протест проти отсеї нечуваної в історії тюремництва масакри політичних вязнів в арештах суду.

Центральний Комітет УНДО стверджує, що подія з 16. вересня ц. р. в судових арештах львівського карного суду являється невідокремленою подією в трактуванні політичних вязнів в Польщі, що вона є тільки яскравим виявом системи, яку в нововідродженій Польщі приноровляються до жертв тієї системи. Поліція арештує самовільно, без судового доручення, поважних українських громадян і протизаконно передержує їх довший час в поліційних арештах. Що раз частійше вже не лише поліція, але тюремна сторожа допускається побоїв і знущань над вязнями.

В судових вязницях політичних вязнів трактується на рівні зі звичайними кримінальниками, запроторюється їх до келій разом з карними злочинцями, робиться перепони в доставі домашніх харчів, часописів і книжок, не дозволяється користати з проходів, примушується до найнижчих робіт. Судове слідство проволікається навіть вже не місяцями, а роками.

Всі ці переслідування безборонних людей викликують що раз частійші голодівки політичних вязнів, які влада старається ломити репресіями.

Словом — вязнів ставиться поза правом.

Тому Центральний Комітет УНДО, протестуючи проти жахливої події з 16. вересня цього року, одночасно якнайрішучійше протестує проти системи, культивованої в молодій польській державі, системи, якої вістря звернене в першу чергу проти Українців та Білорусинів, що завдяки обставинам моменту опинилися в межах Польщі.

За Центральний Комітет УНДО:

Д-р Дм. Левицький, голова. *Вол. Целевич*, секретар

За тюремними мурами.

Побиття Евгена Зибликевича.

Після кількаденних заходів удалося 25 п. м. оборонцеві адв. д-р. Ол. Марітчакові побачитись з перебуваючим в шпиталі у „Бригідках" Евгеном Зибликевичем. Арештований представляє собою надзвичайно сумний вид. Ось його інформації:

„Дня 16. IX. ц. р. напала мене у вязниці при вул. Баторія череда дозорців. Головно окладали мене по голові, та при тому перепомили носову хрястку. Опісля вибили мені одного зуба, а другий надкрушили та завдали мені тяжкі рани на лиці. В наслідок тих побоїв пішла у мене кров з носа і уст і запухла ціла долішня частина лиця. Крім цього дозорці старалися звалити мене з ніг, вдаряючи кулаками під коліна і копаючи чоботами по ногах, від чого остаюсь до сьогодня рамі! Котрі дозорці „займалися" мною, не можу сказати, бо мені закинено плахту на голову.

Так збитого кинули мене до пивниці, змили зимнього зимною водою і оставили на сирій долівці пивниці. Від вогкости в пивниці наступила у мене простуда, а в наслідок її відчуваю дотепер шуміння і болі в легких. — Від ударів у лиці більша частина зубів хитається".

Евгена Зибликевича оглянув вязничий лікар д-р Гайзік, а опісля оглядала його судово-лікарська комісія. Е. Зибликевич, бачучи тенденцію у лікарської комісії злегковажити справу, запротестував проти неточних і несвоєзних оглядин судово-лікарської комісії і покинув салю оглядин".

Добіла поправна.

На пересуджуючи висліду слідства, яке ведеться судовою владою в справі подій в слідчій тюрмі при вул. Баторія з дня 16. вересня 1925 р., нас просять з міродатного джерела помістити слідуюче:

З уявлених досі фактів виходить, що директор карного заведення „Бригідки" у Львові Маєвські дивився критичного вечора 16. IX. в слідчій тюрмі при ул. Баторія post festum. Тим самим не міг він бути участи в згаданих подіях. Слід зазначити, що однакож директор Маєвські, побачивши одного з політичних вязнів побитим і окровавленим, висловив свій жаль, що така подія могла мати місце в тюрмі.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашої газети сконфісковане за передову статтю, в якій скреслено заголовок, вступ і закінчення. Крім цього сконфісковано заголовок і частину тексту зі статейки про виїзд хлібодарської делегації до Женеви.

— **Справедливий жаль.** У звязку з подякою Музичного т-ва ім. Лисенка, поміщеною в нашій газеті з дня 2. IX. п.р. (ч. 194), спрямованою на адресу старшин 6. української бригади в Нім. Яблонному, одержала наша редакція листа від підстаршин і стрільців тої бригади, в якому вони заявляють, що й вони причиняться до закупна тої орхестри, яку одержало Музичне т-во. Через те прикро вразив їх той факт, що прилюдну подяку за „дорогоцінний дар" звернуло т-во на адресу самих старшин. Тим часом ініціятиву до заснування орхестри та до закупна інструментів дали самі підстаршини та стрільці. Та найбільше скривдило товариство самих членів орхестри, які весь час при витраті своїх скудних засобів зберігали інструменти в найкращому стані. Під письмом є аж 42 підписи підстаршин і стрільців. Підписані, на нашу думку, мають слушність.

— **Адвентович у салі Лисенка.** Нас інформують, що дня 3 жовтня ц. р. виступить відомий польський драматичний артист Адвентович зі своєю театральною дружиною на сцені салі українського т-ва ім. Лисенка. Дружина дасть у Львові тільки одну виставу „Dzień i noc" Анського, з якою вона виступала 30 разів під ряд у Варшаві. Сам Адвентович виступить у ролі Реб Дова, а ролю Двойри гратиме талановита артистка Гелена Соколовська.

— **Розправа проти ред. Павлова і тов.** „Громадський Голос" інформує, що дня 7. жовтня ц. р. відбудеться перед трибуналом суддів присяжних у Львові розправа проти редактора „Громадського Голосу" п. Остапа Павлова і п.п. Р. Данкевича, Івана Кодача і Матвія Стахова, обвинувачених за злочин „нарушення публичного спокою" (§ 65 к. а.). Того злочину мали допуститися обвинувачені своїми промовами, виголошеними на вічах у Соломії та Рудеполі. Оборону обвинуваченых підняли адвокати д-р Лев Бачинський, д-р Лев Ганкевич, д-р Брикович і д-р І. Новодворський.

— **На увагу українським студентам.** У Відні істнує католицька домівка „Санкта Марія" для студіюючих у відні жінок у високих і середніх школах. На домівка, основана німецькою жіночою католицькою організацією, може дати й українським студенткам приміщення, ціле удержання, світло, опал і прання. Місячна платня 14) австр. шіл., згори (около 130 зол.) Вносове 10 шіл. відшкодування за вживання матраців і посуди рівно 30 шіл. Білизна, постіль, туалетові прибори й прибори до їдження треба мати власні. Адреса: Katholisches Heim „Sancta Maria" Wien VIII, Josefstädterstr. 39.

— **Сенсаційний конфлікт між державною контролею і П. К. О.** До головного будженового відділу П. К. О. явився представник державної контролі в товаристві кількох урядників та домагався від дирекції, щоби йому дала змогу перевести контролю усіх торговельних та адміністраційних операцій Польської Каси ощадности. Переглядаючи та провіривши всі книги та документи, представник державної контролі зажадав отворення депозитових криївок банку та розчарувався, бо дирекція відмовилася виконати його домагання. Факт спротиву дирекції супроти державної контролі викликав нечувану сенсацію у Варшаві та цілій Польщі. Дирекція покликалася для оправдання свого вчинку на те, немовто розпорядок міністерства з 17. червня про контролю не відносився зовсім до депозитових скриток. Щоби затушувати цілу немилу подію, появився вже навіть півофіційний комунікат про те, що дирекція П. К. О мала буцімто підставу, та що для контролі депозитів буде виданий окремий міністеріяльний розпорядок.

— **Якщо так далі піде...** Для характеристики сучасних, нечувано важких економічних відносин, в які впакувала польську державу фінансова політика Грабського, нехай послужать цифри про банкротство фірм у Кракові за час від січня до половини вересня ц. р. У тому часі збанкротувало там 181 фірм. З того в січні 9, в лютому 11, в березні 17, в квітні 18, в травні 24, в червні 21, в липні 25, в серпні 26, а в першій половині вересня 30. Треба зважити, що так карколомно падуть краківські фірми, хоча Краків не є ні великим торговельним ні промисловим осередком. Щож тоді говорити про інші міста а до того більше промислові?

— **З пресових брудів.** Львівська польська преса зводить між собою порахунки при дуже пікантній нагоді. „Львівський вісник банку Сп. Заробк." помістив заяву, що „Газета Порання" почала нападати на цей банк, з моменту, коли він відмовив позички одному з її директорів. Цю заяву видрукували майже всі львівські польські денники. У відповідь на це „Поранна" присвятила цій справі великанську статтю, змальовуючи себе в ролі жертви, а інші часописи як підкупні. Одночасно один з тих часописів подав до відома, що заки ця заява у деяких часописах появилась, адміністратори „Поранної" пробували викупити місце на цю заяву, та зустрілись з відмовою. На всякий випадок з числених ревеляцій виходить, що пальці редакторів „Поранної" сильно замазані не тільки чорнилом. Уся історія кидає сумне світло на закулісові махінації „освітительок" публичної опінії...

— **Жиди убивники перед київським революційним трибуналом.** Жидівська агенція телеграфічна принесла вістку, що в Київі почався суд над трьома Жидами з містечка Горностополя: Житницьким, Авенським і Думерським, яких обвинувачено за убивство з помсти. Був колись за часів УНР. чи краще за часів отаманщини в 1919 р., що запанувала була тоді на деякий час на Україні, отаман Ціпун. Він власна був у м. Горностополі жидівський погром, в часі якого вбив власноручно аж 18 Жидів. Жертвою погрому мала тоді впасти вся жидівська людність містечка, що не встіла утекти. Отаман Ціпун між иншим власноручно вбивав і родичів трьох названих Жидів. Їм трьом вдалося втекти до большевицьких часів Ціпуна арештували, судили і засудили. На весну 1924 р. він одержав свободу згадяки амнестії та постановив вернутися до свого родинного села. Названі три Жиди дізнавшись про те засіли на нього в сусіднього села та вбили на очах селян, а потім піддали себе в руки влади. Над ними саме й почався суд.

— **§ 19.** Prokuratura przy Sądzie okr. karn. we Lwowie (Oddział prasowy) dnia 16 września 1925 Nst. 1328/25/I. Do Redakcji czasopisma „Dilo" we Lwowie, Rynek 10|11 p. na ręce odpowiedzialnego redaktora I. Rudnickiego. W związku z zamieszczoną w Nrze 187 czasopisma „Dilo" z daty 23 sierpnia 1925 w rubryce „Nowyny" notatką p. t. „Pożeża w Łucku" uprasza m na żądanie Wołyńskiego Urzędu Wojewódzkiego po myśli § 19 ust. pras. z 17|12 1862 Nr. 6|63 Dzpp. o umieszczenie w najbliższym lub bezpośrednio następującym numerze nadesłanym przez tenże Urząd sprostowania jak następuje: „W Nrze 187 „Dila" z dnia 23|8 b. r. ukazała się wzmianka pod tytułem „Pożeża w Łucku", która zawiera niezgodne z prawdą wiadomości a mianowicie wbrew twierdzeniu zawartem w tej wzmiance powiat Pasieczuk nie był obecny na miejscu pożaru ani też nie przeprowadzał żadnej akcji ratunkowej dla pogorzelców, natomiast kierowali akcją ratunkową podczas pożaru zastępca starosty i komendant Wojew. Policji Państwowej. Na polecenie obecnego podczas pożaru Wojewody Dębskiego zastępca starosty zorganizował komitet doraźnej pomocy pogorzelcom, który w tymże dniu, bez żadnego udziału i pomocy posła Pasieczuka, zebrał stokilkadziesiąt złotych i 80 klgr. chleba, które niezwłocznie rozdano poszkodowanym. Komitet w dalszym ciągu swojej działalności gromadzi zboże dla udzielenia pomocy siewnej pogorzelcom". Prokurator prasowy (Nieczytelny)

дран, суджених доразовими судами, за те не торкається політичних убійств, які передано доразовим судам зовсім не їзза їх „особливої лютости" (szczególnego okrucieństwa"), але тільки тому, що їх жертвами впали провокатори або поліційні функціонарі".

Подиву гідною є оборона доразових судів під пером знаменитих письменників, головним чином радикальних демократів!

Опісля вже йдуть тільки заперечення, немов то репресії в Польщі були получені з насильством і безправством. „Роботнік" твердить, що в Польщі нема системи тортур,

„але як — на жаль — численні є факти вигнущань, побоїв, навіть деколи тортурування політичних вязнів поліцією, а навіть у вязницях. То є факти і проти них слід перш усього протестувати".

Щож торкається минимої люстрації тюрем, що має бути „річю нечуваною в ніякій державі", то „Роботнік" висловлює здивування з того приводу, не знаючи, про що йде мова. Коли мається на увазі соймову комісію для огляду вязниць, то це річ звичайна в кожній державі. Одначе й ця комісія не могла приготовити звіту для сойму, бо її послідовно бойкотує реакційна більшість.

Саме тепер зявився комунікат Українського Клюбу в сенаті про „катування політичних вязнів", а одночасно прийшов комунікат послів Баліна і Гаращкевича

„про візиту 18 вязнів в Білостоці, які були з премедитацією тортуровані дефензивою. В околицях Білостоку, Більська, Пружан і Волковиска арештовано — згідно з тим комунікатом — около 600 осіб і частину тих вязнів тортуровано".

„Щож тут поможуть годословні заперечення? Чи не краще булоб з усею безоглядністю висвітлити справу? Чиж того не повинні домагатися — польські демократичні письменники?"

Закиди на адресу французьких письменників є неслушні. Так само не на місці є оклик ненависти на адресу Німеччини.

„Роботнік кінчає:

„Не в подратуванні, але з глибоким смутком могліб ми спрямувати до польських письменників питання, яке вони ставлять: що то все значить? Лист польських письменників, згідно з найглибшим переконанням, зовсім минається з метою, для якої був писаний, і доброго вражіння не викличе".

Медвежа прислуга.

З того самого приводу пише варшавський „Наш Пшеґльонд", що того самого дня, коли згадані авгури (польські письменники) випустили свою відозву, зі Львова прийшла звістка про голодівку політичних вязнів. Польські письменники протестують проти Французів, замість зі своїм покликом звернутися до Поляків.

„Відповідь кружка літератів — читаємо там — зробила Польщі медвежу прислугу. Нічого не повалила, а виявила сумну справу, що навіть найкраща польська міщанська інтеліґенція так загрязла в брехні й облуді, що замість бути вдячною еліті французького народу за допомогу в поборюванні реакції, уважає кожну державу якимсь духовим ґеттом, до якого не вільно втручуватися ніхому „чужому", бо безкарне розпаношення брутальности, каменства й безправства мимо дозволить польським гуманістам йти „власною дорогою до світлої будучини людськости, де рівність і братерство будуть здійснені в житті". Дійсність яскраво тому перечить. Вже сім літ польська інтеліґенція ступає тією „власною дорогою", а держава не лише не йде вперед до світла, але відступає взад у темінь. Є певним, що колиб — замість боронити реакції перед загрозою — польські поступові вказували шкідливість її поведінки для інтересів краю, то шовіністи ніколи не дійшлиб до такого духовальства".

По широкому світі.

Нова держава проголошена Друзами повстала під назвою „Вільна сирійська держава". Її головою вибрано султана Ель Атраша, а головою уряду д-ра Абдуррагман Шагбендер Бея.

У. С. Р. С. Р. рада комісарів оголосила закон про військову службу, оснований на системі територіяльної міліції. **Кожний громадянин** має обовязок служити 5 літ, з цього від 2—4 літ активно; весь цей час буде роскладений місяцями на короткі військові вправи.

В Мадярщині приготовляють зміну валютової системи, з проєктом задержати давну австро-мадярську корону (золоту).

У Персії, як ідуть звістки з Тегерану, повстали поважні заворушення на тлі голоду. Є вбиті та ранені. Монархісти, розброївши варту в посольстві СРСР., кинули гасло, що домагаються повороту шаха. Представники радянського посольства склали заяву, що не хотять вмішуватись у внутрішну боротьбу Персії між монархістами і владою.

У Марокку заповіджена перемога Еспанців скінчилась їх відступленням з під Альгусемас і втратою 900 людей.

З Анґлії виселено 50 російських та франц. громадян за те, що вели комуністичну пропаганду.

Проти знущань над політичними вязнями.

(Комунікат Центрального Комітету УНДО.)

За Центральний Комітет УНДО:
Д-р Дм. Левицький, Вол. Целевич,
голова секретар.

За тюремними мурами.

Після кількаденних заходів удалося 25 ц. м. оборонцеві адв. д-р. Ол. Марітчакові побачитись з перебуваючим в шпиталі у „Бригідках" Евгеном Зиблікевичем. Арештований представляє собою надзвичайно сумний вид.

Евгена Зиблікевича оглянув вязничий лікар д-р Гайзік, а опісля оглядала його судово-лікарська комісія.

Дрібна поправка.

Не пересуджуючи висліду слідства, яке ведеться судовою владою в справі подій в слідчій тюрмі при вул. Баторія з дня 16. вересня 1925 р., нас просять з міродатного джерела помістити слідуюче:

З уявлених досі фактів виходить, що директор карного заведення „Бригідки" у Львові Мавеські зявився критичного вечера 16. IX. в слідчій тюрмі при ул. Баторія pour le tatum. Тим самим не міг він брати участи в згаданих подіях. Слід зазначити, що одинокий директор Мавеські, побачивши одного з політичних вязнів побитим і окровавленим, висловив свій жаль, що така подія могла мати місце в тюрмі.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашої газети сконфісковане за передову статтю, в якій скреслено заголовок, вступ і закінчення. Крім цього сконфісковано заголовок і частину тексту зі статейки про виїзд хлібоїдської делеґації до Женеви.

— **Справедливий жаль.** У звязку з подякою Музичного т-ва ім. Лисенка, поміщеною в нашій газеті з дня 2. IX. п.р. (ч. 194), спрямованою на адресу старшин б. української бригади в Ім. Яблонному, одержала наша редакція листа від підстаршин і стрільців тої бригади, в якому вони заявляють, що й вони причиняться до закупна тої орхестри, яку одержало Музичне т-во. Через те прикро вразив їх той факт, що прилюдну подяку за „дорогоцінний дар" звернуло т-во на адресу самих старшин. Тим часом ініціятиву до заснування орхестри та до закупна інструментів дали самі підстаршини та стрільці. Та найбільше скривдило товариство самих членів орхестри, які весь час при витраті своїх скупих засобів зберігали інструменти в найкращому стані. Під листом є аж 42 підписи підстаршин і стрільців. Підписані, на нашу думку, мають слушність.

— **Адвентович у салі Лисенка.** Нас інформують, що дня 3 жовтня п. р. виступить відомий польський драматичний артист Адвентович зі своєю театральною дружиною на сцені салі українського т-ва ім. Лисенка. Дружина дасть у Львові тільки одну виставу „Dzień i noc" Анського, з якою вона виступала 30 разів під ряд у Варшаві. Сам Адвентович виступить у ролі Реб Дона, а ролю Двойри гратиме талановита артистка Гелена Соколовська.

— **Розправа проти ред. Павлова і тов.** „Громадський Голос" інформує, що дня 7. жовтня п. р. відбудеться перед трибуналом суддів присяжних у Львові розправа проти редактора „Громадського Голосу" п. Остапа Павлова і п.п. Р. Данкевича, Івана Копача і Матвія Стахова, обвинуваченних за злочин „нарушення публичного спокою" (§ 65 к. з.). Того злочину мали допустатися обвинувачені своїми промовами, виголошеними на вічах у Соломії та Ременові. Оборони обвинуваченних підняли адвокати д-р Лев Бачинський, д-р Лев Ганкевич, д-р Брикович і д-р І. Новодворський.

— **На увагу українським студентам.** У Відні істує католицька домівка „Санкта Марія" для студіюючих у Відні жінок у високих і середніх школах. Ця домівка, основана німецькою жіночою католицькою організацією, може дати й українським студенткам приміщення, ціле удержання, світло, опал і прання. Місячна платня 140 австр. шіл., згори (около 130 зол.) Вписове 10 шіл. відшкодування за вживання матрашів і посуди рівно 30 шіл. Білизна, постіль, туалетові прибори й прибори до їдження треба мати власні. Адреса: Katholisches Heim „Sancta Maria Wien VIII. Josefstädterstr. 39.

— **Сенсаційний конфлікт між державною контролею і П. К. О.** До головного буджетового відділу П. К. О. явився представник державної контролі в товаристві кількох урядників та домагався від дирекції, щоби йому дала змогу перевести контролю усіх торговельних та адміністраційних операцій Польської Каси ощадности. Переглянувши та провіривши всі книги та документи, представник державної контролі зажадав отворення депозитових книжок банку та розчарувався, бо дирекція відмовилася виконати його домагання. Факт спротиву дирекції супроти державної контролі викликав нечувану сенсацію у Варшаві та цілій Польщі. Дирекція покликалася для оправдання свого вчинку на те, немовто розпорядок міністерства з 17. червня про контролю не відносився зовсім до депозитових скриток. Щоби затушувати цілу немилу подію, появився вже навіть півофіційний комунікат про те, що дирекція П. К. О мала буцімто підставу, та що для контролі депозитів буде виданий окремий міністеріяльний розпорядок.

— **Якщо так далі піде...** Для характеристики сучасних, нечувано важких економічних відносин, в які впакувала польську державу фінансова політика Грабского, нехай послужать цифри про банкротство фірм у Кракові за час від січня до половини вересня п. р. У тому часі збанкротувало там 181 фірм. З того в січні 9, в лютому 11, в березні 17, в квітні 18, в травні 24, в червні 21, в липні 25, в серпні 26, а в першій половині вересня 30. Треба зважити, що так карколомно падуть краківські фірми, хоча Краків не є ні великим торговельним ні промисловим осередком. Щож тоді говорити про наші міста а до того більше провінціонні?

— **З пресових брудів.** Львівська польська преса зводить між собою поражки при дуже пікантній нагоді. „Львівський відділ банку Сп. Заробк." помістив заяву, що „Газета Поранна" почала нападати на цей банк, з моменту, коли він відмовив позички одному з її директорів. Цю заяву видрукували майже всі львівські польські дениики. У відповідь на це „Поранна" присвятила цій справі великанську статтю, змальовуючи себе в ролі жертви, а инші часописи як підкупні. Одночасно один з тих часописів подав до відома, що заки ця заява у деяких часописах появилась, адміністратори „Поранної" пробували викупити місце на цю заяву, та зустрілись з відмовою. На всякий випадок з численних ревеляцій виходить, що пальці редакторів „Поранної" сильно замазані не тільки чорнилом. Уся історія кидає сумне світло на закулісові махінації „освітительки" публичної опінії...

— **Жиди убийники перед київським революційним трибуналом.** Жидівська агенція телеґрафічна принесла вістку, що в Київі почався суд над трьома Жидами з містечка Горностополя: Житницьким, Апсаським і Думерським, яких обвинувачено за убийство з помсти. Був колись за часів УНР, чи краще за часів отаманщини в 1919 р., що запанувала була тоді на деякий час на Україні, отаман Ціпун. Він вчинив був у м. Горностополі жидівський погром, в часі якого вбив власноручно аж 18 Жидів. Жертвою погрому мала тоді впасти вся жидівська людність містечка, що не вспіла утекти. Отаман Ціпун між иншим власноручно повбивав і родичів трьох названих Жидів. Ім трьом вдалося втекти. За большевицьких часів Ціпуна арештували, судили і засудили. На весну 1924 р. він одержав свободу завдяки амнестії та постановив вернутися до свого родинного села. Названі три Жиди дізнавшись про те засіли на нього в сусідньому селі та вбили на очах селян, а потім віддали себе в руки влади. Над ними саме й почався суд.

— **§ 19.** Prokuratura przy Sądzie okr. karn. we Lwowie (Oddział prasowy) dnia 18 września 1925 Nst. 1328|25|I. Do Redakcji czasopisma „Dilo" we Lwowie, Rynek 10|11 p. na ręce odpowiedzialnego redaktora I. Rudnickiego. W związku z zamieszczoną w Nrze 187 czasopisma „Dilo" z daty 23 sierpnia 1925 w rubryce „Nowynky" notatką p. t. „Pożeża w Lucku" upraszam na żądanie Wołyńskiego Urzędu Wojewódzkiego po myśli § 19 ust. pras. z 17|12 1862 Nr. 6|63 Dzpp. o umieszczenie w najbliższym lub bezpośrednio następującym numerze nadesłanym przez tenże Urząd sprostowania jak następuje: „W Nrze 187 „Dila" z dnia 23|8 b. r. ukazała się wzmianka pod tytułem „Pożeża w Łucku", która zawiera niezgodne z prawdą wiadomości a mianowicie: wbrew twierdzeniu zawartem w tej wzmiance poseł Paszczuk nie był obecny na miejscu pożaru ani też nie przeprowadzał żadnej akcji ratunkowej dla pogorzelców, natomiast kierowali akcją ratunkową podczas pożaru zastępca Starosty i komendant Wojew. Policji Państwowej. Na polecenie obecnego podczas pożaru Wojewody Dębskiego zastępca Starosty zorganizował komitet doraźnej pomocy pogorzelcom, który w tymże dniu, bez żadnego udziału i pomocy posła Paszczuka, zebrał stokilkadziesiąt złotych i 80 klgr. chleba, które niezwłocznie rozdano poszkodowanym. Komitet w dalszym ciągu swojej działalności gromadzi zboże dla udzielenia pomocy siewnej pogorzelcom". Prokurator prasowy (Podpis nieczytelny).

З судової салі.

Сензаційна розправа на тлі великоміського багна.

Роман Філясевіч, убійник Ст. Корнелії перед судом.

Третій день розправи.

Слідуючий свідок пан Ірина Л., героїка а радше жертва цілої тої історії, в обороні якої бувім то Філясевіч застрілив Корнелію. Струнка 19-літня бльондинка, елегантна, гарна з інтелігентним і симпатичним обличем. Визнає ясно, вміло опановуючи збентеження.

Філясевіча пізнала на науці танців, маючи тоді 14 літ; він мав тоді літ 17. Між ними навязалась симпатія, яка може й перетворилась у любов, яка проте довго не тревала. Стрінувшись в 1924 р. у Закопанім по трьох роках небачення п-на відчувала до Філ. лише приязнь. Коли однак Філяс. визнав їй любов і спитав, чи вона відносно нього така сама, що й давнійш, вона сказала „Так", щоби, затримавши його при собі, могти впливати на нього в додатньому напрямку. Вважала його легкодухом і людиною незрівноваженою.

З Корнелією теж були (свідок К.), приятелями. І Корнелія був легкодухом, але добрими манірами й холоднокровністю був протилежністю до „неокресаного" Філясевіча. Відчувала, що оба вони почувають взаїмну нехіть, яка проте наверх не виявлялась. Можливо, що Корнелія почував до неї любов, але ніколи з цим не зраджувався. З Філясевіча Корнелія кепкував собі, почуваючи свою вищість. Філяс. згадував про свій намір самовбивства вже давно, але свідок не брала його поважно, знаючи його нахил до фанфаронади й позерства. В останньому листі писав, що „Корнелія буде при моїй смерти". У вечір 20. січня (після вбивства) не зауважила у Філ. ніякого схвилювання. Коли спитала його, чи не буде вже стріляти, сказав, що роздумався. Потім обурювався, що поліція чіпляється його. При згадці про Корнелію заявив, що нема за ким жаліти. Свідок виключає, щоби Корнелія міг висловлюватися про неї погано, бо відзначався великим тактом, та й не мав підстав до очорнювання її.

Дальші свідки: батько й мати панни І. Л. — дають характеристику обох сумних героїв: Корнелії і Філясевіча, згідну з описом їх доньки. Батько оповідає гостру сцену, яку зробив Філяс., коли той прийшов до них вечером 20 січня, з нагоди листу Філ. з заповіддю самобийства. Потім, при грі в карти, Філяс. був цілком спокійний. Слідуючого дня, коли смерть Корнелії стала голосною, Філ. навіть жартував, що Корнелія напартав йому перед смертю горівку.

Служниця пп. Л. оповідає про отримання листа Філясевіча до панни Ірини зі заповіджеником самогубства.

Четвертий день розправи.

Свідок Генрик Теплін, директор Торговельного Дому у Львові, Філясевіча не знав зовсім, Корнелію знав особисто й часто стрічався з ним у мужеських та й „мішаних" товариствах. Корнелія казав йому про свої неприємности на тлі любовних історій, казав теж про намір самовбивства (серед квітів і багато світла!), але свідок знав, що Корнелія є трусом і тому сміявся з його самовбийчих плянів. Свідок дав раз Корнелії 65 зол. на заплачення одного довгу й обіцяв взагалі сплатити його довги, але „хотів мати гарантію, що гроші підуть на зворот довгів", тому запропонував Корнелії вступити до нього на службу; Корнелія відмовився. Свідок Адам Ломніцкі є тим, якому Філясевіч в годину після вбивства звірився зі страшної тайни. Коли свідок, збентежений до краю, спитав тоді про причину, Філ. відповів: „Бо був каналія". Філясевіч страшенно був зденервований, бігав по кімнаті й натякав на ріжні моменти, але не хотів говорити ясніше. Свідок Марія Л. характеризує пок. Корнелію як позера, який чванився своїми успіхами у жінок. Свідок з великим збентеженням, під натиском предсідника, повторяє слова, які їй, молоденькій дівчині, сказав раз Корнелія; „мені залежить, щоб я не лише цілував дівчата"... Свідок Вітольд Обминьскі заперечує, наче би був приятелем Філясевіча, — був лише його добрим товаришем. Це він був тим, до якого вперве після вбивства зайшов Філ., не найшов його в хаті і стрінувшися шойно в Славську на спортовій прогульці. Філ. був веселий і гарно бавився. Оповідаючи йому в тайні історію смерти Корнелії, Філ. подав як причину — випадковий стріл; Філ. старався будім те ратувати Корнелію, але без успіху. Філ. вірив, що вдасться йому ошукати поліцію. Філясевіча характеризує як тип відемний; у хаті не займались ним і про свою рідню він висловлювався погано. Инша річ, що мав деякі й позитивні прикмети, як нпр. ніколи не хвалився своїми воєнними відзначеннями. Свідок Ядвіга К. знає, що Філяс. любився в панні І. Л., бо передавав через неї листи до тої панни. Свідок Тадеуш Галадевіч, артикар, виявляється цілком оригінальним соціяльним теоретиком: його дуже дивувало, що Філясевіч хоча з доброї родини, а „проте був лівих переконань". Свідок інж. Вацлав Ярра знав добре обох: Корнелію і Філясевіча. На запит предсідника, що йому відомо про кореспонденцію пок. Корнелії з жінкою свідка, свідок з обуренням протестує проти інсинуацій, які шкодять чести безборонної жінки. Свідок д-р Ст. Лібгарт знає, що Філясевіч мав часті справи чести. Корнелія був чванько. Свідок Вітольд Рутчиньскі бачив обох сумних героїв критичного дня у цукорні Залеского. Свідок Вл. Зброжек, приятель Філясевіча, дає цьому останньому дуже гарне свідоцтво. Свідок Зигмунт Фогель стрінув Філясевіча, коли той ішов на поліцію до переслухання в справі вбивства. Філяс. сказав тоді, що смерть Корнелії є у звязку з таємничою смертю Стефануса. Свідок, не знаючи ще справника смерти Корнелії, радив тоді Філ. не йти до переслухання, бо замкнуть його. Свідок Кароль Дорскі нічого цікавого не каже.

Модні матеріяли жіночі і мужеські.
Шовки, адамашки, плюші і оксамити.
Сукна на футра, реверенди і убрання студ.
Полотна, шифони, хустки, коцики і т. п.
Найдешевше у ФІРМИ
РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ГАЛИЦЬКА Ч. 10.
412 9—10

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Чічерін про ціль подорожі.

Другого дня побуту у Варшаві Чічерін заявив представник заграничних часописів, що їде до Німеччини, де побуде три місяці для лікування. Ціллю його подорожі до Варшави навязання контакту з польським урядом для обговорення найважніших уступів майбутніх договорів між обома державами й для осягнення окончного порозуміння в тих точках риського договору, у яких його ще не осягнено. Можливо, що утвориться мішану комісію, якій віддасться цю працю. Підчас його побуту порішиться теж найважніші точки торг. договору.

Порозуміння СРСР. і Польщі важне для всієї Европи, при цьому нема агресивности до третьої держави. Слід стреміти до оживлення екон. взаємин, обміни товарів. Це легко, бо політика СРСР. супроти азійських народів не суперечить інтересам Польщі. У теперішній мент міжнар. політики зближення Польщі до СРСР. дуже важне.

На запит кор. Райтера, який вплив матиме вступлення Німеччини до С. Народів на рад.-нім. взаємини, Ч. відповів, що колиб Німеччина вступила без застережень щодо 16. і 17. уст. пакту Союза і мусіла евентуально виступати проти С. Р. С. Р., тоді зайшли би дуже поважні зміни. Щодо Англії, то консервативний уряд її ворожий до СРСР. Це сильно комплікує справу, але СРСР. готов кожної хвилі зачати переговори. Що до гарантійного пакту, то він кермований головно Англією, а звернений проти СРСР., зміряє до повного відокремления СРСР. Становище Франції все неясне. Зближення СРСР. до Польщі і до Франції скріпить світову безпеку.

Чічерін про жид. кольонізацію.

На запит одного з журналістів як мається справа з жид. кольонізацією Криму, Чічерін відповів, що подробиць тої справи не знає. Знає лише, шо кольонізація урядово затверджена, буде відбуватися і що є призначена на це відповідна скількість землі. Успіх вона матиме. Не передбачує ніяких фінансових перешкод. Коли заграниця співділатиме прискорить цей процес. Головне гроші. Будова й інвентар коштують багато грошей. Були переговори з загр. банкірамя в тій справі.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич і Березані. Саля Сокола. 30.IX. „Вій". 131 23—?

Український мішаний хор Д. Котика: Концерти хору Котка у Львові відбудуться в днях 1, 2, 3 жовтня п. р. в салі Народного Дому (Рутовського 22). Білети на львівські концерти продає Народна Торговля (Ринок 36). 518 4—?

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ПРОДАМ негайно дешево маєток 30 моргів ґруту з будинками за 8,000 зл. Один кавалок, в тім 12 моргів старого ліса в Немирові. Відомість Львів Кадецька ч. 10. Арабський. 544 2—4

10 зол.
коштує чвертка класової льотерії. Тягнення 1-ої кляси вже 14. і 15. жовтня. Год. виграна 400.000. Кількадесять виграних великих і 32.500 менш. виграних.

Цілий льос	Половина	Чвертка
40 зол.	20 зол.	10 зол.

Зі взгляду на зближаючійся термін тягнення просимо спішитися з замовленнями. Пляни гри і почтові чеки даром. **Дім Банковий Шіц і Хаєс, Львів пл. Марійська 7.** 528 3—1

МАШИНІСТКУ до писання українською, польською в добрій стенографії приймує Згоголошення листовно Адам Крижанівський Львів 2 дворівень, ресторанте. 547 2—3

Д-р КОНЮШИК Степан! Сейчас прийдь або напиши до мене. Д-р Мухеренко, Любачів. 550 1—2

РОДОНІТА Англійка учителька англійської мови. Відомість вул. Доманевичів 4, II. пов. на право від год. 2—4 549 1—?

ОГОЛОШЕННЯ.
За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р Тит Е. Бурачинський
бувший довголітній асистент хірургічної клініки проф. д-ра Рейтера у Львові, бувший примар хірургічного відділу Загал. шпиталя у Чернівцях ординує в хірургічних хоробах і недугах горла, носа і вуха при вул. Сапіги ч. 25. II. пов. від 11—12 перед полуднем і від 3—6 пополудни. 495 3—5

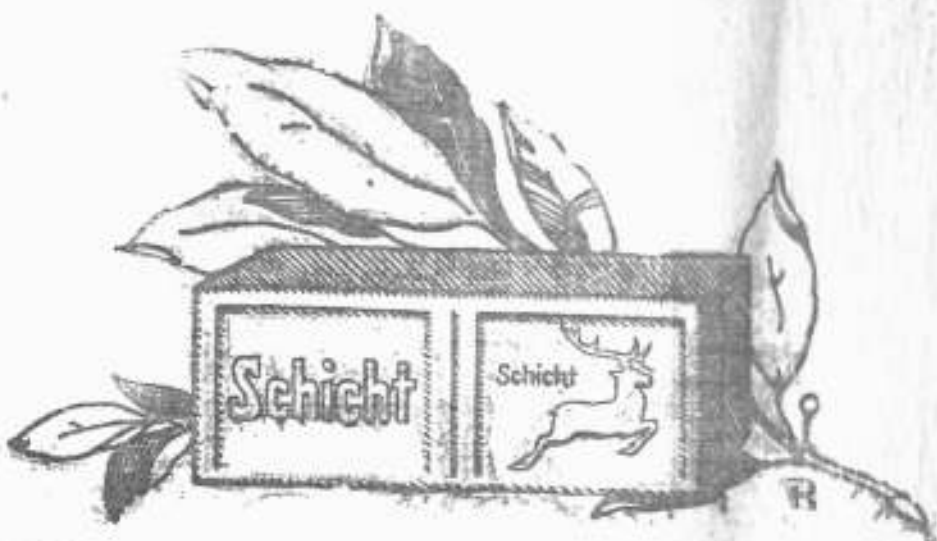
ОКУЛІСТ
Д-р Г. ІГЕЛЬ
лікар Народної Лічниці
ординує в очних недугах
у Львові при вул. Ягайлонській 20.
431 2—10

Інж. архітект
Лев Левинський
Львів, Содова 3 (бічна Потоцького)
виконує затвердженні плани, бере в підприємство будови по конкурентійних цінах. 535 2—12

футра мужеські футра жіночі
поручає магазин і робітня футер
Олександра Врубля
Львів. вул. Галицька 20, I. пов.
275 12—30

Лікарі поручають для недужих і реконвалесцентів
ВИНО ХІНОВО-ЗАЛІЗНЕ у фляшках
поручає
Аптека М-ра Лешка Сладовського,
473a) Львів, Галицька ч. 19. 3—?

Правда побіджає!

Взором всіх мил
є мило ОЛЕНЬ-ШІХТ.
Від десятка літ стараються всі продуценти мила дорівнати якости мила Олень.
Коли фабрикант або купець хоче спеціяльно захвалити своє мило, підчеркує, що „мило його є таке добре, як правдиве мило Олень". Ґаздині! Вам треба мила не „доброго як", але найлїпшого, а таким є
Мило Олень-Шіхт.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10